Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

HERZOG AUGUST BIBLIOTHEK

DFG

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Digitale Sammlungen

Biblia sacra - msc 0056

[Erscheinungsort nicht ermittelbar], [13. Jh.]

urn:nbn:de:gbv:46:1-115959

Visual Library

6798
a/1755

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Manusc. c. 56.

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

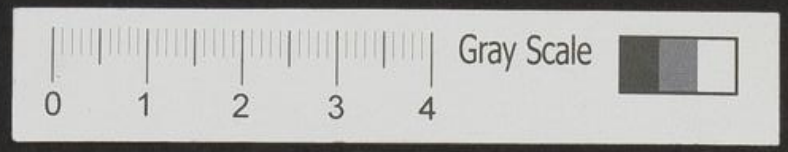

FRATERNI Ambrosius mea michi munera pferens venit ⁊ suauissimas litteras que in primo pro amicanarum fidem pabere iam fidei etiamque amicae preferebant. Nam enim dilane cessinde est. ⁊ uxori gaudio copulata quam non unitas rei familiaris non presentia tantum corporum. non subdola palpans adulatio. sed dei timor. ⁊ diuinarum scripturarum studia conciliant. Legimus mulieribus studio. quosdam instituisse prouincias. noua dedisse populis. mara transiisse. ut eos quos exilibus nouerant. etiam quoque uiceruiunt. Sic pythagoras memphyticos uarie sic plato egyptum ⁊ arcitam tarentinum eudemque hoia uiuique quondam magna greca dicebatur. labenostissime peregrinii Et qui atheniis magister erat ⁊ potens. cui qd doctrinas academie gymnasia personabant fieri peregrinus atq; discipulus. Valeo aliena uereri unde discere. quam sua inpudenter ingerere. Venique cum uiteris quasi toto fugientes orbe plaudunt. cipius apyrrus ⁊ uiciniarius etiam tyranno eruditissime parent. cipinus. mynor uiceris ⁊ seruis. Tamen quia philosophis eloquentie fontes manauit maior eis ente se fuit. adeuii libuum lacte eloquentie fonte manantem de utrimis hispanie galliarumq; finibus quosdam uenisse nobiles legimus. etque ad contem platonem sin roma ⁊ tenuerat unus hoīs fama perdiuit. habuit illa etas maudium oib. sectis. celebrandique mua ciuū. ut urbem tamē meruisset. aliud eē urbem quereret. Apollonius siue ille magus ut uulgus loquitur. siue philosophi ut pitagoria tradunt. uitauit persis. pertransiuit. caucasum. albanos. scytas. massagetas. opulentissima indie regna penetrauit. et adeo tremiti latissime phylon amne transmisso. puerit. adbagnanas. uti ar cham in thyone sedentem auro. ⁊ de tanti fonte potantem. inter prudes disci pulos denatum demonis. ac siderum cursu audiuit docentem. Indie phela mitas. babylonios. chaldeos. medos. alitnos. partios. tyros. phenices. ambas. palestinos. reuersus alexandriam. peruenit etiopiam. ut gymnosophistas. ⁊ sapientissimā mensam solis uideret in sabulo. Inuenit ille uir ubiq; quod disceret. ⁊ semp proficiens. semp se melior fieret. Scriptis sup hoc plenissime acto uolumine. phylostratus. Quid loquar hominib. desecti. cum apl̄s paulus uas electionis. ⁊ magister gentium. qui de oscemata tantum se hospitis lapidabant. An eqpmonii queris ei quinne loquitur epl̄s. post tumulsai ambūq; lustratā. ascendent hierusalem ut uideret petrū ⁊ mansit ap̄ eum diebus xv. Hoc enim misterio ebdomadis. ⁊ oc decadis. fuimus gentiū predicatores instruendus eant. Rursumq; post annos quamplurideū. assūpto barnaba. ⁊ tito posuerat apls euangelium. ne forte in uacuum curreret aut cucurrisset. Habet ne lao quit. Inceptis energie. unia uoq; actus ⁊ manuel discipuli de auctoris oie manifesta formis sonant. Unde ⁊ scriptis cum tori eyularet. ⁊ legere illa de uostribus oratio. quā adueniens eū habuerat. mirantib. cuncti. ⁊ laudantib. subpiraiat. Quid sicplam audisteis bestiam sua uerba resonante. Sic hoc dico. quod sit aliquit. nunc tale quod uel possis uel uel discere. set quoadeo tuus ⁊ discendi studium eam ascq; nobis perse probari debeat. Ingenium docile. ⁊ sine doctore laudabile est. Nonquid inuenus. set quid queras considerauis. Mollis cera ⁊ ad formandū facilis. etiam si artificis plaste cessent manus. tamen uirtutis tum est. quicq̄ ē potest. Paulus apl̄s ad pedes gamaliheli legem moysi eptas didicisse se gloriat. ut annatus spiritalib. reis. postea doceret. ofidentes. Anima eiū multum mīr. non carnalia sicut sed potentia dī ad destructionē munimentum. cogitationes destruentes. omnē altitudinē extollentē se aduersus scientiā dī. ⁊ captiuantes omē intellectum ad obedientiā xpī. ⁊ paratī sub iugare. cuncti in obedientiā. Timotheū scribit. Abinfima uiteis lineis eruditi

pulos denatum demonib. ac siderum cursu audiuit docentem. Indie phela mitas. babylonios. chaldeos. medos. alitnos. partios. tyros. phenices. ambas. palestinos. reuersus alexandriam. peruenit etiopiam. ut gymnosophistas. ⁊ sapientissimā mensam solis uideret in sabulo. Inuenit ille uir ubiq; quod disceret. ⁊ semp proficiens. semp se melior fieret. Scriptis sup hoc plenissime acto uolumine. phylostratus. Quid loquar hominib. desecti. cum apl̄s paulus uas electionis. ⁊ magister gentium. qui de oscemata tantum se hospitis lapidabant. An eqpmonii queris ei quinne loquitur epl̄s. post tumulsai ambūq; lustratā. ascendent hierusalem ut uideret petrū ⁊ mansit ap̄ eum diebus xv. Hoc enim misterio ebdomadis. ⁊ oc decadis. fuimus gentiū predicatores instruendus eant. Rursumq; post annos quamplurideū. assūpto barnaba. ⁊ tito posuerat apls euangelium. ne forte in uacuum curreret aut cucurrisset. Habet ne lao quit. Inceptis energie. unia uoq; actus ⁊ manuel discipuli de auctoris oie manifesta formis sonant. Unde ⁊ scriptis cum tori eyularet. ⁊ legere illa de uostribus oratio. quā adueniens eū habuerat. mirantib. cuncti. ⁊ laudantib. subpiraiat. Quid sicplam audisteis bestiam sua uerba resonante. Sic hoc dico. quod sit aliquit. nunc tale quod uel possis uel uel discere. set quoadeo tuus ⁊ discendi studium eam ascq; nobis perse probari debeat. Ingenium docile. ⁊ sine doctore laudabile est. Nonquid inuenus. set quid queras considerauis. Mollis cera ⁊ ad formandū facilis. etiam si artificis plaste cessent manus. tamen uirtutis tum est. quicq̄ ē potest. Paulus apl̄s ad pedes gamaliheli legem moysi eptas didicisse se gloriat. ut annatus spiritalib. reis. postea doceret. ofidentes. Anima eiū multum mīr. non carnalia sicut sed potentia dī ad destructionē munimentum omnē. cogitationes destruentes. omnē altitudinē extollentē se aduersus scientiā dī. ⁊ captiuantes omē intellectum ad obedientiā xpī. ⁊ paratī sub iugare. cuncti in obedientiā. Timotheū scribit. Abinfima uiteis lineis eruditi

BIBLIOTH. BREMENSIS
Biblioth. Athen. reg. Brem.
BIBLIOTH. BREMENSIS

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

hortatur adstudiū lectionis. ne negle
gat gratiā quē data sit ei. per impositi
onem manus presbyterij. Euo precip
it inter ceteras uirtutes epi. quē breui
sermone depingit. scientiā quaq; in
eo legat scripturarum. optimentēm
quid ei qui secūdū doctrinā est fidelē
sermonē. ut potens sit et exhortari
in doctrina sana. tonitru dicentes ir
rumpere. Sancta quippe nisi circa so
lum sibi prodest. quamuis ed ficat
ce uite merito et iam epi. tamen
nocet si destruentib; ñ resistit. ca
lachias ppha. mino p malachiam
dñs increpauit sacerdotes. legē
in tantū sacerdotis officiū est. inter
rogatū respondere de lege. Inde
uero nomio legis. interpretatione
tuū. tamquam abet tibi. Tonitrus
tuos dicent tibi. In psalmo quaq;
centesimo octauo. x. Cantabiles mi
hi erant iustificationes tue. in loco p
egrinationis mee. Ennde scriptū
est lignum. cū eum arbor uirgie. da
uid que ē in pundiso oparuit. inter
ceteras uirtutes. etiam hoc intulit.
In lege dñi uoluntas eī. et in lege eī
meditabitur die ac nocte. Tamquam
infu
ne sicut stellas. et intelligentes doc
tores. quasi firmamentum. Videsqm
tum inter se distent. iusta rusticitas
et iustina. Alii stellis. alii celo o
parantur. Quāquam iuxta hebraica
veritatē. utrumq; de eruditis posse
intelligi. Im enim apud eos legum.
Qui inter doctores fuerunt. fulgebunt
quasi splendor firmamenti. et qui ad
iustitiam erudierunt multos. quasi
stelle in perpetuas eternitates. Sic
paulus apls uas electionis. Semper
quia uas legis. et scripturarum sctā
rum est. Pharisei stupentes
doctrina dñi. mirantes stupentes. Jo
hanne quomodo legē scias. cum lit
teras non didicerit. Quicqd enim
Aliis ecclesiastes. et iudaica in lege
meditatio tribuere solet. alis spiritus
sugerebat. Et erant mira quod scrip
tum est docibiles dei. ⊕ ⊕ ⊕ ⊕
AARTOI. Vuodeī annos sultan

impleuerat. tunc templo sedens. de
questionib; legis interrogans magis
docere dum prudentē interrogat. Jisi fo
te rusticum petiū. rusticum dicimus
idiōtā. quod utq; dicere poterat. Et si
in pertus sermone non tamē sciens
a. Jobs rusticus. prisanto inde tus. et
inde illa uox obsecro. In principio e
rat uerbum. et uerbū erat apud dm
dñs erat uerbū. Λoroc greca mul
ta significat. rozano et suspirano.
cum unius cuiusq; rei. Iam uerbū
ē. rozano. et suspirano. tamla unius
cuiusq; rei p quā sunt singula que
subsistunt. que uniuersa recte in
tellegimus in pō. Hoc docuit plato
nescierunt. hoc demosthenes eloquēs
ignorauit. Perdā inquit sapientiā
sapientiū. et prudentiā prudentium
reprobabo. Nam sapientia perfectam
sapientiam. et quā quā stultitia p
dicationis in cruce sit. tamē paulus
sapientiam loquitur inter perfectos. Sa
pientiā autē ñ seculi huius. nec princa
p ium seculi istius qui destruuntur. sed
loquitur dei sapientiā. in mysterio
absconditam quā predestinauit deus
ante secla. Dei sapientia xpsest. xps
enim dei uirtus. et dei sapientia. Hec sapi
entia in mysterio abscondita est. de
qua tonitrus plenum utrumq; p notat.
pro occultis stultis. tuquoliunt omnis thes
aurus sapiente et scientie dei abscondi
ti. et qui in mysterio abscondituset
predestinatus ē ante secla. Predestinat
auit. et figuratus in lege ppdis. Unde
et prophe appellabant uidentes. quia
uidebant eum quē ceteri ñ uidebant.
Abrahā uidit die eius. et letatus est.
Aperiantur celi et ecce celi. quippe
peccatoris clausi erant. Reuelatq;
dauid oculos meos. et considerabo mira
bilia de lege tua. Lex enim spālis est. et
reuelatione opus ē. ut intelligant
ac reuelam facie dñi glām et reple
mur. Liber in apocalipsi. septē sigil
lis signatus ostenditur quē si dederit
hoī sciens litteras ut legat. responde
bit ei. Non possum. signatus est
enim. Quanti hodie putant se nosse
litteras. tenent signatū librū. nec

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

aperire possunt. nisi ille reseruerit
qui habet clauem dauid. qui aperit. et nemo
claudit. qui claudit. et nemo aperit. In
actib. apl̄orum legimus eunuchus in
mouit. secundum eum scripturam cogno
minat. cum legeret ysaiam prophetam
interrogauit a philippo. putas ne intel
ligis quid legis. Respondit: Quomodo possum nisi cum
aliquis docuerit. Ego autem nisi cum
loquar. nec sum hoc eunuchus
nec strutho[illegible]ior. qui de ethiopia id est
de extremis mundi finib. uenit adtem
plum. reliquit aulam regiam. et tantus
amator legis diuine scientiae fuit. ut etiam
in uehiculo sacras litteras legerit. et non
eas libros tenere. et uerba dei cognitione
percipere. lingua uolueret. labia psonaret.
ignorarent eum qui in libro nesciens uene
ratur. Venit philippus ostendit ei be
lium. qui clausus latebat in littera. Et o
mnia doctoris uirtus eadem hora credi
dit eunuchus. baptizatus. hoc est. sacrat.
ac magister de discipulo pl̄ indeficiens
te ecclesiae. quia mutato synagogae templo
repperit. Hoc ante pstricta sunt breuiter.
ueq; enim epistolaris angustia euangelii longitudi
parietur. ut intelligeres te in scripturis
sacris sine premio et monstruose semita non posse
se ingredi. Taceo de grammatica. retho
rica. philosophia. geometrica. dialectica.
musica. astronomia. astrologia. medi
cina. quoru scientia mortalib. satis uelu
ti diuina est. cuius partes sequitur in
decimum. MANNIS OAEN Id est ma
nna. THN CAPINPYCIN. nisi
adminores artes uenia. et sitam longe
quia manu administrant agricolae. ce
mentarii. fabri metallorum. ligniq; cele
res. Lanarii quaq; fusio nec. textrices qui
uarum suppellectilem multa opuscula fa
bricant. absq; doctore non possunt esse. quod
capiunt. Quod medicorum est promuntur
medici. tractant fabrilia fabri. Sola
scripturarum ars est. quae sibi omnes passim
uendicant. Scribunt indocti. doctiq; po
emata passim. Hanc garrula anus. hanc
deliruus senex. hanc sophista uerbosus. hanc
uniuersi plurimum lacerant. docent aut
quae discant. Aut adducto supercilio. gra
dia uerba mutantes. Inter muliercular

de lacrimis utrisq; philosophantes. Aut disce
pptator assumis quod uirtus docentis me
parum hoc sit quam facultate uerborum
uitio autem ea dissertant aliis. quodipsi
non intelligunt. Taceo de nouis similib. quasi
forte ad scripturas sacras post secularis
litteras uenerint. et sermone composito aut
ipsi inuiserint. quique dicunt. hoc legi
oportet depingant. Haec scire dignum quod
prophetae. quae apli senserint. sed ad sensum
suum magna aptant testimonia. qui gra
de fit. et uniuersitatem dicendi genus de
priuare sententias. et uolunt aut sua
habere repugnantes. quasi non legentium
omnium sententias. et singulorum sententias. ne
non sic etiam matrones sine xpo possumus
dicere xpianae. qa scripserunt. Iam redit
et uirgo. redeunt saturnia regna. Iam
nova progenies celo dimittitur
alto. Et panem loquentem ad finem. Mate
nae uires in magna potentia solus.
Et post uerba saluatoris in cruce. Maia
statur. memoranda fixusq; manebat
Poenitia sit hoc. et tritulatoq; uido simi
lia. decet quod ignorat. ymno ut cum
stomacho loquar. nec hoc quidem scire
quod nescias. Videlicet. manifestissima
genesis. in qua decretum mundi. de ex
ordio generis humani. et de diuisione ter
re. de ofitione linguarum. et gentium. usq;
ad exitum scribit hebreorum. Patet exodus.
cum decem plagis. cum decalogo. cum mis
tica. diuinisq; preceptis. Imprimis et
leuiticus liber. in quo singula sacrifi
cia. immo singulae pene syllabae. mys
teria aaron. et totus ordo leuitica. inspi
rant celestia sacramenta. Numeri uero
fine totius arithmetice. per phetae ma
lam. et xl. duarum peregrinationum mansionum
mysteria continent. Deuteronomium
quoq; secundam euangelicae legis pri
mitiae. Iohannes sicera habet quae pro
ferunt. ut tam nouae sint omnia. Deute
ronomium huc usq; moyses. huc usq; ire
NEAECOYRE. quibusq; uerbis
loqui. se uelle apls in ecclesia glorianur.
Job exemplar patientiae. quae in mysteria
suo sermone complectitur. Prosa ma
pitueriis labor. pedestri sermone finit.
Omnisq; logicae dialectica. propositione. assump
tione. confirmatione. conclusione. defini

Bibliothek Bremen

natur. Singula meo uerba plena sunt
sensib. Et in decem filea. refuree no
ne corporu sic posset. ut nullus de ea
uel manifestus uel cautus scripserit.
Scio inquit q redemptor meus uiuit.
et in nouissimo die de terra surrecturus sum
Et rursu circu dabor pelle mea. et in car
ne mea uidebo deu. Que ego ipse. et oculi mei ospectur sunt. et non
alius. reposita e hec spes mea in sinu mo.
Semam ad ibim nauis. typu omis nosoliu
ingestis. uerum etia in ne transit ior
danem. hostiu regna subuertit. diuidit
fram in eos ppl. et singulis urbes. ui
cos. montes. flumina. torrentes. atq;
confinia sce celestisq; ierusalem spiritalia
regna descripsit. In iudicum libro. quot
principes ppli. tot figure sunt. Ruth
moabitis. ysaye. expler ianiamiu di
cemus. Emitte agnu dne dominatorem
terre de petra deserti. ad montem filie syon
Samuhel in heli mortuo. et in occisione
sui. uetere lege abolitu demonstrat.
Porro in iudith atq; dauid nouu sacerdo
tii. nouq; imperii sacramenta testatur.
Malachim. i. Reguru. quart regu liber.
A salomone usq; ad iechoniam. et ab
ieroboam filio nabath. usq; ad osee.
qui ductus est in assyros. regnu iuda
et regnu desciuit isrl. Si historia respica
s uerba simplicia sunt. si intimentur
sensum latenter inherens. ecclie pauca
tas. et hereticorum conte ecclin bella natu
tur. Duodecim propie. minus uolu
minis angustias coartan. multo alia
quia sonant intentia pfigurant. Osee
cebro nominat. ephraim. simanu. io
seph. iezrahel. et uxore eius fornicaria
et filios fornicationis filios. et adulterii cubicu
lo clausum marti multo tempore sede
indua. et subuerte linguri. uiri adse
rendu prestolan. Iohel filius hamhel
descripsit. et duodecim tribuu. eruca
bruchio. locusta. rubigine uastante
consumptam. Et post euersione ppli.
effusi sm scm. sup seruos dei et ancil
las. i. sup ecclia in gentium credentium
nota. Et effusio iuu in cenaculo syon
qui ceciu in gentium animo usq; adqui
dem pauiam per martyrum sunge
tes. quintu decimu gradum nume
rum efficiunt. qui in sublimem mysticem
continet. Amos pastor et rusticus. multum
mora distringens. paucis uerbis explica
ri non potest. Quis enim digne exprimat. in
a et quattuor scelera damasci. gaze. tyri.
edom moe. et filios amon. et moab. et sep
timo octauoq; gradu iuda et isrl. Hic
loquitur ad uaccas pingues. que sunt in
monte samarie. et ad uiuam domu maio
re et minoriq; testatur. Ipse cernit sicut de lo
custo. et stante dnm sup murum lutu uel
adamantinu. et cum pomoq; ad trahen
tem supplicia peccatoribus. et fame mitta.
Non fame panis. neq; sitim aque. audi
endi uerbu dni. Abdias qui in spiritu
seruus dni. prouat contra edom. et an
guine terrenuq; fratris quoq; iacob
per cuius asta pauit spali. Ionas co
lumba pulcherrima. naufragio suo passi
one dni pfigurans. mundu ad peniten
tia uocans. et sub ne nineue salute
grumb. nuntiat. Michees de moraschi
oberes xpi. uastatione annuntiat filie
sauonis. obsidione ponit contra ei. qua
in ceilla percusserit iudices isrl. Nam
soluto orbis metepat cuiatne singu
lu. et post euersione illius lapsu. Ecce
sup montes pedes euangelizantis et annu
tiantis pace. Abacuc lucerna fortis et ri
gidus stat sup custodia sua. et figit gra
dum sup munitione. ut xpm in cruce
contemplentur et dicat. Operuit celos gloria eius
et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut
lux erit. cornua in manibus eius. Ibi abscon
dita est fortitudo eius. Sophonias speci
lator et arcanorum dni. angustos. audit ela
mose. porta piscium. et ululatu ascendi.
et contribulatione collis. Indicit quo
q; ululatu habitatoribus pile. quia con
ticuit omis ppli chanaan. Dispersi sunt
omnes qui molum erant argento.
Aggeus festinat et ait q seminauit in
lacrimis. ut in gaudio metat. et destruc
tu templum edificat. deinq; pace indu
cit loquentem. Adhuc unu modicu q;
ego commouebo celu terra. mare et
arida. et mouebo oes gtes. et ueniet deside
rius cunctis gentibus. Zacharias meno
dni filius. multiplex in sapientia. ibi uel
tibi sedebis. et lapides oculos septem. can
delabrique aureu cum rotunde lucernis quot

oculis. duas quoq; olivas abundris li
quentis cernit. et ait. ut post equos nu
fos. varios. albos. et dissipatas quadrigas
ephraim. et equum derelin. pauperum
ge uaneme. et dicit sedente super pul
lum filium asine subiugalis. Malachi
as ait. in fine omnium prophetarum de
abiectione israel. et eiectione gentium. Il
est michi aut volitas mutabilis dicit dominus
exercituum. numquid non sublimia de manu
tua. Abortiuum solis usq; ad occasum ma
gnum est nomen meum in gentibus. et in omni loco
sacrificatur. et offertur nomini meo oblatio mun
da. Isaiam. hieremiam. habacuc habacuc
et dambelem quis possit uel intelligere uel
exponere. quos prius non propheta in
ebri uidere. et legere. Secundus
uirgam mucis. et illa sucensis abacus aglo
nis. et pauum epetiam suis colonis. et qua
druplex diuersis meritis nectit alpha
betum. Seruus principium. et finem tamen
habet obscuritatis. in uolutum. ut ap
hebreos ipse partes eius exordio geneseos
usque annos. xxx. in legamus. Quare uer
quid exercitus uir quartuor principes
temporum osias. et totus mundi phi
lo historicus. sapiens. fortium demore
sine manibus. magna omnia subuertens
tem. claro sermone pronuntiat. Nauum
symonides uir pindarus zaleucus. fal
cius quoq; cimilius. et terentius. qui in li
ta psonat. et indocta cordo psallio ab
inferis excitat resurgentes. Salomon
pacificus. et amabilis omni. morte cor
rigit. natura docet. ecce in iungit et
qui in. scaturiunq; nupiarum. dulce
canit epithalamium. Heliter in eccle
typo ipsum liberat de periculo. et effecto
animam. quinque tamen iniquis partes con
uiuii. et die celebre mutat in posteros.
Paralipomenon liber. i. instrumentum
tenis. epithomen. tamen. ie tabule. ut
ablq; illo siqs sacramentum scripturarum si
bi uoluerit arrogare. se ipsum mordet.
Persingula quippe non uinculisq; u
bonum. et pre multe utriqu libris ta
guntur hystone. et minime tabules ex
plicant eius questiones. Helcanas
et ne omnis. adiutor iudeae. et solata
tor domino. in uno uolumine artam. In
stauratur templum. muros cernunt
ciuitatis. oris quoq; illa turba ipsi redeuntis
in patria. et de scripto sacerdotum leuita
rum. israelitis proselitis ac per singulas
familias. munus. et uinum operandi
uisa. aliud incorde pertrahit. aliud
retinet in medulla. Sermo sine scrip
tura nil amore rapitur. excessisse mo
dum eple. et tamen non impleuisse. quod uolui
audiuimus tamen quod nosse. quod cupe
debeamus. ut mos quoq; possimus dicere.
Concupiuit anima mea desiderare iustificatio
nes tuas in omni tempore. Serenis sectantur
illud impleat in nobis. hoc tamen sacro quod
nescio. O anga mouit breuis testamentum
quatus. quartus. Lucas. et Johs. quadriga
dum. et currum cherubim quos intuetur
scientie multitudo. Per totum corpus o
culum sit. scintille emicant discumit
fulgora. Pauos hinc uestos. et infuldi
me tendentes. et iuga pennata. rubiq
uolantia. tenent se mutuo. sibiq; p
lexi sunt. et quasi rota mutata uoluunt.
et quo quocunq; eos flatus sancti spiritus pdu
cerit. Paulus apostolus. xiiii. scribit ecclesiis.
Octauam enim ad hebreos apostolus certum numero
ponitur. Timotheum instruit ac fratrem.
Philemonem profugitiuo famulo deprecatur.
sup quo tacere melius puto quam pauca scribere.
Actus apostolorum. nuda quidem sentire uidentur
historia. et ascensus ecclesie infantia tenere.
Sed si nouerimus scriptorem eorum lucam esse medicum. cuius laus est in euangelio. Animaduer
timus paucis eius uerba illius aegrotantis esse medicinam. Iacob. Petri. Johs. Iudas.
vii. epistolas ediderunt. tam mysticis quam fructuosis. breues pauca ac longas. breues
in uerbis. longas in sententiis. ut tanus
sit quisquis earum lectione cecinerit. Apocalipsis iohis. tot habet sacramenta quot uerba.
Parum dixi. pro merito uoluminis. laus eius
inferior est. In uerbis singulis multipli
ces latent intelligentie. oro te frater idonee
in hac uidere. ista meditare. michi alium
nosse. michi querere. Nonne tibi uidet in
hac urbis. regni celestis habitacula. Nolo
offendant mysteriis sed in simplicitate.
quasi militare uetuo. quasi uel tuto imperium. uel de industria geometrice. ut mu
sica interione facilius instruentur. minuta
eadem; sententia. aut dectis. aut audi
ret indectis. non sum tam peritus. hebes

ut hoc me nosse postulet. Quoq; fructus
capi quos tamquam in celo fieri fiat. Serui
le fateor. sed tamen me spero. magistru in
uitet. comitem sponsio. Petenti enim dat. pul
santi aperitur. quaerenti inuenitur. discam
uterus. quoniam nobis scientia peccatorum in
celo. Obuius remanub. capitis. cum mep
te aliquid ac de ermagore tumultuante ef
fundam. quecq; quesieris. rerum scire com
lor. habes hic amantissimum tuum fiducie
eusebium. qui interanim tuam mihi gra
tiam duplicant. referens honestate no
tum tuos. Contempnit scili fide amicue
amore xpi. Illa prudentia. relequit ue
nustate eius absq; illo ipsa epla pferebat.
festiua quelo te. ibereris in illo namqu
le fame magis precate. quia solue. Ne
renuntiari nisi scio. Nunc potest fie
dere. que contempsit. ut uenderet. Quae
quit insipiens de tuo miseri. placeo ei
pium. Antiquum dicitur. auro tamde
quod habet. quia quod ei habet. Credem
totus mundo diuitiam. infidelis aut
etiam obolo indiget. Sic unum. qui mihi
habemus. nolo possidemus. Nec arque ut
tu. dumne vpianos. sibi impossibile
fe tua. uende. si ei habes. prae. Collen
tu amici. pultum relinquendum est. Sa
lucet. nisi tu semp. recalcitrat. dicit de
die. tu habens. caute. poterunt. mas
possessiuncula uendentis sibi xpi un
alat pauper suos. Domino dedit. gloriam
optulit. Apli nauem tantum. reliquere
liquerit. Vidua duo era misit. ingrego
philanum. refertur ceci diuitis. sicale
oremptur oia. qse semp. agitur ec
mortuum.

Desiderii mei desideria ac
cepi epli. qui quodam plagi
o furiuorum ci danubele sor
tis est nomen obsecrauit. ut
translatam uiatum lingua debebreo
sermone pentatheuci mosy. aurib. tu
dent. Periculosum op. certe obtrectatoru
meoru latrantib. parens. quime asserunt
in lege. interpretem suggillando noua fue
rib. cudere. ita mgenium qui unum pone
ci ego sepissime testatus sum me pauipo
tione intrabnaclo di offerre q possim.
nec opes aliquis aliquo posse pauperte
fedari. Quod ut uideret origenis me
studium puocauit q edtionem amique tuis
lanone theodotionis emisiant. ? alteriso.
roboelo. ? id stella. tuo opus de diuin
gues. dum aut nihil celere facit. q mulam
fuerit. aut superflua qq; ingular. non
fodit. maxime que euangelia. rapiog
auctorum. pmulgauit. Inqb. milia deute
ron testamto legum. que in nisi addiab
ii biuitur. ut illud. Ex egipto uocaui fi
lium meum. Et qm nazareus uocabit. Et tu
debet equo cpinqeuit. Et flumina de
uentre eius fluent aq. uiue. Et que nec o
eis uidit nec aures audiuit. nec in cor hos
ascendit. que pparauit dis diligentib
se. Et multa alia que pii. CYNTA De
desiderii. Intrigerim ergo cos ubi scip
ta sunt. tam dicere ii potuerit. de libris
ebraicis proferuntur. Primum testimoni
um est. in osee. secdm ysaia. tertium ieze
hiela. quartum in proberbis. quintum eque
mysaia. Quod min ignorauit apocrifo
rum deliramenta secuti. habentur menias
libris auctoritas pferunt. Cauisi er
rorisi ne meum exponere. Iudei prudenti
facinum dicit. esse filio ne protoloni unius
diei cultor. etiam ap hebreos diuplice diui
nitate de pbenderet q maxime to deo
faciebat. quia platonis dogma credere
uidebat. Denique ubiaq; sacramentum atque scip
tura testat. Deum. ? filio. ? spu sco. aut
alit interpretari sint aut omino tacuerit. ut
rogi satisfaceret. ? tuebatur fidei ii uul
gauerit. Et nescio quis auctor primus. hw. al
iulus alexandrie indaico suo structuit. qb.
diuisi eos scripturae. ci aristeus cuide
ptolomei. YNE PACTICTEC. Et uitos
tm. iosephus michi tale tenuerit. set mu
na basilicae egregaros. ortulise scribunt
ii prophasse. Aliud enim uate aliud enim
pretes. Ibi spu uentura pnoe. hic eruditio
uerbor copia. eaque intellegit tesi fert.
Nisi forte putando est nulli. occo nonnuli
nofonis. ? platonis. pytagorii. ? deinostheni
priesi fonte afflatus verbo eo spii tenuisse
tuse. ut alit dicinfoe iudi. p hxe interpre
tes. Aut prplos spis sci testimonia tenuit
utquod illi tacuerit. hi scriptu est meum
sit. Quod q depriami uetes. Minime. ? ?
post prior studia in domo tui quo possum
laborani. Illi aut interpretari sint. aut ad
uetu xpi. ? neglebit diuis. prule seiens

Ioſ poſt paſſionem reſurrectionem ci-
ſi tam yſpheria quam hyſtoria ſcripſimus. Aut
enim aliud ita. aliud iuſta narrat. Quod me
liuſ intelligimus. metri gratia. Aut
igitur emule obtrectator auſcultet. Non
dapino. ſi ypheriro ſeptuaginta. hy fide
tre cuncti illi apoſtoli preſtiterunt. Per illos o
mnis xpi ſonat. quos ante yphas inter
ſpiritu ſanctum potiores lego. in qb ulti
mis pene grauis infuſcet tenebrae. Quid
lucem requiritis. qe impius non ſoli ora
me concutat. Sic ubi nbi inimici inuoc
uideo enim. infinita hebrei. dum ſcrip
turarum magnos ſtulte. q illi hinc deexpo
nunt codices ſi hinc. Aliud ſi ſicomma ſe post
ea abapiſ uſinpata rethmoia phanet
remenanoia ſe explana latina q gre
ca. greca quam hebrea. Vex hec grimm
dos. Iuxta te dexor deſideri ſi me. nequi
tiam q me ſubtre fecit. ragnet eo
dum cupe ormonib. uinet quo poſſum
odere ſpm quoſcripſi ſi libri latinum eos
rumſtente ſermone.

IN PRINCIPIO

creauit deus celum terram. terra autem
erat inanis. et uacua. Et tenebre erant
ſuper faciem abyſſi. ſpiritus dei ferebatur ſuper
aquas. Dixitque deus. fiat lux. et facta eſt lux.
Et uidit deus lucem quod eſſet bonam. et diuiſit
lucem a tenebris. Appellauitque lucem diem.
et tenebras nocte. Factumque eſt ueſpere et ma
ne dies unus. Dixit quoque deus. fiat firma
mentum in medio aquarum. et diuidat aquas
ab aquis. Et fecit deus firmamentum. diuiſitque
aquas que erant ſub firmamento. ab his que erant
ſuper firmamentum. Et factum eſt ita. Vocauit
que deus firmamentum celum. et factum eſt ueſpere et
mane dies ſecundus. Dixit uero deus. Congre
gentur aque que ſub celo ſunt in locum unum. et
appareat arida. Factumque eſt ita. Et uocauit
deus aridam terram. congregationesque aquarum ap
pellauit maria. Et uidit deus quod eſſet bonum.
et ait. Germinet terra herbam uirentem. et fa
cientem ſemen. et lignum pomiferum faciens fruc
tum iuxta genus ſuum. cuius ſemen in ſemetipo
ſo ſit ſuper terram. Et factum eſt ita. Et pro
tulit terra herbam uirentem. afferentem ſemen iux
ta genus ſuum. lignumque faciens fructum.
et habens unumquodque ſemen ſecundum ſpeciem
ſuam. Et uidit deus quod eſſet bonum. factumque eſt
ueſpere et mane dies tertius. Dixitque autem deus.
fiant luminaria in firmamento celi. ut di
uidant diem ac noctem. et ſint in ſignia et tempo
ra et dies. et annos. et luceant in firmamento
celi. et luminent terram. Factumque eſt ita. fe
ceritque deus duo magna luminaria. lumi
nare maius ut preeſſet diei. et luminare mi
nus ut preeſſet nocti. et ſtellas. et poſuit eas
in firmamento celi. ut luminarent ſuper terram.
et preeſſent diei ac nocti. et diuiderent lu
cem a tenebris. Et uidit deus quod eſſet bonum
et factum eſt ueſpere et mane dies quartus.
Dixit etiam deus. Producant aque reptile
anime uiuentis. et uolatile ſuper terram ſub

Gen. i. xlix. d.
P. cxi. d.
Prou. x. xxii.
Ioh. ii. xxiii.
Pe. ii. vi.
Matt. iii
I. e. viii.
Ioa. vi.
Ado. i. x.

Virgini ſi hom ſui ſeriptoue alimentum
pro ſe ſibi ſumere; ſalteu ollag. recentes
germi pane.

P. cxxxv.
Mat. iii.
Ioth. i. iii.
Ioph. iii.
Gen. lxxi. cxxxix.
Ado. xlv.
Ioa. xiii
Eſdr. iii.
Ado. xxi. viii.
Iob. xxi.
Apo. iii. ii. xvi.

firmamento celi. Creauitque deus cete grandia. et
omnem animam uiuentem atque motabilem quam
produxerat aquæ in species suas. omne uolatile
secundum genus suum. Et uidit deus quod esset bonum. Benedixitque eis dicens. Crescite et multiplicamini
et replete aquas maris. auesque multiplicentur
super terram. Factum est uespere et mane dies quinta.

Dixit quoque deus. Producat terra animam uiuentem
in genere suo. uniuersa reptilia et bestias terre secundum species suas. Factumque est ita. Et fecit deus
bestias terre iuxta species suas. uniuersa reptilia terre in genere suo. Et uidit deus quod
esset bonum. et ait. Faciamus hominem ad ymaginem
et similitudinem nostram. et presint piscibus maris
et uolatilibus celi. et
uniuersis animantibus que mouentur super
terram. Dixitque deus. Ecce dedi uobis omnem herbam afferentem semen super terram. et uniuersa ligna
que habent in semetipsis fructum seminis generis
sui. ut sint uobis in escam. et cunctis animantibus terre. omnique uolucri celi. et uniuersis quæ mouentur in terra. in quibus est anima uiuens. ut habeant ad escam. Et factum est ita. Viditque deus cuncta quæ fecerat. et erant
ualde bona. Et factum est uespere et mane dies
sextus.

Igitur perfecti sunt celi et terra. et omnis
ornatus eorum. Complevitque deus die septimo opus suum quod fecerat. et requiescit
die septimo ab uniuerso opere quod patrarat. Et benedixit die septimo. et sanctificauit
illum quia in eo cessauerat ab omni
opere suo quod creauit deus ut faceret.

Iste
sunt generationes celi et terre cum
create sunt. in die quo fecit dominus deus terram et celum. et omne
uirgultum agri. antequam oriretur in terra.
omnemque herbam regionis priusquam germinaret. Non enim pluerat dominus super
terram. et homo non erat qui operaretur terram. sed fons
ascendebat e terra irrigans uniuersam superficiem terre. formauit igitur dominus deus hominem de limo terre. et inspirauit in faciem eius
spiraculum uite. et factus est homo in animam
uiuentem. Plantauerat autem dominus deus
paradisum uoluptatis a principio. in quo
posuit hominem quem formauerat. Pro-

diuitque dominus deus de humo lignum pulchrum
uisu. et ad uescendum suauem. lignum quoque uitæ
in medio paradisi. lignum quoque scientie
boni et mali. Et fluuius egredietur de
loco uoluptatis ad irrigandum paradisum.
qui inde diuidit in quattuor capita.
Nomen uni phison. ipse est qui circuit om
nem terram euilat ubi nascitur aurum. et aurum
terre illius optimum. Ibique inuenitur bdel
lium. et lapis onichinus. Et nomen fluuio
secundi geon. ipse est qui circuit omnem terram
ethiopie. Nomen autem fluuius tertius
tigris. ipse uadit contra assirios. Fluuius
autem quartus. ipse est eufrates.

Tulit ergo dominus deus hominem. et posuit eum in
paradiso uoluptatis. ut operaretur et custo
diret illum. Præcepitque ei dicens. Ex omni ligno
paradisi comede. de ligno autem scientie boni
et mali ne comedas. In quocumque enim die ex eo
comederis morte morieris. Dixit quoque dominus
deus. Non est bonum esse hominem solum. Faciamus ei adiu
torium simile sibi. Formatis igitur dominus deus de humo
cunctis animantibus terre. et uniuersis uolatilibus
celi. adduxit ea ad uidendum quid uocaret
ea. Omne enim quod uocauerit adam animam uiuentem
ipsum est nomen eius. Appellauitque adam nomi
bus suis cuncta animantia et uolatilia celi.
omnesque bestias terre. Adam uero non inuenebatur adiutor
similis sibi. Immisit ergo dominus deus soporem in adam. Cumque obdormisset. tulit unam de
costis eius. et replevit carnem pro ea. Aedificauitque dominus
deus costam quam tulerat de adam in mulierem. et
adduxit eam ad adam. Dixitque adam. Hoc nunc os
ex ossibus meis. et caro de carne mea. hoc uocabitur
mulier quoniam de uiro suo sumpta est. Quam ob rem
relinquet homo patrem suum et matrem. et adherebit
uxori suæ. et erunt duo in carne una. Erant autem
uterque nudi. scilicet adam et uxor eius.
et non erubescebant.

Et serpens erat callidior cunctis animantibus terre quæ fecerat dominus
deus. Qui dixit ad mulierem. Cur præcepit uobis
deus ne comederetis de omni ligno paradisi.
Dixitque mulier. De fructu lignorum quæ
sunt in paradiso uescimur. de fructu autem ligni
quod est in medio paradisi præcepit nobis deus
ne comederemus. et ne tangeremus illum. ne
forte moriamur. Dixit autem serpens ad mu
lierem. Nequaquam morte morieris.
Scit enim deus quod quacumque die comederitis
ex eo aperientur oculi uestri. eritis sicut dii
scientes bonum et malum.

Igitur mu

lucr q bonū est lignū ad escendū. pul
chrū oculis aspectuq; delectabile. ⁊
tulit de fructu illius. ⁊ comedit. ⁊ deditq;
uiro suo. Qui comedit. ⁊ apti sunt oculi
amborū. Cūq; cognouissent se esse nu
dos. consuerūt folia ficu. ⁊ fecerūt sibi
perizomata. Audierūq; uocem
dni dei ambulantis in paradiso ad au
ram post meridiem. abscondit se adam ⁊
uxor eius a facie dni dei in medio ligni pa
radisi. Vocauitq; dns adam. dixitq; ei.
Vbi es. Qui ait. Vocem tuam audiui in para
diso. timui. eoq; quod nudus sum. ⁊ abscondi
me. Cui dixit. Quis indicauit tibi quod
nudus es. nisi q de ligno de quo tibi p
ceperam ne comederes. comedisti. Dixitq;
adam. Mulier quam dedisti mihi socia.
dedit mihi de ligno. ⁊ comedi. Et dixit
dns deus ad mulierem. Quare hoc fecisti. Et
respondit. Serpens decepit me. ⁊ comedi. Et
ait dns deus ad serpentem. Quia fecisti hoc.
maledictus es inter omnia animantia. ⁊ bestias
terre. super pectus tuum gradieris. ⁊ terram
comedes cunctis diebus uite tue. Inimicitias
ponam inter te. ⁊ mulierem. ⁊ semen tuum. ⁊ semen
illius. Ipsum conteret caput tuum. ⁊ tu insidiabis
calcaneo eius. Mulieri quoq; dixit. Multi
plicabo erumnas tuas. ⁊ conceptus
tuos. In dolore parabis filios. ⁊ sub uiri po
testate eris. ⁊ ipse dominabitur tui. Adeo quoq;
ait. Quia audisti uocem uxoris tue. ⁊ co
medisti de ligno cui quod precepi tibi ne
comederes. maledicta terra in opere tuo.
In laboribus comedes ea cunctis die
bus uite tue. Spinas ⁊ tribulos germi
nabit tibi. ⁊ comedes herbas terre. In su
dore uultus tui uescaris pane tuo. donec
reuertaris in terram de qua sumptus es. Quia
pulvis es. ⁊ in pulverem reuerteris. Et uo
cauit adam nomen uxoris suae heua. eo q
mater esset cunctorum uiuentium. Fecit quoq;
dns deus adae ⁊ uxori eius tunicas pelli
ceas. ⁊ induit eos. Ait. Ecce adam factus est
quasi unus ex nobis. sciens bonum ⁊ malum. Nunc
ergo ne forte mittat manum suam. ⁊ sumat
etiam de ligno uite. ⁊ comedat. ⁊ uiuat in
eternum. Et emisit eum dns deus de paradiso uo
luptatis. ut operaretur terram de qua sumptus
est. Eiecitq; adam. ⁊ collocauit ante paradi
sum uoluptatis cherubim. ⁊ flammeum
gladium. atq; uersilem. ad custodiendam

uiam ligni uite. Adam uero cognouit
heuam uxorem suam. que concepit. ⁊ peperit cain.
dicens. Possedi hominem per deum. Rursusq; pe
perit fratrem eius abel. Fuit autem abel pastor
ouium. ⁊ cain agricola. Factum est autem post
multos dies. ut offerret cain de fructi
bus terre munera dno. abel quoq; obtu
lit de primogenitis gregis sui. de a
dipibus eorum. Et respexit dns ad abel. ⁊ ad
munera eius. ad cain uero ⁊ munera eius
illius non respexit. Iratusq; est cain ualde
nimis. ⁊ concidit uultus eius. Dixitq; dns
ad cain. Cur iratus es. ⁊ cur concidit ta
cies tua. Nonne si bene agere recipies
es. si uero male egeris. statim in foribus peccatum
aderit. Sed sub te erit appetitus eius.
tu dominaberis illius. Dixitq; cain ad a
bel fratrem suum. Egrediamur foras. Cumq;
essent in agro. consurgens cain aduersus
abel fratrem suum. ⁊ interfecit eum. Et ait dns
ad cain. Vbi est abel frater tuus. Qui respon
dit. Nescio. Numquid custos fratris mei sum
ego. Dixitq; ad eum. Quid fecisti. Vox
sanguinis fratris tui clamat ad me de
terra. Nunc igitur maledictus eris super terram. q
aperuit os suum. ⁊ suscepit sanguinem fratris
tui de manu tua. Cum operatus fueris eam
non dabit tibi fructum suum. Vagus
⁊ profugus eris super terram. Dixitq; cain ad
dnm. Maior est iniquitas mea. quam ut ueniam
merear. Ecce eiicis me hodie a facie
terre. ⁊ a facie tua abscondar. ero uagus
⁊ profugus in terra. Omnis igitur qui inue
nerit me occidet me. Dixitq; eius dns.
Non quaquam ita fiet. sed omnis q occide
rit cain. septuplum punietur. Posuitq;
dns cain signum. ut non interficeret
eum quicumque inuenisset eum. Egressusq; cain
a facie dni. habitauit in terra profugus
ad orientalem plagam eden. Cognouit autem
cain uxorem suam. que concepit. ⁊ peperit
enoch. ⁊ edificauit ciuitatem. uocauitq;
nomen eius ex nomine filii sui enoch. Porro
enoch genuit irad. ⁊ irad genuit ma
diabel. ⁊ madiabel genuit mathusahel.
⁊ mathusahel genuit lamech. qui acce
pit uxores duas. Nomen unam ada. nomen
alterum sela. Genuitq; ada. iabal qui fu
it pater habitantium in tentoriis atq; pa
storum. Et nomen fratris eius iubal. ipse fuit
pater canentium cytharam et organo. Sed

quoq; genuit tubal cain qui fuit malle
ator ⁊ faber in cuncta opa
soror uero tubal cain fuit naama. Dixitq;
lamech uxoribus suis ada ⁊ selle: Audi
te uocem meam uxores lamech. Auscultate
sermonem meum. Quia occidi uirum in uul
nus meum ⁊ adolescentulum in liuorem meum.
Septuplum ultio dabitur de cain. De lame
ch uero septuaginta septies. Cognouit
quoq; adhuc adam uxorem suam ⁊ peperit filium.
uocauitq; nomen eius seth dicens. Posuit
mihi deus semen aliud pro abel quem occidit
cain. Sed et seth natus est filio suo nomen
enos. Iste cepit uocari nomen domini. Hic
liber generationis ade. In die qua creauit
deus hominem. ad similitudinem dei fecit illum.
masculum ⁊ feminam creauit eos. benedi
xit illis. ⁊ uocauit nomen eorum adam in die
qua creati sunt. Cum uero adam. c. xxx. an
nis ⁊ genuit ad similitudinem ⁊ imaginem
suam. uocauitq; nomen eius seth. Et fuerunt
dies adam postquam genuit seth. octingen
ti annis genuitq; filios ⁊ filias. Et fue
runt omnes qui fuerunt ad adam nongenti
xxx. ⁊ mortuus est. Cum uero quinq;
annos. ⁊ genuit enos. Vixitq; seth postquam ge
nuit enos. dccc. vii. annis. genuitq; fi
lios ⁊ filias. Et factus sunt omnes dies seth nongen
tos. xii. annos ⁊ mortuus est. Cum uero enos
nonaginta annis ⁊ genuit cainan. Post
quam autem genuit octingentis quindecim an
nis ⁊ genuit filios ⁊ filias. Factusq; sunt omnes
dies enos. nongenti. v. annos ⁊ mortuus
est. Cum uero cainan septuaginta annis
genuit malaleel. Et uixit cainan
postquam genuit malaleel octingentis
xl. annis. genuitq; filios ⁊ filias. Et fuerunt
omnes dies cainan. decem. x. anni ⁊ mor
tuus est. Vixit autem malaleel. lxv. annis
⁊ genuit iared. Cum uero malaleel postquam
genuit iared. octingentis xxx annis ⁊
genuit filios ⁊ filias. ⁊ factus sunt omnes dies
malaleel octingenti nonaginta quinq;
anni ⁊ mortuus est. Cum uero iared centum
lxii. annis ⁊ genuit enoch. Et uixit
iared postquam genuit enoch. octingen
tis annis ⁊ genuit filios ⁊ filias. Et fue
runt omnes dies iared. ⁊ dccc. lxii. anni
⁊ mortuus est. Porro enoch uixit. lxv. an
nis ⁊ genuit mathusalem. Et ambulauit
enoch cum deo. Vixitq; enoch post genuit

matusalem. ccc. annis ⁊ genuit filios
⁊ filias. Factusq; sunt omnes dies enoch. ccc.
lxv. anni. ambulauitq; cum deo ⁊ non ap
paruit. quia tulit eum deus. Vixit quoq;
mathusalem. c. octoginta vii. annis.
⁊ genuit lamech. Et uixit mathusalem
postquam genuit lamech septingentis
octoginta. ii. annis ⁊ genuit filios ⁊
filias. Factusq; sunt omnes dies mathusalem
nongenti lx. viii. annis ⁊ mortuus
est. Vixit autem lamech centum octogin
ta duobus annis ⁊ genuit filium. uocauit
que nomen eius noe dicens. Iste consola
bitur nos ab opibus ⁊ laboribus manuum nos
trarum in terra cui maledixit dominus. Vixitq;
lamech postquam genuit noe quingentos
nonaginta quinq; annos ⁊ genuit filios
et filias. Factusq; sunt omnes dies lamech
septingenti septuaginta septem annis
⁊ mortuus est. Noe uero cum quingentorum
esset annorum genuit sem cham. ⁊ japheth.

Cumq; cepissent homines multiplicari
super terram ⁊ filias procreassent uidentes filii
dei filias hominum quoniam pulchre. accepe
runt sibi uxores ex omnibus quas elegerant. Dixitq;
deus. Non permanebit spiritus meus in homine in
terno. quia caro est. Erantq; dies illius. c. xx. an
norum. Gigantes autem erant super terram in diebus
illis. Postquam enim ingressi sunt filii di
ad filias hominum illeq; genuerunt. isti sunt
potentes a seculo uiri famosi. Vidensq; autem
deus quoniam multa malitia hominum esset in terra
cuncta cogitatione cordis intenta esset
ad malum omni tempore. eum quod homines
fecisset: mitem. Et ponens in illis mente
tuis doloris cordis intrinsecus. Delebo in
quit homines quos creauit a facie terre. ab homine
usque ad animantia. a reptile usque ad uo
lucres celi. penitet enim me fecisse eos. Noe
uero inuenit gratiam coram domino. Hec sunt gene
rationes noe. Noe uir iustus atque per
fectus fuit in generationibus suis. cum deo am
bulauit. genuit filios sem cham ⁊ japheth.
Corrupta autem terra coram deo. repleta est iniq
tate. Cumque uidisset deus terram esset corrupta.
omnis quippe caro corruperat uiam suam super
terram. ait ad noe. Finis omnis carnis uenit co
ram me. repleta est terra iniquitate a facie eorum.
ego disperdam eos cum terra. Fac tibi arcam de
lignis leuigatis. mansiunculas in arca
facies. ⁊ bitumine linies intrinsecus ⁊

gramine secum. sicut fecit eam. Erat autem
cubitorum erat longitudo arche. L. cubito
rum latitudo. ⁊ xxx. cubitorum altitudo il
lius. Fenestram autem fecit. ⁊ in cubi
to consummabis summitate eius. Ostium au
tem arce pones ex latere. deorsum. Cenacula ⁊
tristega facies mea. Ecce ego adducam
diluvium aquarum super terram. ut interficiam omne
carne in qua spiritus vite est subtus celum. u
niversa quecumque sunt consumentur. Ponamque
fedus meum tecum. ⁊ ingredieris archam tu
⁊ filii tui. uxor tua. ⁊ uxores filiorum tu
orum tecum. ⁊ ex cunctis animantibus. universe
carnis binas adduces in archam. ut vivant
tecum. masculini sexus. ⁊ feminini. De
volucribus juxta genus suum. ⁊ de iumentis
in genere suo. ⁊ ex omni reptilium terre secundum ge
nus suum. binae de omnibus ingredientur tecum
ut possint vivere. Tolles igitur tecum ex
omnibus escis quamvis possunt. ⁊ portabis ap
ud te. erunt tibi in cibum. quam illis in escam. Fecit
ergo noe omnia quecumque preceperat illi deus.

Dixitque dominus
ad eum. Ingredere tu ⁊ omnis domus tua in arcam
Te enim vidi justum coram me in generatione
hac. Ex omnibus animantibus mundis tolle
septena septena. masculum ⁊ feminam. De iu
mentis autem mundis duo duo masculum ⁊ fe
minam. Sed et de volucribus celi septena
septena. masculum ⁊ feminam. ut salvetur
semen super faciem universe terre. Adhuc enim
post dies septem. ego pluam super terram. xl.
diebus. ⁊ xl. noctibus. delebo omnem substan
tiam quam feci de superficie terre. Fecit ergo
noe omnia quecumque mandaverat ei dominus. Erat autem
sexcentorum annorum. quando diluvium aque
inundaverunt super terram. Et ingressus est noe
⁊ filii eius. uxor eius. ⁊ uxores filiorum eius
cum eo in arcam. propter aquas diluvii. De iu
mentis quoque mundis. ⁊ immundis. ⁊ de omni
volucribus. ⁊ de omnibus quecumque moventur super terram duo duo in
gressa sunt ad noe in arcam. masculus ⁊ fe
mina sicut preceperat deus noe. Factum est autem post
septem dies. aque diluvium inundave
runt super terram. Anno sexcentesimo vite
noe. mense secundo. septimo die mensis.
rupti sunt omnes fontes abyssi magni. ⁊ cata
ractae celi aperte sunt. ⁊ facta est pluvia
super terram. xl. diebus. ⁊ xl. noctibus. Eadem
autem die introivit noe. Sem. ⁊ Cham
⁊ Japheth. filii eius. uxor illius. ⁊ tres
uxores filiorum eius cum eis in arcam. Ipsi

omne animal secundum genus suum. universumque pe
cus in genere suo. ⁊ omne quod movetur super terram
in genere suo. cunctumque volatile secundum
genus suum. universe aves. omne genus volucrum
ingressa sunt ad noe in arcam. binae
binae ex omni carne in qua erat spiritus vite. Et
que ingressa sunt masculus ⁊ femina ex
omni carne introierunt. sicut preceperat ei deus. ⁊
clusit dominus deorsum. Factumque est diluvium
xl. diebus super terram. multiplicatisque sunt aque
⁊ elevaverunt arcam in sublime
a terra. Vehementer inundaverunt. omnia repleve
runt in superficie terre. Porro archa ferebatur
super aquas. ⁊ aque prevaluerunt in
mis super terram. Operiebantque sunt omnes montes sub
celi sub universo celo. quotquot erant in mundo al
tiores fuerunt aqua super montes quos operuerat. Consumptaque est omnis caro que movebatur
super terram. volucres. animalia. bestiae
ruque omnes reptilium que reptant super
terram. universi homines. cunctaque spiritum
vite in naribus suis. mortua sunt. ⁊ deleta sunt
omnia in substantia que erat super terram. ab
homine usque ad pecus. tum reptile. quam volu
cribus celi. ⁊ deleta sunt de terra. Remansit autem
solus noe. ⁊ qui cum eo erant in archa. Obtu
lerunt aque terram. centum quinquaginta dies.

Recordatus autem deus noe cunctarumque animan
tium. ⁊ omnium jumentorum que erant cum eo in archa.
Adduxit spiritum super terram. ⁊ imminute sunt aque.
⁊ clausi sunt fontes abyssi. ⁊ cataracte celi
prohibite sunt pluvie de celo. Reversaque
sunt aque de terra euntes. ⁊ redeuntes. ceperunt
minui post centum. xl. dies. requievit
que archa in septimo. vicesimo. mense. die
mensis. super montes armenie. At vero aque
ibant ⁊ decrescebant. usque ad decimum men
sem. Decimo enim mense prima die mensis. apa
ruerunt cacumina montium. Cumque transi
sent. xl. dies. aperiens noe fenestram arche
quam fecerat. dimisit cornicem. que egredie
bat ⁊ non redibat donec siccarentur aque
super terram. Emisit quoque columbam post eam.
ut videret si cessassent aque super faciem
terre. Cum ea non invenisset ubi requiesceret
pedes eius. reversa est ad eum archam. Aque
enim erant super universam terram. Extendens que
manum. tetigit eam. et intulit eam ad se in arcam. Et
expectans nichilominus septem alios dies. rursus
dimisit columbam extra arcam. At illa venit
ad eum sub vespam. portans ramum olive.

VII 8

Gray Scale
0 1 2 3 4

uiuentib; fouis inore suo. Intellexit ergo
noe q. cessassent aque super terram. expecta
uitq; nichilominus septem dies alios. et emi
sit columbam. que non reuersa ultra ad eum.

Igitur sexcentesimo primo anno. primo
mense. prima. mensis. imminuite sunt aque super
terram. et aperiens noe tectum arce. aspexit
uidq; q. exsiccata esset superficies terre. mense
secundo. septima. uigesima die mensis. mense
terra est facta. Locutus autem deus noe dicens.
egredere de arca tu. uxor tua. filii tui.
et uxores filiorum tuorum tecum. omnia animan
tia que sunt apud te. de omni carne. tam in uo
latilibus. quam in pecoribus. et uniuersis reptilib;
que reptant super terram. educ tecum. et ingre
dimini super terram. crescite. et multiplicamini super eam. Egressus est ergo noe. filii eius.
uxor illius. et uxores filiorum eius cum eo.
Sed et omnia animalia. omnia reptilia que
reptant super terram. secundum genera sua. de
arca egressa sunt. Edificauit autem
noe altare domino. et tollens de cunctis pecori
bus. et uolucribus mundis. obtulit holo
caustum super altare. odoratusq; est dominus
odorem suauitatis. et ait ad eum. Nequaquam
ultra maledicam terre propter homines. sensus
enim et cogitatio humani cordis prona
sunt ad malum. sed sicut feci. cunctis
diebus terre. sementis et messis. frigus. et
estus. estas. et tempus. noctes. et dies. non requie
scent. Benedixitq; deus noe. et filiis eius.
et ait eis. Crescite et multiplicamini. et
replete terram. et dominamini ei. et tremor sit super
cuncta animalia terre. et super omnes uo
lucres celi. cum uniuersis quae mouentur
super terram. omnes pisces maris. in manu uestra
tradi sunt. omne quod mouetur. et uiuit. erit
uobis in cibum. quasi olera uirentia tradi
dimus uobis cuncta. excepto quod carnem cum sanguine
non comedetis. sanguinem animarum uestra
rum requiram de manu cuiuscumque bestiae. et de
manu hominis. de manu uiri et fratris eius requi
ram animam hominis. Qui effuderit sanguinem
hominis. fundetur sanguis illius. pro ho
mine quippe factus est homo. Vos autem
crescite et multiplicamini. et ingredimini
super terram. et replete eam. Hoc quoque dixit
noe. et filios eius cum eo. Ecce ego
statuam pactum meum uobiscum. et cum se
mine uestro post uos. et omnem animam
uiuentem que est uobiscum. Tam uolucrib;
quam uniuersis. et pecoribus terre cunctis
que egressa sunt de arca. et omnibus bestiis
terre. statuam pactum meum uobiscum. neque
quam ultra interficietur omnis caro aquis diluuii.
nec erit deinceps diluuium. dissipans terram. Dixitq; deus. Hoc signum foederis quod do inter me et uos. et ad omnem animam uiuentem
quae est uobiscum. in generationes sempiternas.
Arcum meum ponam in nubibus. erit signum
foederis inter me et inter terram. Cumque obnubero
nubibus celum. apparebit arcus meus in nubi
bus. et recordabor foederis mei uobiscum. et
cum omni anima uiuente que carnem uegetat.
non erunt ultra aque diluuium. ad delen
dam universam carnem. Erit autem arcus meus
in nubibus. et uidebo illum. recordabor foe
deris sempiterni. quod pepigi cum omni anima
uiuente. universe carni quae est super terram. Dixitq; deus ad noe. Hoc erit si
gnum foederis. quod statuo inter me et omnem carnem
super terram. Erant igitur filii noe. qui
egressi sunt de arca. sem. cham. et japheth.
Porro cham ipse est pater chanaan. Tres isti
filii noe. et ab his dispersi sunt omnes homines
per universam terram. Cepitque noe agricola exercere
terram. et plantauit uineam. bibensque uinum inebriatus est.
et nudatus est in tabernaculo suo. Quod cum uidisset
cham pater chanaan. uerenda scilicet
patris sui. nudauit duobus
fratribus suis foras. At uero sem. et japhet. pal
lium imposuerunt humeris suis. et incedentes retrorsum. operuerunt uerenda patris
sui. Faciesque eorum auersae erant. et patris
nuditatem non uiderunt. Expuitque noe de
uino. cum uidisset quid fecerit ei filius
suus minor. ait. Maledictus chanaan.
seruus seruorum erit fratribus suis. Dixitque.
Benedictus dominus deus sem. fit chanaan ser
uus eius. Dilatet deus japhet. habitet
in tabernaculis sem. sitque chanaan seruus
eius. Vixit autem noe post diluuium
ccc. l. annis. Et impletis sunt omnes dies eius
trecentorum quinquaginta annorum. et mo
rtuus est. Hae generationes filiorum noe.
sem. cham. et japhet. Natique sunt eis fi
lii post diluuium. filii japhet. gomer.
et magog. et madai. et iauan. et thubal. et me
soch. et thiras. Porro filii gomer. ascenez.
et riphath. et thogorma. Filii autem iauan
elisa. et tarsis. cethim. et dodanim.

Gen. 8.
v. 21.
v. 22.
Gen. 9.
v. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
v. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17.
v. 18. 19.
v. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27.
v. 28. 29.
Gen. 10.
v. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32.
Gen. 10.
v. 1.
Gen. hec sunt f. dec. xxii. ecce. c. xxv.
Gen. xl. Gen. vii.
Gen. hec sunt ge. 10

ab his diuise sunt insule gentium in
regionib suis. Unusquisq secdm linguam
. & familias in nationib suis. Filii aut
cham. chus. mesraim. ephut. & chanaan. fi
lii chus. saba. & euila. & sabatha. & regma.
& sabatheca. filii. regma. saba. & dedan.
Porro chus genuit nemrod. Ipse cepit
esse potens in terra. Hic erat robustus uenator
coram domino. Ideo dicitur prouerbium. quasi
nemrod robustus uenator coram domino. Fuit
autem principium regni eius babilon. & arach
& achad. & chalane. in terra sennaar. De terra
illa egressus est assur. & edificauit ninue
uen. & plateas ciuitatis. & chale. Mesen
quoque inter ninuen. & chale. hec est ciuitas
magna. Aruo mesraim genuit. Ludim.
& anamim. & labim. & nephtuhim. & phetrusim.
& chesluchim. de quibus egressi sunt philisti.
& caphtorim. Chanaan autem genuit sydonem
primogenitum suum. & hetheum. & iebuseum. & a
moreum. & gergeseum. & heueum. & aracheum. & sine
um. & aradium. & samaritum. & hamatheum.
Et postea disseminati sunt populi chananeorum.
fueruntque fines chanaan. uenientibus
a sidone gerarum. usque gazam. donec ingre
diaris sodoma. & gomorram. & adama. & seboim.
usque lesa. Hi filii cham secundum cognationes. & linguas.
& gentes. & terras. & gentes suas.
Sem quoque natus est patre omnium filiorum
Eber. fratre iaphet maiore. Filii sem. helam.
& assur. & arphaxad. & lud. & aram. Filii aram.
hus. & hul. & geder. & mes. Aruo arphaxad
genuit sala. de quo ortus est eber. Natique
heber. filii duo. nomen unus phaleg. eo quod
in diebus eius diuisa sit terra. Et nomen fratris eius
iectan. Qui iectan genuit helmodad. & sa
leph. & asarmoth. & iare. & aduram. & uzal.
& decla. & ebal. & abymael. & seba. & ophir.
& euila. & iobab. Omnes isti filii iectan. Et fuit
habitatio eorum de messa pergentes usque
sephar montem orientalem. Isti filii sem.
secundum cognationes. & linguas. & regiones. & in
gentes suas. Hae familiae noe. iuxta
populos. & nationes suas. ab his diuisi sunt gentes
in terra post diluuium. Erat autem terra
labii unius. & sermonum eorundem. Cum que profi
scerentur de oriente. inuenerunt campum in
terra sennaar. & habitauerunt in eo. Dixitque
alter ad proximum suum. Uenite faciamus latere.
& coquamus eos igni. habuerunt que lateres pro
saxis. & bitumen pro cemento. & dixerunt. Uenite fa
ciamus nobis ciuitatem & turrim. cuius ca
cumen perueniat usque ad celum. & celebremus nomen nostrum.
ante quam dispergamur in universas terras. Descen
dit autem dominus ut videret ciuitatem. & turrim quam
edificabant filii adam. & dixit. Ecce unus
est populus. & unum labium omnibus. Ceperuntque facere
hoc. nec desistent a cogitationibus suis donec
eas opere complerent. Venite igitur descendamus.
& confundamus ibi linguam eorum. ut non audiat
unusquisque uocem proximi sui. atque ita diuisit
eos dominus exinde loco in diuersas gentes. cessauerunt
edificare ciuitatem. Et idcirco uocatum
est nomen eius babylon. quia ibi confusi sunt labia
uniuersae terae. & inde dispersit eos dominus super facies
cunctarum regionum. Hae generationes
sem. Sem centum erat annorum. qui genuit ar
faxad biennio post diluuium. Uixitque sem
postquam genuit arfaxad quingentis annis.
& genuit filios. & filias. Porro arfaxad uixit
xxxv. annis. & genuit sale. Uixitque ar
faxad postquam genuit sale. ccc. triginta
annis. & genuit filios. & filias. Sale quoque uixit xxxx.
annis. & genuit eber. Uixitque sale postquam genuit eber.
cccc iii. annis. & genuit filios. & filias. Uixitque eber
xxxiv. annis. & genuit phaleg. Uixitque eber postquam gen
uit phaleg. cccxxx. annis. & genuit filios. & filias. Uixit
quoque phaleg. xxx. annis. & genuit reu. Uixit
que phaleg postquam genuit reu. ccix. annis.
& genuit filios. & filias. Uixit autem reu. xxxii.
duobus annis. & genuit sarug. Uixitque reu postquam
genuit sarug. ccvii. annis. & genuit filios. & filias. Uixit
que sarug. xxx. annis. & genuit nachor. Uixitque sarug postquam
genuit nachor. ccc. annis. & genuit filios. & filias.
Uixitque nachor. xxix. annis. & genuit thare. Uixit que
nachor postquam genuit thare. c. xix. annis.
& genuit filios. & filias. Uixitque thare. lxx.
annis. & genuit abram. & nachor. & aran.
Hae autem generationes thare. Thare
genuit abram. & nachor. & aran. Porro
aran genuit loth. Mortuus que est aran ante
thare patrem suum. in terra natiuitatis suae
in ur chaldeorum. Duxerunt autem abram. &
nachor uxores. Nomen uxoris abram sarai. &
nomen uxoris nachor melcha filia aran pa
tris melche. & patris iesche. Erat autem sarai
sterilis. nec habebat liberos. Tulitque ergo
thare abram filium suum. & lot filium aran filii
lium suum. & sarai nurum suam uxorem abram
filii sui. & egressi sunt de ur chaldeorum. ut
irent in terram chanaan. ueneruntque usque harran
habitauerunt ibi. Et fuerunt dies thare.

Dicat ergo quis: quare ergo ante diluuium non fuerunt plures linguae? Ecce ante diluuium non fuerunt plures linguae. Sed tamen modo dicit sed sic uenit. Quomodo dicendum. Ab initio angeli uisi sunt. Deus ergo dicit. descendamus. Et ut angelis quomodo distinctos fecerunt. Dicit ergo deus. descendamus. Et ut esset ostendere hoc quod recte agat. Primum intrare uisionem eorum merito. Ostendere in dicta secundum merito. Inspiran.

Genesis

xvii. 17°

ducentorum quinquaginta annorum. et morituus est
Abram. Dixitque autem dominus ad abraham. Egre
dere de terra tua et de cognatione tua. et de domo
patris tui. in terram quam monstrabo
tibi. faciamque te in gentem magnam. et bene
dicam tibi et magnificabo nomen tuum. erisque
benedictus. Benedicam benedicentibus tibi.
maledicam maledicentibus tibi. atque in te be
nedicentur universe cognationes terre. Egressus
igitur abram sicut preceperat eius dominus. et
cum eo loth. Septuaginta quinque annorum erat
abram cum egrederetur de charran. Tulitque
sarai uxorem suam. et loth filium fratris sui. omne
que substantiam quam possidebant. et animas
quas fecerant in charran. Et egressi sunt
ut irent in terram chanaan. Cumque venissent
in eam. pertransiuit abram terram usque ad lo
cum sichem. usque ad convallem illustrem. Cha
naneus autem tunc erat in terra. Apparuitque
dominus abram. et dixit ei. Semini tuo dabo terram
hanc. Cui edificavit ibi altare domino qui
apparuerat ei. invocavitque nomen eius. Et
inde transgrediens ad montem qui erat ori
entem bethel. tetendit tabernaculum suum.
occidentem habens bethel. et ab oriente ai. Ed
ificavitque quoque ibi altare domino. invoca
vitque nomen eius. Perrexitque abram vadens
ultra progrediens ad meridiem. Fame
que autem facta in terra. descendit ab
ram in egyptum ut peregrinaretur ibi. prevale
bat enim fames in terra. Cumque prope esset ut in
grederetur egyptum. dixit sarai uxori sue.
Novi quod pulchra sis mulier. et quod
cum viderint te egyptii dicturi sint uxor
ipsius est. interficient me. te reservabunt.
Die ergo obsecro. quod soror mea sis. ut be
ne sit mihi propter te. vivatque anima mea ob
gratiam tui. Cum itaque ingressus esset abram e
gyptum. viderunt egyptii mulierem quod esset pul
chra nimis. nuntiaverunt principes pha
raoni. laudaverunt eam apud illum. et sub
lata est mulier in domum pharaonis. Abra
ham bene usi sunt propter illam. fuerunt ei
oves. boves. asini. servi. famule. asine.
camele. Flagellavit autem dominus pharaonem
plagis maximis. et domum eius propter uxo
rem abram. Vocavitque pharao abram. et dixit
ei. Quid hoc fecisti mihi. cur non indicasti
quod uxor tua esset. Cur ait soro mea esse
te. ut tollerem eam mihi in uxorem. Ecce u
xor tua. accipe eam. vade. Precepitque pharao viris
ut deducerent eum uxorem illius. et omnia
que habebat. Ascendit igitur abram de egyp
to. ipse uxor eius. et omnia habebat. et lot
cum eo. ad australem plagam. Erat autem diues
valde in possessione argenti. et auri. Re
versusque est per quam venerat. ad meridiem
usque ad locum in bethel. ubi prius fi
xerat tabernaculum inter bethel et ai. locum
altaris quod fecerat primum. et invocavit ibi
nomen domini. Erat autem et lot qui erat cum abram.
habens oves. et armenta. et tabernacula.
nec poterant eos capere simul. Erant quippe valde divitias habentes.
simul. Erantque habitantes in terra
quam habitare omnium. Vnde factum est
ut inter pastores gregum abram et lot. Eo
autem tempore chananeus et ferezeus habita
bant in terra. Dixit autem abram ad lot. Ne
quaeso sit iurgium inter me et te. et inter pastores
meos et pastores tuos. fratres enim sumus. Ecce
universa terra coram te est. recede ergo a me. obsecro.
si tu ad sinistram ieris. ego dexteram te
nebo. si tu dexteram elegeris. ego ad sinistram
pergam. Elevansque igitur lot oculos suos. vidit omnem
circa regionem iordanis. quam irrigabat.
antequam subverteret dominus sodomam et gomorram.
sicut paradisus domini. et sicut egyptus venienti
bus in segor. Elegitque sibi lot regionem circa
iordanem. et recessit ab oriente. Divisique sunt
alterutrum fratres suos. Abram habitavit in
terra chanaan. Lot autem habitavit in
ciuitatibus sodomis. et habitavit
sodomis. homines autem sodomite. pessimi
erant. et peccatores coram domino nimis. Dixit
autem dominus ad abram. postquam divisus est lot
ab eo. Leva oculos tuos. et vide a loco in quo
nunc es. ad aquilonem. et ad meridiem. et ad orientem
et ad occidentem. omnem terram quam aspicis tibi da
bo. et semini tuo usque in sempiternum. Faciamque
semen tuum sicut pulverem terre. Si quis potest
hominum numerare pulverem terre. semen quoque tu
um numerare potest. Surge. perambula terram
in longitudine. et latitudine eius. quam
tibi daturus sum eam. Movens igitur abram
tabernaculum suum. venit habitavitque iuxta
convallem mambre. quae est in hebron. et edi
ficavit ibi altare domino. Factum est autem in di
ebus amrafel regis senaar. et arioch
regis pontum. et chedorlaomor regis elamitarum.
et thadal regis gentium. inierunt bellum
contra bara regem sodomorum. et contra bersa
regem gomorre. et contra senaab

xviii. 13°

xviii. 1°

regē adame. et omnis semen eorum se-
bom. Conuocaq; rege bale. q; ipsa est segor.
omēs hi conuenerūt in uallē siluestre mq̄
nunc est mare salis. xii enim annis seruie-
rant chodor laomor. et in tredecimo an-
no recesserunt ab eo. Igitur quarto. anno
uenit chodor laomor. et reges qui erant
cū eo. percusserūtq; raphaim in astaroth
carnaim. et cuncta ei adiacentia. usq;
in silu cariathaim. et ho rei uel in montib;
seyr. usq; ad cāpestria pharan que est
iuxta solitudinē. Reuersiq; sunt. et uenerunt
ad fontē mesphath. ipsa est cades. Et per-
cusserūt omē regionē amalechitarū. et
amorreū qui habitabāt in asasontha
mar. Egressi sunt reges sodomorū. et
gomorre. et adame. et seboim. nec
non et bale. que est segor. Et inierūt con-
tra eos aciem in uallē siluestri. scilicet
aduersus chodor laomor. regē elamitarū.
et thadal regē gentium. et amraphel regē sen-
naar. et arioch regē ponti. quatuor reges
aduersus quinq;. Vallis autē siluestris ha-
bebat puteos multos bitumini. Fugq;
rex sodomorū et gomorre. et ceciderunt
ibi. reliqui autem manserūt. fugi-
entes abierūt. Tulerunt autē omē sub
stantiā sodomorū et gomorre. et uniuersa q̄
arcebātur. abierūt. Nec ē illor
ē substantia eius. fratris filii abram qui
habitabat in sodoma. Et ecce unus
qui euaserat nuntiauit abram hebreo
qui habitabat in cōuallē mambre amo-
rei fratris escol et fratris aner. hi enim pepig-
erant fœdus cū abram. Quod cū audisset
abram captū uidelicet lot fratrē suū.
numerauit expeditos uernaculos suos. ter-
centum. et persecutus est eos usq; dan. diui-
sis sociis noctu. et percussit eos. persequ-
ens eos usq; hoba que est ad
lenā damasci. Reduxitq; omē substā-
tiā. et lot fratrē suū. cū substantia illi
Mulierēq; quoq; reduxit. Egressus autē
rex sodomorū occurrit ei. postquā reuer-
sus est a cede chodor laomor. et regū qui erant
cum illo. in uallē saue que est uallis regis. At uero mel-
chisedech rex salem. proferens panem. et uinum erat
enim sacerdos dei altissimi. benedixit ei. atq;
Benedictus abram deo excelso. qui creauit ce-
lum et terram. Et benedictus deus excelsus. quo
protegente hostes inimicos tuos sunt. Et de-
dit ei decimas ex omnib;. Dixit autem rex
sodomorum ad abram. Da mihi animas. cē-
tera tolle tibi. Cui respondit ei. Leuo manum
meam ad dominum deum excelsum. possessorem cē-
li et terre. quia filo subtegminis usq; ad corrigi-
am calcamenti non accipiam ex omnib; quē tua sunt.
ne dicas. ego ditauī abram. excepto quod co-
mederunt iuuenes. et uiri qui mecū uenerunt. uuenes scilicet
rub. iudy. qui uenerunt mecū. aner. eschol. ma-
re. Istis accipiant partes suas. Hisitaqui
ac cum hiis nisi sermo dni ad abram. visione
dicens. Noli timere abram. ego protector tuus
sum. merces tua magna nimis. Ego iuxta
dixitq; abram. Dne deus. quid dabis mihi.
Ego uadō absq; liberis. filius procuratoris do-
mus mee. ipse damascus eliezer. Addiditq;
abram. Mihi autē non dedisti semen. ecce uer-
naculus meus heres meus erit. Statimq; ser-
mo dni factus est ad eum dicens. Non erit he-
res tuus. sed qui egredietur de utero tuo.
ipsum habebis heredem. Educitq; eum foras.
ait. Suspice celum. numera stellas si
potes. Et dixit ei. Sic erit semen tuum. Credi-
dit dno. et reputatum est illi ad iustitiam.
Dixitq; ad eum. Ego dns qui eduxi te de ur chaldeo-
rum ut darem tibi terram istam. possidere eam.
At ille ait. Quē dabit mihi dne scire possum. quod pos-
sessurus sim eam. Respondit dns. Sumē mihi
iuuenam triennem. et capram trium ā-
norum. et arietem annorum trium. turturem quoq; et
columbam. Quibus cunctis ablatis medium secuit ea
per medium. auesq; partes contra se adinuicem
posuit. Aues autē non diuisit. Descen-
derunt quoq; uolucres super cadauera. abi-
gebat eas abram. Cumq; sol occumbere
pro ximo esset. ecce pauor magnus et te-
nebrosus inuasit eum. Dixitq; ei ad eum.
Scito prenoscens. quod peregrinum futurum
sit semen tuum. in terra non sua. subiicient eos
seruitutī. affligent quadringentis annis.
Verumtamen gentem cui seruituri sunt
ego iudicabo. Postea egredientur cum
magna substantia. Tu autē ibis ad patres
tuos in pace. sepeliris in senectute bona.
Generatione autē quarta reuertentur huc.
Nondum enim completa sunt iniquitates amor-
reorum. usq; ad presens. Cum ergo
occubuisset sol. facta est caligo tenebrosa.
apparuitque fumus. et lampas ignis
transiens inter diuisiones illas. Eo die pe-
pigit dns cum abram fœdus dicens. Semi

tuo dabo tibi hanc. a fluvio egypti. usque ad
fluvium magnum euphraten. cineos. et che
neos. et cethmoneos. et heteos. et pherezeos. et ra
phaim quoque et amorreos. et chananeos. et gerge
seos. et iebuseos. ¶ Igitur sarai uxor abram
non genuerat liberos. sed habens ancillam
nomine agar egyptiam. dixit
ad eum. ecce conclusit me dominus ne parerem. ingredere ad ancil
lam meam. si forte saltem per illam suscipiam filios. Cumque ille adquiesset. deseruit agar
egyptiam ancillam suam. Postquam nos decem
annis habitare cœperant in terra chanaan. tradidit eam
uiro suo uxorem. Qui ingressus est ad eam. at illa
concepit. uidens se desperat dominam suam. Dixitque sa
rai ad abram. Iniqua agis contra me. ego tradi
ancillam meam in sinum tuum. quam uidens se concepit desperatam me habet. Iudicet dominus inter me
et te. Respondens abram. Ecce ancilla tua in
manu tua est. fac ei ut libet. Affligente igitur
eam sarai. fugam iniit. Cumque inuenisset illam
angelus domini. iuxta fontem aquae. in solitudine aquae
est iuxta uiam. Et ait. Sarai. ancilla domini. unde uenisti. aut quo uadis. Quae
respondit. a facie sarai domine mee ego fugio.
Dixitque ei angelus domini. Reuertere ad dominam tuam
et humiliare sub manu ipsius. Et rursum.
Multiplicans multiplicabo semen tuum.
non numerabitur præ multitudine. ad eme
pl. Ecce ait. concepisti. pariesque filium. Vo
cabis nomen eius ismael. eo quod audierit dominus
affliction tuam. Hic erit homo onager. manus eius
contra omnes. et manus omnium contra eum. Ego
ne fratrum suorum habitabit. Vocauit autem nomen domini. qui loquebatur ad eam.
Tu dei qui dixisti me. Vidi eum. Profecto hic uidi
posteriora uidentis me. Propter hoc appellauit
puteum illum. puteum uiuentis uidentis me.
ipse est inter cadem et bared. Peperitque agar
abre filium. quem uocauit nomen eius ismael.
octuaginta sex annorum erat abram. cum pepperit agar
ismael. ¶ Postquam uero nonaginta no
uem annorum erat. apparuit eidem dominus. Dixitque
ei. Ego deus omnipotens. ambula coram me.
esto perfectus. Ponamque fœdus meum inter
me et te. Et multiplicabo te uehementissime nimis. Cecidit abram pronus in faciem. Dixit
que ei deus. Ego sum. pactum meum tecum. et eris
pater multarum gentium. Nec ultra uocabitur
nomen tuum abram. sed
abraham quia patrem multarum gentium constituam te. Faciam
que te crescere uehementissime. ponamque gen
tes. ingresque et egredientes. Et statuam pactum
meum inter me et te. et inter semen tuum post te in generationibus suis fœdere sempiterno. ut sim
deus tuus. et seminis tui post te. Daboque tibi et se
mini tuo. terram peregrinationis tuæ. Omnem
terram chanaan in possessionem æternam. et eroque deus
eorum. Dixitque iterum deus ad abraham. Et tu ergo
custodies pactum meum. et semen tuum post
te in generationibus suis. Hoc est pactum quod
obseruabitis inter me et uos. et semen tuum post
te. Circumcidetur ex uobis omne masculinum.
et circumcidetis carnem præputii uestri. erit
signum fœderis inter me et uos. Infans octo
dierum circumcidetur uobis. omne mas
culinum in generationibus uestris. tam uernaculus quam empticius circumcidetur. et quicquid
non fuerit de stirpe tua. Erit que pactum
meum in carne uestra. in fœdus sempiternum. Mas
culus cuius præputium caro circumcisa non
fuerit. delebitur anima illa de populo suo. quia
pactum meum irritum fecit. Dixitque iterum
deus ad abraham. Sarai uxorem tuam ne
uocabis sarai. sed sarram. Benedicam
ei. et de illa dabo tibi filium. cui benedicetur
rursum. Erit que in nationes. et reges populorum
orientur ex eo. Cecidit abraham in faciem
pronus. risit dicens in corde suo. Putas
ne centenario nascetur filius. et sarra no
nagenaria pariet. Dixitque ad dominum. ut
ismael viuat coram te. Et ait dominus.
Sarra uxor tua pariet tibi filium. uocabis que nomen eius ysaac. et con
firmabo pactum meum illi in fœdus sempiternum. et semini eius postum. Sup
per ismael quoque exaudiui te. Ecce benedicam eum et augebo. et multiplicabo eum
nimis. Duodecim duces generabit. et
faciam illum in gentem magnam. Pac
tum uero meum statuam ad ysaac. quem pe
ret tibi sarra tempore isto in altero.
Cumque finem fecisset sermonis cum eo.
Ascendit a abraham. Tulit autem abra
ham ismael filium suum. omnes uer
naculos domus suæ. et uniuersos quos e
merat cum eis. et omnes masculos. et omnes
de domus suæ. circumcidit carnem præ
putii eorum. statim in die. sicut pre
ceperat ei deus. abraham nonagenarius nondum
annos expleuerat. cum circumcidit carnem præ
putii sui. Et ismael filius eius. tre
decim annos impleuerat tempus circumcisionis

Gen. xvi. G. Exod. xx. Deut. xxi. Ioy. xxv. eli. Ex. xxiii. o. e. xxxv. Leu. xi. xvii. lxxvi. Iu. xiii. Deut. x. Deut. ix. Deut. x. f. Leu. v. Leu. xi. f. Num. xxviii. Deu. xxi. Gen. xlvi. o. e. xlvi.

Ge

Ge 18 · xviii

sue. eo demdie circũcisus ẽ. abraham
ismael filius eius. omnis uim domus illius.
tam uernaculi quã empticii. Et circũ
gente parẽ circumcisi sunt. Apparuit
autẽ eidẽ in ualle mambre: sedenti in
hostio tabernaculi. cum ipso feruore di
ei. Cumq; eleuasset oculos suos apparuerunt
ei tres uiri stantes ppe eum. Quos cũ ui
disset. cucurrit in occursũ eorũ de hostio
tabernaculi. Et adorauit in terra. dixit.
Dñe si inuenio gratiã in oculis tuis. ne
transeas seruũ tuũ. Sed afferam paucũ
lum aq. & lauentur pedes uri. & requiescite
sub arbore. ponãq; buccellã panis. & fol
tetur cor uũm. Postea transibitis quam
rem adeuo enim in dechnastis ad seruũ
uũm. Quid fecerunt. fac ut locutus es.
festinauit abraham in tabnaculum ad
sarã. dixitq; Accelera tria sata simi
le. commisce. & fac subcinericios panes.
Ipse uero ad armentũ cucurrit. tulit inde
uitulũ tenerrimũ. optimũ. & dedit
puero. Qui festinauit. & coxit illũ. Tu
lit quoq; butyrũ. & lac. & uitulũ. quem
coxerat. & posuit coram eis. Ipse uero sta
bat iuxta eos sub arbore. Cumq; co
medissent. dixerunt ad eũ. Vbi est uxor
tua. Ille respondit. Ecce in tabnaculo
Cui dixit. Reuertens ueniã ad te tempore isto
uita comite. Et habebit filiũ sara uxor tua.
Sara audiũ hostio tabernaculi quẽ uo
p̃ pũ. Erant autẽ ab senes. & pueri
etatis. Et desierant sare fieri mulieribus
Cuiusq; occulte dicens. Postq; consenui.
dñs meus uetulus est. uoluptatem operabi
bo. Dixit autẽ dñs ad abraham. Quare
risit uxor tua sara. dicens. Num
parturiam sum anus. Nunquid deo
cũctis quecũq; difficile. uita comite
tum reuertar ad te. hac eodem tempo. uita
comite. & habebit sara filiũ. Negauit
sara dicens. Non risi timore pãta. Dixit au
tem ẽ inquit ita. sed risisti. Cum ergo
surrexissent inde uiri. direxerunt oculos
contra sodomam. habraham simul
gradiebatur deducens eos. Dixitq; dñs. Nũ
celare potest abrahã que gestturus sum.
cum futurus sit in gentẽ magnã. ac
robustissimã. Et benedicende sint in illo
omnes nationes terre: Scio enim quod praecep
turus sit filiis suis. & domui suae post se. ut
custodiant uiam dñi. & faciant iustitiã
iudicium. ut adducat dñs ppe abraham
omnia que locutus ẽ ad eum. Dixit itaq;
dñs. Clamor sodomorũ. & gomorre
eorũ multiplicatus ẽ. peccata eorũ aggra
uata nimis. Descendam iuxta do
uerũ clamorem iniquitatis ad me. opere cõple
uerunt. annon ẽ ita ut audiam. Conuer
tereq; inde. abierũt sodomam.
Abraham uero adhuc stabat coram dño.
Et appropiauit. ait. Numq; perdes iu
stum cũ impio. Si fuerint quinquagin
ta iusti in ciuitate. pibunt simul. nũ
parcet loco ppter. iustos. si fuerint
eo. Absit a te ut rem hanc facias. occi
das iustũ cum impio. fiatq; iustus sicut
impius. Non est hoc tuũ qui iudicas omne
ram. Nequaq; facies iudiciũ hoc. Dixit
quoq; dñs ad eum. Si inuenero sodomis
quinquaginta iustos in medio ciuitatis. di
mittã omni loco ppter eos. Respondit
abraham ait. Quia semel cepi. loquã
ad dñm meũ. cũ sim pulius cinis. Quid
si minus. 5. iustis. quid fiet. de delebis
pp. v. v. uniuersam urbẽ. Ait. Non delebo
si inuenero ibi. xlv. Rursumq; locutus
est ad eum. Si autẽ xl. inuenẽ fiunt
Ait. non propter eam pp. xl. ait ni
sum. Nequeso indignetur inquit dñe
si loquar. Quid si inuenẽ fuerint ibi. xx.
Respondit. Non faciam si inuenero ibi
xx. Quia semel ait cepi. loquar ad dñm
Quid si inuenẽ fuerint ibi. xx. dixit. Non
interficam pp. x. obsecro ne quid ne irasc
cat dñe. si loquar adhuc semel. Quid
si inuenẽ fuerint. x. ibi. dixit. Non de
lebo pp. x. Abiit dñs postq; cessauit loq
ad abraham. Et ille reuersus est in locum
suum. Venerunq; duo angeli sodomã
uespe. sedente lot. in porta ciuitatis. Quos
cum uidisset surrexit. in uiam obuiã eis.
Adorauitq; pronus in terra. dixit. Obsecro
dñi declinate in domũ pueri uri. manete
ibi. lauate pedes uros. mane proficiscimi
in uiam uam. Qui dixerunt. Non ime.
sed in platea manebimus. Compulit illos
oppido ut diuertereint ad eum. Ingressiq;
domum illius. fecit conuiuũ. coxit azi
ma. & comederunt. Prius autẽ quã iacen
cubitũ uiri ciuitatis. circumdederunt do
mũ a puero usq; ad senem. omnes

Ge 19 · xix

Ge. c. xviii.
Ios. ii.
Ez. xxxvi. xxxix.
Ge. cxxvi.
Ios. xxv.
Ge. cxiv.
Ios. xix. xxx.
Ez. xxv. g.
Sap. xliii.
p. cc.
Iud. xxvi.
D. e. xxx. f.
Iude. y.
Iud. xviii. g. xvi.
Iud. ii.
D. e. xxv. f.
Iude. n.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Genesis

ꝑ ꝰ simul. uocauerunt q̃ lot. ⁊ dixerũt
ei. Vbi sunt uiri qui introierunt ad te
nocte. ⁊ educ eos huc. ut cognoscamus
eos. Egressus ad eos lot. post tergũ. ac clu
dens hostiũ aut. Obsoro quesoq̃ fratres mei. noli
te hoc malum facere. habeo duas filias que
nec dum cognouerunt uirũ. educam eas
ad uos. ⁊ abutimini eis. sicut placuerit uobis.
dummodo uiris illis. nihil faciatis mali.
quia ingressi sunt sub umbra tecti mei. At
illi dixerunt. Recede illuc. Et rursus. In
gressus es unus. ut ad uenas. iudicet. Et ecce ipse magis q̃ hos affligere
tur. Iniquiq̃ fuerunt lot. uehementis
time. Iam ꝓpe erant ut frangerent fo
res. ⁊ ecce miserunt manus suas. ⁊ intro
duxerũt lot ad se. Clauseruntq̃ hostiũ.
⁊ os qui erant foris percusserunt cecitate.
a minimo usq̃ ad maximũ. ita ut hostiũ
inuenire non possent. Dixerũt autem ad
lot. Habes hic ꝛc. quĕ ꝓ ꝗ generi. aut
filios. aut filias. o q̃ quisquis est in ciui
tate hac. Delebimus enim locũ istum. eo q̃
creuerit clamor eorũ coram dño. qui misit nos
ut perdamus illos. Egressus itaq̃ lot. locutus
est. ad generos suos. qui acceperant filias
eius. ⁊ dixit. Surgite egredimini
de loco isto. quia delet dñs ciuitatem
hanc. Et ipsis ꝗ̃ ꝗ̃ quasi iocans loq̃. Cũq̃
esset mane. cogebant eũ angeli dicentes.
Surge tolle uxorem tuam. ⁊ duas filias quas
habes. ne ⁊ tu pariter pereas. in scelere ciui
tatis. Dissimulante illo apprehenderũt ma
nũ eius. ⁊ manũ uxoris. ac duarũ filia
rum eius. eo q̃ parceret dñs illi. Et ed
uxerunt eũ. Posteriusq̃ quam ex
tra ꝛc. ubi cum sunt ad eũ dixerunt. Salua
animam tuam. noli respicere post tergum.
nec stes in omni circa regione. sed in monte
saluũ fac. ne ⁊ tu simul pereas. Dixitq̃
lot ad eos. Quesoquĕ mi. ga inuenit ser
uus tuus gratiam coram te. magnificas
ti misericordiam tuam. q̃ fecisti mecũ. ut saluares
aiam meam. nec possum in monte sallua
ri. ne forte adprehendat me malum. ⁊ mori
ar. Est ciuitas hec uicina. ad q̃ possum fu
gere. parua. ⁊ saluabor in ea. Nonne q̃ ꝑ
modica est. ⁊ uiuet aia mea. Fecit
ad eũ. Ecce etiam in hoc suscepi preces
tas. ut non subuertam urbem pro qua locutus
es. festina ⁊ saluare ibi. quia non po
tero facere quicquam. donec ingredia
ris illuc. Idcirco uocatum est nomen urbis
illius segor. Solis egressus est super terram. ⁊
lot ingressus est in segor. Igitur dns
pluit super sodomam ⁊ gomorram sulphur.
ignem a dño de celo. ⁊ subuertit ciuitates
has. ⁊ omnem regionem. uniuersos ha
bitatores urbium. ac cuncta germina
terre. Respiciensq̃ uxor eius post se. uersa est
in statuam salis. Abraham autem oriebatur
mane. ubi steterat prius cum dño. uniu
ersam sodomam ⁊ gomorram. ⁊ uniuersam
terram regionis illius. Thoroq̃ ascendens
de familia defuncta quasi fornacis fumum.
Cum ergo subuertisset dñs ciuitates regi
onis illius. recordatus est Abrahae. ⁊ liberauit lot de subuersione urbium. in qb
habitauerat. Ascendit autem lot de segor
⁊ mansit in monte. duaeq̃ filie eius
cum eo. Timuerat enim manere in segor. Et
mansit in spelunca ipse. ⁊ due filie eius.
Dixitq̃ maior ad minorem. Pater senex
est. ⁊ nullus est uir qui possit ingredi ad nos iuxta morem uniu
uersi terre. Ueni inebriemus eum uino.
dormiamusq̃ cum eo. ut possimus seruare
de patre nostro semen. Dederuntq̃ ergo
patri suo bibere uinum nocte illa. Et in
gressa est maior. dormiuitq̃ cum patre. At
ille non sensit. neq̃ cum accubuerit filia. nec
q̃ surgeret. Altera quoq̃ die dixit maior
ad minorem. Ecce dormiui heri cum pa
tre meo. demus ei bibere uinum etiam hac nocte. ⁊
dormies cum eo. ut saluemus semen de patre nostro.
Dederunt ergo illa nocte patri uinum. Ingres
saq̃ filia minor. dormiuit cum eo. nec ne
quidem sensit q̃ accubuerit. aut quando illa
surrexerit. Conceperunt ergo due filie
lot de patre suo. Peperitq̃ maior filium. ⁊
uocauit nomen eius moab. ipse est pater mo
abitarum. usq̃ in presentem diem. Natus
quoq̃ peperit filium. ⁊ uocauit nomen eius
ben ami. ipse est pater ammo
nitarum usq̃ hodie. Profectus inde a
braham in terram australem. habitauit inter
cades. ⁊ sur. peregrinatus est in gerara. Dixit
q̃ de sua uxore sua. soror mea est. Misit
ergo abimelech rex gerare. ⁊ tulit eam. Ap
parauit autem deus abimelech per somnium nocte. ⁊ ait
illi. En morieris propter mulierem quam tulisti. habet
enim uirum. Abimelech uero non tetigerat

Iud. xcvi. f.
Pe. ii. iii.
Gen. iii.
Deu. xlv. cxxxiii. cxlvi
Lev. lxxi.
Ps. iii. xci
Deu. cxlv.
Ps. c. xxxv. in fin.
Io. v. iii.
Lev. lxxi.
Lud. ii. f.
Ps. xxii.
Ps. xxvi.
Deu. vi.
Ps. cxxxii.
Ps. c. xxxv.
Ps. c. xxxvi. in fin.

eam ait. Duę nam genuę in gnoman
tem tuistā inficiet. Nonne ipse dixit
mihi soror mea est. ipsa autem ait frater meus
est. In simplicitate cordis mei. munda
ta manus mea. fecisse hoc. Dixitque ad
eum dominus. Ego scio. q̄ simplici corde hoc
fecisti. ego custodiui te. ne peccares
mihi. nec dimisi ut tangeres eam. Hinc igi
tur rende uxorem uiro suo. quia propheta est.
orabit pro te. uiues. Si autem nolueris re
dere. scito q̄ morte morieris tu. omnes
que tua sunt. Surgens de nocte. uocauit
abimelech omnes seruos suos. Lo
cutus est omnia uerba hec. in aures
eorum. Timuerunt ergo uiri nimis. Vo
cauit autem abimelech etiam abraham.
dixit ei. Quid fecisti nobis. quid peccauimus
in te. quia induxisti super me. et
super regnum meum peccatum grande.
quod non debuisti fieri fecisti nobis.
Rursusque postulans ait. Quid uidisti
ut hoc faceres. Ait abraham. Cogitauimus
mecum dicentes. Forsitan non est timor
dei in hoc loco. interficient propter
mea uxorem. Alias autem uere soror mea est.
filia patris mei. et non filia matris mee.
duxique eam uxorem. Postea autem ait eunuchus
mea dedit mihi puerum meum dicens. Hanc
miram facies mecum in omni loco.
quocumque ingrediemur dicens. q̄ frater
tuus sum. Tulit igitur abimelech. oues. bo
ues. seruos. ancillas. dedit abraham
reddidique illi sarai uxorem suam. Ter
ra coram uobis est. ubicumque uobis pla
cuerit habita. Sarae autem dixit. Ecce
mille argenteos dedi fratri tuo. hoc erit
tibi in uelamen oculorum. apud grecos fr̄ q̄q
p̄ reuis. ut dicunt. omnibus qui tecum
sunt. Omnique simul abraham. Sanauit
dominus abimelech. uxorem ancillasque eius.
peperunt. Concluserat enim dominus omne
uulua domus abimelech propter uxo
rem abraham. Dominus autem dis
sarai sicut promiserat. impleuit que
locutus est. Concepitque. peperit filium
in senectute sua. tempore quo dixerat ei
deus. Vocauitque abraham nomen filii
sui qui natus est ei. quem genuit ei sara. Circumci
dit eum octauo die sicut precepit ei deus.
Cum centum esset annorum. natus est ei isaac. Dixitque sa
ra. Risum fecit mihi deus. Qui cum
audierit credet mihi. Rursusque ad
iunxit dicens. Quis audiuit credere abraham. quia
lactaret filius
Crescit igitur puer. ablactatus est. Fecit
que abraham grande conuiuium die ab
lactationis eius. Cumque uidisset sara
filium agar egiptie ludentem cum isaac
dixit ad abraham. Eiice ancillam hanc cum
filio eius. non erit heres filius ancil
le cum filio meo isaac. Dure accep
hoc abraham pro filio suo. audiens deum. Non
tibi indeat aspum super puero. super an
cilla tua. Omnia quecumque tibi sarra
dixerit audi. quia in isaac uocabitur tibi
semen. Sed filium ancille faciam in gen
tem magnam quia seminis tui est. Surgens
uero abraham mane. tollens panem et
uterem aque. imposuit scapule eius
uxoris que puerum. tradidit ei. Que
cum abisset. errabat in solitudine
bersabee. Cumque esset aqua
uter. aegrotat puerum subter unum ar
bor. quem ibi erat. abiit. sedens
e regione procul. quantum potest arcula
ere. Dixit enim. non uideo morientem pue
rum. Et sedens contra. leuauit uocem suam
et fleuit. Audiuit autem deus uocem pueri.
Vocauitque angelus dei agar de celo dicens.
Quid agis agar. Noli timere. Audi
uit enim deus uocem pueri. de loco in quo
est. Surge tolle puerum. et tene manu
illius. quia in gente magna faciam eum.
Aperuitque oculos eius. Quique uidit puteum
aque. abiit. impleuit uterem de
dit que puero bibere. Fuit autem deus cum eo. qui
uit adolescens in solitudine. factusque
uenator sagittarum. Habitauitque in de
serto pharan. accepit illi mater sua uxo
rem de terra egipti. Eodem tempore dixit
abimelech. phicol princeps exercitus
eius ad abraham. Deus tecum in omni
bus quecumque agis. Iura mihi per deum
ne cecidisse me. et posteris meis. sicut ego misericordiam
feci tecum. facies mihi. et terre in qua uersatus es advena.
Dixitque abraham. Ego iurabo. Cum ar
guisset abimelech propter puteum aque quem
ui abstulerant seruos illius. Responsum
dit abimelech. Nescio quis fecerit
hanc rem. Sed tu non indicasti mihi.

Lxvi.

et ego non audiui: preter hodie. Dixit
itaq; abraham oues suas et dedit abi
melech. Pepigerunt quoque simul fedus. sta
tuit abraham VII agnas gregis seorsum.
Cui abimelech. Quid sibi uolunt septem agne
istæ quas stare fecisti seorsum. Ille respon
dit agnas accipies de manu mea ut sint
mihi testimonio quod ego fodi puteum
istum. Idcirco uocatus est locus ille ber sube
e. quia ibi iurati sunt uterque. Inierunt
fedus coram illo. Surgens quoque abi
melech. princeps militiæ eius.
Reuertesque sunt in terram philistinorum. Abra
ham autem plantauit nemus in bersube. Inuo
cauit ibi nomen domini dei eterni. Fuitque
peregrinus in terra philistinorum diebus multis.

xiiii 77 Hæc postq; gesta sunt. Tentauit deus
abraham. dixitque ei. Abraham abraham.
Ille respondit. Adsum. Ait illi.
Tolle filium tuum unigenitum quem diligis
ysaac. et uade in terram visionis. atque offer
eum ibi in holocaustum. super unum montium
quem monstrauero tibi. Igitur abraham
de nocte surgens struxit asinum suum. Duo
que secum adolescentes iuerunt et ysaac filium
suum. Cumque concidisset ligna in holocaustum.
abiit ad locum quem preceperat ei deus. Die autem
tertia leuans oculos uidit locum procul. Dixit
ad pueros suos. Expectate hic cum asi
no. ego et puer illuc usque properantes. post
quam adorauerimus reuertemur ad uos. Tu
leque ligna holocausti. imposuit super
ysaac filium suum. Ipse uero portabat in
manu sua ignem et gladium. Cumque du
o pergerent simul. dixit ysaac patri suo.
Pater mi. Ille respondit. Quid uis fili.
Ecce inquit ignis et ligna. Ubi est uictima ho
locausti. ~~ubi est uictima~~ Dixit abraham.
deus prouidebit sibi uictimam holocausti fili
mi. Pergebant ergo pariter. uenerunt ad
locum quem ostenderat ei deus. in quo edi
ficauit aram. et deposuit ligna. quæ super
adposuerat ysaac filium suum. posuit eum
in ara. super struem lignorum. Extendens
manum arripuit gladium. ut immolaret
filium suum. Ecce angelus domini de celo cla
mauit dicens. Abraham abraham. Qui
respondit. Adsum. Dixitque ei. Non es
tendas manum tuam super puerum. neque fa
cias illi quicquam. Nunc cognouimus quod timeas
deum. cum non pepercisti filio tuo unigenito

propter me. Leuauit abraham oculos uidit que
post tergum arietem inter uepres herentem
cornibus. Quem assumens optulit holo
caustum pro filio. Appellauitque nomen loci
illius dominus prouidet. unde usque hodie dicitur. in mon
te dominus prouidebit. Vocauit autem angelus domini
abraham secundo de celo dicens. Per meipsum
iurauit dominus. quia fecisti
hanc rem. et non pepercisti filio tuo unigenito.
Benedicam tibi. et multiplicando multi
plicabo semen tuum
sicut stellas celi. et sicut arenam quæ est
in litore maris. ~~Possidebit semen tuum~~
Possidebit semen tuum portas inimicorum suo
rum. et benedicentur in semine tuo omnes gentes
terræ. quia obedisti uoci meæ. Reuersus est
abraham ad pueros suos. abierunt pa
riter hinc simul. habitauitque ibi. Cum
ergo nunciatum est abraham quod melcha
quoque genuisset filios nachor fratris tui.
uz primogenitum. huz frem eius. Ob
mutel patrem syrorum. et chased. et hazo et pil
dasque et gethlaph. ac bethuel de quibus na
tus est rebecca. Octo istos genuit melcha
nachor filii abrahæ. Concubina quoque illius
nomine roma. peperit tebe. et gaom. et
thaas. et maacha. Factum autem est anno cxxvii.
annis. mortua est mulier sara. quæ
hebron. in terra chanaan. Venit que abraha
ut plangeret. flaret eam. Cumque surrexi
sset a obsequio funeris. locutus est ad filios
heth dicens. Advena sum et peregrinus apud
uos. date mihi sepulchrum uobiscum. ut sepe
liam mortuum meum. Responderunt que filii
heth. Audi nos domine. princeps dei es apud nos
in electis sepulchris nostris. sepeli mortuum
tuum. Nullusque prohibere potest quin in monu
mento eius sepelias mortuum tuum. Surgens a
braham. adorauit populum terræ. filios scilicet
heth. dixitque ad eos. Si placet animæ uestræ ut
sepeliam mortuum meum. audite me. rogate
efron filium sohar. ut det
mihi spelunca duplicem quam habet in extre
ma parte agri sui. pecunia digna tradat mihi
eam coram uobis in possessionem sepulchri.
habitabit autem efron in medio filiorum heth.
Respondit abraham audientibus eis
ingredientibus portam ciuitatis illi dicens.
Nequaquam domine mi. sed magis audi
ta quæ loquor. Agrum tradam tibi. et spelunca
quæ in eo est. presentibus filiis populi mei. sepe
liri mortuum tuum. Adorauit abraham

Gen.

Gen. xxv. Ex. xxxiii.
Ex. xxxiii.
Ps. lxxxi. lxxxii. xlviii. lxxxiii. xlviii
Ex. iii.
Act. xii.
Tob. viii.
Ps. i. ii. Ihesu. lxxi.
Act. xviii.
Io. xiii. Ex. xvii.
Ga. iii. Act. vii.
Ia. ii. Act. vii.
Ie. vii.
Gen. xxxiii. xxxiv. xlviii.
Ex. xxi.
Ps. lxxxvi. cxl. Act. ix.
Act. x.
Ad Ga. v. Ps. cxxxii. Act. vi.
Ps. cxxxi. Act. vii.
Tob. xxvi.
Gen. xxxiii. Ps. cxlviii.
Ps. cxlviii. Act. xii.
Ps. cxlviii. Act. xiii.
Ps. cxlviii. Act. xiii.

[illegible]

ceram pl'oterit. Locutus est autem ephron
circumstantibus plebe. Audiens me.
Dabo pecuniam pagro suscipe eam. Sic
sepeliam mortuum meum ibi. Respon
dit ephron. Domine audi. Terra quam postu
las. CCC. argenti sicelis valet. Istud est pre
tium inter te. Et quantum est hoc. Sepe
li mortuum tuum. Audiens autem abra
ham ap. emit pecuniam quam ephron postu
lauerat audientibus filiis heth. CCC. sicelos ar
genti. usitam monete publice. Simatque ea quae
erant in agro efroni. quae erat spelunca duplex respiciens mare
ea ipse et spelunca. et omnes arbores eius in circuitu terminis
per circuitum abrahe in possessionem. Coram uni
uersis filiis heth. cunctis qui introibant portam
ciuitatis illius. Accepta sepeliuit abra
ham sarram uxorem suam. in spelunca agri
duplici. quae respiciebat mamre. hec est he
bron in terra chanaan. Et confirmatus est
ager. cum omnibus qui erant in eo abrahe in pos
sessionem monumenti a filiis heth. Erat autem
abraham senex. dierumque multorum. Dixit
autem ad seruum senioris domus suae. qui preerat omni
bus quae habebat. Pone manum tuam subter
femur meum. ut adjurem te per dominum deum celi
et terre. ut non accipias uxorem filio meo de
filiabus chanaeorum. inter quos ego habito. sed
ad patriam. et cognationem meam proficiscaris.
et inde accipies uxorem filio meo ysaac. Res
pondit puer. Si noluerit mulier venire
mecum in terram hanc. numquid reducere de
bo filium tuum ad locum de quo egressus
es. Dixit ad eum abraham. Cauete. ne quid re
ducas illuc filium meum. Dominus celi
qui tulit me de domo patris mei. et de terra
natiuitatis meae. qui locutus est mihi. iura
uitque dicens. Semini tuo dabo terram hanc.
ipse mittet angelum suum coram te. et accipi
es inde uxorem filio meo. Si autem noluerit
mulier sequi te. non teneberis iuramento.
Filium tamen meum non reducas
illuc. Posuit ergo seruus manum sub
femore abrahae domini sui. iuraueritque illi
super uerbo hoc. Tulitque decem camelos
de grege domini sui. abiitque cum omnibus bonis
eius portans secum. Profectusque perge
re mesopotamiam. ad urbem nachor. Cum
que camelos fecisset accumbere extra oppidum.
iuxta puteum aquae uespere. Eo tempore
quo solent mulieres egredi ad hauriendam

aquam. Ait. Domine deus domini mei abraham.
occurre obsecro hodie mihi. et fac mi
seri cordiam cum domino meo abraham. ecce
ego sto prope fontem aquae. et filie ha
bitatorum ciuitatis. egredientur
ad hauriendam aquam. Igitur puella cui
ego dixero inclina hydriam tuam ut bibam.
illa responderit. bibe. quin et camelis tuis
dabo potum. ipsa est quam preparasti seruo meo
ysaac. per hoc intelligam quod feceris misericordiam cum domino meo. Nondum intra
uerba completerat. ecce rebecca egre
diebatur filia bathuel filii melche uxoris
nachor fratris abraham. habens hydriam
in scapula. puella decora nimis uirgo pul
cherrima. et magnitudinis. Descendit
autem ad fontem. et impleuerat hydriam ac
reuertebatur. occurritque ei seruus. at
que Phy. ut biberem modicum aquae de tua hydria. Quae respondit. bibe domine mi.
celeriter deposuit hydriam super humum suam.
et dedit ei potum. Cumque illa bibisset. ad
iecit. quin et camelis tuis haurire aquam.
donec cameli bibant. Effundensque hydriam
in canali. recurrit ad puteum ut hauri
ret aquam. et haustum omnibus camelis dedit.
Illa autem contemplabatur eam tacitus. scire
volens utrum prosperum fecisset iter suum
dominus an non. Postquam ergo biberunt came
li. protulit uir inaures aureas. appendentes
siclos duos. et armillas ponderis
decem. Dixitque ad eam. Cuius es filia.
Indica mihi. et in domo patris tui locus ad
manendum. Quae ait. Filia sum bathuel filii
milche quem peperit ei nachor. addidit
dicens. Paleae quoque et fenum plurimum
est apud nos. et locus spatiosus ad manen
dum. Inclinatus se homo. adorauit dominum
dicens. Benedictus dominus deus domini mei a
braham. qui non abstulit misericordiam suam
et veritatem suam ab domino meo. recto me iter fecit
in domum fratris domini mei. Cucurrit itaque
puella. nuntiauit in domo matris suae
omnia quae audierat. Habebat autem rebecca
fratrem nomine laban. qui festinus egres
sus est ad fontem. Cumque uidisset inaures.
armillas in manibus sororis suae. et audisset eius uerba
referentis. hoc locutus est mihi homo. Ue
nit ad uirum qui stabat iuxta camelos. apud
fontem. dixitque ei. Ingredere

Ge. u. xcvii.

Ge. c. xl.
Iud. v.

Ge. c. xxxvi. pn

Ge. c. xxiii.
Ge. xxiii.

Ge. c. lx.
Ge. xxiii.

Ge. c. xv. xxvii.
Tob. v.

Ge. c. lu.
Ge. xxx.
Ge. xxiv. c. xxxv.

benedicte dñe. foris cur stas. Preparauī
domum 7 locum camelis. Et introduxit
eum in hospicium. ac deiunauit camelos.
ded q; paleas 7 fenum 7 aquam. ad la
uandos pedes camelorum. 7 virorum q;
uenerant cum eo. 7 apposuit eis hospi
cium panis. Qui ait. Non comedam do
nec loquar sermones meos. Respondit:
loquere. Ille. Seruus sum ait abrahā.
Et dñs benedixit dño meo valde:
magnificatusq; est. 7 dedit ei oues 7 boues
argentū 7 aurum. seruos 7 ancillas. ca
melos 7 asinos. Et peperit domina uxor
dñi mei filium dño meo in senectute
sua. deditq; omnia illi quē habuit. at
Et iurauit me dñs meus dicens. Non
accipies uxorem filio meo de filiabus
chanaan. in quibus ego habito. sed ad
domū patris mei proficisceris. 7 de cognatione
mea accipies uxorem filio meo. Ego ue
ro respondi dño meo. Ad
forsitan noluerit ue
nire mecū mulier. Dñs ait in cuius
conspectu ambulo. mittet angelum suum
tecum. 7 dirigit iter tuum. 7 accipies u
xorem filio meo de cognatione mea. 7 de
domo patris mei. Innocens eris a maledic
tione mea. cū ueneris ad propinquos me
os. 7 nō dederint tibi. Cum ergo hodie ad
fontem 7 dixi. Dñe deus dñi mei
abraham si direxisti iter meum in quo
nunc ambulo. ecce sto iuxta fontem
aquē. 7 virgo que egredietur ad hauri
dam aquā. audierit a me. Da mihi pa
uxillum aquē. ad bibendum. et ydria ma
dixerit mihi. 7 tu bibe. 7 camelis tuis
hauriam. ipsa sit mulier quam preparauit
dñs filio dñi mei. Dum hec mecum ta
citus uolueram apparuit rebecca ueniēs
cum ydria. q; portabat in scapula. Descē
dit ad fontem. 7 hausit aquā. 7 ascen
dit. Dixi mihi. bibere. Que festi
nans deposuit ydriam de humero. 7 dixit
mihi. Et tu bibe. 7 camelis tuis po
tum tribuam. Bibi. 7 adaquauit camelos.
Interrogauī eam. 7 dixi. Cuius es filia.
siue de. filia iamuelis sum. filii nachō
quē peperit illi melcha. Suspendi itaq; i
aures. ad ornandum faciem eius. et ar
millas. posui in manibus eius. p nusq; ad
ramum. benedixi dño deo dñi mei
abraham qui deduxit me recto itinere
ut sumerem filiam fratris domini mei
filio eius. Si ergo est. facietis misericordiam
et veritatem cū dño meo. indicate mihi.
Si autē aliud placet. hoc dicite ut ad
dexterum siue ad sinistrum. Respondē
laban. 7 bathuel. A dño egressus est ser
mo non possumus contradicere eius
quicq; aliud tecum loq;. Ecce rebecca co
ram te est. Tolle eam 7 proficiscere. 7 sit
uxor filii dñi tui. sicut locutus est dñs.
Qd cum audisset puer abraham. adora
uit in terra dñm. planisq; uasis argen
teis 7 aureis. ac uestibus dedit ea rebecce.
fratribus quoq; eius 7 matri do
na obtulit. Iuntaq; hospitio uescentes
pariter. 7 bibentes. manserunt ibi. Sur
gens autē mane. locutus est puer. Dimit
te me in pace ad dñm meum. Res
ponderunt fratres eius. 7 mater. Quare
ergo puella saltem decē dies apud nos. 7
postea proficiscetur. Iohanne autem me
tuere. quia dñs direxit iter meum.
Dum retinere me in pace uolunt ad dñm meū.
dicentes. Vocemus puellam. 7 que
remus ipsius uoluntatem. Cumq; no
cte uenisset. sic locuti sunt. Vis ire
cum homine isto. ait. Vadam. Dimi
serunt ergo eā. nutrice illius. seruū q;
abrahae. 7 comites eius. Inscamelis pe
tentes sororis suae. atq; dicentes. Soror
nostra es. Crescas in mille milia. 7 possi
deat semen tuum portas inimicorum suorum. Igit
rebecca. 7 puelle illius. ascensis camelis
secute sunt uirum. Qui festinus reue
tebatur ad dñm suum. Eo tempore is
hac deambulabat puteum que dicitur ad
puteum. cuius nomen est iuuentis. in den
tis. Habitabat in terra australi. Eg
gressus fuerat ad meditandum in agro.
inclinato iam die. Cumq; leuasset oculos
uidit camelos uenientes procul. Rebecca q;
quoq; cū aspecto ysaac. descendit de camelo.
ait ad puerum. Quis est ille homo qui uenit
per agrum in occursum nobis. Dixit ei puer
Ipse est dñs meus. Ac illa rotulis cito pallii
operuit se. Seruus autē cuncta que gesse
rat narrauit ysaac. Qui introiuit eam
in tabernaculum sare matris suae. Eamque
accepit coniugem. et amauit eam. Et dilexit eam. ut
dolorem qui ex morte matris acciderat
temperaret. Abraham uero alium

xxv.

Cap. xxv. Rebecca ueniens. Ysaac uero descendit
de camelo. Ad hanc ergo ueniens. Ipse
habitatione celsi
ho. Iuxta ora

uenit domo. Camelis. Vbi ioc. Quod ipsum. Et ipsum in
terra australi. Ne ne tristis fou sanctus in mundo
die. Ac domino. Quia tua sua gentes. Desiuit
tuis. Ymo hiulcum pentr. que. Ne ne dum pal
lio. Ante uiri. Ac obtundi. Vnqs. Ac fuit.

duxerit uxorem nomine cetbura quæ
peperit ei zamran. et iecsan. et madan. et
madian. et isbac. et suae. Iocsan quoque genuit
saba. et dedan. filii dedan fuerunt assu
rim. et latussim. et lummim. Filii uero
madian ortus est. epha. opher. henoch.
abida. et eldaa. Omnes hi filii cethuræ
Deditque abraham cuncta quæ possidebat
ysaac. filiis autem concubinarum largitus
est munera. et separauit eos ab ysaac filio
suo dum adhuc ipse uiueret ad plagam
orientalem. Fuerunt autem dies uitæ
abrahae centum. et septuaginta. quinque annos.
et deficiens mortuus est in senectute bona
senex. et plenus dierum. et pergens
adiunctus est populo suo. Et sepelierunt
eum ysaac. et ismahel filii sui in spelunca
duplici quæ est in agro ephron filii
seor hethæi. contra mamre. quam emerat
abraham a filiis heth. ibi sepultus est. ipse. et sara uxor
eius. Et post obitum eius benedixit deus ysaac
filio eius. qui habitabat iuxta puteum
nominis uiuentis et uidentis. in
Hæc sunt generationes ismahel filii
abrahae. quem peperit ei agar. egyptia famula
sare. hæc nomina filiorum eius in uocabulis
generationum suarum. Primogenitus
ismahelis nabaioth deinde cedar. et adbe
el. et mapsam. et masma. et duma. et
massa. et adad. et thema. et ietur. et naphis. et ced
ma. isti sunt filii ismahel. hæc nomina pentheli
quibus ceperunt. xii. principes tribuum suarum
Anni uitæ ismahel. cxxxvii. defici
ensque mortuus est. et appositus est ad populum suum.
habitauerunt autem ab heuila usque sur quæ est
ex egypto. intrantibus assyriis contra
omnes fratres suos obiit. Hæc quoque
sunt generationes ysaac filii abrahæ.
Abraham genuit ysaac. cum esset annorum
xl. duxitque uxorem rebeccam. filiam
bathuhel syri de mesopotamia
sororem laban. Deprecatusque est ysaac
dominum pro uxore sua. eo quod esset sterilis. Cum
audisset eum. dedit conceptum rebeccæ.
Et gladiabantur in utero eius. Par
uulique aiunt. Si sic futurum erat mi
chi. quid necesse fuit concipere. Perge
bantque ut consulerent dominum. Cui respondit
Duæ gentes sunt in utero tuo. duo
populi ex uentre tuo diuidentur.
Populusque populum superabit. et maior seru

uiet minori seruiet. Impleti sunt dies ut
pareret. et ecce gemini in utero eius
fuerunt. Qui primus egressus est. rufus
erat. totus uelut pelle hispida.
Vocatum que est nomen eius esau. Protinus
alter egredientem. plantam fratris tenebat
manu. Et idcirco appellatum est nomen eius iacob.
Sexagenarius autem ysaac quando
nati sunt parauli. quibus adultis factus
est esau uir gnarus uenandi. et homo a
gricola. Iacob autem simplex. ha
bitabat intra tabernacula. ysaac autem ama
bat esau. eo quod ueneratione illi uesceretur. Et rebecca diligebat iacob.
Coctis autem iacob pulmentis. atque eo
uenisset esau de agro lassus ait. Da mihi
de ceratione hac rufa. quia ualde lassus
sum. Quam ob rem uocatum est nomen
eius edom. Cui dixit iacob. Vende mihi
primogenita tua. Ille respondit.
En morior. quid mihi proderunt pri
mogenita. Ait iacob. Iura ergo mihi
Iurauit ei. et iudicauit primogenita sua.
Sic accepto pane. et lentis edulio comedit
et bibit. et abiit parui pendens quod
primogenita uendidisset. Orta autem fa
me super terram post eam sterilitatem. quæ
acciderat in diebus abraham. Abit ysa
ac ad abimelech regem palestinorum in gera
ram. Apparuitque ei dominus. ait. Ne descen
das in egyptum. sed quiesce in terra qua
dixero tibi. peregrinare in ea. et ero tecum
et benedicam tibi. Tibi enim et seminibus
tuis dabo uniuersas regiones has. Complens
iuramentum quod spopondi abraham
patri tuo. multiplicabo semen tuum sicut
stellas cæli. Dabo que posteris tuis
uniuersas regiones has. et benedicentur
in semine tuo omnes gentes terræ. eo quod o
bedierit abraham uoci meæ. et custodie
rit præcepta. mandata. iura. et cæ
remonias legesque seruauerit. Mansit
itaque ysaac in gerara. qui cum interrogatus
esset a uiris loci illius. super uxore sua. re
spondit. Soror mea est. Timuerat enim
confiteri quod sibi esset sociata. qui quo. Re
putans ne forte interficerent eum propter
illius pulchritudinem. Cumque prolixi
essent dies plurimi. habitans morabatur.
prospiciens abimelech palestinorum rex per
fenestram. et uidit eum iocantem cum

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

relicta uxore sua. Et accersito ait: Per
spicuum est quod uxor tua sit. Cur mentitus
es sororem tuam esse? Respondit: timui
ne morerer propter eam. Dixitque abimen
lech: Quare imposuisti nobis? potuit
coire quilibet de populo cum uxore tua
et induxeras super nos grande peccatum.
Praecepitque omni populo dicens: Qui tetigerit
hominem huius uxorem morte morietur.
Seminavit autem ysaac in terra illa in
uenit in ipso anno centuplum. Benedixit
eis dominus et locupletatus est homo. Ibat proficiens atque succrescens donec magnus
uehementer effectus est. Habuit quoque possessionem ouium armentorum et familiae
plurimum. Obhoc inuidentes ei philisthim omnes puteos quos foderant serui patris illius abraham, multo tempore obstruxerunt, implentes humo. Interea
ut ipse abimelech diceret ad ysaac: Recede a nobis, quia potentior nobis factus es
nimis. Ille discessit inde et uenit ad torrentem gerar habitauitque ibi. Rursus
fodit alios puteos quos foderant serui patris sui abraham, quos illi post mortuo
illo obstruxerant philisthim. Appellauit
que eos his dem nominibus quibus ante uocauerat. Foderunt in torrente
reperiuntque aquam uiuam. Sed et hic gra
uis fuit pastorum gerar aduersus pa
stores ysaac dicentium: Nostra est aqua.
Quam ob rem nomen puteo quem fecerant accidit
uocauit calumniam. Foderunt ali
um. Propter quod uocauit nomen eius
latitudo dicens: Nunc dilatauit nos
dominus fecitque crescere super terram. Ascen
dit autem ex illo loco in bersabee. Vbi ap
paruit ei dominus in ipsa nocte dicens: Ego
sum deus abraham patris tui. Noli
timere quia tecum sum. Et benedicam
tibi et multiplicabo semen tuum propter ser
uum meum abraham. Itque edificauit
ibi altare et inuocato nomine domini. Extendit
que tabernaculum. Precepitque seruis
suis ut foderent puteum. Adque locum
cum uenissent de gerar abimelech
et ahuzath amicus eius et phicol dux
militum. Locutus est eis ysaac: Quid ue
nistis ad me hominem quem odistis
et expulistis a uobis? Qui responderunt:
Vidimus te cum esse dominum. Idcirco no
diximus: sit iurandum inter nos et inte
ramus fedus ut non faciat nobis quic
quam malitiae sicut nos nihil mali ope
ramus et bene fecimus quae te laedere
set cum pace dimisimus. Auctus bene
dictione domini. Fecit ergo eis conuiuium.
Postridie portum surgentes iuraue
runt inter se. Dimisitque eos ysaac pacifice in locum suum. Ecce
autem uenerunt in ipso die serui ysaac
annuntiantes ei de puteo quem foderant
atque dicentes: Inuenimus aquam. Appe
llauit eam habundantiam. Et nomen urbi
impositum est bersabee usque in presentem
diem. Cum esset quadragenarius duxit
uxores: Iudith filiam beeri et bei
semath filiam helon eiusdem loci. Que
ambo offendebant animum ysaac rebec
ce. Senuit autem ysaac et caligauerunt
oculi eius ut uidere non poterant. Vocauit
que seniorem filium suum maiorem et dixit ei:
Fili mi. Qui respondit: adsum. Cui pater:
Vide inquit quam senuerim ignorans diem
mortis meae. Sume arma tua pharetram
et arcum et egredere foras. Cum que ueni
ens aliquid apprehenderis fac mihi inde
pulmentum sicut uelle me nosti et affer
ut comedam et benedicat tibi anima mea
antequam moriar. Quod cum audisset rebec
ca ille abiit in agrum ut uenationem pa
tris impleret. Dixit filio suo iacob: Audi
ui patrem tuum loquentem cum esau fra
tuo et dicentem ei: Affer mihi de ueniso
nem tua et fac cibos ut comedam et benedicam
tibi coram domino ante quam moriar. Nunc er
go fili mi adquiesce consiliis meis et pe
rgens ad gregem affer mihi duos hedos
optimos ut faciam ex eis escas patri tuo
quibus libenter uescitur. Quas cum intule
ris comedet et benedicat tibi ante quam mo
riatur. Cui ille respondit: Noli quaeso fili
mei homo pilosus sit et ego lenis. Si tan
gerit me pater meus et senserit timeo
ne putet se sibi uolisse illudere et in
ducat super me maledictionem pro benedictio
ne. Adque mater: In me sit tua male
dictio fili mi. Tantum audi uocem meam et
perge et affer quae dixi. Abiit et attulit de

7. Iud. xviii.

: 5. e. xl.

7. e. lvi.

29.

dreq; matri - Paratum illa cibos sicut noue
rat uelle patrem illius. Tuestibus esau
uaide bonis. quas apud se habebat do
mi induit eum. Pelliculas quoq; hoedi
circumdedit manibus. et collum uda po
uit. Dedit pulmentum et panes quos
coquebat tradidit. Quibus illatis dixit
pater ei. Ait ille Hic. Audio. Quis es tu
fili mi. Dixitq; iacob. Ego sum esau
primogenitus tuus. feci sicut precep
sisti mihi surge sede. et comede de uena
tione mea ut benedicat mihi anima
tua. Rursumq; ysaac ad filium suum
Quomodo inquit tam cito inuenire pot
uisti fili mi. Qui respond. Voluntas
dei fuit. ut cito mihi occurreret quod
uolebam. Dixitq; ysaac. Accede huc ut
tangam te fili mi. et probem utrum tu es
filius meus esau an non. Accessit ille
ad patrem. et palpato eo dixit ysaac. Ui
ox quidem uox iacob est. sed manus ma
nus sunt esau. Et non cognouit eum
quia pilosae manus similitudine maio
ris erat pectus eius. Benedicens illi ergo ait
Tu es filius meus esau. respond. ei
Ego. Ait ille. Offer mihi cibos de uenatione tua fili mi. ut benedicat ti
bi anima mea. Quos cum oblatos comedis
set. obtulit ei etiam uinum. Quo hausto
dixit ad eum. Accede ad me. et osculare me
fili mi. Accessit et osculatus est eum.
Statimque ut sensit uestimentorum illius
flagrantiam. benedicens ait. Ecce odor
filii mei. sicut odor agri pleni. cui bene
dixit dominus. Det tibi deus de rore celi. et de
pinguedine terre. abundantiam frumen
ti. uini. et seruiant tibi populi. et ado
rent te tribus. Esto dominus fratrum tuorum.
et incurbentur ante te filii matris tue.
Qui maledixerit tibi sit ille maledic
tus. et qui benedixerit tibi. benedictio
nibus repleatur. Cum ysaac sermonem
impleuisset. egressus iacob foras uenit ad
esau. Et cum de uenatione cibos simi
liter paratos dixisset. Surge pater mi. et comede
de uenatione filii tui. ut benedicat mi
hi anima tua. Dixitq; illi ysaac. Qui
es tu. Qui respond. Ego sum esau
filius tuus primogenitus. Expauit ysaac ha
stupore uehementi. nimia quoque credit pe
ccatum esse factum. Quis igitur ille equi

dudum captam uenationem. attulit
mihi. et comedi. priusquam tu ueni
res. Benedixique ei. et erit benedictus. Audi
ui esau sermonibus patris. ingemuit clamo
re magno. et stupefactus ait. Benedic etiam
mihi pater mi. Quare. Venit germanus
tuus fraudulenter. et accepit benedictionem
tuam. Ille subiungit. Iuste uocatum
est. nomen eius iacob. supplantauit enim me
en altera uice. Primogenita mea auferens
it. et nunc ecce Primogenitura mea auferens
it. Rursumque ad patrem. Numquid
non reseruasti et mihi benedictionem.
Respondit ysaac. Dominum tuum illum constitui.
omnes fratres eius seruituti illius subiuga
ui. frumento uino stabilui eum.
Tibi ergo hodie fili mi ultra quid faciam. Cui
esau ait. Unam tantam habes benedic
tionem. Obsecro. ne mihi quoque obsecro.
ut benedicas. Cumque eum iam magno fle
tu ploraret. ait ad eum. Ecce in pinguedine
terre. et in rore celi. desuper erit benedictio tua.
Et in gladio. et fortitudine seruies. Tempus
quo ueniet cum excutias. et soluas iugum eius
de ceruice tua. Odit ergo semper esau ia
cob. propter benedictionem qua benedixerat ei pater.
Dixitque in corde suo. Uenient dies luctus pa
tris mei. et occidam iacob fratrem meum. Nun
tiata sunt hec rebecce. Quem mittens ad
uocauit iacob filium suum. et dixit ad eum.
Ecce esau frater tuus minatur ut occidat te.
Nunc ergo fili audi uocem meam. et consi
lium meum. Fuge ad latam fratrem meum charan.
habitabisque cum eo dies paucos. donec re
quiescat furor fratris tui. et desinat indig
natio eius. oblitusque mandata quae fecisti in me
um. Postea mittam et adducam inde te huc
Cur utique orbatus fuerim
uno die. Dixit quoque rebecca ad ysaac. Tedet
me uitae meae propter filias heth. Si accepit ia
cob uxorem de stirpe huius terre. nolo uiu
ere. Vocauitque ysaac iacob. et bene
dixit. Precepitque dicens. Noli accipe
re uxorem de filiabus chanaan. sed ut perge
re in mesopotamiam syrie. ad domum bue
hel patris matris tue. Et accipe inde
uxorem de filiabus laban auunculi tui. Deus
autem omnipotens benedicat tibi. et crescere te fa
ciat atque multiplicet. ut sis in turbas
populorum. det tibi benedictionem Abrahae
semini tuo postero. ut possideas terram

Eg. lxxx.
Eccl. vii.
Ps. l.v.
Tuae. xiii.
Tob. xi.
Ecc. xii.

78°

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

peregrinationis tue. quam pulchrum est
nuntio. Cumq; dimisisset eum ysaac
profectus uenit in mesopotamiam syrie
ad laban filium bathu. filii sunt enim
rebecce matris sue. Videns autem esau quod
benedixisset pater suus iacob uxorem
uxorem ducere. quod benedicens eum post prece
pisset eidem. Non accipias omnino
de filiabus chanaan quas cum obedisset iacob pa
rentibus. isset in syriam. videns quoque quod
displicerent patri suo filias chanaan. pater suus
uxorem ad ismahelem. ut duxit uxorem abs
que his quas prius habebat. cheleth filiam is
mahel filii abraham. sororem nabai
oth. Egressus igitur iacob de beersabee
perrexit haran. Cumq; uenisset ad quo
dam locum. uoluit in eo manere post
solis occubitum. sumpsit de lapidibus qui
iacebant. et supposuit capiti suo. dor
miuit in eodem loco. Vidit quoque in somnis
scalam stantem super terram. et cacumen
eius tangens celum. Angelos quoque
dei ascendentes et descendentes per eam.
et dominum innixum scale dicentem sibi. Ego
sum dominus deus abraham patris tui. et deus
ysaac. Terram in qua dormis tibi dabo.
et semini tuo. erit quoque germinum quasi
pulvis terre. Dilataberis ad occidentem.
et orientem. et aquilonem. et meridiem.
Et benedicentur in te. et in semine tuo
cunctae tribus terre. et custodiam te in omni
bus in quibus perrexeris. et reducam te in hanc
terram. Non dimittam. nisi complevero
omnia quae dixi. Cumq; evigilasset
iacob de somno ait. Vere dominus est in loco is
to. ego nesciebam. Pavensque. Quam
terribilis inquit locus iste. Non est
hic aliud nisi domus dei. et porta celi.
Surgens ergo mane tulit lapidem quem
supposuerat capiti suo. et erexit in tu
mulum. fundens oleum desuper. Appellauit
nomen urbis bethel. quae prius luza uoca
batur. Vovit etiam votum dicens. si
fuerit deus mecum. et custodierit me
in uia qua ambulo. et dederit mihi panem
ad uescendum. et uestem ad induendum.
et reuersus fuero prospere ad domum pa
tris mei. erit michi dominus in deum. et lapis
iste quem erexi in tumulum. uocabitur do
mus dei. cunctorumque quae dederis mi
hi. decimas offeram tibi. Profectus
ergo iacob uenit in terram orientalem. et
uidit puteum in agro. et tres greges ouium
accubantes iuxta eum. Nam ex illo
adaquabantur pecora. et os eius grandi la
pide claudebatur. Moris erat. ut
cum in unum congregassent greges. uoluerent
lapidem. et aperirent gregibus. rursum sup
os putei ponerent. Dixitque ad pastores.
fratres unde estis. Illi responderunt.
de haran. Quos interrogauit. numquid ut.
Iosias filium nachor. Dixerunt.
nouimus. Sanus ne est inquit. Vivit
quidem. Et ecce rachel filia eius uenit cum
grege suo. Dixitque iacob. Adhuc multus
dies superest. nec est tempus ut reducantur
ad caulas greges. ante date potum ouibus.
et sic ad pastum eas reducite. Illi responderunt.
Non possumus donec omnia pecora congregentur.
et amoueamus lapidem de ore putei. ut
adaquemus greges. Adhuc loquebantur.
ecce rachel uenebat cum ouibus patris
sui. Nam gregem ipsa pascebat. Quam
cum uidisset iacob. et esset consobrina
sua. ouesque laban. Accessit et amouit
lapidem quo puteus clausus erat. et ad
aquato grege. osculatus est eam. Et
uocem quoque eleuans. ut audiretur eique fiat
ut patris eius. et filius rebecce. At illa
festinans nuntiauit patri suo. Qui
cum audisset uenisse iacob filium so
roris sue. et uidisset omnia ei complexus
que eum in osculatus est. duxit in
domum suam. Ad uis autem eius
filii uenerit. respondit. Os meum es tu et
caro mea. Et postquam expleti sunt dies
menses unum. dixit ei. Nunquid quia frater
meus es. gratis seruiens michi. Dic quantum
te oportet accipere. habebat uero filias duas. nomen
maioris lia. nomen autem appellabatur michel. sed lia lip
pis erat oculis. rachel decora facie. et uenusto aspectu.
Quam diligens iacob ait. Seruiam tibi
pro rachel filia tua minore. septem annis.
Responsit laban. Melius est ut tibi eam
dem. quam uiro alteri. Mane apud
me. Seruiuit igitur iacob pro rachel
septem annis. et uidebantur illi pauci dies.
pre amoris magnitudine. Dixitque ad
laban. Da michi uxorem meam. quia
tempus est expletum. ut ingrediar ad il
lam. Qui uocatis multis amicis. et ciuibus

Gen. xl.

Ro. xii. m.
1. Mach. ii. xv.
e. Gr. xxxviii.

Ecc. l. c. lxvi.

Ecc. xxxii. xxxi.
Ecc. l. c. lxvi. lxix.

Leui. xx
Deut. xxiii.
Num. vi.
P. lxxxi.
Eccle. xi.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ad coniugium. fecit uiriq; ueste fili-
am suam iam introduxit ad eum. Dus
ancillā filie sue gelfi nomine ad ipsum
more iacob fuit ingressus. Fac tota
ue uidet iam diru ad socrum suam.
Quid est quod facere uoluisti. nonne
pro michel seruiui tibi. quare imposu
isti mihi. Respondit laban. Nō
est in loco meo consuetudinis. ut iuniō
res ante tradamus ad nuptias. Imple
edomadam dierum huius copulae. hanc
quoq; dabo tibi. pro quod seruiturus
es mihi. septem annis alis. Acquiesc
placuit. redomadam transacta. michel
duxit uxorem. Cui pater seruam ba
lam dedit. Tandemq; potiti optati
nis nuptiis. amorem sequentis pro
ri pretulit. seruiens sapiit eum septe
annis alis. Videns autem dns quod spe
cerer iam. aperuit uulua eius. uxor
sterilis permanente. Que concepto ge
nuit filium. uocauitq; nomen eius ru
ben dicens. Vidit dns humilitatem meam
nc ad amabit me uir meus. Rursumq;
concepit. peperit filium. ait. Quia audiuit
dns habere me oppressam. dedit istum
etiam mihi. Vocauitq; nomen eius sy
meon. Concepit rursus genuit alium
dicens. Nunc quoq; copulabit mihi
maritus meus. eo q; peperim illi tres fi
lios. Vnde circo appellauit nomen eius leui.
Quarto concepit. peperit filium. ait.
Modo confitebor dno. Et ob hoc uocauit
eum iudam. cessauitq; parere. Cer
nens autem rachel quod esset in
uidit sorori. ait uiro suo. Da mi
chi liberos alioquin morior. Cui irat
respondit iacob. Numq; deo ego sum.
qui prohibuit te fructu uentris. At
illa. Habeo inquit famulam balam. ingre
dere ad illam. ut pariat super genua mea
habeam ex ea filios. Deditq; illi balā
in coniugium. Quem ingressus ad eam
concepit. peperit filium. Dixitq; rachel
Iudicauit mihi dns. exaudiuit uocem
meam. dans mihi filium. Et idcirco
appellauit nomen eius dan. Rursusq;
bala. concipiens peperit alterum. Quo
ait rachel. Comparauit me deus cum lu
core meo. et uiuaciter. Vocauitq; eum
neptalim. Cernens lia quod parere

desisset. Celpam ancillam suam
marito tradidit quapro concep
tum edente filium. Dixit felicitet
fe id circo uocauit nomen eius gad. Pe
perit quoq; celpha alterum. Dixitq; ha
hoc pro beatitudine mea. beatā quippe
me dicent mulieres. propter ea appellauit
eum aser. Egressus autem ruben tempo
re messis triticē magrā. reperit mandra
goras. quas matri ille detulit. Quorq;
michel. Da mihi de mandragō
ris filii tui. Illa respond. Parum ne
dimisisse te. q; pro rapuerit maritum
chi mihi. mandragoris filii
mei tulerit. Ait michel. Dormiat tecū
hac nocte. pro mandragoris filii tui.
Redeuntq; ad uespera de agro iacob.
egressa est mocrsum eius lia. ait ad
me. introibis. quia mercede con
duxi te pro mandragoris filii mei. Dor
mivit cum ea nocte illa. exaudiuit
deus preces eius. Concepitq; peperit fi
lium quintum. ait. Dedit deus mercedē
michi. quia dedi ancillam meā uiro
meo. Appellauitq; nomen illius yssachar.
Rursumq; ya concipiens. peperit sexti
filium. ait. Dotauit me deus dote bo
na. Hac nocte mecum erit maritus
meus. eoq; genuerim ei sex filios. Et
circo appellauit nomen eius zabulon. Post
quem peperit filiam nomine dinā. Re
datusq; dns michel. exaudiuit ea za
pim uulua illius. Que concepit. pe
perit filium dicens. Abstulit deus opprobri
um meum. uocauitq; nomen illius ioseph
dicens. Addat michi dns filium alterum.
Igitur ait ioseph dixit iacob socero suo.
Dimitte me ut ueniam in patriam. et
ad tuam meam. Da mihi uxores. li
beros meos. pquibus seruiui tibi ut
eam. Tu nosti seruitutem qua ser
uiui tibi. Ait ei laban. Inuenam gra
tiam in conspectu tuo. experimento
didici q benedixerit mihi deus pte
constitue mercedem tuā q dem tibi.
At ille. Tu nosti quomodo seruiu
erim tibi. quanta in manibus meis
fuerit possessio tua. Modicum habu
isti. ante q ueniret. nunc di
tes effectus es. Benedixitq; tibi dns
ad introitum meū. Iustum igitur

in aliquando, putabam eram dominum me-
e. Dixitq; laban. Quid dabo tibi. Ait ille a-
t: Nihil uolo. Si feceris quod postula-
uerim pasce ad rabdo. ipe corania.
Gnm ol gregel tuos. & separa cunta ouis
uarias. & sparsa uellere: & quecunq; rufa
maculosum uariumq; fuerit tum i
ouib. q. mea pris erit merces mea. Res
pondebitq; tibi mich cras iustitia mea.
quando placuerit tempo adueneritq; coram te.
Et omnia q non fuerint uaria maculo
sa & rufa. tam in ouib. q. in capris. furti
me arguet. Dixitq laban. Gratum ha
beo q pons. Et separauit in die illo. capri
rouel. rhyrcos. & arietes. uarios atq; maculo
sos.

et. madiu immanu

filios suos. Et posuit spatium tri
duum inter se & generum. dierum trium. qui
pasceret reliquos greges eius. Tollens se
go iacob uirgas populeas uirides. & amig
dalinas. & platanus. expuit decorticans
eas. detrahens cortices. in aliquantum
albas fuerant. & conspicua apparuit. Illa uero que
in uirgis erant uiridia permanserunt. atq;
in hunc modum color effectus est uarius.
Posuit ea in canalibus. ubi effundebant
aquam. Cum ueniissent greges ad bibendum
ante oculos habebant uirgas. & in
aspectu earum concipiebant. factumq; est. ut
in ipso calore coitus oues intuerentur
uirgas. & parerent maculosos. uarios. & diuersos
colore. respondit. Diuisitq; greges iacob.
& posuit ante uirgas oculos arietum. Erant
autem alba quq; & nigra laban. Cum
uero iacob separasset greges. & in
qui primo tempore ascendebant oues. pone
bat iacob uirgas. in canalibus. aquarum
ante oculos arietum. ut uidentes
concipiant. Quando uero
serotina ad mittendum erant. & oportebat
mutari. ut poneret eas. fiebatq; fiunt ea
que erant serotina laban. & que prima
tempore iacob. Ditatusq; est homo ultra
modum. & habuit greges multos. an
cillas. & seruos. camelos. & asinos. nu

Postq; autem audiuit uerba fili
orum laban dicentium. tulit iacob omnia
quecunq; fuerant patris nri. & de illius fac
ultate ditatus est. Et uidit faciem laban. & non
erat erga se sicut heri & nudiustertius.
Dixitq; ad eum dominus. Reuertere in
terram patrum tuorum. & ad generationem
tuam. erotq; tecum. Audiuit uocem ra
chel & lia magis ubi pascebat greges.
Dixitq; eis. Video faciem patris uri. q. non
sit erga me. sicut heri & nudiustertius.
Deus aut patris mei. fuit mecum. ipse
nostis q. totis uiribus meis seruierim pa
tri uro. Sed pater uro commutauit me. &
mutauit mercedem meam. decem uicibus
tam non dimisit eum dno. ut noceret
mihi. Si quando dixerat. Quicquid
cedes mihi. pariebant omnes oues uarios fe
tus. Quando uero commutauit. albaque
accipies pmercede. omnis greges alba
pepererunt. Tulitq; dns substantiam pa
tris uri. & dedit mihi. Postquam enim cep
tus est uitulus tempus adueniebat. leuauiq;
oculos meos. & uidi in somnis. ascenden
tes mares super feminas. uarios. & maculo
sos. & diuersorum colorum. Dixitq; an
gelus dei ad me in somnis. iacob. ego
respondi. Adsum. Cui ait. Leua oculos
tuos. & uide uniuersos masculos. ascen
dentes super feminas. uarios. & resplendentes
maculosos. Ego enim omnia quecunq; fecerit
tibi laban. Ego sum deus bethel. ubi unxi
sti lapidem. & uouisti mihi. Nunc
ergo surge. & egredere de hac terra.
& reuertere in terram natiuitatis tue. Respon
dit rachel & lia. Numquid habemus
residui quicq; in facultatibus. & hereditate
domus patris nri. Nonne quasi alienas reputauit nos. & uendidit comedit
quoq; pretium nrm. Sed deus tulit oues pa
tris uri. & nobis eas tradidit ac filiis nris.
Unde omnia quecunque fecit
dixit ergo iacob. & imposuit liberos
suos & uxores suas super camelos. abiit. Tulit
quoque omnem substantiam. & greges. quicquid
sibi fecerat in mesopotamia. adquisierat. pergens
ad ysaac patrem suum in terram chanaan.
Eo tempore laban ierat ad tondendas o
ues. & rachel furata est idola patris sui.
Nolentq; iacob. fugere. q. fugerat.
Cum quibus abiit. & transiuit flumen. q. omnia que
uni sibi erant. & in montem galaad. Nunc
tum laban dictum q. fugerat iacob.
clam assumpsit filios suos. & persecutus e-

Deut. xxi

Deut. xxii

Iud. xviii

eum dieb. septem. et comprehendit eum in
monte galaad. Cumque in somnis dixisset
ei dñs. cave ne quidquam asperum loquaris
contra iacob. Iamque iacob extenderat in
monte tabernaculum. Cum ille conse-
cutus esset. cum fratribus suis uicedomino
de galaad. fertur temporum. dixit ad iacob.
Quare mecum egisti. uelam meis abigere filias
meas quasi captiuas gladio. Cur cla-
mare me fugere uoluisti. nec mihi
re nuntiasti. ut prosequerer te cum gau-
dio. et canticis. et tympanis. et cytharis. no-
n osculatus es filios meos ac filias
Stulte operatus es. Et nec potestas
manus mea reddere tibi malum. Sed de
patris tui deus dixit mihi. Cave ne loqua-
ris cum iacob quicquam durius. Esto ad
tuos ire cupiebas. desiderio tuo eram domi
patris tui. cur furatus es deos meos. Res-
pondit iacob. Quod in secreto fecisse tuis fi-
lium nolebam auferre filias tuas. Cui
autem fuerit meum quod. apud quem cumque
inueneris deos tuos. nec erit coram fra-
tribus. Scrutare quicquid tuorum apud me
uenerit. auferes. Hec dicens ignorabat q
rachel furtiua ceperat ydola. Ingressus igit
laban tabernaculum iacob. et eius
usque famule. inuenit. Cumque intra-
set tentorium rachelis. illa festinans abs
condit ydola sub stramentis camelorum.
sedet desuper. Scrutatusque omne tentorium
et nihil inuenientem ait. Ne irascat dns
meus q coram te adsurgere neque ob
uerta gratia iudicii feminarum mihi acci-
dit mihi. Sic delusa solliciti quere-
ntis est. Tunc iratus iacob cum iurgio ar-
guit laban obiecit ei meam. et pro uiue
nium. sic egisti. et postmodum. et scrutatus
es omnem supellectilem meam. Quid in
uenisti de cunctis substantiis domus tue
Pone hic coram fratribus meis. et tri
bus cuis. iudicent inter me et te. Iam ecce
uiginti annis fui tecum. oues tue. capre
steriles non fuerunt. arietes gregis tui
non comedi. nec captum abstulisti
tibi. Ego dampnum eius reddebam.
Quicquid furto periebat. ab me exigebas.
Die noctuque estuabam. gelu. fugie-
bat somnus ab oculis meis. Sic pe-
gum annos in domo tua seruiui tibi.
xiii. pro filiis. et xiii pro gregibus tuis. Im-
mutasti quoque mercedem meam decem
uicibus. Nisi deus patris mei abraham
timor ysaac adfuisset mihi. me for-
sitan in modo nudum dimisisses. Affli-
ctionem meam. laborem manuum mearu
respexit deus. arguit te heri. Respondit
ei laban. filie. filii. greges tui. omnia
que cernis mea sunt. Quid possim fa-
cere filiis. et nepotibus meis. Veni ergo.
ineamus fedus. ut sit testimonium
inter me et te. Tulit igitur iacob lapidem
erexit in titulum illum. Dixitque
fratribus suis. Afferte michi lapides. Qui
congregantes fecerunt tumulum. co
nedentesque super eum. Quem uocauit
laban tumulus testis. iacob acerui
testimonii.

Dixitque laban. tumulus iste testis erit
inter me et te hodie. Et ideo appellatus est
nomen eius galaad. Acceruus quoque dixit. In
tuentur dns. iudicet inter nos. qm recesse
rimus a nobis. si afflueris filias meas. si
tradueris alias uxores super eas. nullus
sermonis nm testis est. absque deo. qui pre
sens respicit. Dixitque rursus ad iacob. Ecce
tumulus hic. et lapis quem erexi inter me et
te testis erit. Tumulus iniquum iste. et lapis
sint in testimonium. Sanctus deus abra
ham. et deus nachor. iudicet inter nos. dns patris
eorum. Iurauit iacob per timorem patris sui
ysaac. Immolansque in eo uiuis in mon
te. uocauit fratres suos ut ederent panem.
Qui cum comedissent. manserunt ibi.
laban uero de nocte consurgens. osculatus
est filios. et filias suas. et benedixit illis. re
uersusque est in locum suum. Iacob quoque
abiit uiuere quo cepit. occurrerunt ei
obuiam angeli dei. quos cum uidisset ait.
Castra dei sunt hec. et appellauit nomen loci
illius manaim. Edisit autem et
nuntios ante se. ad esau fratrem suum inter
ram seir. regionis edom. precepitque eis
dicens. Sic loquimini domino meo esau. Hec
dicit frater tuus iacob. Apud laban peregri
natus sum. et fui usque in presentem diem.
Habeo boues. et asinos. et oues. et seruos atque
ancillas. Et misi nunc legationem ad
dominum meum. ut inuenam gratiam in con
spectu tuo. Reuersi sunt nuntii ad

Gen. xlii.

Gen. xlii.

Gen. xlii.

Leu. xxiii. xxiv.

37

iacob dicentes. Cum ergo ad esau fratrem
suum venisset, ipse iam in occursum ibat
cum quadringentis viris. Cumque
iacob iam appropinquasset, prostratus dimisit ante se quin
que greges. Greges quoque oues hi
rcos. camelos indias turmas dicens.
Siquidem esau ad unam turmam pervenis
set eam. alia turma que reliqua est fu
gabitur. Dixerat iacob. deus patris
mei abraham. et deus patris mei ysaac
domine qui dixisti mihi revertere in terram
tuam. et in locum nativitatis tue. et be
neficiam tibi. et mors sum ego tue
miserationibus tuis. ut memento quod feci
seruo tuo. In baculo meo transiui ior
danem istum. et nunc ecce duabus turmis
redeo. eruere me de manu fratris mei.
de manu esau. quia timeo. ne forte
veniens percutiat me. et matrem. et filios.
locutus es quod bene mihi facies. et dilatabo
semen meum sicut arenam maris. que
pro multitudine numerari non potest.
Cumque dormisset ibi nocte illa. sepa
rabit que habebat munera esau fratri
suo. Capitulum. cc. hircos. cc. oues. cc.
arietes. cc. camelas feta cum pullis suis
xxx. vaccas. xl. taurosque. xl. asinas.
xx. et pullos eorum. Et iussit puerum
seruos suos. singulos seorsum gre
ges. Dixitque pueris suis. Antecedite
me. et sit spatium inter gregem et gregem.
Et precepit priori dicens. Si obuiauerit ha
bueris esau fratrem meum. et interrogaue
rit te. cuius es. aut quo uadis. et cuius
sunt isti qui te sequuntur. Respondebis.
seruus tui iacob. Munera misit domino
meo esau. Ipse quoque post nos uenit.
Similiter quoque mandauit dedit sedecim
fratribus. dicens. qui sequebantur greges.
dicens. Hisdem uerbis loquimini ad
esau. cum inueneritis eum. Addetis. Ipse quoque seruus tuus iacob. me
tum insequitur. Dixerat enim. Placabo
illum muneribus que precedunt. et po
stea eum videbo. forsitan placabitur mihi.
Processerunt itaque
munera ante eum. Ipse uero man
sit nocte illa in castris. Cumque ma
turasset surgens. tulit duas uxores suas.
et totidem famulas. cum undecim
filiis. et transiuit uadum iabboc. Cum
que

Doneris pro omnibus quae sequebantur.
remansit solus. Ecce uir luctabatur
cum eo usque mane. Qui cum uide
ret quod eum superare non posset. tetigit
nerui femoris eius. et statim emarcuit.
Dixitque. Dimitte me. iam
enim ascendit aurora. Respondit. Non
dimittam te. nisi benedixeris mihi.
Ait ergo. Quod nomen est tibi. Respon
dit. Iacob. At ille. Non iacob inquit
appellabitur nomen tuum. sed is
rahel. Quia si contra deum fortis fuisti
quanto magis contra homines prualebis.
Interrogauit eum iacob. Ne mihi
quo appellaris nomine. Et ait. Cur
quis nomen meum. Benedixit
eum eodem loco. Cognouitque iacob nom
loci illius. phaniel dicens. Vidi deum
facie ad faciem. et salua facta est anima
mea. Orta quoque est ei statim sol. postque
transgressus est phaniel. Ipse uero
claudicabat pede. Quam ob rem iam
non comedunt filii israel nervum. qua e
marcuit in femore iacob. usque in ipse
ut diem. eo quod tetigerit nervum femo
ris eius. et obstipuerit. Leuatis au
tem iacob oculis suis. aspiciebat ecce
esau. et cum eo quadringenti uiros
Diuisitque filios lyae. rachel. ancillarum
familias. et posuit unamquamque in sella.
Ipse uero ante omnes processit. Ipse uero
et filii eius in sede loco. Rachel autem et
ioseph nouissimi. Et ipse egredientes ad
mouit primus. donec appro
pinquaret fratri suo. Cum ergo iam
obuiam fratri suo. amplexatus est eum
stringens ceruicem eius. et osculatus fle
uit. Leuatisque oculis. uidit mulieres et pue
ros. dixit. Quidnam uobis uolunt ha
ec omnia. Respondit. Paruu
li sunt. quos donauit mihi deus seruo
tuo. Et appropinquantes ancillae filii
earum. adorauerunt. Accessit quoque ho
cum liberis suis. et cum similiter adorasset.
exceptis rachel et ioseph adorauerunt. Et
ait esau. Quae nam sunt omnia ista
me. quas obuiauerunt habui. Respondit. Vt
inuenirem gratiam coram domino meo. at ille
habeo ait plurima fratrem mi sint tua ibi.
Deprecatus iacob. noli ita obsecro. si inuenio
gratiam coram oculis tuis accipiens

33

culum de manib meis. sicenim uidi faci
em tuam. quasi uidere multum dei. Esto
mihi primus. suscipe benedictionem
quam attuli tibi. quam mihi deus tri
buens omnia. Cum fere compellente suscepit.
aut. Gradiamur simul. eamq; secum in ei
tinere. Dixerat iacob. Scis domine mi quod parvu
los habeam teneros. oves. ac boues fe
tas mecum. quas si plus in ambulando
fecero laborare. morientur uno die cunc
ti greges. Precedat dominus meus ante ser
uum suum. ego sequar paulatim uesti
gia eius sicut uidero posse parvulos
meos. donec ueniam ad dominum meum in
seyr. Respondit esau. Oro ut de ple
bibus quibus mecum est saltem socii remaneant
uiae tue. Atille Sed cur illum
non est hoc inuo indigeo ut inuenia gra
tiam in conspectu domini mei. Reuertitur
eadem ergo est illo die via itinere quo uenerat
in seyr. Et iacob uenit in succhoth. ubi
edificauit domo. fecitq; tentoria. appellauit
nomen loci illius succoth.
transiuitq; iacob in salem urbem sicimorum. quae
est in terra chanaan. Postq; reuersus est de
mesopotamia syrie. habitauit iuxta
oppidum. emitq; partem agri in qua fixe
rat tabernacula a filiis emor patris
sichem centum agnis. erecto ibi alta
re. inuocauit super illud fortissimum dm
israel. Egressa est autem dina filia lyae ut
videret mulieres regionis illius. Quam
cum uidisset sichem filius hemor. heuei
princeps terre illius. adamauit. rapuit.
dormiuit cum illa. et opprimens uirgi
nem. doluit mana est. anima eius cui ad
hesit. tristemq; blandimis delinuit. Egressus
ad emor patrem suum. accipe inquit
puellam hanc coniugem. Quod
cum audisset iacob. absentib filiis. in
pastu occupatis pecorum. siluit donec
redirent. Egresso autem emor pater sichem
ut loqueret ad iacob. Ecce filii eius ue
niebant de agris. audiuerant quae acciderant.
moesti sunt nimis. eo q; fedam rem et opem
nullis inusitatam filia iacob perpessa
est. violata filia iacob permissa
est. Locutus est itaq; dicens
ad eos. Sichem filius meus adhesit anime filie
uestre. Date eam illi uxorem. iungamus
mutuis connubiis filias nostras. tradite
nobis. filias nostras accipite. habitate
nobiscum. Terra in potestate nostra est. ex
ercete negotiamini. possidete eam. Sichem autem ait patri ac ad fratres eius. Inueniam gratiam coram uobis. quae
cumque statueritis dabo. Augete dotem. munera
postulate. libenter tribuam quod petieritis. tantum date mihi puellam hanc uxorem.
Responderunt filii iacob. sichem et
pater eius in dolo. seuientes ob stuprum
sororis. Non possumus facere quod petitis. nec dare sororem nostram homini incircumciso. quod illicitum nephandum est
apud nos. Sed hoc uobis ualebimus federa
re si noluerit nostri similes. circumcidatur
in uobis omne masculini sexus. Tunc
dabimus. accipiemus mutuo filias
nostras. et habitabimus uobiscum
erimusq; unus ppls. Si autem cir
cumcidi noluerit. tollemus filiam nostram
et recedemus. Placuit oblatio eorum emor
sichem filio eius. Nec distulit adolescens
quin statim quod petebatur impleret. Amabat enim puellam ualde.
ipse erat inclitus in omni domo patris sui.
Ingressique portam urbis locum iudicii.
Viri isti pacifici sunt. nolunt habita
re nobiscum. Negotientur in terra. et
exercent eam. quae spatiosa latitudine indi
get cultoribus. filias eorum uxores accipie
mus. nostras illis dabimus. Sed in hoc
differunt tantum domus. si circumcidi
mus masculos nostros. rerum genus in
mixtures. substantia eorum. et pecora. et
cuncta quae possident nostra erunt. Tan
tum in hoc adquiescamus. habitantes
simul. unus efficiamur ppls. Assen
serunt omnes circumcisis omnis ma
ris. recente dolore. qui grauissimus do
lor est uulnerum. arripiens duo iacob
filii. Simeon et leui fratres dinae gladiis
ingressi sunt urbem ofidentem. interfe
ceruntque omnes masculos. emor et sichem
pariter necauerunt. Tollentes de domo
dinam sichem sororem suam. Quib egre
si interfecerant supereos. ceteri filii ia
cob. et depopulantur urbem in ul
tionem stupri. Oues eorum armentaq;
asinos cunctaq; uastantes. quae in
domibus et agris erant. Paruulos
uxores eorum. diripiunt cuncta.
Quib patrem consolatur iacob dic

Gen. xxxv. Deut. xxx. Hosee xii. Abdon. xxx. S. e. xlm Dan. vii.

Jo. xcii. J. e. lxxx. J. e. lxxx. Jos. xiii. Jey. xxxii. S. e. xiii

Gen. xxxii.

J. e. lxxx.

34

ad hymeon: et leui. Turbastis me: odio habe
ritis habitatores terre chanaanei: et pheresei. habitatores
terre. Et ego cum paucissimi sumus. Congregati
pauci me: et delebor ego: et do
mus mea. Responderunt. Numquid
ut scorto abuti debuere sorore nostra.
Interea locutus est deus ad iacob di
cens. Surge: ascende bethel: habita ibi
fac que inde altare deo qui apparuit tibi
quando fugiebas esau fratrem tuum.
Iacob uero omnem domo sua ad
uocate deos alienos qui inter uos sunt et
munda mini. Mutate uestimenta
uestra. Surgite: ascendamus bethel
ut faciamus ibi altare deo. Qui exaudi
uit me in die tribulationis mee: et fuit so
cius itineris mei. Dederunt ergo ei omnes de
os alienos quos habebant: et inaures quas
erant in aurib eorum. Ille infodit ea
subter terebinthum quae est iuxta
sichem. Cumque profecti essent: terror dei fu
ut sit omnes per circuitum ciuitates: ne
sunt ausi persequi recedentes. Venit
igitur iacob in luzam quae est in terra chanaan
cognomento bethel. ipse et omnis populus cum eo.
Edificauitque ibi altare: et appellauit no
men loci illius domus dei. Ibi enim apparu
erat ei deus. cum fugeret fratrem suum.
Et de interiore ciuitate est delorum nu
trix rebecce: et sepulta est ad radices bethel
subter quercum. Vocatum que est nomen
loci quercus fletus. Apparuit autem ei
rursum deus iacob postquam reuersus est de
mesopotamia syrie: benedixitque ei
dicens. Non uocabitur ultra iacob. sed
israel nomen tuum: et appellauit eum israel.
dixitque ei. Ego deus omnipotens. cresce et
multiplicare. gentes et populorum ex te
erunt gentes. Reges de lumbis tuis egredi
entur. Terram quam dedi abraham et isaac
dabo tibi. et semini tuo post te. et egres
sus abeo. Ille uero erexit titulum lapi
deum in loco quo locutus fuerat ei deus.
libauit super eum libamina. et effudit super
eum oleum. Vocauitque nomen loci bethel.
Egressus inde uenit uerno tempore ut
quod ei ephrata. id est quia cum parturi
ret rachel. et difficultate partus pati
cinari cepit. Dixitque ei obstetrix. Noli
timere. quia huic habebis filium. Et
egrediente anima prae dolore: id est
uente iam morte: uocauit nomen filii sui
benoni. Pater uero
appellauit eum benyamin.

Mortua est ergo rachel et se
pulta in via quae ducit ephratam. haec est
bethlehem. Erexitque iacob titulum super
sepulchrum eius. hic est titulus monumen
ti rachel. usque in presentem diem. Egres
sus inde fixit tabernaculum trans turrem
gregis. Cumque habitaret in illa re
gione: abiit ruben et dormiuit cum bala
concubina patris sui. Quod illum in
nimis laesit. Erant autem filii iacob
duodecim. Filii lie primogenitus ruben.
et symeon et leui et iuda et ysachar et zabu
lon. Filii rachel. ioseph et benyamin. Fi
lii bale ancille rachelis. dan et neptalim.
Filii zelphe ancille lie. gad et aser. hi
filii iacob qui nati sunt ei in mesopota
mia syrie. Venit etiam ad ysaac pa
trem suum in mambre ciuitatem arbe.
hoc est hebron. in qua peregrinatus est abra
ham et ysaac. et impleti sunt dies ysaac.
et lie. annorum consumptusque etate mo
ritur. et est. Et appositus ad populum suum senex ple
nus dierum. et sepelierunt eum esau et
iacob filii eius.

36

Hec autem generatio
nes esau. ipse est edom. Esau accepit
uxores de filiabus chanaan. Ada filiam elon
cetei. et ooliba mam filiam ane filie
sebeon heuei. Basemath quoque filiam is
mahel sororem nabaioth. Peperitque autem
ada heliphaz. Basemath genuit raguel.
Ooliba mam edom et iaus et ialon et core.
Hi filii esau qui nati sunt ei in terra
chanaan. Tulit autem esau uxores suas et
filios et filias et omnes animas domus
suae. et substantiam et pecora et cunctaque
habere potuit in terra chanaan. abiit
in regionem alienam. recessitque a facie
fratris sui iacob. Diuites enim erant nimis
et habitare simul non poterant. nec sufficie
bat eos terra peregrinationis eorum. pre
multitudine gregum. habitauitque esau
in monte seyr. ipse est edom. Hec igitur
generationes esau patris edom in monte
seyr. Hec nomina filiorum eius. Eliphaz
filius ada uxoris esau. Raguel quoque
filius basemath uxoris eius. fuerunt que
filii eliphaz. theman. omar. sepho
gatham. et cenez. Porro autem filia

mma concubina eliphaz filii esau. que
peperit ei amalech. hii sunt filii adae
uxoris esau. filii autem ra
uhel nahae. zerah. samma. mazza. hii
filii basemath uxoris esau. Istiquoq; erant
filii a olibama. filie ane. filie sebeon
uxoris esau quos genuit ei. ieus. ela. lo
rehore. Hii duces filiorum esau. fi
lii heliphaz primogeniti esau. Dux the
man. Dux omar. Dux sepho. Dux ce
naz. Dux chore. Dux gathan.
Dux amalech. Hii filii eliphaz inter
ra edom. hii filii ade. hii quoq; filii ra
huhel filii esau. Dux nahath. Dux zara.
Dux semma. Dux mazza. hii duces ruhu
hel. in terra edom. Isti filii basemath u
xoris esau. hii autem filii holibama
uxoris esau. Dux ieus. Dux ielon. Dux
chore. hii duces holibama. filie ana
uxoris esau. Isti filii esau. et hii duces
eorum. ipse est edom. Isti filii seyr horri.
habitatores terre. lotham. et sobal. et sebe
on. et ana. et dison. et ebeson. et dran. hii
duces horrei filii seyr in terra edom. Fie
ti sunt autem filii lotham. hor. et hemam.
Erat autem soror lotham. thamna. isti
filii sobal. hemam. et manaheth. et hebal.
sephi. et onam. Et hii filii sebeon. ai a
et ana. Iste est ana. qui inuenit aquas
calidas in solitudine cum pasceret asinos
sebeon patris sui. Habuitq; filium di
sion. hanam. et esebon. et ieteran. et che
ran. hii quoq; filii heser. balaham. et
iuan. zachan. Habuit autem filios dision.
hus. et aran. Isti duces horrei. Dux lo
ran. Dux sobal. Dux sebeon. Dux ana.
Dux dison. Dux esar. Dux disan. Isti
duces horrei. qui imperauerunt in
terra seyr. Reges autem qui regnaue
runt in terra edom. antequam haberet
regem filii israel. fuerunt hii. bala filius
behor. nomen quoq; urbis eius denaba. Mortuus
autem bala. regnauit pro eo iobab filius
zare de bosra. Cumq; mortuus esset iobab
regnauit pro eo husam de terra themanorum. hoc quoq;
mortuo regnauit pro eo adad filius
bedad. qui percussit madian in regione
moab. nomen urbis eius auith. Cumq;
mortuus esset adad regnauit pro eo sa
mla de masreca. hoc quoq; mortuo regnauit pro eo
saul de rehoboth. cumq; hic obiisset.
successit in regnum balanan filius ac
chobor. isto quoq; mortuo regnauit pro
eo adad. nomen quoq; urbis eius phou. appel
labatur uxor illius mehetabel filia matre
red. filia mezahab. Hec ergo nomina du
cum esau in cognationibus. et locis. et in cognomi
bus suis. Dux thamna. dux alua. dux iet
eth. dux holibama. Dux ela. dux pha
non. dux cenez. Dux theman. dux mab
sar. Dux magdiel. dux iram. hii duces e
dom habitantes in terra imperii sui. ipse est esau
pater idumeorum. isti duces horrei. dux lothan
dux sobal. dux sebeon. dux ana. dux dison.
dux eser. dux disan. Habitauit autem iacob
in terra chanaan. in qua peregrinatus est
pater suus. hec sunt generationes eius. in

Ioseph cum esset septem et triginta annorum. pasce
bat gregem cum fratribus suis. adhuc puer
erat cum filiis bale. et zelphe uxorum pa
tris sui. Accusauitq; fratres suos apud pater
crimine pessimo. Isti autem diligebant
ioseph. super omnes filios suos. eo quod senem
te genuisset eum. fecitque ei tu
nicam polimitam. Iudentes autem fratres
eius. quod pater plus eum diligeret filiis ceteris. ama
uerunt eum nec poterant ei quicquam
pacifice loqui. Accidit quoq; ut uisum s
somnium referret fratribus suis. Quae causa
maioris odii seminarium fuit. Dixitq; ad
eos. Audite somnium meum quod uidi. Pu
tabam ligatos nos manipulos in agro. et qua
si consurgere manipulum meum. stare.
uosq; manipulos eius circumstantes adorare
manipulum meum. Responderunt fratres
eius. Numquid rex uir eris. aut subiecti
onem tue. Hec ergo causa somniorum
atq; sermonum minuebat. et odii fomitem
ministrauit. Illud quoq; uidit somnium
quod narrans fratribus ait. Vidi per somnium
quasi solem. et lunam. et stellas undecim a
dorare me. Quod cum patri suo et fratribus
retulisset. increpauit eum pater. dixit.
Quid sibi uult hoc somnium quod uidisti.
Numquid ego mater tua. et fratres tui. adorabimus
te super terram. Inuidebant ignari esse
filii. Pater uero rem secum considerabat.
Cumq; fratres illius in pascendis gregibus
patris morarentur in sichem. dixit ad eum
israel. fratres tui pascunt oues in sichem.
mitte te ad eos. Quo respondens
repetito sermone.

Iade uade si

eunetur spera sunt ergo fratres tuos pec
tu. ereuntur ut mecum quid agatur. Ob
sul deuit hebron. uenit in sichem. Inu
uenitque eum uir errantem in agro. Rog
rogauit quid quereret. Ille respondit
fratres meos quero. indica mihi ubi pa
cant. Profectus eunt. Recesserunt
de loco isto. audiuit autem eos dicentes. Ca
mus in dothaim. Venit ergo ioseph
post fratres suos. Inuenit eos in dotha
im. Qui cum uidissent eum procul. an
quam accederet ad eos. cogitauerunt illum
occidere. mutuo loquebantur. Ecce som
niator ueniet. uenite occidamus eum
et mittamus in cisternam uetere.
Dicemusque feta pessima deuorauit eum.
et tunc apparebit quid illi prosint somnia
sua. Audiens hoc nitebatur ruben li
berare eum. de manibus eorum. et dicebat.
Non interficiamus animam. nec
effundamus sanguinem. sed proiicite
eum in cisternam hanc que est in solitudi
ne. manusque uestras seruate innocuas. hoc
autem dicebat. volens eripere eum de
manibus eorum. et reddere patri suo. Confes
tim igitur utpuerum abstraxerunt
tunica sua tunica multicolori et polymita.
Quod est tunica ex multis coloribus ornata. q. cum pensa eumque ab illi
dyis sepe cum bona actio antecedit oculos ipsi aduertere nos permittit eg.
Misterunt que eum in cisternam que uide
bat aquam. et sedentes ut comedent
panem. Viderunt uiatores bisinaheli
tas uenire de galaad. et camelos eorum por
tantes aromata. et resinam. et stacten
uel egyptum. Ait ergo iuda ad fratres
suos. Quid nobis prodest. si occiderimus
fratrem nostrum. et celauerimus sanguinem
ipsius. melius est ut ueneundetur is
maheli. et manus nostre non polluantur.
Frater enim et caro nostra est. Acquieuerunt
fratres eius. et preteriens
tes madianei negotiatores extraen
tes eum de cisterna uenumdederunt ismae
helitis uiginti argenteis. Qui duxerunt
eum in egyptum. Reuersus que ruben
non inuenit puerum ad cisternam
et scissis uestibus pergens ad fratres suos.
Puer non comparet. ego quo ibo. Fu
erunt autem tunicam eius. et intinguentes
hedi que occiderant tunicam. miserunt
qui ferrent ad patrem. et dicerent. hanc
inuenimus. inde utrum tunica
filii tui sit an non. Quam cum agnouisset
pater ait. Tunica filii mei est. Ferapessima
deuorauit eum. bestia comedit ioseph. u
Scissisque uestibus induitus est cilicio. lugebat
filium multo tempore. Congregatis autem omni
bus liberis eius. ut mitigarent dolorem patris.
noluit consolationem recipere. Erat. Ne de
scendam ad filium meum. lugens in sepulchro
illo pseudante inflexum. madianite ue
nierunt in egyptum. eunuchus
pharaonis magister militie.

Eodem tempore descendens iudas a
fratribus suis deuenit ad uirum odollami
tem nomine hyram. Iudeque ibi hominis
filiam chanani uocabulo sue. Vxore ac
cepta ingressus est ad eam. Que concepit
et peperit filium. uocauitque nomen eius her.
Rursus concepto fetu. natum filium no
minauit onam. Tertium quoque peperit
que in appellauit sela. Quorum pater
uitra cessauit. Dedit autem iudas uxorem.
primogenito suo her: nomine thamar. fu
itque her primogenitus iude nequam
in conspectu domini. ratione occisus est. Dixit er
go iudas ad onam filium suum. Ingredere
ad uxorem fratris tui. et sociare illi in fuscitet
semen fratri tuo. Ille autem sciens non sibi na
scitur filios. Introiens ad uxorem fratris sui
semen fundebat in terram. ne liberi fratris no
mine nascerentur. Quod cum fecisset displicuit eum
dominus. eo quod rem faceret detestabilem. quo ob
rem dixit iudas thamar nurui sue. Esto
uidua in domo patris tui. donec crescat
sela filius meus. Timebat enim ne ipse
moreretur. sicut fratres eius. Quo abiit
et habitauit in domo patris sui. Cumque
a multis diebus mortua esset filia sue uxor iu
de. qui post luctum consolatione fuisset
tu. ascendebat ad tonsores ouium suum
thimnatha cum odollamita iuda
tas. adsumpsit que secum hyram. et
iuis ascendere in thamnatha ad tondendas
oues. Que depositis indumentis uestibus
adsumpsit theristrum. et uiuaro ho
bitu sedit in bilio uiae. quod ducit ha
mnata. eo quod crescisset sela. nondum accepi
sset maritum. Quam cum uisset iu
das suspicatus est esse meretricem. op
uertit enim uultum suum. ne cognos
ceretur. Ingrediensque ad eam ait. Dimit
te me ut eam tecum. Nesciebat enim
quis nurus sua esset. Qua respondit ait.

Gen. xxxvii.

Gen. xxxviii.

Quid michi dabis ut me in tuo conducas? Dixit: Dabo tibi hedum de gregibus. Rursumque illa dicente: Pactum quod mihi dederis mihi arrabonem, donec mittas quod polliceris. Ait iudas: Quis est iudex pro arrabone dari? Respondit: Annulum tuum et bacculum quem in manu tenes, et cum illam concepit mulier, surgens abiit. Depositis quibus habitu quem assumpserat, induta est vestibus suis. Misit autem iudas hedum per pastorem suum odolamitem ut reciperet pignus quod dederat mulieri. Qui cum non invenisset eam, interrogavit homines loci illius, ubi meretrix sedebat in biuio. Responderunt: Non fuit hoc loco ista meretrix. Reversusque est ad iudam et dixit ei: Non inveni eam. Sed et homines loci illius dixerunt mihi, nunquam illic sedisse meretricem. Ait iudas: Habeat, certe non erubescit nos arguere: non potuit. Ego misi hedum quem promiseram, et tu non invenisti eam. Ecce autem post tres menses nuntiaverunt iuda dicentes: Fornicata est thamar nurus tua, videntur uterus illius intumescere. Dixitque iudas: Producite eam incombustam. Quae cum educerentur, misit ad socerum suum dicens: Demum cuius haec sunt concepi. Cognosce cuius sit annulus et annulus et cuius. Quo agnito, iudicavit: Iustior me est quia non tradidi eam sela filio meo. Et tamen ultra non cognovit eam. Instante autem partu apparuerunt gemini in utero atque impletis mensibus infantium, unus protulit manum, in qua obstetrix ligavit coccinum dicens: Iste egredietur prior. Illo autem retrahente manum egressus est alter. Dixitque mulier: Quare divisa est propter me maceria? Et hoc nomen ei indit: Phares. Postea egressus est frater eius, in cuius manu erat coccinum, quem appellavit zara.

Igitur ioseph ducebatur in egiptum. Emitque eum putiphar eunuchus pharaonis, princeps exercitus, vir egyptius, de manu ismahelitarum, a quibus perductus erat. Fuitque dominus cum eo, et erat vir in cuius prosperabatur: habitabat in domo domini sui. Qui cum iam nosset dominum suum, quod esset dominus cum eo, et omnia quae ageret dirigeret in manu illius. Invenitque ioseph gratiam coram domino suo, et ministrabat ei. A quo praepositus cunctis quae habebat sub potestate sua, benedixit domum egyptii propter ioseph, et multiplicata sunt tam in aedificiis quam in agris. Et nihil omnino sub ioseph curabat, nec quicquam aliud novit, nisi panem quo vescebatur. Erat autem ioseph pulchra facie ac decorus aspectu. Post multos itaque dies, iniecerunt domina sua oculos suos in ioseph, et ait: Dormi mecum. Qui nequaquam adquiescens operi nefario, dixit ad eam: Ecce dominus meus omnibus michi traditis, ignorat quid habeat in domo sua, nec quicquam nominatim sibi potestate, vel nomine dedit michi preter te, quae uxor eius es. Quomodo ergo possum hoc malum facere, et peccare in deum meum? Loquebatur huiuscemodi verbis per singulos dies; mulier molesta erat, doluisque se recusabat stupro. Accidit autem uno quadam die, cum venisset ioseph domum ad operis quippiam absque arbitris facere. Et illa ad hanc solam occasionem nactus eius, dixit ei dominus mecum. Quique eo in manu illius pallio, fugit et egressus est foras. Cumque vidisset mulier vestem in manibus suis, et se esse contemptam, vocavit homines domus suae, et ait ad eos: En introduxit virum hebreum ut illuderet nobis. Ingressus est ad me ut concubaret mecum. Cumque ego succlamassem, et audisset vocem meam, reliquit pallium quod tenebat, et fugit foras. Innitens igitur ego fidei retentum pallium, ostendi illi maritio meo, revertenti domum, et ait: Ingressus est ad me servus hebreus, quem adduxisti, ut illuderet michi. Cumque audisset me clamare, reliquit pallium, et fugit foras. Hiis auditis dominus, nimium exarsit in verbis quibus uxor eius ei locuta est. Tradidit ergo ioseph in carcerem, ubi iuxta regis custodiebantur. Erat ibi in claustris. Fuit autem dominus cum ioseph, misericordiam illius dedit; et ita gratiam in conspectu principis carceris quibus tradita erat in manu ipsius universos iuxta ioseph qui in custodia tenebantur. Et quicquid fiebat sub ipso

Q. 10

erat. nec noverat aliquid eunuchis ei credens.
Dñs erat cum illo. et omia opera eius dirigebat. His itaq; gestis accidit ut peccarent duo eunuchi. pincerna regis egipti. et pistor dño suo. Irati sibi pharao omni eos. Nam alter pincernis preerat. alter pistoribus. iussit eos incarcerari principis militum. in quo erat ut et ioseph. Custodi carceris tradidit eos ioseph. qui ministrabat eis. Aliquantum temporis fluxerat. illi in custodia tenebantur. viderunt que somnium noctem una. iuxta interpretationem congruum sibi. Ad quos cum intrasset ioseph mane. et vidisset eos tristes. sciscitatus est dicens. Cur tristior est hodie solito facies vra. Qui responderunt. Somnium vidimus. et non est qui interpretetur nobis. Dixitq; ad eos ioseph. Num quid non dei est interpretatio. referte mihi quid videritis. Narrauit prior prepositus pincernarum somnium suum. Videbam coram me vitem in qua erant tres propagines crescere paulatim gemmas et post flores vuas maturescere. calicemq; pharaonis in manu mea. Tulit ergo vuas. et expressi in calicem quem tenebam. et dedi poculum pharaoni. Respondit ioseph. hec est interpretatio somnii. Tres propagines. tres adhuc dies sunt. post quos recordabitur pharao ministerii tui. et restituet te in gradum pristinum. dabisq; ei calicem iuxta officium tuum. sicut facere ante consueras. Tantum memento mei. cum tibi benefuerit. et facies mihi ut suggeras faraoni. ut educat me de isto carcere. quia furtim sublatus sum de terra hebreorum. et hic innocens in lacum missus sum. Videns pistorum magister quod prudenter somnium dissoluisset ait. Et ego vidi somnium quod haberem tria cistera pharine super capitis mei. et in uno cistero quod erat excelsius portabam de omni cibos qui fiunt arte pistoria. Aues que comedebant eos. Respondit ioseph. hec est interpretatio somnii. Tria cisteria. tres adhuc sunt dies post quos auferet pharao capitis tuum. ac suspendet te in cruce. laceratibunt aues carnes tuas. Exinde die tertio natalis pharaonis erat. qui faciens omnium pueris suis. recordatus est ut

epulas magistri pincernarum. et pistorum principis. restituit que alterum in locum suum. ut porrigeret regi poculum. Alterum suspendit in patibulo. ut coniectoris uerba probarentur. tamen succedentibus prosperis. prepositus pincernarum. oblitus est interpretis sui.

Post duos annos vidit pharao somnium. putabat se stare super fluvium de quo ascendebant septem boves pulchre et crasse. et pascebantur in loco paludis. Alie quoque septem egredebantur de flumine fedi. confecteque macie. et pascebantur in ipsa amnis ripa. in loco uiridi. Deuorauerunt que eas quarum nulla species. habitudo corporum erat exuperata. et pinguedine. rursum dormiuit. et vidit alterum somnium. septem spice pullulabant in culmo uno plene atque formose. Alie quoque spice tenues et percusse uredine orebantur. Deuorauerunt eas priorum pulchritudinem. Cuiusque pauore perterrit. misit ad coniectores egypti. cunctosque sapientes. et accersitis narrauit somnium. nec erat qui interpretaretur. Tunc demum reminiscens pincernarum magister. ait. Confiteor peccatum meum. Iratus rex seruis suis. me et magistrum pistorum retrudi iussit in carcerem principis militum. ubi una nocte uterque vidimus somnium prelaguum futurorum. erat ibi puer hebreus eiusdem ducis militum famulus. Cui narrantes somnia. audimus quidquid postea rei probauit euentus. Ego enim redditus sum officio meo. ille suspensus est in cruce. Protinus ad regis imperium deductus de carcere ioseph. tonsus et mutata obtulerunt ei. Cui ait. Vidi somnia nec est qui edisserat. que audi. Audiui te prudentissime coniecte. Ie ioseph. Absque me deus respondebit prospera pharaoni. Narrauit ergo ille quod viderat. Putabam me stare super ripam fluminis. et septem boves egredi ascendere pulchre nimis. robusti carnibus. que in pastu paludis. ui retineri poterant. Et ecce eas sequebantur alie

Q. I.

septem boues. macilentos ut macrotales intentium
uerta egypti uidentur. Que deuora
tis ceteris prioribus. nullum si
tuitatis dederit uestigium. sed si
mili mace squalore torpebunt. E
ugilans ueterum sopore depressus.
uidi somnium. Septem spice pul
chra habent in culmo uno plene atq;
pulcherrime. Alie quoq; septem tenu
es squallentedine onerantur que pri
orum pulchritudinem denorarunt.
Narrauit coniectoribus somnium et
nemo est qui dissereret. Ioseph. Som
nium regis unum est. quae facturus est
deus. ostendit pharaoni. Septem boues
pulchre. septem spicae plenae. septem
ubertatis anni sunt. eandemq; ui sop
ui comprehendunt. Septem quoq; boues
tenues. atq; macilentae quae ascenderi
post eas. septem spicae tenues. et uento
urente pallidae. septem anni sunt. uen
turae fames. qui hoc ordine complebun
tur. Ecce septem anni uenient fertili
tatis magne. in universa terra egypti quos
sequentur septem annis alii. tantae ste
rilitatis. ut oblivioni tradantur cun
ta ueteris habundantia. Consumet enim
omnis fames omem terram. ubertatis
magnitudinem perdentis inopie
magnitudo. Quod autem uidisti sedo
ad eandem rem pertinens somnium fir
mitatis iudicium est. eo quod fiat ser
mo dei. et festinet impleri. Iniq;
prouideat rex uirum sapientem ac
industrium. et preficiat eum terre egypti
qui constituat prepositos singulas
regiones. et quintam partem frugum
septem annos fertilitatis. qui iam
nunc futuri sunt. congregent in horreis.
et omne frumentum sub pharaonis potes
tate condentur. seruentque in urbibus.
et prepareant frumentum septem annorum
fami quae futura est. egyptum non
consumentur fame inopia. Placuitq;
pharaoni consilium et cunctis ministris
eius. Iocatusque est adeos. Numquid
inuenire poterimus talem uirum
spiritu dei repletum. Dixit ergo ad ioseph.
Quia ostendit deus tibi omnia quae lo
cutus es. Iumquid sapientiorem et
similem tui inuenire potest. Tu eris
super domum meam. et ad imperium
tuum cunctus populus obedient. uno tantum
regni solio te precedam. Dixitque rex
ad ioseph. Ecce constitui
te super uniuersam terram egypti. Tulit
anulum de manu sua. et dedit in manu
eius. Vestiuitque eum stola byssina.
et collo circumdedit torquem auream. et posuit
eum ascendere super currum su
um secundum. clamante preconi. ut omnes
coram eo genu flectentes. et prepositum
eum esse scirent universae terre egypti. Dixit
quoq; pharao rex ad ioseph. Ego sum
pharao absque tuo imperio non mouebitur
quisquam manum aut pedem in omni terra
egypti. Vocauitq; nomen illius. ut uocaretur eo
lingua egyptiaca saluatorem mundi. De
deitq; eum uxorem asenech. filiam phin
phares sacerdotis heliopoleos. Egressus
itaq; ioseph ad terram egypti. xxx. etatis
suae annos. quando stetit in conspectu re
gis pharaonis. Et circuiuit uniuersas
regiones egypti. Secuitq; fertilitas septem an
nos. et minimam partem reducte segetes. con
congregatae sunt in horreis egypti. Omnis sen
sim frugum habundantia. in singulis
urbibus condita est. Tantaq; fuit multi
tudo tritici. ut harenae maris coequare
tur. et copia mensuram excederet. Nati
sunt autem ioseph filii duo. antequam ue
niret fames. quos peperit asenech fi
lia phinphares sacerdotis heliopoleos. Vocauitque nomen primogeniti man
nasse dicens. Obliuisci me fecit deus omni
um laborum meorum. et domus patris mei.
Nomen quoq; secundi appellauit ef
fraim dicens. Crescere me fecit deus.
in terra paupertatis mee. Igitur tempus
ad ueniens septem annis ubertatis. qui fu
erant in egypto. expletum uenere sep
tem anni inopie. quos predixerat io
seph. et in universo orbe fames prua
luit. in cuncta autem terra egypti
erat panis. Quia esurientes clamauit
populus ad pharaonem. Alimenta
petens. Qui ille respondit. Ite ad io
seph. et quicquid uobis dixerit facite.
Crescebat autem cotidie fames in omni
terra. Aperuitque ioseph uniuersa
horrea. et uendebat egyptiis. Nam et

Day. xlv
tob. u.

Ps. cxxi
Day. xlv. y
tob. u.

Ps. cxxvi

illo oppresserat fames. omnesque provin
ciae venebant in egyptum. ut emerent
escas. erat enim in egypto tempestas. Au
diens autem iacob. quod frumenta vendan
tur in egypto. dixit filiis suis. Quare
negligimini. Audivi quod triticum venum
detur in egypto. Descendite primitus ob
necessaria. ut possimus vivere. ne o
sumamur inopia. Descenderunt e
fratres ioseph decem. ut emerent fru
menta in egypto. beniamin domi re
tento a iacob. quod timeret fratribus eius
ne forte iniuriam quam primitus
inferrent. Ingressi sunt autem fratres egyp
ti. cum aliis qui pergebant ad emendum.
Erat autem fames in terra chanaan. et
ioseph princeps egypti. atque arbitrius tri
tici. frumenta ipse vendebat. Cum
adorassent eum fratres sui. agnovit
eos. Unde venistis. Qui responderunt.
De terra chanaan. ut emamus victu
necessaria. Cum fratres ipse cognovisset.
non est agnitus a eis. Recordatus est son
niorum quae aliquando viderat. ait ad
eos. Exploratores estis. ut videatis infir
mitatem terae venistis. Qui dixerunt.
Non est ita domine. sed servi tui venerunt
ut emerent cibos. Omnes filii unius vi
ri sumus. pacifici venimus. nec quic
quam famuli tui machinantur ma
li. Quibus ille respondit. Aliter es. In
mutata fide huius considerare venisti.
Et illi. Duodecim inquiunt servi
tui fratres sumus. filii unius viri in terra
chanaan. Adhuc unus cum patre
meo est. alius non est sup. Hoc est autem
quod locuti sum. Exploratores estis.
Iam nunc experiemur vos capiam.
Per salutem pharaonis. non egredimi
ni hinc donec veniat frater vester minimus.
Mittite ex vobis unum. et adducat
eum. Vos autem eritis in carcere. donec
probentur quae dixistis. utrum fal
sa an vera sint. Alioquin per salutem pha
raonis exploratores estis. Et iussit
eos custodiri triduo. Die autem tertio
educens dixit ad eos. Sic agite quod di
xi. timete dominum meum. Si pacifici
estis. frater vestri unus vigeatur in car
cere. vos autem abite. referte frumenta quae
emistis in domos vestras. et fratrem vestri
minimum adhuc adducite. ut possim
vobis probare sermones. Et non mentia
mini. fecerunt ita dixerunt. et locuti sunt
ad invicem. Merito haec patimur. quia
peccavimus in fratrem nostri. videntes an
gustiam animae eius cum deprecaretur
nos. et non audivimus. Propterea venit super
nos ista tribulatio. Equidem ruben
ait. Nonne dixi vobis. nolite
peccare in puerum. et non audistis me.
En sanguis eius exquirimus. Nesciebat
autem quia intelligeret ioseph. eoque
per interpretem loquerentur ad eos.
Avertitque se paululum. et flevit. Cre
versus iterum est ad eos. Tollens sy
meon vinctum illis praesentibus iussit
ministris. ut implerent sacos eorum
frumento. et reponerent pecuniam singu
lorum in sacculis suis. Datisque supra
cibaria viatica. qui fecerunt ita. Ut
li portantes frumenta in asinis. pro
fecti sunt. Aperto autem unus sacco. ut da
ret iumento pabulum in diversorio.
animadvertit pecuniam in ore sacculi.
dixit fratribus suis. Reddita est mihi pe
cunia. en habetur in sacco. Obstupefacti
sunt. turbati que dixerunt invicem.
Quid
nam est hoc quod fecit nobis deus. Venientique
ad iacob patrem suum in terra chanaan.
narraverunt ei omnia quae acciderant sibi di
centes. Locutus est nobis dominus terae dicen
tes. Exploratores estis provinciae
Cui respondimus. Pacifici sumus. nec
ullas molimur insidias. duodecim fratres
unde parto genti sumus. unus non est
sup. minimus cum patre meo. versatur
in terra chanaan. Qui ait nobis. Sic p
bitio quod pacifici sitis. fratrem unum mi
dimittite apud me. reliqua domui vestae
necessaria sumite. abite. fratrem que
vestrum minimum adducite ad me. ut
sciam quod non sitis exploratores. sed fratres
qui tenentur in carcere. recipere possitis.
ac deinceps emendi quae volueritis habendi
licentiam. Hi dum cum frumenta effu
derent. singuli reperiebant vinculum pe
cuniae. ligatum in sacculis. Et cum sa
simul omnes. Dixit pater iacob. Abs
tulistis me filiis. Ioseph non est sup.
Symeon tenetur in carcere. Beniamin
auferetis. in me haec mala omnia

accederunt. Cui respondit ruben. Duos
filios meos interficiat. si non reduxero ubi
illum. Trade in manu mea. Ego ubi
illum restituam. Ille. Non descen
det inquit filius meus ad uos cum.
frater eius mortuus est. ipse solus re
mansit. Si quid ei aduersi accident in
terra ad quam pgitis. deducetis canos
meos. cum dolore ad inferos. ¶ Interea
fames omnem terram premebat uehe
menter. Consumptisq; cibis. quos de egip
to detulerant. dixit iacob. ad filios suos.
Reuertimini rursum paululum es
carum. Respondit iudas. Denunciauit
nobis uir ille subtestificatione u
ndique dicens. Non uidebitis faciem
meam nisi fratrem uestrum minimum
adduxeritis uobiscum. Si ergo miseri
mittere nobiscum. pgemus pariter.
rem emimus ubi necessaria. Sin autem
non uis. non ibimus. Dixerunt enim ur se
pe diximus. denunciauit nobis dicens.
Non uidebitis faciem meam. absq; fra
tre uestro minimo. Dixit israel. In me autem
fecistis miseriam ut indicaretis ci. cu
iam uos habere fratrem. Illi respon
derunt. Interrogauit nos homo per ordi
nem nostrum progeniem. si pater uiue
ret. si haberemus fratrem. Et nos respondi
mus ei consequenter. numquid scire poteramus
si pater. aut si. Numquid scire poteramus quod
dicturus esset. adducite uobiscum fratrem
uestrum. Iudas quoq; dixit patri suo. Mit
te puerum mecum ut proficiscamur. uel
simus uiuere. ne moriamur nos. tam
uos. Ego suscipio puerum de manu
mea require illum. Nisi reduxero et
tradidero eum tibi. ero peccatus tuus in
te omni tempore. Si non intercessisset
dilatio. iam uice altera uenissemus.
¶ Igitur israel pater eorum. dixit
ad eos. Si sic necesse est. facite quod
uultis. Sumite de optimis terre fru
gibus. uasis uestris. deferte uiro mu
nera. Mel scilicet. et mellis stac
tes. et terebinthine. et amygda
lorum. Pecuniam quoq; du
plicem ferte uobiscum. illam quam
inuenistis in saccorum reportate. ne
forte errore factum sit. Ser frater
uestrum tollite. ite ad uirum. Deus aut
meus omnipotens faciat eum uobis placa
bilem. et remittat uobiscum fratrem
quem tenet. Nunc benjamin. Ego
autem quasi orbatus absq; liberis ero.

Tulerunt ergo uirumque pe
cuniam duplicem. et benjamin. Descen
deruntq; in egyptum. et steterunt coram
ioseph. Quos cum ille uidisset. et ben
jamin simul precepit dispensatori do
mus sue dicens. Introduc uiros in domum.
occide victimas. et instrue. quia uiuunt
qui mecum sunt comesturi meridie.
Fecit ille sicut fuerat imperatum. an
tiduxit uiros domum. Illiq; timen
tes. dixerunt mutuo. Propter pecu
niam quam retulimus prius in sacris nostris. in
troducti sumus. ut deuoluat in nos
occasionem. et oleum subiciat ser
uitutem nobis et asinos nostros. Quam ob
rem uiri pseudo fratres. accedentes ad dispen
satorem locuti sunt. Quamuis rem dine
ut audiat. iam ante descendimus. ut
emeremus escas. quibus empti. cum
uenissemus ad diuersorium.
Aperuimus sacculos nostros. et inuenimus
pecuniam in ore saccorum. quam nunc
eodem pondere reportauimus. Sed et a
liud attulimus argentum. aut cuna
nusque necessaria sunt. Non est in nos
conscientia qui eam posuerit in nostra
supellectile nostra. At ille respondit. Pax
uobiscum. nolite timere. Deus uester et
deus patris uestri. dedit uobis thesauros
in sacculis uestris. Nam pecuniam quam de
distis mihi. penam ego habeo. Et ad
duxit ad eos symeon. et introduxit in domum
attulitque aquam. et lauerunt pedes suos.
deditque pabula asinis eorum. Illi uero
parabant munera. donec ingrederetur
ioseph meridie. Audierant enim quia
ibi comedissent panem. ¶ Igitur
ingressus est. ioseph domum suam. op
tulerunt ei munera. tenentes in ma
nibus. et adorauerunt prone in terram. At
ille clementer resaluatus eis. intro
gauit eos dicens. Salui sint. pater uester
senex. de quo dixeratis mihi. Ad
huc uiuit. Qui responderunt. Sos
pes est. seruus tuus pater noster adhuc
uiuit. Et inclinati adorauerunt eum.
Attollens autem oculos suos. uidit

benjamin fratrem suum uterinum.
et ait. Iste est frater uester paruulus de quo
dixeratis mihi. Et rursum. Deus in
quit misereatur tui filii mi. Et ha
uitq; quia commota fuerunt u
scera eius. sup fratre suo et erumpebat
lacrime. et introiens cubiculum fleuit.
Lauatisq; tota facie egressus. com
munit se eis. Ponite ipsi. quib; app
sitis seorsum ioseph. et seorsum fratr
b. Egyptiis quoq; qui uescebantur
simul seorsum. Illicitum est enim e
gyptiis comedere cum ebreis. et pro
phanum putant huiusce modi con
uiuium. Sed erunt ergo cum eo.
Primogenitus iuxta primogenitu
ra sua. minimus iuxta etatem suam.
Et mirabantur uirisq; suis pariter
quas a eo accepant. Maior; pars su
ut benjamin. ita utq;q; partib
excederet. Biberuntq; inebriati sun
cum eo. Precepit autem ioseph dispen
satori domus sue dicens. Imple saccos
eorum frumento quantum possunt
capere. et pone pecuniam singulorum
sumptue sacci. Scyphum aut meum
argenteum. et pretium quod dedit tri
tici. pones in ore sacci iuniores. Fecit
q; est ita. Et cum mane diluxisset sunt
cum asinis suis. Iamq; urbe egressi.
et processerant paululum cum ioseph
accersito dispensatore domus. surge
inquit persequere uiros. Et apprehensis
dicito. Quare reddidistis malum pro
bono. Scyphum quem furati estis.
ipse est in quo bibit dns meus. et quo
augurari solet. Pessimam rem fecis
tis. Fecit ille ut iusserat. et apprehensis
pordinem locutus est. Qui respondent.
Quare sic loquitur dns nr. ut seru
tui tantum flagitii commiserint.
Pecuniam quam inuenimus in sum
mitate saccorum. reportauimus ante
oculos tua. Quomodo consequens
est. ut furati simus de domo dni tui
aurum uel argentum. Apud quem
cumq; fuerit inuentum seruorum tu
orum quod quisq; moriatur. et nos ser
uiemus dno nro. Qui dixit ei. fi
at iuxta uestram sententiam. Apud
quem fuerit inuentum. ipse est
seruus meus. uos autem eritis innocentes. Festi
nauit q; festinato deponentes uniuersi saccos. apu
erunt singuli. quos scrutatos. et apien
tes a maiore usq; ad minimum. inue
nerunt scyphum in sacco benjamin. Ad
hi scissis uestibus. onerantq; rursum
asinos. reuersi sunt in oppidum. Pri
musq; iudas cum fratribus ingressus est
ad ioseph. Nec dum enim inde loco abierat.
omnesq; ante eum interiacent pariter
corruerunt. Quibus ille ait. Cur sic
agere uoluistis. An ignoratis q; non
est similis mei. in augurandis scien
tia. Cui iudas. Quid respondebimus
inquit dno meo. Vel quid loquemur.
aut iuste poterimus obtendere. Deus
inuenit iniquitatem seruorum tuorum.
en omnes serui sumus dni mei. et nos. et
apud quem inuentus est scyphus. Et
ioseph. Absit a me ut sic agam. Qui fu
ratus est scyphum. ipse sit seruus meus.
Vos autem abite liberi. ad patrem
uestrum. Accedens autem iudas confi
dentius ait. Obsecro mi. loquatur seru
tuus uerbum in aurib; tuis. et ne irasca
ris famulo tuo. Tu es enim post pharao
nem dns meus. Interrogasti prius
uos tuos. Habentes patrem aut fratrem.
Et nos responsimus ut dno meo. Est
nobis pater senex. et puer paruulus.
quem in senectute illius natus est. cuius
uterinus frater est mortuus. et ipsum
solum habet mater sua. Pater uero
eius diligit eum. Dixistiq; servis tu
is. Adducite eum ad me. et ponam oc
ulos meos super illum. Suggessimus
dno meo. non potest puer relinque
re patrem suum. Si enim illum di
miserit morietur. Et dixisti seruis tu
is. Nisi uenerit frater uester minimus
uobiscum non uidebitis amplius fac
iem meam. Cum ergo ascendissemus
ad famulum tuum patrem nrm. nar
rauimus ei omnia que locuti sumus dni
meus. Et dixit pater nr. Reuertimi
ni et emite nobis parum tritici. Cui
diximus. Ire non possumus nisi frat
ter minimus descendat nobiscum.
Pharao enim simul. Ait quin illo ab
sente non audemus uidere faciem tu
am. Atq; ille respondit. Vos scitis q; du

ofgenuerit uxor mea mecum. Egressus
est unus ad fratres. Vestis denudantur
eum. Huc usque non comparet. Similes
nos fecit. Aliquid ei innuit contin
gere. Deducens eum ad meos cum meo
te ad inferos. Igitur suscipiuntur ad
seruum tuum patrem nostrum. Puer de
fuerit cum anima illius exhinuit ap
pendere uidentur. Eum non esse nobis
cum monetur. Deducent senuit
tui canos eius. Cum dolore ad inferos.
Ego pro puero ero seruus tuus qui in
meam hunc recepi fidem. Spondi
dicens. Nisi reduxero eum peccati reus
ero in patrem meum omni tempore. Qua
nedo itaq; seruus tuus pro puero in
ministerio domini mei. Puer ascendat cum
fratribus suis. Non enim possum redire
ad patrem absente puero ne calamita
tis que oppressum est patrem meum.
Restat ad fletum. Non se poterat ul
tra cohibere ioseph. Iussit coram ad
stantibus. Unde precepit ut egrederetur
omnis turba. Nullus interfuerit alienus
agnitionem uidere. Eleuauitq; uoce
cum flem. Quam audierunt egypti
omnisq; domus pharaonis. Dixit fi
lius suus. Ego sum ioseph. Adhuc pat
meus uiuit. Nec poterant respondere fratres. Nimio terrore perterriti. Ad
quos ille clemenf. Accedite inquit ad
me. Cum accessissent prope. Ego sum
ait ioseph frater uester. Quem uendidis
tis in egyptum. Nolite timere. Nec no
bis durum et indecorum quod uendidis
tis me in hac regionem. Pro salute eius
uestra. Misit me deus ante uos in egyp
tum. Biennium est. Q. fames cepit
terra. Adhuc quinq; anni restant
quib; nec arari poterit nec messis. Pre
misitq; me deus ut reseruetur sup
reliquum. Reseras ad uiuendum habere
possitis. Non uestro consilio sed dei uoli
tate huc missus sum. Qui fecit me
quasi patrem pharaonis. Et domini uni
uerse domus eius ac principem in omni
terra egypti. Festinate ascendite ad
patrem meum. Dicentes ei. Hec mandat
filius tuus ioseph. Deus me fecit dominum
uniuerse terre egypti. Descende
ad me. Ne moreris. Habita interra gos

sen erisq; uicinus mihi. Tu. Filii tui. Filii fi
liorum tuorum. Oues tue. Armenta tu
a. Uniuersa que possides. Ibiq; pascam
te. Adhuc enim quinq; anni sunt reli
qui fames. Ne tu pereas. Et omnis tua
et omnia que possides. Et ecce oculi uestri
fratris mei benjamin uident. Q. os meum
loquatur ad uos. Nunciate patri meo
uniuersam gloriam meam. Et cuncta que
uidistis in egypto. Festinate. Adduc
ite eum ad me. Cumq; amplexatus fu
isset. In collum benjamin fratris su
i fleuit. Illo quoq; flente similiter super
collum eius. Osculatusq; est ioseph omnes
fratres suos. Et plorauit pfinguloos. Post
que audisse sunt loqui ad eum. Auditum
q; est. Et celebri sermone uulgatum in
aula regis. Uenerunt fratres ioseph.
Gauisus est pharao. Atq; omnis familia
eius. Dixitq; ad ioseph. Ut imperet
fratribus suis dicens. Onerate iumenta
ite in terra chanaan. Et tollite inde patre
tuum. Et cognationem tuam. Et uenite ad
me. Ego dabo uobis omnia bona egypti.
Ut comedatis medullam terre. Precipe
tiam ut tollant plaustra de terra egypti
ad subuectionem parvulorum suorum.
Et conuiuium. Ac dicito. Tollite patrem
uestrum. Et properate quantocius uenire.
Ne diuitias quicquam desiderete hui
us quia omnis opes egypti uestre erunt.
Fecerunt filii israel. Ut eis mandatum
fuerat. Q. uidit dedit ioseph plaustra
secundum pharaonis imperium. Et cibaria in
itinere. Singulisq; uestes dedit. Et uestes
stolas. Beniamin uero dedit. CCC. argen
teos. Cumquinq; stolis optimis. Tam
tandem pecunie. Et uestium mittens
patri suo. Addens ei asinos decem qui
sub uehere. Et omnibus diuitiis egyp
ti. Et totidem asinas triticum in itinere
panesq; portarent. Dimisit ergo fi
lios. Et profecti sunt. Et ut eis iussum
fuerat. Qui ascendentes et egypto
uenerunt interram chanaan ad pa
trem suum iacob. Et nunciauerunt ei
dicentes. Ioseph uiuit. Et ipse dominatur i
omni terra egypti. Quo audito iacob
quasi degrauatus sompno cuiusdam tam
non credebat eis. Sed cuncta referebat
omnem ordinem rei. Cumq; uidisset p

-- pat. uite.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

plustri. nim uersa que miserat regis
sit spes eius. ait. Sufficit mihi. si ad
hunc filium meum uiuit ioseph. vadam
et uidebo illum. antequ mori. Dixit
que israel ad omnib. que habebat
uenit ad puteum iuramti. Et inuenta
est ibi uiuere filius dei patris sui. Isaac ad
duxit eum prisionem nactus locum
re se. dicentem sibi iacob. iacob.
Qui respondit ecce adsum. Ait illi
deus. Ego sum fortissimus deus patris
tui. noli timere. descende in egyp
tum. quia in gentem magnam fa
ciam te ibi. Ego descendam tecum
illuc. ego inde ad ducam te reuer
tentem. Ioseph quoq; ponet manu
sua super oculos tuos. Surrexe
iacob a puteo iuramti. tulerunteq;
eum filii sui cum parvulis uxorib
suis imp. austris que miserat pha
raon ad portandum senem. omnia que
possidebat in terra chanaan. venitq;
in egyptum cum omni semine suo. fi
lii eius. nepotes. filie eius. cuncta se
mul pregenies. Hec sunt nomina
filiorum israel. qui ingressi sunt
in egyptum. ipse cum liberis suis. Pri
mogenitus ruben. filii ruben. enoch
et phallu. hesron. charmi. Filii se
mon. iemuhel. iamin. iohad. zo
chim. sohar. saul filius chananitidis.
filii leui. gerson. caath. merari. fi
lii iuda. er. onan. sela. phares.
zara. mortui sunt autem her. onan
in terra chanaan. Natiq; sunt filii pha
res. hesron. hamul. filii ysachar. tho
la. phua. iob. asiron. filii zabu
lon. sared. elon. iahelel. Hi filii
lie. quos genuit in mesopotamia
syre. cum dina filia sua. Omnes anime
filiorum eius. triginta. ioxa. fi
lii gad. sephion. aggisum. hesebon.
heri. arodi. areli. filii aser. imna
. iesui. iesui. abria. Soror
quoq; eorum. filii beria. heber. melchi
hel. hi filii zolphe quam dedit laban lie
filie sue. hos genuit iacob. sedecim
animas. filii rachel uxoris iacob. io
seph. benyamin. Natiq; sunt ioseph
in terra egypti quos genuit ei
aseneth filia phutiphares sacerdotis
heliopolis. manasses. effraim. filii
benyamin. bela. ahecher. asbel. ge
ra. naaman. ehi. rosmophim. ophim
. hared. Hi filii rachel quos
genuit iacob. omnes anime quatuor
decim. filii dan. husim. filii nephtali.
iahel. guni. iezer. sallem. Hi filii
bile quam dedit laban. rachel filie sue.
Et hos genuit iacob. omnes anime sep
tem. Cunctaq; anime que ingressae sunt
cum iacob in egyptum. egressae de
more illius. absq; uxorib filiorum
eius. ioseph qui nati sunt ei inter
in egypti anime due. Omnes anime do
mus iacob. que ingresse sunt in egyp
tum fuere septuaginta. Misit autem
iudam ante se ad ioseph. ut iniunam
ei. ille occurreret ingressen. Quod cum
peruenisset iunctio ioseph curru suo.
ascendit obviam patri suo ad eiusdem
locum. Vidensq; eum ruit super col
lum eius. et amplexus fleuit. dixit
que pater ad ioseph. Iam letus morior
quia uidi faciem tuam. et super stite re
liquo. Et locutus est ad fratres
suos. et ad omnem domum patris sui.
Ascendam nuntiabo pharaoni et
dicam ei. Fratres mei. domus patris
mei qui erant in terra chanaan ue
nerunt ad me. sunt uiri pastores ou
ium. curamq; habent alendorum
gregum. Pecora sua. armenta et
omnia que habere potuerunt adu
xerunt secum. Cumq; uocauerit
uos. dixerit quod est opus uobis res
pondebitis. Uiri pastores fuimus
seruis tuis. ab infantia nostra usq; in pre
sens. tam nos quam patres nostri. ad peregrinan
dum in terram tuam uenimus. hoc
autem dicetis. ut habitare possitis
in terra gesen. Quia detestantur egyp
tii omnis pastores ouium. Ingres
sus est. ergo ioseph. nuntiauit
pharaoni dicens. Pater meus. fratres
quoq; armenta. cuncta que
possident uenerunt de terra chana
an. ecce consistunt in terra gesen. Extremos quoq; fratrum suorum
quinq; uiros statuit coram rege.
Quos ille interrogauit. quid habe
tis operis. Responderunt. pastores

Ex. xiii. pat. v. p.

Ex. xiii. pat. i. n.

Deut. xxiii. Ex. i. g.

Ex. xxiii. p. oppu.

omnium simul seruitutem nos & pater
nostrum. ad perquirendum in terram tuam
uenimus. quia non est herba pro gregibus
seruorum tuorum. ingrauescente fa
me in regione chanaan. Petimusque
ut et nobis uiuere seruos tuos infra
gessen. Dixit itaque rex ad ioseph. Pa
ter tuus & fratres tui uenerunt ad te
Ex. xxxiii. Deu. ii. fra egypti in conspectu tuo est. in op
timo loco fac habitare eos. tradito eis
terram gessen. Quod si nosti inter
eos uiros industros. constitue illos
magistros pecorum meorum. Post hec in
troduxit ioseph patrem suum in aregem
et statuit eum coram eo. Qui benedixit
illi. & interrogauit eum. Quot sunt di
es annorum uite tue. Ait. Dies peregri
p. xxxviii nationis mee. centum. annorum sunt
Parui & mali non pauerunt usque
ad dies patrum meorum. quibus peregri
nati sunt. Et benedicto rege egressus
est foras. Ioseph uero patri & fratri b
suis dedit possessionem in egypto. in op
timo terre. scilicet in ramesses sicut preceperat
pharao. Et alebat eos omnemque do
mum patris sui prebens cibaria singu
lis. Interea enim orbe penitus deerat ap
prime fame terrarum. maxime egyp
ti & chanaan. Equibus omnem pecuniam
congregauit pro uendicione frumen
tum. simulque eam in erarium regis. Cum
defecisset emptoribus pretium. uenit
ad eum egyptus ad ioseph dicens. Da
nobis panes. Quare morimur coram
te. deficiente pecunia. Cui ille. Ad
ducite pecora uestra & dabo uobis p
eis. si pretium non habetis. Que
cum adduxissent. dedit eis alimenta
pro equis & ouibus & bubus & asinis. Sus
tentauitque eos illo anno. pro commu
tatione pecorum. Transierunt quoque
anno secundo. & dixerunt ei. Non ce
lamus dominum nostrum quod deficiente pecunia &
pecora simul defecerunt. nec latere
eum quicquam potest. absque corporibus & terra nichil
habemus. Cur ergo morimur coram
te. tu nos & terram nostram seruemus. Eme
nos in seruitutem regi & pro be
stiis. ne pereamus cum terre redigatur
in solitudinem. Emit igitur
ioseph omnem terram egypti. Venden
tibus singulis possessiones suas. pre ma
gnitudine fame. Subiecitque pharao
eum & cunctos populos eius a nouissimis
terminis egypti. usque ad extremos fi
nes eius. preter terram sacerdotum quia
a rege tradita fuerant eis. Quibus stipen
dia cibaria. et hostiis publicis prebe
bantur. Et idcirco non sunt compulsi
possessiones suas uendere. Dixit ergo
ioseph ad populos. En ut cernitis uos et
terram pharao possidet uestram. Accipite
semina & seminate agros. ut fruges ha
bere possitis. Quintam partem regi
dabitis. quattuor reliquas permitto
uobis in seminem. & in cibos familiis do
mus. & liberis uestris. Cui responderunt.
Salus nostra in manu tua est. respiciat
nos domine nostre tantum. & erimus seruientes
regi. Ex eo tempore usque in presentem
diem. in uniuersa terra egypti. regi
bus quinta pars soluitur. & fit quasi
in lege. absque terra sacerdotum
que sibi erant ab hac conditione sunt
Habitauit ergo israel in egypto.
in terra gessen. & possedit eam. ac crescens
est. & multiplicatus nimis. nutriti
que in ea decem & septem annis. Factique sunt
omnes dies uite illius. cxlvii. annorum.
Cumque appropinquare cernens mo
ri diem. uocauit filium suum ioseph
& dixit ei. Si inuenio gratiam in
conspectu tuo pone manum subtus
femur meum & fac mihi misericordiam & ueritatem. ut non sepelias me in egyp
to sed dormiam cum patribus meis. Tu
auferes me de terra hac. condasque
me in sepulchro maiorum. Cui ait
ioseph. Ego faciam quod iussisti. &
ille. Iura ergo inquit michi. Quo
iurante adorauit israel deum con
uersus ad lectuli caput. His ita
transactis. nuntiatum est ioseph
quod egrotaret pater eius. qui assump
tis duobus filiis manasse & ephraim
ire properauit. Dictumque est seni. Ecce
filius tuus ioseph uenit ad te. Quo
fortatus sedit in lectulo. & ingresso
ad se ait. Deus omnipotens apparuit michi
in luza quæ est in terra chanaan. be
nedixitque michi & ait. Ego te auge
bo & multiplicabo. & faciam turbas

Ex. xlvii.

Deu. xxi.

8

Sane eam emerat. e. ag'sarge emor. 8-8
Et cum pecce siccinitas auferri debuisset. eam
potestatem retinuit. p. 97.

popl'onum. dabo q; tibi terram hanc. et
semini tuo post te in possessionem sempi
ternam. Duo igitur filii tui qui nati sunt
tibi in terra egypti ante q' huc uenirem
adte mei erunt. ephrem ⊽ manasses
sicut ruben ⊽ symeon. reputabuntur
mihi. Reliquos autem quos gentis pro
pri tui erunt nomine fratrum suorum
uocabuntur in possessionibus suis. mihi
enim quando uenebam de mesopota
mia mortua est rachel iuxta
chanaan in ipso itinere. erat q; uerno
tempus. ⊽ ingrediebar ephratam. ⊽ sepe
liui eam iuxta uiam euphrate. quea
uo nomine appellatur bethleem. Videns
autem filios eius. dixit ad eum. cui
sunt isti. Respondit filii mei sunt q'
dedit mihi deus in hoc loco. Adducq; eos
ad me. ut benedicam illis. Oculi enim
israel caligauerant premima senectute
et clare uidere non poterant. Applicatos
q; ad se deosculatus est. ⊽ rursum amplex
dixit ad filium non sum fraudatus as
pectu tuo. insuper ostendit mihi deus
semen tuum. Cumq; tulisset eos ioseph
de gremio patris. adorauit pronus in
terram ⊽ posuit ephrem ad dexteram
suam. id est. ad sinistram israel. Manas
sem uero in sinistra sua ad dexteram israel
uero patris. Amplexatus q; ambos ad
eum. qui extendens manum dexteram.
posuit super caput ephrem iuni
oris fratris. sinistram autem super cap
manasse. qui maior natu erat. Com
mutans manus. benedixitq; ioseph
filio suo. ⊽ ait. Deus in cuius conspec
tu ambulauerunt patres mei abra
ham ⊽ ysaac. deus qui pasti me aba
dolescentia mea usq; in presentem
diem angelus qui eruit me de omne
malo benedicat pueris istis. ⊽ uo
cetur super eos nomen meum. Nomina
quoq; patrum meorum abraham et
ysaac. ⊽ crescant in multitudine super
terram. Videns autem ioseph q' posuis
set pater suus dexteram manum. super
caput ephrem. grauiter accepit et
apprehensam patris manum. leua
re conatus est. de capite ephrem et
transferre super caput manasse. dixit
q; ad patrem. Non ita commutet pa

quia hic est primogenitus pone dexte
ram super caput eius. Qui renuens ait.
Scio fili mi scio. ⊽ iste quidem erit in po
plos. ⊽ multiplicabitur. sed frater eius
minor. maior illo erit. ⊽ semen illius cre
scet in gentes. Benedixitq; eis in ipso
tempore dicens. In te benedicetur israel
atq; dicetur fiat ut deus. sicut ef
fraim ante manasseen. ⊽ ait ad ioseph
filium suum. En ego morior. ⊽ erit deus
uobiscum. reducetq; uos ad terram
patrum uestrorum. Do uobis partem unam
extra fratres tuos. quam tulli de manu
amorrei in gladio ⊽ arcu meo. Vocauit autem iacob filios suos. ⊽ ait eis
Congregamini ut annuntiem quae
uentura sunt uobis in diebus nouissi
mis. Congregamini ⊽ audite filii ia
cob. audite israel patrem uestrum. Ruben
primogenitus meus tu es fortitudo
mea. ⊽ principium doloris mei prior
in donis maior in imperio. effusus es
sicut aqua. non crescas. quia ascendis
ti cubile patris tui. ⊽ maculasti stra
tum eius. Symeon ⊽ leui fratres. uasa
iniquitatis bellantia. In consilium eorum
ne ueniat anima mea. ⊽ in cetu illorum
non sit gloria mea. quia in furore suo de
ceruicibus suis. ⊽ in uoluntate sua
suffoderunt murum. Maledictus
furor eorum quia pertinax. ⊽ indignatio
illorum quia dura. dividam eos in
iacob. ⊽ dispergam eos in israel. Iudas
laudabunt fratres tui. manus tua
in ceruicibus inimicorum tuorum. ado
rabunt te filii patris tui. catulus
leonis iuda. ad predam ascendisti fili
mi. Requiescens accubuisti ut le
o. ⊽ quasi leena quis suscitabit eum.
Non auferetur sceptrum de iuda et
dux de femoribus eius. donec ueniant
qui mittendus est. ipse enim expectatio
gentium. ligans ad uineam pullum
suum. ⊽ ad uitem o filiolum asinae
suae. lauabit in uino stolam suam
⊽ in sanguine uuae pallium suum.
pulchriores sunt oculi eius uino et
dentes eius lacte candiores. Zabu
lon in litore maris habitabit. ⊽ in
statione nauium pertingens usq; ad
sidonem. Ysachar asinus fortis ac

Inter timores accumbere. solatio fruendi requiescere. nichilq; debuisse
in modo illaesus quere. sed ultima desidere. ⊽ fortis asin ingen. ⊽ tam optimam
uidi eis sibi agentibus ea sed uobis dei opus engitur q. adeo uite patrum
cedit. Que adhuc in duum hunc apponit. q. ospecti sicut regem pecoris
⊽ grauis in quinque se subiecit. ⊽ q. pusillanimis asserere. hoc
hoc est hinc ⊽ fiale spes remanendi ossis obedit.

8-8
7. xlvi.
8-8
7. vii.
7. xlix.
7. i. v.
7. e. lii.
7. p. lxx.
7. p. xviii.
7. v.
7. x.
7. xxxi.
7. lxxxi. g. f.
7. l.
7. xlv.
7. xii. p.
7. vi. p.
7. xxxi. xxxvi.
7. xlv.
7. xv.

ubant in terminos. uidit requiem
quod esset bona. terram quod optima
et supposuit humerum suum. ad por
tandum. factusque est tributis serui
entis. Dan iudicabit populum suum. si
cut et alia tribus israel. fiat dan coluber
in uia. cerastes in semita. mordens
ungulas equi. ut cadat ascensor eius
retro. Salutare tuum expectabo
domine. Gad accinctus prelabitur ante
eum. et ipse accingetur retro eius.
Aser pinguis panis eius. et prebebit
delicias regibus. Neptalim cerui
emissi. et dans eloquia pulchritudi
nis. Filius accrescens ioseph filius
accrescens et decorus aspectu. filie
discurrerunt per murum. et exas
perauerunt eum iurgantes eum. Inmo
ratusque est in fortitudine. et confo
rtati sunt uincula
manuum illius per ma
nus potentis iacob. inde pastor egres
sus est lapis israel. Deus patris tui
adiuuet te. et omnipotens benedicet tibi.
Benedictionibus celi de sup. benedicti
onibus abysi iacentis deorsum. Bene
dictionibus uberum. et uulue. Benedic
tiones patris tui confortate sunt. be
nedictionibus patrum meorum donec
uenirent desiderium collium eternorum
fiant in capite ioseph. et in uertice
nazaret inter fratres suos. Benjamin
lupus rapax. mane comedet predam
et uespere diuidet spolia. omnes hi
tribus israel duodecim. Hec locutus est
pater suus eis. Benedixitque singul
is benedictionibus propriis. et precepit eis
dicens. Ego congregor ad populum
meum. sepelite me cum patribus
meis in spelunca duplici que est in
agro ephron. ethei. contra mam
bre in terra chanaan. quam emit abra
ham cum agro. ab ephron ethei in
possessionem sepulchri. Ibi sepeli
erunt eum et sarram uxorem eius
ibi sepultus est ysaac cum rebecca
coniuge. ibi et lya condita iacet.
Finitisque mandatis quibus filios
instruebat. collegit pedes suos super
lectulum et obiit. Appositusque est ad
populum suum. quod cernens ioseph
ruit super faciem patris flens. et de
osculans eum. Precepitque seruis
suis medicis ut aromatibus condirent
patrem. Quibus iussa explentibus. tri
ginta quadraginta dies. iste quip
pe moserat cadaueris conditorium.
Fleuitque eum egyptus septuaginta
dies. et expleto planctus tempore. locu
tus est ioseph ad familiam pharaonis.
si inuenio gratiam in conspectu uestro.
loquimini in aures pharaonis. eo quo
pater meus adiuratus me dicens
En morior in sepulchro meo. quod
fodi michi in terra chanaan sepeliet
me. ascendam igitur et sepeliam pa
trem meum ac reuertar. Dixitque ei pha
raon. Ascende. et sepeli patrem tuum.
sicut adiuratus es. Quo ascendente.
ierunt cum eo omnes seniores domus pha
raonis. cunctique maiores natu terre
egypti. Domus ioseph cum fratribus
suis absque paruulis et gregibus atque
armentis. que dereliquerant in terra
gosen. habuit quoque in comitatu cur
rus et equites. et fuit turba non mo
dica. Venerunt ergo ad aream atad. que
sita est trans iordanem. ubi celebrato
res exequias planctu magno. atque ue
hementi impleuerunt septem dies. Qd
cum uidissent habitatores terre cha
naan. dixerunt. Planctus magnus est
iste egyptus. et ideo appellauerunt
nomen loci eius. planctus egypti. fecer
unt ergo iacob filii sicut preceperat
ei. et portauerunt eum in terra chana
an. sepelierunt in spelunca duplici
quam emerat abraham cum agro in
possessione sepulchri ab ephron ethei.
contra faciem mambre. Reuersusque est
ioseph in egyptum cum fratribus suis et
omni comitatu sepulto patre. Quo
mortuo timentes fratres eius et mu
tuo colloquentes. ne forte memor sit
iniuriarum quas illis fecerat. reddat nobis ma
lum omne quod fecimus. Mandauerunt
ei. Pater tuus precepit nobis antequam
moreretur. ut hec uobis uerba diceremus.
Obsecro ut obliuiscaris sceleris
fratrum tuorum. et peccati atque
malitiae quam exercuerunt in te. Iosef quaq
oramus ut seruorum patris tui. dimit

tas in quitatem hanc. Quibus audi
tis sicut ioseph. Jenerunt q; ad eum
fratres sui. prosternentes se adorauer
runt. Serui tui sumus. Quibus
ille respondit. Nolite timere. Num
dei possumus resistere uoluntati.
Vos cogitastis de me malum. sed deus
uertit illud in bonum. ut ex ut nunc
me. sicut in presentarum cernitis et
tamos facere multos populos. Nolite
metuere. ego pascam uos. et parvulos
uros. Consolatusq; est eos. et blande ac
lenitter est locutus. habitauitq; in egyp
to cum omni domo patris sui. Vixitq;
centum decem annos. et uidit ephra
ym filios usq; ad tertiam generatio
nem. filii quoq; machir. filium ma
nasse. nati sunt in gremio ioseph.

Quibus transactis locutus est fratri
bus suis. Post mortem meam deus
uisitabit uos. et ascendere faciet de ter
ra ista. ad terram quam iurauit
abraham. ysaac. et iacob. Cumq; adiu
rasset eos. atq; dixisset. deus uisitabit
uos. asportate uobiscum ossa mea de
loco isto. Mortuus est. ioseph cum
decem annis cuiusque sue. et condituq;
aromatibus. repositusq; est in loculo in
egypto.

Et sunt nomina filiorum
israel qui ingressi sunt in egyp
tum. cum iacob. singuli cum
domibus suis introierunt.
Ruben. symeon. leui. iuda.
ysachar. zabulon. et benyamin. dan. et
neptalim. gad. et aser. Erantq; igitur
omnes anime eorum que egresse sunt
de femore iacob. septuaginta quinq;
Joseph autem erat in egypto. Quo
mortuo. et universis fratribus eius. omni
q; cognatione sua. filii israel crescebat.
et quasi germinantes multiplicati
sunt. ac roborati nimis. impleuerq;
terram. Surrexit interea rex nouus
super egyptum. qui ignorabat ioseph
et ait ad populum suum. Ecce populus
filiorum israel multitudo et fortior nos
est. Venite sapienter opprimamus
eum. ne forte multiplicetur. Et si ur
uerit contra nos bellum. addatur
inimicis nostris. expugnatisq; nobis

egredietur etiam. Preposuerunt naq;
eis magistros operum. ut affligerent
eos oneribus. Edificauerunt quoq; ciuita
tes tabernaculorum pharaoni. phitom et
ramses. quantaq; opprimebantur
tanto magis multiplicabantur. et cre
scebant. Odiebantq; filios israel egypti
afflicti. ut uidentes eos. nimium con
tes. atq; aduersantibus eis. ut
uam eorum. operibus duris. luteis
et omnibus quibus uexabant
eos. Dixitque autem rex
egypti obstetricibus hebreorum. quarum
una uocabatur sephora. altera
phua. precipiens eis. quando obstetri
cabitis hebreas. et parturientes tempus adue
nerit. si masculus fuerit interficite eu
um. si femina reseruate. Timuerunt
autem obstetrices deum. et non fecerunt
iusta precepta regis egypti. sed
conseruabant mares. Quibus ipse accer
sitis ait. Quid nam est hoc quod fa
cere uolunt. ut pueros seruantes.
Que responderunt. Non sunt ebree
sicut egyptie mulieres. ipse enim ob
stetricandi habent scientiam. priusq;
ueniamus ad eas parium. Bene ergo
fecit deus obstetricibus. accepitque popu
lus confortatusq; est nimis. quia timu
erunt obstetrices dominum. edificauitq;
domos. Precepit ergo pharao omni
populo suo dicens. Quicquid masculi
nus sexus natum fuerit. in flumen pro
icite. quicquid feminei reseruate. in

Egressus est post hec uir de domo
leui. accepta uxore stirpis sue. que
concepit. et peperit filium. uidens eum
elegantem. abscondit eum. mensibus
Cumq; iam celare non posset. sumpsit
pro scollam scirpeam. et linuit
eam bitumine. atque picem. posuitq; intus
infantulum. et exposuit eum in ripa
fluminis. stante procul so
rore eius. considerante eventum re
ecce autem descendebat filia pharaonis
ut lauaretur in flumine. puellis ei
gradientibus per ripam fluminis
que cum uidisset physcellam in pa
pyrione missa. iussit ancillam
suam. et illam aperuit. cernensq; in

ei parvulum vagientem. miserta eo
ait. De infantibus hebreorum est hic.
Cui soror puer. Vis inquit vt vocem
tuo et vbi hebream mulierem. que
nutrire possit infantulum. Respon
dit iube. Perrexit puella vocavit
matrem eius. Ad quam locuta filia pharaonis. Accipe aut puerum istum. mu
ri mihi. ego vbi dabo mercedem tu
am. Suscepit mulier vnutrivit pu
erum. adultumque tradidit filie pha
raonis. quem illa adoptavit in loco
filii. Vocavitque nomen eius moyses dicens. quia de aqua tulimus eum.

Indie
bus illis postquam crevisset moyses
egressus ad fratres suos vidit afflic
tionem eorum. virum egyptium. per
cussientem quendam de hebreis fra
tribus suis. Cumque circumspexisset huc atque
illuc. vidisset neminem. percussit
egyptium abscondit arenis. Egresque
sus die altero conspexit duos hebreos
litigantes. Dixitque ei qui faciebat in
iuriam. Quare percutis proximum tu
um. Qui respondit. Quis constitui
te principem. iudicem super nos. Nunquid
occidere me vis. sicut occidisti
egyptium. Timuit moyses. et ait. Quo
modo patuit factum est verbum.
Audivitque pharao sermonem hunc.
et quaerebat occidere moysen. Qui fugi
ens de conspectu eius morabatur in
terra madian. et sedit iuxta puteum.
Erat autem sacerdos madian septem
filie. que venerunt ad haurienda
aquam. vt implerent canalibus ad ad
ministrandum gregem patris sui. Sup
venerunt pastores. et expulerunt eas. Sur
rexitque moyses. et defensis puellis. ad
quavit oves earum. que cum venis
sent ad aquandum patrem suum
dixerunt ad eas. Cur velocius venistis so
lito. Responderunt. Vir egyptius liberavit nos de manu pastorum. Insuper
hauriens aquam nobis cum pecoribus dedit potum. At ille ubi est inquit. Qua
re dimisistis hominem. Vocate eum
ut comedat panem. Iuraverunt ergo mo
ses. quod habitaret cum eo. Accepitque
sephoram filiam eius uxorem. Que
peperit ei filium. quem vocavit gersam
dicens. Advena fui in terra aliena. Al
terum vero peperit quem vocavit
eliezer. dicens. Deus enim patris mi
ei adiutor meus. eripuit me de ma
nu pharaonis.

Post multum
tempus mortuus est rex egypti. et
ingemuerunt filii israel. propter opera. nec
fertum sunt. Ascenditque clamor eorum
ad dominum propter hus audivit gemitum
eorum. ac recordatus est fedus quod pe
pigerat cum abraham. ysaac. et iacob. Et
respexit dominus filios israel. et iudicavit eos.

Moyses autem pascebat oves vetris
socerii sui sacerdotis madian. Cumque
minuisset gregem ad interiora deserti
venit ad montem dei oreb. apparuitque
ei dominus in flamma ignis de medio rubi.
et videbat quod rubus arderet. non combu
reretur. Dixit ergo moyses. Vadam. vi
debo visionem hanc magnam. quare
non comburatur rubus. Cernens autem
dominus quod pergeret ad videndum. vocavit
eum de medio rubi. et ait. Moyses. mo
yses. Qui respondit adsum. At ille.
Ne accedas huc. Solve calce
amentum de pedibus tuis. Locus enim
in quo stas. terra sancta est. Et ait. Ego
sum deus patris tui. deus abraham
deus ysaac. et deus iacob. Abscondit
que moyses. faciem suam. non enim au
debat respicere contra dominum. Cui ait dominus.
Videns vidi afflictionem populi mei in
egypto. et clamorem eius audivi propter
duritiam eorum. qui presunt operibus.
et scio dolorem eius. descendi. ut liberem
eum de manibus egyptiorum.
et educerem de terra illa. in terram bona
et spatiosam. in terram quae fluit lac
te. et melle. ad loca chananei. et hethei. et
amorrei. ferezei. et heui. et iebusei. Cla
mor ergo filiorum israel. venit ad me.
vidique afflictionem eorum. quia abe
gyptiis opprimuntur. sed veni mittam
te ad pharaonem. vt educas populum meum
filios israel. de egypto. Dixit moy
ses ad dominum. Quis ego sum. vt vadam ad
pharaonem. et educam filios israel de e
gypto. Qui dixit ei. Ego ero tecum.
et hoc habebis signum. quod miserim
te. cum educeris populum meum de egyp
to. immolabis domino super montem istum

Ait moyses. ad dn̄m. Ecce ego iudam ad
filios israel. & dicam eis. Deus patrum uō
rum. misit me ad uos. Si dixerint mi
chi. quod est. nomen eius. q̄ dicam eis. Dixit
dn̄s ad moysen. Ego sum qui sum. Ait
sic dices filiis israel. Qui est. misit me ad
uos. Dixitq; rursum dn̄s ad moysen. Hec
dices filiis israel. Dn̄s deus patrum uō
rum deus abraham. & deus ysaac. & de
iacob. misit me ad uos. hoc nomen mi
chi est. in eternum. hoc memoriale me
um in generatione & generatione. Ab
de congregat senioribus israel. & dicet ad eos.
dn̄s deus patrum uōr apparuit mihi.
deus abraham. ysaac. & ia
cob. dicens. Visitans
uisitauit uos. & uidi omnia quē accidēt
uobis in egypto. & dixi educam uos.
de afflictione egypti. in terram chana
nei. et hethei. et amorrei. et ferezei. et heui. et je
busei. ad terram fluentem lacte & mel
le. Et audient uocem tuam. ingredi
eris q̄ tu & seniores israel. ad regem egyp
ti. & dicet ad eum. Dn̄s deus hebreorum
uocauit nos. ibimus iam tridui
um p solitudinem. ut immolemus
dn̄o deo nō. Set ego scio q̄ non dimit
tet uos rex egypti. ut eatis. nisi per ma
num ualidam. Extendam enim ma
num meā. & percutiam egyptum omni
bus mirabilibus meis. quē fac turus sum
in medio eorum. Post hec dimittet uos.
dabo q̄ gratiā populo huic coram egyp
tis. Et cum egredieris non ex ibis
ut uacui. set postulabit mulier amica
sua. & hospita sua. uasa argentea.
aurea. ac uestes. ponetq; ea super filios
filias uras. & spoliabitis egyptum.

Respondit moyses. ait.
Non credent mihi. neq; audient uo
cem meam. sed dicent. non apparuit
tibi dn̄s. Dixit ergo dn̄s ad eum. Quid
est hoc q̄ tu ges in manu tua. Ait
virga. Dixitq;. Proice illam in terram.
proiecit. & uersa est in colubrum. & ma
nu fugiebat moyses. Dixitq; dn̄s. Ex
tende manum tuam. & apprehende ca
udam eius. Extendit. & tenuit. & ue
rsa est in virgam. Et credant mihi
quod apparuerit tibi dn̄s deus patrū
uōrum. deus abraham. & deus ysaac.
et deus iacob. Dixitq; dn̄s rursum.
mitte manum tuam in sinum tuum.
Quam cum misisset in sinū suū. pro
lit leprosam instar niuis. Rursumque ait
manum in sinum tuum. Retraxit. et
protulit. rursum & ecce sumilis carni re
lique. Si non crediderint mihi. quit tibi
neq; audierint sermonem signi prioris.
credent uerbo signi sequentis. Quod
si nec duobus quidem signis his crediderit.
neq; audierint uocem tuam. sume aq̄
fluminis. & effunde eam super aridam. et
quecquid ausueris de flumine. uertetur in
sanguinem. Ait moyses. Obsecro dn̄e.
non sum eloquens ab heri. & nudius ter.
& ex quo locutus es ad seruum tuum. in
peditioris et tardioris lingue sum. Dixit
q̄ dn̄s ad eum. Quis fecit os hominis.
aut quis fabricatus est mutum. & sur
dum. & uidentem. & cecum. nōne ego. n
Perge igitur. ego ero in ore tuo. doceb
q; te quid loquaris. At ille. Obsecro mi
dn̄e. mitte quem missurus es. Iratus
dn̄s in moysen ait. Aaron frater tuus
leuites. scio q̄ eloquens sit. Ecce ipse
egredietur in occursum tuum. videns
q; te letabitur corde. Loquere ad eum.
& pone uerba mea in ore eius. ego ero
in ore tuo. & in ore illius. docebo te quid
uobis quid agere debeatis. Ipse loque
tur pro te ad populum. Tu
autem eris ei in his que ad dn̄m pertinent.
Virgam quoq; hanc sume in manu
tua. in qua facturus es signa. Abiit
moyses. & reuersus est ad socerum
suum. Dixitq; ei. Ibo quam & reuer
tar ad fratres meos in egyptum. ut ui
deam si adhuc uiuunt. Cui ait iethro.
uade in pace. Dixit ergo dn̄s ad moy
sen in madian. Vade & reuertere in egip
tum. Mortui enim sunt omnes qui
querebant animam tuam. Tulit ergo
moyses uxorem suam. & filios suos. & im
posuit eos super asinum. reuersusq; est
in egyptum. portans virgam dei in ma
nu sua. Dixitq; ei dn̄s. Reuertenti in ae
gyptum. Vide ut omnia ostenta. quē po
sui in manu tua facias coram pharaone.
Ego indurabo cor eius. & non dimittet
populum. Dicesq; ad eum. Hec dicit dn̄s. Fi
lius primogenitus meus est israel. Dixi

Gray Scale
0 1 2 3 4

Vadiebat uxorem & filios in uolunitate dei cor
eius in peditione sanguis retinq; puer sanguis. & at
spa. c. 1. an exo ungo tuo manum sed tenebo
age ut fundam sanguinem filii mei. & dixit ipsa sang

tibi. Dimitte filium meum ut seruiat
mihi. & noluisti dimittere eum. Ecce
ego interficiam filium tuum primogeni
tum. Cumq; esset in itinere. inuenit eum dns. & uolebat occidere eum. Tu
lit ilico septem acutissimam petram ac
cumcidit preputium filii sui. Tangitq;
pedes eius. & ait. Sponsus sanguinum tu
mihi es. Et dimisit eum. post hoc dixit.

sponsus sanguinum tu mihi es
propter circumcisionem. Dixit autem dns ad
aaron. Vade in occursum moysi in deserto.
Qui profectus est eum in monte dei. osc
ulatus est eum. Narrauitq; moyses aaron
omia uerba dni. quibus miserat eum. et
signa que mandauerat. Ueneruntq; simul
congregauerunt cunctos seniores filio
rum israel. Locutusq; est aaron omia uerba
que dixerat dns ad moysen. fecit signa
coram populo. credidit populus. audierunt
q; q' uisitasset dns filios israel. quod res
pexisset afflictionem eorum. & prosti ad
orauerunt. Post hec ingressi sunt
moyses & aaron & dixerunt pharaoni.
hec dicit dns deus israel. Dimitte popu
lum meum ut sacrificet mihi in deserto. At
ille respondit. Quis est dns ut audiam
uocem eius. et dimittam israel. Nescio
dnm. israel non dimittam. Dixerunt. ei
ebreorum uocauit nos. ut eamus iti
nere trium dierum in solitudinem. ut sacri
ficemus dno deo nro. ne forte accidat no
bis pestis aut gladius. Ait ad eos rex egip
ti. Quare moyses & aaron sollicitant popu
lum a operibus suis. Ite ad onera ura.
Dixitq; pharao. Multus est populus fre
quentis q' turba sucreuerit. quanto ma
gis si dederimus eis requiem a operibus.
Precepit ergo in die illo prefectis operis.
et exactoribus populi dicens. Ne quaqua
ultra dabitis paleas populo ad conficien
dos lateres. sicut prius. sed ipsi uadant.
& colligant stipulam. & mensuras lateru
quas prius faciebant imponent super
eos. nec minuetis quicquam. Iniqui
enim. sed circo uacantes. dicentes.
eamus & sacrificemus deo nro. Opprimi
mantur operibus. & explicent ea. nec non
ad quiescat uerbis mendacibus. Egressi
sunt egressi prefecti operum. & exactores
ad populum dicentes. Sic dicit pharao.

Non do uobis paleas. Ite & colligite
sibi ubi inuenire potueritis. nec minuet
ur quicquam de opere uro. Dispersusq; e
populus per omnem terram egypti. ad colli
gendas paleas. Prefecti quoq; operum
instabant dicentes. Complete opus uum
cotidie ut prius facere solebatis. quando
dabantur uobis paleae. Flagellatiq;
sunt qui pte eorum operibus filiorum
israel. ab exactoribus pharaonis dicen
tibus. Quare non implestis mensuram
laterum. sicut prius. nec heri nec hodie.
Generantq; prepositi filiorum israel. mo
cantes sunt ad pharaonem dicentes. Sic
ita agis cum seruis tuis. Paleae non da
buntur nobis. lateres similiter imperan
tur. Ecce famuli tui flagellis cedimur. cum
iniuste agitur contra seruos tuos. Quam
uacantes otio. & circo dicitis. eamus et
sacrificemus dno. Ite ergo operamini.
paleae non dabuntur uobis. & reddetis
numerum laterum. Videbantq;
se prepositi filiorum israel in malum.
eo q' diceretur eis. Non minuetur quicq;
de lateribus per singulos dies. Occurrerunt
q; moysi & aaron. qui stabant ex aduerso.
egredientes a pharaone. & dixerunt ad eos.
Videat dns & iudicet quem fecerit fetidus
odorem nrum coram pharaone. & coram
eius. & prebuistis ei gladium ut occide
ret nos. Reuersusq; moyses ad dnm ait.
Dne cur afflixisti populum istum. Quare
misisti me. Ex eo enim quo ingressus sum
ad pharaonem. ut loquerer de nomine tuo.
afflixit populum tuum. & non liberasti eos.

Dixit dns ad moysen. Nunc uide
bis que facturus sum pharaoni. per
manum enim fortem dimittet eos. & in
manu robusta eiciet illos de terra sua.
Locutusq; est dns ad moysen dicens. Ego
dns qui apparui abraham. ysaac. & iacob.
in deo omnipotente. & nomen meum ado
non indicauit eis. Pepigique cum eis fe
dus ut darem illis terram chanaan. ter
ram peregrinationis eorum in qua fu
erunt aduene. Ego audiui gemitum
filiorum israel. quo egyptii opprimunt
eos. & recordatus sum pacti mei. Ideo
die filiis israel. Ego dns qui educam uos
de exaitulo egyptiorum. & eruam uos
de seruitute. ac redimam uos in brachio ex

Ad eo. u. vi. ep.

cello. & iudicis magnis. & assumam vos
mihi in populum. & ero vobis deus. & scietis
quia ego sum dominus deus vester qui educo vos
de corpore servitutis egyptiorum. & in
troducam vos in terram super quam levavi
manum meam ut darem eam abra
ham ysaac & iacob. Dabo que illam vo
bis possidendam. ego dominus. Cum audisset
ergo moyses omnes filios israel. Qui non
adquiescebant ei propter angustiam
spiritus & opus durissimum. Locutusque
est dominus ad moysen dicens. Ingredere. & lo
quere ad pharaonem regem egypti. ut
dimittat filios israel de terra sua. Re
spondit moyses coram domino. Ecce filii israel non
audiunt. & quomodo me audiet pharao
presertim cum sim incircumcisus labiis.
Locutus est dominus ad moysen & aaron.
& dedit mandatum ad filios israel. & ad
pharaonem regem egypti. ut educerent
filios israel de terra egypti. Isti sunt prin
cipes domorum per familias suas. filii
ruben primogeniti israhel. hanoc.
& phallu. esrom. & charmi. hi cognati
ones ruben. filii symeon. iamuhel.
& iamin. & aod. & iachin. & sohar. &
saul. filius chanaanitidis. hi per cognationes sy
meon. Et hec nomina filiorum leui
per cognationes suas. gerseon. & caath. et
merari. Anni autem vite leui fuerunt
cxxxvii. filii gerseon. lebeni. & semei.
per cognationes suas. filii caath. amram.
& isuar. & hebron. & oziel. Annique vite
caath. cxxxiii. filii merari. moholi. & mu
si. hi cognationes leui per familias suas.
Accepit autem amram uxorem iocha
bed patrueli suam. que peperit ei
aaron & moysen. fuerunt
que anni vite amram. cxxxvii. filiique
ysachar. core. & naphieg. & zechri. filii
quoque oziel. misahel. & elisaphan. & se
thri. Accepit autem aaron uxorem eli sabe
filiam aminadab. sororem naason. que
peperit ei nadab. & abiu. & eleazar. et i
thamar. filii quoque core. assir. & bel
chana. & abiasab. hi sunt cognationes
coritarum. At vero eleazar filius
aaron sacerdos accepit uxorem de
filiabus phuthiel. que peperit ei finees.
hii sunt principes familiarum le
uitarum per cognationes suas. Istee

aaron & moyses quibus locutus est do
minus ut educerent filios israel de terra egypti
per turmas suas. hii sunt qui locuti
sunt ad pharaonem regem egypti. ut educe
rent filios israel de egypto. Ille moyses
& aaron. eo quidem die quia locutus est do
minus ad moysen in terra egypti. Et lo
cutus est dominus ad moysen dicens. Ego dominus.
loquere ad pharaonem regem egypti. o
mnia que ego loquor tibi. Et ait mo
yses coram domino. En incircumcisus la
biis sum. quomodo audiet me pharao.
& dixit dominus ad moysen. Ecce con
stituo eum pharaonis. & aaron fratrem
tuum erit prophetam tuum. Tu loquens omnia
que mando tibi. Ille loquetur ad phara
onem. ut dimittat filios israel de terra sua
ser. ego indurabo cor eius. & multiplicabo
signa. & ostenta mea in terra egypti
& non audiet nos. Immittamque manum
meam super egyptum. & educam exercitum
populum meum filios israel de terra
egypti per iudicia maxima. Et sciant
egyptii quia ego sum dominus. qui extendero
manum meam super egyptum. & educe
ro filios israel de medio eorum. Fecit ita
que moyses & aaron sicut preceperat dominus
ita egerunt. Erat autem moyses octo
ginta annorum. & aaron octoginta
trium. quando locuti sunt ad pharaonem.
Dixitque dominus ad moysen & aaron. Cum
dixerit vobis pharao ostendite signa.
dicetis ad aaron. Tolle virgam tuam. & pro
ice eam coram eo. ac
cepitque incolubrem. Ingressi itaque
moyses & aaron ad pharaonem fecerunt
sicut preceperat dominus. Tulitque aaron vir
gam coram pharaone. & seruis eius. Q
uersa est in colubrem. Vocavit autem
pharao sapientes. & maleficos. & fecerunt
etiam ipsi per incantationes egyptiaces.
& arcana quedam similiter. Proiecerun
que singuli virgas suas. que uerte sunt
in dracones. Set devorauit virgas
aaron virgas eorum. Indurauitque cor
pharaonis. & non audiuit eos. sicut pre
cepit dominus. Dixit autem dominus ad moy
sen. Ingrauatum est cor pharaonis.
non vult dimittere populum. Vade ad
eum mane. ecce egredietur ad aquas.
stabis in ripam eius super ripam

Gen. lxxiii

Gen. lxxiii. pat. cvi.

Nu. lxi.

Nu. xxi

Ex. vii. vii. cxi.

octoginta cii

co

ad

Nu. lxi.

fluminis. virgam que conuersa est in
draconem tolles in manu tua dicesq; ad
eum. Dñs deus hebreorum misit me
ad te dicens. Dimitte populum meum ut
michi sacrificet in deserto. nisq; ad hu
c audisti noluisti. Hec igitur dicit
dñs. In hoc scies q dñs sum. Ecce percu
tio qua in manu mea est aquam flu
minis. vertetur in sanguinem. Pisces
quoq; qui sunt in fluuio morientur et
computrescent aque. affligentur egyp
tii bibentes aquam fluminis. Dixitq; dñs
ad moysen. dic ad aaron. Tolle virgam tu
am. extende manum tuam super
egypti. super fluuios eorum. rios. ac
paludes. et omnes lacus aquarum. ut uertan
tur in sanguinem. sitq; cruor in omni ter
ra egypti. tam in ligneis quam in
lapideis. Fecerunt ita moyses. et aaron
sicut preceperat dñs. Et eleuans virgam
percussit aquam fluminis coram pha
raone. et seruis eius que uersa est in san
guinem. pisces qui erant in flumine
mortui sunt. Computruitq; fluuius.
non poterant egyptii bibere aquam
fluminis. fuitq; sanguis in tota terra
egypti. Fecerunt quoq; similiter maleficia
egyptiorum incantationibus suis. Et in
duratum est cor pharaonis. nec audiuit
eos sicut preceperat dñs. Auertitq; se
et ingressus est domum suam. nec appo
suit cor etiam hac uice. Fodiebant autem
omnes egyptii circa fluminis aqua
m ut biberent. Non enim poterant bibe
re de aqua fluminis. Impleti sunt
septem dies. postquam percussit dñs flu
uium. ¶ Dixitq; dñs ad moysen. In
gredere ad pharaonem. dicesq; ad eum.
hec dicit dñs. Dimitte populum meum ut
sacrificet michi. Si autem noluerit
dimittere. ecce ego percutiam omnes ter
minos tuos ranis. et bullient fluuius
ranasq; ascendent. et ingredientur do
mum tuam. et cubiculum lectuli tui.
super stratum tuum. et in domos seruo
rum tuorum. et populum tuum. et in
tinos tuos. et reliquias cyborum tu
orum. ad te. et ad populum tuum. et ad
seruos tuos intrabunt rane. Dixitq;
dñs ad moysen. dic ad aaron. Extende
manu tua cum virga super fluuios. et fluuios
et paludes. et educe ranas super terram egypti. extendit aa
ron manum super aquas egypti. et ascendere rane. operuer
que terram egypti. Fecerunt autem ma
leficia incantationes suas similiter. edu
xerunt quoque ranas super terram egypti. Vo
cauit autem pharao moysen et aaron. dixit
eis. Orate dñm ut auferat ranas a me et
a populo meo. et dimittam populum ut sac
rificet dño. Dixitq; moyses pharaoni. Gl
Constitue michi quando deprecer pro
te. et pro seruis tuis. et pro populo tuo. ut ra
bigantur rane a te. et a domo tua. et ma
nent in flumine remanebunt. Cui respo
dit ecce. At ille. Iuxta uerbum tuum
faciam. ut scias quia non est sic
dñs deus nr. recedant rane a te. et a do
mo tua. et a pueris tuis. et a populo tuo. ma
nent in flumine remanebunt. Egressi
q; sunt moyses et aaron a pharaone. et
clamauit moyses ad dñm. pro sponsio
ne ranarum. quam condixerat pharaoni.
Fecitq; dñs iuxta uerbum moysi. et
mortue sunt rane de domibus. et de uil
lis. et de agris. Congregauerunt eas in
in mensos aggeres. et computruit ter
ra. Videns autem pharao q data est re
quies. ingrauauit cor suum. et non au
diuit eos sicut preceperat dñs. ¶ Dixit
q dñs ad moysen. Loquere ad aaron. Ex
tende virgam tuam. percute puluere
terre. et fiant scimphes. in uniuersa
terra egypti. Fecerunt ita. Et ex
tendit aaron manum virgam tenens
percussitq; puluerem terre. et facti sunt
scimphes in hominibus. et in iumentis omnis
puluis terre uersus est in scimphes p
totam terram egypti. Fecerunt q si
militer maleficia incantationibus suis.
ut educerent scimphes. non potue
runt. Erantq; scimphes tam in homi
bus q in iumentis. Et dixerunt maleficia ad
pharaonem. Digitus dei est hoc. Im
putatum q est cor pharaonis. et non
audiuit eos sicut preceperat dñs. ¶ Dixit
quoq; dñs ad moysen. Consurge diu
culo. et sta coram pharaone. Egredie
tur enim ad aquas. et dices ad eum. Hec
dicit dñs. Dimitte populum meum ut
sacrificet michi. Quod si non dimi
seris eum. Ecce ego mittam in te. et
seruos tuos. et populum tuum. et in domos

8

pl. vlu.

hec - ylon.
oxit - xlun.

nias omne genus muscarum. Ipsi
plebuntur domus egyptiorum
muscis diuersi generis. Diuersa
ita quia fuerunt. Faciamque mirabile
die illa terram gessen. In qua populus
meus est. Ut non sint ibi musce. Ut scias
quia ego dns in medio terre. Ponamque
diuisionem inter populum meum. Et inter
populum tuum. Erit iste signum istud.
Fecitque dns ita. Et venerunt muscae grauissi
mae in domum pharaonis. Et seruorum eius.
Et in omnem terram egypti. Corrupta
que est terra. ab huiusmodi muscis.
Vocauitque pharao moysen. Et aaron. Et
ait. Ite sacrificate deo uro in terra
Et ait moyses. Non potest ita fieri. Ab
hominationes enim egyptiorum immo
labimus dno deo nro. Quod si mactauerimus
ea que colunt egyptii coram eis.
nos lapidibus obruent. Viam trium di
erum pgemus in solitudinem. Et sacrifi
cabimus dno deo nro. sicut precepit nobis.
Dixitque pharao. Ego dimittam uos. Ut
sacrificetis dno deo uro in deserto. Verum
tamen longius ne abeatis. Rogate pro
me. Et ait moyses. Egressus ate orabo
dnm. Recedet musca a pharaone. Et a seru
is suis. Et a popolo eius cras. Sed ne illudat
nobis ultra fallere. ut non dimittat populum
sacrificare dno. Egressusque moyses
a pharaone orauit dnm. Qui fecit iu
xta uerbum illius. Abstulitque musca
a pharaone. Et a seruis. Et a popolo eius.
Non superfuit ne una quidem. Et in
gratiatum est cor pharaonis. Ita ut ne
hac quidem uice dimitteret po
pulum. Dixit autem dns ad moysen. In
gredere ad pharaonem. Et loquere ad eum.
Hec dicit dns deus hebreorum. Dimit
te populum meum ut sacrificet mihi.
Quod si ad huc renuis. Et retines eos
ecce manus mea super agros tuos erit
super equos. Et asinos. Et camelos. Et boues
Et oues. Pestis nimia de gregibus. Et faciet
dns mirabile inter possessiones israel
et
possessiones egyptiorum. ut nihil
omnino pereat ex his que pertinent ad
filios israel. Constituitque dns tempus
dicens. Cras faciet dns uerbum
istud in terra. Fecit ergo dns
uerbum hac altera die. Mortuaque sunt
omnia animalia egyptiorum. De ani
malibus uero filiorum israel nihil omnino pe
rire. Misit pharao ad uidendum. Nec
enim quidquam mortuum de his que possidebat
israel. Ingrauatumque est cor pharaonis.
non dimisit populum. Et dixit dns ad mo
ysen et aaron. Tollite plenas manus cineris
de camino. Et spargat illum moyses in celum
coram pharaone. Sitque pulvis super omnem
terram egypti. Erunt enim in uolcones. et
in uermes ulcera. uesicae turgentes in
omnem terram egypti. Tulerunt que cineres
de camino. Et steterunt coram pharao
ne. Et sparsit illum moyses in celum. Facta
que sunt ulcera uesicarum turgentium
in hominibus. et in iumentis. nec poterant
magi stare coram moyse propter ulcera
quia erant. in omni egypto. In
diuauitque dns cor pharaonis. Et non audiuit
eos. sicut locutus est dns ad moysen. Dixit
quoque dns ad moysen. Mane et surge. Et sta
coram pharaone. Et dices ad eum. Hec dicit
dns deus hebreorum. Dimitte populum meum
ut sacrificet mihi. Quia nunc mit
tam omnes plagas meas super cor tuum. super
seruos tuos. Et super populum tuum. ut scias
quia non sit similis mei in omni terra. Nunc
enim extendens manum percutiam te et
populum tuum pestis. Peribisque de terra. Ioa
co autem posui te ut ostendam in te fortitudinem
meam. Et ut maneat nomen meum
in omni terra. Adhuc retinens populum meum
ne dimittere. En etiam hac
ipsa hora crastina. grandinem multam nimis
qualis non fuit in egypto a die qua fun
data est usque in presens tempus. Mitte
ergo iam nunc congrega iumenta tua
omnia que habes in agro. Homines iumen
ta. Et uniuersa que in agro fuerunt foris.
nec congregata de agris. cecidit enim super
ea grando. Morientur. Qui timuit uerbum
dni de seruis pharaonis. fecit confugere
seruos suos. Et iumenta in domos. Qui
autem neglexit sermonem dni. dimisit ser
uos suos. Et iumenta in agris. Et dixit dns
ad moysen. Extende manum tuam in celum
ut fiat grando in uniuersa terra
egypti. super homines. Et super iumenta.
Et super omnem herbam agri. in terra
egypti. Extendit que moyses uirgam in

celum. et dñs dedit tonitrua. et grandinem
ac discurrebant fulgura super terram. Pluit
que dñs grandinem super terram
egypti. et grando ignis mixta pariter fe-
rebantur. tantaque fuit magnitudinis.
quantam ante nunq̃ apparuerat omnino
in tota egypto. ex quo gens condita est.
Et percussit grando in omni terra egypti. cuncta
que fuerunt in agris. ab homine usq̃ ad
iumentum. Cunctam herbam agri percus-
sit grando. et omne lignum regionis confre-
git. tantum in terra gesen. ubi erant filii israel
grando non cecidit. Vocatis que pharao. et accersit
moysen et aaron. dixitq̃ ad eos. Peccavi etiam
nunc. dñs iustus. ego et populus meus im-
pii. Orate dñm ut desinant tonitrua dei et
grando. ut dimittam vos. et neque ultra quam hic
maneatis subtracta. Ait moysi. Cum egres-
sus fuero de urbe. extendam palmas meas ad
dñm. et cessabunt tonitrua. et grando non
erit. ut scias quia dñi est terra. Nondum autem
timeo deum domino tuo. et servis tuis. Linum autem
et hordeum lesum est. eo quod
hordeum esset in spica. et linum habebat
folia. germinare tritici autem et far non
sunt lesa. quia serotina erant. Egressus
a moysi ex urbe. extendit
manus ad dñm. et cessaverunt tonitrua
et grando. nec ultra stillavit pluvia super
terram. Videns autem pharao quod cessasset
pluvia et grando et tonitrua. auxit peccatum. et ingravatum est cor eius et servo-
rum eius. indurata nimis. nec dimi-
sit filios israel. sicut preceperat dñs per ma-
num moysi. Et dixit dñs ad moy-
sen. Ingredere ad pharaonem. ego enim
induravi cor eius et servorum illius. ut
faciam signa hæc mea. et narres in aures fi-
lii tui. et nepotum tuorum. quoniam con-
tritus sum egyptios et signa mea fecerim
in eis. et scias quia ego sum dñs deus. In-
troierunt ergo moysi et aaron ad pharao-
nem. et dixerunt ad eum. Hæc dicit dñs
deus hebreorum. usquequo non vis su-
bire me. dimitte populum meum ut sa-
crificet mihi. Si autem resistis. non
vis dimittere eum. ecce ego inducam
cras locustam in fines tuos. quæ operiat
superficiem terræ. nec quicquam eius appa-
reat. sed comedantur quæ residua sunt
grandini. Comedent enim omnia
ligna quæ germinant in agris. et implebi-
unt domos tuas. et servorum tuorum.
et omnium egyptiorum quantum non
viderunt patres tui. et avi. ex quo orti sunt
super terram. usq̃ in præsentem diem. Avertit-
que se. egressus est a pharaone. Dixerunt
autem servi pharaonis ad eum. Usquequo
patiemur hoc scandalum. Dimitte homines.
ut sacrificent dño deo suo. Nonne vides quia
perierit egyptus. Revocaverunt quoque moysi et
aaron. ad pharaonem. Qui dixit eis. Ite
sacrificate dño deo vestro. Cum quibus sunt qui
vadunt. Ait moysi. cum parvulis nostris.
et senioribus pergimus. cum filiis et filiabus.
cum ovibus et armentis. Est enim solle-
mnitas dñi nostri. Et respondit eis
Sic dñs sit vobiscum. quomodo ego
dimittam vos. et parvulos vestros. Cum du-
bium est quod pessime cogitetis. Non fie-
ri. Sed ite viri tantum. et sacrificate dño.
hoc enim vos ipsi petistis. Statimque eiecti sunt
de conspectu pharaonis. Dixit autem dñs ad
moysen. Extende manum tuam super
terram egypti. ad locustam. ut ascendat
super eam. et devoret omne herbam terræ. et quod
residuum fuit grandini. Extendit moysi
virgam super terram egypti.
et dñs induxit ventum
urentem tota illa die ac nocte. Et mane
facto. ventus urens levavit locustas. et
ascenderunt super universam terram e-
gypti. et sederunt in cunctis finibus egyp-
tiorum innumerabiles. quales ante illud
tempus non fuerunt. nec postea futuræ
sunt. Operuerunt quippe universam super-
ficiem terræ. vastantes omnia. Devoraverunt
et quicquid pomorum
arboribus fuerat. quod grando dimiserat.
nihil quippe omnino virens relictum est in
lignis. et herbis terræ. in cuncta egypto.
Quam obrem festinus pharao vocavit
moysen et aaron. et dixit. Peccavi in omni
deum vestrum. et vos. sed nunc dimitte
mihi peccatum etiam hac vice. et oratte
dñm deum vestrum. ut auferat a me
mortem istam. Egressus que est
de conspectu pharaonis. et oravit dñm
qui flare fecit ventum ab occidente ve-
hementissimum. et rapuit locustas
projecit eas in mare rubrum. non reman-
sit ne una quidem in cunctis finibus

Sup. xxxii. deut. xvii. Ps. l. xvii.

Ruth. deut. ii. iii.

Deut. cxlvi.

egypti. Induratus dñs cor pharaonis nec
dimisit filios israel. Dixit autem dñs ad
moysen. Extende manum tuam in celum. et
sint tenebre super terram egypti. tam dense
ut palpari queant. Extendit manum in
celum moysen. et facte sunt tenebre
in universa terra egypti. triduo dies.
nemo vidit fratrem suum. nec motus se
de loco in quo erat. Ubicumq; autem habitabant
filii israel. lux erat. Vocavitq; pharao
moysen. et dixit. Ite sacrificate
dño. Oves tantum. et armenta remanea
nt. Parvuli vestri eant nobiscum. Ait mo
ysen. hostias quoq; et holocausta dabis nobis.
que offeramus dño deo nro. Cum et greges
p gentes nobiscum. non remanebit ex eis un
gula. que necessaria sunt incolumi dño de
stro. presertim cum ignoremus quid de
beamus immolare. donec ad ipsum locum p
veniamus. Indurauitq; dñs cor pharao
nis. noluit dimittere eos. Dixitq; pha
rao ad moysen. Recede a me. cave ne ul
tra videas faciem meam. quocumq; die
apparueris mihi. morieris. Respondit mo
ysen. Ita fiet ut locutus es. Non videbo
ultra faciem tuam. Et dixit dñs ad
moysen. adhuc unam plagam tangam pharao
nem. et egyptum. et posthec dimittet vos.
et vere compelle. Dic ergo omni plebi. ut
postulet ut amicus suus. et mulier amica
sua. vasa argentea et aurea. Dedit autem
dñs gratiam populo coram egyptiis. fir
mq; moysen vir magnus valde in terra
egypti. coram servis pharaonis. et omni
populo. ait. Hec dicit dñs. Quasi nocte
ingredior egyptum. et morietur omne
primogenitum in terra egyptiorum.
a primogenito pharaonis qui sedet in
solio eius. usq; ad primogenitum ancille
que est ad molam. Et omnia primogeni
ta iumentorum. Eritq; clamor magnus
in universa terra egypti. qualis nec
antea fuit. nec postea fiet unquam. Et
apud omnes autem filios israel non mutie
tur canis. ab homine usq; ad pecus. ut sciatis
quanto miraculo dividat dñs egyp
tios et israel. Descendentq; omnes servi tui
isti ad me. et adorabunt me dicentes. Egre
dere tu et omnis populus qui subiectus est
tibi. post hec egrediemur. Et egressus a
pharaone iratus nimis. Dixit autem
dñs ad moysen. Quousque audiet vos pharao.
ut multa signa fiant in terra egypti.
Moyses autem et aaron fecerunt omnia
ostenta. que scripta sunt. coram
pharaone. Et induravit dñs cor phara
onis. nec dimisit filios israel de terra sua.

Dixit quoq; dñs ad moysen et aaron
in terra egypti. Mensis iste vobis pri
cipium mensium. primus erit in mensibus
anni. Loquimini ad universam congregationem
israel. et dicite eis. Decima die
mensis huius accipiat unusquisq;
agnum per familias. et domos suas. Sin
autem minor est numerus. ut sufficere
possit ad vescendum agnum. assumat
vicinum suum qui iuxta ipsum est do
mui eius. iuxta numerum animarum
que sufficere possint ad esum agni.
Erit autem agnus absq; macula. mas
culus. anniculus. Juxta quem ritum
tollens vel de ovibus et capris eum. usq;
ad quartam decimam diem mensis
huius. Immolabitq; eum universa
multitudo filiorum israel ad vesperam.
Et sument de sanguine. et ponent super
utrumq; postem. et super limen domo
rum in quibus comedent illum. Et edent
carnes nocte illa assas igni. et azymos
panes cum lactucis agrestibus. Non co
medetis ex eo crudum quid nec coctum
aqua. sed assum igni. Caput
cum pedibus eius. et intestinis vorabi
tis. nec remanebit ex eo quicq; usq;
mane. Si quid residui fuerit igni
comburetis. Sic autem comedetis il
lum. Renes vestros accingetis. et eritis
habentes in pedibus. tenentes
baculos in manibus. et comedetis festi
nanter. Est enim phase. id est tran
situs dñi. Et transibo per terram
egypti nocte illa. percutiamq; omne
primogenitum in terra egypti. ab
homine usq; ad pecus. et in cunctis
dis egypti faciam iudicia. ego dñs.
Erit autem sanguis vobis in signum
in domibus in quibus eritis. et videbo sanguinem. ac transibo vos. nec
erit in vobis plaga disperdens. quando per
cussero terram egypti. Habebitis autem
hanc diem in monumentum. et celebra
bitis eam sollempnem dño in generatio

Ovs

nunis unis cultu sempiterno. Septem di
ebus azima comedent. Unde primo nõ
erit fermentum in domibus vestris. Omnes qui
comederit fermentatum. peribit anima
illa de israel. a primo die usq; ad septimum.
Dies prima erit sancta atq; solemnis. et
die septima eadem festivitate venerabi
lis. nihil operis facient in eis. excepto
his que ad vescendum pertinent. Et obser
vabitis azima. In eadem enim ipsa die
educam exercitum vestrum de terra egyp
ti. et custodiens diem istum in generatio
nes vestras. ritu sempiterno. Primo mense qr
ta decima die mensis. ad vespam comedet
is azima usq; ad diem vicesimam pri
mam eiusdem mensis. ad vespam. Sep
tem diebus fermentum non invenietur in domibus vestris. Qui comederit fer
mentatum. peribit anima eius de cetu
israel. tam de advenis. quam de indigenis
terre. Omne fermentatum non comede
tis. in cunctis habitationibus vestris edetis
azima. Vocavit autem moyses omnes seni
ores filiorum israel. et dixit ad eos. Ite tollen
tes animal pro familiis vestris. immolate phase.
Fasciculum q; hysopi tinguite in sanguine
qui est in limine. et aspergite ex eo super
limen ianue. utriusq; postem. nullus vestrum
egrediatur hostium domus suae usq; ma
ne. transibit enim dominus percutiens egyptios.
Cumq; viderit sanguinem in superliminari
ibus. et utriusq; postes transcendet hostium
nec sinet perditorem ingredi domos vestras
ledere. Custodite ubi. istud legitimum
tibi. et filiis tuis usq; in sempiternum. Cumq;
veneritis terram quam dabit vobis dominus secundum
quod locutus est. observabitis cerimonias istas. Et cum dixerint vobis fi
lii vestri. que est ista religio. Dicetis victima
transitus domini est. quando transiit
super domos filiorum israel in egypto. percutiens
egyptios. et domos nostras liberavit. In
clinatus q; populus adoravit. Et egressi
sunt filii israel. fecerunt sicut preceperat dominus
moysi et aaron. Factum est autem in nocte medio. p
cussit dominus omne primogenitum in terra egypti. a primo
genito pharaonis sedentis super solio eius. usq; ad primogenitum
captivae que erat in carcere. et omne primo
genitum iumentorum. Surrexitq; pha
raon nocte. et omnes servi eius. cunctaq;
egyptus. et ortus est clamor magnus in
egypto. Neq; enim erat domus. in qua
non iaceret mortuus. Vocavitq;
moysen et aaron nocte. et ait. Surgite egredimini
de medio populi mei. vos et filii israel. Ite immo
late domino. sicut dixistis. Oves vestras et armenta
tolle sicut petistis. et abeuntes
benedicite mihi. Urgebantq; egyptii
populum de terra. exire festinantes. ne omnes
morerentur. Tulit igitur
populus conspersam farinam antequam
fermentaretur. vestes suas in pallio suas
super humeros suos. fecerunt filii israel sicut pre
ceperat moyses. et petierunt ab egyptiis vasa argentea
et aurea. et vestes. dedit dominus gratiam populo coram egy
ptiis. vendentes eis. et expoliaverunt egyptios.
profecti sunt filii israel de ramese in socoth. sexcenta
milia peditum virorum. absq; parvulis. mul
tus quoq; promiscuus insuper innumerabilis
ascendit cum eis. Oves armenta ar
tum armata diversi generis multa nimis. Co
xerunt quoq; farinam quam adhuc con
spersam de egypto tulerunt. fecerunt
subcinericios panes azimos. Neq; enim
poterant fermentare. cogentibus egyptiis
egredi. et nullam facere sine armis mo
ram. nec prudentia quidem aliquid
preparare. Habitatio autem filiorum
israel qua manserunt in egypto fuit quadra
gintorum triginta annorum. Et expletis eadem die
quadragintorum triginta annorum. Et expletis eadem die
egressus est omnis exercitus domini de terra egypti. Noctem
ista observabit domino. qui eduxit eos de terra
egypti. hanc observare debent omnes fi
lii israel in generationibus suis. Dixitq;
dominus ad moysen et aaron. Hec est religio
phase. Omnis alienigena non comedet ex
eo. Omnis autem servus emptus. circum
cidetur. et sic comedet. Advena et mercenarius. non comedent ex eo. In una domo
comedent. nec offerent de carnibus eius
foras nec os illius confringetis. Omnis
cetus filiorum israel facient illud. Quod
si quis peregrinorum voluerit transire colonam. et facere phase
domino. circumcidetur prius omne mas
culinum eius. tunc rite celebrabit.
Erit q; sicut indigena terre. Si quis
autem circumcisus non fuerit. non
vescetur ex eo. Eadem lex erit indigene.
et colono qui peregrinatur apud vos.
fecerunt omnes filii israel. sicut prece
perat dominus moysi et aaron. Et in eade

Deut. lxxii.
Exo. xxxii.
Num. xxi.
Exo. xxxii.
Deut. xxiii.
Deut. xvi.
Exo. xii.
Lev. xxv.
Exo. xxxii.
Jo. xliii.
Num. xix.
Num. xv. f.
Num. ii. v.
Deut. i. xlix.
Deut. vi.

13

die eduxit dns filios israel de terra egypti per turmas suas. Locutusque est dns ad moysen dicens. Sanctifica mihi omne primogenitum. quod aperit uulvam in filiis israel. tam de hominib. quam de iumentis. mea sunt enim omnia. Erat autem moyses ad populum. Memento diei huius in qua egressus es de egypto. de domo seruitutis. quia in manu forti eduxit uos dns de loco isto. ut non comedatis fermentatum panem. Hodie egredimini. mense nouarum frugum. Cumque te introduxerit dns in terram chananei. et heth. et amorrei. et euei. et iebusei. quam iurauit patribus tuis. ut daret tibi terram fluentem lacte et melle. celebrabis hunc morem sacrorum mense isto. Septem diebus uescetis azimis. et die septimo erit sollemnitas dni. Azima comedent septem diebus. Non apparebit apud te aliquid fermentatum. in cunctis finibus tuis. narrabis que filio tuo die illo dicens. hoc est quod fecit dns mihi. quando egressus sum de egypto. Erit quasi signum in manu tua. et quasi monumentum ante oculos tuos. ut lex dni in ore tuo. In manu enim forti. eduxit te dns de egypto. custodies hanc legem in diebus statuto tempore. a diebus in diem. Cumque introduxerit te in terram chananei. sicut iurauit tibi et patribus tuis. et dederit eam tibi. separabis omne quod aperit uulvam dno. et quod primum est in pecoribus tuis. Quicquid habuerit masculini sexus consecrabis dno. Primogenitum asini. mutabis ouie. Quod si non commutaueris interficies. omne autem primogenitum hominis de filiis tuis pretio redimes. Cumque interrogauerit te filius tuus cras. dicens. Quid est hoc. Respondebis ei. In manu forti eduxit nos dns de egypto. de domo seruitutis. Nam cum induratus esset pharao nollet nos dimittere. occidit dns omne primogenitum in terra egypti. a primogenito hominis. usque ad primogenitum iumentorum. Idcirco immolo dno omne quod aperit uulvam masculini sexus. et omnia primogenita filiorum meorum redimo. Erit igitur quasi signum in manu tua. et quasi appensum quid. inter oculos tuos. eo quod in manu forti eduxerit nos dns de egypto. Cumque dimisisset pharao populum. non eos duxit dns per uiam terre philistim que uicina est. reputauit ne forte penitere eum. cum uidisset aduersum se bella consurgere. et reuerterentur in egyptum. Sed circumduxit eos per uiam deserti. que est iuxta mare rubrum. Et armati ascenderunt filii israel de terra egypti. Tulitque moyses ossa ioseph secum. eo quod adiurasset filios israel dicens. Visitabit uos deus. efferte ossa mea hinc uobiscum. Profectique de succoth. castra metati sunt in etham. in extremis finibus solitudinis. Dns autem precedebat eos. ostendendam uiam per diem in columna nubis. et per noctem in columna ignis. ut dux esset itineris uno que tempore. Numquam defuit columna nubis per diem nec columna ignis per noctem coram populo. Locutusque est dns ad moysen dicens. loquere filiis israel. Reuertantur castra metentur e regione pihahiroth. que est inter magdalum. et mare contra beelsephon. in conspectu eius castra ponentis iuxta mare. Dicturusque est pharao de filiis israel. Coartati sunt in terra. concluserunt eos deserta. et in uno conclusi. Ac persequentur uos. et glorificabor in pharone. et in omni exercitu eius. et cognoscent egyptii quia ego sum dns. fecerunt que ita. Et nuntiatum est regi egyptiorum. quod fugisset populus. immutatumque est cor pharaonis. et seruorum eius in populum. et dixerunt. Quid hoc uolumus facere. ut dimittamus israel. ne seruiat nobis. Junxit ergo currum. et omnem populum suum assumpsit secum. Tulitque sexcentos curros electos. quicquid in egypto curuum fuit. et duces totius exercitus. Induratumque dns cor pharaonis regis egypti. et persecutus est filios israel. At illi egressi erant in manu excelsa. Cumque persequerentur egyptii uestigia precedentium. reperiebant eos in castris iuxta mare. omnis equitatus. et curus pharaonis. et uniuersus exercitus eius. in pihahiroth. contra beelsephon.

Cumque appropinquasset pharao. le-

Gen. c. lxxxix. exlu.
E. c. xviii.
Deut. x.
Ex. c. viii.
Deut. xi.
Ex. xviii.
Num. xl.
Deut. xv.
Ex. xviii. xxi.
Iud. iii.
Ios. c. cxxx.
Num. c. xcii. cxxx.
Deut. lxiii.
Num. viii. xlvi.
Ex. lvi.
Ios. vi.
Num. vi.
Deut. xii.
Ios. f.
Ex. cxcvii.
Ex. ulti.
Num. xlviii.
Ex. lxxix.
Num. xxv. d. xxi.
Ios. xi. f.
Deut. i. xiii.
Num. lxviii.

uantes filii israel oculos. uiderunt egyp
tios post se. et timuerunt ualde. Clama
ueruntque ad dominum. et dixerunt ad moysen.
Forsitan non erant sepulchra in egypto.
ideo tulisti nos ut moreremur in soli
tudine. Quid hoc facere uoluisti. ut
educeres nos ex egypto. Nonne iste est
sermo quem loquebamur ad te in egyp
to dicentes. Recede a nobis. ut seruia
mus egyptiis. Multo enim melius
est seruire eis. quam mori in solitudine.
Et ait moyses ad populum. Nolite timere.
State et uidete magnalia domini que facturus
est hodie. Egyptios enim quos nunc uide
tis. nequaquam ultra uidebitis usque in sempi
ternum. Dominus pugnabit pro uobis. et uos
tacebitis. Dixitque dominus ad moysen. Quid
clamas ad me. Loquere filiis israel ut profi
ciscantur. Tu autem leua uirgam tuam.
et extende manum tuam super mare. et diui
de illud. ut gradiantur filii israel in medio
maris per siccum. Ego autem indurabo cor egyp
tiorum ut persequantur uos. et glorificabor in
pharaone. et in omni exercitu eius. in curribus
et in equitibus illius. et scient egyptii quia ego
dominus. cum glorificatus fuero in pharaone
et in curribus atque in equitibus eius. Tollensque se
angelus domini qui precedebat castra israel. a
biit post eos. et cum eo pariter columpna
nubis. priora dimittens post tergum stetit
inter castra egyptiorum. et castra israel. et erat
nubes tenebrosa. et illuminans noctem.
ita ut ad se inuicem toto noctis tempore
accedere non ualerent. Cumque exten
disset manum super mare moyses. abstulit
illud dominus flante uento uehementi. et urente
tota nocte. et uertit in siccum. Diuisaque est
aqua. et ingressi sunt filii israel per medi
um maris sicci. Erat enim aqua quasi
murus a dextera eorum et leua. Persequen
tesque egyptii. ingressi sunt post eos omnis
equitatus pharaonis. currus eius et equi
tes per medium maris. Iamque aduene
rat uigilia matutina. et ecce respiciens
dominus super castra egyptiorum per columpnam
ignis et nubis. interfecit exercitum eorum. et
subuertit rotas curruum. ferebanturque
in profundum. Dixerunt ergo egyptii. fu
giamus israhelem. dominus enim pro eis pugnat
contra nos. Et ait dominus ad moysen. Exten
de manum tuam super mare. ut reuertan
tur aque ad egyptios. super currus et equi
tes eorum. Cumque extendisset moyses
manum contra mare. reuersum est pri
mo diluculo ad priorem locum. Fugienti
bus egyptiis occurrerunt aque. et inuoluit
eos dominus in mediis fluctibus. Reuerseque
sunt aque et operuerunt currus et equites
cuncti exercitus pharaonis. qui sequen
tes ingressi fuerant mare. nec unus qui
dem superfuit ex eis. Filii autem israel perrexe
runt per medium sicci maris. et aque eis erant
quasi pro muro a dextris et a sinistris. Libera
uitque dominus in die illo israel de manu egypti.
et uiderunt egyptios mortuos super litus
maris. et manum magnam. quam exer
cuerat dominus contra eos. Timuitque populus
dominum. et crediderunt domino. et moysi seruo eius.
Tunc cecinit moyses. et filii israel carmen

XV

hoc domino. et dixerunt. Cantemus domino glori
ose enim magnificatus est. equum et ascen
sorem deiecit in mare. Fortitudo mea et
laus mea dominus. et factus est mihi in salu
tem. Iste deus meus et glorificabo eum. deus
patris mei et exaltabo eum. Dominus quasi uir
pugnator. omnipotens nomen eius. Currus pha
raonis et exercitum eius proiecit in mare. E
lecti principes eius submersi sunt in ma
ri rubro. Abyssi operuerunt eos. descende
runt in profundum. quasi lapis. Dextera
tua domine magnificata est in fortitudine.
dextera tua domine percussit inimicum. Et
in multitudine glorie tue. deposuisti ad
uersarios meos. Misisti iram tuam que
deuorauit eos ut stipulam in spiritu fu
roris tui. congregate sunt aque. Stetit
unda fluens. congregate sunt abyssi in
medio mari. Dixit inimicus persequar et
comprehendam. diuidam spolia. im
plebitur anima mea. euaginabo gladi
um meum. interficiet eos manus mea.
Flauit spiritus tuus et operuit eos mare. sub
mersi sunt quasi plumbum in aquis
uehementibus. Quis similis tui in fortibus
domine. quis similis tui magnificus in sancti
tate. terribilis atque laudabilis et faciens
mirabilia. Extendisti manum tuam et
deuorauit eos terra. Dux fuisti in miseri
cordia populo quem redemisti. Et portasti
eum in fortitudine tua. ad habitaculum
sanctum tuum. Ascenderunt populi et irati sunt.
dolores obtinuerunt habitatores philistiim.

Tunc conturbati sunt principes edom.
robustos moab obtinuit tremor. obri
guerunt omnes habitatores chanaan. Irru
at super eos formido et pavor in magnitudi
ne brachii tui. Fiant immobiles qua
si lapis. donec pertranseat populus tuus
domine. donec pertranseat populus tuus iste quem
possedisti. Introduces eos et plantabis
in monte hereditatis tue firmissimo ha
bitaculo tuo. quod operatus es domine. Sanctua
rium tuum domine quod firmaverunt ma
nus tue. dominus regnabit in eternum et ul
tra. Ingressus est enim eques pharao
cum curribus et equitibus eius in mare. et re — Nu. v.
duxit super eos dominus aquas maris. Filii — dt. vlt.
autem israel ambulaverunt per siccum
in medio eius. Sumpsit ergo mari
a prophetissa soror aaron tympanum
in manu. egresseque sunt omnes mulieres
post eam. cum tympanis et choris. quibus
precinebat dicens. Cantemus domino glori
ose enim magnificatus est. equum et ascen
sorem proiecit in mare. Tulit autem
moyses israel de mari rubro. et — Ps. lxvii
egressi sunt in desertum sur. Ambula
veruntque tribus diebus per solitudinem. et
non inveniebant aquam. Et venerunt
in marath nec poterant bibere aquas — Ps. lxviii
de marath. eo quod essent amare. Unde et con — adde x. xiii. xvii.
gruum loco nomen imposuit. vocans illud
mara. id est amaritudinem. Et murmura
vit populus contra moysen dicens.
Quid bibemus. At ille clamavit ad
dominum qui ostendit ei lignum. Quod cum
misisset in aquas. in dulcedinem verse — Re. iiii. viii.
sunt. Ibi constituit ei precepta atque — Ec. cxxiii.
iudicia. et ibi temptavit eum dicens. — Ysa. xlviii.
Si audieris vocem domini dei tui et quod — Ecc. xiiii.
rectum est coram eo feceris. et obedieris
mandatis eius. custodierisque omnia pre
cepta illius. cunctum languorem quem — I. c. xxv.
posui in egypto non inducam super te.
ego enim dominus sanator tuus. Venerunt
autem in helim. ubi erant duodecim fontes — Mat. xi.
aquarum. et septuaginta palme. et ca — Luc. x.
strametati sunt iuxta aquas. Profec
tique sunt de helim. et venit omnis multi
tudo filiorum israel in desertum sin. quod — Ps. lxviii.
est inter helim et sinay. Quintodeci
mo die mensis secundi. postquam egres
si sunt de terra egypti. Et murmura

vit omnis congregatio filiorum israel.
contra moysen et contra aaron in solitu
dine. Dixeruntque ad eos filii israel. Utinam — Ps. lxxvii.
mortui essemus per manum domini in terra
egypti. quando sedebamus super ollas
carnium et comedebamus in saturita
te panes. Cur induxistis nos in deser
tum istud. ut occideretis omnem multi
tudinem fame. Dixit autem dominus ad mo
ysen. Ecce ego pluam vobis panem — P. lxxvii. cxxi.
de celo. Egrediatur populus et colligat
que sufficiant per singulos dies. ut temp
tem eum utrum ambulet in lege me
a an non. Die autem sexta parent quod in
ferant. et sit duplum quam colligere sole
bant per singulos dies. Dixeruntque mo
yses et aaron ad omnes filios israel. Vespe — Mat. xx.
re scietis quod dominus eduxerit vos de terra egyp
ti. et mane videbitis gloriam domini. Au
divit enim murmur vestrum contra dominum.
Nos vero quid sumus. quia mussitatis
contra nos. Et ait moyses. Dabit
vobis dominus vespere carnes edere. et mane pa
nes in saturitate. eo quod audierit mur
murationes vestras. quibus murmura
tis contra eum. Nos enim quid sumus. — Nu. xi.
quod mussitatis contra nos est mu — P. xvii. cxxx.
mur vestrum. sed contra dominum. Dixitque mo — Io. vii.
yses ad aaron. Dic universe congrega — Cant. i.
tioni filiorum israel. Accedite coram domino. — Luc. vi.
audivit enim murmur vestrum. Cumque — Deut. i. vi.
loqueretur aaron ad omnem cetum filio
rum israel. respexerunt ad solitudinem.
et ecce gloria domini apparuit in nube. Locu — 76
tus est dominus ad moysen dicens. Audivi
murmurationes filiorum israel. loque
re ad eos. Vespere comedetis carnes. et ma — Sap. xxxviii.
ne saturabimini panibus. Scietisque quod e
go sum dominus deus vester. Factum est er
go vespere. et ascendit coturnix et operu — P. cxiiii.
it castra. Mane quoque ros iacuit per — Sap. xlvi.
circuitum castrorum. Cumque operuisset — Ecc. i. xliii.
superficiem terre. apparuit in solitu — P. lxxvii.
dine minutum — Nu. xxi.
 — Sap. xxxii. xxxiii.
in similitudinem pruine super terram. — Nu. xxviii.
Quod cum vidissent filii israel dixerunt
ad invicem. Manhu. Quod est dicere — Jo. viii.
quid est hoc. Ignorabant enim quid
esset. Quibus ait moyses. Iste est panis
quem dedit vobis dominus ad vescendum.
hic est sermo quem precepit dominus.

Quid signat manna nisi eam gratiam suavis sapientie [illegible] de refectione [illegible] in consuetudine bene [illegible] carnalia opera [illegible] laboribus [illegible] dulcedines [illegible] in difficultatibus [illegible] Manna [illegible] dulcia [illegible] dona despiciunt [illegible] carnalibus voluptatibus [illegible] in spiritali gaudium [illegible] appetitu carnalia gemunt.

Colligat ergo unusquisque quantum sufficit ad uescendum. Gomor pro singulis capitibus. Iuxta numerum animarum uirorum que habitant in tabernaculo. sic tollent filii israel. Et colligerunt alii plus. alii minus. cum ergo essent ad mensuram gomor. Nec qui plus collegerant habuit amplius. nec qui minus paucius reperit minus. sed singuli uxta id quod edere poterant congregauerunt. Dixitque moyses ad eos. Nullus relinquat ergo in mane. Qui non audierunt. sed timuerunt quidam ergo usque mane. et fetere cepit uermibus atque computruit. Et iratus est eis moyses. Colligebant autem mane singuli quantum sufficere poterant ad uescendum. Cumque incaluisset sol liquefiebat. Die uero sexta collegerunt cybos duplices. i. duo gomor. Pseudoprophetes homines. Venerunt autem omnes principes multitudinis. et nunciauerunt moysi. Qui ait eis. Hoc est quod locutus est dominus. Requies sabbati. sanctificata est domino. Crastinum quodcumque operandum est facite. et que coquenda sunt coquite. Quicquid autem reliquum fuerit reponite usque in mane. Fecerunt que iussit moyses. et non computruit. Neque uermes inuenti sunt in eo. Dixitque moyses. Comedite illud hodie. quia sabbatum est domino. non inuenietis hodie in agro. Sex diebus colligite. die autem septimo sabbatum est. ideo non inuenietis. Venit septima die. et egressi de populo ut colligerent. non inuenerunt. Dixit autem dominus ad moysen. Usque quo non uultis mandata mea. et legem meam. Videte quod dominus dederit uobis sabbatum. et propter hoc tribuerit uobis die sexto. cybos duplices. Manere unusquisque apud semetipsum. nullus egrediatur de loco suo die septimo. et sabbatizauit populus die septimo. Appellauitque domus israel nomen eius man. quod erat quasi semen coriandri album. Gustatque eius quasi similae cum melle. Dixit autem moyses. Iste est sermo quem precepit dominus. Imple gomor ex eo. in custodiam in futuras generationes. ut nouerint panem quo alui uos in solitudine. quando educti estis de terra egypti. Dixitque moyses ad aaron. Sume urnam unam. et mitte ibi man. quantum potest capere gomor. et repone coram domino ad seruandum in generationes uestras. sicut precepit dominus moysi. Posuitque illud aaron in tabernaculo reseruandum.

Filii autem israel comederunt man quadraginta annis donec ueniret in terra in habitabilem. hoc cybo alti. usque quo tangerent fines terre chanaan. Gomor autem decima pars est ephy.

Igitur profecta omnis multitudo filiorum israel de deserto sin per mansiones suas iuxta sermonem domini. et castrametati sunt in raphydim. ubi non erat aqua ad bibendum populo. Cum litigarent contra moysen. aiebant. Da nobis aquam ut bibamus. Quibus respondit moyses. Quid litigatis contra me. Et cur tentatis dominum. Sitiuit ergo populus ibi. prodique fremuit. murmurauit populus contra moysen. Cur nos egre fecisti de egypto. ut occideres nos. et filios nostros iumenta sua. Clamauit autem moyses ad dominum. dicens. Quid faciam populo huic. adhuc paucissimum lapidabitur me. Ait dominus ad moysen. Accede paululum. et sume tecum de seniores israel. et uirgam quam percussisti fluuium tolle in manu tua. et uade. Ecce ego stabo coram te ibi super petram horeb. Percutiesque petram. et exibit ex ea aqua. ut bibat populus. Fecit moyses ita coram seniores israel. Et uocauit nomen loci illius tentatio propter uirgam filiorum israel. quia tentauerunt dominum dicentes. Est ne dominus in nobis an non.

Uenit autem amalech. et pugnabat contra israel in raphydim. Dixitque moyses ad iosue. Eligere uiros. et egressus pugna contra amalech. Cras ego stabo in uertice collis habens in manu dei in manu mea. Fecit iosue sicut locutus est moyses. et pugnauit contra amalech. Moyses autem aaron et hur ascenderunt super uerticem collis. Cumque leuaret moyses manus superabat israel. Si autem paululum remisisset superabat amalech. Grauis autem moysi erant manus. Sumentes igitur lapidem posuerunt subter eum. in quo sedit. aaron autem et hur sustentabant manus eius ex utraque parte. Et fuit manus eius firma usque ad occasum solis. Fugauitque iosue amalech. et populus eius in ore gladii. Dixit autem dominus

ad me. ut moyses mittere eos et tendant
cepta dei. et legere eius. At ille: Non do
nam inquit remittas. multo labore consu
mens. et populus iste. qui recum est. et
uiret mane et negotium. solus sustinere non
poterit sustinere. Sed audi uerba mea.
ut consilium. erit dns tecum. Esto tu pro
populo in his que ad dnm pertinent. ut re
ferat que dicuntur ad eum. Ostende eis
populo ceremonias. ritum colendi. in
quam ingrediendum. et opus quod fa
cere. Prouide autem de omni plebe uiros po
tentes. timentes dnm. in quibus sit ueritas.
et qui oderint auaritiam. et constitue ere
is tribunos. et centuriones. et quinquagenarios
et decanos. qui iudicent populum omni
tempore. Quicquid autem maius fuerit. refe
rant ad te. et ipsi minora tantum modo iudi
cent. Leuiusque tibi sit partito onus. honere
sibi ferent. impletis imperium dei. et precepta
eius potent sustentare. et omnis hic populus reue
tetur cum pace ad loca sua. Audiuit
moyses. fecit omnia que ille suggessit eis.
Et lectis uiris strenuis de cuncto israel. constituit
eos principes populi. tribunos. et centuriones. et
quinquagenarios et decanos. qui iudica
bant plebem omni tempore. Quicquid au
tem grauius erat. referebant ad eum. facilio
ra tantum modo iudicantes. Dimisitque
eo gaudentem suam. qui reuersus ad in
terram suam. Mense tertio egressio
nis israel de terra egypti in die hac uenerunt
solitudine sinay. Nam profecti de rapidim.
et uenientes usque in desertum sinay. castra
metati sunt. in eodem loco. Israel
tentatoria egressione mouit. Ascendit autem
ascendit ad dm. Vocauit eum dns de
monte. dicens. Hec dicet domui iacob. et annun
tiabis filiis israel. Vos ipsi uidistis que fece
rint egyptii. quomodo portauerim uos super
alas aquilarum. et assumpserim uos mihi. Si
audieritis uocem meam. et custodieritis pac
tum meum. eritis mihi in peculium.
de cuncto populo. Mea est enim omnis ter
ra. et eritis mihi in regnum sacerdo
tale. et gens sancta. Hec sunt uerba que lo
quentur ad filios israel. Venit moyses. et con
uocatis maioribus natu populi. exposuit
omnes sermones quos mandauerat dns.
Respondit que uniuersus populus simul.
Cuncta que locutus est faciemus.

ad dnm. Cum
ad dnm. Ecce
deu. ii.
det. xii.
ad rom. ii. iii.

Ex. e. x.
Io. v.
Ex. e. iii.

dat. xxvii.

Ex. e. xi.

Ex. e. xxxiii.
deu. ii.
det. xii.
ad rom. ii. iii.

Io. xxviii.
deu. i.
deu. xvi
Ex. xxxiii.
deu. xxvi. lxxxiii. lxx.
deu. xii.
deu. lxxiii.

Ex. e. lxxii.

leu. lxxx.
det. iii.

Ex. e. xxiii.
leu. xxvii.
deu. vi. xlii
ex. xxv.
apoc. ii.
1. e. lxiii.
pe. i. viii.

1. xxxviii.
oat. xii.

Cumq; retulisset moysi uerba popli
ad dñm. Ait ei dñs. Jam nunc ueniam
ad te in caligine nubis ut audiat me po
pulus loquentem tibi. et credat tibi in per
petuum. Nuntiauit ergo moysi uerba
populi ad dñm. Qui dixit ei. Vade
ad poplm. et sanctifica eos hodie et cras. La
uentq; uestimenta sua. et sint paratiores in
diem tertium. In die enim tertio descen
det dñs coram omni plebe. super montem
sinai. Constituesq; terminos populo per
circuitum. et dices. Cauete ne ascendatis in mon
tem nec tangatis fines eius. Omnis qui
tetigerit montem. morte morietur. Qui
nullus non tangent eum. sed lapidibus opp
ietur. aut obiecietur iaculis. siue iumen
tum fuerit. siue homo. non uiuet. Cum ce
perit clangere buccina. tunc ascendant
in montem. Descendens ergo moysi de mon
te ad poplm. sanctificauit eum. Cumq; lau
asset uestimenta sua. ait ad eos. Estote
paratiores in diem tertium. ne appropinque
tis uxoribus uestris. Jam adueniebat tertia
dies. et mane illuxerat. ecce cepe
runt audiri tonitrua. ac micare fulgura.
nubes densissima operire montem. clan
gorq; buccine uehementius pstrepebat.
timuit poplus qui erat in castris. Cum
q; eduxisset eos moysi in occursum dei
de ad castrorum. steterunt ad radices
montis. Totus autem mons sinai fuma
bat. eo q; descendisset dñs super eum in
igne. et ascenderet fumus eius. quasi de
fornace. Stratq; mons omnis terribilis.
et sonitus buccine crescebat.
Poplus tendebant. Moysi
loquebatur. et dñs respondebat ei. De
scendensq; dñs super montem sinai. in ui
montis uertice. uocauit moysen in ce
cumen eius. Quo cum ascendisset. di
xit ad eum. Descende et contestare poplm.
ne forte uelint transcendere terminos
ad uidendum dñm. et pereat ex eis pluri
ma multitudo. sacerdotes quoq; qui ac
cedunt ad dñm sanctificentur. ne percutiat
eos. Dixitq; moysi ad dñm. Non pot
erit uulgus ascendere in montem sinai.
Tu enim testificatus es. et iussisti. dicens.
Pone terminos circa montem. et sanctifica
eum. Cui ait dñs. Vade descende. As
cendensq; tu et aaron tecum. sacerdotes
autem et poplus. ne transeant terminos.
ne ascendant ad dñm. ne forte interficiat
illos. Descendit moysi ad poplm. et omnia ni
uit eis. Locutusq; est dñs cunctos
sermones hos. Ego sum dñs deus tuus. qui
eduxi te de terra egypti. et de domo seruitutis.
Non habebis deos alienos coram me.
Non faciet tibi sculptile. neq; omnem si
militudinem que in celo desup. et que in
terra deorsum. nec eorum que sunt in aqua. sub
terra. non adorabis ea. neq; colet. Ego sum
dñs deus tuus. fortis zelotes. Visitans in
quitatem patrum in filios. usq; in tertiam et
quartam generationem eorum qui oderunt me.
et faciens misericordiam in millia his qui diligunt me.
et custodiunt precepta mea. Non assu
mes nomen dñi dei tui in uanum. Nec enim
habebit insontem dñs eum. qui assumpsi
erit nomen dñi dei sui frustra. Memen
to ut diem sabbati sanctifices. Sex diebus o
peraberis. et faciet omnia opera tua. Septimo
autem die sabbatum dñi dei tui. non faciet in
eo omne opus. tu. et filius tuus. et filia tua.
seruus tuus. et ancilla tua. iumentum tuum.
et aduena qui est intra portas tuas. Sex enim
diebus fecit dñs celum et terram. et mare.
et omnia que in eis sunt. et requeuit die sep
timo. Ideo benedixit dñs diei sabbati. et
sanctificauit eum. Honora patrem
tuum. et matrem tuam. ut sis longeuus
super terram. quam dñs deus tuus dabit tibi.
Non occides. Non mechaberis. Non
furtum facies. Non loquaris contra pro
ximum tuum falsum testimonium. Non
concupiscis domum proximi tui. Non
desiderabis uxorem eius. non seruum. non
ancillam. non bouem. non asinum. nec omnia
que illius sunt. Cuncta autem popli
uidebant uoces. et lampades. et sonitum
buccine. montemq; fumantem. perterri
ac pauore concussi. steterunt procul. dixe
runt moysi. Loquere tu nobis. et audiemus.
Non loquatur nobis dñs. ne forte morian
mur. Et ait moysi ad poplm. Nolite ti
mere: ut enim probaret uos uenit deus. et
ut terror illius esset uobis. et non peccare
tis. Stetit q; poplus de longe. moysi autem
accessit ad caliginem in qua erat deus.
Dixitq; preterea dñs ad moysen. Hec
dicet filiis israel. Vos uidistis q; de celo
locutus sum uobis. Non facietis deos

altare de ea facere, ut mediatori incarnatione spemus. Cui quo deo nro mtui acceptum, qui in hac altare nra humanitate, supplicie mediatoris fidem posuerunt, quod eqm habere ego de ea oblatum mundus peruenit sacerdos, nisi fore solidamus.

argenteos. nec duo aureos facietis uobis. Altare de terra facietis mihi. offerietis super eo holocausta. et pacifica uestra. oues. et boues. in omni loco. in quo memoria fuerit nominis mei. ueniam ad te. et benedicam tibi. Quod si altare lapideum feceris mihi. non edificabis illud de cæsis lapidibus. Si enim leuaueris cultrum tuum. super eo polluetur. Non ascendes per gradus ad altare meum. ne detegatur turpitudo tua. Hæc sunt iudicia quæ propones filiis israel. Si emeris seruum hebreum. seruiet tibi. in septimo egredietur liber gratis. Cum qua uestes intrauerit. cum tali exeat. Si habens uxorem. et uxor egredietur simul. Si autem dominus dederit illi uxorem. et genuerit filios. et filias. Mulier et liberi eius. erunt domini sui. Ipse uero exibit cum uestitu suo. Quod si dixerit seruus. diligo dominum meum. et uxorem ac liberos. non egredior liber. offerent eum dominis suis. et applicabitur ad postes. et perforabit auem eius subula. et erit seruus in sæculum. Si quis uendiderit filiam suam in ancillam. non egredietur sicut seruus. quare consilerunt si displicuerit oculis domini sui. cui tradita fuerit.

Populo alienigenæ uendere non habent potestatem. si spreuerit eam. Si autem filio suo desponderit eam iuxta morem filiarum faciet illi. Quod si alteram acceperit. prouidebit puellæ nuptias. et cibum et uestimentum. et pretium pudicitiæ non negabit. Si tria ista noluerit egredietur gratis absque pecunia.

Qui percusserit hominem uolens occidere. morte moriatur. Qui autem non est insidiatus. sed deus illum tradidit in manus eius. constituam tibi locum quo fugere debeat.

Si quis per industriam occiderit proximum suum. et per insidias. aut altare meo auellet eum. ut moriatur. Qui percusserit patrem suum aut matrem. morte moriatur. Qui furatus fuerit hominem. et uendiderit eum. comprehensus nece. morte morietur. Qui maledixerit patri suo aut matri. morte moriatur. Si inter se fuerint iurgati. et percusserit alter proximum suum lapide. uel pugno. ille mortuus fuerit. sed iacuerit in lectulo. si surrexerit. et ambulauerit foras sine baculum

suum. innocens erit qui percussit. tantum ut opera eius. et impensas in medicos restituat. Qui percusserit seruum suum uel ancillam uirgam. et mortui fuerint in manibus eius. criminis reus erit. Si autem uno die superuixerit uel duobus. non subiacebit pœnæ. quia pecunia illius est. Si rixati fuerint uiri. et percusserit quis mulierem prægnantem. et abortiuum quidem fecerit. sed ipsa uixerit. subiacebit damno. quantum exposcerit maritus mulieris. arbitri iudicauerint. Si autem mors eius fuerit. sub secura. reddet animam pro anima. oculum pro oculo. dentem pro dente. manum pro manu. pedem pro pede. adustionem pro adustione. uulnus pro uulnere. liuorem pro liuore.

Si percusserit quis puram oculum serui sui. aut ancillæ. et fecerit eos dimittet liberos pro oculo quem eruit. Dentem quoque si excusserit seruo uel ancillæ suæ. similiter eos dimittet liberos.

Si bos cornu petierit uirum. aut mulierem. et mortui fuerit. lapidibus obruetur. et non comedentur carnes eius. Dominus quoque bouis innocens erit. Si bos cornupeta fuerit abheri. et admonitus. contestatus sum dominum eius. nec recluserit eum. occiderit que uirum aut mulierem. bos lapidibus obruetur. et dominus eius occidetur. Quod si pretium ei fuerit impositum. dabit pro anima sua. quicquid fuerit postulatus. filium quoque aut filiam si cornu petierit. simili sententiæ subiacebit. Si seruum aut ancillam quis uulnerauerit. XXX. siclos argenti dabit domino. Bos uero lapidibus opprimetur. Si quis aperuerit cisternam. et foderit. et non operuerit eam. cecideritque bos uel asinus. dominus cisternæ reddet pretium iumentorum. Quod autem mortuum est. ipsius erit.

Si bos alienus. bouem alterius cum uulnerauerit. ille mortuus fuerit. uendent bouem uiuum. et diuident pretium. Carnem quoque mortui inter se dispertient. Sin autem sciebat quod bos cornupeta esset. abheri admonitus. et custodiuit eum dominus suus. reddet bouem pro bouem. et totum accipiet. Si quis furatus fuerit oneri aut bouem. et occiderit aut uenduerit. quinque boues pro bouem restituet. et quinque oues pro oue. Si effugerit fur do

mum. sive suffocient. fuerit inimicus.
et accepto iumento mortuus fuerit. pacisso
non erit reus sanguinis. Quod si furto sol. eis
fecerit. restituat. perpetrat. fur nō fur
tum restituit. sui fuerit. qui pro furto reddit.
ipse nequaquam tenetur. Si iumentum fuerit a
prædone eum. qd furatus est iumentum. sive
bos. sive asinus. sive ovis. emptis restitu
ant. Si laserit quis quam agrum. vel
vineam. et dimiserit iumentum suum ut de
pascatur alienum. quicqd optimum habue
rit in agro suo. vel vinea. pro damno esti
mationis restituet. Si egressus ignis.
invenerit spinas. et comprehenderit acer
vos frugum. sive stantes segetes in
agris. reddet damnum qui ignem succende
rit. Si quis commendaverit amico pecu
niam vel ut custodiat apud eum. sic sus
cepit furto ablata fuerit. si invenitur fur
duplum reddet. Si latet hic domus. ap
plicabitur ad dominum. et iurabit quod se non extende
rit manus suas in primum sui ad perpetran
dam fraudem. tam in bove quam in asino. et
in ceteris. et in omnibus. quicqd damnum inferre
potest ad dominum. utrumque coram. quem
si illi iudicaverint. duplum restituet pri
mo suo. Si quis commendaverit pro
ximo suo. asinum. vel ovem. vel quod
mentum ad custodiam. et mortuus fuerit.
aut debilitatus. vel captus ab hostibus.
nullusque hoc viderit. nisi iuramentum
erit inter eos. quod non extendent ma
num in rem proximi sui. suscipietque iura
mentum dominus. ille reddere non cogetur. qd
furto ablatum fuerit. restituet dampnum
domino. Si commestus abstulerit. perierit ad eum
quod occisum est. et non restituet. Qui
primo suo quicquid bonum habuerit. reddet duplum. aut mortuus fuerit
dominus non plenum reddere compellet. Qd
si impleverit. furtum domino non restituet.
maxime si conjugium venerit pro mer
cede operis sui. Si seduxerit quis vir
ginem nondum desponsatam. dormierit
que cum ea. dotabit eam. et habebit eam
uxorem. Si pater virginis dare noluerit.
reddet pecuniam juxta modum do
tis. quam virgines accipere solebant.
Maleficos non patiemini vivere.
Qui coierit cum iumento morte
morietur. Qui immolat dis. oc
cidetur. preter domino soli. Advenam non
contristabis. neque affliges eum. advenae
enim ipsi fuistis in terra egypti. Vidu
e et pupillo non nocebitis. si leseritis eos
vociferabunt ad me. et audiam clamorem eorum. et indignabitur furor meus.
percutiamque vos gladio. erunt uxores
vestre viduae. et filii vestri pupilli. Si pe
cuniam mutuam dederis populo meo pau
peri. qui habitat tecum. non urgebis
eum quasi exactor. nec usuris opprimes.
Si pignus. a proximo tuo acceperis vesti
mentum. ante solis occasum reddes ei. ipsum enim est solum. quo operit
tum carnes eius. nec habet aliud in quo do
mum. Si clamaverit ad me. exaudiam
eum. quia misericors sum. Dis no
deteraberis. et principi populi tui non maledi
ces. Decima tua. et primitias non tar
dabis offerre. Primogenitum filiorum
tuorum dabis mihi. Debubis quoque et
ovis. similiter facies. Septem diebus sub
matre sua. die octavo reddes illum mihi.
Viri sancti eritis mihi. carnem que a bestiis
fuerit preglutata non comedetis. sed pro
icietis canibus. Non suscipies vocem fal
sam. Nec pones manum tuam. ut pro
pio dicas falsum testimonium. Non se
quaris turbas ad faciendum malum.
Nec in iudicio plurimos adquiescens
sententiae. ut aliquid detorqueas. Pauperis quoque
miserebaris negotio. Si occurrerit bo
vi inimici tui. aut asino erraverit. reduces ad
eum. Si videris asinum odientis te ja
cere sub onere. non pertransibis. sed subleva
bis cum eo. Non declinabis iudicium
pauperis. Mendacium fugies. Insontem
et justum non occides. quia abominor impium.
Nec accipies munera. quae excecant et
etiam prudentes. et subvertunt verba justorum.
Peregrino molestus non eris. scimus enim
animam alienam. quia ipsi peregrini fuis
tis in terra egypti. Sex annis seminabis
terram tuam. et congregabis fruges eius.
anno autem septimo dimittes eam. et requie
scere facies. ut comedant pauperes populi
tui. Et quicquid reliquum fuerit. edant
bestiae agri. ita facies vineae. et oli
veto tuo. Sex diebus operaberis. septimo
die cessabis. ut requescat bos. et asinus tuus.
ut refrigeretur filius ancillae tuae. et ad

[ad]vena. Omnia que dixi vobis custodite. Et per nomen externorum deorum non iurabitis, neque audietur ex ore vestro. Tribus vicibus per singulos annos mihi festa celebrabitis. Sollemnitatem azymorum custodies. Septem diebus comedes azyma, sicut precepi tibi, tempore mensis novorum quando egressus es de Egypto. Non apparebis in conspectu meo vacuus. Et sollemnitatem mensis primitivorum operis tui quecumque severis in agro, sollemnitatem quoque in exitu anni quando congregaveris omnes fruges tuas de agro. Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram Domino Deo. Non immolabis super fermento sanguinem victime mee, nec remanebit adeps sollemnitatis mee usque mane. Primitias frugum terre tue deferes in domum Domini Dei tui. Non coques edum in lacte matris sue. Ecce ego mittam angelum meum qui precedat te et custodiat in via, et introducat in locum quem paravi. Observa eum et audi vocem eius, nec contemnendum putes, quia non dimittet cum peccaveritis, et est nomen meum in illo. Quod si audieris vocem eius et feceris omnia que loquor, inimicus ero inimicis tuis et affligam affligentes te. Precedetque te angelus meus et introducet te ad Amorreum et Hetheum et Ferezeum Chananeumque et Eveum et Iebuseum, quos ego conteram. Non adorabis deos eorum nec coles eos. Non facies opera eorum, sed destrues eos et confringes statuas eorum. Servietisque Domino Deo vestro, ut benedicam panibus tuis et aquis, et auferam infirmitatem de medio tui. Non erit infecunda nec sterilis in terra tua. Numerum dierum tuorum implebo. Terrorem meum mittam in precursum tuum, et occidam omnem populum ad quem ingredieris, cunctorumque inimicorum tuorum coram te terga vertam. Emittens crabrones prius qui fugabunt Eveum et Chananeum et Hetheum antequam introeas. Non eiciam eos a facie tua anno uno, ne terra in solitudinem redigatur, et crescant contra te bestie. Paulatim expellam eos de conspectu tuo, donec augearis et possideas terram. Ponam autem terminos tuos a mari rubro usque ad mare Palestinorum, et a deserto usque ad fluvium. Tradam in manibus vestris habitatores terre, et eiciam eos de conspectu vestro. Non inibis cum eis fedus, nec cum diis eorum. Non habitent in terra tua, ne forte peccare te faciant in me, si servieris diis

eorum, quod tibi certe erit in scandalum. ·23·

Moysi quoque dixit: Ascende ad Dominum tu et Aaron, Nadab et Abiu et septuaginta senes ex Israel, et adorabitis procul. Solusque Moyses ascendet ad Dominum, et illi non appropinquabunt, nec populus ascendet cum eo. Venit ergo Moyses et narravit plebi omnia verba Domini atque iudicia. Responditque cunctus populus una voce: Omnia verba Domini que locutus est faciemus. Scripsit autem Moyses universos sermones Domini, et mane consurgens edificavit altare ad radices montis, et duodecim titulos per duodecim tribus Israel. Misitque iuvenes de filiis Israel, et obtulerunt holocausta, immolaveruntque victimas pacificas Domino vitulos. Tulit itaque Moyses dimidiam partem sanguinis et misit in crateras; partem autem residuam fudit super altare. Assumensque volumen federis legit audiente populo. Qui dixerunt: Omnia que locutus est Dominus faciemus et erimus obedientes. Ille vero sumptum sanguinem respersit in populum et ait: Hic est sanguis federis quod pepigit Dominus vobiscum super cunctis sermonibus his. Ascenderuntque Moyses et Aaron, Nadab et Abiu et septuaginta de senioribus Israel. Et viderunt Deum Israel; sub pedibus eius quasi opus lapidis saphirini, et quasi celum cum serenum est. Nec super eos qui procul recesserant de filiis Israel misit manum suam. Videruntque Deum et comederunt ac biberunt. Dixit autem Dominus ad Moysen: Ascende ad me in montem et esto ibi, daboque tibi duas tabulas lapideas et legem ac mandata que scripsi ut doceas filios Israel. Surrexerunt Moyses et Iosue minister eius, ascendensque Moyses in montem Dei senioribus ait: Expectate hic donec revertamur ad vos. Habetis Aaron et Hur vobiscum; si quid natum fuerit questionis, referetis ad eos. Cumque ascendisset Moyses, operuit nubes montem, et habitavit gloria Domini super Sinai, tegens illum nube sex diebus. Septimo autem die vocavit eum de medio caliginis. Erat autem species glorie Domini quasi ignis ardens super verticem montis in conspectu filiorum Israel. Ingressusque Moyses medium nebule ascendit in montem. Fuit ibi quadraginta diebus et quadraginta noctibus. ·24·

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel ut tollant michi primitias; ab omni homine qui offert ultroneus accipietis eas. Hec sunt autem que accipere debetis: aurum et

argentum. et. hyacinthum et purpuram
coccumque bistinctum. et byssum. Pilos caprarum. et pelles arietum rubricatas. Pelles
hyacinthinas. et ligna setthim. oleum ad lumi
naria. aromata in unguentum. et thymiamata bonum odoris. lapides onych
inos. et gemmas ad ornandum ephod. ac
rationale. Facientque michi sanctuarium. et ha
bitabo in medio eorum. Juxta omnem similitu
dinem tabernaculi. quam ostendam tibi. et omni
um vasorum in cultum eius. sicque facietis.
Arcam de ligno setthim compingi
te. cuius longitudo habeat duos cubitos. et
semis. latitudo cubitum. et semis cubiti
tum. similiter ac semis. et deaurabis eam
auro mundissimo intus et foris. Faciesque super
coronam auri per circuitum. et quatuor
circulos aureos. quos pones per quatuor angulos. Duo circuli sint in latere uno. et
duo in altero. Facies quoque vectes de ligno set
thim. et operies eos auro. Indesque per circulos
qui sunt in latere arcae. ut possint in eis.
qui semper erunt in circulis. nec unquam deho
nestentur a vectis. Ponesque in arca testimo
nium quod dabo tibi. Facies propitiatorium de
auro mundissimo. duos cubitos. et dimidium
tenebit longitudo eius. cubitum.
et semis latitudo. Duos quoque cherubim
aureos. et productiles facies ex utraque par
te oraculi. cherubim unus sit in latere uno
oraculi. et alter in altero. Ut unum quoque latus
propitiatorii tegant. expandentes alas. et opte
tes oraculum. Ad eos quoque se invicem con
nectis vultibus. ut respiciant propitiatorium. quo op
erta est arca. in qua pones testimo
nium quod dabo tibi. Inde praecipiam et lo
quar ad te desuper propitiatorium. inter de
medio duorum cherubin qui erunt super arcam
testimonii. Cuncta quae mandabo per fi
lios israel. Facies mensam de ligno setthim
habentem in duos cubitos longitudinis. et
latitudinem cubiti. et altitudinem cubiti. et
semis. et aurabis eam auro purissimo. Faciesque illi
labium aureum per circuitum. Faciesque ei
coronam interrasilem quatuor di
gitorum. et super illam aliam coronam aure
am. Quatuor quoque circulos aureos pre
parabis. et pones eos in quatuor angulis eo
dem modo per singulos pedes. subter cor
nam erunt anuli. ut mittantur
vectes per eos. et possint mensa portari. Sp
lolosque vectes facies de ligno setthim. et au
ratabis eos. ad subvehendam mensam.
Paratabis et scutellas. et fiales. et turibula.
et cyathos. in quibus offerentur libamina.
de auro purissimo. et pones super mensam panes
propositionis. qui semper in conspectu meo semper. Faciesque et
candelabrum de vitro de auro mundissimo.
hastile eius. et calamos. scyphos. et sperulas.
ac lilia. ex ipso procedentia. sex calami ex
dent de latere. Tres ex uno latere. et tres ex
altero. Tres scyphi. quasi mandalis modum.
per calamos singulos. sperulaque simul. et lilia.
Et tres similes scyphi instar mandalis in ca
lamo alterio. sperulaque. et lilium. Hoc erit quod
sex calami ex. qui producentur sunt de la
stili. Super autem candelabri erunt quatu
or scyphi in modum mandalis. sperulaque per
singulos. et lilia. sperula sub duobus calamis per
tria loca. qui simul secedunt. procedentes de
hastili uno. et sperulae igitur et calami. ex ip
so erunt. universa ducta de auro purissimo.
Facies lucernas septem.
et pones eas super candelabrum. ut luceant ex
adverso. Emunctoria quoque. et ubique sint e
munctae extinguantur. fiant de auro purissimo. Omne pondus candelabri cum omni
bus vasis suis. habebit talentum auri mun
dissimi. Inspice. et fac secundum exemplar quod
tibi in monte monstratum est. Tabernaculum vero ita fiet. Decem cortinas de byssi
no retorto. et hyacintho. ac purpura. et coccoque
bistincto. variatas opere plumario facies.
Longitudo cortinae unius habebit. XXVIII.
cubitos. latitudo quatuor cubitorum erit. unam
mensuram habebunt omnes cortinae. Quinque
cortinae sibi iungentur mutuo. et alias
quinque simili coherebunt. Ansulas quoque ha
bebunt cortinae. ac similiter facies
cortinae. ut possint unicem copulari.
Quinquaginta ansulas cortina habebit
unaque parte. et totidem ansulas habebit
altera cortina. ut ansae cortinarum ansas
tangant. et tertia possit aptari. Facies et quinquaginta fibulas au
reas quibus cortinarum nexa iungantur
sint. ut unum tabernaculum fiat. Et fa
ciet sagum caprinum. XI. ad operiendum te
ctum tabernaculi. Longitudo sagum
habebit. XXX. cubitos. et latitudo. III. E
qua erit mensura sagorum omnium.
Equibus quinque iungent seorsum. et sex sibi
mutuo copulabit. Sed et in sexto sagum

in fibulis tecti duplicet. Fiet et quinquaginta
anulos in ora sagi uterque, in quinquaginta
altero quoque. Et quinquaginta anulos
in ora sagi alterius, utrum altero copulet.
Et iunquaginta fibulas aeneas quibus
hui iungantur anulis, ut unum ex omni o
pimentum fiat. Et hoc aut sup fuerit i
sagis que pendunt de tecto, de unis sagis
ad amplius est, et medietate operis pos
teriora tabernaculi. Et cubitus ex una
parte pendebit, et alter ex altera. Et pal
est in sagis, et magnitudine utrique latus ta
bernaculi protegunt. Fiet et operimentum a
liud de tecto de pellibus arietum rubricatis, et
sup hoc rursum aliud operimentum de hya
cinthis pellibus. Fiet et tabulas stantes
tabernaculi de lignis setim. Que singule
denos cubitos in longitudine habeant, et
in latitudine singulos ac semis. Iuxta
ternas tabulas due in cassidate fiet. Et tabula
alteri tabulae connectatur, atque in hunc
modum cuncte tabulae paribus fiant. Et uti
iugum erunt in latere meridiano quod
uergit ad austrum, quibus xl. bases argentee
ad fundes. ut binae bases singulis tabulis
per duos angulos subiacant. In latere qui
secundo tabernaculi ad uergit ad aquilo
nem, xx. tabulae erunt: quadraginta ha
bentes bases argenteas, binae bases sin
gulis tabulis supponentur. Ad occidentale
uero plagam tabernaculi, facies sex tabu
las, rursum alias duas, que in angulis se
ngantur, post tergum tabernaculi. Erunt
que coniunctae deorsum usque sursum
omnes compago tenebit. Unaque quoque ta
bulis que in angulis ponende sunt, simul
iunctae seruabit. Et erit simul tabulae et
bases earum argenteae sedecim, duabus
basibus per unam tabulam subponendis. Facies
quoque et de lignis setim, quinque ad com
pagem tabulas, in uno latere tabernac
uli, et quinque alias in altero, et iuxta de
numeri, ad occidentalem plagam, qui
uentes per medias tabulas, a summo usque
ad summum, ipsasque tabulas deaurabis,
et fundes eas aureas per quas ue
tes tabulae continentur, quas operies
laminis aureis. Et erigis tabernaculum
iuxta exemplum quod tibi in monte
monstratum est. Facies quoque de byssino
retorta, opere plumario, et hyacinthum
et purpura, et coccum bis tinctum, et bysso
retorta opere plumario, et hyacinthum et purpuram
et coccum bis tinctum, et byssum retortam
quod appendes ante eum quod colligit sacchi. Que
vero quod duarum et habebunt cuspides aureas,
et bases argenteas. Inseretur autem uelum
circulis, intra quod ponet arcam testimonii,
et sanctuarium sanctorum dividet.
Ponet propitiatorium super arcam testimonii in
sanctorum sanctorum, mensamque extra uelum, contra
mensam candelabrum. In latere tabernaculi
meridiano, mensa erit stabit in parte aquilonis,
facies propositionis in tabernaculi de hin
ambo propium, coccum bis tinctum, byssum re
torta, opere plumario. Et quinque columnas
de auribus lignorum setim, ante quas du
cetur propitiatorium, quarum erunt cuspides aureae,
bases eiusdem. Facies altare de lignis se
thim, quod habebit quinque cubitos in longi
tudine, totumque in latitudine, i. quadratum,
et tres cubitos in altitudine. Cornua autem
per quatuor angulos ex ipso erunt, et operies
illud aere. Facies quoque omnes eius lebetas ad
suscipiendos cineres, et forcipes atque fiala
nulas, ignium receptaculum. Omnia uasa ex
aere fabricabis. Et sic ut quidem in modum retis
eneam, per cuius quatuor angulos, erunt
quattuor annuli aenei, ponesque ea subtus ambitum
altaris. Eritque extentus usque ad altaris me
dium. Facies quoque et altaris de lignis setim
duos, quos operies laminis aeneis, et indues
per annulos. Erunque eorum utroque latere altaris,
ad portandum, non solidum sed uacuum.
Facies intrinsecus aliud, sicut tibi in mon
te monstratum est, facies atrium tabernac
uli, ad austrum plaga australi, contra me
ridiem erunt tentoria de bysso retorta, cen
tum cubitos unum latus tenebit in longitu
dine, et totidem pro latitudine. Et basis ui
ginti, que cuspides cum columnis sunt habebit
argeneas, similiter in latere aquilonis per
longum erunt tentoria centum cubitorum,
columnae xx. bases earum eiusdem numeri,
et cuspides earum cum columnis sunt argeneae.
In longitudine uero atrii, quod respi
ciet ad occidentem, erunt tentoria per quinquagin
ta cubitos, et columnae x. bases que totidem.
In ea quoque latitudine atrii que respi
cit ad orientem, quinquaginta cubitorum erit.
in quibus quindecim cubitorum tentoria in uno
deputabuntur. Columnae quinque, et bases
totidem, in latere altero erunt tentoria
cuspides obtinentia quindecim, columnae

p. xxiii.

xxiii.

xxiii.

adga. iii.
apo. xi.

ps. c. xxxix. 5.
7. e. cxii.

xxi. xxii.

tres. habes totidem. In uestibulo uero a
tri fiet textorii cubiti ui gum. ex
hyacintho. purpura. coccoq; bistinctio et
bysso retorta. opere plumarii. columpnas
habebit quattuor. cum basibus totidem. Et
columpne earum pertinent. uestite erunt
argentis lamminis. capitibus argenteis. et
basibus eiusdem. in longitudine occupabit an
num cubitos centum. In latitudine quinqua
ginta. altitudo quinq; cubitorum erit. fietq;
de bysso retorta. habebit habere centum. sicut
in ista tabernaculi mensura usus. et ceri
moniis. tam pavillos eius. quam atrii cere
facies. Precipe filiis israel. ut afferant
tibi oleum de arboribus olivarum purissimum
pylon concisum. ut ardeat lucerna semp
in tabernaculo testimonii. extra uelum quod
appensum est testimonio. et collocabunt eam
aaron. filii eius usque mane lucent coram
domino. Perpetuus erit cultus posteritatis
eorum apud filios israel. Tu quoq; ad
te aaron fratrem tuum et filios eius de medio
filiorum israel. ut sacerdotio fungantur mihi.
aaron nadab. abiu. eleazar. et thamar.
Fiietq; uestes sancti fratris tui in gloriam et de
corem. loquentes cunctis sapientibus corde
quos replevi spiritu prudentie. ut faciant
vestes aaron in quibus sanctificatus ministret
mihi. Hec autem erunt uestimenta que
facient. Rationale. et superhumerale. tunicam
strictam. et talarem. et mitram. et balteum.
facientq; uestimenta sancta aaron fratri tuo et filiis
eius. ut sacerdotio fungantur mihi. Accipient
quoq; aurum. et hyacinthum. et purpuram. et co
ccum. bistinctum. et byssum. facient autem
super humerale de auro. et hyacintho. et pur
pura. coccoq; bistincto. et bysso retorta. opere
polymito. Duas ora eius iunctas habebit in
utraq; parte summitatis. ut mutuo redeant.
plagaq; textilis. et cuncta opera ut ariola.
erit ex auro. et hyacintho. et purpura. et co
cco. bistincto. et bysso retorta. Sumesq;
duos lapides onichinos. et sculpes in eis
nomina filiorum israel. sex nomina in lapi
de uno. et reliqua in altero. iuxta ordi
nem natiuitatis eorum. opere sculptoris. et ce
lature gemmarum. sculpes eos nominibus fili
orum israel. inclusos auro. atq; circumdabis
et pones in utraq; parte super humerales
memoriale filiis israel. Portabitq; aaron
nomina eorum coram domino. super utrumq;
humerum. in memoriale. et faciet uncinos
ex auro. et duas catenulas aureas pusillas. sibi in
uicem coherentes. quas inseres uncinis. Rati
onale quoq; iudicii faciet opere polymito. in
ita textum super humerales. ex auro hyacin
to et purpura. coccoq; bistincto et bysso retor
ta. Quadrangulum erit et duplex. mensuram
palmi habebit. tam in longitudine quam
in latitudine. Ponesq; in eo quattuor or
dines lapidum. In primo
ordine erit lapis sardius. et topazius. et sma
ragdus. In secundo carbunculus. saphyrus.
et iaspis. In tertio ligurius. achates. et amethistus.
In quarto chrysolitus. onichinus. et berillus.
Erunt aurea. et ordines eius habebunt
nomina filiorum. Duodecim nominibus celebrantur si
gilla lapidum. nominibus singulorum per duodecim tribus.
Facies in rationali catenas sibi mutuo co
herentes. ex auro purissimo. et duos annulos
aureos. quos pones in utraq; rationali su
premitate. Catenulasq; aureas iunges in
anulis. qui sunt in margine eius. et super
catenarum extrema duobus copulabis un
cinis. utrumq; latere super humerale quod
rationale respicit. Facies et duos anulos
aureos. quos pones in summitatibus rationa
lis. in oris que ex regione sunt super hume
rale. et posterior eius aspiciunt. Nec non
alios duos anulos aureos. quos ponendi sunt
in utraq; parte. super humeralis deorsum.
quod respicit extra facie iuncture inferioris.
ut aptari possit. et super humerale. stri
gentur rationale anulis suis. cum a
nulis super humerale. uitta hyacin
tina. ut maneat illa iunctura fabre facta.
et a se invicem rationale. et super humerale
non queant separari. Portabitq; aaron nomina
filiorum israel in rationali iudicii. super pectus
suum. qui ingredietur sanctuarium in memoria
le coram domino. in sempiternum. Ponesq; in eo in uitto
rali iudicii. doctrinam et veritatem. quae erit
in pectore aaron. qui ingredietur coram domino. et
gestabit iudicium filiorum israel in pectore
suo in conspectu domini semper. Facies pallium
totum super humeralis tota hyacinthina.
Cui in medio super erit capitium. et ora pallii
eius rectissima. sicut fieri solet in ceteris uesti
bus partibus. ne facile rumpatur. Deorsum uero
in pedes eius de ipsa uestis parte quasi
punica. facies ex hyacintho. et purpura. et co
cco bistincto. in ora eius in medio tintinnabula

Quintaq; hunc laudes melamore suphuriaq; asterung ne g
abila. p spa uarietum sq oriantio mutuatur.

Aqua . lau.

Gs . Jenu.
aqua . luo.

Leu . xxx.

Leu . x.

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Ita ut luminabulum sit aureum. et ma
lum punicii. Aureolisq; luminabulis aliud
aureum et malis punicii. et sic fiet ea ad
hoc officio ministerii. ut audire sonum.
quando ingreditur. et egreditur sanctuarium coram
pectu dni. et non moriatur. Facies altare de
auro purissimo. atque sculpes opere ce
laturis. sicut dno ligabisque ei mitra hyacinti
na. et erit super thyaram. imminens fron
ti pontificis. Portabitque aaron iniqui
tates eorum quae obtulerit. et sanctificaverit filii
israel. in omnibus muneribus donarum suis. Et
erit autem lamina semper in fronte eius. ut pla
ceat eis in dno. stringesque mitram byssina. thy
aram byssina. facies. et baltheum opere plumarii. Porro filiis aaron tunicas pan
nis. et baltheos. ac thyaras. in gloriam et decorem
vestes que his omnibus aaron fratri tuo et filiis
eius cum eo. et cum eo consecravis manus
sanctificabisque eos. ut sacerdotio fungantur
mihi. Facies et femoralia linea. ut operiant car
nem turpitudinis suae. a renibus usque ad femo
ralia. et erunt cum aaron et filii eius. qui
ingredientur tabernaculum testimonii. vel qui
accedunt ad altare. ut ministrent in sancta
tione. ne mereantur iniquitatem. Legitimum sem
piternum erit aaron et seminis eius post eum. Sacer
dotes facies. ut mihi in sacerdotio obsequantur.

72

Tolle vitulum de armento. et arietes duos sa
maculatos. panesque azimos. et crustulum absque fer
mento quod spargitur oleo. lagana quoque azima oleo
uncta similia. et cuncta facies de simila tritici. et
offes vitulum coram dno. et duo arietes. et aaron et filii eius. ap
plicabis ad ostium tabernaculi testimonii.
Cumque lauerit partem aquae. indu
et aaron vestimenta sua. videlicet tunicam. et super tu
nicam. et rationale. quod stringet
baltheo. et ponet thyaram in capite eius. et lamina
sanctum super thyaram. oleum unctionis fundet
super caput eius. atque hoc ritu consecrabit
filios quoque illius applicabis. et induet tuni
cis . angelos baltheo. aaron scilicet et
liberos eius. et imponet eis mitras. Eritque sa
cerdotes mei. religione perpetua. Postque
immaueris manus eorum applicabis vitulum
coram tabernaculo testimonii. imponentque
aaron et filii eius manus super caput illius. et
mactabis eum in conspectu dni. ante ostium
tabernaculi testimonii. sumptoque de sanguine
vituli. ponet super cornua altaris digito tuo. et
reliquum sanguinem fundet. ad radi

sum eius. Sumes et adipem totum qui operit in
testina. et reticulum jecoris. ac duos renes. et adi
pem qui est super eos. et offeres incensum super altare.
Carnes vero vituli. et corium. et fimum combures igni
extra castra. eo quod pro peccato sit. Unum quoque
arietem sumes. super cuius caput ponent aaron et filii eius manus. Quem cum mactaverit.
tollet de sanguine eius. et fundet circa altare.
Ipsum autem arietem. secabis in frusta. Lota
que intestina eius. ac pedes. ponet super concisa
eius. et super caput illius. et assaret totum ar
ietem in incensum super altare. Oblatio
dno odor suavissimus. victima dni. Tollet que
arietem alterum. super cuius caput aaron et
filii eius ponent manus. Quem cum immola
verit. sumes de sanguine ipsius. et ponet
super extremum dextere auriculae aaron et
filiorum eius. et super pollicem manus eorum. et pe
dis dexteri. fundesque sanguinem super altare
per circuitum. Cumque tulerit de sanguine quem
super altare. et de oleo unctionis. asperget aaron.
et vestes eius. filios vestimenta eorum. Consecra
tisque et illis et vestibus. tollet adipem de ariete. et cau
dam. et omnem adipem qui operit intestina. ac reticulum
jecoris. et duos renes. atque adipem qui super eos est.
armumque dexterum. eo quod sit aries consecrationis.
Torta panis unius. crustulum conspersum
oleo. Lagana de canistro azimorum. quae posita
est in conspectu dni. Ponesque omnia super ma
nus aaron et filiorum eius. et sanctificabis eos. ele
vans coram dno. Suscipiesque universa de
manibus eorum. et incendes super altare in holocau
stum odorem suavissimum in conspectu dni. quia
oblatio est. Sumes quoque
pectusculum de ariete. quo immatus est aaron.
sanctificabisque illud elevans coram dno. et erit
in parte tua. Sanctificabisque pectusculum o
sectatum. et armum quem de ariete separasti quo
immatus est. aaron et filii eius. Erit enim in
parte aaron et filiorum eius iure perpetuo. a fi
liis israel. quia primitiae sunt et munera de hostiis
suis eorum pacifica. quae offerunt dno. Vestes
autem sanctae. quas habebunt aaron. habebunt
filii eius post eum. ut ungantur in ea. et consecren
tur manus eorum. septem diebus inter illa. qui
pontifex pro fratribus factus est. et
qui ingredietur tabernaculum testimonii ut
ministret in sanctuario. Carnes autem obsecra
dni. tollet. et coquet carnes eius in loco
sancto. quibus vescentur aaron et filii eius. Panes
quoque qui sunt in canistro. in vestibulo ta

Leu. ii. xi.

Leu. xi.

Leu. xxiii.

Leu. viii.

tabernaculi testimonii comedent. ut sit placabile
sacrificium. sanctificant offerentium manus. Alienige-
na non uescetur ex eis. quia sanctum est. Quod si
remanserit de carnibus consecratis. siue de pa-
nibus usque mane. combures reliquias ignis. Non co-
medentur. quia sanctificata sunt. Omnia quæ precepi
tibi facies super aaron et filios eius. uii. diebus ordinabis manus
eorum. uitulum pro peccato offerens per singulos dies ad expiandum
mundabis altare eumque lauabis expiatos hostia. et ungues
illud septem uii. diebus expiabis altare. et sanctificabis. erit
sanctum. omnis qui tetigerit illud sanctificabitur. hoc est quod fa-
ciet altare. agnos anniculos duos per singulos dies iugi
ter. unum agnum mane. et alterum uespere. de
cimam partem similam conspersam oleo tunsi. quar-
tam partem hin. libamen
ad libamentum eius mensure. in agno unum. Alte-
rum uero agnum offeres ad uespam. iuxta ritum
matutinum oblationis. et iuxta ea quæ diximus
in odorem suauitatis. sacrificium est domino. oblatione
perpetua in generationes uestras. ad hostium tabernaci
culi testimonii coram domino. ubi constituam.
ut loquar ad te. Ibique precipiam filiis israel. et sanc-
tificabitur altare in gloria mea. et sanctificabo taber-
naculum testimonii cum altari. et aaron cum filiis
eius. ut sacerdotio fungantur mihi. et habitabo
in medio filiorum israel. eroque eis deus. et scient
quia ego dominus deus eorum. qui eduxi eos de terra egypti.
ut manerem inter illos. ego dominus deus eorum. Fa-
ciesque altare ad adolendum thymiama de lignis
setim habens cubitum longitudinis. et alterum
latitudinis. i. quadratum. et duos cubi
tos altitudinis. Cornua ex ipso procedent. uesti
es que illud auro purissimo. tam cancellam e
quam parietes circumstantes. et cornua. Faciesque
coronam auream per gyrum. et duos annulos au
reos sub corona per singula latera. ut mittas
per eos uectes. et altare portetur. Ipsosque
uectes faciet de lignis setim. et inaurabis.
Ponesque altare contra uelum quod ante arcam
pendet testimonii. coram propitiatorio. quo regor
testimonii. ubi loquar tibi. et adolebit incen-
sum super eo aaron suauissimum mane.
mane cum componet lucernas. incendet illud.
et quando collocat eas ad uespam. iuxta ty-
amama semperternum. coram domino in generatio
nes uestras. non offerentis super eo thyam
ama compositionis alterius. nec oblatio
nes. nec carnem. nec libabitis. et depecabitur
aaron super cornua eius. semel per annum
in sanguine. quod oblatum est peccato.
et placabit super eo in generationibus uestris.

sanctum est domino. locutusque est dominus ad moysen
dicens. Quando tulerit summam filiorum israel.
iuxta numerum. dabunt singuli pretium
pro animabus suis domino. non erit plaga in eis
dum fuerint recensiti. hoc autem dabunt omnes qui
transibunt ad nomen dominum siclum. iuxta mensu-
ram templi. Siclus uiginti habet obolos.
media pars sicli offerent domino. qui habet in
numero a uiginti annis. supra dabit pre-
tium. Diues non addet ad dimidium sicli. et
pauper nihil minuet. Suscepiamque pecu-
niam quæ collata est a filiis israel. in usus
ministerii tabernaculi testimonii. ut sit mon-
umentum eorum coram domino. et propitiet animabus
eorum. Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Facies labrum eneum. cum basi sua
ad lauandum. ponesque illud inter tabernaculum te-
stimonii. et altare. et mittes aquam lauabun-
tur eo aaron et filii eius manus suas ac pedes.
quando ingressuri sunt tabernaculum testimo-
nii. et quando accessuri sunt ad altare. ut offe-
rant incensum domino. ne forte moriantur.
legitimum sempiternum erit ipsi. et semini eius per
successiones. Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Sume tibi aromata primi sunt
ne electe. quingentos siclos. et cinnamomi
medium. i. ccl. siclos. calami similiter. ccl.
cassiæ quoque quingentos siclos in pondere sanc-
tuarii. oleum olueæ. mensuram hin. Faciesque
ex eis unctionis oleum sanctum unguentum compo-
situm opere unguentarii. et unguet ex eo
tabernaculum testimonii. et arcam testimonii.
mensamque cum basibus suis. candelabrum
et mensulam eius. altare thymiamatis. et holo
causti. et omnem supellectilem. quæ ad
cultum eorum pertinent. Sanctificabisque omnia.
erunt sancta sanctorum. Quicumque tetigerit ea sanctificabun-
tur. aaron et filios eius unguet. et sanctificabisque eos.
ut sacerdotio fungantur mihi. filiis quoque
israel dicet. hoc oleum unctionis sanctum erit
mihi in generationes uestras. Caro hominis
non unguetur ex eo. et iuxta compositio
nem eius non facietis aliud. quia sanc-
tum est. et sanctum erit uobis. Homo quisquis
tale compositum fecerit. et dederit ex eo alieno. ex
terminabitur de populo suo. Dixitque dominus ad
moysen. Sume tibi aromata. stacten et
onycha. galbanum boni odoris. et ut sunt
illa munda. equalis ponderis erunt omnia
Faciesque thymiama compositum opere unguen-
tarii mixtum diligenter. purum. sanctum

dignissimum. Cumque in tenuissimum pulverem universa contuderis, pones ex eo coram testimonio tabernaculi, in quo loco apparebo tibi. Sanctum sanctorum erit vobis. Talem compositionem non facietis in usus vestros, quia sanctum est Domino. Homo quicumque fecerit simile, ut odore illius perfruatur, peribit de populis suis.

31 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Ecce vocavi ex nomine Beseleel filium Uri filii Hur de tribu Iuda, et implevi eum spiritu Dei, sapientia et intelligentia et scientia in omni opere, ad excogitandum fabre quicquid fieri potest ex auro et argento et ere, marmore et gemmis et diversitate lignorum. Dedique ei socium Ooliab filium Achisamech de tribu Dan. Et in corde omnis eruditi posui sapientiam, ut faciant cuncta que precepi tibi: tabernaculum federis et archam testimonii, et propitiatorium quod super eam est, et cuncta vasa tabernaculi, mensamque et vasa eius, candelabrum purissimum cum vasis suis, et altaria thymiamatis et holocausti, et omnia vasa eorum, labrum cum basi sua, vestes sanctas in ministerio Aaron sacerdoti et filiis eius, ut fungantur officio suo in sacris, oleum unctionis et thymiama aromatum in sanctuario. Omnia que precepi tibi facient. Et locutus est Dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel et dices ad eos: Videte ut sabbatum meum custodiatis, quia signum est inter me et vos in generationibus vestris, ut sciatis quia ego Dominus qui sanctifico vos. Custodite sabbatum, sanctum est enim vobis. Qui polluerit illud, morte morietur. Qui fecerit in eo opus, peribit anima illius de medio populi sui. Sex diebus facietis opus, in die septimo sabbatum est, requies sancta Domino. Omnis qui fecerit opus in hac die morietur. Custodiant filii Israel sabbatum, et celebrent illud in generationibus suis. Pactum est sempiternum inter me et filios Israel, signumque perpetuum. Sex enim diebus fecit Dominus celum et terram, et in septimo ab opere cessavit. Dedit Dominus quoque Moysi, completis huiuscemodi sermonibus in monte Synai, duas tabulas testimonii lapideas, scriptas digito Dei.

32 Videns autem populus quod moram faceret descendendi de monte Moyses, congregatus adversus Aaron ait: Surge, fac nobis deos qui nos precedant. Moysi enim huic viro qui nos eduxit de terra Egypti, ignoramus quid acciderit ei. Dixitque Aaron ad eos: Tollite inaures aureas de uxorum filiorumque et filiarum vestrarum auribus, et afferte ad me. Fecitque populus que iusserat, deferens inaures ad Aaron. Quas cum ille accepisset, formavit opere fusorio, et fecit ex eis vitulum conflatilem. Dixeruntque: Hi sunt dii tui Israel, qui te eduxerunt de terra Egypti. Quod cum vidisset Aaron, edificavit altare coram eo, et preconis voce clamavit dicens: Cras sollempnitas Domini est. Surgentesque mane obtulerunt holocausta et hostias pacificas, et sedit populus manducare ac bibere, et surrexerunt ludere. Locutus est autem Dominus ad Moysen: Vade, descende. Peccavit populus tuus quem eduxisti de terra Egypti. Recesserunt cito de via quam ostendisti eis, feceruntque sibi vitulum conflatilem, et adoraverunt atque immolantes ei dixerunt: Isti sunt dii tui Israel, qui te eduxerunt de terra Egypti. Rursumque ait Dominus ad Moysen: Cerno quod populus iste dure cervicis sit. Dimitte me, ut irascatur furor meus contra eos, et deleam eos, faciamque te in gentem magnam. Moyses autem orabat Dominum Deum suum dicens: Cur Domine irascitur furor tuus contra populum tuum, quem eduxisti de terra Egypti in fortitudine magna et in manu robusta? Ne queso dicant Egyptii: Callide eduxit eos, ut interficeret in montibus et deleret e terra. Quiescat ira tua, et esto placabilis super nequitiam populi tui. Recordare Abraham, Ysaac et Israel servorum tuorum, quibus iurasti per temetipsum dicens: Multiplicabo semen vestrum sicut stellas celi, et universam terram hanc de qua locutus sum dabo semini vestro, et possidebitis eam semper. Placatusque est Dominus ne faceret malum quod locutus fuerat adversus populum suum. Et reversus est Moyses de monte, portans duas tabulas testimonii in manu sua, scriptas ex utraque parte, et factas opere Dei. Scriptura quoque Dei erat sculpta in tabulis. Audiens autem Iosue tumultum populi vociferantis, ait ad Moysen: Ululatus pugne auditur in castris. Qui respondit: Non est clamor adhortantium ad pugnam, neque vociferatio compellentium ad fugam, sed vocem cantantium ego audio. Cumque appropinquasset ad castra, vidit vitulum et choros, iratusque valde proiecit de manu sua tabulas et

fregit eas ad radices montis. Accipiensq; vitulum
quem fecerant combussit. & contrivit usq; ad
puluerem. quē sparsit in aqua. & dedit eo
porum filiis israel. Dixitq; ad aaron. Quid
tibi fecit hic populus. ut induceres super eum
peccatū maximū. Cui ille respondit. Ne in
dignet dominus meus. tu enim nosti populum istum.
quod promptus sit ad malū. Dixerunt mihi.
fac nobis deos qui precedant nos. huic enim mo
ysi qui eduxit nos de terra egypti. nescimus
quid acciderit. Quib; ego dixi. Qui habet aurum
habet. Tulerunt & dederunt mihi.
et proiecit illud in ignē. egressusq; est hic
vitulus. Videns ergo moyses populum. quōd ef
frenatus. fuerat enim eum aaron. ppter
ignominiam sordis. & hostes eius in
stituerat. Et stans in porta castrorum
ait. Si quis est domini iungat mihi. Conge
gatiq; sunt ad eum omnes filii leui. Quib;
ait. Hec dicit dominus deus israel. Ponat vir gla
dium super femur suum. ite. & redite de porta
usq; ad portam p medium castrorum.
& occidat unusquisq; fratrem. & amicum. & pri
mum suum. Fecerunt filii leui. iuxta se
monem moysi. ceciderunt q; in die illo qui
viginti tria milia hominum. Et ait moyses.
Consecrastis manus vestras hodie domino. unus
quisq; in filio. & fratre suo. ut detur vobis bene
dictio. Factū aut die altero. locutus est
moyses ad populum. Peccastis peccatum
maximū. Ascendam ad dominum. Si quomo
do eum qui vestro deleam pro scelere uro. Re
uersusq; ad dominum ait. Obsecro. peccauit populus
iste peccatum magnum. fecerunt q; sibi
deos aureos. aut dimitte eis hanc noxam.
aut si non facis. dele me de libro tuo. quem
scripsisti. Cui respondit dominus. Qui peccā
uerit mihi. delebo eum de libro meo. Tu
autem vade. educ populum. quo loc
tus sum tibi. angelus meus precedet te.
Ego autē die ultionis visitabo. hoc pecca
tum eorum. Percussitq; dominus populum. pro vitulo
quē fecerat aaron. Locutusq; est dominus ad
moysen dicens. Vade. descende de loco isto tu
& populus quē eduxisti de terra egypti. in
terram quam iurauī abraham. ysaac. & iacob dicens.
Semini tuo dabo eam. & mittam precursorem
tuum angelum. ut eiciat chananeum. et
amorreum. & cetheum. & ferezeum. heueum.
& iebuseum. terram fluentem lac
te. & melle. Non enim ascendam tecum
quia populus durae cervicis es. ne forte disperdam
te in via. Audiens populus sermonem
hunc pessimum. luxit. & nullus ex more induit
est cultu suo. Dixitq; dominus ad moysen. Loq
re filiis israel. populus durae cervicis es. semel
ascendam in medio tui. & delebo te. Iam nunc
depone ornamenta tua. ut sciam quid faciam in
te. Deposuerunt ergo filii israel ornamenta su
a. a monte oreb. Moyses quoq; tollens ta
bernaculum. tendit extra castra p
cul. vocauitq; nomen eius tabernaculum fe
deris. Et omnis qui habebat aliquā
quōne dominū egrediebatur ad tabernacu
lum foederis. extra castra. Cumq; egrederetur
moyses ad tabernaculum. surgebat universus
populus. & stabat unusquisq; in hostio pa
vilionis sui. aspiciebatq; tergum moysi
donec ingrederetur tentorium. Ingressoq; aut
illo tabernaculum foederis. descendebat columpna
nubis. & stabat ad hostium.
Loquebatur q; cum moyse. cernentib; uni
uersis. q; columpna nubis staret ad hostium
tabernaculi. stabantq; ipsi. & adorabant
p foores tabernaculorum suorum. Loquebā
tur aut dominus ad moysen. facie ad faciem.
sicut loqui solet homo ad amicum suum. Cumq;
ille reuerteretur in castra. minister eius
iosue. filius nun puer. non recedebat de ta
bernaculo. Dixit aut moyses ad dominum. Pre
cipis. ut educam populum istum. & non indi
cas mihi quē missurus sis mecum. Preser
tim cum dixeris. noui te ex nomine. & inue
nisti gratiam coram me. Si ergo inueni gra
tiam in conspectu tuo. ostende mihi faciē
tuam. ut sciam te. & inueniam gratiam an
te oculos tuos. respice populum tuum. gentem hanc
tuam. Dixitq; dominus. Faciem meam precedet te. & da
bo tibi. Et ait. Si non tu ipse pre
cedis. non educas nos de loco isto. Inquo omnes
scire poterimus. ego & populus meus inue
nisse nos gratiam in conspectu tuo. nisi am
bulauerit nobiscum. ut gloriificemur ab
omnib; populis. qui habitant super terram.
Dixit aut dominus ad moysen. Etiam hoc
quod locutus es faciam. Inueni enim
eum gratiam coram me. & te ipsum noui ex
nomine. Qui ait. Ostende mihi gratiam tu
am. Respondit. Ego ostendam omne
bonum tibi. & vocabo in nomine domini coram te.
Miseribor cui voluero. & misericordiam
quam voluero. Rursumq; ait.

Non poteris videre faciem meam. nō
enim videbit me homo. et vivet. Et ait. Ecce
inquit locus apud me. stabis super petram.
Cumque transibit gloria mea. ponam te in spe-
lunca petre. et protegam te dextera mea. donec
transeam. Tollamque manum meam. vide-
bis posteriora mea. faciem autem meam vi-
dere non poteris. Dixitque dominus. precide ut
tibi duas tabulas lapideas similes prio-
res. scribam super eas verba quae habuerunt
tabulae. quas fregisti. Esto paratus mane.
ut ascendas statim in montem syna. stabis
que mecum super verticem montis. nullus ascen-
dat tecum. nec videatur quisquam per totum
montem. Boves quoque et oves non pascā-
tur e contra. Excidit ergo duas tabulas
quales antea fuerant. Et de nocte
consurgens. ascendit montem syna. sicut
ei praecepit dominus. portans secum
tabulas. Cumque descendisset dominus per nubem.
stetit cum eo. invocans nomen domini. et
transeunte coram eo ait. Dominator domine
deus misericors. et clemens. patiens. multae
miserationis. ac veraxq. qui custodis misericor-
diam in millia. qui auferis iniquitatem. et scelera
atque peccata. nullusque apud te per se innocens
est. Qui reddis iniquitatem patrum filiis in ne-
potibus. in tertiam. et quartam progeniem. festi-
nisque moysen curvatus est pronus in terram
et adorans ait. Si inveni gratiam in con-
spectu tuo domine. obsecro ut gradiatur nobis
cum. Populus enim durae cervicis est. et
auferas iniquitates nostras. atque peccata nos-
tra possideas. Respondit dominus. Ego inito pacti
in conspectu cunctis. signa faciam quae numquam
visa sunt super terram. nec in ullis gentibus
ut cernat populus in medio
opus domini terribile. quod facturus sum.
Observa cuncta quae hodie mando tibi.
Ego ipse eiciam ante faciem tuam amo-
reum. et chananeum. et hetheum. et pheresaeum.
quoque et hevaeum. et hiebusaeum. Cave ne in-
eas cum habitatoribus terre illius sun
gras amicitias. quae tibi sunt in ruinam.
Sed aras eorum destrue. confringe statuas.
lucosque succide. Nolo adorare deos alienos
Dominus zelotes nomen eius. deus est aemulator.
Ne ineas pactum cum habitatoribus illius regio-
nis. ne cum fornicati fuerint cum diis
suis. et adoraverint simulacra eorum. ne
quis quam te. ut comedas de immolatis.
Nec uxorem de filiabus eorum accipies filiis
tuis. ne postquam ipse fuerint fornicatae. for-
nicari faciant et filios tuos in deos suos.
Deos conflatiles non facies tibi. sollempni-
tatem azimorum custodies. Septem diebus ve-
scaris azimis. sicut praecepi tibi in tempo-
re mensis novorum. Mense enim veris egressus es de egypto. Omne quod aperit vul-
vam. generis masculini meum erit. de cun-
ctis animantibus. tam de bubus quam
de ovibus meum erit. Primogenitum asini
redimes ove. sin autem nec pretium pro eo
dederis occidetur. Primogenitum filiorum
tuorum redimes. nec apparebis mihi spectatus in
meo vacuus. Sex diebus operaris. in septi-
mo cessabis arare et metere. Sollempni-
tatem ebdomadarum facies tibi in primitiis
frugum messis tuae triticeae. et sollempnita-
tem qui redeunte anni tempore cuncta condun-
tur. Tribus temporibus anni apparebit omne mas
culinum tuum in conspectu domini dei tui.
Cum enim abstulero gentes a facie tua. et dila-
tavero fines tuos. nullus insidiabitur
terre tue. ascendente te. et apparente in con-
spectu domini tui ter anno. Non immo-
labis super fermento. sanguinem hostiae meae.
neque residebit mane de victima sollempni-
tatis phase. Primitias frugum terre tue of-
feres in domo domini dei tui. Non coques hedum
in lacte matris suae. Dixitque dominus ad mo-
ysen. Scribe tibi verba haec. quibus et cum
eis pepigi fedus. Fecit ergo ibi
cum domino. quadraginta dies et quadragin-
ta noctes. panem non comedit. et aquam
non bibit. et scripsit in tabulis verba feder-
is decem. Cumque descenderet moyses
de monte syna. tenebat duas tabulas testi-
monii. et ignorabat quod splendida esset facies sua.
ex consortio sermonis dei. Videntes autem fili-
i israel splendidam moysi faciem. ti-
muerunt prope accedere. Vocatique abeo re-
versi sunt. tam aaron quam principes syna-
gogae. Et postea locutus est venerunt ad eum.
etiam omnes filii israel. quibus praecepit cuncta quae
audierat a domino in monte syna. Impletisque
sermonibus. posuit velamen super faciem suam.
quod ingressus ad dominum. loquebatur ad
eum donec exiret. Exiens loquebatur ad
filios israel. omnia quae sibi fuerant impera-
ta. Qui videbant faciem egredientis
moysi esse splendidam. operiebat rursus fa-

34

cieni suam. Siqui loquebatur ad eos. Igit congregata omis turba filiorum israel. dixit ad eos. hec sunt que iussit dnus fieri. Sex diebus facietis opus. septimus dies erit vobis sctm sabbatum. dei requies dni. Qui fecerit opus in eo. occidetur. Non succendetis ignem. in omnibus habitaculis vrris. Dixit iam sabbat. Et iussit omis israel. dicens. Hoc est verbum quod precepit dnus. dicens. Separate apud vos primitias dno. omis voluntarius et promptus animo offerat eas dno. Aurum. argentum. aes. hyacinctum. purpuram. coccum. bisinctum. byssum. pylos caprarum. pelles arietum rubricatas. vacinas. ligna setym. oleum ad luminaria concinnanda. ut consecretur ungendum. aromata suaviissimi. lapides onychinos. gemmas ad ornatum sup humerale. rationale. Quisq; enim est sapiens. veniat. faciat. qd dnus iubet. Tabernaculum scilicet. tectum eius. atq; operimentum. uncinos. et tabulata. cum vectib. paxillos. atq; funes. arcam. et vectes. propitiatorium. velum. quod antistat oppandunt. Mensam cum vectib. vasib. propositionis panib. Candelabrum ad luminaria sustentanda. vasa illius. lucernas. oleum ad luminis usum. Altare thymiamatis. vectes. oleum unctionis. thymiama. et aromatib. tentorium ad hostium tabernaculi. Altare holocausti. et vectibus eius. cum vectib. vasib. suis. labrum. basim eius. Cortinas atrii cum columpnis. et basibus earum. tentorium in fronte tabernaculi. funes. et picis funiculis suis. Vestimenta quoq; usui est. in ministerio sanctuarii. vestes aaron pontificis. ac filiorum eius. ut sacerdotio fungant.

Egressaq; omis multitudo filiorum israel de conspectu moysi. obtulerunt. sponte promptissima. atq; devota primitias dno. ad faciendum opus tabernacli testimonii. Quicqd ad cultum. et ad vestes eius necessarium erat. tum cum mulieribus prebuerunt armilas. et inaures. anulos. et omne ornamentum. omne vas aureum. in donario dni. separatum est. Siquis habet hyacinctum. purpuram. coccum. bisinctum. byssum. et pylos caprarum. pelles arietum rubricatas. et hyacinctinas. argentum. aes. metalla. obtulerunt dno. ligna quoq; setym. quantos usui. Set mulieres docte dederunt que neverunt. hyacinctum. purpuram. vermiculum. ac byssum. et pylos caprarum. sponte propria cuncta ministrantes. Principes vero

obtulerunt lapides onychinos. et gemmas. ad supponendum. et rationale. aromata. et oleum ad luminaria concinnanda. ad preparandum unguentum. et thymiama. et aromatum suavissimum compositum. Omis viri et mulieres. sive devota obtulerunt donaria. ut fierent opera que iusserat dnus. per manum moysi. et omis filii israel voluntarie dno dedicaverunt. Quoq; et moyses ad filios israel. Ecce vocavit dnus exnomine bezeleel filium hur. filii hur de tribu iuda. implevit eum spu dei. sapientia. et intelligentia. et scientia. omiq; doctrina ad excogitandum. et faciendum opus. in auro. et argento. et aere. et sculpendis lapidib. et ope carpentario. Quicqd fabre adinvenire potest. dedit in corde eius. Oliab quoq; filium achisamech de tribu dan. ambos erudit sapientia artifices operum. et pictores. et polimitarios. ac plumarios. de hyacincto. et purpura. et coccum. et bisinctum. et byssum. et omnia. ac nova quoq; reperiant. Fecerunt ergo bezeleel. et oliab. et omis vir sapiens. quib dedit dnus sapientiam. et intellectum. ut scirent fabre opari. que iussit sctuarii necessaria sunt. et que precepit dnus. Cuiq; vocasset eos moyses. et omem eruditionem. in cui dederat dnus sapientiam. et qui sponte sua obtulerunt se ad faciendum opus. vocaverunt universa donaria filii israel. Cum cum instaret opi corde. mane nova. populus offerebat dno. artifices venere. et compulsi. dixerunt moysi. plus offert populus q̃ necessarium est. iussu ergo moyses preconis voce canari. nec vir nec mulier quicq̃ ultra offerre. in ope sctuarii. Sicq; cessatum est. a munerib. offerendis. eo q̃ oblata sufficerent. et superabundarent. fecerunq; omis corde sapientes. ad perficiendum opus tabernaculi. Cortinas decem de bysso retorta. et hyacincto. et purpura. et coccum bisinctum. ope textorio. et arte polimita. Quarum una habebat in longitudine viginti octo cubitos. in latitudine. quatuor. Sed et alia ejusdem erat. omnis cortinae. Conjunxerunq; cortinas quinq; alteram alteri. et alias quinq; et fecerunt quasi coplam ut fieret. nulla hyacinctinas. in horam cortine unius. et eiusdem latere. et horam cortine alterius similiter. ut conjungerentur ansae. et mutuo ungerentur. Unde et quinquaginta fecerunt circulos aureos. quibus cortines ad invicem copulabantur. et fierent unum tabernaculum. Fecit ergo et saga undecim de pylis caprarum. ad operiendum tectum tabernaculi.

36

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ut cuiusdam sagum in longitudine habebat cubitos viginti. et latitudine cubitos quatuor. Omnis autem erant omnia saga. Quinque iunxit seorsum. sex alia separatim. fecitque ansas. l. in hora sagi unius. vl. thorum sagi altius. ut sibi invicem iungerentur. fibulas eneas. l. quibus necterentur tectum. unum pavimentum ex omnibus sagis fieret. fecit rursum tabernaculi de pellibus arietum rubricatis. aliumque desuper velamentum de pellibus hyacinthinis. fecit tabulas tabernaculi. de lignis sethim stantes. decem cubitorum erat longitudo tabulae unius. et unius ac semis cubitus latitudo vertebat. Binae mortisae erant per singulas tabulas. ut altera alteri iungeretur. Sic fecit omnibus tabulis tabernaculi. Equibus viginti ad plagam meridianam. erant contra austrum et quadraginta argenteis basibus. Duae bases sub una tabula ponebantur. et utraque anguloru parte. ubi incisura fuerat latentium manualis firmiori. ad plagam quoque tabernaculi. quae respicit ad aquilonem fecit viginti tabulas cum argenteis basibus. duas bases per singulas tabulas. Contra occidentem vero dest. ad eam partem tabernaculi quae mare respicit. fecit sex tabulas. duas alias per singulos angulos tabernaculi retro. Quae iunctae erant deorsum usque sursum. et in una compagine partis fiebant. Ita fecit ex utraque parte per angulos. ut octo essent simul tabulae. habentes bases argenteas sedecim. binas bases sub singulis tabulis. fecit vectes de lignis sethim. quinque ad continendas tabulas unius lateris tabernaculi. et quinque alios ad alterius latere tabulas continendas. Extra hos quinque alios vectes ad occidentalem plagam tabernaculi contra mare. fecit quinque vectes aureos. qui pertendebant tabulas ab angulo usque ad angulum pertinentes. Ipsas autem tabulas deauratas. et circulos eorum fecit aureos. per quos vectes mittendi possent. quos et ipsos laminis aureis egregie. fecit velum de hyacintho et purpura et vermiculo. ac bysso retorta. opere polymitario. variatum atque distinctum. et quatuor columnas de lignis sethim. quas cum capitibus de auro fusis basibus earum argenteis. fecit et velum ianuae tabernaculi. et hyacinctho. purpura. vermiculo. byssoque retorta. opere plumarii. et columnas quinque cum capitibus suis. quas operuit auro. bases quoque earum fudit eneas.

Fecit autem Beseleel arcam de lignis sethim habentem duos semis cubitos in longitudine et cubitum ac semis in latitudine. Altitudo quoque unius cubiti fuit. et intrinsecus et foris. Et fecit illi coronam auream per gyrum. conflans quatuor angulos eius. Duos annulos in latere uno. et duos in altero. Vectes quoque fecit de lignis sethim. quos vestivit auro. et quos misit in annulos qui erant in lateribus arcae. ad portandam eam. fecit propitiatorium. id est tabulam auro mundissimo duorum cubitorum et dimidii longitudine. et cubitum ac semis latitudine duorum. et cherubim. ex uno ductili fecit propitiatorium. cherubim unum in summitate unius partis. cherubim alterum in summitate partis alterius. duos cherubim in singulis summitatibus propitiatorii extendentes alas. et tegentes propitiatorium. seque mutuo respicientes. fecit. et mensam de lignis sethim. id est longitudine duorum cubitorum. et latitudine unius cubiti. et altitudine cubiti ac semis. Circumdedit eam auro mundissimo. et fecit illi labium aureum per gyrum. ipsique coronam interrasilem quatuor digitorum. et super eandem alteram coronam in gyro. fudit. et quatuor annulos aureos. quos posuit in quatuor angulis per singulos pedes mensae contra coronam. Et in eos vectes. ut possit mensa portari. Ipsos quoque vectes fecit de lignis sethim. et circumdedit eos auro. et ala ad diversos usus mensae. Acetabula. et fialas. et cyathos. et rimbula. ex auro purissimo. quibus offerebat. sive libamina. fecit et candelabrum ductile. de auro purissimo. de cuius vectes. calami. scyphi. sphaerae. ac lilia. prodebant. sex uterque latere vectes calami ex parte una. et tres ex altera. Tres scyphi in modum pyrorum singulos. sphaeraque simul et lilia. et tres scyphi instar nucis in calamo altero. sphaeraque simul et lilia. Eodem erat opus sex calamorum. qui prodebant de stipite. sed

delabri. Ipsos autem uecte ferebant quantum
scyphi innuat modum. Speruleque pingu
los. Ziziba. Et sperule sub duobus calamis
p locatria. quisimul sex fiunt calami p
cedentes de recto uno. Et sperule igitur
et calami ex ipso erant. universa ductili
a fabro purissimo. fecit. Ut cernat septe
cium emunctorium suum. ubi ea que
emuncta extinguat de auro mundissimo.
Talentum auri appendebat candelabri cu
ius usus suus. fecit. Rationem thymiama
tis de lignis setim. habens p quadratum si
gillos cubitos. Et in altitudine duos. Et cum
angulis procedebant cornua. Vestiuitque il
lud auro mundissimo. cum corniculis. Ac
parietibus. et coronis. fecitque ei coronam aure
olam per gyrum. duosque annulos aureos sub co
rona pro singulis lateribus ut mittantur in eos uec
tes. et possint altare portari. Ipsos autem uectes
fecit de lignis setim. et operuit laminis
aureis. Composuit oleum ad sacrificium
nitis unguentum. et thymiama de aromatibus
mundissimis. opere pigmentarii. Fecit
Rationem holocausti de lignis setim. quinque
cubitos per quadratum. et tria in altitudine
cum cornua de angulis procedebant. opu
tque illud erat laminis. cum uasis eius pu
rum. ex eis uasa diuersa. scilicet. forci
pes. fuscinulas. uncinos. et ignium receptacula. Cuncta quoque eius in modum re
tis fecit eneam. et subter eam materiam medio
anulum fusis. quattuor annulis. pro
indem extremis summitatibus. ad mittendos
uectes. ad portandum. quos ipsos fecit
de lignis setim. et operuit laminis eneis.
modiumque cuiusdam qui in altari latere
debebat. Ipsum autem altare fecit so
lidum. sed cauum. et tabulatum. tantum
modo. fecit. Labrum eneum cum basi su
a. de speculis mulierum. quae ex eis habebant
in ostium tabernaculi. et ante eum. ad
australem plagam. erant tentoria de bysso
retorta cubitorum centum. columpne en
ee. uigintiquattuor cum basibus suis. Capita colum
pnarum. et omnia opus celatum argenteum. et que
ad septentrionalem plagam tentoria columpne
totidem. et capita columpnarum eiusdem ma
nus. et opus ac mensuram. sed ea uero
plagam que occidentem respicit. fuerunt in
toria cubitorum quinquaginta. columpne
decem cum basibus suis eenee. et capita

columpnarum celatum argenteum. Porro
contra orientem quinquaginta cubitorum
parauit tentoria. equidem quindecim cu
bitos columpnas cum basibus suis tres. unum
tenebat tamen. et in parte alterum qui uniuersa
intrantem tabernaculum. quindecim eque cu
bitorum erant tentoria columpne tres. et totidem
sed rursum. Cuncta autem tentoria byssi
sui retorta texerunt. Bases columpnarum
fuerunt eenee. capita autem earum cum celatura
suus argentea. Sed et ipsas columpnas aureis
uestiuit argento. et uniuersa ei opere
plumario tentorium ex hyacintho pur
pura uermiculo ac bysso retorta. quae habe
bant uiginti cubitos in longitudine. ali
tudo uero quinque cubitorum erat. uarietate mi
sura. et cuncta autem habebant tentoria.
Columna porro autem in ingressu fuerat quin
que cum basibus eenis. capitaque earum celatura
argentea. Pauimentum quoque tabernaculi
autem et per gyrum fecit eenum. Hae sunt
instructura tabernaculi testimonii. quae
enumerata sunt iuxta praeceptum moysi
ministerium moysi. sed et per manus ithamari fi
lii aaron sacerdotis. qui ab eleazar filio
huius filii hur de tribu iuda. domino per moy
sen iubente completum erat. Iuncto sibi
ooliab filio achisamech de tribu dan.
qui et ipse artifex ingenio egregius fuit. et
polimitarius atque plumarius. ex hyacintho
purpura. uermiculo. et bysso. Omne au
tem quod oblatum est expensum fuerat. xxvii.
talentorum fuit. et septingentorum. xxx. siclorum. ad mensu
ram sanctuarii. argentum a eis qui transierant ad numerum c
talentorum fuit. mille septingentorum. septuagin
ta. siclorum. ad mensuram sanctuarii. oblatum a ab
his qui transierant ad numerum. a xx. annis supra de
sexcentis millibus. et quingentis. l. fue
runt. preterea centum talenta argenti.
equidem conflata sunt bases sanctuarii. et uelo
rum. ubi uelum pendet. Centum bases
de talentis centum. singulis talentis. p
bases singulas subparatum. De mille autem
septingentis. et septuaginta quinque fecit
capita columpnarum. quae et ipsa uestiuit.
erat quidem omnia sunt talenta sep
tuaginta duo milia. et quingenti supra mi
lle. ex quibus filios israel. in usum tabernaculi testimonii. et in cetera
cultura sua. Omnia quidem quae ad usum eius pertinent. et bases. nisi tantum macerium qui

ingressu eius et paxilli tabernaculi atq;
atrii p gyrum. ¶ De hyacincto uero ⁊ pur-
pura ⁊ uermiculo fecerunt uestes quib;
induerentur aaron qui ministraret in sancto sicut
precepit dns moysi. Fecit igit sup humerale
de auro hyacincto ⁊ purpura coccoq; bisuinc-
to ⁊ bysso retorto opere polimitario. Incidentq;
duo ueteres amicis. ex eisdem mitra infula ut pos-
sint teneri cum prior color sub regmine
diuisaq; ora sibi mutuo copulantur in
utroq; latere summitatis ⁊ balteum exeisde
coloribus sicut precepit dns moysi. Parantur
⁊ duos lapides onichinos. astrictos ⁊ in
clusos auro ⁊ sculptos arte gemmaria no
minibus filiorum israel. Posuitq; eos in materib;
sup humeralis in monumentum filiorum israel.
sicut p̃cepit dns moysi. Fecit ⁊ rationa-
le opere polimito. uariata opere sup humerale
ex auro. hyacincto. purpura. coccoq; bis
tincto. ex bysso retorta quadrangulum
duplex. sinuatum palmo. ⁊ posuit in eo gem
mas ordines quattuor. In primo uersu ie
erat sardius. topazius. smaragdus. In se-
cundo carbunculus. saphyrus. iaspis. In ter-
tio ligurius. achates. amethistus. In quar-
to chrysolitus. onichinus ⁊ beryllus. Cum
datis inclusi auro per ordines suos. ipsq; lapi-
des duodecim. sculpti erant nominibus fi-
liorum israel. singuli p̃ nomina singulorum. fece-
runt uncinos ⁊ catenulas sibi mutuo
cohaerentes. de auro purissimo. ⁊ duos un-
cinos totidemq; annulos aureos. Porro an-
nulos posuerunt in utroq; latere rationalis.
Equibus pendebant due catene aurea. quas in
seruebant uncinis. q̃ in sup humeralis
angulis eminebant. hec ante ⁊ retro ra-
tionalis conueniebant sibi. ut sup humerale et
rationale: mutuo necterent. stricta ad al-
theum. exanulis fortius copulata. quos
iungebat mitra hyacinctina. ne laxaretur
eorum ⁊ ab invicem moverent. sicut pre-
cepit dns moysi. Fecerunt quoq; tunicam
sup humeralis totam hyacinctinam. ca-
pitium in superiori parte contexta medium.
Oramq; p gyrum capitii ⁊ ne lederetur. decusis
auro. ad pedes mala punica. ex hyacincto.
purpura. uermiculo. ac bysso retorta. et
tintinnabula de auro mundissimo. quepo
suerunt inter mala granata. in extrema
parte tunice p gyrum. tintinnabulum aureum ⁊
malum punicum. tintinnabulum aureum ⁊ malum punicum

qbus orna

tuisse debent pontifex. quando ministerio fun
gebatur. sicut precepit dns moysi. Fecerunt
q; tunicam byssinam opere textili aaron ⁊ fili
is eius. ⁊ mitras cum corruptis suis ex bysso.
feminalia quoq; linea byssina. cingulum
uero de bysso retorta. hyacincto. purpura.
uermiculo. distinctum arte plumaria. s
sicut precepit dns moysi. fecerunt ⁊ la
minam sacre uenerationis de auro purissi
mo. scripseruntq; in ea opere gemmario san
ctum. ⁊ ligauerunt ea cum mitra hya
cinctina sicut precepit dns moysi. Perfec
tum est igitur omne opus tabernaculi et
tecti testimonii. Fecerunt q; filii israel omnia
que precepit dns moysi. Et obtulerunt
tabernaculum. tectum. ⁊ uniuersam supellec
tilem. annulos. tabulas. uectes. columpnas.
ac uasa. Operimentum de pellibus arietum rubric
atum. ⁊ aliud operimentum de pellibus hyacinc
tinis. uelum arcanum. uectes. propitiatorium. mu
sam cum uasis. apostolis. panibus. candela
brum. lucernas. ⁊ ut illa eius cum oleo al
tare aureum. ⁊ unguentum thymiama
ex aromatibus. ⁊ ostium tentorium introitus tuber
naculi. altare aeneum. retaculum. uectes.
⁊ uasa eius omnia. labrum cum basi sua. ve
stimenta atrii. columpnas cum basibus suis.
tentorium introitus atrii. funiculosq; illi.
et paxillos. uidelicet ex aliis defuit. que in
ministerii tabernaculi. ⁊ in tecti
usum fieri. Vestes quoq; quibus sacer
dotes utuntur in sanctuario. aaron scilicet ⁊ filii
eius obtulerunt filii israel sicut precepit
dns. Que postquam moyses cuncta uidit
expleta. benedixit eis. ¶ Locutusq; est
dns ad moysi dicens. Die ex quo primo die
prima mensis eriges tabernaculum testimonii.
et pones in eo arcam. Inmittesq; ante illam
uelum. ⁊ mensam pones sup eam. que
rite preceptum fuerit. Candelabrum stabit
cum luceernis suis. Altare aureum in quo ado
lebitur incensum coram arcam. testimo
nii. Ponesq; illud ante tabernaculum
testimonii. Et pones altare holocausti. Labrum
inter altare ⁊ tabernaculum qd̃ implebis aqua.
Circumdabisq; atrium tentorii ⁊ uestibulum
eius. ⁊ assumpto unctionis oleo. unges
tabernaculum cum uasis suis. ut sanctificet. Altare
holocausti. omnia uasa eius. labrum cum basibus
Omnia unctionis oleo consecrabis. ut sint
sancta sanctorum. Applicabisq; aaron ⁊ filios eius

LEVITICVS

Pellem hostie subtrahunt. circumciduntur ecclesiastici. unguentis amonuerunt. Coram in fri stragedum. eii distinguentes subtilis eum tum a maibraicq. cognamus.

ad fores tabernaculi testimonii. Hoc os aqua monet scil. ut hb. ut ministrent michi et munere eor. in sacerdotii. pficiat. sempiterni. Fecitq; moyses sicut ꝗ precepit dns. ⁊c

Igitur luse primo anni sedi. in prima die mensis. collocatus est tabnaclm. Erexitq; illud moyses. ⁊ posuit tabulas. ac bases. ⁊ uectes. statuitq; columpnas. ⁊ expandit tectum super tabnaclm. imposito desup operimento sicut dns imperauerat. Posuit testimonium in arcem. sitq; mensam in tabnaculo de sup. eiusq; instruxisset arcam intabnaclm. apposuit ante eam uelum. ut expleret dns iussionem. Posuit ⁊ mensam intabnaculo testimonii. ad plagam septentrionalem extra uelum. ordinans coram domino panibus. sicut precepit dns moysi. Posuit et candelabrum intabnaculo testimonii. ex regione mensae in parte australi. Locutusq; ordine luceruas. iuxta preceptum dns. Posuit ⁊ altare aureum subtecto testimonii. extra uelum. ⁊ adoleuit super eo incensum aromatum. sicut iusserat dns. Posuit ⁊ ianuam uelum tecti tabernacli. ⁊ altare holocausti. offerens in eo holocaustum. ⁊ sacrificia. ut dns imperauerat. Labrum quoq; stamnum intabnaclm testimonii. Et altare impleuit illud aqua. Lauerunt quoq; moyses. ⁊ aaron. ac filii eius manus suas. ac pedes. cum ingrederentur tectum federis. ⁊ accederent ad altare. sicut precepit dns. Erexit ⁊ atrium per gyrum tabnaculi. ⁊ altare. ⁊ dixit ianuam eius. Postquam cuncta perfecta sunt. operuit nubes tabernaclm testimonii. ⁊ gloria dni implenit illud. nec potuit moyses ingredi tectum federis. nube operente omnia. ⁊ maiestate dni coruscante. quia cuncta nubes operuerat. Si quando nubes tabernaclm deserebat. proficiscebantur filii israel per turmas suas. Si pendebat desup. manebant in eodem loco. Nubes quippe dni incumbebat tabernaculo. ⁊ ignis. nocte. in conspectu omnis domus israel per cunctas mansiones suas.

Vocauitq; autem moysen et locutus est ei dns de tabernaculo testimonii dicens. Loquere filiis israel. ⁊ dices ad eos. Homo qui obtulerit ex uobis hostiam domino de pecoribus. id est de bubus. ⁊ de ouibus. offerens uictimas. si holocaustum fuerit eius oblatio. ac de armento masculum immaculatum. offerat ad hostium tabernaculi testimonii. ad placandum sibi dominum. Ponetq; manus super capud hostie. acceptabilis erit. atq; in expiationem eius.

Immolabitq; uitulum coram domino. offerentq; filii aaron sacerdotes sanguinem eius. fundentes per circuitum. quod est ante hostium tabernaculi. Detractaq; pelle hostie. artus infrustra concidant. ⁊ subicient mattari ignem. structo ligno. ante composito. membra quoque cesa sunt de sup ordinantes. capud uidelicet. ⁊ cuncta quae adherent secum. intestinis ⁊ pedibus lotis aqua. adolebitq; ea sacerdos sup altare in holocaustum. ⁊ suauem odorem domino. Quod si de pecoribus oblatio eius de ouibus siue de capris. holocaustum. animum. absq; macula offerat. Immolabit quod ad latus aquilonis. quod respicit ad aquilonem coram domino. Sanguinem uero illius fundent sup altare filii aaron per circuitum. Diuidentq; membra capitis. ⁊ omnia quae adherent secum. ⁊ imponent sup ligna. quibus subiciendus est ignis. Intestina uero. ⁊ pedes. lauabunt aqua. ⁊ oblata omnia adolebit sacerdos sup altare. in holocaustum in odorem suauissimum domino. Si autem de auibus holocaustum oblatio fuerit domino. de turturibus. ⁊ pullis columbae. offerat ea sacerdos ad altare. ⁊ ut torqueat ad collum capitis eius. et rupto uulnere loco. decurrere faciet sanguinem. sup crepidinem altaris. Gesiculam uero gutturis. ⁊ plumas. proiciet iuxta altare. ad orientalem plagam. in loco quo cineres effundi solent. Confringetq; ascellas eius. ⁊ non secabit. nec ferro diuidet eam. ⁊ adolebit sup altare. ignis. ⁊ sup posito. holocaustum. et oblatio suauissimum odoris domino. Anima cum obtulerit oblationem sacrificii domino. similae erit eius oblatio. fundetq; sup eam oleum. ⁊ ponet thus. ac deferet ad filios aaron sacerdotes. Quorum unus tollet pugillum plenum similae. ⁊ olei. ac uotum thuris. ⁊ ponet me-

Quis ipsi sacerdotes ad offerendum. cui unanimiter domino cultum dedicauerunt. quia ipsa hostie pfrisuta. ossa sup ignem ponunt. cui unte nre operantur tuscis distinguentes immolant. Quod omnia locum incendunt. qui iferiori nre quo e de corp. egrei. adq; inordinis desideriis flamma in uitiis dissoluti ardent. ⁊ tis papte. ut pedes. unte laucrunt. pedes. ⁊ ita tangentur. secundi testimonii gestant. ꝗ plinq; ut ex desiderio in structa succendunt. ita uero dnicorum fuit ad apparendum nre mercedis. si unbrosus. ⁊ qui habuit terrenis aliqd agnis pnformata. ⁊ nulla. ⁊ que in subgrum illucita incendere tollam. aliq; cogitationis mundi tegere in pnitet. qd aliud q. intestina hostie sterco pertinent. fruit debent oblata laudantur qui nunquam necessitatis. ut cum uidat cogitationes eorum. sterco diligit. quasi in accepitur sacrificium supremo mundo. ⁊ qd mens. t. de tuo pro certamine. t. d. ouis. ⁊ pistuc. memoria patris laudat. ⁊ tanto suauius inspiratur. sui spiritualis ardent. ꝗ to cui offerre cupit nichil terrenis est nichil subiacet in arca siue oratorii imperat.

Gray Scale

memoriale super altare in odorem suavissimum domino. Quod autem reliquum fuerit de sacrificio, erit aaron et filiorum eius, sanctum sanctorum de oblationibus domini. Cum autem obtuleris sacrificium coctum in clibano de simila, panes scilicet absque fermento conspersos oleo, et lagana azima oleo lita. Si oblatio tua fuerit de sartagine simile conspersae oleo et absque fermento, divides eam minutatim et fundes supra oleum. Sin autem de craticula sacrificium, eque simila oleo conspergetur, quam offerens domino tradet manibus sacerdotis. Qui cum obtulerit eam, tollet memoriale de sacrificio, et adolebit super altare in odorem suavitatis domino. Quicquid autem reliquum est, erit aaron et filiorum eius, sanctum sanctorum de oblationibus domini. Omnis oblatio que offertur domino absque fermento fiet, nec quicquam fermenti ac mellis adolebitur in sacrificio domini. Primitias tantum eorum offeretis et munera, super altare vero non ponentur in odorem suavitatis. Quicquid obtuleris sacrificii, sale condies, nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo. In omni oblatione offeres sal. Si autem obtuleris munus primarum frugum tuarum domino de spicis adhuc virentibus, torrebis eas igni, et confringes in morem farris, et sic offeres primitias tuas domino, fundens supra oleum, et thus imponens, quia oblatio domini est. De qua adolebit sacerdos in memoriam muneris partem farris fracti et olei, ac totum thus.

III

Quod si hostia pacificorum fuerit eius oblatio, et de bubus voluerit offerre masculum sive feminam, inmaculata offeret coram domino. Ponetque manum super caput victime sue, que immolabitur in introitu tabernaculi testimonii, fundentque filii aaron sacerdotes sanguinem per circuitum altaris. Et offerent de hostia pacificorum in oblationem domino adipem qui operit vitalia, et quicquid pinguedinis intrinsecus est, duos renes cum adipe quo teguntur ilia, et reticulum iecoris cum renunculis. Adolebitque ea super altare in holocaustum, lignis igne supposito, in oblationem suavissimi odoris domino. Si vero de ovibus fuerit eius oblatio et pacificorum hostia, sive masculum sive feminam obtulerit, inmaculata erunt. Si agnum obtulerit coram domino, ponat manum super caput victime sue, que immolabitur in vestibulo tabernaculi testimonii. Fundentque filii aaron sanguinem eius per circuitum altaris. Et offerent de pacificorum hostia sacrificium domino: adipem et caudam totam cum renibus, et pinguedinem que operit ventrem atque universa vitalia, et utrumque renunculum cum adipe qui est iuxta ilia, reticulumque iecoris cum renunculis. Et adolebit ea sacerdos super altare in pabulum ignis et oblationis domini. Si capra fuerit eius oblatio, et obtulerit eam domino, ponet manum suam super caput eius, immolabitque eam in introitu tabernaculi testimonii. Fundentque filii aaron sanguinem eius per circuitum altaris, tollentque ex ea in pastum ignis dominici adipem qui operit ventrem et qui tegit universa vitalia, duos renunculos cum reticulo quod est super eos iuxta ilia, et arvinam iecoris cum renunculis. Adolebitque ea sacerdos super altare in alimoniam ignis et suavissimi odoris. ~~Adipes quibus pect' adoluerunt et pinnule iecoris offerent super altari.~~ Omnis adeps domini erit iure perpetuo in generationibus et cunctis habitaculis vestris, nec adipem nec sanguinem omnino comedetis.

IIII

Locutusque est dominus ad moysen dicens: Loquere filiis israel: Anima que peccaverit per ignorantiam, et de universis mandatis domini que precepit ut non fierent quippiam fecerit, si sacerdos qui unctus est peccaverit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum inmaculatum domino, et adducet illum ad ostium tabernaculi testimonii coram domino, ponetque manum super caput eius, et immolabit eum domino. Hauriet quoque de sanguine vituli, inferens illud in tabernaculum testimonii. Cumque intinxerit digitum in sanguine, asperget eum septies coram domino contra velum sanctuarii. Ponetque de eodem sanguine super cornua altaris thimiamatis gratissimi domino, quod est in tabernaculo testimonii. Omnem autem reliquum sanguinem fundet in basim altaris holocausti in introitu tabernaculi. Et adipem vituli auferet pro peccato, tam eum qui vitalia operit, quam omnia que intrinsecus sunt, duos renunculos et reticulum quod est super eos iuxta ilia, et adipem iecoris cum renunculis, sicut aufertur de vitulo hostie pacificorum

T. e. xvii. xxvi. Gr. eh.

TIGV

eradolebit ea super altare holocausti. Pelle
autem et omnis carnis cum capite, pedibus et in
testinis et fimo. reliquo corpore extra castra
in locum mundum ubi cineres ef
fundi solent. sicut ordinatum est super lignorum
struem, quae in loco effusorum cinerum ere
mabuntur. Quod si omnis turba filii israhel ignoran
tiam principum fecerit. quae contra mandatum
domini et. postea intellexerint peccatum
suum. offerent iuuenem pro peccato. adducentque eum
ad hostium tabernaculi. ponent seniores populi
manus super caput eius coram domino. Immolabi
tque iuuenem in conspectu domini. miserere hac
de quae tunc est de sanguine eius intro
ducto testimonii. et cum digito aspergent se
pties contra uelum. ponentque de eodem sanguine in
cornua altaris. quae sunt coram domino in tabernaculo
testimonii. Reliquum autem sanguinis fun
det iuxta basim altaris holocausti. Omnem
quae est in hostia tabernaculi testimonii. Omnem
quae eius adipem tollet. adolebitque super altare.
Sic facient de hoc iuuenco quomodo fecerunt
pro uitulo. et rogabunt pro eis sacerdotes. propitiabitque eis
dominus. Ipse autem iuuenco efferetur extra castra
atque comburetur. sicut prius dictum est iuuenci
quia peccatum est iniquitatis. Si peccauerit
princeps. fecerit unum ex omnibus quae iniqua
sunt. quae domino lege prohibet. et postea intelle
xerit peccatum suum. offeret hostiam domino. Iuuenco
de armentis sine macula. Ponetque manus
suas super caput eius. et immolauerit eum in
loco ubi solet mactari holocaustum coram
domino. quia pro peccato est. tinguet sacerdos digitum
in sanguine hostiae. pro peccato. tangetque cornua
altaris holocausti. reliquum fundent ad
basim eius. adipem uero adolebit super eo sicut
iniquitatis pacifica fieri solent. rogabitque
pro eo pro peccato eius. ac dimittet ei. Quod si peccauerit
anima per ignorantiam deque
facerit quicquid eorum quae domino lege prohibentur
atque delinquerit. cognouerit peccatum suum. of
feret capram sine macula. ponetque manus super
caput hostiae quae pro peccato est. et immolabit eam
in loco holocausti. Tollet sacerdos de sanguine
hostiae digito suo. tangetque cornua altaris
holocausti. reliquum fundent ad basim eius. Omnem
autem adipem auferet sicut auferri
solet de uitulis pacificis. adolebitque super
altare in odorem suauissimum domino. rogabitque pro
eo. dimittetque ei. Si autem de pecoribus. ob
tulerit hostiam pro peccato. ouem scilicet sine
macula. ponet manus super caput eius.
et immolabit eam loco ubi solent holocausta
cedi hostiae. sumetque sacerdos de san
guine eius digito suo. tangetque cornua
altaris holocausti. reliquum fundent ad
basim eius. Omnem quae auferetur adipem.
sicut fieri solet adipes uictimarum pacificarum. et
incendet sacerdos super altare in incensum domini. rogabitque pro eo. et dimittet ei. Si peccauerit anima
quae nocet nemini. restisque fuerit
quod aut ipse uidet. aut conscius est. si
quis testis fuerit: portabit iniquitatem suam.
Anima quae tetigerit aliquid immundum. siue
quod occisum a bestia est. aut ipse mor
tuum. uel quidlibet aliud reptile. oblitaque fue
rit immunditiae suae. reatu tenebitur. Et
si tetigerit quicquid de immunditia hominis. siue
omnem impuritatem qua polluti solent. obli
tique cognouerit postea. sub uinculo de
bito. Anima quae iurauerit. pronuntiauerit la
bris suis. aut uel male quid facere. uel be
ne. id ipsum iuramento. sermone firmauerit. obliti
que postea intellexerit de
licti sui. agetque penitentiam pro peccato.
offeret agnam de gregibus. siue capram.
Orabitque pro eo sacerdos. pro peccato eius. Si
autem non potuerit offerre pecus. offerent do
mino turtures. uel duos pullos columbae. domino.
unum pro peccato. alterum in holocaustum. Tradent
que eos sacerdoti. qui primum offerens pro
peccato. retorquebit caput eius ad pennulas. ita ut collo haereat. nec penitus ab
rumpat. aspergetque de sanguine eius parietem
altaris. Quinque autem reliquum fluetur sacer
dos distillare ad fundamentum eius. quia
pro peccato est. Alterum uero adolebit in holocaustum
secundum ritum fieri solet. rogabitque pro eo sacerdos
pro peccato eius. et dimittet ei. Quod si non inuenerit
manus eius offerre duos turtures. uel
duos pullos columbae. offerret pro peccato sui
le partem epha decimam. non mittet in ea
oleum. nec thus super aliquid imponet. quia pro
peccato est. mittetque eam sacerdoti. qui ple
num ex eo pugillum tollet. et incendet
super altare in monumentum eius. qui obla
tus est. rogetque pro eo. et expiabitur. Reliquam
uero partem ipse habebit in munere.
Locutus est dominus ad moysen dicens. Anima
si fuerit in contumaciam. et peccauerit.
in his quae domino sunt sortilegia peccauerit. et

T. e. vii. xv. xvi. xxii. xv.
T. e. xxx.
T. e. xviii.

Gr. eh.

Gr. exxiii.

Gr. exxiii.

Gr. e. i.

Gr. e. i.

Gr. e. i. iii.

Gr. e. i. iii.

Offeret pro delicto suo arietem immaculatum de gregibus, qui cum potest duobus siclis aut pondus siclarum argenti, quod mutuit de templi restituet, et quintam partem ponet super eam, dabitque sacerdoti. Qui rogabit pro offerente arietem, et dimittetur ei. Anima si peccaverit per ignorantiam, secerit que unum ex his quæ divina lege prohibentur, et peccatum recognoverit, iniquitatem suam offeret arietem immaculatum de gregibus sacerdoti iuxta mensuram extimationis que peccati. Et orabit pro eo quod nesciens fecerit, et dimittetur ei, qui peccatum delinquit in domino.

Locutus que est dominus ad moysen dicens. Anima que peccaverit, et contempto domino negaverit depositum proximo suo, quod fidei ei creditum fuerit, vel aliquid extorserit, aut calumniam fecerit, sive ei potestatem invenerit, et falsum fecerit, mutuum fecerit, quod libet aliud ex iuribus facere solent homines, et in quibus peccare solent homines, commutata delicti, reddet omnia que per fraudem ablata sunt, obtulerit, insuper quintam insuper partem domino, cui damnum intulerat. Pro peccato autem suo offeret arietem immaculatum de grege, et dabit eum sacerdoti iuxta estimationem mensuramque delicti, quo rogabit pro eo coram domino, et dimittetur illi pro singulis quæ faciendo peccaverit.

Locutus est dominus ad moysen dicens. Præcipe aaron et filiis eius, hæc est lex holocausti. Carnibus mactatis tota nocte usque mane. Ignis eo dem altaris erit. Vestietque sacerdos linea et femoralibus lineis, tollet que cineres quos ignis exusserit, et ponens iuxta altare, spoliabit prioribus vestimentis, in durisque alius efferet eos extra castra, in loco mundissimo, usque ad fauillam consumi faciet. Ignis autem altaris semper ardebit. Quem nutriet sacerdos subiecta ligna mane, mane singulos dies, in posito holocausto, desuper adolebit adipes pacificorum. Ignis semper iste perpetuus, qui nunquam deficiet in altari. Hæc est lex sacrificii, albamentorum, que offerent filii aaron coram domino, coram altari. Tollet que sacerdos pugillum simile que conspersa est oleo, et totum thus, quod super simila positum est, adolebitque illud in altari, in monumentum odoris suauissimi, domino. Reliquam autem partem simile comedet aaron cum filiis suis absque fermento, et comedet in loco sanctuarii, in atrio tabernaculi. Ideo autem non fermentabitur, quia pars eius in domino offertur incensum, sanctum sanctorum est, sicut pro peccato atque delicto. Maiores tamen filii aaron comedent illud, legitimum sempiternum est in generationibus vestris, de sacrificiis domini. Omnis qui tetigerit illa sanctificabitur.

Et locutus est dominus ad moysen dicens. Hæc est oblatio aaron et filiorum eius, quam offerre debent domino, in die unctionis sue: decimam partem ephi offerent simile in sacrificio sempiternum, medium eius mane, et medium uespere, que in sartagine oleo confricabitur. Offeretque eam calidam, modo suauissimum domino. Sacerdos qui pro eius successerit, tota holocausta cremabunt, nec ullum omnino sacrificium sacerdotum igne consumetur, nec quisquam comedet exeo.

Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere ad aaron et filios eius. Ista est lex hostie pro peccato in loco ubi offertur holocaustum, immolabitur coram domino, sanctum sanctorum est. Sacerdos qui offert, comedet eam in loco sancto, in atrio tabernaculi. Quicquid tetigerit carnes eius, sanctificabitur. Si de sanguine eius uestis fuerit aspersa, lauabitur in loco sancto, vas autem fictile in quo coctæ confringetur. Quod si vas eneum fuerit, defricabitur, et lauabitur aqua. Omnis mas cuius degenere sacerdotali vescetur carnibus eius, quia sanctum sanctorum est. Hostia enim que offertur pro peccato, cuius sanguis fertur in tabernaculum testimonii ad expiandum in sanctuario, non comedetur, set comburetur igni.

Hæc quoque est lex hostie pro delicto, sanctum sanctorum est. Ubi enim immolabitur holocaustum, mactabitur et victima pro delicto, sanguis eius per gyrum fundetur altaris. Offerent ex ea caudam et adipem qui operit uentrem, duos renunculos, et pinguedinem que iuxta ea est, renculumque recoris cum renunculis, et adolebit ea sacerdos super altare incensum domino pro delicto. Omnis mas cuius de sacerdotali gente in loco sancto vescetur his carnibus, quia sanctum sanctorum est. Sicut pro peccato offertur hostia, ita et pro delicto, unusque hostie lex una erit. Ad sacerdotem qui eam obtulerit, pertinebit. Sacerdos qui offert holocaustum, cuiuscumque fuerit pellem eius, et omne sacrificium simile quod coquitur in clibano. Et quic

quod ingratitudo . uel insania gine preparatur . eius erit sacerdotis a quo offeretur . sine oleo conspersa . siue arida fuerit . eiusdem filiis aaron equa mensura p singulos diuidetur . hec est lex hostie pacifice que offertur dño . sup gratiarum actione fuerit oblata . offerent panes ablaqueatos conspersos oleo . et lagana azima uncta oleo . coctumq; similam . et collibida oleo admixtione conspersas . panes quoq; fermentatos cum hostia gratiarum . que immolat pacifice . ex quib unus primitias offerentur dño eius erit sacerdotis . qui fundet hostie sanguinem . cuius carnes eadem comedentur die . nec remanebit ex eis quicq; usq; mane . Si uoto uel sponte quisq; obtulerit hostiam . eadem similiter edentur die . Set et sup reliquum remanserit . uesci licitum est . quicq; autem tertiu inuenient dies . igni absumitur . Si quis de carnib uictime pacifice die tertio comederit . irrita fiet oblatio . nec prodesse offerenti . Quin potius quecunq; alia tali sedulitate contaminauerit . piacularis reatus erit . Cuique aliquid tetigerit immundum . non comedetur . sed comburetur igni . Qui fuerit mundus uescetur ex eis . Alia polluta que edentur detrimib hostie pacifice . que oblata est dño . peribit de populis suis . Et que tetigerit immunditia humani uel uniuersi . siue omnis rei q polluere potest . et comederit de hiis cibis carnib . interibit de populis suis . Locutusq; est dñs ad moysen dicens . Loquere filiis israel . adipem bouis . et ouis . et capre non comedetis . adipem cadaueris . morticini . et eius animalis q abestia captum est . habebitis in usus uarios . Si quis adipem qui offerri debet uiuentium dño comederit . peribit de populo suo . Sanguinem quoq; omnis alitilis . siue iumenti . siue pecoris . tam de aliis q de aliis . Omnis anima que ederit sanguinem . peribit de populis suis . Locutus est dñs ad moysen dicens . loquere filiis israel dicens . Qui offert uictimam pacifice dño offerat simil . et sacrificium . libamina eius tenebit manib . adipem hostie . et pectusculum . Quia ambo obla . tra dño consecrauerit . tradet sacerdoti . qui adolebit adipem sup altare . Pectusculum autem erit aaron . et filiorum eius . Armus quoq; dexter . de pacifice hostiis cedet in primitias sacerdotis . qui obtulerit sanguinem . et adipem filiorum aaron . ipse habebit . et armum dexterum in portionem suam . Pectusculum enim elevationis . armum sepationis mihi a filiis israel de hostiis eorum pacificis . et dedi aaron sacerdoti . ac filiis eius lege perpetua . a filiis israel . Hec est unctio aaron . et filiorum eius in centum omni dñi . die qua obtulit eos moysen . ut sacerdotio fungerentur . quam precepit dari eis dñs . a filiis israel . religione perpetua in generationib suis . Ista est lex holocausti . et sacrificii . pro peccato . et pro delicto . et pro consecratione . et pacifice victimis . quas constituit dñs moysi . in monte syna . qui mandauit filiis israel . ut offerent oblationes suas dño . in deserto syna . Locutusq; est dñs ad moysen dicens . Tolle aaron cum filiis suis uestes eorum . et unctionis oleum . uitulum pro peccatis . et duos arietes . canistrum cum azimis . et congregabis omnem cetum . ad ostium tabernaculi . Fecit moyses ut dñs imperauerat . Congregataq; omni turba ante fores tabernaculi . Ait ad eos . Iste est sermo quem iussit dñs fieri . Statimq; obtulit aaron . et filios eius . Cumq; laui sset eos . uestiuit pontificem . subucula linea . accingens eum balteo . et induens tunica hyacinthina . et desuper humerale imposuit . Quod astringens cingulo . aptauit rationali . in quo erat doctrina . et ueritas . Si dari quoq; texit capito . super eam cidaris . frontem posuit lamina aurea consecrata . in sacrificatione . sicut precepit ei dñs . Tulit et unctionis oleum . quo unxit tabernaculum . cum omni supellectili sua . Cumq; sanctificasset aspersisset altare septies . et sanctificasset altare . et omnia uasa eius . ac lauacrum cum basi sua sanctificauit . et effudit super caput aaron . unxitq; eum . et sanctificauit . filios quoq; eius . et oblatos uestiuit tunicis . et cingens balteo . imposuitq; mitras . ut mandauerat dñs . obtulit et uitulum pro peccato . Cumq; sup caput eius posuisset aaron . et filii eius manus suas . immolauit eum . hauriens sanguinem . et tincto digito . tetigit cornua altaris per gyrum . Quo expiato . et sanctificato fuerit ceteri sanguinem ad fundamenta eius . Adipem autem qui erat super uitalia . et reticulum iecoris . duos q reniculos . cum arimulis suis . adolebit super altare in holocaustum . cum pelle cum uitulo . et stercore . et extra castra . sicut pe-

D. e. a. m. d. Q. t. e. p. m. m. T. e. xiii.

T. e. lxxxi.

T. e. xxxv. ut te.

T. e. xi. xxxiii. T. e. lxxi.

T. e. lxxv.

T. e. xxx. lxxv. Gr. lxxii.

E. e. ii.

8

Gr. xv. cvii.

Gr. x.

Sp. q. fordinando fac. dñe regnet ipse sua. T. nu. lxi. adeum. i. v.

Gr. cvii. cx. cx.

Gr. cx.

Gr. cxxii. T. e. xxiii. cxxxvii.

Gr. cx. p. xliii.

Gr. cx. cxi. Gr. cvii.

S. e. ii.

perat dñs. Obtulit quoque arietem in holocaus
tum. sup cuius caput cum imposuisset
aaron filii eius manus suas. immolatum est
fuditq; sanguinem eius. paratis circu
itum. ipsiq; arietem in frustra conci
dens. caput eius. partesq; adipem adolevit
igni. Lotis prius intestinis. pedibus
quoq; simul arietem incendit sup altare.
eo quod esset holocaustum suaue odoris
dño. sicut preceperat ei. Obtulit quoque sedem
in consecrationem sacerdotii. posuerunt q;
sup eius illius. aaron filii eius manus
suas. Quibus cum immolasset moyses suasq;
de sanguine. tetigit extremum auriculae
dextre aaron. pollicemq; manus et dextre.
similiter pedis. obtulitq; ad filios aaron. et
cum de sanguine arietis immolati. tetigisset extremum auriculae. sinistre
pollicem manus. ac pedis dextri. reliquum fu
dit sup altare circumq;. Adipem uero cum
dorso omentoq; pinguedinem. que operit in
testina. reniculosq; renes. duos renes cum
adipib; suis. tradidit uero separauit. to
llens autem decumbrum a cinnoy quod erat
coram dño. prius ablatis fermento. et oblatum
conspersum oleo. lagunaq; posita sup ado
pes. tradidit decensu tradens simul omnia a
aaron filiis eius. Quibus postq; leuauerunt
ea coram dño. rursus suscepta de manibus e
orum. adoleuit sup altare holocausto. eo
quod consecrationis esset oblatio. in odorem
suauitatis sacrificii dño. Fuitq; pectus
eius. eleuans illud coram dño de arietem
consecrationis in parte sua. sicut preceperat ei
dñs. Assumensq; unguentum. et sanguinem
qui erat sup altare. aspersit sup a
aron. uestimenta eius. et sup filios eius. ac
uestes eorum. Cumq; sanctificasset eos. uestimen
tis suis. precepit eis dicens. Coquite carnes a
ante foores tabernaculi. ibique manducate eas.
Panes quoq; consecrationis edite. quos posui
sunt in camisto. sicut preceperat michi dñs
dicens. aaron filii eius comedent eos.
Cumque autem reliquum fuerit de carne. pa
nibus ignis absumet. Be hostia quoq; tab
naculi non exibitis septem diebus. usque ad
eum quo complebitur tempus consecrationis
uestre. Septem enim diebus fiunt consecratio. sicut
ante iam factum est. ut rituli sacrifi
cii completentur. Die ac nocte manebitis
in tabernaculo. obseruantes custodias
dñi. ne moriamini. sic enim michi pre
ceptum est. Fecerunt q; aaron et filii eius
cuncta. que locutus est dñs per manum moysi.

Factum autem die octauo uocauit moyses
aaron ac filios eius. ac maiores natu israel.
dixitq; ad aaron. Tolle de armento uitulum
pro peccato. arietem in holocaustum. utrumq;
maculatos. offer illos coram dño. et ad fi
lios israel loquere. Tollite hircum pro peccato.
uitulum atq; agnum annicolas. sine ma
cula in holocaustum. bouem arietem in pa
cificis. et immolate eos coram dño. in sacri
ficio singulorum. similam oleo conspersam offerte
eos. Hodie enim dñs apparebit uobis. Tulerunt
ergo cuncta que iusserat moyses.
ad hostium tabernaculi. ubi cum omnis stetisset
multitudo ait moyses. Iste est sermo quem
precepit dñs. facite. et apparebit uobis gloria
eius. Dixitq; ad aaron. Accede ad al
tare. et immola pro peccato tuo. offer holocaus
tum. et deprecare pro te. et pro domo. Cumq; mac
tauerit hostiam populi. oratque sicut pre
cepit dñs. Stetitque aaron accedens ad
altare. et immolauit uitulum pro peccato suo.
cuius sanguinem obtulerunt ei filii sui.
in quo tingens digitum. tetigit cornua al
taris. et fudit residuum ad basim eius. Adipem
q; et renunculos. ac reticulum iecoris. que
sunt pro peccato adoleuit sup altare. sicut
preceperat dñs moysi. Carnes uero et pelles
eius extra castra. combussit igni. Immo
lauit et holocausti uictimam. Obtulerunt
q; ei filii sui sanguinem eius. quem fudit
per altaris circuitum. Ipsum et uestem in
frustra concisa. cum capite et membris sin
gulis obtulerunt. que omnia sup altare
cremauit igni. Lotis prius aqua intes
tinis et pedibus. pro peccato populi offerens. mac
tauit hircum. Expiatoq; altari. fecit ho
locaustum. Addens libamina iuxta ritum
ceremoniarum. que parari offerunt. adoleuit et sup
altare. absq; ceremoniis holocausti ma
tutini. Immolauit bouem atq; arietem
hostias pacificis populi. Obtulerunt q; ei filii
sui sanguinem. quem fudit sup altare per
circuitum. Adipem autem bouis. et uuam a
rietis. et renunculos. et reticulum iecoris. posuerunt sup pectora eorum
cumq; cremati essent in altari adipes.
pectora eorum. et armos dextros separauit
aaron. eleuans coram dño sicut pre

TI
CV
S

perat moyses. Et pertendens manum ad
populum benedixit eis. Sicq; completis hos
tiis pecco. holocaustis pacificis descendit.
Ingressi aut moyses & aaron tabernaculum
testimonii. & cum exissent egressi. benedixerunt
populo. Apparuitq; gloria domini omni multitudini
dicit. Exeuntes igitur egressi sunt adhuc deuoratis
hostiis holocaustis. & adipes qui erant super
altare. Quod cum uidissent turbe laudauerunt
dominum. ruerunt in facies suas.

LO

Arripiensq; nadab & abiu filii aaron
thuribulis suis. posuerunt ignem & incen
sum desuper. obtulerunt coram domino ignem
alienum alienum. quod eis preceptum non
erat. Egressusq; ignis adhuc deuorauit eos.
mortui sunt coram domino. Dixitq; moy
ses ad aaron. hoc est quod locutus est dominus. sci
ficabor in his qui appropinquant mihi.
et in conspectu omnis populi glorificabor. Ad
audiens tacuit aaron. Vocauit autem moy
ses misahel. & elsaphan filios oziel pa
tris aaron. ait ad eos. Ite. tollite fratres
uestros de conspectu sanctuarii. & asportate
extra castra. Confestimque pergentes tule
runt eos. sicut iacebant uestibus suis in
medio. & eiecerunt foras. ut sibi fuerant im
peratum. Locutus est moyses ad aaron &
eleazar. atq; ithamar filios eius. Capi
ta uestra nolite nudare. uestimenta uestra
nolite scindere. ne forte moriamini. &
super omnem certi eorum uir ira. fra
tres uestri domus israel plangant incen
dium. quod dominus suscitauit. Vos autem
si egrediemini fores tabernaculi. animas
pietis. Oleum quippe sancti unctionis
est super uos. qui fecerunt omnia. ut ex
pressum moysi. Dixitque iterum dominus
ad aaron. Vinum & omne quod inebriari
potest. non bibetis. tu & filii tui. quando
intratis tabernaculum testimonii. ne moria
mini. quia preceptum est sempiternum in generi
bus uestris. Et ut habeatis scientiam
discernendi inter sanctum & pollu
tum & mundum. Docebitisq; filios israel
omnia legitima mea que locutus est dominus
ad eos per manum moysi. Locutusq; est
moyses ad aaron. & eleazar. atq; ithamar filios eius. qui residui erant. Tol
lite sacrificium quod remansit de obla
tione domini. & comedite illud absq; fermento
iuxta altare. quia sanctum sanctorum est. Cuncta

dite omnia que scripsi uobis dominus.
Comedetis autem in loco sancto. quia debitum est
tibi & filiis tuis de oblationibus domini. sicut
preceptum est mihi. Pectusculum quoq;
quod oblatum est. & armum qui separatus est
edetis. in loco mundissimo. tu & filii tui
ac filie tue. mecum. Tibi enim ac liberis
tuis repositum sunt de hostiis salutaribus
filiorum israel. eo quod armum & pectusculum
qui ceremonie iactari. eleuauerunt co
ram domino. & permanent apud te & filios tu
os lege perpetua. sicut precepit dominus.
Inter hec hircum qui oblatus fuerat pro
peccato. cum quereret moyses. crematum
reperit. Iratusq; contra eleazar. & ithamar filios aaron. qui remanserant. ait.
Cur non comedistis hostiam pro peccato in
loco sancto quia sanctum est. & data uobis. ut
poneretis iniquitatem multitudinis. & rogetis
pro eis in conspectu domini. Presertim cum de
sanguine eius non sit illatum intra
sanctum. comedere eam debueratis iuxta mandatum
sicut preceptum est mihi. At aaron. Obla
ta est hodie uictima pro peccato. & holocaustum
coram domino. Cui cum accidit quod
uidetis. quomodo potui comedere eam.
aut placere domino in sacrificiis uestris. Cum audisset moyses. recep
tam satisfactionem. Locutus est dominus ad moy
sen & aaron dicens. Dicite filiis israel. Cuius
uidetis omnia que scripsi uobis dominus.
Hec sunt animalia que comedere debe
tis. de cunctis animantibus terre. Omne
quod habet diuisam unguam & ruminat inter animalia. comedetis. Quicquid
autem ruminat quidem & habet ungu
lam. sed non diuidit eam sicut camelus. & cetera non comedetis illud. ruminat
tantum. & non habet ungulam. reputabitur immundum. Ruminat & habet ungulam & diuidit eam. & camelus
ruminat & non habet ungulam & diuidit eam. & lepus
ruminat & non habet ungulam & diuidit. & sus
qui cum ungulam diuidat. non ruminat. hos carnibus nolite uesci. nec
cadauera contingere quia immunda sunt
uobis. Hec sunt que gignuntur in
aquis. cuncta quorum est. Omne quod habet pin
nulas. & squamas. tam in mari. quam in flu
minibus. & stagnis comedetis. Quicquid
autem pinnulas & squamas non habet. id
est quod in aquis moueri & uiuere

Gen. ix.
Deut. ii.

Lue. xii.
Gen. xxxiii.
Iud. xxi.
Ri. iii. xlvi.
Pet. i. v. iii. xxi
Gen. xxxiii.
Tob. xiii.
Deu. i. lviii.
I. e. xxvi.
E. e. v.

Nu. iii.
Ex. iii. i.
Ex. xxv.
Ex. lxv.

I. e. lxvi.
Ri. v. vii.
E. e. v. p.

Ex. ix.
Ex. lxxiii.
Luc. i. xvii.
Deu. xxii.

Ex. lxxii. xc.

Gen. xvii.
Pe. x.

Gen. x.

II

Deu. lxiii.

Deu. lxiii.
Deu. v. p.
Gen. xxv.

Gen. xxii.

Gen. e. iii. vii.

Deu. lxiii.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ab hominabile uobis et exe erandum
erit. carnes eorum non comedetis. et mor
cma uitabitis. Cuncta quæ non habent
pennulas et squamas in aquis. pollu
ta erunt. Hæc sunt quæ de auibus comede
re non debetis. et immunda sunt uobis. Aq
lam et gryphem et ossifragum. et milium. ac mil
uum iuxta genus suum. et omne cor
ui genus in similitudinem suam. struti
onem. noctuam. et larum. et accipitrem iuxta
genus suum. Bubonem. et mergulum. et ibin.
cinnum. et nycticoracem. et porphyrionem. et
ercodionem. et cicadrion. iuxta genus suum.
Upupam quoque et uespertilionem. Omne
de uolucribus quod gradiens super quatuor
pedes. abhominabile erit uobis. Quicquid autem
ambulat quidem super quatuor pedes.
sed habet longiora retro cruria. per quæ sa
lit super terram. comedere debetis.
ut est bruchus in genere suo. et attacus
atque opionia et locusta. singu
la iuxta genus suum. Quicquid autem
ex uolucribus quatuor tantum habet pe
des. execrabile erit uobis. et quicuncque
morticina eorum tetigerit. polluet
et erit immundus usque ad uespam. Et si
necesse fuerit. ut portet quippiam horum
mortuum. lauabit uestimenta sua. et immun
dus erit usque ad solis occasum. Omne
animal quod habet ungulas. sed
non diuidit eas. nec ruminat. immun
dum erit. et quisquis tetigerit illud con
taminabitur. Quod autem ambulat super
manus. ex cunctis animantibus quæ incedunt
quadrupedia. immundum erit. Cum
tetigerit morticina eorum. polluet usque
ad uespam. Et qui portauerit horum
sed modo cadauera. lauabit uestimenta
sua. et immundus erit usque ad uespam. Ex
omnibus hæc immunda sint uobis. Hæc quo
que polluta reputabuntur. de bis quæ
mouentur in terra. Mustella. et mus.
et crocodilus. singula iuxta genus suum.
Mygale. et chamæleon. et stel
io. et lacerta. et talpa. omnia hæc immun
da sunt. Cum tetigerit morticina eorum
immundus erit usque ad uespam. Et super
quod ceciderit quicquid de morticinis
eorum polluetur. tam ligneum. et
uestimentum. quam pellis. et cilicium.
Et omnino quicquid fuerit opus. tingentur aqua.
et polluti erunt usque ad uespam. et sic
postea mundabuntur. Vas autem fictile.
in quo horum quicquid intercident. polluet
et idcirco frangendum est. Omnis cibus quem
comedetis. si fuerit super eum aqua. mun
dus erit. et liquentes quidem bibet. Quicumque tetigerit
in illis. et quodcumque ceciderit super illud
immundum erit. sicut ipsum sic et pedes. destruentur
quia immundi erunt. Fontes uero. et cis
ternæ. et omnis aquarum congregatio im
munda erit. Cum morticinum eorum tetige
rit. polluetur. si ceciderit super semen
pfuturum. postea mortuum quod tactum fue
rit non polluent eam. Cum autem quispiam
aqua seminis perfuderit. et postea morticinum
tactum fuerit illud polluetur. Si mortuum
fuerit animal quod licet uobis comede
re. qui cadauer eius tetigerit. immun
dus erit usque ad uespam. Et qui comede
rit ex eo quippiam siue portauerit. lauabit
uestimenta sua. et immundus erit usque ad
uespam. Omne quod reptat super terram.
abhominabile erit uobis. nec assumetur in
cybum. Quicquid super abdomen et quidquid
gradiens. aut multos habet pedes. siue phy
mum trahens. non comedetis. quia abho
minabile est. Nolite contaminare a
nimas uestras. nec tangatis quicquam eorum
ne immundi sitis. Ego enim sum dominus de
uestis. sed estote mihi sanctus. Ego enim sum dominus sanctus
et posui animas uestras in monumentis reptilium. quod mo
uetur in terra. Ego enim sum dominus qui eduxi
uos de terra egypti. ut essem uobis in deum.
sed eritis sanctus. quia ego sanctus sum. Ista est lex animan
tium. ac uolucrum. omnis anima
lis quæ mouetur in aquis. et reptat in terra. Et
discernatis nouerit inter immundum et mundum.
et scietis quid comedere. et quid respuere de
betis. Locutus est dominus ad Moysen dicens.
Loquere filiis israel. et dicet ad eos. Mulier
si susceperit semen. peperit masculum. im
munda erit septem diebus. iuxta dies sepa
rationis menstruæ. et die octauo circumci
detur infantulus. Ipsa uero triginta
tribus diebus manebit in sanguine pur
gationis suæ. Omne sanctum non tanget
nec ingredietur sanctuarium. donec imple
antur dies purgationis eius. Cum autem
fœminam peperit. immunda erit duabus
ebdomadibus. iuxta ritum fluxus menstrui
et sexaginta sex diebus manebit in sang

Gen. c. m.
Leu. xxcii.
Gen. vi. xx.
p. xiii. Cum pacem
Deu. xiv. Gen. xxi.
Adeb. xvi. xxii.
Adeb. viii.
Adeb. xv.
Adeo. i. xxiii.
Adeb. ii. v.
Gen. xiii.
P. lxxii.
Ps. xi
Ps. xxi.
Adeo. ii. xx.

p. xxix.
p. vi.

Iad. i.
S. e. iii. vii.
T. e. lxv.

S. e. vii.
T. e. lxx.
T. e. xxxiii.
Ps. i. ii.

Gen. v. vi.
Adeo. i. xxiii.

17

T. e. xv.
T. e. xxiii.
Gen. xxiii.
T. e. lxxi.

gume purificationis sue. Cumq; expleti fu-
erint dies purgationis eius i filio. siue filia.
deferet agnum anni ei[us] in holocaustum. & pullum co-
lumbe. sive turture pro peccato. ad hostium tabernacu-
li testimonii. & tradet sacerdoti. qui offeret illa co-
ram domino. & rogabit pro ea. sic mundabit a pro-
fluvio sanguinis sui. Ista est lex parturientis
masculum ac feminam. q; si non invenerit
manus eius. nec poterit offere agnum. sum-
dus turtures. vel duos pullos columbe. unum
in holocaustum. alterum pro peccato. orabitq;
pro ea. sic mundabitur. Locutus dominus
ad moysen. aaron dicens. homo in cuius car-
ne. cute. ortus fuerit diversus color. siue p-
pustula aut qui lucens quippiam. in de plaga
lepre. adducet ad aaron sacerdotem. vel ad
unum ex filiis eius. Qui cum viderit le-
pram in cute. & pilos in album mutatos colo-
rem. ipsamq; speciem lepre humiliorem cute.
carnis reliqua plaga lepre est. & adabi-
tum eius separabit. Si in autem lucens cu-
tis fuerit in cute. nec humilior carne reli-
qua. & pilus coloris pristini. recludet eum sacer-
dos. septem diebus. considerabit die septimo.
Et si quidem lepra ultra non creverit. nec tam
sicut in cute. priores finitos. rursum includet
eum septem diebus alius. & die septimo contem-
plabitur. Si obscurior fuerit lepra. non cre-
verit in cute. mundabit eum quia scabies est.
Lavabitq; homo vestimenta sua. & mundus erit.
Quod si postquam a sacerdote visus est. redditus
est mundiae. iterum lepra creverit. adducet
ad eum. & mundum condemnabit. Plaga le-
pre si fuerit in homine. adducet ad sacerdotem. & vi-
debit eum. Cumq; color albus in cute fuerit.
et capillorum mutaverit aspectum. ipsa quoq; ca-
to viva apparuerit. lepra veterissima iudi-
cabit. atq; inhabitantem. contaminabit ma-
nus eum sacerdos. non recludet. quia psphata
immundita est. Si in autem effloruerit discol-
ens lepra in cute. & operuerit omnem carnem a
capite usque ad pedes. quoquo sub aspectum
oculorum cadit. considerabit eum sacerdos.
& videri lepra mundissima iudicabit. coqui
omnis in candorem versa est. ideo homo
mundus erit. Quando vero caro viventis
in eo apparuerit. tunc sacerdotis iudicio pol-
luetur. & inter immundos reputabitur. Caro
enim viva si lepra aspergatur. immunda est.
quod si rursum versa fuerit in albedinem. to-
tum hominem operuerit. considerabit eum sa-
cerdos. & mundum esse decernet. Caro
etenim si in qua ulcus natum est. & sanatum
in loco ulceris cicatrix apparuerit. alba.
siue subrufa. adducet homo ad sacerdo-
tem. qui cum viderit locum lepre. homi-
nem carne reliqua. & pilos versos in can-
dorem. contaminabit eum. plaga enim le-
pre orta est in ulcere. Quod si pilus est colo-
ris pristini. & cicatrix subobscura. nec cla-
ra. est humilior. recludet eum septem diebus.
Aliquidem creverit. adiudicabit eum lepre.
Sin autem steterit in loco suo ulceris cicatrix.
homo mundus erit. Caro enim quia igni
ens fuerit. & sanata alibi sive rufam. ha-
buerit cicatricem. considerabit eam sacer-
dos. & ecce si ulcera in albedinem. locus eius relic-
cute humilior. contaminabit eum quia pla-
ga lepre in cicatrice orta est. quod si pilo-
rum color in eo fuerit immutatus. nec humi-
lior plaga carne reliqua. & ipsa lepre species
est fuerit subobscura. recludet eum sepem
diebus. & die septimo contemplabitur. Si creve-
rit in cute lepra. contaminabit eum. Sin
autem in loco suo steterit. in cutis clara.
plaga combustionis est. & ideo mundi
bitur. quia cicatrix est combustione. Si vi-
ro mulier mentum capite. vel barba germi-
naverit lepra. indebit ea sacerdos. & ali-
quem humilior fuerit locus carne reliq.
& capillus flavus. solitoq; subtilior. contra
munabit eos quia lepra capitis. ac barbe est.
Si in autem viderit locum maculae equalem in
cute carnis. & capillum nigrum. recludet eum
septem diebus. & die septimo inspiciet. Si
non creverit macula. & capillus sui coloris
est. & locus plagae carnis reliquae equalis.
radetur homo absque loco maculae. & inclu-
detur septem diebus alius. si die septimo visa
fuerit. stetisse plaga in loco suo. nec humi-
lior carne reliqua. mundabit eum. lotisq;
vestibus mundus erit. Si in autem post emis-
sionem rursus creverit macula in cute. si
queret amplius utrum capillus in flavum
colorem sit commutatus. quia apte in mu-
mundus est. Porro si steterit macula. & capil-
li nigri fuerint. noverit hominem esse sanatum.
et confidenter eum pronuntiet mundum.
Cuius sive mulier in capite. candor apa-
ruerit. invenietur eos sacerdos. si de splendent
sub obscuro albedine in cute. sciet non
esse lepram. sed maculam coloris carnis. et

Ad eo. i. xxviii

Ad eo. i. xxviii

Ad eo. viii. xvi.

Ad eo. i. xxviii

hominem mundum. Vir decimus capite
capilli fluunt. calvus mundus erit. Si
a fronte ceciderit capilli decimus erit.
mundus est. Si autem incolumio sive mutatio
uariatione albus ut rufus. color fuerit re
cutus. hoc sacerdos iudicet. condemnabit
eum. Aut duobus plagis que ortus est incol
umio. Quicumq; ergo maculatus fue
rit lepra. separabit ad arbitrium sacerdotis.
habebit uestimenta dissuta. caput nudum.
os uelate contectum. omnium ait. ac solitu
dinem. sedebit. omnis tam q; lepra sit se
mundum solus habitabit extra castra.
Pellis linea. sive linea. que lepra habu
erit. instrumine aq; subtegmine. aut
certe pellis. uel quoqd expelle confec
tum est. si albaue rufa macula fue
rit infecta. lepra reputabit. Ostendet
ur; sacerdoti. qui considerabit uel indic
septe dies. Que septimo rursus aspici
ens. si ceuisse deprehenderit lepra. p se ue
ranserit pollutum iudicabit uestimentum.
Et omne. in quo fuerit uitiatum. Quod
comburet flamma. Quod si ceuisse uide
rit. non ceuisse. sacerdos. lauabit id in
quo lepra est. recludet; illud septem dies
alius. Et cum uiderit faciem quod pusti
uam. nec reuersam. nec ceuisse
p lepra. immundum iudicabit. Vestimen
tum. eo q; infusa sit. aut sup facie uestimen
ti. uel p totum lepra. Si autem obsun
ta fuerit locus lepre. postq; uestimentum
abstulerit eum. rasolido diuidet. Quod
si ultra apparuerit in hac loca que pu
ra macula erant. lepra uolatilis. ue
nagadebet igne combu. sicut sive
rit. lauabit ea quepura sint. sed. et
munda erunt. Istae lex lepre uestimen
ti lanei. sive linei stamine. aq; subtegmine.
omnis; supelle cuius pellis
modo munda debeat uel contamin.

Locutusq; dominus ad moysen dicens.
hic erit ritus leprosi quo mundandus se
adducet ad sacerdotem. q egressus ecclesiam
cum inuenerit lepra esse mundatam. sacer
dos eiq; purificanti. ut offerat pro se duos
passeres mundos. quibus uesci licitum est.
et lignum cedrinum. uermiculumq; ysso
pum. unum ex passeribus immolari iube
bit. in uase fictili super aqua uiuentes.
Aut aut mundum cum ligno cedrino. et
cocco. et ysopo tinguet in sanguine passe
ris immolati. quo asperget illum qui mundandus
est septies. ut sane purgetur. et mundet pas
serem unum. ut magnum auolet. Ipse;q;
lauetur homo uestimenta sua. radet omnes pilos
corporis. et lauabit aqua purificatus; in
gredietur castra. ita dum taxat. ut ma
neat extra tabernaculum suum septem dies.
et die septimo radat capillos capitis. barbam
q; et supercilia ac totius corporis pilos. et lotis
rursum uestimentis. et corpore die octauo assumet
duos agnos. immaculatos. et ouem anniculam
absq; macula. et tres decimas similae in sa
crificium. et olei sextarium. Cumq; sacerdos purificauerit ho
minem stituerit eum. et hec omnia coram
domino in ostio tabernaculi testimonii. tollet
agnum. et offeret eum pro delicto. oleiq; sextari
um. et obtulerit ante dominum omnibus. immolabit
agnum. ubi immolari solet hostia pro peccato.
et holocausto. in loco sancto. sicut enim pro peccato.
ita pro delicto ad sacerdotem pertinet hostia.
sancta sanctorum est. Assumensq; sacerdos de san
guine hostie quem immolatum est pro delicto. pon
et super extremum auriculae dexteri aurium. qui
mundatur. et super pollicem manus ac pedis dexteri.
et super sanguinem qui fusus est pro delicto. et super
caput eius. aspergetque eo eiusdem olei. et
et sacrificium pro peccato. et tunc immolabit ho
locaustum. et ponet illud in altari. cum libamentis suis. et ita
mundabitur. Quod
si pauper est. et non potest manus eius inuenire
que dicta sunt. sumet agnum pro delicto. ad ob
lationem. auferet pro sacerdote. decimam; par
tem similae conspersae olei. in sacrificium. et
olei sextarium. duos; turtures. siue duos
pullos columbae. Quorum sit unus. pro peccato. al
ter in holocaustum. offeretq; eos die octa
uo purificationis suae. sacerdoti. ad hostium
tabernaculi testimonii coram domino. Qui
suscipiens agnum pro delicto. et sextarium olei.
leuabit simul immolatque agno. de
sanguine eius ponet super extremum auri
culae dexteri illius. qui mundatur. super po
lliciem manus eius ac pedis dexteri. olei ue

Quia illos quos immundos ex ipsa pro[illegible] cognebat in corpore. propter immundicie q deformis erat
ex egritudine. diuinitatem ingenue agnoscentes abmundatos se esse. se dicit. sed tamen debemus instruere stultos et ignorantes legem iustitiae posse. et nestimatu non desecuit. sed locum in eo mutauit. uestimenta eccle. ita fideles.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

TIC SE

partem uinet manum suam sinistram. in
quo tingens digitum dexterae manus aspger
septies contra dnm. Tangens extremum de
xtere auricule illius. qui mundatur. pollicis
manus ac pedis dextri. uel loco singulis q.
effusus est poenitento. Reliquam autem parte
olei quae est in sinistra manu. mittet super ca
pitis eius. ut placet deo dnm. Et turturem
siue pullum columbae. offeret unum poenite
nto. ad rem uinum uel holocaustum. cum ubertatis
sinis. haec est sacrificium leprosi qui habere non
potest omnia in emundatione sua. Locutus
que est dns ad moysen. et aaron dicens. Cum
ingressi fueritis terram chanaan. quam ego
dabo uobis in possessione. si fuerit plaga lepre
in medio. ibit cuius est domus. nuntiabit
sacerdoti. dicet. ut plaga lepre uidetur mi
chi in domo mea. ille praecipiet. ut efferant
omnia uasa de domo. priusquam ingredi ad
eam. ne uideat ea. ne omnia
fiant quae in domo sunt. intrabit
postea ut consideret domus leprosa. Et
uidebit inparietibus illius quasi uaricellas.
pallidae. siue rubore decolores. humiliores
superficie reliqua. egredietur hostium do
mus. et statim claudet eam. septem diebus. Re
uersusque die septimo considerabit eam. si
uiuerit crescere lepra. iubebit eruli la
pides. in quibus lepra est. et proiicient eos extra
ciuitatem. in locum immundum. Domum autem
ipsam radi intrinsecus per circuitum. aspar
gent puluerem ualde. extra urbem in lo
cum mundum. lapidesque alios tegent. pro ea
blanfuerunt. et uetus limum domum.
Si autem postquam eruti sunt lapides. et pulu
eris ablatus. rursus intra ingressus sacerdos
uidebit reuersam lepram. parietes aspersos
maculis. lepra est. reuersa est. et immun
da domus. quia statim destruetur. lapides eius
ac ligna. atque uniuersum puluerem pri
cient extra oppidum. in locum immundum. Qui
intrauerit domum. qua clausa est. immundus
erit usque ad uespere. Et qui dormierit in
ea. et qui comederit quippiam. lauabit ues
timenta sua. Quod si intrauerit. sacerdos
uidebit lepram. si creuisse in domo. post
quam deuastata est. purificabit eam. reddi
ta sanitate. Et in purificatione eius sumet
duos passeres. lignumque cedrinum. et uermi
culum. atque hysopum. et immolato uno pas
sere in uase fictili super aquas uiuas. tol
let lignum cedrinum. et hysopum. et uermi
culum. et passerem uiuum. et intinguet omnia in san
guine passeris immolati. atque in aquis
uiuentibus. et asperget domum septies. Pu
rificabitque eam tam in sanguine passeris.
quam in aquis uiuentibus. et in passere uiuo. et lignoque cedrino. et hysopo atque uermi
culo. Cumque dimiserit passerem aduo
lare in agrum liberum. et orabit pro domo. et
uere mundabitur. Haec est lex omnis lepre. et
pediculi. et lepre uestium. et domus. et ca
tarrhi. et rumpentium papularum. et uiri
dis maculis. et uiuant. et speciem colorum
mutent. ut possit fieri. quo tempore
mundum quod uel immundum sit. Lau
tus que est dns ad moysen. et aaron dicens.
Loquimini filiis israel. dicite eis. Vir
qui patitur fluxum seminis. et tangit
immundus erit. et nunc uinculum
huic uitio subiacere. cum omnia
singula adhaserit. et uiuus. adque
concreuerit fedus humor. omne stra
tum in quo dormierit. immundum e
rit. et ubicumque sederit. Si quis hoc
munus tetigerit lectulum eius. lauabit
uestimenta sua. et ipse lotus aqua usque
ad uespere. Si sederit
ille sederit. et ipse lauabit uestimenta
sua. et lotus aqua. in mundo erit usque
ad uespere. Qui tetigerit eum
lauabit uestimenta sua. et ipse lotus aqua.
in mundo erit usque ad uespere. Si sedu
lam hominem modo ejecerit. superfluum
qui mundus est. lauabit uestimenta sua.
et ipse lotus aqua in mundo erit usque
ad uespere. Sagma sup quo sederit.
in mundum erit. et quicquid subtus fuerit.
qui fluxum seminis patitur. pollutum e
rit usque ad uespere. Qui portauerit
hoc aliquid. lauabit uestimenta sua.
et ipse lotus aqua in mundus erit usque
ad uespere. Quem qui tetigerit eum
qui habet. non lotus aqua manibus.
lauabit uestimenta sua. et lotus aqua
in mundo erit usque ad uespere. Vas fic
tile quod tetigerit. confringetur. ua
sa autem lignea. lauabitur aqua.
Si sanatus fuerit qui habuit fluxum
seminis. passionem. numerabit sep
tem dies. post emundationem suam.
et lotis uestibus. ac toto corpore aqua

uuerub. erit mundus. Die autem octa
uo sumet duos turtures aut duos pul
los columbe. et venient in ostium tabe
naculi testimonii. dabitq;
eos sacerdoti qui faciet unum pro peccato. et alt
rum in holocaustum. Rogabitq; pro eo
ram domino. ut emundet eum a fluxu seminis
sui. Vir de quo egredietur semen coitus. lauabit
aqua corpus suum. et immundus
erit usq; ad uespertinum. Vestem. et pellem quam
habuerit. lauabit aqua. et immunda erit
usq; ad uespertinum. Mulier cum qua coierit
lauabit aqua. et immunda erit usq; ad
uespertinum. Mulier que tredecim menses
patitur fluxum sanguinis. septem diebus
separabitur. Omnis qui tetigerit eam in
mundus erit usq; ad uespertinum. Et in quo
cumque fuerit. uel sederit diebus separationis
sue. polluetur. Qui tetigerit lectum
eius. lauabit uestimenta sua. et ipse lotus
aqua. polluetur usq; ad uespertinum. Et
aqua. immunda erit usq; ad uespertinum. Omne
ual super quod illa sederit. quicquid at
tigerit. lauabit uestimenta sua. et lotus
aqua. polluetur usq; ad uespertinum. Si
coierit cum ea. uir tempore sanguinis
menstrualis. immundus erit septem diebus.
omnis stratum in quo dormierit. polluetur. Mulier que patitur multis diebus
fluxum sanguinis. non tempore mestru
ali. uel que post mestruum sanguinem
fluere non cessat. quia domino huic subiacet
passioni. immunda erit. sicut in mes
truo. Omne stratum in quo dormierit et
omne in quo sederit. polluetur. Quicum
que tetigerit eam. lauabit uestimenta sua.
et ipse lotus aqua. immundus erit usq; ad
uespertinum. Si steterit sanguis. et fluere cessauerit. numerabit septem dies purgationis sue. et tunc die octauo offeret. pro se sa
cerdoti. duos turtures. uel duos pullos
columbe. ad ostium tabernaculi testimo
nii. qui unum faciet pro peccato. alterum
holocaustum. Rogabitq; pro eo coram domino.
et fluxu immunditie eius. Docebitis
ergo filios israel. ut caueant immundi
tiam. ne moriantur in sordibus suis. cum polluerint tabernaculum meum. quod est in medio
sui. Hec est lex eius qui patitur fluxum seminis.
Et qui polluitur coitu. et mestruus et qui
separatur. uel que iugi fluit sanguine.
et honestus qui dormierit cum ea.

Locutus est dominus ad moysen. post mortem duorum
filiorum aaron. quando offerentes ignem alienum in conspectu domini.
et precepit ei dicens. loquere ad aaron fratrem tuum. ne omni tempore in
gredatur sanctuarium quod est intra uelum
coram propitiatorio. quo tegitur arca. ne mo
riatur. quia in nube apparebo super ora
culum. nisi hec ante fecerit. uitulum offerat
pro peccato. arietem in holocaustum. Tunica
linea uestietur. femoribus lineis. uere
cunda cingetur. accinge[tur] zona linea. co
ronam lineam imponet capiti. hec enim
uestimenta sunt sancta. quibus cum lo
tus fuerit induetur. Suscipietq; a tota
uersa multitudine filiorum israel. duos hircos
pro peccato. unum arietem in holocaustum. Cum
obtulerit uitulum. et orauerit pro se. et do
mo sua. duos hircos stare faciat coram domino.
in ostio tabernaculi testimonii. mittens super
utrumque sortem. unam domino. et alterum ca
pro emissario. Cumque sors exierit domino. offe
ret illum pro peccato. Cumque ante incipit emis
sarium. stabuerit eum uiuum coram domino. ut
det super eo. et mittat illum in solitudi
nem. his rite celebratis offeret uitulum et
rogabit pro se. et domo sua immolabitque eum.
assumptoque turibulo quod de prunis alta
ris impleuerit. haurientes manu compositum
aromatum aromatum. intra uelum intrabit
in sancta. et ponet super ignem ante dominum.
nebulam coni. ut operiat oraculum quod est super testimonium. et non moriatur. et sic ingredietur sanctuarium digito
septies contra dominum. contra propitiatorium.
ad orientem. Cumque mactauerit hircum
pro peccato populi. inferet sanguinem eius in
uelum. sicut precepit ei. de sanguine iu
uenis. ut aspergat ex regione oraculum. et pro
sanctuario ab immundiciis filiorum israel. et a
prauaricationibus eorum cunctis peccatis. sic
hunc ritum faciet tabernaculo testimo
nii. quod fixum est inter eos. in medio sordium
habitationis eorum. Nullus hominum sit in
tabernaculo. quando pontifex ingredietur ut
sanctuarium. ut roget pro se. et pro domo sua. et pro
universo cetu filiorum israel. donec egrediatur.
Cum autem exierit ad altare. quod est coram domino
et orauerit pro se. et domo sua. et sumpserit sanguinem uitulini. et hircini. et fundet super cornua eius per gyrum. aspergens digito
septies. et expiet et sanificet altare ab immun

Gen. c. xxii. xii.
Ad. c. xxviii.
Ex. c. xii. v. p.
Lev. c. xv.
Ex. c. xxi. xi.
Lev. c. xxii. xv. g.
Ex. xix. xiii.
Mat. x. m.
Ex. xxxiii.
Ex. c. i. m.
Ex. c. iii. xx.
Lev. c. xxxviii.
Lev. c. xvi.
Ex. c. xxx.
Num. xxiii.
Ad. vii. xxxiii.

TI
QV

dicit filio suo dicit. Postquam emundauerit
sacerdotum et tabernaculum et altare tunc offe-
rat hircum uiuentem. et posita utraque ma-
nu super caput eius confitebitur omnes iniqui-
tates filiorum israel. uniuersa delicta. atque pec-
cata eorum. quae inspecans capiti eius. et imponet
illum pro hostia patibulum uiuentem. Cum-
que portauerit hircus omnes iniquitates eorum in
terram solitariam. et dimittet hircum in deserto. et ueniet ad aaron in tabernaculum tes-
timonii. et depositis uestibus quibus prius fu-
erat indutus. cum intraret sancta sanctorum
relictis ibi lauabit carnem suam in loco san-
ctuarii. et resumptis uestimentis suis. Et postquam
egressus obtulerit holocaustum suum
ac plebis. orabit tam pro se quam pro populo.
et adipem qui oblatus est pro peccatis. adole-
bit super altare. ille uero qui dimiserit ca-
prum emissarium lauabit uestimenta sua
et corpus aqua. et sic ingredietur castra.
Vitulum autem et hircum qui pro peccatis
immolati. et quorum sanguis in
latus est in sanctuario expiatio complere-
tur. asportabunt extra castra. et combu-
rent igni. tam pelles quam carnes eorum
et fimum. et qui cum combusserit ea la-
uabit uestimenta sua. et carnem aqua. et sic
ingredietur in castra. erit hoc uobis le-
gitimum sempiternum. Mense septi-
mo. decima die mensis. affligetis animas
uestras. nullumque facietis opus. siue indi-
gena. siue aduena. qui peregrinatur inter
nos. In hac die expiatio erit uobis. atque
mundabitur ab omnibus peccatis uestris coram
domino mundabimini. sabbatum est. requi-
es uobis. et affligetis animas uestras. religio
sempiterna. Expiabit autem sacerdos quem
unctum fuerit. et cuius manus consecrabitur ut
sacerdotio fungatur pro patre suo. induetque
se stola linea. et uestibus sanctis. et expiabit sanctu-
arium. et tabernaculum testimonii. atque altare.
Sacerdotes quoque et uniuersum populum.
erit que hoc uobis legitimum usque in sempiternum ut expiet pro filiis
israel pro cunctis peccatis semel in anno. Fecit que sicut
praecepit dominus moysi. et locutus est dominus ad mo-
ysen dicens. Loquere aaron et filiis
eius. et omnem filium israel. et dices ad eos.
Iste est sermo quem mandauit dominus di-
cens. Homo quilibet de domo israel si occi-
derit bouem. aut ouem. siue capram in castris
uel extra castra. et non obtulerit ad
hostium tabernaculi obtationem domino.
sanguinis reus erit. quasi sanguinem fuderit. sic peribit de medio populi sui. Idcirco offe-
rre debent sacerdotibus filii israel hostias quas immolant in agro. ut sacrificent domino ante hostium tabernacu-
li testimonii. et immolent eas pacificas hostias domino.
fundetque sacerdos sanguinem super altare domini ad hostium tabernaculi testimonii. et adolebit adipem in odorem
suauitatis domino. neque ultra immolabit hostias
suas dominis cuiusquam generis in sempiternum
erit illis. et posteris eorum. et ad ipsos dices.
Homo quilibet de domo
israel. et de aduenis qui peregrinantur apud uos. qui obtulerit holo-
caustum. siue uictimam. et ad hostium tabernaculi testimonii non adduxe-
rit eam. ut offeratur domino. interibit de
populo suo. Homo quilibet de domo
israel. et de aduenis qui peregrinantur inter eos.
si comederit sanguinem. obfirmato faciem
meam contra animam illius. et disperdam eum
de populo suo. quia anima carnis in san-
guine est. et ego dedi illum uobis. ut super
altare meum expiet animas uestras. et
sanguis pro anima piaculo fit. Idcirco dixi
filiis israel. Omnis anima ex uobis non co-
medet sanguinem. nec ex aduenis qui pe-
regrinantur inter uos. Homo qui cumque de filiis
israel. et de aduenis qui peregrinantur apud
uos. siue natione atque ancipio ceperit feras
uel auem quibus uescitur est. fundat
sanguinem eius. et operiat illum terra. Anima
enim omnis carnis in sanguine est. unde
dixi filiis israel. Sanguinem uniuersae carnis
ne comedetis. quia anima carnis in sanguine
est. et quicumque comederit illum interibit.
Anima quae comederit morticinum. uel cap-
tum a bestia. tam de indigenis quam de adue-
nis. lauabit uestimenta sua. et semetipsum
aqua. et contaminatus erit usque ad uespe-
rum. et hoc ordine mundus fiet. Quod si non
lauerit uestimenta sua. uel corpus. portabit
iniquitatem suam. Locutus quoque est dominus
ad moysen dicens. Loquere filiis israel. et
dices ad eos. Ego dominus deus uester. in terra ca-
naan. ad quam ego introduco uos. non agetis. nec imitabimini eorum
ritus. facietis iudicia mea. et praecepta
mea seruabitis. ambulabitis in eis. ego
dominus deus uester. Custodite legem meam atque

Ps. i. xxii.
S. e. i. p. xii.
Deut. xiii.
Deut. xlviii.
Io. viii. m.
p. l.
Ezech. xv.
S. e. i. p.
Gen. x
S. e. iii. p. xviii.
18
Deut. xxii.
Ex. xlviii.
Deut. xxii.

uicina. que facient hominem inmundum ego
dñs. Omis hō ad proximā sanguinis sui nō
accedet. ut reuelet pudicitiam eius. ego dñs. Pudicitiam
dñi patris tui. et pudicitiam matris tue non reuelabis. Pudicitiam
uxoris patris tui non discoopies. Pudicitiam
uxoris patris tui non discoopies. Pudicitiam
dñi fratris tui. quia est. Turpitudinem
dñi filie filii tui. uel neptis. quia filia tua
reuelabis. quia turpitudo tua est. Turpitudinem
dñi filie uxoris patris tui. quia peperit
patri tuo. soror tua est. non reuelabis.
Turpitudinem sororis patris tui non reuelabis.
quia caro patris tui. Turpitudinem
dñi sororis matris tue. non reuelabis. ad
quod caro sit matris tue. Turpitudinem dñi fratris
patris tui non reuelabis. nec accedes ad
uxorem eius quem ibi affinitate coniungit.
Turpitudinem nuruis tue non reuelabis.
quia uxor filii tui est. nec discoopies igno
minia eius. Uxorem fratris tui. nullus ac
cipiet. Turpitudinem uxoris fratris tui non
reuelabis. quia turpitudo fratris tui est.
Turpitudinem uxoris tue. filie eius. ñ
reuelabis. filiam filii eius. filiam filie illius.
non sumes. ut reuelet ignominiam eius. quia
caro illius sunt. ratus coitus incestus est.
Soroci uxoris tue impedimentum illius non
accipies. nec reuelabis turpitudinem eius.
adhuc illa uiuente. Ad mulierem quam pa
titur menstrua si accedes. nec reuelabis
feditatem eius. Cum uxore proximi tui si
cubabis. nec semen ex commixtione ma
culabis. De semine tuo non dabis ut con
secretur moloch. nec pollues nomen
dei tui. Ego dñs. Cum masculo ñ
commisceberis coitu feminino. quia ab
hominatio est. Cū omni pecore ñ coibis.
nec maculaberis cum eo. Mulier non suc
cubet iumento. nec misceberis ei quia scelus
est. nec polluamini in omnibus his quib
contaminate sunt uniuerse gentes. quas
ego eiciam ante conspectum uestrum. quib
polluta est terra. cumque ego scelera inhabita
bo. ut euomat habitatores eius. Custo
dite legitima mea. atque iudicia mea
non facietis ex omnibus abomina
tionibus istis. tam indigena. quia col
ionus. qui peregrinatur apud uos. Omis
enim erecentur in eis istis. fecerunt
accolae terre. qui fuerunt ante uos
et polluerunt eam. Cauete ergo ne
uos similiter euomat. cum parium fe
cerit sicut euomuit gentes que fuer
ante uos. Omis anima que fecerit
de abominationibus his quipiam. per
bit de medio populi sui. Custodite mā
data mea. nolite facere quae fecerunt
hi qui fuerunt ante uos. Et ne polluamini
in eis. ego dñs deus uester.

Loquere filiis israel. et dicis ad eos. Sanctus estote. quia ego sanctus sum
dñs deus uester. Unusquisque patrem
suum timeat. Sabbata mea
custodite. ego dñs deus uester. Nolite con
uertere ad idola. nec deos conflatiles fa
ciatis uobis. ego dñs deus uester. Si sacrifi
cauerit hostiam pacificorum dño. ut
sit placabilis. eo die quo fuerit sacrifi
catus. comedetis eam. et die altero. Que
quid autem residuum fuerit usque in tertium
diem igni comburetis. Si quis post bi
duum comederit ex ea. profanum erit.
nimpietatis reus portabit iniquitatem
suam. quia sanctum dñi pollutus. et peribit
anima illa. de medio populi sui. Cum
messueris segetem terre tue. ñ con
debis usque ad solum superficiem terre.
nec remanentem spicam colligetis. neque
uineam tuam racemos. et granum decidentia
congregabis. sed pauperibus et peregrinis
cura eorum dimittes. ego dñs deus uester.

Non facietis furtum. ñ mentiemini
neque decipiet unus quisque proximum
suum. Non pernabis in nomine meo. nec
polluet nomen dei tui. ego dñs. Non
facies calumniam proximo tuo. nec ui
opprimet eum. Non morabitur opus
mercenarii tui apud te. usque mane.
Non maledicetis surdo. Nec coram
cecco ponetis offendiculum. Sed timebis
deum dñm tuum. quia ego sum dñs.

Non facietis quod iniquum est. nec
iniuste iudicabis. Nec accipietis
personam pauperis. nec honorabitis uultum
potentis. iuste iudica proximo tuo.

Non eris criminator. et susurro in
populis. Non stabis contra sanguinem
proximi tui. ego dñs. Non odies
fratrem tuum in corde tuo. sed publi
ce argue eum. nec habebis super illo

peccatum. non quærens ultionem. nec memor
erit iniuriæ ciuium suorum. ¶ Diliges amicum
tuum sicut te ipsum. ego dñs. leges meas
custodite. ¶ Iumenta tua non facias coire
cum alterius generis animalibus. ager non
seres diuerso semine. ¶ Vestes quæ ex duo
bus textis est non induetis. hō fornicetur
cum muliere cognita seminis. quæ sit an
cilla cuiusdam nobilis. nec libera fuerit redempta
nec libertas donata. uapulabunt ambo. et
non morientur. quia non fuerunt liberi. pro hac
re autem suo offerat dño ad hostium tabernaculi testimonii arietem. Quibus cum
eo sacerdos. precetur coram dño. ut
ignoretur ei. dimittetur ei peccatum suum
quod fecerit. ¶ Cum ingressi fueritis
in terram. et plantaueritis
in ea ligna pomifera. auferetis primitias eorum.
Poma quæ germinauerit immunda erunt
uobis. nec edetis ex eis. ¶ Quarto an
no omnis fructus eorum sanctificabitur laudabilis
dño. ¶ Quinto autem anno comedetis fructus
congregauerit poma quæ pferunt. ego
dñs dñs uestr. non comedetis cū sanguine.
¶ Non augurabimini nec observabitis
somnia. neque in rotundum adtondebitis
comam. nec radetis barbam. et super mortuo
non incidetis carnem uiuam. nec
stigmata facietis uobis. ego dñs qui
¶ Ne prostituas filiam tuam et contaminetur
terra. impleatur piaculo. barbam mea custo
dite. et sanctuarium meum metuite. ego dñs
deus uest. ¶ Ne declinetis ad magos. nec ab
aruspicibus aliquid scrutemini. ut polluamini
per eos. ego dñs deus uest. ¶ Coram cano capite
consurge. et honora personam senis. et time
dñm deum tuum. ego sum dñs. ¶ Si habitauerit
apud te aduena in terra uestra. non affligetis eum
sed sit inter uos quasi indigena. et diligetis eum quasi uos metipsos. fuistis enim et uos aduenæ in terra egypti.
ego dñs deus uest. ¶ Nolite facere iniquum aliquid in iudicio. in regula. in pondere. in
mensura. statera. et ponderibus. iustus modus. æqualis sit. ego dñs
deus uest. qui eduxi uos de terra egypti. Custodite omnia præcepta mea. et iudicia
dicta. et facite ea. ego dñs. ¶ Locutusque
est dñs ad moysen dicens. hæc loquere filiis israel. hō de filiis israel. et de uicinis qui habitant inter eos. si quis dederit de semine suo
molech. morte moriatur. Populus ter
ra lapidabit eum. et ego ponam faciem meam
contra illum. succidamque eum de
medio populi sui. eo quod dederit de semine
suo molech. et contaminauerit sanctuarium meum. ac polluerit nomen sanctum meum. si negligentes populi fuerit. et quasi parum pendens imperium meum. et despexerit hominem. qui dederit de semine suo
molech. nec voluerit eum occidere. ponam
faciem meam super hominem illum. et contra
omnem familiam. succidamque ipsum. et omnes qui
sentiunt eum. ut fornicentur cum molech
de medio populi sui. ¶ Anima quæ declinauerit ad magos. et aruspices. et fornicata
fuerit cum eis. ponam faciem meam contra
eam. et interficiam illam de medio populi sui.
sanctificamini. et estote sancti. quia ego sanctus
dñs deus uest. ¶ Qui maledixerit patri suo
et matri. morte moriatur. qui patrem matrem
maledixerit. sanguis eius sit super eum.
Si mechatus fuerit cum uxore
alterius. et adulterium perpetrauerit cum con
gressum uiri. morte moriantur. et mechus
et adulteria. ¶ Qui dormierit cum
nouerca sua. et reuelauerit ignominiam patris
sui. morte moriantur ambo. sanguis eorum
sit super eos. ¶ Si quis dormierit cum mu
lier sua. utique moriantur. quia scelus operati sunt.
sanguis eorum sit super eos. ¶ Qui dormierit
cum masculo coniugio feminæo. utique operati sunt
nefas. morte moriantur. sanguis eorum sit super
eos. ¶ Qui supra uxorem suam duxerit
matrem eius. scelus operatus est. uiuus ar
debit cum eis. nec permanebit tamen nefas
in medio uestri. ¶ Qui cum iumento et pecore
coierit. morte moriatur. pecus quoque occi
dite. ¶ Mulier quæ subdubuerit cuilibet
iumento. iunxit se illi. et mixtum est cum eo. sanguis
eorum sit super eos. ¶ Qui acceperit sororem
suam filiam patris sui. uel filiam matris
suæ. et uiderit turpitudinem eius. illaque con
spexerit. illi ignominiam. nefandam rem
operati sunt. occidentur in conspectu populi.
eo quod turpitudinem suam iumento reuela
uerint. portabunt iniquitatem suam. ¶ Qui
coierit cum muliere illuminata menstruo. et reuela
uerit turpitudinem eius. aperuitque fontem sanguinis
suii. ipsa quoque reuelauerit arcanum sanguinis
sui. interficientur de medio populi sui. ¶ Turpitudi
nem materteræ. et amitæ tuæ. non uisitabis
opertam. ¶ Qui hoc fecerit ignominiam cognati
suæ nudauit. portabunt ambo iniquitatem

suam. Cum coierit cum uxore patris uel a
uunculi sui. reuelauerit ignominiam co
gnationis suae: portabunt ambo peccatum su
um. absq; liberis morientur. Cum duxerit uxo
rem fratris sui. rem illicitam fecit. Turpitu
dinem fratris sui reuelauit. absq; filiis erunt.
Custodite leges meas atq; iudicia. ne facite ea.
ne uos euomat terra quam introitum estis
habitaturi. Quam ob rem ambulare in legibus
nationum. quas ego expulsurus sum
ante uos. Omnia enim haec fecerunt. ab
horuat sum eas. uobis autem loquor. Pos
sidete terram eorum. quam dabo uobis in hereditatem. terram fluentem lacte melle. Ego
dominus deus uester qui separauit uos a ceteris populis.
separate ergo uos iumentum mundum ab immundo. auem mundam ab immunda. ne pollu
ant animas uestras in pecore. in uolucribus. in cuncta
quae mouentur in terra. et quae uobis
ostendi esse polluta. eritis sancti mihi. quia
sanctus ego sum dominus. separauit uos a ceteris populis
ut essetis mei. Vir siue mulier in quibus fi
tonicus. uel divinationis fuerit spiritus. morte
morientur. lapidibus obruent eos. sanguis
eorum sit super illos. Dixit quoque dominus ad
moysen. Loquere ad sacerdotes filios
aaron. et dices eis. Ne contaminetur sacer
dos in mortuis populi sui. nisi forte in
sanguineis propinquis. i. super patre. ma
tre. et filio et filia. sed quoque et uirgine.
quae non est nupta uiro. sed nec in principe
populi sui contaminabitur. Non radent ca
put nec barbam. nec per circuitum faciem in
cident. sanctum erunt deo suo. non polluent no
men eius. Incensum enim domini panes dei sui
offerunt. et sancti erunt. sacerdotem mulier
fornicaria non ducet uxorem. nec eam quae
repudiata est a marito. quia consecratus
est deo suo. panis propositionis offert. sit
sanctus. quia ego sanctus sum dominus qui sanctifico uos.
Sacerdotis filia. si deprehensa fuerit in fornica
tione. uiolauerit nomen patris sui. flamma con
uretur. Pontifex uero sacerdos maximus
inter fratres suos. super cuius caput fusum est de me
tionis oleum. et cuius manus inuestiendi sacerdotii
consecratae sunt. ueste uti. et caput suum non discooperiet. ueste uinctus non
scindet. ad omnem mortuum non ingre
dietur omnino. super patre quoque suo et
matre non contaminabitur. nec egredietur
de sanctuario. nec polluet sanctuarium dei. quia
oleum sanctae unctionis dei sui super eum est. ego
dominus. Uirginem ducet uxorem uiduam. repudiatam
et sordidam atq; meretricem non accipiet.
sed puellam de populo suo. ne dominetur
generis sui. uulgo generis suae. quia ego dominus
qui sanctifico eum. Locutusq; est dominus ad mo
ysen dicens. loquere ad aaron. Ne desideres
tuo panem dei. qui fabricatus est macilam. non
offerat panes deo suo. nec accedet ad ministe
rium eius. Si caecus fuerit. si claudus. siue spa
tio. uel grandi naso. si fracto pede. si
manu. sigitbus. si pruritus. si albugine
bus in oculo. si iugem scabiem. sim perigine in
pede. uel pondere testis. omnis qui habuerit ma
culam de semine aaron sacerdotis. non acce
det offerre hostias domino. nec panes deo suo. Vesci
panibus qui offeruntur in sanctuario. Intra uelum
autem non ingredietur. nec ac
cedet ad altare. quia maculam habet. contami
nare non debet sanctuarium mei. ego dominus qui
sanctifico eos. Locutus est ergo moysen ad aa
ron. et ad filios eius. et ad omnes filios israel. cuncta quae
sibi fieri iusserat imperauit. Locutus quoque est
dominus ad moysen dicens. loquere ad aaron. et ad
filios eius. ut caueant ab his quae consecra
ta sunt filiorum israel. ne contaminent nomen
sanctificationis mihi. quae ipsi offerunt. ego domi
nus. dic ad eos. et ad posteros eorum. Omnis homo de cun
ctis seminibus tuis. et de omnibus quae con
secrata sunt. quae obtulerunt filii israel domino. in quo
est immunditia. perdet animam coram domino. ego
dominus. Homo de semine aaron qui fuerit le
prosus. aut patiens fluentem seminis. non
uescetur de his quae sanctificata sunt. donec
sanetur. Qui tetigerit immundum
super mortuo. et quem egressus est semen coitus.
et qui tetigerit reptile. quod liberum in
mundum. cuius tactus est sordidus. in
mundo erit usque ad uespere. non uescetur
his quae sanctificata sunt. sed cum lauerit
carnem suam aqua. et occubuerit sol. tunc
mundabitur. uescetur de sanctis. quia ab
lutus est. Morticinum et captum a bestia non
comedent. nec polluentur in eis. ego sum
dominus. Custodiant praecepta mea. ut non sub
iaceant peccato. et morantur in sanctuario
polluerint illud. ego dominus qui sanctifico eos.
Omnis alienigena non comedet de sanctifica
tis. inquilinus sacerdotis. et mercenarius
non uescetur eis. Quem autem sacer
dos emerit. et qui uernaculus domus eius

fuerit. Hii comedent eas. si ista sacerdotis
cuiuslibet ex populo uxor fuerit. debis que sa-
cificata fuerit. redpuerit. non comedetur. sin
autem uidua. uel repudiata. absq; ube
ris reuersa fuerit. ad domum patris sui sic
puella consueuerat. alentur cibis patris sui.
Omis alienigena eas comedendi. ii hi pot
restatem. qui comedent de sacificatis pigno
uniam. addet quinta partem. cum eo qui
comedit. reddet sacerdoti in sacrarium. Sacer
tamen rabunt sacificata filiorum israel. quae of-
ferunt domino. ne forte iustineant in ingrati
dilectio sua. cum sacificata comederint. ego
dominus qui sacifico eos. Locutus est dominus
ad moysen dicens. Loquere ad aaron. ad
filios eius. ad omnes filios israel. dicesq; ad eos.
Homo homo de domo israel. de aduenis qui habitant
apud uos. qui obtulerit oblationem suam.
uel uota soluens. uel sponte offerens. quic
quid illud obtulerit in holocaustum domino.
ut offeratur ipsos. maschulos integros
erit. ex bubulis. ex ouibus. ex capris. Sina
culam habuerit. non offerens. neq; erit ac
ceptabile. Homo qui obtulerit in sacrificium pa
cificorum domino. uel uota soluens. uel sponte
offerens. tam de bubus quam de ouibus. immac
ulatum offeret. ut acceptabile sit. Si
macula non erit in eo. si cecum fuerit.
si fractum. si iniciatum. si papulam
aut scabiem. uel perginem. non offe-
ret ea domino. neq; adolebunt ex eis super
altare domini. Bouem. ouem. aut ca-
pum. si uolumtarie offerre poteris. no
tum autem ex bis solum non poteris. Omne ma
lum uel contritum. uel tunsum. uel septum ab
latum. et testiculis est. non offeretis domino. et
ulla uia hoc domino non faciatis. Neque
in alienigena non offeretis panes domino
quicquam aliud dare uolueris. qui conuptum
culata fuerit eius. non suscipiens ea. Locutus
est dominus ad moysen dicens. Bos. ouis. recipi
cum genita fuerit. septem diebus erunt sub
ubere matris sue. Die autem octauo erdet
eos. offerri poterit domino. sive illa bos. si
ue ouis. non immolabitur una die cum fe
tus suus. Sinum immolaueris hostiam pro
gratiarum actione domino. ut possit eo placabi
lis. eodem die comedentur eam. si remane
bit quicquam usque mane diei. ego dom.
Custodite mandata mea. facite ea. ego
dominus. Ne polluatis nomen meum sanctum. ut sanc
tificetur in medio filiorum israel. Ego dominus qui san
ctifico uos. qui eduxi de terra egypti. ut essem uob
is deus. ego dominus. Locutus est dominus ad mo
ysen dicens. Loquere filiis israel. dicesq; ad eos.
Hae sunt ferae domini quas uocabitis sanctas. Sex di
ebus facietis opus. Die septimo sabbatum
requies est. uocabitur sanctum. Omne opus non facietis
in eo. sabbatum domini est. in cunctis habitacu
lis uestris. Haec sunt festa dominica. quae
celebrare debetis temporibus suis. Mense primo
quarta decima die mensis. ad uesperum pas
se domini est. Et quinta decima die mensis hui
us solemnitas azimorum domini est. septem dieb.
azima comedetis. dies primus erit uobis cele
berrimus. sanctorum. opus seruile non facietis
in eo. sed offeretis sacrificium in igne domino. septem
dieb. dies autem septimus. erit celeberrimus. et sanc
tior. omnium quicquam seruile opus facietis in eo.
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loq
re filiis israel. dicesq; ad eos. Cum ingressi fue
ritis terram quam ego dabo uobis. metueritis se
getem. feretis manipulos spicae primitias
messis uestre ad sacerdotem. qui eleuabit fas
ciculum coram domino. ut acceptabile sit pro uob.
altera die sabbati sacificabit illum. atque in eo
dem die quo manipulus consecratur. offe
ret agnum immaculatum. anniculum in holocau
stum domino. Libamina offerent cum eo. duo
decimae simile conspersae in oleo. in incensum
domino. in odorem suauissimum. Libamina quoq;
uini. quarta pars hin. panem. polentam. et
pinsam non comedetis ex segete. usque ad die
qua offerentur exercitui domino. praeceptum
est sempiternum in generationibus. cunctis
habitaculis uestris. Quinquaginta dies ab alto
die sabbati. in quo obtulistis manipulos
primitiae. septem ebdomadas plenas. usq;
ad altam diem ebdomadae sep
timae. i. quinquagintae dies. et offeretis
sacrificium nouum domino. ex omnibus habita
culis uestris. Panes primitiae domino. de duo
bus decimis simile feruntur. quos coquentes
in primitias. Offerentesque cum panibus
septem agnos sine maculis. anniculos.
uitulum de armento unum. et arietes duos. et
erunt in holocaustum cum libamina sua. et
odorem suauissimum domino. facietis. hircum
pro peccato. duosque agnos anniculos. hostias
pacificorum. cumque eleuauerit eos sacerdos.
cum panibus primitiae coram domino. cedet
uinum eius. nocebunt hunc diem.

73°

celebrabitis bernium atq; sollemnium. ¶
Omne opus seruile non facietis in eo. Le-
gitimum sempiternum erit in cunctis
habitaculis. ⁊ generationibus vestris. Postqua
autem ueneritis sedem in terra quam
dabit vobis dominus. ut mos est. nec terram ueteri
spicas colligetis. sed paupribus relinquis
diligentis eas. ego dominus deus uester. ¶ Locutus
que est dominus ad moysen dicens. Loquere fi
liis israel. Omense vii. primi die men
sis erit uobis sabbatum memorabile cla
gentibus tubis. et uocabitis sanctum. Omne opus
seruile non facietis. ⁊ offerentis ho
locaustum domino. Locutus que est dominus ad
moysen dicens. Decimo die mensis hui
septimi. dies expiationis erit. celeberri
mus. ⁊ uocabitis sanctum. affligentes que animas
uestras in eo. offerentis holocaustum domino.
Omne opus non facietis in ipso die. quia
que dies propitiationis est. ut propitietur
uobis dominus deus uester. Omnis anima que af
flicta non fuerit die hac peribit de populis
suis. atque operis quicquam fecerit. de
loto eum de populis suo. Nichil ergo opus
facietis in eo. legitimum sempiternum e
rit uobis in cunctis generationibus. ⁊ habi
tationibus uestris. Sabbatum requietionis est.
Affligentis animas uestras. die nono mensis.
a uespere usque ad uesperum. celebrabitis sab
bata uestra. Et locutus est dominus ad moysen
dicens. Loquere filiis israel. A quinto decimo
die mensis huius septimi. erunt ferie
tabernaculorum. septem diebus domino. Dies pri
mus uocabitur celeberrimus. atque sollemnis.
omne opus seruile non facietis in eo. ⁊ sep
tem diebus offeretis holocaustum domino.
Dies quoque octauus erit celeberrimus.
atque sollemnis. ⁊ offerentis holocaustum
domino. est enim ceremonia atque collecta. omne opus
seruile non facietis. Hae sunt ferie
domini. quas uocabitis celeberrimas. atque
sollemnes. offerentes que in eis oblationes
domino. Holocaustum. sacrificium. mun
nera. libamina. victimas que diei. excepto sabbato
domini. donis que uestis. Atque offerentis eius
uel que sponte. tribuitis domino. A quinto
decimo ergo die mensis septimi. qui
congregaueritis omnes fructus terre.
celebrabitis ferias domini. septem diebus. Die
primo ⁊ die octauo. erit sabbatum. non req
es. Sumentes que uobis die septimo fructus
arboris pulcherrime. spatulas que palmarum.
ramos ligni densarum frondium. ⁊ sali
ces deriuentes. ⁊ letabimini coram domino de
uestro. Celebrabitis que sollempnitatem eius
septem diebus per annos. legitimum sempiternum
erit in generationibus uestris. Omense
septimo festa celebrabitis. ⁊ habitabitis i
n tabernaculis. septem diebus. Omnis qui de gen
ere israel. manebit in tabernaculis. ut
discant posteri uestri. quod in tabernaculis h
abitare fecerim filios israel. cum educere
eos de terra egypti. ego dominus deus uester. Locutus que
est moyses filiis sollempnitatum domini. ad
filios israel. ¶ Et locutus est dominus ad moy
sen dicens. Precipe filiis israel. ut afferant
tibi oleum de oliuis purissimum. ac lucu
dum ad concinnandas lucernas iugiter. ex
tra uelum testimonii. in tabernaculo federis
ponent eas aaron a uespere usque in mane co
ram domino. cultus iugis perpetuo in generationib
uestris. hic erit ordinatus in mundissimum. pone
nt semper in conspectu domini. Accipies quoque
simulam. ⁊ coques eam duodecim panes.
qui singuli habebunt duas decimas. duo
rum ise nos altrinsecus super mensam puri
sima coram domino statues. ⁊ pones super eos
thus uocabitur. in sit panis in monu
mentum oblationis domini. per singula sabbata
innouabunt coram domino. suscepti a filiis
israel. federe sempiterno. Erunt que aaron et
filios eius. ut comedant eos in loco sanc
to. quia sanctum sanctorum de sacrificiis domini iure perpetuo.
Ecce autem egressus filius mulieris
israelitis. quem peperit de uiro egyptio.
inter filios israel. uirgerunt et incastris cum
uiro israelitide. Cum que blasphemasset
nomen domini. ⁊ maledixisset ei. adducitur ad
moysen. Vocabatur autem mater eius sala
mith. filia dabri. de tribu dan. Obseruatum
que eium in carcere. donec nosceretur quid uide
rit dominus. Qui locutus est ad moysen dicens.
Educ blasphemum extra castra. ⁊ pone
omnes qui audierunt manus suas super
eius. ⁊ lapidet eum populus
uniuersus. ⁊ ad filios israel loquere. Homo q
maledixerit deo suo. portabit peccatum
suum. Et qui blasphemauerit nomen
domini. morte moriatur. Lapidibus oppum
eum omnis multitudo populi. sive ille ci
ues. seu peregrinus fuerit. qui blasphe
mauerit nomen domini. morte moriatur.

Ecce. xxvi. F. i. exxvi. Luc. i. e. m. Adeb. i. ie.

Gen. xxvi.

Ad eb. ie.

Ps. e. xxxii.

Ioh. xiii. p. m. Luc. xi. f.

Nu. lxiii

Ex. xxxv.

Ps. e. xxxii.

Ex. xxxvii.

Ex. xxxvi.

Ex. xxvii.

Ex. xxvi.

Ex. xxvii.

Nu. xv. ⁊ xx. Deu. lx.

Ps. xxvi.

Gray Scale 0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

TI
CV
S

Cum pecussit & occiderit hominem moriatur. Qui percutit animal. reddat animal animam pro anima. Qui maleficerit maculam civibus civium suorum. sicut fecit sic fiet ei. fracturam pro fractura. oculum pro oculo dente pro dente. restitue. restituet. Qualem inflixerit maculam. talem sustinere cogetur. Qui percusserit iumentum. reddat aliud. Qui percusserit hominem puniet. Equum iudicium sit inter vos. sive peregrinus. sive civis secernetur. quia ego sum dominus deus vester. Locutusque est moyses ad filios israel. reduxerunt eum. qui blasphemaverat extra castra. et lapidibus obruerunt. fecerunt que filii israel. sicut praecepit dominus moysi.

Locutus est dominus ad moysen. in monte sinai dicens. Loquere filiis israel. dicesque ad eos. Quando ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis. sabbatizet terra sabbatum domino. Sex annis seres agrum tuum. sex annis putabis vineam tuam. colligesque fructus eius. Septimo autem anno. sabbatum erit terre requietionis domino. Agrum non seres. vineam non putabis. quae sponte germinabit non metes. vinea primitiae tua non colliges. quasi in decimum. annus enim requietionis hic est. Ser erunt vobis cibus tuo. servo tuo. ancille. mercenario tuo. advenae qui peregrinantur apud te. iumentis tuis. pecoribus. omnia quae nascuntur pro cibum. Numerabis quoque tibi septem ebdomadas annorum. id est septies septem. quae simul faciunt annos. xl. viii. clangens buccina mense septimo decima die mensis expiationis ipsi. innovabitis terram. sanctificabitque annum quinquagesimum. vocabis remissionem cunctis habitatoribus terre tue. ipse enim iubileus. Et revertetur homo ad possessionem suam. unusquisque redet ad familiam pristinam. quia iubileus est. quinquaginta nimirum annus. non seretis. neque metetis. sponte nascentia. primitias vindemiae non colligetis. obsanctificationem iubilei. sed statim a vinea comedetis. anno iubilei redient omnes ad possessiones suas. Quando vendes quippiam civi tuo. vel emes a eo. si contristet fratrem tuum. sed iuxta numerum annorum iubilei emes a eo. et iuxta sub putationem fructuum vendet tibi. Quanto plus annorum remanserint post iubileum. tanto emes eo. et quanto minus. tanto minoris empto constabit. Tempus enim fructuum vendet tibi. Nolite affligere civem vestrum. sed timebis dominum deum tuum. quia ego dominus deus vester. Facite praecepta mea. et iudicia mea custodite. et implete ea. et habitabitis absque ullo timore. et gignet vobis humus fructum suum. quibus vescemini usque ad satietatem. nullum imperium formidabitis. Quod si dixeritis quid comedemus anno septimo. si non seruerimus neque collegerimus fruges nostras. dabo benedictionem meam vobis. anno sexto. et faciet fructus annorum trium. Seretisque anno octavo. et comedetis vetes fruges. usque ad nonum annum donec nova nascantur. edetis vetera. Terra quoque non venietur in perpetuum. quia mea est. et vos advene. et coloni mei estis. Unde cuncta regio possessionis vestre. sub redemptionis condictione ferietur. Si attenuatus fratrum vestrorum indiguerit possessuncula sua. et venerit propinquus eius. potest redimere quod ille vendiderat. sin autem non habuerit propinquus. ipse postea ad redimendum potuerit invenire. complurimum fructus ergo ipse quo vendidit. et quod reliquum est reddet emptori. sicque recipiet possessionem suam. Quod si non invenerit manus eius. ut reddat pretium habebit emptor quod emerit. usque ad annum iubilei. impleto enim omnis venditio reddet ad dominum. et ad possessionem pristinam. Qui vendiderit domum intra urbis muros. habebit licentiam redimendi. donec unus impleat annus. Si non redemerit. et annus circulus fuerit eius. emptor possidebit eam. et posteri eius imperium. et redimi non potest etiam iubileo. Sin autem in villa fuerit domus. que muros non habet agro iure venditur. Si ante redemptio non fuerit. iubileo revertetur. Edes levitarum que in urbibus sunt. semper possunt redimi. Si redemptae fuerint. iubileo revertentur. Edes enim levitarum que in urbibus sunt. sed in possessionibus. quia domus urbium levitarum. pro possessionibus sunt inter filios israel. Sub urbana autem eorum non veneant. quia possessio

sempiterna est: Si autem manus fuerit fratris tui.
et inopium manu. susceperis eum qui ad
uenit peregrinum. nequeat tecum ne accipias
usuras abeo. nec amplius quam dedisti. time
dominum tuum. ut uiuere possit frater tuus apud
te. Pecunia tua ei non dabis ad usuram. fru
gum sup habundantia non exiget. ego
dominus deus uester. qui eduxi uos de terra egypti. ut
darem uobis terram chanaan. esse deum uestrum.
Si pauper inter compatriotas uenundederit
se tibi frater tuus. non eum opprimes seruitute famulae. sed quasi mercenarius et
colonus erit. usque ad annum iubileum operabitur apud te. postea egredietur cum liberis suis. et reuertetur ad cognationem. ad possessionem patrum suorum. Quia enim seruus sunt
et ego eduxi eos de terra egypti. non uenient
ea lege conditionem seruorum. ne affligas eos
potentiam. seruiendo domino tuo. sed
timebis deum tuum. Ancilla sint uobis de nationibus quae in
circuitu uestro sunt. et de aduenis qui peregrinantur apud uos. uel qui ex his nati
fuerint in terra uestra hos habebitis familos. et hereditario iure tradetis ad posteros. ac possidebitis in perpetuum. Fratres
autem uestros filios israel ne opprimatis per potentiam. si fuerit apud uos manus
aduenae. aut peregrini. ratentur ut frater
tuus. uendiderit se ei aut cuique de stirpe ea
post uenditionem potest redimi. Cum uo
luerit ex fratribus suis redimere eum. patruus
patruelis. consanguineus. affinis. si
quis autem ipse potuerit redimere se. si
pauperatus ditauerit antiquis. a tempore uen
ditionis suae. usque ad annum iubileum. pecunia qua uenditus fuerat iuxta annorum numerum. rationem mercenarii supputata. Si plures fuerunt anni qui remanent usque ad iubileum. secundum hos reddet pretium.
si paucis ponet rationem. cum eo iuxta an
norum numerum. reddet emptori quod iu
stum est annorum quae ante seruiuit in
eodem. in pauperatus. non affligetur eum u
olente in conspectu tuo. Quod si pheo ir
dium non poterit. anno iubileo egredi
etur cum liberis suis. mei enim sunt seru
filii israel. quos eduxi de terra egypti.
Ego dominus deus uester. non facietis uobis ydolum. et sculptile. nec titulos erigetis.
nec insignem lapidem ponetis in terra tua
ut adoretis eum. Ego enim sum dominus
deus uester. custodite sabbata mea. et pa
uete ad sanctuarium meum. Ego dominus.
si in praeceptis meis ambulaueritis. et man
data mea custodieritis. et feceritis ea.
dabo uobis pluuias temporibus suis.
et terra gignet germen suum. et pomis arbo
res replebuntur. apprehendet messium
tritura uindemiam. et uindemia occu
pabit sementem. et comedetis panem uestrum
in satietate. et absque timore habitabi
tis in terra uestra. Dabo pacem in finibus uestris
dormietis. et non erit qui terreat. Auferam malas bestias. et gladius meus non
transibit fines uestros. persequemini inimicos uestros. et ce
ruet coram uobis. persequentur quinque alienos
centum. et centum ex uobis decem millia. cadent inimici uestri in
conspectu uestro gladio. Respiciam uos. et crescere
faciam. multiplicabo uos. et firmabo pactum meum
uobiscum. comedetis uetustissima uetustis. et uetera
nouis suppeditabitis. Ponam
tabernaculum meum in medio uestri. et habitabo
uos. anima mea. Ambulabo inter uos. et
ero uester deus. uosque eritis populus meus.
Ego dominus deus uester. qui eduxi uos de terra e
gypti. ne seruiretis eis. et qui confregi ca
tenas ceruicis uestae. ut incederetis erecti.
Quod si audieritis me. nec feceritis omnia
mandata mea. si spreueritis leges meas.
et iudicia mea contempseritis. ut non faci
tis ea quae a me constituta sunt. et irri
tum feceritis pactum meum. ego quoque
hoc faciam uobis. visitabo uos uelociter
in festinatione. et ardore. qui obcaecat oculos
uestros. et consumat animas uestras. fruustra seme
tis sementem quae a hostibus deuorabitur. et
ponam faciem meam contra uos. corruetis
coram hostibus uestris. et subiciemini his qui
oderunt uos. fugietis nemine persequente.
Si autem nec sic obedieritis mihi. ad
dam correptiones uestras septuplum. pro
peccatis uestris. et conteram superbiam oculorum
uestrorum. Dabo que celum uobis desuper.
sicut ferrum. et terram eneam. consumet ce
lum labor uestrum. non proferet terra germen suum. nec
arbores poma producent. Si ambulaue
ritis ex aduerso mihi. nec uolueritis au
dire me. addam plagas uestras usque ad
septuplum. pro peccatis uestris. Emittam que uos
bestias agri. quae consumant uos. et pecora
uestra. ad paucitatem redigam de
sertique fiant uie uestre. Quod si nec sic uo

TI
CV
S

luerit recipe disciplinam. sed ambulaue-
rit ex aduerso mihi. ego quoque contrariis
aduersus illum in furorem. et castigabo eum
septies
pro peccatis eius. Inducamque super eos gladi-
um vltorem fœderis. cumque fugientes ciuitates congregauerit
et pestilentiam in medium eorum. et dabor in manu hostium ma-
nibus. Postque confregero baculum panis eorum.
ita ut decem mulieres cuncte cibaria coqant in
panem. et reddant eos ponderatim. et comedent.
non satiabimur. Si autem nec hoc audie-
rint me: sed ambulauerit contra me. et
ego incedam aduersus eos. furore contra-
rio. et corripiam eos septies plagis. pro peccatis
eorum. ita ut comedant carnes filiorum
suorum. et filiarum suarum. Destruam excelsa
eorum. et simulacra confringam. Cadent inter
ruinas idolorum eorum. et abhorrebitur eos anima
mea. in tantum ut urbes eorum redigam in
solitudinem. et deserta faciam sanctuaria eorum. et
recipiam odorem suauissimum. Disperdam
quoque terram eorum. et stupebunt super ea inimici
eorum. cum habitatores illius fuerint. Vos au-
tem dispergam in gentes. et euaginabo post eos
gladium. erunt que terra eorum deserta. et ciuitates eius
dirupte. Tunc placebunt terræ sabbata sua. cun-
ctis diebus solitudinis suæ. Quando fuerit
in terra hostium. sabbatizabit. et requiescet in sab-
batis solitudinis suæ. Eo quod non quieuerit in
sabbatis eorum. cum habitaretis in ea.
Qui de vobis remanserint. dabo pauorem in
cordibus eorum. In regionibus hostium. et terrebit
eos sonitus folii uolantis. ita fugient quasi
gladium. cadent nullo persequente. et corruet
singuli super fratres suos. cum bella fugientes.
Et cum nullus omnino persequatur. poterunt
stare inimicis suis. hostibus eos. Et ita consu-
mentur. Quod si de his aliqui remanserint.
tabescent in iniquitatibus suis. in terra inimicorum
suorum. propter peccata parentum suorum. et sua. affligen-
tur. donec confitentur iniquitates suas. et ma-
lorum suorum recordentur. quibus prauaricati sunt
in me. et ambulauerunt ex aduerso mihi.
Ambulabo igitur ergo contra eos. et inducam
illos in terram hostilem. donec erubescant
circumincisa mentes eorum. Tunc erubescent
impietatibus suis. recordabor fœderis mei.
quod pepigi cum Iacob. et Isaac. et Abra-
ham. Terræque quoque memor ero. quæ cum
relicta fuerit abeis. complacebit sibi
in sabbatis suis. patiens solitudinem
propter illos. Ipsi autem ingredientur iudicia mea.

eo quod abiecerint iudicia mea. et legem
meam despexerint. Attamen cum essent in terra
hostium. non penitus abiecit eos. neque sic despexit
ut consumeret eos. irritum facere pactum
meum cum eis. Ego enim sum dominus deus eorum. Et re-
cordabor fœderis mei pristini. quando eduxi
eos de terra egypti. in conspectu gentium. ut essem deus eorum. Ego dominus deus. Hæc sunt
præcepta atque iudicia legesque. quas dedit
dominus inter se. et inter filios israhel. in monte Synai.
per manum Moysi.

Locutusque est dominus
ad Moysen dicens. Loquere filiis israhel. et dices
ad eos. Vir quicumque fecerit et uouerit. et supponde-
rit domino animam suam. sub estimatione dabit
pretium. Si fuerit masculus a uicesimo
anno. usque ad sexagesimum annum. dabit
quinquaginta sicli argenti. ad mensu-
ram sanctuarii. Similiter. xx. a quinto
anno. usque ad uicesimum. masculus
dabit. xx. sicli. femina. x. Ab uno mense
usque ad annum quintum. pro masculo dabun-
tur quinque sicli. pro femina tres. Sexage-
narius. uiginti masculus dabit. xv. sicli.
femina. x. si pauper fuerit. estimatione
reddere non valebit. stabit coram sacer-
dote. et quantum ille estimauerit. tan-
dem eum posse reddere. tantum dabit. Aliquis
autem qui immolari potest domino. si quis uouerit
sanctum esse. et immolari non potest. idest hoc me-
lius malo. hoc pejus bono. Quod si mutaue-
rit. pro quo mutatum est. consecratum erit domino. Si
animal immundum. quod immolari domino non
potest. si quis uouerit. adducet ante sacer-
dotem. et dijudicabit utrum bonum an malum
sit. statuetque pretium. Quod si dare voluerit
is qui offert. addet super estimationem quin-
tam partem. Si uouerit domus suam. et sanctificaue-
rit domino. considerabit eam sacerdos. utrum
bona an mala sit. et iuxta pretium quod ab
eo fuerit constitutum. ita uendabit. Sin
autem ille qui uouerit. voluerit redimere
eam. dabit quintam partem estimationis su-
pra. et habebit dominium. Qui si agrum posse-
sionis suæ uouerit. et consecrauerit domino.
iuxta mensuram seminis estimabitur pretium.
Si. x. modii ordei seruit terra. i. sicli
uendent argenti. Si statim a anno in
cipiente uinea uouerit agrum. quam
valere potest tanto estimabitur. Sin autem
post aliquantum tempus. supputabit

Deut. xxv. xxvi.
Os. xxvii.
Mat. x. f. xiii.

Ps. cxiii. v. et xcvi.
Sap. x.
Ps. xxxi.
Isai. u.

Ps. xcvi.
Mat. x. f.
Io. x.
Ps. cxi. xxiii.
Sap. xi

Iosu. xxvi. xxxi.
Ps. i.
Sap. xxvii. ex. xcvii.

Os. iii

Deut. u. viii.

Ps. e. xxvi.
Deut. xii. xxix.
Deut. xxviii. xxv.

Sap. xxviii.
Deut. xlv.

Deut. xiii. ex lvi.
Deut. xxxii.
Os. u. ii.

Sap. xviii.
Ps. iii

Sap. ii.
Ps. e. viii. lxxxvi.
Num. xii. lxiii.

Ps. c. iii. f.

sacerdos pecuniam iuxta annos religi
nis usq; ad iubileum. et detra
hetur ex pretio. Quod si voluerit redime
re agrum. ille qui voverat. addet qn
tam partem estimate pecunie. et possidebit
eum. Si autem noluerit redimere:
sed alteri cuilibet fuerit venundatus.
ultra eum qui voverat redimere. si pos
erit. qn eum iubilei venerit dies sanctifi
tus erit domino. et possessio consecrata ad usum
sacerdotis. Si ager emptus. et non
de possessione sua. sanctificavit fuerit
domino. supputabit sacerdos iuxta annos
numeros usq; ad iubileum. Et tunc red
dabit ille qui voverat eis domino. In iubi
leo autem revertetur ad priorem dominum qui
vendiderat eum. habuerat videlicet
possessionis sue. Omnis estimatio sicli
sanctuarii ponderabitur. sicli. xx. obolos
habet. Primo genita quidem domini. primo
nemo sanctificare potest. Movere. sive bo.
sive ovis fuerit domini sunt. Quod sui
mundum est animal. redimit qui obtu
lit iuxta extimationem suam. et addet qn
tam partem pretii. Si redimere noluerit
vendet alii. quantumcumq; fuerit esti
matum. Omne quod domino consecratur. sive
homo fuerit. sive animal. sive ager. non vene
detur. nec redimi potest. Quicquid sem
mel fuerit consecratum. sanctum sanctorum erit
domino. et omnis consecratio que offertur
de homine non redimetur. sed morte mo
rietur. Omnis decima terre sive de fru
gibus. sive de pomis arborum. domini sunt. et
illi sanctificata. Si quis autem voluerit re
dimere decimas suas. addet quinta
partem ex omnium decimarum. bouis et o
vis. et cetera que sub pastoris virga
transeunt. quicquid decimum venerit sanc
tificabitur domino. non eligetur hoc vel illo
malum. nec alterum commutabitur. Si quis
mutaverit. et quod mutatum est. pro quo
mutatum est. sanctificabitur domino. non re
dimetur. Hec sunt precepta que
mandavit dominus per manum moysi ad
filios israel in monte synai.

Nu. xlvi. v.

ex. xxii.
Nu. vi. xlvi.
Nu. xlvi
ex. xxxi.

v. Addet. vii.

Ro. xi.
Adpe. xlv.

Nu. Locutus est

Locutus est dominus ad moysen in de
serto synai. in tabernaculo federa
tionis. primo die mensis secundi.
anno altero egressionis eorum ex egypto. di
cens. Tollite summam universe congre
gationis filiorum israel per cognationes et do
mos suas. nomina singulorum. quicquid sexus
est masculini. a vicesimo anno et supra.
omnium virorum fortium ex israel. numerabis
eos per turmas suas. tu et aaron. erunt
que vobiscum principes tribuum ac domo
rum in cognationibus suis. quorum hec
sunt nomina. De tribu ruben. elisur fi
lius sedeur. De symeon. salamiel filius
sunisaddai. De iuda. naason filius ami
nadab. De yssachar. nathanahel filius su
ar. De zabulon. eliab filius helon. filio
rum autem ioseph. de effraim helisama fili
us ammiud. De manasse. gamaliel filius peda
sur. De benyamin. abiam filius gedeo
ni. De dan. ahiezer filius ammisaddai. De
asser. fegiel filius ochran. De gad. elia
saph filius duel. De neptalim. achira fili
us enan. hii nobilissimi principes multitu
dinis per tribus et cognationes suas. et cepta
exercitus israel. quos tulerunt moysen et
aaron cum omni vulgi multitudine. et
congregaverunt primo die mensis secundi
recensentes eos. per cognationes et domos
ac familias et capita. et nomina singulo
rum a vicesimo anno et supra. sicut precepit
dominus moysi. Numeratique sunt in deserto
synai. De ruben primogenito israhelis
per cognationes et familias ac domos suas.
et nomina capitum singulorum omne quod sexus
est masculini. a vicesimo anno et supra.
procedentium ad bellum. xl vi. mil
quingenti. De filiis symeon. per cognatio
nes et familias ac domos cognationum
suarum. recensiti sunt per nomina et capita
singulorum. Omne quod sexus est masculini.
a vicesimo anno et supra procedentium
ad bellum. quinquaginta viij. millia tre
centi. De filiis gad per generationes et fa
milias ac domos cognationum suarum. re
censiti sunt per nomina singulorum. xxx.

ex. xxii
Iob. xxviii.

RV
S

annis et supra. omnis qui ad bella procedere-
rent. xl. v. milia sex centi quinquaginta.
De filiis uero per generationes. et familias
ac domus cognationum suarum nomina
singulorum. a. xx. anno et supra. omnis qui
possunt ad bella procedere recensiti sunt. lxx.
iii. milia. dc. De filiis ysachar per gene-
rationes et familias ac domus cognationum
suarum nomina singulorum. a. xx. anno et
supra omnis qui ad bella procedere recensi-
ti sunt quinquaginta. iiii. milia. ccce.
De filiis zabulon per generationes et familias
ac domus cognationum suarum recensi-
ti sunt nomina singulorum. a. xx. anno et
supra omnis qui possunt ad bella procedere
quinquaginta septem milia. ccce. De
filiis ioseph filiorum efraim per generationes
et familias ac domus cognationum
suarum. recensiti sunt nomina singlorum.
a. xx. anno et supra omnis qui possunt ad bel-
la procedere. xl. milia. d. Porro filiorum ma-
nasse per generationes et familias. ac domos
cognationum suarum recensiti sunt nomina
singulorum. a. xx. anno et supra. omnis qui possunt
ad bella procedere. xxx. duo milia ducenti. De filiis beniamin
per generationes et familias ac domos cogna-
tionum suarum recensiti sunt nomina
singulorum. a. xx. anno et supra. omnis qui po-
tant ad bella procedere. xxx. v. milia qua-
dringenti. De filiis dan per generationes
et familias ac domos cognationum suarum
recensiti sunt nomina singulorum. a. xx. an-
no et supra. omnis qui possunt ad bella procedere.
lx. duo milia septingenti. De filiis
asser per generationes et familias ac domos
cognationum suarum. recensiti sunt per
nomina singulorum a uigesimo anno et
supra. omnis qui possunt ad bella prode-
re. xl. milia et mille. d. De filiis neptali
per generationes et familias. ac domos cogna-
tionum suarum recensiti sunt nomina sin-
gulorum. a uicesimo anno et supra. omnis
qui poterant ad bella procedere. l. iii. milia
ccce. Hi sunt quos numeraueruns
moyses et aaron et duodecim principes
israel. per domos cognationum su-
arum. fuerunt omnis numerus filiorum
israel. et familias suas a uicesi-
mo anno et supra. qui possunt ad
bella procedere. sex centa tria milia

milia quingenti quinquaginta. Leuite
autem in medio familiarum suarum non sunt
numerati cum eis. Locutus que dominus
ad moysen dicens. Tribui leui noli nu-
merare. nec ponas summam eorum cum filiis
israel. sed constitues eos super tabernaculum
testimonii. Cunctis uasis eius et quicquid
ad ceremonias pertinet. Ipsi portabunt
tabernaculum et omnia uasa eius et erunt
in ministerio. ac per gyrum tabernaculi
metabuntur. Cum uero proficiscendum fuerit. de-
ponent leuite tabernaculum. et castra
metabuntur rigent. Quicquid extraneus acces-
serit occidet. Obtabunt autem castra filii
israel. unusquisque per tentoria. et uexillum
exercitum suum. Porro leuite per gyrum
tabernaculi figent tentoria. ne fiat ira
grauis super multitudinem filiorum israel. Et
excubabunt in custodia tabernaculi testi-
monii. fecerunt ergo filii israel. uerba
omnia que preceperat dominus moysi. Locutus
est dominus ad moysen et aaron dicens. Sin-
guli per turmas. signa atque uexilla. et do-
mos cognationum suarum castra meta-
buntur. filii israel per gyrum tabernaculi
fedent. Ad orientem ysachar. iudas et za-
bulon. hii tres tribus habuerunt multi-
pliatorum centum octuaginta sex
milia quadringenti. medi figent ten-
toria per turmas exercitus sui. Erit
princeps filiorum eius naason. filius
aminadab. omnis descriptio eius. septua-
ginta quatuor
milia sex centi. uerba eius castrame-
tentur primi. De tribu ysachar. quorum prin-
ceps fuit nathanahel filius suar. et
omnis numerus pugnatorum eius. l. iiii.
milia. ccce. In tribu zabulon princeps
fuit heliab. filii helon omis descriptio eius et
exercitus pugnatorum. l. vii. milia. ccce.
uiginti. qui castris suis annume-
rati sunt. fuerunt. c. lxx. vi. milia
ccce. per turmas suas primi egredient.
castris filiorum ruben. ad meridianam
plagam. erit princeps helisur. filius
sedeur. et uenctis exercitus pugnatorum
eius. qui numerati sunt. xl. vi. milia
d. uerba eorum castra metati sunt. de
tribu symeon. quorum princeps fuit
salamiel filius suri. et uenet
exercitus pugnatorum eius. quinque

Gr. xxxiiii.
l. c. v. iii.
p. bim.
Cam. im.
l. c. v. xlii.
Gr. xxv. xxxv.
p. u. xviii.
l. c. xl. xl.
R. n. xiii.
Wat. n. xvi.
pat. n. v. ii.
pat. n. xx. ii.
R. i. xiii.
Gr. cx.
Cam. an.

7to

l. c. bem.

l. c. xvi. xxiii.
pat. i. u.

rum sunt. Omnis multitudo eorum in tribu grad pri
ceps fuit eliasaph filius oziel. et omnis
exercitus pugnatorum eius qui numerati
sunt. xl. vi. milia. d. cl. omnis qui recensi
ti sunt in castris ruben. cl. mil. et mille
ccc. l. per turmas suas. in secundo loco ponetur
tur. Leuabitur autem tabernaculum testimo
nii. per officia leuitarum. turmas eorum. quo
modo erigent. ita et deponent. singuli loca
et ordines ponent. Ad occidentem castra pla
gam erunt castra filiorum effraim. quorum
princeps fuit elisama. filius ammiud.
cunctus exercitus pugnatorum eius qui nu
merati sunt. xl. milia. d. et cum est tri
bus filiorum manasse: quorum princeps fuit g
maliel filius phadasur. cunctus exer
citus pugnatorum eius qui numerati sunt
xxx. vi. milia. c. In tribu filiorum beniamin
princeps fuit abidan. filius gedeo
oni. et cunctus exercitus pugnatorum eius
qui numerati sunt. xxx. v. milia. ccc. Omnis
qui numerati sunt in castris effraim.
cxviii. mil. et. c. per turmas suas. et tertii pon
ent. Ad aquilonis partem castra
metabunt sub filii dan. quorum princeps fu
it ahiezer. filius ammisadai. cunctus e
exercitus pugnatorum eius qui numerati
sunt. lx. duo milia. d. c. Juxta eum
fixere tentoria. De tribu aser quorum pri
ceps fuit phegiel filius ocyran. cunc
tus exercitus pugnatorum eius. qui nu
merati sunt. xl. milia. et milia. quingen
ti. De tribu filiorum nepthalim princeps
fuit ahira. filius henan. cunctus
exercitus pugnatorum eius. lui. milia.
ccc. Omnis exercitus pugnatorum eius q
numerati sunt in castris dan fuerunt.
cl. vii. milia. d. c. novissimi ponentur.
Hic numerus filiorum israel. per domos
cognationum suarum. et cuncta turba castrorum
exercitus sexcenta millia. dl. Leui
te autem non sunt numerati inter filios
israel. sic enim praecepit dominus moysi. fe
cerunt que filii israel. juxta omnia quemad
modum dominus. Castra metati sunt per
turmas suas. et profecti per familias. ac
domus patrum suorum. Haec cognatio
moysi et aaron. in die qua locutus est dominus
ad moysen in monte sinai. Haec nomina
filiorum aaron. Primogenitus eius na
dab. deinde abiu. eleazar. et ithamar.

hec nomina filiorum aaron sacerdotum. qui
unctus sunt. et quorum replere et consecrare
manus. ut sacerdotio fungerentur. Obierunt
nadab et abiu cum offerent ignem
alienum. in conspectu domini. in deserto sy
nai absque liberis. filiisque sunt sacerdotio
elegerunt. et ithamar coram aaron patre suo.

Locutus est dominus ad moysen dicens. Appe
ri tribum leui. et sta coram aaron sacerdote. ut ministrent ei et cuncta
bent. et obseruent. quicquid ad cultum pertinet
multitudinis coram tabernaculo testimonii.
et custodiant vasa tabernaculi. seruientes
in ministerio eius. dabisque domino leuitas
aaron et filiis eius. quibus nadom sunt af
fisi israel. Aaron autem et filios eius constitues
super cultum sacerdotii. extraneus quicumque
ministrandum accesserit. morietur. Locutus
que est dominus ad moysen dicens. Ego tuli leui
tas a filiis israel. pro omni primogenito que pe
rit in israel. Erunt que leuite
mei. mea est enim omne primogenitum. ex
que percussi primogenito in terra egypti. sa
ficaui mihi. quicquid primum nascitur in
israel. ab homine usque ad pecus mea sunt. ego
dominus. Locutus est dominus ad moysen in deser
to sinai dicens. Numera filios leui per domos
patrum suorum. et familias. Omne masculinum
a uno mense: et supra. Et numerauit moy
ses. ut praecepit dominus. inuenti sunt filii leui
per nomina sua. gerson. et cahat. et merari.
filii gerson. lebni. et semei. filii cahat.
amram. et issaar. hebron. et oziel. filii me
rari. mooli. et musi. De gerson fuere
familiae duae. lebnitae. et semeitae. qua
rum numerus est. per singulos masculi
nu. a uno mense: et supra. vii. milia qui
gentos. Hi post tabernaculum metabun
tur ad occidentem. Sub principe heliasaph
filio lahel. habebunt excubias circa taber
naculum foederis. ipsum tabernaculum et op
timentum eius. et tentorium quod tegitur
ante foedera testis. et cortinas atrii.
et tentorium quod est ante tabernaculum et
atrii. et operimentum quod est in ostio
atrii tabernaculi. et quicquid ad usum
eius. et cognatio cahat habebit principem
amram patrem. et issaar. et hebron. et
oziel. hi sunt familiae cahatheorum
recensite per nomina sua omnis qui mas
culini a uno mense et supra. viii. milia.

.p. c. habebunt excubias super sanctuario. et castra
metabuntur ad meridianam plagam. Prin
ceps quoque eorum erit heliasaphan filius ozihel.
custodient arcam. mensam quoque candelabrum
altaria. et vasa sanctuarii. in quibus ministrantur.
et velum cum hæc omnia supellectilem. Princeps autem principum levitarum. eleazar filius aaron sacerdotis erit super excubitores custodiæ sanctuarii. At vero de meridiana erit
populi moabitæ. et ammonite. recensentur nomina
sua. omnis generis masculini. a uno mense
supra. xx. milia. cc. Principes eorum suriahel
filius abihael. in plaga septentrionali castra
metabuntur. erunque subcustodia eorum. tabulæ
tabernaculi. et vectes. et columnæ. ac ba
ses eorum. et omnia quæ ad cultum huiusce mo
di pertinent. Columnæque atrii per circuitum.
cum basibus suis. et funiculis cum sudibus. Ante
tabernaculum autem federis. versus ad orientalem plagam. Moyses et
aaron cum filiis suis habentes custodiam
sanctuarii. in medio filiorum israel. quisquis alienus
accesserit morietur. Omnis levitarum quos nu
merauerunt moyses et aaron cum filiis iuxta
præceptum domini per familias suas. inge
nere masculino. a mense uno et supra.
fuerunt. xxii. milia. Et ait dominus ad moy
sen. Assumes primo genitos sexus mas
culini de filiis israel. a mense uno et supra. et
habebis numerum eorum. Tollesque levitas
mihi. ego dominus. pro omni primogenito filio
rum israel. et pecora eorum. pro universis pri
mogenitis pecorum filiorum israel. recensuit
moyses sicut præceptum est domino. Primo
genitos filiorum israel. et fuerunt masculini
sexus per nomina sua. a mense uno et supra.
xx. ii. milia. cc. lxx iii. Locutusque est dominus ad
moysen. Tolle levitas pro primogenitis fili
orum israel. et pecora levitarum pro cunctis pecoribus eorum. Sit
que levitæ mei. ego sum dominus. Suscepi illos
ambulant. In pretio autem ducentos. lxx.
trium qui excedunt numerum levitarum de
primogenitis filiorum israel. Accipies quoque
siclos per singula capita ad mensuram
sanctuarii. siclus est obolos. xx. Dabisque pe
cuniam aaron et filiis eius. pretium eorum qui
supersunt. Tulit igitur moyses pecu
niam eorum qui fuerant amplius. et quos
redimebant a levitis. primogenitis filiorum
israel. mille trecentos. lxx. v. siclos. iuxta
pondus sanctuarii. et dedit eam aaron et filiis eius.
iuxta verbum quod præceperat illi dominus. hæc

Locutusque est dominus ad moysen et aaron
dicens. Tolle summam filiorum caath de ne
potibus levitarum. per domos familias suas. a
trigesimo anno et supra. usque ad quinquagesimum annum. omnes qui ingredientur. ut
serviant. et ministrent in tabernaculo federis.
hæc est ostensa filiorum caath in tabernaculo
federis. sancta sanctorum. Ingredientur aaron et
filii eius. quando movenda sunt castra.
et ponent velum quod pendet ante fo
res. Involvent eo arcam testimonii. et
operient rursum velamine hyacinthino
pellium. Extendentque super pallium totum
hyacinthinum. et inducent vectes. mensam
quoque propositionis involvent hyacinthino
pallio. et ponent cum ea turibula. et
tabulas. et scyphos. et vasa libamentorum. panes semper in ea erunt. et extendent
super pallium coccineum. Quod rursus
operient velamine hyacinthino pelli
num. et inducent vectes. Sumentque pal
lium hyacinthinum. quo operient candela
brum cum lucernis. et forcipes. suas et emunctoria
sua. et omnes vasculas olei quæ ad concinnandas lucernas necessaria sunt. et super omnia
ponent operimentum hyacinthinum pellium.
et inducent vectes. nec non et altare aureum.
involvent hyacinthino velamine. et extendent
super operimentum hyacinthinum pellium.
et inducent vectes. Omnia vasa quibus
ministratur in sanctuario. involvent hya
cinthino pallio. et extendent super ope
rimentum hyacinthinum pellium. et inducent
eis vectes. sed caventes ne tangant cinere.
et involvent illud purpureo vestimento.
Ponentque cum eo omnia vasa quibus in ministerio eius utuntur. id est ignium. et recepta
cula. fuscinulas. ac tridentes. et uncinos et
vanilla. cuncta vasa altaris operient si
mili velamine hyacinthino pellium.
et inducent vectes. Cumque involve
rint aaron et filii eius sanctuarium. et omnia vasa eius in commotione castrorum. Tunc
intrabunt filii caath. ut portent in
volutum. et non tangant vasa sanctuarii
ne moriantur. Ista sunt onera filiorum caath in tabernaculo federis. super quos erit
eleazar filius aaron sacerdotis. ad cui
pertinet curam. oleum ad concinnandas
lucernas. et compositionis incensum

Ex. xx.
Ex. cxc.

Ex. xxx. cxlvi.
l. o. xlvi.
Ex. cxxxi.
Ex. cxxi.
3. e. xx. xlv.

Ex. i. xxvi. f.
p. cxxxvi.
Ex. xxv.
3. e. v. p.

Deo. i. xvi.
Dnm. i. v. f.

Ex. i. xvii. pp. f.
tab. xii. xiii.
Ex. ii.
Ex. v. ii.

Pat. i. xx. p.

l. e. xv. xxviii.
Ex. xxiii. ii.

et sacrificium quod semp offertur. et ole
um unctionis. ⁊ quicqd ad cultum taber
naculi pinet. omnium q̃ uasor. quem
seruare sunt. Locutusq; est dñs ad mo
sen ⁊ aaron dicens. Nolite pdere popli ca
lath de medio leuitarū. sed hoc facite eis.
ut viuant. non moriant. si tetigerint
scā scōr. aaron ⁊ filii eius intrabunt. ipsi
q̃ disponent opa singulor. ⁊ deuicent qd
portare: qui ceteri. aut nulla curiositā
te videant. quesunt in sciario. paulq̃ ante
uiolentur aliquid morientur. Locut
est dñs ad moysen dicens. Colle summū
etiam filior gersōn p domos ac familias
⁊ cognationes suas. a xxx. annis ⁊ supra.
usq; ad annos quinquaginta. numera.
omnes qui ingredium̃ ministrant intra
bnaculo federis. hoc est officium familie ger
sonitarū. ut portent cortinas tabernaculi.
et tectum federis operimentum eius. ⁊ velum ost
a. velamen hyacinthi. et tentorium. qd pen
det in introitu tabernaculi federis. cortinas atrii. velum introitu. qd est ante ta
bernaculum. omnia que ad atrium pinet
funiculos. ⁊ cuncta ministerii. iubente a
aron ⁊ filiis eius portabunt. ⁊ filius eius
portabunt filiis eius filii gerson. ⁊ sicut
singula cui debeant oneri mancipari. hic
est cultus familie gersonitarum intrab
naculo federis. erunt q; sub manu ithamar
filii aaron sacerdotis. Filios quoq; me
rari p familias ac domos patrū suor tren
sebis. a xxx. annis ⁊ supra. usq; ad annos
quinquaginta. omnes qui ingredium̃ ad
officium ministerii sui. ⁊ cultū federis
testimonii. hoc sunt onera eor. portabit
tabulas tabernaculi. ⁊ uectes eius. co
lumnas ⁊ bases eas. Columnas quoq;
atrii parietum cum basib. ⁊ pax illas. ⁊
funib. suis. omnia uasa ⁊ suppellectilem
ad numerū accipient. sicq; portabunt. ⁊
hoc est officium familie meraritarū sub
ministerium ⁊ tabernaculo federis. erunt q;
sub manu ithamar filii aaron sacerdotis.
Recensuerunt igit moysen ⁊ aaron ⁊ prin
cipes synagoge filios cath. p cognatio
nes ⁊ domos patrum suor. a xxx. annis et
supra. usq; ad annū quinquagesimum.
omnes qui ingredium̃ ad ministerium tab
naculi federis. ⁊ inuenti sunt duo milia
a septingenti quinquaginta. hic est n
numerus popli cath. qui mansit i ta
bernaculo federis. hos numerauit moysen
aaron iuxta sermonem dñi. p manum moysi.
Numerati sunt ⁊ filii gerson. p cognationes
⁊ domos patrum suor. a xxx. annis ⁊ supra.
usq; ad annū quinquagesimū. omnes qui
ingrediunt ut ministrent in tabernaculo
federis. ⁊ inuenti sunt duo milia. sex cen
ti triginta. hic est popli gersonitarū quos
numerauerunt moysen ⁊ aaron iuxta p
uerbū dñi. Numerati sunt ⁊ filii merari
p cognationes ⁊ domos patrū suor. a xxx.
annis ⁊ supra. usq; ad annum quinqua
gesimū. omnes qui ingrediunt ad expleri
os ritus tabernaculi federis. ⁊ inuenti sunt
tria milia. ccc. hic est numerus filiorū me
rari quos recensuerunt moysen ⁊ aaron. iuxta
imperium dñi. p manum moysi. omnes qui
recensiti sunt de leuitis. ⁊ quos fecit moy
sen ⁊ aaron ad nōm. Et p principes israel per
cognationes ⁊ domos patrū suor. a xxx. an
nis ⁊ supra. usq; ad annū quinquagesimū.
ingredientes ad ministerium tabernaculi.
onera portanda fuerunt. simul octo mi
lia quingenti octoginta. iuxta uerbū dñi
recensuit eos moysen unusquisq; iuxta
officium ⁊ onera sua sicut preceptum est dñs.

Locutusq; est dñs ad moysen dicens.
Precipe ad filios israel. ut eiciant de castris
omnem lepsum. ⁊ qui semine fluit. pollu
tusq; est super mortuo. tam masculum quā
feminā. eicite de castris. ne contaminent
ea. cū habitauerit uobiscum. fecerunt q; filii
israel ita. Et eiecerunt eos extra castra. si
cut locutus est dñs moysi. Locutusq; est
dñs ad moysen dicens. Loquere ad filios
israel. Vir siue mulier cum fecerint ex omni
bus peccatis. que solent hoīes accidere. ⁊ negli
gentiam transgressi fuerint mandatum
dñi. atq; deliquerint. confitebunt pec
cata sua. reddetq; ipsum cuiusdā q̃ intā pte
rit delictum. usque peccauerunt. sin
aut non fuerit qui recipiat. debunt dño.
et sacerdotis excepto ariete. qui offer
tur pro pitiatione. ut sit placabilis. post
a. omnes quoq; primitie quas offerunt
filii israel ad sacerdotes pinent. ⁊ quo
quid inscriptum offertur a singulis. et
traditur manibus sacerdotis. ipsius erit.

Locutus est dñs ad moysen dicens. Lo
quere ad filios israel. ⁊ dices ad eos. Vir cui

Y

Lev. xvi. ⁊
Leo. xxi. ⁊
exod. xxx. ⁊
Leo. v. ⁊
deu. i. xxviii.

Gray Scale
0 1 2 3 4

ipsa cognuerit. maritumque contempnens.
commiserit cum alio uiro. hoc maritus de-
prehenderit non quiescent sed latet adulte-
rium. testis argui non potest. quia nō
est inuentus in stupro. Si ipse zelotypie con-
cauerit uirum contra uxorem suam.
que uel polluta est. uel falsa suspitione
arguitur. adducet eam ad sacerdotem. et
offerret oblationē pro ea. Decimā partem
sanctaline ordeaceā. non fundet super eam
oleum. nec ponet thus. quia sacrifi
cium zelotypie est. oblatio mnestigans
adulterii. Offeret igitur eam sacerdos.
stabitque coram dño. assumetque aquā sanctam
in uase fictile. pauxillum terre de pauimē
to tabernaculi mittet in eā. Cūque
steterit mulier in conspectu dñi. disco-
operit sacerdos caput eius. ponet super
manus illius sacrificium recordationis.
oblationem zelotypie. ipse autē tene-
bit aquas amarissimas. in quibus cū
execratione maledicta congesserit. ad
iurabitque eam dicens. si non dormiuit uir
alienus tecum. si non polluta es et sedens
in aqua thoro. nocere nocebunt aque
libe amarissime. in quas maledicta con-
gessi. Si autē declinasti in uiro tuo.
atque polluta es. concubuisti cum alio
uiro. his maledictionibus subiacebis. et
Det te dñs in maledictionē. exemplis
quē cunctos in populo tuo. putrescere fe-
cerit femur tuum. tumensque uterus tuus
diruptus erit. Ingrediantur aque maledic-
te in uentrē tuum. putrescere tumescente p
putrescat femur. Et respondebit mu-
lier. amen amen. Scribetque sacerdos in li
bello ista maledicta deleb[illegible] ea
aquis amarissimis. in quas maledicta
congessit. dabit ei bibere. Quas cum
biberit. tollet sacerdos de manu eius
sacrificium zelotypie. et elevabit illud
coram dño. imponetque super altare. ita dñs
mandat. ut primus pugillum sacrificii col
lat de eo quod offertur. incendat super al
tare. sic potum det mulieri aquas a
marissimas. Quas cum biberit. si pol
luta est. et contempto uiro adulterii p
cea. pertransibunt eam aque maledic
tionis. inflato uentre computrescet
femur. erit que mulier in maledictionē
in exemplo omni populo. Quod si polluta

non fuerit. et munda. stabiet uiteros.
Ista est lex zelotypie. si deuiauerit mulier
et uiro suo. et polluta fuerit. maritus
que zelotypie spiritu concitatus adiuuerit
eam in conspectu dñi. et fecerit ei sace-
dos iuxta omnia que scripta sunt. et
maritus absque culpa erit. illa recipi
et in gratiē sua. Locutus est dñs
ad moysen dicens. Loquere ad filios
israel. dicesque ad eos. Vir siue mulier cū
fecerit uotum. ut sanctificentur. et ab
stinuerint dño consecrare anno. et non
quod mebriare potest abstinebunt. A
cetum ex uino. et ex quibus alia poto
ne. et quicquid de uua expressum. non
bibent. Dies ex eo quibus sanctificabit
medent. cunctis diebus quibus ex uoto dño
consecrauit. Quicquid ex uinea ēē potē
ab una pasta usque ad acinum. non con
medent. omnis dies separationis sue. Ne
uacula non transibit super caput eius.
usque ad completum diem quod dño consecra
uit. sanctus erit. crescente comate capitis
eius. Omni tempore consecrationis sue.
super mortuum non ingredietur. nec super
patris quidē et matris. fratris. sororisque
funere contaminabit. quia consecra
tio dei sua. super caput eius est. Omnis dies
separationis sue sanctus erit dño. quia in
tonsis suis sunt nazaei. sin autē uno
tuus fuerit subito quis piam. coram eo
et polluetur caput consecrationis eius.
Quod cadet illico. in ea die purgationis
sue. tertium septima. In octauo autē
die offeret duos turtures. uel duos pul
los columbe sacerdoti. in ostio fo
deris testimonii. faciet que sacerdos u
num pro peccato. alterum in holocaustum.
et expiabit pro eo quia peccauit super mor
tuo. sanctificabitque caput eius in die il
lo. et consecrabit dño die separationis
suis. offerens agnum anniculum pro
peccato. et tantum ut dies priores irriti
antur. quia polluta est sanctificatio eius.
Ista est lex consecrationis. cum dies qui
ex uoto decuerint. plebsque adduxerit eum ad ho
stium tabernaculi federis. offerentque oblationē dño
agnum anniculum immaculatum in holocaustum
et ouem anniculam immaculatam. pro peccato. ariete
immaculatum hostiam pacificam. canis
trum quoque agnorum cum speciebus oleo.

Leo. xxxiii.
Ad Cor. ii. xi.
Deut. xxi.
Num. v.
Num. xxiii.
Leo. xxiii.
Num. xxiii.
Leo. xxiii.
Leo. xxiii.
Deut. xxi.
Num. xxiii.
Num. xxiii.
Num. xxiii.
Deut. xxi.
Leo. xxiii.
Num. xxiii.
Leo. xii. i.
Deut. xxi.
Deut. xxi.
Leo. i.
Num. xxiii.
Leo. xxiii.
Num. xxiii.
Leo. i.
Num. xxiii.
Ioh. ii.
Ex. xx.
Leo. x.

Dicebat quod nazarei capillos nutrierunt in quo virtus magna et mirabilis philosophorum continebatur
in eisdem. Sed dum non esset licitum apud nazareos radere capillos quos vulgus sacrificii ponere iubebat
quia ad pristinam primam gratiam ei sic quasi una unam ut congratulantur ante velut
eum quasi sacrificii ignis consumere flamma vel divini amoris ut totum cor in deo ardeat
et ut ad gloriosi supplicia certamina quod nazaree capillos dicuntur profecto nominantur.

et lagena ablq; fermento uncti oleo ac
libamina singulorum que offerebat sacerdos
coram domino. Faciet tamen pro eo quia in
holocaustum. Arietem uero immolabit
hostiam pacificam domino. Offerens simil
cum frumentum azimos panes que ex
more debebat. Tunc tondebit nazareus
ante hostium tabernaculi federis cesarie
consecrationis sue: Tollet que capillos eius
et ponet super ignem. qui supposuit sa
crificio pacificorum. Et armum coctum ar
ietis et panem ablq; fermento unum de
canistro. Lagenam azimam unam. tra
det uni ex nazareis. Postquam ra
sum fuerit caput eius. suscepta que tri
sum abeo eleuabit in conspectu domini.
et sanctificata sacerdotis erunt. sicut pe
culium quod separatum sublatum est. Et tunc
Post hec bibere potest nazareus uinum.
Ista est lex nazarei. cum uoverit obla
tionem suam domino. pro consecrationis
sue. exceptis his que inuenerit ma
nus eius. iuxta id quod mente deuoverit.
ita faciet ad perfectionem sanctificationis
sue. Locutus est dominus ad moysen
dicens. Loquere aaron. filiis eius.
sic benedicetis filiis israel. dicetis eis.
Benedicat tibi dominus. custodiat te. Os
tendat dominus faciem suam tibi. misereat
tui. conuertat dominus uultum suum
ad te. det tibi pacem. Inuocabunt
nomen meum super filios israel. ego bene
dicam eis. Factum est autem in die
completum moyses tabernaculum. dedi
cauit illud. unxitque sanctificauit cum omni
bus uasis suis. altare summitatem. eius ac
cum. Obtulerunt principes israel. capita
familiarum qui erant per singulas tribus
preposita. qui numerum fuerant pe
nes. coram domino. sex plaustra re
ti cum. xii. bubus. unum plaustrum obtu
lerunt duo duces. unum bouem si
gulum. obtulerunt que ea in conspectu
tabernaculi. Ait autem dominus ad moy
sen. suscipe abeis. ut seruant in mi
nisterio tabernaculi. tradesque ea le
uitis. iuxta officium ministerii sui.
Itaque cum suscepisset moyses plau
stra. et boues tradidit eis leuitis. Et
duo plaustra. quattuor boues dedit
filiis gerson. iuxta id quod habe

bant necessarium. Quattuor alia pla
stra. et octo boues dedit filiis merari. se
cundum officia ministerium suum sub manu ithi
mar. filii aaron sacerdotis. filiis autem
caath non dedit plaustra. et boues. quia in
seniario seruum. et ueteri ipsis portant
humeris. Igitur obtulerunt duces in
dedicatione altaris. in die qua unctum est
oblatione sua ante altare. Dixitque dominus
ad moysen. Singuli duces. per singulos di
es offerent munera. in dedicatione altari
is. Primo die obtulit oblationem suam na
asson filius aminadab de tribu iuda. fi
erunt que mea acetabulum argenteum.
pondo centum. xxx. siclorum. fiala argen
tea habens septuaginta siclos. iuxta
pondus sanctuarii. utrique plenum simi
la. conspersa oleo. in sacrificium. Cyatha
riolum aureum decem siclis aureis plenum incenso
bouem arietem agnum annuum in holo
caustum. hircum pro peccato. in sacrificio pa
cificorum. boues duos. arietes quinque. hircos
quinque agnos annuos quinque. hec est
oblatio naasson filii aminadab. Secundo die
obtulit nathanahel filius suar dux de
tribu issachar. acetabulum argenteum.
appendens centum. xxx. siclos. iuxta pon
dus sanctuarii fialam argenteam habentem
lxx. siclos. iuxta pondus sanctuarii. utrique
plenum simila conspersa oleo. in sacrifi
cium. Cyatharium aureum habens decem si
clos plenum incenso. bouem de armento. a
rietem agnum annuum in holocaustum. in
hircum pro peccato. in sacrificio pacificorum.
boues duos. arietes quinque. hircos quinque
agnos annuos quinque. hec fuit oblatio nathanahel
filii suar. Tertio die princeps filiorum za
bulon heliab filius helon obtulit acetabu
lum argenteum. appendens centum. xxx. siclos.
fialam argenteam habentem lxx. siclos. ad pon
dus sanctuarii. utrique plenum simila con
spersa oleo in sacrificium. Cyatharium aureum ap
pendens. x. siclos plenum incenso. bouem de
armento. arietem agnum annuum in ho
locaustum. hircum pro peccato. in sacrificio p
pacificorum boues duos. arietes. v. agnos
annuos. v. hircos. v. hec est oblatio heliab.
filii helon. Die quarto princeps filio
rum en eliziur filius sedeur obtulit acetabu
lum argenteum. appendens centum. xxx. si
clos. fialam argenteam habentem lxx. siclos.

: Lev. xxii. l.
Lev. lvii.

: Deut. iii.

: p. xlv. lxxv.
Ps. ci.

: Ps. cxxxiii.

: Num. xi. p.
Deu. xl.
Num. xlii.
Num. i. viii.

: Num. ix. p.
Num. xii. p.
Num. i. xxiii.

: Num. ii. p.
: Num. ii.
: Num. v.

ad pondus scilicet. utrumque plenum si
mila conspersa oleo in sacrificium. Mortari
olum aureum appendens x siclos plenum in
censo. bouem de armento. arietem. agnum an
nuum in holocaustum. hircum pro peccato. in
hostias pacificorum boves duos arietes v.
hircos v. agnos annuos v. Hec fuit ob
latio elisur filii sedeur. Die quinto
princeps filiorum simeon. salamiel filius
surisadai. obtulit acetabulum argenteum.
appendens centum. xxx siclos. fialam argen
team habentem lxx siclos ad pondus scilicet. utrum
que plenum simila conspersa oleo in sacrificia
num. Mortariolum aureum appendens x siclos
plenum incenso. bouem de armento. arietem. et
agnum annuum in holocaustum. Hircum pro
peccato. in hostias pacificorum boves duos. ar
ietes v. hircos v. agnos annuos v. hec
fuit oblatio salamiel filii surisadai. in
Die sexto princeps filiorum geddelihel
filius duhel. obtulit acetabulum argenteum.
appendens centum. xxx siclos. fialam argenteam
habentem lxx siclos ad pondus scilicet. utrum
que plenum simila conspersa oleo in sacrificia
num. Mortariolum aureum appendens siclos x
plenum incenso. bouem de armento. arietem.
agnum annuum in holocaustum. hircum
pro peccato. in hostias pacificorum boves duos a
rietes v. hircos v. agnos annuos v. i
hec fuit oblatio geddelihel filii duhel. in
Die septimo princeps filiorum elisama.
helisama. filius ammiud. obtulit acetabu
lum argenteum appendens centum xxx si
clos. fialam argenteam habentem lxx siclos.
ad pondus scilicet. utrumque plenum simi
la conspersa oleo in sacrificium. Mortari
olum aureum appendens x siclos. plenum in
censo. bouem de armento. arietem. agnum a
nuum in holocaustum. hircum pro peccato. in hostias
pacificorum boves duos. arietes v. hir
cos v. agnos annuos v. hec fuit obla
tio helisama filii ammiud. Die octa
vo princeps filiorum nammase. gamaliel
filius phadasur. obtulit acetabulum ar
genteum. appendens centum xxx siclos. fi
alam argenteam habentem septuaginta siclos.
ad pondus scilicet. utrumque plenum simi
la conspersa oleo in sacrificium. Mortari
olum aureum. appendens x siclos. plenum
incenso. bouem de armento. arietem. agnum
annuum in holocaustum. hircum pro peccato.
et in hostias pacificorum boves duos. arietes v.
hircos quinque. agnos annuos v. Hec
fuit oblatio gamaliel filii phadasur. in
Die nono princeps filiorum benjamin. ab
abidan filius gideoni obtulit acetabu
lum argenteum appendens centum. xxx. sic
clos. fialam argenteam habentem lxx si
clos. ad pondus scilicet. utrumque plenum
simila conspersa oleo in sacrificium. Mor
tariolum aureum. appendens x siclos. ple
num incenso. bouem de armento. arietem.
agnum annuum in holocaustum. hir
cumque pro peccato. in hostias pacificorum bove
duos. arietes v. hircos v. agnos annuos
quinque. Hec fuit oblatio abidan filii gide
oni. Die decimo princeps filiorum dan. a
achiezer filius ammisadai. obtulit acetabu
lum argenteum. appendens centum. xxx si
clos. fialam argenteam habentem lxx siclos. i
ad pondus scilicet. utrumque plenum simila
conspersa oleo. in sacrificium. Mortario
lum aureum. appendens decem siclos ple
num incenso. bouem de armento. arietem.
agnum annuum in holocaustum. hir
cumque pro peccato. in hostias pacificorum bo
ves duos. arietes v. hircos v. agnos an
nuos v. hec fuit oblatio achiezer filii
ammisadai. Die undecimo princeps
filiorum aser. phegaiel filius ochran. ob
tulit acetabulum argenteum. appendens
centum. xxx. siclos. fialam argenteam ha
bentem lxx. siclos. ad pondus scilicet. utrum
que plenum simila. conspersa oleo in sacrifi
cium. Mortariolum aureum appendens
x. siclos. plenum incenso. bovem de armen
to. arietem. agnum annuum in holo
caustum. hircumque pro peccato. in hostias pa
cificorum boves duos. arietes v. hircos v.
agnos annuos v. hec fuit oblatio
phagaiel filii ochran. Die xii. prin
ceps filiorum neptalim. ahira filius enan.
obtulit acetabulum argenteum. appendens
centum. xxx. siclos. fialam argenteam habe
lx. siclos. ad pondus scilicet. utrumque ple
num simila conspersa oleo in sacrificium.
Mortariolum aureum appendens x siclos
plenum incenso. bovem de armento. arietem.
agnum annuum in holocaustum. hircum
que pro peccato. in hostias pacificorum boves du
os. arietes v. hircos v. agnos annuos
v. hec fuit oblatio hira. filii enan.

hec in mediatione altaris oblata sint apti
ciptis israel. in die qua consecratus est. lanci
bula argentea duodecim. fiale argentee
duodecim. mortariola aurea duodecim. Fiant omnia
xxx. siclos argenti habentes unus acetabulum
septuaginta siclos una fiala. id est in omne
vasorum omnium. ex argento. sicli duo milia. cete
ponderis sanctuarii. Mortariola aurea duodecim
plena incenso. denos siclos appendentia. pon
dere sanctuarii. id est simul omnium siclorum. c. xc. boues
de armento vitulos duodecim. arietes duo
agni mas anni duodecim. cum hostia eorum. hyrci
duo pro peccato. hostie pacificorum. boues sexaginta. ari
etes lx. hyrcos lx. agni anni sexaginta. hec ob
lata sunt in mediatione altaris quando unc
tum est. Cumque ingrederetur moyses tabernaculum
federis. ut consuleret oracula audiebat uo
cem loquentis ad se de propitiatorio. quod erat
super arcam testimonii. inter duos cherubin.
unde loquebatur ei. Locutus est dominus ad mo
ysen dicens. Loquere ad aaron. dices ad eum.
Cum posueris lucernas.

8

tra faciem candelabri. ut lucerne
lucere debeant. fecit sicut aaron. et imposu
it lucernas super candelabrum. ut fecerat
dominus moysi. hec autem erant facta cam
delabri. ex auro ductili. tam medulla sti
pes. quam cacta. et exilia. et calamos. lucerne
nascebantur. ut pro exemplum quod ostendit
dominus moysi. ita operatus est candelabrum
Et locutus est dominus ad moysen dicens.
Tolle levitas de medio filiorum israel. purificab
eos. ut peracta hunc ritum. aspergant aqua lus
trationis. et radant omnem pilos carnis suae.
Cumque lauerint vestimenta sua. munda
ti fuerint. tollant bouem de armentis. et hos
tiam eius. similam oleo conspersam. bouem
autem alium pro hostia accipies pro peccato. et
applicabis levitas coram tabernaculo
federis. congregata omni multitudine filio
rum israel. Cumque venerit levitas coram
domino. ponent filii israel manus suas super
eos. Et offeret aaron levitas munus
in conspectu domini. a filiis israel. ut serviant
ministerio eius. levitesque ponent manus super capita
boum. quorum unum facies pro peccato. et alterum holo
austum. ut deprecentur. Statuesque levitas in
conspectu aaron. et filiorum eius. et consecra
bis oblatos domino ab separatis de medio fi
liorum israel. ut sint mei. postea ingredi
antur tabernaculum federis. ut serviant
mihi. sicque purificabis. et consecrabis
eos in oblationem domino. quia dono datos
sunt mihi. a filiis israel primogenitis.
que aperiunt omnem vulvam in israel. ac
cepi eos mihi. sunt enim primogenita filio
rum israel. id est ex hostis. quem enim israel percussi omne primogenitum in terra egypti. sanctificavi eos mihi. Et tulit levitas pro primogenitis filiorum israel. tradidi
que eos dono aaron et filiis eius de medio
populi. ut serviant mihi. populi in taberna
culo federis. et orent pro eis. ne sit in populo pla
gam. si ausi fuerint accedere ad sanctuarium.
fecerunt que moysi et aaron et omnis multi
tudo filiorum israel super levitis que fie
bant. sicut mandaverat dominus moysi. Purificatique sunt. la
verunt vestimenta sua. eleuaveruntque eos
aaron in conspectu domini. orantes pro eis. ut
purificati ingrederentur ad officia sua in
tabernaculis federis. coram aaron et fili
is eius. sicut preceperat dominus moysi de levi
tis. ita factum est. Locutus est dominus ad
moysen dicens. hoc est levitarum. a xx.
v. annis et supra. ingredientur. ut mi
nistrent in tabernaculo federis. Cumque
quinquagesimum annum etatis impleverint.
seruire cessabunt. Et quia ministri fra
tris sui in tabernaculo federis. ut cus
todiant que sibi fuerunt commendata.
opa autem ipsa non faciant. sic disponas
levitas in custodiis suis. Locutus est
dominus ad moysen in deserto sinai. anno secundo
postquam egressi sunt de terra egypti. mense
primo. dicens. Faciant filii israel phase
in tempore suo. quarta decima die mensis
huius. ad vesperam. in tempore omnes ceremo
nias. et iustificationes eius. Precepit
moysi filiis israel. ut facerent phase. quod
fecerunt in tempore suo. Quarta decima die
mensis. ad vesperam. in deserto sinai.
in omnia que mandaverat dominus moysi. fecerunt filii israel. Ecce autem quidam
immundi super animam hominis. quo
potuerant facere pascha in die illo. accesserunt ad moysen et aaron dixerunt eis.
Immundi sumus super animam hominis.
quare fraudamur ne non valeamus
offerre oblationem domino in tempore suo.

9

Quia si quando boni quid diuinis affectamus deberi ordo a cuiusdam sanctis cogitationibus mundi apparere. ne illicitas cogitationes moneat perfecta aut species. quia pilus fructificans in deformem redit. hoc autem sepe in prima generatione quo sepe spe ferro solli cendimus recedit. pilus radicem pecunie non euellit.

inter filios israel. Qui ab respondit moyses.
Stare ut consulam quid præcipiat dominus deus
vestris. Locutusque est dominus ad moysen dicens.
Loquere filiis israel. Homo qui fuerit immundus super anima sua munia pauli ingen
te uirginis. faciet pasce domino iuxta ceremonias. quarta decima die mensis adiuncta cum
azimis. et lactucis agrestibus comedent illud. non relinquent ex eo quicquam usque
mane. et os eius si confringent. omnem ritum pasce observabunt. Si quis autem mundus est. et non fuerit in itinere. nec tamen fecerit
phase. exterminabitur anima illa de populis suis. quia sacrificium domino non obtulit
tempore suo. peccatum suum ipse portabit. Peregrinus quoque. et aduena si fuerit apud vos. faciet phase domino iuxta ceremonias et
iustificationes eius. Præceptum idem erit apud vos. tam aduene quam indigene.

Igitur die qua erecta est tabernaculum. operuit illud nubes. nubesque aut super tentorium erat quasi species ignis usque mane. sic fiebat iugiter. quod operiebat illud nubes. et nocte quasi species ignis. Cumque abiret nubes quæ tabernaculum pregebat. tunc proficiscebantur filii israel. in loco ubi stetisset nubes. ibi castra metabantur. ad imperium domini proficiscebantur. et ad imperium eiusdem figebant tabernacula. Cunctis diebus quibus stabat nubes super tabernaculum. manebant in eodem loco. Et si fuerit nubes ut multo tempore maneret super illud. erant filii israel in excubiis domini. et proficiscebantur. Quot quot diebus fuisset nubes super tabernaculum. ad imperium domini erigebant tentoria. et ad imperium illius deponebant. Si fuisset nubes a vespere usque mane. et statim diluculo tabernaculum relinquisset. proficiscebantur. Et si prolem et nocte recessisset. disparabant tentoria. Si bidno. aut uno mense. longiore tempore fuisset super tabernaculum manebant filii israel in eodem loco. et proficiscebantur. Statim autem ut recessisset nubes. movebant castra. Per verbum domini figebant tentoria. et per verbum illius proficiscebantur. Et custodiebant excubias domini. iuxta imperium eius per manum moysi.

Locutus est dominus ad moysen dicens. Fac tibi duas tubas argenteas. et ductiles. quibus convocare possis multitudinem. quando moventa sunt castra. Cumque inceperint tubis. congregabitur ad te omnis turba ad ostium fœderis tabernaculi. Si semel clangent. venient ad te principes. et capita multitudinis israel. Si autem ultimo ac tertio conatus clangent incepierit. ipsa movebunt castra quæ sunt ad orientalem plagam. Insuper autem sonitu. et ululatu. cum de se tubabit. tentoria quæ habitant ad meridiem. iuxta hunc modum reliqui facient. ululatibus tubis. in profectione. Quando autem congregando populus sum plex tubas clangorem. non conabitur ululabit. filii autem aaron sacerdotes clangent tubis. erunque hæ legitimum sempiternum in generationibus vestris. Si egressus ad bellum. de terra vestra contra hostem. qui oppugnat adversum vos. clangetis ululatibus tubis. Et erit memoriale vestrum coram domino deo vestro. ut eruamini inimicis vestris. Sicque lætabitur in festis. et diebus festis. et calendis. canentes tubis. super holocaustis. et victimis pacificis. ut sint vobis in memoriam oblationem dei vestri. ego dominus deus vestri. Anno secundo. mense secundo. in decima die mensis. elevata est nubes de tabernaculo fœderis. Profectique sunt filii israel per turmas suas de deserto sinai. et recubuit nubes in solitudine pharan. moveritque castra primum iuxta imperium domini. in manu moysi. Filii iuda primus suas. quorum princeps erat naason filius aminadab. Iuxta ubi filios lechar. fuit princeps nathanael filius suar. Iuxta ubi filios zabulon. erat princeps eliab filius helon. deposuerunt que est tabernaculum. quod portantes gerselli sunt filii gerson. et merari. Profectique sunt filii ruben. per turmas suas in exercitum suum. quorum princeps erat helisur filius sedeur. Iuxta ubi filios simeon. princeps fuit salamiel filius suri saddai. Porro iuxta ubi gad. erat princeps eliasaph filius duhel. profectique sunt cathiathite portantes sacra arcam. donec venirent ad erectionem tabernaculi. Moverunt castra. et filii effraim primus suas. Iuxta quorum agmina. princeps erat helisama filius ammiud. Iuxta ubi autem filios manasse. princeps fuit gamaliel filius phadasur. Et iuxta ubi benjamin dux abidan. filius gedeoni. Nonissimum castrorum

omnium. Profectique sunt filii israel
de Ramesse. Iuxta quod fuerat
abiecerat filius amisadai. Iuxta aut filii
israel erant principes phe. et hel. filius abia
et certibu filiorum nepthalim. fuerunt principes ga
abiezer filius helam. Hae sunt castra israel
omnes filiorum israel qui egrediebantur.

Cumque moyses obtulisset filio ingu
ehis in adiutorium cognato suo. Prosiciscimini
ad locum quem dixit dominus esse nobis. venite
nobiscum ut beneficiam tibi. quod dominus bona
promisit israeli. Cui ille. Non abibo tecum
sed revertar in terram meam in qua natus
sum. Et ille. Ne obsecro ne relinquas me.
Tu enim nosti in quibus locis possimus castra
ponere debeamus. eris ductor nostrum. Cumque nobis
cum ueneris. quicquid optimum fuerit quod
nobis tribuere potest. dabimus tibi.

Profectique sunt ergo de monte domini iter trium
dierum. archam quoque federis domini praecedebat. ut
videret. quidem castrametandi locum. in quo deo
erant per diem cum ire deberent. Cumque eleuaretur
arca dicebat moyses. Surge domine. dissipentur
inimici tui. fugiant qui oderunt te a facie tua.
cum autem reponeretur ait. Reuertere domine
ad multitudinem israel.

Interea omnis
est murmur populi quasi dolentium. plaudere ui
dens orta domini. Quod cum audisset. iratus
est. accensus in moysi ignis domini. deuoratum ex
tremum castrorum partem. Cumque clamasset populus ad
moysen. orauit moyses ad dominum. ablatus est
ignis. uocatumque nomen loci illius incensio. quoniam
succensus fuisset ira dei in eos domini.

Cum
quoque permiscuisset se plebs israel. illi
flagrauit desiderio. sedit. flens. nunc et
filii israel dicentes. Quis dabit nobis
ad uescendum carnes. Recordamur piscium
quos comedebamus in egypto gratis. In
mente nobis uenunt cucumeres. et pepones.
porrum. cepe. et allia. Anima nostra
nihil aliud respiciunt oculis nisi man.
Erat autem man. sicut semen coriandri. coloris bdel
lii. Circumibantque populo colligentes illud fe
bant mola. siue tundebant in mortario coquebant
dulcia molla. facientes ex eo tortulas. saporis
quasi panis oleum. Cumque descenderet nocte
super castra descendebat pariter man.

Audiuit ergo moyses flentem populum per fami
lias singulos. hostia tentorii sui. Iratusque
est furore domini nimis. sed et moysi intolleranda
res visa est. Et ait ad dominum. Cur afflixisti seruum tuum. Quare inuenio gratiam
coram te. Et cur imposuisti pondus uniuersi po
puli super me. Numquid ergo concepi omnem
hanc multitudinem. uel genui eam. ut dicis
mihi. porta eos in sinu tuo. sicut portare solet
nutrix infantulos. deferre infantem parua uirgi
ni patribus eorum. Unde mihi carnes. ut det
omnibus ut comedant. Flentes quaerunt me dicentes. Da
nobis carnes. ut comedamus. Non possum
solus sustinere omnem hunc populum. quia gra
uis mihi est. si aut tibi uidetur obse
cro ut interficias me. ut inueniam gratiam in
oculis tuis. ne ultra afficiar malis.

Et dixit
dominus ad moysen. Congrega mihi. septuaginta uiros
de senioribus israel quos nosti quod senes populi
sint ac magistri. duces eos ad tabernacula
federis. faciesque ibi stare te cum
de eorum. loquar tibi. auferam de spiritu tuo.
tradamque eis. ut sustineantecum onus populi. ne
non tu solus gemeris. Populo quoque dices. Sanc
tificamini crastino. comedentes carnes. Ego enim au
diui uos dicere. Quis dabit nobis escas car
nium. Bene nobis erat in egypto. Et dederit uobis
dominus carnes. comedetis. non unius die. nec duo
bus. uel quinque. Aut decem. nec uiginti. quem
sed usque ad menses dierum. donec exeat per nares
uestras. et uertat in uomitum. eo quod reppulerint
dominum. egressi sumus e egypto quinimo
uos est. et fleuerunt coram eo dicentes. Quare
egressi sumus e egypto. Et ait moyses ad dominum.
Sex centa milia peditum huius populi sunt cum
dicas. dato eis escas carnium. uide uiuentes. Iu
quid omnium. et pecorum multitudo cedet. ut possit suf
ficere. Aduum. uel omnis piscis maris congregabitur. ut possit sufficere ad eos. ut ad
latent. Cui dominus. Numquid manus domini in
uiuta est. Iam nunc uidebis. utrum meus sermo.
opere compleatur.

Exiuit igitur moyses. et nun
tiauit populo uerba domini. Congregauit septuagin
ta uiros de senioribus israel. quos stare fecit circa taber
naculum. Descendit quoque dominus per nubem. et locutus est ad
eum. auferens de spiritu qui erat in moyse. et dans
septuaginta. Cumque requiesset spiritus super eis. prophetaue
runt nec ultra cessauerunt. Remanserunt autem in
castris duo uiri. quorum nomina uocabantur eldad
et medad. super quos requiuit spiritus. Sunt autem
ipsi de scriptis fuerant. et non egressi sunt ad tabernacula. Cumque prophetarent in castris. cucurrit
puer. nuntiauitque moysi dicens. Eldad et medad
prophetant in castris. Et statim iosue filius
nun minister moysi electus. ephebus ait.

Ps. 1.xxv.f.
Gr. xxu.ȝ.
Gr. xu.ȝ.
Ho. hexu. Deu. u.n. Dep. cxxxiu. cxxxuu.
Dep. cxxxuia.
Sap. xxxuu.ȝ. Gr. xxxi. L. e. xxxiii. xli.
Ps. 1.vi.
Gr. xxuii. Cap. iii.
Deum. u. v. f.
Ad Deum. xci.
Gr. xxxiu.
Dep. u.
Gr. cxxiu. Iob. vi.
Gr. xxxiii. Gr. xxxiii. Gr. xlii. Dep. i. Lev. liii. Sap. viii.
Ps. xci. Gr. e. viii.
Sap. x. Ho. e. lii. p. vii.
Ps. cxlviii.
Ps. cxlviii.
Deum. x.
Luc. xxxiii.

Domine mi moyses prohibe eos. Et ille. Quid inquit emularis pro me? Quis tribuat ut omnis populus prophetet. et det eis dominus spiritum suum. Reversusque est moyses et maiores natu israhel in castra. Ventus autem egrediens a domino arreptas trans mare coturnices detulit. et dimisit in castra. itinere quantum uno die confici potest. ex omni parte castrorum per circuitum. volabantque in aere duobus cubitis altitudine super terram. Surgens ergo populus tota die illa ac nocte. et die altero congregavit coturnices. Qui parum decem choros. et siccaverunt eas per gyrum castrorum. Adhuc carnes erant in dentibus eorum. nec defecerat huiuscemodi cibus. Et ecce furor domini concitatus in populum percussit eum plaga magna nimis. Vocatusque est ille locus sepulchra concupiscentie. Ibi enim sepelierunt populum qui desideraverat. Egressi autem de sepulchris concupiscentie venerunt in aseroth et manserunt ibi.

12 Locutaque est maria et aaron contra moysen propter uxorem eius ethiopissam. et dixerunt. Num per solum moysen locutus est dominus? nonne et nobis similiter est locutus? Quod cum audisset dominus (erat enim moyses vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra) statim locutus est dominus ad eum et ad aaron et mariam. Egredimini vos tantum tres ad tabernaculum federis. Cumque fuissent egressi. descendit dominus in columna nubis. et stetit in introitu tabernaculi. vocans aaron et mariam. Qui cum issent dixit ad eos. Audite sermones meos. Si quis fuerit inter vos propheta domini. in visione apparebo ei. vel per somnium loquar ad eum. At non talis servus meus moyses. qui in omni domo mea fidelissimus est. Ore enim ad os loquor ei. et palam. non per enigmata et figuras dominum videt. Quare igitur non timuistis detrahere servo meo moysi? Iratusque contra eos abiit. Nubes quoque recessit que erat super tabernaculum. Et ecce maria apparuit candens lepra quasi nix. Cumque respexisset eam aaron. et vidisset perfusam lepra. ait ad moysen. Obsecro domine mi. ne imponas nobis hoc peccatum quod stulte commisimus. ne fiat hec quasi mortua. et ut abortivum quod proicitur de vulva matris sue. Ecce iam medium carnis eius devoratum est lepra. Clamavitque moyses ad dominum dicens. Deus obsecro sana eam. Cui respondit dominus. Si pater eius spuisset in faciem illius. nonne debuerat saltem septem dierum rubore suffundi? Separetur septem diebus extra castra. et postea revocabitur. Exclusa est itaque maria extra castra septem diebus. et populus non est motus de loco illo donec revocata est maria.

13 Et profectus est populus de aseroth fixis tentoriis in deserto pharan. Ibi locutus est dominus ad moysen dicens. Mitte viros qui considerent terram chanaan. quam daturus sum filiis israhel. singulos de singulis tribubus ex principibus. Fecit moyses quod dominus imperaverat. de deserto pharan. Mittens principes viros. quorum ista sunt nomina. De tribu ruben. semma filium zechur. De tribu symeon. saphat filium huri. De tribu iuda. caleph filium iephone. De tribu isachar. igal filium ioseph. De tribu effraim. osee filium nun. De tribu beniamin. phalti filium raphu. De tribu zabulon. geddihel filium sodi. De tribu ioseph sceptri manasse. gaddi filium susi. De tribu dan. ammihel filium gemalli. De tribu aser. sthur filium michahel. De tribu neptalim. nabbi filium vaphsi. De tribu gad. guhel filium machi. Hec sunt nomina virorum quos misit moyses ad considerandam terram chanaan. Vocavitque osee filium nun iosue. Misit ergo eos moyses ad considerandam terram chanaan. et dixit ad eos. Ascendite per meridianam plagam. Cumque veneritis ad montes. considerate terram qualis sit. et populum qui habitator est eius. utrum fortis sit an infirmus. pauci numero an plures. ipsa terra bona an mala. urbes quales. murate an absque muris. humus pinguis an sterilis. nemorosa an absque arboribus. Confortamini et afferte nobis de fructibus terre. Erat autem tempus quando iam precoque uve vesci possunt. Cumque ascendissent. exploraverunt terram. a deserto sin usque rohob intrantibus emath. Ascenderuntque ad meridiem. et venerunt in hebron. ubi erant achiman et sisai et tholmai filii enach. Nam hebron septem annis ante tanim urbem egypti condita est. Pergentesque usque ad torrentem botri. absciderunt palmitem cum uva sua. quem portaverunt in vecte duo viri. De malis quoque granatis et de ficis loci illius tulerunt. qui appellatus est nehelescol id est torrens botri. eo quod botrum inde portassent filii israhel. Reversique exploratores terre post xl dies omni regione circuita. venerunt ad moysen et aaron.

et adomem eorum filios israel. in deserto
pharan. qd est in cades. Locutusq; est dns
ad moysen dicens. Mittamus uiros qui
explorent terram chanaan. quam dabo filiis
israel. de singulis tribubus patrum eorum
mittes principes. Fecitq; sicut iusserat
dominus. Misitq; eos moyses de deserto
pharan. iuxta sermonem domini. omnes
uiri principes filiorum israel. Hi sunt
nomina eorum. de tribu ruben. samua filius
zacur. de tribu simeon. saphat filius
hori. de tribu iuda. caleb filius
iephone. de tribu issachar. igal filius
ioseph. de tribu ephraim. osee filius
nun. de tribu beniamin. phaltiel filius
raphu. de tribu zabulon. gadiel filius
sodi. de tribu ioseph. de tribu manasse.
gadi filius susi. de tribu dan. ammiel
filius gemalli. de tribu aser. sethur
filius michael. de tribu nephthali.
nabi filius uapsi. de tribu gad. geuel
filius machi. Hi sunt nomina uirorum
quos misit moyses ad considerandam
terram. Et uocauit osee filium nun
iosue. Ascendentes ergo explorauerunt
terram a deserto sin usque ad
roob. intrantes emath. Et ascendentes
per austrum peruenerunt usque
ad hebron. ubi erant ahiman
sesai et tolmai filii enacim. Hebron
autem septem annis ante tanis
egypti aedificata est. Cumque
peruenissent usque ad uallem
botrus. abscidentes palmitem
cum racemo grandi. quem
duo portabant in uectibus
de malis punicis et de
ficubus. Locus ergo ille
appellatus est botrus
propter racemum
quem filii israel
inde abscidere
consuerunt.
Reuertentes autem
post quadraginta
dies. de explo-
ratione terrae
chanaan. Ierunt
ad moysen et
aaron. et ad
omnem
multitudinem
filiorum israel
in deserto
pharan. cades
et nuntiauerunt
omnem
multitudinem
et ostenderunt
fructus terrae
quam
ad
dens eucti sudentibus filius israel. et dixit dns ad
moysen usque quo detrahet mi populus iste. quousque non
credent mihi in omnibus signis quae feci coram eis.
feriam igitur pestilentia. atque consumam
eos. te autem faciam principem super gentem ma
gnam. fortiorem quam haec est. Et ait moyses
ad dominum. ut audiant egyptii. de quorum
medio eduxisti populum istum in uirtute
tua. habitatoribus huius terae quae audierunt
quod tu dns in medio
populo isto sis. facie uidentes
uidelicet tua praeeunte illos. in columna
nubis. per diem. et in columna
ignis per noctem. quae cum
uidissent
quod
in
terrae
chanaan
ad
hanc
terram
quam
dabo
eis
in
hereditatem
quae
fluit
lacte
et
melle
haec
audient
terrae
habitatores
quae
habitant
in
ea
quae
audierunt
quod
tu
dns
in
medio
populi
hui
es
et
facie
ad
faciem
uideris
dns
et
nubes
tua
praestet
illos
et
in
columna
nubis
praeibis
eos
per diem
et
in
columna
ignis
per noctem
quasi
unus
homo
occidis
populum
tuum
sic
omnes
gentes
quae
audierunt
famam
tuam
dicent
dicentes
quia
non
potuit
introducere
dominus
populum
istum
in
terram
quam
iuraverat
eis
dare
idcirco
occidit
eos
in
solitudine
Magnificetur
ergo
fortitudo
tua
domine
sicut
locutus
es
dicens
dns
patiens
et
multae
misericordiae
auferens
iniquitatem
et
scelera
nullumque
innocentem
dereliquens
qui
visitas
peccata
patrum
in
filios
usque
in
tertiam
et
quartam
generationem
Dimitte
obsecro
peccata
populi
huius
secundum
magnitudinem
misericordiae
tuae
sicut
fuisti
egressus
populus
de egypto
usque
ad
locum
istum.
Dixitque dns. Dimisi
iuxta
uerbum
tuum
uiuo
ego
et
implebitur
gloria dni.
universa
terra
Attamen omnes
homines
qui
uiderunt
maiestatem
meam
signa
quae
feci
in egypto
et
in
solitudine
tentauerunt
me
iam
decies
nec
audierunt
uocem meam
si uidebunt
terram
pro
uirtutem
patribus eorum
nec quisquam
eorum
qui
detraxit
mihi
intuebitur
eam
seruus
meus
caleb
quia
plenus alio
spiritu
secutus
est me
inducam
in terram hanc
quam
ingressus
est
et
semen eius possidebit eam
sed
amalechites
et
chananaeus
habitant
in
uallibus
Cras
mouete castra
et
reuertimini
in
solitudinem
per
uiam maris
rubri
Locutusque est dns ad moysen et
aaron dicens
Usque quo
multitudo haec pes
sima murmurat
contra me
Audiui
querelas filiorum israel
quibus
murmurant
contra me
Dic ergo eis.
Viuo ego
dicit dns
sicut locuti estis au
diente me
Sic faciam uobis
In solitudine
cadent
cadauera
uestra
omnes
qui numerati estis
a
uiginti annis
et
supra
et
murmuratis
contra me
Non intra
bitis terram super
qua
leuauit
manum meam
ut habitare uos faceret
nisi caleb

filium iephone. Josue filii nun. Par
mulos autem uestros et qui de uos
tros fecerunt. uniuersi. ut uideant filii.
quibus displicuit. ira eterna. iacebit
in solitudine. Filii uero eorum. uagiuntur
sexto annis. xl. et portabunt fornicationem
iram. donec consumantur cuncta parui.
iuxta numerum. xl. dierum. quibus explo
rastis terram. Anni pro die. imputabitur. et
xl. annis recipient iniquitates uestras. sci
etis ultionem meam. quam sic locutus sum fa
ciam omni multitudini huic pessime.
qui consurrexerunt aduersum me. in solitudine deficient
et morientur. Igitur omnis uirtus quos
miserat moyses. ad explorandam terram
et reuersi murmurare fecerunt contra eum
multitudinem. detrahentes terre quam explo
rauerant. atque pessimo spere in domino. Jo
sue autem filii nun. et caleph filius iephone
uixerunt. ex eis qui profecerant ad explorandam
terram. Locutusque est moyses omnia
uerba hec. ad omnes filios israel. et luxerunt populus nimis.
Et ecce mane primo surgentes ascenderunt
in uertice montis. atque dixerunt. Paratis su
mus ascendere ad locum. de quo dixit locutus est.
quia peccauimus. Quibus moyses. Cur ingredi
mini transgredientes uerbum domini. quod uobis non pro
cedet in prosperum. Nolite ascendere. Non
enim est dominus uobiscum. ne corruatis coram
inimicis uestris. Amalechites et chananeus
ante uos sunt. quique gladio corruetis.
eo quod noluerint adquiescere domino. nec erit
dominus uobiscum. Ausi sunt igitur ascendere
in uertice montis. arca autem testamenti
domini. et moyses non recesserunt de castris.
Descendentesque amalechites et chananeus.
qui habitabant in monte. percusserunt eos at
que conciuerunt usque ad horma. Locutus est
dominus ad moyses dicens. Loquere ad
filios israel. et dicetis ad eos. Cum ingressi fu
eritis terram habitationis uestre quam ego da
bo uobis. et feceritis oblationem domino holocau
stum. aut uictimam pacifici. uota offe
rentes. uel sponte solentes munera. aut
in sollemnitatibus uestris adolentes odorem
suauitatis domino. de armentis uel de ouibus offerentes.
Quicumque immolauerit uictimam laetitie
eius. similes decimam partem ephi. offer
at simile oleo. quod uinum habebit quarta par
tem hin. in holocaustum. siue in uictimam
siue. dabit in holocaustum. siue in uictimam
pro agnos singulos. tantumque erit sacri
ficium. simile in uinum decimam. quod super
fundetur oleo. et hin uini. Et uinum ad li
bamentum. fiet partis eiusdem in suauitatem
offerentes modum suauitatis domino. Cum uo
bis fecerit holocaustum. aut hostiam
ut impleas uotum uel pacifici uictimas
dabis pro singulos boues. sim
ile tritici decimam offerens oleo. quod hauri
ant medium in suauitatem hin. uinum ad libamentum
fundendum erit in suauitatem holocaustum
suauissimum odoris domino. Sic facietis pro sin
gulis bouibus. et arietibus. agnis. et hedis. ta
indigene. quam peregrini. eodem ritu offerent
sacrificia. unum preceptum erit. atque iudicium
tam uobis quam aduenis fie. Locutusque
est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis is
rael. et dices ad eos. Cum uenerimus in terram
quam uobis. commodauerit deus. regionis
illius. separabitis primitias domino. de cibis uestris
sicut de aereis primitias separabitis. sic
et de pulmentis dabitis primitias domino. quod
separauerunt. Fermentum quoque. quod locutus est dominus ad moysen. et mandauit
eis uobis. adie quia cepit mutare et
ultra. Oblitaque fueritis facere mandata
domino. Offerent uniuersi de turmo ad holocau
stum modum suauissimum domino et sa
crificium eius. ac libamina secundum ritum
postulant. Hircum quoque pro peccato offerent
sacerdos pro omni multitudine filiorum is
rael. et dimittetur eis. quia non sponte pecca
uerunt. Nichominus offerentes uniuersi
ossa pro se. et pro peccato. atque erroribus suis. et
dimittetur uniuersae plebi filiorum israel. et
aduenis qui peregrinantur inter uos. Omni
culpa est omnis populi peregrinantis. Quod si
una anima nesciens peccauerit. offerat ca
pram annicula pro peccato suo. et deprecabitur
pro sacerdote. quod inscia peccauerit coram
domino. et propitiatus ei uenia. et dimittetur ei.
Tam indigenis quam aduenis una lex erit.
omnium qui peccauerunt in ignorantia. Ani
ma uero quae fugiam. aliquo commise
rit. siue ciuis sit ille siue peregrinus.
quia adiecisti dominum rebellis fuit. pen
dit de populo suo. uerbum enim domini contempsit
et preceptum illius fecit irritum. idcirco de
lebitur. et portabit iniquitatem suam. Cum
esset autem cum essent filii israel in solitu
dine. et inuenissent hominem colligentem ligna

Gr. exxviii.

Ex. xx. d.

Gr. xcix. 7. e. xlvi.

Lev. v. m.

Deu. xx.

Ex. o. xxv. 7. e. xlv.

Num. xxii.

Lev. xxiii.

Ex. xxx. 7. xxv.

Lev. xxiii

Deu. xxiii. Lac. viii.

Lev. xxiii

NV
MG

mone sabbati. obruerunt eum moysi
aaron. ⁊ uniuerse multitudo q̃ erant
cum eis lapidibus. nescientes q̃ sup eo
factum esset. Dixit q̃ dns ad moysen.
Vade mox ut ho obruat eum la
pidib. omis turba. extra castra. Cuq; e
duxissent eum foras. obruerunt eum lapidib
⁊ mortuus est. sicut fecerat dns. Dixit q̃
dns ad moysen. Loquere filiis israel. ⁊ dices
ad eos. ut faciant sibi fimbrias pannis
pallioq; ponentes in eis. ut habeant hyacinc
tinas. Quas cum uiderint recordabuntur omis
mandatorum dni. nec sequantur cogitationes
suas. ⁊ oculos. uel uana fornicantes
set magis memores preceptorum dni faciant
ea. sitq; sed do filio. Ego dns deus uester
qui eduxi uos de
terra egipti. ut esem uobis deus. Ego sum dns deus uester.

Ecce autem chore filius israar. filii
caath. filii leui. ⁊ dathan. atq; abiram
filii eliab. hon quoq; filius phaleth. de
filiis ruben. surrexerunt contra moysen.
alii quoq; filiorum israel. ccl uiri principes synagoge. ⁊ gremio omnes. prouocabantur.
Cumq; stetissent aduersus moysen ⁊ aa
ron dixerunt. Sufficiat uobis. quia omis multitudo sanctus est. ⁊ in omibus dns. Cur
eleuamini sup plebem dni. Quod cum audisset moyses cecidit in faciem suam. Locutusq;
est ad chore. ⁊ ad omem multitudinem. Mane ignorabit dns. quis
sit eius. ⁊ sanctificabit sibi. ⁊ quos
elegerit applicabit sibi. hoc
facite: Tollat unusquisq; turibulum sui
chore. ⁊ omes hanc turbam. ⁊ hauste
rat ignem. Ponite desup thymiama
coram dno. Et quecumq; elegerit ipse erit
sanctus. Multum erigimini filii leui. Dixit
rursum ad chore. Audite filii leui. Nun
quid parum uobis est. q̃ separauit uos dns israel ab
omi plebe. ⁊ iunxit sibi. ut seruiretis eum in
cultu tabernacli. ⁊ staretis coram congregatione plebis. ⁊ ministretis ei. Ideo accessistis
ad se. filios leui. ut uobis etiam sacerdotium uendicetis. ⁊ omis glorietur. stet contra
dnm. Quid est aaron. ut murmuretis contra eum. Misit ergo moyses ut
uocaret dathan. ⁊ abiron filios eliab.
Qui responderunt. Non uenimus.
Sufficit quod parum est tibi q̃ eduxisti nos
de terra. que lacte ⁊ melle manat. ut
occideres in deserto. nisi ⁊ principatum exercere
in nos. Terram quoque fluentem
lacte ⁊ melle. ⁊ dedisti nobis pos
sessiones agrorum ⁊ uineas. An oculos omis
ut eruere. et non uenimus. Iratusq; moyses
ualde. ait ad dnm. Ne respicias sacrificia
eorum. tu scis quia nec asellum quidem unum
accepi ab eis. nec afflixi quemquam
eorum. Dixitq; ad chore. Tu omis congregatio
tua state coram dno. ⁊ aaron die
crastino separatim. Tollite singuli tuis
bulum suum. ⁊ ponite sup ea incensum. Of
ferentes dno ducenta quinquaginta tu
bula. Aaron quoq; tenebit turibulum
suum. Qui cum fecissent stantib; moyse
et aaron. ⁊ eo accessissent ad uersus eos.
omem multitudinem. ad hostium tabernaculi. apparuit omnem gloria dni. Locutusq;
est dns ad moysen. ⁊ aaron. dicens. Se
parate uos de medio congregationis huius.
ut eos repente disperdam. Cum ceciderit p
ni in faciem. atq; dixerunt. Fortissime
deus spirituum omis carnis. Num uno pec
cante. omis tua ira desuper. ⁊ ait
dns ad moysen. Precipe uniuerso plebi. ut
separetur a tabernaculis chore. ⁊ dat
than. ⁊ abiron. Surrexitq; moyses. ⁊ abi
it ad dathan. ⁊ abiron. sequentib; eum
senioribus israel. dixit ad turbam. Recedite
a tabernaculis hominum impiorum. ⁊ nolite
tangere que ad eos pertinent. ne inuolu
amini in peccatis eorum. Cumq; recessisset
a tentoriis eorum circumquaq; dathan. ⁊ abi
ron. egressi stabant in introitu papilio
num suorum cum uxoribus. ⁊ liberis. omi
q; familia. ⁊ ait moysen. In hoc scietis
q̃ dns misit me ut faciem omnia
que cernitis. ⁊ non ex proprio ea commen
tus sum. Si consuetudinem hominum more mori
entur. ⁊ uisitauerit eos plaga. qua ce
teri uisitari solent. non misit me dns.
Sin autem nouum se fecerit dns. ut aperiat
os suum. deglutiat eos. ⁊ omia que
ad illos pertinent. descendentq; uiuentes
in inferum. scietis q̃ blasphemauerint
dnm. Confestim igitur ut cessauit lo
qui disrupta est terra subtus eorum. ⁊ rapuit
eos os suum. ⁊ deuorauit illos cum ta
bernaculis suis. ⁊ omnem substan
tiam eorum. descendentesq; uiui in infernum. q̃
tulit humus. ⁊ perierunt de medio multitudinis

Lev. c. xv.
Lev. lxxviii
Ex. cxxxiii
Deu. i.
Ore. lxxvi.
Ex. xvi.
1 Pe. ii. v.
Ecch. xiii.
Ex. c. vi. 1. sequ.
Ps. ii. xiii.
Ecc. ii. xvi.
Pat. ii. pe. c.
Ps. i. xvi.
Ex. c. xxxvi.
Ps. ii. xiii.
Ex. c. xxxiii
Ex. xxvii.
Ex. c. v.
Ex. xxvii.
Ex. xxvii. p. x.
1. c. lxvii.
p. x.
Ex. xxxii.
Ps. i. xxii.
Act. xlvii
Ex. xxvii. p. x.
1. c. lxvii.
Ex. xxvii.
1. c. lxx. f.
Act. liii. 3.
Ex. xxxi.
Ex. xxxvi.
Deu. lxxxiii.
1. c. lxx.

Ar uero omis ist'. qui stabat pgyrii
fugit aclamore peuntum. dicens. Ne
forte ꝗ nos ita deglutiat. set ignis egre
sus a dño. uiffecit ducentos. l. uiros qui
obtulerunt incensum. ¶ Locutusq; ē
omis ad moysen dicens. Precipe eleazaro
filio aaron sacerdotis. ut tollat turibula
que iacent inter cendio. ꝗ ignē huc illuc q;
dispergat. qm̄ sanctificata sunt munerib; pec
cōr. Prodeuncq; ea in laminas. ꝗ affigat
altari. eo q; oblatum sit in eis incensum
dño. ꝗ sanctificata sunt. ut certant eā p signo
memoriale filiis ist'. Tulit ergo eleazar
sacerdos turibula enea. in q; obtulerūt
hi quos incendium deuorauit. ꝗ diuerat ea
in laminas. ꝗ affigens altari. ut haberent
posteri filii ist'. quib; cōmonerentur. Ne
quis accedat alienigena. ꝗ non est de se
mine aaron. ad offerendum incensum dño.
ne patiatur sicut passus est chore. ꝗ omis
congregatio eius. Locutusq; dño ad moysen.
Murmurauit autē omis multitudo filiorum
israel sequenti die contra moysen. ꝗ aaron di
cens. Vos interfecistis populum dni. Cumq;
turbaretur seditio. ꝗ tumultus increscere
moysen ꝗ aaron. fugerunt ad tabernacu
lum federis. quod postquam ingressi sunt.
operuit nubes tabernaculum. ꝗ apparuit
gia dni. ¶ Dixitq; dns ad moysen. Re
cede de medio hui⁹ multitudinis.
et ut te delebo eos. Cumq; iacerent in
terra. Dixit moysen ad aaron. Tolle tu
turibulum. habens igne altaris. mitte
incensum super. pgens cito ad populum. ut
rogas pro eis. Iam enim egressa est ira a dno.
et plaga obseuit. Quod cū fecisset aa
ron. ꝗ cucurisset ad medium multitudi
nem. q; iam vastabat incendium. op
tulit thymiama. ꝗ ait. intermorios
ac uiuentes. ꝗ ceset defectus est. ꝗ
plaga cessauit. fuerunt autē quip
quaginta quatuor milia hom̄.
ꝗ sexcentos absq; his. q perierant
in seditione chore. Reuertiq; ē aaron
ad moysen. ad ostium tabernaculi fe
deris. postq; cessauit murmur. ¶ Ilo
cutusq; ē dns ad moysen dicens. Loq
re ad filios ist'. ꝗ accipe a eis virgas
singulas p cognationes suas a cuī
ris principib; tribuum. virgas xii. et
unus cuiusq; nomen super uirgam
sue. Nomen autē aaron. erit in virga le
ui. ꝗ una virga cunctis seorsum familia
rum continebit. Ponesq; eas in tabernacu
lo federis coram testimonio ubi loquā
dore. Quē cū his elegero. germinabit
uirga eius. ꝗ cohibebo a me. querimonia
s filiorum israel. quib; contra uos murmurant.
Locutusq; est moysen ad filios ist'. dederūt
ei omis principes. virgas p singulas tribus
fuerunt q; virge duodecim. ablata; virga
aaron. Quas cum posuisset moysen coram
dño. in tabernaculo testimonii. sequenti die
regressus inuenit germinasse virgam a
aron. in domo leui. ꝗ virgam ꝗ germinauit
eruperant. floresq; qui fouis diuersis mag
nitudinis deformati sunt. Protulit ergo
moysen omis virgas. et conspectui dni ad
cunctos filios ist'. Cernentq; recepunt
singula virgas suas. Dixitq; dns ad moy
sen. Refer virgam aaron in tabernaculum
testimonii. ut seruetur ibi. in signum rebel
lium filiorum ist'. ꝗ quiescant querele eorum
a me. ne moriantur. Fecitq; moysen. sicut
preceperat dns. Dixerunt autē filii ist' ad
moysen. Ecce consumpti sumus. omis pe
rimus. Qui cumq; accedit ad tabernacu
lum dni moritur. Nunquid ergo ad interi
nitionē cuncti delendi sumus. ¶ Dixit
q; dns ad aaron. tu ꝗ filii tui. ꝗ domus pa
tris tui tecum. portabitis iniquitatē sancta
rii. ꝗ tu ꝗ filii tui simul. subsimebitis pec
cata sacerdotii uri. Sed ꝗ fratres tuos de
tribu leui. ꝗ sceptra patris tui sume tecū
pociq; sint. ꝗ ministrent tibi. Tu autē
ꝗ filii tui ministrabitis in tabernaculo
testimonii. Excubabūtq; leuite ad pe
cepta tua. ꝗ cuncta opa tabernacu
li. sed dum tacent. ut ad uasa sanctuarii.
ꝗ altaris accedant. ne ꝗ illi moriantur. et
uos pariter simul. Sit autē tecum. et qui
custodiat custodiam tabernaculi dni. ꝗ
omnib; cerimonis eius. Alienigena si
mi scabitur nobis. qui subiacet custodia
sanctuarii. ꝗ ministerio altaris. ne ꝗ uanatur
indignatio super filios ist'. Ego dedi uobis
fratres uestros leuitas de medio filiorum ist'. ꝗ
dedi eos domino dno. ut seruiant in ministeri
is tabernaculi eius. Tu autē ꝗ filii tui ca
stodite sacerdotium uestrum. Et omnia q; ad
cultum altaris pertinent. intra uelum sunt.
p sacerdotes administrabunt. Sicq; certe

nuis accesserit accedetur. Tacitus est dominus
ad aaron. Ecce dedi tibi custodiam primi
tiarum mearum. Omnia quecumque sanctificantur a filiis
israel. tibi tradidi. et filiis tuis. pro officio sacer
dotii. legitima sempiterna. Hec ergo accipies de
bis que sanctificantur. oblata sunt domino.
Omnis oblatio. et sanctificatum. quicquid pro
peccato. aut pro delicto redditur mihi. et dabitur
tibi cum eis. tuis erit. filiorum tuorum. In sanctuario
comedes illud. mares tantum comedent ex eo.
quia sanctum est tibi. Primitias. aut quicquid
obtulerint. et obtulerunt filii israel. tibi dedi.
et filiis ac filiabus tuis. iure perpetuo. Qui
mundus est in domo tua vescetur ex eis. Omnem
medullam olei. et omnem adipem. Quicquid
offerunt primitias domino. tibi dedi. tam de
frugum. tam de que gignit humus. et
domino deportant. cedent in usus tuos. Qui
mundus est in domo tua vescetur ex eis. Omne
quod ex voto voverit filii israel tibi erit. Omne
quod primum exiperit vulva. cuncte carnis
quam offerent domino. sive ex hominibus. sive de pecoribus
fuerit. tuum erit. Sed dum taxat. primo
genitus primogenito fruum accipias. et dome
stica quod immundum est. redimi facias. sub
tributo erit. post unum mensem sicli argenti
quinque. pondere sanctuarii. siclus. xx. obolos habet.
Primogenita asinae. ovis. et capre
non facias redimi. quia sanctificata sunt
domino. Sanguinem eorum fundes super altare.
et adipem adolebis in suavissimum odorem
domino. Carnes autem illius tuum erunt. sicut
pectusculum oscillantis. et armus dexteri. Omnis
primitias sanctuarii. quas offerent fi
lii israel domino tibi dedi. et filiis ac filiabus tu
is iure perpetuo. Pactum salis erit sempiter
num coram domino. tibi ac filiis tuis. Dixit
dominus ad aaron in terra eorum. nichil possidebi
tis. nec habebitis partem inter eos. ego
pars et hereditas tua in medio filiorum israel.
Filiis autem levi dedi. omnes decimas israelis
possessionem pro ministerio. quo seruiunt
in tabernaculo federis. ut ne accedant
filii israel. ad tabernaculum federis. nec com
mittant peccatum mortiferum. Solus fili
us levi. mihi. in tabernaculo seruiens
et portans pecca sua. legitimum sempi
ternum erit in generationibus uestris. Nichil
aliud possidebunt. decimas oblationum
eorum. quas in usus eorum secerna sepa
ui. Locutus quoque est dominus ad moysen dicens.

Precipe leuitis atque dicito. Cum acce
peritis a filiis israel decimas quas dedi uo
bis. primitias eorum offerte domino. Iterum de
cima pars decimarum. in repetitur uobis
in oblationem primitiarum. tam de areis.
quam de torculariis. et quicquid ex eo accepe
ris primitias offerte domino. dabitis aaron
sacerdoti. Omnia que offerunt de decimis.
et donaria domino separatis. optima et electa
erunt. dicesque ad eos. Si pelaria ruscion
quoque obtulerit ex decimis repetitis
uobis. quasi de area et torculari. ad uiris pri
mitias. et comedetis eas in omnibus locis uestris.
Tam uos quam familie uestre. quia pretium
ministerii. et pro sedulitate testimonii. non percepistis sup. hec.
egregia uobis et pingua reserauimus
ne polluatis offerendo filiorum israel. et non
morientur. Locutus quoque est dominus ad moy
sen et aaron dicens. Hanc legem mo
ne. quam constituit dominus. Precipe filiis israel
ut adducant ad te uaccam rufam. aetatis
integre. in qua nulla sit macula. nec
portauerit iugum. et ducetis eam ad extra castra. et im
molabit in conspectu ipsius. tinguens di
gitum in sanguine eius. aspergetque ora
tem tabernaculi. septies uicibus. combu
retque in conspectu eius. tam pelle. quam
carnis eius. ac sanguine. et fimo. Ligna
me tedite. igni quoque cedrinum.
et sapinum. coccumque bistinctum. licet
ut mittat in flamma. que uacca uorat.
Et nunc demum levitas uestis. et ipse sacer
dos. ingredietur castra. et erit usque ad uesperam.
et ablutus fuerit. uesti. et ablutus fuerit
aqua. et ille quoque bulerit
eam lauabit. uestimenta sua. et corpus
suum. immundus erit. usque ad uesperam. colli
get autem cineres uacce. et ponet extra
castra in loco purissimo. ut
sint in custodia filiorum israel. in aqua
aspersionis. quia peccatum est pro
Cumque lauerit qui uacce
portauerit cineres uestimenta sua. immun
dus erit usque ad uesperam. Habebunt hec
filii israel. et aduene qui habitant in
eos. legem aeternam perpetuo. Qui tetigerit
cadauer hominis. per hec septem dies. fue
rit immundus. aspergetque eo hyssopo aqua de
tertio. et septimo. et sic mundabitur. si die septimo
aspersus non fuerit. septimo non potest

emundari. Omnis qui tetigerit humanae animae mortuum. et aspersus ex hac commotione si fuerit, polluet tabernaculum dni. et perdetur israel. quia aqua expiationis non est aspersus. immundus erit. et immerebit spiritus eius super eum. Iste est lex homis cum moritur in tabernaculo. omnis qui ingrediebatur tentorium illi. et universa que ibi sunt polluta erunt. septem diebus. et qui habuerit operculum. nec ligatum vas non erit mundum. Si quis magno tetigerit cadaver occisi homis. aut pestis mortui. sive ossium. uel sepulchrum. immundus erit septem diebus. Tollent de cineribus combustionis pecoris. et mittent aquam uiuam super eos in uase. In quibus cum homo mundus intinxerit hysopum. asperget eos. omne tentorium. et uasa cum suppellectile. et homines qui fuerunt huiusmodi. quia contagione polluti. atque hoc modo mundus lustrabit immundum. tertio. et septimo die. Expiatisque die septimo. lauabit se. et uestimenta sua. et immundus erit usque ad uespam. Si quis hoc tempore fuerit expiatus. perdetur anima illi de medio ecclesie sue. quia sanctuarium domini polluit. et non est aqua lustrationis aspersus. erit hoc preceptum legitimum sempiternum. ipse quoque qui aspergit aquam lauabit uestimenta sua. Omnis qui tetigerit aquam expiationis. immundus erit usque ad uespam. Quicquid tetigerit immundus. immundum fiet. et anima quae tetigerit. immunda erit usque ad uespam. Venerunt filii israel. et omnis multitudo in desertum sin. mense primo. mansitque populus in cades. mortuaque est ibi maria. et sepultus est ibi. Cumque indigeret populus aqua. congregati sunt aduersum moysen et aaron. et uerba seditionis diuerterunt. Utinam pereremus cum fratres nostri coram domino. Cur edxistis ecclesiam domini in solitudinem. ut et nos et iumenta nostra moriamur. Quare nos fecistis ascendere de egypto. et adduxistis ad locum istum pessimum. qui seri non potest. nec ficus gignit. nec uinea. nec mala granata. in super et aqua non habet ad potandum. Ingressusque moysen et aaron. de multitudine. tabernaculum fouerunt. cecideruntque super uultum suum. clamauerunt que ad dominum. atque dixerunt. Domine deus audi clamorem populi huius. et aperi eis thesaurum tuum. fontem scilicet aquae uiuae. satiari cesset murmuratio eorum. Et apparuit gloria domini super eos. Locutus quoque est dominus ad moysen dicens. Tolle uirgam congregato populum. tu et aaron frater tuus. loquimini ad petram coram eis. et illa dabit aquas. Cum que ex ea uiderit aquam repentem. bibet omnis multitudo. et iumenta eorum. Tulit igitur moyses uirgam quae erat in conspectu domini. sicut preceperat ei. Congregataque multitudine ante petram. dixitque eis. Audite rebelles et incredili. Num de petra hac uobis aquam poterimus eicere. Cumque elevasset moyses manum percutiens uirga bis silicem. egressae sunt aquae uirgulae. ita ut populus biberet. et iumenta. Dixitque dominus ad moysen et aaron. Quia non credidistis mihi. ut sanctificaretis me coram filiis israel. non introducetis hos populos. in terram quam dedi eis. hec est aqua contradictionis. ubi uirgati sunt filii israel erga dominum. et sanctificatus est in eis. Misit autem nuntios moyses de cades. ad regem edom. qui dicerent. Hec mandat frater tuus israel. Nosti omnem laborem. qui apprehendit nos. quomodo descenderunt patres nostri in egypto. et habitauimus ibi multo tempore. afflixeruntque nos egyptii. et patres nostros. cumque clamauerimus ad dominum. exaudiens nos. misit angelum. qui educens nos de egypto. Ecce iam urbe cades. que est in extremis finibus tuis posita. obsecramus ut nobis transire liceat per terram tuam. Non ibimus per agros. nec per uineas. non bibemus aquas de puteis tuis. sed gradiemur uia publica. Nec declinabimus nec ad sinistram donec transeamus fines tuos. Cui responsum est edom. Non transibis per me. alioquin armatus occurram tibi. Dixerunque filii israel. Per tritam gradiemur uiam. si bibemus de aquis tuis aut nos. et pecora nostra. dabimus ei quod iustum est. Nulla erit in hoc difficultas. tantum ueloci transeamus. At ille respondit. Non transibis. Stetitque egressus est. obuiam ei infinita multitudine. et manu forti. nec uoluit acquiescere petentibus. ut deuiaret de finibus suis. Quam ob rem diuertit ab eo israel. Cumque castra mouisset

Deut. exlviii
Gen. xxxvii. I. e. lii.
Gen. xxx.
I. e. xxv. Adoxi. xiii. p. lxxvi
I. e. pe. lviii. Deut. xxv. Ex. xxxii.
Deut. xxii. Ex. xxii.
I. e. lvi.
Deut. ii.
Gen. xxxvi. Ex. xxx.
Deut. ii.

sent. decem. uenerunt ad montem hor. q
est in fines terre edom. ubi locutus ē dñs
ad moysen. Pergat inquit aaron ad pro
los suos. non enim introibit terram q̄ dedi
filijs israel. eo q̄ incredulus fuerit ori meo.
ad aquas contradictionis. Tolle aaron et
filium eius cū eo. ducēs eum in montem
hor. Cumq; induerit patrē uestes suas. t
ducēs eū eleazar filium eius. aaron colligē
tur. t mouerunt ibi. fecit moyses ut preceptum
est dñs. t ascenderunt in montē hor. coram
omni multitudine. Cumq; aaron spoliasset ue
stib; suis. induit eis eleazarum filium
eius. illo mortuo in monte sicut dixerat
dñs. Quem aut̄ uidisset omnis multitudo
quod aaron esset mortuus. triginta
dies. pleuerunt familiae suae. Quod
cum audisset chananeus rex arad qui habi
tabat ad meridiem. uenisse scilicet is
rel per exploratores iam pugnant contra
illum. t uictor existens duxit eos captiui. Ar
uerit israel. uoto se dño obligans aut. si tra
dideris populum istum in manu mea. delebo
urbes eius. Exaudiuitq; dñs preces israel.
et tradidit chananeum. quē ille interfe
cit. subuersis urbib; eius. uocauit no
men loci illius. horma. id est anathema.
Profecti sunt aut̄ de monte hor. per ui
que ducit ad mare rubrum. ut circum i
rent terram edom. t fecere cepit populus
uiae eius. abalorum.
Locutusq; est ora
dñm. t moysen aut. Cur eduxisti nos de
egypto. ut morerentur in solitudine. Deest
panis. non sunt aquae. Anima nostra
iam nauseat super cibo isto leuissimo. Ob
rem misit dñs in populum ignitos ser
pentes. adeoq; plagis. t mortes plures
mox. uenerunt ad moysen. atq; dixerunt.
Peccauimus qui locuti sumus ora dñm. te
Ora ut tollat a nobis serpentes. Orauit
moyses pro populo. dixitq; ei dñs ade mi
fac serpentem. t pone eum pro signo.
qui percussus aspexerit eum uiuet. fecit
ergo moyses serpentem eneum. t posuit p
signo. Quem cum percussi aspicerent sana
bant. Profectiq; filii israel. castrame
tati sunt in oboth. Unde egressi fixere
tentoria in ijim. in solitudine q̄ res
picit moab. ortu orientalem plagam. inde
mouentes. uenerunt ad torrentem zaret.
Quem relinquentes castrametati sunt
contra arnon. quae est in deserto. t prin
cipium finis amorrei. Siquidem arnon est
finis inter moab. t inter moabitas. t amo
reos. Unde dicitur in libro bellorum dñi. Sicut
fecit in mari rubro. sic faciet in torrentib;
arnon. Scopulum torrentium. inclinatus est.
ut requiesceret in mar. t recumberet in
finib; moabitarum. Exceltum apparuit pu
teus. super quo locutus est dñs ad moysen. Con
grega populum. t dabo ei aquam. Tunc ce
cinit israel. carmen istud. Ascende puteus. con
cinite. Puteum. quem foderunt principes.
et perfecerunt duces populi in institutione
legis. t baculis suis. perfecerunt. sunt de solitu
dine. matthana. De matthana autem israel.
Dent. hel. in hamoth. Deinde in uallem
q̄ est in regione moab. imminente phasga. t
respicit ortu desertum. Misit aut̄ israel nun
tios. ad seon regem amorreorum dicens. Obsecro
ut transire mihi liceat per terram tuam. non de
clinabimus in agros. neque in
uineas. non bibemus
aquas. ex puteis. sed regia gradiemur. donec
transeamus fines tuos. Qui concedere
noluit. ut transiret israel per fines suos. quam
ob rem exercitu congregato egressus est obui
am in deserto. uenit in iasa. pugnantq;
ora eum. Aquo pulsus est in ore gladii.
possessa est terra eius. a arnon. usq; iabob.
t filios ammon. qui fortissimi erant in
finibus ammon. Tulit ergo israel oms
ciuitates eius. habitauitq; in urbib; am
morrei. Tesebon. scilicet. t uicinis eius.
Urbs esebon. fuit regis seon amorrei. qui pu
gnauit ora regem moab. tulit omnem
terram. usq; arnon. quod in finibus illius ter
ra est. Idcirco dicunt in prouerbio uenite in
esebon. edificetur et constituatur ciuitas seon.
Ignis egressus est de esebon. flamma de
oppido seon. deuorauit ar moabitarum.
et habitatores excelsi arnon. ue tibi moab
periisti populus chamos. Dedit filios eius in fu
gam. t filias in captiuitatem regi amorreorum
seon. Iugum ipsorum disperdit. a esebon usq; di
bon. Luisq; pueneruntque in oppidum. usq; me
daba. Habitauitq; israel in terra amor
rei. Misitq; moyses qui explorarent iaser.
Cuius ceperunt uicinos. t possederunt ha
bitatores eius. Conuertentesq; se. ascenderunt per
basan. occurrit eis. og rex basan cum omni
populo suo. pugnaturus in edrai. Dixitq; dñs
ad moysen. Ne timeas. quia in manu tua

Gen. c. lxxiii
Dep. xliii.
S. c. xlviii.

S. c. lviii
Gen. vii.

7 I°

Gen. li.
I. c. lxvi.
S. c. xii.

Dep.

S. c. xxvii.

Dep. xxiii.

Sap. xxii.
R. iii. xxviii.

P. xxiii.

S. c. xlviii.

Dep. xxvi.
Jos. ii.
S. c. xlix
Agg. xxxi. S.
Jud. xix.

Dep. xxix.
dim. x.

Dep. xxvi.
Jos. ii.

77

tuuidi illum. ⁊ omnem ppulum.
ac frum eius. fuesq; ilh. sicut fecisti son.
regiamorrey. habitatou eseton. Pecul
serint igitur ⁊ huc cū filiis suis. uniuersū
q; ppsin eius usq; ad infinitionē. possidenti
frum illius. Profectiq; ciuitatem tanti
in campestribus moab. ubi transiordanē hie
richo situa est. Videns autē balach filius
sepho. omia que fecerat israel amaureo. ⁊ q
timuisset eum maiore. ⁊ timpetum eius
ferre non possent. Dixit ad maiores natu
madian. Ecce lingebit hic ppulus omēs qui sunt
circuitus; comedunt. quomodo solet bos herbas
usq; ad radices carpere. Ipse erat eo tpe
rex iamoab. Misit ergo nuntios ad balaā
filiū beor aroium. qui habitabat iuxta flu
men terre filiorum ammon. ut uocarent eum.
⁊ dicerent. Ecce egressus est ppulus de egip
to qui operuit superficiem terre sedens ex ad
me. Veni igitur ⁊ maledic ppulo huic q fortior
est me. si quomodo possim. pcutere. ⁊ ei
cere eum de terra. Noui enim q bene
dictus sit. cui benedixeris. ⁊ maledictus
in quem maledicta congesseris. Perge
runt seniores moab. ⁊ maiores natu ma
dian hmōi. diuinationis pretium una
nimi. Cumq; uenissent ad balaam. ⁊ nuntiā
sent ei omia uerba balach. ille respondit.
Manete hic nocte. Et respondebo quicq
michi dixerit dōs. manebant illi apud
balaam. uenit dōs. ⁊ ait ei. Quid si
ti uolunt hmōi isti apud te. Rex bala ach
filius sepho. rex moabitarum misit ad me
dicens. Ecce ppulus qui egressus est de
egypto. operuit superficiem terre. uenit ma
ledic ei. si quomodo possim pugnans ab
igere eum. Dixitq; deus ad balaam. Non
ire cum eis. neq; maledicas ppulo. q be
nedictus est. Cum mane surgens. dixit
ad principes. Ire in terram suam. q prohibu
it me dōs. uenire nobis cum. Surrexit
ille. uenitq; plures. ⁊ nobiliores. q ante
miserat. misit. Qui cum uenissent ad
balaam dixerunt. Sic dicit balach fi
lius sepho. Nequaquam uenire admi
Paratus sum honorare te. ⁊ quicquid
uolueris dire tibi. Veni ⁊ maledic ppulo
isti. Rex balaam. Si dederit michi bal
ach plenam domum. argenti ⁊ au
ri. non potero immutare uerbum dōi
mei. ut plus uel minus loquar. Obse
cro ut hic maneatis etiam hac nocte. Ut
scire queam. quid michi rursum respon
derit dōs. Venit ergo deus ad balaam.
nocte. ⁊ ait ei. Si uocare te uenerunt hmōi
isti. surge. ⁊ uade cum eis. tamen tamen
utquid ubi precepero facias. Surrexit bala
mane. ⁊ strata asina sua. profectus est cū
eis. Iratus est deus. stetitq; angelus dōi
in uia contra balaam. q insedebat asine.
⁊ duos pueros habebat secum. Cernens a
sina angelum stantem in uia. euaginato
gladio. auertit se deuitare. ⁊ ibat pagrū.
Quam cū uerberaret balaam. uellet
ad semitam reducere. stetit angelus in
angustis duarum macerarum. quibus uinee
cingebantur. Quē ut uidit asina. uinecq;
se parietibus. ⁊ obtriuit sedentis pedem. At
ille nec uerberabat. ⁊ michilominus angelus
ad locum angustum transiens. subinde addere
tam. nec ad sinistram poterat deuiare.
obuius stetit. Cumq; uidisset asina
stantem angelum. cecidit subpedibus sedē
tis. Qui uehementius uerberabat. cedebat fus
te latera. Aperuitq; dōs os asine.
et locuta est. Quid feci tibi. Cur percussis
me. Ecce iam tria. Respondit bala.
Quia conuertisti. illusisti michi.
utinam haberem gladium. ut te peuer
rem. Dixitq; asina. Non ne ammal
tuum sum. cui semper sedere consuetusti.
usq; in presentem diem. Dic q simile unq
fecerim tibi. At ille ait. Nunq. Aperu
it ergo dōs oculos balaam. ⁊ uidit
angelum stantem in uia euaginato gla
dio. in manu tenentem. Adorauitq;
eum pronus in terram. Cui angelus. Cur
inquit tria uerberasti asinam tuam. Ego
ueni ut aduersarer tibi. quia puerilis
uia tua. michi ex. gratia. nisi asina
declinasset de uia. dans locum resistēdi.
Te occidissem. nulla uiuere. Dixit ba
laam. Peccaui nesciens. q tu stares o
bia me. Et si displicet tibi. ut ita
dam. reuertar. At angelus. Vade cum
istis. ⁊ cauete ne aliud q̄ precepero tibi lo
quaris. Iuit igitur cum principibus.
Quod cum audisset bala. egressus
est in occursum eius. in oppido moa
bitarum. q̄ positū est in extremis finib
arnon. Dixitq; ad balaam. Ecce
nuntios ut uocarem te. cur ut statim

Gen. xxvii. 5.

Sap. xxiii.

Iob. xxiii.

Ps. cxiii.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

73

uenisti ad me: an qua merede in aduē
tiu tuo redere ñ queo. Cui ille respōdit.
Ecce ad sum. Nunqd loqui potero a
liud nisi q deus posuerit mere meo.
Perrexerunt ergo simul. ⁊ uenerunt in
urbem. q ine erreinus regni eius simil
erant. Cumq; occurisset balach rouel
⁊ rouel. misit ad balaam ⁊ principes
qui eo erant. Quare autē non
duxit eum ad exercitū iuxta ⁊ intuitus
est extremā partem populi. Dixit
q; balaam ad balach. Edifica michi
hic septē aras. ⁊ paria rotundem uitulos
eiusdēq; numeri arietes. Cumq; fecis
set iuxta sermonem balaam. impo
suerunt uitulū ⁊ arietē super
aram. Dixitq; balaam ad balach. Sta
paululū p. iuxta holocaustū tuū. donec
uadam. si forte occurrat michi deus
Et quodcumq; imperauerit. loquar
tibi. Cumq; abisset uelocē. accurrit ei
deus. Locutusq; est ad eum balaam.
septem mgt aras erexi. ⁊ imposui in
singulis ⁊ arietem de sup. Dixitq; aut po
suit uerbum in ore eius. ⁊ ait. reuertere
ad balach. ⁊ hoc ei. reuisus uenit stātē
balach cū holocausto suo. ⁊ oēs principes mo
abitarū. assumptaq; parabola sua dixit. de aram
adduxit me balach. rex moabitarū de
montib; orientis. Veni mgt ⁊ maledic
iacob. ⁊ festina ⁊ detestare israel. Quo
modo maledicam. cui non maledixerit deus.
Qua ratione detestē. quē dñs non de
testatur. de summitate silicis uidebo eum.
⁊ de collib; considerabo eum. Ecce populus
solus habitabit. ⁊ inter gentes non re
putabitur. Quis dinumerare possit
pulueremiacob. ⁊ nosse numerum
stirpis israel. ⁊ Moriat anima mea
morte iustorū. ⁊ fiant nouissima
hoīs similia eorū. Dixitq; balach ad balaam.
Quid est hoc quod agis. Et maledicere
inimicis meis. uocauiste. ⁊ tu ecce tria
benedicis. Cui ille respondit.
Nunquid aliud possum loqui. nisi quod
iusserit dñs. Dixit ergo balach. Vēni
mecum in alterū locum. unde partem
israelis uideas. ⁊ totum uidere non
possis. unde maledicto ei. Cumq; duxi
sset eum in locū sublimem. sup uerti
cem phasga. hedificauit in

tum septem aras. ⁊ imposuit sup aram
lo arietē dixit ad balach. Sta hic cū
uerta holocaustum tuū. donec ego pgam
obuiam. Cui cum dñs occurrisset. posuit
setq; uerbum in ore eius. et. reuertere ad
balach. ⁊ hoc loquere ei. Reuersus inue
nit eum stantem iuxta holocaustū suū.
⁊ principes moabitarū cum eo. Ad quē ba
lach. Quid inquit locutus est dñs. At ille
assumpta parabola sua. ait. Sta balach et
audi contra. audi fili sephor. Non est deus
qui homo. ut mentiatur. Neq; ut filius hōis.
ut minetur. Dixit ergo. Et ñ faciet. lo
cutus est ⁊ non adimplebit. Ad benedicendū
adductus sum. benedictionē phibere nō
ualeo. Non est ydolum in iacob. nec
simulacrum in israel. Dñs deus eius cū eo
est. ⁊ clangor regis in illo. Deus
educit eum de egypto. cuius fortitudo si
milis est tui cornuis. Non est augurium in
iacob. nec diuinatio in israel. Temporibus
suis dicetur iacob. ⁊ israel. qui operatus est
deus. Ecce populus ut leena consurget ⁊ qui
leo erigetur. Non accubabit donec comedat
prēdam. ⁊ occisorū sanguinē bibat. Dixit
q; balach ad balaam. Nec maledicis
ei. Nec benedicis. Ecce ille ait. Nonne di
xi tibi. quod quēcūq; michi dixerit dñs. hoc
facere in. Et ait balach ad eum. Veni
ducam te ad aliū locum. si forte placeat
deo. ut inde maledicas eis. Cūq; duxisset
eum sup uerticem phogor. qui
respicit solitudinem. dixit ei balaam.
Edifica michi hic septē aras. ⁊ para
rotundem uitulos. eiusdēq; numeri arie
tes. ⁊ singulas aras. fecit balach. ut ba
laam dixerat. imposuitq; uitulos et
arietes ⁊ singulas aras. Cumq; in
disset balaam q placeret dño. ut bene
diceret israel. nequaquā abiit. ut ante ⁊
fecerat. ut augurium quereret. sed dis
gens. contra deserti uultum suum. Et
eleuans oculos. uidit israel. uiuentem
in tribus suis. commotusque est spiritu dei.
assumpta parabola ait.
Dixit balaam filius beor. Dixit homo cui
non obturatus est oculus. Dixit audi
tor sermonum dei. qui uisionē omnipotentis
intuitus est. qui cadit. ⁊ sic apertis oculis
eius. Quam pulchra tabernacula tua
iacob. ⁊ mansiones tua israel. ut ualles ne

70

Iob. xxxi.

Gen. xxi.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

RV
S

mozose. ut horti iuxta fluuios irrigui
ut tabernacula que fixit dns. qs ecce ut
aquae. fluet aqua de situla eius. semen
illius erit in aquis multis. tollentur
agag rex eius. auferetur
regnum eius. Deus eduxit illum de egip
to. cui fortitudo similis est rinocerotis. Et de
vorabunt gentes hostes illi. ossaq; eorum confringent.
et percutient sagittis acerrimis. Accubuit
ut leo. et sicut leena. qs suscitare nullus audet.
Qui benedixerit tibi erit ipse benedic
tus. Et qui maledixerit tibi maledictione re
putabitur. Iratusq; balach contra balaam.
complosis manibus ait. Ad maledicendum in
imicos meos. accersiui te. Ecce hoc tertio
benedixisti. Reuertere ad locum tuum de
cernens quam magnifice honorare te. Sed
dns prohibuit te. Iunioe discessit. Respondit
balaam ad balach. Nonne nuntios tuos
quos misisti ad me dixi. Si dederit mihi
balach plenam domum suam. argenti et auri
non potui preterire sermonem dni dei mei. ut
uel bonum. quid uel malum. presumam ex corde meo.
Sed quecq; dixerit. hoc loquar. Et iuma
ni presentis ad populum meum. ecce consilium. qd
populus tuus huic populo faciat. Et assumpto
sumpta igitur parabola. rursum ait.
Dixitq; balaam. filii beor. Dixit vir cui est ad
mixtus oculus. Dixit audiens sermones
dei. qui nouit doctrinam altissimi. visiones
omnipotentis uidet. Qui cadens aperto sunt oculi.
uidebo eum. sed non modo intuebor illum
sed non prope. Orietur stella ex iacob. et consurget
de israel. Percutiet duces moab.
et predabitur omnes filios seth. erit uoluntas
possessio eius. hereditas sehir. cedet inimicis suis.
israel uero fortiter aget. de iacob erit
qui dominetur. perdet reliquias oppidi. Cumq;
uidisset amalech. assumens parabolam ait.
Principium gentium amalech. cuius extremum
perdetur. Sed et cinei. et assumpta pa
rabola. ait. Robustus est quidem habitaculum
tuum. sed si imponat in petra nidum suum.
erit enim in cinere. qs diu potest
manere. Assur eum capiet ut. Assumptaq;
parabola. ait. Heu. Heu quis uiuet
cum fecerit hoc deus. Venient
in trieribus de italia. superabunt. assur. et
vorabunt eber. et hebreos. et ad extremum ibunt
in perditionem. Surgensq; balaam. reuersus
est in locum suum. balach quoq; abiit in
uiam suam. Cum autem
uenerit ad ut. Ambulauit autem cum pa
ris israel in sethim. et cepit populus ad
filias moab. que uocauerunt eos ad sa
crificia sua. At illi comederunt. et adora
uerunt deos eorum. Initiatus quoq; est israel pe
el phegor. Et iratus dns ait ad moysen.
Tolle cunctos principes populi. et suspende
eos. coram sole in patibulis. ut auertat
furor meus. ab israel. Dixitq; moyses ad
iudices israel. Occidat unusquisq; proxi
mos suos. qui initiati sunt belphe
gor. Et ecce unus de filiis israel. intulit
coram fratribus suis. ad scortum madianitidem
in uisione moyse. omni turbe filiorum israel.
Qui flebant ante fores tabernaculi. Quod
cum uidisset finees filius. eleazari. filii
aaron sacerdotis. surgens de medio multitudinis
diuisit. et arripto pugione ingressus est. post
uirum israelitam in intimum. et perfodit ambos
simul uirum scilicet. et mulierem in lo
co genitalium. cessauitq; plaga a filiis
israel. et occisi sunt ex eis uiginti milia.
Dixitq; dns ad moysen. finees filius
eleazari filii aaron sacerdotis. auer
tit iracundiam meam a filiis israel. qz zelo mei
commotus est. ne in furore eorum. ut uindicem me
delerem filios israel. ideo loquere
ad eum. Ecce do ei pacem fedus meum. et
erit tam ipsi qz semini illius. pactum sacer
dotii sempiternum. qz zelatus est pro
deo suo. et expiauit scelus filiorum israel. Igitur
autem nomen uiri israelitae qui occisus est
madianitide. zambri filius salu. duis de
cognatione simeonis. Porro
mulier madianitis que pertinet interfec
ta est. vocabatur cozbi filia. sur. princi
pis nobilissimi madianitarum. Locutus
quoq; est dns ad moysen dicens. Hostes uos
tos madianitas percutite eos.
qz ipsi hostiliter egerunt. contra uos. de
ceperunt insidiis. in negotio phegor. et
cozbi filiam duis principis madian sororem suam.
que percussa est. in die plagae. propter sacrilegio
phegor. Postq; noxios sanguis est
fusus est. dixit dns ad moysen. et de
leagar filium aaron sacerdotis. summe
rate dei. stimam filiorum israel. ut ingre
diantur. supra pecorum et cognationes
suas. cunctosq; qui possunt ad bella
procedere. Locutusque est moyses. et ele
agar sacerdos in campestribus moab. ad

74
Iu. xxiii. vi.
Ex. xxiii.
Deut. i. iii.
76

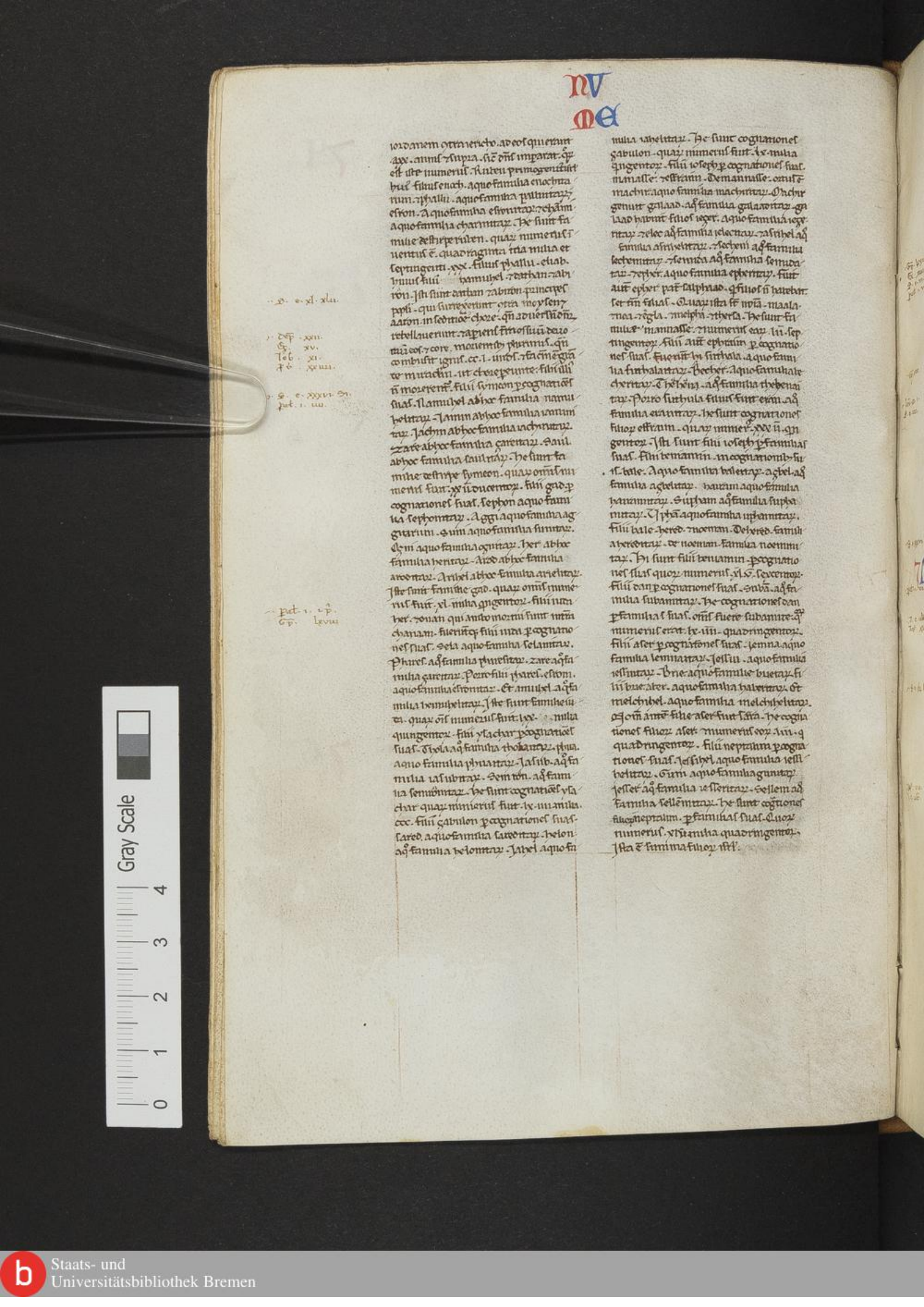

NV
MA

iordanem ortra iericho. ad eos quinquaginta
annis & supra. sic omnis imparat. qui
est iste numerus. Ruben primogenitus isra
hel filius enoch. a quo familia enochita
rum. phallu. a quo familia phalluitarum.
esron. a quo familia esronitarum. carmi
a quo familia carmitarum. He sunt fa
milie de stirpe ruben. quarum numerus i
uentus e. quadraginta tria milia et
septingenti. xxx. filius phallu. eliab.
hunc filii hamuhel. & dathan & abi
ron. Isti sunt dathan & abiron principes
populi. qui surrexerunt contra moysen &
aaron in seditione chore. cum aduersus do
mum rebellauerunt. rapiens terra ossibus eorum
cum tabernaculis suis & cum omnibus qui
cum eis erant. morientibus pariter. qui
combusit ignis. ccl. uiros. & factum est signum
ne multitudo. in chore perierunt. filii illi
ne moreretur. Filii symeon per cognationes
suas. Namuhel a hac familia namu
heliitarum. Iamin a hac familia iaminitarum.
Iachin a hac familia iachinitarum.
Zare a hac familia zaritarum. Saul.
a hac familia saulitarum. He sunt fa
milie de stirpe symeon. quarum omnis nu
merus fuit. xxii. ducentorum. filii gad. per
cognationes suas. Sephon a quo fami
lia sephonitarum. Aggi a quo familia ag
guitarum. Suni a quo familia sunitarum.
Ezni a quo familia oznitarum. Her a hac
familia heritarum. Arod a hac familia
aroditarum. Ariheli a hac familia ariehitarum.
Iste sunt familie gad. quarum omnis nume
rus fuit. xl. milia quingentorum. filii iuda
her. onan qui antea mortui sunt in terra
chanaam. fuerunt que filii iuda per cognatio
nes suas. Sela a quo familia selanitarum.
Phares. a hac familia pharesitarum. zare a hac fa
milia zaritarum. Porro filii phares. esrom.
a quo familia esromitarum. et amuhel. a hac fa
milia hamuheliitarum. Iste sunt familie iu
da. quarum omnis numerus fuit. lxx. milia
quingentorum. filii ysachar per cognationes
suas. Thola a hac familia tholaitarum. phua.
a quo familia phuaitarum. Iasub. a hac fa
milia iasubitarum. Semron. a hac fami
lia semronitarum. He sunt cognationes ysa
char quarum numerus fuit. lx. iii milia
ccc. filii zabulon per cognationes suas.
sared. a quo familia sareditarum. helon
a hac familia helonitarum. Iahel a quo fa
milia iahelitarum. He sunt cognationes
zabulon quarum numerus fuit. lx. milia
quingentorum. filii ioseph per cognationes suas.
manasse. ressaim. Demanasse. ortus
machir. a quo familia machiritarum. Machir
genuit galaad. a hac familia galaaditarum. ga
laad habuit filios iezer. a quo familia iezeri
tarum. & helec a hac familia helecitarum. & asriel a hac
familia asrielitarum. & sichem a hac familia
sichemitarum. & semida a hac familia semida
itarum. & hepher. a quo familia ephritarum. fuit
autem ephher pater salphaad. qui filios non habebat
sed tantum filias. Quarum hec sunt uiua. maala
ma. & egla. & melcha. & thersa. He sunt fa
milie manasse. numerus earum. liii. sep
tingentorum. filii autem ephraim per cognatio
nes suas. fuerunt hi suthala. a quo fami
lia sutalaitarum. Becher. a quo familia be
cheritarum. Thelan. a hac familia thelanitarum.
Porro sutala filius fuit eran. a hac
familia eranitarum. He sunt cognationes
filiorum effraim. quarum numerus. xxxii. ccc.
quingentorum. Isti sunt filii ioseph per familias
suas. Filii benjamin. in cognationibus su
is. bale. a quo familia balitarum. a bel. a hac
familia abelitarum. baurim a quo familia
bauritarum. Supham a hac familia supha
nitarum. Ophi a quo familia ophenitarum.
filii hale. hered. & noeman. De hered familia
heredita. de noeman familia noemini
tarum. Hi sunt filii benjamin per cognatio
nes suas quorum numerus. xl. v. ccc. sexcentorum.
filii dan per cognationes suas. suha. a hac fa
milia suhanitarum. He cognationes dan
per familias suas. omnis fuere suhanite. cu
ius numerus erat. lx. iiii. quadringentorum.
filii aser per cognationes suas. Iemna a quo
familia iemnaitarum. Iessui. a quo familia
iessuitarum. Brie a quo familie brieitarum. fi
lii brie. aber. a quo familia haberitarum. et
melchiel. a quo familia melchieliitarum.
et soan ante filie aser fuit sara. He cogna
tiones filiorum aser. numerus eorum. xxxi. q
quadringentorum. filii neptalim per cogna
tiones suas. Iesiel. a quo familia iesie
heliitarum. Guni a quo familia gunitarum.
Jesser a hac familia iesseritarum. Sellem a hac
familia sellemitarum. He sunt cognationes
filiorum neptalim. per familias suas. Quorum
numerus. xlv. milia quadringentorum.
Ista sunt nomina filiorum israel.

..d. c. xl. xlii.

Deu. xxii.
Gen. xv.
Tob. xi.
Ecc. xxiii.

..d. c. xxxvi. Sq.
Pat. i. iii.

Pat. i. ii.
Gen. lxvii

RV
8

sex centa milia ⁊ mille septingenti .xxx.
locutus q̃ ē dñs ad moysen dicens. Isti divident terram iuxta numerum vocabulorum
possessiones suas. plurib; maiorem partem
dabis. ⁊ pauciorib; minorem. singulis secundum
numerum recensitorum. tradetur possessio sua
diuinitus. erit sors terram tribub; diuidet.
⁊ familiis quoq; sorte dirigent. hoc uel plu
res accipiant. uel pauciores. ¶ Hic quoq;
ē mandatum filiorum leui. per familias suas. Ger
son a quo familia gersonitarum. Caath a qua fa
milia caathitarum. Merari a qua familia me
raritarum. Hē sunt familie leui. familia lob
ni. familia ebroni. familia moolī. fami
lia musi. familia core. At uero caath genu
it amram. qui habuit uxorem iochabed fi
liam leui. quam ē ei egypto. hoc genuit
uiro suo amram. filios aaron. ⁊ moysen. ma
riam sororem eorum. De aaron oriuntur nadab
⁊ abiu. ⁊ eleazar. ⁊ thamar. Quorum nadab
⁊ abiu. mortui sunt cum obtulissent ignem ali
enum coram dño. fuerunt q̃ simul quinquaginta sunt.
.xx. iii. generis masculini. a uno mense et
supra. qui sunt recensiti sunt filios israel. nec
eis cum ceteris ē data possessio. hic ē numerus
filiorum israel. quem recensuit moyses. ⁊ eleazar
sacerdos. in campestribus moab. iuxta iordanem ꝗ
iericho. sunt autem nullus fuit eorum. qui ante numera
ti sunt a moyse. ⁊ aaron in deserto sinai. Predixe
rat enim dñs. quod morientur in solitudine.
Quibus quoq; remansit ex eis. nisi caleb filius
iephone. ⁊ iosue filius nun. ¶ Accesserunt
autem filie salphaat. filii epher. filii galaad.
filii machir. filii manasse. qui fuerunt filii
ioseph. quarum sunt nomina. Mahala. noa.
egla. melcha. ⁊ thersa. Steterunt q̃ co
ram moyse. ⁊ eleazaro sacerdote. ⁊ cuncti
principib; ad ostium tabernaculi federis.
atq; dixerunt. Pater nr̃ mortuus est in deserto.
nec fuit in seditione q̃ congregata ē contra dñm
sub chore. sed in peccato suo mortuus ē. hic
ñ habuit mares filios. cur uelit nomen illi
de familia sua. q̃ non habuit filium. Date nobis
possessionem inter agnatos patris nr̃i. Cum
ergo moyses causam earum adduxisset dño.
Qui dixit ei. Iusta rē postulant filie salphaat. Da eis possessionem inter agna
tos patris sui. ⁊ ei hereditate succedant
ad filios autem israel. loquens hec. Si cui mor
tuus fuerit. absq; filio. adiuncta ei tradi
bit hereditas. Si filium non habuerit.

habebit successores fratres suos. Quod si et
fratres non fuerunt. dabitis hereditatem fratres
patris eius. Sin autem nec patruos habuerit.
dabitur hereditas his qui proximi sunt. Cui
q̃ hoc filius israel secundum legem perenne sic precepit
dñs moysi. Dixitq; dñs ad moysen.
Ascende montem abarim. ⁊ contem
pla terram quam dabo filiis israel.
Quam cum ingressus fueris. adiungeris populis tuis.
sicut ingressus est frater tuus aaron. qui offendistis me
in deserto sin. in contradictione multitudinis.
nec sanctificare me voluistis coram eis super
aquas. Hē sunt aque contradictionis in
cades cedis sin. ¶ Cui respondit moy
ses. Prouideat dñs deus spirituum carnis.
hominem qui sit super multitudinem hanc. ⁊
possit egredi ⁊ ingredi ante eos. ⁊ reducere
illos. uel introducere. ne sit populus dñi
sicut oues absq; pastore. ¶ Dixit dñs ad
moysen. Tolle iosue filium nun. in
quem manus est spiritus. ⁊ pone manum tuam
super eum. qui stabit coram eleazaro sacerdote:
⁊ omni multitudine. ⁊ dabis ei precepta coram
cunctis audientibus. ⁊ partem gloriae tue. ut audi
at eum omnis congregatio filiorum israel. Proba
bilique agendum erit. eleazar sacerdos o
bediet dñi. ad uerbum eius egredientur
⁊ ingredietur ipse. ⁊ omnis filius israel cum eo ⁊
ceteris universitas. fecit moyses imperatum dñi.
Cumque tulisset iosue statuit eum coram
eleazaro sacerdote. ⁊ coram universitate
principum eius manibus suis tangens
plicuit que mandauerat dñs. ¶ Dixit
q̃ dñs ad moysen. Precipe filiis israel. ⁊
dices ad eos. oblationem meam. panes mu
nerum. odoris suauissimum offerete
tempore suo. Hec sunt sacrificia q̃ offerre
debetis. agnos annuos immaculatos duos
omni die. in holocaustum semperiternum. Vnum
offeretis mane. ⁊ alterum ad uespe
rum. Decima parte epha. simile q̃ conspersum sit
oleo purissimo. ⁊ hin quarta parte
hin. libamen holocaustum
iugiter est. qui obtulistis in monte sinai.
in odorem suauissimum incensi dñi. ⁊
uini quarta parte hin. p
agnos singulos in sanctuario dñi. Al
terum q̃ agnum similiter offeretis ad uesperum.
uxta omnem ritum matutinum
sacrificii. ⁊ libamina eius. oblationem
suauissimum odoris dño. Die autem

Sp. lxxxiii.
Ex. xxiii.
D. e. vi.
pat. i. vi.
Ex. xiii.
leo. xi. i.
D. e. iii.
D. e. xxxvi.
78
pat. i. vii.
I. e. ulti.
Iop. xxiii.
D. e. xli. la
Iob. vii.
I. e. ulti.
Sp. cxxiii.
I. e. levi.
Sp. viii.
D. e. l.
D. e. xlviii.
Sp. cxxiii.
D. e. xlii.
leo. x.
adrian. i. v.
Sp. cxii.

sabbati offerent duos agnos anniculos
immaculatos. et duas decimas simile oleo
conspersae in sacrificio. et libamina fundim
tur per singula sabbata in holocaustum semp
iternum. Insuper et
offerent holocaustum domino. vitulos de armento
duos. arietem unum agnos anniculos immac
ulatos vii. et eorum decimas simile oleo con
spersae: in sacrificio per singulos vitulos. et duas
decimas simile oleo conspersae per singulos arie
tes. et decimam decimae similae et oleo in sacrifi
cio pro agnos singulos. holocaustum suavis
simum odoris. atque incensum domino. libamina ad
haec uini quae pro singulis fundentur sicut incen
sum ita et media pars hin pro vitulos sin
gulos. tertia pars arietem. uini pro agnum. Haec erit
holocaustum pro mensibus. per singulos menses
per totum annum. hyrcus quoque offerentur domino pro
peccatis. in holocaustum sempiternum tum libam
inibus eius. Mense autem primo. quarta de
cima diem sibi pasha domini erit. et quinta decima
die sollemnitas vii. diebus uenerabilis agi
mus. Quae dies prima uenerabilis sol
erit. omne opus servile non facietis. offere
tis quoque incensum holocaustum domino. vitulos de
armento duos. et arietem unum. agnos annu
ciulos immaculatos vii. et sacrificia singulorum ad
similitudinem olei. tres decimas pro vitulo. duas
decimas pro ariete. decimam decimae pro agnos singulos. id est pro vii
agnos. et hyrcum pro peccato unum. ut expiet
pro uobis. praeter holocaustum matutinum quod
semper offerunt. ita facietis per singulos dies
vii. dies. in fomentum ignis. in odorem suavis
simum domino. quod surget de holocausto et de
libaminibus singulorum. Die autem septimo sol
lemnis erit uobis. omne opus servile non
facietis in eo. Dies enim purificationis
quo offerent nouae frugis domino. expiatis
commodis. uenerabilis et sollemnis erit. omne opus ser
vile non facietis in eo. offerentque holocaustum
in odorem suavissimum domino. vitulos de armento
duos. arietes unum. agnos anniculos immac
ulatos vii. atque in sacrificium eorum simile oleo con
spersae. tres decimas per singulos vitulos. per arietes
duas. per agnos decimas decimae: quae sufficiant
agnis septem. hyrcum quoque. quem caedat pro
expiatione: praeter holocaustum sempiternum et
libamina eius immolata offerent domino. in
tabernaculis. Mense autem septimo. pri
ma dies uenerabilis. et sacra erit uobis.

omne opus servile non facietis. quae dies clangorum est. et tubarum. offerentque holocaustum in odorem
suavissimum domino. Vitulum de armento unum. arie
tem unum. agnos anniculos immaculatos septem.
et in sacrificium eorum simile oleo conspersae. tres de
cimas per singulos vitulos. duas decimas per arie
tem. unam decimam per agnum. quae sufficiant agnis septem.
hyrcum pro peccato quem offerent in expiationem pro uobis. per
holocaustum kalendarum. et sacrificium suum.
et holocaustum sempiternum. et libamina eius solum
modo et sollemnia offerent. in odorem suavissimum.
incensum domino. Decima quinta dies mensis huius sep
timi erit uobis sacra. atque uenerabilis. et affligetis
animas uestras. omne opus servile non facietis. of
ferentque holocaustum domino. in odorem suavissimum.
Vitulum de armento unum. arietem unum. agnos
anniculos immaculatos septem. et in sacrificium eorum
simile oleo conspersae. tres decimas per vitulos sin
gulos. duas decimas per arietem. decimam decimae per
agnos singulos. quae sufficiant agnis vii. et hyrcum
pro peccato absque iis quae offerri solent
in expiationem. holocaustum sempiternum in sa
crificio libaminibus eorum. Quinta decima
die mensis septimi erit sacra atque uene
rabilis. omne opus servile non facietis in ea. et ce
lebrabitis sollemnitatem domino septem diebus.
Offerentque holocaustum domino in odorem suavissi
mum. Vitulos de armento xiii. arietes duos.
agnos anniculos xiiii. immaculatos. et libami
na eorum simile oleo conspersae. tres decimas per vitulos singulos. quae fiunt simul vitulis xiii. duas
decimas arieti unum. id est simul arietibus duobus.
decimam decimae agnis singulis. quae simul sufficiant
agnis xiiii. hyrcum pro peccato absque holocausto se
mpiterno sacrificio. libamine eius. In die altero
offerent vitulos de armento xii. arietes duos. agnos
anniculos immaculatos xiiii. sacrificia quoque et
libamina singulorum vitulorum. arietum. et
agnis rite celebrabitur hyrcum pro peccato absque holocaus
to sempiterno. sacrificio quoque libamine eius.
Die tertio vitulos xi. arietes duos.
agnos anniculos immaculatos xiiii. sacrificia
que libamina singulorum vitulorum. arietum. et
agnis rite celebrabitur hyrcum pro peccato absque ho
locausto sempiterno sacrificio. libamine
eius. Die quarto vitulos decem. ari
etes duos. agnos anniculos immaculatos xiiii.
sacrificia quoque eorum libamina singulorum vitu
lorum. arietum. et agnis rite celebrabitur hyrcum p
peccato. absque holocausto sempiterno. sacrificio
que eius libamine. Die quinto vitu

Gray Scale
0 1 2 3 4

…vitulos novem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabis. Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius et libamine. Die sexto offeretis vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabis. Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius et libamine. Die septimo offeretis vitulos septem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabis. Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius et libamine. Die octavo qui est celeberrimus, omne opus servile non facietis, offerentes holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulum unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabis. Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius et libamine.

30 Haec offeretis Domino in sollemnitatibus vestris, praeter vota et oblationes spontaneas in holocausto, in sacrificio, in libamine et in hostiis pacificis. Locutusque est Moyses filiis Israel omnia quae ei Dominus imperarat. Et locutus est ad principes tribuum filiorum Israel: Iste est sermo quem praecepit Dominus. Si quis virorum votum Domino voverit, aut se constrinxerit iuramento, non faciet irritum verbum suum, sed omne quod promisit implebit. Mulier si quippiam voverit, et se constrinxerit iuramento, quae est in domo patris sui et in aetate adhuc puellari, si cognoverit pater votum quod pollicita est et iuramentum quo obligavit animam suam, et tacuerit, voti rea erit; quidquid pollicita est et iuravit opere complebit. Sin autem statim ut audierit pater contradixerit, et vota et iuramenta eius irrita erunt, nec obnoxia tenebitur sponsioni, eo quod contradixerit pater. Si maritum habuerit et voverit aliquid, et semel verbum de ore eius egrediens animam eius obligaverit iuramento, quo die audierit vir et non contradixerit, voti rea erit, reddetque quodcumque promiserit. Sin autem audiens statim contradixerit, irritas faciet pollicitationes eius verbaque quibus obstrinxerat animam suam; propitius ei erit Dominus. Vidua et repudiata quidquid voverint reddent. Uxor in domo viri cum se voto constrinxerit et iuramento, si audierit vir et tacuerit, nec contradixerit sponsioni, reddet quodcumque promiserat. Sin autem extemplo contradixerit, non tenebitur promissionis rea, quia maritus contradixit et Dominus ei propitius erit. Si voverit et iuramento se constrinxerit ut per ieiunium vel ceterarum rerum abstinentiam affligat animam suam, in arbitrio viri erit ut faciat sive non faciat. Quod si audiens vir tacuerit et in alteram diem distulerit sententiam, quidquid voverat atque promiserat reddet, quia statim ut audivit tacuit. Sin autem contradixerit postquam rescivit, portabit ipse iniquitatem eius. Iste sunt leges quas constituit Dominus Moysi inter virum et uxorem, inter patrem et filiam quae in puellari adhuc aetate est vel quae manet in parentis domo.

31 Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Ulciscere prius filios Israel de Madianitis, et sic colligeris ad populum tuum. Statimque Moyses: Armate, inquit, ex vobis viros ad pugnam, qui possint ultionem Domini expetere de Madianitis. Mille viri de singulis tribubus eligantur ex Israel qui mittantur ad bellum. Dederuntque millenos de singulis tribubus, id est duodecim milia expeditorum ad pugnam. Quos misit Moyses cum Finees filio Eleazari sacerdotis, vasa quoque sancta et tubas ad clangendum tradidit ei. Cumque pugnassent contra Madianitas atque vicissent, omnes mares occiderunt, et reges eorum Evi et Recem et Sur et Hur et Rebe, quinque principes gentis; Balaam quoque filium Beor interfecerunt gladio. Ceperuntque mulieres eorum et parvulos, omniaque pecora et cunctam supellectilem; quidquid habere potuerant depopulati sunt, tam urbes quam villas et castella flamma consumpsit. Et tulerunt praedam et universa quae ceperant tam ex hominibus quam ex iumentis, et adduxerunt ad Moysen et Eleazarum sacerdotem et ad omnem multitudinem filiorum Israel. Reliqua etiam utensilia portaverunt ad castra in campestribus Moab iuxta Iordanem contra Iericho. Egressi sunt autem Moyses et Eleazar sacerdos et omnes principes synagogae in occursum eorum extra castra. Iratusque Moyses principibus exercitus, tribunis et centurionibus qui venerant de bello, ait: Cur feminas reservastis? Nonne iste sunt quae deceperunt filios Israel ad sug-

gestionem balaam. ⁊ peuaricari fecerunt nos domino. sup peccato phegor. Et facta est plaga populis. Ergo cum tot sit sufficiens quod ⁊ ipsis malefecimus etiam parvulos. ⁊ mulieres. que nondum nos offendunt. ungulare. Puellas autem ⁊ omnis feminas ungues reservare nobis. ⁊ manere extra castra septem diebus. Qui occiderit hominem vel occisum tetigerit. lustrabitur die tertio. ⁊ septimo. tam omnes quam. sive vestimenta fuerit. sive vas. ⁊ aliquid ex materia silvarum. de corpore pelliu ⁊ pilis. ⁊ lugno expiabitur. Eleazar quoque sacerdos. ad viros exercitus qui pugnaverant. sic locutus est. hoc est preceptum legis. quod mandavit moysi. Aurum argentum. ferrum. stagnum. ⁊ plumbum. omne quod potest ferrum sive flamma mala ignis purgabitur. Quod autem ignem non potest sustinere.

aqua expiationis sanctificabitur. Et lavabitis vestimenta vestra die septimo. ⁊ purificemini postea. castra intrabitis. Dixitque dominus ad moysen. Tollite summam eorum quae capta sunt ab hoste usque ad pecus. tu eleazar sacerdos. ⁊ principes multitudinis. dividite quoque predam. inter eos qui pugnaverunt. Et egressi sunt ad bellum. ⁊ inter omnem reliquam multitudinem. ⁊ separabis primo domino. abhinc qui pugnaverunt ⁊ fuerunt in bello. unam animam de quingentis. tam de hominibus quam de bubus. ⁊ asinis. ⁊ de ovibus. ⁊ ab eam eleazaro sacerdoti. quia primitiae domini sunt. Ex media quoque parte filiorum israel. Accipies quinquagesimum capitis hominum. Et boum. ⁊ asinorum. ⁊ ovium. Cunctorum quae animantium. ⁊ dabis levitis qui excubant in custodiam tabernaculi.

Fecerunt quoque moysen. eleazar sicut preceperat dominus. Fuit autem praeda quae ceteris ceperant omnium sexcentorum. lxx. milia. lxxv. ovium. lxxii. asinorum. lxxi. milia. ad hominum sexus feminini quorum cognoverunt viros. xxxi. milia. Data quoque de media parte his qui in bello fuerunt. omnium trecentorum. xxxvii. milia. quingentorum. Equibus imperatum domino. subpriorum. fuit. oves sexcentae. lxxv. ⁊ de bubus. xxxvi. milibus. boves lxxii. De asinis. xxx. ⁊ milia quingentos. Asinos. xvi. De animabus hominum. xvi. milibus cesserunt in parte domini. xxxii. animae. Tradidit

quoque moysen numerum pecuniae domino eleazaro sacerdoti. sicut ei fuerat imperatum. ex omnibus aparte filiorum israel quae sequentur his quae in bello fuerant. De media vero parte quae data est reliquae multitudini. Id est de ovibus. ccc. xxxvii. milibus quingentis. ⁊ de bubus. xxxvi. milibus. ⁊ de asinis. xxx. milibus quingentis. Et de hominibus. xvi. milibus. Dedit moysen quinquagesimum capitis. ⁊ tradidit levitis. qui excubabant tabernaculo domini. sicut preceperat dominus. Cumque accessissent principes exercitus ad moysen. tribuni. centuriones quoque dixerunt. Nos servum tuum recensuimus numerum pugnatorum. quos habemus sub manu nostra. ⁊ nec unus quidem deest. Obhanc ergo causam offerimus in donarium domino. singuli quod per aurum potuimus invenire: Periscelides. ⁊ armillas. anulos. ⁊ extrinsecus. ac murenulas. ut deferentes pro nobis domino. Susceperunt ergo moysen ⁊ eleazar sacerdos. omnem aurum diversis speciebus. pondo xvi. milia septingentos quinquaginta siclos a tribunis. ⁊ centurionibus. Unus quisque enim quod invenerat sibi tabulatum testimonii in monimentum filiorum israel coram domino. Filii autem ruben. ⁊ gad. habebant pecora nimia. ⁊ erant ubi vinum et in infinita substantia. Cumque vidissent iazer. ⁊ galaad aptas alendis animalibus. accesserunt ad moysen. ⁊ ad eleazarum sacerdotem. ⁊ principes multitudinis atque dixerunt. Ar aroth. ⁊ aron. et iazer. ⁊ nemrim. et hesebon. ⁊ eleale. ⁊ sabnaim. ⁊ nebo. ⁊ beon. terra quam percussit dominus in conspectu filiorum israel. Regio interminata est. ad pascua animalium. Et nos servi tui habemus innumerabilia pecora. Precamur ergo si invenimus gratiam coram te. ut des nobis famulis tuis ea in possessionem. nec facias nos transire iordanem. Quibus respondit moysen. Si hoc facere vultis. ibunt ad pugnam. vos autem sedebitis. Cur subvertitis mentes filiorum israel. ne transire audeant in locum quem eis dare voluit dominus. Nonne patres vestri. quando misi eos de cadesbarne ut explorarent terram. Cumque venissent usque ad vallem botri. lustrata omni regione. subvertebant corda filiorum israel. ne intrarent in terram quam dominus eis dedit. Qui iure iurando dixerunt. Non videbunt homines isti qui ascenderunt de egypto. a xx. annis. ⁊ supra terram quam. unam to

Ad unita plina possidet iordanem ulture refugiunt. et quos malus mundi huius iniquitatis occupat. habitacula celestis patrimonii quae. sed patres quia spem tenet fidei interpretatur non esse. Et alios ad labem sollicitat. ⁊ studuit legem auctoris transgredi non esse. Quod fieri. ⁊ si quem belet non defendere quod fuerunt. per eadem fide quia sicut adeum qui est. eique insidiatur. vel iuvandum. Vindicat. Caulas ex de mox foras palis venire. ⁊ exp missis finem abhostili labente. ⁊ relinquit. ad pascenda animalia. quae iordanem pasuerit.

pollicitus sum abraham ysaac et iacob.
et noluerit sequi me: preter caleb filii
iephone: et negem. Josue filii nun. Iste
impleuerit uoluntatem meam. Iratusq;
dñs aduersum istos. cum esset dixit esse pe
ccatum. xl. annis donec consumeret om
nem gentem que fecerat malum in
spectu eius. Ecce inquit nos sumus
xiii spiritus uiri nocentes. ut augeretis furorem dñi
ad israel. Qui si noluerit sequi eum in
solitudine populum derelinquet. Quos cau
sa erit malorum omnium. Accidit
ut accederent ad eum. Et dixerunt. Caulas ouium fabricemur
stabula iumentis. Parunulis quoq; nostris
urbes munimus. Ioseph autem ipsi armati
festinemus ante filios israel donec introducamus eos ad loca
sua. Parunuli nostri cum eis habitabunt
in singulis muniti. Ipse habitatores
non reuertemur in domos nostras usq;
dum possideant filii israel hereditatem suam.
Nec quicq; querimus transiordanem. quia
habemus possessionem nostram in occidentali
plaga. Quibus moses ait. Si facitis quod promi
sistis et pedes pugnae coram dño ad pugnam. Et
omnis armatus bellator transierit iordanem tan
dem donec subuertat dñs inimicos suos. et
subiciatur ei omnis terra. tunc eritis sine ul
la culpa. Apud dñm. Apud israel. Iordanem habi
tabitis regionem quam [illegible] coram dño. Si
autem quod dicitis non feceritis. nullus dubium
quin peccetis dño. Scitote quia peccatum u
strum apprehendet uos. Edificate ergo ur
bes parunulis uestris. caulas ac stabula ou
bus. ac iumentis. Quod pollicti estis impleb
te: Dixerunt filii gad. Ruben. ad moy
sen. Serui tui facient quod iubet
dñs nr. Parunulos nostros. mulieres. pe
cora ac iumenta. relinquimus in urbibus
gilaad. Ioseph autem. famuli tui. dñs exer
citus pugnabunt ad bellum sicut tu dñe loqris.
Precepit ergo moyses eleazaro sacerdo
ti. Josue filio nun. principibus fa
miliarum tribus israel. dixitq; ad eos. Si tran
sierint filii gad. filii ruben uobiscum
iordanem dñs armati ad bellum coram
dño. Quibus factis. ita subiecta erit terra
eis. gilaad in possessione. Si autem nolu
erint transire uobiscum in terra chanaan.
inter uos habitandi accipiant loca. Res

ponderuntq; filii gad. et filii ruben.
sicut locutus est dñs seruis suis. ita facie
mus. Ipsi armati pugnabunt coram dño
in terra chanaan. Possessionem iam
suscepisse nos cum eis trans iordanem. Dedit itaq; moyses filiis gad
ruben. et dimidie tribui manasse filii
ioseph. regnum seon regis amorrei. et re
gnum og regis basan. terram eorum ci
uitatibus finis circumsitis. Egressi sunt
filii gad. Dibon. et ataroth. et aroe. et
ad oroth. sophan. et iager. et sebma. et heth
mona. et beth haran. urbes munitas. et
caulas pecoribus suis. Filii uero ruben.
et hedificauerunt esebon. et eleale. et ca
riathaim. et nabo. et baal meon. mu
tauerunt nominibus. Sabma quoq; im
posuerunt. et uocabula urbibus quas extruxe
runt. Porro filii machir filii manasse
profecti in galaad. et hanc ceperunt. et
interfecto amorreo habitatore eius. Dedit
ergo moyses. etiam galaad ma chir
filio manasse qui habitauit in ea.
Jair autem filius manasse. abiit et ob
tinuit uicos eius. quos appellauit anoth
iair. Note quaq; prevt
rapsodiorum cum eis uetustis stylis. no
cuitq; ea eynosie filio iohe: Hec sunt
mansiones filiorum israel qui egressi sunt de
egypto per turmas suas in manu moysi
et aaron. quas descripsit moyses iuxta
castra et loca. Q dñi iussione metiebat.
Profecti igitur de ramesse. mense primo.
quintadecima die mensis primi. Altera die
ceciderunt phase: filii israel in manu excelsa.
Videntibus cunctis egyptiis. et sepelientibus
primogenitos quos percusserat dñs. Sed
et iudicia eorum exercuerat ultionem. Castra
metati sunt in succoth. et de succoth
uenerunt in etham. que est in extremis
finibus solitudinis. Inde egressi sunt
uenerunt contra phaihiroth. quae respicit
ad belsephon. et castrametati sunt ante
magdalum. Profectique de phaihiroth per
medium mare transierunt in solitudinem.
et ambulantes tribus diebus per desertum etham.
castrametati sunt in mara. Profectique
de mara. uenerunt in helim ubi erant duo
fontes aquarum. et palme septuaginta.
ibique castrametati sunt. Et inde
egressi castra metati sunt iuxta mare rubrum.

33

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Profectiq; de mare rubro castrametati
sunt in deserto sin. Inde egressi venerunt
in deseha. Profectiq; de deseha castra
metati sunt in alus. Egressi de alus ca
phidim fixerunt tentoria ubi aqua ppo
tum est ad bibendum. Profectiq; de ra
phidim. castrametati sunt in deserto si
nai. et de solitudine sinai egressi ve
nerunt ad sepulchra concupiscentie. Pro
fectiq; de sepulchris concupiscentie. castra
metati sunt in haseroth. Et de haseroth
venerunt in rethma. Profectiq; de
rethma. castrametati sunt in rem
mon phares. Inde egressi venerunt in
lebna. Et de lebna castrametati sunt
in ressa. Egressi de ressa. venerunt in
cethatha. Inde profecti castrametati
sunt in monte sepher. Egressi de mo
te sepher. venerunt in aradah. Inde p
ficiscentes. castrametati sunt in ma
keloth. Profectiq; de maketh. vene
runt in tahath. de tahath castrame
tati sunt in thare. Inde egressi fixe
re tentoria in methca. Et de methca
castrametati sunt in esmona. Profec
tiq; de esmona. venerunt in mosseroth.
Et de mosseroth. castrametati sunt in
bene iacan. Egressiq; de bene iacan. ve
nerunt in mons gadgad. Inde profec
ti castrametati sunt in methelatha. et
de methelatha in abrona venerunt in ebiona.
Egressiq; de ebiona. castrametati sunt
in asion gaber. Inde profecti venerunt
in desert sin hoc est cades. Egressiq; de
cades. castrametati sunt in mon de ho
r extremis finib' idumee. Ascendit q; aaron
sacerdos in montem hor iubente domino. et ibi mor
tuus est anno. xl. egressionis filiorum israel de egypto
in se quinto mense prima die mensis. et erat an
nor. cxxiii. Audivitq; chananeus
rex arad. qui habitabat ad meridiem.
in terra chanaan venisse filios israel.
Et profecti de monte hor. castrame
tati sunt in salmona. Inde egres
si venerunt in fenon. profectiq; de fe
non. castrametati sunt in moboth.
Et de oboth venerunt in ieabarim
q est in finib moab habitant. Profec
tiq; de iabarim. fixerunt tentoria
in dibon gad. Inde egressi castrame
tati sunt in helmon deblathaim.

Egressi de helmon deblathaim. vene
runt ad montes abarim contra nabo

Profectiq; de montibus abarim transi
erunt ad campestria moab. iuxta iordanem
contra iericho. Ibiq; castrametati sunt de
de simon. usq; abel sathim in planitie
locis moabitarum. ubi locutus est dominus ad
moysen. Precipe filiis israel. et dic ad eos. Cum
transieritis iordanem. in terram chana
an dispondite cunctos habitatores regi
onis illius. et frangite titulos. et statuas
conflatas conterite. atq; omnia excelsa val
late. et mundabitis terram. et habitabitis
in ea. Ego enim dedi vobis illam in pos
sessionem. quam divisurus sum vobis sorte. Plu
ribus dabitis latiorem. et paucis angustio
rem. sin guisque in sors cecederit. tantum
habebit hereditatis. Per tribus et familias
possessio dividetur. Si autem noluerint
habitatores eius: qui remanserint. erunt vobis qui clavus in oculis. et
cuspis in lateribus. et adversabuntur vobis in
terra habitationis vestre. et quicquid illis facere
cogitaveram. vobis faciam. Locutus est dominus ad moysen. Precipe filiis
israel. et dices ad eos. Cum ingressi fueritis
terram chanaan. in possessionem vobis sor
te cecidit. hi sunt fines. Pars
meridiana incipiet a solitudine sin.
que est iuxta edom. et habebit finem ad
terminum maris salsi. quod ad
ventum habet. ad australem plagam. ascensus
scorpionis. transibit inde sin
na. et pervenient in meridiem. usq; cades
barne. Inde egredientur et ad villam
nostram adar. transibunt usq; ad semona.
Ibiq; pgunt ad abscisionem a. usq; ad ter
ram egypti. et erit mare magnum. terminus
erit. plage ad occidentalem. mare magnum
incipient. et ipse sine
claudetur. Pars ad septentrionalem p
plagam. a mari magno incipient ter
minum. pervenient usq; ad montem al
tissimum. a quo venient in emath. usq;
ad fines sedada. Ibiq; ordinabitur
zephrona. et villa enan. hi erunt fi
nes in parte aquilonis. Intermeta
bitur finem. qui ad orientalem plagam
et villa henam. usq; sephama. et de se
phama descendent ad reblatha in parte
contra fontem dafnim. Inde pervenient

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

RV
S

contra orientem admare ceteneth. et ter-
rente usq; adiordanen. ⁊ adultimus sa
lsum no claurent man hanc habitabi
tis tam pfines tuos vicinantu. Pre
cepitq; moysel filiis israel dicens. hec est
terra qu ampossidebitis sorte. ⁊ quā us
q dns dari. novem tribub. ⁊ dimidie
tribu. Trib enim filiorum ruben p fami
lias suas. ⁊ trib filiorum gad iuxta cogni
onē suam. Media quoq; trib manas
se. i. due et semis trib. Acepeni
partem suam trans iordanē contra ieri
cho adorientalē plagam. ¶ Et ait
dns ad moysen. hec sunt nomina virorum
qui tam vobis divident. eleazar
sacerdos. ⁊ iosue filius nun. ⁊ singulis
principes de singulis tribubus. ⁊ quorum iste
sunt vocabula. De tribu juda. caleb
filius iephone. De tribu symeon. sa
muhel filius amiud. De tribu benia
min. heldad. filius chaselcon. De
tribu filiorum dan. bocci. filius iecgh.
filiorum ioseph. De tribu manasse
hanihel filius ephod. De tribu ephraim.
chamuhel filius sephtan. De tribu zabu
lon. helisaphan filius phamach. De
tribu ysachar. oziel phaltiel filius ozan.
De tribu aser. Ahiud filius salomi
De tribu nephtalim. phedahel filius a
miud. Hi sunt quib precepit dns ut
dividerent filiis israel tam chana
an. ¶ Hec quoq locutus est dns ad
moysen. in campestribus moab super jor
danē contra iericho. Precipe filiis isrl.
ut dent levitis de possessionib suis ⁊
urbes ad habitandum. ⁊ sub urbana
earum pascuntur. ut pecoribus
ac iumentis. que autem civitatum
forinsecus ponentur. mille passuum
spatio tendentur. extra quem duo
milia erunt extra. ⁊ extra meridiem si
milit duo milia. ad mare quoq; ⁊ ad sep
tentrionem. extra enim mensura erit
et septentrionalis plaga. equali termino
finietur. Erunq; urbes in medio. ⁊ cons
sub urbana ¶ De ipsis autem oppidis que
dabitis levitis. sex erunt refugiorum
ut fugiat ad ea qui
fuerit sanguinem. excepis his alia alia
oppida. i. simul quadraginta octo
cum sub urbanis suis. Ipseq; inter ceta
tis possessionib filiorum israel. ab
is q plus habent. plures auferent. Et q
minus habent. singuli iuxta me
suram hereditatis sue. dabunt ap
pidaleuitis. Ait dns ad moysen. Loqre
filiis israel. ⁊ dices ad eos. Cum transgres
si fueritis iordanē. in terram chanaan
tecerimus q urbes et debeant insidia
fugitivorum. q nolentes sanguinem fu
dere. in qb cū fuerit profugus aggrat
occisi. cum ignoverit occidere. donec stet
in conspectu multitudinis. ⁊ causa ipsi
iudicetur. De ipsis autem urbib que
ad refugium sub sedia separantur. tres
erunt transiordanē. ⁊ tres in terra cha
nan. tam filiis israel q advenis. atq;
peregrinis. ut confugiat ad eas q nolens
sanguinem fudere. Si quis ferro per
cusserit. ⁊ mortuus fuerit. q pulsaverit re
ent hominem. ⁊ ipse moriatur. Si la
pidem iecerit. ⁊ ictus occubuerit. similit
pumex. Si lignum percussit interiit. pas
sori sanguine ultorib. Propinqui
occisi hominis dam interficiet. Statim ut ap
prehenderit eum percutiet. Si ex odio quis
hominem impulerit. vel iecerit q piam
moti insidias. aut cum est inimi
cus manu pulsaverit. Et ille mortuus
fuerit. percussor hominis reus erit.
cognatus occisi. statim interficiet
eum interfecerit. Quod si fortuito. ⁊
absq; odio. ⁊ inimicitias quicq hoc
fecerit. ⁊ hoc audiente populo fuerit co
ram. atq; inter pulsatorem. ⁊ pro
fugum. sanguis quo fuerit vindicatus liberi
bitur innocens de manibus ⁊ re
ducet eum in urbem. ad quam confugi
rat. manebitq; ibi donec sacerdos ma
gnus q oleo sancto unctus est. mortuus fu
erit. Si egressus fuerit profugus
extra fines urbium que ei
ub deputate sunt fuerit inventus.
et occisus fuerit absq; ulto sanguinis ab
sq; noxa erit. quum accesserit. Debue
rat enim profugus usq; ad mortem pon
tifices urbis residere. Postq; autem ille
obierit. homicida revertetur in terram
suam. Hec sempiterna erunt. ⁊ legitu
ma in cunctis habitationib vestris. no
mucera sub testib. pumex. ad minus est
timonium multis ad interpnandum. non

Deut. xl.

Deut. xxx.

Ios. xxx. 21. 22. 23. Deut. xxxiii. ⁊ xxvii.

Deut. xxx.

Ios. xxxiii.

Deut. xxx.

Deut. lxxxii. lxxx.

accipiens abeo pretium qui reus est san
guinis fratris sui se mouetur. Exules
et profugi ante mortem pontificis nullo
modo uiuentes suas reuertantur. ut
ne polluant terram habitationis uestre. q
in sonium cruore maculatur. nec aliter
expiari potest: nisi per eius sanguinem
qui alterius sanguine fuerit. atq;
ita emundabitur uera possessio. me com
morante uobiscum. Ego enim sum dominus
habito uiis filiorum israel. Accesserunt
autem principes familiarum galaad filii
machir. filii manasse de stirpe filiorum
ioseph. Locutique sunt moysi coram prin
cipibus israel. atq; dixerunt. Tibi domino nro
precepit dominus. ut terram sorte diuideres
filiis israel. ut filiabus salphaad fratris
nri daret possessionem debitam patri.
quasi alterius tribus homines uxores accepe
rint. sequetur possessio sua. et transfe
rata ad aliam tribum deminuetur. atq; ita fiet. ut omnis
iubileus. i. quinquagesimus annus remis
sionis adueniens. confundatur sortium
distributio. ratione possessio ad alios
transeat. Respondit moysi filiis is
rael. domino precipiente ait. Recte tribus fi
liorum ioseph locuta est. hec lex super fi
liabus salphaad a domino promulgata est.
Dicant quibus uolunt. tantum ut
sue tribus homines. ne commisceat possessi
o filiorum israel de tribu in tribum. omnes
enim iuri ducentur uxores de tribu cog
nationis sue. et cuncte femine maritos
de cetera tribu accipient. ut hereditas permaneat in familiis. nec sibi
misceantur tribus. sed manent
ut a domino sequitur sunt. fecerunt quoq;
filie salphaad. ut fuerant imperatum.
et nupserunt maala. et hersa. et egla.
et melcha. et noba. filiis patruis suis de
familia manasse. quibus fuit ioseph.
et possessio que illis fuerat. ad tribu
ta mansit. in tribu et familia patris
eorum. hec sunt mandata atq; iudicia
quae precepit dominus per manum moysi.
ad filios israel. in campestribus moab iu
xta iordanem contra iericho.

Hec sunt

ec sunt uerba que locutus est
moyses ad omnem israel. trans ior
danem. in solitudine. in campestri
bus contra mare rubrum. inter pharan. et
thophel. et laban. et aseroth. ubi est aurum plu
rimum. xi dies. de oreb. per montem seir usque cades barne. Quadragesimo anno.
undecimo mense. primo die mensis. locutus
est moyses ad filios israel. omnia quae precepe
rat illi dominus ut diceret eis. Postquam percusserat se
on regem amorreorum. qui habitabat
in esebon. et regem basan. qui manserat in
asteroth. et in edrai. iam siquidem transi
ab. Cepitque moyses explanare legem. et
dicere. Dominus deus noster locutus est ad nos in
oreb dicens. Sufficit uobis quod in hoc monte
mansistis. Reuertimini. et uenite ad mon
tem amorreorum. et ad cetera quae proxi
ma sunt. campestria atque montana. et iu
gia. et loca cetera meridiem. et iuxta litus
maris. terram chananeorum. et libani usque
ad flumen magnum eufraten. En tradi
di uobis. ingredimini et possidete eam sup
per quam iurauit dominus patribus uestris abraham et isa
ac. et iacob. ut daret eis. et semini eorum
post eos. Dixique uobis illo tempore. Non po
sum solus sustinere uos. dominus deus uester multi
plicauit uos. estis hodie sicut stellae celi pu
rimi. Dominus deus patrum uestrorum addat ad hoc
numerum multa. et benedicat uobis sicut
locutus est. Non iudico solus uestra negotia
sustinere. et onera ac iurgia. Date uobis
uiros sapientes. et gnaros. et quorum conuersatio
sit probata in tribubus uestris. ut ponam eos uobis
principes. Tunc respondistis mihi. Bona
res es quam facere cupis. et tribus uestras. uiros in
tes sapientes et nobiles. constituit eos prin
cipes. tribunos. centuriones. et quinquage
narios. ac decanos. qui docerent uos singula.
Precepique eis dicens. Audite illos. et quidquid
est iudicare. siue ciuis sit ille. siue peregri
nus. nulla erit distinctio personarum. sed pari
ter audietis ut magnum. nec accipietis ca
uisque personam. quia iudicium est. Quod difficile aliquid uobis uisum fuerit. referte ad
me. et audiam. Precepique omnia que

NO

facere debens. Profecti autem de oreb
transiuimus per heremum tribulem. et mag
num solitudinem quam uidistis per uiam montis
amorei. sicut precepit dominus deus noster nobis. Cum
uenissemus in cadesbarne. dixit nobis. Ve
nistis ad montem amorei quem dominus deus uestr
dabit nobis. Ecce tradidit dominus deus ter
ra in conspectu tuo. ascende. et posside eam. sicut
locutus est dominus deus patrum tuorum tibi. Noli
metuere. nec quatere. Et accessi
stis ad me omnes. atque dixistis. mittamus uiros
qui considerent terram. et renuntient per quam
iter debemus ascendere. et ad quas perge ci
uitates. Cumque michi placuisset
iussi electis duodecim uiros singulos de tri
bubus. Qui cum perrexissent. et ascen
dissent in montana. uenerunt usque ad
uallem botri. Et considerata terra. simul et
de fructibus eius. ut ostenderent ubertatem
ac retulerunt ad nos. atque dixerunt. bona
est terra quam dominus deus noster dabit nobis.
Et noluistis ascendere. sed incredibili
sermone domini dei mei. murmurastis in ta
bernaculis uestris atque dixistis. Quia odit nos dominus. ho
die adduxit nos de terra egypti. ut traderet
in manu amorei atque deleret. Quo ascen
demus. iuuenes fratres nostri cor nostrum dixe
runt. maior multitudo est. et robustior nobis. urbes
ingentes et muro usque ad celum munite. filios enachim uidimus
ibi. Et dixi uobis. Nolite metuere. nec
timeatis eos. Dominus deus qui ductor uester pu
gnabit pro uobis. ipse pugnabit. sicut fecit in egip
to coram oculis uestris. et in solitudine ipse
uidistis. portauit te dominus deus tuus. ut
solet homo gestare paruulum filium suum. in omni
bus per quibus ambulastis. donec uenistis ad
locum istum. nec sic quidem credidistis
domino deo uestro. qui precessit uos in uia. metatus
est locum in quo castra figerent. ut ar
dente ostendens uobis in igne. et die per qua
nam uiatis. Cumque audisset dominus uo
cem sermonum uestrorum. iratus iurauit. dicens. si
quis de hominibus huius pessimi generationis
huius pessime. terram bonam quam sub iura
mento pollicitus sum patribus uestris. Prae
ter caleb filium iephone. ipse enim intre
bit eam. et ipsi dabo terram. quam calcauit.
et filiis eius. quia secutus est dominum. Nec
minimum indignatus est in me. cum michi de
uestri dominus. propter uos dicens. Nec tu ingre
diens illuc. sed iosue filius num. minister
tuus. ipse introibit pre. hunc exortare et
roborabit. ipse terram sorte diuidet israhel.
Parauli uestri. quos dixistis quod capiendi sint
terentur. et filii quibus bonum et malum ignorant
distantiam. ipsi ingredientur. ipsis
dabo terram. et possidebunt eam. Vos autem
reuertimini. et abite in solitudinem. per uiam
maris rubri. Ecce peccauistis michi peccau
mus domino. Ascendimus atque pugnabimus. sicut
precepit dominus deus noster. Cumque in
dutus armis perrexissemus montem. ar
bitrati dominum. Dixit ad eos. Nolite ascendere ne
que pugnetis. non enim sum uobiscum. ne
cadatis coram inimicis uestris. Locutus sum
uobis. et audistis. sed aduersantes imperio domini.
tumentes superbia. ascendistis montem.
Iraque egressus amorreus. qui habitabat
in montibus. obuiam uenient. per secutus
est nos. sicut solent apes persequi. et cedere
de seyr. usque horma. Cumque reuersi plo
rassetis coram domino. non audiuit nos. nec
uoci uestre uoluit acquiescere. sedistis ergo
in cades multo tempore. Profecti
inde uenimus in solitudine. que ducit ad
mare rubrum. sicut michi precepit dominus. or
bem circumiuimus montem seyr. longo tempore.
Dixitque dominus ad me. sufficit uobis
circumire montem istum. ire contra aquilonem.
et populo precipe dicens. Transibitis fines fratrum uestrorum filiorum esau. qui habitant in seyr.
timebunt uos. Videte ergo diligenter.
ne moueamini contra eos. nec enim dabo
uobis de terra eorum. quantum potest unus pedis
calcare uestigium. quia in possessionem dedi
montem seyr esau. Cibos emetis abeis pe
cunia. comedetis. atque epulas. aquam quoque
bibetis. dominus deus tuus benedixit tibi in
omnibus que manus tua. Noui iter tu
um quomodo transiuisti solitudinem hanc
magnam. per quadraginta annos habitauit tecum
dominus deus tuus. et nichil tibi defuit. Cum
transissemus fines fratrum nostrorum filiorum esau. qui
habitant in seyr. per uiam campestrem. de helat. et de asion geber. uenimus ad iter quod
ducit in desertum moab. Dixitque dominus ad me.
Non pugnes contra moabitas. nec incites ad
uersus eos prelium. Non enim dabo tibi quid
quam de terra eorum. quia filiis lot tradidi ar
in possessionem. Enim prius fuerunt hi
habitatores eius. populus magnus. et ali

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dus. ⁊ tam excelsus. ut de enach stirpe.
credere noluit. ⁊ fuit sum
les filios enach dum. deuq; moabite ap
pellant eos. eorum. Inseit aut paul in
habitauerunt horum. quib; expulsis atq;
delentis. habitauerunt filii israel. sicut
fecit israel. in terra possessionis sue. q; de
dit ei dns. surgentes ergo ut transeamus
torrentem zared uenimus ad eum. Tem
pus autem quo ambulauimus de cades barne
usq; ad transitum torrentis zared. Tri
ginta octo anni. fuit donec consumpte
retur omnis generatio bellatorum hominum
de castris. sicut iurauerat dns. eius
manus fuit aduersum eos. ut interi
rent de castrorum medio. Postq; autem om
nes ceciderunt pugnatores. Locutus
est dns ad me dicens. tu transibis hodie terminos
moab ubi nomen ar. ⁊ accedes in uicinia filio
rum ammon. caueas ne pugnes cum eis. ne mo
uearis ad prelium. Non enim dabo tibi terram filiorum
ammon. qm filiis lot hereditam possidendam
tradidi. Terra gigantum reputata est.
⁊ in ea olim habitauerunt gigantes.
quos ammonite uocant zanzumim.
populus magnus. ⁊ multitudo procerorum
dns. sicut enachim. quos deleuit
dns a facie eorum. ⁊ fecit illos habitare
pro eis. sicut fecerat filiis esau qui
habitant in seir delens. here
os. ⁊ fugam eorum. illis tradens. q; posse
dere usq; in presens. Hui eos. quoq; qui
habitabant in haserim usq; gaza. cap
padoces expulerit eos. qegressi de cappadocia de
leuerunt eos. ⁊ habitauerunt pro eis. Surgite. ⁊ insuper
transite torrentem arnon. ecce tradidi in manu tua seon
regem. eseboni amorreum. ⁊ terram
eius incipe possidere. ⁊ commuue ad
uersus eum prelium. hodie incipi
am mittere timorem. atq; formidinem
tuam in populos qui sub omni celo habitant.
ut audito nomine tuo pauescant. ⁊ tremo
re parturiant. contra te esecant. ⁊
dolore teneantur. Misi ergo nuntios
de solitudine cademoth ad seon regem
eseboni uerbis pacificis dicentes. Tran
sibimus per terram tuam. publica gra
diemur uia. Non declinabimus
neq; ad dexteram neq; ad sinistram.
Aliquantum pecunie uendes nobis. ut uescan
tur. Aquam pecunia tribue.

et sic bibemus. tantum est. ut nobis oce
das transitum. hoc fecerunt filii esau
qui habitant in seir. ⁊ moabite qui
morantur in ar. donec uenerimus ad
iordanem. ⁊ transeamus in terram quam
dns deus nr daturus est nobis. Noluit q;
seon rex eseboni dare nobis transitum.
quia induraverat dns deus tuus spm eius.
⁊ obfirmaverat cor illius. ut traderet
in manus tuas. sicut nunc uides. Dixit
q; dns ad me. Ecce cepi tradere seon
regem eius. incipe possidere eam. Egre
dsq; est seon obuiam nobis. cum omni
populo suo ad prelium in iesa. ⁊ tradidit eum
dns deus nr nobis. Percussimusq; eum
cum filiis ⁊ omni populo suo. cunctasq; urbes
Interfecimus illo tempore. interfecimus omne
hominum genus. ac mulierib; ⁊ parvulis. non
relinquimus in eis quem. absq; iumentis que
in parte uenere predantium. et spoliis ur
bium quas cepimus. Ab aroer. que est sup
ripam torrentis arnon. Oppido q; iuxta
torrentem usq; galaad. Non fuit uicus
tutus que nos effugere. in manus omni
potentis dns deus nr nobis. absq; terra filiorum
ammon. ad q; non accessimus. ⁊ cuncta
que ad iacent torrentem iabboc. ⁊ urbes
montanas. uniuersaq; loca. aquib; nos
prohibuit dns deus nr. Iterq; conuersas
cendimus per basan. ¶ Egressusq; est
o agrex basan. in occursum nobis. cum omni populo
suo. ad bellandum in edrai. Dixitq; dns
ad me. Ne timeas eum. q; in manu tua
tradidi eum. et omnem populum ac terram eius
eiusq; ei sicut fecisti seon regi amorre
orum. qui habitauit in eseboni. Tradidit q;
dns deus nr in manibus nras. etiam og
regem basan. ⁊ uniuersum populum eius. p
cussimusq; eos. usq; ad interitionem.
in stantes cunctas ciuitates illius. uno
tempore. non fuit oppidum qd nos effugeret.
sexaginta urbes. omnem regionem ar
gob regni og in basan. cunctae urbes
que erant munite muris altissimis.
portisq; ⁊ uectib. absq; oppidis immune
ris. que non habebant muros. ⁊ deleuimus
eos. sicut fecimus seon regi eseboni.
disperdentes omnem ciuitatem. uiros.
ac mulieres. ⁊ parvulos. Iumenta autem
⁊ spolia urbium diripuimus. nihilq;
illo tempore tertam terram de manu duorum regum

Gen. c. vii

Gen. xcvi. l. c. xxv. l.

Flu. liii.

Flu. xlix. g.

Ios. xviii.

Flu. liii. Re. iii. xxxvi.

Flu. lxxx. l. e. exlvi.

3

Amorreorum. qui erant trans Iordanen a torrente Arnon. usque ad montem Hermon quem Sirionis Sarion uocant. Rainoldus la nur. Omnes campestres quesere sunt in planitie: tamen usque ad Selcha. et Edrai. ciuitates regni Og in Basan. solus quippe Og de reliquiis Rephaim remanserat. desuper gigantis. inoudiuntur lectus eius ferreus. qui est in Rabbath filiorum Ammon. Iouetabitur in longitudine. quattuor cubitis omnis ad mensuram cubiti uirilis manus. Tenuimus quoque possedimus in tempore illo. abaro er que est iuxta ripam torrentis Arnon. usque ad medietatem montis Galaad. ciuitates illius tradidi Ruben. et Gad. reliquam autem partem Galaad. contem Basan regni Og. tradidi medie tribui manasse. omne regionem argob cuncta Basan uocatur terra gigantum. Iair filius manasse. possedit omnem regionem argob usque ad terminos Iesuri. et maachati. Vocauitque eos in nomine suo Basan. auoth iair. usque in presentem diem. Machir quoque dedi Galaad. tribubus Ruben. et Gad dedi terram Galaad usque ad torrentem Arnon. medium torrentis. et finem. usque ad torrentem iabboc. qui est finis filiorum Ammon. planitie solitudinis. atque Iordanem. et finem Cinneroth. usque ad mare deserti. quod est salsissimum. et radices montis Phasga. contra orientem. Precepi quoque uobis in tempore illo dicens. Dominus deus uester dedit uobis terram hanc in hereditatem. expeditos procedite filii uestri. omnes uiri robusti. absque uxoribus et pueruli. ac uniuersus populus enim quod plura habentes pecora. remanebit in manere debebunt. quas tradidi uobis. donec requiem tribuat dominus fratribus uestris. sicut uobis tribuit. et possidebunt etiam ipsi terram quam daturus est eis. tunc ergo reuertetur unusquisque in possessionem suam. quam dedi uobis. Iosue quoque in tempore illo precepi dicens. Oculis tuis uiderunt que fecit dominus deus uester duobus hisce regibus. sic faciet omnibus regnis. ad quem transiturus es. ne timeas eos. Dominus enim deus uester pugnabit pro uobis. Precatusque sum dominum tempore illo dicens. Domine deus tu cepisti ostendere seruo tuo magnitudinem tuam. manumque fortissimam. nec enim est alius deus. uel quisquam in celo uel in terra qui possit facere opera. et fortitudinem tuae. Transito igitur. et uidebo terram hanc optimam trans Iordanem. montem istum egregium. Libanum. Iratusque est dominus mihi propter uos. nec exaudiuit me. sed dixit mihi sufficit tibi. nequaquam ultra loquaris de hac re ad me. Ascende cacumen montis. et oculos tuos attolle ad occidentem. et aquilonem. austrum quoque et orientem. et aspice. nec enim transibis iordanem istum. Ipse quoque iosue. et confortabit eum atque confortabit. quia ipse precedet populum istum. et diuidet eis terram quam possidebunt. Quamobrem imuallemque ante phanum phogor. Et nunc Israel audi precepta iudicia. que ego docebo te. ut faciens ea uiuas. et ingrediens possideas terram quam dominus deus patrum uestrorum tuus est uobis. Non addetis ad uerbum quod uobis loquor. neque auferetis eo. custodite mandata domini dei uestri. que ego precipio uobis. Oculi uidere uiderunt omnia que fecit dominus. quia de helphegor quomodo extinxerit omnes cultores eius. de medio uestri. Vos autem qui adhesistis domino deo uestro uiuitis uniuersi usque in presentem diem. Scitis quod docuerim uos precepta atque iudicia. sicut mandauit michi dominus deus meus. sic faciens ea intra quam possessuri estis. obseruabitis. et implebitis opere. hoc enim est uestra sapientia. et intellectus coram populis. ut audientes uniuersa precepta. hec dicentes populus sapiens. et intelligens gens magna. nec est alia natio tam grandis qui habeat deos appropinquantes sibi sicut deus noster adest. cunctis obsecrationibus nostris. Quis enim alia gens sic inclita. habet ceremonias. iustaque iudicia. omnis lex quam ego ponam hodie ante oculos uestros. Cauto igitur semetipsum. animam tuam custodite. ne obliuiscaris uerba quae uiderunt oculi tui. ne excedant de corde tuo cunctis diebus uite tue. Docebis ea filios. ac nepotes tuos. die quo stetisti coram domino deo tuo in horeb. qui dixit mihi dicens. Congrega ad me populum ut audiat sermones meos. et discat timere me omnibus diebus quibus uiuit super terram. et docebit filios suos. Accessistis. et stetistis ad radices montis. quem ardebat usque ad celum. cum igne. et densa nebula. nubes. et caligo. Locutusque est dominus ad uos de medio ignis. uocem uerborum audistis. et formam penitus non uidistis. nos tantum. Annuntiauit uobis pactum suum quod precepit ut

fuerunt. et ecce uerba que scripsit in duo
bus tabulis lapideis. mihique mandauit
illo tempore ut docerem uos ceremonias. iu
dicia quæ facere debetis. in terra quam possi
dere estis. ¶ Custodite igitur solicite
animas uestras. Non uidistis aliquam similitudi
nem. in die qua locutus est dominus uobis in
horeb. de medio ignis. ne forte decepti faciatis
uobis sculptam similitudinem. aut ymagi
nem maris uel feminæ. similitudinem
omnium uiuentium. quæ sunt super terram. uel au
ium sub celo volantium. atque reptilium
que mouentur in terra. siue piscium qui
sub terra morantur in aquis. Ne forte oculis
eleuatis. ad celum. uideas solem. lunam.
stellas. et omnem ornatum celi. errore deceptus. ad eas ado
ras. et colas quæ creauit dominus deus tuus. in ministe
rium cunctis gentibus. que sub celo sunt.
Vos autem tulit dominus. et eduxit de fornace ferre
ea egypti. ut esset populus hereditarius. sicut
es in presenti die. ¶ Iratusque est dominus mi
hi: propter sermones uestros. iurauit ut non transi
rem iordanem. nec ingrederer terram optimam
quam dabitus est uobis. Ecce morior in hac humo.
sed transibo iordanem. uos transibitis. possidebi
tis terram egregiam. Cauete ne quando obliuiscamini
pacti domini dei uestri. quod pepigit cum uobis. ut faci
ad tibi sculptam similitudinem eorum quæ fieri
dominus prohibuit. qui dominus deus tuus ignis consu
mens est. et zelotypus. si genueritis filios ac
nepotes. et diutius fueritis in terra. deceptique
feceritis uobis aliquam similitudinem. peccatis
malum coram domino deo tuo. ut eum ad iracundiam
prouocetis. Testes uocabo hodie celum. et terram. quod
citius uos perditum ibitis de terra iordanis pos
sessuri estis. Non habitabitis in ea longo
tempore. sed delebitur uos dominus atque disperget uos
gentes. et remanebitis pauci numero inter
quas uos duxerit dominus. ibique seruietis
diis. qui non sunt fabricatis manibus. ligno
lapidi. qui non uidentur. nec audiunt. nec come
dunt. nec odorant. Cumque quæsieris ibi dominum
deum tuum inuenies eum. si tamen toto corde quæsie
ris. et tota tribulatione animæ tuæ. postquam tem
pus uenerit omnia mala quæ predicta sunt. Postremo
tempore reuerteris ad dominum deum tuum.
audiesque uocem eius. quia deus misericors. dominus
deus tuus est. Non deseret te. nec conterit
te. nec obliuiscetur pacti. in quo
iurauit patribus tuis. ¶ Interroga ergo
de diebus antiquis. qui fuerunt ante te. ex die quo
creauit deus hominem super terram. A summo
celi usque ad summum eius. si factum est aliquid
huiusce modi. uel audiuit quisquam. cognitum est.
ut audiret populus uocem dei loquentis de medio
ignis. sicut tu audisti. audisti. si fecit deus
ut ingrederetur. et tolleret sibi gentem de medio
nationum. per temptationes. signa atque portenta
per pugnam. robustam manu. extentumque brachium.
terribiles uisiones. Juxta omnia quæ fecit
pro uobis dominus deus uester in egypto. coram oculis
tuis. ut scires quia dominus ipse est deus. nec est alius
præter eum. De celo fecit audire uocem suam
ut doceret te. et super terram ostendit tibi ignem suum
magnum. Et audisti uerba illius de medio
ignis. quia dilexit patres tuos. et elegit
semen eorum post eos. Educitque te præsente in
uirtute sua magna. e egypto. ut deleat
nationes maximas. et fortiores te introire
in terram earum in possessionem. sicut cernis hodie
Scito ergo hodie. et cogita in corde
tuo quia dominus ipse est deus in celo sursum.
et in terra deorsum. non est alius. Custodi præce
pta eius atque mandata. quæ ego præcipio tibi
ut bene sit tibi. et filiis tuis post te. et pro
longes multo tempore super terram quam dominus deus tu
us tuus dabit tibi. ¶ Tunc separauit moy
ses tres ciuitates. trans iordanem ad orienta
lem plagam. ut profugiat ad eas qui occiderit
nolens proximum suum. nec fuerit inimicus
ante hunc. et ante diem. ad unam quarum
urbium possit euadere. Bosor in solitudine
que est in terra campestri. tribu
ruben. et ramoth in galaad. que est in tribu
gad. et golam in basan. quæ est in tribu
manasse. ¶ Hæc est lex quam proposuit moy
ses filiis israel. hæc testimonia. et
ceremonie. atque iudicia. que locutus est
ad filios israel. qui egressi sunt de egypto
trans iordanem. in valle contra fanum phegor.
in terra seon regis amorrei. qui habitauit
in heseton. quem percussit moyses. filii quoque
israel egressi. e egypto possederunt terram
eius. et regis basan. duorum regum amor
reorum. qui erant trans iordanem ad solis ortum.
Ab aroer. quæ sita est super ripam torrentis
arnon. usque ad montem seon. qui est hermon.
omnem planiciem trans iordanem. ad orientem
plagam. usque ad mare solitudinis.
et usque ad radices montis phasga. ¶ Vocauitque moyses omnem israhel. et dixit ad eos.

NO

audi israel cerimonias atq; iudicia que
ego loquor in auribus uestris hodie: disce
ea & opere complete. dominus deus noster pepigit
nobiscum fœdus in oreb. Non cum patri
bus uestris iniit pactum. sed nobiscum qui
præsentes sumus. & uiuimus. facie ad
faciem. locutus est nobis in monte de me
dio ignis. ego sequester & medius fuis
tem domini & uos in illo tempore. ut annuntia
rem uobis uerba eius. timuistis enim ig
nem. & ascendistis in montem. et ait.
Ego sum dominus deus tuus. qui te de
terra egypti de domo seruitutis. Non
habebis deos alienos in conspectu meo. non
facies tibi sculptile. nec similitudinem omnium
quæ in celo sunt desuper. & que infra
terra sunt. & que uersantur in aquis sub ter
ra. adorabis ea. non coles. Ego enim sum
dominus deus tuus. deus emulator. redens in
quartam in patrum. super filios in tertiam et
quartam generationem. his qui oderunt me.
& faciens misericordiam in multa milia diligen
tibus me. & custodientibus præcepta mea.
Non usurpabis nomen domini dei tui sus
tinet. qui non erit impunitus. qui sumpserit
nomen eius ad uanitatem. Observa
diem sabbati. ut sanctifices eum. sicut præcepit
tibi dominus deus tuus. sex diebus operaberis. & facies
omnia opera tua. septimus dies sabbatum est domino
dei tuo. Non facies in eo quicquam
tu. & filius tuus. & filia tua. & uis
& ancilla. & bos. & asinus. & omne iumentum
tuum. & peregrinus qui est intra portas tuas. ut
requescat seruus & ancilla tua. sicut & tu.
Memento quod ipse seruieris in egypto. & quod
liberauerit te inde dominus deus tuus. in manu forti. & in
brachio extento. Idcirco præcepit tibi ut observes
diem sabbati. Honora patrem
tuum & matrem tuam. sicut præcepit tibi dominus deus
tuus. ut longo uiuas tempore. & bene sit tibi in
terra. quam dominus deus tuus dabitus est tibi. Non
occides. Non mechaberis. furtumque
non facies. Nec loqueris contra proximum
tuum falsum testimonium. Non concupisces
uxorem proximi tui. non domum non
agrum. non seruum non ancillam non bouem
non asinum. & omnia quæcumque illius sunt.
Hæc uerba locutus est dominus ad omnem
multitudinem uestram in monte de medio
ignis. & nubis. & caligines. uoce magna.
Nihil addens amplius. & scripsit ea
in duabus tabulis lapideis quas tradidit
mihi. Cum audisti uocem de
medio tenebrarum. & montem ardere audisti.
Accessistis ad me omnes principes tribuum.
maiores natu. atque dixistis. Ecce ostendit
nobis dominus deus noster. magestatem & magnifi
centiam suam. uocem eius audiuimus de medio
ignis. & hominem hodie quem lapsum deo. cum
homine uiuerit homo. Cur ergo morietur. & deuo
rabit nos ignis hic maximus. Si enim audiere
mus ultra uocem domini dei nostri morietur. quid
est omnis caro. ut audiat uocem dei uiuentis.
qui de medio ignis loquitur sicut nos audiui
mus. & possit uiuere. Tu magis accede. &
audi cuncta quæ dixerit dominus deus noster tibi.
loquetisque ad nos. nos audientes fa
ciemus ea. Quod cum audisset dominus ait ad me.
Audiui uocem uerborum populi huius. quæ locuti
sunt tibi. bene omnia sunt locuti. Quis
det talem eos habere mentem. ut timeant me.
& custodiant uniuersa mandata mea. in
omni tempore. ut bene sit eis. & filiis eorum in sæ
culum. Vade. dic eis. Reuertimini in ten
toria uestra. tu uero hic sta mecum. & dabo
tibi omnia mandata. & cerimonias atque iu
dicia quæ docebis eos. ut faciant ea in ter
ra quam dabo illis in possessionem. Custodite ergo
& facite. quæ præcepit dominus deus uester uobis. Non de
clinabitis neque ad dexteram neque ad sinistram.
Per uiam quam præcepit dominus deus uester ambu
labitis. ut uiuatis. & bene sit uobis. & ple
nos dies habeatis in possessione uestra. Hæc
sunt præcepta & cerimonia atque iudicia quæ
mandauit dominus deus uester. ut docerem uos. & fa
ciatis ea in terra ad quam transgredimini possi
dendam. ut timeas dominum deum tuum. & custo
dias omnia mandata & præcepta eius. que
ego præcipio tibi. & filius ac nepotibus tuis.
cunctis diebus uite tue. ut prolongentur
dies tui. Audi israel & obserua. ut facias quæ
præcepit tibi dominus. & bene sit tibi. & multipli
ceris amplius. sicut pollicitus est dominus deus
patrum tuorum tibi. terram lactis & melle
manantem. Audi israel dominus deus noster
dominus unus est. Diliges dominum deum tuum ex
toto corde tuo. & ex tota anima tua. & ex tota
fortitudine tua. erunt que uerba hæc quæ
ego præcipio tibi hodie in corde tuo. et
narrabis ea filiis tuis. & meditaberis
sedens in domo tua. & ambulans in ui
a. dormiens atque consurgens. & ligabis

ei quasi signum in manu tua. erunt
q; 7 monebunt uos oculis tuis. scribes
q; ea in limine & postis domus tue. n
cumq; introduxerit te dominus deus
tuus in terram pro qua iurauit patri
bus tuis. habiaham. ysaac. 7 iacob. et
dederit tibi ciuitates magnas 7 pul
chras quas non edificasti. domos plenas
cunctis opib; quas non extruxisti. cisterna
s quas non fodisti. uineta. 7 oliueta que
non plantasti. 7 comedens satiatus fue
ris. cauete uobis ne obliuiscaris domi
ni qui eduxit te de terra egypti. de domo ser
uitutis. Dominum dm tuum timebis. ipsi
soli seruies. ac per nomen illius iurabis.
Non ibitis post deos alienos cunctas
gentes que in circuitu uestro sunt. qm
emulator dominus deus tuus in medio tui.
ne forte irascatur furor domini dei tui. et
auferat te de superficie terre. Non tem
ptabis dominum dm tuum sicut tempt asti in
loco temptationis. Custodi precepta domi
ni dei tui. ac testimonia. 7 ceremonias q;
precepit tibi. 7 fac q; placitum est. 7 bonum
in conspectu domini. ut bene sit tibi. 7 ingressus
possideas terram optimam. de qua iurauit
dominus patribus tuis. ut deleret omnes inimi
cos tuos. coram te. sicut locutus est. Cum in
terrogauerit te filius tuus cras dicens.
Quid sibi uolunt testimonia hec. 7 ceri
monie. atq; iudicia. que precepit dominus de
uobis. dices ei. Seruiebamus in egypto
pharaoni. 7 eduxit nos dominus de egypto. in
manu forti. fecitq; signa. atq; prodigia
magna. 7 pessima in egypto. contra pharao
nem. 7 omnem domum illius in conspectu
nostro. 7 eduxit nos inde. ut introduceret
daret terram sicut iurauerat patribus nris.
Precepitq; nobis dominus ut faciamus omnes legis
iustitias hec. 7 timeamus dominum deum nrm. ut
bene sit nobis cunctis diebus uitte nre. sicut ho
die est. erit q; nri misericordie. si custodierimus
7 fecerimus omnia precepta eius coram domino
nro sicut mandauit nobis. Cum intro
duxerit te dominus deus tuus in terram qm posse
dere ingredieris. 7 deleuerit gentes multas
coram te hetheum. 7 gergeseum. 7 amo
reum. chananeum. 7 pherezeum. 7 euheum. 7 iebu
seum. septem gentes multo maiores numero. q;
tu es. 7 robustiores te. Tradiderit q; eas dominus
deus tuus tibi. percuties eas usq; ad interne
cionem. Non inibis cum eis fedus nec mi
seretaris eas. neq; societatem cum eis coniugia
filiam tuam non dabis filio eius. nec filiam illius
accipies filio tuo. qm seducet filium tuum. ne se
quatur me. 7 ut magis seruiat diis alienis.
Irascetq; furor domini. 7 delebit te cito. quin
potius hec facietis eis. Aras eorum subuertite.
confringite statuas. lucosq; succidite. 7 sculp
tilia comburite. qm populus sanctus es domino deo tuo.
Te elegit dominus deus tuus ut sis ei populus pe
culiaris de cunctis populis q; sunt super terram.
Non quia cæteras gentes prauas uidetur esse ut
tuus esse dominus. elegit uos cunctis. minus populis
pauciores. sed q; diligit uos dominus. 7 custodiuit
iuramentum q; iurauit patribus uestris. eduxit
q; uos in manu forti. redimens de domo seruitutis.
de manu pharaonis regis egypti. 7 scias
q; dominus deus tuus ipse est deus fortis. fidelis.
custodiens pactum. 7 misericordiam diligentibus se.
7 his q; custodiunt precepta eius. in mille gene
rationes. 7 reddens odientibus se statim. ut perdat
eos. 7 ultra non differens. paratus reddere
eis qd meruerunt. Custodi ergo precepta ce
remonias atq; iudicia. que ego mandabo tibi
hodie ut facias. Si postq; audieris hec iudicia
custodieris ea. 7 feceris. custodiet dominus deus
tuus tibi pactum. 7 misericordiam q; iurauit patri
bus tuis. 7 diliget te. ac multiplicabit. benedicetq;
fructui uentris tui. 7 fructui terre tue. fru
mento tuo atq; uindemie. oleo armenti
gregibus ouium tuarum. super terram propria uita
uit patribus tuis. ut daret eam tibi. Bene
dictus eris inter omnes populos. non erit apud te ste
rilis. utriusq; sexus. tam in hominibus. q; in greg
ibus tuis. Auferet dominus a te omnem langorem.
7 infirmitates egypti pessimas. quas nouisti
non inferet tibi. sed cunctis hostibus tuis.
te uocabit dominus populis quos dominus deus tuus tra
diturus est tibi. Non parcet eis oculus tuus.
nec seruies dis eorum ne sint in ruinam tui.
Si dixeris in corde tuo. plures sunt gentes iste
q; ego. quomodo potero delere eas. noli metuere
sed recordare q; fecerit dominus deus tuus
pharaoni. 7 cunctis egyptiis. plagas ma
ximas. quas uiderunt oculi tui. 7 signa atq;
portenta. manumq; robustam. 7 brachium
extentum. ut educeret te dominus deus tuus. sic
faciet cunctis populis quos timetis. Insuper
7 crabones mittet dominus deus tuus in eos
donec deleat omnes. atq; disperdat qui fu
gerint. 7 latere potuerint. Non timeb

eos. quia dominus deus tuus in medio tui est. deus magnus et terribilis. ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris delere eas pariter ne forte multiplicentur contra te bestie terre. Dabitque eos dominus deus tuus in conspectu tuo. et interficiet illos donec penitus deleantur. tradetque reges eorum in manus tuas et disperdes nomina eorum sub celo. Nullus poterit resistere tibi donec conteras eos. Sculptilia eorum igne combures. non concupisces argentum et aurum de quibus facta sunt. neque assumes ex eis tibi quicquam. ne offendas propterea. quia abhominatio est domini dei tui. Nec inferes quippiam ex ydolo in domum tuam. ne fias anathema sicut et illud est. quasi spurcitiam detestaberis. et velud inquinamentum ac sordes abhominationi habebis. quia anathema est.

8 Omne mandatum quod ego precipio tibi hodie cave diligenter ut facias. ut possitis vivere et multiplicemini. ingressique possideatis terram pro qua iuravit dominus patribus vestris. et recordaberis cuncti itineris per quod adduxit te dominus deus tuus. xl annis per desertum ut affligeret te atque temptaret. et nota fierent que in tuo animo versabantur. utrum custodires mandata illius an non. Afflixit te penuria. et dedit tibi cibum manna quod ignorabas tu et patres tui. ut ostenderet tibi quod non in solo pane vivat homo. sed in omni verbo quod procedit ex ore domini. Vestimentum tuum quo operiebaris nequaquam vetustate defecit. et pes tuus non est subtritus. En quadragesimus annus est. ut recogites in corde tuo. quod sicut erudit homo filium suum sic dominus deus tuus erudivit te. ut custodias mandata domini dei tui. et ambules in viis eius et timeas eum. Dominus enim deus tuus introducet te in terram bonam. terram rivorum aquarumque et fontium. In cuius campis et montibus erumpunt fontes fluminum abyssi. terram frumenti ordei. ac vinearum. in qua ficus et mala granata et oliveta nascuntur. terram olei ac mellis. ubi absque ulla penuria comedes panem tuum. et rerum omnium habundantia perfrueris. Cuius lapides ferrum sunt. et de montibus eris metalla fodiuntur. ut cum comederis et saciatus fueris. benedicas domino deo tuo pro terra optima quam dedit tibi. Observa et cave ne quando obliviscaris domini dei tui. et neglegas mandata eius atque iudicia et cerimonias quas ego precipio tibi hodie.

ne postquam comederis et saciatus fueris. et domos pulchras edificaveris. et habitaveris in eis. habuerisque armenta et ovium greges. auri et argenti cunctarumque rerum copiam. elevetur cor tuum. et non reminiscaris domini dei tui qui eduxit te de terra egypti de domo servitutis. et ductor tuus fuit in solitudine magna atque terribili. in qua erat serpens flatu adurens et scorpio ac dipsas. et nulle omnino aque. qui eduxit rivos de petra durissima. et cibavit te manna in solitudine quod nescierunt patres tui. Et postquam afflixit ac probavit. ad extremum misertus est tui. Ne diceres in corde tuo fortitudo mea et robur manus mee hec michi omnia prestiterunt. sed recorderis domini dei tui. quod ipse tibi vires prebuerit ut impleret pactum suum super quo iuravit patribus tuis. sicut presens indicat dies. Sin autem oblitus domini dei tui secutus fueris deos alienos. colueris que eos et adoraveris. ecce nunc predico tibi quod omnino dispereas. Sicut gentes quas delevit dominus in introitu tuo. ita et vos peribitis. si inobedientes fueritis domino deo vestro.

9 Audi israel tu transgredieris hodie iordanem. ut possideas nationes maximas et fortiores te. civitates ingentes et ad celum usque muratas. populum magnum atque sublimem. filios enachim quos ipse vidisti et audisti. quibus nullus potest ex adverso resistere. Scies ergo hodie quod dominus deus tuus ipse transibit ante te ignis devorans atque consumens. qui conterat eos et deleat atque disperdat ante faciem tuam velociter. sicut locutus est tibi. Ne dicas in corde tuo cum deleverit eos dominus deus tuus in conspectu tuo. propter iustitiam meam introduxit me dominus ut terram hanc possiderem. cum propter impietates suas iste delete sint nationes. Neque enim propter iustitias tuas et equitatem cordis tui ingredieris ut possideas terras eorum. sed quia ille egerunt impie te introeunte delete sunt. et ut compleret dominus verbum suum quod sub iuramento pollicitus est patribus tuis. Abraham ysaac et iacob. Scito igitur quod non propter iustitias tuas dominus deus tuus dederit tibi terram hanc optimam in possessionem. cum durissime cervicis sis populus. Memento et ne obliviscaris quomodo ad iracundiam provocaveris dominum deum tuum in solitudine. Ex eo die quo egressus es ex egypto. usque ad locum istum semper adversum dominum contendisti.

Iam quoque inuocasti eum qui
nil delere te uoluit: qui ascendi in mon-
te accepisti tabulas lapideas, tabulas pac-
ti quod pepigit uobiscum dominus, et pleuerunt in mon-
te xl diebus ac noctibus, panem non comedens et
aquam non bibens, deditque mihi dominus duas
tabulas lapideas scriptas digito dei, et om-
nes uerba quae locutus est de medio ignis, qui ortus est
gregatim. Cumque transissent xl dies et xl noc-
tes, dedit mihi dominus duas tabulas la-
pideas tabulas foederis. Dixitque mihi.
Surge, descende hinc cito, quia populus tuus
quem eduxisti de egypto deseruerunt uelocis-
sime quam ostenstratis est. fecerunt sibi con-
flatile. Rursumque ait dominus ad me. Cerno quod
populus iste dure cervicis sit: dimitte me
ut conteram eum, et deleam nomen eius sub ce-
lo, et constituam te super gentem, quae hac ma-
gna fortior sit. Cumque demonte ardente
descenderem duas tabulas foederis utraque
tenerem manu, uidissem uos peccasse domino
deo uestro, fecisse uobis uitulum conflatile, ac
deseruisse uelocius uiam eius quam uobis ostende-
rat, proiecisque tabulas de manibus meis, confregique
eas in conspectu uestro. Et expandi ante dominum
sicut prius xl diebus et noctibus, panem non comedens
et aquam non bibens, propter omnia peccata
uestra quae gessistis contra dominum, et eum ad
iracundiam prouocastis. Timui enim indignationem
eius et iram illius, quia aduersus uos concitatus est
uolens delere uos iuxta quod locutus est. Et exaudi-
uit me dominus etiam hac uice. Ad uersus
quoque aaron uehementer iratus est, uolens eum
perdere, pro filio deprecatus sum. Peccatum
uestrum quod fecistis, id est uitulum
arripiens igne combussi, contrituque con-
minuens, donec in puluerem redigerem
pregque in torrente qui de monte descendit.
In incendio quoque nitentiam et in se-
pulchris habiscentia prouocastis dominum.
Et cum misit uos de cadesbarne dicens.
Ascendite possidete terram quam dedi uobis.
et contempsistis ipsum dominum deum uestrum, nec
credidistis ei, neque audiuistis
sed semper fuistis rebelles. Ad die quando
nosse cepi, iacui coram domino xl diebus ac
noctibus, quibus eum supplicem deprecabar ne
deleret uos ut fuerat commentus. et exaudi-
uit. Dixitque dominus ad me. Surge
deducere tuus, quam redemisti in magnitu-
dine tua, quos eduxisti de egypto in manu
forti. Recordare seruorum tuorum abraham, ysaac
et iacob. Ne aspicias duritiam huius populi, et im-
pietatem atque peccatum, ne forte dicant habi-
tatores terre de qua eduxisti eos. Non poterat
dominus introducere eos in terram quam pollicitus e-
is, et odiens illos. Iccirco eduxit, ut interficeret
eos in solitudine. Quisque populus tuus, et heredi-
tas tua, quos eduxisti in fortitudine tua
magna, in brachio extento. Tempus illo
dixit dominus ad me. Dolabis duas tabulas lapi-
deas sicut priores fuerunt, et ascende ad me
in monte faciesque archam ligneam, et scribam
in tabulis uerba quae fuerunt in illis quas ante
confregisti, ponesque eas in archa. Fecique igitur
archam de lignis sethim. Cumque dolassem
duas tabulas lapideas instar priores, ascen-
di in montem habens eas in manibus. Scripsitque in
tabulis iuxta ea quae prius scripserat uerba
decem, quae locutus est dominus ad uos in monte de
medio ignis, qui ipse gregatus est, et de-
dit eas mihi. Reuersusque de monte de-
scendi, posui tabulas in archa quam feceram ut
hic usque ibi sint sicut praecepit mihi dominus. Filii
autem israel castra mouerunt ex puteo filiorum
iacan in mosera, ubi aaron mortuus ac sepe-
ultus est. Pro quo sacerdotio functus est
filius eius eleazar. Inde uenerunt in gad-
gad, et quo loco profecti castra metati sunt
in getha iotabatha, terra aquarum atque torrentium.
Eo autem tempore separauit tribum leui, ut
portaret archam foederis domini, staret coram
domino in ministerio ac benedicere in nomine
illius usque in hodiernum diem. Quam obrem non
habet leui partem, neque possessionem cum fra-
tribus suis, quia ipse dominus possessio eius est sicut pro-
mittit dominus deus tuus. Ego autem steti in mon-
te sicut prius xl diebus ac noctibus, exaudiuit
me dominus etiam hac uice, et parere noluit.
Dixitque mihi. Vade propera praecedere populum, ut ingre-
diantur possideant terram quam iuratus sum patribus
eorum, ut traderem eis. Et nunc israel quid
dominus deus tuus petit a te, nisi ut timeas
dominum dominum tuum, ambulesque in omnibus eius, et di-
lig eum, ac seruias domino deo tuo in toto corde
tuo, et in tota anima tua custodiasque man-
data domini, et ceremonias eius quas ego
hodie praecipio, ut bene sit tibi. Ecce domini dei
tui celum est, et celi celorum. Terra autem omnia quae
in ea sunt. Tamen patribus tuis adhesit
et dilexit, et amauit eos. Elegitque semen eorum

Gr. cxxxiii.
Gr. cxxxi.
Gr. cxix.
Gr. cxxxi.
T. e. xli. xlii
Gr. cxxx.
Nu. xxii.
Nu. xxxiii
Gr. cxxiv.
Gr. e. xxv.
Gr. e. xlii.
Gr. cv. cxxiv.
Nu. i.
Nu. v.
T. e. lxxi. lxxx. lxxxix.
Nu. xlvi.
Gr. e. xxx.
Nu. xxi.

NO

post eos. adest uos recunctis gentibus si
cut hodie cōspicatur. Cuncti ergo igit̄ pe
piuniti cordis nr̄i. recitētur uiuum ne indu
ceris amplius. qd̄ dñs deus tuus ipse est deus
deorum. et dñs dominorum. et magnus. potens
et terribilis. qui personam non accipit. nec munera
fac̄ iudicium pupillo et uidue. amat pe
grinum. et dat ei uiuendi victum. atq; uestimentum. et
uos ergo amate peregrinos. qd̄ et ipsi fuistis
aduenae in terra egypti. Dñm dñm ti
mebis. et ei seruies. ipsi adherebis. in nomine illius
iurabis. Ipse est laus tua. et ipse est deus tuus. qui fec̄
tibi hec magnalia et terribilia que uiderunt
oculi tui. In septuaginta animabus descende
runt patres tui in egypto. ecce nūc multipli
cauit te dñs deus tuus sicut astra celi.

II

Ama igitur dñm dñm tuum. et obserua precepta
eius. et ceremonias. iudicia atq; mandata
omnia ipsius. Cognoscite hodie qm non lo
quor filiis uestris. qui non uiderunt disciplinam
dñi dei uestri. magnalia eius. et robustam ma
num. extentumq; brachium. signa et opera que fec̄
in medio egypti. pharaoni regi eiusdem
se fecit eius. omniq; exercitui egip
tiorum. et equis ac curribus. quo operuerunt
eos aque rubri maris. cum uos persequerentur
et deleuerit eos dñs. usq; in presentem diem.
Uobis quoq; que fecerit in solitudine donec
ueniretis ad hunc locum. et dathan. atq;
abiron filiis eliab. qui fuit filius ruben. qui
aperto ore suo terra absorbuit eos cum domibus
tabernaculis. et uniuersa substantia eorum. quam
habebant in medio israel. Oculi tui uiderunt
omnia opa dñi magna que fecit. ut custodi
atis uniuersa mandata illi que ego hodie
precipio uobis. et possitis uiuere. et possidere
terram. ad quam ingredimini. Quam ut
multiplicetur prolem. sicut iurauit dñs patribus uestris. et semini eorum. lacte et mel
le manante. Terra enim ad quam ingredie
ris possidendam. non est sicut terra egypti de qua
existis. ubi iacto semine. morosa irrigatione
inducebat uirgulta. sed montuosa et
campestris. De celo expectabit pluuias. quas
dñs deus tuus semper inuisit. oculi illius
in ea sunt. a principio anni usq; ad finem
eius. Si ergo obedieritis mandatis
meis. que hodie precipio uobis. ut diligatis
dñm dñm uestrum. et seruiatis ei in toto corde uestro.
et tota anima uestra. dabit pluuias terre uestre. te
porianam et serotinam. ut colligatis frumen
tum. uinum. et oleum. fenum. et agros
ad pascendum iumenta. ut ipse comedatis
ac saturemini. Cauete ne forte decipi
atur cor uestrum. et recedatis a dño. seruiatis
que dis alienis. et adoretis eos. Iratusq;
dñs claudat celum. et non sit descendat
nec terra det germen suum. pereatisq; uelo
cit de terra optima que dñs dat uobis. Ponite hec uerba mea in corde uestro. et in animis
uestris. et suspendite ea pro signo in manibus
uestris. et erunt quasi coronae. Docete filios
uestros. ut meditentur eis sedens in domo
tua. et ambulans in uia. et accubans. et
surgens. scribes ea super postes et
ianuas domus tue. ut multiplicentur dies
tui. et filiorum tuorum super terram. quam iuravit dñs
patribus suis. ut daret eis. quamdiu celum imminet
terre. Si enim custodieritis mandata que ego
precipio uobis. et feceritis ea. ut diligatis dñm
dñm uestrum. et ambuletis in omnibus uiis eius
adhereatis ei. disperdet dñs omnes gentes
istas ante faciem uestram. et possidebitis eas quas
maiores. et fortiores uobis sunt. Omnis locus
quem calcauerit pes uester. uester erit. a deserto
libano. et flumine magno eufrate. usq;
ad mare occidentale erit finis uester. nullus
stabit contra uos. Terrorem uestrum. et formi
dinem dabit dñs deus uester super omnem terram
quam calcaturi estis. sicut locutus est uobis. Ecce ego
pono in conspectu uestro hodie benedictionem et maledictionem.
benedictionem si obedieritis mandatis dñi
dei uestri. que ego hodie precipio uobis. maledictionem si
non audieritis mandata dñi dei uestri. et recesseritis
de uia quam ego ostendo uobis. et abieritis post
deos alienos quos ignoratis. Cum ergo introduxerit te dñs deus tu
us in terram ad quam ingredieris habitandam. pones benedictionem super montem garizim. maledictionem super montem hebal. qui sunt trans
iordanem. post uiam qua uergit ad solis occa
sum. in terra chananei que habitat in
campestribus contra galgalam. iuxta uallem
more. Uos enim transibitis iordanem ut possideatis terram
quam dñs deus uester dabit uobis. et possideatis illam. Custodite ergo ut impleatis
ceremonias atq; iudicia. que ego hodie
ponam in conspectu uestro. Hec sunt precepta atq; iudicia que facere debetis in terra
quam possidet eam cunctis diebus
quibus superfuerit super humum gradieris. subuertendo

17

loca unquam habuerunt gentes quas
possesturi estis deos suos super montes
excelsos & colles. & subter ligneum omne
frondosum. dissipate aras eorum. confri
gite statuas. lucos igni comburite. &
dola comminute. Disperdite nomina eorum
de loco illo. Non facietis ita domino de
o vestro. Sed ad locum quem elegerit dominus
deus vester. de cunctis tribubus vestris. ut ponat
nomen suum ibi. habitet in eo. venietis
ad eum. et illo loco holocausta. nec
timas vestras. Decimas. primitias
manuum vestrarum. votorum. ac donaria. quæ
ex more offerunt filii vestri. comedetis
in conspectu domini dei vestri. ac letabimini
cum universis domibus vestris. in quibus
benedixerit vobis dominus deus vester. Non
facietis sicut hodie singuli quique sibi recta
videntur. nondum enim usque ad presentem diem
ingressi estis requiem & possessionem quam
dominus deus vester dabit vobis. Cum
transieritis Iordanem. habitabitis in terra
quam possidebitis. & dabit vobis requiem
a cunctis hostibus per circuitum. habebitis
que tutum. in loco quem elegerit dominus
deus vester. ut sit nomen eius in eo. Illuc
omnia quæ precipio offerentis holocausta.
& victimas. ac decimas. primitias ma
nuum vestrarum. votorum quæque fecerunt est in
munera. que voverit domino. Ibi epu
labimini coram domino deo vestro. vos filii
ac filiæ vestræ. famuli famulæ. atque le
vites qui vestris urbibus commorantur. nec est
hereditas alia parte possessionis vobis cum
Cave ne offeras holocausta tua in omni
loco. quem videris. sed in eo quem elegerit
dominus. in una tribuum tuarum. offeres hostias.
& facies quecunque precipio tibi. Si autem
comedere voluerit. et. te esus carnium
delectaverit. occide & comede. vivens
benedictionem domini dei tui quam dedit tibi
in portis tuis. sive immundus fuerit.
hoc est immaculatum pecus. sive mundum
hoc est integrum. & sine macula quod
offerri licet. sicut cervum. & ceruum
comedes. Absque esu autem sanguinis quem sup fundes
ut aqua. estimabis. si poteris comedere inopem tuam
Decimam frumenti. vini. & olei tui. primo
genita armentorum. & pecorum. omnia quæ
voverit. & sponte offerre voluerit. & prima
lia manuum tuarum. si coram domino deo
tuo comedes ea in loco quem elegerit dominus
deus tuus. Tu. & filius tuus. ac filia ser
vus. & famula. atque levites. qui manet in
urbibus tuis. & letaberis. coram
domino deo tuo. in cunctis ad quæ extenderis
manum tuam. Cave ne derelinquas le
vitem. nisi tibi quoque videatur utilia. qui
diu habitaverit domus tuus. Frumentum tuum
non locutus est tibi. nolueris nescire cum
quid sentiant anima tua nescere est. Locus autem
quem elegerit dominus deus tuus. ut sit no
men eius ibi. speculi fuerit. occide dent
memus. & pecoribus que habueris sicut
præcepi tibi. & comedes in portis tuis ut
tibi placet. Sicut comedit capream
cervum. ita vescieris eis. mundus & im
mundus indifferenter vescentur. hoc solum
cave. ne sanguinem comedas. Sanguis
enim eorum pro anima est. nolo eum te vel animam
comedere cum carnibus. sed sup fundes
terram quasi aquam. ut sit tibi bene. & fili
is tuis post te. Cum feceris quod placet
in conspectu domini. Cave autem semper ne
moveris domino. tollas. vel vel addas
quæ elegerit dominus. & offeres oblationes
tuas. carnes & sanguinem sup altare
dei tui. Sanguinem hostiarum fundes
in altari. carnibus autem ipse vescieris.
Observa audi omnia quæcunque præcipio
tibi. ut bene sit tibi & filiis tuis pro
in sempiternum. cum feceris quod bonum
est & placitum in conspectu domini dei tui.
qui disperdet dominus deus tuus. ante faciem
tuam gentes. ad quas ingredieris possidendas
& possederis eas. atque habitaveris
intra eas. Cave ne imitere eis. post
te fuerint introeunte subverse. re
quirat cerimonias earum dicens. Sicut
coluerunt gentes iste deos suos ita ego
colam. Non facies similiter domino deo tuo
omnis enim abominationes quas ille
odit fecerunt dis suis. offerentes
filios & filias. & combuserunt igni. mu
lta quæ prohibet tibi hoc tibi facere domino
nec ratas nec numeras quæque. Sitis
reverentiam in medio tui. ne forte
communis videlicet se dicat. & ponat
signum atque portentum. & veniens
quod locutus est. & dixerit tibi. eamus

NO

et loquamur dei alienos. quos ignorasti. et adorabit te illo anathemate. quia manum tua. ut a furore dei abuta firmetur sui. et mylcant tui. Multiplicabitur sic mirabiles verba tua. qui audiebat eum. custodiens ea pecepta eius. que ego precipio tibi hodie ut facias sed placuit et in conspectu dei tui. ¶ Filii estote dei uiui. Non nolo incertis. nec facientes calumniam super mortuo. qui populus sanctus es domino deo tuo. te elegit sibi in populum peculiarem de cunctis gentibus. quae super terram ¶ Non comedis quod mundum sit. hoc est animal. quod comedere debetis. bouem. ouem. capram. vitulum. tragelaphum. pygargum. orygem. camelum

Quod ruminat. quod indiuisam habet ungulam. ruminat comedetis. Debet autem ruminare. et ungulam non habuerit. hoc comedere si debetis. leporem. cuniculum. erygrillum. quia ruminant. sed diuisam non habent ungulam. inmundi erunt uobis. Sus quoque quia diuidit ungulam. sed non ruminat. inmundus erit. carnibus eorum non comedetis. et cadauera eorum non tangetis. ¶ Hoc comedetis ex eis. que habent pinnas et squamas. comedite. quae absque pennis et squamis sunt. ne comedatis. quia immunda sunt. ¶ Omnem auem mundam comedite. ut mundae sint. Aquilam scilicet et gryphem et aliam ignotam. ac milium. in ea genus suum. Et de cunctis genus stirionem. ac nocturnam. Lar. adque accipitrem. iuxta genus suum. herodium. cicinum. ibim. ac mergulum. porphirionem. mur cicorace. onocrotalum. cenchrorum. singula in genere suo. Upupam quoque. ac prulionem. omnem. quae reptat. et pennulas habet. inmundum erit. ne comedite. omne quod mundum est comedite. Cocoro non edetis. ne uescentur eo. Peregrino quod morta fuerit. dabitur comedere. aut uende ei. qui tu populus sanctus es domino deo tuo. non coquiet hedum in lacte matris suae ¶ Decimam partem separabis decimentis fructibus tuis quae nascuntur in agros singulos. comedes in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit. ut ibi nomen suum inuocari. Decimam frumenti tui. mosti. olei. primogenita armentorum tuorum. ut

Lev. u. S. Sy. xxxi. Go. xlu.

Lev. xv.

Lev. xvi.

Lev. xvi.

Lev. xvi.

Lev. xvi.

Lev. lxxxi. Sy. xcvi. S. e. lvi.

IOR

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ut discas timere dominum deum tuum omni
tempore. Cum autem longior fuerit via et
locus quem elegerit dominus deus tuus tibique
recesserit. nec potueris ad eum hec cuncta ap
portare. vendes omnia et in pretium rediges.
portabisque in manu tua. et proficisceris ad lo
cum quem elegerit dominus deus tuus. et emes ex e
adem pecunia quodcumque tibi placuerit. sive
ex armentis sive ex ovibus. vinum quoque et si
ceram. et omne quod desiderat anima tua. et co
medes coram domino deo tuo. et epulaberis tu et do
mus tua. et levita qui intra portas tuas est.
Cave ne derelinquas eum. quia non habet aliam par — D. c. xliiii
tem in possessione tua. Anno tertio separabis
aliam decimam ex omnibus que nascuntur tibi eo
tempore. et repones intra ianuas tuas. venient
que levites quia aliam non habet partem. nec posse
sionem tecum. et peregrinus ac pupillus et vi
dua qui intra portas tuas sunt. et comedent
et saturabuntur. ut benedicat tibi dominus deus
tuus in cunctis operibus manuum tuarum que
15 feceris. Septimo anno facies remissio — Gr. lxxxiiii
nem que hoc ordine celebrabitur. cui debetur aliquid
ab amico. vel proximo. ac fratre suo repetere non
poterit. quia annus remissionis est domini. A
peregrino et advena exiges. civem et propinquum
repetendi non habebis potestatem. Et omnino indigens
et mendicus non erit inter vos. ut benedicat tibi
dominus in terra quam daturus est tibi in possessionem.
Si tamen audieris vocem domini dei tui. et cu
stodieris universa que iussit. et que ego — I. c. xliiii
hodie precipio tibi. benedicet tibi ut pol
licitus est. fenerabis gentibus multis. et — I. c. xv. cxliiii
ipse a nullo accipies mutuum. dominaberis
nationibus plurimis. et tui nemo dominabitur.
Si unus de fratribus tuis qui morantur intra
portas civitatis tue. in terra quam dominus deus — Pu. xli
tuus daturus est tibi. ad paupertatem ve
nerit. non obdurabis cor tuum nec contra
hes manum. sed aperies eam pauperi. et dabis mu — F. xxi
tuum. quod eum indigere perspexeris. cave ne
forte subrepat tibi impia cogitatio. et di
cas in corde tuo. appropinquat septi
mus annus remissionis. et avertas
oculos a paupere fratre tuo. nolens ei quod postu
lat mutuum commodare. ne clamet contra
te ad dominum. et fiat tibi in peccatum. sed dabis — Pro. xx
ei. nec ages quippiam callide in eius necessita — I. c. xxvi
tibus sublevandis. ut benedicat tibi dominus deus
tuus in omni tempore et in cunctis ad que manum
miseris. Non deerunt pauperes in terra habita

tionis tue. Idcirco ego precipio tibi. ut aperi
as manum fratri tuo. egeno et pauperi qui tecum ver
satur in terra. Cum tibi venditus fuerit frater tu — Ex. xl
us hebreus aut hebrea. et sex annis servierit tibi. in
septimo anno dimittes eum liberum. et quem liber
tate donaveris. nequaquam vacuum abire pati
eris. sed dabis viaticum de gregibus. et de area
et de torculari tuo. quibus dominus deus tuus benedixe
rit tibi. Memento quod et ipse servieris in terra egyp — I. c. xxxviii
ti. et liberaverit te dominus deus tuus. et idcirco ego — Ex. lxxi
nunc precipiam tibi. Sin autem dixerit nolo egredi. eo
quod diligat te. et domum tuam. et bene sibi apud te
esse sentiat. assumes subulam et perforabis aurem
eius in ianua domus tue. et serviet tibi usque in
eternum. Ancille quoque similiter facies. Non aver
tes oculos tuos ab eis quando dimiseris eos liberos.
quia iuxta mercedem mercennarii per sex annos
servivit tibi. ut benedicat tibi dominus deus tuus in
cunctis operibus que agis. De primogeni
tis que nascuntur in armentis et ovibus tuis. quod — S. c. lvi
quid est sexus masculini. sanctificabis domino deo tuo. — Ex. xxi
Non operaberis in primogenito bovis. et non
tondebis primogenita ovium. In conspectu
domini dei tui. Comedes ea per annos singulos
in loco quem elegerit dominus tu et domus tua.
Sin autem habuerit maculam. vel claudum fuerit. — Lev. lxvi
vel cecum. aut in aliqua parte deforme vel — I. c. lxv. lxxvii
debile. non immolabitur domino deo tuo. sed intra
portas domus tue comedes illud. tam mun
dus quam immundus similiter vescentur eis. quasi ca
prea et cervo. hoc solum observabis. ut san — D. c. lv
guinem eorum non comedas. sed effundas in
16 terram quasi aquam. Observa mensem nova
rum frugum. et verni primum temporis. ut facias — Ex. c. xiii. lxxvi lxxxix. xc
phase domino deo tuo. quia in isto mense eduxit
te dominus deus tuus de egypto nocte. Immo — Ex. xvii
labisque phase domino deo tuo. de ovibus et de bu
bus in loco quem elegerit dominus deus tuus
ut habitet nomen eius ibi. Non comedes
in eo panem fermentatum. Septem diebus come
des in eo azima. afflictionis panem quoniam
in pavore egressus es de egypto. et coques
et comedes in loco quem elegerit dominus ut
memineris diei egressionis tue de egyp
to omnibus diebus vite tue. Non apparebit
fermentatum in omnibus terminis tuis septem
diebus. Non remanebit de carnibus eius quod
immolatum est vespere in die primo usque ma
ne. Non poteris immolare phase in qua
libet urbium tuarum quas dominus deus tuus
daturus est tibi. sed in loco quem elegerit

dñi dei tui. ut habitet nomen eius ibi. Non
immolabis pascha uesperi ad solis occasum. sed
egressus es de egypto. et coques et comedes in lo
co quem elegerit dñs deus tuus. Mane quoque conuer
gens. ibis in tabernacula tua. Sex diebus co
medes azima. et die septimo erit collecta
dñi dei tui. non facies opus. Septem ebdo
madas numerabis tibi. ab ea die qua falcem
inmittere cœperis. celebrabis diem festum
ebdomadarum dño deo tuo. Oblationem spon
taneam manus tuæ offeres. iuxta benedic
tionem dñi dei tui. et repulabitis coram dño
deo tuo tu. filius tuus. filia tua. famu
lus tuus. ancilla tua. Levites qui est intra por
tas tuas. advena. pupillus. et uidua q
morantur inter uos. in loco quem elegerit
dñs deus tuus. ut habitet nomen eius ibi. et
recordaberis quod servus fueris in egypto.
Custodiesque ac facies quæ præcepta sunt. sol
lemnitate quoque tabernaculorum celebra
bis per septem dies. cum collegeris de area. et torcu
lari. fruges tuas. repulabitis in festivitate
tua. tu. filius tuus. filia. famulus tuus. an
cilla. Levites quoque. advena. pupillus.
ac uidua. quæ intra portas tuas sunt. septem di
ebus deo deo tuo festa celebrabis. in loco quem
elegerit dñs. benedicetque tibi dñs deus tuus
in cunctis frugibus tuis. et in omni opere manuum
tuarum. eris igitur lætus. Tribus in anno temporibus
apparebit omne masculinum tuum in conspectu
dñi dei tui. in loco quem elegerit. in solemnitate
azimorum. in solemnitate ebdomadarum.
et in solemnitate tabernaculorum. Non autem
videbitur ante dñm uacuus. sed offerens un
quisque secundum quod habuerit. iuxta benedic
tionem dñi dei sui quam dederit ei. Iudices
et magistratus constitues in omnibus portis tuis.
quas dñs deus tuus dederit tibi. per singulas
tribus tuas. ut iudicent populum iustum iudicio.
Non declinabis in alteram partem. nec accipies
personam. nec munera. quia munera excæcant
oculos sapientum. et immutant uerba iustorum.
Iuste quod justum est persequeris. ut uiuas
possideas terram quam dñs deus tuus dabit tibi.
Non plantabis lucum. omnem arborem
iuxta altare dñi dei tui quod fecerit tibi. nec
erigetis statuam quam odit dñs deus tuus.
Non immolabis domino deo tuo. bouem aut ouem
in quo sit macula. aut quidquam uitii habe
ris. abominatio enim est domino deo tuo.
Cum
ceperit fuerit. apud te. intra unam portam
rum tuarum. quas dñs deus tuus dabit tibi.
Vir aut mulier qui facinus malum in conspec
tu dñi dei tui. et transgredi uitam pactum illi.
ut uadant et seruant dis alienis. et adorent eos
solem. lunam. omnem militiam celi. quæ
feci. hoc tibi fuerit nuntiatum. audiens
que inquisieris diligenter. et uere res patuerit. et
abominandum factum esse in israel. educes uirum
ac mulierem. quem sceleratissima gesserunt. ad
portas ciuitatis tuæ. lapidibusque obruetis eos
et duos aut tres testes. dicit. qui fecerit
mori. non occidatur uno testis dicente
testimonium. Manus testium primum in
ficiet eum. et manus reliqui populi extrema
mittent. ut auferas malum de medio tui.
Si difficile. ambiguum apud te
iudicium esse perceperis. inter sanguinem. et san
guinem. causam. et causam. lepram. et le
pram. iudicium intra portas tuas. in
ueris ut ita dicam. surge. ascendes ad
locum quem elegerit dñs deus tuus. ueni
esque ad sacerdotes levitici generis. et ad iu
dicem qui fuerit illo tempore. et quæsiueris ab
eis. qui iudicabit tibi iudicium. et
facies quæcumque dixerint. qui presunt loco
quem elegerit dñs. docebunque te. iuxta
legem eius. sequeris sententiam eorum. nec
declinabis. ad dextram uel sinistram.
Qui autem superbire uolens obtemperare
sacerdotis imperio. qui eo tempore ministrat
domino deo tuo. decreto iudicis morietur. et
auferes malum de israel. cunctus populus
audiens timebit. ne quis deinceps tumescat superbia.
Cum ingressus
fueris terram quam dñs deus tuus dabit
tibi. possederisque eam. habitaueris quoque in
illa. dixeris. Constituam super me regem.
sicut habent cunctæ circumquaque nationes.
constituet quem dñs deus tuus elegerit. de
numero fratrum tuorum. Non potest alienum
gentis hominem regem facere. quoniam frater
tuus est. Cum quem fuerit constituerit. non multiplicet
equos sibi. nec reducat populum in
egyptum. et habeat numero subditorum.
Non habebit uxores plures. ne
seducantur mentes eius. Argentum quoque
et aurum non habebit in copia. Cum
sederit in solio regni sui. describet sibi deuteronomium
legis huius in libro. accipiens

exemplar a sacerdotib. leuitice tribu. tri
bebit secum. legetq; illud omnib. dies vi
te suae. ut discat timere dominum deum suum.
custodire verba. ceremonias eius quae
in lege praecepta sunt. nec elatus cor eius
insultet a fratribus suis. neque declinet in
partem dexteram vel sinistram. ut longo tempore
regnet. ipse. et filii eius in medio israel. Sacerdotes
habebit. Levitae et cetera tribus. nullam
partem. hereditatem cum ceteris
habebit. quia sacrificia domini et obla
tiones eius comedent. et nihil aliud ac
cipiunt. de possessione fratrum suorum. dominus
ipse. hi hereditas eorum. sicut locutus est illis.
Haec erit iudicium sacerdotum a populo. et
ab his qui offerunt sive vitulos. sive bouem.
sive ovem immolaverit. dabunt sacerdoti ar
mum. ac ventriculum. Primitias frumenti
vini. et olei. et lanae partem. et omnium con
sortes. ipsum enim elegit dominus deus tuus de
cunctis tribubus tuis. ut stet et ministret
nomini domini. ipse et filii eius in sempiternum. Si
exierit levites de una urbium tuarum. de
omni israel in qua habitat. et voluerit ue
nire ad locum quem elegerit dominus.
ministrabit in nomine domini dei sui. sicut omnes
fratres eius levitae. qui stabunt coram domino.
Partem cibos eadem accipiet. et ceteri. degentes in familia paterna cong
gnationis.
Quando ingres
sus fueris terram. quam dominus deus tuus dabit
tibi. cave ne imitari velis abhominatio
nes illarum gentium. nec inveniatur inter
quos lustratus filium suum. aut filiam. per
ignem. Aut ariolos. sortes. et sortilegos. somnia
aut augura. nec sit maleficus.
neque incantator. nec pythones consulens.
nec divinos. requirat a mortuis.
Omnia enim haec abhominatur dominus. propter
istiusmodi scelera delebit eos in adventu
tuo. praecedet enim. et abiecit inimicos
domino deo tuo. qui ante te sunt. quia possessurus es
terram. augures. et divinos audiunt. sed
ante te domino deo tuo aliud instituit.
Prophetam de gente tua. de fratribus tuis sicut me
suscitabit tibi dominus deus tuus. ipsum
audies. iuxta omnia quae petisti a domino deo tuo in horeb. cum
ei congregatus es. quando dicis. non audiam
vocem domini dei mei. et ignem hanc maxi
mam. ne amplius videbo ne moriar. et ait
dominus mihi. Bene omnia sunt locuti. Prophetam
suscitabo eis de medio fratrum suorum similem
tui. ponamque verba mea in ore eius. Loquetur
que ad eos omnia quae praecepero illi. Qui au
tem verba eius quae loquetur in nomine meo audire
noluerit. ego ultor erit eius.
Propheta
autem qui arrogantia ceperit. ut loquatur in nomine
meo. quae ego non praecepi
illi. ut diceret. aut ex nomine deorum alienorum
loquitur. mortietur.
Quod si tacita cogitatione
responderis. quomodo possim intelligere ver
bum. quod non est locutus dominus. hoc habebis
signum. quod in nomine domini propheta ille praedixerit
non euenerit. hoc dominus non locutus est
per ipsum. sed ut ipse confingens
ad cuncta fecerit eum.
Cum disperdet
dominus deus tuus gentes. quas tibi tradituus
es. et possederis eam. habitaueris
que in urbibus eius. et domibus. Tres ciuita
tes separabis tibi in medio terre. quam dominus
deus tuus tradit tibi in possessionem. et
metes diligenter viam.
Et intrabis equa
liter partes terrae tue. quam dividet
tibi dominus deus tuus. in hereditatem. quae possit omicida fugere.
quis est. quo possit euadere. hoc erit lex
homicide fugiens. cuius vita servanda
est. Qui percusserit proximum suum nesciens. et
non fuerit ei inimicus ante hesterna
die. et nudius tertius. nullis ante eum insidiis
se occultans. et iaculatus est lapidem. sed abiecit ei. quem
ferrum. lapsumque de manu ipsius
percusserit. et mortuus fuerit. hic confugiet ad unam de
urbibus istis. et vivet. ne forsitan
propinquus eius qui occisus est sanguinis do
lore stimulatus persequatur. et apprehendat
eum. si longior ei fuerit. et percutiat
animam eius. quae non est reus mortis. quia
nullus ante fuit qui occisus est. adhuc enim
hesterna die et nudius tertius. non erat
inter eum et ipsum. sed ceteris praeparatur
ad fugam. Qui autem detraxerit dominus deus tuus
fines tuos. sicut juravit patribus tuis. et
dederit tibi cuncta terram. quam promisit
esse. si tamen custodiens mandata eius. quae
praecepit hodie. ut diligas
dominum deum tuum. et ambulet in viis eius
omnibus. Adde tibi tres alias ciuitates. et
supra dictas trium urbium numero duplicabis. ne si estimaverit sanguis innocentis
in medio terre. quam dominus deus tuus da
bit tibi possidendam. nesit sanguinis

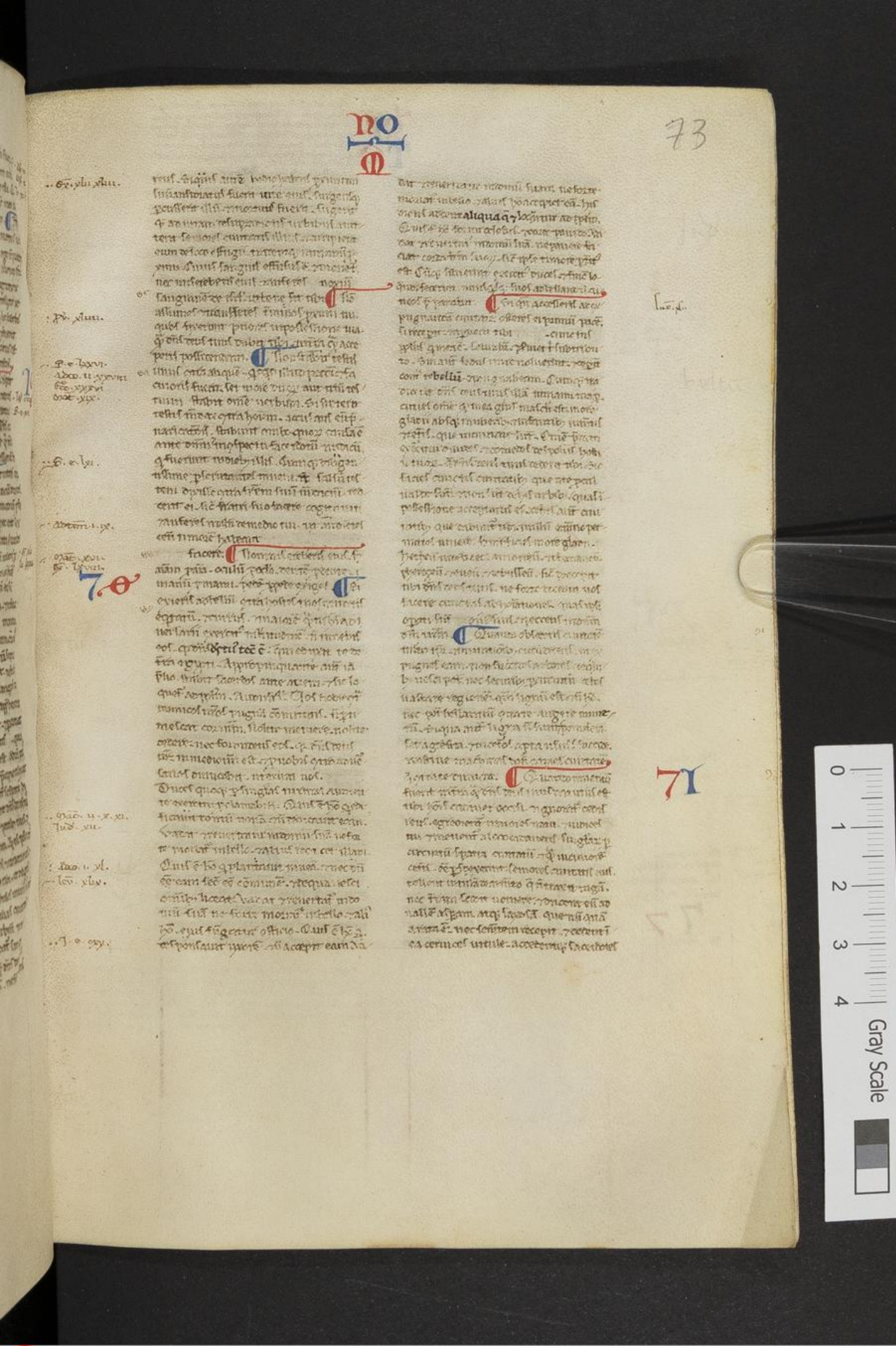

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

filii ieu. quos elegerit dominus deus nostrus ut
ministrent ei. et teneant nomen eius. et dei
bit eos omne negotium est. quicquid mundi
et in mundo est. Et uenient maiores na
tu cuncti illius. adhibebunt quoque
manus suas super uulnera quasi nulla pulsa
dicent. manus mee non effuderunt hunc san
guinem. nec oculi uiderunt. Propitiare populo tuo
israel quem redemisti domine. et non reputes sangui
nem innocentem in medio populi tui israel. et auferet
deus omnis sanguinis. Tu autem abstinebis
ab innocentis cruore. qui fecit hoc in tua
conspectu domini. Si egressus fueris ad pugnam
contra hostes tuos. et tradiderit eos dominus deus in manu
tua. captiuosque duxeris. et uideris in numero
captiuorum mulierem pulchram. et amaueris eam. no
luerisque uti ea uxore. introduces eam in domum tuam.
quam radet. et ungues. circumcidet quoque et deponet
uestem in qua capta est. sedebitque in domo tua.
flebit patrem. et matrem suam mense uno. postea
uero ad eam. dormiesque cum illa. et erit uxor tua
Sin autem postea noluerit uiro tuo. quam
tel eam habere. nec ouiuere potuerit. quia humiliasti
eam. Si habuerit homo duas uxores. unam dilectam.
alteram odiosam. genueritque eis uxores filios
filius odiosae primogenitus. habueritque substan
tiam inter filios dundere. non potest filium dile
re facere primogenitum. filio odiose
sed filium odiose agnoscet primogenitum. ilu
bitque ei debit que habet cuncta duplicia. iste
est enim primogenitus. et huic debe
tur primogenita. Si genuerit homo filium
rebellem. et protuum qui audire patris ac ma
tris imperium. et castigatus obedire contempserit.
adhibebunt eum. ducent ad seniores ciuita
tis illius. ad portam iudicii. dicentque ad eos.
filius iste noster primus est. et contumax. inobediens
audire contempsit. comessationibus uacat. et
luxurie. atque quotidie. lapidibus eum obru
pulus ciuitatis. morietur. et auferetis ma
lum de medio uestri. audiente universo israel. et timebit
omnis
Si homo peccauerit homo. et
morte plectendus est. et iudicio
appensus fuerit in arbore. suspendetur
corpus eius in ligno. sed in eadem die se
pelietur. quia maledictus deo est. qui pendet
in ligno. ne contaminetur terra tua quam
dominus deus tuus dederit tibi in possessio
nem. Non uendes fratri tuo filio tui aut
matris tuae. fruges. sed reducet fenus
ad domum eius. ne quando locum ut
accipiat. in subsidium matris eius. aut
plantare in occasione foras ostendit. Quia enim subpa
nem et sumptum de proximo callidius. sub lanae
crassitudine linum latet. Non ambulabis in lege alie
no. sapientibus iudicare insaniae. ne peccet quis de ceteris
et quis ipse uel obstinatus.
etiam si non est. principes tuos. nec nostrum.
duces populi tui. certum apud te. quam
quicquid ei fuerit tuus recipiat. similiter facies de
asino. et de uestimento. et de omni rebus tui quicquid
perierit. si inueneris eam. ne neglegas quasi aliena.
Si uideris asinum fratris tui. aut bouem cecidisse
in uia. ne despicias. sed subleuabis cum eo.
Non
induetur mulier uestibus uiri. nec uir induet
uestes feminae. abhominabilis enim apud dominum
quicquid hoc
Si ambulans puram in ar
bore. uel in uia. nidum auis inueneris. ma
trem pullis. uel ouis desuper incubantem. non
tenebis eam cum filiis. sed abire pateris. cap
tos tenens filios. ut bene sit tibi. et longo uiuas
tempore.
Cum edificaueris domum nouam. fac
et murum tecti. ne effundatur san
guis in domo tua. si ceciderit aliquis de
hoc. uiuentes. Non seres uineam tuam alte
mine. ne et semen quod seuisti. atque uinea nasci
tur
Non arabis in
bouem
asino simul. ne iniuriam
erlana uno quo fretus est. simul et in iniuriam
facies. panarium. angelos. pallium tui quo
operiris.
Si duxerit uir uxorem. postea
eam. odio habere. quaesieritque occasiones. ob
iurgiorum eam obiicere ei uitia pessima.
dixerit uxori hanc accepi. et ingressus ad eam
non inueni in ea signa pudicitiae. eius
ad seniores ciuitatis. quae porta fuerit. dicet
pater filiae meae. cui hanc uxorem. qui quo
dam imponit ei nomina pessima. ut dicat. non
inuenisse in ea signa uirginitatis. et ecce hae sunt si
gna uirginitatis filiae meae. et expandent uel
tissimum coram senioribus ciuitatis. atque habent
quasi uel ciuitatis illius. uestibus. et tradent
illi quindecim sicilas argenti. quos
dabit patri puellae. quia diffamauit nomi
pessimo super uirginem israel. habebitque eam uxo
rem. et potestatem habebit eam. et non dimittet
Si autem est. et inuenta est in puella. uirgo
ta uirginitas. et exierit ad ostium domus
patris sui. lapidibus obruent eum ciues
eius. et morietur. quia fecit nefas in israel
fornicatus est in domo patris sui. auferes ma
lum de medio tui
Si dormierit uir cum
uxore alterius. uiri mariti. et uterque. pari
ter. auferes malum de
israel
Si puel
la. uirgine desponsata. inuenerit
in ea aliquis in ciuitate. et concubuerit
cum illa. educet utique ad portam ciuitatis

NO

uiuit. Iapidibus obruitur puella. Quia non est
manum eius est mendicare. Mir quia humilia
uir uxorem pauperem suam. Auferes malum de
medio tui. ¶ Sin autem magis respexerit
uir puellam. Que respondam est. Si habuerit
habuerit eum illa. Ipse meruit solus. Pu
ella nichil meruit. Nec est ratio mortis. Qui
sic latro. Si fugit extra fr'em suam. Iacetis
anima eius. Ita puella pessima est. Soli eam
magro. Et damnant. Nullus affirmat quere
ret eam. ¶ Si inuenerit uir puellam
uirginem que nisi sponsa. Apprehendet eam
dormiet cum ea. Vel ad iudicium uenerit
dabit quinquaginta siclos argenti. Patri puelle. I
siclos argenti. Habebit eam uxorem. Quia
humiliauit illam. Non potest dimittere eam
cunctis diebus uite sue. ¶ Non accipiet
uxorem patris sui. Nec reuelabit operimentum
eius. ¶ Non intrabit eunuchus aut mu
tilus. Aut spadones est mulier. Ascendere ecclesiam
dei. Non ingredietur mulier.

Mecum dominus. Quia ad eam man
gionem. ¶ Ammanitis et moabitis non
ingredietur populus eius. Generationem. Non habebunt ciuitatem
dei. Metrium. Quia noluerunt. Nobis occurrere
cum pane. Et aqua in via. Quando egressi estis
de egypto. Quia conduxerunt contra te Ba
laam filium beor. Ut maledicerent tibi. Et noluit dominus deus tuus
audire balaam. Et commutauit maledictio
nem eius in benedictionem tua. Et quia dilex
erat te. Non facies eis. Et pacem. Nec omne
tempus eris tua cunctis diebus. Non ne ne
glegas. ¶ Non abhominabitis idumeum. Quia
frater tuus est. Nec egyptum. Quia aduena fuisti
in terra eius. Quam fuerunt. Et tua gentis
one. Mirabilis in ecclesiam dei. Quarto ge
nis fuerit. Adulterii hostes tuos impugnat.
Custodiet te. Adonai te mala. ¶ Si fuerit
uir uos hominum. Polluit. In castra
mo. Egredietur extra castra. Non reuertetur
prius. Quam aduesperum lauet aqua. Post solis
occasum. Regredietur in castra. Habebit
locum extra castra. Atque egredietur
ad egestatem naturae. Gerens pauillum inter
eo. Cum quo sedens fodiet per circuitum. Et
in humo. Quod quo reuelauerit. Et abscondet
eum tuus ambulans in medio castrorum
eruat te. Ut tradat inimicos tuos ante
te. Erit castra tua sancta. Ut nichil inuenias apparere
at fedatum. Nec auertat te

Non mitades seruum domino suo qui ad eo
fugerit habitabit tecum in loco quem ei pla
cuerit. In una urbium tuarum requiescet.
Nec opprimes eum. ¶ Non erit meretrix
de filiabus israel. Nec scortator de filiis israel.
¶ Non offeres mercedem prostibuli. Nec pretium
canis in templum domini dei tui. Quoniam utrumque abo
minatio est apud dominum deum tuum. ¶ Non fenerabis fratri
tuo. Ad usuram pecuniam. Nec frugem. Nec
quamlibet aliam rem. Sed alieno. Fratri tuo
absque usura. Id quod indiget commodabitur
tenebris. Ubi domini deus tuus. Ut benedicat te in omni opere tuo.
Infra aquam ingredieris possidendam. ¶ Cum
uoueris uotum domino deo tuo non morabris red
dere. Quia requirit illum dominus deus tuus. In
omni opere tuo. Infra aquam ingredieris p
possidendam. ¶ Cum uoueris domino
deo tuo. Non morabis reddere. Quia requirit
illud dominus deus tuus. Et fuerit
reputabitur tibi in peccatum. Si noluerit ul
lum absque peccato eris. Quod semel egressum est
labiis tuis. Observabis. Et facies
sicut promisisti domino deo tuo. Oratione uoluntate
tua. Loquutus es. ¶ Ingressus fue
ris uineam proximi tui comede uuas quantum
tibi placuerit. Satiat. Ne efferas ve
¶ Si intraueris segetem amici tui fron
des spicas. Manu. Metere. Falce non
tes. ¶ Si accepit homo uxorem habuerit
eam. Et inuenerit gratiam ante oculos
eius. Propter aliquod fedum. Scribet libellum re
pudii. Dabit in manibus eius. Dimittet
eam de domo sua. Cum que egressa fuerit. Ma
rito suo. Et abierit alterum. Quem odit ea. Oderit
quem. Libellum repudii. Dimiserit de domo sua.
Vel ortus mortuus fuerit. Non potest prae
mariti. Corpus enim mulieris. Quod polluta est:
et abhominabile facta est. Coram domino. Ne peccare
facias terram tuam. Quam dominus deus tuus tibi de
dit possidendam. ¶ Cum acceperit homo
uxorem. Non procedet. Ad bellum. Nec aliquam necessi
tatem imponetur publicae. Sed erit. Absque
paratus sue. Iucundo anno laetetur cum uxore
sua. ¶ Non accipiet. Loco pignoris. Inferior
et superior molam. Quia anima sua. Accipiet.
¶ Si deprehensus fuerit homo. Seruiens. Et
uendit eum. Israel. Ne uendito eo. Accipiet. Ma
nus. Sufficietur. Auferes malum. De medio tui
sua diligenter. Ne incurras in
scelus. Quecumque dixerit

Quia gaudia tuprae. Quia tenebrosa egritudo turpe abigo corde. Quia cepit.
Quia capit opere non explanat. Sese quoque nimium aperte despicat. Vindicat se cuiu
dilui. Facerent. Arbores. Adversum aqua. Ut deferat. Fructus spiceas. Ad prae la
nta quere. Ut flentib. Et. Quam acetta unguento accat. Sed post aqua occu
beate sole. Dextra reuertitur. Quia post lamina penae frigescente flamma cogrit
ulcere. Ad fidelis morta profunda reparatur.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Gray Scale
0 1 2 3 4

Nu. xxxii

1 Deo. i. xxvi.

Ge. xxxii.

Leu. xxxiii.

9. e. lxx.

Ge. xx. xli. Nu. xxii. Iob. xi. Ps. xxiii. Ps. iii xxiii. Ge. xxxix. 5. Ios. xxii. 5. 2. e. ii. 1. e. xxiii. Nu. x. Leu. xxiii.

Deo. ii. xxvi.

Deo. i. lx.

Leu. xxi. g.

Iudith. iii. tof.

Ge. v.

Ge. xv.

Leu. xix. Deu. xxiv. xl.

Ps. xlii. xxii.

Luc. i.

76

77

Iesu nauci generis. iuxta iocy precepiens. cum
ple solicitudine. Obserue q̃ facerent dñs deus
ut mane vnuq̃q̃ eū egrederentur de egypto.
Cum repetit apud eum tuo rem aliquā.
q̃ debet tibi ingredienti domū eius. ut pri
gius ut ferat. sed tibi fecit. ille tibi present
qd̃ habet. Sumat vnq̃ e non pacificabit
ap re pigri. bilari redde ei. ante solis occa
sū. ut dum ei ut mestitiū suo teneat.
Autem iustitia coram deo tuo. Non ne
gabis misericordiā indigenti. pauper hilē tui.
sine aduene. qui recipit nomen infra. aut
porta tua. e. hodie die. redde ei. priū ut ferat
sui. ati solis occasū. q̃ pauper est. ergo suste
tat anima tuam. ne clamet. ira tua ad
dñm. ne putet tibi impedimentū. Non accipiet
pater pro filio. nec filius pro patre. sed unus
q̃q̃ pro peccato suo. Non pervertes iu
dicium aduene. et pupilli. Ne memento q̃
ris seruiuit in egypto. et redemit te dñs deus tuus inde.
Iocundo sapiō tibi. ut facias hoc rem
qui in estimat segetem in agro tuo. oblitus ma
nipulum relinquens. et reuertens ut tollas eum
set aduenā. et pupillū. et viduā. auferet pe
nitus. ut benedicat tibi dñs deus tuus in
omni opere manuū tuarū. Si fregeris ol
ligā olivae. quā ego ut manderent in arbo
ribus. non retentatis ut colligas. sed relinques
aduene. et pupillo. et vidue. Si mundem
aueris vineā tuam. ne colligas remanentes
racemos. set cedent aduene. et pupil
li. et vidue. memento q̃ tu fueris in egypto.
Et iocundo sapiō tibi ut facias hoc
rem. si fuerit inimicus tuus. quos. tu pellue
rit. vadet. quē iustū. ipse peccauerit alli
ustinet palmis ante dñm. quē impiū ceci
dabit impietatis. Sin autem eū q̃ peccauit
dignū iudicauerit plagis. ostendet. eum sedi
cem iudicium. pro sua qualitate. et plagas
modo. ne dñ tuus. vilipendatur genanū nimes
non excedat. ne fiat lacerat. ait oculos tuos
incedat fratres tui. Non ligabis os bouis trituran
tis in area fruges tuas. Si habita
uerint fratres simul. et vnus eorum absq̃ liberis
mortuus fuerit. vxor defuncti non nubet al
teri. set accipiet eam frater eius. et suscitabit
semen fratris sui. primogenitū eorum. filium
nomine illius appellabit. ne deleatur nomen
eius de israel. Si autem noluerit accipere uxorem
fratris sui. que ei iugadebat. pget mulier ad
portam ciuitatis. et dicet. Noluit frater mariti mei suscitare se
men fratris sui. nec me iuxta legem fratris
sui. Accersiet eum seniores ciuitatis. et interro
bunt. et si perstiterit nolo eam uxorem accipere
accedet ad eum mulier coram seniorib. et tollet
calceamentum de pede eius. et conspuet in faciem eius
illius. et dicet. Sic fiet hominibus qui domum fratris
sui non edificauerit. nomen illius in israel. appellatur
domus discalciati. Si habuerit rixam vir cum
vxore. et ad iudicium venerit. et iudex
iudicauerit. iustum iustum. et nocentem
nocentem. nocentem nocentem. et iustum iustum
fortiorem. iustum iustum. et iustum iustum
redet. et iustum iustum. ab fratre manum illius. ne flec
teris super eam illa in tribu. Non habebitis
in sacculo diuersa pondera. maius minus. nec
erit in domo tua modius maior. minor. Pon
dus habebis iustum. et modius equalem
habebis. et iustum. ut multi vivant super
terram. quam dñs deus tuus dabit tibi. omnis enim
qui facit hoc. et iustum. et iustum.
Memento quod fecerit tibi amalech viam qui
egrediebaris de egypto. quomodo occurrerit
tibi. et percussit agmina tua qui lassi erant
et fatigati. qui non timuerit dñm. Cum ergo dñs deus tuus
dederit tibi requiem. et subiecerit omnes hos
tes circumitantes. in terra quam tibi possidendam
dedit. delebis nomen eius sub celo. cave ne obliuiscaris.
Cum ergo intraueris terram quam dñs deus tuus
dabit tibi possidendam. et possederis eam
atque habitauerit in illa. tolle primitias omnis
fructus terrae tuae quem intulerit de
ager tuo. quem dñs deus tuus elegerit. ut ibi
manere faciat nomen suum. Accedesque ad sacerdotem
qui fuerit in diebus illis. et dicet ei. Profiteor hodie coram dño deo tuo quia ingressus
sum terram. pro qua iurauit patribus nostris ut
daret eam nobis. suscipiesque sacerdos
de manu eius. ponet ante altare dñi dei tui.
et loquens in conspectu dñi dei tui. Syrus
sequebatur patrem meum. et descendit in egypto
paucis. et habitauit ibi. et factus est ibi in gentem magnam
et robustam. et multam nimis. Cum
autem afflicti essent egyptii. et premerent nos
et imponerent nobis seruitutem durissimam. et clamauimus ad dñm
patrem nostrum. et exaudiuit nos. et respexit humilitatem
nostram. et labores. et angustias. et tribulationem
nostram. et eduxit nos de egypto. in manu forti. et brachio
extento. in magnitudine. magnis atque

6. Quid apes dicitur esse illa. quod reuerentiam quam apparet dei. et ecclesiae suae. mis.
qui sine filiis dei. qui ad eloquium suum numerum in ipsum. habens. uxore dicitur
fecundum. quod dignum apparet esse ut cura sacerdotum et quod habet in regere prudentia
ponat. et nolentem facere mulierem expulit. qui quasi ex munere quod pepit dedit
alijs in curae. bonus quidem est et expertus qui quod facere salutem iacent. Cum ex una
pede calamum tollit ne discalceat dominum iacet. Saepe apparet calamus pedem
et antecedit angelum magis. Sicut ut vivat sic autem proximum gerunt. unicum pedem
et calamum manum. et ne sua expressum mulierate proximum negligere. qui unum
pedem calamum ad dedecorem amicum. Sed cum quidem illi et magnum in deum munere
ribus dicunt sed solum ut praeterunt. tuisque tantum parere uelamus proximum. et pri
ceteris refugium. secretum gens aliquid. secretum speculationis apparet. dum si si
secretum iudicium. ex tuis peculiaribus res sunt. quia uenerit ad puteum. ipsum dedit
potuerunt. et ne mire is et proximus et futuro emuncto cum uelamus cerdonis secretum
secretum sunt. qui ipse sumus pars unigenitus ne nihil prodest de sumus pars
ad puteum nostrum.

portentis. Et introduxit ad locum istum et tra-
didit nobis terram lacte et melle manantem. Et id-
circo nunc offero primitias frugum terre quam
dominus ... dedit mihi. Et dimittes eas in con-
spectu domini dei tui et adorato domino deo tuo. Et epu-
laberis in omnibus bonis que dominus deus tuus dederit
tibi et domui tue, tu et levites et advena qui te-
cum est. Quando compleveris decimam cun-
ctarum frugum tuarum anno decimarum tertio, dabis
levite et advene et pupillo et vidue ut comedant
intra portas tuas et saturentur. Loquerisque in con-
spectu domini dei tui. Abstuli quod sanctificatum est
de domo mea et dedi illud levite et advene et pu-
pillo et vidue sicut iussisti mihi. Non preterivi
mandata tua nec sum oblitus.
Non comedi ex eis in luctu meo nec separavi
ea in qualibet immunditia nec expendi ex
his quicquam in re funebri. Obedivi voci domini dei
mei et feci omnia sicut precepisti mihi. Respi-
ce de sanctuario tuo et de excelso celorum habitaculo
et benedic populo tuo israel et terre quam dedisti nobis
sicut iurasti patribus nostris, terre lacte et mel-
le manantem. Hodie dominus deus tuus precepit
tibi ut facias mandata hec atque iudicia
et custodias et impleas ex toto corde tuo et
ex tota anima tua. Dominum elegisti hodie ut
sit tibi deus et ambules in viis eius et custodi-
as cerimonias illius et mandata atque iudi-
cia et obedias eius imperio. Et dominus elegit
te hodie ut sis ei populus peculiaris sicut locu-
tus est tibi, et custodias omnia precepta illius,
et faciat te excelsiorem cunctis gentibus quas
creavit in laudem et nomen et gloriam suam, ut
sis populus sanctus domini dei tui sicut locutus est.
77 Precepit autem moyses et seniores israel populo
dicentes. Custodite omne mandatum quod pre-
cipio vobis hodie. Cumque transieritis iorda-
nem in terram quam dominus deus tuus dabit tibi,
eriges ingentes lapides et calce levigabis
eos ut possis in eis scribere omnia verba legis
huius iordane transmisso, ut introeas ter-
ram quam dominus deus tuus dabit tibi, terram lacte et
melle manantem sicut iuravit patribus tuis.
Quando ergo transieritis iordanem, eri-
gite lapides quos ego hodie precipio vobis
in monte hebal, et levigabis eos calce. Et
edificabis ibi altare domino deo tuo de lapidibus
quos ferrum non tetigit et de saxis informibus
et impolitis, et offeres super eo holocausta domino
deo tuo, et immolabis hostias pacificas, et come-
des ibi et epulaberis coram domino deo tuo

Ez. xxxv. Jos. viii. xxxi.

et scribes super lapides omnia verba legis hu- c. xi
ius plane et lucide. Dixeruntque moyses et sacer-
dotes levitici generis ad omnem israel. Attende
et audi israel. Hodie factus es populus domini dei tui. Au- c. xii
dies vocem eius et facies mandata atque iusti-
tias quas ego precipio tibi. Precepitque
moyses populo in die illo dicens. Hii stabunt ad
benedicendum populo super montem garizim ior- A. c. l. Jos. viii.
dane transmisso: symeon, levi, iudas, ysa-
char, ioseph et beniamin. Et e regione isti sta-
bunt ad maledicendum in monte hebal: ru-
ben, gad et aser, zabulon, dan et neptalim.
Et pronuntiabunt levite dicentque ad omnes c. xi
viros israel excelsa voce. Maledictus homo
qui facit sculptile et conflatile, abhominationem domini,
opus manuum artificum, ponetque illud in ab-
scondito. Et respondebit omnis populus et dicet
amen. Maledictus qui non honorat patrem suum
et matrem. Et dicet omnis populus amen. Maledictus
qui transfert terminos proximi sui. Et dicet omnis
populus amen. Maledictus qui errare facit cecum in
itinere. Et dicet omnis populus amen. Male-
dictus qui pervertit iudicium advene, pupilli et D. c. xxvii.
vidue. Et dicet omnis populus amen. Maledictus
qui dormit cum uxore patris sui et revelat op-
ertorium lectuli eius. Et dicet omnis populus amen.
Maledictus qui coit cum omni iumento. Et dicet omnis populus
amen. Maledictus qui dormit cum sorore sua, filia patris
sui vel matris sue. Et dicet omnis populus
amen. Maledictus qui dormit cum so-
cru sua. Et dicet omnis populus amen. Maledic-
tus qui clam percusserit proximum ~~sum~~. Et dicet No. c. vii.
omnis populus amen. Maledictus qui accipit mu-
nera ut percutiat animam sanguinis innocentis. Jo. c. xxvii. P. xiiii.
Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui non per- Aug. c. v.
manet in sermonibus legis huius nec eos
opere perficit. Et dicet omnis populus amen. Si 78
autem audieris vocem domini dei tui ut facias D. c. lxix.
atque custodias omnia mandata eius que ego precipio
tibi hodie, faciet te dominus deus tuus excelsiorem
cunctis gentibus que versantur in terra. Venient-
que super te universe benedictiones iste et ap-
prehendent te, si tamen precepta eius audieris.
Benedictus tu in civitate et benedictus in agro.
Benedictus fructus ventris tui et fructus terre tue
fructusque iumentorum tuorum, greges armento-
rum tuorum et caule ovium tuarum. Benedicta hor-
rea tua et benedicte reliquie tue. Benedictus eris
tu ingrediens et egrediens. Dabit dominus inimi-
cos tuos qui consurgunt adversum te corruen-
tes in conspectu tuo. Per unam viam venient

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

contrite & pleptem filiorum tuorum sicut
mittet oliuas in circuitu mensæ tuæ. Sic benedicetur homo
timentes dominum. Benedicat tibi dominus ex sion quæ
accepisti. Suscitabit te dominus sibi populum
sanctum sicut iuramentum tibi. Si custodierit mandata
domini dei tui. & ambulauerit in viis eius. Timebunt te
omnes populi terræ. quod nomen domini inuocatum
est super te. & timebunt te. habundabit te tibi
et dominus omnibus bonis. fructu uteri tui. & fructu
iumentorum tuorum. & fructu terræ tuæ. sicut iuramentum
dominus patribus tuis. ut det tibi. Aperiet dominus
thesaurum suum optimum. celum ut det tibi
pluuiam terræ tuæ in tempore suo. Benedicet omni
bus operibus manuum tuarum. & fenerabis gentibus
multis. tu autem fenus non accipies. Constituet te dominus in caput. & non in caudam. eris
semper super. & non sub. Si audieris mandata domini
dei tui quæ ego præcipio tibi hodie. & custodieris
& feceris. ac non recesseris a sermonibus. nec ad
dexteram. nec ad sinistram. nec sequaris deos
alienos. nec eis seruieris eos. Quod si
audire noluerit tua uox domini dei tui. ut custo
dias & facias omnia mandata eius. & ceremonias
quas ego præcipio tibi hodie. uenient super
te omnes maledictiones istæ. & apprehendent te.
Maledictus eris in ciuitate. maledictus eris
in agro. maledictus eris in horreo tuo. & maledicta
erunt omnia tua. maledictus eris in
fructu terræ tuæ. & fructu uteri tui. de armentis tuis
et gregibus ouium tuarum. maledictus eris in ingrediendo
tua. & maledictus eris egrediendo. Mittet dominus
super te famem. & mortem. & pestilentiam. in
omnibus operibus manuum tuarum quæ feceris. donec
conterat te. & perdat te cito. propter malitiam
adinuentionum tuarum. qua dereliquisti me. Adhærebit domino
tibi pestilentia. donec consumat te
de terra. ad quam ingrediens possidebis eam. Percutiet
te dominus egestate. & febre. & frigore. & ardore.
& æstu. & aeris corruptione. & robigine. & aurugine.
donec pereas. & dentur celi qui super te sunt. sicut
æs. & terra quæ est sub te. ferrea. Det dominus tibi
pro pluuia terræ tuæ. puluerem. & cinerem de celo descendat super te
donec conteraris. Tradat te dominus coram
inimicis tuis. per uiam unam egredi
eris contra eos. & per septem fugies. dispergeris
per omnia regna terræ. & erit morsus tuus in
escam cunctis uolatilibus celi. & bestiis terræ
non est qui abigat. Percutiat te dominus ul
cere egypti. & parte corporis. & scabie. & ar
dore. quibus non possis curari. Percutiat te dominus
amentia. & cecitate. ac furore mentis. &
palpes in meridie. sicut palpare solet cecus
in tenebris. & non dirigis uias tuas. Omnibus
temporibus calumpniam sustinebis. & oppri
mis violentia. nec habebis qui te eripiat. Choro
tua accipiet. & alius dormiet cum ea. Domum
ædificabis. & non habitabis in ea. Plantabis uineam.
& non uindemiabis eam. Bos tuus immo
letur coram oculis tuis. & non comedes ex eo. Asinus
tuus rapietur in conspectu tuo. & non redibit ad te.
Oues tuæ dentur inimicis tuis. & non erit qui
uindicet te. Filii tui. & filiæ tuæ tradentur alteri
populo. oculisque tuis & deficientibus ad
spectum eorum tota die. & non erit fortitudo in
manibus tuis. Fructus terræ tuæ. & omnes labores
tuos comedet populus quem ignorasti. & eris semper
calumpniatus & conprimeris cunctis die
bus. & stupens ad uisum oculorum tuorum quæ uidebis.
Percutiat te dominus ulcere pessimo in
genibus & in suris. sanari non possis. a planta
pedis usque ad uertice tuo. Ducet te dominus
& regem tuum. quem constituisti super te.
gentem quam ignorasti tu. & patres tui. & seruies
ibi diis alienis. ligno & lapidi. & eris perdens
in prouerbium. ac fabulam omnibus populis. ad
quos te introduxerit dominus. Seminabis in
terra multum. & congregabis parum. quia locusta
deuorabit omnia. & uermis
consumet. Vineas plantabis. & colendas. sed non bibes
neque colligis uinum. quia comedent illas uermes.
Oliuas habebis in cunctis finibus tuis. sed non
ungueris oleo. quia cadent. & non
filios generabis. & filias. & non erunt tibi.
Arrigent te uermes. & robigo consumet. Ad
uena qui tecum est. ascendet super te. & descendet
in infimum. & ipse fiet caput. & tu eris in caudam.
Fenerabit te. & non fenerabit illum. ipse erit
in capite. & tu eris in cauda. Quæ omnia
uenient super te. & persequentur te. donec
conteraris. quia non audisti uocem domini dei tui.
ut custodires mandata eius. & ceremonias
quas præcepit tibi. & erunt in te in signum
& in ostentationem. & in semine tuo usque in
sempiternum. Quia non seruisti domino deo tuo
in gaudio. & lætitia cordis. propter abundantiam
omnium. seruies inimico tuo. quem mittet
dominus in te. in fame. & sitiet. & nudo. & in omni
penuria. & ponet iugum ferreum super ceruicem
tua donec te conteret. Adducet dominus super te
gentem de longinquo. & de extremis finibus terræ.

Iob. viii.

Iob. viii.
Ps. i.

Iob. xxxi.
Ad. ii.
Gr. xvi.

Gal. xii.

Ad. e. xii.

Tit. cap. iii. alq
Ab. y.

Gray Scale
0 1 2 3 4

DO M

insimilitudinem aquilae volantis. cum in
penis. cum singulis intelligere non possit
omnes procellosas quae fiant seni nec
nisi sed parvulo deferet fructus uinetorum
eorum. ac fruges fieri tuae donec intrent. et fiet eis
quasi ubi mulcet. unum. oleum. arista ovis. et
greges omnis donec te disperdat. rodat incaesis
urbibus. muros. de structuram tuam firmam atque
sublimes quae betus fiducia tua. obsidebis
in porta tua. et in qua dabit te dominus deus tuus. et
comedes fructum uteri tui. carnes filiorum ac filiarum
tuarum quas dedit tibi dominus deus tuus. in angustia. et vastitate
qua opprimet te hostis tuus. in obsidione. et
obsidione. uidebit frater filio. et uxori quae cubat in
sinu suo. nedet et deinceps filiorum suorum quos comedet
eos. nihil habet aliud in obsidione et penuria qua vastabit
te inimicus tuus in cunctis portis tuis. donec
cadant muros tuos altos et firmos in quibus habebat spem
in universa terra tua. et obsidebit omnes portas tuas
per totam terram tuam quam dedit tibi dominus deus tuus.
Sed de diuersis follicis quasi sit fantasia uulgaris et dicere quae egerit eis sequentem.
Et comedet in angustia et vastitate qua
opprimet te hostis tuus. in obsidione. et
in tribulatione qua tribulabit te inimicus tuus.
omnes dies uitae tuae. et erit uir
in angustia et in tribulatione. et
filius tuus. et filia tua. et illuminet secundum quod
egredientur de medio fimorum et. et suppliciis quae
erant post eos natos sunt. comedent eos et eorum
ipsos. et omnia. obsidione. et vastitate
qua opprimet te inimicus tuus. non ponat tibi
ut custodiat. et fecerit. omnia uerba legis huius.
quae scripta sunt in hoc uolumine timuerit nomen
eius gloriosum et horribile. hoc est dominum deum tuum.
Augebit dominus plagas tuas. et plagas seminis
tui plagas magnas. et diuturnas. et
pessimas. et perpetuas. et reuertet
in te omnes aegritudines aegypti. quas timuisti. et
adherebunt tibi.
Insuper et omnes infirmitates et plagas. quae non sunt scriptae
in libro legis huius. donec te disperdat.
et relinquetur pauci numero
qui prius erant sicut stellae caeli. quia non audisti
uocem domini dei tui. sicut antea laetatus est dominus
super uos benedicens uobis. atque multiplicans. sic laetabitur
perdens uos. atque subuertens. ut auferatis
de terra ad quam ingrediemini possidendam. Dispergetque
te dominus in omnes populos a summitate terrae
usque ad fines eius. et ibi dis alienis quae
ignorasti. tu et patres tui. ligno. et lapidibus. In
gentibus quae illis in quiescere. nec erit requies
vestigio pedis tui. Dabit eis ibi dominus animum
pauidum. et deficiet mens oculos. animam in metu
et suspitiam. erit uita tua quasi pendens ante te.
Timebis nocte et die. nec credes uitae tuae. Quomodo
dicet. Quis mihi det uespere. et uespere quis mihi
det mane. Et eris timens timore quae
videbis. et pro re quae oculis uidebis. reddunt
te dominus classibus in aegyptum per quam antea quasi
dixit tibi. ut eam amplius non uideres. Ibi uen-
deris inimicis tuis in seruos et ancillas. et non
erit qui emat. Haec sunt uerba foederis quod pepigit
dominus moysi. inter filios israel in terra
moab. praeter illud foedus quod cum eis pepigerat
in horeb. Cognouit quoque moyses omnem israel
et dixit ad eos. Vos uidistis omnia quae fe-
cerit dominus coram uobis in terra aegypti pharaoni. et
seruis eius. omnemque terrae illius. temptationes
magnas quas uiderunt oculi tui. signa illa
et prodigia magna. non dedit uobis dominus cor
intelligens. oculos ut uideremus. et aures quae possent
audire usque in hodiernum diem. Adduxit uos
per annos quadraginta. et non
est. Panes non comedistis. et uinum
siceram non bibistis. ut sciretis quia ego sum dominus
deus uester. quem estis ad locum hunc. Egressus quoque
rex esebon. et rex basan. occurrerunt nobis
ad pugnam. et percussimus eos. et tenuimus terram
eorum. ac tradidimus possidendam ruben. et gad
et dimidiae tribui manasse. Custodite ergo
uerba pacti huius. et implete ea. ut omnia
quae fecerit omnia quae facietis. nos stetis hodie
coram domino deo uestro. Principes uestri ac
tribus. maiores natu atque doctores omnis populus
israel. liberi uestri uxores. aduena qui est in
medio castrorum. a lignorum caedentis usque ad aquarum
haurientis. ut transeatis in
iuramento domini dei tui. quem hodie dominus
deus tuus percutit. et ut iurisiurandum
sibi. et ipse sit deus tuus. sicut locutus est tibi.
et sicut iurauit patribus tuis. abraham. isaac. et iacob.
Nec uobis solis ego hoc foedus ferio. haec iuramen-
ta confirmo. sed cum qui hic nobiscum
consistunt. et cum eis qui non sunt hodie nobiscum.
Nostis enim quomodo habitauerimus in terra
aegypti. quomodo transierimus per medium nationum.
quas transeuimus. uidistis abominationes. et sca-
ldes. idola eorum. ligneas. lapideas. argenteas.
aureas. quae colebant. ne fiat inter uos
uir aut mulier. familia aut tribus. quae cor
auertisse a domino deo nostro. eundat et
seruiat deis illarum gentium. et sit inter uos ra-
dix germinans fel. et amaritudinem. Cum
audierit uerba maledictionis huius. benedicat sibi
in corde suo dicens. Pax erit mihi. quam
vulabo in pertinacia cordis mei. adiungat
ebria siti. dominus non ignoscet ei. sed
tunc et maxime furor eius fumabit. et zelus
eius in illum. et sedebit super eum omnis

7?

f. e. pp. o.

f. e. xxx.

Nu. lui.
l. e. xliv.
f. e. x.
Ios. i.

adiy. vi.

i adeo. i. y. xii.

Quia pedere

maledicta que scripta sunt in hoc volumi
ne. et deleat nomen eius sub celo. et consumat eum
in perditionem ex omnibus tribubus israel. iuxta ma
ledictiones que libro legis huius ac federis con
tinentur. Dicetque sequens generatio. et filii qui
nascentur deinceps. et peregrini qui de longe ve
nerint. videntes plagas terre illius. et infir
mitates quibus eam afflixerit dominus. sulphure
et salis ardore comburens. ita ut ultra non
seratur. nec virens quippiam germinet. in
exemplum subversionis sodome et gomor
re. adame et seboim. quas subvertit dominus
in ira et furore suo. et dicent omnes gentes.
Quare sic fecit dominus terre huic. Que est hec
ira furoris eius immensa. Et respondebunt.
Quia dereliquerunt pactum domini. quod
pepigit cum patribus eorum quando eduxit eos de
terra egypti. et servierunt diis alienis. et ado
raverunt eos quos nesciebant. et quibus non
fuerant attributi. Idcirco iratus est furor
domini contra terram istam. ut induceret super eam
omnia maledicta. que in hoc volumine
scripta sunt. Et eiecit eos de terra sua in
ira et furore. et in indignatione maxima.
Proiecitque in terram alienam sicut hodie
comprobatur. Abscondita domino deo nostro. que
manifesta sunt nobis et filiis nostris usque in sempi
ternum. ut faciamus universa legis huius.
30 Cum ergo venerint super te omnes sermones
isti. benedictio sive maledictio. quam proposui
in conspectu tuo. et ductus penitudine cordis
tui in universis gentibus in quas disperserit te
dominus deus tuus. et reversus fueris ad eum.
et obedieris eius imperiis. sicut ego hodie precipi
o tibi. cum filiis tuis. in toto corde tuo et in to
ta anima tua. reducet te dominus deus tuus
de captivitate ac miserebitur tui.
Et rursum congregabit te de cunctis populis
in quos te ante dispersit. Si ad cardines celi
fueris dissipatus. inde te retrahet dominus
deus tuus. et assumet atque introducet in
terram quam possederunt patres tui. et obtinebis
eam. et benedicens tibi maioris numeri te
esse faciet quam fuerunt patres tui. Circumcidet
dominus deus tuus cor tuum. et cor seminis tui.
ut diligas dominum deum tuum in toto corde tuo
et in tota anima tua. ut possis vivere. Omnes
autem maledictiones has convertet super inimicos
tuos et eos qui oderunt te et persequuntur. Tu autem
reverteris et audies vocem domini dei tui. et facies
que universa mandata que ego precipio tibi

hodie. et abundare te faciet dominus deus
tuus in cunctis operibus manuum tuarum. in sub
ole uteri tui. et in fetu iumentorum tuorum. in u
bertate terre tue. et in rerum omnium largitate.
Revertetur enim ut gaudeat super te in
omnibus bonis. sicut gavisus est in patribus tuis.
Si tamen audieris vocem domini dei tui. et custodie
ris precepta eius. et ceremonias que in hac
lege conscripta sunt. et revertaris ad dominum
deum tuum in toto corde tuo. et in tota ani
ma tua. Mandatum hoc quod ego precipio tibi ho
die non supra te est. neque procul positum. nec
in celo situm. ut possis dicere. Quis nostrum
ad celum valet conscendere. ut deferat illud
ad nos. et audiamus atque opere compleamus.
Neque trans mare positum. ut causeris
et dicas. Quis ex nobis transfretare poterit
mare. et illud ad nos usque deferre. ut possi
mus audire et facere quod preceptum est. Sed
iuxta te est sermo valde in ore tuo et in corde
tuo. ut facias illud. Considera quod hodie
proposuerim in conspectu tuo vitam et bonum.
et e contrario mortem et malum. ut diligas
dominum deum tuum et ambules in viis eius. et custo
dias mandata illius et ceremonias atque iudi
cia. et vivas. ac multiplicet te. benedicatque
tibi in terram ad quam transiens
possidendam. Si autem aversum
fuerit cor tuum. et audire nolueris. atque
errore deceptus. adoraveris deos alienos
et servieris eis. predico tibi hodie quod pereatis
et parvo tempore moremini in terra. ad quam iordanem
transito ingredieris possidendam. Testes in
voco hodie celum et terram. quod proposuerim
vobis vitam et mortem. benedictionem et maledic
tionem. Elige ergo vitam. ut et tu vivas
et semen tuum. et diligas dominum deum tuum atque
obedias voci eius. et illi adhereas. Ipse est enim
vita tua. et longitudo dierum tuorum. ut habi
tes in terra. pro qua iuravit dominus patribus tuis.
abraham ysaac et iacob. ut daret eam illis.
31 Abiit itaque moyses. et locutus est omnia
verba hec ad universum israel. et dixit ad eos. Centum
et viginti annorum sum hodie. non possum ultra eg
redi et ingredi. presertim cum et dominus dixerit mi
chi Non transibis iordanem istum. Dominus ergo deus tuus
transibit ante te. ipse delebit omnes gen
tes has in conspectu tuo. et possidebis eas. Et
iosue iste transibit ante te sicut locutus est
dominus. Facietque dominus eis sicut fecit seon et og regibus
amorreorum et terre eorum. delebitque eos.

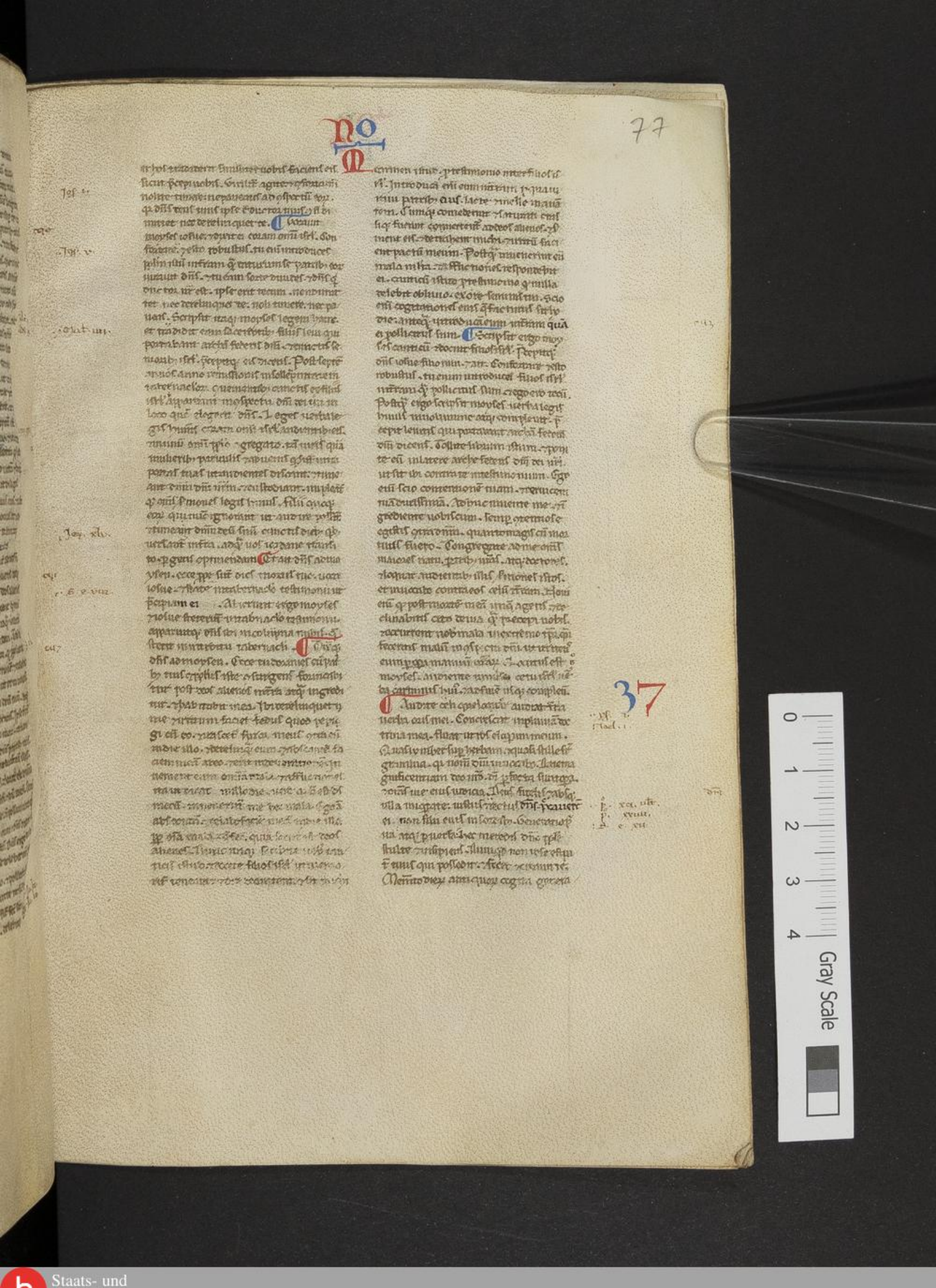

37

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

tiones singulas. Iniunga penitentiam
annumerabit abiunaiores suos & dicentes.
Quando contrebat altissimus gentes. qui
separabat filios adam. Constituit fines
populorum iuxta numerum filiorum israel. Pars autem
domini populus eius. iacob funiculus
hereditatis eius. Inuenit eum in terra deserta. in loco
horroris. vastae solitudinis. Circumduxit
eum & docuit eum. & custodiuit eum sicut pupillam oculi
sui. Sicut aquila prouocans ad volandum pullos suos. super eos ut
iaciat pennas suas. & expandit
alas suas. & assumpsit eos. atque portauit in
humeris suis. Dominus solus dux eius fuit. et
non erat cum eo deus alienus. Constituit eum
super excelsam terram. ut comederet fructus
agrorum. ut sugeret mel de petra. oleum de
saxo durissimo. Butyrum de armento. & lac de
ouibus. cum adipe agnorum. arietum filiorum de
basan. Et hircos cum medulla tritici. & sanguinem uuae bibistis merum. Incrassatus
dilectus & dilectus recalcitrauit. incrassatus
impinguatus. dilatatus. dereliquit deum factorem suum. & recessit a deo saluatore suo.
Prouocauerunt eum in alienis. & in abo-
minationibus exacerbauerunt eum. Immolauerunt demonibus. & non deo. dis quos
ignorabant. novi recentesque venerunt
quos non coluerunt patres eorum. Deum qui
genuit te reliquisti. oblitus es domini creatoris tui. Vidit dominus & abiecit
eos. quia prouocauerunt eum filii sui & filiae
suae. Et ait. abscondam faciem meam ab eis.
et considerabo novissima eorum. Generatio
enim praua est. & infidelis filii. Ipsi me prouocauerunt in eo qui non erat deus. irritauerunt me in uanitatibus suis. Et ego prouocabo eos
in eo qui non est populus. in gente stulta irritabo illos. Ignis enim succensus est in furore meo.
ardebit usque ad inferni nouissima. Devorabitque terram cum germine suo. & montium
fundamenta comburet. Congregabo super eos
mala. & sagittas meas complebo in eos. Con-
sumentur fame. & devorabunt eos aues mes-
sis. ad uastitatem. Dentes bestiarum immittam
in eos. cum furore trahentium super terram. ac
serpentum. & dracones. occidet eos gladius
foris. & pauor. iuuenem simul ac iuuencam
lactentem. cum homine senem. Et dixi ubi nam
sunt. cessare faciam eos. & delebo memoriam
eorum. Sed propter iniurias inimicorum. distulit ne forte
frangerentur hostes eorum. Et dicerent manus
nostra excelsa. et non dominus fecit hec omnia. Gens
absque consilio est. et sine prudentia. utinam
sapierent. intelligerent. ac nouissima prouiderent. Quomodo persequebatur unus mille. & duo
fugarent decem milia. Nonne ideo quia deus suus
uendidit eos. & dominus conclusit illos. Quoniam non est
deus sicut deus noster. ut deus noster. sunt inimici nostri.
De uinea sodomorum uinea eorum. & de suburbiis
gomorre. Vua eorum. uua fellis. & botri amarissimi sunt eis. Vinum draconum
uinum insanabile. Nonne hec condita sunt apud
me. signata in thesauris meis. Mihi ultio
& retributio. in tempore quando labitur pes eorum. Iuxta
est dies perditionis. & adsunt festinanter tempora
iudicium domini populum suum iudicabit. & super seruis suis mi-
serebitur. Videbit quoniam infirmata est manus
clausi quique reclusi reliquerunt. Et dicent. ubi sunt dii eorum. in quibus habebant
fiduciam. Deque quorum victimis comedebant
adipes. & bibebant uinum libaminum. Surgant
et opitulentur uobis. & in necessitate uos pre-
gant. Videte quia ego sum solus. non est alius
deus praeter me. Ego occidam. & ego uiuere
faciam. percutiam. & ego sanabo. et non est qui
eruat de manu mea. Leuabo ad celum
manum meam. & dicam. uiuo ego in aeternum.
Si acuero ut fulgur gladium meum. & arripuerit
iudicium manus mea. Reddam ultionem hos-
tibus meis. & his qui oderunt me retribuam.
Inebriabo sagittas meas sanguine. & gla-
dius meus deuorabit carnes. De cruore ca-
ratorum. & captiuitate nudam. a principio
principum inimicorum. Laetamini gentes populum eius. quia sanguinem
seruorum suorum ulciscetur. Et ultionem dabit et
retribuet in hostes eorum. & propitiabitur terre po-
pulo suo. Venit ergo moyses. & locutus est
omnia uerba cantici huius audiente populo.
ipse. & Iosue filius nun. Completisque omnibus
sermonibus istis. Locutus ad universum israel. dixit eis.
Ponite corda uestra in omnibus uerbis
quae ego testificor uobis hodie. ut mandetis
filiis uestris. custodire. facere. & implere
omnia uerba legis huius. quia non in uano
praeceptum est. sed in salutem uestram. & hoc
ipso habitabitis super terram. Locutus est dominus ad
moysen. in eadem die dicens. Ascende
montem abarim. in
montem nebo. qui est in terra moab contra ieri-

Iste enim dum fere formidant apparent. q. p. amore peccatis noscere apparent. quos
malos sequet.

33

Hec est benedictio qua benedixit moyses
filiis israel. ante mortem suam. et dixit
dominus de sinai venit. et exortus est nobis de seir.
apparuit de monte pharan. cum eo sancta millia. in dextera
eius ignea lex. diligens populos. omnes sanctorum
manus illius sunt. et qui appropinquant pedibus
eius. accipient de doctrina illius. Legem pro-
pe mihi moyses hereditate multitudinis iacob. Erit apud
rectissimum regem congregatis
principibus populi cum tribubus israel. Vivat ruben
et non moriatur. sit parvus numero. Hec est
autem benedictio. Audi domine vocem iuda. et ad
populum suum perduc eum. Manus eius pu-
gnabunt pro eo. et adiutor eius eris
hostibus eius erit. Levi quoque ait. Perfectio
tua. et doctrina tua viro sancto tuo. quem tu
tentasti in tentatione. et iudicasti ad aquas con-
dictionis. Qui dixit patri suo. et matri suae
nescio vos. et fratribus suis. ignorabat filios. nec
eruit filios suos. hi custodierunt eloquia
tua. et pactum tuum. custodient. iudicia tua
o iacob. et legem tua israel. Ponent incen-
sum in furore tuo. et holocaustum super
altare tuum. Benedic domine fortitudinem eius.
et opera manuum illius suscipe. percute dorsum
inimicorum eius. et qui oderunt eum non resurgant.
Et benjamin ait. Amantissimus domini habitabit
confidenter in eo. quia in tabernaculo eius
morabitur. et inter humeros illius requiescet. Io-
seph quoque ait. benedicta a domino
terra eius. de pomis coeli. et de rore. et de abysso
iacente. et de pomis fructuum solis. et de iu-
gis collium aeternorum. et de pomis montium aeterno-
rum. et de frugibus terrae. et de
plenitudine eius. benedictio domini cum
apparuit in rubo veniat super caput ioseph.
et super verticem nazaraei fratrum suorum.
primogenitus taurorum pulchritudo eius.
cornua rhinocerotis cornua eius.
ipsis ventilabit populos usque ad terminos terrae.
hic sunt [illegible] et
[illegible] ad iericho

gabulon in parte maris. et tabernaculorum
eius tuis. Promisit ei dominus habitaturum. de
illo protegit eum tota die. et inter humeros eius
quiescit. Et gad ait. Benedictus qui dilatat
gad. sicut leo requiescens. et decerpit brachium
cum vertice. Vidit principatum suum quia ibi
tectus est legifer. et ipse principes populi
iustitiam domini fecit. et iudicia eius cum israel.
Et nephtalim dixit. Nephtalim habundantia habundantia
plenus benedictionem domini. mare et austrum possidet. Aser
quoque ait. Benedictus inter filios aser. sit
placens fratribus suis. et tingat in oleo pedem
suum. ferrum et aes calceamentum eius. sicut dies
senectutis tuae. ita et senectus tua. non est
est alius. et deus rectissimus. Aser esset
ceteris amabilior. tuus. Magnificentia et
decor eius. tuae. habitaculum eius. fuerit
sicut dracha seu pruna. Cuius
facies tua immutata. dicentibus vere. ha-
bitabit israel confidenter solus iacob.
super frumentum. et vinum. coelum quoque eius
erit roratum. Beatus es israel. Quis similis tui po-
pulus qui salvaris in domino. scutum auxilii tui. et gladius gloriae tuae. Negabunt te inimici tui.
tu autem eorum colla calcabis.

Ascendit ergo moyses de campestribus moab.
super montem nebo. in vertice pisgae. quae est contra
hiericho. Ostendit ei dominus omnem terram galaad usque dan. et universum
nephtalim. terramque effraim. et manasse. et
omnem terram iuda usque ad mare novissimum. et australem partem. et campum palmarum
iericho civitatis palmarum usque segor. Et
ait ei dominus. Hec est terra pro qua iuravi abraham.
ysaac. et iacob dicens. Semini tuo dabo eam.
Vidisti eam oculis tuis. ad illam autem non transibis.

Mortuusque est ibi moyses
servus domini. in terra moab iubente domino. et
sepelivit eum in valle terre moab. contra phe-
gor. et cognovit homo sepulchrum eius usque
in presentem diem. Moyses centum et viginti annorum
erat. cum mortuus est. non caligavit oculus
eius. nec senuerunt dentes eius. Flevere-
runtque eum filii israel in campestribus moab. triginta diebus. et completi sunt dies planctus
luctus moysen. Iosue autem filius
nun repletus est spiritu sapientiae. quia moy-

Gen. xxx
Gen. xxxviii.
Deut. liii

Deut. xxx

Iob. xxx
Ps. vi.

30

Exo. xxxii.
Nu. xxxiii.
Jos. ix.

sed potius sup eum manus suas colocauerunt
et sicut ipse fecerunt, sic precepit eis mo-
ysi. Et non sustinuerunt ipsi, insed manu-
licet moyses, que nosse eos facere ad fuc
eum monstra signa ante pharaonem, que im
sit eum, ut faceret ultra egypt pharao
in conspectu serui eius. Innumeresque fre
quentes, ut ostenderent magna
q; mirabilia que fecit moyses coram
universo israel.

Tanquam finito pentateuco moysi.
ueluti grandi ferente litorum, ad ty
rum fluuii nauem manus tendunt, quie-
bus iosue, hemin, de iosue filii nun re
cum, ac iudicum, litorum, quis se, ynum
euellant. Ac nihil quod et deber quod bis
dam nobis efficiunt. Quoniam quoque secrete
in hinam et ecclesiae nomini, construe to
rel pretendere diuisas, tingens sospica
cesquer, ne nil lato, illius studii pe
ar. Se ut impunit quod sepe retatul
sum, scias, ne non ut prophetae neces
nova cudere, sic animi criminent
set puritis parte, obtrite lingue mee:
hominibus quos ili nisi selectiuit unp
greco: exaplos ΕΞΑΠΛΟΥΣ. quos
simpliciu, latrae multo indigent, e
dicione minim poterant, sicut ubi manifes
uelutinuit lectione, euitarent. Hic il
lis offerebat mucinam quod sequentes
Quaxime cum apud latinos tot fun
exemplaria, quot codices, cumuli quis
partario suo, uel sedierit, uel subt
rent quos ei uelit est, unq; ii posse
nes, de quo disserant, unde esset arcu
ato iniuere, ora nos insurgere sed
puis, et sedi opus nostra carpere lin
gua desistit, uel sed capient si placet
nel displicent displicet, meminerit
q; illos uerbum. Et nisi habuerit
negua, lingua tua conamabet
uel. Secus, ad uersus in fetu tuum
loquebaris, conuersus filius matris
tue: ponebat scandalum ante faciem
eius. Ecce nunc dicit quod erat un
dinis angustia, ut ultimam illa q
nis faciem eius. Quo esi ante eum
uel legerat, uelut est, uel ipsum
to stare, nisi ut ceteros ad laudare
Dolere nisi, q; consignatum est, nisi

tudi pharaonis, sit ciuitas occisio hom
bis, et ecclesiae unus lacerare, inde
ad uerlari, ro, quoniam. Quia finitus
est pentatheuchus, placet, q; nu
chi si displicet, nisi cura tempori
dum putant. Quia nil ad affectus
voluntis, uel redum sint, ut impunitas
legum negligant. Quia ante dilecto
unta theorica, mutilationes ecclesi
sicperum. Quia contingens mutant
euisebii prophetae, cum omnes omnes
simulae distrahunt. Aut que sunt li
tuma, post, non deuerunt, pfere
que fatalasit. Cui nil in mono retinui
to, dare poenae, assumpta testimo
nia quae uident, accendi habent. Ne
mamus, ne omnes calliymanni in
cets, ut recipiant. Cetum post, cui pau
le ~~[illegible]~~ recentione, cum, una
mirtat, seraphin est. Nol utrolq; nos
custodiat, uirgine xpi, negare si non
terenus, nil, sed, nol, sed, ne xpi
experientiam, uidebit, tomasium, pau
dum opus, quod postlin, ne, ro, ere, be
latum, cum, nimis, libri, sed, ut pau
macidul, hoc item, latent, fugaet, et
nos ad partiam, fostnames, mentiri
sunt, nimium, cum, sunt, retenti, unt
transire.

Factum est ut post mortem - pr. I.
ta moysi dixit dominus - iosue filio nun ministro moysi dicens. Moysi seruus meus mortuus est. Surge transi iordanem tu et omnis populus tecum in terram quam ego dabo filiis israel. Omnem locum quem calcauerit uestigium pedis uestri. sicut locutus sum moysi. Ab deserto et libano usque ad flumen magnum eufratem. omnis terra cetheorum usque ad mare magnum contra solem occidentem erit finis uester. nullus uobis potest resistere omnibus diebus uitae tuae. Quia sicut fuit moysi. ita erit et tecum. non dimittam te nec derelinquam te. confortare et esto robustus.

Deu. I.
I. c. xxi.
Iob. xii.
de. d.

SVE

tu eum sede tua et populo huic tra-
de quia ut ait parvulus ut timeret eum
illis. Confortare igitur et esto robustus ut ma-
ne custodias et facias omnem legem quam pre-
cepit tibi moyses servus meus ne declines ab eo
dextrum vel ad sinistram ut intelligas cuncta
quecumque feceris sed volumen legis hujus non
recedat de ore tuo meditabisque in eo die ac nocte ut cu-
stodias et facias omnia quæ scripta sunt in eo. Et dixit
dominus ad eum nonne ecce precepi tibi confor-
tare et esto robustus noli timere nec
metuas quia tecum est dominus deus tuus in omnibus
quecumque
Precepit ergo josue principibus populi di-
cens. Transite per medium castrorum et precipite populo di-
cite. Parate vobis cibaria quia post triduum
transibitis jordanem ut possideatis terram
quam dominus deus vester dabit vobis. Rubenitis
et gaditis et dimidiæ tribui manasse locutus
sum quod dixerat moyses servus domini dicens
Dominus deus vestri dedit vobis requiem
et tradidit vobis terram hanc. Uxores vestre
et parvuli vestri et pecora manebunt in terra
quam dedit moyses trans jordanem vobis. Vos autem
armati antecedite fratres vestros omnes viri fortes
et juvantes eos donec det dominus fratribus vestris
requiem sicut vobis et possideant terram quam
dominus deus vestri dabit eis. Et sic revertemini in terram
possessionis vestre quam tradidit vobis moyses
servus domini trans jordanem ad solem ortum. Responderunt
ergo ad josue atque dixerunt
Omnia quæcumque præcepisti nobis faciemus et quo-
cumque miseris ibimus sicut obedivimus in cuncti-
s moyse ita obediemus tibi tantum sit dominus deus tuus nobis
sicut fuit cum moyse. Qui contradixerit ori tuo
et non obedierit cunctis sermonibus quos præcepis ei
morietur tantum confortare et esto robustus age.
Dixit josue filius nun de setim duos
viros exploratores abscondite et dixit eis ite
et videte terram urbemque jericho. Illi pergentes
ingressi sunt ad meretricis cuiusdam nomine rahab
quam ceperunt apud eam et fuerunt ibi. Et nuntiatum est regi jeri-
cho dicentes. Ecce viri ingressi sunt huc per noctem de
filiis israel ut explorarent terram. Misitque rex
jericho ad rahab dicens. Educ viros qui venerunt
ad te et ingressi sunt domum tuam. Exploratores enim
sunt venti terram. Quibus dixerunt
mulier viros abscondit et ait. Fuerunt venientes ad me
et nescivi unde essent. Porta quoque claudebatur
tunc cum esset tenebrosa et illi egredi
erant. Nescio quo abierint. Persequimini eos festinanter et
forsitan apprehendetis eos. Ipsa autem
fecerat ascendere illos in solarium domus sue et operuerat
eos stipulis. Que vero exierant per viam quæ ducit ad vadum
fluvii. Illique egressi sunt. Porta quoque clausa
est. Nec dum obdormierant qui ingressi
sunt. Ecce mulier ascendit ad eos et ait. Novi quod dederit
vobis dominus terram. Timor vestri incubuit super nos et
languescunt omnes habitatores terre. Audivimus enim quomodo
siccaverit dominus aquas maris rubri ante faciem vestri
cum egrederemini de egypto et quæcumque fecerit
duobus regibus amorreorum qui erant trans
jordanem sehon et og quos interfecistis. Et
audientes pavimus et languerunt omnes animi
nec remansit in eis spiritus adventus vestri. Dominus
deus vester ipse est in celo sursum et in terra deorsum. Nunc
igitur jurate mihi per dominum ut quomodo ego feci
vobis misericordiam ita et vos faciatis cum domo patris
mei. Detque mihi signum veracem
ut vivere faciatis patrem meum et matrem meam et fratres
meos et omnia quæ habent et liberetis animas nostras
de morte. Ad quem dixerunt viri. Anima nostra
pro vobis si non prodideris hanc rem quam
agimus. Cum autem tradiderit nobis dominus terram
faciemus tibi misericordiam veritatis. Dimittebat ergo eos
funiculo de fenestra. Erat enim domus eius
in muro. Illique dixerunt ei. Montem ascendite
ne forte occurrant persequentes nos. Latetisque
in eis tribus diebus donec revertantur
persequentes. Et sic ibitis viam vestram. Qui
respondit eis. Ad quem sermonem vestrum
fiat. Dimittens ergo eos et
funiculum fenestra. Illi
abierunt et pervenerunt
in montem. Et manserunt
ibi tribus diebus donec
reverterentur persequentes
qui
quesierant per omnem viam
et non invenerunt. Illique
reversi
descendentes montem
transierunt
et venerunt ad josue filium nun
et narraverunt ei omnia
quæ
acciderant sibi. Dixerunt
quoque ad josue
Tradidit dominus in manibus
nostris omnem terram hanc
timore pavitant
omnes habitatores eius.
Igitur josue de
nocte surgens
castra
movit
Egressique
sacerdotes
et
reliqui
venerunt ad jordanem
ipse
et filii

Ex. xxxiii. Sap. xiii. xiv.

Act. xviii.

Ex. xxiii.

3

illic et morati sunt ibi per tres dies. Quibus evolu-
tis transierunt precones per castrorum medium et
clamare ceperunt. Quando videritis archam federis
Domini Dei vestri et sacerdotes stirpis levitice portan-
tes eam, vos quoque consurgite et sequimini precedentes.
Sitque inter vos et archam spatium cubitorum duorum mi-
lium, ut procul videre possitis et nosse per quam viam in-
grediamini, quia prius non ambulastis per eam. Et cavete
ne appropinquetis ad archam. Dixitque Iosue ad populum:
Sanctificamini, cras enim faciet Dominus inter vos mirabi-
lia. Et ait ad sacerdotes: Tollite archam federis et pre-
cedite populum. Qui iussa complentes tulerunt et ambu-
laverunt ante eos. Dixitque Dominus ad Iosue: Hodie
incipiam exaltare te coram omni Israel, ut sciant quod si-
cut cum Moyse fui, ita et tecum sim. Tu autem precipe
sacerdotibus qui portant archam federis et dic eis: Cum
ingressi fueritis partem aque Iordanis, state in ea. Di-
xitque Iosue ad filios Israel: Accedite huc et audi-
te verba Domini Dei vestri. Et rursum: In hoc, inquit, scie-
tis quod Dominus Deus vivens in medio vestri est, et disperdet
in conspectu vestro Chananeum et Etheum, Eveum et Phe-
rezeum, Gergeseum quoque et Amorreum et Iebuseum.
Ecce archa federis Domini omnis terre antecedet vos
per Iordanem. Parate duodecim viros de tribubus Israel,
singulos per singulas tribus. Et cum posuerint vesti-
gia pedum suorum sacerdotes qui portant archam fe-
deris Domini Dei universe terre in aquis Iordanis, aque
que inferiores sunt decurrent atque deficient: que
autem desuper veniunt in una mole consistent. Igitur
egressus est populus de tabernaculis suis ut trans-
iret Iordanem, et sacerdotes qui portabant ar-
cham federis pergebant ante eum. Ingressisque eis
Iordanem et pedibus eorum tinctis in parte aque Ior-
danis (ripas alvei sui tempore messis impleve-
rat) steterunt aque descendentes in uno loco et in-
star montis intumescentes apparebant procul ab
urbe que vocatur Edom usque ad locum Sarthan. Que
autem inferiores erant in mare Solitudinis (quod nunc
vocatur Mortuum) descenderunt usque quo omnino defi-
cerent. Populus autem incedebat contra Iordanem, et sacer-
dotes qui portabant archam federis Domini stabant
super siccam humum in medio Iordanis accincti, omnis-
que populus per arentem alveum transibat. Quibus
IIII transgressis, dixit Dominus ad Iosue: Elige duodecim vi-
ros, singulos per singulas tribus, et precipe eis ut tollant
de medio Iordanis alveo ubi steterunt sacerdotum
pedes duodecim durissimos lapides, quos ponetis
in loco castrorum ubi fixeritis hac nocte tento-
ria. Vocavitque Iosue duodecim viros quos elegerat
de filiis Israel, singulos de tribubus singulis, et ait ad
eos: Ite ante archam Domini Dei vestri ad Iordanis

medium et portate inde singuli singulos lapi-
des in humeris vestris iuxta numerum filiorum Israel,
ut sit signum inter vos. Et quando interrogaverint vos
filii vestri cras dicentes: Quid sibi volunt isti la-
pides? Respondebitis eis: Defecerunt aque Iordanis   Ge. xx. / I. e. xxx
ante archam federis Domini cum transiret eum. Idcirco po-   Mat. iii
siti sunt lapides isti in monimentum filiorum Israel usque
in eternum. Fecerunt ergo filii Israel sicut eis precepit Iosue,
portantes de medio Iordanis alveo duodecim lapides,
ut eis Dominus imperarat, iuxta numerum filiorum Israel,
usque ad locum in quo castrametati sunt, ibique posu-
erunt eos. Alios quoque duodecim lapides posuit Iosue in me-
dio Iordanis alveo, ubi steterunt sacerdotes qui porta-
bant archam federis Domini, et sunt ibi usque in presentem
diem. Sacerdotes autem qui portabant archam federis Domini
stabant in medio Iordanis donec omnia complere-
tur que Iosue preceperat Dominus ut loqueretur ad popu-
lum, et dixerat ei Moyses. Festinavitque populus et transi-
vit. Cumque transissent omnes, transivit et archa Domini, sa-
cerdotesque pergebant ante populum. Filii quoque Ruben   Ge. ...
et Gad et dimidia tribus Manasse armati pre-   D. c. ii
cedebant filios Israel, sicut eis preceperat Moyses, et   Nu. ...
xl pugnatorum milia per turmas et cuneos in-
cedebant per plana atque campestria urbis Ieri-
cho. In illo die magnificavit Dominus Iosue coram omni
Israel, ut timerent eum sicut timuerant Moysen dum
adhuc viveret. Dixitque ad eum: Precipe sacerdoti-
bus qui portant archam federis ut ascendant de Iorda-
ne. Qui precepit eis dicens: Ascendite de Iordane.
Cumque ascendissent portantes archam federis
Domini et siccam humum calcare cepissent, reverse sunt
aque in alveum suum et fluebant sicut ante consueverant.
Populus autem ascendit de Iordane decimo die primi men-
sis, et castrametati sunt in Galgalis contra orien-
talem plagam urbis Iericho. Duodecim quoque
lapides quos de Iordanis alveo sumpserant po-
suit Iosue in Galgalis, et dixit ad filios Israel: Quando
interrogaverint filii vestri cras patres suos et
dixerint eis: Quid sibi volunt isti lapides? do-
cebitis eos atque dicetis: Per arentem alveum tran-
sivit Israel Iordanem istum, siccante Domino Deo vestro
aquas eius in conspectu vestro donec transiretis, sicut fe-
cerat prius in mari Rubro quod siccavit donec transi-
remus, ut discant omnes terrarum populi fortissimam Domini
manum, ut et vos timeatis Dominum Deum vestrum omni tempore.   V
Postquam ergo audierunt omnes reges Amorreorum qui
habitabant trans Iordanem ad occidentalem plagam,
et cuncti reges Chanaan qui propinqua possidebant
magni maris loca, quod siccasset Dominus fluenta Ior-
danis coram filiis Israel donec transirent, dissolutum   Ge. xxvii
est cor eorum et non remansit in eis spiritus timentium in-

Gen. xxxix.

Iu. xxvii.

Ps. i. xcii. Ps. xcii. Ex. xviii.

Ex. xxx.

Ps. i. xii. Ps. v. Deu. xxv.

Iu. xcii.

Deu. v.

Deut. i. xi. Iud. i.

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

SV

ecclesiasticam plagam in bellum. ¶ Iosue autem
hoc tempore in medio manebat. Gingrum quoque omni
cultu ac recentium sacrificiorum cum suis
ad pedes iniquorum sacerdotum usque in angulo
pugnantes. Cum quibus ierant calcendi essent
exercitus eorum usque ad septem
nolem in bellum plagam. usque ad sol. usque in
ora eius. Quamquam multa miracula egerit.
posuerit in usum. nisi tamen ab
eo accessisset parte eius cunctis. Omnis uero
ethnicus exercitus ad aquilonem aciem dis
gebat. ita ut nouissimi usque ad
illam plagam urbis attingerent. Ad hunc ergo Io
sue iacta illa sacra in medio. Qui cum
uenisset ipse ad bellum festinante. mane. repressus
est cum omni exercitu cunctis. Dixeraque ei
quia destruam. ignorans quasi ter ei. uenit
in fuga. Iosue ne timuit. nisi essent in lan
dam nec metu. fugerunt parti solundis.
Ad illi uenerunt parti. Ac unum eo colo
tantum plecum sum est. Cum recessisset ad
uanare. cuncti qui multi hu. Ad hoc uenit
fuerant. qua non pluerunt est. sic parti cum
parti. qua ipsa ad eum quasi. Dixit dis. Io
sue. Lava clypeum quinquam non
urbem hu. cum tuorum est. Cum quoque elevasset
clypeum. ad unum omnis cunctis. in die
bam sunt venit gladium. ipsum gerunt. ad aduenit
operatum. succedit eam. Ipse autem cunctis
quod prosequebatur iosue. respicere uel. ut uel
fumi urbis. ascendit usque ad ascendere. non potu
erunt. illata huc illuc quoque distingue. Pedes ei
bii quasi unanimum fugam. nec debuit ad sedem
dimittere quia plecuit. fortissime retro illi. Ipse
uero iosue. nonne illi. quia cuncta est omnes.
Ad unus urbis ascendere. uenerunt pulsa
unos ita. Dicunt illi quoque eum. succen
dere cuncta. egredi ei urbe quia suos medi
os hostium sunt operi. Cum ergo eximque
prudit. aduersarii ceciderunt. ita ut nullus de
trunca ultimudine saluarent. rege quoque urbi
bii applicuerunt uuenerunt. robuleuum iosu
e. Ignis omnis interfecit. quibus. ardesta
ad uenit fuerit plecum. in eodem loco gladi
o cecuerunt. in illi filii illi. qui illi in ca
uuanerunt. Ecce autem quinque die cuncta ad
ronsay regum misericordia. in multa hominum omnis
urbis hu. Iosue uero in octaua manu. qui
multitudine pono. ut. uenerunt. dapes tunc
suffice erant omnis. tabernaculum. in. hostia
autem. pecus cuncta. simul erant. sibi filiis el

sicut precepit dominus iosue. Quin fuit ceciderunt
in eum. fecit eam tumultum temptationem. Re
gem quoque seuit suspendit. in arboribus usque
ad uespere. fecit accidum. Precepitque ut de
scenderent cadauera eius de cruce. precepit ut ipse
in eum cunctis. Congesto superum ma
gno acerno lapidum. qui permanet usque in hodiernum
diem. ¶ Cum hoc factum iosue aliquo die
ad illi. in memoriam dei. sicut precepit ~~illi~~ mo
ysei seruus dei. ~~in memoriam dei~~ filiis israel. et
lectis eum de in solumque legit moysi. Altare
de lapidibus integris. quos ferrum non tangit.
obuiat super eo holocausta dei. Immolauit quoque
pacifica uictima. scripsit super lapides ver
bum legis moysi. quod ille digesserat
coram filiis israel. Omnis autem populus. omnis se
nes eius. iudices quoque ac iudices. stabant ex
utraque parte arce in aspectu sacerdotum leuitarum
qui portabant archam. federis dei. ut accola ac
ciuis genus. Ecce ex parte montem
garizim. media parte montis. stabat sicut pre
cepit moyses seruus dei. benedicere populo
israel primum. Post hoc legit omnia uerba be
nedictionis. maledictionis. cuncta quae scripta
sunt in uolumine legis. Ita ut ne esset quod
moyses iusserat. relinquere. legit. Hi. sermo
nes uerba replicauit omnem multitudinem israel.
mulieribus ac parvulis. ad uenit. qui uenerant eos
morabant. ¶ Quibus audiuit cuncti reges
transiordanei. qui habitant in montibus et
campestribus. contra mare magnum. Libani quoque. qui habitabant in parte libani. hetei
amorrei. cananei. ferezei. heuei. iebu
seui. congregati sunt parti. ut pugnarent cum
iosue. et israel. uno animo. exercitu. ¶ Ut
hii gabaonitae audierunt. ad omnia
quae fecerat iosue. hiericho. et hai. et ceteris
cognouerunt. ut uenerunt corbanis sibi. sacco uete
ri. asinis. et uinum. et corbanis. uinum. et lectis
aqui. et ligatos. Calcaneum. pannis. quae ad
indicium uestitus. pruinae. corbanis. et
indum uetere. uestimentis. Pedes quoque quos
pannum obuiauerunt. duri erant. in fuisse
commutum. Preparauerunt. iosue. quasi ad
ratum. uestitus. gregis. et. ad. et
simul. stabant. Defatigata uetum. pri
cem. uenit. fuerant. quemque. Ecce panis in
ri. sit. breues ... sicut solum. mira que
nobis sors. dedit. habuerunt. non possumus fe
dus. iuramento. iniri. Ad illi. iosue. sermo quid
nu. fuit. Dixit. iosue. quis nam. et. uos. ci

Dep. xviii. cal.

Ieuuay

9

14

15

8

Gray Scale

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

unte uestibus. Respiciebant. De terra longinqua venerunt saccati. in nomine dei tui.
Audiuimus enim famam potentie eius. cuncta quæ fecit in egypto. duobus amorreorum regibus transmarina
uia scilicet regi eseboni. et regi arad. qui erant in
asteroth. Inuertuntque nos serui tui. nihil habentes
uestes tue uetuste. Collige panes. et hæc
sunt. oblongissimam uiam. xxx. uestes eis dicite. Serui tui sumus. fœdus nunc ergo ferimus. Ecce panes qui egressi
sumus ad uestes nostras. cum parabamur ad
iter. et ecce arefacti sunt. et in minutissimas
a comedimus. Ipsi sunt uestes nostre. nunc
rupti sunt. et solum. Vestes nostre. quibus in
diuimus. et que habebamus in oculis. oblongitudinem longioris uie. attrita sunt. præ senio. et
sumpta. Suscepertunt igitur eorum. et os domini non
requisierunt. fecitque iosue cum eis pacem. et iunxit
fœdere. pollicitus est. quod non occideret. Principes
quoque multitudinis iurauerunt eis. Post dies
autem. ut. fœdere. audierunt. quod iuxta nos
habitarent. omnis est. factum. fuit. mouerunt castra. filii israel. et uenerunt. in ciuitates eorum die
tertio. Quæ hæc uocabuntur. gabaon. et
phuira. et beroth. et cariathiarim. non pepercerunt
eis. quia iurauerant eis principes multitudinis. in
nomine domini israel. murmurauit. itaque omne uul
gus contra principes. qui responderunt eis. Iuramus
uobis. in nomine domini dei israel. ergo non possumus
eis. nunc. igitur. hoc faciamus eis. et seruiant. ne
forte. incidat. in nos. iracundia. iuramenti. quod
iuramus. ne occidamus eos. et. dixerunt. principes
ad eos. sic. uiuant. et. sint. lignorum. cæsores. et aquarum
haustores. sicut. locuti sunt. principes. Quos. cum
uocasset. iosue. et. locutus. esset. ad eos. dicens. Quare
decepistis nos. dicentes. nimis longe. habitamus
a uobis. cum. uos. habitetis. in medio. nostri. Nunc
ergo. maledicti. estis. et. non. deficiet. de. uobis. seruitus
et. cæsores. lignorum. et. aquarum. in. domo. dei
mei. Responderunt. iosue. et. dixerunt. quia. renuntiatum. est. seruis
tuis. moyse. filio. nun. quem. dedit. uobis. deus
[illegible] terram. et. disperdere. cunctos. habitatores. eius
[illegible] timuimus. igitur. [illegible] animabus. nostris.
[illegible] quod. nobis. bonum
[illegible] ergo. iosue. in die
[illegible] filii israel. non
[illegible] mille die. et. ecce. omnia
[illegible] dedit. cedentes. ligna. et
[illegible] tempus. in. loco
[illegible] Cum audisset. autem
[illegible] scilicet. expulsis. iosue. hæc.

et subuertisse eam. sicut enim fecerat hiericho et
regi eius. sic fecerat hæc regi hai. quod timentes
habitatores gabaon. iosue. ad se. fœdere. coepissent
iungere. Erat enim magna ciuitas gabaon. sicut
regalis ciuitas. maior. et pulchrior. omnibus bella
tores eius fortissima. Obsidet igitur adonisedech rex ie
rusalem. ad oham. et ad hebron. et ad phiram. et ad dabir
rex. ad iarmuth. et ad lachis. et ad dabir
regem eglon. dicens. Ascendite ad me. et auxilio
ferte mihi. et expugnemus gabaon. Quare timuerunt
gens adiosue. et filii israel. Congregatique igitur. ascenderunt. quinque reges amorreorum. hierusalem. rex
hebron. rex hierimoth. rex lachis. rex eglon. simul
cum exercitibus suis. et castrametati sunt circa ga
baon. expugnantes eam. habitatores gabaon
urbis obsessæ. miserunt ad iosue. qui nunc morantur
in castris. apud galgalam. dicentes. ne
[illegible] manus tuas. a nobis. seruis tuis. ascende
ad nos. festinanter. et. [illegible] nos. fere. quoniam. congregati
sunt ad nos. omnes. reges amorreorum. qui in
montibus habitant. Ascendens igitur iosue de galga
la. cum omni exercitu. bellatores. cum eo. uiri fortissimi.
Dixitque dominus. ad iosue. Ne timueris eos. in manus
enim tuas tradidi eos. nullus eis. resistere
potest. Irruit igitur iosue super eos repente. ab
ascendens. nocte. de galgala. et omnibus hostibus
eos. stupefecit. Contriuitque plaga magna. a
gabaon usque. ad. ascensum. bethoron. et. percussit usque
ad azecha. et. maceda. Cumque fugerent filii israel. et
essent descendentes. de bethoron. dominus misit super eos lapi
des magnos. de cœlo. usque. ad azecha. et multo plures
perierunt. lapidibus. grandinis. quam quos gla
dio percusserant filii israel. Tunc locutus est iosue. do
mino. die qua tradidit dominus amorreos. in manus filii
israel. Dixitque coram eis. sol. stet. in gabaon. et
luna. stet. in ualle. aialon. Steterunt igitur sol. et luna. donec ulciscerentur se gentes.
inimicis suis. Nonne scriptum est hæc in libro
iusti. Steteruntque sol in medio cœli. et non festinauit occumbere. spatio unius diei. Non fuit
ante. nec. post. tam longa dies. obediente domino uoci
hominis. et pugnante pro israel. Reuersusque est iosue
cum omni israel. in castra. in galgala. Fugerunt autem
quinque reges. et absconderunt se in spelunca. in
macheda. Nuntiatumque est iosue. quinque reges
latere. in spelunca. in macheda. quapropter iosue
israel. Volumen. magnum. ad ostium speluncæ
ponite. et custodiantur. qui claudant eos. custodiantur.
Vos autem. nolite stare. persequimini hostes. eorum.
quosque fugerunt. cedite. nec dimittatis eos. urbi
bus suis. intrare prohibeo. quos tradidit dominus

ys. lxxix.

pro. i. vii. f.

ys. lxxiii.

ys. lxxiii.
ps. xxiii.

ys. cv.
ab. xi.
ps. cxxx.
ps. ii.
ps. ii. iii.

deu. xxxviii.

S V
Q

mutantur urbes. Et eligitur adversarius pa-
ganus magna virtute: admirantesque populi Israhel
hunc qui ab eis egressus est pervenisse in gressibus suis
vel munitis. Reversusque filii Israhel ad Io-
sue castra Machedon. ~~[illegible]~~ castra cum
integro numero. nullusque omnino ex eis desi-
derabatur.

¶ Precepitque Iosue dicens. Aperite
portas et sepulcrum educite adhuc quinque reges
qui ibi latitant. ¶ Fecerunt ministri ut
sibi fuerat imperatum. Eduxerunt ad eum quinque reges
Hierusalem. regem Hebron. regem Iarmoth. regem Lachis. regem Eglon. Cumque educti
essent ad eum iussit omnes viros Israhel venire. et ad principes
qui secum erant. Ite. ponite pedes
super colla regum istorum. Qui cum processissent.
et subiecissent pedes colla calcantes. rursum ait
ad eos. Nolite timere. nec pavescatis. confortamini
et estote robusti. Sic enim facient dominus omnes inimicos
vestros. adversum quos dimicatis. Percussitque
Iosue. interfecit eos. atque suspendit. sed
et hi quinque reges. quos ceperat. usque ad vespere. Sed
cum occidisset eos. precepit ut deponerentur
de patibulis. Quibus depositis in speluncam. precepit
ut claudatur etiam. et supponatur super os eius lapides
ingentes qui maneant usque in presens. Ipse vero cum
Machedon. quem cepit Iosue. percussit in ore gladii
regem eius illum interfecit. omnes qui habitabant in Lebna.
non dimisit in ea saltem parvulos reliquos. sed
et regi Machedon sic fecerat ut regi Iericho. Transiit
Iosue cum omni Israhel de Machedon in Lebna. et pugnabat
contra eam. et tradidit dominus eam cum rege suo in
manus Israhel. Percussitque ut erat in ore gladii
omnes habitatores eius non dimisitque in ea ullas re-
liquias. ¶ Fecerunt regi Lebna sicut fecerunt regi
Iericho. Delebat transiens eam omnis Israhel. usque
Lachis. Vertit eam pugnans de Hebron. et pugnabat contra
Eglon. tradidit dominus in manus Israhel. et cepit eam die
altero. atque percussit in ore gladii. Omnesque animas
quae fuerant in ea sicut fecerat Lebna. Ceperunt ascendere
Hebron et pugnare. et ceperunt eam. et percusserunt
Lachis. Quem percussit Iosue cum omni populo eius. usque ad internecionem
ita ut nemo ex eis remaneret. Transiit inde
et ascendit contra Dabir. et pugnavit contra eam. et fecerat
Dabir. Ascenderunt quoque cum omni exercitu Israhel. et Eglon
in Lebron. et pugnaverunt contra eam. et ceperunt. percusserunt in ore g-
ladii. et omnes animas quae erant in ea omnem animam. sicut fecerat
Eglon. et disperdit eam cum omnibus animabus quae erant in ea. ut
ne unus quidem remaneret omnino. non
reliquit in ea ullas reliquias. sic fecerat Eglon. sic fecerat Dabir
Lebron. sic fecerat et Lebna. et regi eius. Percussitque
Iosue in ore gladii omnes animas quae erant in ea. et omnem animam
Dabir. et regem eius. et omnes animas quae erant in Lebna. et regem eius.
et omnes animas quae erant in ea. percussit more gladii.
non dimisit in ea ullas reliquias. sic fecerat Dabir. et
Lebna. et regi eius. sicut fecerat et Dabir. et regi eius. Percussitque
Iosue omnem terram montanam et meridianam. et
campestrem et Asedoth. cum regibus suis. non di-
misit in ea ullas reliquias. sed omnes quos invenire potuerat
interfecit. sicut praecepit ei dominus Israhel. ab Cadesbarne
usque Gaza. Omnemque terram Gesen usque Gabaon. et
universos reges regionum eorum uno ictu imperii atque
vastavit. Dominus enim ipse Israhel pugnabat pro eis.
Cumque esset exercitus Israhel in castris in Galgala. Hue
cum audisset rex Iabin rex Asor misit ad Iobab regem Ma-
don. et ad regem Semeron. atque ad regem Acsaph. Ad reges quoque Aquilonis. qui habitabant in monti-
bus. et in planitie. ex ea parte Chenereth. in campestribus
quoque in finibus Dor. ex parte occidentali. Chananeisque ex
parte orientis et occidentis. et Amorreis. et Hetheis. et Pheresaeis
et Iebusaeis in montanis. Hiveisque qui habitabant
ad radices Hermon. in terra Maspha. Egressique sunt omnes
cum omnibus suis. populus innumerabilis. sicut harena quae est
in ora maris. Et equos quoque et currus multos nimis. Cum
ergo convenissent omnes reges simul. venerunt castrametati sunt
ad aquas Merom. ut pugnarent contra Israhel. Dixitque dominus ad Iosue. Ne timeas
eos. Cras enim hac ipsa hora ego tradam omnes istos
vulnerandos coram te. ita ut sint. Equos eorum subnervabis
et currus ignibus combures. Venitque Iosue. omnis exercitus
cum eo. adversum illos. ad aquas Merom subito. irruen-
tium super eos. Tradidit eos illos dominus in manus Israhel. qui
persequebantur eos. usque ad Sidon magnam. usque
ad Maserephoth. Campumque Maspha. ad orientem
usque ad vallem Iebuseam. ita percussit omnes ut non remaneret
ex eis reliquias. ¶ Fecitque sicut praeceperat ei dominus. equos
subnervavit. currus combussit. Reversusque sta-
tim cepit urbes. et regem eius. percussit gladio. Urbes e-
nim antiquitus. ante omnia regna vicina. pancratii
tenebant. Portasque omnes urbium. quae erant in ea
vastavit. non dimisit in ea ullas reliquias. sed usque ad
internecionem omnes vastavit. Ipsaque urbes percussit
incendio. omnes portas civitatum. regesque earum ex-
pulit. atque deleuit. sicut praeceperat ei Moyses fa-
mulus domini. absque urbibus quae erant in collibus. in
tumulis sive circuitu siquidem Israhel unam tantum
aliam. nominatissimam Hazam. combussit. Omnemque
fecit urbium acquisitarum dominatus filiis
Israhel. cunctis hominibus secundum sicut praeceperat dominus
Moysi Iosue. ita fecit et Moyses Iosue. nulla omnino
omisit de universis quae iussit mandavit. et omnium
quae verbis quae iussit dominus Moysi. Cepitque
Iosue omnem terram montanam et meridianam. et
terram Iesen. et planitiem. et occidentalem plagam
montis Israhel. et in planitiem eius. et partem montis

II

Deut. xxvi.

Deut. xxvi.

Deut. xxvi.

Nu. xxi.
I. e. xxx.
D. e. xxii

que ascendit seir usque baalgad per planitiem libani subter montem hermon omnes reges eorum cepit percussit et occidit. Multo tempore pugnavit iosue contra reges istos. Non fuit civitas que se non traderet filiis israel preter eveum qui habitabat in gabaon omnes bellando cepit. Domini enim sententia fuerat ut indurarentur corda eorum et pugnarent contra israel et caderent et non mererentur ullam clementiam ac perirent sicut preceperat dominus moysi. In tempore illo venit iosue et interfecit enachim de montanis ebron et dabir et anab et de omni monte iuda et israel et urbes eorum delevit. Non reliquit ullum de stirpe enachim in terra filiorum israel absque civitatibus gaza et geth et azoto ascalon atque accaron in quibus solis relicti sunt. Cepit ergo iosue omnem terram sicut locutus est dominus ad moysen et tradidit eam in possessionem filiis israel secundum partes et tribus suas. Quievitque terra a preliis.

Hii sunt reges quos percusserunt filii israel et possederunt terram eorum trans iordanem ad solis ortum a torrente arnon usque ad montem hermon et omnem orientalem plagam ~~que respicit ad solitudinem~~. Seon rex amorreorum qui habitavit in esebon dominatus est ab aroer que sita est super ripam torrentis arnon et medie partis in valle dimidiique galaad usque ad torrentem iaboch qui est terminus filiorum ammon et a solitudine usque ad mare chenereth contra orientem et usque ad mare deserti quod est mare salsissimum ~~mare mortuum~~ ad orientalem plagam per viam que ducit bethsimoth et ab australi parte que subiacet asedoth phasga. Terminus og regis basan de reliquiis raphaim qui habitavit in astaroth et in edrai et dominatus est in monte hermon et in salecha atque in universa basan usque ad terminos gessuri et machati et dimidie partis galaad terminos seon regis

Nu. xxi.

esebon. Moyses famulus domini et filii israel percusserunt eos tradiditque terram eorum moyses in possessionem rubenitis ~~et gaditis~~ et dimidie tribui

12 manasse. Hii sunt reges terre quos percussit iosue et filii israel trans iordanem ad occidentalem plagam a baalgad in campo libani usque ad montem cuius pars ascendit in seir tradiditque eam iosue in possessionem tribubus israel singulis partes suas tam in montanis quam in planis atque in campestribus in asedoth et in solitudine ac meridie. Hettheus fuit et amorreus chananeus et ferezeus eveus et iebuseus. Rex iericho unus. Rex hai que est ex latere bethel unus. Rex ierusalem unus. Rex ebron unus. Rex ierimoth unus. Rex lachis unus. Rex eglon unus. Rex gazer unus. Rex dabir unus. Rex gader unus. Rex herma unus.

Rex hered unus. Rex lebna unus. Rex odollam unus. Rex maceda unus. Rex bethel unus. Rex taphua unus. ~~Rex gazer unus.~~ Rex ofer unus. Rex afec unus. Rex saron unus. Rex madon unus. Rex asor unus. Rex semeron unus. Rex acsaph unus. Rex thenac unus. Rex mageddo unus. Rex cedes unus. Rex iachanan carmeli unus. Rex dor et provincie dor unus. Rex gentium galgal unus. Rex thersa unus. Omnes reges triginta et unus.

13 Iosue senex provecteque etatis erat et dixit dominus ad eum Senuisti et longevus es terraque latissima derelicta est que necdum est sorte divisa. Omnis videlicet galilea philistiim et universa gessuri a fluvio turbido qui irrigat egyptum usque ad terminos accaron contra aquilonem terra chanaan que in quinque regulos philistiim dividitur gazeos et azotios ascalonitas getheos et accaronitas. Ad meridiem vero sunt evei. Omnis terra chanaan et maara sydoniorum usque afeca et terminos amorrei cunctaque confinia. Libani quoque regio contra orientem a baalgad sub monte hermon donec ingrediaris emath. Omnium qui habitabant in monte libano usque ad aquas maserefoth et universique sydonii. Ego sum qui delebo eos a facie filiorum israel. Veniat ergo in partem hereditatis israel sicut precepi tibi. Et nunc divide terram in possessionem novem tribubus et dimidie tribui manasse. Cum qua ruben et gad possederunt terram quam tradidit eis moyses famulus domini trans fluenta iordanis ad orientalem plagam. Ab aroer que sita est in ripa torrentis arnon et in vallis medio universaque campestria medaba usque dibon et cunctas civitates seon regis amorrei qui regnavit in esebon usque ad terminos filiorum ammon et galaad ac terminum gessuri et machati et omnem montem hermon et universam basan usque salecha. Omne regnum og in basan qui regnavit in astaroth et edrai. Ipse fuit de reliquiis raphaim. Percussitque eos moyses atque delevit. Noluerunt disperdere filii israel gessuri et machati et habitaverunt in medio israel usque in presentem diem. Tribui autem levi non dedit possessionem sed sacrificia et victime domini dei israel ipsa est eius hereditas sicut locutus est ei. Dedit ergo moyses possessionem tribui filiorum ruben iuxta cognationes suas. Fuitque terminus eorum ab aroer que sita est in ripa torrentis arnon et in valle eiusdem torrentis media universam planitiem que ducit medaba et esebon cunctosque viculos earum qui sunt in campestribus dibon quoque et bamothbaal et oppidum baalmaon et iassa et cedimoth et mephaath et cariathaim et sabama et sarathasar in monte convallis bethfegor et asedoth phasga et bethiesimoth.

Jer. vii.

Nu. xxxii.
I. c. xxii.
I. c. xxii.

14 omnes urbes campestres, universaque regna Seon regis
Amorrei, qui regnavit in Esebon, quem percussit Moyses
cum principibus Madian, Eveum et Recem et Sur et Hur et
Rebe, duces Seon habitatores terre. Et Balaam filium
Beor ariolum occiderunt filii Israel gladio cum ceteris
interfectis. Factusque est terminus filiorum Ruben Iordanis
fluvius. Hec est possessio Rubenitarum per cognationes
suas urbium et villarum. Deditque Moyses tribui Gad
et filiis eius per cognationes suas possessionem, cuius
hec divisio est. Terminus Iazer et omnes civitates Galaad,
dimidiamque partem terre filiorum Ammon usque Aroer
que est contra Rabba, et ab Esebon usque Ramoth, Mas-
phe et Bethonim, et a Manaim usque ad terminos Da-
bir, in valle quoque Betharam et Bethnemra et Socoth
et Saphon, reliquam partem regni Seon regis Esebon.
Huius quoque Iordanis finis est usque ad extremam par-
tem maris Cheneret trans Iordanem ad orientalem
plagam. Hec est possessio filiorum Gad per familias
suas, civitates et ville earum. Dedit et dimidie tribui
Manasse filiisque eius iuxta cognationes suas
possessionem, cuius hoc principium est: a Manaim
universam Basan, et cuncta regna Og regis Basan,
omnesque vicos Iair qui sunt in Basan, lx oppida, et
dimidiam partem Galaad, et Astaroth et Edrai, urbes
regni Og in Basan, filiis Machir, iuxta cognati-
ones suas. Hanc possessionem divisit Moyses in
campestribus Moab trans Iordanem contra Iericho
ad orientalem plagam. Tribui autem Levi non dedit
possessionem, quoniam Dominus Deus Israel ipse est possessio eius,
ut locutus est illi. Hec est quod possederunt filii Israel
in terra Chanaan, quam dederunt eis Eleazar sacerdos et
Iosue filius Nun et principes familiarum per tribus I-
srael, sorte omnia dividentes, sicut preceperat Dominus in
manu Moysi, novem tribubus et dimidie tribui. Du-
abus enim tribubus et dimidie dederat Moyses trans
Iordanem possessionem, absque Levitis qui nichil
terre acceperunt inter fratres suos. Sed in eorum successerunt
locum filii Ioseph, in duas divisi tribus, Ma-
nasse et Ephraim, nec acceperunt Levite aliam in terra
partem, nisi urbes ad habitandum et suburbana
earum ad alenda iumenta et pecora sua. Sicut preceperat
Dominus Moysi, ita fecerunt filii Israel et diviserunt terram.
Accesserunt itaque filii Iuda ad Iosue in Galgala,
locutusque est ad eum Caleph filius Iephone Cenezeus:
Nosti quid locutus sit Dominus ad Moysen hominem Dei de me et te
in Cadesbarne. xl annorum eram quando misit me
Moyses famulus Domini de Cadesbarne ut considerarem
terram, nuntiavique ei quod michi verum videbatur.
Fratres autem mei qui ascenderant mecum dissolverunt cor
populi, et nichilominus ego secutus sum Dominum Deum meum.
Iuravitque Moyses in die illo dicens: Terram quam cal-
cavit pes tuus erit possessio tua et filiorum tuorum in
eternum, quia secutus es Dominum Deum meum. Concessit
ergo Dominus vitam michi sicut pollicitus est usque in presen-
tem diem. Quadraginta et quinque anni sunt ex quo
locutus est Dominus verbum istud ad Moysen, quando ambula-
bat Israel per solitudinem; hodie lxxx et v annorum
sum, sic valens ut eo valebam tempore quando ad explo-
randum missus sum. Illius in me temporis fortitudo usque
hodie perseverat, tam ad bellandum quam ad gradiendum.
Da ergo michi montem istum quem pollicitus est Dominus,
te quoque audiente, in quo Enachim sunt et urbes magne
atque munite, si forte sit Dominus mecum et potuero delere
eos sicut promisit michi. Benedixitque ei Iosue et tradidit
ei Hebron in possessionem. Atque ex eo fuit Hebron Caleph
filio Iephone Cenezeo usque in presentem diem, quia secutus
est Dominum Deum Israel. Nomen Hebron ante vocabatur Caria-
tharbe; Adam maximus ibi inter Enachim situs est. Et ter-
ra cessavit a preliis. Igitur sors filiorum Iude per co- 15
gnationes suas fuit: a termino Edom usque ad
desertum Sin contra meridiem et usque ad extremam par-
tem australis plage. Initium eius a summitate maris
salsissimi, et a lingua eius que respicit meridiem. Egre-
diturque contra ascensum Scorpionis, et pertransit in Sina, et
ascendit in Cadesbarne, et pervenit in Esron, ascen-
dens ad Addara et circumiens Carcaa, atque inde pertrans-
iens in Asemona, et perveniens ad torrentem Egypti, eruntque
termini eius mare magnum. Hic erit finis meridi-
ane plage. Ab oriente vero erit initium maris sal-
sissimi usque ad extrema Iordanis, et ea que respiciunt
aquilonem a lingua maris usque ad eundem Iorda-
nem fluvium. Ascenditque terminus in Bethagla, et
transit ab aquilone in Betharaba. Ascendens
ad lapidem Boen filii Ruben, et tendens usque ad termi-
nos Debera de valle Achor, contra aquilonem respici-
ens Galgala, que est ex adverso ascensionis Adomim
ab australi parte torrentis; transitque aquas que
vocantur fons solis, et erunt exitus eius ad fontem Rogel.
Ascenditque per convallem filii Ennom ex latere Iebusei
ad meridiem. Hec est Ierusalem, et inde se erigens ad ver-
ticem montis qui est contra Gehennom ad occidentem, in
summitate vallis Raphaim contra aquilonem; pertran-
sitque a vertice montis usque ad fontem aque Nep-
thoa, et pervenit usque ad vicos montis Ephron, incli-
naturque in Baala, que est Cariathiarim, id est urbs
silvarum, et circuit de Baala contra occidentem usque ad
montem Seir, transitque iuxta latus montis Iarim
ad aquilonem in Cheslon, et descendit in Bethsames,
transitque in Thamna, et pervenit contra aquilonem par-
tis Accaron lateraliter, inclinaturque Sechrona, et transit
montem Baala, et pervenit in Iebneel, et mari mag-
no contra occidentem fine concluditur. Hii sunt termini

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

filiorum iuda pertinuerunt in magnitudine sua.
Caleb uero filio iephone dedit partem in medio
filiorum iuda. sicut praecepit eis dominus. cariatharbe patris
enach. ipsa est hebron. Delamq; eccei caleb tres
filios. enach. sesai. ethaman. ethsimai. natos de
enach. Atq; inde ascendebat habitatores da
bir. quae prius uocabatur cariathsepher. i. ciuitas
litterarum. Dixitq; caleb. qui percusserit cariath se
pher. tradam ei acsam filiam meam uxorem.
Cepitq; eam athoniel filius cenez fratris caleb;
iunior. deditq; ei acsam filiam suam uxorem. Quae cum
pergeret simul. suasit ei ut petiret a patre
suo agrum. Illaq; ut sedebat asino. Cum ca
leb. Quid hic inquit. Illa respondit. Da mihi
benedictionem. terram australem dedisti mi
hi. da mihi quoque. Dedit itaq; caleb. irriguam
superior. irriguam inferiorem. Haec est possessio filio
rum iuda per cognationes suas. Fuerunt autem ab
extremis finibus filiorum iuda. usque ad fines edom
ad meridiem. cabseel. eder. iagur. kina. dimo
na. arada. cedes. hasor. ithnan. ziph. telem.
baloth. hasor. nobsenona. ramoth. iesiom. Haec
est hasor. ammi lume. mmolada. hasar gadda.
asemon. bethfelet. hasersuar. hersabee. ma
gnothi aluia. ethi melle. hegoiad. xul. sama.
siceleg. medemana. sansenna. lebaoth. silhi
et en rimon. omnes ciuitates. xxviiii. cum uillis suis.
In campestribus uero est xul. esthaol. zorea. asena. za
noe. renganim. thapua. enam. thamnethi.
adullam. socoth. azeca. sarim. adullam. ma
geddea. gedera. bethdagon. naama. ciuitates
xiiii. cum uillis suis. Naama. lethaphua. aphe
ca. lasaron. magdalgad. dabeir. maesfa.
iecteel. lachis. bascat. eglon. chebbon. laeema.
nethilis. gedroth. bethdagon. maeena. maceda.
Ciuitates nouem. cum uillis suis. Ednan.
eter. hasan. iepha. resiba. mesib. cela. zaccho.
emmaela. Ciuitates nouem. cum uillis suis. Accaron.
cum uicis. suis. uillis suis. abaccaron. usque ad mare.
omnia quae iacent iuxta ascalonem. cum
uillis suis. ascalon cum uillis suis usque
ad terminum aegypti. mare magnum terminus est.
in monte samir. iethir. socho. zedenna. ca
nab. seima. haec est dabir. anab. esthemo. anim
sanir. iethir. gilo. ciuitates xi. cum uillis suis. Arab.
rouma. eseban. janim. ethethua. apheca. et
nata. ceniarbate. haec est hebron. sior. ciuita
tes nouem. cum uillis suis. Maon. carmel. zif.
iuta. iezrahel. iocdeam. zanoe. accain. ge
baa. thimna. Ciuitates x. cum uillis suis.
gedeo. maareth. betharaboth. hadhecen. ciuitates
sex. cum uillis suis. Cariathbaal. haec est cariathiarim

uel filiorum iuda per cognationes suas. Fuerunt autem
fines eorum ab extremis finibus mare
ad uiam. meddin. sacha. anephan. ciuita
tes sex. cum uillis suis. Pugnaci. ciuitates sex. cum uillis suis. Jebusaei autem habitatores hierusalem.
non potuerunt filii iuda delere. Habitauitque iebu
saeus cum filiis iuda. in hierusalem usque in hodiernum diem.
Cecidit quoque sors filiorum ioseph ab iordane. iuxta
hiericho. aquas eius. contra oriente. solitudo quae
ascendit hiericho. ad montem bethel. egredie
tur bethel luza. transitque finem archiatarothi. de
scendit ad occidentem. iuxta finem iaphleti. usque
ad finem bethoron inferioris. gazer. finemque eius
ad mare magnum. Possederunt filii ioseph. ma
nasse. ephraim. haec est finis filiorum ephraim
per cognationes suas. possessio eorum. quae extenditur
ab hatarothaddar. usque bethoron superiorem. Egredie
tur quoque finis eorum. mare metheth. uersus aquilonem
respicit. circuit finem eorum. usque ad thanathsilo. transitque ab oriente. ianoe. Descendit quoque iano
ia. ad ataroth. naaratha. quae tangit iericho. egredie
tur ac terminatur iordane. Iaricho. stetit in ter
minis filiorum iuda. Haec est possessio filiorum ephraim
per cognationes suas. Fuerunt autem ciuitates
separatae filiorum ephraim. in medio possessionis filiorum manasse.
omnes ciuitates cum uillis suis. Non auferebant filii ephraim
chananeum. qui habitabat in gazer. Habitauitque
chananeus in medio ephraim usque in diem hanc et
tributarius est. Cecidit autem sors tribui manas
se. ipse est enim primogenitus ioseph. Machir primo
genito manasse patri galaad. quia uir pugnator
habuit possessionem galaad et basan. Verumtamen filii
machir manasse. per cognationes suas. filii abiezer.
et filii helech. et filii esriel. et filii sichem. et filii he
fer. et filii semida. Istis fuerunt filii manasse. filii io
seph. masculi per cognationes suas. Salphaad uero filio
hepher filii galaad. filii machir. filii manasse.
non erant filii sed solae filiae. quarum haec sunt nomina. Mo
ala. noa. egla. melcha. thersa. Venientes in con
spectu eleazar sacerdotis. et iosue filii nun. et
ait. Dominus praecepit per manus moysi. ut
daretur nobis possessio in medio fratrum nostrorum. Dedit ergo
eis iuxta mandatum domini possessionem in medio fratrum
patris eorum. Ceciderunt funiculi manasse. decem ab
sque terra galaad et basan. trans iordanem. filiae enim
manasse possederunt hereditatem in medio fratrum
patris eorum. Terra autem galaad cecidit reliquis
filiorum manasse. quae reliqua erant. filiorum ge
nitus manasse. abiezer machir. et helech
et sichem. et hefer. et semida. haec sunt masculi
filii manasse. secundum

terra tabitie que est iuxta finem ad mamalle fi
lios ephrem. Descendit quoque finis usque ad
finem. in meridiem versus contra ephrem.
que in medio urbis sunt mamalle. Terminus
mamalle ab aquilone versus est. deinde exit
ad mare. ita ut ab austro sit possessio effraim
ab aquilone mamalle. Tangit quoque claudit mare
coniungitque fidei mediu ad ab aquilone. finis
buy lachar ab oriente. finis hereditatis mamal
le usque lachar mase. Bethsan cum cuncti eius
villam cum nullus sint. habitaverunt dei. cum opi
dis suis. habitaverunt quoque endor cum nullus sint
finis. habitaverunt thenac cum nullus sint
habitatores magedo cum nullus sint. tria pars
urbis nophet. Hic pertinet filii israhel
sub uertere cuncta. sed et habitaverunt chanan
tis sua. Postquam autem ualuerunt filii israhel sub
iecerunt chananeos. fecerunt sibi tributarios.
nec interfecerunt eos. Factus est filii ioseph
ad iosue atque dixerunt. Quare dedisti mihi pro
possessione sortis funiculum unum. cum sim tanta
multitudo nos. habeo populum multum. ad quos
iosue ait. Si populus multus es ascende in silua
et succide ibi spatia mihi ferezeo. nam hum qua
angusta est tibi possessio montis effraim. Cui
responderunt filii ioseph. Non sufficiunt nobis
montana. sed et ferrei currus uniuersi
omnes chananei qui habitant in terra ca
pedri. in bethsan. cum uicinis suis. in ual
le iezrael. Dixit iosue ad domum ioseph effraim
mamalle. Populus multus es. magne fortitu
dinis. non habebis sortem unam. sed montem sibi ad mo
tem. succidet ibi. atque pertransibis ad habitandum
spatia. poterit uicta pedere. Cum subuertens sa
nanaeum quae dicit ferrei hic currus ferreos similiter.

18 Congregatique sunt omnes filii israel in silo. ibique fi
xerunt tabernaculum testimonii. et fuit eis sub
iecta. terra universa. Reliqui autem septem tribus
ad possidendam adhuc terram. quae tribus eis
dederat nobis. Eligite de singulis tribibus tres uiros.
mittam eos. perquirant atque circumeant terram. descri
bant eam iuxta numerum unius cuiusque hereditatis
et tradant ad me. quo descripserint. Diuidite
nobis terram in septem partes. nunc sit mihi finis
sibi ab austro plaga. adonis ioseph ab aqui
lone media inter hos terram in septem partes deli
bate. huc ueniens ad me coram domino deus uestrum
nobis hic sortem. quia non est inter nos pars leuitarum. sa
cerdotium enim domini est eorum hereditas. Gad autem ruben

et dimidium tribus manasse. iam acceperant pos
sessionem suam trans iordanem ad orientalem pla
gam. quam dedit eis moyses famulus domini. Cum
surrexissent uiri. ut pergerent ad describendam terram.
praecepit eis iosue dicens. Circumeuntes. delineate
eam. ac reuertimini ad me. hic enim diuidam uobis
in silo mittam uobis sortem. Ierunt ergo uiri
tres eam septem partes. diuiserunt sententes
in uolumine. reuersique sunt ad iosue. uicissim
sic. quibus sortes ceciderunt domino deo nostro. Dimisitque ue
ro filios israel. in septem partes. et tetendit sors pri
ma filiorum tribus iuda. iuxta familias suas. in qua
drant ad filios iuda. et filios ioseph. fuitque
finis eorum. a aquilone ab iordane pertinens
usque ad iericho. septentrionalis plagae. inde
contra occidentem ad montana hebron. quem
ens. ad solitudinem bethauen. atque pertinet usque
ad lugan ad meridiem ipsa est bethel. Descendit in
asthuroth adar. in montem qui est ad meridiem beth
horon inferioris. qui respicit bethoron. et ter
minus eius contingit mare
amenitatis montis. qui respicit bethoron. et ter
minus eius contingit cariathiarim. egredietur terminus ad
mare. quae est usque ad fontem aquae nephtoa. Descendit in
partem montis qui respicit uallem filiorum hinnon. et
ad septentrionalem plagam. uallis raphaim. Descendit
gehennon ad ua
lle hinnon. iuxta latus iebusei ad austrum. quae
est ad fontem rogel. Transiens ab aquilone egredi
tur ad enmesi. et fontem solis. et pertransit usque ad
tumulos qui sunt ex ascensu adommim. Descen
dit ad arenam ipse est lapis boen filii ruben.
et transit per latus aquilonis ad enmesi. Descen
dit in planitiem. et egredietur ad aquilonem bethagla. Sunt
termini eius contra linguam maris salsi
simi. ab aquilone usque ad iordanem ad ultimum pla
gam qui est finem filii ab oriente. Haec est possessio
filiorum tribus iuda. iuxta familias suas. in gulas. fuerunt
ciuitates eius hericho. et
bethagla. et uallis casis. et betharaba. et zemaraim et
bethel. et abim et ammi et nephi. et nulla hemona et nephi. et
gabee. ciuitates duodecim. et uillae eius. gebaon et ram
ah et beroth. et mispe et cafira et amosa et recem et iarepel.
et tharala et sela et eleph et iebus quae est iebus. gabaath.
et cariath. ciuitates quatuordecim. et uillae eius. Haec
est possessio filiorum tribus iuda iuxta familias suas.

19 Egressa sors secundo filiorum simeon per tribus
suas. fuitque hereditas eorum in medio possessionis filiorum iuda. Bersabee. et sabee. et molada.

et asersual. et bala. et esem. et heltholad. et bethul. et arma. et siceleg. et bethmarchaboth. et asersusa. et bethlebaoth. et saroem. civitates tredecim et ville earum. ahin. et remmon. et athar. et asan. civitates quattuor et ville earum. Omnes viculi per circuitum urbium istarum usque ad baalath ber ramath contra australem plagam.

Hec est hereditas filiorum symeon iuxta cognationes suas in funiculo et possessione filiorum iuda. quia maior erat. et ideo possederunt filii symeon in medio hereditatis eorum.

Ceciditque sors tertia filiorum zabulon per cognationes suas. factusque est terminus possessionis eorum usque sarith. ascenditque de mari et medela. et pervenit in debbaseth. usque ad torrentem qui est contra iecnam. et revertitur de sarith contra orientem in fines ceseleththabor. et egreditur ad daberet. ascenditque contra iafie. et inde pertransit ad orientalem plagam gethefer. et thacasin. et egreditur in remmon. amthar. et noa. et circuit ad aquilonem nathon. suntque egressus eius vallis iepthahel. et catheth. et naalol. et semeron. et iedala. et bethleem. civitates duodecim et ville earum. Hec est hereditas filiorum tribus zabulon per cognationes suas. urbes et viculi earum.

Ysachar egressa est sors quarta per cognationes suas. fuitque hereditas eius iezrahel. et casaloth. et sunem. et apharaim. et seon. et anaarath. et rabboth. et cesion. abes. et rameth. et engannim. et enadda. et bethfeses. et pervenit terminus eius usque thabor. et seesima. et bethsames. eruntque exitus eius iordanis. civitates sedecim et ville earum. Hec est possessio filiorum ysachar per cognationes suas urbes et viculi earum.

Ceciditque sors quinta tribui filiorum aser per cognationes suas. fuitque terminus eorum alchath. et chali. et beten. et axaph. et elmelech. et amaad. et messal. et pervenit usque ad carmelum maris. et sihor. et labanath. ac revertitur contra orientem bethdagon. et pertransit usque zabulon. et vallem iepthahel contra aquilonem in bethemec. et nehiel. egrediturque ad levam chabul. et abran. et roob. et amon. et cana. usque ad sidonem magnam. revertiturque in horma usque ad civitatem munitissimam tyrum. et usque osa. eruntque exitus eius in mare de funiculo achziba. et amma. et afec. et roob. civitates viginti due et ville earum.

Hec est possessio filiorum aser per cognationes suas. urbes et viculi earum.

Filiorum neptalim sexta sors cecidit per familias suas. et cepit terminus de heleph et helon in saananim. et adami que est neceb. et iebnahel usque lecum. et egressus eorum usque ad iordanem. revertiturque terminus contra occidentem in azanoththabor. atque inde egreditur in hucuca. et pertransit in zabulon contra meridiem. et in aser contra occidentem. et in iuda ad iordanem contra ortum solis. civitates munitissime. asedim. ser. et amath. et reccath. et cenereth. et edema. et arama. et asor. et cedes. et edrai. et enasor. et ieron. et magdalel. horem. et bethanath. et bethsames. civitates decem et novem. et ville earum. Hec est possessio tribus filiorum neptalim per cognationes suas. urbes et viculi earum.

Tribui filiorum dan per familias suas egressa est sors septima. et fuit terminus possessionis eius saraa. et esthaol. et hirsemes. id est civitas solis. selebin. et aialon. et iethela. helon. et themna. et acron. elthece. et gebbethon. et balaath. et iud. et bane. et barach. et gethremmon. et meiarcon. et areccon. cum termino qui respicit ioppen. et ipso fine concluditur. ascenderuntque filii dan et pugnaverunt contra lesem. ceperuntque eam. et percusserunt in ore gladii. et possederunt. et habitaverunt in ea. vocantes nomen eius lesemdan. ex nomine dan patris sui. Hec est possessio filiorum dan per cognationes suas. urbes et viculi earum. Cumque complesset terram sorte dividere singulis per tribus suas. dederunt filii israel possessionem iosue filio nun in medio sui. iuxta preceptum domini urbem quam postulavit thamnathsare in monte effraim. et edificavit civitatem. habitavitque in ea. Hec sunt possessiones quas sorte diviserunt eleazar sacerdos. et iosue filius nun. et principes familiarum ac tribuum filiorum israel in silo coram domino ad ostium tabernaculi testimonii. partitique sunt terram. pat. i. viii. p.

70 Et locutus est dominus ad iosue dicens. loquere filiis israel et dic eis. Separate urbes fugitivorum de quibus locutus sum ad vos per manum moysi. ut fugiat ad eas quicumque animam percusserit nesciens. ut possit evadere iram proximi qui ultor est sanguinis. Cum ad unam harum confugerit civitatum. stabitque ante portam civitatis. et loquetur senibus urbis illius ea que se comprobent innocentem. sicque suscipient eum. et dabunt ei locum ad habitandum. Cumque ultor sanguinis eum fuerit persecutus. non tradent in manus eius. quia ignorans percussit proximum eius. nec ante biduum vel triduum eius probatur inimicus. et habitabit in civitate illa donec stet ante iudicium causam reddens facti sui. et moriatur sacerdos magnus qui fuerit in illo tempore. Tunc revertetur homicida. et ingredietur civitatem et domum suam de qua fugerat. Decreveruntque cedes in galilea montis neptalim. et sichem in monte effraim. et cariatharbe ipsa est hebron in monte iuda. et trans iordanem contra orientem

SV
d

71

Iu. xxi

Iu. xxiii

77

Iu. xxxiii

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

moyses tumultus populi rem ausus est. Iordanem
transire ut ei sed iam satiare. quos admonuit man
datis legis. quia precepit moyses serui domini
diligant dominum deum suum. ambulent in omnibus uiis eius
obseruent mandata illius. adhereant ei. ac seru
iant illi corde. et in omni anima sua. Benedixit eis
iosue. et dimisit eos. Qui redierunt in tabernacula
sua. Tribui autem manasse dimidie possessionem
moyses dederat in bassan. et ideo medie tribus sup
fuit. dedit iosue sortem in ceteros filios israel. Iordanem ad occidentalem plagam. Cum diuisisset eos
in tabernacula sua. et benedixisset illis dixit ad eos. In
multa substantia atque diuitiis reuertimini ad sedes
uestras cum argento. et auro. et ere. et ferro. et uestimentis
multis. Dimidie quoque tribui cum fratribus uestris. Re
uersique sunt. habent filii ruben. et filii gad. et dimidie tribus
manasse. a filiis israel de silo. quae est
in chanaan. ut intrarent galaad terram possessionis
suae. quam obtinuerant iuxta imperium domini per manum
moysi. Cumque uenissent ad terminos iordanis in
terra chanaan. edificauerunt iuxta iordanem aliare
infinite magnitudinis. Quod cum audissent fi
lii israel. ad eos certa multitudine conuenerunt. hedificaue
rint filii ruben. et gad. et dimidie tribus manasse
altare iuxta iordanem in terra chanaan. ut ascenderent ad
filios israel. quemadmodum solent. et in silo. ut ascenderent. et
diuicarent omnia eos. Et iniquum iudicantes. ad illos
iniquam galaad. misere filii israel principes cum eo singulos de tribubus singulis. Qui
uenerunt ad filios ruben. et gad. et dimidiam tribum
manasse in terram galaad. Dixerunque ad eos.
hec mandat omnis populus domini. Quae est ista prauaricatio
tua. Cur reliquisti dominum deum israel. hedificando al
tare sacrilegii. et a cultu illius recedere uoluisti. An pa
rum uobis est. quod peccatis intercepti sumus. et usque
in hodiernum diem macula huius sceleris nundum purgati
sumus. Quod si putatis munus dei esse fuisse
in qua tabernaculum domini est. et habitare in nostris ter
ris. ut a domino. tamen quoniam non recedatis e
dificato altari praeter altare domini dei nostri. Alonne
achan filius zare fecit mandatum domini. et
omnis plebs israel. in eius incubuit. Et ille enim
unus homo atque iniquus solus perire in sceleris suo. Res
pondeuntque filii ruben. et gad. et dimidie tribus
manasse. principibus legationis israel. Fortissimus
deus dominus ipse nouit. et israel similiter intelligat. si
prauaricationis animo. et ob inobedientiam non ai
edificauimus altare. et holocausta. et sacrificia. et pacifica. et uictimas
offerimus. Ipse nos ulciscatur. et quicumque nos
parricidii condemnare. quod fecimus. Absit enim ab illis
ut in domino. quod fieri posse nos non
credimus. et ut sacrificia. et uictimas offerimus
ad holocausta. et sacrificia. et uictimas offerendas
praeter altare dei nostri. quod extructum est ante
tabernaculum eius. Quibus audiis fiducia
dos. et principes legationis israel. gauisi sunt. et eo. quia
cantis. et uerba filiorum ruben. et gad. et dimidie
tribus manasse. in terra illius. quae suscepere. Deque
Dumque fiducia filius eleazar sacerdotis ad eos.
Postquam audiuit. et in filius israel. Nunquid
parum. Ne sanum quidem sit domino. quam habemus
ut prauaricarentur hac in re. et filios israel. de ma
nibus domini. Reuersique sunt principes. et filii ruben
et gad. et dimidia tribus manasse. de terra galaad. filiis israel
et. Placuitque sermo eius. et laudauerunt dominum filii israel. nequaquam
ultra dixerunt. ut ascenderent contra eos. atque
pugnarent. et delerent terram possessionis eorum.
Habitauerunque filii ruben. et filii gad. et dimidia tribus
manasse. in terra galaad. quae
Cum iam multo tempore
dominus israel. fuisset in ingenio natus. et senuisset. Nec
iosue iam longeuus. et senuisset erant. Post
quam diuisserat terram filiis israel. secundum quod dominus imperauerat. Vocauit iosue omnem israel in
naturam. et principes. ac duces. et magistratus. et iudices.
atque ad eos. Ego senui. et grauatus sum.
Vosque cernitis omnia quae fecerit dominus deus uester.
cum populis istis. quorum quos ipse
pugnauit. Et nunc quos sorte diuisit omnem
terram. ab occidentali parte iordanis. usque ad mare
magnum. in medio. et ab ipsis. usque ad nationes.
Dominus deus uester disperdet eos. et auferet a facie
uestra. possidebitis terram. sicut uobis pollicitus est.

magis. quam oportebat. et
iudicet. non ea magis cognitione atque re
tatu. ut diceremus. ceteri dicent. filii uestri fi
liis nostris. Quid uobis et domino israel. Terminum
posuit dominus inter nos et uos. o filii ruben. et fi
lii gad. iordanem fluuium. et ideo parte non
habetis in domino. et hac occasione auferent filii
uestri filios nostros. ut non timeant dominum. Puteum quoque
nostrum. et altare domini. Puteum quoque
nostrum. et altare domini holocausta
et sacrificia. et uictimas offerendas. testes
timonium inter nos et uos. et posteros meos. ut sciant
pergamen ut sciant domino. ut nos offerre
sacrificia. et uictimas. et pacifica. et holocausta
nequaquam dicant. cras filii uestri filiis nostris. Nec habe
bitis parte in domino. et quod fieri potest respondebunt
ei. Ecce altare domini quod fecerunt patres nostri non in
holocausta neque in sacrificia. sed in testimonium
inter nos et uos. Absit ab nobis. ut recedamus
a domino. et uestigia relinquamus. et uetuo altare
ad holocausta. et sacrificia. et uictimas offerendas
praeter altare dei nostri. quod extructum est ante
tabernaculum eius. Audiuit filius eleazar sacer
dos. et principes legationis israel. et quae
cantis. et uerba filiorum ruben. et gad. et dimidie
tribus manasse. in terra galaad. et laetati sunt eo. et
Dixerunque filii ruben. et filii gad. et dimidia tribus
manasse. in terra galaad. quae
certum est. et testimonium nostrum. quia sit dei.

Cum iam multo tempore
dominus israel. fuisset in ingenio natus. et senuisset. Nec
iosue iam longeuus. et senuisset erant. Post
quam diuisserat terram filiis israel. secundum quod dominus imperauerat. Vocauit iosue omnem israel in
naturam. et principes. ac duces. et magistratus. et iudices.
atque ad eos. Ego senui. et grauatus sum.
Vosque cernitis omnia quae fecerit dominus deus uester.
cum populis istis. quorum quos ipse
pugnauit. Et nunc quos sorte diuisit omnem
terram. ab occidentali parte iordanis. usque ad mare
magnum. in medio. et ab ipsis. usque ad nationes.
Dominus deus uester disperdet eos. et auferet a facie
uestra. possidebitis terram. sicut uobis pollicitus est.

73

Tantum obseruantur et stolte solliciti. ut custo-
diant cuncta quæ scripta sunt in uolumine legis
moysi. Et non declinent ad dexteram. nec ad sinistram. nec
admiscentur. sed potius uniuersi ad gentes quæ
uos circumstant. se conferant. et seruiant
illis. et adorent illos. et ab eorum dominio deo uestro
qui fecit uos. uindicet hanc. Et cum auferret dominus
in conspectu uestro gentes magnas. et robustissimas. et
multas uobis resistere non potuit. Omnis enim uobis pleq
tum hostium mille uiros. quia dominus deus uester pug-
nabat ipse pugnabit sicut pollicitus est. Hæc tamen diligen-
tissime seruare. ut diligatis dominum deum uestrum.
Quod si uolueritis gentes hasce quæ uobiscum habi-
tant circumdare. et ad uestra connubia
atque amicitias copulare. ita ut sanguine et prolis
uestræ. non est relictum amicitiæ uinculum. et sit
uobis in foueam. ac laqueum. et stimulum in oculis uestris
et in latera uestra. donec uos auferatis atque
disperdat deus uester hanc optimam quam dedit uobis. En
ego iam ingredior uia. qua uniuersæ terræ omnes
gaudent. et uobis ipsis cognoscitis quia omnia quæ
pollicitus est. dominus non preterierunt incassum. sed
ergo impleta sunt. quæ ipse locutus est. Ita et cum uenerit.
sic adducet super uos quicquid malorum comminatus
est. donec uos auferat atque disperdat de terra hac optima
quam dedit uobis. ex qua preterierit pactum
domini dei uestri quod pepigit uobiscum. et seruierit
diis alienis. et adorauerit eos. Cito atque ue-
lociter obiurgat unusquisque dominum. et auferetur
de terra hac optima quam dedit uobis. Congre-
gauitque iosue omnes tribus israhel in sichem. uocauit ma-
iores natu. ac principes. iudices. et magistros. et
steterunt coram domino. et dixit ad eos. Hæc dicit dominus
deus israhel. Trans fluuium habita-
uerunt patres. abraham. et nachor. patres habraham.
et nachor. seruientes diis alienis. Tulit ergo pater
uestrum abraham de mesopotamia fluuii syriæ. et
adduxit eum in terram chanaan. multiplicauit que
semen eius. et dedit ei ysaac. Illi quoque iacob et esau
dedi. esau dedi montem seyr ad possidendum
iacob uero filii eius descenderunt in egyp-
tum. Misit quoque moysen et aaron. et percussi egyptum
in signis atque portentis. Eduxique uos de
terra uestra de egypto. et uenistis ad mare. Persecu-
tique sunt egyptii patres uestros cum curribus et equi-
tibus usque ad mare rubrum. Clamauerunt autem ad dom-
inum. et ille. et posuit tenebras inter uos et egyptios.
et addux super eos mare. et operuit illos. uiderunt oculis
uestris cuncta quæ in egypto fecerim. et habitastis in
solitudine multo tempore. et introduxi uos ad terram
amorræi. qui habitabat trans iordanem. et pugnauerunt
pugnauerunt contra uos. tradidi eos in manibus
uestris. et possedistis terram eorum. atque interfecistis
illos. Surrexit autem balaach filius sephor
rex moab. et pugnauit contra israhel. Misitque
et accersiuit balaam filium beor. ut malediceret uobis.
ego nolui audire eum. et benedicere uobis iussit. et liberauit uos de manibus eius. Transiistis q
iordanem. et uenistis ad hiericho. et pugnauerunt
contra uos uiri ciuitatis eius. amorræus. et pheresæus. et chananæus. et hethæus. et gergesæus. et heuæus.
et iebusæus. tradidi illos in manus uestras. Misi
que ante uos crabones. et eiecit eos de conspectu uestro
duos reges amorræorum. non in possessione tua arcu
uos fecisti. non in gladio tuo. et arcu tuo. et dedi uobis
terram in qua non laborastis. et ciuitates quas non edi-
ficastis. ut habitaretis in eis. comedistis uineas et oliue-
tum quas non plantastis. Nunc ergo timete dominum. et
seruite ei perfecto corde. atque sincerissimo. auferte
deos qui fuerunt patres uestri in mesopotamia
et egypto ac seruite domino. Si autem uobis malum ui-
detur seruire domino. eligite uobis hodie cui seruiatis. utrum
deos qui fuerunt patres uestri in mesopotamia
an deos amorræorum. in quorum terra habitatis. Ego
autem et domus mea seruiemus domino. Respondit que populus
ait. Absit a nobis ut relinquamus dominum. et seruiamus
diis alienis. Dominus deus noster ipse eduxit nos. et
patres nostros de terra egypti. de domo seruitutis. fecit
que in conspectu nostro signa magna. custodiuit
nos in omni uia per quam ambulauimus. et inter omnes
populos quos transiuimus. et omnes
gentes. habitatores terræ quam nos intrauimus. Ser-
uiemus igitur domino. quia ipse est deus noster. Dixit que iosue
ad populum. Non potestis seruire domino. Deus enim
fortis est. et zelator est. nec ignoscet sceleribus
nostris. atque peccatis. Si dimiseritis dominum et seruieritis
diis alienis. uertet se et affliget uos. atque post
quam fecerit uobis prosperitatem. Dixit que populus
ad iosue. Quia non. sed seruiemus domino. Dixit que iosue
testes estis uos. et sequentes. in hoc testes estis. Si
elegeritis uobis dominum. ut seruiatis ei. Responderunt que
testes. Sumite ergo et auferte deos alienos qui sunt in me-
dio uestrum. inclinate corda uestra. ad dominum deum israhel.
Dixit que populus ad iosue. Dominum uestrum seruiemus. et obedi-
emus eius imperiis. Pactum igitur iosue in
die illo fecit. Posuit que populo iosue. et iudi-
cia constituit. et scripsit quæ que uerba in uolumine
legis dei. Tulit lapidem grandem. posuit que eum subter
quercum quæ erat in sanctuario domini. dixit ad omnem populum.
Ecce lapis iste erit uobis in testimonium. quia audiuit
omnia uerba domini quæ locutus est uobis. ne forte postea ne

negare velitis Domino Deo vestro. Dimisitque populum singulos in possessionem suam. Et post hec mortuus est Iosue filius Nun famulus Domini centum decem annorum. Sepelieruntque eum in finibus possessionis sue in Thamnathsare que sita est in monte Ephraim a septentrionali parte montis Gaas. Servivitque Israhel Domino cunctis diebus Iosue et seniorum qui longo vixerunt tempore post Iosue et qui noverant omnia opera Domini que fecerat in Israhel. Ossa quoque Ioseph que tulerant filii Israhel de Egypto sepelierunt in Sichem in parte agri quem emerat Iacob a filiis Emmor patris Sichem centum novellis ovibus et fuit in possessionem filiorum Ioseph. Eleazar quoque filius Aaron mortuus est et sepelierunt eum in Gabaath Finees filii eius que data est ei in monte Ephraim.

POST MORTE

Post mortem Iosue consuluerunt filii Israhel Dominum dicentes. Quis ascendet ante nos contra Chananeum et erit dux belli? Dixitque Dominus. Iudas ascendet ecce tradidi terram in manus eius. Et ait Iudas Symeoni fratri suo. Ascende mecum in sorte mea et pugna contra Chananeum ut et ego pergam tecum in sorte tua. Et abiit cum eo Symeon. Ascenditque Iudas et tradidit Dominus Chananeum ac Ferezeum in manus eorum. Et percusserunt in Bezech decem milia virorum. Inveneruntque Adonibezech in Bezech et pugnaverunt contra eum ac percusserunt Chananeum et Ferezeum. Fugit autem Adonibezech quem secuti comprehenderunt cesis summitatibus manuum eius ac pedum. Dixitque Adonibezech. Septuaginta reges amputatis manuum ac pedum summitatibus colligebant sub mensa mea ciborum reliquias. Sicut feci ita reddidit michi Deus. Adduxeruntque eum in Ierusalem et ibi mortuus est. Obpugnantes ergo filii Iuda Ierusalem ceperunt eam et percusserunt in ore gladii tradentes cunctam incendio civitatem. Et postea descendentes pugnaverunt contra Chananeum qui habitabat in montanis et ad meridiem et in campestribus. Pergensque Iudas contra Chananeum qui habitabat in Hebron cuius nomen antiquitus fuit Cariatharbe percussit Sisai et Ahiman et Tholmai. Atque inde profectus abiit ad habitatores Dabir cuius nomen vetus erat Cariathsepher id est civitas litterarum. Dixitque Caleb. Qui percusserit Cariathsepher et vastaverit eam dabo ei Axam filiam meam uxorem. Cumque cepisset eam Othoniel filius Cenez frater Caleb minor dedit ei Axam filiam suam coniugem. Quam pergentem in itinere monuit vir suus ut peteret a patre suo agrum. Que cum suspirasset sedens in asino dixit ei Caleb. Quid habes? At illa respondit. Da michi benedictionem quia terram arentem dedisti michi da et irriguam aquis. Dedit ergo ei Caleb irriguum superius et irriguum inferius. ¶ Filii autem Cinei cognati Moysi ascenderunt de civitate Palmarum cum filiis Iuda in desertum sortis eius quod est ad meridiem Arad et habitaverunt cum eo. Abiit autem Iudas cum Symeone fratre suo et percusserunt simul Chananeum qui habitabat in Sephath et interfecerunt eum. Vocatumque est nomen urbis Horma id est anathema. Cepitque Iudas Gazam cum finibus suis et Ascalonem atque Accaron cum terminis suis. Fuitque Dominus cum Iuda et montana possedit nec potuit delere habitatores vallis quia falcatis curribus habundabant. Dederuntque Caleb Hebron sicut dixerat Moyses qui delevit ex ea tres filios Enac. Iebuseum autem habitatorem Ierusalem non deleverunt filii Beniamin. Habitavitque Iebuseus cum filiis Beniamin in Ierusalem usque in presentem diem. Domus quoque Ioseph ascendit in Bethel fuitque Dominus cum eis. Nam cum obsiderent urbem que prius Luza vocabatur viderunt hominem egredientem de civitate dixeruntque ad eum. Ostende nobis introitum civitatis et faciemus tecum misericordiam. Qui cum ostendisset eis percusserunt urbem in ore gladii. Hominem autem illum et omnem cognationem eius dimiserunt. Qui dimissus abiit in terram Hetthim et edificavit ibi civitatem vocavitque eam Luzam que ita appellatur usque in presentem diem. Manasses quoque non delevit Bethsan et Thanach cum viculis suis et habitatores Dor et Ieblaam et Mageddo cum viculis suis. Cepitque Chananeus habitare cum eis. Postquam autem confortatus est Israhel fecit eos tributarios et delere noluit. Effraim quoque non interfecit Chananeum qui habitabat in Gazer sed habitavit cum eo. ¶ Zabulon non delevit habitatores Cethron et Naalon sed habitavit Chananeus in medio eius factusque est ei tributarius. ¶ Aser quoque non delevit habitatores Accho et Sidonis Ahalab et Achazib et Alba et Afech et Roob. Habitavitque in medio Chananei habitatoris illius terre nec interfecit eum. Neptalim quoque non delevit habitatores Bethsames et Bethanath et habitavit inter Chananeum habitatorem terre fueruntque ei Bethsamite et Bethanite tributarii. Artavitque Amorreus filios Dan in monte nec dedit eis locum ut ad planiora descenderent. Habitavitque in monte Hares quod interpretatur

tur testaceo in Aialon et Salabim. Et ag-
gravata est manus domus Ioseph factusque est ei tri-
butarius. Fuit autem terminus Amorrei ab ascensu Scor-
2 pionis, Petra et superiora loca. ¶ Ascenditque an-
gelus Domini de Galgalis ad locum flentium et ait: E-
duxi vos de Egypto, et introduxi in terram pro qua
iuravi patribus vestris, et pollicitus sum ut non facerem
irritum pactum meum vobiscum in sempiternum,
ita dumtaxat ut non feriretis fedus cum habitatoribus
terre huius, et aras eorum subverteretis, et noluistis
audire vocem meam. Cur hoc fecistis? Quam
ob rem nolui delere eos a facie vestra, ut habeatis
hostes, et dii eorum sint vobis in ruinam. Cumque lo-
querentur angelus Domini verba hec ad omnes filios Is-
rael, elevaverunt vocem suam et fleverunt. Et voca-
tum est nomen loci illius Locus flentium sive lacrimarum,
immolaveruntque ibi hostias Domino. Dimisit er-
go Iosue populum, et abierunt filii Israel unusquisque
in possessionem suam ut obtinerent eam. Et servi-
erunt Domino cunctis diebus eius et seni-
orum qui longo post eum vixerunt tempore, et nove-
rant omnia opera Domini que fecerat cum Israel. ¶ Mor-
tuus est autem Iosue filius Nun famulus Domini, cen-
tum et decem annorum, et sepelierunt eum in finibus posses-
sionis sue in Thamnathsare in monte Ephra-
im a septentrionali plaga montis Gaas.
Omnisque illa generatio congregata est ad patres
suos. Et surrexerunt alii qui non noverant Dominum et o-
pera que fecerat cum Israel. Feceruntque filii Israel malum
in conspectu Domini et servierunt Baalim. Ac dimi-
serunt Dominum Deum patrum suorum qui edu-
xerat eos de terra Egypti, et secuti sunt deos ali-
enos, deosque populorum qui habitabant in circuitu
eorum, et adoraverunt eos, et ad iracundiam conci-
taverunt Dominum, dimittentes eum et servientes Ba-
al et Astaroth. Iratusque Dominus contra Israel, tradi-
dit eos in manus diripientium, qui ceperunt
eos et vendiderunt hostibus qui habitabant per
gyrum, nec potuerunt resistere adversariis
suis, sed quocumque pergere voluissent, manus Domini
erat super eos, sicut locutus est et iuravit eis, et ve-
hementer afflicti sunt. ¶ Suscitavitque Dominus
iudices, qui liberarent eos de vastantium manibus,
sed nec eos audire voluerunt, fornicantes
cum diis alienis et adorantes eos. Cito dese-
ruerunt viam per quam ingressi fuerant patres eorum,
et audientes mandata Domini omnia fecere
contraria. Cumque Dominus iudices suscitaret in
diebus eorum, flectebatur misericordia, et audiebat
afflictorum gemitus, et liberabat eos de cede vastan-
tium. Postquam autem mortuus esset iudex, reverteban-
tur et multo maiora faciebant quam fece-
rant patres eorum, sequentes deos alienos et ser-
vientes eis et adorantes illos. Non dimiserunt ad-
inventiones suas et viam durissimam per quam ambula-
re consueverant. Iratusque furor Domini in Israel et ait:
Quia irritum fecit gens ista pactum meum quod pe-
pigeram cum patribus eorum et vocem meam audi-
re contempsit, ego non delebo gentes quas dimisit Iosue
et mortuus est, ut in ipsis experiar Israel utrum custo-
diant viam Domini et ambulent in ea sicut custo-
dierunt patres eorum an non. Dimisit ergo Dominus omnes na-
tiones has et cito subvertere noluit, nec tra-
didit in manus Iosue. ¶ Hee sunt gentes quas 3
Dominus dereliquit, ut erudiret in eis Israelem et omnes
qui non noverant bella Chananeorum, et postea
discerent filii eorum certare cum hostibus et ha-
bere consuetudinem preliandi. Quinque satrapas Philis-
thiim omnemque Chananeum atque Sidonium et Ev-
eum qui habitabat in monte Libano de monte
Baal Hermon usque ad introitum Emath. Di-
misitque eos ut in ipsis experiretur Israel utrum
audiret mandata Domini que preceperat patri-
bus eorum per manum Moysi an non. ¶ Itaque filii
Israel habitaverunt in medio Chananei et Ethei et
Amorrei et Ferezei et Evei et Iebusei, et duxe-
runt uxores filias eorum, ipsique filias suas eorum fi-
liis tradiderunt, et servierunt diis eorum. Feceruntque ma-
lum in conspectu Domini, et obliti sunt Dei sui, servi-
entes Baalim et Astaroth. Iratusque Dominus contra
Israel tradidit eos in manus Chusan Rasathaim
regis Mesopotamie, servieruntque ei octo annis.
Et clamaverunt ad Dominum, qui suscitavit eis salvato-
rem et liberavit eos, Othoniel videlicet filium Ce-
nez fratrem Caleb minorem. Fuitque in eo spiritus Domini
et iudicavit Israel. Egressusque est ad pugnam, et tra-
didit Dominus in manus eius Chusan Rasathaim re-
gem Syrie, et oppressit eum. Quievitque terra XL annis,
et mortuus est Othoniel filius Cenez. ¶ Addide-
runt autem filii Israel facere malum in conspectu Domini, qui con-
fortavit adversum eos Eglon regem Moab, quia fe-
cerunt malum in conspectu eius. Et copulavit ei filios Am-
mon et Amalech, et abiit, et percussit Israel
et possedit urbem palmarum. Servieruntque
filii Israel Eglon regi Moab decem et octo annis, et
postea clamaverunt ad Dominum, qui suscitavit eis sal-
vatorem vocabulo Aod filium Gera filii Ie-
mini, qui utraque manu utebatur pro dex-
tera. Miseruntque filii Israel per illum munera E-
glon regi Moab, qui fecit sibi gladium ancipi-
tem habentem in medio capulum longitudinis pal-
me manus, et accinctus est eo subter sagum in

IV
Lo

terra semine. obtulitq; munera regi
moab. Erat autem eglon crassus nimis. Cumq;
obtulisset ei munera precepit et socios. qui eo
uenerant. reuersus de galgalis. ubi erant ydo
la. dixit ad regem. Verbum secretum habeo ad te
rex. Ille imperauit silentium. Egressisq; omnibus q
erant circa eum erant. ingressus est ad eum. sede
bat autem in aestiuo cenaculo solus. Dixitq; illi uerbum
dei tui. Qui statim surrexit de throno. extendit q;
aod manum sinistram. tulitque sicam de femo
re suo. infixitq; eam in uentre eius. tam uehe. in
capulus ferri sequens in uulnere ac pinguedi
ne adipe stringebat. Nec educere gladium. sentia
ut perforaret. reliquit in corpore. simul q; prescrip
tum erat. ab stercora prorupit. Aod autem
clausit diligentissime hostium cenacli. obfir
mauit seras. perpetua egressus est. Servi q; regis
ingressi. uiderunt clausas fores cenacli. atq; opi
nati sunt. forsitan pungit alium in secreto cenaculo.
Expectauerunq; diu donec erubescerent. tamen ues
q; nullus aperuit. ulterius clausae. Erat enim ei
uenit diem suum iacens infra mortuus. Aod
autem dum illi turbarentur effugit. transiuit loca
rum. atque perstitit. tacuit. Sedq; in seirach.
strata. insonuit buccina in more eius. Descen
deruntq; post eum. occupauerunt uada iordanis. q
transmittunt in moab. nondum esset transire
quemq;. sed occupauerunt maritima ante illo. ce
cidit decem milia. robustos. fortes uiros. nul
lus eorum euadere potuit. humiliatq; est moab
die illo sub manu israel. quiuit terra octoginta
annis. Post huc fuit iudex filius a
nach. qui percussit de philistheis. sex centos uiros
nomine. ipse quoq; defendit israel. Adhaesitq; si
ui israel facere malum in conspectu domini. post mo
rtem aod. tradidit illos dominus in manu iabinis
regis chanaan. qui regnauit in asor. huius
dux exercitus sui nomine sisarah. Ipse autem habi
tabat harosech gentium. Clamauerunq; filii israel
ad dominum. Decem enim milia curruum ferreorum habebat
fortissimorum. et uehementer opprimebat eos.
Erat autem debora prophetissa uxor lapidoth. iudi
cabat populum illo tempore. sedebat sub palma quae
illi nuncupatur. mamitamu. et bethel in monte ephraim.
Ascendebantq; ad eam filii israel in iudicium. Que
misit. uocauit banach filium abinoem. de cedes
neptalim. Dixitq; ad eum. Praecepit tibi dominus deus
israel. Vade. deduc exercitum in monte thabor. Tol
lesq; secum decem milia pugnatorum. de filiis nepta
lim. de filiis zabulon. Ego autem adducam ad te
in loco torrentis cison. sisarah principem exercitus

iabin. curruum eius. atq; eum multitudinem.
tradam eos in manu tua. Dixitq; ad eum banach.
Si ueneris mecum. uadam. Si nolueris nequaquam
uadam. Quae dixerat. Ito quidem tecum. sed non
hac uice tibi victoria triumphabitur. quia in
manu mulieris sisarah. Surrexitque banach. debora.
perrexerunt cum banach in cedes. Cum accessisset
zabulon. neptalim. ascendit cum decem milibus pe
dum. hinc debora cum eo in manu sua. Abe
autem cineus recesserat quondam a ceteris cineis
filiis. hinc filiis hobab cognati moysi. et teten
dit tabernaculum usque ad uallem quae est iuxta
sanim. retro urbem cedes. Nunciatumq; est sisa
re. quia ascendisset banach filius abinoem in mon
tem thabor. congregauit omnes curros ferreos
nongentos. et cuncto populo. quem secum habebat. de
ceuit eum de haroseth gentium. ad torren
tem cison. Dixitq; debora ad banach. Sur
ge. Hec est enim dies in qua tradidit dominus sisarah
in manus tuas. En ipse dux tuus est. descendit
itaq; banach de monte thabor. decem milia pu
gnatorum cum eo. Perterruitq; dominus sisarah cur
rus eius omnesque multitudinem in ore gladii.
ad aspectum banach. mutauit sisarah ex curru
desilientes pedibus. fugerat. banach persequeretur
fugientes currus. exercitus usque ad haroseth gen
tium. omnis hostium multitudo. usque ad internecio
nem cecidit. Sisarah autem fugiens. pedibus ad tento
rium iahel uxoris aber cinei. Erat enim pax inter
iabin regem asor. et domum aber cinei. Egressa
igitur iahel in occursum sisarae. Dixitque ad eum.
Ingredere domine mi. mecum ne timeas. Qui ingressus
est tabernaculum eius. operuitque aberi pallio. dixit ad eam.
Da mihi obsecro paululum aquae. quia sitio.
Que aperuit utres lactis. dedit ei bibere. operuit
illum. Dixitque sisara ad eam. Sta ante ostium tabernaculi.
si ueniet aliquis interrogans te. dicens. Numquid
hic est aliquis. Responsabis. Nullus. Tulit
itaque iahel uxor aberi clauum tabernaculi. adhi
bens sibi parum malleum. ingressa abscondite
est. illa siquidem potuit sub ipsum capitis eius clauum
pertulitque malleo defixit in terrae latus. usque ad fixum.
Qui sopore mortis sopitus. defecit et mortuus est. Ecce
ce banach sequens sisarah ueniebat. Egressa
que iahel in occursum eius. dixit ei. Veni. ostendam
tibi uirum quem quaeris. Cum ei ingressus esset. ad
uit sisarah iacentem mortuum. clauum infixum
pro ei. Humiliauit ergo deus. in die illo iabin
regem chanaan. coram filiis israel. et crescebat ma
nus eorum. in iabin regem chanaan. donec deleret eum. Cecinerunt autem
debora. et banach filius abinoem. in die illo dicentes

Gray Scale
0 1 2 3 4

CV

Quis nomen obtulistis et sit anis uestal adpi
cium benedicite domino. Audite reges. percipite
aures principes. Ego sum ego sum que domino cana
plaudam domino deo meo sit. Domine cum exiret de seir. ma
sinet egressionis eorum. Terra mota est. celi q
ac nubes stillauerunt aquas. Montes fluxerunt si
cut cera a facie domini. hymnus a facie domini dei israel. Indicabit se
gar filius israel. indicabit israel quia exiet semine
rq ingrediebantur pedes ambulauerunt pedes de
uos. Destinauit fontes in uallibus. qui inter montes fluen
ent debbori. surgeret mare misit. Nonne sicut
ia elegit domus. portas hostium. ipse subuertet.
et turris. hostis apparuit in qua ad ingrediendum
nubis. sit. Cornu eius diuisit primatus sit. q
Aprima uolumnate obtulistis uos distinguis
benedicite domino. qui sedentis sententes asinos
sedentis iudicio. abulans iuna. Loquimi.
ubi collisi sunt currus hostium fulsiam exerat.
ibi nascentur uirtute domini. clemma in portis sit.
Dic de celamo pulsi domini. ad portas. opprimuntur pu
ciparii. surge surge debora. surge surge. laqe
cum cai. surge barach. adsprende ciptiuos
tuos filii abinoem. Saluate sit uelut pulsi domi
uirtutis. diuuiciui. exestis deleuit eos. manna
sech. poste. tempuuii in pulsi tuos omnisech.
Denuchar principes descendent. de gabiuon q
exercitui ducent ad bellandum. Duces sichu
fuere eis debora. barach uestigia sunt secum.
Qui uiperepsi achaiatum sedilcumuni ad ter
diuuso omia se tuiten magnasion. reptaqueri
no e. Qui sitis uiss duo tiuinos ut andias
filiuos gugii. diuuso omia se tuiten mag
nanimos reptaē greptio. Galaath filii
iordanen quesebat. et dan iacebat iuxta
Aser habitabat iuxta mare. sui portis mo
rabat. Zabulon uo mepta obtulerunt animas
suas morti in regione in comne. Venerunt reges
pugnauerunt. Pugnauerunt reges chanaan in
thanach. iuxta aquas magedon. sui nech
tulere pecuniam. Decle dimicauit et omnes eos.
stelle manserunt in ordine. et suo ad ordinem
pugnauerunt sistera. Torrens cison rapuit eos ante
eos. Torrens torrentum torrens cison. oculica
ata in rubusta. Angule equos et fu
gierunt. imperu. pressi sunt. fortis
fuit hostium. Maledicite terre moroz. dixit
angelus domini. maledicite habitatoribus eius.
qr ui uenerunt ad auxilium domini. in adiutorium
fortissimos eius. Benedicta inter mulieres
iahel uxor aber cineei. benedicat mulieribus
clo sito. A qua petentem lac dedit. butiata

principum obtulit butyrum. Sinistram
manum misit ad clauum. dexteram ad fa
bros malleos. Percussitque sisara quem
incapite uulnerauit locum. trans pulsauit ma
xillam. Inter pedes eius ruit. defecit mortuus est.
Ad pedes eius soluebat. iacebat exanis.
et mulieribus. Benedicta prophetis. ulu
lauit mater eius. decorauit locus eius. Cur mora
tur regredi currus eius. Sit tardauerunt pedes q
quadrigarum illi. Dina sapientiores eius si
xerunt eum. Nec secum uba respondit. sosi
tum. nec dum dedit sporta. pulcherrima semina
ni eligit ei. uestes diuisorum colorum sisare tra
dunt in pedam. et puellex uaria adornā
da colla ogenti. Sic perit omnis inimici tui
domine. qui diligunt te. sicut oriatur sol splen
det. natus est. Quinetiq; filii israel natus in spera tu
domini. quadraginta annis sub madian sep
tem annis. apparuit uate abel. fecerq; fi
lii israel. et fecerunt sibi in montibus. munimen
ta adpugnandas loca. suiq; seruiebant
qui sit abscondere bat madian. amalech. ce
teri orientalis nationis. zap eos figerent
terrorem. sicqua erant uiterbis. cuncta
uastabant usq; adterrenum gaze. sichilq;
omno ad uita prinset reliquerunt insti. nō
oues. nō boues. nō asinos. Ipsieni ascendebant
eos. uenebant cū tabernaculis. ut locusta
uastata complebant. in numero multitudo ho
minum. camelos quoq; erant gregatā ren austa
res. Hinc uaq; est sit uate inspectum ma
dian. clamauit ad dominum postulauit auxilium
quia madianitas. quasit deos nuz ipham.
locutus est. Haec dicit dominus israel. Ego uos
feci egredere de egypto. reduxi de domo ser
uitutis. ruiterunt de manu egyptiorum. omnium
inimicorum. qui affligebant uos. eiecique eos ad
tempus uestrum. tradidi eis uobis terram eorum. et
dixi. Ego dominus deus uester. timete deos amo
reorum. in quorum terra habitatis. non audis
te uocem meam. Venit autem angelus domini. sedet
sub quercu. quae erat in epheta. quae pertinebat ad io
as patrem. familie ezri. Filiq; gedeon filius
eius excutiebat. atq; pingebat frumentum uitu
lam. ut fugeret madian. apparuit eam
glus domini. uate domini. Dixit ei. iuro q fortis
time. Dixitq; ei gedeon. Obsecro domine mi. si
dominus nobiscum est. cur apprehenderunt nos haec o
mia. Ubi sunt mirabilia eius. quae narrauerunt
patres nostri. atq; dixerunt. de egypto eduxit

Gen. cxii.
Deu. xxv.
Deu. dv.
Gen. cxii.
Gen. xxxi.
Deu. xxv.
al. ronne.
Iob. xxv.
Stella
Gen. xxxvii.
Ruth. ii.
Deu. xxvii.

nos dñe. Dñe nunc autem vere scimus quia
nos dñe in manu madian. Et respexit eum ad eum dñs
dixit. Vade hac fortitudine tua et liberabis israel de
manu madian. Nonne misi te. Dixit autem ei
gedeon. Obsecro domine in quo liberabo israel. Ecce humilis
est familia mea in manasse. Ego autem
in domo patris mei sum adhuc. Et ait ei dñs.
Quia erit mecum madian. Et quasi unum virum
percutiemus eos. Et ille. Si inveni gratiam coram te. da mihi signum. quod tu
loquaris ad me. Ne recedas hinc donec veniam ad te
et proferam sacrificium. et offerat tibi. Qui ait.
Ego sedebo usque ad reditum tuum. Ingressus igitur gedeon. coquit edum. et hunc tribus agnorum pa
nes. carnesque posuit in canistro. eius autem jus
tradens in olla. Et ut ei foras sub quercu obtulit

Cui dixit angelus dei. Tolle carnes. panes
agnorum. et pone super petram illam. eius de super fundes
eas. Cumque fecisset ita. extendit angelus dñi fi
mbriam virge. quam tenebat in manu. et tetigit
carnes. azimos panes. Ascendit igitur ignis de
petra. et comedit carnes. panes. Abscessit ergo angelus dñi ab
oculis eius. Videns autem gedeon quod esset angelus dñi ait. Heu heu domine deus.
quia vidi angelum dñi facie ad faciem. Dixitque ei dñs.
Pax tecum. ne timeas. non morieris. Ædificavit
ergo ibi gedeon altare dño. vocavitque illud
dñs pax. usque hodie manet. Adhuc enim
ophra est familie ezri. Nocte illa. dixit dñs ad
eum. Tolle vitulum patris tui. et vitulum secundum septem annorum. et destruet altare baal patris tui. et succidet lucum qui circa illum est. Et
altare dño deo tuo in summitate petre huius erigi
facies. et ante lucum quem succidisti. Tollesque vitulum patris tui. et offeres holocaustum super lignum luci quod
succisum fuerit. Assumptis igitur gedeon de
cem viris de seruis suis. fecit sicut preceperat dñs.
Timens autem domui patris sui. et hominibus illius ciu
tatis. ne id facere noluerit. fecit nocte capitulum.
Cumque surrexisset mane. prodiit ciuitas
et destructum altare baal. succisumque lucum. et
alterum impositum super altare. quod ædificatum
erat. Dixerunt ergo ad inuicem. Quis hoc fecit. Cumque
quererent auctorem facti dictum est. Gedeon filius
ioas fecit hoc opus. Et dixerunt ad ioas. Produce filium
tuum. interficiatur. quia destruxit altare baal. succidit lucum. Cui ille respondit. Numquid
vos estis baal. vos pugnabitis pro eo. Qui adhuc
iudex eius est. moriatur antequam lucescat. Si deus est. ulciscatur
se de eo. quia subvertit altare eius. Propterea vocatus est
illo die vocabitur. dicentes. Gedeon. quia subvertit
eum baal. ulciscatur se de eo. Igitur omnis madian. amalech. et filii orientis. congregati sunt simul.
transierunt. et castrametati sunt
in campo iezrael. Spiritus autem domini induit
gedeon. et clangente tuba. omnes qui erant cum eo
abierunt. ut sequerentur. Misitque nuntios in
universum manasse. qui ipse secutus est eum
Et ad oos nuntios misit. in aser. in zabulon. in neptali
qui occurrerent ei. Dixit quoque gedeon ad deum. si ut
ipse facis per manum meam israel. sicut locutus es. ecce
ponam vellus lane in area. si ros solo
vellere fuerit. cunque terra siccata. scia quia per
manum meam. sicut locutus es israel. fecit
ita. Et de nocte surgens expressit vellus. et
concha rore capleta. Dixit quoque ad deum. ne
irascatur furor tuus contra me. si adhuc semel
tentaverit signum agere. in vellere. et contra
ipsum solum siccata sit. cum tota terra rorem accepit.
Fecit ergo deus nocte illa ut postulaverat. et fuit
siccata in solo vellere. ros in omni terra
gedeon ergo diluculo. et gedeon et omnis populus
qui erat cum eo. castrametatus est ad fontem harad. castra autem madian erant
ad septentrionem. in valle ad speculum
collis excelsi. Dixitque dñs ad
gedeon. Adhuc populus nimius est tecum
quam ut tradam madian in manus eius. ne glorietur contra me israel
dicens. Meis viribus liberatus sum. Loquere ergo populo
audientibus cunctis. Qui timet et formidat
redeat. et recedat de monte galaad. Reversi sunt ergo de populo
duo et viginti milia. manserunt decem milia. Dixit
autem dñs ad gedeon. Adhuc populus nimius est.
duc eos ad aquas. ibi probabo illos. et quos
dixero tibi. ut eat cum te. vadat
ire. Et quos ne putaverit ire. ire prohibeo.
Cumque deduxisset populum
ad aquas. dixit dñs ad gedeon. Quos ignis lambe
rit aquas. sicut solet canis lambere. segre
gabis eos seorsum. Quos autem genuflexos bibere
more solito. ponent os in aquis. hos
pones ex latere. Fuit autem numerus eorum
qui more solito aquas lambendo hauserunt
trecentorum. Omnis autem reliquus populus genuflexus
bibit aquam. Et ait dñs ad gedeon. In
trecentis viris qui lambendo hauserunt aquas liberabo te
et tradam madian in manu tua. Omnis autem reliquus populus
revertatur in loca sua. Suppletis igitur
pane et cornibus. omnes reliquos misit in
castra israel. Cum trecentis autem viris
mansit. Castra autem madian erant in valle. Erat
autem nocte dixit dñs
ad eum. Surge descende in castra. quia tradi
di eos in manu tua. Si autem times ire for

Gedeon id est ipsum uocuisse redemptorem israel insignat. Adunitus. de quo sept. dicit fortis
p. d. p. ip. Gedeon in fidei cuneo. qui et gladio dominici. non spei de sua disposi
one uel redemptoris diuinitate cuncta operetur. In quo tria cauentur. scilicet. ne
madian ipsa diuideret. ne omnibus et omnibus de statuendo. et ne iudicio mali
tiis iudicio cuncte iudicantur sunt. ideo de iudicio uacant. qui uero ad redemptorem fugit
aduersus mentem. et miraculo noscitur. quia ceteri. hic ergo mirantur. et huius
dicit. ne addisant ad fidei dolutiones. quod posset diuina agnosce. et cuncte denuntiare. dicit. profe
rre. Pro. dominia sapie. p. sanctorum uera opacio designat. qui cum de hostes deferre
gie. adplui. quomodo fluentia haurit. recentiuit eum non inflectit. Designat in
cuius clamore. id est uitii. in lapade. clamat mundo. in lagenis frangendis. fracte lagene. ut lapades apa
rent. aparuerit. ut hostes. fugit. uterent. id est. donec in more solaremur
cop. cum uide solutis. ut mundis. confracte. confusam. ut mundo. ut hostes

suos ordinata luce pressentur. Hoc. quia sterenuit hostes. cui lagenas
fregerit. cui lapides. quia mundo se fide prosequitur. id est contribuit ad
hoc corpus. potest resistere. post resolutionem corpus apparebit mundi
fugit diffugit. quia apparuerit. rarior ortus cessauerit. Ro. quia degeneratio
bat infirmitas lagenas tenuerit. quia magnitudo magno hoc prodiit
gitum corpum ualuerit. primo. quia fuit enim plures facti unitatis
corpus. quam phoenix. infi. tu. in dem. tem. lagenam.

dul. relcendat rectum phora puer nuul. Et
cum audiens quod loquuntur. nuc ofundum
nuc manus nuc. ⁊ secunda. ad hostiu castrorum
Descendit ergo ipse. ⁊ phara puer eius
in partes castrorum. ubi erant. omnes exercitus
Madian sicut ⁊ amalech. ⁊ filii orientalis qui
fuerunt ceciderunt in locustas multitudo.
Camelorum quoque innumerabilis erat sicut
arena quæ iacet in littore maris. Cumque venisset
gedeon narrabant alius somnium proximo suo.
Ille autem ait referebat. quod audierat. Et
somnium narrabat iuxta qui fuerit panis
hordeaceus volutus ⁊ in madian castra re
cendere. Cumque audisset ad verba somnii
illud atque subiunxit. Hoc fundit omnes
quæ sunt hic cum illo. Non est hic aliud
nisi gladius gedeonis filii ioas viri israhel
Tradidit deus in manu eius madian ⁊ omne
castrum eius. Cumque audisset gedeon somnium
et interpretationem eius adorauit. reuersus est ad castra
israhel. Et ait. surgite tradidit enim dominus in manibus
castra madian. Diuisitque tribus tribus
partes. ⁊ dedit unicuique in manibus eorum lagunas
quas ferebant ac lampades in medio laguna. di
cens ad eos. Quod me facere uidetis hoc facite.
Ingrediar partem castrorum. ⁊ cum fecero sic et uos.
Cum ergo cecinerit tuba in manu mea. uos quoque
per circuitum canite. ⁊ clamate. ⁊ dicetis. Gladius domini et gedeon.
Ingressus igitur gedeon. ⁊ centum uiri qui erant cum eo in parte castrorum. In ipsa
enim nocte. ⁊ custodiebant. ⁊ cum
cecinisset tuba. et confregisset. ⁊ ipsi lampades quæ erant in laguna
sinistra manibus suis. lampades. ⁊ cum tenuissent
tubas. clamauerunt gladius domini. ⁊ gedeonis. Stabant
uero singuli in loco suo. per circuitum castrorum. ho
stium. Omnia autem castra turbata sunt. ⁊ no
cisserunt. ululantes. ⁊ fugerunt. Cum hominum
sit centum uiri tuba canentes. ⁊ percutientes. Inuer
tit dominus gladius. unius cuiusque contra
socium suum. ⁊ fugerunt usque bethsetta. ⁊ zeri
dath. usque ad terminum. abelmehula in tabat
tum. Et uocauit omnem israhel
de nephthali. ⁊ aser. et de omni
ualle. persequentes madian. Misit quoque
nuntios in montem ephraim. dicens. Descendite in
occursum madian. occupate ad aquas usque beth
bara. ⁊ iordanem. Clamauit ergo omnis ephraim.
occupauit aquas usque iordanem. usque beth
bara. Apprehenderunt quoque duos duces madian. o
reb. ⁊ zeb. interfecerunt oreb. in petra oreb. Zeb uero
interfecerunt in torculari zeb. persecuti sunt madian. capi
tes oreb. ⁊ zeb. portaueruntque ad gedeon. trans flu
men iordanis. Dixerunt ergo ad eum. uiri ephraim.

Quid hoc quod fecisti. nos nolumus. cum
ad pugnam pergeres. non uocasti. Iurgabantque ei
uehementer. Cui ille respondit.
Quid enim tale feci. quale uos fecistis.
Nonne melior. ⁊ racemus ephraim. uindemia
abiegni. In manu uestra tradidit deus principes
madian. oreb. ⁊ zeb. quid tale feci. quale
uos fecistis. Quod cum locutus esset. Ceciderunt spiritus
eorum. quorum erat omnis ira. Cumque audisset gedeon
hæc. mitigati sunt. ira eius. cum recitasset uisum
quod fecerat. Venit gedeon ad iordanem. transiuit eum cum
trecentis uiris. qui secum erant. fatigati. et persequentes
hostes. Dixitque ad uiros succoth. Date panes populo
qui me sequitur. quia defecerunt. ut possim
fugientes persequi zebee. ⁊ salmana reges madian.
Responderunt principes succoth. Forsitan pedes
manus zebee. ⁊ salmana in manu tua sint. Et
tu circo postulas. ut demus exercitui tuo panes.
Quibus ille ait. Cum ergo tradiderit deus zebee ⁊
salmana in manu mea. ⁊ ego reuertar in pace. dis
truam turrim hanc. Ascendit autem ⁊ salmana. et
reliqui. cum exercitu suo. Quindecim enim mil
lia uiri remanserant ex omni multitudine
filiorum orientis. Cecidit enim centum uiginti milia uirorum
gladium educentium. Et sic ⁊ gedeon
per uiam eorum. qui habitabant ad
orientalem partem noble. ⁊ iaabiha. percussit ca
stra hostium. Quo nesciebant. ⁊ ita fugiebant. fugere
zebee. ⁊ salmana quos persequebatur gedeon. et perterrebat
omnem exercitum. Reuertensque de bello ante solem conuen
erunt pueri de uiro succoth. Interrogauit
eum uiros principes. ⁊ seniores succoth. ⁊ de
scripsit eis nomina septem et septuaginta uiros succoth. ⁊ seniores
eius. Et zebee. ⁊ salmana. super
quos exercitum fecerat. ⁊ dixerunt
principes succoth. Ecce zebee. ⁊ salmana in manibus
tuis sunt. Quos ad zebee. ⁊ salmana reges.

Iudic. 8. xix.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Quales fuerunt uiri quos occidistis in thabor. Qui respondere. similes mihi. et unus eorum. si fuisset regis. Quibus ille ait. per dominum mihi fuerat filius matris meae. Viuit dominus si seruasset eos mihi non occidem. Dixit que ad iether primo genito suo. surge. interfice eos. Cum iuuenis gladium timebat. quia adhuc puer erat. Dixerunt zebee et salmana. tu surge. ruere in nos. quia iuxta est uir robur eius. Et surrexit gedeon. interfecit zebee et salmana. tulitque ornamenta. ac bullas. quibus colla regalium camelorum. uelari solent. Dixerunt filii israel ad gedeon. Dominare nobis. tu et filius tuus. filii filii tui. quia liberasti nos de manu madian. Ait ille ad eos. non dominabor uestri. nec dominabitur filius meus uobis. sed dominabitur uobis dominus deus. Dixit que ad eos. Vnam petitionem postulo a uobis. Date michi aures. ex praeda uestra. in aures enim aureas. ismaelitae solebant. Et responderunt. Libentissime dabimus. Expandentes que sagum pallium. proiecerunt in eo aures ex praeda sumptas. postulata. mille septingenti aureli. absque ornamentis et mamillaribus. et uestes purpureas quibus madianitae reges. uti solebant. et torques aureos camelorum. fecit ex eo gedeon ephod. posuitque illud in ciuitate sua ephra. fecitque et omnis israel in eo. et factum est gedeonis domui in ruinam. humiliatus sunt madianitae coram filiis israel. nec potuerunt ultra eleuare cornua. et quiuit terra per annos. quibus fuit gedeon. iudex.

Habuit autem ioas iehoebahal filii ioas. septuaginta filios. uixit que. xxx. filios. qui egressi sunt de femore eo quod plures uxores habuerat. Concubina autem illius quae habebat in sichem. genuit ei filium nomine abimelech. Mortuus que est gedeon filius ioas in senectute bona. sepultus que est in sepulchro ioas patris sui in ephra. de familia eze ri. Postquam autem mortuus est gedeon. auersi sunt filii israel. fornicati sunt cum baalim. Posuerunt que sibi baal fedus. ut esset eis in deum. nec recordati sunt dominum dei sui. qui eruit eos de manibus omnium inimicorum suorum. per circuitum. nec fecerunt misericordiam cum domo gedeon. iuxta omnia bona quae fecerat israeli. Dixit que abimelech filius ioas ad sichem. ad fratres matris suae. et locutus est ad eos. ad omnem cognationem domus patris matris suae dicens. Loquimini ad dominos sichem. Quid melius. ut dominentur uestri. uos. an ut dominetur uobis unus uir. Simul que considerate. quia os uestrum. et caro uestra sum. Locuti que sunt fratres matris eius ad eos omnes

sichem. uniuersos simones istos. et inclinauerunt cor eorum post abimelech dicentes. frater noster est. Dixerunt que illi. xx. pondera argenti. de templo baal. quod dederunt sibi. uiros egenos atque uagos secuti que sunt eum. et dederunt ei. Ingressus que domum patris sui ephra. occidit fratres suos filios iehoebahal. xx. uiros. super unum lapidem. Remansit que ioatham filius iehoebahal. minimus. abscondit enim se. Congregatae sunt autem omnes sichem. et uniuersa domus mello. et abierunt. et constituerunt regem abimelech. iuxta quercum. quae erat in sichem. Cum que nuntiatum esset ioatham. uiro. abiit et stetit in monte garizim. eleuatoque uoce clamauit. et dixit. Audite me uiri sichem. et audiat uos deus. Ierunt ligna ut ungerent sibi regem. Dixeruntque olieae. impera nobis. Quae ait. Illud possum deserere pinguedinem meam. qua deus et homines honorantur. et ire ut moueam ligna praeponi. Dixerunt que ligna ad arboreficum. Veni. tu que nostrum rex esto. Quae respondit eis. Illud possum dulcedinem meam deserere. et fructus suauissimos. et ire ut moueam ligna praeponi. Dixerunt que ligna ad uitem. Veni. tu que nobis. Quae ait. Illud possum deserere uinum meum. quod letificat deum. et homines. et ire ut moueam ligna cetera. et praeponi. Dixerunt que omnia ligna ad rhamnum. Veni. tu. et eris super nos. Quae ait. Si uere me regem uestrum constituitis. uenite. et sub umbra mea requiescite. Sin autem. ignis egrediatur de rhamno. et deuoret cedros libani. Igitur si recte. et absque peccato constituistis super uos regem abimelech. et ille gaudeat eum. et uos regem habeat. et ipse gaudeat in uobis. Sin autem. ignis egrediatur de rhamno. et deuoret omnes habitatores sichem. et domum mello. et egrediatur ignis de rhamno. et deuoret abimelech. Quae cum audisset. fugit. et abiit in puteum. habitauit que ibi metuens abimelech. filium suum.

Regnauit autem abimelech super israel. tribus annis. Misitque deus spiritum pessimum inter abimelech. et sichem. et desecerunt sichem. et fecit insidias. xx. filiorum iehoebahal. effusionem sanguinis eorum. et ponere super abimelech fratrem suum. qui interfecerat septuaginta fratres suos. et adiuuerunt. Posuerunt que insidias ad illum

cum in montium summitate. Rdum illius pe-
stilentiae adventum. Gwrebel intercepta agri
praedae perterritus. Illisuarisq; est abimelech.
venit a gaal filius ebed cum filiis suis. transi-
ut insierunt. ad eum adventum erecti sunt ho-
tes sicque egressi sunt magnos in castellis unde
al vastaq; cacabant. Ipse autem cum hoc in
gressi sunt phanum dei sui. Et ecce epulas pecula
maledicebat abimelech clamante gaal filio
ebed. Qui et abimelech. qui est sicut ut serui
ami ei. Nunquid ipse est filius ierubbaal. Zebul
praepositus eius. Servite patribus emor patris
sicut. Cur ergo serviamus ei. Vnus enim est qui po-
pulum istum sub manu mea. ut auferam de medio
abimelech. Dicebatque ei abimelech. Congrega
exercitum multum nimis. Audivit autem zebul
praepositus civitatis. audivit sermones gaal filii ebed
iratus est. Misit clam ad abimelech nuntios di-
cens. Ecce gaal filius ebed. venit Sichem. cum
fratribus suis. et expugnat adversus te civitatem. Surge
ergo nocte tu et populus qui est. et latentes insidiabi-
mo mane cum sole. ut ruas super civitatem. Illo ergo
egressus est abimelech et omnis populus suus. fecerunt
Surrexit ergo abimelech et omnis exercitus suus nocte
et tetenderunt insidias ante sichem in quatuor locis.
Egressus ergo gaal filius ebed. stetit in introitu por-
tae civitatis. Surrexit ergo abimelech et omnis
exercitus eius de insidiis ad eum. Cumque vidisset populum
gaal. dixit ad zebul. Ecce de montibus manus de-
scendit. Cui ille respondit. Umbras montium
videre te putas. sicut hominem. Rursusque gaal ait. Ecce populus de sublimitate
descendit. et unus exercitus venit per viam quercus
ei. Cui dixit zebul. Ubi sunt oculi tui. qui aiebas
vil. Quis est abimelech ut seruiamus ei. Nonne iste
est populus. quem despiciebas. egredere et pugna cum
eis. Abiit ergo gaal expectante sichem cum po-
pulo suo. et pugnavit cum abimelech. et secutus
est eum fugiens. et multi vulnerati corruerunt
usque ad portam ei. Sed et hoc factum est. ut reverterentur
et habitarent in tabernaculis suis. Abimelech vero percussit
gaal et fratres eius. ne habitarent in sichem. Factum autem
est in crastino. egressus est populus in campum. Quod cum nuntiatum
esset abimelech. tulit exercitum suum. et divisit
illum in tres partes. et insidiatus est in agris. et
ecce populus egredietur de civitate. surgens contra eos
et percussit eos. Abimelech autem et turba quae erat
cum eo irruerunt in portam civitatis. et steterunt in
introitu eius. ipsaque destruebantur. ita ut
alii in diversa fugerent. Qui cum audissent quod abi-
melech ut urbem sichem. congregati sunt in
turrim dei sichem. ubi fedus cum eo pepigerant. Cum
locus nomen accepit quem vocant mutum.
Abimelech quoque audiens omnes turres sichem con-
gregatas. ascendit in montem selmon
cum omni populo suo. sumpsitque secum securim
et caedens ramum. Impositumque ferens humero. Vis
ad socios. Quid me videtis facere. cito facite.
Igitur cecidit ramos de arboribus. secutique sunt
eum duces. Quos cum congessisset super fidem sicem
dedit. atque ita fecerunt. ut omnes qui erant in
turre. mulieres et homines. mille
hominum necarentur. unus quoque ac mulieres. Ab-
tamen turris sicut Abimelech ut ceperit
sicem. ut adoptaret thebez. Qui cum ei
obsidere vellet. Ecce mulier quaedam
media civitate. ad eum fugerat. unum lapidis
ac mulieris super caput eius. clausis
firmissime ianua. et turris tectum stabat. ut pu-
gnaculum. Accedens ergo abimelech usque ad ostium
pugnabat. fortiter. et ecce unam mulierem fragi
mum molae desuper iaciens. Illisit caput ab
melech usque ad cerebrum. et fracto cerebro ei. Qui
uocauit cito armiger suum. ait ad eum. Educ
me gladium tuum. et occide me. ne forte dicantur
quae feminae interfecerint eum. Et cum illa percussisset
interfecit eum. Illeque mortuus est. Et ita
restitutum est malum. quod fecerat abimelech contra patrem suum.
Interfectis quoque omnibus filiis. sicut ipsis qui
quam erant. retributum est. ut eum super ma-
ledictio ioatham filii ierubbaal. Post abime
lech surrexit dux. missus thola filius phua patruus
abimelech ut defenderet israhel. habitauit in
monte ephraim. iudicauit israhel in diebus
annis mortuusque est. et sepultus est in samir. Hunc
suscitavit vir galaadites. qui iudicauit israhel per
xxiii annos. habens xxx filios sedentes super xxx
pullos asinae. et principes xxx ciuitatis. quae
cognomen accepit appellatae iaioth. usque
in hodiernum diem. Mortuus
quoque est. et sepultus est in camon. Hunc
ergo vocabant eum iaioth. Et
fecerunt filii israhel peccatum in conspectu domini. et servierunt
baalim. astaroth. deis syriae. ac sydonis. et deo
filiorum ammon. et philistinorum. dimiserunque dominum. et non
coluerunt eum. Commotus quoque contra eos. tradidit eos in manus
philistinorum. filiorum ammon. Affligentes et conterentes
per annos xviii omnes habitantes

transiordanen inter ta ammonei. que est in galaad.
Jn tamen in filiis amon ordine transmisso in ista
uera terra non est. Assue eq; Filii israel
clamauerunt ad dominum. dicentes. Peccauimus tibi quia dere
quit dominum nostrum. seruientes baalim. Quibus locutus est
dominus. Nugq; hi egypti amorrei. filiiq; amon. phi
listei. sydonii quoq; amalech. et chanaan oppresserunt
nos. et clamastis ad me. et eripui uos de manu eorum
et reliquistis me. et colistis deos alienos. idcirco
non adiciam ultra ut liberem uos. Ire et iuocate deos quos
elegistis ipsi uos liberent in tempore angustie. Dixerunt
filii israel ad dominum. Peccauimus redde nobis quicquid
placet. tantum nos liberes nos. Que dicentes. abiecerunt
deos alienos. et seruierunt domino.
quibus illi ignoscere
noluerunt. Ita quoq; filii ammon cum
multis. in galaad fixerunt castra. contra quos
congregati filii israel. in masphe castrametatus sunt.
Dixeruntq; principes galaad singulis ad proximos suos.
Qui primus erit nobis contra filios ammon cepit dominari
eorum. dux ipse galaad. Fuit autem iephte
galaad uel uir fortissimus. atq; pugnatorissimus
multis meretricis. quam genuerat galaad. Natus autem
galaad uxore adquisiuerat filios. Cum postq;
creuerunt. eiecerunt iephte dicentes. Non eris in domo
patris nostri. et non potes. qa de adultera natus es.
Quos ille fugiens atq; deuitans habitauit
in terra tob. Congregatique sunt ad eum uiri inopes. atq;
egentes. qui principes sectabantur. Multis diebus pu
gnauerunt filii ammon contra israel. Quibus accedentibus
ad iephte. Dixerunt ei. Ueni et esto princeps nostrum. Quo
modo ait. Quare uenistis ad me. Nonne uos estis qui odistis
me. et eiecistis de domo patris mei. Cur ergo uenistis
nunc ad me. nec cum ueritate oppressi. Dixeruntq; principes
galaad ad iephte. Propterea conuersi sumus ad te ut
ueniens. uiuq; fiat cum nobis. et pugnes contra filios
ammon. Atq; dixit eorum quibus ducebatur in galaad
iephte. Si ergo reducitis me ut
pugnem contra filios ammon. et tradiderit eos
dominus in manus meas. ego ero princeps uester. Cui respon
dentes ait. Dominus audiat. ipse testis inter nos. nisi
fecerit. Dixit quoque ad ipsum iephte. Si
tradiderit filios ammon in manus israel. quis
primus fuerit egressus de ianua domus mee
occurrerit reuertenti ex prelio. Ab
hac ammon ego holocaustum offerens domino. Cum
iniuq; iephte ad filios ammon. ut pugnaret
contra eos. Et tradidit eos dominus in manus eius. pus
sitq; abaniez. usq; ad dinem. et
XX. ciuitates. usq; ad abel. que est iuxta

Et quos rursum mandauit iephte. nuntiare ei.
ut dicerent regi ammon. Hec dicit iephte. Nonne
tu israel terram moab. nec terram filiorum ammon. s.
qui egypto conscendere abuntes pso mudine
usq; ad mare rubrum. et ueni in cades. Misitq;
nuntios ad regem edom dicens. Dimitte ut transeam
per terram tuam. Qui noluit adquiescere precibus eius.
Misit quoq; ad regem moab. Qui et ipse non
tulit fieri conscius. Mansit itaq; in cades. et
circuiuit terram edom. terram moab. Venit
q; contra orientalem plagam terre moab. et castrame
tatus est trans arnon. nec uoluit intrare fines
moab. Arnon quippe est finis terre moab.
Misit itaq; israel nuntios ad eodem regem amorreorum.
qui habitabat in esebon. et dixerunt ei. Dimitte
ut transeam per terram tuam. usq; ad locum meum. Et
ipse israel non credens precibus. sed dimisit eum transire
per fines suos. sed minime permisit ut
egressus est contra eum in bellum. et castrametatus est
in iaza. Tradidit quoq; eum dominus israel cum omni populo
suo. Cumque cecidisset eum. possedit eum. terramque
eius. terram amorrei habitantis in regione illa. terra
uersque fines eius. a cedron usq; ad iabocch. et solitudi
nis. usq; ad iordanem. Dixit ergo dominus israel ad
uersus amorreum pugnare contra illum apprehendit
israel. et terram eius possidere. Nonne
ea quam possedit chamos deus tuus tibi iure
debetur. Que autem dominus deus noster victoria obtinu
it in omnem cedere possessionem. Ita fore me
quoque est balaach filio sepphor regem moab. aut do
cere potest qd iungatur cum israel. aut pugna
uerit contra eos qui habitant in esebon. et in
iaza. nullus ausus est. nec ausus est contra
ea uexare. nullus ausus. nec ausus est contra
ea uexare. per tercentos annos. Quare
ergo non ego pecco in te. si tu commune malum
agis. inferens mihi bellum iniuste. Iudicet
dominus arbiter hodie. inter filios israel. et filios am
mon. Et non audiuit eum rex filiorum ammon.
uerba iephte. Qui rursum mandauit
iephte principes galaad
et ait filios ammon. uetus nomen dominus. si
tradiderit filios ammon in manus israel. qui
primus fuerit egressus de ianua domus mee
occurrerit reuertenti ex prelio. Ab
his ammon ego holocaustum offerens domino. Cum
iniuq; iephte ad filios ammon. ut pugnaret
contra eos. Et tradidit eos dominus in manus eius. pus
sitq; abaniez. usq; dinem. et
XX. ciuitates. usq; ad abel. que est iuxta

CV

CII

sita plaga magna nimis. Humiliatq; sunt filii ammon a filiis israel. Reuertentur autem reliquie filiorum suorum. accurrit ei uirgo filia eius cum tympanis et choris. Ipsaque solebat uiros leuitas. Cum uisa. fecit uestimenta sua. dixit. heu filia mea decepisti me et ipsa decepta es. Aperuit enim os meum ad dominum. et aliud facere non potest. Cui illa respondit. Pater mi si aperuisti os tuum ad dominum fac mihi quecunq; pollicitus es. Concessa tibi victoria de hostibus tuis. Dixitq; ad patrem. hoc solum michi paua quesoro. Permitte me ut duobus mensibus circuiens montes. et plangam virginitatem meam cum sodalibus meis. Cui ille ait. Gadiuisit eam duobus mensibus. Quique abiit ser cum sociis ac sodalibus suis. flebat uirginitatem suam in montibus. Expletisq; duobus mensibus. reuersa est ad patrem suum. fecit de se uoto quod ignorabat uirum. Ex hac moris est israel. et consuetudo seruata est. ut post annum circulum. conuenient mulieres israel. et plangant filiam iephte galaadite diebus quattuor.

17

¶ Ecce autem in estrem extra sedulo est. Iam transeunt ad agonem. parat se ad pugnam. Quare uadit ad pugnam extra filios ammon. uocauerunt nos ut nobiscum pugnemus. Igitur incendam domum tuam. Cui ille respondit. Discepitauo enim michi et filios ammon uehementer. Iocatus quia nos ut michi pleuerit auxilium. et fecerit ut nolumus. Qui cernis. posui in manibus meis animam meam. manibusq; ad filios ammon. et ecce dominus est eos in manus meas. Quid commeruimus adiuuamen me et liberabit me. Vocauit nacq; ad se omnes uiros galaad. pugnabat quos estimum. pauerunt q; uiri galaad estimauit. quod pertinet fugitiuus est galaad de estimo. et fuit timendo estimum. et manuasse. occupauerunt; galaadite uiri iordanis. quia estimum reliquerunt. cum q; uenisset ad ea. de estimum numero fugientes atq; oppaset. Obsecro ut mecum transeas et pugnes. Dicebat ei galaadite. Si quis enim transeuit. Quo dicente. Non sum. Interrogabat eum. Ne q. Scibboleth. qui interpretatur spica. Cum respondebat. Sibboleth. eadem intonatione spicam exprimere nolebat. Statimq; apprehensum uiri galaad iugulabant in ipso iordanis transitu. Ceciderunt illo tempore de estimum. xl. milia. Iudicauitq; israel galaad uel israel sex annis. Mortuus est ac sepultus in ciuitate sua galaad. ¶ Post huic iudicauit israel abesan de bethlem. habuit xxx filios. et totidem filias. Quas emittens foras maritis dedit. et de ciuitate sumpsit filios

filios accepit uxores. Iudicauit israel annis septem. Mortuus est ac sepultus est in bethlem. Cui successit ahiaon. zabulon de helon. iudicauit israel decem annis. Mortuusq; est ac sepultus est in zabulon. Post hunc iudicauit israel abdon. filius hellel. pyratonites. habuit filios. et filios. xxx. et nepotes. Ascendentes super hos pullos asinorum. iudicauit israel annis octo. Mortuusq; est ac sepultus est in pyraton sic enim in monte amalech. Rursusq; filii israel fecerunt malum in conspectu domini. quia dedit eos in manus philistinorum. et annis. ¶ Erat autem quidam de ceriza. et uxor eius sterilis. non parientes. Cui apparuit angelus domini. dixit ad eam. Sterilis es. nec habes liberos. sed concipies. et paries filium. Caue ne uinum bibas ac siceram. ne immundum quid comedas. quia concipies et paries filium. cui caput non tondebitur. Erit enim nazareus dei ab infantia sua. et ex matris utero. ipse incipiet liberare israel de manu philistinorum. Que cum uenisset ad maritum suum. et ei ut dixerat ad me. uir uenit angelus. habitus numis. Quem cum interrogassem quis esset. nunquam uenisset. quo nomine uocaretur. noluit michi dicere. sed hoc respondit. Ecce concipies et paries filium. Caue ne uinum bibas. nec siceram. ne aliquid comedas immundum. Erit enim puer nazareus dei ab infantia sua. et ex utero matris usque ad diem mortis sue. Orauit ergo manoe dominum. et dixit. Obsecro domine. ut uir dei quem misisti. ueniat et doceat nos. quid debeamus facere. de puero qui natus est. Et audiuit dominus. et ecce mulieri sedenti in agro. Oramoe autem maritus eius. non erat cum ea. Cum uidisset angelum. festinauit. et cucurrit ad uxorem suam. nuntiauitq; ei dicens. Ecce apparuit michi uir. quem uidi ante hac. qui ueniens locutus est ipsa die. Tu es quocum locutus mulieri. Et ille respondit. Ego sum. Cui manoe. Cum ergo sermo tuus fuerit expletus. quid iubes fiat puer. aut a quo se debeat uinum abstinere. Dixitq; angelus domini ad manoe. Ab omnibus quecunque locutus sum uxori mee abstineat se. quicquid ex uinea nascitur non comedat. uinum siceram non bibat. nullo uescatur immundo. quod ei precepi. impleat. atq; custodiat. Dixitq; manoe ad angelum domini. Obsecro te ut ad quem misisti. ueniat. et doceat nos. quid faciamus ei qui natus est. Cum respondit angelus. Sine me egressum

13

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

comedam panes tuos. Si autem vis holo-
caustum facere offer illud domino. Et nesciebat
manue quod angelus dei esset. Dixitque ad eum. Quod
est tibi nomen. ut si sermo tuus fuerit expletus hono-
remus te. Cui ille respondit. Cur queris no-
men meum quod est mirabile. Tulit itaque ma-
nue hedum de capris et libamenta et posuit super
petram. offerens domino qui facit mirabilia. Ipse
autem et uxor eius intuebantur. Cumque ascenderet
flamma altaris in celum angelus domini in flamma
pariter ascendit. Quod cum vidissent manue
et uxor eius proni ceciderunt in terram. et ultra non
eis apparuit angelus domini. Statimque intel-
lexit manue angelum esse domini. Et dixit ad uxo-
rem suam. Morte moriemur quia vidimus deum. Cui
respondit mulier. Si dominus vellet occidere nos
de manibus nostris holocausta et libamenta non suscepis-
set. nec ostendisset nobis hec omnia. neque ea que
sunt ventura dixisset. Peperit itaque filium et vo-
cavit nomen eius Samson. Crevitque puer et benedixit
ei dominus. Cepitque spiritus domini esse cum eo in castris Dan.
14 inter Saraa et Esthaol. Descendit igitur Samson
in Thamnatha. vidensque ibi mulierem de filia-
bus philistiim. ascendit et nunciavit patri suo et
matri dicens. Vidi mulierem in Thamnatha
de filiabus philistinorum quam queso ut mihi accipia-
tis uxorem. Cui dixerunt pater et mater sua. Numquid
non est mulier in filiabus fratrum tuorum. et in omni populo
tuo. quia vis accipere uxorem de philistiim qui incircum-
cisi sunt. Dixitque Samson ad patrem suum. Hanc
mihi accipe quia placuit oculis meis. Parentes
autem eius nesciebant quod res a domino fieret. et quereret
occasionem contra philistiim. Eo enim tempore philistiim
dominabantur israel. Descendit itaque Samson
cum patre suo et matre in Thamnatha. Cumque
venissent ad vineas oppidi apparuit catulus
leonis sevus rugiens et occurrit ei. Irruit autem
spiritus domini in Samson. et dilaceravit leonem quasi
hedum in frusta discerperet nichil omnino habens
in manu. et hoc patri et matri noluit indicare.
Descenditque et locutus est mulieri que placuerat
oculis eius. Et post aliquot dies. revertens ut
acciperet eam. declinavit ut videret cadaver
leonis. et ecce examen apum in ore leonis erat.
ac favus mellis. Quem cum sumpsisset in manibus
comedebat in via. Veniensque ad patrem suum
et ad matrem. dedit eis partem. qui et ipsi comede-
runt. Nec tamen eis voluit indicare quod mel de
corpore leonis assumpserat. Descendit itaque
pater eius ad mulierem. et fecit filio suo Samson con-
vivium. Sic enim iuvenes facere consueverant. Cum

igitur cives loci illius vidissent eum. dederunt
ei sodales xxx. qui essent cum eo. Quibus locutus est Samson.
Proponam vobis problema. quod si solveritis mihi intra sep-
tem dies convivii. dabo vobis xxx sindones et totidem
tunicas. Sin autem non potueritis solvere. vos dabitis mihi xxx sin-
dones. et eiusdem numeri tunicas. Qui responderunt
ei. Propone problema ut audiamus. Dixitque eis. De come-
dente exivit cibus. et de forte egressa est dulcedo. Nec
potuerunt per tres dies propositionem solvere. Cumque ad-
esset dies septimus. dixerunt ad uxorem Samson. Blan-
dire viro tuo et suade ei. ut indicet tibi quid signi-
ficet problema. Quod si nolueris. incendemus te et
domum patris tui. An idcirco nos vocastis ad nup-
tias ut spoliaretis. Que fundebat apud Samson la-
crimas. et querebatur dicens. Odisti me et non diligis. id-
circo problema quod proposuisti filiis populi mei. non vis
mihi exponere. At ille respondit. Patri meo et matri
nolui dicere. et tibi indicare potero. Septem igitur diebus con-
vivii flebat apud eum. tandemque die septimo. cum ei
molesta esset exposuit. Que statim indicavit civibus su-
is. Et illi dixerunt ei. die septimo ante solis occubitum.
Quid dulcius melle. et quid leone fortius. Qui ait ad
eos. Si non arassetis in vitula mea. non invenissetis
propositionem meam. Irruit itaque in eum spiritus domini. descen-
ditque Ascalonem. et percussit ibi xxx viros. Quorum ab-
latas vestes. dedit his qui problema solverant. Iratus-
que nimis ascendit in domum patris sui. Uxor autem
eius accepit maritum unum de amicis eius et pronubis.
Post aliquantum autem temporis. cum dies triticee me- 15
ssis instarent. venit Samson invisere volens
uxorem suam. et attulit ei hedum de capris. Cumque
cubiculum eius solito vellet intrare. prohibuit
eum pater illius dicens. Putavi quod odisses eam. et ideo
tradidi illam amico tuo. Sed habet sororem que iunior
et pulchrior illa est. sit tibi pro ea uxor. Cui respondit
Samson. Ab hac die non erit culpa in me contra phi-
listeos. Faciam enim vobis mala. Perrexitque et cepit
trecentas vulpes. caudasque earum iunxit ad cau-
das. et faces ligavit in medio. quas igne suc-
cendens dimisit. ut huc illucque discurrerent.
Que statim perrexerunt in segetes philistinorum.
quibus succensis. et comportate fruges. et adhuc stan-
tes in stipula concremate sunt in tantum.
ut vineas quoque. et oliveta flamma consumeret.
Dixeruntque philistiim. Quis fecit hanc rem. Quibus dictum
est. Samson gener Thamnathei. quia tulit u-
xorem eius. et alteri tradidit hec operatus est. Ascenderunt-
que philistiim. et combusserunt tam mulierem quam pa-
trem eius. Dixitque ad eos Samson. Licet hec feceritis.
tamen adhuc ex vobis expetam ultionem. et tunc quiescam.
Percussitque eos ingenti plaga. ita ut stupentes

CV
M

suum semiou imponere. Desenarent habi
tui mihi eumca pente hemon than. Igit as
cendes phylistum ifra uma. castrum bethsi
mis q; postea uocat est lehi. i. mandibula. ubi
eos eskiuse. exercit. Vocauit q; ad eos terribi
tuda. Cur alloquisti adiuti nos. Qui respon
det. Vt ligem sanson uenum. reddam ei que
i nos opimus est. Desenarent. g. tria milia uiro
rum. ad specu sii cis eth. dixerq; ad sanson.
Ne scis q; phylistii mp; uiri nob. Ter hoc face
re noluisti. Quib; ille ait. Sic fecer mihi feci
eis. Ligare ingit. ne uenum. tradere timanus
phylistinos. Quib; respond. Iurate. spon
dete mihi. q; me non occidatis. Dicer non occidere
mi. Fruiuetis tradem. Ligauerq; eii duob
nouis funib. tulerer eii petra etha. Quoci
uenisser adlocu in petre phylistii uociferi
ter occurrisser ei. irruit spis dni super eii. sic
fuer adolere igni ligna o funi. ita ruin
cula q; ligni eiar distrupta sunt. solua. In
uenerq; maxilla id mandibulis asini. quia
cebat arripiet. interfecer inde mille uiros. aut
In maxilla asini. in mandibula pulli asinar
deleui eos. ceusi. mille uiros. In mandibu
la pulli asinar deleui eos. ceusi. Cumq; ho
mo in eam uenisset eos pellet. ipse mandibula eiusdem.
uocauit nomi loci illius. ramath lehi. q; uero pe
tur eleuato maxille. sitiens q; utide clama
uit ad dnm. aut. Tu dedisti in manu serui tu
i salute hanc maxima atq; uiceroia. ecsistit
metuei. in cedaq; in manu. incircu. et sou. Apri
it atq; dist molare dente. in maxilla asini. et
egressi sit exeo aque. Quib; au sit. reuocata
uit spm. nuel uocab. Id eo appellatu est fons
loci illi fons inuocantis de maxilla. usq; in pse
ent die. Iudicauit q; israel in die illi phylistinos.
xx. annis. Abiitq; ingrigi. ut ab uxorem
uiere. mereuere ingressus q; est ad eii. qd cum au
disset phylistini. perepulser adeos. uenisse
urbe sanson. circu cedere eii. Posuer in porta
ciuitatis et stodiu. tota nocte eii silentio
p fidiuer. ut facto mane. eorum occidere. d
Dormiuit autem sanson usq; ad nocte. media. ap
prehendit ad pore fores. eii portis. sui. ter
i postes q; uimentis. pariter. adueniere mo
nti qui respice hebron. Post hec adamauit mulie
rem q; habitauit in valle senech. nocabat ne
lila. Venerq; ad eii principes phylistinos. atq;
dixer. Decipe eii. et disce a illo in quo tantum
habet fortitudine. et quomodo eii superare ualeam.
ut metis affligere. Qd si fecerit dabimus uni
singuli mille centum argenteos. Locuta est q;
g dalila ad sanson. Die mihi obsecro in quo sit tu
a magna fortitudo. et qd sit q; ligari eii
negas. Cui respondit dlon. Si septem ne
uicis funi. nec dum siccis. ad hue humidis
ligari fuero fortis. ero. uiceri homes. Adtule
q; ad eii satrape phylistinor. septem funes q;
ut dixerat qb; uinci eii. tacentib. apse insidi
ri in cubiculo suo. et expectantib. Clamauq;
ad eii phylistii super sanson. et rupit uincula.
quom sirupar fili stupe. ignis. uinctam q; ei
odore igni accepit. nec cognuit in quo esset fo
titudo eii. Dixerq; ad eii dalila. Ecce inusisti mi.
et fili iocatus es. fatii indicare q; ligari debes.
Cui ille respond. Si ligar fuero nouis funib.
q; nuq; fuer inge. infirmi eo. et ero homi si
milis. Quib; rursus dalila uinc eii. et clama
uit. Phylistii super sanson. et insidiantibus in
thoro. parauit q; rupit uincula. q; filaterat.
Dixerq; dalila. ecce illusisti mi.
et fili iocatus es. fatii indicare q; ligari debes.
Cui ille respond. Si ligar fuero nouis funib.
q; nuq; fuer inge. infirmi eo. et ero homi si
milis. Quib; rursus dalila uinc eii. et clama
uit. Phylistii super sanson. et insidiantibus in
thoro. Dixerq; ad eii dalila. Quo
modo dicis q; amas me. cui animi tui sit mecum
cui. Ter iocatus es. nec uisisti q; dicere
in quo sit magna fortitudo tua. Cumq; mo
lesta ei esset. per multos dies ingit ad eum. et
premebat eii. ita ut anima eii. usq; ad mortem
usq; lassata est. Et aperuit ei uerum. et dixit
ad eii. Ferrum nunq; ascend super caput meum. qu ma
gnum. qd. ostendat eo fili. deinde mihi. ne ce.
si rasus fuit caput meum. recedet a me fortitudo
mea. et deficiam. et ero. in ceteri homi. Quem
illa q; ostendit esset ei omn. suum sui. Misit ad
principes phylistinor. atq; mandauit. Ascendi
te adhue semel. qui enim th aperuit cor suum. Qui
ascenderunt. assumpta pecunia q; promiserant. Ar
ta dormire fecit eii super genua sua. Simulq;
recumbere capit. Vocauit q; tonsorem. rasit septem
crines eii. et cepit pedere eii. et ille repellere. Cepit
eii abeo fortitudo recessit. Dixerq; phylistium
super te sanson. Cum de somno exurgere. dixit
animo suo. Egrediar sicut ante feci. et excutiam
me. et dixerat q; dni recesserat a eo. Quem eii apprehen
dissent phylistii. statim eruerunt oculos. et duxerunt
eum in Gaza. uinctum catenis. et clausum in carcere. et molen
fecerunt. Iam q; crepilli ei renasci cepit
et principes phylistinor. quenerunt unum sacri

g. q. a malgru spes posta. reparauit in multitudine aeo. et oculos offendit. fortitudo carnis labor. interiorem.

IG

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

CV

Ecce quid nos placent. Etenim pau
lum defecisset in gressibus suis omnis ad uiolentos
tenuit. Quam uiuimus uiuere. Laudauerunt eum
uerbis peccatoris. Sed cum autem uiuit uiuat eius
animam laudant ab hominibus. Ipsum quoque gressibus fue
rit omnis animal. Sepulcrum eius apud
ipsum atque ad planum. Videbit mortuum. Et tacebit
laudabit ab hominibus secundum unum humilium ab
omnibus apparuit. Volentibus igitur quaerere
sepulcrum eius. Vidit atque ad planum. Quid
uidere facerent quod planum. Quid uel poterat. Tacet
pone dignum sup ostium. Semque nobilem sepul
cratum reputant. Facerent. Quo ubi melius. Ut
hic facerent. Ut uno uni uiri. Animam tribu
lamina illis. Qui ei auersset adgnit sanc
tum eorum. Multum ebor. Vidit atque sepulcrum.
Ad eum pertinet est. Qui ei pertinet. Ausus nefa
cissent. Parvulos. Ruinata. Vidit. Cum pro
tinus iacta adomnuiche. Oclamauit secum fuit
esset. Peccat. Cum habuerat. Medio. Muche. O
clamauit secum fuit. Postqui clamauit. Apostol
Quid ei respondit. Quare adomuchu. Quid ubi
uis. Cur clamat. Quid respondit. Dixit mihi quod
in fecit uiribus. Facerent. Nota quae hic reci
ut. Quid est. Dixerunt filii vani. Cur uae nesciit
sapienti adnos. Fuerant adue. Ut ad ad ana
ti. Ipse eum dominum ma peas. Efficacem in
uice praeuit. Vadit autem muchul quomodo el
se esset. Reuisus est ad omnis sua. Sed cum autem
uiri tulerit facere. Quae ipsa deinde. Venerun
muchul ad pulsum quod ante ad secum. Pressit
eos mace gladii. Vetera. Secundo tradue
rit. Nullo penitus ferentur. Plenum eos pecunia
d manere. Ab domo. Vel nullo hoc sed ut
quod facetant ac negotia. Et ut autem cum
sua regione rood. Quia rursus constituerel
habitare. Nota. Nomo nosse cum uel dan. Ad
uera vocabitur quam sua. Quae genuerat il
la muchul tacit dicebat. Postquam sibi
sepulcrum. Monachan sunt gedan. Filii mos
si. Ac filios ei facerent. Uxorem dan. Usque ad
vie ad pertinerent. Hic. Quantum. Ab eos ve
ni muche dixit. Quo fuit domi in habita. In
die. Vel ficerent. Filii qui sui

19

leuerel istam. Volaret. Nomen eius ei. Q.
accep mode. Vel tetlebet. Uxor quae ei. T
reuita est. Uxorem pertinet sua tetlebet. Manet
q. Ab eis quaerere filio. Secum quae est ut
simul volet ei requiram ant. Hanom. Secum
reduce. Vel in commutam puerum domos ad
nos quod fuisset eis. Vinco ne. Nomen puer hic.

Quod cum nomen. Soar eius cum quae nomen
accepit eius. Apleuit est hosem. Quantum
genere nomen. Socin tuo dicto commentis al
eo. Vel finium ant. Die. Quarto die te
o sunge. Placere nolunt. Quae enim facere
aut adell. Filiae puis puerilis pauel. Nota
tare domaeo. Sic placerent. Sed ut simul
commerent ac vilet. Vel vel. Pot pacie ad ge
nem sui. Quae le re uthere hic manent
partis. Ipse sunge. Cep vel ne pla
sa. Muchul homin obiuse eis secretum
apud se sit manere. Quae facto parabat lem
tel. Ut nisi sere. Quo re. Ingit ut paulu
lis eis accipias. Et assumpsit uno. Hoc in
cerlod dei. Postea placerent. Commerent
simul. Sunt ad uelent sup genere illuo
re sua. Pneo. Qui nisi lacinia esset. Co
flueta. Quae colderalis. Ac clinion sit. Pro quae
ad uesymm. Quae apud me. Nil hodie. Duc
terii dem. Cum placerent. Nemadal domi
tua. Sicut genere. Vegete sermo tuo. Nul
fistent fuerit. Nam ieb. Aliud nos
uocabat. Iertin. Duces secum duos asinos
omestol. Conculuna. Vide adeat. Ne ieb.
vel minuat. Ut nec. Dum puer ad
dum filii. Tem obsero ne non adunte
unsere. Manerem mea. Qui respondit.
Non igitur apperi gent aliene. Quia sit
fuisse. Sed nisi sit. Gibea cessi illuo
uero. Nuebum mei. Aut ecce mur re
tana. Tellet. Vel ieb. Repri cupedum ver.
Circumcurrit est loi tacta gibea quae uam
bu ten unum. Venere. Vel adea. Tamam
est ibi. Quia tacet. Sedebit. Implaten ci
uitatis. Multul eos. Ipse videbat hospito.
Et ecce apparuit est to senex. Venit de ag
de ope sua. Ipse. Quia ipse eum domo esset.
Ipsum habitabat gibea. Nomen aut rog
onulli. Eum filii genuit. Elevantque oculi
suos senex sedente foeno. Illi sarcinis
fuit. Iplaten quaerant. Domi adeu. Vel venit.
Et quo vadit. Et respondit. Pecus eius re
tetlet. Nam. Ipsum ad loci nam. Quae ita
tere nomen est. Tuli secum uxorem
domo adunta dei. Mutuo quo vel sub
tectum fuit unde fuisque. Venerunt paden
tem. Mane nos pabulum. Quae secum
uxorem. Ne ille tue. Vel. Ipse quoque
est multa re indigeo. Nil hospito. Qui vel
pond senex. Pax tecum sit. Ego pleto omnia quae
necessa sit. Cum quelo ne ipsam maneas.

Gen. xxvi.

Collectus fel multorum fecit eos inflammari, et pro ipse pluimus qui pro ipsi
pugnarent fuit; quos alios culpe tenuerunt, et tam in primis pulmones se
uiuere quoque uicem uitra corrigere festinant.

IV

Introiuitq; uxorem suam ei. Et parturiuit filium
fuitq; Ac postq; iauit preter suos recessit ad su
ua. Illud et planum. Et postlatus est nunc
illi ciuitatem reficientes corpi. uenerit unus
ex eunuchis illius filii Iehu. et abscisis ungues eius
dauit domui suae. Et pulsare cepit. Cla
mauit ad dominum suum. atq; dicentes. Ecce uxor
quam ingressus es domui mea ut adulteram eo. Egressus
est ad eos senex. et ait. Ilo me fili nolite facere
malum hoc. qa ingressus es in hospitium meum. et
cellam. ubi habitamus. hos filia uirginem. cui
in hospitio. Educam eas ad uos utabimini eas. et
ad uos. Cum autem ibidem esse coepissent. Ecce autem ob se
ro nescitis hoc opus nauta qui in uno.
Solebant atq; fere sermones ei. qui cum essent
in educ ad eos occubina sua. et illi tuto ut
lucesset. Quam cum ora nocte abusi essent. dimi
serunt eam mane. Ad mulier redit. et cecidit
ante ostium domus ubi manebat dum fuit lucis. et
ubi erant. Mane autem surgens in hospitium
ut cepta exploraret uia. Et ecce occubina eius
iacebat ante ostium spatium manum. et
in ille putauit ea quiescere lassatam. Surge et ambula
mus. Quia nihil respondere intelligens q.
erat mortua. Tulit eam imposuit asino reuersus
est in domum suam. Quam cum esset ingressus. arripuit
gladium. tradamque uxorem suam ossibus suis in
xii partes ac diuisa. quocumque misit ad omnes
nos fuit. Qui cum uidissent fugiebant. clamabantque
Nullus hoc factum est nunquam apparuit ex quo
ascendere fecimus filios israel de egypto. usque in presenti
tempus. ferte sententiam. et consilium. de eo quod
factum est. Egressi sunt itaq; omnes filii israel.
pauci egressi qui unum redan usque ad
ra gala ad dominum in maspha. omnes quoque angu
li populi. tribus tribus israel in ecclesiam populi dei
quinque. et milia peditum pugnatorum. Nec tamen
filios benjamin. qa ascendisse filii israel in
maspha. Interrogatus; ieuita mariti mulieris
interfecte quomodo tam scelus perpetratum est. respondit.
Cum in gabaa benjamin ei uxorem meam. illuc
diuertimus. ecce hostes circumdederunt domum
in qua manebam. uolentes me occidere.
pauore mei. incredibili ut domum fuimus eius
et omnes uxorem meam. Qui arripuit in ultimo
ad. Illusque parte hostium. et fecimus pollutione inde
quinque mulieres. ita ut mortua sint
et milia. Accidit omnis filii israel. decernere quod
facere debeant. Stantque omnes populi qui unum
hominem respondere. Non recedemus in tes
nacula nostra. nec ibimus quisquam domum

hoc opus gabaa uicem nunc facemus. Decem uiri e
ligantur centum ex omnibus tribubus israel. centum de mille
mille de decem milibus. ut cum ponent ceteros cibaria
. possint pugnantes contra gabaa benjamin
reddere ei pro scelere qd meruit. Conuenerunt ergo omnes uiri
israel ad ciuitatem qui unus homo eadem mente. unusq; ostia
o. misit nuntios ad omnem benjamin tribum. qd
cerent. Cur tam nefandum nuntiatum est. Tradite nobis
homines de gabaa. qui hoc flagitium perpetrare ausi
sunt. auferamus malum de israel. Qui noluerunt audire fratrum
suorum filiorum israel audire mandata sed exercuerunt
uirtutem qui fuit sortis erant. quinque milia gabaa uelut
fortes aut uiri. et extra ciuitatem israel dimicantes po
plin. Inuenta sunt. xx. milia. et amplius benjamin e
ducentis gladiis pertinentibus gabaa. qui sep
tingenti erant uiri fortissimi. ita sinistra in de
fatigatione. sic fundis adcentis iaculantes lapides
ut capillum qq; possent percutere. nequaq; transire
partem ictus lapidis referebant. Vnus qq; israel
absq; filiis benjamin inuenta est. et milia e
ducentis gladiis. pugnatores ad pugnam. Qui
surgentes uenerunt in domum dei. sederunt
ibi. Consulentes dominum atq; dixerunt. Quis erit primus
in principes certaminis. contra filios benjamin. Qui
respondit dominus. Juda sit dux eius. Stantes qq; filii
israel surgentes mane castrametati sunt iuxta gabaa
a mane procedentes ad pugnam contra benjamin usque
qq; pugnare cepere. Egressique filii benjamin de
gabaa occurrere de ciuitate israel die illo. xxii milia
uiros. Rursus filii israel. reuisuri sunt in domino
fletuerunt usque ad uespere. et interrogauerunt
aciem dicentes. Iam filii uenerunt ascendere ad
aciem dicentes. Ita filii uenerunt ascendere. Ple
bem contra domino usque ad uespere. Consulentes q. ei
dicentes. Deleo ultra procedere ad dimicandum filios
contra filios benjamin fratres meos ayunt. Qui ibi erant
ponit. Ascendite ad eos mane etiam. Qui qq; filii
israel altero die contra benjamin ad pugnam prestiterunt
emperent filii benjamin de ponit gabaa. Et occurrit
rerunt eis tanta uicos cede lachrimis. ut dicerent. et
ce tot milia uirorum educentur gladiis pertinentes. ob
rem omnes filii israel uenerunt domum dei. et sederunt
flentes coram domino. Jeunauerunt qq; illo die usque ad
uespere. et obtulerunt holocausta pacifica fue
runt. et supplicauerunt filio nostro quare. Ego ipse ste
tit archa federis domini. et fuit eleazari fi
lii aaron sponsi eorum. Consulentes igitur dominum ait
dixerunt. Egrediemini adpugnam contra filios
benjamin fratres nostros. angelorum. Qui ab domino. Af
cendite. Ecce enim tradam eos in manibus nostris. Posu
erunt qq; filii israel insidias circumdantes urbem gaba
a. Et ita uice sic semel. Anni contra benjamin egre

Gen. xxxix.
ex. xxvi.
ex. xxvi.
ex. xxi.
Mat. xvii. p.
f. e. ii.
ex. xxxiii.

70

QV
M

ceteramun, propterea fuerunt filii Benjamin ad
vacter eruperit decimare. Fugientes adiuta
tos longius persecuti sunt usque in Gibeon et ceciderunt
primo et secundo die. Ceciderunt porro de Israel fortes
centum et viginti milia virorum. Reliquum
gladio arripuerunt. Quinque milia fugerunt in
petram Rimmon. Quattuor milia in compitis
gladio perierunt. Cunctasque urbes
illorum incendio consumpserunt.

¶ Quum
venisset filii Israel in Maspha et dixerunt. Nullus
nostrum dabit filiis Benjamin filiam suam uxorem.
Venientes ergo ad domum dei in silo. Et uno spiritu omnes
flebant usque ad vespam. Et ait quare factum est hoc in
Israel. Cepit flere dicentes. Ecce hodie una tribus de
Israel deficit. Altare autem die diluculo surgentes
erexerunt altare obtulerunt ibi holocausta pacifica
et hostias. Et dixerunt. Quis est ascendit in congregatione
domini de omnibus tribubus Israel. Iuramento enim
firmaverant contra eum in Maspha dicentes. Si quis
de filiis Israel non ascendit ad dominum in Maspha. Et ecce inventi
sunt habitatores Iabis Galaad nullo egressus
fuisse ad castra. Misit ergo illuc decem milia
virorum fortissimorum. Et precepit eis. Ite percutite habita
tores Iabis Galaad in ore gladii cum mulieribus et
infantibus. Hoc enim est quod facere debetis. Omne
masculinum. Omnem mulierem cognoscentem
virum iungite. Inveneruntque de habitatoribus Iabis Galaad
quadringentas puellas quas
noverant viro non dormiente. Adduxerunt eas ad castra in
silo quae erat in terra Canaan. Et dixerunt omnes filii
Israel pacem hominibus qui sunt in petra Rimmon. Et
locuti sunt ad eos in pace. Sed quia filiis Israel non dabantur
uxores de filiabus Iabis Galaad. Alias autem sunt repperte. Quas simul iunxerunt
cum viris suis. Et dixerunt. Ecce solemnitas domini est in silo annuis sacrificiis
que sunt ad septentrionem urbis Bethel. Ad orientalem plagam viae
ducentis ad Sichem. Ad meridiem quoque

Ab aquilone autem Libanum usque
Iaiazer. Ita ut non sit ultra locus
Benjamin. Quid ergo possumus
fugere insolubiliter servetur unus. Sed et
per Remon. Mensibus quattuor. Regressus autem
filii Israel ad Benjamin cum omnibus usque ad ur
bem gladio percusserunt. Cunctasque urbes. Mu
lieres pecora. Ut ne quidem
ulla remaneret. Ut ne flamma quidem
consumpsit.

¶ Quum
venisset ergo filii Israel in Maspha et dixerunt. Nullus
nostrum dabit filiis Benjamin filiam suam uxorem.
Venientes ergo ad domum dei in silo. Et uno spiritu omnes
sedebant usque ad vespam. Et ait quare factum est hoc in
Israel. Cepit flere dicentes. Ecce hodie una tribus de
Israel deficit. Altare autem die diluculo surgentes erexerunt
altare obtulerunt ibi holocausta pacifica
et hostias. Et dixerunt. Quis est ascendit in congregatione
domini de omnibus tribubus Israel. Iuramento enim
firmaverant contra eum in Maspha dicentes. Si quis
de filiis Israel non ascendit ad dominum in Maspha. Et ecce inventi
sunt habitatores Iabis Galaad nullo egressus
fuisse ad castra. Misit ergo illuc decem milia
virorum fortissimorum. Et precepit eis. Ite percutite habita
tores Iabis Galaad in ore gladii cum mulieribus et
infantibus. Hoc enim est quod facere debetis. Omne
masculinum. Omnem mulierem cognoscentem
virum iungite. Inveneruntque de habitatoribus Iabis Galaad
quadringentas puellas quas
noverant viro non dormiente. Adduxerunt eas ad castra in
silo quae erat in terra Canaan. Et dixerunt omnes filii
Israel pacem hominibus qui sunt in petra Rimmon. Et
locuti sunt ad eos in pace. Sed quia filiis Israel non dabantur
uxores de filiabus Iabis Galaad. Alias autem sunt repperte. Quas simul iunxerunt
cum viris suis. Et dixerunt. Ecce solemnitas domini est in silo annuis sacrificiis
que sunt ad septentrionem urbis Bethel. Ad orientalem plagam viae
ducentis ad Sichem. Ad meridiem quoque

Gray Scale
0 1 2 3 4

R

1

Noemi

Iudicij. Iudicum qui iudicabant populum
fuit hanc in tempore. Factum
est autem in diebus quibus iudicabant iudices
quod fuerit fames in terra. Et abiit vir de
bethlehem iuda. ut peregrinaretur in regione moab
ipse. et uxor eius. et duo filii eius. Nomen
autem viri eius helimelech. et nomen uxoris
eius noemi. et nomen duorum filiorum eius
mahalon et chelion. Ephrateus de bethlehem
iuda. Cum ergo venissent in regionem moab
manserunt ibi. Mortuus est autem helimelech
maritus noemi. remansitque ipsa cum filiis suis.
Qui acceperunt uxores moabitas. quarum una
nomen erat orpha. alia ruth. Et habitaverunt
ibi fere decem annis. Mortuoque
utroque filio. mulier relicta est. Et
mulier obtura duobus liberis et marito.
surgens cum nuribus suis. ut
reverteretur de regione moab. Audierat enim
quod visitasset dominus plebem suam. et dedisset
eis cibum. Egressa
de loco ubi fuerat cum duabus nuribus suis.
cum
illa
responsio
Dixit
ad eas. Ite
ad
domum
patris
matris
vestre
Et
fecistis
cum
mortuis
meis.
Det vobis
dominus
quod
sortitus
est.
osculata
eas.
Quae
dicunt
hoc
flere
dicere.
Cum
populo
ad
populum
tuum.
Quibus
illa
respondit.
Revertimini
filie mee.
Cur venitis
mecum
filios in utero meo.
numquid
spes
possint
Revertimini filie mee.
et
abite
quia
senectute
confecta
sum
ne
possim
coniugio
copulari.
Etiam
si
dixerim
habere
spem
hac nocte
esse
cum
viro
et
parere
filios
numquid
expectabitis donec
crescant.
numquid
propter
illos
manebitis
absque
viris
Nolite
filie mea
hoc facere
propter
me.
Amaro
enim
vobis
valde
est
super
me
manus
domini
Rursum
ploraverunt
Et
osculata
est
socrum
suam
Ruth
autem
adhesit
illi
Ecce
inquit
reversa
est
cognata
tua
ad
populum
suum
et
ad
deos
suos
vade
et
tu
post
eam
Cui
respondit
ne
adjicias
ut
relinquam
te
et
recedam
quocumque
perveneris
pergam
Habitabo
ubicumque
fueris
populus
meus
populus
tuus
erit
mihi
deus
meus
deus
tuus
erit
mihi
Ubi
fueris
mortua
ibi
sepelior
Hoc
faciat
mihi
dominus
et
hoc
adiciat
si
quicquam
inter
me
et
te
nisi
mors
fuerit
separatum
Cum
ergo
vidisset
eam
nolentem
ire
secum
Ingressae
sunt
Bethlehem
Factum
est
autem
cum
ingressae
essent
Bethlehem
commota
est
universa
civitas
super
eis
Dicebantque
matrem
Numquid
hanc
esse
Noemi
Quae
dicit
eis
Ne
vocetis
me
Noemi
Pulchram
Vocate
me
Mara
Hoc
enim
mihi
nomen
Ego
plena
abii
et
vacua
reduxit
me
dominus
Cur
igitur
vocatis
me
Noemi
cum
humiliatus
sit
dominus
afflixerit
omnipotens
Ita
factum
est
ut
reverteretur
Ruth
moabitis
nuru
sua
cum
illa
de
regione
moab
Cum
ergo
venissent
in
Bethlehem
initium
messis
hordei
Erat autem
vir
ei
cognatus
divitiis
magnis
de
cognatione
helimelech
nomine
Boaz
Dixit
ruth
moabitis
ad
socrum
suam
Sinas
me
ire
in
agrum
et
colligam
spicas
post
tergum
metentium
Accipit
ait
ei
abi
filia
Ingressa
ergo
ager
ille
metebat
post
tergum
metentium
Accidit autem
ut
ager
ille
esset
domini
Boaz
qui
erat
de
cognatione
helimelech
Ecce
ipse
venit
de
bethlehem
Dixitque
messoribus
Dominus
vobiscum
Illi
respondere
ei
benedicat
tibi
dominus
Dixit
puero
puellarum
Cui
respondit
Hic
est
puella
Quae
venit
cum
noemi
de regione moabitide
Rogavit
ut
spicas
colligere
permanetque
usque
modo
messor
vestigia
permanere
usque
ad
hanc
horam
Cum
admonitus
quod
esset
domi
relatus
Erat autem
Boaz
ad
ruth
Audis
filia
ne
ad
colligendum
alterius
agrum
nec
recedas
adhere
puellis
meis
ubi
melius
fecerit
sequere
Ubi
ad
ea
puteos
meos
nemo
tibi
molestus
fuerit
sicut
fecerit

Pat. i. iii.

7

adeo. u. ute. Sc. pam. Fat. u. n. v.

3

T

uate ad sacerdotalem habitum aquam regis primo
bibitur. Quae cum infecta fuerit. tunc illi suspicio.
Quae ad eos. Si uero innocentes gratiam ab ar
dore nostro. nosse me dignetur peregrinam mihi rem.
Cui ille respondit. Iniuriatus iniuriam fecit ea quae fe
cerit socrus tua. postmodum uiri tui. qui religio
praebet tuos. Iniquam iniquitatem est. meritis ad pe
nam quae ab eis nescabat. Redeat ad uirum suum po
pe tuo. plenam mercedem recipiat. a deo uero iste
atque iustitia. subditum obligatis. Alas. Quae aut.
uim eum gratiam ab eodem tuos diuine im. quos laetat
est noc. facere est ad eos. ancillae me chorum tu fum
lis tuae puellae tuae. Dixit ad eos. Cu
hora nescendi fuerit. uenit huc. comedere panem.
quinque buccellas eius inaereo. Sedet in
qui ad mensam. laetatus est. regalis fibi. comu
dit. flamina est. multi regali atque mensu
rem. in pecunia exuuae colligentur. Puerque aut
loq. puerum sunt dicere. Ecce filiorum meorum
noluerunt neque hinc eis. tenuit. qui mam
puit piare tenuitria. remanere pinnae.
rabsque nuuae colligit. colligere nemo eo
ripiat. Colligit g magno usque ad espan
dum colligerent. nunquam adent. reuertet. Inuest
eorum qui oepin filium. id est modios. Cuiusque
tal reuldae manum est. tollentur locum sue.
In lux pulut. addit ei de reliquis cum filio
laruorum fuerit. Dixit ei socrus. Ubi modo
collegisti. Ecubi fetibi opus. Et extendo de
tuis quod miser est mi. Indicauit qui ei ap quae
est gratia. nomen dei uni. quod hoc iuuet est.
Cui respondit nomen. Benedicet fit ad eo. quod
eondem gratiam quod praebuerunt unus seruanit.
mercuris. Rursus quoque pinquis aut. uiri filio.
Et iuuit: hoc quoque inquit faciat mi. ut tu dom
messcum ei uingatur. tonec oi sagittel me
tetent. Cui dixit socrus. Quid uult filiam
ut puellis ei exerit. ad metentoi. nemo aut ad
agro quisqui resistat. Iunctae tunc nunquam puel
lis hoc. ita dum cum eis uellunt. tonec. Quod
nunc cui uiro uel exerit. Postea. Ut uis ad
ad socrus suae. ad eum abea. filia mi. quem ubi
regis. prudentior ut tene fit. Boaz ille cuius
puellis magno uincta est. pinquis est. et
hac nocte area eius uentilat. Lauare igit
et unguere munere cuiusdam. nesciuit
ac se ferunt. mareae. Nonne uitant ut tonec
est. potus quoque finem. Cum autem iam addormi
endum. nota locum in quo dormiat. uenuesque
discoguel pallium quoque. a parte pedum. pro
iacere. ibi iacebo. Ipse autem dicet tibi quid

agere debeas. Quae respondit. Omnia quae pre
pis faciam. Descendens quoque mater fecit omnia
quae ei iuuenerat socrus. Cibique comedit
hoc. ebibit. Et ut est hilarior. et letior.
ad commendum uxera accessit manipulos uetet
abscondere. de silo ordo ad eo. et pallio sep
ueret. nocte nocte in medio. Apparuit id. ad
turbatus est. mortuo mulier iacere ad pedes
suos. ait illa. Quae es. Illaque respond. Ego sum
tua ancilla tua. Expande pallium tuum super
me. a tua. quoniam propinquus es. Gratulo. Benedic
ta tuque es a domino filia. quoniam misam posteri
ore superasti. Quia fiet secum iuuenes pauperes
siue diuites. Nolo ergo metuere. si quod dixe
ris facia tibi. Scit enim omnis populus qui
habitat intra portas urbis meae. quod mulier es fo
mortuus. nec ab uxore pinquium. si fatuus
nec pinque. Quae sic hac nocte. facio mane.
sine uolunt pinquis iure retuere. tene
re debet. si autem illa noluerit. ego te abs
que illa dubitatione fuscapit. Vuat dominus tam
usque m[illegible] Dormiuit usque ad pedes eius
ad noct. ad locum. Surrexit usque ad hoc
se cognoscere uiro. Dixit ad eam hoc. Cau
negat nouerit quod huc uenerit. Et mu
ta tuque pallium quod ei. ait. tene uuae
manu. Qua cum tenuerit. reuertit in sul
et sex modios hordei. et obiuit sine est. Quae po
tuit ingressa est ciuitatem. ad socrum suam.
Quae dixerit. Quid egisti filia. Narrauit
ei omnia quae fecit bonus. Ecce sex mo
dios hordei dedit mi. ait. Nolo uacua redi
re ad socrum meam. Dixitque noemi. Expecta filia
a donec uideam quae res. cecidit. Nec
quiescebat hoc nisi compierent quae locutus est.

Ascendit g hoc ad portam. et sedit ibi. Ecce
dixit pinquis praeter quem prius sermo fu
bat est. Dixit ad eum. Declina paulisper. et sede hic
Declinauit et nomen suo. quidam sedit. Tollens
autem hoc. de uno seniores ciuitatis. di
cit ad eos sedere hic. Cum sederunt. locum
Ad pinquis. Parte agri fratris mei elimi
uenit noemi. Fratris et mortuus. quam
dare tenuim. tibi dicere coram eunctis sedeni
bus maiorib. nam templo meo. fuit possidere
iure pinquinatus emere possitque. Si autem
displicuerit. hoc rem. indica mihi. ut sciam quod
facere debeat. Nullus est enim pinquis et rep
ondere quod ego sum. mecum sedet. fili. Ille respon
dit. Ego agrum emam. Cui dixit hoc. Qui emeris
agrum de manu mulieris. Ruth quoque moab

Leu. lxxxv.
Nu. xlv.
Ley. xxv.

Top. cv.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

RV
Th

Deu. c. xxii.
Mat. vi.
Deu. xxxv.

Ruth. u.
Mat. i.

Igitur duas ceremonias apud hebreos fuisse quas
[illegible] celebratas refertur. Quae hebrea
magna ex parte obsoleuerunt. Nam ipsa ex u. ele-
gantia huius ecclesiae sono. Iudaeis enim tenebrosa
mente eius perna tenuerunt moysi. totam legem
scripsimus tamen rapiebat discrepantes. Certus
est eloquium scriptura legisque ratione posterior
hieronymus. Institutionem reph sub gen
label. Aliae interpretes serpentis qui nuncupantur.
Quam ad illud usque repugnat ne tamarita nos. et
hebraeorum ceremoniis fuerunt. Inter hoc quoque multi
mentes hoc enim in subpuncto subleuantur ac ci
cerdotium centum in hice ostendit. Non dissi
mia gratia maxime magnae eius graecis uoluimus
usque hodie antiquis expletum in nos inuenimus.
Scripsimus tricesimus secunus. Nonagesimus tes
timus. Nonagesimus quinquagesimus. Nonagesimus
tertius. Nonagesimus quadragesimus quinto. Quia
diuerso scribam uetero. in eius nomen recum
et alphabeto. Hieronymus interpretes romano eius. Sa
lomonis qui infinepuerbia aureo loco inquiunt.
Qui uice fonte quis uinenet. eide alphabetis ui
tiosionib. subpinauit. Pouo quoque inde duplices
apud hebreos sunt. caph. men. nun. phe. tsade. Al
ter enim phal scribit principia. medietate quoque ter
tor. aut finem. Sunt quique apicesque iuxta dup
plices et inuenit. Samuel. machel. zabriam.
hesdrae. hieremias cum anoth. inde in interuallis
sunt. Quomodo igitur xii. elementa sunt. psalmi
bimus tebrai ice eo qui laqui. Nos uero
hymnum eo qui benedicit. Sed uniuersum nolumus
subpotant. qb. dissimilis recordis indeuere mu
tenera adhuc. lactantes uiri uiri enim infantu.
Primus apud eos liber uocat dieslib quenos ge
nesim dicimus. Sedes bellel moth. quod appel
lat. Tertius iuxeen. inde leuitic. Quartus na
sedaber. quem numeri uocamus. Quintus ele
zabarim. quem deuto nomii. puenotis. hi sunt qui
libri moysi. quos quique thorah. id est legem
appellant. sedni psiani. ad me sicut. magni
ut ayiesu filio naue. quapud eos iohue tenum
dicit. Deinde sub eruit sophim. id est iudicum liber.
Iuxeimde. oyrugut ruth. quod ieth iudicum fac
ta narrat historia. Tertius sequit samuel. que
nos regnorum primus. id est dicimus. Quartus ma
lachim. id est regum. quae malachim. quinto regno
rum uolumine continetur. Quisque in unum ma
lachim. id est regum quae malachim. id est regum
dicere. Non iunctae germani enim regum scribit
set unus israelitica populi. gentibus diuisa
ceuit. Quinto eslual sept hieremias. septi
mus hiezechiel. octauus liber xii. prophetae. qui
illos iuxta hunc alia. Tertius esto. ΑΠΟΚΡΥΦΑ
posteri primus liber incipit abioth.
sedes aduid. Quae quinque incisionib. in oppi
moy uolumine compleuenuit. Tertius est salo
mon tiel uiri. nos puerbia quae illi parabolis.
est masioth appellat. ecclesiasten. est ac
cleth. Cantica cantico quae multos fre
quentum frotaum sequit est danuel. septimus
tebrei iamin. est uertu diex. quae significantia

con totius divine historie possumus appellare, qui liber apud nos paralipomenon primus et secundus scribitur. Octavus Ezras, qui et ipse similiter apud grecos et latinos in duos libros divisus est. Nonus Hester. Atque ita fiunt pariter veteris legis libri viginti duo, id est Moysi quinque, prophetarum octo, agiographorum novem. Quamquam nonnulli Ruth et Cinoth inter agiographa scriptitent et libros hos in suo putent numero supputandos, ac per hoc esse prisce legis libros viginti quattuor, quos sub numero viginti quattuor seniorum Apocalipsis Iohannis inducit adorantes agnum et coronas suas prostratis vultibus offerentes, stantibus coram quattuor animalibus oculatis retro et ante, id est et in preteritum et in futurum, et indefessa voce clamantibus: Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus omnipotens, qui erat et qui est et qui futurus est. Hic prologus scripturarum quasi galeatum principium omnibus libris quos de hebreo vertimus in latinum convenire potest, ut scire valeamus quicquid extra hos est inter apocrifa esse ponendum. Igitur Sapientia que vulgo Salomonis inscribitur, et Iesu filii Sirach liber, et Iudith et Tobias et Pastor non sunt in canone. Machabeorum primum librum hebraicum repperi. Secundus grecus est, quod et ex ipsa frasi probari potest. Que cum ita se habeant, obsecro te lector, ne laborem meum reprehensionem estimes antiquorum. In tabernaculo Dei offert unusquisque quod potest: alii aurum et argentum et lapides preciosos, alii bissum et purpuram offerunt et iacinctum; nobiscum bene agitur si obtulerimus pelles et caprarum pilos. Et tamen apostolus contemptibiliora nostra magis necessaria iudicat. Unde et tota illa tabernaculi pulchritudo et per singulas species ecclesie presentis futureque distinctio pellibus tegitur et ciliciis, ac ea que vilia sunt arcent solem et iniuriam imbrium. Lege ergo primum Samuhel et Malachim meum; meum, inquam, meum. Quicquid enim crebrius vertendo et emendando sollicitius et didicimus et tenemus, nostrum est. Et cum intellexeris quod antea nesciebas, vel interpretem me estimato si gratus es, vel ΠΑΡΑΦΡΑСΤΗΝ si ingratus, quamquam mihi omnino conscius non sim mutasse me quippiam de hebraica veritate. Certe si incredulus es, lege grecos codices et latinos, et confer cum his opusculis, et ubicumque inter se videris discrepare, interroga quemlibet hebreorum cui magis accommodare debeas fidem. Et si nostra firmaverit, puto quod eum non estimes coniectorem, ut in eodem loco mecum similiter divinaret. Sed et vos famulas Christi rogo, que Domini discumbentis preciosissimo fidei myro unguitis caput, que nequaquam salvatorem queritis in sepulchro, quibus iam ad patrem Christus ascendit, ut contra latrantes canes, qui adversum me rabido ore deseviunt et circumeunt civitatem atque in eo se doctos arbitrantur si aliis detrahant, orationum vestrarum clipeos opponatis. Ego sciens humilitatem meam illius semper sententie recordabor: Custodiam vias meas ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis.

Fuit vir unus de Ramathaim Sophim de monte Effraim, et nomen eius Helcana, filius Ieroboam, filii Heliu, filii Thau, filii Suph Effrateus. Et habuit duas uxores, nomen uni Anna et nomen secunde Fenenna. Fueruntque Fenenne filii, Anne autem non erant liberi. Et ascendebat vir ille de civitate sua statutis diebus ut adoraret et sacrificaret Domino exercituum in Sylo. Erant autem ibi duo filii Hely, Ophni et Finees, sacerdotes Domini. Venit ergo dies et immolavit Helcana, deditque Fenenne uxori sue et cunctis filiis eius et filiabus partes. Anne autem dedit partem unam tristis, quia Annam diligebat. Dominus autem concluserat vulvam eius. Affligebat quoque eam emula eius et vehementer angebat, in tantum ut exprobraret quod conclusisset Dominus vulvam eius. Sicque faciebat per singulos annos, cum redeunte tempore ascenderent templum Domini, et sic provocabat eam. Porro illa flebat et non capiebat cibum. Dixit ergo ei Helcana vir suus: Anna, cur fles, et quare non comedis, et quam ob rem affligitur cor tuum? Numquid non ego melior tibi sum quam decem filii? Surrexit autem Anna postquam comederat in Sylo et biberat. Et Hely sacerdote sedente super sellam ante postes templi Domini, cum esset Anna amaro animo, oravit ad Dominum flens largiter, et votum vovit dicens: Domine exercituum, si respiciens videris afflictionem famule tue et recordatus mei fueris, nec oblitus ancille tue, dederisque serve tue sexum virilem, dabo eum Domino omnibus diebus vite eius, et novacula non ascendet super caput eius. Factum est autem, cum illa multiplicaret preces coram Domino, ut Hely observaret os eius. Porro Anna loquebatur in corde suo, tantumque labia illius movebantur, et vox penitus non audiebatur. Estimavit igitur eam Hely temulentam, dixitque ei: Usquequo ebria eris? Digere paulisper vinum quo mades. Respondens Anna: Nequaquam, inquit, domine mi; nam mulier infelix nimis ego sum, vinumque et omne quod inebriare potest non bibi, sed effudi animam meam in conspectu Domini. Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus Belial, quia ex multitudine doloris et meroris mei locuta sum usque in presens. Tunc Hely ait ei: Vade in pace, et Deus Israel det tibi petitionem quam rogasti eum. Et illa dixit: Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam et comedit, vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati. Et surrexerunt mane et adoraverunt coram Domino, reversique sunt et venerunt in domum suam Ramatha. Cognovit autem

helcana annis uxoris suae. et recordatus est eam dominus.
Et factum est post circulum dierum concepit anna et peperit
filium. uocauitque nomen eius samuhel. eo quod a domino
postulasset eum. Ascendit autem uir helcana et omnis
domus eius. ut immolaret domino hostiam sollemnem. et uo
tum suum. et anna non ascendit. Dixit enim uiro suo. non
usque dum ablactetur infans. et ducam eum. et apparet
ante conspectum domini. et maneat ibi usque in sempiternum. Dixitque ei helcana uir eius. fac quod tibi uidetur. et mane donec ablactes eum. Proprietas uero domini subsistit eius. confirmet quod locutus est. Mansit igitur mulier et lactauit filium suum donec ablactauit eum. Ablactauit autem eum. et adduxit eum pariter cum ablactatione in uitulis tribus. et in ephi. modio frumenti. et amphora uini. et adduxit eum ad domum domini in silo. puer autem erat adhuc infantulus. et immolauerunt uitulum. et obtulerunt puerum heli. et ait. Obsecro mi domine. uiuit anima tua domine. Ego sum illa mulier quae steti coram te. hic orans dominum. Pro puero isto orauit. et dedit mihi dominus petitionem meam quam postulauit eum. Idcirco et ego commodauit eum domino cunctis diebus quibus fuerit commodatus domino. et adorauerunt ibi dominum. et orauit anna et ait. Exultauit cor meum in domino. et exaltatum est cornu meum in deo meo. Dilatatum est os meum super inimicos meos. quia laetata sum in salutari tuo. Non est sanctus ut est dominus. nec enim est alius extra te. et non est fortis sicut noster. Nolite multiplicare loquimini sublimia. glorianes. recedant uetera de ore uestro. Quoniam deus scientiarum dominus est. et ipse praeparat cogitationes. Arcus fortium superatus est. et infirmi accincti sunt robore. Satiati pro panibus se locauerunt. et famelici saturati sunt. donec sterilis peperit plures. et quae multos habebat filios infirmata est. Dominus mortificat et uiuificat. deducit ad inferos et reducit. Dominus pauperem facit. et ditat. humiliat et sublimat. Suscitat de puluere egenum. et de stercore erigit pauperem. ut sedeat cum principibus. et solium gloriae teneat. Domini enim sunt cardines terae. et posuit super eos orbem. Pedes sanctorum suorum custodiet. et impii in tenebris conticescent. quia non in fortitudine roborabitur uir. Dominum formidabit aduersarius eius. super ipsos in caelis tonabit. Dominus iudicabit fines terae. et dabit imperium regi suo. et sublimabit cornu christi sui. Et abiit helcana ramatha in domum suam. puer autem erat ministrans in conspectu domini ante faciem heli sacerdotis. filii heli filii belial nescientes dominum nec officium sacerdotum ad populum. Sed quicumque immolasset. uiedimam uenisset puer sacerdotis dum coquerent carnes. et habebat fuscinulam trium dentium in manu sua. et mittebat eam in lebetem. uel in caldariam. aut in olla. siue in cacabum. omne quod leuabat fuscinula tollebat sacerdos sibi. Sic faciebant uniuerso israheli uenientibus in silo. etiam ante ipsum adolerent adipem uenisset puer sacerdotis. et dicebat immolanti. Da mi carnem ut coquam sacerdoti. non enim accipiam a te carnem cruda. dicebatque illi immolans. incendatur primum iuxta morem hodie adeps. et tolle tibi quantum cumque desiderat anima tua. Cui respondens ait. et adipem statim incendatur. et tolle tibi quantum cumque desiderat anima tua. Cui respondens ait. nequaquam nunc enim dabis. alioquin tollam uim. Erat igitur peccatum puerorum nimis coram domino. quia detrahebant homines sacrificio domini. Samuhel autem ministrabat coram domino puer accinctus ephod lineo. et tunicam parauam faciebat ei mater sua. quam afferebat statutis diebus. ascendens cum uiro suo ut immolaret hostiam sollemnem. et benedixit heli helchanae et uxori eius. et dixerunt. Reddat tibi dominus semen de muliere hac pro fenore quod commodasti domino. Et abierunt in locum suum. Visitauit igitur dominus annam. et concepit. et peperit tres filios et duas filias. et magnificatus est puer samuhel apud dominum. Heli autem erat senex nimis. et audiebat omnia quae faciebant filii eius. uniuerso israheli. et quomodo dormiebant cum mulieribus quae obsequebantur ad ostium tabernaculi. Et dixit eis. Quare facitis res huiusmodi quas ego audio. uel pessimas ab omni populo. non est bona fama quam ego audio. ut transgredi faciatis populum domini. Si peccauerit uir in uirum. placari eum potest deus. Si autem in dominum peccauerit uir. quis orabit pro eo. Et non acquiescebant uoci patris sui. quoniam uolebat dominus occidere eos. Puer autem samuhel proficiebat atque crescebat. et placebat cum domino quam hominibus. Venit autem uir dei ad heli. et ait eidem. Haec dicit dominus. numquid non apparuit domui patris tui. cum esset in egypto in domo pharaonis. et elegi eum ex omnibus tribubus israhel in sacerdotem. ut ascenderet altare meum. et adoleret incensum. et portaret ephod coram me. Et dedi domui patris tui omnia de sacrificiis filiorum israhel. quae offerebantur mihi. Quare calcitrasti uictimam meam. et munera mea quae praecepi ut offerentur in templo. et magnificasti filios tuos super me. ut comedentes primitias omnis sacrificii israhel populi mei. Propterea ait dominus deus israhel. Loquens locutus sum. ut domus tua et domus patris tui ministraret in conspectu meo usque in sempiternum. Nec autem dicit dominus. absit hoc a me. Sed quicumque glorificauerit me. glorificabo eum. Qui autem contemnunt me erunt ignobiles. Ecce dies uenient. et praecidam brachium tuum. et brachium domus patris tui. ut non sit senex in domo tua. Et uidebis emulum tuum in templo. in uniuerso pharaon israhel. non erit senex in domo tua omnibus diebus. Verumtamen non auferam penitus uirum ex te ab altari meo. et deficiant oculi tui. et tabescere faciam animam tuam. et quicquid manserit domus tuae morietur. cum ad uirilem etatem uenerit. Hoc autem erit tibi signum quod ueniant duobus filiis tuis. ophni et finees. in die una morientur ambo. Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem. qui uide-

Quae enim dignae dominus offerunt primitiae ordinis sui pro nutrire et educatione animae

·ij·

·iij·

cor meū. ꝛ ālām meā fecit. Et edificabo eī domū
fidelē. ꝛ ambulabit coā xpo omēb dieb.
Factū ē autē ut quicūq; remāsit in domo sua
ueniat. ꝛ ores. p eo. ꝛ offerat numū argēti
um. ꝛ torēū panis. dicēs. dimitte me obsec
ro ad unā partē sacerdotū ē. ut comedā hu
ccellā panis. Puer autē Samuhel ministrabat
dnō coā heli. ꝛ sermo dni erat pciosus in dieb.
illis. nō erat uisio manifesta. Factū ē igitur
die quadā. heli iacebat in loco suo. ꝛ oculi eius
grauerant. nec poterat uidē. priusq; ēt lucerna dei
extingueret. Samuhel autē dormiebat in templo dni
ubi erat arca dni. Et uocauit dnūs Samuhel. Qui
respondens ait. Ecce ego. ꝛ cucurrit ad heli. ꝛ dixit
ei. Ecce ego. uocasti enim me. Quid ait. nō uocaui.
Reuertere dormi. Qui abiit. ꝛ dormiuit. Et adiecit dnūs
uocare rursum Samuhel. Surgens abiit ad heli. ꝛ ait. Ecce ego qui
uocasti me. Intellexit ergo heli q dnūs uocauerit
puerū. ꝛ ait ad Samuhel. Vade. ꝛ dormi. ꝛ si do
mineq; uocauerit te. dices. loquere dne q audit
seruus tuus. Abiit Samuhel. ꝛ dormiuit in
loco suo. Et uenit dnūs. ꝛ stetit. ꝛ uocauit sicut
ueniat sedo. Samuhel Samuhel. Et ait Samu
hel. Loquere dne q audit seruus tuus. Et dixit
dnūs ad Samuhel. Ecce ego facio ubi audiet. qd q
cumq; audierit. tinient aures eius. In die illo
suscitabo aduersū heli omnia q locutus sum super domū
eius. incepta ꝛ cōplebo. Predicta enim ei. qd iudicabam
in eū domū eius in eternū. pp iniquitatē. eo qd no
uerat indignē agere filios suos. ꝛ non corripuerit eos.
Propterea iurauī domui heli. qd nō expiet iniquitas
domūs eius. uictimis ꝛ muneribus usq; in eternū. Dormi
uit autē Samuhel usq; mane. aperuitq; hostia do
mus dni. ꝛ Samuhel timebat indicare uisionē he
li. Vocauit ergo heli Samuhel. ꝛ dixit. Samuhel fili
mi. Qui respondens ait. Presto sū. Et interrogauit eū.
Quis ē sermo quē locutus ē ad te. dic ne celauēris me.
Hec faciat ē deus. ꝛ hec adiciat. si abscondis a me sermo
nē omniū ex omnibus q dicti sunt ē. Indicauit ergo
ei Samuhel uniuersos sermones. ꝛ nō abscondit
ab eo. At ille respondit. Dnūs ē. qd bonū ē in oculis
suis faciat. Crescit autē Samuhel. ꝛ dnūs erat cū
eo. ꝛ nō cecidit ex omib; uerbis eius i terra. Et agnouit u
niuersus Israel a dan usq; ber sabee. qd fidelis Samuh
el. ppha esset dni. Et addidit dnūs ut apparet in si
lo. qm reuelatus fuerat dnūs Samuheli in silo uerbo
dni. renouauit sermo Samuhel uniuerso Israel. Et
factū ē in diebus illis cōuenerunt philistiim in pugnā.
Et egressus ē ergo Israel obuiā philistiim in pugnā. ꝛ castra
metati sunt super lapidē adiutorii. Porro phi
listiim uenerunt in aphec. ꝛ instruxerunt aciem ad
Israel. Iniuit autē certamen uiga inter Israel phili
stiim. cecidit autē in illo certamine prostratum p ag
ios quasi quattuor milia uirorum. ꝛ reuersus ē populus ad ca
stra. Dixerūq; maiores natu de Israel. Quare percussit nos
dnūs hodie coā philistiim. Afferamus ad nos
de silo arcā fedis dni. ꝛ ueniat in medio nri ut
saluet nos de manu inimicorum nrōrū. Misit ergo populus
in silo. ꝛ tulerūt inde arcā fedis dni exercituū sedē
tis super cherubim. Erantq; duo filii heli cum arca
fedeis dni. Ofni ꝛ Finees. Cūq; uenisset arca
fedeis dni in castra. uociferatus ē omis Israel cla
more grandi. ꝛ pauit terra. Et audierūt philisti
im uocē clamoris. dixerūntq; Quē ad modū ē uox cla
moris magni in castris hebreorū. Et agnouerūt
q arca dni uenisset in castra. timuerūq; phili
stiim dicentes. Venit deus in castra. Et ingemuerūt
dicentes. Ve nobis. nō enim fuit tanta exultatio he
ri et nudiustertius. ue nobis quis nos seruabit de
manu deorum istorum. hi sunt qui percusserūt
egyptum omni plaga in deserto. Et fortamini estote
uiri philistiim. ne seruiatis hebreis. sicut illi ser
uierūt nobis. ꝛ fortiter bellate. pugnauerūt ergo p
hilistiim. ꝛ cecidit Israel. ꝛ fugit unusquisq; in
tabernacula sua. Et facta ē plaga magna nimis.
Et cecidit de Israel triginta milia peditum. ꝛ arca dei
capta ē. Duo quoq; filii heli mortui sunt. Ofni. ꝛ
Finees. Currens autē uir de Ben iamin de acie. uenit
silo in die illo scissa uestis. ꝛ sparsus pulueris caput.
Cūq; ille uenisset. heli sedebat super sellā contra ui
am exspectans. Erat enim cor eius timens pro arca dei.
Cum autē ille perrexisset nuntiare urbi.
Et ululauit omis ciuitas. Et audiuit heli sonitum
clamoris. dixitq; Quis ē hic sonitus tumultus huius.
At ille festinauit. ꝛ uenit nuntiauit heli. heli
autē erat nonaginta octo annorum. oculi eius caligauerant. ꝛ uidē nō poterat. Et dixit ad heli. Ego sū
qui ueniō de acie. ego qui de acie fugi hodie. Qui
ille ait. Quid actū ē fili mi. Respondens autē
ille qui nuntiabat. fugit israel coā philistiim.
ꝛ ruina magna facta ē in populo. Insuper ꝛ duo fi
lii tui mortui sunt Ofni ꝛ Finees. ꝛ arca dei capta
ē. Cumq; ille nominasset arcā dei. cecidit de sella
retrorsum iuxta hostium. ꝛ fracta ceruice mortuus
ē. Senex enim erat uir grauis nimis. ꝛ iudicauit
israel quadraginta annis. Nurus autē eius uxor fi
nees pregnans erat uicinaq; partui. audiuitq;
nuntio q captus esset arca dei. ꝛ mortuus esset socer et
uir suus. incubuit se ꝛ peperit. urgentibus enim
eū doloribus subito. Instante autē morte locute
sunt ei q stabant circa eam. Ne timeas. filium pe
peristi. Que nō respondit eis. nec enim animaduertit.
Et uocauit puerū hychabod dicens. transiit glo

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ē gla di de rsl. qi capta ē arca di. r p socro suo. r
puero suo. Et ait. tollatur ō gla di ab rsl. et quod e
capta ē arca di. philistiim autē tulerūt arcā di. r
asportauerūt arcā di a lapide adiutorii in azotū. tu
lerūt philistiim r tulerūt eā in templū dagon. r sta
uerūt eā iuxta dagon. Cūq; surrexissent diluculo
azotij die. ecce dagon iacebat pronus in terra ante
arcā dni. Et tulerūt dagon. r restituerūt eū in locū su
um. Rursūq; mane die alterō obstupentes. ecce ne
ūt dagon iacentē sup faciem suā in terra ante arcā
dni. Caput autē dagon. et due pulme manuū eius ab
scisē erant sup limen. Porro dagon solus truncus re
manserat in loco suo. Propter hanc cām non calcant
sacerdotes dagon. r omes q ingrediuntur templū eius
sup limen dagon in azoto usq; in hodiernū diē. Ingrauata
autē est manus dni sup azotos. r demolita est eos. r percus
sit eos in sedibus suis. r fecit eis tumores. r in medio regionis illius
r natus est mures. r fuit ibi confusio mortis magna in
ciuitate. r percussit insecretiora pārtū nostrorū. agrotan
tes eos. Videntes autē hi agrotantes huiusmodi pla
gis deprehendit ergo manebat arcā di rsl. sup nos. qm
dura ē manus eius sup nos. r sup dagon dm nrm. Ferm
mentauerūt ergo ingrauatē omes satrapes philistinorū. ad se
r dixerūt. Quid faciemus de arca di rsl. Responderūt
gethei. Circūducat arca di rsl. Et circūduxerunt
arcā di rsl. Illo autē circūducente. ecce fiebat ma
nus dni p singulas ciuitates in confusionē magna ni
mis. Et percutiebat viros vnius ciuitatis. a paruo
usq; ad maiorē. r oppressebant pūmentos eorū
hos scil. Orsēt ergo arcā di in accaron. Cūq; ueni
ret accaron. exclamauerūt accaronite dicentes.
Adduxerūt ad nos arcā di rsl. ut interficiat nos. r
ppl'm nrm. Obiecerūt ergo. congregauerūtq; omes sa
trapas philistinorū. qui dixerūt. Dimittite arcā di rsl.
r reuertat in locū suū. r non interficiat nos. cū ppl'o
nro. fiebat enim pauor mortis in singul' urbib; ag
gressima valde manus dni. Si q; qui mortui n fuerūt
percussi fuerūt in secretiore parte pārtū. et
ascendebat vlulatus incolarū in uimis ciuitatis.
Fuit g arca dni in regione philistinorū septē mēsi
bus. Et accersiuerūt philistiim sacerdotes r diuinos di
centes. Quid faciemus de arca di. indicate nobis.
quomō remittamus eā in locū suū. Quā dixerūt sa
cerdotes arcā di rsl. nolite dimittere eā vacuā. sed
qd deferens reddite ei p pcō. r erit curabimini. r cognos
cetis si non recedat manus eius a vob. Quā dixerūt. Quid est
qd p delicto reddē debeamus ei. Responderūq; illi.
Iuxta numerū principum philistiim. v. mures aureos.
faciets. r v. mures aureos. q; plagi una fu
it omib; vob. r satrapis vestris. facietisq; similitudines
duas anoy. vestroy. r similitudines murium qui
demolitisq; sūt terram. r dabitis de rsl. glōm. si forte
releuet manū suā a vob. r a dis vestris. r terra vestra.
Quare grauatis corda vestra sicut aegyptij et egypti
r ph'ao cor suū. nōne postq; pausus ē eis dm
fecit eos. r abierunt. r ecce g arcā dni
plaustrū nouū unū. r duas vaccas fetas q
ibus impositū iugū. iungite in plaustro. r re
ducite vitulos eorū domū. r ol lete q; arcā dni r
ponetis in plaustro. r vasa aurea. q ei obtulis
tis ei p delicto ponite in capsellā. ad latus eius. r dim
ittite eas ut vadant. respiciens. Et siquidē p vi
am finis suoy. ascendēt contra bethsamis. tūc fe
cit nob malū hoc grande. si autē minime sciemus
nos quā manus eius tetigerit nos. si casu accidit. fecerū
t g illi hoc mō. r tollentes duas vaccas q lac
tabant vitulos. iunxerūt ad plaustrū. vitulosq;
eorū clauserūt domi. Et posuerūt arcā di sup plau
strū. r capsellā que habebat mures aureos. r si
militudinē anoy. sūt autē in directū vacce
p viā q ducit bethsamis. r ibant vno gradiebant
pgentes r mugientes. nō declinabant nec ad
dexterā nec ad sinistrā. sed satrapi philistinorū
sequebant usq; ad fines bethsamis. Porro bethsa
mite metebant triticū in valle. r eleuantes oculos
suos viderūt arcā r gauisi sūt cū vidissent.
plaustrū venit in agrū iosue bethsamite. r sta
tit ibi. Erat autē ibi lapis magnus. r ceciderunt ligna
plaustri. vaccasq; imposuerūt holocaustū dno.
Leuite autē deposuerūt arcā di. r capsellam
q erat iuxta eā in qua erant vasa aurea. r posuerūt
sup lapidē grandē. Si autē bethsamite obtulerūt
holocausta. r immolauerūt victimas indie illa do
mino. Et v. satrapi philistinorū videntes. r reuisi
sūt in accaron indie illa. hi sunt ā aurei
quos reddiderūt philistiim pdelicto dno. agrotā
tis. Gaza vnū. ascalon vnū. Geth vnū. dacaron
vnū. Et mures aureos secūm nūm vrbium philis
tiim. v. a ciuitate. ab vrbe munita usq; ad vil
lā q erat absq; muro. r usq; ad abel magnū. super
quē posuerūt arcā dni q erat usq; in hodiernū diē in ag
rosiue bethsamitis. Percussit ā viros dni de viris bethsami
tis eo q vidissent arcā dni. r percussit de ipso sep
tuaginta milia virorum. r insignem fecit milia plebis.
luxitq; ppl'o q percussit dns plebē plaga magna.
Et dixerūt viri bethsamite. Quis poterit stare in con
spectu dni dei sāti hui. r ad quē ascendet a nob.
Misseruntq; nuntios ad habitatores cariathiarim
dicentes. Reduxerūt philistiim arcā dni. descendi
te r ducite eā ad vos. Venerūt g viri cariathiarim
r duxerūt arcā dni. r intulerūt eā in domū ami
nadab in gabaa. Eleazarū autē filiū eius sanctificauerū
t. vt custodiret arcā dni. Et factū ē ex q
die mansit arca dni in cariathiarim. multiplicatis
sūt dies. Erant quippe anni viginti. r requiescebat
omis domus israel post dnm. dixitq; autē Samuhel ad omnem
domū israel dicens. Si in toto corde vestro reuertimini
ad dnm. auferte dos alienos de medio vestri.

.vi.

.vij.

et astaroth. et preparate corda vestra domino. et servite ei
soli. et eruet vos de manu philistiim. Abstulerunt ergo
filii israhel baalim et astaroth. et servierunt domino soli. Dixit autem Sa-
muel. Congregate universum israhel in masphat. ut
orem pro vobis dominum. Et convenerunt in masphat. hauserunt-
que aquam et effuderunt in conspectu domini. et ieiunaverunt
in die illa. Et dixerunt ibi. Peccavimus domino. Iudica-
vitque samuhel filios israhel in masphat. Et audierunt
philistiim quod congregati essent filii israhel in masphat.
et ascenderunt satrape philistinorum ad israhel. Quod cum
audissent filii israhel timuerunt a facie philistinorum.
Dixeruntque ad samuhel. Ne cesses pro nobis clamare
ad dominum deum nostrum ut salvet nos de manu philisti-
norum. Tulit autem samuhel agnum lactentem unum. et
obtulit illum holocaustum integrum domino. Et clamavit
ad dominum pro israhel. et exaudivit eum dominus. Factum est ergo cum
samuhel offerret holocaustum. philistei inire
prelium contra israhel. Intonuit autem dominus fragore magno
in die illa super philistiim. et exterruit eos. et cesi sunt
a filiis israhel. Egressique viri de masphat persecuti sunt phi-
listeos. et percusserunt eos usque ad locum qui erat subter bet-
hagura. Tulit autem samuhel lapidem unum. et posuit
eum inter masphat et inter sen. et vocavit nomen eius lapi-
dis adiutorii. dixitque. Huc usque auxiliatus est nobis dominus. Et hu-
miliati sunt philistiim. nec apposuerunt ultra ut ve-
nirent in terminos israhel. Facta est itaque manus domini super
super philisteos cunctis diebus samuhel. et reddite sunt
urbes quas tulerant philistiim ab israhel. ab accaron
usque geth. et terminos suos liberavit israhel de manu phi-
listinorum. Eratque pax inter israhel et amorreum. Iudica-
bat quoque samuhel israhel cunctis diebus vite sue. Et ibat
per singulos annos circumiens bethel et galgal et
masphat. et iudicabat israhelem in supradictis locis. Re-
vertebaturque in ramatha. Ibi enim erat domus eius. et ibi iudi-
viii. cabat israhel. edificavit etiam ibi altare domino. Factum est
autem cum senuisset samuhel. posuit filios suos iu-
dices israhel. Fuitque nomen filii eius primogeniti iohel. et no-
men secundi abia iudicum in bersabee. Et non ambulaverunt
filii eius in viis eius. sed declinaverunt post avaritiam. accepe-
runtque munera. et perverterunt iudicium. Congregati ergo
universi maiores natu israhel. venerunt ad samuhelem
in ramatha. dixeruntque ei. Ecce tu senuisti. et filii tui
non ambulant in viis tuis. Constitue nobis regem ut iu-
dicet nos. sicut et universe habent nationes. Displicuitque
sermo in oculis samuhelis. eo quod dixissent da nobis regem
ut iudicet nos. Et oravit samuhel dominum. Dixit
autem dominus ad samuhelem. Audi vocem populi in omnibus que
loquuntur tibi. non enim te abiecerunt sed me. ne regnem super
eos. Iuxta omnia opera sua que fecerunt. a die qua eduxi
eos de egypto usque ad diem hanc. Sicut dereliquerunt
me. et servierunt diis alienis. sic faciunt etiam tibi. Nunc
ergo audi vocem eorum. verumtamen contestare eos. et predic eis
ius regis qui regnaturus est super eos. Dixit itaque Sa-
muhel omnia verba domini ad populum qui petierat a se re-
gem. et ait. Hoc erit ius regis qui imperaturus est vobis.
Filios vestros tollet et ponet in curribus suis. faciet-
que sibi equites et precursores quadrigarum suarum.
et constituet sibi tribunos et centuriones. et arato-
res agrorum suorum. et messores segetum. et fabros ar-
morum et curruum suorum. Filias quoque vestras faciet sibi
unguentarias. et focarias. et panificas. Agros
quoque vestros et vineas. et oliveta optima tollet. et
dabit servis suis. Sed et segetes vestras et vinearum re-
ditus addecimabit. ut det eunuchis et famulis su-
is. Servos etiam vestros et ancillas. et iuvenes optimos
et asinos auferet. et ponet in opere suo. Greges ve-
stros addecimabit. vosque eritis ei servi. Et clama-
bitis in die illa a facie regis vestri quem elegistis
vobis. et non exaudiet vos dominus in die illa. quia
petistis vobis regem. Noluit autem populus audire vocem
samuhelis sed dixerunt. Nequaquam. rex enim erit su-
per nos. et erimus nos quoque sicut omnes gentes. et iudicabit nos
rex noster. et egredietur ante nos. et pugnabit bella
nostra pro nobis. Et audivit samuhel omnia verba populi.
locutusque est ea in auribus domini. Dixit autem dominus ad sa-
muhelem. Audi vocem eorum. et constitue super eos regem.
Et ait samuhel ad viros israhel. Vadat unusquisque in ix.
civitatem suam. Et erat vir de beniamin nomine cis
filius abihel. filii beori. et filia filii viri iemini for-
tis robore. Et erat ei filius vocabulo saul. electus
et bonus. et non erat vir de filiis israhel melior illo. Ab
humero et sursum eminebat super omnem populum. Per-
ierant autem asine cis patris saul. Et dixit cis ad saul
filium suum. Tolle tecum unum de pueris. et consurgens
vade et quere asinas. Qui cum transissent per montem
effraim et per terram salisa et non invenissent. transi-
erunt etiam per terram salim et non erant. sed et per terram iemi-
ni. et minime repperierunt. Cum autem venissent in
terram suph et non invenissent. dixit saul ad puerum su-
um qui erat cum eo. Veni et revertamur. ne forte dimi-
serit pater meus asinas. et sollicitus sit pro nobis. Qui
ait ei. Ecce est vir dei in civitate hac vir nobilis.
omne quod loquitur absque ambiguitate venit. Nunc
ergo eamus illuc. si forte indicet nobis de via nostra propter quam
venimus. Dixitque saul ad puerum suum. Ecce ibimus.
quid feremus ad virum. panis defecit in sitarchis
nostris. et sportulam non habemus ut demus homini dei. nec
quicquam aliud. Rursum puer respondit saul. et ait. Ecce in-
venta est in manu mea quarta pars stateris argen-
ti. demus homini dei ut indicet nobis viam nostram. Olim in israhel
sic loquebatur unusquisque vadens consulere dominum. Ve-
nite et eamus ad videntem. qui enim propheta dicitur hodie.
vocabatur olim videns. Et dixit saul ad puerum suum.
Optimus sermo tuus. veni eamus. et ierunt in civita-
tem in qua erat vir dei. Cumque ascenderent clivum ci-
vitatis. invenerunt puellas egredientes ad hau-
riendam aquam. dixeruntque eis. Num hic est videns. Que
respondentes dixerunt illis. Hic est. ecce ante te. festina.

nid hodie eiũ uenit ĩ mutatõ ꝓfitica cũ hodie
ꝓphẗ excelso. Ingrediẽtes urbẽ ſtatim inue
nietis eũ ãtq; ãq; ascendat excelſũ ad uesper
diũ. Ait enim eũ cõmeſtur ẗ ꝓpla. donec ille ueni
at. Quia ipe bñdicet hostias. r deinceps come
dũt. qui uocati ſũt. Igitur ascende q; hodie te
ꝓperietis eũ. Et ascendẽt in ciuitatẽ. Cumq;
illi ãbularent ĩ medio urbis. apparuit samu
hel egrediens obuiã eis ut ascendẽt in excel
ſũ. Dñs autẽ reuelauit auriculã samuhel. cũ
una die ãtq; uenirẽt saul dicens. Hac ipa q
uẽ ẗ hora ego mittã ad te uirũ de tra benia
min. r ſugues eũ duces ſup ꝓphin meũ ſtl. r
saluabit ꝓphin meũ de manu philistinorũ. quia
respexi ꝓphin meũ. uenit enim clamor eorũ ad me.
Cũq; aspexisset samuhel saul dixit ei. Ecce
uir quẗ dixam ẗ ille dñabit ꝓplo meo. Accessit
autẽ saul ad samuhelẽ ĩ medio porte. dixit en
dicit oculũ uidẗ dominus. Respdit samuhel ad sa
ul dicens. Ego sũ uidens. Ascende ante me in ex
celſũ. ut comedatis mecũ hodie. dimittãq; te ma
ne. omnia q; ſunt in corde tuo indicabo ẗ. De asi
nis quas perdidisti iam dudũ ne tuis. ne sollicitus
ſis quia inuente sũt. Cui autẽ omne desideriũ
est nonne domui patris tui. Respdit autẽ saul. Nõne
ego filius iemini ego sũ de minimis tribus israel
et cognatio mea nouissima inter omnes familias tribus
de tribu beniamin. Quare ergo locutus es in se
mone istũ. Adducens igitur samuhel saul et
puerũ eius. introduxit eos in cenaculũ. et dedit eis lo
cũ in capite eorũ q; erant quasi triginta uiri. Dixitq;
samuhel coco. Da iam partẽ quã dedi ẗ. r precepi ut reponeres seorsũ ap
ud te. Leuauitq; autẽ coc ãmũ r posuit ãmũ ante
saul. Dixitq; samuhel. Ecce quod remansit pone
ante te. et comede. quia industria pauperũ est hoc
ꝓphin uocatũ. Et comedit cũ saul samuhel in
die illa. Et descendẽs de excelso in oppidũ. locu
tusq; est cũ saul in solario. Stratumq; saul et dormi
uit. Cũq; eũ mane surrexisset. et diluculũ esset.
uocauit samuhel saul in solario dicens. Sur
ge ut dimittã te. Et surrexit saul. Egressiq; sũt
ambo ipi uidelicet samuhel. Cũq; descendẽrent
in extrema parte ciuitatis. samuhel dixit ad
saul. Dic puero antecedat nos r transeat. tu autẽ
stũ state paululũq; ut indicã ẗ tibi uerbũ dei. Tulit
autẽ samuhel lenticulam oleo. r effudit super caput
eius. et osculatus est eũ. ait. Ecce unxit te dñs super
hereditatẽ suã i principẽ. r tu liberabis populũ meũ de manibus
inimicorũ eius qui habitant in circuitu eius. Hoc ẗ signũ q;
unxit te dñs in principẽ. Cũ abieris hodie ame.
invenies duos uiros iuxta sepulchrũ rachel in
finibus beniamin ĩ merche. Laetantes magnã
fortitudinem. dicentesq; ẗ inuenerunt ea asinas quas
ierat quarẽdas. r ecce timuerunt patrem tuũ asinas. Col
licitus ẗ pro eis. r dicit q; facã de filio meo. Cũq; ab
eris inde. r ueneris usq; ad quercũ thabor.
r inuenient te illic tres homines. r uenient ad te qui ad
orant deũ in bethel. unus portans tres hedos. r alius tres tortas
panis. r alius lagenã uini. Cũq; te saluta
uerint. dabunt ẗ duos panes. r accipies de ma
nibus eorũ. Post hoc uenies in collẽ dei ubi est sta
tio philistinorũ. Et cũ ingressus fueris ibi. ob
uiã habebis cuneũ prophetarũ descendentiũ de excel
so. r ante eos psalterium. et tympanũ. et tibiã. et cithã
ra. ipsoq; prophetantes. Et insilit in te spũs dñi. r pro
phetabis cũ eis. r immutabis in uirũ alium. Cũq; ue
nerint signa hæc omnia ẗ. fac quæcũq; inuenerit ma
nus tua. quia dñs tecũ ẗ. Et descendes ante me in gal
gala. ego quippe descendã ad te. ẗ holocausta ob
lationũ. immolans victimas pacificas. septem
diebus expectabis donec ueniã ad te. ostendãq; ẗ q
facias. Factũq; est ut auertẽs umerũ suũ ut abiret
a samuhele. immutauit ei dñs cor aliud. Et ue
nerũt omnia signa hæc in die illa. uenerũt ad pdictũ col
le. r ecce ꝓphetæ obuiauerũt ei. insiluit ſup eũ
spũs dei. r prophetauit in medio eorũ. Videntes autẽ
omnes qui nouerant eũ heri r nudiustertius. quod esset cum
prophetis prophetare. dixerũt ad invicẽ. Quid nã hoc
accidit filio cis. nũ r saul in prophetis. Respdit alius
ad alterũ dicens. Et cũ quis est eorũ. propterea factũ est ꝓ
bũ. nũ r saul inter prophetas. Cessauit autẽ prophetare
ueniens ad excelsũ. dixitq; patruus saul ad eũ. ad
puerũ eius. Quo abiisti. Cui respondit. Quærebamus
asinas. quas cũ nõ reperissem. uenimus ad sa
muhelẽ. Et dixit ei patruus suus. Indica mihi quid
dixerit ẗ samuhel. Et ait saul ad patruũ suũ. In
dicauit nobis quia inuente sũt asinæ. De sermone autẽ
regni nõ indicauit ei quẗ locutus fuerat samuhel.
Et conuocauit samuhel populũ ad dñm ĩ maspheth.
et ait ad filios israel. Hæc dicit dñs deus israel. Ego edu
xi israel de egypto. r eruui eos de manu egyptiorũ. r
de manu omnium regũ qui affligebant eos. Vos autẽ
hodie proiecistis deũ dũ uestrũ q; solus saluauit
uos de omnibus malis et tribulationibus uestris. Et dixi
stis nequaquã. sed rege constituite super nos. State autẽ
state coram dño per tribus uestras et familias. Et ap
plicuit samuhel omnes tribus israel. r cecidit sors tribus be
niamin. Et applicuit tribus beniamin per cognationes
suas. Et cecidit cognatio metri. r peruenit usq; ad fa
milias eius. Quaesierũt igitur eũ. r non est inuentus. Et cõ
sulueruẽt ꝓphetã dñm utrũ adhuc uenturus esset. illuc. Re
spdit. ecce abscondit se domi. Cucurrerũt itaq;
r tulerũt eũ inde. Stetitq; ĩ medio populi. r altior
fuit omnibus ꝓplo ab humero sursũ. Et ait samu
hel ad omẽ ꝓplm. Certe uidetis quẗ elegit dñs

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

qui.

qui uocat simul et uocem populi. Et clamauit
cunctus populus et ait: Viuat rex. Locutus est autem Samu
hel ad populum legem regni et scripsit in libro et
fixit coram domino. Et dimisit Samuhel omnem populum si
gulos in domum suam. Sed et Saul abiit in domum suam in
gabaath, et abiit cum eo pars exercitus quorum tetigit
deus corda, filii uero belial dixerunt: Quid iste
nos poterit iuuare? Et despexerunt eum et non attulerunt
munera. Ille uero dissimulabat se audire.

Cap. xi.

Et factum est post hoc ascendit Naas ammonites et
pugnare cepit ad uersus Iabes Galaad. Dixerunt omnes
ciues Iabes ad Naas: Habere nos federe et seruiemus
tibi. Et ait ad eos Naas ammonites: In hoc ferire uobiscum fe
dus, ut eruam omnium uestrum oculos dexterosque ponam uobis
probrum in Israel. Et dixerunt ad eum seniores Iabes: Da
nobis septem dies ut mittamus nuntios per uniuersos fines
Israel. Et si non fuerit qui defendat nos egrediemur
ad te. Venerunt igitur nuntii in Gabaath Saul et locuti sunt
uerba audientibus populis. Et leuauit omnis populus uocem suam et
flauerunt. Et ecce Saul ueniebat post armenta de
gregibus. Et ait populus ad eum: Quid habet populus quod
ploret? Et narrauerunt ei uerba
uirorum Iabes. Et insiluit spiritus dei in Saul cum audisset
uerba hec, et iratus est furore eius nimis. Et assumens iugum boum
uiuos cecidit in frusta. Misitque in omnem terminum Israel
per manus nuntiorum dicens: Quicumque non egressus fuerit
post Saul et post Samuhel sic fiet bubus eius. Inuasit ergo timor
domini populum, et egressi sunt quasi unus uir. Recensuitque
eos in Bezech. Fuerunt filii Israel trecenta milia, uiri
autem Iuda triginta milia. Et dixerunt nuntiis qui
uenerant: Sic dicetis uiris qui sunt in Iabes Galaad: Cras
erit uobis salus cum incaluerit sol. Venerunt igitur nuntii et
nunciauerunt uiris Iabes. Qui lenti fuerant dixerunt nunc ex
hac ad uos. Faciemus uobis omne quod placuerit uobis.
Et factum est cum uenisset die crastina, statuit Saul po
pulum in tribus partes. Et ingressus est media castra in
uigilia matutina, et percussit Ammon usque dum incale
scere faciebat sol. Reliqui autem dispersi sunt, et non remanserunt
in eis duo simul. Dixitque populus ad Samuhel: Quis est
iste qui dixit: Saul regnabit super nos? Date uiros ut
occidamus eos. Et ait Saul: Non occidet quisquam uiri
hac die, quia hodie fecit dominus salutem in Israel. Dixit autem Sa
muhel ad populum: Venite et eamus in Galgala, et in
nouemus ibi regnum. Et profecti omnes populi in Galgala.
Fecerunt ibi regem Saul coram domino in Galgala. Et im
molauerunt victimas pacificas coram domino. Et letatus
est ibi Saul, et omnes uiri Israel nimis.

Cap. xii.

Dixit autem Samu
hel ad omnem Israel: Ecce audiui uocem uestram in omni
bus quæ locuti estis ad me. Et constituit super uos regem.
Ecce ergo rex ambulat ante uos. Ego autem senui et canui.
Porro filii mei uobiscum sunt. Ego ambulauit coram uobis
ab adolescentia mea usque ad diem hanc. Ecce præsto sum.
Loquimini de me coram domino et coram christo eius
dum tulerim aurum aliquem. Si quipiam calumpniatus sum,
si oppressi aliquem, si de manu cuiusquam munus accepi et
contempnam illud, hodie restituam uobis. Et dixerunt: Non
es calumpniatus nos, nec oppressisti, nec tulisti de
manu alicui quicquam. Dixitque ad eos: Testis dominus
aduersus uos, testis quoque eius in die hac, quia non inuenis
tis in manu mea quicquam. Et dixerunt: Testis. Et ait
Samuhel ad populum: Dominus qui fecit Moysen et Aaron,
et eduxit patres uestros de terra Egypti, nunc ergo state ut
uideam contra uos in conspectu domini super omnibus iustitiis
meis quas fecit uobiscum et patribus uestris.
Quomodo ingressus est Iacob in Egyptum, et clamauerunt
patres uestri ad dominum. Et misit dominus Moysen et Aaron,
et eduxit patres uestros de Egypto, et collocauit eos
in loco hoc. Cumque oblitus essent domini dei sui, tradidit eos
in manu Sisare magistri militum Asor, et in manus
Philistinorum, et in manus regis Moab. Et pugnauerunt
ad uersus eos. Postea autem clamauerunt ad dominum et
dixerunt: Peccauimus, quoniam dereliquimus dominum, et seruiuimus
Baalim et Astaroth. Nunc ergo erue nos de manu inimicorum
nostrorum, et seruiemus tibi. Et misit dominus Hierobaal et
Bedan et Iefta, et Samuhel, et eruit uos de manu inimicorum
uestrorum per circuitum, et habitastis confidenter.
Videntes autem quod Naas rex filiorum Ammon uenisset
aduersum uos dixistis mihi: Non quasi rex imperabit no
bis, cum dominus deus uester sit rex uester. Nunc ergo ecce rex uester
quem elegistis et petistis. Ecce dedit dominus uobis
regem. Si timueritis dominum et seruieritis illi audieritis
uocem eius et non exasperauerit os eius sermones
domini, et fueritis tam uos quam rex qui imperat
uobis sequentes dominum deum uestrum. Si autem non au
dieritis uocem domini, et exasperauerit uocem domini, erit manus
domini super uos et super patres uestros. Si uero steteritis
et illud quod facturus est dominus in conspectu
uestro. Siquidem timueritis eum et hodie inuocauerit dominum
et dederit uocem et pluuias. Et scietis et uidebitis quia
malum fecistis uobis in conspectu domini petendo
super uos regem. Et clamauit Samuhel ad dominum et
dedit dominus uocem et pluuias in die illa. Et timuit
omnis populus nimis dominum et Samuhel. Dixitque omnis
populus ad Samuhel: Oramus pro seruis tuis ad dominum
deum tuum ne moriamur, addidimus enim uniuersis pec
catis nostris malum ut peteremus nobis regem. Dixitque Sa
muhel ad populum: Nolite timere. Nos fecistis omnem
malitiam hanc, uerumtamen nolite recedere a tergo domini, et seruite
domino in omni corde uestro. Nolite declinare post uana
quæ non proderunt uobis, neque eruent uos quoniam uana sunt.
Et non derelinquet dominus populum suum propter nomen suum ma
gnum, quia uoluit dominus facere nos sibi populum. Absit autem
a me hoc peccatum in domino ut cessem orare pro uobis, et doceo
uos uiam bonam et rectam. Tantummodo timete dominum, et seruite
illi in veritate et corde toto, quia uidistis quam magnalia
magnifecerit in uobis. Quod si perseuaueritis in malitia
uestra, et rex uester peribitis. Factum est
autem anno Saul cum regnare cepisset, duobus autem an
nis regnauit super Israel. Et congregauit sibi Saul quinque milia
de Israel, et erant cum Saul duo milia in Machmas, et

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

monte bethel mille aut cū ionatha ī gabaa
benjamin. Porro ceteri populi remisit unusquisq; in
tabernacula sua. et percussit ionatha statuam phili
stinorum q erat in gabaa. Quod cū audissent philisti
ni. saul accinit buccina in omni terra dicens. audiant
hebrei. et universus israel audiat huiusce modi fa
mam. Percussit saul statuam philistinorum. et erexit
se israel ad odium philistinorum. Clamatum est q populus
saul in galgala. et philistini congregati sunt ad pugnandum
cum israel. triginta milia curruum. et sex milia equitum. et reliqua
multitudo arenae q est in litore maris plurima. Et ascen
dentes castrametati sunt in machmas ad orientem be
thaven. Quod cū vidissent viri israel se in arto esse. affli
ctus enim erat populus. abscondere se in speluncis et in addis.
in puteis quoq; et in antris et in cisternis. hebrei autem tran
sierant iordanem terram gad et galaad. Cūq; adhuc esset
saul in galgala universus populus perterritus qui sequebatur
eum. Et expectabant septem dies iuxta pactum
samuhel. nec venit samuhel in galgala. dilapsus
est populus ab eo. dixit q saul. offerte mihi holocaustum et
pacifica. Et obtulit holocaustum. Cūq; consumpsisset of
ferens holocaustum ecce samuhel venebat. Et egressus
est saul obviam ei ut salutaret eum. et ait ei
samuhel. Quid fecisti. Et saul. Quia vidi q dilabe
rentur populus a me. et tu non venisti iuxta pactos dies. Po
no philistinorum congregatio in machmas. dixi nunc de
scendet philistinus ad me in galgala. et faciem domini non
placavi. necessitate compulsus obtuli holocaustum.
Dixitq; samuhel ad saul. Stulte egisti. nec custodisti man
datum domini dei tui quod praecepit tibi. Quod si fecisses iam
nunc firmasset dominus regnum tuum super israel in sempiternum. Sed nunc
quia non regnum tuum ultra consurgit. Quaesivit dominus sibi vi
rum secundum cor suum. et praecepit ei dominus ut esset dux super populum
eius. eo quod non custodisti quod praecepit dominus. Surrexit autem sa
muhel. et ascendit de galgala in gibaa benjamin. et reliquus populus ascendebat post saul
in occursum bellatorum. Et venerunt de galgala in gibaa in colle
benjamin. Surrexit autem samuhel. et ascendit de gal
gala in gibaa benjamin. Et recensuit saul populum
qui inventus fuerat cum eo. qui sexcentorum virorum. Et saul et
ionathan filius eius populum qui inventus fuerat cum eis erant
in gibaa benjamin. porro philistini castrametati sunt in
magmas. Et egressi sunt de castris philistinorum tres cunei. unus cuneus pergebat contra viam
ad etram sual. porro alius ingrediebatur viam
bethoron. Tertius autem vertebat se ad viam finium im
minentium vallis seboim contra deserti. porro faber ferrarius
non inveniebatur in omni terra israel. Cuncti enim philistini
dixerant ne forte faciant hebrei gladium aut lancea
cum. Descendebant ergo omnes israel ad philistinos. ut exacuerent unusquisq; vomerem suum. et bipennem. et securim.
et sarculum. Retundebantq; autem acuebantq; vomeres et bipennes. et secures. et sarculos. Cūq; venissent
dies pugnae non erat inventus gladius et lancea in manu
omnis populi qui erat cum saul et cum ionathan filio eius.
Egressus est autem statim philistinus in castra philistinorum
machmas. Et accidit quadam die ut diceret
ionathan filius saul ad adulescentem armigerum
suum. Veni et transeamus ad stationem philistinorum
quae est trans locum illum. Pater autem suum hoc ignorabat.
dicebatque. Ponit saul moratur in extremo parte
gabaa sub malo granato quae erat in agro in gabaa
in agro. erant populi cum eo qui sexcentorum virorum. et
ahias filius ichabod filii finees qui erat filius heli
sacerdotis domini. in silo portabat ephod. Sed et populus ne
sciebat quo isset ionathan. Erant autem inter ascen
sus per quos nitebatur ionathan transire ad stationem
philistinorum. eminentes petrae. et rupes quae erat ex
modica parte. et ex altera parte erat rupes
boses. et nomen altae senes. et unus scopulus prominens
ad aquilonem ex adverso magmas. alter ad meridiem in gabaa. Dixit autem ad adolescentem armiger
suum. Veni transeamus ad stationem incircumcisorum
hos. si forte faciat dominus pro nobis. Quia non est dominus di
fficile salvare per multitudinem vel per paucos. Dixit
ei armiger. Fac omnia quae placent animo tuo. ve
ge quo ceperit tibi cordi. ubicumque vis ero tecum.
Et ait ionathan. Ecce nos transimus ad viros istos. Cūq;
apparuerimus eis. si dixerint locum fuerit ad nos. ma
nete donec veniamus ad vos. Si autem dixerint ascendamus
ad eos. Si autem dixerint ascendite ad nos.
ascendamus quia dedit eos dominus in manibus nostris. hoc
erit nobis signum. Apparuerunt ergo uterque stationi philisti
norum. dixeruntque philistini. Ecce hebrei egrediuntur
de cavernis in quibus abscondebant se. Et locuti sunt
viri de statione ad ionathan armigerum eius dixeruntque. Ascen
dite ad nos. et ostendemus vobis rem. Et ait iona
than ad armigerum suum. Ascendamus sequere me tra
didit enim dominus eos in manu israel. Ascendit autem ionathan
reptans manibus et pedibus armiger eius post eum. Et
cum vidissent facie ionathan. ceciderunt ante eum
ante faciem ionathan. alios armiger eius interficiebat
sequens eum. Et factae sunt plagae primae quas percussit io
nathan et armiger eius. Quasi in gremio unius iu
gerum parte in media parte iugeri quae aratur bovum in die autem illo
ante. In omnibus et in populo et in castris et in
praedonibus. Et terra contremuit. et factus est pavor
magnus. Et ecce castra philistinorum. Et ecce
hinc et inde pulsabantur et dissipabantur. Et ait saul

ad populum qui erat cum eo. Recognoscite et videte quis
abierit ex nobis. Cūq; inquisissent repperunt non esse
ibi ionathan armigerum eius. Et ait saul ad ahiam.
Applica arcam dei. Erat enim ibi arca dei in die illa cum
filiis israel. Cūq; loqueretur saul ad sacerdotem tumul
tus magnus erat in castris philistinorum. Et ecce
hinc et inde pulsabantur et dissipabantur. Et ait saul

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ad sacerdotem. Confortabe manum tuam. Cōclama
mantq; saul rex populo qui erant cum eo. Et venerunt
usq; ad locum certamini. Et ecce ensis viri sui gla
dius unicuiq; ad proximum. Erat autem magna nimis.
3. Hebrei qui fuerant cum philistiim et ceteri in circuitu
eorum. ascendentq; etiam ipsi in castris. Reversi sunt
ut essent cum israel. qui erant cum saul et ionathan.
Omnis quoq; israel qui se absconderat in monte effraim
audientes quod fugisset philistiim. secuti sunt eum
et ipsi. Et salvavit dominus in die illa israel. Pugna au
tem pervenit usq; ad bethaven. Et viri israel coarctati sunt
die illa. Adiuratus autem fuerat populus a saul dicens.
Maledictus vir qui comedit panem usq; ad vesperum donec
ulciscar de inimicis meis. Et non degustavit omnis
populus panem. Omnisq; terra venit in saltum.
Erantque fluenta mel. et nullus apposuit manum
ad os suum timore enim populus verebatur. Porro iona
than non audierat cum adiuraret pater eius populum.
Extendens igitur summitatem virge quam habebat in manu
tinxit eam in favum mellis. et convertit manum suam ad os
suum. Illuminati sunt oculi eius. Et respondens unus
de populo ait. Iure iurando astrinxit pater tuus po
pulum dicens. Maledictus qui comedit panem hodie.
Et defecerunt ait populus. Dixitq; ionathan. Turbavit
vero pater meus terram. videtis quod illuminati sint
oculi mei. eo quod gustaverim paululum de melle
hoc. Quanto magis si comedisset populus de praeda inimicorum
suorum quam reportata. Nonne maior fuisset
plaga in philistiim. Percussit igitur eo die illa phili
stheos a machmas usq; in ahialon. Defatigatus autem
est populus nimis et recursus ad praedam tulit oves et bo
ves et vitulos. et mactaverunt in terra. comedentq;
populi cum sanguine. Nuntiaverunt autem saul dicentes
quod populus peccasset domino. comedens cum sanguine. Dixit a
t. Praevaricati estis. volvite ad me lapidem grandem.
Et dixit saul. Dispergimini in multos. et dicite eis ut
adducat unusquisq; bovem suum et pecus suum et
sit illud vobiscum. et non peccabitis domino comedentes
cum sanguine. Addixitque unusquisq; populus quod habebat
in manu sua usq; ad noctem. et occiderunt ibi. Et si
cavit autem saul altare domino. hoc quoq; primum coepit aedi
ficare altare domino. Et dixit saul. Descendamus ad philisti
im nocte. et vastemus eos usq; dum lucescat mane.
nec relinquamus ex eis virum. Et dixerunt omnes.
Quod bonum videtur in oculis tuis fac. Dixit autem sacerdos. Accedamus
huc ad dominum. Et consulens saul dominum. Nunquid sapiet phi
listiim. Si tradis eos in manu israel. non respondit ei
die illa. Et dixit saul. Applicate huc omnes anguli
populi. et scitote et videte per quem acciderit peccatum hodie.
Fuit dominus saluans israel. et ecce ionathan filius
meus fuit. et abiit retroactus monstrat. Ad quem nullus
dixerat ex omni populo. Factum est autem in omnibus
illis. Dixit ad universum israel. Eritis vos
omnes hinc a parte una. ego cum ionathan filio meo erimus
ad saul. Quod bonum videtur in oculis tuis fac. Et dixit
saul ad dominum deum israel. da iudicium. Quid est quod non res
pondes servo tuo hodie. si in me aut in ionathan
filio meo hoc iniquitas. si autem iste populo tuo hoc iniquitas da sanctum. Et deprehensus est io
nathan et saul. populus autem erant sani. Dixit
saul. Sortite inter me et inter ionathan filium meum. Et
capta est ionathan. Iudicium quod fecerat. Et in
dicavit ei ionathan. et ait. Gustans gustavi
in summitate virge quae erat in manu mea paululum mi
elis. ecce ego morior. Et ait saul. Hec faciat
mihi deus et addat si morte moriaris ionathan. Di
xitque populus ad saul. Ergo ne ionathan moriatur
qui fecit hanc magnam in israel. Hoc nequaquam fiat
dicit. Si cecidit capillus de capite eius in terra. quia cum
deo operatus est hodie. liberavit igitur populus ionathan ne
moreretur. Ascendensque saul ne persequeretur philistiim.
porro philistiim abierunt in loca sua. Et saul gesse
rat regnum super israel. pugnabat per circuitum. adver
sus omnes inimicos eius. videlicet moab et filios ammon.
edom. et reges soba et philistheos. Et quocumque
se direxerat superabat congregatisque operum fecit
amalech et eruit israel de manu vastantium eos. Fu
erunt autem filii saul. ionathas. et isui. et melchisua. et nomina duarum filiarum eius. nomen primogenite me
rab et nomen minoris michol. et nomen uxoris saul ahi
noem filia ahimaas. et nomen principis militiae eius
abner filii ner patruelis saul. erat autem pater saul.
et ner pater abner filii abiel. Erat autem bellum per
omne adversus philistheos omnibus diebus saul. et si quem viderat saul virum bonum et aptum ad militiam coadunabat
eum sibi. Et dixit samuhel ad saul. me misit dominus ut
ungerem te regem super populum eius israel. et nunc quae audi
voce domini. Hec dicit dominus exercituum. recordatus quaecumque
fecerit amalech israeli. quomodo restiterit ei in via
cum ascenderet de egypto. Nunc ergo vade et percute de
mole. ne ut vivat ex eis. sed occidito ex virum usq;
ad mulierem. et
parvulum usq; ad lactentem. bovem et ovem. camelum et
asinum. Praecepit itaque saul populo. et recensuit
eos qui a gnos ducentena milia peditum. et decem mi
lia viros iudae. Cumque venisset saul usq; ad civita
tem amalech. insidiatus est in torrente. Dixitque saul
ad cineum. abite recedite atque discedite ab amalech. ne forte involvam te cum eo. Tu enim fecisti
misericordiam cum omnibus filiis israel. cum ascenderent de egypto.
Et recessit cineus de medio amalech. Percussit
quoque saul amalech ab evila donec veniret usque ad
angustias egypti. et apprehendit agag regem a
malech vivum. Omnem autem populum gladio
percussit populus agag optimus et pecoribus. ovi
bus et arietibus. et vitulis et agnis. et universis quae
pulchra erant. nec voluerunt disperdere eas. omnes autem
res vilis et populus hodie demolitus est. Factum
autem est verbum domini ad samuhel dicens. Poenitet
me quod constituerim saul regem. quia dereliquit me. et
verba mea non implevit. Contristatus est samuhel

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

clamauit ad dnm̃ tota nocte. Cumq; d̃ nocte
surrexisset samuhel. ut iret ad saul mane;
nuntiatum q̃ ẽ samuhel. eo qd̃ uenisset sa
ul in carmelum erexisse sibi fornicem triumpha
lem. & reuersus transiisset descendens in galgala.
Dixitq; samuhel ad saul. & saul obtulit
holocaustum dno̅. de uasis pdam q̃ tulerat d̃
amalech. Et cum uenisset samuhel ad saul. di
xit saul. Benedictus tu dno̅ impleui uerbum dni.
Dixitq; samuhel. q̃ ẽ uox gregum q̃ resonat
in auribus meis. & armentorum q̃ ego audio. Et ait
saul. d̃ amalech adduxerunt ea. pepercit enim ppl
us melioribus ouibus. & armentis. ut immolarent dno̅
d̃o. reliqua uero occidimus. Dixit autem samuhel
ad saul. Sine me. & indicabo tibi que locutus ẽ
dns ad me nocte. Dixitq; ei loque. Et ait sa
muhel. nonne cum paruulus esses in oculis tuis ca
put factus es. imo q̃q; te dns unxerit
in regem super israel. & miserit te dns in uia. et ait. Vade et
interfice peccatores amalech. & pugnabis contra eos
usq; ad internecionem eorum. Quare ergo non audisti
uocem dni. Et ad saul ad samuhel. Immo
audiui uocem dni. & abiui in uia qua misit
me dns. & adduxi agag regem amalech. & a
malech interfecimus. tulit autem ppls de pda oues &
boues primitias eorum. q̃ cesa sunt ut immolarent
dno̅ d̃o suo in galgala. Et ait samuhel. qd
uult dns holocausta & victimas. & non potest ob
diri uoci dni. Ecce melius est obedientia quam uic
time. & adscultare magis quam offerre adipem
arietum. quoniam sicut peccatum ariolandi est repugnare.
& sicut scelus idolatrie nolle acquiescere. Pro qua
re q̃ abiecisti sermonem dni. abiecit te dns
ne sis rex. Dixitq; saul ad samuhel. Peccaui
q̃ preuaricatus sum sermonem dni. & iuba tua. ti
mens plebem obediens uoci eorum. Nunc porta
quoque peccatum meum. & reuertere mecum ut adorem dnm̃.
Et ait samuhel ad saul. Non reuertar tecum q̃a
proiecisti sermonem dni. & proiecit te dns ne sis rex
super israel. Et conuersus est samuhel ut abiret. Il
le autem apprehendit summitatem palii eius q̃ erat
laciniata. Et ait ad eum samuhel. Scindet dns regnum
israel a te hodie. & tradidit illud proximo tuo me
liori te. porro triumphator israel non parcet. et
prius non flectetur. nec enim homo est ut agat poenitentiam.
ille ut peccatum. Si non honorem mihi coram
senioribus populi mei. & coram israel reuertere mecum
ut adorem dnm̃ dm̃ tuum. Illeuatus est autem samuh
el & reuersus est saul. & adorauit saul dnm̃ d̃m̃. Dixitq;
samuhel. Adducite ad me agag regem amalec
h. Et oblatus est ei agag pinguissimus. et tremens. Et
dixit agag. Sic ne separat amara mors. Et ait
samuhel. Sicut fecit absq; ulis mulieres gladi.
mulis. sic absq; ulis erit mulier inter mulieres
matrem tuam. Et interfecit samuhel agag coram dno̅
in galgala. Abiit autem samuhel in ramatha.
saul uero ascendit in domum suam in gabaath saul.
Et non addit ultra samuhel ut videret saul usq; ad diem mortis
suae. Ululabat autem samuhel super saul. quod dnm̃ poenite
bat q̃d constituerit regem saul super israel. Dixit
q̃ dns. & usq; quo tu luges saul. cum ego proiecerim
eum ne regnet super israel. Impple cornu tuum o
leo. & uade mittam te ad isai bethleem ipse
uidi enim in filiis eius mihi regem. Et ait samuhel.
Quomodo uadam audiet enim saul & interficiet me.
Et ait dns. Vitulum de armento tolle in manu tua.
& dices ad immolandum dno̅ uenio. & uocabis isai
ad uicumam. & ego ostendam tibi quid facias. &
unguet eum quem cum nominauero tibi. fecit q̃ sa
muhel sicut locutus est dns ei. uenitq; in bethleem.
Et obstupuerunt seniores ciuitatis occurrentes
ei. dixerunt q̃q; ei. pacifice ingressus tuus.
Et ait pacifice. ad immolandum dno̅ uenio.
Sanificamini & uenite mecum. ut immolem. San
ificauit q̃ isai & filios eius. & uocauit eos
ad sacrificium. Cumq; ingressi essent. uidit he
liab & ait. Nunquid coram dno̅ est xpus eius. Dixit q̃
dns ad samuhel. ne respicias uultum eius. neq;
altitudinem staturae eius. quoniam abieci eum. non enim
intuitus hominis uidet. homo enim uidet ea q̃ parent.
dns autem intuitur cor. Et uocauit isai ami
nadab. & adduxit eum coram samuhel. Qui dixit.
Nec hunc elegit dns. Adduxit autem isai sama
d quo ait. & hunc non elegit dns. Adduxit itaq;
isai septem filios suos coram samuhel. et ait
samuhel ad isai. non elegit dns ex istis. Dixitq;
samuhel ad isai. numquid iam completi sunt filii tui.
Et respondit. Adhuc reliquus est paruulus &
pascit oues. Et ait samuhel ad isai. mitte
adduc eum. non enim discumbemus prius quam ille
ueniat. Misit q̃ adduxit eum. Erat autem rufus
& pulcher aspectu. decorusq; uisu. Et ait dns.
surge. unge eum. iste est enim. Tulit q̃ samuhel
cornu oleo. & unxit eum in medio fratrum eius. Et mansit
autem spiritus dni in dauid ex die illa & in reliquum. Surgens
q̃q samuhel abiit in ramatha. Spiritus autem dni re
cessit a saul. & exagitabat eum spiritus nequam a dno̅.
Dixerunt q̃q serui saul ad eum. Ecce spiritus dei malus ex
agitat te. imperet dominus noster & seruus tuus coram te
quaerent hominem scientem psallere cithara. Et cum
arripuerit te spiritus dei malus. psallet manu
sua. & leuiabis. Et ait saul ad seruos suos.
Prouidete mihi aliquem qui psallere. & adducite
eum ad me. Et respondens unus puerorum. Ecce uidi filium
isai bethleemitae. scientem psallere. fortissimum robore. & uirum bellicosum. prudentem

rubis. Et uirtutem pulchritudinis. Et dixit
dominus saul nunciis ad israel dicens. Quare adme dauid
filium iesse qui non est in pulcrius. Et iuxta israel abundantia p
lenum prumbis. Et langueuit mum. Et dixit dauid ad
unum. Et multiplicauit manum filium iesse saul. Et ueniet
dauid ad saul. Et stetit coram eo. At ille diligebat eum in
mis. Et factus est ei armiger. Et misit saul ad hysai
dicens. Stetit dauid in conspectum. inuenit enim
gratiam in oculis mis. Igitur quicumque spiritus malus arripe
bat saul. tollebat dauid cytharam. Et percutiebat ma
nu sua. Et refocillabatur saul. Et melius habebat. Re
cedebat enim ab eo spiritus malus. Congregauit
uero philistiim agmina sua in prelium. Et uenerunt in
socoth iuxta. Et castrametati sunt inter socho. Et aze
ca in fundo domini. Porro saul cum filiis israel congregati
uenerunt in alle terebinthi. Et direxerunt aciem ad pu
gnandum contra philistiim. Et philistiim stabant super
montem ex hac parte. Et israel stabant super montem ex alia
parte. Et alius erat inter eos. Et egressus est uir
spiritus de castris philistiim nomine goliath. de geth.
altitudinis sex cubitorum. Et palmo. Et cassis erat
in capite eius. Et lorica hamata induebatur. porro pon
dus loricae eius. v. milia siclorum erat. Et ocreas. Et
erat habebat in cruribus. Et clipeus erat re
gebat humeros eius. Hastile autem hastae eius erat sicut lica
cum. Et cuspis. ferri autem hastae eius sexcen
tos siclos habebat ferri. Et armiger eius antecedebat
eum. Et stans clamabat ad turmas israel israel. Et
dicebat eis. Ut quid uenistis ad pugnam. nonne ego sum
philistiim. Et uos estis serui saul. Eligite ex uobis uirum
Et descendat ad singulare certamen. Si quidem pu
gnauerit mecum. Et percusserit me. erimus uobis fui.
Si autem ego praualuero. Et percussero eum. eritis fui
mihi. Et seruietis nobis. Et ait philistaeus. ego ex
probrauo agminibus israel hodie. date mihi uirum.
Et iungat mecum singulare certamen. audiens autem sa
ul. Et omnis israel uirtute sermones philistaei iuxta
modi. stupebant. Et timebant nimis. Erat autem dauid
filius uiri ephrathei de quo supra dictum est de
bethlem iuda. cui nomen erat ysai. qui habebat octo
filios. Et erat uir in diebus saul senex. Et ingressus
inter uiros. abierant autem tres filii eius maiores post
saul in preliumi. Et ibi erant pro magistri. Et isai erat
dabat. Et iuxta sorte dauid autem erat minimus. ei;
autem maiores secuti saul. Et ibat dauid. Et reuertis
est a saul. ut pasceret gregem patris sui in bethlem. Et
adibat uero philistaeus mane. Et uespere. Et stabat
quadraginta diebus. Dixit autem ysai ad dauid filium
suum. Accipe. Et fratribus tuis. Et ad castra tuos. Et. x. panes
istos. Et curre ad castra ad fratres tuos. Et. x. formel
las casei. has defers ad tribunum. Et fratres tuos ui
sitabis. si recte agunt. Et cum quibus ordinati sunt
dice. Saul autem et omnes filii israel in ualle terebin
thi pugnabant aduersus philistiim. Surrexit igitur dauid
mane. Et commisit dauid gregem custodi. Et tulit abi
t sicut praecepit ei ysai. Et uenit ad locum magala.
Et ad exercitum egressus est ad pugnam uociferan
tem. Et cecinerunt israel. Et direxerunt aciem aduersus
philistiim. Et ad uicem fratribus suis. Et
dauid uasa quae tulerat sub manu custodes ad
carrucas. cucurrit ad locum certaminis. Et uidit
galiat philistaeum. Et agonistam ex castris suis. Et
ad huc illo loquente eis. apparuit ille spiritus
ascendens goliath nomine philistaeus de geth. ex ca
stris philistiim. Et locutus est eo. Et dauid audi
uit dauid. omnis autem israel cum uidisset uirum
fugerunt a facie eius timentes eum ualde. Et dixit
uir quidam. ad israel. Ut uidistis uirum hunc qui
ascendit. ad exprobrandum israel ascendit.
Et uirum qui percusserit eum. ditabit eum rex diuitiis
magnis. Et filiam suam dabit ei. Et domum patris
eius faciet abiectam in israel. Et ait dauid ad uiros
qui stabant secum dicens. Quid dabitur uiro qui
percusserit philistaeum hunc. Et tulerit opprobrium de israel.
Quis est enim hic philistaeus incircumcisus qui expro
brauit acies dei uiuentis. Responderunt igitur
ei. Et hunc eum de hunc modo dicentes. Hoc dabitur uiro
qui percusserit eum. Audiuit autem eliab frater eius ma
ior loquente eum cum aliis. Et iratus est dauid ira. Quare
uenisti. Et cui reliquisti paucilas oues illas in
deserto. Ego noui superbiam tuam. Et nequitiam cordis
tui. quia iudicio huc descendisti. Et ut praelium.
Quid feci. numquid non iubet est. Sed dedi in aures pa
uulum abeo. ad aliis dixit eum de hunc modo. Et
responderunt ei. Et hunc iubet sic. Et hunc. Audita sunt autem
ubi. Et locutus est dauid. Et audita sunt autem
saul. Et quae cum fuisset adduxerunt. locutus est ei ad con
spectum eius. Et ait ei. Ne timeat cor cuiusquam in eo. Ego seruus tuus uadam. Et
pugnabo aduersus philistaeum. Et ait saul ad dauid.
non uales resistere philistaeo isti. nec pugnabis ad
uersus eum quia puer es. Et ait uir bellator. ab ado
lescentia sua. Et ecce dauid ad saul. Pascebat
seruus tuus patris sui gregem. Et uenebat leo. Et
ursus. Et tollebat arietem de medio gregis. Et se
quebar eos. Et percutiebam. Et eripiebam de ore eorum. Et
si surgebant aduersum me. Et apprehendebam mentum eorum.
Et percutiebam. Et interficiebam eos. Et ait leonem. Et
ursum interfecit ego seruus tuus. Erit igitur philistaeus
iste incircumcisus qui in medio eorum. quasi unus de
hoc exercitu dimicantis. Et ait dauid. Dominus qui
eruit me de ore leonis. Et de manu ursi. ipse liberabit
me de manu philistaei huius. Et ait saul ad
dauid. Vade. Et dominus tecum sit. Et induit saul dauid
uestimentis suis. Et imposuit galeam aeneam
capiti eius. Et uestiuit eum lorica. Et accinxit gladio
eius super uestimentum suo. Coepit autem temptare si ar

nuat p̃ſdet uicedo. nõ eſt habitat oſtiet udi
nõ. Dixit dauid ad saul. ego p̃ſum ſi e uicedõ. q̃ u
iſti bubo. Et depoſuit eu. Et tulit baculũ ſuũ q̃
ſemp habebat in manib. & elegit ſibi v lutipidi
ſimos lapides de torrente. & miſit eos ſuper pa
ſtoralẽ. qm̃ habebat ſecũ. & funda manuũ. Iet
q̃ accſſit adiuſus philiſteũ. Ibat autẽ philiſteus
incedens & appropiquabat ad dauid. & armiger
eius cũ eo. Cũq; inſpexiſſet philiſteus & uidiſſet
dauid deſpexit eũ. Erat enim adoleſcens rufus & pulch
er aſpectu. Et dixit philiſteus ad dauid. nũq; iuxta quid ego
canis ſũ q̃ tu ueniſti ad me cũ baculis. Et maledixit
philiſteus dauid in deis ſuis. & dixit ad dauid.
Veni ad me. & dabo carnes tas uolatilib; celi
& bestiis terre. Dixit autẽ dauid ad philiſteũ. Tu ueni
ſti ad me cũ gladio & hasta & clipeo. ego autẽ uenio
ad te in nomine dni exercituũ dei agminũ iſrael. q̃
b; exprobrasti hodie. & dabit te dns in manu mea.
& percutiã te. & auferã caput tuũ a te. & dabo cadã
ueniaeq; philiſtinorũ hodie volatilib; celi. &
bestiis terre. ut ſciat omnis terra q̃ dns iuſtit.
& noſtit uniuſa ecclia h. q̃ non in gladio nec in
hasta ſaluat dns. Iſpe enim bellũ. & tradet nos
in manibus. Cũq; surrexiſſet philiſteus & ueniſſet
et appropiquaret obuiam dauid. festinauit dauid & cucur
rit ad pugnã aduſus philiſteũ. & miſit manũ
ſuã in peram. tulitq; inde lapidẽ. & funda iecit
& percuſſit philiſteũ in fronte. & infixus eſt lapis in fronte eius. & cecidit in facie ſua
super terram. & preualuit dauid aduſus philiſteũ in
funda & lapide. & percuſſit philiſteũ & interfecit eũ
cũ gladio non habente in manu dauid. & cum cucurriſſet
& ſtetiſſet ſuper philiſteũ. & tulit gladium eius & extraxit de ua
gina ſua & occidit eũ. & amputauit caput eius. Videntes
autẽ philiſtiim q̃ mortuus eſt fortiſſimus eorũ fu
gerunt. Et ſurgentes uiri iſrael & iuda. inuocauerunt ſe
& ſecuti ſunt ſe philiſteos. uſq; dũ ueniret in uallem
& uſq; ad portas accaron. Ceciderũtq; uulnerati phi
liſtiim in uia Saraim uſq; ad getheth. uſq; accaron. Et
reuertentes filii iſrael p̃dauerunt castra philiſtiim.
& uaſtauerunt eam. Sumpſitq; autẽ dauid caput phi
liſtei. attulitq; illud in ierlm. & ea quæ erant eius posuit
in tabernaculo ſuo. Et cum uidiſſet saul dauid
egredientem ad philiſteũ. ait ad abner p̃napẽ
militie. Cuius filius iſte puer abner. Dixitq; abner. Viuit anima tua rex q̃ nosco.
Et ait rex. Interroga tu cuius filius ſit iſte puer. Cũ
q̃ redditus eſt dauid. percuſſo philiſteo. tulit eũ ab
ner & introduxit coram saul caput philiſtei in ma
nu. Et ait ad eũ saul. De quo gente es o adoleſcẽs.
Dixitq; dauid. filius ſeni ſui ſi bethleem ego ſum.

xxiij. Et factũ eſt cũ ceſſaſſet loqui ad saul. anima ion
athan adhesit anime dauid. Et dilexit eũ ionathan
ſicut animam ſuã. tulitq; eũ saul in die illa. & no
n dimiſit eũ ut reuerteret in domũ patris ſui. Iniuit autẽ ionathan cum dauid fœdus. diligens eũ ſicut
animam ſuã. Et induens ſe ionathan tunicã q̃
erat in ueſtitu. & dedit eã dauid. & uelamina ſua
a uſq; ad gladium. & arcum ſuũ uſq; ad balteũ ſuũ. Et
egrediebatur q̃ dauid. ad omnia q̃cũq; miſiſſet eũ saul.
& prudenter se agebat. Posuitq; eũ saul ſuper uiros
belli. & acceptus erat in oculis omnis populi. maximeq; i
n ſpectu ſeruorũ saul. Factũ autẽ cũ reuerteret percuſſo p
philiſtiim dauid. & fereret caput eius in ierlm. egreſſe ſũt
mulieres de uniuſis urbibus iſrael cantantes. chorea
q̃ ducentes occurrerũt saul regi in tympanis letitie
& in ſiſtris. Et ſonebant mulieres ludentes. atq;
dicentes. percuſſit saul mille. & dauid. x. milia. Iratus
autẽ eſt saul nimis. & diſpiciebat uocabulũ eius
ſtmo dixitq; dederũt dauid. x. milia. & mihi dederũt mille.
q̃d ei ſuperest niſi ſolũ regnũ. Igitur rectus g̃ eius saul
aſpiciebat dauid ex die illa & deinceps. Factũ eſt
in die altera. inuaſit ſpiritus dei malus saul. & p
phetauit in medio domus ſue. Dauid autẽ pſallebat ma
nu ſua. ſicut p ſingulos dies. tenebatq; saul lan
ceã. & miſit eã putans q̃d figẽ pſtet dauid ad
parietẽ. Et declinauit dauid a facie eius ſecũdo. Et
timuit saul dauid eo q̃d eſſet dns cũ eo. & a ſe re
cſſiſſet. Timuitq; eũ saul & fecit eũ tribu
nũ ſuũ mille uiros. & egrediebatur & intrabat
in aſpectu populi. In omnib; q̃cũq; agebat filius ſuus prudẽ
dauid agebat. & dns erat cũ eo. Videtq; saul
q̃d prudens eſt nimis. cepit timere eũ. Omnis autẽ
iſrael & iuda diligebat dauid. ipe enim egrediebatur &
ingrediebatur cũ eis. Dixitq; autẽ saul ad dauid. Ec
ce filia mea maior merob. ipsam dabo tibi uxorem.
tantũmodo esto mihi fortis. & pelia prelia dni. Saul autẽ
reputabat dicens. Non sit manus mea in eo. Sed
sit super illũ manus philiſtinorũ. Dixitq; autẽ dauid ad
saul. Quis ego sũ. aut q̃ est uita mea. aut cognatio patris mei in iſrael. ut fiam gener regis.
Factũ autẽ tpe cũ debẽret dari merob filia saul
dauid. data est hadriel molathite uxori. Diligebat
autẽ michol filia saul alterã dauid. Et nuntia
tũ est saul. & placuit ei. Dixitq; saul. dabo eã i
li. ut fiat ei in ſcandalũ. & sit ſuper eũ manus phi
liſtinorũ. Dixit ergo saul ad dauid. In duab; rebus ge
ner meus es hodie. Et mandauit saul filiis ſuis
& pueris ad dauid. Ecce placet
regi rebus ſuis. & diligunt te. Nũc ergo esto ge
ner regis. Et locuti ſũt ſerui saul in aures
dauid ea uerba. Et ait dauid. Num p̃uile uide
tur generi esse regis. Ego autẽ ſũ uir pauper & ho
milis. Et nuntiauerũt ſibi saul dicentes hæc
mihi dixit dauid. Dixit autẽ saul. Sic loq
mini ad dauid. nõ habet uoluntatem rex in dotibus. ni

tum certum. Pugnauit philistinus cum israel uicit
inimicis regis. Porro saul cognouit tradi
dauid in manu philistinorum. Quique remanserant fui
ei dauid. Abiit quoque dominum placuit sanctum noctis dauid
ut fieret gener regis. Et prouocauit quinque surgens
dauid abiit in macaron ei uidit quod fuerat erant. Et
cuiusdam philistiim dicentes uiuit. Et adiecit pu
nia eos. Et ad uiuauit ea regi ut esset gener ei.
Dedit ergo ei saul michol filiam suam uxorem. Et ui
dit saul quoniam cum dominus dauid. michol autem
filia saul diligebat eum. Et saul magis expauit timuit
dauid. facetque saul dauid inimicum cunctis diebus. Et
egressi sunt principes philistinorum. a principio autem
egressionis eorum. prudentior fuit dauid. quam
omnes serui saul. Et celebre factum est nomen eius nimis.

:xxv: Locutus est autem saul ad ionathan filium suum. Et ad omnes
seruos suos ut occident dauid. Porro ionathan dilexerat
dauid ualde. Et indicauit ionathan dauid di
cens. Quaerit saul pater meus occidere te. quapropter obse
uare te quaeso mane. Et manebis clam. Et abscondis.
Ego autem egrediens stabo iuxta patrem meum in agro
ubicumque fueris. Ego loquar de te ad patrem meum. Et quod
cumque uidero nuntiabo tibi. Locutus est ergo ionathan de dauid bo
na ad saul patrem suum. Dixitque ad eum. Ne peccet rex
in seruum suum dauid. quia non peccauit tibi. Imo quia bona est
fuit ualde. Et posuit anima sua in manu sua. Percussit
philistaeum. Et fecit dominus salutem magnam in omnibus israel.
Vidisti et gauisus es. Cur ergo peccat in sanguine innocentem
interficiens dauid qui est absque culpa. Audiuit
saul placuit uoce ionathae iurauit. Viuit dominus quia non occidetur.
Vocauit ergo ionathan dauid. Et indicauit
ei omnia uerba haec. Et introduxit ionathan dauid ad saul.
Fuitque ante eum sicut heri et nudiustertius. Et
Rursum fuit bellum. Egressus dauid pugnauit ad
philistaeum. percussitque eos plaga magna. Et fugerunt
a facie eius. Et factus est spiritus malus saul. sedebat
in domo sua. Et tenebat lanceam. Porro dauid psallebat
manu sua. missusque est saul figere lanceam dauid
in parietem. Et declinauit dauid a facie saul. lancea
autem cuspide uulnere plaga est in parietem. Et dauid fugit
Et saluatus est nocte illa. Misit ergo saul satellites
suos in domum dauid ut custodirent eum. ut interficerent eum
mane. Et cum nuntiasset dauid michol uxor sua dicens.
Si non saluaueris te nocte hac. cras morieris. Deposuit
eum per fenestram. Porro ille abiit fugit ergo et
saluatus est. Tulit autem michol statuam. Et posuit eam super
lectum. Et pelle pilosa caprina posuit ad caput eius. Et ope
ruit eam uestimento. Misit autem saul apparitores qui
reperent dauid. Et responsum est quod egrotaret. Rursusque
misit saul nuntios ut uiderent dauid dicens. Afferte eum
ad me in lecto ut occidam. Cumque uenissent nuntii in
uenerunt simulacrum super lectum. Et pellis caprina ad
caput eius. Dixitque saul ad michol. Quare sic illusisti
me. Et dimisisti inimicum meum ut fugeret. Et responsit
dit michol ad saul. Quia ipse locutus est mihi. dimitte
me alioquin interficiam te. Dauid autem fugiens saluatus
est. Venit ad samuhel in ramatha. Et narrauit
omnia quae fecerat illi saul. Et abierunt ipse et samu
hel. Et habitauerunt in naioth. Adnuntiatum est autem saul
dicentes. Ecce dauid in naioth in ramatha. Misit ergo
saul satellites ut reperirent dauid. Quos cum uidisset cu
neum prophetarum uaticinantium. Et samuhel stantem super
eos. Factus est et ipse spiritus dei super satellites. et
uaticinati sunt. Quod cum nuntiatum esset saul misit alios nun
tios. qui et ipsi prophetauerunt. Abiit autem et ipse in ramatha
et uenit usque ad cisternam magnam quae est in socho.
Et interrogauit et dixit. Ubi quo loco est samuhel et dauid.
Dictum est ei. Ecce in naioth in ramatha est. Et abiit in
naioth in ramatha. Et factus est super eum spiritus dei. Ambu
labat ingrediens. et prophetabat usque dum uenisset in
naioth in ramatha. Et expoliauit se et ipse uestimentis suis. et prophetauit coram omnibus similiter. Cecidit
nudus totus die illa et nocte. Vnde exiit proverbium. nec
saul inter prophetas. Fugit autem dauid de naioth quae est
in ramatha. uenientque locutus est coram ionathan. Quid fe
ci. Quae est iniquitas mea. Quod peccatum meum in pa
tre tuo. quam ob rem quaerit animam meam. Dixitque ei. Absit. non
morieris. Nequaquam enim facit pater meus quicquam rei
de re parua. Et quid indicatum est mihi hoc solum ut celauerit
me pater meus sermone. Nunquam non. Nequaquam erit rei
stud. Et iurauit rursus dauid. Et ait. Scit quod
certe pater tuus quia inueni gratiam in oculis tuis. Et
dicit nolitis hoc ionathan. ne forte tristetur. Quod
si mihi. iurat dominus et iurat anima tua. quia uno tantum ut ma
dicam gradu ego morior quidem. Et ait ionathan
ad dauid. Quodcumque dixerit anima tua fiat tibi. Dixit
autem dauid ad ionathan. Ecce kalendae sunt crastino.
Et ego ex more sedebam cum eo usque ad uesperum. Di
mitte ergo me ut abscondar in agro ad uesperum. Si
et tertio requisierit me pater tuus respondebis. Ro
gauit me dauid ut iret celeriter in bethleem ciuita
tem suam. quia ibi tempus sollemnes ibi est omnibus con
sanguineis suis. Si dixerit bene. pax erit seruo tuo. Si ta
men iratus fuerit. scias quia consumata est malitia eius. Fiat ergo mihi
in seruum tuum. quia foedus domini me famulum tuum iniuit te
cum fecisti. Si autem in me aliqua iniquitas. tu me in
fige. Et ad patrem tuum ne introduas me. Et ait ionathan.
Absit hoc a me. nequaquam fieri potest ut faciam hoc ne
quam. Si enim certum fuerit mihi quod malitia consumata
est. quod dauid ad ionathan. Quis nuntiabit mihi. si
quid forte responderit pater tuus durius. Et ait ionathan
ad dauid. Vade et egrediamur in agrum. Cumque egressi essent ambo
in agrum. ait ionathan ad dauid. Domine deus israel. si
tentauero patrem meum cras hoc tertia. ut quid erga me
aliquid bonum fuerit super dauid. Et non misero ad
te. et notum tibi fecero. Hoc faciat dominus ionathan

et ꝗ augeat. Si autem peccauerit pater meus in te
et in me, et reuelabo aures tuas ut uadas
in pace. et sit dominus tecum sicut fuit cum patre meo. Et
si uiuo. facies mihi misericordiam dei. Si uero mortuus
fuero. non auferes misericordiam tuam a domo mea usque in
sempiternum. quando auferet dominus inimicos meos. omnis
quoque de terra sua. Pepigit igitur fedus ionathan cum
domo dauid. et requisiuit ionathan ionathan de ma
no dauid eo quod diligeret illum. sicut animam eius sic amauit eum
quia diligebat eum. Dixitque ad eum ionathan. Cras kalende
sunt. et requireris. requiretur enim sedes tua usque
pridie. Descendesque festinus. et ueniens in locum ubi
celabaris die tertia. sedebis iuxta lapidem cui nomen est exel. Ego tres sagittas mittam
iuxta eum ut iacta qui exercens me ad signum. mittam
et puerum dicens ei. Vade inuenire mihi sagittas. Si dixero puero ecce sagitte intra te sunt tolle eas.
ueniens ad me quia pax tibi est. et nihil est mali neque
dei. Si autem sic locutus fuero puero. ecce sagitte
ultra te sunt. uade quia dimisit te dominus. De uero autem
quod locutus sum ego et tu. sit dominus inter me et te usque
in sempiternum. Abiit dauid et fugit in agro. et cum
esset kalende. Et sedit rex ad comedendum pa
nem. Cumque sedisset rex iuxta morem suam solium eius
fuerat domus. et erat iuxta parietem. Surrexit autem io
nathan. et sedit abner ex latere saul. uacauitque
locus dauid. Et non est locutus saul quicquam
die illa. Putabat enim quod forte euenisset ei. ut
non esset mundus nec purificatus. Cumque illuxisset dies
secunda post kalendas rursus uacuus apparuit lo
cus dauid. dixitque saul ad ionathan filium suum. Quare non
uenit filius ysai nec heri nec hodie ad uescen
dum. Et respondit ionathan saul. Rogauit me ob
nixe ut iuxta in bethleem. dixit dimitte me quia
sacrificium sollempne est in ciuitate mea. et fratres
accersiuit me. nunc igitur si inuenio gratiam in oculis tu
is. uadam quo. et uidebo fratres meos. ob hanc causam non
uenit ad mensam regis. Iratus autem saul aduersus io
nathan dixit ei. Filii mulieris uirtutum rapinarum. nunquid ignoro quod diligis filium ysai. in con
fusionem tuam. et in confusionem ignominiosae matris
tue. Cunctis enim diebus quibus filius ysai uixerit super
terram. non stabit regnum tuum. neque tua
quidem non mittens adduc eum ad me. quia filius mortis est.
Respondens autem ionathan saul patri suo dixit. Quare
te moriturum. quid fecit. Et arripuit saul lancea
ut percuteret eum. Et intellexit ionathan quod deci
disset pater suus ut interficeret dauid. surrexitque io
nathan a mensa in ira furens. et nihil comedit in die
kalendarum secunda pernimium contristatus enim super dauid
eo quod iniuriosus esset ei pater suus. Cumque illuxisset mane
uenit ionathan in agrum in locum placitum dauid et pu
er parvulus eius. dixit ad puerum suum. Vade cele
ri mihi sagittas quas ego iacio. Cumque puer cucurrisset. iecit aliam sagittam ultra puerum. Venit quoque
puer ad locum iaculi quod miserat ionathan. et
clamauit ionathan post puerum dixit. Ecce
ecce ibi est sagitta porro ultra te. Clamauit iona
than post puerum. festina uelocius ne steris.
Collegit autem puer ionathae sagittas. et attu
lit ad dominum suum. Puer autem ignorabat
rem uno enim ionathan et dauid res noua fuerat. et
ignorabat puer. Tradidit ionathan arma sua puero et dixit ei. Vade et
in ciuitatem. Cumque abiisset puer. surrexit dauid de
loco qui uergebat ad austrum. et cadens pronus in terra
adorauit tribus. Et osculantes alter uterque fleue
rit pariter dauid autem amplius. Dixitque ionathan ad
dauid. Vade in pace. quicquid iurauimus ambo in nomine
dei dicentes. Dominus sit inter me et te. et inter semen
meum. et semen tuum usque in sempiternum. Et surre
xit abiit. Sed ionathan ingressus est ciuita
tem. Venit autem dauid in nobe ad abimelech
sacerdotem. Et obstupuit abimelech eo quod ue
nisset dauid. et dixit ei. Quare tu solus. et nullus
est tecum. Et ait dauid ad abimelech sacerdotem. Rex
praecepit mihi negotium. et dixit. Nemo sciat rem pro
pter quam ego mitto te. et cui modi tibi praecepta
dederim. sed puerorum quos in illum et illum lo
cum adiuxi quid habeas ad manum. Quinque pa
nes da mihi. aut quicquid inuenire potes. Et respon
dens sacerdos dauid ait illi. Non habeo panes
laicos ad manum. sed tantum panes propositionis. si
modo sint pueri mundi maxime a mulieribus. Et respo
dens dauid sacerdoti dixit ei. Quare sit mulie
ribus agitur iuxta morem nos ab heri et nudiustertius
quando egrediebamur. et fuerunt uasa puerorum sanctum. po
test uia hoc pollutum esse. sed in ipsa hodie sanctificabitur
in uasis. Dedit igitur ei sacerdos sanctificatum quia
non erat ibi panis. nisi tantum panes propositionis.
qui sublati fuerant a facie domini. ut ponerentur pa
nes calidi. Erat autem ibi uir de seruis saul indo
ei illa nomine in tabernaculo domini. et nomen eius doeg edo
meus potentissimus pastor saul. Dixit autem da
uid ad abimelech. Si habes hic ad manum asta
am aut gladium. quia gladium meum et arma mea non tulimus
mecum. quia sermo regis urgebat. Et dixit sacer
dos. Gladius goliat philistei quem percussisti in
ualle terebinthi. en inuolutus pallio post ephod. Si
istum uis tollere tolle. nec enim est alius hic absque eo.
Et ait dauid. Non est huic alius simile. da mihi eum.
Surrexit igitur saul et fugiebat dauid. et ue
nit ad achis ad regem geth. Dixerunt ei serui ac
his. Hicne est dauid rex terre. Nonne huic
cantabant per choros dicentes. Percussit saul
mille et dauid decem milia. Posuit autem dauid ser
mones istos in corde suo. et timuit nimis a fa
cie achis regis geth. Commutauit os suum co
ram eis. et labebatur inter manus eorum. et impingebat in ualuas porte. defluebantque saliue eius
in barbam. Et ait achis ad seruos suos. Vidistis

Y similar at Ane 65

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

hominem in laqueum, qui adduxistis eum ad me.
an desunt nobis sunt soli, qui introduxistis illum ut
fuerit mihi pugnans hic ne ingrederer in domum
meam. Abiit igitur David. et fugit et liberatus est
modolla. Quod cum audissent filii eius, venerunt ad domum
patris eius. descenderique ad eum omnis quicumque erat in angu
stia constituti. et congregati sunt ad eum omnes qui erant in aere alieno
et factus est eorum princeps. fuerunt cum eo ad quadringenti
viri. Et profectus David inde transiit in locum qui est in moab. et
dixit ad regem moab. Obsecro ut permittas patrem meum et
matrem meam venire ad te donec sciam quid faciat mihi deus.
Et reliquit eos
ante faciem regis moab. Ipsi manserunt apud eum cunctis die
bus quibus David fuit in praesidio. Dixitque gad prophe ad
David. Noli manere in praesidio. proficiscere et vade in terram
iuda. Et profectus David venit in saltum areth. Et
audiens saul quod apparuissent David et viri qui erant cum eis.
Saul autem cum maneret in gabaa. erat enim mons quod est
in ramma. stabatque in manu sua hasta. et omnes servi eius stabant
circa eum. Dixit ergo saul ad servos suos qui assistebant ei. Audi
te filii iemini. numquid omnibus vobis dabit filius yesai agros
vineas. et constituet vos tribunos et centurionos. quia
omnes conspirastis contra me. et non est qui revelet
mihi. quia iniit foedus filius meus cum filio yesai.
Non est qui mihi condoleat et qui ostendat mihi quia consurrexit
filius meus contra me insidiantem mihi usque hodie. Respondens autem doeg idu
maeus qui erat super servos saul. Vidi
quod filius yesai venerit ad abimelech filium achi
tob. qui consulens pro eo dederit ei cibaria. et gladium
goliath philistei dedit illi. Misitque rex ut
accersiret eum abimelech filium achitob sacerdotem. et omnem domum patris eius. qui erant in nobe venerunt
universi ad regem. Dixit saul. audi fili achi
tob. Cui respondit. Praesto sum domine. Dixitque ei
saul. Quare conspirasti adversum me. tu et filius yesai.
et dedisti ei panes et gladium. et consulisti pro eo deum.
ut insurgat adversum me insidiantem usque hodie. Respon
dens. Rex abimelech rogo ait. Et quis in omni
bus servis tuis sicut david fidelis et gener regis. et pergens
ad imperium tuum. regionem domus tuae. nunquid hodie
coepi consulere pro eo deum. absit. ne imputetur
rex adversum servum suum. et omnem domum patris mei. Ignorat enim servus tuus
quicquam super hac negotio. vel modico vel grande. Dixitque rex. morte morieris abimelech tu et omnis
domus patris tui. Et ait rex. emissaris qui circumsta
bant eum. Conversus et interficite sacerdotes domini. quia
manus eorum cum david est. scientes quod fugisset et noluerint
indicare mihi. Noluerunt autem servi eius extendere manum
suam in sacerdotes domini. Et ait rex. Conversus tu. et
irruere in sacerdotes. Conversus igitur doeg idumaeus irru
ivit in sacerdotes domini. et trucidavit in die illa
octoginta quinque virros vestitos ephod lineo. Nobe
autem civitatem sacerdotum percussit in ore gladii.
viros et mulieres parvulos et lactentes. bovesque asi
norum et oves in ore gladii. Evadens autem filius
abimelech. filius achitob. cui nomen erat abiathar.
fugit abdavid. et nuntiaverunt ei quod occidisset sa
ul sacerdotes domini. Dixit David ad abiathar. Scieba
in die illa quod cum ibi esset doeg idumaeus. procul dubio
annuntiaret saul. Ego fui reus omnium animarum pa
tris tui manes mecum ne timeas. Siquidem quaerit
animam meam. quaerit animam tuam. mecumque eris salvus.
Et nuntiaverunt David dicentes. Ecce phi
listiim oppugnant ceila. et diripiunt areas.
Consulitque David dominum dicens. Ibo vel non ibo
contra philistiim istos. Et ait dominus ad David.
Vade et percutiens philistiim. et salvabis ceila. Et
dixerunt viri qui erant cum David ad eum. Ecce nos hic
in iuda timemus. quanto magis si ierimus in ceila adversus agmina philistinorum. Rur
sumque David consulit dominum. Qui respondens ei
ait. Surge et vade in ceila. ego enim tradam phi
listiim in manu tua. Abiit David et venit in ceila.
et pugnavit adversus philistiim. et abiecit eos plaga magna. et salva
vit David habitatores ceila. Porro ea tempestate qua fu
giebat abiathar filius abimelech addavit in ceila
ephod secum descendit. Nuntiatum autem est saul
quod venisset David in ceila. ait saul. Tradidit eum
deus in manus meas. Conclusus est enim ingressus ur
bem in qua portae et vectes. Et precepit saul omni plebi
ad pugnam descendere in ceila. et obsidere David et viros
eius. Quod cum esset David cognovisset. et saul cla
ceulae malum. dixit ad abiathar sacerdotem. ap
plicat ephod. Et ait David. Domine deus israel. audivit fa
mam servus tuus quod disponat saul venire ad ce
ilam. ut evertat urbem propter me. Si tradent me civi
ceila in manus eius. et descendet saul sicut audivit
servus tuus. Domine deus israel indica servo tuo. Et ait
dominus descendet. Dixitque David. Si tradent me civi
tes. et vos quoque viri mei in manus saul. Et dixit
dominus tradent. Surgens igitur David cum suis sexcentis. et
egressi de ceila huc atque illuc vagabantur incerti.
Nuntiatumque est saul quod fugisset David de ceila. quia
obtenebrabantur exitus. Demorabatur autem
David in deserto in locis munitissimis. manebatque
in monte solitudinis ziph. Cuncta haec noverat saul
annectens diebus ac noctibus. tradidit eum dominus in
manus eius. Et vidit David quod egressus esset saul
ut quaereret animam eius. Porro David erat in deser
to ziph in silua. Et surrexit ionathan filius sa
ul. abiit ad David in silua. confortavitque ma
nus eius in domino. dixitque ei. Ne timeas. non enim
inveniet te manus saul patris mei. tu magnaberis super israel. ego ero secundus te. Quin etiam
et patris meum scit hoc. percussit quoque foedus coram domino. Manseruntque David in
silua. ionathas autem reversus est in domum suam.
Ascenderunt autem ziphaei ad saul in gabaa di
centes. Nonne David latet apud nos in locis

tutissimus. Sline incole achile. quo ē ad dextā
deserti, siē g sē dedīnūt. mā tua in deserto des de
scende. tum. aūt erit ut inuenā eā in manū regis.
Dixitq; saul. benedicti uos dno. q̄ doluistis uicem
meā. abite igitur. diligentius ꝓuidete. ꝛ cognoscite. ego
te. ꝛ considerate locū. ubi sit pedū. vel quis inde
ēū ibi. recognuit eūd me. q̄ ualde insidiose. Ꝓ
sīdēte. ꝛ videte omia latibula in quibus abscondit.
ꝛ reuertimīni ad me. adhuc certū ut uadā ꝑ ūcū. Ecce
si ē in terra. se abstrahit. pleriq; uero eū in aliquib
mlib; iuda. ꝓ ulli. ꝛ surgentes abierūt in ziph. ante
saul. Dauid aūt cū eis erat. in deserto maon in ꝛ
pestilū. ad dexteram solitudīis. ꝓbat g saul. ꝛ socii eī
ad quēdū illos. et nūtiatū est dauid. idcirco descendit
dauid ad petrā. ꝛ habitauit in deserto maon. quod cū
audisset saul. persecutus est dauid in deserto maon. et ibat
saul ad latus montis ex parte una. dauid aūt ꝛ ui
ri eius erant latere montis ex parte altera. festinq;
dauid de timore ne p̄ eum adhuc a facie saul. Insq; saul. ꝛ
uiri eī in modū obsidīis circumdabant dauid ꝛ uirtus eī ut
aperirent ea. ꝛ nūtiatū uenerat ad saul dicens. festi
na ꝛ ueni quia irruerūt philistiim super terram.
Reuersus g saul de persequēdo dauid. ꝛ profectus i
occursū philistinorū. propter hoc uocatū est locus il
lū petrā diuisionis.

Ascendit g dauid inde ꝛ ha
bitauit in locis munitissimis engaddi. Cūq; reuersus
esset saul. ꝓnūtiatū ē philistinis. nūtiauerūt ei
dicentes. ecce dauid in deserto ē engaddi. ꝓ electis
g saul ex tota israel. trium; ꝛ. ꝓgressus est ad in
uestigandū dauid ꝛ uiros eī. super abruptissimas
petras. que solis ibex; pinguissimis. ꝛ uenit ad ca
las ouium q̄ se offerebant in uia. et cum ꝓ
ꝓsisset. quā ut ingressus ē saul ut purgaret uen
tre suū. porro dauid ꝛ eī in interiori parte spe
lunce latitabant. et dixerūt sui dauid ad eū. Ecce di
es de qua locutus ē dnūs ad te. ego tradā inimicū
tuū. ut facias sicut placuerit in oculis tuis. surgens
g dauid ꝛ pauit oram clamidis saul silenter. Post ꝗ
pcussit eū cor suū dauid eo q̄ abscidisset oram clamidis
saul. dixitq; ad uiros suos. ꝓpitius mihi sit dnūs ne
faciā hanc rem dnō meo xpō dnī. ut mittā manū
meā in eū. cū ipse dnūs sit. et coercuit dauid uiros
suos. sermonib; ꝛ nō permisit eos ut surgerent
ꝛ saul. porro saul surgens de spelunca. ꝓgrediebat
ꝓ ꝛ uiā. Surgens aūt ꝛ dauid post eū. et egressus
de spelunca clamauit post eum saul dicens. Domine
mi rex. et respexit saul ꝓ se. ꝛ inclinans se dauid. pro
ꝛ ꝛ. adorauit. dixitq; ad saul. Quare audis
ꝓba hominū loquentiū dauid. ecce tu uidisti ꝛ
ecce hodie uidere oculis tuis hodie q̄ tradidit te
dnūs in manū mā in spelunca. ꝛ cogitauit ut occide
re te. sed pepercit tui oculus meus. dixi enim. non ꝛ
tendā manū mā in dnūm meū. q̄ ē dnūs. quod pater mi ꝛ
de cognosce et clamides tue in manu mea. Quia
cū ꝓcidēm sumpsi clamides tue. nō tuli ꝛ
dere manū meā in te. dnūm adhuc ꝛ uide q̄m
nō ē in manu mea malū ꝛ iniquitas. ꝛ non peccā
ui in te. tu aūt insidiaris ut auferas
eā. Iudicet dnūs inter me ꝛ te. ꝛ ulciscatur me
dnūs ex te. manus aūt mea non erit in te. sicut ꝓuer
bio antiquo dicit. ab impiis egredit impietas.
Quam g mea non erit in te. Cui exercitus rex ꝗrit. quē
persequitur. cui mortuo p̄ ꝗrit. ꝛ pulice unū. Sit
dnūs iudex. ꝛ iudicet inter me ꝛ te. ꝛ videat ꝛ iu
dicet causam meā. ꝛ eripiat me de manu mea. dū ꝛ
exposuerat dauid laqueis sermonē huiusce modi ad saul.
dixit. Cuiquid rex ꝗrit ꝗ tua ē fili dauid. Et eleuauit
saul uocē suā. ꝛ flevit. dixitq; ad dauid. Iustior tu
es quā ego. Tu enim tribuisti mihi bona. ego aūt reddi
di tibi mala. ꝛ tu indicasti hodie quia fecisti mihi bo
na. quo nō reddidit me dnūs in manu tua. ꝛ nō oc
cidisti me. Quis enim cū inuenerit inimicū suū di
mittit illum in via bona. Sed dnūs reddat tibi mer
cedem hanc pro eo. q̄ hodie operatus es mihi. Et nūc ec
ce q̄ certissime sciō. q̄ uidebis ꝛ ꝛ
tua ꝛ ꝛ. Iura mihi in domino ne delas ꝛ ꝛ
ꝛ me. neq; auferas nomen meū de domo patris mei. Et
iuravit dauid saul. Abiit g saul in domum suā. ꝛ dauid
ꝛ eī ascenderūt aduersus eos in ꝛ.

Mortuus ē autem
samuhel. congregatū ē omnis israel. ꝛ plānxerūt eum.
ꝛ sepelierūt eū in domo sua in rama. Consurgens
q̄ dauid descendit in desertū faran. erat autem
quasi ꝛ solitudine maon. ꝛ pecunia eī manebat in
carmelo. ꝛ hō ille magnus nimis. habens q̄ oues ꝛ ꝛ
lia. ꝛ mille capras. Et accidit ut tunderet gregem eī
in carmelo. Nomen autem ei nabal. ꝛ nomen uxoris
eius abigail. erat q̄ mulier illa prudentissima ꝛ
speciosa. porro uir eī durus ꝛ pessimus. ꝛ malignus.
Erat autem de genere caleb. Cum g audisset dauid in de
serto q̄ tunderet nabal gregem suū. misit ꝛ. iuuenes
dixit eis. Ascendite in carmelū. ꝛ uenietis ad
nabal. ꝛ salutabitis eū ex nomine meo ad ꝛ
sic. Fiat pax ꝛ ꝛ. domui tue pax. omnibus q̄
cū ꝗ habes sit pax. audui q̄ tondent pastores
tui. ꝛ erant nobiscū in deserto. nūquid eis male
fecimus. nec aliqd defuit quicqm̄ in. De grege o
ꝗ fuerunt nobiscū in carmelo. interroga pueros
tuos. ꝛ indicabunt ꝛ. Quōrē g inuenerint pue
ri tui gratiam in oculis tuis. Indicent bona uenie
mi. quodcūq; inuenerit manus tua seruis tuis ꝛ fi
lio tuo dauid. Cūq; uenissent pueri dauid locuti
sunt ad nabal omia dicta ex nomine dauid. ꝛ siluerū
tunc. Respondens aūt nabal pueris dauid. ait. Qui
ē dauid. ꝛ quis ē filius yesse. hodie uiuere fecerūt seruos
q̄ fugiunt dnōs suos. Tollā g panes meos. ꝛ aquas
meas. ꝛ carnes pecorū. que occidi tondētibus meis.
ꝛ dabo uiris quos nescio unde sint. Reuersi sunt
q̄q; pueri dauid. ꝛ uenerūt. ꝛ nūtiauerūt ei omia
uerba que dixerat. Ait dauid ad uiros
suos. Accingat unusquisq; gladio suo. Et accinti
sunt singuli gladio suo. accinctus ē dauid gladio suo.
ꝛ secuti sunt dauid q̄ quadringenti uiri. porro duocen

rem autem ad sarcinas. Abigail autem uxor
nabal nuntiauit uerba pueri dicens. Ecce mi
ſit dauid nuntios de deſerto ut benedicerent domino
et aduocauerunt eos. Homines tamen boni erant nobis
bis nec uiolati. Et nec quicquam abſtulerunt
ex omnibus quæ fuerunt nobiſcum in deſerto. Et murus
erant nobis tam in nocte quam in die. Cunctis die
bus quibus fuimus apud eos greges. Quam ob rem
ſcire debes quid facias. Cum ergo ueniat ma
lum domino noſtro et ad omnem domum tuam. Et ipſe filius
belial. Tantus non est qui loqui ei ſuſtinere poſſit. Et
abigail festinauit ducentos panes. et duos utres
uini. et quinque arietes coctos. et quinque ſatos pulmentorum
et centum ligatos uuas paſſas. et ducentas matſas
caricarum. et imposuit ſuper asinos. dixitque pueris
ſuis. Praecedite me. ecce ego poſtea ueniam ſequar
uos. Cum autem hæc nabal non indicauit. Cum que af
cendiſſet aſinum. et descendiſſet adiuncta montis.
dauid autem et deſcendentes in occurſum ei. Et illi
occurrerunt ei. Et ſtatim ſed cum ad
ueniſſent in deſerto. Nec perit quicquam ex omnibus q
ad eum pertinebant. et reddidit mihi malum pro bono. Hæc
faciat deus inimicis dauid. et hæc addat. Si reſiduum de
omnibus quod eſt pertinet uſque mane ad omnem qui mingit
ad parietem. Cum autem uidiſſet abigail dauid. festinauit. et de
ſcendit de aſino. et cecidit in conſpectu eius ſuper faciem ſuam. et
adorauit ſuper terram. et cecidit ad pedes eius dicens. In me
domine mea ſit hæc iniquitas. Loquatur obſecro ancilla
tua in auribus tuis. audi ſermones ancillæ tuæ. ne
ponat oro domine meus cor ſuum ſuper uirum iſtum iniquum
nabal. quia ſecundum nomen ſuum ſtultus eſt. et ſtultitia
cum eo. Ego autem ancilla tua non uidi pueros tuos
domine mea quos miſiſti. Nunc igitur domine mi uiuit
dominus et uiuit anima tua quia prohibuit te ne uenires in
ſanguine. et ſaluauit manum tua. Nunc igitur ſicut
nabal inimici tui. et quærentes domino meo mala. Cuiuſ
modi ſuscipe benedictionem hanc quam attulit ancilla
tua domino meo. Et da pueris qui ſequuntur dominum
meum. Auferet iniquitatem famulæ tuæ. faciens enim
faciet dominus domino meo domum fidelem. quia bella domini domine
mei pugnat. malitia quoque non inuenietur in te. ab die
bus tuis. Si uero ſurgere ut persequatur te homo. et quæ
rat animam tuam. Erit anima domini mei conſtricta in faſci
culo uiuentium apud dominum tuum. Funda autem animas inimicorum tuorum
quasi de medio fundi. Cum igitur fecerit dominus domino meo
omnia quæ locutus eſt de bonis tibi. et constituerit te
ducem ſuper iſrael non erit hoc in ſcandalum et
in ſcrupulum cordis domino meo. quod effundis ſanguinem in
uano. aut ut ulciſcatur dominus domino meo. Et cum benefecerit dominus
domino meo. memento ancillæ tuæ. Et ait dauid ad abigail. Benedictus
dominus deus iſrael. qui miſit te hodie in occurſum meum. et
benedictus ſermo tuus. et benedicta tu quæ prohibuiſti me
hodie ne ueniam in ſanguine. et ulciſcar me manu mea. Ve
rumtamen uiuit dominus deus iſrael qui prohibuit me ne malum
faceretur tibi. Nihilominus uenisſes occurrens mihi. nunquam
fuiſſet nabal uſque ad lucem manentem incolumem ad
parietem. Suſcepit igitur dauid manu eius ſola quæ attu
lerat ei. dixitque illi. Vade pacifice in domum tuam. ecce
audiui uocem tuam. et honorauit faciem tuam. Venit
autem abigail ad nabal. et ecce erat ei conuiuium in domo
eius quaſi conuiuium regis. et cor nabal iucundum erat ei
ebrius nimis. Et non indicauit ei uerbum pusillum aut
grande uſque mane. Diluculo autem cum deſcendiſſet ui
no nabal indicauit ei uxor eius hæc uerba. Et mortuum
eſt cor eius intrinſecus. et factus eſt ſicut lapis. Cum que
transiſſent decem dies. percuſſit dominus nabal et mor
tuus eſt. Audiuit autem dauid quia mortuus nabal. et ait.
Benedictus dominus qui iudicauit causam obprobrii mei de ma
nu nabal. et ſeruum ſuum cuſtodiuit a malo. et malitiam
nabal reuertere dominus in caput eius. Misit que dauid loqu
utus eſt ad abigail ut sumeret eam ſibi in uxorem. Et ue
nerunt pueri dauid ad abigail in carmelum. et locuti ſunt
ad eam dicentes. Dauid miſit nos ad te ut accipiat te ſibi in uxorem. Que conſurgens adorauit pro
fundum terræ. Et ait. Ecce famula tua ſit in ancilla ut lauet
pedes ſeruorum domini mei. Et feſtinauit. et ſurgens abi
gail. et aſcendit ſuper aſinum. et quinque puellæ euntes cum
ea. pediſſequebantur eam. et abiit post nuntios dauid. Et factus eſt
illi uxor. Sed et ahinoam accepit dauid de iezrahel. et fu
erunt ambæ uxores eius. Saul autem dederat michol filiam
ſuam uxorem dauid. fratrem filio lais qui erat de gallim.

Et uenerunt ziphæi ad saul in gibaa dicentes. Ecce
dauid abſconditur in colle achila quod est ante deſertum ſolitudinis. Et surgens saul descendit in deſertum ziph.
cum tribus millibus uirorum electis ut quæreret da
uid in deſerto ziph. Et castrametatus eſt saul in gibaa
achila quæ est ante deſertum ſolitudinis in uia. dauid
autem habitabat in deſerto. Videns autem quod ueniſ
ſet saul post eum in deſertum. misit exploratores et di
dicit quod ueniſſet certiſſime. Et surgens dauid. et
uenit ad locum ubi erat saul. Viſuque uidiſſet locum in
quo dormiebat saul. et abner filius ner princeps
militiæ eius. Saul dormiebat in tentorio. et uiui
uirorum per circuitum eius. Ait dauid ad ahimelech
theum et abiſai filium ſeruiæ fratrem ioab dicens. Que
descendat mecum ad saul in castra. Dixitque abiſai.
Ego descendam tecum. Venerunt que dauid et abiſai ad po
pulum nocte. et inuenerunt saul uacantem et dormien
tem in tentorio. et hastam fixam in terra ad caput eius.
abner autem et populus dormiebant circa eum. Dixit
que abiſai ad dauid. Conclusit deus hodie inimicum
tuum in manibus tuis. nunc igitur percutiam eum hastam infixam
semel. et bis. non opus erit. Et ait dauid ad abiſai.
Ne interficias eum. Quis enim extendit manum ſuam in
christum domini. et innocens erit. Et dixit dauid. Viuit
dominus quia dominus percutiet eum. aut dies eius ueniet ut
moriatur. aut in bellum descendens perierit. propitius
mihi sit dominus. ne extendam manum meam in christum domini.

Huic g̃ volle abi quę ad ꝗnd el̃ & lectũ aq̃
habeat. Dixit g̃ daũ abi & lectũ aq̃ que
ut ad aip̃ saul rabiet. Et ꝓ eo erat qui sp̃m q
audet & intelliget. & iugiter. & omis dam ne
bunt. q spos dñi ueniet lip eos. Cũq ẽ ablt
set daũ ex adilo. & ibet fuit in turrice montis
d longe. & ecce gnde in turba illi unde eos clama
ut daũ ad ꝓphm. & ad abner filiũ ner dicens.
Ecce onus respondeb abner. Et respondens abner
ait. Quis es tu qui clamas & inquietas regẽ.
Et ait daũ ad abner. si ꝗ quid nõ ut nes. &
quis ali sim u tui uiri. qr g̃ nõ custodisti
dñm tuũ regẽ. ingressus es enim ut d turba ũ
ut necet regẽ dñm tuũ. nõ ẽ bonũ hoc q fecisti.
Viue dñs qm filii mortis estis uos. qui non
custodistis dñm uũm ꝓphm dñi. Hic g̃ unde ũ
est attangis. & ecce aq̃ que erat ad capd
el̃. Cognouit autem saul uocẽ daũ & dixit. Ecce
uox tua ẽ fi mi daũ. Et daũ. uox mea ne
mi rex. Et ait quia obam dñs mis p qm ut se
uũ fuit. Quid feci. aut q ẽ in manu mea ma
lũ. Ꝗ nunc g̃ audi ord dñe mi rex ubi sein tu.
Si dñs incitat te adiũ me. odorer sacrificiũ.
Si autem filii hoiũ. maledicti sint in cspectu
dñi. qui eiecerũt me hodie ut nõ habitem in hedi
tate dñi mi dicentes. uade seru dis alienis. &
nõ effundat sang̃ meũ in terra dñi. q egr̃
sus ẽ rex israel ut quer pulice unũ. sicũ p persequit
ꝗ in montib. Et ait saul. peccaui. reuertẽ fili
mi daũ. nequaq̃m enim ultra ꝗ male t faciam. eo
q pciosa fuit aia mea in oculis tuis hodie. appa
ret q stulte egerim. & ignorauim multa nimis.
Et respondens daũ ait. Ecce ad iangis. transeat
unus d pueris & tollat eã. Dñs autem reddat unic
cuiq secm iustitiã suã. & fidẽ. tradidit enim te
dñs hodie in manu mea. & nolui iocare manũ
mea in xp̃m dñi. Et sicut magnificata ẽ aia
mea hodie in oculis meis. sic magnificet aia mea i
oculis dñi. & liber me d omi angustia. dixit g̃ saul
ad daũ. Bñdicat tu fili mi daũ. Et uide facies
facies. & potens poties. Abiit autem daũ in uia
sua. & saul reuersus ẽ in loco suo. Et ecce daũ in
unde suo. Illi aũ in ada in modo i manu saul.
nõ ne metuẽ ut fugiã & latitet in montib phili
stinorũ. ut desper saul. & desp̃ me ꝗrere cotidie
tus sitib. & fit. fugiã g̃ manu el̃. Et surrexit
daũ. & abiit ipe. & sex centi uiri cũ eo ad achis fi
lii maach regẽ geth. Et habitauit daũ cũ ac
his in geth ipe. & uiri eius. unus & domus el̃. daũ. & due
uxores el̃. achinoam iezrahelites. & abigail u
xor nabal carmeli. Et nuntiatũ ẽ saul q fuit
daũ in geth. & nõ addidit ut ultra quereret eũ. Di
xit autem daũ ad achis. si inuenio gratiã in oculis
tuis. det mihi locus in una urbium regionis hui
ut habitẽ ibi. Quare g̃ manet famulus tuus in ci
uitate regia tecũ. Dedit ergo achis in die illo siceloch. ꝓpter quã causam facta ẽ siceloch
regũ iuda usq; in hodiẽ hanc. fuit autem mis die
rum quibus habitauit daũ in regione philisti
norũ quattuor mensũ. Et ascendebat daũ. & uiri eius
& agebant ꝓdas d gesuri. & d gezri. & d amale
chitis. hi enim pagi habitauerant in terra an
tiquitus. Cumq; iret usq; ad sur usq; ad terram egypti. Et
percutiebat daũ omnem terram. nec relinquebat uiue
re. uirũ & mulierem. tollens q; oues. & boues. &
asinos. & camelos. & uestes. & reuertebat & ue
niebat ad achis. Interrogauit autem achis. Quo
ad debat daũ. Contra meridiem iuda. & contra me
ridiem iesrel. & contra meridiem cenei. Virũ non
liberabat nõ mulierem adducebat in
geth dicens. ne forte loquant ad nos. hec
fecit daũ. Et hoc erat decretũ illi omnibus diebus q
habitauit in regione philistinorũ. Decidit
g̃ achis daũ dicens. Quanta mala operatus est
ꝓphm suũ israel. erit g̃ in seruũ sempiternũ. Fac
tum ẽ autem in diebus illis. congregauerũt philis
tim agmina sua. ut ꝓperarent ad bellũ g̃
israel. & dixit achis ad daũ. Sciens nõ scis quia
egredieris mecũ in castris tu & uiri tui. dixit
q daũ ad achis. nõ scies que facturus ẽ seruus
tuus. Et ait achis ad daũ. Ego custodã te ꝓpter
hoc. ponã te custodem capitis mei. Samuhel autem mortuus
ẽ planxerũq eũ omnis israel. & sepelierũt eũ in ra
ma urbe sua. Et saul abstulit magos & ariolos d terra. Congregatisq; philistim cue
nerũt castra in sunem. castra israel congregauerũt
castra in gelboe. cumque
uidisset saul castra philistim timuit & expauit
cor eius nimis. Consulebatq; dñm. & non respondit ei. neq;
per somnia. neq; per sacerdotes. neq; per prophetas. Dixitq;
saul seruis suis. Quaerite mihi mulierem habentem pythonem. ut adeam ad eam. & interrogem per illam. & dixerũt serui eius ad eum. Est mulier habens pythonem
in endor. Mutauitq; habitu induit uestibus alis
uestimentis. & abiit ipse & duo uiri cum eo. uenerantq;
ad mulierem nocte. & ait dimina mihi in
pythonem. & suscita mihi quem dixero tibi. Et ait mu
lier ad eum. Ecce tu nosti quanta fecerit saul. quo
modo extermerit magos & ariolos de terra. & q ins
idiantur animae meae ut occidar. Et iurauit
ei saul in dño dicens. Viuit dñs q nõ euenit
et t quicquam mali ꝓpter hanc re. Dixitq; ei mu
lier. Quem suscitabo t. Cui ait. Samuhelem
suscita mihi. Quem cum uidisset mulier Samuhel. Et
clamauit uoce magna. & dixit ad saul. Quare im
posuisti mihi. tu es enim saul. Dixitq; ei rex. Ne timeas.
quid uidisti. Et ait mulier ad saul.
dñs uidi ascendentes de terra. Dixitq; ei. Qual
ẽ forma el̃. Ait. Vir senex ascendit et
ipse amictus ẽ pallio. Et intellexit saul q Samu

xxvij.

xxvij.

vel est. et ducta mulier de Sur. Et ecce filia eius
tradetur. Et dixit Samuhel ad Saul. Et in
quietasti me ut suscitarer? Coactus autem sum
quidem Philistiim prugnare adversus eos. Et dixit Saul
et ait. Expaudire me noluit neque in manu pro
phetarum neque per somnia. Vocavi te ut ostendas
mihi quid facia. Et ait Samuhel. Quid interrogas
me cum. Dominus recessit a te et transiit ad eum
usque ad. Facit ei sicut locutus est in ma
nu mea. et scindet regnum de manu tua. et dabit
illud proximo tuo David. Quia non obedisti voci
Domini. neque fecisti furorem Dei in Amalech. Propter
quod pariter fecit Dominus hodie. et dabit Dominus et
israel cum in manu Philistiim. Et ait Saul et filii
tui mecum erunt. Et israel quoque dabit Dominus in
manu Philistiim. Et ecce dixit pastor qui erat
in gregibus. Venit Samuhel et erubuit non e
rat in eos. et non comedit panem tota die illa. Ingressa
est autem mulier illa ad Saul et ait quid fecit
ei ecce audivi vocem ancille tue. ut ponam animam
meam in manibus meis et audiam vocem tuam
sicut locuta es ad me. Et nunc audi vocem ancille tue. ut ponam coram te
buccellam panis. et comedens qualecumque sit pos
sis ire. Et ait. Nolo. Et ait. Non comedam. Et coge
rent autem eum servi sui. et mulier. et vinde audi
ut vocem eorum. Surgentes de terra dixerunt sicut locuta
est mulier ad eum. Et ecce obedivit
ancilla tua vocem tuam et posui animam meam in manibus tu
a. audivi sermones tuos quos locuta es ad me.
Nunc ergo audi vocem ancille tue. ut ponam coram te
buccellam panis. et comedens quale cibus sit pos
sis ire. Et ait. Nolo. Et ait mulier. et vinde audi
ut vocem eorum. Surgentes de terra dixerunt sicut locuta est.
mulier autem illa habebat vitulum pascualem in
domo. festinavit occidit eum. tollens farinam
mulsit eam. et coxit panes. et posuit coram Saul
et filiis eius. Et ecce Philistiim congregati
sunt in Afech. Israel autem castrametatus est super fontem qui est in Iez
rahel. Et Saul et omnis quidem Philistiim in medio
castrorum cum viris. David autem et viri eius in
nouissimo agmine cum achis. Et dixerunt prin
cipes Philistiim ad achis. Quid sibi volunt
hebrei isti. Et ait achis ad principes Philistiim
Nonne ignoratis David qui fuit servus Saul regis
israel. et est apud me multos dies. et ecce non
inuenio quicquam ex die qua discessit ad me usque
ad diem hanc. Sed nec sic quidem placuit principibus Philis
tiim. et dixerunt ei. Revertatur vir et redeat in locum suum
in quo constituisti eum. nec descendat nobiscum
in prelium. ne fiat nobis adversarius in prelio. Quomodo enim
aliter poterit placere domino suo nisi in capitibus nostris. Nonne ipse est David cui canebant in
choros dicentes Percussit Saul in millibus suis. et David in decem milibus suis. Vocavit ergo David achis
et ait. Vivit Dominus quia rectus es tu et bonus in
conspectu meo. Egressus tuus et introitus tuus mecum est
in castris. Et ecce non inuenio in te quicquam mali
ex die qua venisti ad me usque in diem hanc. sed
et satrapis non placet. Revertere ergo et vade in pace
et non offendas oculos satrapum Philistiim.
Et dixit David ad achis. Quid enim feci. et quid
inuenisti in me servo tuo. a die qua fui in con
spectu tuo usque in diem hanc. ut non veniam et
pugnem contra inimicos domini mei regis. Respon
dens achis ait David. Scio quia bonus es
tu in oculis meis sicut angelus dei. Principes Phili
stiim dixerunt. Non ascendet nobiscum in pre
lium. Ergo surge mane tu et servi domini tui qui
venerunt tecum. et cum diluxerit surgite et
deluce. Et surgite mane diluxerit et
cum philiistiim. Philistiim autem ascenderunt in
regnum hebrei. Et percusserunt David et in Sice
lech die tertia. Amalechite impetum fecerant
ex parte australi in Siceleck. et succenderant
eam igni. Et captivas duxerant mulieres ex eo. a
minimo usque ad magnum. non interfecerant quem
quam. sed secum duxerant abeuntes in itinere suo.
Cum ergo venisset David et viri eius ad ciuitatem. et in
venisset eam succensam igni. et uxores suas et
filios suos et filias suas captivas. levauerunt
David et populus qui erant cum eo vocem suam. et plange
rent donec defecerint in eo lacrime. Duo quoque
uxores David captiue ducte fuerant. Ahynoem
iezrahelites. Abigail uxor Nabal carmeli. et
erat vir David valde. Dixerunt enim omnes lapidare eum. quia amara erat anima cuiusque super
filiis suis et filiabus. Confortatus autem David in Domino
deo suo. ait ad abiathar sacerdotem filium abimelech. Applica ad me efod. Et applicuit abia
thar efod ad David. Consulit David Dominum dicens.
Persequar an non persequar latrunculos hos et comprehendam
eos. Dixitque ei Dominus. Persequere absque dubio enim
comprehendes eos. recuperansque prede. Abiit ergo David
per et sexcenti viri qui erant cum eo. venerunt
usque ad torrentem besor. et ibi quidem subsistere
Persecutus est autem David ipse et quadringenti viri. Sub
sistunt enim ducentis qui ibi fuerant viri. Sub
tuerant torrentem besor. et inuenerunt egyptium
in agro. adduxerunt eum ad David. dederunt ei pa
nem ut comedat. aquam bibere. et ficus et duas ligaturas uve passe. Et
cum comedisset reviluit et spiritus eius. et refocillatus est.
Non enim comederat panem neque biberat aqua
tribus diebus et tribus noctibus. Dixitque ei David.
Cui es tu. vel unde es quo egressus. Qui autem puer
egyptius fui ego servus viri amalechite. Dereliquit
eum dominus quia egrotare cepi iam tridui. Siquidem
nos erupimus ad austrum Cerethi. et con
tra iudam. et ad meridiem Caleb et Siceleck succen
dimus igni. Dixitque ei David. Potes me ducere ad
istum cuneum. Qui autem iurasti per dominum quod non occidas
me. et non tradas me in manus domini mei. ducam te
ad cuneum istum. Cum ergo venisset illuc. ecce illi

di ſtulſeſtum ſup facie terre. Comedentes
et bibentes. qui ſoliti celebrantes diem pcine
tiſpda. et ſponſis q expectant d'ira philiſtiim. Et
peuſiſtis eos dari aliegie ut qd ad neſtrum alteri
mei. Et nō euaſiſte ex eis quiſqm. n qua diligenti
ſti abuleſtentes. q ad eos dant cunctos et fuge
runt. Erunt q dari omia que tulerant amalechite
et duas uxores ſue erant. nec defuit quiſquā
a paruo uſq; ad magnū. tā d filiis quā d filia
b; et ſpolis. et cūq; retulerat omia reddit dauid.
Et tulit unuſquiſq; greges et armenta. et minauerunt
ante facie ſua. d'pecunia h ē pda dauid. dixit a
dauid ad ducentos uiros. q laſſi ſubtrahere non
ſequi poterant dauid. et ſedere eos in torrente
bezor. qui egreſſi d'obuiā dauid et populo qui
erant cū eo. placidere ſe dauid ad ipm. ſalutans
eos pacifice. Respondentq; omis uir peſſimus
et iniquus. d'uiri qui erant cū dauid dixerunt q nō ue
nerit nobiſcū. nō dabimus eis quicqd pdā quā e
runt. ſi; ſufficiat unicuiq; uxor ſua et filii. Et
uos cū accepiſtis recedant. Dixit autē dauid. non
ſic facietis fratres mei d'hiſ que tradidit dns nobis. et
cuſtodiuit nos. et dedit latrones q erupiſtis adi
ſtis nos in manu mea. nec audiet uos quiſqm ſi
ſermone h. Equa eſt pars eorum deſcendentib; ad
pliū. et remanentib; ad ſarcinas. et ſimiliter di
uident. Et fuit ex hoc ex die illa dux eos. et ſtatu
it eis pceptū. et ſi lex iuſtitie uſq; ad diem hodie
Venit q dauid in ſiceleg. et miſit dona d pda ſeni
oribus; iuda proximis ſuis dicens. Accipite benedic
tionē d pda hoſtiū dni. his qui erant in bethel.
Et qui in ramoth ad meridiē. et qui in gether et
qui in aroer. et qui in ſefamoth. et qui in eſthema
et qui in rachal. et qui in urbib; ſenaheli. et qui
in urbib; cenei. et qui in arma. et qui in lacedelan. et
in athac. et qui in hebron. et cunctis q erant in
locis. in quib; conuerſati fuerat dauid ipſe et ſui. et
philiſtiim ceperunt pugnare adiuſtiſti. Et fugere
uiſtiſt ante facie philiſtiim. et cecidere in ſtrage
in monte gelboe. et interfecerunt philiſtiim in ſaul
et in filios eius. et percuſſerunt ionathan. et minua
dab. et melchiſuē filios ſaul. Et factū pondere
ſtii d'ſtiū eſt in ſaul. et eius ſe ſagittarii. Et
uulnerati ſunt a ſagittariis. Et dixit ſaul
ad armigerū ſuū. Educe gladiū tuū et pcute
me. ne forte ueniant incircumciſi iſti et illudā
ant me indentes in. Et noluit armiger eius. ſu
erat enim nimio timore. et arripuit ergo ſaul
gladiū et irruit ſuper eū. Quod cū uidiſſet armiger
eius quia mortuus eſt ſaul. irruit et ipſe ſuper
gladiū ſuū. et mortuus eſt cū eo. Mortuus eſt q ſaul
et tres filii eius. armiger illius. et omnes uiri eius in
die illa pariter. Videntes autē hi qui erant
in ualle et trans iordanē q fugiſſent hi et hi
q mortui ſunt ſaul et filii eius. reliquerunt ciu
tates ſuas et fugerunt. et ceciderunt philiſtiim et
habitauerunt in eis. facta autē die altera. uenerūt
philiſtiim ut expoliarent interfectos. et inue
nerunt ſaul. et tres filios eius iacentes in monte
gelboe. et ſcidere caput ſaul. et expoliauerunt eū ar
mis. Et miſerunt in terram philiſtinorū per circuitū.
ut annuntiarent idolis eorum et populo. et po
ſuerunt armā eius in templo aſtaroth. Corpus autē eius ſuſ
penderunt in muro bethſan. Qd cū audiſſent habi
tores iabes galaad quecūq; fecerant philiſtiū
ſaul. ſurrexerunt omes uiri fortiſſimi. et ambulauerunt
tota nocte. Et tulerunt cadauer ſaul. et cadauera fi
liorum eius d'muro bethſan. uenerūq; iabes. et cōbuſſe
runt ea ibi. Et tulerunt oſſa eorum. et ſepelierunt in memo
ria iabes. et ieiunauerunt ſeptem dies.

Factum ē autē p̄ter mortū ē ſaul. et dauid reuerſus
eſt de cede amalech. et manſit in ſiceleg dies duos. in
die autē tertia apparuit homo ueniens d'caſtris ſaul ue
ſte ſciſſa et pulue ē aſpersus caput. Et ut uenit ad dauid
cecidit ſuper facie ſua et adorauit. Dixitq; ad eū da
uid. Vnde uenis. Qui autē ad eū. d'castris fugi. Et
dixit ad eū dauid. Quod ē ſermo hic factus in
Qui autē fugit ipſe e p̄lio. et multi corruerunt d
ipſo mortui ſunt. Sed et ſaul et ionathan filius eius mor
tui ſunt. Dixitq; dauid ad adolescentem q nuntiabat. Vnde
scis q mortui ſunt ſaul et ionathan filius eius. Ait adole
scens q narrabat ei. Casu ueni in monte gelboe. et
ſaul incumbebat ſuper hastā ſuā. porro currus equi
tes appropinquabant ei. et ecce p̄ſequebantur eum.
Cum autē reſpexiſſet ad ſe. uidit me. et uocauit. Cui autē reſpondiſſem adſum.
dixit mihi quis es tu. Et dixi ad eū. amalechites
ſum. Et locutus ē mihi. Sta ſuper me et interfice me. quia
tenuerunt me angustiae. Adhuc tota anima mea in me
ē. Stansq; ſuper eum occidi illum. ſciebam enim q mori
non poterat p̄ ruina. Et tulidiadema q erat in capite eius. et armillas de brachio illius. et attulimus ad te domi
ne meū huc. Apprehendit autē dauid uestimenta ſua et ſcidit
omesq; uiri qui erant cū eo. Et plangebant et ieiunauerunt
uſq; ad uesperam. super ſaul et super ionathan filium
eius. et ſuper populum dni. et super domum iſrael. q corruerant
gladio. Dixitq; dauid ad iuuenem qui nuntiauerat ei. Vnde
es. Et respondit ei. filius hominis aduenae amalechite
ſum. Et ait ad eum dauid. Quomodo non timuiſti mittere manū
tuā ut occideres xpm dni. Vocansq; dauid unum de
pueris ſuis. ait. Accede et irruens in eum. percuſſit
illum et mortuus ē. Et ait ad eum dauid. Sanguis tuus super
caput tuum. Os enim tuum locutum ē adiuſtum dicens. ego i
terfeci xpm dni. Planxit autē dauid planctu huiusmodi super
ſaul et super ionathan filium eius. et precepit ut
docerent filios iuda arcum. Sicut ſcriptum ē in libro iaſher.
Iuuenis iſrael super montes tuos interfectus eſt. quomodo
ceciderunt fortes. Ne annuntiate in getho. neq; ad
nuntietis in ſpeloncis ſcalonis. ne forte letentur filie

philistiim. ne quando filiae incircumcisae. Domino
gloriae. nec vos ne plus ire veniant super vos. ne
sint ag primitiae. et ibi abiecit eum de pretio domui.
et impetu saul qui ibi cecidit unctus oleo. a sangine iniu
storum. ab adipe fortium. sagitta ionathae nunquam
redibit retrorsum. et gladius saul non est revisus in ma.
saul et ionathan amabiles et decori. in vita sua.
et morte quomodo non sunt divisi. aquilis velociores. et ho
nestiores. filiae israel super saul flete. qui vestiebat
vos coccino in deliciis. qui praebat ornamenta aurea
cultui vestro. quomodo ceciderunt fortes in proelio. Jonathan
in excelsis tuis occisus est. Doleo super te frater mi ionathan.
decore nimis et amabilis. mirabilis amore mulierum. Sicut
mater unicum amat filium. quomodo ceciderunt robusti. et pe
rierunt arma bellica. ·y· Factum autem post hoc. interrogavit david dominum di
cens. Num ascendam in unam civitatum iuda. Et ait
dominus ad eum. ascende. Dixitque david. quo ascendam. Et re
spondit ei in hebron. Ascendit igitur david. et duae uxores eius
ahinoam iezrahelitis. et abigail uxor nabal carmeli. Sed et viros qui erant cum eo duxit david singulos cum domo sua. et manserunt in oppidis hebron. venerunt
que viri iuda. et unxerunt ibi david ut regnaret super domum
iuda. Et nuntiatum est david quod viri iabes galaad sepelissent saul. Misit igitur david nuntios ad viros iabes galaad.
et ait ad eos. benedicti vos domino qui fecistis misericordiam cum
domino vestro saul et sepeliistis eum. ecce reddet quidem vo
bis dominus misericordiam et veritatem. Sed et ego reddam vobis omnem hanc
rem quam fecistis hoc verbum. Confortetur manus vestra. et estote
filii fortitudinis. licet enim mortuus sit dominus vester sa
ul. tamen me unxerunt domus iuda rege super eos. Abner
autem filius ner princeps exercitus saul. tulit isboseth
filium saul. et transtulit eum in castra. regnavitque super galaad
et super mesurim. et super geselrahel. et super
ephraim. et super benjamin. et super israel universum. Filius
quadraginta annorum erat isboseth filius saul. cum re
gnare coepisset super israel. et duobus annis regna
vit. Sola autem domus iuda sequebatur david. Et fuerunt
dies quibus commorabatur david in hebron super domum iuda septem annis. et sex menses. Egressus
que est abner filius ner. et puer isboseth filii saul de castris in gabaon. Porro ioab filius sarviae et pueri
david egressi sunt. et occurrerunt ei iuxta piscinam gabaon.
Et cum in unum quem fuissent regionem sedebant hi ex
una parte piscinae. illi ex altera. Dixitque abner ad
ioab. Surgant pueri et ludant coram nobis. Et ioab ait
Surgant. Surrexerunt igitur et transierunt numero duodecim. de benja
min ex parte isboseth filii saul. et duodecim de pueris
david. Siquidem unusquisque cepit comparem suum. de
ferebat gladium in latere eorum. et corruerunt simul. Vocatum
que est nomen loci illius ager robustorum in gabaon. Et
factum est bellum durum nimis in die illa. fugatus est abner
et viri israel a pueris david. Fuerunt autem ibi tres filii sarviae ioab. et abisai. et asahel. Porro asahel cursu ve
locissimus erat sicut unus ex capreis quae morantur in silvis.
persequebatur autem asahel abner. nec declinavit ad
dexteram. neque ad sinistram omnino persequens abner.
Respexit autem abner post tergum suum. et ait. Tu es
asahel. Qui respondit. ego sum. Dixitque ei. abner.
vade ad dexteram. vel ad sinistram. et apprehende
unum de adolescentibus. tolle et spolia eum. Noluit autem
asahel omnino quin insequeretur eum. Rursumque locutus est
abner ad asahel. Recede noli me sequi ne coge
ar te cum fuerit in terra. et levare non potero faciem me
am ad ioab fratrem tuum. Qui audito hoc pro
tinus declinare. Percussit ergo eum abner ad ima ventris
cum hastile. et manavit per medium locum. Omnes
qui venerant ad locum in quo ceciderat asahel et
mortuus erat substiterunt. Porro ioab et abisai fugientem abner persequebantur. Sol occubuerat cum ve
nissent usque ad collem ammah quae ducit ad desertum
gabaon. Congregatique sunt filii benjamin ad abner. et congloberati in unum
cuneum. steterunt in summitate tumuli unius. Ad
clamantque abner ad ioab dicens. Usque ad interne
cionem tuam mucro deseviet. an ignoras quod pe
culiaris sit desperatio usque quo non dicis populo ut omit
tat persequi fratres suos. Et ait ioab. Vivit deus si
locutus fuisses mane. recessisset profecto populus
frater suus. Insonuit ergo ioab bucina. et steterunt omnes
exercitus. nec persecuti sunt israel. neque ultra ceterum
Abner autem cum suis abiit per campestria tota nocte illa. et transierunt iordanem. Et ingressus omnis ho
mo bethoron venerunt ad castra. Porro ioab reversus
omisso abner congregavit omnem populum. Et defuerunt
de pueris david. x. viginti viri excepto asahel. Sed
hi autem de david percusserant de benjamin et de viris qui e
rant cum abner trecentos sexaginta. qui omnes
mortui sunt. Tulerunt que asahel et sepelierunt eum in sepulchro
patris sui in bethlehem. Ambulaverunt tota
nocte ioab et viri qui erant cum eo. et ipso exercitus
pervenerunt in hebron. Factum est autem longo tempore
certamen inter domum saul. et inter domum david. da
vid proficiebat. et semper se ipso robustior. domus
autem saul decrescebat et ceciderat. Igitur filii
david in hebron. Fueruntque primogenitus eius amno
ahinoam iezrahelitis. Et post eum chelaab de a
bigail uxore nabal carmeli. secundus abisalom filius maacha. filia tholomai regis gesur.
Quartus autem adonias filius agith. Et quintus sa
phatia filius abital. Sextus ithream de egla u
xore david. Hi nati sunt david in hebron. Cum
esset igitur inter domum saul et domum david. abner
filius ner regebat domum saul. Fuit autem saul concubina nomine respha filia aia. Dixitque isboseth
ad abner. Quare ingressus es ad concubinam patris
mei. Et iratus nimis super verbis isboseth ait. Nun
quid caput canis ego sum. adversus iuda hodie. qui
fecit misericordiam super domum saul patris tui. et fratres eius
et proximos eius. nec tradidit te in manus david. et requi
sisti in me quod arguas me mulieris hodie. Haec

·y·

·y·

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

faciet ds abner. et hæc addat ei. si non quod iuravit dns dauid sic faciam ei ego. ut transferatur
regnum de domo saul. et erigatur thronus dauid
super israel. et super iuda a dan usque bersabee. et non
potuit respondere ei quicquam. quia timebat eum
timore. Misitque abner nuntios ad dauid pro se dicen
tes. Cui terra est. dicentes. fac mecum amicitias. et erit manus mea tecum. et reducam ad te
universum israel. Dixit autem optime. ego faciam amicitias. Verumtamen hoc unum petam ab te dicens. non
videbis faciem meam. si adduxeris michol filiam sa
ul. et sic venies et videbis me. Misitque autem nun
tios dauid ad isboseth filium saul dicens. Redde
uxorem meam michol. quam sponsi mihi centum pre
putiis philistinorum. Misitque isboseth. et ab
stulit eam a viro suo furthel filio lais. Sed abiit
cum eo vir suus plorans usque baurim. dixitque
ei abner. vade revertere. Et ut reversus est.
Sermonem cum iniisset abner ad seniores israel di
cens. tam heri quam nudiustertius quærebatis
dauid ut regnaret super vos. Nunc igitur facite quod
dominus locutus est ad dauid dicens. In manu ser
vi mei dauid saluabo populum meum israel de manu philis
thinorum. et omnium inimicorum eorum. Locutus est autem
abner et ad beniamin. Dixitque ut loqueretur
ad dauid in hebron omnia quæ placuerant israel. venit
ergo abner in beniamin. venitque ad dauid in hebron.
cum viginti viris. Et fecit abner cum eis epulum.
Dixitque abner ad dauid.
Surgam ut congregem ad te dominum meum regem israel.
et ineam tecum fœdus. et imperabis omnibus quæ
desiderat anima tua. Cumque dedisset dauid abner
abire in pace. venit ecce puer dauid de prælio adal
nerunt cum prædonibus. cum præda magna nimis.
Abner autem non erat cum dauid in hebron. quia
dimiserat eum. et ipse iam erat in pace. Et ioab
venit cum omni exercitu qui erat cum eo. per ea vero quæ fuerant in
ultimis et venit ioab in hierusalem. venit abner
filius ner ad regem. et dimisit eum. et abiit in
pace. Et ingressus ioab ad regem. ait. Quid
fecisti. ecce venit abner ad te. cur dimisisti
eum. et abiit et recessit. Ignoras abner filium ner
quia ad hoc venit ut deciperet te. et sciret egre
sum tuum et introitum tuum. et nosset omnia quæ agis.
Egressus itaque ioab ab dauid. misit nuntios
post abner. et reduxerunt eum de cisterna bethsira. ignorans
dauid. Cumque redisset abner in hebron declinavit
ad partem ioab ut loquereturei in dolo. Percussitque eum in inguine. et mortuus est in ulcere
sanguinis fratris eius. Audiens
dauid. et ait. Mundi sum ego et regnum
meum apud dominum usque in sempiternum a sanguine abner
filii ner. veniatque super caput ioab. et super omnem domu
patris eius. Nec deficiat de domo ioab fluxus
seminis sustinens ut leprosus. tenens fusi
tatem gladio. et indigens pane. Ioab et
abisai fratres eius interfecerunt abner. eo quod occiderit
asahel. fratrem eorum in prælio gabaon in prælio.
Dixit autem dauid ad ioab et ad omnem populum qui erat
cum eo. Scindite vestimenta vestra. accingimini
saccis. et plangite coram abner. Porro rex dauid sequebatur feretrum eius.
Cumque sepelissent abner in hebron. levavit rex vocem suam
et flevit super tumulum abner. fleuit autem et
omnis populus. Planxitque rex abner atque ait. Nequaquam ut mori solent ignavi morietur abner.
Manus tuæ non fuerunt ligatæ. et pedes tui non sunt compositi
in compedibus. sed quasi cecidisti coram filiis iniquitatis corruisti. Congemuitque
omnis populus super eum. Cumque venisset universa
plebs multitudo cibum cum dauid. dum adhuc
die esset. iurat dauid dicens. Hæc faciat mihi deus et hæc
adiciat si ante occasum solis gustavero panem vel aliud
quicquam. Omnisque populus audivit. et placuerunt
eis cuncta quæ fecerat rex. in conspectu totius populi. Et
agnoverunt omnes populi. quod non fuerit in die illa.
quin non actum fuisset a rege ut occideretur ab
ner filius ner. Dixitque rex ad servos suos. Nec
ignoramus quin princeps magnus corruerit hodie
in israel. Ego autem adhuc delicatus et unctus rex. et
qui hodie cogitur constituor sub rege filii
ruiae. Porro isti viri filii carnis duri mihi sunt. retribuat dns
facienti malum iuxta malitiam suam. Audiens autem
filius saul quod occisus esset abner in hebron. et dis
solutus est animus eius omnisque israel perturbatus est.
Duo autem viri principes latrunculorum erant filiis sa
ul. nomen uno baana. et nomen alterius recab.
filii remmon de uoiotte de filiis beniamin. Si
quidem vertebatur reputata est in beniamin. et
fugerant uoiotte. et erant ibi adhuc
usque hodie. Erat autem ionathan filius saul
debilis debilis pedibus. quinquennis enim fuit cum
venit nuntius de saul et ionathan et de israel. collegit
eum nutrix sua fugiens. Cumque festinaret ut fugeret
cecidit et claudus factus est. habuitque nomen ei
mefibosethi. Venientes igitur filii remmon uero
rechab et baana. egressi sunt feruentes de
domo isboseth. quo dormiebat huic in strato suo
meridie. Ingressi sunt autem domum assumentes
frumenta. et percusserunt eum in inguine. rechab et
baana frater eius fugerunt. Illi autem ingressi sunt
domum. ille domi erat in lectulo super stratum.
et percutientes interfecerunt eum. Sublatoque capite
eius abierunt per viam deserti tota nocte. et tulerunt
caput isboseth ad dauid in hebron. Dixeruntque ad regem
Ecce caput isboseth filii saul inimici tui. qui quæ
sivit animam tuam. et dedit dns domino meo regi ul
tiones hodie de saul et de semine eius. Respondens dauid

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Ypsam

v.

dauid michab et iaan filios roboam berothei
dixit ad eos. Si uult dñs qui eruit animam meam de
omni angustia. qm eli qui amisimus arcam
dixerunt mortuus est saul. qui putabat se posse
uiare. et nunc accedit in ulcisci. cui oportebat
me dare mercedem pro uisio. sicut non agnoui hoc
impius q uiuificet uiuos in nouum. in domo sua
sup lectulum ofuiam sanguinem eorum de manu uiri
uaueri uos et eum. Precepit etiam dauid puero et
uiuificauit eum. Procedentesq; iam et pedes eorum
suspendere eos sup piscinam in ebron. Caput uero mi
phiboseth tulerunt et sepelierunt in sepulchro abner in
ebron. Et uenerunt omnes tribus israel ad dauid
in ebron dicentes. ecce nos os tuum et caro tua
sumus. Hi quoq; cum adhuc essent saul rex
super nos. tu eras ducens et reducens israel.
Dixit autem dñs ad te. tu pasces ipsum in israel. et
uenerunt omnes seniores israel ad regem in ebron. et
iniuit eis rex dauid fedus coram dño. unxerunt
ergo dauid in regem super israel. filius triginta annorum
erat dauid cum regnare cepisset. et quadraginta
annis regnauit in ebron. Regnauit super iudam
septem annis et sex menses. In iherusalem autem re
gnauit triginta tribus annis et sex menses. cum
da. habitauit rex cum uiris suis qui erant cum eis in iherusalem.
et ebusei habitatores terre. dicentesq; ad dauid ab
eis. Non tua es huc ingrediemur. ut et de
bilibus et cecis. id est dauid respondit. facite.
ego inquiens subeam ut percutiam subiimia tem
pli. et eam inde publicum. Non ingredietur
hunc et abstulis eos et claudis dicentes non
ingredietur dauid huc. Cepit autem dauid habitare in
on. id est ciuitas dauid. propositum enim in die
illa primum qui percusserit ebuseum. et tetigerit
domoti fistulas et claudos et cecos odientes
iam dauid. Idcirco dicitur in publico cecus et claudus
non intrabit templum. Habitauit autem dauid in ar
ce et uocauit eam ciuitatem dauid. et edificauit p
gyrum a mello et intrinsecus. ingrediebatq; proficiens
atq; succrescens. et dñs deus exercituum erat cum
eo. Misit quoq; hiram rex tyri nuntios ad dauid et
ligna cedrina et artifices lignorum. et artifices
lapidum et parietum. et edificauerunt domum dauid.
Et cognouit dauid quia confirmasset eum dñs rex super
israel. et quia exaltasset regnum eius super plebem suam israel.
et quia exaltasset regnum eius super plebem suam israel.
Accepit quoque dauid hinc concubinas et uxores de iherusalem. postquam
uenisset de ebron. natique sunt dauid adhuc filii et filie.
Et hec nomina eorum qui nati sunt ei in iherusalem. Sam
ua. et sobab. et nathan. et salomon. et ebaar. et helisua.
et nepheg. et iaphia. et helisama. et helisada. et heli
phelet. Audierunt uero philisthiim quod unctus
sit dauid rex super israel. et ascenderunt uniuersi qui quere
rent dauid. Quod cum audisset dauid descendit in presidium

philisthiim autem uenientes diffusi sunt in uallem
rephaim. Consuluit autem dauid dñm. Si ascen
dam ad philisthiim. et si dabis eos in manu mea.
Et dixit dñs ad dauid. ascende. quia tra
dens dabo philisthiim in manu tua. Venit quoq;
dauid in baal phasim et percussit eos ibi. et dixit.
diuisit dñs inimicos meos coram me. sicut diuidunt
aquas propterea uocauit nomen loci illius baal
phasim. Et reliquerunt ibi sculptilia sua.
que tulit dauid et ceteri. addiderunt ad huc philisthiim
ut ascenderent. et diffusi sunt in uallem
rephaim. Consuluit autem dauid dñm. Si ascen
dam ad philisthiim. et tradis eos in manu mea.
Et ait responsum. non ascendas obuia quoq;
et gyrum et ueniens ad eos ex aduerso pi
rum. locus planctus illeq; appellatus est dñus uiu
lantium. et ubis phasim philisthiim. Et audi
ens sonum gradientes in cacumine pyrum.
et ubis phasim. quia egredietur dñs ante
faciem tua. ut percutiat castra philisthiim. fecit
ergo dauid sicut preceperat dñs. et percussit philis
thiim a gabaon. usq; dum uenias gezer. Congre
gauit autem rursum dauid omnem electorum ex israel
triginta milia. surrexitq; et abiit. cum uniuersis
populis qui erant cum eis a uiris iuda ut adducerent
arcam dei. super qua inuocatum est nomen dñi exercituum.
sedentis in cherubim super eam. cumque fecerunt
arcam dei super plaustrum nouum. tulerunt eam
de domo aminadab que erat in gabaa. Oza et
ualno filii aminadab minabant plaustrum
nouum. Cumq; tulissent eam de domo aminadab q
erat in gabaa. custodiens arcam dei. ualno pre
debat arcam. dauid autem et omnis
domus israel ludebant
coram dño. in omnibus lignis fabre factis. et
cytharis. et tympanis et sistris. et cymbalis.
Postquam autem uenerunt ad aream nachon extendit
manum suam oza. ad arcam dei. et tenuit eam quia
calcitrabant boues declinauerant eam. Iratus
est enim dñs in oza. et percussit eum super
temeritate. qui mortuus est ibi iuxta arcam dei. Contri
status est autem dauid eo quod percussisset dñs oza. et
uocatum est nomen loci illius percussio oza. usq; in hodiernum
diem. Et timuit dauid dñm in die illa
dicens. quomodo ingredietur ad me arca dñi
in ciuitatem dauid. Et deiecit eam in domo obed edom
dom cethei. et habitauit arca dñi in domo o
bed edom cethei. tribus mensibus. Et benedixit dñs obed
edom. et omnem domum eius. Nunciatum est autem
rex dicentes quia benedixit dñs obed edom
et omnia eius propter arcam dei. Abiit ergo da
uid et adduxit arcam dei de domo obed edom in
ciuitatem dauid. cum gaudio. Cumq; inclinassent
qui portabant arcam dei septem choros. immolabant
bouem et aries. et dauid saltabat totis uiribus ante

vi.

dnm. Porro David erat accinctus efod lineo. et
David et omnis domus Israel ducebant arcam testamenti
in iubilo et clangore buccinae. Cumque introisset arca
domini in civitatem David, Michol filia Saul prospiciens
per fenestram vidit David saltantem et ludentem coram
domino, despexitque eum in corde suo. Et introducta
sunt arcam domini, et posuerunt eam in loco suo in medio
tabernaculi quod extenderat ei David. Et obtulerunt holo-
causta coram domino et pacifica. Cumque complesset of-
ferens holocausta et pacifica, benedixit populo in nomine
domini exercituum, et partivit omnem multitudinem Israel
tam universam mulierem quam virum singulis collibum panis
unum et assatura in iubilo carnis unam, et similiter
amphoram olei. Et abiit omnis populus unusquisque in domum
suam. Reversus est autem ut benediceret domui suae,
egressa Michol filia Saul in occursum David ait,
Quam gloriosus fuit hodie rex Israel, discooperiens
se ante ancillas servorum suorum, et nudatus est, quasi
nudetur unus de scurris. Dixitque David ad Michol, Et
ut domino qui elegit me super patrem tuum, et super omnem domum eius,
et praecepit mihi ut essem princeps populi Israel, et ludam coram domino.
Et vilior fiam plus quam ista, et ero humilis in oculis meis. Et cum
eis quas dicis, laudem eas gloriosas apud me.

vij. Igitur Michol filia Saul non peperit filium usque ad diem
mortis suae. Factum autem cum sedisset rex in domo
sua, et dominus dedisset ei requiem undique ab omnibus
hostibus suis, dixit ad Nathan prophetam, Ecce ego habito
in domo cedrina, et arca Dei
posita est in medio pellium. Dixitque Nathan ad Da-
vid, Vade, quia in corde tuo vade, et fac, quia dominus
tecum est. Factum autem in nocte illa, et ecce sermo domini
ad Nathan dicens, Vade et loquere ad servum meum
David, Haecit dominus, Numquid tu aedificabis mihi domum
ad habitandum? Neque enim habitavi in domo ex die
qua eduxi filios Israel de Aegypto usque in diem hodiernum,
et ambulabam in tabernaculo et in tentorio ex
omni loco quo ambulavi cum omnibus filiis Israel. Numquid la-
quam locutus sum ad unum de iudicibus Israel, cui praecepi ut
pasceret populum meum Israel, dicens, Quare non aedificasti
mihi domum cedrinam? Et nunc haec dicit dominus exercituum, Ego tulit te de pascuis de post
tergum gregis, ut esses dux super populum meum Israel.
Et fuit tecum in omnibus quae ambulasti, et interfecit
omnes inimicos tuos a facie tua, fecique
tibi nomen grande, ut nomen magnorum qui sunt in terra.
Et ponam locum populo meo Israel, et plantabo eum, et habi-
tabit sub eo, et non turbabitur amplius, nec addent
filii iniquitatis ut affligant eum sicut prius, ex die
qua constituti iudices super populum meum Israel. Et requi-
em dabo tibi ab omnibus inimicis tuis. Praedicitque tu-
bi dominus quod domum faciat tibi dominus. Cum complebuerint
tuae dies tui, et dormieris cum patribus tuis, suscita-
bo semen tuum post te, quod egredietur de visceribus tuis, et firmabo
regnum eius. Ipse aedificabit mihi domum nomini meo, et
stabilibo thronum regni eius usque in sempiternum. Ego
ero ei in patrem, et ipse erit mihi filius. Quod si inique
aliquid gesserit, arguam eum in virga virorum
et in plagis filiorum hominum. Misericordiam autem meam non
auferam ab eo, sicut ablatus est a Saul, quem amovi a
facie tua. Et fidelis erit domus tua, et regnum tu-
um in aeternum coram me, et thronus tuus erit firmus in aeternum.

vij. Secundum omnia verba haec, et secundum omnem visionem istam, locutus est Nathan ad
David. Ingressus autem rex David sedit coram domino,
et dixit, Quis ego sum domine deus, et quis domus mea quia
adduxisti me huc usque? Et hoc parum visum est
in conspectu tuo domine deus, et locutus es de domo
servi tui in longinquum. Et ecce lex Adam domine
deus, quod et addere potes ad hoc dari ut loquaris de
te. Ecce tu es sensus tuus domine deus, et secundum
cor tuum fecisti omnia magnalia haec ut notum
faceres servo tuo. Idcirco magnificatus es domine deus. Quia non
est similis tui, neque est deus praeter te, in omnibus quae audi-
vimus auribus nostris. Quis est ut populus tuus Israel, gens
unica in terra, pro qua ivit deus ut redimeret eum sibi in populum,
et poneret sibi nomen, faceretque ei magnalia et terribilia
super terram, a facie populi tui quem redemisti de Aegypto gente et deos eius.
Et firmasti populum tuum
Israel in populum sempiternum. Et tu domine factus es eius
deus. Nunc igitur domine deus sermonem quem locutus es super servum tu-
um et super domum eius firmum in sempiternum, et fac sicut
locutus es. Et magnificetur nomen tuum usque in sempiternum,
atque dicant, Dominus exercituum deus super Israel. et domus David
servi tui firma erit in conspectu domini. Quia tu domine exercituum
deus Israel revelasti aures servi tui dicens, domum
edificabo tibi. Propterea invenit servus tuus cor suum
ut oraret te oratione hanc. Nunc igitur domine deus tu
es deus, et verba tua erunt vera. Locutus es ad servum
tuum bona haec. Incipe igitur et benedic domui servi tui ut
sit in sempiternum coram te. Quia tu domine deus locutus es, et de
benedictione tua benedicet domus servi tui in sempiternum.

vij. Factum autem post haec percussit David Philistheum et humi-
liavit eos. Et tulit David frenum urbis de ma-
nu Philistiim. Et percussit Moab, et mensus est eos per
funiculum cogens eos in terra. Mensus est autem duos funi-
culos, unum ad occidendum, et unum ad vivificandum.
Factusque est Moab David servens sub tributo. Et
percussit David Adadezer filium Roob regem Soba, cum
proficisceretur ut dominaretur super fluvium Euphratis.
Cepitque David ex parte eius mille septingentos equites, et
viginti milia peditum. Et subsecavit omnes ur-
gales curribus, et dereliquit ex eis centum
curribus. Venit autem Syria Damasci, et praebuit auxilium
Adadezer regi Soba. Et percussit David Syriam regis
duo milia viginti. Et posuit David praesidium in Sy-
ria Damasci. Factaque est Syria David serviens sub tributo.
Servavitque dominus David quocumque profectus est. Et tu-
lit David arma aurea quae habebant servi
Adadezer, et detulit ea in Hierusalem. Et de Betha et de Berothai civi-
tatibus Adadezer tulit rex David aes multum nimis.
Audivit autem Thoi rex Emath quod percusserit David
omnem robur Adadezer. Et misit Thoi filium suum
ad regem David, ut salutaret eum, et gratulans
regi quod esset ei bellum cum Adadezer
expugnasset eum, hostis quippe erat Thoi Adadezer

et manu eius erant usque ad vesperam. et
percussit David regem Moab et mensus est eos funiculo
quasi morientes fecit stare inter terram. et mensus est duos funiculos
ad mortem. et funiculus integer ad vitam. factusque
est Moab David servus sub tributo. Percussit David
Adrazar filium Roob regem Sobae. cum
pergeret ad restituendum imperium suum in flumine
Euphrate. Et tulit David de eis mille septingentos equites
et viginti millia peditum. et subjugavit sibi omnes
equos curribus. et reservavit ex eis centum quadrigas
tantum. Venerunt autem Syri Damascenorum
in auxilium Adrazar regis Sobae. et percusserunt
David de Syria viginti duo millia virorum. et
posuit David in Syria Damasci. et factus est
Syria servus David sub tributo. Et salvavit
Dominus David in omnibus quibus
pergebat. Et tulerunt David clypeos aureos
qui fuerant in servitute Adrazar regis Sobae.
et attulit eos in Jerusalem. Et de Betha et
de Berothai civitatibus Adrazar
tulit David aes nimium. Audivit autem
Thoi rex Emath quod percusserit David
omnem virtutem Adrazar regis Sobae.
et misit Joram filium suum ad David regem
ut salutaret eum et benedicens
illi quod pugnasset contra Adrazar et
percusserit eum. Erat enim Adrazar
habens bellum cum Thoi. Et
omnia vasa aurea et argentea
et aes. Quae et ipsa consecravit
David regi Domino cum argento et auro
quae consecrarat de universis gentibus
quas subjugaverat. Syriam et Moab. et filios Ammon et Philistiim et
Amalech. et de manubiis Adadezer filii Roob regis
Sobae. fecit sibi David nomen cum reversus esset percutiens Syriam
in valle Salinarum. decem et duo milia. et posuit in
Idumea custodes. statuitque per totam Idumea custodes. et
subjugata est omnis Idumea servientes David. Et servabat Dominus David in
omnibus quibus pergebat. Et regnavit David super omnem Israel.
faciebatque David judicium et justitiam omni
populo suo. Joab autem filius Sarviae erat super exercitum.
Josaphat filius Ahilud erat a commentariis. et Sadoc
filius Ahitob. et Abimelech filius Abiathar sacerdotes.
et Saraias scriba. Banaias autem filius Joiada super
cherethi et pelethi. Filii autem David principes erant
ante David. putantes aliquem a memoriam de do
mo Saul esse nisi filium Miphibosethi. accersiit ad
se rex ait. Numquid est alius. Et ille respondit. ego
sum puer tuus. Ait ergo ei rex. Si quis est aliquis de domo Saul. ut
faciam cum eo misericordiam Dei. Dixitque filius regis. Superest filius
Jonathae debilis pedibus. Ubi inquit est. Et filius
ad regem. Ecce in Lodabar in domo Machir filii Ammiel
Lodabar. Misitque rex David et tulit eum de domo Machir
filii Ammiel de Lodabar. Cum autem venisset Miphibosethi filius
Jonathae filii Saul ad David. corruit in faciem suam et adoravit. Dixitque David ad Miphibosethi. Ait
respondit. ad servum tuum. Et ait ei David. noli timere
quia faciens faciam tecum misericordiam propter Jonathan
patrem tuum. et restituam tibi omnes agros Saul patris tui.
et tu comedes panem super mensam meam semper. Et ut adoratus
est dixit. quis ego sum servus tuus. quia respexisti
super canem mortuum. similem mei. Vocavit itaque
rex filium pueri Saul et dixit ei. Omnia quaecumque
fuerunt Saul et universae domui eius dedi filio domini tui.
Ergo ergo eis terram tu et filii tui et servi tui. et inferes
filio domini tui cibos ut alatur. Miphibosethi autem filius
domini tui comedet semper super mensam meam. Erant
autem filii quindecim filii et viginti servi. Dixit
ergo filius ad regem. Sicut iussisti domine mi rex servo
tuo. Sic faciet servus tuus. et Miphibosethi comedet super mensam tua sicut unus de filiis regis. Habebat
autem Miphibosethi filium parvulum nomine Michae. Et
omnis cognatio filii domus Miphibosethi. servi Miphibosethi habitabant in Jerusalem. quia de mensa regis semper vescebatur. erat claudus utrumque pede. Factum autem post hoc ut moreretur rex filiorum Ammon et
regnaret Hanon filius eius pro eo. Dixitque David. faciam misericordiam cum Hanon filio Naas. sicut fecerunt pater eius mecum misericordiam. Misitque David consolantes eum per manum servorum suorum super patre suo. Cum venissent servi David in terram filiorum Ammon. Dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon dominum suum. putas quia propter honorem patris tui David miserit ad te consolantes
te. nonne ideo ut investigent et explorent civitatem ut evertant eam. Misit David servos suos ad te.
tulit itaque Hanon servos David. et tondit dimidiam partem barbae eorum. et abscidit vestes eorum medias usque ad nates. et dimisit eos. Quod cum nunciatum
esset David misit in occursum eorum. erant enim viri valde
pudefacti. Et mandavit eis David manere
in Jericho donec crescat barba vestra. et tunc reversi
estis. Videntes autem filii Ammon quod injuriam
fecissent David. miserunt et conduxerunt mercede Syros
Roob et Syros Soba. viginti milia peditum. et Rex
Maacha mille viros. et Istob duodecim
milia virorum. Quod cum audisset David. misit Joab et
omnem exercitum bellatorum. Egressi sunt filii Ammon.
et direxerunt aciem ante portam urbis. Syri
autem Soba et Roob. et Istob. et Maacha seorsum
in campo. Videns ergo Joab quod esset adversum
se pugnantem. et a tergum. Elegit ex omnibus
electis Israel. et instruxit aciem in Syrios. Reliquum
autem populi tradidit in manu fratris sui Abisai. quidem
rex aciem contra filios Ammon. Et ait Joab. Si prae
valuerit adversus me Syri. eris mihi in adjutorium. Si autem filii Ammon praevaluerint adversum te a
juvabo te. Esto vir fortis et pugnemus pro
populo et civitate Dei nostri. Dominus autem faciat quod bonum est in oculis suis. Venit itaque Joab et populus
eius ad praelium contra Syros. qui fugerunt
a facie eius. Filii autem Ammon audientes quod fugissent Syri. fugerunt et ipsi a facie Abisai. et ingressi
sunt in civitatem. Reversusque est Joab a filiis Am
mon et venit Jerusalem. Videntes Syri quod corruissent coram Israel. congregati sunt pariter. Misitque
Adadezer et adduxit exercitum Syros qui erant trans fluvium.
Et adduxit exercitum Sobae ante eos. Nunciatum
est David omnia haec. congregavit omnem Israel. et transivit Jordanem.
et venit in Helema et direxerunt aciem Syri ex ad
verso David. et pugnaverunt contra eum. fugeruntque
Syri a facie Israel. occidit David de Syris septingentos
equites. et quadraginta millia peditum. et percussit Sobae principem militiae qui statim mortuus est. Videntes autem universi reges qui erant in praesidio Adadezer. victos se ab Israel. fecerunt pacem cum Israel
et servierunt eis. timuerunt Syri auxilium ferre
filiis Ammon. Factum est autem post anni circulum. tempore quo solent reges ad bella egredi. misit David
et omnes filios suos cum eo. et universum Israel. vastaverunt
filios Ammon. et obsederunt Rabba. David autem remansit in Jerusalem. Cum ergo accidisset ut surgens David de stratu suo perambularet
in solario domus regiae. vidit mulierem se lavantem
ex adverso. Erat autem mulier pulchra valde. Misit ergo rex et requisivit quae esset
mulier. nuntiatumque est ei quod esset Bethsabee filia

Gray Scale

lia bethsam uxori urie cetherei. Ipsaq; concepit
nuntiauitq; dauid dicens. Nunciauit dauid
domuit cui ei. dixitq; scilicet se esse abiudicata
sua. Tu ergo surge domum tuam. Cum ergo
ueniset nuntiauit dauid. Iussit recipi. Mittit autem
dauid ad ioab dicens. Mitte ad me uriam cetheum.
Misitq; ioab uriam ad dauid. Cumq; ueniset urias ad da
uid. Quesiuit dauid qm iocte ageret ioab. Ipse
quomodo administraret bellum. Deinde ait dauid
ad uriam. Vade in domum tuam. Lauda pedes tu
os. Egressus est urias de domo regis. Secutaq;
est eum cibus regis. Dormiuit autem urias cum ser
uis domus regis et aliis seruis domini sui. Nec de
scendit ad domum suam. Nunciauitq; est dauid adiicen
tes. Non iuit urias ad domum suam. Dixit dauid ad
uriam. Numquid non de longo uenisti. Quare non
descendisti ad domum tuam. Dixit urias ad da
uid. Arca dei israel. Iuda habitant in tabernac
lis. Dominus meus ioab et seruus domini mei super facie
terre manent. Ego ingredar domum meam. Comede
re et bibere et dormire cum uxore mea. Per salutem
tuam. Per salutem animae tue quod non faciam rem istam.
Ait ergo dauid ad uriam. Mane hic et hodie. Cras
mittam te. Mansit urias in iherusalem in die il
la crastino. Vocauit eum dauid ut comederet coram
se. Inebriauit eum. Egressus est uespere dormiuit in stratu suo cum seruis domini su
i. Et in domum suam non descendit. Factum est ergo ma
ne. Scripsit dauid epistolam ad ioab. Misitq; per
manum urie scribens in epistola. Ponite uriam
ex aduerso belli ubi fortissimus pugnat. Et deserite
eum. Percussus moriatur. Factum est ergo cum ioab ob
sideret urbem. Posuit uriam in loco in quo sciebat
uiros esse fortissimos. Egressique uiri ciuita
tis bellabant aduersus ioab. Ceciderunt de populo se
ruorum dauid. Mortuus est et urias cetheus. Mi
sit nuntius ioab nuntiauit dauid omnia que gesta
pugnauerant. Dixitque nuntio dicens. Cum consumpseris
omnes sermones belli ad regem. Si ei uideris in
dignari et dixerit. Quare accessistis ad murum ut pu
gnaretis. Nonne scitis quod mittant iaculis de super
muro. Sicut percussit abimelech filium hierobaleth. Nonne mulier misit
super eum fragmen molae de muro. Et interfecit eum in
thebes. Quare iuxta murum accessistis. Dices et servus
tuus urias cetheus occisus est. Plenius ergo nuntius
uenit. Et narrauit dauid omnia quecumque poposcerat
eum ioab. Et dixit nuntio ad dauid. Quia uehementes
adiuuerunt nos uiri. Et egressi sunt ad nos in ag
rum. Nos autem fecimus impetum usque ad ostium portarum. Et iecerunt
iacula sagittarii ad seruos tuos ex mu
ro. Et defecerunt quidam de seruis regis. qui
et mortuus est de seruis tuis. Et urias cetheus mortuus est. Et di
xit dauid ad nuntium. Hec dices ioab. Ne te affi
gat res. Varii enim euenunt et pluimum
hinc. Nec illud solum ut gladius. Confortet bella
tores tuos aduersum urbem. Et destruas eam. Et
exortare eos. Audiuit uero uxor urie quod
mortuus esset urias uir suus. Et planxit eum.
Transactisque luctu iussit dauid uxorem eius in
domum suam. Factaque est ei uxor. Peperitque ei filium.
Et displicuit uehementer hoc quod fecerat dauid coram
domino. Misit ergo dominus nathan prophetam ad dauid.
Cumque ueniisset ad eum dixit ei. Duo uiri erant
in ciuitate una. Unus diues alter pauper. Diues
habebat oues et boues plurimas ualde. Pau
per autem nichil habebat omno preter ouem unam
parvulam quam emerat. Et nutriebat eam. Quae cre
uerat apud eum cum filiis eius simul. De pane illius
comedens. Et de calice illius bibens. Et sinu illius
dormiens. Erat quasi filia. Cum ad
pegrinus quidam uenisset ad diuitem. Pepercit
sumere de ouibus et de bubulis suis. ut exhiberet
conuiuium pegrino illi qui uenerat ad se. sed
tulit ouem illius pauperis. Et fecit eam
uenire ad se. Iratus est indignatione dauid ad
uersus hominem illum nimis. Dixitque ad nathan. Si
ut dominus qui fecit hoc. Filius mortis est. Ut quadru
plum reddat pro ouicula eo quod fecerit
hoc. Quia reddere noluerit. Dixit autem nathan
ad dauid. Tu es ille uir. Hec dicit dominus deus israel. Ego
unxi te in regem super israel. Ego eripui te de ma
nu saul. Dedi tibi domum domini tui. Et uxores domi
ni tui in sinum tuo. Dedique tibi domum israel et iuda. Et
si parua sunt ista. Adiecissem multo maiora.
Quare ergo despexisti uerbum domini ut faceres malum
in conspectu meo. Urian cetheum percussisti gladio.
Et uxorem illius accepisti uxorem tibi. Interfecisti eum
gladio filiorum ammon. Quia obrem non recedet
gladius de domo tua usque in sempiternum. eo quod de
spexeris me. Et tulisti uxorem urie cetherei ut esset
uxor tua. Hec ait dominus. Ecce suscitabo super
te malum de domo tua. Et tollam uxores tuas in
oculis tuis. Et dabo proximo tuo. Dormietque cum uxo
ribus tuis in aspectu solis huius. Tu enim fecisti
absconditum. Ego autem faciam uerbum istud coram
omni israel. Et in conspectu solis huius. Et di
xit dauid ad nathan. Peccauit domino. Dixitque na
than ad dauid. Dominus quoque transtulit peccatum tuum non mo
riaris. Verumtamen quia blasphemare fecisti in
imicos dominum. Propter hoc filius qui natus est tibi morte mo
riatur. Et reuersus est nathan in domum suam. Percussitque dominus puerum quem peperat uxor urie.
Et defecit. Et deprecatus est dauid dominum pro puero. Et ieunauit dauid ieunium. Et ingressus se
ptem iacuit super terram. Surrexerunt autem seniores
domus eius ut erigerent eum de terra. Qui no

unum. nay comedit cū eis cibū. Et accidit ā
die septima ut mortuus est infans. timuerūt
q̄ filio dauid nūtiare ei q̄d mortuus ēt infans
d̄ puerō suo. ecce cū p̄ huius ad huc viuēte
loquēbat ab eō. nō audiebat vocē nostram. q̄
to magis fidēt filio nostro ē puer. se affliget.
Cum q̄ vidisset dauid seruos suos mutuantes an
tēlēt q̄d mortuus ēt infans. dixit ad
seruos suos. Ad hūc mortuus ē puer. Et ait ei
dēt ei. mortuus ē. Surrexit q̄ dauid de terra.
et lotus. unctusq̄ ē. mutatisq̄ vestibus
ingressus ē in domū dōi. et orauit. et ingressus
est domū suā. petiitq̄ ut ponerēt panē. et
comedit. Dixerūt autē ei eius filii. quid est hoc
quod fecisti. q̄ propter infantē cū adhuc esset
viuens. et flebas. mortuo autē puero surrexisti
et comedisti panē. Ait. q̄ propter infantē dū ad
huc viuēt. ieiunauī et flebam. dicebā enim quis
scit si forte dōnet eū mihi dōs. et viuat infans.
Si nō autē q̄ mortuus ē. q̄ propter ieiunio
et fletu fatigauī eū. amplius nō uadā magis ad illū.
qui ad me nō reuertēt ad me. Et consolatus ē dauid ver
h̄ sātēs uxorē suā. ingressusq̄ ad eā dormiuit
cū ea. quē genuit filiū. vocauitq̄ nomen eius sa
lomon. et dōs diligēt eū. misitq̄ in manu nathan
prophēte. vocauitq̄ nomen eius amabilē dōo. eo q̄ dō
ligēt eū dōs. ¶ Et pugnauit ioab contra
h̄ filios ammon. et expugnauit urbē regiā. Et
misit ioab nūtios ad dauid dicens. dimicauī ad
hūc contra h. rapiendā ē urbis aquārū. q̄ iā
congregauī regēm. ne ipsi vobis ciuita
tē rapiāt. ne cū ame vocētur filii urbis.
nōi mēo adscribatur victoria. Congregauit ergo
dauid omēm populū. et profect ē adversus rabbath.
Cūq̄ dimicasset cepit eā. et tulit diadema ar
gētēū ex capite eius. pondo auri talentū. hēns
gēmas pretiosissimas. et impositū ē super caput
dauid. Et spolia ciuitatis abstulit multa
valde. populū q̄ ei adducēs. fecitq̄ eos serra
re. et ferros ferrētēs capitēs. dimisitq̄ ciuita
tēs urbis b̄ filios ammon. et reversus ē dauid cum omni
exercitu in hierusalem. ¶ Factum ē autē post hoc. ut ab
salon filius dauid habēret sororēm speciosissimam no
mēo thamar. et adamaret ā amnon filius dauid.
et dixerat ei valde. ita ut egrotaret propter
amorē eius. q̄ ei erat virgo. difficile visum est ei valde ut
quippiā inhonestē agēret cū ea. Erat autē
amnon amicus. cui nomēn erat ionadab filius semaa fratris
dauid. vir prudens valde. qui dixit ad eū. Quare
sic attenuaris macie. fili regis per singulos
dies. cur nō indicas mihi. Dixitq̄ ei amnon. tha
mar sororē abesalon fratris mēi amo. Cui vero dixit ionadab.
Cubā super lectū tuū. et languo
rē simula. Cūq̄ venerit pater tuus ad te. et dicēs ei. Veniat oro thamar soror mea ut det
mihi cibū. et faciat pulmentū ut comedēs ma
nu ei. decubuit ergo amnon. et simulauit se
egrotare. Cūq̄ venisset rex ad visitandū eū. ait
amnon ad regēm. Veniat obsecro thamar sor
or mea ut faciat in oculis meis duas subtilium
cibās. et cibū capiā de manu eius. Misit ergo dauid
ad thamar domūdicens. Veni in domū a
mnon fratris tui. et fac ei pulmentū. Venit ergo tha
mar de domū amnon fratris sui. Ille autē iacebat.
q̄ tollens farinā cōmisceuit eā. et faciens in
oculis eius coxit subtilēs cibās. tollensq̄ ea coxerat
effudit. et fudit coram eo. et noluit cōmedēre. Dixit
autē amnon. eijcite omnēs de domo. Cūq̄ eiecissent
omnēs dixit amnon ad thamar. Inferē cibū in
cubiculo. ut vescar de manu tua. Tulit ergo tha
mar subtilēs cibās quas fecerat. et intulit amnō
fratri suo in cubiculo. Cumq̄ obtulisset ei cibum.
apprehendit eā. et ait. Veniē cubā mecū soro
mā. Quē respondit. noli frāter mi. noli me affligē
re. nay est fas ē in israel. noli facēre stultitiā
hanc. ego enim ferre nō potēro opprobrium meū. tu
autē eris sicut vnus de insipientibus israel. Quin potius
loquere ad regēm. et ipse non negabit me tibi. Noluit ā
autē acquiescēre precibus eius. et fortior factus
est eā. et violauit eā. et dormiuit cū ea. Postquam autē
dormiuit amnon odio magno nimis. ita ut maior esset odi
um quo odiebat eā amore quo amabat eā. dixitq̄
ei amnon surge. vade. Quē respondit ei. ma
ius ē hoc malū q̄d agis adversus me quāmvis q̄d ab eo
fecisti. expellens me. Et noluit audire eā.
sed vocato puero qui ministrabat ei dixit. eice
hanc ame foras. et claude hostium post eam. quē
induta erat talari tunica. huiusmodi enim
filiae regis virgines vestibus induebantur. Eiecit
ergo eā minister illi foras. et clausit ostium post
eā. Quē egressa cinerem cepit super suo capite. et talā
ri tunica. in qua erat. in pectore scissa. et
imposito super caput suo cinere. ibat ingrediens et clamans. Et pater ā
eius abesalon. et fratres. nō amnon frater tuus cō
cubuit tecum. sed nō forte tace. Frāter tuus est.
ne ergo affligas cor tuum propter hoc. Mansit ergo
thamar desolata in domū abesalon fratris
sui. Cū autē audisset rex dauid hēc omnia
ēt valde. iratus nō ē locutus abesalon ad amnon
nec bonū nec malū. Odierat enim abesalon am
non. eo q̄d violasset thamar sororēm eius.

Factum ē autē post tempus biennii. ut tondērētur
oues abesalon in thalasor. q̄ est iuxta ephraim.
Et vocauit abesalon omnēs filios regis. Venit
ad regēm. et ait ei. Ecce tondentur oues seruī
tui. veniat oro rex cū seruis suis ad seruum
suum. Dixitq̄ rex ad abesalon. Ne sic fili mi. ne

·xcj·

·t noluit concedere spōsū
Amon filii suū q̄m dilī
gebat eū. et p̄ ḡciā cuar
ſ ea

ut rogare ut ueniam omis rgi eum re. Et cum
cuit cogit eū et uolunt rex. Et bndixit ei. et
abt abslon. Si ergo inuenio ueniam obtectu
nobis cū sitū amon fr mis. Dixitq ad eū rex.
ro ē necesse ut ueniat ad eū. Rogat itaq eū
abslon. et dimisit eū do amon et omnes filios
regis. Fecitq absalon puerū suū de
arcū. Obtulitq eū tumulem fuit amon anu
no. et dixit ad patrem eū. Ecce tondent oues
mere. ego ergo eamus qui pcipio uob. rbonum
et obtore ui fratres. fecerūq puer abslon adue
sus amon. sicut pcepit eis abslon. Et surgentes
omes filii regis ascenderūt singli mulas su
as. et fugerūt. Cūq ad hue ggerent ueniē. nūcia
pueruit ad dauid dicens. percussit abslon omes
filios regis. et ro remansit ex eis saltē unus. Et
surgens itaq rex et scidit uestimenta sua. et cecidit
super terram. et omes ceui qui astabant ei scidi
dēt uestimenta sua. Respondens ā ionadab filius
semaa fratris dauid dixit. Non estimet dnus meus rex quod
omes pueri filii regis occisi sint. amon solus mo
tuus est. ex ore absalon erat posita ex die qua
oppressit thamar sororem eius. Igitq ne ponat dnus
meus rex super cor suum hoc uerbum dicens. Omes filii re
gis occisi sūt. amon solus mortuus est. fugit ā
abslon. et ecce puer speculator ascendit oculos suos.
et aspexit. et ecce populus multus ueniebat pmū de uia
ex latere montis. Dixitq ionadab ad regem. Ecce
filii regis adsunt. sicut locutus est seruus tuus. Cū
q cessasset loqui apparuerūt filii regis et in
tonuerūt ueocem suam et fleuerūt. Et rex
et omes qui cū eo fleuerūt planctu magno nimis. Po
pulus absalon fugiens abiit ad tholomai filium
ammiud regem geesur. Luxit autem dauid filium suum
cunctis diebus. Absalon autem fugiens et profectus
in geesur. fuit ibi tribus annis. Cessauit itaq dauid
rex pgere ad absalon. ad quem egressus est. sup amon
fratrem. Intelligens autem ioab filius seruie quod cor re
gis ad eum esset. ad absalon. misit thecuam et tu
lit inde mulierem sapientem. dixitq ad eam. Lugē
te simulans. et induite uestem luguberem. et ne ungat
ro oleo. ut sis quasi mulier pmo ia tempore lugentis
eum mortuum. et ingredere ad regem. et loqueris
ad eum sermones hos quos dabo. posuit autem ioab
ubi oportebat. Itaq cū ingressa fuisset mulier
thecuites ad regem. cecidit coram eo in terram. et ado
rauit. et dixit. Salua me rex. Dixitq ad eam rex. Quid
habes. Que respondit. heu mulier uidua sum.
Mortuus est enim uir meus. et duo filii
fuerūt mihi. quibus cum pugnarent in
ter se in agro. nullusq erat
qui separaret inter eos. percussit alter alterū. Et
ecce consurgens omnis cognatio aduersus ancillā
tuam. et dicunt. tende eū qui percussit fratrem suum. et oc
cidam eum pro anima fratris sui quem interfecit. et delebimus

hereditem. et quasi extinguēs scintillam meam que
delicta est. ut non sit super terram nomen meum. et reliquias
super terram. Et ait rex ad mulierem. uade in domum
tuam. Ego uero pcipiam de te. Dixitq mulier thecui
tes ad regem. Sit mihi dne mihi iniquitas et in
domum patris mei. Rex autem et thron eius sit innocens.
Et ait rex. qui contradixerit tibi adduc eum ad
me. et ultra non addet ut tangat te. Quam ob rem
respondet rex domino deo suo ut non multiplicet pri
mus sanguis ad ulciscendum. et ne quam perdat
aut filium meum. Illa autem. Viuit dominus tuus rex non cadet
de capillis filii tui super terram. Dixitq mulier.
loquatur ancilla tua ad dominum meum regem ubum.
Et ait. loque. Dixitq mulier. Quare cogitasti
ithuius modi ad populum dei. Et locutus est rex ubum
istud ut peccet. et non reducat electum suum. Omnis
morimur. et sicut aque delabuntur in terram quas non ho
rrimus. nec multiplicat deus animam. sed reuocans co
gitat ne pereat qui abiectus est. Hoc igitur
uenit ut loquar ad dominum meum regem ubum hoc
pro ipso. et dixit ancilla tua loquar ad regem. Fort
non faciat rex ubum ancille sue. et audiuit rex
ut liberet ancillam suam de manu omium qui uolu
erunt me delere et filium simul de hereditate dei. Dixitq
ancilla tua ut fiat ubum domini mei regis qui iudica
tum. Sicut enim angelus dei sic est dominus meus rex. ut ne
bndictione maledictione mouatur. nam dominus
deus tuus tecum. Et respondens rex dixit ad mu
lierem. ne abscondas a me ubum quod te interrogo. Dixit
q mulier loquere domine mihi. Dixit ergo rex. nūquid
manus ioab tecum est in omibus istis. Respondens
mulier. ait. Per salutem animae tue domine mihi rex nec
ad dexteram nec ad sinistram est ex omibus his que
locutus est dominus meus rex. seruus enim tuus ioab que pe
cepit mihi. et ipse posuit in os ancille tue omia ub
ba hec. ut uertem figuram sermonis huius. seruus tu
us ioab fecit istud. Tu autem domine mihi rex sapi
ens es. sicut habet sapiā angeli dei. ut intelligas omia
super terram. Et ait rex ad ioab. Ecce placatus sit
ubum tuum. uade et reuoca puerum absalon. Cui
dens ioab se facie sua in terram adorauit. et
benedixit regi. et dixit ioab. hodie intelleximus
quod inuenerim gratiam in oculis tuis domine mi
rex. secundum sermonem seruui. Surrexitq ioab
et abiit ierusalem. et adduxit absalon in ierusalem.
Dixitq autem rex. reuertat in domum suam. et faciem
meam non uideat. Reuersus est itaq absalon in
domum suam. et faciem regis non uidit. Porro secun
dum absalon uir non erat pulcher in omibus israel. et
decorus nimis. A uertice pedis usque ad uertice ei
erat in eo ulla macula. Cumq tondebat capillos
semel autem in anno tondebat. quia grauabat eum
crines. pondebant capillos capitis sui de ce
ntum siclis pondere publico. Nati sunt autem absalon

xuy.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

filii tres. Et filia una nomine thamar elegantis formæ.
hi fuerunt in mamin nomine abiam filio salomonis.
Et fuerunt ab absalon in hebron duodecim annis. et
faciem regis non vidit. Misit itaque ad ioab ut
mitteret eum ad regem. qui noluit venire ad
eum. Rursumque secundo misit. et ille noluit venire.
Dixit ergo servis suis. Scitis agrum ioab vi
cinum agrum meum habentem messem ordei. Ite igitur
et succendite eum igni. Et venientes servi ioab
scissis vestimentis dixerunt. Succenderunt
servi absalon partem agri igni. Surgens ergo ioab
venit ad absalon in domum eius et dixit.
Quare succenderunt servi tui agrum meum
igni. Et respondit absalon ad ioab. Misi ad te
obsecrans ut venires ad me. et mitterem te
ad regem. ut diceres ei. quare veni de gessur me
lius mihi erat ibi esse. obsecro igitur ut videam fa
ciem regis. si autem memor est iniquitatis meæ. interfi
ciat me. Ingressusque ioab ad regem nuntiavit ei.
Vocavit ergo absalon iuniorem ad regem. et adoravit
eum facie terræ coram eo. Osculatusque est rex absalon.

XV. Igitur post hæc fecit sibi absalon currum et equos. et
quinquaginta viros qui precederent eum. Et mane con
surgens absalon stabat juxta introitum portæ in
via. Omnem virum qui habebat negotium ut veniret
ad regis iudicium vocabat absalon ad se et dicebat.
De qua civitate es tu. Qui respondens dicebat.
ex una tribu israel. Ego sum servus tuus. Responsa
debatque ei absalon. Audientur mihi sermones tui
boni et justi. Et non est qui te audiat constitutus.
Dicebat absalon. Quis me constituat iudicem
super terram. ut ad me veniant omnes qui habent
negotium et iuste iudicem. Et erat accedens ad
eum ut salutaret eum. extendebat manum suam. rap
prehendens osculabatur illum. Faciebatque hoc omni
viro qui veniebat ad iudicium. ut audiret eum. Conve
rtebatque corda virorum israel. Post quinque annos
dixit absalon ad regem. Vadam et reddam vota
mea quæ vovi domino in hebron. Votum enim vovit
servus tuus cum esset in gessur syriæ dicens. Si re
duxerit me dominus in hierusalem sacrificabo domino. Dixitque
ei rex. vade in pace. Et surgens abiit in hebron.
Misitque absalon exploratores in omnes tri
bus israel dicens. Cum audieritis clangorem
tubæ me regnabit absalon in hebron. Pro
vocavit autem absalon ducentos viros de hierusalem
cum. eunte scilicet simplice corde. et omnino penitus ignorantes.
Decerbuit quoque absalon achitophel gilonitem
civem suum de civitate sua gilo. Cum immolaret
victimas. factum est autem ut adhuc sacrificia offerret
surgens surgebatque conspiratio valida. populique
dicens. vota corde omnibus ita fieri faciebant. et
aut duxerunt secum filios quorum erant in hierusalem. Fur
gite fugiamus. nisi enim nobis effugiemus absque ab

lom festinate egredimini. ne forte velociter
occupet nos. et impletum sit nos ruina. et ci
vitatem interficiat in gladio. Dixerunt servi ad
eum. Quæcumque jusserit dominus noster rex hæc
tui servi tui. Egressus ergo rex cum tota domo pedes
sequebatur. Dimisitque decem concubinas
custodiendæ domui. Egressus ergo rex venit et pe
dites sunt. Stetit juxta domum. cum omnis populus
ambulabant ante eum. Regiones quoque hethei et cele
thi. omnes gethei qui sunt sexcenti viri secuti sunt
eum. Et omnes pedites de geth procedebant
ante regem. Dixit autem rex ad ethai gethæum. Cur
venis et tu nobiscum. Revertere et habita cum rege tuo quia peregri
nus es. et egressus de loco tuo heri venisti. et hodie
pellis te nobiscum egredi. Ego autem vadam quo vadis
tu. Revertere et reduce fratres tuos. et dominus faciat tecum
misericordiam et veritatem. Respondit ethai gethæus
dicens regi. Vivit dominus et vivit anima tua
domine mea rex. quia in quocumque loco fueris domine me
us rex. sive in morte sive in vita ibi erit servus
tuus. Erat autem ethai. venit cum sexcentis. Et omnis
ethai gethæus. et rex omnis qui cum eo erant.
Et reliqua multitudo. omnesque flebant voce magna
cum universis habitatoribus. Rex quoque transiebat torrentem cedron. cunctaque
multitudo quæ vergebat contra
viam deserti. Venit autem et sadoch sacerdos cum illo. deferentes
arcam fœderis dei. et posuerunt arcam
dei. Et ascendit abiathar donec expletum esset
omnis populus qui egressus fuerat de civitate. Dixit
autem rex ad sadoc. Reporta arcam dei in urbem. Si inve
nero gratiam in oculis dei. reducet me. et ostendet mihi eam.
et tabernaculum suum. Si autem dixerit mihi non placeo.
ecce sum. faciat quod bonum est coram se. Et dixit rex
ad sadoc sacerdotem. Numquid videt videre in civitatem
in pace. Et ecce duo filii vestri. Ionathas
filius abiathar. et filius vestri sunt vobiscum. Ego
ergo abscondar in campestribus deserti. donec veniat ser
mo a vobis indicans mihi. Reportavit ergo sadoc et
abiathar arcam dei in hierusalem. et manserunt ibi.
Porro David ascendebat clivum olivarum. ascendens et
flens. ejusque caput velatum. et nudis pedibus incedens. sed et
omnis populus qui erat cum eo operuerunt capita ascendebant
plorantes. Nunciatum autem est David quod achitophel es
set cum conjuratione cum absalon. Dixitque David. Pu
tresca quæso dominum achitophel. Cumque ascendisset
David summitatem montis. ubi adorare solebat deum.
Ecce occurrerunt ei husai arachites scissa veste. et terra
plena. Et dixit ei David. si mecum ire volueris. mi
hi onerosus eris. Si autem in civitatem reversus ro
gaveris absalon. et dixeris ei. Rex pater me fuisti. ita
fiat servus tuus. hactenus servus tuus. Dissipa
consilium achitophel. Ibi sunt autem tecum sadoc et abi
athar sacerdotes. Omne igitur quod audieris

Toycanii viii q Taquiri

·xvi.

domo regis indicans eidem. et abiathar sacerdo
tibus. Sunt autem cum eis duo filii eorum. ach
imaas filius sadoc. et ionathan filius abiathar.
Et mittentes per eos ad me omne uerbum quod
cumque audieritis. Venente ergo huseai ami
co dauid in ciuitatem absalon qui ingressus est ieru
salem. Cumque diu transisset paululum montis
uerticem. apparuit siba puer miphiboseth in oc
currsum eis. cum duobus asinis qui bonerati erant du
centis panibus. et centum alligatis uuis passi
et centum massis pinee uuey. et duobus utribus
uini. Et dixit rex. Siba quid tibi uult hoc. Respon
dit siba. Asini domestici regis ut sedeant. et
panes et pinee ad uescendum pueris tuis.
Vinum autem ut bibat siquis defecerit in deser
to. Et ait rex. Vbi est filius domini tui. Respondit
siba ad regem. remansit iherusalem dicens. hodie re
stituet mihi domus israel regnum patris mei. Et ait
rex siba. tua sint omnia quae fuerunt mephibo
sethi filii. adhuc unum gratiam inuenio in con
spectu domini mei regis. Venit ergo rex usque ad bahurim.
et ecce egrediebatur inde uir de cognatione domus
saul nomine semei filius gera. procedebat egre
diens et maledicebat. Et iactabat lapides contra
dauid. omnis autem populus et uniuersi bellatores
ambulabant a dextris et a sinistris latere dauid regis incedebant.
Sic autem loquebatur semei cum maledicere
regi. Egredere egredere uir sanguinum et uir
belial. Reddidit tibi deus omnem sanguinem
domus saul. quoniam inuasisti regnum
pro eo. et dedit dominus regnum in manu absalon.
filii tui. Ecce premitur te malis tuis. quia uir san
guinum es. Dixit autem abisai filius suruie regi
Quare maledicit hic canis mortuus domino meo re
gi. Vado et amputabo caput eius. Et ait rex ad
eum. Quid mihi et uobis filii seruie. Dimittite eum maledicere. do
minus enim precepit ei ut maledicere dauid. Et
quis ergo audeat dicere quare sic fecerit. Et
ait rex abisai et uniuersis seruis suis. Ecce filius
meus qui egressus est de uisceribus meis quaerit ani
mam meam. Et quanto magis nunc filius genitrix ma
ledicat mihi. Dimittite eum ut maledicat. ut uti
que preceptum domini. Si forte respiciat dominus afflic
tionem meam. et det mihi dominus bonitatem pro maledic
tione hodierna. Ambulabant ergo per uiam. et ecce
per uiam contra eos. semei autem per latus montis
procedebat contra eum. et maledicebat. et iactabat
lapides aduersus eum. et terrebat pulueribus.
Cumque rex et uniuersus populus cum eo lassi essent.
et requiescere fecissent ibi. Absalon ueniens
cum omni populo israel ingressus est iherusalem. et ahitophel
cum eo. Cumque uenisset husai archites amicus dauid ad absalon. Ia
cit ei absalon. Salue rex. Adquiescit absalon huic et i
quit. Quare non
ueni cum amico tuo. Quem hunc ad absalon. Haeccine
quam. quam amicus es cum eis qui elegerunt eum. et omnis hic po
pulus et uniuersi viri israel. cum eis do manebo. Et sicut
hoc in conspectu eius ego seruiuerim. non ne
filio regis. sicut parui patri tuo. Sic partibo et tibi.
Dixit autem absalon ad achitophel. Inite consilium
quid agere debeamus. Et ait achitophel ad absalon. Ingre
dere ad concubinas patris tui quae dimisit
ad custodiendam domum. Et cum audierit omnis po
pulus qui est in castris quod fedatus sit patrem suum
omnis populus israel. confortabitur manus eorum. et
ad te. Tetenderunt igitur absalon tabernaculum
in solarium. et ingressus est ad concubinas
patris sui coram uniuerso populo israel. Consilium autem
achitophel quod dabat in diebus illis. quasi qui con
sulat dominum. Sic erat consilium achitophel. et cum es
set dauid. ita erat cum absalon. Dixit rex achi
tophel ad absalon. Eligam mihi duodecim milia uirorum
et surgens persequar post dauid hac nocte. Et
ueniens super eum. quippe lassus est. et solutis
manibus perterrebitur eum. Cumque fugerit omnis
populus qui cum eo est. percutiam regem solum. et
reducam uniuersum populum. quomodo ad sponsam reuertitur
uir ad uirum. Sed unum eum uirum inquiris. et omnis populus
erit in pace. placuitque sermo eius absalon. et omnes
maiores uiri israel. Ait autem absalon. Vocate
husai architem. et audiamus quid etiam ipse
dicat. Cumque uenisset husai ad absalon. ait absa
lon ad eum. Huiusmodi sermonem locutus est
achitophel. fecere ergo secundum sermonem eius. an non. quod dic consi
lium. Et dixit husai ad absalon. Consilium quod dedit achitophel hac uice. Et uerum i
nuenit. quia. Tu uero iniquitatem eius. et unde qui
cum eo sunt esse fortissimos. et animo
uetum ursae raptis catulis in silua. Sed et
pater tuus uir belli est. nec morabitur cum
populo. Forsitan nunc latitat in foueis. aut in u
no quis uiderit. loco. Sicque cum ceciderit unus qui
libet in principio. audiet quicumque audierit et
dicet. Factus est plaga in populis qui sequebantur ab
salon. Et fortissimus quique eius cuius cor quasi le
onis pauore conuertatur. Scit enim omnis popu
lus israel. fortem esse patrem eius. et robustos omnes
qui cum eo sunt. Et hoc iudicauit uerum esse
consilium. congregetur ad te uniuersus israel. ab dan
usque bersabee quasi arena maris innumerabilis.
et eas in medio aqua. et uniuersus superetur. in
cumque loco fuerit inuentus. fiet ceciderit super
super terram. nec unum quidem. Quod si in ur
bem aliquam fuerit ingressus. circumdabunt om
nis israel ciuitatem illam funes. et tahebimus eam in uo
rentem. ut non reperiatur nec ad cacumen quidem
ex ea. Dixitque absalon et omnes uiri israel. Bo
nus consilium husai architem. consilio achitophel.
Dominus autem iusserat dissipatum iri consilium achito

·xvii.

·xvi.

·und hs

sed inutile. Tulerat filium Iudae bonum co
tum Absalon. Et induxerat filiam Salomon
malum. Et ait Iudae Sadoch. Tabi ahar sacer
dotis, hoc verbum filium dedit achitofel. ad
absalon. Memoriae
Et ego tale dedi co
silium. Huic igitur mittite cum festinatione ceteros di
centes. Ne moreris in nocte hac in campestri
bus deserti. Habes dilatione. Timeo ne forte
absorbeat rex. Cum suis quos circumdat. Jonathan
autem et achimaas stabant iuxta fontem ro
gel. Abiit ancilla et nuntiavit eis. Et illi pere
rexerunt ut referrent ad regem David nuntium. Jon
ee autem et ahimaas videri aut intrare civitatem. Vi
dit autem eos quidam puer et indicavit absalo.
Illi autem festinantes ingressi sunt domum cuiusdam
viri habitantis in Bahurim qui habebat puteum in vestibulo
suo. Et descenderunt in eum. Tulit autem mulier et
tendit velamen super os puteorum et fecit quasi pulmentum.
Et sic res latuit. Cumque venissent servi absalo
ad mulierem in domum dixerunt. Ubi est achimaas et
Jonathas. Et respondit mulier eis. Transi
erunt festinantes gustantes paululum aquae.
Et hi qui quaerebant eos non reperientes reversi
sunt in Hierusalem. Cumque abissent ascenderunt
illi de puteo et perrexerunt nuntiare regi David
et dixerunt. Surgite et festinate citius flu
vium quem hic dedit filium achitofel. Surrexit ergo
David et omnis populus qui erat cum eo. et
transierunt Iordanem donec lucescat. Nil quidem de
fuerat ibi. Et ne unus quidem relictus fuerit qui
non transierit Iordanem. Quod achitofel videns quod non
fecerit filium suum. fecerit domum suam. Et disposuerit
domo sua disponendo. Strangulavit se et sepultus est
in sepulchro patris sui. Quid autem fecerit Iesaiam. Ab
salon constituit Iordanem. Ipse et omnis Israhel cum eo. A
maasa autem constituit Abisalon pro Ioab super exer
citum. Amasa autem erat filius viri qui vocabatur Ie
thra Israhelites. Qui ingressus est ad abigail filia
Naas. soror Saruie. matris Ioab. Et castrametatus est Israel cum Abisalon in terra Galaad.
Cum venisset David in castra media Iordanis
Naas de Rabbath filiorum Ammon. et machir filius
Ammiel de Lodebar. et Bersellai Galaadites
de Rogelim. Obtulerunt ei stratum et pelvim et vasa fictilia. frumentum et ordeum. et farinam. pu
lentum. et fabas. et lentes. et frumentum excelsum. et mel. et
butyrum. oves et pingues. et vitulos. dederunt
David et populo qui cum eo erat ad vescendum. Suspicati
enim sunt quia fame et siti et fatigatus in deserto.
Et ait David ad populum suum. Numerate
vobis eos tribunos centuriones. et dedit populum
tertiam partem sub manu Ioab. et tertiam partem sub manu
Abisai filii Saruie fratris Ioab. et tertiam sub manu
Ethai qui erat de Getth. Dixitque rex ad populum.
Egrediar ego vobiscum. Et respondit populus.
Non egredieris. Sive enim fugerimus non magnum
erit ad eos. Si nos pertimuerit. sive media pars
ceciderit ex nobis non curabunt. quia tu unus
es decem millibus nostrum. et quia melius
in urbe possis adiuvare nos. Ad quos rex ait. Quod vobis
rectum videtur hoc faciam. Stetit igitur rex in porta
urbis. egredientibus per turmas suas centenis et
millenis. Et praecepit Ioab et Abisai et Ethai dicens.
Seruate mihi puerum Abisalon. Et omnis audi
ebat populus praecipientem cunctis principibus pro Abi
salon. Igitur egressus est populus in campum contra
Israel. Et factum est proelium in saltu Ephraim. Cecidit
ibi populus Israel. Ubi factum est proelium David. factaque est plaga
magna in die illa viginti milia. Fuerat autem
ibi proelium dispersum super faciem omnis terae et multo
plures erant quos saltus devoravit de populo.
quam hi quos devoravit gladius in die illa. Ab
scondit autem et secutus est Abisalon servos David se
dens super mulum. Cumque ingressus fuisset mulus
subter densum quercus et magnam. adhesit caput
eius quercui. Et illo suspenso inter coelum et terram.
mulus cui sedebat praetriit. Vidit autem hoc
quidam et nuntiavit Ioab dicens. Vidi Abisa
lon pendere quercu. Et ait Ioab nuntio qui
nuntiavit ei. Si vidisti quare non statim percussisti eum. et
rego dedisses ei decem argenteos siclos. et zonam
bellatoris. Quae dum ad Ioab. Si suspendis in ma
nibus meis mille argenteos. non ego mittam
ferrum manus meae in filium regis. quia decem
nobis praecepit rex et Abisai et Ethai dicens.
Custodite me puerum Abisalon. Si vero fecisset in
iquitatem contra animam meam. non enim latet
quicquam regem. tu stares ex adverso. Et ait Ioab. Non
sic filius. Si aggrediar eum coram te. Tunc ergo Io
ab cepit lancias in manu sua. et infixit eas
Abisalon in corde. Cumque adhuc palpitaret
hesterne in medio. circumfuerunt decem iuvenes
armigeri Ioab et percutientes interfecerunt eum.
Cecinit autem Ioab bucina et cessavit populus
ne persequeretur fugientes Israel. volens parcere
multitudini. Et tulerunt Abisalon et proiecerunt
eum in saltu. Et congesserunt super eum. congestum lapidum magnum nimis.
Porro Abisalon erexerat sibi cum adhuc viveret
titulum qui est in valle regis. Dixerat enim non
habeo filium. et hoc erit monumentum nominis mei.
Appellavitque titulum nomen suum. vocatum est
Abisalon usque ad hunc diem. Achimaas autem
filius Sadoc ait. Cum currere volo regi et iudicium
fecerit eum de manu inimicorum eius. Ad quem
Ioab ait. Non eris nuntius bonae hodie. Sed
nunquam abis in alia. Hodie noluit nuntiare filio

·xvij·

R

eum regis mortui. Et ait ioab chusi. Sic
de re nuntia regi que uidisti. Adorauit chusi
ioab. cursum. Rursus autem achimaas filius
sadoch dixit ad ioab. Quid impedit ego etiam
currere post chusi. Dixitque ei ioab. Quid inscir
ere fili mi. nequaquam. Non enim erit nuntio
uiuus. Cui respondit. Quid enim si curo
ro. Et ait ei ioab. Curre. Currens igitur achimaas p
uia complanata transiuit chusi. Dauid autem sedebat
inter duas portas. Speculator uero qui erat in ci
stio porte sue muro. Et cum ad oculos uidisset ho
minem currentem solum. Clamauit indicauit
regi. Dixitque rex. Si solus est non est nuntius in ho
re ei. Properantque adhuc. Accedente ipso
uidit speculator hominem currentem retro
ci fertur in culmine aut. Appellauit nihilo
minus speculator dixitque rex. Et ecce alter
currens solus. Dixitque rex. Et hic nuntius est
mihi. Speculator respondit aut. Cum sum
pseudo quem achimaas filius sadoc. Et ait rex.
Vir bonus est et nuntius bonum ut omnis. Cla
mauit autem achimaas dixit ad regem. Salue.
Adorauit regem coram pronis in terram ait. Bene
dictus dominus tuus qui eduxit hodie homines
uerunt manus suas contra dominum meum regem. Et
ait rex. Et ne puer absalon. Dixitque a
chimaas. Vidi tumultum magnum antequam
ioab seruum tuum. Et nosse scilicet nescio a
liud. Ad quem rex. Transi. ut et sta hic. Cum
ille transisset et stetisset. ecce ut chusi. Et ait
bonum. Apporto nuntium domino mihi regi. Iudica
uit enim pro te hodie dominus de manu omnium qui surg
unt hodie contra te. Dixitque ad chusi.
Et ne puer puer absalon. Cui respondit chu
si. Fiant inquit sicut pueri inimici domini
regis. et omnes qui insurgunt aduersus eum i
malum. Pertransiuit igitur rex ascendit cenaculum
porte et flebat. Sic loquebatur uadens. Fili
mi absalon. fili mi absalon. quis mihi det
ut ego moriar pro te absalon fili mi. fili mi
absalon. Nuntiatum est autem ioab regi filium suum
esse in luctu. Et factus est luctus omni populo.
Audiuit omni populo in die illa dicentes. Dolet rex
super filio suo. Et declinauit populus in die illa in
gredi ciuitatem. Quomodo declinant solent pu
dore fugientes de prelio. Porro rex operuit caput
suum et clamauit uoce magna. Fili mi absalon
absalon fili mi. Ingressus igitur ioab ad regem in do
mum retrorsum. Confudisti hodie uultus omnium ser
uorum tuorum. qui saluauerunt animam tuam.
animam filiorum tuorum. animam filiarum tuarum. animam
uxorum tuarum. animam concubinarum tuarum. di
ligentes odientes te. Et ostendisti hodie qui
non amant dilectos tuos. et odiosos tuos. Et tu
agnouisti me quia si absalon uiuisset. tu eos
occubuissent tunc placuit tibi. Iam igitur
surge exprede tua omnes seruos tuos. Ju
ro enim per dominum quia nisi egrediaris
ne unus quidem remansurus sit tecum nocte
hac. Et peius erit hoc tibi cunctis malis quo
uenerunt super te. ab adolescentia tua usque ad
presens. Surrexit igitur rex. sedit in porta. Et
omni populo nuntiatum est. ad rem sedet in porta. Et
intrauit universus populus coram rege. Israel autem
fugit in tabernacula sua. Omnis autem populus per
uidit. in omnibus tribubus israel. dicens rex li
berauit nos de manu inimicorum nostrorum. Ipse
saluauit nos de manu philistinorum. Et nunc
fugit de terra propter absalon. Absalon autem quem
unximus super nos mortuus est in bello. Quare
silentes non reducitis regem. restituere nos
israel uenit ad regem. R ex uero dimisit ad
sadoch sacerdotes dicens. Loqui
mini ad maiores natu iudaeorum dicentes. Cur
nuntius nouissimus ad reducendum regem in do
mum suam. Sermo autem omnis israel peruenit ad re
gem. ut reduceret eum in domum eius. Quia di
xerunt reliqui fratres uestri. Ossa mea
et caro mea estis. Quare ergo estis nouissimi re
ducere regem. Amasae dicetis. Nonne os me
um es et caro mea. Hec faciat mihi deus et hec adiciat
Si non magister militum eris coram me omni tempore pro ioab. Et inclinauit cor omnium uiro
rum iuda. qui erant unanimes. Misitque ad regem dicen
tes. Reuertere tu et omnes serui tui. Et reuersus est rex
et uenit ad iordanem. Porro iuda uenerat in gal
gala. ut occurreret regi. et transiret eum iordanem. Festinauit autem semei filius gera filii
iemini de bahurim. et descendit cum uiris iuda. in
occursum regis dauid cum mille uiris de beniamin.
et siba puer de domo saul. et quindecim filii eius.
accincti seruientes cum eo. Et transierunt
iordanem. antequam rex transiret. uadum ut tran
sducerent domum regis. ut facerent quod iussisset
regis. Semei autem filius gera prostratus co
ram rege. Et cum transisset iordanem dixit
ad eum. Ne reputes mihi iniquitatem neque me
mineris iniuriam seruo tuo. die qua egressus
est dominus meus rex de hierusalem. neque ponas rem in cor
de tuo. Agnosco enim seruus tuus peccauisse me. Ut
ideo uenerim hodie primus uenio de omni domo io
seph. Descendit quoque in occursum domini regis. Et
respondens ait abisai filius sarue dixit. Quid
pro hiis iubis non occidatur semei qui maledixit
christo domini. Et ait dauid. Quid mihi et uobis filii sera
uie. cur effecistis hodie mihi in satham. Ergo
ne hodie interficiet uir in israel. Et ait rex
semei. Ecce iuraui tibi. Ecce filius
sed quia filius saul descendit in occursum regis

R

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

in loco pedis eius contonsa barba et vestes eius
usque ad femora abscisa et egressus fuit
usque ad diem reversionis in pace. Cum autem
accusasset regi dicens ei rex. Quare non ne-
gotiatus es mecum misisti eos. Qui respondens ai-
unt. Dixerunt mihi rex servus tuus recepisse me di-
cens ego famulus tuus ut iem in aliquid
et ascendens abiecim cum rege. Quia dus ego
sum servus tuus. ut quid accusasti me. Et
nunc ecce ad te sum venio regem. Tunc dixit
rex dicens angelo dei secundum quod placuerit ei
et. Ecce enim fuit domini pater mihi in morte obvi
ta deo suo regi. Tu autem posuisti me servum
tuum inter omnes viros tuos. qui dicunt abeo in
terra alienigenarum. aut quid prosum illi vocetenus ad re
gem. aut quid rex. Quid ultra laqueus. Ecce prum
est ad locum eius. Tu vero sola dimidia pars possessionum.
Hoc inquit Berzellai regi. Etiam cuncta accipiat
pro quibus pugnavit dominus meus rex pacifice in domum
suam. Berzellai qui galaadites descendens
de angelim transivit rege iordanem. Fuit et
ipse flumen prosequi eum. Erat autem berzellai
galaadites senex valde. Id est octogenarius. et
hic pavit alimenta regi. ei manebat in castris.
fuit quippe vir dives nimis. Dixit ergo rex
ad berzellai. Veni mecum. ut requiescas secum
in me in iersalem. Et berzellai ad regem.
Quod sunt dies annorum vitae meae. ut ascen-
dam cum rege ad iersalem. octogenarius sum hodie.
Numquid intelligit sensus meus ad discernendum
suave aut amarum. aut delectabit pot servus
tuus cibus vel potus. Audire ultra psalmos cantorum
atque cantrices. Quare servus tuus sit hu-
ner domino meo regi. Paululum pradi famulus
tuus ab iordane vecum. nec indigeo hac mercede
sicut hac. Obsecro ut revertar servus tuus.
et moriar in civitate mea. et sepeliar iuxta
sepulchrum patris mei et matris meae. Ecce autem servus
tuus chamaam. qui vadat vecum domino meo rege.
Et fac ei quod bonum est videtur. Dixitque rex. mecum
fuerit chamaam. ego faciam ei. Quicquid
est placuerit. tibi ad poterit ame impetrabo.
Cumque transisset omnis populus et rex iordanem re
versus est berzellai. osculatus eum benedixit ei. et ille
reversus est in locum suum. Transivit autem rex in
galgalam. chamaam cum eo. Omnis autem populus
iuda ducebat regem. et media pars populi adhuc
stabat. Ecce omnis israel venerunt ad re
gem dicentes ei. Quare te furtim sustulerunt fratres nostri viri
iuda. et transierunt regem. et domum eius iordanem. Et
ecce omnis viros iuda cum eo. Et respondit omnis vir iu
da ad omnes israel. quia propinquior mihi est rex. cur irascimini super
hoc re. Numquid comedimus aliquid de rege. a
ut numera dantur. Et responderunt viri
israel viros iuda dicentes. De decem partibus ego ma
ior sum apud regem. et quinquagenis ego sum
maior magis quam ad me pertinet quam ad te. Et
ut quid fecisti. minuisti me in honoratior es quam ego
in regno meo. Vir autem responderunt viri iu
da viros israel. Verba mea ut ipsi eos vir belial nosse
sata filii bochri. aut genuimus. et ecce vir bu
cina. Et respondit ipse verba ad nos pat
indum. nos sectatus in sibo isai. reversus
in tabernacula sua viri israel. Et separatus est omnis israel a
viro iuda. Secutus est autem vir israel bochri. Viri autem
iuda adhaserunt regi suo iordane usque ie
rusalem. Factum autem mulier ocubinas quas
reliquit ad custodiendam domum. et tradidit eas
in custodiam. alimenta eis praebens. et non est ingressus
ad eas sed erant clausae usque ad diem mortis suae.
in viduitate viventes. Dixit autem rex ad
amasa. Convoca mihi omnis viros iuda in diebus tribus.
et tu adsto praesens. Abiit ergo amasa ut convoca-
ret iuda. et praeter ultra. tempus est praestitutum
ad eis constituit rex. dixit autem david ad abisai. Ecce
magis affligetur nos abesalom. quam ab ioab. Cuncti qui
sunt domini tui. persequere eum ne forte invenient civitates munitas et effugiat
nos. Et egressi sunt post eum viri ioab. Cerethi quo
que et phelethi. et omnis robusti egressi sunt de iersalem. ad
praeliandum contra israel filium bochri. et venerunt
usque ad petram magnam quae est in gaboon. amasa ve
nit ad eos in loco qui vocatur gaboon. Ioab autem
induitur veste militari. et super eam habebat
ephod. et ad lumbos ei erat gladius dependens
in vagina. qui cum egredetur potest excidi. et cecidit
in terra. Ioab ergo dixit amasa. Numquid salvus
es frater meus. et apprehendit manu dextera barbam eius osculans eum.
Porro amasa non observavit gladium quem
habebat ioab. qui percussit eum in latere. effudit
intestina eius in terram. et mortuus est. nec secundum vulnus
apposuit. Ioab autem et abisai frater eius persecuti
sunt sebee filium bochri. Iuxta quem puerum
quidam stabant cum eo. et dixerunt. qui cu-
ique ioab et qui est ioab de parte David.
Sed ipse in medio via. Volutabatur autem
in sanguine occisus. omnis populus. Videbat autem
quod substitisset omnis populus ad videndum eum. et
amovit amasam de via in agrum. operuit eum ve
stimento. ne substiterent omnes qui pertransibant. Ubi vero
ablatus de via omnis vir sequens ioab.
ad persequendum sebee filium bochri. Porro ille transie-
rat per omnes tribus israel. usque abelam. et in bethma-
ca. omnes electi congregati sunt ad eum. Venerunt
quoque et obsederunt eum in abelam. et in beth
macha. et circumdederunt munitionibus. et stetit
ad obsidionem urbis. Omnis autem turba quae erat cum
ioab. moliebatur destruere muros. et ecclesia

ut mulier sapiens d'civitate, audire
audire. dicit ei Joab. appropinqua huc et
loquar verba. Quae cum accessisset ad eum,
ait illi. Tu es Joab. Et respondit. Ego. Ad
quae locuta sic. judicemus omnes ancillae tuae
Illa respondit audio. dic. Hirsuta, illa
dixit. Hoganites rogavit quae sunt in abela
et adam dicentes. Semper inquid dicebat
in vetusto proverbio. Qui interrogant interrogent
in abela. et sic perficiebant. Ego in pace ego fidelis
quae respondes urbem in israel. Et tu quare
subvertis civitatem. et vis civitatem matrem
in israel. cur perpetrasti hereditatem domini. Respon-
dens que ioab ait. absit hoc a me. non perpe-
tro neque demolior. non sic fiat hereditas. Si homo
de monte ephraim nomine sibi de nomine cognomine
levavit manum contra regem david. Tradite
illum solum et recedam a civitate. Et ait mu-
lier ad ioab. Ecce caput eius mittitur ad te per mu-
rum. Jugulata est ad eum primum. Locuta est
eis sapienter. Quo audito caput sebe filii bo-
chri. projecerunt ad ioab. Et illa cecinit
bucina. et recesserunt a urbe. unusquisque
in tabernacula sua. Ioab vero reversus est in israel.
Benaias autem filius joiade super cer-
thaeos. et pheletheos. adunata iudea
ponto iosaphat filii achilud a commentarius.
Sisa autem scriba. sadoch vero. abiathar sacer-
dotes. Ira autem iairites erat sacerdos
david. Facta est fames in diebus david annis
tribus. Et rediit david ad faciem dei. dixitque dominus
propter saul et domum eius sanguinem quia occidit
gabaonitas. Vocatis gabaonitis rediit
ad eos. Porro gabaonitae non sunt de filiis
israel. sed de reliquiis amorreorum. filii quip-
pe israel juraverant eis ne perirent illos. Et
voluit saul percutere eos zelo quo pro filiis israel
ardebat. Dixitque david ad gabaonitas. Quid
faciam vobis. vel quo erit vindicabitis ut
benedicatis hereditati domini. Dixerunt ei gi-
baonitae. Non est nobis super argento et auro
questio cum saul et cum domo eius. nec nobis
mos ut interficiatur homo israel. Ad quos ait rex.
David. Quidquid vultis ut faciam vobis. Dixerunt
regi. Virum qui attrivit nos et cogitavit in nos
vanitates deperire. ut ne unus quidem resti-
tuatur de stirpe eius in cunctis finibus israel. Detur
nobis septem viri de filiis eius. crucifigam
eos domino in gibeath saul quondam electi domini.
Et ait rex. ego dabo. pepercitque rex mephibosethi
filio jonathae filii saul. propter iusiurandum
domini quod fuerat inter david et jonathan filium saul.
Tulitque rex duos filios rizpae filiae aiae
quos peperit saul armoni. et mephibosethi
Et quinque filios merab filiae saul quos
genuerat adriel filio bersellai me-
hulathi. Et dedit eos in manu
gabaonitarum. qui crucifixerunt illos in
monte coram domino. Et ceciderunt hi septem
occisi in diebus messis primis incipiente
messione. Tollens autem rizpa filia ai
a cilicium. substravit sibi super petram ab
initio messis donec stillarent aquae
eos de coelo. Et non dimisit aves lacerare
eos per diem. nec bestias per noctem. Et fuit
ira sunt david quae fecerat rizpa filia
aiae. Abiit david et tulit ossa saul et ossa
jonathae filii eius. a viris jabes galaad. qui furtim furati
ei de platea bethsan. in qua suspenderant
philistiim. cum interfecissent saul in gil-
boe. Et asportavit inde ossa saul. et
ossa jonathae filii eius. et collegerunt os-
sa eorum qui affixi fuerant. Sepelierunt
ea cum ossibus saul. et jonathae filii eius.
in terra benjamin in sepulchro ca-
pitis ei. Fecerunt omnia quae praecepit rex.
Et repropitiatus est deus terae post hoc. Factum est
autem rursus prelium philistinorum adversum
israel. Et descendit david et servi eius cum eo. et
pugnabant contra philistiim. Defecerunt
autem dagni robustissimo qui fuerat de gigan-
tibus. cuius ferrum ante pondere quinque sicli
appendebatur. Et accinctus erat ensi novo.
visusque est perire david. Praesidioque ei fuit
abisai filius sarviae. Et percussit phili-
stiim interfecit. Tunc juraverunt viri
david dicentes. Jam non egredieris nobis
cum in bellum. ne extinguas lucernam israel.
Secundum quod fuerat bellum in gob cum phili-
staeis. Tunc percussit sibbechai de husatim
saph de stirpe arapha. Tertium quod fuerat bel-
lum cum philistaeis. In quo percussit adeo
dar filius samaa bethlehemites
goliath getheum. cuius asticulus asto erat
quasi liciatorium texentium. Quartum bellum
fuerat in geth. in quo vir excelsus qui se-
nos habebat manus. pedesque habebat digitos
a viginti sex. et ipse de stirpe arapha.
Et cum exprobraret israel. percussit eum
jonathan filius samaa fratris david. Hi quattuor na-
ti sunt de arapha in geth. Et ceciderunt
in manu david. et in manu servorum eius.
Canebat autem david domino verba cantici hujus. in die qua liberavit
eum dominus de manu omnium inimicorum suorum. et
de manu saul. Dixit. Dominus petra mea et robur
meum. et salvator meus. deus meus. fortitudo mea
sperabo in eum. Scutum meum. cornu salu-

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nis mee. Pleuisti mihi & refugium meum. salua
me mihi. De iniquitate inimicorum meorum. Laudabilem
inuocabo dominum. & ab inimicis meis saluus ero.
Circumdederunt me gemitus mortis. torrentes
belial. terruerunt me. funes infernorum cir
cumdederunt me. preuenerunt me laquei mortis.
In tribulatione mea inuocabo dominum. & ad deum meum
clamabo. Et audiet de templo suo sancto suo uocem meam.
& clamor meus ueniet ad aures eius. Commota et
contremuit terra. fundamenta montium conmota sunt
& quassata. quoniam iratus est eis. Ascendit fumus de nari
bus eius. & ignis de ore eius uorauit. Carbones incen
si sunt ab eo. & inclinauit celos descendit & caligo
sub pedibus eius. Et ascendit super cherubim. & uola
uit. & lapsus est super pennas uentorum. Posuit ten
ebras latibulum suum. in circuitu eius tabernaculum eius.
Tenebrosa aqua in nubibus aeris. Prae fulgore in conspectu eius
nubes transierunt grandines & carbones ignis. Et tonuit de celis
dominus. & excelsus dedit uocem suam. Misit sagittas
suas & dissipauit eos fulgure & conturbauit eos.
Et apparuerunt effusiones maris. & reuelata sunt
fundamenta orbis ab increpatione domini. ab inspira
tione spiritus ire eius. Misit de excelso misit me.
& assumpsit me de aquis multis. liberauit me de ini
micis meis potentissimis. ab his qui oderant me
quia robustiores me erant. Praeuenerunt me in die
afflictionis mee. & factus est dominus protector meus.
& eduxit me in latitudinem. liberauit me quia pla
cuit ei. Retribuet mihi dominus secundum iustitiam meam.
& secundum munditiam manuum mearum reddet mihi. Quia
custodiui uias domini. nec egi impie a deo meo. Quoniam
omnia iudicia eius in conspectu meo. Et iustitias eius non
amouebo a me. Et eritis perfectus cum eo. & custo
diam me ab iniquitate mea. Et restituet dominus
mihi secundum iustitiam meam. & secundum munditiam manuum
mearum in conspectu oculorum eius. Cum sancto sanctus
eris. & cum uiro innocente innocens eris. & cum
electo electus eris. & cum peruerso subuertes. Et populum humilem saluum facies.
oculos autem excelsos humiliabis. Quia tu lucerna
mea domine. & dominus illuminabit tenebras meas.
Quoniam in te eripiam accinctus. in deo meo transibo murum.
Deus immaculata via eius. eloquia domini ignita.
Scutum est omnium sperantium in se. Quis
est deus praeter dominum. & quis fortis praeter deum nostrum. Deus qui
accinxit me fortitudine. & posuit immaculatam uiam meam.
Qui aequat pedes meos cervis. & super
excelsa mea statuens me. Docens manus meas
ad praelium. & posuisti arcum aereum brachia
mea. Dedisti mihi clipeum salutis tui. & mansuetudo
tua multiplicauit me. Dilatabis gressus meos subtus me. & non
infirmati sunt talari mei. Persequar inimicos meos. & comprehendam
eos. Et non conuertar donec deficiant. Confringam eos. & non possint stare. Cadent
sub pedibus meis. Accinxisti me fortitudine
ad praelium. Incurvabis resistentes mihi sub me.
Inimicos meos dedisti mihi dorsum. Odientes me
& exterminabo eos. Clamabunt & non erit qui saluet
ad dominum. & non exaudiet eos. Delebo eos ut pulueris
aduentum ante faciem ventorum. Quasi lutum platearum conminuam eos
& extenuabo eos. Salvabis me a contradictionibus populi.
Custodiens me caput gentium. populus quem non
cognouerunt seruiet mihi. filii alienigenae resistent mihi. in
auditu auris obedient mihi. filii alienigenae delanguent
& contrahentur in angustiis suis. Viuit dominus
& benedictus deus meus. & exaltetur deus fortis sa
lutis mee. Deus qui dat ultionem mihi. & deicis po
pulos sub me. Qui educis me ab inimicis
meis. & super insurgentes in me elevabis me. a uiro
iniquo liberabis me. Propterea confitebor tibi domine in gentibus.
& nomini tuo cantabo. Magnificans
salutes regis sui. & faciens misericordiam christo suo da
uid. & semini eius usque in sempiternum. Hec autem
sunt ultima uerba dauid. Dixit dauid filius isai. Dixit
uir cui constitutum est de christo dei iacob. & egregius
psalmista israel. Spiritus domini locutus est per me. & sermo
eius per lingua mea. Dixit deus israel. mihi locutus est fo
tis israel. Dominator hominum iustus. dominans in
timore dei. Sicut lux auroree oriente sole mane
diluculo nubibus. rutilat. & sicut pluuia germinat
herbam de terra. Hec tamen est domus mea apud deum. quia
pactum sempiternum posuit mecum firmum in omnibus. at
que munitum. Quoniam omnis salus mea. omnisque uoluntas
mea nec est quicquam eorum quod germinet. Prevaricatores autem
quasi spinae eicientur omnes. quia non tollunt manibus. Et si quis tetigerit eas uelit
ferro armatus. fecerit ferrum lancee. Igne
succensus comburetur usque ad nichilum. Hec nomina
fortium dauid. Ydeus in sedens cathedra. sapientissimus in pri
ceps inter tres. Ipse est qui steterit super arcum
cubito. qui arcingentos interfecit impetu uno.
Post hunc eleazar filius patruelis ahoite inter
tres fortes qui erant cum dauid. cum exprobrauerunt
philistiim congregati sunt illuc in proelium. Quo
cum ascendisset ut pugnaret philistiim. ipse stetit & percussit phili
stiim donec defecit manus eius & adhesit manus eius gladio.
fecitque dominus salutem magnam in die illa. Et populus
qui fuerat reliquus abiit post eum tantum spoliis.
Et post hunc sama filius age de arari. Et congregatis
sunt philistiim in turmam. Erat autem ager
plenus lente. Cumque fugisset populus a facie philisti
im. stetit ille in medio agri. & tuitus est eum. percus
sitque philistiim. & fecit dominus salutem magnam. Et
tres de triginta principibus. descenderunt ad petram
ad dauid in spelunca odollam. castra autem philistiim erant posita
in valle gigantum. & dauid erat in munitione. & posita
statio philistinorum in bethleem. Desi
derauit dauid aquam de lacu. qui est in porta bethleem.
Transierunt tres fortes castra philisti

nuoq. transiit aqua d' cisterna bethleem q̃ est in porta. transiuit ad dauid et noluit bibere. sed libauit illa domino dicens. propitietur mihi dominus ne faciam hoc. Numquid sanguinem hominum bibam qui profecti sunt. tamquam in periculo animarum suarum. Et ideo noluit bibere. Hec fecerunt tria fortissima. abisai. id est. iaab filius sarue principes erant d' tribus. ipse enim leuauit hastam suam contra trecentos. quos interfecit non est autem nominatus d' duobus. tamen fuit nobilis. Sunt qui principes. id est ad tres primos non pertinet. sed tamen fuit similis eis. Banaias filius ioiada fuit fortissimus magnorum virorum d' capabel. qui percussit duos leones maximos. et qui descendit et percussit leonem in medio cisterne die nimis. ipse percussit egyptium. virum dignum decorum. habens in manu sua. sed descendit ad eum in virga. et eripuit hastam de manu egypti. interfecit eum cum sua hasta. hec fecit banaias filius ioiade. qui habuit nomen inter tribus. quinque non tamen habuit. Verum tamen usque ad tertium pertinet. fecit eum dauid filium auricularium ad secretum. Israel fecit iaab. cum virgula. et eum filius patruus eius d' bethleem. et made arum. et haide. ando. et haide phileth. hiem filii accer d' netofa. abiacer d' anatot. Bolanna. de iaiath. gelmon. ahoanes. sichem. netophatites. eleth filius baana. et ipse netophatites. ittai filius rabai. de gabaeth filii ioy benianin quinque. banaia urfiathonites. heed. d' toniente gaas abial. bonaebrites. hymaret d' beroth. siab d' ca bon. filii asen. ionathan. gema d' orob. ahiam filii sacar. ouonites. helph. eleth. filii ma chadn. hesrai filii achitofel gelonites. hezai d' armelo. aram d' arbi. gal filii nathan d' soba. bonni d' gadi. selaemi d' ecrohites. adinaze iaab. filii saule. hanani. et ipse gethites. hurai de theus. omnes viginti septem. Et addidit iterum dominus iratus contra israel. et commouit dauid in eos dicens. Vade numera israel et iuda. et ait rex ad iaab principem exercitus sui. circumibis omnem tribum israel. a dan usque bersabee. et numerabis populum ut sciam numerum eorum. et ait iaab ad regem. Adiuge ergo dominus deus tuus ad populum quantus nunc est. Ipse autem domine rex quare hoc iubes. et quare hoc quod tibi placet. Sermo autem regis iaab. et principum exercitus egressus est iaab ad principes militum et ad duces regis. et numerauerunt populum israel. Cumque pertransisset iordanem. et castrametatus est in aroer ad dexteram urbis que est in medio ualle gad. et iazer. Venerunt in galaad. et in terram inferiorem hodshi. et venerunt in dan iaan. et circuierunt sidon. et venerunt in munitionem tyrorum. et omnem terram euei. et cananei. Venerunt ad meridiem iuda. in berlabee. et lustrata omnia terra. abiit per nouem menses et viginti dies in circuitu. dedit que iaab numerum delectorum populi regi. Et inuenerunt sunt d' israel centum mille pugnatores. et iudei ducentos

plus minus quinquaginta mille. Et dixit dauid ad dominum. peccauiaide in hoc opere meo. et domine deus meus. auferas quaeso iniquitatem seruui tui. quia stulte egi nimis. Surrexque dauid mane. et factum est domini factum est ad gad prophetam. et ait dicens. Vade et loquere ad dauid. hec dicit dominus. Trium tibi do eligito. Quod unum de istis ego faciam tibi. Cumque venisset gad ad dauid. nuntiauit ei dicens. Aut certe annis septem venient fames in terram tua. aut tribus mensibus fugiens ab hostibus tuis. aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc igitur considera quid respondeam et qui me miserit dominum. Dixit autem dauid ad gad. Angustiatus nimis. Sed melius est ut incidam in manu domini. multe enim miserationes eius. quam in manu hominum. Immisitque dominus pestilentiam in israel de mane usque ad tempus constitutum. et mortui sunt de populo a dan usque bersabee septuaginta milia hominum. Cumque extendisset manum angelus domini super eam. ut disperderet eam. Ostensum est domino et pepercit. Et ait angelo percutienti populum. Sufficit. Iam cohibe manum tuam. Erat autem angelus domini iuxta aream arune iebusei. Dixitque dauid ad dominum. cum ipse uidisset angelum percutientem populum. Ego sum qui peccauit. ego inique egi. Isti qui oues sunt quid fecerunt. Vertat obsecro manus tua contra me. et domum patris mei. Venit autem gad ad dauid in die illa. dixitque ei. Ascende. erige domino altare in area arune iebusei. Et ascendit dauid iuxta sermonem gad. quem locutus est domino dicens. Cum sacerdotibus aruna. et duobus regum. et tribus et iii simul. ad se. Et egressus adorauit regem. pronus in terram. Et ait aruna. Cur ingressus est dominus meus rex ad seruum suum. Qui dixit ei. ut emam area hanc. et edificem altare domino. cessetque interfectio que cecidit ab populo. Et ait aruna ad dauid. accipiat et offerat dominus meus rex sibi placet. Ecce boues in holocaustum. et plaustrum. et iugum boum in usum ligni. Omnia dedit aruna regi. Dixitque aruna ad regem. dominus deus tuus suscipiat uoluntatem tuam. Sed respondens rex aruna. Noquaquam sic uolo. Sed emam pretio. nec offeram domino meo holocausta gratuita. Emitque dauid aream et boues argento siclis quinquaginta. Et aedificauit ibi dauid altare domino. et obtulit holocausta et pacifica. et rogauit dominum. et propitiatus est domino terre. et cessauit plaga ab israel.

Et rex dixit seruis suis. Iam nouistis quanto peccato. Cumque essent uestibus non calefiebat. Dixerunt ergo ei serui sui. Quaerantur domino nostro adolescentule uirgines. et stent coram rege et foueant eum. dormiatque in sinu suo. et calefiat dominus noster rex. Quaesierunt adolescentulam pulchram in omnibus finibus israel. Et inuenerunt abisag sunamitem. et adduxerunt ad regem. Puella autem erat pulcherrima. Dormiebatque cum rege. et ministrabat

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

bersabee. Rex uero non cognouerat eam. Adonias autem filius
aggithe leuabat se dicens. Ego regnabo. Fecitque sibi
currum equites. Et quinquaginta uiros qui ante eum
currerent. Nec corripuerat eum pater suus dicens.
Cur hoc facis. Sed et ipse pulcer uisus est. Natus
quippe post absalon. Et sermo eius iacebat cum ioab filio sarui.
et abiathar sacerdote. qui adiuuabant adonia.
Sadoc uero sacerdos. et banaias filius ioiade. et nathan
propheta. et semei. et reiei. robusti quoque
dauid non erant cum adonia. Immolauitque adonias
arietes. et uitulos et pinguia. iuxta lapidem
zoeleth. qui est iuxta fontem rogel. Et cunctos
fratres suos filios regis. et omnes uiros iudaeos
pueros regis. Nathan autem propheta. et banaias. et robusti
qui erant fortissimi. non uocauit salomonem
fratrem suum. Cum igitur nuntiatum esset nathan
ad bersabee matrem salomonis. dixit ei
dicens. Nonne audisti quod adonias filius aggithe
regnauit. et dominus noster dauid ignorat
hoc. Nunc igitur ueni. et accipe consilium
a me. et salua animam tuam et filii tui salomonis. Ad
ingredere ad regem dauid. et dic ei. Nonne tu domine
rex iurasti ancille tue dicens. quod salomon
filius tuus regnabit post me. et ipse sedebit in solio
meo. Et ecce nunc adonias regnauit. te domino
meo rege ignorante. Immolauitque boues et pinguia quasque
arietes plurimos. et uocauit omnes filios regis. abiathar
quoque sacerdotem. et ioab principem militiae. Salomonem
autem fratrem suum non uocauit. Tu igitur domine mi rex
oculos erige in eum. ut indicetur a te
quis sedere debeat in solio meo domino mi rege post me. Quod
cum adhuc loquerentur cum rege. ecce nathan propheta ueniens
est ad regem. Et nuntiauerunt ei dicentes. Ecce nathan propheta adest
coram rege. Cumque ingressus esset in conspectum regis. adorauisset eum pronus
in terram. Dixit nathan. domine mi rex. tu iuraisti
adonias regnet post me. et ipse sedeat super solium meum.
quia descendit hodie immolauit boues et pinguia.
et arietes plurimos. et uocauit omnes filios regis.
et principes exercitus. abiathar quoque sacerdotem.
qui uescuntur cum eo. et bibentes coram eo. et dicunt.
Viuat rex adonias. Me autem seruum tuum. et nathan
filium ioiade. et salomonem filium meum non uocauit. Hoc
a domino meo rege factum esse iubes. et nos indicasti seruos
tuos. qui sedent ante te. et bibunt coram rege. et
dicent. Sed et ipse domine mi rex. et
eum. Et respondens rex ait dicens. Vocate ad me
bersabee. Quae cum fuisset ingressa coram rege. et
stetisset ante eum. Iurauit rex atque dixit. Viuit dominus qui
eruit animam meam de omni angustia. quia sicut iuraui
tibi per dominum deum israel dicens. Salomon filius tuus regnabit
post me. et ipse sedebit super solium meum. pro me. sic fa-
ciam hodie. Inclinauitque bersabee uultum. ad
uenerandum regem dicens. Viuat dominus meus rex dauid in
aeternum. Dixit quoque rex dauid. Vocate mihi sadoch sacerdotem
et nathan prophetam. et banaiam filium ioiade. Qui cum in-
gressi fuissent coram rege. dixit ad eos. Tollite uobiscum
seruos domini uestri. et impositos salomonem filium meum super
mulam meam. et ducite eum in gehon. et unguant eum sa-
doch sacerdos. et nathan propheta in regem super israel. Et canite
tubis. et dicetis. Viuat rex salomon. Et ascen-
detis post eum. ueniet et sedebit super solium meum. et ipse
regnabit pro me. Illum quippe praecepi ut sit dux super israel
et super iudam. Et respondit banaias filius ioiade regi di-
cens. Amen. Sic loquatur dominus deus domini mei regis. Sicut fuit
dominus cum domino meo rege. Sic erit cum salomone. et
sublimiores faciat solium eius solio domini mei regis dauid. Re-
sonauit quoque sadoch sacerdos et nathan propheta. banaias
filius ioiade. et cerethi et pelethi. et imposuerunt salomonem
super mulam regis dauid. Et adduxerunt eum in gehon. Sumpsit
itaque sadoch sacerdos cornu olei de tabernaculo. et unxit
salomonem. Et cecinerunt tubis. Et dixit omnis populus
uiuat rex salomon. Et ascendit universus populus post
eum. et resonuit tibis. et letantes gaudio magno.
Et insonuit terra ad clamorem eorum. Audiuit autem adonias
et omnes qui erant cum eo. Iam enim finem fecerant
comedere. Audiuit autem uox tubae. et ait. Quid sibi
uult clamor ciuitatis commotae. Adhuc illo
loquente. ecce ionathan filius abiathar sacerdotis uenit.
Cui dixit adonias. Ingredere quia uir bonus es et bona
nuntians. Ait ionathan adonae. Haud quaquam. dominus
rex noster dauid regem constituit salomonem. Misitque cum
eo sadoch sacerdotem. et nathan prophetam. et banaiam fi-
lium ioiade. et cerethi et pelethi. et imposuerunt eum super
mulam regis. Unxerunt eum sadoch sacerdos. et nathan
propheta in regem in gehon. Et ascendentes inde laetantes. et
sonuit ciuitas. hic est uox quam audistis. Sed et salomon
sedet super solium regni. Et ingressi sunt reges uniuersi
domino regi dauid dicentes. Amplificet deus nomen sa-
lomonis super nomen tuum. et magnificet thronum eius super
thronum tuum. Et adorauit rex in lectulo suo. ait-
que. Benedictus dominus deus israel. qui dedit hodie de
semine meo qui sedeat super solium meum. et oculi mei
hoc uidentes. Timuerunt omnes qui uocati erant a adonia.
Et consurgentes unusquisque in uia sua. Adonias autem
timens salomonem. surgens abiit. et tenuit cornua altaris.
Nuntiatum est salomoni dicentes. Ecce adonias timens regem salomonem. tenuit cor-
nua altaris dicens. Iurent mihi hodie rex salomon. quod non
interficiat seruum suum gladio. Ait ergo salomon. Si fuerit
uir bonus non cadet ne unum quidem capillum eius in terram. Si
autem malum inuentum fuerit in eo morietur. Misitque

·y·

salon. et dixerunt ei salon. vade et
dormi tu. ·a· Appropinquarunt autem dies dauid ut
morerentur. praecepitque salomon filio suo dicens. Ego
ingredior viam universae terrae. confortare igitur et
esto vir. custodias custodiam domini dei tui. ut ambules
in viis eius. et custodias caeremonias eius. et
praecepta eius. et iudicia eius. et testimonia. sicut scriptum
est in libro legis moysi. ut intelligas universa quae facis.
et quocumque te verteris. ut stabilit dominus sermones
suos quos locutus est de me dicens. Si custodierint
filii tui viam suam. ut ambulent coram me in veritate
in omni corde suo. et in omni anima sua. non auferetur
vir de solio israel. tu quoque nosti quae fecerit mihi ioab
filius saruae. quae fecerit duobus principibus exercituum israel. abner
filio ner. et amasa filio ieether. quos occidit. et effudit sanguinem belli in pace. et posuit cruorem
praeliorum in balteo suo. quo cingebatur lumbis eius. et
in calceamento suo quod erat in pedibus eius. facies secundum
sapientiam tuam. et non deducas canitiem eius pacifice ad
inferos. Sed et filiis berzellai galaaditis tribue gratiam.
et erunt comedentes in mensa tua. Occurrerunt
enim mihi cum fugerem a facie absalon fratris tui. habes
quoque apud te semei filium iemini. filii iemini de benjamin
de saalim qui maledixit mihi maledictione pessima. quando
ad castra. Sed descendit in occursum mihi cum iordanis
et iuravi ei per dominum dicens. Ipse te non interficiam
gladio. tu autem noli putare eum esse innocentem. vir sapiens es.
et scies quae facies ei. deducesque canos eius cum sanguine ad inferos. Dormiens dauid cum
patribus suis. et sepultus est in civitate dauid. dies autem
quibus regnavit super israel. quadraginta annis fuerunt.
in hebron regnavit septem annis. in ierusalem regnavit
triginta tribus annis. Sedit salomon super thronum dauid patris sui.
firmatum est regnum eius nimis. Et ingressus
adonias filius aggith ad bethsabee matrem salomonis.
Quae dixit ei. pacificus ne ingressus tui. Dixit.
pacifice. Addidit. Sermo mihi est ad te. Ait illa
Et ille. Tu nosti quod mihi esset regnum. et me
proposuerat omnis israel sibi in regem. nihilominus factum est regnum.
et factum est a domino mihi. adhuc enim gratia est regnum.
et factum est a domino mihi. adhuc enim gratia est regnum.
Nunc igitur petitionem unam deprecor a te. ne confundas
faciem meam. Quae dixit ei. loquere. Et ille ait.
precor ut dicas salomoni regi. ne enim negabit
te quicquam pro. ut det mihi abisag sunamitem uxorem.
Exivit bethsabee. venit ergo salomon. ut loquaretur
ei pro adonia. Et surrexit rex in occursum eius. adoravitque eum. et sedit super thronum suum. posuitque sedem
matri regis. quae sedit ad dexteram eius. Dixitque
ei. Petitionem unam parvulam ego deprecor a te. ne confundas
faciem meam. Dixitque ei rex. Pro quo mater mea
Et enim tuae est iniquum faciem meam. Quae autem
dixit abisag sunamitis adonia fratri tuo. quia
rex salomon. dixit mater eius. Et postulas abisag
sunamitem adonia. postula ei regnum. quia est
enim frater meus maior me. Et pro eo abiathar sacerdote.
et ioab filium saruae. Iuravitque rex salomon per dominum dicens. Haec faciat mihi deus et haec
adponat. quia contra animam suam locutus est adonias verbum hoc. Et nunc vivit dominus qui firmavit me. et statuit
super solium dauid patris mei. et qui fecit mihi domum
sicut locutus est. quia hodie occidet adonias. Misitque
rex salomon per manum banaiae filii iodae. qui
irruit super eum. et mortuus est. Abiathar quoque sacerdoti
dixit rex. vade in anathoth. ad agrum tuum. es
quidem vir mortis. Sed hodie te non interficiam. quia portasti arcam domini dei coram patre meo. et
laborasti in omnibus in quibus laboravit pater meus. Abiit
ergo salomon abiathar ut non
esset sacerdos domino. ut impleretur sermo domini quem locutus est super domum heli in silo. Venit autem nuntius
ad ioab. eo quod declinasset post adonia. cum salomone
autem non declinasset. Fugit ergo ioab in tabernaculum domini. atque prehendit cornua altaris. Nuntiatum quoque
salomoni quod fugisset ioab in tabernaculum domini. et esset
iuxta altare. Misitque salomon banaiam filium iodae
dicens. Vade interfice eum. Venit banaias ad tabernaculum domini. et dixit ei. Haec dicit rex. egredere.
Ait autem non egrediar. Sed hic morior. Renuntiavit
banaias regi. et nunc dixerunt. Haec locutus est
ioab. et hoc respondit mihi. Dixitque ei rex. Fac sicut
locutus est. interfice eum et sepeli. Et amovebis sanguinem innocentem quem effudit ioab a me. et domo patris mei. Et reddat dominus sanguinem eius super caput
eius. qui irruit super duos viros iustos in gladio. et
occidit eos gladio. patre meo dauid ignorante. Abner filium ner principem militiae israel. et
amasa filium ieether principem militiae iuda. et
interfecit sanguis illorum super caput ioab. et super caput seminis eius in saeculum. Dauid autem et semini eius et
domui et throno illius fiat pax usque in saeculum a domino.
Ascendit ergo banaias filius iodae. et irruit super
eum interfecitque eum. Sepultus est in domo sua in deserto.
Et constituit rex banaiam filium iodae pro se super exercitum. Et sadoch sacerdotem posuit pro abiathar. Misit
autem rex et vocavit semei. Dixitque ei. Aedifica tibi
domum in hierusalem. habitabis ibi. nec egredieris inde
huc atque illuc. Quacumque enim die egressus fueris
et transieris torrentem cedron. scito te morte morieris.
Sanguis tuus erit super caput tuum. Dixitque semei
ei rege. Bonus sermo quem locutus dominus noster rex. sic faciet
servus tuus. Habitavit ergo semei in hierusalem
diebus multis. Factum est autem post annos tres. ut
fugerent servi semei ad achis filium maacha regem geth. Et nuntiaverunt semei. et abiit ut
quaereret servos suos in geth. ad achis. ad requirendos
servos suos. et adduxit eos a geth. et fecit ut

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

·uj.

ē aut salōn. qd ipse semel in goth. d ierim-
r ibi. r mittens occidit eū. d pterq; illi. q
onne restificat fuerē p dñm. r p ipsū. quia
q die egressus fuis huc rillic. scio ve ē mo
riēdo. Et respondit ei. bonū sermonē quod
ui. Et q ro custodisti iusiurandū dñi. r præ-
cepta qd præcipiū t. d pcit rex ad semei. t unoqq
omne malū cui ē o scium cordi. qd fecisti dauid
patri meo. Reddat dñs malitiā tuā in caput tuū.
Et rex salōn benedicet. r thronus dauid erit stabilis.
ordinatus dño usq; in sempiternū. Iussit itaq; rex ty-
nage filio ioiade. qui egressus percussit eū. r mo-
ritus ē. Confirmatū ē q; regnū in manu salo
monis. r abiunxerat eum ē pharaonis regis ægy
pti. dcepit itaq; filiā eius. r adduxit in ciuitatē
dauid. Donec complēret ædificans domū suā. r do
mū dñi. r murū ierusalem p circuitū. Et tū populus
immolabat in excelsis. Non enim ædificatū erat
templū nomini dñi usq; in diē illū. Diligebat autē salo
mon dñm. r ambulans in præceptis patris sui.
Præcepto qd mercedis immolabat. r accendebat
ture in ara. Vbi itaq; in gabaon ut immo-
laret ibi. Illud quippe erat excelsū magnū. mi
lle hostias immolauit illic. oblatum salomon su
per altare illud in gabaon. Apparuit dñs salōni
per somnium nocte dicens. postula qd uis ut de
tibi. Et ait salōn. Tu fecisti cū pietate magna
dauid patre meo iuxta magnā. sicut ambulauit in
conspectu tuo in veritate. r iustitia. r recto corde
tecum. custodisti ei misericordiam tuā grandem. r dedisti
ei filium sedentem super thronum eius. sicut hodie. Et
nunc dñe deus tu regnare fecisti seruum tuum dauid
patrem meum. Ego autem sum puer parvulus. r ignorans
ingressum et egressum. r in medio populi quem elegisti. populi infinitum. qui
numerari. r supputari non potest præ multitudine. Da
bis ergo seruo tuo cor docile. ut iudicare possit
populum tuum. Et discernere inter malum. r bonum. Quis
enim potest iudicare populum istum. populum tuum hunc mul
tum. Placuit ergo sermo coram domino qd salōn rem hui
iusmodi postulasset. Et dixit dñs salomoni. Quia
postulasti rem hanc. r non petisti dies multos t. nec
diuitias. neq; animam inimici tui. Sed postulasti t
prudentiam ad discernendum iudicium. Ecce feci t. Ecce
sermones tuos. r dedi t cor sapiens. r intelligens
in tantum ut nullus ante te similis tui fuerit. nec post
te surgere debeat. Quæ non postulasti dedi t. et
diuitias. et gloriam. r opes tuas. fiat ut nemo
habeat cum te in regibus. Si ambulaueris in
viis meis. r custodieris præcepta mea. r mandata
mea sicut ambulauit pater tuus. longos faciam dies
tuos. Igitur expergefactus salōn. r intellexit esse somnium.
Cum ergo venisset iterum Hierusalem. stetit coram arca fœderis
dñi. r postulauit holocausta. et pacifica sacrificia. fecitque
cunctis seruis suis. Tunc venerunt duæ mulieres meretrices ad regem. steterunt coram
eo. Mulier una ait. Obsecro dñe mi. ego et mulier
hæc habitabamus in domo una. r peperi apud eam cum
biculo. r factum est die postero ego peperi. pepe-
rit. r ipsa. Nullus alius in domo nobiscum. ex
cepti nobis duabus. Mortuus est autem filius mulieris
huius nocte. dormiens quippe obpressit eum. Et surgens
intempesta nocte sustulit filium meum de latere
meo ancille tue dormiente. r collocauit in sinu suo.
Suum autem filium qui erat mortuus posuit in sinu meo. Cum
autem surrexisset mane ut darem lac filio meo. apparu-
it mortuus. Quem diligenter intuens. ad lucem. deprehen
di non esse meum qui genueram. Ait autem mulier alter
ra. Non filius meus mortuus est. sed filius tuus mortuus
est. r filius meus viuit. Dixit ergo rex. Afferte mi gladium.
Cum autem allatus esset gladius coram rege. ait. Dividite in
duo infantem viuum. et date dimidiam
partem illi. r dimidiam partem alteri. Dixit autem mulier
cui filius erat viuus. ad regem. Commoti sunt quippe uis
cera eius super filio suo. Obsecro te dñe. date illi infantem
viuum. r nolite occidere eum. Dixerunt autem illa dicebat. sic
in nec t. Dividatur. Respondens rex ait. date huic infantem
viuum. r non occidatur. hæc matrem eius. Audiuit omnis
israel iudicium qd iudicauerat rex. r timuerunt regem. u
derunt ipsum dei ad faciendum iudicium. Erant autem rex
salōn regnans super omnem israel. Et hi principes quos habe
bat. Azarias filius sadoch sacerdos. helioreph. Et
ahia. filii sisa scribæ. Josaphat filius ahiud am
minister. Banaias filius ioiade. super exercitum. Sadoch autem
et abiathar sacerdotes. Azarias filius nathan super ad
ministratores regis. Zabuth filius nathan sacerdos amicus
regis. Et achisar præpositus domus. Et adoniram filius
abda super tributum. habebat autem salōn duodecim præfectos
super universum israel. qui providebant annonam regi et domui eius.
Singulis mensibus in anno. singuli necessaria ministrabant.
Et hæc nomina eorum. Benchur in monte ephraim. Beside
ker in maccedo. r in salabbim. et in bethsemes. et in e
lom bethanan. Benedeb in arubboth. Ipse erat sadoc
princeps eius. et ofer. Beniamin in anadab cum omnis regio dor
dor. Baana filius ahiud. Ipse erat super omnem regionem dor
Baana filius
hesiud. In regione dan. Baana filius
hesiud. In regione aser. et in bala
goth. Iosaphat filius paruah. In regione issachar. Semei filius ela
in benjamin. Gabber filius uri. In terra galaad. In regione sehon
regis amorrei. et og regis basan. Et unus præfectus in terra
quæ est super terram. Iudam. Et regnum salomonis. Comedebant
et bibebant. Iudam et israel. quasi arenam quæ est iuxta mare
multam. Et erant in requiete. Et sedebant unusquisque sub
ficu sua. et sub uitis suæ. Et

asser. et iuthaloth. Josaphat filius eius uiua
bat. Semei filius ela. in benjamin. Gaber filius
uri in terra galaad. In terra ergo regis amorrei. et
og regis basan. sup omnia quæ erant in illa terra sude. et
erat in uiribus sic arena maris. In multitudine
immodestes. atq; ueniens salon aurea erat in odi
cione sua. hæc omnia regna. sic assumpsit ei pri
mum usq; ad finem egypti. obseruauit sibi munera.
et seruiuit ei cunctis diebus uitæ suæ. Erat autem ci
bus salonis per singulos singulum chorum similes.
et sexaginta chori farinæ. decem boues pingues. et
uiginti boues pascuales. centum arietes. Exceptis
uenatione cerui. et capreæ. et bubali. et uitulis
saginis. qui erant in cunctis regionibus quæ erant ultra
flumen. usq; ad thapsa. usq; ad gazam. et cunctos re
ges illarum regionum. et habebat pacem ex omni parte
in circuitu. habitabatq; iudas et israel absq; ui
ro uno. unusquisq; sub uite sua. et sub ficu sua a
dam usq; ber saluo cunctis diebus salomonis. Et habe
bat salon quadraginta milia stipula equorum ad
currus. et duodecim milia equitum. Et iudicauit eos si
quidem regis præter. et necessaria mensæ regis
salomonis cum omni qui pabantur in mensa sua. et
illi qui ferebant hordeum ad stipulam salomonis. et
ad ubi debant. do stipulam salomonis. et prudentiam
multam nimis. et latitudinem cordis. quasi arenam quæ
est in litore maris. Et prodebat sapientia salomonis super
omnem sapientiam filiorum orientis. et omnem sapientiam
egyptorum. erat sapientior cunctis hominibus. sapientior etham
ezrahitha. et heman. et chalcol. et darda filii mahol. Et erat nominatus
in omnibus gentibus per circuitum. locutus est salon tria milia pro
uerbia. fuerunt autem uersus eius. quinque et mille. Et di
putauit de lignis. a cedro quæ est in libano. usq; ad hy
sopum quæ egreditur de parietem. et disseruit de iumentis
et uolucribus. et reptilibus. et piscibus. Et ueniebant de
cunctis populis ad audiendam sapientiam salomonis Et ab
omnibus regibus terræ. qui audiebant sapientiam eius. Misit
autem hyram rex tyri seruos suos ad salomonem. audiuit enim
quod unxissent eum regem pro patre eius. quia amicus erat
dauid omni tempore. Misit autem et salon ad hyram dicens. tu
scis voluntatem dauid patris mei. Et non potuit edifi
care domum domino dei sui. propter bella imminentia per
circuitum. donec ponerem eos sub plantis pedum meorum. Nunc autem
ob rem cognoui requiem dedit mihi dominus deus meus. et non est
occursus aduersarius. neque malum occurrit mihi. Ecce ego
dico ut ædificem domum nomini domini dei mei. sicut locutus est dominus dauid patri meo dicens. filius tuus quem da
bo pro te super solium tuum. ipse ædificabit domum nomini meo.
Præcepit igitur ut præcidant mihi cedros de libano. et seruiant mihi
cum seruis tuis. et merces seruorum tuorum dabo tibi quam
cumque petieris. scis enim quia non est in populo meo uir uerse
ritus ligna cædere. sicut sidonii. Cum audisset hyram
uerba salomonis lætatus est ualde. et ait. benedictus dominus deus ho
die qui dedit dauid filium sapientissimum super populum hunc
plurimum. et misit hyram ad salomonem dicens. audiui quæ
cumque mandasti mihi. ego faciam omnem uoluntatem tu
am in lignis cedrinis. et abiegnis. Serui mei
deponent ea de libano ad mare. et ego componam
eam in mari. usquad locum quem significauerit mihi. et appli
cabo eam ibi. et tu tolles ea. præbebisque necessaria
mihi. ut detur cibus domui meæ. Itaque hyram dabat li
gna cedrina salomoni. et ligna abiegna. quæcumque
uoluerat et. salon autem dabat hyram uiginti milia
chor tritici in cibum domui eius. et uiginti milia chos
purissimi olei. hæc tribuebat salomon hyram anno
singulos. dedit quoque dominus salomoni sicut locutus est ei.
erat pax inter hyram et salomonem. et pacisserunt fœdus ad
inuicem. Congregauit salomon omnem israel. Et erat in decem
milia uirorum. mittebatque eos in libanum decem
milia per menses singulos uicissim. Fuerunt duo menses
fuit; erant in domibus suis. Et adoniram erat super hui
usmodi iudicium. fuerat quoque salomoni septuaginta
milia onerum. et octoginta milia cædentium in montibus. et
in singulis operibus. sine numero præter principes. qui præerant
in singulis operibus. sine numero. qui præerant operi
bus populum. et ministrabant operantibus. Præcepitque rex
ut tollerent lapides grandes pretiosos in fundamen
tum templi. et quadratos lapides. quos dolauerant cæmen
tarii salomonis. et cementarii hyram. porro hebrii præ
uerant ligna et lapides ad ædificandi domum. Factum est autem anno quadragesimo quarto anno egressionis filio
rum israel de terra egypti. In anno quarto uero regni sui. in mense
zif. hic est mensis secundus. ædificare cœpit do
mum domino. Domus autem quam ædificabat rex salomon domino.
habebat sexaginta cubitos in latitudine. et triginta
cubitos in altitudine. porticus erat ante templum.
uiginti cubitos longitudinis iuxta latitudinem
domus templi. Et habebat. x. cubitos altitudinis
usque ad facie templi. facetque in templo fenestras obli
quas. Et ædificauit parietem templi tabulatum per
circuitum in parietibus domus per circuitum templi. et
fecit latera in circuitu tabulatis. ne cingerent parietes
cubitos habebat latitudinis. Et tectum tabulatum
sapientissimum habebat cubitos latitudinis. tribus autem posuit
domus parietum. superiorem. et medium. et tertium. Et
templum. domus autem cum ædificaretur. lapidibus dolatis.
atque perfectis ædificata est. Et malleus et securis et
omnis ferrum. non audiuntur in domo cum ædificaretur.
hostium latus mediumque in parte extrema domus dextera et
cochlea. ascendebatur in medium. et inde in tertium. Et ædificauit domum. et consummauit eam. texit
que domum laquearibus cedrinis. Et ædificauit tabulatum
super totam domum. quinque cubitos altitudinis.
Et operuit domum lignis cedrinis. Factum est
autem uerbum domini ad salomonem dicens. domum quam ædi
ficas. si ambulauerit in præceptis meis. et iudicia mea fecerit. et
custodierit omnia mandata mea. gradiens per eam. ad
seruabo te in eis. et quæ locutus sum ad dauid patrem tuum. Et

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

habitabo in medio filiorum israel. et non derelinquam populum meum israel. Ædificauerunt salomon domum et perfecerunt eam. Et ædificauerunt parietes domus intrinsecus cum laminis cedrinis a pauimento domus usque ad summitatem parietum. et tabulauit eam ligno intrinsecus. Et texit pauimentum domus tabulis abiegnis. Et ædificauit viginti cubitorum ad posteriorem partem domus a fundamento parietis usque ad summitatem. et fecit interiorem domum oraculum scilicet sanctum sanctorum. Porro quadraginta cubitorum erat templum ante templum. sculpta. et cedro omnis domus intrinsecus. usque ad parietem. Et lapides pretiosos abscondit in fundamentis domus. Et oracula in templo sanctorum duorum longitudinis. et viginti cubitorum latitudinis. Et ædificauit viginti cubitorum a latere parietis domus cedrinis a fundamento usque ad summitatem parietum. et tabulauit eam intrinsecus. et oracula in templo sanctorum duorum. Porro templum id est oracula ante templum habebant cubitorum. Et cedrus in templo intrinsecus sculpta in modum cucurbitarum et in modum calicum apertorum. omnia cedrina. Lapis non apparebat in templo. Oracula in templo sanctorum duorum parauit in templo ponere arcam fœderis domini. Porro oracula habebant viginti cubitorum longitudinis. et viginti cubitorum latitudinis. et viginti cubitorum altitudinis. et deauratum auro purissimo. Et altare ædificauit cedrinum. Et operuit illud auro purissimo. Et cæsuit laminas clauis aureas et fixit eas in parietibus. et operuit auro. Et sculpsit in templo duos cherubin de lignis olivarum. et cubitorum altitudinis habebat unus cherub. x. cubitorum. Et alter cherubin similis. Porro cherubin in medio templi interioris. Extendebant autem alas suas cherubin et tangebat ala prima parietem. et ala cherubin secundi tangebat parietem alterum. Alæ autem earum in media parte templi. se invicem tangebant. Texit quoque cherubin auro. Porro parietes templi per circuitum sculpsit variis celatis et exornatis. Et fecit in eis cherubin et palmas. et pectines. et quasi germinantes de parietes. et egredientes. Et pauimentum domus texit auro intrinsecus et exterius. Et in ingressu oracli fecit hostia de lignis olivarum. et sculpsit in eis picturam cherubin. et palmarum species. et magnitudinem valde prominentia. et texit ea auro. et operuit cherubin quoque et palmas auro. fecitque in introitu templi postes de lignis olivarum quadrangulares. Et duo hostia de lignis abiegnis altaris. et in hostiis duplex erat. et se invicem tenentes aperiebantur. Et sculpsit cherubin et palmas. et celatura valde eminentes. Operuitque omnia laminis auro. ex quadrato ad rotundum. Et ædificauit atrium interius ordinibus lapidum politorum. et unus ordo ligneorum ordinatorum. Anno quarto fundata est domus domini. et mense secundo. in anno undecimo mense bul. ipse est mensis octauus. perfecta est domus in omni opere suo. et in omnibus

iustis suis. Ædificauitque eam annis septem. Ædificauit autem domum suam et perfecit eam. et ædificauit salomon tredecim annis. et ad finem usque perfecit. Ædificauit quoque domum saltus libani. centum cubitorum longitudinis. et centum cubitorum latitudinis. et triginta cubitorum altitudinis. et quattuor ordines columnarum cedrinarum. et lignum cedrinum super columnas. Et tabulatum cedrinum sternebatur super tigna quæ erant in columnis. Et tabulatum cedrinum sternebatur super tigna quæ erant in columnis. et quadraginta quinque tigna in columnis. Et porticus columnarum fecit. longitudinis. et viginti cubitorum latitudinis. Et altitudinis porticus in facie maioris porticus erat columnarum. porticus quæ erat in facie templi. et columnæ in facie eorum. sicut columnæ cedrinæ. et tabulatum cedrinum super columnas. usque ad summitatem domus. et domus cella in qua sedebat. ædificauit domus in medio eius. et fecit filia pharaonis quam duxerat salomon. tale opus. quale huic porticui. omnia lapidibus pretiosis. secundum mensuram lapidum. et serratum. et intrinsecus quoque et exterius. Et secundum mensuram a fundamento usque ad summitatem parietum. et usque ad atrium maius. fundamentum autem de lapidibus pretiosis lapidibus magnis. Et desuper fundamentum octo cubitorum. et desuper lapides pretiosos. secundum mensuram serratos. Et in modum de cedro. tantum in atrio rotundum. tum ordinem de lapidibus sectis. Et in modum domus interioris domus domini. et porticus domus. fecit salomon tabulatum huic de ligno cedrino. in modum de templo pretiosum. artifice eximio. et prudentia plenum. intelligentia et doctrina. ad faciendum omne opus ex ere. Qui cum venisset ad regem salomonem fecit omne opus eius. Et fundens duas columnas ceneas. decem cubitorum altitudinis. columnam unam. Et funes duodecim cubitorum circumdabant columnam. Duo capitella fecit quæ ponerent super capita columnarum fusili. hoc est. funem in circuitu circumdans capitellum unum. Et quinque cubitorum altitudinis capitellum unum. Et similiter in modum retiaculi. et funiculi in capitellis quæ erant super capita columnarum fusile erant septem in uno retiaculum in capitello unus. Et septem retiacula in capitello alterius. Et fecit columnas. Et duos ordines per circuitum retiaculum singulorum. ut tegerent capitella quæ erant super summitatem malogranatorum. Sic fecit capitello secundo. Capitella quæ erant super capita columnarum ex opere lilii fabricata erant in porticu quattuor cubitorum. Et erant alia capitella in summitate columnarum deorsum. iuxta ventrem columnæ contra retiacula. Malogranatorum autem ducentorum ordines erant in circuitu capitelli secundi. Et fecit duas columnas in porticu templi

Cum; statuisset columpnas templi. vocauit aduocatione
lachin. firmitas. Simili modo et columpnas fecit. et
vocauit nomen ei boaz. in robore. Et sic capitum colump
narum opus perfectum est. Fecerunt quoque et mare fusile decem cubitorum a labio
usque ad labium rotundum. in circuitu. Quinque cubi
torum altitudo eius. et funiculus trigintum cubitorum circum
ibit illud. Forma autem cubitus ambiebat illud. Duo ordines bouum fusiles. Et fundati sunt
in duodecim boues. quorum facies respiciebant ad aquilonem
et ad occidentem. et ad austrum. et ad ortum. Et mare super eos desuper erat. Quorum posteriora
omnia intrinseca latitabant. Crassitudo autem la
teris. trium digitorum erat. labium quoque labii eius. et
diffusum repandi in labii dus mira forma erat. Et decem
lacus decem basis quatuorum cubitorum longitudinis
singulis. Et quatuor cubitorum latitudinis. Hunc autem modum habebant basis. Et ipsum opus fusile erat. et
sculpsit nihil in circuitu. et in medio. et in medio cherubim. et
leones. et boues. et cherubim. et in medio et
in latere desuper. Et subter leones et boues deponebantur. Et quatuor rotae singulis singulis
basibus. Et quatuor rotae singulis. et axes
et horeas. Et quatuor pedes ad humeros subiacebant. fusiles contra se mutuo respicientes. Et quod
erat in medio eius in capitis summitate. Et quod so
lum eius appendebat unum cubitum. erat. et rotundum
per gyrum habens unum cubitum et dimidium. In angulis
autem columpnarum sculpta erant. et media eius columpnis quadrata non rotunda. Et ita fecit quod
per quatuor angulos singulis erant. columpnae subter
singulas. Ora vero basium altitudinis cubitum et semis.
tales autem fuerunt rotae quales solent in curribus fieri
opus eius. et radii. et axes. et modioli omnia fusilia.
Et humeruli illi quatuor. per singulos angulos
singulis unus. et qui singulis singulis coniunctus erat. fusili
mente enim singulis erat quasi rotundus unus cubi
tus et dimidium. ita fabre factus. ut nec deliquisse in
toni. nec oblatus fuit. et sculpsit varias ex semet
ipso. Sed et quod in medio illius quod erat et horae. Et
in angulis cherubim et leones et palmas quasi unum
quodque similes homines. ut non oblata sed apposita per
circuitum viderentur. fabrice modum fecit decem lacus fusilem
unum. et similem illi quem ostendi. fecit quod decem lacus
pedes et quadraginta lacus capiebat. unus unum. Deinde
quatuor cubitorum singulos lacus per singulos. decem lacus posuit. Et ornauit decem lacus. v. ad dexteram
parietis templi. et v. ad sinistrum. Mare autem posuit
ad dexteram partem templi. ita ut respiceret ad meridiem.
fecit quoque hirlas. et cyathos. et mantilia. et fecit
omnem opus regis Salomonis in templo domini. Columnas duas. et funiculos capitum super capitella columnarum duas. et retiacula duo. ut operirent duas funiculos qui erant super capita columnarum. et malogranata in duo

retiacula. duos funiculos malogranatorum in
retiaculis singulis. et quattuor centos simulacra capitellorum.
qui erant super capitula columnarum. Et malogranata. v.
supra ulcus. et mare unum. et boues duodecim subter
mare. et lebetes. et scutras. et mantilia. Omnia va
sa quae fecerat hiram regi Salomon in domo domini de or
chalco erant in campestri regione iordanis fudit
eaque in argilosa terra inter succoth. et zarthan. Et
posuit Salomon omnia vasa propter multitudinem autem
nimiam. non erat pondus eris. fecerunt Salomon omnia va
sa in domo domini. altare aureum. et mensa super quam ponebantur
panes propositionis aurea. Et candelabra aurea. v.
ad dexteram. et v. ad sinistram contra oriem. et aurum
purissimum. Et ex hac parte florea. et lucernas deferentes aure
as. et forceps aureas. et hydrias et fiscellas et thuribula et
turcoria. et thuribula de auro purissimo. Et cardines hostium domus interioris sancta sanctorum. et hostium domus
templi ex auro erant. Et perfecit omne opus quod fecerat
Salomon in domo domini. Et intulerunt ea quae sanctificauerat David
pater suus. argentum et aurum et vasa reposuerunt in
thesauris domus domini. Tunc congregati sunt omnes maiores natu israel cum principibus filiis. et duces familiarum
filiorum israel ad regem Salomonem ut ferrent arcam fœderis domini de ciuitate dauid. id est de sion. Con
uenerunt ad regem Salomonem omnis uir israel in mense bethla
nim in festo septimo die. Ipse est mensis septimus. Venerunt
que cuncti seniores israel. et tulerunt sacerdotes arcam. et ho
mines arcam domini. et tabernaculum fœderis et omnia vasa
sancta quae erant in tabernaculo. et ferebant ea sacerdotes
et leuites. Rex autem Salomon et omnis multitudo quae congregata
est ad eum procedebant cum illo ante arcam. et immolabant oues
et boues absque estimatione et numero. Et intulerunt sacer
dotes arcam fœderis domini in locum suum in oracula templi. in
sancta sanctorum. sub alas cherubim. Siquidem cherubim ex
pandebant alas super locum arcae. et protegebant arcam et
vectes eius desuper. Erantque eminentes vectes. et apparebant
summitates eorum foris secundum ordinem. nec apparebant
ultra extra locum. qui et fuerunt usque in hodiernum diem. In arca autem non erat aliud nisi duae tabulae lapideae.
quas posuerat moyses in horeb. cum pepigit fœdus
cum filiis israel. cum egrederentur de terra egypti. Factum autem est
cum egrederentur sacerdotes de sancto. nubes impleuit do
mum domini. et non poterant sacerdotes stare et ministrare
propter nebulam. Impleuerat enim gloria domini domum eius
ait Salomon. dominus dixit ut habitaret in nebula. Edi
ficans edificauit domum in habitaculum tuum firmissimum. solium tuum in sempiternum. Conuertit rex faciem suam et
benedixit omni ecclesiae israel. Omnis enim ecclesia israel stabat. et
benedixit dominum dixit quod locutus est ore suo ad dauid pa
trem meum. et manibus eius perfecit dicens. Ab eo die quo
eduxi populum meum israel de egypto. de ciuitate israel non
elegi domum. vt esset nomen meum ibi. Sed elegi dauid ut
esset super populum meum israel. Voluit autem dauid pater meus edi
care domum nomini dei israel. Et ait dominus ad dauid patrem

vij.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nie ii. ab cogitatu in corde tuo. edificabis do
mui nori aedificabit hoc quod fecisti. hoc quod fecisti.
et versus tui non edificabis domui. Filius tuus
qui egrediet de renibus tuis. ipse edificabit domui
nori mo. Confirmauit dnus sermonem suum quod lo
cutus est. Surgens pater meus. et sedi super thronum
israel. sicut locutus est dnus. Et edificauit domum dni
israel. Dixitque rex ad eos. in qua fecius est
domum. ad pergite cum patribus meis qui egressi sunt
de terra egypti. Beatus qui custodit mandata dni.
in spiritu ecclesiastes. Et exaudit mandata sua in
celum et ait. O ne do israel nec similis tui do in cele
lo deitate. et sic etiam hecasii. Qui custodis pacem
et mandata sedis tuis quabuerit corde te. et tuo
ande tuo. Qui custodisti seruo tuo dauid patri meo
quecumque locutus es ei. ore locutus es. et manibus perfecisti.
ut hec dies patet. Nunc igitur dnus de israel osedia fami
lo tuo dauid pater meo. quo locutus es eis dicens. Non a
uferet de te uir coram me qui sedeat super thronum israel.
tamen si custodierint filii tui uiam suam. ut ambulent
coram me. sicut tu ambulasti in spectu meo. Et nunc
do israel firmetur sermo tuus. quo locutus es dauid patri
meo. Ergo ne timendum est ab illo do habitare se
cum. Sicut celum et celi celorum te capere non possunt. quan
tomagis domus hanc edificauimus. Respice ad oratio
nem serui tui et ad preces eius dne dei mei. audi hymnum
et orationem qua seruus tuus orat coram te hodie.
Vt sint oculi tui aperti super domum hanc nocte et die.
super domum de qua dixisti. erit nomen meum ibi. ut exau
dias orationem qua orat seruus tuus in loco isto.
ut exaudias oratione serui tui et populi tui israel. quod
cumque orauerint in loco isto. Et exaudies in loco ha
bitaculi tui in celo. Et cum exaudieris. propitius eris.
Si peccauerit ho in proximum suum. et iudicium
iuramenti ei quo tenetur astringi. et uenerit ante altare
tuum in domum tuam. tu exaudies in celo. et
facies. et iudicabis seruos tuos. condemnans impium.
et reddens uiam suam super caput eius. iustificansque iustum.
et retribuens ei secundum iustitiam suam. Si fugerit populus tuus
israel inimicos suos. quia peccauerint tibi. et agentes pe
nitentiam. et confitentes nomini tuo. et orauerint et deprecati
fuerint te super hac domo hac. exaudi in celo.
et dimitte peccata populi tui israel. et reduces eos in terram
quam dedisti patribus eorum. Si clausum fuerit celum et non
pluerit per peccata eorum. et orauerint in loco isto. et pe
nitentiam egerint a nomine tuo. et a peccatis suis conuersi fuerint. cum
afflixeris eos. Exaudies in celo. et dimitte pec
cata populi tui israel. Et reduces eos in terram quam
dedisti patribus eorum. et ostende eis uiam bonam qua
ambulent. Et da pluuiam super terram tuam quam dedisti
populo tuo in possessionem. Fames si ortum fuerit in terra
aut pestilentia. aut corruptio aeris. aut rubigo. lo
custa. robigo. ead flyrid eii. et inimicus eius op
pugnet obsidens. omnis plaga. omnis infirmitas

eiusmodi de no to. et impetrauerit quis accesserit omnis ho
mo. de populo tuo israel. Si quis cognouerit plagam cordis sui.
et expandit manus suas in domo hac. tu audies
in celo in loco habitaculi tui. et propitiabis. et fa
ciet ut des unicuique secundum uias suas. sicut uidebit co
ram te. qui nosti solus cor omnium filiorum hominum. ut timeant
te cunctis diebus quibus uiuunt super faciem terre. quam
dedisti patribus nostris. Insuper alienigena qui non est de
populo tuo israel. Cum uenerit de terra longinqua propter nomen
tuum. audiet enim nomen tuum magnum et manum tuam fortem.
et brachium tuum extentum. et uenerit. et orauerit
in loco hoc. tu exaudies in celo in firmamento
habitaculi tui. Et facies omnia propter quem inuocauerit
te alienigena. ut discant universi populi terre no
men tuum timere. sicut populus tuus israel. Et ut sciant quia
nomen tuum inuocatum est super domum hanc quam edifica
ui. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra inimi
cos suos. per uiam quamcumque miseris eos. ambulantes
in ea cum tuo quam elegerit. et domum quam edifi
cauimus nomini tuo. exaudies in celo oratione eorum. et
preces eorum. et facies iudicium eorum. Si peccauerit in te.
enim non est qui non peccet. et irascens tradideris eos inimicis
suis. captiui ducti fuerint in terram inimicorum longe
uel prope. Et egerint pnitentiam in corde suo in loco ca
ptiuitatis. et deprecati te fuerint in captiuitate
sua dicentes. peccauimus iniqe egimus impie gessimus.
et reuersi fuerint ad te in uniuerso corde suo. et tota anima
sua in terra inimicorum suorum. ad quam captiui ducti sunt.
et orauerint te per uiam terre suae quam dedisti patribus
eorum. et ciuitatis quam elegisti. et templi quod edificau
ui nomini tuo. Exaudies in celo firmamento solii tui.
et imperium eorum. et preces. et facies iudicium eorum. parce
populo tuo. qui peccauit tibi. et omnibus iniquitatibus
eius. quibus eum contra te habuerunt. et misericordiam
populus enim tuus est. et hereditas tua quos eduxisti
de terra egypti. de medio fornacis ferrei. ut sint oculi
tui aperti. ad deprecationem serui tui et populi tui israel. Et
exaudias eos in uniuersis quibus inuocauerint te.
tu enim separasti eos in hereditatem. de uniuersis populis terre
sicut locutus es per moysen seruum tuum. qui eduxisti
patres nostros de egypto dne deus. Factum est autem cum com
plesset salomon omnem orationem et deprecationem
hanc. surrexit de spectu altaris domini. genuflexus
enim fuerat. et manus expandit ad celum. stetit. et ad
ministrauit populo israel. uoce magna dicens. Benedictus
dnus qui dedit requiem populo suo israel. uniuersis quae lo
cutus est. non cecidit ne unum quidem ex omnibus bo
nis quae locutus est per moysen seruum suum. sit dnus deus no
ster. sicut fuit cum patribus nostris. non derelinquat nos
neque proiciat nos. Inclinet cor eorum ad se. Vt ambu
lemus in uniuersis uiis eius. et custodiamus mandata
eius. et ceremonias et iudicia quaecumque mandauit pa
tribus nostris. Et sint sermones mei isti quibus deprecatus

sint coram domino et appropinquantes domino deo no-
stro die ac nocte ut faciat iudicium servo suo
et israel per singulos dies. Ut sciant omnes populi terre
quia dominus ipse est deus et non est ultra absque eo. Sit quoque cor
nostrum perfectum cum domino deo nostro ut ambulemus in de-
cretis eius et custodiamus mandata eius sicut et hodie.
Igitur rex et omnis israel cum eo immolabant victi-
mas coram domino. Mactavitque salomon hostias paci-
ficas quas immolavit domino boum viginti duo
milia. ovium centum viginti milia. Et dedicave-
runt templum domini rex et filii israel. In die illa sanctifica-
vit rex medium atrii quod erat ante domum domini. fecit
quippe ibi holocaustum et sacrificium et adipem paci-
ficorum. Quia altare eneum quod erat coram domino minus
erat et capere non poterat holocausta et sacrificium
et adipem sacrificiorum. Fecit ergo salomon in tempore illo festi-
vitatem celebrem et omnis israel cum eo multitudo magna
ab introitu emath usque ad rivum egypti coram
domino deo nostro septem diebus et septem diebus id est quatu-
ordecim diebus. Et in die octava dimisit populos qui bene-
dicentes regi profecti sunt in tabernacula sua
letantes et alacri corde super omnibus bonis que fe-
IX cerat dominus david servo suo et israel servo suo. Fac-
tum est autem cum perfecisset salomon edificium domus domini et
edificium regis et omne quod optaverat et volue-
rat facere. apparuit dominus ei secundo sicut apparu-
erat ei in gabaon. Dixitque dominus ad eum. Exaudi-
vi orationem tuam et deprecationem tuam quam deprecatus
es ad me. Sanctificavi domum hanc quam edificasti
ut ponerem nomen meum ibi cunctis diebus. Et
erunt oculi mei et cor meum ibi in sempiternum. Tu quoque si
ambulaveris coram me sicut ambulavit pater tuus
in simplicitate cordis et in equitate et feceris
omnia que precepi tibi et legitima mea et iudicia
mea servaveris. ponam thronum regni tui super israel
in sempiternum sicut locutus sum david patri tuo dicens.
Non auferetur de genere tuo vir de solio israel. Si autem
aversione aversi fueritis vos et filii vestri non sequen-
tes me nec custodientes mandata mea et ceri-
monias quas proposui vobis sed abieritis et
colueritis deos alienos et adoraveritis eos. auferam
israel de superficie terre quam dedi eis. Et templum
quod sanctificavi nomini meo proiciam a conspectu meo. Eritque
israel in proverbium et in fabulam cunctis populis. et do-
mus hec erit in exemplum. Omnis qui transierit per
eam stupebit et sibilabit et dicet. Quare fecit dominus
sic terre huic et domui huic. Et respondebunt.
Quia dereliquerunt dominum deum suum qui eduxit pa-
tres eorum de terra egypti. Et secuti sunt deos alienos et
adoraverunt eos et coluerunt. idcirco induxit dominus
super eos omne malum hoc. Expletis autem .xx. annis postquam
edificaverat salomon duas domos id est domum domini et do-
mum regis. hyram rege tyri prebente ligna cedrina
et abietina et aurum iuxta omne quod opus habuerat. Tunc de-

dit salomon hyram .xx. oppida in terra galilee. Et egres-
susque est hyram de tyro ut videret oppida que dede-
rat ei salomon. et non placuerunt ei et ait. Hec ne sunt
civitates quas dedisti mihi frater. Et appellavit eas
terram chabul usque in diem hanc. Misit quoque hyram
ad regem centum viginti talenta auri. Hec est sum-
ma expensarum quam obtulit rex salomon ad edifi-
candum domum domini et domum suam. Et mello et mu-
rum ierusalem. et eser et mageddo et gazer. Pharao rex
egypti ascendit et cepit gazer succenditque eam
igni. Et chananeum qui habitabat in civitate in-
terfecit. Et dedit eam in dotem filie sue uxori salo-
monis. Edificavit ergo salomon gazer et bethoron infe-
riorem et baalath et palmiram in terra solitudinis. et
omnes vicos qui ad se pertinebant et erant absque mu-
ro munivit. et civitates curruum et civitates
equitum. Et quodcumque ei placuit ut edificaret
in ierusalem et in libano et in omni terra potestatis
sue. Universum populum qui remanserat de amorreis
et etheis et ferezeis et eveis et iebuseis qui non
sunt de filiis israel. horum filios qui remanserunt in
terra quos scilicet non potuerant filii israel exterminare.
fecit salomon tributarios usque in diem hanc. De filiis
autem israel non constituit salomon servire quemquam. Sed e-
rant viri bellatores et ministri eius et principes et
duces et prefecti curruum et equorum. Erant autem
principes super omnia opera salomonis prepositi quingen-
ti quinquaginta qui habebant subiectum populum et
statutis operibus instabant. Filia autem pharao-
nis ascendit de civitate david in domum suam quam
edificaverat ei. Tunc edificavit mello. Offerebat
quoque salomon tribus vicibus per annos singulos holocausta
et pacificas victimas super altare quod edificaverat domino.
et adolebat thymiama coram domino. perfectumque est
templum. Classem quoque fecit rex salomon in asiongaber
que est iuxta ailam in litore maris rubri in terra
idumee. Misitque hyram in classe illa servos su-
os viros nauticos et gnaros maris cum servis
salomonis. Qui cum venissent in ophir. sumptum in-
de aurum quadringentorum viginti talentorum detu-
lerunt ad regem salomonem. Sed et regina saba au- X
dita fama salomonis in nomine domini venit temptare
eum in enigmatibus. Et ingressa ierusalem multo
cum comitatu et divitiis. camelis portantibus aro-
mata et aurum infinitum nimis et gemmas pretiosas.
venit ad salomonem et locuta est ei universa que proposuerat.
non fuit sermo qui regem posset latere et non respon-
deret ei. Videns autem regina saba omnem sapientiam
salomonis et domum quam edificaverat. et cibos mense eius
et habitacula servorum et ordines ministrantium. ve-
stesque eorum et pincernas. et holocausta que offerebat
in domo domini. non habebat ultra spiritum. dixitque ad re-
gem. Verus est sermo quem audivi in terra mea super ser-
monibus tuis et super sapientia. Et non credebam

in domo ex ipsa uenit. et uidit oculis suis. et ipsam
quasi media parte in uirtute non fuit. Et iam est
ipsa regina tua quam cum eo qui audiui. Beatus uir
tui. et beati isti tui. qui assistunt coram te semp.
audientes sapiam tuam. Sit dominus deus tuus benedic
tus cui complacuisti. et posuit te super thronum
israel. eo quod dilexerit te dominus israel in sempiternum. Pro
ea constituit te regem. ut faceres iudicium et iustitiam.
Dedit quoque regi centum uiginti talenta auri. et
pomata multa nimis. et gemmas pretiosas. Non
fuit allata ut ante uel ante illum. quam eo quem de
dit regina saba regi salomoni. Et classis hy
ram que portabat aurum de ophir. attulit de
ophir ligna thyina multa nimis et gemmas pre
tiosas. fecitque rex de lignis thyinis pilichrum i
domum domini. et domum regine. et cithare lituli que
cantoribus. non allata huiusmodi ligna usque
usque in presentem diem. Rex autem salomon dedit re
gine saba. omnia quae uoluit. et petiuit ab eo.
exceptis his quae obtulerat ei munere regio. Et
reuersa est in terram suam cum seruis suis. Fuit autem
pondus auri quod offerebatur salomoni per annos sin
gulos. sexcentorum sexaginta sex talentorum a
uro. exceptis eis quae offerebant uiri qui se uecti
galia emunt. et negotiatores unguenta. et omnes reges
arabie. et principes regionum afferebant aurum et argentum
regi salomoni. Fecit quoque rex salomon ducentta scuta auro pur.
sexcentos aureos singulis scutis. et trecentas spetias
auro purissimo singulis spetiis. et posuit eas
rex salomon in domo saltus libani. Fecit etiam
rex salomon thronum de ebore grande. et uestiuit
eum auro fulgentissimo. qui habebat sex gra
dus. et summitas throni rotunda erat. et in pri
te posterior. et due manus hinc atque inde te
nentes sedile. et duo leones stabant iuxta
manus singulas. et duodecim leunculi stan
tes super sex gradus hinc atque inde. Non est factum
tale opus in omnibus regnis. et omnia uasa
de quibus potabat rex salomon erant aurea. et
omnia supellectilia domus saltus libani de auro pu
rissimo. non erant argentea. nequaquam enim putabatur
in diebus salomonis. Nam classis regis
per mare cum classe hyrami semel per tres annos
ibat in tharsis. deferens inde aurum argentum.
dentes elefantorum. et simias. et pauones. Magni
ficatus est rex salomon super omnes reges terre diuitiis
et sapientia. Et omnis terra desiderabat uidere sa
lomonem. et audire sapientiam eius. quam dederat deus in
corde eius. Et singuli deferebant munera. uasa
argentea et aurea. et uestes. et arma bellica. et aro
mata. et equos et mulos per annos singulos.
Congregauitque salomon currus et equites. et fuit
ei mille quadringenti currus et duodecim milia equitum. Et disposuit eos per
ciuitates munitas. et cum rege in urbem. fecit
que argentum habundare in hierusalem quasi lapides. Et cedros
habundare fecit quasi sycomoros que nascuntur in campestribus. Et
educebantur equi salomonis de egypto et de choa.
negotiatores enim regis emebant de choa. Et
statuto pretio deducebant. egredebantur autem
quadrige de egypto sexcentis sicli argenti.
et equus centum quinquaginta. atque in hunc modum
omnibus regibus cethaeorum et syrie. equos uenum
dabant. Rex autem salomon amauit multas
alienigenas multas. filias pharaonis et
moabitidas. et ammonitidas. idumeas. et sy
donias. et ethneas de gentibus. quas dixerat dominus filiis israel. non ingrediemini ad eas. neque illas
ingredientur ad uos. certissime enim auertent
corda uestra ut sequamini deos eorum. his iungebatque
se salomon ardentissimo amore. fuerunt que
ei uxores quasi regine septingente. et concubine
trecente. Et auerterunt mulieres cor eius. Factum que
est tempore senectutis eius. ut sequeretur deos alienos. nec erat cor eius perfectum cum domino
deo suo. sicut cor dauid patris eius. et coluerunt salomon astha
rte deam sidonios. et moloch idolum ammonitarum. fecitque salomon quod non placuerit coram domino. et
non adimplerit ut sequeretur dominum sicut pater eius.
tunc edificauit salomon fanum camos idolo mo
ab in monte qui est contra hierusalem. et moloch idolo
filiorum ammon. atque in hunc modum fecit omnibus
uxoribus suis alienigenis. quae adolebant thuma. et im
molabant diis suis. Igitur iratus est dominus salomoni
quia auersa est mens eius a domino deo israel qui apparuerat ei secundo. et praeceperat de hoc re. ne sequeretur deos
alienos. Et non custodiuit quae mandauerat ei dominus.
Dixitque ad eum dominus salomon. Quia habuisti hoc apud te.
et non custodisti pacem meam. et praecepta mea quae mandauerat
tibi. dirumpam scilicet regnum tuum.
et dabo illud seruo tuo. uerumtamen in diebus tuis
non faciam propter dauid patrem tuum. de manu filii tui
auferam illud. nec totum regnum auferam. sed tri
bum unam dabo filio tuo propter dauid seruum meum. et
hierusalem quam elegi. Suscitauit autem dominus adu
ersarium salomoni adad idumaeum de semine regis qui erat
in edom. cum esset puer. et fugisset iam dauid
et iam mortuus esset ioab princeps militum ad sepeliendos eos qui
fuerant interfecti. cum masculinum in idumea. Sex
enim menses. habitauit ibi ioab cum israel. donec in
terficeret omne masculinum in idumea. fugit adad
ipse cum idumeis de seruis patris eius. et ingressus est in egypto. Erat autem adad puer parvulus.
Cumque surrexisset de madian. uenerunt in pa
ran. et tulerunt secum uiros de paran. et ue
nerunt egypto ad pharaonem regem egypti. qui dedit

·xi·

et domui. et ipsos obstruxit. et tunc delegauit et
inuenit adad githam coniugi pharaonis. uxorem
ut daret ei in uxorem sororem uxoris sue. genuitque
ei regina. Genuitque ei soror eius genes
dat filium. et nutriuit eum in mensis domus pharaonis.
Cumque genesdat fuisset apud pharaonem cum filio
suo. Cum audisset adad in egypto dormisse da
uid cum patribus suis. et mortuum esse ioab principem
militie. dixit pharaoni. dimitte me ut uadam in
terram meam. Dixitque ei pharao. Quid enim tibi deest
apud me. ut requiras ire in terram tuam. At ille respondit
Nullum. obsecro ut dimittas me. Suscitauit quoque deus
adad filium eliada. qui fugerat adad e
zer regem soba dominum suum. Regnauit ergo in uirtus
sua. et factus est princeps latronum. Cum interficeret eos dauid.
abierunt damasci. et habitauerunt ibi. Et con
stituerunt eum regem in damasco. Cumque aduersatus
est israel cunctis diebus salomonis. Et hoc est malum adad.
odio habuit israel. Regnauit in syria. Hieroboam
filius nabath de zereda seruus salomonis.
cui mater erat nomine sarua mulier uidua. Leua
uit manum in regem. Et hoc est quod fecit ei rex. aedificauit
millo. et clausit ruinam ciuitatis dauid patris sui. Erat autem iroboam uir
fortis et potens. Videns ergo salomon adolescentem bone
indolis et industrium. Constituebat eum praefectum super
omnem uniuersam domum ioseph. Factum est igitur in tempore il
lo. ut hieroboam egrederetur de ierusalem. Inuenitque
eum ahias silonites propheta in uia egressus pallio no
uo. Erant autem duo tantum in agro. Apprehendensque ahia
pallium suum quo ipse erat. scindit in duo
decem partes. Et ait ad ieroboam. Tolle tibi decem scissu
ras. haec enim dicit dominus deus israel. Ecce ego scindam regnum de
manu salomonis. dabo que tibi. x. tribus. porro una tribus
remanebit ei propter seruum meum dauid. et urbem quam
elegi ex omnibus tribubus israel. Eo quod dereliquerint me. et adorauerint astaroth deam sidonios. et
chamos deum moab. et moloch deum filiorum ammon.
Et non ambulauerint in uiis meis. ut faciant
iustum coram me. et praecepta mea et iudicia sicut dauid
pater eius fecerat. autem omne regnum de manu eius. et pau
cos potestatis eius cunctis diebus. uide quia dauid seruum
meum elegi. Qui custodiuit mandata mea et
praecepta mea. auferam ergo regnum de manu filii eius. et tradam
decem tribus. filio autem eius tribui unam ut permanet lucerna dauid seruo meo cunctis diebus. qui me.
Et iterum eligam ibi elegi. ut esset nomen meum ibi.
Te autem adsumam. et regnabis super omnia quae desiderauerit
anima tua. Quique rex israel. Si ergo audieris omnia quae
praecepero tibi. et ambulaueris in uiis meis. et feceris quod
rectum est coram me. custodiens mandata mea sicut fecit
dauid seruus meus. Ero tecum. aedificabo tibi domum fideli
tem. et tradam israel. Et affligam semen dauid propter hoc. Verum
tamen non cunctis diebus. Fugit igitur salomon interficere

ieroboam. Qui surrexit et fugit in egyptum. ad
sisac regem egypti. Et fuit in egypto usque ad mor
tem salomonis. Reliquum autem uerborum salomonis. quae
fecit. et sapientiae eius. nonne haec scripta sunt in libro u
erborum salomonis. Dies autem quos regnauit salomon in he
rusalem super israel quadraginta annis. Dormiuit
que salomon cum patribus suis. et sepultus est in ciuitate dauid
patris sui. Regnauitque roboam filius eius pro eo. Venit
autem roboam in sichem. Sive enim omnis israel ad constituendum eum regem. Me
ieroboam
filius nabath cum audisset hoc. erat in egypto. profugus a fa
cie regis salomonis. dixitque mortuo ei. reuersus est de egypto.
Misitque et uocauit eum. Venit igitur ieroboam
cum multitudine israel. et locuti sunt ad roboam dicentes.
Pater tuus iugum durissimum imposuit nobis. tu ergo
nunc paululum imperia patris tui durissimi. et
iugum grauissimum quod imposuit nobis. et seruiemus tibi.
Qui ait eis. Ite usque ad tertium diem. et reuertimini ad
me. Cumque abisset populus. iniit consilium rex roboam
cum senioribus. qui astabant coram eo. dicens. Quid
me iubetis. Et ait. Quid nos debeamus ut respondeamus
populo. Qui dixerunt ei. Si hodie seruiueris populo huic et
seruieris. et petitioni eorum obtemperaueris. loquetque sermones ad
eos ubi tempus erunt. erunt tibi seruientes cunctis diebus. Qui dere
liquit consilium senum. quod dederant ei. Et adhibuit ado
lescentes qui nutriti fuerant cum eo. et assistebant ei.
Dixitque ad eos. Quid dicitis o filii. ut respondeamus po
pulo huic. Qui ait. Verba quae locutus est ad te. dicentes. Leuius fac iugum quod im
posuit pater tuus super nos. Et dixerunt ei. Haec
dicit populus. qui locutus est ad te. dicens. Pater tuus aggrauauit iugum
nostrum. tu relleua nos. Sic loquetis ad eos. Quinque
digiti mei grossiores digito patris mei. Et nunc
pater meus. Et ne pater meus posuit super uos iugum grauius.
Ego autem addam super iugum uestrum. pater meus cecidit uos
flagellis. ego autem caedam uos scorpionibus. Venit igitur ieroboam cum omnibus populis ad roboam die tertia sicut loqua
tus fuerat. Reuertimini ad me die tertia. Respon
densque rex populo durum. derelictis senum consilia quae
dederant. Et locutus est eis iuxta consilia adolescentum.
Pater meus aggrauauit iugum uestrum. ego addam iugum
uestrum. Pater meus cecidit uos flagellis. ego autem caedam
uos scorpionibus. Et non acquieuit rex populo. quia ab
solutio facta erat eius dominus. ut confirmaret sermonem suum quem locutus
fuerat in manu ahiae silonitis ad ieroboam filium
nabath. Videns itaque populus quod noluerit audire eos
rex. Responderunt ei dicentes. Quae nobis pars in
dauid. Vel quae hereditas in filio isai. in tabernacula tua
israel. Ecce uide domum tuam dauid. Et abiit israel in
tabernacula sua. Et filios israel qui habitabant in ciuitatibus iuda. regnauit super eos roboam. Misit
quoque rex roboam ad adoniam qui erat super tributum. et lapidauerunt eum omnis israel. et mortuus est. Porro rex roboam festinauit ascendere curru. et fugit in hierusalem. Igitur israel

Factum est autem cum audisset omnis Israel quod reversus esset Iero-
boam, miserit vocaveritque eum ad congregationem populi, et constituerit
eum regem super omnem Israel. Nec secutus est quisquam domum David,
nisi tribus Iuda solummodo. Venit autem Roboam in Iherusalem, congregavit
universam domum Iuda, tribus videlicet Beniamin, centum octoginta
milia electorum bellatorum, ut pugnarent contra
domum Israel, et reducerent regnum ad filium Salomonis.
Factus est autem sermo Domini ad Semeiam virum Dei dicens: Lo-
quere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda, et ad omnem
domum Iuda et Beniamin, et ceteros quos ad eum dicens: Hec
dicit Dominus: Non ascendetis nec bellabitis contra fratres vestros
filios Israel. Revertatur vir in domum suam, a me enim factum est
hoc. Audierunt autem sermonem Domini, et reversi
sunt de itinere sicut eos preceperat Dominus. Edificavit ut-
em Iero-
boam Sichem in monte Ephraim, et habitavit in eo;
egressus inde edificavit Phanuel. Dixitque Ieroboam
apud se: Ecce nunc revertetur regnum ad domum David.
Si ascenderit populus iste ut faciat sacrificium in domo
Domini in Iherusalem, cordetur cor eorum ad Dominum suum Ro-
boam regem Iuda, interficientque me, et redeant ad eum.
Et cogitato consilio fecit duos vitulos aureos, et dixit
eis: Nolite ultra ascendere Iherusalem. Ecce dii tui Israel qui e-
duxerunt te de terra Egypti. Posuitque unum in Bethel, et al-
terum in Dan. Et hoc in peccatum cessit; fuit enim populus
ad adorandum Dominum usque in Dan. Et fecit fanum in ex-
celso, et sacerdotes de extremis populis, qui non erant de
filiis Leui. Constituitque diem solemnem in mense octavo,
quinta decima die mensis, similitudinem solemnita-
tis celebrantur in Iuda. Et ascendebat super altare
sicut in Bethel, ut immolaret vitulis quos fecerat
aureos. Constituitque in Bethel sacerdotes excelsorum,
qui sacrificarent. Et ascendit super altare quod extruxerat in
Bethel, quinta decima die mensis octavi, quem fecerat de
corde suo, et fecit solemnitatem filiis Israel. Et ascen-
dit super altare ut adoleret incensum. Et ecce vir Dei
venit de Iuda in sermone Domini in Bethel. Ieroboam stabat
super altare, et ipse adolebat. Et exclamavit contra
altare in sermone Domini. Et ait: Altare, altare, hec dicit
Dominus: Ecce filius natus domui David Iosias nomine, et immo-
labit super te sacerdotes excelsorum, qui nunc tibi imminent, et
ossa hominum incendent super te. Dedit quoque
die illa signum dicens: Hoc est signum quod locutus est Dominus.
Ecce altare fundetur, et effundetur cinis qui in eo est.
Cum audisset rex sermonem viri Dei, quem inclamabat
contra altare in Bethel, extendit manum suam de altari dicens:
Apprehendite eum. Et exarsit manus ejus in extendendo
eam, nec valuit retrahere eam ad se. Altare quoque contri-
tum est, effusus cinis de altari, juxta signum quod dederat vir
Dei in sermone Domini. Et ait rex ad virum Dei: Deprecare
faciem Domini Dei tui, et ora pro me ut restituat manus
mea mihi. Obsecravit igitur vir Dei faciem Domini, et reversa est manus regis
ad eum, et facta est sicut prius fuerat. Locutus est autem rex ad
virum Dei: Veni mecum domum, ut prandeas, et dabo ti-
bi munera. Ait vir Dei ad regem: Si dederis mihi medi-
etatem domus tue, non veniam tecum, nec comedam panem nec
bibam aquam in loco isto. Sic enim mandatum est mihi in se-
mone Domini, dicentis: Non comedas panem nec bibas
aquam in loco isto, nec revertaris per viam qua venisti. Ab-
iit ergo per viam aliam, et non est reversus per viam qua venerat
ad Iherusalem. Propheta autem quidam senex habitabat in
Bethel, ad quem venerunt filii eius omnia opera
que fecerat vir Dei in illa die in Bethel, et cuncta que
locutus fuerat ad regem, et narraverunt patri suo. Dixitque
eis pater eorum: Per quam viam abiit? Ostenderunt
ei filii sui viam qua abierat vir Dei qui venerat
de Iuda. Et ait filiis suis: Sternite mihi asinum. Qui
cum stravissent asinum, ascendit super eum, et
invenit eum sedentem subter terebinthum. Et ait ei
: Tu es vir Dei qui venisti de Iuda? Ille respondit: Ego sum.
Dixit ad eum: Veni mecum domum, ut comedas pa-
nem. Qui ait: Non possum revertere nec venire te-
cum, nec comedam panem in loco isto. Quia locutus
est ad me in sermone Domini dicens: Non comedas
panem nec bibas aquam, nec revertere per viam qua ve-
nisti. Cui ait vir: Ego quoque sum similis tui, et an-
gelus locutus est mihi in sermone Domini dicens: Reduce eum
secum in domum tuam, comedat panem, et bibat aquam.
Fefellit eum et reduxit secum. Comedit igitur panem in do-
mo ejus, et bibit aquam. Cum ergo essent ad mensam, factum est
sermo Domini ad propheta qui reduxerat eum. Et exclamavit
ad virum Dei qui venerat de Iuda dicens: Hec dicit Dominus:
Quia non obedisti ore meo mandatum quod preceptum tibi Do-
minus tuus, et fecisti contra preceptum, et bibisti
aquam, in loco in quo preceptum est tibi, ne comedas panem
nec bibas aquam, non inferetur cadaver tuum in
sepulchrum patrum tuorum. Cum comedisset, et bibis-
set, stravit asinum suum propheta qui reduxerat. Qua
ergo abiisset invenit eum leo in via, et occidit. Et
erat cadaver ejus projectum in via. Asinus quoque
stabat juxta illum, et leo stabat juxta cadaver. Et ecce
viri transeuntes viderunt cadaver projectum in via,
et leonem stantem juxta cadaver. Et venerunt et dixerunt
in civitate in qua propheta senex habitabat. Cum audisset
hoc ille qui reduxerat eum de via, ait: Vir Dei est qui inobedivit
ori Domini, et tradidit eum Dominus leoni, et comedit eum
et interfecit eum secundum verbum Domini quod locutus est ei. Dixitque ad filios
suos: Sternite mihi asinum. Quibus cum stravissent,
ille abiit, invenitque cadaver ejus projectum in via. Et
asinum et leonem stantes juxta cadaver, non comedisse
leo de cadavere, nec lesisse asinum. Tulit igitur propheta
corpus viri Dei, imposuitque illud super asinum, et reversus est
in civitatem propheta senex, ut plangeret eum. Et posuit
cadaver ejus in sepulchro suo. Et planxerunt eum,
heu heu dicentes: Cum planxissent eum dixit ad filios
suos: Cum mortuus fuero sepelite me in sepulchro
in quo vir Dei sepultus est, juxta ossa ejus ponite ossa

·xiij·

·xiij·

mā. Profecto enim venient sermo quō locutus est
sermone domini. ō ait ad eū qd sit in bethel. et con-
sumā omnis excelsorum. q sunt in urbib; sama-
rie. Post ida hec nō est reversus ieroboam
de via sua pessima sed de nouissimis fecit de nouissi-
mis populis sacerdotes excelsorum. quicūq; uole-
bat implebat manū eius. et fiebat sacerdotes excel-
sorum. Et propter hanc causam peccauit domui ierobo-
am. et delta est. et deleta de superficie terre. ¶ In tem-
pore illo egrotauit abia filius ieroboam. dixitq;
ieroboam uxori sue. surge et commuta habitū
ne cognoscaris qd sis uxor ieroboam. et ua-
de in silo ubi est achia propheta. q locutus est in quib
regnauiū eēm ipse. ecce hic. tolle decem
panes et turtulas. et uas mellis. et uade ad
illū. ipse indicabit tibi qd euenturum sit puero
hui. fecit ut dixerat uxor ieroboam. et consur-
gens abiit in silo et uenit in domū achia-
de ille nō potuit uidere qd senuerant oculi eius
p senectutem. dixitq; autē dominus ad achiam. Ecce
uxor ieroboam ingredit ut consulat te de filio
suo. quia egrotat. hec et hec loqueris ei. Cum q
illa introiuisset. et dissimulasset se esse eam que esset.
audiuit achias sonitū pedū eius introeun-
tis p hostium. et ait. Ingredere uxor ieroboam.
Quare aliam esse te simulas. Ego autē ad te mis-
sus sum durus nuntius. Vade et dic ieroboam.
hec dicit dominus deus israel. quia exaltauī te de medio
populi. et dedi te ducem super populum meum israel. Et la-
di regnū domui dauid. et dedi illud tibi. et non fuisti
sicut seruus meus dauid. qui custodiuit mandatum
et secutus est me in toto corde suo. faciens qd pla-
citum est in conspectu meo. et; ecce fecisti malum super
omnes qui fuerunt ante te. et fecisti tibi deos alienos et con-
flatiles. ut me ad iracundiam prouocares. Ho-
aut proiecisti post corpus tuum. Idcirco ego indu-
cam mala super domum ieroboam. Percutiam de ie-
roboam mingentem ad parietem. et relauiū etiam
uiliū in israel. Et mundabo reliquias domui
ieroboam. sicut mundari solet fimus usque ad pu-
tredinem. Qui mortui fuerit de ieroboam in ciuita-
te comedentes eos canes. Qui autē mortui fu-
erit in agro. uolucres celi comedent eos. quia dominus lo-
cutus est. tu autē surge et uade in domū tuam. cum
pedes introierit pedes tuos in urbem. mouebit puer.
et plangent eum omnis israel. et sepelient
Ipse solus inferetur de ieroboam in sepulchrū. qa
inuentus est homo bonus deo in eo. ad dominum deum israel. in do-
mū ieroboam. Constituet autē sibi dominus regem super
israel. qui percutiat domū ieroboam in hac die. et
in hac tempe. Et percutiet dominus israel. et mouebit so-
let harundo in aqua. et euellet israel de hac terra
bona hac. quā dedit patribus suis. Et uentilabit
eos trans flumen. qa fecerunt sibi lucos. ut irritarent

dominum. Et tradet dominus israel. propter peccata ieroboam.
q peccauit et peccare fecit israel. Et cum audisset
uxor ieroboam. et abiit et uenit in thersa
sa. Cum; illa ingredere limen domus puer mor-
tuus est. et sepelierunt eum. et plangent illum omnis
israel. iuxta sermonem domini quem locutus est in manu se-
ui sui achie prophete. Reliqua autē uerbo-
rum. quomodo pugnauit. et quomodo regnauit.
ecce scripta sunt in libro uerborum dierum regum israel.
Dies autē quib; regnauit ieroboam. uigin-
ti duo anni fuerunt. Et dormiuit cum patribus suis.
Regnauitq; nadab filius eius pro eo.

Porro roboam filius salomonis regnauit in iuda. q
dingenta et tres annos. erat roboam cum reg-
ne cepisset et decem et septem annis. Regnauit
in hierusalem ciuitate quam elegit dominus. ut poneret
nomen suum ibi. ex omnib; tribub; israel. et nomen autē
matris eius naama ammanitis. Et fecit iudas ma-
lum coram domino. et irritauerunt eum super omnia q fecerant
patres eorum in peccatis suis q peccauerant. Edifi-
cauerunt sibi fana. et statuas. et lucos super
omne collem excelsum. et subter omne arborem frondo-
sam. Et; effeminati fuerunt in terra. fecerunt q; de
abominationibus gentium quas abstulerat dominus ante
faciem filiorum israel. Sequentis autē anno re-
gis roboam. ascendit sisach rex egypti in ie-
rusalem. et tulit thesauros domus domini. et thesau-
ros regios. et omnia diripuit. et tulit q; aureos
q fecerat salomon. pro quib; fecit roboam rex scuta
erea. Et tradidit ea in manu ducum scutariorum.
et eorum qui custodiebant ianuam domus regis. Cū
q; ingredere rex in domum domini. properabant ei gy-
pte gundi. et adeuabant ostium. et postea reportabat
ad armarium scutariorum. Reliqua autē sermonū
roboam. et omnia q fecit. ecce scripta sunt in libro
uerborum dierum regum iuda. Fuitq; bellum inter roboam
et ieroboam cunctis diebus. dormiuit roboam cum patribus suis
in ciuitate dauid. Nomen autē matris eius naama amma-
nitis. Et regnauit abiam filius eius pro eo. In gi-
tur anno decimo octauo regni roboam filii na-
bath. regnauit abiam super iudam. tribus annis re-
gnauit in hierusalem. nomen matris eius maacha filia abi-
salom. Ambulauitq; in omnib; peccatis patris sui.
q fecerant ante eum. Nec erat cor eius perfectum cum domino
deo suo. sicut cor dauid proauo eius. Sed; propter dauid dedit ei
dominus deus suus lucerna in hierusalem. ut suscitaret filium
eius post eum. et statuere in hierusalem. eo q fecisset dauid re-
ctum in oculis domini. et non declinasset ab omnib; q præce-
perat ei cunctis diebus uite sue. excepto sermone u-
rie cethei. Et inter dauid fuit inter roboam. inter
ieroboam omnib; diebus uite eius. Reliqua autē sermo-
nū abiam. et omnia que fecit. nonne hec scripta
sunt in libro dierum regum iuda. Fuitq; p-

·xiij·

·xv·

uiū ut habiā ut hierobam. Et dominus
abia cū patribus suis. et sepelierūt eū in ciuitate
dauid. Regnauitq; asa filius eius pro eo. ¶ In anno
septimo hieroboam regis israel. regnauit
asa rex iuda. et xl. annis regnauit in hierusalem.
et nomen matris eius maacha filia abessalom. Et fecit
asa recta in oculis domini sicut dauid pater eius. Et abstulit
de terra eunuchos de cunctis diebus quibus fecerat
patres eius. Insuper et maacham matrem suam amouit ne esset princeps in
lucis asyrorum. et succidit idolum eius. et comburens
apud torrentem cedron. Excelsa autem non abs-
tulit. Verumtamen cor asa perfectum erat cum domino cunc-
tis diebus. Ea quæ sanctificauerat pa-
ter suus. Et quæ sanctificauerat ipse intulit in domum domini argentum et
aurum et uasa. Bellum autem erat inter asa et baasa regem israel
cunctis diebus. Ascendit baasa rex israel in iudam. et edificauit ramatha ut
non possit quisquam egredi et ingredi de parte asa
regis iuda. Tollens itaq; asa omne argentum
et aurum quod remanserat in thesauris domus domini.
et in thesauris domus regis. dedit illud in manu
benadad filii tabremon filii ezion regis syriæ qui habitabat in damasco di-
cens. Fœdus est inter me et te. et inter patrem meum et
patrem tuum. Ecce misi tibi munera argentum et aurum.
et propter ut uenias et irritum facias fœdus cum baasa
rege israel. et recedat a me. Audiuit benadad
rex. et misit principes exercituum suorum in ciuitates
israel. et percusserunt aijon et dan. et abel domum
maacha. et uniuersam cenneroth. omnem terram
neptali. Quod cum audisset baasa. ut desisteret edi-
ficare ramatha. et reuersus est in thersa. Rex asa
autem uniuersum iudam. nemo se excusat.
et tulerunt lapides ramatha. et ligna eius quibus ædificabat
baasa. Et extruxerunt de eis rex asa gaba ben
iamin. et maspha. Reliqua autem omnium sermonum
asa. et uniuersa fortitudinis eius. et omnia quæ fecit
et ciuitates quas extruxerat. Non ne hæc scripta sunt
in libro dierum regum iuda. Verumtamen in tempore
senectutis suæ dolebant pedes. Dormiuit cum pa-
tribus suis. et sepultus est cum eis in ciuitate dauid pa-
tris sui. Regnauitq; iosaphat filius eius pro
eo. Ioadab uero filius hieroboam regnauit super israel anno
secundo asa regis iuda. Regnauitq; super israel duobus an-
nis. Et fecit quod malum est in conspectu domini. ambulauit
enim in uiis patris sui. et in peccatis eius quibus peccare fecerat israel.
Insidiatus autem ei baasa filius ahia
de domo isachar. percussit eum in gethon. Erat
enim gethon castrum philistinorum. Cum; ergo
rex israel. et omnis exercitus obsidebant gethon. ut
percussit eum baasa in anno tertio asa regis iuda. Cum;
ergo regnasset percussit omnem domum
hieroboam. Non dimisit ex ea quidem aliquem
de semine eius. donec deleret eam iuxta uerbum domini. q.
locutus fuerat in manu seruorum suorum ahiæ silonitis.
propter peccata hieroboam. quæ peccauerat. et quibus pec-
care fecerat israel. Et propter delictum quod irritauerat
dominum israel. Reliqua autem sermonum nadab.
et omnia quæ egit. nonne hæc scripta sunt in libro
dierum regum israel. Fuit; ergo bellum inter asa et ba-
asa regem israel. cunctis diebus eorum. ¶ Anno tertio asa regis iuda. regnauit baasa filius
ahia super omnem israel in thersa. triginta quatuor
annis. et fecit malum coram domino. ambulauitq; in
uia hieroboam. et in peccatis eius quibus peccare fecit
israel. Factum est autem sermo domini ad hieu filium anani
aduersus baasa dicens. Pro eo quod exaltauerim te de pul-
uere et posuerim dux super populum meum israel. tu autem
ambulasti in uia hieroboam et peccare fecisti
populum meum israel. ut me irritares in peccatis eorum. Ecce ego demolior posteriorem domus
baasa. et quasi domum hieroboam in filii nabath.
Qui mortuus fuerit de baasa in ciuitate comedent
eum canes. Et qui mortuus fuerit ex eius in agro. comedent eum uolucres cœli. Reliqua autem
sermonum baasa. et quæcumque fecit et potentia eius. nonne hæc
scripta sunt in libro dierum regum israel. Dormiuit
cum patribus suis. et sepultus est in thersa. Et regnauit ela filius eius pro eo. ¶ Cum autem
esset in manu hieu filii anani. propheta sermo domini factus est contra baasa. et contra domum eius. propter omne
malum quod fecerunt coram domino. ad irritandum eum
in operibus manuum suarum. ut fieret sicut domus iero-
boam. Et propter hoc percussit hieu filius anani
prophetæ occidit eum. ¶ Anno secundo asa regis
iuda. Regnauit ela filius baasa super israel
in thersa duobus annis. et rebellauit ei zamri
unus ex seruis suis. qui habebat partem equitum. Et ipse
autem ela in thersa bibens et temulentus in do-
mo arsa præfecti thersa. Intuens igitur zamri percus-
sit et occidit eum. ¶ Anno secundo asa regis iuda. et
regnauit pro eo. Cum; ergo regnasset et sedisset super
solium eius. percussit omnem domum baasa. et non dereli-
quit ex eo mingentem ad parietem. et propinquos et
amicos eius. Delens igitur zamri omnem domum baasa
iuxta uerbum domini quod locutus fuerat ad baasa per manum
hieu prophetæ. et pro cunctis malis eius qui peccare fecerat et
populum israel. ad irritandum dominum deum israel in
uanitatibus suis. Reliqua sermonum ela. et omnia
quæ fecit. Nonne hæc scripta sunt in libro dierum
regum israel. ¶ Anno septimo asa
regis iuda. regnauit zamri septem diebus. in
thersa. Ipse autem erat obsidens gethon urbem
philistinorum. Cum; audisset rebellasse zamri.
occidisse regem. fecit sibi regem omnis israel am-
bri qui erat princeps militiæ super israel. Iste ita
in castris assistens. audiuit zamri. conspirasse contra
se gethon. et obsidebat thersa. Incensa autem

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

gambri qd ex ipsorum iudicio erat iniquum. in gres
sus est pulchritudinem. et succendit iracundiam domini regis.
et mortuus est in peccatis suis qui peccauit et fe
cit peccare israel in peccatis suis quibus peccauerat in
terdum. erat potest quo fecit peccare israel. Reli
qua autem sermonum gambri. quæ fecit et conspi
ratio eius nonne hæc scripta sunt in libro dierum regum iu
da. Tunc diuisus est israel in duas partes.
medietas populi sequebatur thebni filium gineth.
ut constituerent eum regem. et media pars ambri. præ
ualuit autem post qui erant cum ambri. quam
sequebatur thebni filium gineth. Mortuusque est
thebni. et regnauit ambri. Anno tricesimo
primo asa regis iuda. regnauit ambri super israel. du
odecim annis. Emit quoque montem samarie ab
emer duobus talentis argenti. et ædificauit ciuitatem.
et uocauit nomen ciuitatis quam ædificauit nomen
semer. domini montis samarie. fecit autem ambri
malum in conspectu domini. et pejora cuncta quæ fecerant
patres eius. ambulauitque in omnibus uiis hiero
baam filii nabath. et in peccatis eius quibus peccare
fecerat israel. ut irritaret dominum deum israel. Reli
qua autem sermonum ambri. et quæ gessit
nonne hæc scripta sunt in libro dierum regum iu
da. Et dormiuit ambri cum patribus suis. et sepultus est
in samaria. Regnauitque achab filius eius pro
eo.

Achab uero filius ambri. regnauit super israel anno
tricesimo octauo asa regis iuda. et rexit super
israel ambri super israel in samaria. triginta duobus an
nis. Et fecit achab filius ambri malum in conspec
tu domini. super omnes qui fuerant ante eum. Nec sufficiebat ei
ut ambularet in peccatis hieroboam filii nabath.
sed uxore duxit mulierem filiam hethbaal regis sidonorum. et abiit et seruiuit baal. et ad
orauit eum. et posuit aram baal in templo quod ædi
ficauerat in samaria. et plantauit lucum. et
addidit achab in hoc ut irritaret dominum deum israel super
omnes reges israel qui fuerunt ante eum. In diebus eius
ædificauit achiel de bethel iericho. in abiram primo
genito suo. posuit fundamenta eius in abiram. et
in nouissimo filio suo. erexit portas eius. secundum
sermonem domini quem locutus est in manu iosue filii nun.

Et dixit
helias thesbites de habitatoribus galaad. ad achab.
uiuit dominus deus israel in cuius conspectu sto. si erit annis his
roris. aut pluuia. nisi ex ore meo fuerit. Factum est
autem sermo domini ad eum dicens. Recede hinc. et uade contra
orientem. et abscondere iuxta torrentem carith. qui est
super iordanem. et de torrente bibes. aquamque præ
cepi corbis ut pascant te ibi. Abiit igitur et fecit secundum
sermonem domini. Cumque abisset et commorasset iuxta torrentem carith. quem est
contra iordanem. corui deferebant panes mane. carnes
quoque mane. similiter panes et carnes uespere. et bibebat de torrente. Post dies autem siccatus est tor
rens. non enim pluerat super terram. Factus est
autem sermo domini ad eum dicens. Surge et uade in Sa
repta sidonios. et manebis ibi. præcepi enim
ibi mulieri uidue ut pascat te. Surrexit ergo et
abiit in Sarepta. Cumque ingressus esset portam ciuitatis. apparuit ei mulier uidua colligens
ligna. Et uocauit eam. dixitque ei. Da mihi paululum
aquæ in uase. ut bibam. Cumque illa pergeret ut af
ferret. clamauit post tergum eius. dicens. affer mihi de
secto. et buccellam panis in manu tua. Quæ respon
dit. Viuit dominus deus tuus. quia non habeo panem. nisi
tantum pugillum farinæ in hydria. et paululum olei in lecytho. En colligo duo ligna. ut
ingrediar. et faciam illud mihi. et filio meo. ut comedamus. et moriamur. Ad quam helias ait. Noli timere
sed uade. et fac sicut dixisti. Verumtamen in primis fac
de pane mihi subcinericium. et pone ad me. Tibi autem et filio tuo facies postea.
Hæc autem dicit dominus deus israel. Hydria farinæ non defi
cietur. nec lecythus olei minuetur. usque ad diem
in qua dabit dominus pluuiam super terram. Quæ
abiit. et fecit sicut dixerat helias. Et comedit ipse. et
illa. et domus eius. Et ex illo die hydria farinæ non de
fecit. et lecythus olei non est imminuta. secundum sermonem domini.
quem locutus est in manu helie. Factum est autem
post hæc. Egrotauit filius mulieris huius domi
ne. et erat langor fortissimus. ita ut moreretur
non esset in eo spiritus. Dixitque ad heliam. Quid mihi et tibi.
homo dei. Ingressus es ad me ut recordaretur iniquitatis meæ. et interficeres filium meum. Et ait ad
eam. Da mihi filium tuum. Tulitque eum de sinu illius. et
portauit in cœnaculum in quo ipse manebat. Et posuit
super lectulum filii. et clamauit ad dominum. et dixit.
Domine deus meus. nec uidua apud quam ego uersor. afflicti
onem afflixisti. ut interficeres filium eius. Et expan
dit se super puerum. tres uices. et clamauit. et ait. Domine deus meus. reuertatur
oro anima pueri huius in uisceribus eius. Et audiuit do
minus uocem helie. et reuersa est anima pueri ad uisceribus eius.
et uixit. Tulitque helias puerum. et deposuit eum de
cœnaculo in inferiorem domum. et tradidit matri
suæ. Et ait illi. Ecce uiuit filius tuus. Dixitque mu
lier ad heliam. Ex hoc nunc cognoui quia uir dei es
tu. et sermo domini in ore tuo uerum est. Post dies
multos factum est ut sermo domini factus est ad heliam in anno tertio dicens.
Vade et ostende te achab ut det pluuiam super
faciem terræ. Iuit igitur helias ut ostenderet se achab.
Erat autem fames ualida in samaria. Vocauit
autem achab abdiam dispensatorem domus suæ. Abdias
autem timebat dominum nimis. Cum enim interficerent
iezabel prophetas domini. tulit abdias centum
prophetas. et abscondit eos quinquagenos in speluncis
et pauit eos panibus et aqua. Dixit igitur achab ad ab
diam. Vade in terram. ad omnes fontes aquarum.
et in cunctos torrentes. si forte inueniamus pabulum
et saluemus equos et mulos. et non pe

.xvij.

.xvij.

ruf ruiserunt. Et uisus est ei ibi regiones ut ex
current eas. debab ibi p una ciuitate zabulon
et una ciuitate nephtalim. Et erat ad eas uia ex
currere helias. Et cum cognouisset eum ocidi
fecit ei ita. et ait ei. Quid tu hic adhuc helias.
Qui ille respondit. Ego zelo zelatus sum pro domino
deo tuo. ad eum helias. de ille. Quid inquit peccauit filius
israel mihi. filium israel dereliquerunt me. Vi
ri de filio israel. filium israel qui nomen
fecerunt domino dei te requirentes. Et respondentes
cuncti israel hic. Dominum regnum israel. igit
et qui minime repperiens. Et ille dixit ei. Ite
redire domino tuo. adhuc helias. Quam recedere ate
spiritus domini asportauit te in locum quem ego ignoro. Et
ingressus nunciauit achab. et cum inuenerit te occi
det me. Seruus autem tuus timet dominum ab infantia
sua. Et nequid nunciauit domino tuo quod re
cessi. Cum ergo fecerit hiezebel. ut occidat prophetas domini. et abscon
dere ex prophetis domini. centum uiros in quinquagenos in spe
lunca. et pauimen eos pane et aqua.
Et nunc tu dicis. uade redire domino tuo adhuc helias. ut
occidat me. Et ait helias. Viuit dominus deus exercituum cui
interstetit. cui prodie apparebo ei. abiit ergo achias
in occursum achab. et indicauit ei. sentiens achab in
occursu helie. et ait. Ecce uidisti eum qui
turbat israel. Et ille ait. Non turbaui israel. sed tu. et
domus patris tui. qui deliquistis mandata domini. et sec
tati estis baalim. Et nunc mittens congregauit omne
uniuersum israel in monte carmeli. et prophetas baal quadra
gintos et quinquaginta. et prophetas luci quos cibat
de mensa iezabel. et congregauit omnem israel ad montem
carmeli. Et accedens ad omnem populum ait. Vsque quo claudicatis
in duas partes. si dominus deus est sequimini eum. Et si baal
sequimini eum. Et non respondit ei populus uerbum.
Et ait rursum helias ad populum. Ego solus remansi prophe
ta domini. prophetae autem baal quadringenti
quinquaginta uiri sunt. Detur nobis duo boues. et ipsi
eligant sibi unum. et concidantur. et ponant super
ligna. ignem autem non supponant. Ego uero faciam bouem
alterum. et imponam super ligna. ignemque non supponam. Inuo
cate nomina deorum uestrorum. et ego nomen domini dei mei
inuocabo. qui exaudierit per ignem. hic deus. Responderunt omnis
populus dixerunt. Optima proposito. Dixit ergo helias prophe
tis baal. Eligite uobis bouem unum. et facite primum quia
uos plures estis. et inuocate nomina deorum uestrorum. ignem
autem non supponatis. Qui cum sumpsisset bouem quem
dederat eis fecerunt. et inuocauerunt nomen baal a mane
usque ad meridiem. dicentes. Audi nos. et non
erat uox nec qui responderet. et imminebant ara
ui ad facientem. Cumque esset meridies. illudebat eis
helias dicens. Clamate uoce maiore. deus enim es
fortasse. aut loquitur. aut in diuersorio est. aut in uia est
aut forsitan dormit. ut exigatur. Clamauerunt ergo uoce mag
na et incidebant se iuxta ritum suum cultris et lanceis donec effundere
tur sanguis. postquam ergo transiit
meridies. et uates prophetabant. Venit ad eum qui
crucifixi offerri solet. nec audiebat uox. neque ui
quam respondebat. nec adtendebat omnino. Dixit
helias omni populo. Venite ad me. Et accedente
ad se populo. cunctis ait. Ecce altare domini. Et accedente
ad se populo. cunctis ait. Ecce altare domini destructum est
et ruit. diuidite lapides uestros uestri. ad
quos factum est uerbum domini dicens. Israel erit nomen
tuum. Et edificauit lapidibus altare in nomine domini. fe
citque aquae ductum qui plenus erat circum
circa altare. et composuit ligna. Diuisitque bouem
in frusta. et posuit super ligna. et ait. Impplete hydri
as aqua quattuor. et effundite super holocaustum.
et super ligna. Rursusque dixit. Etiam secundo facite. Qui
cum fecissent secundo ait. Etiam tertio facite. Qui
cum fecissent tertio. et currebat aqua circum altare et
fossa ad duos repleta est. Cumque ueniret tempus
ut offeretur holocaustum accessit helias propheta
et. Domine deus abraham. et isaac. et israel hodie ostende
de qui tu es deus in israel. et ego seruus tuus. et quia
praecepta tua ego feci omnia haec. Exaudi me domine
exaudi me. Vt discat populus iste qui tu es domine deus.
et ut conuertas cor eorum retro. Cecidit autem ignis domini et
consumpsit holocaustum. et ligna et lapides. pulue
re quoque absumpta. et ignis exarsit. Quod
cum uidisset omnis populus. cecidit in facies suas et ait.
Dominus ipse est deus. Dixitque helias ad eos. Apprehendite
prophetas baal. et ne unus quidem effugiat ex eis.
Illos cum apprehendisset. deduxit eos helias ad
torrentem cison. et interfecit eos ibi. Et ait helias
ad achab. Ascende. comede. et bibe. quoniam
sonitus imbris est. Ascendit achab ut comederet et
bibere. Helias autem ascendit in uertice carmeli
et humiliauit se in terram. et posuit faciem suam in genibus suis. Et dixit
ad puerum suum. Ascende. et aspice contra mare. Cum
ergo ascendisset et contemplatus esset ait. Non est quicquam.
Et rursum ad eum. Revertere septies. Cum septies
ergo ait. Ecce nebula parua qui ascendit
de mari quasi ut ecce. Et ait. Ascende
et dic achab. iunge currum tuum. et descende ne occupet te plu
uia. Cumque se uertisset huc atque illuc. ecce coelum
nebulis tumuit. et ventus. factaque est pluuia
grandis. Ascendit ergo achab. et abiit in iezra
hel. Et manus domini facta est super helian. accinctus
lumbos. ascendebat ante achab. donec ueniret in
iezrahel. Cum autem achab hiezebel omnia
quae fecerat helias. et quomodo occidisset omnes
prophetas gladio. Misit ad eum nuntium dicens. Haec faciant mihi dii. et haec
adiciant. si non ego ponam animam meam sicut animam unius ex illis
quos occidisti. Et timens quaesiuit animam suam. et fugiens quaesiuit ei ferebat
usque ad Bersabee quae est in iuda. et dimisit
ibi puerum suum. et perrexit in deserto uiam unius

·xiv.

dieu. Cum; uenisset. et dedit sub iunipe
ri. petiuit ait sufficit nunc domine tolle animam meam. non enim melior sum patribus meis. Precaq; se. et obdormiuit sub iunipero. Et ecce angelus dei tetigit eum. et dixit illi. Surge et comede. Et respexit. Et ecce ad caput suum subcinericius panis. et urcas aquae. Comedit et bibit. et rursum obdormiuit. Reuersusq; angelus domini dei. et tetigit eum. dixitq; illi. Surge et comede. grandis enim tibi restat uia. Et cum surrexisset comedit et bibit. et ambulauit in fortitudine cibi illi. quadraginta diebus. et quadraginta noctibus. usq; ad montem dei oreb. Cumq; uenisset illuc. ingressus est in speluncam. Et ecce sermo domini ad eum. dixitq; illi. Quid hic agis helia. At ille respondit. Zelo zelatus sum pro domino deo exercituum. Quia dereliquerunt pactum tuum filii israel. aram tuam destruxerunt. et prophetas tuos occiderunt gladio. et relictus sum ego solus. et quaerunt animam meam ut auferant eam. Et ait domino ad eum. Vade et reuertere in viam tuam. per desertum damascum. Cum; perueneris unges azael regem super syriam. Et iehu filium nimsi unges regem super israel. Heliseum autem filium saphat qui de abelmaula unges prophetam. Et erit quicumq; fugerit gladium azael. occidet eum iehu. Et omnis quicumq; fuerit iehu interficiet eum heliseus. et reliquam mihi israel septem milia uirorum genua. quae non curuata sunt ante baal. Et omne os quod non adorauit eum osculans manum.

Profecto igitur inde. reperit heliseum filium saphat. arantem duodecim iugis boum. Et ipse in duodecimo. cum illis erat. Cumq; uenisset helias ad eum. misit pallium suum super eum. Qui dimisso bubulcis. cucurrit post heliam. et ait. Osculer patrem meum et matrem meam. et sequar te. Dixitq; ei. Vade et reuertere. quid enim mihi fecit. Reditus autem abiit post eum. et iniecerunt illi. Et in aratro bouis erant. et dedit prophetae comedere. Consurgens; habuit et secutus est heliam. et ministrabat ei.

Porro benadab rex syriae. Congregauit omnem exercitum suum. et triginta duos reges. secum et equos et currus. Et ascendens pugnabat contra samariam. et obsidebat eam. Misitq; nuntios ad achab regem israel in ciuitatem et dixit. Haec dicit benadab. argentum tuum et aurum tuum mecum est. Vxores tuae et filii tui optimi mihi sunt. Fecq; rex israel. Iuxta uerbum tuum domine mi rex. tuus sum ego cum omnibus meis. Rediteq; nuntii dixerunt. Haec dicit benadab qui misit nos ad te. argentum tuum et uxores tuas et filios tuos dabis mihi. Quia haec eadem hora. mittam seruos meos ad te. et scrutabuntur domum tuam et domum seruorum tuorum. omnemq; quae tibi placuerit ponent in manibus suis. et auferent. Vocauit autem rex israel omnes seniores terae. et ait. Animaduertite quomodo insidiantur nobis. Misit enim ad me pro uxoribus meis et filiis. et argento et auro. et non abnuit. Dixeruntq; maiores natu et uniuersus populus ad eum. Non audias. nec acquiescas illi. Et ait; nuntiis benadab. Dicite domino meo regi. omnia quae mandauit seruo tuo primum facere. hanc autem rem facere non possum. Reuersiq; nuntii retulerunt ei. Cum remisisset rursum. Haec faciant mihi dii. et hoc addant. si fuerit pulueris samariae pugillus. omnibus populis qui sequuntur me. Et respondens rex israel ait. Dicite ei. Ne glorietur accinctus sicut discinctus. factum est cum audisset ubi illud. uinebat ipse reges in umbraculis. et ait seruis suis. Circumdate ciuitatem. Et circumdederunt eam. Ecce prophetae unus accedens ad achab regem israel ait. Haec dicit dominus. Ecce multitudinem hanc omnem. Ecce ego tradam eam in manu tua hodie. et scias quia ego sum dominus. Et ait achab. Per quem. dixit ei. Haec dicit dominus. Per pueros principum prouinciarum. Et ait. Quis incipiet pugnam. Et ille dixit tu. Recensuit igitur pueros principum prouinciarum. et reperiit duo et triginta duo. Et pro eis recensuit populum omnis filios israel. septem milia. Egressi sunt in meridie. benadab autem bibebat et inebriabatur in tentoriis suis. reges triginta duo cum eo. qui adiuti sunt ei. Egressi sunt autem pueri principum prouinciarum primo. Misitq; benadab. et nuntiauerunt ei dicentes. Viri egressi sunt de samaria. Et ille. siue ad pacem uenerint. apprehendite eos uiuos. siue ad pugnam. eos uiuos capite. Egressi sunt autem pueri principum prouinciarum. ac reliquus exercitus sequebatur. Et percussit unusquisque uirum qui contra se uenerat. fuge

runtq; syri. et percussi sunt eos israel. fugiq; que
nadab rex syrie in equis cum quibus, nec non
egressus rex israel. percussit equos. et currus. et
percussit syriam plaga magna. Accedens
autem ad regem israel. dixit ei. Vade. con
fortare. et cognosce. et vide quid facias. Sequenti
anno rex syrie ascendet contra te. Et ait ei serui
regis syrie. dixerunt ei. Dii montium sunt dii eorum
ideo fortiores nos fuerunt nobis. Si autem pugnemus
contra eos in campestribus. nos fortiores erimus eis.
Tu ita fac. Auferes reges singulos. et
abscedere fac. et pone principes pro eis. et instau
ra exercitum multum quemadmodum cecidit de tuis. et
equos pro equis. et currus pro currus. et
currus pro currus. et pugnabimus contra
eos in campestribus. et videbis quod obtinebimus
eos. Et credidit vocem eorum. et fecit ita.
Igitur
post annum transierunt filii israel benadab
et ascenderunt in aphec. ut pugnarent contra
israel. Filii autem israel recensiti sunt. et accepti sunt
cibariis. profectiq; ad eum castrametati sunt
contra eos quasi duo parui greges capreorum. Syria
repleuerat terram. Et accedens vir dei di
xit ad regem israel. Hec dicit dominus. quia dixerunt
syri. Deus montium est dominus. et non est deus vallium. de
bo eam multitudinem grandem hanc in manu
tua. Et scietis quia ego dominus. Et castrametati sunt
contra eos septem diebus. et ad diem. vii. ait. acies. Septi
ma autem die commissum est bellum. percusseruntq;
filii israel de syris centum milia peditum in die
una. fugerunt autem qui remanserant in ci
uitatem aphec. Et cecidit murus super viginti
septem milia hominum qui remanserant. Benadab
fugiens. ingressus est cubiculum de ciuitate. Et
uiculi ad eum intra cubiculum. dixerunt ei. Ser
ui tui audiuimus quia reges israel clementes sunt.
Ponamus ergo saccos in lumbis nostris. et fu
niculos in capitibus nostris. egrediamur ad regem
israel. fortasse saluabit animam tuam. Accingere
saccis lumbos tuos. et funes in capitibus
tuis. Venerunt ergo ad regem israel. et dixerunt.
Seruus tuus benadab dixit. Quaeso ut
uiuat anima mea. Et ille ait. Si adhuc uiuit frater meus
est. qui accepit eum pro se. Et festinauerunt
tulerunt. ubi ex ore eius. atque dixerat. Frater tuus be
nadab. Et ait illi eum. Ingredere. et adduc eum. Quod cum
ei. Ciuitates quas tulit pater meus a patre tuo
reddam. Et platheas fac tibi in damasco. sicut fecerat
pater meus in samaria. Et ego sedemque
ate. pergit. Et fedus cum illo. et dimisit eum. Vir
autem quidam de filiis prophetarum dixit ad socium suum. In
sermone domini percute me. At ille noluit percutere.
Dixitque ei. Quia noluisti audire vocem domini. ecce
recedes a me. et percutiet te leo. Cumque paulu
lum recessisset. inuenit eum leo atque percussit.
Et abiit. Quem cum percussisset eum. inuenit. Abiit ergo. et
occurrit regi in via. Et mutauit ar
mis suis os. Cum rex transiret clama
uit ad regem. dixit. Seruus tuus egressus est ad
pugnandum in medio. Cum fugisset. ecce unus ad
duxit eum. dixit ad me. dicens. Custodi virum
istum. qui si apparuerit. erit anima tua pro anima eius.
aut talentum argenti expendes domino. aut ego
interficiam. hinc illuc me intentante subito non com
paruit. Et ait rex israel ad eum. Hoc tibi iudicium tu
um quod pronuntiasti. At ille stans abstersit pul
uerem de facie sua. Et agnouit eum rex de
quod esset de prophetis. Qui ait ad eum. Hec dicit dominus.
Quia dimisisti uirum dignum morte de manu
tua. erit anima tua pro anima eius. et populus tuus pro po
pulo eius. Reuersus est igitur rex israel in domum suam. audiens
ergo regis. et iuxta domum uenit samaria. Et
ecce autem vir. Vineam habebat naboth iezrahelitae
qui erat in iezrahel. iuxta palatium achab. re
gis samarie. locutus est ad achab dicens.
Da mihi vineam tua. et erit mihi in hortum holeris.
quia iuxta est. propinqua domui meae. Dabo tibi pe
ciuniam meam melioris. aut si placet tibi mercedem pecuniae
dabo tibi. Dixitque naboth. Propitius mihi sit dominus. ne dem hereditatem
patrum meorum tibi. Venit igitur achab in domum suam in
dignans et tristis super eo quod locutus esset ei naba
both iezrahelites dicens. Non dabo hereditatem patrum meorum. Et accidens se in lectulum
suum. ad instar faciem ad parietem. et non comedit panem. Ingressa autem ad eum iezabel
uxor eius. dixit ei. Quid est hoc. non ita anima tua est
tanta est. et non comedes panem. Quid dixit
ei. Locutus sum naboth iezrahelite. et dixi ei.
Da mihi vineam tua accepta pecunia. et aut
si placet dabo tibi vineam meam pro ea. Et ille ait.
Non dabo tibi vineam meam. Dixit autem ad eum iezabel
uxor eius. Tu nunc es iudex in regno israel. Surge. comede pa
nem. et noli esse tristis. ego dabo tibi vineam naboth
iezrahelite. Scripsit itaque litteras in nomine achab. et signauit eas annulo eius. Et misit ad
maiores natu atque ciues qui habitabant
cum naboth. Litteras
eis. Et ecce ista scripta. Praedicate ieunium. et
sedere facite naboth in principio populi. et sum
mittite duos uiros filios belial contra eum. et
testimonium dicant. Blasphemauit deum et re
gem. et lapidate eum. et morietur. Fecerunt ergo ciues maiores natu.
et principes qui habitabant cum eo in urbe
sicut praecepit eis iezabel. et sicut scriptum erat

in iudicio qualiter iudicat ad eos. Predicamini iu-
iunium. et sedere fecerunt naboth inter pri-
mos populi. Et adducentes duo viri filii
diaboli. fecerunt sedere contra eum. et illi. uiri
diaboli dixerunt coram testimonium contra
eum in iudicio. Benedixit naboth deum. et regem ma-
ledixerunt. Et eum obtulerunt de ciuitate.
et lapidauerunt eum in lapidibus. et mortuus est. Misit
ad iezabel dicentes. Lapidatus est naboth. et mortuus est. Fac
tum est autem cum audisset iezabel lapidatum esse
naboth. et mortuum. locuta est ad achab. Surge posside
ueneam naboth iezrahelite. quem noluit tibi ad
dere. et dare ei accepta pecunia. non enim uiuit
naboth. sed mortuus est. Quod cum audisset
achab mortuum esse naboth. Surrexit et
descendit in uineam naboth iezrahelite ut
possideret eam. Factum est autem sermo domini ad helia thes
biten dicens. Surge descende in occursum achab
regis israel qui est in samaria. Ecce ad uineam
naboth descendit ut possidat eam. Et lo-
quens ad eum dicens. Hec dicit dominus. Occidisti
insuper et possedisti. Et hec addis. Hec dicit do-
minus. In loco hoc quo lingerunt canes sanguinem
naboth. lambent canes sanguinem tuum. Et ait a-
chab ad heliam. Si inuenisti me inimice mei.
Qui dixit. Inuenio. Eo quod uenundatus es ut
faceres malum in conspectu domini. Ecce ego induam
super te malum. et demetam posteriora tua. et interfe-
cam de achab mingentem ad parietem. Et derelinquam
te tuum in israel. Et dabo domum tuam. sicut domum
hieroboam filii nabath. et sicut domum baasa filii
achia. Quia egisti. ut me ad iracundiam prouo-
cares. et peccare fecisti israel. Super de hiezabel
locutus est dominus dicens. Canes comedent iezra-
hel. in agro iezrahel. Si mortuus fuerit achab
in ciuitate comedent eum canes. Si autem mor-
tuus fuerit in agro. comedent eum uolucres
celi. Igitur non fuit alter talis ut achab. qui uenum
datus est ut faceret malum in conspectu domini. Concita-
uit eum eius uxor iezabel. Fuit autem ualde abominabilis
ualde effecta est. in tantum ut sequeretur idola quæ fece-
runt amorrei. quos interfecit dominus a facie filio-
rum israel. Factum est autem cum audisset achab sermones istos.
scidit uestimenta sua. et induit saccum in carne sua.
Et ieiunauit. et dormiuit in sacco. et ambula-
bat demisse et humiliter. Factum est autem sermo domini ad he-
liam thesbiten. Nonne uidisti humiliatum achab
coram me dicens. Quia humiliatus est mihi. non fa-
ciam malum in diebus eius. In diebus filii sui inferam
malum domui eius. Tamen fuerunt tres an-
ni absque bello inter syriam et israel. In anno autem
tertio descendit iosaphat rex iuda ad regem israel.
Dixitque rex israel ad seruos suos. Nonne scitis quod
nostra est ramoth galaad. et negligimus tollere
eam de manu regis syrie. Et ait iosaphat.
Veniet mecum ad pugnandum in ramoth galaad.
Dixitque iosaphat ad regem israel. Sicut ego sum
tui. et populus meus populus tuus. et equites mei. et equites tui. Dixitque iosaphat ad
regem israel. Quæro ergo te habere sermonem domini. Con-
gregauit igitur rex israel prophetas quadringentos uiros
et ait ad eos. Ire debeo in ramoth
galaad ad bellandum. an quiescam. Qui ait ei
dicentes. Ascende. et dabit eam dominus in manu regis.
Dixit autem iosaphat. Nonne hic propheta domini qui
etiam adhuc superest per eum. Et ait rex israel ad io-
saphat. Remansit unus uir per quem possimus in
terrogare dominum. Sed ego odio habeo eum quia prophetat
mihi non bona. sed mala. Ipse iosaphat ait. Ne loquatur sic rex.
israel. Vocauit igitur rex israel eunuchos quendam et dixit ei festina addu-
ce huc eum filium imla. Rex autem israel. et iosa-
phat rex iuda. sedebant unusquisque solio suo.
uestiti cultu regio in area. uicinam hostium porte
samarie. Et omnes prophetæ prophetabant in ue-
tu eorum. fecit sibi sedechias filius chanaan
cornua ferrea. et ait. Hec dicit dominus. His uentila-
bis syriam donec deleas eam. Omnesque prophetæ similiter
prophetabant dicentes. Ascende in ramoth galaad
et uade prosperet. et tradet dominus in manu regis.
Ecce unus uir qui erat ut uocaret michaeam. lo-
cutus est ad eum dicens. Ecce sermones prophetarum ore
uno regi predicant. Sit igitur sermo tuus simi-
lis eorum et loquere bona. Cui michaeas ait. Viuit
dominus. quia quodcumque dixerit mihi deus loquar. Cum
ueniset ad regem. Et ait ei rex. Michaea. ne debe-
bo in ramoth galaad ad pugnandum an cessa-
re. Cui ille ait. Ascende et uade prosperet. et tradet
dominus in manu regis. Dixitque ait rex ad eum. Ne
mini amplius iuro te ut non loquaris mihi
quod uerum est. in nomine domini. Et ille ait. Vidi cuncta
israel dispersum in montibus. qui oues non habent
pastorem. Et ait dominus. Non habent dominum
suum. Reuertatur unusquisque in domum suam in pace.
Dixitque rex israel ad iosaphat. Numquid non
dixi tibi. quia non prophetabit mihi bona. sed semper malum.
Ille uero addens ait. Propterea audi sermonem
domini. Vidi dominum sedentem super solium suum. omnem
exercitum celi adstitisse adextris eius et sinistris.
Et ait dominus. Quis decipiet achab regem israel.
ut ascendat et cadat in ramoth
galaad. Et dixit unus hoc. alius illud. Et
alius ait. Egressus est autem spiritus et stetit co-
ram domino. et ait. Ego decipiam illum. Cui locutus
est dominus. In quo. Et ille ait. Egredior. et ero
spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Et ait
dominus. Decipies et prualebis. Egrede et facta.
Nunc igitur ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore

omnem exercitum suum qui hic est. Et dixit locutus
est cum eo in malis. Accessit autem ad eum filius
chamaan. et percussit michaiam maxillam. et dixit.
Quare ergo dimisit spiritus domini a me. et.
Et ait
michaias. Videbis eos in die illa qui ingredieris
cubiculum in cubiculum ut abscondaris. Et ait
rex israel. Tollite michaiam. et manetur apud amion
principem ciuitatis. et apud ioas filium amalech. et
dicetis ei. Hec dicit rex. Mittite iste in carcerem. et
sustentate eum panem tribulationis. et aqua
angustie. donec redeam in pace. Dixitque michaias.
Si reuersus fueris in pace. non locutus est dominus
in me. Et ait. audite populi omnes. descendit itaque rex
iosephat rex iuda in ramoth galaad. Dixitque
rex israel ad iosephat. Sume armatam. et ingredere
prelium. et induere ueste mea tua. Porro rex israel
mutauit habitum. et ingressus est bellum. Rex
syrie precepit principibus. curribus suis quinque et triginta duobus di
cens. Non pugnabitis cum minore et maiore
quepiam. nisi cum rege israel solo. Cum igitur uidisset
principes curruum iosephat. putauerunt quod ipse
esset rex israel. et impetum fecerunt pugnantes cum
eo. Et exclamauit iosephat. Intelexerunt
principes curruum quod non esset rex israel. et recesserunt
ab eo. Vnus autem quidam tetigit arcum in incertum
ligantibus. dixitque ad eum qui rexerat currum israel
uulnera pulmonem et stomachum. Et ille dixit auri
ge tuo. et erue manum tuam. et educ me de exercitu.
quia gravatus multum sum. Commutatus est igitur prelium
die illa. et rex israel stabat in curru suo contra syros.
et mortuus est uespere. Effluxitque autem sanguis plaga
in sinum curru. Et eo pertransiente in uiuum ex
ercitu. ad occasum dicens. Vnus quisque
redeat ad ciuitatem suam. et in terram suam. Mortuus
est autem rex. et latus est samariam. Sepelieruntque re
gem in samaria. Et lauerunt currum in piscina samarie.
et lauerunt canes sanguinem eius. et meretrices
lauerunt iuxta uerbum domini quod locutus fuerat. Reliquum uero
sermonum illius. et omnia quecumque fecit. nonne hec
scripta sunt in libro dierum regum iuda. Et re
liquus est in mundo quem fecerat in diebus ab

patris eius abstulit de terra. Hec erat tunc rex edo
mitus in edom. Rex uero iosephat fecerat classes
maris. quas ire uolebant in ophir pro auro. et
ire non potuerunt quia fracte sunt in asiongaber.
tunc ait ochozias filius acab ad iosephat.
Sed eant serui mei cum seruis tuis in nauibus. Noluit
iosephat. Dormiuit cum patribus suis. et
sepultus est cum eis in ciuitate dauid patris sui.
Regnauitque ioram filius eius pro eo. Ochozias
autem filius achab regnare cepit super israel in samaria.
anno septimo decimo iosephat regis iuda.
regnauitque super israel duobus annis. fecitque malum
in conspectu domini. et ambulauit in uia patris sui.
et matris. et in uia hieroboam filii nabat. qui
peccare fecit israel. Seruiuit quoque baal. et adorauit
eum. et irritauit dominum deum israel secundum omnia quecumque fecerat
pater eius.

Prevarica est igitur moab israel post mortem
achab. Cecidituque ochozias per cenacula sua quod habebat in samaria. et egro
tauit. misitque nuntios dicens ad eos. Ite consulite
beelzebuth deum accaron. utrum uiuere amino de in
firmitate hac sum. Angelus autem domini locutus est ad
eum thesbiten. Surge. ascende in occursum nun
tiis regis samarie. Et dices ad eos. Numquid
non est deus in israel. ut eatis ad consulendum beelze
buth deum accaron. Quia obrem hec dicit dominus.
De lectulo super quem ascendisti non descendes
sed morte morieris. Et abiit helias. reuersique
sunt nuntii ad ochozian. Qui dixit eis. Quare
reuersi estis. At illi responderunt ei. Vir occurrit
nobis et dixit ad nos. Ite. et reuertimini ad re
gem qui misit uos. et dicite eis. Hec dicit dominus. Nu
quid non est deus in israel. misisti ut consulerent beelze
buth deum accaron. Idcirco de lectulo super quem
ascendisti non descendes. sed morte morieris. Et
dixit eis. Cuius rei gratia erat uir qui occurrit
uobis. et locutus est uerba hec. At illi dixerunt. Vir
pilosus. zona pellicea accinctus renibus. Cui ad
ait. helias thesbites est. Misitque ad eos quinquaginta
genarum principem. cum quinquaginta suis. Qui
ascendit ad eum. sedentemque super uertice montis.
ait. homo dei. rex precepit ut descendas. Ref
ondens helias. respondit. si quinquagenarius. si
homo dei sum. descendat ignis de celo. et deuoret te
et quinquaginta tuos. Descendit ignis
de celo. et deuorauit eum. et quinquaginta eius.
Rursum misit ad eum principem quinquagenarium
alium. cum quinquaginta suis. et locutus est ei. Ho
mo dei. hec dicit rex. festina descende. Ref
ondens helias ait. Si homo dei ego sum. descen
dat ignis de celo. et deuoret te. et quinquaginta
tuos. Descendit ignis de celo. et deuorauit eum.
et quinquaginta eius. Rursum misit principem quinq

genarii fili. et quinquaginta qui erant cum
eis. Et cum uidisset eum uiuere genua contigit
elia et precatus est eum dicens. Homo dei noli deprecari me
mei. et anas leuiorum uiorum qui mecum sunt. Ecce de
scendit ignis de celo. et deuorauit duos prin
cipes quinquagenarios primos. et quinquagenos qui
cum eis erant. Nunc obsecro ut misereatur
anime mee. locutus autem angelus domini ad heliam
dicens. Descende cum eo ne timeas. Surrexit
ergo et descendit cum eo ad regem. et locutus est ei. hec
dicit dominus Quia misisti nuntios ad ozoziam
dum deliberaret dominum accaron. an non est deus in
israel. aque petitis uentilans sermonem. Ideo
non descendes de lectulo. in quem ascendisti. sed
morte morieris. Obtuit igitur sermonem
domini quem locutus est helias. et regnauit ioram in
el. secundo anno ioram filii iosaphat regis
iude. Non autem habebat filium. Reliqua autem
sermonum ozoziae quos egerat. nonne hec scripta sunt
in uiis sermonum dierum regum israel. Factum
est autem cum eleuare uellet dominus heliam per turbinem in
celum. Iuit helias et heliseus egressus de
ren quem helias ad heliseum. Sedete hic quia dominus misit
me usque bethel. Dixit autem heliseus. Viuit dominus et
uiuit anima tua. quia non derelinquam te. Cum
descendisset bethel. egressi sunt filii prophetarum qui erant
in bethel ad heliseum. Et dixerunt ei. Iniquid no
sti quia hodie tollet dominus dominum tuum a te. Dixit
ergo. Nouimus. silete. Dixit helias ad heliseum.
Sedeo hic quia dominus misit me in iericho. Et ille ait.
Viuit dominus et uiuit anima tua. quia non derelinquam
te. Cumque uenisset iericho. accesserunt filii
prophetarum qui erant iericho ad heliseum. et dixerunt
ei. Iniquid nosti quia hodie dominus tollet dominum
tuum a te. Et ait. Et ego noui. silete. Dixit autem
ei helias. Sedeo hic. quia dominus misit me ad iordanem. Qui ait. Viuit dominus et uiuit
anima tua. quia non derelinquam te. Iecerunt ergo ambo pro
gressi sunt. et quinquaginta uiri de filiis prophetarum secuti
sunt. Qui et steterunt e contra longe. Illi autem
duo stabant super iordanem. Et tollens helias pallium
suum. et inuolutum illi percussit aquas. Quibus
diuisis in utrumque partem. et transierunt ambo per siccum.
Cumque transissent. dixit helias ad heliseum. Postu
la quod uis. ut faciam tibi. antequam tollar a te. Et
ait heliseus. Obsecro. ut fiat duplex spiritus tu
us in me. Qui respondit. Rem difficilem postu
lasti. Si uideris me tollentem a te. erit quod
petisti. Si autem non uideris non erit. Cumque ege
rent. et incedentes sermocinarentur. Ecce currus
igneus et equi ignei diuiserunt utrumque. Et ascen
dit helias per turbinem in celum. Heliseus autem
uidebat et clamabat. Pater mi pater mi. Curus
israel et auriga eius. Et non uidit eum amplius. Apprehendit que uestimenta sua. et scidit illas in duas
partes. Et leuauit pallium helie quod ceciderat
de. Reuersusque stetit super ripam iordanis. Et pal
lio helie quod ceciderat percussit aquas. et non se
diuisit. Et dixit. Vbi est deus helie. et cum percussisset aquas. diuisae sunt
huc atque illuc. Et transiuit heliseus. Videntes autem filii prophe
tarum qui erant in iericho. dixerunt. Requiescit
spiritus helie super heliseum. Et uenientes in occursum
eius. adorauerunt eum pro terram. dixerunt
quid illi dixerint. Ecce enim seruis tui quinqua
ginta uiri fortes. quorum ire requiescant dominum
tuum. ne forte tulerit eum spiritus domini. et proiecerit
eum in unum montium. aut in unum uallium. Qui ait. Nolite mittere. Cogebantque eum donec accu
sederet. et dixerunt ei. Et tulerit quinquagin
ta uiros. Qui cum quesissent eum. nec inuenerunt. et reuersi sunt ad eum. et ille habitabat in
iericho. Dixitque eis. Iniquid non dixerim
vobis. nolite ire. Deprehensi sunt aquis heliseum. Ecce habitatio huius ciuitatis optima est.
sicut tu uides domine. Sed aque sunt pessi
me. et terra sterilis. et ille ait. Afferte mihi
nouum. et mittite in illum sal. Qui attulerunt
egressus ad fontes aquarum. misit ibi sal. dixit.
Hec dicit dominus. Sanauit aquas has. et non erit
ultra in eis mors. neque sterilitas. Sanate sunt
aque. usque ad diem hunc. iuxta uerbum heliseum
quod locutus est. Ascendit autem inde bethel. Cum
ascenderet per uiam. pueri parui egressi sunt de
ciuitate. et illudebant ei dicentes. Ascende
calue. ascende calue. Qui cum respexisset in
eos. et maledixisset eis in nomine domini. egressi
sunt duo ursi de saltu. et laceraverunt ex eis quasi
duaginta duos pueros. abiitque inde
in montem carmeli. et inde reuersus est samariam.
Ioram filius achab regnauit super israel samaria. anno octauo decimo iosaphat re
gis iude. Regnauitque duodecim annis. et fe
cit malum coram domino. sed non sicut pater suus et
mater eius. Abstulit enim statuas baal. quas fecerat mater
ei. Verumtamen in peccatis hieroboam filii nabat
qui peccare fecit israel adhesit. nec recessit ab
eis. Porro mesa rex moab. nutriebat pecora
et reddebat regi israel decem milia agnorum. et totidem milia arietum. cum
lana eorum. Cumque mortuus fuisset achab.
prevaricatus est moab quod habebat cum rege israel.
Egressus est rex ioram in die illa de samaria. et recensuit omnem israel. Misitque ad io
saphat regem iuda dicens. Rex moab prevaricatus
est in me. Venit mecum contra moab ad pugnam. Qui
respondit. Ascendam. Quia mea est. et tua est. populus meus. sicut populus tuus. Equi mei. equi mei. dixit

qi p quā uiā ascendim. Et ille respondit. p deserti idumee. Dixerūt q̃ rex israel
et rex iuda. et rex edom. et ecce iter uiri uiā
septē dierū. nec erit aqua exercitui. et iumen
tis q̃ sequūtur eos. Dixitq̃ rex israel. heu heu.
heu. congregauit nos dō ut tradat reges. ut tra
det i manu moab. Et ait iosaphat. Est ne hic
prophēta dei. ut deprecēmur dōm p eū. Et respondit
unus de seruis regis israel. Et hic heliseus filius
saphat. q̃ fundebat aquā sup manus helie. Et
ait iosaphat. Est. ap eū sermo dei. descendit
q̃ ad eū rex israel. iosaphat. et rex edom. Dixit
autē heliseus ad regē israel. Quid mihi et tibi. ua
de ad prophētas patris tui. et matris tue. Et ait
ei rex israel. Ecce congregauit dōs iste reges ut
tradat eos in manu moab. Dixitq̃ ait heli
seus. Viuit dōs exercituū in cui aspectu sto. q̃
si non multum iosaphat regis iuda erubescerem
ne aderem nec uiderem quidē te. ne respicerem. Nunc
adducite mihi psaltē. Cumq̃ canēt psaltes. fac
ta est eū manus dōi. Et ait. hec dicit dōs. non
videbitis uentū neq̃ pluuiā. et aqueus ille
replebit aquis. et bibetis uos et familie uē
tre. et iumenta uē. Parūq̃ hoc est in aspectu dōi. Tra
dit quoq̃ et moab in manu uē. Et percutiet
omne ciuitatē munitā. et omē urbē electā. et
omē lignū fructiferū succidetis. Cunctos
q̃q̃ fontes aquarū obturabitis. et omē agrū
egregū operietis lapidib. Factū est q̃q̃ mane.
cū sacrificiū offerri solet. et ecce aqueuit
terra p uiā edom. et replēta est terra aquis. Om
nis aut moabitis audientes q̃ ascendisset
reges ut pugnarent adiuuēt eos. cōuocatiq̃ sūt
omnes q̃ accingebantur arma de sursū. et steterunt
in finibus. Primoq̃ mane surgentes. cum iā
sole. ex aduerso aquarū. uiderūt moabite ex aduē
aquas rubras q̃ sanguinē. et dixerūt. Cruor
est gladii. pugnauerūt reges ad se. et cecidit
mutuus. Nunc ergo ad prēdā moab. Dixerūt
q̃ in castra israel. porro ille surgens israel. percussit
moab. et illi fugerūt a facie eius. Veneruntq̃ qui
centra percusserunt moab. et ciuitates destru
xerūt. et omē agrū optimū. mittentes singuli
lapides replebant. et omnes fontes aquarū
obturauerūt. et omē lignū fructiferū succi
dērūt. Parietes muri tātū fictilis remanserūt. et
circumdatē sunt a fundibulis. et magē
ex parte percussi. Quod cū uidisset rex moab p
ualuisse. s. hostes. cepit secū septingentos
uiros educentes gladiū. ut erumpere ad regē
edom. et non potuerūt. Arripiensq̃ filiū suū pri
mogenitū. qui regnaturus erat pro eo. obtulit eū
holocaustū super murū. Et facta est indignatio ma
gna in israel. Stetēq̃ recesserūt a eo. et reuersi

sūt in terram suā. Mulier autē quedā de uxo
ribus prophetarū clamabat ad heliseū dicens. Ser
uus tuus uir meus mortuus est. et tu nosti quia
seruus tuus fuit timens dōm. Et ecce creditor
uenit. ut sumat duos filios meos ad seruien
dū sibi. Cui dixit heliseus. Quid uis ut faci
ā te. Dic mihi quid habes in domo tua. et illa
respondit. Non habeo ancilla tua quicquā
in domo mea. nisi parū olei q̃ ungar. Qui ait.
Vade. pete mutuo a omnib. uicinis tuis ua
sa uacua. nō pauca. et ingredere. et claude hosti
um cū ingressus fuēris. tu et filii tui. Et mit
te inde omnia uasa hec. et cū plena fuerīt tolles.
dixit mulier. et clausit hostium super se
et super filios suos. Illi offerebant uasa. et illa
infundebat. Cumq̃ plena essent uasa. dixit
ad filium suum. Affer mihi adhuc uas. et ille ait
Non habeo. Stetitq̃ oleum. Venit autē illa.
et indicauit hoi dei. et ille. Vade inquit et
uende oleum. et uende creditori tuo. tu autē et
filii tui uiuite de reliquo. Factū est autē q̃
die quādo transibat heliseus per sunam. Erat
ibi mulier magna. q̃ tenuit eū ut comederet
panē. Cumq̃ transiret inde. diuertebat
ad eā ut comederet panē. Que dixit ad uiru
suum. Ecce nunc ad uiro dei sānō est. iste qui
transit per nos frequēter. faciamus ei cenaculum pa
uum. et ponamus ei in eo lectulum. et mensam. et sellā
et candelabrum. ut cū uenerit ad nos. maneat ibi.
Factū est q̃q̃ dies quedā. et uenit in
cenaculum. et requiescebat ibi. Dixitq̃ ad giezi
puerum suum. Vocā sunamitē istam. Qui cū uocas
set eā. illa stetisset coram eo. dixit ad puerum. Ro
quere ad eā. Ecce sedulo nos omni ministerio
tanto. quid uis ut faciā tibi. Numquid habes
negotium. ut uis loquar regi siue principi
militie. Que respondit. In medio populi mei hab
ito. Et tamen quid q̃q̃ uis ut faciā ei. Dixit
q̃ giezi. Ne quidem filium non habet. et uir eius
senex est. Precepit ergo ut uocaret eā. Que
cū uocata fuisset. et stetisset ad hostium. dixit
ad eā. In tempore isto. et in hac eadem hora. si uita
comes fuerit. habebis in brēui filium. Et illa res
pondit. Noli quaeso dne mi uir dei. noli mentiri
ancille tue. Et concepit mulier. et peperit
filium. In tempore illo hora eadem qua dixerat heliseus.
Crescēt autē puer. Et cū esset quādo dies. egre
sus est ad patrem suum. ad messores. dixitq̃ pa
tri suo. Caput meum. caput meum. Et ille dixit puero. tol
le. reduc eū ad matrem suam. Quem dū sustulisset et
adduxisset eū ad matrem suam. posuit eū super
genua sua usq̃ ad meridiē. et mortuus est. Ascē
dit autē. et collocauit eū super lectum hominis dei.
Et clausit hostium. Et egressa uocauit uirum su

uiro et ait: Mitte mecum obsecro unum de pu
eris et asinam, ut excurram usque ad hominem dei, et
reuertar. Qui ait illi: Quam ob causam uadis ad eum? ho
die non sunt kalende neque sabbatum. Que respondit: Va
dam. Strauitque asinam, et precepit puero: Mi
na et propera, ne michi moram facias in eundo. Et
hoc age quod precipio tibi. Profecta est igitur et uenit ad
uirum dei in montem carmeli. Cumque uidisset eam
uir dei de contra, ait ad giezi puerum suum: Ecce su
namitis illa. Vade ergo in occursum eius, et dic ei:
Recte ne agitur circa te et circa uirum tuum? Que
respondit: Recte. Cumque uenisset ad uirum dei in mon
te, apprehendit pedes eius: et accessit giezi ut amo
ueret eam. Et ait homo dei: Dimitte illam. anima enim eius in
amaritudine est, et dominus celauit a me, et non in
dicauit michi. Que dixit ei: Numquid petiui filium
a domino meo? numquid non dixi tibi ne illudas me?
Et ille ait ad giezi: Accinge lumbos tuos, et tol
le baculum meum in manu tua et uade. Si occurrerit
tibi homo non salutes eum: et si salutauerit te quis-
piam, non respondeas illi. Et pone baculum meum super
faciem pueri. Porro mater pueri ait: Viuit
dominus et uiuit anima tua, non dimittam te. Surre
xit ergo et secutus est eam. Giezi autem precesserat eos,
et posuerat baculum super faciem pueri, et non erat
uox neque sensus. Reuersusque est in occursum eius, et
nuntiauit ei dicens: Non surrexit puer. Ingres-
sus est ergo heliseus domum, et ecce puer mortuus
iacebat in lectulo eius. Ingressusque clausit ho
stium super se et super puerum, et orauit ad dominum. Et a
scendit et incubuit super eum, posuitque os suum super
os eius, et oculos suos super oculos eius, et manus suas super
manus eius, et incuruauit se super eum: et calefacta est
caro pueri. At ille reuersus deambulauit in
domo semel huc atque illuc, et ascendit, et incu
buit super eum. et oscitauit puer septies, aperuitque
oculos eius. At ille uocauit giezi et dixit ei: Voca
sunamitem hanc. Que uocata ingressa est ad eum.
Qui ait: Tolle filium tuum. Venit illa et corruit
ad pedes eius, et adorauit super terram. tulitque filium
suum et egressa est. Heliseus reuersus est in gal
gala. Erat autem fames in terra, et filii prophetarum
habitabant coram eo. Dixitque uni de pueris su
is: Pone ollam grandem, et coque pulmentum filiis
prophetarum. Et egressus est unus in agrum, ut colligeret
herbas agrestes. Inuenitque quasi uitem siluestrem,
et collegit ex ea colloquintidas agri. Et imple
uit pallium suum, et reuersus concidit in ollam pul
menti. Nesciebat enim quid esset. Infuderunt
ergo sociis ut comederent. Cumque gustassent de cocti
one, exclamauerunt dicentes: Mors in olla
uir dei. Et non potuerunt comedere. At ille:
Afferte inquit farinam. Et misit in ollam.
Et ait: Infundite turbe ut comedant. Et non

fuit amplius quicquam amaritudinis in
olla. Vir autem quidam uenit de baalsalisa,
deferens uiro dei panes primitiarum, uiginti
ordeaceos, et frumentum nouum in pera sua. At il
le dixit: Da populo ut comedat. Responditque
ei minister eius: Quantum est hoc ut apponam
centum uiris? Rursum ille: Da, ait, populo ut comedat.
hec enim dicit dominus: Comedent et superent. Posuit
itaque coram eis. Qui comederunt, et superfuit iuxta uer
bum domini. Naaman princeps militie regis V.
syrie erat uir magnus apud dominum suum et honoratus.
per illum enim dedit dominus salutem syrie. Erat autem uir
fortis et diues, sed leprosus. Porro de syria egressi
fuerant latrunculi, et captiuam duxerant de terra israel
puellam paruulam, que erat in obsequio uxoris naa
man. Que ait ad dominam suam: Vtinam fuisset do
minus meus ad prophetam qui est in samaria. profecto curas
set eum a lepra quam habet. Ingressus itaque naa
man ad dominum suum, et nuntiauit ei dicens: Sic et sic
locuta est puella de terra israel. Dixitque ei rex syrie:
Vade, et mittam litteras ad regem israel. Qui cum pro
fectus esset, et tulisset secum decem talenta argenti, et
sex milia aureos, et decem mutatoria uestimento
rum, detulit litteras ad regem israel in hec uerba: Cum acce
peris epistolam hanc, scito quod miserim ad te naaman
seruum meum, ut cures eum a lepra sua. Cumque le
gisset rex israel litteras, scidit uestimenta sua et ait: Num
quid deus ego sum, ut occidere possim et uiuificare, quia
iste misit ad me ut curem hominem a lepra sua? ani
maduertite et uidete quod occasiones querat aduersum
me. Quod cum audisset heliseus uir dei, scidisse
uidelicet regem israel uestimenta sua, misit ad eum di
cens: Quare scidisti uestimenta tua? Veniat
ad me et sciat esse prophetam in israel. Venit ergo naa
man cum equis et curribus, et stetit ad hostium
domus helisei. Misitque ad eum heliseus nuntium
dicens: Vade et lauare septies in iordane, et
recipiet sanitatem caro tua, atque mundaberis.
Iratus naaman recedebat dicens: Putabam
quod egrederetur ad me, et stans inuocaret nomen dei
sui, et tangeret manu sua locum lepre, et curaret
me. Numquid non meliores sunt abana et pharphar fluuii
damasci omnibus aquis israel, ut lauer in eis et
munder? Cum ergo uertisset se, et abiret indignans,
accesserunt ad eum serui sui, et locuti sunt ei: Pater si
rem grandem dixisset tibi propheta, certe facere debueras.
Quanto magis quia nunc dixit tibi: Lauare et mundaberis?
Descendit et lauit in iordane septies iuxta sermo
nem uiri dei. Et restituta est caro eius sicut caro pueri
et mundatus est. Reuersusque ad uirum dei cum uniuerso
comitatu suo, uenit et stetit coram eo. Et ait: Ve
re scio quod non sit alius deus in uniuersa terra, nisi tantum deus
de israel. Obsecro ut accipias benedictionem a seruo
tuo. At ille respondit: Viuit dominus ante quem sto,
quia non accipiam. Cumque ui cogeret, penitus non ac

quiescere. Dixitque naaman. Et si non; obsecro concede mihi servo tuo ut tollam onus duorum mulorum de terra. Non enim faciet ultra servus tuus holocaustum aut victimam diis alienis nisi domino. Hoc tamen solo deprecor domino pro servo tuo. Cum ingredietur dominus meus templum rimon ut adoret. Et illo innitente super manum meam si adoravero in templo rimon. Cum adoravero in templo rimon. ut ingressus est dominus servo tuo pro hac re. Cui dixit ei. Vade in pace. Abiit igitur ab eo electo spatio terrae. Dixitque giezi puer viri dei. Pepercit dominus noster naaman syro isto. ut non accepit de manibus eius quorum attulerat. Sed vivit dominus quia persequar eum et accipiam aliquid. Et secutus est giezi puer naaman. Quem cum vidisset ille currentem ad se. Desiluit de curru in occursum eius. Et ait. Recte. Ne sint omnia. Et ille ait. Recte. Dominus misit me dicens. Modo venerunt duo adolescentes ad me de monte ephraim ex filiis prophetarum da eis talentum argenti. et vestes mutatorias duplices. Dixitque naaman. Obsecro ut accipias duo talenta argenti. Coegit eum. Ligavitque duo talenta argenti in duobus saccis. et duplicia vestimenta. et imposuit duobus pueris suis. qui portaverunt ante eum. Cum venisset ad ophel. tulit de manibus eorum. et reposuit in domo. Et dimisit viros. Ipsi abierunt. Ipse autem ingressus est et stetit coram domino suo. Et dixit ei heliseus. Unde venisti giezi. Qui respondit. Non ivit servus tuus quoquam. At ille ait. Non ne cor meum in presentia tua ierat cum reversus est homo de curru suo in occursum tuum? Numquid accepisti argentum. et accepisti vestes. ut emas olea et vineas oves. et armenta. servos et ancillas. Sed et lepra naaman adhaerebit tibi et semini tuo usque in sempiternum. Et egressus est abiit a facie eius quasi nivis.

VI. Dixerunt autem filii prophetarum ad heliseum. Ecce locus in quo habitamus coram te. angustus est nobis. Eamus usque ad iordanem. et tollant singuli de silvis singulas materias. ut edificemus nobis ibi locum ad habitandum. Qui dixit. Ite. Rogat unus ex illis. Sed et tu cum servis tuis. Et. Ego veniam. Et habitat cum eis. Cumque venissent ad iordanem. ceperunt ligna. Accidit autem ut cum unus metuisset securim. ne cadens ferrum decurreret in aquam. Exclamavitque ille ait. Heu heu heu domine mi. et hoc ipsum mutuo acceperam. Dixit autem homo dei. Ubi cecidit. Et ille monstravit ei locum. Precidit igitur lignum et misit illuc. Natavitque ferrum. Et ait. Tolle. Cum extendisset manum tulit illud.

Rex autem syriae pugnabat contra israel. Consiliumque iniit cum servis suis dicens. In loco illo et illo ponam insidias. Misit ergo vir dei ad regem israel dicens. Cave ne transeas in locum illum. quia ibi syri in insidiis sunt. Misit ergo rex israel ad locum quem ei dixerat vir dei. et deprecatus est eum. cautum se fecit ibi semel. neque bis. Contra hanc rem cor regis syriae turbatum est. Et convocatis servis suis ait. Nunquid non indicatis mihi quis proditor meus sit apud regem israel? Dixitque unus servorum eius. Nequaquam domine mi rex. Sed heliseus propheta qui est in israel. indicat regi israel omnia verba quecumque locutus fuerit in cubiculo tuo. Dixitque eis. Ite videte ubi sit. ut mittam properans eum. Annuntiaverunt ei dicentes. Ecce in dothaim. Misit ergo illuc equos et currus. et robur exercitus. Quorum venissent nocte circumdederunt eum undique. Consurgens autem diluculo minister viri dei egressus est. Vidensque exercitum circumstantem cum equis et curribus. Dixerunt ei dicentes. Heu heu domine mi. quid faciemus? At ille respondit. Noli timere. plures enim nobiscum sunt quam cum illis. Cumque orasset heliseus ait. Domine aperi oculos huius ut videat. Et aperuit dominus oculos puerilis. Et vidit. Ecce mons plenus erat equis et curribus igneis in circuitu heliseo. Hostes ergo descenderunt ad eum. Orans heliseus oravit dominum dicens. Percute obsecro gentem hanc caecitate. Percussitque eos dominus caecitate iuxta verbum heliseo. Dixitque ad eos heliseus. Non est hoc iter. nec est ista civitas. Sequimini me. et ostendam vobis virum quem quaeritis. Duxitque eos in samariam. Cumque ingressi fuissent in samariam. dixit heliseus. Domine aperi oculos istorum. ut videant. Aperuitque dominus oculos eorum. viderunt se esse in medio samariae. Dixitque rex israel ad heliseum. cum vidisset eos. Numquid percutiam eos pater mi. At ille ait. Non percutias. neque enim capitivos gladio. tuo et arcu tuo percutis. Pone panes et aquam coram eis. ut comedant. et bibant. et revertantur ad dominum suum. Et ita fecit. Nec ultra venerunt latrones syriae.

Factum est autem post hoc. Congregavit benadad rex syriae omnem exercitum suum. et ascendit. Obsidebatque samariam. Factaque est fames magna in samaria. Et dum obsidetur donec venderetur caput asinum octoginta argenteis. Et quarta pars cabi stercoris columbarum. quinque argenteis. Cumque rex transiret super murum. mulier exclamavit ad eum dicens. Salva me rex domine mihi. Cui ait. Non te salvat dominus. unde salvare te possum. De area aut de torculari? Dixitque ei rex. Quid habes? Quae respondit. Mulier ista dixit mihi. Da filium tuum ut comedamus eum hodie. et filium meum comedemus cras. Coquimus igitur filium meum. et comedimus eum. Dixique ei die alia. Da filium tuum ut comedamus eum. Quae abscondit filium suum. quod cum audisset rex. scidit vestimenta sua. et transiens super murum. videntque eum omnis populus habere cilicium ad carnem intrinsecus. ait. Hoc mihi

fuciat dō. ⁊ hec addat. Si fuerit cap̄ heli
sei filius fatebit sr̄ eum hodie. Heliseus a
sedebat in domo sua ⁊ seniores sedebant cū eo.
⁊ misit unusq̄ nuntū. ⁊ ecce quā ueniebat nun
tius. Et ille dixit ad senes. Hūcīne filius
qd̄ misit filū homicidē huc ut perdere
cap̄ meū. Vide ḡ ne ueniat nuntius. clau
dite hostiū. nūnīo sonitus eū intrante. Ec
ce enīm dominī pedes post eū. Adhuc illo
loquente eis. apparuit nuntū qui ueniebat.
Et ait ad eū. Ecce enīm malū ab dō. Quid
ampliūs expectabo a dō. Dixit autē heliseus.
Audite ūbū dni. hec dicit dnīs. Mīte hoc
ctis modius simile uno stat̄ erit. Et du
o modii ordei stat̄ uno in porta samarie.
Respondens unus ex duobus. sr̄ cui manū
rex incubebat. hōi dei ait. Si dnīs fecerit
cataractas in celo. nūquid potest et qd̄ lo
quens. Cui ait. Videbis oculis tuis. ⁊ inde
non comedes. Quattuor ḡ uiri erant
lepr̄ iuxta introitū porte. Et ait dixerūt ad
uicē. Quid hic sedemus donec moriamur. Si
ue manserimus hic morietur nobis. Si ue
ingrediūr urbē. ⁊ fame morietur.
Venite ḡ ⁊ transfugiamus ad castra syrie.
Si pepercerint nobis uiuemus. Si autē occi
dere uolūnt nichil minus morietur. Sed eu
te ḡ ⁊ transfugiamus ad castra syrie. Si pep
cerint nobis uiuemus. Si autē occidere uolu
erint nichilominus morietur. Surrexerunt
ḡ ueniūt ut ueniret ad castra syrie. Cum
ueniss̄ent ad principū castrorū syrie. nullū
ibi reperiebant. Siquidē dnīs sonitū
audiri fecerat in castris syrie. curruū et
equorū. repeterūt plūrimū. dixerūntq̄ ad inu
icē. Ecce mercede dedit nos rex ut. Reges
ethaorū. regū egyptiorū. ueniet sr̄ nos.
Surrexerūt ḡ ⁊ fugerunt in tenebris. ⁊ de
reliquerunt tentoria sua. ⁊ equos. ⁊ asinos ī
castris. fugerunt ad animā suam saluare
cupientes. Igitur cū ueniss̄ent ḡ lepr̄ illi ad
principū castrorū. ingressi sr̄ unū tabernacu
lū. ⁊ comedēt ⁊ bibēt. ⁊ uleruntq̄ inde
argentū ⁊ aurū ⁊ uestes. ⁊ abierunt ⁊ ab
condēt. Et rursū reuēt fuēt ad aliud tabna
culū. ⁊ inde sumūt. ausēntes abscondēt.
Dixerūntq̄ ad inuicē. Non recte facimus. hec
enīm dies bonī nūtū est. Si tacuerimus ⁊ noctem
manēmus usq̄ mane. fidelis argumū. ne
ueniat damnū. ⁊ nūtiemus domū regis. Cūq̄ ue
nissent ad portū ciuitatis narrauerūt eis di
centes. Iuimus ad castra syrie. ⁊ nūtū ibi de
reliquimus hominū. ñ equos ⁊ asinos alligatos.
⁊ tentoria. Fugerunt ḡ pauorū. ⁊ nūtū
auerūt in palatio regis ut ibi ūnū locus. Qui sū
xerūt nocte ⁊ ait seruis suis. Dico uobis qd̄
fecerit nobis syri. Scierunt q̄ fame laborā
mus. ⁊ idcirco egressi sūt de castris. ⁊ latitā
tes in agris dicentes. Cum egressi fuerīt de ciui
tate capient eos uiuentes. ⁊ tunc ciuitatē ī
gredi poterimus. Respondit autē unus de eis. tollant
quinque equos q̄ remanserūt in urbe. qui ipsi tām sūt
in multitudine israel. Alii enīm omnes
sunt. ⁊ mortuorum explorare poterimus. Ad
dixerunt ḡ duos equos. Misitq̄ rex ad castra
syrorū dicens. Ite ⁊ uidete q̄ abierunt hostes
usq̄ ad iordanē. Ecce autē omnis uia plena e
rat. uestib̄ ⁊ uasis q̄ proiecerunt syri. cū tur
barentur. Reuersiq̄ nūtū indicauerūt regi.
Et egressus ppls diripuit castra syrie. factū
est modū simile stat̄ uno. Et duo modii ordei
stat̄ uno. iuxta ūbū dni. Iussū rex ducē ī
tū in cui manu incubiat obstitūt ad por
tā. Quē conculcauit turba in introitū. et
mortuus est. ipse qd̄ locutus fuerat uir dei qnā. cū
o modii ordei stat̄ uno erunt. Et duo modii simi
le stat̄ uno. hoc ēdē tpe in porta samarie
cū responsū dixerat ille uir dei. dixerat. Pria si
dnīs fecerit cataractas in celo. nūquid fiet pot
qd̄ loquens. Videbis oculis tuis. ⁊ inde nō comē
des. Euenit ḡ ei sicut p̄dictū erat. ⁊ conculca
uit eū in porta ⁊ mortuus est. Mulieris
autē locutus est ad mulierem cui uiuere fecerat
filū dicens. Surge uade tu. ⁊ domus tua. ⁊
peregrinare ubicūq̄ reperieris. Vocauit
enīm dnīs famēm. ⁊ ueniet sr̄ terram septem ānis.
Que surgens ⁊ fecit uxōis ūbū hōis dei. Et ua
dens cū domū sua peregrinata est terram phili
stinorum diebus multis. Cumq̄ finiti essent annis
septem. reuersa est mulier de terra philistinorum. Et
egressa est ut uiperet rege pro domo sua. ⁊
agris suis. Rex autē loquebatur cū giezi puero
uiri dei dicens. Narra mihi omnia magnalia que
fecit heliseus. Cumq̄ ille narraret regi quo
mō mortuū suscitasset. apparuit mulier
cui uiuere fecerat filū. clamans ad regem pro
domo sua. ⁊ pro agris suis. Dixitq̄ giezi. Dne mi rex.
hic est mulier. ⁊ hic filius eius quē suscitauit heli
seus. Et interrogauit rex mulierem. que narrauit
ei uera esse. Deditq̄ ei rex eunuchū unū dicens.
Restitue ei omnia q̄ sua fuerūt. ⁊ omnis redditus
agrorū. a die qua reliquit terram usq̄ ad p̄sens.
Venit q̄ heliseus damascū. ⁊ benadad rex syrie
egrotabat. Nūtiauerūntq̄ ei dicentes. Venit
uir dei huc. Et ait rex ad azahel. Tolle tecum
munera ⁊ uade in occursū uiri dei. ⁊ consule per eū
dnīm dicens. Si ualebo post hanc infirmitatem mea
hac. Iuit ḡ azahel in occursū eius. hīs secū mu

vij.

vij.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ueri, et omnia bona damascei. Honeri quia
drigmata carmeloq. Cum; ergo audisset ben
adad filius eius benadad rex syrie uult
ut ne ab te dicens, si saltem poterit de
urbium uestre una hac. Dixit; helisaeus si
de te dices eis sanabis. Porro o ostendit mi
hi qui morte moriet. Stetit; cum eo usque
ad confusionem uult; flebant; uir
di. Qui azahel ait. Cur dominus flet. At ille re
spondit. Quia scio quia facies filis israhel
ma
la. Fortes eorum ignes succendes,
iuuenes eorum interficies gladio, et parulos
eorum elides. Dixit; azahel. Quid enim sum ego
uis tuus canis ut faciat rem hanc magnam. et
ait helisaeus. Ostendit mihi dominus te regem syrie.
Et fort. Quia cum recessisset ab helisaeo uenit
ad dominum suum. Qui ait ei, Quid dixerit helisaeus
At ille respondit. Dixit mihi, Recipies sanita
tem. Cum; uenisset diesq; alia. tulit stragu
lum et infudit aqua. extendit super faciem eius.
Qui mortuus regnauit azahel pro annis qua
tuor. Ioram filius iosaphat. regnauit duobus annis a
nos. cum regnare cepisset. Et recta annis regnauit
in iersalem. ambulauitq; in uia regum israhel
sicut ambulauerat domus achab. filia enim habebat
uxorem. et fecit quod malum est coram domino. Noluit
autem dominus disperdere iudam propter dauid seruum suum. Sicut
promiserat eis dare illi lucernam et filiis eius
cunctis diebus. In diebus; eius recessit edom ne esset
sub iuda. Et constituerunt sibi regem. Venit;
ioram seqr et omnis currus cum eo. Et surgens
nocte percussit; idumaeos qui circumdederant eum
et principes curruum. Porro populus aut fugit in
tentacula sua. In diebus; eius recessit edom ne esset
sub iuda, usq; ad diem hanc. tunc recessit
et lobna in tempore illo. Reliqua autem sermonum io
ram et omnia quae fecit nonne hec scripta sunt in li
bris dierum regum iuda. Et dormiuit ioram
cum patribus suis. sepultusq; est cum eis in ciuitate
dauid. Et regnauit achazias filius eius pro eo. In
anno duodecimo ioram filii achab regis israel regnauit
achazias filius ioram regis iuda. Viginti
duo annorum erat achazias cum regnare ce
pisset. Et unus annus regnauit in iersalem. Nomen
matris eius athalia filia amri regis israel.
Et ambulauit in uiis domus achab. Et fecit
quod malum est coram domino sicut domus achab. Gener
enim domus achab fuit. Abiit quoque cum ioram filio
achab ad praelium contra azahel regem syrie in ra
moth galaad. et uulnerauerunt sirios ioram.
Et reuersus est ut curaretur in iezrahel. quia uul
nerati sunt eum in ramoth. Pugnauit contra aza
hel regem syrie. Porro ahazias filius ioram
rex iuda descendit ut uisitaret ioram filium achab

in iezrahel qui egrotabat. Heliseus au
ta prophetam uocauit unum de filiis prophe
tarum accinge lumbos tuos et tolle lenticulam oleo
hanc in manu tua. et uade ramoth galaad.
Cumq; uenerit illuc uidebis ieu filium iosaph
at filii nasi. Et ingressus suscitabis eum
de medio fratrum suorum. et introduces in interi
orem cubiculum. Tenensq; lenticulam olei fundes super
caput eius et dices. hec dicit dominus super te regem
israel. Aperiesq; hostium et fugies. et
non ibis subsistes. Abiitque adolescens pro
phete in ramoth galaad. Ingressus est. Ec
ce autem principes exercitus sedebant. Ait. Verbum
mihi princeps ad te. Dixitq; ieu. ad quem
ex omnibus nobis. At ille dixit. ad te o princeps.
Et surrexit et ingressus est aduersum. At ille
tulit oleum super caput eius. Hec dicit dominus deus
israel. Unxi te regem super populum domini israel. Et per
ues domum achab domini tui. Vt ulciscar sanguinem
seruorum meorum prophetarum et sanguinem
omnium seruorum domini de manu iezabel. Percutiamque omnem domum
achab. et interficiam de achab mingentem ad pa
rietem. et clausum et nouissimum in israel. Et dabo
domum achab sicut domum hieroboam filii nabat.
Et sicut domum baasa filii ahia. Canes comedent carnes iezabel in agro iezrahel. et non
erit qui sepeliat eam. Apertumque hostium et fugit. Ieu
autem egressus est ad seruos domini sui. Cumque
ei, Recte ne sunt omnia. Quid uenit insanus
ille ad te. Qui ait eis. Nostis hominem. et quid
locutus sit. At illi responderunt. Falsum est. Sed ma
gis narra nobis. Qui ait eis. Hic et hic locutus
est mihi. Et ait. hec dicit dominus. unxi te regem super
israel. festinauerunt itaque unusquisque pallium su
um posuerunt sub pedibus eius. et in summitate de
bunal. Et cecinerunt tuba atque dixerunt. Regnauit
ieu. Conspirauit igitur ieu filius iosaphat. filii nasi contra ioram. Porro ioram obsi
debat ramoth galaad. ipse et omnis israel contra
azahel regem syrie. Et reuersus est ut curaretur
in iezrahel. propter uulnera quae percusserant eum
syri pugnantes contra azahel regem syrie. Dixitque ieu. Si placet uobis. nemo egrediatur profugus
de ciuitate. ne nuntiet in iezrahel
Ioram autem egrotabat ibi. Et ahazias rex iu
da descendit ad uisitandum ioram. Igitur speculator
qui stabat super turrem iezrahel. uidit gregem
hominum uenientem. cumque uidisset dixit. Quem
ioram. Tollens equum. et mittens in occursum eorum. dixit
ad eos. Dixit; ut quid ascendistis currum. et ait
ad eos. Dixit; hec dicit rex. Pacata sunt
omnia. Dixitque ei ieu. Quid tibi et pace. Transi
et sequere me. Nuntiauit; speculator dicens.
Venit nuntius ad eos. et non reuertitur. Misit ergo

curru suo ꝛ fodin. Venitq; ad eos ꝛ ait:
hec dicit dn̄s. Hæc dicit dn̄s. Et ait hieu. Quid
t̄ ꝛpici. t̄ misit t̄ sanguē meū ꝛ sim ait ad
speculatorē dicens. Venit usq; ad eos. ꝛ nō
reuertit. Et ait nuncius. Venit usq; ad eos. ꝛ nō
redit. Et ait. Ecce nuncius qui ascendit hieu.
Iunge currū. Iunxerūtq; currū ei. Et egressus
est ioram rex israel. ꝛ chazia rex iuda. ꝛ egressi
sunt in curru suo. Egressusq; fuerūt obuiam
hieu. ꝛ inuenerūt eū in agro naboth
hiezrahelitis. Cumq; uidisset ioram hieu dixit.
Pax est hieu. At ille respondit. Quae pax.
adhuc fornicationes iezabel matris tue. ꝛ ueneficia eius multa ingerit. Conuertit autem ioram
manum suam ꝛ fugiens. Ait ad ochozia. In
fidelitate ochozie. Porro hieu tetendit arcum
manu. ꝛ percussit ioram inter scapulas. ꝛ egressa est sagitta per cor eius. Ceciditq; corpus in curru suo. Dixitq; hieu ad badacer duces. Tolle
proice eum in agro naboth iezrahelitis. Memento enim qui ego ꝛ tu sedentes in curru sequebamur post patrem eius achab. Quod dns hanc onus
leuauit super eum dicens. Si nō p̄ sanguine
naboth. ꝛ p̄ sanguine filiorum eius. quos uidi hesterna die dns. Reddam t̄ in agro isto dicit dns. Nunc
ḡ tolle ꝛ proice eum in agro iuxta uerbum dni. Alias
autem rex iuda. uidens hoc fugit per uiam
domus orti. Persecutusq; est eum hieu ꝛ ait. Etiam
hunc percute in curru suo. In ascensu gabe
quae iuxta iebleam. Et fugit in megeddo. ꝛ mortuus
est ibi. Et imposuerunt eum suui in curru suo
ꝛ tulerunt in ierusalem. Sepelieruntq; in sepulchro eius patris suis in ciuitate dauid. Anno
undecimo ioram filii achab regis israel
ceperat iuda. Venit hieu in iezrahel. Porro hiezrahel audiuerat. Et ingressus est ad locum suum
templum. ꝛ comminuit ara suum. ꝛ sculptilia
fregit. ingredientes hieu per portam. ꝛ ait. Hæc
quid pape post se fecerunt. Ecce domus sua
leuauerunt hieu faciem suam ad ostendendum. ꝛ
ait. Quae est ista. Et inclinauerunt se ad eum
duo eunuchi. At ille dixit eis. Percutite eum de gladio. Et percutiuerunt eum. ꝛ effusus est sanguis eius. ꝛ ceciderunt in gladio
quem habebant. Cumq; ingressus esset in domum
dei. bibisset; ait. Ite ꝛ uidete maledictam
illam. ꝛ sepelite eam. Quia filia regis est. Cumq; ire
sent ut sepelirent eam. nō inuenerunt ibi
nisi calvariam ꝛ pedes. ꝛ summas manus. Reuersiq; nuntiauerunt ei. Et ait hieu. Sermo dni est.
quem locutus est per seruum suum helia thesbiten di
cens. In agro hiezrahel comedent canes
carnes iezabel. Et erunt cadauera iezabel sicut
stercus super faciem agri in agro hiezrahel. Ita
ut non sint qui dicant. Hæc est illa iezabel.
Cecidit autem achab septuaginta filii in samaria.
Scripsitq; hieu litteras ꝛ misit in samariam ad
optimates ciuitatis. ad maiores natu. ad
nutritios achab dicens. Quam ut accepistis litteras has. quia habetis filios domini uestri. ꝛ currus. ꝛ
equos. ꝛ ciuitates munitas ꝛ arma. eligite
melioem. ꝛ eum qui uobis placuerit de filiis domini
uestri. ponite eum super solium patris sui. ꝛ pugnate pro domo domini uestri. Timuerunt illi ꝛ dixerunt
Ecce duo reges non potuerunt stare contra eum. Et
quomodo nos ualebimus resistere. Misitq; ergo
potestas domus. ꝛ fecerunt curtis. ꝛ maiores
natu miserunt ad hieu dicentes. Serui tui
sumus. quecumq; iusseris faciemus. nec constituemus regem. quod cuique placet fac. Hesdrit autem
eis iterum secundo dicens. Si uestri estis. ꝛ obedientes mihi. tollite capita filiorum domini uestri. ꝛ uenite ad
me hac eadem hora in hiezrahel. Porro filii
regis septuaginta uiri apud eos erant nu
triti. in deliciis. Cumq; uenissent litteras ad eos.
tulerunt filios regis. ꝛ occiderunt septuaginta
uiros. ꝛ posuerunt capita eorum in cophinis. ꝛ
miserunt ad hieu in hiezrahel. Venit autem nun
tius ꝛ indicauit ei dicens. Attulerunt ca
pita filiorum regis. Qui respondit. Ponite eos
ad duos aceruos iuxta introitum portae usque ma
ne. Cumq; detulisset egressus est. ꝛ stans dixit
ad omnem plebem. Iusti estis. Ecce ego conspiraui ad
dominum meum. ꝛ interfecit eum. Quis percussit omnes
hos. Videte ḡ ne quid non cadat de sermonibus
domini uestri. quos locutus est dns super domum achab.
Profecit deus quod locutus est in manu seui sui helie
Percussit ḡ hieu omnes qui reliqui erant de domo a
hab in hiezrahel. ꝛ omnes principes eius. ꝛ
notos ꝛ sacerdotes donec non remaneret ex
eis reliquus. Et surgens ꝛ ueniens samariam.
Cumq; ueniisset ad armentum pastorum in uia an
ueniit fratres ochozie regis iuda. Dixitq; ad eos.
Quis estis uos. At illi responderunt. Fratres ochozie
sumus. ꝛ descendimus ad salutandum filios re
gis. ꝛ filios regine. Qui ait. Comprehendite
eos uiuos. Quos cum comprehendissent uiuos iugulauerunt eos in cisterna iuxta armentum. quadraginta duos uiros. ꝛ non delinquit ex eis quisquam.
Cumq; abisset inde. ionadab filius rechab in
occursum eius. ꝛ benedixit ei. Et ait ad eum. Nunquid est cor tuum rectum. sicut cor meum est cum corde tuo.
Et ait ionadab. Est. Si est inquit. da manum
tuam. Quam dedit in manu sua. At ille leuauit
eum ad se in curru suum. Dixitq; ad eum. Ueni mecum. ꝛ uide zelum meum pro dno. Et imposuerunt eum

eurū suū duē in samariā. Et percussit qui re
liquus fuerat d' ahab in samaria. usq; ad unū.
sicut ait dñs. ad ieuū ē sermonem. Congre
gauitq; ieu omē populū et ait eis. Ahab co
luit baal paulū. ego autē colā eū amplius. et
nunc omēs prophetas baal. et omnes sacerdo
tes eius. et cunctos sacerdotes ipius uocate ad me.
nullus sit qui non uenat. sacrificium enim gran
de ē mihi baal. quicūq; defuerit non uiuet. Po
ro ieu faciebat hoc in dolo. ut perderet
cultores baal. Dixitq; sacerdotē diē sollep
nē baal. Locutusq; et misit in omnē israel.
et uenerunt cuncti seruī ba
al. Non fuit residuus ne unus quidē qui
non ueniret. Et ingressi sunt templū baal.
Et repletē domus baal a summo usq; ad summū.
Dixitq; his qui erant super uestes. Proferte
uestimenta omnibus seruis baal. Et protulerūt
eis uestes. Ingressusq; ē ieu et ionadab filius
rechab. templū baal. Et ait cultoribus baal.
Perquirite et uidete nequis forte uobiscū sit de
seruis dñi. sed ut sint tantū seruī baal. Ingres
si sunt ut facerent holocausta et victimas. Ieu autē parauerat sibi foris octoginta uiros.
et dixerat eis. Quicumq; fuerit de hominibus his. quos
ego adduxero in manus uestras. anima eius erit pro anima
uiri. Factum ē ut cum cōpleuisset holocaustum.
precepit ieu militibus et ducibus suis. Ingre
dimini et percutite eos. nullus euadat. Percus
sitq; eos in ore gladii. Et ejecerunt mili
tes et duces. et uenerunt in ciuitatem templi baal. et
protulerūt statuam de fano baal. et combusserūt eā
et destruxerūt eā. Destruxerūt quoq; domum baal. et fecerū
pro latrinis usq; in diē hanc. Deleuitq; ita
que israel de israel. Verumtamen a peccatis hie
roboam filii nabath. qui peccare fecerat israel. non
recessit. nec dimisit iuuenes aureos qui erant
in bethel. et in dan. Dixitq; autē dñs ad ieu.
Quia studiose fecisti ad rectum coram me. et placuit
in oculis meis. Et omnia quē erant in corde meo fecisti.
contra domum achab. filii mihi usq; ad quartam gene
rationem sedebunt super thronum israel. Porro ieu non cu
stodiuit ut ambularet in lege dñi dei israel. in
toto corde suo. a peccatis hieroboam. qui peccare fecerat israel. In diebus illis cepit
dñs tedere israel. Percussitq; eos a finibus
israel. a cunctis finibus israel. a iordane contra orientem. pla
gam. omnem terram galaad. et gadeth et ruben et manasse.
a aroer quē est super torrentem arnon. et galaad et basan.
Reliqua autē uerborum ieu. et cuncta quē fecit. et fortitudo eius. Nonne
hec scripta sunt in libro uerborum dierum regum israel. Et do
mmiuit ieu cum patribus suis. sepelierūtq; eum
in samaria. Et regnauit ioachaz filius eius p

.xi.

o. Dixitq; ad eos. quos ingrauit hieu. sic. israel.
peccauit. amen dico uobis. quia sicut mortuus est
achab. ita uidetis in oculis meis. filii eius. sicut exer
cuit omnē sermonem. tollentes autē iola
filia regis ioram soror ahazie. filium ahazie. furatāq; eum de medio filiorum regis qui interfi
ciebantur. et nutricē eius de cubiculo. et abscondit
eum a facie athalie. ut non interficeret. Erantq; cum
ea in domo dñi diebus sex. latens. Porro athalia
regnauit super terram. Anno autē septimo mis
sit ioiada. et assumens centuriones et milites.
introduxit ad se in templum dñi. Percussitq; fe
dus. et iurare eos in domo dñi. et ostendit
eis filium regis. et precepit illis dicens. Iste est
quē facere debetis. Tertia pars uestrum ue
niat sabbato. et obseruet excubitum domus regis. Tertia
autē pars sit ad portam. et tertia pars ad
portam quē est post hastatos. Et custo
dietis excubitum domus meis. Due uero partes
ex omnibus egredientes sabbato custodiant ex
cubitum domus dñi circa regem. Et uallabitis eum ha
bentes arma in manibus uestris. Siquis autē ingre
dius fuerit septum templi interficietur. Erantq; cum
rege intrante. egredientes. Et fecerunt
centuriones uniuersa quē precepit eis ioiada sa
cerdos. adsumentes singuli uiros suos qui ingredi
ebant sabbatum cum eis. egredientes sabbato. ue
nerūt ad ioiadam sacerdotem. qui dedit eis arma
regis dauid. quē erant in domo dñi. Et steterunt sin
guli habentes arma in manu sua. a parte templi
usq; ad partem altaris. et templi. circumstantes regem. p
diuersa. illum regis. et posuerunt super eum diadema. et
testimonium. fecerunt eum regem. et unxerunt.
et plaudentes manibus dixerunt uiuat rex.
Audiuit athalia uocem currentium populi. Ingres
sa ad eos in domo dñi. uidit regem stantem super
tribunal. iuxta morem. Et cantores tubis.
per eum. omnemque populum terre. canentes tubis.
Scidit uestimenta sua dicens. Coniuratio
coniuratio. precepit ioiada centuri
onibus. et exercitui. Et ait eis. Educite
eam extra concepta templi. et quicumq; secuti eam
fuerit feriatur gladio. Dixerat enim sacerdos. Non occi
dant in templo dñi. Injecerunt ei manus. et impe
dierunt per uiam introitus equorum. iuxta palatium. et
fecerunt ibi. Pepigit quoque ioiada fedus inter dñm
et inter regem. et inter populum. Ingressusque omnis po
pulus terre templum baal. destruxerunt eum. et
imagines eius fregerunt uehementer. Mattan quoque sacerdotem baal occiderunt ante aras. Et posuit sacerdos
custodias in domo dñi. et uenerunt centuriones et
cerethi. et fethi. legiones. et omnis populus terre. deduxerunt regem de domo dñi. et uenerunt per uiam

xij.

porte sic ait eis in palatium. Et fecit sic rex
nuncio regis. Letatique sunt omnes principes eius et omnis
populus terre. Et abiit ait ecclesiam domini
regis. Et cepit annus septimus ioas et regnare cepit. Et
ioas quadraginta annis imperium. Et nomen ma
tris eius sebia de bersabee. Fecitque ioas rectum co
ram domino cunctis diebus quibus docuit eum ioiada
sacerdos. Verumtamen excelsa non ablata sunt. Adhuc
populus immolabat et adolebat in excelsis. Dixitque ioas ad sacerdotes. Omnem pecu
niam sanctorum quam illatam est in templum domini argentum
vir quem transit pro anima sua. Omnem pecuniam quam
voluerit vir ut offerat in templum domini. Accipiant
ea sacerdotes unusquisque de cognatione sua. Et in
quibus locis fuerit ruina templi. Quicquid necessa
rium inventum fuerit in templo. Usque ad quartum
annum regis ioas non instaurabant sacerdotes templum domini.
Vocavitque rex ioas ioiada pontificem et sacerdotes dicens
eis. Quare non instaurastis templum. Nunc ergo
nolite accipere pecuniam quisque de cognatione sua.
Sed illam quam dabitur ad instaurandum templum. Ad
hoc ipsum imperavit rex ioas. Et non fecerunt sacerdotes
templum. Et vocavit ioiada sacerdos arcam unam. Et
fecit foramen in operculo eius. Et posuit eam juxta altare
ad dexteram ingredientibus in templum domini. Et dabant
in ea sacerdotes omnem pecuniam quam offerebatur in templum domini.
Et cum viderent quod multum esset argenti in arca. Ascendebat
scriba regis et pontifex. Et effundebant
in sacculis pecuniam quam inveniebatur in templo
domini. Et dabant eam ad pondus in manus operantium
domus domini. Et dabant eam operariis qui operabantur in
templo domini. Et impendebant eam in fabris lignorum et in
cementariis. Et in operibus domus domini. Et
in cementariis et in lapidum quadratorum. Et ut emerent ligna et lapides quadratos
ut impleretur instaurationem domus domini. Et
in universis quae indigebantur expensis ad instaurationem
domus domini. Verumtamen non fiebant ex eis
pocula domus domini. Et fuscinulae et tubae
et omne vas aureum et argenteum de
pecunia quae afferebatur in templum domini. Sed
ut dabantur operantibus et per eos restaurabant
templum domini. Et non
rationem ponebant hominibus quibus
dabant pecuniam ut redderent eam. Sed in fide tractabant
pecuniam quam accipiebant pecunia
pro delicto et pro peccato non inferebantur in templum domini quia sacerdotum
erant. Tunc ascendit hazahel rex sy
rie. Et pugnabat contra geth. Cepitque eam. Et
rex statuerat faciem suam ut ascenderet in hierusalem. Quam
ob rem tulit ioas rex iuda omnia sanctificata quae con
secraverant iosephat. Et joram. Et ahazia. pa
tres eius reges iuda. Et quae ipse obtulerat. Et munus
suum argenti quod inventum fuerat in thesauris
templi domini. Et in palatio regis. Misitque hazahel
regis syrie. Et recessit a vertice. Reliquia autem
sermonum ioas. Et omnia quae fecit. Nonne hoc
ta sunt. Et in libro verborum dierum regum iuda. Surgentes autem servi eius. Et coniuraverunt inter se. Et
percusserunt ioas in domo mello in descensu
sela. Joazar filius semaath. Et joazabad
filius somer seniores. Et percusserunt eum. Et par
vus filius in civitate david. Regnavitque amas
ias filius eius pro eo. Anno tricesimo secundo ioas filii
ahazie regis iuda. Regnavit ioahas filius
jehu super israel in samaria. decem et septem annis.
Fecit malum coram domino. Secutus est peccata
jeroboam filii nabath. Quem peccare fecit israel. Non declina
vit abeis. Iratusque est furor domini contra israel. Et
dedit eos in manu hazahel regis syrie. Et in
manu benedad filii hazahel cunctis diebus. de
precatus autem est ioahas faciem domini. Et audivit eum
dominus. Vidit enim angustiam israel. Quam attrivit
eos rex syrie. Et dedit dominus israel salvatorem. Et
liberatus est de manu syrie. Habitaverunt filii
israel in tabernaculis suis. Sicut heri et nudius tertius.
Verumtamen non recessit a peccatis domus jero
boam. Quae peccare fecit israel. In quibus ambula
verunt. Sed quidem et lucus permansit in samaria.
Et non fuerunt relicti ioahaz de populo. nisi quin
quaginta equites. Et decem currus. Et decem milia
peditum. Interfecerat enim eum rex syrie. Et redi
gerat eos quasi pulverem in tritura ante. Reliqua
autem sermonum ioahaz. Et omnia quae fecit. Et fortitudo eius. Nonne hec scripta sunt
dierum regum iuda. Dormivitque ioahaz cum patri
bus suis. Et sepelierunt eum in samaria. Regnavit
que ioas filius eius pro eo. Anno decimo tertio ioas
ioas rex israel in samaria sedecim annis. Et fecit quod
malum est in conspectu domini. Non recessit
ab omnibus peccatis jeroboam filii nabath. Quem
peccare fecit israel. In quibus ambulavit. Reliqua autem sermonum ioas. Et omnia quae fe
cit. Et fortitudo eius quomodo pugnavit cum
amasia rege iuda. Nonne hec scripta sunt in
libro sermonum dierum regum iuda. Et dormivit
ioas cum patribus suis. Jeroboam autem sedit super
solium eius. Porro ioas sepultus est in samaria. cum
regibus autem israel. Mortuus est eliseus. Et sepeliebant eum. Quia mo
rituus est. Descendebantque ad eum ioas rex israel. Et flebat coram eo. Dicebatque. Pater mi pater mi curus israel. Et auriga eius. Et ait ad eum eliseus.
Affer arcum et sagittas. Cumque attulisset
ad eum arcum et sagittas. Dixit ad regem israel. Po
ne manum tuam super arcum. Et cum posuisset ma

xiij.

manu sua. et posuit eis heliseus manus
suas in eis. Dixitq; ad eos. Hæc dicit dominus
exercituum. Percutite sagittas. Cumq; apposuisset. dixit heliseus. Iace sagittam
contra syriam. Et iecit. Et ait heliseus. Sagitta salutis domini. et sagitta salutis contra syriam. percutiesq; syriam in afec donec consumas eam.
Et ait. tolle sagittas. Cumq; tulisset. ait
rex israel. Percute iaculis terram. Et cum percussisset tribus; uicibus. et obtulisset. iratus est
uir dei. dixit. Si percussisses quinquies. aut
sexies. aut septies. percussisses syriam usq;
ad consumptionem. Nunc autem tribus; uicibus percuties eam. Mortuus est igitur heliseus. et sepelierunt
eum. Latrunculi quoq; moab uenerunt in terram
in eo anno. Quidam autem sepelientes hominem uiderunt latrunculos. et proiecerunt cadauer in sepulchro heliseo. Quod ambulantes tetigerunt
ossa heliseo. et reuixit. Et stetit super pedes suos. Igitur azahel rex syriæ afflictus est israel cunctis
diebus eius. Et miserit dominus eos. et reuisus est
ad eos. propter pactum suum quod habebat cum abraham. ysaac. et iacob. Et noluit delere eos
usq; in præsentem. Mortuus est autem azahel rex
syriæ. et regnauit benadab filius eius pro eo.
Porro ioas filius ioachaz. tulit urbes de
manu benadab filii azahel. tribus
uicibus percussit eum. et reddidit ciuitates
israel. Anno secundo ioas filii ioachaz regis israel.
regnauit amasias filius ioas regis iuda. in
gentesimo quinquagesimo anno. cum regnare cepisset.
Viginti annis regnauit in hierusalem.
Nomen autem matris eius ioaden de hierusalem. Et fecit ut
rectum esset coram domino. Verumtamen non uanum perfecit. in
ira omnia quæ fecerat ioas pater eius fecit. Hi tamen hoc
tantum quod excelsa non abstulit. Adhuc enim populus
immolabat. et adolebat in excelsis. Cumq; ob
tinuisset regnum percussit seruos suos qui interfecerunt
regem patrem suum. Filios autem eorum non
occidit. iuxta quod scriptum est in libro
legis moysi. Sicut præcepit dominus dicens. Non
morientur patres pro filiis. neq; filii morientur
pro patribus. Sed unusquisq; in peccato suo morietur. Ipse
percussit edom in ualle salinarum decem milia.
Cepitq; nomen eius usq; in præsentem diem. Tunc misit amasias nuntios ad ioas fi
lium ioachaz. filii iehu regis israel dicens. Veni
ut videamur nos. Remisitq; ioas rex israel ad
amasiam regem iuda dicens. Cardinus libani
misit ad cedrum libani dicens. Da filiam tuam filio meo in uxorem. Transierunt;q; bestiæ
silue quæ sunt in libano. et conculcauerunt cardinum.
Percutiens enim percussisti edom. et subleuatus
es animo tuo. Contentus esto gloria. et sede in do
mo tua. Quare provocas malum ut cadas tu.
et iudas tecum. Et non acquiescit amasias.
Ascendit igitur ioas rex israel. et iudet se mutuo
ipse et amasias rex iuda in bethsames oppido iude. Percussusq; iuda coram israel. et fugerit
unus quisq; in tabulata sua. Amasiam uero
regem iuda filium ioas filii ochozie. Cepit io
as rex israel in bethsames. Et adduxit eum in
hierusalem. et destruxit murum hierusalem. a porta ephraim. usq; ad portam anguli quadringen
tis cubitis. et tulit omne aurum. et argentum.
et uasa quæ inuenta sunt in domo domini.
et in thesauris regis. obsides. et reuisus est
samariam. Reliqua autem libri ioas quæ fecit
et fortitudo eius qua pugnauit contra amasiam regem iuda. Nonne hæc scripta sunt in uolu
mine sermonum dierum regum israel. Dormiuitq; ioas cum
patribus suis. et sepultus est in samaria cum regibus israel. Et regnauit hieroboam filius eius pro eo.
Vixit autem amasias filius ioas regis iuda. post
obitum mortuus est ioas filius ioachaz regis
israel. xv. annis. Reliqua autem sermonum
amasiæ. Nonne hæc scripta sunt in libro sermo
num dierum regum iuda. Factaq; est contra eum con
uiuium in hierusalem. At ille fugit in lachis. Mi
serunt;q; post eum in lachis. et interfecerunt eum. et as
portauerunt in equis. Sepultusq; est in ciui
tate patrum suorum in ciuitate dauid. Tulitque autem u
niuersus populus iude azariam annos natum sedecim. et
constituerunt eum regem pro patre eius amasia. Ipse ædi
ficauit aelam. et restituit eam iude. post
quam dormiuit rex cum patribus suis anno quin
decimo amasiæ filii ioas regis iuda. Regna
uit hieroboam filius ioas regis israel in samaria quadragintaquinque annis. Fecitque malum
in conspectu domini. Non recessit ab omnibus peccatis
hieroboam filii nabath. qui peccare fecerat israel.
Ipse restituit fines israel. ab introitu emath usq; ad
mare solitudinis. iuxta sermonem domini dei israel
quem locutus est per seruum suum ionam filium amathi
prophetam. qui erat de gethofer. Videbat enim dominus
afflictionem israel amaram nimis. et
quod consumpti essent usq; ad clausos. et ad
stantes. et non erat qui auxiliaretur israel. Nec lo
cutus est dominus ut deleret nomen israel sub celo. Sed
saluauit eos in manu hieroboam filii ioas. Reliqua autem sermonum hieroboam. et uniuersa quæ
fecit. et fortitudo eius qua bellauit. et quomodo re
stituit damascum et emathhamath iudæ in israel. Nonne hæc scripta sunt in libro sermo
num dierum regum israel. Dormiuitq; hieroboam cum patribus suis.
regibus israel. Et regnauit azarias filius eius pro eo.
Anno uicesimo septimo hieroboam regis israel.
Regnauit azarias filius amasiæ regis iuda.
Sedecim annis erat cum regnare cepisset. Et

xiij.

xv.

qui magnum duos; annus regnauit in iherusalem.
Joiadan mater eius iecolia de iherusalem. fecit quod erat
placitum coram domino. iuxta omnia quæ fecerat amasias
pater eius. Verumtamen excelsa non abstulit. adhuc
populus sacrificabat. et adolebat incensum in
excelsis. Percussit autem dominus regem. et fuit leprosus
usque in diem mortis suæ. et habitauit in
domo libera seorsum. Ioatham uero filius regis gu
bernabat palatium. et iudicabat populum terræ. Reliqua
autem sermonum azariæ. et omnia quæ fecit. Joanne
hæc scripta sunt in libro dierum regum iuda. Et
dormiuit azarias cum patribus suis. sepultus est
que eius cum maioribus suis in ciuitate dauid. Et re
gnauit zacharias filius eius pro eo. Anno decimo
octauo azariæ regis iuda. Regnauit sallum
filius iabesi super israel in samaria. sex in
bus. et fecit quod malum est coram domino. Non
recessit a peccatis hieroboam filii
nabath. qui peccare fecit israel. Commiuit ei
contra eum sellum filius iabesi. et percussit eum pala
et interfecit. Regnauitque pro eo. Reliqua autem
bus zachariæ. Joanne hæc scripta sunt in libro ser
monum dierum regum israel. Hæc est sermo domini quem
locutus est ad heu dicens. filii tui usque ad quar
tam generationem sedebunt super thronum israel.
factumque est ita. Sellum filius iabesi regnauit ter
tio nono anno azariæ regis iuda. Regna
uit mense uno in samaria. Et ascendit
manahem filius gadi de thersa. ueniens in
samariam. et percussit sellum filium iabesi in samaria.
et interfecit eum. Regnauitque pro eo. Reliqua
autem verborum sellum. et coniuratio eius quam tetendit
insidias. Joanne hæc scripta sunt in libro
sermonum dierum regum israel. Tunc percussit ma
nahem thapsa. et omnes qui erant in ea.
et in finibus eius de thersa. noluerunt enim aperire
ei. Et interfecit omnes pregnantes eius discidit.
Anno decimo nono azariæ regis iuda. Re
gnauit manahem filius gadi super israel. x.
annis in samaria. fecitque quod erat malum coram
domino. nec recessit a peccatis hieroboam filii nabat
h. qui peccare fecit israel cunctis diebus
eius. Venitque phul rex assiriorum in terram. Et
dedit manahem phul mille talenta argen
ti. ut esset ei in auxilio. et firmaret regnum
eius. Indictum manahem argentum super israel cun
ctis potentibus. et diuitibus. ut daret regi assy
riorum quinquaginta siclos argenti per singulos.
Reuersusque est rex assiriorum. et non mansit in terra
sua. Reliqua autem sermonum manahem. omnia
quæ fecit. Joanne hæc scripta sunt in libro ser
monum dierum regum israel. Et dormiuit manah
em cum patribus suis. Regnauitque phacea filius
eius pro eo. Anno quinquagesimo septimo azariæ regis
iuda. Regnauitque phacea filius romelie super israel in samaria. uiginti
annis. et fecit quod malum est coram domino. Non
recessit a peccatis hieroboam filii nabat
h. qui peccare fecit israel. In diebus phacee regis is
rahel. Venit theglat fallasar. rex assiriorum. et
cepit eum. iaion. et abel domum maacha. et ianoe. et
cedes. et asor. et galaad. et galilæam. omnemque terram
neptali. et transtulit eos in assiriam. Con
iuratio autem et tetendit insidias ose filius
hela. contra phacee filium romelie. percussit
eum et interfecit. Regnauitque pro eo in anno
iotham filii ozie. Reliqua autem sermonum phace
e. omnia quæ fecit. nonne hæc scripta sunt in
libro sermonum dierum regum
israel. Anno secundo phacee filii romelie regis
israel. Regnauitque iotham filius ozie regis
iuda uiginti. v. annis. et erat cum regnare ce
pisset. Et sedecim annis regnauit in iheru
salem. Joiadan mater eius iecolia. fecitque quod
erat placitum coram domino. iuxta omnia quæ pater su
us ozias fecerat. Verumtamen excelsa non abstulit. adhuc
populus immolabat. et adolebat incensum in excelsis.
Hic ædificauit portam domus domini sublimiorem. Reliqua
autem sermonum ioatham. omnia quæ fecit. Jo
nne hæc scripta sunt in libro sermonum dierum regum
iuda. In diebus illis cepit dominus mittere in iudæ
am regem syrie. et phacee filium romelie. et
dominum iotham cum patribus suis. sepultusque
est cum eis in ciuitate dauid patris sui. Et regnauit
achaz filius eius pro eo. Anno septimo decimo phace
e filii romelie. Regnauit achaz filius ioa
tham regis iuda. Viginti annorum erat achaz
cum regnare cepisset. Et sedecim annis regna
uit in iherusalem. Non fecit quod erat rectum
coram domino deo sicut dauid pater eius. Sed ambulauit
in uia regum israel. Insuper filium suum consecra
uit per ignem. secundum abominationes gentium. quæ
dissipauit dominus coram filiis israel. Immolabat
quoque victimas. et adolebat incensum in excelsis.
et in collibus. et subter omne lignum frondosum. tunc
ascendit rezin rex syrie. et phacee filius romelie

.xvi.

lie rex israel in medio filiorum israel. Quam obsidio
rexit abaz filius ueri filiorum eius. In tempore illo re-
diuit rezin rex syrie et ylam syrie. reuocauit iu-
deos de ylam fuit. Et edomitis uenerunt in ylam. et
habitauerunt ibi usque in diem hanc. Ego sum abiit ab
ac nuntios ad theglad phalasar regem assiriorum dicens.
de manu regis syrie et de manu regis israel qui
insurrexerunt adiuuarunt me. Et ecce argentum et
aurum quod inuenitur potuit in domo domini. et in thesau-
ris regis. misit regi assiriorum munera. audiuit eum
iuuantem me. Ascendit eum rex assiriorum in damascum
et cepit eam. transtulit habitatores eius cyrenen. Ra-
zin uero interfecit. Perrexit rex abaz in occursum the-
glad phalasar regis assiriorum in damascum. Cumque uidis-
set altare damasci. misit rex abaz ad urian sacerdotem
exemplar eius iuxta uidisset altare. usque ad omnem fabricam
eius. Et fecit urias sacerdos altare secundum omnia que
mandauerat rex abaz de damasco. donec uenirent rex
abaz de damasco. Cumque uenisset rex de damasco. uidit
altare. accessit ad illud. Ascendit. et holocausta
uel sacrificia. et libauit libamina. et effudit
sanguinem pacificorum. qui offerebantur super altare.
Porro aereum
quod erat coram domino transtulit de facie templi. de
loco templi domini. posuitque illud ex latere altaris ad aqui-
lonem. Praecepit quoque rex abaz urie sacerdoti dicens. super
altare maius offer holocausta mane. et sacrificium
uespertinum. holocausta regis. et sacrificium eius.
holocausta omnis populi terre. et sacrificia eorum.
libamina eorum. et effunde super illud omnem sanguinem
holocausti. et omnem sanguinem sacrificii. Aereum uero altare erit
ad uoluntatem meam. fecit urias sacerdos. usque omnia quae
praecepit ei rex abaz. et ecce altare aereum. Rursum ablatum
de loco. et mare depositum de uasis. et uas quod erat in
medio altaris. et posuit ea in pauimento templi domini.
Ordinauit quoque rex abaz in templo. et in
egressu regis extrinsecus commutauit in templo domini propter regem
assiriorum. Reliqua autem uerba abaz quae fecit. nonne
haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Dormiuit
quoque abaz cum patribus. suis. et sepultus est cum eis in
ciuitate dauid. Et regnauit ezechias filius eius pro eo.

·xvij·

Anno duodecimo achaz regis iuda. Regnauit o-
see filius ela in samaria super israel. nouem annis fe-
cit malum coram domino. sed non sicut reges israel. qui
fuerunt ante eum. Contra hunc ascendit salmanasar
rex assiriorum. Et factus est ei seruus. reddebatque
illi tributum. Cumque deprehendisset rex assiriorum osee
quod rebellare uellet. misisset nuntios ad sua regem
egypti. ne praestaret tributum regi assiriorum sicut
in singulis annis solebat. obsedit eum. et uinctum misit
in carcerem. peruagatus est omnem terram. ascendit
samariam. obsedit eam tribus annis. Anno autem nono
osee cepit rex assiriorum samariam. et transtulit israel in
assiriorum. posuitque eos in ala et in habor fluuio aqui-
lonis. et in ciuitatibus medorum. Factum est autem
eis peccantibus domino deo suo. qui eduxerat eos de terra egyp-
ti. de manu pharaonis regis egypti. et timuerunt deos alienos. et ambulauerunt iuxta ritum
gentium. quas expulerat dominus coram filiis israel.
et fecerunt. et cultus est israel ad
dominum deum suum. Et edificauerunt sibi excelsa
cunctis urbibus suis. Arunt custodiens usque ad
turrem custodum. fecerunt sibi statuas et lucos in
omni colle sublimi. Et sub omne lignum nemorosum
sub. et adorauerunt ibi incensum omnem ad instar gentium
quas transtulerat dominus ante faciem eorum. fecerunt res
pessimas irritantes dominum. Et coluerunt simu-
lacra. de quibus praecepit dominus eis ne facerent rem hanc.
Et testificatus est dominus israel. et iuda per manum omnium
prophetarum. et uidentium dicens. Reuertimini a uiis uestris
pessimis. et custodite praecepta. et mandata.
iuxta omnem legem quam praecepi patribus uestris. Et sicut misi
ad uos in manu seruorum meorum prophetarum. Qui non audierunt
sed induraerunt ceruicem suam. iuxta ceruicem patrum suorum
qui noluerunt credere domino deo suo. et abiecerunt
legitimum eius. et pactum quod pepigerat cum patribus eorum.
Et testificationes quibus testificatus est eos. et secuti
sunt uanitatem. et uane egerunt. Et secuti sunt gentes quae
erant in circuitu eorum. super quibus praecepit dominus eis. ne
facerent sicut illi fecerunt. Et dereliquerunt om-
nia praecepta domini dei sui. fecerunt sibi conflatiles duos
uitulos. et adorauerunt omnem militiam caeli seruierunt
baal. Et consecrauerunt filios suos et filias suas
per ignem. et diuinationibus. et augurii. Et
tradidit se ut faceret malum coram domino. et irritaret eum. Iratus
est ergo dominus israel. et abstulit
eos de conspectu suo. Et non remansit nisi tribus iuda
tantum. Sed nec ipse iuda custodiuit mandata
domini dei sui. sed in statutis israel ambulauerunt. Et abiecit
omne semen israel. et afflixit eos. et tradidit eos in manu direptantium donec proiecit
eos de facie sua. Quia cum ipse quo scissus est israel
a domo dauid. et constituerunt sibi regem hieroboam filium
nabat. et seduxit eum hieroboam israel a domino. et peccare
eos fecit peccatum magnum. Et ambulauerunt filii israel
in omnibus peccatis hieroboam quae fecerat. Non reces-
sit a eis usque quo auferret dominus israel. sicut
locutus est in manu omnium seruorum suorum prophetarum.
et transtulit eos israel de terra sua in assyrios usque in di-
em hanc. Adduxit autem rex assiriorum de babylone
et cuthe. et auua. et emath. et sepharuaim. Et
collocauit eos in ciuitatibus samariae pro filiis israel.
Qui possidebant samariam. et habitauerunt in urbi-
bus eius. Cum autem haberent exordium non timebant
dominum. Et immisit eis dominus. qui interficerent
eos. Iusserantque regi assiriorum. et dicentes. Gen-
tes quas transtulisti et locupletasti in ciuitatibus samariae.
ignorant legitimum dei terre. Et immisit in eos dominus
leones. et ecce interficiunt eos. eo quod ignorent le-

eū di ire. Precepit aūt rex assiriorū dicens.
Ducite illuc unū de sacerdotib; quos sinde cap
tiuos addiuistis. ut uadat. habitet cū eis.
doceat eos legitima dei terre. Cū uenisset ui
uus de sacerdotib; his q̄ captiui ducti fuerant
de samaria. habitauit in bethel docebat eos
quomodo colerent dominū. Et unusquisq; ge
nis suis
erant dēm suū. Posuerūq; eos in fanis exci
sis q̄ fecerant samaritani gens gens in urbi
bus suis in quib; habitabant. Nā etiā babylo
nii fecerūt succoth. benioth. Nergal aūt chuteni
fecerūt nergel. Asimā emat. fecerūt asima.
porro ceteri fecerūt nibaaz. et tharthach. Ipsi
hi aūt qui erant de sepharuaim cōburebā
tur filios suos igni. Adrumalech. et ana
malech diis sepharuaim. Et timebant dominū
colebant dōm. fecerūt aūt sibi de nouissimis
sacerdotes excelsorū. et ponebant eos in fanis e
dificatis. Et cū dōm colebāt. diis suis; ritus ser
uiebant uētē gentium de quib;
tulerant samaria uiū in presentē die.
more sequunt antiquū. Non timēt dōm. nē
custodiunt ceremonias et. mandata ad p
cepit dōs filiis iacob. quē cognominauit
israel. et iussit eis pactū. et mandauit
eis dicens. Nolite timere deos alienos. et non
adoretis eos. neq; colatis. et immolatis eis.
Sed dōm dōm uīm q̄ eduxit uos de terra egypti.
In fortitudine magna. in brachio excelso.
timete. et ipm adorate. ipi immolate. se
ritus eius q̄. iudicia. et lege. et mandatū q̄d
scripsit uobis custodite. ut faciatis cuncta
diebus. et non timeatis deos alienos. Et pactū q̄d
iniuit uobiscū nolite obliuisci. nec colatis deos
alienos. Sed dōm uīm timete. et ipe eruet uos
de manibus inimicorū uōrū. Illi aūt non au
dierūt. Sed uīm q̄ fecerant priora. ipsi
erant. Gentes istē timēbāt dōm. et sculpe
bant idola sua. filii quoq; eorū. sicut fecerūt patres
eorū. ita et hodie faciunt. Et cū ad hanc diem
perseuerant. Timentes dōm. et sculpentes
idola sua. Sed et filii eorū. et nepotes eorū. sicut fecerunt patres eorum
usq; in presentē diē. Hanc ergo ait dōs ad
filios israel. Ne timeatis deos alienos. et non
adoretis eos. neq; colatis. et immolatis eis.
sed dōm dōm uīm. ipse educit uos de terra egypti
in fortitudine magna. et brachio excelso.
timete. et ipm adorate. et ipi immolate. et
ceremonias eius. et iudicia. et legem. et mandatū q̄d
scripsit uobis custodite. ut faciatis cuncta
diebus. et non timeatis deos alienos. Et pactū q̄d
iniuit uobiscū nolite obliuisci. nec colatis deos
alienos. Sed dōm uīm timete. et ipse eruet uos
de manibus inimicorū uōrū. Illi aūt non au
dierūt. Sed uīm q̄ fecerant priora. ipsi
erant. Gentes istē timēbāt dōm. et sculpe
bant idola sua. filii quoq; eorū. sicut fecerūt patres
eorū. ita et hodie faciunt. Et cū ad hanc diem
perseuerant. Timentes dōm. et sculpentes
idola sua. Sed et filii eorū. et nepotes eorū. sicut fecerunt patres eorum
usq; in presentē diē. Anno tertio osee filii
ela regis israel. Regnauit ezechias filius
achaz regis iuda. uiginti q̄q; annorū. et ui
cū regnare cepisset. et uiginti nouem annis
regnauit in hierusalem. et nomen matris eī abia filia
zacharie. fecitq; ad erat coram dōo
uīo omnia q̄ fecerat dauid patri suo. Ipse aūt dis
sipauit excelsa. et comminuit statuas et succidit
lucos. Conflauitq; serpentē eneū quē fecerat moysi. Siquidē usq; ad illud tēpus filii
israel adolebant ei incensū. Vocauitq; eū
nahastan id est aereum. Iuxta p
eū uīo fuit fiducia dō israel. Fuitq; p
eū uīo fuit similis ei de cunctis regib; iuda.
sed neq; in his q̄ ante eū fuerāt. Et adhesit
dōo. et non recessit a uestigiis eī. fecitq; mā
data eī q̄ precepat dōs moysi. Et erat dōs cū
eo. et in cunctis ad q̄ procedebat sapienter se age
bat. Rebellauit q̄q; contra regē assiriorū et no
seruiuit ei. Ipse percussit philisteos usq; ad
gazam. et omnes fines eorū. a turre custodū
usq; ad ciuitatē munitā. Anno quarto regis
ezechie. q̄ erat anno septimo osee filii ela re
gis israel. Ascendit salmanasar rex assiriorū
in samariā. et expugnauit eā. et cepit. Iam
p annos tres. anno sexto ezechie. i. nono an
no osee regis israel. capta est samaria. Et tu
lerunt eā rex assiriorū. Et locauitq; illos mala
in habor fluuius gozan in ciuitatib; medo
rū. quia audierāt uocē dōi dei sui. Et prētergressi
sunt pactū eī. omnia q̄ precepit moyses seruus
dōi. nec audierāt nec fecerāt. Anno quarto de
cimo regis ezechie. ascendit sennaherib rex
assiriorū. ad uniuersas ciuitates iuda munitas.
et cepit eas. Et misit ezechias rex iuda nū
tios ad regē assiriorū. lachis dicēs. peccauī
recede a me. Quōcūq; q̄d impoueris mihi ferā. In
dixit ergo rex assiriorū ezechie regi iuda. tre
centa talenta argenti. et triginta talenta au
ri. Deditq; ezechias omne argentū q̄d repe
rire potuit in domo dōi. et in thesauris regis. Sed
tempore illo fregit ezechias ualtas templi dōi. et
laminas quas ipse adfixerat. tradidit eas regi
assiriorū. Misitq; aūt rex assiriorū tharthan
et rabsaris. et rabsacen de lachis ad regē ezechi
am cū manu ualida in hierusalem. Et cū ascendis
sent uenerāt in hierusalem. steterūt iuxtaque duc
tū piscine superioris q̄ est in uia agri fullonis.
Et cū uocasset regē. Egressus est aūt ad eos eliacim filius helchie prepositus domus. et sobna scriba. et
ioahe filius asaphi cōmentarius. Et ait ad eos rab
sacen. Loquimini ezechie. hec dicit rex magnus
assiriorū. Quis est ista fiducia qua niteris. for
sitan inuisti consilio ut pugnes et ad pliandū in
quo confidis. et audes rebellare. An q̄ias in ba
culo harundineo. cui q̄ fixerit egypto. Cui ipse
quē sinculbuit ipso cōmunitē ingredietur ma
nū eī. et perforauit eā. Sic est pharao rex egypti oī
b; qui confidūt in eo. Si dixeritis mihi. in dōo
dō uīo habemus fiduciā. nōne iste est cui abstulit
ezechias excelsa et aras. Et precepit iude et
hierusalem aūt alte hec adorabitis in hierusalem. Nunc
ḡ ergo fiat ad dōm meū regē assiriorū. et dabo
uobis duo milia equorū. si uidere ad hoc ha
beatis ascensores equorū. Et quo mō potestis resistere uni uni ex minimis seruorū dōi mei
minimis. An fiducia habes in egypto pro
curus et curus. Nūquid sine dōi uoluntate
ascendi ad locū istū demolirī eū. Dixitq; mihi
ascende ad terram hanc. et demolire eā. Dixerūt
aūt heliachim filius helchie. et sobna. et ioahe

Xvij.

Sobna.

ublaci. precari ut loquaris nobis seruis tu
is syriace. si quidem intelligimus hanc linguam
et non loquaris nobis iudaice audientibus populo
qui est in muro. Ecce et ubiaces. Si quid ad
dimittitis ad te irascitur dominus ut loquatur
sermones hos. et non ad uiros qui sedent super mu
rum. ut comedant stercora sua et bibant u
rinam suam uobiscum. Stetit itaque ubiaces.
et clamauit uoce magna iudaice. Et cum
audisset ubia regis magni assyriorum. hec dicit
rex. Non uos seducat ezechias. Non enim
poterit uos eruere de manu mea. Neque fiduciam
uobis det ut speretis in domino dicens. Eruens liberauit nos
dominus. et non tradet ciuitas hanc in manu assyriorum. Si
cette mecum quod uobis est utile. et egredimini
ad me. et comedat unusquisque de uinea sua. et de
ficu sua. et bibetis aquas de cisternis uestris
donec ueniam. Et auferam uos ad terram
similem terre uestre. in terram frumenti et uini
panis et uinearum. terram olei
uiuentium et mellis. et uiuetis. non morie
mini. Nolite audire ezechiam qui uos decepturus
dicens. Dominus liberabit nos. Numquid liberauerunt
dii gentium terram suam de manu regis assyriorum.
Ubi est deus emath et arphad. Ubi est deus sepharuaim.
ana. et ana. Numquid liberauerunt samariam de
manu mea. Quis est ex omnibus diis terrarum
qui eruerit regionem suam de manu mea ut possit
eruere terram de manu mea. Tacuerunt itaque populi
et non responderunt ei quicquam. Siquidem preceptum re
gis acceperant ut non responderent ei. Venitque he
liachim filius helchie prepositus domus et sobna
scriba. et ioahe filius asaph. a commentis. ad ezechiam
scissis uestibus. nuntiauerunt illi uerba
Que cum audisset rex ezechias scidit uestimenta
sua et opertus est sacco. ingressusque est domum domini.
Et misit heliachim prepositum domus. et sobnam scri
bam. et senes de sacerdotibus. opertos saccis ad esaiam
prophetam filium amos. Qui dixerunt. Hec dicit ezechias. Dies tribulationis et increpationis et blas
phemie dies iste. uenerunt filii usque ad partum
et uires non habet parturiens. Si forte audi
at dominus deus tuus omnia uerba ubiaces. quem
misit rex assyriorum dominus suus. ut exprobrarent
deum uiuentem. et arguat uerba que audiuit
dominus deus tuus. Et fac orationem pro reliquiis que re
perte sunt. Cum ergo ueniret seruus regis ezechie ad he
saiam. Dixitque ei esaias. hec dicetis domino uo
stro. Hec dicit dominus. Ne timeas a facie sermonum quos
audisti. quibus blasphemauerunt puteri regis
assyriorum me. Ecce ego immittam in eum spiritum. et au
diet nuntium. et reuertetur in terram suam. et deiciam eum
gladio in terra sua. Et cum audisset ergo ubiaces. quia
uenerit rex assyriorum expugnante lobna.
audiuerat enim quod recessisset de lachis. Cumque au
disset de tharca hanege. et hoc pie dicentes. Ecce egressus est ut pugnet aduersum te. et ut pugnet
eum. misit nuntios ad ezechiam dicens. hec dicit
te ezechie regi iude. Non te seducat deus tu
us in quo habes fiduciam. Ne dicas non tradetur hierusalem manu regis assyriorum omnium
terrarum. Tu enim audisti quid fecerint reges as
syriorum omnibus terris quomodo uastauerint eas.
Nunquid liberabuntur. et tu liberaberis. filios
eorum. qui enumerantur in thelassar. Numquid liberauerunt
eos. et perierunt. et haran et
ana. et ana. Ubi est rex
hamath et rex arphad. et rex ciuitatis sepharuaim. ana. et ana. Cumque accepisset
ezechias litteras de manu nuntiorum et legisset
eas. ascendit in domum domini. et expandit
eas coram domino. et orauit in conspectu eius dicens.
Domine deus israel qui sedes super cherubim. tu es
deus solus regnorum terre. Tu fecisti celum et
terram. Inclina aurem tuam audi. aperiantque
oculos tuos et uide. audi omnia uerba sen
nacherim. Quam misit ut exprobraret deum uiu
entem. Vere domine dissipauerunt reges assy
riorum gentes et terras earum. Et miserunt deos eorum
in ignem. Non enim erant dii. sed opera manuum
hominum. Et ligna et lapides. et perierunt eos.
Nunc ergo domine deus noster saluos nos facito de manu
eius. ut sciant omnia regna terre quia tu es dominus
deus solus. Misit autem esaias filius amos
ad ezechiam dicens. Hec dicit dominus israel. Quia
deprecatus es me. super sennacherim rege as
syriorum audiui. Iste est sermo quem locutus
est dominus de eo. Spernit te. et illudit te
uirgo filia sion. Post tergum tuum cap mo
uebit filia hierusalem. Cui exprobrasti. et quem
blasphemasti. Contra quem exaltasti uocem. et eleuasti in excelsum oculos tuos contra sanctum israel. Per
manus seruorum tuorum exprobrasti domino et dixisti.
In multitudine curruum meorum. ascendi in
excelsa montium. in summitate montis libani
et succidam cedros eius electas. et electorum habietes eius. et
ingressus usque ad terminos eius. saltum carmeli eius
ego succidi. et bibi aquas alienas. et siccabo
uestigiis pedum meorum omnes aquas clausas. Nun
quid non audisti ab initio fecerim eam ex diebus
antiquis. plasmauerim illam et nunc adduxerim. Et
ut in ruinam collium pugnantium ciuitates mu
nitas. et habitatores earum humiles manu.
Contremuerunt et confusi sunt. facti sunt quasi fenum agri
uirens herbam tectorum. et carbunculus antequam ue
niret ad maturitatem. Habitaculum tuum. egressum
tuum. et introitum tuum. Sciui tua ego sum
et furor tuus contra me. Insanisti in me et superbia
tua ascendit in aures meas. Ponam igitur
circulum in naribus tuis. et camum in labiis tuis.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Et reducam te in terram pacis in qua fiducia
ezechia hoc erit signum. Comede hoc anno qd
reppereris. In secundo anno quod sponte nascitur. po
st in anno tertio seminate et metite. plantate
uineas. comedite fructum eorum. Et qd cum
reliquiis fuerit de domo iuda. mittet radices deor
sum. et faciet fructum sursum. de ierusalem quippe egre
dient reliquie. et qd saluet de monte sion. Zelus
dni exercituum faciet hoc. Quia obrepsit hoc dicit dnus
de rege assiriorum. non egredietur urbem hanc. nec in
mittet in eam sagittam. nec occupabit eam clypeus.
nec circumdabit eam munitionem. quia qua uenit
reuertetur. ciuitatem hanc non ingredietur dicit dnus.
protegam urbem hanc. et saluabo eam propter me. et propter
dauid seruum meum. Factum est igitur in nocte illa. uenit an
gelus dni. percussitque castra assiriorum centum octua
ginta quinque milia. Cumque diluculo surrexisset.
uidit omnia corpora mortuorum. reuersusque est. abiit.
Et reversus est sennacherim rex assiriorum. et mansit
ninive. Cum autem adoraret in templo nesroch deum
suum. Adramelech. et sarezer filii eius percusserunt
eum gladio. fugerunt in terram armeniorum. regnauit
asaraddon filius eius pro eo. In diebus illis egro
tauit ezechias usque ad mortem. Et uenit ad
eum esaias filius amos propheta. Dixitque ei. hi
dicit dnus de. precipe domui tue. non enim uiues. Et
non uiues. Et uertit faciem suam ad parietem.
orauitque dnum dicens. Obsecro dne memento
quaeso quomodo ambulauerim coram te in ueri
tate. et in corde perfecto. et quod placitum tibi fe
cerim. fletu magno. Factum est autem ut egredienti esaias
medium atrium. factum est sermo dni ad eum dicens. Revertere
ezechie dux populi mei. hec dicit dnus deus dauid patris
tui. audiui orationem tuam. uidi lacrimas tuas.
ecce sanabo te. die tertio ascendes templum dni.
et addam diebus tuis quindecim annos. sed et de manu
regis assiriorum liberabo te. et hanc
urbem protegam propter me. et propter
dauid seruum meum. Dixitque esaias. Tollite
massam ficorum. et imponite super uulnus. et sa
nabitur. Dixerat autem ezechias ad esaiam. Quod
signum quia sanabit me dominus. et ascendam
templum domini tertia die. Et ait esaias. Hoc erit signum a
domino quod faciet dominus sermonem quem locutus
est. Ecce umbra decem graduum. Et ait ezechias. Facile
est umbram crescere decem lineis. sed hoc uolo ut fa
ciat. Et ut reuertatur retrorsum decem gradibus. Inuocauit
autem esaiam propheta dominum. reduxitque umbram
per lineas. quibus iam descendebat in horologium
Ahaz retrorsum decem gradibus. In
illo tempore misit berachadan filius baladan rex babylonorum
litteras et munera ad ezechiam. audierat enim quod egro
tasset ezechias. Letatus autem in aduentu eorum
ezechias. ostendit eis domum aromatum. aurum.
argentum. pigmentum nardi. unguentum. et domum
vasorum suorum. omnia quae inuenta sunt in thesau
ris suis. non fuit quod non ostenderet eis ezechias
in domo sua. et in omni potestate sua. Ve
nit autem esaias propheta ad regem ezechiam. et ait
ei. Quid dixerunt uiri illi. aut unde uenerunt ad te. Et
ait ezechias. De terra longinqua uenerunt ad me
babylone. Et ait. Quid uiderunt in do
mo tua. Ait ezechias. Omnia quae sunt in domo mea
uiderunt. Dixitque esaias ad ezechiam. Audi sermonem
domini. Ecce dies uenient. et auferentur omnia
quae sunt in domo tua. atque in hodiernum diem condita sunt
patres tui usque in hanc diem in babylonem. Non remanebit
quicquam ait dominus. Sed filios tuos qui egredientur ex te
quos gignis tollent. erunt eunuchi in palatio
regis babylonis. Dixit ezechias ad esaiam. Bonus
sermo domini quem locutus est. Et pax et veritas in diebus me
is. Reliqua autem sermonum ezechiae. et omnis fortitudo eius. et quomodo fecerit piscinam. et aquam ducti.
et introduxerit aquam in ciuitatem. Nonne hoec
scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Dormi
uitque ezechias cum patribus suis. et regnauit
manasse filius eius pro eo. Duodecim annorum erat
manasse cum regnare coepisset. Et quinquaginta
quinque annis regnauit in ierusalem. Nomen matris eius
abhsida. fecitque malum in conspectu domini. iuxta ydola
gentium. quas delerat dominus a facie filiorum israel. Et
illud quod destruxerat ezechia. quae dissipauerat
excelsa pater suus. erexit. et erexit aras baal. et fecit lu
cos. sicut fecerat ahab rex israel. et adorauit omnem
militiam caeli. et coluit eam. Extruxitque aras in do
mo domini. de qua dixerat dominus. In ierusalem ponam nomen
meum. Et extruxit aras omni militiae caeli.
In duobus atriis templi domini. et immolauit filium suum
per ignem. et colebat sortilegia. et observauit augurium.
Et fecit pythones et arispices multiplicauit.
ut faceret malum coram domino. et irritaret eum. Sculptilem quoque
et ydolum quod fecerat posuit in templo dni. de quo dixerat dominus ad
eum et ad salomonem filium eius. In templo hoc et in ierusalem quam elegi de cunctis tribubus
israel. ponam nomen meum in sempiternum. Et non ultra
faciam transire pedem israel de terra quam dedi patribus eorum.
si tamen custodiant omnia quae praecepi eis. et
universam legem quam mandauit eis seruus meus moyses. Sed non audierunt. Et seduxit eos manasse ut
facerent malum super gentes quas contriuit dominus a facie filiorum israel. Locutusque est dominus per manum seruorum suorum prophetarum. dicens. Quia fecit manasse rex iuda abominationes istas
pessimas. super omnia quae fecerant amorrei. Et
peccare fecit iuda in idolis suis. propterea haec dicit dominus deus israel. Ecce ego inducam mala super ierusalem

et iudæ. et quicũq; audierint inmunt ambe aures eius. et oculi sui super eum in eliam samarie. et pondus et pondus domini dei. et deleo eum. si aut delere solent tabule. deleas eum et diuertam super faciem eius. et mittam eum in terram inimicorum eius. et erit in rapinam et in spolium omnibus inimicis suis. eo quod fecerint malum coram me. ex die qua egressi sunt patres eorum ex egypto usque ad diem hanc. iniquitatem in noxium fuerit. donec impleret eum usque ad os. absque peccatis suis quibus peccare fecerat iudam. ut faceret malum coram domino. reliqua autem sermonum manasse. et iniquitates quas fecit. et peccata eius quæ peccauit. nonne hæc scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. dormiuitque manasse cum patribus suis. et sepultus est in horto domus sui. in horto oza. et regnauit amon filius eius pro eo. sedecim annorum erant amon cum regnare cepisset. duobus annis regnauit in ierusalem. nomen matris eius meselemeth filia arus de iethaia. fecitque malum in conspectu domini. sicut fecerat manasses pater eius. et ambulauit in omnibus quibus ambulauerat pater eius. et seruiuit idolis. et adorauit eos. et dereliquit dominum deum patrum suorum. et non ambulauit in uia domini. et interfecerunt eum pueri sui. et occiderunt regem in domo sua. percussit autem populus terræ omnes qui conspirauerant contra regem amon. et constituerunt regem in loco eius iosiam filium eius pro eo. reliqua autem sermonum amon quæ fecit. nonne hæc scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. et sepelierunt eum in sepulchro suo in horto oza. et regnauit iosias filius eius pro eo. octo annorum erat iosias cum regnare cepisset. et triginta uno anno regnauit in ierusalem. nomen matris eius idida filia hadaia de bosecath. fecitque quod placitum erat coram domino. et ambulauit per omnem uiam dauid patris sui. non declinauit ad dexteram neque ad sinistram. anno autem octauo decimo regis iosiae misit rex saphan filium azalie filii meselam scribam templi domini dicens. ascende ad helciam sacerdotem magnum. ut conflet pecuniam quæ inlata est in templum domini. quam congregauerunt custodes limiarum populi. et ponant eam in manu operum. et dent eam operibus domus domini. qui sunt in templo domini. ad instaurandum templum. artifices. et cementarios. et cæsores lapidum. ad instaurandum templum. sed non exigatur ab eis pecunia. quam acceperunt. quia in fide agunt. dixitque helcias pontifex ad saphan scribam. librum legis reperi in domo domini. deditque helcias volumen saphan. et legit illud. venit ad saphan scribam ad regem. et retulit ei quod præceperat. aurum conflauerunt servi tui pecuniam. quæ reperta est in domo domini. et dederunt eam operibus præpositis operum domus domini. et faciunt qui sunt in templo domini. ut instaurent templum. et dent artifices et cementarios. ut emant ligna et lapides quadros. ad instaurandum templum. verumtamen non exigebatur argentum quod accipiunt. quia in probitate agunt in fide. dixitque saphan scribam. librum legis reperi in domo. deditque helcias volumen saphan. et legit illud. factum est cum audisset rex uerba legis. scidit uestimenta sua. et præcepit helciæ sacerdoti. et ahicam filio saphan. et abdon filio michaiæ. et saphan scribæ. et asaiæ seruo regis dicens. ite consulite dominum pro me. et pro populo. et pro omni iuda. de uerbis voluminis istius quod inuentum est. magna enim ira domini succensa est contra nos. quia non audierunt patres nostri uerba domini. ut facerent omnia quæ scripta sunt nobis. ierunt ergo helcias sacerdos et ahicam. et abdon et saphan et asaia. ad holdam prophetidem uxorem sellum filii thecue filii aras custodis uestium. quæ habebatur in ierusalem in secundo loco. et locuti sunt ei. et retulerunt ei. hæc dicit dominus deus israel. dicite uiro qui misit nos ad me. hæc dicit dominus. ecce ego adducam mala super locum istum. et super habitatores eius omnia uerba legis quæ legit rex iuda. quia dereliquerunt me. et sacrificauerunt diis alienis. ut irritarent me in cunctis operibus manuum suarum. et succendetur indignatio mea in loco hoc. et non extinguetur. regi autem iuda qui misit uos ut consuleretis dominum. sic dicetis. hæc dicit dominus deus israel. pro eo quod audisti uerba voluminis. et perterritus es coram domino. audiuit sermones eius. et humiliatus es coram domino. audiuit sermones eius. et habitatores eius. quia uidebit ut stupor et in maledictum. et scidisti uestimenta tua. et ploratus es coram me. et ego audiui ait dominus. idcirco colligam te ad patres tuos. et colligeris ad sepulchrum tuum in pace. et non uidebunt oculi tui omnia mala quæ inducturus sum super locum istum. et renuntiauerunt regi quæ dixerat. et iussit. congregauit ad eum omnes seniores iuda et iherusalem. ascendit rex templum domini. et omnis uir iuda. universique habitatores iherusalem cum eo. sacerdotes. prophetæ. et omnis populus a parvo usque ad magnum. legitque cunctis audientibus. omnia uerba libri fœderis quæ inuenta est in domo domini. stetit rex super gradum. et pepigit fœdus coram domino. ut ambularet post dominum. et custodiret præcepta eius. et testimonia. et ceremonias in omnem corde suo. et in omnem animam suam. et suscitaret uerba fœderis hujus. quæ scripta erant in libro illo. adquiescentque populus pacto. et præcepit rex helciæ pontifici. et sacerdotibus secundis. et custodibus. ut procederent de templo domini. cuncta quæ facta fuerant baal. et in nemore. et universæ militiæ cæli. combussit ea foris iherusalem in uallis cedron. et tulit puluerem eorum in bethel. et delevit antistites quos posuerant reges iuda. ad sacrificandum in excelsis. per ciuitates iuda. et in circuitu iherusalem. eos qui adolebant incensum baal. et solem et lunam et duodecim signum. et omnem militiam cæli. conflauerunt foris iherusalem in uallis cedron. et combussit

·xxvij·

·xxvij·

eū dn cerdigw in pulueīm. Et p̄cepit ſr
ſ̄ ſepulchrū uulgi. destruxit q̄ ediculas
esse in mtroy q̄ erant ī domo dñi. p̄quib;
mulieres texebant q̄ domuculas luci. Sonē
gauerūt omīs sacdores d̄ ciuitatib; iuda.
Contaminauit excelsa ubi sacificabant sa
cerdotes d̄ gabaa usq; bersabee. Et destr
uxit arcus portay in introitu hostii. Iosu
e p̄cipis ciuitatis. q̄d erat ad sinistrā po
te ciuitatis. Cū tamen non ascendebāt sacdo
tes excelsoy ad altāe dñi in ierlm. Sed tām co
medebant azima in medio fratrū suoy. Contā
minauit q̄ thofech. q̄d est in gaille filii en
nom. Ut nemo consecraret filiū suū aut fi
liā p̄ igne moloch. Abstulit q̄ equos quos
dederāt reges iude solis in introitu tēpli
dñi. iuxta exedrā nathan melech eunuchi
q̄ erat in paradiso. Curruū aūt solis cōbussit igni.
Altaria q̄ erant sup tectū cenaculi achaz.
q̄ fecerāt reges iude. Et altaria que fecerat
manasses. in duobus atriis templi dñi destru
xit rex. Et cursit inde. et dispersit cinerēs eo
rū in torrente cedron. Excelsa q̄ erant in
ierlm ad dexterā montis offensionis
q̄ edificauerat salomon rex israel astaroth. ydolo
sidonioy. Et chamos offensionis moab.
et moloch abominationis filioy ammon. pollu
it rex josias. Et contriuit statuas. et succidit lucos.
et repleuit loca eoy ossibus mortuoy. Insuper
etiam altare q̄d erat in bethel. et excelsa q̄d fecerat
hieroboam filius nabath. q̄ peccare fecit israel.
Et altare illud et excelsū destruxit. atq; cōbuxit.
et comminuit in pulueīm. succendit q̄q; lucū.
Et cū uidisset iosias uidit ibi sepulchra q̄ erant
in monte. Misitq; tulit ossa d̄ sepulchris.
et cōbussit super altare. et polluit illud iuxta uerbū
dñi q̄d locutus est uir dei. q̄ prediceat hec uerba. Et
ait. Quis est titulus ille quē uido. Responde
runt ei. cuues illi urbis. sepulchrū est hōis
dei. q̄ uenit d̄ iuda. Et p̄dixerat ea q̄ fecisti
super altare bethel. Et tamen dimittere eū. ne
mo cōmouerit ossa eius. Et intacta manserūt
ossa illius. cū ossib; prophete q̄ uenerāt d̄ samaria.
Insuper et cuncta fana excelsoy q̄ erāt in ciuita
tib; samarie. q̄ fecerāt reges israel ad irri
tandū dñm abstulit iosias. Et fecit eis se
cundū ola q̄ fecerat in bethel. et occidit
omnes sacdotes excelsoy q̄ erāt ibi super alta
ria. Et cōbussit ossa hominum sup ea. et mundauit
q̄ ē ierlm. Tēpcepit omī iuxta p̄ dicēs. fecit
phase dño d̄ ure sedm q̄d scptū est in libro fe
deris hui. Nec ante eū factū phase tale a diebus
iudicū q̄ iudicauerāt israel. et omnem diem re
gū israel. et regū iuda. Sed certe decimo anno

regni iosie. factū est phase dño in ierlm. Et ph
tones et arolos. et magos et ydolos. et omnia abo
mina. abhominationesq; q̄ fuerāt in terra iuda et in
ierusalem abstulit iosias. ut statuerāt uerba legis.
q̄ scripta sūt in libro q̄ inuenit helcias
sacerdos in tēplo dñi. Similis illi nō
fuit ante eū rex q̄ reuerteret ad dñm in
omni corde suo. et in tota anima sua. et in om
ni uirtute sua. iuxta omnem legem moysi. Et
post eū surrexit similis illi. Verūtamen nō est
auersus dñs ab ira furoris sui magni.
Quo uehemēter furor eius contra iudā. propter irri
tationes quib; prouocauerat eū manasses. dixit
q̄q; dñs. Et iudā auferam a facie mea. sicut
abstuli israel. Et projiciam ciuitatem hanc quā e
legi ierlm. Et domum d̄ qua dixi. erit nomen
meum ibi. Reliqua autem uerborum iosie. et omnia
q̄ fecit. Nonne hec scripta sūt in libro
uerborum dierum regum iuda. In diebus eius ascēdit
pharaonecho rex egypti. contra regem assyriorum
et ad fluuium euphraten. Et habuit iosias rex
iuda in occursum eius. et occisus est in mageddo.
cū uidisset eum. Et posuerāt eum serui sui mor
tuum d̄ mageddo. et peruexerāt eum in ierlm. et
sepelierāt eum in sepulchro patrum suorum. Ipse autem
achaz filium iosie. et unxerāt eum. et constituerāt
eum regem pro patre suo. Viginti tum annoy e
rat joachaz cū regnare cepisset. et tribus menses
regnauit in ierlm. Nomen matris eius amithal
filia hieremie d̄ lobna. Et fecit malum coram
dño iuxta omnia q̄ fecerāt patres eius. Et uinxit eum
pharaonecho in reblatha. q̄ est in terra emath.
ne regnaret in ierlm. Et imposuit mulctam
super terram talentis argenti. et talento aurī.
Regemq; constituit pharaonecho heliachim filium
iosie. pro iosia patre eius. et uertit nomen eius joachim.
Porro joachaz tulit et duxit in egyptum. Argē
tum autem et aurum dedit joachim pharaoni. Cū indu
xisset tributum pro singulis et conferre iuxta p̄ceptum
pharaonis. et uniuersi q̄q; secundum uires suas exi
gerent. tam argentum quam aurum d̄ plebe terre. ut da
ret pharaoni necho. Viginti quinque annoy e
rat joachim cū regnare cepisset. Et undecim
annis regnauit in ierlm. Nomen matris eius
zebida filia zachariae d̄ ruma. Et fecit malum
coram dño iuxta omnia q̄ fecerant patres eius. In
diebus eius ascendit nabuchodonosor rex babi
lonis. Et factus est ei joachim seruus ab annis.
Et rursum rebellauit contra eum. Immittens ei
dñs latrunculos chaldeoy. et latrunculos syrie.
latrunculos moab. et latrunculos filioy ammon.
Et immisit eos in iudam. ut disperderet eum iuxta
uerbum dñi. q̄d locutus erat per seruos suos prophetas.
Factum est autem hoc p uerbum dñi contra iudam. ut a

xxiij

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

uferret eū corā se. ppt pcā manasse uni
uersaque fecit. Et ppt sanguē innocētū quē
effudit. Et impleuit ierlm cruore innocē
tū. Et oblyscī nolūt dnō ppitiari. Re
liqua aūt sermonū ioachim. r munera eē.
Nonne hēt scripta sup uerbo sermonū dierū
regū iuda. Et dormiuit ioachim cū patribus; fi
lius. Regnauitq; ioachim filius eī pro. Et ulti
mo addidit rex egypti ut regrederet de terra
sua. Tulerat enim rex babylonis cuncta egypti
usq; ad fluuiū euphraten. omnia q fuerant re
gis egypti. Decē r octo annorū erat ioa
chim cū regnare cepisset. r iii; mēsib; regnauit
in ierlm. Nomen matris eī nesphta filia h
elnathan de ierlm. Et fecit malū coram dno
uxta omnia q fecerat pater eī. In tēpore illo ascen
derūt seruī nabuchodonosor regis babylonis
in ierlm. Et circūdata ē urbs munitionib;
Venitq; nabuchodonosor rex babylonis
ad ciuitatē cū seruis suis oppugnare eam.
Egressusq; ē ioachim rex iuda ad regē baby
lonis. ipse r mater eī r seruī eī. r principes eī et
eunuchi eī. Et suscepit eū rex babylonis.
Anno octauo regni sui. r ptulit inde omnes the
sauros domus regis. Et concidit omnia uasa
aurea q fecerat salomon rex israel in tempo
dni. uxta uerbū dni. r instituit eum in ierlm. r
unūquēq; principes. r omnes fortes exercitus israel. x.
milia in captiuitate. r omne artificē r clusō
rē. Nihilq; relictū est excepto pauperē populi
terre. r instituit q ioachim in babylone. r ma
tre eī r uxorē eī. r eunuchos eī. r iudices terre
duxit in captiuitatē de ierlm in babylonē. r
omnes uiros robustos fortē milia. r artifi
ces r clusores mille. Omnes uiros fortes r bel
latores. Duxitq; eos rex babylonis captiuos
in babylone. Et constituit mattaniā patru
um eī pro. Impositoq; nomen eī sedechiam. Nō
simū r primū annū etatis habebat sedechi
as cū regnare cepisset. Et undecī annis re
gnauit in ierlm. Nomen matris eī erat ami
tal filie ieremie de lobna. Et fecit malū co
ram dno uxta omnia q fecerat ioachim. Irascebā
tur eū dnō contra ierlm r contra iudā. donec
proiecit eos a facie sua. Rebellauitq; sedechias a
rege babylonis. Factū ē aūt in anno re
gni eī. nono decimo. decima die mēsis. Venit
nabuchodonosor rex babylonis. ipse r omnis exer
citus eī in ierlm. r circūdederūt eā. r instruxerūt
in circuitu eī munitiones. Et clausa ē ciuitas
usq; ad undecimū annū regis se
dechie. nona die mensis. Preualuitq; fames
in ciuitate. nec erat panis populo terre. Et inter
rupta ē ciuitas. r omnes uiri bellatores nocte
fugerūt. p uiā porte que ē duplicē murū
ad ortū regis. porro chaldei obsidebant in
circuitu ciuitatē. fugerūq; p uiā q ducit
ad campestria solitudinis. r persecutus ē exercitus
chaldeorū regē. Comprehenderuntq; eū in plani
tie iericho. r omnis bellatores q erant cū eo. dispersi
sunt r reliquerunt eū. Apprehensū g regē
duxerūt ad regē babylonis in reblatha. Qui
locutus ē cū eo iudicia. filios aūt sedechie ce
cidit coram eo. r oculos eī effodit. r vinciens
eū catenis. r adduxit in babylone. Men
se quinto septima die mensis. ipse ē annus nono
decimus regis babylonis. Venit nabuzar
dan princeps exercitus seruus regis babylonis
in ierlm. r incendit domū dni. r domū regis.
r domos ierlm. Omnemq; domū cōburens igni. Et
muros ierlm per circuitū destruxit. Omnis ex
ercitus chaldeorū qui erat cū principe militū. Reli
quā aūt plebis pauperē q remanserant in ciuitate.
r q fugiuntes q fugerant ad regē babylonis. r
reliquū uulgus transtulit nabuzardan prin
ceps militie. Et de pauperib; terre reliquit ui
nitores r agricolas. Columnas aūt ereas q
erant in templo dni. r uasa. r mare; ereū qd e
rat in domo dni. r fregerūt chaldei. r transtu
lerūt es omnia in babylone. Olias q; ereas r
tridentes. r scalpra. r cyathos. r mortariola. r
omnia uasa ærea in quib; ministrabant uiles.
Hec uero thuribula r fiscellas; aureas atq; ar
gereas tulit princeps militie. Sed columnas
duas. mare unū. r boues quos fecerat
salomon in templo dni. non erat pondus eris omnium uasorum
Decem r octo cubitos altitudinis habebat
columna. capitellum ereum super se. Altitudinis
trium cubitorum. r retiacula r mala granata super
capitellum columne ærea. similiter r cetera
columna habebat ornatum. Tulitq; princeps
militie senaiam sacerdotem primum. r sophoniam sa
cerdotem secundum. r tres ianitores. de ciuitate e
unuchum unum q erat prepositus super uiros bellato
res. Et quinque uiros de his q fuerunt coram rege.
quos reperit in ciuitate. Et scriptor principis
exercitus qui ordinabat tyrones de populo terre.
Et sexaginta uiros de uulgo q inuenti fuerunt in ci
uitate. Quos tollens nabuzardan princeps
militum. duxit ad regem babylonis in reblatha.
percussitq; eos rex babylonis. r interfecit in re
blatha in terra emath. Et transtulit de iuda de terra
sua. Populus aūt qui relictus erat in terra iuda.
quē dimiserat nabuchodonosor rex babylo
nis. preposuit godolia filium ahicam filii saphan.
Quod cū audisset omnes duces militum. ipsi r cū
q erant cū eis. audierūt q constituisset rex baby
lonis godoliam. Venerunt ad godoliam in mas

pha. ismahel filius nathanie. et iohanan fi
lii caree. et sarea filius thenaam. et ophi filii
et iezonias filius maachati. ipsi et viri eorum. Iu
ravitque eis godolias et viris eorum dicens. No
lite timere servire chaldeis. manete in terra. et ser
vite regi babylonis. et bene erit vobis. Factum
est autem in mense septimo. venit ismahel filius na
thanie. filii helisama de semine regio. et
decem viri cum eo. et percussit godoliam. Qui mortu
us est. sed et iudeos et chaldeos qui erant cum eo in mas
pha. Consurgens autem omnis populus a parvo usque
ad magnum. et principes militum venerunt in egyp
tum timentes chaldeos. Factum est autem in anno
tricesimo septimo transmigrationis ioachin re
gis iude. mense duodecimo. vicesima septima
die mensis. Sublevavit evilmerodach rex baby
lonis anno quo regnare ceperat caput ioachim re
gis iuda de carcere. et locutus est ei benigna. Et po
suit thronum eius super thronum regum qui erant cum eo
in babylone. Et mutavit vestes eius quas ha
buerat in carcere. Et comedebat panem semper in con
spectu eius cunctis diebus vite sue. Annona quoque
constituitur ei absque intermissione que et dabatur ei a
rege per singulos dies omnibus diebus vite sue.

BEATUS

vir qui non abiit in consilio impiorum. et in via
peccatorum non stetit. et in cathedra derisorum non se
dit. Sed in lege domini voluntas eius. et in lege
eius meditabitur die ac nocte. Et erit tam
quam lignum transplantatum iuxta rivulos aquarum.
Quod fructum suum dabit in tempore suo. et folium eius non
defluet. et omne quod fecerit prosperabitur. Non sic
impii. sed tamquam pulvis quem proicit ventus. Propter
ea non resurgent impii in iudicio. neque peccatores in
congregatione iustorum. Quoniam novit dominus viam iustorum. et
iter impiorum peribit. Psalmus david.

Quare turbabuntur gentes. et tribus meditabuntur inania.
Consurgent reges terre et principes tractabunt pa
riter. adversus dominum et adversus christum eius. Disrumpamus
vincula eorum. et proiciamus a nobis laqueos eorum. Habitator
celi ridebit. dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in
ira sua. et in furore suo conturbabit eos. Ego autem ordi
navi regem meum super syon montem sanctum meum. annuntiabo
dei preceptum. Dominus dixit ad me filius meus es tu. ego hodie
genui te. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam.
et possessionem tuam terminos terre. Pasces eos in virga fer
rea. ut vas figuli conteres eos. Nunc ergo reges intelligite
erudimini iudices terre. Servite domino in timore. et exultate
in tremore. Adorate pure. ne forte irascatur. et pereatis de
via. Cum exarserit post paululum furor eius. beati omnes qui
sperant in eum. Canticum david cum fugeret a facie absalon filii sui.

Domine quam multiplicati
sunt hostes mei. multi consurgunt adversum me. mul
ti dicunt anime mee. non est salus huic in deo. Tu autem do
mine clipeus circa me. gloria mea et exaltans caput meum.
Voce mea ad dominum clamabo. et exaudiet me de monte san
cto suo. Ego dormivi et soporatus sum. et evigilavi quia dominus su
stentavit me. Non timebo milia populi que circumdederunt me.
Surge domine salvum me fac deus meus. Quia percussisti
omnium inimicorum meorum maxillas. dentes impiorum con
fregisti. Domini est salus et super populum tuum benedictio tua.

Invocantem exaudi me deus iustitie mee. in tribulatione Victori in psalmis. Canticum david.
dilatasti mihi. Miserere mei et exaudi orationem meam.
Filii viri usquequo. inclita mea ignominiose di
ligitis vanitatem queritis mendacium. Et cognoscite quod
mirabilem reddidit dominus sanctum suum. dominus exaudiet cum
clamavero ad eum. Irascimini et nolite peccare. lo
quimini in cordibus vestris. super cubilibus vestris et tacete. Sacri
ficate sacrificium iustitie. et confidite in domino. Multi dicunt
quis ostendet nobis bonum. leva super nos lumen vultus tui domine.

Dedisti lætitiam in corde meo. in tempore frumenti et vinum eorum multiplicata sunt. In pace simul requiescam et dormiam. quia tu domine specialiter securo habitare fecisti me. Victori Cant.

Verba mea audi. pheredibus. domine intelligere murmur meum. Attende ad vocem clamoris mei. rex meus et deus meus. quoniam ad te deprecor. Domine mane audies vocem meam. Mane astabo tibi. et contemplabor. Quoniam non deus volens iniquitatem tu es. nec habitabit juxta te malignus. Non stabunt injusti in conspectu oculorum tuorum. Odisti omnes operantes iniquitatem. perdes loquentes mendacium. Virum sanguinum et dolosum abominabitur dominus. Ego autem in multitudine misericordiæ tuæ introibo in domum tuam. adorabo in templo sanctum tuum in timore tuo. Domine deduc me in tua justitia. propter insidiatores meos. dirige in conspectu meum viam tuam. Non est enim in ore eorum rectum. interior eorum insidiæ. Sepulchrum patens guttur eorum. linguis suis dolose agebant. Judica illos deus. Decidant a consiliis suis. secundum multitudinem scelerum eorum expelle eos. quoniam irritaverunt te domine. Et lætentur omnes qui sperant in te. in æternum laudabunt. precabunt eos. et lætabuntur in te. qui diligunt nomen tuum. Quoniam tu benedicis justo domine. ut scuto placabilitatis coronabis eum. Victori

Infraton. sup octo. Canticum David.

Domine ne in furore tuo arguas me. neque in ira tua corripias me. Miserere mihi domine quoniam infirmus sum. sana me domine quoniam conturbata sunt ossa mea. et anima mea turbata est valde. Et tu domine usquequo. revertere domine. eripe animam meam. salvum me fac propter misericordiam tuam. Quoniam non est in morte qui memor sit tui. in inferno autem quis confitebitur tibi. Laboravi in gemitu meo. lavabo per singulas noctes lectum meum. lacrimis meis stratum meum rigabo. Caligavit a multitudine oculus meus. inveteratus sum inter omnes inimicos meos. Recedite a me omnes operantes iniquitatem. quoniam audivit dominus vocem fletus mei. audivit dominus deprecationem meam. dominus orationem meam suscepit. Confundantur et conturbentur vehementer omnes inimici mei. convertantur et confundantur valde velocissime. Psalmus David

Domine deus meus in te speravi. salvum me fac ab omnibus persequentibus me. et libera me. Nequando rapiat ut leo animam meam. dum est qui redimat. neque est qui salvet. Domine deus meus si feci istud. si est iniquitas in manibus meis. Si reddidi retribuentibus mihi mala. decidam merito ab inimicis meis inanis. persequatur inimicus animam meam. et comprehendat. et conculcet in terra vitam meam. et gloriam meam in pulverem deducat. Exurge domine in furore tuo. et elevare in finibus inimicorum meorum. et exurge ad me in judicio quod mandasti. Et congregatio populorum circumdet te. et propter hanc in altum reverere. Dominus judicat populos. judica me domine secundum justitiam meam. et secundum simplicitatem quæ est in me. Consumetur malitia peccatorum. et dirigetur justus. scrutans corda et renes deus justus. Adjutorium meum a domino qui salvat rectos corde. Deus judex justus. fortis et patiens numquid irascitur per singulos dies. Non convertetur gladium suum acuet. arcum suum tetendit et paravit illum. Et in eo paravit vasa mortis. sagittas suas ardentibus effecit. Ecce parturiit injustitiam. concepit dolorem. peperit iniquitatem. Lacum aperuit et effodit eum. et incidit in foveam quam operatus est. Revertetur dolor eius in caput eius. et vertex iniquitatem suam descendet. Confitebor domino secundum justitiam eius. et canam nomini domini altissimi. In finem pro torcularibus. psalmus David.

Domine dominus noster quam admirabile est nomen tuum in universa terra. Quoniam elevatur magnificentia tua super cælos. Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem. propter inimicos tuos. ut destruas inimicum et ultorem. Quoniam videbo cælos tuos opus digitorum tuorum. lunam et stellas quæ tu fundasti. Quid est homo quod memor es eius. aut filius hominis quoniam visitas eum. Minuisti eum paulo minus ab angelis gloria et honore coronasti eum. et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subjecisti sub pedibus eius. oves et armenta omnia. insuper et pecora campi. Aves cæli et pisces maris qui perambulant semitas maris. Domine dominus noster quam admirabile est nomen tuum in universa terra.

Confitebor. In finem pro occultis filii. psalmus David.

Confitebor domino in toto corde meo. narrabo omnia mirabilia tua. Lætabor et exultabo in te. canam nomini tuo altissime. Cum ergo conversi sunt inimici mei retrorsum. corruerunt et perierunt a facie tua. Quoniam fecisti judicium meum et causam meam. sedisti super thronum qui judicas justitiam. Increpasti

sti gs. perdidisti impiū. nomē eo
rū delesti in sēpiternū et iugit. Inimici cōplete sūt solitudines in
finē. et ciuitates fubuisti. peri
it memoria eorū cū ipis. D ns ā
in sēpiternū sedebit. stabiliuit
ad iudicandū solio suū. et ipe iu
dicabit orbē in iustitia. iudicabit po
pulos in equitate. Et erit dns
eleuatō oppresso. eleuatio opportu
na in angustia. Et qfident inte
q nouerūt nomē tuū. qm non dere
liquisti quērentes te dne. Cantate
dno habitatori syon. annūtia
te in ppls cogitationes eius. Qm
requirens sanguinē recordat' est. non ē
oblit' clamoris paupum. miserē
mi dns. Vide afflictionē meā ex
inimicis mis. exaltans me de portis
mortis. Vt narē laudes tuas in
portis filie syon. exultabo in salutā
ri tuo. D emerse sūt gs in interitū quē
fecerūt. in rete isto qd abscondēt.
captus ē pes eorū. Notus est dns
iudicia faciens. in opere manuum
suarū corripuit impi. Conuertantur
impii in infernū. omes gs que obli
te sunt di. Qm non in finē obli
uionē erit pau. expectatio pau
rū n peibit in ppetuū. Surge dne
nō confortet homo. iudicentur gs
ā faciem tuā. Pone dne timorem
eis. sciant gs hoēs ēē se. semp.
Ut dne stas alonge. despicis in tpib;
angustie. In superbia impii ardet
pau. capiant in scelerib; q cogita
uerūt. Quia laudatus est pi de de
sideriis aie sue. et auar' applaudens si
bi. Blasphemauit dnm. In impius
secūdm altitudinē furoris sui n requi
ret. n ē ds in oib; cogitationib; eius. Pa
turiunt uie eius in omni tpe. longe sūt
iudicia tua a facie eius. omnis inimi
cos suos despicit. Locutus est in corde
suo. n mouebor in generatione
et ēr in malo. Maledictione os eius
plenū est. et dolis. et amaritudine. sub lin
gua eius dolor et iniqtas. Sedet in insidi
ans cum ditibus in abscondito. ut interficiat innocentē. Oculi eius
in pauperē respiciunt. insidiatur in abscondito sicut leo in cubili. In
sidiatur ut rapiat pauperem. rapiet
pauperem cū attraxerit eum ad rete su
um. Et oppressū subiciet eū et ur
uet cū; suis ualentē. D ixit in
corde suo oblitus est ds. abscondit
faciē suā non respiciet in ppetu
um. Surge dne ds leua manū tu
am. noli obliuisci pauperū. Qre bla
phemauit impius dm. dicens in cor
de suo qd nō requirit. Vides qr tu la
borē et dolorē respicis. ut detur in
manu tua. Tibi derelinquunt
fortes tui. pupillo tu es factus
adiutor. Conterē brachiū impij
et malignū. quere. impietatē eius
et non inuenies. D ns rex sēcli et ēter
nus. periērūt gs de terra eius. Desi
derium pauperū auditū dne. preparatū
cor eorū audiat auris tua. Vt iu
dices pupillo et humilio. et nequaq
ultra superbiat hō de terra. Vicit plat.
In dno spero. quomodo dicitis ds.
aiē meē. transmigrā montē ut
auis. Quia ecce impii tetenderūt
arcū. posuerūt sagittam suā super
uū. ut sagittent in abscondito rec
tos corde. Quia leges dissipate sūt.
iustus qd operat'ē. Dns in templo
scō suo. dns in celo thron' eius. Oculi
eius uidēt. palpebre eius pbant filios
hōiūm. D ns iustū pbat. impiū au
t diligentē iniquitatē odit aiā eius.
Pluet super peccatores laqueos. ignis et
sulphur. et spūs tempestatū pars calicis
eorū. Quōm iust' dns iustitias dilexit.
rectū iudebit faciēs eius. Vicit. pocet
Salua me dne. defecit dū
qm imminuti sūt fideles a filiis
hōiūm. Et iustū laqueūt unusquis
q proximo suo. labia subdola in cor
de et corde. D isperdat dns uniūsq
labia dolosa. linguā magniloquam.
Qui dixerūt linguā nstrā roborem.
labia nstra nobiscū sūt. qis nr dns est.
Propter uastitatē inopū et gemitū
pauperū. nc surgam dicit dns. Pōnā
in salutari. auxiliū eorū. Eloquia
dni eloquia mūda. argentū igne
probatū. separatū a terra. colatū septu
plū. Tu dne custodies eos. seuabis
nos a generatione hac in eternū. In circu
ito impii ambulant. cū exaltati
fuerīt uilissimi filios hōiūm. Vicit
Usq quo dne obliui Cant. dauit
scēris mi penitus. usq; quo abscon
dis faciem tuā a me. Usq quo po

T. c. xlvi.

Ps. lu.

T. c. xxxiii.

Ecc. xvii.
Ecc. xl.

Ab. xii.
Iob. xxi.
Eg. lxxi.

Ps. xxxv.
T. c. 103.

T. c. 31.
Dr. mem. 13.
Sp. 111.

Ps. 90.

Ps. 3. xc.
Ep. x.

T. c. xiii.
Ep. 14.

Ps. 70.
Dr. ee.
T. c. xxii.

nā ostēdā in aīam meā. dolore incō
de nōs p die. V sq quo exaltabit inimic mēs sē me. gutere. ex ūdi me
dīe ds nōs. I lumina oculos mōs.
ne unq obdormiā i morte. neq̄ dicat inimic mēs pualui aduersus eum.
Hostes mi exultabūt cū mot fuō. e
go aut i mia tua sfido. Exultaū
cor meū in salutēr tuo. cantabo dīo
q bona reddidit mi. Vicesimo psal dauid.
Dixit stult in corde suo nō ē ds. cor
rupti sē. abhoīabiles fēi sunt stu
diosi. N on ē qui faciat bonū. D o
min de celo pspexit sup filios hōiū.
ut uideat si est intelligens aut req
rens dīm. O mēs recesserūt simul q
inutilēs fūt. nō est q faciat bonū.
non ē usq ad unū. N on ne cognos
cent ōes q operant iniquitatē. qdeuo
rant ppl meū ut cibū panis. D o
minū nō inuocauerūt. ibi timebunt
formidine. qm ds in gnātē iustē.
Consiliū paupis ofudistis. qm dus
spes eī ē. Quis dabit de syon salutē
isrl. qm reduxit dīs captiuitatem
ppli sui. exultabit iacob. et letabit
isrl. Psalmus dauid. 14
Dne quis peganabit in tentorio tuo
et quis habitabit in monte scō tuo.
Qui ingredit sīne macla. et operat iusti
tiā. et loquit ueritatē in corde suo. N ō
est q faciat in lingua sua. nec faciat
amico suo malum. et opprobriū nō sumpsit
sup ppinquos suos. D espicitur
oculos eī in nīhilo. timentes aut dōm glo
rificat. I urat ut se affligat. et nō
mutat. pecuniā suā nō dedit ad u
surā. et munera adūsū innocentē nō acce
pit. Qui facit hēc nō cōmouebitur in
eternū. Humilis. et supplicas dauid. 14
Conseruā me dne qm sperauī in te. di
cens dō dīs mēs es tu. bōnōrū mōrū nō est
sūper te. S ēcis q sunt in terra eī et magnifi
cis. omis uoluntas mēa in eis. M ulti
plicabunt ydola eōrū. p̄ deinde sequ
tū. N on libabo libamina eōrū de san
guine. neq̄ ad sumā nōia eōrū in la
biis mēis. D ns pars hereditatis mē
et calicis mēi. tu posuisti sortē mēam.
Funes ceciderūt mī in pulcherrimis.
et nā hereditas speciosissima mēa est. B e
nedicā dōm q dedit mī intellectū. insup
et noctib; erudierūt me renes mēi. P ro
posui dōm in conspectu semper. qa de ex
tris mēis ē ne cōmouear. P ropter
ea letatū ē cor meū. et exultauit gla mē.
et caro mēa habitabit confidenter. N on enī
deliques aīam meā in inferno. nec da
bis sanctū tuū uidere corruptēm.
Ostendisti mī semitās uitē. plenitudō le
titiarū cū uultū tuō. delectationes in de
tra tua etnōs. Oratio dauid. 16
Audi dne iustitiā mēam. intende depre
cationē meā. A uribus percipe orationē
meā. absq̄ labiis nō dolōsis. D e uultu
tuo iudicētur mēi p̄dent. oculi tui uide
ant equitates. P robasti cor meū. et
inspexisti nocte. conflasti me. et nō inue
nisti cogitationes meas. ut non loquatur os meum.
I n opere hōiūm. ppter ūbā labio
rū tuōrū. ego obseruauī uias latro
nūm. S ustēnta gressus mōs in calli
bus tuis. et non labent uestigia mēa.
Ego inuocauī te q exaudisti me ds.
inclina aurē tuā mī. audi eloquiū
meū. M irabilē fac miām tuā. sal
uator sperantū. A resistentib; dexterē
tuē. C ustodi me q pupilla mī in
oculo. I n umbra alarū tuarū pregē
me. a facie impiorū uastantū me.
inimici mī aīam meā circūdederūt.
adipe suo conclusērūt. ore locuti sūt sup
be. I ncedentes adūsū me. nūc circū
dederūt me. oculos suos posuerūt declīā
re in terram. S imilitudo eī q leonis
desiderantis prēdam. q̄ catulo leonis se
dentis in abscondito. S urge dne p
uenī facie eī. incurua eū. salua aīā
meā ab impio q ē gladius tuus.
A uris manū tuē. dne q mortui sūt in
pfundo. quorū pars in uita. Et quo
rū de absconditis tuis repleti uen
tre. q satiabūt filiis. et dimittet
reliquias suas paruulis eōrū. E go i
iustitia uidēbo faciem tuā. impleborū cū
uigilauō similitudine tua. Verba
dauid dīi dd. que loquutus ē dīo ūba cā
tici. in die qua liberauit eū dōs de ma
nu oīum inimicorum suōrū. et de ma
nu saul. et dixit. 18
Diligam te dne fortitudo mēa. dne
petra mēa. et robur meū. et salua
tor mēs. D ēus mēus. fortis mēs. et sperabo in
eū. S cutū meū. et cornu salutis mē.
et suscēptor mēs. L audans inuocabo
dōm. et ab inimicis mēis saluus ero.
C ircumdederūt me funes mortis. et
torrentes belial terruerūt me. Fu

nes infernī circūdederūt me. preuenerūt me laquei mortis. In tribulatione
meā inuocauī dnm. et ad dm meū clamauī.
Et exaudiet de tēplo sō sua uocem
meā. et clamor meus ante eum
ueniet in aures eius. Commota et con-
mota est terra. et fundamenta montium concu-
tiūtur. et mouēta sunt. quōm irasc̄ est eis.
Ascendit fumus in furore eius. et ignis
a facie eius deuorans. carbones incensi
sunt ab eo. Inclinauit celos. et descēdit.
et caligo sub pedibus eius. Et ascendit
super cherub. et uolauit. et uolauit su-
per pennas uenti. Posuit tenebras
latibulum suum. in circuitu eius taburacu-
lum eius. tenebrosa aquā in nubibus aēris.
Prae fulgore in conspectu eius nubes tran-
sierūt. grando et carbones ignis. Et in-
tonuit de celo dnus. et altissimus dedit uo-
cem suam. grandinē et carbones ignis. Et
emisit sagittas suas. et dissipauit eos.
fulgura multiplicauit. et conturbauit eos.
Et apparuerūt effusiones aquarum. et re-
uelata sunt fundamenta orbis. Ab increpa-
tione tua dne. ab inspiratione spūs flatus
ira tui. Misit de alto et accepit me. et ex-
tēsit me de aquis multis. Liberauit me
de inimicis meis potentissimis. et ab his
qui oderunt me. quōm robustiores me e-
rant. Praeuenerūt me in die afflictionis
mee. et factus est dnus firmamentum meum.
Et eduxit me in latitudinē. liberauit me
quōm placuit ei. Retribuit mihi dnus secun-
dum iustitiam meā. et secundum munditiam manuum
mearum reddidit mihi. Quia custodiui uias
dni. et non egi impie ab deo meo. Omnia enim
iudicia eius in conspectu meo. et precepta eius
non amouī a me. Et fui immaculatus cum eo.
et custodiui me ab iniquitate mea. Et
restituit mihi dnus secundum iustitiam meam.
et secundum manuum mearum munditiam in conspec-
tu oculorum eius. Cum sancto sanctus eris. et cum uiro
innocente innocens eris. et cum electo e-
lectus eris. et cum peruerso perueres. Quōm cum pau-
perē pauperem saluabis. et oculos excelsos
humiliabis. Quōm tu illuminas lucernam
meam dne. deus meus illuminat tenebras
meas. In te enim curram accinctus.
et in deo meo transiliam murum. Deus immaculata
via eius. eloquium dni igne examinatum.
scutum est omnium sperantium in se. Quis est
deus preter dnm. et quis fortis preter deum nostrum.
Deus qui accingit me fortitudine. et posuit
immaculatam uiam meam. Coequans pedes
meos cervis. et super excelsa statuens me.
Docens manus meas ad pelium. et ponens sicut
ceneum brachia mea. Dedisti mihi clipeum sa-
lutis tue. et dextera tua sustentabit me. et mansue-
tudo tua multiplicauit me. Dilata-
bis gressus meos. et non deficient tali mei. Persequar
inimicos meos et apprehendam eos. et re-
uertar donec consumam eos. Confiabo eos. et non po-
terunt stare. cadent sub pedibus meis. Accinxisti me
fortitudine ad bellum. incurbasti resistentes
mihi sub me. Inimicos meos dedisti mihi dorsum.
et odientes me disperdisti. Clamabant. et non
erat qui saluaret. ad dnm. et non exaudiet eos. Delebo eos ut puluerem ante faciem uenti. ut lu-
tum platarum proiciam eos. Saluabis me a con-
dictionibus populi. pones me in caput gentium. Po-
pulus quem ignorauī seruiet mihi. auditu auris obedient
mihi. filii alienigenarum mentiti sunt mihi. filii
alienigenarum defluent. et claudent se in angustiis
suis. Viuit dnus. et benedictus deus meus. et exaltetur
deus salutis mee. Deus qui ultionem dat mihi. et
subdidit populos sub me. Qui seruat me ab
inimicis meis. et exaltasti me in aduersantes mihi. et eruisti me.
a uiro iniquo liberasti me. Propterea confitebor tibi in
gentibus dne. et nomini tuo cantabo. Magnificat
ut salutes regis sui. et faciens misericordiam cum christo suo
dauid. et semini eius usque in sēm. Vsq. cant.

Cum exaltauit gloriam dei. et rapuit dauid. 18.
manus eius omnipotentem firmamentum. Celi
enarrant dei. et opera manuum eius annuntiat firmamentum. Dies
diei eructat uerbum. et nox nocti indicat scientiam.
Non sunt sermones. et non sunt uerba. quorum non audiantur
uoces eorum. In omnem terram exiuit sonus eorum. et in
fines orbis terrarum eorum. Soli posuit tabernaculum suum.
Et ipse qui thorus procedens de thalamo suo. ex-
ultauit ut gigas ad currendum uiam. A summo
cōlo egressio eius. Et occursus eius usque ad summum
eius. Nec est qui se abscondat a calore eius.
Lex dni immaculata conuertens animas. testimo-
nium dni fidele sapientiam parūlis. Man-
data dni recta. letificantia corda. mandatum dni lu-
cidum illuminans oculos. Timor dni mundus.
permanens in sēm. iudicia dni uera. iustificata
in semetipsa. Desiderabilia super aurum
et lapidem pretiosum multum. et dulciora super
mel et fauum. et redundantia. Nam seruus tuus
custodit ea. in custodiendis eis fructus multus.
Errores quis intellexit. ab occultis
meis munda me. et a superbis quoque serua
me. Si mihi fuerint dominati. tunc immaculatus
ero. et emundabor a delicto maximo.
Sint placenter sermones oris mei. meditatio
cordis mei in conspectu tuo dne fortis mea
et redemptor meus. Vsq. cant. dn. 19.

Exaudiat te dnus in die tribulationis. protegat

te nomi di iacob. Mittat tibi auxilium de scō de
syon tuere te. Memor sit omnis sacrificii tui.
holocaustum tuum pinguē fiat. Det tibi
secundū cor tuū. omne consilium tuum impleat. Lae
tabimur in salutari tuo. et in nomine dei nri bi
tabimus. Impleat dominus omnes petitiones tu
as. nūc scio quia saluabit dominus xpm suum. Exau
diet eum de celo sancto suo. in fortitudine salu
tis dexte eius. Hi in curribus. et hi in equis.
nos autē nomis dei nri recordabimur. Ipsi incur
bati sunt. et ceciderunt. nos autē surreximus. et
stamus. Domine saluum fac regem. et exaudi nos. in die qua
inuocauerimus te. Vigilia canit dauid. 78.

Domine in fortitudine tua letabitur rex. et super
salutari tuo exultabit vehementer. Deside
rium cordis eius dedisti ei. et voluntate labiorum eius
non fraudasti eum. Quoniam preuenisti eum in benedic
tionibus dulcedinis. posuisti in capite eius coronam de
obrizo. Vitam petiit a te. et dedisti ei. longitudinem dierum in secula seculorum. Magna
gloria eius in salutari tuo. gloriam et decorem
impones super eum. Pones eum eum benedictione in se
culum seculi. et letificabis eum letitia cum vultu tu
o. Quoniam rex confidit in domino. et misericordia excelsi
non commouebitur. Inuenietur manus tua omnes inimi
cos tuos. dextera tua inuenietur omnes odientes
te. Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus
tui. dominus in furore suo perturbabit eos. et
deuorabit eos ignis. Fructum eorum de terra
perdes. et semen eorum de filiis hominum. Quoniam
declinauerunt super te mala. cogitauerunt scelus
quod non potuerunt. Quoniam pones eos dorsum. in reli
quis tuis preparabis ora eorum. Exaltare
domine in virtute tua. cantabimus et psallemus fortitudines tuas. Vigilia p euomatutino canit

Deus meus deus meus respice in me. quare me dereliquisti. longe a
salute mea. verba rugitus mei. Deus meus clama
bo per diem. et non exaudies. et nocte. nec est
silentium mihi. Et tu habitator sancte israel. in te
confisi sunt patres nri. confisi sunt. et liberasti eos.
de te clamauerunt. et salui facti sunt. in te confisi
sunt. et non sunt confusi. Ego autem sum vermis et non
homo. opprobrium hominum. et abiectio plebis. Omnes uidentes
me subsannauerunt me. demiserunt labium.
moueruntque caput. Confugit ad dominum. saluet eum.
liberet eum quoniam vult eum. Tu autem propiciatus
es extraxisti me. fiducia mea ab uberibus matris
mee. in te proiectus sum ex vulua. de uentre matris
mee deus meus es tu. Ne longe fias a me. quoniam tribu
latio proxima est. quoniam non est adiutor. Circum
dederunt me uituli multi. tauri pingues obsederunt me.
aperuerunt super me os suum. sicut leo rapiens et rugiens. Sicut aqua effusus
sum. et separata sunt omnia ossa mea. Factum

est cor meum sicut cera liquescens in medio ui
scerum meorum. Arefactus est sicut testa fortitudo mea.
et lingua mea adhesit palato meo. et in pulue
re mortis deduxisti me. Quia circumdederunt me
uenatores. consilium prauorum obsedit me.
Vinxerunt manus meas et pedes meos. numerauerunt
ossa mea. ipsi autem considerauerunt et inspexerunt me.
diuiserunt sibi uestimenta mea. et super uestem me
am miserunt sortem. Tu autem domine ne longe fi
as. fortitudo mea in auxilium meum festina.
Erue a gladio animam meam. de manu canis so
litariam meam. Saluum me ex ore leonis. et de
cornibus unicornium exaudi me. Narrabo
nomen tuum fratribus meis. in medio ecclesie laudabo
te. Qui timetis dominum laudate eum. omne semen
iacob glorificate eum. timeat eum omne semen
israel. Quoniam non despexit. nec despexit mo
dicam pauperis. et non abscondit faciem suam ab
eo. et cum clamauit ad eum exaudiuit. Apud
te laus mea in ecclesia magna. vota mea reddam
in conspectu timentium eum. Comedent mites
et saturabuntur. laudabunt dominum querentes eum.
viuent corda eorum in sempiternum. Recordabuntur.
et conuertentur ad dominum omnes fines terre. Et ado
rabunt coram eo omnes cognationes gentium.
quoniam domini est regnum. et dominabitur gentium. Comedent.
et adorabunt omnes pingues terre. coram ipso cadent
et genu omnium qui descendunt in
puluerem. Et anima eius viuet. et semen seruiet
ei. Narrabitur domino generatione. venient. et an
nunciabunt iustitiam eius. populo qui nascetur quem fecit.
Dominus. Non timebo quid faciat mihi homo. Canit ps. 77.

Dominus regit me. et nihil mihi deerit. in loco pascuae ibi me collocauit.
super aquam refectionis educauit me. animam me
am refecit. Deduxit me per semitas iustitie.
propter nomen suum. Nam et si ambulauero in medio
umbre mortis. non timebo malum quoniam tu me
cum es. Virga tua et baculus tuus ipsa me con
solata sunt. Pones coram me mensam. ex aduersus
hostium meorum. Impinguasti in oleo caput meum.
calix meus inebrians quam preclarus est. Misericordia
et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus meis.
Et habitabo in domo domini. in longitudinem
dierum. Canit ps. Le prima sabbi. .73.

Domini est terra et plenitudo eius. orbis terrarum et
omnes qui habitant in eo. Quia ipse super maria fundauit eum.
et super flumina stabilivit eum. Quis ascendet
in montem domini. aut quis stabit in loco sancto eius. Innocens
manibus et mundo corde. qui non accepit in uano animam suam. et non iurauit
in dolo. Hic accipiet benedictionem a domino. et misericordiam a deo salutari
suo. Hec est generatio querentium eum. querentium faciem
tuam iacob. Leuate porte capita uestra. et eleuamini
ianue sempiterne. et introibit rex

gie. Quis est iste rex glie. dns fortis et potes
dns potens in pho. Leuate porte capitia
uestra. attollite portas eternales. et introibit
rex glie. Quis est iste rex glie. dns exer
cituum ipse est rex glie. Cant. diud. 75.

Ad te dne leuaui aiam meam. ds mus in
te confisus sit non confundar. Neque irideant me
inimici mi. Etenim uniuersi qui te expectant
non confundentur. Confundantur omnes qui nequam agunt
uacua. Vias tuas dne ostende mihi. et semitas tuas
doce me. Dirige me in ueritate tua et doce
me. quia tu es deus saluator meus. te expectauit
totam diem. Recordare miserationum tuarum dne.
et misericordiarum tuarum quia a sempiterno sunt. Peccata iuu
tutis mee. et ignorantias meas ne memineris.
secundum misericordiam autem memento mihi tu. propter bonitatem
tuam dne. Bonus et rectus dns. propter hoc legem dabit
peccatoribus in uia. Diriget mansuetos in iu
dicio. docebit mites uias suas. Omnes se
mite dni misericordia et ueritas. his qui custodiunt pac
tum eius et testimonia eius. Propter nomen tuum
dne. propitiare iniquitati mee. quam grande est.
Quis est iste timens dnm. quem docebit in
via quam elegit. Anima eius in bonis commorabitur.
et semen eius hereditabit terram. Secretum dni timen
tibus eum. et pactum suum ostendet eis. Oculi mei
semper ad dnm. quia ipse educet de laqueo pedes
meos. Respice in me et miserere mei. quia solus et pau
per sum ego. Tribulationes cordis mei multi
plicate sunt. de angustiis meis educ me. Vi
de humilitatem meam et laborem meum. et dimit
te omnia peccata mea. Vide inimicos meos quia multi
plicati sunt. et odio iniquo oderunt me. Custo
di aiam meam et eripe me. non confundar quia
speraui in te. Simplicitas et uia
bunt mihi. quia expectauit te. Redime deus
israel. ex omnibus angustiis suis. Ps. 74.

Iudica me dne quoniam ego in simplicitate
mea ambulauit. et in dno sperauit. non defi
ciam. Proba me dne. et tempta me. ure
nes meos et cor meum. Quoniam misericordia tua in oculis
meis. et conplacui in ueritate tua. Non sedi cum uiris uanitatis. et
cum iniquis non ingrediar. Odiui ecclesiam pes
simorum. et cum impiis non sedebo. Lauabo in
innocentia manus meas. et circumdabo altare
tuum dne. Vt audiam uocem laudis. et
enarrem omnia mirabilia tua. Dne dilexi ha
bitaculum domus tue. et locum tabernaculi gloriae tue.
Ne auferas cum peccatoribus. animam meam. et cum uiris
sanguinum uitam meam. In quorum manibus
scelus. dextera eorum repleta est munere. Ego
autem in simplicitate mea ingrediar. redime
me et miserere mei. Pes meus stetit in recto. in ec
clesiis benedicam dnm. Cant. D. post lunam. 76.

Dns illuminatio mea et salus mea quem timebo. Dns
protector uite meae. quem timebo. Dum appropinquarent mihi
nocentes ut comederent carnes meas. hostes mei et inimici mei.
ipsi infirmati sunt et ceciderunt. Si consistat aduersum
me castra non timebit cor meum. si exurgat
adu. me bellum in hoc ego sperabo. Vnum petii a
dno hoc requiram. ut inhabitem in domo dni
omnibus diebus uite mee. Vt uideam pulchritudi
nem dni. et protegam templum eius. Abscondit enim
me in tabernaculo suo. in die pessima. abscondit
me in secreto tabernaculi sui. In petra exi
altauit me. Nunc exaltauit caput meum
super inimicos meos. circumdedi in tabernaculo eius hostias uocis
canam et psallam dno. Audi dne uocem
meam qua clamauit ad te. miserere mei. et exaudi me. Tibi dixit cor meum. quesiuit uultum meum. uultum tuum
dne requiram. Ne auertas faciem
tuam a me. ne declines in ira a seruo tuo. Adiutorium meum fuisti. ne derelinquas me.
ne despicias me deus saluator meus. Pater
meus et mater mea dereliquerunt me. dns autem
assumpsit me. Ostende mihi dne uiam tuam. et de
duc me in semitam rectam. propter inimicos
meos. Ne tradas me dne animam tribulantium
me. quoniam insurrexerunt in me testes iniqui. et
mentita est iniquitas sibi. Credo quod uidebo bona
dni in terra uiuentium. Expectata dnm. uiri
liter agite. roboretur cor tuum. et sustine dnm. Ps.
Ad te dne clamabo. fortis mis. dau. 77.
ne absis a me. ne forte tacentem
te mihi. comparetur his qui descendunt in lacum.
Audi dne uocem deprecationis mee cum clamo
ad te. dum extollo manus meas ad templum sanctum
tuum. Ne tradas me cum impiis. et cum operantibus
iniquitatem. qui loquuntur pacem cum amicis suis. et
malum in cordibus eorum. Da eis secundum opera eorum. et
secundum malum adinuentionum ipsorum. iuxta opera
manuum ipsorum da eis. redde retributionem suam
illis. Quia non intellexerunt opera dni. et opera ma
nuum eius. destruet eos et non edificabis eos. Bene
dictus dns quoniam audiuit uocem deprecationis
mee. Dns fortitudo mea et scutum meum. in ipso
sperauit cor meum. et adiutus sum. Et refloruit
caro mea. et ex uoluntate mea confitebor illi. Do
minus fortitudo mea. et protector salutarium christi
sui est. Saluum fac populum tuum. benedic hereditati
tue. et rege eos. et extolle eos usque in eternum.
Cant. D. post lunam. Afferte dno filios arietum. euiu. 78.
afferte dno gloriam et imperium. afferte
dno gloriam nomini eius. Adorate dnm in decore

Gy. 71.
Rep. xxxii.
T. c. 91. d. ante.
Ep. 1.
Ecc. xv.
Sap. v.
Ecc. xl.
Ps. 91.
T. c. 51. 102. c. 34. 90.
T. c. 33.
D. c. 11. 5. c.
T. c. 119. 129.
T. c. 98.
Adp. 21.
Leu. 1. c.
D. c. v. xvii.
Adp. 70.
Lam. 73.
T. c. 25.
T. c. 34.
Ep. lxxi.
Ep. vii.
Ep. xii.
T. c. 142.
T. c. 34.
Ep. cv.

cedo. V oz dñi super aquas. deus glie mouuit.
dñs super aquas multas. V oz dñi in fortitudi
ne. uoz dñi in decore. V oz dñi confringen
tis cedros. et confringet dñs cedros libani.
et dilicet eas sicut uitulus libani. et sanion
sicut filius rinoceruntis. V oz dñi dividens
flammas ignis. V oz dñi pauit facientis de
serti. pauit facienti deserti cades. V oz
dñi obstetrabit cervos. et revelabit saltus.
in templo eius omnis loquitur gloriam. Dñs diluuium
inhabitabit. et sedebit dñs rex in eternum. D
minus fortitudinem populo suo dabit: dñs benedi
cet populo suo in pace. Psalmus cantici pro dedi
catione domus dauid. 29.

Exaltabo te dñe quoniam suscepisti me. et non delectasti
inimicos meos super me. Domine deus meus clama
ui ad te. et sanasti me. Domine eduxisti de
inferno animam meam. uiuificasti me ne de
scenderem in lacum. Cantate domino sancti eius. et con
fitemini memorie sanctitatis eius. Quoniam ad
modicum est ira eius. et uita in uoluntate eius.
Ad uesperum commorabitur fletus. et mane iucundi
tas. Ego autem dixi habundantia mea.
non mouebor in sempiternum. Domine in uoluntate
tua prestitisti decori meo fortitudinem.
abscondisti faciem tuam. et factus sum
conturbatus. Ad te domine clamabo. et ad dominum de
precabor. Quis utilitas est in sanguine meo.
dum descendo in corruptionem. Numquid
confitebitur tibi pulvis. aut annuntiabit ueritatem
tuam. Audi domine et miserere mei. domine esto
adiutor meus. Conuertisti planctum meum in
chorum mihi. soluisti saccum meum. et accinxi
sti me letitia. Vt laudet te gloria mea.
et non tacebit. domine deus meus in sempiternum confi
tebor te. Victori cantico dauid. 30.

In te domine speraui non confundar in eternum. in
iustitia tua liberabis me. Inclina aurem
tuam ad me. uelociter libera me. Esto mihi in ad
iutorium protectorem. et in domum munitam ut
saluos me facias. Quoniam petra mea. et munitio mea
es tu. propter nomen tuum dirigis me. et enutrias me.
Educes me de rete hoc quod absconderunt mihi. quia tu es fortitudo mea. In
manus tuas commendo spiritum meum. redemisti me
domine deus veritatis. Odisti custodientes uanita
tes frustra. Ego autem in domino sperauit
sum. exultabo et letabor in misericordia tua. Quia
uidisti afflictionem meam. cognouisti in
pressuras animae meae. Et non conclusisti me in
manibus inimici. statuisti in latitudine pe
des meos. miserere mihi domine quoniam tribulor. Con
fusus est in furore oculus meus. anima mea et uen
tus meus. Quia obsoleuerunt in merore uita
mea. et anni mei in gemitibus. Infirma
tus est in inopia uirtus mea. et ossa mea
conturbata sunt. Apud omnes hostes meos factus
sum opprobrium. et uicinis meis nimis. et timor
notis meis. Qui uidebant me in platea
fugiebant a me. obliuioni datus sum
quasi mortuus a corde. factus sum quasi uas perdi
tum. Audiui enim obprobrium multorum. quasi
gladius in ossibus meis. Cum inirent consilium ad
uersum me. et ut auferent animam meam co
gitauerunt. Ego autem in te speraui domine. dixi
dominus es tu. in manibus tuis sortes meae. Liberaui
me de manu inimicorum meorum. et persequentium
me. Illustra faciem tuam super seruum tuum. sal
ua me in misericordia tua. domine ne confundar quoniam
inuocauit te. Confundantur impii. et deducantur in
inferno. muta fiant labia dolosa. Que
loquuntur adiustum iniquitatem in superbia et de
spectum. Quam multa est bonitas tua. quam
abscondisti timentibus te. operatus es eis qui sperant
in te. in conspectu filiorum hominum. Abscon
des eos in protectione uultus tui a conturbatione hominum.
Abscondes eos in tabernaculo a contradictione linguarum.
Benedictus dominus quoniam mirificauit misericordiam suam
mihi. in ciuitate munita.
Ego dixi in excessu meo. proiectus sum de conspectu
oculorum tuorum. Ergo non audisti uocem de
precationis meae. dum clamarem ad te. Diligite
dominum omnes sancti eius. fideles seruat dominus. et re
tribuet his qui facit superbia. Con
fortamini et roborentur corda uestra. omnes qui
sperastis in domino. Eruditio dauid. 31.

Beatus cui dimissa est iniquitas. et cuius con
tectus est peccatum. Beatus homo cui non imputauit
dominus iniquitatem. nec est in eo dolus spiritus eius.
Quoniam tacui. inuetuerunt ossa mea dum clamarem
tota die. Die ac nocte
grauata est super me manus tua. conuersus sum in aerumna
mea. cum exarescit spina.
Peccatum meum notum feci tibi. et iniquitatem
meam non abscondi. Dixi confitebor aduersum me
meum domino. et tu remisisti impietatem peccati
mei. Pro hac orabit omnis sanctus ad te. tempore op
portuno. ut cum inundauerit aqua multa. ad
illum non accedant. Tu es refugium meum. ab hos
tibus circumdedisti me. laus mea saluans me. Intellectum
dabo tibi. et docebo te. in hac uia qua
gradiaris. firmabo super te oculos meos. Nolite
fieri sicut equus et mulus. quibus non est intellectus.
In camo et freno maxillas eorum constringe. qui non accedunt ad te. Multi dolores
impii. sperantem autem in domino misericordia circumdabit.
Letamini in domino et exultate iusti. et laudate
omnes recti corde. Canticum dauid.

.37. Laudate iusti dominum. rectos decet collau-
I. c. cxi. xcvi. datio. Confitemini domino in cythara. in psal-
terio decacordo cantate ei. Cantate ei canti-
cum novum. diligenter psallite ei in iubilo. Quia
rectum est verbum domini. et omne opus eius in fide.
Diligit iudicium et iustitiam. misericordia domini plena est
terra. Verbo domini celi firmati sunt. et spiritu oris eius
ornatus eorum. Congregans quasi in utre aquas
maris. ponens in thesauris abyssos. Time-
at dominum omnis terra. ipsum formident universi ha-
bitatores orbis. Quia ipse dixit et factus est. ipso
Iob. viii. precipiente stetit. Dominus dissolvit consilia genti-
um. irritas facit cogitationes populorum. Consi-
lium autem domini in eternum stabit. cogitationes cordis
eius in generatione et generationem. Beata gens cuius est
dominus deus eius. populus quem elegit in hereditatem
sibi. De celo respexit dominus. vidit omnes filios
adam. de firmissimo solio suo prospexit univer-
sos habitatores terre. Fingens pariter corda
eorum. intelligens omnia opera eorum. Non salvabitur
rex in multitudine exercitus. nec fortis liberabitur
in multitudine virtutis. Fallax equus ad sa-
lutem. et in multitudine roboris sui non salvabi-
tur. Ecce oculi domini super timentes eum. et expec-
Iob. viii. tantes misericordiam eius. ut eruat de morte animas
eorum. et vivificet eos in fame. Anima nostra expe-
ctavit dominum. auxilium nostrum et clypeus noster est.
In ipso enim letabitur cor nostrum. qui in nomine sancto eius
speravimus. Fiat misericordia tua domine super nos. sicut
expectavimus in te. Cant' david. quando im-
mutavit vultum suum coram abymelech
Benedicam domino in et recessit ab eo et abiit 33.
omni tempore. semper laus eius in ore meo. In domino
I. c. xlv. cxiii. laudabitur anima mea. audiant mites et letentur.
Magnificate dominum mecum. et exaltemus nomen
eius pariter. Quesivi dominum et exaudivit me. et de
omnibus angustiis meis liberavit me. Respicite
ad eum et confluite. et vultus vestri non erubescent.
Iste pauper clamavit et dominus exaudivit. et de omnibus
Ib. ii. tribulationibus eius salvabit eum. Circumdat an-
gelus domini in gyro timentes eum. et eruet eos.
Gustate et videte quoniam bonus dominus. beatus vir qui spe-
rat in eo. Timete dominum sancti eius. quoniam non est ino-
pia timentibus eum. Leones indiguerunt et esurie-
I. c. xxxiii. runt. querentibus autem dominum non deerit omne bonum.
Venite filii audite me. timorem domini docebo vos.
Ps. i. viii. Quis est vir qui velit vitam. diligens dies videre bo-
I. c. lxx. nos. Custodi linguam tuam a malo. et labia tua
Ps. i. ne loquantur dolum. Recede a malo et fac bonum. que-
Ec. xxviii. re pacem et persequere eam. Oculi domini ad iustos. et
I. c. lxv. aures eius ad clamorem eorum. Vultus autem domini super fa-
Lc. vi. cientes mala. ut perdat de terra memoriam eorum.
Ec. xxx. Clamaverunt iusti et dominus exaudivit eos. et ex omnibus
tribulationibus eorum liberavit eos. Iuxta est dominus contritis
Ps. xii. corde. et confractos spiritu salvabit. Multe tribula-
tiones iusti. et ex omnibus his liberabit eum dominus.
Custodit omnia ossa eius. unum ex eis non confringetur.
Interficiet impium malitia. et qui oderunt iustum de- a. c. ii.
linquent. Redimet dominus animas servorum suorum. et non
peccabunt omnes qui sperant in eo. Cant' dd'. t
Iudica domine adversarios meos. pugna ipsi david. [illegible]
contra impugnantes me. Apprehende scutum et
hastam. et consurge in adiutorium meum. Evagina
gladium. et preoccupa ex adverso persequentes me. dic anime
mee. salus tua ego sum. Confundantur et reverean-
tur. qui querunt animam meam. Convertantur retrorsum
et confundantur. qui cogitant mihi mala. Fiant sicut
pulvis ante faciem venti. et angelus domini impellat.
Sit via eorum tenebre et lubricum. et angelus domini per- Tr. viiii.
sequatur eos. Quia frustra absconderunt mihi inte-
ritum retis sui. frustra foderunt anime mee. Veni-
at ei calamitas quam ignorat. et rete suum quod
abscondit comprehendat eum. et cadat in laqueum.
Anima autem mea exultabit in domino. et letabitur in
salutari suo. Omnia ossa mea dicent. domine quis
similis tui. eruens inopem a validiore eius. pau- Iob. xxv. m.
perem et indigentem a violento. Surgentes testes
iniqui. que nesciebam interrogabant me. red-
debant mihi mala pro bonis. sterilitatem anime mee.
Ego autem cum infirmarer ab eis. induebar ci-
licio. humiliabam in ieiunio animam meam et oratio mea ad sinum
meum revertebatur. Quasi ad amicum quasi ad fratrem I. c. cxxx.
meum sic ambulabam. quasi lugens mater tristis I. c. lxviii.
sic incurvabar. Et in infirmitate mea letaban-
tur. collecti sunt adversum me percutientes. et ne-
sciebam. Scindentes et non tacentes. in simula- Ps. xxxi.
tione alterum fictorum. frendebant super me denti-
bus suis. Domine quando aspicies. converte animam
meam a calamitatibus suis. a leonibus solitari-
am meam. Confitebor tibi in ecclesia grandi. in populo
forti laudabo te. Non letentur super me inimi-
ci mei. mendaces odientes me frustra. annuentes I. c. xxx.
oculis. Non enim pacem loquuntur. sed in rapina ter- Io. xiii.
re. verba fraudulenta cogitant. Et dilata- Ps. xxv.
verunt super me os suum. dixerunt vah vah. vi-
dit oculus noster. Vidisti domine ne sileas. domine ne I. c. xl.
elongeris a me. Consurge et evigila ad iudi-
cium meum. deus meus et dominus meus in causam meam. Iu-
dica me secundum iustitiam tuam domine deus meus. et
ne insultent mihi. Nec dicant in corde suo.
vah vah anime nostre. nec dicant devoravimus
eum. Confundantur et revereantur pariter qui letantur
in afflictione mea. Induantur confusione et re-
verecundia. qui magnificantur super me. Laudent
et letentur qui volunt iustitiam meam. et dicant
semper magnificetur dominus qui volunt pacem ser- I. c. xlviii.
vi eius. Et lingua mea meditabitur iustitiam Ib. xx.
tuam. tota die laudem tuam. Pro victoria servi
Dixit scelus impii in medio cordis eius. domini david. 34.
non est timor dei ante oculos eius. Quoniam dolose egit

aduersum me in odium suum. et inuenietur ini
quitas eius ad odiendum. Verba oris eius iniqui
tas et dolus. cessauit cogitare benefacere. Ini
quitatem cogitauit in cubili suo. astitit omni uie
non bone. malum non odiuit. Domine in celo misericordia
tua. et ueritas tua usque ad nubes. Iusticia
tua sicut montes dei. iudicia tua abyssus mul
ta. Homines et iumenta saluos facies domine.
quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus. Et filii hominum in tegmine
alarum tuarum sperabunt. inebriabuntur ab
ubertate domus tue. et torrente uolupta
tis tue potabis eos. Quoniam apud te est fons uite.
et in lumine tuo uidebimus lumen. Pretende mi
sericordiam tuam scientibus te. et iusticiam tuam
his qui recto sunt corde. Non ueniat michi pes superbie.
et manus peccatoris non moueat me. Ibi cecide
runt qui operantur iniquitatem. expulsi sunt nec potue
runt stare. Cant. dauid. 36.

Noli contendere cum malignis. neque emulatus
fueris facientes iniquitatem. Quoniam sicut herba
uelociter arescent. et sicut holus uiride marcescent.
Spera in domino. et fac bonitatem. et inhabita terram. et pa
sceris in diuitiis eius. Delectare in domino. et dabit tibi peti
tiones cordis tui. Reuela domino uiam tuam. et
spera in eo. et ipse faciet. Et educet sicut lumen
iusticiam tuam. et iudicium tuum sicut meridiem. subditus esto
domino. expecta eum. Noli contendere aduersus eum qui
prosperatur in uia sua. aduersus uirum facientem
iniusticias. Desine ab ira et relinque furorem.
noli contendere ut maligneris. Quoniam qui malignan
tur exterminabuntur. sustinentes autem dominum ipsi
hereditabunt terram. Adhuc enim pusillum et non
erit peccator. et queres locum eius et non inuenies.
Mansueti autem hereditabunt terram. et delectabuntur
in multitudine pacis. Obseruabit peccator iustum.
et stridebit super eum dentibus suis. Dominus autem irride
bit eum. quoniam prospicit quod ueniet dies eius. Gladium eua
ginauerunt peccatores. intenderunt arcum suum. ut deci
piant pauperem et inopem. ut trucident rectos
~~corde~~ in uia. Gladius eorum intret in cor
da ipsorum. et arcus eorum confringatur. Melius est modicum
iusto. super diuitias peccatorum multas. Quoniam brachia
peccatorum conterentur. confirmat autem iustos dominus.
Nouit dominus dies immaculatorum. et hereditas eorum in eternum
erit. Non confundentur in tempore malo. et in die
bus famis saturabuntur. quia peccatores peribunt. Et
inimici domini mox ut honorificati fu
erint et exaltati. deficientes quemadmodum fumus deficient. Mutuabitur pec
cator et non soluet. iustus autem miseretur et tribuet.
Quia benedicentes ei hereditabunt terram.
et maledicentes ei disperibunt. Apud dominum gressus hominis
dirigentur. et uiam eius uolet. Cum ceciderit non col
lidetur. quia dominus supponit manum suam. Iunior fui
et senui. et non uidi iustum derelictum. nec
semen eius querens panem. Tota die miseretur et commo

dat. et semen eius in benedictione erit. Declina a
malo et fac bonum. et inhabita in seculum seculi.
Quia dominus amat iudicium. et non derelinquet
sanctos suos. in eternum conseruabuntur. Iniusti punientur. et semen im
piorum peribit. Iusti autem hereditabunt terram. et
inhabitabunt in seculum seculi super eam. Os iu
sti meditabitur sapientiam. et lingua eius loquetur
iudicium. Lex dei eius in corde ipsius. et non supplan
tabuntur gressus eius. Considerat peccator iustum. et querit
mortificare eum. Dominus autem non derelinquet
eum in manibus eius. nec damnabit eum cum iudica
bitur illi. Expecta dominum et custodi uiam eius. et exal
tabit te ut hereditate capias terram. cum perierint
peccatores uidebis. Vidi impium superexaltatum et
eleuatum sicut cedros libani. Et
transiui et ecce non erat. et quesiui eum et non
est inuentus ~~locus eius~~. Custodi innocentiam et
uide equitatem. quoniam sunt reliquie homini pacifico.
Iniusti autem disperibunt simul. reliquie
impiorum interibunt. Salus autem iustorum a
domino. et protector eorum in tempore tribulationis. Et ad
iuuabit eos dominus. et liberabit eos. et eruet eos
a peccatoribus. et saluabit eos. quia sperauerunt in
eo. Canticum dauid. 37.

Domine ne in furore tuo arguas me. neque in ira
tua corripias me. Quoniam sagitte
tue infixe sunt michi. et confirmasti super me manum tuam.
Non est sanitas in carne mea a facie ire
tue. non est pax ossibus meis a facie pec
catorum meorum. Quoniam iniquitates mee supergresse sunt
caput meum. sicut onus graue grauate sunt super
me. Putruerunt et corrupte sunt cicatrices
mee. a facie insipientie mee. Miser factus sum
et curuatus sum usque in finem. tota die contristatus in
grediebar. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusioni
bus. et non est sanitas in carne mea. Afflictus
et humiliatus sum nimis. rugiebam a gemitu cordis
mei. Domine ante te omne desiderium me
um. et gemitus meus a te non est absconditus. Cor
meum conturbatum est. dereliquit me uirtus
mea. et lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum. Ami
ci mei et proximi mei aduersum me appropinquauerunt et steterunt.
Et qui iuxta me erant de longe steterunt. et uim faciebant qui
querebant animam meam. Et qui inquirebant ma
la michi. locuti sunt uanitates. et dolos tota die me
ditabantur. Ego autem tamquam surdus non audiebam.
et sicut mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut
homo non audiens. et non habens in ore suo redargu
tiones. Quoniam in te domine speraui. tu exaudies domine
deus meus. Quia dixi nequando supergaudeant michi inimici mei. et
dum commouentur pedes mei super me magna locuti
sunt. Quoniam ego in flagella paratus sum. et do
lor meus in conspectu meo semper. Quoniam iniquitatem me
am annunciabo. et cogitabo pro peccato meo.
Inimici autem mei uiuunt et confirmati sunt.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Et q̃ reddunt mala p̃ bono. adꝓsecutabant me. cum sequebar bonũ. Ne derelinquas me dñe ds meus. ne elongeris a me. Festina in auxiliũ meũ. dñe ds salutis mee. Pro victoria ydithũ canit dv. 38.

Dixi custodiam vias meas. ne peccem in lingua mea. Custodiam os meũ silentio. donec est impius coram me. Obmutui silentio. tacui de bono. et dolor meus renovatus est.

Concaluit cor meum intra me. in meditatione mea incensus est ignis. Locutus sum lingua mea. Ostende mihi dñe finem meum. et numerum dierum meorum quis sit. ut sciam quid mihi deest. Ecce mensurabiles posuisti dies meos. et substantia mea quasi nihilum ante te. Omnis homo vanitas. omnis homo sublevatus. Etenim in imagine ambulat homo. Etenim frustra conturbatur. Congregat et ignorat cui dimittat ea. Nunc quid expectem dñe. Spes mea tu es. A omnibus iniquitatibus meis liberame. Opprobrium stultorum ne ponas me. Obmutui. et non aperui os meum. quoniam tu fecisti. tolle a me plagas tuas. A fortitudine manus tue ego defecerunt sum. In increpationibus propter iniquitatem corripuisti virum. et consumpsisti sicut tinea desiderabilia eius. Verumtamen vanitas omnis homo. Semper. Audi orationem meam dñe. et clamorem meum exaudi. ad lacrimam meam ne obmutescas. Quia advena ego sum apud te. et peregrinus sicut omnes patres mei. Parce mihi ut refrigerem. antequam abeam. et amplius non sim.

Expectans expectavi dñm. et intendit mihi. et exaudivit clamorem meum. et eduxit me de lacu miseriae. de luto fecis. Et statuit super petram pedes meos. stabilivit gressus meos. et dedit in ore meo canticum novum. laudem deo nostro. Videbunt multi timebunt. et sperabunt in dño. Beatus vir cuius est nomen dñi. et fiducia eius. et non respexit in vanitates insanias falsas. Quantas fecisti tu dñe ds meus mirabilia tua. et cogitationes tuas. pro nobis. Non est qui similis tibi. Annuntiabo et loquar. multiplicati sunt super numerum. Hostiam et oblationem noluisti. aures autem perfecisti mihi. Holocaustum et pro peccato non petisti. tunc dixi ecce venio. In capite libri scriptum est de me. ut faciam voluntatem tuam. deus meus volui. et legem tuam in medio cordis meis. Adnuntiavi iustitiam tuam in ecclesia magna. ecce labia mea non prohibebo. dñe tu nosti. Iustitiam tuam non abscondi in medio cordis mei. fidem tuam et salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam et veritatem tuam a concilio multo. Tu autem dñe non prohibebis miserationes tuas a me. misericordia tua et veritas tua semper suscipiant me. Circumdederunt enim me mala quorum non est numerus. comprehenderunt me iniquitates meae. et non potui videre. Multiplicatae sunt super capillos capitis mei. et cor meum dereliquit me. Placeat tibi dñe ut eruas me. dñe ad adiuvandum me festina. Confundantur et revereantur simul. quaerentes animam meam. ut auferant eam. Conturbentur retrorsum et revereantur. volentes mihi malum. Perveniant propter confusionem suam. qui dicunt mihi euge euge. Gaudeant et letentur in te. omnes qui quaerunt te. et dicant semper. Magnificetur dñs. qui diligunt salutare tuum. Ego autem egenus et pauper. dñs solicitus est pro me. Adiutorium meum et liberator meus. tu es ds meus. ne moreris.

Pro victoria canit dv. 40.

Beatus qui intelligit super egenum et pauperem. in die mala liberabit eum dñs. Dñs conservabit eum. et vivificabit eum. et beatum eum faciet in terra. et non tradet eum in animam inimicorum eius. Dñs opitulabitur eum super lectum doloris eius. totum stratum eius versasti in infirmitate sua. Ego dixi dñe miserere mei. sana animam meam quia peccavi tibi. Inimici mei locuti sunt mihi malum. quando morietur. et peribit nomen eius. Et si venit videre. vana loquebatur. cor eius congregavit iniquitatem sibi. Egrediebatur foras et loquebatur idem. Adversum me murmurabant omnes inimici mei. de me cogitabant mihi malum. Verbum belial adhaesit mihi. quod dormiens non adiciet ut resurgat. Et etiam homo pacificus meus in quo habebam fiduciam. qui manducabat panes meos. levavit super me calcaneum suum. Et tu dñe miserere mei et eleva me. ut retribuam eis. In hoc cognovi quoniam volisti me. quia non insultabit inimicus meus mihi. Ego autem in simplicitate mea adiutus sum a te. et statuisti me ante faciem tuam in perpetuum. Benedictus dñs ds israel. a seculo usque in seculum. amen.

Pro victoria intellectus filiorum core. 41.

Sicut cervus desiderat ad fontes aquarum. sic anima mea desiderat ad te deus. Sitivit anima mea ad dñm fortem vivum. quando veniam et videbo faciem dei. Fuerunt mihi lacrimae meae panes die ac nocte. cum dicerent mihi per singulos dies. Ubi est deus tuus. Hoc recordatus sum. effudi in me animam meam. quoniam transibam in locum tabernaculi. usque ad domum dei. In voce laudis et confessionis. sonantis epulantis. Quare tristis es anima mea. et quare conturbas me. Expectabo dñm. quoniam adhuc confitebor illi. in salutaribus vultus eius. Deus meus in me ipsa anima mea contristata est. propterea memorabor tui de terra Iordanis. et

monium de monte mirimo. Abyssus hab
ysse uocat immice aquarum tuarum. omes
gurgites tui. et fluctus tui super me transierunt.
Per diem mandauit dominus misericordiam suam. et nocte
canticum eius. Apud me oratio deo uite meae dicam deo.
petam ad deum meum. qare obliuisceris mei. qare tristis incedo
dum affligit me inimicus. Dum confringerent ossa mea. exprobrauerunt
mihi hostes mei dicentes mihi per singulos dies. ubi est deus tuus. Quare tristis es anima mea. et conturbas me. Expectabo dum
quam adhuc confitebor ei. salutari uultus mei et deus meus. Psalmus dauid. LXVII.

Iudica me deus. et discerne causam meam de gente non sancta. ab homine iniquo et doloso eruam me. Quia tu es deus fortitudo mea. quare me reiecisti. quare tristis incedo dum affligit me inimicus. Emitte lucem tuam et veritatem tuam. ipsa deduxerunt me. et adduxerunt in montem sanctum tuum. et in tabernacula tua. Et introibo ad altare dei. ad deum qui letificat iuuentutem meam. Confitebor tibi in cithara deus deus meus. quare tristis es anima mea. et quare conturbas me. Expectabo dum quam adhuc confitebor ei. salutari uultus mei et deus meus. Gloria patri et filio et spiritui sancto. sicut erat in principio et nunc et semper et in secula seculorum. amen. Psalmus LXIII.

Deus audiuimus. auditum patres nostri
enarrauerunt nobis. Opus quod operatus es in diebus eorum. in diebus antiquis. Tu manu tua gentes
delesti. et plantasti eos. afflixisti populos. et emisisti eos. Non enim in gladio suo possederunt terram.
neque brachium eorum saluauit eos. Sed dextera
tua et brachium tuum. et lux uultus tui quoniam complacuisti eis. Tu es ipse rex deus meus. precepe
salutes iacob. In te hostes nostros ventilabimus cornu in nomine tuo. conculcabimus adiuersantes
nobis. Non enim in arcu meo sperabo. neque gladius meus saluabit me. Quia saluasti nos de
hostibus nostris. et odientes nos confudisti. In deo
laudabimur tota die. et nomen tuum in eternum confitebimur. Verumtamen repulisti nos. et non
egredieris in uirtutibus nostris. Auertisti retrorsum
hostes nostros. et qui oderunt nos diripiebant sibi. Dedisti nos sicut oues escarum. et in gentibus dispersisti nos. Vendidisti populum tuum sine pecunia. non
fuit commutatio eorum. Posuisti nos opprobrium
uicinis nostris. subsannationem et irisum his qui
sunt in circuitu nostro. Posuisti nos in similitudinem gentibus. commotionem capitis
in populis. Tota die confusio mea contra me. et
pudor faciei meae cooperuit me. A uoce exprobrantis et obprobriantis. a facie inimici et ultoris. Hec omnia uenerunt super nos. et non
oblitus sum tui. nec inique egimus in pacto tuo. Non
recessit retrorsum cor nostrum. nec declinauerunt gressus nostri a semita tua. Quoniam deiecisti nos in loco
draconum. et operuisti nos umbra mortis. Si
obliti sumus nomen dei nostri. et expandimus manus
nostras ad deum alienum. Nonne deus inuestigabit istud. ipse enim nouit cogitationes cordis. Quoniam propter te mortificamur tota die.
reputati sumus sicut oues occisionis. Consurge
quare obdormis domine. exurgite. quare pacis
uos in sempiternum. Quare faciem tuam auertis.
obliuisceris afflictionis. et tribulationis nostre.
Anima nostra humiliata est in puluere. uenter nostrum adhesit terre. Exurge auxiliare nobis. et redime nos propter nomen tuum. Vicesimo primo pro filiis chore erudition canticum
amantissimi. Eructauit cor meum uerbum bonum. dico ego
opera mea regi. Lingua mea stilus
scribe uelocis. Decore pulchior es filiis
hominum. effusa est gratia in labiis tuis. Propterea benedixit te deus in eternum. Accingere gladio tuo super femur fortissime. gloria tua
et decore tuo decore tuo prosperare. et
procede. propter veritatem. et mansuetudinem iustitie. et docebit te mirabilia dextera tua. Sagitte tue acute. populi sub te cadent in corde
inimicorum regis. Thronus tuus deus in seculum et
in seculum. sceptrum equitatis. sceptrum regni
tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem.
propterea unxit te deus deus tuus oleo exultationis
prae participibus tuis. Mirra et gutta et casia
a uestimentis tuis. de domibus eburneis. quibus letificauerunt te filie regum in
honore tuo. Steterunt regine a dextris tuis. in
diademate aureo circumdata. Audi filia et uide. et in
clina aurem tuam. et obliuiscere populum tuum et domum
patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum. quia
ipse est dominus deus tuus. et adorabunt eum. Et ecce filia tyri
cum muneribus. faciem tuam deprecabuntur diuites
populi. Omnis gloria filie regis ab intrinseco.
fulcris aureis circumdata est. In uestitu circumdata
est. adducentur regi. Virgines post eam. amice
eius adducentur tibi. Adducentur in letitia et exultatione. ingredientur templum regis. Pro patribus
tuis nati sunt tibi filii. pones eos principes
in omnem terram. Memores erunt nominis tui. in omni
generatione et generationem. Propterea populi confitebuntur
tibi in eternum. et in eternum. Vicesimo secundo pro filiis chore
psalmus canticum pro parabolis. XLIV.

Deus noster refugium et fortitudo. adiutor in tribulationibus. inuenti sumus nimis. Propterea non timebimus dum
conturbatus fuerit terra. et transferentur montes in
cor maris. Sonauerunt et turbate sunt aque eius. Conturbati sunt montes in
fortitudine eius. Fluminis impetus letificat
ciuitatem dei. sanctificauit tabernaculum altissimi.

Deus in medio eius non commouebitur. adiuuabit eam deus mane diluculo. Conturbate sunt gentes. et inclinate sunt regna. Dedit
uocem suam. mota est terra. Dominus uirtutum nobiscum. Adiutor noster deus iacob. Venite et
uidete opera domini. quae posuit prodigia super terram. Auferens bella usque ad finem terre. Arcum conterit. et confringit arma. et scuta comburet igni. Vacate et
videte quoniam ego sum deus. Exaltabor in gentibus. et exaltabor in terra. Dominus uirtutum nobiscum. Adiutor noster deus iacob. Vicesimo tertio
psalmus canticum. Omnes gentes plaudite manibus. iubilate deo in
exultatione. Quoniam dominus excelsus terribilis. rex magnus super omnem terram. Subiecit populos nobis. et gentes sub pedibus nostris. Elegit nobis hereditatem suam. speciem iacob quam dilexit. Ascendit deus in iubilatione. et dominus in uoce tubae. Psallite deo nostro. psallite. Quoniam rex omnis terre deus. psallite sapienter. Regnauit deus super gentes. deus sedet super sedem sanctam suam. Principes populorum congregati sunt cum deo abraham. Quoniam dei fortes terre. nimis elati sunt. Vicesimo quarto

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

In hoc hanc laudem fac mihi ostendens, quod dei
psalmus est optimus offerens, una nec mecum de fine
quae dominus infine quaerunt.
Iniquus in usta uidet et irascetur: dentibus suis fremet
et tabescet. desiderium peccatorum perdet.
Alie autem sunt psalmi

dñi. ne tonitue capiant. r ñ ut q uitet. Qui i
molar. o ffessione. glificat me: r q ordinat
uiā ostendā ei salutare dei. Vict
cante dd. cum uenisset ad eū nathan pphta,
qñ ingressus est ad bersabee. cii.
Miserere mihi dñe secundum misericordiam tuam.
Secundum multitudinem miserationum tuarum dele
iniquitatem meam. Amplius lauame ab iniquitate
mea. r a peccto mo munda me. Quoniam iniquitates
meas ego cognosco. r peccm meum contra me est sep.
Tibi soli peccaui. r malum coram te feci. ut iu
stificeris in sermonibus tuis. r uincas cum iudicaris.
Ecce enim in iniquitate concept sum. r in peccto
concepit me mater mea. Ecce enim veritatem dilexisti.
Incerta et occulta sapientiae manifestasti mihi. Asperges me hysopo et mundabor. lauabis
me. r super niue dealbabor. Audiam ut audiam gaudium
r letitiam. ut exultent ossa que contri
serunt. Auconde faciem tuam a peccis meis. r omnes
iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me deus.
r spm rectum innouabis in uisceribus meis. Ne
projicias me a facie tua. r spm sanctum tuum ne
auferas a me. Redde mihi letitiam salutaris tui. r spm
principali confirma me. Docebo iniquos uias
tuas. r peccores ad te conuertentur. Libera me de
sanguinibus deus deus salutis mee. laudabit lingua
mea iustitiam tuam. Domine labia mea aperies.
os meum annuntiabit laudem tuam. Non enim
uis sacrificium. alias utique holocaustum. non delectabis.
Sacrificium deo spus contribulatus. cor contritum r humilia
tum deus non despicies. Benigne fac in uoluntate
tua syon. ut edificentur muri ierlm. Tunc
sacrificabis sacrificium iustitie. oblationes r holocausta.
tunc imponent super altare tuum uitulos. Vict eru
dit dd. cum uenisset doech idumeus,
nuntiasset saul dicens ei. Venit dd in domum
abimelech. tituli dd. cii.
Quid gloriaris in malicia potens. mia dei tota die.
Iniustitias cogitauit lingua tua. sicut nouacula a
cuta faciens dolum. Dilexisti malum magis quam
bonum. iniquitatem magis quam loqui iustitiam. Dilexisti
omnia uerba deuorationis. lingua dolosa.
Sed deus destruet te in sempiternum. eruet te. reuel
let te de tabernaculo tuo. et radicabit te de terra uiuentium.
Videbunt iusti. et timebunt. et super eum
ridebunt. Ecce uir qui non posuit deum fortitudinem
suam. sed speuit in multitudine diuitiarum suarum.
Porro tamen ego sicut oliua fructifera in domo dei. speuit in misericordia dei in
sempiternum. Confitebor tibi in secula quia fecisti. r
expectabo nomen tuum. quoniam bonum est coram
sanctis tuis. Vict pphetae ad intelligendum. Infin. psme
Dixit insipiens in corde suo. non est deus. Corrupti sunt. r abhominabiles fac
ti sunt in iniquitatibus suis. non est qui faciat bonum. Deus
de celo prospexit super filios hominum. ut uideat
si est intelligens. aut requirens deum. Omnes declinauerunt.
simul inutiles facti sunt. non est qui faciat bonum. non est usque
ad unum. Sepulchrum patens est guttur eorum. linguis suis
dolose agebant. Venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum os
maledicto amaritudine plenum est. Veloces pedes eorum ad effundendum
sanguinem. Contritio et infelicitas in uiis eorum. Et uiam pacis non
cognouerunt. Non est timor dei ante oculos eorum. Nonne cognoscent
omnes qui operantur iniquitatem. Qui deuorant plebem meam ut
panem. dominum non inuocauerunt. Illic timuerunt timore. ubi non erat timor.
Quoniam deus dispersit ossa
eorum. Confusi sunt. quoniam deus spreuit eos. Quis det de syon salutare israel. cum auerterit
dominus captiuitatem plebis sue. Exultabit iacob. le
tabitur israel. Victoria ipsalmus erudit dd. qm
uenerunt zyphei et dixerunt saul. nonne dd abs
conditus est apud nos. infin. in canticis uelli dd. cii.
Deus in nomine tuo saluum me fac. r in fortitu
dine tua uindica me. Deus exaudi orationem
meam. auribus percipe uerba oris mei. Quoniam alienigene
insurrexerunt aduersum me. r fortes quesierunt
animam meam. r non proposuerunt deum in conspectu
suo. Ecce deus adiuuabit me. dñus
suscipiens animam meam. Reddet mala inimicis
meis. in ueritate tua disperde eos. Volun
tarie sacrificabo tibi. et confitebor nomini tuo dñe
quoniam bonum est. Quoniam ex omni tribulatione liberasti
me. r in inimicos meos uidit oculus meus. Vict ps
Exaudi deus orationem meam. cuc.
meam. r ne despicias deprecationem meam. attende
mihi. r exaudi me. Contristatus sum in
exercitatione mea. r conturbatus sum a uoce inimici. a
facie peccatoris impii. Quoniam declinauerunt super
me iniquitatem. r in furore aduersabantur mihi.
Cor meum doluit in medio mei. r timor
mortis cecidit super me. Timor r tremor
uenerunt super me. r operuit me caligo. Et dixi
quis dabit mihi pennas sicut columbe. et uolabo r requiescam.
Ecce longe fugiens. r mansi in solitudine. Expectabam
eum qui saluum me fecit. a pusillanimitate spiritus. r tempestate.
Perdite et commutabo. ut saluer ab spiritu procellosa.
Deuora eos dominus. Diuide
linguas eorum. quoniam uidi iniquitatem et contradictionem in
ciuitate. Die noctque circumdabunt eam super muros
eius. labor et dolores in medio eius. et iustitia
non defecerit de platea eius. usura
et dolus. Et non recedet de platea eius. usura
et dolus. Nam si inimicus meus maledixisset mihi. ut sustinerem.
Nec qui oderunt me magnificauerunt. ut absconderem me abs
Sed tu
homo unanimis. dux meus. et notus meus. qui simul
habebamus dulces secretum. in domo dei ambulauimus
in turba. Veniat mors super eos. descendant
in infernum uiuentes. Quoniam nequitie in agrorum
eorum. et in medio eorum. Ego ad dominum clamabo. et dominus saluabit me. Vespere. et mane. et
meridie. narrabo et exonerabo. et audiet uocem
meam. Redimet in pace animam meam. ab appropinquantibus mihi. multi enim fuerunt aduersum me.
Audiet deus. et humiliabit eos. qui ante

Ignis super ipsos cadet, id est sol eos ardenter urit ... quos ... flamma ... lumine ... forma ... dolor ... invenit poena contactus obscuravit.

mutationes eis (semper). Non enim immutantur neque timent Deum. Extendit manum suam ad pacificos suos, contaminavit pactum suum. Nitidius butyro os eius, pugnat autem cor illius. Molliores sermones eius oleo, cum sint lanceae. Proice super Dominum caritatem tuam, et ipse enutriet te, non dabit in aeternum fluctuationem iusto. Tu autem Deus deduces eos in puteum interitus. Viri sanguinum et doli non dimidiabunt dies suos; ego autem fiduciam habebo in te.

Victori pro columba muta eo quod procul abierit David humilis et simplex quando tenuerunt eum Philisthim in Geth. 44.

Miserere mei Deus, quoniam conculcavit me homo; tota die pugnans tribulavit me. Conculcaverunt me insidiatores mei tota die: multi enim pugnant contra me. Altissime, quacumque die terreor, ego in te confidam. In Deo laudabo verbum eius, in Deo speravi, non timebo: quid faciat caro mihi? Tota die sermonibus me affligebant, contra me omnes cogitationes eorum in malum. Congregabuntur, abscondite plantas meas observabunt, expectantes animam meam. Qui nullus est salvus in eis, in furore populos detrahet Deus. Secretiora mea numerasti; pone lacrimam meam in conspectu tuo, sed non in narratione tua. Tunc convertentur inimici mei retrorsum, in quacumque die invocavero; hoc scio quia Deus meus es. In Deo laudabo verbum, in Domino praedicabo sermonem; in Deo speravi, non timebo: quid faciat homo mihi? In me sunt, Deus, vota tua; reddam gratiarum actiones tibi. Quia eruisti animam meam de morte, et pedes meos de lapsu, ut ambulem coram Deo in lumine viventium.

Pro victoria ut non disperdas David humilem et simplicem quando fugit a facie Saul in spelunca, id est in sepulchro. 46.

Miserere mei Deus, miserere mei, quoniam in te speravit anima mea; et in umbra alarum tuarum sperabo, donec transeant insidiae. Invocabo Deum altissimum, Deum ultorem meum. Mittet de caelo et salvabit me; exprobravit conculcantibus me (semper). Mittet Deus misericordiam suam et veritatem suam. Anima mea in medio leonum dormivit ferocientium; filii hominum dentes eorum lancea et sagittae, et lingua eorum gladius acutus. Exaltare super caelos, Deus, in omni terra gloria tua. Rete paraverunt gressibus meis, ad incurvandam animam meam; foderunt ante me foveam, ceciderunt in medium eius (semper). Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum; cantabo et psallam. Surge gloria mea, surge psalterium et cithara; surgam mane. Confitebor tibi in populis, Domine, cantabo tibi in gentibus. Quia magnificata est usque ad caelos misericordia tua, et usque ad nubes veritas tua. Exaltare super caelos Deus, et in omni terra gloria tua. Victori ut non disperdas David humilem et simplicem.

Si vere utique iustitiam loquimini, recta iudicate filii hominum. Et enim in corde iniquitates operamini in terra, iniquitates manuum vestrarum appendite. Alienati sunt peccatores ab utero, erraverunt a ventre loquentes mendacium. Furor eorum similis furori serpentis, sicut regulus surdus obturans aurem suam. Ut non audiat vocem murmurantium, nec incantatoris incantationes callidas. Deus excute dentes eorum in ore eorum, molas leonum confringe Domine. Dissolvantur quasi aquae quae defluunt; intendat arcum suum donec conterantur. Quasi vermis tabefactus pertranseant; quasi abortivum mulieris, quod non vidit solem. Antequam crescant spinae vestrae in rhamnum, quasi viventes, quasi in ira tempestas rapiet eos. Laetabitur iustus cum viderit ultionem, pedes suos lavabit in sanguine impii. Et dicet homo: vere fructus est iusto; vere est Deus iudicans in terra.

Victori ut non disperdas David humilem et simplicem quando misit Saul ut custodiret domum eius ut occideret eum. In finem ne disperdas, id est, tituli inscriptio. 48.

Eripe me de inimicis meis Domine, et a resistentibus mihi protege me. Libera me ab operantibus iniquitatem, et a viris sanguinum salva me. Quia ecce insidiati sunt animae meae, congregati sunt adversum me fortissimi, absque iniquitate mea et absque peccato meo Domine. Non egi inique, et illi currunt et praeparantur; surge ex adverso pro me et aspice. Et tu Domine Deus exercituum, Deus Israel, evigila ut visites omnes gentes; non miserearis universis qui operantur iniquitatem (semper). Revertentur ad vesperam, et latrabunt ut canes, et circuibunt civitatem. Ecce loquuntur in ore suo, gladii in labiis eorum; quis enim audiat? Tu autem Domine deridebis eos, subsannabis omnes gentes. Fortitudinem meam ad te servabo, quia tu, Deus, elevator meus. Deus meus, misericordia mea praeveniet me. Deus ostende mihi in insidiatoribus meis; ne occidas eos, ne forte obliviscantur populi mei. Disperge eos in fortitudine tua et destrue eos, protector meus Domine. In peccato oris sui, in sermone labiorum suorum, et capiantur in superbia sua. Maledictionem et mendacium narrantes, consume in furore, consume, ut non subsistant; et sciant quia Deus dominatur Iacob in finibus terrae (semper). Convertantur ad vesperam et latrent ut canes, et circumeant civitatem. Ipsi vagabuntur ut comedant, et cum saturati non fuerint murmurabunt. Ego autem cantabo imperium tuum, et laudabo mane misericordiam tuam. Quia factus es fortitudo mea et refugium in die tribulationis meae. Fortitudo mea, tibi cantabo, quia Deus adiutor meus, fortitudo mea, Deus misericordia mea.

Victori pro liliis testimonium humilis et perfecti David ad docendum, quando pugnavit adversus Syriam Mesopotamiam et adversus Syriam Sobal, et

simplicem.

Fauet uallis salinarum: parcet. qui redempturus est suos de usuris et iniquitate fidelium redimendi laborem sustinuerit. et hoc quod de illo praeuisum fuerit.

reuis. et ioab. qui fecit cedo in uallem salinarum xii. m. Inscr. psalmus quando mutabitur in cantico

49. Deus pepercisti nobis et respexisti. nunc et misericordiam nostram
Conmouisti terram et diruptisti eam. sana contritiones eius quoniam mota est. Ostendisti populo tuo duram. potasti nos uino compunctionis. Dedisti metuentibus te signum. ut fugiant a facie arcus. sep. Vt liberentur amici tui. salua dextera tua. exaudi me. Deus locutus est in sanctuario suo. letabor et diuidam siccimam. et uallem tabernaculorum metiar. Meus est galaad et meus est manasses. et ephraim. fortitudo capitis mei. Iudas legifer meus. moab olla lauacri mei. super idumeam extendam calceamentum meum. mihi palestina factus sum. Quis deducet me ad ciuitatem munitam. quis deducet me usque ad idumeam. Nonne tu deus qui proiecisti nos. et non egredieris deus in exercitibus nostris. Da nobis auxilium de tribulatione. uana enim salus ab homine. In deo faciemus fortitudinem. et ipse conculcabit hostes nostros. Victorino psalmus dauid. Gh.

Exaudi deus laudem meam. intende oration meam. De extremis terre ad te clamauit. cum tristaretur cor meum. In petra exaltasti me. Deduxisti me. quia factus es spes mea. turris fortitudinis a facie inimici. Habitabo in tabernaculis tuis in secula. Protegam in adiutorio alarum tuarum. Quoniam tu es deus exaudisti orationem meam. dedisti hereditatem timentibus nomen tuum. Dies super dies regis adicies. annos eius dies generationis et generationis. Sedebit in aeternum coram deo. misericordiam et veritatem quis requirit. Sic psalmum nominis tui cantabo in saeculum saeculi. Vt reddam uota mea de diebus in diem.

61. Nonne deo subiecta erit anima mea. ab eo enim salutare meum. Nam et ipse deus meus et salutaris meus. adiutorium meum. non commouebor amplius. Quousque insidiamini homini. interficietis omnes uos. sicut parietem inclinatum. et maceriam impulsam. Verumtamen consilium meum excogitauerunt repellere. placuerunt sibi in mendacio. ore suo benedicebant. et corde suo maledicebant. semper. Verumtamen deo subiecta esto anima mea. quoniam ab eo patientia mea. Ipse enim deus meus et salutaris meus. adiutorium meum. non commouebor amplius. In deo salutare meum et gloria mea. deus auxilium meum. et spes mea in deo. Sperate in eo omnis congregatio populi. effundite coram illo cor uestrum. deus spes nostra. sep.

Verumtamen nequam filii ade. mendacium filii hominum. in statera decipiunt. simul iniquitate gaudent. Nolite confidere in iniquitate. et rapinam ne concupiscatis. diuitiae si affluant. ne apponatis cor. Semel locutus est deus. duo hec audiui. quia potestas dei est. et tibi domine misericordia. quia tu reddes unicuique secundum opus suum. Cantica dauid. cum esset in deserto iudee. Ps. dauid cum esset in deserto iudee.

Deus fortitudo mea tu es. de te diluculo ad te. Sitiuit anima mea. desiderauit te caro mea. In terra deserta. et inuia et inaquosa. sic in sancto apparui tibi. ut uideam fortitudinem tuam et gloriam tuam. Quoniam melior est misericordia tua super uitas. labia mea laudabunt te. Sic benedicam te in uita mea. et in nomine tuo leuabo manus meas. Quasi adipe et pinguedine impleatur anima mea. et labiis laudantibus. canet os meum. Recordabor tui in cubili meo. per singulas uigilias meditabor in te. Quia fuisti adiutor meus. et in umbra alarum tuarum laudabo. Adhesit anima mea post te. me suscepit dextera tua. In uano autem quaesierunt animam meam. introibunt in inferiora terre. tradentur in manus gladii partes uulpium erunt. Rex autem letabitur in deo. laudabuntur omnes qui iurant in eo. quoniam obstruetur os loquentium iniqua. Victorino Cantica dauid.

Audi deus orationem meam. et seruam meam. Abscondes me a consilio malignorum. a multitudine operantium iniquitatem. Quoniam exacuerunt sicut gladium linguas suas. tetenderunt arcum suum. uerbum amarum. ut sagittent in abscondito simplicem. Subito sagittabunt eum et non timebunt. confortauerunt sibi sermonem pessimum. Narrauerunt ut abscondant laqueos. dixerunt quis uidebit eos.

Scrutantes scrutinia. defecerunt scrutantes scrutinia. cor altum. et cor altum. Et exaltabitur deus. Sagittabit illos. plaga eorum. factum est repentinum. infirmati sunt. super linguas suas. Fugient omnes qui uiderunt eos. et timebunt omnis homo. et annuntiabunt opus dei. et factum eius intelligent. Letabitur iustus in domino. et sperabit in eo. laudabuntur omnes recti corde. Victorino Cantica dauid. et factum est. Inscr. Ps. dauid. cantic. Iecoriam. et gaudio populi peccatorum cum captiuitate. Ps. Tibi silentium laus deo in sion. et tibi reddetur uotum. Exaudi orationem meam. omnis caro ad te ueniet. Verba iniquorum praeualuerunt super nos. scelerum nostrorum tu propitiaberis. Beatus quem elegisti et suscepisti. habitabit in atriis tuis. Replebimur in bonis domus tue. sanctum templum tuum. mirabilis in iustitia. Exaudi nos deus salutaris noster. spes omnium finium terre. et maris longe. Preparans montes in uirtute tua. accinctus fortitudine. conturbans profundum maris. sonitum fluctuum eorum. et tumultum gentium. Et timebunt habitatores finium a signis tuis. egressus matutini et uespere laudabunt. Visitasti terram. et inebriasti eam. Dita eam. R.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

unt di plen aqua. ppares frumentu eorum. qa
sic fundatio eius. Sulcos eius inebria. multiplica
germina eius. in stillicidiis imbrium lætabitur
germinans eius. benedicet corona tua. et occurrent
semitæ tuæ. stillabunt pinguedine. Pinguescent
pascua deserti. et exultatione colles accingentur.
Vestiti sunt arietes gregis. et valles habundabunt
frumento. exclamabunt et cantabunt. Vicit cantic

Psl. dd. Infin. cantic psl. resurrectionis

Iubilate deo omnis terra. cantate gloriam nominis
eius. date gloriam laudi eius. Dicite deo quam terribilia
sunt opera tua. in multitudine fortitudinis tue
mentientur tibi inimici tui. omnis terra adorabit
te. et cantent tibi. cantent nomini tuo. Venite
et videte opera dei. terribilis in consiliis super filios
hominum. Convertit mare in aridam. in flumine
pertransibunt pedibus. ibi lætabimur in eo. qui
dominatur in fortitudine sua in sæculum. oculi eius super
respiciunt. qui incredulis sunt. non exaltent in
semetipsis. Benedicite populi deo nostro. audite vocem
laudis eius. qui posuit animam meam ad vitam. et non dedit in commotionem pedes meos. Quoniam
tentasti nos deus. igne nos examinasti. sicut examinatur
argentum. Introduxisti nos in laqueum. posuisti
tribulationes in dorso nostro. posuisti homines super
capita nostra. Transivimus per ignem et aquam. et eduxisti
nos in refrigerium. Introibo in domum tuam
in holocaustis. reddam tibi vota mea. quæ locuta
sunt labia mea. Et locutus est os meum cum tribularer.
holocausta medullata offeram tibi cum incenso
arietum. faciam tibi boves cum hircis. Venite audite.
et narrabo omnes qui timetis deum quanta fecit anime mee.
Ad ipsum ore meo invocavi. et exaltatus est sub lingua mea.
Iniquitatem si vidi in corde meo. non exaudiet dominus.
Ideo exaudivit deus. et attendit voce deprecationis mee. Benedictus deus
qui non amovit orationem meam. et misericordiam suam a me.

Vicdnipsis cantic cantic. iii. p.

Deus misereatur nostri. et benedicat nobis. dd. Gb.
illuminet faciem suam super nos. et misereatur nostri.
ut cognoscamus in terra viam tuam. in omnibus gentibus salutare tuum.
Confitebuntur tibi populi deo. confitebuntur tibi populi omnes.
Lætentur et exultent gentes. quoniam judicas populos in equitate.
et gentes in terra dirigis eos. Confitebuntur tibi populi deo.
confitebuntur tibi populi omnes. terra dedit germen suum.
benedicat nos deus deus noster. benedicat nos deus.
et timebunt eum omnes fines terræ. Vicdauid. psl. cantic. ifi.
Exurgat deus et dissipentur inimici eius. Et fugiant
qui oderunt eum a facie eius. Sicut deficit fumus deficiant. sicut fluit cera a facie
ignis. sic pereant impii a facie dei. Justi autem epulentur. et exultent in conspectu dei. gaudeant
in lætitia. Cantate deo cantate nomini eius. psalmum

uiatæ ascendenti per deserta. Domino nomen eius.
Exultate coram eo pater pupillorum. et defensore
viduarum. Deus in habitaculo sanctorum suorum. deus
inhabitare facit solitarios in domo. Educens
vinctos in fortitudine. insurgentes habitare
fecit in siccitatibus. Deus cum egrederetur ante
populum tuum. et ambularet per desertum. Terra
commota est. cœli distillaverunt a facie dei. et
fecit ad faciem dei israel. Pluviam voluntariam segregabis deus.
hereditatem tuam et laborantem tu firmasti.
Animalia tua habitabunt in ea. parasti in
bonitate tua pauperi deus. Dabit sermonem
evangelizantibus. fortitudinis plurimæ. Reges exercituum fugiebant. fugiebant.
et qui erant domi dividebant spolia. Dormiatis inter medios
cleros. pennæ columbæ deargentatæ. et posteriora eius in pallore auri.
Cum discernit cœlestis reges super eam. nive dealbabuntur in selmon. mons dei mons pinguis.
mons coagulatus. mons pinguis. Quare suspicamini montes coagulatos. mons in quo
beneplacitum est deo habitare in eo. etenim dominus
habitabit in finem. currus dei decem milia multiplicia milia
hominum. dominus in eis in sinai in sancto.
Ascendisti in altum. cepisti captivitatem. accepisti dona in hominibus. et enim non credentes habitare dominum deum.
Benedictus dominus per singulos dies. portabit nos deus salutaris noster. Deus noster salvos faciendi. et domini exitus mortis.
Verumtamen deus confregit capita inimicorum suorum. vertex crinis ambulantium in delictis suis.
dixit dominus de basan dicam. dicam rursum de profundis maris. Ut
calcet pedes tuos in sanguine. lingua canum tuorum ex inimicis. ab ipso.
Videbant ingressus tuos deus. ingressus dei mei regis mei qui est in sanctuario.
Præcesserunt cantores. post eos qui tenebant psalterium. in medio puellarum tympanistriarum.
In ecclesiis benedicite deo domino de fontibus israel. ibi
benjamin adolescentulus in mentis. principes iudaeorum
in principatu suo. principes zabulon. principes
neptalim. mandavit deus tuus deus fortitudine
tua. confirma hoc quod operatus es in nobis. de templo
tuo quod est in hierusalem. tibi offerent reges munera.
Increpa bestias arundinis. congregatio taurorum in
vitulis populorum. ut excludantur qui probati sunt argento.
dissipa gentes quæ bella volunt. offerent munera
ex egypto. ethiopia festinet manus eius deo.
Regna terræ cantate deo. cantate domino. qui ascendit
super cœlum cœli ad principio. ecce dabit voci suæ vocem
fortitudinis. date gloriam deo super israel magnificentia eius. et fortitudo eius in nubibus.
Terribilis deus de sanctuario suo. deus israel ipse dabit fortitudinem
et robur plebi suæ. benedictus deus. Vicdp
lilus dd. Infin. phiq. mutabun.

Salua me deus. quia intrauerunt aquæ usque ad
animam meam. Infixus sum in limo profundi. et non est
substantia. Veni in altitudinem maris. et tempestas
deuorauit me. Laborauit clamans. raucisunt fauces meæ.
Defecerunt oculi mei dum sperarem in deum meum. Multiplicati sunt super
capillos capitis mei. qui oderunt me gratis. Confortati sunt
qui persequebantur me inimici mei iniuste. quæ non rapui tunc
exoluebam. Deus tu scis stultitiam meam. et
delicta mea a te non sunt abscondita. Non erubescant
in me qui expectant te domine deus exercituum. non reuerentur
in me qui quærunt te deus israel. Quia propter te sustinui opprobrium.
operuit confusio faciem meam. alienus factus sum
fratribus meis. et peregrinus filiis matris meæ. Quia zelus
domus tuæ comedit me. et opprobria exprobrantium
tibi cecderunt super me. Et fleui in ieiunio animam meam.
et factum est in opprobrium mihi. Et posui vestimentum
meum saccum. et factus sum eis in parabolam. Aduersum me
loquebantur qui sedebant in porta. et canebant
me qui bibebant vinum. Ego autem oratio mea ad te domine. tempus
beneplacitum deus in multitudine misericordiæ tuæ exaudi
me in veritate salutis tuæ. Eripe me de limo ut non
infigar. libera me ab iis qui oderunt me. et de profundis
aquarum. ne operiat me fluctus aquæ. Et ne absorbeat me profundum. neque
coarctetur super me puteus os suum. Exaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua.
secundum multitudinem miserationum tuarum respice
ad me. Et ne abscondas faciem tuam a puero
tuo. quoniam tribulor. cito exaudi me. Accede ad animam
meam. redime eam. propter inimicos meos eripe me.
Tu scis opprobrium meum. et confusionem meam. et ver-
cundiam meam. coram te sunt omnes tribulantes me. Op-
probrium contriuit cor meum. et defecit. Et
tristem me fecit. et non fuit. qui consolaretur me. Et dederunt in escam meam fel. et in sitim
mea potauerunt me aceto. Fiat mensa eorum coram
ipsis in laqueum. et in retributiones. ad correuendum.
Contenebrentur oculi eorum ne videant. et dorsum il-
lorum semper incurua. Effunde super eos indignationem
tuam. et furor iracundiæ tui comprehendat eos. Fiat
commemoratio eorum deserta. et in tabernaculis eorum
non sit qui habitet. Quoniam quem tu percussisti persecu-
ti sunt. et super dolorem vulnerum meorum addiderunt.
Da iniquitatem super iniquitatem eorum. et non veniant in iu-
stitia tua. Deleantur de libro viuentium. et cum
iustis non scribantur. Ego autem pauper sum et dolens. salus
tua deus suscepit me. Laudabo nomen dei mei cum
cantico. et magnificabo eum in confessione. Et place-
bit deo super vitulum nouellum cornua emittentem
et ungulas. Videntes mansuetudinem lætabuntur. Quæ-
rite deum et viuet anima vestra. Quoniam exaudiuit pau-
peres dominus. et vinctos suos non despexit. Laudent
eum cœli et terra. mare et omnia quæ mouentur in eis.

Quoniam deus saluabit sion. et ædificabitur ciuitates
Iuda. et habitabunt ibi. et possidebunt eam.
Et semen seruorum eius possidebunt eam. et qui diligunt no-
men eius habitabunt in eam. Viat deus adiuuet
me. ut intres me domine dum festinas. Confundantur. et
erubescant quærentes animam meam. Conuertantur retrorsum. et erubescant qui volunt mihi mala. Auertantur
statim ad uestigium confusionis suæ qui dicunt mihi euge euge.
Gaudeant et lætentur quærentes te. et dicant
semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum.
Ego autem egenus et pauper. deus festina mihi.
Adiutorium meum et liberator meus es tu domine ne moreris.

Psalmus dauid filiorum ionadab. et priorum captiuorum.

In te domine speraui non confundar in æternum.
In iustitia tua eripe me. et libera me. Inclina
ad me aurem tuam. et salua me. Esto mihi in deum protectorem
et in locum munitum. ut saluum me facias. Quoniam fortitudo mea es tu.
et refugium meum es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris.
de manu contra legem agentis et iniqui. Quoniam tu es expectatio mea domine
deus. fiducia mea ab adolescentia mea. Super te firmatus sum ex utero. de uentre matris meæ tu es protector meus. In te laus mea semper. Quasi portentum factus sum multis. et tu spes mea fortissima. Repletum est os meum laude tua. tota die magnitudine tua.
Ne proicias me in tempore senectutis. cum defecerit
fortitudo mea ne derelinquas me. Quia dixerunt
inimici mihi mihi. et custodientes animam meam.
consilium fecerunt in unum. Dicentes deus dereliquit eum. persequimini et comprehendite eum. quia non est qui adiuuet. Deus ne elongeris a me. deus meus in auxilium festina.
Confundantur et consumantur detrahentes animæ meæ. Operiantur
opprobrio et confusione qui quærunt mihi mala.
Ego autem semper exspectabo. et adiciam super omnem la-
udem tuam. Os meum annuntiabit iustitiam tu-
am. tota die salutare tuum. quoniam non cognouerunt litteratura.
Introibo in potentias domini dei. recordabor iustitiæ tuæ solius.
Deus docuisti me a iuuentute mea. et usque nunc annuntiabo mirabilia tua. Et usque in senectam et
senium. deus ne derelinquas me. Donec annuntiem brachium
tuum generationi. cunctæ que venturæ sunt potentiam tuam. et
fortitudinem tuam. et iustitiam tuam deus usque in altissima.
Quanta fecisti magnalia. deus quis similis
tibi. quantas ostendisti mihi tribulationes plurimas et
malas. Conuertens uiuificabis nos. et de abyssis terræ rursus educes nos. Multiplicabis magnitudinem
tuam. et conuersus consolabis me. Ego autem confitebor tibi in uasis psalterii veritatem tuam. deus
psallam tibi in cithara sanctum israel. Gaudebunt
labia mea cum cantauero tibi. et anima mea quam redemisti. Insuper et lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam. quia confusi sunt et reuerentes
sunt. qui quærunt mala mihi. Salomonis

Psalmus ipsi obtulit ad ipsum pro eo quod obscurauit oculos eius. Ipse fuit qui ipsa honoris sui forma facere posset prudentia
nimis affatim superauerat. qui nimirum quasi subsegnatus theorem dissimulauit. obscurans oculos eius fecit ita cum luminis
proprii quasi potio de peccatorum honori euanuit quasi
somnus.

lxxi.

Deus iudicium tuum regi da. et iustitiam tuam filio
regis. Iudicabit populum tuum in iustitia. et
pauperes tuos in iudicio. Assument montes
pacem populo. et colles iustitiam. Iudicabit pau
peres populi. et salvabit filios pauperum. et confringet
calumniatorem. Et timebunt te cum sole et ante
lunam. in generationes generationum. Descen
det ut pluvia super vellus. ut stille irroran
tes terram. Germinabit in diebus eius iustus. et
multitudo pacis. donec non sit luna. Et dominabitur a
mari usque ad mare. et a flumine usque ad termi
nos terre. Coram illo procident ethiopes. et inimici
eius pulverem lingent. Reges tharsis et insule
munera offerent. reges arabie et saba tributum con
ferent. Et adorabunt eum omnes reges terre. universe
gentes servient ei. Quia eruet pauperem
a potente. et inopem cui non est adiutor. Parcet
inopi et pauperi. et animas pauperum salvabit. Ab
usura et iniquitate redimet animas eorum. et pretio
sus erit sanguis eorum coram oculis eius. Et vivet
et dabit ei de auro saba. et adorabunt de eo iugi
ter. tota die benedicent ei. Erit memorabi
le triticum in terra. In capite montium. elevabi
tur sicut libanus fructus eius. et florebunt de civita
te sicut fenum terre. Erit nomen eius in eternum. ultra
solem perseverabit nomen eius. Et benedicentur in eo
omnes gentes. et beatificabunt eum. Benedictus dominus
deus israel qui facit mirabilia solus. et benedictum
nomen glorie eius in sempiternum. Et implebitur gloria
eius universa terra. amen amen. Complete sunt orationes david
filii iesse. canticum asaph.

lxxii.

Attamen bonus est israel deus. his qui recto sunt corde.
Mei autem pene vacillaverunt pedes. pene ef
fusi sunt gressus mei. Quia emulatus sum contra ini
quos. pacem impiorum videns. Quod non recogita
verint de morte sua. et firma sint vestibula
eorum. In labore hominum non sunt. et cum hominibus non
flagellabuntur. Ideo nutrivit eos superbia.
circumdedit iniquitate sibi. Processerunt a pin
guedine oculi eorum. transierunt cogitationes cordis.
Irriserunt et locuti sunt in malitia. calumniam
de excelso loquentes. Posuerunt in celum os suum. et
lingua eorum deambulavit in terra. Propterea con
vertetur populus eius huc. et qui pleni invenientur in eis.
Et dixerunt quomodo novit deus. et si est scientia in excelso.
Ecce isti impii. et abundantes in seculo. multipli
caverunt divitias. Ergo ne frustra mundavi
cor meum. et lavi in innocentia manus meas.
Et fui flagellatus tota die. et increpatio mea in
matutinis. Dixi si narravero sic. ecce generationem
filiorum tuorum reliqui. Et cogitavi ut intelligerem.
istud labor est in oculis meis. donec veniam ad sanctua
ria dei. intelligam in novissimo eorum.
Verumtamen in lubrico posuisti eos. deiecisti eos
ad interitum. Quomodo vastati sunt. subito de
fecerunt. consumpti sunt quasi non sint. quasi somnium evi
gilantis. Domine in civitate tua imagines e
orum ad nihilum rediges. Quia inflammatum est
cor meum. et lumbi mei velud igne fumigati.
et ego insipiens et nescivi. Quasi iumentum factus
sum apud te. et ego semper tecum. Et tenuisti ma
num dexteram meam. in consilio tuo deduces me.
et postea in gloria suscipies me. Quid mihi est in celo.
et tecum volui in terra. Consumpta est caro mea
et cor meum. robur cordis mei. et pars mea deus in
eternum. Quia ecce qui elongant se a te peribunt.
perdidisti omnem fornicantem a te. Mihi autem
appropinquare deo bonum est. posui in domino deo
spem meam. Ut narrem omnes annuntiationes tuas.

Ut quid deus Eruditio asaph. lxxiii.
reppulisti in finem. fumabit furor tuus
in gregem pascue tue. Recordare congrega
tionis tue. quam possedisti ab initio. Et rede
misti virgam hereditatis tue. montem syon in
quo habitasti. Sublimitates pedum tuorum destructe
sunt usque ad finem omnia mala egit ini
micus in sanctuario. Fremuerunt hostes tui in me
dio pacti tui. Posuerunt signa sua in triumphe
um. manifesta in introitu desuper. In sal
tu lignorum securibus. et nunc sculpturas eius pariter.
bipenni et dolatoriis deiecerunt. Miserunt ignem
in sanctuarium tuum. in terra contaminaverunt taberna
culum nominis tui. Dixerunt in corde suo posteri eorum
simul. incenderunt omnes sollemnitates dei in terra.
Signa nostra non vidimus. non est ultra propheta. et non
est nobiscum qui sciat usque quo. Usque quo deus ex
probrabit adversarius. blasphemabit inimi
cus nomen tuum in finem. Quare convertis manum
tuam. et dexteram tuam ad medium sinum tuum con
sumens. Deus autem rex noster ab initio operatus sa
lutes in medio terre. Tu dissipasti in fortitu
dine tua mare. contribulasti capita draconum in
aquis. Tu confregisti capita leviathan. de
disti eum escam populo ethiopum. Tu dirupisti
fontes et torrentes. tu exsiccasti flumina fortia.
Tuus est dies et tua est nox. tu ordinasti lumi
naria et solem. Tu statuisti omnes terminos terre.
estatem et hiemem tu plasmasti. Memento huius.
inimicus exprobravit dominum. et populus insipiens
blasphemavit nomen tuum. Ne tradas bestiis
animam eruditam lege tua. vitam pauperum tuorum
ne obliviscaris in perpetuum. Respice ad pac
tum tuum. quia repleti sunt tenebris terre habita
tionibus iniquitatis. Ne revertatur confractus
confusus. egenus et pauper laudabunt nomen tu
um. Surge deus iudica causam tuam. memento op
probrii tui ab insipiente tota die. Ne
obliviscaris voces hostium tuorum. sonitus

adu'sariorum tuorum ascendit semp'. ·lxx·

Vict'. ne disp'das psal' asaph cantic'.

Confitebim' t'. infine ut ne corrupas. p.l.

t' d's cōfitebim'. t inuocabim' nom̄ tuū narrabim'

mirabilia tua. Cum accep'o t'pus. ego iu

sticias iudicabo. Liq'fca ē t'ra ⁊ oēs q' habi

tant in ea. ego confirmaui columpnas ei'. sep'.

Dixi iniq's nolite iniq' agere. ⁊ delinquenti

b' nolite exaltare cornu. Nolite extollere in

excelsū cornu u'rm. loq'mini cont' d'm iniq'tatē.

Quia neq' ab oriente. neq' ab occidente. neq'

a solitudine montiū. Qm̄ d's iudex ē. hūc humilia

bit. ⁊ hūc exaltabit. q'a calix in manu d'ni

uini meri plen' mixto. ⁊ inclina

uit ex hoc i hoc. V'um tam' fex ei' n' ē exinanita. bibent

oēs pecc'ores t're. Ego aūt annūtiabo in seculum.

cantabo deo iacob. Et oia cornua peccatorum

confringā. ⁊ exaltabunt' cornua iusti. Vict'

cantic' canticū asaph. ad assirios. ·lxxv·

Notus in iudea d's. in isr'l'

magnū nom̄ ei'. Et f'ctus ē in pace locus ei'. ⁊ habitatio ei' in syon. Ibi con

fregit potentias arcuum. scutū gladiū ⁊ bel

lum. Illuminans tu mirabilit' a montib' et'nis

turbati sunt omnes insipientes corde. Dormierunt

somnū suū. ⁊ n' inuener' oēs uiri diuitiar'

i manib' suis. Ab increpatione tua d's iacob. dormita

uerunt q' ascenderūt eq's. Tu t'ribilis es. ⁊ quis resi

stet tibi. ex tunc ira tua. De celo auditū fecisti

iudiciū. t'ra tremuit ⁊ q'euit. cū exsurgeret

ad iudiciū d's. ut saluos faceret oēs mites

t're. Quia cogitatio hōis confitebit' t'. ⁊ reliquie cogitationis

diē festū agent tibi. Vouete ⁊ reddite d'no deo u'ro. oēs

q' in circuitu ei' affertis munera. Terribili

⁊ ei q' aufert sp'm p'ncipū. t'ribili apud reges t're. Vict'

p' idithun canticū asaph. in finē ps. ·lxxvi·

Uoce mea ad d'nm clamaui. uoce mea ad

d'm ⁊ intendit mihi. In die tribulationis

mee d'm exq'siui. manib' meis nocte cont' eum. ⁊ n' sū

⁊ n' sū decept'. Renuit consolari anima mea. memor

fui dei ⁊ delectat' sū. Exercitat' sū ⁊ defecit sp's me'.

Anticipauer't uigilias oculi mei. turbat' sū ⁊ n' sū locut'. Cogitaui

dies antiquos. ⁊ annos et'nos in mente habui. Et medita

t' sum nocte cū corde meo. exercitabar ⁊ sco

pebam sp'm meū. Nūq'd in et'num p'iciet d's. aut n' apponet ut cōplacitior sit adhuc. Aut

i finē mi'am suā abscindet. a gn'atione in gn'atione. Aut oblivisci

tur mis'ri d's. aut cōtinebit in ira sua

mi'as suas. Et dixi nunc cepi. hec mutatio dextere excelsi. Memor fui

op'um d'ni. q'a memor ero ab initio mira

biliū tuor'. Et meditabor in oīb' operib' tuis. ⁊

in adinuentionib' tuis exercebor. D's in scō uia tua. q's d's magn' sicut d's n'r. Tu es d's q' facis mi

rabilia. Notā fecisti in populis uirtutē tuā. re

demisti in brachio tuo pp'lm tuū. filios iacob ⁊

ioseph. Viderunt te aque d's uiderunt te

aque ⁊ timuer'. ⁊ turbate sunt abyssi. Multitudo sonitus

aquarū. uocē dederunt nubes. ⁊ e'm sa

gitte tue p'transeunt. Vox tonitrui tui in

rota. Illuxer' corruscationes tue orbi t're. cōmota ē ⁊ con

tremuit t'ra. In mari uia tua. ⁊ semite tue

in aquis multis. ⁊ uestigia tua n' cognoscentur.

Deduxisti sicut oues pp'lm tuū. in manu moy

si ⁊ aaron. Erudiitio asaph. ·lxxvii·

Attendite pp'le me' legē meā. inclinate a

urem u'ram in u'ba oris mei. Ap'iam in pa

rabolis os meū. loquar p'positiones ab initio.

Quanta audiuim' ⁊ cognouim'. ⁊ patres n'ri

narrauer' nob'. Non sunt occultata a filiis eor'.

in gn'atione alt'a. Narrantes laudes d'ni. ⁊

uirtutes ei'. ⁊ mirabilia ei' q'e fecit. Et suscitauit

testimoniū in iacob. ⁊ legē posuit in isr'l.

Quanta mandauit patrib' n'ris. nota facere ea filiis

suis. ut cognoscat gn'atio alt'a. Filii q' nasce

ntur ⁊ exurgent. ⁊ narrabunt filiis suis. Ut po

nant in deo spem suā. ⁊ n' obliuiscant' op'um

dei. ⁊ mandata ei' exq'rant. Ne fiant sic

patres eor'. gn'atio p'ua ⁊ exasp'ans. gn'atio

q' n' dirixit cor suū. ⁊ n' ē creditus cū deo sp's

ei'. Filii effrem intendentes ⁊ mittentes arcū.

conu'si s't in die belli. Non custodier' testamen

tū dei. ⁊ in lege ei' noluer' ambulare. Et

obliti sūt b'nfactorū ei'. ⁊ mirabiliū ei'

q'e ostendit eis. Corā patrib' eor' fecit mira

bilia in t'ra egypti. in campo taneos. In

terrupit mare ⁊ p'duxit eos. ⁊ statuit aquas

q'si in utre. Et deduxit eos in nube diei. ⁊ to

ta nocte in illuminatione ignis. Interrupit petrā in he

remo. ⁊ adaquauit eos uel ut in abysso multa.

Et eduxit aquā de petra. ⁊ deduxit tanq' flumina

aquas. Et apposuer' adhuc peccare ei. in iram excita

uer't excelsum in inaquoso. Et temptauer't d'm in

cordib' suis. ut peterent escas animab' suis. Et male locu

ti sūt de deo. dixer't. Nūq'd poterit d's parare men

sam in deserto. q'm p'cussit petrā ⁊ flux'

runt aque. ⁊ torrentes inundauer't. Nūq'd ⁊ pa

nem poterit dare. aut parare mensam pp'lo suo. Ideo

audiuit d's ⁊ distulit. ⁊ ignis accensus ē

in iacob. ⁊ ira ascendit in isr'l. Quia n'

crediderunt in deo. nec sp'auer't in saluta

ri ei'. Et mandauit nubib' desup'. ⁊ ianuas ce

li ap'uit. ⁊ pluit illis manna ad manducan

dum. ⁊ panem celi dedit eis. Panem angelorum

manducauit homo. cibaria misit eis in abundantiā.

Transtulit austrū de celo. ⁊ induxit in uirtute

ne sua afflicti. Et pluit super eos qui pulue
re canes. et qui arenam maris uolatilia pen
na. Et cecidit in medio castroꝝ eorum. in circui
tu tabernaculoꝝ eorum. Et comederunt et saturati sun
t nimis. et desiderium eorum attulit eis. non indigue
runt de concupiscentia sua. Cum adhuc esset in
ore eorum. Iram dei ascendit super eos. occidit pin
gues eorum. et electos israel inuenit. In omnibus his
peccauerunt adhuc. et non crediderunt in mirabilibus eius.
Et defecit in uanitate dies eorum. et annos eorum
festinauit. Si occidebat eos. tunc requirebant eum. et que
rebant. et diuertebant et deprecabantur deum fortitudo eorum. et deus excelsus redemp
tor eorum est. Et dilexerunt eum in ore suo. et lingua
sua mentiti sunt ei. Cor autem eorum non erat rectum cum eo.
nec prouisi sunt in pacto eius. Ipse autem est misericors. propitiabitur iniquitati
bus eorum. et non delebit eos. Multiq; auertit
ira sua. et non suscitauit omnem furorem suum. Et
recordatus est quia caro sunt. spiritus uadens. et non reuertens.
Quotiens exacerbauerunt eum in deserto. offenderunt eum
in solitudine. Et conuersi sunt. et tentauerunt deum.
et sanctum israel exacerbauerunt. Non sunt recordati manus eius.
die qua redemit eos de tribulatione. Qui fecit in aegy
pto signa sua. et ostenta sua in regione ta
nis. Qui conuertit in sanguinem fluuios eorum. et ri
uos eorum ut non biberent. Qui immisit in eos cynomy
iam et comedentem eos. et ranam et disperdentem eos. Qui dedit bruchus fructus eorum. et labores
eorum locusta. Qui occidit in grandine uineas eorum
et moros eorum in pruina. Qui tradidit grandi
ni pecora eorum. et uinea eorum uolutilibus. Qui mi
sit in eis iram furoris sui. indignationem. et commo
rationem. et angustiam. immissionem angelorum ma
lorum. Minuit semitam furori suo. non pepercit ab
more animae eorum. et iumenta eorum pestilentiae tradidit.
Et percussit omne primogenitum in aegypto. principium
doloris eorum in tabernaculis cham. Et abstulit sicut
oues populum suum. et transtulit eos sicut gregem in
deserto. Et deduxit eos in fiducia. et timuerunt. et
inimicos eorum operuit mare. Et adduxit eos
ad montem sanctificationis suae. montem istum quem
fundauit dextera eius. Et eiecit a facie eorum gentes. et diuisit
eos funiculo distributionis. Et collocauit in tabernaculis eorum tribus israel. Et tentauerunt et exacerbauerunt
deum excelsum. et testimonia eius non custodierunt. Et auersi sunt. et pacti sunt sicut patres eorum. in curuum
arcus suus. Exacerbauerunt eum in collibus suis. et in sculptilibus suis aemulauerunt eum. Audiuit deus et distulit. et spernens
nimis israel. Et reliquit tabernaculum silo. tentorium suum ubi habitauit in hominibus. Tradidit in captiuitatem fortitudinem suam. et decorem suum in manu hostis.
Et conclusit in gladio populum suum. et hereditatem suam
distulit. Juuenes eorum deuorauit ignis. et uirgines eorum non iunctae sunt. Sacerdotes eorum gladio cecderunt.
et uidue eorum non flebantur. Et exurgebat quasi
dormiens dominus. quasi fortis potentiam uini. Et percussit hostes suos retrorsum. opprobrium sempiternum dedit eis. Et proiecit tabernaculum ioseph. et tribum
israel non elegit. sed elegit tribum iuda. montem sion quem dilexit. Et aedificauit sicut unicornium sanctum suum. qui firmatus est in saecula saeculorum.
Et elegit dauid seruum suum. et sustulit eum de gregibus ouium sequentes fetas adduxit eum.
Vt pasceret in iacob populum eius. et israel hereditatem
suam. Qui pauit eos in simplicitate cordis sui. et in prudentia manuum suarum deduxit eos.

Psalmus asaph.

Deus uenerunt gentes in hereditatem tuam. polluerunt templum sanctum tuum. posuerunt hierusalem in
pomorum custodiam. Posuerunt morticinia seruorum tuorum escas auium caelorum. carnes sanctorum tuorum bestiis terrae. Effuderunt sanguinem eorum sicut aquam. in circuitu hierusalem. et non erat qui sepeliret. Facti sumus opprobrium uicinis nostris. subsannatio et derisio his qui in circuitu nostro sunt. Usququo
domine irasceris in finem. ardebit sicut ignis zelus tuus. Effunde furorem tuum super gentes quae te non cognouerunt. et super regna quae nomen tuum non inuocauerunt. Quia
comedere iacob. et locum eius desolauerunt. Ne memineris
iniquitatum nostrarum antiquarum. cito occurrant nos
misericordiae tuae. quia pauperes facti sumus nimis. Adiuua nos
deus salutaris noster. propter gloriam nominis tui. et libera nos.
propitius esto peccatis nostris. propter nomen tuum. Quare dicant
gentes ubi est deus eorum. nota fiat in nationibus. coram oculis nostris. ultio sanguinis seruorum tuorum qui effusus est. Ingrediatur conspectus tuus in conspectu nostro gemitus
compeditorum. secundum magnitudinem brachii tui. relinque filios mortis. Et redde
iniquitates septuplum in sinum eorum. opprobrium eorum
quod exprobrauerunt te domine. Nos autem populus tuus. et oues
pascuae tuae. confitebimur tibi in saeculum. in saeculum
et generatione in generationem. annuntiabimus laudes tuas.

Psalmus asaph. In finem pro his qui commutabuntur. testimonium asaph. Intende qui pascis israel.
Qui deducis quasi ouem ioseph. Qui sedes super cherubim. ostende te coram ephraim.
et benjamin et manasse. Suscita potentiam tuam. et
ueni ut saluos facias nos. Deus conuertere nos. et ostende
faciem tuam. et salui erimus. Domine deus exercituum. usququo
irasceris super orationem seruorum tuorum. Cibabis nos pane
lacrimarum. et potabis nos in lacrimis in mensura. Posuisti
nos in contradictionem uicinis nostris. et inimici nostri
subsannauerunt nos. Deus exercituum conuertere nos. et ostende
faciem tuam. et salui erimus. Vineam de egypto
transtulisti. eiecisti gentes. et plantasti eam. Dux fecisti
in conspectu eius. et radicauit montes. Operuerunt montes umbra eius. et arbores cedri dei.
Extendit comam suam usque ad mare. et usque ad
flumen germina eius. Quare destruxisti maceriam eius. et uindemiant eam omnes qui praetereunt uiam. Vastauit
eam aper de silua. et uanus ferus depastus est

eā. D eus exercituū reuertere. obsecro. respice de ce
lo. & uide. & uisita uineā istam. & uidete quā pla
tauit dextera tua. & filium quē firmasti tibi. Succē
sa igni. & diuina. ab increpatione facientes uultu pe
ant. Fiat manus tua super uirū dexterē tuā. super fi
lium hominis quē firmasti tibi. & non recedimus ab te. D eus
uiuificabis nos. & nomen tuum inuocabimus. Domine deus exercituū
conuertere nos. & ostende faciē tuā. & salui erimus. Vicē
in octauis alapl. tibiis. pro a. v. sicti.

Laudate dm̄ quoniam bonus est psallite nomini eius quoniam ipse
do iacob. Israhel in testimonium sibi. Confitemini domino quoniam bonus
est. in sion. decorū est laudare. Quia magnificatus est in medio
tua bucina. & in multo fuse die sollempnitatis
tuae. Quia lex in israhel est. & iudicium do iacob. Te
stimonium posuit eū. cū egrederet de
terra egypti. Labium quod nescebat audiuit. Auertit
ab onere humerum eius. manus eius a cophino seruierunt.
In tribulatione inuocasti me. et liberauī te. exaudiui te in
abscondito tonitrui. probauī te. super aquam contradictionis.
Audi plebs mea. et testificabor te. si israhel audie
ris mihi. non erit in te deus alienus. & non adorabis deum
peregrinum. Ego sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra
egypti. aperi os tuum. & implebo illud. Et non audi
uit plebs mea uocem meam. & israhel non intendit mihi. Et
dimisi eos in pertinacia cordis eorum. ambulabunt in
adinuentis suis. Vtinam plebs mea audisset me. israhel in
si mihi ambulasset. Quasi nichilum forsitan inimicos eorum
humiliassem. & super hostes eorum conuertissem manum meam.
Inimici domini mentiti sunt ei. et erit tempus eorum in
sæcula. Et cibauit eos de adipe frumenti. & de petra mel
le saturauī eos. Cant alapb. 91.

Deus stetit in synagoga deorum. in medio autem deos dinudicat. Vsq
quo iudicatis iniquitatem. & facies impiorum sumitis
partes. Iudicate egenō. & pupillo. egenō. & in
opē iustificate. Saluate inopē. & pauperem de
manu peccatoris liberate. Nō cognouerunt. nec intellexerunt.
in tenebris ambulant. mouebuntur omnia fundamenta
terre. Ego dixi dii estis. & filii excelsi omnes uos.
Ergo uos qui abiecti moriemini. sicut unus de principi
bus cadetis. Surge deus iudica terram. quoniam tu he
ditabis in omnibus gentibus. Cant psl alapb. 97.

Deus ne taceas. ne sileas. & ne quiescas deus. Quia
ecce inimici tui tumultuati sunt. & qui odeunt
te extollentes caput. Contra populum tuum nequiter cogita
uerunt. & inierunt consilium aduersus sanctos tuos. Dixe
runt. uenite & conteramus eos de gente. & non sit me
mor nominis israhel amplius. Quoniam cogitauerunt corde pariter.
aduersum te testamentum pepigerunt. Tabernacula idumeorum.
& ismahelitarum. Moab. & agareni. gebal. & ammon.
& amalech. alienigenarum cum habitantibus tyrum. Et
enim assur uenit cum eis. factus est brachium filiis
loth. Fac illis sicut madian. & sisarae. sicut iabin
torrente cison. perierunt ut stercus terre. qui facti sunt
quasi humus terre. Pone duces eorum sicut oreb. & zeb
bee. & salmana. omnes principes eorum. qui dixerunt
possideamus nobis pulchritudinem dei. Deus mis pone
eos ut rotam. sicut stipulam ante faciem uenti. Quomodo
ignis combuit silua. sic flamma deuorabit mon
tes. Sic persequeris eos in tempestate tua. & in turbi
ne tua conturbabis eos. Impple facies eorum ignomi
nia. & querent nomen tuum domine. Confundantur. & con
turbentur usque in sæculum sæculi. et erubescant. & pereant. Et
sciant quia nomen tibi dominus. solus altissimus super
omnem terram. Vicē pro clarib filiis chore cant.

Quam dilecta habitacula tua domine exercituū. desiderat. & de
ficit anima mea in atria domini. Cor meum & caro mea
laudauerunt dm̄ uiuentem. Etenim passer in
uenit domum. & turtur nidum sibi. ubi ponat pul
los suos. altaria tua domine exercituū. rex meus. & de
us meus. Vbi quoniam in domo tua habitabunt
te. semper laudabunt te. Beatus uir cui est auxilium abs te. ascensiones
in corde eius. disposuit in ualle flentium. locum po
nit ea. Benedictionem dabit legislator. ibunt de fortitu
dine in fortitudinem. apparebit deus deorum in sion.
Domine deus exercituū exaudi orationem meam. auscul
ta deus iacob. semper Clypeus noster aspice deus. & respice
de faciē xpi tui. Quia melior est dies unus in atriis tuis
super millia. Elegi abiectus esse in domo dei mei. magis
quam habitare in tabernaculis peccatorum. Quia sol et clypeus dominus deus. gratiam dabit do
minus. Nec priuabit bonis. ab his qui ambulant
in perfectione. domine exercituū. beatus homo qui sperat in te.
Placasti domine terram tuam. Vicē pro filiis chore cant.

tuam. reduxisti captiuitatem iacob. Dimisisti
iniquitatem plebis tuae. operuisti omnia peccata eorum. Sed
Continuisti omnem indignationem tuam. abstraxisti
ab ira furoris tui. Conuertere nos deus salutaris nostri. & auer
tere iram tuam a nobis. Nunquid in æternum irasceris nobis. aut
extendes iram tuam a generatione in generationem. Nonne
tu reuertens uiuificabis nos. et plebs tua letabitur in
te. Ostende nobis domine misericordiam tuam. & salutare tu
um da nobis. Audiam quid loquatur dominus deus. loquetur pa
cem ad plebem suam. & ad sanctos suos. ut non redeant
ad stultitiam. Verumtamen prope timentes eum salu
tare ipsius. ut inhabitet gloria in terra nostra. Misericordia
et ueritas obuiauerunt sibi. iustitia et pax osculate sunt. Veritas
de terra orta est. & iustitia de celo prospexit. Sed et
dominus dabit benignitatem. & terra nostra dabit fructum suum. Iustitia
ante eum ibit. & ponet in uia gressus suos.

Inclina domine aurem tuam & exaudi Oro dauid.
me. quoniam egenus & pauper sum ego. Custodi animam
meam quoniam sanctus sum. Saluum fac seruum tuum deus meus qui sperat
in te. Miserere mihi domine quoniam ad te clamauī tota die.
Letifica animam serui tui. quoniam ad te animam meam leuauī.
Tu enim dominus suauis. et mitis. & multa misericordia omni
bus qui inuocant te. Exaudi domine orationem meam.
& ausculta uocem deprecationis meae. In die tribula

Tuaeri qui posthac iudicat ire consilia impiorum
iam qui iam aliud d̄ dāpnāe parantur. ⁊ adhuc ali-
ud de interna ultrice formidamus.

tionis inēe. ⁊ inuocabo te. quēadmodū ēl me.
Non ē simul tui iudicii dīe. ⁊ ūi est uis oīa
tua. Nūl ēl qual fecisti. uenīet. ⁊ redda-
tur cōsti tedīe. ⁊ glificabūt nomī tuum.
Quia magn ēl tu. ⁊ faciens mirabilia. tu
ēl d̄s solus. Doce me dīe uiā tuā. ut am-
bulē in ueritate tua. uniti fac cor meū. ut
timeat nomī tuū. Confitebor t̄ dīe d̄s meus
in toto corde meo. ⁊ glificabo nomī tuū inēt
nūl. Quia mīa tua magnaē super me. ⁊ eru-
isti aīam meā de inferno extremo. Deus iu-
ēbi surrexēt adiuuo me. ⁊ ceēt superos que
rēt aīam meā. ⁊ oppresserēt ē in conspectu suo.
Tu autē dīe d̄s miserīcors ⁊ clemēs. patiēs
⁊ multē miē ⁊ uerē. Respice ad me ⁊ mis-
ēri mī. da fortitudinē tuā seruo tuo. ⁊ salua fi-
lium ancille tue. Fac mecū signū in bonum
te. ⁊ uidēnt q odēt me. ⁊ confundant. q tuā
adiuuat ēl me. ⁊ consolat ēl me. filioq; chore
unidantur ēl in omnib; scū amī. ps aūt
diligit dōs portas syon. super omnia tabē-
cula iacob. Gloriosa dicta sūt de te ciuitas di.
semp. Commemorabo rahab ⁊ babylonis.
scientibus me. Ecce palestina ⁊ tyrus cū ethio-
pia. iste natē ibi. Ad syon aūt dicēt. uir ⁊
uir natē in ea. ⁊ ipe fundauit eā excelsus.
Dominus narrabit scribens ppls. iste natē ibi. ⁊ ca-
tores. Et cantores qui in choris. omēs fontes mī
mei. Cantē cānīs filioq; chore. dicēt psal-
ad peneidi eruditionis eman ezrahite
Inān. pmelech. adhind. ⁊ ēl. e. 88.
Dīe d̄s salutis mēe. p die clamauī.
⁊ nocte coānī te. Ingrediat coānī te oratio
mēa. inclina aurē tuā ad laudationē meam.
Quia repleta ē malis aīa mēa. ⁊ uita mēa ad
ferēnī descendit. Deputat cū cū descendenti-
b; in lacū. facta sum sī hō inualid. inter mō-
tuos liber. Sicut uulnerati dormientes ī
sepulchris. quoq; ī memoriam ampli. ⁊ qui
manu tua abiecti sūt. Posuisti me ⁊ lacu
nouissimo. ī tenebris ⁊ umbra mortis. super me
confortata ē ira tua. ⁊ omnibus fluctib; tu-
is afflisisti me. semp. Longe fecisti notos
meos a me. posuisti me abhominationē ēis.
Conclusus ⁊ nō pedeuntē. oculi mei infirmati sūt ab af-
flictione. Tēcū uocauī dīe. tota die extendi ad te
palmas meas. Numquid mortuis facies mirabi-
lia. semp. aut gigantes resurgūt ⁊ confite-
bunt tē. Numqd narrabit in sepulchro misēi-
cordia tua. ⁊ ueritas tua in perditione. Numquid cognoscē-
tur in tenebris mirabilia tua. ⁊ iustitia tu-
a in terra que obliuioni tradētur. Ego autē ad
te dīe clamauī. ⁊ mane oratio mēa puēniet
te. Quare dīe abiicis aīam meā. abscondis
faciē tuā a me. Pauper sū ego ⁊ in laboribus. ps. e. xxxiii.
ab adolescentia mea. portauī formidinē tuā.
⁊ conturbatus sū. Super me transierūt ire tue. ⁊ ter-
rores tui conturbauerūt me. Circūdederūt me sicut
aqua tota die. uallauerūt me pariter. Longe fe-
cisti a me amicum. ⁊ sodalē. ⁊ notos meos ad
miseriam. Erudiens eos in eternum. l. ēdēs. e. lxxxviii.
Misericordias dōi in eternum cantabo. in generatione et
generationem. annuntiabo uitatē tuā in o
re meo. Quōm dixi. sēpiterna mēa edificabitur. ce-
lis firmabis. ⁊ uitatē tuā in eis. Disposui testamentum
electis meis. iuraui dauid seruo meo. usq; in
finem. stabilia faciam semen tuum. ⁊ edificabo in generatione
⁊ generationem thronum tuum. semp. Confitebuntur
celi mirabilia tua dīe. ⁊ uitatē tuā in ecclia
sōrum. Quis enim in nubib; equabitur dōo. aut
similabitur dōo de filiis dei. Deus glorificatus in
consilio sōrum multum. ⁊ terribilis super omnes qui
circa eum sūt. dīe d̄s exercituum. q similis tui. fo-
tissime dīe. ⁊ uitatē tua in circuitu tuo.
Tu dominaris potestati maris. elatōēs autem
ēl tu mitigas. Tu humiliasti sicut uulnerātū. potē-
tia. ⁊ in brachio fortitudinis tue dispersisti inimicos tuos.
Tui sūt celi. ⁊ tua ē terra. orbē. ⁊ plenitudinē
ēl tu fundasti. aquilonē. ⁊ mare tu creasti.
Tabor. ⁊ hermon nomī tuo laudabūt. tuū bra-
chiū cū fortitudine. Roborē manus tua. ⁊ exal-
tetur dextera tua. iustitia ⁊ iudicium firmamentum
thronī tui. Misericordia ⁊ uitatē procedent faciē tuā. ps. e. lxxxix.
bo ppls q nouerūt iubilū. Dīe in lumine uultus
tui ambulabunt. in nomine tuo exultabūt
tota die. ⁊ iustitia tua exaltabuntur. Quia
gloria fortitudinis eorum tues. ⁊ in uoluntate
tua eleuabūt cornu nostrum. Quia a dōo ē protec-
tio nostra. ⁊ a sancto israel rege nostro. Tunc locutus ēl ⁊
visionē sānctis tuis. ⁊ dixisti posui adiutorium
super potentem. ⁊ exaltauī electum de ppl̄o
meo. Inueni dauid seruum meum. oleo sancto meo
unxi eum. Cum quo manus mēa firma erit. et
brachium meum corroborabit eum. Non decipiet
inimicus eum. ⁊ filius iniquitatis non affligēt eum. Et
concidam a facie ēl hostes eius. ⁊ qui odēt eum fugiam.
Veritas autē mēa ⁊ misericordia mea cum ipso.
⁊ in nomine meo exaltabitur cornu eius. Et ponam in
mari manum eius. ⁊ in flumib; dexteram eius. ps. e. xviii.
Ipse inuocabit me. pater meus es tu. dōs meus. ⁊ fo-
rtitudo salutis mēe. Ego autē primogenitum
ponam eum. excelsum ꝓ regib; terre. In aeternum custodi- p. lu.
am ei misericordiam meam. ⁊ pactum meum fidele erit
ei. Et ponam in sempiternum semen eius. ⁊ thronum eius
sicut dies celi. Si autē dereliquerint filii eius legem
meam. ⁊ in iudiciis meis non ambulauerint. Si
iustitias meas profanauerint. ⁊ mandata mea
non custodierint. Visitabo in uirgam scelera eorum. dn. xcu.

Scripta d' eii detorore respicere nolle opari q' dicit. indic. b. a. g. a. qi in
expectum eternum. ii primitiu in ee eu dicitur eii. deinde uerba q' dicit
hic exp. g. se bne i bello non adiuuit. q. eii adiuisent repentes eu pent
ubi. obliuiscatur qd' decebat.

in plagis inigratet eoy. Nam aur mea
ii auferet a deo. nec y iniuriar in iniuriare mā.
Non uiolado pacem meii. qd' egre fili est d'
labul mis ii mutabo. Semel uiuaui i sōd
mo. ne dari iuppar: sem ei in sempiternu in
eiu. Et thron ei sic sol in spectu mo. sic
luna stabilet. i sempiternu. r testis in ce
lo fidel. Tu aur reppulisti. z pneisti.
tuae et abiisti xpm tuū. aretenuisti pacti
seruu tuu. pfanasti in terra diadema eii. dissi
pasti omes macengs eii. posuisti mu mures eii
p uoie. Diripuer eii omes q eiusceir p uia. fac
tus e opprobriū uicinis suis. Eleuasti dexterā
hostiū eii. letificasti omes inimicos eii. Auertis
uibur gladii eii. ne subleuasti eii in pelio. Quia
esse fecisti mundiciā eii. r thronū eii in terra de
triuisti. Adiecisti dies adolescentie eii. o
pasti eii ignomia. Usq; quo dne abs
condis in finē. succendet qi ignis indignatio
tua. Memo mii de pfundo. a cuncta qi fe
cisti filios hoim. Quis est uir q uiuat
r non uidet mortē. Eripiant aiam suā de manu
inferi. Ubi sunt miie tue antiq dne. qua iu
rasti dauid in ueritate tua. Recordare dne ob
probriū seruoy tuoy. q. portaui in sinu meo.
omes inigrates pploy. Quia exprobrauer in
imica tua dne. quib; exprobrauer uestigia xpi
tui. Benedict dns in sepiternu. amen amen. Ord
ne habitaculū tu fuisti eis moysi fuisti
nobis. in generatione r generatione. Antequam mon
tes nascerent. r plasmaret terra. r orbis a sēculo r usq;
in sēculū tu es ds. Conuertis ne hoiem usq; ad con
tritionem. r dicis. reuertimini filii adam. Quia mil
le anni i oculis tuis. sicut dies hesterna q pteriit.
r uigilia noctis. Pauci erunt ut herbe. mane sicut
herba pteriens. Mane ipsa florebit. r pteriens.
Vespere decidet. indurabit. et arescet. Quia
defecimus in furore tuo. r in indignatione tua conturbati
sumus. Posuisti iniquitates nras coram te. seculum nr
in illuminatione uultus tui. Quia omes dies nri pterierunt.
r in furore tuo defecimus. Anni nri sicut aranea
meditabimur. Dies annorum nrorum in ipsis
septuaginta annis. Si aut in potentatibus octoginta annis. et qd
plus est labor. r dolor. Quis nouit potestatem ire tue. r secundum
timorem tuum indignationem tuam. Dextera
tua ostende. z uerbum cordis sapientia. Reuertere dne
usq; quo. et deprecabilis esto super seruos tuos.
Replete nos mane misericordia tua. r laudabimur
r exultauimus omes dies nros. Letifica nos pro die
bus quibus affligisti nos. annis quibus uidimus ma
la. Respice ad seruos tuos et opera tua. et dirige filios eorum.
Et sit decor dni dei nri super nos. et opera manuum nrarum firma super nos. et opera manuum
nrarum firma. Laudate dauid. 90.
Qui habitat in adiutorio altissimi. in
celo commorabit. Dicet dno spes
mea. r fortitudo mea. deus meus. r in eum
habebit me de laqueo uenantium. a uerbo aspero.
In scapulis suis obumbrabit tibi. r sub alis eius
sperabis. Scutum circumdabit te. non timebis
a timore nocturno. A sagitta uolante in die. a negotio
perambulante in tenebris. a ruina et demonio
meridie. Cadent a latere tuo mille. r decem mil
ia a dexteris tuis. ad te autem non appropinquabit. Verum
tamen oculis tuis uidebis. et retributionem peccatorum
uidebis. Quoniam tu es dne spes mea. altissimum posuisti
refugium tuum. Non accedet ad te malum. r
flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quia
angelis suis mandauit de te. ut custodiant te in omnibus
uiis tuis. In manibus portabunt te. ne forte
offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem et
basiliscum ambulabis. et conculcabis leonem et draconem. Quoniam
in me speuit. et liberabo eum. exaltabo eum. quoniam cognouit
nomen meum. Invocabit me. et exaudiam eum. cum ipso
sum in tribulatione. eripiam eum. et glorificabo eum. Longi
tudine dierum implebo eum. et ostendam illi salutare
meum. Psalmus in die sabbati. 91
Bonum est confiteri dno. et psallere nomini tuo altissime.
Ad annuntiandum mane misericordiam tuam. r fidem tua
in nocte. In decem chordis. r psalterio. in canticum. r
cithara. Quia letificasti me dne in factura tua. in
operibus manuum tuarum laudabo. Quam magnificata
sunt opera tua dne. nimis profunde facte sunt cogitationes
tue. Vir insipiens non cognoscet. et stultus non
intelliget hec. Germinauerunt impii. sicut fe
num. et floruerunt omes qui operantur iniquitatem. ut pereant
usq; in sempiternum. Tu autem excelsus in eternum
dne. Ecce inimici tui dne. ecce enim inimici tui
peribunt. et dispergentur omes qui operantur iniquitatem.
Et exaltabitur sicut unicornis cornua mea. et
senectus mea in misericordia uberi. Et despiciet oculus meus
eos qui insidiantur mihi. de hiis qui surgunt aduersum me
malignantes audiet aures mea. Justus ut palma
florebit. ut cedrus libani multiplicabitur.
Plantati in domo dni. in atriis domus dei nri
florebunt. Adhuc fructificabunt in senectute
pingues. et bene patientes erunt. ad annuntiandum quia
rectus dns. fortitudo mea. et non est iniquitas in eo.
Canta dauid die sabbati. quando fundata est terra.
Dns regnauit. gloriam induit. induit dns fortitudinem. et accinxit se. Etenim firmauit orbem terrarum qui non
commouebitur. Parata sedes tua ex tunc. ab eternitate tu es. Eleuauerunt flumina dne. eleuauerunt flumina
uocem suam. eleuauerunt flumina fluctus suos. a uocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes
maris. mirabilis in altis dns. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. domum tua decet sanctitudo dne.

Quoniam nudus. dicit q. cum esset
fratrum ue. rau. a. qi primum. qui
vidit a secundum. y. hirsutum. qui
bra. dispiciendo. sugerit. Aspiciens
eos. q. illos. qbond. ministerium. ad
ministrant. fratres. a. cuidem. ostendendo
arbitrium. calcando. superare.

S. e. v.
Iob. vii.
Eccl. xxx.
S. e. xxxi.
Iob. xxxi.
Ep. vii.
S. e. xx.
Ep. vii.
S. e. xli.
Sap. xiv. 9.
S. e. xxx. xxxv.
Ddy. xxxv.
S. e. xxi
Eu. v.
S. e. lii.
Ep. vi.
Iu. xviii.
Ps. cxx.
S. e. xxiii.
97.
Ap. xiii.
Ie. lxxii.

Philosophi. b. indei uocē dicos
qi e sicco. nata mirabile mīd'
adpfecos. indel se ostulat. f. hoc
signes. dicei subleuisi aurat.
cepida. cantii mirabil. stimat.
ostendens mirabilis suos. stulti sic
primacia. q. mund. y. tram.
Ps. e. cxxxv. aleph.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

in longitudinem dierum. Cantic. Ad gratias sabbi.
Dominicam diei ostendere. Et eruam
quod iudicat eum. Redde iuxta iniquitatem eius. Ps. Ut
quo impium dicit. Ut quo impii exultabunt. Fu
erunt lacrimae meae panes mihi. Et hesitate tu am
plius. Populum suum duxit in exultatione. et electos eius
in laetitia. Et dedit illis regiones gentium. et labores populorum possederunt.
Et custodiant iustificationes eius. et legem eius requirant. Alleluia.

Ps. Ad te levavi animam meam. Deus meus in te confido non erubescam.
Neque irrideant me inimici mei. Etenim universi qui te sustinent non confundentur.
Confundantur omnes iniqua agentes. Viam tuam Domine demonstra mihi. et semitas tuas
edoceas me. Dirige me in veritate tua et doceas me. Quia tu es Deus salutis meae.
Et te sustinui tota die. Memor esto miserationum tuarum Domine. et misericordiarum
tuarum quae a saeculo sunt. Ne memineris delicta iuventutis meae et ignorantias meas.
Secundum misericordiam autem tuam memento mihi tu. Propter bonitatem tuam Domine.
Dulcis et rectus Dominus propter hoc legem dabit delinquentibus in via. Diriget mansuetos in iudicio.
Docebit mansuetos vias suas. Omnes viae Domini misericordia et veritas. Quaerentibus testamentum eius et testimonia eius.
Propter nomen tuum Domine. Et propitiabitur peccato meo multum. Quis est homo qui timet Dominum.
Legem statuit ei in via quam elegit. Anima eius in bonis demorabitur. Et semen eius hereditabit terram.
Firmamentum est timentibus eum. Et testamentum ipsius manifestabitur illis. Oculi mei semper ad Dominum.
Quia ipse evellet de laqueo pedes meos. Respice in me et miserere mihi. Quoniam unicus et pauper sum ego.
Tribulationes cordis mei dilatatae sunt. De necessitatibus meis eripe me. Vide humilitatem meam et laborem meum.
Et dimitte omnia delicta mea. Respice inimicos meos quoniam multiplicati sunt. Et odio iniquo oderunt me.
Custodi animam meam et eripe me. Non erubescam quoniam speravi in te. Innocentes et recti adhaeserunt mihi.
Quia sustinui te. Redime Deus Israel. ex omnibus tribulationibus suis. Gloria patri et filio et spiritui sancto.
Sicut erat in principio et nunc et semper. Et in saecula saeculorum. Amen. Cantic. Ad gratias sabbi.

Ps. Venite exultemus Domino. iubilemus Deo salutari nostro. Praeoccupemus faciem eius in confessione. et in psalmis iubilemus ei. Quoniam Deus magnus Dominus. et Rex magnus super omnem terram. Quia in manu eius sunt omnes fines terrae. et altitudines montium ipsius sunt. Quia ipsius est mare. et ipse fecit illud. et aridam manus eius formaverunt. Venite adoremus et procidamus. et flectamus genua ante faciem Domini qui fecit nos. Quia ipse est Dominus Deus noster. nos autem populus eius. et oves pascuae eius. Hodie si vocem eius audieritis. nolite obdurare corda vestra sicut in exacerbatione. secundum diem tentationis in deserto. ubi tentaverunt me patres vestri. probaverunt me et viderunt opera mea. Quadraginta annis proximus fui huic generationi. et dixi semper hi errant corde. Et ipsi non cognoverunt vias meas. Quibus iuravi in ira mea. si introibunt in requiem meam. Cantic. Ad gratias sabbi. Et dedisse per capita dominos.

Cantate Domino canticum novum. cantate Domino omnis terra. Cantate Domino. benedicite nomen eius. adnuntiate de die in diem salutare eius. Narrate inter gentes gloriam eius. in omnibus populis mirabilia eius. Quoniam magnus Dominus. et laudabilis nimis. terribilis super omnes deos. Quoniam omnes dii populorum sculptilia. Dominus autem coelos fecit. Gloria decorus in conspectu eius. sanctitudo et virtus in sanctificatione eius. Afferte Domino familiae populorum. afferte Domino gloriam et honorem. Afferte Domino gloriam nomini eius. Levate munera. et introite in atrium eius. adorate Dominum in decore sancto eius. Pavete a facie eius omnis terra. Dicite in gentibus. Dominus regnavit. Etenim firmavit orbem terrae. qui non commovebitur. Iudicabit populos in aequitate. Laetentur coeli. et exultet terra. commoveatur mare. et plenitudo eius. Gaudebit ager. et omnia quae in eo sunt. Tunc exultabunt omnia ligna silvarum. a facie Domini. quia venit. quia venit iudicare terram. Iudicabit orbem terrae in iustitia. et populos in aequitate tua. Cantic. David. Dominus regnavit. exultet terra. laetentur insulae multae. Nubes et caligo in circuitu eius. iustitia et iudicium praparatio sedis eius. Ignis ante eum praecedet. et inflammabit in circuitu inimicos eius. Illuxerunt fulgura eius orbi. vidit et commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt a facie Domini. a facie Domini omnis terra. Annuntiaverunt coeli iustitiam eius. et viderunt omnes populi gloriam eius. Confundantur omnes qui adorant sculptilia. et qui glorianturin simulacris suis. Adorate eum omnes angeli eius. audivit et laetata est Sion. et exultaverunt filiae Iudae. propter iudicia tua Domine. Quoniam tu Domine Deus altissimus super omnem terram. nimis elevatus es super omnes deos. Qui diligitis Dominum odite malum. custodit animas sanctorum suorum. de manu peccatorum eruet eos. Lux orta est iusto. et rectis corde laetitia. Laetamini iusti in Domino. et confitemini memoriae sanctitatis eius. Cantic. David. Cantate Domino canticum novum. quia mirabilia fecit. Salvavit sibi dextera eius. et brachium sanctum eius. Notum fecit Dominus salutare suum. in aspectu gentium revelavit iustitiam suam. Recordatus misericordiae suae. veritatis suae domui Israel. Viderunt omnes fines terrae salutare Dei nostri. Iubilate Deo omnis terra. cantate et exultate. et cantate. Cantate Domino in cithara. in cithara et voce psalmi. In tubis ductilibus. et voce tubae cornae. iubilate coram rege Domino. Movetur mare. et plenitudo eius. orbis terrarum. et qui habitant in eo. Flumina plaudent manu simul. montes laudabunt a conspectu Domini. quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem terrae in iustitia. et populos in aequitate. Cantic. David. Dominus regnavit. irascantur populi. sedet cherubim. moveatur terra. Dominus in Sion magnus. et excelsus super omnes populos. Confitebuntur nomini tuo magno. quoniam terribile. et sanctum est. et honor regis iudicium diligit. Tu firmasti aequitates. iudicium et iustitiam in Iacob tu fecisti. Exaltate Dominum Deum nostrum. et adorate scabellum pedum eius. quia sanctum est. Moyses et Aaron in sacerdotibus eius. et Samuhel inter invocantes nomen eius. Invocabant Dominum. et ipse exaudiebat eos. In columna nubis loquebatur ad eos. Custodiebant testimonia eius. et praeceptum quod dedit illis. Deus noster tu exaudiebas eos. Deus propitius fuisti eis. et ultor ad omnes adinventiones eorum. Exaltate Dominum Deum nostrum. et adorate in monte sancto eius. quia sanctus Dominus Deus noster. Cantic. David.

Ps. Dominus regnavit. exultet terra. laetentur insulae multae. Nubes et caligo in circuitu eius. iustitia et iudicium praparatio sedis eius. Ignis ante eum praecedet. et inflammabit in circuitu inimicos eius. Illuxerunt fulgura eius orbi. vidit et commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt a facie Domini. a facie Domini omnis terra. Annuntiaverunt coeli iustitiam eius. et viderunt omnes populi gloriam eius. Confundantur omnes qui adorant sculptilia. et qui glorianturin simulacris suis. Adorate eum omnes angeli eius. audivit et laetata est Sion. et exultaverunt filiae Iudae. propter iudicia tua Domine. Quoniam tu Domine Deus altissimus super omnem terram. nimis elevatus es super omnes deos. Qui diligitis Dominum odite malum. custodit animas sanctorum suorum. de manu peccatorum eruet eos. Lux orta est iusto. et rectis corde laetitia. Laetamini iusti in Domino. et confitemini memoriae sanctitatis eius. Cantic. David.

Cantate Domino canticum novum. quia mirabilia fecit. Salvavit sibi dextera eius. et brachium sanctum eius. Notum fecit Dominus salutare suum. in aspectu gentium revelavit iustitiam suam. Recordatus misericordiae suae. veritatis suae domui Israel. Viderunt omnes fines terrae salutare Dei nostri. Iubilate Deo omnis terra. cantate et exultate. et cantate. Cantate Domino in cithara. in cithara et voce psalmi. In tubis ductilibus. et voce tubae cornae. iubilate coram rege Domino. Movetur mare. et plenitudo eius. orbis terrarum. et qui habitant in eo. Flumina plaudent manu simul. montes laudabunt a conspectu Domini. quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem terrae in iustitia. et populos in aequitate. Cantic. David.

Dominus regnavit. irascantur populi. sedet cherubim. moveatur terra. Dominus in Sion magnus. et excelsus super omnes populos. Confitebuntur nomini tuo magno. quoniam terribile. et sanctum est. et honor regis iudicium diligit. Tu firmasti aequitates. iudicium et iustitiam in Iacob tu fecisti. Exaltate Dominum Deum nostrum. et adorate scabellum pedum eius. quia sanctum est. Moyses et Aaron in sacerdotibus eius. et Samuhel inter invocantes nomen eius. Invocabant Dominum. et ipse exaudiebat eos. In columna nubis loquebatur ad eos. Custodiebant testimonia eius. et praeceptum quod dedit illis. Deus noster tu exaudiebas eos. Deus propitius fuisti eis. et ultor ad omnes adinventiones eorum. Exaltate Dominum Deum nostrum. et adorate in monte sancto eius. quia sanctus Dominus Deus noster. Cantic. David.

[illegible]

Iubilate domino omnis terra. servite domino in letitia.
Ingredimini coram eo in laude. Scitote quoniam dominus
ipse est deus. ipse fecit nos. et ipsius sumus. Populus
eius et grex pascue eius. Ingredimini portas eius in grati-
arum actione. atria eius in laude. confitemini ei. benedici-
te nomini eius. Quoniam bonus dominus. in sempiternum misericordia eius. et usque
ad generationem et generationem fides eius. Canticum David. C.
Misericordiam et iudicium cantabo tibi domine. psallam. erudi-
ar in via perfecta. quando venies ad me. Ambula-
bo in simplicitate cordis mei. in medio domus mee.
Non proponam contra oculos meos verbum belial. facientes
declinationes odivi. non adhesit mihi. Cor pravum re-
cedet a me. malum nesciam. Loquentem in abscondi-
to proximo suo. hunc interficiam. Superbum oculis et
altum corde. cum hoc non potero. Oculi mei ad fideles
terre. ut habitent mecum. Ambulans in via simpli-
citer. hic ministrabit mihi. Non habitabit in medio do-
mus mee faciens dolum. loquens mendacium non placebit
in conspectu oculorum meorum. Mane perdam omnes impios terre.
ut interficiam de civitate domini universos qui operantur i-
niquitatem. Oratio pauperis cum sollicitus fuerit et co-
ram domino effuderit precem suam. CI.
Domine exaudi orationem meam. et clamor meus ad te veniat. Non
abscondas faciem tuam a me. in die tribulationis mee.
inclina ad me aurem tuam. in quacumque die invoca-
vero te. velociter exaudi me. Quia consumpti sunt sicut fumus
dies mei. et ossa mea quasi frixa contabuerunt. Percussum est
quasi fenum et aruit cor meum. quoniam oblitus sum come-
dere panem meum. A voce gemitus mei adhesit os
meum carni mee. Assimilatus sum pellicano deserti.
factus sum quasi bubo solitudinis. Vigilavi et fui sicut
avis solitaria super tectum. Tota die exprobrabant
mihi inimici mei. exultantes per me iurabant. Quia
cinerem sicut panem comedi. et potum meum cum fletu
miscui. A facie indignationis et ire tue. quia elevasti
me. et allisisti me. Dies mei quasi umbra inclinata sunt.
et ego quasi fenum arui. Tu autem domine in eternum permanes.
memoriale tuum in generatione et generationem. Tu su-
scitans misereberis Sion. quia tempus est ut miserea-
ris eius. quia venit tempus. quoniam venit pactum. Quoni-
am placitos fecerunt servi tui lapides eius. et pulve-
rem eius miserabilem. Et timebunt gentes nomen domini. et
universi reges terre gloriam tuam. Quia edificabit
dominus Sion. apparebit in gloria sua. Respexit ad o-
rationem vacui. et non despexit orationem eorum. Scri-
batur hoc in generatione novissima. et populus qui creabitur
laudabit dominum. Quia prospexit de excelso sancto
suo. dominus de celo in terram aspexit. ut au-
diret gemitum vincti. ut solveret filios mortis.
Ut narretur in Sion nomen domini. et laudatio eius in ie-
rusalem. Cum congregati fuerint populi simul et regna.
ut serviant domino. Afflixit in via fortitudinem
meam. abbreviavit dies meos. Dicam deus meus ne
tollas me in dimidio dierum meorum. in generatione et
generationum anni tui. A principio terram fundasti.
et opus manuum tuarum celi. Ipsi peribunt. tu autem stabis.
et omnes quasi vestimentum atterentur. et quasi pallium mutabis
illos. et mutabuntur. Tu autem ipse es. et anni tui non
deficient. Filii servorum tuorum habitabunt. et semen
eorum ante faciem tuam firmabitur. Ps. D. C.II.
Benedic anima mea domino. et omnia viscera mea nomi-
ni sancto eius. Benedic anima mea domino. et noli oblivisci omni-
um retributionum eius. Qui propitiatur cunctis iniquita-
tibus tuis. et sanat omnes infirmitates tuas. Qui
redimit de corruptione vitam tuam. et coronat te misericordia.
et miserationibus. Qui replet bonis ornamentum tuum.
innovabitur sicut aquile iuventus tua. Faciens iusti-
tias dominus. et iudicia cunctis qui calumniam sustinent.
Notas fecit vias suas moysi. filiis israel cogitati-
ones suas. Misericors et clemens dominus. patiens et mul-
te miserationis. Non in sempiternum iudicabit. neque
in eternum irascetur. Non secundum peccata nostra fecit nobis.
neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quan-
tum enim excelsius est celum a terra. tantum confortavit
misericordiam suam super timentes eum. Quantum longe est oriens
ab occidente. tantum longe fecit a nobis scelera nostra. Si-
cut miseretur pater filiorum. misertus est dominus timentibus se.
Ipse enim novit plasmationem nostram. Recordatus
est quia pulvis sumus. homo quasi herba dies eius. sicut flos agri.
sic florebit. Quia spiritus pertransibit eum. et non subsistet.
et non cognoscet eum ultra locus eius. Misericordia autem domini ab
eterno et usque in eternum. super timentes eum. Et iustitia
eius in filios filiorum. his qui custodiunt pactum eius. et recor-
dantur preceptorum eius ad facienda ea. Dominus in celo fir-
mavit thronum suum. et regnum illius omnibus dominabitur.
Benedicite domino angeli eius. fortes robore. facie-
ntes verbum eius. obedientes voci sermonis eius. Bene-
dicite domino omnes exercitus eius. ministri eius qui facitis p-
lacitum illius. Benedicite domino universa opera eius. in o-
mnibus locis potestatis eius. benedic anima mea domino. Ps. D. C.III.
Benedic anima mea domino. domine deus meus magnificatus
es nimis. Gloria et decore indutus es. amictus lu-
ce quasi vestimento. Extendens celos ut pellem. qui tegit
aquis cenacula eius. Qui ponit nubes currum suum. qui
ambulat super pennas venti. Qui facit angelos suos
spiritus. ministros suos ignem urentem. Qui fundavit
terram super bases suas. et non commovebitur in seculum et in
seculum. Abysso quasi vestimento operuisti eam. super montes
stabunt aque. Ab increpatione tua fugient. a voce
tonitrui tui formidabunt. Ascendunt montes.
et descendunt campi. ad locum quem fundasti eis.
Terminum posuisti eis quem non pertransibunt. nec
revertentur ut operiant terram. Qui emittis fon-
tes in convallibus. ut inter medios montes ambulent.
Ut bibant omnia animalia regionum. et reficiat onager
sitim suam. Super ea volucres celi morabuntur. de
medio nemorum dabunt vocem. Qui irrigas mon-
tes de cenaculis tuis. de fructu operum tuorum

[illegible]

plebit ten. Terminans hostes eius universos. et
fortis seminum hominum. Vt ducat panem de
terra. et vinum letificet cor hominis. Ad oleum faciendum
faciem in oleo. panis autem cor hominis roborat. Satiabuntur ligna domini.
cedri libani quas plantavit. ibi nidificabunt. Milvo abies domus eius.
montes excelsi cervis. petra refugium ericiis. Fecit luna in tempora. sol cognovit occasum suum.
Posuisti tenebras. et facta est nox. in ipsa pertransibunt
omnes bestiae silvae. Leones rugientes ad praedandum
et quaerentes a deo escam sibi. Orietur sol. et recedent
et in cubilibus suis collocabuntur. Exibit homo
ad opus suum. et ad lucubrandum usque ad vespere.

Quam magnificata sunt opera tua domine. omnia in sapientia
fecisti. impleta est possessione tua. Hoc mare
magnum et latum manibus. ibi reptilia quorum non est numerus.
animalia pusilla cum magnis. ibi naves pertransibunt.
Leviathan iste quem formasti. ut illudat ei. omnia
a te exspectant. ut des illis escam in tempore suo. Dante te
illis colligent. aperiente te manum tuam replebuntur
bono. Auferes spiritum eorum. et deficient. et in pulverem suum
revertentur. Emittes spiritum tuum. et creabuntur.
et renovabis faciem terrae. Sit gloria domini in saeculum.
laetabitur dominus in operibus suis. Qui respicit terram. et
tremere facit. tangit montes. et fumigant.
Cantabo domino in
vita mea. psallam deo meo quamdiu fuero. Placeat ei eloquium
meum. ego autem delectabor in domino. Deficiant
peccatores de terra. et iniqui ut non sint. Benedic anima
mea domino. Alleluia.

Confitemini domino. invocate nomen eius. notas facite
in populis adinventiones eius. Cantate ei. et
psallite ei. loquimini in omnibus mirabilibus
eius. Laudamini in nomine sancto eius. laetetur cor quaerentium
dominum. Quaerite dominum. et virtutem eius. quaerite faciem
eius semper. Recordamini mirabilium eius quae fecit. signorum
eius. et judiciorum oris eius. Semen abraham servi
eius. filii jacob electi eius. Ipse dominus deus noster in omni terra
judicia eius. Recordatus est in aeternum testamenti sui. verbi quod
praecepit in mille generationes. Quod pepigit cum
abraham. et juramenti sui cum isaac. et firmavit illud
cum jacob in legem. et israel in testamentum sempiternum. Cum
essent viri paucissimi. modici. et advenae in ea. transibant
de gente in gentem. de regno ad populum alterum. Non dimisit
hominem nocere eis. et corripuit pro eis reges. Nolite tangere christos meos. et
in prophetis meis nolite malignari. Et vocavit famem super terram. omnem
firmamentum panis contrivit. Misit ante faciem eorum virum.
in servum venundatus est joseph. Afflixerunt in compedibus
pedes eius. in ferro venit anima eius. donec veniret verbum eius.
eloquium domini inflammavit eum. Misit rex et solvit eum.
princeps populorum et dimisit illum. Posuit eum dominum domus suae. et
principem omnis possessionis suae. Vt erudiret principes eius sicut voluerit.
et senes eius prudentiam docere. Et ingressus est israel aegypto.
et jacob advenit in terra cham. Et auxit populum suum nimis.
et confortavit eum super inimicos eius. Convertit cor eorum ut odirent populum eius.
et dolose agerent cum servis eius. Misit moysen servum suum.
aaron quem elegit ipsum.
Posuerunt in eis verba signorum suorum. et portentorum in terra cham. Misit tenebras. et obscuravit.
et non exacerbaverunt sermones eius. Convertit aquas eorum in sanguinem.
et occidit pisces eorum. Corruptum est
terra eorum in conspectu regum eorum. Dixit et venit
musca. et cinomia. in omnibus finibus suis. Dedit pluvias eorum grandinem. ignem flammantem
in terra ipsorum. Et percussit vineas eorum. et ficus
eorum. et confregerunt lignum finium suorum. Dixit et venit
locusta. et bruchus cui non erat numerus. Et comedit omne
fenum in terra eorum. et devoravit omnem fructum terae eorum.
Et percussit omne primogenitum in terra eorum. primitias
omnium laborum eorum. Et adduxit eos cum argento et
auro. et non erat infirmus in tribubus eorum. Laetata est aegyptus
cum egredientur. quia incubuerat timor eorum super eos. et
expandit nubem in tentorium. et ignem ut luceret nocte.
Petierunt. et adduxit coturnicem. et panem caeli satiavit eos. Aperuit petram. et fluxerunt aquae. abierunt in arida flumina. Quia recordatus est verbi sancti suae.
Et eduxit populum suum in exultatione. et laude electos suos. Et dedit
eis terras gentium. et labores populorum possederunt.
Vt custodiant caeremonias eius. et legem eius inquirant.
Confitemini domino quoniam bonus. quoniam in aeternum misericordia eius.
Quis loquetur potentias domini. audibiles faciet omnes laudes eius. Beati qui custodiunt
judicium. et faciunt justitiam in omni tempore.
Recordare mei domine in beneplacito populi tui. visita
me in salutari tuo. Vt videam bona electorum tuorum. et laetetur in laetitia gentis tuae. et laudem cum
hereditate tua. Peccavimus cum patribus nostris. iniquitatem fecimus.
impie egimus. Patres nostri in aegypto non intellexerunt mirabilia tua. non fuerunt memores multitudinis misericordiae tuae. Et ad irritandum ascendentes
fuerunt in mare. in mare rubro. Et salvavit eos propter nomen suum. ut ostenderet fortitudinem
suam. Et increpavit mare rubrum. et exaruit. et eduxit
eos per abyssos sicut in deserto. Et salvavit
eos de manu odientis. et redemit eos de manu
inimici. Et operuit aqua hostes eorum. unus ex eis non
remansit. Et crediderunt verbis eius. et laudem
ipsi cantaverunt. Festinaverunt. obliti sunt operum eius. non sustinuerunt
consilium eius. Et concupierunt concupiscentiam
in deserto. et tentaverunt deum in solitudine.
Et dedit eis petitionem eorum. et misit satietatem
animae eorum. Et zelaverunt moysen in castris.
aaron sanctum domini. Aperta est terra et devoratus est dat

Gen. xxvi.

Exo. xxxviii. atque xlvi.

Gen. c. cvi. cvii. cxxxv. quae. i. ix.

Exo. c. lxxvi.

than. et operuit synagogam abiron. Et succensus
est ignis in synagoga eorum. flamma combussit im-
pios. Fecerunt vitulum in oreb. et adoraverunt confla-
tile. Et mutaverunt gloriam suam in similitudinem
A. xxxvii. bovis comedentis fenum. Obliti sunt dei salvato-
ris sui. qui fecit magnalia in egypto. mirabi-
lia in terra cham. terribilia super mare rubrum. Et dixit
ut contereret eos. si non moyses electus eius stetisset in
medio coram facie illius. ut averteret indignationem
eius. ne disperderet. Et despexerunt terram desidera-
bilem. nec crediderunt sermoni eius. et murmura-
verunt in tabernaculis suis. non exaudierunt vocem
domini. Et elevavit manum suam super eos. ut deiceret
eos in deserto. Et ut deiceret semen eorum in genti-
bus. et dispergeret eos in terris. Et consecrati sunt belphe-
gor. et comederunt victimas mortuorum. Et concita-
verunt eum in studiis suis. et percussit eos plaga.
Stetit autem finees. et diiudicavit. et retenta
Nu. xxv. percussio. et reputatum est ei in iustitiam. in genera-
Gn. xxv. tione et generationem usque in eternum. Et provocaverunt
super aquam contradictionis. et afflictus est moyses prop-
ter eos. quia provocaverunt spiritum eius. Et pronuntiavit labiis suis.
Non contriverunt populos. quos dixit dominus illis.
Et commixti sunt gentibus. et didicerunt opera eorum. et
Ps. clxxx. servierunt sculptilibus eorum. et factum est eis in scanda-
Ex. xxxiiii. lum. Et immolaverunt filios suos et filias suas demo-
niis. Et effuderunt sanguinem innocentem. sangui-
nem filiorum suorum et filiarum suarum. quos immolaverunt
sculptilibus chanaan. Et polluta est terra in sangui-
nibus. et contaminata est in operibus suis. et fornica-
ti sunt in studiis suis. Iratusque est furore dominus in
populum suum. et abhominatus est hereditatem suam. Et dedit
eos in manu gentium. et dominati sunt eorum qui oderunt
eos. Et afflixerunt eos inimici sui. et humiliati
sunt sub manu eorum. multis vicibus liberavit eos.
Ipsi vero provocaverunt in consilio suo. et humilia-
ti sunt propter iniquitates suas. Et vidit tribulatio-
nes eorum. cum exaudiret rogationem eorum. Et recor-
datus est pacti sui cum eis. et penituit eum secundum
multitudinem misericordie sue. Et dedit eos in misericordias
Ps. i. vi. coram omnibus qui ceperant eos. Salva nos domine deus
noster. et congrega nos de gentibus. ut confiteamur nomini
sancto tuo. et cantemus in laude tua. Benedictus dominus
deus israel. a seculo et usque in seculum. et dicet omnis
populus. amen. amen. alleluia. co.

Confitemini domino quoniam bonus. quoniam in eternum
Ps. c. viii. misericordia eius. Dicant qui redempti sunt a domino. quos
Is. c. lx. redemit de manu hostis. et de terris congregavit
Ier. cxx. eos. Ab oriente et occidente. ab aquilone et
Is. c. xliii. b. mari. Erraverunt in solitudine. in deserto in via.
civitatem que habitaretur non reppererunt. Esu-
rientes et sitientes. anima eorum in ipsis deficie-
Ier. xiii. bat. Et clamaverunt ad dominum in tribulatione sua.
de angustiis eorum eripuit eos. Et deduxit

illos per viam rectam. ut venirent in civitatem
habitabilem. Confiteantur domino misericordie eius. et mira-
bilia eius in filios hominum. Quia saturavit animam
vacuam. et animam esurientem implevit bonis. Ps. cxxvii.
Habitantes in tenebris et umbra mortis. et
alligatos inopia et ferro. Quia provocaverunt
sermones dei. et consilium excelsi blasphemaverunt.
Et humiliavit in labore cor eorum. ceciderunt Ps. iii.
et non erat qui adiuvaret. Et clamaverunt ad dominum
in tribulatione sua. et de angustiis eorum salva-
vit eos. Et eduxit eos de tenebris et umbra mor-
tis. et vincula eorum disrupit. Confiteantur domino mi-
sericordie eius. et mirabilia eius filiis hominum. Quia con-
trivit portas ereas. et vectes ferreos confregit.
Stultos propter viam sceleris eorum. et propter iniquita-
tes afflictos. Omnem cibum abhominata est anima eorum.
et accesserunt ad portas mortis. Et clamaverunt
ad dominum in tribulatione sua. de angustiis eorum
salvavit eos. Misit verbum suum et sanavit eos.
et salvavit de interitu eorum. Confiteantur domino
misericordie eius. et mirabilia eius in filios hominum. Et im-
molent hostias gratiarum. et narrent opera eius in la-
ude. Qui descendunt in mare in navibus. facien- Is. c. xiii.
tes opus in aquis multis. Ipsi viderunt opera
domini. et mirabilia eius in profundo. Dixit et stare
fecit ventum tempestatis. et elevavit gurgites
eius. Ascendunt in celum. et descendunt in a- Cum fluvius penetratur...
byssos. anima eorum in afflictione consumitur. Obstu-
puerunt. et moti sunt quasi ebrius. et omnis sa- I. c. xiii.
pientia eorum absorta est. Clamaverunt autem ad do- Abd. ii. u.
minum in tribulatione sua. de angustiis educet Ps. lii.
eos. Statuet turbinem in tranquillitatem. et sile-
bunt fluctus eius. Letabuntur quia quieverunt.
et deducet eos ad portum quem voluerunt. Confi-
teantur domino misericordie eius. et mirabilia eius in filios ho-
minum. Et exaltent eum in ecclesia populi. et in cathe-
dra seniorum laudent eum. Ponet flumina in I. c. xiii.
desertum. et fontes aquarum in sitim. Terram fruc- Ps. cxiii.
tiferam in salsuginem. propter malitiam habitan- Lu. i. Celatos...
tium in ea. Ponet desertum in paludes aquarum. Ps. l.
et terram inviam in fontes aquarum. Et colloca-
bit illic esurientes. et formabunt urbem
ad habitandum. Et serent agros et planta-
bunt vineas. et facient fruges genimina.
Et benedicet eis et multiplicabuntur nimis. et
pecora eorum non minuet. Imminuti sunt autem
et afflicti. propter angustiam mali et doloris. Ef-
fundet despectionem super principes. et errare
eos faciet in solitudine devia. Et sublevavit
pauperem de inopia. et ponet quasi greges
familias. Videbunt recti et letabuntur. et omnis Is. c. lvii.
iniquitas contrahet os suum. Quis sapiens et Ps. i. iiii.
custodiet hec. et intelliget misericordias domini. canticum psalmi Ib. viii.
David. Le. xi.
Paratum cor meum deus. cantabo et psallam. Ps. cii. Is. c. lx.

Confusio ... [illegible]
eterna ... [illegible]

g. c. lix. surge gloria mea. Exurge psalterium et cithara.
exurgam mane. Confitebor tibi in populis domine. et
psallam tibi in nationibus. Quia magna super celos
misericordia tua. et usque ad nubes veritas tua. Exalta-
re super celos deus. et super omnem terram gloria tua. ut li-
berentur dilecti tui. Salvum fac dextera tua et exau-
di me. Deus locutus est in sanctuario suo. gaudebo. dividam
sichem. et uallem soccoth dimetiar. Meus est ga-
laad. et meus est manasse. et effraim fortitudo capitis
mei. Iuda legifer meus. moab lebes pollutionis mee. super idu-
meam proiciam calciamentum meum. cum philistim fede-
rabor. Quis deducet me in civitatem munitam.
quis deducet me usque in idumeam. Nonne tu
deus qui proiecisti nos. et non egredieris deus in exercitibus nostris.
Da nobis auxilium in tribulatione. vana est enim salus
ab homine. In deo faciemus fortes. et ipse conculcabit
hostes nostros. Psalmus. Victori cantus David. In finem psalmus David. c.viii.

I. c. cxix. Deus laudem meam ne tacueris. quia os im-
pii et dolosi contra me apertum est. Locuti sunt de me lin-
gua mendacii. et sermonibus odii circuierunt me. et expugna-
verunt me gratis. Pro eo quod eos diligebam.
adversabantur mihi. ego autem orabam. Et posuerunt
contra me mala pro bono. et odium pro dilectione mea.
Constitue super eum impium. et satan stet a dextris
eius. Cum iudicatur exeat condemnatus. et oratio
eius fiat in peccatum. Fiant dies eius pauci. et episcopatum eius
accipiat alter. Fiant filii eius pupilli. et uxor eius vidua.
Instabiles vagentur filii eius et mendicent. et quaerantur
in parietinis suis. Scrutetur exactor universa que
habet. et diripiant alieni labores eius. Non sit qui
eius misereatur. nec qui clemens sit in pupillos eius.
Fiat novissimum eius in interitum. in generatione altera de-
leatur nomen eius. Redeat in memoriam iniquitas patrum
eius apud dominum. et iniquitas matris eius non deleatur. Sint
contra dominum semper. et intereat de terra memoria eorum. Eo
quod non est recordatus facere misericordiam. et persecutus est in-
tum inopem et pauperem. et compunctum corde ut mor-
tificaret. Et dilexit maledictionem que veniet ei. et no-
luit benedictionem. que elongabitur ab eo. Et induit
maledictionem quasi vestimento suo. et ingredietur
quasi aqua in viscera eius. et quasi oleum in ossa eius. Sit ei
quasi pallium quo circumdatur. et quasi cingulum quo
semper accingitur. Hoc retributio his qui adversantur
mihi a domino. et qui loquuntur malum contra animam meam. Tu
autem domine deus fac mecum propter nomen tuum. quia bona est
misericordia tua. Libera me quia egenus et pauper sum. et cor
meum vulneratum est intra me. Sicut umbra cum
inclinatur abductus sum. et excussus sum quasi locusta.
Genua mea vacillaverunt a ieiunio. et caro mea
immutata est absque oleo. Et ego factus sum obprobri-
um illis. videntes me moverunt caput suum.
Adiuva me domine deus meus. salva me secundum misericordiam
tuam. Et sciant quia manus tua hec est. tu domine fe-
cisti eam. Maledicent illi. et tu benedices. qui insurgunt

et confundantur. servus autem tuus letabitur. Indu-
antur qui detrahunt mihi confusione. et operiantur quasi vesti-
mento confusione sua. Confitebor domino vehementer
in ore meo. et in medio plurimorum laudabo eum. Qui stetit
a dextris pauperis. ut salvet a iudicibus animam eius.
Dixit dominus domino meo. Canticum David. c.ix.
Sede a dextris meis. Donec ponam
inimicos tuos scabellum pedum tuo-
rum. Virgam fortitudinis tue
emittet dominus ex syon. dominare in medio
inimicorum tuorum. Populi tui spon-
tanei erunt in die fortitudinis tue in montibus
sanctis quasi de vulva orietur tibi ros adolescentie tue.
Iuravit dominus et non penitebit. tu es sacerdos in eternum
secundum ordinem melchisedech. Dominus ad dexteram tuam
percussit in die furoris sui reges. Iudicabit in gen-
tibus implebit valles. percutiet caput in terra multa.
De torrente in via bibet propterea exaltabit caput.
Confitebor domino in toto corde meo. Alleluia. c.x.
in consilio iustorum et congregatione. magna opera
domini. Exquirenda in cunctis voluntatibus suis.
Gloria et decor opus eius. et iustitia eius perseverans semper.
Memoriam fecit mirabilium suorum. clemens et mi-
sericors dominus. Escam dedit timentibus se. Memor erit
in sempiternum pacti sui. Fortitudinem operum suo-
rum annuntiavit populo suo. ut daret illis hereditatem
gentium. Opera manuum eius veritas et iudicium. fidelia omnia
precepta eius. firmata in sempiternum in seculum. facta
in veritate et equitate. Redemptionem misit populo
suo. mandavit in eternum pactum suum. sanctum et terribile
nomen eius. Principium sapientie timor domini doctrina bona
cunctis qui faciunt eam. Laudatio eius perseverat
semper. Alleluia. c.xi.
Beatus vir qui timet dominum. in mandatis eius volet
nimis. Potens in terra erit semen eius. generatio rec-
torum benedicetur. Substantia et divitie in domo eius.
et iustitia eius perseverans semper. Orta est in tenebris
lux rectis. clemens et misericors et iustus. Bonus
vir clemens et fenerans. dispensabit verba sua in
iudicio. quia in eternum non commovebitur. In memo-
ria sempiterna erit iustus. ab auditione ma-
la non timebit. Paratum cor eius confidens in domino. con-
firmatum cor eius non timebit. donec aspiciat in hosti-
bus suis. Dispersit dedit pauperibus. iustitia eius perma-
net in eternum. cornu eius exaltabitur in gloria. Impius
videbit et irascetur. dentibus suis fremet et tabe-
scet. desiderium impiorum peribit. Alleluia. c.xii.
Laudate servi dominum. laudate nomen domini.
Sit nomen domini benedictum. amodo et usque
in seculum. Ab ortu solis usque ad occasum eius. laudate
nomen domini. Excelsus super omnes gentes dominus. super celum
gloria eius. Quis ut dominus deus noster. qui in excelsis habi-
tans. et humilia respicit in celo et in terra. Susci-
tans a terra inopem. et de stercore elevans pauperem.

Marginal references (left): Io. xl. — I. c. cxxviii. — S. c. xxiiii. lxviii. — Actus. xli. — I. c. cxliii. — I. lv. — Ia. ii. — Io. xiii. — ch. v. p. xxx. — Ia. iiii. — S. c. c. — S. c. xxxiii. — Ys. xxx. — S. c. xliii.

Marginal references (right): dan. v. — [illegible] — Ch. xlii. — Ia. xii. — Io. lxxii. — Ch. xxxii. — R. iiii. xlv. — S. c. ix. — S. c. xcv. — Io. v. — I. i. — S. c. cii. — S. c. xxxi. — I. vii. — Ys. xxvii. — Io. i. — S. c. xxi. — S. c. xxxiii. — I. xxv. xxxi. xliii. — Ys. clxxiii. — S. c. xx.

Ps. 1. 1. 1. 1. 1.

Vt cū sedere faciat cum pnpib; cū pncib
b; ip̄ suis. Qui collocat sterilē in domo. matrē
filiorū letantē. alla. cix.

Qum egrediēt israel de egypto. domū iacob de
ꝑplo barbaro. Facta est iudea in sanctificatio
ēē. israel potestas eē. Mare vidit & fugit. iordanis
conversus est retrorsū. Montes exultaverūt sicut
arietes. colles sicut filii ouium. Quid est tibi mare quod
fugisti. iordanis quia conversus es retrorsū. Montes
exultastis sicut arietes. colles sicut filii ouium. A facie
domini mota est terra. a facie dei iacob. Qui con
vertit petram in stagna aquarū. & rupem in fontes
aquarū. Non nobis domine. non nobis. sed nomini tuo da gloriam.

Ps. cxl. 2. c. xv.

Propter misericordiam tuam & veritatem tuam. ne dicant gentes
ubi est deus eorū. Deus autem noster in celo. omnia quecumque
voluit fecit. Simulacra gentium argentum & aurum.
opera manuum hominum. Os habent & non loquēt. oculos habent
& non videbunt. Aures habent & non audiēt. nares habent &
non odorabunt. Manus habent & non palpabunt. pedes habent &
non ambulabunt. Non habent sonum in gutture suo. Similes illis
fiant. qui facunt ea. & omnes qui confidunt in eis. Israel sperauit
in domino. adiutor. et protector eorū est. Domus
aaron sperauit in domino. adiutor. et protector eorū est. Timentes
dominum sperauerunt in domino. adiutor. et protector eorū
est. Dominus memor fuit nostri. benedicet. benedicet domui
israel. benedicet domui aaron. benedicet timentibus
dominum. pusillis & magnis. Adiecit dominus super nos. super
nos. & super filios nostros. Benedicti vos a domino qui fecit
celum & terram. Celum celi domino. terram autem dedit
filiis hominum. Non mortui laudabunt dominum. nec
omnes qui descendunt in infernum. Sed nos benedicimus
domino. amodo usque in sempiternum. alla. cix.

Ps. xlv. 2. c. xv. Ba. i.

Diligo quoniam audiet dominus vocem orationis
meae. Inclinauit enim aurem suam mihi. & in die
bus meis inuocabo. Circumdederunt me gemitus mor
tis. & perculi sunt in angustia inuenerunt me. Angustia
tam & dolore inuenerunt me. Et nomen domini inuocauimus. Ob
secro domine. libera animam meam. & eripe eam. & dolentes. & iustus. &
deus noster miseretur. Custodiens parvulos dominus. humilia
tus sum. & liberauit me. Reuertere anima mea in
requiem tuam. quia dominus retribuit tibi. Quia eruit animam
meam de morte. oculos meos a lacrimis. pedes meos
ab offensione. ambulabo coram domino in terra viuentium
mihi. alla. cix.

Ps. xl. 2. c. xi.

Credidi propter quod locutus sum. ego autem humiliatus
sum nimis. Ego dixi in excessu meo. omis homo
mendax. Quid retribuam domino pro omnibus quae
retribuit mihi. Calicem salutaris accipiam. & no
men domini inuocabo. Votum meum reddam coram omni
populo eius. Gloria in conspectu domini mors sanctorum eius. O
domine quia ego seruus tuus. ego seruus tuus. filius ancille tue. Dirupisti vinculum meum.
tibi immolabo hostiam laudis. & in nomine domini inuocabo.
Votum meum domino reddam in conspectu omnis populi eius. in
atrijs domus domini in medio tui hierusalem. alla. cix.

Ps. cxl. 2. c. xxxi. b.

Laudate dominum omnes gentes. laudate eum omnes
populi. Quia confirmata est super nos misericordia eius.
& veritas domini manet in eternum. alla. cix.

Ps. cxl. 2. c. xxxiv.

Confitemini domino quoniam bonus. quoniam in eternum misericordia
eius. Dicat nunc israel. quoniam in eternum misericordia eius. Dicant nunc
domus aaron. quoniam in eternum misericordia eius. Dicant nunc
qui timent dominum. quoniam in eternum misericordia eius. Cum tribu
larer inuocauit dominum. & exaudiuit me in lan
titudine dominus. Dominus mecum est. non timebo quid faciat
mihi homo. Dominus mihi adiutor. & ego despiciam
inimicos meos. Melius est sperare in domino. quam sperare
in homine. Melius est sperare in domino. quam sperare in pn
cipibus. Omnes gentes circumdederunt me. & in nomine domini
vltus sum eos. Circumdederunt me. & obsederunt
me. et in nomine domini vltus sum eos. Circumde
derunt me sicut apes. & exarserunt sicut ignis spinarum. & in nomine domini vltus sum eos. Impulsus
sum pellebar ut cadam. & dominus suscepit me.

Ps. cxl. 2. c. xxxvi.

Fortitudo mea. laudatio mea dominus. & factus est
mihi in salutem. Vox laudis. & salutis. in tabernaculis
iustorum. Dextera domini fecit virtutem. Dextera
domini exaltauit me. dextera domini fecit virtutem. Non mo
riar sed viuam. & narrabo opera domini. Castigans castigauit
me dominus. & morti non tradidit me. Aperite mihi
portas iustitiae. ingressus in eas. confitebor domino.
hec porta domini. iusti intrabunt per eam. Confitebor
tibi quoniam exaudisti me. & factus es mihi in salutem. Lapis
quem reprobauerunt edificantes. factus est in caput
anguli. a domino factum est istud. hoc est mirabile in oculis
nostris. Hec est dies quam fecit dominus. exultemus & le
temur in ea. Obsecro domine salua obsecro. obsecro
domine. prosperare. Benedictus qui venit in nomine
domini. Benediximus vobis de domo domini. deus dominus & apparuit nobis. Fiesta
mente sollemnitatem in frondibus. usque ad cornu altaris. Deus meus es tu. & confitebor tibi.
Deus meus es tu. & exaltabo te. Confitebor tibi
domine quoniam bonus. quoniam in eternum misericordia eius. alla. alepb.

Ps. xcix. 2. c. v. c.

Beati immaculati in via. qui ambulant
in lege domini. Beati qui custodiunt testi
monia eius. in toto corde exquirunt eum. Nec enim
qui operantur iniquitatem. in viis eius ambulauerunt.
Tu mandasti mandata tua custodiri nimis. Vtinam dirigantur viae meae. ad custo
diendas iustificationes tuas. Tunc non confundar. cum
respexero in omnibus mandatis tuis. Confitebor tibi in
directione cordis. cum didicero iudicia iusti
tiae tuae. Iustificationes tuas custodiam. ne derelinquas me
usque nimis. Beth.

Ps. cxl. 2. c. xxxi. b. 2. c. xxxiv. 2. c. xxxvi. Ps. lxvii. Ps. lxxiii. 2. c. xxxi. Ps. cxvi. Ps. cxvii. Ps. cxvii. Ps. xxii. Ps. lxxxi. Ps. cxvi. 2. c. xxxi. 2. c. xcvi. 2. c. l. lxvi. 2. c. xlvi. 2. c. xlvi. 2. c. xlvi. 2. c. xlvi. 2. c. xlvi. 2. c. xlvi. 2. c. xlvi. 2. c. xlvi. 2. c. xlvi.

In quo corrigit iuuenis semitam suam.
cum custodierit sermones tuos. In toto corde
meo exquisiui te. ne errare me fecisti a man
datis tuis. In corde meo abscondi eloquia tua.
ut non peccem tibi. Benedictus es domine. doce me pre

ad̄ie. xxxix. p.

cepta tua. In labiis mis. narraui omia
iudicia oris tui. In uia testimoniorum
tuorum delectatus sum. sicut in omnibus diuitiis.
In preceptis tuis meditabor. et considerabo
semitas tuas. In iustificationibus tuis delectabor.
non obliuiscar sermones tuos. Gimel.

Retribue seruo tuo. uiuam. et custodiam sermones
tuos. Reuela oculos meos. et considerabo mirabilia
de lege tua. Aduena ego sum in terra. ne
abscondas a me mandata tua. Desiderauit
anima mea desiderare iudicia tua omni tempore.
Increpasti superbos. maledicti qui declinant
a mandatis tuis. Aufer a me opprobrium et
contemptum. quia testimonia tua scrutatus sum.

S. c. xxxvii.
ps. iv.

Et enim sederunt principes. aduersum me loque
bantur. seruus autem tuus meditabatur in preceptis
tuis. Nam testimonia tua meditatio mea est. et
consilium meum. Deleth.

T. c. xiii. xxii.

Adhesit pauimento anima mea. uiuifica me secundum
uerbum tuum. Vias meas enarrauimus. et exaudisti
me. doce me iustificationes tuas. Viam preceptorum
tuorum fac me intelligere. et laborabo in mirabi
libus tuis. Dormitauit anima mea pre tedio. con
firma me in eloquiis tuis. Viam iniquitatis
aufer a me. et de lege tua dona mihi. Viam fidei
elegi. iudicia tua non sum oblitus. Adhesi testimo
niis tuis domine. ne confundas me. Viam mandato
rum tuorum cucurri. cum dilatasti cor meum. He.

cit. xlii.
dn. i.
p. xxiii.

Ostende mihi domine viam preceptorum tuorum.
et custodiam eam per uestigium. Da mihi intellectum.
et scrutabor legem tuam. et custodiam eam in to
to corde. Deduc me in semita mandatorum tu
orum. quia ipsam uolui. Inclina cor meum ad te
stimonia tua. et non ad auaritiam. Auerte oculos
meos ne uideant uanitatem. in uia tua uiui
fica me. Suscita seruo tuo eloquium tuum.
in timore tuo. Auerte opprobrium meum quod timui
sum. quia iudicia tua iocunda. Ecce concupiui pre
cepta tua. in iustitia tua uiuifica me. Vau.

S. c. lxx.

Et ueniant mihi misericordie tue domine. et salutare
tuum secundum eloquium tuum. Et respondebo exprobran
tibus mihi sermonem. quia speraui in sermone tuo. Et
ne auferas de ore meo uerbum ueritatis usque quaque
nimis. quia in iudicia tua exspectauimus. Et custodiam
legem tuam iugiter. in sempiternum et in sempiternum. Et am
bulabam in spacioso. quia precepta tua exquisiui.
Et loquebar in testimoniis tuis coram regibus.
et non confundebar. Et delectabor in mandatis tuis.
quae dilexi. Et leuabo manus meas ad mandata
tua quae dilexi. et exercebor in iustificationibus tuis. Zayn

S. c. gimel.

Memento sermonis tui seruo tuo. cui me spe
rasti. Hoc est solatium meum in humilitate
mea. quia eloquium tuum uiuificauit me. Superbi
deriserunt me nimis. a lege tua non declinauimus.

Recordatus sum iudiciorum tuorum a sculo domine. et con
solatus sum. Horror obtinuit me. a peccatoribus.
qui derelinquunt legem tuam. Carmina erant
mihi precepta tua. in domo peregrinationis mee.
Recordatus sum in nocte nominis tui domine. et custo
diui legem tuam. Hoc factum est mihi. quia precepta tua
exercui. Heth.

ps. cxi.

Portio mea domine. dixi ut custodiam
uerba tua. Deprecatus sum faciem tuam in toto
corde meo. miserere mihi secundum eloquium tuum. Et
cogitauimus uias meas. et direxi pedes meos. ad testi
monia tua. Festinauit et non distulit. ut custodiam mandata
tua. Funiculi peccatorum circumplicati sunt mihi. et
legem tuam non sum oblitus. Media nocte surgebam ad con
fitendum tibi super iudicia iustitie tue. Particeps
ego sum omnium timentium te. et custodien
tium precepta tua. Misericordia tua domine plena est terra. pre
cepta tua docce me. Theth.

ps. xxxiii.
Iu. v.

Benefecisti seruo tuo domine. secundum uerbum tu
um. Bonitatem sensum et scientiam doce me.
quia mandatis tuis credidi. Ante quam humiliarer ego delinquebam.
propter hoc eloquium tuum custodiui. Bonus es tu. et benefacis. doce
me precepta tua. Multiplicauerunt super me iniquitates superbi. ego autem in toto corde seruabo precepta
tua. Incrassatum est ut lac cor eorum. ego autem legem tuam meditatus sum. Bonum mihi quod humiliasti me.
ut discam iustificationes tuas. Melior mihi est lex oris tui. super milia auri et argenti. Joth.

S. c. xxviii.
S. c. xv.
T. c. xxxvi.

Manus tue fecerunt me. et plasmauerunt me. da mihi intellectum. et discam mandata tua. Qui timent te. videbunt me. et letabuntur. quia super
uerba tua sperauimus. Scio domine quia iustum iudicium tuum. et in ueritate humiliasti me. Fiat misericordia tua ut consolentur me. secundum eloquium tuum seruo tuo. Veniant mihi miserationes tue. et uiuam. quia lex tua meditatio mea est. Confundantur superbi. quia iniquitate contriuerunt me. ego autem meditabor in mandatis tuis. Reuertantur mihi timentes te. et qui nouerunt testimonia tua. Fiat cor meum perfectum in iustificationibus tuis. ut non confundar. Caph.

S. c. xlviii.
S. c. xlv.
S. c. xlvi.

Defecit in salutare tuum anima mea. in uerbum
tuum sperauimus. Defecerunt oculi mei in eloquium
tuum. dicentes quando consolabis me. Et cum factus fuero sicut uter in fumo. iustificationes tuas non
sum oblitus. Quot sunt dies seruitutis mei. quando facis de persequentibus me iudicium. Foderunt mihi
superbi foueas. quae non sunt secundum legem tuam. Omnia mandata tua ueritas. iniquos persecuti sunt
me. adiuua me. Paulo minus consumpserunt me in terra. ego autem non dimisi precepta tua. Secundum misericordiam tuam uiuificabis me. et custodiam
testimonia oris tui. Lamech.

T. c. xlvi.
S. c. xxx.
S. c. xxxviii.
S. c. xlvi.

Lucernam pedibus meis uerbum tuum. et lumen semitis meis. Iuraui et statui custodire iudicia iustitie tue. Humiliatus sum usque
quaque domine. uiuifica me secundum uerbum tuum. Benepla
cita fac domine uoluntaria oris mei. et iudicia tua docce me. Anima mea in manibus meis semper. et legem tuam non sum oblitus. Posuerunt peccatores laqueum mihi. et de mandatis tuis non erraui. Hereditate
mihi testimonia tua in eternum. quia exultatio cordis mei sunt. Inclinauit cor meum ut faciam iustificationes tuas in eternum. propter retributionem. Iniquos odio habui. et legem tua dilexi. Adiutor meus et susceptor meus es tu. et in uerbum tuum speraui. Declinate a me maligni. et scrutabor mandata dei mei. Suscipe me secundum eloquium tuum. et uiuam. et non confundas me ab expectatione mea. Adiuua me. et salua ero. et meditabor in iustificationes tuas semper. Spernisti omnes
recedentes a iustificationibus tuis. quia iniquum cogitatus est. Prauaricantes reputauisti omnes peccatores terre. ideo dilexi testimonia tua. Confige timore tuo carnes meas. a iudiciis enim timui. Fecisti iudicium et iustitiam. non tradas me calumniantibus mihi. Suscipe seruum tuum in bonum. non calumniantur me superbi. Oculi mei defecerunt in salutare tuum. et in eloquium iustitie tue. Fac cum seruo tuo secundum misericordiam tuam. et iustificationes tuas docce me. Seruus tuus sum ego. da mihi intellectum. ut sciam testimonia tua. Tempus faciendi domino. dissipauerunt legem tuam. Propter hoc dilexi mandata tua super aurum et topazion. Propter hoc omnia mandata tua dirigebam. omnem uiam iniquam odio habui. Mirabilia testimonia tua. propter hoc scrutata est ea anima mea. Ostium uerborum tuorum illuminat. et intellectum dat parulis. Os meum aperui et attraxi spiritum. quia mandata tua desiderabam. Aspice in me. et miserere mihi secundum iudicium diligentium nomen tuum. Gressus meos dirige secundum eloquium tuum. et non dominetur mihi omnis iniquitas. Redime me de calumnia hominum. et custodiam mandata tua. Faciem tuam illumina super seruum tuum. et docce me iustificationes tuas. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei. quia non custodierunt legem tuam. Iustus es domine. et rectum iudicium tuum. Mandasti iustitiam testimonia tua. et fidelitatem tuam nimis. Tabescere fecit me zelus meus. quia obliti sunt uerba tua inimici mei. Ignitum eloquium tuum uehementer. et seruus tuus dilexit eum. Adolescentulus sum ego et contemptibilis. iustitias tuas non obliuiscor. Iustitia tua iustitia in eternum. et lex tua ueritas. Tribulatio et angustia inuenerunt me. mandata tua meditatio mea est. Iustitia testimonia tua in eternum. da mihi intellectum. et uiuam. Clamauit in toto corde meo. exaudi me domine. iustificationes tuas requiram. Clamauit ad te. saluum me fac. et custodiam testimonia tua. Preuenerunt in maturitate. et clamauit in uerba tua sperauit. Obuiauerunt uigilias. ad te clamauit. in uerba tua sperauit. Mane. et in meditatione tua. Ad te. audiuit uocem meam. secundum misericordiam tuam. Domine. sicut iudicium tuum. Appropinquauerunt persecutores mei. iniquitate longe facti sunt a lege tua. Prope es tu domine. et omnes uie tue ueritas. Initio cognoui de testimoniis tuis. quia in eternum fundasti eas. Mem.

ps. cxi.
ps. xxxi.
Ni. lii.
ps. xi. xx. xxi.

terram et stat. iudicia tua stant usque hodie quia omnia serviunt tibi. Nisi quod lex tua meditatio mea. forte periissem in pressura mea. In eternum non obliviscar preceptorum tuorum quia in ipsis vivificasti me. Tuus sum ego salvum me fac quoniam precepta tua quesivi. Me expectaverunt impii ut perderent me. testimonium tuum considerabo. Omnis consummationis vidi finem. latum preceptum tuum nimis. MEM.

Quomodo dilexi legem tuam. tota die meditatio mea. Super inimicos meos instruxisti me mandato tuo. quia in sempiternum hoc est michi. Super omnes qui docebant me eruditus sum. quia testimonia tua meditatio mea est. Super senes intellexi. quia precepta tua servavi. Ab omni semita mala prohibui pedes meos. ut custodiam verba tua. A iudiciis tuis non recessi. quia tu illuminasti me. Quam dulce gutturi meo eloquium tuum. super mel ori meo. Precepta tua considerabam, propterea odivi omnem semitam mendacii. NUN.

Lucerna pedi meo verbum tuum. et lux semite mee. Iuravi et perseverabo. ut custodiam iudicia iustitie tue. Afflictus sum usque nimis domine. vivifica me iuxta verbum tuum. Voluntaria oris mei complaceant tibi domine. et secundum iudicia tua doce me. Anima mea in manu mea semper. et legis tue non sum oblitus. Posuerunt impii laqueum michi. et a preceptis tuis non aberravi. Hereditas mea testimonia tua in sempiternum. quia gaudium cordis mei sunt. Inclinavi cor meum ut facerem iustificationes tuas. propter eternam retributionem. SAMECH.

Tumultuosos odi. et legem tuam dilexi. Protectio mea et scutum meum tu es. in verbum tuum expectavi. Recedite a me maligni. et custodiam mandata dei mei. Confirma me secundum verbum tuum et vivam. et noli me confundere ab expectatione mea. Auxiliare michi et salvus ero. et delectabor in preceptis tuis iugiter. Abiecisti omnes qui ignorant precepta tua. quia mendax cogitatio eorum. Quasi scoriam computasti omnes impios terre. propterea dilexi testimonia tua. Horripilavit a timore tuo caro mea. et iudicia tua timui. AIN.

Feci iudicium et iustitiam. ne derelinquas me his qui calumpniantur me. Sponde pro servo tuo in bonum. ne calumpnientur me superbi. Oculi mei defecerunt in salutare tuum. et in eloquium iustitie tue. Fac cum servo tuo iuxta misericordiam tuam. et precepta tua doce me. Servus tuus ego. instrue me. et cognoscam testimonia tua. Tempus est ut facias domine. prevaricati sunt legem tuam. Propterea dilexi mandata tua. super aurum et topazion. Propterea universa precepta tua direxi. omnem semitam mendacii odio habui. PHE.

Mirabilia testimonia tua. ideo custodivit ea anima mea. Ostium sermonum tuorum lucidum. docet parvulos. Os meum aperui et respiravi. quia mandata tua desiderabam. Respice ad me et miserere mei. iuxta iudicium diligentium nomen tuum. Gressus meos firma in sermone tuo. et ne des potestatem in me omni iniquitati. Redime me a calumpniis hominum. ut custodiam precepta tua. Vultum tuum ostende servo tuo. et doce me precepta tua. Rivi aquarum fluxerunt de oculis meis. quia non custodierunt legem tuam. SADE.

Iustus es domine. et rectum iudicium tuum. Mandasti iustitiam testimonii tui. et veritatem tuam nimis. Consumpsit me zelus meus. quia obliti sunt verborum tuorum hostes mei. Probatus sermo tuus nimis. et servus tuus dilexit illud. Parvulus ego sum et contemptibilis. sed precepta tua non sum oblitus. Iustitia tua iustitia sempiterna. et lex tua veritas. Tribulatio et angustia invenerunt me. mandata tua voluptas mea. Iusta testimonia tua semper. doce me et vivam. COPH.

Clamavi in toto corde exaudi me domine. precepta tua custodiam. Invocavi te salvum me fac. et custodiam testimonia tua. Surgebam adhuc in tenebris et clamabam. verbum tuum expectans. Preveniebant oculi mei vigilias. ut meditarer in sermonibus tuis. Vocem meam audi secundum misericordiam tuam domine. secundum iudicium tuum vivifica me. Appropinquaverunt persecutores mei sceleri. et a lege tua procul facti sunt. Prope es tu domine. et omnia mandata tua veritas. A principio novi de testimoniis tuis. quia in eternum fundasti ea. RES.

Vide afflictionem meam. et eripe me. quia legis tue non sum oblitus. Iudica causam meam et redime me. in sermone tuo vivifica me. Longe ab impiis salus. quia precepta tua non quesierunt. Misericordie tue multe domine. iuxta iudicia tua vivifica me. Multi qui persequuntur me et affligunt me. a testimoniis tuis non declinavi. Vidi prevaricatores et merebam. quia verbum tuum non custodierunt. Vide quoniam precepta tua dilexi domine. iuxta misericordiam tuam vivifica me. Caput verborum tuorum veritas. et in sempiternum omne iudicium iustitie tue. SIN.

Principes persecuti sunt me sine causa. verba autem tua timuit cor meum. Gaudens ego sum in eloquio tuo. sicut qui invenit spolia multa. Mendacium odio habui et detestatus sum. legem autem tuam dilexi. Septies in die laudavi te. super iudiciis iustitie tue. Pax multa diligentibus legem tuam. et non est illis scandalum. Ex

In aspectu videns potentes manipulos ... qui seminant ... in cantico graduum ... apparet implenti ... vere gaudere ... sedendi est ... post surgam ... sequens ... iter ... quos congrere ... peccatorum super dorsum ...

Jo. i. iii.
P. xviii. xxxiii.

peccatum salutare tuum domine et mandata tua
feci. Custodivit anima mea testimonia tua et di-
lexit ea vehementer. Servavi precepta tua et testimo-
nia tua quia omnes vie mee in conspectu tuo. tav.
Ingrediatur laus mea coram te domine secundum verbum
tuum doce me. Veniat deprecatio mea ante vultum
tuum secundum eloquium tuum libera me. Fundant labia
mea hymnum cum docueris me precepta tua. Loquetur
lingua mea sermonem tuum quia omnia mandata tua
iusticia. Sit manus tua auxiliatrix mea quia precepta tua
elegi. Desideravi salutare tuum domine et lex tua
voluptas mea. Vivet anima mea et laudabit te et
iudicia tua auxiliabuntur mihi. Erravi sicut ovis que per-
iit quere servum tuum quia mandatorum tuorum non sum
oblitus. Cant. graduum. i. cix.
Ad dominum in tribulatione mea clamavi et exaudi-
vit me. Domine libera animam meam a labiis iniquis
et a lingua dolosa. Quid detur tibi aut quid apponatur
tibi ad linguam dolosam. Sagitte potentis acute
cum carbonibus desolatoriis. Heu mihi quia peregrinatio
mea prolongata est habitavi cum tabernaculis cedar,
multum peregrinata est anima mea. Cum odientibus pacem
ego pacificus loquebar et illi bellabant. Cant. gr.
Levavi oculos meos in montes unde veniet c7.
auxilium mihi. Auxilium meum a domino factore celi
et terre. Non det in commotionem pedem tuum neque dor-
mitet qui custodit te. Ecce non dormitabit neque dor-
miet qui custodit israel. Dominus custodit te dominus protec-
tio tua super manum dexteram tuam. Per diem sol
non uret te neque luna per noctem. Dominus custodiet
te ab omni malo custodiat animam tuam dominus. Dominus cu-
stodiat exitum tuum et introitum tuum amodo et usque
in eternum. Cant. gr. 3. c71.
Letatus sum in his que dicta sunt mihi in domum domini ib-
imus. Stantes erant pedes nostri in portis tu-
is ierusalem. Ierusalem que edificatur ut civitas cu-
ius participatio eius in idipsum. Quia illuc ascenderunt
tribus tribus domini testimonium israel ad confitendum
nomini domini. Quia ibi sederunt sedes in iudicio sedes
domui david. Rogate pacem ierusalem et bonis his qui di-
ligunt te. Sit pax in muris tuis et habundantia in
domibus tuis. Propter fratres meos et amicos meos loque-
bar pacem de te. Propter domum domini dei nostri quesivi bona tibi.
Ad te levavi oculos meos qui habitas Cant. gr. 4. c72.
in celis. Ecce sicut oculi servorum ad ma-
num dominorum suorum. Sicut oculi ancille ad manum do-
mine sue sic oculi nostri ad dominum deum nostrum donec mi-
sereatur nostri. Miserere nostri domine miserere nostri quia mul-
tum repleti sumus despectione. Quia multum repleta est
anima nostra opprobrium habundantibus et despectione super-
bis. Cant. gr. 4. c73.
Nisi dominus fuisset in nobis dicat nunc israel nisi
dominus fuisset in nobis. Cum exurgerent homines
in nos forsitan vivos absorbuissent nos. Cum
irasceretur furor super nos eorum forsitan aqua atra
absorbuisset nos. Torrentem pertransivit anima nostra.
Forsitan pertransisset super animam nostram aquam insuperabilem.
Benedictus dominus qui non dedit nos in captionem den-
tibus eorum. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo ve-
nantium. Laqueus contritus est et nos liberati sumus.
Adiutorium nostrum in nomine domini qui fecit celum et terram.
Qui confidunt in domino sicut mons Cant. gr. 6. c74.
syon non commovebitur in eternum qui habitat in ierusalem.
Montes in circuitu eius et dominus in circuitu populi sui ex hoc nunc
et usque in eternum. Quia non requiescet virga
impietatis super sortem iustorum ut non mittant
iusti in iniquitatem manus suas. Benefac domine bo-
nis et rectis corde. Qui autem declinant ad pravi-
tates suas deducet dominus eos cum his qui operantur
iniquitatem pax super israel. Cant. gr. 8. c7[4]
Cum averteret dominus captivitatem syon facti su-
mus qui somniantes. Tunc impletum est gaudio
os nostrum et lingua nostra laude. Tunc dicent in
gentibus magnificavit dominus facere cum istis. Magni-
ficavit dominus facere nobiscum facti sumus letan-
tes. Converte domine captivitatem nostram sicut ri-
vus in austro. Qui seminant in lacrimis in
exultatione metent. Qui ambulabant ibant et fle-
bant portantes ad seminandum semina. Venientes ve-
nient in exultatione portantes manipulos suos.
Nisi dominus edificaverit domum Cant. gr. 8. c75.
in vanum laboraverunt qui edificant eam. Nisi
dominus custodierit civitatem frustra vigilat qui
custodit eam. Frustra est vobis de mane surgere.
surgite postquam sederitis qui manducatis panem
doloris. Sic dabit diligentibus se somnum. ecce he-
reditas domini filii merces fructus ventris. Sicut sagitte
in manu potentis ita filii iuventutis. Beatus
vir qui implevit pharetram suam ex ipsis non confun-
detur cum loquetur inimicis suis in porta.
Beati omnes qui timent dominum qui ambulant Cant.
in viis eius. Labores manuum tuarum quia gr. 9. c77.
comedis beatus es et bene tibi erit. Uxor tua sicut
vitis fructifera in lateribus domus tue.
Filii tui sicut novelle olivarum in circuitu
mense tue. Ecce sic benedicetur homo qui timet dominum.
Benedicat te dominus ex syon et videas bona ierusalem
omnibus diebus vite tue. Et videas filios filiorum tu-
orum pacem super israel. Cant. gr. ix. c78.
Sepe expugnaverunt me a adolescentia mea,
dicat nunc israel. Sepe expugnaverunt me ab a-
dolescentia mea etenim non potuerunt mihi. Super cervicem
meam araverunt aratores, prolongaverunt sulcum
suum. Dominus iustus concidet laqueos impiorum. Con-
fundantur et revertantur retrorsum omnes qui oderunt sy-
on. Fiant sicut fenum tectorum quod statim ut viru-
erit arescit. De quo non implebit manum suam
messor et sinum suum manipulum faciens. Neque

Pa. ii. x.
Ge. xxx.
Ys. lxviii.
Je. lx. lxxv.
Je. e. xxiii.
Ys. viii.
Je. xlv.
Je. xliii.
Je. xxxv. Lide.
Ez. xxiii.
Ab. xix.
Ab. ii.
Ez. v.
Ab. iii.
Ab. xl. c70
Je. e. xli.
Ys. xxvi.
Je. e. xxxi.
Je. e. xxxiii.
Ys. ed.

Ez. lxviii.
Le. xvi.
Ab. xx.
Ys. xxii. et ced. 5.
lxvii.
iiii.
Ys. clvi.
Iob. x.
Ys. xiii.
Je. e. cxix.
Ys. ce. xxx. f.
Ez. xx.
Je. xiii.
Je. xii. xlvi.
Je. e. xxxiv. xiii. 173.
Ab. xxx.
Is. xlvii.
Ez. xxxviii.
Ez. xxxviii.
Te. x.
Ez. vi.
Ez. viii.
Je. e. xxx. xciii. 1. 73.

ñ diuerunt ñ seuientes bñdicētō dñi. sup uos.
bñdixim uob in nōie dñi. Cant gd. 11. c27.

De profundis clamaui ad te dñe dñe exaudi uocē meā. Fiant aures tue intendētes.
ad uocem deprēcionis mēe. Si iniquitates obseruaueris dñe. dñe quis sustinebit. Quia apud te est
ꝓpitiatio. cum timore tuo. sustinui te dñe. Sustinuit
ꝛ aīa mēa. in uerbo eius expectauit. Aīa mēa ad dñm
a custodia matutina. usq; ad custodiā matutinā.
Expectet israel dñm. Quia apud dñm misericordia
apud eum redēptio. Et ipse redimet israel. ex omnibus
iniquitatibus eius. Cant gd. 717. c32

Dñe non est exaltatum cor meum. neq; elati sunt
oculi mei. Et non ambulauī in magnis. neq;
in mirabilibus super me. Si non humiliter sentiebam.
sed exaltauī animam meam. Sicut ablactatus super matre sua. ita ablactata
est super me anima mea. Expectet israel dñm. amodo
usq; in sempiternum. Cant gd. 13. c31

Memento dñe dauid. et omnis afflictionis eius. Qui
iurauit dño. votum uouit deo iacob. Si introibo
in tabernaculum domus meae. si ascendero in lectum
strati mei. Si dedero somnum oculis meis. et palpebris meis
dormitationem. Donec inueniam locum dño. tabernaculum deo iacob. Ecce audiuimus illud in ephrata.
inuenimus illud in regione silue. Introibimus in
tabernacula eius. adorabimus scabellum pedum eius. Surge dñe in requiem tuam. tu et arca fortitudinis
tue. Sacerdotes tui induant se iustitiam. et sancti tui
laudent. Propter dauid seruum tuum. ne auertas faciem
xpi tui. Iurauit dñs dauid veritatem. et non auertetur
ab ea. De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.
Si custodierint filii tui pactum meum. et testimonia
mea hec quē docebo eos. Et filii eorum usq; in
sempiternum. sedebunt super thronum tuum. Quia elegit dñs
syon. delegauit eam in habitacionem sibi. Hec est
requies mea in sempiternum. hic habitabo quoniam
delegi eam. Venationem eius benedicens benedicam. pauperes eius saturabo panibus. Sacerdotes eius induam
salutare. et sancti eius laude laudabunt. Ibi orietur
cornu dauid. paratum est lucernam xpo meo. Inimicos eius induam confusione. super autem ipsum efflorebit diadema eius. Cant gd. 14. c37.

Ecce quam bonum et quam decorum. habitare fratres in
unum. Sicut unguentum optimum in capite.
qd descendit in barbam barbam aaron. Quod descendit
super oram uestimenti eius. Sicut ros hermon
qd descendit super montem syon. Quia ibi mandauit dñs benedictionem. uitam usq; in sempiternum. Cant

Ecce nunc benedicite dño. omnes serui dñi. g. 14.
Qui statis in domo dñi. In atriis domus dei nostri.
In noctibus leuate manus uestras ad sanctum. et benedicite dño. Benedicat te
dñs ex syon. fecit celum et terram. Alla. c3 c.

Laudate nomen dñi. laudate eum dñm. Qui
statis in domo dñi. in atriis domus dei nostri. Laudate dñm quoniam bonus dñs. cantate nomini eius quoniam
dulce. Quoniam iacob elegit sibi dñs. israel in peculium sibi. Quia ego scio quoniam magnus dñs. et dominus noster super omnes deos. Omnia quecumque uoluit dñs fecit in
celo et in terra. in mari et in omnibus abissis. Educens nubes de extremitate terre. fulgura in pluuiam
fecit. Educens uentos de thesauris suis. qui percussit primogenita egypti. ab homine usq; ad pecus. Et
misit signa et prodigia in medio tui egypte. in
pharonem et in omnes seruos eius. Qui percussit gentes multas. et occidit reges fortes. Seon regem amorreorum. et og regem basan. et omnia regna chanaan. Et dedit terram eorum. hereditatem. hereditatem israel populo suo. Dñe nomen tuum in eternum. dñe memoriale tuum in generationem et generationem. Quia iudicabit dñs populum suum. et in seruis suis erit
placabilis. Idola gentium argentum et aurum. opera
manuum hominum. Os habent et non loquentur. oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient.
et nec est spiritus in ore ipsorum. Similes illis fiant qui
faciunt ea. omnes qui confidunt in eis. Domus israel
benedicite dño. domus aaron benedicite dño. Domus
leui benedicite dño. timentes dñm benedicite dño. Benedictus dñs ex syon. qui habitat in ierusalem. Alla. c34.

Confitemini dño quoniam bonus. quoniam in eternum misericordia
eius. Confitemini deo deorum. quoniam in eternum misericordia eius. Qui fecit mirabilia
magna solus. quoniam in eternum misericordia eius. Qui fecit celos in sapientia. quoniam in eternum misericordia eius. Qui firmauit terram super aquas. quoniam in eternum misericordia eius. Qui fecit luminaria magna. quoniam in eternum misericordia eius. Solem in potestatem diei. quoniam in eternum misericordia eius. Lunam et stellas in
potestatem noctis. quoniam in eternum misericordia eius. Qui percussit egyptum cum primogenitis eorum. quoniam in eternum misericordia eius. Et eduxit israel de medio eorum. quoniam in eternum misericordia eius. In manu tenta et brachio extento. quoniam in eternum misericordia eius. Qui diuisit mare rubrum in diuisiones. quoniam in eternum misericordia eius. Et eduxit israel in medio eius. quoniam in eternum misericordia eius. Et conclusit pharonem et exercitum eius in mari rubro. quoniam in eternum misericordia eius. Qui duxit populum suum per deserto. quoniam in eternum misericordia eius. Qui percussit reges magnos. quoniam in eternum misericordia eius. Et occidit reges magnificos. quoniam in eternum misericordia eius. Seon regem amorreorum. quoniam in eternum misericordia eius. Et og regem basan. quoniam in eternum misericordia eius. Et dedit terram eorum. hereditatem. quoniam in eternum misericordia eius. Hereditatem israel seruo suo. quoniam in eternum misericordia eius. Quia in humilitate nostra memores fuit nostri. quoniam in eternum misericordia eius. Et redemit nos de hostibus nostris. quoniam in eternum misericordia eius. Qui dat escam omni carni. quoniam in eternum misericordia eius. Confitemini deo celi. quoniam in eternum misericordia eius. Confitemini deo deorum. quoniam in eternum misericordia eius. Ps dauid. c36.

Super flumina babylonis illic sedimus. et flebimus. dum recordaremur syon. Super salices in medio eius. suspendimus organa nostra. Quia illic interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos. in illo carmine. Et qui affligebant nos. lete canta re nobis de canticis syon. Quomodo cantabimus canticum dñi in terra aliena. Si obliuiscar tui ierusalem. in obliuione detur dextera mea. Adhereat lin

gua mā gutturi mō. si fi recordat filio tu.
si ñ ypsiew iertin. in principio letme mee.
Memento dñe filioꝝ edom. in die ierusalem dicē
tib. ex. exacuate. usq; ad fundamentū eius. fi
lia babilō uastata. bis quiterdiuet t uicis
studine tuam. qm tu retribuisti nobis. Beat
qui tenebit. t allidet paruulos tuos ad petrā.

S. e. c.

Confitebor t dñe in toto corde. pe. N
mō. in aspectu dꝝ canetibo t psallo tibi
in conspectu tuo. adorabo ad templū sānctū tuū
et confitebor nōi tuo. super mi
sericordia tua et ueritate tua. qm magnificasti
super omē nomē eloquium tuū. In die in qua in
uocauerim te. exaudiet me. dilatabo animā meā fortitu
dine. Confitebuntur t dñe omes reges terre. qm
audierūt eloquia oris tui. Et cantent in uia
domini. qm magna gla dñi. Qm excelsus do
minus. et humilia respicit. et excelsa de longe
cognoscit. Si ambulauero in medio tribulationis
uiuificabis me super furorē inimicorꝝ meorꝝ. et
extendes manū tuā. et saluabit me dexter tua.
Dñs retribuet pro me. dñe misericordia tua in sēcl.
opera manuū tuarꝝ ne despicias. Pricet cant dñ.

S. e. iii.

S. e. iii.

S. e. xxi. dupl. ii.

S. e. xxii. dupl. iii.

c38

Domine probasti me. et cognouisti. tu
cognouisti sessionē meā. et resurrectio
nē meā. Intellexisti cogitationes meas de longe.
semitā meā et accubitū meū euentilasti.
Omēs uias meas intellexisti. qm ñ est elo
quium in lingua mea. Ecce dñe omia nosti.
nouissime et antiqua. formasti me. et posuisti super
me manū tuā. Mirabilis facta est scia tua a me.
confortata est. et non potest ad eam. Quo ibo a spū
tuo. et quo a facie tua fugiam. Si ascendero in
celū ibi es tu. si descendero in infernū ades. Si
sumpsero pennas meas diluculo. habitauero in
nouissimis maris. Etenim ibi manus tua deduc
et me. et tenebit me dextera tua. Si dixero t
forte tenebre operient me. noctes erit co
ram me. Nec tenebre hnt tenebras a te. et
nox sicut dies lucet. sicut tenebre eius
lux. Quia tu possedisti renes meos. et suscepisti me de
utero matris mee. Confitebor t qm terribiliter ma
gnificasti me. mirabilia opera tua. et anima mea
nouit nimis. Non est occultum ossa mea a te. q
uod factus sum in abscondito. et plasmatus sum
in nouissimis terre. Imperfectum meum uidet
oculi tui. et in libro tuo omes scribentur dies for
mabuntur. et ne unus eorum. Mihi autem nimis
honorabiles facti sunt amici tui deus. qm fortis
est principatus eorum. Dinumerabo eos. et super arenam
multiplicabuntur. exurgo adhuc sum tecum. si ocides
deus impios. Viri sanguinum declinate a me.
qui dicitis in cogitatione. Accipient in
uitatis tua ad iniquitatem. Nonne odio habebo
odientes te domine. et super inimicos tuos tabescebam.
Perfecto odio oderam illos. et inimici mihi
facti sunt. Scrutare dñe me. et cognosce cor
meum. proba me. et scito cogitationes meas. Et
uide si uia doloris in me est. et deduc me in
uia eterna. Pricet. cant dñ. c39

S. e. xxiii. dupl. iii.

Eripe me dñe ab homine malo. a uiro in
iquo liberabis me. Qui cogitauerunt mali
tias in corde. tota die statuebant prelia.
Exacuerunt linguas suas sicut serpentes. ueneni
aspidum sub labiis eorum. semper. Custodi me
dñe de manibus peccatoris. a uiro iniquorum eri
pe me. Qui cogitauerunt supplantare gressus
meos. abscondere superbi laqueum mihi. et funes
extendere in laqueum. iuxta semitam offendiculum po
suerunt mihi. semper. Dixi dño deo meo es tu. exaudi
dñe uocem deprecationis mee. Dñe dñe uirtus
salutis mee. protexisti super caput meum in die bel
li. Ne des dñe desiderium impii. cogitauerunt
et consilium ne des. ne forte exaltentur. semper. Iniquitatem
circumdantium labia labiorum eorum operiet eos. Ca
dent super eos carbones ignis. deiciet eos in
ignem. in miserias non subsistent. Vir linguosus non di
get in terra. uirum iniquum mala capient in
interitum. Scio quia faciet dñs iudicium inopis. iu
dicia pauperum. Verumtamen iusti confitebuntur nomi
ni tuo. habitabunt recti cum uultu tuo. Cant

Adpt. v.

Eccl. xxx.

Domine clamauerunt ad te festina mihi. dñe. Ant. c. 39
Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Eleuatio
palmarum uesperum. Pone dñe custodiam ori meo. serua portam circumstantiam
meum. Ne declines cor meum in uerba malitiae. ad
uertere excusationes in peccatis. Cum hominibus operantibus
iniquitatem. neque communicabo cum electis eorum. Co
ripiat me iustus in misericordia. et arguat me. o
leum autem peccatoris non impinguet caput meum.
Quia adhuc oratio mea et in malitiis eorum. subla
ti sunt iuxta petram iudices eorum. audient ver
ba mea quoniam decora sunt. Sicut agricola cu
ra fundit terram. sic dissipata sunt ossa nostra iuxta
os inferni. Quia ad te dñe dñe oculi mei. in te
speraui. non auferas animam meam. Custodi me de
manibus laqueum quem posuerunt mihi. et de offendicu
lis operantium iniquitatem. Incidant in rete eius
impii. simul. ego autem transibo. Exaudiet dñ. c. 40

S. e. xxxi.

Adpt. xxii.

Ado. u. xxiii.

Vox mea ad dominum. et exaudiuit me de mo
ntibus sanctis eius. Ego dormiui. et soporatus sum. et
exaltauit me. quia dominus suscepit me. Non timebo milia
populi circumdantis me. Exurge domine. saluum me fac
deus meus. Quoniam tu percussisti omnes aduersantes mihi
sine causa. Dentes peccatorum contribuisti. Domini est salus.
et super populum tuum benedictio tua. Pricet. cant dñ.

S. e. xxxii. ps. ccl.

S. e. xxxiii. ps. cxl.

S. e. xxxiv. ps. cxl. Le. i. Eccl. xxx. S. e. xxxiv. ps. cxl. Ad
Ep. xxxviii. Ep. xxxi. xxi. Le. i. Eccl. xxx. S. e. xxxiv. ps. cxl.

Ad
Adpt. xxii.

Ado. u. xxiii.

S. e. xxxv.

Ado. u. xi.

Ado. i. u.

S. e. xlvi.

S. e. iii.

Gray Scale
0 1 2 3 4

Perit fuga a me. et non est qui requirat animam
meam. Clamavi ad te domine. dixi tu es spes mea.
portio mea in terra viventium. Attende deprecationem
meam. quia infirmi sumus nimis. Libera me a persequentibus.
nimis enim confortati sunt super me. Educ de
carcere animam meam. ut confitear nomini tuo. Me expectant
iusti donec retribuas mihi. Confitebor domino.

Per dominum nostrum filium tuum qui tecum vivit. Cotidie.

Domine exaudi orationem meam. auscultet deprecationem
meam in veritate tua exaudi me in iustitia
tua. Et non venias in iudicium cum servo tuo.
quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens.
Persecutus est inimicus animam meam. humiliavit in terra
vitam meam. Posuit me in tenebris sicut mortuos
antiquos. et anxiatus est in me spiritus meus. in medio mei
turbatus est cor meum. Recordatus dierum antiquorum. meditatus
sum in omnibus operibus tuis. factis manuum
tuarum meditatus sum. Expandi manus meas ad
te. anima mea sicut terra sine te tibi. Cito exaudi me
domine. defecit spiritus meus. Ne avertas faciem
tuam a me. et comparabor descendentibus in lacum. Fac
me audire mane misericordiam tuam. quia in te confido.
Notam fac mihi viam in qua ambulem. quia ad
te levavi animam meam. Libera me de inimicis meis
domine. ad te confugi. Doce me ut faciam
voluntatem tuam. quia tu es deus meus. Spiritus tuus bonus
deducet me in terram rectam. propter nomen tuum vivificabis me
in iustitia tua. Educes de angustia
animam meam. et in misericordia tua disperdes inimicos
meos. Et perdes omnes tribulantes animam meam. quia ego sum
servus tuus. Ad Tadui, gobiam. cotidie.

Benedictus dominus deus noster qui docet manus meas
ad pugnam. digitos meos ad bellum. Misericordia mea et
refugium meum. et liberator meus. Deus meus et sperabo in eo.
Qui subiecit populum meum sub me. Domine quid est homo quia innotuisti
eum. Aut filius hominis quia reputasti eum. Homo vanitati assimilatus est. dies eius
sicut umbra pertranseunt. Domine inclina caelos tuos et descende. tange montes et fumigabunt. Micet fulgore
illos. Extende manum tuam de excelso. libera me
et eripe me de aquis multis. de manu filiorum alienorum.
Quorum os locutum est vanitatem. et dextera eorum
dextera iniquitatis. Deus canticum novum cantabo tibi.
in psalterio decem chordarum psallam tibi. Qui das salutem
regibus. qui eripis David servum suum. de gladio pessimo. libera me. et eripe me de manu filiorum alienorum.
Quorum os locutum est vanitatem. et dextera eorum
dextera iniquitatis. Ut sint filii sicut novellae plantationes
in adolescentia sua. Filiae eorum sicut anguli sculpti
ad similitudinem templi. Promptuaria eorum
plena. eructantia ex hoc in illud. Pecora
eorum fecunda. et multiplicantur in compitis suis
armenta eorum pinguescant. Non est interpellatio. non est egressus.
non est ululatus in platheis eorum. Beatum
populum cui haec sunt. Beatus populus cui est dominus deus
eius. Venite adoremus. cotidie.

Exaltabo te deus meus rex. et benedicam nomini tuo
in aeternum et in saeculum saeculi. In omni die benedicam te. et laudabo
nomen tuum in saeculum. et in saeculum saeculi. Magnus dominus et
laudabilis nimis. et magnificentiae eius non est finis.
Generatio ad generationem laudabit opera tua. et
fortitudines tuas adnuntiabunt. De decore gloriae
magnitudinis tuae. et verba mirabilium tuorum loquentur.
Et fortitudinem terribilium tuorum dicent. et magnitudinem tuam narrabunt. Memoriam abundantiae suavitatis tuae eructabunt. et iustitiam tuam laudabunt.
Clemens et misericors dominus. patiens et multae miseriae. Bonus dominus omnibus. et miserationes eius super
omnia opera eius. Confitebuntur tibi domine omnia opera tua. et
misericordes tui benedicent te. Gloriam regni tui
dicent. et fortitudinem tuam loquentur. Ut notam faciant filiis hominum fortitudinem eius. et gloriam decorem
regni eius. Regnum tuum regnum omnium saeculorum. et
potestas tua in omni generatione et generatione. Fidelis dominus
in omnibus verbis suis. et sanctus in omnibus operibus suis.
Sustentat dominus omnes qui corruunt. et erigit omnes
elisos. Oculi omnium ad te sperant domine. et tu
das escam illorum in tempore suo. Aperis tu manum
tuam. et impleis omne animal benedictione. Iustus dominus
in omnibus viis suis. et sanctus in omnibus operibus suis. Prope est dominus omnibus invocantibus eum. omnibus
invocantibus eum in veritate. Voluntatem timentium se
se faciet. et clamorem eorum audiet. et salvos
eos faciet. Custodit dominus omnes diligentes se. et omnes
impios conteret. Laudationem domini loquetur os meum. et benedicat omnis caro nomen sanctum eius in saeculum. et in saeculum saeculi. Alla. cotidie.

Laudate dominum. laudate dominum in
vita mea. cantabo deo meo quamdiu fuero. Nolite confidere in principibus. in filiis hominum quia non est salus
Egredietur spiritus eius. et revertetur in humum suam. in die illa peribunt omnes cogitationes eorum.
Beatus cui deus iacob adiutor eius. spes eius in domino deo suo. Qui fecit caelum et terram. mare et omnia quae in eis
sunt. Qui custodit veritatem in saeculum. facit iudicium iniuriam patientibus. dat escam
esurientibus. Dominus solvit compeditos. dominus illuminat caecos. dominus erigit allisos. dominus diligit iustos.
Dominus custodit advenas. pupillum et viduam suscipiet. et viam impiorum conteret. Regnabit
dominus in saecula. deus tuus sion. in generationem et generationem. Alla. cotidie.

Laudate dominum. quoniam bonus est canticum deo nostro.
quoniam decorum est. pulchra laudatio. Aedificans
Jerusalem dominus. eiectiones israel congregabit. Qui sanat

Ps. lxxviii
vt. xx.

D. e. xxiii.

D. e. cvii.
Sedent reges terrae

Ps. lxxx.

Ps. quinte ludar.

Ps. xxii.

D. e. cxxxiii.
laudet. xxi.
Ep. i.

contra corde. et alligabit plagis eorum. Qui numerat multitudinem stellarum. omnis nomine suo vocat. Magnus dominus noster. et magna virtus eius. et sapientiae eius non est numerus. Suscipiens mansuetos dominus. humilians impios usque ad terram. Cantate domino in confessione. cantate deo nostro in cithara. Qui operit caelum nubibus. et praeparat terrae pluviam. et oriri fecit montes in fenis. Qui dat iumentis escam ipsorum. et pullis corvorum invocantibus eum. Non in fortitudine equi voluntatem habet. neque in femoribus viri placentem. Placet domino super timentes eum. et sperantes super misericordia eius.

alleluia.

Laudate dominum de caelis. laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes angeli eius. laudate eum omnes virtutes eius. Laudate eum sol et luna. laudate eum omnes stellae lucis. Laudate eum caeli caelorum. et aquae quae super caelos sunt laudent nomen domini. Quia ipse mandavit. et creata sunt. statuit ea in aeternum. et in saeculum saeculi. praeceptum posuit. et non praeteribit. Laudate dominum de terra. dracones et omnes abyssi. ignis grando. nix. glacies. venti procellae. quae faciunt verbum eius. montes et omnes colles. lignum fructiferum et universi cedri. bestiae et universa pecora. reptilia et volucres pennatae. Reges terae et omnes populi. principes et universi iudices terae. Iuvenes et virgines. senes cum pueris laudent nomen domini. Quia exaltatum est nomen eius solius. confessio eius super caelum et terram. et exaltavit cornu populi sui. laus omnibus sanctis eius. filiis israel populo appropinquanti sibi.

alleluia.

Cantate domino canticum novum. laus eius in ecclesia sanctorum. laetetur israel in factore suo. filii Sion exultent in rege suo. laudent nomen eius in choro. in tympano. et psalterio cantent ei. Quia complacet populo suo. et exaltabit mansuetos in salutem. exultabunt sancti in gloria. laudabunt in cubilibus suis. exultationes deo in gutture eorum. et gladius ancipites in manibus eorum. ad faciendam ultionem in nationibus. increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in compedibus. et nobiles eorum in manicis ferreis. ut faciant in eis iudicium scriptum. decor hoc est omnibus sanctis eius.

alleluia.

Laudate dominum in sanctis eius. laudate eum in firmamento virtutis eius. Laudate eum in fortitudinibus eius. laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius. Laudate eum in sonitu tubae. laudate eum in psalterio et cithara. Laudate eum in tympano et choro. laudate eum in chordis et organo. Laudate eum in cymbalis bene sonantibus. omnis spiritus laudet dominum.

Dauid et Goliath.

Pusillus eramus inter fratres meos. et adolescentulus eram in domo patris mei. Pascebam oves patris mei. manus meae fecerunt organum. digiti mei aptaverunt psalterium. et quis annuntiabit domino meo. ipse audiet. ipse dominus. ipse ipsum exaudiet. Ipse misit angelum suum et tulit me de ovibus patris mei. et unxit me in oleo unctionis suae. fratres mei boni et magni. et non fuit bona placentia in eis domino. Exiit obviam alienigenae. et maledixit mihi in idolis suis. Ego autem eripiam ab eo spiritu gladio ancipiti. et abscidi caput eius. et abstulit opprobrium de filiis israel.

Incipit prologus in Hieremiam prophetam.

Hieremias propheta cum hoc prologo scribit sermone quidem apud hebreos usque ad Osee et quibusdam aliis prophetis videtur esse rusticior. hic sensibus par est quippe qui eodem spiritu prophetavit. Porro simplicitas eloquii de loco ei in quo natus est accidit. fuit enim anachoritae qui usque hodie manent in tribus ab hierosolimis distantes milibus. sacerdos et sacerdotibus et matris utero sanctificatus. uirginitatem suam euangelicum uirum ipsi ecclesiae dedicans. hic iaciebat exercitus et puer. et capta ciuitate urbis atque uidens non solum spiritu sed et oculis carnis intuitus est. Iam ut ita dicam affectu in modum transtulerat. iam et ipsas earum colonias gentium possidebant. uidebat in iuda tribu et benjamin prophetauit et cauta tristis suae ruinas quadruplici planxit alphabeto. quae nos mistae metrorum uersibus reddidimus. Praeterea ordinem ultionis qui apud graecos et latinos omnino obscurus est ad pristinam fidem correximus. Librum autem baruch notarii eius qui apud hebreos neque legitur nec habetur praeteremisimus. propter hos omnes maledictis abemulis praesolantes. quibus inesse cessat est propter singula opuscula respondere. et hi pacto. quia nos cogitriso paulatim custodiunt. Ceterum ad compendium mali rectius fuerat modum furori eorum silentio meo ponere. qui cotidie nouum aliquid scripturarum uidium insantam prouocare. Explic.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

PARABOLE

Parabole salomonis filij dauid regis isrl:
ad sapiendam sapiencia. et disciplinam. ad
intelligenda verba prudencie. et suscipien
dam eruditionem doctrine. iustitiam. et iu
dicium. et equitatem: ut det parvulis
astucia. adolescenti scientia. et intellectum.
Audiens sapiens sapiencior erit. et intelli
gens gubernacula possidebit. Animadver
tet parabolam et interpretacionem. et verba
sapientium et enigmata eorum. Timor domi
ni principium sapiencie. Sapiam autem
doctrinam stulti despiciunt. audi fili mi
disciplinam patris tui. et ne dimittas legem
matris tue. ut addatur gracia capiti tuo. et
torques collo tuo. Fili mi si te lactauerint pec
catores. ne acquiescas eis. Si dixerint ue
ni ad insidiandum sanguinem. abscon
damus tendiculas contra insontem
frustra. deglutiamus eum sicut infernus
viventem. et integrum qui descendunt
in lacum. Omnem preciosam substantiam
reperiemus. implebimus domos nostras spo
lia. sortem mittes nobiscum. marsupium
unum sit omnium nostrum. Fili mi ne ambu
les cum eis. prohibe pedem tuum a semitis
eorum. pedes enim illorum ad malum currunt. et festi
nant ut effundant sanguinem. frustra
autem iacitur rete. ante oculos pennato
rum. ipsi quoque contra sanguinem suum
insidiantur. et moliuntur fraudes contra
animas suas. Sic semitas omnis auari
ad se possidendas rapiunt. Sapiencia
foris predicat. in plateis dat vocem suam.
In capite turbarum clamitat. In foribus por
tarum urbis profert verba sua dicens. Vs
quousque parvuli diligitis infantiam. et
stulti ea que sibi sunt nociva cupiunt.
et imprudentes odibunt sapienciam. Co
uertimini ad correpcionem meam. en pro
feram vobis spiritum meum. et ostendam
verba mea. eo quod vocaui et renuistis. extendi
manum meam. et non fuit qui aspiceret.
despexistis quidem consilium meum. et in
repciones meas neglexistis. Ego quoque in
interitu vestro ridebo. et subsannabo. cum
vobis quod timebatis aduenerit. cum uenerit
repentina calamitas. et interitus qui eam
pellat ingruerit. Cum uobis venerit tribu
latio. et angustia. tunc invocabitis
me: et non exaudiam. Mane consurgent me
et non invenient me. eo quod exosam habuerunt
disciplinam. timorem domini non suscepe
runt. nec acquieuerunt consilio meo. et de
spexerunt omnem correpcionem meam. Comedent igitur fructus viae suae. suis quoque consi
liis satiabuntur. Auditio parvulos interficiet eos. et prosperitas stultorum perdet illos.
Qui autem mihi audierit. absque terrore quiescet. et habundantia fruetur malorum
omnem timore subtracto. Fili mi si suscepis sermones meos. et mandata mea absconderis apud
te. ut audiat sapienciam aures tuas. inclina cor tuum ad agnoscendam prudenciam.
Si enim sapienciam inuocaueris. et iuueniris
eam prudenciam. Si ita quasieris eam sicut pecuniam. et sicut thesaurum effodieris illam.
tunc intelliges timorem domini. et scientiam dei
inuenies. Quia dominus dat sapienciam. et ore
eius scientia et prudencia. Custodiet rectorum salutem. et protegit gradientes simpli
citer. Semitas iudicii custodit. et viam sanctorum custodiens. Tunc intelliges iustitiam et iudicium. et equitatem. Omnis semita
bonum. Si intrauerit sapiencia cor tuum.
et scientia animae tuae placuerit. consilium
custodiet te. prudencia seruabit te. Vt eruaris de via mala. ab homine qui
prava loquitur. Qui relinquunt iter rectum
et ambulant per vias tenebrosas. qui lati
tant cum malefecerint. et exultant in pes
simis. Quorum vie pravae. et infames
gressus eorum. ut eruaris a muliere aliena.
ab extranea quae mollit sermones suos. et
relinquit ducem pubertatis suae. et pacti
dei sui oblita est. Inclinatur enim ad mor
tem domus eius. et ad inferos semite eius.
Omnes qui ingredientur ad eam non re
dent. nec apprehendent semitas uitae.
ut ambules in via bonorum. et calles iustorum
custodias. Qui enim recti sunt. habi
tabunt in terra. et simplices permanebunt in
ea. Impii vero de terra perdentur. et qui in
agunt auferentur ex ea. Fili mi ne ob
liuiscaris legis mee. et precepta mea custo
diat cor tuum. Longitudinem enim dierum
et annos vite. et pacem apponent tibi. mi
sericordia et veritas non te deserant. Circum
da eas gutturi tuo. et describe eas stabili
tabulae cordis tui. Inuenies gratiam. et disciplinam bonam
coram deo et hominibus. Habe fiduciam in
domino ex toto corde tuo. et ne innitaris
prudentiae tuae. In omnibus viis tuis cogita
illum: ipse dirigit gressus tuos. ne sis
sapiens apud temetipsum. time dominum

Qui adeo auertitur et spernit tanto p
dicium sapienti. quo ad eloquia sequitur
inuenitur alienus.

Sapia foris supra et nunc. quia
sibi latere. et in domo sua non quie
scere quiescit. ut ad quem ipsa manu sua
disseminauerat. et ad eum ipsa manu sua
se ostendebat agnoscat. sicut eum
dominus iquerit. si eique semitam ipse
sentit nolet. verrene cognitis repetit.

Job. xxiii.
T. e. xv. xvii. xx. lv.
Eccl. xxv.
Eccl. iii.

Non nulli in ingrates spernunt
et gaudere non cessant. hi non sapi
tate enguntur sed in una qua afflici
debuerant. pui nisi in aliquo diffi
cultate. in a bosi difficultate. fine tu
sentit similed. ueramq quia pulchet ut
tute puratur. q ensobo et non senti
ut hoc q apli. sani possit. qui iub
cusse se exercuit. dn. ad ut tui
nuq p augente langori. sapiq t
de rei ig sentum non sit. sed lei
lantur et rident. tu tre se in ac ol
tatice dilatat. q to insensibile mu
lus. q pariunt ignorant.

Job. xxii.
Job. xxii.
Eccl. xxxi.
Eccl. xxi.
Eccl. xxi.
Eccl. xxi.
T. e. xxiii. xxxiii.
T. e. xxxii. li.
T. e. xxiii.
T. e. xxiii. xv.
T. e. li.

qui lol. ad uiciniam ducitur. et qui agnus lal
auiens. ignorant quoniam uinculis. quos
et qd. ad uinacula stultus ceribantur. donec
transfigat sagitta iecur ei. uelud festinet
festinet ad laqueum. nesciens qd de periclo
anime illius agitur. Nunc ergo filii
audite me. attendite ubi sunt mei. ne abscis
datur iunc aliquis meus tua. neq; deuia
tur semite eius. multos enim uulnera
uit deiecit. et fortissimi quique interfecti
sunt ab ea. Viae inferi domus eius. penetrans
ad interiora mortis. Numquid non sapiencia
clamitat. et prudencia dat uocem suam.
In summis excelsis uiis. super uiam in
medio semitarum stans iuxta portas ciuita
tis. in ipsis foribus loquitur dicens. Quam ad
uos clamito. et uox mea ad filios hominum.
Intelligite puuli astuciam. et insipientes
animaduertite. audite qui de rebus mag
nis locturus sum. et aperietur labia mea
ut recta pdicent. Veritatem meditabitur
guttur meum. et labia mea detestabuntur
impium. Iusti sunt omnes sermones
mei. non est in eis prauum quid. neq; peuer
sum. Recti sunt intelligentibus. et equi
tuentibus scienciam. Accipite disci
plinam meam. et non pecuniam. doctrinam
magis eligite. quam aurum electum. Melior enim
sapiencia cunctis opibus pretiosissimis. et
omne desiderabile ei non poteste compara
ri. Ego sapiencia habito in consilio. et eruditis
interfuisse cogitationibus. Timor domini odit
malum. arrogantiam. et iniquam. et prauam
et os bilingue detestor. Mea est
consilium et equitas. mea prudencia
est fortitudo. Per me reges regnant. et
legum conditores iusta decernunt. per me
principes imperant. et potentes decernunt
iusticiam. Ego diligentes me diligo. et
qui mane uigilant ad me inuenient me.
Cum eis sunt diuitie et gloria. opes superbe
et iusticia. Melior est fructus meus auro.
et lapide pretioso. et generatio mea ar
gento electo. In uiis iusticie ambulo. in
medio semitarum iudicii. ut ditem diligen
tes me. et thesauros eorum repleam. Dom
possedit me in initio uiarum suarum. antequam
quicquam faceret a principio. ab eterno ordi
nata sum. et ex antiquis antequam terra
fieret. Adhuc enim abyssi. nondum eram. ego iam con
cepta eram. Necdum fontes aquarum eru
perant. nec dum montes gravi mole con
stituebantur. ante colles ego parturiebar.
Adhuc eam non fecerat. et flumina et cardines
orbis. Quando preparabat celos aderam.
quando certa lege et gyro uallabat abyssos.
qui etheri firmabat sursum. et librabat fontes
aquarum. qui circumdabat mari terminum
suum. et legem ponebat aquis. ne transirent
fines suos. qui appendebat fundamenta terre.
cum eo eram cuncta componens. et delectabar
per singulos dies. ludens coram eo omni
tempore. ludens in orbe terrarum. et deliciae meae
cum filiis hominum. Nunc igitur filii au
dite me. Beati qui custodiunt uias meas. au
dite disciplinam. estote sapientes. et nolite
abicere eam. Beatus homo qui audit me. et
uigilat ad fores meas cotidie. et obseruat ad
postes hostii mei. Qui me inuenerit. inuenit
ut uitam. et haurient salutem a domino. qui
autem me peccauerit. ledet animam suam.
Omnes qui me oderunt. diligunt mortem.
Sapiencia edificauit sibi domum. excidit
columpnas. vii. immolauit uictimas suas.
miscuit uinum. et ornauit mensam suam.
Misit ancillas suas ut uocarent ad arcem.
et ad menia ciuitatis. Si quis est parvu
lus uertat ad me. et insipientibus locuta est.
Venite comedite panes meos. et bibite uinum
meum quod miscui. Relinquite infan
tiam. et uiuite. et ambulate uias pruden
tie. Qui erudit derisorem. ipse sibi iniuriam
facit. et qui arguit impium. maculam sibi.
Noli arguere derisorem.
ne oderit te. Argue sapientem. et diligetur
a sapiente. et addetur ei sapiencia.
Doce iustum. et festinabit capere. principium
sapiencie timor domini. et scientia sanctorum
prudencia. per me enim multiplicabuntur dies
tui. et annos uite addent tibi. Si sapiens
fueris sapiens eris. Si autem illusor. solus
portabis malum. Mulier stulta et clamosa
plena illecebris. et nichil omnino sciens.
sedet in foribus domus sue. super sellam in excelso
loco urbis. vocare uolens transeuntes. qui
et perstant in uia sua. Quis est simplex. declinet
ad me. et decorum loquentibus
dulcedo furtiua. et panis absconditus su
auis. et ignorant quod gigantes ibi sunt
et in profundis inferni convivae eius.
Filius sapiens letificat patrem. filius uero stul
tus mestitia est matris sue. Non proderunt
thesauri impietatis. iusticia uero liberabit
a morte. Non affliget dominus animam
iusti. iniuriam impiorum subuertet. Egestatem
operatur manus remissa. manus autem
fortium diuitias parit. Qui congregat
in messe filius sapiens est. qui autem sternit
estate. filius confusionis. Benedictiones
super capitis iusti. os autem impio

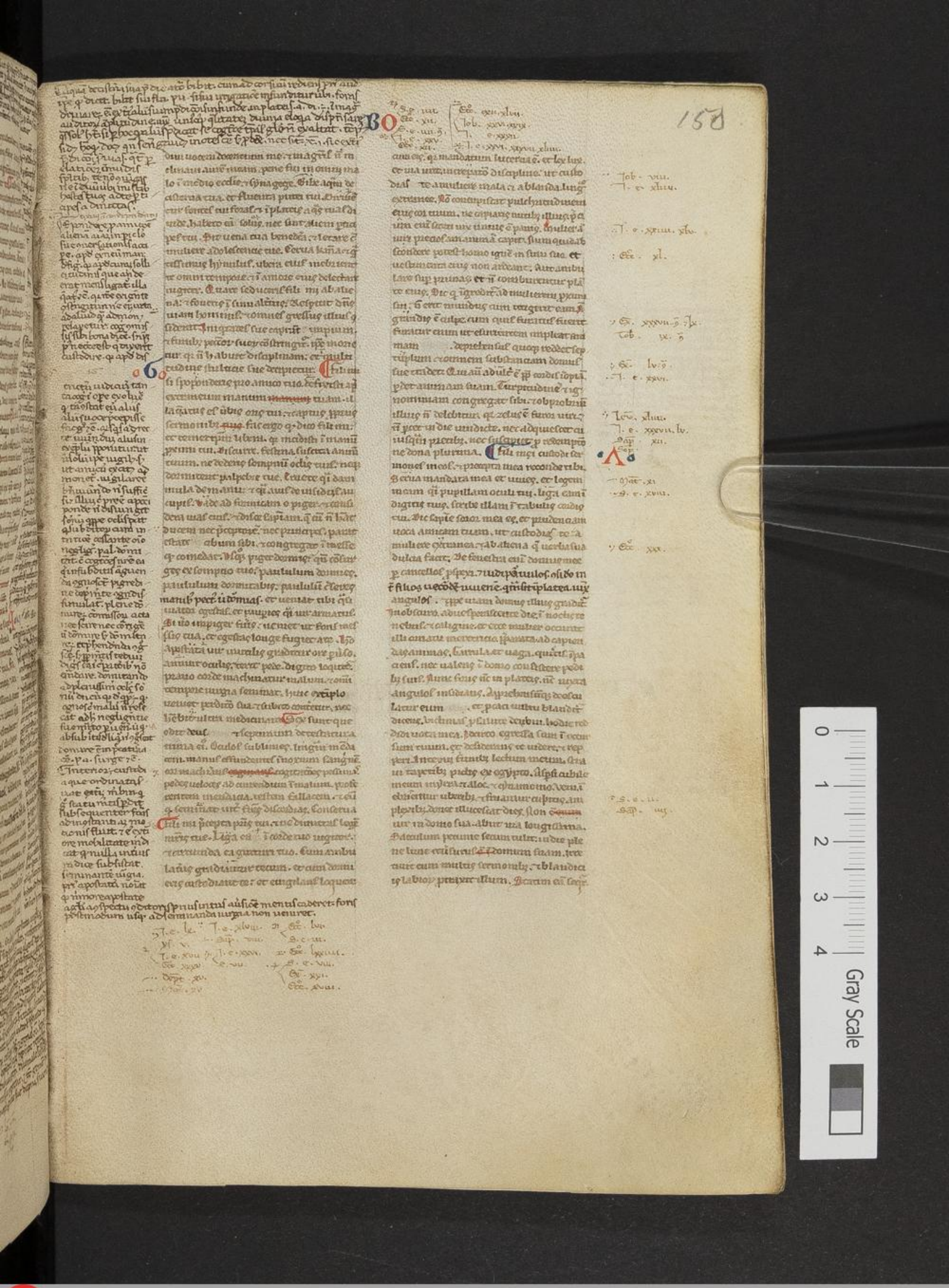

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

ficiens sibi quam gloriosus et indigens pane. Novit iustus animas iumentorum suorum; viscera autem impiorum crudelia. Qui operatur terram suam satiabitur panibus; qui autem sectatur otium stultissimus est. Desiderium impii munimentum est pessimorum; radix autem iustorum proficiet. Propter peccata labiorum ruina proximat malo; effugiet autem iustus de angustia. De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis, et iuxta opera manuum suarum retribuetur ei. Via stulti recta in oculis eius; qui autem sapiens est audit consilia. Fatuus statim indicat iram suam; qui autem dissimulat iniuriam callidus est. Qui quod novit loquitur index iustitiae est; qui autem mentitur testis est fraudulentus. Est qui promittit et quasi gladio pungitur conscientiae; lingua autem sapientium sanitas est. Labium veritatis firmum erit in perpetuum; qui autem testis est repentinus concinnat linguam mendacii. Dolus in corde cogitantium mala; qui autem pacis ineunt consilia, sequitur eos gaudium. Non contristabit iustum quidquid ei acciderit; impii autem replebuntur malo. Abominatio est Domino labia mendacia; qui autem fideliter agunt placent ei. Homo versutus celat scientiam, et cor insipientium provocat stultitiam. Manus fortium dominabitur; quae autem remissa est tributis serviet. Maeror in corde viri humiliabit illum, et sermone bono laetificabitur. Qui negligit damnum propter amicum iustus est; iter autem impiorum decipiet eos. Non inveniet fraudulentus lucrum, et substantia hominis erit auri pretium. In semita iustitiae vita; iter autem devium ducit ad mortem.

13 Filius sapiens doctrina patris; qui autem illusor est non audit cum arguitur. De fructu oris sui homo satiabitur bonis; anima autem praevaricatorum iniqua. Qui custodit os suum custodit animam suam; qui autem inconsideratus est ad loquendum sentiet mala. Vult et non vult piger; anima autem operantium impinguabitur. Verbum mendax iustus detestabitur; impius autem confundit et confundetur. Iustitia custodit innocentis viam; impietas autem peccatorem supplantat. Est quasi dives cum nihil habeat, et est quasi pauper cum in multis divitiis sit. Redemptio animae viri divitiae suae; qui autem pauper est increpationem non sustinet. Lux iustorum laetificat; lucerna autem impiorum extinguetur. Inter superbos semper iurgia sunt; qui autem agunt omnia cum consilio reguntur sapientia. Substantia festinata minuetur; quae autem paulatim colligitur manu multiplicabitur. Spes quae differtur affligit animam; lignum vitae desiderium veniens. Qui detrahit alicui rei ipse se in futurum obligat; qui autem timet praeceptum in pace versabitur. Lex sapientis fons vitae, ut declinet a ruina mortis. Doctrina bona dabit gratiam; in itinere contemptorum vorago. Astutus omnia agit cum consilio; qui autem fatuus est aperit stultitiam. Nuntius impii cadet in malum; legatus fidelis sanitas. Egestas et ignominia ei qui deserit disciplinam; qui autem acquiescit arguenti glorificabitur. Desiderium si compleatur delectat animam; detestantur stulti eos qui fugiunt mala. Qui cum sapientibus graditur sapiens erit; amicus stultorum efficietur similis. Peccatores persequitur malum, et iustis retribuentur bona. Bonus relinquit heredes filios et nepotes, et custoditur iusto substantia peccatoris. Multi cibi in novalibus patrum, et aliis congregantur absque iudicio. Qui parcit virgae odit filium suum; qui autem diligit illum instanter erudit. Iustus comedit et replet animam suam; venter autem impiorum insaturabilis.

14 Sapiens mulier aedificat domum suam; insipiens exstructam quoque manibus destruet. Ambulans recto itinere et timens Deum despicitur ab eo qui infami graditur via. In ore stulti virga superbiae; labia sapientium custodiunt eos. Ubi non sunt boves praesepe vacuum est; ubi autem plurimae segetes, ibi manifesta fortitudo bovis. Testis fidelis non mentitur; profert autem mendacium dolosus testis. Quaerit derisor sapientiam et non invenit; doctrina prudentium facilis. Vade contra virum stultum, et nescit labia prudentiae. Sapientia callidi est intelligere viam suam, et imprudentia stultorum errans. Stultus illudet peccatum, et inter iustos morabitur gratia. Cor quod novit amaritudinem animae suae, in gaudio eius non miscebitur extraneus. Domus impiorum delebitur; tabernacula vero iustorum germinabunt. Est via quae videtur homini iusta; novissima autem eius deducunt ad mortem. Risus dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat. Viis suis replebitur stultus, et super eum erit vir bonus. Innocens credit omni verbo; astutus considerat gressus suos. Sapiens timet et declinat a malo; stultus transilit et confidit. Impatiens operabitur stultitiam, et vir versutus odiosus est.

operis iniquitatem. Genuina iusti eũ lau
dibus et nomen impiorum putrescet. Bapti
sms corde precepta suscipiet: stultus corde cedet
labiis. Qui ambulat simplicit. ambulat
confidenter. Qui autem depravat vias suas
suas manifestus erit. Qui annuit oculo
dabit dolores: stultus labiis ulterabitur.
Vena vite os iusti: os impiorum operit in
quitatem. Odium suscitat rixas: universa
delicta operit caritas. In labiis sapientis
inventur sapientia: virga in dorso eius
qui indiget corde. Sapientes abscondunt scie
nciam. os autem stulti confusioni propin
quum est. Substancia divitis urbs fortitu
dinis eius: pavor pauperum egestas eorum. Opus
iusti ad vitam: fructus autem impii ad peccatum.
Via vite custodiens disciplinam.
qui autem increpationes relinquit errat. Ab
scondunt odium labia mendacia. Qui
profert contumelias insipiens. In multi
loquio peccatum non deerit. qui autem moderatus
est labia sua prudentissimus est. Argentum
electum lingua iusti. cor impiorum
parum nichilo. Labia iusti erudiunt plurimos.
qui autem docti sunt in cordis egestate mo
rientur. Benedictio domini diuites facit nec
sociabitur eis affliccio. Quasi prosum
stultis operatur scelus: sapientia autem
est viro prudencia. Timor domini addet sibi
dies: anni impiorum breviabuntur. Expec
tatio iustorum letitia: spes autem impiorum peribit.
Fortitudo simplicis via domini: et pavor hui
s qui operantur malum. Iustus in eternum non
commovebitur: impii autem non habitabunt super
terram. Os iusti parturiet sapienciam. lin
gua pravum peribit. Labia iusti considerant
placita: os autem impiorum perversa. Statera do
losa abhominatio est apud deum: et pondus
equum voluntas eius. Ubi fuerit superbia
ibi erit et contumelia: ubi autem humilitas
ibi est sapientia. Integritas iustorum dirigit
eos et in supplantacione sua iniquorum vastabitur
eos. Non proderunt divitiis in die
ultionis: iustitia autem liberabit a morte.
Justitia simplicis dirigit viam eius: et in
impietate sua corruet impius. Iustitia
eorum liberabit eos: et in insidiis suis
capientur iniqui. Morte ipsa
multa erit ultima spes: et expectatio fortis
ceciderit perdet. Iustus de angustia liberatus est.
et tradet impius pro eo. Simulatione decep
iam suam iusti autem liberabuntur scientia.
In bono iustorum exaltabitur civitas: et in pdi
cione impiorum eversa est civitas. In benedic
tione iustorum exaltabitur civitas: et ore
impiorum subvertetur. Qui despicit amicum
suum: indigens corde est. vir autem prudens
tacebit. Qui ambulat fraudulenter revela
t arcana. qui autem fidelis est celat amicum.
Ubi non est gubernatores populus cor
ruet: salus autem ubi multa consilia. Affligi
tur malo qui fidem facit pro extraneo. qui
autem cavet laqueos securus erit. Mulier gra
tiosa inveniet gloriam. et robusti habebit
divicias. Benefacit anime sue vir misericors. qui autem crudelis est etiam propinquos
abiicit. Impius facit opus instabile. semi
nanti autem iustitiam merces fidelis.
Clemencia pervenit vitam: et sectatio malorum
mortem. Abhominabile domino cor pravum.
et voluntas eius in hiis qui simpliciter am
bulant. Manus in manu non erit innocens
malus. Semen iustorum liberabitur. Circulus
aureus in naribus suis: mulier pulchra
et fatua. Desiderium iustorum omne bonum:
expectatio autem impiorum furor. Alii dividunt pro
dicitores suum: alii rapiunt ultra quam sufficit
egestates sunt. Anima quae benedicit impinguabi
tur: et qui inebriat ipse quoque inebriabitur.
Qui abscondit frumentum in tempore maledi
cetur in populis. Benedictio super caput ven
dentium. Bene consulit diligenti qui quer
it bona. Qui autem investigator malorum
est: opprimetur ab eis. Qui confidit in di
vitiis suis corruet: justi autem quasi virentes fol
ium germinabunt. Qui conturbat domum
suam possidebit ventos: et qui stultus est ser
vit sapienti corde. Fructus iusti lignum vite:
et qui suscipit animas sapiens est. Si iusto
in terra recipit: quanto magis impius et peccator.
Qui diligit disciplinam: diligit
sapienciam. qui autem odit increpationes in
sipiens est. Qui bonus est hauriet a domino
gratiam. Qui autem confidit in cogitacionibus
suis impie agit: homo bonus habebitur homo ex
impietate: tradit iustos in commotione.
Mulier diligens corona est viro suo. cpu
tredo in ossibus eius. qui confusionem [illegible]
nas gerit. Cogitationes iustorum iudicia
consilia autem impiorum fraudulenta. Verba im
piorum insidiantur sanguini: os iustorum liberabit
eos. Vertere impios et non erunt: domus
autem iustorum permanebit. Doctrina sua nos
cetur: qui autem vanus et cor est despi
cietur contemptus. Melior est pauper et suf

precedit superbia. et ante ruinam exaltatur
spiritus. Melius est humiliari cum mitibus. quam
diuidere spolia cum superbis. Erudiens se
ipso. reperiet bona. et qui confidit domino sanabitur
Qui sapiens est corde. appellabitur prudens.
et qui dulcis eloquio. maiora reperit
fons enim uite eruditio possidentis doctrina
stultorum fatuitas. Cor sapientis erudietur
os eius. et labia illius addent gratiam. Fauus
mellis uerba composita. dulcedo animae et
sanitas ossium. Est uia quae uidetur hominibus
recta. nouissima autem ducit ad mortem. Anima
laborantis laborat sibi. quia compulit
eum os suum. Vir impius fodit malum.
et in labiis eius ignis ardescit. Homo pues
tis suscitat lites. et nisi susurrantes separat prin
ceps. Vir iniquus lacessit amicum suum.
et ducit eum per uiam non bonam. Qui accom
modat oculos suos cogitat prauum. mordens labia
sua perficit malum. Corona senum est multitudo
filiorum. et gloria filiorum patres eorum. Non decet stultum
uerba composita. nec principem labium men
tiens. Semina gratissima expectant pro
stolantes. quaecumque se uertent prudenter
intelliget. Qui celat delictum quaerit am
icitias. qui alterum sermone repetit se
parat principes. Plus plagae apud stultum
quam centum plagae apud prudentem.
Spiritus iniquus quaerit malum. angelus crudelis
mittetur contra eum. Expedit
magis ursae occurrere raptis
quam fatuo confidenti sibi in stultitia sua.
Qui reddit mala pro bonis. non recedet ma
lum de domo eius. Qui dimittit aquam
caput est iurgiorum. antequam prorumpat con
tentio. desere. Qui iustificat
impium. et condemnat iustum. abho
minabilis est uterque apud dominum. Quid pro
dest stultae diuitiae stultum. cum sapientiam
emere non possit. Omni tempore diligit
qui amicus est. et frater in angustiis comp
batur. Homo stultus plaudit manibus. et
spondet pro amico suo. Qui mediter
dissentiens diligit rixas. et qui exaltat os
suum quaerit ruinam. Qui puerili credit
non inuenietur bonum. et qui utitur lingua
sua incidet in malum. Stultus est stultus
in omnibus suis: sed nec parem in suis
letabitur. Animus gaudens etate floren
dam facit. spiritus contristatus exsiccat ossa. Qui
munera de sinu impius accipit. ut pues
tur semitas iudicii. In facie prudentis
lucet sapientia. oculi stultorum in finibus
terae. Iuuenis filius stultus. dolor matris
qui genuit eum. Non est bonum damnum
inferre iusto. nec percutere principes qui recta
iudicant. Qui moderatur sermones suos
doctus et prudens est. et pretiosus spiritus uir eruditus.
Stultus qui statim loquitur sapiens reputa
bitur. et si compresserit labia sua intelli
gens. Omnem qui quaerit recedere ab
amicis omni tempore erit odiosus abundans.
Non capit stultus prudentiam. nisi
ea dixerit quae uolunt in corde eius. Cum
impius ueniit in profundum uitiorum peccatorum con
tempnit. sed sequitur eum ignominia
et opprobrium. Aqua profunda uerba ore uiri.
torrens redundans fons sapientiae.
Accipere personam impii in iudicio non est
bonum. ut declinet auertere iudicium. Iu
bia stulti miscent se rixis. et os eius iurgia
provocat. Os stulti contritio eius.
et labia ipsius ruina animae eius. Verba
linguae qui simplicia et pura puerunt
usque ad interiora ventris. Qui mollis
et dissolutus est in opere suo. frater est suae opa
dis pernicies. Turris fortissima nomen domini.
ad ipsum currit iustus. et exaltabitur. Sub
stantia diuitis urbs roboris eius. et quasi
murus altissimus aestimatur eum. Ante
quam contteritur exaltatur cor hominis.
et ante quam glorificetur humiliatur. Qui
prius respondet quam audiat stultum se ed
dentem. et confusione dignum. Spi
ritus sustentat infirmitatem suam. spi
ritus autem quis sustinebit. Cor prudentis possidebit sa
pientiam. et aures sapientium quaerent doctri
nam. Donum hominis dilatat ei
et ante principes spatium ei faciet. Iustus
prior est accusator sui: ueniet amicus eius
et interrogabit eum. Contradictones com
pescit. et inter potentes quaerit iudi
cium. Frater qui adiuuatur ab fratre quasi ciuitas
firma. et iudicia quasi uectes urbium. De
fructu oris sui replebitur uenter eius. ge

S. c. xxvi.
T. c. xl. xlii. xlix.
S. c. xxxii.
Tob. xxii.
S. c. xxxi.
Tob. xiii.
S. c. xxxi. xxviii.
T. c. xxxviii.
Sap. i. xxx. xxvi.
Ecc. ii.
Ecc. xvii. xviii.
Ecc. iii.
T. c. liii.
Ecc. accipe personam.
T. c. xxiii. cui credent.
T. c. xlvii.
S. c. xxxi.
S. c. xxix.
Ps. iii. xv.
T. c. xlvii.
Tob. liii.
S. c. xxvi.
T. c. xl. xliii. xlix.
S. c. xxxii.
Tob. xiii.
Ps. iii.
Ecc. iii.
T. c. xxxviii.
Ecc. lvi.
S. c. xxv.
S. c. lvii.
Ecc. xix.
Adrem. u. vi.
S. c. xxlii.
T. c. xxxi. Prouerbia
Deut. ii.
Leu. xlvii.
T. c. lv.
Sap. xii.
Ecc. xiii.
T. c. xlii. psal.
T. c. lvi.
Prou. lxxx.
S. c. xxxiii.
Ecc. cap. xii.
Tob. iii. vi.
Ecc. xxvii.
T. c. xlii.
Ecc. viii. ix.
T. c. xlii. xlii.
Iu. xlii.

B

Possidebunt parvuli stulticiam. ¶ astum
expetebunt sapientiam. ¶ Acedunt mali
ante bonos. ¶ egentes ad portas divitis. Etiam
primo suo pauper odiosus est. amici autem
divitis multi. ¶ Qui despicit proximum suum
peccat. ¶ Qui autem miseretur pauperis beatus est.
¶ Qui audit dominum miseretur egeno. Qui sperat
in domino miseretur egeno. Qui sperat in domino
bona. ¶ Nomen opere ecce habundantia. ubi ad ubi sunt plurima. ibi frequenter egestas. ¶ Corona sapientium diuitiae eorum.
Stultitia stultorum imprudentia. ¶ Liberat animas testis fidelis. et profert mendacia qui spiritum.
¶ In timore domini fiducia fortitudinis. et filiis eius erit spes. ¶ Timor domini fons
vitae. ut declinet a laqueis mortis. ¶ In multitudine populi dignitas regis. et in paucitate
plebis ignominia principis. ¶ Qui parcit
verbis suis gubernatur prudentia. qui autem
iracundus est exaltat stulticiam suam. ¶ Sanitas
cordis vita carnis. putredo autem ossium
invidia. ¶ Qui calumniatur egenum exprobrat factori eius. honorat autem eum qui miseretur pauperis. ¶ In malitia sua expellitur
impius. sperat autem iustus in morte sua.
¶ In corde prudentis requiescit sapientia.
et in doctos quos ignorat prudentia. ¶ Accepit
ergo minister intelligens. in medium eius linguae sustinebit. ¶ Ira mollis
frangit iudicium. sermo durus suscitat furorem. ¶ Lingua sapientium ornat scientiam. os stultorum ebullit stulticiam. ¶ In
omni loco oculi domini contemplantur bonos et malos. ¶ Lingua placabilis lignum vitae.
quae autem immoderata est. contaret spiritum. ¶ Stultus vituperat disciplinam patris sui.
qui custodit increpationes astutiores fiet. ¶ In domus iusti plurima fortitudo. et fructus
impii conturbatio. ¶ Labia sapientium disseminabunt sapientiam. cor stultorum
dissimile erit. ¶ Victime impiorum abhominabiles domino. non autem iustorum placabilis.
¶ Abhominatio est domino via impii. qui sectatur iustitiam diligitur ab eo. ¶ Doctrina
mala deserenti viam vitae. qui increpationes odit morietur. ¶ Infernus et perditio coram
domino. quanto magis corda filiorum hominum. ¶ Non amat pestilens eum qui se corripit. nec
ad sapientes gradietur. ¶ Cor gaudens et exhilarans faciem. et mente animi deiecta spiritus. ¶ Cor sapientis quaerit doctrinam. et os stultorum
pascitur impietate. ¶ Omnes dies pauperis malitiosi. qui autem mente gaudet iugiter convivium. ¶ Melius est
parvum cum timore domini. quam thesaurus mag-

ni et insatiabilis. ¶ Melius est vocare ad olera cum charitate. quam ad vitulum saginatum cum odio. ¶ Vir iracundus provocat rixas. et patiens est mitigat litigantes. ¶ Via
pigrorum quasi sepes spinarum. iustorum autem absque offendiculo. ¶ Filius sapiens letificat patrem.
et stultus homo despicit matrem suam. ¶ Stultitia gaudium stulto. et vir prudens dirigit
gressus suos. ¶ Ubi non est gubernatorum. ruet populus. salus autem ubi multa consilium. ¶ Verba hominum sicut aquae profundae. fons autem
sapientiae torrens redundans. ¶ Non est bonum pro personam declinare in iudicio. ut
deiciatur iustus in iudicio. ¶ Labia stultorum ingerunt sibi iurgia. et os eius iracundiae
provocat plagas. ¶ Os stulti contritio eius. et labia ipsius ruina animae eius. ¶ Verba
detractoris quasi simplicia. et ipsa penetrant usque ad interiora ventris. ¶ Qui mollis
est in opere suo. frater est sibi operis perditionis. ¶ Turris fortissima nomen domini.
ad eum confugiet iustus et exaltabitur. ¶ Divitiae eius civitas fortitudinis eius. et
sicut murus altissimus in existimatione eius. ¶ Ante contritionem exaltatur cor viri.
et ante gloriam humiliatur. ¶ Stultitia et contumelia sequitur eum qui despicit legem.
¶ Vir sapiens in medio populi. et in medio sapientium omnium audit.
¶ Habitat disciplinam: despicit animam suam. qui autem adquiescit increpationibus possidebit cor
suum. ¶ Timor domini disciplina sapientiae. et ante gloriam praecedit humilitas. ¶ Os
cordis animi parantur. et a domino gubernatur lingua. ¶ Omnes viae hominum patentes oculis eius. spiritus autem ponderator est domini. ¶ Revela domino opera tua. et
dirigentur cogitationes tuae. ¶ Universa propter semetipsum operatus est dominus. impium
autem ad diem malum. ¶ Abhominatio est domino omnis arrogans. manus ad manum non
innocens erit. et si in iunctura adiungantur iniquitas. ¶ In timore domini declinatur a malo. ¶ Cum
placuerit domino viae hominis. inimicos quoque eius convertet ad pacem. ¶ Melius est
parvum cum iustitia. quam multi fructus cum iniquitate. ¶ Cor hominis disponit viam
suam: sed dominus est dirigit gressus eius. ¶ Divinationes in labiis regis. et in iudicio non errabit os eius. ¶ Pondus et statera iudicia do-
mini sunt. et opera eius omnes lapides sacculi. ¶ Abhominatio regibus agere impietatem.
iustitia firmatur solium. ¶ Voluntas regum labia iusta: quae recta loquitur diligitur. ¶ In
dignatione regis nuntii mortis. et vir sapiens placabit eum. ¶ In hilaritate vultus
regis vita: et clementia eius quasi imbrem serotinum. ¶ Possidere sapientiam. quam multo
melius est. adquirere prudentiam. quam pecuniam electam argentum. ¶ Semita iustorum declinat a malo.
custodit animam suam qui servat viam suam. ¶ Contritionem

precedit superbia, et ante ruinam exaltatur spiritus. Melius est humiliari cum mitibus, quam dividere spolia cum superbis. Eruditus in verbo reperiet bona, et qui in Domino sperat beatus est. Qui sapiens corde est, appellabitur prudens: et qui dulcis eloquio, maiora reperiet. Fons vitae eruditio possidentis; doctrina stultorum fatuitas. Cor sapientis erudiet os eius, et labiis illius addet gratiam. Favus mellis verba composita, dulcedo animae et sanitas ossium. Est via quae videtur homini recta, et novissima eius ducunt ad mortem. Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum. Vir impius fodit malum, et in labiis eius ignis ardescit. Homo perversus suscitat lites, et verbosus separat principes. Vir iniquus lactat amicum suum, et ducit eum per viam non bonam. Qui attonitis oculis cogitat prava, mordens labia sua perficit malum. Corona dignitatis senectus, quae in viis iustitiae reperietur. Melior est patiens viro forti, et qui dominatur animo suo expugnatore urbium. Sortes mittuntur in sinum, sed a Domino temperantur.

XVII

Melior est buccella sicca cum gaudio, quam domus plena victimis cum iurgio. Servus sapiens dominabitur filiis stultis, et inter fratres hereditatem dividet. Sicut igne probatur argentum, et aurum camino, ita corda probat Dominus. Malus obedit linguae iniquae, et fallax obtemperat labiis mendacibus. Qui despicit pauperem, exprobrat factori eius; et qui ruina laetatur alterius, non erit impunitus. Corona senum filii filiorum, et gloria filiorum patres eorum. Non decent stultum verba composita, nec principem labium mentiens. Gemma gratissima exspectatio praestolantis: quocumque se verterit, prudenter intelliget. Qui celat delictum, quaerit amicitias; qui altero sermone repetit, separat foederatos. Plus proficit correptio apud prudentem, quam centum plagae apud stultum. Semper iurgia quaerit malus; angelus autem crudelis mittetur contra eum. Expedit magis ursae occurrere raptis fetibus, quam fatuo confidenti sibi in stultitia sua. Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius. Qui dimittit aquam caput est iurgiorum; et antequam patiatur contumeliam, iudicium deserit. Et qui iustificat impium, et qui condemnat iustum, abominabilis est uterque apud Deum. Quid prodest habere divitias stultum, cum sapientiam emere non possit? Omni tempore diligit qui amicus est, et frater in angustiis comprobatur. Homo stultus plaudet manibus, cum spoponderit pro amico suo. Qui meditatur discordias, diligit rixas; et qui exaltat os suum, quaerit ruinam. Qui perversi cordis est, non inveniet bonum; et qui vertit linguam, incidet in malum. Natus est stultus in ignominiam suam; sed nec pater in fatuo laetabitur. Animus gaudens aetatem floridam facit; spiritus tristis exsiccat ossa. Munera de sinu impius accipit, ut pervertat semitas iudicii. In facie prudentis lucet sapientia; oculi stultorum in finibus terrae. Ira patris filius stultus, et dolor matris quae genuit eum. Non est bonum damnum inferre iusto, nec percutere principem qui recta iudicat. Qui moderatur sermones suos, doctus et prudens est; et pretiosi spiritus vir eruditus. Stultus quoque si tacuerit, sapiens reputabitur; et si compresserit labia sua, intelligens.

XVIII

Occasionem quaerit qui vult recedere ab amico; omni tempore erit exprobrabilis. Non recipit stultus verba prudentiae, nisi ea dixeris quae versantur in corde eius. Impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit; sed sequitur eum ignominia et opprobrium. Aqua profunda verba ex ore viri, et torrens redundans fons sapientiae. Accipere personam impii in iudicio non est bonum, ut declines a veritate iudicii. Labia stulti immiscent se rixis, et os eius iurgia provocat. Os stulti contritio eius, et labia ipsius ruina animae eius. Verba bilinguis quasi simplicia, et ipsa perveniunt usque ad interiora ventris. Qui mollis et dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis. Turris fortissima nomen Domini; ad ipsum currit iustus, et exaltabitur. Substantia divitis urbs roboris eius, et quasi murus validus circumdans eum. Antequam conteratur, exaltatur cor hominis; et antequam glorificetur, humiliatur. Qui prius respondet quam audiat, stultum se esse demonstrat, et confusione dignum. Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam; spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere? Cor prudentis possidebit scientiam, et auris sapientium quaerit doctrinam. Donum hominis dilatat viam eius, et ante principes spatium ei facit. Iustus prior est accusator sui; venit amicus eius, et investigabit eum. Contradictiones comprimit sors, et inter potentes quoque diiudicat. Frater qui adiuvatur a fratre, quasi civitas firma; et iudicia quasi vectes urbium. De fructu oris viri replebitur venter eius; ge

Qui enim non peccauerit ab opere suo hic est fortis uelut in statu
iuuenis in iudicio. iuxta iudicabit. ita accipe. et quilibet bona opera negligit.

BL

numquid labia eius ligabunt eum.
Qui fundit iniuriam in manibus linguae. q. diligit
eam comedent fructus eius. Qui inuenit
mulierem inuenit bonum. et haurit
uoluntatem a domino. Cum obsecra-
tionibus loquitur pauper. et diuites effabitur
rigide. Vir amicabilis ad societatem ma-
gis amicus erit quam frater. Melior est pau-
per qui ambulat in simplicitate sua quam qui
labia subuertit. Vbi non est scientia anime
non est bonum. et qui festinat pedibus offendet.
Insidiatur homini subplantare gressus eius.
et omnem diem fruitur animo suo. Diuitie
adduxerunt amicos plurimos. a pauper autem
a proximo suo habuit separatur. Testis fal-
sus non erit impunitus. et mendacia lo-
quitur non effugiet. Multi colunt personam
potentis et gratia sunt donis tributentes.
fratres hominis pauperis oderunt eum: in
superbia et amici procul recesserunt ab eo. sectan-
tes tantummodo uoces et existentes. Qui
possidet intellectum diligit animam suam.
et custodiens prudentiam inueniet bona. Testis fal-
sus non erit impunitus. et qui loquitur men-
dacia peribit. Non decet stultum delicie non
seruum dominari principibus. Doctrina
uiri per patientiam noscitur. et gloria eius
est transire preterieta. Sicut fremitus leonis
ita et regis ira. et sicut ros super herbam. ita
et benignitas eius. Dolor patris filius stultus. et
rixa iugiter stillicidia aliquantula mulier.
Domus et diuitiae dantur a parentibus. a domino
autem propria uxor prudens. Pigredo mittit
soporem. et anima deceptiua esurietur. Qui
custodit mandatum: custodit animam suam.
qui autem negligit uias suas mortificabit.
Fenerantur domino. qui miseretur pauperis
et retribuet ei. Erudi filium
tuum ne desperet. ad uerberationem autem eius
ne ponas animum tuum. Vir iracundus sustine-
bit damnum. et si rapuerit aliquid apponet.
Audi consilium. et suscipe disciplinam. ut
sis sapiens in nouissimis tuis. Multae cogita-
tiones in corde uiri: uoluntas autem domini pera-
bit. Homo indigens misericors est: melior
pauper quam uir mendax. Timor domini
ad uitam: et plenitudine consurgabit
absque uisitatione pessima. Absconde pig-
mentum tuum sub ascella. nec ad os tuum
apponas eum. Percutiente flagellabitur stultus
et prudens erit. si autem sapiens fuerit
intelligit disciplinam. Qui affligit pa-
trem et fugat matrem. ignominiosus et
infelix. Cessa fili audire doctrinam
egressus es. Testis falsus derider iudi-
cium. et os impiorum deuorat iniquitatem.
Paratae sunt derisoribus iudicia. et mallei p
cutientes stultorum corporibus. Luxurio-
sa res uinum. et tumultuosa ebrietas.
quicquid hac delectatur non erit sapiens.
Sicut rugitus leonis. ita et ira regis. qui
prouocat eum. peccat in animam suam.
Honor est hominis quod separat se a contentione
omnis autem stultus miscetur
contumeliis. Per frigus piger arare noluit:
mendicabit ergo aestate. et non dabit ei.
Sicut aqua profunda. sic consilium in corde uiri.
sed homo sapiens exhaurietur illud. qui
autem hominem misericordem uocatur. unum
uero fidelem quis inuenit. Iustus qui am-
bulat in simplicitate sua. beatos post se
filios derelinquet. Rex qui sedet in solio iudi-
cii dissipat omne malum intuitu suo.
Quis potest dicere mundum est cor meum.
purus sum a peccato. Pondus et pondus. men-
sura et mensura. utrumque abhominabile
apud dominum. Ex studiis suis intelligitur
puer. si munda et recta sint opera eius.
Aurium audientem. et oculum uidentem
dominus fecit utrumque. Noli diligere som-
num. ne te egestas opprimat. Aperi
oculos tuos. et satiare panibus. Malum
malum dicit omnis emptor. et cum
recesserit tunc gloriabitur. Iucundum
mutando gemmae. et uas pretiosum.
labia sapientiae. Tolle uestimentum eius
qui fideiussor extitit alieni. et pro extraneis
auferet pignus ab eo. Suauis est homini
panis mendacii. et postea impletur os
eius calculo. Cogitationes consilio roborantur.
et gubernaculis uectanda sunt
bella. Et qui reuelat mysteria. et ambulat
fraudulenter. et dilatat labia sua. ne co-
misceas. Qui maledicit patri suo et matri.
extinguetur lucerna eius in medio te-
nebrarum. Festinat ad diuitias qui
inpi. et nouissime benedictione carebit.
Medicat reddam malum. exspecta
dominum et liberabit te. Abhomina-
tio est apud dominum pondus et pondus. statera
dolosa non est bona. A domino diriguntur
gressus uiri. Quis autem hominum intelligere
potest uiam suam. Ruina est homini devorare
sanctum. et post uota tractare. Dissipat
impios rex sapiens. et inuoluit super
eos fornicem. Lucerna domini spiraculum
hominis. qui inuestigat omnia secreta uen-
tris. Misericordia et ueritas custodiunt regem. et
roborabitur clementia thronus eius.
Ornamentum senum filiorum. et fortitudo eorum patres

Ego autem non sicut dum respectus illuminat eius
in eius mentem non abiecta manifestat.

Ego labia sua manu sua ad os suum ponit. quia dicit os qui prouerbia. Iniuste hoc opus qui
per manum quae ad os ponitur. Euangelium operis cordis.

dignitas senum canities. Livor vulneris
absterget mala, et plage in secretioribus
XXI ventris. Sicut divisiones aquarum, ita cor
regis in manu domini. quocumque voluerit
inclinabit illud. Omnis via viri recta sibi
videtur. appendit autem corda dominus. Facere
misericordiam et iudicium magis placet domino quam
victime. Exaltatio oculorum et dilatatio cordis.
lucerna impiorum peccatum. Cogitationes robusti
semper in habundantia. omnis autem piger
semper in egestate est. Qui congregat thesau-
ros lingua mendacii, vanus et excors est et im-
pingetur ad laqueos mortis. Rapine impi-
orum detrahent eos. quia noluerunt facere iudici-
um. Perversa via viri aliena. qui autem mun-
dus est rectum opus eius. Melius est sedere
in angulo domatis quam cum muliere litigi-
osa et in domo communi. Anima impii desiderat
malum. non miserebitur proximo suo. Mul-
tato pestilente, sapientior erit parvulus. et
si sectetur sapientem sumet scientiam.
Excogitat iustus de domo impii. ut de-
trahat impios a malo. Qui obturat au-
rem suam ad clamorem pauperis et ipse clama-
bit et non exaudietur. Munus absconditum
extinguet iras et donum in sinu indig-
nationem maximam. Gaudium iusto est fa-
cere iudicium. et pavor operantibus iniquitatem.
Vir qui erraverit a via doctrine in cetu gigan-
tium commorabitur. Qui diligit epulas in
egestate erit. qui amat vinum et pinguia,
non ditabitur. Pro iusto datur impius et pro
rectis iniquus. Melius est habitare in terra
deserta. quam cum muliere rixosa et iracun-
da. Thesaurus desiderabilis et oleum in
habitaculo iusti. et imprudens homo dissipabit
illud. Qui sequitur iustitiam et misericordiam
inveniet vitam et gloriam. Civitatem fortium
ascendit sapiens. et destruxit robur fidu-
cie eius. Qui custodit os suum et linguam
suam, custodit ab angustiis animam suam.
Superbus et arrogans vocatur indoctus
qui in ira operatur superbiam. Desideria occidunt
pigrum. noluerunt enim quicquam manus
eius operari. Tota die concupiscit et desiderat
qui autem iustus est tribuet et non cessabit. Hostie
impiorum abhominabiles. quia offeruntur ex sce-
lere. Testis mendax peribit. vir obediens lo-
quetur victoriam. Vir impius procaciter ob-
firmat vultum suum. qui autem rectus est cor-
rigit viam suam. Non est sapientia et non
prudentia. non est consilium contra dominum.
Equus paratur ad diem belli. dominus autem salutem
XXII tribuet. Melius est nomen bonum quam divitie
multe. super argentum et aurum gratia bona.

Dives et pauper obviaverunt sibi. utriusque opera-
tor est dominus. Callidus videt malum, et
abscondit se. innocens pertransiit et afflic-
tus est dampno. Finis modestie timor do-
mini, divitie et gloria et vita. Arma et gladii
in via perversi. custos autem anime sue longe
recedit ab eis. Instruet. Adolescens iuxta
viam suam et cum senuerit non recedet ab
ea. Dives pauperibus imperat. et qui accipit
mutuum servus est fenerantis. Qui se-
minat iniquitatem, metet mala. et
virga ire sue consummabitur. Qui pronus
est ad misericordiam benedicetur. de panibus enim
suis dedit pauperi. Ejice derisorem et exibit
cum eo iurgium. cessabuntque cause et con-
tumelie. Qui diligit cordis munditiam
propter gratiam labiorum suorum habebit amicum
regem. Oculi domini custodiunt scientiam.
et supplantantur verba iniqui. Dicit piger
leo est foris. in medio platearum occidendus
sum. Fovea profunda os aliene. cui iratus
est dominus incidet in eam. Stultitia col-
ligata est in corde pueri. et virga discipline fu-
gabit eam. Qui calumpniatur pauperem
ut augeat divitias suas. dabit ipse dicio-
ri et egebit. Inclina aurem tuam et audi
verba sapientium. appone autem cor ad doctri-
nam meam. que pulchra erit tibi cum serva-
veris eam in ventre tuo. et redundabit in labiis
tuis. ut sit in domino fiducia tua. unde et
ostendi eam tibi hodie. Ecce descripsi eam ti-
bi tripliciter in cogitationibus et scientia. ut
ostenderem tibi firmitatem et eloquia veritatis.
respondere ex hiis illis qui miserunt te. Non
facias violentiam pauperi quia pauper est. neque
conteras egenum in porta. quia dominus iudi-
cabit causam eius. et configet eos qui confixe-
runt animam eius. Noli esse amicus homini
iracundo. neque ambules cum viro furioso.
ne forte discas semitas eius, et sumas scan-
dalum anime tue. Noli esse cum hiis qui defi-
gunt manus suas. et qui vades se offerunt
pro debitis. Si enim non habet unde restituat, quid
cause est ut tollat operimentum de cubili
tuo. Ne transgrediaris terminos antiquos.
quos posuerunt patres tui. Vidisti virum
velocem in opere suo. coram regibus stabit. nec XXIII
erit ante ignobiles. Quando sederis ut
comedas cum principe. diligenter attende
que posita sunt ante faciem tuam. et statue
cultrum in gutture tuo. si tamen habes
potestatem in anima tua. Ne desideres
de cibis eius. in quo est panis mendacii.
Noli laborare ut diteris. sed prudentie tue
pone modum. Ne erigas oculos tuos ad

opes quę hic poses. quę facium sibi possunt ęqui
aquite. et abibit in etum. Ne comedas
cum homine iniquo. et ne desideres cibos eius.
quia in similitudine anime. sic enim anima
sua est ipse. Comede et bibe dicet tibi.
et mens eius non est tecum. Cibos quos co
medisti euomes. et perdes pulchros sermo
nes tuos. In iniquis multiplicentur ne
loquis. quę displicunt doctrinam et eloquium
tuum. Ne arguas einiquos sic enim odio
habebunt te. nec inuenies. propinquis eius com
tempnent te. hęc iudicabit contra te omnis illa
ingredientur ad doctrinam eorum. et
aures eius ad iuba tua. Noli subtrahere a
puero disciplinam. si enim percusseris eum
virga non morietur. Virga ego percutiam eum
et animam eius de inferno liberabis. Fili
mi si sapiens fuerit animus tuus gau
debit tecum et mecum. et exultabunt re
ni mei. cum loquitur tibi recta. Labia
tua. Non emulentur peccatores. sed
timore domini esto tota die. Habebis
spem in nouissimo. et desiderium tuum non au
ferretur. audi fili mi. et esto sapiens. et diri
ge in via animi tuum. Noli esse in conui
uiis potatorum. nec in consessionibus eorum.
quia carnes ad uesperum conterunt. qui
uacantes potibus. et amicis symbola con
minuunt. et subtrahitur panis domino. et
audi filii mi quia genitor tuus. ne con
tempnas cum senuerit mater tua. sententiam
eius. et noli uendere sapientiam. et doctri
nam et intelligentiam. Ex ultra audita
est. quia sapientię genitor. et labium in ca
tudinis pater eius. et in dolore tua. et exulta
quia genitor tuus. Pete fili ex toto in. et
cus mea custodiant. Fouea enim pro
funda est meretrix. puteus angustus a
lienus. Insidiatur tuis qui latro. et quos
latrones audent interficere. Cui uae cui
piter uae cui mes. cui fouea. cui sine ca
usa. cui suffusio oculorum. Nonne hęc
quę meretrix sunt. et studentes calicibus
potandis. Ne intuearis uinum quando
flauescit cum splendet in uitro color eius.
ingredietur blande. sed in nouissimo mor
debit ut coluber. et sicut regulus uenena
diffundet. Oculi tui uidebunt extraneas.
et os tuum loquitur peuersa. Et eris sicut dor
miens in medio maris. et sicut gu
bernator amisso clauo. et dices. uerberauerunt
me. sed non dolui. traxerunt me. et nescio
quando euigilabo. et rursus
reptabo. Ne emulentur uirum malorum. nec
desideres esse cum eis. quia impia meditatur
mens eorum. et labia eorum loquentur
prudentia edificabitur domus. et prudentia roborabitur
in doctrina repletentur cellaria tua
omni substantia pretiosa et pulchrorum. Vir sapiens
fortis est. et uir doctus robustus et ma
gnus. Qua cum dispositione init bellum. et ex
multitudine multa consilia. Excellit
sapientia. et prata non aperiet os su
um. Qui cogitat mala stultus. stulte uo
cabitur. Cogitatio stulti peccatum est. et abo
minatio hominum. detractor. Si deficiunt
in angustia. et in angustia. tunc
quoque erit. Cecidit qui deuanit ad mor
tem. et trahunt ad interitum. liberare ne
scis. Si dicis nescio. si inspiciunt qui in
spiciunt cordis ipse intelligit. et custodit
animam tuam nonne nouit. et reddet homini
iuxta opera sua. Comede fili mi. quia bonum est.
et fauum dulcissimum gutturi tuo. sic
erit doctrina sapientiae animę tuę. quam cum inuenis
habebit in nouissimis spem. et spes tua non
peribit. Ne insidiere. et quasi impietatem
domui iusti. neque uastes requiem eius. Septies
enim cadet iustus. et resurget. impii
autem corruent in malum. Cum ceciderit
inimicus tuus ne gaudeas. et in ruina
eius ne exultet cor tuum. ne forte uide
at dominus. et displicuerit ei. et auferat
ab eo iram suam. Ne contendas cum pes
simis. nec emulere impios. Non habebit
enim spem mali. lucerna impiorum
extinguetur. Time dominum fili mi. et rege
cum detractoribus ne commiscearis. cum repen
te enim consurget perditio eorum. et ruinam utrorum
quis nouit. Hęc quoque sapientibus. accepisse
personam in iudicio non est bonum. Qui dicit
impio iustus es. maledicent ei populi. et de
testabuntur eum tribus. Qui autem ar
guunt delinquentes. laudabuntur. et super eos ueniet benedictio
Labia deosculabitur. qui recta illa respondet.
Prepara foris opus tuum. et dilige ut ex
ce agri tui. ut postea edifices domum
tuam. Ne sis testis frustra contra proxi
mum tuum. nec laedes quemquam labiis tuis. Ne
dicas quomodo fecit mihi. sic faciam
ei. reddam unicuique secundum opus suum.
Per agrum pigri hominis transiui. et
per uineam uiri stulti. et ecce totum repleuerat
urticis. operuerant superficiem eius spinis
et macera lapidum destructa erat. Quam
uidens posui in corde meo. et cum uidi dedi
disciplinam. paululum dormies. modicum
dormitabis. paululum manus conseres ut requiescas.
et ueniet ut latro egestas tua. et mendicitas quasi uir armatus.

Hec quoque parabole salomonis quę transtulerunt uiri ezechie regis iude. Gloria dei est celare rem: et gloria regum inuestigare rem uel. Celum sursum et terra deorsum. et cor regum inscrutabile. Auferte rubiginem de argento. et egredietur uas purissimum. Auferte impietatem de uultu regis. et firmabitur iustitia thronus eius. Ne gloriose apparas coram rege. et loco magnorum ne steteris. Melius est tibi dici hue, quam ut humiliet coram principe. Quę uiderunt oculi tui. ne properes in iudicio. ne postea emendare non possis. si dehonestauerit amicum tuum. Cum tuam causam cum amico tuo. et secretum cum nemo ne reuelęs. ne forte insultet tibi cum audierit. et expiobrare non cesset. Mala aures lectis argenteis. qui loquitur uba in tempore suo. Inaures aurea. et margaritum fulgens. qui arguit sapientem. et aures obedientem. Sicut frigus niuis in die messis. ita legatus fidelis ei qui misit eum. Animam illius requiescere faciet. sicut et uenus. et pluuie in sęcuri. ita gloriosus et pauperem in complent. Patientia lenietur princeps. et lingua mollis confringet durissimam. Mel inuenisti comede quod sufficit tibi. ne forte satiatus euomas illud.

Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui. ne forte satiatus odiat te. Iaculum et gladius et sagitta acuta. sic uir qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium. Dentes prudentis. et pessimus qui in die angustie. Dimittit pallium in die frigoris. Acetum in nitro. qui cantat carmina cordi pessimo. Sicut tinea in uestimento. et uermis in ligno. sic tristitia uiri nocet cordi suo. Si esurierit inimicus tuus da ei panem manducare. si sitierit da ei aquam bibere. Carbones enim congregabis super caput eius. et dominus reddet tibi. Ventus aquilo dissipat pluuias. et facies tristis linguam detrahentem. Melius est habitare in angulo domunculę quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Aqua frigida animę lassatę. et nuntius bonus de terra longinqua. Fons turbatus pedibus. et uena corrupta. insultus cadens coram impio. Sicut qui mel comedit multum. non est illi bonum. sic qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. Sicut ciuitas patens et absque muro. ita uir qui non potest loquendo cohibere spiritum suum.

Quomodo nix estate. et pluuie in messe. sic decens est stulto gloria. Sicut ciuitas transmolans. et passer quod uolat uadens. sic maledictum frustra factum. non ueniet super illum. Flagellum equo. et camus asino. et uirga in dorso imprudentium. Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam. ne efficiaris et tu similis. Responde stulto iuxta stultitiam suam. ne sibi sapiens esse uideatur. Claudus pedibus. et manibus bibens qui mittit uba per manus stulti. Quomodo pulchritudo in fimo. sic indecens est in ore stultorum parabola. Sicut qui mittit lapidem in acerui mercurio. qui tribuit insipienti honorem. qui ligat spinam in manu ebriosi. sicut parabola in ore stultorum. Iudicium determinat uagos. et qui iponit stulto silentium mitigat iras. Sicut canis qui reuertitur ad uomitum suum. sic imprudens qui iterat stulticiam suam. Vidisti hominem sapientem sibi uidentem. magis in illo spem habet stultus. Diuitis pigrę pauperes in uia leonis in uiis publicis. Sicut hostium uertitur in cardine suo. ita piger in lecto suo. Abscondit pigra manus in fiala sua. et laborat si ad os suum eam conuertit. Sapientior sibi piger uidetur. septem loquentibus sententiam. Sicut qui apprehendit aures canis. sic qui transit iracundus commiscetur rixę alterius. Sicut furiosus et qui mittit lancęas. et sagittas in iaciendo. sic qui fraudulenter nocet amico suo. ~~et cum fuerit deprehensus~~ et dicit. Ludens feci. Cum defecerint ligna extinguetur ignis. et susurrone subtracto iurgia conquiescunt. Sicut carbones ad prunas. et ligna ad ignem. sic homo ad suscitandum iurgium. Verba susurronis qui simplicia. et ipsa pertinent ad interiora uentris. Quomodo si argento sordido oblitum uas fictile. sic labia cynica cum pessimo corde loquuntur. Labia suadentis cognoscit inimicus. cum in corde tuo tetigerit dolos. Quando submiserit uocem suam ne credideris ei. septem nequitię sunt in corde illius. Qui operit odium fraudulenter. reuelabitur malicia eius in conuentu. Qui fodit foueam incidet in eam. et qui uolutat lapidem reuertetur ad eum. Lingua fallax odit eos quos uulnerauit. et os lubricum operatur ruinas. Ne gloriere in crastinum. ignoras enim quid superuenturus parturiat dies. Laudet te alienus. non os tuum. extraneus et non labia tua. Graue est saxum. et onerosa est arena. sed ira stulti utraque grauior. Ira non habet misericordiam. nec erumpens furor. et impetum continere quis poterit. Coram zelotypia manifesta amicitia. Melior est manifesta correptio. quam amicitia abscondita. et ceteris sunt uulnera diligentis. quam fraudulenta odientis oscula. Anima satiata calcabit fauum. anima esuriens. et amarum pro dulci sumet.

Gray Scale

Sic autem unusquisque de uno suo sic utitur quo
relinquitur locum suum. Vinguemo. Cum
ipsi odoribus delectantur cor. Dulcedo animae con
silium animae dulcedo aetur. Amicum tuum
et amicum patris tui ne dimiseris, et domui
fratris tui ne ingrediaris die afflictionis tuae.
Melius est vicinus iuxta, quam frater procul.
Prudens sapiens sicut mi. Ignifica cor meum. ut
possim exprobranti responde sermonem.
Humilis videns multum abscondit se. par
vuli transeuntes sustinuit dispendia, col
lectum eorum eius qui spondet pro extraneo.
et pro alienis aufert ei pignus. Qui benedic
patrem suo voce grande, de mane consurge
ens, maledicentis similis erit. Tecta pluvi
tuncta die frigoris, mulier litigiosa muliebri
panuntur. Qui servat fructum comedet fru
ctum eius. Qui retinet eam qui quasi ventum
tenetur: et oleum dexterae suae vocabitur. Ferrum
ferro acuitur, et homo exercitatur facem
amici sui. Qui servat ficum comedet fru
ctum eius. et custos domini sui glorificabitur.
Quomodo in aquis resplendent vultus pru
dentum. sic corda hominum manifestantur
sunt prudentibus. Infernus et perditio non re
plebuntur. similiter oculi hominum in
satiabiles. Quomodo probatur in conflatorio
argentum. et in fornace aurum. sic probat
homo ore laudantis. Si contrariatus fuerit
tuum in pila qui exprimit farinam desuper
pilo: non auferetur ab eo stultitia eius. Di
ligenter agnosce vultum pecoris tui. tuos
que greges considera. Non enim habebis in
perpetuum potestatem nec corona videbitur in ge
nerationem generationum. Apparuerunt prata
et virentia herbae. et collecta sunt
fenum de montibus. Agni ad vestimentum tui
et hedi agri pretium. sufficiant tibi lac capra
rum ad victum tuum, in victum domus tuae. ad victum
ancillis tuis. Fugit impius nemine
sequente. iustus autem qui leo confidit. Abscondit
se cum. Propter peccata terrae multi principes eius
et per hominem sapientiam et scientiam loquentem
quae diuturna erit. Vir
pauper calumpnians pauperes. similis est
imbri vehementi in quo paratur frumen
tum. Qui derelinquunt legem. Laudant impi
um. Qui custodiunt legem succendunt eos
cum autem mali non cognoscunt iudicium. qui
autem requirunt dominum illa diligunt omnia.
melior est pauper ambulans in simplicitate
sua. quam dives perversis sermonibus. Qui cus
todit legem filius sapiens est. qui autem pascit
commessationes confundit patrem suum.
Qui congregat divitias usuris fenoris

libenter. in pauperes congregat eas. Qui declinat
aurem suam ne audiat legem. etiam eius oratio
nis execrabilis erit. Qui deceptus multos in via mala.
in interitu suo corruet. et simplices possidebi
bona. Sapiens sibi videtur vir divitis pa
pauper autem prudens scrutabitur eum. In exultatione
iustorum multa gloria. in ruinis impiorum
ruine hominum. Qui abscondit scelera su
a non dirigetur. Qui autem confessus fuerit et
relicerit ea miseri consequetur. Beatus homo qui
semper timidus est. quia vero mentis est durae cor
ruet in malum. Leo rugiens. et ursus esu
riens: princeps impius super plebem pauperem.
Dux indigens prudens. multos opprimit
per calumpniam. Qui autem odit avaritiam
longi fient dies eius. Homicida calump
niatur animae sanguinis: si usque ad lacum
fugerit nemo sustinet. Qui ambulat sa
pienter salvus erit. Qui pervertit in via sua
cadet. Qui operatur terram
suam. satiabitur panibus. Qui sectatur
otium: replebitur egestate. vir fidelis mul
tum laudabitur. qui autem festinat ditari non
erit innocens. Iudicare secundum fa
ciem non est bonum. propter buccellam panis deprime
hominem. Vir qui festinat ditari. malus in
videtur: ignorat quoniam egestas superveniet ei.
Qui corripit hominem. gratiam postea invenit
et apud eum magis quam ille qui per linguae blan
dimenta decipit. Qui subtrahit aliquid a pa
tre suo. et matre. et dicit hoc non est peccatum. par
ticeps homicidae est. Qui se iactat et dilatat
in gula concitat. Qui sperat in domino. sa
nabitur. Qui confidit in corde suo. stultus est.
Qui autem graditur sapienter. ille laudatur.
Qui dat pauperi non indiget. Qui de
clinat deprecationem. sustinebit penuriam.
Cum surrexerit impius. abscondentur
homines. Cum autem perierint multiplicabun
tur iusti. propter quod corripientes duri cervice
contemnitur: repentinus stipiendiet sine
ullo: et cum sanatus fuerit glorietur. In multi
plicatione iustorum laetabitur iustus. cum
impii sumpserint principatum gemet po
pulus. Vir qui amat sapientiam laetificat
patrem suum. Qui autem nutrit meretrices
perdet substantiam. Rex iustus erigit terram. vir
avaritiae destruet eam. Homo qui blandi
tiis fictis loquitur amico suo. re
te expandit pedibus eius. Peccatum viri
in eloquio suo laqueus. et iustus laudabi
tur. atque gaudebit. Novit iustus causam
pauperum: impius autem ignorat scientiam. Homi
nes pestilentes dissipant civitatem. Sa
pientes vero avertunt iracundiam. Vir sapiens

Gen. xxxii.
S. e. xv.
S. e. xxviii. xlvi.
S. e. xl.
Iob. xlvi.
S. e. xxxvii.
Ecc. xxii.
Ecc. xxvi.
S. e. xxvi.
S. e. xlvi.
Ecc. xxii.
Ecc. xxvi.
S. e. xxvi.
Ecc. xxvi.
P. cxxvii. Ecc.
S. e. xxxvii.
S. e. xlvi.
Ecc. li.
P. lvii.
S. e. xxvi.
P. cviii.
S. e. xxix.
S. e. li.
Iob. xxv.
Ecc. xii.
Iac. xii.
Lev. xxvi.
Pro. i. v.
Ps. lxviii. cxxv.
Ecc. vii.
S. e. xxx.
Sap. lxxii.
Lev. xlvii.
S. e. xxvii.
Sap. xii.
Sc. lxxii. lxxx.
Dep. lxxiii.
Qat. xvi.
S. e. xlii.
Qat. ix.
S. e. iii. xxxv.

Gray Scale
0 1 2 3 4

si enim stulto contenderit, sive irascatur,
sive rideat, nō inveniet requiem. Vir san
guinum oderunt simplicem: iusti au
quærunt animam eius. Certa spōnsio est, p
fert fructus, sapiens differt et reservat
in posterum. Panem et aquam et vestimen
ta dant omnes ministros sibi: improbi
panis, qui edent, abscondunt sibi: utilia
illorum nota sunt domino, et qui iudicat
in iustitia pauperes, et nomen eius in eternum
firmabitur. Divitias atque contemptus ut habeat
sapiam, pauci arbitrantur esse diuturna.
confundet mirum sibi in multi
plicatione impios: multiplicabuntur
scelera, multi vindicabunt eos, inde bitum re
dibit filium eorum, refrigerabit te, et
dabit tibi delicias animæ tuæ. Cum phrenesi
deferit, delinquit plus, qui non custodit legem
beatus est. Verbis non potest erudi
ri qui intelligit, et responde ordi
nis: prudens hominem usque ad lectum ad
stultus — — — sup sperat de eo
Qui delicate a puericia nutrit ser
vum suum, postea illum sentiet contuma
cem. Vir iracundus suscitat rixas: et qui
ad indignandum facilis est, erit ad pec
candum proclivus. Superbum sequitur ignomi
nia: humilem spiritu sublevabit gloria. Qui
cum fure participat animam su
am. adiurant audit nolen
dicere. Qui timet homines cito corruet:
qui sperat in domino sublevabitur. Multi re
quirunt facies principis: a domino
iudicium egreditur singulis. Abhomi
natur iusti iniquum impium: et abho
minantur impii eos, qui recta sunt via.
Verba congregantis filii hominis, illo
qui locuples est: cum quo est, et qui
do secum mutare: confortavit eos. Deus
illuminat oculos utrosque: sapientia hominis
in facie eius. Non dedit sapiam nō noui
scet sapiam. Qui abscondit oculum, ipse dol
ebit: qui confortat spiritum in manibus su
is: qui collignit, ipse ditabitur. Qui
sustinent omnes gentes mentes esse. qd
nam eius, qd nam sibi quis si nosti
Omnis semper in tempore eius est sapientia
et se. Ne addas quæsitum illi, nec inquirito
arte. Fuerit qui mendax. Bono mutante
ne dingos in aure sua mentiar. Multa
tem verba fundam, longe facta me duc
ci indicatum. Divitias ne deteris multi
bone tantum utilis meis necessa. ne forte
satiatus inutiles ad negando, et dicam
quis est dominus? egestate compulsus fu
ror, et pauperem nomen dei meum. Ne accuses ser
vum ad dominum suum, ne forte maledicat
tibi et corrias. Generatio quæ patri suo maledicit,
et quæ matri suæ non benedicit. Generatio quæ
oculis suis videtur munda, et tamen non est lota sordibus suis. Generatio
quæ pendulis et altioribus est: et omnis dentes
illius gladios habent, et molares illius cultros
ut comedat egenos de terra, et pau
peres ex hominibus. Sanguisugæ duæ sunt
filiæ dicentes, affer, affer. Tria sunt ita
et abilia, et quartum quod nunquam dicit sufficit, et
ferunt: cos inferus. et vir qui non satiatur
aqua, ignis nec unquam dicit sufficit. S. e. xxxix.
Oculum qui subsannat patrem, et despicit
partum matris suæ effodiant eum corvi
de convallibus, et comedant eum filii a
quilæ. Tria sunt difficilia mihi, et quar
tum nescio: viam aquilæ in cœlo, viam
colubri super petram, viam navis in medio
maris, et viam viri in adolescentia. Sic
est via mulieris adulteræ: quæ comed
et ergo os suum, dicit non operatam me
malum. Terra inquietatur eum, et quartum
non potest sustinere: per servum cum regnat
vir: per stultum cum satiatur cibo
per odiosam cum fuerit
mulierem cui timeri
mento fuit assumpta, et ancillam ei
heres fuit domine suæ. Quatuor sunt
minima terræ, et ipsa sunt sapientiora sa
pientibus. formicæ populus infirmus, et pa
rant in messe cibum sibi. Lepunculus plebs
infirma, et collocat in petra habitacula sua.
Regem locusta non est, et egredientur um
versa per turmas. Stellio manibus nititur, et
morantur in ædibus regis. Tria sunt quæ bene
gradiuntur, et quartum quod bene incedit. Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pa
vebit occursum. Gallus succinctus lum
bos, et aries, nec erit qui resistat ei, qui
stultus apparuit postquam elevatus est in
sublime. Si enim illo stultitia non impulsus
fuerit manum. Qui autem fortiter premit
ubera, ad eliciendum lac: et premitur bu
tyrum, et qui violenter emulgit furore elicit
sanguinem: et qui provocat iracundiam ad
cordis dolorem. Fili mi, ne dederis
mulieribus substantiam tuam, et divitias
tuas ad delendos reges. Non est regibus o la
mubel, non est regibus dare vinum, nec pu
cipibus sicera. Ne forte bibant
et oblivioni tradant iudicia
et immutent filiorum pauperum

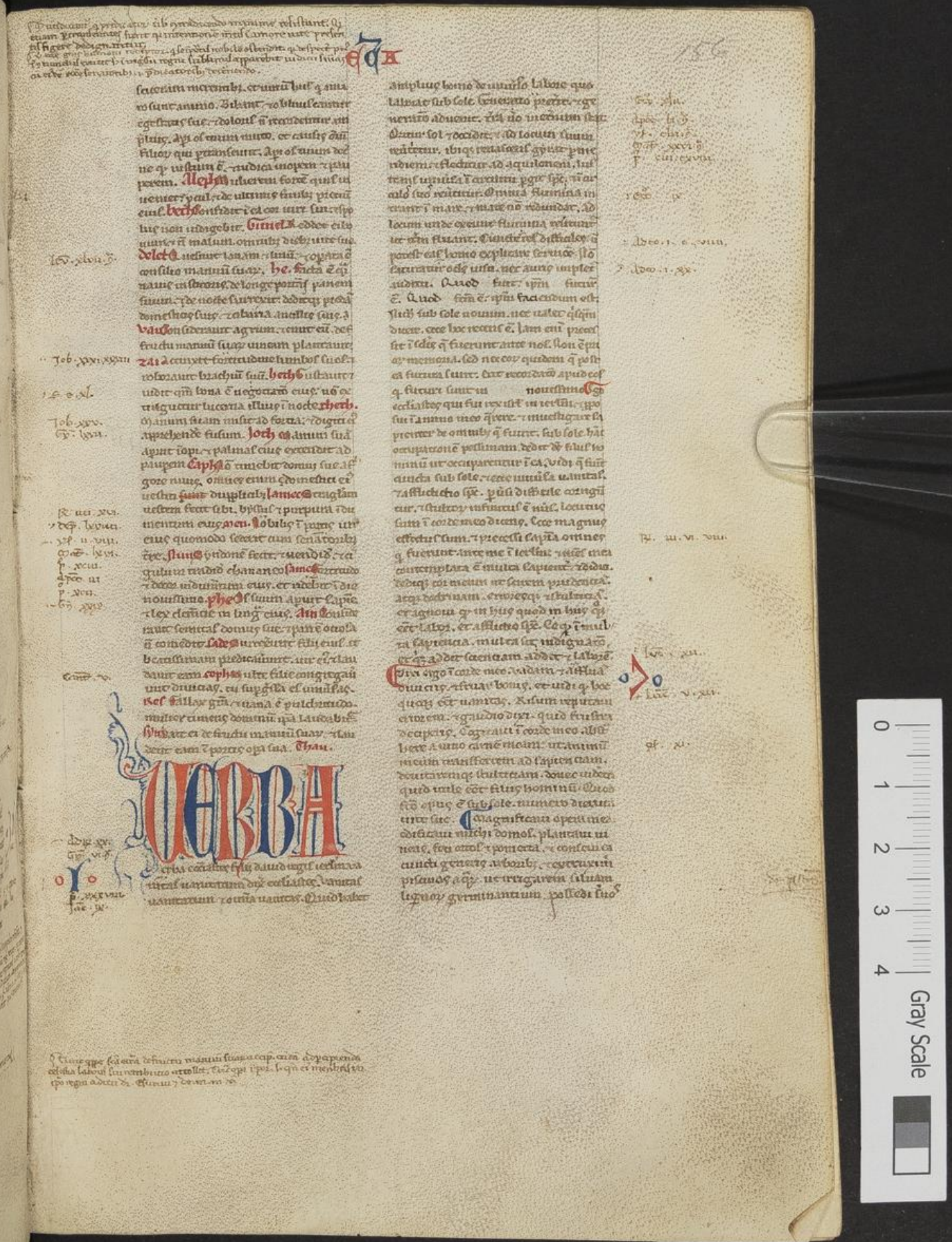

Verba congregantis filii David rex Israel.

Vanitas vanitatum dixit ecclesiastes. Vanitas vanitatum et omnia vanitas. Quid habet

et ancillas, multamque familiam habui,
armenta quoque et magnos ovium greges,
ultra omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem.
Coacervavi mihi argentum et aurum, et
substantias regum ac provinciarum. Feci
mihi cantores et cantatrices, et delicias
filiorum hominum, scyphos et urceos in
ministerio ad vina fundenda; et super-
gressus sum opibus omnes qui fuerunt ante
me in Ierusalem. Sapientia quoque perseve-
ravit mecum; et omnia que desideraverunt
oculi mei non negavi eis, nec prohibui cor
meum quin omni voluptate frueretur, et oble-
ctaret se in his que preparaveram; et hanc ratus
sum partem meam si uterer labore meo.
Cumque me convertissem ad universa opera que
fecerant manus mee, et ad labores in quibus
frustra sudaveram, vidi in omnibus vani-
tatem et afflictionem animi, et nihil
permanere sub sole. Transivi ad contem-
plandam sapientiam, erroresque et stulti-
tiam. Quid est, inquam, homo ut sequi possit regem
factorem suum? Et vidi quia tantum precederet
sapientia stultitiam, quantum differt lux a tene-
bris. Sapientis oculi in capite eius, stultus in
tenebris ambulat; et didici quod unus utrius-
que interitus esset. Et dixi in corde meo: Si unus stulti
et meus occasus erit, quid mihi prodest quod maio-
rem sapientie dedi operam? Locutusque cum mente
mea animadverti quod hoc quoque esset vanitas.
Non enim erit memoria sapientis similiter
et stulti in perpetuum, et futura tempora obli-
vione cuncta pariter operient. Moritur doctus
similiter et indoctus. Et idcirco tedvit me vite
mee, videntem mala esse universa sub sole, et
cuncta vanitatem et afflictionem spiritus.
Rursus detestatus sum omnem industri-
am meam, qua sub sole studiosissime labo-
ravi, habiturus heredem post me, quem ignoro
utrum sapiens an stultus futurus sit, et
dominabitur in laboribus meis, quibus desuda-
vi et sollicitus fui; et est quicquam tam va-
num? Unde cessavi, renuntiavitque cor me-
um ultra laborare sub sole. Nam cum a-
lius laboret in sapientia et doctrina et solli-
citudine, homini otioso quesita dimittit.
Et hoc ergo vanitas et magnum malum.
Quid enim proderit homini de universo la-
bore suo et afflictione spiritus, qua sub sole cru-
ciatus est? Cuncti dies eius doloribus et erum-
nis pleni sunt, nec per noctem mente requi-
escit. Et hoc nonne vanitas est? Nonne melius
est comedere et bibere, et ostendere anime sue
bona de laboribus suis? Et hoc de manu dei est.
Quis umquam ita laboravit et deliciis af-

fluit ut ego? Homini bono in conspectu suo
dedit deus sapientiam et scientiam et letitiam; pecca-
tori autem dedit afflictionem et curam superfluam,
ut addat et congreget, et tradat ei qui placu-
it deo; sed et hoc vanitas est et cassa sollicitudo men-
tis. Omnia tempus habent, et suis spatiis III
transeunt universa sub celo. Tempus nas-
cendi et tempus moriendi, tempus plantan-
di et tempus evellendi quod plantatum est;
tempus occidendi et tempus sanandi; tem-
pus destruendi et tempus edificandi; tempus
flendi et tempus ridendi; tempus plangen-
di et tempus saltandi; tempus spargendi
lapides et tempus colligendi; tempus amplec-
tandi et tempus longe fieri ab amplexibus;
tempus acquirendi et tempus perdendi; tempus
custodiendi et tempus abiciendi; tempus
scindendi et tempus consuendi; tempus tacen-
di et tempus loquendi; tempus dilectionis
et tempus odii; tempus belli et tempus pacis.
Quid habet amplius homo de universo labore suo?
Vidi afflictionem quam dedit deus filiis homi-
num ut distendantur in ea. Cuncta fecit
bona in tempore suo, et mundum tradidit
disputationi eorum, ut non inveniat homo opus quod
operatus est deus ab initio usque in finem. Et cog-
novi quod non esset melius nisi letari et facere
bene in vita sua. Omnis enim homo qui comedit
et bibit et videt bonum de labore suo, hoc
donum dei est. Didici quod omnia opera que fecit deus
perseverent in eternum; non possumus eis quicquam
addere nec auferre, que fecit deus ut timeatur.
Quod factum est, ipsum permanet; que futura sunt iam
fuerunt; et deus instaurat quod abiit. Vidi sub
sole in loco iudicii impietatem, et in loco iusti-
tie iniquitatem; et dixi in corde meo: Iustum et
impium iudicabit dominus, et tempus omnis
rei tunc erit. Dixi in corde meo de filiis hominum, ut
probaret eos deus et ostenderet similes esse bestiis.
Idcirco unus interitus est hominis et iumentorum, et
equa utriusque conditio. Sicut moritur homo, sic
et illa moriuntur. Similiter spirant omnia,
et nihil habet homo iumento amplius. Cuncta subiacent
vanitati, et omnia pergunt ad unum locum; de
terra facta sunt, et in terram pariter revertuntur. Quis
novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum,
et si spiritus iumentorum descendat deorsum? Et
deprehendi nihil melius esse quam letari ho-
minem in opere suo, et hanc esse partem illius. Quis
enim eum adducet ut post se futura cognos-
cat? Verti me ad alia, et vidi calumpni- IIII
as que sub sole geruntur, et lacrimas innocentium,
et consolatorem neminem, nec posse resistere
eorum violentie, cunctorum auxilio destitutos. Et
laudavi magis mortuos quam viventes.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Tob. vi. xi. felicitate ut quis iudicem qui necdum natus est.
nec uidit mala qui sub sole fuerit: Rursus
contemplatus sum omnes labores hominum. et
industrias animaduerti esse uiros primo.
Pro. xxvi. et in hoc ergo uanitas. cum superflua est. stul-
Pro. xxv. tus complicat manus suas. et comedit carnes
suas dicens. Melius pugillus cum requie
quam plena utraque manus cum labore et af-
flictione animi. Considerauit rursus et alia
Ecc. xxxi. uanitatem sub sole. Unus est et secundus non
habens filium. non fratrem. et tamen laborare non cessat
oculus eius nec satiatur diuitiis. nec recogi-
tat dicens. Cui laboro. et fraudo animam me-
Ps. cxxxii. am bonis? in hoc quoque uanitas est et afflictio
animi pessima. Melius est ergo duos esse simul
quam unum. habent enim emolumentum
societatis suae. Si unus ceciderit. ab altero
Eccl. iv. fulcietur. Ve soli. qui cum ceciderit non habet
subleuantem. Et si dormierit duo foue-
buntur. Quomodo unus. Unus quomodo calef-
et. Et si quispiam praeualuerit contra unum.
duo resistunt ei. funiculus triplex difficile
rumpitur. Melior est puer pauper et sapiens re-
gis senio stulto. qui nescit providere in posterum.
qui de carcere catenisque interdum quis egre-
diatur ad regnum. et alius natus in regno
inopia consumitur. Vidi cunctos uiuentes
qui ambulant sub sole. cum adolescente secundo
qui consurgit pro eo. Infinitus populus est omni-
bus qui fuerunt ante eum. et qui postea
futuri sunt. non letabuntur in eo. Sed et hoc ua-
nitas et afflictio spiritus. Custodi pedem tuum
ingrediens domum dei. et appropinquare ut au-
dias. Melius enim melior est obedientia quam
Eccl. iv. stultorum uictimae. quae nesciunt quid faciant ma-
lum. Iste remere quid loquitur. neque cor tuum
festinet eloquio. ad proferendum sermonem coram
deo. Deus enim in celo. et tu super terram: idcirco
sint pauci sermones tui. multae curae se-
Pro. xxv. quuntur somnium: et in multis sermonibus
Eccl. v. inuenitur stultitia. Si quid uouisti deo de-
Ps. lxv. mora reddere. displicet enim infidelibus.
stulta promissio. si quod promisisti uouisti red-
de. Melius quam ne uouere. quam post
uotum promissa non reddere. Sine dedecore es cum
ut peccare facias carnem tuam. neque di-
cas coram angelo. non est prouidentia nec scire
Tob. xi. Pro. ii. vi. uatis dei super sermone tuo. dissipet cuncta
quae manuum tuarum. Vbi multa fit somnium
Eccl. xc. plurimae uanitates. et sermones in
Ps. xix. numero. tu autem timete deum. Si uides calum-
niam egenorum. et iudicia iniqua. et subla-
tam iustitiam in prouincia. non miraris super
hoc negotio. quia excelso altior excelsior est:
et super hos quoque eminentiores sunt alii.
et insuper principes terrae. Rex imperat seruiens.

Auarus non implebitur pecunia. et qui
amat diuitias. fructum non capiet ex eis.
Et in hoc ergo uanitas. Vbi multa sunt opes
et multi qui comedunt eas. et quid prodest
possessori. nisi quod cernit diuitias oculis
suis? Dulcis est somnus operanti. siue pa-
Eccl. xxxiii. rum siue multum comedat. satietas autem
diuitis non sinit dormire eum. Est et alia
infirmitas pessima: quam uidi sub sole. Di-
uitias conseruatas in malum domini sui. poste-
Eccl. xxiii. quam in afflictione pessima. generauit filium
et nihil est in manibus eius. Sicut egressus est
nudus de utero matris suae. sic reuertetur.
Tob. iii. et nihil afferet secum de labore suo. qui
Eccl. cviii. ex. seribilis pulsus infirmitas. quomodo uenit.
sic reuertetur. Quid ergo prodest ei qui labo-
Ps. xxiii. rauerit in uentum? cunctis diebus uitae suae co-
medit in tenebris. et multis curis. et in
erumpna atque tristitia. Hoc itaque mihi ui-
sum est bonum. ut comedat quis et bibat et
Eccl. iii. fruatur laetitia ex labore suo quo laborauit
ipse sub sole. numero dierum uitae suae quos
dedit ei deus. et hoc est partis illius. Et omnis hom-
ini cui dedit ~~deus~~ deus diuitias atque substan-
tias potestatemque ei tribuit. ut comedat ex eis.
et fruatur parte sua. et letetur de labore suo.
hoc est donum dei. Non enim recordabitur
dierum uitae suae eo quod occupet deliciis
cor eius. Est et alia malum quod uidi
sub sole. et quidem creberrimum apud homines. Vir
cui dedit deus diuitias et substantiam et honorem
et nihil deest animae eius ex omnibus quae de-
siderat. nec tribuit ei deus potestatem: ut
comedat ex eo. sed homo extraneus uora-
bit illud. hoc uanitas et magna miseria
est. Si genuerit quispiam centum filios et
uixerit annis multis. et plures dies aetatis
habuerit. et anima illius non utatur bonis sui
sepulturae suae. sepulturam quoque non accepit.
Ecc. xxiii. Et omnis dolor labor hominis est in ore eius. Si anima illius non impletur quod
est amplius sapiens a stulto. et quid pauper
nisi ut pergat illuc. ubi est uita? Melius est
uidere quam desiderare quod nescit. Et
Eccl. iii. hoc uanitas et plumpnus spiritus. Qui fu-
turus est iam uocatum est nomen eius. et scit
quod homo sit. et non possit contra fortiorem se in-
iudicio contendere. Vbi sunt plurima.
Ps. lxx.

multaq; i disputando habenda uanitate.

Quid nesciat homo maiora se querere, qui ignorat quid conducat sibi i uita sua, stulto dierum peregrinatione sua. et qui ludo umbra pertrahit. Aut quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit. qui ei e notum hominum. qui unguentum pretiosum. et diem mortis. die natiuitatis. Melius est ire ad domum luctus. quam ad domum conuiuii. In illa enim finis cuiusq; admonetur hominum. et uiuens agnoscat quid futurum sit. Melior est ira risu. quia per tristitiam uultus corrigitur animus. Cor sapientum ubi tristitia est. et cor stultorum ubi letitia. Melius est audire increpationem sapientis. quam stultorum adulationem decipi. Quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla: sic risus stulti. Et hoc uanitas. Calumpnia conturbat sapientem. et perdet robur cordis illius. Melior est finis orationis. quam principium. Melior est patiens arrogante. Ne festinus sis animo tuo ad irascendum: quia ira i sinu stulti requiescit. Ne dicas. Quid putas causae est. quod priora tempora meliora fuerint quam nunc sunt. Stultum est hiusmodi interrogare. Ait ecclesiastes. Sicut est sapientia cum diuitiis. et magis prodest uidentibus solem. Sicut enim protegit sapientia. sic protegit pecunia. Hoc autem plus est eruditio. et sapientia. quod uitam habentes possessor suo. Considera opera dei. quia nemo potest corrigere quem ille despexerit. In die bona fruere bonis. et malam diem perpende. Sicut enim hanc. sic et illam fecit deus. ut non inueniat homo iustitiam post eum. Hec quoque uidi i diebus uanitatis mee. Iustus peribit i iustitia sua. et impius multo uiuit tempore i malitia sua. Noli esse iustus multum. neque plus sapias quam necesse est. ne obstupescas. Ne impiaueris multum. et noli esse stultus. ne moriaris in tempore non tuo. Bonum est te sustentare iustum. et ab illo ne subtrahas manum tuam. Qui timet deum nihil negligit. Sapientia confortabit sapientem. super .x. principes ciuitatis. Non enim est homo iustus in terra. qui faciat bonum. et non peccet. Et ne cuncta sermones quos dicuntur ne accommodes cor tuum. ne forte audiat seruus tuus maledicentem te. Scit enim tua conscientia. quia et tu saepe maledixisti aliis. Cuncta tentauimus i sapientia. dixi sapiens esse efficiar. et ipsa longe recessit a me. multo magis quam erat. et alta profunditas quis inueniet eam. Transiui animo meo. ut scirem. et considerarem. et quererem sapientiam. et rationem. ut cognoscerem impietatem stulti. et errorem imprudentium. et inueni amariorem morte mulierem. quae laqueus uenatorum est. et sagena cor eius. Vincula sunt manus illius. qui placet deo effugiet eam. qui autem peccator est. capietur ab illa. Ecce hoc inueni dicit ecclesiastes. unum et alterum. ut inuenirem rationem. Quam adhuc quaerit anima mea. et non inueni. Virum de mille reperi unum. et mulierem ex omnibus non inueni. Solummodo hoc inueni quod fecerit deus hominem rectum. et ipse se infinitis miscuerit cogitationibus. Quis talis ut sapiens est. et quis cognouit solutionem uerbi: Sapientia hominis lucet i uultu eius. et potentissimus fiet eius uultus commutabitur. Ego os regis obserua. et iuramentum dei. Ne festines recedere a facie eius. neque permaneas i opere malo. quia omne quod uoluerit faciet. et sermo regis potestate plenus est. Nec dicit ei quisquam. quare ita facis. Qui custodit praeceptum non experietur quicquam mali. Tempus et responsionem cor sapientis intelligit. Omnis res habet tempus. et opportunitatem. et multa hominis afflictio. quia ignorat praeteritum. et futura nullo scire potest nuntio. Non est i hominis dictione habere spiritum. nec habet potestatem i die mortis. nec sunt dandae ingruente bello: neque saluabit impietas impium. Cuncta hoc considerauit. et dedi cor meum i cunctis operibus quae fiunt sub sole. In tempus dominatur homo homini in malum suum. Vidi impios sepultos. qui et ad locum sanctum ibant. et laudabantur i ciuitate qui iusta operati sunt. sed et hoc uanitas est. Verum quia non profertur cito contra malos sententia. absque ullo timore filii hominum perpetrant mala. Attamen peccator ex eo quod centies fecerit malum. et per patientiam sustentatus fuerit. Ego cognoui quod erit bonum timentibus deum. qui metuunt faciem eius. Sed non erit bonum impio. nec prolongabit dies eius. et qui timet faciem domini. non timet facere dominum. Est autem alia uanitas quae fit super terram. Sunt iusti quibus multa pueniunt. qui opera egerunt impiorum. Et sunt impii quibus ita accidit. qui iustorum facta habent. et hoc uanitas est. Dixi ego. Et hoc iustum iudico. Laudauit igitur letitiam. quia non esset hominem bonum sub sole. nisi quod comederet. et biberet. atque gauderet. et hoc solum secum auferret de labore suo in diebus uitae suae quos dedit ei deus sub sole. Apposui cor meum ut scirem sapientiam. et perlustrarem distinctionem quae fit super terram. Et homo quidem diebus ac noctibus somnum oculis capere non intellexi. quod omnium dei opus possit inuenire homo. Et certum est. quod quanto

Canticorum .vii.
Eccl. .vi.
Eccl. .xlvi.
P. xxiii.
Io. .ii.
Ioel. xvi.
Ps. xxxi.
Ps. c.xiii.
Iob. xxx.
Ps. xc.
Ps. c.v.
Ps. xc.v.
Ps. xxiii.
Ps. xc.
Ps. xc.
Ps. lxiii.
Ps. c.xix.
Eccl. c.xvi. 7 seq.
operum

sub sole. quanto plus laborauerit ad quærendum: tanto minus inuenit. et si dixerit
sapiens se nosse non potest reperire. omnia hæc
tractauit in corde meo ut curiose intelligerem.

Iustorum autem sapientes. et opera eorum
in manu dei. et tamen nescit homo utrum
amore an odio dignus sit. sed omnia in futu
rum seruantur. eq; uniuersa
ut eueniant. iusto. et impio. bono et malo.
mundo. et immundo. immolanti uictimæ.
et sacrificia contemnenti. sicut bonus.
sic et peccator. et periurus. et ille qui timet
iurare. hoc est pessimum inter omnia quæ sub sole
fiunt. et eadem euentus euenientium. unde
et corda filiorum hominum implentur ma
licia. et contemptus in uita sua. et post hæc ad
inferos deducuntur. semper est quæ semper mo
ritur. et quis nouit res habeat fiducia. omnes
enim similiter morientur. et omnes
qui semper se esse mentiuntur. mortui uero
nihil nouerunt amplius. nec habent ultra
mercedem. et obliuioni tradita est me
moria eorum. amor quoque et odium et
zelus simul pereunt. nec habent partem in
hoc sæculo. in opere quod sub sole geritur. a
de ergo et comede panem tuum. et
bibe cum gaudio uinum tuum. et place
tibi in operibus tuis. omni tempore sint uestimenta
tua candida. et oleum de capite tuo
non deficiat. perfruere uita cum uxore quam
diligis cunctis diebus uitæ instabilitatis
tuæ quæ data sunt tibi sub sole. omni tempo
re uanitatis tuæ. hæc enim pars est uitæ. et
laboris tui. quo laboras in hac sollicitudine tua fa
cere. instanter opera. quæ nec opus nec ratio.
nec scientia. nec sapientia erunt apud
inferos quo tu festinas. rursum uidi
quod sub sole nec uelocium est cursus. nec
fortium bellum. nec sapientibus panem.
nec doctis diuitias. nec artificibus gratiam
sed tempus casumque in omnibus. si cæcat
homo finem suum. sicut pisces capiuntur
hamo. sicut aues comprehenduntur la
queo. sic capiuntur homines tempore malo.
cum ceciderit super eos. hanc quoque
uidi sub sole sapientiam. et probauit ma
ximam. ciuitas parua et paucorum in ea
erant. uenit contra eam rex magnus.
et circumdedit eam. et extruxit munitiones
per gyrum. et perfecta est obsidio.
inuentusque est in ea uir pauper et sapiens.
liberauit urbem per sapientiam suam.
et nullus deinceps recordatus est hominis
illius pauperis. et dixi tunc ego melio
rem esse sapientiam fortitudine. et

Quomodo ergo sapientia pauperis contem
nitur. et eius non audiuntur sermones.
sapientium audiuntur in silentio.
plus quam clamor principis inter stultos.
melior est sapientia quam arma bellica.
et qui in uno peccauerit multa bona per
dit. Muscæ morientes perdunt suauitatem
olei unguenti. pretiosior est sapientia
et gloria parua a temporis stultitia. cor
sapientis in dextera eius. et cor stulti in
sinistra illius. sed et in uia stultus am
bulans. cum ipse insipiens sit. omnes
stultos esse existimat. si ipse potestatem habuerit
abscondit sapientem ciuitatis uedunitus.
et quamdiu cessare faciet peccata maxima.
Malum quod uidi sub sole quasi per error
em egredientem a facie principis. posuit
stultum in dignitate sublimi. et diui
tes sedere deorsum. uidi seruos equos
et principes ambulantes quasi seruos super
terram. Qui fodit foueam incidet in ea.
et qui diruit parietem mordebit
eum coluber. Qui transferit lapides.
affligetur in eis. et qui scindit ligna uul
nerabitur ab eis. Si retrorsum fuerit ferrum
et hoc non fuerit. se hebetauerit acies. et
tu laborem geminabis. et post industria
sequitur sapientia. Si mordeat ser
pens in silentio. nihil eo minus habet qui
occulte detrahit. Verba oris sapientis gra
ta. et labia insipientis præcipitabunt eum. initium
uerborum stultitiæ. et nouissimum oris illius
error pessimus. Stultus uerba multiplicat
ignorat tamen quid ante se fuerit. et quod post
futurum est. quis illi poterit indicare. Labor stul
torum affliget eos. qui nesciunt in urbem perge
re. Væ tibi terra. cum rex puer. et tui principes ma
ne comedent. Beata es terra cuius rex nobilis
est. et tui principes uescuntur in tempore suo
ad reficiendum. non ad luxuriam. In pi
gritia humiliabitur contignatio. et
in infirmitate manuum perstillabit domus.
in risum fiunt panes. et uinum. ut epu
lentur bibentes. et pecunia obedient
omnia. in cogitatione tua regi ne detrahas.
et in secreto cubiculi tui ne maledixeris diuite.
quia auis cæli portabit uocem tuam. et qui ha
bet pennas annunciabit sermonem tuum. Mit
te panem tuum super aquas. quia post
multum temporis inuenies illum. Da partem
septem. necnon et octo. quia nescis quid fu
turum sit super terram. Si repletæ fuerint
nubes imbribus super terram effundent. Si
ceciderit lignum ad austrum. aut ad aq
lonem in quocumque loco ceciderit ibi erit. Qui

Tribus modis fit iustus et austrum id est
pecus ad aquilonem. quia nisi plenitudo spiritus
sancti deuenerit. pecus et angeli eos pascit in
frigido loco et arido pascitur.

Parui rerum sæpe fiunt magna dum. qui sic ea q. nec ea q. nec diebus uolumina disponimus. ut ph. ad bona
rerum uentum. ut nil nos contingat. postquam uenerit. et ut nil nos contingat. nisi quod uolumus.

Qui cum prope defuerit eum incautum inuenit.

considerat uentum non seminat. et qui considerat nubes numquam metet. Quomodo ignorat quae sit uia spiritus et qua ratione compinguntur ossa in uentre praegnantis. Sic nescis opera dei qui fabricator est omnium. In mane seminabit semen tuum. et uespere ne cesset manus tua. quia nescis quid magis oriatur hoc aut illud. et si utrumque simul melius erit. Dulce lumen. et delectabile est oculis uidere solem. Si annis multis uixerit homo et in his omnibus laetus fuerit. meminisse debet tenebrosi temporis. et dierum multorum. Qui cum uenerint. uanitatis arguentur praeterita. Laetare ergo iuuenis in adolescentia tua. et in tempore iuuentutis tuae. et ambula in uiis cordis tui. et in uisibus oculorum tuorum. Et scito quod pro omnibus his adducet te deus in iudicium. Aufer iram a corde tuo. et amoue malitiam a carne tua. Adolescentia enim et uoluptas uana sunt.

Idem. Ecce creatura tua in diebus iuuentutis tuae. Antequam ueniant dies afflictionis. et appropinquent anni de quibus dicas. non mihi placent. Antequam ebenebretur sol. et lumen. et luna. et stellae. et redeantur nubes post pluuiam. Quando commouebunt custodes domus. et nudabuntur uiri fortissimi. et otiose cessare molentes in minuto numero. et conuertentur uidentes per fenestras. et claudent ostia platea. in humilitate uocis molentis. et consurgent ad uocem uolucris. et obsurdescent omnes filiae carminis. et excelsa timebunt. et formidabunt in uia. florebit amygdalum. et pinguabitur locusta. et dissipabitur capparis. quia ibit homo in domum aeternam suam. et circumibunt in platea plangentes. Antequam rumpatur funiculus argenteus. et recedat uitta aurea. et conteratur hydria super fontem. et confringatur rota super cisternam. et reuertatur pulus in terram suam unde erat. et spiritus redeat ad dominum qui dedit illum. Dixit ecclesiastes. omnia uanitas. Dixit ecclesiastes. et omnia uanitas. Cum quod esset sapientissimus ecclesiastes. docuit populum. et narrauit quae fecerat. et inuestigauit. et composuit parabolas multas. Quaesiuit uerba utilia. et conscripsit sermones rectissimos. ac veritate plenos. verba sapientium sicut stimulus. et quasi clauus infixus. quae per magistrorum consilium data sunt pastore uno. Ad hoc amplius fili mi ne requiras faciendi plures libros. nullus est finis. frequens quoque meditatio carnis affliction est. Finem loquendi omnes pariter audiamus. Deum time. et mandata eius obserua. Hoc est enim omnis homo. et ante iudicium adducet deus iudicio. pro omni errato siue bonum. siue malum sit.

Hi sunt reges terrae qui uirgines desponsauerunt sibi. filia regis egypti. et b illa R. Quis est dens ueste. et illa. Regis. et d. d. uinsuruntur. ex gle pn cepsi pacis. et illa. est pulchra. et illa. spes eius. p. f. b. tot. desiderat. est pulcitudinis sol. et l. m. uiuque de. a. p. et illa. est dulcis. et illa. Regis. et r. o. s. d. e. longe. et g. gla. et. in do. e. et non ne suo luxuriat. et illa est sapiens. et illa. sapie est in oculis. et illa honorat uiuentes. et illa. Regis thu. et illa. quae est sunt. et illa. os. gutt. f. e. et illa. quae est laus. et illa. oris spe l. d. et os gutt. m. e. uis. uidentis. Ipse dilexit uenit. et loquitur sibi placita. et facta uoluntatis. et oculetur me. et. Regis. et filie. spe. Regis egypti. dia. cuius filia huius nata. in ore pecatrix. Stat diuisum. duobus. gutturis. et patris ultra. ui. clore pni. et. in ep. et iur. dia. et pat in alo. ui. ad ser pa. d. e. Immutando eum in malo huius nati fra. et filia. haec di fili desponsant de patris arbis inotuit. et huius nati in se disposuit assumere. et nutrit. ppe. et qui pei facti et glam in sua mutuo penantes. duobus mois accipi spos. et huius. s. caro quae accep de ligno. et indutae assuptit. et ecclia quae incepauit. et adhuc ei nubes qi sociate nec recipi. et qi in dua psonas diuidit. in sing gng. et gn tilitates. ad illa ppe. ad utas dpli. et debus diuab. una est sponsa. catholice ecclia. et in uitios adducta. et ei phua nati nupta est. hi adunti spos desiderans de. Iam dudum posuerim me osculatus est osculando. permittendo pace. tandem osculet me. in. o. o. s. et uis. p. ppha spmus. alia in uicane est sua presenia me osculet. et ore pacem reddens loquat. Osculi dr. q. ors poeln. poeln uo pax os. lib. i. filii intelligi. q. alieno ore dicit osculat est sponsa. et multiplicate. et. nouissime dei ubi core po. loquit est. n. ifi. dicit pax. u. dicit sponsa. pp amusio matri spos. offens. depadso me eppulit. et sua gra. in dixi. sipe pulsuti cante in uigne. et pipm. m reddit pacis osculin. et nat. i osculo caro cum uigne. et spe spiu sociat. et ecce pecatrix. ei diuinitati et ecia phso. sociat. et uenti ei nisi amo pi. pnat spe. ex pnam odi. dia uo spos. et cognitus fieri. et. q. i. original. s. actual pecat. et. q. i. tempo iudicio. g. sit in uanitatib mundi. q. uiset igli pdili. genies. et. et. o. o. o. s. ille qui mia cane dexta pacis sedet. ad iocum in s. uisu dere me de pcis dolet. et ante iudicia. uisitando osculet. et pacis ganiati e qua ore ppo. pmusit pnitenti. osculet. et in corde. et lapi insipis. et gaudia cum. pmittit in uita. o. pseuia lit apparetti. et pacis gaudia ore ppo. tribuit. dicendo. ueniite. bi. p. m. et. ad absentes loquit ut prior exprimat affec. Cant. sponse poesset seq eum. sponsa. me. et. bisset. Salom. filie phos. adse uenienti. osculet eti sua sapiens dri. Tu desidasti oscula mea. et ego te osculatus uberibus tuis. q. a. et. bibet. magis iudo ubib. tuis. fru. q. uno inebriari. et optis delitum ignicti. ppe in cane adueniens. dicit spose. petisti ame oscula. et ego pseuia mea te osculor. dulcedine mea tagamite. pace amissa reddi

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

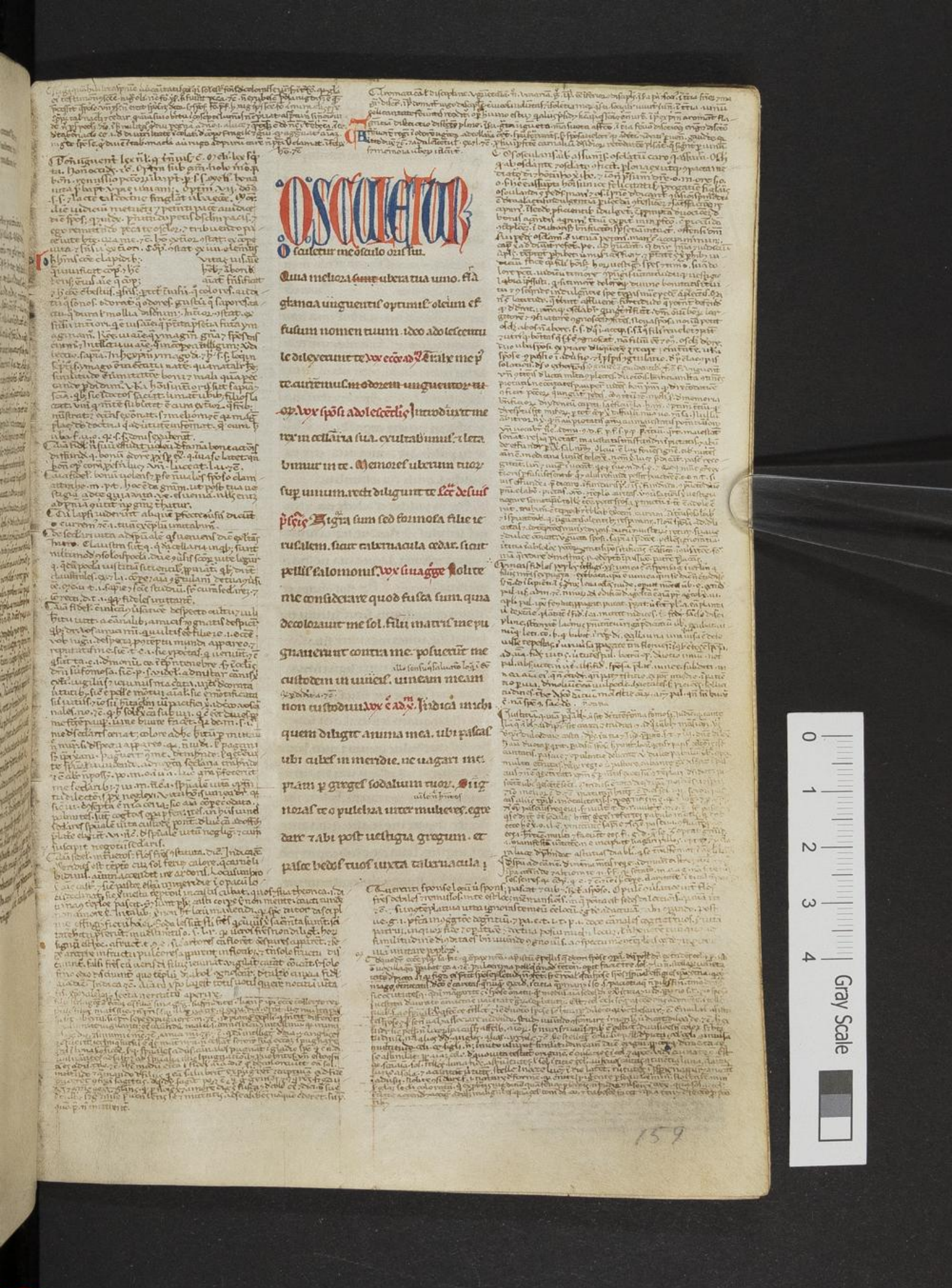

OSCULETUR

osculetur me osculo oris sui.

Quia meliora sunt ubera tua uino. fla
grantia unguentis optimis. oleum ef
fusum nomen tuum. ideo adolescentu
le dilexerunt te. Trahe me post
te. curremus in odorem unguentorum tu
orum. Introduxit me rex sponsus in cellaria sua. exultabimus. et lete
bimur in te. memores uberum tuorum
super uinum. recti diligunt te. Nigra sum sed formosa filie ie
rusalem. sicut tabernacula cedar. sicut
pellis salomonis. Ne considerate me quod fusca sum. quia
decolorauit me sol. filii matris mee pu
gnauerunt contra me. posuerunt me
custodem in uineis. uineam meam
non custodiui. Indica mihi
quem diligit anima mea. ubi pascis
ubi cubas in meridie. ne uagari me
per greges sodalium tuorum. Si ig
noras te o pulchra inter mulieres. egre
dere. et abi post uestigia gregum. et
pasce hedos tuos iuxta tabernacula

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

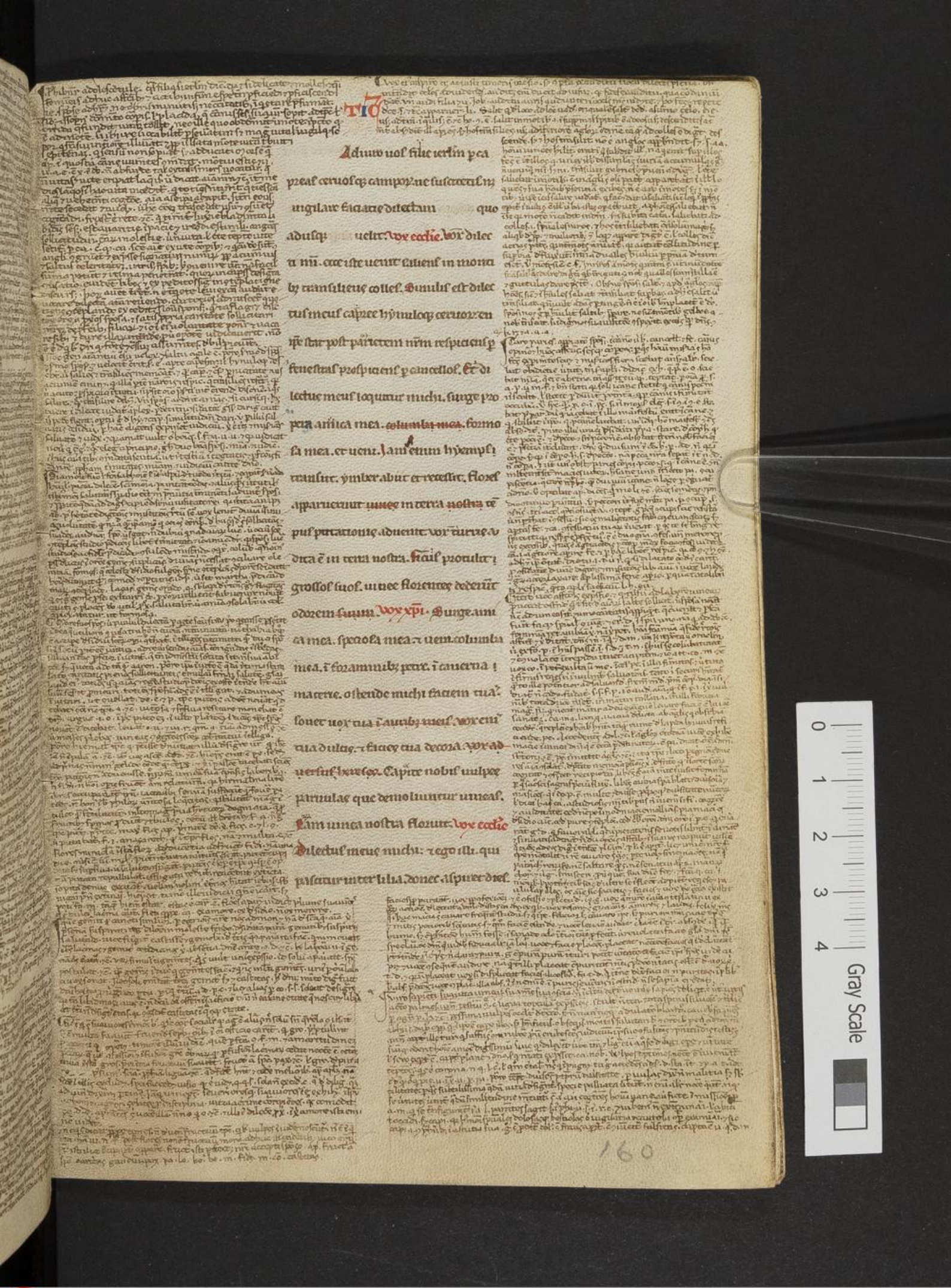

Aduuo uos filie uerlim pea
preal ceruos q campo ne suscitetis nq
ungilare ecclesiae dilectam quo
adusq uelit. Vox ecclie. Vox dilec
ti mei. ecce iste uenit saliens in mona
by transiliens colles. Similis est dilec
tus meus capreae hinnulo q cervorum
ipse stat post parietem nrm respiciens p
fenestras prospiciens p cancellos. Et di
lectus meus loquitur mihi. surge pro
pera amica mea. columba mea. formo
sa mea. et veni. Jam enim hyems
transiit. imber abiit et recessit. flores
apparuerunt in terra nostra. ve
put putationis adiuerunt. vox turtur ad
uenit in terra nostra. ficus protulit
grossos suos. uineae florentes dederunt
odorem suum. Vox xpi. Surge am
ica mea. speciosa mea. et veni. columba
mea. in foraminibus petre. in cauerna
maceriae. ostende mihi faciem tua
sonet uox tua in auribus meis. vox en
tua dulcis. et facies tua decora. vox ad
uersus heresos. Capite nobis uulpes
parvulae quae demoliuntur uineas.
Nam uinea nostra floruit. Vox ecclie
Dilectus meus mihi. ego illi. qui
pascitur inter lilia donec aspiret dies

et induentur umbre. Vertere sum
us esto dilecte mi capree: aut hinulo c̄
uoy. sup montes bether.

030 In lectulo meo p noctes q̄
sui quem diligit anima mea. quesi
ui illum et non inueni. Surgam et
circuibo ciuitatem. per uicos et plateas
quaeram quem diligit anima mea. q̄
sui illū et non inueni. Inuenerunt
me uigiles qui custodiunt ciuitatem.
c̄. de ep̄o dic̄. Num quem dilexit an
ima mea uidistis: paululum cum per
transissem eos: inueni quē diligit a
nima mea. Tenui eam nec dimittā.
donec introducam illum in domū ma
tris mee. et in cubiculum genitricis
mee. vox xp̄i. Adiuro uos filie
ierusalem p capreas ceruosq; campoy: ne e
citetis: neq; euigilare faciatis dilectā.
donec ipsa uelit. Sinagoga de ecc̄a. Quae
est ista que ascendit p desertum sicut vir
gula fumi ex aromatib; myrre et thuris.
et universi pulueris pigmentarii. vox ec
clie. Ecce lectulum salomonis sexaginta
fortes ambiunt ex fortissimis israel. omes
tenentes gladios: ad bella doctissimi. u
unusquisq; ensis sup femur suum pp̄
timores nocturnos: ferculum fecit sibi

Ps. c. vi.

Ps. c. x.

Ps. c. ii.

Ps. c. ii.

rex salomon de lignis libani. de x dic.
Columpnas eius fecit argenteas. reclinatorium aureum. ascensum purpureum. media caritate construxit propter filias ierlm. egredimini et videte filiae sion regem salomonem in diademate. quo coronavit eum mater sua. in die desponsationis illius. et die letitiae cordis eius. vox xpi. Quam pulchra es amica mea. quam pulchra oculi tui columbarum absque eo quod intrinsecus latet. Capilli tui sicut greges caprarum quae ascenderunt de monte galaad. Dentes tui sicut greges tonsarum quae ascenderunt de lavacro. Omnes gemellis fetibus. et sterilis non est inter eas. Sicut vitta coccinea labia tua. et eloquium tuum dulce. Sicut fragmen mali punicei ita genae tuae absque eo quod intrinsecus latet. Sicut turris david collum tuum: quae edificata cum propugnaculis. Mille clipei pendent ex ea omnis armatura fortium. Duo ubera tua sicut duo capreae hinuli gemelli. qui pascuntur in liliis. donec aspirent dies. et inclinentur umbrae. ad montem murre. et ad collem thuris. Tota pulchra

Cap. 9. comply scripte

Pulchra mater: pulchra in opere: quia alia est opulenta domus in qua nihil continetur: alia pauper in qua tamen reperitur hospes premansuetudinis. unde. vidua. et electa quae accepta hospitio in cedit. et dicit. eo quo amatur quasi luce radiat. quia minus commendat. sed si magna sit gloria dei opus. longe eo opulentior est gloria eius retributio e.

Labia sponse sicuti fune quae capitis connexa stringit et coherentia et sorores eius inter se mutuo iconiungit. mentis cogitationes diffuse ligantur. ne remisse deficiant nec pilli eis aspirant. nec pars eorum cordis deprimant. sed quasi in unum intentionis colligant dei vitta assit predicationis quam recte coccinam assit. et sed pro amore solo ardent flammatus.

et amica mea. ⁊ maculā nō ē in te.
veni de libano sponsa [illegible] veni de li
bano veni. Coronaberis de capite am
ana: de vertice sanir. ⁊ hermon de ca
vernis leonum: de montibus pardo:
vulnerasti cor meum soror mea spō
sa [illegible] vulnerasti cor meum. In u
no oculo tuo. et in uno crine col
li tui. Quam pulchre sunt mamme
tue soror mea sponsa. pulchriora u
bera tua vino. ⁊ odor unguentorum
tuorum super omnia aromata. Favus dis
tillans labia tua sponsa. mel et lac
sub lingua tua. ⁊ odor vestimentorum
tuorum sicut odor thuris. Ortus conclu
sus fons signatus soror mea sponsa. ⁊
ortus conclusus fons signatus. Emis
siones tue paradisus malorum punicorum:
cum pomorum fructibus cypri cum nar
do. nardus. ⁊ crocus. fistula. ⁊ cinna
momum. cum universis lignis
libani. Myrra et aloe cum omnibus
primis unguentis. Fons hortorum pu
teus aquarum viventium que flu
unt impetu de libano. Vox xpi

Surge aquilo et veni au
ster. perfla ortum meum. ⁊ fluant
aromata illius. cē de ꝗ dic. Tue

ps. vte

ps. xlv.

ps. cxxv.

Sed insistit dni malignus spiritus redemptor. spes fidelium. q. insist occupat. qui dni eccam calefaciendo flauerit. de cordibus fidelium dominique nostra uelut aromata defluunt opiniones nutritum.

mar dilectus meus in ortum suum
et comedat fructum pomorum suorum.
Xpc dicat Veni in ortum meum soror
mea sponsa. messui myrrham meam
cum aromatibus meis. Comedi favum
cum melle meo. bibi vinum m
cum cum lacte meo. Et ad apl̄os dicit.
Comedite amici bibite. inebriamini
karissimi. ego dormio cor meum vi
gilat. Et de eo dicitur. Vox dilecti mei pulsan
tis. aperi mihi soror mea. amica mea.
columba mea. immaculata mea. quia
capud meum plenum est rore. et cri
mines mei guttis noctium.

Expoliavi me tunica mea. quo
modo induar illa. Lavi pedes meos
quomodo inquinabo illos. Cecilia de
xpo. Dilectus meus misit manum
suam per foramen. et venter meus
intremuit ad tactum eius.

Surrexi ego ut aperi dilec
to meo. manus mee distillaverunt
myrrham. digiti mei myrrha
plenissima super pessulum hostii. Ape
ri dilecto meo. at ille declinaverat
atque transierat. Anima mea liquefa
cta est ut locutus est. quesivi
et non inveni illum. vocavi. et non

Dilectus meus per foramen. quia dominus in virtute sua aliquem per fidelem intelligentiam pulsat. venit intra eum. et quia per illuminata celestis gaudii tunc intellectu. ipsa sua gaudia cordis. fit venter meus panis. et letitia que sentit quia celesti gaudio tangitur. adhuc mentis meplenus in operibus et quia venire sentit.

respondit michi. Inuenerunt me
custodes ciuitatis: qui circuiunt ciu
tatem: percusserunt me. uulnerau
erunt me. tulerunt michi pallium
meum custodes murorum. Adiuro uos
filie ierusalem. si inueneritis dilec
tum meum. ut nuncietis ei. quia
amore langueo. Vox synagoge Qua
lis est dilectus tuus ex dilecto o pul
cherrima mulierum: qualis est dile
ctus tuus ex dilecto: qt sic adiunxit nos
Vox ecclie de xpo. Dilectus meus can
didus. et rubicundus. electus ex mi
lib. capud eius aurum optimum.
come eius elate palmarum. sicut nigre
quasi corui. Oculi eius quasi colum
be. sup riuulos aquarum. que lacte sunt
lote. et resident iuxta flumina plenis
sima. Gene illius sicut aiole aroma
tum. consite a pigmentarius. labia
illius lilia distillantia mirram pri
mam. Manus illius torniatiles au
reo plene iacinctis. Venter eius ebur
neus distinctus saphiris. Crura illius
columpne marmoree: que fundate
sunt sup bases aureas. Species eius
ut libani electus ut cedri. Guttur illius
suauissimum. et totus desiderabilis.

S. e. u.

Eg. xxxi.

Talis est dilectus meus. ⁊ iste est amicus
meus. filie ierlm. Vox synagoge ad ec
clia. Quo abiit dilectus tuus pulcher
rima mulierum: quo declinauit dilec
tus tuus. ⁊ quersimus eum tecum. Vox
ecclie. Dilectus meus descendit in hortum
suum ad aiolam aromatis. ut pascat
in hortis. et lilia colligat. Ego dilecto mo
et dilectus meus mihi qui pascitur in
ter lilia. Vox xpi ad ecclia. Pulchra es
amica mea suauis et decora sicut ieru
salem. terribilis est ut castrorum acies ordi
nata. Auerte oculos tuos a me. qr ipsi
me auolare fecerunt. Capilli tui sic
greges capraꝝ que apparuerunt de ga
laad. Dentes tui sicut greges ouium
que ascenderunt de lauacro. Omnes
gemellis fetibus. ⁊ sterilis non est. Sic
fragma mali punica: sic gene tue absq;
occultis tuis. Sexaginta sunt regine.
⁊ octoginta concubine: ⁊ adolescentularum
non est numerus. Vox xpi ad ecclia m.
Vna est columba mea. perfecta mea. u
na est matris sue electa genitricis sue.
Viderunt illam filie et beatissimam
predicauerunt. regine: ⁊ concubine. ⁊ lau
dauerunt eam. Que est ista que pro
greditur quasi aurora consurgens.

pulchra ut luna. electa ut sol. terribilis
ut castrorum acies ordinata. Vox ecclie
ad synagogam. Descendi in hortum me
um ut viderem poma convallis. ut
inspicerem si floruisset vinea. germi
nassent mala punica. Vox synagoge. Nescivi. anima mea conturbavit
me propter quadrigas aminadab. Sy
nagoga dicit. Revertere revertere sul
amitis revertere revertere ut intueamur te. Vox ad synagogam. Quid vi
debis in sul amitis nisi choros castrorum.
Vox ad ecclesiam. Quam pulchri sunt
gressus tui in calceamentis filia prin
cipis. Iuncture femorum tuorum sicut mo
nilia que fabricata sunt manu ar
tificis. Umbilicus tuus crater tornatilis
numquam indigens poculis. Venter
tuus sicut acervus tritici vallatus li
lijs. Duo ubera tua sicut duo hinnuli
gemelli capree. Collum tuum sicut
turris eburnea. Oculi tui sicut pisci
ne in hesebon. que sunt in porta filie
multitudinis. Nasus tuus sicut tur
ris libani. que respicit contra damas
cum. Caput tuum ut carmelus. et
come capitis tui sicut purpura regis.
iuncta canalibus. Quam pulchra es.

Abb. in x
psalm. c. xcii. xxii.
eg. ii.
Eccl. xli

et quam decora filia in deliciis. Sta
tura tua assimilata est palme. et u
bera tua botris.
Dixi ascendam in palmam. et apprehe
dam fructus eius. De sponsa. Et
erunt ubera tua sicut botri vinee.
et odor oris tui sicut malorum. guttur tu
um sicut vinum optimum. Ecclia
de xpo dicit. Dignum dilecto meo
ad potandum. labiisq; eius ad
huius ruminandum. spousa de sponso.
Ego dilecto meo. et ad me conversio
eius. Veni dilecte mi.
egrediamur in agrum. commorabimur
in villis. mane surgamus ad vinee
am videamus si floruit vinea. si
flores fructus parturiunt. si floruerit
punica mala. ibi dabo tibi ubera mea.
Mandragore dederunt odorem in por
tis nostris. Omnia poma nova et
vetera dilecte mi seruaui tibi. Vox
patriarcharum. Quis michi
det te fratrem meum sugentem
ubera matris mee. vt inueniam te
foris. et deosculer. etiam me nemo des
picat. Apprehendam te ducam te
in domum matris mee. et in cubicu
lum genitricis mee. Ibi me docebis

et dabo tibi poculum de uino condito.
et mustum malorum granatorum meorum.
Leua eius sub capite meo. et dextera illius amplexabitur me.

Adiuro uos filie ierusalem. ne
suscitetis. neque euigilare faciatis dilec
tam donec ipsa uelit. Ad synagogam ad
ecclesiam. Que est ista que ascendit de
deserto deliciis affluens. innixa super
dilectum meum. Vox sponsi pro spon
sa. Sub arbore malo suscitauit te ibi
corrupta est mater tua. ibi uiolata
est genitrix tua. Ecclesia ad xpm dicit.
Pone me ut signaculum super cor tuum
et signaculum super brachium tu
um. quia fortis est ut mors dilectio
dura. Sicut infernus emulatio. lam
pades eius. lampades ignis. atque fla
marum. Aque multe non potuerunt
extinguere karitatem. nec flumina
obruent illam. Si dederit
homo omnem substantiam domus
sue pro dilectione. quasi nichil despi
cient eam. xpc ad synagogam de ec
clesia. Soror nostra parua et ubera
non habet. quid faciemus sorori no
stre in die quando adloquenda est.

Si murus est edi

S. et . iii.

Sicut qpe cum nubilo per deserti affluere de deserto ut
te p sciens ascendere ad superna non posse. deserti ergo af
fluit. ascendit. qd nu multi est intelligimus pascatur ad
superna et planda cordis subleuatur.

Et . xxi.

Deu. i. ha.

Deuter. v.

Fortitudo mortis dilectio quia. qi mors cuiq; quasi ad
ipsa dilectione mundi finiretur cordis. tamen hanc uelut
i aliquantulum ingre et insensibiliter etiam mors redit.

fiemus super eum propugnacula argentea. Si hostium est: compingamus
illud tabulis cedrinis. Red ecclia Ego
murus et ubera mea sicut turris. ex q
facta sum coram eo quasi pacem re
perens. Synagoga ecclie dicit. Vi
nea fuit pacifico in ea que habebat
populos. tradidit eam custodibus. uir
afferet pro fructu eius mille argen
teos. xpe dicit. Vinea mea coram me. mil
le tui pacifici. et ducenti hiis qui cus
todiunt fructus eius. ecclia de se dicit.
Que habitas in ortis amica ausculta
ta. fac me audire vocem tuam. vox
ecclie ad xpm. Fuge dilecte mi. et assi
milare capree. hynulo qi cervorum
super montes aromatum. Explicit.

DILIGITE

Diligite iustitiam qui iudicatis terram.
sentite de domino in bonitate. et in simplicitate cordis quaerite illum. Quoniam inuenietur
Ab his qui non tentant illum. apparet
autem eis qui fidem habent in illum. Peruersi enim
cogitationes separant a deo. probata autem
virtus: corripit insipientes. Quoniam in malauola
animam non introibit sapientia: nec habitabit
in corpore subdito peccatis. Spiritus enim sanctus discipline effugiet fictum. et auferet se a cogitationibus quae sunt sine intellectu. et corripietur a superueniente iniquitate. Benignus
enim est spiritus sapientiae. non liberabit maledicum a labiis suis. quoniam renum illius testis est deus.
et cordis eius scrutator est uerus: et lingue illius auditor. Quoniam spiritus domini replebit orbem
terrarum. et hoc quod continet omnia scientiam
habet uocis. Propter hoc qui loquitur iniqua non poterit latere. nec praeteriet illum coniudicium. In cogitationibus enim impii interrogatio erit. sermonum autem illius audito
ad dominum uenient: ad conuictionem iniquitatum illius. Quoniam auris zeli audit omnia.
et tumultus murmurationum non absconditur. Custodite uos a murmuratione que
nihil prodest. et a detractione parcite lingue.
quoniam sermo obscurus in uanum non ibit.
Os autem quod mentitur occidit animam. Noli
uitare mortem in errore uite uestre. ne
adquiratis perditionem in operibus manuum
uestrarum. quia deus mortem non fecit: nec letatur
in perditione uiuorum. creauit enim ut essent
omnia. et sanabiles fecit nationes orbis
terrarum. et non est illis medicamentum exterminii. nec inferorum regnum terra. Iustitia perpetua est. et immortalis. impii autem manibus et uerbis accersierunt illam. cogitantes
eam amicam. Deliquerunt. et spondes posuerunt. ad illam quia digni sunt
qui sint ex parte illius. Peruerunt enim
apud se non recte cogitantes. corruptum enim
redditum est tempus uitae uestre. refrigerium in
fine hominis. et non est qui agnitus sit. Reuersus ab inferis. quia ex nihilo nati sumus.
et post hoc erimus tanquam si non fuimus. quia
fumus est flatus in naribus nostris. et
sermo scintilla ad commouendum cor nostrum. qui cum ceciderit cinis erit corpus nostrum
et spes diffundetur tanquam mollis aer. et
transibit uita nostra tanquam uestigium nubis.
et sicut nebula. dissoluetur quae fugata
est a radiis solis. et a calore illius aggrauata
est. et nomen nostrum obliuionem
accipiet. pro nullo. et nemo memoriam
habebit operum nostrorum. Umbre enim sumus
et ex umbra erimus. et post nos nihil
est. quia consignatus est et nemo re
uertetur. Venite ergo et fruamur bonis
quae sunt. utamur creatura tanquam in
iuuentute celeriter. Vino pretioso et
unguentis nos impleamus. et non p
teriat nos flos temporis. Coronemus
nos rosis antequam marcescant. nullum
pratum sit quod non transeat luxuria
nostra. Nemo nostrum sit exsors luxuriae nostre
ubique relinquamus signa letitiae. quia hec
est pars nostra. et hic est sors. Opprimamus
pauperem iustum: et non parcamus u
due. nec uereamur senis uenerandi
canos multi
temporis. Sit autem fortitudo nostra lex iustitiae.
quoniam infirmum est inutile iudicatur.
Circumueniamus ergo iustum: quia in
utilis est nobis. et contrarius est operibus no
stris. et improperat nobis peccata legis.
et diffamat in nos peccata discipline nostre.
promittit se scientiam dei habere: et filium dei se
nominat. factus est nobis in traductionem
cogitationum nostrarum. Grauis est nobis etiam
ad uidendum. quia dissimilis est aliis uita
illius. et immutate sunt uie eius. tanquam
nugacis estimati sumus. ab illo. et ab
stinet se a uiis nostris: tanquam ab immundi
tiis. et praefert nouissima iustorum. et gloriatur
patrem se habere dei. Videamus ergo si
sermones illius ueri sunt. et temptemus
quae uentura sunt illi. et sciemus quae erunt
nouissima illius. Si enim est uerus filius
dei: suscipiet illum. et liberabit eum de
manibus contrariorum. Contumelia et tormento interrogemus eum. ut sciamus
reuerentiam illius. et probemus patientiam eius. morte turpissima condemnemus illum. Cum enim respectus fuerit
ut dicit sermonibus illius. Hec cogitauerunt. et errauerunt
excecauit enim illos malitia illorum
et nescierunt sacramenta dei. nec mercedem speraverunt iustitiae. nec iudicauerunt honorem animarum sanctarum.
Quoniam deus creauit hominem in incorruptibilem
et ad imaginem suae similitudinis fecit
illum. Invidia autem diaboli mors introiuit in orbem terrarum. imitantur autem illum
qui sunt ex parte eius. Iustorum autem

C. 2.

C. 3.

anime ī manu dī sunt, ⁊ non tanget
illos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori, et estimata est
afflictio exitus illorum. Et ab itinere iusto
abierunt ī exterminium, et quia nobis
ī iter exterminii, illi autem sunt in
pace. Et si coram hominibus tormenta
passi sunt spes illorum immortalitate plena est. In paucis vexati: ī multis bene
disponentur, quia dē tentauit illos: et
inuenit illos dignos se. Tanquam aurum
ī fornace probauit illos, et quasi holocausta hostiē accepit illos: ⁊ in tempore erit
respectus illorum. Fulgebunt iusti, ⁊ tanquam scintille ī harundineto discurrent.
Iudicabunt nationes, ⁊ dominabuntur
populis, et regnabit dominus illorum ī perpetuum. Qui confidunt ī illo intelligent veritatem, et fideles ī dilectione
adquiescent illi, quia donum ⁊ pax est electis dei. Impii autem secundum quæ cogitauerunt correptionem habebunt, quia neglexerunt iustum, ⁊ a domino recesserunt. Sapientiam enim ⁊ disciplinam qui abiecerit infelix est, ⁊ uacua est spes illorum, ⁊ labores sine fructu, et inhabitabilia opera illorum sunt. Quia
uero illorum insensate sunt, ⁊ nequissimi filii eorum. Maledicta creatura illorum
quia felix sterilis, ⁊ inconinquinata,
quæ non fauit thorum in delicto, habebit
fructum ī respectione animarum sanctarum. Et spado qui non operatus est per manus suas
iniquitatem, nec cogitauit ad uersus
dominum nequissima, dabitur enim illi
fidei donum electum, ⁊ sortem in templo
dei acceptissima. Bonorum enim gloriosus est fructus, et quia non conuadatur radix
sapientiæ. Filii autem adulterorum in consummatione erunt, et ab iniquo thoro semen exterminabitur. Et siquidem longe uixerint, ī nihilum computabuntur,
et sine honore erit nouissima senectus illorum. Et si citius defuncti fuerint
non habebunt spem, nec in die ~~allocutionis~~
agnitionis allocutionem. Nimis enim
iniqua domus iniquorum. Quam
quam pulchra est casta generatio cum claritate. Immortalis enim memoria illius
quia apud deum nota est, ⁊ apud homines.
Cum præsens est imitantur illam, et desiderant eam cum deducitur, ⁊ in perpetuum
coronata triumphat, incoinquinatorum certaminum premium uincens. Multitudo
autem impiorum multitudo non erit:
uitulis, et spuria uitulamina non dabunt radices altas, nec stabile firmamentum collocabunt, et si ramos ī tempore germinauerint, infirmiter positi, a uento commouebuntur, et a uiolentia uentorum eradicabuntur. Confringentur enim ramuscula imperfecta, ⁊ fructus illorum inutiles, ⁊ acerbi ad ~~manducandum~~ in anducand, ⁊ ad nihilum
apti. Et uiuunt enim omnes filii quæ nascentur extra: sunt nequitiæ adiutrices parentum in
interrogatione sua. Iustus autem si morte præoccupatus fuerit ī refrigerio erit. Senectus
enim uenerabilis est, non diuturna neque anno numero computata. Cani sunt autem
sensus hominis, ⁊ ætas senectutis uita immaculata: placens deo, factus dilectus, ⁊ uiuens ī
ĕ peccatores translatus est, raptus est ne
malitia mutaret intellectum eius, aut
ne ficto deceperit animam illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, et in
constantia concupiscentiæ transuertit sensum. Sine malitia consummatus in breui
explenit tempora multa. Placuit enim
deo anima eius, propter hoc festinauit educere
illum de medio iniquitatis. Populi autem uidentes, ⁊ non intelligentes, nec ponentes
ī præcordiis talia, quia gratia
et misericordia est electis eius, et respectus est sanctis eius. Condemnabit autem iustus mortuus uiuos impios, et iuuentus celeriter consummata longam uitam iustorum. Videbunt enim finem
sapientis, ⁊ non intelligent quæ cogitauit de
illo dominus, et quare munierit illum dominus. Videbunt enim ⁊ contemnent eos, illos autem
dominus irridebit. Et erunt post hæc dicentes
sine honore, ⁊ contumelia inter mortuos
in perpetuum. Quia disrumpet illos infantes
sine uoce, ⁊ commouebit illos a fundamentis,
⁊ usque ad funditus desolabuntur, et erunt
gemitus, ⁊ memoria illorum perit, et erunt in
cogitatione peccatorum suorum miseri, et uiduati
illos et a dextris iniquitates eorum. Cum
stabunt iusti ī magna constantia ad uersus
eos qui se angustiauerunt, et qui abstulerunt
labores illorum. Videntes turbabuntur timore horribili, et mirabuntur in subitatione insperatæ salutis, dicentes intra se
pœnitentiam agentes, ⁊ præ angustia spiritus gementes: hi sunt quos habuimus aliquando
ī derisum, ⁊ ī similitudine improperii. Nos
insensati uitam illorum æstimabamus insanam, et finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios dei, ⁊ ī
sortem sanctorum illorum est. Ergo erraauimus a uia ueritatis, et iustitiæ lumen non luxit nobis, ⁊

Ecc. iii. hxu.
⁊ qui pluum diuij. xpn.
dap. viii. 3. xl. clxvii.
Ecc. iv. 3
lev. h. dep. qlv. Sap. xxxi.
Augat v. e.
Ecc. vi. 3. xii.
Ecc. xxx.
p. lvu.

sol intelligentie ñ ē cecul nobis. ¶ Aspari lu
mus ī una inquirant ⁊ p̄dicemus: ⁊ ab
luminis ī ipsis dissipabo. iniam auē dñi
ignorauimus. Quid nobis p̄fuit superbia
aut quid diuitiarum iactantia contulit no
bis. transierunt omnia illa tanq̄ umbra
et tanq̄m nuncius p̄currens. ⁊ tanq̄ na
uis q̄ pertransit fluctuantem aq̄m. cuius
cum p̄ierierit ñ ē uestigiū inuenire:
neq; semitam carine illius in fluctibus.
aut auis q̄ transuolat in aerem. nullum
sumitur argumentum transitus illius. sic et nos
cum natus fuimus. desiuimus esse. et virtutem quod
signum nullum ostendimus. sed in ma
licia nostra consumpti sumus. Ita
dicunt in inferno. hi qui peccauerunt
qui spem impiorum tanq̄m lanugo ē q̄ a uento
tollitur. et tanq̄m spuma gracilis q̄ p̄so
nella dispergitur. et tanq̄m fumus q̄ a uē
to dissipatus ē. et tanq̄m memoria hospitis
unius diei p̄teriens. ¶ Iusti autem in
perpetuum uiuent. ⁊ apud dominū ē mer
ces eorum. ⁊ cogitatio illorum apud altissimum.
Idcō accipient regnum decoris. et diadema spe
ciei de manu domini. quia dextera sua teget
eos: et brachio suo defendet illos. Sumet arma
ti ē armaturam zeli illius. et armabit ē
creaturam ad ultionem inimicorum. Induet pro
tectorem iustitiam. ⁊ accipiet p galea iudicii
um certum. Sumet scutum inexpugna
bile: equitatem. Acuet asperam iram
in lanceam. ⁊ pugnabit cum illo orbis ter
rarum. Ibunt recte emissiones fulgurum. ⁊ tanq̄m a lencauma
to arcus nubium expectantibunt. ⁊ ad
certum locum insilient. et a petro sagitta
plene mittentur grandines. et scandet
eos ī illos aqua maris. ⁊ fluuina concur
rent durē. Contra illos stabit spes uirtutis
et tanq̄m turbido uentu diuidet illos. ⁊ ad
b̄ etiam p̄ducet omnem terram iniquitas
illorum. ⁊ in malignitate eiuse sedet potentatum.
¶ Audite ē sapientia q̄m uiuere. et ut pru
dentes magis q̄m fortes. Audite reges ergo ⁊
intelligite. discite iudices finium terre. p̄
bete aures uos q̄ continetis multitudines
et placetis uobis nationum. Quia data
ē a domino potestas uobis. ⁊ virtus ab
altissimo. q. interrogabit opa uēa ⁊ cogitationes scrutabitur. q̄m cum ēsetis ministri
regni illius. ñ recte iudicastis. neq; custo
disti legem iustitiae: neq; secundum uoluntatem dei ambulastis: horribiliter. et cito ap
parebit uobis. Quia iudicium durissimum
ī his q. p̄sunt fiet: exiguo enim conce
ditur misericordia. Potentes autem potenter tor
menta patiuntur. Non enim subtrahet
personam cuiusq̄m dei. nec uerebit magnitudinem cuiusq̄m. q̄m pusillum et
magnum ipse fecit. et equaliter cura ē illi
de omnibus. fortioribus autē fortior instat
cruciatio. ad uos ergo reges sunt hi sermones mei ut discatis sapientiam. et
ñ excidatis. Qui enim custodierint iusti
tiam: iuste iudicabuntur. et q. didice
runt iusta inuenient. quid respondeant.
¶ Concupiscite ergo sermones meos. et
diligite illos. et habebitis disciplinam.
clara ē et que numq̄m marcescit sapiēcia.
et facile uidetur ab his q. diligunt eā. ⁊ in
uenietur ab his qui querunt illam. p̄
occupat q. se concipiscunt: ut illis se pri
ori ostendat. Qui de luce uigilauerit ad illā
ñ laborabit: assidentem enim illam in fo
ribus suis inuenient. Cogitare ergo de illa sē
sus ē consummatus. qui uigilauerit p̄ illā
ato erit securus: q̄m dignos se ipsa circuit.
q̄rens. et in uiis suis ostendit se illis hilaritter. et in omni prudencia occurrit
his. Initium enim illius uerissima ē disci
pline concupiscencia. Cura ergo disciplinē dilecto ē. ⁊ dilecto custodia legum il
lius ē. Custodire aū. legum consistitio
incorruptionis ē. Incorruptio aū facit ē
proximum dō. concupiscencia teq; sapi
entiae p̄ducit ad regnum p̄petuum. Si er
go delectamini sedibus ⁊ sceptris regis p̄pli.
diligite sapienciam ut in p̄petuum
regnetis. Diligite igitur sapienciae omnes
qui p̄sedetis p̄plis. Quid ē aū sapiencia:
⁊ q̄m dīn facta sit referam: ⁊ ñ abscon
dam a uobis sacramenta dei. sed ab initio in
uestigatio intelligatio. ⁊ p̄nam in luce
sedam illius. et non p̄teribo ueritatem.
neq; cum inuidia tabescente ire habebo
q̄m aliis homo non erit particeps sapie
cia ulitudo aū sapientium. sanitas ē or
bis terrarum. Et rex sapiens p̄pli stabilimentū
ē. ergo accipite disciplinam p sermones
meos. et p̄debit uobis. Inq; eruditum
p sermones meos ⁊ p̄debit uobis. ¶ Si
quidem ⁊ ego mortalis homo similis o
mnibus: et generi terreno illius qui p̄ius

Sap. xxix.
Ps. xvi.
Ps. lx.
Ps. lx.
Sap. xxx.
Sap. v. Ostendit.
Sap. v. xxvi. xxxiii.
Sap. xx. xxi.
Ecc. xxxiii.
Ecc. xxxiii.
Ps. u
Ad Rom. xiii.

Luc. xii.
Leu. xiii.
Ps. xxxvi. b. xix.
Ad Rom. vi.
Ecc. v. Iustitia pusill.
Io. i. x.
Sap. xii. Rog. austin
Ps. xlv. gaudium domine
Sap. i. iii.
Ecc. i.
Ecc. xxiii.
Ecc. xxiii.
Ecc. xxiii.
Ps. xci.
Ps. xci.

P

fos ē. et in uentre matris figurat sum
caro. decem mensium tempore coagula
tus sum ex sanguine ex semine hominis
et delectamento commixtus sum. et
ego natus accepi communem aerem. et
similiter sicut omnes decidi terram. et primam uo
cem similem omnibus emisi plorans. In cu
nis nutritus sum. et curis magnis.
Nemo enim de regibus aliud habuit nati
uitatis initium. omnis ergo introitus est
omnibus. ad uitam. et similis exitus. Ipse
hoc optauit. et datus est mihi sensus. et cum
uenit tempus sapie. et ipsum illi
regnis et diuitiis. et diuitias mihi esse dixit
esse comparatas illius. nec comparauit illi
lapidem pretiosum. quia omne aurum in
comparatione illius harena est exigua. et
argentum tanquam lutum estimabitur in aspectu illius. Super salutem et speciem dilexi
illam. et proposui pro luce habere illam. quia in
extinguibile est lumen eius. Venerunt autem
mihi omnia bona pariter cum illa. et
innumerabilis honestas per manus illius.
et letatus sum in omnibus. quia antecedebat
me ista sapientia. et ignorabam quia
horum omnium est mater. Quam sine ficto
didici. et sine invidia communico. et honestatem illius non abscondo. Infinitus
enim thesaurus est hominibus. quo qui usi
sunt participes facti sunt amicitie dei. propter
discipline dona commendati. quia dignos
dedit eos dicere ex sententia. et prudentes
digna horum quæ michi data sunt. quia ipse sapientiam
est. et sapientium emendator in ma
nu enim illius et nos. et sermones nostri et
omnis sapientia. et opus fidei disciplina.
Ipse enim dedit michi horum quæ sunt scientiam
veram. ut sciam dispositionem orbis terrarum.
et virtutes elementorum. initium et consumma
tionem et medietatem temporum. vicissi
tudinum permutationes. et commutatio
nem temporum. et mutationes. et diui
siones temporum. annorum cursus. et stellarum
dispositiones. animalium animos. et
bestiarum iras. uim ventorum. et cogitationes hominum. differentias virgultorum. et uirtu
tes radicum. et quecumque sunt abscondita et improuisa didici. Omnium enim
artifex docuit me sapientia. est enim in
illa spiritus intelligentie. sanctus. unicus. mul
tiplex. subtilis. disertus. mobilis. mundus
quatus. certus. suauis. amans bonum.
acutus. quem nedum prohibere. humanus.
benignus. stabilis. certus. securus. omnem
habens uirtutem. omnia prospiciens. qui

capiat omnes spiritus intelligibiles. mundos sub
tiles. Omnis enim mobilitas. mobili
or est sapientia. attingit autem ubique propter suam
munditiam. vapor enim uirtutis dei. et
manatio quædam est clarissima omnipotentis
dei sincera. et ideo nichil inquinatum in illa
incurrit. Candor est enim lucis eterne. et speculum
sine macula dei maiestatis. et imago bonitatis illius. et cum sit una omnia possit
et permanens in se omnia innouat. et per nationes
animas sanctas se transferre. Amicos dei
et prophetas constituit. neminem enim diligit deus
nisi eum qui cum sapientia habitauerit.
Est enim hic speciosior sole. et super omnem
stellarum dispositionem. huic comparata in
uenitur prior. Nil enim illi succedit nox. Sa
pientia autem uincit malitiam. attingit
ergo a fine usque ad finem fortiter. et disponit
omnia suauiter. hanc amauit et exquisiui
eam a iuuentute mea. et quæsiui sponsam mihi
eam assumere. et amator factus sum formae illius.
Glorificat conuersationem suam
habens deum. sed et omnium dominus dilexit eam.
Doctrix est enim disciplinæ dei. et elector o
perum illius. et si diuitias desiderant in uita.
Quid sapientia locupletius quæ omnia opera
tur? Si autem sensum operatur quis horum quæ sunt
magis quam illa est artifex? et si iustitiam
quis diligit. labores huius magnas habent
uirtutes. sobrietatem enim sapientia docet.
et iustitiam et uirtutem: quibus utilior nil
est in uita hominibus. et similitudinem scie
desiderat quis? fac preterita. et de futuris
estimat scit ueteres sermonum. et dispo
sitiones enigmatum. signa et monstra ante
quam fiant. et euentus temporum et seculorum.
Proposui ergo hanc adiungere michi ad
uiuendum. sciens quia concedetur mihi
de bonis. et cum alloquio sapientiæ habitauero
mecum. habebo per hanc claritatem ad
uitam. honorem apud senes. iuuenes.
et acutus inuenior iudicio. et in aspectu
potentum admirabilis ero. et facies principum
mirabuntur me. tacentem me et
exspectabunt. et loquentem me respicient. et
si multum autem me plura: manus ori
suo imponent. per ea habebo per hanc immortalitatem. et memoriam sempiternam. huic
quæ post me uenturi sunt relinquam. disponam populos. et nationes mihi erunt subiecte.
timebunt me audientes reges horribiles.
In multitudine uidebor bonus. et in bello
fortis. introibo in domum meam conquiescam cum illa. si enim est amaritudo
eius. non habet dolorem conuiuium illius. nec tedium habet

Eccl. xix.

Job. xxv.

Eccl. ulti.

Eccl. xli. filium in mori

ipsius. sed lenitam: et grandium. Ibi cogitabit
apud me. et commorabit in corde meo. et
Cum immortalitas est in cognitione sapientiae.
et in amicitia illius delectatio bona. et in
operibus manuum illius. honestas sine de
fectione. et in eloquio linguae illius sapie
et pclamitas in commutatione sermonum
ipsius. Circumibam quaerens ut mihi illam as
sumerem. puer autem eram ingenio
suo. et sortitus sum animam bonam. Se
cum autem magis bonus: veni ad corpus
incoinquinatum. Et ut scim quia aliter
non possum esse continens: nisi deus det. et hoc
ipsum esset sapientia: scire cuius esset hoc donum.
Adoui dominum. et deprecabor eum illum.
et dixi et totis precordiis meis. De
profundis clamavi ad te domine. quis habitabit in
tabernaculo tuo: et sapientia tua constituisti hominem
ut domina esset creaturae tuae quae ab
sunt a te: ut disponat orbem terrae in aequita
te. et in iustitia. et in directione cordis
iudicium iudicet. Da mihi sedium tu
ae assistricem sapientiam. et noli me re
pellere a pueris tuis. quia ego servus tuus
sum. et filius ancillae tuae. homo infirmus
et exiguo tempore: et minor ad intel
lectum iudicii. et legum. Se si quis erit con
sumatus inter filios hominum: si abfuerit ab
illo sapientia tua: in nihilum computabitur.
Tu autem me elegisti regem populo tuo. et
iudicem filiis tuis. et filiabus tuis. et dixisti.
Edifica templum in monte sancto tuo. et in
urbe habitationis tuae altare. Similitudi
nem tabernaculi sancti tui. quod paravisti ab initio.
et secum sapientia quae novit opera tua. quae
affuit tunc cum orbem terrae fecit. et sciebat
quid placuisset oculis tuis. et quid
rectum in praeceptis tuis. Mitte illam de ce
lis sanctis tuis. et a sede magnitudinis tuae.
ut mecum sit. et mecum laboret: ut sciam
quid acceptum sit coram te. Scit enim illa
omnia et intelligit: et deducet me in operibus
meis sobrie. et custodiet me in sua potentia.
et erunt acceptabilia opera mea. et disponam po
pulum tuum iuste. et ero dignus sedium
patris mei. Quis enim hominum potest scire
consilium dei: aut quis poterit cogitare quid
velit deus. Cogitationes enim mortalium timi
dae: et incertae providentiae tuae. corpus enim quod
corrumpitur aggravat animam. et deprimit terrena inhabitatio sensum multa
cogitantem. Et difficile estimamus quae in terra
sunt. et quae in prospectu sunt invenimus cum
labore. quae autem in celis sunt. Quis ergo investigabit
sensum tuum nisi tu dederis
sapientiam: et miseris spiritum sanctum tuum de al
tissimis. et sic correcti sunt semitae eorum qui in
terra sunt: et quae tibi placent didicerunt homines
salvi per sapientiam sanati sunt quotquot pla
cuerunt tibi domine a principio. Haec in
lum quae primus formatus est adam pater omnium
cum solus esset creatus. custodivit. et
eduxit illum de delicto suo. et dedit illi tu
tum contendere omnia. Abiit ut recesse
rat iustus sicut sua prima hominum fe
cit deprimit. spiritum quae cum deserit eum: errans
sanavit sapientia. per ligna
tum gubernans. Hic cum consensisset nequi
tae cum se nationes contulissent: sanctus iust
cum conservatus sine querela deo. et filius
miseri fortem custodivit. Hic iustum a perse
quentibus liberavit fugientem. descendente
que igne in pentapolim. quibus testimonium
nequitiae sunt igabunda constat terra deserta
et fumans vapore fructus habentes arbores. et fo
dibilis anima memoria stantis figmentum
salis. sapientiam cum praeterierunt non
tantum in hoc lapsi sunt. ut ignorarent
bona. sed et sapientiae sive reliquerunt hominibus
memoriam. ut in his quae peccaverunt nec la
tere possent. Sapientia autem hos qui se ob
servantes a doloribus liberavit. Haec plagiatum me
fugientem deduxit per viam rectam. et ostendit
illi regnum dei. et dedit illi scientiam sanctorum:
honestavit illum in laboribus. et complevit la
bores illius. In fraude circumvenientium il
lum astiterunt illi: et honestum illum fecit. Cu
stodivit illum ab inimicis. et a seductoribus
tutavit eum. et certamen forte dedit illi ut
vincat et sciret: quia omnium potentior est sapi
entia. Hic venditum iustum non deseruit quod
sed a peccatoribus liberavit eum. Descendit cum
illo in foveam. et in vinculis non deseruit illum donec afferret illi sceptrum regni. po
tentiam adversus eos qui eum depresserant. et
mendaces ostendit: qui maledixerant illum.
et dedit illi claritatem aeternam. Haec populum
iustum et semen sine querela liberavit a natio
ibus quae illum comprimere erant hortatae sunt
semen dei. et intrare contra regis horribilis
portentis signis. Reddidit iustis in eorum
labores suos. et deduxit eos in via mirabili.
et fuit illis in velamento diei. et in luce stellarum
nocte. transivit illos per mare rubrum et tran
sivit per aquam nimiam. inimicos autem illorum de
mersit in mare. et ab altitudine inferiori de
duxit illos. Ideo iusti diripuerunt spolia impio
rum. et decantaverunt domine nomen sanctum tuum. et luce
rem manum tuam laudaverunt pariter.
quia sapientia aperuit os mutorum. et linguas infan

Job. xi.

Ioh.

Gen. xxx
Gen. xxi.
Gen. xiii.
Gen. xx.
Gen. xxxii. xxxiii. xxxiv.
Gen. xxvi. xxxv.
Gen. b.
Gen. bi.
Gen. bvi.
Gen. xiii.
Gen. viii.
Gen. xii. xiii. xxiii
Gen. xiii. xiii.

XI

[inf]antium fecit disertas. Direxit opera illorum in manibus prophete sancti. Iter fecerunt per deserta que non habitabantur, et in locis desertis fixerunt casas. Steterunt contra hostes, et de inimicis se vindicaverunt. Sitierunt, et invocaverunt te, et data est illis aqua de petra altissima, et requies sitis de lapide duro. Per que enim penas passi sunt inimici illorum a defectione potus sui, et in eis cum abundarent filii Israel letati sunt, per hec cum illis deessent, bene actum est. Nam pro fonte quidem sempiterni fluminis humanum sanguinem dedisti iniustis. Qui cum minuerentur in traductione infantum occisorum, dedisti illis habundantem aquam insperate, ostendens per sitim que tunc fuit, quemadmodum tuos exaltares, et adversarios illorum necares. Cum enim temptati sunt, et quidem cum misericordia disciplinam accipientes, scierunt quemadmodum cum ira iudicati impii tormenta paterentur. Hos autem tamquam pater monens probasti, illos autem tamquam durus rex interrogans condempnasti. Absentes enim et presentes similiter torquebantur. Duplex enim illos acceperat tedium, et gemitus cum memoria preteritorum. Cum enim audirent per sua tormenta bene secum agi, commemorati sunt dominum, et mirantes in fine exitus. Quem enim in expositione prava proiectum deriserunt, in finem eventus mirati sunt, non similiter iustis sitientes. Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illorum. Quod quidam errantes colebant mutos serpentes et bestias supervacuas, inmisisti illis multitudinem mutorum animalium in vindictam, ut scirent quia per que peccat quis, per hec et torquetur. Non enim impossibilis erat omnipotens manus tua que creavit orbem terrarum ex materia invisa, inmittere ~~[illegible]~~ illis multitudinem ursorum, aut audaces leones, aut nove generis ira plenas ignotas bestias, aut vaporem ignium spirantes, aut odorem fumi proferentes, aut horrendas ab oculis scintillas emittentes. Quarum non solum lesura poterat illos exterminare, sed et aspectus per timorem occidere. Sed et sine his uno spiritu occidi poterant, persecutionem passi ab ipsis factis suis, et dispersi per spiritum virtutis tue. Sed omnia in mensura et numero et pondere disposuisti. Multum enim valere tibi soli supererat semper, et virtuti brachii tui quis resistet? Quoniam tamquam momentum stature, sic est ante te orbis terrarum, et tamquam gutta roris antelucani que descendit in terram. Sed misereris omnium, quia omnia potes, et dissimulas peccata hominum propter penitentiam. Diligis enim omnia que sunt, et nichil odisti eorum que fecisti, nec enim odiens aliquid constituisti aut fecisti. Quomodo autem posset aliquid permanere nisi tu voluisses? aut quod a te vocatum non esset conservaretur? Parcis autem omnibus, quoniam tua sunt, domine, qui amas animas.

XII

O quam bonus et suavis est, domine, spiritus tuus in omnibus. Ideoque qui exerrant partibus corripis, et de quibus peccant admones et alloqueris, ut relicta malitia credant in te, domine. Illos enim antiquos habitatores terre sancte tue quos exhorruisti, quoniam odibilia opera faciebant per medicamina et sacrificia iniusta, et filiorum suorum necatores sine misericordia, et commestores viscerum hominum, et devoratores sanguinis a medio sacramento tuo, et auctores parentes animarum inauxiliatarum, voluisti perdere per manus parentum nostrorum, ut dignam perciperent peregrinationem puerorum dei, que tibi omnium carior est terra. Sed et his tamquam hominibus pepercisti, et misisti antecessores exercitus tui vespas, ut illos paulatim exterminarent. Non quia inpotens eras in bello subicere impios iustis, aut bestiis sevis, aut verbo duro simul exterminare, sed partibus iudicans dabas locum penitentie, non ignorans quoniam nequam est natio eorum, et naturalis malitia ipsorum, et quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum. Semen enim erat maledictum ab initio, nec timens aliquem veniam dabas peccatis illorum. Quis enim dicet tibi: quid fecisti? aut quis stabit contra iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? aut quis tibi imputabit si nationes perierint quas tu fecisti? Non enim est alius deus quam tu, cui cura est de omnibus, ut ostendas quoniam non iniuste iudicas iudicium. Neque rex neque tyrannus in conspectu tuo inquirent de his quos perdidisti. Cum sis ergo iustus, iuste omnia disponis, ipsum quoque qui non debet puniri condempnas, exterum estimas a tua virtute. Virtus enim tua iustitie initium est, et ob hoc quia omnium dominus es, omnibus te parcere facis. Virtutem enim ostendis tu qui non crederis in virtute esse consummatus, et horum qui te ~~[illegible]~~ nesciunt audaciam traducis. Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas, et cum magna reverentia disponis nos. Subest enim tibi cum volueris posse. Docuisti enim populum tuum per talia opera, quoniam oportet iustum esse et humanum, et bone spei fecisti filios tuos, quoniam iudicans das locum in peccatis penitentie. Si enim inimicos servorum tuorum et debitos morti cum tanta cruciasti attentione, et liberasti dans tempus et locum per que possent mutari a malitia, cum quanta diligentia iudicasti

filios suos quos parentibus suis ad ira & con
uertiones dedisti bonas pmittonis. Cum
ergo nobis disciplinam das, uinis eos nos
multiplicatis flagellas. De bonitate tua
am cognouimus iudicantes. Et cum de nobis
iudicatur sperauimus misericordiam tuam. Video
illis q. ira sua insensate ruinis se ingessi
runt. p hos q. coluerunt deos suos in ruinis
ta. & cum terrores iudiciorum eorum uidi
dos estimantes hos que animalibus sunt sup
iacta: infinitum insensatos male ui
uentes: sp hoc tanquam puer insensatus iu
dicium iudicium dedisti. Qui ait uidisti
illos iudicationibus ut corripiti sunt: digni
di iudicium experti sunt. In huic cui que
patiebantur molestie fiebant. in quibus
patiebantur indignabantur: p hos q. putabat
dos in ipsis cum exterminarentur. uidentes
illum qm olim negabant se nosse deum
iam agnouerunt: sp qd & finis condemp
nationis illos uenit super illos. Quam
sunt autem omnes homines in quibus no
sub e scientia di. & de huic q. uidentur bona.
ñ potuerunt intelligere eum qui est. ni
operibus attendentes agnouerunt qui est
artifex. sed aut ignem aut spiritum. aut aera
cum aerem. aut gyrum stellarum. aut fu
mam aqm. aut solem. aut lumina ar
dores orbis terrarum dos putauerunt. Quorum
si species delectauit dos putauerunt. sciant qm
eo huius dominator: eos speciosior est. Species
et enim genitor hec omnia constituit.
Aut si uirtutem & opera eorum mirati sunt
intelligant ab ipsis. qm qui hec constitu
it fortior est illis. a magnitudine enim species
et creatur. cognoscibiliter poterit hos et
ator uideri. sed tamen adhuc in huiusmodi
est querela & hi enim forsitan errant. de
um querentes et uolentes inuenire. eum
cum in operibus illius conuersentur inquirit.
et plurimum hsit. qm bona sunt q. uident.
sed autem nec huic delet ignosta. si enim
tantum potuerunt scire ut possent estimare
te seculum. quomodo huius dominum non
facilius inuenerunt. Infelices autem
sunt. & inter mortuos spes illorum est. q. appella
uerunt dos opa manuum hominum. aurum
& argentum. arte inuentione. & similitudi
nes animalium. aut lapidem inutile
opus manus antique. Aut siquis artifex
faber de silua lignum erectum secauit. et huius
dos et cedat omnem corticem. & arte sua
sus diligenter fabricat uas utile in consti
tuone uite. Reliqua autem eius opis ad p
paratione esse abutitur. et reliquis lor
qd. ad nullum usum fiat. lignum aurui
et dnab; sculptum sculpat diligenter pu
ritatem suam. et p similitudinem uere figur
illud. et assimilet illud imagini hominis
aut alicui ex animalibus illud comparet.
pluimen lubricum. et rubicundum fratres
fuco colorem illius. & omnem maculam q. i
illo est pluimen. et fingat ei dignam hsita
tionem. In parete ponens illud. & ferri
mamq; ferro. ne forte cadat. pspicens illu.
sacris qm non potest se adiuuare. Imago
enim est. et opus est dei adiutorium. & de sub
stantia sua. & de filiis suis. & de nuptiis uoui
stis eius inquirit: sion erubescat loqui cum
illo q. sine aia est. et p sanitate quidem infir
mi deprecatur. & pro uita mortuum orat:
et ad iuuamentum iuuenum uocat. et pro
itinere petit ab eo qui ambulare ñ potest.
et de adquirendo. & de operando. & de omnibus
rerum euentu petit ab eo q. in omnibus
est inutilis. Secundum aliud nauigare agi
tans. & p fluctus fluctus incipiens fragile. ligno
portante se fragilius ligni uituperat. Illud
enim cupiditas adquirendi exogitauit.
et artifex sapientia fabricauit sua. Tu
autem pater gubernas prudentia. qm dedisti
ei manum uiam. & inter fluctus semitas fir
missimam. ostendens qm potens est ex omni
bus uiam si sine arte quis adeat. sed
ut no essent inania sapientie eius opa. sp
hoc & exiguo ligno euadunt homines
animas suas. & transeunt mare periculum li
berati sunt. Ab initio enim cum perire
superbi gigantes. spes orbis terrarum ad ratem
confugiens. permisit semen nauigans
q. manu sua erat gubernata. Benedicta
est lignum p q. fit iustitia. Q. manus autem
q. fit idolum maledictum est. & qm fit
illud. Quia ille quidem operatus est. illud autem
cum esset fragile. dyonominatus est. Sili
ui odio sunt dei impius. et impietas ei.
Secundum q. fecit est. cum illo q. fecit conuinca
patietur. sp hoc & idolis iniquorum non est
respectus. qm creature dei in odium facte
sunt. & in temptationes animarum.
& in muscipulam pedibus insipientium. Cen
tum enim fornicationis est eos qui ad idolum
et ad inuentio illorum corruptio uite est. sequ
enim enim ab initio. neq; erunt
in perpetuum. Superuacuitas omnis hominum
hoc adinuenit in orbe terrarum. et ideo uenit
illorum finis inuentus est. Accubo enim luc
tu dolens pater arcu filii rapti sibi fecit ymagi
nem. et illum q. nunc qm homo mor
tuus fuit. nunc tanqm deum coluit.

130

140

ad ps. xv.

ps. xxxiii.

ad ps. xiii.

ps. cxxxiii.

ps. cxxxiii.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

cepit. et constituit in se seruos suos carna
lis sapientia. Deinde in ipsum inuenit tempe co
nualescente impietate consistere
hic autem timor dei custodiri et cum omni
impio colebantur singula. et hos quos
in palam honorare non poterant hoc ei
ge erant. et longinquo figuram illorum alla
tam: et uidentes imagine regis eorum hono
rare uolebant. fecerunt ut illum qui abesset.
tamquam presentem colerent sua sollicitudine.
puerat autem ad hoc cultum et hos qui nora
bant artificiae extremam diligentiam. Ille
enim uolens plus placere illi qui se assumpsit. et
laborabat arte sua ut similitudinem in me
liuis figuraret. Multitudo autem hominum
adducta per speciem operis. eum qui ante tem
pus homo honorabatur fidem. nunc deum
existimauerunt. et hoc fuit uite humane
decepto. Cum aut affectu aut regibus deser
uientes homines: incommutabile nomen lapi
dibus et lignis imposuerunt. et non sufficeret eis
errare circa dei scientiam. sed in magno u
uentes inscientiae bello. eos tam magna
mala pacem appellant. Aut enim filios su
os sacrificantes. aut obscuris sacrificia fa
cientes: aut insanis plenis uigiliis lustra
ta. neque uitam. neque nuptias munditia
custodiunt: sed alius alium per inuidiam occi
dit: aut adulterando contristat: et omnia com
mixta sunt. sanguis homicidium furtum
et ficta. corruptio infidelitas turbatio. et
furtum. tumultus honor. dei in omno
ne animarum ingratitudo. nativitatis im
mutatio. nuptiarum inconstantia. inordina
ta mechia. et spiritalia. Infinitorum enim
idolorum cultura: omnis mali causa et initium
et finis. Aut enim dum letantur insanunt.
Aut certe uaticinantur falsa. aut iniuste
iuste. aut periurant ait. dum enim confidunt
idolis qui sunt sine ira male iurantes no
cere se non sperant: utraque ergo illi eum
enim digne. qui male sentiunt de deo. Aut
dum enim idolis. et iniuste iurauerunt in dolo
contemnentes iustitiam. solo enim iuramen
tum est iustum. sed peccantium pena pauperis
semper iniustorum prevaricatione. Tu autem
domine nostre suauis et uerus es: patiens et in misericordia
disponens omnia: etenim si peccauimus tui
sumus. sentientes magnitudinem tuam. et si
non peccauimus: sciemus quoniam apud te sumus
computati. solere enim te consummata est
iustitia. et scire iustitiam tuam et iudicium tuum
tuum esse immortalitatem. solo enim in eternum
induit nos hominum male artis exercitatio. nec umbra picture. labor sine fructu.

Ymagines sculpta pauperum colorum. aut aspectus in
sensato dat concupiscentiam. et diligit mor
tuum ymaginis effigie sine anima. Amator autem
amantium dignum quod spem in talibus habet. et qui fi
dunt illos. et diligunt. et quod colunt. Qui et fi
gulus mollem terram premens. laboriose fin
git ad usus nostros unumquemque uasis. et de eodem
luto fingit quecumque munda sunt in usum uasis seruit
et hoc sunt contraria. hoc autem uasorum quo
ut usus: index est figulus. et cum labore uano.
deum fingit de eodem luto. Ille qui paulo ante de e
di factus fuerat. et post pusillum se ducit unde
accepit animam. Repetitur debitum anime qui habet.
sed illum cum. non quia laboratus est. nec quia ei
illi uita est. sed concertantur aurifices. et ar
gentarius. sed ceruus mutatur. et gloriam
prebet. quam ipse supplicia fingit. Cinis est
cor eius. et vita supplicia est spes illius. et uilio
ris uita illius. quam ignorant qui se fixerunt
et qui spernunt illi animam quam operatur. et qui
suffiant et spiritum uitalem. sed estimauerunt
ludum esse uitam nostram. et conuersationem iuste
compositam ad lucrum. et oportere undique
eam ex malo adquirere. hic enim supra omnes
scit se delinquere. qui ex terra fragilia uasa
et sculptilia fingit. omnes enim inspicientes
infelices. supra modum anime suspicit am
ma pli cui imperauerunt illi. Cum omnia
idola nationum estimauerunt dei. Quibus
neque oculos insunt ad uidendum. neque nares
ad sapiendum spiritum. neque aures ad audiendum.
neque digiti manuum ad tractandum. sed pe
des eorum pigri ad ambulandum. homo enim fecit
illos. et qui spiritum accepit finxit illos. Simile
enim sibi similem homo potest deum fingere. Cum sit
enim mortalis: mortuum fingit manibus
iniquis. melius enim ipse huius quos colit.
qui ipse quidem uixit cum esset mortalis: illi autem
nunquam. Et et animalia miseriora colunt.
insensibiliter enim comparata huius. Alia sunt de
terrora. sed nec aspectu aliquis ex hiis aliis
bona post conspicit. Effingunt autem dei lau
dem et benedictionem eius. Si hoc per hiis talia
passi sunt digna tormenta. et per huiusmodi
rem bestias existimantes sunt. per quibus tor
mentis bene disposuisti primum eum: qui
dedisti concupiscentiam delectationis sui no
uum superne escam panemque ex origine mortis
ut illi quidem concupiscentes escam ipsa que
illis ostensa inuisa sunt. et ancilla concup
iscentia cuiusdam. hi autem in breui mopes
facti nouam gustauerunt escam. Oportebat et
illis quidem sine euasione supplicium in
terrum exercere: et hominem. hunc autem
tantum ostendere quasdam inimicitias illorum

16

16

exterminabant. Serpentum et superuenit illis do
ua lethalia. morsibus pessimis colubrorum ex
terminabant. Et non prouenit pmansit ira
tua. sed ad correptionem populi nostri fuit
signum hoc ad salutem. ad commemorationem
mandati legis tue. Qui enim conuertebat se non
per hoc quod videbat sanabatur. Sed per te omnium
saluatorem. Et in hoc ad ostendisti inimicis
nostris. quia tu es qui liberas ab omnibus malis. Non
illos enim serpentes mittebat ad perdendum nos
tros. et ut ostenderet quia
sicut. et ut ostenderet sanitas animae illorum. qui
digni erant ab inimicis modi exterminari. si
illos ad tuos. non tradisses in uenenatos si
mentum denset. Nam enim ira aduersus
sanabat illos. In memoriam enim sermo
nis tui exterminabantur. et saluabantur.
ne forsitan incederet oblitionem. Et pos
tea tua non aduertito. Et enim neque herba
neque malagma sanauit illos. Sed tuus due
sermo qui sanat omnia. Tu enim es dne
qui uite et mortis habes potestatem. Deducis
ad portas mortis. et reducis. Hoc ad uidet quod
per malitiam animam suam. et ab exercere spe
ei reuertere. sicut reuocabatur ad quod exceptus est.
Et enim manus effugere impossibile est. Sed gran
tes et omnes nosse et unum. per fundibulum brachii
tui flagellantur sunt uoces aquis. et grandinis
by. et pluuie. per ductionem pass sunt. et ignis
consumpti. Et enim mirabile erat in aqua
quod omnia extinguit. Pluit ignis in aqua
quod omnia extinguit. Quodam enim tempore
manus exercitus ignis ne comburerentur quod
ad impios missa erant. Animalia. sicut ipsi
uidentes sanari qui di indito patiunt pleni
tione. et quodam tempore in aqua sup uirtu
tem ignis. et uidebant undique ut unquam ire
nationem exterminari. Quibus angelorum et
ei nutristi pleni tuum. Et panem panem
de celo preparasti illis sine labore. Omne delec
tamentum in se habentem. et omnis saporis suau
tate. subiam enim tuam. et dulcedinem tuam.
qui in filios hoc ostendebat. deseruiens omnis
omnibus uolentibus. ad quod quis uolebat con
uertebatur. Sicut ad glacies sustinebant ui
ignis et non liquefiebant. ut cognoscerent quia fru
ctus inimicorum exterminabat ignis. tridui in
grandine et pluuia consumpti. hoc ad terrem
ut intelligerent iustitia tua uirtutis oblitus est.
Et ceteris enim in tempore dedisti. ut ea
delere in terrorem adiutus inimicos. et tem
pore sit ad benefaciendum. per hoc quod in te confi
dunt. per hoc et tunc in omnia transiguran
tes omnium rerum. que desiderant sunt. et ser
uiant filii tui quos dilexisti dne quia non na
turarum fructus pascunt homines. sed
sermo tuus hos qui in te credunt. con
seruat. Et enim ab igne non potest exterminari. sanus ab eo quod radio solis calefit
liquefiebatur. nouum omnibus erat. Cum op
tet pueros solem ad benedictionem ma
nu et ad omnem lucis te adorant. Augus
enim fides eius quam hybernalis glacies tabes
cere. et disperet tanquam aqua supuacua. Ma
na enim sunt iudicia tua domine et inuisibi
lia illi ma. per hoc indisciplinate animae
exterminate. dum enim pestilentia hoc in
qui posse dominari sed nationes. unicuique
tenebrae et longe noctis compedes. Indulsi
sub tecti fugitiui pretie pudendae tacue
runt. et dum putant se late obtinere per
arte tenebrosa oblitionis uelamina dispe
si sunt. paucis horrendis. et ad omni
natione nimia perturbati. Siqui enim quae
contingebant illos phantasia sine timore esse
tendebant. qui in terrore deserendi priuata
bat illos. et pene tristes apparentes paua
rem illis prestabant. et ignis quidem nul
lius potestate illis lumen praebere. Et sydera
lumpide flammae illuminare poterant il
lam noctem horrendam. apparebat. ad illos
submeantes igne timore plenus. et uno
re pauci illius. quod non uidebantur tota. et
timabant deteriora et quod uidebantur. et ma
gis arte aeris apparebant deteriora. et
glia corpora eorum contremebat. Illi enim
quod promittebant timores. et illusiones et
fallere se ab aliis languente. hoc ad deuis
pleni timore tanquebant. Nam et sinebat
illos et monstrare prudebat. Cuius animae
hui. et sepeniam sibi ratione et omni
tremebundi pleni. et aerem quae nulla
timone quae effugere posse negantur se ui
dere. Cum tre enim eundi nequa. dat rethmo
num conditionis. seuis enim pluuis
seua. conturbata conscientia. indi enim et ex
mos nil plumpnous adiuuantum. pdeb
cognationes auxilios. Et dn ab intro mi
nat et expectatio: maiorem putat scam
causae de quod terrorem pstat. Illi aut quod ipsum
rem uere nocem. et abnimis. et ab alcis
intro inferre sup uirtutem. eundem sop
tum dominentes. Aliquid monstrat con
tributum timore. aliquid appetit detectat
reductione. Subiam uenis enim illis. et spe
tatis enim supuenit. Deinde siquis qui
et illis deadiles. nutodiebat et tenet hic
fraud reclusus. Si enim ruinas quae erat
aut pulsa aut agrestis. non opinus pos
occupatus est. insignibilem sustinebat ne

Deu. xxvi
Ad. iii

Ex. pla. iii. pla. viii.

Ex. i. iii
Ps. c. iii
Ps. lxxii
Ps. cxlv.

Ex. xii.
Ex. pla. vii.

Sa. c. x.

Ps. lxxvi.
Ex. xxvii.
Ps. lxxvi.
Io. xv.
Ex. xxviii.
Iu. xxviii. p.

Sa. c. xx

Ps. c. xx

18

ostrarum. Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati, sive sibilis aure infundebant, vel mollem animum sonus suavis, aut insania demerebantur animum. Aut sonus validus perpetrabat pavorem, aut ludentium animalium cursus vel usus, aut mugientium valida bellatrum vox, aut resonans de altissimis montibus echo. Defecerant facebant illos pre timore. Omnia enim orbis terrarum impedebantur luminaribus luminis et impediebantur operibus continebantur. Solique illi supposita erat gravis nox, imago tenebrarum quae superveniebat illis erat ipsis sibi erant gravior et tenebrae quae illi nihil maximae erant lux. Hoc quidem vocem audiebant, sed figuram non videbant. Et quia illi tripi per eadem passi erant, magnificabant, et quia illi lesi erant, quin illi ledebantur gratias agebant, et ut esset differentia donum petebant. Ipsi igitur videntes columnam ducentem per labuerunt, ignoto vice. Et solem sine lesura bonis hospitio susceptis. Digni quidem illi carere luce, et pari carcere tenebrarum, quia inclusos custodiebant filios, per quos lapidem sed impetum legis lumen celo data est. Cum cogitarent custodes occidere infantes, uno exposito filio redemito et productorem illorum, multitudine filiorum abstulisti, et parte illos perdidisti in aqua validam illa nox. Cum autem exercitus a parte unius, et ire secretes quibus unanimis credidisset. Animi equorum esse, insidiatus est aut a populo. Cum autem quidem iudex, cum iudex a determinato, sic enim iesus ad israel. Sic illos placant magnificantes. Ab tanto enim sacrificabant multi pro bonis, et multae legem concordiam dissolvebant. Similiter bona et mala perpetrabat iustos, parvas de eruerunt laudes. Resonabat autem incredulentes inimicorum vox. Flebile audiebant planctus plorantes funerum. Similiter pena servus cum domino afflictus, sic populus sicut homo regi similia passus. Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortui illi habebant innumerabiles, sicut cui ad sepeliendum unum sufficebant. Quia uno modo quae perpetrata sed illos, quae minari et de omnibus eis non credentes per beneficia. Tunc cum primum fuit quae minuit primogenitorum. Sponderunt pelin dei se ad. Cum enim quietum silentium contineret omnia, nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus de celo regalibus sedibus venit. Durus debellator in medium exterminii terram pro stulit. Gladium acutum, et simulatum imperium tuum portans, et stans replevit omnia morte. Et usque ad celum attingebat stans terram. Tunc continuo visus sompnium malos turbavit illos. Et timores sui ipsi inopinati. Et alius alibi procidit semivivus, per quam monebatur causam demonstrabat mortis. Vulnerat eos quia illos turbabant. Hec pronunciabant ne insani que mala patiebantur pavent. Teneri illi tunc et visus est illos temptatio mortis. Et cum morte interemptos multos multitudinis. Et non dum punivisse iustum. Perrexit enim homo sine querela defendere pro populo, pharetra seruit suae secutum ordinem, et per incensum de precationem allegans. Restitit ire, et finem fecit non cessare. Ostendens quia eius est famulus. Vincit illi turbat. Non virtute corporis nec armatura potentiae, sed verbo illum qui vincebat subiecit iurantem pacem tuam, et testamentum commendans. Cum enim essent armatum ordinatus sui alcuti mortui, vestiti, et amputatus imperii. Dixisse illam quae ad illos ducebat iam. Ja vestis enim poderis et habitus eius erat orbis terrae. Et parentum magnalia in quibus ordinibus lapidum erant sculpta. Et magnificentia tua in diademate capitis illius erat scripta. Ab illis cessit quae excedebat et exterminat. Erat enim sola temptatio ire sufficiens. Impetus autem usque ad novissimum sine media ira supervenit, per stetit enim et iratum illos. Quia ipsi cum vestis esset ut se ducebat, et illi magna sollicitudine pensis sed illos. Confestabatur illos poenitentiae actus ad huc enim ire manus habebat luctum, et deplorantes ad monumenta mortuos. Aliam sibi assumpserunt cogitationem insanae. Et quos rogantes persequebantur hos tanquam fugitivos persequebantur. Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas, et hoc quod accidit commemoratione amittere ut ea quae erant vestis repleret punitio. Et per quidem vestis mirabiliter transivit, alia autem novum mortem invenerunt. Omnis enim creatura ad suum genus ab initio proprium habitum, deserunt vias praeceptis ut prius custodiebantur illos. Aliae nubes eas obumbrabant et ex aqua quae erat viva arida apparuit, et in mari rubro via sine impedimento, et campus germinans de profundo nutrito. Per quem populus transivit quae tegebatur eius manu. Videntes mirabilia et monstra vindicta eis

Ex. viii.

Sap. xiii.

Ps. cxlvi.

Ex. xvii.

Ex. xiii.

Ps. cxxxv.

Ab. iii.

squi enim deprauant. et cum magna agunt exulta
uerunt. magnificantes te domine q liberasti
illos. memores est enim eorum. adhuc eos q si
dolatrauerunt illos. sed filiauerunt. qui ad dñm p penitentiam
animas suas ediuerterunt. et musicis. et p psalmos eos
clamauerunt sicut fluuius multitudine aquarum. Consili
me. sui uiderunt nouum exercitum. suum
sui adducti conuersionem postulauerunt et
ad epulationis. In allocutione enim desi
derij ascendit illis de mari argumentum. et ex
tentiones peccatorum superuenerunt. si sine illis q
ante ea fuerunt argumentis per uim fluminis.
Iuste enim punientur sed quia neqa ad. ere
ti detestabiliores. hospitalitatem instruere
alij quidem ignoti si recipiebant aduenas. a
lij autem proprios hospites si seruitutem accipiebat.
et non solum hoc. sed alius quis respiciebat
illos. qui prius recipiebant extremos. qui
autem iniqua receperunt hos q eisdem ulti e
runt. cum sensissent affliguntur doloribus
pauci se autem certare fecerunt illi in fortis uisis. qui
subiacentes corpori deus uenebatur. unusquisq
hostis sui cum iustum qrebat. In se enim ele
mentum conuertuntur. sicut in organo. equa
litas sonus iunctus. omnia suum sonum ut
ordinat. unde estimari. unde estimari corpo
ris usus potest. agua enim aqua aqua con
uertebantur. et qemadmodum erant natantia in
ea transiebant. Ignis aqua ualeat cup
sum uirtutem. et aq extinguentes natura
obliuiscebantur. flamme contrario corrup
tibilium animalium non uoluerunt. carnes qp
ambulantes. nec dissoluebant illam q facile
dissoluebatur sicut glacies bonam etiam.
In omnibus enim domine magnificasti ppli
tuum et honorasti. et non despexisti in omni
tempore. et omni loco assistens eis.

Omnis sapia a domino deo est. et cum illo fuit se
per et est ante eum. harenam maris. et pluuias g
uttas. et diei seculi quis dinumerauit. Altitudinem
celi et latitudinem terre. et profundum abissi quis me
tus est. Sapientiam dei precedentem omia qs fuit
signauit. prior omnium creata est sapia. et intelle
ctus prudentie ab euo. fons sapie uerbum dei in ex
celsis. et ingressus eius mandata eius. Ra
dix sapie cui reuelata est. et astutiam eius
quis agnouit. Disciplina sapie cui reuelata
est et ultimi festata. et multa prudentie ingres
sus eius quis intellexit. unus est altissimus
creator omnipotens. rex potens et metuendus
nimis. sedens super thronum suum et dominans
deo. ipse creauit illam spu sto. et uidit et dinu
merauit et effudit illam super omia
sua opa. et super omne carnem secdm datum suum.
et prebet illam diligentibus se. Timor domini
gloria et gloriatio. et letitia. et corona exultationis.
Timor domini delectabit cor. et dabit letitiam
et gaudium et longitudinem dierum. Timen
ti dñm bn erit in nouissimis. et in die defunctionis
defunctionis sue benedicetur. Dilectio dei ho
norabilis sapientia. quibus aut apparuit in u
sibus diligunt eam. et iustitie. et magnificentie
magnalium suorum. Initium sapie timor
domini. et cum fidelibus in utero creata
est. et cum electis feminis creditus est. et cum iustis
et fidelibus. agnoscitur. Timor dñi sane religio
osis cultus est. et iustificabit cor. et letificabit
eos. et gaudium dabit. et nomen dñi bn erit
et in diebus consummationis illius beatificabitur.
plenitudo sapie timor dñi. et plenitudo a
fructibus illius. omnem domum illius iple
bit a generationibus. et receptacula a bonis
illius. Corona sapienti timor dñi replens
pacem et salutis fructum. et uidit et dinumera
uit eam. Verbis autem suis dona dei. et
eam et intellectum prudentie sapia com
pleuit. et gloriam tenentium se exaltauit.
Radix sapientie est timor dñi. Rami enim
illius. In thesauris sapie intellectus et scia re
ligiosis. execratio autem peccatoribus sapi
entia. Timor dñi expellit peccatum. nam qui sti
more est. non potest iustificari. Iracundia enim
animo irato illius subsistit. usq in
tempus iustificabit pacem. et postea redd eam
in iocunditate. Donec consilio usq in tempus
abscondet uerba illius. In thesauris sapie
significatio disciplinae. execratio autem peccatoribus
est timor dei. Fili concupiscens sapienciam conserua
iustitiam. et deus prebebit illam tibi. Sapia
enim et disciplina timor dñi. et qp bn placet
ei fides et mansuetudo. et adimplebit
thesauros illius. Sic fili incredibile timor
dñi. et non accedere ad eum duplici corde. Sic
fili hypocrita in conspectu hominum. et no
scandalizetur labia tua. Attende illi ne fa
ce cadas. et adducas animam tuam in honora
tionem. et inuenies de abscondita tua. et medio
synagoge eiciatur te. qui accessit malignus
ad dñm. et cor tuum plenum est dolo et fallacia.
Fili accedens ad seruitutem dei. sta in iusti
cia et timore. et para animam tuam ad tem
tationem. Deprime cor tuum et sustine. inclina
aurem tuam. et cape uba intellectus. et
ne festines in tempore obductionis. sustine

Gen. xxxviii. 7. iiii.

Gen. 1.3. 7. ii. 7.

Ps. xii. 3. Ps. cxviii. cem.

T. e. v. viii. Iac. i.

Ps. hyp. et radiates ipsa heu bn ofsolabi. Iob. xvi. Ruum. e. e.

temptationes dei. Conjunge dō ⁊ sustine.
ut crescat in nouissimo uita tua. Omne qd
e̊ applicatum fuerit. accipe. ⁊ in dolore sustine. et in humilitate tua patientiam habe.
quia in igne probatur aurum ⁊ argentum. homines uero recipibiles in camino humilitatis. Crede dō ⁊ recipabit te. et dirigo uiam
tuam ⁊ spera in illum. Custodi timorem illius
et in illo uetere. Qui timetis dm sustine
te misericordiam eius. et nō deflectatis ab illo ne
cadatis. Qui timetis dm credite illi. et nō
euacuabitur merces uestra. Qui timetis do
minum sperate in illum ⁊ in oblectatione
uenient uobis misericordia. Qui timetis dominum
diligite illum. ⁊ illuminabunt corda ue
stra. Respicite filii uetustates hominum.
et cognoscite quia nullus sperauit in domino et cōfusus
est. Quis enim permansit in mandatis
eius ⁊ deseruit ei. aut quis inuocauit illum
et despexit eum. quia pius ⁊ misericors est
dō. et remittit in tempore tribulationis peccata
et protector omnibus exquirentibus se in ueritate.
Ve duplici corde ⁊ labiis lesis. ⁊ manibus
malefacientibus. ⁊ peccatori terrenam ingredienti
duabus uiis. Ve dilidentibus corde quia non credidit
dō. ideo nō protegentur a deo. Ve his qui perdiderunt sustinentiam. quid facient cum
uisitauerit eos. Qui timent dm non
erunt incredibiles uerbo illius. et qui diligunt
illum conseruabunt uias illius. Qui timent
dm inquirit quod placita sunt illi. et qui diligunt
eum replebuntur lege ipsius. Qui timent dm. parabunt corda sua in conspectu illius sanctificabunt
animas suas. Qui timent dm custodiunt mandata illius. ⁊ patientiam habebunt usque ad in
spectionem illius. Dicentes. si penitentiam non
egerimus. cademus in manus dni. ⁊ non in
manus hominum. Sed in eum magnitudi
nem illius. sic ⁊ misericordia eius cum ipso e̊. Filii
sapientie ecclesie iustorum. ⁊ natio illorum obedientia
⁊ dilectio. audite filii audite filii dilecti. ⁊ sic
facite ut salui sitis. Dō enim honorante patrem
filius. et iudicium matris exaltans firmauit in
filios. Qui diligit deum exorabit pro peccatis
et continebit se ab illis. ⁊ sicut dicit exaudietur. et sicut qui thesaurizat ita ⁊ qui honorificat matrem suam. Qui honorat patrem
iocundabitur in filiis. ⁊ die orationis eius exaudietur. Qui honorat patrem suum uita uiuet
longiore. et qui obedit patri. refrigerabitur in
matrem. Qui timet dm honorat parentes.
et qui dmo seruit bis qui se genuerunt.
In opere ⁊ sermone. ⁊ in patientia honorate pa
trem tuum. ut superueniat e̊ benedictio ab eo.
et benedictio in nouissimo manebit. Benedictio patris firmat domos filiorum. maledictio
autem matris eradicat fundamenta. Ne gloriari
in contumelia patris tui. non e̊ enim alia
gloria sed confusio. Gloria enim hominis ex honore
patris sui. et dedecus filii patris sine honore. fi
li suscipe senectam patris tui. et ne contristes
eum in uita illius. et si defecerit sensu. uenia
da. et ne spernas eum in tua uirtute. eleemosina enim patris non in obliuione. Stam pro peccato
mirabile restituetur e̊ tibi. ⁊ in iustitia edificabit e̊. ⁊ in die tribulationis commemorabitur
tui. Sicut in serino glacies. soluentur tua peccata. quia male fecisti e̊. quasi relinquit patrem
et e̊ maledictus a dō qui exasperat matrem. Filii
in mansuetudine opera tua pficite. et super hominem
gloriam diligite. Quanto magnus es humilia
te in omnibus. ⁊ coram dō inuenies gratiam. quia
magna potentia dni soluitur. et ab humilibus
honorabitur. Altiora te ne quesieris. ⁊ fortiora
te ne scrutatus fueris. sed quæ precepit tibi dō
illa cogita semper. et in pluribus operibus eius ne
fueris curiosus. Non e̊ enim necessarium ea
quæ abscondita sunt uidere oculis tuis. In pau
cis rebus noli scrutari multiplicata. ⁊ in plibus
operibus eius ne fueris curiosus. plurima enim
sunt supra sensum hominum ostensa sunt tibi. multos
enim supplantauit suspicio eorum. ⁊ in mala
ratione detinuit sensus illorum. Cor durum malebit
bit in nouissimo. et qui amat periculum in illo
peribit. Cor ingrediens duas uias non hebit recta
tum. ⁊ pauci corde in illis scandalizabitur. cor
nequam gratiabit in doloribus. ⁊ peccator adiecit
ad peccandum. Synagoge superborum non e̊ sanitas.
fructus enim peccati euadicabitur in illis. ⁊ non
intelligetur. Cor sapientis intelligentiam in
sapientia. et auris bona audiet cum omni
concupiscentia sapientiam. Sapiens cor ⁊
intelligibile. Abscubitus se a peccatis ⁊ in
operibus iustitiae successus habebit. Ignem ar
dentem extinguit aqua. et eleemosina re
sistit peccatis. et dō respicit eos qui reddit gratiam
aliquem in postum. et in tempore casus
eius inuenies firmamentum. Filii eleemosynam
pauperis ne fraudetis. et oculos eius ne tri
stetis a pauperis animam eius ne desperetis. et ne exasperes pauperem in inopia sua. ⁊
cor inopis ne affligas. et ne prestes datum
angustiato. Rogationem contribulantis ne
abiicias. et nō auertas faciem tuam ab egeno.
Ab inopi ne auertas oculos tuos. et ne
dedis maledicentes eum in amaritudine animæ eius. exaudiet enim dō illum qui fecit illum eum. Congregationem pauperum

Ex. lxiii.
Pr. xxxix. xl.

Tac. i.
S. e. iii. v.

T. e. sunt sensuum

tot. xxiii.

Ecc. xx. xxiii.
Ecc. lii. lx. lxxii. lvii.
P. xl.
T. e. xxxiii.
P. d. xxxix. xlii.

T. e. sapientia diuinam

Ps. xxxi. Nemo

Ex. xl.
T. e. xxiii.

Consultionem pdt. qd dicit sc. sermonem insipiente. spe insipiente derelinquit.

Qui ab illi peccat. tum ingredi. ⁊ dicit. ⁊ opere sibi. ⁊ mundi qd p. egritudinem quiete.

ad ꝛibilem et facio. Et plꝰ humilia
anima tua. et magnifica humilia ea
pd̃ eum. Vel qua pauper sine ꝛtica. ꝗam
tuam aurē. et redde debitum eum. et ꝛ
pende pacifice ī mansuetudine. Liberta eū
q̃ iniuriam patitur de manu sup̃bi. et
nō acide ferꝰ ī anima tua. In iudi
cando esto pupillis misericors. ut pt̃r. et pro
uis mēr illoꝝ. et erit ei velud filius al
tissimi obediens. et miserebitur tui ma
gis q̃m mater. Sapientia filiꝰ suꝰ
ut ipsum inspiret. et sublevet exaltabitq̃
se. et pueros ī ipsum instruet. et qui illam
diligit ut eam. et q̃ ingrediūtur ad illam
complectentur plagas eius. Qui te
tuentur illam ut eam hereditabunt. et q̃
intrabit benedicet dō. Qui seruiunt ei
obsequio eruit dō. et col q̃ diligunt
illam. diligit dō. Qui audit illam iudi
cat gentes. et q̃ intuetur illam timo
rat confidens. Si credidaꝰ et heredita
bit illam. et eruit ī confirmatione ē
dare illos: q̃m ī temptatione ꝗbulat
eum eo. ī primis elegit eum. et mō
et metum ad plantationē mi dare sup illū.
et cruciabit illum ī tribulatione doꝛ
ne fac. donec tempter illum ī cogitatio
nib illius. et firmabit illum. et ē adducet
directum ad illū. et letificabit eum. et
detegabit absconsa sua illi. et thesaurizabit
super illum scām. et intellectum. et iusti
tiam. Si aū obtemperabit: devinciēt eum. et
tradet eum ī manus inimici sui. Filii
conferta tempus. et ꝛdeuta. ꝗ aūtē
tua ñ confundaꝰ dē eum. Et enim con
fusio adducit peccatum: et ē confusio ad
ducens gl̃iam et grām. Ne accipias faciem
ad ꝛsus faciem tuam. nec ad ꝛsus animam
tuam mendacium. Ne erubescas peccatum
tuum ī casu suo. nec retineas ꝗbum in
tempore salutis. Nō abscondas sapiam
tuam ī decore eius. In lingua enim ag
noscitur sapientia et sensus. et scīa. et doctri
na ī ꝗbo sensus et firmamentum in operib
iustitiae. Nō contradicas verbo veritatis
ullo modo. et de mendacio erubescito
tue confundere. Nō confundaꝰ confusi
one tua. et ne subtaceas et omnia p peccato
Noli resistere contra faciē potentis. ne cecide
ris contra lectum fluvii. p iustitia dimi
cabit pro anima tua. et usq̃ ad mortem ē
tibi p iustitia. et dō expugnabit inimicos
tuos. Noli arrogare in lingua tua. cum
alio et humilis ī opib eius. Noli esse sicut
leo in domo tua. extrenis domesticos tuos
et opprimens subiectos tuos. Non sit ponere
tua manus tua ad accipiendum. et ad re
dendum collecta. Noli accedere ad pos
sessiones iniquas. et ne dicas ē mihi suffi
cientia mea. nisi enim pdeat ī tempe
iniuste. et obducetur. Nō sequaris con
cupiscentiam cordis tui. et ne dicas q̃m
potui. aut quis me subiicet ꝗ ꝗ ira mea.
dō enim ultor erit. et ꝗ ira mea. Ne dicas
peccavi. et quid accidit mihi triste. Altissimus
ē enim patiens et reddit dē ꝗ ira mea. De
cato noli esse sine metu. neq̃ adiicias pec
cati super peccatum. et dicas misericordia dō mea
magna ē. et multitudinis peccatorum meorum miserebitur.
apud enim est ira et ira ab illo ci
to proximat. et ī peccatores respicit ira illius.
Non tardes converti ad dominum.
et ne differas de die in diem. Subito enim
veniet ira illius. et ī tempore ultionis
disperdet te. Noli aemulari ē ī divitiis ī
iustis: nisi enim pderuntur ubi iudex ob
ducionis et iudex. Non velociter ē ī ob
ventu. et ñ est in omni via. Sic enim
peccator pbatur duplici lingua. Ctio fi
ducia ī via dei. et ī incertae sensus eius
et scāa: et persequatur te ꝗbum pauper
iustus. Cito in mansuetus ad audiendum
ꝗbum dei. et intelligis. et cum sapien
tia pfert responsum ūm. Si ē intel
lectus. responde proximo. Si autē est
in manus tua super os eius. Ne capiaris ī
ꝗbo ī detrahunt et confundaris. honor
et gloria in sermone sensati. lingua ꝗ do im
prudentis subversio ē ipsius. Non appelle
te suscitro ī ira tua. et lingua tua capia
ris et confundaris. Sup furem enim ē
confusio. et penitentia. et damnatio pes
sima sup bilinguis. Subiunctio aū odii
iniuria et contumelia. Iustitia p u
sillum. et magnū humilē Noli fieri p amico
inimicus primo. Improperium tenuitatis
in aliquo heredabit. et ī iustis peccatores
iudicio et bilinguis. Non te extollas ī do
gitatione ālēnis velud taur. ne forte
elidatur virtus tua p stultitiam. et folia
tua comedat. et fructus eius pdat. et relin
q̃ris velud lignum siccum ī deserto.
Anima enim iniqui disperdet. qui se habet
et in gaudium inimicis suis. illam et de
ducet in sortem improbo. Verbū dulce
multiplicat amicos. et mitigat inimi
cos. et lingua eloquens ī bono homine
habundat. Multa pacifica sint ē et ō
sultantes ē sed unus de mille. Si possides
amicum ī temptatione possides eū. tuo

facile credat. Et enim amicus secundum tempus
suum: et non permanebit in die tribulationis
tua. Et inimicus quomodo in inimicitiam,
et de amicis quomodo odium tribuam, et confusio de
mudabitur. Et cum amicis loquere de
non permanet in die necessitatis. Amicus secundum
sensum suum, et non erit in aequalitate. et domes
tici eius fidelia agent. Si humiliatus
fuerit se contra te, et abscondet se
te. unanimus habebis animam tuam. Si
ab inimicis tuis separatus fuerit. et ab amicis
tuis attende. Amicus fidelis protec
tio fortis. qui autem invenerit illum invenit thesaurum.
Amico fideli nulla est comparatio. et non est
digna ponderatio auri contra
bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medi
camentum vitae et immortalitatis. et qui
timent dominum invenient illum. qui
timet dominum erit habens amicitiam bonam.
quia secundum illum est amicus illi. Filium
venientem ad te exerce doctrina. et usque ad
senectutem invenies sapientiam. qui sic qui arat
et seminat. accede ad illam: et sustinebit
fructus illius. In opere enim illius ex
ercitaberis, et cito edes de generationibus
illius. Quam asperum est animum sapien
tis doctus hominibus. et non permanebit in illa
ex eius. qui lapidem imponit pluvia erit in
illis. et non demorabuntur praeter illam.
Sapientia enim doctrinae secundum nomen eius. et
non est multis manifesta. Nunquam non aqua
est. permanet usque ad conspectum dei. Fili
mi erudire consilium intellectus. et
ne abiicias consilium meum. Inter pedes eius
compedes illius. et in collo eius
illius. Subtile iumentum eius. et portabilis
et non abiicies illum. In omni
animo tuo accede ad illam. et custodi viam
tuam serva viam eius. inquisita illam et
manifestabitur tibi. et continebit te. ut deterius
quam eam. in novissimis eius invenies requiem
tuam. et convertetur tibi in oblectationem. et erit
tibi compedes eius in protectionem fortitudinis. et
stolae illius in tegumentum gloriae. Decor enim est in illa et in vestimentis illius ad
tegumentum salutis. Stolam gloriae induces
eam. et coronam gaudii imponet
tibi. Filii si intendere mihi: disce eam. et si
accommodaveris animum tuum sapiens eris.
Si inclinaveris aurem tuam accipies doctrinam.
et si dilexeris audire sapiens eris. In multitudine
prudentium senum. et sapientia illorum. et
esto conjugere. ut omnem narrationem dei
possis audire. et parabolas laudis illius non
effugiant a te. et si videris sensatum eum

gita ad illum: et diligit lectionem illi occurrit
per eum. Sapientiam haberi praecepta dei.
et in mandatis illius manente assidue et
te. et ipse dabit tibi cor. et concupiscentia sa
pientiae dabit tibi. Stolti facere mala et non
te. Appropinquant. discede ab iniquo. et de
facient mala abi te. Sordes et iniquitas mala
lutae iustitiae. et mitte eam septuplum.
Stolti quare ab homine divitiarum. neque ar
gentum et cedrum honorem. Non te iustifices
ante dominum. quia agnitus cordis ipse est. et qui
regis noli velle videri sapiens. Stolti quare
fieri iudex. nisi valeas irumpere iniquitates. ne forte ex timore facies po
tentis. et ponas scandalum in iustitia tua.
Stolti peccatum multitudine iniquitatis. nec te
innitas in potentia. sicut aliquis duplicia pe
cata. nec enim tuo erit innocens. Stolti
et pusillanimis animam tua exercere
facere eleemosynam in deprecatione. sic dicis
in multitudine munerum meorum exspia
et dominus mea. sic videbit hominem in
amaritudine animae. est enim humiliatus et
altae circumspectus. Stolti amare mendacium
duplicia facias. stolti velle velle mentiri
omnis iudicium. assuescit enim illius
in bona. stolti labiis et multitudine pl
bitorum. et non tibi labium tua ordo. non
oderis laboriosa opera. et rusticationem al
tissimo creatam. stolti te respicere in mul
titudine disciplinarum. memento quoniam
quia in tardabit. humilia valde spiritum tuum
quia ignis et vermis. stolti precantur in iniquam paucitatem dis
ceptationem. neque frenum aurea speciem. stolti
discede a muliere sensata. et bona quia in domo
et in timore dei. gratia enim occasionis illius
superat animam. Stolti tedet servum operantem iu
stitiae: neque mercenarium arantem animam
suam. Servum sensatum sicut dilectus. qui
alia tua. stolti defraudes illum libertate. in
eo poena detinere illum. Pecora et sunt arte
de illis: et si sunt multa: persevent apud
te. Filii et sunt erudi illos. et curva illos
a pueritia illorum. filie et sunt servata corpus
illarum: et ne ostendas hilarem faciem tua
ad illis. Tende filiam et grande opus fecisti.
et hominem sensatum da illam. mulier si et
sed animus eius. ne pratis illam: et dubi
ne credas te. in vino corde. Honora patrem
tuum. et genitrix matris tuae ne obliviscaris
earum. memento quoniam nisi per illos
non fuisses. et retribue illis quomodo et

illi tibi. In tota anima tua time Dominum, et sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute tua dilige eum qui te fecit, et ministros eius non derelinquas. Honora Deum ex tota anima tua, et honorifica sacerdotes, et propurga te cum brachiis. Da illis partem sicut mandatum est tibi primitiarum et purgationis, et de negligentia purga te cum paucis. Datum brachiorum tuorum et sacrificium sanctificationis offeres Domino, et initia sanctorum. Et pauperi porrige manum tuam, ut perficiatur propitiatio et benedictio tua. Gratia dati in conspectu omnis viventis, et mortuo non prohibeas gratiam. Non desis plorantibus in consolationem, et cum lugentibus ambula. Non te pigeat visitare infirmum: ex his enim in dilectione firmaberis. In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in aeternum non peccabis.

8 Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius. Non contendas cum viro locuplete, ne forte contra te constituat litem tibi. Multos enim perdidit aurum atque argentum, et usque ad cor regum extendit et convertit.

8 Non litiges cum homine linguato, et non strues in ignem illius ligna. Non communices homini indocto, ne male de progenie tua loquatur. Ne despicias hominem avertentem se a peccato, neque improperes ei. Memento quoniam omnes in correptione sumus. Ne spernas hominem in sua senectute, etenim ex nobis senescunt. Noli de mortuo inimico tuo gaudere, sciens quoniam omnes morimur, et in gaudium nolumus venire. Ne despicias narrationem presbyterorum sapientium, et in proverbiis illorum conversare. Ab ipsis enim disces doctrinam intellectus, et servire magnatis sine querela. Non te praetereat narratio seniorum: et ipsi enim didicerunt a patribus suis, quoniam ab ipsis disces intellectum, et in tempore necessitatis dabis responsum. Non incendas carbones peccatorum arguens eos, et ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum. Ne contra faciem stes contumeliosi, ne sedeat quasi insidiator ori tuo. Noli fenerari homini fortiori te: quod si feneraveris, quasi perditum habe. Non spondeas super virtutem tuam: quod si spoponderis, quasi restituens cogita. Non iudices contra iudicem, quoniam secundum quod dignum est iudicat. Cum audace non eas in via, ne forte gravet mala sua in te: ipse enim secundum voluntatem suam vadit, et simul cum stultitia illius peries. Cum iracundo non facias rixam, et cum audace non eas in desertum, quoniam quasi nihil est ante illum sanguis, et ubi non est adiutorium elidet te. Cum fatuis consilium non habeas: non enim poterunt diligere nisi quae ipsis placent. Coram extraneo ne facias consilium, nescis enim quid pariet. Non omni homini cor tuum manifestes, ne forte inferat tibi gratiam falsam, et convicietur tibi.

9 Non zeles mulierem sinus tui, ne ostendat super te malitiam doctrinae nequam. Non des mulieri potestatem animae tuae, ne ingrediatur in virtute tua, et confundaris. Ne respicias mulierem multivolam, ne forte incidas in laqueos illius. Cum saltatrice ne assiduus sis, ne congaudeas ad illam, ne forte pereas in efficacia illius. Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius. Ne des fornicariis animam tuam in ullo, ne perdas te et hereditatem tuam. Noli circumspicere in vicis civitatis, nec oberraveris in plateis illius. Averte faciem tuam a muliere compta, et non circumspicias mulierem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt, et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Omnis mulier quae est fornicaria, quasi stercus in via ab omnibus praetereuntibus conculcabitur. Speciem mulieris alienae multi admirati reprobi facti sunt: colloquium enim illius quasi ignis exardescit. Cum aliena muliere ne sedeas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum, et non altercaris cum illa in vino, ne forte declinet cor tuum in illam, et sanguine tuo labaris in perditionem. Ne derelinquas amicum antiquum: novus enim non erit similis illi. Vinum novum amicus novus: veterascet, et cum suavitate bibes illud. Non zeles gloriam et opes peccatoris: non enim scis quae futura sit illius subversio. Non placeat tibi iniuria iniustorum, sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius. Longe abesto ab homine potestatem habente occidendi, et non suspicaberis timorem mortis. Et si accesseris ad illum, noli aliquid committere, ne forte auferat vitam tuam. Communionem mortis scito, quoniam in medio laqueorum ingredieris, et super dolentium arma ambulabis. Secundum virtutem tuam cave te a proximo tuo, et cum sapientibus et prudentibus tracta. Viri iusti sint tibi convivae, et in timore Dei sit tibi gloriatio, et in sensu sit tibi cogitatus Dei, et omnis enarratio tua in praeceptis Altissimi. In manu artificum opera laudabuntur, et princeps populi in sapientia sermonis sui. In sensu vero seniorum verbum. Terribilis est in civitate sua homo linguosus, et temerarius in verbo suo odibilis erit.

10 Iudex sapiens iudicabit populum suum, et principatus sensati stabilis erit. Secundum iudicem populi, sic et ministri eius; et qualis rector est civitatis, tales et inhabitantes in ea. Rex insipiens perdet populum suum, et civitates inhabitabuntur per sensum prudentium.

In manu dei potestates terre: et opportune tempori
imponet super eum ut lex. Omnis iniuria patiens non
memoretur, et non agat propter iniuriam. Gloria
et honor et magnificentia: et sapientia et
iustitia et iniquitas. Non contemnatur omnis
dolens. Qui autem nichil est scientie. Qui
superbit eis et ceteris: iniquus est. Iniquus quoque annatat
peccatum. Hic enim animam suam ne
malum fecit. quia in vita sua placuit in terra
sua. Omnis potentatus hereditabitur vita. Lan
guor plurior gravat medicum. Et eum
languorem predicat medicus. Hic et hodie
est: et cras moritur. Cum enim mortuus fuerit
hereditabit serpentes et bestias et vermes. Initium
superbie hominis apostatare a deo. quia
ab eo qui fecit illum recessit cor eius. quia in
initium omnis peccati est omnis superbia. Qui te
tenuerit illam: adimplebitur maledictis et
subvertet eos in finem. Propter hoc ostendit dominus
commutationes malorum: destruxit eos usque in fi
nem. Sedes ducum superbos destruxit dominus
et sedere fecit mites pro eis. Radices gen
tium superbas arefecit deus. et plantavit hu
miles ex ipsis gentibus. Terras gentium evertit
dominus: et perdidit eas usque ad fundamen
tum. Arefecit ex ipsis. et disperdidit illos. et
cessare fecit memoriam eorum a terra. Perdidit
deus memoriam superborum: et reliquit memoriam
humilium sensu. Non est curta hominis
superbia. neque mansuetudo natum mulierum.
Semen hominum honorabile. hoc quoque timet
dominum. Semen autem hoc ostendunt honorabitur
quoque timet mandata domini. In medio fratrum
rector illorum est honore. et qui timent dominum erunt
in odio illius. Gloria divitum honorabitur. et
pauperem time: domini est. Noli despicere hominem
iustum pauperem. et noli magnificare virum
peccatorem divitem. Magnus est iudex et potens
honore. et non est maior illo qui timet dominum.
Servo sensato libere servient. et vir prudens
et disciplinatus non murmurabitur. Corde
suo insanae non honorabitur. Noli esse sapiens
in faciendo opere tuo: et noli esse in
tempore angustie. Quia bona est operatio et ha
bundans in omnibus. quia quia glorietur et ego
pauper. Filii in mansuetudine serva animam
tuam. et da illi sedem honore meritum su
um. Peccantem in animam suam quis iusti
ficabit: et glorificabit eum honorantem animam
suam: pauper gloriatur per disciplinam
et timorem suum: et est homo qui honoris
catur per substantiam suam. Qui autem gloriatur per
paupertatem suam. quanto magis in substantia: et quia gloriatur in substantia: pauper autem quid est. Sapientia hu
militat caput illius. et in medio
magnatorum considerat illum faciet. Sententia
dei virum et spectatio sua. neque spernat hominem
in vitio suo. Vitiosus in moribus est aspis. vir
um dulcedo est fructus illius. In vestimentis ne
gloriere unquam. nec in die honoris tui exer
tare. Quia mirabilia opera altissimi solius.
et gloria et abscondita et multa opera illius. et
multa ostensa sederunt in secreto. et insuspi
cabilis perstabit diadema. quia multi potentes op
pressi sunt valde. et gloriosi traditi sunt in
manibus alienis. paucis quam in vitiis: ne iuro
pere quicquam. et cum inquisieris compes
tus quicquam audias ne respondeas verbum. et in me
dio sermonis ne adiacias loqui. Et ea ut quid non
molestat: ne certetis. et iudicio peccatorum
ne consistas. Fili ne multus sint actus tui:
et si diuites fueris non eris innocens a delicto. Si ag
secutus fueris non apprehendes. et in effugio sui pe
ribis. Est homo laborans et festinans et
dolens in pulvere et tunco magis in habundat
est homo egens in mendicitate. prius
deficit eius iustitia et habundans pauperatur et
oculus dei respexit illum in bonum. et erexit eum ab
humilitate sua. et exaltavit caput illius
et mirati sunt super illo multi. et honorabuntur
dominum. Bona et mala. vita et mors et paupertas et
honestas a deo sunt. Datio dei permanet iustis
et profectus illius successus habebunt usque
in finem. Est quoque diuites in substantia sua. et
est pars mercedis illius. In eo quod dicit enim
in requiem michi. et nunc manducabo de bo
nis meis. solus. et nescit quod tempus praeter
eat. et relinquet ea alius. et morietur. Sta
in testamento tuo. et in illo collaborabis. et in opere
dabis tuo. ne aemulemini in operibus
peccatorum. Confide autem in deo. et manere in loco
tuo. facile enim est in oculis dei subito ho
nestare pauperem. Benedictio iusti festinat in ante
dei in momento iusti festinat. et honorabitur
et velocius proficiet illius fructificat. sic diuitis
quid est michi opus. et quae erunt michi ex
hoc bona: ne dicas sufficiens sum. et quid
ex hoc patimur: In die bonorum ne time
malorum sic malorum. et in die malorum ne time
malorum sic malorum. Quia facile est coram deo in
die obitus retribuere unicuique secundum ma
nus suas. Malitia ad oblivionem faciet luxuriae
magnae. et in fine hominis denudatio o
pum illius. Ante mortem ne laudes ho
minem quemquam. quia in filiis suis agnos

ceruit ur. sicut omnis hominem inducat
in domum suam. multe enim insidie se
dolosi. Sicut enim cruciatus pecoris fere
cum. et sicut pdix inducit in caueam. et
ut cervus in foueam. Laqueum. sic et hoi sup
bos. et sic pspectat uidens casum pximi sui.
Bona enim in mala conuertit insidiantur.
et in electis ponit maculam. ab initio
lapidis augetur ignis. et ab uno dolosi
augetur sanguis. homo uero peccator sang
ni insidiatur. Attende tibi a pestifero.
fabricat enim mala: ne forte inducat
sup te sub similitudinem in perpetuum. ad
mitte ad te alienigenam. et subuertet
domum tuam. et alienabit te a tuis. pximis.

Si bene feceris: scito cui feceris. et erit gratia
in bonis tuis multa. Benefac iusto. et inuenies
uere retributionem magnam. et si non ab ipso
certe a deo. Sed et enim hoc: quia assiduus est in
malis. et elemosinam non dabit. Quoniam et al
tissimus odio habet peccatores. et miseretur et pe
nitentibus. Da misericordiam. et ne suscipiat peccatores.
et spiritus peccatoribus reddet uindictam. cus
todiens cor in die uindicte. da bono. et non
recipiens peccatorem. Benefac humili: et non
dederis impio. plus ne pauperibus dan. ne
in pios poenitentes: et sic: iam duplicata ma
la inuenies in omnibus bonis: quoniam et altissimus
odio habet peccatores. et impiis reddet uindic
tam. Non agnoscetur in bonis amic
cus: et non abscondetur in malis inimi
cus. In bonis suis mutatur inimicus illius in tristitia. et
in malis illius amicus est. Sed credas inimico
tuo in aeternum. sicut enim ferrum eruginatur.
nequitia illius. et si humiliat se uadit curuus
abiit. inimicus enim. et custodi te ab illo. non
fraudat illum penitentia: sic sedeas ad dexte
ram tuam. ne consilius tuos in loco tuo. ne
forte consilius in locum tuum inquirat. et tradat
tuum. et in nouissimo agnoscas uerba mea.
et in sermonibus meis stimulentur. Quis miserebitur
incantatori a serpente percusso: et omni
bus qui appropinquant bestiis: sic et qui commoratur cum
impio unquam. et obuolutus est in peccatis eius.
ita et tecum permanebit. Si ad te declina
uerit: non sustinebit. In labore suo indulcet
tecum: et in corde suo fluctuabit ut sub
uertat te: in foueam. In odio suo lenietur inimicus
inimicus: et si imbecillis temporis non la
tebitur sanguine. Si mauerit tibi mala
tuenies enim illic priores. In odio suo lenietur
inimicus inimicus. et qui ad manus suscipit
et plantat suas. Apud suam mouebit: et
plantet manu. et in ultio suscitabit eum
tabit tentum suum. Qui tetigit prae

inquinabit ab ea: et qui communicauerit superbo
induet superbiam. Pondus sup se collie
et q honestiori se communicat. et dicit: re
ue socius fuerit. Quid communicabit et habebit ad
ollam: qui enim se collisserit se collisserit
confringetur. Diuel iniuste egit. et fremet:
parpa aut lepus tacebit. Si iniquus fuerit
assimilet te: et si non habuerit derelinquet te. Si
aut commiserit tecum et euacuabit te. et ipse
non dolebit sup te. Si necessitatem illius habuerit sub
plantabit te. et subuertet spem dabit na
ranus est omnia bona. et dicet: quid opus est
et confundet te? abis sine donec te et iam
ar bis. et ter. et nouissimo derideat te. pea
uidens derelinquet te. et capiti tuo mouebit
ad te. humiliare deo et expecta manus eius
attende ne seducatur? stultitia humilitatis.
stolti et humilis? sapientia eius. ne humiliat
stultitiam seducatis. Auertat a potentia
te disede. et hoc enim magis te ad irascebitur
stolto imperio: sic. ne impingatis. et ne longe
sis ab eo. ne cadas obuiatione. ne tentetur et
equo loquatur illo. et credat multis uerbis
illius. et multa enim loquitur temptabit te.
et subridens interrogabit te. ne abscondat
tuus cor tuum animus illius. conseruabit
uerba tua: et non parcet de malitia tua de uir
tutibus. Caue et attende diligenter audiens
tuo. quia cum subuersione tua ambulat. Ad
dicentem illa qui in compunis uide. et uigilat
omni uiri tua. Diligit dm. et multa enim
salute tua. Omne animal diligit similem sibi
sic et omnis homo proximum sibi. Omnis
caro ad similem sibi conuertitur. et sic homo
similem sui sociabit. Et quomodo lupus
ad ouem? sic peccator ad pauperem
Aut quid pax dimittit ad pauperem
bona. Venatio leonis onager in deserto. sic
pascua sunt diuitum pauperes. Et sicut abhomi
natio est superbo humilitas. sic et abhominatio diuitis
pauper. Diuitis enim: ait confirmatur ab omni
ce. humilis autem cum ceciderit expellitur ab omni
ce. Diuitis deceptio multi recuperantur. loquun
tur superbe. et iudicium illum. humilis
deceptus est: insuper arguitur. Locutus est
sure. et non est ei locus dandus. Diuites loquuntur et
omnes exceuerunt. et usque illum usque
ad nubes peducunt. Pauper loquitur et dicit
quis est hic. et si offenderit subuertent illum.
Bona est iudicium non est pecunia in conscientia.
et nequissima paupertas est ipsi. quia
facies eorum immutatur demonstrat. iuste ga
dium animi aut dolorem. Cor hominis in
mutat faciem illius siue bona. siue ma
la. Signum cordis hom. et faciem bonam

Ecclesiastes
ad Eccl. c. xxxi.
Qui tetigerit
Eccl. xxvii. m.
Eccl. xxvii. m.
Eccl. c. v.
Sap. xxvii.
Ecclesiastes
Eccl. xxvii. f. g.
Eccl. xxvi. laqo pdicti
p. xvii. e. t.
xf. clviii.
xvii. xxv
B lu. xlvii.
Ps. lxxx. g. xlvi.
Ps. l.
Ps. xlix.
Ps. lxxx. d. xli.
Eccl. ii. xviii.
Ecclesiastes
Ps. xxxi. xxxvii.
Ps. xx.
Ps. xxxviii.
Eccl. xvi. xxi.
Ecclesiastes
Ps. xxxii.
Eccl. xvi. h.
Ps. l.
Eccl. vi.
Eccl. xxii.

XIV difficile invenies et cum labore. Beatus vir
qui non est lapsus verbo ex ore suo et non est stimulatus
in tristitia delicti. Felix qui non habuit animi sui
tristitiam et non excidit a spe sua. Viro cupido
et tenaci sine ratione est substantia et homini livido ad quid
aurum? Qui acervat ex animo suo iniuste aliis
congregat et in bonis illius alius luxuriabitur.
Qui sibi nequam est cui alii bonus erit? et non
iocundabitur in bonis suis. Qui sibi invidet
nihil est illo nequius et hoc redditio est malitiae il
lius. Et si benefecerit ignoranter et non volens
facit et in novissimo manifestat malitiam
suam. Nequam est oculus lividi et avertens faciem
et despiciens animam suam. Insatiabilis
oculus cupidi in parte iniquitatis non satiabitur
donec consumat arefaciens animam suam.
Oculus malus ad mala et non saturabitur pane
indigens et in tristitia erit super mensam suam.
Fili si habes benefac tecum et Deo dignas ob
lationes offer. Memor esto quoniam mors non tardat
et testamentum inferorum quod demonstratum est tibi.
Testamentum enim huius mundi morte mo
rietur. Ante mortem benefac amico tuo et
secundum vires tuas exporrigens da pauperi. Non de
frauderis a die bono et particula boni doni non
te praetereat. Nonne aliis relinques dolores et la
bores tuos in divisione sortis? Da et accipe et
iustifica animam tuam. Ante obitum tuum
operare iustitiam quoniam non est apud inferos invenire
cibum. Omnis caro sicut foenum veterascet
et sicut folium fructificans in arbore viridi. A
lia generantur et alia deiciuntur; sic et ge
neratio carnis et sanguinis; alia finitur et alia
nascitur. Omne opus corruptibile in fine
deficiet et qui illud operatur ibit cum ipso. Et omne
opus electum iustificabitur et qui operatur illud
honorabitur in illo. Beatus vir qui in sapientia
sua morabitur et qui in iustitia meditabitur et in sensu
cogitabit circumspectionem Dei. Qui excogitat
vias illius in corde suo et in absconditis illius
intelligens vadens post illam quasi investigator
et in viis illius consistens. Qui respicit per fene
stras illius et in ianuis illius audiens. Qui
requiescit iuxta domum illius et in parietibus
illius figens palum. Statuet casulam suam
ad manus illius et requiescent bona in
casula illius per aevum. Statuet filios suos sub
tegmine illius et sub ramis eius morabitur.
Protegetur sub tegmine illius a fervore et in
XV gloria eius requiescet. Qui timet Deum fa
ciet illud et qui continens est iustitiae apprehen
det illam et obviabit illi quasi mater honori
ficata et quasi mulier a virginitate suscipi
et illum. Cibabit illum pane vitae et intel
lectus et aqua sapientiae salutaris potabit

illum. Et firmabitur in illo et non flectetur et
continebit illum et non confundetur et exal
tabit illum apud proximos suos. Et in me
dio ecclesiae aperiet os eius et adimplebit illum
spiritu sapientiae et intellectus et stola gloriae induet
eum. Iocunditatem et exultationem thesauri
zabit super illum et nomine aeterno hereditabit illum.
Homines stulti non apprehendent illam et ho
mines sensati obviabunt illi. Homines stul
ti non videbunt illam, longe enim abest a su
perbia et dolo. Viri mendaces non erunt illius
memores et viri veraces invenientur in illa
et successum habebunt usque ad inspectionem
Dei. Non est speciosa laus in ore peccatoris quoniam a
Deo profecta est sapientia. Sapientiae enim Dei astabit laus
et in ore fideli abundabit et dominator da
bit eam illi. Non dixeris per Deum abest; quae odit
ne feceris. Non dicas ille me implanavit; non
enim necessarii sunt illi homines impii. Omne execra
mentum erroris odit Dominus et non erit amabile
timentibus illum. Deus ab initio constituit homi
nem et reliquit illum in manu consilii sui.
Adiecit mandata et praecepta sua. Si volueris
mandata conservare conservabunt te et
in perpetuum fidem placitam facere. Apposuit tibi
aquam et ignem; ad quod volueris porrige
manum tuam. Ante hominem vita et mors
bonum et malum; quod placuerit ei dabitur illi.
Quoniam multa sapientia Dei et fortis in potentia
videns omnes sine intermissione. Oculi Domini
ad timentes eum et ipse agnoscit omnem operam
hominis. Nemini mandavit impie agere et nemi
ni dedit spatium peccandi. Non enim concu
piscit multitudinem filiorum infidelium et in
utilium. Ne iocunderis in filiis impiis si mul XVI
tiplicentur. Non oblecteris super ipsos si non
est timor Dei cum illis. Non credas vitae illorum
et ne respexeris in labores illorum. Melior est enim
unus timens Deum quam mille filii impii. Et
utile est mori sine filiis quam relinquere filios
impios. Ab uno sensato inhabitabitur patria;
tribus impiis deseretur. Multa alia vi
dit oculus meus et fortiora horum audivit auris mea.
In synagoga peccantium exardebit ignis
et in gente incredibili exardescet ira. Non ex
oraverunt pro peccatis suis antiqui gigantes
qui destructi sunt confidentes suae virtuti;
non pepercit peregrinationi illorum et execratus
est illos prae superbia verbi illorum. Non misertus est
illis gentem totam perdens et extollentem
se in suis peccatis. Et sicut sexcenta milia
peditum qui congregati sunt in duritia cor
dis sui. Et si unus fuisset cervicatus mi
rum si fuisset immunis. Misericordia enim et ira est
cum illo; potens exoratio effundens iram. Sed

Gray Scale
0 1 2 3 4

manum suam. si conspexerit illum hominem sed
opera sua iudicare, non effugiet iudicium p
cati: iuxta iudicabitur sufficientiam manum sua
rum. Omnis ruina facietur locum unicuique s
cundum opum suarum. et secundum intellectum
peregrinationis illius. Non dicas a deo ab
scondar: et ex sublimi quis mei memora
bitur. In populo magno non agnoscar. quae e
nim anima mea in tam immensa creatura?
ecce celum et celi celorum abyssus et universa
terra: et qui in eis sunt: in conspectu illius com
mouebuntur. montes simul et colles et fun
damenta eius: et cum conspexerit illa deus in
tremore concutientur. et in omnibus hus
in sensibus eorum. Et in omne cor intelli
gitur. ab illo. et viae illius quis intel
ligere in praesentia quin nec oculis videbit homi
nis plurima opera illius sunt et abscondita
sed opera iustitiae eius quis annuntiabit. aut
quis sustinebit: longe enim est testamentum
a quibusdam. et in extremo omnis in con
summatione est. Cum quinquatur corde.
cogitat in anima. vir imprudens. et vanis
cogitat stulta. Audite me filii. et disce
disciplinam sensus. et in ubis meis ar
tende in corde vestro: se dicam in equitate
iudicium. disciplinam. et secundum ratio
nem narrare sapientiam. et in ubis meis attende
de in corde vestro. et dico in equitate spe ut
turus. ego posuit deus ab initio in opere suo. et
in ueritate enuntio sedem eius. In iudicio
dei opera ipsius ab initio. et ab institutione
ipsorum distinxit partes illorum. et in ipsorum
generibus suis. Ordinauit secundum opera illo
rum per eternum: nec laborauerunt. nec defi
cerunt in operibus suis. Unusquisque proximum
sibi non angustiabit usque in aeternum. sed hi
sis incredibilis uerbo illius. post haec deus
iram respexit. et replevit illam bonis suis.
anima omnium uiuentium denudauit in eis
ipsius. et ira eius reuelabit illos. Deus creauit
de terra hominem. et secundum imaginem suam
fecit illum. et in imaginem ipsius illum iuxta
et secundum se uestiuit illum uirtute. sum
dictum. et tempus dedit illi. et dedit illi
potestatem eorum quae sunt super terram. posuit
timorem illius super omnem carnem. et
dominatus est bestiarum et volatilium. crea
uit ex ipso adiutorium simile sibi. Consi
lium. et linguam. et oculos. et aures. et cor de
dit illis ex cogitandi et disciplina intel
lectus replevit illos. Creauit illis scientiam
spiritus. sensu implevit cor illorum. et mala et bona
ostendit illis. posuit oculum ipsorum super
corda illorum ostendere illis magnalia ope

ris suorum. ut nomen laudent in
et gloriam in mirabilibus illius. ut et mag
nalia enarrent opera eius. Addidit illis
disciplinam. et legem uitae hereditauit illos.
Testamentum eis constituit cum illis. et iu
stitiam et iudicia sua ostendit illis. se mag
nalia bonorum eius uiderunt oculi eorum. et honorem
uocis audierunt aures illorum. Et dixit illis.
Attendite ab omni iniquo. et mandauit
illis unicuique de proximo suo. Vie illorum coram
ipso sunt semper. non sunt abscondite ab oculis
ipsius. In unamquamque gentem praeposuit rec
torem. et pars dei israel. ecce manifesta. omnia
opera illorum uelud sol in conspectu dei. et oculi eius
sunt in omnem istorum intentione. et non
sunt abscondita testamenta peccatorum eorum.
omnes iniquitates eorum in conspectu dei. Ele
mosinam autem qui faciunt cum ipso. et gratiam
habet qui pupillam conseruabit. et sicut resurgere
faciet illis retributionem unicuique in capite
ipsorum. et conuertit in sinum illorum. penite
ab ad dedit iam iustitiae. et confirmauit de
fectus suos. et delinquentes illos sortem
uitae. Conuertere ad dominum. et relinque pec
cata tua: precare ante faciem dei. et minue
offendicula. Reuertere ad dominum. et auertere
ab iniquitatibus tuis: et nimis odito execrationem.
et agnosce iustitiam. et iudicia dei. et sta in sorte
apostolorum sedentes altissimum dei in parte sua de
sedi sed cum uiuis et dantibus confessionem deo.
Ex deo enim perit de terra impius. ita non enim
confitebitur. a mortuo qui nihil perit. confitebitur
uiuens. Ante mortem confitere uiuens. et iam
confitebis. et laudabis deum. et gloriaberis in mise
ricordiis illius. Quam magna misericordia dei. et po
pitatio illius conuertentibus ad se. sicut enim omnia
possunt esse in hominibus. quia non est immortalis filius
hominis. et in mortalem malitiae placuit. Quid
lucidius sole et hic deficiet. aut quid nequius
et cogitant caro et sanguis. et hic angustiatur
iniquitatem. Ad iudicium celi ipse conspiciet. omnis
homo erit tanquam. Qui uiuit in aeternum
omnia creauit simul. Deus solus iustificabitur in
nec iustitiae eius uiuentium. Quis sufficiet enu
merare opera illius? Quis enim investigabit mag
nalia illius? virtutem magnitudinis illius
quis enumerabit. et quis adiuuet enarrare no
men eius? sed et mirabile nequaquam. nec enim
re magnalia dei. cum consummauerit homo et
cepit. et cum quiescit operabitur. Quid est homo
et quae gratia illius. et quid bonum aut quid nequ
illius. Numerus dierum hominum ut multum
centum annorum qui gutta maris deputatus est.
et sicut arenae maris sic exiguum annum
die eius. Propter hoc patiens est deus in illis. et effundit

sup eos miam suam. Vidit prudens malum et abscondit se. Transierunt simplices et affecti sunt damno. Quare mortuus est absque sapientia. Et in stultitia sua consumpsit illos. Et perdidit illos quasi non essent. Et factus sum tanquam non fuerit. Quia hoc est opus sapientiae quod ostendit illi qui timent eum. Misericordia hominis cum proximo suo. misericordia autem domini super omnem carnem. qui habet et castigat et docet sicut pastor gregem suum. Misericors est sapiens et doctrinam miserorum novit. et qui spem habet in iudicio eius. Filii enim hominis si dei sint omnia data ne dei existant verbum malum. Nonne ardentem refrigerabit ros. sic et verbum melius quam datum. Nonne ecce verbum super datum bonum. et utrique cum lege iustificatio. Stultus acerbe improperabit. et dabit indisciplinatis tabescere facere oculos. Ante iudicium para iustitiam tibi. et antequam loquaris disce. Ante languores adhibe medicinam. et ante iudicium interroga ipsum. et in conspectu dei invenies propitiationem. Ante languorem humiliare et in tempore infirmitatis obtende consolationem tuam. Non impediant oratio semper. ne uereris usque ad mortem iustificari. quoniam merces dei manet in eternum. Ante obitum praepara animam tuam. et noli esse qui homo qui tentat deum. Memento ire tue in die consumationis et tempus conuertendi in consolatione facies. Memento pauperiem in die abundantiae. et paupertatem in die diuitiarum. A mane usque ad uesperum immutatur tempus. et omnia festinata coram deo sunt. Sapiens in omnibus timebit. et in diebus delictorum abstinebit ab inuentione. Omnis intellectus agnoscet sapientiam. et inuenientem eam laudabit confessionem. Sensati in uerbis sapientiae efficiunt. et intelligentes uerbum inuenient parabolas. et imperiti auditores prudentiae et iudicia. Post concupiscentias tuas non eas. et a voluntate tua auertere. Si praebes animae tuae concupiscentias eius. faciet te in gaudium inimicis tuis. Ne oblectetis cum turbis in diuitiis delectationis. Ne ditetis enim commissio illorum. ne fiatis mediocriter in contractione offensionis. et non erit nisi in celo. erit enim mutuus animae tuae. Operatus es in solitudine non locupletabit. et quasi spinis modica paulatim deficiet. Vinum et mulieres apostatare faciunt sapientes. et arguent sensatos. et qui se iungit fornicariis erit nequam. Putredo et uermes hereditabunt illum. et extollentur in exemplum matus. et tollitur de numero anima eius. Qui credit cito leuis corde est. et minorabitur. et qui delinquit animam suam in sua habebitur. Qui gaudet in iniquitate denotabitur. et qui odit correptionem minuitur uita. et qui odit loquacitatem extinguit malum. Qui peccat in animam suam penetrabitur. et qui iocundatur malicia denotabitur.

Sed et cum uerbum nequam audiuit. et in minoratus est. Amico timenti noli mentiri secundum. et si non est delictum noli denudare. Audiet enim te et custodiet te. et qui defodiet peccatum odiet te. et sic abhorrebit te semper. Audiet te ubium adulique prudentium tuum. confirmabit in te fidem. quia non te diruet. A facie ubi parauerit fratrem. tanquam gemitus puellae infantis. Sicut lagena infixa fermentata nil sic ubium in corde stulti. Corripe amicum ne forte non intellexerit et dixerit non feci. aut si fecit. ne iterum addat facere. Corripe proximum ne forte non dixerit. et si dixerit. ne forte iterum. Corripe amicum sepe enim fit commissio. et non omne uerbum credas. Est qui labitur lingua sua. sed non ex animo. Quis est enim qui non delinquit in lingua sua. Corripe proximum antequam comminiatur. et da locum timori altissimi. Quia omnis sapientia timor domini. et in illa omne donum. et omnis sapientia disciplinae. et in ea est sapientia et requisitio disciplinae. et non est cognitatio peccatorum prudentia. Est nequitia et non est sapientia. et est sapientia nequitia et non est sapientia. Malitia sapientiae quae minuit sapientiam. Melior est homo qui deficit sapientia. et deficiens sensu timore. quam qui habundat sensu. et non est gredientem legem altissimi. Est scientia et iustitia. et est iniqua. et est qui emittit ubium certum. Est qui nequiter humiliat se. et interiora eius plena sunt dolo. Et est iustus qui se uiliorem suimetipsum a multa humiliat. et est iustus qui inclinat faciem. et fingit se surdum se quasi ignorantem. et si ab inuisibilibus te uirium uetet percute. si uetet tempus male faciendi malo faciet. Sensus agnoscetur uir. et ab occursu faciei agnoscetur sensatus. Amicus corporis et uisus dentium. et in cessus hominis enunciant de illo. Est correptio mendax iura contumeliosa. et est iudicium quod non patitur esse bonum. et est tacens. et ipse est prudens. Quam bonum est arguere quam irasci. et confitentem in oratione non prohibere. Concupiscentia castrat dei gratiam iuuenculam. sic qui facit per uim iudicium iniquum. Quam bonum est correpti manifestare paenitentiam. sic enim effugiet voluntarium peccatum. Est erubescens. et inducit sapientiam. et est odibilis. et procax est ad loquendum. Est autem tacens. et habens sensum loquitur. et est tacens sciens tempus aperitur. Vir sapiens tacebit usque ad tempus. Laetitia autem imprudentis et seruabitur ipsi. Qui multum utitur uiribus ledet animam suam. et qui potestatem sibi assumit iniuste. odiet. Est processio in malis uiro indisciplinato.

er ē inuentus in detrimentū. Est datū qd nō
ē utile. et ē datū aliū retribuēs duplex. ē
ꝑ gliam minuendo. et q ab humilitate
leuabit caput. Est q multa redimat mo
dico ꝑtio. et restituens ea sexaplū. Sapi
ens ē uerbis se ipm amabilē facit. grē au
tem oēs fundentur. Datū insipiēs non
erit utile ei: oculi enim illi sequentur munera.
et lingua dabit. et multa improperabit. et ap
ro oue illuc inflamabitur ē. hodie fenerat
quis: et cras exigit. et odibilis domino lō
humiliabit. Fame fi erit amicus. et nō erit
grā i bono illius. Qui enim edunt panem
illius falsi lingue sunt. quo ceteri et qui
irridebunt eum. sicq; eni q. hūdū erat.
diuitis sensu distribuit. Similiter et q. nō
erat hūdum: falsus lapsus lingue. eli qui
paululū cadens. sic casus malos festinan
ter uenient. lō migrauit qui fabricat uana
i ore indisciplinatorum assiduus erit. et ore sta
tim reprobabitur paulo ante. si enim dicit illa
i tempore suo. et q uertuntur peccata ab ira
et rege sua simulabit. Est q. pder animam
suam p confusionem. et ab imprudenti plona
pder eam. plone aut acceptione pder se. Stult
q p confusione punitur amico. et inuenitur ē
cum inimicis gratis. Oppprobrium nequā in
homine in ciuitatem. et ore indisciplinatorum
assiduus erit. qui sur ē qui assidue tur
sidaciat. pdimone. aut in lo redetabunt. Do
na stultorum mendacia sine honore. et confu
sio illorum ei ipsis sine inuentione. Sapiēs
i ūbis pducit se ipm. et ab prudens placebit
magnatis. Qui operatur terram suam inflatu
bit. abundabit frugibus. et q operatur iustitiam p se
exaltabit. Qui ab placet magnatis effugiet
iniquitatem. excusa. donis: excecant oculos
iudicum. et qui mutuat i ore aliorum conuertitur
eos. Sapiēs abscondit. et reuelantur in multis q
mutuat i multis. Melior ē q celat insipiens
suum: qm lō q abscondit sapiam suā. Filii
peccati: ne adiicias cum. Si. et de prudenti deprea
re ut ē dimittatur. Qui uali a tuae colubri fu
go peccata. et si accesserit. ad illa suscipient te.
Dentes leonis dentes eius interficientes animas
hominum. Qui uali complen bilis aura omnis cu
qui plige illius non ē sanitas. Obrungano
et inuine ad nullabunt sublim. et sic substan
tia sapiēs euadetur. et domus q nimis locu
ples ē ad nullatū superbia. Deficatū pauper
et est usqi ad aures uenter. et ruditū feta
nato. aduenerunt illi. Qui odit conceptionem
uelinguis ē peccatis. et q cum eis dm con
uenit. ad eos suis. stoltus a longe potens lingua
audacia. et sensatus sceptabit se ab ipo. qui de
fiat domui suam ipedit alienis. qui oblig
ge lapides suos in hysene. Sinagoga
sinagoga peccatis. et consumatū eos flamma
ignis. Via peccatis operuerunt lapidibus. et fine
illorum infernum. conuertit penae. Qui autem iust
eam contuebitur sensum eius. Consumatio
honestis di sapia. et sensus. sō erudiens q nō
ē sapiens in bono. Est aū insipiens q habū
dat i malo. et ē sensus i ē amantudo. Sed
sapiens tanqm fundatū habundabit. et
consilium illius sic fons uitae ymanet. Cor fa
tui qui uali contrarium. et omne sapiens am si
uenebit ūbum sapiens q cumq audierit.
sacrificabit. et ad se adiicet. Audiuit sua
oluc. et displicabit illi. et proiecit illud post
dorsum suum. Stercū fratū qui sarcina in
ima. sam s labis sensus inuenis gra. Oc
prudentes qui i ecclia. et uba illius agitabi
i cordibus suis. Tanqm domi exterminata. sic
stultus sapiens et sca intentum senatrabilia
uerba. Compedes in pedibus stulto doctrina.
qui in cella manuū sua. manū dexram. Fa
tuus i risu exaltatur uocem suam. uir aū sapiēs
tacet redebit. Qui aurum aureum pru
dens doctrina: et qui breachale i tuaditio doc
pos stultus. et qui ē domum prim. et ab qui
confundetur. a plona potentes. Stultus a bene
stra respicit i domum. uir aū erudit fous
stabit. Stultus sōs ausultant p vestium.
et prudens gratias commelia. Labia prud
tum stulta narrabunt. et ita aū prudentium
statera ponderabunt. In ore fatuorum cor ill
orum. et i corde sapientum os illorum. dum male
dicit impius diabolum. maledicit ipse animam
suam. Sublimis coniuabit animam suam.
et i conuiuio dicetur. et q manserit odiosus erit
tacitus. et seruitus honorabitur. In lapide
iuste lapidatus ē piger. et omnes lo qui sup
aspitionē illius. De stercore bouum lapida
tus ē piger. et omnis q tangit eum excutiet
manus. Confusio pris ē de filio indisipli
nato. et filia aū in dimuo arcis fiet filia p
dens. Vedetur uiro suo. nā q confundit. in
contumelia fur gratus. Planctum tuum
confundit audaces. et ab impius nō minora
illi. ab uerbis autem instruorabit. Musica
i luctu spectata narrato. Flagella. et doctrina
i omni tempore sapientiae. Qui dat fatuum
qui qui conglutinet testum. Qui narrat
ūbum non intelligentem. qui q exerat dormi
entem de graui somno. Qui enim ūbum stulto. et
i finis dicat quae ē hic: Sup memoriū plona
de stare eius hic est. et sup tinuis plona. defuit
eius sensus. Odoriū plona sup memoriū. qm
requiescit. Sequissimi eius nequissima uita

Ecce dormiet
lapis q generat
stultos. Affli
et Affine nia
tuos. ap Ethy
ap pinna dexit

super mortem fratris. Luctus mortis xxx. diebus
fratris sui et impii. omnes dies vite illius. Cum
stultis ne miscueris loquelas. et cum insipiente ne
abieris. Serva te ab illo ne forte molestiam habeas
et non coinquabis in peccato illius. Deflecte ab il
lo et invenies requiem. et non accidabieris in stulti
tia illius. Super plumbum gravius est. et arena et
aliud nomen quam faturus. Harenam et salem et
massam ferri facilius est portare. quam hominem
imprudentem. et stultum et impium. Lignum compactum
ligneum colligatum fundamento edificii non dissolvetur. sic cor firmatum in cogitatione o
filii. Cogitatio sedata in corde sapientis instar parietis
stantis et arcuosi. imposita lapidibus. et munitis palis in
excelsis. certissima in ipsa prospectu omnium
vincit impugnantes. sic et cogitatio in corde stulti
contra timorem timoris non consistet in conspectu
omni tempore non metuet. sic et qui in corde suo
dei pauper semper pungens oculum dedicens la
crimas. et qui pungit oculum plorat secundum. Qui ex
cutit lapidem in volatilia deiicit illa. sic et qui
commendat amico. dissolvit amicitiam. Si
si habes gladium ne desperes. sic et
regressus ad amicum. si aperuisti os tuum ne ti
mueas. sic enim secundum excepto convitio et
imperio. et superbia et ministerio revelatione et
plaga dolosa. in hiis omnibus effugiet omnis
qui fidem possidet amico et pauperem mi
et in vinculis illius lectus. In tempore tribulationis
illius permane in fidelitate illius et hereditabitur illius
sicut sic. Sicut ignis cinnum incaput et fumus
ignis inascitur. sic et vir lingua maledica
et contumelia et mortem. Amicum saluterem non
confundam et a facie illius non me abscondam.
et si mala in eveniunt per illum sustinebo. Omnis
qui audit cavebit se ab eo. Quis dabit custodiam
meo custodiam et super labia mea signaculum
cordis. ut non cadam ab illis et lingua mea perdat
me. Domine pater et vita mea ne derelinquas me in
consilio illorum. nec sinas me cadere
in illis exprobrationem. Quis supponit in cogi
tationibus meis flagella et corde meo doctrinam
sapie. ut ignorationibus eorum non parcant mihi.
et non apparent delicta illorum. sic in excessibus ig
norantiae mea et non illis pluscentur delicta mea.
et peccata mea habundent. et non dam in con
spectu adversariorum et gaudeat inimicus meus.
Domine pater et vita mea ne derelinquas me in
consilio illorum. Et ne sinas me in illis cadere
Quis dabit in me omne desiderium aure amice. au
fer a me ventre concupiscentias et concubitus
concupiscentiae ne apprehendant me. et aliis ne
iungar et insolentia ne tradas me. Sed
non audiat filii. et qui custodierit illam
non peribit labium suum. nec scandalizabitur in operibus
nequissimis. Qui custodierit sua apprehendetur peccatis
et superbia et maledicta scandalizabitur in illis. Iuramentum
non assuescat os tuum. multos enim casus in illa.
Nomen autem dei non sit assidua tua ore tuo et in diebus
suis non admiscearis. quia non erit innumis ab eis.
Sicut enim servus iurans assidue afficitur
non mundabitur. sic omnis iurans et nominans in
vano a peccato non purgabitur. vir multum iurans
replebitur iniquitate. et non discedet a domo illius
plaga. Si fraudaverit iura: delictum illius super
ipsum erit. et si dissimulaverit: delinquit duplicatum.
et si frustra iuravit non iustificabitur. replebitur enim
verberibus domus illius. Est et alia lapsus contra
mortem non suscitabitur iacob. Iecunda a
misericordia omnia hi auferentur. et deliquium
non noverit habunt. Indeclaytinose lapsus non assuescat
os tuum. Et enim illa ubium peccat. Memento
patris et matris tue. In medio enim magnatum con
sistis. ne forte obliviscatur te deus in conspectu
illorum et assidueris tua insipientia in perniciem
pacianis. et maluisses non natus esses. diem nati
vitatis tue maledicis. hi assuescunt in libris imp
pens: omnibus diebus suis non erudiet. Duo gravia
habundant in peccatis. et tertium adducet iram super
dominum. Anima calida qui ignis ardens non
extinguet donec aliquid glutiat. sic homo
nequam in corde carnis sue non delinet donec incendat
ignem. hoc est fumicano omnis panis dulcis. non
satiabitur donec transgrediens omnis usque ad fi
nem. Omnis homo qui commedit lectum suum
contaminat animam suam: dicens quis me videt.
tenebre circumdant me. et parietes cooperiunt me.
et nemo circumspicit me. quid timeo: altissimus non recordabitur
meorum non memorabitur altissimus. et non intelli
git. quam omnia videt oculi illius. Et non expellet
ab se timorem dei non horret timor et oculi hominum
timentes illum et non cognoscit quam oculi dei
multo plus lucidiores super solem. circumspi
cientes omnes vias hominum et profundum
abyssi et hominum cordis intuentur in abscon
ditis prospicientes. Dominus enim deus antequam creaverit
omnia eis sunt agnita. sic et post perfectum re
spicit omnia. hic in plateis civitatis videbitur
sicut pullus equus fugatus et non sperabit
applicetur. et erit dedecus omnibus eo quod non
intellexerunt timorem domini. Sic et mulier quae
relinquit virum suum et statuit hereditatem
de alieno matrimonio. primo enim in lege
altissimi incredibilis fuit. Deinde virum suum
deseruit. tertio in adulterio fornicata est. et de
alio viro filios statuit sibi. hoc in ecclesia adu
cetur. et in filios eius respicietur. Non erit fi
lii eius ultiores. et ramus eius non dabunt fructum.
Derelinquet memoriam illius.

Prov. xxv. v.
Iac. iv.
I. e. Iexu
Sap. v. xxi.
I. e. Iexii.
Iac. ix.
Matt. v.
Iob. vii.
Iey. Iexi.
Iac. xi.

et dedecus illius non deleat. et agnoscent q derelicti sunt
qui mihi inimici sunt ait dominus. et mihi dicam q
respice in mandatis domini. Magna magna est sapientia
domini. longitudo eius dierum assumet ab eo. Sapientia laudabit animam suam. et in deo honorabitur.
et in medio populi sui gloriabitur et coram altissimo aperiet os suum. et in conspectu virtutis eius gloriabitur.
et in medio populi sui exaltabitur. et in plenitudine sanctorum gloriabitur. et in multitudine electorum laudem accipiet. benedictus dominus deus israel. Ego ex ore altissimi prodiui primogenita ante omnem creaturam. ego feci in celis ut oriretur lumen indeficiens. et sicut nebula tegam omnem terram. Ego in altissimis habitauit ut oriretur in columpna nubis. Gyrum celi circuiui sola. et profundum abyssi penetrauit. et in fluctibus maris ambulauit. et omni terra steti. et in omni populo et omni gente primatum habui. et omnium excellentium et humilium corda virtute calcauit. et in his omnibus requiem quam. et in hereditate dominabor. Tunc precepit mihi creator omnium et qui creauit me requiuit in tabernaculo meo. et dixit mihi. In iacob habita. et in israel hereditare. et electis meis mitte radices. Ab initio et ante secula creata sum. et usque ad futurum seculum non desinam. et in habitatione sancta coram ipso ministrauit. et sic in sion firmata sum. et quietem similiter in ciuitate sanctificata similiter requiuit. et in potestate mea. et radicauit in populo honorificato. et in parte dei mei hereditate illius. et in plenitudine sanctorum detentio mea. Quasi cedrus exaltata sum in libano. et quasi cipressus in monte sion. et quasi palma exaltata sum in cades. et quasi platanus exaltata sum iuxta aquas in platea. sicut cinnamomum et balsamum aromatizans odorem dedi. et quasi myrra electa dedi suauitatem odoris. et quasi storax et galbanus. et quasi lapis onycinus et quasi galbanum sine tabefactione incensum. et quasi libanus redolens in tabernaculis odorem meum. Ego quasi terebinthus extendi ramos meos. et ramus meus honoris et gratie. Ego quasi vitis fructificauit suauitatem odoris. et flores mei fructus honoris et honestatis. Ego mater pulchre dilectionis et timoris et agnitionis et sancte spei. In me gratia omnis viae et veritatis. in me omnis spes vitae et virtutis. Transite ad me omnes qui concupiscitis me. et a generationibus meis implemini. Spiritus enim meus super mel dulcis. et hereditas mea super mel et fauum. Memoria mea in generationem seculorum. Qui edunt me adhuc esurient. et qui bibunt me adhuc sitient. et qui audit me non confundetur. et qui operantur in me non peccabunt. et qui elucidant me vitam eternam habebunt. Hec omnia liber vite testamentum altissimum. et agnitio veritatis. Legem mandauit moyses in precepto iustitias et hereditate domus iacob. et

dei promissionis. posuit dauid puero suo et arcam regem et ipso fortissimum. in eterno honorem sedentem in sempiternum. Qui implet qui phisonem sapientiam. et sicut eufratem in diebus nouorum. Qui ad implet qui euidentiae sensum. et multiplicat qui iordanem in tempore messis. Qui inundare disciplinam suam sicut lucem aurore assistens quasi geon in die inuidentie. Qui primus scire ipsum et ultimus enarrabit eam. et mari eius habundabit cogitatio eius. et consilium illius in abysso magna. Ego sapientia effudi flumina. ego qui rigauit aque irriguum de fluuio. Ego qui fluuius doctrine et sicut aqueductus egressus de paradiso dixi rigabo meum hortum planationis. et inebriabo pratum meum fructum. et ecce factum est mihi riuus meus in fluuium. et fluuius meus in mare. qui doctrinam qui ad lucem illuminabo omnibus. et enarrabo illam usque in longinquum. penetrabo inferiora terre. et aspiciam omnes pertes. et aspiciam omnes dormientes. et illuminabo omnes sperantes in domino. adhuc doctrinam qui profecam effundam. et relinquam illam in seculis sapientiam. et in futurum generationem usque in eternum seculum. videte quia non in me solum in laborem sed omnibus exercentibus inuenite. In terribus placuit deo spiritus meus. et fuit pratum eius in hortis. concordia fratrum. et amicorum patrum. et mulier bona sibi consentiens. Tres species diuitias mea. et aggrauat ualde animam illorum. pauperem superbum. et diuitem mendacem. et senem fatuum. et insensatum. Quid inuenire eius in congregatione. et quomodo inuenire in senectute eius. Quam speciosum est iudicium. et prudens cognoscere consilium. Quam speciosa nectitur sapientia et gloriosa intellectus et consilium. Corona senum multa peritia. et gloria illorum timor dei. Iouem in suspicabilis cordis magnificauit. et decorauit dicam in lingua hominis. Homo qui iocundatur in filiis suis. et videns subuersionem inimicorum. Iactus qui habitat cum muliere lesata. et qui ligat suam et ipsius. et qui non seruit diuitiis se. Iactus qui fugit amicum iam. et qui enarrat iniquam aures audientis. Quam magnus qui inuenit sapientiam. et scientiam sed non est super timentem dominum. Timor dei super omnem. et cui illum est assimilabit? Timor dei initium dilectionis eius. fidei autem initium adglutinandum est ei. Omnis plaga cordis est. et omnis malitia nequitia mulieris est. et omnem plagam et plagam non dabit cordis. et omnem nequitiam et nequitia mulieris. et omnem obductum et obductum odientis. et omnem iniquitatem et iniquitatem

inimicorum. Non est caput nequius super caput colubri et
non est ira super iram mulieris. Commorari leoni et
draconi placebit quam habitare cum muliere ne-
quam. Nequitia mulieris immutat faciem eius: et ob-
caecat vultum suum tamquam ursus: et quasi saccum
ostendit in medio proximorum eius. et audiens sus-
piravit modicum. Brevis omnis malitia super
malitiam mulieris: sors peccatorum cadat super
illam. Ascensus arenosus in pedibus veterani:
sic mulier linguata homini quieto. Ne respicias
in mulieris speciem: et non concupiscas mulierem
in specie. Mulieris ira et irreverentia et confusio mag-
na. Mulier si primatum habeat: contraria est viro
suo. Cor humile et facies tristis et plaga mor-
tis mulier nequam. Manus debiles et genua dis-
soluta: mulier quae non beatificat virum suum.
A muliere initium factum est peccati: et per illam omnes
morimur. Non des aquae tuae exitum nec modicum:
nec mulieri nequam veniam prodeundi. Si non
ambulaverit ad manum tuam: confundet te
in conspectu inimicorum. A carnibus tuis abscide
illam: ne semper te abutatur.

XXVI

Mulieris bo-
nae beatus vir: numerus enim annorum illorum duplex.
Mulier fortis oblectat virum suum: et annos vitae
illius in pace implebit. Pars bona mulier bona:
in parte bona timentium deum dabitur viro pro factis
bonis. Divitis autem et pauperis cor bonum: in
omni tempore vultus illorum hilaris. A tribus timu-
it cor meum: et in quarto facies mea metuit. De-
laturam civitatis: et collectionem populi: et calump-
niam mendacem: super mortem omnia gravia. Do-
lor cordis et luctus: mulier zelotypa. In muli-
ere zelotypa flagellum linguae omnibus communi-
cans. Sicut boum iugum quod movetur: ita et muli-
er nequam. qui tenet illam quasi qui apprehendit scor-
pionem. Mulier ebriosa ira magna: et contume-
lia et turpitudo illius non contegetur. Fornicatio
mulieris in extollentia oculorum: et in palpebris illius
agnoscetur. In filia non avertente se firma custodi-
am: ne inventa occasione abutatur se. Ab omni
irreverentia oculorum eius cave: et ne mireris si te negle-
xerit. Sicut viator sitiens ad fontem os aperiet: et
ab omni aqua proxima bibet. et contra omnem
palum sedebit: et contra omnem sagittam aperiet
pharetram: donec deficiat. Gratia mulieris sedu-
lae delectabit virum suum: et ossa illius impinguabit.
Disciplina illius datum dei. Mulier sensata
et tacita: non est immutatio eruditae animae. Gratia super
gratiam: mulier sancta et pudorata. Omnis autem pon-
deratio non est digna continentis animae. Sicut sol
oriens mundo in altissimis dei: sic mulieris bo-
nae species in ornamentum domus eius. Lucerna
splendens super candelabrum sanctum: et species faciei
super aetatem stabilem. Columnae aureae super
bases argenteas: et pedes firmi super plantas
stabilis mulieris. Fundamenta aeterna supra petram soli-
dam: et mandata dei in corde mulieris sanctae. In du-
obus contristatum est cor meum: et in tertio iracundia
mihi advenit. Vir bellator deficiens per inopiam: et viri
sensati contempti. et qui transgreditur a iusti-
tia ad peccatum: deus paravit eum ad rumpheam.
Duae species difficiles et periculosae mihi apparuerunt. Diffi-
cile exuitur negotians a negligentia: et non iusti-
ficabitur caupo a peccatis labiorum.

XXVII

Propter inopiam multi
deliquerunt: et qui quaerit locupletari: avertit oculum
suum. Sicut in medio compaginis lapidum palus fi-
gitur: sic et inter medium venditionis et emptionis
angustiabitur peccatum. Conteretur cum delinquente de-
lictum. Si non in timore domini tenueris te: instanter
cito subvertetur domus tua. Sicut in percussura cribri
remanebit pulvis: sic aporia hominis in cogitatu il-
lius. Vasa figuli probat fornax: et homines iustos
temptatio tribulationis. Sicut rusticatio de ligno os-
tendit fructum illius: sic verbum ex cogitatu cordis
hominis. Ante sermonem non laudes virum: haec enim temp-
tatio est hominum. Si sequeris iustitiam apprehendes
illam: et indues quasi poderem honoris: et inhabitabis
cum ea: et proteget te in sempiternum: et in die
agnitionis invenies firmamentum. Volatilia ad
sibi similia conveniunt: et veritas ad eos qui operan-
tur illam revertetur. Leo venationi insidiatur semper:
sic peccata operantibus iniquitates. Homo sanctus in sapientia
manet sicut sol: nam stultus sicut luna mutatur.
In medio insensatorum serva verbum tempori:
in medio autem cogitantium assiduus esto. Narratio
peccantium odiosa: et risus illorum in deliciis peccati.
Loquela multum iurans horripilationem capiti sta-
tuet: et irreverentia ipsius obturatio aurium. Effu-
sio sanguinis in rixa superborum: et maledictio illorum
auditus gravis. Qui denudat arcana a-
mici fidem perdit: et non inveniet amicum ad animum
suum. Dilige proximum et coniungere fide cum illo.
Quod si denudaveris absconsa illius non persequeris post eum.
Sicut enim homo qui perdit amicum suum: sic qui perdit ami-
citiam proximi sui. Et sicut qui dimittit avem
de manu sua: sic reliquisti proximum tuum et non
eum capies. Non illum sequaris quoniam longe abest:
effugit enim quasi caprea de laqueo: quoniam vulnerata
est anima eius. Ultra eum non poteris colligare: et
maledicti est concordatio. Denudare autem amici mys-
teria: desperatio est animae infelicis. Annuens oculo
fabricat iniqua: et nemo eum abiciet. In conspec-
tu oculorum tuorum conculcabit os suum: et super sermo-
nes tuos admirabitur. Novissime autem pervertet os
suum: et in verbis tuis dabit scandalum. Multa
audivi et non coaequavi ei: et dominus odiet illum.
Qui in altum mittit lapidem: super caput eius
cadet: et plaga dolosa dividet vulnera. Et qui
foveam fodit incidet in illam: et qui statuit
lapidem proximo offendet in eo. Qui laqueum alii

ponit: perhibet in illo. Facienti nequissimum consilium,
super ipsum devolvetur, et non agnoscet unde adveniat
illi. Illusio et improperium superborum, et vindicta sicut leo
insidiabitur illi. Laqueo peribunt qui oblectantur casu
iustorum: dolor autem consumet illos antequam morian-
tur. Ira et furor, utraque execrabilia, et vir peccator
continens erit illorum. XXVIII Qui vindicari vult
a domino inveniet vindictam, et peccata illius servans
servabit. Relinque proximo tuo nocenti te:
et tunc deprecanti tibi peccata solventur. Homo homini ser-
vat iram, et a deo quaerit medelam? In hominem similem
sibi non habet misericordiam, et de peccatis suis deprecatur de-
um? Ipse dum caro sit, reservat iram, et propitiationem
petit a deo: quis exorabit pro delictis illius? Memento
novissimorum, et desine inimicari. Tabitudo e-
nim et mors imminent in mandatis. Memorare timo-
rem dei, et non irascaris proximo. Memorare testamen-
tum altissimi: et despice ignorantiam proximi.
Abstine te a lite: et minues peccata. Homo enim iracun-
dus incendit litem, et vir peccator turbabit ami-
cos, et in medio pacem habentium immittet inimi-
citiam. Secundum enim ligna silvae, sic ignis exardes-
cet: et secundum virtutem hominis, sic iracundia il-
lius erit, et secundum substantiam suam exaltabit iram
suam. Certamen festinatum incendit ignem: et lis
festinans effundit sanguinem: et lingua testifi-
cans adducit mortem. Si sufflaveris, quasi ignis
exardebit: et si expueris super illam, extinguetur:
utraque ex ore proficiscuntur. Susurro et bilinguis
maledictus: multos enim turbavit pacem habentes.
Lingua tertia multos commovit, et dispersit illos a gen-
te in gentem. Civitates muratas divitum destruxit,
et domos magnatorum effodit. Virtutes populorum
concidit, et gentes fortes dissolvit. Lingua tertia
mulieres viratas eiecit, et privavit illas
de laboribus suis. Qui respicit illam non habebit
requiem, nec habebit in quo requiescat. Flagelli
plaga livorem facit: plaga autem linguae commi-
nuet ossa. Multi ceciderunt in ore gladii, sed
non sic, quasi qui interierunt per linguam suam. Beatus
qui tectus est a lingua nequam, qui in iracundiam illius
non transivit, et qui non attraxit iugum illius, et
in vinculis illius non est ligatus. Iugum enim illius
iugum ferreum est: et vinculum illius vinculum
aereum est. Mors illius mors nequissima: et utilis
potius infernus quam illa. Perseverantia illius non per-
manebit, sed obtinebit vias iniustorum: et in
flamma sua non comburet iustos. Qui relinquunt
deum incident in illam, et exardebit in illis, et non
extinguetur. Et immittetur in eos quasi leo, et quasi
pardus laedet illos. Sepi aures tuas spinis, et
noli audire linguam nequam, et ori tuo facito
ostia, et seras auribus tuis. Aurum tuum et argen-
tum tuum confla, et verbis tuis facito stateram,
et frenos ori tuo rectos. Et attende ne forte

labaris in lingua, et cadas in conspectu inimicorum
insidiantium tibi, et sit casus tuus insanabilis in
mortem. Qui facit misericordiam, fenerat proxi- XXIX
mo suo: et qui praevalet manu, mandata servat.
Fenerare proximo tuo in tempore necessitatis illius:
et iterum redde proximo in tempore suo. Confirma verbum,
et fideliter age cum illo: et in omni tempore inve-
nies quod tibi necessarium est. Multi quasi inventionem aesti-
maverunt fenus, et praestiterunt molestiam his qui
se adiuvaverunt. Donec accipiant, osculantur
manus dantis, et in promissionibus humiliant
vocem suam: et in tempore redditionis postula-
bit tempus, et loquetur verba taedii et murmu-
rationis, et tempus causabitur. Si autem potuerit reddere,
adversabitur: solidi vix reddet dimidium, et com-
putabit illud quasi inventionem. Sin autem, frauda-
bit illum pecunia sua, et possidebit illum inimi-
cum gratis: et convicia et maledicta reddet illi, et pro
honore et beneficio reddet illi contumeliam. Mul-
ti non causa nequitiae non fenerati sunt, sed fraudari gratis
timuerunt. Verumptamen super humilem animo
fortior esto, et pro eleemosyna non trahas illum. Prop-
ter mandatum assume pauperem: et propter inopiam
eius ne dimittas eum vacuum. Perde pecuniam
propter fratrem et amicum: et non abscondas illam sub
lapide in perditionem. Pone thesaurum tuum in prae-
ceptis altissimi, et proderit tibi magis quam aurum.
Conclude eleemosynam in corde pauperis, et
haec pro te exorabit ab omni malo. Eleemosyna vi-
ri quasi sacculum cum ipso, et gratiam hominis quasi pu-
pillam conservabit: et postea resurget, et retribu-
et illis retributionem unicuique in caput ipsorum. Super
scutum potentis, et super lanceam adversus inimi-
cum tuum pugnabit. Vir bonus fidem facit pro
proximo suo: et qui perdiderit confusionem, dereli-
quet sibi gratiam. Fideiussoris ne obliviscaris: dedit
enim pro te animam suam. Repromissorem fugit pec-
cator et immundus. Bona repromissoris sibi ascribit
peccator: et ingratus sensu derelinquet liberantem
se. Vir repromittit de proximo suo: et cum perdide-
rit reverentiam, derelinquetur ab eo. Repromissio ne-
quissima multos perdidit dirigentes, et commovit
illos quasi fluctus maris. Viros potentes gyrans
migrare fecit, et vagati sunt in gentibus alie-
nis. Peccator transgrediens mandatum domini
incidet in promissionem nequam: et qui conatur multa
agere, incidet in iudicium. Recupera proximum secundum
virtutem tuam, et attende ne incidas. Initi-
um vitae hominis aqua et panis, et vestimentum, et
domus protegens turpitudinem. Melior est vic-
tus pauperis sub tegmine asserum, quam epulae
splendidae in peregre sine domicilio. Minimum
pro magno placeat tibi, et improperium peregrinationis
non audies. Vita nequam hospitandi de domo in
domum: et ubi hospitabitur, non fiducialiter aget.

Transeundo nanq; hospes manum ornare in qua id dare do qf posuisti p bona
opa, ipsam gratiam querit. Deo sonantione sectantes laudi laudi ecrudi.
Ipse in apd eum in numero amicorum nostrorum, alia ei opa pficit. Ita
deo eternae ipse pranibit. Mensam nanq; tuis eundo deo tuimet. q aliae
obsecum noluit. qp eq agere studuit. ad hucis laudes vitae deo ut ipse:

nec aspiciet hospitalis. Ipse et. Ipse tabit
gratos. Ad hec anima audiet. Transit hospes
Ecclesia nullam. Qui in manu habet ecclesia cere
vos. Ex facie honore amicos meos necessi
tudine domus mee hospitio michi est fe
gratia si omnia sunt consilium. Compromo domi
Ipsum ecclesiae meos. Qui diligit filium suum
assiduet ei flagella. ut letetur novissimo
suo. Si pater pennos hostia. Qui docet fi
lium suum laudabit in illo: et in medio domestic
eos illo gliabitur. Qui docet filium suum et zo
lo nutet inimicum. et in medio inimicos gla
bet illo. Mortuus est pater illius. et non mortuus
similes cum relinquit sibi post se. et mea sua mi
dit. Ego letus est in illo. In obitu suo non est contris
tatus: nec consolatus est anima mea. Beli
quid enim defensio domus est omnium eos. Omni
ae redentem gratia pro anima abi filios. Colli
gabit multitudo sua. Quia omnes nocte curtabitur
eius ulcera eius. Equus idem mutus quadrupes
et filius eius quadrupes. Laeta filium
et paucitem re facient. Iude cum eo conset
tabit et. Sed consideat illi nec doleat. Et nouis
simo obstupescent dentes eius. Sed dei illi potes
tatem intuentur. Ne despicias cognatum tui
tuos. Cum ira eorum eius intuentur. et iude
laeta illius dum infirmus est. ne forte indueretur
si cadat et. et eum et dolet. Ave filium mui
to pare illum: ne tempraesidime illius esse
dies. Melior est pauper sanus et corpore imbecil.
qui dives flagellat et flagellatur malitia. Sa
Ave in sanitate iustitiae. et melior est omni aurio
rangento. et corpus valido quam opulae inmensus
Sed est consilium super oculos salutis capere. et non
est obsecratio super cordis gaudium. Melior est mor
quam vita amara. et requies eius quam langor
perpetuus bona Abscondita in ore clausa: qui
apposuerunt epulae in tumulo sepul
chro. Quid prodest libatio idolo. nec enim man
ducat. nec prodest ei. Sic et effugatur a domino. et
portant mercedem iniquam. Videns oculis et
gemit cum suspiro complectens ungium
et suspirans. Et iustitiam et dei ave eius. et non
affligat cum ipsum in consilio suo. Iocundat
cordis hec et vita hominis. et beatitudo sine
defectione sanctam. et cultatio eius est longaevi
tas. Miserere ave eius placens deo. et commac
et congregat eum in sanctis eius. et ecclesia
longe expellet ave. Multos enim occidit ecclesia
et si est umbra illa. Et usque ad iudicium
nunquam dicet. et ab eo temporis tempestatem addunt
et cogitant spiritus hodie. est hominum in qua
Epulae dei illi diligunt. Virgilia ho
nestum relaxance carnes. et cognatio illius
anserum sompnum. Cognovi presentes aliter

sensum: et infirmitatem gemit solitam fuae
aiam. Laborant duces in congregatione iude.
et in reges sua replebit vomit suis. Laborant pau
pe in diminutione ut ditis. et sine inopia fit illu
ancum diligit et iustificabit. et quemque
consumptionem replebit et ea. Multi dantur
in auri et iust. et fed est in ipse ipsius pdto illos.
Lignum ostensionis est auri sacrificantis ve
lle et sectantur illud. et consil imprudent de
pecu in illo. Beatus dives qui inuenit est in mam
ta. et post auri non abiit. nec spernit in pecunie
thesaurus. Quis est hic et laudabimus eum: fec
enim mirabilia in vita sua. Quis probatus est
illo et perfectus est. et erit illi gloria eterna. qui potuit tran
gredi et non est transgressus. et fecit mala et non fecit.
Ideo stabilita sunt bona illius in domo et eleemosinas
illius enarrabit omnis ecclesia sancti. Supra
mensam magnam sedisti. et apta super illam
fuisti eam prior. Sion dicat. si multa sunt et
super illam sunt. Oculus enim mali malus est. et
nequam. et neque oculo quid creatum est. Sed ab omni
facie sua lacrimabit eum vidit. Ste extendit
manum suam prior: et iudea contamina
tus est et deleat. Sion comprimant et commun.
Intelligite primum tuis et ex ipso. Vae qui homo
frugi vius qui in apponitur. et non cum iudi
cat multis odio habemus. Colla prior ad disci
plinae. et noli minus est. ne forte offendat.
et si in medio multorum sedisti. prior illis non
extendat manum suam. nec prior poscat vili.
Quam sufficiens est homo erudito unum ex igni
um: et in dormiendo non laborabit ab illo. et non
sentiet dolorem. Vigilia tolerat et contra uno
instruitur. sompnus sanitatis in homine per
Dormiet usque mane et aida illius cum ipso dolet
cabit. et si excitat filius in dormitatis. surge
et medio et nome. et refrigerabit te. et non addu
cet corpori tuo infirmitatem. Iudi me filii tue
spernat me. et in novissimo inuenies mea verba.
In omnibus operibus tuis esto victor: et fil infir
mitate non occurrat tibi. Splendidum in paribus
laudabitur labia multorum. testimonium ven
tatis illius fidele. In nequissimo pane mur
muratur cuiusque. et testimonium neque illius
in est. Diligentes in uno noli pugnare. mul
tos enim exterminauit unum. Ignis probat ferrum
dirum: sic viri corda superbos arguet
et obtinebit potentem. Aqua quinti hymnus
ura homines unum in obtinebit. Si vitis illis
moderetur tuis sobrii. Quae est ira hominis
uno. quid defendat ira mortis. Gaudium
iocunditatis est in et obtinebit ab initio.
Exultatio ave et cordis gaudium moderat pecunia.
Sanitas est corpori et ave sobrii potus. Vinum
multum potentia irritatio iniquitatis, iram. et multa

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

multae fiat. Amantes dñe unum multum
potentem. et ueneni. s. a uinosorum. imprudens
offensio. mundanus interest et faciens multae
ira. In communio unus ñ augus proximum. et
ñ despiatae eum i secundiate illius. verba impro
perii nõ dicas illi. et ñ praeuales illum i repetendo.
Rectore te posuerunt noli extolli. esto ĩter
qui unus ex ipse. Cumun illor valde. sic ofide
et omni etiam tua explicata. humile ut teneas
ꝑ illos. ut ornamentum gre adaptas. coronã
dignitate consecute. congregationis. loquere
maior natu. decet enim te. primu eni ubi
diligem sciam. ut ñ impedias musicam q
vbi audiuntur nõ e non effundas sermonem i
portune noli extolli. sapiti tua. Semula cerbũ
cuti i omanitu anu. et cõpunctõ musicor i cõ
uino unum. Sic i fabricate anu signum e
smaragdi: sic nul musicor i secundo et mo
dento uno. audi tacens. p reuencia accedet
bona gra. Adolescens loquir i tua cõ uxore
bis interrogatus sine bãe apud reprehendi eum.
In multo esto qui insons. audi tacens sum
et quiens. In medio magnatorũ nõ presumas.
et ubi sunt senes non multum loquaces. i
aure gradum presbiter consecrato: et ñ ocium
dum presbiter gra. p reuencia accedet bõa
gra. et hora singendi ñ te tacet. Precurre ad
pnos i domum tuam. et illuc advocare. et nuc
iude. age concepto nel tuas. et ñ in deliciis
et ubo superbo. et sup hus omnibus benedicto
dominum q fecit te. et tribuant te ab omnibus bo
nis suis. Qui timet dñm: excipet doctrinam
eius. et q vigilauerit ad illum: inuenient
benedictione. Qui qire legem replebit ab ea.
et q insidiose agit scandalizabit i ea. Qui te
mett dñm inuenient iudicium iustum. et iusti
cias qui unum accendent. pecatos ad urbitr correp
tione. et sdm voluntatem suam inuenient com
parationes. vir consilii ñ disperdet intelligẽ
tiam. Alienus et superbus ñ ira mescet timore.
etiam postquam fecit cum eo sine consilio et su
e inscectionibus arguentur. Fili sine consilio
nil facias. et post factũ ñ penitebis. In via tua
ne ñ eis. et ñ offendas i lapide. Nec credas te
ne idiomose. sed pnas ate tue scandalum. et
a filius tuis cauete. et a domestice tuis attende. i
omni ope crede et qire ate tue. hi e enim conseruatio
mandatorum. Qui credit ad attendit man
datis. et qui confidit i illo nõ minorabit. Timen
ti dñm ñ occurrent mala sed i temptatione deus
illum conseruat et liberabit a malis. Sapiens
ñ odit mandata et justificat. et ñ illudetur qui i
postea nauis. hõ sensatus credit legi dei. et lex
illi fidelis. Qui interrogationem manifestat pa
ratbit ĩbum. et si deprecatur exaudiet. et consi
lium displiciam. et re respondebit. p corda
fratrũ qui intra carcerem. et qui arte ĩstitis cognitus
illuc. Equus emissarius sic arme sub clamator
sub omni superfedente hinnit. Quare dies die
superant. et rem luce luce. et annus annũ adole
domum sua separ sunt. Facto sole et precepta
custodientes. et immutabit tempora et dies festos
ipsor. et illis dies festos celebrabunt. ad horam.
et ipsi exaltantur et magnificantur dõ. et ipsi
ponunt i numero dierum. et hoies omnes de solo.
et ex eta unde creati sunt adam. In multitudine
disciplinae dñi superauit eos: et mutauit uias eor.
et ipsi undique exaltantur. et ebrii fiebant. ad
se ipsos. et ex ipso maledixit et humiliauit. et
conuertit ad separationem ipsor. qui uirtũ figli i man
ipsius plasmate illud et dispone. Omnes uie eius
sdm dispositionem ei. sic hõ i manus illius. q
se fecit reddet illis sdm iudicium suum. Contra ma
lũ bonum e. et contra mortem uita. sic et uirum
iustum peccator. et sic uirum peccatorem iusta opa alius
mundus. duo duo. unũ e unũ. et ego nouissimus
uigilauit. et qui q colligit. a cunos post uindemi
atores. In benedictione dei rimpe spiritu. et q
uindemiae repleuit uiculae. Respiate qm nõ
in soli labor. sed omnibus exquirentibus disciplin
nam. Audite me magnates. et omes pli. et ecle
ut ecclie amb pepite. gustato uiro deferre
honorẽ. et inique nolite filie. filio et mulieri
fri et amico ñ del prestare i uita tua sup re. et ñ
dederis alius possessionem tuam. ne fiere penit
at te. et deprecet p illis. Bum adhue supes. et
aspiras. ñ immutabit te omis caro. Sicut est
enim ut filii tui te regent. q. respiciet manus
filiorum tuorum. In omnibus opibus tuis pcellẽs esto:
ne dederis maculam i gena tuam. In die cõsu
mationis dierũ uite tue: et tempore finis tui
distribue hereditatem tuam. Cybiria et ruga
et lomus asino. paus. et disciplina torque seruo.
Opus et disciplina. et qire requiescere. Laxa manus
illi. et qire liberabit. Iugũ et lorum curuant col
lum durũ: et seruum inclinant oprere assidue.
Seruo malitioso torqua et compedes. ad mit et il
lum i opa nouẽ ne nocet. ayuda tua cui mali
cam docuit malitia. In opa construe sic enim
condecet illi. Et si nõ obaudierit aliquid illum
i compedes. et ñ amplius sup omnem carnem.
Verum hoc iudicio mali facias graue. Si e ala
seruus sit e ei. anima tua. qi fecit sic ei erat
ra. qm i sanguine ate comparatus eum. Si dele
rit ei inutile: et fugam conuertit et obtulerit
discesserit q. qire. et q qua qui illi nolac
nõ spe et meditatur in sensibus suis: et humilia
extollitur imprudenter. Quasi q. ipse tenebrar
umbra. et sequitur uentũ. sic q attendit ad
uita meditata. hoc sdm hoc uitio sõmnor.

330

330

330

Gray Scale
0 1 2 3 4

QVS

30 ante faciem hominis humiliando bonis. ¶ Ab
immundo quid mundabitur? et a mendacio quid um
dicetur? Dumtaxat enim et auguria mendacia
malefacientium uanitas est. et sicut pauperiem
eorum tuam fumositas pertet. nisi ab altissimo
fuerit emissa usitatio. Sed dedens i illis eorum
um. Qui enim crime feceruntur somnia.
et exaderunt spiritus i illis. Sine media
tione consumatis ubum: et lapsa i ore fidei com
planabit. Qui non temptatus est quid scit. Vir
i multis expertus: cogitabit multa. et multa
didicit enarrabit intellectum. Qui non est exper
pauca reconoscet. quia in multis fuit est. mul
tiplicabit malicam. Qui ita uidi enarrabo.
et plimas diuy consideraui. Aliquoties
usque ad mortem pidiatur sum. hoc enim
et liberatus sum gratia di. ¶ Spe ~~[illegible]~~
quia timentibus dominum quietur. et i respectu illi uidi
cetur. Spe enim illoy i salutem illoy. et oculi
dei intelligentes se. Qui timet dominum nihil time
bit. et non pauebit quia est spes eius. Timentes
dominum beata anima eius. Ad quem respiet. et qui
est fortitudo eius. Oculi domini super timentes eum. et
protector potentiae firmamentum uirtutis. et regum
ardoris. et umbraculum in diem. deferens of
fensionis. et adiutorium ruinae. et elatius a
nimam. et illuminans oculos. et dans sanitatem
et uitam et benedictionem. ¶ Immolans se
iniquo oblatus est maculatus. et non est bene
placere sub munere eius. munera iniustorum non solus su
stinentibus sed et altissimus non
iniquorum non placet altissimus. nec respiet in ob
lationibus iniquorum. nec in multitudine sacrifi
ciorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrifi
cium ex substantia pauperum. qui q uictimam filii
in conspectu patris sui. panis egentium uita
pauperis est. qui defraudat illum homo sanguinis
est. Qui auferit iudice proximi qui q occidit pro
ximum suum. Qui effundit sanguinem. et qui
fraudem facit. in commercio fratres sunt. unus
obficiunt. unus destruens. quid prodest illi
nisi laborat. unus orans. et unus maledicens.
cui audiet dominus. Qui baptizatur a
mortuo et rursum tangit eum. quid proficit lauatio
illius? sic homo qui iejunat in peccatis suis. et rur
sum eadem facienti quid proficit humiliando se.
31 quis exaudiet. ¶ Qui conser
uat ubum multiplicat oblationem. Sacrificium
salutare accedentes mandatis. et discedere ab
omni iniquitate. et propitiatio non uertere sacri
ficium. sup iniustitia. et depreciatio pro peccatis
recedere ab iustitia. Retribuet gratiam qui
offerens similagine. et qui facit misericordiam offerens
sacrificium pinguedinis. Sacrificium est domino recedere
ab omni iniquitate. Sed agite eis ante o
spectum dei uiuentis. hoc enim omnia per mendacium
dei fiunt. Oblatio iusti impinguat altare. et
odor suauitatis est in conspectu altissimi. Sa
crificium iusti acceptum est. et memoriam eius
non obliuiscetur dominus. Bono animo redde
honorem domino. et non minuas primitias manuum tuarum. In
omni dato hilarem fac uultum tuum. et in
exultatione sanctifica decimas tuas. Da altissimo
sicut dominus eius. et i bono oculo da iucundanter
facto manuum tuarum. quia dominus retribuens
est. et septies tanto reddet tibi. Noli offerre munera
prava. non enim suscipiet illa: et noli spe
rare sacrificium iniustum iustum: quia dominus
iudex est. et non est apud illum gratia personarum.
Non accipiet dominus personam i pauperem. et precatio
nem lesi exaudiet. Non despiciet precem pupilli.
nec uiduam si effundat loquelam gemitus.
Nonne lacrimae uiduae ad maxillam descendunt.
et exclamatio eius super deducentem eas. A maxil
la enim ascendunt usque ad celum. et dominus
exaudiet. non delectabitur in illis. Qui adorat
dominum i oblatione suscipietur. et deprecatio illius
usque ad nubes appinquabit. ¶ Oratio humi
liantis se nubes penetrabit. et donec appinquet
non consolabitur. et non discedet donec aspiciat al
tissimus. dominus non elongabit sed iudicabit i
tos. et faciet iudicium. et fortissimus non lenie
i illis patientiam. ut contribulet dorsum illorum
et gentibus reddet uindictam. donec auferat ple
nitudinem superbiae. et sceptra iniquorum contri
bulet. donec reddat homini secundum opera eius. et
secundum opera ade. et secundum presumptionem illius. dom
iudicet iudicium plebis suae. et oblectabit in
stos misericordia sua. Speciosa misericordia in tempore tribu
lationis. qui nubes pluuie i tempore siccitatis.
30 ¶ Miserere nostri domine omnium. et respice nos. et osten
de nobis lucem miserationum tuarum. et mit
te timorem tuum sup gentes quae non exquisierunt
te. et agnoscant quia non est deus nisi tu. ut enarrent
magnalia tua. Alleua manum tuam sup gen
tes alienas. ut uideant potentiam tuam. Sicut
enim i conspectu eorum sanctificatus es i nobis. sic i eo
spectu nostro magnificabitur i illis. ut agnoscant
te sicut et nos. ~~[illegible]~~ agnouimus. quia non est
deus praeter te domine. Innoua signa. et mira mi
rabilia. glorifica manum. et brachium dexterum.
Exacerba furorem. et effunde iram. et extolle aduer
sarium. et affrige inimicum. festina tempus.
et memento finis. ut enarrent mirabilia tua.
In ira flamme deuoretur qui liberatur. et qui pes
tiant plebem tuam inueniant perditionem.
Contere brachia eorum qui principes inimicorum di
cunt. non est alius praeter nos. Congregabo omnes
tribus iacob. et agnoscant quia non est deus nisi tu. ut
enarrent magnalia tua. et hereditabis eos sicut

ab uero. Miserere domine plebi tue sup q̃ inuocatum est nomen tuum. et israel q̃ ꝓcessisti primo genito tuo. Miserere autem ciuitati sanctificationis tue iherusalem. ciuitati requiei tue. Replebitur sion laudibus tuis. et ciuitati tue templo tuo. da prophetis tuis testimonium q̃ ab initio creauisti te. et iustos qui in nomine tuo appellati sunt. da mercedem sustinentibus te ut appareant fideles inuenientur. et audiant oratio seruorum tuorum. sed benedictionem aaron da populo tuo. ut dignos nos faciat ad omnem iudicium. et perficiat omnes qui sperant in eum qui in eos dominatur consistere coram eo. Omne etenim manducabile uenit. et est alio alio melior. sicut contingit ab igne probare aurum. et ea illustrium illis iudicia. et puri dabit ethiam. sed perfecit esther illi. cum masculum exaperet mulier. et filia est melior filie. Spes mulieris exhilarat faciem uiri sui. et super omnem concupiscentiam honorat suum diuitiis delectauit. Sic est lingua auaro nec. et immaturos ceruice. si est unus illud sedim filios hominum. Qui possidet mulierem bonam initium possessionis. adiutorium secundum illum est. et columpna ut requies. Vbi si est sepes. diripiet possessio. et ubi non est mulier gemitus egentis. Cui credit qui non habet nidum. et deflectit qui ubique obscuratur qui suauiter tamquam exulans de aurum est amicum. Omnis amicus dicit. et ego amicus am opulam. Sic est amicus solo nomine amicus. sicut est et ciuis ad mortem. Sed alius est amicus ad imitationem conuersus. O pusillanimis nec illima unde creata est. opere aridam amicum et dolentem illi. Sed alius amico et iocundat et oblectatur. et in tribulationes adiuuat eum. Sed alius amicus considerat et uenit. et est hostem accipere secum. sed obiurgat amicum tuum ante tuo. et si immemor fuerit illius et oprobrium tuum. sicut consilium eum secretum. et a te limitis te abscondit consilium. Omnis consilium consilium habet. sed est consilium et semper ipso. A consilio serua animam tuam. prius scito qui sit illi necessitas. et ipse enim sibi agnoscit. ne forte inuenat hostem in eum. et dicat est bona quia mea et dicet ecce unde quid euenit. Cum uiro uindicioso cuncta de secreto. et cum iusto de iniqua. et cum muliere de huius emulatione. et cum muliere de bello. Cum uiro uindicioso de negotiatione de mercatione. Cum emptore de uendicione. Cum uiro inuido de gratia agendi. Cum iniquo de pietate. cum iniquo de honestate. Cum opulento agricola. de omni ex. cum operario annuale de consideratione annui. Cum seruo pigro multum opere. sed arrectat huius in omni consilio. Si autem uiro sed assiduus esto. qui autem cognouit obscuramente mores dei. cui anima est sedim animi tui. Quicumque conturbauerit te conuertit non condolebit te. tamen non consilium tuum secum. sed est cum te aliud plus illo. Anima uiri sui enunciat illi nuntiat. qui sapiens circumspectus sedentes ad speculandum. et Tibi oblitus deperiere aliquando. ut dignat te tradere iniquam tuam. Ante omnia opera tua bonum ut ne peccare te. et ab omnem delictum conuertit stabile. Vbum nequam immutabit cor. et quemadmodum pauper conuertit. bonum et malum. et mores. et omnium ante illos est assidua lingua. ut peruertit multos et euertit. et animae suae suauis est. qui sophistae populi odibilis est. omnis et desiderabit. Sed est enim data illi a deo gratia. omnis sapientia desiderabitur est. Et sapiens est sue sapientie ante sue sapientes. et fructus sensus illius laudabitur. Vir sapiens plebem suam erudit. et fructus sensus illius fideles sunt. Vir sapiens implebit benedictionibus. et ubicumque illum laudabunt omnes gentes nuncupabunt. Dies ad israel numerabitur. Sapiens et nomen illius erit mutuum. mercedem. Filii tui in tua conserua animam tuam. et si fuerit necessitas det illi potestatem. sed enim omnia omnibus et pedibus. et omnis ad omnem genus placeat. Sicut suidus est enim equitatione. et non te efficiat sup omnem etiam. In multis enim eius erit infirmitas. et audietur apud punctum illius ad ceteras. sp expulsam multa obscuratur. qui ab abstinens est adiuuat uiam. Honora medicum sp necessarium. creauit illum etiam altissimus. Ab eo enim omnis medela. a rege accipiet donationem. Disciplina medici exaltabit caput illius. et in conspectu magnatorum laudabit. Altissimus creauit de terra medicinam. et uir prudens non abhorrebit illam. sicut aqua ad amaritudinem lignum mittetur illius. et dedit hominibus scientiam altissimus honorari in mirabilibus suis. In his autem curabit dolorem. et unguentarius facit pigmenta suauitatis. et unctiones conficiet sanitatis. et non consumabuntur opera eius. pax est super faciem terre. Fili tua ne mirabile ne delicias te quia. si honora dominum et sperabit te. Ante delictum. et longe manus ab omni delicto munda cor tuum. da tua mirabile memoriam similagines. et in pingua oblationem. sicut locum medicorum illi dominus creauit. et non discedat a te. quia opus eius sunt necessa. sed omnis qui dominus eos. in manibus ipsorum deprecabuntur. ut dignat eos quam facilitatem erit. propter consolationem eius quia deliquit

Ecclesiastes. 7. c. vii. m.

Iac. vi.

Ecclesiastes. 38. c. xxxviii.

Ecclesiastes. 38. c. xxxviii.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

in conspectu ei q fecit eu: nec dr mn medet.
Ille in mortuis pdue lemas, et qi diu pll
iape placare. et sed iudicii comerge cos illi.
et ii deprcas sepulcrum illius. ipi det aru
rum aut amare for lucri illius una die con
solare ipi multa nam. et fit lucri sedm mer
tii eius ~~duobus ipi~~ uno die uel duobus ipi
deruchouem. A tristitia enim fit malum mors.
et cooperit mortuum et tristitia cordis fla
cit cruciem. In abductione pmance tristi
tia. et substantia iopis sdm cor eius. Non
dedere in tristitia cor suum. sed repelle eam
a te. et memento nouissimoz. Noli oblivi
ci. neq; enim est conuersio. et hunc nihil proderit.
et te ipm pessimabis, memoriale illo iudicii
mei. sic enim erit et tuum. Hesterna heri et
hodie. In rege mortuo rege sce fac memori
am eius. et consolare illum in eterna spe sua.
Sapiam scribe in tempore uacuitatis. et qui
minoratur actu sapiencam percipiet. Qua sapi
entia repletur. q tenet aratrum. et q gldat
in aculeo stimulo bouesq agitat. et conuersat
in operibus eorum. et narratio eius in filiis taurorum
est suum dabit ad uiladol sulcos. et uigilie
eius in stigma uacca. Sic omnis faber ar
chitectus q nocte ac diem transit. Qui
sculpit signacula caelata. et diligenter eius
uariat picturam. Et suum dabit in similitu
dine pictura. et uigilia sua perficit opus. Sic
faber ferrarius sedens juxta incudem. et con
sideratus opus ferri. Vapor ignis uritur carnes
eius. et in calore fornacis concertatur. Vox
mallei inaudiet aures eius. et contra similitu
dinem uasis odor eius. Et suum dabit in consu
mmatione opis. et uigilia sua ornabit in perfectio
ne. Sic figulus sedet ad opus suum. et conuertit
pedibus suis oram. Qui in sollicitudine poli
ti sunt opus suum. et in uirtute omnis opa
cio eius. In brachio suo formabit lutum.
et ante pedes suos curabit uirtutem sua.
Cor suum dabit ut conuertat imitationem.
et uigilia sua munda bit fornacem. Omnis
hic in manibus suis sapientes. et unusquisq
in arte sua sapiens est. Sine hic omnibus no
edificantur ciuitates. et non habitabunt. nec
ambulabunt. et ecclia non erigitur. sup
sellam iudicii non sedebunt. et testamentum
iudicii non intelligent. neq; palam facient dis
ciplinam. et iudicium. et parabolis non in
uenientur. sed creaturam eius confirma
bunt. et deprcatio illoz in operatione artis ac
commodantes animam suam in lege
altissimi. Sapienciam
omnium antiquoz et quiete sapiencie. et pro
phetis uacabit. Narrationes uirorum nominatorum
conseruabit. et in obscuras parabolas huius inci
bit. Occulta publicabit et quae. et in absconditis
parabolarum conuersabitur. In medio magna
eorum ministrabit. et conspectui principum apparebit
in terra alienarum gentium pruinsuit. Bo
na enim et mala hominibus tempantur. Cor
suum tradet ad mgilandum diluculo. ad
dnm q fecit illum. et in conspectu altissimi de
precabitur. Si enim dominus magnus uolu
erit. spu intelligencie replebit illum. et ipse
quasi imbres mittet eloquia sapie sua. et
oratione confitebitur domino. ipse diriget consili
um eius. et disciplinam. et abscondita sui
consiliabitur. Ipse palam facit disciplina
doctrine sue. et in lege testamenti dni gliabitur.
Collaudabunt multi sapiam eius. usq in
sdm in dlebi. Non recedet memoria eius. et no
mina eius requirit a generatione in generationem.
Sapiencia eius enarrabunt gen
tes. et laudem eius enunciabit ecclia. Si
pmanserit nomen eius derelinq plus q mil
le. et si requiescerit prdiit illi. Adhuc consila
bor et ornatum. ut fulgor enim repleti
sum. In uoce dicte obedite mihi. et laudate me
dominum fructus. et qi rosa plantatis sup uiuos
aqarum fructificate. et qi lilium odorem suauita
tis habetis. flores et floriet qi lilium date odo
rem. et frondete in gratiam. et collaudate cantic
et benedicite dominum in operibus suis. Date nomi
eius magnificentiam. et confitemini illi
in uocibus labiorum. et cantico labiorum. et cithe
ris. et sic dicetis in confessione operum eius. omne
opus domini uasis bona valde. In uiro eius statim aqua sic con
gruens. et in sermone eius omnis sitis exceptata
aqua. quem in precepto illius placuit fit. et non
est minoratum in salute illius. Opa oris eius
coram illo. et non est quicquam absconditum ab
oculis eius. A sdo usq in sdm respicit. et
nil est mirabile in conspectu eius. Non est dicere
quid est hoc. aut quid est illud. Omnia enim in suo
tempore exquirentur. Benedictio illius qui flu
mina fundauit fundabit. et quomodo cataracta
fluuius. irrigam inebriauit. sic ira ipsius gen
tes q non exquirunt eum insedebit. Quo
modo conuertit aqas in siccitatem. et siccata est
terra. et que illius. et uias illoz directe sunt.
sic peccatoribus offensiones in ira eius. Bona
bonis creata sunt ab initio: sic neqissimis
bona et mala. Principium necessitatis uite hominum. aqua ignis et ferrum lac. et panis
similagineus. et mel et botrus uite. et oleum
et uestimentum. Hec omnia sancta in bona sic
et iustis et peccatoribus in mala conuertentur. Sicut
spiritus q ad uindictam creati sunt. et furore suo
confirmabunt poenitentia sua in tempore c

Deut. xxi. c. omnio carons.

Ps. bxv. ostendit. bxxxiii.

39°

flumina ꝛ̃ eludent ire tue ꝛ̃ furorē eius ferent illos confundent ignis. grando. fames ꝛ̃ fiet mors. Omnia ad vindictam creata sunt. et in tempore tuo. ꝛ̃ scorpio. ꝛ̃ serpentes. ꝛ̃ omnes ubi vindicant in tempore impiorum. in manibus eius equilibrantur. ꝛ̃ sup eam in tempore tuo non preterient. ꝛ̃ temporibus suis non prioribus. ipsa ab initio confirmatus. et consilium eius cogitavi. ꝛ̃ aperuit illa. opa opa bona. ꝛ̃ omne opus eius sub ministerio. sō de hoc illo incipit. Omnia enim in tempore suo comprobabuntur. et ideo in omni corde collaudare et benedicere nomine dni.

Occupatio magna creata est omnibus hominibus. et iugum grave super filios adam. A die egressus de utero matris eorum usque in diem sepulture in matrem omnium. Cogitationes eorum ꝛ̃ timores cordis. Adventio expectationis. ꝛ̃ diei finis. Ab eo qui sedet in solio usque ad humilem in terra. ꝛ̃ qui habet. ab eo qui accipit purpuram usque ad eum qui accipit lino crudo. furor. zelus. tumultus. fluctus. ꝛ̃ timor mortis. iracundia placidus. ꝛ̃ contentio. et in tempore refectionis in cubili super nocte immutat sensum eius. Modicum tanquam nihil in re. et ab eo in omnibus qui in die requiescit. Concursus est in usu cordis sui. tanquam qui evasit in die belli. In tempore salutis sue et sunt in admirando ad nullum timorem cum omni carne ab homine usque ad pecus. et super peccatorem septuplum. Ad hoc mors. languis. ꝛ̃ contentio. ꝛ̃ triumphus. oppressiones fimus. ꝛ̃ contricio ꝛ̃ flagella. sup iniquos creata sunt omnia. ꝛ̃ propter illos factus est diluvium. Omnia quia ex de terra sunt in terra conuertentur. ꝛ̃ aqua omnes in mare conuertentur. Omne munus ꝛ̃ iniquitas deletur ꝛ̃ fides in seculum stabit. Sicut iniquitas sicut flumen ꝛ̃ sicut tonitrum magnum in pluvia pluvia habit. et in aperiendo manus suas lenitabitur. sic peccatores in consummatione delebuntur. semina impiorum non multiplicabuntur ꝛ̃ rami eius. et radices immunde sup petram ponentur. Sup omnem aquam virentem. et ad ora fluminis omne fenum euellentur. sed sicut populus benedictionibus ꝛ̃ omnia in seculum permanent. ꝛ̃ vita iusti sufficientes operibus conducabitur. et in ea fructus abundantes. filii edificatio et virtutes confirmabitur nomen. et sup hic mulier immaculata computabitur. Vinum ꝛ̃ musica letificant cor. ꝛ̃ sup utrique dilectio sapientie. Tibia ꝛ̃ psalterium suavem facit melodiam. et sup utrique lingua suavis. gratia ꝛ̃ spem de liberabit oculus tuus. et sup hoc in vide sanctum. Amicus ꝛ̃ sodalis in qui convenientes et sup uno loco mulier cum viro suo in adventum in tempore tribulationis. ꝛ̃ sup eos misericordia liberabit. aurum ꝛ̃ argentum ꝛ̃ constitutio pedum. ꝛ̃ sup utrumque consilium bene placitum. facultates ꝛ̃ virtutes exaltantur. ꝛ̃ sup hec timor domini. sion est timor dei domum minorabit. ꝛ̃ non est in eo gravis adventus. Timor domini sicut paradisus benedictionis et sup omnem gloriam operuit illum. Fili in tempore vite tue ne indigeas. Melius est enim mori quam indigere. vir respiciens in mensam alienam. non est vita eius in estimatione viri. Aliter enim ad suam cibus alienus vir disciplinatus et eruditus custodiet se. In ore prudentis condulcabitur sapientia. et in ore eius ignis ardebit. Omnis qui amat et memoria tua habebit pacem bonis in sublimis sunt. Vinum aqua ꝛ̃ cibus vite dilecto sunt in omnibus. ꝛ̃ adhuc usque in senectute operibus. Omnis bonum est iudicium tuum bonis indigentibus et qui misericordiam in defectu eorum. ꝛ̃ cum de omnibus cum estimatione indicium quia potest sapientiam. sicut me vite iudicium mortis. Sufficit quia ante te fuerunt et qui venturi sunt. hoc iudicium a deo omni carni. et quid superuenit in hospitio altissimi. Sive decem. sive centum. sive mille annis. sicut enim in inferno accusatio vite. filii abominationum fuerunt filii peccatorum. ꝛ̃ qui habitant secus domos impiorum filii peccatorum perhibebuntur. et cum semine eorum assidui sunt opprobrii. De pre impio gaudebunt filii quia pro illum sunt in opprobrio. Ve vobis viri impii qui derelinquistis legem domini altissimi. et si nati fuistis in maledictione nascemini. et si mortui fuistis in maledictione erit pars vestra. Omnia quia de terra sunt in terra conuertentur. sic impii a maledicto in perditionem. luctus hominum in corpore eorum. sicut homo delebitur. cum habet de bono nomine. hoc enim magis permanebit quam mille thesauri magni pretiosi. Bone vite nus dierum. bonum autem nomen permanet in eternum. Disciplinam ꝛ̃ pace custodite filii. Sapientia enim abscondita. et thesaurus inuisus quid utilitas in utrique. Melius est homo qui abscondit stulticiam suam. quam qui abscondit sapientiam suam. Verumptamen verecundia iuxta sermonem meum. sicut enim bonum hominem in verecundia et obscuratur. non omnis civis bonum placent in fide. Erubescite peccatum in matrem de fornicatione. ꝛ̃ a principe. ꝛ̃ potestate de mendacio. A principe ꝛ̃ iudice de delicto. A synagoga ꝛ̃ plebe de iniquitate. A socio ꝛ̃ amico de iniustitia. De loco in quo habitat de furto. De veritate dei ꝛ̃ testamento. De decubitu in panibus. ꝛ̃ ab obtusione oculorum. accipe.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

a saluatoribus de silentio. Aspectu mulieris
fornicatae. et ab aulico uiri exquirat. Sic auer
tat faciem a proximo suo. et ab inferendo pre
tium restituendo. Sic respiciat mulierem alienam
uiro. et ne seruiat eam illam cuius non stetis
ad lectum eius. Ab amicis de sermonibus im
perii. et ad redeunt. nec imperet. Non dup
lices sermones audiens de uiuentibus simonis
Abscondere. et eis uti sine confusione. et ne
mes gratiam in conspectu omnium hominum.
Sic per hos omnes continuabis. et ne accipias per
sonam ut delinias. De lege Altissimi. et testimo
nio. et de iudicio iustificare impium. de uerbo
socius. et viatoris. et de datione hereditatis amicis.
De equalitate stateque ponderum. et de acquisitio
multis. et paucis. et de compositione emptionis. et ne
gotiatoris. et de multa disciplina filiorum. Sertio
pessimo laetus iniquitate. Sup mulieris neg
lentia signum. Ubi manus multae sunt claudes
et quae tradet numa. apparebit. Varium uiro
et accepitum omne delicite. De disciplina in
sensati. et stulti. de sermonibus qui iudicantur ab
adolescentibus. et eis qui auditus in omnibus.
et probabilis in conspectu omnium uirorum. Filia pater
abscondunt. uigilia. et sollicitudo eius. auferet
somnum. ne forte in adolescentia sua adulen
efficiatur. et commorata in uiro odibilis fiat.
ne qui polluatur in iuuentute sua. et parens
suis grauida iuuenatur. Sic forte cum uiro com
morata infidelitatem. aut certe sterilis effi
catur. Sup filiam luxuriosam confirma eu
sedulam. ne quid faciat te in obprobrium inimi
cis. et detractio in ciuitate. et abiectione
plebis. et confundat te in medio pli. Omni homi
noli intendere in specie. et in medio mulierum no
li commorari. De uestimentis enim prodit tinea.
et a mulieris iniquitatem. Melior est iniquitas
uiri. quam benefaciens mulier. et mulier confusio
nis et obprobrium. Memento igitur opum domi
ni. et quae uidi annuntiabo. et sermonibus domini operum eius.
Sol illuminans per omnia respexit. et gloria domi
ni plenum est operibus eius. Sed ne fiat dominus sedes enar
rare omnia mirabilia sua. Quae confirmauit
dominus omnipotens stabilitas est gloria sua. Abyssum
et cor hominum inuestigauit dominus omnipotens.
et astuta illorum cognouit. Cognouit enim
dominus omnia scientiam. et inspexit signum eius.
Annuntians quae praeterierunt. et quae futura sunt.
Reuelans uestigia occultorum. et praeterita illum
omnis cognoscit. et non abscondet se ab eo ullus ser
mo. Magnalia sapientiae suae ordinauit. quae est ante
saecula. et usque in saecula. Sed adiectum est. neque mu
tuere. et non egere alicuius consilio. Quam de
sideranda omnia opera eius. et tamen sunt
ita quae considerare. omnia uiuunt. et manent

in saecula. et in omni necessitate oboediunt ei. Omnia
duplicia unum contra unum. et non fecit quicquam
deesse. Bonum uniuscuiusque confirmauit bona. et quis
satiatus uidens gloriam eius. Altitudinis firma
mentum pulchritudo eius. spes coeli tui sicut glo
ria. Sol aspectu adnuncians per diem. Vas admi
rabile opus excelsi. In meridiano exurit terram.
et in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere.
Fornacem custodiens in operibus ardoris. et in plicatis
solis exurens montes. et radios igneos eructans. et
refulgens radius eius oculos obcecat. Magnus
dominus qui fecit illum. et in sermonibus eius festi
nauit iter. et luna in omnibus in tempore suo
ostensio temporis signum eius. Luna signum
diei festi. luminare quod minuitur in consuma
tione. mensis secundum nomen eius est. crescens admi
rabiles in consummatione. Vas castrorum in ex
celsis. In firmamento coeli resplendens gloria spe
ciei coeli. gloria stellarum. mundum illuminant
in excelsis dominus. In ubi sancti stabunt ad
iudicium. et non deficient in uigiliis suis. Vide
arcum. et benedic qui fecit illum. Valde speciosus
est in splendore suo. Circuit caelum in circuitu
sue glorie. Manus excelsi aperuerunt illum. In
pro suo accelerauit iuste. et accelerat eius sermo
nes emittere iudicii sui. Propter hoc perseuerauit
et euolauerunt nubes sicut aues. In magnitu
dine sua potuit nubes. et contracti sunt lapi
des grandines. In conspectu eius commouebuntur
montes. et in voluntate eius abstinebit notus
vox tonitrui eius expoliauit terram. Templum
eius. iglomis. et congregationes spes. et sicut aues de
ponens ad sedendum. Aspergit nubes. et sicut
locusta deuorans sentus eius. pulchritudine
coloris eius admirabitur oculus. et sup ymbre
eius expiuelat eos. Ecce sicut salem effundet
sup terram. et dum gelauerit fiet tamquam
aculei tribuli. Frigidus uentus aquilo. flauit.
et gelauit cristallus ab aqua. Sup omnem con
gregationem aquarum requiescit. et sicut lori
ca induet se aqua. et deuorabit montes.
et exuit deserium. et obcingit uinde sicut
ignem. oeconomia omnium in festinationem
nebule. Rosi obuiant ab arbore uenienti hu
milem efficiet eum. In sermone eius siluit
uentus. cogitatione sua placabit abyssum. et
plantauit illum dominus insulis. Qui nauigant
mare enarrant periculum eius. et audien
tes aures nostras admirabunt. Ille praeclarat
mirabilia opera varia genera bestiarum. et omnium
pecorum. et creaturam beluarum. Per ipsum con
summatus est. uiuentis finis. et sermone eius
compositae sunt omnia. Cuncta dicemus. et
deficiemus ubique. Consummatio autem sermonum
ipse est omnibus gloriamur. ad quid ualebimus.

Pater XXXI. c. LXXIII et

S. c. XXXII.

S. c. LXXXIII

S. c. LXXXIII.

S. c. LXX.

Ecclesiastes

Ecclesiastes

Iacob. v. Helias in simplicitate

Sed quia omnis culpa fortasse uiseri occasio fit ieuenis. dum male se
gesse intelligit. ad disciplinam regularem reducit. in alio ad iustitiam
exercet. in alio ad spe multiplicandi. Nunc infirmos. ostendit
fit. poet. qe genus culpa habet. ei de eo qui bene egit. apl' elevatur.

Ipse enim ꝯportenl sup oīa opa sua. Terribilis
dominus. et magnus nebsem et mirabilis
potentia ejus. Laudate dominum quantum
quoq; potueritis, superabit adhuc. nam nobis
laudes magnificentia ejus. Benedicentes domi
num exaltate illum quantum potestis. Omnis
laudatio eum laudes, exaltantes eum replebimini
mirabiliter, ne laboretis, non enim deficietis. Quis
vidit eum et enarrabit? et quis magnificabit
eum sicut est? Adhuc multa abscondita
sunt maiora hiis. pauca enim vidimus ex op
eribus ejus. Omnia autem dominus fecit, et pie. Agentibus
dedit sapientiam. Laudemus nunc gloriosos et parentes nostros in generatione sua. Multam
gloriam fecit dominus magnificentiam suam a se
culo. dominantes in potestatibus suis. homines
magni virtute et prudentia sua prediti. Sunt qui
in principatibus et imperantes in potestate populi et virtute prudentie populi consilium alii. In prudentia sua reperiebant modos musicos et narrantes carmina scripserunt versus diuites in virtute pulchritudinis.
studium habentes pacificantes in domibus suis.
omnes isti in generationibus gentis suae gloriosi
adepti sunt et in diebus suis habiti in laudibus.
qui de illis nati sunt relinquunt nomen narrandi laudes eorum. Et sunt quorum non est memoria.
perierunt qui quasi non fuerunt. et nati sunt qui non
nati et filii ipsorum cum ipsis. Sed ille vir misericors fuit. quorum pietates non defuerunt. et cum semine ipsorum pleniter tuta permanent. et nepotum in
testamentis stetit semen eorum. et filii ipsorum propter illos usque in finem manent. Semen eorum et gloria eorum non derelinquitur. Corpora ipsorum in pace sepulta sunt. et nomen eorum vivit in generationes et generationes. Sapientiam ipsorum narrent populi et laudem eorum nunciet ecclesia. Enoch placuit deo
et translatus est in paradisum. Sic incentivum est
profectus et virtutis et tempore vindicte factus est in
consolatione. ut det gentibus penitentiam. Noe
dimissus est reliquus terre cum fecundus est diluvio.
Testamenta seculi posita sunt apud illum ne
deleri possit diluvio omnis caro. Abraham magnus pater multitudinis gentium. et non est inventus similis illi in gloria. qui conservavit legem excelsi. et fuit in testamento cum illo. in carne eius stetit stare testamentum. et in tentatione inventus est fidelis. Ideo iuravit de dare illi semen in gente sua. Crevere illum quasi terre cumulum. et ut stellas exaltare semen eius. et hereditari illos a mari usque ad mare.
et a flumine usque ad terminos terre. Et ipsum
ac eodem fecit modo ipsum Abraham propter ipsum.
Benedictionem omnium gentium dedit illi
et testamentum suum confirmavit super caput
Iacob. Cognovit eum in benedictionibus suis et de
dit illi hereditatem. et divisit ei partem in tribubus duodecim. et conservavit illi homines
misericordiae in conspectu omnis carnis.
Dilectus deo et hominibus moyses cuius memoria in benedictione est. Similem illum fecit in
gloria sanctorum. et magnificavit eum in timore inimicorum. et verbis suis monstra placavit. Glorificavit illum in conspectu regum. et iussit illi
coram populo suo. et ostendit illi gloriam suam. In
fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum. et elegit illum ex omni carne. Audivit enim eum et audivit
ipsum. et induxit illum in nube. et dedit illi
ora ad precepta. et legem vitae et disciplinae. et
docuit Iacob testamentum et iudicia sua Israel.
Exaltavit fecit Aaron sicut eius. et similem sibi de tribu Levi. Statuit ei testamentum aeternum. et dedit illi sacerdotium gentis. et benedixit illum in gloria. et circumcinxit illum zona glorie. et induit illum stolam glorie. et coronavit illum in
circuitu. Circum pedes eius ornavit illum vasis
le posuit ei. et cinxit illum vestimentis aureis
plurimis in gloria. Vestivit sanctum in
esu suo. Audivimus hoc sonitum in
templo in memoriale filiis gentis suae. Stola sancti
ficationis et tacendo. et purpura opus excelsi
ministerium superum. iudicio et virtute predicantes
opus artificis. gemmis pretiosis figurate
sic. In ligatura auri et ope lapidum sculpti
in memoriam secundum numerum tribuum Israel. Corona
aurea super mitrem expressam signo sanctitatis. gloria honoris et opus virtutis. Desiderata en
lor aspectu. sic pulchra aure ipsius. Ante illum tales
usque ad originem. sic induit et illa a
liquis aliquis. et non filii ipsius soli. et
nepotes eius. per omne tempus. sacrificia ipsius
consumpta sunt igni. quotidie. comple
vit moyses manus eius. et unxit illum oleo
sancto. hoc et illi in testamentum aeternum. et semini
eius sicut dies celi. fungi sacerdotio et
laudem laudem. et glorificare nomen suum in nomine suo. ipsum elegit ab omni universo offerre
sacrificium deo incensum et odorem in me
moriam placere populo suo. dedit illi in precepta
sua potestatem in testamento iudicium. docere
Iacob testimonia. et lege sua lucendere Israel.
Qui contra illum fecerunt alieni. et per in
vidiam circumdederunt illum in deserto homines
qui erant cum Dathan et Abiron et congregatio
Core in circumdam iniquitate dei et non placuit
illis et consumpti sunt in impetu iracundie.
fecit illis monstra et consumpsit eos in flam
ma ignis. et addidit Aaron gloriam. et dedit
illi hereditatem. et primitias fructuum terre

Sed. 10. Oisq; erecsgit montes. et mosq. sup eos. scilicet; mali
et S. Oeu. Eos. yaui.

Gr. xxxi.

Gr. xlii.

Gr. xlvii.

dauid filii. et pauca ipsi primi primati
sacerdotes. iam sanctificabantur domini edentes quod
dat ipsi. semini ei. Cum uero gentes ii bere
dicebantur et pars non illi gente. ipse eius pars
eius est. israhel. Finem itaque electorum
tenuit gloria. imitando ipsum in mores domini.
stare in reliquia gentis. in voluntate et alacri
tate sic sue placuit domino israel. ad statuit ad il
lum testamentum pacis principem sacerdotum. et gra
tie sue ut sit illi. semini eius sicut dies dig
nitatis medium. et testamentum dauid regis
filio ielle de tribu iuda hereditas ipsi. et semi
ni eius. ut dare sapiam in corde uestro. iudicare
gentes iustam in iustitia. ne abolerentur bona
ipsorum. gloriam eorum in gentem eorum etiam fecit.
Factus in bello ulcisque nate successit moysi in
ipsis. quia fuit magnus secundum nomen suum
maxime in salute electorum dei. expugnare in
surgentes hostes. ut consequerentur hereditatem
israel qui gloriam adeptus est in collendo ma
nus suas. iudicando contra circumstantes rom
phaias. Quibus ante illum sic restitit. Sicut hos
eos ipse dominus eduxerat. aut non in iniquitate
eius impedierit eos sol. et una dies fuit
qui duos. Nuncauit altissimus potentem in
expugnando inimicos undique. et audiuit
illum magnus. deus dum in iuuenis gladius
intuitus ualde. fortis. et imperium fecit
gentem hostilem. et delenda poedit conuiuos.
ut cognoscant gentes potentiam eius. quia
dominum pugnare non est facile. et certus est. a uero
potentes. et dicit moysi miram fecit. ipse et
caleph filius iephone stare contra hostem.
et phinees gentem a proelio. et perfringere mu
rum in altitudine. et ipsi duo constiterunt a proelio
liberati sunt. a nido secundum milium pe
dum. ducti illuc in hereditatem in terram
quam manat lac et mel. et dedit dominus ipsi caleph
fortitudinem. et usque in senectutem permansit
illi uirtus ut ascenderet in excelsum terre loci.
et semen ipsius obtinuit sedem regni. et uident
filii israel omnis. quia bonum est obsequi sancto domino. et
dicere singulis suis nouis quoniam non est conuertum
cor. quia si auxilium fuerit a domino ut fit memoria illorum
in benedictione. et ossa eorum pullulent de loco suo
et nomen eorum permanet in nouissimum. permanent ad
filios illorum. cum uiro in gloria. Dilectus a do
mino suo simul israel. quem dominus nouauit
primum. et dedit principem in gente sua. legem do
mini iudicauit congregationem. et uidit
dominus iacob in fide sua. probauit eum israel. et gloria
et cognouit eum in altitudine sua fidelis. Quia uidit
dominus suis. et iuncauit dominum omnipotentem inpug
nando hostes circumstantes undique in obsidione
uiri iolam. et intonuit de celo dominus. et
in sonitu magno audiuit fecit uocem suam.
et contriuit principes tyrios. omnes duces
philistiim usque ad tempus finis uite sue. et sedi
testimonium prebuit in conspectu domini. et ipsi
peccauit usque ad caliginem. ab omni carne
non accepit. et non adiuuauit illum usque. et post
hoc dormiuit. et nouum fecit regi. et ostendit
illi finem uite sue. et exaltauit uocem
eius de terra in prophetia. delere impietatem gente.
Post hoc surrexit nathan prophetam in die
bus dauid. et qui adepti sepaterunt a carne. sic
dauid a filius israel cum leonibus luserunt qui cum
agnis. et in ursis similis fecit sicut agnis
ouium. In iuuentute sua. numquid non
dormiuit gigantem. et abstulit opprobrium de gente.
In rollendo manum in fundo. deleuit
uituperationem gentis. dum inuocauit dominum omni
potentem. et dedit in dexteram eius tollere hostem
fortem in bello. et exaltauit cornu gentis sue.
sic in decem milibus glorificauit eum. et laudauit
eum in benedictionibus domini offerendo illi coro
nam glorie. Contriuit enim inimicos undique.
et exterminauit philistiim contrarios usque in
hodiernum diem. Contriuit cornua eorum usque
in sempiternum. In omnibus operibus confessionem sancto.
et excelso in illo glorie. De omni corde suo laudauit
dominum. et dilexit dominum qui fecit illum. et
dedit illi contra inimicos potentiam. usque
et fecit cantores contra altare. in tempus
eorum sedebant modulos. sed in celebritatibus dedit
tempora usque ad consummationem uite. ut laudarent nomen sanctum
domini. et amplificarent mane diuinum.
ipse purgauit peccata ipsius. et exaltauit sicut
unicornis cornu eius. et dedit illi testamentum
regni. et sedem glorie in israel. post ipsum surrexit
filius sensatus. et ipsum illum dereliquit omnipotentem
iam inimicos. Calonis imperauit diebus
pacis. cui subiecit dominus omnes hostes ut
crederet domino in nomine suo. et prouide seruauit in sem
piternum. Quandoquidem credidit in iuuentute
sua. et implebit eum qui fecit sapiam. et terram
reuexit ad naturam. et replebit in compassione
nubes enigmata. Ad insulas longe diuulgatum est nomen tuum. et dilectus es in pace tua.
in canticis. et in uibus. et in parabolis. et in
quaestionibus. misere fecit. et nomine
domini eius est cognomen domini israel. Collegisti quasi
aurichalcum aurum. et plumbum complesti
ei argentum. et medullas eorum tua multi
plicabit. poestatem habuisti in eo corpore. et
dedisti maculam in eius gloria. et polluisti se
minem eius inducere uncundiam ad liberos
eius. et in coeio eius iniquitatem eius ut eiecit
impius in perditionem. et ex offensa impare ipsi

durum. Dñs aut nō relinquet eam suā, neq; cor
ruper. neq; delebit opa sua. Et eqs pdet ab stir
pe nepotū eius. et semē eius. Qui diligit
dominū ñ conuiuet. Vedit autem reliquiū
iacob et domū de ipsa sion. et finē habuit
salomō cum pribus suis. et reliquid post se de
semine suo stulticiam gentis. et imiuriam
prudentia roboam qui fuit gentem consi
lio suo. et ieroboam filium nabat qui pec
care fecit israel. et dedit efraym iniqtam peccā
di. et plina redundauerunt peccata ipōr. Vsq;
enim fuerunt illos a terra sua. et quesierunt
omnes negotia usq; dum peniret ad illos
defectio. et ab omnib; peccatis liberauit eos.

Et
surrexit helias pphta qui ignis. et ut cremū ipsius
qui facula ardebat. qui induxit in illos famē
et imiuriam illum iudicia sua propter zelū se
sō portauit enim sustinē preceptū dñi. vbi
domum conclusit celum et descendit. A se ignem
ire. sic amplificatus est helias in mirabilib;
suis. et quis potest similes gloriari. et sustu
listi mortuum ab inferis de sorte mortis in
uito dñi. et deiecisti reges ad pniciem. et con
fregisti facile potentiam ipōr. et gloriosos de loc
o suo. Qui audisti in sina iudicium. et in horeb
iudicia defensionis. Qui unguisti reges ad pe
nitentiam. et pphtas fecisti successores post te. et
Qui rapt est in turbine ignis. in curru equor
ignei. qui inscripti sunt in iudicis tempor
ibus ad mitigare dñi. conuertere cor patris
ad filium. et restituere tribus iacob. Beati sū
qui te viderunt. et amicitia tua decorati sū.
Etenim nos uiuimus tantum. post mortē
autē non erit qui nominet. helias q in turbine
rapt est. Et in helyseo completus est spiritus ei.
in diebus suis non timuit principem. et potē
cia nemo uicit illum. nec superauit illum ver
bum aliqd. et mortuū pphtauit corpus eius.
In uita sua fecit monstra. et in morte mira
bilia opatus est. In omnib; istis non pniti
pphe. et non recesserunt a peccatis suis. usq; du
abiecti sunt de terra sua. et diuisi sunt in omnē
terram. Et relicta est gens pauca. et principes in
domo dauid. Quidam ipōr fecerunt q placet
dō. Alii aut multa commiserunt peccata.

Ezechias muniuit ciuitatem suam. et induxit
in medium ipsius aqm. et fodit ferro rupem. et
edificauit ad aqm puteum. In diebus eius as
cendit sennacherib. et misit inspicere. et subtu
lit manum suam contra illos. et extulit
manū suam in syon. et superbiebat in excelsis suis.
Tunc mota sunt corda. et manus ipōr. et doluer
unt qui patiebantur miserere. et inclinauerūt
dominum misericordem. expandentes manus
extulerunt ad celum. et cōfestim audiuit eos
dominus. nō est commemorat peccatorum illorum. neq; de
dit illos in manus suas. sed purgauit illos in
manus pstae sancti pphe. Subiecit castra assyr
iorum. et contriuit illos angelus dñi. Nam fecit ezec
hias quod placuit dō. et fortiter uixit in mandati
bus pris sui qm mandauit illi ysaias pphta
magnus et fidelis in conspectu dei. In diebus ipius
retro rediit sol. et addidit regi uitam. spū mag
no uidit ultima. et consolatus est lugentes sion
usq; in sempiternum ostendit futura. et abscondi
ta antequam euenirent. In completione odo
ris sancti opus pigmentarii. et omne opus qui mel in
dulcedine oris memoria. et ut musica comin
uo unum. ipse est directus diuinitus in penitē
tia gentis. et tulit abominationes impietatis.
et gubernauit ad dominū cor ipius. et in diebus
peccatorum corroborauit pietatem. Pater dauid et
ezechiam. et ioram omnes peccatores reliquerunt
legem potentes regis iude.
et contempserunt timorem dei. Dederunt enim
regnum suum alio. et gloriam suam alienigene
gentis. Incenderunt electa sancta ciuitatis
gentis. et deseruerunt uias ipius in ma
nu iermie. Nam male tractauerunt illum qui
uentre matris consecratus est pphta. euellere
et euertere. et perdere. sicut edificare. et renouare. ita
Ezechiel qui uidit conspectum glie. quod
ostendit illi in curru cherubin. Nam commi
moratus est inimicorum in imbri. Benefacere illis
qui ostenderunt uiam rectam. et duodecim pphe
tarum ossa pullulent de loco suo. Nam consolati
sunt iacob. et redimiunt eos in fide uiuentis.
Quomodo amplificemus zorobabel. Nam et
ipse qui signum in dextera manu iuxta. et iesu filio
josedech. qui in diebus suis edificauerunt domum. et
exaltauerunt templum sancto dño. paratum in
glia sempiterna. Et nehemia in memoriam mul
tis temporibus qui erexit nobis muros eius. et
stare fecit portas et tentoria. qui erexit domos
nras. Simon natus est in terra iuda. nam
et ipse receptus est a terra. Et ioseph qui natus est
in principes fratrum firmamentum gentis. Rector
fratrum. stabilimentum pli. et ossa ipius inuisita
sunt. et post mortem uaticinata sunt. Et et sem ap
hines gloriam adepti sunt. et super omnem animam
iuuenum adam. Simon onie filius sacer
dos magnus qui in uita sua suffulsit domum.
et in diebus suis corroborauit templum. et in ipso
do ab ipso fundata est duplex edificatio. altitu
dis parietis templi. In diebus ipius remanserunt
putei aquarum. et qui mare adimplere sunt sicut
modum. Qui curauit gentem suam. et liberauit illam a perditione. quam pauit amplificare
curatem quam adeptus est gloriam in conuersione
gentis. et ingressum domus castri amplifi

caruk ē. Quasi stella matutina ī medio nebule. et qī luna plena ī diebus suis lucet. et qī sol refulgens. sic ille effulsit in templo dei. et qī arcus refulgens inter nebulas glie. et qī flos rosarum ī diebus ueris. qī lilia q̄ sunt ī riuis aq̄. et qī thus redoleus ī diebus estatis. qī ignis fulgens effulgens et thus ardens ī igne. Quasi uas aureum solidum ornatum omni lapide pretioso. Quasi oliua pullulans. et cypressus in altitudinem se extollens. ī accipiendo ipsam stolam glie. et uestire eam consummatione uirtutis. In ascensu altaris sū gliam dedit sanctuario suo. In accipiendo aū patrē de manu sacerdotum. et ipse stans iuxta altare. circa illū corona fratrū qī plantatō cedri ī monte libani. sic circa illum steterunt qī nati pilme. et omes filij aaron ī glia sua. Oblatō aū dñi ī manibus ipsorū coram omni synagoga israel. et consummationem fungens ī aram. Amplificare oblationē excelsi regis. porrexit manū suam in libationē. et libauit de sanguine uite. et effudit ī fundamentū altaris odorē diuinum excelso. Tunc exclamauerunt filij aaron ī tubis productis: sonuerunt. et audiam fecerunt magnam uocem ī memoriam coram domino. Tunc omnis populus simul festinauerunt et ceciderunt ī faciem super terram adorare dominū suum. et dare preces omnipotenti dō excelso. et amplificauerunt psallentes ī uocibus suis. et ī magna domo auditus est dulcis sonus suauiter et plenus. et rogauit populus dominū excelsum in prece usq; dum perficeret seruitium dñi. et munus perficerunt. Tunc descendens extendit manus suas ī omnē congregationē filiorum israel. dare gliam dō a labiis suis. et ī nomine ipsius gliari. Et reuertere oblationem suam uolens ostendere uirtutem dei. Et plus orauit dñm omnium q magna fecerat ī omni tempore q auxerat dies nostros auxerat magnificauit nos. et fecit nobiscum secundum suam misericordiam. Det nobis iocunditatem cordis. et fiat pacem in diebus nostris p dies sempiternos. credere israel nobiscum est misericordia dei. ut liberet eos ī diebus suis. Duo gentes odit aia mea. et tertia ais non est gens q̄ odientes q sedent ī monte seyr. et philistiim. et stultus populus q habitat ī siccimis. Doctrinam sapie et discipline scripsit ī cordis sui. Hic fuit inter sacerdotes. et dilexit deum. Qui inuenit aurum sapienciam do corde suo. Beatus q multum ūlatur bonis. Qui ponit ī corde suo illa sapientia semp. Si enim hec fecerit. ad omnia ualebit. quia dei uestigium est. Confitebor tibi domine rex. et collaudabo te saluatorem meum. Confitebor nomini tuo quia adiutor. et protector factus es mihi. liberasti corpus meum a perditione. a lingue iniqui. et a labiis operantium mendacium. et in conspectu astantium factus es mihi adiutor. Et liberasti me secundum multitudinem miserationum tuarum. a nominis tui. a rugientibus. paratum ad escam. de manibus quarentium animam meam. de multitudine tribulationum. quam circumdederunt me. a pressura flamme quam circumdederunt me. et ī medio ignis non sum estuatus. De altitudine uentris inferi. et a lingua coinquinata. et a labio mendacii. a regis iniquo. et a lingua iniqua. Laudabit usq; ad mortem anima mea dñm. et uita mea appropinquauit inferno deorsum. Circumdederunt me undique et non erat qui adiuuaret. Respiciebam eum ad adiutorium hominum. et non erat. Memor fui misericordie dñi. et expectationis eius q a seculo est. quia eripiet animam meam. et sustinentes eum. et liberabit eos de manibus gentium. exaltasti super terram ysraelem meam. et a porta mortis deflecisti me. et ī tempore supplicationis meae. et ī tempore supplicationis sū adiuuabo. Laudate nomen eius. adducite collaudatio eius ī confessione. et exaudiet ōēs meas. Liberasti me de perditione. et eripuisti me de tempore uniquo. propter confitebor. et laudem dicam t. et benedicam nomen dñi eum adhuc iuniores sum. Prius quam oberrem quesiui sapienciam palam ī oratione mea. ante templum pro illa. et usq; ī nouissimis exquiam eam. et florebit tanquam precoquia uua. Letatum est cor meum ī ea. Ambulauit gradiens per uias rectas. a iuuentute mea ī uestigatam eam. Inclinauit aurem meam. et accepi illam. et multam fecit ī me ipso sapienciam. et multum profecit ī ea. Dauit michi sapienciam dabo gliam. Consilium est enim ut faciem illam. Zelatus sum bonum et non confundar. Collectata est aia mea in illa. et in faciendo eam confirmatus sum. Manus meas extendi ī altum. et ī sapia [illegible] eius luxit aia mea. Bonum ad illa. et ī agnitione eius cū possedi eam ipsa ab initio. Ipse nō deuiniquar. uerē nisi concurrat cum eis. et ī quirendo illam. propter possidebo bonam p possessionē. Dedit enim mihi dominus linguam mercedem meam. et ipsa laudabo eum. Appropinquate ad me indocti. congregate uos ī domum discipline. Quid adhuc retardatis. et quid diatis in hac. Aperuit os meum et locutus sum. Comparate uobis sine argento sapienciam. et collum uestrum subicite iugo eius. et suscipite aia uestra disciplinam. ī promto est inuenire eius eam. Videte oculis uestris quomodo ī labore. et ī cum in multam requiem. Assumite disciplinam ī multo nimio argento. et copiosum aurum possidere ī ea. Letetur aia uestra in misericordia eius. et non confundemini ī laude ipsius. Operamini opus uestrum ante tempus. et dabit uobis mercedem uestram in tempore suo. Et inclinauit

salomō genua sua ī conspectu omnis ecclie israel. et expandit manus suas ad celum: et
dixit. Domine deus israel non est similis tui deus in celo sursum. neq; ī terra deorsum. q custodis pactum
et misericordiam cum servis tuis qui ambulant coram te in toto corde suo. Qui custodisti servo tuo
david patri meo quecunq; locutus es illi: et locutus es ore tuo et in manu tua implesti ut hodie patet. Et nunc domine deus israel custodi servo tuo david patri meo quecunq; locutus es illi dicens. non deficiet vir de conspectu meo sedens super thronum israel. Verumtamen si custodierint filii tui viam meam. ut ambulent in lege mea sicut ambulasti in conspectu meo fideliter. Et nunc domine deus israel credantur ergo verba tua quecunq; locutus es servo tuo david patri meo. Quia si vere habitabit deus cum hominibus super terram. Si celum celi non sufficiunt te. quanto magis domus hec quam edificavi. Sed respicias ad orationem serui tui et preces eius ut exaudias domine publicationem atq; orationem quam servus tuus orat coram te hodie. ut sint oculi tui super domum hanc die ac nocte. In locum quem dixisti invocari nomen meum: et exaudias orationem quam servus tuus orat in loco isto. et exaudies preces servi tui et populi tui israel. Si orabunt in loco isto. et exaudies in loco habitationis de celo. et exaudias et propitiabis.

LIBER IOB

Vir erat in terra hus nomine iob. et erat vir ille simplex et rectus ac timens deum et recedens a malo. Natiq; sunt ei vii. filii: tria q; filie. Et fuerunt possessio eius. vii. milia ouium. et tria milia camelorum. Quinqgenta quoq; iuga boum. et quinqgenta asine. ac familia multa nimis. Erat q; vir ille magnus inter omnes orientales. Et ibant filii eius et faciebant convivium p domos. unus quisq; in die suo. et mittentes vocabant tres sorores suas: ut comederent et biberent cum eis. Cumq; transissent dies convivii: mittebat ad eos iob. et sanctificabat illos. Consurgens q; diluculo: offerebat holocausta p singulos. Dicebat enim. Ne forte peccaverint filii mei. et benedixerint deo in cordibus suis. Sic faciebat iob cunctis diebus. Cum autem esset die quam ut assisterent filii dei ut assisterent coram domino affuit inter eos satan. Cui dixit dominus. Unde venis. Qui respondens ait. Circuivi terram et perambulavi eam. Dixitq; dominus ad eum. Numquid considerasti seruum meum iob q; non est sicut eo similis in terra. Homo simplex et rectus. ac timens deum. recedens a malo. Ad hec respondens satan ait. Numquid iob frustra timet deum. Nonne tu vallasti eum ac domum eius. universamq; substantiam eius per circuitum. Opus manuum eius benedixisti. et possessio illius crevit super terram. Sed extende paululum manum tuam et tange cuncta q possidet. nisi in facie benedixerit tibi. Dixit ergo dominus ad satan. Ecce omnia quecunq; habet in manu tua sunt: tantum in eum ne extendas manum tuam. Egressusq; est satan a facie domini. Cum autem quadam die filii et filie eius comederent et biberent vinum in domo fratris sui primogeniti. nuntius venit ad iob qui ait. Boves arabant et asine pascebantur iuxta eos. et irruerunt sabei cuncta rapuerunt. omnes q; necem intulerunt gladio. et ego solus evasi ut nunciarem tibi. Cumq; adhuc ille loqueretur. venit alius et dixit. Ignis dei cecidit de celo. et tactis ouibus puerisq; consumpsit. et effugi ego solus ut nunciarem tibi. Sed ecce illo adhuc loquente venit alius et dixit. Chaldei fecerunt tres turmas. et irruerunt in camelos. et ceperunt eos. necnon et pueros percusserunt gladio. et ego fugi solus ut nunciarem tibi. Adhuc loquente illo ecce alius advenit et dixit. Filii tui et filie adhuc edentes et bibentes vinum in domo fratris sui primogeniti. repente venientes vehementes inter a regione deserti et concusserunt quatuor angulos domus. quam corruens opressit liberos tuos et mortui sunt. Et effugi ego solus ut nunciarem tibi. Hec illo adhuc loquente iob. et laceratis pallio suo et tonso capite corruit in terram. adorauitq; et dixit. Nudus egressus sum de utero matris mee. nudus revertar illuc. Dominus dedit. dominus abstulit. sicut domino placuit ita factum est. sit nomen domini benedictum. In omnibus his non peccavit iob.

Nec q; stultum quid contra deum locutus est. Cum autem ei quadam die venissent filii dei et starent coram domino. venisset quoq; et satan. et stetit in conspectu eius ut diceret domino ad satan. Unde venis. Qui ait. Circuivi terram et perambulavi eam. Et dixit dominus ad satan. Numquid considerasti seruum meum iob. q; non est ei similis in terra. Vir simplex et rectus. ac timens deum. et recedens a malo. Ad hec respondens satan dixit. Tu autem commovisti me adversus eum. ut affligerem eum frustra. Cui respondens satan ait. Pellem pro pelle. et cuncta q habet homo dabit pro anima sua. Verumtamen mitte manum tuam. et tange os eius et carnem eius nunc videbis q d in facie benedicat tibi. Dixit ergo dominus ad satan. Ecce in manu tua est. verumtamen animam illius serua. Egressusq; est satan a facie domini.

B

percussit iob ulcere pessimo a planta pedis usque ad verticem eius. qui testa saniem radebat sedens in sterquilinio. Dixit autem illi uxor sua. Adhuc tu permanes in simplicitate tua. benedic deo et morere. Qui ait ad illam. Quasi una de stultis mulieribus locuta es. Si bona suscepimus de manu domini. mala quare non suscipiamus. In omnibus his non peccavit iob labiis suis. Igitur audientes tres amici iob omne malum quod accidisset ei. venerunt singuli de loco suo. Eliphaz themanites. et baldad suites. et sophar naamathites. Condixerant enim ut pariter venientes visitarent eum et consolarentur. Cumque levassent procul oculos suos non agnoverunt eum. Et exclamantes ploraverunt. scissisque vestibus sparserunt pulverem super caput suum in celum. et sederunt cum eo in terra septem diebus et septem noctibus. et nemo loquebatur ei verbum. videbant enim dolorem esse vehementem. Post hec aperuit iob os suum. et maledixit diei suo. et locutus est. Pereat dies in qua natus sum. et nox in qua dictum est conceptus est homo. Dies illa vertatur in tenebras. non requirat eam deus desuper. et non illustretur lumine. Obscurent eum tenebre et umbra mortis. occupet eum caligo. et involvatur amaritudine. Noctem illam tenebrosus turbo possideat. non computetur in diebus anni. nec numeretur in mensibus. Sit nox illa solitaria. nec laude digna. Maledicant ei qui maledicunt diei. qui parati sunt suscitare leviathan. Obtenebrentur stelle caligine eius. Expectet lucem et non videat. nec ortum surgentis aurore. Quia non conclusit hostia ventris qui portavit me. nec abstulit mala ab oculis meis. Quare non in vulva mortuus sum. egressus ex utero non statim perii. Quare exceptus genibus. cur lactatus uberibus. Nunc enim dormiens silerem. et somno meo requiescerem cum regibus et consulibus terre. qui edificant sibi solitudines. aut cum principibus qui possident aurum. et replent domos suas argento. Aut sicut abortivum absconditum non subsisterem. vel qui concepti non viderunt lucem. Ibi impii cessaverunt a tumultu. et ibi requieverunt fessi robore. Et quondam vincti pariter sine molestia non audierunt vocem exactoris. Parvus et magnus ibi sunt. et servus liber a domino suo. Quare data est misero lux. et vita his qui in amaritudine anime sunt. Qui expectant mortem et non venit. quasi effodientes thesaurum. gaudentque vehementer cum invenerint sepulchrum. Viro cuius abscondita est via. et circumdedit eum deus tenebris. Antequam comedam suspiro. et tamquam inundantes aque sic rugitus meus. quia timor quem timebam evenit michi. et quod verebar accidit. Nonne dissimulavi? nonne silui? nonne quievi? et venit super me indignatio.

C

Respondens autem eliphaz themanites dixit. Si ceperimus loqui tibi. forsitan moleste accipies. Sed conceptum sermonem tenere quis poterit. Ecce docuisti multos. et manus lassas roborasti. Vacillantes confirmaverunt sermones tui. et genua trementia confortasti. Nunc autem venit super te plaga et defecisti. Tetigit te et conturbatus es. Ubi est timor tuus. fortitudo tua. patientia tua. et perfectio viarum tuarum. Recordare obsecro te. Quis umquam innocens periit. aut quando recti deleti sunt. quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem et seminant dolores. et metunt eos. flante deo periisse. et spiritu ire eius esse consumptos. Rugitus leonis. et vox leene. et dentes catulorum leonum contriti sunt. Tigris periit eo quod non haberet predam. et catuli leonum dissipati sunt. Porro ad me dictum est verbum absconditum. et quasi furtive suscepit auris mea venas susurri eius. In horrore visionis nocturne. quando solet sopor occupare homines. pavor tenuit me et tremor. et omnia ossa mea perterrita sunt. Et cum spiritus me presente transiret. inhorruerunt pili carnis mee. Stetit quidam cuius non agnoscebam vultum. ymago coram oculis meis. et vocem quasi aure lenis audivi. Numquid homo dei comparatione iustificabitur. aut factore suo purior erit vir. Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles. et in angelis suis reperit pravitatem. Quanto magis hii qui habitant domos luteas. qui terrenum habent fundamentum. consumentur velud a tinea. De mane usque ad vesperam succidentur. et quia nullus intelligit. in eternum peribunt. Qui autem reliqui fuerint auferentur ex eis. Morientur. et non in sapientia. Voca ergo si est qui tibi respondeat. et ad aliquem sanctorum convertere. Virum stultum interficit iracundia. et parvulum occidit invidia. Ego vidi stultum firma radice. et maledixi pulchritudini eius statim. Longe fient filii eius a salute. et conterentur in porta. et non erit qui eruat. Cuius messem famelicus comedet. et ipsum rapiet armatus. et bibent sitientes divitias eius. Nichil in terra sine causa fit. et de humo non egredietur dolor. Homo ad laborem nascitur. et avis ad volatum. Quam ob rem ego deprecabor dominum. et ad deum ponam eloquium meum. qui facit magna et inscrutabilia. et mirabilia absque numero. Qui dat pluviam super faciem terre. et irrigat aquis universa. Qui ponit humiles in sublimi. et merentes erigit sospitate. Qui dissipat cogitationes malignorum. ne possint implere manus eorum quod ceperant. Qui apprehendit sapientes in astutia eorum. et consilium pravorum dissipat. Per diem incurrent tenebras. et quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Porro salvum faciet egenum a gladio oris eorum. et de manu violenti pauperem. Et erit egeno spes. iniquitas autem contrahet os suum. Beatus homo qui corripitur a deo. Increpationem ergo domini ne reprobes. quia ipse vulnerat et medetur.

paunt. et manus eius sanabit. In sex tribulaõ
nibus liberabit te. et in septima nõ tanget te ma
lum. In fame eruet te de morte. et in bello de
manu gladij. A flagello linguae abscondaris.
et non timebis calamitatem cum uenerit. In uas
titate et fame ridebis et bestias terae non for
midabis. Et cum lapidibus regionis pac
tum tuum. et bestiae terae pacifice erunt tibi.
Et scies quod pacem habet tabernaculum tuum
et visitans speciem tuam non peccabis. Scies
quoque quia multiplex erit semen tuum. et proge
nies tua quasi herba terae. Ingredieris in abun
dantia sepulchrum sicut infertur acervus
tempore suo. Ecce hoc ue uestigauimus sic
est. quod audiuimus mente pertracta. Ridens autem
Iob dixit. Quis mihi det ut
appendantur peccata
mea quibus irasci merui. et calamitas quae pa
tior in statera. Quasi harena maris grauior
apparet. unde et aba mea dolore sunt plena.
quia iaculata domini in me sunt. quae indigna
to ebibit spiritus meus. et terrores domini militant
contra me. Numquid rugiet onager cum habu
erit herbam. aut mugiet bos cum ante pas
ceretur plenum praesepe. aut potest comedi insulsum quod non est
sale conditum. aut potest aliquis gustare quod gustatum
affert mortem. anima enim eorum tamquam cibus
ita eis uidebitur. Quae prius tangere nolebat
illa nunc prae angustia abi mei sunt. Quis
det ut ueniat petitio mea. et quod expecto tribuat
mihi deus. et qui coepit ipse me conterere. soluat
manum suam et succidat me. Et hoc mihi erit
solatium. ut affligens me dolore non parcat. nec
contradicam sermonibus sancti. Quae enim fortitu
do mea ut sustineam. aut quis finis meus ut
patienter agam. Sed fortitudo lapidum fortitu
do mea. nec caro mea aenea est. Ecce non est auxi
lium mihi in me. Nec enim quaeque mei recesserunt
a me. Qui tollit abiectos suos in finem tamen non
dimittit derelinquit. fratres mei praeterierunt me
sicut torrens qui impetum transire consueuerunt. Qui
cuncti pauuam ceruntur fluxerunt. tempo
ribus fluunt dissipati sunt. aut incalescunt
sol. solutentur de loco suo. in uolutae sunt semi
tae gressuum eorum. Ambulauerunt in inuium.
et perierunt. Considerate semitas themae. in
uenta siliae. et expectate paulisper. Confusi sunt
qui spem habuerunt quoque usque ad me. et
pudore operti sunt. Nunc uenistis. et modo
uidentes plagam meam timetis. Numquid dixi afferte mihi. et de substantia uirtutis do
nate mihi. uel liberate me de manu hostis. et de
manu robustorum eruite me. Docete me et ego
tacebo. et si quid forte ignoraui instruite
me. Quare detrahitis sermonibus uestris.
cum e uobis nullus sit qui possit arguere.

Ad mandandum tantum elaqua contra
dicere. et iuuenis illa. pertrahere. Sup pupillum irru
ere. et subuertere uitium amici uestri. Verum
tamen quaeso explete. ybere aurem. et inde
te. An mentiar. Ad dere obsecro absque contentio
one. et loquatur id quod iustum est indicare. et non
inuenietur in lingua mea iniquitatem. nec in
faucibus meis stultitia personabit. Iniquitas
enim uiri hominis sup eum. et sic diet in
omnem dico eius. Siquis seruus deliberat um
bram. et sicut mercenarius praestolatur finem
operis sui. sic ego habui menses uacuos. et nocte
laborosas enumerauit mihi. Si dormiero dico quando
consurgam. et rursus expectabo uesperam.
et repletor doloribus usque ad tenebras. Indu
ta est caro mea putredine. et sordibus pulueris.
cutis mea aruit. et contracta est. Dies mei ue
lociores transierunt quam textrix acta suc
cidunt. et consumpti sunt absque ulla spe.
Memento quia uentus est uita mea. et non reuertetur
oculus meus ut uideat bona. Nec aspiciet me ui
sus hominis. Oculi tui in me. et non subsistam.
sicut consumitur nubes. et pertransit. sic qui descen
dit ad inferos non ascendet. nec reuertetur ultra
in domum suam. neque cognoscet eum amplius
locus eius. Quapropter ego non parcam ori meo loqui
in tribulatione spiritus mei. Confabulabor in amari
tudine animae meae. Numquid mare sum ego
aut cetus qui circumdedisti mihi carceres. Si
dixero consolabor me lectulus meus. et reuela
bo loquens mecum in stratu meo. Terrebis me
per somnia. et uisionibus horribilibus conuaccas. qui
obruem elegit suspendium animae meae. et mortem
ossa mea. desperans nequaquam ultra iam uiuam.
Parce mihi domine. nihil enim sunt dies mei.
Quid est homo quia magnificas eum. Aut quid ponis
erga eum cor tuum. Visitas eum diluculo. et
subito probas illum. Usque quo non parcis mihi nec dimit
tis me ut glutiam saliuam meam. Peccauit.
quid faciam tibi o custos hominum. qui posuisti me
contrarium tibi. et factus sum mihi metipsi grauis.
Cur non tollis peccatum meum. et non auferis iniqui
tatem meam. Ecce nunc in pulue dormiam. et si
mane me quaesieris non subsistam. Respondens autem
Baldad Suhites dixit. Usquequo loqueris ta
lia. et spiritus multiplex sermones oris tui. Numquid
deus supplantat iudicium. aut omnipotens subuertit
quod iustum est. Quam si filij tui peccauerint
coram domino. et dimisit eos in manu iniquitatis suae. Tu cum
si diluculo consurgere ad dominum. et omnipotem
filius deprecatus. si mundus et rectus ipse
fuerit. iam enim euigilabit ad te. et pacatum red
det habitaculum iustitiae tuae. Ita tamen ut
priora tua fuerint parua. et nouissima tua ni
mis crescant nimis. Interroga enim generationem

pastinam. et diligenter succiga parietem meum
ne. hesterni quippe sumus et ignorantes. quia
sicut umbra dies nostri sunt super terram. et qui
abierunt. et loquentur. et de corde tuo proferent
eloquia. numquid unde potest scirpus absq
humore. aut crescere arundo sine aqua. cum
adhuc sit in flore. ne carpatur manu. ante omne
herbas arescit. sic viae omnium qui obliuiscun
tur dei. et spes hypocritae peribit. sicut et plac
bit uecordia eius. et sicut tela aranei fidu
cia eius. innitetur super domum suam. et non sta
bit. fulciet eam. et non consurget. humectus
videtur esse coram sole. et in ortu
suo germen eius egredietur. super acervum
petrarum radices eius densabuntur. et inter lapides
commorabitur. si absorbuerit eum de loco suo. ne
gabitur eum. dicet. non te vidi esse enim lenta
ne eius. et rursum de terra alii germinentur.
Deus non proiicit simplicem. nec porrigit manus
malignis. donec impleatur risu os eius. et
labia eius iubilo. qui oderunt te induentur
confusione. et habitaculum impiorum non sub
sistet. Et respondens iob ait. vere scio quod
ita sit. et quomodo iustificabitur homo compositus
deo. si voluerit contendere cum eo. non potest
ei respondere unum de mille. Sapiens corde
est. et fortis robore. quis restitit ei. et pacem habu
it. qui transtulit montes. et nesciunt hi
quos subuertit in furore suo. qui commouet terram
de loco suo. et columpne eius concutientur.
Qui precepit soli. et non oritur. et stellis claudit
qui sub signaculo. Qui extendit celum solus.
et gradietur super fluctus maris. Qui facit
arcturum. et hyonis. et hiadas. et interiora austri.
Qui facit magna. et incomprehensibilia. et mi
rabilia quorum non est numerus. Si venerit ad me. non
videbo. Si abierit non intelligam eum. Si repente
interficiat. quis respondebit ei. vel quis di
cere potest cur ita facis. Deus cum iste non ne
mo potest stare sub quo curuantur qui portant
orbem. Quanto ergo sum ego qui respondeam
ei. et loqui cum eis verba mea cum eo. Qui tamen si
habero quippiam iustum non respondebo.
sed meum iudicem deprecabor. et cum in
uocante exaudierit me. non credo quod audiat
vocem meam. In turbine enim conteret me. et multi
plicabit vulnera mea. nec sinet me sumere spi
ritum meum. et replebit me amaritudinibus. Si fortitudo quaeritur robustissimus
est. Si aequitas iudicii. nemo audet me ad
ire testimonium. Si iustificare me voluerit
os meum condempnabit me. Si innocentem me
ostendero. prauum me comprobabit. Etiam
si simplex fuero. hoc ipsum ignorabit anima
mea. et tedebit me uitae meae. unum est quod locu
tus sum. et innocentem et impium ipse consumit.
Si flagellat occidat semel. et non de penis innocentum ridebit. Terra data est in manus impii.
iniquitatem iudicum eius operit. quod si non ille est
quis ergo est. Dies mei velociores fuerunt.
currere. fugerunt. et non videbunt bonum.
pertransierunt qui naues pontum portantes. sicut
aquila volans ad escam. Cum dixero. loquar
uehementer mihi loquar. commutabo faciem meam. et
dolore torquebor. verebar omnia opera mea. sciens
quod non parcis delinquentibus. Si autem sic impius sum
quare frustra laborauimus. Si lotus fuero quasi aqua
nitida. et fulserint velut munditiae manus
meae. tamen sordibus intinges me. et abo
minabuntur me vestimenta mea. Sed nec ego
uiro qui similis mei est respondebo. nec quasi me
cum iudicio ex equo possit audire. Non est
qui utrumque valeat arguere. et ponere manum
suam in ambobus. Auferat a me virgam suam.
et pauor eius non me terret. loquar. et non me
timebo eum. neque enim possum metuens respondere.
Cedet anima mea uitae meae. dimittam
adversum me eloquium meum. loquar in amaritudine
animae meae. Dicam deo. noli me condempnare.
indica mihi cur me iudicas. Numquid bonum
est videtur si calumnieris. et opprimas pauperem
opus manuum tuarum. et consilium impiorum adiuues.
Numquid oculi carnei tibi sunt. aut sicut
videt homo. et uidebis. Numquid sicut dies
hominis dies tui. et anni tui sicut humana
tempora. ut quaeras iniquitatem meam.
et peccatum meum scrutaris. et scias quod nullum
impium fecerim. cum sit nemo qui de manu tua
possit eruere. Manus tuae fecerunt
me. et plasmauerunt me. totum in circuitu. et
sic repente praecipitas me. memento quaeso
quod sicut lutum fecisti me. et in pulverem reducis
me. Nonne sicut lac mulsisti me. et sicut caseum
me coagulasti. pelle. et carne. ossibus. nervis compegisti me. Vitam et misericordiam
tribuisti mihi. visitatio tua custodiuit spiritum
meum. haec licet celes cordi tuo. tamen scio quod
universorum memineris. Si peccauimus. ad horam parcis
nobis. aut abiniquitate mea mundas me. et esse
mus pure. et si impius fuero. ue mihi est. et si
iustus. non levabo caput. saturatus afflictione et miseria. et supplicium quasi leonem capi
et me. Renascitur mirabiliter me crucians. si stat
tes restes tuos contra me. et multiplicasti iram
tuam adversum me. et pene militiae in me.
Quare de uulva educisti me. quam utinam
consumptus essem. ne oculus me videret. fuissem
quasi non essem. de utero translatus ad tumulum.
Numquid non paucitas dierum meorum finietur
breuis. Dimitte ergo me. ut plangam paulu

p. vi.

vi. p. t. an.

Ez. xlii. xlviii. g.
Ez. xlvii. g.
Sap. xxii. g.

Job. xxxvi.

p. cxxv.

9°

S. e. viii.
T. e. xxii.

Ez. xlvi. f.
Zoo. v. u.

9° Lect.

Deu. xxx.
vi. cxxii.
Os. c. xv.
Osee. xv.

w. Lect.

Sap. xviii.
Ez. ev.

Job. xxvii.
xxvi. g.

S. e. v.
T. e. xviii.

S. e. vii.
Eccl. vii.

w. Lect.

p. xxxvii.

S. e. vii.
p. xviii.
Eccl. xx.
Sap. xvii.
Job. xx. g. xxiii.
T. e. xiii. g.

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

lu dilecti meum. Nec enim iudicam. et si reuertar ad
iudicium timebo illum: iugum enim meum suaue est
et onus meum leue. Ego enim iudicabam et si
misericordiam et timebam ubi umbra mortis nul
lus erat. et sempiternus mihi uisus est. Ad
dens autem sapientiam amplius dixit: Sicut qui
mulier iniquam nocte. audiens. aut uir uiolen
tus in solitudine. Cibi soli tractabunt homines.
et cum ceciderint irrisores a multo conflictabitur. Dic
ilia enim. puruli et semper mihi. et mundus sum in
oculis eius. Ergo nunquam lauabitur et tan
gere labia sua ait. et ostendere ubi sedet
in spiritu. et multiplex est lex eius. et inter
ligere quomodo mundus ordinatus a deo. quem
ad modum unicuique sua. fusium uestigia dei com
prehendere. et usque ad principium omnipotentis usque
pertinere. Celestia cognoscere. et quid tractare. profunda
et infernum: et unde cognoscere. longitudo terre me
sura eius. et latitudo maris. filiis hominum
exaltauit. qui contradicere et iudicare et
prudentiam facit. ipse enim nouit hominum uani
tatem. et uidet iniquitatem nec considerat. vt u. uiri sup
bia erigit. et quasi pullum onagri se liberum
natum putat. Tu autem cognoscis me et cognouisti me. et
et exaudisti. ad dominum manus tuas. Si iniqui
tates in manu tua abstulisti. et si mala
fecerit ut tabernaculo tuo iniquitas. tunc leua
bis faciem tuam absque macula. et eris fir
mus: nec timebis. Miserere quoque obliuisci
qui enim aquas quas preterierunt memorabis. qui
meridianus fulgor consurget. et ad uesperum
et cum te consumpsit puruli. orietur ut lu
cifer. et habebis fiduciam quoniam est ubi spe.
et defossus securus dormies. Requiescet et non
erit qui te exterret. et deprecabuntur faciem
tuam plurimi. Quasi autem impetum facient. et
fugient pluri ab eis. et spernent abhominabi
lis. Respondens autem iob dixit. Ergo uos sol
ei soli estis. et uobiscum mori sapientia: Et
mihi est cor sicut uobis. nec inferior uestri sum.
Quis enim ignorat hiis et quibus
Abraham suo stare et ego iuuabitur dominus exau
diet eum. Derideri enim iusti simplicitas
lampas contempta apud cogitationes diuitum
paratus ad tempus statuitur. habundantibus ca
tenatis pedibus. Audacter pascuntur domus eius
ipse dedit omnia in manibus eorum. Sunt qui inue
niunt deum. et deducunt te. et solatia et
iudicabunt. Loquere ergo. et respondebitur tibi.
et conuertabunt pilos manus. Quis ignorat quod
omnia hec manus domini fecerit: In cuius manu anime
omnis uiuentis. et spiritus uniuersi corporis hominis
ne aures illa dijudicent. et guttur comedentis
sapiens: In antiquis est sapientia. et multo tempore
prudentia. Apud ipsum est sapientia et fortitudo: ipse
habet consilium et intelligentiam. Si destruet
ut nemo est qui edificet. Si inclusit hominem.
nullus est qui aperiat. Si continuit aquas: omnia
siccabuntur. et si emisit eas subuertent terram
apud ipsum est fortitudo et sapientia: ipse nouit et
decepto et eum qui deceptus est. adducit consili
arios in stultum finem. et iudices in stuporem.
Baltei regum dissoluit. et precingit lumbos eorum
funiculo. ducit sacerdotes spoliatos. et opprimit
magnos supplantat. Commutauit labium uerum.
et doctrinam senum auferens. effundit despectionem
super principes. et solum obscuri fecit
eloquium. et reuelat profunda de tenebris et
producit in lucem umbram mortis. Qui multi
plicat gentes. et perdit eas: et subiicit in
integrum restituit. Qui imminuit eos principes
pli terre: et deducit eos ut fluctus in deserto
et non sunt. Palpabunt ut in tenebris et non lu
cem et errare eos fecit sicut ebrios. Ecce omnia uidit
oculus meus. audiuit aures mea. et intellexit sin
gula. secundum scientiam uestram. et ego nouum. nec in
ferior uestri sum. Sed tamen ad omnipotentem loquar.
et disputare cum deo opto. Putas uos ostendere
falsiloquium mendacio. et cultores pulcerrimos
inanium. Atque utinam taceretis. et putaretur
ut essetis sapientes. Audite ergo conpositionem meam
et intendite labiorum meorum attendite. Numquid
deo indigere uis mendacio. ut pro illo loquamini do
los: Numquid faciem eius accipiet. qui deo iudi
cat arcanum: Aut placebit ei si eum
poterit. Aut decipietur ut homo uirum fraudu
lentum. Ipse uos arguet. si in abscondito fa
ciem eius accipiet. Sicut ut se admoueat
habebit uos. et cum eis uiuet sicut uos. ad eum
uiri comparati amen. et indigentes in lucem
cernuntur. Tacete paulisper ut loquar quidquid
michi meus suggerit. Quare lacero carnes
meas dentibus meis. animam meam pono
in manibus meis: Etiam si occiderit me. non ipso
spectabo. Verumtamen uias meas in conspectu
eius arguam. ipse erit salutare meum. Non
enim ueniet in conspectu eius omnis hypocrita.
Audite sermonem meum. et cognoscite pauper
tate aures uestre. Et hoc iudicauit. sed quod
intellexit. Quis est qui iudicet mecum: nunc tacens
et consumor: Duo tamen ne facias mihi: tunc
a facie tua non abscondar. dextram tuam longe
fac a me. et formido tua non me terret. Vocabis
me et respondebo tibi. Aut certe loquar et tu respon
de mihi. Quantas habeo iniquitates et peccata.
scelera mea et delicta ostende michi. Cur faciem
tuam auertis. et existimas me inimicum
tuum: Contra folium quod uento rapitur et
tenuis paleam. Quia scribis contra me amaritudines.
et consumere me uis peccata adolescentiae mee.

posuisti uestigio pedum meorum considerasti. Qui qui putredo consumitur quasi
uestimentum q. comedentur a tinea. ¶ Homo natus
de muliere breui uiuens tempore repletur multis miseriis. Qui qui flos egreditur. conteritur
fugit uelut umbra. nullum eodem statu permanet. Et dignum duxisti huiusmodi aperire
oculos tuos. et adducis eum tecum in iudicio.

¶ Quis potest facere mundum de immundo conceptum
semine? nonne tu qui solus es. Breues dies hominis
sunt. numerus mensium eius apud te est. Constituisti eum
quem non preterire potest. Recede
paululum ab eo ut requiescat donec optata ue
niat. sicut mercenarius diem eius. Lignum habet spem.
Si pecciauerit usque ad mortem. radix eius in terra senescet. et pulue
re mortuus fuerit truncus eius. ad odorem aq
ginis germinabit. et faciet comam qui cum primum
plantatum est. non uiuit cum mortuus fuerit. nu
datus atque consumptus. ubi ergo est? Quomodo
de stagno recedunt aqua de mari. et flumen uacuefit et
siccatur. sic homo cum dormierit non resurgit. do
nec attteratur celum non euigilabit. nec exur
get de somno suo. ¶ Quis michi hoc tribuat
ut in inferno protegas me. et abscondas me donec
pertranseat furor tuus. et constituas mihi tempus
in quo recorderis mei? Putasne mortuus homo
rursum uiuet. Cunctis diebus quibus militabo.
expectabo donec ueniat immutatio mea. Vocabis
me. et ego respondebo tibi. opus manuum tua
rum desiderabis. Tu quidem gressus meos di
numerasti. sed parce peccatis meis. Signasti quasi
in sacculo delicta mea. sed curasti iniquitatem
meam. Mons cadens defluit. et saxum transfer
tur de loco suo. Lapides excauant aque. et ad
luuione paulatim eam consumunt. et homines
ergo similiter perdis. et dominaris eum paululum
ut in perpetuum proficiscatur. Immutabis faciem
eius. et emittes eum. sive nobiles sive
ignobiles filii eius. sive ignobiles non intelliget.
tantum caro eius dum uiuit dolebit. et anima
illius super semetipsum lugebit. ¶ Et dixit Ad
eliphaz themanites dixit. Numquid sapiens
respondebit qui fiducia loquitur. et impletur
audire spiritu suo? Arguis uerbis cum qui non
est utilis eis. et loquitur quod ei expedit. Quia
tum in te destruis timorem: et cultum precis
coram deo. Docuit enim iniquitas tua os tuum.
et imitaris linguam blasphemantium. Condem
nabit te os tuum. non ego. et labia tua respon
debunt tibi. Numquid primus homo natus es.
et ante colles formatus? Siquidem consili
um dei audisti. et fecisti te esse sapientiam.
quid nosti quod ignoramus? quid intelligis quod

nescimus? et sunt apud nos senes et antiquiores
uetustiores quam pater tuus. Numquid grande
est ut consolentur te deus. sed alia tua precedit
Quid te eleuat cordis? et qui magna cogitat
per oculos? Quid tumet contra deum spiritus tuus. ut proferas de ore tuo huiusmo
di sermones? Quid est homo ut immaculatus sit.
et ut iustus apparet natus de muliere? ecce inter
sanctos suos nemo immutabilis. et celi non sunt
mundi in conspectu eius. Quanto magis abhomi
nabilis. et inutilis homo. qui bibit quasi
iniquitatem. Ostendam tibi audi me. quod uidi
narrabo tibi. quapiam confitentur. et non abscon
dunt patres suos. quibus solis data est terra. et non fuit
alienus eis qui cos. Cunctis diebus suis impius
superbit. et numerus annorum incertus est tyranni
dies eius. Sonitus terribilis illius semper.
et pax cum sit. ille semper insidiatur insidias ma
lo credit se reuerti posse de tenebris ad lucem.
circumspectatur undique gladium. Cum se mouet
ad quaerendum panem: nouit quod paratus sit in
manu eius tenebrarum dies. Terrebit eum
tribulatio. et angustia uallabit eum. sicut rex qui
paratus est ad prelium. Contendit enim aduersus
deum manum suam. et contra omnipotentem roborat
se. Cum impetu aduersus eum erecto collo. et pingui
cervice armatus est. Operuit faciem eius
crassitudo. et de latere eius anima dependet. In
habitabit in ciuitatibus desolatis. et in domibus deser
tis quae in tumulos iam redacte. non diuitabitur nec
perseuerabit substantia eius. nec mittet in terra
diuitias suas. non cedet de tenebris. ignis eum
arefaciet flamma. et auferetur spiritu oris eius.
non credat frustra errans decepti. quia aliquo pro
mio redituus sit. Antequam dies eius impleat
ur ipse. et manus eius arescet. Lederetur
qui uinea in primo flore botrus eius. et qui ol
iua pretiosus florem suum. Congregabit enim
hypocrisis sterilis. et ignis deuorabit tabernacula eorum quae munera libenter accepiunt. Con
cepit dolorem. et peperit iniquitatem. et uentrem eius
parauit dolos. ¶ Respondens autem iob dixit.
Audiui frequenter talia. consolatores homines
omnes uos estis. Numquid habebunt finem uer
ba uentosa? aut quid est molestum si loqui
ris? poterim et ego similia uestri loqui: atque uti
nam esset anima uestra pro anima mea. Consola
rer ego uos sermonibus. et moderem apud me
um sermones. Roborarem uos ore meo. et mo
deretur labia mea quae parcunt uobis. Si ergo
agam: si loquar. quare non requiescit dolor
meus. si cessauero non recedet a me. Nunc autem
oppressit me dolor meus. et uisitauit omnes artus
meos. Rugae meae testimonium dicunt contra me. et surgens mendax

silentes adhuc suis faciem meam. contristati sunt
michi. Collegerunt furorem suum in me. et oppe
nant michi inimici contra me dentibus
suis. Usququo ira terribilis oculis meis inimicus
es. Aperuerunt super me os suum. exprobraverunt
percusserunt maxillam meam. satiati sunt
me. Conclusit me dominus apud iniquos. et
manibus impiorum me tradidit. Ego ille quidam
opulentus. repentine contritus sum. tenuit cervi
cem meam confregit me. et posuit sibi quasi in
signum. Circumdederunt me lanceis suis. convul
nerantur lumbos meos nec parcit. effudit
in terra viscera mea. Convulnerat me vulnere
super vulnus: irruit in me quasi gigas. Cilicium
consuit super carnem meam. et operuit cinere cor
pus meum. Facies mea increvit fletu. et pal
pebre mee caligaverunt. Non pro iniquitate manus
mea. cum hec ad dominum
munda fuerit oratio. Terra ne operiat sanguinem
meum. et non inveniat locum in te latendi clamor
meus. Ecce enim in celo testis meus. et conscius
meus in excelsis. Verbosi amici mei. ad dominum
stillat oculus meus. Deus utinam sic iudicaretur vir
cum domino. quomodo iudicatur filius
hominis cum proximo suo. Ecce enim brevis
anni transeunt. et semitam per quam non revertar
ambulo. Spiritus meus attenuabitur. dies mei breviabuntur.
et solum mihi superest sepulcrum.
Nonne peccavi. et in amaritudinibus morabatur
oculus meus. Libera me. et pone me iuxta te
et cuius vis manus pugnet contra me. Lo
quor longe fortis. a disciplina. Spiritus nostros
alterabuntur. prudentes polluentur sacris. no
cui filiorum eius defecerunt. posuerunt me qui in pro
verbium vulgi. et exemplum sum coram
eis. Ingravatus est abindignatione oculus meus. et
membra mea qui in nichilum redacta sunt.
Stupebunt viri super hoc. et indignabitur pro
eorum iniquitate. et commovebit iustum iudi
cium. et mundus manibus addet fortitudinem
igitur vos omnes convertimini et venite. et
si invenero in vobis ullum sapientem. Dies
mei transierunt cogitationes meae dissipatae
sunt. torquentes cor meum. Noctem verterunt
in diem: rursumque post tenebras spero lucem.
Si sustinuero infernus domus mea est. et in te
nebris stravi lectulum meum. Putredini dixi
pater meus es. mater mea. et soror mea vermibus. Ubi
est ergo nunc patientia mea. et patientia mea
quis considerat? in profundissimum infernum
descendent omnia mea. putas ne latenter ibi
erit requies mea? Iudeus adhuc laudabit sim
plicitatem meam. et ad quem virum iactabitur
intelligere potest. et sic loquitur. Quare repugna
ri sumus ut iumenta. et coram vobis contaminati sum.

Quid perdis animam tuam in furore tuo? Nu
quid propter te delinquent terra. et transferentur mon
tes de loco suo? Nonne lux impii extinguetur. nec splendebit flamma ignis eius. lux
obtenebrescet in tabernaculo illius. et lucerna quae super eum est extinguetur. Arctabuntur
gressus virtutis eius. et precipitabit eum
consilium suum. Animus enim in retia pe
dis sui: et in laqueis eius ambulat. Tenebit
eum plantam eius laqueus. et coarctabit contra
eum sitis. Abscondita est in terra pedica eius
et decipula illius super semitam. Vnde terre
bunt eum formidines. et circumvolvent pedes
eius. Arescent fames robur eius. et ma
dea iuxta latus illius. Devorabit pulchri
tudinem carnis eius. et consumet primogenitus
mortis lumbos illius primogenita mors
fiducia illius de tabernaculo suo fiducia eius.
et calcabit super eum quasi rex interitus. Habitabit in ta
bernaculo illius societas quasi non sit. Aspergatur
in habitaculo eius sulphur. Deorsum radices
eius siccentur. sursum autem arescant
messes eius. Memoria illius pereat de terra.
et non celebretur nomen eius per plateas. Ex
pellent eum de lucis in tenebras. et de orbe
transferent eum. Non erit semen eius. neque pro
genies in populo suo. nec ulla reliquia in gente
habitaculi eius. In die eius stupebunt nouissimi.
et primos invadet horror. hoc sunt
enim tabernacula iniqui. et iste locus eius
qui ignorat deum. Respondens autem Iob
dixit usquequo affligitis animam meam et
atteritis me sermonibus: En decem confusi
estis me. et non erubescitis opprimentes me. Si
quidem et si ignorabam meum est ignorantia mea. Ar
guos contra me exprobrantes. et arguens me ob
probrium meum. Saltem nunc intelligite quia deus
non aequo iudicio affligit me. et flagellis suis
me circumdat. Ecce clamabo vim patiens. et non
audiebor. Vociferabor et non est qui iudicet. Se
pivit semitam meam circumsepsit. et transire non
possum. et in calle meo tenebras posuit. Expoli
avit me gloria mea. et abstulit coronam de ca
pite meo. Destruens me undique et pereo. et quasi
evulsit arbori abstulit spem meam. Irascitur
contra me furor eius. et sicut hostem habuit qui be
stiam suam. Simul venerunt latrones eius. et
fecerunt sibi viam per me. et obsederunt in gyro ta
bernaculum meum. Fratres meos longe fecit
a me. et noti mei qui mihi necessarii erant me de
reliquerunt me propinqui mei. et qui me nouerant
obliti sunt mei. Inquilini domus mei
et ancillae meae sicut alienum habuerunt me. et
quasi peregrinus factus sum in oculis eorum. Servum
meum vocavi. et non respondit. ore proprio

B°

deprehendit illum. Utrum meis exhortatus uxori mea
et abam filios uia mei. Stulti quoque despi
cabant me. et cum ab eis recessissem detrahe
bant mihi. Abhominati sunt me quoniam consi
liarii mei. et qui maxime diligebam adversti
sunt mihi. Pelli mea consumpta carni adhesit
os meum: et derelicta sunt tantummodo labia
circa dentes meos. Miserimini mei miserimini
mei saltem vos amici mei. quia manus domini
tetigit me. Quare persequimini me sicut deus
et de carnibus meis saturamini? Quis mihi det
ut scribantur sermones mei? Quis mihi det
ut exarentur in libro stilo ferreo. vel plumbi
et certe sculpantur in silice? Scio enim
quod redemptor meus viuit. et in nouissimo die
de terra surrecturus sum. et rursum circumdabor
pelle mea et in carne mea videbo deum saluatorem
meum. Quem visurus sum ego ipse et non
alius. et oculi mei conspecturi sunt. Reposita
est hec spes mea in sinu meo. Quare ergo nunc
dicatis persequamur eum. et radicem iudicii inuen
amus contra eum? fugite ergo a facie gla
dii. ira enim multorum iniquitatis gladius est et
scire eos iudicium. Respondens autem sophar na
amathites dixit: Sedato ergo animo audi
te sermones meos: et mens tua diuitis capiat
doctrinam. Audiam quod me arguis audiam. et spiritus
sapientiae mee respondebit mihi. Hoc scio a principio
ex quo positus est homo super terram. quia laus
impiorum breuis est. et gaudium hypocritae ad
instar puncti. Si ascenderit usque ad celum sa
bia eius: et caput eius nubes tetigerit. qui sterco
ri similis in fine perdetur. et qui uidebant dicent.
ubi est? Velut somnium auolauit et non inuen
etur transiit sicut visio nocturna. Oculus
quoque eius uidebit et non uidebit. neque ultra intuebi
tur locum suum. filii eius egentes egestatem. et
manus illius reddent ei dolorem suum. Ossa
eius implebuntur uitiis adolescentie eius.
et cum ea pulue dormient. Cum enim dulce fu
erit in ore eius malum. abscondit illud sub lin
gua sua. parcit illi. et non derelinquit illud: et cela
bit in gutture suo. panis eius in uentre illius
uertetur in fel aspidum intrinsecus. Diuitias
quas deuorauit euomet. et de uentre illius ex
trahet eas deus. Caput aspidum sugent. et occidet
eum lingua uipere. Non uidebit riuulos fluenta
mel butiri. Luet quod
fecit omnia. nec tamen consumetur. Iuxta
miseriordiam adinuentionis suae sic
sustinebit. Qui confringens inuadit domos
et non edificabit eas
nec est satiatus uentre suo. et qui habebit quod
desiderat possidere non poterit. sed remanebit de
abo eius. Non erit remanebit de bonis eius

Cum satiatus fuerit arcabit eum in furore
dolor uentris eius. Ventrem impleat uentre
eius ut emittat in eum iram furoris sui.
et pluat super illum bellum suum. Fugiet
arma ferrea. et urcet eum arcus eneus. Educitque
et egredietur de uagina sua. et fulgur
de amaritudine sua. Videbit et uenient super
eum horribiles. Omnes tenebre absconditi
sunt in occultis eius. Deuorabit eum ig
nis qui non succenditur. Afflicietur relictus in
tabernaculo suo. Reuelabit celum iniqui
tatem eius. et terra consurget aduersus eum
Aperiet germen domus illius. detrahe
tur die furoris domini. Hec pars hominis
impii a deo. et hereditas illius eladem. Respon
dens autem iob dixit: Audite quoque sermones me
os. et agite penitentiam. Sustinete
me ut et ego loquar. et post meum si uidebitis illu
dite. Numquid contra hominem disputa
tio mea est ut merito non debeam contristari?
Attendite me et obstupescite. et superponite di
gitum ori uestro. Et ego cum recordatus fuero pa
uesco: et contactus carnis meum tremit. Quare ergo impii uiuunt. Sublimati sunt
confortatique diuitiis. Semen eorum manet co
ram eis. propinquos suos et nepotes in conspe
ctu eorum. domus eorum tecure sunt et pacate. non
timent. virga patrum. et non est plectrum super
eos. et non est uinea di super illos. Bos eorum con
cepit. et non abortiuit: uacca peperit: et non eli
mata fetus sui. Egrediuntur qui quasi pueri.
et infantes eorum exultant lusibus. Canunt cum
timpanum et cytharam. et gaudent ad sonitum
organi. Ducunt in bonis dies suos. et in puncto
ad inferna descendunt. Qui dixerunt deo recede
de nobis. scilicet uias tuas nolumus. Quis
est omnipotens ut seruiamus ei? et quid no
bis proficiet si adorauerimus illum. Verumtamen
qui non sunt in manu eorum bona sua consilium
impiorum longe sit a me. Quotiens lucerna im
piorum extinguetur. et superuenit eis iniuria.
et dolores diuidet furor suis. Erunt sicut paleae
ante faciem uenti: et sicut nubila quam ex
uento dispergit. Si seruabitur filiis illius dolorem
patris. et si reddidit cum sciet. Videbunt oculi
eius interfectionem suam. et de furore omnipotentis
bibet. Quid enim ad eum pertinet de do
mo sua post se. et si numerus mensium eius diui
detur. Numquid deum quisquam docebit scientiam
qui celestes iudicat? Iste morietur robustus et
sanus diues. et felix. Viscera eius plena sunt
adipe. et medullis ossa illius irrigantur. Alius
autem morietur amaritudine animae sue absque ullis
opibus. Et similiter pariter dormient. et uermes
operient eos. Certe nouimus cogitationes uestras.

77°

73°

74°

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

primo consunge hominem: inficiar egenis
et pauperum. Per noctem nos erit qui fures.
Gaudet
adulteri observant caliginem dicentes. Non me vi
debit oculus. et operiet vultum suum. Profecto
tenebrae domos sibi in die condixerunt sibi.
et ignorabant lucem. Si subito apparuerit
aurora: arbitrantur umbram mortis. et
sic tenebras qui tanquam lucem amabant. Levis est super
facies aquae. maledicta sit pars eius in terra. nec am
bulet per viam vineae. ad nimium calorem
transeat ab aquis nivis. et usque ad inferos
peccata illius. oblivio sumat eum mater. Dul
cedo illius vermis. non sit in recordatione. et conte
ratur quasi lignum infructuosum. pavit enim
sterilem et quae non parit. viduae bene non fecit
Deinde fortes in virtute sua. et cum steterit.
non credet vitae suae. Dedit ei dominus locum paenitentiae. et ille abutitur eo in superbiam. Oculi autem eius
sunt in viis illius. et elevati sunt ad modicum. et non subsistent. humiliabuntur
sicut omnia. et auferentur. et sicut summitates spicae conterentur. Quis igitur non est
ita mendax. et ponat ante deum sermones meos.

Reddit autem Baldach sunt enim
potestates. et ita apud eum est et quae facit et cordis in
sublimibus suis. Numquid est cum illis multitudo
eius. et super quem non surgit lumen illius. Nam
quid iustitiam potest homo comparare deo
aut apparere mundus natus de mulieribus
Ecce et luna non splendet. et stellae non sunt
mundae in conspectu eius. Quanto magis
putredo et filius hominis vermis.

Respondens autem Iob dixit. Quam adiutor es mihi
quid imbecillis. et sustentasti brachium eius qui
non est fortis. Cui dedisti consilium. nisi forsitan
illi qui non habet sapientiam. et prudentiam eiusdem
ostendisti plenissime. Quae doctrina voluisti docere
eum qui est spiritus eius. Ecce gigantes
gemunt sub aquis. et qui habitant cum eis. Nu
dus est infernus coram illo. et nullum est operi
mentum perditionis. Qui extendit aquilonem
super vacuum. et appendit terram super nihilum.
Qui ligat aquas in nubibus suis. et non erumpunt
pariter desuper. Qui tenet vultum solium suum.
et expandit super illud nebulam suam. Ter
minum circumdedit aquis usque dum finis
adveniat lucis et tenebrae. Columnae caeli contremiscunt.
et pavent ad nutum eius. In fortitudine illius repente maria congregata
sunt. et prudentia eius percussit superbum. Spiritus
eius ornavit caelos. et obstetricante manu eius
eductus est coluber tortuosus. Ecce haec ex parte
dicta sunt viae eius. et cum vix parvum stillam
sermonis audivimus. Quis potest ergo
intuitum magnitudinis illius intuere.

dixit qui Iob assumens parabolam suam et
dixit. Vivit deus qui abstulit iudicium meum.
et omnipotens qui amaritudinem addidit
animae meae. quamdiu superest halitus meus
et spiritus dei in naribus meis. Non loquentur labia mea
iniquitatem. nec lingua mea meditabitur mendacium.
Absit a me ut iustos vos esse iudicem. donec de
ficiam. non recedam ab innocentia mea: nisi
fortasse non meam quam cepi vita mea delebo
sicut cum rapiebatur me ex meum in omnibus
vita mea. Sicut impius inimicus meus.
et adversarius meus qui iniquus. Quae enim
spes est hypocritae. si avare rapiat. et non liberet
deus animam eius. Numquid clamorem eius audi
et deus. cum venerit super illum angustia. aut po
terit in omnipotente delectari. et invocare de
um in omni tempore. Doceo vos per manum
dei quae omnipotens habet. nec abscondam. Ecce
vos omnes nostis. et quid sine causa loqui
mini. Haec est hominis impii apud deum. et
hereditas violentorum. quam ab omnipotente suscipient. Si multiplicantur filii eius in
gladio erunt. et nepotes eius non satiabuntur
pane. Qui reliqui fuerint ex eo. sepelientur
in morte. et viduae illius non plorabuntur. Si
congregaverit quasi humum argentum. et sicut lutum
paraverit vestimenta. paratum quidem. sed
iustus vestietur illis. et argentum innocens di
videt. Aedificavit sicut tineam domum suam.
et sicut custos fecit umbraculum. Dormiens
dormiet dives. et nihil secum auferet. Aperit
oculos suos et nihil invenient. Apprehendent eum
quasi aquae inopia. et nocte opprimet eum tempestas.
Tollet eum ventus urens. et auferet de medio
et eiiciet eum de loco suo. Mittet super eum et non parcet. de manu eius fu
giens fugiet. Stringet super eum manus suas.
et sibilabit super illum. intuebitur locum eius.

Argentum venae suae principia habent. ubi lo
cus est in quo conflatur. ferrum de terra col
ligitur. et lapis solutus calore est. Ponit
pulvis posuit tenebras. et omnis finem perfecti
operis. lapidem quoque caligine et umbra
mortis diviser terrae a populo peregrino
et ignorantes. et quos oblitus est pes egentis et tenuis.
et ignorantes. Terra de qua oriebatur panis in loco
suo. ignis subtus versatur. Locus saphiri lapides
eius. et glebae illius aurum. Semitam ig
norabat avis. nec intuitus est eam oculus vulturis.
Non calcaverunt eam filii insidiantis. nec
pertransivit per eam leena. Ad silicem extendit
manum suam. subvertit a radicibus montes.
In petris rivos cecidit. et omne pretiosum
vidit oculus eius. profunda quoque flumina
scrutatus est. et abscondita produxit in lucem.

Sapia ubi inuenitur. et quis est locus intelligentie. Nescit homo pretium eius. nec inuenitur in terra suauiter uiuentium. Abyssus dicit non est in me. et mare loquitur non est mecum. Non dabitur aurum obrizum pro ea. nec adpendetur argentum in commutatione eius. Non conferetur cum iudeis indie colorib; nec lapidi sardonico pretiosissimo. uel saphiro. non adequabitur ei aurum. uel uitrum. nec commutabuntur pro ea uasa aurea excelsa. nominata. non memorabitur comparatione eius. Trahitur autem sapia de occultis. et abscondita est ab oculis omnium uiuentium. Volucrem quoq; celi latet. perdition et mors dixerunt. Auribus nostris audiuimus famam eius. Deus intelligit uiam eius. ipse nouit locum illius. Ipse enim fines mundi intuetur. et omnia que sub celo sunt respicit. Qui fecit uentis pondus. et aquas appendit mensura. Qui ponebat pluuiis legem. et uiam procellis sonantibus. tunc uidit illam. et enarrauit. et preparauit. et scrutatus est. Dixit homini. ecce timor domini ipse est sapia. recedere autem a malo intelligentia. Addidit quoq; iob. ad sumendam parabolam suam. et dixit. Quis mihi tribuat ut sim uixta menses pristinos. sed dies quibus deus custodiebat me. Cum splendebat lucerna eius super caput meum. et ad lumen eius ambulabam in tenebris. Sicut fui in diebus adolescentie mee. cum secreto deus erat in tabernaculo meo. Cum erat omnipotens mecum. et in circuitu meo pueri mei. Cum lauabam pedes meos butyro. et petra fundebat mihi riuulos olei. Cum procedebam ad portam ciuitatis. et in platea parabam cathedram. Uidebant me iuuenes et abscondebant se. et senes ad stantes surgebant. principes cessabant loqui. et dignum super ponebant os suum. Vocem suam cohibebant duces. et lingua eorum guttur suo adherebat. Auris audiens beatificabat me. et oculus uidens testimonium reddebat mihi. Quia liberabam pauperem uociferantem. et pupillum cui non erat adiutor. Benedictio perituri super me ueniebat. et cor uidue consolatus sum. Iustitia induitus sum. et ueste me sicut uestimento. et diademate iudicio meo. Oculus fui cecis. et pes claudis. pater eram pauperum. et causam quam nesciebam diligentissime inuestigabam. Conterebam molas iniquorum. et de dentibus illius auferebam predam. Dicebamque in nidulo meo morior. et sicut palma multiplicabo dies meos. Radix mea aperta est secus aquas. et rosa morabitur in messione mea. Gloria mea semper innouabitur. et arcus meus in manu mea mihi reddetur. Qui me audiebant expectabant sententiam. et intenti tacebant ad consilium meum. Ubi mi sardebant eloquio. Audebant. et super illos stillabat eloquium meum. Expectabant me sicut pluuiam. et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum. Si qui ridebam ad eos non credebant. et lux uultus mei non cadebat in terram. Si uolui esse ad eos secundum primum. cumque sederem quasi rex circumstante exercitu. eram tamen in maerentium consolatione.

Nunc autem derisit me iuuenes. quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei. Quorum uirtus manuum erat michi quid. et michi ipsa perierant iuuenilis. egestate et fame solitudine. squalentes calamitate et miserie. et mandebant herbas. et arbores cortices. et radix iunipori erat cibus eorum. Qui de conuallibus ista rapiebant. cum singulis exclamassent. ad ea tamquam latrones currebant. In deserto habitabant torrentis. in cauernis terre. et super glaream. Qui inter hinnitus hominum loquebantur. et sub sentibus delitescebant. Filii stultorum. et ignobilium. et uilium terrae penitus non parentes. Sicut eorum canticum factus sum. et factus sum eis proberbium. Abominantur me. et longe fugiunt a me. et faciem meam conspuere non uerentur. Pharetram enim suam aperuit. et affligit me. et frenum posuerunt coram me. Ad dexteram oriens surgunt pedes meos. et subuertunt. et oppresserunt semitas suas. Dissipauerunt uiam meam. et sedent sunt michi. et prualuerunt. et non fuit qui ferret auxilium. Quasi rupto muro. et aperta ianua irruerunt super me. et ad me miseratio deuolutus sunt. Redactus sum in nihilum. abstulit quasi uentus desiderium meum. et uelut nubes preiuit salus mea. Nunc autem in me uiuere tempo marcescit anima mea. et possident me dies afflictionis. Nocte os meum perforatur doloribus. et qui me comedunt non dormiunt. In multitudine enim conuertitur uestimentum meum. et quasi capitum tunice circumdat me. Comparatus sum luto. et assimilatus sum cinere. Clamo ad te et non audis me. sto. et non respicis me. Mutatus es mihi in crudelem. et in duritia manus tue aduersaris mihi. Eleuasti me. et quasi super uentum ponens elisisti me nimis. Scio quia morte tradis me. ubi constituisti domus omni uiuenti. Dimittis non ad consumptionem eos emittit manum. et si corruunt ipse saluabit. Siccine quidem super eum qui afflictus erat. et non plangebat

Job. i.

79

Deut. xiv.

Sap. xvi.

Deut. xxx.

Leu. xxvi. Ps. iii. Ecc. ix. Ps. xxx.

Ps. c. xxxvii.

30

anima mea pauper. Expectabam bona. et
uenerunt mihi mala. prestolabar lucem. et eru
perunt tenebre. Viscera mea effrbuerunt
absque ulla requie. preuenerunt me di
es afflictionis. Sine sole incedebam sui
ore. Consurgens in turba clamabam. fr
atrum draconum. et socius struthionum. Cum
nigredo mea denigrata est super me. et ossa mea ar
uerunt p calorem. Versa est in luctum cithara
mea. et organum meum in uocem flentium.
Pepigi fedus cum oculis meis ut ne cogitem
quidem de uirgine. Quid enim prem bit
mihi de deo desuper. et hereditas omnipotentis de
excelsis. Numquid non perditio est iniquo. et
alienatio operantibus iniquitatem. Nonne ipse
considerat uias meas. et cunctos gressus meos dinumerat. Si ambula
ui in uanitate. et festinauit in dolo pes meus.
Appendat me in statera iusta. et sciat deus simpli
citatem meam. Si declinauit gressus
meos de uia. et secutus est oculos meos cor meum.
et in manibus meis adhesit maculla. Seram
et alius comedat. et progenies mea eradicetur. Si deceptum est cor meum super muli
erem. et ad hostium amici mei insidiatus
sum. Sed utinam sit alterius uxori mea. et
super illam incurrentur alii. Hoc enim nefa
ndum est. et iniquitas maxima. Ignis est usque
ad perditionem devorans. et omnia eradicans
genimina. Si contempsi subire iudi
cium cum seruo meo. et ancille mee cum
disceptarent adversus me. Quid enim
faciam cum surrexerit ad iudicandum deus. et
cum quesierit quid respondebo illi. Numquid
in utero fecit me qui illum operatus est. et fa
cit me in uulua unus. Si negauit quod
uolebant pauperibus. nec oculos uidue expectare
fecit. Si comedi buccellam meam solum
et comedit pupillus ex ea. quia ab infancia
mea creuit mecum miseratio. et de utero matris
mee egressa est mecum. Si despexi perire
eo quod non habuerit indumentum. et absque
operimento pauperem. Si non benedixerunt
mihi lacera eius. et de uellere ouium
mearum calefactus est. Si leuauit super pupillum
manum meam. et cum uidere me in porta superio
rem humerus meus a iunctura sua cadat.
et brachium meum cum suis ossibus contera
tur. Semper enim timui sicut fluctus ir
ruentes. et pondus eius ferre non potui. Si pu
tauit aurum robur meum. et obrizo dixit fidu
cia mea. Si lectatus sum super diuitiis meis
multis. et quia plurima reperit manus mea.
Si uidi solem cum fulgeret. et lunam in me
dium ire. et letatus est in abscondito cor
meum. et osculatus sum manum meam
ore meo. Que est iniquitas maxima. et negati
o contra deum altissimum. Si gauisus sum in
ruina eius qui me oderat. et exultauit
quia inuenisset eum malum. Non enim dedi
ad peccandum guttur meum. ut expete
rem maledicentes animam eius. Si dixerunt
uiri tabernaculi mei. quis det de carni
bus eius ut saturemur. Foris non mansit pe
regrinus. hostium meum uiatori patuit.
Si abscondi qui homo peccatum meum. et celau
i scelus meum in sinu meo uiginti manum. Si expui
ui multitudinem nimiam. et despectio p
rinquorum terruit me. et in magis tacui. nec
egressus sum hostium. Quis michi tribuat
auditorem. et desiderium meum omipotens
audiat. et liber iudicii scribat ipse qui iudi
cat ut in humero portem illum. et circumdem illum
sicut coronam mihi. per singulos gradus meos pro
nunciabo illum. et quasi principi offeram e
um. Si adhuc illum me tra mea clamat. et
cum ipsa sulca eius deflent. si fructus eius
comedi absque pecunia. animam agricol
arum eius afflixi. pro frumento oriatur
mihi tribulum. pro ordeo spina. Finiti sunt
sermones iob. Omiserunt ami tres
ut responderent iob. eo quod iustus sibi uide
retur. Et uehementer indignatus est helihu filius
barachiel buzites de cognatione ram. ira
tus est autem aduersus iob. eo quod iustum se esse diceret
coram deo. porro aduersus amicos eius in
dignatus est. eo quod non inuenissent responsi
onem rationabilem. sed tantummodo
condempnassent iob. Igitur helihu exspec
tauit iob loquentem. eo quod seniores essent ma
iores natu. Cum autem uidisset quod responde
re non possent. iratus est uehementer. Res
pondensque helihu filius barachiel buzites dixit. Iuuenis sum tempore uos
autem antiquiores. Idcirco timuisse expedi
uit sum indicare uobis meum sen
tentiam. Sperabam enim quod etas pro
ficiat loquentem. et multitudo doce
ret sapientiam. Sed ut uideo spes est in homini
bus. et spiritus omnipotentis dat intelligen
tiam. Non sunt longeui sapientes. nec se
nes intelligunt iudicium. Idcirco dicam. au
dite me. ostendam uobis et ego meam sa
pientiam. Expectauit enim sermones uestros
audiui prudentiam uestram. donec disceptarent
uestri sermonibus. et donec putabam uos
aliquid dicere considerabam. Sed ut uideo
non est qui arguere possit iob. et respondere ex
uobis sermonibus eius. Ne forte dicatis in
uenimus sapientiam. deus proiecit eum

Ad hy. Nolueri.
pro. xlvii.
Et. xlvi. xcvii.

: Jo. iii. y.

ps. lxxxvii. cxxv.
Tac. iii.
pro. lv.
Eccl. xxvi.

: Ps. xc.
Eccl. cxvi.

: ps. vii. cxxx.

Eccl. xxxvi. a.

: Ps. xlv.

ñ homo. Si dixerit locutus ē in. ⁊ ego nō sedē
uōs sermones respondebo illi. Et minue
runt. ⁊ ñ respondeunt ultra. Abscondenq;
⁊ se eloquia. Q ñ igitur expectau ⁊ non
sunt loqta. Steterunt. ⁊ ñ respondeunt ul
tra. ⁊ dixi ego pteā meam. ⁊ ostendam
scīam meā. plenus sum enī sermonib.
et coartat me spūs ūtis mei. En uentr meus qi
mustū. ablq; spiraculo q̄ p laguncular no
uas disrumpit. loqr ⁊ respirabo paululum
aperiam labia mea ⁊ respondebo. Sō accipi
am p personam uiri. et dñi hominū ñ adeōq;
sic loqo cum qm dñs subtraxerit. ⁊ si post
modicum tollat me tōr nō iudi igitur
tob eloquia mea ⁊ omnes sermones meos
audiat. Ecce apud os meum. loqtur lingua
mea ⁊ fauces mēe. Simplicia corde meo loq
tur. et scientiam labia mea puri
loqntur. Spūs dei fecit me ⁊ spiraculum om
potentis uiuificauit me. Si potest respōde
mihi. ⁊ adhuc stare faciem meam consiste. et
ordinate ⁊ resta dō. ⁊ de ordē tuo ego q̄ si
formatus sum. Vmptamen uiuificatus me
um ñ de creta. ⁊ eloquia mea ñ sint ⁊ gra
uia. Ecce sicut ego ⁊ anima tua mea. ⁊ uocem
aliq; ⁊ ego audiui. Vundus sum ego absq;
delicto. Immaculatus. ⁊ ñ ē iniquitas in
me. q̄ ergo ⁊ ē me repit. id. Adinuenit
ē me inimicum sibi. posuit ē me in pedes
meos. custodiunt omnes semitas meas. Ecce
ē ergo ē quo ñ est iustificatus. Respondebo tibi
q̄ maior sit dō homine. ad illud enim om
ēs tendit. q̄ ñ ad omnia ultra respondere.
Semel loquitur dō. ⁊ sōō id ipsum nō repe
tet. p somnium ⁊ visione nocturna quando
uenit sopor super homines. ⁊ dormiunt ē
lectulo. Tunc aperit aures uiri. ⁊ erudiens
eos instruit disciplina. ut auertat hom
nē ab hoc q̄ facit. ⁊ liberet eum de superbia.
Eruens animam eius a corruptione. ⁊ uitam il
lius ne ñ transeat ē gladium. Increpat
quoq; p dolorem ē lectulo. ⁊ omnia ossa
eius marcescere facit. Abhominabilis ci
bus ē uita eius panis. ⁊ anime illius cibus ab
desiderabilis. Caro eius. ⁊ ossa eius q̄
tecta fuerant nudabuntur. Appropinquabit
corruptōi anima eius. et uita illius mori
ēntis. Si fuerit p eos angelus loqens unum de
millibus. ut annuntiet hominis equitem.
miserebit eius. ⁊ dicet. Libera eum ne ñ de
cendat ē corruptione. inueni ē quo expia
ti. Consumpta ē caro eius a supplicio.
reuertetur ad dies adolescentie sue. Deprecabi
tur dñm. ⁊ placabilis erit ei. ⁊ uidebit fa
ciem eius ē iubilo. ⁊ reddet hōi iustitiam
suam. Respiciet hōes et dicet. peccauī et
uere deliqui. et ut eram dignus ñ recepi. li
beratus ē anima sua ne pgrediat ē uitam.
sed uiuens lucem uidebit. Ecce hoc omia opat
dō. tribus. uel p singlos. ut reuocet animas
eorum a corruptione. ⁊ illuminet lumine
uiuentium. Attende igitur iob. ⁊ audi me. tace
dum ego loqr. Si aut hoc quid loqris. ⁊ de
mi. loqre volo enim apparere et iustum te
si ñ hoc. audi me. tace. ⁊ docebo te sapiam.

Ps. xcvi. q. despicit superbos
et deiicit. vi.

Tunc. 3. Ecce dominus.

Scr. c. xxvi.

Scr. c. xcii.

Scr. c. xxxi.

Scr. c. xxxiii.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxix.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Scr. c. xxxvi.

Audite sapientes uiri mei. ⁊ tendite au
scultare me. Iudex enim uiri probat. ⁊ guttur
eloquit gustu dijudicat. Iudicium elegamus
nobis. ⁊ inter nos uideamus quid sit melius.
Quia dixit iob iustus sum. ⁊ dō subtraxit iu
dicium meū. In iudicando enim mendacium
ē. uulnera sagitta mea absq; ulla pec
cato. Quis ē uir ut iob q̄ bibit subdēsa
tōnem qui aqua. Qui graditur cū operan
tibus iniquitatem. ⁊ ambulat cum uiris
impis. Dixit enim ñ placebit uir dō. ⁊ si
cuiuspiam cum eo. ad dō uiri cordati audite
me. Absit a dō impietas. ⁊ ab omnipotēte
iniquitas. Opus enim hominis reddet
ei. iuxta uias singlorum restituet. Vere enim
dō ñ condempnauit frustra. nec omnipo
tens subuertit iudicium. Quem constitu
it alium super terram. Aut q̄ posuit super orbē
q̄ fabricatus est disposuit. ad eum cor suum.
spūm illius ⁊ flatum ad se traheret. Deficiet
omnis caro simul. ⁊ hō in cinerem reuertetur. Si
ergo intellectum habes audi q̄ dō. ⁊ auscul
ta uocē eloquii mei. Numquid q̄ ñ aman
tor iudicium diligit potest. et quomodo iu
stum q̄ iustus ē condempnas.
q̄ dicit regi apostata. qui uocat ducem im
pios. q̄ ñ accipit personas principum. nec
cognouit ⁊ hominū. cum discreuerit et
pauper. Opus enim manuū eius sunt
omnes. subito morientur. et in media
nocte conturbabitur populi. ⁊ pertransibunt
uiolenti absq; manu. Oculi enim eius
super uias hominū. ⁊ omnes gressus eorum consi
derat. Non sunt tenebre. ⁊ ñ ē umbra mor
tis. ut abscondantur ibi q̄ operantur iniquitatem.
Quia ñ ultra in hōis potestate ē. ut ueniat
ad deum ⁊ iudicium. contere multos ⁊ ignorantes
habebit. ⁊ stare faciet alios p eos. Nouit e
nim opera eorum. ⁊ deducet noctē ⁊ cōtē
dentur. q̄ impios percussit eos in loco uide
ntium. Qui qui de uiuentia recesserit ab eo.
omnes uias eius intelligere noluerunt.
ut peruenire faciant ad eum clamorem egeni.
⁊ audiat uocem pauperum. Ipse enim commedere

Nemo. Ipse tm. nec dignus sum ⁊ recepit. nec ē ausus respondere.

30

78

pace: quis d̄ q condempnet: ecce q abscondit
vultum suum: quis ē q contēplet eū: et sup
gentes: et sup omnes homines. Qui regnare fecit
ex hominem hypocritam pp̄ peccata ppli.
Quia ego ad deum locutus sum ad dm: et quoq;
ē plebeo. Si enim: tu doce me. Si iniqta
ē locutus sum: vltra non addam. Sumquid
a te d̄ expetit cum qd displicu
rit ē. Tu eū cepisti loq: et nō ego. q si quid
noli melius loqre. Vir intelli genteq; loqn
tu mihi: et audiet me. Job aū sui
re locutus ē. et ne ita illuc nō longe dista
plinam. pace mi proferam. Job usq; ad fi
nem. ne desinas ab homine inquiqte. Cum
addit sup pēa sua blasphemam. Inte
nos unum constringatur. vtē ad iudica
tum procedere sermonibus suis dm. Igitur
helyu ī eius locutus ē. sumq; equa
ē videtur sua cogitatō. ut dicēs iustor dō
sum. Dicit enim. si ē placere q rectum ē
vel quid d̄ prodest si ego peccauo i eiqt ego
respondebo sermonibus eius. et amicis eius re
cum. Suspice celum et vide. et contēplare
ether. q altior te est. Si peccauiq quid ei
nocebis? et si multiplicate sunt iniquita
tes tue quid facies contra eum? potio si
te egis quid donabis ei. aut quid de manu
tua accipiet. Iōi q similis tui ē nocebit im
pietas tua. et filium hōis adiuuabit iust
tua tua. pp multitudinē calūpniantū ela
mabunt. et ululabunt pp vim brachii ty
rannorū. et ñ dicit u ē d̄s qui fecit me. Qui
dedit carmina i nocte. Qui docet nos sup
iumenta terre. et sup volucres celi erudit nos.
ibi clamabunt. et ñ audiet pp superbiam
malorū. Sed ego frustra audior d̄s omipotēs
singlāq; cās intuetur. et cum sedētē nō ē
sedeat: iudicat coram eo. et expecta eum.
Sume autē nō infer sunt ē suum. nec vlcis
cant se ipsi valde. Ergo frustra job apuntos
suum. et ablq; scēa illa multiplicat. Addēs
quoq; helyu ī locutus ē. Sustine me pa
ulum. et indicabo ē. adhuc enī habeo qd
pro d̄o loqr. Repetam scām meā a principio.
et patrem meū probo esse. Verē enī
absq; mēdacio sermones mei. et pfēa sēda pro
bitate ē. d̄s potentes ñ abiicit: cum ipse
sit potens. et ñ suscitat impios. iudicium
pauperibus tribuit. Sed auferet a iusto oculos
suos. et reges i solio collocat ī ppetuū. et
hic extollantur. Et si fuerint catenis vinc
tiantur funibus paupertatis. Indicabit eis opa
eorum. et scelera eorum. qm violenti fuerunt. Re
velabit quoq; aures eorum ut corripiant.
et loquitur ut revertantur ab iniqtate. Si au

dierint. et obseruauerint complebunt dies
suos in bono. et annos suos in gloria. Sin autem nō
audierint transibunt per gladium. et consu
mentur in stultitia. Simulatores autem et callidi p
nocant iram. nec ēpēdēt cū iuc
ta fuerit. Mortientur in tempestate anima eorū.
et vita eorum inter effeminatos. Eripiet pau
perem de angustia sua. et revelabit in tribu
latione aures eius. Igitur saluabit te de
ore angusto latissime. et ñ habet fundamē
tum subtus se. Sequeq; aū mensē tue o
ret plena pinguedine. Causa tua qm ipm
iudicauī ē. Causam iudicauīq; recipies.
Sed te ego superiu ut aliq; operiamur. ñ
multiplicabo donoq; inclinet te. Deponem ag
nitudinē tuam absq; dubitatō. et cōtēs vol
tos fortitudine. Sic prochiat noctem ut ac
cendant populi pro eis. Caue ne declines ad iñ
quitatē. Hanc enī cepisti sequi post miseria
tem. Ecce d̄s excelsus i fortitudine sua. et
nullus ei similis i legislatoribus. Quis po
terit scrutari viam eius: aut qs p̄ ei dīe ope
ratus est iniqtatem. Memēto q ignoras op
ēs de quo cecinerunt viri omnes hōies q
videbunt eum. et unusquisq; intuetur pro
ful. Ecce d̄s magnus vincens scām nūm
nūq; annos eius estimabilis. Qui auferet
stillas pluuie. et effundit imbres ad stillicī
dium. q de nubibus pluunt. ad quas pe
tunt eum ex delup. Si voluerit extendere
nubes qui tentorium suū. et fulgorare lumi
ne suo desup. cardines quoq; maris operi
pbit eum iudicat ypocr. et dat cibos multis
mortalibus. In manibus abscondit lucem.
et precepit ei ut rursus adueniat. Annuntiat de
ea amico suo. q possessio eius est. et ad eum
possessionem. Super hoc expauit cor meū.
et emotum ē de loco suo. Audite audītōnē
i voce vocis eius. et sonum de ore illius pro
cedentem. Subtē omnes celos ipse considerat.
et lumen illius super terminos terre. post eū ru
gient sonitus. tonabit voce magnitudinis
sue. et nō inuestigabit. cum audita fuerit
vox eius. Tonabit d̄s voce sua mirabile
q facit magna. et inscrutabilia. q pcepit
nivi ut descendat i terram. et hyemis pluui
is. et imbri fortitudinis sue. Qui in manu
omnium hōiū signat. ut noverint singli
opa sua. Ingredietur bestia latibulū
suum. et i antro suo morabit. Ab interiori
egredietur tempestas. et ab aquilone frigus.
Flatu d̄i dabitur gelu. et rursum latissime
fundunt aque. frumentum desiderat nubes
et nubes spargunt lumen suum. q circū
p circuitum quocunq; eis voluerit gubē

Sed. v. Ultimes sapiēs.

Sō. lyon.
diū. xv.

Ecc. v. pecardes hōm

Go. lyon.
bar. m.
Sg. cum. g.
Sō. ego mi. g.
Io. i. f. g.
Jey. x.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

namq; dixit. Ad omne q. precepit illi sup
faciem orbis terre. siue in una tribu. siue
in terra sua. siue in quacunq; loco mie siue ea iniuriam
inferre. Ausculta hoc iob. sta et considera mi
rabilia dei. Numquid scis qui precepit de
pluuia: ut ostenderet lucem nubium
eius. Numquid nosti semitas nubium ma
gnas. perfecte scientiae. Stone uestimenta
calida sunt cum perflatur terra austro.
Nunquid cum eo fabricatus es celos qua
solidissima qui ere fusili sunt. Ostende mihi
quid dicamus illi. Sol quippe illuminat
tenebras. quae narrabit ei que loquetur
ei. Iam si loquatur fiet. Si deuorabitur.
de nunc non uidetur lucem. Subito ear
cogetur in nubes. Ventus transiens fuga
bit eas. Ab aquilone aurum uenit et
a deo terribilis laudatio. Vigne
dum inuenire non possumus. magnus for
titudine iudicio et iustitia. enarrari non
potest. Sed timebunt eum uiri. et non audebit
contemplari omnes qui sibi se uidentur sa
pientes. Et dixit autem dominus iob de
turbine dicens. Quis est iste inuolutus sen
tentiis sermonibus imperitis. Accinge sicut
uir lumbos tuos. interrogabo te. et responde
mihi. Ubi eras qui ponebam fundamenta terre
indicam si habes intelligentiam. Quis posu
it mensuras eius si nosti. uel quis extendit
super eam lineam. Super quo bases illius so
lidate sunt. Aut quis demisit lapidem an
gularem eius. cum me laudarent simul
astra matutina. et iubilarent omnes filii
dei. Quis conclusit ostis mare cum erum
perat qui de uulua procedens. cum ponerem nebulam
uestimentum eius. et caligine
illud quasi pannis infantie obuolueram. circum
dedi illud terminis meis. et posui uectem et
hostia. et dixi usque huc uenies. et non pro
ceddes amplius. hic confringes tumentes
fluctus tuos. Numquid post ortum tuum im
perasti diluculo. et ostendisti auroram locum
suum. Numquid tenuisti concutiens extrema terre.
et excussisti impios de ea. Restituetur ut
lutum signaculum. et stabit sicut uestimen
tum. Auferetur ab impiis lux sua. et bra
chium excelsum confringetur. Numquid
ingressus es profunda maris. et nouissimum
abyssi deambulasti. Numquid aperte sunt
tibi portae mortis. et hostia tenebrosa uidisti.
Numquid considerasti latitudinem terre. Indica
mihi si nosti omnia. in qua uia habitat lux
et tenebrae quae locus sit. ut ducas unus
quodque ad terminos suos. et intelligas semi
tas domus eius. Sciebas tunc quod nasciturus

cel. et nubium dicitur eius rotatus. Numq;
ingressus es thesauros nuiq. Aut thesauros
grandinis aspexisti. Quae praparauit in tempus
hostis. in die pugne et belli. Per quam uiam spar
gitur lux. diuiditur ethus super terram. Quis
dedit uehementissimo imbri cursum. uiam
sonantis thonitrui. ut pluerat super terram
absque homine in deserto ubi nullus mor
talium commoratur. ut impleret inuam
desolatam. et producat herbas uirentes. Nu
quid est pluuius pater. aut quis genuit stillas roris.de
cuius utero egressa est glacies. et gelu de celo
quis genuit. In similitudinem lapidis aqua
durantur. et superficies abyssi constringitur.
Numquid coniungere ualebis micantes stel
las pleiades. Aut gyrum arcturi poterit
dissipare. Numquid producis lucaferum in tempo
suo. et uesperum super filios hominum consur
gere facis. Numquid nosti ordinem celi. et po
nes rationem eius in terra. Numquid eleua
bis in nebula uocem tuam. et imperabit aquarum
opertio tibi. Numquid mittes fulgura et ibunt
et reuertentia dicent tibi. Assumus. Quis posuit
in uisceribus hominis sapientiam. uel quis dedit
gallo intelligentiam. Aut quis enarrauerit
cor rationem. et concentum celi quis dormire
faciet. Quando fundebantur puluis in
terra. et glebe compingebantur. Numquid
capies leone predam. et animam catulorum
eius implebis. Quando aduenit in arcem
et spelunca inhabitauit. Quis parauit cor
uo escam suam. cum pulli eius ad dominum clamant
uagantes eo quod non habent cibum.

Numquid nosti tempus partus ibicam in petra.
uel parturientes cerbas obseruasti. Dinu
merasti menses conceptus earum. et scisti tempus
partus earum. Incurbantur ad fetum. et pa
riunt. et ingrediuntur eum. Separantur
filii earum. pergunt ad pastum. egredientur
et non redeunt ad eas. Quis dimisit onagrum
liberum. et uinculis eius quis soluit.
Cui dedi in solitudine domum. et tabernacula
eius in terra salsugine. Contemnit multi
tudinem ciuitatis. clamorem exactoris non
audit. Circumspicit montes pascue
sue. et uirentia quaque perquirit. Numquid
uolet rinoceros seruire tibi. aut morabitur
ad presepe tuum. Numquid alligabis ri
nocerota ad arandum loro tuo. aut con
fringet glebas uallium post te. Numquid
fiduciam habebis in magna fortitudine
eius. et derelinques ei labores tuos. Numq;
credes ei quod reddat semen tuum. et aream tua
congreget. penna struthionis similis
est pennis herodii et accipitris. Quando

38

39

90

Gray Scale
0 1 2 3 4

Bo

dēlmquid ī ēia ouā sua: tu fortitudō pulue
ēlēfacē ea. Obtuuerūt q; pēl cōculcēt
ea. aut bestiē agri cōtēnant. duxerūt ad filios
suos qi nō sunt sui. frustra laborauit nul
lo tumore cōgente. pauabit eum cui dē sa
pēa nec dedit ei intelligētiam. cum tēp
fuerit ī altum alacē ridēbit equitem ī
ascēsorem eius. Numquid prebebis equo
fortitudinē. aut circūdabis collo eius
hinnitum. Numquid suscitabis eū qi locustaē
glia narium eius ēmi. Terram ungula
fodit. exultat audacter ī occursum pergit
armatis. cōtēnit pauorē ī nō timebit nec ret
gladio. supp ipm sonabit pharetra. micabit
hasta ī clipeus. fremens ī fremens sor
bet terram nec reputat tube sonare clango
rē. vbi audierit buccinam. dicit. vaheu
odorat aurā. ōrdinē bellum. Exhortationem
ducū. ī ululatū erigit. Numquid p sapiam tu
am plumescat accipitr. exp. mdens alas su
as ad austrum. aut ad pēcptū tuū eleuabit
aquila. nū iubēs ponet nidum tuū. ī pe
tris manet. ī pēcptis ī silētibus cōmorat.
atq; ī arcēsis cuipiū. inde cōtēplatur
escam. de longe oculi eius pspiciūt. pul
li eius lambent sanguinem. ubicūq; ca
daver fuerit statim adest. Gradiēs dōs
locutus ad iob. Numquid q cōtēdit
cū dō cum facile cōquiescat. vacat q argu
it dōm debet respōdere ei. Respōdens autē iob dō
dō. Quia leuiter locutus sum respōdēre qd
possum. manum meam pōnā sup os meū.
vnū locutus sum. q. vtinam id dissem.
ī alēm quidē vltra nihil addam. Respōdēs
autē dōs iob de turbine. ait. accīnge sicut vir
lumbos tuos. ēt rogabo te. indica mihi. siqd
vtrū ēiaos iudicium meū. ī cōdēpnā
bis me ut tu iustificēris. Qd si bracchium
sicut dō. ī tū voce simili tonas. Induāt decorē
ī sublimē ērige. ī ēlēo gloriēq. ī speciosis
induere vestibus. Dispērge superbos ī furore
tuo. ī respiciēs omnem arrogantem hu
milia. Respice omnē dēs superbos. ī cōfunde
eos. ī cōtēre impios de loco suo. Abscōde eos
ī pulue simul. ī faciēs eōr dānige ī tēbrā.
ī ego confitebor q. ī salvare te possit dēxtera
tua. ecce bēmoth q. fecī tecum. fenum qi
bos comēdet. fortitudo eius ī lumbis eius.
et virtus illius ī umbilico ventris eius. Cō
stringit caudam suam qi cedrum. nervi
testiculorū eius pplexi sunt. Ossa eius velud
fistulē aēis. cartilago illius qi lammetēr
ree. Ipse primatū ī viis dei. q. fecit eum
applicabit gladium eius. huic montes her
bas ferunt. omnes bestiē agri ludent ibi.

Sub umbra dormit ī secreto calami. in lo
cis humidis. pregnābūt umbrē umbrē cōdibus eius
circūdēt eū salices torrēntis. absorbēbit fluuium. nō mirabit. spē ēn
fiducam qd influat iordanis ī os eius. In
odie eius qi capiet eum. ī cōtra fodiēt
nares eius. An extrahēs potēs leuiatā
hamo. ī funē ligabis lingua eius. Numquid
ponēs circulum ī naribus eius. aut armilla pe
nētrabis maxillam eius. Numquid multipli
cabit ad te preces. aut loquetur ī mollia. nū
quid feriet tecum pactum. ī accipies eum se
uum sempiternum. Numquid illudēs ei qi a
uis. aut ligabis eū ancillis tuis. conādent
eū amici. diuident illum negotiatores. Nū
quid implebis sagenas pelle eius. ī gur
gustium piscū capitē illius. pōnēs sup
eū manū tuam. memēto belli. nec vltra
ad dā loqui. ecce spes eius frustrabitur eum.
et videntes eum cōtēnēt. Nēmo audēs pēpētrabitur
nō qi crudelis suscitabit eum. Quis ergo
potest ēstēre mihi ī conspectu meo. Quis ēi dedit
mihi. dreddam ei. Omnia q sub cēlo sunt
mea sunt. Nō parcam ei ī ūbis pōnēdis. ī
ad dēscribēdum compōnēs. Quis revelabit
faciem indumēti eius. ī in medio oris eius qs
intrabit. portas vultus eius quis aperit.
per gyrum dentū eius terribilis. corpus illius
qi sicut scuta fusilia. ī compēdium squāmē sē p
in cōtēxtū. una uni cōmungētur. ī nec spū
ritus quidem incedet per eas. una alēi ad
herebunt. ī tenēntēs se nēq; separabun
tur. Sternutatō eius qi splendor ignis. ī
oculi eius ut palpebre diluculi. De ore eius
lampades ignis procedunt. sicut rēdē ignis ac
cēsē. De ēs nārib; eius procedit fumus. sicut
olle ferventis atq; feruentis. Afflatus eius
ut prunas ardere facit. ī flāma de ore eius egre
dīt. In collo eius morabitur fortitudo. et
facies illius precedēt egestatē. Membra car
nis eius cohērentia sibi. dūrēt contra
eum fulminā. ī ad locum aliū nō ferent.
Cor eius indurabit qi lapis. ī stringēt
qi malleatōrē incus. Cum sublatus fuerit
timebunt angeli. ī terrēt purgabuntur.
Si apprehēdēt eum gladius sublistēt
ī nō potēt. neq; hasta neq; thorax. Reputabit
qi enim paleas ferrum. ī qi lignum pu
dum est. Nō fugiēt eū vir sagittarū. in fi
pulam versē sunt ei lapides fundē. qi sipu
lam estimabit malleū. deinde ridēbit
tēm hastam. Sub ipo erunt radij solis. ī
net sibi aurum qi luteum. feriēdē facit
qi ollam profundum mare. ī pōnēt qi eum
unguentum bullientē. post eum lucebit
semita. estimabit abyssū qi senescētē.

Gray Scale

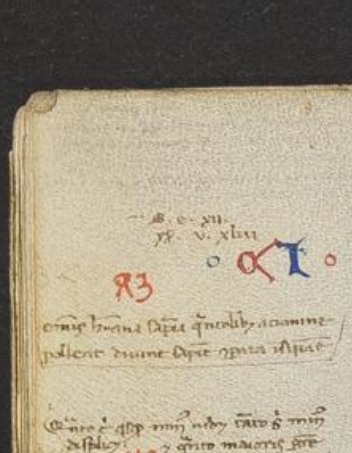

sō ē sup terram potestas q̃ comparet ei. q fac
ē ut nullum timer. Omne sublime videt
ē rex super universos filios superbie. ¶ Addens autē
iob dominus dixit. Scio quia omnia potes. et
nulla te latet cogitatio. Quis ē iste qui occul
tat consilium absq; scientia. Ideo insipienter locutus sum
et q̃ ultra modum excedunt scientiam meam.
audi ergo ut loquar. Interrogabo te. ostende mihi.
audiebam auditu aurium audivit te. Nunc autem oculus meus
vidit te. Idcirco ipse me reprehendo. et ago pe
nitentiam in cinere et humo. ¶ Postquam autem
dominus locutus est verba hec ad iob dixit ad heliph
az themanitem. Iratus est furor meus in te. et in
duos amicos tuos quia non estis locuti coram me
rectum sicut servus meus iob. Sumite ergo
vobis septem tauros. et septem arietes. et ite ad ser
vum meum iob. et offerte holocaustum pro
vobis. Iob autem servus meus orabit pro vobis.
faciem eius suscipiam. ut non imputetur
vobis stultitia. Sed quia non estis loquti coram me
rectum sicut servus meus iob. Abierunt
ergo helyphaz themanites. et baldad sy
ites. et sophar naamathites. et fecerunt
sicut locutus fuerat ad eos dominus. et suscepit dominus
faciem iob. Dominus quoque convertit ad
penitentiam iob. cum oraret ille pro amicis suis
et addidit dominus omnia quecumque fuerant iob dup
plicata. venerunt autem ad eum omnes fratres sui. omnes
ille sorores sue. et cuncti qui noverant eum prius.
et comederunt cum eo panem in domo sua.
et moverunt super eum caput. et consolati sunt
eum super omni malo quod intulerat dominus
super eum. et dederunt ei unusquisque ovem
unam. et singulum aureum unum. Dominus autem
benedixit novissimis iob. magis quam prin
cipio eius. Et fuerunt ei quattuordecim mi
lia ovium. et sex milia camelorum. et mille
juga boum. et mille asine. Fuerunt ei septem
filii. et tres filie. Vocaverunt nomen unius
diem. nomen secunde cassia. nomen tertie
cornus stibii. Non autem invente sunt mulieres pul
cre sicut filie iob in universa terra. Deditq;
eis pater suus hereditatem inter fratres eorum. Vixit
autem iob post hec. c. xl. annis. et vidit filios suos. et
filios filiorum suorum usque ad quartam gene
rationem. et mortuus est senex atque plenus die
rum. Amen. Explicit iob. Incipit ysaias.

DOmino cum plures audire visus sim de
scriptos. merito vos estimet apud
hebreos ingrat. et aliquid similie vite de ps
almis uel operibus salomonis. Sed quia de meo
stare. et nullo solet fieri. ut pocula sertis
ornentur. quoque proferat. si visus non
scripserimus. illos quoque imitatus legis ali
quidem ex repetitione mee memorie. notio sert
bendi gratia delinximus. Ac primum de ysai
a sacerdote qui et sermone suo disseruit sur
quique ut iure nobilis. nitame elegantia
nec minus quietissimi et eloquio visus est tractare
admirandum. unde accidit ut per totius floren
tissimi sermonis eius textum laborem proferre contes
tare. Deinde etiam hoc adiecendum est.
tam prisci quam eugenii dicendum est. sed si.
unusquisque ecclesiastes visus est ad liquidum p
secutus est. ut non cum parvo de futuro intel
ligam. et de preterito historiam repetere. unde et
non voluisse cum temporis. xxx. interpretes
fidei sue sacrum esse psalmos ecclesiastes po
dere. ne semel omnibus. tum urgentis poscere
rent. Que cum hanc editionem legerimus
ab illis. ad diversa. illi sonantia. nec ignoro
quam difficile sit. psalmis intelligere. nec fas esse
quemquam posse iudicare de interpretatione
nisi intelligere. dum legit. solos parvos
morsibus plumbos esse simulatione iudeis ad
consequi non valent. desperantes. Hactenus ego
et prudentes flammam in vertere manum. et
nihilominus hoc ad iudicio lectoribus
precor. ut quomodo given post. xxx. transla
tores. aquilam. et symmachum. et theodotō
ne legunt. sic ob studium doctrine sue. uelud
xxx. magis ex collatione eorum intelligant.
Sic vobis latinum unum post precor hoc
dignentur interpretem. legant prius. et pa
desperant. ne videantur non ex iudeis. hi
ex odio plumpne ignorata dimpnare. p
plexantur ad ysaias. et ieremiam. et iudeis. nec
dum doceri vobis. et caput ecclesiae ducis.
ac de utroque regno ne communicet. ne separa
tum vestri oraculum. et cum medium ad p
senio respiciat hystoriam. post. b. ab ysaione
capitulum ad eum pli signum fiat. inde
ma. Tam omnis et cum de nocentione gentium
et de adventu xpi. ē. Quem quo plus ama
ris operula cultrochum cum magis ab eo
ponere. ut pro voce tacere pleni. qui me
delinxerit cumulo tamen ipse in mercede
retribuat. et fructum. q. fecit me ob hoc. pro
ne lingue exundo iudasse. ne iudei de fu
ture scripturis. ecclie eius divul. illuceat.

VISIO

Uso ysaie filii amos quam vidit super iudea
et hierusalem in diebus ozie. ioatham. achaz. et ezechie
regum iuda. hudite celi. et auribus percipe

Quia dominus locutus est. filios enutrivi et exaltavi. ipsi autem spreverunt me.
Sap. c. v. dum abit creatum. vulnera dedit.
Sap. c. vi. Gradiamur tua.
Iudic. c. v. de celo dimicatum.
Act. c. xiv. Quem non sine testimonio.

[Gloss, top margin: Fuerit impositus ... [illegible]]

terra quoniam dominus locutus est. Filios enutrivi et exaltavi; ipsi autem spreverunt me. Cognovit bos possessorem suum, et asinus praesepe domini sui; Israel autem me non cognovit, et populus meus non intellexit. Vae genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, filiis sceleratis. Dereliquerunt dominum, blasphemaverunt sanctum Israel, abalienati sunt retrorsum. Super quo percutiam vos ultra, addentes praevaricationem? Omne caput languidum, et omne cor maerens. A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas: vulnus et livor et plaga tumens non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo. Terra vestra deserta, civitates vestrae succensae igni. Regionem vestram coram vobis alieni devorant, et desolabitur sicut in vastitate hostili. Et derelinquetur filia Sion ut umbraculum in vinea, et sicut tugurium in cucumerario, sicut civitas quae vastatur. Nisi dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissemus, et quasi Gomorra similes essemus. Audite verbum domini, principes Sodomorum; percipite auribus legem dei nostri, populus Gomorrae. Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum, dicit dominus? Plenus sum. Holocausta arietum, et adipem pinguium, et sanguinem vitulorum et agnorum et hircorum nolui. Cum veniretis ante conspectum meum, quis quaesivit haec de manibus vestris, ut ambularetis in atriis meis? Ne offeratis ultra sacrificium frustra; incensum abominatio est mihi. Neomeniam et sabbatum et festivitates alias non feram; iniqui sunt coetus vestri. Kalendas vestras et sollemnitates vestras odivit anima mea; facta sunt mihi molesta, laboravi sustinens. Et cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos a vobis; et cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam; manus enim vestrae sanguine plenae sunt. Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis; quiescite agere perverse, discite benefacere. Quaerite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam. Et venite et arguite me, dicit dominus. Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur; et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Si volueritis et audieritis me, bona terrae comedetis. Quod si nolueritis et me provocaveritis ad iracundiam, gladius devorabit vos, quia os domini locutum est. Quomodo facta est meretrix civitas fidelis plena iudicii? Iustitia habitavit in ea, nunc autem homicidae. Argentum tuum versum est in scoriam, vinum tuum mixtum est aqua. Principes tui infideles, socii furum; omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. Pupillo non iudicant, et causa viduae non ingreditur ad eos. Propter hoc ait dominus exercituum fortis Israel: heu, ego consolabor super hostibus meis, et vindicabor de inimicis meis. Et convertam

manum meam ad te, et excoquam ad purum scoriam tuam, et auferam omne stagnum tuum. Et restituam iudices tuos ut fuerunt prius, et consiliarios tuos sicut antiquitus. Post haec vocaberis civitas iusti, urbs fidelis. Sion in iudicio redimetur, et reducent eam in iustitia. Et conteret scelestos et peccatores simul, et qui dereliquerunt dominum consumentur. Confundentur enim ab idolis quibus sacrificaverunt, et erubescetis super hortis quos elegeratis, cum fueritis velut quercus defluentibus foliis, et velut hortus absque aqua. Et erit fortitudo vestra ut favilla stuppae, et opus vestrum quasi scintilla; et succendetur utrumque simul, et non erit qui extinguat. Verbum quod vidit Isaias filius Amos super Iudam et Ierusalem. Et erit in novissimis diebus praeparatus mons domus domini in vertice montium, et elevabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes. Et ibunt populi multi et dicent: Venite, ascendamus ad montem domini, et ad domum dei Iacob, et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis eius, quia de Sion exibit lex, et verbum domini de Ierusalem. Et iudicabit gentes, et arguet populos multos; et conflabunt gladios suos in vomeres, et lanceas suas in falces. Non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultra ad proelium. Domus Iacob, venite, et ambulemus in lumine domini. Proiecisti enim populum tuum, domum Iacob, quia repleti sunt ut olim, et augures habuerunt ut Philisthiim, et pueris alienis adhaeserunt. Repleta est terra argento et auro, et non est finis thesaurorum eius. Et repleta est terra eius equis, et innumerabiles quadrigae eius. Et repleta est terra eius idolis; opus manuum suarum adoraverunt, quod fecerunt digiti eorum. Et incurvavit se homo, et humiliatus est vir; ne ergo dimittas eis. Ingredere in petram, abscondere in fossa humo, a facie timoris domini et a gloria maiestatis eius. Oculi sublimes hominis humiliati sunt, et incurvabitur altitudo virorum; exaltabitur autem dominus solus in die illa. Quia dies domini exercituum super omnem superbum et excelsum, et super omnem arrogantem, et humiliabitur; et super omnes cedros Libani sublimes et erectas, et super omnes quercus Basan, et super omnes montes excelsos, et super omnes colles elevatos, et super omnem turrim excelsam, et super omnem murum munitum, et super omnes naves Tharsis, et super omne quod visu pulchrum est. Et incurvabitur sublimitas hominum, et humiliabitur altitudo virorum, et elevabitur dominus solus in die illa, et idola penitus conterentur. Et introibunt in speluncas petrarum et in vora-

[Marginal glosses and cross-references: [illegible]]

[Gloss, foot of page: Post lavamini mundi estote ... [illegible]]

Gray Scale
0 1 2 3 4

gineĉ ęęir. A facie domini dnĩ. ⁊ a gloria
maiestatis eius. cũ surrexerit terrã.
¶ In illa die proiĉet hõ idola argenti sui. ⁊ si
mulachra auri sui. q̃ fecerũt sibi. ut adora
ret talpas ⁊ uespertiones. ⁊ ingredietur ful
sures petras. ⁊ cauernas stirpis. a facie formi
dini dnĩ. ⁊ a gloria maiestatis eius. cũ surge
rit terrã terram. ¶ Quiescite ergo ab ho
mine cui spẽ in naribus eius. q̃ ex eclusus
reputatus ẽ ipse. ¶ Ecce enim dominus dnĩ sa
ęaoth auferet ab ierlim. ⁊ ab iuda. uirtutem
⁊ fortitudinem. omne robur panis. ⁊ omne robur aq.
fortem ⁊ uirum bellatorem. ⁊ iudicem. ⁊ prophetam.
⁊ arriolum. ⁊ senem. ⁊ principem super quinq̃
gintas. ⁊ honorabilem uultu. ⁊ consiliarium.
sapientem de architecto. ⁊ prudentem eloquio
multa. ⁊ dabo puros principes eorum. ⁊
effeminati dominabuntur eis. et irruet
populus uir ad uirum unusquisq; ad proximum
suum. tumultuabitur puer ad senem. ⁊ ignobilis
ad nobilem. apprehendet enim uir fratrem suum.
domestici sui. dicentes. Vestimentum habes. princeps
esto nobis. ruina. hęc sub manu tua. ⁊ ser
pondebit in illa die. dicens. Non sum medicus.
⁊ in domo mea non est panis. neq; uestimentum.
Nolite constituere me principem populi. Ru
ituit enim ierlim. ⁊ iuda corruit. quia lingua eorum.
⁊ adinuentiones eorum contra dnm. ut prouocarent
oculos maiestatis eius. Agnitio uultus eorum
respondebit eis. et peccatum suum qui sodoma
predicauerunt. nec absconderunt. Ve anime
eorum. quia reddita sunt eis mala. ¶ Dicite iusto
quia bene. quia fructum adinuentionum suarum
comedet. Ve impio in malum. retributio enim
manuum eius fiet ei. populum meum qui ado
ratores sui spoliauerunt. ⁊ mulieres dominate sunt
eius. populus meus. q̃ beatum te dicunt. ipsi te de
ceperunt. ⁊ viam gressuum tuorum dissiparunt. Stat
ad iudicandum dnĩs. ⁊ ibat ad iudicandum
populos. Dominus ad iudicium ueniet. cum
senibus populi sui. ⁊ principibus eius. vos enim de
pasti estis uineam meam. rapina pauperis
in domo uestra. Quare atteritis populum meum. ⁊
faciatis pauperum contribulationem. dicit dnĩs dominus
exercituum. ¶ Et dixit dominus. pro eo q̃ elatę
sunt filie sion. ⁊ ambulauerunt extento
collo. ⁊ nutibus oculorum ibant. ⁊ plaudebant
ambulabant. ⁊ pedibus suis compositio gradiebantur.
Decalbabit dnĩs uertices filiarum
sion. ⁊ dominus crinem earum nudabit. In die
illa auferet dnĩs ornatum calceamentorum. et
lunulas ⁊ torques. ⁊ monilia ⁊ armillas. ⁊
mitras. discriminalia. ⁊ periscelidas. ⁊ mu
tulas. ⁊ olfactoria. ⁊ inaures. ⁊ anulos. ⁊ gem
mas. ⁊ uentipendia. ⁊ murenulas. ⁊ pal

ha. et lundeamina. ⁊ tiras. ⁊ specula. ⁊ sindones.
⁊ uitrea. ⁊ cherisia. Et erit. p suauem odorem.
fetor. ⁊ pro zona funiculus. ⁊ pro crispante
ne caluitium. ⁊ pro fascia pectorali. cilicium.
pulchritudo quoq; uiri tui gladio cadent.
⁊ fortes tui in pelio: ⁊ męrebunt. atq; luge
bunt porte eius. ⁊ desolata in terra sedebit. ⁊
¶ Et apprehendent. vii. mulieres uirum unum
in die illa dicentes. panem nostrum comedemus
⁊ uestimentis nostris operiemur. tantummodo in
uocetur nomen tuum super nos. Aufer obprobri
um nostrum. In die illa erit germen domini in mag
nificentia. ⁊ gloria. ⁊ fructus terre sublimis. ⁊
exultatio his qui saluati fuerint de israel
et erit omnis qui relictus fuerit in sion. ⁊ reli
quus in ierlim. sanctus uocabitur omnis qui scriptus est
in uita in ierlim. Si abluerit dnĩs sordes filiarum sion.
⁊ sanguinem ierlim lauerit de medio eius. in
spiritu iudicii. et spiritu ardoris. et creabit dominus
super omnem locum montis sion. et in loco eius
ę nubes diem. ⁊ fumum. ⁊ splendor ęgnis flam
mę noctis. super omnem enim gloriam protec
tio. et tabernaculum erit. in umbraculum diei ab
estu. ⁊ in securitatem. et abscondionem a turbine.
⁊ a pluuia. ¶ Cantabo dilecto meo canticum
patruelis mei uineę suę. uinea facta est dilecto
meo in cornu filio olei. et sepsi eam. ⁊ lapi
des eius elegi. et edificauit turrem in medio eius. ⁊ torcular
extruxit in ea. et expectauit ut faceret uuas.
⁊ fecit lambruscas. ¶ Nunc ergo habitatores
ierlim. ⁊ uir iuda. iudicate inter me. ⁊ inter
eam meam. Quid est quod debui ultra facere uineę
meę. ⁊ non feci ei. An quod expectauit ut
faceret uuas. ⁊ fecit lambruscas. Et nunc ostendam
uobis quid ego faciam uineę meę. Auferam
sepem eius. et erit in depredationem. Diruam
maceriam eius. ⁊ erit in conculcationem. ponam
eam desertam. sed putabitur. ⁊ non fodietur. et
ascendent super eam tribuli. ⁊ spine. ⁊ nubi
bus mandabo. ne pluant super eam imbrem
uineę enim domini exercituum domus israel est.
⁊ uir iuda germen delectabile eius. Expectauit
ut faceret iudicium. ⁊ ecce iniquitas. ⁊ iustitia
clamor. ⁊ ecce clamor. ¶ Et q̃ coniungit
ur domui ad domum. ⁊ agrum agro applicat.
usq; ad terminum loci. numquid habitabitis so
li uos in medio terre. in auribus meis sunt hęc.
dicit dominus exercituum. Si domus multe desertę
fuerint grandes ⁊ pulchre absq; habitatore
erunt enim iugera uineę. faciunt la
gunculam unam. ⁊ sexta modius seminis
eius. faciunt modios tres. ¶ Et q̃ consurgitis
mane. ad ebrietatem sectandam. ⁊ potan
dum usq; ad uesperam. ut uino estuetis. Cithara

⁊ tympanum. et tibia. et uinum in conuiuiis uestris. et opus domini non
considerastis. et factum manuum eius non uidistis. ¶ Propterea captiuus
factus est populus meus. eo quod non habuerit sapientiam. et interierunt
nobiles eius fame. et multitudo eius siti arsit. Propterea dilatauit infernus
animam suam. et aperuit os suum sine ullo termino. et descendent
fortitudo eius. et populus eius. et sublimes eius. et gaudens in eo.
¶ Et humiliabitur homo. et humiliabitur uir. et humilia oculi sublimium
humiliabuntur. ¶ Et exaltabitur dnĩs exercituum in iudicio. et deus sanctus
sanctificatus in iustitia. Et pascentur agni secundum ordinem suum.
et deserta pinguedinum comedent. ¶ Ve qui trahitis iniquitatem in funiculis
uanitatis. et quasi funiculum plaustri peccatum. qui dicitis. Festinet
et festinet opus eius. ut festinet. et uideamus. et adpropinquet. et
ueniat consilium sancti israel. et nouerimus. Ve qui dicitis malum
bonum. et bonum malum. qui ponitis tenebras lumen. et lumen tenebras.
qui ponitis amarum dulce. et dulce amarum. Ve qui sapientes estis
in oculis uestris. et coram uobis ipsis prudentes. Ve potentes
estis ad bibendum uinum. et fortes ad potandum ebrietatem.
qui iustificatis impium pro munere. et iustitiam iusti auferetis
ab eo. ¶ Propterea sicut uorat stipulam lingua ignis. et
flamma comedit aruum. sic radix eorum quasi putredo erit.
et germen eorum ascendet. quia abiecerunt legem dnĩ sabaoth.
et uerbum sanctum israel inuitauerunt. ¶ Propterea
iratus est furor dnĩ in populum suum. et extendit manum
suam super eum. et percussit eum. et conturbati sunt montes.
et factus est quasi uilis in medio platearum. ¶ Et in
omnibus his. non auertetur furor eius. et adhuc manus
eius extenta. ¶ Et leuabit signum in nationes longe.
et sibilabit ad eos a finibus terre. et ecce festinans
uelocius properat. non esurient. non dormient. non
dormitabunt. non solubitur cinctorium lumborum eius.
non rumpetur corrigia calceamentorum eius. ¶ Cuius
sagittę acutę. et omnes arcus tensi. ungulę equorum
reputabuntur quasi silex. et quasi turbo rotę
currus eius. ¶ Rugitus eius sicut leonis. rugiet
sicut catulus leonis. et fremet. et tenebit prędam
et tollet. et non erit qui eripiat. ¶ Et fremet super
illum in die illa sicut fremitus maris. et respiciet
in terram. et ecce tenebrę tribulationis. et lumen
obscuratum est in caligine eius.

Gray Scale

VAS

ra. ⁊ ⁊ ⁊ impetuū. ⁊ ⁊ ⁊ bia. ⁊ unū ⁊ cōu
unte uīrīs. ⁊ opus domīi ñ respiciūt. nec
opi manuū eius considerūt. ꝓ ea capti
ductus ē ꝑ ꝓ nīs. q ñ habuit scām. et no
bilis eius fame interiuerunt. ⁊ mutauit
eius stā exercitū. ꝓ ea dilatauit infera
nām suam. ⁊ aperuit os suum absq; ullo
fīnito. et descendent fortes eius. ⁊ ꝓ ē
sublimes gloriosq; ad eum. et inclinabit
hō et humiliabit uir. et oculi sublimium de
ḡnt. et exaltabit dominus exercitū in iudicio.
⁊ dñs ē sanctificabitur in iustitia. ⁊ pascentur agni
iuxta ordinē suū. ⁊ deserta ī ubertē uersa
adhuc comedent. et q trahunt iniquitātē
ī funiculis uanitatis. et qui uinculū plau
stri peccātī. Qui dicunt festinet. ⁊ cito uenia
at opus eius ut uideamus. et appropiet. et
ueniat consilium sāncti. ⁊ sciamus illud.
Ve qui dicitis bonū malum. ⁊ malū bonū.
ponentes tenebras lucem. ⁊ lucem tenebras.
ponentes amarum ī dulce. ⁊ dulce ī amarū.
Ve qui sapientes estis ī oculis uīris. ⁊ coram uo
bis met ipis prudentes. Ve qui potentes es
tis ad bibendum uinum. ⁊ uiri fortes ad
miscendam ebrietatē. Qui iustificatis impū
p munera. et iustitiam iusti auferetis ab
eo. Ꝓ hoc sicut deuorat stipulam lingua
ignis. et calor flāme exurit. sic radix eorū
qui fuerit erit. ⁊ germen eorū ut pulus as
cendet. abiecerunt enī legē dñi exercituū. et
eloquium sāncti israel blasphemauerunt. Ideo ira
tus est furor dñi ī plō suo. ⁊ extendit manū
suam super eos. ⁊ percussit eos. ⁊ conturbata sū
montes. ⁊ ceci sunt mediana eorū ī medio platearū. In omnibus hīs ñ est auersus
furor eius. sed adhuc manus eius extenta.
Et eleuabit signū ī nationibus procul. ⁊ sibi
labit ad eum de finibus terre. et ecce festinus
uelocit ueniet. ñ ē deficiens. nec ⁊ laborans
ī eo. ñ dormiet nec dormiet. nec ⁊ solue
tur cingulum renū eius. nec rumpet
corrigia calciamenti eius. Sagitte eius acu
te. ⁊ omnes arcus eius extenti. ungulę eqꝝ
ēt ut silex. et rote eius ēt ut turbo. ⁊ ꝓ
citatē. et sicut leones. rugiet ut
catuli leonum. et fremet. et tenebit ꝑ dam.
⁊ amplexabit. et si erit qui eruat. et sonabit super eum ī die illa sicut sonitus ma
ris. et aspiciemus ī terram. ecce tenebre ī
bulationis. et lux obtenebrata ē ī caligine
eius. ⁊ In anno q̄ mortuus ē rex ozia. ui
di dominū sedentem super solium excelsum.
et elevatum. et ea que sub eo erant imple
bant templum. Seraphim stabant ē circa illū.
sex ale uni. ⁊ sex ale uni. ⁊ ē. Duabus uelabant

faciē eius. ⁊ duabus uelabant pedes eius. ⁊ duo
bus uolabant. et clamabat alter
ad alterū. ⁊ dicebant. Sāc. sāc. sāc. dñs de sa
baoth. plena ē omnis terra glia eius. et com
mota sunt superliminaria cardinū a uoce
clamantis. et domus impleta ē fumo. ⁊ dixi
ve ū q̄ tacui. quia pollutus labiis ego sū.
et in medio ꝑ pollutos labia hīnis. ego hīo
et regē dominū exercituū uidi oculis meis. et
uolauit ad me unus de seraphin. ⁊ ī manu
eius calculus. q̄ forceps tulerat de altari. et
tetigit os meum. ⁊ dixit. Ecce tetigit hoc labia
tua. ⁊ auferetur iniquitas tua. et peccatum
tuum mundabit. Audiui uocem domini di
centis. Quem mittam. et quis ibit nobis.
et dixi. ecce ego mitte me. et dixit.
Vade. ⁊ dices ꝑ ꝓ hunc. audite audientes. ⁊
nolite intelligere. et uidete uisionē. ⁊ no
lite cognoscere. Excieca cor ꝑ ꝓ huius. et aures
eius aggrauia. ⁊ oculos eius claude. ne forte
oculis suis uideat. ⁊ aurib; suis audiat. ⁊ cor
de suo intelligat. ⁊ conuertatur. ⁊ sanet eū.
et dixi. usque quo domine. et dixit. Donec
desolentur ciuitates absq; inhabitatore. ⁊ domus
sine hōīe. et terra relinquatur deserta. ⁊ longe
faciet dominus hōīes. ⁊ multiplicabitur
q̄ derelicta fuerit in medio terre. et adhuc ex
de ipsa decimatio. et conuertetur. et erit ī ostensionē
sicut terebinthus. et sicut quercus q̄ expandunt
ramos suos. semen erit sanctum id qd steterit ī
ea. Et factum ē in diebus achaz filii ioatham.
filii ozie regis iuda. ascendit rasyn rex sy
rie. ⁊ phacee filius romelie rex israel in ierusa
lem ad pugnandum contra eam. ⁊ non potuit
debellare eam. et nunciatum est domui dauid.
dicentes. requiescit syria super effraym. et cō
mota ē cor eius. ⁊ cor ꝑ ꝓ eius. sicut mo
uentur ligna siluarum ante faciem uenti. et
dixit dñs ad ysaiam. Egrede tu et occurrito achaz
tu. ⁊ q̄ derelictus ē iasub filius eius ad extremū aqueductus piscine superioris ī uia agri
fullonis. ⁊ dices ad eum. uide ne silencias. ne timeas.
cor tuum ne formidet a duabus caudis titionum fumigantium. In ira furoris rasyn
regis syrie. ⁊ filii romelie eo q̄ consilium iniquum
inierunt contra te malum syria effraym. ⁊
filius romelie dicentes. Ascendamus ad iu
dam. ⁊ tribulemus eam. ⁊ euellamus eam
ad nos. et ponamus regem ī medio eī filium
tabeel. Hec dicit dñs dñs. non stabit. non erit
istud. sed caput syrie damascus. ⁊ caput da
masci rasyn. et adhuc sexaginta. ⁊ v. annis
defecit effraym ne ꝑ ꝓ. ⁊ caput effraym
samaria. ⁊ caput samarie. filius romelie.
Si non credideritis. non permanebitis. Et addit

dñe loqui ad achaz dicens. Pete tibi signum
a domino deo tuo in profundum inferni: siue
in excelsum sup. Et dixit achaz. Non petam. et
non tentabo dominum. Et dixit. Audite ergo
domus dauid. Numquid parum uobis est
molestos esse hominibus: quia molesti estis deo
meo: Propter hoc dabit dñs ipse uobis signum. Ecce
uirgo concipiet. et pariet filium. et uocabis nomen
eius emmanuel. Butyrum et mel
comedet: ut sciat reprobare malum. et eligere
bonum. Quia antequam sciat puer reprobare malum
et eligere bonum. derelinquetur terra quam tu
detestaris a facie duum regum tuorum. Adducet
dominus super te. et super populum tuum. et
super domum patris tui. dies quos non uenerunt
a diebus separationis effraym a iuda cum rege
assyriorum. Et erit in die illa sibilabit dominus
musce quae est in extremo fluminum egypti. et apis quae est in terra assyrii: et uenient et requiescent omnes in torrentibus uallium: et in cauernis
petrarum. et omnibus spinetis. et omnibus fo
liis. In die illa radet dñs in nouacula
conducta in his qui transflumen sunt in
regione assyriorum. capite pilos pedum. et tol
lam omnes. Et erit in die illa nutrietur uo
lucrum bouum: et duas oues. et pro ubertate
lactis comedet butyrum. Butyrum enim
et mel manducabit omnis qui relictus fuerit in
medio terre. Et erit in die illa omnis locus ubi fuerint
mille uites. mille argenteis: erit spinis
et tribulis erunt. cum sagittis: et arcu ingredi
entur illuc. quia spinetum et tribulum erit omnis
terra. montibus quoque qui sarculo fodiebantur non
uenies illuc timore. erunt spinis et tribulis. et
erit in pecus armentorum. et conculcatione pecorum.

Et dixit dñs ad me. Sume tibi librum grandem.
et scribe in eo stylo hominis. velocem spoliare festinat
praedare. Et adhibui mihi testes fideles
uriam sacerdotem. et zacharam filium barachie
et accessi ad prophetissam: et concepit et peperit
filium. Et dixit dñs ad me. Voca nomen eius Ac
celerasspoliatum festinat praedari. Quia ante
quam sciat puer uocare patrem suum et matrem su
am auferetur fortitudo damasci. et spolia
samarie coram rege assyriorum. Et addicit dñs
loquens ad me adhuc dicens. Pro eo quod abiecerit po
pulus iste aquas siloe quae eunt cum silentio. et
assumpserit magis cum rezin filio romelie. Propter hoc
ecce dñs adducet super eos aquas fluminis fortes
multas. regem assyriorum et omnem gloriam eius. Et
ascendet super omnes riuos eius. et fluet super omnes
ripas eius. et ibit per iuda inundans.
et transiens usque ad collum uenietque. et erit extensio
alarum eius impletens latitudinem terre tue.
o emmanuel. Congregamini populi. et uincet

mini. et audite omnes longe regionis terre. Confortem
mini et superamini. accingite uos et superamini.
Inite consilium. et dissipabitur. loquimini uerbum
et non fiet. quia nobiscum deus. Usque enim haec dicit dñs
ad me. Sicut in fortitudine apprehendit me. ne ambu
lem in via populi huius dicens. Ne dixeris conspiratio
omnia quae locutus est populus iste conspiratio. et
timorem eius ne timueris. neque pauueris. Dominum
exercituum ipsum sanctificate. ipse pauor
uester. ipse terror uester. et erit in sanctificatio
nem. In lapidem offensionis et in petram scan
dali duabus domibus israel. in laqueum et in ruinam
habitantibus in hierusalem. Et offendent ex eis plurimi
et cadent. et confringentur. et irretientur. et capien
tur. Liga testimonium. signa legem in discipu
lis meis. et expectabo dominum qui abscondit faciem
suam a domo iacob. et prostabo eum. Ecce ego
et pueri mei quos dedit mihi dñs in signum et in
portentum israelis a domino exercituum qui habitat
in monte sion. Et cum dixerint ad uos. Quaerite a
phytonibus. et a diuinis qui stridunt in incan
tationibus. Nonne populus a deo suo requi
rit pro uiuis ac mortuis. ad legem magis
et ad testimonium. Quod si non dixerint iuxta
hoc. non erit eis matutina lux. et transibit
per eam. contrita et fatigata. Et cum esurierit.
irascetur. et maledicet regi suo. et deo suo. et suspi
ciet sursum. et ad terram intuebitur. et ecce tri
bulatio. et tenebre dissipationis. et angustia. ca
ligo plectens. et non potest euolare de angustia
sua. Primo tempore alleuiatus est terra
zabulon. et terra nephtalim. et nouissimo ag
gratata est uia maris trans iordanem galilee
gentium. populus qui ambulabat in tenebris uidit
lucem magnam. habitantibus in regione umbre
mortis. lux orta est eis. Multiplicasti gentem
et non magnificasti letitiam. Letabuntur coram te.
sicut letantur in messe. sicut exultant uicto
res cum diuidunt spolia. Iugum
eius onus eius. et uirgam humeri eius. et sceptrum
exactoris eius superasti sicut in die madian.
Quia omne uiolentum praedatio cum tumultu
et uestimentum mixtum sanguine erit in com
bustionem. et escam ignis. Puerulus enim natus est
nobis. filius datus est nobis: Et factum
est principatus super humerum eius: et uocabit
nomen eius admirabilis. consiliarius. deus
fortis. pater futuri sedi princeps pacis. ad multipli
candum eius imperium. et pacis non erit finis. super
solium dauid. et super regnum eius ut
confirmet illud. et corroboret in iudicio et iustitia
a modo usque in sempiternum. Zelus domi
ni exercituum faciet hoc. Verbum misit dñs in
iacob. et cecidit in israel. Et sciet omnis populus effraym
et habitatores samarie in superbia magna

Iacob uidere israel quod per hoc signatur, qui quia iacob prauum mores
supplantare studuit. hunc tamen populum fidei gratia ad se uidere
a deo iacob ergo misum israel credere. qui eum quem adhuc non uidere
deus populi respicit. hunc repente gaudere israel populum israel incipiet de
spicere. sanctificare credere. super eos spes. credere deum uiuum et eadem esse

nunquid nec eos dicentes. Laici ceciderunt. sed
quia lapidibus edificabimur. Si contra eos sic
rederunt. sed redeos munitibimus. Et cleua
bit dominus hostes eius super eum. et nimium
eos eius in multitudine uerberibus. ab oriente.
et philistiim ab occidente. et devorabunt eos
omnes etc. In omnibus hiis non est auersus fuit
eius. sed adhuc manus eius extenta. Et po
pulus non est reversus ad percutientem eos. et do
minum exercituum non inquisierunt. Et dilyd
dominus abiscias eius. eudam et israel antem
et retinaculum die una. longitudo et honora
bilis ipse est apud. et ipsa docens in diuinis ipse
eudia est. Et enim quia iniquitate plebis istis
sedificantes. et quia hereticantur precipitem
ipse hoc super adolescentulis est non lenabit dns.
et pupillos eius et uidui non misereberitur.
Quia omnis hypocrita est et malus. et omnis
os loquitur est stultitiam. In omnibus hiis
est auersus fuit eius. adhuc manus eius
extenta. Succensa est enim qui igne impie
tas. et uepres et spinam uorabit. et succende
ntur et deuorabitur laetis. et uoluentur super
dia fumi. In ira domini exercituum conmi
bata est terra. et erit ipse qui est ira ignis. ut
fit suo non parcet. et declinabit ad dexteram.
et esurient et comedent ad sinistram. et non sa
turabit. Vnusquisque carnem brachii sui de
uorabit. manum alter sinistram. et sinistram ma
nu esset. simul ipsi contra iudam. In omni
bus non est auersus fuit eius. sed adhuc ma
nus eius extenta. Ve qui condunt leges
iniquas. et scribentes iniquitatem scribentes.
ut opprimerent in iudicio pauperes. et iuum facere
rent causae humilium plebis mei. ut essent uiduae
praeda eorum. et pupillos diripiant. Quid fac
ietis in die visitationis. et calamitatem de longe
uenientem. ad cui fugietis auxilium. et ubi
derelinquetis gloriam uestram. sine incurvantur
sub uinculis. et in interfectis cadent. Super
omnibus hiis non est auersus fuit eius. sed adhuc ma
nus eius extenta. Ecce assur uirga furoris
mei. et baculus ipse. in manu eius indignatio
mea. ad gentem fallacem mittam eum. et de po
pulum furoris mei mandabo illum ut auferat
spolia. et diripiat praedam. et ponat eam in
conculcationem. sicut lutum platearum. Ipse au
tem non existimabit. non erit enim ita existimabit. Si
ad contendum est cor eius. et ad interfectionem
gentium non pauca. Dicet enim. Numquid
non principes mei simul reges sunt. Numquid
sicut chalamnio. et ut arfat.
sic emath. Numquid non ut damascus. sic
samaria. Quomodo inuenit manus mea
regna idolorum. sic et simulachra eorum de ceteris

de hierusalem et samaria. Numquid non sicut feci samarie
et idolis eius. sic faciam et ceteris. et simulacris
eius. Et erit cum impleuerit dominus omnia o
pera sua in monte sion et in hierusalem. uisitabo super
fructum magnificentiae cordis regis assur. et super gloriam
altitudinis oculorum eius. Dixit enim.
In fortitudine manus mea feci. et in sapientia
mea intellexi. et abstulimus fines populorum. et pri
cipes eorum depredatus sum. Et detraxi qui po
sunt in sublime residentes. Et inuenit qui in di
uitias manus mea fortitudinem populorum. et sicut nid
ligunturur ouia quae derelicta sunt. sic ego
eam congregam. et non fuit qui moueret
pennam. et aperuerit os et ganniuerit. Numquid
gloriabitur securis contra eum qui secat in ea. aut
extollitur serra contra eum a quo trahitur. Sicut
enim si eleuet uirga contra se. et eleuat
ur baculus quasi lignum non est. Ipse ergo mit
tet dominus exercituum in pinguibus eius
contumaciam. et subtus gloriae eius succensa ar
debit. sicut combustio ignis. Et erit lumen israel
in ignem. et sanctus eius in flammam. et succendet
et deuorabit spinam eius. et uepres in die una. et
gloriam saltus eius. et carmeli eius. ab anima
usque ad carnem consumentur. Et erit tertia
pars fugiet. et reliquiae ligni saltus eius
paucissimae numerabuntur. et puer scribet
eos. Et erit in die illa non adiecient residuum
israel. et hii qui fugient de domo iacob. iuum
super eum qui percussit eos. Et innitetur super dominum
sanctum israel in veritate. reliquiae conuertentur. re
liquiae iacob ad dominum fortem. Si enim
fuerit populus tuus israel sicut harena maris reli
quae conuertentur ex eo. consumatio abiecta
mundabit iustitiam. Consumatio
enim et abbreuiationem dominus dominus exercituum faciet in medio omnis terae. Propter
hoc hi dicit dns dominus exercituum. Sioli time populo
meo. habitatori sion ab assur. in uirga percutiet
te. et baculum suum leuabit super te in uia egipti.
Adhuc enim modicum: paululum quam con
sumatus indignatio. et furor meus super eos.
et suscitabit dns exercituum flagellum super eum
iuxta plagam madian in petra oreb. et uirgam
suam super mare. et leuabit eam in uia egipti.
Et erit in die illa auferetur onus eius
de humero tuo. et iugum eius de collo tuo. et
conpuetescet iugum a facie olei. Venit
in maiaron: transiit magron. apud magmas
commendauit uasa sua. Transierunt cur
sum gabee. sedes nuda. obstupuit rama. ga
baa saulis fugit. hinnit uoce tua filia gal
lim. attende laisa. pauperula anathoth.
Migrauit mede mena. habitatores gebim con
fortamini. adhuc die stans in oliuet. Agita

Ps. c. xxxvi. p. p.
Ha. xvi.
Adm. xxvi.
Ps. c. xxxvi. xlv.
Leo. xxxvi.
Ps. xxxvi.
Ps. le.
Ps. c. xc. f.
Leo. xxxvii.
Ps. xxxvi.
7 Ps. c. xl. xy. xvi.
Luc. xvi. i. me.
33
Deut. xxvi.
Ps. c. ii.
Ps. c. xxxvi.
Mich. vii. xxv.
Adro. xxi.
Eg. x.
Deper. xvi.
Ps. c. lxxv.
Ps. cx.
Ps. c. lxxvi. 3
Adro. xxxi
Ps. c. xlv. deruh nis elu.
Iud. xii. xiii
Ps. cvi
Ps. c. xl.

Qui hiis spiritu non excellit. et adhuc fractae non frangetur. sua si
onibus dimalationem habit. et superationibus abono opere non recedent
lapis qui rejectus est. q. noi lacere se. nuiht. q casum equalibus peccati
tos nouit. Videns ipsa plebs. adeos populum adhuc pere. et in eos sedes
apostolorum. martyrum. doctorum. surgere. qui est multis infidelitate
fortitudine fiduciantur. de uidens poenitentiae motus dolitur. qui sed
etiam. de quadrat lapidibus. hodiernum ostendit.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Predicatores scr̃ sup montes signū elevatū qui ꝛ habunt sup
bos. qsepe sub nebula simulatios abscondit aurores eorum exaltant.

V H

bit manū suam ꝓ monte filie syon. col
tem uersus. Ecce dominator dominus exercitu
um confringet langunculam in terrore ꝛ
excelsi statura succidentur. ꝛ sublimes humi
liabuntur. ꝛ subtilentur condensa saltus
ferro. ꝛ libanus cū excelsis cadet. Et egre
dietur uirga de radice iesse: ꝛ flos de radice
eius ascendet. et requiescet super eū spiritus do
mini. spiritus sapie ꝛ intellectus. spiritus consilii et
fortitudinis. spiritus scientie ꝛ pietatis. ꝛ replebit eū
spiritus timoris dñi. Non secundū uisionē oculorū iu
dicabit. neq secūdū auditum aurium arguet
et. iudicabit in iustitia pauperes. ꝛ arguet
in equitate pro mansuetis terre. percutiet terram
uirga oris sui. et spiritu labiorū suorū interficiet
impium. Et erit iustitia cingulum lumborū
eius. et fides cingulum renium eius. habitabit
lupus cum agno. ꝛ pardus cū hedo accuba
bit. uitulus ꝛ leo. simul simul. et puer
parvulus minabit eos. Vitulus ꝛ ursus
pascentur. simul requiescent
catuli eorum. et leo qui bos comedet paleas. delec
tabit infans ab ubere super foramine aspidis.
et in caueā regis ablactatus mittet manum
suam in cubile. non nocebunt. ꝛ non occident in
uniuerso monte sancto meo. Quia repleta est terra
scientia domini sicut aquis maris operientes. In illa die
radix iesse qui stat in signum populorum.
ipsum gentes deprecabuntur. et erit sepulchrum eius
gloriosum. Et erit in die illa. adiecit dominus secundo
manum suam ad possidendum residuum
populi sui quod derelinquetur. ab assyrio. ab egypto.
ꝛ ab phetrosi. ꝛ ab ethiopia. ꝛ ab helam. ꝛ
a sennaar. ꝛ ab emath. et ab insulis maris
Et leuabit signum in nationes. ꝛ congregabit
profugos israel. ꝛ dispersos iuda colliget a quatuor
plagis terre. ꝛ auferetur zelus effraym. et
hostes iuda peribunt. effraym non emula
bitur iuda. ꝛ iuda non pugnabit contra ef
fraym. Et volabunt in humeros philistiim
ad mare. simul predabuntur filios orientis
ꝛ idumea ꝛ moab porrectum manus eorum.
ꝛ filii ammon obedientes eorum. Et desolabit
dominus linguam maris egypti. et leua
bit manū suam super flumen in fortitudine spiritus
sui. ꝛ percutiet eum in septem rivos. ut transeant
eum pedibus calceati. Et erit uia residuo populo
meo. qui remanebit ab assyrio. sicut fuit israel
in die ascendit de terra egypti. ꝛ dicet in illa
die. Confitebor tibi domine quoniam iratus es mihi.
aufers furor tuus. ꝛ consolatus es me. Ecce
deus salvator meus fiduciabor. ꝛ non timebo.
Quia fortitudo mea. ꝛ laus mea dominus
deus. ꝛ factus est mihi in salutem. haurietis aquas gau
dio de fontibus salvatoris. ꝛ dicetis in illa die con

fitemini domino. ꝛ invocate nomen eius. Notas
facite in populis adinventiones eius: memento
quia excelsum est nomen eius. Cantate domino quo
magnifice fecit. annuntiate hoc in universa
terra. Exulta ꝛ laudate habitatio syon: quia ma
gnus est in medio tui sanctus israel. Honusquisque Babylo
nis quod vidit ysaias filius amos.
Super montem caliginosum levate signum.
exaltate vocem. levate manum. ꝛ ingrediantur portas ducum. Ego mandavi sanctis
meis. ꝛ vocavi fortes meos. in ira mea. qui
exultantes in gloria mea. Vox multitudinis in mon
tibus qui populus fremitum. Vox regnorum
gentium congregatarum. Dominus exercituum precepit
militiae belli iniquitatis de terra procul. ꝛ
de finibus celi. Dominus ꝛ vasa furoris eius: ut dis
pdat omnem terram.
Ululate quia prope est dies domini qui ut vastatio a domino
veniet. ꝓ hoc omnes manus dissolventur.
et omne cor hominis tabescet. ꝛ contrentur.
Tormenta ꝛ dolores tenebunt. qui parturiunt
dolebunt. vnusquisque ad proximum suum
stupebit: facies combuste uultus eorum. Ecce
dies domini veniet crudelis. ꝛ indignationis
plenus. et ira furoris ponendam terram
in solitudinem. ꝛ peccatores eius conterendos de
ea. Quia stellae celi. ꝛ splendor eius non expandet
lumen suum. Et obtenebrabitur sol in ortu suo.
et luna non splendebit in lumine suo. Et
visitabo super orbem malum. ꝛ contra impios in
iquitatem eorum. Et quiescere faciam superbiam
infidelium. ꝛ arrogantiam fortium humilia
bo. pretiosior erit vir aurum. et homo mundo
obrizo. Super hoc celos conturbabo. ꝛ movebitur
terra de loco suo. ꝓ indignatione domini exercituum
ꝓ die ire furoris eius. Et erit quasi damu
la fugiens. et qui non ꝛ non erit qui congregat.
Unusquisque ad plenum suum convertetur ꝛ
fugiet ad terram suam fugient. Omnis qui
inventus fuerit occidetur. ꝛ omnis qui superuenerit
cadet in gladio. Infantes eorum allidentur in
oculis eorum. diripientur domus eorum: ꝛ uxo
res eorum violabuntur. Ecce ego suscitabo super
eos medos. qui argentum non
volent: ꝛ aurum nolent. sagittis parvulos interficiant. et
lactentibus non parcent oculis eorum. Et erit babylon
illa gloriosa. in regnis mulierum. ꝛ superbia chal
deorum. sicut subvertit deus sodomam ꝛ gomorram.
non habitabitur usque in finem: ꝛ non fun
dabitur usque ad generationem ꝛ generationem. Non
ponet ibi tentoria arabis. nec pastores
requiescent ibi: sed requiescent ibi bestie
ꝛ replebuntur domus eorum. dracones ibi. et
habitabunt ibi struthiones. ꝛ pilosi saltabunt

Cum quis cum magno timore. et tremore quid sedulo inspexerit fuerunt. parvuli suscepti cum manifestis
ꝛ multis impiis egescunt. pardus hedo accubat. quisque pecora sua manse cubiant fiat
ciecus de spiritu. pecorum fatetur hitare olentes. Vnus leo. re. simul morat. quisque potentia
cor ad concordiam suis deo servient quia pax. ꝛ alius quisque tuus leo. quietem habet. ꝛ alter
quidem ovis innocentes sue simplicitate ponunt in cauliis sed eos conterunt. quos puer
parvulus ductus ovis. paulo ante gaudio minant simul hi ramel minat. quem infantis
cordis nostri inbrant. ꝓ ymitiis desiderii terrede illusionis. hoc quod nutrire est. insu
tum nos interfecit ascende. ne cum fuisset nutrimus in re in hoc ortho romanorum
ꝛ in domus flagella pinsere. ut nos eos delectabit amarescat. ꝛ illud incandit surgat in
alio ꝓ nos ad celestis desiderii inger. quod delectabilis mordent. humiliat crucior.
habere ortister.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ibi. Et respondebunt ibi ululę in domibus suis.
et sirenę in delubris voluptatis. ¶ Prope est
ire uenire tempus eius. et dies eius non elon
gabuntur. Miserebitur enim dominus iacob. et eliget
adhuc de israel. et restituet super humum
suam. Adiungentur aduenę ad eos. et ad
herebit domui iacob. et uocabunt eos populi. ad
ducent eos in locum suum. Et possidebunt eos
domus israel super terram domini in seruos. et ancillas
et erunt capientes eos quos ceperant. et subiu
gent exactores suos. Et erit in die illa cui requi
em dederit dominus a labore tuo. et a concussione
tua. et a seruitute dura. qua seruisti.
sumes parabolam istam regi babylo
nis. et dices. Quomodo cessauit exactor. quie
uit tributum. Contriuit dominus baculum impio
rum. virgam dominantium. cedentem populos
in indignatione plaga insanabili subiugantem
in furore gentes. et persequentem crudeliter. Conqui
euit et siluit omnis terra gaudet. et exultauit.
Abiecti quoque lętati sunt super te. et cedri libani.
ex quo dormisti non ascendit. qui succidat nos.
sternit subter te computrescent. et erit super te aduen
tus eius. suscitauit tibi gigantes omnes principes
terre. Surrexerunt de solio suo omnes reges
gentium: uniuersi respondebunt et dicent
tibi. Et tu infirmatus es sicut et nos. nunquid similis
effectus es. Detracta est ad inferos superbia
tua. concidit casdam tuum. Subter te sternetur
tinea. et operimentum tuum uermes.
Quomodo cecidisti de celo lucifer qui mane
oriebaris. Corruisti in terram qui uulnerabas gen
tes. qui dicebas in corde tuo. In celum conscendam
super astra dei exaltabo solium meum. sedebo
in monte testamenti in lateribus aquilonis. Ascendam
super altitudinem nubium. similis ero altissimo.
Verumtamen ad infernum detraheris
in profundum lacus. qui te uiderint ad te inclina
buntur. et te considerabunt. Quem ad modum
ergo perpetuus interficitur. Nunquid ho
mo qui conturbauit terram. quem concus
sit regna. qui posuit orbem desertum. urbes
eius destruxit. uinctis eius ne aperuit carce
rem. Omnes reges gentium uniuersi dormierunt
in gloria unus in domo sua. Tu autem proiectus es
de sepulchro tuo quasi stirpis inutilis pol
lutus. et obuolutus. qui interfecti
sunt gladio. descendentes ad fundamenta lapidis.
Quasi cadauer putridum non
habebis consortium. neque cum eis in sepul
tura. Quia terram tuam disperdidisti. populum
tuum occidisti. non uocabitur in eternum pessimorum
semen. parate filiis eius occasionem in iniquitate
patrum eorum. ne consurgant nec hereditent terram. neque implebunt faciem orbis
ciuitatibus. et consurgam super eos

(S)augustinus sententiam tenuit. qui uidelicet populum qui legem accepit sub iudaea subiugauit. qui de eloquia dei non est. preter qui latibus aqa. sodo. qui regnum hominis posset dari. si uero nomen in eius forma dicentis mentem dei sunt et culmina ne potestates exorbitet. apostate angeli similis quibus et similes dicuntur.

diet dominus exercituum. Et perdam babylo
nis nomen. et reliquias. et germen. et pubem
ait dominus. Et ponam eam in possessionem
erinaceis. et paludes aquarum. et scopabo eam in scopa
terminis dicit dominus exercituum. Iurauit do
minus exercituum dicens. Sicut cogitauit ita
erit. et quomodo intentauit sic euenet.
ut conteram assyrium in terra mea. et in montibus
meis conculcem eum. Et auferet iugum
eius. et onus illius ab humero eorum tollet.
hoc consilium quod cogitauit super omnem terram.
et hęc est manus extenta super uniuersas gentes.
Dominus exercituum disposuit. et quis poterit infirmare.
nam manus eius extenta. et quis auertet
eam. ¶ In anno quo mortuus est achaz
factum est onus istud. Ne lętetur philistea omnis
tu. quia contrita est uirga percussoris tui. De
radice enim colubri egredietur regulus.
semen eius absorbens uolucres. Et pascentur
pauperes. et requiescent inopes in fiducia
tua. et interficiam radicem tuam in fame. et reliquias tuas occidam. Ulula porta.
clama ciuitas. pertrita es omnis philistea.
Ab aquilone enim fumus uenit. et non est
qui effugiat agmen eius. Et quid respondebitur
nunciis gentis. quia dominus fundauit sion.
et in ipso sperabunt pauperes populi eius.

Onus moab. ¶ Quia nocte uastata est
ar moab conticuit. quia nocte uastatus est
murus moab conticuit. Ascendit domus et
dibon ad excelsa. in planctum super nabo et
super medaba. ait moab ululabit. super omnibus ca
pitibus eius calumatum. omnis barba ra
dentur. in omnibus eius accinctis sunt sacco.
super tecta eius. et in plateis eius omnis ululat.
descendit in fletum. Clamabit cheshon. et
eleale. usque iasa audita est uox eorum. Super hoc
expediet moab ululabunt. anima eius ulula
bit sibi. cor meum ad moab clamabit. ue
del eius usque ad segor uitulam consternationem.
per ascensum enim luith flentes ascendent. et in via
horonaim clamorem contrationis leuabunt. quia
aquę nemrim desertę erunt. quia arefactum est fe
num. uirens omnis uirtus. Sedum magnitudine opis. ruiterunt eorum. Ad torrentem salicum
duxerunt eos. quia circumiit clamor terminum
moab. usque ad gallim ululatus eius. et usque
ad puteum elym clamor eius. Quia aquarum nemrim
replete sunt sanguine. Ponam enim super dimon
additamenta. super fugientem de moab leonem.
et reliquias terre ¶ Emittite agnum dominatori terre de petra deserti ad montem filie sion. Et erit
sicut auis fugiens. et pullus de nido auolantes.
sic erunt filie moab in transitibus arnon. In
consilium cape concilium. pone quasi noctem um

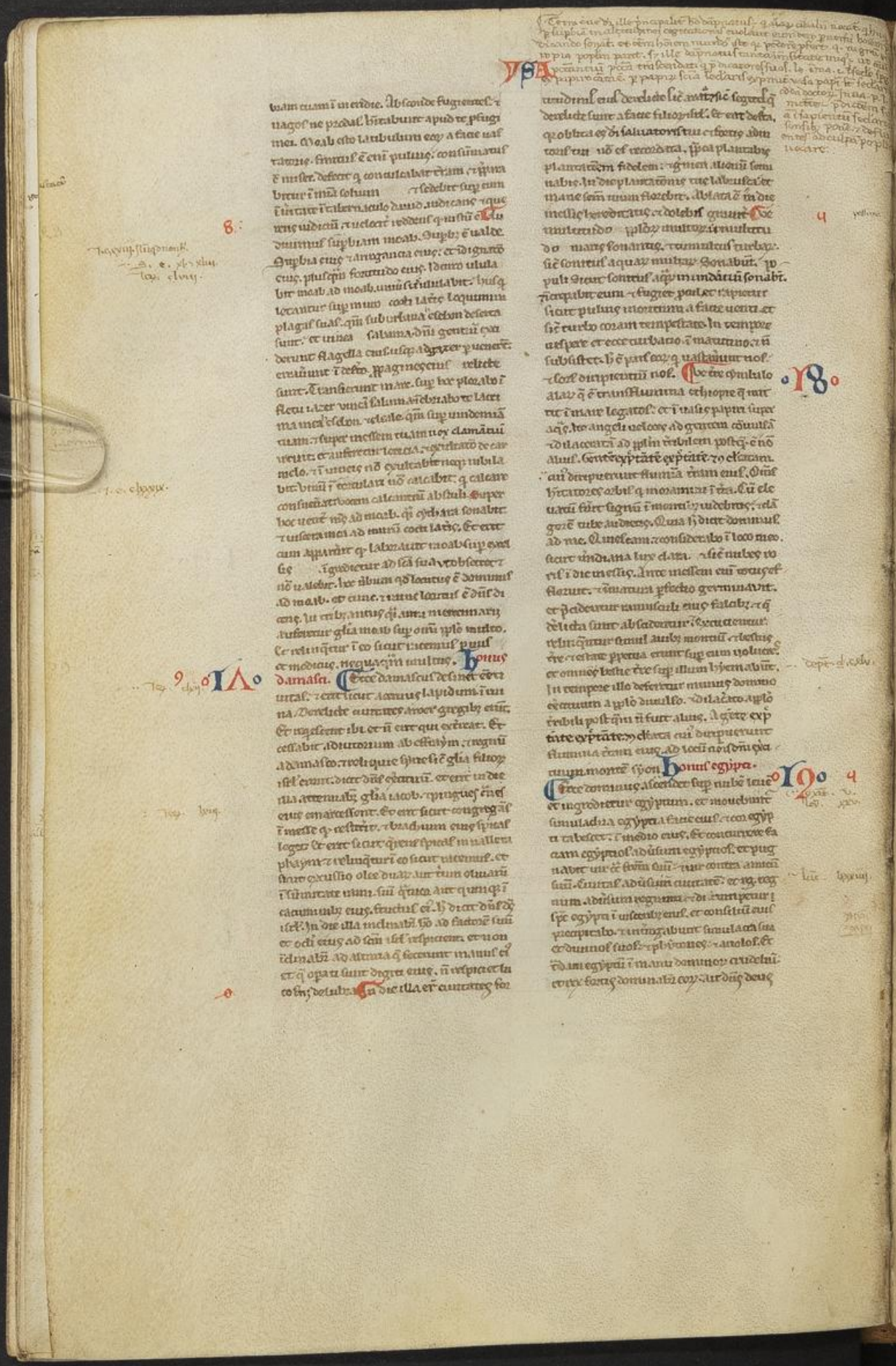

VPA

8.

Onus damasci. 9.

4

4

4

Gray Scale
0 1 2 3 4

De nocte custos uenit, et humani generis protector, et manifestus in cœlis apparuit, et in nubibus fidei fuit tenebris nimirum nubis operuit, nihilque nocet custodes et de nocte, quia per pseudonocte lucem nos illuminat, et in tenebris infidelium ueritatis ecclesiam manet.

VEG

exercitui. et arescet aqua de mari. et flumina
solabit. atque siccabit. et deficient flumina.
arescent et abuntur. et siccabunt rum aggerum.
Calamus et iunc marcescet. studebitur alue
rum a fonte suo. et omnis semitis seminis sicca
arescet. et cetera. et merebunt pisces maris. et lu
gebunt omnes mittentes in flumine hamum. et expan
dentes rete super facies aquarum marcescent. et
fundentur qui operabant linum pectentes et
texentes subtilia. et erunt antiqua eius frac
ta. omnis qui fundebant lacunas ad capien
dos pisces. stulti principes zoan. sapien
tes consiliarii pharaonis dederunt consilium
insipiens. Quomodo dicetis pharaoni filius
sapientium ego, filius regum antiquorum. ubi
sunt nunc sapientes tui? annuntient et prudi
centur. quid cogitauit dominus super egyptum et
consilium. Stulti facti sunt principes zoan et
ceciderunt principes memphis. Deceperunt
egyptum angulum pyramidum eius. dominus mis
cuit in medio eius spiritum uertiginis. et errare
fecerunt egyptum in omni opere suo. sicuti
errat ebrius et uomens. et non erit egypto opus
quod faciat caput et caudam palmam et
arundinem. In die illa erit egyptus
quasi mulieres. et stupebunt et timebunt a facie
commotionis manus domini exercituum. quam ipse
commouebit super eam. et erit terra iuda egypto
in festiuitatem. Omnis quicumque fuerit memo
ratus ei timebit. a facie consilii domini exercituum quod ipse
cogitauit super eam. In die illa erunt quinque
ciuitates in terra egypti loquentes linguam canaan
et iurantes per dominum exercituum. ciuitas
solis uocabitur una. In die illa erit altare
domino in medio terre egypti. et titulus iuxta fines eius
domino. et erit in signum et testimonium
domino exercituum in terra egypti. Clamabunt enim ad dominum a facie tribulantis. et mittet eis saluatorem et propugnatorem qui liberet
eos. et cognoscetur dominus ab egypto. et cognoscent egyptii dominum in die illa. et colent eum in holocaustis et munere. et votum uouebunt domino et soluent. percutiet dominus egyptum plaga. et sanabit eam. et reuertentur ad dominum et placabitur eis. et sanabit eos. In die illa erit uia de egypto in assiriis. et intrabit assirius in egypto. et egyptius in assiriis. et seruiet egyptius assiriis. In die illa erit israel tertius egypto et assiriis. benedictus in medio terre. benedicet dominus exercituum. dicens. Benedictus populus meus egypti. et opus manuum mearum assiriis. et hereditas mea israel. In anno quo ingressus est tartan in azotum. cum misisset eum rex sargon rex assiriorum et pugnasset contra azotum. et cepisset eum. In tempore illo locutus est dominus in manu esaie filii amoz dicens. ba

de. et solue sacum de lumbis tuis. et calceamenta de pedibus tuis. et fecit sic. ambulans nudus et discalceatus. et dixit dominus. Sicut ambulauit seruus meus esaias nudus et discalceatus. tres annos signum et portentum erit super egyptum et super ethiopiam. Sic minabitur rex assiriorum captiuitatem egypti. et transmigrationem ethiopie. iuuenum et senum nudam et discalceatam discooperis natibus in ignominiam egypti. et erubescent et confundentur ab ethiopia spe sua: et ab egypto gloria sua. et dicet habitator insule huius in die illa. hec erat spes nostra. ad quos confugimus in auxilium ut liberaremur a facie regis assiriorum. et quomodo effugiemus nos. Onus deserti maris. Sicut turbines ab austro ueniunt. de deserto ueniet de terra horribili. uisio dura nunciata est mihi. Qui iniquus est iniquitatem agit. et qui depopulator est uastat. Ascende elam. obsside medi omnem gemitum eius cessare feci. spiritus plenus sunt lumbi mei doloribus. angustia possedit me. sicut angustia parturientis. horrui cum audiui. conturbatus sum cum uiderem. et auertit cor meum. tenebre stupefecerunt me. Babylon dilecta mea. posuit eam mihi in miraculum. pone mensam. contemplare in speculis. comedentes. et bibentes. surgite principes. arripite clypeum. hec enim dicit michi dominus. uade. et pone speculatorem et quicquid uiderit annunciet. et uidit curru duorum equitum. ascensorem asini. et ascensorem camelli. et contemplatus est diligenter multo uiuacius. et clamauit leo super speculam dominum. Ego sum stans iugiter per diem. et super custodiam meam ego sum stans totis noctibus. Ecce uenit iste ascensor uirorum equitum: et respondit et dixit. Cecidit cecidit babylon. et omnia sculptilia deorum eius contrita sunt in terram. Triturata mea. et filia aree mee. quæ audiui a domino exercituum deo israel annunciauit uobis. Onus dumae. Ad me clamat de seir. custos quid de nocte. custos quid de nocte. Dixit custos. uenit matutinum. si quæris quærite. conuertimini. et uenite. Onus in arabia. anw. In silua ad uesperam dormietis. et semitas dedicatorum occurrere facietis. sitienti ad aquam qui habitatis terram austri. in panibus occurrite fugienti. a facie enim gladiorum fugiunt. a facie gladii intentati. a facie arcus extenti. a facie grauis prelii. Quia hæc dixit dominus ad me. adhuc in uno anno qui annorum mercenarii. et auferentur omnis gloria cedar. et reliqui numeri sagittarum fortium de filiis cedar minuentur. Dixit enim

Tertio autem habitat qui scit [illegible] in superiore a corruptione plenus. [illegible] ab mundi mala euadere quantum [illegible] et [illegible] gloriosi [illegible] ecclesiam plorosset. metuentes cœna superiora quia sua studio [illegible] doctrine [illegible] et [illegible] offerrent, et [illegible] collegio solutam tumore [illegible] et [illegible] berali numero

Ysai locutus est. Honus uallis uisionis.

Quid nam quaeso tibi quia ascendisti tu omnis
in tecta domorum plena: urbs frequens, oppidum
exultans? interfecti tui non interfecti gladio.
nec mortui in bello. Cuncti principes tui
fugerunt simul, durique ligati sunt. Omnes
qui inuenti sunt in eis sunt parte pauci
fugerunt. Propterea dixi: recedite a me amare
flebo. Solite me ut consolemini me
super uastitate filie populi mei. Dies enim
interfectionis et conculcationis et ululatus, diuinus
domino exercituum in uallem uisionis. Secuti sunt
muri magnificui super montem. Et elam sumpsit pharetram. curruum hominum equitum et ipse
nudabit clipeum. Et erunt electe uallis
tue plene quadrigis et equites ponent se
dispositi in porta et reuelabit operimentum iude.
Et uidebis in illa die armamentarium domus
saltus. et sarcinas ciuitatis dauid uidebis
quia multiplicate sunt. et congregasti aquas piscine inferioris. et domos hierusalem
numerasti. et destruxisti domos ad muniendum murum. et fecisti quasi
duos muros. et aquam piscine ueteris. et non
respexisti adeum qui fecit eam et opificem
eius longe non uidisti. Et uocauit dominus
deus exercituum in die illa. ad planctum. ad
fletum. et ad calumnium. et ad cingulum sacci. Et ecce gaudium et letitia occidere uitulos.
et iugulare arietes. comedere carnes. et bibere
uinum. Comedamus et bibamus. cras enim
morientur. Et reuelata est in aures meas
dominus exercituum. Si dimittetur iniquitas
hac donec moriamini dicit dominus deus exercituum. Hec dicit dominus deus exercituum. Vade ingredere ad
eum qui habitat in tabernaculo. ad sonam hypostati templi. Quid tu hic aut qui quid hic. quia
excidisti sepulcrum. Excidisti in excelsum
memoriam. diligenter in petra tabernaculum
eius. Ecce dominus asportabit te. sicut asportatur
gallus gallinaceus. rapiet amicum sicut subleuabit te. coronans coronabit te in tribulatione. Quasi pilam mittens te in terram
latam et spatiosam. ibi morieris. et ibi
erunt currus gloriae tue. ignominia domus
domini tui. et expellam te de statione tua.
et de ministerio tuo deponam te. Et erit in
die illa. uocabo seruum meum helyachim filium
helchie. et induam illum tunica tua. et
cingulo tuo confortabo eum. et potestatem
tuam dabo in manu eius. Et erit
quasi pater habitantibus hierusalem et domui iuda.
dabo clauem domus dauid super humerum
eius. et aperiet. et non erit qui claudat. et claudet
et non erit qui aperiat. Et figam illum quasi

lum in loco fideli. et erit in solium gloriae domui
patris sui. Et suspendent super eum omnem gloriam
domus patris sui. uasa parua. a uasis cratera usque
ad omne uas musicorum. Inde in illa die dicit dominus deus exercituum. Auferetur paxillus qui fixus fuerat in
loco fideli. et frangetur. et cadet et peribit quod
pendebat in eo. quia dominus locutus est. Honus tyri.

Ululate naues maris quia uastata est domus
unde ueniebant. conuertendae de terra cethim
reuelatum est eis. Tacete habitantes in insula
negotiatores sidonis. Transfretantes mare
replebant te. aquis multis. Semen nyli
messis fluminis fructus eius. et facta est negotiatio
gentium. Erubescere sidon ait enim mare.
fortitudo maris dicens. Non parturiui et non
peperi. nec enutriui iuuenes. nec exaltauerim
uirgines. Cum audierint fama
egypti. dolebunt cum audierint de tyro.
Transite mare. ululate qui habitatis in
insula. numquid non hec urbs est quae gloriabatur
a diebus pristinis in antiquitate sua? Deducent
eam pedes eius longe. ad peregrinandum. Ne
cogitauerunt hoc super tyrum quondam coronantem.
Cuius negotiatores principes. institores eius inclyti
terre. Dominus exercituum
cogitauit hoc ut demoliretur superbiam omnis
gloriae. et ad ignominiam deduceret uniuersos inclytos terre. Transi etiam usque
ad ciprum. et in illa habitabis. Ecce terra chaldeorum.
iste populus non fuit. assur fundauit eam. in
capitaneis erexerunt turres suas. et
subuertebant domos eius. posuerunt eam
in ruinam. Ululate naues maris. quia deuastata est fortitudo uestra. Et erit in die illa in
oblitione erit tyro. septuaginta annis sicut dies
unius regis. post annos septuaginta. erit tyro
sicut cantica meretricis.
Sume cytharam. circuibis ciuitatem. meretrix
oblitione tradita. Bene cane. frequenta cantica
tua: ut memoriaris tui. Et erit post septuaginta
annos visitabit dominus tyrum. et reuertetur ad mercedem suam. Et fornicabitur cum omnibus
regnis terre super faciem terre.
Et erunt negotiationes eius. et mercedes eius
sanctificabuntur domino. non condentur. nec reponentur
quia hec quae fuerunt domino in negotiationem eius erunt.
ut manducent in satietatem
et ut operiant usque ad uetustatem.

Ecce dñs dissipabit eam & nudabit eam.
et affliget eam aus. et disperdet hereditatem
eius. Et erit sicut plebs. sic sacerdos. sic seruus
sic dñs. et sicut ancilla sic dominam eius. Sicut e
mens. sic ille qui uendit. Sicut fenerator. sic
qui mutuum accipit. Sicut qui repetit. sic
qui debet. Dissipatione dissipabitur terra.
diuiptione predabitur. Quia eius locutus est
uerbum hebraicum. destruet eam. infirma
ta est. Deflebit et obiit. Infirmata est Israel
et plerique. terra in secta eius labitur omnis
qui eius. Quia transgressi sunt leges. mu
tauerunt ius. dissipauerunt fedus sempi
ternum. Propter hoc maledictio uorabit terram.
et peccabunt habitatores eius. Ideoque insanie
runt cultores eius. et relinquentur homines pau
ci. Luxit uinea mea. et infirmata est uinea.
Ingemuerunt omnes qui letabantur corde.
Cessauit gaudium tympanorum. quiescit so
nitus letantium. conticuit dulcedo cytharae.
Cum cantico non bibent uinum. amara erit
potio bibentibus eam. Destruta est ciuitas uanitatis.
clausa est omnis domus. nullo introeunte.
Quia haec erit sicut uno in platea. deserta est
omnis terra. et mistaum est gaudium ter
re. Relicta est in urbe solitudo. et calamitas oppri
met portas. Quia haec erunt in medio terre. in me
dio populorum. Quomodo si pauca oliue quere
mansuerunt. quae quatiuntur excolere. et cum
cum fuerit finita uindemia. hii tenebit
uocem suam. atque laudabunt. eum gloria
eius fuerit diffusum de mari. Propter hoc in
doctrinis glorificate dominum. in insulis maris
nominum domini dei israel. Ab extremo terre laudes audi
mus. gloriam iusti. et dixi. Secretum meum
mihi. secretum meum mihi. Ve mihi. prauica
tores praeuaricati sunt. et praeuaricatione praeua
gressi praeuaricati sunt. Formido et fouea
et laqueus super te habitator terre. Et erit qui
fugit a facie formidinis. cadet in fouea. Et
qui se explicuerit de fouea. tenebitur laqueo.
Quia cataractae de excelso apertae sunt. et con
cuterentur fundamenta terre. Confractione
confringetur terra. et commotione commo
ueretur terra. Commotione commouebitur terra. agita
tione agitabitur terra sicut ebrius. Et auferet
quasi tabernaculum. et gemet terra
in iniquitate sua. et corruet. et non adiicietur ut
surgat. Et erit in die illa. visitabit dominus
super militiam eius in excelso. et super reges
terre qui sunt super terram. Et congregabuntur
congregatione unius fasciae in lacum. et
claudentur ibi in carcere. et post dies multos
visitabuntur. Et erubescet luna. et
confundetur sol. cum regnauerit dominus exercituum
in monte sion. et in hierusalem. et coram se
nibus suis erit gloria. Domine deus
meus es tu. exaltabo te. confitebor nomini
tuo. quia fecisti mirabilia. cogitationes an
tiquas fideles amen. Quia posuisti ciuitatem in
tumulum. urbem fortem in ruinam. domum
alienorum ut non sit ciuitas. in sempiternum non aedi
ficetur. Propter hoc laudabit te populus forte. ci
uitas gentium robusta timebit te. quia
factus es firmitudo pauperi. fortitudo egenio in tri
bulatione sua. Spes a turbine. umbraculum
ab estu. Spiritus enim robustorum qui turbo impellit
parietem. sicut estus in loco arido. humilitabis. et qui allo
phylis sub umbra nubis. ramos fortium marcescere faciet. Et faciet
dominus exercituum omnibus populis in monte
hoc. conuiuium pinguium. conuiuium uin
demie pinguium medullatorum. uindemie de
fecate. Et praeparabit in monte isto faciem
omnium collegam super omnes populos. et velamen
quod obtectus est super uniuersas nationes. praepa
rabit mortem in sempiternum. Et auferet dominus
deus lacrimam ab omni facie. et opprobrium
populi sui auferet de uniuersa terra. Quia dominus
locutus est. Et dicent in die illa. Ecce deus noster
iste. expectauimus eum. et saluabit nos. iste
dominus. sustinuimus eum. exultabimus.
et letabimur in salutari eius. Quia requiescet
manus domini in monte isto. et conterentur
moab sub isto loco. sicut conteritur palea in
plaustro. Et extendet manus suas sub eo.
sicut extendit natans ad natandum. et humi
liabit gloriam eius cum allisione manuum
eius. et munimina sublimium murorum eius
conteret. et humiliabitur. et deiciet ter
ra in terram usque ad pulverem. In die illa
cantabitur canticum istud in terra iuda. Vrbs fo
tis nobis. salutem ponetur
murus. et antemurale. Aperite portas. et
ingrediatur gens iusta custodiens veri
tatem. Abiit. seruabis pacem. pacem
quia te speramus. Sperate in dominum in
eternum. in domino deo forti in perpetuum. Et mane
ualbit habitantes in excelso. ciuitatem sublimem
humiliabit. humiliabit eam usque ad terram.
deiciet eam usque ad pulverem. Conteretur
ea pes. pede pauperis. gressus egenorum. Semi
tam iusti recta est. recitus calles iusti. ad ambu
landum. Et semita iudicium tuorum domine
sustinuimus te nomen tuum. et memoriale
tuum in desiderio animae. Anima mea desiderauit
te in nocte. Sed et spiritus meus in praecordiis meis. de
mane uigilabo ad te. quia cum feceris iudicia
tua in terra. iustitiam discent habitatores orbis.
miseremur impio. et non discet iustitiam.

7 Q

Os. xi.

Deu. xxi. 3

Deu. xxv

S. c. xlv.

8

P. xxiii. et xxv

T. c. lxxxvi.

Eze. xxi.

Job. xxv

7. xvi. Ino descendit

Job. xvi.

Ab. c. xlvi.

10 Q

T. c. cxxiv.

Apo. xxii. et lii.

T. c. cxlvi.

10 G

p. ca. exxiv.

6 xcii

1 p. cxxv.

T. c. cxxv.

Ps. c. xciii.

p. xxxii.

p. lxii.

G

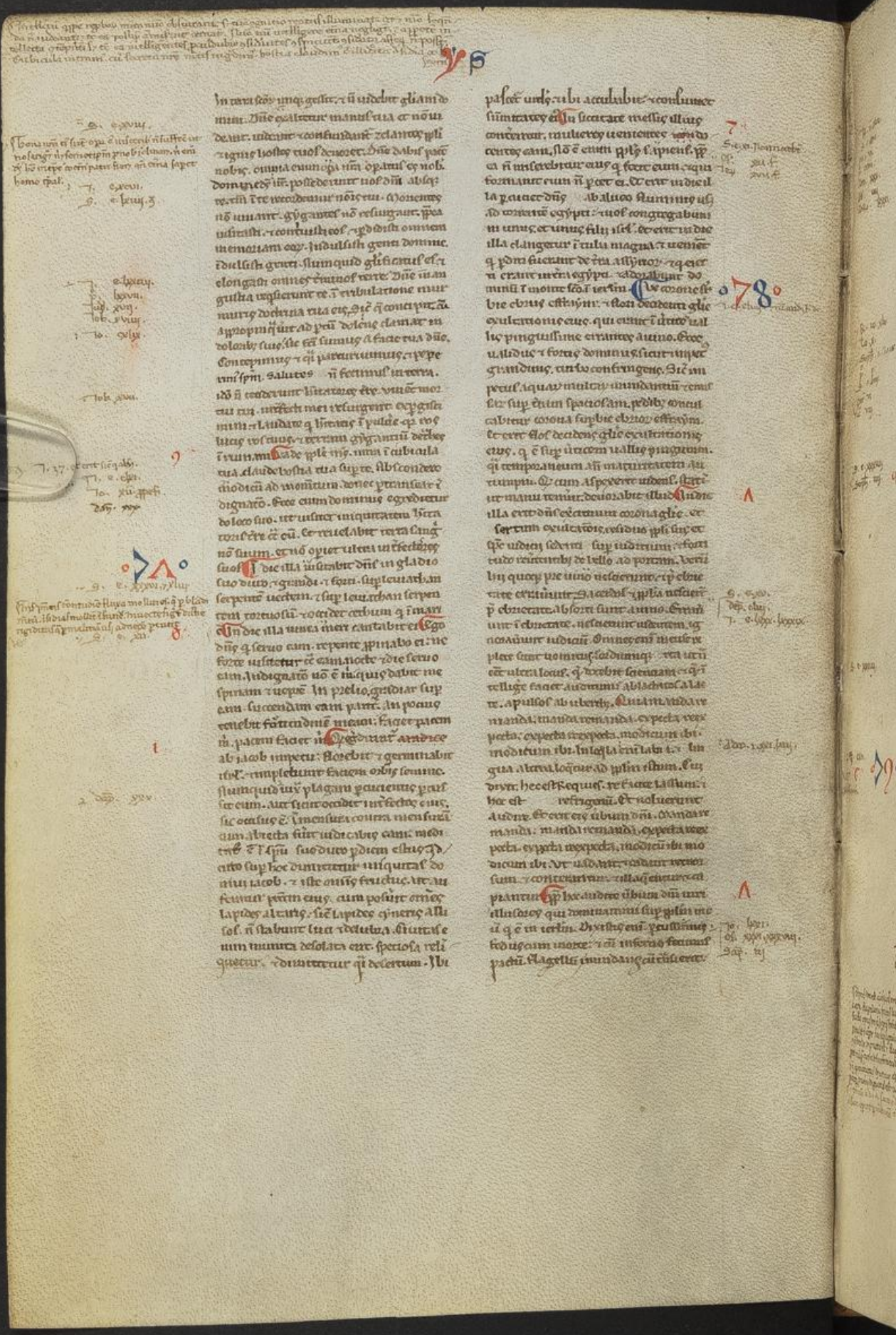

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

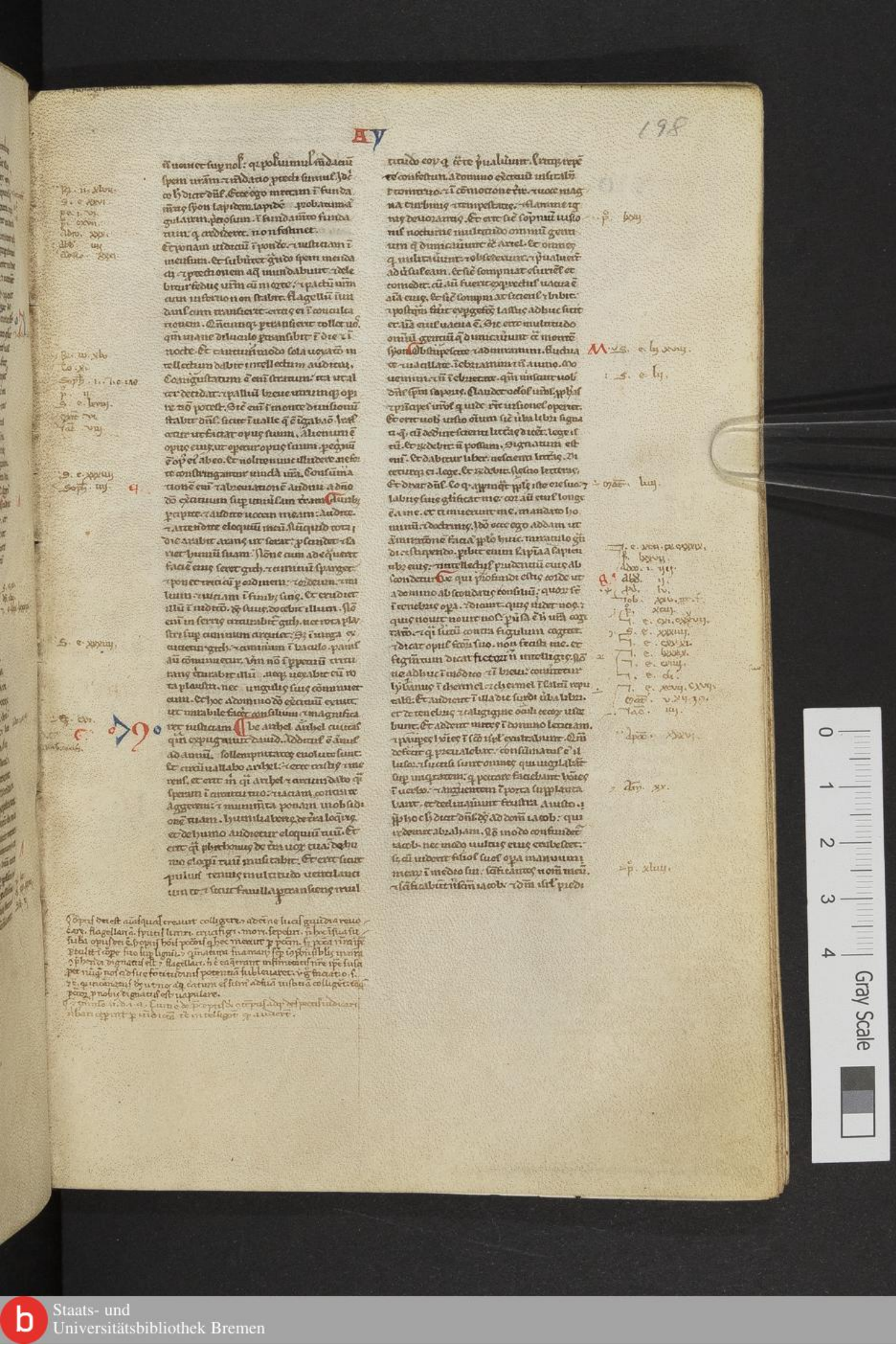

Ay

ti noluerit huic nolit: quia posuimus in deum
spem nostram. in deo autem precibus fundemus. Sed
quid dicit dñs. Ecce ego mittam in fundamentis
sion lapidem lapidem probatum angularem pretiosum. in fundamento
fundatum. qui crediderit non festinet.
Et ponam iudicium in pondere. et iustitiam in
mensura. Et subiicit. iudex spem meam
et precationem meam mundabunt. delebitur fedus nostrum cum morte. et pactum nostrum
cum inferno non stabit. flagellum
diluens transierit. eritque ei in conculcationem. Quotiens pertransierit tollet nos.
quia mane dilucido pertransibit. in die et in
nocte. Et cum intellectum dabit intellectum audietur.
Et erit tantum modo fama vexari in
tellectum dabit intellectum audietur.
Et erit stratum. ita ut alter detendat. et pallium breve ut operire non potest. Sic enim mons divisionis stabit dñs. sicut in valle quam fecit gabaon surget ut faciat opus suum. alienum est
opus eius. ut operatur opus suum. pecunia
fos est ab eo. Et nolite nunc illudere ne forte
constringantur vincula vestra. Consumma
tionem enim et abbreviationem audivi a domino
deo exercituum super universam terram. Inclinate
aures vestras et audite vocem meam. Audite
et intendite eloquium meum. Numquid vomere
dicit arator ut seret. pandit et la
vet humum suam. Nonne cum adequaverit
faciem eius seret cyminum. et cuminum spargit
et ponet triticum in ordinem. et hordeum. et mi
lium. et zeam in finibus suis. Et erudiet
illum in iudicio. Hoc enim illum deus
erudiet in seriis et ostendit ei. nec virga pla
stri super cuminum arietat. sed virga et
baculum super zeam. et cuminum in baculo. panis
autem comminuitur. non in perpetuum trituratus
triturabit illum. neque molet eum ro
ta plaustri. nec ungulis suis comminuet
eum. Et hoc a domino deo exercituum exiit
mirabile factum est consilium. et magnificatum est iustitiam. Ve ariel ariel civitas
quam expugnavit david. Addentur dies
ad annum. sollemnitates evolvantur.
Et circumvallabo ariel. et erit civitas mo
rens. et erit in qui ariel. et erit mihi quasi
speram in circuitu meo. et faciam contra te
aggeres. et munitiones ponam in obsidione
tua. humiliabere de terra loquens.
et de humo audietur eloquium tuum. Et
erit qui plorabunt de terra vox tua. de hu
mo eloquium tuum musitabit. Et erit sicut
pulvis tenuis multitudo hostium tuorum
et sicut favilla pertransiens. et fiet

tuorum eorum. et erit repentinum. subito
et confestim. a domino exercituum visitabitur
in tempestate. et commotione et in voce magna
turbinis et tempestatis. et flamma ignis
devorantis. Et erit sicut somnium visionis
nocturne multitudo omnium gentium
quae dimicaverunt ad ariel. et omnes
qui militaverunt et obsederunt. et angustiaverunt
ad illum. et sicut somniat esuriens et
comedit. cum autem fuerit expergefactus vacua est
anima eius. et sicut somniat sitiens et bibit.
et postquam fuerit expergefactus lassus adhuc sitit
et anima eius vacua est. Sic erit multitudo
omnium gentium quae dimicaverunt ad montem
sion. obstupescite et admiramini. fluctua
te et vacillate. ebriamini et non a vino. Do
mino enim effudit vobis spiritum soporis. claudet oculos vestros prophetas
et principes vestros qui videt et inspectores operiet.
Et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati
quod si dederint scribenti litteras dicentes. lege istas
ei. et ait. Non possum. Signatum est
enim. et dabitur liber nescienti litteras. Di
cetque ei. lege. et ait. Nescio litteras.
Et dixit dñs. Eo quod appropinquat populus iste ore suo et
labiis suis glorificat me. cor autem eius longe
est a me. et timuerunt me. mandato hominum docti. Propterea ecce ego addam ut
admirabilem faciam populum istum mirabilem et di
cet sapientia sapientum peribit. et
intellectus prudentium eorum abscondetur. Vae qui profundi estis corde ut
a domino abscondatis consilium. quorum sunt
in tenebris opera. et dicunt. quis videt nos. et
quis novit nos. perversi estis. nunquid
tamquam lutum figulum aestimabitur. et dicat opus factum suo. non fecisti me. et
figmentum dicat figulo. non intelligis. Nonne adhuc modicum est
modicum. et vertetur Libanus in carmel. et carmel in saltum repu
tabitur. Et audient in illa die surdi verba libri.
et de tenebris et caligine oculi caecorum videbunt. Et addent mites in domino laetitiam.
et pauperes hominum in sancto israel exultabunt. Quia
defecit qui praevalebat. consumptus est
illusor. et vigilantes sunt omnes qui iniquitatem
stare in iudicio. et arguentem in porta supplantaverunt. et declinaverunt frustra iustum.
Propterea haec dicit dñs ad domum iacob. qui
redemit abraham. Non modo confundetur
iacob. nec modo vultus eius erubescet.
Si enim videbit filios suos opera manuum
meorum in medio sui. sanctificabunt nomen meum.
et sanctificabunt sanctum iacob. et timebunt deum israel. et

cibunt. Et facient eximet sibi in mellestum.
et mutrantes discent legē. Ve filij deser-
tes ait dicit dñs: ut faceretis consilium & non ex
me: & ordiremini telam. & ñ p spm meum.
vt adderent peccatis super peccatum: q ambulantes
ut descendatis in egyptum: & os meum non
interrogastis. sperantes auxilium in fortitudi
ne pharaonis: hūtes fiduciam in umbra egip
ti. Et erit vobis fortitudo pharaonis in con
fusionē. fiducia umbre egypti in ignomi
niam. Jerunt enim in terram longinquam. qui
mittunt nuntios ad eum. & pecuniam suam
onerantes super populum q eis prodesse ñ
potest. sed ad confusionem & in opprobrium.
Onus iumentorum austri. In terra tri
bulationis & angustie: leena & leo ex eis. u
pa & regulus volans. portantes super humeros
iumentorum divitias suas. & super gibbos
camelorum thesauros suos. ad populum qui eis
prodesse nō potest. egypti enim frustra & va
ne auxiliabitur. Ideo clamavi super hoc. superbia
eorum est quiescere. sunt ingressus eorum
eis super buxum. & libro diligenter exara illo.
Et erit in die nouissimo testimonium usque in
eternum. populus enim ad irritandum prouo
cant eum. filij nūdacij. filij nolentes audi
re legem dei. Qui dicunt videntibus: noli
te videre. & aspicientibus: nolite aspicere
vobis ea q recta sunt. loquimini nobis pla
centia. videte nobis errores. auferte a me
viam. declinate a me semitam. cesset a fa
cie mea sanctus israel. Propterea hec dicit dñs dñs sanctus israel.
p eo q reprobastis verbum hoc: & speraste
in calumpnia & iniquitate. & fuit hec iniquitas
vobis. sicut casus cadens. & quasi tumor in muro excelso. cuius su
bito dū venit sperantur venire contrito eius.
& confringetur. sicut confringitur vas figuli
contritione pulsida & ñ inuenietur de
fragmentis eius testa: in q ponatur ig
nis de focis. aut haurat aqua de fouea. quia hec dicit dñs dñs israel. In re
uertamini & requiescetis. salui eritis. In silentio
& in spe erit fortitudo vestra. & noluistis. & di
stis. sed dixistis. sed ad equos fugiemus. ideo
fugietis. & super veloces ascendemus. ideo
velociores erunt persequentes vos. mil
le homines a facie minis unius. a facie
minis quinque fugietis. donec relinqua
mini qui malus nauis in cacumine montis. &
qui signum super collem. propterea expectabit dominus
ut misereatur vestri. & ideo exaltabit parcere
vobis: quia deus iudicium dñs. beati omnes qui
expectant eum. populus enim sion habitabit in
ierusalem plorans: neq; quasi plorabit. miserans
miserebitur tui. ad vocem clamoris tui statim
ut audierit respondebit tibi. Et dabit vobis
dñs panem angustie & aquam breuem. ñ fau
ebit amplius doctores tuos. Et erit
oculi tui videntes preceptorem tuum. & aures
tue audientes verbum post tergum monentis.
hic via ambulate in ea. ñ declinetis neq;
ad dexteram. neq; ad sinistram. Et contami
nabitis laminas sculptilium argenti tui. Et
vestimentum conflatilis auri tui. Et disper
ges ea sicut immundicia ñ stercori. Et dicetis ei: egredere
dicens ei. Et dabitur pluuia seminis tui o
quam seminauerit in terra. & panis frugum
tue erit uberrimus. & pinguis. pascetur
in possessione tua die illa agnus tuus in lato
re. & taurus tui & pulli asinorum q operantur
terram. comedent mundum cum
cibo ventilatum. Et erit super
omnem montem excelsum. & super omnem
collem elevatum. riui currentes aquarum. in
die interfectionis multorum cum cecide
rint turres. Et erit lux lune sicut lux solis.
& lux solis septemplicabitur sicut lux septem
dierum. In die qua alligauerit dñs vulnus po
puli sui. & percussuram plagae eius sanaue
rit. Ecce nomen dñi venit de longinquo ar
dens furore eius. & grauis ad ferendum.
labia eius repleta sunt indignatione. & lingua
eius quasi ignis devorans. Spiritus eius
velut torrens inundans. usque ad medium
colli. ad perdendas gentes in nihilum. & fre
num erroris quod erat in maxillis populorum. Can
ticum erit vobis sicut noctis sanctificatae solleni
tatis. & letitia cordis. sicut qui pergit cum
tibia. ut veniat ad montem domini ad
fortem israel. & audiam faciet dñs gloriam
vocis suae. & ostendet terrorem brachii sui in ostendet in con
minatione furoris. & flamme ignis devorantis.
illudet in turbine. & grandine & lapide. A
voce enim domini pauebit assur virga p
cussus. Et erit transitus virge fundatae
quam requiescere faciet dñs super eum. In tympanis
& cytharis. ñ bellis pugnis expugnabit
eos. planata est enim ab hieri tophet a rege
preparata. profunda & dilatata. nutriens ma
teriem ignis et ligna multa. flatus dñi sicut
torrens sulphuris succendens eam. Ve qui
descendunt in egyptum ad auxilium. & equis
innitimini. & habetis fiduciam super quadrigis quia
multe sunt. & super equitibus quia pulchri nimis.
ñ respexistis super sanctum israel. & dñm non requisistis. Ipse
autem sapiens. adducit malum. & verba sua non
abstulit. & surget contra domum nequam. & contra
auxilium operantium iniquitatem. Egyptus

lio. et ñ dñ. et qui eos cinx. et ñ spe. Ecce dñe indu
ravit manus suam. et ceciderunt auxiliatores. et
ceciderunt et stetimus. Simul quoniam conso
lati sunt. Ps. Si dixero dñe ad me. Quoniam si
rugiat leo. et exultet leones super predam su
am. cui non occurrent et multitudo pastorum a
uocem eorum non formidabit. et a multitudine e
orum non pauebit. Sic descendet dñs ad exercitum
ut pugnet super montem Sion. et super collem
eius. Sicut aues volantes sic proteget dominus
exercituum Ierusalem. Protegens et liberans. tran
siens et saluans. Confundantur et perfundantur
et pudore afficiantur qui querunt animam meam.
Conuertantur retrorsum et erubescant qui cogitant
mihi mala. In die enim illa abiiciet
homo idola argenti sui. et idola auri sui quae fecerunt
uobis manus uestre in peccatum. et cadet assur
in gladio non uiri. et gladius non hominis uora
bit eum. et fugiet non a facie gladii. et iuuenes
eius uectigales erunt. et formido a facie
eius transibit. et pauebunt fugientes prin
cipes eius. Dicit dominus cuius ignis est in
Sion. et caminus eius in Ierusalem. Ecce in iusti
tia regnabit rex. et principes eius in iudicio
precurrent. Et erit uir sicut q abscondit aqua
et. et celat se a tempestate. Sicut riui aquarum
in siccitate. et umbra petre pondus eius in terra
deserta. Non caligabunt oculi uidentium.
et aures audientium diligenter auscultabunt.
et cor stultum intelligent scientiam. et lingua
balbuorum uelociter loquetur et plane. Non uocabi
tur hic qui insipiens est princeps. neque fir
dulentus appellabitur maior. Stultus enim
fatua loquitur. et cor eius facit iniquitatem.
et perficiat simulatione. et loquatur ad dñm
fraudulenter et uanam faciat animam esuri
entis. et potui sitientis auferet. fraudulentum
uasa pessima sunt. Ipse enim cogitationes con
sumet. et ad perdendos miseros in sermone men
dacii. cum loquetur pauper iudicium. Principes
ea quae sunt digna principe cogitabit. et super ea
stabit. Quid sed pulcre fugitis audite
uocem meam filie confidentes. Prouidete auribus
loquimini mihi. Dies super annum et uos super annum
obtinetis. Quomodo ergo uidebitis ut in
nomine obstupescatis. et pulchre et in nomine
et in nomine uestro. et omnium. decorate subdolus
super aliena. Angite. Succingite. et plangite
sacerdotes. Ululate. Sed hanc pro principe nequaq
et hanc pro principe nequaquam
domus eorum in domus domina
uanum. et uanum. Dominus enim dominabitur
ei. uidebit eum in urbe relicta. et. reuebitur et
pascetur ibi. et fiet sicut spelunca in deserto.
et in deserto. et in pascua greges donec
exterminetur spiritus de excelso. Et erit de
sertum in carmel. et carmel in saltum re
putabitur. et habitabit in solitudine iudicium.

et iustitia in carmel habebit. Et erit opus iusti
tiae pax. et cultus iustitiae silentium. et securitas
usque in sempiternum. Et sedebit populus meus in pul
chritudine pacis. et in tabernaculis fiducie. et in
requie opulenta. Grando autem descendet in silua.
et humiliabitur humilitate ciuitas. Beati
qui seminatis super omnes aquas. Immittentes pedes
bouis et asini. Ve qui predaris nonne et ipse
predabitur: et qui spernis nonne et ipse spernetur: cum
consumaueris depredationem depredabitur. Cum
fatigauerit desinis contemptis. contemptis.
Domine miserere nobis te enim exspectauimus
esto brachium nostrum in mane. et salus nostra
tempore tribulationis. A uoce angeli fugi
unt populi. et ab exaltatione tua dispersi
sunt gentes. Et congregabuntur spolia uestra
sicut colligunt colligitur bruchus: uelut
cum fossis plenis funiunt de eo. Magnificatus
est dominus quoniam habitauit excelso implebit Sion
iudicio. et iustitia. et erit fides in temporibus
tuis. Diuitiae salutis sapientia et scientia timor
domini ipse thesaurus eius. Ecce uidentes
clamabunt foris. angeli pacis amare flen
bunt. Diripiet sunt uie. cessabit tram
situs per semitam: irritum factum est pactum.
proiecit ciuitates: non reputauit hominem. Ieiunat
et languit terra. confusus est libanus. et ob
stupuit. Et factus est sicut desertum carmelus. Sicut
cessauit flos in carmelus. Sic exsurgam
dicit dñs. nunc exaltabor. Nunc
exaltabor et dolore. et parietes stipulam. spiritus
ut ignis uorabit uos. et erunt populi quasi de
incendio aquis. Spine congregate igni com
burentur. Audite qui longe estis quid fecerim.
et agnoscite uicini fortitudinem meam.
Cognoscite. Contriti sunt in Sion peccatores
possedit timor hypocritas. Quis poterit habi
tare de uobis cum igne deuorante: Quis habi
tabit ex uobis cum ardoribus sempiternis. Qui
ambulat in iustitiis. et loquitur uiam
Qui pigit auaritiam ex calumpnia. et
excutit manus suas ab omni munere. Qui
obturat aures suas ne audiat sanguinem.
et claudit oculos suos ne uideat malum.
Iste habitabit in munitionibus excelsis. Panis ei datus est. aqua eius fi
delis sunt. Regem in decoro suo uidebunt
oculi eius. cernent terram de longe. cor eius
meditabitur timorem. Ubi est litteratus: Ubi ue
ra legis ponderans. Ubi doctor puerorum. po
pulum imprudentem non uidebis. ypocrin alti
loquentis. non ut possis intelligere diffi
cilem linguam eius. in quo nulla est sapi
entia. Respice Sion ciuitatem sollemp
nitatis tue. Oculi tui uidebunt Ierusalem

Sanctus Simmachus multis. Ps. Exxxvi.
Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena. Ps. Exxxix.
Ecce. Exvi. Ps. Exxv. Exvi. Ps. iv.
Ps. Ix. Ps. Ix. Ps. Exxxvi. Ps. Exxxvi. Ps. Exxxvi. Ps. Exxxvi. Deut. i. v. Ps. Exxxvi. Deut. i. v. Ps. Exxxvi.

hereditatem opulentam. et hereditatem quae
quam transferri potest. sic auferentur eius
eius et sempiternum. et omnes timuerunt eius
et timuerunt. Quia solum ibi magnus
est dns dn nr. locus fluminum et latissimum
quae non ibit. sed non transibit per eum navis re
migum. neque transiet magna classis
transgredietur eum. Quia enim iudex nr. dns legifer nr.
dns rex nr. ipse saluabit nos. Laxati sunt
funiculi eius. sed non praeualebunt. sic erit
malus eius. dilatatae signum et gal. tunc
diuidentur spolia praedae multae. claudi
dicentur supinam. sic dicet uicinus et ela
guit. plus q. lirat et ei. inferentur ab eo im
quitates. Ascendite
grues. et
audite. et pli. accendite. audiat terra ple
nitudo eius. o. hic nomen gentis eius. q.
dignatio domini super omnes gentes. et fu
ror super omnem multitudinem eorum. tradi
dit eos in occisionem. interfecti eorum pro
iicientur. et de cadaueribus eorum ascendet foe
tor. et delebuntur montes a sanguine eorum. et tabes
cet omnis milicia celorum. et complicabun
tur sicut liber celi. omnis milicia eorum de
fluet: sicut defluit de uinea folium. et deficiet
quasi folium aridum. et sicut de celo gladius meus
inebriatus est in celo gladius meus. ecce si
cut de descendet. super populum interfectionis
meae ad iudicium. Gladius domini replenus
est sanguine inebriatus est adipe de sanguine
agnorum et hircorum. de sanguine medullarum
arietum. victima enim dni in bosra. et in
fectio magna in terra idum. et descendent
unicornes cum eis. et uituli cum potentibus.
inebriabitur terra eorum sanguine. et humus
eorum adipe pinguis. quia dies ultionis dni.
annus retributionis iudicii sion. et con
uertentur torrentes eius in picem. et humus
eius in sulphur. erit terra eius in picem ardentem
nocte et die non extinguetur in sempiternum
ascendet fumus eius. a generatione in gene
rationem desolabitur. in secula seculorum non erit qui
transeat per eam. possidebunt illam onocro
talus. et ericius. et ibis. et corui habitabunt in
ea. et extendet super eam mensuram inuesti
gationis ad nihilum. et appendiculum in do
solationem. sobiles eius non erunt ibi. et
omnes principes eius nocabunt. et omnes principes
eius erunt in nihilum. et orientur in domi
bus eius spinae. urticae. et pallurcus in munimi
ibus eius. erit cubile draconum. et pascua
struthionum. occurrent demonia onocen
tauris. et pilosus clamabit alter ad alter
um. ibi cubabit lamia. inuenit sibi requi
em. ibi habitabit faucon. et congregabit
milos. et umbra eius
eius. Illic congregat sunt milui alter
ad alterum. Requirite diligenter in libro
domini. et legite. unum ex eis non de
fuit. alter alterum non quaerit. quia os eius
ipse mandauit. et ipse congregauit ea. et ipse misit
eis sortem: et manus eius diuisit eam
illis in mensuram. usque in finem possi
debunt eam in generationem et generationem
habitabunt in ea. Laetabitur deserta et inuia. et
exultabit solitudo. et florebit sicut lilium.
germinans germinabit. et exultabit le
tabunda et laudans. Gloria libani data est
ei. decor carmeli et saron. ipsi uidebunt
gloriam dni. et decorem dei nri. Confortate
manus dissolutae et genua debilia roborate
mente pusillanimes. confortamini
et nolite timere. Ecce enim deus uir ultionis
adducet retributionem. deus ipse uenet et sal
uabit nos. Tunc aperientur oculi caecorum
et aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut
cervus claudus. et aperta erit lingua mutorum.
quia scissi sunt in deserto aquae. et torrentes in
solitudine. et quae erat arida in stagnum.
et siccum in fontes aquarum. in cubilibus in qui
bus prius habitabant dracones. orientur ui
ridia calamus et iunci. et erit semita et
uia sancta. et non transibit per eam polluta. et hi erunt nobis itinera
ria. et stulti non errabunt per eam. non
erit ibi leo. et mala bestia non ascendet
per eam. non inuenietur ibi. et ambulabunt
quibus liberatus fuerit. et redempti a domino con
uertentur. et uenient in sion cum laude
et letitia sempiterna super caput eorum. Gaudium
et letitiam obtinebunt. et fugient do
lor et gemitus. Et factum est in quarto decimo
anno regis ezechiae. ascendit sennacherib
rex assyriorum super omnes ciuita
tes iuda munitas. et cepit eas. et misit ra
bsaces de lachis in hierusalem ad ezechiam
cum exercitu magno. et stetit
ad aquaeductum piscinae superioris in
tentorio fullonis. et egressus est ad eum heliacim filius
helciae qui erat super domum. et sobna scriba
et ioae filius asaph a commentariis. et dixit ad eos
rabsaces. Dicite ezechiae. haec dicit rex magnus
rex assyriorum. Quae est haec fiducia in
qua confidis. aut quae cogitatio tua ut
dicas me rebellare disponens? ecce confidis
super baculum arundineum confractum isti
tum super aegyptum. et si quis illi fuerit
innixus. intrabit in manum eius et perforabit eam.
Sic pharao rex aegypti omnibus qui con

IAS

fidunt eos. Qui cum respondens in domino deo
nostro confidimus. nonne ipse est cui abstulistis ezechias excelsa altaria. et dixerit iudae et
hierusalem coram altari isto adorabitis. et nunc rogo te
domino meo regi assyriorum. et dabo tibi duo mil
lia equorum. nec potes ex te praebere ascen
sores eorum. et quomodo sustinebis facie
ducis unius loca. et seruit domino meo im
perio. Qui si confidis in egypto in baculo
arundineo equitis. et nunquid sine domino
ascendi ad terram istam. ut disperdam
eam. Dixit dominus ad me. Ascende super
terram istam. et disperde eam. et dixerunt eliacim
filius helciae. et sobna et ioae. ad rabsacen. loquere
ad seruos tuos syriaca lingua intelligimus
enim. sed loquere ad nos iudaice in audi
tu populi qui est super murum. et dixit ad eos rabsacen.
Nunquid ad dominum tuum et ad te misit me
dominus meus. ut loquerer omnia verba ista. nonne ad
uiros sedentes super murum. ut comedant
stercora sua. et bibant urinam pedum suorum uo
biscum. et stetit rabsacen. et clamauit in
audiente uoce magna dicens. Audite uerba
regis magni regis assyriorum. hoc dicit rex.
Non seducat uos ezechias. quia non potest eri
pere uos. neque non habere fiduciam ez
chias super domino dicens. Eruens liberabit
nos dominus. non dabitur autem ista in manu
regis assyriorum. Nolite audire ezechiam.
hoc enim dicit rex assyriorum. Facite mecum lo
nedictionem. egredimini ad me. et comedi
te unusquisque uineam suam. et unusquisque
ficum suam. et bibite unusquisque aquam
cisternae suae donec ueniam et tollam uos ad
terram quae est uestra uestra. terram frumenti et
uini panum et uineae. Non conuertet
uos ezechias dicens. Dominus liberabit
nos. Numquid liberauerunt dii gentium
unusquisque terram suam de manu regis as
syriorum. Ubi est deus emath et arphad. ubi est deus
sepharuaim. Numquid liberauerunt samari
am de manu mea. Quis est ex omnibus dis
terrae istis. qui eruit terram suam de manu mea.
ut eruat dominus hierusalem de manu mea. Et tace
runt. et non responderunt ei uerbum. mandauit
enim eis rex dicens. Ne respondeatis ei. Et in
gressus est eliacim filius helciae qui erat
super domum. et sobna scriba et ioae filius
asaph. commentarius ad ezechiam scissis
uestibus. et nuntiauerunt ei uerba rabsacen. Et
factum est cum audisset rex ezechias. scidit ue
stimenta sua. et obuoluit se saccio. et sedit in
aede. misitque in domum domini. Et misit eliacim
dum qui erat super domum. et sobnam scribam
et senores de sacerdotibus operto sacco ad
isaiam filium amos prophetam. et dixerunt ad eum.
Haec dicit ezechias. Dies tribulationis et correptionis et blas
phemiae. dies hodie. quia uenerunt filii usque ad parturi
entem. et uirtus non est parturientis. Si quomodo audiat
dominus deus tuus uerba rabsacen. quem misit rex
assyriorum dominum suum. ad blasphemandum deum
uiuentem. et expropiandum sermonibus quos au
diuit dominus deus tuus. leua igitur orationem pro
reliquiis quae repertae sunt. Et uenerunt serui regis
ezechiae ad isaiam. Et dixit ad eos isaias. Hoc
dicetis domino uestro. Haec dicit dominus. Ne timeas a fa
cie uoboscum quae audisti quibus blasphemauerunt
pueri regis assyriorum me. Ecce dabo ei
spiritum. et audiet nuntium. et reuertetur ad ter
ram suam. et conuertam eum gladio
in terra sua. Reuertitur ergo rabsacen. et inuenit
regem assyriorum pugnantem adversus lob
nam. Audierat enim quia profectus esset de la
chis. Et audiuit de thearaca regem aethio
piae dicentes. egressus est ut pugnet contra te.
Quod cum audisset misit nuntios ad ez
chiam dicens. Haec dicit ezechiae regi iudae
loquentes. Non te decipiat deus tuus in quo tu
confidis dicens. Non dabitur ierusalem in manu
regis assyriorum. Ecce tu audisti quae fecerint reges assyriorum omnibus terris quae sub
uertunt ~~quae~~ ~~quae~~ ~~gerant~~. et tu potes liberari.
Numquid eruerunt eos dii gentium quos de
struxerunt patres mei gozan. et haran et reseph.
et filios eden. qui erant in thelassar. Ubi
est rex emath. et rex arphad. et rex urbis se
pharuaim. Anae. et iaua. Et tulit ezechias
de libros de manu nuntiorum. et legit eos.
et ascendit in domum domini. et expandit eos
ezechias coram domino. Et orauit eze
chias ad dominum dicens. Domine deus exer
cituum qui sedes super cherubim tu es deus
solus omnium regnorum terae. tu fecisti caelum
et terram. Inclina domine aurem tuam et
audi. Aperi oculos tuos domine. et audi omnia
uerba sennacherib. quae misit ad blasphemandum
deum uiuentem. Vere enim domine desertae
fecerunt reges assyriorum terras. et regiones earum.
et dederunt deos eorum igni. Non enim erant dii
sed opera manuum hominum. ligna et lapis
dedit. et contriuerunt eos. Et nunc domine deus noster
liberauit nos de manu eius. et cognoscent omnia
regna terae. quia tu es dominus solus. Et misit isaias
filius amos ad ezechiam dicens. Haec
dicit dominus deus israel. Pro quibus rogasti me de sennach
erib regis assyriorum. Deprecatus te sum. Haec autem
uerba quae locutus est dominus super eum. Spernit te. despicit te
uirgo filia sion. post te capud mouit
filia hierusalem. Cui exprobrasti et quem blasphe
masti. et super quem extulisti uocem tuam et leuasti
altitudinem oculorum tuorum. ad sanctum israel. In manu

(filii usq; adparere uerunt. qui apte filia
uirs addesiderium opis efficaciam poterunt.
et uirtutes non habent parientes. quia diu infirmi
quasi ostia accipere hoc adultis etiam aliqui
p parum opis non producere.

99 31°

88

101

99

servorum tuorum exprobrasti domino et dixisti: In
multitudine quadrigarum mearum ego ascendi
altitudinem montium, iuga libani: et succi
dam excelsa cedrorum eius et electas abietes
illius: et introibo altitudinem summitatis
eius, saltum carmeli eius. Ego fodi et bibi a
quam, et exsiccavi vestigio pedis mei omnes
rivos aggerum. Numquid non audisti que
olim fecerim ei? ex diebus antiquis ego plas
mavi illud: et nunc adduxi: et factum est in eradi
catione collium compugnantium et civitatum
munitarum. Habitatores earum [breves] manu con
tremuerunt, et confusi sunt:
facti sunt sicut foenum agri, et gramen pascue, et
herba tectorum que exaruit antequam maturesce
ret. Habitationem tuam, et egressum tuum, et in
troitum tuum [ego] cognovi, et insaniam tuam
contra me. Ponam ergo circulum in naribus
tuis, et frenum in labiis tuis, et redu
cam te in viam per quam venisti. Cum furer
es adversum me superbia tua ascendit in aures me
as. Tibi autem hoc erit signum: Comede hoc an
no que sponte nascuntur, et in anno secundo pomis
vescere: in anno autem tertio seminate, et metite,
et plantate vineas, et comedite fructum earum.
Et mittet id quod salvatum fuerit de domo Iuda
et quod reliquum est, mittet radicem deorsum, et facia
et fructum sursum, quia de Ierusalem exibunt reli
quie, et salvatio de monte Syon. Zelus domini
exercituum faciet istud. Propterea hec dicit dominus
de rege Assyriorum: Non introibit civitatem
hanc, et non iaciet ibi sagittam, et non occupa
bit eam clipeus, et non mittet in circuitu eius
aggerem. In via qua venit per eam revertetur,
et civitatem hanc non ingredietur, dicit dominus.
Et protegam civitatem istam ut salvem eam
propter me, et propter David servum meum. Egressus est
autem angelus domini et percussit in castris Assyri
orum centum octoginta quinque milia. Et
surrexerunt mane, et ecce omnes cadavera
mortuorum. Et egressus est, et abiit, et reversus
est Sennacherib rex Assyriorum, et habitavit in Nini
ve. Et factum est cum adoraret in templo Nesrach
deum suum, Adramelech et Sarasar filii eius
percusserunt eum gladio, fugeruntque in terram
Ararath, et regnavit Asoradon filius eius
38 pro eo. In diebus illis egrotavit Ezechias
usque ad mortem: et introivit ad eum Ysaias fi
lius Amos propheta, et dixit ei: Hec dicit dominus: Dispo
ne domui tue, quia morieris tu, et non vives.
Et convertit Ezechias faciem suam ad parie
tem, et oravit ad dominum, et dixit: Obsecro domine
memento quomodo ambulaverim coram te
in veritate, et in corde perfecto, et quod bonum est in ocu
lis tuis fecerim. Et flevit Ezechias fletu mag
no. Et factum est verbum domini ad Ysaiam dicens:
Vade, et dic Ezechie: Hec dicit dominus deus David
patris tui: Audivi orationem tuam, et vidi la
crimas tuas. Ecce ego adiciam super dies tuos quin
decim annos: et de manu regis Assyriorum eru
am te, et civitatem istam, et protegam eam.
Hoc autem tibi erit signum a domino, quia faciet dominus
verbum hoc quod locutus est. Ecce ego reverti facia
am umbram linearum per quas descenderat in
horologio Achaz in sole retrorsum decem line
is. Et reversus est sol decem lineis per gradus quos
descenderat. Scriptura Ezechie regis
Iuda cum egrotasset, et convaluisset
de infirmitate sua. Ego dixi: In dimi
dio dierum meorum vadam ad portas inferi.
Quesivi residuum annorum meorum: dixi: Non
videbo dominum deum in terra viventium. Non as
piciam hominem ultra, et habitatorem quietis.
Generatio mea ablata est, et convoluta est a me,
quasi tabernaculum pastorum. Precisa est velut
a texente vita mea: dum adhuc ordirer
succidit me: de mane usque ad vesperam
finies me. Sperabam usque ad mane, quasi leo
sic contrivit omnia ossa mea. De mane
usque ad vesperam finies me. Sicut pullus hirun
dinis sic clamabo, meditabor ut columba.
Attenuati sunt oculi mei suspicientes in
excelsum. Domine vim patior, responde pro
me. Quid dicam, aut quid respondebit mi
chi, cum ipse fecerim? Recogitabo omnes annos
meos in amaritudine anime mee. Domine si sic
vivitur, et in talibus vita spiritus mei, corripies me,
et vivificabis me. Ecce in pace amaritudo mea
amarissima. Tu autem eruisti animam meam
ut non periret, proiecisti post tergum tuum omnia pec
cata mea. Quia non infernus confitebitur
tibi, neque mors laudabit te: non expectabunt
qui descendunt in lacum veritatem tuam. Vi
vens vivens ipse confitebitur tibi, sicut et ego ho
die: pater filiis [(struck through)] notam faciet veri
tatem tuam. Domine salvum me fac, et psalmos
nostros cantabimus cunctis diebus vite nostre in
domo domini. Et iussit Ysaias ut tollerent mas
sam de ficis, et cataplasmarent super vulnus,
et sanaretur. Et dixit Ezechias: Quod erit sig
num quia ascendam in domum domini? In tempore 39
illo misit Merodach Baladan filius Bala
dan rex Babylonis libros et munera ad Eze
chiam: audierat enim quod egrotasset et conva
luisset. Letatus est autem super eis ~~Ezechias~~ Ezechi
as, et ostendit eis cellam aromatum, argen
ti, et auri, et odoramentorum, et unguenti optimi,
et omnes apothecas supellectilis sue, et
universa que inventa sunt in thesauris suis.
Non fuit verbum quod non ostenderet eis Ezechi

Et ego qui [illegible] sapiet ad salutandum bone ascendat accursus. ad eccl-
sia monstrat. et ego qui bonum fuisse sunt opa enscendit. Quasi sub hiecoy. ut iti
tate subtilius iudicat. q to et terrenis rebus quasi despiat. dum nihil pponit.

al in domo tua. et omni potestate tua. Si
tonuit aiu ysaiae ppha ad regem ezechiae.
et dixit ei. Quid dixerunt uiri isti unde
uenerunt ad te. Et dixit ezechias. De terra
longinqua uenerunt ad me de babilone. Et
dixit ysaias. Quid uiderunt in domo tua
Et dixit ezechias. Omia que in domo mea se
uiderunt. nõ fuit res quam non ostenderem eis
i thesauris meis. Et dixit ysaias ad eze
chiam. Audi uerbum domini exercituũ. Ecce
dies uenient. et auferent omia q in domo
tua sunt. et q thesauri tui usq
ad diem hanc i babylonem. Non relinquetur re
quam dicit dominus. et de filiis tuis q egbi
de te quos genuisti tollent. et erunt eunu
chi i palatio regis babilonis. Et dixit ezechias ad ysaiam. Bonum uerbum domini quod
locutus es. Et dixit. Fiat cum pace i tuis et i die
bus meis. Consolamini consolamini po
pulo meo dicit dominus. Loquimini ad cor hierlim
et uocate eam. quia completa est malitia eius
dimissa est iniquitas illius. Suscepit de ma
nu domini duplicia pro omnibus peccatis suis. Vox
clamantis i deserto parate uiam domini rec
tas facite i solitudine semitas dei nri. Omis
nis uallis exaltabitur. et omis mons et col
lis humiliabitur. et erunt prauia i directa et
aspera i uias planas. Et revelabitur gloria domini
et uidebit omis caro pariter q os domini locutum
est. Vox dicentis. clama. et dixi. Quid clama
bo. Omis caro fenum. et omis gloria eius
qui flos agri. Exsiccatum est fenum. et cecidit
flos. uerbum autem dei nri manet in eternum. Super
montem excelsum ascende tu q euangelizas sion. exalta i fortitudine uocem tuam
q euangelizas hierlim. Exalta noli timere. dic ciuitatibus iude. Ecce deus uester
Ecce dominus deus i fortitudine uenit. et brachium eius dominabitur. Ecce merces eius cum eo. et
opus illius coram eo. Sicut pastor gregem
suum pascet i brachio suo congregabit
agnos. et i sinu suo leuabit. fetos ipse por
tabit. Quis in pugno suo e pugillo aquas.
et celos palmo pondera uit. Quis appendit
tribus digitis molem terre. et librauit in pon
dere montes. et colles i statera. Quis adiuuit
spm domini. aut quis consiliarius eius fuit. et
ostendit illi. Cum quo init consilium. et erudiuit
eum. et docuit eum semitam iusti
tiae. et tradidit eum scientiae. et uiam prudentie
ostendit illi. Ecce gentes qui stulta sicute.
et qui moment statere reputate sunt. Ecce insu
le qui pulus exiguus. et Libanus non sufficit
ad succendendum. et animalia eius non suffi
cient ad holocaustum. Omnes gentes qui non
sunt sic sunt coram eo. et qui nihilum. et in
anie reputate sunt ei. Cui ergo similem
fecistis deum. aut quam imaginem ponetis
ei. Numquid sculptile conflauit faber. aut
aurifex auro figuratum illud. et lamina ar
gentea argentarius. forte lignum et putrebile
elegit arifex sapiens. quite quomodo sta
ret simulachrum quod non moueatur. Nun
quid non scitis. numquid non audistis. nunq
non annuntatum est ab initio uobis. Numq
non intellexistis fundamenta terre. q sedet super
gyrum terre. et habitatores eius qui ioculte. Qui
extendit celum sicut nihilum. et tetendit
eos sicut tabernaculum ad inhabitandum. Qui
dat iudicium principibus qui non sunt. iudices
terre. uelut inane fecit. quidem neq plan
tatum. neq sanctum. neq iudicatus in terra
emisit eos. Repente flauit in eos
et aruerunt. et turbo eos sicut stipulam auferet
eos. Et cui assimilastis me et adequastis
dicit dominus. Leuate in excelsum oculos uestros et
uidete quis creauit hec. Qui educit in nuo
merum militiam eorum. et omnes ex nomine uocat p
multitudine fortitudinis et robustis uirtu
tis. neq unus reliquus fuit. Quare
dicis iacob. et loquis israel. Abscondita est uia
mea a domino. et ad meo iudicium meum
transiit. Numquid nescis aut non audisti
deus sempiternus dns. qui creauit terminos
terre. non deficiet neq laborabit. nec est inuestiga
tio sapientiae eius. Qui dat lasso uir
tutem. et his q non sunt fortitudinem. robur
multiplicat. Deficiant pueri. et laborabunt.
et iuuenes i infirmitate cadent. Qui aut
sperant i domino. mutabunt fortitudinem. As
sument pennas sicut aquile. current et
non laborabunt. ambulabunt et non deficient.
Congregamini ad me insule. et gentes mutent
fortitudinem. Accedant et tunc loquantur. simul
ad iudicium propinquemus. Quis suscitauit ab
oriente iustum. uocauit eum ut sequeretur
se. Dabit in conspectu eius gentes. et reges
obtinebit. Dabit qui pulueri gladio eius
sicut stipulam uentoi raptam arcui eius
persequetur eos. transibit i pace. semita pe
dibus eius non apparebit. Quis hoc operatus est et
fecit. uocans generationes ab exordio. Ego
dns primus et nouissimus ego sum. Viderunt
insule timuerunt. extrema terre obstupe
erunt. Appropinquauit et accesserunt tun

Ecce ego qui sum. Et usque ad senectam ego ipse
Ego feci. et ego portabo. ego feram. et salua
bo. Cui assimilastis me. et comparastis
et adequastis me. et estis similes mihi.
Memento hoc. et confortamini. Reuocate
eum qui prauaricator est. Memento
priorum antiquorum. Quia ego sum deus
et non est ultra. Ego deus. et non est
similis mihi. Qui annuntio ab initio
nouissima. et ante quam fiant
dico. Consilium meum stabit. et omnis
uoluntas mea fiet. Qui uocat de
oriente auem. et de terra longinqua
uirum consilii mei. Ego locutus sum
et adimplebo. Ego cogitauit et
faciam. Audite me. Qui longe
estis a iustitia. Prope feci
iustitiam meam. Non longe
est. et salus mea non
tardabit. Dabo in sion
salutem. et in israel
gloriam meam.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Ysa

uemundauit e. Et quia cecidit nihil lenimen
dñi. Audite me multa nõne audiebatis. Ecce
ayrat baley aures. nõne audiebatis. Ecce dñs
voluit ut sanaret eũ. et magnificare
legẽ. et exaltare. ipse autem plebs direpta et
vastata. laqueis iuuenum omnes. in
domibus carcerum abscondita sunt. Factus sũt
in preda nec est qui eripiat. In direptionem
et non est qui dicat redde. Quis est in vobis qui
audiat hoc attendat. et auscultet futura.
Quis dedit in direptione iacob. israel
vastatoribus: Nonne dñs ipse cui peccauimus.
et noluerunt in viis eius ambulare. neque audierunt
legem eius. Et effudit super eum in
dignationem furoris sui. et fortitudinem bellum. et
combussit eum in circuitu. et non cognouit. et
incendit eum. et non intellexit. Et nunc hec
dicit dñs creans te iacob. formans te is
rael. noli timere quia redemi te. vocauit te
nomine tuo meus es tu. Cum transieris per
aquas tecum ero. et flumina non operient
te. Cum ambulaueris in igne non combu
ris. et flamma non ardebit in te. quia ego dñs
deus tuus. sanctus israel saluator tuus. Dedi pro
te redemptionem tuam egypto. et chusi pro
te. Ex quo honorabilis factus es in
oculis meis. et gloriosus ego diligam te. Et da
bo homines pro te. et populos pro anima tua. Noli
timere quia ego tecum sum. ab oriente adu
cam semen tuum. et ab occidente congrega
bo te. Dicam aquilone da. et austro noli
prohibere. Afferte filios meos de longinquo. et
filias meas de extremitate terre. omnem
qui invocat nomen meum in gloria mea
creaui eum. formaui eum. et feci eum. Et
duc foras populum cecum. et oculos habentem. surdi
et aures ei sunt. Omnes gentes congre
gate sunt simul. et collecte sunt tribus.
Quis in vobis annunciet istud. et quæ prima
sunt audire nos faciat. Detur testes eorum
et iustificentur. et audiant. et dicant. Ve
ros testes meos dicit dñs. et seruus meus
quem elegi. ut sciatis et credatis mihi. et intel
ligatis quia ego ipse sum. Ante me non est fac
tus deus. et post me non erit. Ego ego
sum dñs. et absque me saluator. Ego an
nunciauit et saluauit. audiui fecit. nouus
inter vos alienus. vos testes mei dicit dñs.
et ego deus. ab initio. Ego ipse. et est qui
de manu mea eruat. Operabor. et quis auer
tet illud. hec dicit dñs redemptor tuus sanctus israel.
propter vos emisi in babylonem. et destruam omnes
vectes. et chaldei in nauibus suis gloriantes.
Ego dñs sanctus tuus creator israel rex tuus. hec dicit
dñs qui dedit in mari viam. et in aquis ve

Ecce ego facio noua. nunc orietur
eius. et quis cognoscet ea. Ponam in deserto
viam. et in inuio flumina. Glorificabit me bestia
agri. dracones. et struthiones. quia dedi
in deserto aquas. flumina in inuio. ut darem
potum populo meo electo meo. populum istum
formaui mihi. laudem meam narrabit. Non
me inuocasti iacob. nec laborasti in me israel.
Non obtulisti mihi arietem holocausti tui. nec
honorasti me in victimis tuis. non glorificauit me. Non te seruire
feci in oblationibus. nec laborare te fecit in thure. Non emisti mihi argento calamum.
et adipe victimarum tuarum non inebriasti me.
Verumtamen seruire me fecisti in peccatis tuis.
plenisti mihi labores in iniquitatibus tuis. Ego
ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me. et peccatorum tuorum non recordabor.
Reduc me in memoriam. iudicemur simul. fabula quid habes ut iustificeris.
patres tui primus peccauit. et interpretes eius
prauaricati sunt in me. Et contaminauerunt
principes sanctos. dedi ad interitum iacob.
israel in blasphemias. Et nunc audi seruus
meus iacob. israel quem elegi. hec dicit dñs faciens te
formauit te. ab utero auxiliatus tui. Noli timere seruus meus iacob. et rectissime quem
elegi. Effundam enim aquam super sitientem.
et fluenta super aridam. Effundam spiritum
meum super semen tuum. et benedictionem
meam super stirpem tuam. Et germinabunt
inter herbas. qui salices. iuxta præterfluentes
aquas. Iste dicet: dñi ego sum. et ille vocabit
in nomine iacob. et hic scribet manu sua
dño. et nomine israel assimilabitur. Hec dicit
dñs rex israel. et redemptor eius dñs exercituum.
Ego primus. et ego nouissimus. et absque me
non est deus. Quis similis mei. vocet et annun
ciet. et ordinet eloquium mihi. ex quo constitui
populum antiquum. venientia et quæ
futura sunt annunciet eis. Solite timere. et
contremiscite. ex tunc audiui te fecit. et
annunciauit. vos estis testes mei. Siquidem est deus absque me. et formatus quem ego non
nouerim. plaste idola omnes inanis sunt.
et amantissima eorum non prodesse possunt. ipsi
sibi testes sunt. qui non videntes neque intelli
gunt ut confundantur. Quis formauit
deum. et sculpsit conflauit ad nihilum
iuuare. Ecce omnes participes eius confun
dentur. fabri enim sunt ex hominibus.
congregentur omnes. stent
simul. timebunt. pariter

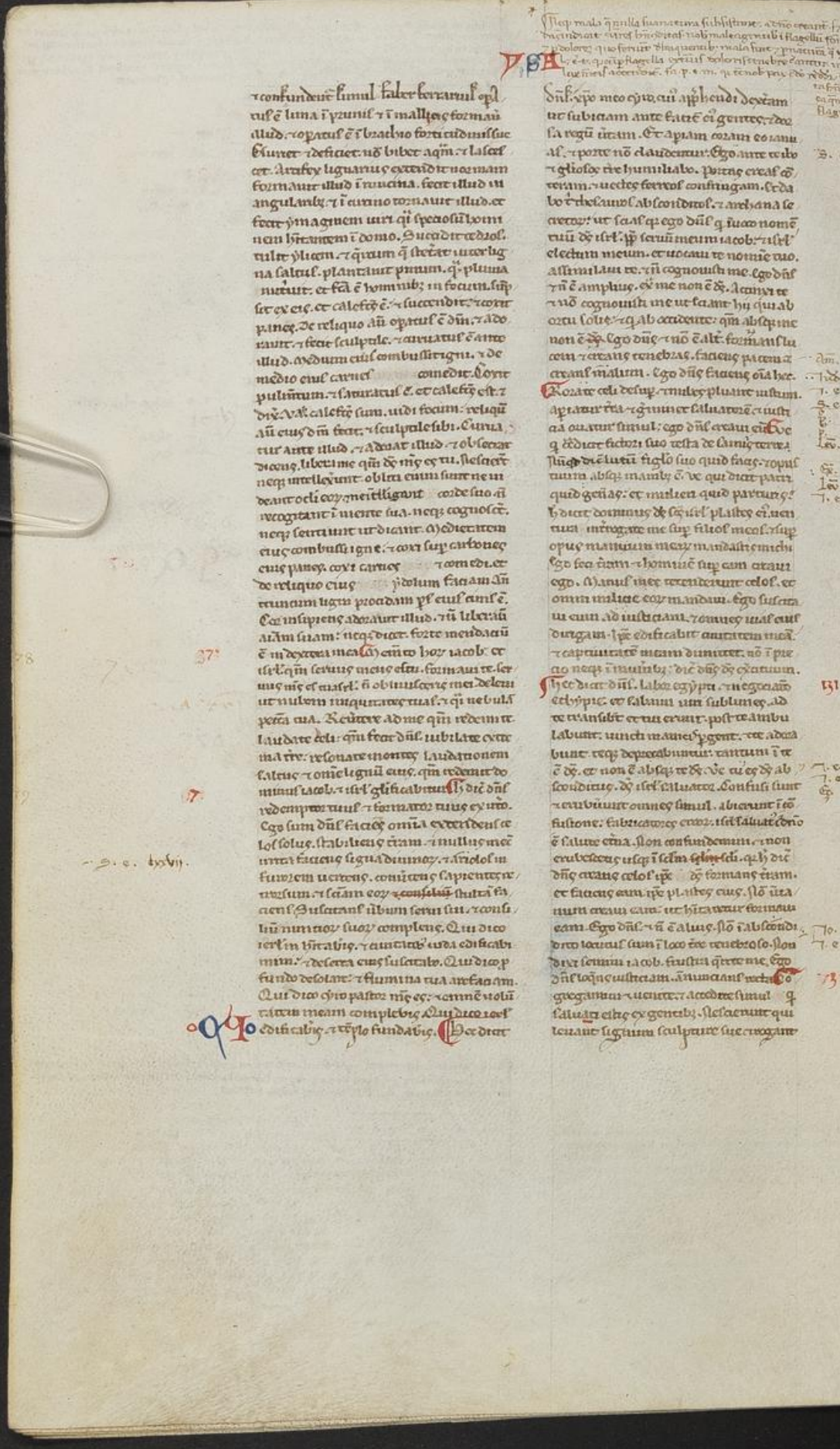

Quia mala quia nulla sunt natura substituere. a deo creantur. fortunae fortunae malo
bene uidere. cures bonitas. nam malo angeli. i flagelli format. urea ipsi
dolore. quo feruntur. sanguinis. mala sunt. prouenit. quia. nostri bona. ut
i. e. quoniam flagella. quibus dolorem tenebre. carnem. in paradiso
lucem fieri accendere. fa. p. e. m. qui tenet pro. de. deo. habitat. in
ea fili bringupan. in
ea. mala sunt. nos
flagellum terrumque.

confundent simul faciet terram ipsi
rus e luna i pruinis i mallique formam
illud. ro parcus e i bracho fortitudinis sue
flumen. deficiet. nō biber aqm. i lasci
et. Arabes iguanus extendit uacuam
formam illud i rumina. fecit illud in
angulatis. i i carno formam illud. et
fecit ymaginem uiri qui speciosi hom
inem habitantem i domo. Succidit cedros.
tulit yliam. i quum q stetit inter lig
na saltus. plantauit pinum. q pluma
nutrit. et fit e hominibus in focum. sup
fit ex eis. et calefit e. i succendit. i coqu
pinces. De reliquo aut operus e dni. i ado
rauit. i fecit sculpile. i inuitauit e ante
illud. ad dum eius combustigni. i de
medio eius carnes comedit. Dorm
pulmum. i saturatus e. et calefit est. i
dixit. Vah. calefit sum. uidi focum. reliqui
aut eius dm fecit. i sculpile sibi. Cum
tuit ante illud. i adorat illud. i obsecrat
dicens. liberi me qm dis mis es tu. Nescierit
neq; intellexerunt. obtuti enim sunt ne ui
deant oculi eorum ne intelligant corde suo. ne
recogitant i mente sua. neq; cognoscet.
neq; sentiunt ut dicant. Medietatem
eius combusti igne. i coxi sup carbones
eius panes. coxi carnes comedi. et
de reliquo eius idolum faciam aut
truncum ligni procidam pstrati eius ante e.
Cor insipiens adorauit illud. nō liberat aut
animam suam: neq; dicit. forte mendacium
e in dextera mea. audite hoc iacob. et
israel qm seruus meus estis. formauit te. ser
uus mis es israel: ne obliuiscaris mei. deleui
ut nubem iniquitates tuas. i qi ne bulli
pessa tua. Reuertere ad me qm redemi te.
laudate celi: qm fecit dns. iubilate extre
ma terre. resonate montes laudationem
saltus i omne lignum eius. qm redemit do
minus iacob. i israel glificabitur. Hi dicit dns
redemptor tuus i formator tuus ex utero.
Ego sum dns faciens omia extendens c
los solus. stabiliens terram i nullus mecum
irritans signa diuinorum. i uiriolos in
furorem uertens. conuertens sapientes re
trorsum. i scientiam eorum consilium stultam fa
ciens. Suscitans uerbum serui sui. i consi
lium nuntiorum suorum complens. Qui dico
ierusalem habitabis. i ciuitates iuda edificabi
mini. i deserta eius suscitabo. Qui dico p
fundo desolare: i flumina tua arefiam.
Qui dico cyro pastor mis es: i omnem uolun
tatem meam complebis. Qui dico ierusa
lem edificabis. i templo fundabis. Hec dicit

dns. cyro meo cyro cui apprehendi dexteram
ut subiciam ante faciem eius gentes. i dorsa
regum uertam. Et aperiam coram eo ianu
as. i porte non claudentur. Ego ante te ibo
i gliosos tue humiliabo. portas ereas conte
ram. i uectes ferreos confringam. Et da
bo tibi thesauros absconditos. i arcana se
cretorum: ut scias q ego dns q uocauo nomen
tuum dis israel. pp seruum meum iacob. israel
electum meum. et uocauit te nomine tuo.
assimilauit te. nō cognouisti me. Ego dns
i nō e amplius. et me non e dis. Accinxit te
i nō cognouisti me ut sciant hi qui ab
ortu solis. q ab occidente: qm absq; me
non e dis. Ego dns i nō e alius. formans lu
cem i creans tenebras. faciens pacem i
creans malum. Ego dns faciens oia hec.
Rorate celi desuper. i nubes pluant iustum.
aperiatur terra i germinet saluatorem. i iusti
tia oriatur simul: ego dns creauit eam. Ve
q contradicit fictori suo testa de testis terre.
Numquid dicit lutum figulo suo quid facis. i opus
tuum absq; manibus e. Ve qui dicit patri
quid gentis ais: et mulieri quid parturis?
h dicit dominus dis israel sanctus eius. uen
tura interrogate me sup filios meos. i sup
opus manuum mearum mandaste mihi
Ego feci terram i hominem sup eam creaui
ego. Manus meae extenderunt celos. et
omni militiae eorum mandaui. Ego suscita
ui eum ad iustitiam. i omnes uias eius
dirigam. ipse edificabit ciuitatem meam.
i capiuitatem meam dimittet. nō i pre
tio neq; i muneribus. dicit dns dis exercituum.
Hec dicit dns. laborem egypti. i negotiatio
ethiopie. et sabaim uiri sublimes. ad
te transibit et tui erunt. post te ambu
labunt. uinci manicis pgent. et adora
bunt. teq; deprecabuntur: tantum i te
e dis. et non e absq; te dis. Ve tibi es dis ab
scondisti. dis israel saluator. Confusi sunt
i erubuerunt omnes simul. abierunt i con
fusione: fabricatores erroris. israel saluatus e dno
e salute eterna. non confundemini. i non
erubescetis usq; in sem glorie. qui dicit
dis qui creauit celos ipse dis formans terram
et faciens eam ipse pparauit eam. sine
uanum creauit eam: ut habitaretur formau
eam. Ego dns. i nō e alius. sine i abscondi
to loquutus sum i loco tenebrosi. non
dixi semini iacob. frustra querite me. Ego
dns loquens iustitiam. annuntians rectum
congregamini i uenite. accedite simul q
saluati estis ex gentibus. nescierunt qui
tulerunt lignum sculpture sue. orantes

Q. e. cxxiij

dm. xij.
i. e. xcii
i. e. cxxcv.
i. e. x. xxxvi.
i. e. lxxxiii.
i. e. lxxvi.
i. e. lxxxvij.
i. e. xlv.
i. e. xlvii.
i. e. cxxx.

131

i. e. clx. cxcii.
i. e. clxxii.
i. e. xcii.

i. e. lxxvij.

i. e. xxii. A.
i. e. cxxxix.

133

VAS

dnm nō saluantē. Annūciate et uenite
et consilium simul: quis audiuit hec
hec ab initio. ex tunc prēdixi illud. numquid
nō ego dns? et nō est ultra deus absq me. deus
iustus et saluans. nō est preter me. Conuer
timini ad me et salui eritis omnes fines terre
quia ego deus et nō est amplius. In memetipso
iuraui. egredietur de ore meo iustitia
ūbum: et nō reuertetur quia mihi curuabitur
omne genu et iurabit omnis lingua. et
ego in domino dicet mihi iustitie
et imperium ad eum uenient. et confundi
entur omnes qui repugnant ei. In do
mino iustificabitur et laudabitur omne
semen israel. Conflatus est bel. contrisatus
est nabo. facta sunt simulacra eorum bestiis
et iumentis. honerania eorum pondere nisi
ad lassitudinem contabescent. et non ere
sunt simul. Non potuerunt saluare pondera
sua. et anima eorum captiua ducetur. Audi
te me domus iacob et omnis residuum domus
israel. qui portamini a meo utero. qui gestamini
mea uulua. usque ad senectam ego ipse et
usque ad canos ego portabo. Ego feci. et
ego feram. ego portabo. et saluabo. Cui
assimilastis me et adequastis. et comparasti
mihi et fecistis similem. Qui conferunt
aurum de marsupio. argentum statera pondera
ent. Conducent aurifecum ut faciat
dm. et procidit et adorant. portant illud in
humeris gestantes. et ponentes in loco suo.
stabit. ne de loco suo nō mouebit. Et ex
ei clamauerunt ad eum. si audiet de
bulatione. si saluabit eos. Memento hi
ud et firmamini. Redite prauaricatores
ad cor: Recordamini priora seculi. quia ego
sum dns. et nō est ultra deus. nec est similis mei.
annuncians ab hodie exordio nouissima
et ab initio quæ nondum facta sunt. Consi
lium meum stabit. et omnis uoluntas
mea fiet. vocans ab oriente auem. et de
terra longinqua uirum uoluntatis mee.
et locutus sum. adducam illud. creauit et
faciam illud. Audite me duro corde qui
longe estis a iustitia. Prope feci iustitiam
meam. et nō elongabitur. et salus mea nō
uerabitur. Dabo in sion salutem. et israel
gloriam meam. Descende sede in puluere
uirgo filia babylon. sede in terra. non est
solium filie chaldeorum: quia ultra nō uocabis
mollis et tenera. Tolle molam. et mole fa
rinam. Denuda turpitudinem tuam. dis
cooperi humerum. et uela crura. transi flu
mina. Reuelabitur ignominia tua. et uide
bitur obprobrium tuum. Vltionem capiam. et nō

resistet mihi. ait. Redemptor uester dns sanctus
israel. Deus de terra. et
de terra tenebrosa filia chaldeorum. quia non
ultra
uocaberis ultra domina regnorum. Iratus sum
super populum meum: contaminauit hereditatem
meam. et tradidi eos in manu tua. Non po
suisti eis misericordias. super senem aggrauasti iugum
tuum ualde. et dixisti in sempiternum ero dna.
Non posuisti hi super eos nihil. neque recordata es
nouissimi tui. Et nunc audi hi delicata. et
habitas confidenter. qui dicis in corde tuo: ego sum
et preter me non est amplius. Non sedebo uidua. et
ignorabo sterilitatem. Venient tibi hec duo
subito in die una. sterilitas et uiduitas. ut
ultra ueniant super te. per multitudinem ma
leficiorum tuorum. et per durissimam incantationem tu
arum. et diuitias. non est qui uideat me. Sapientia
tua et scientia tua hi decepit te. et dixisti in corde
tuo ego sum. et preter me non est alia. Veniet
super te malum: et nescies ortum eius. Et
irruet super te calamitas quam non potes ex
piare. Veniet super te repentine miseria quam
nescis. Stet cum incantationibus tuis. et cum
multitudine maleficiorum tuorum in quibus
laborasti ab adolescentia tua. Si forte quid
prosit t. aut si possis fieri fortior. Defecisti in
multitudine consiliorum tuorum. Stent et sal
uent te augures cæli. qui contemplabantur
sidera. et supputabant menses: ut ex eis
annunciarent uentura tibi. Ecce facti sunt
ut stipula aquis combusti sunt. non liberabi
tur animam suam de manu flamme. non
sunt prune quibus calefiant. nec focus ut
sedeant ad eum. sic facti sunt tibi quibus
laborasti: negotiatores tui ab adolescentia
tua unusquisque in uia sua errauerunt non
est qui saluet te. Audite hoc domus iacob
qui uocamini israel. de aquis iuda qui
iuratis in nomine domini. et israel
recordamini non in ueritate neque in iustitia. de
ciuitate enim sancta uocati sunt. et super dm
israel contabitur. Dns exercituum nomen eius.
priora extrinsecus annunciauit. et ex ore meo
exiuerunt. et audita feci ea. Repente operatus
sum. et uenerunt. Scio enim quia durus es tu.
et ueruus sentus ferrum cerui tua. et fronte tua
erea. predixi t ex tunc antequam uenirent
indicauit t. ne forte dicerent. ydola mea fecerunt
ea. et sculptilia mea. et conflatilia mandauerunt
ista. audisti audisti o. nonne annunciasti. audita feci t noua ex tunc. et
conseruata quæ nescis. Nunc creata sunt. et nō
ex tunc. et ante diem. et nō audisti ea. ne
forte dicas. ecce ego cognoui ea. neque audi

sti. neq; agnouisti. neq; cognouisti. ecce
ego tua. Sed eni qi puniunt puniente
re. et insurgentes de eterne uenient re. pp
nomen meum longe facam super meum.
laudan meum i fiducia do te ne uerear.
Ecce ecce re. sed uos qi angustiati. elogi
re i camino paupertis pp me pmisa fuis
ti blasphemiet. et gloriam meam alteri no
dabo. audi me israel. et iacob qm ego uo
co. Ego ipe. ego primus. et ego uos ultimus.
Manus quoq; mea fundauit terram. et de
xera mea mensa e eloq. Ego uocabo eos.
stabunt simul. congregamini omes
uos. et audite quis de eis annunciauit
hec. Dominus dilexit eu. facet uoluta
tem suam in babilone. et brachium suu
in chaldeis. Ego ego locutus sum. et uocui
eum. adduxi eu. et diuersa e uia eius. Accedi
te ad me et audite hi. qi a principio non ab
scondens locutus sum. ex tempore antequa
fieret. ibi eram. Et nc dns dni misit me
et spe eius. hi dicit dns redemptor tuus
sce israel. Ego dns deus tuus docens te utilia
gubernans te in uia qua ambulas. Vti
nam attendisses mandata mea. fta fu
isset sicut fluuius pax tua. et iustitia tua
sicut gurgites maris. et fuisset sicut arena
semen tuum. et qui pcedunt de uisceribus
tuis. non fuisset interitus nomen
eius a facie mea. Egredimini de babilo
ne. fugite a chaldeis. In uoce exultationis
annunciate. audiatur hoc. et ferte
illud usq; ad extremum terre. dicite redemp
dns seruum suum iacob. Non sitierunt de
serto cui eduxit eos. aqas de petra pcussit
eis. et scidit petram. et fluxerunt aque. Non est
pax impiis dicit dns. Audite insule
et attendite populi de longe. dns ab utero
uocauit me. de uentre matris mee recordatus
est nominis mei. et posuit os meum sicut
gladium acutum. In umbra manus sue
protexit me. et posuit me sicut sagittam electam.
In pharetra sua abscondit me. et dixit mihi.
Seruus meus es tu israel. qi in te gloriabor.
Et ego dixi. In uacuum laborauit. sine causa
et uane fortitudinem meam consumpsi. Ego
iudicium meum cum dno. et opus meum cum
deo meo. Et nunc dicit dns. formans me ex
utero seruum sibi. ut reducam iacob ad eum.
israel non congregabor. et glificatus sum in oculis
dni. et deus meus factus est fortitudo mea. Et dixit
parum est ut sis mihi seruus ad suscitandas
tribus iacob. et fecem israel conuertendas. de
di te in lucem gentium. ut sis salus mea usq;
ad extremum terre. Hec dicit dns redemptor

israel sanctus eius. ad contemptibilem animam
ad abhominatam gentem. ad seruum dnorum.
Reges uidebunt. et consurgent principes
et adorabunt pp dnum qi fidelis est israel
et elegit te. hec dicit dns. In tempore
placito exaudiui te. et die salutis auxili
auxiliatus sum tui. Et seruauit te: et dedit te
fedus populi: ut suscitares terram. et possideres
hereditates dissipatas. Vt dicas his qui uincti
sunt exite. et illis qi in tenebris reuelamini.
Super uias pascentur. et omnis
planus pascua eorum. non esurient neq; sitient.
et non percutiet eos estus et sol. Quia miseri
cordes eorum reget eos. ad fontes aquarum
potabit eos. Et ponam omnes montes
meos iuxta. et semite mee exaltabuntur.
ecce isti de longe uenient. et ecce
isti ab aquilone et mari. et isti de terra austra
li. laudate celi. et exultet terra. iubilate mon
tes laude. qi consolatus e dns plebem suam
et pauperum suorum miserebitur. Et dns dixit
Derelqd me dns. et dns oblitus e mei. Nu
quid obliuisci potest mulier infantem suum.
ut non misereatur filio uteri sui. Et si ista
obliti fuerint. ego tui non obliuiscar tui. Ecce
in manibus meis descripsi te. muri tui coram
oculis meis semper. Venerunt structores
tui. destruentes te. et dissipantes te egredi
buntur. Leua in circuitu oculos tuos. et uide
omnes isti congregati sunt uenerunt
tibi. viuo ego dicit dns. qa omibus his uelud
gnaliter uestiemini. et cingeris eis sicut
sponsa. Quia deserta tua. et solitudines
tue. et terra ruinae tue nc angustabitur
pp inhabitantes. et longe fugabuntur qi ab
sorbebant te. adhuc dicent in auribus tuis
filii sterilitatis tue. angustus e mihi locus
fac spatium in uerisum. et habitabo in coide
tuo. Quis genuit mihi istos. Ego sterilis
et non pariens. transmigrata et expulsa et
istos qis enutriuit. Ego derelicta et solita
ria. isti ubi hic erant. Hec dicit dns de
lectus leuo ad gentes manu mea: et ad po
pulos erigam signum meum. Et afferent
filios tuos in sinu. et filias tuas super humeros
tuos portabunt. et erunt reges nutricii
tui. et regine nutrices tue. Vultu in terra
demisso adorabunt te: et pulueres pedum tu
orum lingent. Et scies qi ego dns. cui qui
confundentur qui expectant eum. Nu
quid tollentur a fortio. preda aut qi capti
fuerit a iusto saluus esse potest. Quia hec
dicit dns. Equidem et captiuitas a forti tol
lentur. et qi ablatum fuerit a iusto saluus
erit. Cum uero iudicauerit re. ego

- dep. eli.
- Ado. n. xvi.
- p. ly. xxv. ordinac
- S. e. xxxvi.
- Qui ex. Adephiuin. J. e. exh. ele.
- S. e. exlus. J. e. eberon.
- S. e. oli. Mich. xvi.
- J. e. ocu. S. e. omi. J. e. exx.
- S. e. lax.
- J. e. eleu.
- S. e. xxxi. ilpo. xxxi.
- S. e. xxxi. Ezec. xl. J. e. exx. Iere. xl.
- J. e. eleu. Ioy. eleu.
- p. exxi.
- Ioy. i. Luc.
- S. xxxvi.
- J. e. eleu.
- Ieu. xxxi. S. e. xxxi.
- J. e. eleu. Ioy. exx. Deu. i. xxx. lij.

iudicabo. et filios tuos ego saluabo &
salubo hostes tuos carnis suis. et quasi
multo sanguine suo redimabunt. Et
scient omnis caro quia ego dns saluans te.
& redemptor tuus fortis iacob. Hec dicit
dns. Quis est hic liber repudii matris uestre
uide quo emisi eam? aut quis est creditor
meus cui uendidi uos? Ecce in iniquitate
uestra uendidi estis. et scelere uestro dimisi
matrem uestram. Quia uenit non
erat uir. uocauit et non erat qui audiret.
Numquid abbreuiata est. & parauit sua est
manus mea? ut non possim redimere?
aut non est in me uirtus ad liberandum? Ecce in
increpatione mea deserti faciam mare.
ponam flumina in siccum: computrescet
piscis eorum sine aqua: & morietur in siti. Induam
celos tenebris. & saccum ponam operimentum
eorum. Dnus dedit mihi linguam eruditam.
ut sciam sustentare eum qui lapsus est uerbo.
Erigit mane. mane erigit michi aurem
ut audiam ei magistri. Dns dedit mihi
aurem. ego autem non contradico. retrorsum
non abii. Corpus meum dedi percutientibus. ge
nas meas uellentibus. faciem meam non
auerti ab increpantibus. & conspuentibus in me.
Dns dominus auxiliator meus: idcirco non sum confusus.
Idcirco posui faciem meam ut petram durissi
mam. scio enim quia non confundar. Iuxta est iustifi
cans me: qui contradicet mihi. Stemus simul. Quis
est aduersarius meus. accedat ad me. Ecce dns
dominus auxiliator meus. qui est qui condemnet me.
Ecce omnes qui uestimenta accipient.
tineo eos. Quis ex uobis timens dnm audit
uocem serui sui. Qui ambulauerint in te
tenebras. non est lumen ei. Speret in nomine dni.
innitatur super dnm suum. Ecce omnes uos accendentes
igniem. accincti flammis. ambulate in
lumine ignis uestri. et flammis quas succendistis.
De manu mea factum est uobis hoc. in dolore
dormietis. Audite me qui sequimini quod iustum est. quique
dnm. Attendite
ad petram unde excisi estis. et ad caua
lacis de qua precisi estis. Attendite ad Abra
ham patrem uestrum. et ad Sarram quae peperit uos.
quia unus uocauit eum. et benedixi eum. et multi
plicauit eum. Consolabitur ergo dominus
syon. consolabitur omnes ruinas eius. Et
ponet desertum eius quasi deliciis. solitudi
nem eius quasi ortum dni. Gaudium
et letitia inuenietur in ea. gratiarum actio. et uox
laudis. Attendite ad me populus meus. et tribus
mea audite me. quia lex a me exibit. et iudicium meum
in lumen populorum. Prope est iustitia mea. egredietur
salutare meum

et brachia mea populos iudicabunt. me insulae
expectabunt. et brachium meum sustinebunt.
Leuate in celum oculos uestros. et uidete sub terra
deorsum. quia celi sicut fumus liquescent. terra
sicut uestimentum attenuabitur. et habitatores eius
sicut hec interibunt. Salus autem mea in sempiter
num erit. et iustitia mea non deficiet. Audite
me qui scitis iustum. populus meus legem meam
in corde eorum. nolite timere obprobrium hominum. et ab
ledoribus eorum ne metuatis. Sicut enim uestimentum
tinea sic comedet eos tinea. Sicut lanam
sic deuorabit eos tinea. Salus autem mea in
sempiternum erit. et iustitia mea in generatione
generationis. Consurge consurge. induere
fortitudine brachium dni. Consurge
sicut in diebus antiquis. in generationibus seculorum.
Nunquid non tu percussisti superbum. uulnerasti
draconem? Numquid non tu siccasti mare.
aquam abyssi uehementis. Qui posuisti
profundum maris uiam. ut transirent liberi
erant. et redempti sunt a domino reuertentes
uenient in syon laudantes. et letitia sempi
terna super capita eorum. gaudium et letitia
obtinebunt. fugient dolor et gemitus. Ego
ego ipse consolabor uos. Quis es tu ut timeas
ab homine mortali. et a filio hominis qui fenum
erit arescet. et obliuisceris eum dns factoris tui
qui extendit celos. et fundauit terram. et formi
dasti iugiter tota die a facie furoris eius qui
te tribulabat. et paratus erat ad perdendum te
de furore tribulantis? Ubi est uenientis gratiam ad
aperiendum. non tradet uinctus ad interitum
nec deficiet panis eius. Ego autem sum dns de
eius qui conturbo mare. et commouentur fluctus eius.
Dns exercituum nomen meum. posui
uerba mea in ore meo. et umbra manus mee
protexit te. ut plantem celos. et fundem terram.
et dicam ad syon populus meus es tu. Leuare ele
uare. consurge ierusalem. qui bibisti de manu
dni calicem iracundie eius. usque ad fundum calicis
soporis bibisti. et potasti usque ad fecem.
non est qui sustentet eam ex omnibus filiis
quos genuit. et non est qui apprehendat manum
eius ex omnibus filiis quos enutriuit. Duo
sunt qui occurrerunt tibi. quis condolebit tui
ue uastitas et contritio. fames. et gladius.
quis consolabitur te. filii tui proiecti sunt
dormierunt in capite omnium uiarum: sicut oryx
retia illaqueata. plenti indignatione dni.
increpatione dei tui. Idcirco audi hoc pau
perula et ebria non autem in uino. Hec dicit dns dominus
eius. dns tuus qui pugnabit pro
populo suo. Ecce tuli de manu tua calicem
soporis. fundum calicis indignationis
mee non adiicies ut bibas illum ultra. et

pon.am illd ī manu eor q̃ re humilia aūmr
e dixūmr anime ruē. Incurvare ut eam
sermūl. ⁊ posuisti ut terram corpus tuū. ⁊ qui in
dau tū sanuūt. ¶ Consurge consurge induē
fortitudine tua syon: induere vestimentis
glie tue ierlm ciuitas sēi. Quia ñ adiecēt
ra ūpt ūmsecatq; te incircumcisus. ⁊ imū
dus. Excute de pulue: consurge sede ierlm
solue uinculā colli tui captiua filia syon. q
ī dicit dñs. Gratis uendidistis eos: ⁊ sīn ar
gento reduūtūmī. Quia hī dicit dñs de. Ieg
eū descendit ple in egipto principio: ut colon
ēt ibi. et assur absq; ulla cā calumpniat
ē eum. Et nunc quid mihi ē. ī dicit dñs. Quū ab
latus ē ple mō grauē. dominantes eī iniq
agunt dicit dñs. ⁊ iugiter tota die nomī meū
blasphematur. Ppter hoc scet ple meū nomī
meum ī die illa. q; ego ipse q loquēr ecce adsūm.
¶ Quam pulchri super montes pedes annuciantis
⁊ predicantis pacē. annuciantis bonū. predicantis
salutem dicentis syon regnabit deus tuus. Vox
specūtūm tuōr. leuauūmt uocem simūl la
dabūmt. q; oculō ad oculū uidebūmt. cū o
ūtterit dñs syon. Laudate ⁊ laudate simūl de
serta ierlm. q; consolatus ē dñs ple suum
redemit ierlm. Parabit dñs brachiū sānctū
suum. ī oculis omniū gentiū: ⁊ uidebūmt oēs
fines terre salutare dei nīi. ¶ Recedite recedite.
exite inde. polluūm nolite tangere. exite de
medio eius: mundamini qui ferētis uasa do
mini. qm̄ nō in tumultu exibitis: nec ī fu
ga ꝓgredīmīnī. Ppter eūm uol dñs. ⁊ con
gregabit uos deus israel. Ecce intelliget seruus
meus. exaltabūmr. ⁊ elevabī. ⁊ sublimis erit
ualde. Sicut obstupūmt super te multi. sic in
glorio erit inter uiros aspectus eī ⁊ forma
eius inter filios hominum. Iste asperget gentes
multas. super ipsum continebūmt reges os suū.
q; quibus nō ē narratum de eo uidebūmt. ⁊
q; audierūmt contemplabūmtur. ¶
Quis credidit auditui nīo: ⁊ brachiū dñi
ī cui revelatū ē. Et ascendet sicut uirgultum
coram eo. ⁊ sicut radix de terra sitienti. Non ē
spēs ei neq; decor. et uidimus eum: ⁊ nō
erat aspectus. ⁊ desiderauimus eū despectum.
⁊ nouissimum uirorum dolorū. ⁊ scientē ī
firmitatē. ⁊ q̃ ab eo auertit uultus suos ⁊
despectus. unde nec reputauimus eum. Ve
ra languores nīri ipse tulit. ⁊ dolores nīri ipse
portauit. ⁊ nos reputauimus eum q̃ leprosum
⁊ percussum a deo ⁊ humiliatum. Ipse aūt uul
neratus ē ꝓ iniquitatibus nīis. attritus ē ꝓ scē
lera nīa. Disciplina pacis nīe super eum: ⁊ liuo
re eius sanati sumus. Omes nos q̃si oues
erraūmus: unusquisq; ī uiam suam de
clinauūmt. ⁊ dñs posuit ī eo iniquitates omī
nīm. Oblatus ē q̃ ipse voluit. ⁊ ñ aperuit
os suū. Sicut ouis ad occisionē ducetur. ⁊
q̃ agnus coram tondente. obmutescet
⁊ nō aperuit os suū. De angustia ⁊ de iudicio
sublatus ē. generationē eius quis enarrabit.
Qa abscisus de terra uiuentū. ꝓ scelus po
puli mei percussi eū. ⁊ dabit impios ꝓ sepul
tura. ⁊ diuitem ꝓ morte sua. Eo q; iniqta
te nō fecit. neq; dolus fuit ī ore eius. ⁊ do
minus voluit conterere eum ī infirmitate.
Si posuit ꝓ peccato animam suam: uidebit semī
longaeuum. ⁊ voluntas dñi ī manu eius di
rigetur. Ꝑ eo q̃d laborauit anīa sua: uidebit
⁊ satiabitur. ī scīa sua iustificabit ipse iust
us seruus meus multos. ⁊ iniquitates eorū ipse
sustinebit. Ideo dispiciam ei plurimos. et
fortium diuidet spolia. Ꝑ eo q̃d tradidit in mor
tem animam suam. ⁊ cū sceleratis reputa
tus ē. et ipse peccata multorum tulit. ⁊ pro iniq
gitatibus oratit. ¶ Laudā iterūq; q̃ non parebas.
decanta laudem. ⁊ hymnum q̃ nō parebas.
Quū multi filii deserte magis quam
eius q̃ habentis uirum dicit dñs. Dilata loc
um tentorii tui ⁊ pelles tabernaculorū tuōr. extē
de ne pcēcas. longos fac funiculos tuos. ⁊ fi
xos tuos consolida. Ad dexteram enim ⁊ ad le
uam penetrabis. et semen tuum gentes heredi
tabit. et ciuitates desertas inhabitabit. Noli ti
mere q̃ nō confundēris: neq; erubescas. nō
enī te pudebit. q̃ confusionis adolescentiae tue
oblivisceris. ⁊ opprobrii uiduitatis tue nō
recordabīris amplius. q̃ dominabitur tui q̃
factor tē dominus exercituū nomē eius. et redēp
tor tuus sanctus israel. Deus omnis terre uocabitur. q̃
ut multerē derelictam ⁊ iracundam spū uo
cauit te dominus. ⁊ uxorem abiectam adolescē
tiae abiectam. Dixit deus tuus. ad pūctum in
modico dereliq te. ī miserationibus mag
nis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem
meam paruulum a te. et ī misericordia sempiterna
miserti sum tui dixit redemptor tuus do
minus. Sicut ī diebus noe istud mihi est. cui iura
ui ne induceret aquam diluuii super terram. sic iu
raui ut non irascar tibi. et non increpem te. Qm̄
montes eūmouebūmtur. ⁊ colles commouebūmtur
mirabilis misericordia mea a te recedet. ⁊ fedus pacis
meē non mouebit. dicit miserator tuus dñs. Pu
pilla tempestate commota. absq; ulla con
solatione. Ecce ego sternam pro ordine lapides
tuos. ⁊ fundabo te in saphiro. ⁊ ponam iaspi
dem propugnacula tua. ⁊ portas tuas in lapi
dem sculptos. ⁊ omes terminos tuos in lapides
desiderabiles. ⁊ omnes filios tuos doctos a do

Qm̄ fundent sternit in ordine lapides. quia ecclesiae aliarum mem
bra dilatare disponit. fundabit saphiro. q̃ robur ecclesiae in
apparentibus solidat. iaspide propugnacula. quibus aliis roborat
defensionis obtentu fuit. quibus ecclesiae uirtutem nulli reponit. ꝓ bra
chiis ecclesiae marcescunt. ⁊ pro ⁊ ala. s. hui ꝓpter ecclesiam ecce p quam ut
ei ⁊ doctrina uiuat in ei multitudo credentium. q̃ ecce magis epis. pol
lent ⁊ diuersa loquentes assumunt unum testes de. ⁊ ipsum sculptis lapi
dibus memorant. quia in sculptis ecclesiae. sed ecce q̃ de primere ⁊ sua unde
ꝓpa nimis stuaret. sed ecce ecclesiae rectae opinionis dicit. q. in alis ipsi ecce mi
ae agentur. ⁊ omnis sedes nostra gratia collectae excludens fulcitur. ecce ⁊ ecce.
tās audientes ista petentes ut hos lapides quos dñs ordinat. ordinis Amin.

Sa. mle dñi uasa portant. quia fidelium studiendo collerant. ut qui, hac dno ad holocau
stum sanctum pducant.

Pro saliunca. a. ab. cum modestie sanctorum patientie serene cogitationis altitudo superne contemplationis exoritur. Pro urtica e m. cum sanctorum mentes ab igne et ardore vitiorum ad cogitationem superne tranquillitatis perveniunt dum iam terrena non appetunt, dum flammas carnis desideriis celestibus extinguunt

domino. et multitudinem pacis filiis tuis. et
in iustitia fundaberis. Recede procul a calumpnia,
quia non timebis, et a pavore, quia non appropinquabit
tibi. Ecce accola veniet, qui non erat mecum
advena quondam tuus adiungetur tibi.
Ecce ego creavi fabrum sufflantem in igne
prunas, et proferentem vas in opus suum. et
ego creavi interfectorem ad disperdendum. Omne
vas quod fictum est contra te non dirigetur, et omnem
linguam resistentem tibi in iudicio iudicabis.
Haec est hereditas servorum domini, et iustitia eorum
LV apud me dicit dominus. Omnes sitientes venite
ad aquas, et qui non habetis argentum properate
emite et comedite. Venite emite absque argento
et absque ulla commutatione vinum et lac.
Quare appenditis argentum non in panibus
et laborem vestrum non in saturitate. Audite audientes
me. et comedite bonum, et delectabitur
in crassitudine anima vestra. Inclinate aurem
vestram et venite ad me. Audite et vivet anima
vestra. Et feriam vobiscum pactum sempiternum
misericordias David fideles. Ecce testem populis dedi
eum: ducem ac praeceptorem gentibus. Ecce gentem
quam nesciebas vocabis, et gentes quae non cognoverunt
te ad te current. propter dominum
deum tuum, et sanctum israel quia glorificavit te. Quaerite
dominum dum inveniri potest, invocate eum
dum prope est. Derelinquat impius viam suam et
vir iniquus cogitationes suas et revertatur
ad dominum, et miserebitur eius, et ad deum
nostrum quoniam multus est ad ignoscendum. Non enim
cogitationes meae cogitationes vestrae. neque viae
vestrae viae meae dicit dominus. Quia sicut exaltantur
caeli a terra sic exaltatae sunt viae meae
a viis vestris. et cogitationes meae a cogitationibus
vestris. Et quomodo descendit imber, et nix
de caelo et illuc ultra non revertitur. sed inebriat
terram et infundit eam, et germinare eam facit
et dat semen serenti et panem comedenti. sic erit
verbum meum quod egredietur de ore meo. non
revertetur ad me vacuum. sed faciet quaecumque
volui. et prosperabitur in his ad quae misi illud. Quia
in laetitia egrediemini. et in pace deducemini.
Montes et colles cantabunt coram vobis laudem
et omnia ligna regionis plaudent manu. Pro
saliunca ascendet abies, et pro urtica crescet
myrtus. Et erit dominus nominatus in signum
aeternum quod non auferetur. Haec dicit dominus.
LVI Custodite iudicium. et facite iustitiam. quia
iuxta est salus mea ut veniat, et iustitia mea ut
reveletur. Beatus vir qui facit hoc. et filius hominis
qui apprehendit illud. Custodiens sabbatum
ne polluat illud. custodiens manus suas
ne faciat omne malum. et non dicat filius
advenae qui adhaeret domino dicens. Sepa-
tione dividet me dominus a populo suo. et non dicat
eunuchus. ecce ego lignum aridum. Quia haec dicit
dominus eunuchis. Qui custodierint sabbata
mea. et elegerint quae volui. et tenuerint foedus meum.
dabo eis in domo mea et in muris meis locum. et nomen
melius a filiis et filiabus. nomen sempiternum dabo
eis. quod non peribit. Et filios advenae qui adhaerent
domino ut colant eum et diligant nomen eius.
ut sint ei in servos. Omnem custodientem sabbatum
ne polluat illud, et tenentem foedus meum.
adducam eos in montem sanctum meum, et laetificabo
eos in domo orationis meae. holocausta eorum et victimae
eorum placebunt mihi super altari meo. quia
domus mea domus orationis vocabitur cunctis populis.
ait dominus deus. qui congregat dispersos israel. Adhuc
congregabo ad eum congregatos eius. Omnes
bestiae agri venite ad devorandum universae
bestiae saltus. Speculatores eius caeci omnes. nescierunt
universi canes muti non valentes latrare.
videntes vana. dormientes, et amantes somnia.
et canes impudentissimi nescierunt saturitatem.
Ipsi pastores ~~nescierunt~~ ignoraverunt
~~scientiam~~ intelligentiam. omnes in viam
suam declinaverunt. unusquisque ad avaritiam
suam. a summo usque ad novissimum. Venite sumamus
vinum. et impleamur ebrietate. et erit sicut
hodie sic et cras. et multo amplius. ~~Iustus perit.~~
Iustus perit. et nemo est qui recogitet in corde suo. LVII
et viri misericordiae colliguntur. quia non est qui intelligat. A
facie enim malitiae collectus est iustus. Veniat
pax. requiescat in cubili suo. qui ambulavit in di-
rectione sua. Vos autem accedite huc filii augu-
ratricis. semen adulteri et fornicariae. Super quem lusis-
tis. super quem dilatastis os. et eiecistis linguam.
Numquid non vos filii scelesti semen mendax.
qui consolamini in diis. subter omne lignum
frondosum. immolantes parvulos in torrentibus.
subter eminentes petras. In partibus torrentis pars tua.
haec est sors tua. et ipsis effudisti libamen. obtulisti
sacrificium. Numquid super his non indignabor.
Super montem excelsum et sublimem posuisti cu-
bile tuum. et illuc ascendisti ut immolares hosti-
as. et post hostium et retro postem posuisti memo-
riale tuum. quia iuxta me discooperuisti et suscepisti
adulterum. Dilatasti cubile tuum. et pepigisti
cum eis foedus. Dilexisti stratum eorum aperta manu
et ornasti te regio unguento. et multiplicasti
pigmenta tua. Misisti legatos tuos procul.
et humiliata es usque ad inferos. In multitudine
viae tuae laborasti. non dixisti quiescam.
vitam manus tuae invenisti. propterea non rogasti. Quem
sollicita timuisti. quia mentita es et mei
non es recordata. neque cogitasti in corde tuo. quia
ego tacens et quasi non videns. et mei oblita es. Ego
annuntiabo iustitiam tuam. et opera tua non proderunt

Sitientes. Pro necessitate eloquii non satiantur. qui deum sola spei littere custodiunt. Spiritualis intelligentia pinguedo interne refectionis animatur. Qui argentum non habent ad aquas veniunt. quia gratuita que est scripture precepta non accepit. sacri eloquii mundicione saciatur quam tante nunc audire potuit quanto hanc diu sicca sitiebat.
Quaerite dominum dum inveniri potest. quia apparebit quando prope non erit. Nec dum innuendo apparuit. si quereretur inveniretur. Nam miromodo cum in iudicio apparuerit et videri poterit et non poterit inveniri.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

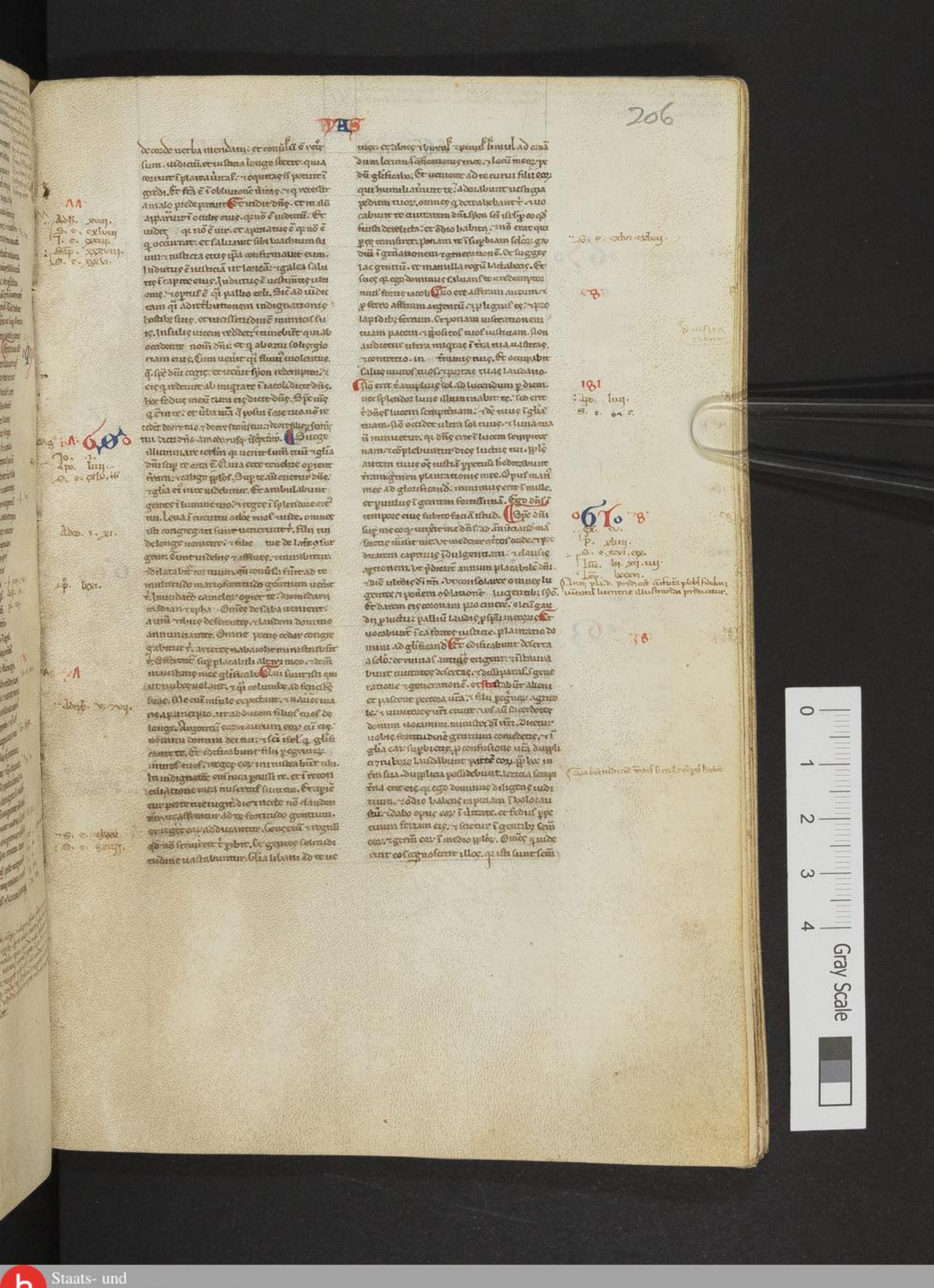

de corde uerba mendacij: et consilia eorum
sum. iudicij. et iustitia longe fecerit quia
corruit in platea iustitia. et equitas non potuit
ingredi. Et facta est in obliuione ueritas. et qui recedit
a malo predatus est. Et uidit dominus. et displicuit
in oculis suis quia non est iudicium. Et
uidit quia non est uir. et admiratus est quia non est
qui occurreret. et saluauit sibi brachium suum
et iustitia eius ipsa confirmauit eum.
Induitque se iustitia ut loricam. galea salutis
in capite eius. Induitque se uestimentis ultionis
et operuit se sicut pallio zeli. Sicut ad uindictam
qui adducturus est retributionem indignationis
hostibus suis. et uicissitudinem inimicis suis.
Insulis quoque retribuet. et ab occidente nomen domini. et ab ortu solis gloriam eius. Cum uenerit quasi fluuius inuolutus.
quem spiritus domini cogit. et uenient Sion redemptor. et
eis qui redeunt ab iniquitate in iacob dicit dominus.
hoc fedus meum cum eis dicit dominus. Spiritus
qui est in te. et uerba mea quae posui in ore tuo non recedet de ore tuo. et de ore seminis tui et de ore seminis
tui dicit dominus. amodo usque in sempiternum.

Surge
illuminare ierusalem quia uenerunt
lumen tuum. et gloria
domini super te ortus est. Quia ecce tenebre operient
terram. et caligo populos. Super te autem orietur dominus.
et gloria eius in te uidebitur. Et ambulabunt
gentes in lumine tuo. et reges in splendore ortus
tui. Leua in circuitu oculos tuos. et uide. omnes
isti congregati sunt uenerunt tibi. filii tui
de longe uenient. et filie tue de latere surgent. Tunc
uidebis et afflues. et mirabitur
et dilatabitur cor tuum. quia conuersa est ad te
multitudo maris fortitudo gentium uenerit
tibi. Inundabit te multitudo camelorum operiet te dromedarii
madian et epha. Omnes de saba uenient.
aurum et thus deferentes. et laudem domino
annunciantes. Omne pecus cedar congregabitur tibi. arietes nabaioth ministrabunt
tibi. Offerentur super placabilis altaris mei. et domum
maiestatis mee glorificabo. Qui sunt isti qui
ut nubes uolant. et qui columbe ad fenestras
suas. Me enim insule expectant. et naues ma
ris in principio. ut adducam filios tuos de
longe. argentum eorum et aurum eorum cum eis.
nomen domini dei tui. et sancti israel quia glorificauit te. Et edificabunt filii peregrinorum
muros tuos. et reges eorum ministrabunt tibi.
In indignatione enim percussi te. et in misericordia
misericordiam tuam miserebor tui dicit dominus. Et aperient
portae tuae iugiter. die ac nocte non claudentur. ut afferatur ad te fortitudo gentium.
et reges eorum adducantur. Gens enim et regnum
quod non seruierit tibi peribit. et gentes solitudine
uastabuntur. Gloria libani ad te ue
niet. et abies et buxus et pinus simul ad orna
dum locum sanctificationis mee. et locum pedum meorum glorificabo. Et uenient ad te curui filii eorum
qui humiliauerunt te. adorabunt uestigia
pedum tuorum. omnes qui detrahebant tibi. et uo
cabunt te ciuitatem domini. Sion sancti israel quia
fuisti derelicta. et odio habita. et non erat qui
per te transiret. ponam te in superbiam seculorum. gaudium in generationem et generationem. et sugges
lac gentium. et mamilla regum lactabaris. Et
scies quia ego dominus saluans te redemptor
tuus fortis iacob. Pro aere afferam aurum et
pro ferro afferam argentum. et pro lignis aes. et pro
lapidibus ferrum. et ponam uisitationem
tuam pacem. et prepositos tuos iustitiam. non
audietur ultra iniquitas in terra tua. uastitas
et contritio in finibus tuis. et occupabit
salutem muros tuos. et portas tuas laudatio.
Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem.
nec splendor lune illuminabit te. sed erit
tibi dominus lumen sempiternum. et deus tuus in gloria
tua. Non occidet ultra sol tuus. et luna tua
non minuetur. quia dominus erit tibi lumen sempiternum. et complebuntur dies luctus tui. populus
autem tuus omnes iustus in perpetuum hereditabunt
terram germen plantationis mee. Opus manuum
mearum ad glorificandum. minimus erit in mille.
et paruulus in gentem fortissimam. Ego dominus
tempore eius subito faciam illud. Spiritus domini
super me eo quod unxerit me dominus. ad annunciandum mansuetis misit me. et medicinam
dare contritis corde. et predicarem captiuis indulgentiam. et clausis
aperitionem. et predicarem annum placabilem domino
et diem ultionis deo nostro. et consolarer omnes lugentes. et ponerem lugentibus sion.
et darem eis coronam pro cinere. oleum gaudij pro
luctu. pallium laudis pro spiritu merore. et
uocabunt in ea fortes iustitiae. plantatio domini ad glorificandum. et edificabunt deserta
a seculis. et instaurabunt ciuitates desertas. et dissipatas in gene
ratione et generationem. et stabunt alieni
et pascent pecora uestra. et filii peregrinorum agricolae et uinitores uestri erunt. vos autem sacerdotes
domini uocabimini. ministri dei nostri. Dicetur
uobis fortitudinem gentium comedetis. et in
gloria eorum superbietis. pro confusione uestra duplicia
et pro rubore laudabunt partem eorum. propterea in
terra sua duplicia possidebunt. letitia sempiterna erit eis. quia ego dominus diligens iudi
cium. et odio habens rapinam in holocausto. dabo opus eorum in veritate. et fedus pacis
feriam eis. et scietur in gentibus semen
eorum. et germen eorum in medio populorum. Omnes qui de
derint eos cognoscent illos. quia isti sunt semen

eum benedicere dominum. Laudes grande
bo in dño. et exultabit anima mea in deo meo.
Quia induit me uestimento salutis. et indui
mento iustitie circumdedit me. Quasi sponsum
decorati coronat. et qui sponsam ornatam
monilibus suis. Sicut enim terra profert germen
suum. et sicut hortus semen suum germinat. sic dns
dominabitur iustitiam. et laudem coram om
nibus gentibus. Propter sion non tacebo. et propter
hierusalem non quiescam. donec egrediatur ut splendor iustus
eius. et salutaris eius ut lampas accendatur. Et uidebunt gentes iustitiam tuam. et uidebunt reges
gloriam tuam. Et uocabit te nomen nouum quod os domini nominabit. Et eris corona gloriae in manu
dni. et diadema regni in manu dei tui. Non uocabitur ultra derelicta. et terra tua non uocabitur amplius desolata. sed uocabitur uoluntas mea in ea.
et terra tua inhabitabitur. quoniam placuit dno in te. et terra tua
inhabitabitur. Habitabit enim cum iuuene habitator
tuus. et gaudebit sponsus super sponsam.
et gaudebit super te deus tuus. Super muros tuos hierusalem constitui custodes. tota die et tota nocte
in perpetuum non tacebunt. Qui reminiscimini domini ne taceatis. nec detis silentium ei donec
stabilitet. donec ponat hierusalem laudem in terra.
Sanctificauit dns in dextera sua. et in brachio fortitudinis suae. Si dedero triticum inimicis meis
ultra cibum. nec filii alienigenae bibent uinum
meum in quo laborauerunt. quia congregabunt illud
comedent. et laudabunt dnm. et qui comportabunt
illud bibent in atriis sancti mei. Transite transite
per portas. parate uiam populo. planum facite iter.
et eligite lapides. et eleuate signum ad populos.
Ecce dns audiri fecit in extremis terre. Dicite filiae sion. ecce saluator tuus uenit. ecce merces eius cum eo. et opus illius coram ipso. Et uocabitur eis populus sanctus redempti a dno. Tu autem uocabis
ciuitatem quaesitam. et non derelicta. Quis est iste qui
uenit de uenit de edom tinctis uestibus de bosra. iste formosus in stola sua gradiens in multitudine fortitudinis suae. Ego qui loquor iustitiam. et pugnator sum ad saluandum. Quare
ergo ruborem induimentum tuum. et uestimenta
sicut calcantium in torculari. Torcular calcauit solus
de gentibus non est uir mecum. Calcauit eos in furore meo. et conculcauit eos in ira mea. Et aspersus est sanguis eorum super uestimenta mea. et omnia inquinauit
indumenta mea. Dies enim ultionis in corde meo. Annus redemptionis meae uenit. Circumspexi. et non erat auxiliator. Quaesiui. et non fuit
qui adiuuaret. Et saluauit mihi brachium meum.
et indignatio mea ipsa auxiliata est mihi. Et conculcauit populos in furore meo. et inebriauit eos in
indignatione mea. Et deduxi in terra uirtutem eorum.
Misericordias dni recordabor. Laudem dno

super omnibus. qui reddidit nobis dns. et super omnibus
multitudine bonorum domui israel. quam fecit eis
secundum indulgentias suas. et secundum multitudinem
miserationum suarum. Et dixit. Verumtamen populus meus est. filii
non negantes. et factus est eis saluator. In omni tribulatione eorum non est tribulatus. et angelus faciei
eius saluauit eos. In dilectione sua. et in indulgentia sua ipse redemit eos. et portauit eos. et leuauit eos omnes dies seculi. Ipsi autem ad iracundiam prouocauerunt. et afflixerunt spiritum sanctum eius. Et conuersus est in inimicum. et ipse debellauit eos.
et recordatus est dierum pristinorum moysi populi sui.
Ubi est qui eduxit eos de mari cum pastore gregis
sui. Ubi est qui posuit in medio eius spiritum sanctum suum. qui eduxit de dextera moysen per brachium maiestatis suae. Qui scindit aquam ante eos. ut faceret sibi nomen sempiternum. qui eduxit eos per abyssos.
qui equum in deserto non offendunt. sicut iumentum in campum descendens. spiritus dni ductor eius fuit. Sic
adduxisti populum tuum. ut faceres tibi nomen gloriae.
De caelo prospice. et uide de habitaculo sanctitatis tuae et
gloriae tuae. Ubi est zelus tuus. et fortitudo tua.
multitudo misericordiae tuae erga me. numquid continebuntur
super me commotiones tuae. Tu enim es pater noster. et abraham
nescit nos. et israel ignorauit nos. Tu dne
es pater noster. redemptor noster. a saeculo nomen tuum. Quare
errare fecisti nos dne de uiis tuis. indurasti
cor nostrum ne timeremus te. Conuertere propter
seruos tuos. tribus hereditatis tuae. qui modicum possederunt
populum sanctum tuum. hostes nostri conculcauerunt sanctificationem tuam. Factus sum cum
quibus non dominasti. et non uocatum
nomen tuum super nos. Quare utinam dirumpas
caelos. et descendas. a facie tua montes defluerent.
sicut exultatio ignis tabescere faciens aquam. ut notum fiat nomen tuum inimicis
tuis. A facie tua gentes turbabuntur. cum feceris
mirabilia non sustinebimus. Descendisti. a facie tua montes defluxerunt. a saeculo non audierunt.
neque auribus percepimus. oculis non uidit deus absque te quae praparasti expectantibus te. Occurristi letanti et facienti iustitiam. In uiis tuis recordabuntur tui. Ecce tu iratus es. et peccauimus. in ipsis
fuimus semper. et saluabimur. Et factus sumus tanquam immundus omnes nos. et quasi pannus menstruatae uniuersae iustitiae nostrae. Et cecidimus quasi
folium uniuersi. et iniquitates nostrae quasi uentus
abstulerunt nos. Non est qui inuocet nomen tuum.
qui consurgat et teneat te. Abscondisti faciem
tuam a nobis. et allisisti nos in manu iniquitatis
nostrae. Et nunc dne pater noster es tu. nos autem lutum
es. factor noster es tu. et opera manuum tuarum omnes
nos. Ne irascaris dne satis. ne ultra memineris
iniquitatem. Ecce respice populus tuus omnes nos.
ciuitas sancti tui facta est deserta. Sion deserta

fea cuerlin desolata domus sanctificationis nre. et
glie nre. vbi laudauerunt te patres nri. facta e in
exustionem igni. et omia desiderabilia nra
ala sunt in ruinam. Numquid super his cõ
tinebis te dns. tacebis. et affliges nos vehe
menter. Quiescere me fecerunt
rogantes. Inuenti sunt qui non quesierunt me.
Dixi. ecce ega ecce ego. ad gentem q non i
uocabat nomen meum. expandi manus meas
tota die ad plm incredulum. q graditur
i via non bona. post cogitationes suas po
pulus qui ad iracundiam pocat me ad
iracundiam meam semp. Qui immolant i ortis.
et sacrificant super lateres. Qui habitant in se
pulchris. et de lubris dormiunt.
Qui comedunt carnem suillam. et ius po
phanium in vasis eorum. q dicunt recede a me.
non appropies ad me quia mundus es. Iste fumus e
runt in furore meo. ignis ardens tota die. ec
ce scriptum est coram me. non tacebo. sed reddam
et rebdam in sinu eorum. iniquitates vestras et pa
tres pnm vestros simul dicit dns. Qui sacrifi
cauerunt super montes. et super colles. exprobrauerunt
mi. et mensurabo opus eorum primum in sinu eorum.
Hi dicit dominus. Quomodo si inuenitur gra
num i botro. et dicitur ne dissipes illud. qm
benedictio est hic facta ipsi seruis meis. et non
dispdam omia. Et educam de iacob semen.
et de iuda possidentem montes meos. et hereditabunt
eam electi mei. et serui mei habitabunt
ibi. Et erunt camp pestra in ouilia gregum.
et vallis achor in cubile armentorum ipsi inuenient
me. Et vos qui derelinquistis dnm
qui obliti estis montem sanctum meum. qui ponitis
fortune mensam. et libatis super eam. numera
bo vos in gladio. et omnes in cede corruetis.
Eo qd uocauerim et non respondistis. locutus sum
et non audistis. et fecistis mala in oculis
meis. et q nolui elegistis. Ipse hoc dicit dns
dns. Ecce serui mei comedent. et vos esurietis.
ecce serui mei bibent. et vos sitietis.
Ecce serui mei letabunt. et vos confundemini.
ecce serui mei laudabunt pre exultatione cordis.
et vos clamabitis pre dolore cordis. et pre contri
tione spis ululabitis. et dimittetis nomen
vestrum in iuramentum electis meis. et interficiet
te dns dns. et serui suos uocabit nomine alio. in
quo q benedictus est super terram. benedicetur in do
mino amen. amen. q iurat in terra iurabit in deo amen.
Quia obliuioni tradite sunt angustie pri
mas. et q abscondite sunt ab oculis meis.
Ecce enim ego creo celos nouos. et terram nouam.
et non erunt in memoria priora. et non ascendent
super cor. sed exultabitis. et gaudebitis usq
in sempiternum in hiis que ego creo. Quia ecce
ego creo ierlim exultationem. et ipsam eius gaudi
um. Et exultabo in ierlim. et gaudebo in plo
meo. et non audietur in eo ultra vox fletus
et vox clamoris. non erit ibi amplius infans
dierum. et senex q non implet dies suos. Quia
puer centum annorum morietur. et peccator
centum annorum maledictus erit. Et edificabun
domos et habitabunt. et plantabunt vineas
et comedent fructus eorum. Non edificabunt. et
alius habitabit. non plantabunt. et alius come
det. Sedum dies enim lignum erunt dies populi
mei. et opa manuum eorum inueterabunt electi
mei. non laborabunt frustra. neq generabunt
in conturbatione. q semen benedictorum dni est. et pro
ge eorum cum eis. Erit q. antequam clamem ego
exaudiam. adhuc illis loquentibus ego audiam
dicam ecce adsum. Lupus et agnus pascentur
simul. leo sicut bos comedet paleas. serpens
autem pulvis panis eius. Non nocebunt neque oc
cident in omni monte sancto meo. dicit dns.
Hi dicit dns. Celum sedes mea. et terra scabellum
pedum meorum. Quae est ista domus quam edifica
ts mihi. et quis est iste locus requietionis
meae. omnia hec manus mea fecit. et facta sunt
omia ista dicit dns. Ad quem autem respiciam nisi ad
pauperculum. contritum spiritu. et trementem
sermones meos. Qui immolat bouem. quasi qui
interficiat virum. Qui mactat pecus. quasi qui
excrebret canem. Qui offert oblationem. quasi
q sanguinem suillum offerat. Qui recordatur
thuris. quasi q benedicat idolo. hi omia elegerunt
in viis suis. et abominationibus suis. anima e
orum delectata est in conuersione eorum. ego elegam illusio
nes eorum. et quas timebant adducam eis. Quia
uocauim et non erat q responderet. locutus sum
et non audierunt. fecerunt q malum in oculis
meis. et q nolui elegerunt. Audite verbum
domini qui tremitis ad verbum eius. Dixerunt fra
tres odientes vos. et abicientes propter nomen meum.
glisi cetur dns. et videbimus in letitia vestra
ipsi autem confundentur. vox plidentis de
templo. vox dni reddentis re
tributionem inimicis suis. Antequam parturiret.
peperit. antequam veniret partus eius. peperit
masculum. Quis audiuit unquam tale. et quis
vidit hiis similia. Numquid parietur
terra in die una. aut parietur gens simul. quia par
turiuit. et peperit sion filios suos. Numquid
ego qui alios parere facio. ipse non pariam dicit
dns. Si ego qui generationem cetis ebrio stilus toma
nebo ait dns deus tuus. Letamini cum ierlim. et
ultamini in ea omnes q diligitis eam. Gaudete
ea gaudio omnes qui luxistis super eam. ut suga
tis. et replemini ab ubere consolationis eius.
ut mulgeatis lac. deliciis affluatis ab omni

Quem puerum longum trahit et aetas puerilis corrigit. hic aperta petitur. nec repens longinquitas opperitur: hic ipsa iuste longinquitas quam primum accipit et decrementum maledictis crescit.

VERBA

Verba ieremie filii helchie de sacerdotib;
q fuerunt i anathoth i terra beniamin. Ad
quem factus est sermo domini ad eum i diebus iosie filii
amon regis iuda i anno decimo anno regnii eius. Et factus est i diebus ioiachim filii iosie
regis iuda usque ad consummationem undecimi anni sedechie filii iosie regis iuda
usque ad transmigrationem israel i quinto
mense. Et factus est sermo domini ad me dicens.
priusquam te formarem i utero noui te. et ante
quam exeres de uulua sanctificaui te. prophetam i
gentibus dedi te. Et dixi. a a a domine deus.
Ecce nescio loqui quia puer ego sum. Et dixit
dominus ad me. Noli dicere quia puer sum. quia ad
omnia quecumque mittam te ibis. et omnia quecumque mandauero tibi loqueris. Non timeas a
facie eorum. quia ego tecum sum ut eruam te
dicit dominus. Et misit dominus manum suam et tetigit
os meum. et dixit dominus ad me. Ecce
dedi uerba mea in ore tuo. ecce constitui te hodie super gentes et regna ut euellas. et
destruas. et disperdas. et dissipes. et edifices et
plantes. Et factum est uerbum domini ad me di
cens. Quid tu uides ieremia. Et dixi. Virgam uigilantem ego uideo. Et dixit dominus
ad me. Bene uidisti. quia uigilabo ego super
uerbo meo ut faciam illud. Et factum est uerbum
domini ad me secundo dicens. Quid tu uides.
Et dixi. Olla succensa ego uideo. et facies eius a facie aquilonis. Et dixit dominus
ad me. Ab aquilone pandetur omne malum
super omnes habitatores terre. Quia ecce ego
uocabo omnes cognationes regnorum aquilonis ait
dominus. Et uenient et ponent unusquisque solium suum in introitu portarum hierusalem. et super
omnes muros eius circumitus. et super uniuersas urbes iuda. et super iudeam meam omnes.
super omnem malitiam eorum qui dereliquerunt me.
et libauerunt diis alienis. et adorauerunt opera
manuum suarum. Tu ergo accinge lumbos tuos
et consurge. et loquere ad eos omnia quecumque
ego precipio tibi. Ne formides a facie eorum. ne
timeas me coram eis. Ego quippe dedi te
hodie in ciuitatem munitam. et in columnam
ferream. et in murum eneum super omnem
terram regibus iuda. principibus eius. et sacerdotibus
eius. et populo terre. Et bellabunt aduersum te.
et non preualebunt. quia ego tecum sum ait dominus ut
liberem te. Factum est uerbum domini ad me

Iudea mensis pro ecce sentenc. in ordinatione malitie iudaici cogitationis uolunt. olla succensa fuit. ac ita si se diuisa spiritu prouocata nisi iudeos. a bonis in malitia malicia non arbitrat. id est. cor huiusmodi secundum ardores desiderii q. instinctu feruenc. id est diabolo suggestionibus inflammatur.

Prius uiberatur ut destruat. et primo urbes. p. quanquam ut ait recte fundamentis ponit non pa. ceteris fabrica destruam

dicens: Vade et clama in auribus Ierusalem dicens:
a Haec dicit Dominus: Recordatus sum tui, miserans adolescentiam tuam, et caritatem desponsationis tuae, quando secuta es me in deserto, in terra quae non seminabatur. Sanctus Israel Domino, primitiae frugum eius. Omnes qui devorant eum delinquunt: mala venient super eos, dicit Dominus.
b Audite verbum Domini, domus Iacob, et omnes cognationes domus Israel. Haec dicit Dominus: Quid invenerunt patres vestri in me iniquitatis, quia elongaverunt a me, et ambulaverunt post vanitatem, et vani facti sunt? Et non dixerunt: Ubi est Dominus, qui ascendere nos fecit de terra Egypti, qui traduxit nos per desertum, per terram inhabitabilem et inviam, per terram sitis et imaginem mortis, per terram in qua non ambulavit vir, neque habitavit homo? Et induxi vos in terram Carmeli, ut comederetis fructum eius, et optima illius: et ingressi contaminastis terram meam, et hereditatem meam posuistis in abominationem. Sacerdotes non dixerunt: Ubi est Dominus? et tenentes legem nescierunt me, et pastores praevaricati sunt in me, et prophetae prophetaverunt in Baal, et idola secuti sunt.
c Propterea adhuc iudicio contendam vobiscum, ait Dominus, et cum filiis vestris disceptabo. Transite ad insulas Cethim, et videte: et in Cedar mittite, et considerate vehementer, et videte si factum est huiusmodi. Si mutavit gens deos suos, et certe ipsi non sunt dii: populus vero meus mutavit gloriam suam in idolum. Obstupescite caeli super hoc, et portae eius desolamini vehementer, dicit Dominus. Duo enim mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquae vivae, et foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas. Numquid servus est Israel, aut vernaculus? Quare ergo factus est in praedam? Super eum rugierunt leones, et dederunt vocem suam: posuerunt terram eius in solitudinem, civitates eius exustae sunt, et non est qui habitet in eis. Filii quoque Memphis et Taphnes constupraverunt te usque ad verticem. Numquid non istud factum est tibi, quia dereliquisti Dominum Deum tuum eo tempore quo ducebat te per viam?
d Et nunc quid tibi vis in via Egypti, ut bibas aquam turbidam? et quid tibi cum via Assyriorum, ut bibas aquam fluminis? Arguet te malitia tua, et aversio tua increpabit te. Scito et vide quia malum et amarum est reliquisse te Dominum Deum tuum, et non esse timorem mei apud te, dicit Dominus Deus exercituum. A saeculo confregisti iugum meum, rupisti vincula mea, et dixisti: Non serviam. In omni enim colle sublimi et sub omni ligno frondoso tu prosternebaris meretrix. Ego autem plantavi te vineam electam, omne semen verum. Quomodo ergo conversa es mihi in pravum, vinea aliena? Si laveris te nitro, et multiplicaveris tibi herbam borith, maculata es in iniquitate tua coram me, dicit Dominus Deus. Quomodo dicis: Non sum polluta, post Baalim non ambulavi? Vide vias tuas in convalle, scito quid feceris: cursor levis explicans vias suas. Onager assuetus in solitudine, in desiderio animae suae attraxit ventum amoris sui: nullus avertet eam. Omnes qui quaerunt eam non deficient: in menstruis eius invenient eam.
e Prohibe pedem tuum a nuditate, et guttur tuum a siti. Et dixisti: Desperavi, nequaquam faciam: adamavi quippe alienos, et post eos ambulabo. Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusi sunt domus Israel, ipsi et reges eorum, principes et sacerdotes, et prophetae eorum, dicentes ligno: Pater meus es tu; et lapidi: Tu me genuisti. Verterunt ad me tergum, et non faciem: et in tempore afflictionis suae dicent: Surge, et libera nos. Ubi sunt dii tui quos fecisti tibi? surgant et liberent te in tempore afflictionis tuae: secundum numerum quippe civitatum tuarum erant dii tui, Iuda. Quid vultis mecum iudicio contendere? omnes dereliquistis me, dicit Dominus. Frustra percussi filios vestros, disciplinam non receperunt: devoravit gladius vester prophetas vestros, quasi leo vastator generatio vestra.
f Videte verbum Domini: Numquid solitudo factus sum Israeli, aut terra serotina? Quare ergo dixit populus meus: Recessimus, non veniemus ultra ad te? Numquid obliviscetur virgo ornamenti sui, aut sponsa fasciae pectoralis suae? populus vero meus oblitus est mei diebus innumeris. Quid niteris bonam ostendere viam tuam ad quaerendam dilectionem, quae insuper et malitias tuas docuisti vias tuas, et in alis tuis inventus est sanguis animarum pauperum et innocentum? Non in fossis inveni eos, sed in omnibus quae supra memoravi. Et dixisti: Absque peccato et innocens ego sum: et propterea avertatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio contendam tecum, eo quod dixeris: Non peccavi. Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas: et ab Egypto confunderis, sicut confusa es ab Assur. Nam et ab ista egredieris, et manus tuae erunt super caput tuum: quoniam obtrivit Dominus confidentiam tuam, et nihil habebis prosperum.
g Vulgo dicitur: Si dimiserit vir uxorem suam, et recedens ab eo duxerit virum alterum, numquid revertetur ad eam ultra? numquid non polluta et contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen revertere ad me, dicit Dominus. Leva oculos tuos in directum, et vide ubi non prostrata sis: in viis sedebas, exspectans eos quasi latro in solitudine: et polluisti terram in fornicationibus tuis et in malitiis tuis. Quam ob rem prohibitae sunt stillae pluviarum

[illegible] quaerere et videre [illegible] prophetam [illegible] hic qui quaesierit Dominum nescientes [illegible] nesciuntur.
Cum nequissimi spiritus animam in primis cogitationibus [illegible] et accusationem polluerit, quae membris [illegible] tenebris [illegible] fidei integritate corrumpitur [illegible].

Quia terra sine fructu disciplinae virtutum non germinat, ibi habitant ubi fructus non est, et ea que [illegible] instare prevalent non [illegible].
Ideo Iudaeis stillas prohibuit, quia doctrinam prophetarum et apostolorum abstulit [illegible] multitudinem requirere.

[illegible] querentes non desinunt cum in forte persecutiones ceperunt, et nulla bone cogitationis rectitudine repelluntur, [illegible] Satanam invenerunt, qui impollutis cogitationibus [illegible] facile ad pravam operationem elabuntur.

et leuauit ymber non fuit. Fiunt mulieres
in terra ac fera et eis noluisti erubescere. Ergo ad
tem. a modo uocabis me patrem ducem uirginitatis
mee. Ecce quid locutus es et fecisti mala
et potuisti. Et dixit dominus ad me: et dixit mihi
nunc. Ecce quid uidisti quod fecerit aduersarius israel
abiit sibimet et omne nemus excelsum. et
sub omni ligno frondoso. et fornicata est
ibi. Et dixit cum fecisset hec omnia. ad me
conuertere. et non est reuersa. Et uidit perfidia
soror eius iuda uidit quia eo quod mechata est aduersa
israel. dimisissem eam. et dedissem ei libellum
repudii. Et non timuit perfidia iuda soror
soror eius. et abiit. et fornicata est et ipsa. et factum
est fornicatione sua contaminauit terram
et mechata est cum lapide. et cum ligno. et obliuio
nis est reuersa ad me perfidia soror eius
iuda in toto corde suo. sed in mendacio ait dominus.
Et dixit dominus ad me. Iustificauit animam suam
aduersus israel comparatione prouaricatrix iude.
Vade et clama sermones istos ad aquilonem
et dices. Reuertere aduersus israel ait dominus. et non
auertam faciem meam a uobis. quia sanctus ego sum
dicit dominus. et non irascar in perpetuum. Tamen
sciens iniquitatem tuam quia dominum deum tuo
prouaricata es. et dispersisti uias tuas alienis
sub omni ligno frondoso. et uocem meam non
audistis ait dominus. Conuertimini filii reuertentes
dicit dominus. quia ego uirum tuum assumam uos
unum de ciuitate. et duos de cognatione. et in
troducam uos in sion. et dabo uobis pastores
iuxta cor meum et pascent uos scientia et doctri
na. Cumque multiplicati fueritis. et creueritis
in terra in diebus illis ait dominus. non dicent ultra ar
ca testamenti domini: neque ascendet super eam: nec
recordabuntur illius. nec uisitabitur. nec
fiet ultra. In tempore illo uocabunt te
solium domini: congregabuntur ad eam omnes
gentes in nomine domini in hierusalem: et non ambulabunt
post prauitatem cordis sui pessimi. In diebus
illis ibit domus iuda ad domum israel: et ueni
ent simul de terra aquilonis ad terram quam dedi
patribus uestris. Ego autem dixi. Quomodo ponam te
inter filios. et tribuam tibi terram desiderabilem:
hereditatem preclarissimam exercituum gentium. et dixi.
Patrem uocabis me. et post me ingredi non ces
sabis. Sicut quomodo si contemptus est mulier
amatorem suum: sic contempsit me
domus israel. dicit dominus. Vox in uia audita
est ploratus ululatus filiorum israel. quia iniquam
fecerunt uiam suam. obliti sunt dominum deum
suum. Conuertimini filii reuertentes. et sanabo
auersiones uestras. Ecce nos uenimus ad te. tu
es enim dominus deus noster. Vere mendacium erant colles.

multitudo montium. Vere in domino deo nostro salus
israel. confusio comedit labores patrum nostrorum ab
adolescentia nostra. Greges eorum. et armenta eorum. fi
lios eorum. et filias eorum. Dormiemus in confusi
one nostra. et operiet nos ignominia nostra. Quia de
mino deo nostro peccauimus nos. et patres nostri ab
adolescentia nostra usque ad hunc diem. et non au
diuimus uocem domini dei nostri. Si conuertis
israel. ait dominus ad me conuertere. Si abstulerit
offendicula tua a facie mea non commouebo
te. et iurabit uiuit dominus in ueritate. et in iudicio.
et iustitia. benedicent eum gentes. et in ipso
laudabuntur. Et enim dixit dominus uiro
iuda. et hierusalem. nouate uobis nouale.
et nolite serere super spinas. Circumcidimini
domino. auferte preputia cordium uestrorum. uiri iude
et hierusalem: ne forte egrediatur
ut ignis indignatio mea. et succendatur. et
non sit qui extinguat. propter malitiam cogitationum
uestrarum. Annunciate in iuda. et in hierusalem au
dium facite. loquimini. et canite tuba in
terra. Clamate fortiter. dicite. Congregami
ni. et ingredimini ciuitates munitas. leua
te signum in sion. confortamini. nolite stare
quia malum ego adduco ab aquilone et
contritionem magnam. Ascendit leo de cubi
li suo: et predo gentium se leuauit. Egressus est
de loco suo. ut ponat terram tuam in desola
tionem. Ciuitates euastabuntur. remanen
tes absque habitatore. Super hoc accingite uos. et
ululate plangite. et ululate quia non est auersa
ira furoris domini a uobis. Et erit in die illa di
cit dominus. perdet cor regis. et cor principum
et obstupescent sacerdotes. et prophete consta
buntur. Et dixi. Heu heu heu domine deus. Er
go nec decepisti populum istum. et hierusalem dicens.
pax erit uobis. et ecce pertingit gladius usque
ad animam. In tempore illo dicetur populo huic et
hierusalem. uentus urens in uiis que sunt in deserto
uia filie populi mei non ad uentilandum. nec ad pur
gandum. ipse plenius ex his ueniet mihi. nunc
ego sedebo. et iudicia mea cum eis. Ecce quasi
nubes ascendet. et quasi tempestas currus eius.
velociores aquilis equi eius. Ue nobis quia
uastati sumus. Lauabo a malitia cor tuum ie
rusalem. ut salua fias. Vsque quo manebunt
in te cogitationes nocue? Vox enim annuntiantis
a dan. et nostium faciens ex monte ephraim. dicite
ciuitatibus. concitate gentes. ecce audiuit
hierusalem. custodes uenire de terra longinqua.
et dabunt super ciuitates iuda uocem suam. qui
custodes agrorum fuerunt super eam in gyro.
me ad me dicit. propterea quia dominum deum tuum et
cogitationes tuas fecerunt tibi. ista malitia tua
quia amara quia tetigit cor tuum. Ventrem meum

dolco. uentre meu dolco. lenlul cordis mei
conturbat sunt in me: non tacebo. quia uocem
buccine audiuit anima mea. clamorem pliu
contra contritionem uocata est. et uastata
est omnis terra. Repente uastata sunt tabernacula mea: subito pelles meae: usque quo
lo fugiemus. audiam uocem buccine. quia stul
tus populus meus me non cognouit. filii in
sipientes sunt. et uecordes. sapientes sunt
ut faciant mala. bona autem facere nescierunt. Ad
spexi terram: et ecce uacua erat. et nihil.
et celos: et non erat lux in eis. Vidi montes. et
ecce mouebantur. et omnes colles conturbati
sunt. Inuitus sunt. et ecce non erat homo.
et omne uolatile celi recessit. Aspexi. et ecce
carmelus desertus. et omnes urbes eius destrue
te sunt a facie domini. et a facie ire furoris
eius. hec enim dicit dominus. deserta erit omnis
terra. sed tamen consummationem non faciam. luge
bit terra. et metebunt celi desuper. eo quod locutus
sum. cogitauit. et non penitebit me. nec auertar
ab eo. a uoce equitis. et iaculatoris fugit
tota ciuitas. fugit omnis ciuitas. ingressi sunt ne
mora. et ascenderunt rupes. deuastate sunt ciui
tates: non habitat in eis homo. Tu autem uasta
tus quid facies: cum uestieris te coccino. et
ornata fueris monili aureo. et pinxeris pulchro
oculos tuos frustra componis. Contemnent te
amatores tui. animam tuam querent. audiui enim
quasi parturientis audiui. angustiam quasi
parturientis. uox filie syon inter mouentis. expan
dentis ad manus suas. ve mihi quia defecit anima
mea. propter interfectos. Circuite uias eius. et
aspicite et considerate. et quirite plateis eius.
An inuenietis uirum facientem iudicium. et que
rentem fidem. et propitius ero ei. Si etiam uiuentes
dominum dicent. et hoc falso iurabunt. Domine
oculi tui respiciunt fidem. percussisti eos. et non do
luerunt. attrisasti eos. renuerunt accipere disci
plinam. indurauerunt facies suas super petram
et noluerunt redire. Ego autem dixi. forsitan pau
peres sunt. et stulti. ignorant enim uiam domini
iudicium dei sui. Ibo igitur ad optimates. et loqui
eis. ipsi autem cognouerunt uiam domini iudicium
dei sui. Et ecce magis hi simul confregerunt
iugum. ruperunt uincula. Ideo percussit
eos leo de silua. lupus ad uespam uastabit
eos. pardus uigilans super ciuitates eorum. omnis
qui egressus fuerit de eis capietur. quia multi
plicate sunt auersiones eorum. confortate sunt
aduersiones eorum. super quo pacificabo te de hoc. filii
tui dereliquerunt me. et iurauerunt in eis qui non
sunt dii. Saturauit eos. et mechati sunt. et in domo
meretricis luxuriabantur. equi amatores
feminas. et emissarii factisunt. uniuscuiusque

ad uxorem proximi sui hinnierunt. Numquid
super his non uisitabo dicit dominus. et in gente
tali non ulciscetur anima mea? ascendite murus
eius. et dissipate consummationem. auferte palmites
eius quia non sunt domini. quia ablatione enim translata est in me
domus israel et domus iuda. aut dicit dominum. negauerunt
dominum. et dixerunt non est ipse. nec ueniet super
nos malum. gladium et famem non uidebimus.
prophete fuerunt in uentum locuti. et responsum non est in eis. hec ergo euenient illis. Sic
dicit dominus deus exercituum. quia locuti estis uerbum istud. Ecce ego do uerba mea in ore tuo
in ignem. et populum istum lignum. et uorabit
eos. Ecce ego adducam super uos gentem de
longinquo domus israel dicit dominus. Gentem
robustam: gentem antiquam. gentem cuius
ignorabis linguam: non intelliges quid loqui
tur. pharetra eius quasi sepulcrum patens. uniu
uersi sunt. et comedent segetes tuas. et panem
tuum. deuorabit filios tuos. et filias tuas. Co
medent gregem tuum. et armenta tua. Comedet
uineam tuam. et ficum tuam. et conterent ur
bes munitas tuas. uestras in quibus habes
fiducam gladio. Verumtamen in diebus illis
ait dominus non faciam uos in consummatio
nem. Et si dixerit quis quare fecit dominus deus nostr hec
omnia? dicet ad eos. Sicut dereliquistis me
et seruistis deo alieno in terra uestra. sic seruie
tis alienis in terra non uestra. Annuntiate hoc do
mui iacob. et auditum facite in iuda dicentes.
audite hoc populus stultus. qui habet oculos. et non uidet.
et aures. et non audit: nec ergo
timebitis ait dominus. et a facie mea non dole
bitis. qui posui arenam terminum maris. pre
ceptum sempiternum. quod non preterbit. et commo
uebuntur. et non poterunt. et uorabunt eos fluc
tus eius. et non transibunt illud. propter hoc
populus huic factus est cor incredulum et exasperans
et recesserunt. et abierunt. et non dixerunt in corde
suo. metuamus dominum deum nostrum. qui dat plu
uiam temporaneam et serotinam in tempore
suo. plenitudinem annue messis custodiens
nobis. Iniquitates uestre declinauerunt hec.
et peccata uestra prohibuerunt bonum a uobis. qui
uenti sunt in populo meo impii. insidiantes qui
aucupes. et laqueos ponentes. et pedicas ad capi
endos uiros. sicut decipula plena auibus.
sic domus eorum plene dolo. ideo magnificati
sunt. et ditati. pinguati sunt. et uaslati. et
preterierunt sermones meos pessime. causam
iudice non iudicauerunt. causam pupilli non
direxerunt. et iudicium pauperum non iudica
uerunt. Numquid super his non uisitabo dicit
dominus: aut super gente huiuscemodi

si ulla esset. ita mea. Saepe enim mirabilia fa-
cta sunt in ira. ppter quae paenitentiam mendacium
et iniquitatem. applaudent manibus suis et
ppter meae delicta talia. Quid igitur fiet
in nouissimo eius. Conferamus filios eius
iam in medio terrae. et deducta eos gladio
bucinae. et super terrae eius nouissimum.
qui malum est ortum ab aquilone. et conuo-
ca magnam congregationem assumptam filias
sion. ad eam venerunt populi et greges eorum
fixerunt in ea tentoria in circuitu. pascet unu-
quisque eos qui sub manu sua sunt. sanctificate
super eam bellum. Consurgite et ascendamus
in meridie. ue uobis quoniam declinauit dies. quo-
niam longiores factae sunt umbrae uespere. Surgite
et ascendamus in nocte. et dissipemus domos
eius. quia haec dicit dominus exercituum. caedite lignum
eius. et fundate aggerem in circuitu. ad
ciuitatem iniquitatis. omnis oppressio in medio
eius. sicut frigidam facit cisterna aquam suam.
sic frigidam fecit malitiam suam. iniquita-
tem et uastitatem audietur in ea coram me semper
infirmitates et plagae. Erudire hierusalem. ne forte
recedat anima mea a te. ne forte ponam te de-
sertam terram inhabitabilem. Haec dicit dominus exercituum.
uindemiabunt ut ad racemum colligentur. qui in uinea reliqui
sunt. Conuertere manu tua qui uindemiatus es
ad cauiculum. an loquar. et testificabor audi-
ant. Ecce iam incircumcisi aures eorum. et audire
non possunt. Ecce uerbum domini factum est eis in opprobrio
uanum. et non suscipiunt illud. Idcirco fu-
ror domini plenus sum. laboraui sustinens.
effunde super paruulum foris. et iuuenum super
iuuenum conuallium. Virum cum muliere ca-
pientur. senex cum pleno dierum. et transibit
domus eorum ad alios. Agri et uxores pariter.
Quia extendam manum meam super habitatores
terae huius dicit dominus. A minore usque ad
maiorem eius. auaritiae student. et a propheta usque
ad sacerdotem cuncti faciunt dolum. et cumbunt
contritione filiae populi mei ui ignominia
dicentes. pax pax. et non erat pax. Confusi sunt
quia abominationem fecerunt. qui potius
confusione non sunt confusi. et erubescere
nescierunt. Quam obrem cadent inter ruentes.
in tempore uisitationis suae corruent.
dicit dominus. Haec dicit dominus. State super uias et
videte. et interrogate de semitis antiquis quae
sit uia bona. et ambulate in ea. et inuenietis
refrigerium animabus uestris. Et dixerunt. non am-
bulabimus. Et constituti super uos speculatores.
audite uocem tubae. et dixerunt. non
audiemus. Idcirco audite gentes. et cognoscite
congregatio. quanta ego faciam eis. Audi terra.
Ecce ego adducam mala super populum istum.
fructum cogitationum eius. quia uerba mea non audi-
erunt. et legem meam proiecerunt. Vt quid mihi
thus de saba affertis. et calamum suauem olen-
tem de terra longinqua. holocausta mea non
sunt accepta. et victimae uestae non placuerunt
mihi. Propterea haec dicit dominus. Ecce ego dabo in populum
istum ruinas. et ruent in eis patres et filii simul.
uicinus et proximus peribunt. haec dicit dominus.
Ecce populus uenit de terra aquilonis. et gens magna
consurget a finibus terae. Sagittam et scutum
arripient. crudelis est. et non miserebitur. Vox
eius quasi mare sonabit. et super equos ascen-
dent. parati quasi uir ad pugnam aduersum te
filia sion. Audiuimus famam eius. dissolu-
tae sunt manus nostae. et ebullit omnis angustia
dolor uos. doloris ut parturientis. Nolite egredi
ad agros. et in uia ne ambuletis. quia gladius
inimici pauor in circuitu. filia populi mei ac-
cinge te cilicio. et conspergere cinere. luctum unigeniti
fac tibi planctum amarum. quia repente
ueniet uastator super nos. Probatorem dedi te
populo meo in turrim. et scies et probabis uiam eorum.
omnes isti principes declinantes. ambulantes
et fraudulenter. aes et ferrum omnes corrupti
sunt. Defecit conflatilis ignis. Consumpsit
eos plumbum. frustra conflatur conflatorium. mala
autem eorum non sunt consumpta. Argentum
reprobum uocabunt eos. quoniam proiecit eos dominus.
Verbum quod factum est ad ieremiam a domino dicens.
Sta in porta domus domini. et pronuntiabis ibi uerbum istud
et dicis. Audite uerbum domini omnis iuda qui ingre-
dimini per portas istas ut adoretis dominum. haec
dicit dominus exercituum deus israel. bonas facite uias
uestras. et studia uestra. et habitabo uobiscum in
loco isto. Nolite confidere in uerbis mendacii
dicentes. Templum domini. templum domini. tem-
plum domini est. Nam si bene direxeritis uias uestras
et studia uestra. si fecerit iudicium inter uirum et
proximum eius. aduenam et pupillum et uiduam non
feceritis calumniam. et sanguinem innocentem
non effuderitis in loco hoc. et post deos alienos non
ambulauerit in malum uobis metipsis.
si autem uobis dum in loco isto. in terra quam dedi patribus
uestris a saeculo et usque in saeculum. Ecce uos con-
fidite uobis in sermonibus mendacii. quae non
proderunt uobis. furari occidere. adulari. iu-
rare mendaciter. libare baalim. ire post deos
alienos. quos ignoratis. et uenistis et stetis
coram me in domo hac. in qua inuocatum est nomen meum
in me. et dicitis liberati sumus. eo quod
fecerimus omnes abominationes istas. Ergo
spelunca latronum facta est domus ista in qua
inuocatum est nomen meum in odio uobis. ego
ego sum. ego uidi dicit dominus. Ite ad locum
meum in silo ubi habitauit nomen meum

Gen. viii. dominus

Ps. xlvii. f

Ps. cxl.

Leu. xxvi. Deut. xxv. xx.

Ps. xxx. e. p. Is. e. xxix. xlv. luc. lxxij. Ez. vii. Soph. vij.

Ps. e. xxxv

Ps. xxx. Ps. xlii.

Ps. e. x.

Is. xxij. Ascende lectum. Ezech. i.

Ps. cxxxi. Ecce iam audiuimus eum in ephrata. inuenimus eum in campis silae.

Ps. cxxxi. Ecce ego ascendam in lectum stratum meum. non dabo somnum oculis meis. et palpebris meis non dormitabo. et requiem temporibus meis donec inueniam locum domino. tabernaculum deo iacob.

Ps. x

a principio et uidere quæ fecerim ei ꝑ malitiam
populi mei israel. Et nunc quæ fecisse omnia opa
bi dicit dominus. et locutus est ad eos manc
consurgens. et loquens non audistis. et uoca
ui eos et non responsistis. faciam domui
hunc. in qua uocatum est nomen meum: in qua uos
habetis fiduciam. et loco quem dedi uobis. et
patribus uestris. sicut feci silo: et proiciam eos a
facie mea. sicut proiecimus omnes fratres uestros
universum semen ephraim. Tu ergo noli orare
pro populo hoc: nec assumas pro eis laudem et oratio
nem et non obstes mihi. quia non exaudiam te.
sicne uidetis quid isti faciant in ciuitatibus
iuda et in plateis hierusalem. filii colligunt lig
na et patres succendunt ignem. et mulieres
conspergunt adipem. ut faciant placentas
regine celi. et libent diis alienis. et me
ad iracundiam prouocent. numquid me
ad iracundiam prouocant dicit dominus. nonne semet
ipsos in confusionem uultus sui: hoc dicit do
minus deus. Ecce furor meus et indignatio mea
conflatur super loca istum. super uirum et super
iumenta. et super lignum regionis. et super fructus
terre. et succendetur. et non extinguetur. Hæc dicit
dominus exercituum deus israel. holocaustomata uestra
addite uictimis uestris. et comedite carnes. quia
non sum locutus cum patribus uestris. et non præcepi eis
in die qua eduxi eos de terra egypti. de uerbo holo
caustomatum et uictimarum. Sed hoc uerbum præce
pi eis dicens. Audite uocem meam. et ero
uobis deus. et uos eritis mihi populus. et ambulate
omni uia quam mandaui uobis. ut bene sit uo
bis. et non audierunt. nec inclinauerunt aurem
suam. sed abierunt in uoluntatibus suis. et
pruitate cordis sui mali. factique sunt retrorsum
et non ante. a die qua egressi sunt patres eorum de
terra egypti. usque ad diem hanc. Et misit ad
eos omnes seruos meos prophetas per diem quo egre
ssi sunt de uiuere suo et mittens. non audierunt me
nec inclinauerunt aurem suam. sed induraturi sunt
cuncti: et pejores operati sunt quam patres eorum.
Et loquis ad eos omnia uerba hæc: et non audient
te. et uocabis eos. et non respondebunt tibi. et dicis
ad eos. hæc est gens quæ non audiuit uocem domi
ni dei sui. nec recepit disciplinam. perit fides
et ablata est de ore eorum. Tonde capillum tuum
et proiice. et sume in directo planctum. quia
proiecit dominus. et reliquit generationem furoris
suæ. quia fecerunt filii iuda malum in oculis
meis dicit dominus. posuerunt offendicula sua
in domo in qua inuocatum est nomen meum ut
polluerent eam. Et edificauerunt excelsa
tophet. quæ est in uallis filii ennom. ut incenderent
filios suos et filias suas igni. quæ non præcepi
nec ascendit in corde meo. Ecce dies uen

eum dicit dominus. et non dicetur amplius tophet
et uallis filii ennom. sed uallis interfectionis.
et sepelient in tophet. eo quia non est locus. et
erit morticinum populi huius in escas uolucribus
celi et bestiis terre. et non erit qui abigat. Et
quiescere faciam de urbibus iuda et de plateis
hierusalem uocem gaudii et uocem letitiæ. uocem
sponsi et uocem sponsæ. In desolatione enim erit
terra. In tempore illo aiunt dominus eiicient ossa
regum iuda. et ossa principum eius. et ossa sa
cerdotum. et ossa prophetarum. et ossa eorum qui habita
uerunt hierusalem de sepulchris suis. Et prundent ea
adsolem et lunam. et omnem militiam celi quæ
dilexerunt et quibus seruierunt. et post quæ
ambulauerunt. et quæ sitierunt et adorauerunt.
non colligentur. et non sepelientur. in stercus
super faciem terræ erunt. et eligent magis mor
tem quam uitam omnes qui reliqui fuerunt de
cognatione hac pessima. in uniuersis locis quæ de
relicta sunt. ad quem eos dicit dominus et er
atis. et dices ad eos. hæc dicit dominus. Numquid
qui cadit non resurgit. et qui auertit non reuertitur.
Quare ergo auersus est populus iste in hierusalem auersio
ne contentiosa? apprehenderunt men
dacium. et noluerunt reuerti. attendi. et ausc
tauit. nemo quod bonum est loquitur: nullus est
qui agat penitentiam super peccato suo dicens.
quid feci: omnes conuersi sunt ad cursum suum
sicut equus impetu ruens in prælium. Milius in
celo cognouit tempus suum. turtur. et hirundo
et ciconia. custodierunt tempus aduentus
sui. populus autem meus nesciuit iudicium domini.
Quomodo dicitis sapientes nos sumus et lex domi
ni nobiscum est. Vere mendacium operatus
est stilus mendax scribarum. confusi sunt sa
pientes. timuerunt et capti sunt. Verbum enim domi
ni proiecerunt. et sapientia nulla est eis. propterea dabo mu
lieribus eorum extraneis agros eorum heredibus. quia
a minimo usque ad maximum omnes auaritiam
sequuntur. a propheta usque ad sacerdotem cuncti fa
ciunt mendacium. et curabant contrictionem
filiæ populi mei ad ignominiam dicentes. pax pax. et non est pax. Confusi sunt quia ab
hominationem fecerunt. quin imo. et con
fusione non sunt confusi: et erubescere nes
cierunt. Idcirco cadent inter corruentes in ca
pite uisitationis suæ corruent dicit dominus.
Congregans congregabo eos dicit dominus.
non est uua in uitibus. et non sunt ficus in ficulnea.
folium defluit. et dedi eis quæ prætergressa sunt. Et
sedemus? Conuenite et ingrediamur ciui
tates munitas. et silamus ibi. quia dominus
silere nos fecit. et potum dedit nobis aquam
fellis. peccauimus enim domino. Expectauimus
pacem. et non erat bonum. tempus medele. et ecce

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Gray Scale

0 1 2 3 4

Ie
Re

Ps. c. xvi.

Ps. xl. p. 5.

Lam. iv. Quis det

9

Ler. viii. vi. p.

Ps. c. xc.

Ps. c. lxxx. lv.

Ps. c. lxxx.

Ps. c. xvii.

Eccli. xxx. iv.

Ps. c. xviii.

Ps. c. xxxv.

Ler. i. p.

Cant. iv.

Ezec. viii. ecce dies ecce
Ps. c. xxxv.
Deu. i. v.
Deu. ii. xxiii.
Deu. i. ii.
Deu. ii. vi.
Ps. xxx.

Gen. xxviii.
Ps. cviii. 70. xi.
Ps. c. xviii.
Is. c. xl iii. m. vi.
Ps. c. xvi.

Iam in mundo sti labore potuerunt, in pace laborem, laborem erigere de meruerunt. Ideo ipse d'ds sine ingenio refugiunt sub tollante malamine se abscondere, hoc q. peccat. q. quam apte deum exaltare volunt. Dominum ergo.

Cum sint mutabiles aliq. nequaq. oportuit ne delectatione emergere hi qui inherent oportet. q. qd' ergo deinde foramina et de oportet sent. hi. deinde m. p. h. p. 1. q. pensus corpus corpus sed uenenis hinc alium mentis inmit.

fremendo. Adam audiuit & fremuit ego
eius. a uoce hominis pugnauerunt ei omni
ta & omnis ira. & uenium & deuastauerunt
eum: & plenitudinem eius. urbem & habi
tatores eius. Quia ecce ego mittam uobis
serpentes regulos. quibus non est incantatio.
et mordebunt uos. ait dominus. Dolor mihi super
dolorem: & me cor meum merens. Ecce uox
clamantis filie populi mei de terra longinqua.
Numquid dominus non est in sion: aut rex eius non
est in ea? Quare ergo me ad iracundiam con
citauerunt sculptilibus suis & uanitatibus
alienis. Transiit messis. finita est aestas. & nos
saluati non sumus. Super contritione filie po
puli mei contritus sum. et contristatus stu
por obtinuit me. Siccquid resina non est in ga
laad. aut medicus non est ibi: Et igitur non est
obducta cicatrix filie populi mei. Quis da
bit capiti meo aquam. & oculis meis fontem
lacrimarum: & plorabo die ac nocte interfectos
filie populi mei. Quis dabit me in solitudine
diuersorium uiatorum. & derelinquam populum meum
& recedam ab eis. Quia omnes adulteri sunt
& conuentus prauorum. & extenderunt linguas
suas quasi arcum mendacii. & non ueritatis. Con
fortati sunt super terram. quia de malo ad malum egressi
sunt. & me non cognouerunt dicit dominus. Vnus
quisque a proximo suo se custodiat. & omni
fratri suo non habeat fiduciam. Quia omnis frater
supplantans supplantabit. & omnis amicus
fraudulenter incedet. & uir fratrem suum decep
bit. & veritatem non loquetur. Docuerunt linguas
suas loqui mendacium. iniquitatem locuti sunt
labora. Habitatio tua in medio doli. in
dolo. renuerunt scire me dicit dominus. Propter hoc
haec dicit dominus exercituum. Ecce ego conflabo & pro
babo eos. Quid enim aliud faciam. a facie
filie populi mei. Sagitta uulnerans lingua eorum
loquta est dolum. In ore suo pacem cum amico
suo loquuntur. et occulte ponunt ei insidias. Nu
quid super hiis non ulciscetur dicit dominus. Aut in
gente huiusmodi non ulciscetur anima mea. Super
montes assumam fletum. et lamentum. & super
speciosa deserti planctum. eo quod incensa sunt. eo q.
non sit uir pertransiens. & non audierunt uocem
possidentis. a uolucre cili usque ad pecora abs
migrauerunt. recesserunt. recesserunt. Et
dabo eam in aceruos lapidum. & cubilia draco
num. et ciuitates iuda dabo in desolationem. eo quod non
sit habitator. Quis est uir sapiens q. intelligat
hoc. & cui locutus est os domini. et ut an
nuntiet. Quare perit terra & exusta est
quasi deserti. eo quod non sit qui pertranseat. Et dixit
dominus. Quia dereliquerunt legem meam quam
dedi eis. & non audierunt uocem meam. & non
ambulauerunt in ea. & ambulauerunt post pura
tionem cordis sui. post baalim quam dedicerunt patres
suos. Idcirco haec dicit dominus exercituum deus israel
ecce ego cibabo populum istum absinthio. et potum
dabo eis aquam fellis. & dispergam eos in gentibus
quas nesciunt. ipsi & patres eorum. & mittam
post eos gladium donec consumant eos.
haec dicit dominus exercituum. Considerate. & uo
cate lamentatrices. & ueniant. & ad eas quas sapientes
sunt mittite. & properent
festinent. & assumant super nos lamentum.
Deducant oculi nostri lacrimas. & palpebre nre
defluant aquis. Quia uox lamentationis
audita est de sion. Quomodo uastati sumus
et confusi uehementer. quia dereliquimus terram.
quia deiecta sunt tabernacula nra.
Audite ergo mulieres uerbum domini. & assumat
aures uestre sermonem oris eius. & docete filias
uestras lamentum: unusquisque proximam suam
planctum. quia ascendit mors per fenestras nras.
ingressa est domus nras. Disperdere paruulos de
foris: iuuenes de plateis. loquere hoc dicit dominus.
et cadet morticinum homis qui iacetur super
faciem regionis. & sicut fenum post tergum me
tentis. & non est qui colligat. Haec dicit dominus. Non
gloriatur sapiens in sapientia sua. et non gloriet
fortis in fortitudine sua. Et non gloriet diues
in diuitiis suis. sed in hoc gloriatur q. gloriatur
hanc habere me. q. ego sum dominus q. facio misericordiam
et iudicium. et iustitiam in terra. haec enim
placent mihi dicit dominus. Ecce dies uenient dicit dominus.
et uisitabo super omnem qui incircumcisus
est preputio. super egypto. & super iudam. & super
edom. & super filios ammon. & super filios moab.
& super omnes q. attonsi sunt in comam. habitan
tes in deserto. quia omnes gentes habent preputium. Omnis
autem domus israel incircumcisi sunt
corde. Audite uerbum q. locutus est dominus super
uos domus israel. haec dicit dominus. Iuxta uias gen
tium nolite discere. & signis caeli nolite timere
quia timent gentes. quia leges populorum uanae
sunt. Quia lignum de silua praecidit opus
manuum artificis in ascia. argento & auro de
corauit illud. clauis & malleis compegerunt
non dissoluatur. sicut similitudine palme
fabricata sunt. & non loquentur. portari uolen
tes. quia incedere non ualent. Nolite timere ea. quia
nec malum possunt facere nec bene. Non est similis
tui domine magnificus. & magnum nomen tuum
in fortitudine. quis non timebit te o rex gen
tium. Tuum est enim decus. inter omnes sapi
entes gentium. et in omnibus regnis eorum. nul
lus est similis tui. Pariter insipientes & stulti
probabuntur. Doctrina uanitatis eorum lignum
est. hypocritae in uoluntum. de eis arguitur.

et aurū de ofaz. Opus artificū & manū ora
ri. Jacinctus & purpura indumēta eorū op
artificum omnia hæc. Dñs autē dñ uerus ē
ipse dñ uerus & rex sempiternus. Ab indignā
tione eius cōmouebit terra & non sustinebūt gē
tes comminationē eius. Sic ergo dicit dñs
q̄ ñ fecerunt celū & terram peribunt de terra & de hiis
q̄ sub celo sunt. Qui fecit terram in fortitudine
sua. paravit orbem in sapia sua. & prudentia
sua extendit celos. Ad uocē suam dat multi
tudinē aquārū in celo. et eleuat nebulas ab ex
tremitate terre. fulgura in pluuiam fecit. et
educit uentū de thesauris suis. Stultus factus
est omis ho ab scia sua. confusus est omis fa
bricator in sculptili. quia falsum est quod fecerunt. et
ñ est spūs in eis. vana sunt. opus eorū nīl dignū.
In tempore visitationis suē peribunt. Non est
hic similis parti iacob. Qui enim formauit
omnia ipse est dñs. & israel virga hereditatis eius. Dñs
exercituū nomen est illi. Congrega de terra confusi
onē tuam: q̄ habitas in obsidione. quia hæc dicit
dñs. Ecce ego longe proiciam habitatores eius
hac uice. & tribulabo eos. ita ut nō sint
inuenti. Ve mihi super contione mea. pessima
plaga mea. Ego autē dixi. plane hæc est infirmitas
mea & portabo illam. Tabernacula
mea uastata sunt. omnes funiculi mei
disrupti sunt. filii mei exierunt a me. & nō
subsistunt. Non est qui extendat vltra tentori
um meum. & erigat pelles meas. quia stul
ti effecti sunt pastores. & dominū non quesierunt.
propter hoc non intellexerunt. & omis grex eorum dispersus
est. Vox audītis ecce venit. & commotio magna
de terra aquilonis. ut ponat ciuitates iu
da solitudinē ~~draconum~~ & habitaculum dra
conum. Scio dñe quia non est hominis via eius.
nec uir est qui ambulet. & dirigat gressus
suos. Castiga me dñe ueruntamen in
iudicio. & non in furore tuo. ne forte ad nihi
lum redigas me. Effunde indignationem tuam
super gentes quæ te non cognouerunt. & super pum
tias quæ nomen tuum non inuocauerunt. quia comedē
runt iacob: & deuorauerunt eum. & consū
pserunt illum. & decus eius dissipauerunt.

Verbum quod factum est ad ieremiam a dño dicēs.
Audite verba pacti huius quod precepi patribus ue
stris. et locutus sum ad uirum iuda. & habitatores
ierusalem. & dicetis ad eos. Hæc dicit dñs dñs israel. Maledictus
uir qui non audierit verba pacti huius quod
precepi patribus vestris die qua eduxi eos de terra egipti
de fornace ferrea dicens. Audite uocem
meam. & facite omnia quæ precepi uobis. et
eritis mihi in populum: ego ero uobis in dñm ut suscitem
iuramentum quod iuraui patribus uestris. daturum
me eis terram fluentem lacte & melle sicut
diei hac. Et respondi & dixi. Amen dñe. Et dixit
dñs ad me. Vociferare omnia verba hæc in ciuita
tibus iuda. & foris ierusalem dicens. Audite verba
pacti huius. & facite illa. quia contestans con
testatus sum patres vestros. in die qua eduxi eos
de terra egipti: usque ad diem hanc. Mane lur
gens contestans sum. & dixi. Audite uocem
meam. & non audierunt. nec inclinauerunt au
rem suam. sed abierunt unusquisque in prauitatem
cordis sui mali. Et induxi super eos
omnia verba pacti huius quod precepi ut facerent. et
ñ fecerunt. Et dixit dñs ad me. Inuenta est
coniuratio in uiris iuda. & in habitatoribus ierusalem.
Reuersi sunt ad iniquitates patrum suorum priorum.
qui noluerunt audire verba mea. Et ecce ego
abierunt post deos alienos: ut seruirent eis.
Irritum fecerunt domus israel. & domus iuda
pactū meū. quod pepigi cum patribus eorum. Idcō ob
hæc dicit dñs. Ecce ego ad inducam super eos
mala. de quibus exire nō poterunt. et clama
bunt ad me: & nō exaudiam eos. Et ibunt
ciuitates iuda. & habitatores ierusalem: & clama
bunt ad deos quibus libant. & non saluabūt eos.
in tempore afflictionis eorum. Secundum numerum
enim ciuitatum tuarum erant dii tui iuda:
et secundum numerum platearum ierusalem posuisti aras
confusionis aras ad libandum baalim. Tu
ergo noli orare pro populo hoc. & ne assumas pro
eis laudē & orationem. quia nō exaudiam in tempore
clamoris eorum ad me in tempore afflictionis
eorum. Quid est quod dilectus meus in domo mea
fecit scelera multa: Numquid carnes sanctæ au
ferent a te malitias tuas in quibus glorianteris.
Oliuam uiridem pulchram fructiferam spe
ciosam uocauit dñs nomen tuum. ad uocem loquelæ
grandis exarsit ignis super eam: & combu
sta sunt fructus eius. Et dixit dñs exercituū qui
plantauit te locutus est super te malum pro
malis domus israel & domus iuda. quæ fecerunt
sibi ad irritandum me libantes baalim. Tu
autem dñe demonstrasti mihi. & cognoui. tunc ostē
disti mihi studia eorum. Ego qui agnus mansue
tus quod portatur ad victimam. nō cognouerunt quia
super me cogitauerunt consilia dicentes. Mit
tamus lignum in panem eius. & exterminemus eum
de terra uiuentium. & nomen eius non memoretur
ultra amplius. Tu autem dñe sabaoth qui iudicas
iuste. & probas renes & corda: videam ultionem
tuam ex eis. Tibi enim reuelauimus causam meam. Propter
hoc dicit dñs ad uiros anathoth. qui quærunt animam tu
am & dicunt. Non prophetabis in nomine dñi. & non
morieris in manibus nostris. Propter hoc dicit dñs de
exercituū. Ecce ego visitabo super eos. iuuenes
morientur in gladio. filii eorum. & filie eorum mo
rientur in fame. reliquiæ non erunt ex eis. In

Lignum impone mittere est dñus dicit eos. adhibere

17

ducam eam in alium locum meum. Et ad arcem hereditatis
visitationis eorum. Vulnus quidem est eis domine
si delinquerint eis. Ut disciplinam instruamur. Et
quare iniquitates eorum domine omnibus qui
praetereunt. Et inimicis agunt plantasti eos. Et
radicem miserunt. Proficiunt. Et facientes fructum.
Prope es tu in ore eorum. Et longe a renibus eorum.
Et tu domine nosti me. Vidisti me. Et probasti cor
meum tecum. Congrega eos qui gregem ad
mactandam. Et sanctifica eos in die occisionis. Usque
quo luget terra. Et herba omnis regionis siccabitur.
Propter malitiam habitantium in ea. Consumpta
sunt. Et ablata. Quia dixerunt non videbit novissima nostra. Si cum peditibus
currentibus laboraris quomodo contendes
equis. Cum autem in terra pacis securus
fueris. Quid facies in superbia iordanis. Etiam
et fratres tui et domus patris tui. Et ipsi pugnaverunt
ad te. Et clamaverunt post te plena
voce. Ne credas eis cum locuti fuerint tibi bona.
Reliquiam domus meae dimisi. Hereditatem
meam. Dedi dilectam animam meam in manu inimicorum eius.
Facta est mihi hereditas mea
qui leo in silva. Dedit de me vocem. Ideo odivi
eam. Numquid avis diploos hereditas mea
mihi. Numquid avis circa eam per totum. Venite
congregamini omnes bestiae terae. Festinate ad devorandum. Pastores multi demolierunt
vineam meam. Conculcaverunt partem
meam. Dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis. Posuerunt
eam in dissipationem. Luxerunt super me. Desolatione desolata est omnis terra. Quia nullus est qui
recogitet corde. Super omnes viae deserti venerunt vastatores. Quia gladius domini devorabit
ab extremo terae usque ad extremum terae. Non est pax omni carni. Seminaverunt hereditatem
et spinas metent. Hereditatem acceperunt.
et non eis proderit. Confundemini a fructibus
vestris propter iram furoris domini. Haec dicit dominus
ad omnes vicinos meos pessimos qui tangunt hereditatem quam distribui populo meo
israel. Ecce ego evellam eos de terra sua. Et domum
iuda evellam de medio eorum. Et cum
evulsero eos conteram eos. Et reducam eos unum ad hereditatem suam. Et
unum in terram suam. Et erit si erudientes didicerint vias populi mei. Ut iurent in nomine meo
vivit dominus. Sicut docuerunt populum meum iurare
in baal. Edificabuntur in medio populi mei. Quod
si non audierint. Evellam gentem illam evulsione et perditione ait dominus. Haec dicit dominus
ad me. Vade et possidet tibi lumbare lineum. Et pone
illud super lumbos tuos. Et aquam non intrare
illud. Et possidi lumbare iuxta verbum

domini. Et posui eum super lumbos meos. Et factum
est secundo domini ad me sedo dicens. Tolle lumbare
quod possedisti quod est super lumbos tuos. Et surge
vade ad euphraten. Et abscondo illud ibi
in foramine petrae. Et abiit. Et abscondit illud in
euphrate sicut praeceperat mihi dominus. Et factum est post
dies plurimos. Dixit dominus ad me. Surge et
vade ad euphraten. Et tolle inde lumbare quod
praecepi tibi ut absconderes illud ibi. Et abiit ad
euphraten. Et fodit. Et tulit lumbare de loco
ubi absconderam illud. Et ecce computruerat
lumbare. Et ut nullo usui aptum esset.
Et factum est verbum domini ad me dicens. Haec dicit do
minus deus. Sic putrefaciam superbiam
iuda. Et superbiam hierusalem multam. Populum hunc
pessimum qui noluerunt audire verba mea. Qui ambulant
in pravitate cordis sui. Abierunt
post deos alienos ut servirent eis. Et adorarent
eos. Erunt sicut lumbare istud quod nullo usui
aptum est. Sicut enim adhaerent lumbare
ad lumbos viri. Sic adglutinavi mihi omnem
domum israel. Et omnem domum iuda dicit dominus
ut sint mihi in populum. Et in nomen. Et in laudem. Et in gloriam.
et non audierunt. Dixit ergo ad eos sermonem
istum. Haec dicit dominus deus israel. Omnis lagunculam
implebitur vino. Et dicent ad te. Numquid
ignoramus quod omnis lagunculam implebitur
vino. Et dicet ad eos. Haec dicit dominus. Ecce ego im
plebo omnes habitatores terae huius. Et reges qui
sedent de stirpe David super thronum eius. Et sacerdotes. Et prophetas. Et omnes habitatores hierusalem
ebrietate. Et dispergam eos unum a fratre suo. Et patres
et filios pariter ait dominus. Non parcam. Et non recedam
neque miserebor. Ne disperdam eos. Audite et
auribus percipite. Nolite elevari quia dominus locutus
est. Date domino deo vestro gloriam antequam contenebrescat. Et antequam offendantur pedes vestri
ad montes caliginosos. Expectabitis lu
cem. Et ponet eam in umbram mortis. Et caliginem.
Quod si non audieritis. Abscondito plorabit anima mea a facie superbiae. Plorans plorabit.
Et deducet oculus meus lacrimam. Quia captus est
grex domini. Dic regi et dominae. Humiliamini
sedete quia descendit de capitibus vestris corona gloriae
vestae. Civitates austri clausae sunt. Et non est
qui aperiat. Transmigravit omnis iuda transmigratione perfecta. Levate oculos vestros. Et videte
qui venitis ab aquilone. Ubi est grex qui datus
est tibi pecus inclitum tuum. Quid dicis cum visitaverit te. Tu enim docuisti eos adversum te. Nonne
dolores tenebunt te quasi parientem. Et si dixeris in corde tuo quare evenerunt mihi haec
multitudine iniquitatis tuae revelata sunt verecundia
tua. Pollutae sunt plantae tuae. Si

Dei patientia redditur. Sepe dum nollet quosque punit dum punit. Et finalitere unique patientiam ut ultores
malitiae suae purgent. Et ut alii doceant. Et instruant. Ad cognitionem veritatis. Sicut enim est malo egritudo
patere. Et extremum iudicium exhibere. Non enim iniquos cito punit. Et pusillanimitatem
incentivum solatio pertrahit. Et eos in ictu ultionis sed diu differt. Et finaliter eos punierit. Et deum
reddit humanae caecae credidisset. Et ostendit quantum mala non deserit.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Sup. xxvi. dcr. xxvii.

mutare potest ethiops pellem suam. aut pardus
maculas suas. vos quoque benefacere cum
didicistis malum. Disseminabo vos sicut stipulam
quæ vento rapitur deserto. Hæc sors tua plaga
mensuræ tuæ a me dicit dominus quia oblita es
mei. et confisa es in mendacio. Unde ego
nudavi faciem tuam in conspectu tuo. et ap
paruerunt ignominia tua. ad ulcera tua. hinnitus tui. scelus fornicationis tuæ super
colles in agro vidi abominationes tuas. Væ tibi Ierusalem quæ munda eris post me. usque quo
adhuc. Quod factum est verbum domini ad Ieremiam de sermonibus siccitatis. Luxerunt Iudea
porte eius. et ingemuerunt. et obscurate sunt in
terra. et clamor Ierusalem ascendit. Maiores mi
serunt minores suos ad aquam. ve
nerunt ad haurienda. non invenerunt aquam.
reportaverunt vasa sua vacua. Confusi sunt
et afflicti. et operuerunt capita sua. propter terram. quia non venerat pluvia super terram. confusi
sunt agricole. operuerunt capita sua. Etenim
cervus in agro peperit. et reliquit. quia non erat
herba. Et onagri steterunt in rupibus. traxerunt
ventum sicut dracones. defecerunt oculi
eorum. quia non erat herba. Si iniquitates nostre re
sponderint domine nobis. fac propter nomen tuum. quia
multe sunt aversiones nostre. tibi peccavimus. ex
pectatio israel. salvator eius in tempore tribulationis. Quare quasi colonus futurus es in
terra. et quasi viator declinans ad manendum. Quasi
futurus es velut vir vagus et fortis. quem non
potest liberare. Tu autem in nobis es domine. et no
men tuum invocatum est super nos. ne derelinquas
nos. Hæc dicit dominus populo huic. quia dilexerunt
movere pedes suos. et non quiescunt. et domino non
placuerunt. nunc ergo recordabitur iniquitatis
eorum. et visitabit peccata eorum. Et dixit dominus ad
me. Noli orare pro populo isto in bonum. Cum ieiu
nant non audiam preces eorum. et si ob
tulerint holocaustomata. et victimas. non
suscipiam eas. quia gladio et fame. et peste
ego consumam eos. Et dixi. ha. ha. ha. do
mine deus. populus dicunt eis. Non videbitis gla
dium. et fames non erit in vobis. sed pacem ve
ram dabit vobis in loco isto. Et dixit dominus ad
me. Falso prophetant in nomine meo. non misi eos. et non præcepi eis. neque locutus
sum ad eos. visionem mendacem. et divina
tionem fraudulentam. et seductionem cordis
sui prophetant vobis. Idcirco hæc dicit dominus de pro
phetis qui prophetant in nomine meo quos ego non
misi. dicentes gladius et fames non erit
in terra hac. in gladio et fame consumentur.
Populus autem cui prophetant erunt projecti in viis ierusalem. propter famem et gladium non erit qui

sepeliat eos. ipsi et uxores eorum. filii et filie eorum.
et effundam super eos malum suum. et dicet ad eos
verbum istud. Deducant oculi mei lacrimas
per noctem et diem. et non taceant. quoniam contritione magna contrita est virgo filia populi mei
plaga pessima valde nimis. Si egressus fuero
ad agros. ecce occisi gladio. et si introivero
in urbem. ecce attenuati fame. Propheta quoque
et sacerdos abierunt in terram quam ignorabant.
Numquid projiciens abiecisti Iudam. aut
Sion abhominatus est animam tuam. Quare ergo
percussisti nos. et non est sanitas nobis. Exspectavimus pacem. et non est bonum. tempus curationis. et ecce turbatio. Cognovimus domine
impietates nostras. et iniquitates patrum nostrorum. quia
peccavimus tibi. Ne nos des in opprobrium
propter nomen tuum. neque facias nobis ignominiam.
Solio gloriæ tuæ recordare. neque irritum facias
fœdus tuum nobiscum. Numquid sunt in
sculptilibus gentium qui pluant. aut celi
sunt dare imbres. Nonne tu es domine deus noster
qui exspectamus te. Tu enim fecisti omnia hæc.
Et dixit dominus ad me. Si steterint moyses
et samuhel coram me. non est anima mea ad
populum istum. Ejice illos a facie mea. et egredi
antur. Et si dixerint. ad te quo egrediemur.
dicet ad eos. hæc dicit dominus. Qui ad mortem
ad mortem. et qui ad gladium ad gladium.
et qui ad famem ad famem. et qui ad captivitatem
ad captivitatem. Et visitabo super eos quatuor
genera. dicit dominus. gladium ad occisionem. et canes
ad laniandum. et volatilia celi. et bestias terre
ad devorandum et dissipandum. Et dabo eos
in fugam omnibus regnis terre. propter Manasse filium ezechiae regis Iuda. super omnibus
quæ fecit in Ierusalem. Quis miserebitur tui Ie
rusalem. aut quis condolebit pro te. aut quis
ibit ad rogandum pro pace tua. Tu enim reliquisti
me dicit dominus. retrorsum abiisti. ego extendam
manum meam super te. et conteram te. laborabam
ut ignoscerem. dispersi eos ventilabro in
portis terre. sterilem. et vidi populum meum. non
a viis suis non sunt revisi. Multiplicate
sunt mihi ut arena maris. in
duxi eis super matrem adolescentis vastatorem
meridie. misi super eam repentinos timores
civitatem. filium matre fecundam. defe
cit anima eius. Occidit ei sol cum adhuc esset
dies. confusa est. et erubuit. et reliquias eius
in gladium dabo. in conspectu inimicorum eorum
ait dominus. Ve mihi mater mea. quia genuisti
me virum rixe. virum discordie in universa
terra. non fenerav. non fenerant mihi quisquam.
omnes maledicunt mihi dicit dominus. Si non reli
quias tuas in bonum. si non occurrere te tempore

S. e. xxvi.

Ps. lxx. f

T. e. lxxvi.

Ge. xxv. Sap. xvii.

Es. xi. xii. Apo. xxvii.

Ge. xxv. S. e. xxvii.

Ps. xc. e. f

Am. xxvii.

T. e. lxxvi.

Pulchrum quidem nomen quod non conservabat. cum maleficia superbia assumunt.

Quemadmodum enim est non possessor agri sic colonus est. et
quia mator dominus dum tantum modo delinquit. et paucos quidem ibi
fuisset. et adulationem gentium per eos et captivum egit.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

afflictionem. et in tempore tribulationis aduer
sus nos inimicus. Si quid federunt fortes ceu
ab aquilone. et cetera. Dum ceciderit et ceteri
uos in diuersionem dabo gratis. omnibus per
euangelium. et omnibus eius et addu
cam inimicos uos de terra quam nescitis. et
ignis succendet eos et flumina meo. sup uos ar
debunt. Tu es domine recordare mei. et iu
stitia me. et uide me ab hiis qui persequun
tur me. soli in patientia eius suscipere me. scito quo
sustinui pro te obprobrium. Inuenti sunt ser
mones eius. et comedi eos. et factus est mihi uer
bum eius in gaudium. et in letitia cordis mei. quo
niam inuocatum est nomen tuum super me domine deus ex
ercituum. Non sedi in consilio ludentium. et exul
tauit. Sum a facie manus tue solus sedebam.
Quoniam commotione repleuit me. Et factum est
dolor meus perpetuus. et plaga mea desperabilis
renuit curari. factus est mihi mendacium.
aquis infidelibus. Propterea dicit dominus. Si conuer
tis conuertam te. ante faciem meam stabis
bis. Et si separabis pretiosum a uilibus quasi os meum
eris. Conuertentur ipsi ad te. et tu non conuertaris ad
eos. Et dabo te populo huic murum aereum fortem.
et bellabunt ad te. et non prualebunt
quia ego tecum sum: ut saluem te. et eruam
te dicit dominus. et liberabo te de manu pessi
morum. et redimam te de manu fortium. Et
fecit sermonem ad me dicens. Non accipies
uxorem. et non erunt tibi filii et filie
in loco isto. quia hec dicit dominus super filios et
filias que generantur in loco isto. et super
matres eorum que genuerunt eos. et super patres
eorum de quorum stirpe sunt nati in terra hac.
Morte egrotationum morientur. non plan
gentur. et non sepelientur. in stercoribus super
facie terre erunt. gladio et fame consum
entur. et erunt cadauera eorum in escam uolu
cribus celi. et bestiis terre. Si enim dixit dominus. Non in
gredias domum luctus. neque uadas ad
plangendum. neque consolis eos. quia abstu
li pacem meam a populo isto dicit dominus. Misericordiam et miserationes. et misericordias
grandes et parui in ista. non sepelientur
neque plangent. et non se incident. neque calui
fiet pro eis. et non frangent panem eorum lugen
tibus. ad consolandum super mortuo. et non
dabunt eis potum calicis ad consolandum super
patre suo et matre. Ad domum conuiuii non ingre
dieris ut sedeas cum eis et comedas. et bi
bas quia hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce au
feram de loco isto. coram oculis uestris. et diebus
uestris uocem gaudii. et uocem letitie. uocem
sponsi. et uocem sponse. Et cum annunciaueris
populo huic omnia uerba hec. et dixerint tibi. quare locutus est
dominus super nos omne malum grande. et
quid. Quis iniquitas nostra et quis peccatum nostrum quod
peccauimus domino deo nostro? Dices ad eos.
Quia dereliquerunt patres uestri me. ait dominus. et abi
erunt post deos alienos. et seruierunt eis. et ad
orauerunt eos. et me dereliquerunt. et legem
meam non custodierunt. Sed et uos peiores
estis quam patres uestri. Ecce enim ambulat
unusquisque post prauitatem cordis sui ma
li ut me non audiat. Et eiciam uos de terra
hac in terram quam ignoratis uos et patres uestri.
et seruietis ibi diis alienis die ac nocte. qui
non dabunt uobis requiem. propterea ecce dies ue
niunt dicit dominus. et non dicetur ultra uiuit
dominus qui eduxit filios israel de terra egypti. sed
uiuit dominus qui eduxit filios israel de terra aquilonis
et de uniuersis terris ad quas eiecerat eos. et reduc
am eos in terram suam quam dedi patribus eorum.
Ecce ego mittam piscatores multos dicit
dominus. et piscabuntur eos. et post hec mit
tam eis multos uenatores. et uenabuntur
eos de omni monte. et de omni colle. et de
cauernis petrarum. quia oculi mei super omnes uias
eorum. non sunt absconditi a facie mea. et non
fuit oculata iniquitas eorum ab oculis meis.
Et reddam primum duplicem iniquitates
et peccata eorum. quia contaminauerunt terram me
am in morticinis idolorum suorum. et abominati
bus suis impleuerunt hereditatem meam. Domi
ne fortitudo mea et robur meum. et refugium
meum in die tribulationis. Ad te gentes ue
nient ab extremis terre. et dicent. Vere mendacium
possiderunt patres nostri. uanitatem quae eis
non profuit. Numquid faciet sibi homo deos.
et ipsi non sunt dii. Ideo ecce ego ostendam
eis per hanc. ostendam eis manum meam
et potentiam meam. et scient quia nomen
meum dominus. Peccatum iude scriptum est stilo ferreo
in unguem adamantino exaratum super lapidem
cordis eorum. et cornibus altarium eorum. Cum
recordati fuerint filii eorum altarium suorum. et
luncorum. lignorum frondentium super montibus
excelsis. in conflictibus agri fortitudinem
tuam. tuorum cum omnibus tuis in
iniquitatibus tuis. et in peccatis tuis in
omnibus finibus tuis. Et relinquis solus ab hereditate tua quam
dedi tibi. et seruire te faciam inimicis tuis in
terra quam ignoras. Quia ignis succendit in
furore meo usque in sempiternum ardebit. Hec dicit dominus.
Maledictus homo qui confidit in homine. et ponit carnem
brachium suum. et a domino recedit cor eius. Erit
enim quasi myrice in deserto. et non uidebit cum ue
nerit bonum. Habitabit in siccitate in deserto.
in terra salsuginis et non habitabit. Benedictus uir
qui confidit in domino. et erit dominus fiducia eius.

Gray Scale
0 1 2 3 4

Et erit qui lignum qd transplantatur sup
aquas. quod humorem mittit radices suas. et
non timebit cum venerit calor. Et erit folium
eius viride. et tempore siccitatis non erit
solicitus. nec aliquando desinet facere fructum.
pravum et cor hominis. et inscrutabile quis cognos
cet illud. Ego dominus scrutans cor. et probans
renes. qui do unicuique iuxta suam
viam. iuxta fructum adinventionum suarum.
Pdix fouit quod non peperit. fecit divitias. et
non in iudicio. In dimidio dierum suorum de
linquet eas. et in novissimo suo erit stultus.
Solium glie. Alleluia. a primaprio. locus
sanctificationis nostre. expectatio israel domine.
omnes qui te derelinquunt confundentur.
recedentes in terra scribentur. quia dere
liquerunt venam aquarum viventium dominum.
Sana me domine. et sanabor. salvum me fac.
et salvus ero. quoniam laus mea tu es. Ecce ipsi
dicunt ad me ubi est verbum domini veniat. Et
ego non sum turbatus te pastorem sequens.
et diem hominis non desideravi. tu scis. quod
egressum est de labiis meis. rectum in conspec
tu tuo fuit. ne sis mihi tu formidini spes
mea tu es in die afflictionis mee. Confun
dantur qui persequuntur me. et non confundar
ego. pereant illi. et non peream ego. Adduc
super eos diem afflictionis. et duplicatione con
tritionis contere eos. Hec dicit dominus ad me. Vade
et sta in porta filiorum populi per quam ingrediuntur
reges iuda. et egredientur. et in cunctis por
tis iherlim. et dices ad eos. Audite verbum
domini reges iuda. et omnis iuda. cunctique ha
bitatores iherlim qui ingredimini per portas
istas. Hec dicit dominus. Custodite animas vestras
nolite portare pondera in die sabbati. ne
inferatis per portas iherlim. Et nolite ejicere on
nera de domibus vestris die sabbati. et omne op
us non facietis. Sanctificate diem sabbati sicut pre
cepi patribus vestris. et non audierunt. nec inclina
verunt aurem suam. sed durificaverunt cervi
ces suas. ne audirent me. et ne acciperent
disciplinam. Et erit si audieritis me de
cit dominus. ut non inferatis onera per
portas civitatis huius in die sabbati. et
si sanctificaveritis diem sabbati ne faciatis in
eo omne opus. ingredientur per portas civita
tis huius reges. et principes sedentes super
solium David. ascendentes in curribus. equis
ipsi. et principes eorum viri iuda. et inhabitatores
iherlim. et habitabitur civitas hec in sempiternum.
et venient de civitatibus iuda. et de circu
itu iherlim. et de terra benjamin. et de campes
tribus. et de montuosis. et ab austro portan
tes holocaustum. et hostiam et sacrificium.
et thus. inferentes oblationem in domum domini.
Si autem non audieritis me ut sanctificetis sab
bati. et ne portetis onus. et ne inferatis per
portas iherlim in die sabbati incendam ignem
in portis eius. et devorabit domos iherlim. et non
extinguetur. Verbum quod factum est ad iere
miam a domino dicens. Surge et descende in do
mum figuli. et ibi audies sermones meos. et descendi in domum
figuli. ecce ipse faciebat opus super rotam. dissipatum est vas
quod ipse faciebat e lutum manibus suis. conversus
fecit illud vas alterum sicut placuit in oculis eius ut
faceret. Et factum est verbum domini ad me dicens.
Numquid sicut figulus iste non potest vobis fa
cere domus israel ait dominus. Ecce sicut lutum
in manu figuli sic vos in manu mea domus
israel. Repente loquar ad versus gentem. et
ad versus regnum. ut erradicem et destruam.
et disperdam illud. Si penitentiam egerit a
gente illa a malo suo. quod locutus sum ad
versus eam agam. et ego penitentiam super
malo quod cogitavi ut faciam ei. et subito
loquar de gente et regno. ut edificem et pla
tem illud. Si fecerit malum in oculis me
is ut non audiat vocem meam penitentia
am agam super bono quod locutus sum ut
faciam ei. Nunc ergo dic viro iuda. et ha
bitatori iherlim dicens. Hec dicit dominus. Ecce e
go fingo ad vos malum. et cogito contra
vos cogitationem. Revertatur unusquisque
a via sua mala. et dirigite vias vestras et
studia vestra. Qui dixerunt. Desperatum
post cogitationes enim nostras ibimus. et unus
quisque pravitatem cordis sui mali facie
mus. Ideo hec dicit dominus. Interrogate gentes quis
audivit talia horribilia que fecerunt nimis
virgo israel. Numquid deficiet nix de petra
agri aut evelli possunt aquis
erumpentes frigidis et defluentes. Quia
oblitus est me populus meus. frustra libabunt
et in ipsis geressus sunt in semitis seculi.
ut ambularent per eas. in tramite non trito.
ut fierent terra eorum in desolationem. et sibilum
sempiternum. Omnis qui preteriit per eam
obstupescet. et movebit caput suum. Sicut
ventus urens dispergam eos coram inimi
co. dorsum et non faciem ostendam eis. in
die perditionis eorum. et dixerunt venite cogi
temus contra ieremiam cogitationes eorum. Non enim peribit lex a sacerdote.
neque consilium a sapiente. nec sermo a
propheta veniet. percutiamus eum lingua.
et ne attendamus ad universos sermones
eius. Attende domine ad me. et audi vocem
adversariorum meorum. Numquid reddetur pro
bono malum. quia foderunt foveam

Ps. lxiii.
Ps. lxxi. 5.
Apoc. 9.
Ps. vii.
S. e. lxi.
S. e. vi.
S. e. lxv.
Ez. xxxi.
Ps. xxxii.
Ez. xxxi.
Ps. xxxvi.
S. e. xxxv.
Ps. xxxvii. p.
S. e. xxxv.
Ez. xxxv.
Ez. exxxv.
S. e. i.
Ez. lxv.
(d. lito. artiony) T. xxi.

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

anime mee. Recordare qd stetim i cos
tu tuo. loqr p eis bonū. et auerte indig
nationē tuam ab eis. ppea da filios eorū in
fame. et deduc eos i manus gladij. fiant uo
ces eorū ablate libis. et uidue. erunt cū ui
ri mortis. iuuenes eorū confodiant
gladio i prelio. audiat clamor de domib
eorū. Adducas sup eos latronē repente. qr
fodierunt foueam ut capererent me. et laqos
absconderunt pedibus meis. Tu aū dne scis
omne consilium eorū adū me in morte.
ne ppicias ~~ppcā~~ eorū in iniqtate. et peccatū
eorū a facie tua ne deleatur. fiant corruen
tes i conspectu tuo. i tempore furoris tui
abute eis. Hec dicit dnē. Vade et tolle
laguncculam figuli ueteris. A senioribus
ppli. et a sacerdotibus. et egrede ad
uallē filij ennom. Et uocabis ibi uerba q ego loqr ad
te. et dices. audite uerbum dni reges iuda et
habitatores ierlm. hi dicit dnē exercituū deus
israel. Ecce ego inducam afflictionē
super locū istū. et aures omnis q audierit e
lam. tinniant aures eius. eo q dereliq
runt me. et alienū fecerunt locū istū. et libauerunt
in eo. dis alienis. quos ignorauerunt ipsi et
patres eorū. reges iuda. et impleuerunt locum
istum sanguine innocentum. et edificaue
runt excelsa baalim ad comburendos
filios suos igni i holocaustum baalim
q nō preceptī. nec locutus sum. nec ascen
dit i cor meum. ppea ecce dies uenient
dicit dnē. et nō uocabitur locus iste a
plius topher. et ualle filij ennom. sed ualle
interfectionis. Et dissipabo consilium iude
et ierlm i loco isto. et subuertam eos gladio
i conspectu inimicorū suorū. et i manu quē
rentium animas eorū. Et dabo cadauera eorū escas
volatilibus celi et bestiis terre. et ponam ciu
tatem hanc i stupor. et sibilum. omis q
pertransierit per eam obstupescet. et sibilabit super
omnibus plagis eius. Et exterminabo eos cum
bis filios suos. et cum filias suas. et unus
quisq carnes amici sui comedet. i obsidi
one et i angustia. i q concludent eos ini
mici eorū. q quirunt animas eorū. et conteres
laguncculam i oculis uirorum q ibunt tecū.
et dices ad eos. hi dicit dnē exercituū. Sic
conteram ppli istum et ciuitatem istam. sicut
conteritur uas figuli q nō potest ultra i
staurari. Et i topheth sepelientur. eo qd
non sit alius locus ad sepeliendū. Sic faciam
loco huic dicit dnē. et habitatoribus eius. ut
ponam ciuitatem istam sicut topher. Et
erunt domus ierlm. et domus regum iuda.

sicut locus topher. Inmundes omnes domus
i quay domatibus sacrificauerunt omni mili
tie celi. et libauerunt libamina alis alienis.
Venit aū ieremias de topher quo miserat
eū dnūs ad ppdicandum. et stetit i atrio domus
dni. et dixit ad omnē ppm. hi dicit
dominus exercituū deus israel. Ecce ego inducā
super ciuitatem hanc. et super omnes urbes eius
cuncta mala q locutus sum aduersus
eam. eo qd induraurunt ceruicem suam. ut
non audirent sermones meos. Et audi
uit phassur filius emmer sacerdos. qui erat
princeps i domo dni. ieremiam ppte
tantē sermones istos. et percussit phassur ie
remiam ppham. et misit eū i nerui q erant
i porta beniamin i superiori. i domo dni. Cūq
illuxisset i crastinū. eduxit phassur iere
miam de nerui. Dixitq ad eum ieremias.
non phassur uocauit dnūs nomen tuū. sed pauo
rem undique. Quia hi dicit dnūs. Ecce ego da
bo te i pauorem. et omnes amicos tuos. et
cadent gladio inimicorū suorū. et oculi tui
uidebunt. Et omnem iudam dabo i manu
regis babylonis. et transducet eos i babylo
nē. et percutiet eos gladio. Et dabo uniuersā
substantiam ciuitatis huius. et omnem laborem
eius. omnesq pecū. et uasa cuncta thesaurorū re
gū iuda dabo i manu inimicorū eorū. et di
ripient eos. et tollent. et ducent i babylonē.
Tu aū phassur. et omnes habitatores domus mee
ibitis i captiuitatē. et i babylonē ueniesq.
et ibi morieris. ibiq sepelieris tu. et omnes
amici tui. quibus ppheticabas mendacium. Se
duxisti me dnē. et seductus sum. fortior me
fuisti. et inualuisti. factus sum i derisum tota die.
omnes subsannabant me. quia olim loqr
ueraciter. nunc autem. uastitatē clamito.
Et fac i opprobrium dni i obprobriū. et i derisū
tota die. et dixi. non recordabor eius. neq ulto
ra loquar i nomine illius. Et factus i corde meo
quasi ignis exestuans. claususq i ossibus meis.
et defeci ferre nō sustinens. audiui enim con
tumelias multorū. et timorē i circuitu. pleg
mini. et persequamur eū. ab omnibus uiris qui
erant pacifici mei. et custodientes latus meum.
Si quomodo deceptus. prualeamus
aduersus eum. et consequamur ultionē ex eo.
Dominus autem mecum est. sicut bellator ido
neus. ~~eū ceciderūt~~ idcirco q persequentes me ce
dent. et infirmi erunt. Confundentur uehe
menter. qr non intellexerunt obprobriū sem
piternum. qd numq deleb. Et tu dne exerci
tuū probas iustū. q uides renes. et cor. ui
deam ultionē tuam ex eis. tibi enim
reuelauī causam meam. Cantate dno.

Sed. e. vii.

70

laudate Dominum, quia liberavit animam pauperis
de manu malorum. Maledicta dies in qua natus sum;
dies in qua peperit me mater mea, non sit benedicta.
Maledictus vir qui annuntiavit patri meo dicens:
Natus est tibi puer masculus, et quasi gaudio lae-
tificavit eum. Sit homo ille ut sunt civitates
quas subvertit Dominus, et non penituit eum. Audiat
clamorem mane, et ululatum in tempore meri-
diano, qui non me interfecit a vulva, ut fieret
mihi mater mea sepulchrum, et vulva eius
conceptus eternus. Quare de vulva egressus
sum, ut viderem laborem et dolorem, et consu-
merentur dies mei in confusione? Verbum
21 quod factum est ad Ieremiam a Domino, quando misit ad
eum rex Sedechias Phassur filium Melchie, et
Sophoniam filium Maasie sacerdotem, dicens:
Interroga pro nobis Dominum, quia Nabuchodo-
nosor rex Babylonis preliatur adversum nos,
si forte faciat Dominus nobiscum secundum omnia
mirabilia sua, et recedat a nobis. Et dixit
Ieremias ad eos: Sic dicetis Sedechie:
Hec dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego con-
vertam vasa belli que in manibus vestris sunt, et
quibus vos pugnatis adversus regem Babylonis
et Chaldeos qui obsident vos in circuitu murorum,
et congregabo ea in medio civitatis huius. Et de-
bellabo ego vos in manu extenta et in brachio
forti, et in furore, et in indignatione, et in ira
grandi. Et percutiam habitatores civitatis huius:
homines et bestie pestilentia magna mo-
rientur. Et post hec, ait Dominus, dabo Sedechiam
regem Iuda, et servos eius, et populum eius, et qui
derelicti sunt in civitate hac a peste et gladio
et fame, in manu Nabuchodonosor regis Ba-
bylonis, et in manu inimicorum eorum, et in manu
querentium animam eorum, et percutiet eos in ore
gladii, et non movebitur, neque parcet, nec mise-
rebitur. Et ad populum hunc dices: Hec dicit Dominus: Ecce
ego do coram vobis viam vite et viam
mortis. Qui habitaverit in urbe hac morietur
gladio et fame et peste. Qui autem egressus
fuerit, et transfugerit ad Chaldeos qui obsident
vos, vivet, et erit ei anima sua quasi spolium. Po-
sui enim faciem meam super civitatem
hanc in malum, et non in bonum, ait Dominus. In ma-
nu regis Babylonis dabitur, et exuret eam
igni. Et domui regis Iuda dicens: Audite ver-
bum Domini, domus David. Hec dicit Dominus: Iudicate
mane iudicium, et eruite vi oppressum de
manu calumpniantis, ne forte egredia-
tur ut ignis indignatio mea, et succendatur,
et non sit qui extinguat, propter malitiam studio-
rum vestrorum. Ecce ego ad te habitatricem vallis solide
atque campestris, ait Dominus: qui dicitis: Quis
percutiet nos? et quis ingredietur domos

nostras? Et visitabo super vos iuxta fructum
studiorum vestrorum, dicit Dominus, et succendam ignem
in saltu eius, et devorabit omnia in circuitu
eius. Hec dicit Dominus: Descende in domum re- 22
gis Iuda, et loqueris ibi verbum hoc, et dices: Au-
di verbum Domini, rex Iuda, qui sedes super solium David,
tu et servi tui, et populus tuus, qui ingredimini
per portas istas. Hec dicit Dominus: Facite iudicium
et iustitiam, et liberate vi oppressum de ma-
nu calumpniatoris; et advenam et pupil-
lum et viduam nolite contristare, neque op-
primatis inique, et sanguinem innocentem
ne effundatis in loco isto. Si
enim facientes feceritis verbum istud, ingre-
dientur per portas domus huius reges sedentes
de genere David super thronum eius, et ascenden-
tes currus et equos, ipsi et servi et populus eorum. Quod
si non audieritis verba hec, in memetipso iuravi,
dicit Dominus, quia in solitudinem erit domus hec.
Quia hec dicit Dominus super domum regis Iuda:
Galaad tu mihi caput Libani; si non posuero
te in solitudinem, urbes inhabitabiles, et sanctificabo
super te interficientem virum et arma eius. Et
succident electas cedros tuas, et precipi-
tabunt in ignem. Et pertransibunt gentes
multe per civitatem hanc, et dicet unus-
quisque proximo suo: Quare fecit Dominus sic ci-
vitati huic grandi? Et respondebunt: Eo quod
dereliquerint pactum Domini Dei sui, et adora-
verint deos alienos, et servierint eis. Noli-
te flere mortuum, neque lugeatis super eum
fletu; plangite eum qui egreditur, quia non
revertetur ultra, nec videbit terram nativi-
tatis sue. Quia hec dicit Dominus ad Sellum fili-
um Iosie regem Iuda, qui regnavit pro Iosia pa-
tre suo, qui egressus est de loco isto: Non reverte-
tur huc amplius; sed in loco ad quem trans-
tuli eum, ibi morietur, et terram istam non videbit
amplius. Ve qui edificat domum suam in
iniustitia, et cenacula sua non in iudicio;
amicum suum opprimet frustra, et mercedem
eius non reddet ei. Qui dicit: Edificabo mihi do-
mum latam, et cenacula spatiosa; qui aperit
sibi fenestras, et facit laquearia cedrina, pin-
gitque sinopide. Numquid regnabis quoniam
confers te cedro? Pater tuus numquid non
comedit et bibit, et fecit iudicium et iusti-
tiam tunc cum bene erat ei? Iudicavit
causam pauperis et egeni in bonum suum. Numquid
non ideo quia cognovit me, dicit Dominus?
Tui vero oculi et cor ad avaritiam, et ad san-
guinem innocentem fundendum, et ad calumpniam,
et ad cursum mali operis. Propterea hec dicit Dominus
ad Ioachim filium Iosie regem Iuda: Non plan-
gent eum: Ve frater, et ve soror! Non concrepabunt ei.

de dñe. et de medio. Sepulcra aperta sepulchrum pnt. et pectus eorum porta inferni.

Ascende libanum et clama. et in basan da uocem tuam: et clama ad dilectos tuos quia omnes sunt omnes amatores tui. locuti sum ad te in habundantia tua dixisti non audiam. si est uia tua ab adolescentia tua. quia non audisti uocem meam. omnes pastores tuos pascet uentus: et amatores tui in captiuitatem ibunt: et tunc confundis et erubescis ab omni malitia tua. Quesedes in libano. et nidificas in cedris quomodo congemuisti. cum uenissent tibi dolores qui dolores parturientis. Quo ego dicit dñs quia si fuit sedens filius ioachim regis iuda anulus in manu dextera mea inde euellam eum: et dabo te in manu eliadae qui tentat animam tuam: et in manu eorum quorum formidas faciem: et in manu nabuchodonosor regis babilonis: et in manu chaldeorum. et mittam te et matrem tuam quae genuit te in alienam: et ibi mortemini. et ad terram ad quam leuant ipsi animam suam: ut reuertantur illuc non reuertentur. Numquid uas fictile aeris contritum aut ut lapidem. Quare abiecti sunt ipse et semen eius. et proiecti in terram quam ignorabant. Terra terra terra audi sermonem domini. hi dicit dñs. Scribe uirum istum sterilem uirum qui in diebus suis non prosperabitur. Sicut enim erit de semine eius uir qui sedeat super solium dauid et potestatem habat ultra in iuda. Ve pastoribus qui disperdunt et lacerant gregem pascuae meae dicit dominus. Sed hi dicit dñs deus israel ad pastores qui pascunt populum meum. Vos dispersistis gregem meum. et eiecistis eos et non inuisistis eos. Ecce ego inuisitabo super uos malitiam studiorum uestrorum ait dñs. Et ego congregabo reliquias gregis mei de omnibus terris ad quas eiecit eos illuc. et conuertam eos ad ouia sua: et crescent et multiplicabuntur. et suscitabo super eos pastores: et pascent eos. Non formidabunt ultra et non pauebunt. et nullus quaerens requirit dicit dñs. Ecce dies uenient ait dñs. et suscitabo dauid germen iustum. et regnabit rex et sapiens erit. et faciet iudicium et iustitiam in terra. In diebus illis saluabitur iuda. et israel habitabit confidenter. et hoc est nomen quod uocabunt eum: dñs iustitia nostra. Propterea ecce dies uenient dicit dñs. et non dicent ultra. uiuit dñs qui eduxit filios israel de terra egypti. sed uiuit dñs qui eduxit et adduxit semen domus israel de terra aquilonis. et de cunctis terris ad quas eiecerat eos illuc et habitabunt in terra sua ad pascua. Contritum est cor meum in medio mei. contremuerunt omnia ossa mea. factus sum quasi uir ebriosus. et quasi homo madidus a uino. a facie domini. et a facie uerborum sanctorum eius. Quia adulteris repleta est terra. quia a facie maledictionis luxit terra. arefacta sunt arua deserti. factus est cursus eorum malum. et fortitudo eorum dissimilis. Propheta namque et sacerdos polluti sunt. et domo mea inuenta malitia eorum. ait dominus. Idcirco uia eorum erit quasi lubricum in tenebris. et pellentur eum. et corruent in ea. Afferam enim super eos malum annum uisitationis eorum ait dñs. et prophetas samarie uidi fatuitatem. Prophetabant in baal. et decipiebant populum meum israel. et prophetas ierusalem uidi similitudinem adulterantium. et in mendacio. Et confortauerunt manus pessimorum ne conuerterentur unusquisque a malitia sua. facti sunt mihi omnes sodoma. et habitatores eius quasi gomorra. Propterea hi dicit dñs exercituum. ad prophetas. Ecce ego cibabo eos absinthio. et potabo eos felle. a prophetis enim ierusalem egressa est pollutio super omnem terram. Hi dicit dñs exercituum. Nolite audire uerba prophetarum qui prophetant uobis. et deceptiones uos. Visionem cordis sui loquuntur. non de ore domini. Dicunt his qui blasphemant me. loquitur dñs. pax erit uobis. et omni ambulanti in praui tate cordis sui dixerunt. non ueniet super uos malum. Quis enim astitit in consilio dei. et uidit. et audiuit sermonem eius. Quis considerauit uerbum illius. et audiuit. Ecce turbo domini in furore egredietur. et procellae erumpens super caput impiorum ueniet. Non auertetur furor dei usque dum faciat. et usque dum perficiat cogitationem cordis sui: in nouissimis diebus intelligetis consilium eius. Non mittebam prophetas nisi ut prophetarent. Si stetissent in consilio meo. et nota fecissent uerba mea populo meo. et auertissent eos a uia sua mala. et a cogitationibus suis pessimis. Putas ne deus ego sum dicit dñs. et non deus longe. Si occultabitur uir in abscondito. et ego non uidebo eum dicit dñs. Numquid non celum et terram ego impleo ait dñs. audiui quid dixerunt prophetae prophetantes in nomine meo mendacium atque dicentes. Somniauit. somniauit. usque quo istud in corde est prophetarum prophetantium mendacium. et prophetantium seductionis cordis sui. qui uolunt facere ut obliuiscatur populus noster nominis mei somniis eorum quae narrat unusquisque ad proximum suum. sicut obliuiscuntur

M
AB

Go. Lege.

pcēf eos nōli mei ꝓ hal. ꝓha q hēc ꝓpha
ū: narrat sompnū. ⁊ q hēc sinonō meum.
loquitur sinonē meū ūe. Quid paleas ad tri
ticū dicit dñs. Sū quid nō ūla mea sunt
qui igniq dicē dñs. ⁊ qi mallens cōtēnl pe
ram ꝓpha ecce ego ad ꝓhal. ait dñs. qui fu
runt uerba mea unusquisq ad proximu
suū. Ecce ego ad ꝓhal ait dñs. q assumūt
lingās suas. ⁊ aiunt dicēdo. Ecce ego ad
ꝓhas sompniantes mendacium ait dñs.
q narrauerunt ea ⁊ seduxerunt ꝓplm meū i
mendacib suis. ⁊ in miraculis suis. cū ego
ñ misissem eos. nec mandassem eis qui
nichil ꝓfuerunt ꝓplo huic dicit dñs. Si igi
tur interrogauit te ꝓplus iste. ꝓpha aut sac
dos dicens. q. ē onus dñi dicēs ad eos. vt
quid onus hoīs. proiiciam quippe uos ait do
minus. Et ꝓphes. ⁊ sacdos. ⁊ ꝓplus q dixerit onus
dñi: ulciscar super uirū illū. ⁊ super domum
eius. Sic dicetis unusquisq ad proximū su
um. ⁊ ad fratrem suū. Quid respondit dñs.
et quid locutus ē dñs. ⁊ onus dñi ulterius
non memorabitur. q onus erit unicuiq sr
mo suus. ⁊ pūnisti ūba dei uiuentis dñi
cēcituū dei nri. Sic dicēs ad ꝓpham. quid re
spondit ei dñs. ⁊ quid locutus ē dñs. Et ali
onus dñi dicētis. ꝓ hoc sic dicit dñs. qua
dr. ūbis sermonē istum: onus dñi. ⁊ mis
ad uos dicētis. nolite dicēre onus dñi. ꝓpea ec
ce ego tollam uos portans. et deseri uiquam
uos ⁊ ciuitatē quam dedi uobis ⁊ patribus
uēis a facie mea. ⁊ dabo uos i obprobrium
sempiternum. ⁊ ignominiam sempiternam. que
nūq̄ oblivione delebit. Ostendit mihi
dñs. ecce duo calathi pleni ficis positi ā
templum dñi. postq̄m transtulit nabuch
ro babylonis iechoniā filiū ioachim regis
iuda. ⁊ principes eius. ⁊ fabrōs. ⁊ inclusos
de ierlm. ⁊ adduxit eos i babylonē. Et ca
lathus unus ficis bonas habebat nimis
ut solent ficus ē primi temporis. Et cala
thus unus ficis habebat malas nimis. q nō
comedi possunt prōptē eo qd ēsent male.
Et dixit dñs ad me. q d tu uides ieremia. Et
dixit. Ficus bonas. bonas ualde. mala
malas ualde. q comedi nō possunt eo qd
sunt male. Et factū ē ūbum dñi ad me di
cens. Hēc dicit dñs dēus israel. Sicut ficus hec bone.
sic cognoscam captiuitatē iuda quā emisi de loco istō. i terram chaldeorum i bonū.
⁊ ponam oculos meos super eos ad placitū.
⁊ reducā eos i terram hanc. ⁊ edificabo eos. ⁊
nō destruam. ⁊ plantabo eos. ⁊ ñ euellā.
⁊ dabo eis cor. ut sciant me qt ego sū dñs.
et erunt mihi i ꝓplm. ⁊ ego ero eis i dñm.
quia reuertētur ad me i toto corde suo. Et sicut
ficus pessime q comedi ñ possunt. eo q. sic
ualde. Hēc dicit dñs. Sic dabo sedechiam re
gem iuda. ⁊ principes eius. ⁊ reliquos ex
israel. qui remanserunt i ūrbe hac. ⁊
q habitant i terra egypti. ⁊ dabo eos i uexa
onē. afflictionē q omnib regnis terre. i ob
probriū. ⁊ i parabolam. ⁊ i pūbiū. ⁊ in
maledictionē. i omnib locis ad quos ero
eos. ⁊ mittam i eis gladium. ⁊ famē.
et pestem. donec consumant de terra q dedi
eis. ⁊ patribus eorum. Verbū qd factū ē ad ieremiam de omni ꝓplo iuda i anno quarto
ioachim filii iosie regis iuda. Ipse ē ann
primus nabuch. regis babylonis. q loca
tus ē ieremias ꝓpha ad omnē ꝓplm iuda.
⁊ ad omnes habitatores ierlm dicens. A
decimo tertio anno iosie filii amon regis iuda.
usq ad diē hanc. iste ē tertius decimus annus
ut factus ūbum dñi ad me.
locutus sum ad uos de nocte consurgens.
⁊ loquens. ⁊ nō audistis. Et misit dñs ad uos
omes seruos suos ꝓphas. consurgens diluculo. mittens. ⁊ nō audistis. neq̄ audi
stis. neq̄ inclinastis aures uestras. ut au
dirētis cum dicēt. Reuertimini unusquisq
a uia sua mala. ⁊ a pessimis cogitationib
uēis. ⁊ habitabitis i terra quā dedit dñs uob.
⁊ patrib uēis a sēcl. usq̄ i sēcl. Et no
lite ire post dēos alienos ut seruiatis eis. ⁊
adoretis eos. neq̄ me ad iracundiam p
uocetis i opib manuū uēārū. et nō affligā
uos. ⁊ nō audistis me dicit dñs. ut me ad ira
cundiam prouocaretis. i opib manuū uēārū
i malum uēm. ꝓ ea hēc dicit dominus exercitu
um. pro eo q. ñ audistis ūba mea. Ecce ego
mittam et assumam uniūsas cognationes aquilonis ait dñs. et nabuch. regem
babylonis seruū meū. ⁊ adducam eos
super terram istam. ⁊ super habitatores eius. ⁊ super
omnes nationes q circuitu illius sunt. et
interficam eos. ⁊ ponam eos i stupōē. ⁊ i
sibilū. ⁊ solitudines sempiternas. ꝑdam
ex eis uocē gaudii. ⁊ uocē letitiae. uocē sponsi
⁊ uocē sponse. uocem molē. ⁊ lumen
lucēne. Et erit uniūsa terra eius i solitudi
nē. ⁊ stupōē. ⁊ seruient omnes gentes is
te regi babylonis. lxx. annis. Cumq̄ i
pleti fuerint anni. lxx. ulciscar super regē
babylonis. ⁊ super gentē illam dicit dñs.
iniquitatem eorum. ⁊ super terram chaldeorum. et
ponam illam i solitudines sempiternas.
et adducam super terram illam omia uerba
mea q locutus sū contra eam. scē q. scrip
tū est i libro istō. quecūq̄ prophetauit ieremi

74

3. e. cū. f.
e. ꝓpe.

5. e. hay.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

as adversum omnes gentes. Quia servierunt
eis. Cum essent gentes multae. et reges mag-
ni. et reddam eis secundum opera eorum et secundum facta
manuum suarum. Quia sic dicit dominus deus israel
exercituum. Sume calicem vini furoris huius
de manu mea: et propinabis de illo cunctis
gentibus ad quas ego mittam te. et bibent et
turbabuntur. et insanient a facie gladii
quem ego mittam inter eos. Et accepi calicem
de manu domini et propinavi cunctis gentibus
ad quas misit me dominus. Ierusalem. et civitatibus
iudae. et regibus eius et principibus eius. et po-
pulo eius. ut darem eos in solitudinem et in stupo-
rem. et in sibilum. et in maledictionem. sicut est dies
ista. Pharaoni regi aegypti. et servis eius et
principibus eius et omni populo eius. et uni-
versis generaliter. Cunctis regibus terrae ausi-
dis. et cunctis regibus terrae philisthiim. et as-
caloni et gazae. et accaron. et reliquiis azo-
ti. et idumeae et moab. et filiis ammon. et cunctis re-
gibus tyri. et cunctis regibus sidonis. et cunctis
regibus terrae insularum quae sunt trans mare. Et
dedan. et theman et buz. et universis qui at-
tonsi sunt in comam. et cunctis regibus
arabiae. et cunctis regibus occidentis qui ha-
bitant in deserto. et cunctis regibus zambri
et cunctis regibus elam. et cunctis regibus
medorum. et cunctis regibus aquilonis de prope
et de longe. unicuique contra fratrem suum. et
omnibus regnis terrae quae super faciem eius sunt. Et
rex sesach bibet post eos. et dices ad eos. Haec
dicit dominus exercituum deus israel. Bibite et inebria-
mini. et vomite. et cadite neque surgatis
a facie gladii. quem ego mittam inter vos.
Cumque noluerint accipere calicem de manu
tua ut bibant dices ad eos. Haec dicit dominus
exercituum ~~deus israel~~: Bibentes bibetis. quia ecce
in civitate in qua invocatum est nomen ~~meum~~ meum.
ego incipio affligere: et vos quasi innocentes
et immunes eritis. non eritis immunes. Gladi-
um enim ego voco super omnes habitatores terrae.
dicit dominus exercituum. Et tu prophetabis ad
eos omnia verba haec. et dices ad illos. Dominus de
excelso rugiet. et de habitaculo sancto suo dabit
vocem suam. Rugiens ~~rugiens~~ rugiet
super decorem suum. celeuma quasi calcan-
tium concinetur: adversus omnes habita-
tores terrae. Pervenit sonitus usque ad extre-
ma terrae. quia iudicium domino. cum cunctis gentibus
iudicatur ipse cum omni carne. impios
tradidi gladio. dicit dominus. Haec dicit dominus
exercituum. Ecce afflictio egredietur de gente in gen-
tem. et turbo magnus egredietur a summitatibus terrae. et
erunt interfecti domini in die illa. a summo terrae usque ad sum-
mum eius. Non plangentur. et non colligentur neque sepelientur.

in sterquilinium super faciem terrae iacebunt. Ululate
pastores. et clamate. et aspergite vos cinere
optimates gregis. quia completi sunt dies vestri
ut interficiamini. et dissipationes vestrae. et cade-
tis quasi vasa pretiosa. Et peribit fuga a pasto-
ribus. et salvatio ab optimatibus gregis. et
vox clamoris pastorum. et ululatus optima-
tum gregis. quia vastavit dominus pascua e-
orum. et conticuerunt arva pacis a facie irae
furoris domini. Dereliquit quasi leo umbraculum
suum: quia facta est terra eorum in desolationem a facie
irae columbae: a facie irae furoris eius.

XXVI In principio regni ioachim filii iosiae
regis iuda: factum est verbum istud a domino dicens.
Haec dicit dominus. Sta in atrio domus domini.
et loqueris ad omnes civitates iuda. de quibus
veniunt ut adorent in domo domini. univer-
sos sermones quos ego mandavi tibi ut loqua-
ris ad eos. noli subtrahere verbum. si forte au-
diant. et convertantur unusquisque a via sua
mala. et poeniteat me mali quod cogito facere
eis. propter malitiam studiorum eorum. et dices
ad eos. Haec dicit dominus. Si non audieritis me
ut ambuletis in lege mea quam dedi eis
vobis. ut audiatis sermones servorum me-
orum prophetarum. quos ego misi ad vos de nocte et
consurgens. et dirigens. et non audistis. da-
bo domum istam sicut silo. et urbem hanc
dabo in maledictionem cunctis gentibus
terrae. Et audierunt sacerdotes et prophetae. et
omnis populus ~~[illegible]~~ ieremiam loquentem verba
haec in domo domini. Cumque complesset ie-
remias loquens omnia quae praeceperat ei dominus.
ut loqueretur ad universum populum: apprehen-
derunt eum sacerdotes et prophetae. et omnis populus
dicens. Morte moriatur. quare prophetavit in no-
mine domini dicens. Sicut silo erit domus haec.
et urbs ista desolabitur. eo quod sit habitator. Et
congregatus est omnis populus adversus ieremi-
am in domo domini. Et audierunt principes
iuda ~~omnia~~ verba haec. et ascenderunt de domo
regis in domum domini: et sederunt in introitu por-
tae domini novae. et locuti sunt sacerdotes et
prophetae ad principes. et ad omnem populum dicentes.
Iudicium mortis est viro huic: quia prophetavit
adversum civitatem istam sicut audistis au-
ribus vestris. Et ait ieremias ad omnes prin-
cipes. et ad universum populum dicens. Dominus mi-
sit me ut prophetarem ad domum istam: et ad ci-
vitatem hanc: omnia verba quae audistis. Nunc ergo vias
bonas facite vias. et studia vestra. et audite
vocem domini dei vestri: et poenitebit dominum mali quod
locutus est adversum vos. Ego autem ecce in mani-
bus vestris sum. facite mihi quod bonum et rectum est
in oculis vestris. Verumtamen scitote et cognoscite.

M
AS

qd fr occidrs me: sanguē innocentē effudi
ē uos in ceptos. ⁊ ē autē ait ihsm. ⁊ ihsm aw
rex ē. In ūtute enī misit me dnūs. ad uos ut
loqrer i aures uras hec. sed dixerunt pri
cipes romis ppls ad sacerdotes ⁊ ppias. Non ē
iuo hic iudicio morte. qr i nōe dni di
ni loquis ē ad nos. Surrexerunt ergo in
te de senioribus ter. et dixerunt ad omnē cetū
ppli loqntes. Iudex iste dignus morte est. p
phetauit i deū; et sicut regis iuda ⁊ ait ad o
ne ppli dicens iuda. hec dicit dnūs exercituum.
Sion qui ager arabit. ⁊ ierlm in acerum lapid
erit. et mons domus in excelsa silue. Si ipse
morte condempnauit eū ezechias rex iude
⁊ omis iuda. Siquid timuit dominum.
⁊ deprcatus est faciē dni: ⁊ penituit eum
malo q locutus erat adūsus eos. Nos autē
facimus malum grande ē animis nris. Erit qui
uis ppliauerit nōe dni uirtutis filius semei
de anathoth uirum. ⁊ ppliauit adūsus ciuita
tē istam: ⁊ adūsus terram hanc iuxta uerba
hec uerba ieremie. Et audiuit rex ioacim. et
potentes. et omes principes eius uerba hec: ⁊ quesiuit
rex interficere eū. audiuit autē urias. ⁊ timuit. fu
gitq; ⁊ ingressus est egyptum. et misit rex
ioacim uiros i egyptum. et helnathan
filiū achobor. ⁊ uiros cū eo in egyptū. et
eduxerūt uriam de egypto. ⁊ adduxerūt eum
ad regē ioacim. ⁊ percussit eū gladio. ⁊ pro
iecit cadauer eius i sepulchra uulgi iuuenis
hus. Ipse tamen manus achicam filii safan fuit
cū ieremia. ut non traderet i manus populi:
et interficerent eū. In principio regni ioacim
filii iosie regis iuda. factus est uerbum istud ad ie
remiam a dno dicens. hec dicit dnūs ad me. fac
tibi uincula. et catenas: ⁊ pones eas i collo
tuo. ⁊ mittes eas ad regem edom. ⁊ ad regem
moab. ⁊ ad regem filiorum ammon. ⁊ ad regem
tyri. ⁊ ad regem sydonis i manu nuntio
q uenerunt ierlm ad regē iuda. ⁊ precipies
eis. ut ad dnos suos loquantur. hec dicit dnūs
exercituum deus israel: hec dicetis ad dnos uros.
Ego feci terram. ⁊ hominē. ⁊ iumenta q sunt
super faciem terre in fortitudine mea magna
et i brachio extento. ⁊ dedi eam cui placuit
i oculis meis. Et nunc tradi ego dedi omnes
terras istas i manu nabuchodonosor regis
babylonis serui mei. Insuper et bestias agri
dedi ei. ut seruiant illi. et seruient ei om
nes gentes. ⁊ filio eius. ⁊ filio filii eius. Do
nec ueniat tempus terre eius. ⁊ ipsius. ⁊ sa
uient ei gentes multe. ⁊ reges magni. A
seni autē ⁊ regnū q nō seruierit nabuch.
regi babylonis. ⁊ quicumq; nō ceruicē
suam sub iugo regis babylonis. et

i gladio. ⁊ i fame. ⁊ i peste uisitabo super gē
tem illam dicit dnūs. donec consumam eos in
manu eius. Vos ergo audire nolite ppias
uros. ⁊ diuinos. ⁊ somniatores. ⁊ augures.
⁊ maleficos. q dicunt uobis. ñ seruietis re
gi babylonis. qm mendacia ppiant uobis
ut longe faciant uos de terra ura. ⁊ eiciant
uos. ⁊ pereatis. Porro gens que subiecerit
ceruicem suam sub iugo regis babylonis
et seruierit ei. dimittam eam in terra sua
dicit dnūs: ⁊ colet eam. ⁊ habitabit i ea: ⁊ ad
sedechiam regem iuda locutus sum sdm
omnia uba hec dicens. Subicite colla ue
stra sub iugo regis babylonis. ⁊ seruite
ei. ⁊ ploi eius. ⁊ uiuetis. Quare moriemi
ni tu. ⁊ ppls tuus gladio. fame. ⁊ peste.
sicut locutus est dominus ad gentem q
seruire noluerit regi babylonis. Nolite
audire uerba ppiarum dicentium uobis. Non
seruietis regi babylonis. qm mendacium
loquuntur uobis ipi. qm ñ misi eos. ait dnūs. ⁊
ipi ppiant i nomine meo in mendacio. ut
eiciam uos. ⁊ pereatis. tam uos qm ppheta
q uaticinantur uobis. Et ad sacerdotes.
⁊ ad ppulum istum locutus sum dicens.
hec dicit dnūs. Nolite audire uba
uroꝝ q ppiant uobis dicentes. Ecce uasa
dni reuertentur de babylone nunc cito.
mendacia enī ppiant uobis. Nolite
audire eos. sed seruite regi babylonis.
ut uiuatis. Qre datur hec ciuitas i solitu
dinem: ⁊ si ppie sunt. ⁊ si uerbum dominī
i eis. occurrant dno exercituum. ut ne uen
iant uasa q reliqua facta sunt i domo dni
⁊ domo regis iuda: ierlm. i babylonem
Quia hec dicit dnūs exercituum. ad columpnas
et ad mare. ⁊ ad bases: et ad reliqua uasa
q remanserunt i ciuitate hac. quo tulit
nabuch. rex babylonis. et cū transferret
ieconiam filium ioacim regem iuda de
ierusalem i babylonem: ⁊ omnes optima
tes iuda et ierlm. qm hec dicit dnūs exercituum
de uasis q relicta sunt i domo dni. ⁊ i
domo regis iuda. ierlm. i babylonem transfe
rentur. ⁊ ibi erunt usq; ad diem uisita
tionis sue dicit dnūs. Et reducam eam
et reducet i loc istum. Et factum est i anno
ipso i principio regni sedechie regis iuda in
anno quarto i mense quinto: dixit ad me ana
nias filius azur. ppha de gabaon i domo
dni coram sacerdotibus. ⁊ omni ppho dicens.
hec dicit dnūs exercituum deus israel: Contriui iugum
regis babylonis. Adhuc duo anni dies. ⁊ e
ego referam ad locum istum omnia ua
sa dni que tulit nabuch. rex babylonis

S. e. lxxxv.
⁊ e. clxviii
ppl. xlvii. f
Orat. xv.

Orat. xv.

Ps. xxxvii. p.

S. e. lxxxvii.
⁊ e. clx. ei.

7A

78

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

de loco isto. & ęnstulie eos ī babylonē. Sed ecce
nunc filiū ioiam regē iuda. & omnem
transmigrationē iude qui egressi sūt de iu
dea ī babylonē. ego omūrum ad locū istū dicit dnūs.
Confrāmpam enī iugū regis babylonis. Sed dixit
ieremias ppha ad ananiam ppham ī con
spectu sacerdotū. & coram omni ppli.
q stabant ī domo dni. Sed ait ieremias
ppha. amē. Sic fiat dnūs. suscitet dom
inus ūba quā q ppharis. ut referant uasa
ī domū dni. & omnis transmigratio de ba
bylone ad locū istū. Verūmtamen audi ūbum
hoc qd ego loquor ī aures tuas. & aures
uniūsū ppli. ppha q fuerunt ante me. & te.
ab initio. & ppharūnt super terras multas
& super regna magna de prelio. & de affli
ctione. & de peste. ppha q uaticinatus est
pacē. cū uenerit ūbum eius. & sciet pro
pheta q misit dnūs ī ūritate. Et fractam ana
niam ppha cathenam de collo ieremie p
phete. & confregit eam. Et ait ananias
ppha ī conspectu omnis ppli dicēs. hī dicit
dnūs. Sic conteram ī ūgū nabuch. regis ba
bylonis. post duos annos dierū de collo oī
um gentū. Et abiit ieremias ppha ī ui
am suam. Et factū est ūbum dni ad ieremiam
ppham. postquam confregit ananias ppha
cathenam de collo ieremie ppha dicens.
Vade. & dices ananie. hī dicit dnūs. Cathe
nas ligneas contriuisti. & facies p eis cate
nas ferreas. Quia hī dicit dnūs exercituum
dēus israel. iugū ferreū posui super collū cūctarū
gentium istarū. ut seruiant nabuch. regi
babylonis. & seruient ei. Insuper bestias terre
dedi ei. Et dixit ieremias ppha ad ananiam
ppham. audi anania. non misit te dom
inus. & tu confidere fecisti ppli istū ī mē
dacio. Idcirco hī dicit dnūs. Ecce mittā te
a facie terre. hoc anno morieris. Ad ūsum
dominū enī locutus es. Et mortuus est anania
ppha ī anno illo in septimo. Et
hī sunt ūba libri quē mandauit ieremias
ppha de ierusalem ad reliquias seniorū. & ad
transmigrationis. & ad sacerdotes. & ad ppha
& ad omnem ppli quē transtulerat nabuch.
de ierusalem ī babylonem. postquam egressus est
de iechonia rex. & domna regina. & primi
pes iuda. & ierusalem. & faber. & clausor de ierusalem.
ī manu elasa filij saphan. & gemaria
filij helchie. quos misit sede
chia rex iuda. ad nabuch. regem babilonis
ī babylonē. dicens. hī dicit dominus exercituū
dēus israel omni ęnsmigrationi quam
ęnstulit de ierusalem ī babylonē. Edificate do
mos. & habitate. & plantate hortos. & come
dite fructū eorū. Accipite uxores. & ge
nerate filios. & filias. Date filijs uestris uxo
res. & filias uestras date uiris. & parantur fi
lios. & filias. & multiplicamini ibi. & no
lite pauci esse numero. Et quęrite pacē ciu
tatis ad quam transmigrare uos feci. et
orate p ea ad dnūm. quia ī pace illius erit
pax uobis. hī enī dicit dnūs exercituū dēus
israel. Nō uos seducant ppte uri q sunt in
medio uestri. & diuini uestri. et ne attenda
tis ad somnia ūra q uos somniatis.
qē fallo ipi ppharūt uobis ī nomine meo. & nō
misi eos dicit dnūs. Quia hī dicit dnūs. Cum
cepitis impleri ī babylone. hīc. annis. ui
sitabo uos. & suscitabo super uos ūbū meū
bonum. & reducam uos ad locū istū. Ego
enī scio cogitationes quas ego cogito super uos. ait
dnūs. Cogitationes pacis. & nō afflictionis.
ut dē uobis finē. & patientiam. Et uocabi
tis me. & ibitis. & adorabitis me. & exaudi
am uos. Quęretis me. & inuenietis. Cum
quęsieritis me ex toto corde uestro. inuenar a uo
bis dicit dnūs. & reducam capitiuitatē uestrā.
et congregabo uos de omnibus gentib;. et
de cunctis locis. ad quos expulit uos dicit dnūs.
Et reduxi uos in locum de loco ad quē ęnsmigra
re uos feci. qē dixistis. suscitabit nobis dnūs
ppheas ī babylone. Quia hī dicit dnūs ad
regem qui sedet super solium dauid. & ad omnem
ppln istum qui habitat in urbe hac. ad fratres uos.
qui nō sunt egressi uobiscū in ęnsmigra
tionem. hī dicit dnūs exercituum. Ecce mit
tam ī eos gladium. & famem. & pestem. et po
nam eos sicut ficus malas quē comedi nō possūt
eo qd pessime sint. Et persequar eos ī gladio.
& fame. & pestilentia. & dabo eos ī uexa
tionem omnibus regnis terre. ī maledictionē.
& ī stupore. & ī sibilū. & ī obprobriū cūctis
gentib;. ad quas ego eiecero eos. eo qd nō
audierint ūba mea dicit dnūs. Quę misi
ad eos per seruos meos. prophetas de nocte cōsur
gens & mittens. tū audistis dicit dnūs. Vos
ergo. audite ūbum dni. omnis transmi
gratio quam misi de ierusalem ī babylonē. hęc
dicit dnūs exercituū dēus israel. ad achab filij
cholie. & sedechiam filij maasie qui
prophetant uobis ī nomine meo mendacia.
Ecce ego tradam eos ī manu nabuch. regis
babylonis. & percutiet eos ī oculis uestris. & assu
mentur ex eis maledictio omnibus transmigratis iu
de qui sunt in babylone. dicentibus. Det te dnūs
sicut sedechiam. & sicut achab quos frixit rex baby
lonis ī igne. p eo qd fecerunt stultitiam in
israel. moechati sunt ī uxores amicorū suorū.
& locuti sunt ūbū ī nomine meo mendacium.

Gedra. vii.

S. c. xxviii.

S. c. xx.

79

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

qd nõ mandauit eis. Ego sum iudex et testis dicit
dñs. Et ad semetipsam nequaquam dicens. Vt dicat
dominus de eruũ dñ israel. Pro eo q. nuntiauit in
noĉe suo illis ad omnem plebem q. ẽ in ierusalem.
Et ad sophoniã filiũ manasse sacerdotem. Et ad u
niuersos sacerdotes dicens. Dicit dñs de sacer
dotem p. iotadak sacerdote ut sis dux i domo dñi
super omnem uirũ arripientem. Et prophetantem. ut
mittas eũ i carcerem. Et in nũc cpre
hũ interpretatione iam. Anathothide q. pro
phetat uobis. qui sup hoc mittit ad me? Vt
ualeat dicens. Longum ẽ. edificate domos.
Et habitate. Et plantate hortos. Et comedite fruc
tũ eorũ. Legit ergo sophonias sacerdos libũ
istũ i auribus ieremie ppĉe. Et fit ẽ ũbum
dñi ad ieremiam dicens. Vade ad omnem
ĉtũ simigrationem dicens. Vt dicat dñs ad seme
iam nechelamiten. Pro eo qd ppĉauit uobis se
meias. Ego ñ misi eũ. Et fecit uos confidere
i mendacio. Idcirco sic dicit dñs. Ecce ego u
isitabo super semeiam nechelamiten. Et super semi
ĉtus. ñ erit ei uir sedens i medio ppli huius.
Et ñ uidebit bonũ q. ego faciam ppli meo ait
dñs. Quia perfidiam locutus ẽ adu sum
dñm. Hoc ũbum qd factũ ẽ ad ieremiam
a dño dicens. Vt dicit dñs dñ israel dicens. Sc
ribe t omnia ũba q. locutus sum ad te i libro.
Ecce enim dies ueniunt dicit dñs. Et conuertam
conuersionem ppli mei israel. Et iuda. ait dominus.
Et conuertam eos. ad terram q. dedi patribus eorum
possidebunt eam. Et hi ũba q. locutus ẽ dñs
ad israel. Et ad iudam. qm sic dicit dñs. Audiui
mus. formidinem. Et non est pax. Interrogate
et videte. si gignit masculus. Quare ergo uidi
omnis uir manũ super lumbos suos. sicut parturientis.
Et conuersi sunt uultus eius in pallorem.
Ve quia magna dies illa. nec est similis eius.
tempus que tribulationis est iacob. de ipso sal
uabit. Et erit i die illa. ait dñs exercituum.
conteram iugum eius de collo tuo. et uincula
eius disrumpam. Et non dominabitur ei ami
plius alienus. sed seruient domino deo suo.
et dauid regi suo q. suscitabo eis. Tu ergo ne
timeas. serue meus iacob. ait dñs. nec quasi
israel. quia ecce ego saluabo te de re
gione longinqua. et semen tuum de terra capiuitatis eorum. Et reuertetur
iacob. et quiescet. et erit in tranquillitate. et non est qui conterreat.
Quia ego tecum sum ait dñs ut saluem te. faciam enim consumationem
omnibus gentibus. in quibus disperdi te. te autem non faciam consumationem. sed castigabo
te i iudicio. ut non te iudicem innocuum. Et
hi dicit dñs. Insanabile fractum tuum pes
sima plaga tua. non est qui iudicet iudicium
tuum. ad alligandum. medicamina non est tibi. Omnes amatores tui oblitti sunt tui. et non
quirunt te. quia plaga inimici percussi te castigatione crudeli. super multitudine iniquitatis
tue dura. quia sunt peccata tua. Quid clamas
super contritione tua. insanabilis est dolor tu
us. super multitudine iniquitatis tue. et super du
ra peccata tua fecimus hec tibi. Propter omnes qui comedunt te devorabuntur. et omnis hostis tuus in
captiuitatem ducentur. Et qui te vastant va
stabuntur. Cunctos qui predantur te dabo
in uastitatem. Obducam enim cicatricem tibi. et a
uulnere tuo sanabo te dicit dñs. Quia eiectam uocauerunt te sion. hi est quam nobis
pertinet requirentem. hi dicit dñs. Ecce ego
conuertam conuersionem tabernaculorum iacob. et tecta eius miserebor. Et edifi
cabitur ciuitas i uertice suo. et templum
iuxta ordinem suum fundabitur. Et egredietur
de eis laus. et uox ludentium. Et multiplicabo eos. et non diminuentur. et glorificabo eos. et non
attenuabuntur. et erunt filii eius sicut a pri
scis. et cetus coram me permanebit. Et visi
tabo aduersus omnes qui tribulant eos. Et erit
dux eius ex eo. et princeps de medio eius pro
cedet. Et applicabo eum. et accedet ad me. Quis
enim iste est qui applicet cor suum ut appro
pinquet mihi ait dñs. Et eritis mihi i populum. et ego
ero uobis i deum. Ecce turbo dñi furor egre
dietur procella ruens. i caput impiorum co
quiescet. Non auertet iram indignationis dñi
donec faciat. et complet cogitationem cor
dis sui. i nouissimo dierum intelligetis ea.
In tempore illo dicit dñs. ero deus omnium
cognationum israel. et ipsi erunt mihi
i populum. hi dicit dñs. Inuenit gratiam in de
serto ppls q. remanserat a gladio. iudit ad
requiem israel. longe dñs apparuit mi
hi i caritate perpetua dilexi te. idcirco attraxi
misericordia te. Rursum edificabo te. et
edificabis uirgo israel. Adhuc ornaberis
tympanis tuis. et egredieris i choro ludentium. Adhuc plantabis uineas i montibus
samarie. plantabunt plantantes. et donec
tempus ueniat non uindemiabunt. quia erit
dies. i qua clamabunt custodes i monte ephraim. Surgite. et ascendamus i sion ad
dominum deum nostrum. quia hi dicit dñs. Exulta
te i letitia iacob. et hinnite ĉ caput gentium.
Pronuntiate. laudate. et dicite saluum fac populum tuum domine reliquias israel. Ecce ego adducam eos de
terra aquilonis. et congregabo eos ab extremis
finibus terre. inter quos erunt cecus. et claudus.
et gigantes. pregnans. et parturiens simul.
ecclesia magnus reuertentur huc. in fletu
uenient. et i precibus deducam eos. Et adu

f. De eruũ ira pecũ ne uiri filii israel qui fuisse
sup pnĉ. si huiusmodi q. filium perdat ipsi
dñs. Ipse q. habetur fore pcus. Cui ergo uiru
ĉ nisi pacientiae flagella nondum uitia
meuendi ne peccatorum gerebat q. filii a
pre. Ipse q. hostes adhuc ferantur.

Vt. t. ryta.

dum est proximus: quia fecisti israel primogenitum meum. Audite ubi dicit israel: annunciate in insulis et prouciite gentes: et dicite. Qui dispersit israel congregabit eum: et custodiet eum sicut pastor gregem suum. Redimet enim dominus iacob: et liberabit eum de manu potentiorum. et venient et laudabunt in monte sion: et confluent ad bona domini super frumento et vino et oleo. et super pecoribus et armentis: erunt anima eorum quasi irriguus: et ultra non esurient. Tunc letabitur virgo in choro iuuenes et senes simul. et conuertam luctum eorum in gaudium. et consolabor eos: et letificabo a dolore suo. et inebriabo animam sacerdotum pinguedine: et populus meus de bonitate mea adimplebitur. Hec dicit dominus. Vox in excelso audita est lamentationis fletus et luctus. rachel plorantis filios suos: et noluit consolari super eis quia non sunt. Hec dicit dominus. Quiescat vox tua a planctu et oculi tui a lacrimis. quia est merces operi tuo dicit dominus. et reuertentur de terra inimici: et est spes nouissimis tuis dicit dominus. et reuertentur filii tui ad terminos suos. audiens audiui effraim bene mihi castigasti me. castigatus sum quasi iuuenculus indomitus. Converte me domine et reuertar quia tu es dominus deus meus. postquam enim conuersus sum egi penitentiam et postquam ostensus sum percussi femur meum. confusus sum et erubui. quoniam sustinui opprobrium adolescentie mee. Si filius meus honorabilis mihi est. si puer delicatus. quia ex quo locutus sum de eo adhuc recordabor eius. idcirco conturbata sunt viscera mea super eum miserans misebor eius dicit dominus. Statue tibi speculam. pone tibi amaritudines. dirige cor tuum in viam directam in qua ambulasti. Reuertere virgo israel reuertere ad ciuitates tuas istas. usque quo delicate dissoluis filia vaga. Quia creabit dominus nouum super terram. femina circumdabit virum. hec dicit dominus exercituum deus israel. adhuc dicent verbum istud in terra iuda: et in urbibus eius. cum conuertero captiuitatem eorum. Benedicat tibi dominus pulcritudo iustitie. mons sancte. et habitabunt in eo iuda. et omnes ciuitates eius simul. agricole et qui educunt greges. quia inebriauit animam lassam: et omnem animam esurientem saturauit. super hoc expergefactus sum. et vidi. et somnus meus dulcis mihi. Ecce dies venient dicit dominus et seminabo domum israel et domum iuda semine hominis et semine iumentorum. Et sicut vigilauit super eos ut euellat et destruat et dissipet et disperdat et affligat. Sic vigilabo super eos: ut edificem et plantem dicit dominus. In diebus illis non dicent ultra patres comederunt uuam acerbam et dentes filiorum obstupescent. sed unusquisque in iniquitate sua morietur. Omnis homo qui comedet uuam acerbam obstupescent dentes eius. Ecce venient dies dicit dominus et feriam domum israel et domum iuda fedus nouum. non secundum pactum quod pepigi cum patribus eorum in die qua apprehendi manum eorum ut educerem eos de terra egypti. pactum meum irritum fecerunt: et dominatus sum eorum dicit dominus. sed hoc erit pactum quod feram cum domo israel post dies illos dicit dominus dabo legem meam in uisceribus eorum. et in corde eorum scribam eam. et ero eis in deum. et ipsi erunt mihi in populum. et non docebunt ultra unus proximum suum. et unus fratrem suum dicens. cognosce dominum. Omnes enim cognoscent me a minimo eorum usque ad maximum ait dominus. quia propitiabor iniquitatibus eorum et peccati eorum non memor ero amplius. Hec dicit dominus qui dat solem in lumine diei. ordinem lune et stellas in lumine noctis. qui conturbat mare et sonant fluctus eius. dominus exercituum nomen illi. Si defecerint legitimi isti coram me dicit dominus: et semen israel deficiet ut non sit gens coram me cunctis diebus. hec dicit dominus. Si mensurari potuerint cuncti celi sursum: et perscrutari fundamenta terre deorsum: ego abiciam uniuersum semen israel propter omnia quecumque fecerunt dicit dominus. Ecce dies venient dicit dominus et edificabitur ciuitas domino: a turre hananel usque ad portam angli. Et exibit ultra normam mensurae in conspectu eius. super collem gareb: et circumibit goatham. et nomen uallis cadauerum et cineris. et uniuersam regionem usque ad torrentem cedron. et usque ad angulum portae equorum orientalem. Sanctum domino non euellet et non destruetur ultra in perpetuum. Verbum quod factum est ad ieremiam a domino in anno decimo sedechie regis iuda. ipse est annus xviii. nabuchodonosor. tunc exercitus regis babylonis obsidebat ierusalem. ieremias autem propheta erat clausus in atrio carceris. qui erat in domo regis iuda. Clauserat eum sedechias rex iuda dicens. Quare tu prophetas et dicens. hec dicit dominus. Ecce ego dabo ciuitatem istam in manu regis babylonis. et capiet eam. Et sedechias rex iuda

Speculam sibi statuere. nunquam nentum arcta munda et malo fidiuene proficere sibi. dicit mensam mirtitudinis et pontis. qui non uiuens pacem sectum. dei mala uiuidiuenia obprime secura qesere non senere. prime ne malo sibi. proficiebat ne bona nouite facere. postq prauia subegerit. ipse enim recta subigere sibi credit. ne sumi dominum ero uiscere uiolamoni culpam uertantur.

Statue ana. qdigni mtpa. usi; dcpo. an. cuncti sedificari phi qesa ciua a cisitudine iupne gre inchaing. usi. adingressum ipsi deponem popli uetusi. destruetur. iudaei. uidlicet gentilibus. qui usi. addo sque. et conti. q nomam usque transeam iesum celesti mensure nunquam consistunt.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nō fugiet de manu chaldeor. sed tradet
in manu regis babylonis. et loquetur os eius ad
os eius. et oculi eius videbunt
et in babylonem ducet sedechiam. et ibi erit do
nec visitem eum ait dominus. si autem pugnaueris
adversum chaldeos. nichil prosperabis. Et
factum est verbum. quod factum est ad hieremiam.
Ecce hanameel filius patrui tui
venient ad te dicens. Emo mihi agrum meum
Emo ergo agrum meum quem est in anathoth. et enim
competit ei propinquitas. ut emas eum.
Et venit ad me hanameel filius patrui mei
secundum verbum domini. ad vestibulum carceris. et
ait ad me. Posside agrum meum quem est in ana
thoth. in terra beniamin. quia tua est hereditas
tua. et tua propinquitas. ut possideas. Intellexi
quia verbum domini est. et emi agrum ab
hanameel filio patrui mei. quem est in anathoth.
et appendi ei argentum. xvii. siclos argenti.
Et scripsi in libro signauit. et ad
hibui testes. et appendi argentum in statera. et
accepi librum possessionis signatum. iuxta legem
et consuetudinem. et tradidi librum possessionis baruch filio nerie
filii maasiae coram hanameel patruele mei. et
coram oculis testium. qui scripti erant in libro emp
tionis. coram omnibus iudaeis. qui sedebant
in atrio carceris. Et praecepi baruch coram eis di
cens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Sumite hos
libros. librum emptionis hunc signatum.
et librum hunc apertum. et pone eos in vase
fictili: ut permaneant dies multos. Hec
enim dicit dominus exercituum deus israel. Adhuc
possidebuntur domus. et agri et vineae in
terra hac. Et orauit ad dominum postquam tradidi
librum possessionis baruch filio nerie. dicens.
heu. heu. heu. domine deus. Ecce tu fecisti celum
et terram. in fortitudine tua magna. et in brachio
tuo extento. nihil est difficile omne verbum
quia misericordiam in millibus. et reddis iniquitatem
patrum in sinu filiorum eorum post eos. fortissime.
magne potens. dominus exercituum nomen
tuum magnus consilio. et incomprehensibilis co
gitatu. quorum aperti sunt oculi tui super omnes filios hominum
adam. ut reddas unicuique secundum vias suas. et secundum
fructum adinventionum suarum. qui
posuisti signa et portenta in terra egypti usque
ad diem hanc. et in israel. et in hominibus. et fecisti tibi
nomen sicut est die hodierna. Et eduxisti populum tuum israel de terra egypti in signis. et in portentis. et in
manu robusta. et in brachio extento. et in ter
rore magno. et dedisti eis terram hanc quam
iurasti patribus eorum. ut daret eis terram flu
entem lacte et melle. et ingressi sunt et possi
derunt eam. et non obedierunt voci tue. et
in lege tua non ambulauerunt. Omnia quecumque mandasti
eis ut facerent non fecerunt. et euenerunt eis omnia
mala hec. Ecce machinationes extruxerunt aduersum
te. ut capiantur. et urbs data est in
manu chaldeorum. quae pugnant aduersum eam ex
gladio. et fame. et pestilentia. et quecumque
locutus es euenerunt. ut ipse cernis. et ecce
tu domine deus. emisti agrum argento. et adhibuisti testes. cum urbs data sit in manu chaldeorum.
Factum est verbum domini ad hieremiam di
cens. Ecce ego dominus deus omnis carnis. numquid
mihi difficile est omne verbum. Ideo hec dicit dominus.
Ecce ego tradam urbem istam in manu chaldeorum. et in manu regis babylonis. et capient eam.
Et venient chaldei pugnantes aduersum urbem
hanc. et succendent eam igni. et comburent
eam. et domos. in quarum domatibus sacrificabant
baal. et libabant diis alienis libamina ad
irritandum me. Erant enim filii israel. et filii
iuda iugiter facientes malum in oculis
meis ab adolescentia sua. filii israel. quia
nunc exacerbant me in opere manuum suarum dicit
dominus. qui fuerunt in indignatione mea
facti sunt in conspectu meo. per maliciam filiorum israel et filiorum
iuda. quam fecerunt ad irritandam me populo
eorum. ipsi et reges eorum. principes eorum et sacer
dotes. et populus terre iuda et habitatores
eius. Et iuerunt ad me et non
fecerunt. cum docerem eos diluculo et erudirem.
et noluerunt audire. ut acciperent disciplinam: et posuerunt idola sua in domo in qua
inuocatum est nomen meum. ut polluerent eam.
Et edificauerunt excelsa baal quae sunt in valle
filii ennom. ut incinerarent filios suos et filias suas molochi. quod non mandauit eis. nec
ascendit in cor meum. ut facerent abominationem hanc. et peccatum deducerent iudam.
Et nunc propterea hec dicit dominus deus israel. ad ciuitatem hanc de qua uos dicitis quod tradatur
in manus regis babylonis. in gladio. et in
fame. et pestilentia. Ecce ego congregabo eos
de universis terris. ad quas eiecerat eos in furore
meo et in ira mea. et in indignatione grandi. et
reducam eos ad locum istum. et habitare
eos faciam confidenter. et erunt mihi in populum.
et ego ero eis in deum. Et dabo eis cor unum. et
viam unam. ut timeant
me omnibus diebus: et bene sit eis. et filiis
eorum post eos. et feriam eis pactum sempiternum. Et non desinam benefacere eis: et timorem meum dabo in cordibus eorum. ut non recedant
a me. et letabor super eis. cum bene eis fecero.
et plantabo eos in terra ista in veritate. in toto

corde meo. et in tota anima mea. dicit qui hæc
dicit. Sic adducam super eos hierusalem omne ma
lum hoc grande. sicut adduxi super eos omne
bonum. quod ego loquor ad eos. et possidebuntur
agri in terra hac. de qua vos dicitis quod
deserta sit. eo quod non remanserit in ea homo
et iumentum. et data sunt in manu chaldeorum. Agros pe
cunia ementur. et scribentur in libris. et signe
tur signum. in terra benjamin. et in circuitu hierusalem
et in civitatibus iudæ. et in civitatibus montanis. et in civita
tibus campestribus. et in civitatibus quæ ad austrum
sunt. quia convertam captivitatem eorum ait
dominus. Et factum est verbum domini ad hieremiam secun
dum adhuc clausus esset in atrio carceris dicens.
hæc dicit dominus qui fecit illud dominus formans illud.
et parans illud. dominus nomen eius. Clama ad
me. et exaudiam te. et annuntiabo tibi magna
et firma quæ nescis. quæ hæc dicit dominus de israel
ad domos huius urbis. et ad domos regis
iudæ. quæ destructæ sunt. et ad munitiones
et gladio venientibus. ut dimicent cum chal
deis. et implerent eas cadaveribus hominum.
quos percussi in furore meo. et in indignatione
mea. Abscondens faciem meam a civita
te hac. propter omnem malitiam eorum. Ecce ego
obducam ei cicatricem et sanitatem. et cura
bo eos. et revelabo illis abundantiam pacis et
veritatis. et convertam captivitatem iudæ et
captivitatem israel. et ædificabo eos sicut a principio.
et emundabo illos ab omni iniquitate
sua in qua peccaverunt mihi. et propitiabor
cunctis iniquitatibus eorum. in quibus delinquerunt in me.
et spernerunt me. erit mihi nomen in gaudium
et laudem. et in exultationem cunctis gen
tibus terræ. quæ audient omnia bona quæ ego
facturus sum eis. et pavebunt. et turbabuntur
super universis bonis. et super omni pace quam ego facio
eis. hæc dicit dominus. Adhuc audietur in loco
isto. quem vos dicitis esse desertum. eo quod non
sit homo. nec iumentum in civitatibus iudæ et in
platis hierusalem. quæ desolatæ sunt absque homine
et absque habitatore. et absque pecore. vox gau
dii. et vox lætitiæ. vox sponsi. et vox sponsæ. et
vox dicentium. confitemini domino exercituum. quoniam bonus dominus. quoniam in sæculum misericordia eius. et
portantium vota in domum domini. Reducam enim
captivitatem terræ sicut a principio dicit dominus. hæc dicit dominus exercituum. Adhuc erit
in loco isto deserto. absque homine et absque
iumento. et in cunctis civitatibus eius habitacu
lum pastorum accubantium gregibus. in civitatibus
montuosis. et in civitatibus campestribus.
et in civitatibus quæ ad austrum sunt. et in terra benjamin.
et in circuitu hierusalem. et in civitatibus iudæ. Adhuc transi
bunt greges ad manus numerantis ait
dominus. Ecce dies venient dicit dominus. et suscita
bo verbum bonum quod locutus sum ad do
mum israel. et ad domum iudæ. In diebus illis
et in tempore illo germinare faciam david
germen iustitiæ. et faciet iudicium et iustitiam
in terra. In diebus illis salvabitur iuda et hierusalem habi
tabit confidenter. et hæc est nomen quod vocabitur
eam dominus iustitia nostra. Quia hæc dicit dominus.
non erit de david vir qui sedeat super thro
num domus israel. et de sacerdotibus et de levitis
non erit vir a facie mea qui offerat holo
caustomata. et incendat sacrificium. et ce
dat victimas cunctis diebus. Et factum est
verbum domini ad hieremiam dicens. hæc dicit dominus.
Si irritum fieri potest pactum meum
cum die. et pactum meum cum nocte. ut non
sint dies et noctes in tempore suo. et pactum meum
irritum esse potest cum david servo meo. ut
non sit ei filius qui regnet in throno eius. et le
vitis sacerdotibus ministris meis. Sicut non
metiri possunt stellæ cæli. et metiri are
na maris. sic multiplicabo semen david ser
vi mei. et levitas ministros meos. et fac
tum est verbum domini ad hieremiam dicens. Nonne
non vidisti. quid populus iste locutus est dicens.
duæ cognationes quas elegerat dominus abiecit
sunt. et populum meum despexerunt. eo quod non sit
gens ultra coram eis. hæc dicit dominus. Si pac
tum meum diei et noctis. et leges cæli et
terræ. non posui. equidem et semen iacob. et david
servi mei projiciam. et non sumam
de semine eius principes semini abraham.
isaac et iacob. Reducam enim conversionem
eorum. et miserebor eis. Factum est verbum domini quod factum est ad
hieremiam ad dominum. quando nabuchodonosor rex babylonis.
et omnis exercitus eius. universi regna
terræ. quæ erant sub potestate manus eius. et cuncti
populi bellabant contra hierusalem. et contra omnes
urbes eius dicens. hæc dicit dominus de israel. Vade
et loquere ad sedechiam regem iuda et dices
ad eum. hæc dicit dominus. Ecce ego tradam ci
vitatem hanc in manu regis babylonis. et
succendet eam igni. et non effugies tu de
manu eius. sed comprehensione capie
ris. et manu eius traderis. et oculi tui oculos eius videbunt. et os eius cum ore tuo
loquetur. et babylonem introibis. Verumtamen audi
verbum domini sedechia rex iuda. hæc dicit
dominus ad te. non morieris in gladio. sed in pace
morieris. et secundum combustiones patrum
tuorum regum priorum qui fuerunt ante te. Sic
comburent te. et ve domine plangent te. quia
verbum ego locutus sum dicit dominus. Et locu
tus est hieremias propheta ad sedechiam regem

iuda umilia ubi b ierlm ⁊ exercitus regis
babylonis pugnabat contra ierlm ⁊ ad omnes
ciuitates iuda. q̃ reliq̃ erant ad lachis. et
ad azeca. hec enim superant de ciuitatibus
iuda. urbes munite. ¶ Verbum qd factum
est ad ieremiam a dño. postq̃m pactus est rex se
dechiam cum omni plo ierlm predicare
ut dimitterent unusquisq; seruum suum: ⁊ uni
quisq; ancillam suam. hebreum ⁊ hebream
liberos. ⁊ ne q̃q̃m dominarentur eis. i. iudeo
ex fratre suo. Audierunt ergo omnes prin
pes. ⁊ uniuersus plus qui inierant pactum:
ut dimitterent unusquisq; seruum suum: ⁊ uni
quisq; ancillam suam liberos: ⁊ ultra non
dominarentur eis. Audierunt igitur ⁊ di
miserunt. ⁊ conuersi sunt deinceps: ⁊ reduxe
runt suos ⁊ ancillas suas quos dimiserant
liberos: ⁊ subiugauerunt eos in famulos. ⁊ in fa
mulas. Et factum est uerbum dni ad ieremiam
a dño dicens. hi dicit dns deus israel. Ego pacui
fedus cum patribus uestris. in die q̃ eduxi eos de terra
egypti. de domo seruitutis dicens. Cum com
pleti fuerint. vii. anni. dimittat unusquisq;
fratrem suum hebreum qui uenditus est ei. ⁊ seruie
rit ei sex annis. ⁊ dimittet eum a se liberum.
⁊ non audierunt patres uestri me. nec inclinauerunt
aurem suam. Et conuersi estis hodie. ⁊ fe
cistis qd rectum est in oculis meis. ut prdicaret
unusquisq; libertatem ad amicum suum.
⁊ iniuistis pactum coram obtutu meo in domo
in qua inuocatum est nomen meum super eam: ⁊ re
uersi estis. ⁊ contaminastis nomen meum. ⁊ reduxe
ristis unusquisq; seruum suum. ⁊ unusquisq;
ancillam suam quos dimiserat ut essent
liberi: ⁊ sub potestate sua. Et subiugastis eos ut
sint uobis serui ⁊ ancillae. propterea hi dicit dns de
uos non audistis me. ut prdicaretis unusquisq;
libertatem fratri suo ⁊ unusquisq; amico suo. Et
ecce ego prdico libertatem uobis dicit dns. ad gladium.
ad pestem. ⁊ ad famem. ⁊ dabo uos in commo
tionem omnibus regnis terre. ⁊ dabo uos q̃
prauaricamini fedus meum. ⁊ non obseruauerunt
uerba federis quod statuistis in conspectu
meo uitulum q̃ cesserunt in duas partes. ⁊ ten
ierunt inter diuisiones eius principes iuda.
⁊ principes ierlm. eunuchi. ⁊ sacerdotes. ⁊
omnes plebes terre. q̃ transierunt inter diuisio
nes uituli. et dabo eos in manu inimicorum
suorum. ⁊ in manu q̃rentium animam eorum. ⁊ erit mor
tuum eorum escam uolucribus celi. et bestiis terre. ⁊ sedechia
rex iuda. ⁊ principes eius dabo in manu inimi
corum suorum. ⁊ in manu q̃rentium animam eorum. ⁊ in manu
exercitus regis babylonis qui recesserunt a uobis. ecce ego p
cipio dicit dns. reducam eos in ciuitatem hanc. ⁊ pug
nabunt aduersum eam. et capient eam. ⁊ incendent eam igni.
⁊ ciuitates iuda dabo in solitudinem eo q̃ non habitator. ¶ Verbum qd
factum est ad

ieremiam a dño in diebus ioachim filii iosie regis
iuda dicens. Vade ad domum rechabitarum
⁊ loqere eis. ⁊ introduces eos in domum dni in unam
gazophylacium. ⁊ dabis eis hibere
uinum. Et assumpsi ieconiam filium ieremie.
filii habsanie. ⁊ fratres eius. ⁊ omnes filios eius.
⁊ uniuersam domum rechabitarum. ⁊ introduxi
eos in domum dni ad gazophylacium filiorum
anan filii iedelie hominis dei. q̃ erat iuxta
gazophylacium principum. qui erat super thesaurum
maasie filii sellum custodis uestibuli.
⁊ posui coram filiis domus rechabitarum scyphos
plenos uino. ⁊ calices. ⁊ dixi ad eos. Bibi
te uinum. Qui responderunt. non bibemus
uinum. quia ionadab filius rechab pater noster
precepit nobis dicens. non bibetis uinum uos.
⁊ filii uestri usq; in sempiternum: ⁊ domum non edi
ficabitis. et seminem non seretis. ⁊ uineam
non plantabitis. nec habebitis. sed in tabna
culis habitabitis cunctis diebus uestris: ut ui
uatis diebus multis super facie terre in qua uos
peregrinamini. Obediuimus ergo uoci ionadab
filii rechab patris nostri: omnibus q̃ precepit
nobis. ita ut non biberemus uinum cunctis
diebus nostris. nos ⁊ mulieres nostre. ⁊ filii ⁊
filie nostre. ⁊ non edificauimus domos ad ha
bitandum ⁊ uineam ⁊ agrum ⁊ seminem non ha
buimus. sed habitauimus in tabernaculis. ⁊
obedientes fuimus omnia q̃ precepit
nobis ionadab pater noster. Cum autem ascendis
set nabuchodonosor rex babylonis ad terram nostram
diximus. Venite ⁊ ingrediamur ierlm a fa
cie exercitus chaldeorum. ⁊ a facie exercitus syri
e. ⁊ mansimus in ierlm. ¶ Et factum est uer
bum domini ad ieremiam dicens. hi dicit
dns exercituum dei israel. Vade ⁊ die uiris iuda
⁊ habitatoribus ierlm. Nonne disciplinam ut obediatis
uerbis meis dicit
dns: preualuerunt sermones ionadab fi
lii rechab: quos precepit filiis suis ut non
biberent uinum. ⁊ non biberunt usq; ad
diem hac: q̃ obedierunt precepto patris sui.
Ego autem locutus sum ad uos de mane et sur
gens ⁊ loquens. ⁊ non obedistis mihi. mittens
ad uos omnes seruos meos prphas. consurgens
diuculo mittensq; ⁊ dicens. Conuertimini
unusquisq; a uia sua pessima. et bona fa
cite studia uestra ⁊ nolite sequi deos alienos. ut
colatis eos. ⁊ habitabitis in terra q̃ dedi uo
bis ⁊ patribus uestris. nec inclinastis aurem uestram.
neq; audistis me. Cum auem filii ionadab filii
rechab preceptum patris sui q̃ preceperat
eis. ipsi autem non obedierunt mihi. Idcirco hi
dicit dns exercituum dei israel. Ecce ego addu
cam super iudam ⁊ super omnes habitatores ierlm.

p̃at. p. u. inh.

: Ex. xl. ar.

: Ex. xxj. xx.

Ia
Re

unusquisque afflictione qui locutus est ad
sum eos. eo q. locutus sum ad illos. et non au
dierunt. vocavi illos. et si respondero eis in.
domum aui ecclesiae dicit ieremias. hec
dicit dns exercituum deus israel. pecora
pecora ionadab filii eius. et custodistis ora
mandata eius. et fecistis omnia q. precep
vobis. propterea sic dicit dns exercituum deus israel. non
deficiet vir de stirpe ionadab filii rechab.
stans in conspectu mei cunctis diebus. Et
factum est in anno quarto ioachim filii iosie regis
iuda. factum est verbum hoc ad ieremiam ad
modum dicens. Tolle volumen libri. et scribes
in eo omnia verba q. locutus sum ad te super
israel. iuda. et ad universas gentes. a
die q. locutus sum ad te ex diebus iosie usque
ad diem hanc. si forte audiente domo
iuda omnia mala q. ego cogito facere eis.
Revertatur unusquisque a via sua pessima.
et propitiabor iniquitati. et peccato eorum. vocavit
ergo ieremias baruch filium neriae. et scripsit
baruch ex ore ieremie omnes sermones domini
quos locutus est ad eum in volumine
libri. Et precepit ieremias baruch dicens.
Ego clausus sum nec valeo ingredi domum do
mini. Ingredere ergo tu. et lege de volumine
in quo scripsisti ex ore meo verba domini.
audiente populo in domo dni in die ieiunii. in
super audientur omnibus de ciuitatibus suis. si forte cadat
oratio eorum in conspectu dni. et revertantur unus
quisque a via sua pessima. quia magnus
furor. et indignatio quam locutus est dns ad
versus populum hunc. Et fecit baruch filius neriae
iuxta omnia q. precepit ei ieremias propheta. le
gens ex voluminis sermones dni in domo
dni. Factum est igitur anno quinto ioacim filii
iosie regis iuda. in mense nono. proclamatum est ieiu
nium in conspectu dni omni populo in ierusalem. et
omni multitudini q. confluebat de ciui
tatibus iuda in ierusalem. legerat baruch ex vo
lumine sermones ieremie in domo domi
ni. in gazophylacio gamarie filii saphan
scribae. in vestibulo superiori in introitu porte
nouae domus dni. audientibus omni populo.
Cumque audisset michaias filius gama
rie filii saphan omnes sermones domini
ex libro. descendit in domum regis. ad ga
zophylacium scribae. ecce ibi omnes prin
cipes sedebant. helisama scriba. et dalaiae fi
lius semeiae. et elnathan filius achobor.
et gamarias filius saphan. et sedechias filius
ananie. et universi principes. Et nuntiavit
eis michaias omnia verba q. audiuit legente
baruch ex volumine in aures populi. ipse
autem omnes principes ad baruch misit
filium nathaniae filii sonei. et filium chusi dicens
ei. Volumen ex quo legisti audientibus populo.
sumito in manu tua et veni. Tulit ergo ba
ruch filius neriae volumen in manibus. et ve
nit ad eos. et dixerunt ad eum. Sede et lege
in aures nostras. et legit baruch in aures
eorum. Igitur cum audissent omnia verba hoc obstu
pefacti sunt uniuscuiusque ad proximum suum. et ex
ierunt ad baruch. Nuntiantes dixerunt
ei. Omnes isti et baruch. ex ore eius. Dns. isti et baruch.
ex ore loquentur suo qui legens. ad me omnes
sermones istos. ego scribebam in volumine
ad eum. Et dixerunt principes ad ba
ruch. vade. abscondere tu ieremias. ut
neminem sciat ubi sis. Et ingressi sunt ad rege
in atrium. Porro volumen commendauerunt in gaza
phylacium elisame scribae. et nuntiauerunt
audientibus regi omnes sermones. Misitque
rex iudi ut sumeret volumen. Qui tollens
illud de gazophylacio helisame scribae. le
gebat audiente rege et universis principibus
qui stabant circa regem. Rex autem sedebat
in domo hiemali in mense nono. et posita
erat arula coram eo plena prunis. Cumque
legisset iudi tres pagellas. aut quatuor. la
debat illud scalpello scribae. et proiecit in ignem q.
erat super arulam donec consumeretur omne
volumen igni q. erat in arula. et timuerunt.
neque scissuri sunt vestimenta sua. rex. et omnes
servi eius. qui audierunt universi sermones
istos. Verumtamen helnathan et dalaiae et sege
mariae. commendauerunt regi ne combure
ret librum. et audiuit eos. Et precepit rex
ieremiahel filio amalech. et sarae filio ez
riel. et selemie filio abdiel. ut compre
henderent baruch scribam. et ieremiam
prophetam. Abscondit eos dns. Et factum
est verbum dni ad ieremiam postquam com
bussisset rex volumen. et sermones quos scri
pserat baruch ex ore ieremie dicens. Rur
sum tolle volumen aliud. et scribe in eo os
sermones priores. quos ante in volumine posu
it. quem combussit ioachim rex iuda. et ad ioa
chim regem iuda dicet. Hec dicit dns. Tu
combussisti volumen istud dicens. quare scrip
sisti in eo annuntians. festinate venit rex
babylonis. et vastabit terram hanc. et cessare
faciet ex ea hominem et iumentum. sed
ecce hec dicit dns de ioachim rege iuda. non
erit ex eo qui sedeat super solium dauid. et
cadauer eius proiectum. ad estum diei. et ad
gelu noctis. Et visitabo super eum et super

Die iij.

:Re iij. xlij.

:Re. e. lxxxij.

:Re. o. lxxi.

M
AS

3A

lem eius. et ecce ferrum eius incipere fluere. ad
ducam super eos super hierusalem et super
uersos iuda: omnes malum quod locutus sum ad e
os. et audierunt. Jeremias autem multe
uolumina alium. et dedit illud baruch filio
nerie scribe. qui scripsit in eo ex ore ieremie
omnes sermones libri quos combusserat ioa
chim rex iuda igni. Et insuper addita sunt similes
multo plures quam antea fuerunt. Et regnauit rex sedechias filius iosie pro iechonia fi
lio ioacim quem constituerat regem nabuch
rex babylonis in terra iuda. Non obediuit ipse
et serui eius. et populus terre non audiuit dominum. quem locutus est
in manu ieremie prophete. Et misit rex sede
chias iuchal filium selemie. et sophoniam
filium maasie sacerdotem ad ieremiam pro
phetam dicens. Ora pro nobis dominum deum nostrum.
Jeremias autem ibat ambulabat in medio po
puli. nondum enim miserat eum in custodiam carceris. Igitur
exercitus pharaonis egressus est de egypto. et audi
erunt chaldei qui obsidebant ierusalem. hanc nuncio
di nuncium: recesserunt ab ierusalem. Factum est autem
uerbum domini ad ieremiam prophetam di
cens. Hec dicit dominus deus israel: Sic dicetis regi iu
da qui misit uos ad me interrogandum. Ecce exercitus pharaonis qui egressus est uobis in auxi
lium: reuertentur in terram suam in egyptum.
et redient chaldei et bellabunt contra ciuitatem
hanc: et capient eam et incendent igni. Hec
dicit dominus. Nolite decipere animas uestras dicentes.
euntes abibunt. et recedent a nobis chaldei.
quia non abibunt. Si enim percusseritis omnem exercitum chaldeorum qui pugnatur ad uos. et
derelicti fuerint ex eis aliqui uulnerati. su
guli de tentorio suo consurgent. et con
burent ciuitatem hanc igni. Igitur cum recessisset exercitus chaldeorum ab ierusalem propter
timorem pharaonis: egressus est ieremias de
ierusalem ut iret in terram beniamin. et diuidere
ibi possessionem in conspectu eorum. Cumque
peruenisset ad portam beniamin: erat ibi
custos porte per uocem nomine ierias filius se
lemie filii ananie. et apprehendit ieremi
am prophetam dicens. Ad chaldeos profugis.
Et respondit ieremias. Falsum est. non fugio
ad chaldeos. Et non audiuit eum. sed comprehendit ieremiam. et adduxit eum
ad principes. Iratus autem principes
contra ieremiam: cesum eum miserunt in carcere
quem erat in domo ionathan scribe. ipse enim fo
ciebat carcerem. Intrauit ergo ieremias in domum
domini. et sedit ibi diebus multis. Mittens autem rex
sedechias tulit eum. et interrogauit eum
in domo sua absconditum. et dixit: Numquid ne
est sermo a domino? Et dixit ieremias. Est. et
ait: In manu regis babylonis tradetis. Et
dixit ieremias ad sedechiam regem. Quid
peccauit seruus tuus. et populus tuus. quia
misisti me in domum carceris. Vbi sunt
prophete uestri qui prophetabant uobis. et dicebant.
non ueniet rex babylonis super uos. et super terram hanc. Nunc ergo audi obsecro domine
mi rex. ut cadat deprecatio mea in conspectu tuo
et ne remittas me in domum ionathan scribe. ut
non moriar ibi. Precepit ergo rex sedechias. ut
traderetur ieremias in uestibulo carceris.
et daretur ei cotta panis per singulos dies. donec
pulsaretur omnis panis de ciuitate. et mansit ieremias in
uestibulo carceris.

3B

Audiuit autem saphatias filius matan. et gedelias filius phas
sur. et iucal filius selemie. et phassur filius
melchie. sermones quos ieremias loquebatur
ad omnem populum dicens. Hec dicit dominus. Qui
cumque manserit in ciuitate hac morietur
gladio. et fame et peste. Qui autem profugerit
ad chaldeos uiuet. et erit anima eius sospes.
tuuebit. Hec dicit dominus. Tradendo tradetur ciuitas hec in manu exercitus regis babylonis. et
capiet eam. Hec audiuit principes regis. Ro
gauit ut occidatur. Non enim dignum est. Quia
dissoluit manus uirorum bellantium qui remanserunt in ciuitate hac. et manus uniuersi
populi. loquens ad eos uerba hec. Siquidem homo
hic non querit pacem populi huius. sed malum. Et dixit
rex sedechias. Ecce ipse in manibus uestris est. nec
enim est regem uobis quicquam negare. Tu
lerunt ergo ieremiam. et proiecerunt eum in la
cum melchie filii amelech qui erat in uestibulo
carceris. et submiserunt ieremiam in funibus
in lacum. ubi non erat aqua sed lutum. Detentus
est ergo ieremias in luto. Audiuit autem abdeme
lech ethiops unus eunuchorum qui erat in domo
regis. quia miserunt ieremiam in lacum. Porro
rex sedebat in porta beniamin. et egressus est
abdemelech de domo regis. et locutus est ad regem
dicens. Male fecerunt uiri isti omnia quecumque fecerunt cum ieremia propheta
mittentes eum in lacum. ut moriatur ibi fame.
non enim est panis ultra in ciuitate. Precepit ergo
rex abdemelech ethiopi dicens. Tolle secum
hinc xxx. uiros. et leuate ieremiam prophetam
de lacu. antequam moriatur. Assumpsit ergo
abdemelech secum uiros. ingressus est domum
regis. quae erat sub cellario. et tulit inde uetera
pannosa. et putrida. quae comparauerunt
et submiserunt ea ad ieremiam in lacum per funi
culos. Dixitque abdemelech ethiops ad ieremi
am. Pone uetera pannosa. et putrida sub ce

38

§ Precepta quoque sumptis figuratiue quae quia nos in ea ala operari potest et uigilant et
punit. quia ligant et trahunt. portant et leuant. et eligantur sunt omnibus
ipsum. humilpantur et deponunt. quia ne quidem precepta nos certum patientia nos
diplo. ostendunt. ut ecce. quidem nos posse facere presumamus. quia eximia in bellum
et formidant. Ergo deprehendit hinc caprum. affirmantur. precepta sunt nos. eximia
inuenerunt eum leuant precedentia. ostendunt. exemplis.

putrida sub cubito mi dumū tuū. et supē lu
cē. fratē ergo ieremiae sic. et extraxerunt te
ieremiam funibus. et deduxerunt eū de lacu. Ma
sit aū ieremias i uestibulo carceris. Et mi
sit rex sedechias. et tulit ad se ieremiam
prham ad hostiū tertiū qd erat in domo
dni. Et dixit rex ad ieremiam. Interroge
ego te sermonē. ne abscondas a me aliquid.
Dixit aū ieremias ad sedechiam. Si annun
tiauero tibi. nūquid nō mētiens me. et si con
silium tibi dedero nō me audies. Iurauit ergo
rex sedechias ieremie clam dicens. Vivit
dominus q fecit nobis animā hanc si occi
dero te. et si tradidero te in manus uirorū istorū
q quirunt animam tuam. Et dixit ieremias ad
sedechiam. Hec dicit dnūs exercituū deus israel.
Si profectus exieris ad principes regis ba
bylonis uiuet anima tua. et ciuitas hec non succē
detur igni. et saluus eris tu et domus tua. Si
aū non exieris ad principes regis babylonis
tradetur ciuitas hec in manus chaldeorum. et inci
dent eam igni. et tu non effugies de ma
nibus eorum. Et dixit rex sedechias ad ieremiam.
Sollicitus sum propter iudeos q transfugiunt ad chal
deos. ne forte tradar in manus eorum. et illudant
mihi. Ait aū ieremias. Non te tradent. Audi
qso uocē domini q ego loqor ad te. et bene
tibi erit. et uiuet anima tua. Quod si nolueris egredi.
iste est sermo q ostendit mihi dnūs. Ecce omnes
mulieres q remanserunt in domo regis iu
da. educentur ad principes regis babylo
nis. et ipse dicent. Seduxerunt te et prevaluerunt
adhuc tibi uiri pacifici tui. demersi
sunt in ceno pedes tuos. et recesserunt
a te. Omnes uxores tue et filii tui educentur
ad chaldeos. et non effugies de manibus eorum. sed
in manu regis babylonis capieris. et urbem
hanc comburet igni. Dixit ergo rex se
dechias ad ieremiam. Ne quis sciat uerba
hec. et non morieris. Si aū audierint principes
q locutus sum tecum. et uenerint ad te. et dixe
rint tibi. Indica nobis quid locutus es cum
rege ne celes nos. et non te interficiamus. et quid
locutus est tecum rex. Dices ad eos. Preces mea
ego preces meas coram rege ne me reduca
ad domum ionathan. et ibi moriar.
Venerunt ergo omnes principes ad ieremi
am. et interrogauerunt eum. Et locutus est eis
iuxta omnia uerba q preceperat ei rex. et tace
uerunt ab eo. nec enim fuerat auditum. Mansit
aū ieremias in uestibulo carceris. usq
ad diem quo capta est ierusalem. Et factum est
ut caperetur ierusalem anno nono sedechie
regis iude. mense decimo. uenit nabuchodonosor rex
babylonis. et omnis exercitus eius ad ierusalem
obsidebant eam. Undecimo anno sedechie mense quarto. nono die mensis. aperta
est urbis. et ingressi sunt omnes principes
regis babylonis. et sederunt in porta media. Nergel
sereser. remagar. sarsechim. rab saris. nergel
sereser. rabmag. cum cetera principes regis babylonis. Cumque uidisset eos
sedechias rex iuda. fugerunt uiri bellatores fu
gerunt. et egressi sunt nocte de ciuitate per uia
horti regis. per portam q erat inter duos
muros. Et egressi sunt ad uiam deserti.
Persecutusque est aū eos exercitus chaldeorum. et comprehenderunt sedechiam in campo
solitudinis ierichuntis. et capti addusserunt
ad nabuchodonosor regem babylonis. in re
blatha q est in terra emath. Et locutus est ad
eum iudicia. Et occidit rex babylonis filios
sedechie in reblatha in oculis eius. et omnes
nobiles iuda occidit rex babylonis. Oculos
quoque sedechie eruit. et uinxit eum compedibus
ut adduceret in babylonem. Domum quoque regis.
et domum uulgi incenderunt chaldei igni. et
murum ierusalem subuerterunt. et reliquias populi
q remanserunt in ciuitate. et perfugas q transierant
ad eum. et supplus uulgi q remanserat
in ciuitate transtulit nabuzardan magister militum
in babylonem. de plebe pauperum q nihil penitus
habebant. dimisit nabuzardan magister mi
litum in terra iuda. Et dedit eis uineas. et agros
in die illa. Factum est aū nabuchodonosor rex babylonis de ieremia. prhā nabuzardan magistro
militum dicens. Tolle illum. et pone super eum oculos
tuos. nihil ei mali facias. Sed ut uoluerit
sic facias ei. Misitque ergo nabuzardan princeps militum. et nabusezban. et rabsaris. et nergel
sereser. et rabmag. et cetera principes regis babylonis. miserunt et
tulerunt ieremiam de uestibulo carceris.
et tradiderunt eum godolie filio ahicam filii
saphan. ut inducerent domum. et sederet inter plebem.
Ad ieremiam aū factum est sermo dni. cum
clausus esset in uestibulo carceris dicens. Vade. et
dic abdemelech ethiopi dicens. Hec dicit dnūs
exercituū deus israel. Ecce ego inducam sermones
meos super ciuitatem hanc in malum. et non
in bonum. et erunt in conspectu tuo in die illa.
et liberabo te in die illa. ait dominus. et non tradar
in manus uirorum quorum tu times. Liberans liberabo te. et gladio non cades. sed erit
tibi anima tua in salutem. qa in me habuisti fidu
ciam. ait dnūs. Sermo q factus est ad ieremiam a dno. postquam dimisit eum nabuzar
dan magister militum de rama. cum uinctum catenis in medio omnium q mi
grabant de ierusalem et iuda. et ducebantur in ba
bylonem. Tollens ergo princeps militum te

rem iam dixit ad eum. Dixit ergo Iaddus
in manu hoc sup locu istu. Addiuit. et fecit dñs
sic locutus est: qt peccastis dño. et non audistis uocem
eius. et factum est nobis sermo hic. Sic igitur. ecce sol
uet te iudice de carceribus q sunt in manibus tu
is: si placet tibi ut uenias mecum in babylonem
uenit. et ponam oculos meos super te. Si autem
displicet tibi uenire mecum in babylonem:
manere desine. Ecce omnis terra in conspectu tuo
q eligis. et q placuerit tibi ut uadas illuc pge.
et mecum noli uenire. sed si sta apd godo
liam filium ahicam. filii saphan. q ipse
fuit rex babylonis constituit in iude. habi
ta ergo cum eo in medio ppli. uel quocumq
placuerit tibi ut uadas uade. Sed quoq erma
gister militiae gaiana. et munuscula. et di
misit eum. Et uenit ad ieremiam. ad godoliam
filium ahicam in maspha. et habitauit cum eo
in medio ppli: q relictus fuerat in terra. Cum
ergo audissent omnes principes exercitu
q dispersi fuerant per regiones: ipse et loci eorum
q preposuerat rex babylonis godoliam filium
ahicam esse. et qd commendasset ei uiros et
mulieres et paruulos. et de pauperibus terre. q
si fuerant translati in babylonem: uenerunt
ad godoliam in maspha. et ismael filius na
thanie. et iohannan et ionathan. filii carec.
et saraia filii thanohumeth. et filii ophi. q
erant de nethofa. et iezonias filius maacha
thi. ipse et uiri eorum. Et iurauerunt godolia
filio ahicam filii saphan. et omnibus eorum
dicens. Solite enim seruire chaldeis. habitate in
terra. et seruite regi babylonis. et bene erit uobis.
Ecce ego ipse in maspha ut respondeam coram
eis chaldeis q uenerunt ad nos. Vos autem
colligite uinum et aliam et messem. et oleum.
et condite in uasis uestris. et manete in urbi
bus uestris quas cepistis. Et omnes iudei q erant
in moab. et in filiis ammon. et in idumea. et in omni
bus regionibus: audiero q dedisset rex babylo
nis reliquias in iudea. et q preposuerit
super eos godoliam filium ahicam filii saph
an. Reuersi sunt omnes iudei de omni
bus locis ad quas profugerant. et uenerunt
in terram iudea ad godoliam in maspha. et
collegerunt uinum et messem multam nimis.
Iohannan autem filius carec. et omnes princi
pes exercitus q dispersi erant in regionibus. ue
nerunt ad godoliam in maspha. et dixerunt
ei. Scito q saralis rex filiorum ammon: misit
ismael filium nathanie percutere animam
tuam. et non credidit eis godolias filius a
hicam. Iohannan uero filius carec dixit ad
godoliam secretis in maspha. loquens. Ego
percutiam ismael filium nathanie. nullo
hominum sciente. ne interficiat animam tuam. et dissipentur
omnes iudei q congregati sunt ad te. et perdatur
reliquiae iude. Et ait godolias filius ahicam
ad iohannan filium carec. Noli facere rem hanc. Fal
sum enim tu loqris de ismael. Et factum est
in mense septimo: uenit ismael filius na
thanie. et decem uiri qui erant cum eo. filii
lisma de semine regali. et optimates regis
et uiri cum eo. ad godoliam filium ahicam in
maspha. et comederunt panes simul in mas
pha. Surrexerunt ismael filius nathanie.
et decem uiri q erant cum eo. et percusserunt go
doliam filium ahicam. filii saphan gladio.
et interfecerunt eum q. preposuerat rex baby
lonis terre. Omnes quoq iudei q erant cum
godolia in maspha. et chaldei q reperti fue
rant ibi. uiros bellatores percussit ismael. Secundo
autem die postquam occiderat godoliam nullo
adhuc sciente: ecce uiri uenerunt de sichem. et
de silo. et de samaria. octoginta uiri rasi
barba. et scissis uestibus. et squalentes mu
nera. et thus habentes in manibus. ut offer
rent in domo dni. Egressus ergo ismael
filius nathanie. et occurrit eis de mas
pha. incedens et ploratus erat. Cum autem
occurrisset eis. dixit ad eos. Venite ad go
doliam filium ahicam. Qui cum uenissent
ad medium ciuitatis: interfecit eos ismael
filius nathanie. arca medium laci ip
se et uiri q erant cum eo. x. Ait uiri reper
sunt inter eos. q dixerunt ad ismael. Solli
citate nos. q habemus thesauros in agro. frumen
tum. et hordei. et olei. et mellis. et cellaris. et
non interfecit eos cum fratribus suis. Lacus autem
in q. precatus est ismael omnia cadauera uirorum q
percusserat propter godoliam. ipse est q fecerat rex asa pro
timore regis israel. ipsum replevit ismael filius
nathanie occisis: et captiuas duxit ismael
omnes reliquias ppli qui erant in masph
a. filias regis. et uniuersum ppli q remanse
rat in maspha. quos commendauerat na
buzaradan princeps militiae godolie filio a
hicam. et cepit eos ismael filius nathanie
et abiit ut transiret ad filios ammon. Audiuit
autem iohannan filius carec. et omnes princi
pes bellatores q erant cum eo. omne malum q
fecerat ismael filius nathanie. et assumpsit
uniuersis uiris. profecti sunt ut bellarent
ad uisum ismael filii nathanie. et inue
nerunt eum ad aquas multas q sunt in gabaon.
Cumq audisset omnis ppls q erat cum ismae
el. iohannan filii carec. et uniuersi principes
bellatores q erant cum eo: letati sunt. et reu
sus est omnis ppls q. erat ismael in maspha.
Reuersus quoq iohannan filium carec

Ismael autem filius nathanie fugit cum octo
uiris a facie iohannan. et abiit ad filios am
mon. Tulit ergo iohannan filius caree et
omnes principes bellatores qui erant cum eo. uni
uersae reliquias uulgi. quas reduxerunt ab is
mael filio nathanie de masphat postea
quam interfecerat godoliam filium ahicam. forte eu
nuchos ad praelium. et mulieres et paruos. et eunu
chos quos reduxerat de gabaon. Et abierunt
et sederunt pegrinantes in chamaam. quae
est iuxta bethlehem. ut pergerent et ingredierentur egip
tum a facie chaldaeorum. timebant enim eos. qui
propterea percusserat ismael filius nathanie godo
liam filium ahicam. quem constituerat rex babylonis
in terra iuda. Et accesserunt omnes principes
bellatores. iohannan filius caree et iezonia
filius osaie et reliquum uulgus a paruo usque ad
magnum. Dixerunque ad ieremiam prophetam.
cadat oratio nostra in conspectu tuo. et ora pro
nobis ad dominum deum tuum. pro uniuersis reliquiis
istis. quia derelicti sumus paucis de plurimis. sicut
oculi tui nos intuentur. et annuntiet no
bis dominus deus in quo ambulemus. et
uerbum quod faciamus. Dixitque autem ad eos
ieremias propheta. audiui. ecce ego ora bo
ad dominum deum nostrum secundum uerba uestra. omne
uerbum quodcumque responderit dominus indicabo
uobis. nec celabo uos quicquam. Et illi dixe
runt ad ieremiam. Sit dominus inter nos
uestrosque iustus et fidelis. si non iuxta omne uerbum
quo miserit te dominus deus noster ad nos sic
faciemus. siue bonum est siue malum. voca
mus dominum deum nostrum ad quem mittimus te. ut obediamus
ut bene sit nobis: cum audiemus uocem do
mini dei nostri. Cum autem complesset dicens
omnem sermonem hunc ad omnem populum
dicens. hanc dicit dominus ad ieremiam voca
uitque iohannan filium caree et omnes prin
cipes bellatores qui erant cum eo. et uniuersum po
pulum a minimo usque ad magnum. et dixit
ad eos. hanc dicit dominus deus israel ad quem misistis
me. ut proiicerem preces uestras in conspectu
eius. Si quiescentes manseritis in terra
hac. edificabo uos et non destruam. plantabo
uos et non euellam. iam enim placatus sum super
malo quod feci uobis. timete a facie regis
babylonis quem uos timetis dicit dominus. timete
eum ne timeatis dicit dominus. quia uobiscum sum
ego dicit dominus ut saluos uos faciam. et eruam
de manu eius. et dabo uobis misericordiam. et miseretur
uestri. et sistere uos faciam in terra uestra.
Si autem dixeritis uos non habitabimus in terra
hac. nec audientes uocem domini dei uestri dicentes.
nequaquam. sed ad terram egypti pergemus.
ubi non uidebimus bellum. et clangorem tu
be non audiemus. et fame non sustinebi
mus. et ibi habitabimus. propheta nunc audite uerbum
domini reliquiae iuda. hanc dicit dominus exercituum deus
israel. Si ponentes faciem uestram ut ingrediamini
egiptum et intueamini. ut ibi habitetis. et
gladius quem timetis. apprehendat uos: ibi comprehen
det uos in terra egypti. et fames quam timetis
solliciti adhaerebit uobis in egipto: ibique mo
rientur. Omnes qui ponunt faciem
suam ut ingrediantur egiptum. et habitent
ibi: morientur gladio. fame et peste. et
nullus de eis remanebit nec effugiet a
facie mali quod ego adducam super eos. quia hec
dicit dominus deus exercituum deus israel. Sicut conflatus
est furor meus. et indignatio mea super habitatores
iorlim: sic conflabitur indignatio mea
super uos cum ingressi fueritis egiptum: et eritis
in iusiurandum. et in stuporem. et in maledi
ctionem. et in opprobrium. et nequaquam ultra ui
debitis locum istum. Verbum domini super uos reli
quiae iuda. nolite intrare egiptum scien
tes scientes quod obtestatus uobis sum hodie.
quia decepistis animas uestras. uos enim misistis me
ad dominum deum nostrum dicentes. Ora pro nobis do
minum deum nostrum. et iuxta omnia quecumque
dixerit dominus deus noster. sic annuntiabis nobis. et
faciemus. Et annuntiauit uobis hodie. et
non audistis uocem domini dei uestri. super uniuersis
pro quibus misit me ad uos. Nunc ergo scien
tes scientes quia gladio et peste et fame. morie
mini in loco ad quem uoluistis intrare ut hi
tarentur ibi. Factum est autem cum complesset
loqui ieremias ad populum uniuersos sermones dei
dei eorum. pro quibus miserat eum dominus deus eorum ad
uos omnia uerba hec: dixit azarias filius o
sie. et iohannan filius caree et omnes uiri
superbi dicentes ad ieremiam. Mendacium
tu loqeris. non misit te dominus deus noster dicens. ne
ingrediamini egiptum ut habitetis illic. sed ba
ruch filius nerie incitauit te ad uersutiam uos
uos tradat uos in manibus chaldaeorum ut interfi
ciat uos. et transducat nos in babylonem. Et
non audiuit iohannan filius caree. et omnes
principes bellatores. et uniuersus populus uocem
domini ut maneret in terra iuda. Et tollens
iohannan filius caree. et uniuersi principes
bellatores. uniuersas reliquias iuda quae reuersae
fuerant de cunctis gentibus ad quas fuerant
ante dispersi ut habitarent in terra iuda uiros
et mulieres. paruulos et filias regis. et omnem
animam quam reliquerat nabuzardan princeps mili
tiae cum godolia filio ahicam. filii saphan.
et ieremiam prophetam. et baruch filium nerie. et
ingressi sunt terram egypti. quia non obedierunt
uoci domini. et uenerunt usque ad taphnas. Et
factum est uerbum domini ad ieremiam in taphnis

c 7. cxi.

. cxi.

. cxi.

. cxi. cxi. cxx

. cxi.

. cxi.

Ps. xxvi. f.

dicens. Sume in manu tua lapides grandes
et abscondes eos in cripta quæ est sub muro lateris
ad ostium domus pharaonis in tafnis. et
mandabis viris iudæis. et dices ad eos. hæc dicit
dominus exercituum deus israel. Ecce ego mittam
et assumam nabuchodonosor regem babylonis servum
meum: et ponam thronum eius super lapides
istos quos abscondi. et statuet solium suum super
eos. Veniensque percutiet terram egypti. qui
in morte morituri. et quos in captivitatem captivitati. et
quos in gladium gladio. Et succendet ignem in delubris deorum egypti.
et comburet ea. et captivos ducet illos.
et amicietur terra egypti. sicut amiciri
pastor pallio suo. Et egredietur inde in pace
et confringet statuas domus solis. quæ sunt
in terra egypti. et delubra deorum egypti combu-
ret igni. Verbum quod factum est ad ieremiam
ad omnes iudæos qui habitabant in terra egypti.
habitantes in magdalo. et in tafnis. et in phis.
et in terra phatures dicens. hæc dicit dominus exercituum
deus israel. vos vidistis omne malum istud
quod adduxi super ierusalem. omnesque urbes iuda.
et ecce sunt desertæ hodie. et non est in eis habitator.
propter malitiam quam fecerunt. ut irritarent me. et abierunt
dare incensum. et servire diis alienis. quos nesciebant ipsi. et illi. et patres
vestri. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas
de nocte consurgens. mittensque et
dicens. Ne facite hanc rem abominandam odio
habeo. et non audierunt. nec inclinaverunt aurem suam ut converterent a malis
suis. et non sacrificarent diis alienis. et conflata
est indignatio mea. et furor meus. et succensus est
in civitatibus iuda. et in platis ierusalem.
et versa sunt in solitudinem. et vastatæ sunt in
diem hanc. Et nunc hæc dicit dominus exercituum
deus israel. Quare vos facitis malum quod hoc
est animabus vestris: ut intereat ex vobis vir et mulier.
parvulus. et lactens. de medio iuda. nec
relinquatur vobis quicquam in residuum. provocantes
me in operibus manuum vestrarum. sacrificantes
diis alienis in terra egypti. in qua ingressi estis
ut habitetis ibi. ut dispereatis. ut sitis in ma-
ledictionem. et in opprobrium cunctis gentibus
terræ: numquid obliti estis mala patrum vestrorum.
et mala regum iuda. et mala uxorum eius. et
mala vestra. et mala uxorum vestrarum quæ fecerunt
in terra iuda. et in regionibus ierusalem. et non
dati usque ad diem hanc. et non timuerunt.
et non ambulaverunt in lege domini. et in præceptis
meis quæ dedi coram vobis. et coram patribus
vestris. Ideo hæc dicit dominus exercituum deus israel. Ecce
ego ponam faciem meam in vobis in malum.
et disperdam omnem iudam. et assumam re-
liquias iuda qui posuerunt faciem suam ut in-
trarent terram egypti. et habitarent ibi. et consu-
mentur omnes in terra egypti. cadent in gladio.
et in fame. et consumentur a minimo usque ad
maximum in gladio et fame morientur. Et
erunt in iusiurandum. et in miraculum. et ma-
ledictionem. et in opprobrium. Et visitabo habi-
tatores terræ egypti. sicut visitavi super ierusalem in
gladio. et fame. et peste. et non erit qui effugiat
et superet reliquus de reliquiis iuda. qui adduc-
tus est ut habitet in terra egypti. Et revertantur
in terram iuda. ad quam ipsi elevant animas suas
ut revertantur. et habitent ibi. non revertentur
nisi qui fugient. Et dixerunt ad ieremiam dicentes.
scimus quod sacrificantes uxores cum diis alienis
et universæ mulieres quæ astabant multitudo
magna. et omnis populus habitantium in
terra egypti in phatures dicens. Sermonem quem
locutus es ad nos in nomine domini non audiemus
ex te. sed facientes faciemus omne verbum quod
egredietur de ore nostro. ut sacrificemus regi
cæli. libemus ei libamina sicut fecimus
nos. et patres nostri. reges nostri. et principes nostri.
in urbibus iuda. et in platis ierusalem. et saturati
sumus panibus. et bene nobis erat. malum
non vidimus. Ex eo autem tempore ex quo cessavimus sacrificare regi cæli. et libare
ei libamina indigemus omnibus. et gladio
et fame consumpti sumus. Et si nos sacri-
ficamus regi cæli. et libamus ei libamina.
numquid sine viris nostris fecimus ei pla-
centas ad colendum eum. et libamina ei libavimus
sine viris nostris. Et dixit ieremias ad omnem populum.
adversus viros. et adversus mulieres. et ad
universum populum plebem. Qui responderant
ei verbum dicens. Numquid non sacrificavit quod sacri-
ficastis in civitatibus iuda. et in platis ierusalem
vos. et patres vestri. reges vestri. et principes vestri.
et populus terræ. hæc recordatus est dominus. et
ascendit super cor eius. et non potuit dominus ultra ferre
præ malitiam studiorum vestrorum. et propter abo-
minationes quas fecistis. futa est terra vestra in deso-
lationem. et stupor. et maledictum. eo quod non
sit habitator sicut est hodie. propter quod sacrificantes
estis idolis. et peccastis domino. et non audieri-
tis vocem domini. et lege. et præceptis. et testi-
moniis eius non ambulastis. ideo evenerunt
vobis mala hæc. sicut hodie videtis. Dixitque
ieremias ad omnem populum. et ad universas
mulieres. audite verbum domini.
omnis iuda qui estis in terra egypti. hæc inquit
dicit dominus exercituum deus israel dicens. vos et uxores
vestræ locutæ estis in ore vestro. et in manibus vestris
implestis dicentes. Faciamus vota nostra quæ vo-
vimus ut sacrificemus regi cæli. et libamus

Gray Scale

et lebamina. Implebitur uotra uira. et ex ipse
ibis ea. Audite uerbum domini omnis iuda qui
habitatis in terra egypti. Ecce ego iuratus sum in
nomine meo magno ait dominus. quia nequaquam ulte
nomen meum uocabitur. ex ore omnis uiri iudi
dicentis. Viuit dominus deus in omni terra egyp
ti. Ecce ego uigilabo super eos in malum. et non in
bonum. et consumentur omnes uiri iuda qui
sunt in terra egypti. gladio. et fame. donec pe
nitus consumantur. Et qui fugerit gladium
reuertetur de terra egypti in terram iuda uiri
paucae. et scient omnes reliquiae iuda ingre
dientes terram egypti. ut habitent ibi. cuius
sermo completur. meus an illorum. et hoc erit uo
bis signum ait dominus. quia uisitem ego super uos
in loco isto. ut sciatis quia impleburntur
sermones mei contra uos in malum. Hec dicit dominus
Ecce ego tradam pharaonem ephree regem
egypti in manu inimicorum eius. et in manu
querentium animam illius. sicut tradidi sedechi
regem iuda in manu nabuchodonosor regis babylo
nis inimici eius. et querentis animam eius.
Verbum quod locutus est ieremias propheta ad baruch fi
lium neriae dum scriberet uerba hec in libro de ore ieremie.
Anno quarto ioiacim filii iosie regis iuda dicens.
Hec dicit dominus deus israel ad te baruch. dixisti
mihi uae mihi. quia addidit dominus dolorem
meo. laboraui in gemitu meo. et requiem non
inueni. hoc dicetis ad eum. Sic dicit dominus. Ecce quos
edificauit ego destruo. et quos plantauit ego
euellam. et universam terram hanc
iudicia. sicut ipse. et ecce ego adducam ma
lum super omnem carnem ait dominus. et dabo animam
tuam in salutem in omnibus locis ad quecumque
ieris. Et tu es verbum domini ad ieremiam
prophetam contra gentes. ad egypcum. et ad ue
nientem exercitum pharaonis necho regis egypti
qui erat iuxta fluuium euphraten in carchamis
quem percussit nabuchodonosor rex babylonis in anno
quarto ioiacim filii iosie regis iuda. Parate scu
tum et clipeum. et procedite ad bellum. iungite
equos. et ascendite equites. et state in galeis.
polite lanceas. induite uos loricis. Quid igitur
uidi nisi pauidos. et retrorsum euntes. fortes eorum
ceciderunt. fugerunt omnes. nec respexerunt retro
uidit ait dominus. Non fugiat uelox. nec saluari
sperent fortes. ad aquilonem iuxta flumen
euphraten ceciderunt. et corruerunt. Quis est iste qui
qui fluuium ascendit. et uelut fluuios inundat
eius gurgites eius. egypti fluuium inundat
ascendit. et uelut fluuius mouebuntur flue
ta eius. et dixit ascendam operiam terram. perdam
ciuitatem et habitatores eius. Ascendite equos. et cur
rite in curribus. et prodite fortes. et ethiopes et libies
tenentes scutum. et lidi tendentes et iacientes

sagittas. Dies autem illa domini dei exercituum dies
ultionis. ut sumat uindictam de inimicis
suis. deuorabit gladius. et satiabitur. et inebri
abitur sanguine eorum. Victima enim domino exercituum
in terra aquilonis. iuxta fluuium euphraten.
Ascende in galaad. et tolle resinam uirgo filia
egypti. frustra multiplicabis medicamina
sanitatis non erit tibi. Audierunt gentes ignominiam
tuam. et ululatus tuus repleuit terram. quia fortis fortem
impetit pariter. ambo pariter ceciderunt.
Verbum quod locutus est dominus ad ieremiam prophetam
super eo quod uenturus esset nabuchodonosor rex
babylonis. et percusturus terram egypti.
Annuntiate in egypto. et audite in magdalo. tacite et in memphis. et in taphnis dicite.
sta et parato te. deuorabit gladius ea quae
circa te sunt. Quare compulsus
fortis tuus non stetit quoniam dominus percussit eum.
Multiplicauit ruentes. et cecidit uir ad pro
ximum suum. et dixerunt surge. et reuertamur ad populum
nostrum. et ad terram natiuitatis nostre. a facie gla
dii columbe. Vocate nomen pharaonis regis egypti
tumultum addunt tempus. Viuo ego inquit rex
dominus exercituum nomen eius. sicut thabor in mon
tibus. et sicut carmelus in mari uenit. vasa
transmigrationis te fecisti habitatrix filia egypti.
quia in phis solitudinem erit. et deserta insuperabilis.
uitula elegans egypti stimulator ab aquilone uenit ei. mer
cenarii quoque eius quasi uitulantes in medio eius
qui uertuli fugiunt simul. nec stare potuerunt. quia diem interfectionis eorum
uenit super eos tempus uisitationis eorum. Vox
eius quasi serpentis sonabit. quia cum exercitu properabunt.
et cum securibus uenient ei. tamquam lignatores
succidentes saltum. ait dominus. quia superabunt
et non poterit numerari. multiplicati sunt super locustas.
et non est eis numerus. Confusa est filia egypti. tradita
in manu populi aquilonis dixit dominus exercituum
deus israel. ecce ego uisitabo super tumultum alexandrie
et super pharaonem. et super egypten. super deos eius. et super reges eius. et super
pharaonem. et super eos qui fidunt in eo. et dabo ego eos in
manu quaerentium animam eorum. et in manu nabuchodonosor
regis babylonis. et in manus seruorum eius. et habitabitur
sicut a diebus pristinis ait dominus. Et tu ne timeas
seruus meus iacob. et ne paueas israel. quia ecce
ego saluum te faciam de longinquo. et
semen tuum de terra captiuitatis eius. et reuertetur iacob. et quiescet. et prosperabitur. et non est
qui exterret eum. Seruus meus ne timeas
iacob ait dominus. quia ecce ego tecum sum ait dominus.
quia consumam ego cunctas gentes ad quas
eiecit te. te uero non consumam. sed castigabo
te iudicio. nec qui innocuus putaretur. Quod
factum est uerbum domini ad ieremiam prophetam de

palestinos antequam pueri pharao gazam.

Hec dicit dominus. Ecce aque ascendunt ab aquilone. et erunt in torrens inundans. et operient terram et plenitudinem eius urbem et habitatores eius. Ululabunt omnes habitatores terre. ab strepitu pompe armorum et bellatorum eius. A commotione ungularum equorum eius. a multitudine rotarum illius. Non respexerunt patres filios manibus dissolutis. propter diem qui venit vastare omnem philistiim. et disperdere tyrum et sidon cum omnibus reliquis auxiliis suis. Depopulatus est dominus palestinos. reliquias insule cappadocie. Venit calvitium super gazam. conticuit ascalon: reliquias vallis eorum. Usque quo concideris. O mucro domini usque quo non quiescis. ingredere in vaginam tuam refrigerare et sile. quomodo inquiescere. dominus preceptum ei adversus ascalonem. et adversus maritimam eius regionem. ibique constituit illum.

98 Iudicium moab. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ve super nabo quoniam vastata est. confusa. capta est cariathaim. confusa est forti. et timuerunt. Non est ultra gloria in moab. cogitaverunt malum adversum hesebon. venite et disperdamus eam de gente. ergo silens conticescis. sequitur te gladius. vox clamoris de oronaim vastitas et contritio magna. contera est moab. Annuntiate clamores parvuli eius. ascensus enim luith. plorans ascendit in fletum. quoniam in descensu oronaym hostes vulnerum contritionis audierunt. fugite. salvate animas vestras. et estote quasi myricetum in deserto. quia eo quod habuisti fiduciam in munitionibus tuis. et in thesauris tuis. et quoque capieris. et ibit chamos in transmigrationem sacerdotes eius. et principes eius simul. et venient predones ad omnem urbem. et urbs una non salvabitur. et peribunt valles. et disperdentur campestria. quia dixit dominus. Date florem moab. qui florens egredietur. et omnia tua eius deserte erunt. et habitabit in eis. Maledictus qui facit opus domini fraudulenter. et maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine. fertilis fuit moab a adolescentia sua. et requievit in fecibus suis. nec transfusus est de vase in vas. et in transmigrationem non abiit. Idcirco permansit gustus eius in eo. et odor eius non est immutatus. Propterea ecce dies venient dicit dominus. et mittam ei commotores. et commovebunt lagunculas. et effundent eum. et vasa eius evacuabunt. et lagenas eorum conquassabunt. et confundetur moab a chamos. sicut confusa est domus israel a bethel in qua habebant fiduciam. Quomodo dicitis fortes sumus. et viri robusti ad pugnandum. vastata est moab.

et civitates illius ascenderunt. Et electi iuvenes eius descenderunt in occisionem. Ait rex dominus exercituum nomen eius. prope est interitus moab ut veniat. et malum eius festinat nimis. Condolete omnes qui circumdatis eum. et universi qui scitis nomen eius dicite. Quomodo contrefracta est virga fortis. baculus gloriosus. descende de sede gloria. et sede in siti. habitatrix filie dibon. quoniam vastator moab. ascendit in te. et dissipabit munitiones tuas. In via sta. et prospice habitatrix aroer. interroga fugientem et eum qui evasit dicite. quid accidit. confusus est moab. quoniam victus est. Ululate et clamate. et annuntiate in arnon: quoniam vastata est moab. et iudicium venit ad terram campestrem. super helon. et super iesa. et super mephaat. et super dibon. et super nabo. et super domum deblataim. et super cariathaim. et super bethgamul. et super bethmaon. et super carioth. et super bosra. et super omnes civitates terre moab. que longe et que prope sunt. Abscisum est cornu moab. et brachium eius contritum est. ait dominus. Inebriate eum quoniam contra dominum erectus est. et allidet manu moab. in vomitu suo. et erit in derisum etiam ipse. Nunquid non israel derisum tibi fuit. qui inter fures repertus es eum. propter verba tua quia eradisti illum loquens es. captivus ductus es. Relinquite civitates et habitate in petra habitatores moab. estote quasi columba nidificans in ore foraminis. Audivimus superbiam moab. superbus est valde. sublimitatem eius et superbiam et arrogantiam et altitudinem cordis illius. Ego scio ait dominus iactantiam eius. et non sic fortia eius. non sic fecit. Ideo super moab ululabo. et super moab omnem clamabo. ad viros cinis fictilis lamentabor. de planctu iazer plorabo te vinea sibama. propagines tue transierunt mare. usque ad mare iazer pervenerunt. super messem tuam et vindemiam tuam predo irruit. Ablatus est letitia et exultatio de carmelo. et de terra moab. et vinum de torcularibus tuis defecit. nec qui calcator vinum solitum celeuma cantabit. de clamore helebon. usque eleale. usque iasa dederunt vocem suam. A segor usque ad oronaim. vitulam consternam. ait quoque nemrim pessime erunt. Et aufferam de moab ait dominus offerentem in excelsis. et sacrificantem diis eius. propterea cor meum ad moab quasi tibia ad sonabit. et cor meum ad viros muri fictilis. dabit sonitum tibiis. quia plus fecit quam potuit. Idcirco perierunt. Omne enim caput calvum. et omnis barba rasa erit. in cunctis manibus collaceratio. super omnes lumbos cilicium. super omnem faciem moab. in plantis eius omnis planctus.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

IER
BER

quia vastatus moab sicut vas iuxta ait dominus. Quo
modo mucta et ululauerunt. Quomodo detectus
est moab. et confusus est. Versus moab in de
risum. et in exemplum omnibus in circuitu suo. Hi
dicit dominus. Ecce qui aquila auolabit. et ex ten
det alas suas ad moab. capta est carnoth. et mu
nitiones comprehense sunt. et erit cor fo
tium moab in die illa: sicut cor mulierum parien
tium. Et cessabit moab ne populus. quia contra
dominum gliatus est. pauor. et fouea. et laqueus
super te: o habitator moab ait dominus. Qui fu
gerit a facie pauoris. cadet in fouea. Et
qui ascenderit de fouea. capietur laqueo.
Adducam eum super moab annum visitationis
eorum dicit dominus. In umbra elebon steterunt de
laqueo fugientes. et ignis egressus est de elebon.
et flamma de medio seon: et deuorabit partem
moab: et verticem filiorum tumultus. Ve tibi moab.
periisti populus chamos. quia comprehensi sunt filii
tui. et filiae tue in captiuitatem. et conuertam captiu
itatem moab in nouissimis dierum ait dominus.

Super filios ammon. iudicium moab. sic filios ammon.
Hec dicit dominus. Siquid filii non sunt israel. aut
heres non est eis. cur igitur hereditatem possedit
melchom gad. populus eius in urbibus eius habi
tabit. Ideo ecce dies venient dicit dominus. et au
diam super rabbath filiorum ammon bellum
clamoris. et erit in tumulum dissipata. filiae
eius igni succendentur. et possidebit israel posses
sores suos dicit dominus. Vlula elebon. quia vasta
ta est hai. clamate filie rabbath. accingite
uos cilicio. plangite. circumite per sepes. quia
melchom in transmigrationem ducetur. sa
cerdotes eius. et principes eius simul. Quid
gliaris in uallibus. defluxit uallis tua filia
delicata. qui confidebat thesauris suis. et di
cebat quis uenit ad me. Ecce ego induc
am super te timorem ait dominus deus exercituum. ab om
nibus qui sunt in circuitu tuo. et dispergemini sin
guli a conspectu eius. nec erit qui congregat
fugientes. et post hec reuertam captiuos filiorum ammon. ait dominus. addomin

Hec
dicit dominus exercituum. Siquid ultra est sapi
entia in theman: perit consilium a filiis: in
utilis facta est sapientia eorum. fugite. ergo. ut
cedite in uocationem. sitte. nimis dedam. a
quo pdtionem eius. ad diem visitationis eius. Si uindemiatores uenis
sent super te: nonne reliquissent racemum. Si
fures in nocte: rapuissent quod sufficeret sibi.
Ego uero detexi eius. et reuelauit abscon
dita eius. et latere non potest. Vastatum est
semen eius. et fratres eius. et uicini eius. et non erit.
Relinque pupillos tuos. ego eos faciam ui
uere. et uidue tue in me sperabunt. quia hec dicit dominus.

Ecce quibus quibus non erat iudicium ut biberent
calicem. bibentes bibent. et tu qui innocens
relinqueris. non eris innocens. sed bibens bibes.
Quia per memetipsum iurauit dicit dominus.
quia in solitudinem. et in opprobrium. et in desertum.
et in maledictionem erit bosra. omnes ciuita
tes eius erunt in solitudines sempiternas. Auditum
audiui a domino. et legatus ad gentes missus
est. Congregamini. et uenite. et ad
iungamini in prelium. Ecce enim paruulum dedi te
in gentibus. contemptibilem inter homines. Arrogan
tia tua deceptit te. superbia cordis tui qui habi
tas in cauernis petre. et apprehendis uertice montis
dum collis. Cum exaltatus fueris sicut aquila. inde
tum: inde detraham te dicit dominus. Et erit
idumea deserta. omnis qui transibit per
eam stupebit. et sibilabit super omnes pla
gas eius. sicut subuersa est sodoma et gomorra.
et uicine eius ait dominus. non habitabit ibi uir.
et non incolet eam filius hominis. Ecce quasi leo
ascendet de superbia iordanis. ad pulchritu
dinem robustam. quia subito currere eum faci
am ad illam. et quis erit electus quem ponam
eis. Quis enim similis mei. et quis sustine
bit me. et quis erit pastor qui resistat mihi
in conspectu meo. Audite consilium domini quod
iniit de edom. et cogitationes eius quas cogi
tauit de habitatoribus theman. Si non deter
serunt eos pauuli gregis. si dissipauerit super
eis habitaculum eorum. Auce tremuerunt eorum
moti sunt. clamor in mari audi
tus est eorum. Ecce quasi aquila ascendet
et uolabit. et expandet alas suas super bos
ra: erit cor fortium idumee in die illa qui
cor mulierum parientium. Ad damascum.

Confusa est emath et arphat. quia audierunt
pessimum audierunt. turbati sunt. in mari
solicitudo quiescere non potest. Dissolu
ta est damascus: versa est in fugam. tremor
apprehendit eam. angustia et dolores tenu
erunt eam: sicut parturientem. quomodo de
relicta est ciuitas laudabilis urbem letitie. Ideo cadent iuuenes eius in platheis eius.
et omnes uiri pelii conticescent. Incendi
am ignem in muro damasci. et deuorabit munitiones
ben adad. Ad cedar et ad regna asor quam percussit
nabuchodonosor rex babylonis. Hec dicit dominus.
Surgite ascendite ad cedar. et uastate
filios oriente. tabernacula eorum et greges
eorum. capient pelles eorum. et omnia uasa eorum. et
camelos eorum tollent sibi. et uocabunt super
eos formidinem circumquaque. fugite. abite
uehementer. in cauernis habitare sedete qui habitatis
asor. ait dominus. iniit enim uobis nabuchodonosor.

rex babylonis consilium et cogitauit adu
sum eos cogitationes. Consurgite et
ascendite ad gentem quietam habitan
tem confidenter ait dominus. Sed hostia ei uae
rex eius soli habitant et erunt quasi ei
in diuersione. et multitudo uniuersae in
praedam et diripiam eos in omne uentum. qui
sunt attonsi in comam: et omni contumelia
eorum adducam super eos uaticinium ait dominus. Et
erit ascalon in habitaculum draconum. deserta
usque in nouissimum. Sed manebit ibi uir. nec
transibit eam filius hominis. Quia enim ego uer
bum dixi ad hieremiam prophetam aduersum elam
in principio regni sedechiae regis iuda dicens.
Haec dicit dominus exercituum. Ecce ego contri
gam arcum helam. et imponam in medio eius
et inducam super helam. iii. uentos
a quatuor plagis caeli. et ventilabo eos in omnes
ventos istos. et non erit gens ad quam non
ueniant profugi helam. Et pauebo faciam hela
coram inimicis suis. et conspectu quaerentium
animam eius. et adducam super eos malum
furorem meum dicit dominus. et mittam post eos gladium donec consumam eos. et po
nam solium meum super helam. et perdam inde
reges et principes ait dominus. In nouissimis
autem diebus faciam captiuos elam di
cit dominus. Verbum quod locutus est dominus de babilone.
et de terra chaldaeorum in manu hieremiae prophetae.
Annunciate inter gentes et auditum facite
et leuate signum praedicate. et nolite celare
et dicite. capta est babylon. confusus est bel
uehementer est merodach. confusa sunt sculp
talia eius. superata sunt idola eius. quia as
cendit ei gens ab aquilone. quae ponet
terram eius solitudinem. et non erit qui habitet in ea
ab homine usque ad pecus. et mouentur et abi
erunt. In illis diebus et in tempore illo ait
dominus. Venient filii israel ipsi et filii iuda simul
ambulantes et plangentes peribunt. et do
minum deum suum quaerent. Sion interrogabitur
uiam huc faciem eius. uenite et appone
mini ad dominum foedere sempiterno. quod nulla ob
liuione delebitur. Ecce populus meus perditus
factus est: pastores eius seduxerunt eos. et in
montibus conterunt eos. de monte in colle ambu
lauerunt. obliti sunt cubilium suorum. omnes qui
inuenerunt comedebant eos. et hostes eorum
dixerunt. non peccabimus. pro eo quod peccauerunt
domino decori iustitiae et expectatio patrum eorum
domino. Recedite de medio babylonis. et de terra
chaldaeorum egredimini. et estote sicut hedi ante
greges. quia ecce ego suscitabo et adducam in
babylonem congregationem gentium ma
gnarum de terra aquilonis. et parabunt aduersus
eam. et inde capietur. Sagittae eius quasi uiri fortis
uehementes. non reuertentur uacuae. et erit chalda
ea in praedam omnes uastantes eam replebun
tur ait dominus. quia exultastis et magnamini
mini. dispergentes hereditatem meam. quia ef
fusa estis sicut uitulae super herbam. et mugis
tis ut tauri. Confusa est mater uestra nimis et
ad ignominiam peruenit quae genuit uos. Ecce nouis
sima erit in gentibus. et deserta. terra arenosa
et inuia. a facie domini non habitabitur. sed redigetur in
solitudinem. omnis qui transibit per babilo
nem stupebit et sibilabit super uniuersis pla
gis eius. praeparauit enim babilonem in eructatione
omnes qui tendentes arcum delitescite eam.
ne parcatis iaculis quia domino peccauit. Cla
mate aduersus eam. ubique dedit manum.
ceciderunt fundamenta eius. destructi sunt
muri eius. quia ultio domini est ultionem accipite
de ea. sicut fecit facite ei. Disperdite sacrator
em babylonis. et tenentem falcem in tempore
messis a facie gladii columbae. Vnusquisque
ad populum suum conuertetur. et singuli in terram
suam fugient. israel dispersus est israel. leones
eum eiecerunt. primus comedit eum rex
assur. iste nouissimus contriuit eum. nabu
chodonosor rex babylonis. propterea haec dicit dominus
exercituum deus israel: Ecce ego ultiscar regem ba
bylonis et terram eius. sicut ultiscatus sum regem
assur. et reducam israel ad hereditatem suam.
et pascetur carmelus et basan et in monte
ephraim et galaad et saturabitur anima eius. In die
bus illis et in tempore illo ait dominus. quaerentur
iniquitates israel et non erit. et peccata iuda et non
inuenientur. quoniam propitiabor eis quos reliquero.
super terram dimittentes ascende. et super hereditatem
eius ultra. Vindemia et fractio quae polluit eos sed
ait dominus. et hic in terra omnia quae praeparauit
vox belli in terra et contritio magna. Quomodo
confractus est et contritus est malleus uniuersae
terae. Quomodo factus est in gentibus desertum
babylon in gentibus. Illaqueatus est et capta est ba
bilon. et nesciebat. inuenta es et apprehensa.
quia dominum provocasti. Aperuit dominus thesau
rum suum: et protulit arma irae suae. quia opus est
domino deo exercituum in terra chaldaeorum. Venite ad
eam ab extremis finibus. Aperite ei exercitus
quasi congregantes eam. Tollite de ea lapides
et redigite in acervos. et incendite eam. ne sit
quicquam reliquum. Disperdite uniuersos fructus
eius. deseruidant in occisione. Ve eis qui cu
dies eorum. tempus ultionis eorum. Vox fu
gientium et eorum qui euadunt de terra babylonis
babylonis. Annunciatur in Sion ultionem
dei dei nostri. ultionem templi eius. Annun
ciate in babylone. plurimis omnibus qui tendit

anui. Consistite adu sū eam p gyrū. nulla
euadat. Reddite ei sēdm opus suū: iuxta
omīa q fecit facite illi. qr cē dīm erecta ē
ad ūsum sēn isl. Ideo cadent iuuenes
eius ī plateis eius. et omēs uiri bellatores ei
ob uti cessabunt ī die illa ait dūs. Ecce ego
ad te supbe dicit dūs dēs exercituū. qr ueniet
dies tuus. tempus ultionis tuae. et
cadet supbia. et corruet. nō erit qui suscitet
eū. Et succendam ignem ī urbibus eius. et de
uorabit omnia ī circuitu eius. Hi dicit dūs
exercituū. Calumpniam sustinent filii i
srael. et filii iuda simul omnes. q ceperūt
eos captiuos. noluerūt dimittere eos. Redemptor
eorum fortis dūs exercituū. iudicio disceptabit
cum eis. ut requiescere faciat terram. et conmouebit ha
bitatores babilonis. et gladio adhibito dicit dūs. et habitato
res babilonis. et principes. et sapientes eius. gladio
ad diuisos eius. qr stulti erunt. gladius ad fortes
eius. et timebunt. gladius ad equos eius.
et ad currus eius. et ad omne uulgus qd est
ī medio eius. et erunt qsi mulieres. gla
dius ad thesauros eius q diripient. Sic
citus super aquas eius erit. et arescent. qr terra
sculptilium est. et ī portentis gloriantur. Ideo ha
bitabunt dracones cū struthionibus. et habi
tabit ī ea structura filiarum. et non inhabitabitur
ultra usque ī sempiternū: nō extruetur usq
ad generationem et generationem. Sicut subuertit
dēs sodomam et gomorram et uicinas eius ait
dominus. sic non habitabit ibi uir. nec habitet
eam filius hominis. Ecce populus ueniet ab aqui
lone. et gens magna et reges multi consur
gent a finibus terre. arcum et scutum apprehen
dent. crudeles sunt. et non miserebuntur. uox
eorum qsi mare sonabit. et super equos ascendent
sicut uir paratus ad prelium. ce te filia
babylon. audiuit rex babylonis famam
eorum. et dissoluta sunt manus eius. Angu
stia apprehendit eū dolores sicut parientem
tem. Ecce qsi leo ascendit de superbia iordanis.
ad pulchritudinem robustam. qr subito
eū faciam currere ad illam. et quis erit
electus quem proponam ei? Quis enim similis
mei. et quis sustinebit me? et quis est iste
pastor pastor q resistat uultui meo? Propter
audite consilium dūi q meditatus est ad
ūsum babylonis. et cogitationes eius q cō
gitauit super terram chaldeorum. nisi detrahent
eos paruuli greges. nisi dissipauerit super eam
ipsis habitaculum eorum. A uoce capti uitatis
babylonis commota est terra: et clamor inter
gentes audiatur. Hec dicit dūs. Ecce
ego suscitabo super babylonem. et super habitato
res eius qui cor suum leuauerunt sicut me quasi

uentum pestilentem. et mittam ī babylonem
uentilatores. et uentilabunt eam. et demo
lienturur eam eius. qm uenerunt super eam
undique ī die afflictionis eius. Sagittet tender
qui tendit arcum suum. et non ascendat lo
ricatus. Ne parcite iuuenibus eius. ī
disperdite omnem militiam eius. et cadent in
terfecti ī terra chaldeorum. et uulnerati ī regi
onibus eius. Quia non fuit uiduatus israel. et iuda
a deo suo domino exercituū. Terra autem eorum
repleta est delicto a sancto israel. fugite de medio
babylonis. et saluet unusquisque animam
suam. Ne moriamini in iniquitate eius.
qm tempus ultionis est dōi. retribuit di
ni ipse retribuet ei. Calix aureus ī manu do
mini babylon: inebrians omnem terram. De
uino eius biberunt omnes gentes. et ideo com
mote sunt. Subito cecidit babylon. et con
tricta est. ululate super eam. tollite resinam
ad dolorem eius: si forte sanetur. Curauimus
babylonem. et non est sanata: deliquimus ei
et camus unusquisque ī terram suam. qm
peruenit usq ad celos iudicium eius. et eleua
tum est usq ad nubes. profert dūs iustitias
nostras. Venite narremus ī sion opus dōi
dei nōi. Acuite sagittas. implete pharetras.
Suscitauit dūs spīm regum medorum. et dē
babylone meus eius. ut perdat eam: qm ul
tio dōi est. ultio templi sui. Super muros ba
bilonis leuate signum. Augete custodiam.
leuate custodes. parate insidias. qr cogi
tauit dūs. et fecit quecumq locutus est con
tra habitatores babylonis. q habitas super
aquas multas. locupleto ī thesauris. Subito
uenit finis tuus. pedalis pecunie eius
Iurauit dūs exercituum. per animam suam. qm
repleto te hominibus qsi bruchi: et super te
eleuma cantabitur. Qui fecit terram in
fortitudine sua. et preparauit orbem ī sapien
tia sua. et prudentia sua extendit celos. dā
te eo uocem: multiplicabuntur aquē ī celo. Et
eleuat nubes ab extremo terre fulgura in
pluuiam fecit. et produxit uentum de thesau
ris suis. stupuit omnis homo a scientia. Con
fusus est omnis conflator ī sculptili. qr mendax
conflatio eius nec est spiritus ī eis. Vana sunt opera
ridicula ī tempore ultionis suae
perdent. Non sicut hi partes iacob. qr fecit omia
ipse est. et ī israel sceptrum hereditatis eius dōs
exercituū nomen eius. Collidis mihi malleus tu
es. et ego collidam te. gentes. et disperdam
ī te regna. et collidam ī te equum. et equitem
eius. et collidam ī te currum et ascensorem
ei. et collidam in te uirum et mulierem. et collidam
ī te senem et puerum. et collidam in te iuuenem
et

babylon aurea uocitabitur. qui uenit uspiam acce
dit fuit ubi ceperat ante flagella deuperit. et a capite. et ēn abrecta salutis
ut ita q ut ceperat

et iugulet. et collidam in te pastores tuos gregem
eius. et collidam in te duces. et magistratus eius.
et collidam in te duces. et magistratus. et reddam
babylon: et cunctis habitatoribus chaldee omne
malum suum quod fecerunt in sion in oculis vestris
ait dominus. Ecce ego ad te mons pestifer ait
dominus. qui contrisas universam terram: et extendam
manum meam super te. et evolvam te de pe
tris. et dabo te in montem combustionis. et non
volent de te lapidem in angulum. et lapi
dem in fundamentum. sed perpetuus eris: ait
dominus. Levate signum in terra. clangite buc
cina in gentibus. Sanctificate super eam gentes.
ululate contra illam regibus aramoth.
minni. et aschanez. vocate contra eam tap
sar. adducite equum qui horrescit in aculeatis.
Sanctificate contra eam gentes. reges medo
rum eius. et universos magistratus eius.
cunctamque terram potestatis eius. et commo
vebit terra. et contremiscet. quia vigilabit super babi
lonem cogitatio domini. ut ponat terram
babylonis desertam et inhabitabilem. Cessa
verunt fortes babylonis a prelio. sederunt
in munitionibus. defecerunt potentie eorum. facte sunt
quasi mulieres. incensa sunt tabernacula
eius. contriti sunt vectes eius. Cursor contra cursorem
obviam curret. et nuntius contra nuntium
occurrit. ut annunciet regi
babylonis. quia capta est civitas eius a fine
usque ad finem. et vada preoccupata sunt.
et paludes incensae igni. et viri bellatores
conturbati sunt. Quia hec dicit dominus exercituum
deus israhel. filia babylonis qui area comparata
est eius. adhuc modicum. et veniet ar
messionis eius. Comedit me. devoravit
me nabuchodonosor rex babylonis. reddidit me qui
vacua est. obscurabit me sicut draco. reple
vit venter suum deliciis meis. et eiecit
me. attritus est me. ponam me sicut
vas babylonis. Dicet habitator sion: et sanguis mei
super habitatores chaldee dicet hierusalem. Ecce
ita dicit dominus. Ecce ego iudicabo causam
tuam: et ulciscar ultionem tuam. et deserti
faciam mare eius. et siccabo venas eius.
et erit babylon in tumulos. habitaculum
draconum. stupor et sibilus. eo quod non sit habitator. simul
ut leones rugient. Excutiente comam velu
ti catuli leonum. In calore eorum ponam potus
eorum. et inebriabo eos ut soporentur. et dor
miant somnum sempiternum. et non consur
gent dicit dominus. Deducam eos sicut
agnos ad victimam. et sicut arietes cum
hedis. Quomodo capta est sesach. et com
prehensa est laudatio universe terre. Quomo
do facta est in stupore babylon inter gentes. Ascen
dit super babylonem mare. in multitudine
fluctuum eius operta est. Facte sunt civitates eius
in stupore. terra inhabitabilis. et deserta terra
in qua nullus habitet. ne transeat per eam filius
hominis. Et visitabo super bel in babylone.
et eiciam quod absorbuerat de ore eius. et non
confluent ad eum ultra gentes. Siquidem
et murus babylonis corruet. Egredimini
de medio eius populus meus. ut saluet unusquisque
animam suam ab ira furoris domini. et ne formi
modo cor vestrum. et timeatis auditum quod
audietur in terra. venietque in anno auditus. et
post hunc annum auditus. et in quietate in terra.
et dominatus super dominatorem. Ecce dies
venient. et visitabo super sculptilia babi
lonis. et omnis terra eius confundetur. cum
universi interfecti eius cadent in medio eius. Et
laudabunt super babylonem celum et terra. et omnia
quae in eis sunt. quia ab aquilone venient ei pre
dones ait dominus. Et quomodo fecit babylon
ut cadant occisi in israhel. sic de babylone ca
dent occisi super universam terram. quia fugistis
gladium. venite nolite stare. Recordamini
procul dominum. et sit in ascendat super cor vestrum.
Confusi sumus quoniam audivimus opprobrium. o
perit ignominia facies nostra. quia venerunt
alieni super sanctificationem domus domini. Ecce
ecce dies venient ait dominus. et visitabo super
sculptilia eius. et in tota terra eius gemitus multo
rum. Si ascenderit babylon in celum. et si
munierit in excelso robur suum. a me venient
vastatores eius ait dominus. Vox clamoris de
babylone. et contritio magna de terra chaldeo
rum. quia vastavit dominus babylonem. et perdidit ex ea
vocem magnam. et sonabunt fluctus eius
ut aque multe. dedit sonitum vox eorum. quia
venit super eam. i. super babylonem predo. et
apprehensi sunt fortes eius. et contritus arcus
eorum. quia fortis ultor est dominus reddens retribuet. Et
inebriabo principes eius. et sapientes eius. duces
eius. et magistratus eius. et fortes eius. et dor
mient somnum sempiternum. et non exurgent.
ait dominus rex exercituum nomen eius. hec dicit dominus
exercituum murus babylonis. usque latissimus sit
fossione subtilietur. et porte eius excelse ig
ni comburentur. et laborabit populus in vacuum. et gentes
in igne eiusque deficient. Verbum
quod precepit ieremias propheta baruch filio nerie fi
lii maasiae cum scriberet in libro de ore ieremie in anno quarto
regis iosiae filii iosiae regis iudee in babylonem.
In anno quarto regis eius. sarias autem erat
princeps phetie. Et scripsit ieremias omne
malum quod venturum erat super babylonem
in libro uno omnia verba hec quae scripta sunt
contra babylonem. et dixit ieremias ad sariam. cum venisti babylo
nem. videbis legisque omnia verba hec. dicesque domine tu locutus es de lo
cum istum

Psalm. 19. Nedicetamico.

Ezec. 4. Sacerdotes dyemorum. Vs. 1. o. cap.

Ps. xxiv. b.

Re. iiii. xxxiiij.

ut dispergerel eum: nec hic q. i eo fuerit ab hoste
usq; ad pecul, et ut sic perpetua solitudo fui
q. cōpleuiq; lege libri ihū: ligabit eum
ad lapidem, precet illū i medio euphrates.
et dicet. Sic submerget babylon, et non
consurget a facie afflictionis q. ego adduco
sup eam: et dissoluetur. Hucusq; ubi ieremie.

Cap. li. xx. et unus annus erat sede
dias cū regnare cepisset. et undecim anni
regnauit i ierusalem, et non in eis eius annis
al. filia ieremie de lobna. et fecit malum
in oculis dni uni omnia q. fecerat ioachim, quia
furiosus dni erat i ierusalem. et iudicam usq; pro
iecit eos a facie sua. Et rebellauit sedechia a
rege babylonis. factū e i nono anno regni
eius i mense decimo. decima die mensis.
ueniens nabuchodonosor rex babylonis ipse
et omnis exercitus eius ad ciuitatem ierusalem. et obsedere
runt eam. Et edificauerunt contra eā mu
nitiones i circuitu. et fuit ciuitas obsi
dia usq; ad undecimū annū regis regis
sedechie. Mense iū qarto nona mensis
obtinuit fames: et cecidit ciuitas. et
fecerunt ei principes. et sederunt ad
portam quę est inter duos
muros. et egressus est rex per
uiam hortorum. et per portam
bellatorum eius fugerunt. et exierunt de
ciuitate nocte per uiam portę q. est inter duos
muros. et egressus est rex ad oratorium regis. et chaldei ob
sidentes urbem i gyro. et abierunt per uiā
q. ducit ad ieremiā. Persecutus e iū exercitus
chaldeorum regem. et apprehenderunt sedechi
am i deserto q. est iuxta ieriche. et omnis comitatus
eius dissipatus est ab eo. Cumq; comprehendissent
regem: adduxerunt eum ad regem babylonis i reblatha q. est in terra emath. et locutus
est ad eum iudicia. Et iugulauit rex babylonis
filios sedechie i oculis eius. et omnes principes
iuda occidit i reblatha. et oculos sedechie
eruit. et uinxit eum compedibus. et adduxit eum
rex babylonis i babylonem. et posuit eum i
domo carceris usq; ad diem mortis eius. In
mense iū quinto. x. mensis. ipse e annus xix.
nabuchodonosor regis babylonis. ueni nabuzardan
princeps militum q. stabat coram rege babylo
nis. et iecit domum dni. et domum regis. et
omnes domos ierusalem. et omnem domum magnā
igne combussit. et murum ierusalem per
circuitum destruxerunt caldei qui
erat cum magistro militum. De pauperibus autem
plebis de reliquo uulgo q. remanserunt in
ciuitate. et de profugis q. confugerunt ad
regem babylonis. et reliquum de multitudine ciuis
tulit nabuzardan princeps militum. De pau
peribus de terra reliquit nabuzardan princeps
militum i uineis et agris. Columnas
q. erant quoque erant i domo dni. et bases. et ma
re ereū q. erant i domo dni contriuerunt chal
dei. et tulerunt omne es eorum i babylonem.
Et lebetes. et uatinas. et fuscinas. et scyphos et omnes
uasa ereā q. in ministerio
fuerunt tulerunt. et ydrias. et thimiamia
teria. et turibula. et phialas. et candelabra.
et mortariola. et cyathos. Quorquor aurea
aurea. et quę argentea argentea. tulit ma
gister militum. Columpnas duas. et mare unū.
utrulos. xii. aureos q. erant sub basibus. quas
fecerat rex salomon i domo dni. Non erat pon
dus eius omnium uasorum. De columpnis
autem. x. et viii. cubiti altitudinis erat i co
lumpna una. et funiculus. xii. cubitorum circui
tus eam. Porro grossitudo ei. iiii. digitorum.
et fenestratura eius erat. et capitella super eam
q. erant. Alterius capitelli unū. v. cubitorum
et retiacula. et malagranata uno circuitu
et sic de pendentia. omnia malagranata
erant centum uelut circumdantia. Et tulit
magister militum sacerdotem primum
et secundum sacerdotem secundum. et tres custodes
ueshibuli. et tulit de ciuitate eunuchum unum
q. erat prepositus super uiros bellatores. et septem
uiros de uiis q. uidebantur stare coram rege q. in
ueniti sunt i ciuitate. et scribam principem
militum q. percutiebat populum terre. et sexaginta ui
ros de populo terre. q. inuenti sunt i medio ciuita
tis. Tulit autem eos nabuzardan magister
militum. et duxit eos ad regem babylonis i re
blatha. et percussit eos rex babylonis. et mortui
sunt. sic e iudea de terra sua. Iste e populus q. transtulit
nabuchodonosor. i anno septimo iudee. xxiii. et
xxiii. in anno. xviii. nabuchodonosor. de ierusa
lem animas octingentas. xxxii. in anno. xx. iii.
nabuchodonosor transtulit nabuzardan magister
militum iudeos animas septingentas quinquaginta
quinque. omnes ergo animę. iiii. ml. sexcentę.
Factū e i anno xxxvii. anno transmigrationis ioachim
regis iude. xii. mense. xxv. mensis. et eleuauit
nabuchodonosor rex babylonis ego anno quo
ceperat regnare. et educit
eū de medio carcere. et locutus e cum eo bona
et posuit thronum eius super thronos regum qui
erant p se i babylone. et mutauit uestimenta
carceris eius. et comedebat panem coram eo semper
cuncti diebus uite suę. et cibaria eius. sibi
ita ppetua dabantur ei. a rege babylonis.
singulis diebus usq; ad diem mortis suę. cunctis diebus uite eius.

Re. iii. xxxv.

Re. iii. xxxvi.

Re. iii. xxxvii.

Re. iii. xxxviii.

Re. iii. xxxix.

Re. iii. xxxix.

Re. iii. xxxvi.

Marchiadus principes eiusque destruit. quinque
milia ciuium deportantur. nonnulli perdit.

Aleph

Quomodo sedet sola ciuitas plena
populo facta est quasi uidua domi
na gentium princeps prouincia
rum facta est sub tributo. Beth.
Plorans plorauit in nocte. et lacri
me eius in maxillis eius. non est
qui consoleatur eam ex omnibus ea
mis eius. Omnes amici eius spreu
erunt eam. et facti sunt ei inimi
ci. Gimel. Migrauit iudas propter
affliccionem et multitudinem
seruitutis. habitauit inter gen
tes. nec inuenit requiem. omnes
persecutores eius apprehenderunt
eam inter angustias. Deleth.
Viae sion lugent eo quod non sint qui
uenant ad sollempnitatem. omnes
portae eius destructae sacerdotes ei
gementes. uirgines eius squali
de et ipsa oppressa amaritudine.
He. facti sunt hostes eius in capite
inimici eius locupletati sunt
quia dominus locutus est super
eam. propter multitudinem iniq
uitatum eius parruli eius ducti

sunt capitis. ante faciem tribu
lantis. Pau. Et egressus est a filia
sion omnis decor eius. facti sunt
principes eius uelut arietes non
inuenientes pascua. et abierunt
absque fortitudine ante faciem sub
sequentis. Zai. Et recordata est ie
rusalem diebus afflictionis sue
et preuaricationes omnium deside
rabilium suorum quæ habuerat a die
bus antiquis. cum cideret populus
eius in manu hostili. et non esset au
xiliator. Viderunt eam hostes. de
riserunt sabbata eius. Heth. Peccatum
peccauit ierusalem propter
instabilis facta est. omnes qui glo
rificabant eam spreuerunt illam.
quia uiderunt ignominiam eius.
ipsa autem gemens et conuersa re
rorsum. Teth. Sordes eius in pe
dibus eius. nec recordata est finis sui.
deposita est uehementer non habens
consolatorem. Vide domine afflic
tionem meam. quia erectus est
inimicus meus. Iod. Manum
suam misit hostis ad omnia de
siderabilia eius. quia uidit gen
tes ingressas sanctuarium suum.

: exod. i. mp.
Re. i. Jos.
Job. xxiii.
Tob. iii.

: p. xxxiii.

: exod. i.
ps. v.
p. xlv.
: xli. iii.

Re. iii. xxxiii. xxxvi.
ps. i. iii. xl.

de quibus preceperas ne introirent
in ecclesiam tuam. Caph Omnis
populus eius gemens et quærens pa
nem. dederunt pretiosa quæque pro
cibo ad refocillandam animam.
vide domine et considera quoniam
facta sum vilis. Lamed O vos
omnes qui transitis per viam: at
tendite et videte si est dolor sicut
dolor meus quem vindemiavit me
ut locutus est dominus in die ira
furoris sui. Men De excelso misit
ignem in ossibus meis et erudivit me
expandit retem pedibus meis. con
uertit me retrorsum. posuit me
desolatam tota die mœrore confe
ctam. Sin. Vigilauit iugum iniq
uitatum mearum in manu eius.
aggrauatus est iugum suum super
ceruicem meam: convoluit fortit
et imposuit collo meo. infirmata
est virtus mea: dedit me dom
inus in manus de quibus non poterio
surgere. Samech Abstulit omnes
magnificos meos dominus de
medio mei: vocauit aduersum me
tempus. ut contereret electos
meos. torcular calcauit dominus uir

Deut. cviii. cix

Gemens populus quærit panem cum prouisionum mulier cuiusdam affligitur. quæ non aliorum de ipsorum fuit recordata sed aperuit sibi proprio desiderio. quæ mortem suam in apertum transitum delectationis inclinat. et reficiat animam suam. qui pauperis huius desiderius satisfacere conatur. vis bonus. quæ certe illius electæ mulieris domus fuisse. vide et vilis quæque plebs deffitatum quæ pro nuncio nisi refoente. in est nonnumquam celebrari abinera et rerum soeratur.

Et omnia pleni non quam transeunt sicut pauperi attende. lucem cordis elegi videre nesciunt. illos qui in te loco sunt sedere oportet. qui humide et diuum non horrere.

Deut. xxxi.
Iob. xvi.
Ieremie. iii. lv.

Ps. cxl. viii.
Ieremie. xxvi.
Iob. xv. i.
Ecc. xxii.
Ieremie. xlvi. lxxxviii.
Ps. xxx.

Ps. xii.

Ps. lxxiii. i.

gnu filie uida. Aun|de ego plo
rans. et oculus meus deducens aq̃
quia longe factus est a me consolator.
conuertens animam meam. facti sunt
filij mei pdm quoniam inualuit
inimicus Plc Expandit syon ma
nus suas non est qui consoletur eam.
mandauit aduersum iacob in cir
cuitu eius hostes. facta est ierusalem
quasi pollutio menstruis in medio eorum.
Sade|iustus est dominus quia os eius
ad iracundiam prouocauit. Audi
te obsecro uniuersi populi. et uidete do
lorem meum. uirgines mee. iu
uenes mei abierunt in captiu
itatem. Coph. Vocauit amicos me
os. et ipsi deceperunt me. Sacerdo
tes mei. et senes mei in urbe consum
ti sunt. quia quesierunt cibum sibi.
ut refocillarent animam suam. Res
pide domine quoniam tribulor. uenter
meus conturbatus est. subuersum
est cor meum in memetipsa. quoniam
amaritudine plena sum. foris in
terfecit gladius. et domi mors si
milis est. Gim Audierunt quia
ingemisco ego. et non est qui con
soletur me. Omnes inimici mei

Vbi gladius in carnibus eorum sunt uiuedicta obfigit. Ego in flagella qui sum paratus et in cruciatibus exceptis sorbibus mundi non est.

.. p. cxvii. Sada.
Edm. xxix. fi.

: xl. iij.

.. dep. cliij.
Ps. xxiii. f.
Iob. xvii.

Adoo. ii. xxii. c.

audierunt malum meū. letati
sunt quoniam tu fecisti. adduxisti diem consolationis. et fiant
similes mei Thau Ingrediatur
omne malum eorum coram te: et
deuindemiasti eos sicut uindemiasti me. propter omnes iniquitates meas.
multi enim gemitus mei. et
cor meum merens. Aleph.

Quomodo obtexit caligine
in furore suo dominus filiam sion. proiecit de celo terram inclitam israel:
et non est recordatus scabelli pedum suorum in die furoris sui. Beth Precipitauit dominus nec pepercit
omnia speciosa iacob. destruxit
in furore suo munitiones filiae
iuda: deiecit in terram. polluit
regnum. et principes eius Gimel.
Confregit in ira furoris sui omne
cornu israel. auertit retrorsum dexteram suam a facie inimici. et incendit in iacob quasi ignem
flammae deuorantis in gyro. Deleth. Tetendit arcum suum
quasi inimicus. firmauit dexteram quasi hostis. et occidit omne quod pulcrum erat uisu in

Filia lumen scie
uine. et non est. qui
q̄ peccatis scriptum est in celo
et peccata mirum, psal.

Filius et spiritus sunt septiformis di

tabernaculo filie syon. effudit qui
ignem indignationis suae. He.
factus est dominus velut inimicus
praeparavit dextram suam. praecipitavit
omnia menia eius. dissipavit
munitiones eius. et replevit in
filia iuda humiliatum. et humi
liatam. Vau. Et dissipavit quasi
ortum tentorium suum. demo
litus est tabernaculum suum. obli
vionem tradidit dominus in syon festi
vitatem et sabbatum. et obpro
brio. in indignatione furoris sui
regem et sacerdotem. Zai. Reppu
lit dominus altare suum. maledi
xit sanctificationi sue. tradidit in
manus inimici muros turrium
eius. vocem dederunt in domo do
mini. sicut in die sollempni. Heth.
Cogitavit dominus dissipare mu
rum filie syon. tetendit funiculum
suum. et non avertit manum suam
a perditione. luxitque ante mu
rum. et murus pariter dissipatus est.
Theth. Defixe sunt in terra porte
eius. perdidit et contrivit vectes eius.
regem eius et principes eius. in
gentibus non est lex. et prophete

Gen. xxx. h.

Iex. lxxxvi. g. n.

Quia ceciderunt populi eius in terra eius dissipavit et contrivit vectes eius. Sibi populum tentorium vocavit. tentorium quia dicit apostolus. Habemus quoniam si terrestris domus nostra tabernaculi dissolvatur quia habemus aedificationem a deo domum non manufactam aeternam in celis. Quasi tentorium iudaeorum disperdit. et sub tentorio iudaeorum quasi oculus iudaeorum disperdit. et pulcritudo israel in medio gentium fine cessavit pagelus.

eum non inuenerunt uisionem
a domino. Joth Sedebunt in terra.
conticescent senes filie sion. con
sperserunt cinere capita sua. accin
gunt se cilicio. abiecerunt in terram capita sua uirgi
nes ierusalem. Defecerunt pla
centes oculi mei. conturbata sunt
uiscera mea. effusum est in terra
iecur meum. super contritione fi
lie populi mei. cum deficeret par
uulus et lactens in platheis oppidi.
Lamec. Matribus suis dixerunt
ubi est triticum et uinum. cum
deficerent quasi uulnerati in pla
teis ciuitatis. cum exalarent a
nimas suas in sinu matrum suarum.
Chen Cui comparabo te. uel cui
assimilabo te filia ierusalem. cui
equabo te et consolabor te uirgo
filia sion. magna enim uelut
mare contritio tua. quis medebi
tur tui. Sin Profecto uiderunt
tibi falsa et stulta. nec ape
riebant iniquitatem tuam. ut te
ad penitentiam prouocarent. ui
derunt autem tibi assumptiones
falsas et eiectiones. Samech.

Prophete uiuacem clarge detorchinuq; nocant. qedri fugitiui et pfugi nuncupant. que sunt uenenum pestiferum. quos dum fme falsa uidere redarguunt. qui dii culpis corpmetiunt in cassum dolis quoque bi primissa secum tacite blandiunt. Et iniquitates peccatorum suas aperiunt. et alii ut repanoisi ueccotiqesaunt. claus apperapaonis fme correptionis. et in ipunde culpam detegit quam sepe relaxat ipse ctus q ppetrauit.

Plauserunt sup te manibus omnes
transeuntes per uiam. sibilauerunt
et mouerunt capitd suum
super filiam ierlim. hecine urbs
dicentes perfecti decoris. gaudium
uniuerse terre. Aperuerunt
sup te os suum omnes inimici
tui: sibilauerunt et fremuerunt
dentibus. et dixerunt deuorabimus.
en ista dies quam expectabamus
inuenimus. uidimus. phe fecit
dominus que cogitauit. complet
uit sermonem suum quem pre
cepit in diebus eorum a diebus an
tiquis. destruxit et non pepercit.
et letificauit super te inimicum et
exaltauit cornu hostium tuorum.
Sade Clamauit cor meum ad dom
inum super muros filie syon: deduc
quasi torrentem lacrimas per die
et noctem: non des requiem tibi.
neque taceat pupilla oculi tui. in
Coph. Consurge laudi in nocte
in principio uigiliarum. effunde
sicut aqua cor tuum ante consp
ectum domini. leua ad eum ma
nus tuas pro animabus puerorum
tuorum qui defecerunt in fame et

Sed diuq allide manu

Plenum timuit

Spem

..tex. hyppo.

..tex. Lx
f. exam. phe.
Iob. xv. fm.

in capite omnium compedium.
Resp. Vide domine & considera q
uis fecerit mihi. ergo ne com
medant mulieres fructum su
um: parvulos ad mensuram a
palme. si occiditur in sanctuario
domini sacerdos & sphera. Syn. Ja
cuerunt in terra foris. puer. et
senes. virgines mee & iuvenes
mei. ceciderunt in gladio. inter
fecisti in die furoris tui. percussi
sti nec miseratus es. Thau. Vocasti
quasi ad diem sollempnem q
terrerent me de circuitu. & non fu
it in die furoris domini qui effu
gerit. et relinquerit quos educa
vi & enutrivi inimicus meus
consumpsit eos. Aleph.

Ego vir videns paupertatem
meam in virga indignationis e
ius. Aleph. Me minavit. et ad
duxit in tenebras: & non in luce.
Aleph Tantum in me vertit: &
convertit manum suam tota
die. Beth Vetustam fecit pellem
meam. & carnem meam. contri
vit ossa mea. Beth Edificavit in
gyro meo. & circumdedit me fel

Virga indignationis dei & percussio divine ira. quam ira
scilicet tue so pulit. ei expansio pulsus. ut erat in mi
gandi dum assumpsit. Sed. ubi qd in ossant offe
dum q. ut presens. ut ne pertinam. ubi illa potestens
ingemitus fuerunt cecidere. sed. Ego. & ubi enim
ad hoc hec insibilia aperuit pugnantes iste malum &
scilicet. & hoc pm iude qd pater nostr.

le. ⁊ labore. Beth In tenebris collo
cauit me. quasi mortuos sem
piternos. Gimel. Circumedifica
uit aduersum me ne non egre
diar. aggrauauit compedem
meam Gimel Et cum clama
uero. ⁊ rogauero excludit oratio
meam. Gimel. Conclusit uias
meas lapidibus quadris: semita
meas subuertit. Deleth. Ursus
insidians factus est mihi leo in
abscondito. Deleth. Semitas
meas subuertit. ⁊ confregit me
posuit me desolatam. Deleth.
Tetendit arcum suum et posuit
me quasi signum ad sagittam.
He Misit in renibus meis filias
pharetre sue. He factus sum in
derisum omni populo meo. can
ticum eorum tota die. He Repleuit
me amaritudinibus. et inebria
uit me absinthio. Vau Et con
fregit ad numerum dentes me
os. cibauit me cinere. Vau Et
repulsa est anima mea. oblit
sum bonorum. Vau. Et dixi peri
uit finis meus. ⁊ spes mea a dom
no. Zain. Recordare paupertatis ⁊

Constat qui dare signum potest ut fugiat arcum eius fiat omnipotens. fidelem quoque signum hostis sui est potestas quorum sed suis arcibus impetere quae suis sagittis affligit, qui dum nimia fiducia nimia collit nihil in quo posit, ne capere perceuit.

al. transgressionis

transmigrationis mee. Ablan
chij et fellis. Zai. Memorata me
mor ero: et tabescet in me anima
mea. Zai. Hoc revolens in corde meo
ideo sperabo. heth. Misericor
die domini quia non sumus
consumpti. quia non defecerunt
miserationes eius. heth. Nouis
diluculis multa est fides tua. he
th. Pars mea dominus dixit a
nima mea: propterea expecta
bo eum. theth. Bonus est domi
nus sperantibus in eum. anime
querenti illum. theth. Bonum
est prestolari cum silencio salutare
dominj. theth. Bonum est eum
cum portauerit iugum ab adole
scentia sua. Joth. Sedebit soli
tarius. et tacebit. quia leuauit
se super se. Joth. Ponet in pul
uere os suum. si forte sit spes.
Joth. Dabit percutienti se maxil
lam. saturabitur opprobriis. Ca
ph. Quia non repellet in sempi
ternum dominus. Caph. Quia
si abiecit et miserebitur: secundum mul
titudinem miserationum suarum.
Caph. Non enim humiliauit ex

corde suo: et abiecit filios hominis.
Lamech. Vt conteratur sub pe
dibus suis omnes uinctos terre.
Lamech. Vt declinaret iudicium
uiri in conspectu uultus altissi
mi. Lamech. Vt peccaret homi
nem in iudicio suo dominus ig
norabit. Men. Quis est iste qui
dixit ut fieret domino non ui
dente. Men. Ex ore altissimi non
egredientur. mala nec bo
na. Men. Quid murmurat
homo uiuens. uir pro peccatis
suis. Sun. Scrutemur uias nras.
et quaerimus et reuertamur ad
dominum. Sun. Leuemus corda
nra cum manibus ad dominum
in celis. Sun. Nos iniqui egimus
et ad iracundiam provocaimus.
idcirco tu inexorabilis es. Sa
ech. Operuisti in furore. et perse
cutus nos. occidisti nec pepercisti.
Samech. Opposuisti nubem tibi
ne transeat oratio. Samech. Eiec
tionem et abiectionem po
suisti me in medio populorum.
fe. Aperuerunt super nos os suum
omnes inimici. fe. Formidet

laqueus facta ē nobis uarinatio
et contritio. fe. Diuisiones aq̃
deduxerunt oculi meis. ī contritio
ne filie populi mei. Ant. Oculus
meus afflictus ē ne tacuerit. eo qd̃
non esset requies. Ant. Vbi nec res
pieret. ī uideret dominū de celis.
Ant. Oculus meus depredatus est
animam meam in omnibus filia
bus urbis mee. Sade. Venantes
ceperunt me. quasi auem inimi
ci mei gratis. Sade. Lapsa est in
lacu uita mea. ī posuerunt la
pidem sup me. Sade. Inundauē
runt aque sup caput meū. dixi
perij. Coph. Inuocauī nomen tu
um domine de lacu nouissimo.
Coph. Vocem meam audisti. ne a
uertas aurem tuam a singultu
meo. ī clamoribus. Coph. Appro
pinquasti in die quando inuo
cauī te. ī dixisti ne timeas. Rel.
Iudicasti domine causam am
me mee. redemptor uite mee. Rel.
Vidisti domine iniquitatem
eorū adūsum me. ī iudica iudici
um meum. Res. Vidisti domine
omnem furorem. uniuersam eo

gritudines eorum aduersum me. Syn.
Audisti obprobria eorum domine
omnes cogitationes eorum aduer
sum me tota die. Syn. Labia in
surgentium mihi: et meditatio
nes eorum aduersum me tota die.
Syn. Sessionem eorum et resurrectio
nem eorum uidi. ego sum psallum
eorum. Thau. Redde eis uicem dñe
iuxta opera manuum suarum. Th
au. Tabis eis scutum cordis labo
rem tuum. Thau. Persequeris
eos in furore. et conteres eos sub
celis domine. Aleph

Quomodo obscuratum est
aurum. mutatus est color optu
mus. dispersi sunt lapides sanc
tuarii in capite omnium plate
arum. Beth. Filii sion inclyti. et
amicti auro primo quomodo
reputati sunt in uasa testea. o
pus manuum figuli. Gimel.
Sed et lamie nudauerunt mam
mam. lactauerunt catulos su
os. filia populi mei crudelis qui
structio in deserto. Deleth. Ad
hesit lingua lactantis ad pala
tum eius in sitim. paruuli petierunt

panem: ⁊ non erat qui frangeret eas. He. Qui uoluptuose uesci cupiunt interierunt in uiis. qui nutriebantur in croceis: amplexata sunt stercora. Vau. Et maior effecta ē iniquitas filie populi mei peccato sodomorum que subuersa ē in momento: ⁊ non ceperunt in ea manus. Zai. Candidiores sunt nazaei eius nive. nitidiores lacte. rubicundiores eburne antiquo. saphyro pulchriores. Heth. Denigrata est super carbones facies eorum. et non sunt cognoti in platheis. adhesit carnes eorum ossibus eorum. arida facta est quasi lignum. Thet. Melius fuerunt occisis gladio: quam interfectis fame. quoniam isti extabuerunt. consumpti sunt ab sterilitate terre. Iod. Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos et facti sunt cibi eorum in contritione filie populi mei. Cayh. Complevit dominus furorem suum effudit iram indignationis sue. ⁊ succendit ignem in syon. et devoravit fundamenta eius. Lamec. Non crediderunt reges terre.

Tod. ccc.

S. o. xx. Sg. ssss.

Tey. Cayh. Iodh. Lam.

lvii. cap. ij. ii. Crat. vegetus. xo. vii. f.

et uuuersi habitatores urbis.
quoniam ingrederetur hostis.
et inimicus per portas eius. Men.
Propter peccata prophetarum eius. et in
quitates sacerdotum eius. qui
effuderunt in medio eius sang
nem iustorum. Sin. Erraverunt
ceci in platheis. polluti sunt san
guine. cumque non possent tetigerunt
tunicas suas. Samech.
Recedite polluti clamaverunt
eis. recedite abite nolite tange
re. iurgati quippe et com
moti dixerunt inter gentes. non
addet ultra ut habitet in eis.
Fe. Faciem domini divisit eos. non
addet ut respiciat eos. faciem sacer
dotum erubuerunt non. neque
senium miserti sunt. Ain. Cum
adhuc subsisteremus. deficerunt
oculi nri. ad auxilium nostrum
vanum. cum respiceremus ad te
ri ad gentem que salvare non po
terat. Sade. Subplantaverunt vestigia
nra ne iremus per platearum
nostrarum. appropinquavit finis
noster. completi sunt dies nri.
quia venit finis nr. Coph. Velo

M I

cores fuerunt persecutores nostri
aquilis celi. super montes perse
cuti sunt nos. in deserto insidia
ti sunt nobis. Res. Spiritus oris no
stri xpc dominus captus est in pec
catis nostris. quem diximus in um
bra sua uiuemus in gentibus. A
Syn Gaude et letare filia edom. que
habitas in terra hus. ad te quoque pe
ueniet calix. inebriaberis atque nu
daberis. Thau. Completa est
iniquitas tua sion. non ad
det ultra ut transmigrette te. ui
sitauit iniquitatem tuam filia
edom. discooperuit peccata tua.

A B

Gaude tota ⁊ noli malis hostes facere ut spiritus tuus a malis peccatis in nullum nobis malis ne prouocare uideamur.

4

Tu.

Tuus. Vnus.

Oratio ieremie prophete.
Recordare domine quid acciderit
nobis. intuere & respice opprobrium
nostrum. hereditas nostra conversa est ad alienos.
domus nostre ad extraneos. pupilli
facti sumus absque patre. matres nostre quasi viduae.
Aquam nostram pecunia bibimus. ligna no
stra pretio comparavimus. Cervicibus
minabamur: lassis non dabatur req
ies. Egypto dedimus manum. et assy
rijs ut satiaremur pane. patres nostri
peccaverunt & non sunt: & nos iniquitates
eorum portavimus. Servi dominati sunt
nostri & non fuit qui redimeret de manu
eorum. In animabus nostris afferebamus
panem nobis a facie gladij & deserti.
pellis nostra quasi clibanus exusta est. a fa
cie tempestatum fame. Mulieres in
sion humiliaverunt virgines in iuda.
Principes manu suspensi sunt. facies
senum non erubuerunt. Adolescentes
ad molendum sustulerunt. et pueri in
ligno corruerunt. Senes de portis defe
cerunt: et iuvenes de choro psallentium.
Defecit gaudium cordis nostri. versus est in
luctum chorus noster. Cecidit corona capitis
nostri. ve nobis quia peccavimus. propterea
maestum factum est cor nostrum. ideo contenebrati
sunt oculi nostri. super montem sion quia
disperit: vulpes ambulaverunt in eo. Tu
autem domine in eternum permanebis. et
solium tuum in generatione & generatio
nem. Quare in perpetuum obliviscis
nostri & derelinquis nos in longitudinem
dierum. Convertere nos domine ad te. & con
vertemur. innova dies nostros sicut a prin
cipio. Si proiciens repulisti nos. usque
quo contristaris nobis vehementer. prologus baruch

Liber iste qui baruch nomine prenotatur
in hebreo canone non habetur sed
tantum in vulgata editione. Similiter & epla
ieremie. sed noticiam eius legenti
um hic scripta sunt quia multa de
xpo novissimisque temporibus indicant.

ab auctoritate

.. Ps. 1. xxj.

.. Adhe. v.

.. Thre. 1. Jhon. Si.

BA BV C

ETHISTI

1

Et hec sunt uerba libri q scripsit baruch
filius neriae. filius maasei. filii sedeniae
filii sedi. filii helciae. In babylonia in anno
quinto. in vii. die mensis. in tempore quo
ceperunt caldei ierusalem. et succenderunt
eam igni. Et legit baruch uerba libri
huius. ad audiencia iechonie filii ioachim
regis iuda. et ad audiencia omnis ploi. uen
entis ad librum. et ad audiencia potentium
filiorum regum. et ad audiencia ploorum. et ad au
diencia ploi a minimo usque ad magnum eorum
habitantium in babylonia ad flumen sudi.
Et audientes ploorum. et ploorum alle
uiabant in conspectu domini. et collegerunt pe
pecuniam sed q potuit unusquisque qui ma
nus. et miserunt in ierusalem ad ioachim
filium helchie filii salomi sacerdotem.
et ad sacerdotes. et ad omnem ploi q inuenti
sunt cum eo in ierusalem. cui accepere uasa de
templo domini q ablata fuerant de templo. et
uenerunt in terram iuda. decima die mensis sui.
uasa argentea q fecerat sedechias filius
iosie rex iuda. postquam abiisset nabuchodo
nosor rex babylonis ierusalem. et primates. cum
eo. et potentes. et ploi ceperat ab ierusalem. et duxerat
eos in babylonem. et dixerunt. Ecce mittimus
ad uos pecuniam. de qua emite holocau
stomata. et thus. et facite manna et offer
te super altare domini dei nostri. et orate
pro uita nabuchodonosor regis babylonis. et pro uita
baldasar filii eius. ut sint dies ipsorum sicut
dies coeli super terram. et det dominus uirtutem no
bis. et illuminet oculos nostros. ut uiuamus
sub umbra nabuchodonosor regis babylonis. et
sub umbra baldasar filii eius. et erimus
in conspectu eorum. pro nobis ipsis. ora
te ad dominum deum nostrum. quia peccauimus
domino deo nostro. et usque hodie. et
misimus ad uos. rogare in templo domini
die sollempni. et die operationis. et dicetis
domino deo nostro iustitia. nobis autem confusio
facie nostre. sicut dies hodie omni iuda. et habi
tatori ierusalem. regibus nostris. et principibus nostris.
sacerdotibus nostris. et prophetis nostris. et patribus
nostris peccauimus ante dominum nostrum.
et non audiuimus obedientes eum. et non
fuimus subiectibiles subiectibiles illi.
et non obaudiuimus uocem domini nostri
dei nostri: ut ambularemus in mandatis eius.
quibus dedit nobis a die qua eduxit patres nos
stros de terra egypti usque in hodiernum diem. et inuiolate
dibiles ad dominum deum nostrum. et diligentes
eslimus. ne audiremus uocem ipsius. et adhe
serunt nobis mala multa. et maledictio
quam constituit dominus moysi seruo suo.
q eduxit patres nostros de terra egypti. dare
nobis terram fluentem lac et mel. sicut ho
dierna die. et non audiuimus uocem domini
dei nostri. secundum omnia uerba prophetarum quos mi
sit ad nos. et ad habitatorem unusquisque in cor
suum cordis nostri malignum. operantes ut alie
nis. facientes mala ante oculos domini
dei nostri. sicut locutus dominus deus noster ad uos
7
qui iudicauerunt israel. et ad reges
nostros. et ad principes nostros. et ad omnem
israel. et iuda. ut adducat dominus super
nos mala magna q non facta sub celo.
quadam facta sunt in ierusalem. sicut q scripta sunt
in lege moysi. ut manducaremus homo
carnem filii sui. et carnes filie sue. et de
ditos sub manu regum omnium q fuerunt in
circuitu nostro in improperium. et desolati
onem. et omnibus populis quo nos dispar
sit dominus. et fuimus subtus et non supra.
q peccauimus domino deo nostro non audientes
uocem ipsius. Domino deo nostro iustitia. nobis
autem et patribus nostris confusio faciei sicut die
hodierna. q locutus est dominus super nos omnia ma
la hec q euenerunt super nos. non fuimus de
certi faciem domini dei nostri. ut reuertereamur
unusquisque nostrum a uiis nostris pessimis. et
uigilauit dominus in malis. et adduxit super
nos eos. quia iustus est dominus in omnibus operibus
suis q mandauit nobis. et non audiuimus uo
cem ipsius. ut iremus in
precepis domini q dedit ante faciem nostram.
Et nunc domine deus israel. q eduxisti plebem
tuam de terra egypti in manu ualida. et in
signis. et prodigiis. et in uirtute tua magna.
et brachio extento. et fecisti tibi nomen sicut
dies iste. peccauimus impie egimus. iniq
gessimus. domine deus omnis israel in omnibus iusti
tiis tuis. Auertatur ira tua a nobis q de
relicti sumus pauci inter gentes ubi dis
persisti nos. exaudi domine preces nostras. et ora
tiones nostras. et dirige nos propter te. et da nobis in
uenire gratiam ante faciem eorum qui nos
adduxerunt. ut sciant omnis terra q nomen tuum inuoca
tum est super israel. et super genus ipsius. Res
pice domine de domo sancta tua in nos. et
clina aurem tuam. et audi. Aperi oculos

nos laudabunt. quia mortui qui sunt in inferno
quorum spiritus acceptus est a uisceribus [a uisceribus suis dabunt honorem et iustificationem domino] sed anima que tristis est super
magnitudinem mali sui et incedit curua et infirma et
oculi deficientes. et anima esuriens dat tibi
gloriam et iusticiam domino. quia non secundum
iusticias patrum nostrorum nos fundimus preces
ante conspectum tuum domine deus noster.
sed quia misisti iram tuam et furorem tuum super
nos. sicut locutus es in manu puerorum tuorum
prophetarum dicens. Sic dicit dominus. Inclinate hu
merum uestrum: et ceruicem uestram. et opera fa
cite regi babylonis. et sedebitis in terra quam
dedi patribus uestris. Quod si non audieritis
uocem domini dei uestri operari regi babylonie. de
fectionem faciam de ciuitatibus iuda. et a
foris ierusalem. et auferam a uobis uocem io
cunditatis. et uocem gaudii. et uocem
sponsi. et uocem sponse. et erit omnis terra sine
uestigio. ab inhabitantibus eam. et non audi
erunt uocem tuam ut operarentur regi ba
bylonie. et statuisti uerba tua que locutus
es in manibus puerorum tuorum prophetarum. ut transferrentur
ossa regum nostrorum. et ossa patrum nostrorum de
loco suo. et ecce proiecta sunt in calore solis.
et in gelu noctis. et mortui sunt in doloribus
pessimis. in fame. et in gladio. et in emissio
ne. et posuisti templum in quo inuocatum est
nomen tuum in ipso. sicut hec dies. propter iniqui
tatem domus israel. et domus iuda. et fecisti
in nobis domine deus noster secundum omnem benigni
tatem tuam. et secundum omnem miseratio
nem tuam illam magnam. sicut locutus
es in manu pueri tui moysi. in die qua pre
cepisti ei scribere legem tuam coram filiis
israel dicens. Si non audieritis uocem me
am. multitudo hec magna. conuer
tetur in minimam. inter gentes quo ego
dispergam illos. quia scio quod me non audiet
populus. populus enim dura ceruice est. et conuertetur
ad cor suum in terra captiuitatis sue. et
scient quia ego sum dominus deus eorum. et dabo eis
cor. et audient aures. et laudabunt me in
terra captiuitatis sue. et memores erunt nominis
mei. et auertent se a dorso suo duro. et a ma
lignitatibus suis. quia reminiscentur uiam
patrum suorum qui peccauerunt in me. et reuocabo
illos in terram quam iuraui patribus eorum abraham
et ysaac et iacob. et dominabuntur eius. et mul
tiplicabo eos. et non minorabuntur. et statu
am illis testamentum alterum sempiternum.
ut sim illis in deum. et ipsi erunt mihi in po
pulum. et non mouebo amplius populum me
3 um filios israel a terra quam dedi illis. Et
nunc domine omnipotens deus israel anima
in angustiis. et spiritus anxius clamat ad te.

Audi domine et miserere. quia deus es misericors. et mi
serere nostri quia peccauimus ante te. quia tu
sedes in sempiternum. et nos peribimus in euum.
Domine omnipotens deus israel audi nunc ora
tionem mortuorum israel. et filiorum ipsorum qui pecca
uerunt ante te. et non audierunt uocem do
mini dei sui. et agglutinata sunt nobis
mala. Noli meminisse iniquitates patrum
nostrorum. sed memento manus tue. et nomi
nis tui in tempore isto. quia tu es dominus deus noster.
et laudabimus te domine. quia propter hoc dedisti
timorem tuum in cordibus nostris. et ut in
uocemus nomen tuum. et laudemus te
in captiuitate nostra. quia conuertimur ab iniq
uitate patrum nostrorum qui peccauerunt ante te.
et ecce nos hodie in captiuitate nostra sumus
quo nos dispersisti in improperium. et in ma
ledictum. et in peccatum. secundum omnes iniq
uitates patrum nostrorum. qui discesserunt a te
domine deus noster. De doctrina ecclesiastica incipit.
Audi israel mandata uite. auribus per
cipe ut scias prudentiam. Quid est israel
quod in terra inimicorum es. Inueterasti in terra
aliena. coinquinatus es cum mortuis. de
putatus es cum descendentibus in infernum.
Dereliquisti fontem sapientie. Si enim in uia dei am
bulasses habitasses utique in pace sempiterna. Disce
ubi sit prudentia. ubi sit uirtus. ubi sit intel
lectus. ut scias simul ubi sit longiturnitas
uite et uictus. ubi sit lumen oculorum et pax. Quis
inuenit locum eius. et quis intrauit in the
sauros eius. Ubi sunt principes gentium.
et qui dominantur super bestias que sunt super
terram. qui in auibus celi illudunt. qui argentum
thesaurizant et aurum in quo confidunt
homines. et non est finis acquisitionis eorum. qui
argentum fabricant. et solliciti sunt nec
est inuentio operum illorum. Exterminati sunt. et
ad inferos descenderunt. et alii in loco eorum
surrexerunt. Iuuenes uiderunt lumen.
et habitauerunt super terram. uiam autem discipline
ignorauerunt. neque intellexerunt semi
tas eius. neque filii eorum susceperunt eam. a
facie eorum longe facta est. Non est audita in terra
chanaan. neque uisa est in theman. Filii quoque
agar qui exquirunt prudentiam que de
terra est. negociatores terre et theman. et
fabulatores. et exquisitores intelligentie.
uiam autem sapientie nescierunt. neque com
memorati sunt semitas eius. O israel quam
magna est domus dei. et ingens locus posses
sionis eius. magnus est et non habet finem. ex
celsus et immensus. Ibi fuerunt gigan
tes nominati illi. qui ab initio fuerunt
statura magna. scientes bellum. non hos

RV
C

dogmte dē. neq; uiam disciplinē dedit illis.
et pietatis ꝓ insipientiam suam. Quis
ascendit i celum. et accepit eam: et deduxit
eam de nubibus. Quis transfretauit mare
inuenit eam. et attulit super aurum electum.
Sed ō qui potest scire uias eius. neq; qui
exquirit semitas eius. Et q sere humilis
nouit eam. et inuenit eam prudentia sua
Qui ꝓparauit terram i tēpo temporis. et
repletur eam pecudibus. et quadrupedibus.
Qui emittit lumen. et uadit. et uocauit il
lud. et obaudierunt illi i tremore. Stellis aut
lumen dederunt i custodiis suis. et lete
tur. Vocate sunt. et dixerunt. Assumus.
et luxerunt ei cum iocunditate. q fecit
illas. hic de xpo dicit. Hic dicit ūt
ū enim alii alius adusque eū. hic adiuuā
omnē uiam disciplinē. et tradidit illum
iacob puo suo. et israel electo suo. post hi
tis in suis et cū hominibus conuersatus est.
l liber mandatorū dī: et lex q ē sēcum. i
omnes q tenent eam ad uitam. qui aut
derelinquunt eam i morte. Conuertere iacob
et apprehende eam. Ambula p uiam ad
splendorem eius. ne alii tradas
aliā gloriam tuam. et dignitatem tuā ge
ti alienigene. Beati sumus q̄ d̄ pla
cent nobis manifesta sunt. Animequi
dem ꝓpli dī memorabilis israel. uiuundi
tatis gentibus. sed i p̄dicationem: q ꝓpter
tum ad iocunditatem prouocatis deū. diuidi
et estis adulatio. Exacerbastis enim eū
q fecit uos dīm sempiternum. immolantes de
monibus. et non dō. obliti estis dīm q nut
rit uos. et conturbastis nutrientem uestram ieru
salem. Vidit enim iocunditatem a dō uenit
enim uobis. et dixit. Audite confines si
on. Adduxit eū michi dō luctū magnū.
Vidi enim captiuitatem ꝓpli mei filio
rum meorum. et filiarum. q̄ sup dixit illis eternus.
nutrui enim illos cum iocunditate. dimi
si. eū illos cum fletu. et luctu. Nemo gaudeat
i ꝓlesatione de peccatoribus. et de mar
tyribus.

Nemo gaudeat super me uiduam. et
desolatam a multis. derelicta sum ꝓpter
peccata filiorum meorum. q declinauerunt a lege
dei. Iustitias autem ipsius nescierunt. nec
ambulauerunt p uias mandatorum dī
neq; p semitas ueritatis eius. et iusti
tia ingressi sunt. Venient confusiones
sion: et memorentur captiuitatem filio
rum et filiarum meorum. q̄ d̄ sup adiecit illis eis.
Adduxit eis sup illos gentem longinquam
de longinquo: gentem impudentem et alte

ruis lingue. q̄ nō fuit reuereri senem. nec
puero miserti sunt. et adduxerunt dilectos
uiduae et a filiis uiduam desolauerunt. Ego
aut quid possum adiuuare uos. q cum
adduxit super uos mala. ipse uos eripiet
de manibus inimicorum uestrorum. Ambulate fi
lii ambulate. ego aut derelicta sum sola.
Exuit me stola pacis. sedit aut me sacco
obsecrationis. et clamabo ad altissimum
i diebus meis. Animequidem estote filii ma
nete ad dominum: ut eripiat uos de manu
punientium inimicorum. Ego autē spero uo
bis eternum salutem uestram. et uenit mi
hi gaudium a sō sup uiam q̄ uenit
uobis ab eterno salutari nō. Confusio enim
uos cū luctu et ploratu. reducet aut uos
dī dominus cū gaudio et iocunditate
i sempiternū. sicut enim uiderunt uicine
sion captiuitatem uestram. a dō q̄ sup uenit
et uobis cum honore magno et gloria
eterna. filii patienter sustinete iram q̄ super
uenit uobis. plenitudo enim te inimi
cus tuus. sed citius uidebis p dictionē ipsius
et sup cerues ascendes. delicta mea. Am
bulauerunt uias asperas: deducti sunt eū
ut grex direptus ab inimicis. Animequidem
estote filii. et proclamate ad dīm. erit
enim memoria uiri ab eo q dicit uobis cū
fuit sensus uiri. ut erraueris a deo. dec
ies tantum iterum conuertere requirere
eum. Qui enim deduxit uobis mala ipse
rursum adducet uobis sempiternam
iocunditatem cum salute uiri. Animequidem
estote fortes. Exhortatur enim qui re
nominauit. nocentes punientur q te nocua
uerunt. et q. congaudebant sunt tua eruma
punientur. cum tuis quibus seruiebant
filii eius punientur q̄ accepit filios tuos.
Sicut gaudebat i ruina tua. et letata est i
tuo casu. sic contristabitur i tua desola
tione. et amputabit exaltationem inuitendi
mis eius. et gaudimonii eius erit i luctū.
Ignis enim sup uenit et ab eterno in con
gaudium diebus. et liberabitur ad monitis i
multitudinem temporis. cū spiritu sancto
ad eternum: et iocunditatem ad ob
uiam eternam. Sicut enim uenerunt filii
tui quos dimisisti dispersos: uenient ad col
lectos ab oriente usque ad occidentem i ui bo
sō gaudentes i honore de gloria ecclie.
de resurrectione scōrum. Circumdare ierusalem
stola iucundi: et exaltationis tue. et diuitie
decorem. et honorem eius q̄ a dō. ē i sempi
terna gloria. Circumdabit te duplicide
stola. et imponet mitram. in te. ad

sic uidebitur et exaltatio
salutis uiri

q

q

q

q

capit tua honorem tuum erit
dō ē obtinebit honorem suum

sub caelo est. Nominabitur enim tibi nomen tuum a Deo in sempiternum: pax iustitiae et honor pietatis. Exsurge Ierusalem et sta in excelso et circumspice ad orientem in verbo Sancti gaudentes Dei memoria. Exierunt enim abs te pedibus ducti ab inimicis. Adducet autem illos Dominus ad te portatos in honorem sicut filios regni. Constituit enim Deus humiliare omnem montem excelsum et rupes perhennes et convalles replere in aequalitatem terrae, ut ambulet Israel diligenter in honorem Dei. Obumbraverunt autem et silvae et omne lignum suavitatis Israel ex mandato Dei. Adducet enim Deus Israel cum iocunditate in lumine maiestatis suae cum misericordia et iustitia quae est ab ipso.

[et vide collectos tuos filios ab oriente sole usque ad occidentem]

Explicit prophetia Ierusalem. Incipit exemplum eiusdem epistolae. Exemplum epistolae quam misit Ieremias ad Baruch abductos captivos in Babylonem a rege Babylonis ut nuntiaret illis secundum quod preceptum est illi a Deo.

6 Propter peccata quae peccastis ante Deum abducemini in Babylonem captivi a Nabuchodonosor rege Babylonis. Ingressi itaque in Babylonem eritis illic annis plurimis et temporibus longis usque ad generationes septem. Post hoc autem educam vos inde cum pace. Nunc autem videbitis in Babylonia deos aureos et argenteos et lapideos et ligneos in humeris portari, ostentantes metum gentibus. Videte ergo ne et vos similes efficiamini factis alienis et metuatis et metus vos capiat in ipsis. Visa itaque turba de retro et ab ante adorantes dicite in cordibus vestris: Te oportet adorari Domine. Angelus autem meus vobiscum est. Ipse autem exquiret animas vestras. Nam lingua ipsorum polita a fabro, ipsa etiam inaurata et inargentata falsa sunt et non possunt loqui. Et sicut virgini amanti ornamentum, ita accepto auro fabricata sunt. Coronas certe habent aureas super capita sua dii illorum, unde subtrahunt sacerdotes ab eis aurum et argentum et erogant illud in semetipsis. Dant autem et ex ipso prostitutis et meretrices ornant, et iterum cum receperint illud a meretricibus ornant deos suos. Hii autem non liberantur ab erugine et tinea. Opertis autem illis veste purpurea extergent faciem ipsorum propter pulverem domus qui est plurimus inter eos. Sceptrum autem habet ut homo sicut iudex regionis, qui in se peccantem non interficit. Habet etiam in manu gladium et securim, se autem de bello et a latronibus non liberat. Unde vobis notum sit quia non sunt dii. Nec ergo timueritis eos. Sicut enim vas hominis confractum inutile efficitur, tales sunt et dii illorum. Constitutis illis in domo oculi eorum plena sunt pulvere a pedibus introeuntium. Et sicut alicui qui regem offendit circumseptae sunt ianuae, aut sicut ad sepulcrum adductum mortuum, ita tutantur sacerdotes hostia clausuris et seris ne a latronibus expolientur. Lucernas accendunt illis et quidam multas, ex quibus nullam videre possunt. Sunt autem sicut trabes in domo. Corda vero eorum dicunt elingere serpentes qui de terra sunt, dum comedunt eos et vestimentum eorum et non sentiunt. Nigrae fiunt facies eorum a fumo qui in domo fit. Supra corpus eorum et supra corpus eorum et super caput volant noctuae et hyrundines et aves etiam similiter et cattae. Unde sciatis quia non sunt dii. Ne ergo timueritis eos. Aurum etiam quod habent ad speciem est; nisi aliquis exterserit eruginem non fulgebunt. Neque enim dum conflarentur sentiebant. Ex omni pretio empta sunt in quibus spiritus non est in ipsis. Sine pedibus in humeris portantur, ostentantes ignobilitatem suam hominibus. Confundantur etiam qui colunt ea. Propterea si ceciderint in terram a semet ipsis non resurgent, neque si quis eum statuerit rectum per semetipsum stabit, sed sicut mortuis munera eorum illis apponentur. Hostias eorum sacerdotes ipsorum vendunt et abutuntur. Similiter et mulieres eorum decerpentes neque infirmo neque mendicanti aliquid impertiunt. De sacrificiis eorum fetae et menstruatae contingunt. Scientes itaque ex his quia non sunt dii, ne timeatis eos. Unde enim vocantur dii? Quia mulieres apponunt diis argenteis et aureis et ligneis, et in domibus eorum sacerdotes sedent habentes tunicas scissas et capita et barbas rasas, quorum capita nudata sunt. Rugiunt autem clamantes contra deos suos sicut in cena mortui. Et vestimenta eorum auferent sacerdotes et vestiunt uxores suas et filios suos. Neque si quid mali patiuntur ab aliquo neque si quid bonum poterunt retribuere, neque regem constituere possunt nec auferre. Similiter neque divitias dare possunt neque malum retribuere. Si quis illis votum voverit et non reddiderit, nec hoc requirunt. Hominem a morte non liberant, nec infirmum a potentiore eripiunt. Hominem caecum ad visum non restituunt. De necessitate hominum non liberant. Viduae non miserebuntur, neque orfanis benefacient. Lapidibus de monte similes sunt dii illorum, lignei et lapidei, aurei et argentei. Qui autem colunt illa confundentur. Quomodo ergo estimandum est aut dicendum illos esse deos? Adhuc enim ipsis Chaldeis non honorantibus ea, qui cum audierint mutum non posse loqui offerent

illum ad bel; postulantes ab eo loqui. qui
possunt sentire q. ñ habe motũ. ~ ipsi cum
intelleximus ~ cum inter ea. sensum enim nõ
habent ipsi dij illorũ. Mulieres aũ circumda
ntes simulacra sedent. lacrimantes ossa
oliuae. Cum autem aliq; ex ipsis arripiatur
ab aliquo transeunte dominente. pyrme
sue exprobrat q. ea nõ sit digna habita
statut ipsa. neq; simile eius discipulum sit.
Omnia aũ q. illis fiunt falsa sunt. Quo
ñ estimandum aut dicendum ē illos esse
dõi. Ab eis autem ~ ab aurificis facta
sunt. nichil aliud egerunt. ñ q. dicuntur
sunt esse sacerdotes aurifices. ipsi enim q.
ea faciunt nõ sunt multi temporis. sed
quid ergo possunt q. ab ipsis fabricata sunt
ēt dij. reliquunt aũ falsa. ~ opinum pea
fortunis. Iam cum superuenerit illis prelium
~ mala agitant post se sacerdotes. ubi se
abscondant cum illis. Quomodo ergo sen
tire debent. qm dij sunt. qi nec de bello se
liberant. neq; de malis se eripiunt. Iam
cũ sint lignea ~ tabulata ~ argentata.
sacerdotes postea qi falsi sunt gentibus cum
dicis ~ regibus q. manifesta sunt qi ñ sunt
dij. sed opa manuum hominũ. ~ nullũ
opus dei in illis. Vnde ergo nosci ē q. nõ sint
dij. sed opa manuũ hominũ. ~ nullũ op
dei in illis ē. Regem regnum nõ discernunt.
plurimam hominibus ñ dabunt. iudicium
quoq; nõ discernent. neq; regnum li
berabunt. abiurata. qi nichil possunt. si
cut coniecule inter medium celum ~ ter
ram. Etenim cum cecidit in domum dõi
ligneos aureos ~ argenteos. Sacerdotes
quidem ipsorũ fugient. ~ liberabuntur.
Ipsi uero sicut miles in medio cohuretur
regi aũ ~ bello si resistent. Quorũ ergo
estimandũ ē aut dicendũ qi sunt dij. nõ a
furibus neq; a latronibus se liberabunt.
dij ligniei ~ lapidei ~ tabulati ~ argentei
et quibus hi qui fortiores sunt aurum et
argentum. ~ uestimentum ~ et opi se
auferent illis ~ abibunt. nec sibi auxiliũ
ferunt. Iam q. melius ē esse regem offerentem
eum mercatum suum. Aut uasi in domum
utile in quo gliatur q. prosidet illud. quia
falsi dij sol quidem ~ luna ~ sidera cum
sint splendida et mirabilia. ad utilitatem
obuadunt similiter ~ fulgur cũ apparuerit
et ꝓspicuum ē. id ipsum aũ ~ ipse in omni
regione spirat. ~ nubes quibus cũ impe
ratum fuerit ad ambulandum uniuersum
orbem ꝓcurant q. imperatum ē eis. Iguis
ē missus deliq; ut consumat omne sil
ua. Fac q. ꝓceptum ē ei. Hi aũ neq; spe
cieby. neq; mirabiliby. nec eorum similia sē.
Vnde neq; estimandum ē. neq; dicendũ
ē illos esse dõi. qm nõ possunt neq; iudi
cium iudicare. neq; facere hõibus. sacerdo
tes q. nõ sunt dij. sed ergo timuerunt
eos. neq; enim regibus maledicent. neq; be
nedicent. signa ~ in celo gentibus non ostẽ
dunt. neq; ut sol lucebunt. neq; illuxi
bunt ut luna. Sidera meliores sunt illis.
qi possunt fugere sub tectum. Ac prodesse
sibi. stultus itaq; modo nobis ē manifestũ
qi sunt dij. ipsi qd ne timeant eos. Iam
sicut in cucumerina formido nichil ñ custodi
ta sunt dij illorũ. ligniei ~ argentei. ~ in au
rati eodem modo ~ in horto spinis alius supra
qi omnis amus residet sedet. similiter et
mortuo pueri in tenebris similes sunt
dij illorũ ligniei ~ tabulati ~ argentati.
a purpura quoq; ~ marmore qi sup illis
tenentur. sicutq; itaq; qi nõ sunt dij. ipsi
~ postremo comedunt ~ erit opprimi
regione. Melior ē iusti q. non habet
simulacra. nam erit longe obprobrium.

Incipit liber ezechielis prophete. de dño.

ET factum

I

Et factũ ē in tricesimo anno. in quarto mense
in quinta mensis cum eẽm in medio captiui
tatis fluminis chobar. Aperti sunt cali. ~ uisi
dei uisiones dei in quinta mensis. ipse ē annus
quintus transmigrationis regis ioachim.
factum ē uerbum dõi ad ezechiel filium
buzi sacerdotem in terra chaldeorum iuxta fluũ
chobar. et fuit ē super eum ibi manus dõi. Et
uidi. ~ ecce uentus turbinis uenebat.
ab aquilone ~ nubes magna ~ ignis in
uolutus. ~ splendor in circuitu eius. et de
medio eius qi ipse erat. i. de medio ig
nis. Et ex medio eius similitudo quatuor
animalium. ~ hic aspectus eorum similitu
do hominis in eis. Et quatuor facies uni ~
quatuor pennae uni. ~ pedes eorum pedes recti.
~ plantae pedis eorum. qi plantae pedis uituli.
et scintillae qi aspectus eius candentis aere
manus hominis sub pennis eorum in quatuor
partibus eorum. ~ facies ~ pennas ipsarum partes habe
bant inter se qi erant pennae eorum altius ad alte
rum. Sed non reuertebantur cum incederent.
si unum quodq; ante faciem suam gradi
ebatur. Similitudo aũ uultus eorum facies
hominis. ~ facies leonis a dexteris ipso

dpe. xlvij.
dñi. xxx.
dpe. xxi.
ieh. m.
i. e. xvi.
loñ. lxxx.
ipse. xxij.
ideo. lo.
pal. i. xxii.
tante. ij
dep. xxviii
ꝑ. xxiii, xci.
ecc. xv.
ꝓ. vi.
sup. v.
ecc. xlvi.
ipse. vij.
i. e. lii. xxxix.
hyfil. vij.
i. e. xviii. cxix.
i. e. xxiii. cii.

Pennas ostendit ipsum sentire sorores. qbus adsumptis tanquam alas mente de terrenis sese in celestibus leuat. p manus operes. q. eis impedimenta deuitat. bona q. puderent. eo pilis administrat. manus sub p sitis. q. sue actos opi ut reuere exploit. reuocat.
Facies fidelium sunt q. eas gerunt. unoquodq; sentit sibi soli uacat. ~ gis aliis suscurrere habile agnoscit. alij p impassibilis gerere. diuisa mundi non timeo sed lex stabilitas sacra sapientia hostia offerendo sterunt. alij fermentum rapiendo exemplo sal tu sit agla. pensio eis duplicantur. unguntur. qui p confessione uice. ~ uirtutis sibi inuicem unguntur.

quatuor facies aui bouis a sinistris quoq; iii.
et facies aquile desuper quatuor. et facie
eorum. et penne eorum extente desuper. Duae pen
ne singulorum uniebantur. et duae tegebant
corpora eorum. et unusquisq; eorum coram facie
sua ambulabat. Vbi erat impetus spiritus
ire gradiebantur. nec reuertebantur cum am
bulauerint. Et similitudo animalium et
aspectus eorum. ut carbonum ignis ardentium.
et ut aspectus lampadum. hic erat uisio
discurrens. in medio animalium splendor
ignis. et de igne fulgur egrediens. et animalia
currebant et reuertebantur in similitudinem ful
guris coruscantis. Cumque aspicerem ani
malia apparuit rota una super terram iuxta
animalia. habens quatuor facies. et aspectus ro
tarum erat quasi aspectus chrysoliti. et similitudo
multitudinis quatuor. et aspectus earum quasi
sit rota in medio rote. Per quatuor partes
earum euntes ibant. nec reuertebantur cum
ambulauerint. Et erant quasi erat rote. et
altitudo horribilis aspectus. et rotarum corpus
plenum oculis in circuitu ipsarum quatuor. Cumque
ambularent animalia. ambulabant pari
ter. et uicissim ea. Et cum eleuarentur
animalia de terra. eleuabantur simul et ro
tae. quocumque ibat spiritus. illuc eunte spiritu. et ro
tae pariter eleuabantur sequentes eum. spiritus enim
animalium erat in rotis. cum euntes ibant. et cum
stantes stabant. et cum eleuatae a terra pari
ter eleuabantur et rotae sequebantur eas. quia spiritus animalium erat
in rotis. Et similitudo super capita animalium firmamentum
quasi aspectus crystalli horribilis. et extentum super capita eorum desuper. Sub
firmamento autem pennae eorum rectae altera ad al
terum. et unumquodque duabus alis uelabat corpus suum. et alterum similiter uelabatur.
et audiebam sonum alarum quasi sonum aquarum
multarum. quasi sonum sublimis dei cum am
bularent. quasi sonus castrorum. Cumque starent demit
tebantur pennae eorum. Nam cum fieret vox
super firmamentum quod erat super capita eorum
stabant. et demittebant alas suas. et super
firmamentum quod erat in capitibus eorum.
quasi aspectus lapidis sapphiri. Similitudo
throni. et super similitudinem throni similitudo quasi aspectus hominis desuper. Et uidi quasi
speciem electri uelut aspectum ignis intrinsecus
eius per circuitum. A lumbis eius et de
super. et a lumbis eius usque deorsum. uidi
quasi speciem ignis splendentis in circuitu uelut
~~aspectum~~ aspectum arcus qui fuerit in nube
in die pluuie. hic erat aspectus splendoris
per gyrum. hic uisio similitudinis gloriae domini. Et uidi

et cecidi in faciem meam. Et audiui
uocem loquentis et dixit ad me. fili hominis
sta super pedes tuos. et loquar tecum. Et spiritus
ingressus est in me postquam locutus est mihi.
et statuit me super pedes meos. et audi
ui loquentem ad me. et dixit mihi. fili hominis
mitto ego te ad filios israel ad gentes apos
tatrices quae recesserunt a me. ipsi et pa
tres eorum usque ad diem
hanc. filii durissimi facie. et indomabiles cor
de sunt. ad quos ego mitto te. et dices ad eos.
hec dicit dominus deus. Si forte uel ipsi audierint
aut forte quiescant. quia domus exasperans
est. et scient quia prophetae fuerint in medio eorum. Tu
ergo fili hominis ne timeas eos. neque
timueris eorum sermones. quia incredulis et
ultioribus sunt tecum. et cum scorpionibus
habitas. verba eorum ne timueris. et uultus eorum
ne formides. quia domus exasperans est. loquere
ad eos. si forte audiant. et quiescant. quia ultionis eorum sunt. Tu autem
fili hominis. audi quam ego loquor ad te.
ne sis exasperans sicut domus exasperans
est. Aperi os tuum. et comede quod ego do
tibi. Et uidi. et ecce manus missa ad me in qua
erat uolumen libri. et expandit illum
coram me. et erat scriptum intus et foris.
et scripti erant in eo lamentationes et carmen.
et uae. Et dixit ad me. fili hominis quod
cumque inueneris comede. Comede uolu
men istud. et uade loquere ad filios israel.
Et aperui os meum. et cibauit me uolumine
illo. Et dixit ad me. fili hominis uentrem
tuum cibabis. et uiscera tua implebis
uolumine isto quod ego do tibi. Et comedi illud
et factum est in ore meo sicut mel dulce. Et dixit
dominus ad me. fili hominis uade ad domum
israel. et loquere uerba mea ad eos. Non enim ad
populum profundi sermonis. et ignotae linguae
tu mittaris ad domum israel. neque ad po
pulos multos profundi sermonis. et ignotae
linguae. quorum non possis audire sermo
nes. Et si ad illos mittaris. ipsi audient
te. domus autem israel nolunt audire te.
quia nolunt audire me. omnis quippe domus
israel arduae frontis est. et durae corde. Ecce
dedi faciem tuam ualentiorem faciebus
eorum. et frontem tuam durae frontis contra
frontes eorum. sicut adamantem et durius silice dedi faciem
tuam. ne timeas eos. neque metuas a fa
cie eorum. quia domus exasperans est. Et dixit ad
me. fili hominis omnes sermones meos
quos ego loquor ad te. assume in cor
de tuo. et auribus tuis audi. et uade ingre
dere ad transmigrationem ad filios populi

7

3

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

et statiam ponderis: et diuides eos. Tertiam
partem igni combures. In medio ciuitatis uae
complectionem dierum obsidionis. Et assumis
tertiam partem et concides gladio in circuitu eius
terram. Tertiam uero aliam dispergis in uentum. et gla
dium nudabo post eos: et sumes inde paucum
numerum: et ligabis eos in summitate pallii
tui. et ex eis rursum tolles: et pauca eos
in medio ignis. et combures eos igni. et
ex eo egredietur ignis in omnem domum israel.
Et tu fili hominis dicens domui israel
haec dicit dominus deus. Ista est ciuitas in medio
gentium posui eam: et in circuitu eius terras.
Et contempsit iudicia mea in malum super
gentes. et praecepta mea super terras
quae sunt in circuitu eius. Iudicia enim mea
spernerunt. et in praeceptis meis non ambu
lauerunt. Idcirco haec dicit dominus deus. Quia super
ab gentes quae in circuitu uestro sunt: in pre
ceptis meis non ambulastis. et iudicia
mea non fecistis. et uicia iudicia gentium
quae in circuitu uestro sunt non operati
estis. Idcirco haec dicit dominus deus. Ecce ego.
ad te. et ipse ego faciam in medio tui: iudi
cia in oculis gentium. Et faciam in te quod
non fecit. et quibus similia ultra non faciam
propter omnes abominationes tuas. Idcirco filios
comedent patres in medio tui. et filii come
dent patres suos. Et faciam in te iudicia.
Et uentilabo uniuersas reliquias tuas.
in omne uentum. Idcirco uiuo ego dicit
dominus deus. nisi pro eo quod sanctum meum polluisti
in omnibus offensionibus tuis. et in omni
bus abominationibus tuis. Ego quoque con
fringam. et non parcet oculus meus. et non
miserebor. Tertia pars tui peste morietur.
et fame consumentur in medio tui. et tertia
pars tui gladio cadet in circuitu tuo. Tertiam
uero partem tuam in omnem uentum dispar
gam. et gladium euaginabo post eos: et com
plebo furorem meum: et requiescere faciam
indignationem meam in eis. et consolabor.
et scient quia ego dominus locutus sum in
zelo meo. cum completero indignationem
meam in eis. Et dabo te in desertum. et
in opprobrium gentibus quae in circuitu tuo sunt in
conspectu omnis praetereuntis. Et eris ob
probrium. et blasphemia. exemplum. et stu
por in gentibus quae in circuitu tuo sunt. cum
fecero in te iudicia in furore. et in indigna
tione. et castigationibus iratis. ego dominus
locutus sum. Cum misero sagittas famis
pessimas in eos quae erunt mortiferae. et quas
mittam uos perdam uos. et faciam eos con
grogabo super uos. et conteram uobis la
cum panis. et immittam in uos famem
et bestias pessimas usque ad internecionem.
et pestilentia et sanguis transibunt per te.
et gladium inducam super te. ego dominus
locutus sum. Et factum est sermo domini
ad me dicens. fili hominis fac faciem tuam pe
ad montes israel. et prophetabis ad eos et dices.
montes israel audite uerbum domini. Haec
dicit dominus deus. montibus. et collibus.
ruptis. et uallibus. Ecce ego inducam super
uos gladium. et disperdam excelsa
uestra. et demolientur arae uestrae. et confe
gentur simulacra uestra. et deiciam mortes
uestros coram idolis uestris. et dabo ca
daua filiorum israel ante faciem simula
crorum uestrorum. et dispergam ossa uestra
circa aras uestras: in omnibus habitationibus uestris.
urbes desertae erunt. et excelsa demolien
tur. et disperibunt et auferentur arae uestrae.
et confringentur et cessabunt idola
uestra. et conterentur delubra uestra. et dele
buntur opera uestra. et cadent interfecti in me
dio uestri. et scietis quia ego dominus. et relinquam
in uobis eos qui fugerint gladium in gentibus.
et dispersi uos in terris. et recordabun
tur mei liberati uestri in gentibus. ad quas
captiui ducti sunt. quia contriui cor eorum fo
nicum. et recedens a me. et oculos eorum fo
nicantes post idola sua. et displicebit sibi in ma
lis quae fecerunt in universis abhominationibus suis.
et scietis quia ego dominus. non sine causa locutus sum ut faciam haec
malum hoc. haec dicit dominus deus. percute manu
tua. et allide pedem tuum. et dic. heu
heu. ad omnes abhominationes
malorum domus israel. qui gladio. fame. et
peste. cadent sunt. Qui longe a peste
morietur. et qui super gladio cadet. et
qui reliquus fuerit et obsessus fame morie
tur. et complebo indignationem meam
in eis. et scietis quia ego dominus. cum fuerint
interfecti uiri in medio idolorum uestrorum in
circuitu aruorum uestrorum. omni colle excelso. et
in cacuminibus montium. et subter
omne lignum nemorosum. et subter
omnem quercum frondosam. locum
ubi accendunt thura redolentia omni
bus idolis suis. Et extendam manum meam
super eos. et faciam terram desolatam. et
desertam a deserto deblatha. in omni
bus habitationibus eorum. et scient quia ego domi
nus. Et factum est sermo domini ad me dicens.
Et tu fili hominis haec dicit dominus deus terre
israel finis. ueniet. ueniet finis super terram. nunc finis super te. et mittam
plagam ire. nunc finis super te. et mittam

dn. dnu.
Ley. lx. lx.
Lne. xvii.
7. e. lxxi.
p. lxxii.
7. e. xci. xlvi.
Lo. lxxii
Ley. lx.
Ley. xxx.
dn. dnu.
dn. xxxii.
Ps. v. 9.
Ps. xii.
7. e. liii.
Ps. lxxiii.

furorem meum in te: et iudicabo te iuxta uias
tuas. et ponam eam te omnes abominationes
tuas. et non parcet oculus meus super
te. et non miserebor. sed uias tuas ponam super
te. et abominationes tue in medio tui
erunt. et scietis quia ego dominus. Hec dicit dominus
deus. Afflictio una. afflictio ecce uenit. et
unus uenit. uenit finis. et uigilabit ad
uisum te. ecce uenit. venit contentio super
te. quia iniquus in terra. uenit tempus. prope est di
es occisionis. non gloriorum montium. Nunc de
propinquo effundam gladium meum in
super te. et complebo furorem meum in te.
et iudicabo te iuxta uias tuas. et ponam
omnia scelera tua. non parcet oculus meus
nec. neque miserebor. sed uias tuas im
ponam in te. et abominationes tue in me
dio tui erunt. et scietis quia ego sum dominus
percutiens. Ecce dies. ecce uenit. egressa est
contentio floruit uirga. germinauit su
perbia. iniquitas surrexit in uirga impietatis.
non ex eis. et non ex populo. neque ex sonitu
eorum. et non erit requies ei. Venit tempus
appropinquauit dies. qui emit non letetur. et qui
uendit non lugebit. quia ira super omnem multitudinem
eius. quia uendidit ad id quod uendit non reuertetur.
et adhuc in uiuentibus uita eorum. Vnusquisque in
iniquitate sua confortabitur. et omnes
ad omnem multitudinem eius non erit
dicetur. et uir in iniquitate uite sue non confortabitur.
Canite tubam preparate omnes. et
non est qui uadat ad prelium. ira enim mea
super uniuersam plebem eius. gladius enim
foris. pestis et fames intrinsecus. Qui in
agro est gladio morietur. et qui in ciuitate
pestilencia et fame devorabitur. et si fu
gerint qui effugiunt de eis. et erunt in
montibus quasi columbe convallium. omnes
trepidi unusquisque in iniquitate sua. omnes
manus dissolventur. et omnia genua fluent
aquis. et accingent se saccis. et operiet
eos formido. et in omni facie confusio. et
in uniuersis capitibus eorum calumbe. Argentum
eorum foras proiicient. et aurum eorum in stercus
uertetur. argentum eorum et aurum eorum non
valebit liberare eos in die furoris domini.
Animam suam non satiabitur. neque ut
eorum impleabitur. quia scandalum iniquitatis eorum factum est.
et aurum ipsorum in superbia posuerunt. et imagines abominationum suarum. et simulacra
eorum fecerunt ex eo. propter hoc dedi eis illud in
immundiciam. et dabo illud in manus alienorum ad diripiendum. et impios terre in prediam.
et contaminabunt illud. et auertam
faciem meam ab eis. et uiolabunt ar
canum meum. et ingredientur in illud emissa
tores. et contaminabunt illud. Fac conclusionem. quia terra plena est iudicio sanguinis.
et ciuitas plena iniquitate. Et adducam
pessimos de gentibus. et possidebunt domos
eorum. et quiescere faciam superbiam potentium.
et possidebunt sanctuaria eorum. Angustia
superueniente requirent pacem. et non erit.
Contritio super contritionem
uenient. et auditus super auditum. et erit
uisionem de prophetia non erit. et lex peribit
a sacerdote. et consilium a senioribus. Rex lugebit. et princeps induetur merore. et ma
nus populi terre conturbabuntur. Secundum uias
eorum faciam eis. et secundum iudicia eorum iudicabo eos. et scient quia ego dominus. Et factum
est in anno vi. in decimo mense in v. mensis ego
sedebam in domo mea. et seniores iuda sedebant coram me. et cecidit super me ibi manus
domini dei. Et uidi. et ecce similitudo qui aspectus ignis. ab aspectu lumborum eius. et deorsum ignis. et a lumbis eius. et sursum qui
aspectus splendoris. ut uisio electri. Et
emissa similitudo manus apprehendit me
in cacumine capitis mei. et eleuauit me
spiritus terram. et celum. et adduxit me in ie
rusalem in uisionibus dei uxori hostium interior
qui respicebat ad aquilonem. ubi erat
statuum zelotypie zelotypie. ad provocandam
emulationem. Et ecce ibi gloria dei Israel sicut
uisio quam uideram in campo. Et dixit ad me.
Filii hominis leua oculos tuos ad uiam aquilonis. et leua
uit oculos meos ad uiam aquilonis. et ecce ab aquilone porta
altaris iuxta uiam introitus. et dixit ad me
filii hominis. putasne uides tu quid isti fa
ciunt abominationes magnas quas domus
israel facit hic. ut procul recedam a sanctu
ario meo. Et adhuc conuertis uidebis ab
ominationes maiores. Et introduxit
me ad hostium atrii. et uidi. et ecce foramen unum in parietem. Et dixit ad me. Fili
hominis fode parietem. Et cum fodissem
apparuit hostium unum. et dixit ad
me. Ingredere et uide abominationes pessimas
quas isti faciunt hic. Et ingressus uidi. et
ecce omnis similitudo reptilium. et animalium abominationum. et uniuersi idola domus
israel depicta erant in pariete circumquaque.
et. LXX. uiri de senioribus domus israel. et eorum filius saphan stabat in medio eorum stantium ante picturas. et unusquisque habebat
thuribulum in manu sua. et ut aperiebatur nebulo de thure consurgebat. Et dixit ad me.
Ecce uides filii hominis quid seniores do
mus israel faciunt in tenebris. unusquisque

Tob. xc.
Tob. xv.
Ioy. lxxv.
Ter. lamech. g.
Ine. lxxvii.
1 Re. iii. xiii.
Ioy. xxvii. xlvi.
S. e. iii.
T. e. xviii.
Ieu. iii.
S. e. ii
R. i. vi. ii.
S. e. viii.
S. e. viii.
Ul. eloy.
T. e. lii.
p. xciv.

in abscondito cubiculi sui. Dicunt enim: Non videt Dominus nos, dereliquit Dominus terram. Et dixit ad me: Adhuc conversus videbis abominationes maiores quas isti faciunt. Et introduxit me per ostium portae domus Domini quod respiciebat ad aquilonem, et ecce ibi mulieres sedentes plangebant Adonidem. Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis; adhuc conversus videbis abominationes maiores his. Et introduxit me in atrium domus Domini interius, et ecce in ostio templi Domini inter porticum et altare quasi viginti et quinque viri dorsa habentes contra templum Domini et facies ad orientem, et adorabant ad ortum solis. Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis. Numquid leve est domui Iuda hoc ut facerent abominationes istas quas fecerunt hic? quia replentes terram iniquitate conversi sunt ad irritandum me, et ecce applicant ramum ad nares suas. Ergo et ego faciam in furore, non parcet oculus meus, nec miserebor; et cum clamaverint ad aures meas voce magna non exaudiam eos.

IX

Et clamavit in auribus meis voce magna dicens: Appropinquaverunt visitationes urbis, et unusquisque vas interfectionis habet in manu sua. Et ecce sex viri veniebant de via portae superioris quae respicit ad aquilonem, et uniuscuiusque vas interitus in manu eius. Vir quoque unus in medio eorum vestitus erat lineis, et atramentarium scriptoris ad renes eius. Et ingressi sunt et steterunt iuxta altare aereum. Et gloria Domini Israel assumpta est de cherubin quae erat super eum ad limen domus. Et vocavit virum qui indutus erat lineis et atramentarium scriptoris habebat in lumbis suis. Et dixit Dominus ad eum: Transi per mediam civitatem in medio Ierusalem, et signa thau super frontes virorum gementium et dolentium super cunctis abominationibus quae fiunt in medio eius. Et illis dixit audiente me: Transite per civitatem sequentes eum et percutite; non parcat oculus vester neque misereamini. Senem et adolescentulum et virginem, parvulos et mulieres interficite usque ad internecionem; omnem autem super quem videritis thau ne occidatis, et a sanctuario meo incipite. Coeperunt ergo a viris senioribus qui erant ante faciem domus. Et dixit ad eos: Contaminate domum et implete atria interfectis; egredimini. Et egressi sunt et percutiebant ~~eos qui erant in~~ civitate. Et caede completa remansi ego, ruique super faciem meam et clamans aio: Heu heu heu Domine Deus, ergone disperdes omnes reliquias Israel effundens furorem tuum super Ierusalem? Et dixit ad me: Iniquitas domus Israel et Iuda magna est nimis valde, et repleta est terra sanguinibus, et civitas repleta est aversione. Dixerunt enim: Dereliquit Dominus terram, et Dominus non videt. Igitur et meus non parcet oculus, neque miserebor; viam eorum super caput eorum reddam. Et ecce vir qui indutus erat lineis, qui habebat atramentarium in dorso suo, respondit verbum dicens: Feci sicut praecepisti mihi.

X

Et vidi, et ecce in firmamento quod erat super caput cherubin quasi lapis sapphyrus, quasi species similitudinis solii apparuit super ea. Et dixit ad virum qui indutus erat lineis et ait: Ingredere in medio rotarum quae sunt subtus cherubin, et imple manum tuam prunis ignis quae sunt inter cherubin, et effunde super civitatem. Ingressusque est in conspectu meo. Cherubin autem stabant a dextris domus cum ingrederetur vir, et nubes implevit atrium interius. Et elevata est gloria Domini desuper cherubin ad limen domus, et repleta est domus nube, et atrium repletum est splendore gloriae Domini. Et sonitus alarum cherubin audiebatur usque ad atrium exterius, quasi vox Dei omnipotentis loquentis. Cumque praecepisset viro qui indutus erat lineis dicens: Sume ignem de medio rotarum quae sunt inter cherubin, ingressus ille stetit iuxta rotam. Et extendit cherub manum de medio cherubin ad ignem qui erat inter cherubin, et sumpsit et dedit in manus eius qui indutus erat lineis; qui accipiens egressus est. Et apparuit in cherubin similitudo manus hominis subtus pennas eorum. Et vidi, et ecce quattuor rotae iuxta cherubin; rota una iuxta cherub unum, et rota alia iuxta cherub unum; species autem erat rotarum quasi visio lapidis chrysolithi. Et aspectus earum similitudo una quattuor, quasi sit rota in medio rotae. Cumque ambularent, in quattuor partes gradiebantur, et non revertebantur ambulantes, sed ad locum ad quem ire declinabat quae prima erat, sequebantur et ceterae, nec convertebantur. Et omne corpus earum et colla et manus et pennae et circuli plena erant oculis in circuitu quattuor rotarum. Et rotas istas vocavit volubiles audiente me. Quattuor autem facies habebat unum; facies una facies cherub, et facies secunda facies hominis, et in tertio facies leonis, et in quarto facies aquilae. Et elevata sunt cherubin; ipsum est animal quod videram iuxta fluvium Chobar. Cumque ambularent cherubin, ibant pariter et rotae iuxta

Quid aliud [illegible]

ea. Et cum eleuarent cherubin alas suas
ut exaltarent de terra: non recesserunt rotæ. Ij
et ipse erant. Stantibus illis stabant et
cum eleuatis eleuabantur: spiritus enim uitæ
erat in eis. Et egressa est gloria domini a limine
templi. et stetit super cherubin. et eleuan
ta cherubin alas suas exaltata sunt a terra
coram me. Et illis egredientibus rotæ quæque
subsecutæ sunt: et stetit in introitu portæ
domus domini orientalis: et gloria dei israel
erat super ea. Ipsum est animal quod uidi sub deo
dii israel. iuxta fluuium chobar. Et cognoui
quia cherubin essent. quatuor
uultus unum. et quatuor alæ unum. et similitudo
manuum hominis sub alis eorum. et similitudo
uultus eorum. ipsi uultus quos uidi iuxta
fluuium chobar. et unumquisque eorum in gressu suo ibat.
Et eleuauit me spiritus. et introduxerunt me ad portam
domus domini orientalem. quæ respicit solem orien
tem. Et ecce in introitu portæ xxv. uiri. Et uidi in medio eorum iezoniam
filium azur. et pelatiam filium banaiæ.
principes populi. Dixitque ad me. fili homi
nis hi sunt uiri qui cogitant iniquitatem et
tractant consilium pessimum in urbe hac di
centes. Non e dudum edificatæ sunt domus
ut eamus. Ipsa est olla et nos
sumus carnes. Propterea uaticinare de eis. uaticinare fili hominis. Et
irruit in me spiritus domini. et dixit ad me. loquere.
hæc dicit dominus. Sic locuti estis domus israel.
et cogitationes cordis uestri ego cognoui.
plurimos occidistis in urbe hac. et implestis
uias eius interfectis. propterea hæc dicit dominus deus
terræ uestri quos posuistis in medio eius. hi sunt
carnes. et ipsa est olla. et educam uos de medio
eius. Gladium timuistis. et gladium in du
cam super uos ait dominus deus. et eiciam uos
de medio eius. daboque uos in manu hostium
et faciam in uobis iudicia. gladio ca
detis. in finibus israel iudicabo uos. et scietis
quia ego dominus. hæc non erit uobis in
urbem. et uos non eritis in medio eius in carnes.
in finibus israel iudicabo uos. et scietis
quia ego dominus. quia in præceptis meis non ambu
lastis. et iudicia mea non fecistis. sed iuxta
iudicia gentium quæ in circuitu uestro
estis operati. Et factum est cum prophetarem. et
ecce pelatias filius banaiæ mortuus est. et cecidi in
faciem meam clamauique uoce magna. et
dixi. heu heu heu. domine deus. consumatio
nem tu facis reliquiæ israel. Et
factum est uerbum domini ad me dicens. fili
hominis fratres tui. fratres tui uiri propinqui
tui. et omnis domus israel uniuersa. qui

dixerunt habitatores hierusalem longe recedite a do
mino. nobis data est terra in possessionem. propterea
dicite dilectis deo. Quia longe fecit eos in gentibus.
et quia dispersit eos in regionibus. erit eis in sanc
tificationem modicum in terra ad quam ue
nerunt propter lapsum. Propterea dicit dominus deus. Con
gregabo uos de populis. et adunabo uos de terris
in quibus dispersi estis. daboque uobis humum israel.
et ingredientur illuc. et auferent omnes
abominationes eius cunctasque offensiones eius
de illa. et dabo eis cor unum. et spiritum nouum
tribuam in uisceribus eorum. Et auferam cor la
pideum de carne eorum. et dabo eis cor carneum
ut in præceptis meis ambulent. et iudicia
mea custodiant faciantque ea. Et sint mihi
in populum. ego sum eis in deum. Quorum cor post
offendicula. et abominationes suas Ab
lator. hæc uiam in capite suo ponam dicit
dominus deus. Et eleuauerunt cherubin
alas suas. et rotæ cum eis. et gloria dei israel
erat super ea. Et ascendit gloria domini de me
dio ciuitatis. stetitque super montem qui est ad ori
entem urbis. et spiritus eleuauit me. addiditque
in chaldeam. ad eos qui in transmigratione sunt in uisione
in spiritu dei. et sublata est a me uisio quam uidi
cum eo. locutus sum ad transmigrationem
omnia uerba domini quæ ostenderat mihi.
Et factum est sermo domini ad me dicens. fili
hominis in medio domus exasperantis eos israel.
qui oculos habent ad uidendum. et non uident. et
aures ad audiendum. et non audiunt. quia do
mus exasperans est. Tu ergo fili hominis fac
tibi uasa transmigrationis. et transmigrabis in die
coram eis. transmigrabis de loco
tuo ad locum alterum. in conspectu eorum. si
forte aspiciant. quia domus exasperans est.
Et efferes foras uasa tua. qui uasa transmi
grationis per diem in conspectu eorum. Tu autem
egredieris uespere coram eis. sicut egredi
untur qui ad transmigrandum. Fode in pariete
egredieris per eum in conspectu eorum. in humero
portabis. in caligine efferes. faciem tuam
operies. et non uidebis terram. quia portentum
dedi te domui israel. Feci ergo sicut præceptum
est mihi. uasa mea protuli qui uasa transmi
grationis per diem. uespere perfodi mihi parietem
manu. in caligine egressus sum. in humero
meo portauit. in conspectu eorum. Et factum
est sermo domini ad me mane dicens. fili
hominis. numquid non dixerunt ad te domus
israel. domus exasperans. quid tu facis. dic
ad eos. hæc dicit dominus deus. Superducetur
homo iste quod est in terusalem. super omnem domum
israel quæ est in medio eorum. dic ego portentum
uestrum. sicut feci. sic fiet illis. in transmigrationem

Gray Scale

et exponentes ibunt. et duxerunt eos in medio eorum
in bumq; parentum. et caligine egredient. pueri
p fodientur et educent eum. facies eius
operietur. ne ut videat oculo terram. et erit dies
ire mei super illum. et capient eum in lagena
mea. et adducam eum in babylonem in terra
chaldeorum. et panem non videbit ibique morietur.
Et omnes qui circa eum sunt. presidium ei
et agmina eius dispergam in omne ventum.
et gladium evaginabo post eos. et dicent quia
ego dominus. cum dispersero illos in gentibus. et disse
minabo eos in terris. et relinquam ex eis viros
paucos a gladio et fame et pestilencia. ut
narrent omnia scelera eorum in gentibus. ad
quas ingredientur. et scient quia ego dominus. Et
factum est sermo domini ad me dicens. fili homo
panem tuum in fornace coquebat. sed et aquam tuam
in festinatione. et mestos bibebat. et dicet ad
eum. hec dicit dominus deus. ad habitatores
hierusalem super terram israel. panem suum in sollicitudi
ne comedent. et aquam suam in desolatione
bibent. ut desolentur terra a multitudine
sua. propter iniquitatem omnium qui habitant in ea.
Et civitates que nunc habitantur. desolabuntur
erunt. terraque deserta. et scietis quia ego dominus.
Et factum est sermo domini ad me dicens. fili ho
minis quid est proverbium hoc vobis in terra israel.
dicentium. in longum differentur dies. de
ficient omnis visio. Ideo dic ad
eos. hec dicit dominus deus. Quiescere faciam
proverbium istud. neque vulgo dicetur ultra in
israel. sed loquere ad eos. quia appropinquaverunt
dies. et sermo omnis visionis. quod erit.
ultra omnis visio cassa. neque divinatio am
biguia in medio filiorum israel. quia ego dominus loquar
quod locutus fuero verbum. et fiet. non
prolongabitur amplius. sed in diebus vestris domus
exasperans loquar verbum. et faciam illud
dicit dominus deus. Et factum est sermo domini ad me di
cens. fili homo ecce domus israel dicentium.
visio quam hic videt in diebus multis. et in tempo
ra longa iste prophetat. propterea dic ad eos. hec dicit
dominus deus. non prolongabitur ultra omnis
sermo meus. verbum quod locutus fuero complete
sit dicit dominus deus. Et factum est sermo domini
ad me dicens. fili hominis ecce hi qui assumpti sunt ad
prophetandum israel qui prophetant. dic eis. prophetate
de corde suo. audite verbum domini. hec dicit
dominus deus. ve prophetis insipientibus qui sequuntur
spiritum suum. et nihil viderunt. quasi vulpes in desertis
prophete tui israel erant. non ascendistis ex adverso.
neque opposuistis murum pro domo israel ut
staretis in proelio in die domini. viderunt va
na. et divinantes mendacium. dicentes ait
dominus. cum dominus non miserit eos. et expectaverunt
confirmare sermonem. Numquid non visionem
cassam vidistis. et divinationem mendacem
loquimini cum dicitis. ait dominus cum ego
non sim locutus. propterea hec dicit dominus deus. Quia lo
cuti estis vana. et vidistis mendacium. idcirco
ecce ego ad vos ait dominus deus. et erit
manus mea super prophetas qui videntur vana.
et divinantes mendacium. in concilio populi mei
non erunt. et in scriptura domus israel non scribe
entur. neque terram israel ingredientur. et scietis
quia ego dominus deus. eo quod deceperint populum
meum dicentes. pax et non est pax. Et ipse
edificabat parietem. illi autem linebant eum
luto absque pulcro. Dic ad eos qui linunt
absque temperatura. quia erit imber. et emit
ymber inundans. et dabo lapides pregrandes
desuper irruentes. et ventum procellosum dissipa
bit. siquidem cecidit paries. nonne quid
non dicetur vobis ubi est tura qua linistis
super ea hec dicit dominus deus. Et erumpere fa
ciam spiritum procellosum in indignatione mea.
et ymber inundans in furore meo erit. et la
pides grandes in furore in consumptionem. et
destruam parietem qui linistis absque pul
cro. et adequabo eum terre. et revelabitur fun
damentum eius. et cadet. et consumetur in
medio eius. et scietis quia ego sum dominus. Et
complebo indignationem meam in pa
rietem. et his qui linunt eum absque temp
ramento. dicamque vobis. non est paries. neque
sunt qui linunt eum. prophete israel qui prophetant
ad hierusalem. et videntes ei visionem pacis. et
non est pax. ait dominus deus. Et tu fili hominis pro
nere faciem tuam contra filias populi tui que prophetant
de corde suo. et vaticinare super eas. et dic. hec
dicit dominus deus. ve quibus consuunt pulvillos sub
omni cubito manus. et faciunt cervicalia
sub capite universe etatis ad capiendas ani
mas. cum capiunt animas populi mei. numquid
salvant animas eorum. et vivificabant me ad
populum meum propter pugillum ordei. et frustum
panis. ut interficerent animas quas non mo
riuntur. et vivificarent animas quas non vivunt.
mentientes populo meo audienti mendacia.
propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego ad pulvil
los vestros quibus capitis animas volantes.
et dirumpam eos de brachiis vestris. et di
mittam animas quas vos capitis animas
ad volandum. et dirumpam cervicalia
vestra. et liberabo populum meum de manu vestra.
neque erunt ultra in manibus vestris ad prey
dam. et scietis quia ego dominus. propterea quia contristastis
cor iusti mendacibus cum ego non con
tristavi. et confortastis manus impii. ut
non revertatur a via sua mala et vivificet

Gradiere ascende. p defensione g gr. iuvare liberare h. mundi potestatibus. contemnere. indiscrete. i. p. f. p. pulsa decernere. k. instituere. amore resistere. passim et recta. unum esse dei. quod aliud est quod ecce ga. pinnisse. quomodo. si. p. rege se obicere. mur. p domo israel hostib. se opponere.

Pulvillos. fulcra. a. m. ponitis. cadentes. ad sua recumbendum. aliis. se humi
liando. delectando. blandis adulationibus referuere. q. e. pul. o
bie. l. cervicalia. capitis. incertis. capitis. cui corporis. durum. pecunia
fulcrabat. q. mollia facitis. adhibet. in tempore mollit. excort. que
nulla asperitas. videbatur. corporis pulsat.

propterea vana non videbitis et divinationes
non divinabitis amplius. Et eruam populum
meum de manu vestra. et scietis quia ego dominus.
XIV Et venerunt ad me viri seniorum israel et sede
runt coram me. Et factus est sermo domini ad me
dicens. fili hominis viri isti posuerunt in
mundicias suas in cordibus suis. et scanda
lum iniquitatis sue statuerunt contra
faciem suam. numquid interrogatus respon
debo eis. propter hoc loquere eis. et dices ad eos. hec
dicit dominus deus. homo homo de domo israel
qui posuerit inmundicias suas in corde suo.
et scandalum iniquitatis sue statuerit
contra faciem suam et venerit ad prophetam
interrogans per eum me. ego dominus responde
bo ei in multitudine inmundiciarum suarum.
ut capiatur domus israel in corde suo quo rece
sserunt a me in cunctis ydolis suis. propterea dic
ad domum israel. hec dicit dominus deus. Convertimi
ni et recedite ab ydolis vestris. et ab universis
vestris contaminationibus avertite facies ve
stras. quia homo homo de domo israel. et de proselitis
quicumque advena fuerit in israel. si alienatus
fuerit a me. et posuerit ydola sua in cor
de suo. et scandalum iniquitatis sue statuerit
contra faciem suam. et venerit ad prophetam
ut interroget per eum me. ego dominus
respondebo ei per me. Et ponam faciem
meam super hominem illum et faciam eum
in exemplum et in proverbium. et disperdam eum
de medio populi mei. et scietis quia ego
dominus. Et propheta cum erraverit. et locutus fuerit
verbum. ego dominus decepi prophetam illum. et exten
dam manum meam super illum. et delebo
eum de medio populi mei israel. et portabunt iniquitatem
suam iuxta iniquitatem interrogantis. Sic ini
quitas prophete erit. ut non erret ultra domus
israel a me. neque polluatur in universis pre
varicationibus suis. sed sit mihi in populum.
et ego sim eis in deum. ait dominus deus.
~~exercituum~~ Et factus est sermo domini ad me dicens.
fili hominis terra cum peccaverit mihi. ut pre
varicetur prevaricans. extendam ma
num meam super eam. et conteram virgam
panis eius. et inmittam in ea famem. et inter
ficiam de ea hominem et iumentum. Et
si fuerint tres viri isti ~~noe~~ in medio
eius. noe. et daniel. et iob. ipsi iusticia sua
liberabunt animas suas ait dominus exercitu
um. Quod si et bestias pessimas induxero
super terram. ut vastem eam. et si fuerit
invia. eo quod non sit pertransiens propter bestias.
tres viri isti si fuerint in ea. vivo ego di
cit dominus deus. quia nec filios nec filias
liberabunt. sed ipsi soli liberabuntur.

terra autem desolabitur. Vel si gladium induxero super
illam. et dixero gladio transi per terram. et interfe
cero de ea hominem et iumentum. et tres viri
isti fuerint in medio eius. vivo ego dicit
dominus deus. non liberabunt filios neque filias sed
ipsi soli liberabuntur. Si autem et pestilentiam
inmisero super terram illam. et effudero indig
nationem meam super eam in sanguine. ut
auferam ex ea hominem et iumentum. et noe.
et daniel. et iob. fuerint in medio eius. vivo e
go dicit dominus deus. quia filium et filiam non li
berabunt. sed ipsi iusticia sua liberabunt animas
suas. quoniam hec dicit dominus deus. Quod et si quatuor iudi
cia mea pessima. gladium. et famem. et bestias
malas. et pestilentiam inmisero in ierusalem. ut
interficiam de ea hominem et iumentum. tamen re
linquetur in ea salvatio educentium filios
et filias. Ecce ipsi egredientur ad vos. et videbi
tis viam eorum. et adinventiones eorum. et con
solabimini super malo quod induxi in ierusalem.
in omnibus que portavi super eam. et consolabun
tur vos cum videritis viam eorum. et adin
ventiones eorum. et cognoscetis quia non frustra
fecerim omnia que feci in ea ait dominus deus. XV Et
factus est sermo domini ad me dicens. fili hominis
quid fiet ligno vitis ex omnibus lignis nemo
rum que sunt inter ligna silvarum. numquid tolletur
de ea lignum ut fiat opus. aut fabricabitur
de ea paxillus. ut dependeat in eo quodcumque vas.
Ecce igni datum est in escam. utramque partem
eius combussit ignis. et medietas eius redac
ta est in favillam. numquid utile erit ad opus.
Etiam cum esset integrum non erat aptum ad opus.
quanto magis cum ignis illud devoraverit
et consumpserit. nichil ex eo fiet operis. propterea hec
dicit dominus deus. Quomodo lignum vitis
inter ligna silvarum quod dedi igni ad devorandum.
sic tradidi ~~ierusalem~~ habitatores eius. ponam
faciem meam in eos. De igne egredientur. et ignis
consumet eos. et scietis quia ego dominus. Cum posuero
faciem meam in eos. et dedero terram inviam
et desolatam. eo quod prevaricatores extiterint.
dicit dominus deus. XVI Et factus est sermo domini ad me di
cens. fili hominis notas fac ierusalem abhomina
tiones suas. et dices. hec dicit dominus deus ierusalem. ra
dix tua et generatio tua de terra chanaan. pa
ter tuus amorreus. et mater tua cethea. et quando
nata es in die ortus tui non est precisus umbili
cus tuus. et in aqua non es lota in salutem. nec
sale salita. nec involuta pannis. nec pepercit
super te oculus ut faceret tibi unum de
his misertus tui. sed proiecta es super fa
ciem terre in abiectione anime tue in die qua nata
es. Transiens autem per te vidi te conculcari in
sanguine tuo. et dixi tibi cum esses in sanguine

tuo nunc. Dixi mihi cum es in sanguine tuo.
nunc. multiplicabo te sicut germen agri dedi
te. et multiplicata es. et grandis effecta et
ingressa es. et pervenisti ad mundum mulie-
brem. ubera tua intumuerunt. et pilus
tuus germinavit. cum esses nuda et confusio
plena. et transivi per te. et vidi te. ecce tempus
tempus tuum tempus amantium. et expandi
amictum meum super te. et operui ignominiam
tuam. et iuravi tibi et ingressus sum pactum
tecum ait dominus deus. Et facta es mihi in
Lauium ait dominus. et emundabo sanguinem tuum
ex te. et unxi te oleo. et vestivi te discolorib;
et calceavi te iacinto. et cinxi te byssino. et in
dui te subtilibus. et operui te operimento.
et dedi armillas in manibus tuis. et torquem
circa collum tuum. et dedi inaurem super
os tuum. et circulos auribus tuis. et coronam
decoris in capite tuo. et ornata es auro. et ar
gento. et vestita es byssino. et polimita. et mul
tis coloribus. similam et mel et oleum co
medisti. et decora facta es uehementer nimis.
et profecisti in regnum. et egressus es in nomen tuum
inter gentes propter speciem tuam. quia perfecta erat in
decore meo quam posueram super te dicit dominus
deus. habebas fiduciam in pulchritudine tua. fornica
ta es in nomine tuo. et exposuisti fornicatio
nem tuam omni transeunti ut eius fieres.
Et sumpsisti de vestimentis tuis. fecisti tibi excelsa
hic inde consita. et fornicata es super eis. et hoc
non erit. neque futurum est. Et sumpsisti vasa
decoris tui de auro meo. et argento meo quod
dedi tibi. Et fecisti tibi imagines masculi
nas. et fornicata es in eis. et sumpsisti vestimenta
mentita tua multicoloria. et vestivisti eas. et
oleum. et mel. quibus cibavi te. posuisti
in conspectu eorum in odorem suavitatis. Et
factum est ait dominus deus. Et fuisti filios tuos
et filias tuas quas genuisti mihi. et immolasti
eis ad devorandum. Si quid parum est for
nicationum tuarum immolasti filios meos. Et de
disti illos consecrando eis. et post omnia ab
hominationes tuas. et fornicationes tuas
non es recordata dierum adolescentiae tuae.
qui eras nuda et confusione plena. et con
calcata in sanguine tuo. Et accidit post
omnem malitiam tuam. uae uae ait do
minus deus. Et edificasti tibi lupanar. et fe
cisti tibi pulvinum in cuiuslibet platea. ad omne
caput uiae edificasti lignum prostitutionis
tuae. abhominabilem fecisti decorem
tuum. et divisisti pedes tuos omni transeunti
multiplicasti fornicationes tuas. fornicata es cum filiis
egypti vicinis tuis magnis carnibus. multiplicasti forni-
cationes tuas

ad irritandum me. Ecce ego extendam manum
meam super te. et auferam iustificationes tuas
tuas. et dabo te animas odientium te.
filias philistinae. quae erubescunt in via
tua scelerata. Et fornicata es in filiis assy
rios. eo quod necdum fuisti explecta. et post
poliquam fornicata es. nec sic satiata es. et
multiplicasti fornicationes tuas in terra
chanaan usque in chaldeos. et nec sic satiata es.
In quo mundabo cor tuum ait dominus deus. cum
facias omnia haec opera mulieris meretricis
procacis. Quia fabricasti lupanar tuum.
et aedificasti pulvinar tuum in omni capite viae. et non fuisti sicut
meretrix. spernens mercedem. Adulterae quae super virum suum inducit alienos.
Omnibus meretricibus dantur munera. tu autem dedisti munera omnibus amantibus
tuis. et donabas eis ut venirent ad te
undique. ad fornicandum tecum. factum est in
te contrarium mulieribus in fornicatio
nibus tuis. et post te non erit fornicatio. In
eo enim quod dedisti mercedem. et mercedem non
accepisti. factum est in te contrarium. propterea me
retrix audi verbum domini. Haec dicit dominus deus.
Quia effusum est aes tuum. et revelata est
ignominia tua in fornicationibus super
amantes tuos. et super idola abhominatio
num tuarum. in sanguine filiorum tuorum quos dedisti
eis. Ecce ego congregabo omnes amato
res tuos quibus commixta es. cum quibus delec
tata es cum omnibus quos odisti. congregabo
eos super te undique. et nudabo ignomini
am tuam coram eis. Et videbunt omnem
turpitudinem tuam. et iudicabo te
iudicio adulterae. effundam te sanguine
et dabo te in sanguine furoris et zeli. et
dabo te in manus eorum. et destruent lupa
nar tuum. et demolientur pulvinum tuum.
et denudabunt te vestimentis tuis. et au
ferent vasa decoris tui. et derelinquent
te nudam. plenam ignominia. et
adducent super te multitudinem et lapi
dabunt te lapidibus. et trucidabunt te
gladiis suis. et comburent domos tuas
igni. et facient in te iudicia in oculis multi
tudinum plurimarum. et desines fornicari et mercedem
ultra non dabis. et requiescet indignatio mea in te. Et auferam zelum meum
a te. Et quiescam. et non irascar amplius.
eo quod non fuisti recordata dierum adolescentiae tuae. et provocasti me in omnibus his.
ipse ego vias tuas in capite tuo dedi ait
dominus deus. nunquid non scelera tua in omnibus
abhominationibus tuis. Ecce omnes qui

dicet uulgo publicū in te allumet illud
dicens. Sicut mat̄ ita et filia eius. filia
ut uis tua es tu. q̄ proiecit uirū suū et filios
suos. et soror sororis tuae es tu. q̄ proiecerunt
uiros suos et filios suos. ¶ Nec uita ghen
cebat. et pater eius amorreus. et mater tua
hetea samaritana: ipsa et filia eius q̄ habitat
ad sinistrum tuam. ¶ Soror autem tua minor
te q̄ habitat a dexteris tuis. sodoma et filie eius.
sed nec tuis eorum ambulasti. neq; sed for
tem eas fecisti paucitatem minus. prae se
lentiora fecisti illis in omnibus uiis tuis.
uiuo ego dicit dominus deus. quia non fecit sodoma soror
tua ipsa et filie eius. sicut fecisti tu et filie tue.
Ecce fuit iniquitas sodome sororis tue. superbia.
satietas panis. et abundantia ipsa.
et omnes ipsae filie eius. et manum egeno
et pauperi non porrexerunt. et elatae sunt
et fecerunt abhominationes coram me.
et abstulit eas sicut uidisti. et non ad di
midium peccatorum tuorum non peccauit. et iu
stificationes tuas sicut fecit soror tua
samaria omnibus abhominationibus eius quas fecit
operata est. Ergo et tu porta confusionem
tuam q̄ iustificasti sorores tuas. peccatis tuis
scelerum tuorum a quibus abiecisti. iustificate sunt
enim a te. ergo et tu confunde. et porta
ignominiam tuam. q̄ iustificasti sorores
tuas. et conuertam restituent eas conuersi
one sodomorum et filiarum suarum. et conuersionem
samarie et filiarum eius. et conuertam te
ussionem tuam in medio eorum. ut portes ig
nominiam tuam. et confundaris in omni
bus q̄ fecisti. consolans eas. et soror tua sodo
ma et filie eius reuertent ad antiquam suam. et sa
maria et filie eius reuertent ad antiquam suam. et tu
et filie tue reuertemini ad antiquam suam. si
fuit a sodoma soror tua audita in ore tuo in die
bus tuis. antequam reuelaretur malitia tua
sicut hoc tempore. in obprobrium
filiarum syrie. et omnes qui circumeunt te
filiae palestinae q̄ ambiunt te q̄ gyrum.
Scelus tuum. et ignominia tua tu portasti. ait dominus.
Quia hec dicit dominus deus. Et faciam tibi sicut
fecisti. qui despexisti iusiurandum ut irritum faceres pactum meum
et recordabor ego pacti mei tecum in diebus
adolescentiae tue. et suscitabo tibi pactum
sempiternum. et recordabor uiae tuae
et confundes cum receptis sorores tuae
tuae maiores te cum minoribus tuis. et dabo
eas tibi in filias. sed non ex pacto meo. Et sus
citabo ego pactum meum tecum. et scies
quia ego dominus. ut recorderis et confundaris
et non sit tibi ultra aperire os tuum a confusione
tua. cum placatus fuero tibi in omnibus que
fecisti. ait dominus deus. ¶ Et factum est uerbum
domini ad me dicens. fili hominis propone enigma.
et narra parabolam ad domum israel. et dices.
hec dicit dominus deus. Aquila grandis magnarum
alarum longo membrorum ductu. plena plu
mis: et uariarum. uenit ad libanum. et tu
lit medullam cedri. et summitatem frondium
eius auellit. et transportauit eam in terram
chanaan in urbe negotiatorum posuit illam.
et tulit de semine terre. et posuit illud
in pro semine. ut firmaret radices super
aquas multas. et sicut salicem posuit illud. Oriens
germinauit. creuit et uineam lacerosam hu
milem stantem respicientibus ramis eius ad eum.
et radices eius sub illa erant. facta est ergo
uinea. et fructificauit et palmites. et emisit
propagines. ¶ Et fuit aquila alta grandis
magnis alis multisque plumis. Et ecce u
nea ista qui mittens radices suas ad eam.
palmites suos extendit ad illam. ut irri
garet illam. de aiolis germinis sui. in ter
ra bona iuxta aquas multas plantata est. ut fa
ciat frondes. et portet fructum. ut sit in u
nea grandem. dicit dominus deus. Ergo
ne prosperabitur. sicne radices eius euellet.
et fructus eius deiciet. et siccabitur omnis
palmites germinis eius. arescet. et non in
brachio grandi. neque in plebe multo. ut ex
cidere eam radicitus. Ecce plantata est.
ergo ne prosperabitur. sicne cum tetigerit
eam uentus urens siccabitur. et arescet q̄
germinis sui arescet. ¶ Et factum est uerbum domini
ad me dicens. Die ad domum exasperantem.
scis quid ibi significent. Die. ecce uenit
rex babylonis in ierusalem. et assumet regem et
principes eius. et adducet eos ad se in ciui
tatem in babylonem. et locutus de semine regis
ferietque cum eo fedus. et accipiet ab eo
iusiurandum. sed et terram eius tollet. ut sit
regnum humile. et non eleuetur. si custodi
at pactum eius. et seruet illud. Qui re
cedens ab eo. misit nuntios ad egyptum
ut darent sibi equos et plenum multum. Nun
quid prosperabitur. et consequitur saluatorem q̄ fecit hec.
et qui dissoluit pactum. numquid effugiet.
Viuo ego dicit dominus deus: quia in loco regis q̄ eo
constituit eum regem. cuius fecit irritum
iusiurandum. et soluit pactum q̄ habebat
cum eo. In medio babylonis morietur. et
non in exercitu grandi. neque in plebe multa.
faciet ei cum plurimo bellum in iaciendo ag
geres. et extruendo uallum. ut interficiat
animas multas. Spernet enim iusiurandum
eius. ut soluat fedus. et ecce dedit manum
suam. Et cum omnia hec fecerit. non effugiet.

ipsa haec dicit dominus Deus: vivo ego, quoniam iuramentum quod sprevit, et foedus quod praevaricatus est, ponam in caput eius. Et expandam super eum rete meum et comprehendetur in sagena mea: et adducam eum in Babylonem, et iudicabo eum ibi in praevaricatione, qua despexit me. Et omnes profugi eius cum universo agmine gladio cadent. Residui autem in omnem ventum dispergentur: et scietis quia ego dominus locutus sum. Haec dicit dominus Deus: Et sumam ego de medullis cedri sublimis, et ponam: de vertice ramorum eius tenerum distringam, et plantabo super montem excelsum et eminentem. In monte sublimi Israel plantabo illud, et erumpet in germen, et faciet fructum, et erit in cedrum magnam: et habitabunt sub ea omnes volucres, et universum volatile sub umbra frondium eius nidificabit. Et scient omnia ligna regionis quia ego dominus humiliavi lignum sublime, et exaltavi lignum humile: et siccavi lignum viride, et frondere feci lignum aridum. Ego dominus locutus sum et feci.

18
Et factus est sermo domini ad me dicens: Quid est quod inter vos parabolam vertitis in proverbium istud in terra Israel, dicentes: Patres comederunt uvam acerbam, et dentes filiorum obstupescunt? Vivo ego, dicit dominus Deus, si erit ultra vobis parabola haec in proverbium in Israel. Ecce omnes animae meae sunt: ut anima patris, ita et anima filii mea est: anima quae peccaverit, ipsa morietur. Et vir si fuerit iustus, et fecerit iudicium et iustitiam, in montibus non comederit, et oculos suos non levaverit ad idola domus Israel, et uxorem proximi sui non violaverit, et ad mulierem menstruatam non accesserit, et hominem non contristaverit, pignus debitori reddiderit, per vim nihil rapuerit, panem suum esurienti dederit, et nudum operuerit vestimento, ad usuram non commodaverit, et amplius non acceperit, ab iniquitate averterit manum suam, iudicium verum fecerit inter virum et virum, in praeceptis meis ambulaverit, et iudicia mea custodierit ut faciat veritatem: hic iustus est, vita vivet, ait dominus Deus. Quod si genuerit filium latronem effundentem sanguinem, et fecerit unum de istis: et haec quidem omnia non facientem, sed in montibus comedentem, et uxorem proximi sui polluentem, egenum et pauperem contristantem, rapientem rapinas, pignus non reddentem, et ad idola levantem oculos suos, abominationem facientem, ad usuram dantem, et amplius accipientem: numquid vivet? Non vivet. Cum universa detestanda haec fecerit, morte morietur, sanguis eius in ipso erit. Quod si genuerit filium qui videns omnia peccata patris sui quae fecit, timuerit, et non fecerit simile eis: super montes non comederit, et oculos suos non levaverit ad idola domus Israel, et uxorem proximi sui non violaverit, et virum non contristaverit, pignus non retinuerit, et rapinam non rapuerit, panem suum esurienti dederit, et nudum operuerit vestimento, a pauperis iniuria averterit manum suam, usuram et superabundantiam non acceperit, iudicia mea fecerit, in praeceptis meis ambulaverit: hic non morietur in iniquitate patris sui, sed vita vivet. Pater eius quia calumniatus est, et vim fecit fratri, et malum operatus est in medio populi sui, ecce mortuus est in iniquitate sua. Et dicitis: Quare non portavit filius iniquitatem patris? Videlicet quia filius iudicium et iustitiam operatus est, omnia praecepta mea custodivit, et fecit illa, vivet vita. Anima quae peccaverit, ipsa morietur: filius non portabit iniquitatem patris, et pater non portabit iniquitatem filii: iustitia iusti super eum erit, et impietas impii erit super eum. Si autem impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis quae operatus est, et custodierit universa praecepta mea, et fecerit iudicium et iustitiam, vita vivet, et non morietur. Omnium iniquitatum eius quas operatus est, non recordabor: in iustitia sua quam operatus est, vivet. Numquid voluntatis meae est mors impii, dicit dominus Deus, et non ut convertatur a viis suis, et vivat? Si autem averterit se iustus a iustitia sua, et fecerit iniquitatem secundum omnes abominationes quas operari solet impius, numquid vivet? Omnes iustitiae eius quas fecerat, non recordabuntur: in praevaricatione sua qua praevaricatus est, et in peccato suo quod peccavit, in ipsis morietur. Et dixistis: Non est aequa via domini. Audite ergo domus Israel: Numquid via mea non est aequa, et non magis viae vestrae pravae sunt? Cum enim averterit se iustus a iustitia sua, et fecerit iniquitatem, morietur in eis: in iniustitia quam operatus est morietur. Et cum averterit se impius ab impietate sua quam operatus est, et fecerit iudicium et iustitiam: ipse animam suam vivificabit. Considerans enim et avertens se ab omnibus iniquitatibus suis quas operatus est, vita vivet et non morietur. Et dicunt filii Israel: Non est aequa via domini. Numquid viae meae non sunt aequae domus Israel, et non magis viae vestrae pravae? Idcirco unumquemque iuxta vias suas iudicabo, domus Israel, ait dominus Deus. Convertimini, et agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris: et non erit vobis in ruinam iniquitas. Proiicite a vobis omnes praevaricationes vestras, in quibus praevaricati estis, et facite vobis cor novum, et spiritum novum: et quare moriemini domus Israel? Quia nolo mortem morientis, dicit dominus Deus, revertimini et vivite.

19
Et tu fili hominis assume

[illegible]

[illegible]

planctum sup principes israel. et dices. Et
mater tua loena inter leones cubauit. i medio
leunculorum enutriuit catulos suos. et
ascendit unum de leunculis suis. leo factus est.
et didicit capere predam. hominesque come
dere. Et audierunt de eo gentes. et ceperunt eum.
et adduxerunt eum in catenis in terram egypti. Quia cum uidisset
quia infirmata est. et perit expectatio eius.
sumpsit unum de leunculis suis leonem con
stituit eum. qui mandebatur inter leones. et
factus est leo. didicit predam capere. et homines
deuorare. didicit uidua facere. et ciuita
tes eius in deserto redigere. et desolata est
terra. et plenitudo eius. a uoce rugitus illius.
et conuenerunt aduersum eum gentes undique
de prouinciis. et expanderunt super eum retia
sua. in uulnibus eorum captus est. et in laqueis
eum in cauea. et cathenis adduxerunt eum
ad regem babylonis. et miserunt eum in
carcere. ne audiretur uox eius ultra super
montes israel. Mater tua qui uinea in san
guine tua. super aquam plantata. fructus
eius. et frondes eius creuerunt ex aquis multis.
et facta sunt ex uirge solide. in sceptra
dominantium. et exaltata est statura eius
inter frondes. et uidit altitudinem suam in mul
titudine palmitum suorum. et euulsa est in
ira. in terram precipitata. et uentus urens de
cauit fructum eius. marcuerunt. et arefacte
sunt uirge roboris eius. ignis comedit
eam. et nunc transplantata est in deserto
in terra sitiente. et egressus est ignis de
uirga ramorum eius. qui fructum eius come
dit. et non fuit in ea uirga fortis. sceptrum do
minantium. planctus est et erit in planctum. ¶

70 Et factum est in anno septimo. in decimo
decima mense. uenerunt uiri de senioribus
israel. ut interrogarent dominum. et sederunt
coram me. Et factus est sermo domini ad me di
cens. fili hominis loquere senioribus israel. et dices
ad eos. hec dicit dominus deus. numquid ad me
rogandum me uos uenistis. uiuo ego qui
ego non respondebo uobis. ait dominus deus. Si non
dicas eos. si iudicas fili hominis abhomina
tiones patrum eorum ostende eis. et dices ad eos.
hec dicit dominus deus. In die qua elegi israel. et leuauit
manum meam semini domus iacob. et ap
paruit eis in terra egypti. et leuauit manum
meam super eis dicens. Ego dominus deus. In die
illa leuauit manum meam super eis. ut e
ducerem eos de terra egypti in terram quam
prouideram eis. fluentem lacte et mel
le. quod est egregia inter omnes terras. et dixi ad
eos. unusquisque offensiones oculorum suorum
abiciat. et in idolis egypti nolite pollui.
ego dominus deus uester. et irritauerunt me. et
noluerunt audire me. unusquisque abo
minationes oculorum suorum non proiecerunt. nec
idola egypti reliquerunt. Et dixi ut effun
derem indignationem meam super eos. et im
plerem iram meam in eis in medio terre
egypti. et feci propter nomen meum ne uiolaretur
coram gentibus in quarum medio erant.
et innotuit eis. in conspectu eorum ut educerem eos
de terra egypti. Eieci ergo eos de terra egypti.
et duxi in desertum. et dedi eis precepta mea
et iudicia mea ostendi eis quod faciat homo ut uiuat
in eis. Insuper et sabbata mea dedi eis. ut
essent signum inter me et eos. et scirent quia ego
dominus sanctificans eos. Et irritauerunt me domus
israel in deserto. In preceptis meis non ambulauerunt.
et iudicia mea spreuerunt. quorum faciens homo
uiuet in eis. et sabbata mea polluerunt nimis.
Dixi ergo ut effunderem furorem meum
super eos in deserto. et consumerem eos. et fe
cit propter nomen meum ne uiolaretur coram gentibus.
de quibus eieci eos et eduxi eos in conspectu
eorum. Ego igitur leuaui meam in manum
super eos in deserto. ne inducerem eos in terram quam dedi eis
fluentem lacte et melle. pulcriorem cunctis terris.
quia iudicia mea proiecerunt. et in preceptis
meis non ambulauerunt. et sabbata mea pol
luerunt. post idola enim eorum cor eorum pergebat.
et pepercit oculus meus super eos ut non interficerem
eos. nec consumpsi eos in deserto. Dixi autem
ad filios eorum in solitudine. In preceptis patrum
uestrorum nolite incedere. nec iudicia eorum custo
dite. nec in idolis eorum polluamini. ego
dominus deus uester. In preceptis meis ambulate. et iudicia mea
custodite. et facite ea. et sanctificate sab
bata mea. ut signum sint inter me et uos. et
sciatis quia ego dominus deus uester. Et exacerba
uerunt me filii. super. et in preceptis meis non
ambulauerunt. et iudicia mea non custodi
erunt ut facerent ea. quorum faciens homo uiuet
in eis. et sabbata mea polluerunt. et com
minatus sum ut effunderem furorem meum
super eos. et implerem iram meam in eis.
in deserto. Auertit autem manum meam. et fecit propter
nomen meum. ut non uiolaretur coram gentibus
quibus eieci eos in conspectu eorum. Sed leuauit manum
meam in deserto. ut dispergerem eos
in nationes. et uentilarem in terris. eo quod
iudicia mea non fecerint. et precepta mea re
pulerint. et sabbata mea uiolauerunt. et
post idola patrum suorum fuerunt oculi eorum.
Ego et dedi eis precepta non bona. et iudi
cia in quibus non uiuerent. et polluit in muneribus
eorum cum offerrent omne quod aperit uulua

ꝑ delicta sua. et facient qe ego dns. Quia ob
rem. lapis ad domū israel. fili hōis. et dicet
ad eos. hi dicit dns dēs. Adhuc. in hoc a
blasphemauerunt me patres uestri. ad spernen
dum me contempnendo. et introiuissem eos
in terram. super qm leuauī manū meam ut
darem eis illam. et uiderunt omnē collem
excelsum. et omne lignum nemorosum.
et immolauerunt ibi uictimas suas. et dede
runt ibi iniuriosam oblationem suam.
et posuerunt ibi odorem suauitatis suae.
et libauerunt libationes suas. et dixi ad e
os. Quid est excelsum ad quod uos ingre
dimini. et uocatum est nomen eius excel
sum usq; adhuc dicit dns. Ideo dic ad domū israel. hi
dicit dns dēs. Nonne in uia patrum uestrorū uos
polluimini. et post offendicula eorum fornicamini.
et in oblationibus donorum uestrorū. cū traidu
ans filios uestros per ignem. uos polluimini
in omnibus idolis uestris usq; hodie. et ego ꝑ
debo uobis domus israel. Viuo ego dicit dns
dēs. qm ego si respondebo uobis. nec cogita
tio uestra uenietfiet dicentibus. Erimus sicut
gentes. et sicut cognationes terre. ut colamus
ligna et lapides. Viuo ego dicit dns dēs. qm
in manu forti. in brachio extento. et in furo
re effundo. regnabo super uos. et educam uos
de populis. et congregabo uos de terris in quib;
dispersi estis in manu ualida. et brachio ex
tento. et in furore effundo. regnabo super uos.
et adducam uos in desertum populorum. et iudicabo
uos ibi facie ad faciem. sicut in iudicio
contendi ad patres uestros in deserto terre
egipti. sic iudicabo uos dicit dns dēs. et
subiciam uos sceptro meo. et iducam uos in
uinculis federis. et eligam de uobis transgressores
et profugos. de terra incolatus eorum edu
cam eos. et terram israel non ingredientur. et scie
tis qm ego dns dēs. Et uos domus israel.
hi dicit dns. Singuli post idola uestra ambu
late. et audite eis. Et si et hoc non audieritis
me. et nomen sanctum meum polluitis ultra in
munibus uestris et in idolis uestris. in monte sanc
to meo. et in monte excelso israel. ait dns dēs.
ibi seruetur in omnis domus israel. omnis terra
in terra in qua placebunt mihi. et ibi quam pe
tam primitias uestras. et initia decimarum uestrarum in om
nibus sanctificationibus uestris. in odorem suauitatis suf
ciam uos. cum educero uos de populis. et con
gregauero uos de terris in quibus dispersi estis.
et sanctificabor in uobis in oculis nationum. et sci
etis qm ego dominus. cum induxero uos ad
terram israel. in terram pro qua leuauī manū me
am. ut darem eam patribus uestris. et recordabi
mini ibi uiarum uestrarum. et omnium scelerum uestrorum.
quibus pollutiti estis in eis. et displicebitis
uobis in conspectu uestro. In omnibus malis
uestris qibus fecistis. et scietis qm ego dominus
cum uenero uobis propter nomen meum.
sicut non secundum uias uestras malas neq; secundum
uias pessimas domus israel. ait dns dēs. Et
factum est sermo dni ad me dicens. fili hōis po
ne faciem tuam contra uiam austri. et
stilla ad austrum. et prophetia ad siluam agri meridi
ani. et dicens silue meridiano. Audi ser
bum dni. hec dicit dns dēs. Ecce ego succen
dam in te ignem. et comburam in te omne lignum
uiride. et omne lignum aridum. sicut extinguet
flamma succensionis. et comburentur in ea
omnes facies ab austro usq; ad aquilonem. et
uidebit uniuersa caro. qm ego dns succendi
eam. nec extinguetur. Et dixi. ha. ha. ha.
domine dēs. ipsi dicunt de me. nonne iste quasi ꝑ
bolas loquitur iste. Et factum est sermo dni
ad me dicens. fili hōis pone faciem tuam
ad ierusalem. et stilla ad sanctuaria. et profeta
ad terram israel. et dicens terre israel. hi dicit dns
dēs. Ecce ego ad te. et educam gladium meum
de uagina sua. et perdam in te iustum et
impium. propterea igitur egredietur gladius meus
de uagina sua in omnem carnem ab austro.
usq; ad aquilonem. ut sciant omnis caro qua
ego dns educi gladium meum de uagina sua
non reuocabitur amplius. Et tu fili hōis ingemis
ce in conspectu eorum in dolore lumborum. et amaritudinibus
ingemisce coram eis. cumque dixerint ad te.
quare tu gemis. dices. propter auditum. quia ueniens
ueniet. omne cor tabescet. et dissoluentur omnes
manus. et infirmabitur omnis spiritus. et omnia
genua fluent aqua. Ecce ueniet. et fiet. ait
dns dēs. Et factum est sermo dni ad me dicens.
fili hōis. prophetia. et dicetis. hi dicit dns dēs. loquere.
Gladius. gladius exacutus est. et ut ma
tus est. ut cedat uictimas. exacutus est. ut splen
deat. lumatus est. Quid mouens sceptrum
filii mei. succidisti omne lignum. et dedi eum
ad leuigandum. ut teneretur manu. iste
exacutus est gladius. et iste lumatus est.
ut detur in manu interficientis. Clama. et
ulula fili hōis. qm factum est istud in populo meo.
hic in eius duces israel. qui fugerant gladio tradi sunt
cum populo meo. Idcirco plaude super femur
qm probatum est. et hoc cum sceptrum subiu
gauerit. non erit dicit dns dēs. Tu ergo fi
li hōis. prophetia. percute manum ad manum.
et duplicetur. ac triplicetur gladius interfectorum. hic est gladius occisionis magne.
qui obstupescere eos faciat. et corde tabescere.
et multiplicet ruinas super omnibus portis eorum

dedi conturbationē gladio acuto et limato
ad fulgendū atq; ad edendū. exacuere,
vade ad dexterā sue mistram, quocumq;
facies te ē apprehē. quē ego plaudā ma
nū. id in manū. et ipse vindicabō ne me
am. ego dñs locutus sum. ℣ Et factū est
sermo dñi. ad me dicens. fr tu fili hominis
pone tibi duas vias. ut veniat gladius regis
babylonis. De terra una egredientur
ambo. et manu capiet connectentem. in ca
pite viē accipiet. omnem. viam pones
ut veniat gladius ad urbem filiorum am.
ad urbem. in ciuitatem munitissimam. Stet
ut enim rex babylonis in bimo in capite
duarum viarum divinationē querens. commiscens
sagittas. interrogans idola. extra consulens
ad dexterum eius facta est divinatio sup
ierusalem. ut ponat arietes. ut aperiat os in
cede. et eleuet vocem in ululatu. ut ponat
arietes ad portas. ad ponat aggerem. ut
edificet munitiones. Et qui consulebant
frustra erant illis iuramenta. ipse autem recordabitur
ad capiendū. id est ut dicit dñs. peccati
ut in manus. Ipse autem recordabitur iniquitatis
ad capiendū. id est ut dicit dñs. peccati
recordari eius iniquitates. vitia. et ne
lachē quam iniquitates. vitia. et apparuerunt
peccata vestra in omnibus actionibus vestris.
peccatis. qd recordari eius. manu ca
piemini. Tu autem profane impie dux israel
cuius venit dies in tempore iniquitatis pre
sentis. hi dicit dñs dñs. Aufer cidarim. col
le coronam. sublime est humile et exal
tatum. et sublime humiliatum. iniquitatem
iniquitatem. igitur ponam eam. hinc et dñs
veniat cui est iudicium. et tradam eam. ℣ Et
tu fili hominis profetia. dic. hi dicit dñs dñs ad
filios ammon. et ad opprobrium eorum. dicetis gla
dio mucro. gladius te ad occidendū. luna
te ut suffocaes. et fulgeas. cui est iudicium
tuum vana et divinantes mendacia. nō
quē demonium divinatis. sed dei iudicium.
qui placet malis dedit finem. ut darent
sup colla iniquorum impiorum. quorum
venit dies in tempore iniquitatis presentis.
Reverte ad vaginam ad vaginam. in loco
in quo creatus es. in terra nativitatis tue iu
dicabo te. et effundam sup te indigna
tionem meam. in igne furoris mei suf
flabo in te. dabo te in manibus hominum stupi
entium. et fabricantium interitum. igni eris
cibus. sanguis tuus. erit in medio terre.
oblivioni tradetis. quia ego dñs locutus sum.
℣ Et factus est sermo dñi ad me dicens. fr
tu fili hominis. nūne iudicas. nūne iudicas
civitatem sanguinum. et ostende ei omnes
abominationes eius. et dicet. hi dicit dñs
dñs. Civitas effundens sanguinem in medio
sui. ut veniat tempus eius. et quae fecit ido
la et semetipsam. ut polluatur. sanguine
suo quē effusus est. deliquisti. et idolis
tuis quē fecisti polluta es. et appropinquare fecisti
dies tuos. et adduxisti tempus annorum tu
orum. ipsa dedisti te opprobrium in gentibus. et ut ri
sionem universis terris quē iuxta sunt. et que
procul a te triumphabunt de te. scedida nobilis
iudicis nominis. Ecce principes israel singuli in
brachio suo fuerunt in te ad effundendū
sanguinem. Patrem et matrem contumeli
is afficiunt in te. advenam calumnia
ti sunt in medio tui. pupillum et viduam
contristaverunt apud te. sanctuaria mea spernis.
et sabbata mea polluisti. viri detractores
fuerunt in te ad effundendū sanguinem. et sup
montes comederunt in te. scelus operati sunt
in medio tui. turpitudinem patris denudaverunt
in te. in mundiciam menstruate inquinaverunt
in te. et unusquisque in proximi
sui operatus est abominationem. et socrus nu
rum suam polluit nefarie. fratrem sororem
suam filium patris sui oppressit in te. munera
accepistis apud te ad effundendū sanguinem.
usuram et superabundantiam accepisti. et
avare proximos tuos calumniatus es. mei
oblita es ait dñs dñs. Ecce complosi manus
meas super avaritiam tuam quē fecisti. et
super sanguinem quē effusus est in medio tui. numquid
sustinebit cor tuum. aut prevalebunt ma
nus tue. in diebus quos ego faciam te. ego
dominus locutus sum. et faciam. et disper
gam te in nationes. et ventilabo te in terris.
et deficere faciam immunditiam tuam a te.
et possidebo te in conspectu gentium. et scies quia
ego dñs. ℣ Et factus est verbum dñi ad me di
cens. fili hominis ecce domus israel in
scoriam. omnes isti es. et stagnum. et ferrum et
plumbum in medio fornacis. scoria argenti
facti sunt. ipsa hi dicit dñs dñs. eo quod versi
estis omnes in scoriam. ipsa ecce ego congre
gabo vos in medio ierusalem sicut congregatur argentum
et ferrum. et stagnum et plumbum in medium
fornacis. et succendam in ea ignem ad conflā
dum. sic congregabo in furore meo. et in ira mea.
et requiescam. et conflabo vos. et congregabo vos et
succendam vos in igne furoris mei. et consta
bitis in medio eius. ut constatur argen
tum in medio fornacis. sic estis in medio eius.
et cognoscetis quia ego dñs. effudi indignatio
nem meam sup vos. ℣ Et factus est verbum dñi
ad me dicens. fili hominis dic ei. tu es terra imbu
da. et non pluens in die furoris. [illegible]

Ad Rom. ut [illegible] nolo nos simpliciter ad Tessal. ij. Ecce dies [illegible]

(T.) d. Fear et illos pigmentibus suos. argentum illis tanquam fecis quasi in fornace [illegible] stagnum similitudinem fortitudinis. plumbum sine gemitu diuinitatis. tribulationes pro eis. Informatae plurimum quia pro fuit respondere primum. ut in tribulatione poterit. atque desiderio non [illegible]

in medio eius. Sicut leo rugiens capiensque predam, animas devoraverunt, opes et pretium acceperunt, viduas eius multiplicaverunt in medio eius. Sacerdotes eius contempserunt legem meam, et polluerunt sanctuaria mea; inter sanctum et prophanum non habuere distanciam, et inter pollutum et mundum non intellexerunt, et a sabbatis meis averterunt oculos suos, et coinquinabar in medio eorum. Principes eius in medio illius quasi lupi rapientes predam ad effundendum sanguinem, et ad perdendas animas, et avare sectanda lucra. Prophete autem eius liniebant eos absque temperamento, videntes vana, et divinantes mendacium, dicentes: Hec dicit dominus deus, cum dominus non sit locutus. Populi terre calumpniabantur calumpniam, et rapiebant violenter; egenum et pauperem affligebant, et advenam opprimebant calumpnia absque iudicio. Et quesivi de hiis virum qui interponeret sepem, et staret oppositus contra me pro terra ne dissiparem eam, et non inveni. Et effudi super eos indignationem meam; in igne ire mee consumpsi eos. Viam eorum in capud eorum reddidi, ait dominus deus.

73 Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, due mulieres filie matris unius fuerunt, et fornicate sunt in egypto, in adolescencia sua fornicate sunt; ibi subacta sunt ubera earum, et fracte sunt mamme pubertatis earum. Nomina autem earum oolla maior, et ooliba soror eius minor; et habui eas, et pepererunt filios et filias. Porro earum nomina: samaria oolla, et ierusalem ooliba. Fornicata est igitur super me oolla, et insanivit in amatores suos, in assyrios propinquantes, vestitos iacincto, principes et magistratus, iuvenes cupidinis, universos equites, ascensores equorum. Et dedit fornicationes suas super eos, electos filios assyriorum universos, et in omnibus in quos insanivit, in inmundiciis eorum polluta est. Insuper et fornicationes suas quas habuerat in egypto non reliquid. Nam et illi dormierunt cum ea in adolescencia eius, et illi confregerunt ubera pubertatis eius, et effuderunt fornicationem suam super eam. Propterea tradidi eam in manus amatorum suorum, in manus filiorum assur, super quorum insanivit libidine. Ipsi discooperuerunt ignominiam eius, filios et filias eius tulerunt, et ipsam occiderunt gladio; et facte sunt famose mulieres, et iudicia perpetraverunt in ea. Quod cum vidisset soror eius ooliba, plus quam illa insanivit libidine, et fornicationem ~~suam~~ super fornicationem sororis sue ad filios assyriorum prebuit inpudenter, ducibus et magistratibus ad se venientibus, indutis veste varia, equitibus qui vectabantur equis, et adolescentibus forma cunctis egregia. Et vidi quod polluta esset via una ambarum, et auxit fornicationes suas. Cumque vidisset viros depictos in pariete, ymagines chaldeorum expressas coloribus, et accinctos baltheis renes, et tyaras tinctas in capitibus eorum, formam ducum omnium, similitudinem filiorum babylonis terreque chaldeorum in qua orti sunt, et insanivit super eos concupiscencia oculorum suorum, et misit nuncios ad eos in chaldeam. Cumque venissent ad eam filii babylonis ad cubile mammarum, polluerunt eam stupris suis, et polluta est ab eis, et saciata est anima eius ab illis. Denudavit quoque fornicationes suas, et discooperuit ignominiam suam; et recessit anima mea ab ea, sicut recesserat anima mea a sorore eius. Multiplicavit enim fornicationes suas, recordans dierum adolescencie sue, quibus fornicata est in terra egypti, et insanivit libidine super concubitum eorum, quorum carnes sunt ut carnes asinorum, et sicut fluxus equorum fluxus eorum. Et visitasti scelus adolescencie tue, cum subacta sunt in egypto ubera tua, et confracte mamme pubertatis tue. Propterea ooliba hec dicit dominus deus: Ecce ego suscitabo omnes amatores tuos contra te, ~~de~~ quibus saciata est anima tua, et congregabo adversum te eos in circuitu: filios babylonis, et universos chaldeos, nobiles tyrannosque et principes, omnes filios assyriorum, iuvenes forma egregia, duces et magistratus universos, principes principum, et nominatos ascensores equorum. Et venient super te instructi curru et rota, multitudo populorum; lorica et clipeo et galea armabuntur contra te undique. Et dabo coram eis iudicium, et iudicabunt te iudiciis suis. Et ponam zelum meum in te, quem exercent tecum in furore. Nasum tuum et aures tuas precident, et que remanserint gladio concident. Ipsi filios tuos et filias tuas capient, et novissimum tuum devorabitur igne. Et denudabunt te vestimentis tuis, et tollent vasa glorie tue. Et requiescere faciam scelus tuum de te, et fornicationem tuam de terra egypti; nec levabis oculos tuos ad eos, et egypti non recordaberis amplius. Quia hec dicit dominus deus: Ecce ego tradam te in manus eorum quos odisti, in manus de quibus saciata est anima tua. Et agent tecum in odio, et tollent omnes labores tuos, et dimittent te nudam et ignominia plenam; et revelabitur ignominia fornicationum tuarum, scelus tuum et fornicationes tue. Fecerunt hec tibi, quia fornicata es post gentes inter quas polluta es in ydolis eorum. In via sororis tue ambulasti, et dabo calicem eius in manu tua.

Hæc dicit dñs dñs. Calice lacrimarum bibes pro
fundit. et usq; ad fundum. et subsannabi
onē. q̄ est capacissima. et vacuabitur. dolore reple
bis. calice mœroris et tristitiæ. calice sororis tue samarie. et bibes illum. et potabis usq;
ad feces. et fragmina eius devorabis. et ulnas
tuas dilacerabis. quia ego locutus sum ait
dominus dñs. ppta hæc dicit dñs dñs. Quia ob
liti es mei. et proiecisti me post corpus tuum.
tu quoq; portabis scelus tuum. et fornicationes tuas. Et ait dñs dñs. ad me dicens.
fili hominis nūquid iudicas Aholam et aholibam.
et annuntiabis eis scelera eorum. quia adulteræ sunt.
et sanguis in manibus eorum. et cum idolis suis
fornicatæ sunt. insuper et filios suos quos
genuerant mihi. obtulerunt eis ad devorandum. sed et hoc fecerunt mihi. polluerunt sanctuarium meum in die illa. et sabbata mea profanaverunt. Cumq; immolarent filios suos idolis suis. ingrediebantur sanctuarium meum
in die illa. ut polluerent illud. et hæc fecerunt in medio domus meæ. misserunt ad viros venientes de longe. ad quos nuncios
miserant. et ecce venerunt. quibus te lavisti. et circumdedisti oculos tuos. ornata es mundo muliebri. sedisti in lecto pulcherrimo. et mensa composita es ante eum. et thymiama meum et unguentum meum posuisti super eam.
et vox multitudinis exultantis erat in ea.
et in viris qui de multitudine hominum adducebantur. et venerunt de deserto. posuerunt armillas in manibus eorum. et coronas speciosas in capitibus eorum. et dixi ei. antiquatæ adulteriis. nunc fornicentur in
ea. et hæc. et ingressi sunt ad eam. sicut ad
mulierem meretricem. sic ingrediebantur ad
ohollam. et ad oholibam. mulieres nequam. Viri
ergo iusti ipsi iudicabunt eas. et
iudicio adulteræ. et iudicio effundentis sanguinem
quia adulteræ sunt. et sanguis in manibus eorum sunt.
fornicatæ sunt. hæc dicit dñs dñs. Adducite ad e
as multitudinem. et tradite eas in commotionem.
et in prædam et lapidibus lapidibus populi. et
confodiantur gladiis eorum. filios suos et filias
interficient. et domos eorum igni succendent.
et auferam scelus de terra. et discent omnes
mulieres ne faciant secundum scelera eorum. et da
bunt scelus eorum super vos. et peccata idolorum vestrorum portabitis. et scietis quia ego dominus dñs. Et factum est verbum dñi ad me in
anno nono. in mense. x. in decima mensis dicens.
fili hominis scribe tibi nomen diei huius. in quia con
firmavit se rex babylonis adversum ierusalem
hodie. et dicet per proverbium ad domum irritantem
parabolam. et loquere ad eos. hæc dicit dñs dñs.
Pone ollam pone et mittere in ea aquam.
congere frusta eius in ea. omnem partem bonam.
femur. armum. electa ossibus plena. pin
guissimum pecus assume. compone quæ strucen
ossium sub ea. et ferbuerit coctio eius. et decocta
sunt ossa eius in medio eius. ppta hæc
dicit dñs dñs. ve civitati sanguinum. olle. cui
rubigo in ea est. et rubigo eius non exivit de ea.
per partes. et per partes suas eiecto eam. non accidit
super eam sors. sanguis enim eius in medio eius
est. super limpidissimam petram effudit illum.
non effudit illum super terram. et possit operiri pul
vere. ut super ducem indignationem meam.
et vindictam ulciscerer. dedi sanguinem eius
super petram limpidissimam. ne operiretur. ppta
hæc dicit dñs dñs. ve civitati sanguinum cui ego
grandem faciam pyram. congere ossa quæ
igne succendam. consumantur carnes. et quæ
cumq; unguenta composita. et ossa calescant.
pone quoq; eam super prunas vacuam. ut in
calescat. et liquefiat æs eius. et conflecetur in
medio eius inquinamentum eius. et consumatur
rubigo eius. multo labore sudatum est. non
egredietur de ea nimia rubigo eius. neq; per ignem.
immundicia tua execrabilis. quia mundare te
volui. et non es mundata a sordibus tuis. sed non
mundabis prius donec quiescere faciam indig
nationem meam in te. ego dñs locutus sum.
veniet. et faciam. non transeam nec parcam.
nec placebor iuxta vias tuas. et iuxta ad
inventiones tuas iudicabo te dicit dñs. Et
factum est verbum dñi ad me dicens. fili hominis
ecce ego tollo a te desiderabile oculorum tuorum in
plaga. et non planges neq; plorabis. neq; flu
ent lacrimæ tuæ. ingemiscens tacebis. mortuorum
luctum non facies. corona tua circumligata
sit tibi. et calceamenta tua erunt in pedibus tuis.
neq; amictu ora velabis. nec cibos lugen
tium comedes. Locutus sum ergo ad plebem ma
ne. et mortua est uxor mea vespere. fecitq; ma
ne sicut præceptum mihi. dixerunt ad me plebes. Quid
te non indicas nobis quid ista significent quæ
tu facis. Et dixi ad eos. Sermo dñi factus est
ad me dicens. Loquere domui israel. hæc dicit dñs
dñs. Ecce ego polluam sanctuarium meum super
biam imperii vestri. desiderabile oculorum vestro
rum. et super quo parcitis animæ vestræ. filii vestri. et filiæ
vestræ quas reliquistis gladio cadent. et facietis sicut
fecit. Ora amictu non velabitis. et cibos lu
gentium non comedetis. Coronas habebitis
in capitibus vestris. et calceamenta in pedibus. non plan
getis neq; flebitis. sed tabescetis in iniquita
tibus vestris. et unusquisq; gemet ad fratrem
suum. erit quasi ezechiel vobis in portentum. iuxta
omnia quæ fecit facietis cum venerit illud. et

Hæc igne tribulos rubigine consumpsit
et vestes sagittis tinxit eorum.
sap. xxvii.
Iob. xl.
ad Rom. vi.
Luc. xxiii.

79

facietis quia ego dominus deus. Et tu fili hominis: ecce
in die qua tollam ab eis fortitudinem eorum et
gaudium dignitatis et desiderium oculorum eorum super
quo requiescunt anime eorum, filios et filias eorum.
In die illa cum venerit fugiens ad te ut annun
ciet tibi. In die inquam illa aperietur os tuum cum
79 eo qui fugit. et loqueris et non silebis ultra. eris
eis in portentum. et scietis quia ego dominus. Et fac
tus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone
Ier. xlix. Soph. ii. faciem tuam contra filios ammon. et prophetabis de eis. et
dices filiis ammon. Audite verbum domini dei. Hec
dicit dominus deus. pro eo quod dixisti euge ~~euge~~ super
sanctuarium meum quia pollutum est. et super terram
israel quoniam desolata est. et super domum iuda. quoniam
ducti sunt in captivitatem. Ideirco ego tradam
te filiis orientalibus in hereditatem. et colloca
bunt caulas suas in te. et ponent in te ten
toria sua. Ipsi comedent fruges tuas. et ipsi
bibent lac tuum. Daboque rabbath in habitaculum
camelorum et filios ammon in cubile pecorum. et scie
tis quia ego dominus. Quia hec dicit dominus deus. pro eo
quod plausisti manu et percussisti pede et gavi
sa es ex toto affectu super terram israel. Ideirco
ecce extendam manum meam super te. et tradam
te in direptionem gentium. et interficiam te de po
pulis. et perdam de terris et conteram. et scietis quia
ego dominus deus. Hec dicit dominus deus. pro eo quod
dixerunt moab et seyr. ecce sicut omnes gentes
domus iuda. Ideirco ecce aperiam humerum
Is. xv. Ier. xlviii. moab de civitatibus. de civitatibus inquam
eius et de finibus eius inclitas terre bethie
simoth et beelmeon et cariathaim. filiis o
rientis. cum filiis ammon. et dabo eam in heredi
tatem. ut non sit ultra memoria filiorum ammon.
in gentibus. et in moab faciam iudicia. et scient
quia ego dominus. ~~et prophetabis de eis. et dices filiis~~
~~ammon~~ Hec dicit dominus deus. pro eo quod fecit ydumea
Ys. lxiii. Ier. xlix. Is. xxxiv. ultionem ut se vindicaret de filiis iuda. pec
cavitque delinquens. et vindictam expetivit de
eis. Ideirco hec dicit dominus deus. Extendam manum
meam super ydumeam et auferam de ea ho
minem et iumentum et faciam eam desertam ab
austro. et qui sunt in dedan gladio cadent. et
dabo ultionem meam super ydumeam per
manum populi mei israel. et facient in edom iux
ta iram meam et furorem meum. et scient vindictam
meam. dicit dominus deus. Hec dicit dominus deus. pro eo
Ys. xiv. Ier. xlvii. Soph. ii. quod fecerunt palestini vindictam et ulti se sunt
toto animo interficientes. et implentes inimicici
as veteres. propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego ex
tendam manum meam super palestinos et inter
ficiam interfectores. et perdam reliquias maritime
regionis. faciamque in eis ultiones magnas ar
guens in furore. et scient quia ego dominus cum de
76 dero vindictam meam super eos. Et factum est in xi

anno prima mensis. factus est sermo domini ad me di Ys. xxiii.
cens. Fili hominis. pro eo quod dixit tyrus de ierusalem eu
ge. confracte sunt porte populorum. conversa est
ad me. implebor deserta. propterea hec dicit dominus
deus. Ecce ego super te tyre. et ascendere faciam
super te gentes multas. sicut ascendit mare flu
ctuans. et dissipabunt muros tyri. et destru
ent turres eius. et radam pulverem eius de
ea. et dabo eam in limpidissimam petram.
siccatio sagenarum erit in medio maris. quia Ys. lix.
ego locutus sum ait dominus deus. et erit in direp
tionem gentibus. Filie quoque eius que sunt in
agro. gladio interficientur. et scient quia ego do
minus. Quia hec dicit dominus deus. Ecce ego adducam
ad tyrum nabuchodonosor. regem babylonis ab a Dan. ii.
quilone regem regum: cum equis et curribus. et
equitibus. et cetu populoque magno. Filias tuas
que sunt in agro. gladio interficiet. et circumda
bit te munitionibus. et comportabit aggerem
in gyro. et elevabit contra te clipeum. et vineas
et arietes temperabit in muros tuos. et turres
tuas destruet in armatura sua. Inundatione
equorum eius operiet te pulvis eorum. a sonitu e
quitum. et rotarum et curruum movebuntur mu
ri tui. Cum ingressus fuerit portas tuas quasi per
introitum urbis dissipate. ungulis equorum
suorum conculcabit omnes plateas tuas.
populum tuum gladio cedet. et statue nobiles tue
in terram corruent. Vastabunt opes tuas. diri
pient negociationes tuas. et destruent mu
ros tuos. et domos tuas preclaras subvertent. Ys. xxiii.
et lapides tuos. et ligna tua. et pulverem tuum
in medio aquarum ponent. Et quiescere faciam mul
titudinem canticorum tuorum. et sonitus cythara
rum tuarum non audietur amplius. Et dabo te in
limpidissimam petram. siccatio sagenarum Ys. lxii. d.
eris. nec edificaberis ultra. quia ego locutus
sum ait dominus deus. Hec dicit dominus deus tyro. Numquid
non a sonitu ruine tue. et gemitu interfectorum
tuorum. cum occisi fuerint in medio tui commo
vebuntur insule. et descendent de sedibus
suis omnes principes maris et auferent exu
vias suas. et vestimenta sua varia abicient
et induentur stupore. in terra sedebunt. et at
toniti super repentino casu tuo admirabuntur.
et assumentes super te lamentum: dicent tibi. Quo
modo peristi que habitas in mari urbs inclita. Ys. xlii. Ier.
que fuisti fortis in mari cum habitatoribus tuis.
quos formidabant universi. Nunc stupe
fient naves in die pavoris tui. et turbabuntur
insule in mari ~~[illegible]~~ eo quod nullus
egrediatur ex te. Quia hec dicit dominus deus. Cum dedero
te urbem desolatam. sicut civitates que non in
habitantur. et adduxero super te abyssum. et ope
ruerint te aque multe. et detraxero te cum

huic qui descendunt in lacum ad pulvinum temporis
eius. Collocavit te in nouissima sede lo
cum dilectis eius. Ecce qui habitabant in
umbra eius in medio nationum. Parvum cum dedero gla
dium meum in ulcionem. In uehiculis uen
ient ultra in tempore illo dicit dominus. Et fiet
verbum domini ad me dicens. Tu ergo fili hominis
assume super tyrum lamentum. Et dices tyro
que habitat in introitu maris. Negotiatori
populorum ad insulas multas. Hec dicit dominus deus
Tyre tu dixisti. Procul decorus ego sum. In
corde maris sita. Fines tui in corde
cuium repleuerunt te. Ideo tui abierunt de
lamyr. Extruxerunt te in omnibus tabulatis
maris. Cedrum de libano sumpserunt ut faciant
tibi malum. Quercus de basan dolauerunt re
mos tuos. Ordinem tuum fecerunt tibi ex eburne
indico. Prouenientia de insulis italie. Bis
sum de egypto extentum tibi in uelum. ut esset
tibi in signum. Hyacinthus. et purpura. de insu
lis elisa facta sunt operimentum tuum. Habi
tatores sydonis. et aradii fuerunt remiges
tui. Sapientes tui tyre ipsi sunt gube
natores tui. Senes byblii. et prudentes
eius habitauerunt nauibus ad ministerium
uestre suppellectilis tue. omnes naues ma
ris. et nautae eorum fuerunt in portu negotia
tionis tue. Pelecanis. et uiribus erant in exer
citu tuo uiri bellatores tui. Clipei et galee
suspenderunt in te. pulchritudinem tuam. filii a
radii cum exercitu tuo erant super muros tu
os in circuitu. Et pygmei qui erant in
turribus suis suspendebant pharetras suas in muris
tuis per gyrum. Ipsi compleuerunt pulchri
tudinem tuam. Carthaginenses negotia
tores tui. a multitudine omnium diuitiarum
aurum et argentum. argento ferro stagno. plumbo
repleuerunt nundinas tuas. Greci tu
bal. et moloch. ipsi nutritores tui. man
cipia tua cum omnibus addiderunt pro tuo de
domo thogorma. equos. et equites. et mu
los addiderunt ad forum tuum. filii dadan
negotiatores tui. insule multe negotia
tores manus tue. Dentes eburneos et ebe
nus tulerunt commutationem tuam. Syrus
negotiator tuus propter multitudinem operum
tuorum. gemmis purpuram. et sericum. et
byssum. et coralium proposuerunt in mer
cato tuo. Juda. et terra israel ipsi institores
tui. in frumento minnith. et in melle. et
oleo. et resina. proposuerunt in nundinis
tuis. Damascus negotiator tuus in
multitudine operum tuorum. in multitudine
diuitiarum operum. in uino pingui. in lanis coloris

operum. Dan et grecia et mozel in nundinis
tuis proposuerunt in fortis fabricatum. stacten
et calamos in negotiatione tua. Dedan ipse
negotiator tuus in tapetibus ad sedendum. Arabia et omnes
ipsi principes cedar. ipsi negotiatores manus
tue cum agnis. et arietibus. et hedis ipsi in hoc negotiatores
ad te. ~~negotiatores tui. cum omnibus primis~~
~~aromatibus~~. in omnibus lapidibus pretiosis. et auro qui posuerunt
in mercatu tuo. Aran. et chenne. et eden.
negotiatores tui. Saba assur. et chelmedach.
negotiatores tui. Ipsi negotiatores tui cum
aromatibus in uolucribus iacinti. et polymitarum
et gazarum pretiosarum. quas obuolutas. et
astricte erant funibus. Cedros quoque ha
bebant in negotiationibus tuis. naues ma
ris principes tui in negotiatione tua. et re
plete es. et glorificata es nimis in corde maris.
In aquis multis adduxerunt te remiges
tui. uentus auster contriuit te in corde
maris. Diuitie tue. et mercimonia tua. et ru
dentes instrumentum tuum. nauta tuus et
gubernatores tui qui tenebant suppellectilem tuam. et qui
bellatores tui qui erant in te cum omni multi
tudine tua quae est in medio tui. cadent in corde
maris in die ruine tue. A sonitu clamoris
gubernatorum tuorum conturbabunt classes. et
descendent de nauibus suis. Omnes qui tenebant
remum. nautae et uniuersi gubernatores
maris in terra stabunt. et emittent super
te uoce magna et clamabunt amare. et super
iacient puluerem super capitibus suis. et cinere
conspergentur. et radent super te calluitium
et accingentur cilicio. et plorabunt te in amaritudine
animi ploratu amarissimo. et assumunt super te cantum luguebre. et plangent te.
Quae es ut tyrus quae obmutuisti in medio maris.
Quae in exitu negotiationis tuae de maris im
plesti populos multos. In multitudine diuitiarum tuarum. et
operum tuorum ditasti reges terre.
Nunc contrita es in mari. in profundis aquarum
opes tue. et omnis multitudo tua quae erat in medio
tui. ceciderunt. Omnes insulatores insulae
obstupuerunt super te. et reges eorum omnes
pertimuerunt. et conturbati sunt uultus. negotia
tores populorum sibilauerunt super te. ad nihi
lum deducta es. et non eris usque usque in
perpetuum. Et factum est sermo domini ad me dicens.
Fili hominis. dic principi tyri. Hec dicit dominus deus.
Eo quod elevatum est cor tuum. et dixisti deus ego
sum. et in cathedra dei ego sedi in corde maris.
cum sis homo. et non deus. et dedisti cor tuum sicut cor dei.
Ecce sapiencior es tu daniele. omnis secretum

non te abscondit a te. In sapientia tua et prudentia tua fecisti tibi fortitudinem. et acquisisti aurum et argentum in thesauris tuis. in multitudine sapientiae tuae. et negotiatione tua multiplicasti fortitudinem. et elevatum est cor tuum in virtute tua. propterea hæc dicit dominus deus. Eo quod elevatum est cor tuum cum cordis. Idcirco ecce ego adducam super te alienos robustissimos gentium. et nudabunt gladios super pulchritudinem sapientiae tuae. et polluent decorem tuum. interficient et deducent te. et morieris in interitu occisorum in corde maris. Numquid dicens loquiris deus ego sum. coram interficientibus te et eis qui te humiliant. in manu occidentium te. mortes incircumcisorum morieris in manu alienorum. quia ego locutus sum. ait dominus deus. Et factum est verbum domini ad me dicens. fili hominis tolle lamentum super regem tyri. et dices ei. hæc dicit dominus deus. Tu signaculum similitudinis plenus sapientia et perfectus decore. in deliciis paradisi dei fuisti. omnis lapis pretiosus operimentum tuum. sardius topazius. iaspis. crysolitus. onyx. berillus. saphirus. carbunculus. smaragdus. aurum opus decoris tui. et foramina tua in die qua condita es parata sunt. Tu cherub cum extento et protegente. et posui te in monte sancto dei. in medio lapidum ignitorum ambulasti perfectus in viis tuis. a die conditionis tuae donec inventa est iniquitas in te. In multitudine negotiationis tuae replenta sunt interiora tua iniquitate. et peccasti. et eiecit te de monte sancto deus. et perdidit te cherub. protegens de medio lapidum ignitorum. Elevatum est cor tuum in decore tuo. perdidisti sapientiam tuam in decore tuo. in terram proiecit te. ante faciem regum dedit te. ut coniciant te in multitudine incircumcisorum tuarum. in iniquitate negotiationis tuae polluisti sanctificationem tuam. Educam igitur ignem de medio tui qui comedat te. et dabo te in cinerem super terram in conspectu omnium videntium te. Omnes qui noverunt te in gentibus obstupescent super te. nihil factus es. et non eris in perpetuum. Et factum est sermo domini ad me dicens. fili hominis pone faciem tuam contra Sidonem. et prophetabis de ea. et dices. hæc dicit dominus deus. Ecce ego ad te Sidon. et glorificabor in medio tui. et scient quia ego dominus cum fecero in ea iudicia. et sanctificatus fuero in ea. Et emittam in eam pestilentiam. et sanguinem in platea eius. et corruent interfecti in medio eius gladio per circuitum. et scient quia ego dominus. non erit ultra domui Israel offendiculum amaritudinis. et spina dolorem inferens undique per circuitum eorum. et auferentur eis. et scient quia ego dominus deus. hæc dicit dominus deus. Cum congregavero domum Israel de populis in quibus dispersi sunt. et sanctificatus fuero in eis coram gentibus. et habitabunt in terra sua quam dedi servo meo Iacob. et habitabunt in ea securi. et ædificabunt domos. plantabuntque vineas. et habitabunt confidenter. cum fecero iudicia in omnibus qui adversantur eis per circuitum. et scient quia ego dominus deus eorum.

In anno decimo. in nono. una die mensis. factum est verbum domini ad me dicens. fili hominis pone faciem tuam contra Pharaonem regem Egypti. et prophetabis de eo. et de Egypto universa. loquens et dicens. hæc dicit dominus deus. Ecce ego ad te Pharaon rex Egypti draconem magnum qui cubas in medio fluminum tuorum. et dicis. meus est fluvius. et ego feci memetipsum. et posuam fretum in maxillis tuis. et adglutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis. et educam te de medio fluminum tuorum. et universi pisces fluminum tuorum squamis tuis adherebunt. et projiciam te in deserto. tu omnes pisces fluminum tui super faciem terræ cadent. non colligeris. neque congregabiris. bestiis terræ et volatilibus cæli dedi te ad devorandum. et scient omnes habitatores Egypti quia ego dominus. Pro eo quod fuisti baculus arundineus domui Israel. cum apprehenderint te manu. et confractus es. et lacerasti omnem humerum eorum. et innitentibus eis superversus commotus es. et dissoluti sunt omnes lumbi eorum. propterea hæc dicit dominus deus. Ecce ego adducam super te gladium. et interficiam de te hominem et iumentum. et erit terra Egypti in solitudinem et in desertum. et scient quia ego dominus. eo quod dixerit fluvius meus est. et ego feci eum. Ad eum ergo ego ad te. et ad flumina tua dabo terram Egypti in solitudines gladio. dissipatam. a turre Sienes. usque ad terminos Ethiopiæ. non pertransibit eam pes hominis. neque pes iumenti pertransibit eam. et non habitabitur. xl. annis. Dabo autem terram Egypti desertam in medio terrarum desolatarum. et urbes eius in medio urbium solitarum. erunt desolatæ. xl. annis. Et dispergam Egyptios in nationes. et ventilabo eos in terras. quia hæc dicit dominus deus. Post finem xl. annorum congregabo Egyptum de populis in quibus dispersi fuerunt. et reducam captivitatem Egypti. et collocabo eos in terra Phathures in terra nativitatis suæ. et erunt ibi in regno humile. et humilia erunt de cæteris regnis. et non elevabitur ultra super nationes. et minuam eos ne imperent gentibus. neque erunt ultra domui Israel in confidentia. dicentes iniquitatem. ut fugiant. et sequantur eos. et scient quia ego dominus deus. Et factum est in tricesimo et vno anno in prima mensis. factum est verbum domini ad me dicens. fili hominis. Nabuchodonosor rex Babylonis servitutem fecit exercitum suum in

p. xxvi. xxvi. xv.

79

Ezech. xlvi.

Ezech. l.

Ezech. lxv.

Iob. xxxiij.

Ezech. xxiii. iii. xxv.

s. e. xlv. lxvi. t. e. lxvi. ex. exi. lviii. cxxxvi. xl. xlvi.

Ezech. xlvi.

Ezech. xxxij.

s. e. lxvi. fi.

levi. xx. ij.

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

magna adusum ignem. Omne capud
decoratum: et omnis humerus depilatus
et non ⁊ merces reddita ei neque exercitui eius
do egypto, pro seruitute qua seruiuit in aduersum
eam. Ipsa dicit dominus. Ecce ego dabo na
buchodonosor regem babylonis in terra egypti: et
capiet multitudinem eius. et depredabitur
manubias eius. et diripiet spolia eius. et erit
merces exercitui eius: et pro quo
seruiuit ad usus eam. dedi ei terram
egypti: pro eo quod laborauerunt in me dicit dominus.
In die illa pullulabit cornu domus israel:
et tibi dabo aperiens os in medio eorum. et sa
cient quia ego dominus. Et factum est uerbum domini
ad me dicens. fili hominis, prophetauit
dominus dicens. Ululate. ue. ue. dicit. quia iuxta est
dies. Et appropinquauit dies domini. dies nu
bis. tempus gentium erit. et uenient gladii
in egyptum: et erit pauor in ethiopia. cum
ceciderint uulnerati in egypto. et ablata
fuerit multitudo eius: et destructa funda
menta eius. ethiopia et libia. et ludim. et omne
reliquum uulgus. et chub. et filii terre fedie
rum cum gladio cadent. hec dicit dominus dominus. et
cadent fulcientes egypti. et destruetur
superbia imperii eius. A turre syenes gladio
cadent in ea. ait dominus deus exercituum. Et desolabitur
in medio terrarum desolatarum. et urbes eius in
medio ciuitatum desolatarum erunt. Et sa
cient quia ego dominus. cum dedero ignem in egypto.
et contriti fuerint omnes auxiliatores eius.
In die illa egredientur nuntii a facie
mea in trireme ad conterendam ethiopiam
confidentem. Et erit pauor in eis in die e
gypti. quia ecce iam adest. dicit dominus dominus.
Et cessare faciam multitudinem egypti in ma
nu nabuchodonosor regis babylonis. ipse et populus eius
cum eo fortissimi gentium adducentur ad dis
perdendam terram. et euaginabunt gladios
suos super egypto. et implebunt terram
interfectis. et faciam aridos fluminis arido
et tradam terram in manu pessimorum. et dis
pabo terram. et plenitudinem eius in manus
alienorum. ego dominus locutus sum. Hec di
cit dominus dominus. et disperdam simulacra. et cessare
faciam idola de mphis: et dux de terra
egypti non erit amplius. Et dabo timorem in
terra egypti. et disperdam terram phatures.
et dabo ignem in taphnis. et faciam iudicia in alex
andria. et effundam indignationem meam
super pelusium robur egypti. et interficiam mul
titudinem alexandrie. et dabo ignem in egypto.
qui parturiens dolebit pelusium. et alexandria
erit dissipata. et memphis angustie co
tidiane. iuuenes eliopolei. et bubasti

gladio cadent. et ipse captiue ducentur.
In tapanis nigrescet dies. cum contriuero ibi sep
trum egypti. et deficiet in ea superbia potentie
eius: nubes operiet eam. filie autem eius in cap
tiuitatem ducentur. et fugam iudicia in egip
to. et scient quia ego dominus. Et factum est
in xi. anno. in primo. in septima mensis factum
est uerbum domini ad me dicens. fili hominis brachium
pharaonis regis egypti confregi. ecce non est
obuolutum. ut restituatur ei sanitas. ut
ligaretur pannis. et fasciaretur fasciis ut roboret.
et recepto robore posset tenere gladium. Ipsa
dicit dominus dominus. Ecce ego ad pharaonem regem
egypti. et conteram brachium eius forte. et con
fractum. et deiciam gladium de manu eius. et dis
pergam egyptum in gentibus. et uentilabo eos in ter
ras. et confortabo brachia regis babylonis et
dabo gladium meum in manu eius. et contribuam
brachia pharaonis. et gemet gemitu in
facie eius. et confortabo brachia
regis babylonis. et brachia pharaonis con
cident. et scient quia ego dominus cum dedero
gladium meum. in manu regis babylonis.
et extendit eum super terram egypti. et disperdam
egyptum in nationes. et uentilabo eos in terras.
et scient quia ego dominus. Et factum est in xi. anno.
tertia mensis. una mensis. factum est uerbum domini ad me
dicens. fili hominis. dic pharaoni regi egypti. et ip
si. Cui similis es in magnitudine tua. Ec
ce assur qui erat in libano pulcher ramis.
et frondibus nemorosis. excelsusque altitudine
cuius condensa frondes eleuatum est cacumen eius.
Aque nutrierunt illum. abyssus exaltauit eum.
flumina eius manabant in circuitu radi
cum eius. uiuos suos emisit ad uniuersa ligna
regionis. Ipsa eleuata est altitudo eius super
omnia ligna regionis. et multiplicata sunt
arbusta eius. et eleuata sunt rami eius. prae aque
multe. Cuique extendisset umbram suam.
in ramis eius fecerunt nidos omnia uolatilia ce
li. et sub frondibus eius genuerunt omnes bestie
silue. et sub umbraculo illius habitabant
omnes gentes plurimae. et erat pulcherrima
in magnitudine sua. et in dilatatione arbusto
rum suorum. Ceti quoque dei in horto illius non
ramos. et non fuerunt altitudines illo in paradiso
dei. abietes non adequauerunt summitatem eius.
et platani non fuerunt ad frondes illius.
Omne lignum paradisi dei non assimilatum
illi. et pulchritudini eius. quia speciosum fe
cit eum. et multis condensisque frondibus. et emu
lati sunt eum omnia ligna voluptatis. quae erant
in paradiso dei. Ipsa hec dicit dominus dominus. pro
eo quod sublimatus est altitudine. et dedit sum
mitatem suam inter nubes. atque condensam.

¶ Incedit abi. et pla. illa intuitu celestium poterit dominis agnoscere. in eorum letitie
iucunditate planetarum significant. quasi quedam stella fuerit oriata. sunt nec plani sunt nec esse
quasi fos. fez. in lis. o. fro. dr. qa planum cens. legionis. tamen illum spes pulcrorum
reddiet qui ex suppositis angelos multitudo dominantur.

Gray Scale
0 1 2 3 4

et elevatum est cor eius in altitudine sua: tradidi eum in manu fortissimi gentium. faciens faciet ei. iuxta impietatem eius eieci eum. et succident eum alieni et crudelissimi nationum. et proicient eum super montes. et in cunctis convallibus corruent rami eius et confringentur arbusta eius in universis rupibus terre. et recedent de umbraculo eius omnes populi terre et relinquent eum. In ruina eius habitaverunt omnia volatilia celi et in ramis eius fuerunt omnes bestie regionis. Quam ob rem non elevabuntur in altitudine sua omnia ligna aquarum. neque ponent sublimitatem suam inter nemorosa atque frondosa. nec stabunt in sublimitate sua omnia que irrigantur aquis. quia omnes traditi sunt ad mortem ad terram ultimam in medio filiorum hominum. ad eos qui descendunt in lacum. Hec dicit dominus deus. In die quando descendit ad inferos induxi luctum. operui eum abysso. et prohibui flumina eius. et coercui aquas multas. contristatus est super eum libanus. et omnia ligna agri concussa sunt. A sonitu ruine eius commovi gentes. cum deducerem eum ad infernum. cum his qui ~~descendunt~~ in lacum descendebant. et consolata sunt in terra infima omnia ligna voluptatis egregia atque preclara in libano. universa que irrigabantur aquis. Nam et ipsi cum eo descendent ad infernum. ad interfectos gladio. et brachium uniuscuiusque sedebit sub umbraculo eius in medio nationum. Cui assimilatus es o inclite atque sublimis inter ligna voluptatis. Ecce deductus es cum lignis voluptatis ad terram ultimam. in medio incircumcisorum dormies cum his qui interfecti sunt gladio. ipse est pharao et omnis multitudo eius. dicit dominus deus.

32 Et factum est in xii. anno in mense xii. una mensis. factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis assume lamentum super pharaonem regem egypti. et dices ad eum. Leoni gentium assimilatus es. et draconi qui est in mari. et ventilabas cornu in fluminibus tuis. et conturbabas aquas pedibus tuis et conculcabas flumina earum. Propterea hec dicit dominus deus. Expandam super te rete meum in multitudine populorum multorum. et extraham te in sagena mea. et proiciam te in terram. super faciem agri abiciam te. et habitare faciam super te omnia volatilia celi et saturabo de te bestias universe terre. et dabo carnes tuas super montes. et colles tuos implebo sanie tua. et irrigabo terram fetore sanguinis tui super montes. et valles implebuntur ex te. et operiam cum extinctus fueris celos. et nigrescere faciam stellas eorum. Solem nube tegam. et luna non dabit lumen suum. Omnia luminaria celi merere faciam super te. et dabo tenebras super terram tuam dicit dominus deus. ~~cum ceciderint vulnerati tui in medio terre ait dominus deus.~~ Et irritabo cor populorum multorum. cum induxero contritionem tuam in gentibus super terras quas nescis. et stupescere faciam super te populos multos. et reges eorum horrore nimio formidabunt super te. ~~[illegible]~~ cum volare ceperit gladius meus super facies eorum. et obstupescent repente singuli pro anima sua in die ruine sue. quia hec dicit dominus deus. Gladius regis babylonis veniet tibi. in gladiis fortium deiciam multitudinem tuam. inexpugnabiles gentes omnes hee. Et vastabunt superbiam egypti. et dissipabitur multitudo eius. et perdam omnia iumenta eius que erant super aquas plurimas. et non conturbabit eas pes hominis ultra. neque ungula iumentorum turbabit eas. Tunc purissimas reddam aquas eorum. et flumina eorum quasi oleum adducam ait dominus deus. cum dedero terram egypti desolatam. Deseretur autem terra a plenitudine ~~ne~~ sua. quando percussero omnes habitatores eius. et scient quia ego dominus. Planctus est et plangent eum. filie gentium plangent eum super egypto et super multitudinem eius plangent eum ait dominus deus. Et factum est in xii. anno in xv. mensis. factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis. cane lugubre super multitudinem egypti. et detrahe eam ipsam et filias gentium robustarum ad terram ultimam. cum his qui descendunt in lacum. Quo pulchrior es. descende et dormi cum incircumcisis. in medio interfectorum gladio cadent. gladius datus est. attraxerunt eam et omnes populos eius. Loquentur ei potentissimi robustorum de medio inferni. qui cum auxiliatoribus eius descenderunt. et dormierunt incircumcisi interfecti gladio. Ibi assur et omnis multitudo eius. in circuitu illius sepulchra eorum. omnes interfecti. et qui ceciderunt gladio. quorum data sunt sepulchra in novissimis laci. et facta est multitudo eius ~~per gyrum~~ super gyrum sepulchri eius. universi interfecti cadentesque gladio qui dederant quondam formidinem in terra viventium. Ibi elam et omnis multitudo eius per gyrum sepulchri sui. omnes hi interfecti ruentesque gladio. qui descenderunt incircumcisi in terram ultimam. qui posuerunt terrorem suum in terra viventium. et portaverunt ignominiam suam cum his qui

[illegible]

Tamen paramentis suis indua eorpus eius, pulsa delicia quae capuit requiescat in pace, et exhibeant in eo. Cum autem ergo dominus descendere est ad pios et membris eius, delicia uolupitatis pulsatur eum, ut dicit, ut eum tollant. ut sic eorum ceteris absorbeat quae sunt deterrentes, sudium indue et ustrea intra induantur pugnat.

Descenderunt in lacu. in medio interfectorum posuerunt habitacula eius. et unusquisque pilis eius in circuitu eius sepulchra illi. omnes hi incircumcisi interfecti gladio. Dederunt enim terrorem in terra uiuentium, et portauerunt ignominiam suam cum his qui descendunt in lacum. in medio interfectorum posita est. Ibi Molochi, Tubal et omnis multitudo eius in circuitu illius sepulchra eius. omnes hi incircumcisi interfecti, cadentes gladio. qui dederunt formidinem suam in terra uiuentium. et non dormient cum fortibus cadentibus qui incircumcisis qui descenderunt ad infernum cum armis suis. et posuerunt gladios suos sub capitibus suis. et fuerunt iniquitates eorum in ossibus eorum. quoniam formido fortium fuerunt in terra uiuentium. Et ecce ego in medio interfectorum concrepo et dormio cum interfectis gladio. ibi Idumea et reges eius omnes. et duces eius. qui dati sunt cum exercitu suo. cum interfectis gladio. et qui incircumcisis dormierunt et cum his qui descenderunt in lacum. Ibi principes aquilonis omnes et uniuersi sacerdotes qui deducti sunt cum interfectis pudentes. et in sua formidine confusi. qui dormierunt incircumcisi cum interfectis gladio. et portauerunt confusionem suam cum his qui descendunt in lacum. Pharao. et consolatus est super uniuersa multitudine sua. qui interfectus est gladio. et portauerunt confusionem suam cum his qui descendunt in lacum. Pharao. et omnis exercitus eius ait dominus deus. Quia dedit terrorem suum in terra uiuentium. et dormiunt in medio incircumcisorum cum interfectis gladio. ipse et omnis multitudo eius ait dominus deus. Et tamen est uerbum domini ad me dicens. fili hominis. loquere ad filios populi eius. et dicet ad eos. Terra cui induxerit super eam gladium. et tulerit populus terre unum uirum de nouissimis suis. et constituerit eum super se speculatorem. et ille uiderit gladium uenientem super terram. et cecinerit buccina et annuntiauerit populo. audiens qui quisquis ille est audierit uocem buccine. et non se obseruauerit. ueniens gladius et tulerit eum. sanguis ipsius super caput eius erit. Sonitum buccine audiuit. et non se obseruauit. sanguis eius in ipso erit. Si autem se custodierit animam suam liberabit. Qui si speculator uiderit gladium uenientem. et non insonuerit buccina. et populus non se custodierit. et uenerit gladius. et tulerit de eis animam ille quidem in sua iniquitate capitur. et sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram. Et tu fili hominis speculatorem dedi te domui israel. Audiens ergo de ore meo ergo sermonem. annuntiabis eis ex me.

Si me dicente ad impium. impie morte morieris. non fueris locutus ut se custodiat impius a uia sua. ipse impius in iniquitate sua morietur. sanguinem autem eius de manu tua requiram. Si autem annuntiauerit ipse ad impium uiam suam ut auertatur a uia sua. et non fuerit conuersus a uia sua. ipse impius in iniquitate sua morietur. sanguinem autem eius de manu tua liberabo. Tu ergo fili hominis dic ad domum israel. Sic locuti estis dicentes. iniquitates nostre et peccata nostra super nos sunt. et ipsi quomodo ergo uiuere possumus. Dic ad eos. uiuo ego dicit dominus deus. nolo mortem impii. sed ut auertatur impius a uia sua et uiuat. Conuertimini auertite uias uestras pessimas. et quare morientur domus israel. Tu ergo fili hominis dic ad filios populi tui. Iustitia iusti non liberabit eum in quacumque die peccauerit. et impietas impii non nocebit eum. in quacumque die conuersus fuerit ab impietate sua. et iustus non poterit uiuere in iustitia sua. in quacumque die peccauerit. Cum dixero iusto quod uiuat. et confisus fuerit in iustitia sua. fecerit iniquitatem. omnes iustitie eius obliuioni tradentur. et in iniquitate sua quam operatus est in ipsa morietur. Si autem dixero impio morte morieris. et egerit penitentiam a peccato suo. fecerit iudicium. iustitiam. pignus restituerit ille impius. rapinam quam ut reddiderit. et mandatis uite ambulauerit. nec fecerit quicquam iniquum. uita uiuet. non morietur. omnia peccata eius quae peccauerit non imputabuntur ei. iudicium. et iustitiam fecit. uita uiuet. Et dixerunt filii populi tui. Non est recta ponderatio uiae domini. ipsorum uia iniqua est. Cum enim recesserit iustus a iustitia sua. et fecerit iniquitatem. morietur in ea. Et cum recesserit impius ab impietate sua. fecerit iudicium. iustitiam uiuet in eis. et dicetis. Non est recta uia domini. unusquisque uias suas iudicabo domus israel. Et factum est in xii. anno. in xii. mense. in v. mense. in sublimitatione mea. uenit ad me qui fugerat de ierusalem dicens. Percussa est ciuitas. manus autem domini facta est super me uespere. antequam uenisset qui fugerat. aperuit os meum donec uenisset ad me mane. et aperto ore non silui amplius.

Et factum est uerbum domini ad me dicens. fili hominis qui habitant in inuisitis terre israel loquentes dicunt. Unus erat abraham et hereditate possedit terram. nos autem multi. nobis data est in possessionem. Idcirco dicito ad eos. Hec dicit dominus deus. Qui in sanguine comedistis. et oculos uestros leuastis ad immundicias uestras. et sanguinem fundistis.

Numquid ⁊ram hereditate possidebimus.
Gentes ī gladio uīcīmus. Gentes abhoīanoīnes. ⁊ unusquisque uicinum suum pulsauit. ⁊ ram hereditate possidebimus? hec dicit ad eos. Sic dicit dūs dēs. Quia ego qui ī ruinosis sunt: gladio cadent. ⁊ q ī agro ē: bestiis tradentur. ad deuorandum. Qui ū ē ꝑsidens ⁊ ī spelunca sunt: pestilencia morientur. ⁊ dabo ram ī solitudinē. ⁊ desertū. ⁊ dēfracta supba fortitudo eius. ⁊ desolabitur montes israel. eo qd nullus sit q p eos ꝑsiat. ⁊ scient q ego dūs. cū dedero ram eorū desolatam ⁊ deserta ꝑ omnes ūsas abhominationes suas q fecerunt.

Et tu fili hōis. filii ꝓpli tui qui loquūt de te iuxta muros. ⁊ ī ostiis domorum. et dicunt unus ad alēm. uite ad primū suū loquēs. Venite ⁊ audiamus quis sit sermo egrediens a dno. ⁊ ueniunt ad te q̃si se ingrediatur ꝓpl̃. ⁊ sedent coram te ꝓpl̃ meus: ⁊ audiunt sermones tuos. ⁊ ñ faciunt eos. q ī cantica oris sui dant illos: ⁊ auaritiam suā sequitur cor eorū. ⁊ ecce q̃si musicam carmē. q suauis dulcis q sono canitur. ⁊ audiunt ūba tua: ⁊ ñ faciunt ea. ⁊ cū ueniūt qd predictū ē. ecce cū uenerit: tunc scient qd ꝓpheta fuerit inter eos.

Et sām ē ūbum dūi ad me dicens. fili hōis ꝓpha de pastoribus israel: ꝓpha. ⁊ dices pastoribus. hi dicit dūs dēs. Ve pastoribus israel q pascebant semetipos. Nonne greges pascuntur a pastoribus? lac comedebatis. ⁊ lanis operiebamini. Et qd erat occidebatis. gregē autē non pascebatis. q ī firmū fuit ad consolidastis. ⁊ q egrotum non sanastis. Et fractum est ñ alligastis. ⁊ q abiectum ē ñ reduxistis. Et pereat non q̃sistis. sed cum austeritate ꝓpulsauistis eos: ⁊ cū potentia. ⁊ dispersi sunt oues mee. eo q̃d non essent pastores: et ēē sunt ī deuorationem omnium bestiarum agri. et dispersē sunt. Errauerunt greges meum in cunctis montibus. ⁊ ī uniuerso colle excelso: ⁊ super omnem faciem terre dispersi sunt greges mei. ⁊ non erat qui requireret. nec erat q̃ requireret. Propter hoc pastores audite ūbum dūi. Vivo ego dicit dūs dēs. q ꝓ eo q factī sunt greges mei ī rapinam. ⁊ oues mee ī deuorationem omnium bestiarum agri: eo q non esset pastor. neq; enim q̃sierunt pastores gregem meum. sed pascebant pastores semetipsos. ⁊ greges meos non pascebant. ꝓ hoc pastores audite ūbum dūi. hi dicit dūs dēs. Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum. ⁊ cessare eos faciam ut ultra non pascant gregem. nec pascant amplius pastores semetipsos. ⁊ liberabo gregem meum de ore eorum. ⁊ ñ erit ei ultra ī escam. Quia hi dicit dūs dēs. Ecce ego ipse requiram oues meas: ⁊ visitabo eas. sicut visitat pastor gregem suum ī die q̃ndo fuerit ī medio ouium suarum dissipatarum. Sic visitabo oues meas: ⁊ liberabo eas de omnibus locis ī quibus dispersē fuerant ī die nubis ⁊ caliginis. ⁊ educam eas de ꝓplis. ⁊ congregabo eas de terris. Et inducam eas ī terram suam. Et pascam eas ī montibus israel: ī riuis. ⁊ ī auiditis sedibus terre. In pascuis uberrimis pascam eas. ⁊ ī montibus excelsis israel erunt pasture eorum. Ibi requiescent ī herbis uiridibus. ⁊ ī pascuis pinguibus: pascentur super montes israel. Ego pascam oues meas. ⁊ ego eas accubare faciam dicit dūs dēs. Et requiram quod perierat. ⁊ q abiectum fuerat reducam. et q confractum fuerat alligabo. ⁊ qd ī firmū erat consolidabo. ⁊ q pinguis et forte custodiam: ⁊ pascam illas ī iudicio ⁊ iustitia. Vos autem greges mei hi dicit dūs dēs. Ecce ego iudico inter pecus ⁊ pecus. arietē ⁊ hircum. Nonne satis uobis erat pascua bona depasci: ī super ⁊ reliquas pascuas uestras conculcastis pedibus uestris. Et cū purissimā aq̃m biberetis: reliquā pedibus uestris turbabatis. ⁊ oues mee ī q̃ conculcata pedibus uestris fuerant pascebantur. ⁊ q̃ pedes uestri turbauerant hi bibebant. Ideo hi dicit dūs dēs ad eos. Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue ⁊ macilentum. p eo q latere ⁊ humero ī pingebatis. ⁊ cornibus uestris uentilabatis omnia infirma pecora. donec dispergerentur foras. saluabo gregem meum. ⁊ non erit ultra ī rapinam. ⁊ iudicabo inter pecus ⁊ pecus. ⁊ suscitabo super eos pastorem unum q pascat eos. seruum meum dauid. ipse pascet eos. ⁊ ipse eis erit in pastorem. ego autem dūs eorum ī medio eorum. ego dūs locutus sum. ⁊ faciam cum eis pactum pacis. ⁊ cessare faciam bestias pessimas de terra. ⁊ habitabunt ī deserto securi. ⁊ dormient ī saltibus. ⁊ ponam eos ī circuitu collium meorum. ī benedictione. ⁊ dedūcam ymbrem ī tempore suo. pluuias benedictionis erunt. ⁊ dabit lignum agri fructum suum. ⁊ terra dabit germen suum. ⁊ erunt ī terra sua absq; timore. et scient q ego dūs. Cum contriuero catenas iugi eorum. ⁊ eruero eos de manu

Cum auditis ꝓpheta. ꝓpe. mpetant. q̃ ūbo dei ossius ñ ūangelie ñcinando cōgē. ⁊ alpa uiste eos dominum potestatis.

Liberum reducitur ad q̃ ī mentis lapsi. ad statum iustitie ex pastoralis solicitudinis igore fouetur. fracum ligamina iungit. cum culpa discipline reprimit. ne plaga ulti admittat. deflunt. sibi de distrectis eis fouentes non curat.

Aquam lipidis bibere pastores bibit. ei fluentia uenenata potare uitiis contaminata. q̃ eam pedib. pertubant. cum sec medentia mandatorum male uiuendo obtupant. turbatam oues bibunt. cum subditi male uiuendo obtupant. q̃ solo q̃ hominum ꝓpli pruuntur ñ ñ sentiunt. ⁊ illa ad hominum uiuendi appetunt. que predicatores ex ꝓ fuerunt.

Gray Scale
0 1 2 3 4

impaniū filii. nō erūt ulterius in opprobriū
gentibus: neq; bestie terre devorabunt eos. et
habitabunt confidenter absq; ullo terrore. et
consolabor eos. et erunt mihi in nomen. et laudem
in omni terra in terra. neq; portabunt ultra
plus opprobrium gentium. et scietis quia ego dominus
deus eorum cum eis. nisi pphetis eorum dicit
dominus deus. vos autem greges mei. greges pascuae
mei. homines estis. et ego dominus deus vester. dicit dominus
deus. Et factum est in tertio decimo anno. in
primo mensis factum est verbum domini ad me dicens. fili
hominis. pone faciem tuam adversum montem
seyr. et vaticinabis de eo. et dicetis ei. haec dicit
dominus deus. Ecce ego ad te mons seyr. et extendam
manum meam super te. et dabo te desolatam
et erit deserta. vastabo civitates tuas. et
eris desertus. et scietis quia ego dominus. eo quod
fuistis inimicus sempiternus. et concluseristis
filios israel in manus gladii in tempore afflictionis
eorum. in tempore iniquitatis extremae. propter
hoc vivo ego dicit dominus deus. quoniam sanguinem tradam te.
et sanguis te persequetur. quoniam odisti
sanguinem. et sanguis persequetur te. et dabo montem
seyr desolatum et desertum. et auferam de eo
transeuntem et redeuntem. et implebo montes eius
occisis suis. in collibus tuis. et in vallibus
tuis. atque in torrentibus tuis cadent gladio ca
dentes. in solitudines sempiternas erit tam
te. et civitates tuae non habitabuntur. et scietis
quia ego dominus deus. eo quod dixeris duae gentes. et
duae terrae meae erunt. et hereditabimus possidebimus eas
cum ibi dominus erat ibi. propter hoc vivo ego dicit
dominus deus. quia faciam iuxta iram tuam. et secundum
zelum tuum. qui fecisti odio habens eos. et notus
efficiar in eis. cum te iudicabo. et scietis quia
ego dominus. audivi omnia opprobria tua. quae locutus es de montibus israel dicens. Desertis
sunt dati sunt ad devorandum. et insurrexisti
adversum me ore vestro. et ingrassisti adversum
me verba vestra. ego audivi. haec dicit dominus deus.
Laetantibus universa terra. in solitudinem redigam te.
sicut gaudisti super hereditate domus israel.
eo quod facta sit desolata. sic faciam tibi. Desolatus
eris mons seyr. et idumea universa. et scietis
quia ego dominus. Et vos montes israel audite
verbum domini. haec dicit dominus montibus. eo quod dixerint inimici
de vobis. euge alternidem et sempiternae
hereditate datae sunt nobis. propter hoc vaticinare. et dic. haec dicit dominus deus. eo quod desolati
estis per circuitum. et haereditas reliquis gentibus. et ascendistis super
labium linguae. et opprobrium plebis. propter hoc montes israel audite verbum domini. haec dicit dominus montibus. et collibus. torrentibus et vallibus. et
rupibus. et urbibus derelictis. quae de

populatae sunt. et subsannatae sunt reliquis gentibus
per circuitum. propter hoc dicit dominus deus. Si non in igne
zeli mei locutus sum de reliquis gentibus
per circuitum. et de idumea universa. quae dederunt
terram meam sibi in hereditatem cum gaudio. et
toto corde. et animo. et contumelia. et eiecerunt eam ut
vastaretur. praedam vacuare super humum
israel. et dicetis montibus. et collibus. rupibus. et
vallibus. haec dicit dominus deus. Ecce ego in zelo meo.
et in furore meo locutus sum. eo quod confusionem
gentium sustinuistis. Idcirco haec dicit dominus deus.
Ego levavi manum meam ut gentes quae in
circuitu vestro sunt. ipae confusionem suam portent.
vos autem montes israel. rumpet ramos vestros. et fructum vestrum afferetis populo meo
israel. prope est enim ut veniat. quia ecce ego ad
vos. et conversus ad vos. et arabimini. et sereetis
semen. et multiplicabo super vos homines. omnem
domum israel. et habitabuntur civitates. et ruinae
aedificabuntur. et replebo super vos homines. et
multiplicabuntur. et arabitur super vos
et eritis mihi in populum. et in hereditatem. et non
ultra ultra. et non ultra. et scietis quia
ego dominus. Ecce adducam super vos homines. et
israel. et possidebunt te. et eris
eis in hereditatem. et non addes ultra ut abortiant
eis. haec dicit dominus deus. eo quod dicant de vobis
devorantes homines. et subdens gentem
tuam. propter hoc homines non comedes amplius. et
gentem tuam non necabis. ultra ait dominus deus. et non
audiam faciam in te amplius confusionem
gentium. et opprobrium populorum non audies amplius. ait
dominus deus. Et fuit verbum domini ad me dicens.
fili hominis domus israel habitantes super humum sua.
polluerunt eam in viis suis. quasi immundicia
instruatur facta est via eorum coram me. Et
effudi indignationem meam super eos. pro
sanguine quem effuderunt super terram. et idolis suis polluerunt eam. et dispersi sum in gentes.
et ventilatus sum in terras. iuxta viam eorum et adinventiones eorum iudicavi eos. et ingressi sunt
ad gentes. ad quas introierunt. et polluerunt
nomen sanctum meum cum dicerentur de eis. populi domini
et de terra eius egressi sunt. et parcebam nomini sancto
meo. quod polluerant domus israel in gentibus. ad quas
ingressi sunt. Idcirco dicito domui israel. haec dicit dominus
deus. non propter vos ego faciam domus israel. sed propter
nomen sanctum meum. quod polluistis in gentibus ad quas
intrastis. et sanctificabo nomen meum magnum.
quod polluitur in medio earum. ut sciant gentes quia ego dominus.
ait dominus deus exercituum. Cum sanctificatus fuero
in vobis coram eis: tollam quippe vos de
gentibus. et congregabo vos de universis terris.

et adducã uos ī terram uestrã. et effundã super
uos aquã mundam. et mundabimini ab omni
bus inquinamentis uestris. et ab omnibus idolis uestris mun
dabo uos. Et dabo uobis cor nouũ. et spũm nouũ
ponam ī medio uestri. Et auferam cor lapideũ
de carne uestra. et dabo uobis cor carneũ. et spũm
meũ ponam ī medio uestri. et faciam ut in
præceptis meis ambuletis. et iudicia mea cus
todiatis. et operemini. et habitabitis ī terra quã
dedi patribus uestris. et eritis mihi in populũ. et ego ero
uobis ī dõm. et saluabo uos ex omnibus inqui
namentis uestris. et uocabo frumentum. et multi
plicabo illud. et non imponam uobis famẽ.
et multiplicabo fructum ligni. et germina agri
ut non porrigatis ultra opprobriũ famis ī gen
tibus. Et recordabimini uiarũ uestrarũ pessimarũ
et adinuentionũ uestrarũ. et displicebitis uo
bis in conspectu uestro. et scietis quia non
propter uos ego faciam. ait dõs dõs. notũ sit uobis. confusi
dãmini. et erubescite super uiis uestris domus israel.
Hæc dicit dõs dõs. In die qua mundabo uos ab omni
bus iniquitatibus uestris. et habitare faciam ciuitates. et
ædificabuntur solitudines. et deserta erunt ut
ea. quæ fuerant desolata. ī oculis omnis uiatori
transeuntis. Terra illa solitaria fiet ut hortus uo
luptatis. et ciuitates desertæ. et destructæ. et
diruptæ sublimes. muniti sedebunt. Et scient gen
tes quæcumque derelictæ fuerint ī circuitu uestro quia
ego dõs. ædificauit dissipata. plantauit quæ
solitaria. ego dõs locutus sum. et feciam. Hæc dicit
dõs dõs. Adhuc hoc inquirent me domũ israel
ut faciam eis. multiplicabo eos sicut gregem
hominũ. ut gregem sanctũ. ut gregem
holocaustorũ ī sollemnitatibus eorũ. sic erunt ciui
tates desertæ plenæque gregibus hominum.
et scient quia ego dõs. Et fuit super me manus
dõi. et eduxit me ī spũ dõi. et dimisit me
ī medio campi. qui erat plenus ossibus. et tu
lit circũdare me per ea ī gyro. erant autem multa
ualde super faciem campi. siccique uehemen
ter. et dixit ad me. fili hõis putasne uiuent
ossa hæc. Et dixi. Domine dõe tu nosti. et dixit
ad me. Vaticinare de ossibus istis. et dicites eis.
Ossa arida audite uerbum dõi. Hæc dicit dõs dõ
ossibus istis. Ecce ego introducam in uos spũm.
et uiuetis. et dabo super uos neruos. et succre
scere faciam super uos carnes. et extendam super
uos cutem. et dabo uobis spũm. et ui
uetis. et scietis quia ego dõs. Et prophetauit sicut
præceperat mihi. factus est autem sonitus prophetæ
et ecce cõmotio. et accesserunt ossa. ad ossa.
unusquisque ad iunctũ suum. et uidi. et ecce
super ea nerui. et carnes ascenderunt. et extẽ
sa sunt ea cutis desuper. et spũs non erat in eis. Et
dixit ad me. Vaticinare ad spũm. uatici
nare fili hõis. et dices ad spũm. Hæc dicit dõs dõs.
a quatuor uentis ueni spũs. et insufla super in
fectos istos. et reuiuiscant. Et prophetauit sicut
præceperat mihi. et ingressus est in eos spũs. et uixe
runt. steteruntque super pedes suos exer
citus grandis nimis uehemẽter. et dixit ad me. fili
hõis ossa hæc omnis domus israel est. Ipsi di
cunt. Aruerunt ossa nostra. et periit spes nõ
ra. et abscisi sumus. Propterea uaticinare et dices
ad eos. Hæc dicit dõs dõs. Ecce ego aperiam ui
mulos uestros. et educam uos de sepulchris
uestris populũ meus. et inducam uos ī terã
israel. et scietis quia ego dõs. Cũ aperuero sepul
chra uestra. et eduxero uos de tumulis uestris
populũ meũ. et dedero spũm meũ ī uobis. et uiue
tis. et requiescere uos faciam super humũ
uestrã. et scietis quia ego dõs locutus sum.
et feci ait dõs dõs omnipotẽs. Et factus est ser
mo dõi ad me dicens. Fili hõis. tu sume
lignũ unũ. et scribes super illud iudæ uiro
israel. et sociis eius. tolle lignũ alterũ. et scribes
super illud ioseph lignũ effraym. et uniuersæ do
mui israel. sociis eius. et adiunge illa u
nũ ad alterũ ut lignũ unũ. et erunt ī uni
one ī manu tua. Cum autem dixerint ad te filii
populi tui loquentes. nõne indicabis nobis
quid ī his tibi uelis. loquens ad eos. Hæc dicit
dõs dõs. Ecce ego assumam lignũ ioseph
quod est ī manu effraym. et tribus israel socias
sunt ei. et dabo eos pariter cum ligno iu
da. et faciam eos lignũ unũ. et erunt
unũ ī manu mea. erunt autem ligna super que
scripseris ī manu tua. ī oculis eorũ. et di
ces ad eos. Hæc dicit dõs dõs. Ecce ego assumã
filios israel de medio nationũ. ad quas abierũt.
et congregabo eos undique. et adducam eos ad
humum suam. et faciam eos gentem unã
ī terra ī montibus israel. et rex unus erit
omnibus ī regem. et ultra non erunt duo
gentes. nec diuidentur amplius in duo
regna. nec polluentur ultra ī idolis suis.
sed saluabo eos de cunctis habitationibus suis. ī quibus peccauerunt
et mundabo eos. et erunt mihi in populũ. et ego
ero eis deus. et seruus meus dauid rex super
eos. et pastor unus erit omnium eorũ. ī iu
dicia mea ambulabũt. et iustitias meas
custodient. et facient eas. et habitabũt super
terram quam dedi seruo meo iacob. in qua habi
tauerunt patres eorũ. et habitabunt super eã
ipsi. et filii eorũ. et filii filiorũ eorũ usque in
sempiternũ. et dauid seruus meus princeps
eorũ erit ī perpetuũ. et pangam illis fœdus
pacis. pactum sempiternũ erit eis. et fun

dabo eos. et multiplicabo. et dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuum. et erit testamentum meum in eis. et ego eis deus. et
erunt mihi in populum. et sanctificabo domum meam in medio eorum in perpetuum. ¶ Et tu fili hominis vaticinare de gog. et dices. ad eum. hi dicit dominus deus. Ecce ego ad
te gog principem capitis mosoch. et tubal. et multiplicabo te. et ponam frenum in maxillis tuis. et educam te. et omnem exercitum tuum. equos. et equites vestitos loricis omnis
exercitus multitudinem magnam habentem clipeum et pugnantium. et gladium. et scutum. et
apprehendentium omnes gladios. Persia. Chus. et Phut. cum eis. omnes scutum et galeam. Gomer. et omnes legiones eius. domus togorma. latera aquilonis. et omnes legiones eius. populi multi tecum. parare. et
esto tu. et omnes multitudines tua quæ congregata sunt ad te. et esto eis in custodiam. Post dies autem multos visitabiris. in novissimo
annorum venies ad terram quæ recuperata est a gladio. congregata de populis multis ad montes israel qui fuerunt desertis iugiter. hi de populis educti sunt. et habitant
confidenter omnes. Ascendes autem quasi tempestas venies. et quasi nubes ut operiens terram. tu et omnia agmina tua. et populi multi tecum. ¶ Hæc dicit dominus deus. In die illa ascendent
sermones super cor tuum. et cogitabis cogitationem pessimam. et dices. Ascendam ad terram sine muro. veniam ad eos qui habitant sine
muro. vectes et portes non sunt eis. ut diripias spolia. et auferas prædam. ut mittas manum tuam super eos qui desertæ
fuerant. et postea restituta. et super populum qui congregatus est ex gentibus. qui possidet
cepit. et habitat in umbilico terræ. Saba. et dedan. et negotiatores tharsis. et omnes leones eius dicent tibi. Siquid ad sumendam spolia tu venis? ecce ad diripiendam prædam congregasti multitudinem tuam. ut
tollas argentum. et aurum. et auferas supellectilem. et substantiam. et diripias
manubias multas. spera in eum qui te
misit. et dices ad gog. hi dicit dominus deus. Siquid non in die illo cum habitabit populus meus
israel confidenter. et venies de loco tuo a latere aquilonis. tu et populi multi tecum.
ascensores equorum omnis. exercitus magnus
et fortis nimis. et ascendet super
populum meum israel. qui nubes ut operiens terram.
In novissimis diebus erit. et adducam
te super terram meam. ut sciant gentes me
sanctificari in eis in oculis eorum o gog. hæc
dicit dominus deus. Tu ergo ille es de quo locutus
sum in diebus antiquis. in manibus servorum me
orum prophetarum israel. qui prophetaverunt in diebus illis
per annos. ut adducerem te super eos. erit in
die illa. in die adventus tui gog. super terram
israel. ait dominus deus. Ascendet indignatio mea in furore meo. et zelo meo. In
igne iræ meæ locutus sum. Quia in die illa
erit commotio magna super terram israel. et
commovebuntur a facie mea pisces maris. et volucres cæli. et bestiæ agri. et omne reptile
quod movetur super humum. et cuncti homines
qui sunt super faciem terræ. et subvertentur montes. et cadent rupes. et omnis murus in terram
corruet. et convocabo ad eum in omnibus montibus meis gladium. ait dominus deus. Gladius
unicuique in fratrem suum dirigetur. et iudicabo eum peste. et sanguine. et imbribus vehe
mentibus. et lapidibus grandinis. ignem. et
sulphur pluam super eum. et super eos
qui cum eo sunt. super populos multos qui sunt cum eo.
et magnificabor. et sanctificabor. et notus ero
in oculis gentium multarum. et scient quia ego
dominus. ¶ Tu autem fili hominis vaticinare ad duces
gog. et dices. hi dicit dominus deus. Ecce ego super
te gog principem capitis mosoch. et tubal. et
convertam te. et adducam te. et ascendere
te faciam de latere aquilonis. et adducam
te super montes israel. et percutiam arcum tuum
in manu sinistra tua. et sagittas tuas de
manu dextera tua deiciam. Super montes
israel cades tu. et omnia agmina tua. et populi qui
sunt tecum. feris avibus. omnique volatili et
bestiis terræ dedi te ad devorandum. Super
faciem agri cades. quia ego locutus sum. ait dominus
deus. et immittam ignem in magog. et in habitantibus
in insulis confidenter. et scient quia ego dominus.
nomen sanctum meum notum faciam in medio populi
mei israel. et non polluam nomen sanctum meum amplius.
et scient omnes gentes quia ego dominus israel sanctus.
Ecce venit. et factum est. ait dominus deus. hic est dies de qua
locutus sum. et egredientur habitatores de ciuitatibus israel. et succendent. et comburent
arma. clipeum. et hastas. arcum. et sagittas.
et fustes manuum. et contos. et succendent
ea ignem septem annis. et non portabunt ligna de regionibus. neque succident de saltibus.
quia arma succendent ignem. et depredabuntur
eos qui prædati fuerunt eos. et diripient vas
tantes eos. ait dominus deus. ¶ Et erit in die illa
dabo gog locum nominatum sepulchrum in israel.
vallem viatorum ad orientem maris. quæ obstruet faciem prætereuntes. et sepelient

Ezech. xxxviii. Joel. xxxi. Ezech. xxxviii. Ezech. xxxviii. Ezech. xxxviii

Ezech

Ez

ibi gog. et erit in illo die quando venerit gog super terram israel dicit dominus deus. ascendet furor meus in naribus meis. in zelo enim meo in igne furoris mei locutus sum. Si non in illo tempore erit magnus super terram israel. Et commouebunt a facie mea pisces maris. et volucres caeli et bestiae agri et omnes reptilia quae reptant super terram et omnes homines qui sunt super faciem terrae. et destruentur montes et cadent turres et omnes muri corruent in terram. Et vocabo contra eum in omnibus montibus meis gladium dicit dominus deus. gladius fratris erit contra fratrem suum. et iudicabo eum in pestilentia et in sanguine. et imbrem inundantem et lapidem grandinis pluam super eum et super castra eius et super populos multos qui sunt cum eo. et ostendam magnificentiam meam et sanctificabor et innotescam in oculis multarum gentium. et scient quia ego dominus. Et tu fili hominis vaticinare de gog et dicis haec dicit dominus deus. ecce ego ad te gog princeps capitis mesech et thubal. et circumducam te et ponam hamos in maxillis tuis. et educam te et omnem exercitum tuum equos et equites tuos omnes vestitos loricis. multitudinem magnam cum gladiis et clypeis et thuribulis et pugionibus. persarum aethiopum et libyae cum eis omnes isti. Gomer et omnes legiones eius domus thogarma in latere aquilonis et omnes legiones eius populi multi tecum. Praeparare et praeparabis tu et omnes congregationes tuae quae congregatae sunt ad te et eris eis in custodiam. post multos dies mandabitur tibi. in novissimis annis venies in terram reversam a gladio congregatam de populis multis super montes israel qui fuerunt in solitudine semper. et ipsa de populis educta habitabunt in securitate omnes eis. et ascendes quasi procellam venies. quasi nubes operiens terram tu et omnes legiones tuae et populi multi tecum. Haec dicit dominus deus. in die illa ascendent verba super cor tuum et cogitabis cogitationem malam. et dicis ego ascendam terram absque muro habitantes in ea qui habitant absque vectibus et absque portis. ut capiam spolia et auferam praedam manum meam super habitatores desertos postea habitatos et super populum congregatum de gentibus multis possidentem pecora et res et habitantem in umbilico terrae. Saba et dedan negotiatores tarsis et omnes principes eius dicent tibi numquid ad praedandum venisti numquid ad spoliandum congregasti congregationem tuam ut tollas argentum et aurum auferas pecora et res ut tollas praedam magnam. Propter hoc vaticinare fili hominis et dicis haec dicit dominus deus. numquid non in die illa cum habitabit populus israel in securitate ascendes et venies de loco tuo de latere aquilonis tu et populus tecum equitantes omnes equi magnus populus et fortis nimis. et ascendet super populum israel quasi nubes operiens terram in novissimis diebus erit et adducam te super terram meam ut sciant gentes me cum sanctificatus fuero in te coram eis gog. Haec dicit dominus deus. tu es ille de quo locutus sum in diebus pristinis in manu servorum israel prophetarum qui prophetabant in illis diebus per annos multos adducam te super eos. Et erit in die illa cum

usq; ad frontem atrij interioris. et inclinat. c.
cubitos ad orientem. et ad aquilonem porta quæ
respiciebat viam aquilonis atrij exterioris.
in situ erant longitudine. qui. in latitudi
ne. et thalamos eius extra hinc. et et inde.
et frontem eius. et vestibulum eis. sed in situs
porte priores. Quinquagenta cubitos longi
tudinem eius. et latitudinem. xxv. cubitos
fenestre autem eius. et vestibulum. et ceteri pro
sedim situm porte quæ respiciebat ad ori
entem. et viij. gradus erant ascensus eius
et vestibulum ante eam. Et porta atrij
interioris. et porta aquilonis. et orien
tem. Et mensus est a porta usque ad por
tam. c. cubitos. et deduxit me ad viam
australem. et ecce porta quæ respiciebat
ad austrum. et mensus est frontem eius. et
vestibulum eius. iuxta mensuras supe
riores. Et fenestras eius et vestibula in cir
cuitu. sicut fenestras erant. l. cubitorum.
longitudinem. et latitudinem. xxv. cubi
tos. Et in gradibus. viij. ascendebant ad
eam. Et vestibulum ante faciem eius. et ha
bebat palmas erant una hinc et alia inde.
in frontem eius. Et porta atrij interioris in
via australi. Et mensus est a porta usque ad
portam in via australi cubitos. c. Et intro
duxit me in atrium interius ad portam au
stralem. et mensus est portam iuxta situs
superiores. Thalamum eius et frontem eius.
et vestibulum eius. eidem mensuras. Et
fenestras eius et vestibulum eius in circuitu
eius. l. cubitos longitudinis et latitu
dinis. xxv. cubitos. Et vestibulum per
gyrum. longitudine. xxv. cubitos. et
latitudine. v. cubitos. et vestibulum
eius ad atrium exterius. et palmas eius in fron
te. et octo gradus erant quibus ascendebatur
per eam. Et introduxit me in atrium
interius per viam orientalem. et mensus
est portam secundum mensuras superiores. tha
lamum eius et frontem eius. et vestibula eius.
sicut supra. Et fenestras eius et vestibula eius in
circuitu. longitudinem. l. cubitos et la
titudinem. xxv. cubitos. et vestibulum
eius. et atrium exterius. Et palmæ erant in
fronte eius. hinc et inde. et viij. gradibus
ascensus eius. Et introduxit me ad portam
quæ respiciebat ad aquilonem. et mensus est secundum
mensuras priores. thalamum eius. et frontem
eius. et vestibulum eius et fenestras eius per circui
tum. longitudinem. l. cubitos et latitudinem
xxv. cubitos. vestibulum eius respiciebat
ad atrium exterius. Et ex utraque parte palmæ in
fronte ipsius. hinc et inde. et viij. gradibus

ascensus eius. et per singulas grazophylacia
lapsum in frontem illius portam. et ibi lavabantur
holocausta. et in vestibulo porte duæ mensæ
hinc. et duæ mensæ inde. ut immolarentur
super eas holocausta et pro peccato. et pro de
licto. et ad latus exterius quod ascendit ad ori
entem porte quæ pergit ad aquilonem duæ mensæ.
et ad latus alterum ante vestibulum duæ mensæ.
quatuor mensæ hinc. et quatuor mensæ inde.
per latera porte. octo mensæ erant super
quas immolabant. Quatuor autem mensæ ad holo
caustum de lapidibus quadratis. longi
tudine unius cubiti et dimidij. et latitu
dine cubiti unius et dimidij. et altitudine
cubiti unius. super quas ponebant vasa in qui
bus immolabant holocausta et victima. Et la
bia ex parte una unius mensæ interiorem
per circuitum. super mensas autem carnes
oblationis. et extra portam interiorem. gra
zophylacia cantorum in latere interiori. q. erant
iuxta portam respicientem ad aquilonem
et facies eorum ad viam australem. unam et
iuxta portam respicientem ad aquilonem et fa
cies eorum ad viam australem. unam extra
te porte orientalis quæ respiciebat ad viam
aquilonis. Et dixit ad me. hæc est grazophy
lacium quæ respicit viam meridianam. sacer
dotum erunt qui custodiunt custodias templi.
porro grazophylacium quæ respicit ad viam aqui
lonis. sacerdotum erunt qui custodiunt ad ministe
rium altaris. isti sunt filij sadoch qui
accedunt de filijs leui ad dominum. ut ministrent
ei. mensuratum longitudinis. c. cubitos. latitudinis. c.
cubitos. per quadratum. et altare ante faciem
templi. Et introduxit me in vestibulum
templi. Et mensus est vestibulum quinque
cubitos hinc. et quinque cubitos inde. et latitu
dinem porte trium cubitorum hinc. et trium cubi
torum inde. Longitudinem autem vestibuli. xx.
cubitorum. et latitudinem. xi. cubitorum. et in
gradibus ascendebatur ad eam. Et columpne
erant in frontibus una ex hinc. et alia inde.
Et introduxit me in templum. et mensus est
frontes eius. vi. cubitos latitudinis hinc.
et sex cubitos latitudinis inde latitudi
nem tabernaculi. Et latitudo porte. x. cu
bitorum erat. et latera porte. v. cubitorum hinc.
et v. cubitorum inde. Et mensus est longitudi
nem templi. xl. cubitorum. et latitudinem
xx. cubitorum. Et introgressus intrinsecus.
mensus est in fronte porte duos cubitos. et por
tam vi. cubitorum. et latitudinem portæ vij.
cubitorum. et mensus est longitudinem eius. xx.
cubitorum. et latitudinem. xx. cubitorum ante
faciem templi. Et dixit ad me hæc est

sicut lege. Et insuper parietes domus lege cubitorum, et latitudine latere quinque cubitorum undique per circuitum domus. Latera autem latus ad latus habebant viginti. et venerunt omnes ea quæ ingrediebantur per parietes domus in latibulis per circuitum, ut sustinerent, et non egrederentur per parietes templi. Et platea erat in rotundum. Ascendebatur sursum per cloacam in medio templi. deberetur per gyrum. Id circo latior erat templum in superioribus, sicut de inferioribus ascendebatur ad superiora per medium. Et vidi domum altitudinis per circuitum eius fuit data latitudo mensuram eiusdem. Longitudo cubitorum sparsorum, et latitudinis per parietes latitudo fundamentorum. v. cubitorum. Et domus interior in domus latibulis, et inter gazophylacia latitudo. xx. cubitorum per circuitum domus undique. Et vestibulum latibulis contra vestibulum templi ad mensuram eiusdem. Et vestibulum latibulis ad aquilonem versus ad viam aquilonis, et vestibulum unum ad viam austri. Et latitudo loci ad austrum. v. cubitorum per circuitum. Et edificium quod erat separatum versus ad mare. latitudinis. lxx. cubitorum, parietes autem edificii, v. cubitorum per circuitum. et longitudo eius. xc. cubitorum. Et mensuravit domum longitudinis. c. cubitorum, et quod separatum erat edificium, et parietes eius longitudinis. c. cubitorum. Latitudo atrii ante faciem domus. c. cubitorum, et quod erat separatum. et ante faciem. c. cubitorum. Et mensuravit et longitudinem edificii et faciem eius quod erat separatum ad dorsum. et porticus. et ex utroque parte. c. cubitorum. Et templum interius, et vestibula atrii, limina, et fenestras obliquas, et porticus per circuitum per tres partes contra limen usque ad fenestras, et fenestras tectas per circuitum usque ad sublimitatem. et fenestras clausas super hostia. et usque ad domum interiorem, et foris usque ad domum per circuitum, foris quoque, et foris usque ad interiorem. Et sabbata ubique et palmæ, et palma inter cherub et cherub. duas facies habebat cherub. facies hominis ad palmam ex hac parte, et facies leonis ad palmam ex alia parte expansa per domum in circuitu. De cherub, ad superiora parte cherubim. Et palmæ erant in parte templi. et pluribus quadrangulis, et species similis, aspectus et aspectus. Altaris ligneus trium cubitorum. Altitudo eius. et longitudo eius duorum cubitorum. Et angli eius, et longitudo eius, et parietes eius lignei. Et locutus est ad me, hic est mensa coram domino. et duo hostia erant in templo et in sanctuario. Et in duobus hostiis ex utroque parte bina erant hostia. quæ se invicem protegebant. bina erant hostia quibus

pte hostium, et clausa erant et ipsi hostiis quæ pleni erant, quæ expressa erant. quinque erant et grossiora lignum in vestibuli fronte foris ad instar columnarum quæ fenestræ obliquæ erant. et similitudo palmarum binæ atque inde et hinc erant in vestibulis secundum latera domus. latitudinis quæ parietum. Et dixit me ad atrium exterius per viam ducentem ad aquilonem. et induxit me in gazophylacium quod erat contra separatum ædificium, et ædificium quod erat ad aquilonem in facie longitudinis. c. cubitorum hostium aquilonis, et latitudinis. l. cubitorum. et. xx. cubitorum latitudinis, et parietes interiores stratum lapide atrii exterioris. id erat pavimentum unicum parietum contiguum. Et ante gazophylacia ambulationis. x. cubitorum latitudinis, ad interiora respicientes cubitum unum. et hostia eorum ad aquilonem. ubi erant gazophylacia superiora humiliora. quæ subportabantur porticus quæ illuc eminebant de inferioribus, et de mediis ædificii. Tabulata enim erant, et non habebant columnas. Propter eminebant de inferioribus, et de mediis atrii a terra. Gazophylacium erat in latitudine secundum gazophylacia quæ erant in via atrii exterioris ante gazophylacia. longitudo eius. l. cubitorum. quæ longitudo erat ante gazophylacia atrii exterioris. l. cubitorum, et longitudo ad faciem templi. c. cubitorum. et erat sub gazophylacia. hic eminentia ab aquilone ingredientium in ea de ipso oriebantur in latitudine perimeti atrii quæ erat ad orientem, in facie ædificii separati. Et ecce ædificium separatum gazophylacia una ad faciem eorum, iuxta similitudinem gazophylacorum quæ erant in via aquilonis, secundum longitudinem eorum, sic et latitudo eorum. omnes introitus eorum, et similitudines hostia eorum, secundum hostia gazophylacorum quæ erant in via respicientes ad austrum hostium in capite unius quæque ante faciem vestibuli separatim. per viam ingredientibus. Et dixit ad me. gazophylacia aquilonis, et gazophylacia austri. quæ sunt ædificium separatum, in quibus gazophylacia sancta in quibus vestiunt sacerdotes. qui appropinquant ad dominum in sancta sanctorum. ibi ponent sancta sanctorum, oblationes, et pro peccato, et pro delicto. loco enim sanctus est. Cum autem ingressi fuerint sacerdotes. non egredientur de sanctuario in atrium exterius. Et ibi reponent vestimenta sua in quibus ministrant. quia sancta sunt. vestientur vestimentis alitis, et sic pedetur ad plebem. Cum complesset mensuras domus interioris

Sic. q.

Leo. q. xxvi. ecc. viij. adpos. ui.

Ezec. i. lui.

Leo. xxvi. Deo. i. xi

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Et dixit me p uiā porte q respicebat ad
uiā orientalē. et ecce erat uir habens
calamum mensure in manu sua. et ecce
calamo mensure p cubitum. et ecce
ecce uir stans in porta orientali. et
ecce uir stans in porta orientali. et
ecce uir stans in porta orientali. et

ad me filii hominis ponere corruum. et unde odio
habent et aures eius audiri ea quæ ego loquor
ad te. de universis cerimoniis domus dei.
et de aliis legibus eius. et ponere eos eunuchos
in templo. profanos et extraneos sanctuario.
et dicit ad exasperandum me dominum israel
hæc dicit dominus deus. sufficiat autem vobis omnia
scelera vestra domus israel. eo quod introduxistis
filios alienos incircumcisos corde. et incircumcisos
carne. ut essent in sanctuario meo. et pollu
erant domum meam. et offerebant panes
meos adipem et sanguinem. et dissolverant
pactum meum in omnibus sceleribus vestris.
et non servastis præcepta sanctuarii mei.
et posuistis custodes observationum mearum
sanctuario meo vobismetipsis. Hæc dicit
dominus deus. omnis alienigena incircumcisus corde.
et incircumcisus carne. non ingredietur sanc
tuarium meum. et omnis filius alienus qui est in
medio filiorum israel. et ingredietur levita qui longe re
cesserunt a me in errore filiorum israel. et erra
verunt a me post idola sua. et portabunt in
iniquitatem suam. et erunt in sanctuario meo
ministri. et janitores portarum domus. min
istri domus. ipsi mactabunt holocau
sta et victimas populi. ipsi stabunt. et ipsi
stabunt in conspectu eorum ut ministrent
eis. propterea quod ministraverunt eis in conspec
tu idolorum suorum. et facti sunt domui israel
in offendiculum iniquitatis. idcirco levavi
manum meam super eos dicit dominus deus. et por
tabunt iniquitatem suam. non appropinquabit
ad me. ut sacerdotio fungantur mihi. nec
accedent ad omnia sanctuaria mea in vera
sancta eorum. sed portabunt ignominiam suam
et scelera sua quæ fecerunt. et dabo eos in custodes domus
domus. in omni ministerio eius. in universis
quæ fieri in ea. Sacerdotes autem et levite filii
sadoch qui custodierunt cerimonias sanc
tuarii mei. cum errarent filii israel a me:
ipsi accedent ad me ut ministrent mihi.
et stabunt in conspectu meo. ut offerant
mihi adipem et sanguinem. dicit dominus deus. ipsi ingre
dientur sanctuarium meum. et ipsi accedent ad
mensam meam ut ministrent mihi. et
custodiant cerimonias mihi. Cumque ingredie
tur portas atrii interioris vestibus linteis
induentur. nec ascendet super eos quicquam
laneum. quando ministrant in portis atrii
interioris. et intrinsecus vestes linteæ erunt in
capitibus eorum. et femoralia linea erunt in lum
bis eorum. et non accingentur in sudore. cum
egredientur atrium exterius ad populum. et
exuent se vestimentis suis in quibus ministra
verunt. et ponent ea in gazophylacio sancta

ru. et vestient se vestimentis aliis. et non sa
nctificabunt populum in vestibus suis. Capitibus au
tem suis non radent. neque comam nutrient. sed
tondentes attondent capita sua. et vinum
non bibent omnis sacerdos. cum ingressus
fuerit atrium interius. et uxorem non
accipient viduam neque dimissam. sed virgines de semi
ne domus israel. et viduam quæ fuerit vidua
a sacerdote accipient. et populum meum doce
bunt quid sit inter sanctum et pollutum.
et inter mundum et immundum ostendet
eis. et in iudicio stabunt in iudicio meo. et judicabunt leges meas. et
præcepta mea in omnibus solemnitatibus
meis custodient. et sabbata mea sanctifi
bunt. et ad mortuum hominem non ingredie
tur ne polluantur. nisi ad patrem et matrem.
et ad filium. et ad filiam. et fratrem et sororem. quæ au
tem virum non habuerit in quibus conversata
bunt. et postea fuerit emundatus. septem
dies numerabunt ei. et die mundationis suæ ad
sanctuarium ad atrium interius mittent
ut ministrent mihi in sanctuario meo offerent pro
peccato suo ait dominus deus. Sacerdotes autem eis hæ
ditabunt. ego hereditas eorum. et possessionem
dabitis eis in israel. ego enim sum possessio
eorum. et victima et propitiatio. et delicta ipsorum
comedent. et omne votum israel ipsorum erit. et
primitiæ omnium pomorum. primogenitorum
omnis labaris ex omnibus quæ offerunt sacer
dotibus erit. et primitias olearum et omnis dabi
tis sacerdoti ut reponat benedictionem do
mui suæ. Omne morticinum et captum a bestia
de avibus et pecoribus non comedent sacerdo
tes. Cumque ceperitis terram in diuisione sorti
separate primitias domino. sanctificatum de terra.
longitudine. xx. v. milia. et latitudine
x. milia. sanctificatum erit in omni termino eius
circumdabitis. erit ex eo per sanctificatum. Quinque
ducentos pedes per quingentos quadratum per
circuitum. et l. cubitos suburbana eius
per gyrum ad mensuram istam mensurabis
in longitudine. xx. v. milium. et latitu
dine. x. milium. et ipsum erit templum sanc
tum. sanctificatum de terra erit sacerdotibus min
istris sanctuarii qui accedunt ad ministrandum do
mino. erit eis locus in domibus. et sanctu
arium sanctificatum. vigintiquinque milia longitu
dinis. et x. milia latitudinis ex eis erit.
Levitæ autem qui ministrant domui. ipsi pos
sidebunt. xx. gazophylacia. et possessionem
civitatis dabitis. v. milia latitudinis
et longitudinis. xx. v. milia. sed separa
tione sanctuarii omnis domus israel. Quam
pro quadrato inde et separatione sanctuarii

Tum adhuc ministerii sacerdotalis. cum ut populum ad. ingredi. subditum. et illum. q. sancto ne
tionis necessitatis. eximens professionis ultimum. q. laici. ab populo iudicat. ut mutuo sue fratrum p
ut deus. tacit filios. et ad tuta tollanda. ponat. sicut in quibus sorte sortem. sunt eo di
ut vestes pollutas induere prudentes. et ex nep ubi suscipe iudicantes. q. do gravi de necessitate fuerit. h
audire. adeo pendere. hoc ad presens. tyro exigit pabor. vestitus. nam ex est pudore adhuc opis
grium. revera. et reddiderit. fusq pedum videtur ingratus. eo. xi.

Tum occurrere. cum sit debitum subditos. unde fundatur superemulationem
amplitudinem. nec varietas. ut secundum numeri relaxentur. ut ere solli omnis
epis. q. tu nec est. pedum. b tonsere vestitus cum. ne immediatis ex desiderio
dig. Ymnis. tuta. quidem. opus. ulta. pag. 7. p. modum ordinis in
tentis. impedit. locupletes facerent. capitis. suave. ut cure opus. reserva
tur. ne colo. claudant.

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

in possessione emptorum et facte separationis inter
sacerdotes et facte possessionis urbis. A terra
maris usque ad mare. et a terra orientis usque
ad orientem. Longitudinem autem unam
quinque pertinent a termino occidentali usque ad
terminum orientalem. De terra autem possessionis in
illa et non depopulabuntur ultra principes
populi mei. Et terram dabit domus israel
secundum tribus eorum. Hec dicit dominus deus.
Sufficiat vobis principes israel iniquitatem et rapinam
auferite. et judicium et justitiam facite.
Separate constituta vestra populo meo ait dominus deus.
Stateram justam et ephi iustum et batus equalia.
erunt vobis. ephi et batus equalia. et
ut sit batus decimam partem chori.
batus et decima pars chori ephi mensuram
similem chori. erit equa libra secundum
mensuram chori. et ephi quinquagesimam
partem chori. et ephi quinquagesimam partem chori. Pondus
sicli. et quidem sicli viginti
obolorum. Hec sunt primitiae quas tolletis.
sextam partem ephi de choro frumenti. et
sextam partem ephi de choro ordei. Mensura olei
batus olei decima pars chori est. x. ba
ti chorum faciunt. quia x. batus implent chorum.
et arietem unum de grege de centum de hinis quae
nutriuntur in irrigatione israel in sacrificium et in holocaustum
et in hostia ad expiandum pro eis ait dominus deus.
Omnis populus terre tenebit primitias huius principis in
israel. sunt principem in israel. erunt holocausta
et sacrificia et libamina. In sollemnitatibus
et in kalendis. et in sabbatis. et in universis
sollemnitatibus domus israel. Ipse faciet
pro peccato sacrificia. et holocausta et libamina
ad expiandum pro domo israel. Hec dicit
dominus deus. In primo mense in una mensis sumes
vitulum de armento immaculatum. et expi
abis sanctuarium. et tollet sacerdos de sanguine
quod erit pro peccato. et ponet in postibus domus et
in quatuor angulis crepidinis altaris. et in
postibus portae atrii interioris. sic
facies. In septimo mense. per unum quoque qui
ignorantes. et errantes deceptus est. et expia
bis pro domo. Primo mense prima decima
die mensis erit vobis pascha sollemnitas.
Septem diebus azima comedetis. et fa
ciet princeps in die illa pro se. et pro universo
populo terre vitulum pro peccato. In septem diebus
sollemnitatis faciet holocaustum domino
septem vitulos et septem arietes immaculatos
cotidie. Septem diebus. et pro peccato hircum
capram cotidie. et sacrificium ephi per uni
tum. et ephi per arietem faciet. et olei hin per
singulas ephi. Septimo mense. xv. decima
die mensis in sollemnitate faciet sicut supra
dictum est per septem dies. tam pro peccato quam pro
holocausto. et sacrificio. et oleo. Hec dicit
dominus deus. porta atrii interioris quae respicit ad
orientem. erit clausa sex diebus in quibus opus fit
die autem sabbati aperietur. et die lunae
aperietur. et introibit princeps per viam vestibuli
porte deforis. et stabit in limine por
te. et facient sacerdotes holocaustum eius. et pa
cifica eius. ad ostium vestibuli porte ad
egredietur. porta autem non claudetur usque
ad vesperam. et adorabunt populi terre ad ostium
porte illius in sabbatis et in kalendis coram
domino. holocaustum autem quod offerit princeps
domino die sabbati. sex agnos immaculatos. et arietem immaculatum.
et sacrificium ephi pariter. Et agnus autem sacrificii quod de
ret manus eius. et olei hin per singulas ephi. In
die autem kalendarum vitulum de armento im
maculatum et sex agnos. et arietes immaculatos erit.
et ephi per vitulum. ephi quoque per arietem fa
cient sacrificium. Et agnus agnos autem sicut
invenire manus eius. et olei hin per singulas
ephi. Cum autem ingressus fuerit princeps per
viam vestibuli porte egredietur. et per
eundem viam exibit. et cum introierit populus terre
in aspectu domini in sollemnitatibus. qui ingre
dietur per viam aquilonis ut adoret. ut per
gredietur per viam porte meridiane. Porro
qui ingredietur per viam porte aquilonis. non re
vertetur per viam porte qui. ingressus est. sed
ad regionem illius egredietur. princeps autem
in medio eorum erit. cum ingredientur ingre
dietur. et cum egredientur egredietur. in
universitatis. et in sollemnitatibus erit sacrificium ephi per vitulum. et ephi per arietem. de
agnis autem erit sacrificium. sicut invenerit
manus eius. et olei hin per singulas ephi. Cum
autem fuerit princeps spontaneum holocaustum.
aut pacifica voluntaria domino. aperietur ei
porta quae respicit ad orientem. et faciet holo
caustum suum. et pacifica sua. sicut facit solet in
die sabbati. et egredietur. claudetur que por
ta postquam egressus est. et agnum eius de anni
immaculati faciet holocaustum cotidie do
mino. semper mane faciet illud. et sacrifi
cium faciet super eo. quarta mane. Mane sex
tam partem ephi. et oleo tertiam partem hin
ut misceatur sacrificium domino. legitimum
iugiter. atque perpetuum. faciet agnum sacrifi
cium. et oleo. quarta mane. mane holocau
stum semperpetuum dicit dominus. Hec dicit do
minus deus. Si dederit princeps donum alicui
de filiis suis. hereditas eius filiorum
erit possidebunt eam hereditarie. Si
autem dederit legatum de hereditate sua uni

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Gray Scale
0 1 2 3 4

servos suos. erat illi usque ad annum vemus
tionis. et venientur ad patriarcam hebrahel ad
eis filius eius erat. et ipse accipiet pancipio here
ditare pli. p uiolentiam. de possessione eor.
sed de possessione sua hebrahel dabit filius
suus. ut non diripiatur pli meus. unusquis
a possessione sua. Et ecce iterum dixit me per
angelum q erat ex late parte i gazoli
lana scilicet ad laeodorum q respiciebat
ad aquilonem. ecce erat i loco sugens ad oc
cidentem. et dixit ad me. iste est locus ubi eo
quod laeodorus p deuido et p pecco. ubi eaque
lacrimatus. ut non offerunt lato oculos. et
clamaret pli. et duxit me et adhuc eo deus.
et circumduxit p quinque angulos atrii. et ecce ad
olim erat i angulo atrii. atola singula
p angulos atrii. i quatuor angulis atrii.
atola disposita. xl. cubitorum longum. et
xxx. pliam. mensura unum quinque erpa
tres p circuitum ambiens. quinque atola. et
culmen habebant eorum super porticus pgy
rim. et dixit ad me. hae domus oblationis.
q accedunt ministri domus dei incolas
populi. Et adduxit me ad portam domus.
et ecce aq egrediebatur subter limen domus ad
orientem. facies ad domus respiebat
ad orientem. aq ad descendebant de lat
templi dexterum ad meridiem altaris. et
duxit me p viam porte aquilonis. et adduxit
me ad viam porte pmis porte orientis. via q
respiciebat ad orientem. et ecce aq erdum
dantes a latere dexterum. Cum ingrederetur
vir adorientem q habebat funiculum in manu
sua. et mensus est cubitos. et duxit me p aq
us. ad talos. et mensus est cubitos. et duxit me p
aquam usque ad genua. rursum mensus est cubitos.
et duxit me p aquam usque ad renes. rursum mensus est cubitos.
et erat torrens q non potuit pertransire. quia in
cremenuerat aq profunde torrentis q non
potuit transmitari. et dixit ad me. ecce
vidisti filii hominis. et duxit me. et con
vertit ad ripam torrentis. cum q me conver
tisset: ecce i ripa torrentis ligna mul
ta nimis. ex utraq parte. et dixit ad me.
aq iste q egredientur ad tumulos sa
bulo orientalis. et descendit ad planam de
serti. et venient in mare. et exibit. et sana
bunt aq. et erit omne quod vixerit. q serpit.
quocumq venerit torrentes uiuent. erit
piscis multus nimis. postquam venerit illuc
aq istae. et sanabuntur omnia. Ad quem
venerit torrentes. erit q stabunt super
illam piscatores. ab engaddi usque ad
englaim. secatio sagenarum erit. plurimi
sunt pisces eorum. sicut pisces maris
magni multitudinis nimis. In terrenis
autem eius. et paludibus non sanabuntur. quia in
salinas dabuntur. et super torrentem orientur
in ripis eius ex utraq parte de lignum po
miferum. non defluet folium ex eo. et non de
ficiet fructus eius. p singulos menses ma
ferent primitiua. quia aq eius de sanctuario ex
dicuntur. erunt fructus eius in cibum et
folia eius ad medicinam. Haec dicit dns dh. hic est finis quo
possidebitis terram in. xii. tribubus israel
quoniam duplicem funiculum habet. possidebitis
autem eam singuli. aq ut patres sunt. sup
q levaui manum meam. ut darem patri
bus eis. et cadet terra hac vobis in possessionem.
hic est autem finis terre. ad plagam septen
trionalem a mari magno via hecthalon
ingredientibus sadalia hemath. laroncha.
sabarim q est inter medium damasci. et
finem emath. domus arbigon. q est inter
finem hauran. et terra finis usque a mari
usque ad arcem enon. finis damasci. et
ab aquilone. et ad aquilonem. et finis ex
mathi plaga autem septentrionalis. porro
plaga orientalis de medio auran. et de
medio damasci. et de medio galaath. et
de medio terre israel. iordanis definit ab
ad mare orientale. Et ex eorum et pla
gam orientalem. plaga autem mer
idiana a thamar. usque ad aquas contra
dictionis cades. et torrens usque ad mare
magnum. Plaga est ad meridiem austri
ni. et plaga maris. mare magnum
a confinio p directum. donec ingrediatur
mathi. ipsa est plaga maris. et dividentes
eam iam vobis p tribus israel. et ingre
dietur eam hereditate vobis. et ad incolas qui
accesserunt ad vos. q generant filios in
dio vobis. et erunt vobis quasi indigene in
terra filiorum israel. vobiscum dividentur posses
sionem in medio tribuum israel. in tribu autem
qualiscumq fuerit adventus ibi dabitis possessi
onem. ait dns dh. Et hi sunt termini
a finibus aquilonis usque ad ingressum emath.
per gesaim emath. arcem enon. finis da
masci. ad aquilonem usque emath. erit ei
plaga orientalis. mare damasci. et ad
finem dan. plaga orientalis usque ad
plagam maris ascendens. et sup finem
alter a plaga orientali usque ad plagam
maris nepthalim una. et sup finem
nepthali. a plaga orientali usque ad pla
gam maris manasse una. et sup fini
um manasse a plaga orientali usque ad
plagam maris effraim una. et sup fini

Gen. xxxvi.
Deut. v.
Deut. xxvi.
Ios. xv.
Num. xxxiv.
Ezech. xlvii. lx.
Ezech. xlviii.

Gen. xxv.
Deut. xxxiii.
Ios. xxvi.
Mat. iii.
Io. vi.

In mileniario nro collari munus plenitudo significat. Vir ergo q apparuit nulle tubiq
mensi. ypha paqua ius: ad talos ducit. q: redditor ut ai nob adsentiri boni quodi ple
nitudinem tribuit. dono spiritus sapie prima tri opis vestigia infundit. aqua ad ta
los venire eis p accepta sapiam desidere rectitudinis vestigia tenere. iterum mille men
se e boni opis plenitudo tribuit. et aq adgenua pervenit. cum nos peccata sapia p fec. ad
boni opis stringit. Rursum mense. et aq venit adrenes. q: dilectio sapie in omnia ca
nis intrinsecus. ut q intra intra poterunt delectationis incendia frigefiant. Rursum
mense mille. ypha adaqua pervenit qua non transire. q: peccata pfectos opis adtrepidat
sapie mens ad extremum ducitur. in qua subtilitas videt indeo q: non potest penetrare
qd videt. et q: tanquam aqua torrentis quam pertransire non valet. q: intrinsecus spec
lando qd libet. et in hoc pim pfecte non valet intrinseca qd libet. tangendo amat. et p
transeundo non penetrat.

nū effundum. A plaga orientali usq; ad pla
gam maris ruben una. Et sup ēmunū
ruben a plaga orientali usq; ad plagam
maris iuda una. Et sup ēmunū iuda a
plaga orientali usq; ad plagam
maris. erunt primicie q̄s separabitis
xx.v. milibus latitudinis. et longitudi
nis. sicut singule partes. A plaga orienta
li usq; ad plagam maris. Et erit sanctuariū
in medio earum primicie q̄s separabitis d̄no.
longitudo xx.v. milibus. et latitudo x.
milibus. hec sū erunt primicie sanctuarii
cedrorum. ad aquilonē longitudinis l.xx
v. milia. et ad mare latitudinis .v. milia
et ad orientē latitudinis .v. milia. et ad
meridiem longitudinis .xx.v. milia.
Et erit sanctuariū dei in medio eius. sacer
dotibus sanctuarii erit de filiis sadoch. q̄ custo
dierunt ceremonias meas. qui erraverunt
cū erraverunt filii israel sicut erraverunt leui
te. Et erunt eis primicie de primicijs terre.
sanctum sanctorum iuxta fines leuitarum. Et ter
minus similiter iuxta fines sacerdotum. xx.v.
milia longitudinis. et latitudinis decem
milia. et erit longitudo .xx.v. milium. et latitu
do .v. milium. et non addet eis eos. nec mu
tabit nec auferet primicias terre quia
sanctificate sunt domino. Quisq; autem q̄
superfuerit in latitudine .x. xx.v. milia p
plana erunt urbis in habitaculum. et sub
urbana. erit autem in medio eius. et hec
mensure eius. ad plagam septentrionalem
.d. et .iiij. milia. Et ad plagam meridianam
.d. et .iiij. ml. et ad plagam orientalem .d.
et .iiij. ml. et ad plagam occidentalem .d.
et .iiij. ml. Et erunt ei suburbana urbis
ad aquilonem. ce. l. et ad meridiem. ce.
l. et ad orientem. ce. l. et ad mare. ce. l. Et
ad reliquum fuerit in longitudinem. sed pri
micie sanctuarii. Decem milia ad orientem. et .x. ml.
ad occidentem. et erit sed primicie sanctuarii.
et erunt fructus eius in panem. et q̄ serui
unt eum. et seruientes ei. ad quam
operabunt ex omnibus tribubus israel. Hec
primicie .xxv. milium. per xxv. milia. et q̄
diu separabunt in primicias sanctuarii et p
fessionem eius. Et ad reliquum fuerit
principis erit. ex hac parte sanctuarii primicie
ad et possessionis eius erit ex regione
.xxv. milium primicie usq; ad terminum
orientalem. et a mare ex regione
.xxv. milium usq; ad terminum maris. et
milium in parte principis erit. et erit pri
micie sanctuarii. et sanctum templi in
medio eius. De possessione autem terre et
de possessione eius. in medio parti pri
micie erit. inter terminum iuda. inter terminum
beniamin. et ad primam primicie. et reliqua
tribus a plaga orientali usq; ad plagam
occidentalem. beniamin una. et erit terminus be
niamin a plaga orientali usq; ad plagam
occidentalem. symeon una. et sup terminum
symeonis. a plaga orientali usq; ad pla
gam occidentalem. ysachar una. et sup ter
minum ysachar a plaga orientali usq; ad
plagam occidentalem zabulon una. et sup
terminum zabulon a plaga orientali usq;
ad plagam maris gad una. Et sup terminum
gad. a plaga autem in meridie. et erit fines
de thamar usq; ad aquas contradictionis. et de
torrente et magnum mare. Hec est terra
quam mittetis in sortem tribubus israel. et hec pa
tiones eius ait dominus deus. Et hi egressus eius
erit. a plaga septentrionali. quingen
tos. et .xxx. milia mensurabitis. et porte eius
erit ex omnibus tribubus israel porte tres. A
septentrione. porta ruben una. porta iu
da una. porta leui una. et ad plagam orien
talem quingentos. et quatuor milia et porte
tres. porta ioseph una. porta beniamin
una. porta dan una. et ad plagam meridi
anam quingentos. et quatuor milia. et tres
portas habet. porta symeonis una. porta ysa
char una. porta zabulon una. et ad pla
gam occidentalem. d. et quatuor milia. porte eius
tres. porta gad una. porta aser una. por
ta neptalim una. per circuitum .xviij. dies.
Et nomen civitatis ex illa die dabitur in idem. Am.

Explicit ezechiel. Incipit liber daniel prophete.

Anno
tertio regni joachim regis iuda. ve
nit nabuchodonosor rex babylonis in ierusalem. et obsi
dit eam. et tradidit dominus in manu eius
joachim regem iuda. et partem vasorum domus dei.
et asportavit ea in terram sennaar in domum dei
sui. et vasa intulit in domum thesaurorum dei
sui. Et ait rex assaphenae pro eo ut eunuchorum
suorum introduceret de filiis israel et de se
mine regio et principum. pueros in quibus
nulla esset macula. decoros forma et erudi
tos omni sapientia. plenos scientia et docto
dictu plenos. et qui possent stare in palatio
regis. ut docerent eos litteras et linguam chal
deorum. Et constituit eis rex annonam per sin

Fol. xi. ff. lv.

Re. iiij. xxxiij.

Gen. xxxij.

gulos dies de abis fuit. et de uno unde bi
bebat ipse. ut eunuchi reliq annis postea
starent in conspectu regis. fuerunt ergo inter
eos de filiis iuda. Daniel. ananias. misa
el. et azarias. et imposuit eis ipsorum eun
uchorum nomina. Daniel: baltasar. Anania
sidrach. misael: misach. et azarie abde
nago. Posuit autem daniel in corde suo. ne pol
luerentur de mensa regis. neque de uino pot
ui. et rogauit eunuchorum ipsorum: ne con
taminarentur. Dedit autem deus daniel gratiam
et misericordiam in conspectu principis eunuchorum
et ait princeps eunuchorum ad danielem.
Timeo dominum meum regem. qui constituit cibos
uestros et potum. qui si uiderit uultus uestros
macilentiores per ceteros adolescentes
coetaneos uestros: condemnabitis capiti meo
in regem. Et dixit daniel ad malassar quem
preposuerat puerorum eunuchorum super dani
elem ananiam. misaelem. et azariam. Tem
pta nos obsecro seruos tuos diebus decem
et det nobis legumina ad uescendum. et
aqua ad bibendum. et contemplare uultus
nostros. et uultus puerorum. qui uescuntur cibo
regio. sicque uides facies eis seruis tuis. Qui
audiuit sermone huiusmodi et tempta
uit eos diebus. x. Post dies autem. x. apparuerunt
uultus eorum meliores. et corpulentiores pue
ris qui uescebantur cibo regio. Igitur
malassar tollebat cibaria. et uinum pot
ui: dabatque eis legumina. puris autem
hunc dedit deus scientiam. et disciplinam in omni
libro. et sapientiam daniel autem intelligentiam
omnium uisionum. et somniorum. Complete
que sunt dies post quos dixerat rex ut in
troducerentur. introiuit eos ipsorum
eunuchorum in conspectu nabuchodonosor. Cumque lo
cutus fuisset rex: non sunt inuenti de omni
bus similes illis. ut daniel. ananias. misael.
et azarias. et steterunt in conspectu regis.
et omne uerbum sapie et intellectus quod sci
ciscebat ab eis rex. inuenit in eis decuplum.
super omnes arriolos et magos. qui erant in uniuso
regno eius. fuit autem daniel usque ad an
num primum cyri regis persarum. **Visio daniel**
In anno secundo regni nabuchodonosor. **prima**
uidit nabuchodonosor somnium. et ait
et ecce sugit ab eo. Precepit autem rex ut uocarentur
arriolos et magos et maleficos et chaldeos
ut indicarent regi somnia sua. Qui cum
uissent stetissent coram rege. et dixit ad eos
rex: uidi somnium. et uexatus sum ut
uidem. Responderunt regi chaldei hebraice. Rex
in sempiternum uiue. Dic somnium seruis tuis.
et interpretationem eius indicabimus. Et respondit rex
arc chaldeis. Sermo recessit a me. nisi indi
caueritis mihi somnium. et coniectum eius. ma
nibus perbris uos redigam. nec publica
bunt. Si autem somnium et coniectum eius
narraueritis: prima a me donabimini et honore multo
multo accipietis a me. Sed somnium igitur et inter
pretationem eius dicite mihi. Respondent secundo
atque dicunt. Rex somnium dicat seruis
suis. et interpretationem eius indicabimus.
Respondit rex et ait. Certe nouit quod tempus
redimitis. cum uideritis quod recesserit a me sermo.
Si ergo somnium non indicaueritis mihi. una
est de uobis sententia. quod interpretationem
quoque fallacem et deceptione plenam composu
istis. donec tempus pertranseat. Somnium igitur dicite mihi. ut
sciam quod interpretationem quoque eius narrare
possitis. Respondentes ergo chaldei coram rege
dixerunt. Sed est iste rex super eum quod sermonem eius
rex possit implere. sed neque regum quilibet
magnus et potens rem huiusmodi
sciscitatur ab omni arriolo et mago et chal
deo. Sermo enim hic quem rex petit difficilis est. nec est
qui possit eum ostendere regi. et deos quorum non est
cum carne habitatio. Quo audito rex: in furore et in ira
magna. precepit ut perderentur omnes sapientes Ba
bylonis. Et egressa est sententia. sapi
entes interficiebantur. Querebantque et daniel
et socii eius ut perirent. Tunc daniel re
quiuit de lege atque sententia ab arioch pri
cipe militiae regis qui egressus fuerat ad interfi
ciendos sapientes babylonis. Et interro
gauit eum qui a rege accepit potestatem. quare ob
eam iam crudelis sententia a facie regis egressa est.
Cum ergo rem indicasset arioch da
niel: daniel ingressus ingrauit regem. ut
tempus daret sibi. ad solutionem indicandam
regi. Et ingressus est daniel domum suam an
nunciauit misaelo et azarie sociis suis de
re ut ab eis quaererent miseracionem a facie
dei celi. super secreto isto et non perirent dani
el et ceteri eius. cum ceteris sapientibus babi
lonis. Tunc daniel per uisionem nocte re
uelatum est daniel benedixit deum
celi. et locutus est. Sit nomen domini bene
dictum a seculo et usque in seculum quia sapientia et
fortitudo eius sunt. et ipse mutat tempora et
aetates. transferet regna. atque constituet.
dat sapientiam sapientibus. et scientiam
intelligentibus disciplinam. Ipse reuelat
profunda et abscondita. nouit in tenebris es
sentia. et lux cum eo est. Tibi deus patrum meorum es
fiteor. et laudo. qui sapiam et fortitudi
nem dedisti mihi. et nunc ostendisti mihi quod rogauimus

mus. et. qui fermone regis apulie noti. post
ꝗ daniel mittitur ad anioch q. construe
rat rex ut perderet sapientes babylonis
sic et locutus est. Sapientes babylonis ne
perdas. introduxerunt in conspectu regis. et so
lutionem regi narrabo. Tunc anioch fe
cit introduci danielem ad regem. dixit
ei. Inuenit hominem de filiis transmigra
tionis iudee. qui solutionem regi annuere et
dicere rex dixit daniel cui nomen erat balta
sar. putasne uere potes indicare in somno
mi quod uidi. et interpretationem eius. et ref
pondens daniel coram rege ait. absit quod
rex mandauit sapientes. magi. aruspices. et
aruspices non sunt iudicare regi. Sed est
deus in celo reuelans mysteria quod indicauit ei
rex nabuchodonosor. quid futurum sit in nouissimis
temporibus. Somnium tuum. et uisiones capi
tis tui in cubile tuo huiusmodi fuerunt. Tu rex
cogitasti in stratu tuo quid esset futu
rum post hoc. et qui reuelat mysteria ostendit
tibi quid futurum sit. Michi autem non in sapientia
quae in me plusquam in omnibus uiuentibus est
istum hoc mysterium reuelatum est. sed ut interpre
tationem regi manifestem fierent. et cogitationes
mentis tuae scires. Tu rex uidebas. et
ecce quasi statua una grandis. statua illa
magna et statura sublimis. stabat contra
te et aspectus eius terribilis. Huius statue caput
ex auro optimo erat. pectus autem et brachia
de argento. porro uentre et femora ex ere.
Tibie autem ferree. pedes quidem partim ferrei.
quidam autem fictiles. videbas donec abscissus
est lapis de monte sine manibus. percussit statuam in pedibus eius ferreis. et fic
tilibus. et comminuit eos. Tunc contriti sunt pariter
ferrum. testa. et argentum. et aurum. et redacta
sunt quasi in minutissimam cinerem aestiui. et rapta sunt
a uento. Nullusque locus inuentus est eis. Lapis autem qui percusserat statuam factus est mons
magnus. et implebit uniuersam terram. Hoc est somnium. Interpretationem quoque eius dicemus coram te rex. Tu rex regum es. et deus
celi regnum. et fortitudinem et imperium. et gloriam
dedit tibi. et cuncta in quibus habitant filii hominum. et bestiae agri. uolucres quoque celi dedit in
manu tua. et sub ditione tua uniuersa
constituit. Tu es caput aureum. et post te
surget regnum aliud minus te. et regnum
tertium aliud aereum quod imperabit uniuerse
terre. et regnum quartum erit ueluti ferrum.
Quomodo ferrum omnia comminuit et domat. sic
minuet omnia hoc et conteret. porro quod uidisti pedes
et digitos partim fictiles et partim ferreos regnum di
uisum erit. et de plantario ferri erit. Sed quod
uidisti ferrum mixtum testae ex luto. et digi
tos pedum ex parte ferreos. et ex parte fictiles.
ex parte regnum erit solidum. et ex parte confractum. Quod autem
uidisti ferrum mixtum testae ex luto. admisce
buntque se humano semine. et non adhaerebunt sibi inuicem
ferrum cum testa. sicut ceste. In diebus autem regum
illorum suscitabit deus celi regnum quod in aeternum non
dissipabitur. et regnum eius populo alteri non tradetur.
Comminuet autem omnia regna hec.
et ipsum stabit in aeternum. Sicut quod uidisti quod de
monte abscissus est lapis sine manibus. et con
minuit testam. et ferrum. et argentum. et
aurum. deus magnus ostendit regi quae uentura
sint postea. et uera est somnium. et fidelis in
terpretatio eius. Tunc rex nabuchodonosor cecidit
in faciem suam. et adorauit. et hostias et
incensum. praecepit ut sacrificia offerrentur ei. Loquens
ergo rex ait daniel. Ue deus uestrorum deus
est regum. et reuelans mysteria. quia tu poten
tis aperire sacramentum hoc. Tunc rex daniele
in sublime extulit. munera magna. tradidit
ei. et constituit eum principem super
omnes prouincias babylonis. et prefectum
magistratuum super cunctos sapientes baby
lonis. Daniel autem postulauit a rege. et con
stituit super opera prouincie babylonis. sed
drach. misach. abdenago. Ipse autem dani
el erat in porta regis. Visio danielis secda.
Nabuchodonosor rex fecit statuam auream.
altitudine cubitorum. lx. et latitudine cubi
torum sex. et statuit eam in campo dura pro
uincie babylonis. Misitque nabuchodonosor rex ut
congregarentur satrapae. magistratus
et iudices. duces. et tyranni. et prefecti. et
praepositi regionum ut conuenirent ad dedica
tionem statue. quam erexerat nabuchodonosor rex. Tunc
congregati sunt satrapae. magistratus. iudi
ces. duces. et tyranni. et optimates. et omnes
potestates. constituti. et uniuersi praepositi
regionum ut conuenirent ad dedicationem statue.
quam erexerat nabuchodonosor. Stabant autem in conspec
tu statue quam posuerat nabuchodonosor rex. et pre
clamabat ualenter. Vobis dicitur populis
et linguis. in hora qua audieritis sonitum tube.
et fistule. et cytharae. et sambuce. et psalterii. et symphonie
et uniuersi generis musicorum. cadentes adorate
statuam auream quam erexit nabuchodonosor rex. Si
quis autem non prostratus adorauerit. eadem hora mit
tetur in fornacem ignis ardentis. Post hoc igi
tur statim ut audierunt omnes populi sonitum tube. et
fistule. et cytharae. et sambuce. et psalterii. et sym
phonie. omnis gentis multitudo. cadentes omnes populi
tribus. et lingue. adorauerunt statuam auream quam erexit
rex nabuchodonosor. Statimque in ipso tempore accesserunt
uiri chaldei. et calumniati sunt iudeos. Dixerunt nabuchodonosor.

Ge. xl. xl.

Ge. lxx.

Ecce. xc.

Ecce. xcj.

rege. Rex inquit nunc. Cum audieritis sonitum tube fistule
et cytharae. sambucae et psalterii et symphoniae.
et omnium generum musicorum prostrati ad terram
adorabitis statuam auream. Si quis autem non prostratus
adoraverit. mittetur in fornacem ignis ardentis.
Sunt ergo viri iudei quos constituisti super
opera regionis Babylonis. sydrach misach.
et abdenago. viri isti contempserunt te rex decre
tum tuum. deos tuos non colunt. statuam auream
quam erexisti non adorant. Tunc nabuchodonosor
et furore et ira precepit ut adducerentur sydrach.
misach et abdenago. Et cum conflatum adduce
rent in conspectu regis. prae nimio furore nabu
chodonosor arcens. dixit ei sydrach. misach. et abde
nago. dii nostri non colentes. et statuam aurea
quam dedisti non adoramus. Sunt ergo sicut
res parati. si audieritis hora qua audieritis sonitum
tube. fistule. et cytharae. sambucae et psalterii.
et symphoniae. omnium generum musicorum. pro
strati et adorare statuam auram quam fecisti.
Et si non adoraveritis. eadem hora mittemini
in fornacem ignis ardentis. et quis est deus
qui eripiat vos de manu mea. Respondentes
sydrach misach et abdenago. dixerunt
regi nabuchodonosor non oportet nos de hac re ei re
spondere tibi. Ecce enim deus noster quem colimus potest
eripere nos de camino ignis ardentis et de
manibus tuis o rex liberare. Et si noluerit
notum sit tibi rex quia dii tuos non colimus. et
statuam auram quam erexisti non adoramus.
Tunc nabuchodonosor repletus est furore et aspectus
faciei illius immutatus est super sydrach.
misach et abdenago. et precepit ut succenderetur fornax
septuplum quam succendi solebat.
et viris fortissimis de exercitu
suo iussit ut ligatis manibus et pedibus sydrach.
misach et abdenago. mitterent in fornacem ignis ardentis.
Et confestim viri isti uncti cum bracis suis et tiaris et cetera
vestimenta sua missi sunt in medium fornacis ignis
ardentis. Iam iussio regis urgebat.
fornax autem incensa erat nimis. Porro viri
isti quos miserant sydrach. misach et abdenago.
interfecerat flamma ignis. Viri autem illi tres.
.i. sydrach. misach. et abdenago. ceciderunt
in medio caminis ignis ardentis colligati.
Que sequuntur in hebraeis voluminibus non reperiuntur.
Et ambulabant in medio flamme laudantes
dominum et benedicentes dominum. Stans autem aza
rias orabat sic. aperiensque os suum in medio
ignis ait. Benedictus es domine deus patrum
nostrorum. et laudabile et gloriosum nomen tuum in
secula. quia iustum iudicium es in omnibus quae fecisti nobis. et
iudicia tua vera. iudicia enim tua vera fecisti.
in omnibus quae induxisti super nos. et super
civitatem sanctam patrum nostrorum hierusalem. quia in veri
tate et iudicio iudicasti omnia hec propter
nostra peccata. peccavimus enim tibi et iniqui egimus re
cedentes a te. et delinquimus in omnibus. et preceptis
tuis non audivimus. nec observavimus. nec
fecimus sicut preceperas nobis. ut bene nobis
esset. Omnia ergo quae induxisti super nos. et in
vera fecisti nobis. in iudicio fecisti. Et
dedisti nos in manibus inimicorum iniquorum
et pessimorum prevaricantium. et regi iniquo
et pessimo et nimis omni terrae. nunc non
possumus aperire os. Confusio et obprobrium
facti sumus servis tuis. et his qui colunt
te. Ne quaesumus tradas nos in perpetuum propter
nomen tuum. et ne dissipes testamentum tuum.
Neque auferas misericordiam tuam a nobis. propter
Abraham dilectum tuum. et Isaac servum
tuum. et Israel sanctum tuum. cui locutus es pollicens
quod multiplicabis semen eorum sicut stellas celi. et sicut harenam quae est in litore maris.
Quia diminuti sumus. plus quam omnes
gentes sumus hodie humiles in universa terra
hodie. propter peccata nostra. et non est in tempore hoc
princeps. et ducem. neque holocaustum.
neque sacrificium. neque oblationem. neque incensum.
neque locum primitiarum coram te. ut
possimus invenire misericordiam. Sed in animo contrito
et spiritu humilitatis suscipiamur. Sicut in
holocaustis arietum et taurorum. et sicut in millibus agnorum pinguium. sic fiat sacrificium nostrum
in conspectu tuo hodie ut placeat tibi. quia non est
confusio confidentibus in te. Et nunc sequimur
in toto corde. timemus te. et quaerimus faciem
tuam. Noli nos confundere. sed fac nobiscum
secundum mansuetudinem tuam. et secundum
multitudinem misericordiae tuae. Et eripe nos in mi
rabilibus tuis. Et da gloriam nomini tuo domine.
et confundantur omnes qui ostendunt servis
tuis mala. Confundantur in potentia
robur eius conteratur. ut sciant quia
es dominus deus solus. et gloriosus super orbem terrae.
Et non cessabant qui miserant eos
ministri regis. succendere fornacem naphta et stupa. picem et massaricis.
Et effundebatur flamma super fornacem. cubitis
.xl. novem. et erupit. incendit quos
invenit iuxta fornacem de chaldeis.
Angelus autem domini descendit cum azaria et socios
eius in fornacem. et excussit flammam ignis
de fornace. et fecit medium fornacis quasi
ventum roris flantem. flamma autem distulit se.
super fornacem cubitis .xl. novem. et incendit
quos invenit iuxta fornacem de chaldeis.

Quia antiquus hostis ludificat nos superantes opere et
quia nuper i. p. rimal. mistrans agente. quasi baldi ignis erepsit. horum
stab. supra spd grm insibilat. ya omnis ynpsid ostly illoste p dum
vrsus adeptionis ordis flamma ardent. ut ad ysrium et reparatio
non gerunt.

nullus eos regis qui eos mandauerunt. et ui uiri
eos oio ignis. neq; conburuit. nec ceciderunt
molestie uiuere. Tunc uiri uel qui ex
uno ore laudabant. et glificabant. et bñ
dicebant dñm i fornace dicentes. B ene di
cite cet dñe dñ pñm nrm. et laudabile et gli
osus. et sup exaltatus i cta. Et bñdictu
nom glie tue scm. et laudabile. et sup exal
tatu in omib; scis. B ene dñ qui i templo
scē glie tue. et laudabile et gliosus. et sup ex
altatus i cta. B ene dñ qui i throno regni
tui. et sup laudabilis. et sup exaltatus in se
cla. B ene dñ qui intuiris abyssos. qui se
det sup cherubin. et laudabilis. et sup exal
tatus i cta. B ene dñ qui firmamento ce
li. et laudabilis. et gliosus. et sup exaltatus i
cta. B ene dicite omia opa dñi dño. lauda
te. et sup exaltate eum in sta. B ene dicite
angli dñi dño. l. et c. B ñdicite celi dño.
l. et c. B ñdicite aq omes q sup celos sunt
dño. l. et c. B ñdicite oes virtutes dñi dño
l. et c. B ene dicite sol et luna dño. l. et c. B e
nedicite stelle celi dño. l. et c. B ñdicite oi
imber et ros dño. l. et c. B ñdicite omes spes
di dño. l. et c. B ene dicite ignis et estus
dño. l. et c. B ñdicite frigus et estus dño.
l. et c. B ene dicite rores et pruina dom
no. l. et c. B ñdicite gelu et frigus dño. l.
et c. B ñdicite gelu glacies et nives dño.
l. et c. B ñdicite noctes et dies dño. l. et c.
B ene dicite lux et tenebre dño. l. et c. B e
nedicite fulgura et nubes dño. l. et c. B e
nedicat terra dño. l. et c. B ñdicite montes
et colles dño. l. et c. B ene dicite omnia
germinantia in terra dño. l. et c. B ñdicite
fontes dñi dño. l. et c. B ened. maria et flumina
dño. l. et c. B ened. cete et omia q moven
tur aquis dño. l. et c. B ened. omnis volucres
celi dño. l. et c. B ened. omnis bestie et pecora
dño. l. et c. B ene dicite filii dño. l. et c.
B ened. sacerdotes dñi dño. l. et c. B ened.
servi dñi dño. l. et c. B ene dicite spes et
humiles corde domino. l. et c. Quia eri
puit nos de ab inferis et salvos fecit de
manu mortis. et liberauit de medio ardē
tis flame. et de medio ignis eruit nos.
Confitemini dño qm bonus. qm i sclm
mia eius. B ene dicite dñi omes religiosi dño
dñi. Laudate et exaltamini eum qui dona
sta mia omis. Tunc nabuch. rex ob
stupuit. et surrexit festinus. et ait optimates
suos. Nonne tres uiros misimus in medio
ignis compedites. Qui respondentes dixerunt re
gi. Vere rex. Et ait. Ecce ego uido
uos. iii. solutos. et deambulantes in medio
ignis. et nil corruptiois i eis est. et species quarti
similis est filio dei. Tunc accessit nabuch. ad
hostium fornacis ignis ardentis. et ait. Sa
drach. misach. et abdenago. serui dei excel
si. egredimini. et uenite. Exierunt ergo sed
si sed. sydrach. misach et abdenago. de me
dio ignis. Et congregati sunt pariter magnates
iudices. et potentes regis. Hucusque nō legit
ur in hebreo. et q̄ posuimus de theodotionis edi
tione. Et conspiciebantur uiros hos esse in quibus
illos. qm nec pilus perierat de capite illorum. nec
conpanis eorum. et capillus capitis eorum non erat
adustus. et thorax eorum non fuerat immutatus. et
odor ignis non transiuerat per eos. et ait nabu
ch. ait. Benedictus deus eorum sydrach. misach
et abdenago. qui misit angelum suum. et eruit seruos suos
qui crediderunt in eo.
et uerbum regis immutauerunt. et tradiderunt
corpora sua. ne seruirent et ne adorarent
omne dñm eorum nisi deum suum. Ab me ergo positum est
hoc decretum. ut omnis populus. tribus. et linguae qui
cumque locutus fuerit blasphemiam contra deum sydrach.
misach. et abdenago. disperdatur. et domus eius
vastetur. Siquidem non est alius deus qui possit ita
uare. Tunc rex promouit sydrach. misach.
et abdenago. in provincia babylonis. Sed nabuch.
rex babylonis omibus gentibus populis. et linguis qui
habitant in universa terra. pax uobis multiplicetur.
Signa. et mirabilia fecit apud me deus excelsus.
placuit ergo mihi prodicare signa eius. quia magna
sunt. et mirabilia eius quia fortia. et regnum
eius regnum eternum. et potestas eius in generatio
ne et generationem. Visio daniel tertia.
Ego nabuch. quietus eram in domo mea
et florens in palatio meo. Somnium uidi qui
perturbauit me. et cogitationes meae in stratu
meo. et visiones capitis mei conturbabant
me. Et me proposui decretum ut mihi
ducerentur in conspectu meo omnes sapien
tes babylonis. et ut solutionem somnii in
dicarent mihi. Tunc ingrediebantur aruspices
magi. caldei. et arioli. et somnium nar
rabam in conspectu eorum. et solutionem eius non
indicauerunt mihi. donec intrauit coram me
in conspectu meo. Daniel cui nomen balthasar
secundum nomen dei mei. qui habet spiritum dei
sancti in se. et somnium coram eo
dicebam. Balthasar princeps aruspicum. quia
ego scio quia spiritus dei sancti habet in te. et omne
sacramentum non est impossibile coram te. Visiones
somnium meum esse audi. et solutionem eius
narra. Visio capitis mei in cubile meo
videbam. et ecce arbor in medio terre. et altitudo eius nimia. magna arbor et fortis

et pertingebat ad celum. Aspectus
illius erat usque ad terminos universe terre. Folia
eius pulchrissima. et fructus eius nimius. et
escа omnibus in ea. Subter ea habitabant animalia
agri. et in ramis eius conquiescebant volucres
celi. et ex ea vescebatur omnis caro de
semetipsa. In visione capitis mei super stratum
meum. et ecce vigil et sanctus de celo descendit. et
clamavit fortiter. et sic ait. Succidite arbo-
rem. et precidite ramos eius. excutite folia
eius. et dispergite fructus eius. fugiant bestie
quе subter ea sunt. et volucres de ramis eius.
verumtamen germen radicum eius in terra sinite.
et alligetur vinculo ferreo. et aereo. in herbis que
foris sunt. et rore celi tingatur. cum feris
pecus eius in herba terre. Cor eius ab humano
commutetur. et cor ferae detur ei. et septem tempora
mutentur super eum. In sententia vigilum
decretum est. et sermo sanctorum postulatum.
donec cognoscant viventes. quia dominatur excelsus in
regno hominum. cuique voluerit dabit il-
lud. et humilimum hominem constituet super eum.
hoc somnium vidit ego rex nabuchodonosor. Tu
autem balthasar interpretationem narra festinus.
quia omnes sapientes regni mei non possunt solu-
tionem edicere mihi. Tu autem potes. quia spiritus deorum
sanctorum est in te. Tunc Daniel cui nomen balthasar. et
pertimuit semel ipsum tacitus cogitans quae
hora una. et cogitationes eius conturbabant eum. Respondens autem rex ait. Balthasar.
somnium et interpretatio eius non conturbent
te. Respondit balthasar. et dixit. Domine in somno
huic quae videntur. interpretatio eius hos
habeat qui te oderunt. Arbor quam vidisti sublimis
et robustam cuius altitudo pertingebat ad ce-
lum. et aspectus illius in omnem terram. et
ramus eius pulchrissimus. et fructus eius nimius.
et escа omnibus in ea. et subter ea habitantes bes-
tiae agri. et in ramis eius commorantes aves
celi. Tu es rex quia magnificatus es. et tua ma-
gnitudo tua crevit. et pervenit usque
ad celum. et potestas tua usque ad terminos
terrae. Quod autem vidit rex vigilem et sanctum
descendere de celo. et dixisse. Succidite arborem.
et disperdite illam. attamen germen radicum
eius in terra dimittite. cum herbis terre.
et ligetur vinculo ferreo. et aereo. in herbis terre. et
cum feris sit pabulum eius. donec septem tempora
commutentur super eum. Hic est interpretatio oris
senioris altissimi. quae venit super dominum meum
regem. Eliminabunt te ab hominibus. et cum bestiis
feris erit habitatio tua. et fenum ut bos co-
medes. et rore celi inundabis. Septem quoque
tempora mutabunt super te. donec scias quia do-
minatur excelsus super regnum hominum.
et cui voluerit dabit illud. Quod autem precepit
ut relinquerentur germen radicum eius. id est arboris.
regnum tuum firmum erit. postquam cognoveris
potestatem esse celestem. Quamobrem rex consili-
um meum placeat tibi. peccata tua eleemosy-
nis redime. et iniquitates tuas misericordi-
bus pauperum. forsitan ignoscat delictis tu-
is. Omnia venerunt super nabuchodonosor regem.
Post finem. xii. mensium in aula regis baby-
lonis deambulabat. Respondens rex ait. Sonet
babylon magna quam ego edificavi do-
mum regni. in robore fortitudinis mee. et in
gloria decoris mei. Cum adhuc sermo esset
in ore regis. vox de celo ruit. Tibi dicitur nabu-
chodonosor. Regnum transeat a te. et ab hominibus eicietur te.
et cum bestiis feris erit habitatio tua. fenum
quasi bos comedes. et septem tempora mutabun-
tur super te donec scias quod dominetur excelsus
super regnum hominum. et cuicumque voluerit det il-
lud. Quod hora completum est sermo super
nabuchodonosor. et ab hominibus eiectus est. fenum ut
bos comedit. et rore celi corpus eius infectum
est. donec capilli eius in similitudinem aqui-
larum excrescerent. et ungulae eius quasi avium. Igi-
tur post finem dierum ego nabuchodonosor oculos me-
os ad celum levavi. et sensus meus redditus
est mihi. et altissimo benedixi. et honorem in
sempiternum laudavi. et glorificavi. quia potes-
tas eius potestas sempiterna. et regnum
eius in generationem et generationem. omnes habita-
tores terrae in nihilum reputati sunt.
et juxta eius voluntatem fecit. et in vir-
tutibus celi. et in habitatoribus terrae. non est
qui resistat manui eius. et dicat ei. Quare
fecisti. In ipso tempore sensus meus redditus
est mihi. ad honorem regni mei. decoremque
pulchritudinis mea redditus est mihi. et consilia
mea et magnitudo mea redditus est mihi. et in regno
meo restitutus sum. et magnificentia mea amplior addita est mihi.
Nunc ego nabuchodonosor laudo. et magnifico.
et glorifico regem celi. quia omnia opera eius veri-
tas. et viae eius iudicia. et gradientes superbia
potest humiliare. Visio Daniel quarta.
Balthasar rex fecit grande convivium
optimatibus suis mille. et unusquisque secundum
suam bibebat aetatem. Precepit ergo ut
tollerentur vasa aurea
et argentea. quae asportaverat nabuchodonosor
pater suus de templo quod erat in Jerusalem. ut bi-
berent in eis rex. et optimates eius. uxores
quoque eius. et concubinae eius.

Quod enim sit finis predicit. quibus nolunt dissimulare quod fecerunt. et quasi cum ira cogitat se superbos esse
et multis iniquae agere cuncta. hinc fortasse hos timet.

Bibebant uinum. et laudabant deos suos
aureos. et argenteos. et eneos. ferreos. ligneos
que. et lapideos. In eadem hora apparuerunt
digiti quasi manus hominis scribentes. et
tabulam superficiem parietis aulae regis
et rex aspiciebat articulos manus scri
bentis. Tunc regis facies commutata est.
et cogitationes conturbabant eum. et com
pagines renum eius soluebantur. genua eius
ad se invicem collidebantur. Clamauit
que rex fortiter. ut introducerent magos
et haruspices et ut loquens rex ait
sapientibus babylonis. Quicumque legerit
scripturam hanc. et interpretationem eius
manifestam mihi fecerit. purpura induetur
et torquem aureum habebit in collo. et tertius in regno
meo erit. Tunc ingressi sunt omnes sapi
entes regis. et non potuerunt nec scripturam
legere. nec interpretationem indicare regi. Ad
rex balthasar satis conturbatus est. et
mutatus est color eius. et conturbati sunt
omnes qui erant in circuitu eius. Regina autem pro
hoc quod acciderat regi. et pro mutatione eius. in
domum conuiuii ingressa est. et loquens ait. Rex
in aeternum uiue. Sed conturbent te cogita
tiones tue. neque faciem tuam immutent. Est
uir in regno tuo. qui habet spiritum deorum sanctorum in
quo tempore patris tui lucem et prudentiam
et sapientiam quasi sapientiam deorum inuenta
est in eo. Hic est daniel cui rex nomen posuerat bal
thasar. Sunt magi daniel uocentur. et interpretationem narrabit.
Igitur introductus est daniel coram rege. Et ait rex
ei. Tu es daniel de filiis captiuitatis iudae. Audiui de te
quia habes spiritum deorum sanctorum in te. et lumen
et intellectum et sapientiam. ac sapientia praecipua
inuenta est in te. et nunc introgressi sunt in con
spectu meo sapientes magi. ut scripturam hanc legerent. et interpretationem eius
indicarent mihi. et non potuerunt sensum sermo
nis huius edicere mihi. Porro ego audi
ui de te quod possis obscura interpretari et ob
scura dissolue. Si ergo uales scripturam hanc
legere. et interpretationem eius indicare mi
hi purpura induetur. et torquem aureum circa
collum tuum habebis. et tertius in regno meo pri
ceps eris. Ad quem respondens daniel coram
rege. Munera tua sint tibi. et donum do
mus tuae alteri da. Scripturam autem legam
tibi rex. et interpretationem eius indicabo tibi.
Deus dominus altissimus. et magnus. regnum et ma
nificentiam. gloriam et honorem dedit nabuchodonosor
patri tuo. et propter magnificentiam quam dederat ei.
omnes populi. tribus et lingue. timebant et me
tuebant eum. Quos uolebat occidebat. et quos
uolebat humiliabat. et quos uolebat exaltabat. et quos
uolebat perdebat. Qui autem
elatus est cor eius. et spiritus eius obfirmatus
est ad superbiam. depositus est de solio regni sui.
et gloria eius ablata est. et a filiis hominum eiectus
est. sed et cor eius cum bestiis positum est. et cum
onagris erat habitatio eius. fenum quoque ut
bos comedebat. et rore coelo corpus eius tinctum
est donec cognosceret quia potestatem habet deus
altissimus in regno hominum. et cui quique
uoluerit constituet super illud. Tu quoque fili
eius balthasar. non humiliasti cor tuum.
cum scires haec omnia. sed adsumpsisti domum uasorum
coeli. et bibisti uinum in uasis domus eius. et laudasti
deos aureos et argenteos. aeneos. ferreos. lignos et lapideos. quae non uident
nec audiunt. nec sentiunt. laudasti. porro deum qui habet flatum tuum in manu sua.
et omnes uias tuas non glorificasti. Idcirco ab eo missus
est articulus manus. et scripsit hoc quod
exaratum est. hoc autem scriptum est. digesta dinumeratio
alane. tecel. phares. Hoc est interpretatio sermo
nis. Alane. numerauit deus regnum tuum
et consummauit illud. Tecel. appensus es in
stateris. et inuentus es minus habens. Phares.
diuisum est regnum tuum. et datum est medis
et persis. Tunc iubente rege indutus est
daniel purpura. et circumdatum est torques
aureus collo eius. et praedicatum est de eo quod ha
beret potestatem tertius in regno. Eadem
nocte interfectus est balthasar rex chaldaeorum.
et darius medus successit in regnum. annorum
sexaginta duorum. Placuit dario constituere super regnum
satrapas centum. et centum in toto regno
et super eos principes tres. ex quibus daniel
unus erat. ut satrapae illis redderent rati
onem. et rex non sustineret molestiam. igitur
daniel superabat omnes principes et satrapas.
eo quod spiritus dei amplius erat in eo. Porro rex cogi
tabat constituere eum super omne regnum. Sed
principes et satrapae quaerebant occasionem ut in
uenirent in daniele. ex parte regis. nullam
causam. et suspicionem reperire poterant.
eo quod fidelis esset. et omnis culpa et suspicio non
inuenirentur in eo. Dixerunt ergo uiri illi.
Non inuenimus contra daniel huic aliquam occa

Sapientia. Diligite iustitiam qui iudicatis terram.

6

Gray Scale
0 1 2 3 4

nec. ⁊ hanc ⁊ legem dari lui. Tunc principes ⁊ satrapes subrepserunt regem ⁊ sic locuti sunt ei. Rex in eternum uiue. Consilium inierunt omnes principes regni. magistratus ⁊ satrapes. senatores ⁊ iudices. ut decretum imperiale erigat. ⁊ edictum. ut omnis qui petierit aliquem petitionem a quocumque deo ⁊ homine usque ad .xxx. dies nisi a te rex. mittatur in lacum leonum. Sic igitur rex confirma sententiam ⁊ scribe decretum. ut non immutetur quod statutum est a medis ⁊ persis. nec permutetur cuique licuerit. Ponit rex darius subscriptum. polliceor. ⁊ edictum ⁊ firmatum. Et cum daniel comperisset. .i. constitutum legem. ingressus est domum suam. et fenestris apertis in cenaculo suo ad ierusalem. tribus temporibus in die flectebat genua sua ⁊ orabat. confitebatur que coram deo suo. sicut ante fiebat consuetudo. Viri igitur illi curiosius inquirentes inuenerunt daniel. orantem. et obsecrantem deum suum. Et accedentes locuti sunt regi super edicto. Rex nunquid non constitutum ut omnis iste qui rogauerit quem de deo ⁊ homine usque ad .xxx. dies nisi a te rex. mittatur in lacum leonum. Ad quos respondens rex ait. Verum est sermo iuxta decretum medorum atque persarum quod non licet. Tunc responderunt coram rege. Daniel de filiis captiuitatis iudee. non curauit de lege tua ⁊ de edicto quod constituisti. sed tribus temporibus per diem orat oblocutione sua. Cum igitur hoc audisset rex tristis constitutus est. ⁊ pro daniele posuit animum liberare eum. usque ad occasum solis laborabat ut euaderet eum. Viri autem illi intelligentes regem dixerunt ei. Scito rex quia lex medorum et persarum. ut omne decretum quod constituit rex non licet immutari. Tunc rex precepit. ⁊ adduxerunt daniel. ⁊ miserunt eum in lacum leonum. dixitque rex daniel. Deus tuus quem colis semper ipse liberabit te. Allatusque est lapis unus ⁊ positus est super lacum. quem obsignauit rex annulo suo. ⁊ annulo optimatum suorum. ne quid fiat de daniele. abiit rex in domum suam ⁊ dormiuit iocundus cibique non sumpsit. ⁊ somnus eo. ilsup ⁊ somnus recessit ab eo. Tunc rex primo diluculo consurgens festinus processit ad lacum leonum. adpropinquansque lacum: daniel cum uoce lacrimabili exclamauit. ⁊ allatus est eum. Daniel serue dei uiuentis. deus tuus cui tu seruis semper potest te liberare de leonibus: Et daniel regi respondens ait. Rex in eternum uiue. Deus meus misit angelum suum. ⁊ conclusit ora leonum. ⁊ non nocuerunt mihi. quia coram eo iustitia inuenta est in me. sed ⁊ coram te rex delictum non feci. Tunc rex uehementer gauisus est super eo. ⁊ iussit daniel de lacu. Et uehementer gauisus est rex super eo. ⁊ iussit daniel de lacu. Et ascendit daniel de lacu. ⁊ nulla lesio inuenta est in eo. quia credidit deo suo. Iubente autem rege adducti sunt uiri illi qui accusauerant daniel. ⁊ in lacum leonum missi sunt ipsi. uxores eorum ⁊ filii eorum. ⁊ non peruenerunt usque ad pauimentum lacus donec arripuerunt eos leones. ⁊ ossa eorum comminuerunt. Tunc rex darius scripsit uniuersis populis tribus ⁊ linguis habitantibus in uniuersa terra. pax uobis multiplicetur. Ab me constitutum est decretum. ut in omnibus imperio regni mei timeantur ⁊ pauentur deum daniel. Ipse est enim deus uiuens ⁊ manens in eternum. et regnum eius non dissipabitur. ⁊ potestas eius usque ad finem. Ipse liberans ⁊ saluans. faciens signa ⁊ mirabilia ⁊ in celo ⁊ in terra. qui liberauit daniel de manu leonum. Hoc daniel prosperatus est in regno darii. ⁊ in regno cyri persi.

Anno primo balthasar regis bab. .vii. balthasar ⁊ daniel somnium uidit. ⁊ uisio capitis eius super cubile suo. ⁊ somnium scribens. tunc sermone comprehendens. summa rerum quarum uidebam in uisione mea nocte. ⁊ ecce quatuor uenti celi pugnabant in mari magno. ⁊ quatuor bestie grandes ascendebant de mari diuerse inter se. prima qui leena ⁊ alas habebat aquile. aspiciebam donec euulsae sunt alae eius. ⁊ sublata est de terra ⁊ super pedes qui ut homo erecta est. Et ecce bestia alia similis urso. ⁊ pro stetit. ⁊ tres ordines erant in ore eius. ⁊ in dentibus eius. ⁊ sic dicebant ei. Surge. comede carnes plimas. post hoc aspiciebam ⁊ ecce alia qui pardus ⁊ alas habebat quasi auis quatuor super se. ⁊ quatuor capita erant in bestia. ⁊ potestas data est ei. post hoc aspiciebam in uisione nocte. ⁊ ecce bestia quarta terribilis. atque mirabilis. ⁊ fortis nimis. dentes ferreos habebat magnos. comedebat atque comminuebat. ⁊ reliquum pedibus suis conculcabat. Diuersa autem erat cuncte bestie. que uidi ante eam ⁊ habebat cornua .x. Considerabam cornua. ⁊ ecce cornu aliud paruulum exortum est de medio eorum. ⁊ tria de cornibus primis euulsa sunt a facie eius. Et ecce oculi qui oculi hominis erant in cornu illo. ⁊ os loquens magnalia.

Aspiciebam donec throni positi sunt. ⁊ antiquus dierum sedit. uestimentum eius quasi niue candidum. ⁊ capillus capitis eius quasi lana munda. Thronus eius flamma ignis. rote eius ignis accensus. Et fluuius ignis rapidus egrediebatur a facie eius. milia

Vnde mos bestie cornu de tribus annis. qui rex ei potuit a uiuere roborat. de omni potestate. q. dispalis ag. precepti decalogi transire. rex michi eis potest plangi hic alty i habuit plagas aliarum .xi. fuit. hoc .xi. psalto .ds. laudationes de q. de .l. hic pe. tuum nunquam apostrofantur mentes machab. diuedum sorte nulla requiuit. Iste signi elpa. pundnarii enim iplore aplos rutin tu sfinxi diuedinarii n eurary. qui g. pundnarii eruis sic expiuit. ⁊ bestie xi. cornu qe a cere euulsi sed dicat. qd. i. puulu one q. pur lo gnie. firmauit ofert. qe ut. adunctu. tibi tum anglice fortitudinis pheat. petra cornua q. ei fuitan facere euellit. qe tricorni fue regna cedere q tibi. ut ena fuit fabrice. cui oculi ut oculi hoi. s. o fingentia loquere. qe illo huiusce forme cuiusq. h. ubi sui nle hoim elatat. vii p paul. ad eb. n. ds. qe tol. .i. hoc e hic ollo. i. hoc e q. ad beati. job. mu. eloqs e ro gpatur. more e addi. q. ad alteri nere. dui mi fallacie fastu. turuum re bore. ⁊ cul mi elatione pspatur.

Sed e qa ipsi custodes sunt. ⁊ pastores gregis domus sue. et cepere mutare loca mutare pauerunt. hoc e tunc loc positi dum mutantur in sp lenis. ⁊ perciat. ardent. throni di. f. ds. hic q pannos dei inpiamo ie. vi. cuere. rotae ignis ar sunt. qi eis qui qui dei dere q pauina beati dis. unde qi ardent. ⁊ alio a accendunt. fluuius. qfin hoc mundo pgna tur posi. n q. ad eloq. forte curent hic pecunia se nouit ideo hic. ⁊ tuo mag. spectat. ⁊ hic seruiuere. ⁊ pru q. tobie eccle ⁊ precedentur ce. ⁊ se depatur aliena.

tinuū ministrabant et. Iudicū sedit. et
libri aperti sunt. Aspiciebam ꝑ uocē sermonū
grandiū quos cornu illud loquebat. Et uidi
quū interfecta est bestia. et perisset corpus eius.
et traditū est igni ad comburendū igni.
Alia quoq; bestia aliena est porestate.
et ꝓpria uite constituta est eis usq; ad
tempus et tempꝰ. Aspiciebam ego in uisione
nocte. et ecce cū nubibꝰ celi filius hominis
ueniebat. et usq; ad antiquū dierū
peruenit. Et conspectui eius obtulerunt eū.
et dedit ei potestatem. et honorē. et regnū.
omnis populi tribus et lingue ipsi seruient. po-
testas eius potestas eterna q̄ non auferetur.
et regnū eius q̄ non corrumpet. Et horruit spi-
ritus meus. ego daniel timuit sum in hac mis-
er uisione. cogitationes meae conturbabant me.
Accessi ad unū de astantibꝰ. et uera-
cē q̄rebam ab eo de omnibꝰ his. Qui dixit
mihi interpretationem sermonū. et docuit me.
Hee bestie magne quatuor. quatuor regna sunt
que consurgent de terra. Suscipient autem regnū sanc-
torum altissimi. et possidebunt regnum usq; in
sēculum. et sēculum sēculorū. Post hoc uolui diligenter
discere de bestia quarta q̄ erat dissimilis ualde
ab omnibꝰ. et terribilis nimis. dentes
unguesq; eius ferrei. comedebat. et comminu-
ebat. et reliqua pedibꝰ suis conculcabat. et
de omnibꝰ. v. q̄ habebat in capite. et de alio q̄
ortū fuerat. nimis q̄ ceciderant tria cornua.
et de cornu illo q̄ habebat oculos. et os loquens
grandia. et maiora cunctis. Aspiciebam. et ecce
cornu illud faciebat bellū aduersus sanctos. et
praeualebat eis donec ueniret antiquus dierū.
et iudicium daret sanctis excelsi. et tempus adue-
nit. et regnū optinuerunt sancti. et sic ait. Be-
stia quarta regnū quartum erit in terra q̄ maius
erit omnibꝰ regnis. et deuorabit uniuersam terram
et conculcabit. et comminuet eam. porro
cornua. decem reges. regnum. et ecce alius
consurget post eos. et ipse potentior erit
priorib⁹. et tres reges humiliabit. et
sermones contra excelsum loquetur. et sanctos
altissimi conteret. et putabit q̄ possit immuta
re tempora et leges. et tradentur in manu
eius usq; ad tempus et tempora et dimidium
temporis. et iudicium sedebit. et auferent
potestatem. et conterent. et disperdent usq; in finem.
Et regnum eius et potestas. et magnitudo regni
q̄ sub omni celo erant. dabitur populo sanctorum
altissimi. cuius regnum. regnum sempiternum
est. omnes reges serient ei. et obedient.
Hactenus daniel hucusq; finis uerbi.
Ego daniel nimis cogitationes meae conturbabant
me. et facies mea mutata est in me. sermonem autem
in corde meo conseruauī.

Visio danielis. viii.

Anno tertio regni balthasar regis uisio
apparuit mihi. Ego daniel post id q̄ uidebam
in principio uidi in uisione mea cū essem in su-
sis castro. q̄ essem in helam cum essem. Vidi ita
in uisione et me super porrum ulai. et eleua
ui oculos meos. et uidi. et ecce aries unus stabat
ad fluuium paludem. habens cornua excelsa. unum
autem excelsius altero. atque succrescens. postea
uidi arietem cornibꝰ ueniantem. ad occidentem
et ad aquilonem. et ad meridiem. et omnes
bestie non poterant resistere ei. neque liberare
de manu eius. fecitque secundum uoluntatem suam.
et magnificatus est. ego autem intelligebam. Ecce
hircus caprarum ueniebat ab occidente
super faciem totius terre. et non tangebat terram.
porro hircus habebat cornu insigne
inter oculos suos. et uenit usq; ad arietem illū
cornutum q̄ uiderat stantem ante portam.
et cucurrit ad eum in impetu fortitudinis
suae. cumque appropinquasset ipse arietem.
exasperatus est in eum. et percussit arietem. et con-
minuit duo cornua eius. et non potuit aries ut
staret ei. sed cum eum uisset in terram conuol-
utum. et nemo quisquam liberare arietem de
manu eius. hircus autem caprarum magnificus
factus est nimis. Cumque crepuisset fractum est
cornu magnum. et orta sunt cornua quatuor
subter illud per quatuor ventos celi. De uno autem
ex eis egressus est cornu unum modicum.
et factum est grande contra meridiem. et contra
orientem. et contra fortitudinem. et magnificatum
est usq; ad fortitudinem celi. et deiecit de for-
titudine et de stellis. et conculcauit eas. et usq;
ad principem fortitudinis magnificatus est. et
ab eo tulit iugiter sacrificium. et deiecit locum san-
ctificationis eius. Robur autem datum est ei contra
iugiter sacrificium propter peccata. et proiectum est
veritatem in terram. et fecit. Audiui unum de
sanctis loquentem. et dixit unus sanctus alteri cuius est
hoc uisio. Usque quo uisio iugiter sacrificii. et peccati
desolationis. q̄ data est sanctuarium et ho-
stitudo conculcabitur. et dixit ei. Usq; ad uesperam
et mane dies duo milia trecenti. tunc
mundabitur sanctuarium. Factum est autem cum uideret ego
daniel uisionem. et quereret intelligentiam. ecce
stetit in conspectu meo quasi species uiri. et au-
diui uocem uiri inter ulai. et clamauit et dixit.
Gabriel fac istum intelligere uisionem. et uenit
stetit iuxta ubi ego stabam. cumque uenisset
expauit et cecidi in faciem meam. et dixit
ad me. Intellige fili hominis quia in tempus
finis completio uisionis. Cumque loqueretur ad
me. collapsus sum pauens in faciem meam. et tetigit

me

De fortitudine et de stellis cornua eius. quia sicut lilia et lune ultimae resplendentes. Ut ne opus habeat stolam angeli. quia ipsi dicunt. f. ma. quia ipsa a cornu mutuat et collatur. Iugiter. f. tol. quia indum quia non ad eos uenit quia eorum intuitus potest. Robur et c. q. ipse mutat ratione et quia non iudicant optinere aliter sanctis nequaq; poss. Veritat. intelp. q. fidei nec ceteram ad possessionem interpretis intelligatur. Fac. ap. q. et non solum in rebus. mentis. fr. in oculis spiritus credentes et gemmabili fine qualibus obiectione emittitur.

me et statuit me in gradu meo. dixitque ei.
Ego ostendam tibi quæ futura sunt in novissimo maledictionis. quia adhuc tempus finis
suum. Arietes qui vidisti habe cornua rex medorum et persarum. porro hirsutus capra rex
græcorum est. et cornu grande quod erat inter oculos eius ipse rex primus. Qui autem fracto illo sunt
exortis quatuor pro eo: quatuor regna de gente
eius consurgent. sed non in fortitudine
eius. et erit regnum eorum cum eis erunt in gra
tos. consurget rex impudens facie et intel
ligens propositos. et roborabitur fortitudo
eius. sed non in virtute sua. et supra quam credi
potest. universa vastabit et prosperabitur et
faciet. et interficiet robustos. et populum sanctorum
secundum voluntatem suam et dirigetur dolus
in manu eius. et cor suum magnificabitur. et
in copia rerum omnium occidet plurimos. et
contra principem principum consurget. et
sine manu conteretur. et multo ante quam
putabatur. Ego autem Daniel. Et ecce unus
de filiis hominis tetigit os meum. et aperuit os meum
et locutus sum ad eum qui stabat ante me. et dixit mihi
Domine in visione tua dolores invaserunt me. et
non remansit in me fortitudo. et species mea
immutata est super me. et non retinui fortitudinem.
Et audivi sermones verborum eius. et cum audirem
eos. cecidi pronus in terram. et obstupui super
visione. et non est qui adiuvet me. Et ecce manus
tetigit me. et erexit me super genua mea et
super plantas pedum meorum. et dixit mihi
Daniel vir desideriorum. intelligere sermones
quos ego loquor tibi. et sta super gradum tuum.
Ecce nunc ego sum missus ad te. et cum
dixerit mihi sermonem istum. stetit tremens
Et dixit mihi. Ne timeas Daniel. quia ex die
qua posuisti cor tuum ut intelligeres et
humiliaretur in conspectu dei tui. audita
sunt verba tua. et ego venio ut annuntiem
tibi. Princeps autem regni Persarum stetit
contra me viginti diebus. et ecce Michael unus
de principibus venit in adiutorium meum. et
ego remansi ibi cum regibus Persarum.
Ecce autem venio ut doceam te quæ
futura sunt populo tuo in novissimo
diebus. Adhuc enim visio in dies multos.
Et cum audisset hæc verba stetit
in silentio. et ecce quasi similitudo filii
hominis tetigit labia mea. et aperuit
os meum. et locutus sum dicens ad eum
qui erat ante me. Domine in visione
tua dolores mihi invaserunt. et
non remansit in me fortitudo.
Quomodo potest servus domini
mei loqui cum domino meo. et
ego statim exanimatus sum.
et non remansit in me fortitudo.
Et ecce quasi species filii
hominis tetigit me. et
confortavit me. et dixit
Ne timeas vir desideriorum
pax tibi. confortare et
esto robustus. Et cum
loquerer ad eum confortatus
sum. et dixit. Loquatur
dominus meus. quia
confortasti me. Et
dixit. Numquid scis
quare venerim ad te.
et nunc revertar
ut pugnem cum principe
Persarum. et egredior
ecce princeps Græcorum
veniet. Verumtamen
annuntiabo tibi
quod scriptum est
in libro veritatis.
et non est qui
adiuvet me in
omnibus nisi
Michael princeps
vestrum.

Anno primo Darii filii Assuerus de semine Medorum. qui imperavit super
regnum Chaldæorum. Anno uno regni eius.
ego Daniel perlegebam in libris numerum
annorum de quo factus est sermo domini ad Ieremiam prophetam ut completerentur desolationes
Hierusalem. LXX. annis. Et posui faciem meam ad dominum deum meum. rogare
et deprecari. in ieiunio. et cilicio et cinere.
et adoravi dominum deum meum. et confessus sum
et dixi. Obsecro domine deus magne et terribilis
custodiens pactum. et misericordiam diligentibus
te. et custodientibus mandata tua. Peccavimus
multum iniquitatem fecimus. impiegimus. et
recessimus. et declinavimus a mandatis
tuis. ac iudiciis. non obedivimus
tuis servis prophetis qui locuti sunt in nomine tuo
regibus nostris et principibus nostris. et patribus nostris
omnique populo terræ. Tibi domine iustitia.
nobis autem confusio faciei. sicut est hodie viro
iuda. habitatoribus Hierusalem. et omni Israel.
vicinis et longe positis. in universis terris. ad quas eiecisti eos. propter
iniquitatem qua peccaverunt in te domine. Domine
in nobis est confusio faciei. regibus nostris. principibus
nostris et patribus nostris. quia peccavimus tibi
domine deus noster misericordiae. et propitiationes. quia recessimus a te
et non audivimus vocem domini dei nostri. ut ambularemus in lege eius quam posuit nobis per
servos suos prophetas. et omnis Israel prevaricatus
est legem tuam et declinavit ne
audiret vocem tuam. et stillavit super
nos maledictio. et detestatio. quæ scripta
est in libro Moysi servi dei. quia peccavimus
tibi. et statuit sermones suos quos locutus est super nos. et super principes nostros qui
iudicaverunt nos ut superducerent in nos malum magnum. quale nunquam fuit sub omni
cælo. sicut factum est in Hierusalem. sicut scriptum est
in lege Moysi. omne malum hoc venit super
nos. et non rogavimus faciem tuam domine deus
noster. ut revertereris ab iniquitatibus nostris
et cogitaremus veritatem tuam. et ut ora
ret dominus super malitiam. et adduxit eam super
nos. Iustus es domine deus noster in omnibus operibus tuis
quia fecisti nos. et non audivimus vocem eius. Et
nunc domine deus noster qui eduxisti populum tuum de
terra Egypti in manu forti. et fecisti tibi nomen
sicut in die hodierna. peccavimus inique egimus
domine in omnem iustitiam tuam. Auferatur obsecro ira tua. a
urbe tua Hierusalem et a monte sancto tuo. quia propter
peccata nostra et iniquitates patrum nostrorum. Hierusalem
et populus tuus in opprobrium sunt omnibus
per circuitum nostrum. Nunc ergo exaudi domine deus
noster orationem servi tui. et preces eius. et ostende
faciem tuam super sanctuarium tuum quod
desertum est. propter semetipsum. inclina deus meus
aurem tuam et audi. Aperi oculos tuos et vide
desolationem nostram. et civitatem super qua
invocatum est nomen tuum. Non enim in
iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem
tuam. sed in miserationibus tuis multis. Exaudi domine. Domine
exaudi domine. Domine respice et fac. ne
moreris propter te ipsum deus meus. quoniam nomen tuum
invocatum est super nos. et super civitatem
tuam. Cumque adhuc loquerer et orarem. et
confiterer peccata mea et peccata populi mei Israel. et
proiicerem preces meas coram domino deo meo pro
monte sancto dei mei. Adhuc me loquente in
oratione mea: ecce vir Gabriel quem videram
in visione principio. cum volaret tetigit
me in tempore sacrificii vespertini et docuit
me. et locutus est mecum. Dixitque Daniel. Ego
nunc egressus sum ut docerem te. et intelli
geres ab exordio preceptum meum. quia vir
es desideriorum. Tu autem attende sermonem.
et intelligite visionem. Septuaginta ebdo
madas abbreviatum est super populum tuum
et super urbem sanctam tuam ut consumatur
prevaricatio. et finem accipiat peccatum. et
deleatur iniquitas. et adducatur iustitia
sempiterna. et impleatur visio et prophe
tia. et ungatur sanctus sanctorum. Scito ergo et animad
vertere

ab exitu sermonis ut redeat et edificetur iterum
usque ad christum ducem ebdomades vii. et ebdo
mades lxii. erit rursum edificabitur
plateae et muri in angustia temporum et post ebdo
mades lxii. dum occidetur xpc. et non erit
eius populus qui eum negaturus est. Et exercitus
et sanctuarium dissipabitur populus cum duce uen
turo. et finis eius vastitas. et post finem
belli statuta desolatio. Confirmabit autem
pacem multis ebdomada una. et dimi
dio ebdomadis deficiet hostia et sacrificium.
Et in templo erit abominatio desolationis et
usque ad consummationem et finem dabitur
desolatio. visio daniel nona.

Anno tertio cyri regis persarum verbum reve
latum est daniel cognomento balthasar.
et verum verbum. et fortitudo magna. intel
lexitque sermonem. intelligentia enim est
opus in visione. diebus illis ego daniel
lugebam trium ebdomadarum diebus. panem
desiderii non comedi. et caro. et vinum
non introierunt in os meum. et neque unguen
to unctus sum. donec complerentur tres
ebdomadarum dies. die autem xxiv. et ego
fui in ripa fluminis magni. quod est tigris. et leuauerunt oculos meos. et vidi
et ecce vir unus vestitus linteis. et renes
eius accincti auro obrizo. et corpus eius quasi
crisolitus. et facies eius velut species fulguris
et oculi eius velut lampades ardentes. et brachia
eius et quod deorsum usque ad pedes quasi species
eris candentis. et vox sermonis eius. et vox
multitudinis. Vidi autem ego daniel solus
visionem. porro viri qui erant mecum non vide
runt. sed ruor nimis irruit super eos et fu
gerunt et abscondere se. Ego autem relictus solus
vidi visionem grandem hanc. et non reman
sit in me fortitudo. et species mea immutata
est in me. et non habui in me quicquam
virtutis. Et audivi vocem sermonis eius. Et au
divi eam. et eram consternatus super faciem
meam. vultus eius in terram. Et ecce
manus tetigit me. et erexit me super genua
mea et super articulos manuum meorum et dixit
ad me. Daniel vir desideriorum intelligere verba
mea quae loquor ad te. et sta in gradu tuo. stetit
enim missus sum ad te. cumque dixisset mihi
sermonem istum. steti tremens. et ait ad
me. noli timere daniel quia ex die quo
primo posuisti cor tuum ad intelligendum
ut te affligeres in conspectu dei dei tui. exau
dita sunt verba tua. et ego veni propter sermo
nes tuos. princeps autem regni persarum
stetit contra me. viginti et unus dies. et ecce michael unus
de principibus primis venit in adiutorium
meum. et ego remansi ibi iuxta regem persarum
autem ut docerem te quae venturum sunt postea quia
nondum sunt dies multi
et. Cumque loqueretur mihi huiusmodi verba
dejecit vultum meum ad terram et tacui. et ec
ce quasi similitudo filii hominis tetigit labia mea
et aperiens os meum locutus sum et dixi ad eum
qui stabat contra me. Domine mi in visione tua
dissolutae sunt compagines meae. et nihil in
me remansit virium. et quomodo
potest seruus domini mei loqui cum domino suo
meo. stetit enim in me remansit virium. sed
et halitus meus intercludit. Rursum ergo tetigit me quasi
species hominis. et confortauit me. et dixit. noli timere vir desideriorum. pax
tibi. confortare. et esto robustus. Cumque loqueretur mecum confortatus sum et dixi. Loquere domine mi qui
confortasti me. et ait. numquid scis quare venerim ad te. nunc revertar ut pugnem adversum
principem persarum. Cum enim egrederer apparebit
princeps graecorum venturus. verumtamen annun
ciabo tibi quod expressum est in scriptura veritatis. et nemo est adiutor meus in omnibus
his nisi michael princeps vestrorum. Ego autem
ab anno primo darii medi stabam ut con
fortarem et roborarem. nunc autem an
nuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges stabunt
in perside. et quartus ditabitur opibus nimis
super omnes. et cum valuerit divitiis suis.
concitabit omnes adversum regnum graecae.
surgetque rex fortis. et dominabitur potestate
multa. et faciet quod placuerit et. et cum steterit
confortatus regnum eius. et dividetur in
quattuor ventos celi. sed non in posteros eius.
neque secundum potestatem eius quam dominatus
est. Lacerabitur enim regnum eius. et in extraneos
excepto hoc. et confortabitur rex austri et
de principibus eius. et praevalebit adversus eum.
et dominabitur dictione. Multa enim dominatio
eius. et post finem annorum federa iungentur.
filiaque regis austri venient ad regem aquilonis facere amicitiam. et non obtinebit fortitudinem brachii. nec stabit semen eius.
et tradetur ipsa. et qui adduxerunt eam. ado
lescentes eius. et qui confortabant eam in tempo
ribus. stabit de germine radicum eius
plantato. et veniet cum exercitu et ingredietur
provinciam regis aquilonis. et faciet
amicitiam. et abutetur eis. et obtinebit
super deos eorum et sculptilia. vasa quoque pretiosa
argenti et auri captiua ducet in aegyptum
praevalebit adversus regem aquilonis. et revertetur
in regnum regis austri et revertetur in terram suam.
filii autem eius provocabunt et congregabit multitudinem exercituum plurimorum. et veniet

XXIX. lxxi. clxx.

: ad eos. i. lxvi.

Sp. iij

Ezech. xxvi.
Ezech. i. iij

Ezech. x. v.

Ezech. xl.
Ezech. xvii.
Apo. iij.
Hab. iiij.

Xaffluentes

Deb. xiii. 5.

II

Ezech. xxvi.

XIII

ꝑ ermis. et iuidauit. et reuertet. et conteretur
et ingredietur eis in brachio eius. et ~~exaltabitur~~
~~cor eius~~ et uocabit cor eius. et egredietur et pug-
nabit ad ꝓlium regis aquilonis. et ꝓuocabitur in
multitudine nimia. et dabitur multitu-
do in manus eius. et capiet multitudinem
et extrahet cor eius. et deiicet multa milia.
et non ꝓualebit. Confortet enim rex aquilonis. et ꝓua-
lebit multitudine multo maiore q̃ prio-
ri fine temporum annorum quemadmodum ꝓeliis eis
cum magno. et opibus nimis. in temporibus
illis multi consurgent adversum regem au-
stri. filii quoque prevaricantium ꝓpli sui ex-
tollentur. ut ꝓficiant visionem. et corru-
ent. et ueniet rex aquilonis. et ꝗ̃ portabit ma-
gros. et capiet urbes munitissimas. et bra-
chia austri non sustinebit. et fugiet ut electi
eius ad resistendum. et non erit fortitu-
do. et faciet uenientes super eum iuxta
suum. et non erit qui stet ante faciem eius et sta-
bit in terra inclita. et consumetur in manu
eius. et ponet faciem suam ut ueniat ad
tenendum universum regnum eius. et recta fa-
ciet cum eo. filiam feminam dabit ~~de filias~~
ei. ut euertat illum. et non stabit. nec illius
erit. et conuertet faciem suam ad insulas
et capiet ~~eas~~ multas. et assur faciet prin-
cipem obprobrium sui. et obprobrium eius conu-
ertetur in eum. et conuertet faciem suam ad im-
petum terre sue. et infirmabitur. et non
inuenietur. et stabit in loco eius uilissimus
et non erit honore regis. et ueniet clam. et
obtinebit regnum in fraudulentia. et bra-
chia pugnantis expugnabunt a facie
eius. et conterentur. insuper et dux federis. et
amicabitur cum eo faciet dolum. et ascen-
det. et superabit in modico ꝓpulo. et habun-
dantes. et uberes urbes ingredietur. et fa-
ciet quod non fecerunt patres eius. et patres patrum eius.
Rapinam. et predam. et diuitias eorum dispe-
ribit. et de firmissimis cogitationes eorum inter-
ibit. et usque ad tempus. et contra illum fortitu-
do eius. et cor eius adversus regem austri in
exercitu magno. et rex austri provocabitur
ad bellum multis auxilius. et fortissimis et
nimis. et non stabunt qui inibunt adversus
eum consilia. et comedentes panem cum eo.
conterent illum. et exercitus eius opprimet.
et cadent interfecti eius plurimi. Et reges
qui regum cor eorum ut malefaciant. et
ad mensam una mendacia loquentur. et
non proficient. quia adhuc finis in alium tempus.

et reuertet in terram suam cum opibus multis.
et cor eius adversus testamentum sanctum
faciet. et faciet in terram suam. et iterum qui.
et reuertetur et ueniet ad auxilium. Et in eo tempore
prior similis nouissimo. et ueniet super
eum triremes romanorum. et pauebitur. et re-
uertetur. et indignabitur. et testamentum sanc-
tum faciet. et reuertetur. et cogitabit
adversus eos qui dereliquerunt testamentum
sanctum. et brachia ex eo stabunt. et polluent
sanctuarium fortitudinis. et auferet iu-
ge sacrificium. et dabitur abhominatio de-
solationis. et impii in testamentum simu-
labunt fraudulenter. populi autem sancti de-
ui sui. operabitur. et faciet. et dabit in populo
multo doctrinam plurimos. et ruent in fla-
ma. et in gladio. et captiuitate. et in rapina
dierum. ~~diuitum~~ et cum corruent sub
leuabuntur auxilio paruulo. et applica-
buntur eis plurimi fraudulenter. et de eruditis
ruent. ut conflentur. et elignantur. et
dealbentur usque ad tempus prefinitum.
quia adhuc aliud tempus erit. et faciet iuxta
uoluntatem suam rex. et elevabitur et mag-
nificabitur adversus omnem deum. et adversus
deum deorum loquetur magnifica. et dirigetur do-
nec complentur indignatio. peracta enim
quippe diffinitum. et deum patrum suorum non
reputabitur. et erit in concupiscentiis fe-
minarum. nec omnium deorum curabitur. quia ad
uersus omnia elatus conuertetur. Deum autem ma-
ozim in loco suo uenerabitur. et deum quem ignorauerunt
patres eius colet auro. et argento. et lapide pretiosis. et rebus pretiosis. et
faciet ut in munitissimis omnibus ad a-
lienum quem non cognouerunt. et multiplicabitur
gloriam. et dabit eis potestatem in multis.
et terram diuidet gratuito. Et in tempore
finito pugnabit adversus eum rex austri.
et tempestabit ueniet ei rex aquilonis in curribus. et equitibus. et in classibus magnis.
et ingredietur terram. et conteret. et pertransibit.
et inundabit in terram gloriosam. et multi
corruent. hic autem solus euadent de
manu eius. edom. et moab. et principium
filiorum ammon. et mittet manum suam
in terram egypti. et terra egypti non effugiet.
et dominabitur thesauris auri. et argenti.
et omnibus pretiis egypti. et libis et aethiopes
transibunt. et nuntia turbabunt
eum. et ab oriente. et ab aquilone. et ueniet in
multitudine magna. ut conterat. et mit-
tat plurimos. Et figet tabernaculum suum
a pedibus. inter duo maria. super montem
inclytum sanctum. et ueniet usque ad summum

17

tatem eius. et nemo auxiliabitur ei. Et nunc
pro eo illo consurget michael princeps
magnus. qui stat pro filiis populi tui. et erit tempus
angustiae qualis non fuerit ex eo quo gentes cœperunt esse usque ad tempus illud. Et in tempore
illo salvabitur populus tuus. omnis qui inventus
fuerit scriptus in libro vite. Et multi de
his qui dormiunt in terre pulvere evigilabunt.
Alii in vitam eternam. et alii in opprobrium
ut videant semper. Qui autem docti fuerint
fulgebunt sicut splendor firmamenti.
Et qui ad iustitiam erudiunt plurimos sicut
stellae in perpetuas eternitates. Tu autem daniel
claude sermones. et signa libri usque ad
tempus statutum. pertransibunt plurimi.
et multiplex erit scientia. Et vidi ego
daniel. et ecce qui duo alii stabant unus hinc
super ripam fluminis. et alius inde ex al
tera ripa fluminis. Et dixit unus ad vi
rum qui erat linteis. qui stabat super aquas
fluminis. Usque quo finis horum mirabi
lium. Et audivi virum qui indutus erat li
neis qui stabat super aquas fluminis. cum
elevasset dexteram et sinistram suam in celum.
iuravit per viventem in eternum. quia in tempus
et tempora et dimidium temporis. et cum
completa fuerit dispersio manus populi sanc
to plebentur omnia hec. Et ego audivi et
non intelexi. et dixi. Domine mi quid erit post
hec. Et ait. Vade daniel qui clausi sunt sermones signati
usque ad tempus finis
eligentur et dealbabuntur et quasi probati
multi multiplicabuntur impii. nec
intelligent omnes impii. Porro docti intelligent
et a tempore quo ablatum fuerit iugiter hostia
et posita fuerit abominatio in desolationem
dies mille ccc. nonaginta. Beatus
qui expectat et pervenit usque ad dies mille
ccc. xxxv. Tu autem daniel vade ad prefi
nium. et requiescet. et stabit in sorte tua in fi
nem dierum. hucusque daniel in hebreo
volumine legimus. cetera quae sequuntur
usque ad finem libri de theodotionis edi
tione translata sunt.

30 B

Et factum est in babylone bisonis. et
nomen eius iaddum. Accepit ux
orem nomine susannam. filiam helchie
puldam nimis timentem dominum. parentes
autem illius cum essent iusti. erudierunt
filiam suam secundum legem moysi. Et erat vir
ioacim dives valde. et erat ei pomerium
iuxta domum suam. et ad ipsum conveniebant
iudei. eo quod esset honorabilior omnium.
Et constituti sunt duo seniores iudices in
anno illo. de quibus locutus est dominus. Quia
egressa est iniquitas de babylone a seniori
bus iudicibus qui videbantur regere populum. Isti sunt
qui habebant dominum ioachim. et venientes
ad eos omnes qui habebant iudicia. cum ad
populum exissent post meridiem. ingredie
batur susanna et deambulabat in pomerio
viri sui. videbant eam senes quotidie in
gredientem et deambulantem. et exardebant
in concupiscentia eius. et evertebant sensum
suum et declinabant oculos suos ut non vide
rent celum. neque recordarentur iudiciorum iu
storum. Erant ambo ad illam amore vulnerati.
nec indicabant sibi invicem dolorem su
um. Erubescebant enim indicare sibi concu
piscentiam suam. volentes concumbere
cum ea. observabant quotidie sollicitius
videre eam. Dixit alter ad alterum. Eamus
domum qui prandium hora est. et egressi recesserunt a se. Cumque revertissent in
unum. interrogaverunt alter alterum causam
sic venerunt. Tunc confessi sunt concupiscentiam suam
illi. et tunc in commune statuerunt tempus quando
eam possent invenire solam. Factum est
autem cum observarent diem aptum. ingressa
est aliquando sicut heri et nudius tertius. cum
duabus solis puellis. volueritque lavari in
pomario. Erat quippe aestus. et non erat ibi
quisquam preter duos senes abscondito
et contemplantes eam. Dixit ergo puel
lis. Afferte mihi oleum et smigmata.
et hostia pomorum claudite ut lavem. fecerunt
puellae sicut ei imperaverat. clauserunt hostia
pomorum et egrediebantur per posticum ut
afferrent quae iusserant. nesciebantque se
senes intus esse absconditos. Cum autem egressae
essent puellae: surrexerunt duo senes
et accurrerunt ad eam et dixerunt. Ecce ho
stia pomorum clausa sunt. et nemo nos vi
deat. et concupiscentiam tui sumus. quam
obrem assentire nobis. et commiscere nobis
cum. Quod si nolueris dicemus testimonium
in te. quod fuerit tecum iuvenis. et
ob hanc causam emiseris puellas a te. Ingemuit su
sanna et ait. Angustiae mihi sunt undique.
Si enim hoc egero mors mihi est. si autem non ego
non effugiam manus vestras. Sed melius est
mihi absque opere tradere in manus vestras. quam
peccare in conspectu domini. Et exclamavit voce
magna susanna. exclamaverunt autem et
senes adversus eam. et accurrerunt unus ex
ipsis hostia pomorum. Cum ergo audissent
clamorem in pomerio festinaverunt domum
exire per posticum ut viderent quidnam
esset. Postquam autem senes locuti sunt. erubuerunt
servi nimis quia nunquam fuerat

dēq sermo huiusmodi de susanna. et fuit
ē diei crastina. Cūq; uenisset ppl̄s ad u
xōr suā ioachim. uenerunt aūt duo ple
bei plenī iniq; agentes ad ūsū susannam
ut mēsīcent eam. et dixerunt coā ppl̄o.
Mittite ad susannam filiam helchie
uxorem ioachim. et statim miserunt.
Et uenerūt cū parentib; et filiis et uniuer
sis cognatis suis. porro susanna erat
delicata nimis. et pulchra spē. Iniq;
illi iusserunt ut discooperiretur. erat
enī cooperta. ut uel sic satiarentur de
re eius. flebant igitur sui. et omēs qui
uerant eā. Consenientes aūt illi duo
plēi in medio ppl̄i. posuerunt manus sup
capt eius. Que flens suspexit ad celum.
erat enim cor eius fiduciam habens in dō.
et dixerunt plēi. Cum deambulare
nos soli in pomario ingressa est cū dua
bus ancillis puellis. et clausit hostia pomarii
et dimisit puellas. Venierq; ad eam ado
lescens q erat absconditus et concubui
t cū ea. porro nos cū essemus in angulo
pomarii uidentes iniquitē eius cucurrimus
ad eos. et uidimus eos pariter cōmisceri.
et illum qdem nō quiuimus comprē
hendere q fortior nobis erat. et aperuit
hostia exiluit. hanc aūt cum apprehē
dissemus interrogauimus eis quam esset
adolescens et noluerunt indicare nobis. hoc
tibi testes sumus. Credidit eis ut mul
titudo qui sembis ppli et iudicabis. et condēp
nauerunt eam ad mortem. et exclamauit
aūt uoce magna susanna. et dixit. Deus eter
ne q occultos es cognitor. q nosti omia
ante quam fiant. tu scis quia falsū ē me
tuleruntq testimonium. ecce enī morior
cū nichil hoc fecerim q isti malitiose cō
posuerunt adūsum me. et exaudiuit aure
dominus uocem eius. Cūq; ducerentur
ad mortem; suscitauit dēs spm sānū pue
rum cui nomen daniel. et exclamauit
uoce magna. Mundus ego sū a sāgui
ne huius. et cōūsus omis ppl̄s ad eū dixit.
Quis ē sermo iste q tu locutus ē? Qui
cū staret in medio eorum ait. Sic fatui
filii israel nō iudicantes. nec q; cum ē
cognoscentes. condempnastis filiā israel.
Redeat iudicio ad iudicū. q falsū
testimonium locuti sunt adūsus eam. Re
ūsus ē ergo ppl̄s cū festinatōe. et dixerūt
ei senes. Veni et sede in medio nostri et in
dica nobis q tē dedit dēs honorē senectu
tis. et dixit ad eos daniel. Separate
illos ab invicē procul. et diiudicabo eos

Cum ergo diuisi essent alter ab altero: uo
cauit unum de eis et dixit ad eū. Inue
terate dierū malorum nunc adueniunt pec
cata tua q operabaris prius iudicans
iudicia iniusta. innocentes opprimens.
et dimittens nocentes. dicente domino.
Innocentem et iustū nō interficies. Nunc
ergo si uidisti eam; dic. sub q arbore
uideris eos colloquentes sibi. Qui ait.
Sub prino. Dixit autem danihel. Recte
mentitus es in capite tuo. Ecce enim
angelus dei accepta sententia ab eo sci
dere te medium. et amodo eo iussit uenire
ad te. et dixit ei. Semē clamantem non
uidi. spes decepit te. et concupiscentia
subuertit cor tuū. Sic faciebatis filiabus
israel. et ille timentes loquebantur uobis. sed non
filia iuda sustinuit nequitē uestram.
Nunc ergo die mihi sub q arbore comprehē
deristis eos loquentes sibi. Qui ait. sub ilice.
Dixit aūt ei daniel. Recte mentitus es
et tu in capite tuo. Manet enī angelus
dei gladium habens. ut secet te medium.
et interficiat uos. Et clamauit omis
multitudo uoce magna et benedixerunt
deum q saluat sperantes in se. et
surrexerunt adūsus duos presbiteros. con
uicerat enim eos daniel ex ore suo
falsum dixisse testimonium. fecerunq;
eis sicuti malefecerant adūsum proximum. ut faciunt secundum legem moysi.
et interfecerunt eos. et saluatus est sanguis
innocentis die illa. helchias aūt et uxor
eius laudauerunt deum p filia sua susan
na. cū ioachim uiro eius. et cognatis
omnibus. quia non est inuenta res turpis
in ea. Daniel aūt factus est magnus in conspectu
ppli a die illa et deinceps. Et rex astia
ges appositus est ad patres suos. et suscepit
cyrus persus regnum eius.

Erat aūt daniel conuiua regis.
et honorabatur super omnes amicos suos.
Erat quoq; idolum nomine bel.
apud babylonios. et impendebantur in eo
per diem singulos siliginis artabi. XII. ouis
quoq; amphore vinum. et hoc
colebat eum rex. et ibat per singulos
dies adorare eum. porro daniel adora
bat deum suum. Dixitq; ei rex. Quare
non adoras bel? Qui respondens ait ei.
Quia non colo idola manu facta. sed
uiuentem deum q creauit celum et terram.
et habet potestatem omis carnis. Et dixit
ad eum rex. Nonne putas bel uiuere
esse deum? An non uides quanta comedat et

Ex. v.
Ps. v.

α 37

libar condie. Et ait daniel arridens.
Ne erres rex. iste enim intrinsecus lutu
est. et intrinsecus eneus. neq; comedit ali
quando. Et iratus rex uocauit sacerdotes
eius. et ait illis. Nisi dixeritis mihi quis est qui
comedat impensas has: morietis. Si a
ostenderitis mihi. q. bel comedat. hec mo
ritur daniel qm blasphemauit bel.
Et ait daniel. daniel regi. fiat iuxta
uerbum tuum. Erant autem sacerdotes bel.
lxx. exceptis uxoribus. et paruulis. et filiis.
Et uenit rex cum daniele in templum be
lis. Et dixerunt sacerdotes belis. Ecce nos
egredimur foras. tu autem rex pone escam
et uinum miscere. et claude hostium. et sig
na anulo tuo. Et cum ingressus fueris ma
ne: si inueneris omnia comesta a bele mo
rietur. et daniel qui fecit est adulum
nos. Confidebant autem quia fecerunt sub
mensa absconditum introitum. et ipsi
tum ingredebantur semper. et comede
bant ea. Factum est igitur postquam
egressi sunt illi. rex posuit cibos ante
bel. et dixit daniel puteis suis. et arrule
runt cinerem. et cribrauit per totum templum
coram rege. Et egressi clauserunt hostium.
et signauerunt anulo regis. et abierunt. Sacer
dotes autem ingressi sunt nocte iuxta con
suetudinem suam. et uxores. et filii eorum.
et comederunt omnia. et biberunt. Surrexit
autem rex primo diluculo. et daniel cum
eo. et ait rex. Salua ne sunt omnia signa
cula daniel: Qui respondit. salua rex.
Sentiens autem apprehendit hostium. iu
bet rex illum. et clamauit uoce magna.
Magnus es bel. et non est apud te dolus
quisquam. Et risit daniel. et tenuit regem
ne ingrederetur intro. et dixit. Ecce pauimentum. Attendite cui uestigia sint
hec. Et dixit rex. uidi uestigia uirorum
et mulierum et infantum. Et iratus rex.
tunc apprehendit sacerdotes. et uxores
et filios eorum. et ostenderunt et abscondita
hostia per quam ingrediebantur. et consumebant
quicquid erat super illam. Occidit er
go rex illos. et tradidit bel in potestate
daniel. qui subuertit eum et templum eius.

Et erat draco magnus in loco illo.
et colebant eum babylonii. Et rex dixit da
niel. Ecce nunc non potes dicere quia non est
iste deus uiuens. adora ergo eum. Dixit
daniel. dominum deum meum adorabo quia ipse
est deus uiuens. Tu autem rex da mihi potestatem
et interficiam draconem absque gladio
et fuste. Et ait rex. do tibi. Tulit ergo da
niel picem et adipem et pilos. et coxit pan
tes. fecitque offas. et dedit in os draconis. et di
rupit ille draco. Et dixit. Ecce quos colebatis.
Quod cum audissent babylonii: indigna
ti sunt uehementer. et congregati adiuuerunt
regem dicentes. Iudeus factus est rex. Bel destruit.
draconem interfecit. sacerdotes occidere
dicunt eum uenisse ad regem. Tradens
uiri daniele: aliquam interficiemus ex
domum tuam. Vidit ergo rex quia urgent
in eum uehementer. et necessitate compulsus. et
dedit eis daniele. quos miserunt eum in
lacum leonum. Et erat ibi diebus sex. Porro
in lacu erant vii. leones. et dabantur eis
cotidie duo corpora. et duo oues. et non
data sunt eis. ut devorarent danielem.
Erat autem habacuc prophetia in iudea. et ipse coxe
rat pulmentum. et intrinsecus panes in alue
olo. et ibat in campum ut ferret messoribus.
Dixitque angelus domini ad habacuc. Fer pran
dium quod habes in babylone daniele qui est in lacu
leonum. Et dixit habacuc. Domine babylonem non
uidi. et lacum nescio. et apprehendit eum an
gelus domini in uertice capitis eius. et portauit eum capillo
capitis sui. posuitque eum in babylone
super lacum in impetu spiritus sui. Et clamauit
habacuc dicens. Daniel serue dei tolle pran
dium quod misit tibi deus. Et ait daniel. Recordatus
es mei deus. et non dereliquisti diligentes te. Surgensque daniel comedit.
porro angelus domini restituit habacuc continuo
in locum suum. Venit ergo rex die septima ut
lugeret danielem. et uenit ad lacum et inspexit. et ecce daniel sedens. Et exclamauit
rex uoce magna dicens. Magnus es domine
deus danielis. Et extraxit eum de lacu leonum.
porro illos qui perditionis eius causa fuerant in
tromisit. et deuorati sunt in momento coram
eis. Incipit prologus in libro osee prophete.

Omnem ordo est. xii. prophetarum apud
hebreos quam apud nos. sed
id quod ibi legitur. hic quasi
disposita sunt. Osee comma
et. et qui presentia loquitur. Iohel planus et
priapus. in fine obscurus. usque ad ma
lachiam bini singuli prouectus suas. quo
rum dies sacrum legisque doctoribus hebrei
autumant. Et quia longum est. ne de omnibus
dicere hoc tantum uos oramus ut cuius
chiam admonuisse sane uolo unum librum
esse. xii. prophetarum. et osee in tempore. Cyna
ponisaie malachiam uero agge
et zacharie fuisse temporibus. In quibus autem
temporibus non ponitur in ordine. sub illis eorum
regibus prophetasse sub quibus et hui quam

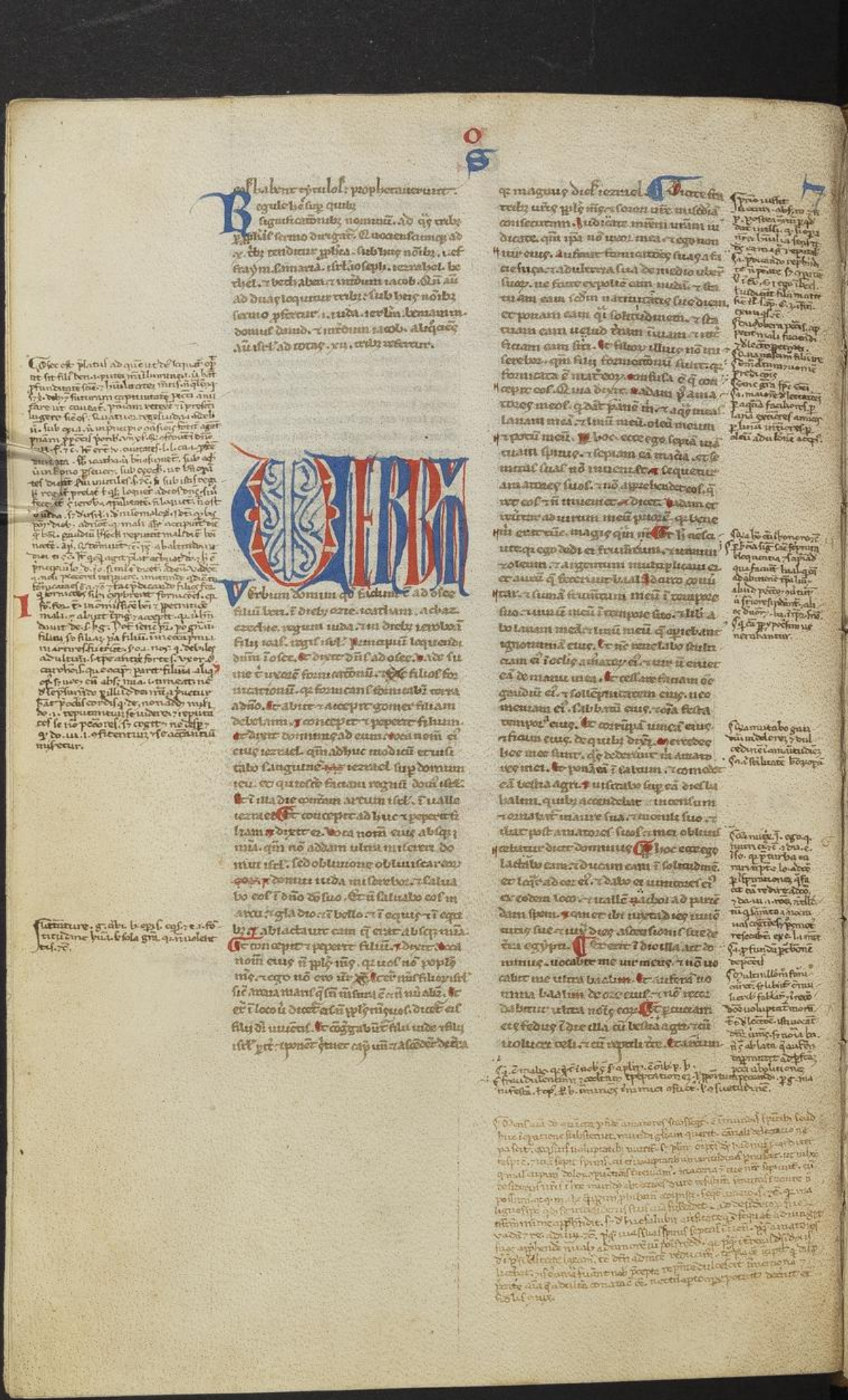

Verbum domini qd factum e ad osee filiu beeri. i diebus ozie. ioatham. achaz. ezechie. regum iuda. et in diebus ieroboam filii ioas. regis israel. Initium loquendi domini in osee. et dixit dn̄s ad osee. vade sume tibi uxorem fornicationis. et filios fornicationis. quia fornicans fornicabit terra a domino. et abiit et accepit gomer filiam debelaim. et concepit et peperit filium. et dixit dominus ad eum. voca nomen eius iezrael. quia adhuc modicum et vindicabo sanguinem iezrael super domum iehu. et quiescere faciam regnum domus israel. et in illa die conteram arcum israel. et vallis iezrael. et concepit adhuc et peperit filiam. et dixit ei. vocabis nomen eius absque misericordia. quia non addam ultra misereri domui israel. sed oblivione obliviscar eorum. et domui iuda miserebor. et salvabo eos in domino deo suo. et non salvabo eos in arcu. et in gladio. et in bello. in equis. et in equitibus. Et ablactavit eam quam absque misericordia. et concepit et peperit filium. et dixit. vocabis nomen eius non populus meus. quia vos non populus meus. ego non ero vester. Et erit numerus filiorum israel sicut arena maris. quae sine mensura est. et non numerabitur. et erit in loco ubi dictum est eis non populus meus. dicetur eis filii dei viventis. et congregabuntur filii iuda et filii israel pariter. et ponent sibi caput unum. et ascendent de terra

quia magnus dies iezrael. Dicite fratribus vestris. populo meo. et sorori vestre misericordiam consecutam. iudicate matrem vestram iudicate. quia ipsa non vxor mea. et ego non vir eius. auferat fornicationes suas a facie sua. et adulteria sua de medio uberum suorum. ne forte expoliem eam nudam. et statuam eam sicut in diebus nativitatis eius. et ponam eam quasi solitudinem. et ponam eam quasi terram inaquosam. et interficiam eam sitiendo. et filios illius non miserebor. quia filii fornicationum sunt. quia fornicata est mater eorum. confusa est quae concepit eos. Quia dixit. abibo post amatores meos. qui dant panes mihi. et aquas meas. lanam meam. et linum meum. oleum meum. et potum meum. Propterea ecce ego sepiam viam tuam spinis. et sepiam eam maceria. et semitas suas non inveniet. et sequetur amatores suos. et non apprehendet eos. et quaerit eos et non invenietur. et dicet. vadam et revertar ad virum meum priorem. quia bene mihi erat tunc. magis quam nunc. Et ipsa nescivit quia ego dedi ei frumentum. et vinum et oleum. et argentum multiplicavi ei. aurum quod fecerunt Baal. Idcirco convertar. et sumam frumentum meum in tempore suo. et vinum meum in tempore suo. et auferam lanam meam. et linum meum quae operiebant ignominiam eius. et nunc revelabo stultitiam eius in oculis amatorum eius. et vir non eripiet eam de manu mea. et cessare faciam omne gaudium eius. festivitatem eius. neomenias eius. sabbata eius. et festivitates eius. et conteram vineam eius. et ficum eius. de quibus dixit. mercedes hae meae sunt. quas dederunt mihi amatores mei. et ponam eas in saltum. et comedet eas bestia agri. et visitabo super eas dies baalim. quibus accendebat incensum. et ornabatur inaure sua. et monile suo. et ibat post amatores suos. et mei oblita est. dicit dominus. Propterea ecce ego lactabo eam. et ducam eam in solitudinem. et loquar ad cor eius. et dabo ei vineas eius. et ponam vallem achor ad aperiendam spem. et canet ibi iuxta dies iuventutis suae. et iuxta dies ascensionis suae de terra egypti. Et erit in die illa. ait dominus. vocabit me vir meus. et non vocabit me ultra baalim. et auferam nomina baalim de ore eius. et non recordabitur ultra nominis eorum. Et pangam eis fedus in die illa cum bestia agri. et cum volucre coeli. et cum reptili terrae. et arcum

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Premisse titulo dicitur minuendo, nocat finem in abetate anni, f. a
sensu, scilicet. hoc de spiritu sequitur de carnalibus. a. p. et q. q. ad uo
aures et p. sed cum medite aure scaut litteri sensi, in ite. spiritalis aut
lā. p. int pcepi; sunt uoyandā. ad cinutat ad pcipiend sensi in mi
tis in sit nisi d aurib. h. ad litralē. appōrau. b. carnalib duob ubloq
q. muon g. hoc te inde g. q. spiritales. q. oia iudicant. a ne. in.

Quare g. d. gritudo sp
ir quia g. d. spiritales
sig. agrotes. lo. op. pi
nit. pmuit hq. q. sem
ereitate i fra. ma
iui. gr. i. p. fēa.

Sp. penāmorsi. ut. pp
ni sisti. sāc. d
gie ne di. sit ad lec
to. g. sit. sū in abore
descendet ad guart n
tunc n. p. duo d. gri
tos. p. c. a. p. d. spiritales
ei. i. pcēt. g. cart.
offē. pedi. min. sig.
qi. ad bōg. sū. dge
n. bn. part. n. loquit
lē. g. duo. ei. se. sapi
entes. pnt. ? alios stu
tos. pa. o. Fuit
i. ? s. ? ocia. fra. g.
fit. erubescē. ? sestul
to. ? rog. fēr. talib. d
ego. ū. illum. uob. ?
ob. d. q. b. ps. c. ne
uob. pcēs. g. q. b. i.
i. facitis pcēn. i. dlec
tē. q. pibi. mōte.

Cōtes. eas. i. p. mmo
tusi. de gēnti. p.
sensu. ascēdēt. ? opp
nētes. fu. cenbe. fuerit
fr. ? m. i. aia. pēn.
q. dob. fruce. bon. opu
dñō. face. t. ge. sitac
potusi. di. tm. ecū. ?
mali. oppnant. p. leon
nacēs. p. no. nisi
g. ria. es. ? ? ? nuit
? sūt. i. mag. fuat
ruent. l. gēl. istaq.
mones. q. fo. ? nu. d
flesur. leōs. pnte
hos. ma
b. ? cedē
ostēt. ? p. mali
nuit
po. a. i. aia. q. uin. sē
p. i. c. d. s. fuit. d. b.
o. i. u. ? b. spoliat.
fi. n. d. i. dulcedinē
bos. n. ? tulu. ? d. pnt
? spoliat. op. ib. bois.
n. i. epi. d. gnē. bos. al
bos. ? ardēs. ? uiri. ? ossa
sunt. ?

Cōsp. g. l. ? age. d. uat. pū
tri. d. b. sluge. fuo. ami
suuro. ? hic. t. filio
unigēito. ? ? ? c.
filiap. mi. accingēo.
? no. i. ? ? phe. loquitur
? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
uerir. ? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
?

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

in syon in monte eo meo. et erit iterum
sicut alicem nō timebit p̄ eam ap̄lus.
Et erit in die illa stillabunt montes
dulcedinē. et colles fluent lacte. p̄ omēs
rivos iuda ibunt aq̄. et fons de domo do
mini egredietur. et irrigabit torrentē
spinarum. Egiptus in desolationē erit. et
idumea in desertum perdetur. p̄ eo
q̄ inique egit in filios iuda. et effuderūt
sanguinē innocentē in terra sua. et iu
dea in sempiternum habitabitur. et ierusalem in ge
nerationem et generationem. et mundabo
sanguinem eorum q̄ non mundaram. et
dominus commorabit in syon. Incip̄
Oplogus in libro amos prophete.
Ziaf sicut cum dñi regionē sol
licitat emulantur minus reli
gionis amicae puerantes. et p̄ceptum
legis mosi arcto thurbulo hystorie libri sedi paulipomenō ostendit
sacerdotale officium p̄sumē conatus
est. ob ei ire tremorem in templū dei. ut
certe constat anno zacharias p̄phā
meminit. Ante hetrach tremorem
amos p̄phe temporibus predā regis. rē
poribus ieroboe filii ioe regis israel in eas
gentes q̄ lectione comprehendi sunt ad
eas eas quas memoratur affuturā de
nunciat. et quidem p̄phā in sequentibus
aut in ceteris imprecatur. et sup quantos
ñ contritum eam. ero peccatorum indulge
nam dñi dare posse significabat. que
quoq̄ eadem pōna dimittentibus. nec p̄
intercessionem. nec indulgentiam dari
denunciet. sed p̄ pigne similitudinē
q̄ predicatis gentes imitando predi
cantes qui vocabilem dominum ad
ultionem earundē auxiliū posse uolu
rent adhuc.

Verba amos q̄ fuerūt in pastoribus thecue.
q̄ uidit super israel in diebus ozie regis iude.
et diebus ieroboam filii ioas regis israel
ante duos annos tremoris. et dixit do
mini de syon rugiet. et de ierusalem da
bit vocem suam. et luxerunt speciosa
pastorum. et exsiccatus est vertex carmeli.
dicit dñs. Sup tribus scelerib; damasci.
et super quatuor non conuertam eū. eo qd̄ tri
turauerint in plaustris ferreis galaad. et
mittam ignē in domū azahel. et devo
rabit domos benadab. et conteram vectē
damasci. et disperdam habitatorē de campo
idoli. et tenentem sceptrū de domo voluptatis.
et transibit populus syriae. et
dicit dñs. Hec dicit dñs. Super tribus ce
leris gaze. et super quatuor. ñ conuertam eum
eo q̄ transtulerint captiuitatē perfectam.
ut conducerent eam in idumeam. et mit
tam ignem in muros gaze. et devorabit
edes eius. et disperdam habitatorem de azo
to. et tenentem sceptrum de ascalone. et conuertam
manū meā super acharon. et peri
bunt reliquie philistinorum. dicit dñs deus.
Hec dicit dominus. Super tribus scelerib;
tyri. et super quatuor. ñ conuertam eū. eo qd̄
conclauerint captiuitatem perfectam in
idumea. nō sunt recordati federa fratrum
et emisit ignem in muros tyri. et devorabit
edes eius. Hec dicit dominus. Super
tribus scelerib; edom. et super quatuor non
conuertam eū. eo qd̄ persecutus est in gladio
fratrem suum. et violauit misericordiam eius. et tenuit
ira sua usque in finem. et iracundiam suam
seruauit usque in finem. et mittam ignem in
theman. et devorabit edes bosre. Hec
dicit dñs. Super tribus scelerib; filiorum ammon.
et super quatuor. ñ conuertam eū. eo qd̄ dilata
uerunt fines galaad. ad dilatandum terminum suum. et succendam
ignem in muro rabba. et devorabit edes
eius in ululatu in die belli. et in turbine in
die commotionis. et ibit melchom in capti
uitatem. ipse et principes eius simul dicit
dñs. Hec dicit dñs. Super tribus scelerib;
moab. et super quatuor. ñ conuertam eū. eo
qd̄ incenderit ossa regis idumee usque
ad cinerem. et mittam ignem in moab. et
devorabit edes carioth. et morietur in so
nitu moab in clangore tube. et disperdam
iudicem de medio eius. et omnes prin
cipes eius. interficam cum eo dicit domi
nus. Hec dicit dñs. Super tribus scelerib;
iuda. et super quatuor. ñ conuertam
eū. eo qd̄ abiecerint legem dñi. et mandata
eius non custodierunt. decepeunt eos
idola sua. post que abierunt patres eorum. et mittam ignem in iuda. et devorabit
edes ierusalem. Hec dicit dñs. Super tribus

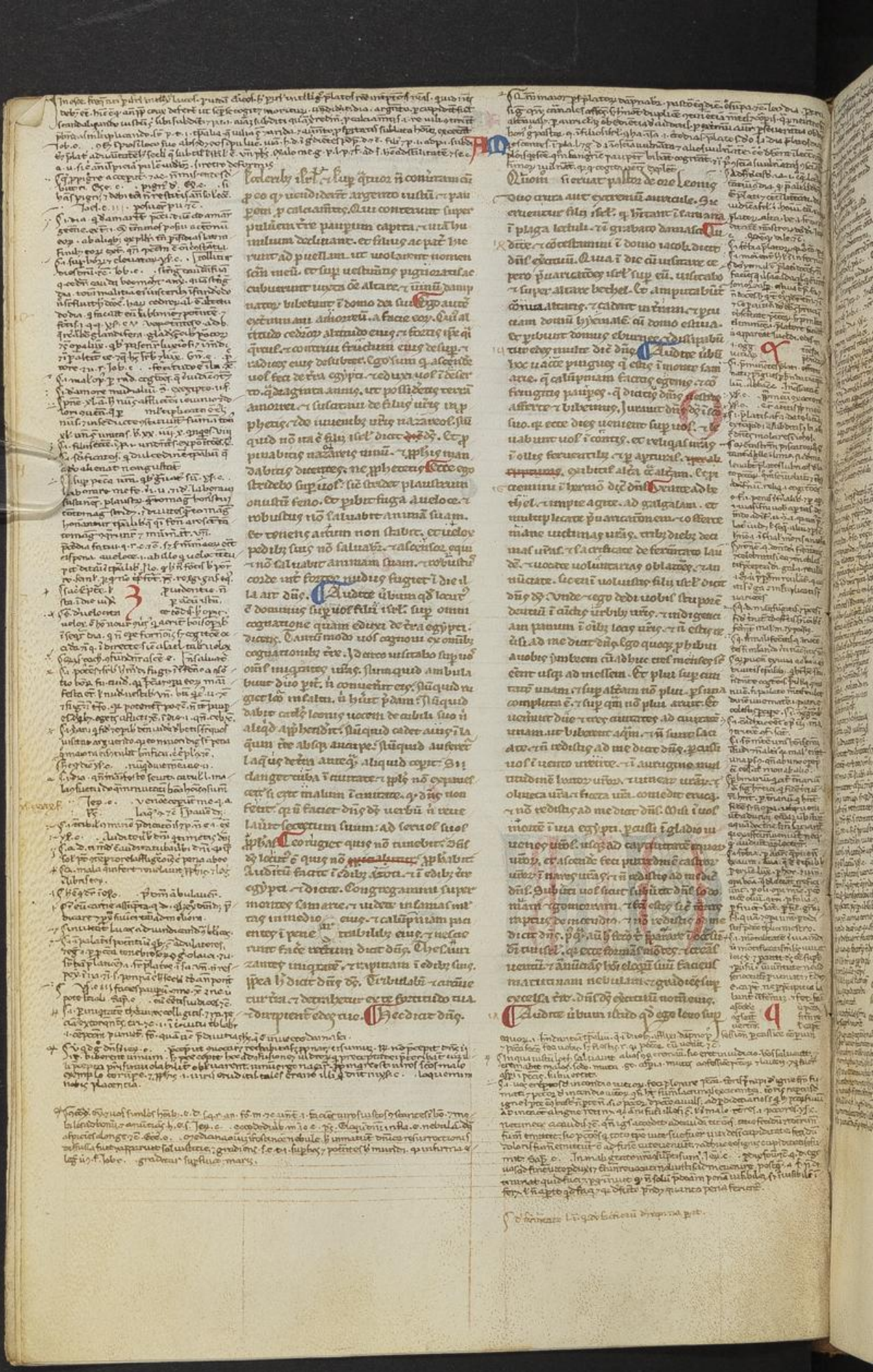

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Abdia qui imperat seruiuit dñi p
ceptum audiuimus. Et legatus
ad gentes missus. Surgite. et consurgamus
ad uisum eius et pretium. Ecce paruulum te
dedi in gentibus. contemptibilis es ualde.
Superbia cordis tui extulit te habitantem
in scissuris petre. exaltantem
solium tuum. Qui dicis in corde tuo. quis
deiciet me in terram. Si exaltatus fue
ris ut aquila. et si inter sydera posueris nidum
tuum. inde deiciam te dicit dñs. Si fures
introierint ad te. si latrones per
noctem. quomodo conticuisses. sonne fu
rati essent sufficientia sibi. Si uindemiatores
intrauerint ad te. nonne relinquent
racemos. Quomodo scrutati sunt
omnia reconditaa eius. usque ad terminum. dimiserunt te omnes
uiri fœderis tui. seduxerunt te. et
proualuerunt aduersum te uiri pacis tui. qui comedunt
panem tuum. ponent insidias subter te. non est pru
dentia in eo. Numquid non in die illa dicit
dñs perdam sapientes de idumea. et prudentiam
de monte esau. et timebunt fortes
tui a meridie. ut interficiatur uir de monte esau
per mactationem. Propter iniquitatem fratris tui
iacob. operis te confusio. et perbis in eternum.
In die cum stetisti aduersus eum. qui capiebant
alienigenas eius. et ingredientes porta eius
sortiebantur. et super hierusalem
mittebant sortem. tu quoque eris sicut unus
ex eis. Et non despicias in die fratris tui. in die
peregrinationis eius. et non letabis super filios
iuda in die perditionis eorum. et non magnificabis os tuum in die angustie. neque ma
dicetis portam populi mei. in die ruine eorum.
neque despicias. et non in manu eius. in die
ualitudinis illius. Et non extendes aduersus eos
exercitum eius. in die ualitudinis illius. neque sta
bis in exitibus ut interficias eos qui fugerint. et non concludes reliquos eius in die
tribulationis. quia iuxta est dies dñi super omnes
gentes. sicut fecisti fiet tibi. retributionem meam
conuertet in caput tuum. Quomodo bibistis super montem sanctum meum. bibent omnes
gentes iugiter. et bibent. et absorbebunt. et erunt
qui non sunt. Et in monte sion erit saluatio.
et erit sanctum. et possidebit domus iacob eos qui
se possederunt. Et erit domus iacob ignis. et do
mus ioseph flamma. et domus esau stipula.
Et succendent ignis in eis. et deuorabunt
eos. et non erunt reliquie domus esau quo
niam dñs locutus est. Et possidebunt regionem austrum
galaad. Et transmigratio exercitus huius filiorum israel. omnia
chananeorum usque ad sarepta. Et transmigratio ierusalem quam in bosphoro est possidebit ciuitates austri. Et ascendent saluatores
in montem sion iudicare montem esau. et erit dñno regnum. Sapientes qui in iona prophetia
Onas interpretatur columba. naufragio
suo passionem dñi praeiguratus. mundum
ad penitentiam vocat. et sub nomine
ninue: saluatorem gentibus nunciat.

Et factum est verbum
domini ad ionam fi
lium amathi dicens.
Surge vade in niniuen
ciuitatem grandem:
et predica in ea. quia
ascendit malitia eius
coram me. Et surrexit ionas ut fugeret
in tharsis a facie dni. Et descendit iopen.
et inuenit nauem euntem in tharsis. et de
dit naulum eius. et descendit in eam. ut ueniret
cum eis in tharsis a facie dni. Dni aut mit
tens uentum magnum in mare. et factus est tempes
tas magna in mari. et nauis putabatur
conterenda uenientibus. et timuerunt nautæ
uiri ad dm suum. et miserunt uasa quæ
erant in nauis in mare ut allenuarent ab eis.
Et ionas descendit ad interiora nauis. et dor
miebat sopore grauis. Et accessit ad eum
gubernator. et dixit ei. Quid tu sopore deprimis.
Surge inuoca dm tuum: si forte recogi
tet dns de nobis. et non peramus. Et dixerunt uir
ad collegam suum. Venite mittamus sortes
et sciamus cui hæc malitia sit nobis. Et mi
serunt sortes. et cecidit sors super ionam.
Et dixerunt ad eum. Indica nobis cuius ob
ta malum istud nobis. qd est opus
tuum. et unde ueniis. quæ terra tua. et q
plo es tu: Et dixit ad eos. Hebreus ego sum
et dm meum dm celi ego timeo. q fecit ma
re. et aridam. Et timuerunt uiri timore
magno. et dixerunt ad eum. Quid hoc fe
cisti: Cognouerunt enim uiri q a facie do
mini fugerat. qui indicauerat eis ionas.
Et dixerunt ad eum. Quid faciemus tibi et
cessabit mare a nobis. Quia mare ibat
et tumescebat. et dixit ad eos. Tollite
me. et mittite me in mare. et cessabit
mare a uobis. Scio enim ego qm ppter
me tempestas grandis hæc sup nos est. Et rem
igabant uiri ut reuerterentur ad aridam.
et non ualebant. qa mare ibat. et tum
escebat sup eos. Et clamauerunt ad dm
et dixerunt. Quæsumus dne. ne pereamus
in anima uiri istius. et ne des sup nos sanguinem
innocentem. qa tu dne sicut uoluisti
fecisti. et tulerunt ionam. et miserunt eum
in mare. et stetit mare a feruore suo. Et ti
muerunt uiri timore magno dm. et
immolauerunt hostiam dno. et uouerunt uota.
Et parauit dns piscem grandem ut de
glutiret ionam. Et erat ionas in uentre
piscis tribus diebus. et tribus noctibus. Et ora
uit ionas ad dm dm suum de uentre piscis
et dixit. Clamauit de tribulatione mea ad

Ecce q. ego dessoluo. sugis e predam corde. ore dicit. enumerat acerbitatem
suam sed illabitur. si nisi expectaueris in hac. q. fecit. dns. ionam
abiecit eum. noluit predicare domini. ab hac. predicationem
ipsa alienis. peccatis nullis peccatis. peccatis. et nullis
dicabit. sunt. Monitis stone predicatos. gsed. sepsin. balam. ceci. sa
pientes. et p. dicti. adgnit. mutorte. prodes. et. cognoscit. aures
ab missam. et. n. ipse. quibus. tm. in mari. ut. Et. ego. et. adhuc
domini. et exaudiuit me. de uentre i
feri. clamauit. et audisti uocem meam
et proiecisti me i profundum i corde maris.
et fluuius circumdedit me. Omnes gurgites
tui et fluctus tui super me transierunt. Et
ego dixi. Abiectus sum a conspectu o
culorum tuorum. Verumtamen rursum uidebo
templum sanctum tuum. Circumdederunt
me aquæ usque ad animam. Abyssus
uallauit me. pelagus cooperuit
caput meum. Ad extrema montium
descendi. terræ uectes concluserunt me in
æternum. et subleuabis de corruptione uitam
meam. dne deus meus. Cum angustiaretur
in me anima mea dni recordatus sum. ut
ueniat ad te oratio mea. ad templum sanctum
tuum. Qui custodiunt uanitates frustra
misericordiam suam deserunt. Ego autem in uoce
laudis immolabo tibi. quæcumque uouebo
dam. pro salute dno. Et dixit dns pisci.
Euomet ionam. Et euomuit ionam in ar
idam. Et factum est uerbum dni ad ionam
secundo dicens. Surge uade in niniuen
ciuitatem magnam: et predica ei predicationem
quam ego loquor ad te. Et surrexit ionas et
abiit in niniuen secundum uerbum dni. Et niniue
erat ciuitas magna: in itinere diei
unius. Et cœpit ionas introire in ciuitatem
itinere diei unius. Et clamauit. et dixit.
Adhuc xl. dies. et niniue subuertetur.
Et crediderunt uiri niniuitæ in dm. et
prædicauerunt ieiunium. et uestiti sunt sac
co a maiore usque ad minorem. Et peruen
ut uerbum ad regem niniue: et surrexit de
solio suo. et abiecit uestimentum suum a se
et indutus est sacco. et sedit in cinere. et cla
mauit. et dixit in niniue ex ore regis et
principum eius dicens. Homines et iumenta
et armenta non gustent quicquam
nec pascantur. et aqam non bibant. et
operiantur sacco homines et iumenta. et clament
ad dm in fortitudine. Et conuertantur uiri
a uia sua mala: et ab iniquitate quæ est in
manibus eorum. Quis scit si conuertatur. et ignoscat
deus. et reuertatur a furore suo. et non
peribimus. Et uidit deus opera eorum. q. conuersi
sunt de uia sua mala. et misericordiam egit deus
super malitia quam locutus est ut faceret
eis. et non fecit. Et afflictus est ionas
afflictione magna. et iratus est. et orauit
ad dm. et dixit. Obsecro dne. Siccine
non hoc uerbum meum cum adhuc essem
in terra mea. propter hoc præuenire
in tharsis. Scio enim quia tu es deus misericors
et misericors. patiens et multæ miseri

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

i qua parturient parere. Reliquie frm
eius conuertentur ad filios israel. et stabunt et
pascent in fortitudine dni. in sublimitate no
minis dni dei sui. et conuertent. qm nunc
magnificabit usq; ad terminos terre. et erit
iste pax. assyrii cum uenerit in terram nram
et cum calcauerit in domibus nris. et succlamabimus super eum septem pastores. et octo principes hominum. et pascent terram assur in gladio. et terram nemroth in lanceis eius. et liberabit ab assyrio cum uenerit in terram nram et cum calcauerit in finibus nris. et erunt iacob reliquie in medio populorum multorum. qui ros a dno. et quasi stille super herbam q̃ non expectat uirum. et non prestolatur filios hominum. et erunt reliquie iacob in gentibus in medio populorum multorum. qui ut leo in uniuersis iumentis. et qui catulus leonis in pecoribus quibus cum transierit. et conculcauerit. et ceperit nemo eripiet. Exaltabit manus tua super hostes tuos. et omnes inimici tui interibunt. Et erit in die illa dicit dns. auferam equos tuos de medio tui. et disperdam quadrigas tuas et perdam ciuitates terre tue. et destruam omnes munitiones tuas. et auferam maleficia de manu tua et erunt ariolationes non erunt in te. et perdam sculptilia tua et statuas tuas de medio tui. et non adorabis ultra opera manuum tuarum. et euellam nemora de medio tui et conteram ciuitates tuas. et faciam in furore et indignatione ultionem in omnibus gentibus quas non audierunt.

Quid dicit q̃ dominus loquitur. Surge contende iudicium ad montes. et audiant colles uocem tuam. audiant montes iudicium dni. et fortia fundamenta terre. quia iudicium dni cum populo suo. et cum israel iudicabit. populo meus quid feci tibi. aut quid molestus fui tibi. responde mihi. Quia eduxi te de terra egypti. et de domo seruitutis. et misi ante faciem tuam. moysen. aaron. et mariam. populo meus memento quid cogitauit balach rex moab. et quid responderit ei balaam filius beor. de sethim usq; ad galgalam. ut cognoscas iustitias dni. Quid dignum offerens dno. curuabo genu deo excelso. numquid offeram ei holocausta uitulos annicolos. numquid placabit dns in milibus arietum. aut in millibus hircorum pinguium. numquid dabo primogenitum meum pro scelere meo fructum uentris mei pro peccato anime mee. Indicabo tibi o homo quid sit bonum. et quid dns requirat a te nisi facere iudicium. et diligere misericordiam. et solicitum ambulare cum deo tuo. Vox dni ad ciuitatem clamabit. et salus erit timentibus nomen tuum. Audite tribus. et quis ponet illi testimonium. Adhuc ignis in domo impii thesauri iniquitatis. et mensura minoratis plena. numquid iustificabo stateram impiam. et sacculi ponderum dolosi. in quibus diuites eius repleti sunt iniquitate. et habitantes in ea loquuntur mendacium. et lingua eorum fraudulenta est in ore ipsorum. Et ego cepi percutere te plaga in peccatis tuis. Tu comedes. et non saturabis. et humilitas tua in medio tui. Et apprehendes. et non saluabis. et quos saluaueris in gladium dabo. Tu seminabis. et non metes. tu calcabis oliuam. et non ungeris oleo. et mustum. et non bibes uinum. Et custodisti precepta amri. et omnis domus achab. et ambulasti in uoluntatibus eorum. ut darem te in perditionem. et omnes habitantes eam sibilum. et populum meum portabitis.

Ve mihi quia factus sum sicut qui colligit in autumno in uindemia. sed non est botrus ad comedendum primum quod desiderauit anima mea. Periit sanctus de terra. et rectus in hominibus non est. Omnes in sanguine insidiantur. unus quisque fratrem suum uenatur ad mortem. Malum manuum suarum dicunt bonum. princeps postulat. et iudex in reddendo est. et magnus locutus est desiderium animae suae. et conturbauerunt eam. Qui optimus in eis est quasi paliurus. et qui rectus est spinis densior. Diies speculationis tue. uisitationis tua uenit. nunc erit uastatio eorum. Nolite credere amico. nolite confidere in duce. ab ea quae dormit in sinu tuo. custodi claustra oris tui. quia filius contumeliam facit patri. filia consurgit adversus matrem suam. socrus aduersus socrum suam. inimici hominis domestici eius. Ego autem ad dominum aspiciam. et expectabo deum deum saluatorem meum. audiet me deus meus. Ne letentur inimici mei super me. quia cecidi. et surgam. cum sedero in tenebris. dns lux mea est. iram dni portabo. quia peccauit ei. donec iudicet causam meam. et faciat iudicium meum. Et ducet me in lucem. uidebo iustitiam eius. Et aspiciet inimica mea. et operiet confusione quae dicit ad me. ubi est dns tuus. Oculi mei uidebunt eam. sicut lutum platearum. dies ut edificentur maceries tua in die illa. Longe fiet lex in die illa et

usq ad te venient assur. et usq ad aurtam
munitam. et a aurtaris munitis usq ad
flumen. et ad mare de mari. et ad montem
de monte. et erit terra in desolatione pp habi
tatores suos. et pp fructum cogitationum
eorum. Pascet ylem rusticus terra tua: gog
heredentes te israhel colos in campo.
In medio carmeli pascentur balan. et ga
laad. sicut dies antiquos. Sedm dies egs
tionis tue de terra egypti ostendam ei mi
rabilia. Videbunt gentes et confunden
tur super omni fortitudine sua. ponent
manus super os. aures eorum surdescent. lin
gent pulverem sicut serpentes. velut rep
tilia terre perturbabuntur de cubilibus suis.
dm dnm nostrum timebunt. et timebit
te. Quis deus similis tui qui auferis iniq
tates. et transis peccata reliquiis hereditatis
tue. Non tenet in ira furorem suum quia
voluntaria misericordia est. Reversetur et miserebitur
nostri. Deponet iniquitates nostras. et proiicet
in profundum maris omnia peccata
nostra. Dabis veritatem iacob misericordiam abra
ham quam iurasti patribus nostris a diebus antiquis.

Incipit liber visionis naum prophete.

Onus ninive liber visionis naum hel
cosei. deus emulator et ultor dominus ultor et
habens furorem. Vindicans dominus in hostes suos.
et irascens ipse inimicis suis. Dns patiens
et magnus fortitudine. et mundans non
faciet innocentem. Dominus in tempestate et
turbine viae eius. et nebulae pulvis pedum
eius. Increpans mare et siccans illud et
omnia flumina adducens. Infirmatus est basan et carmelus. et flos li
bani elanguit. Montes commoti sunt
ab eo. et colles desolati sunt. et contremu
erunt a facie eius. et orbis et universi habitatores eius in eo. Ante faciem indignationis eius
quis stabit. et quis resistet furori
eius? Indignatio eius effusa est ut ignis.
et petre dissolute sunt ab eo. Bonus dns
et confortans in die tribulationis. et
sciens sperantes in se. Et in diluvio pre
terito consumationem faciet loci eius. et
inimicos eius persequetur tenebre. ad
cogitatis contra dnm? consumationem
ipse faciet. non consurgent duplex tribula
tio. qui sicut spine iunctum complectun
tur. sic comedentur ut paleae poterunt.
Consumentur qui disposuit de te cogitatis
de dno malignam
mentem. paratus quantione. Ecce
dicit dns. Si perfecti fuerint. et ita plures.
sic quoque attondentur. et pertransibit.
Afflixi te. et non affligam te ultra. Et
nunc confringam virgam eius de dorso tuo
et vincula tua rumpam. et ponam
lectum tuum. Ecce super montes pedes evangelizantis. et annun
ciantis pacem. Celebra iudas festivita
tes tuas. et redde vota tua. quia non adiecet
ultra ut pertranseat in te belial. omnis
interit. Ascendit qui dispergit coram te. et
custodiat obsidionem. contemplare viam
confirma lumbos. roborate virtutem vehe
mentem. quia reddit dns superbiam iacob sicut sup
biam israhel. quia vastatores dissipaverunt eos.
et palmites eorum corruperunt. Clypeus fortium
eorum igneus. viri exercitus in coccineis.
igneae halecis currus in die paratione eius.
et agitatores conlapsi sunt in itineribus.
obviabunt sibi quadrigae. collisae sunt
in platheis. Aspectus eorum quasi lampades. qui
fulgent discurrentes. Recordabitur fortitudinis
suae. tuae in ruinis suis velocior aquis
dum marcescit eius. et pavitatis umbraculum.
porte fluvios aperte sunt. et templum usq
ad solum diruetur. et miles expansus
abductus est. et ancille eius murmurabant
gementes ut columbae. murmurantes in
cordibus suis. Et ninive ex diebus aquarum
aquae eius. ipsi illo fugerunt. State. state.
et non est qui respiciat. Diripite argentum.
diripite aurum. et non est finis divitiarum. et
ornatus vasis desiderabilibus. Vastatio et
vastatio. et dilaceratio. et tabescens et dis
solutum gemitus. et facies omnium sicut nigredo ol
le. Ubi est habitaculum leonum. et pascua eiu
lorum leonum. Ad quem ivit leo. ut ingre

Sophonias prophete

Nah. xxx.
Ez. xxxi.
Abdiam in ui.
Iob. xl.

P. rem. osumam fortis

Apoc. xlvi. 3
Ioel. xlvii. 8
Ps. d. 3
Iere. clxxx. 3
Am. xxv.

Sup. xvi.

Ad liberandum pulverem
sicut serpens.

Ps. xxx.

Ps. xxx.

Abdi. xxiii.
Ps. clxx. 7 clxx.

Ezech. xxiii.
Ez. xc.

Sup. vii.

Ad flumina maris. et. Ad vigilia.

Sing. templo

Ad pascua

Joel. v. clxx.
Ibi. v.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

AB
AC

deceptur. Illuc cubabit leo ut. et ut est qui
exterret. Leo capit sufficienter catulis suis.
et necantur leones suis. et impleuerunt predam
specunas suas. et cubile suum rapina. Ec
ce ego ad te dicit dñs exercituum. succendam
usq; ad fumum quadrigas eius. et leunculos
tuos comedet gladius. et perdam ab de
terra prdam tuam. et non audietur ultra
uox nuntiorum tuorum. Ve ciuitas sanguinum.
universa mendacii. plena iniquitate
plena. non recedet a te rapina. Vox flagel
li. et uox impetus rotarum. equi feruentes.
et quadrigas frementes. et equites al
ta conscendentes. et micantes gladius. et fulgentes
hastas. multitudinem interfecti. et gra
uem ruinam. sed et finem cadauerum. et cor
ruent in corporibus suis. propter multitudinem
fornicationum meretricis speciosae. et gratiae
et habentis maleficia. quae uendidit gentes
in fornicationibus suis. et familias in maleficiis
suis. Ecce ego ad te dicit dñs exercituum.
et reuelabo pudenda tua in facie tua.
et ostendam gentibus nuditatem tuam
et regnis ignominiam tuam. et iaciam
super te abhominationes. et contumeliis te
afficiam. et ponam te in exemplum. et erit.
omnis qui uiderit te, resiliet a te. et dicet.
Vastata est ninive. Quis commouebitur super
te aut quid. Vnde quaeram consolantem tibi.
Numquid melior es ab Alexandria populo
qui habitat in fluminibus. aqua in circuitu eius.
cuius diuitiae mare. aqua murus eius. et ipso
rum fortitudo eius. aegypto et non est finis.
Aethiopia. et libyes filius in auxilio tuo. sed
et ipsa in transmigrationem ducta est in
captiuitatem. Puluis eius et ciuitatis tuae in ca
put omnium uiarum. et super inclitos
eius miserunt sortem. et omnes optimates
eius conligati sunt in compedibus. et in ago
nibus uinti. et erit deuiatio. et tu quaeres
auxilium ab inimico. Omnis munitio
tua sicut ficus cum grossis suis. si concutiatur
cadent in os comedentis. Ecce populus
tuus mulieres in medio tui. inimicis tuis
ad aperiendum patebunt portae terrae tuae. deuo
rabit ignis uectes tuos. Aqua obsidionem
hauri. et erunt munitiones tuae in
turibus. et calca. subigens tuae laterem.
Ibi comedet te ignis. ibi te gladius. deuo
rabit te ut bruchus. congregare sicut bruchus.
multiplicare ut locusta. plures fecisti negotiatores tuos
quasi stellae caeli. Bruchus
expansus est. et auolauit. custodes tui. qui
locusta. et puluis tui qui locusta. locustae
que considunt in sepibus in die frigoris. sol

auolauit. et non est cognitus locus eius
ubi fuerit. Dormitauerunt pastores tui. rex
Assur. sepelierunt principes tui. Iacuerunt po
pulus tuus in montibus. et non est qui congre
get. Non est obsecatio contritionis tuae. pessima est plaga
tua. Omnes qui audierunt auditionem tui
oppresserunt manum super te. quia super
quem non transiit malitia tua semper.

Incipit plogus in libro Abacuch prophe.
tae. Iudicatus fortis regidus strang
sup ciuitatem suam. et figit gradum super
munitionem. ut xpm in ecclesia contemplentur
et dicat. Oquit celos gloria eius. et laude eius
plena est terra. Splendor eius ut lux erit. cor
nua in manibus eius. Ibi abscondita est fortitudo
eius.

Hoc
est quod uidit Abacuc propha. usque quo domine
clamabo. et non audies. uociferabor ad te
iniuria patiens. et non saluabis. Quare ostendis
mihi iniquitatem. et labores. uidere predam. et iniqui
tatem contra me. et factum est iudicium. et iudex
fortitudo. propter hoc latuit lex. et non peruenit
usque ad finem iudicium. quoniam praeualuit impius
aduersus iustum. propter hoc egredietur iudicium pressum.
Aspicite in gentibus et uidete. admirammini. et
obstupescite. quia opus factum est in diebus uestris quod
nemo credet cum narratum fuerit. ecce ego suscitabo
caldeos gentem amaram et festinantem. ambulantem
per latitudinem terrae. ut possideat tabernacula non sua. Horribilis et
terribilis est. ex semetipsa iudicium. et lumen
eius egredietur. Leuiores pardis equi eius.
et uelociores lupis uespertinis. et diffundentur
equites eius. Equites eius longe
de longe uenient. uolabunt qui aquila festinans
ad comedendum. Omnes ad predam
uenient. et facies eorum uentus urens. et
congregabit quasi harenam captiuorum.
ipse de regibus irridebit. et principum et
ludibrium eius erunt. ipse super omnem munitionem
ridebit. et comportabit aggerem. et
capiet eam. Tunc mutabitur spiritus. et pertransibit. et peccabit. hic fortitudo eius.
dei sui. Numquid non tua principio

Ioel. xl. Ecce ego ponam te in exemplum omnibus qui te uidebunt.
Ioel. xxv. Ecce ego suscitabo
Ps. cxi. xxxv.
Eg. lxii.
Deut. xxiii.
Sapientiae dei est praeuidere

dñe dñs ñ ꝓcedat. ⁊ ñ memorabit dñe iudicii tui posuisti eū. ⁊ fecisti ut corriperes filium dñi eum. Quidā suum odium ne videat malum ⁊ respice ad integritatē nō potest. Qui ñ respicit sup iniqtē agentes. ⁊ tacet deuorāte impio iustiores se: et tacet hoīes qui piscēs maris. et qui repile ñ hābt principē. Totū in hamo sublevauit et illud ī sagena sua. et congregauit ī rete suū. Sup hoc letabit et exultabit ꝓ ea immolabit sagenē suē. et sacrificabit retiā suo. qꝰ ī ipō incrassata ē pl̄s eius. et alij eius electus. ꝓ hoc ego expandet sagenā suam. ⁊ semp interficē gēs ñ cessabit. Super custodiam meā stabo. et figam gradū sup munitionē ⁊ contemplabor ut videam quid dicatur mihi. et quid respondeam ad arguentē me. Et ꝓ dixit mihi dñs et dixit. Scribe visū ⁊ explana eū. sup tabulas. ut pauētur q legit eum. qa adhuc visus pauis ⁊ apparebit ī fine. ⁊ nō mentietur. Si moram fecerit expecta illum. qꝰ ueniens veniet. ⁊ ñ tardabit. Ecce q incredulus ē ñ erit recta anima eius in semetipso. Iustus aūt ī fide sua viuet. Et quomodo uinū potantem deceptor. sic erit uir superbus ⁊ ñ decorabitur. Qui dilatauit qꝰ inferni animā suam. ⁊ ipse qꝰ mors. ⁊ nō adimplebitur. Et congregabit ad se omnes gentes. et coacervabit ad se omnes populos. Numq ñ omnes super eū parabolam sumēt. ⁊ ꝓuerbium enigmatum eius. ⁊ dicēt. Ve ei q multiplicat nō sua. usquq aggrauat ē se densum luteum. Siquid ñ repentē consurgent q mordeant te. et suscitabuntur lacerantes te. et eris ī rapinam eis. q tu spoliasti gentes multas. spoliabūt te omes q reliq fuerint de populis. ꝓ sanguinē hōis ⁊ iniquitē terre. autem ⁊ omnis habitantes in eis. Ve qui congregat iniquitatē malā domui suae. ut sit ī excelso nidus eius. ⁊ liberari seipsum de manu mali. Cogitasti confusionē domui tuae. concidisti populos multos ⁊ peccauit aīa tua. Quia lapis de parietē clamabit. et lignum q uinculum eius edificatus ē respondebit. Ve qui edificat ciuitatem ī sanguinib ⁊ ꝓparat urbē ī iniquitate. Numquid non hec a dño sunt exercituum? Laborabunt enim populi ī multo igne. et gentes ī uacuū. et deficient. qꝰ replebitur terra ut cognoscat gloriam dñi. qꝰ aque operiunt mare. Ve qui potū dat amico suo. mittens fel suum. ⁊ inebrians. ut aspiciat nuditatem eius. Repletus ē ignominia pro gloria. bibe tu quoq ⁊ conlapsus. Circumdabit te calix dexterē dñi. ⁊ vomitus ignominie super gloriam tuam. qꝰ iniquitas libani operiet te. ⁊ vastitas animalium deterrebit te. eos de sanguinib hominum ⁊ iniquitate terre. autem ⁊ et omnium habitantium ī ea. Quid prodest sculptile. qꝰ sculpsit illud fictor suus. conflatile. ⁊ simulacrum falsum. qꝰ spiauit in figmento fictor eius. ut faceret simulacra muta. Ve q dicit ligno expergere surge lapidi tacenti. Numquid ipse docere potest ecce ipse coopertus ē auro ⁊ argento. ⁊ omnis ipse nō ē in illis spiritus eius. Dñs aūt in templo sancto suo: silete a facie eius omis terra. Canticū

Domine audiui auditionem tuam. ⁊ timui dñe opus tuū ī medio annoꝝ uiuifica illud. In medio annoꝝ notū facies. cū iratus fueris misericordiā memorabis. Deus ab austro ueniet. ⁊ sanctus de monte pharan. Operuit celos gloria eius. ⁊ laudis eius plena ē terra. Splendor eius ut lux erit. cornua ī manibus eius. ibi abscondita ē fortitudo eius: ante faciem eius ibit mors. et egredietur diabolus ante pedes eius. stetit et mensus ē terram. Aspexit ⁊ dissoluit gentes. ⁊ contriti sunt montes seculi. Incurrerunt sunt colles mundi. ab initio: eorum eis. Pro iniquitate uidi tentoria ethiopie. turbabuntur pelles terre madian. Numquid ī fluminib irasceris dñe. Aut ī fluminib furor tuus. aut ī mari indignatio tua. quia ascendes super equos tuos. ⁊ quadrige tue salutare. Bulcrans suscitabis arcum tuū: iuramenta tribubus locutus es. fluminib sanctos terre. uiderunt te. ⁊ doluerunt montes. gurges aquarū transiit. Dedit abyssus uocem suam. Altitudo manus suas leuauit. Sol ⁊ luna steterunt ī tabulis suis. ī lux sagittarum tuarū. ibunt ī splendore fulgurantis hastē tue. In fremitu conteres terram. ī furore obstupefacies gentes. Egressus es ī salutē populi tui: ī salutē cum xpo tuo. percussisti caput de domo impij: denudasti fundamentum usq ad collum. Maledixisti sceptris eius capitis bellatoris eius. uenientis ut turbo ad dispergendum me. Exultatio eorum sicut eius q deuorare pauperē ī abscondito. Viasti ī mari equis tuis. ī luto aquarum multarum. audiui ⁊ conturbatus ē uenter meus. a uoce contremuerunt labia mea. Ingredietur putredo ī ossibus meis. ⁊ subtus me scaturiet ut requiescam ī die tribulationis. ut ascendam ad populum accinctum mēum. ficus enim nō florebit. et nō erit germen ī uineis.

Sophonia

Quicquid opus oluere tarsis ut afferant abū.
Abstradetur de omni populo eius et erit mirabilis
in prospectu eius. Ego autem in domino gaudebo
et exultabo in deo iesu meo. Ds dominus fortitudo
mea et ponet pedes meos sicut cervos. Et
super excelsa mea deducet me victor in psalmis
canentem. Incipit liber sophonie.

Sophonias speculans et archimeos
domini cognomen. audiuit clamorem
a porta piscium. et ululatum a secunda et con
tritionem a collibus. audiuit quoque ululatum
habitantibus pile. quoniam conticuit omnis populus
canaan. disperierunt omnes qui voluerant argento.

Verbum domini quod factum est ad sophoniam
filium chusi. filii godolie. filii amarie
filii ezechie. in diebus iosie filii amon regis
iuda. congregans congregabo omnia a fa
cie terre dicit dominus. congregans hominem et
pecus. congregans volatile celi et pisces ma
ris. ruine impiorum erunt. Et disperdam ho
minem a facie terre dicit dominus. Et extendam
manum meam super iudam et super omnes habitantes
hierusalem. Et disperdam de loco hoc reliquias
baal. et nomina edituorum cum sacerdotibus
et eos qui adorant super tecta militiam celi
adorant et iurant in domino et iurant
in melchom. et qui recedunt de post tergum domini. et qui
non inquisierunt dominum. nec investigauerunt eum.
silete a facie domini dei. quia iuxta est dies domini. quia
parauit dominus hostiam. sanctificauit uocatos suos.
Et erit in die hostie domini. ultabo super
principes. et super filios regis et super omnes
qui induti sunt uestem peregrinam. Et ultabo super
omnes qui ingredientur super limen in die
illa. qui complent domum domini sui iniquitate et dolo.
Et erit in die illa dicit dominus. vox
clamantis a porta piscium. et ululatus a secunda
et contritio magna a collibus. Vlulate habitatores
pile. quoniam conticuit omnis populus chanaan.
Disperierunt omnes qui voluerant argento.
Et erit in tempore illo scrutabor hierusalem in lucernis
et ultabo super uiros defixos in fecibus suis.

Quia non faciet bene dominus. et non faciet male. Et erit fortitudo eorum in diuripi
one. et domus eorum in desertum. et edificabunt
domos. et non habitabunt. et plantabunt uineas. et non bibent uinum eius. Iuxta est dies domini
magnus. iuxta est uelox nimis. vox diei domini
amara. tribulabitur ibi fortis. Dies ire. dies
illa. dies tribulationis et angustie. Dies
calamitatis et miserie. dies tenebrarum et
caliginis. dies nebule et turbinis. dies tu
be et clangoris super ciuitates munitas. et
super angulos excelsos. Et tribulabo homines
et ambulabunt ut cecci. quia domino peccauerunt
et effundentur sanguis eorum sicut humus. et
corpus eorum sicut stercora. Sed et argentum eorum
et aurum non potest liberare eos in die ire
domini. In igne zeli eius devorabitur omnis terra.
quia consumationem et festinatam faciet omnibus
habitantibus terram. Congregate congregamini gens non amabilis. priusquam paretis quasi
pulueris transeuntis die antequam veniat super uos furor
domini. antequam veniat super uos dies furoris domini. Que
rite dominum omnes mansuetis terre qui iudicium eius
operati. Querite iustitiam querite mansuetudinem
forsitan quomodo abscondamini in die furoris
domini. quia gaza destructa erit. et Ascalon
in desertum. Azotii in meridie eicientur. et
accaron eradicabitur. Ve qui habitatis funi
culum maris gens philistinorum. verbum domini super
uos chanaan terra philistinorum. et disperdam te
ita ut non sit habitator. Et erit funiculus
maris requies pastorum et caulis pecorum. et
erit funiculus eius quia remanserunt de domo iu
da. ibi pascentur in domibus ascalonis. ad uespe
ram requiescent. quia uisitabit eos dominus deus
eorum. et auertet captiuitatem eorum. Audiui
obprobrium moab. et blasphemias filiorum ammon.
quia exprobrauerunt populo meo. et magnificati
sunt super finibus eorum. propterea uiuo ego dicit
dominus deus exercituum deus israel. Quia moab uersus
domus erit. et filii ammon sicut gomorra. Sicut
spinarum. et cacumen salis. et desertum
usque in eternum. Reliquie populi mei diripient
eos. et residui gentis meae possi
debunt eos. hoc eis erit pro superbia sua. quia
blasphemauerunt et magnificati sunt super
populum dominum exercituum. Horribilis dominus super eos.
et attenuabit omnes deos terre. et adora
bunt eum uir de loco suo omnes insule gentium
Et uos ethiopes interfecti gladio meo erit.
Et extendet manum suam super aquilonem
et perdet assur. Et ponet speciosam in solitudi
nem sicut inuium sicut deserta. et accubabit
in medio eius greges omnis bestie gentium.
et onocrotalus et erinaceus in liminibus eius mo

Ps. xxxii.
Ps. xxvii. iii me
Ps. lxxxii
Iohel. iii. Ps. xlii
Ps. xxxix
Ps. xlv
Ps. xlvi.
Ps. xlvi.
Ps. xxvii.
Ps. xxxi.
Ps. xxxi. xxv. xxvi.
Ps. xxii. xviii.
Ps. v.
Ps. ii. iii.
Ps. xlv
Ps. xcvi.
Ps. xcvi.
Ps. xcvi.

Hec
Ge
va

rabunt. Vox cantantuꝫ & lenestra. cenuꝫ
& luplumnan. qm̃ arenuabo robur eius
h̃ ē cantat gloria. Virant ī confidencia.
q̃ dicebat corde suo. Ego solus. ex tra me
nō ē alia amplius. Quomodo fēta ē in de
serum cubile bestie: omis q̃ transiet p ea
sibilabit et mouebit manū suā. Cap.
uocabit. & redempta cuitas. columba non
audiuit uocē. & nō suscepit disciplinam. In
dō nō ē confisa. ad dō suum nō appropin
quauit. principes eius ī medio eius sicut leones
rugientes. Iudices eius lupi. uespere non re
linquebant ī mane. Prophete eius nequam uiri. sa
cerdotes eius polluerunt sanctū. iniqe
egerunt contra legē. dō iustus ī medio eius
nō faciet iniquitatem. Mane mane iudicium
suū dabit ī lucē. & nō abscondet. Nesciuit
autē iniq̃ confusionē. Disperdidi gentes. et diruptā sunt angule ear.
desertas feci uias eorū. dū nō ē q̃ transeat.
desolate sunt ciuitates eorū. ñ remanente
uir. nec ullo habitatore. dixi. Ut timeas
me: suscipiens disciplinam. & nō
perdet habitacū eius. quēcumq̃ uisitaui
eam. ueruntamen diluculo surgentes corrum
pebant omes cogitationes suas. Ergo exspectabo me dicit dō. ī die resurrectionis
meē ī futurū. q̃ iudicium meū. ut cōgre
gem gentes. & colligam regna. Et effundam
super eos indignationē meam. omnē iram
furoris mei. In igne enim zeli mei: devo
rabitur omis terra. Quia tūc reddam populis labium
electum. ut uocent omes ī nomē dō. et
seruiant ei h̃ uno uno. Vltra flumina ae
thiopie inde supplicet mihi filii dispersi
mei et deferent munera mihi. In die illa nō
confundes super omibus adinuentionibus
tuis. quibus prauaricata es ī me. Quia tūc auferam
de medio tui magniloquos superbie tue
& ñ adicies exaltari amplius ī monte sō
meo. Et derelinquam ī medio tui populum pauper
& egenū. & sperabit ī nomē dō. Reliquie israel
ñ facient iniquitatem. nec loquentur mendacia
ñ. & nō inuenietur ī ore eorū lingua dolosa.
Quia ipsi pascentur. & accubabunt & non est qui
exterreat. Lauda filia sion. iubila israel. letare
et exulta ī omni corde filia hierusalem. Abstulit
dō iudicium tuū. auertit inimicos tuos
de loco israel. Dō ī medio tui. ñ timebis malum
ultra. In die illa dicetur hierusalem: noli timere sion.
nō dissolutantur manus tue. Dō dē tuus
ī medio tui fortis. ipse saluabit. Gaudebit super
te ī letitia. silebit ī dilectione tua. & exul
tabit super te ī laude. sicut q̃ diebus festis celebrantur congregabo. q̃ de te sunt. ut nō
habeas super eos obprobrium. Ecce ego interficiam omnes q̃ afligunt te ī tempore
illo. & saluabo claudicantem. & eam q̃ eiecta fuit congregabo. Et ponam eos ī lau
dem. & nomen ī omni terra confusionis eorum.
In tempore illo quo adducam uos. & tempore quo congregabo uos. Dabo enim uos ī
nomen. & ī laudem omnibus populis terre. cū ad
uertero captiuitatem uestram coram oculis uestris.
dicit dominus. Cap. prim. ī libro aggei.
Aggeus sedens & locutus. q. seminauerit ī
laboribus ut ī gaudio meo. Desertum
templum edificet. dō pacem iuduc lo
quitur. Adhuc unū modicum q̃ ego cō
mouebo celum & terram. et mare. & aridam
et mouebo omnes gentes. et uenient de
sideratus cunctis gentibus.

Ydibus
Iulius
Iulius

Anno secundo darij regis ī mense sexto. in
die. ī mensis. factum est uerbum dō in manu
aggei prophete. ad zorobabel filium salathiel
ducem iuda. & ad iesu filium iosedech sacer
dotem magnum dicens. h̃ ait dō exercituū
dicens. populus iste dicit. nō dum uenit tempus
domus domini edificande. Et factum est uerbum
dō ī manu aggei prophete dicens. Numquid
tempus uobis est ut habitetis ī domibus ue
stris. & domus ista deserta? Et nūc hec
dicit dō exercituum. ponite corda uestra super uias
uestras. seminastis multum. & introtulistis paucum.
comedistis. & non estis saturati. Bibistis et ñ
estis ebriati. Operuistis uos. & non estis calefacti.
et q̃ mercedes congregauit: mittit eas
ī sacculum pertusum. h̃ dicit dō exercituū.
Ponite corda uestra super uias uestras. Ascendite
ī montem portate ligna. & edificate domum.
& acceptabile mihi erit. et glorificabor dicit dō.
Respexistis ad amplius. & ecce factum est mi
nus. et intulistis ī domum. & exsufflauit illud.
Quia ob cāmā dicit dō. eo quod domus
mea deserta est. et uos festinatis unusquisq̃
ī dō suum. Propter hoc super uos prohibuerunt
celi ne darent rorem. et terra prohibuit ne
darent germen suum. Et uocauit siccitatem super

Tempus lugendi.

Dep. xxvi.
Dep. xcv.
Dep. xx.
Leo. lxxxv.
Gy. lxxii.
Tre. deloth. i.

Dep. xxvi.
Dep. xcv.
Dep. xx.
Leo. lxxxv.
Dep. xcv.

Quidam codex suo seminat & parum inferre q̃ perrandem seiebat in mi
ta lacerida audiendo quo fecit. & negligenter operando parum fruc
tificat. comedere quasi q̃ alia dicendum sunt. & ipsam fecit satis
fecit. bibere non saturat q̃ aliud mundo aliud esurit. habitare q̃ ad
uocat. & dicit aut inclinat. & ebriat mors uite inmutat. & aut
deinde aeuis est pauldubio mea mutatis. uterque tronus siquerit
ī tuum. non ministerio quae amouent non a nauet. semetipsum
abnegat. q̃ ad melioris mutat. & unusquisq̃ q̃ ñ erit. & sing
et q̃ mat. In socculo p. iudo q̃ peccati mutat. q̃ ñ pdet non ut
h̃ q̃ quanta laguint ut prauit. & quanta impiant non p̃ fe
dunt. unpsa mos mittunt. q̃ q̃ fecit & ipsa fecit quae in
tuentes & gerit. & non intuentes & p̃ dicit. & sic p. nam inimicos

LA
CHA

super eum. et super montes. et super colles. et
super omnem altum. et super omnem altitudinem. et super
omnem altitudinem manuum. Et audiuit zoro
babel filius salathiel. et ihesus filius iosedech
sacerdos magnus. et omnes reliquie populi uocem
domini dei sui. et uerba aggei prophete sicut misit
eum dominus deus eorum. et timuerunt populus a facie domini.
Et dixit aggeus nuntius domini de nuntiis
domini populo dicens. ego uobiscum sum dicit dominus. Et
suscitauit dominus spiritum zorobabel filii salathiel
ducis iuda. et spiritum iesu filii iosedech sacer
dotis magni. et spiritum reliquiae de omni populo
et ingressi sunt. et fecerunt opus in domo
domini exercituum dei sui. In die xxiiii. sexti anno
sedecimo regis darii. in
mense sexto factum est uerbum domini in ma
nu aggei prophetae dicens. loquere ad zorobabel
filium salathiel ducem iuda. et ad iesum filium
iosedech sacerdotem magnum. et ad reliquos
populi dicens. Quis in uobis est derelictus qui
uidit domum istam in gloria sua prima. et quo
modo uidetis hanc ecce numquid non ecce sicut
non fuit in oculis uestris. et nunc confortare zoro
babel dicit dominus. et confortare iesu fili iose
dech sacerdos magne. et confortare omnis
populus terae dicit dominus. Et fortes estote qui e
go uobiscum sum dicit dominus exercituum. Verbum
quod pactum uobis cum egredemini de terra
egypti. et spiritus meus erat in medio uestrum. noliteti
mere. quia haec dicit dominus exercituum. Adhuc unum
modicum. ego commouebo coelum et terram ma
re. et aridam. et commouebo omnes gentes. et
ueniet desideratus cunctis gentibus. et impple
bo domum istam gloria. dicit dominus exercituum. ergo
argentum meum est et aurum meum. dicit dominus exercituum.
magna erit gloria domus istius nouissimae.
plusquam primae. dicit dominus exercituum. In
xxiiii. nono anno regis darii factum est uerbum domini ad aggeum prophetam dicens.
haec dicit dominus exercituum. interroga sacerdotes le
gem dicens. Si tulerit homo carnem sanctam
in ora uestimenti sui. et tetigerit de summitate
eius panem. aut pulmentum. aut uinum. aut ole
um. aut omnem cibum. numquid sanctificabitur.
respondentes autem sacerdotes dixerunt. non. Et
dixit aggeus. Si tetigerit pollutus in anima
omnibus his. numquid contaminabitur. et
responderunt sacerdotes et dixerunt. Conta
minabitur. et respondens aggeus et dixit. Sic po
pulus iste et gens ita coram me dicit
dominus. et sic omne opus manuum eorum. et
omnia quae obtulerunt ibi. contaminata
erunt. Et nunc ponite corda uestra a diebus
hodiernis et sursum quam ponebatur lapis super la

pidem in templo domini. Cum accederetis ad acer
uum. xx. modii. et fuerunt decem. Iniuriatus
ad torcular. ut exprimeretis quinquaginta
lagenae. et fuerunt. xx. pauci uos uentes u
rentes. in aurugine. et grandine. et omnia opera
uestra. et non fuit in uobis qui reuertatur ad me
dicit dominus. Ponite corda uestra ex die ista. et
in sursum. a die. xxiiii. nono mensis a
die qua fundamenta templi domini po
nta sunt. numquid ita sementis in granario
est. et adhuc uinea et ficus. et malogranatum
et lignum oliuae non floruerunt. ex die ista
benedicam. Et factum est uerbum domini secundo ad
aggeum. xxiiii. mensis dicens. loquere ad zo
robabel ducem iuda dicens. Ego commouebo
coelum et terram. et conuertam solium regni
et conteram fortitudinem regni gentium
et subuertam quadrigam et ascensores eius.
et descendent equus et ascensor eius. unus
per gladium fratris sui. In die illa dicit dominus exercituum
assumam te zorobabel filium salathiel
serue meus dicit dominus. et ponam te qui signa
culum quia te elegi dicit dominus exercituum. Initium

Zacharias mense octauo. anno secundo darii regis factum est uerbum domini ad zachariam filium barachiae. filium addo prophetam dicens. Iratus fuit dominus super patres uestros iracundia. et dicet ad eos. Haec dicit dominus exercituum. Conuertimini ad me dicit dominus exercituum. et conuertar ad uos dicit dominus exercituum. sicut super fuerunt patres uestri ad quos clamabant prophetae priores dicentes. Haec dicit dominus exercituum. Conuertimini de uiis uestris malis. et a cogitationibus

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

et ecce candelabrum aureum totum. et lampas super eius cum septem lucernis. et septem fistulæ lucernis quæ erant super capitum illius. et duæ olivæ super illud. una a dexteris lampadis. et una a sinistris eius.

Et respondit et ait ad angelum qui loquebatur in me dicens. Quid sunt hæc domine mi? Et ait angelus qui loquebatur in me et dixit ad me. Numquid nescis quid sint hæc? et dixi. non domine mi. Et ait ad me dicens. Hoc est verbum domini ad zorobabel dicens. non in exercitu nec in virtute. sed in spiritu meo dicit dominus exercituum. Quis tu mons magne coram zorobabel in planitiem. et educet lapidem primarium. et exclamabunt gratiam gratiæ eius.

Et factum est verbum domini ad me dicens. Manus zorobabel fundaverunt domum istam. et manus eius suppletebunt eam. et scies quia dominus exercituum misit me ad vos. Quis enim despexit dies parvos? et lætabuntur et videbunt lapidem stagneum in manu zorobabel. septem isti oculi domini qui discurrunt in universam terram. Et respondi et dixi ad eum. Quid sunt duæ olivæ istæ ad dexteram candelabri et ad sinistram eius? Et respondi secundo et dixi. Quid duæ spicæ olivarum quæ sunt iuxta duo vestra aurea in quibus sunt fistulæ auri? Et ait ad me dicens. Numquid nescis quid sunt hæc? et dixi. Sed domine mi. Et dixit duo filii olei qui assistunt dominatori universæ terræ.

Et conversus sum et levavi oculos meos et vidi. et ecce volumen volans. et dixit ad me quid tu vides? et dixi. Ego video volumen volans. longitudo eius viginti cubitorum. et latitudo eius viginti cubitorum. Et dixit ad me. Hæc est maledictio quæ egreditur super faciem universæ terræ. quia omnis fur sicut hinc scriptum est iudicabitur. et omnis iurans sicut hinc scriptum est iudicabitur. Educam illud dicit dominus exercituum. et veniet ad domum furis. et ad domum iurantis in nomine meo mendacium. et commorabitur in medio domus eius. et consumet eam. et ligna eius et lapides eius.

Et egressus est angelus qui loquebatur in me. et dixit ad me. Leva oculos tuos et vide. quid est hoc quod egreditur. et dixi. Quid nam est. et ait. Hæc est amphora egrediens. et dixit. Hæc est oculus eorum in universa terra. Et ecce talentum plumbi portabatur. et ecce mulier una sedens in medio amphoræ. et hæc est dixit. Hæc est impietas. et eiecit eam in medio amphoræ. et misit massam plumbeam in os eius. Et levavi oculos meos et vidi. Et ecce duæ mulieres egredientes. et spiritus in alis earum. et habebant alas quasi alas milvi. et levaverunt amphoram inter terram et cælum. Et dixi ad angelum qui loquebatur in me. quo istæ deferunt

amphoram. Et dixit ad me. Vade dicere ei domui Babylonis. et stabilietur. et ponatur ibi super basim suam.

Et conversus sum. et levavi oculos meos et vidi. ecce quattuor quadrigæ egredientes de medio duorum montium. et montes montes æreos. In quadriga prima equi rufi. et in quadriga secunda equi nigri. et in quadriga tertia equi albi. et in quadriga quarta equi varii et robusti. Et respondi ad angelum qui loquebatur in me. quid sunt hæc domine mi? Et dixit angelus ad me. Isti sunt quattuor venti cæli qui egrediuntur ut stent coram dominatore universæ terræ. In quo erant equi nigri egrediebantur in terram aquilonis. et albi egressi sunt post eos. isti autem varii egressi sunt ad terram austri. et qui varii egressi sunt robustissimi quærere et pertransire terram. Et dixit. Ite perambulate terram. et perambulaverunt terram. et vocavit me. et loquutus est ad me dicens. Ecce qui egressi sunt in terram aquilonis requiescere fecerunt spiritum meum in terra aquilonis.

Et factum est verbum domini ad me dicens. Sume a captivitatem Heldai et Tobiæ et Iedaiæ. et venies in die illa. et introibis in domum Iosiæ filii Sophoniæ. qui venerunt de Babylone. et sumes argentum et aurum. et facies coronas. et pones in capite Iesu filii Iosedech sacerdotis magni. et loquere ad eum dicens. Hæc dicit dominus exercituum dicens. Ecce vir oriens nomen eius. et subter eum oriet. et ædificabit templum domino. et ipse ædificabit templum domino. et ipse portabit gloriam. et sedebit. et dominabitur super solio suo. et erit sacerdos super solio suo. et consilium pacis erit inter duos illos. Et corona erunt et sustinebunt Heldai et Tobiæ et Iedaiæ et Hen filio Sophoniæ memoriale in templo domini. et quia procul sunt venient et ædificabunt in templo domini. et scietis quia dominus exercituum misit me ad vos. Erit autem si audiendo audieritis vocem domini dei vestri.

Et factum est in anno quarto regis Darii factum est verbum domini ad Zachariam in quarta mensis nono qui est Casleu. et miserunt ad domum dei Sarasar et Regomelech et viri qui erant cum eo ad deprecandum faciem domini et dicerent Sacerdotibus domus domini exercituum et prophetis loquentes. Sicut quid flendum est mihi in mense quinto. vel sanctificare me debeo sicut feci iam multis annis.

Et factum est verbum domini exercituum ad me dicens. Loquere ad omnem populum terræ et ad sacerdotes eius dicens. Cum ieunaretis et plangeretis in quinto et septimo mense per hos LXX annos. Numquid ieunium ieunastis mihi? et cum comedistis et bibistis nonne quod vobis comedistis et vobis bibistis? Numquid non sunt hæc

ula q̃ loquutus est dñs ī manu ꝓphet eius
eī adhuc terrēn hīrarcum. et erit opulenta-
tiō urbis ī circuitu eius. et ad auxilīū eius
campestris hīrarcum. Cōtēn ē uerbum
dñī ad zachariam dicens. Hī ait dñs exercituū
dicens. Iudicīū iūm iudicate. et misericordiam
seruate unusquisq; cum fratre suo.
viduam et pupillū. et aduenam et pauperē
nolite calumpniari. et malum unus frater
suus non cogitet ī corde suo. Et noluerunt
attendere. et retulerunt scapulam recedentes.
et aures suas aggrauauerunt ne audirēt.
et cor suū posuerunt ut adamantē. ne audi-
rent legem. et uerba q̃ misit dñs exercituum
ī spiritu suo per manū prophetarum. et fāctū est in
dignatiōe magna a dño exercituū. Et factū
est sicut locutus sum. et non audierunt. sic cla-
mabunt. et non exaudiam dicit dñs exercitu-
um. et dispersi sunt super omnes gentes quas nesciebat. et
terra desolata est ab eis. eo q̃ non esset transiens et
redeuns. et posuerunt terram desiderabilem
ī desertū. Cōtēn ē uerbum dñī exercituum
dicens. Hī dicit dñs exercituū. Zelatus
sum syon zelo magno. et indignatione ma-
gna zelauī sum eam. Hī dicit dñs exercitu-
um. Reuersus sum ad syon. et habitabo ī medio
ierusalem. et uocabitur ierusalem ciuitas ueritatis.
et mons dñī exercituū mons sanctificatus. Hī
dicit dñs exercituū. adhuc habitabunt senes
et anus ī platheis ierusalem. unusquisq; in
manu eius p multitudinem hominū. et pla-
tee ciuitatis complebuntur infantibus. et
puellis ludentibus ī plateis eius. Hī dicit dñs
exercituū. Si difficile uidebit ī oculis reliquiis
populi istius in diebus illis. numquid ī oculis
meis difficile erit dicit dñs exercituum.
Hī dicit dñs exercituū. Ecce ego saluabo po-
pulum meū de terra orientis. et de terra oc-
casus solis. et adducam eos. et habitabunt
ī medio ierusalem. et erūt mihi ī populum. et ego ero
eis ī dēm. in ueritate. et in iustitia. Hec
dicit dñs exercituū. Confortentur manus
uestre q̃ audistis ī diebus istis sermones istos
per os prophetarum in die q̃ fundata est domus dñi
exercituū. ut templū edificaretur. Qui
quidem ante dies illos merces hominum
non erat nec merces iumentorum. sed neq; sanitas
ulla neq; egressus erat pax p tribulationem.
et dimisi omnes homines unusquisq;
contra proximū suū. Nunc autem non secundum
dies priores ego faciam reliquiis populi hui.
dicit dñs exercituū. sed semen pacis erit. vinea
dabit fructū suū. et dabit terra germen suū.
et celum dabit ros suū. et possidere faciam
reliquias populi huius hereditabit. Et erit sicut
erat maledictio ī gentibus domus iuda.
et domus israel. sic saluabo uos. et eritis be-
nedictio. Nolite timere confortentur manus
uestre. quia hec dicit dñs exercituū. Sicut cogitauit ut
afflīgerem uos. cum ad iracundiam me pro-
uocassent patres uestri dicit dñs exercituum. et non pepercit
sic conuertens cogitauī ī diebus istis. ut bene
faciam ierusalem et domui iuda. Nolite timere
hec sunt uerba q̃ facietis. loquimini veritatem
unusquisq; cum proximo suo. veritatem iudicii
pacis iudicate ī portis uestris. unusquisq;
malum contra amicum suum ne cogitetis ī corde
uestro. et iusiurandum falsum ne diligatis.
omnia enim hec sunt q̃ odi dicit dñs. Factū
est uerbum dñi exercituū ad me dicens. Hī
dicit dñs exercituū. Jeiunium quarti. et iejū-
nium quinti. et iejunium septimi. et iejū-
nium decimi erit domui iuda ī gaudi-
um et letitiam. et in sollemnitates pla-
cas. veritatem tantum et pacem diligite. Hī
dicit dñs exercituū. Usquequo uenient populi
et habitare faciant ciuitates multe. et habitabunt
habitatores unus ad alterum dicentes. Eamus
et deprecemur faciem dñi. et quaramus do-
minum exercituum. iudam ī ego. et uenient
populi multi. et gentes robuste. ad querendum
dominum exercituum ierusalem. ad deprecandam
faciem dñi. Hī dicit dñs exercituū. In diebus
illis ī quibus apprehendent. x. homines ex
omnibus linguis gentium. et apprehendent fim-
briam uiri iudei dicentes. Ibimus uobis-
cum. audiuimus enim quia dñs uobiscum est.
Onus uerbi dñi in terra adrach. et damasci
requiem eius. Quia dñi est oculus hominis. et omnium
tribuum israel. Etiam hamath quoque ī confinio eius
et tyrus et sidon. quia sapientes nimis sunt.
et edificauit tyrus munitionem suam. et congregauit argentum sicut
lutum platearum. Ecce dominus possidebit eam. et percutiet ī mari fortitudinem eius. et ipsa igni devorabitur.
videbit ascalon. et timebit. et gaza dolebit nimis. et accaron. quia confusa est spes eius. et
peribit rex de gaza. et ascalon non habitabitur.
et sedebit separatus ī azoto. et disperdam
superbiam philistinorum. et auferam sanguinem
de ore eius. et abominationes eius de medio
dentium eius. et relinquetur et ipse
deo nostro. et erit quasi dux ī iuda. et accaron
quasi iebuseus. Et circumdabo domum meam
hostis q̃ militans ut ne transeat. et non transibit
ultra super eos exactor. quia nunc
uidi ī oculis meis. Exulta satis filia syon.
iubila filia ierusalem. Ecce rex tuus uenit tibi
iustus et saluator. ipse pauper. et ascendens

Lapidum aureus q deuurtuos alios instruit hostes deuoratur dicit eos mira corpora
hui pro dilatatis sinuatis quos lapidibus funde subiecit. qd dilatatis quos q
illi eos aureos instruunt. pro os dilatans. superbientibus pecora dum obringunt
vnde et ad insanissimum ipse funde mente. qi singulis se esse lapide diabolica
est stulto superat.

HR
IAS

Iuxta alnum. iuxta pullum alne. Et dilegda
quadrigam et equum. et equum de terra,
et deliquabitur aurum belli. et locetur pecu
gentibus. et poretas eius amarum usque
ad mane. et a flumine usque ad finem terre.
Tu quoque in sanguine testamenti tui. emi
sisti vinctos tuos de lacu in quo non est aqua.
Conuertimini ad munitionem vinti spe ly
dite quia annuntians duplicia reddam
tibi. qui exercituit iudam qui arcum. imple
ui ephraim. et suscitabo filios tuos syo.
super filios tuos greca. et ponam te qui gla
dium fortium. et dominus dominus super eos su
debitur. et egredietur ut fulgur iaculum eius.
et dominus domini in tuba canet. et ibit in
austro. dominus exercituum proteget eos. et deuora
bunt. et subiacent lapidibus funde. et biben
tes inebriabuntur qui uino. et implebuntur
ut scale. et qui cornua altaris. et saluabit
eos dominus deus eorum in die illa. ut gregem populi
sui. quia lapides sancti eleuabuntur super terram eius.
Quid enim bonum eius est. et quid pulcrum
est. nisi frumentum electorum. et uinum germinans
virgines. Petite a domino pluuiam
in tempore serotino. et dominus faciet nubes.
et pluuiam imbribus dabit eis singulis herbam in agro. Quia simulachra loquuta sunt
inane. et diuinis uiderunt mendacium.
et somnia uana locuta sunt. ut
ne consolabantur. Ideo uadunt sicut oues
errantes. affligentur. quia non est eis pastor. Super
pastores iratus est furor meus. super hircos
visitabo. quia visitabit dominus exercituum gregem suum
domum iuda. et ponet eos quasi equum
gloriae suae in bello. ex ipso angulus. ex ipso paxillus.
ex ipso arcus prelii. ex ipso egredietur
omnis exactor simul. Et erunt qui fortes. et
conculcabunt hostes in luto platarum. et bellabit
quia dominus est eis. et confundentur ascensores
equorum. et confortabo domum iuda. et domum
ioseph saluabo. et conuertam eos quia miserebor
eorum. et erit sicut fuerunt quia exaudiam eos.
Ego enim dominus deus eorum. et exaudiam eos.
Et erunt sicut fortes effraim. et letabitur cor
eorum sicut a uino. et filii eorum uidebunt et letabuntur.
et gaudebit cor eorum in domino.
Sibilabo eis. et congregabo illos. quia
redemi eos. et multiplicabo eos sicut antea
fuerant multiplicati. Et seminabo eos
in populis. et de longe recordabuntur mei. et
uiuent cum filiis suis. et reuertentur et redu
cam eos de terra egypti. et de assyriis congre
gabo eos. et ad terram galaad et libanum ad
ducam eos. et non inuenietur eis locus. Et
transibit in mari fretto. et percutiet in ma
ri fluctus. et confundentur omnia profunda
fluminis. Et humiliabit superbia assur. et
sceptrum egypti recedet. Et confortabo eos
in domino. et in nomine eius ambulabunt dicit dominus.
Aperi
libanum portas tuas. et comedat ignis cedros
tuas. Vlula abies quia cecidit cedrus. quia magni
ficata est. Vlulate quercus basan. quia succisus est
munitus. Vox ululatus pastorum.
quia vastata est magnificentia eorum. Vox rugitus
leonum. quia vastata est superbia iordanis.
Hec dicit dominus deus. pasce pecora occisionis. que
qui possidentur occidebant. et non dolebant
et uendebant eas dicentes. benedictus dominus. diuites
sumus. et pastores eorum non parcebant
eis. et ego non parcam ultra super habitatores terre
dicit dominus. Ecce ego tradam hominem unum
quemque in manu proximi sui. et in manu regis
sui. et concident terram. et non eruam de manu
eorum. Pasce oues occisionis. hoc opus
pro gregis. Assumpsi mihi duas virgas. unam
uocauit decorem. et alteram uocauit funiculum.
Et pascam gregem. et succidit tres pastores in mense
uno. Et contracta est anima mea in eis. siquidem et
anima eorum fauit in me. Et dixi non pascam uos.
quod mortuum moriatur. et quod succidit succidatur.
Et reliqui deuorent unusquisque carnem
proximi sui. Et tulit virgam meam quam uo
cauit decorem. et abscidit eam. ut irritum
faceret fedus meum. quod pepigi cum omnibus
populis. et irritum deductum est in die illa. et
cognouerunt sic pauperes gregis qui custodiunt
mihi. quia uerbum domini est. Et dixi ad eos. Si
bonum est in oculis uestris. afferte mercedem meam.
Et si non quiescite. Et appenderunt mercedem
meam. xxx. argenteos. Et dixit dominus ad me.
pone illud ad statuam. decorum pretium quod
appenderunt filium israel. Et tulit. xxx. argen
teos. et posuit eos in domum domini ad statuam
ut. Et precidit virgam meam secundam que
appellatur funiculus. ut dissolueret
fraternitatem inter iudam et israel. Et
dixit dominus ad me. adhuc sume tibi uasa pas
toris stulti. quia ecce ego suscitabo pastorem in
terra. qui derelicta non uisitabit. disperdam non
quaerit. et contritum non sanabit. Et id quod stat
non enutriet. et carnes pinguium comedet. et
ungulas eorum dissoluet. Pastor et idolum
derelinquens gregem. Gladius super brachium
eius. et super oculum dexterum eius. Brachium eius
aridum arescat. et oculus dexter eius tenebrosus
eius obscurabitur. Onus uerbi domini super
israel. Dixit dominus extendens celum. et fundans
terram. et figens spiritum hominis in eo. Ecce ego po
nam terrem superliminare omnibus populis
circumeis. sed et iudae erit in obsidione

Iob. xl.

Abbac. i. Respiciet qui aspiciet
Iob. xl. huiusmodi.

Ps. iii. x.
Ez. lxxxix.

Iob. lvii.
Ez. lv.

Ps. xxxi.

Ez. xxxiv.

Ez. xxxvii.
Ps. lxxxvii. iii

Matt. lxxxviii. f. t. f. figuli.

Apoc. xxiii. xxxvii.
Deut. ii. ii.

Iac. xv. confessio.
Ez. lxxviii
Mich. iv. iii

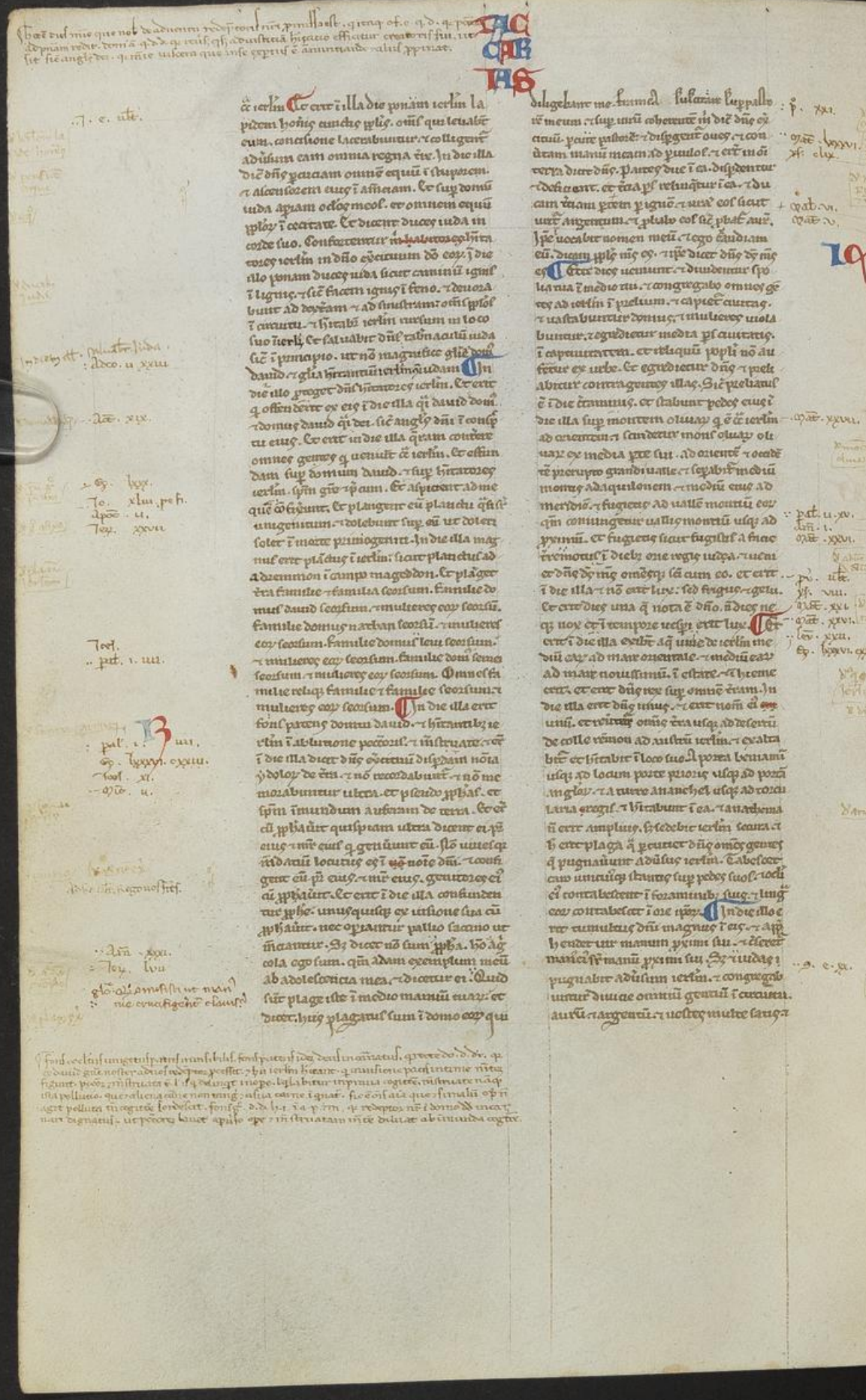

Hierusalem. Et erit in illa die ponam Hierusalem lapidem onerosum cunctis populis. omnis qui levabit eum. concisione lacerabuntur. et congregabuntur ad eum cum omnia regna terre. In die illa dicit dominus percutam omnem equum in stupore. et ascensorem eius in furiam. Et super domum iuda aperiam oculos meos. et omnem equum populorum percutiam. Et dicent duces iuda in corde suo. Confortentur habitatores Hierusalem in domino exercituum deo eorum in die illo ponam duces iuda sicut caminum ignis in lignis. et sicut facem ignis in feno. devorabunt ad dexteram et ad sinistram omnis populos in circuitu. et habitabit Hierusalem rursum in loco suo Hierusalem. Et salvabit dominus tabernacula iuda sicut primo. ut non magnificetur gloria domus David et gloria habitantium Hierusalem in iudam. In die illo proteget dominus habitatores Hierusalem. Et erit qui offenderit ex eis in die illa qui David domus David et domus David qui dei sicut angelus domini in conspectu eius. Et erit in die illa quaeram conterere omnes gentes que venerunt ad Hierusalem. Et effundam super domum David et super habitatores Hierusalem spiritum gratiae et precum. Et aspicient ad me quem confixerunt. Et plangent eum planctu quasi unigenitum. et dolebunt super eum ut dolet solet in morte primogeniti. In die illa magnus erit planctus in Hierusalem sicut planctus adadremmon in campo mageddon. Et plangent terra familiae familiam seorsum. familiae domus David seorsum. et mulieres eorum seorsum. familiae domus nathan seorsum. et mulieres eorum seorsum. familiae domus leui seorsum. et mulieres eorum seorsum. familiae domus semei seorsum et mulieres eorum seorsum. omnes cognationes reliquae familiae familiae seorsum. et mulieres eorum seorsum. In die illa erit fons patens domui David et habitantibus in Hierusalem in ablutionem peccatoris et mundabitur. Et erit in die illa dicit dominus exercituum disperdam nomina idolorum de terra. et non recordabuntur. et nomina prophetarum transferam. et spiritum immundum auferam de terra. Et erit cum prophetabit quisquam ultra dicent ei pater eius et mater eius qui genuerunt eum. non vives quia mendacium locutus es in nomine domini. et confodient eum pater eius et mater eius genitores eius cum prophetabit. Et erit in die illa confundentur prophetae. unusquisque ex visione sua cum prophetabit. nec operientur pallio saccino ut mentiantur. Et dicet non sum propheta. homo agricola ego sum. quia Adam exemplum meum ab adolescentia mea. et dicetur ei. Quid sunt plagae istae in medio manuum tuarum. et dicet. his plagatus sum in domo eorum qui diligebant me. Gladius exsurge super pastores meos. et super virum cohaerentem mihi dicit dominus exercituum. percute pastorem. et dispergentur oves. et convertam manum meam ad parvulos. et erit in omni terra dicit dominus. partes due in ea. dispergentur et deficient. et tertia pars relinquetur in ea. et educam tertiam partem per ignem. et uram eos sicut uritur argentum. et probabo eos sicut probatur aurum. ipse vocabit nomen meum. et ego audiam eum. dicam populus meus es. ipse dicet dominus deus meus es. Ecce dies venient. et dividentur spolia tua in medio tui. et congregabo omnes gentes ad Hierusalem in proelium. et capietur civitas. et vastabuntur domus. et mulieres violabuntur. et egredietur media pars civitatis in captivitatem. et reliquus populus non auferetur ex urbe. Et egredietur dominus et pugnabit contra gentes illas. Sicut pugnavit die bellantis. et stabunt pedes eius in die illa super montem olivarum qui est contra Hierusalem ex oriente. et scindetur mons olivarum ex media parte sui. ad orientem et ad occidentem in valle magna. et separabitur medium montis ad aquilonem et medium eius ad meridiem. et fugietis ad vallem montium eorum. conjungetur vallis montium usque ad proximum. et fugietis sicut fugistis a facie terremotus in diebus Ozie regis iuda. et veniet dominus deus meus omnes sanctos cum eo. et erit in die illa non erit lux. sed frigus et gelu. Et erit dies una quae nota est domino. non dies neque nox et in tempore vesperi erit lux. Et erit in die illa exibunt aquae vivae de Hierusalem medium earum ad mare orientale. et medium earum ad mare novissimum. in estate et hieme erit. et erit dominus rex super omnem terram. In die illa erit dominus unus. et erit nomen eius unum. et revertetur omnis terra usque ad deserti de colle rimon ad austrum Hierusalem. et exaltabitur et habitabit in loco suo a porta Benjamin usque ad locum portae primae usque ad portam angulorum. a turre Hananel usque ad torcularia regis. et habitabunt in ea. et anathema non erit amplius. habitabit Hierusalem securam et haec erit plaga qua percutiet dominus omnes gentes quae pugnaverunt adversus Hierusalem. Tabescet caro unicuique stantis super pedes suos. et oculi eius contabescent in foraminibus suis. et lingua eorum contabescet in ore suo. In die illo erit tumultus domini magnus in eis. et apprehendet unus manum proximi sui. et elevabit manus super manum proximi sui. Sed et iudas pugnabit adversus Hierusalem. et congregabitur divitiae omnium gentium in circuitu. aurum et argentum et vestes multae nimis.

Gloria patri et filio et spiritui sancto. Sicut erat in principio et nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

Finit liber Zacharie prophete.

hic erit ruina equi et mul. et camel. et asini.
et omnis iumentorum q fuerint i castris illis si
cut ruina h. et omes q reliq fuerint de omni
bus gentib q uenerunt et ierlm. Ascendent
ab anno i annum. ut adorent regem dnm
sabaoth. et celebrent festiuitatem tabna
culor. et erit q nō ascenderit de familis
terre ad ierlm ut adoret regē dnm sabaoth.
non erit super eum imber. q si familia egip
ti nō ascenderit. et nō uenerit. nec super eos erit
sed erit ruina h qua percutiet dns omes gentes
q nō ascenderint ad celebrandam festiuita
tem tabernaculor. hoc erit peccatum egip
ti. et hoc peccatum omnium gentium q nō ascenderint
ad celebrandam festiuitatem tabnaculor. Quidam
illa erit q super frenum equi erit sanctum dnō. et
erit lebetes i domo dni qui stabit coram al
tare. et erit omis lebes i ierlm et i iuda sanc
tificatus dno sabaoth. et uenient omnes im
molantes. et sument ex eis. et coquent in eis
et nō erit mercator ultra i domo dni sa
baoth in die illo. Scip plagus i malachia

Malachias ipse interpretatur angelus
dni. i. nūtius. quicquid enim loquebat
qi a dno erant mandata ita credebantur.
et inde ita nomen eius. hy. transtulerunt
dicentes. Assumpto uerbo dni super israel in
manu angeli eius. ipse haut ab nouissimo
in babylone quando et aggeus.

Onus ubi dni ad israel. i manu malac
hie. dicit dns dni. et dicetis in quo di
lexisti nos. Sonne frater esau iacob
dicit dns. et dilexi iacob. esau autem odio ha
bui. et posui montes eius in solitudinem.
et hereditatem eius i dracones deserti. qd
si dicit idumea destructi sumus. sed reuer
tentes edificabimus q deserta sunt. hec
dicit dns sabaoth. Ipsi edificabunt et ego
destruam. et uocabuntur fines impie
tatis. et populus cui iratus est dns usq; in eternum.
et oculi uri uidebunt. et uos dicetis mag
nificetur dns super fines israel. filius so
norat patrem. et seruus dnm suum timebit.
si ergo pr ego sum ubi est honor meus. et si
dns ubi est timor meus. dicit dns sabaoth ad uos
sacerdotes qui despicitis nomen meum.
et dixistis. In quo despeximus nomen tuum.
Offertis super altare meum panem pollutum. et
dicetis. In quo polluimus te. In eo qd dicitis
mensa dni despecta est. Si offerentes ceci ad im
molandum nonne malum est. et si offeritis claudos
et languidos. nonne malum est. offer illud
duci tuo si placuerit ei aut si suscepit faciem
tuam dicit dns sabaoth. Et nunc deprecamini
uultum dei ut misereatur uri. De manu
enim uestra factum est hoc. Si quomodo suscepit
faciem uestram dicit dns sabaoth. Quis est i
uobis qui claudat ostia. et incendat altare
meum gratuito. non est mihi uoluntas i uobis dicit
dns sabaoth. et munus non suscipiam de
manu uestra. Ab ortu enim solis usq; ad occa
sum magnum est nomen meum in gentibus. et
omni loco sacrificatur. et offertur nomini
meo oblatio munda. quia magnum nomen
meum in gentibus dicit dns sabaoth. Et uos
polluistis illud i eo q dicitis. mensa dni co
inquinata est. et q superponitur contempti
bile est cibus ipsius. et deuorat. Et dixistis.
ecce de labore. et exsufflastis illud dicit do
minus sabaoth. et intulistis de rapina et
claudum. et languidum. et intulistis munus. Si
quid suscipiam illud de manu uestra dicit dns.
maledictus dolosus qui est in grege suo masculum
et uotum faciens immolat debile dno. quia rex
magnus ego dicit dns sabaoth. et nomen
meum terribile i gentibus. Et nunc ad uos man
datum hoc o sacerdotes. si nolueritis audire.
et si nolueritis ponere super cor ut detis gloriam
nomini meo. ait dns sabaoth. mittam i uos egestatem
et maledicam benedictionibus uestris. et
maledicam illis. quia non posuistis super cor
ecce ego pigram uobis brachium disperdam semen
uestrum. stercus sollemnitatum uestrarum. et
assumet uos secum. et eicietis ad me ad uos
mandatum istud. ut esset pactum meum cum le
dicit dns sabaoth. Pactum meum fuit cum eo
uita et pax. et dedi ei timorem et timuit
me. et a facie nominis mei pauebat. lex ueri
tatis fuit i ore eius. et iniquitas non est inuenta i
labiis eius. In pace et equitate ambulauit me
cum. et multos auertit ab iniquitate. Labia sa
cerdotis custodient scientiam. et legem
requirent ex ore eius. quia angelus dni sa
baoth est. Vos autem recessistis de uia. et iniquatis
multos in lege. irritum fecistis pactum
meum. ait dicit dns sabaoth. Et qd et ego
dedi uos contemptibiles. et humiles omni
bus plebis sicut non seruastis uias meas. et accepis

Leui. bxx.

ysai. lxi.
Iere. xxix.
Deut. iv. Luc. g.

Ad ro. vi.

ysai. cbxxiii.
dni. xxi.

Iere. clvi.

Deut. d.

Gen. xxvii.

Sap. xxxvi. xlviii.
ysai. xxxv.
ysai. clxi.
Iob. x.

Ad ro. vi.

nil fraudem & lege. Numquid nō pat̃ unus
omnium nos? Numquid nō deus unus creauit
nos? Ut quid ergo despicit unusquisq; nostrum fratrem suum
violans pactum patrum nostrorum? Transgressus est iu
da & abhominatio facta est in israel & in hierusalem
quia contaminauit iuda sanctificationem domini quam
dilexerat. habuit filiam dei alienam. Deuastat
dominus uirum qui fecerit hoc magistrum & eruditum
de tabernaculis iacob offerentem munus domino
exercituum. Et hoc rursum fecistis. Operuistis
lacrimis altare domini. fletu & mugitu, ita ut
non ultra respiciam ad sacrificium. Nec accipiam
placabile quid de manibus uestris. Et dixistis, ut
quid? quia dominus testificatus est inter te
& uxorem pubertatis tue cui tu despexisti. Et
hoc participes eius & uxor fœderis tui. Nonne
unus fecit. & reliquias spiritus eius. Et quid unus quærit
nisi semen dei. Custodite ergo spiritum uestrum. & uxorem
adolescentiæ tue noli despicere. Cum odio
habueris dimittere dicit dominus deus israel. Operiet iniquitas
uestrum uestimentum eius dicit dominus exercituum. Custodite spiritum uestrum. & nolite despicere. Laborare fecistis dominum in sermonibus uestris.
et dixistis. In quo eum fecimus laborare. In
eo cum dicitis. Omnis qui facit malum
bonus est in conspectu domini. & ipsi ei placent
aut ubi est deus iudicii. Ecce ego mit
tam angelum meum et præparabit uiam
ante faciem meam. et statim ueniet ad
templum suum dominator. quem uos quæritis. et
angelus testamenti quem uos uultis. Ecce ueniet di
cit dominus exercituum. Et quis poterit cogitare diem
aduentus eius et quis stabit ad uidendum eum?
ipse enim quasi ignis conflantis. & quasi fullonum.
Et sedebit conflans & emundans argentum
et purgabit filios leui. et colabit eos quasi
aurum & argentum. et erunt domino offerentes
sacrificia iustitiæ. Et placebit domino sacrificium iuda & hierusalem. sicut dies sæculi & sicut annos
antiquos. Et accedam ad uos in iudicio. & ero testis
citus maleficis & adulteris & periuris. & qui calumniantur mercedem mercenarii & uidu
as & pupillos. & opprimunt peregrinum. Nec timuerunt dicit dominus exercituum. ego dominus & non mu
tor. & uos filii iacob non estis consumpti. A
diebus enim patrum uestrorum recessistis a legitimis meis. & non custodistis. Reuertimini ad
me. & ego reuertar ad uos dicit dominus exercituum. Et dixistis. In quo reuertemur? Nunquid
fraudabit homo deum. quia uos affligitis me. Et
dixistis. In quo affligimus te? Decimis et primitiis. In primitiis uos maledicti
estis. et uos me affligitis gens tota. Inferte omnem decimam in horreum meum. & sit cibus
in domo mea. & probate me super hoc dicit dominus.

si non aperuero uobis cataractas cæli. & effudero uobis benedictionem usque ad habundantiam. Et increpabo pro uobis deuorantem. et non corrumpet fructum terræ
Nec erit sterilis uinea in agro dicit
dominus exercituum. Et beatos uos dicent omnes gentes. Et eritis uos terra desiderabilis uos
dicit dominus exercituum. Mulcauerunt super me u
bi uera dicit dominus. Et dixistis. quid locuti
sumus contra te. et dixistis. Vanus est qui
seruit deo. Et quid emolumentum quia custodiui
mus præcepta eius. et quia ambulauimus
tristes coram domino exercituum? Ergo nunc
beatos dicimus arrogantes. Et quidem
ædificati sunt facientes impietatem. et
tentauerunt dominum. & salui facti sunt. Et
locuti sunt timentes dominum. unusquisq; cum
proximo suo. Et attendit dominus & audiuit
& scripsit liber monimenti coram eo. timen
tibus dominum & cogitantibus nomen eius. Et erit
mihi ait dominus exercituum. In die qua ego facio in
peculium. et parcam eis. sicut parcit uir filio
suo. seruienti sibi. Et conuertimini. & uide
bitis quid sit inter iustum & impium. inter seruum
deo. & non seruientem ei. Ecce enim dies ueni
et succensa qui caminus. et erunt omnes extra
ne. omnes facientes impietatem. Et
succendet eos dies ueniens dicit dominus exercituum. qui non relinquet eis
radicem & germen. Et orietur uobis timentibus nomen meum sol iustitiæ & sanitas in pennis
eius. et egrediemini. & salietis sicut uituli de
armento. & calcabitis impios cum fuerint cinis
sub plantis pedum uestrorum. In die qua ego facio
dicit dominus exercituum. Memento legis moysi serui mei. quam mandaui ei in horeb ad omnem israel præcepta iudicia. Ecce ego mittam uobis helyam prophetam ante quam ueniat dies domini
magni & horribilis. & conuertet cor patrum
ad filios. & cor filiorum ad patres eorum. Ne forte
ueniam & percutiam terram anathemate.
Explicit liber duodecim prophetarum.

Deut. u.
Mat. xxii. xxiii.
Gen. xx. bis.
Mat. xii. xiii.
Gen. v. xx.
Ps. xv.
Ex. xxiii.
Deut. xxiii.
Ps. cviii.
Gen. i. proprie.
Ps. cviii. xcviii. cliii.
I. e. ii.
Ps. cliii.
Io. viii.
Deut. xx.
Leu. vii.
Ex. cliii.
Eccl. xxiii.
Deut. xxv.
Leu. cviii.
Tac. i.
Ps. xxxvi.
Iac. i.
Ex. xxii.
Deut. xxv.
Ps. ii. bis.
Iob. xix.
Ps. cc.
Sap. lxxxviii.
Ps. cxlii.
Ley. xlix.
Deb. i.
Ex. xviii.
Deut. xx.
Deut. xxi.
Ps. ccxi.
Deut. xxi.
Ps. c. vi.
Iob. vii.
Deut. xxii.
Luc. ii.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

276

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

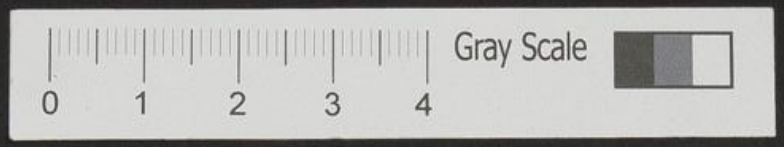

PAUL TO PHILIPPENSES

Pl. 4.

Pl. 4.

Pl. 4.

PAL
IPP

cubine abimhā quos genuit zamram. ie
sam. madam. madam. ieshoc. sue. Porro
filii ieccam. sabi. ⁊ dadan. filii aū madā.
efa. ⁊ epher. ⁊ enoch. ⁊ abida. ⁊ eldaa. Oes
hui filii cethure. Genuit aū abimhā ysaac.
cuius fuerunt filii eliu. ⁊ sirl. filii esau.
eliphaz. theman. omer. sephy. gothem. ce
nez. chamna. amalech. filii iudhel. nath
zam. zama. mazi. filii seyr. lothan. hour
uma. soobal aū lothan fuit thamna. filii so
bal. alian. ⁊ manahath. ⁊ ebal. ⁊ sephy. ⁊ o
nam. filii sebeon. aia. ⁊ ana. filii anadsion.
filii dison. amaram. ⁊ esebum. ⁊ iechum.
⁊ charan. filii aser. balaan. ⁊ zauan. ⁊
iacam. filii dison. ur ⁊ aram. Iste sunt reges
q̄ imperauerunt in terra edom. aū q̄ ēet rex fi
lios israel. Bale filius beor. ⁊ nomen ciuitatis
eius dinaba. Cumque esset aū bale. ⁊ regnauit pro
hibil filius zare de bosin. Cūq; iobab fu
isset mortuus. regnauit pro ueluo de fin
theman. Obiit q̄. ⁊ husan. regnauit
pro eo adad filius balau. q̄ percussit madian.
in terra moab. ⁊ nomen ciuitatis eius auith.
Cūq; ⁊ adad fuisset mortuus. regnauit pro
semla de masreca. Sed ⁊ sela mortuus est.
⁊ regnauit pro saul de rehoboth. qui iuxta
amnem situs est. Cumque o q̄ saul. regnauit
pro balanan filius achobor. Sed hic mor
tuus ⁊ regnauit pro eo adad. cuius urbs fuit
nomen phou. Et appellata est uxor eius mee
tabel. filia matred. filii mezab. Mortuo
aū adad duces prouinciarum edom et ce
perunt. Dux thimna. dux oola. dux iether
dux oolibama. dux ela. dux phinon. dux
cenez. Dux theman. dux mabsar. dux
mabdiel. dux iram. Hii duces edom. fi
lii aū israel. Ruben. symeon. leui. iuda.
ysachar. ⁊ zabulon. dan. ioseph. benia
min. nepthalim. gath. aser. filii iuda.
her. auman. sela. ⁊ ⁊ esnatri fuerunt ex de filia
sue chanaanitidis. fuit aū her primogenitus
iuda malus coram dno. ⁊ occidit eum.
Thamar aū nurus eius. peperit ei phares
⁊ zam. Omes q̄ filii iuda. v. filii aū
phares esrom. ⁊ chamul. filii q̄; zare.
zamri. ⁊ ethan. ⁊ eman. ⁊ chalchal q̄;
zamri simul. v. filii charmi. achar.
q̄ turbauit israel. ⁊ peccauit in furto a
nathematis. filii ethan azarias. filii
aū esrom q̄ nati sunt ei. iermahel. ⁊
aram. ⁊ chalubi. Porro aram genuit aminna
dab. aminadab aū genuit naasson princi
pem filiorum iuda. Naasson quoq; genuit sal
ma. de quo ortus est boos. Boos aū genuit obeth.
q̄ ipse genuit ysay. Ysay aū genuit primogeni
tum eliyab. secundum aminadab. tertiū simaa. quar
tum nathanahel. quintum raddai. sextum asom.
Septimum dauid. Quorum sorores fuerunt sarui
a ⁊ abigayl. filii aū sarue. abysay. ioab. ⁊ a
sahel. tres. abygayl aū genuit amasa. cui
pater iethel ysmaheliten. Caleph aū filius esron.
accepit uxorem nomine azuba. de q̄ genuit erioth.
Fuerunt q̄ filii eius. ierioth. sobab. zaziom. Cūq;
mortua fuisset; azuba. accepit uxorem caleph. ⁊
phuuth. q̄ peperit ei hur. Porro hur geni
hur genuit bezelehel. Post hec ingressus est
esrom ad filiam machyr. patris galaath. ⁊ accep
eam cui erat annorum sexaginta. q̄ peperit ei segub.
Segub genuit iayr. ⁊ possidet. xxiii. ciu
tates in terra galaath. Cepit iesiir. ⁊ iaim oppida
iayr. ⁊ anaar. cum suburbis eius sexaginta ciui
tatibus. Omnes isti filii machyr patris galaad. Cum aū
mortuus esset esrom. ingressus est chaleph ad
effrutha. habuit q̄ uxorem abyia q̄ peperit ei assur
patrem thecue. Fuerunt aū filii ieramahel p
mogeniti esrom. iram primogenitum eius. ⁊ bynaa
aram. ⁊ aodom. ⁊ achyia. Duxit q̄ uxorem alteram
ieramahel nomine atharam q̄ fuit mater onam. Et
filii iram primogeniti ieramahel. fuerunt moos.
⁊ iamyn. ⁊ achar. Onam aū habuit filios semei.
⁊ iadai. filii aū semei. nadab. ⁊ abysur. Nomen ue
uxoris abysur abyhyl. q̄ peperit ioban. ⁊ molyd.
Filii aū nabad. fuerunt saled. ⁊ abphaym. ⁊ ut
est dicere absi; ubic. filius ū abphaym saled. ⁊
abphaym. iesi. q̄ iesi genuit selan. porro se
lan genuit oholim. filii aū iuda fratris semei. iether
⁊ ionathan. Et ⁊ iether mortuus est absq; li
beris. porro ionathan genuit phaleth. ⁊ ina. Iste
fuerunt filii ieramel. selan aū ni habuit filios
sed filias. ⁊ habuit egyptiam nomine ietera. Dedit q̄;
ei filiam suam uxorem. q̄ peperit ei ethiber. Eth
ber aū genuit nathan. ⁊ mathan genuit za
bath. ⁊ abath q̄; genuit ofal. ⁊ ofal genuit
obeth. Obeth genuit geu. geu genuit azaria.
Azaria genuit elles. elles genuit elasa.
Elasa genuit sesamoy. Sesamoy genuit
sellum. Sellum genuit yaminai. yaminai ge
nuit elysama. filii aū caleb fratris ieramahel
mola primogenitus eius. ipse pater zif. ⁊ filii
mariesa pater hebron. chore. ⁊ rahathythu

Ruth. iv.
Iu. xi.
Ge. xxviii.
Iu. xxviii
Ex. xxxi.
Ex. cv
T. e. vu p.
Iud. xvii. thesab
Iu. xlix. xxxviii.
Ioh. xxxi. F

Gr. xlia. p. lxiii.
Gr. lxiii. ē.
Gr. lxiii.
Gr. lxiii.
Gr. lxiii.
Gr. lxiii.
Gr. lxiii.
Gr. lxiii.
Gr. lxiii. lxiii. ⁊ lxii.
Gr. lxiii. lxiii. Sta. lxiii
Ioh. iii. x. xii.

ceram et iamma. Iamma autem genuit iaam.
pater iechaam. et ecem genuit sechem fi-
lius semei maon. et maon pater bethsur. &
pha autem cubina caleph peperit amim. et
mufa. et tezez. Porro amium geni gezen filij
iadai regum. et iotham. et iesum. et phaleth
et ephu. et iaaf. Cubina caleb. maacha.
peperit sabet. et tharana. Genuit autem saaf
pater magre nasie patrem magreta et pater
galaa. filium autem caleph. fuit achsa. hue
nati sunt filii calep. filii ur primogenitus effrata.
sobal pater bethgader. fuerunt autem filii sobal.
pater cariathiarim. qui habebat dimidium
requiem. et dimidium. et cognationem. et cognatio-
nes cariathiarim. sethrei. et esthaol.
et mathei. et maacrei. Et hi egressi sunt de
tarre. et. haolree. filii salma bethleem
et netophati. corone domus ioab. et dimi-
dium requiem saraei. Cognationes quoque
scribarum habitantium iabes. ameteei. et
sechacei. et sucathei. hi sunt cinei que
venerunt de ceilore pater domus rechab.

Hanc autem hos habuerunt filios dei nati sunt in hebron.
primogenitus amnon. et rechamam et sethe. sed
danial. de abigail. carmelitidi. et hoc mei re
gis iesiam. Tertium absalon filium ma
chu filie tholmai regis. quartum adonias.
alma pater bethlehem. aretb pater adomam.
filium. et. quintum saphathiam. et abithal.
et eglam uxore sua. sed et
nati sunt ei in hebron. in regnabat. vii. annis
et vi. mensibus. Triginta autem et tribus annis reg
nauit in iersalem. porro in iersalem nati sunt ei filii
damaa. et sobab. et nathan. et salomon. et
quatuor de bethsabee filia ammiel. et iebaar.
et elisama. et eliphaleth. viii. omnes hi filii
abisai. filius autem iadai. hi fuerunt in gezer tha
mar. filius autem salomonis roboam. cui abia fi
lius genuit asa. De hoc natus est iosaphat.
pater joram. qui joram genuit hozian ex qua ortus
est ioas. et amasias filius eius. azaria. porro
azarie filius arthan. pereni achi pater
ezechie. de qua natus est manasses. et manas
ses genuit amon patrem iosie. filii autem io
sie fuerunt primogenitus iaanan. secundus ioa
chim. tertius sedechias. quartus sellum. de ioa
chim natus est iechonias. et sedechias. filii iecho
nie fuerunt assir salathiel. melchyram.
phadaia. et nadabia. et cecenia. et samai. et nada
bia. De phadaia orti sunt zorobabel. et semei.

zorobabel genuit meosiam. ananiam. et
selomith sororem eorum. et salum. et ochol. et
barachiam. et asadiam. iosab. esed. et iuscab
filios ananie. filius pater iesiae. genuit fi
lium raphaia. hui filius arnan de qua natus est
obedia. genuit filium. fuit sechenia. filius se
chenia. filii sechenie. semeia. genuit filium. et
regiloth hana. et naaria. et saphat. et ni
no. filius naarie elioenai. et ezechias. et
reraim. et filii elioenai. odiua. et eliasib.
et phelegia. et ieb. et ioanan. et dalaia
et anani. et. Filii iuda. phares et es
rom. et carmi. et ur. et sobal. Et ega autem filius
sobal genuit ieth. de qua natus est achymai. et la
ed. hec cognatio eius cariathiarim. ieta. et
zemiel. et ema. et idbas. nomen quoque sororis
eorum asilel. phanuel. Phanuel autem pater gedor
et ezer. pater ozi. Isti sunt filii hur primo
genitus effratha pater bethlem. Assur autem pater the
cue genuit due uxores ataa. et naara
autem eorum ephet. et themani. et as
thum. Isti sunt filii naara. porro filii hezaia.
ac rechab. et thaan. Chuzam genuit anub
et sobaibi. et cognationem aziel filii aarum.
fuit autem iabes inclitus pribus suis. et mater eo
rum nomen illius iabes dicens. quia peperi eum in
dolore. Inuocauit autem eum iabes dicens. si
benedicens benedixeris mihi. et dilatauerit terminos
meos. et fuerit manus tua mecum. et feceris me
a malitia non opprimi. et pepigit quod petierat.
Caleph autem frater eius genuit machir. qui fuit pater
esthon. porro esthon genuit bethrafa. et
sesa. et thena. pater urbis nahas. hi sunt viri rechi.
filii autem cenez. otho. et iehel. et sonia. porro filii
othoniel. arthath. et saraia. porro filii
saraia. et genuit ioab patrem ualle artificum.
ubi quippe artifices erant. filii autem chaleb.
filii ephonie hur et hela. et machem filii
telam. et cenez. filii quoque iahalelel. ziph et.
ziphi. et thyria. et asarahel. et filii ezni. et
ether. et meered. et epher. et ialon. Genuitque
mariam. et sammai. et iesba pater estha-
mo. et uxor eius iudaia peperit iared pater gedor.
et heber pater socho. et iecuthiel pater za
noa. hi autem filii bethie filie pharaonis quam ac
cepit meered. et filii uxoris odaie. et dinai et
nathan pater ceilagarmi. et esthamo qui
de maachati. filii quoque sammai. simon. et ona
filii saman. et ethyrion. et filii iosizaeth. et
benzaeth. filii sela. filii iudahel pater lecha.

et bilhadi patris maacha. et cognationes eorum
egressi byssinum. idumei iuxta. et qui stare
fecerunt idem iuxta. idumei. et erunt se et deserti pro
cepsi fuerunt in maad. et qui habitauerunt in lehabim.
hec autem uerba. hii sunt filii israhel
in plantationibus. et in pelidibus. apud regem moab
eius. symonitaque sunt ibi. filii symeon. na
muhel. et amin. iarib. zam. zaar. saul. sellum filius
eius. mabsam filius eius. masma filius eius. filii ma
ri. amuhel filius eius. zachur filius eius. semei
filius eius. filii semei sedecim. et hii sex. fratres
eorum non fuerunt filios multos. et omnis cognatio
non potuit adequari. sicut filios iuda. israel
autem liberauit eos. et molada. et hasar sual. et balaa.
et ezem. et tolad. et bethuel. et horma. et
siceleg. et bethemarchaboth. et asersusim. et
bethebiri. et asersen. hec erant
ciuitates eorum usque ad regem dauid. et uille earum. sunt
eis. et sunt ciuitates eorum
usque. et omnes uici eiusdem usque. per circuitum
usque ad baal. hi habitauerunt eos. et delegationes distribuerunt
eis. et genealogiam fecerunt. et iodam filius iamaliel.
et iobel. et iaiu filius iosibie. filii eliu. et ma
lu. et israhel. et helyenai. et zaacoba. et iesaia. et a
dam. et adiel. et ismiel. et bataia. et ziza. et
filius siphei. filii allon. filii idaia. filii sem
ri. filii semaia. isti sunt nominati principes
cognationum eorum. et domus patrum eorum
multiplicati sunt nimis. et profecti sunt
ut ingrederentur in gedor. usque ad orientem uallis.
ut quererent pascua ouibus suis. et inuenerunt
pascua pinguia. uasta et spatiosa
et tranquilla. in qua antea habitauerunt
de stirpe cham. hii qui uenerunt. per nomina scripti
in diebus ezechie regis iuda. et percus
serunt tabernacula eorum. et habitacula quæ inuenti
sunt ibi. et deleuerunt eos usque in presentem
diem. habitauerunt pro eis. quia pascua inuenerunt ibi
pascua reperiunt. de filiis ergo symeon habitauerunt
in monte seyr. quingenti. duces eis
phaltian. et naarian. et raphaiam. et
uziel filios iosi. et percusserunt reliquias amalec
que potuerant euadere. et habitauerunt ibi. usque
in diem hanc. filii ergo ruben primo
geniti israel. ipse quippe fuit primogenitus eius.
sed quia polluit stratum patris sui. data sunt primo
genita eius filiis ioseph filii israel. non tamen ad
le reputatus est in primogenitis. per uxorem
autem fratrum suorum. et factus est princeps
ex eis primus natus fuerit. primogenitura autem re
putata sunt ioseph filii israel primogenita
ruben. enoch. et phallu. et hesron. et carmi.
filii iohel. et maia. et filius eius. et
mei. et filius eius. et michaias. et filius eius.
baal. et filius eius. et filius eius. et beela. et
theglathphalnasar rex assyriorum. et abstulerunt principes
tribus ruben. et gad. et dimidiam tribum manasse
et habitauerunt in halah. et habor. et hara. et fluuio
gozan. usque in diem hanc. et filii simeon. et
filii eius. et nomina eorum. et
fuerunt. et habitauerunt in bersabee. et molada. et
hasersual. et bala. et asem. et tolad. et
bethuel. et horma. et siceleg. et bethemarchaboth. et
asersusim. et bethebiri. et asersaim. hec
erant ciuitates eorum. usque ad regem dauid. et
habitationes eorum. et omnes uici eiusdem usque
et baal. hi habitationes eorum. et
genealogiae eorum. et iodam. et zaiu. et
semeia. et mamaia. et zaia. et
filius siphei. et allon. et idaia. et sem
ri. et semaia. et isti sunt nominati principes
cognationum eorum. et domus patrum eorum
multiplicati sunt nimis. et profecti sunt
ut ingrederentur in gedor. usque ad orientem uallis.
ut quererent pascua ouibus suis. et inuenerunt
pascua pinguia et uasta. et spatiosa et tranquilla
et pacifica. in qua antea habitauerunt
de stirpe cham. hii qui uenerunt per nomina scripti
in diebus ezechie regis iuda. et percus
serunt tabernacula eorum. et habitacula quæ inuenti
sunt ibi. et deleuerunt eos usque in presentem
diem. habitauerunt pro eis. quia pascua inuenerunt ibi
pascua reperiunt. de filiis ergo symeon habitauerunt
in monte seyr. quingenti. duces eis
phaltian. et naarian. et raphaiam. et
uziel filios iosi. et percusserunt reliquias amalec
que potuerant euadere. et habitauerunt ibi. usque
in diem hanc. filii ergo ruben primo
geniti israel. ipse quippe fuit primogenitus eius.
sed quia polluit stratum patris sui. data sunt primo
genita eius filiis ioseph filii israel. non tamen ad
le reputatus est in primogenitis. per uxorem
autem fratrum suorum. et factus est princeps
ex eis primus natus fuerit. primogenitura autem re
putata sunt ioseph filii israel primogenita
ruben. et gad. et dimidia tribus manasse. et habitauerunt
in halah. et habor. et hara. et fluuio gozan. usque in

Ge. xxxi. Ex. xxiii. Nu. v. xxv.

Ge. xlvi. Ex. vi. Nu. xxvi.

Ps. n. xx. xlviii.

Esd. viii.

Ps. n. xviii.

hur. zam. et filium gozan usq; ad diem hunc.
Filii leui. gersom. caath merari. filii amram.
aaron. moyses. et maria. filii aaron. nadab.
abiu. eleazar. et ithamar. Eleazar genuit finees
et finees genuit abisue. Abisue uero genuit bocci.
et bocci genuit ozi. Ozi genuit zaraiam. et zaraias genuit
meraioth. porro meraioth genuit amariam. et
amarias genuit achitob. Achitob genuit sadoc. sa-
doc genuit achimaas. Achimaas genuit azariam.
ipse est sacerdotio fungens in templo quod edificauit
salomon iuxta ierusalem. Genuit autem azariam amariam.
et amarias genuit achitob. Achitob genuit sadoc.
et sadoc genuit sellum. Sellum genuit helciam. hel-
cias autem genuit azariam. Azarias genuit saraiam. et
saraia genuit iosedech. porro iosedech egressus
est cum transmigrauit dominus iuda et ierusalem per manus
nabuchodonosor. filii ergo leui. gersom. caath.
et merari. hi sunt nomina filiorum gersom. lobeni. et
semei. filii caath. amram. ysaar. hebron. et
oziel. filii merari. moholi. et musi. hae autem cog-
nationes leui. secundum familias suas. gersom. lo-
beni. filius eius. caath filius eius. zamma fili-
us eius. iaaa filius eius. abiu filius eius. zaim filius eius.
iethni filius eius. filii aaph. aminadab filius
eius. chore filius eius. assir filius eius. helcha-
na filius eius. abiaaph filius eius. assir filius
eius. thaath filius eius. tarel filius eius. Ozai
filius eius. saul filius eius. filii heleama ama-
sai. achimoth. heleama. sophai filius eius.
naath filius eius. helcab filius eius. hieroam fi-
lius eius. heleama filius eius. filii samuel primogeni-
tus eius. abiam. filii autem merari. moholi.
Labeni filius eius. semei filius eius. Ozai filius eius.
samaa filius eius. aggia filius eius. asaia filius eius. Isti sunt
qui fuerunt dominati super cantores domus domini. ex quo
locus ceperat archam. ministrantes coram tabernaculo
testimonii donec edificaret salomon
domum domini in ierusalem. stabantque in ordine suo
in ministerio. hi uero sunt qui assistebant cum filiis suis. De
filiis caath heman cantor. filius iohel. filius samue-
el. filius elcana. filius ieroam. filius eliel. filius thou.
filius suph. filius heleama. filius mahath. filius amasai.
filius heleama. filius iohel. filius azarie. filius sophonie.
filius caath. filius aser. filius abiaaph. filius core. filius
ysaar. filius caath. filius leui. filius israel. et fratres eius
asaph. qui stabant a dextris eius. Asaph filius barac-
hie. filius samaa. filius michahel. filius basei. fi-
lius melchie. filius athnay. filius zaim. filius adaia.
filius ethan. filius zamma. filius semei. filius eth.
filius gersom. filius leui. filius autem merari. fratres eius
a sinistris. ethan filius chusi. filius abdi. filius mo-
loch. filius adaie. filius amasie. filius helcie. filius ama-
sai. filius bani. filius somer. filius moholi. filius mu-
si. filius merari. filius leui. fratres quoque eorum de-
putati sunt ad cancellum in tabernaculum domus domini.
Aaron uero et filius eius adolebant incen-
sum super altare holocausti. et super altare thymia-
mis in omne opus sancti sanctorum. et ut precaretur pro israel.
omnia quæ præcepit moyses seruus dei. Hi sunt autem filii a-
aron. eleazar filius eius. finees filius eius. abisue
filius eius. bocci filius eius. ozi filius eius. zaraia
filius eius. meraioth filius eius. amaria filius eius.
achitob filius eius. sadoc filius eius. achimaas filius
eius. et hi habitacula eorum per castella. atque confina. filio-
rum aaron. in cognatione caath. ipsi enim sortem
sortiti sunt. dederunt eis ciuitatem arbee. aau cognomento
arbee. porro agros ciuitatis. et uillas eius circumdantes.
filio uero iephunne. porro filii aaron dederunt
ciuitates adsignandi ebron. et lobna. et suburba-
na eius. iether. et estemo cum suburbanis suis. et iu-
ta. et bethsamis. et suburbana eius. De tribu autem ben-
iamin gabee. et suburbana eius. et almeth. et suburba-
nis suis. Omnes ciuitates. xiii. per gentes domus suas.
dederunt de tribu manasse. in possessione
urbes. x. porro filii cethsen. per gentes suas.
De tribu ysachar. filii thola. et phua. et iasub. et sem-
ran. xiii. de tribu aser. et de tribu neptali.
et de tribu manasse. in basan urbes. xiii. filii autem
merari. per gentes suas. De tribu ruben. et
de tribu gad. et de tribu zabulon dederunt per sortem
ciuitates. xiii. dederunt ergo filii israel ciuitates cum
suburbanis eius. leuitis. sicut iusserat dominus per manum
moysi. dederunt quoque de tribu filiorum
iuda. et de tribu filiorum simeon. et de tribu filiorum
beniamin. urbes has quas uocauerunt nomine suo. filii
autem caath. fuerunt per cognationes suas. de tribu
ephraim. dederunt ergo eis urbes
adsignandi. sichem cum suburbanis suis. hue-
mas ergo cum suburbanis suis. et bethoron similiter.
Hec non. et elon cum suburbanis suis. et thechrem non
mutauerunt modum. porro ex dimidia tribu ma-
nasse. Aner. et suburbana eius. Jaaleam cum suburbanis
eius. per cognationes filiorum caath. reliquerunt. fili-
is autem gersom de cognatione dimidiæ tribus ma-
nasse gauerlon in basan. et suburbana eius.
et astaroth cum suburbanis suis. De tribu issa-
char. cedes. et suburbana eius. et dabreth
cum suburbanis suis. Ramoth ergo. et suburbana
eius. ianem cum suburbanis suis. De tribu
aser. masal. cum suburbanis suis. et abdon suburbanis
suis ergo. et suburbana eius. et hoob cum subur-

banus suus. porro de tribu neptalim. cedes igrali
lam. et subburbanus suus. dimon cum suburbanis
suis. et mouzathayim. et suburbana eius. filius
aut memri residui de tribu zabulon iremono
et suburbana eius. et thabor cum suburbanis suis.
Tribus ergo dante q; erant uiri uicho gonente cor
dantes. de tribu ruben. hesbon et suburbanis suis. et
iazer cum suburbanis suis. et gad cum suburbanis suis.
et ramoth cum suburbanis suis. et mahanaim cum suburbanis
suis. et esebon cum suburbanis suis. et iazer cum sub
urbanis suis. Porro filii ysachar. thola
phua iesub. et simaron. iiij filii thola. ozni
et rephaia. et ichel et iemay. et iebsam et samu
hel principes domos cognationum suarum de stir
pe thola uiri fortissimi numerati sunt in
diebus dauid. xxij. mil. de filiis ozni. et rephaia. de q
bus sunt michahel et obadia et iehel. et iesia.
quinq; omes principes. cum q; omes eis plurimus
suis. preliis suis accuncti sunt ad pugnam uiri for
tissimi. xxxvi. mil. et habebant uxores
et filios. fere q; eorum poterant cognationem uiri
dant robustissimi ad pugnandum. lxxxvii.
mil. numerati sunt. benjamin bale. et hecho
et iadiel. et sumi filii bale. et ozri. et ozriel.
et hieremoth. et iri. quinq. principes familiarum
ad pugnandum robustissimi numerati sunt
eorum. xxxiv. mil. et. xxxiv. porro filii hecho
zaphon. et uaal. et hebezer et helioenay. et a
man. et hieremoth. et abia. et anathoth. et
almathan omnes hi filii hecho. numerati sunt
iuxta principatus suos principes cognationum ad
bella fortissimi. xx. mil. et. c. porro filii
iediael iaian. filii autem iaian. hieus et hema
min et aoth. et chanaana. et ethan. et thar
sis. et hysiar. omnes hi filii ad hiel principes
cognationum suarum uiri fortissimi. x. mil.
mil. et. c. ad bellum procedentes. stephan q;
et aphim. filii ir. et ulim filii aher. filii autem
neptali. et iesiel. et guni. et iasar. et sellum.
filii bala. porro filius manasse esriel.
Concubina quoque eius syra peperit machir pater
galaad. machir autem accepit uxorem filiam
suphpham et stephan. et hanc sororem no
mine maacha. Zomm autem filius galaad
Iaaer; sunt salphaad filius. peperit maa
cha uxor machir filium. Ressuph; nomen
eius phares. porro nomen fratris eius sarer.
et hulam et ieiem. filius autem ulam

baldan. hi sunt filii galaad filii machir filii
manasse. qui cum ad eum regina peperit uirum de
corabiezer. et moela. et sarr. nam filii semida.
aym et sedehem. et leci. et aniam. filii autem effraim
sunt thala. barech filius eius. et thaat filius ei
lada filius eius. et thath filius eius. hanan filius
zabad. et sutthala. et uxor filius eiusdem. et ezer. et elead.
occiderunt autem eos uiri geth indigenae. quia descen
dere ut inuadent possessiones eorum. Luxerunt effraim
pater eorum multis diebus. et uenerunt fratres
eius ut consolarentur eum. et ingressus est ad uxorem
suam. concepit et peperit filium. et uocauit
nomen eius beria. eo quod in malo esset domus eius.
filia autem eius fuit sara. quae edificauit ethoron
inferiorem et superiorem et ozeniam. porro filius
eius suphe. et seph. et thale. de quibus exortus thaan
genus laadan. Iste est filius ammiud genus elisa
ma de quo ortus est nun. filius iosue. fec
disse autem eos. et hereditatem bethel cum filiabus. et ex
oriente noran. ad occidentem plagam gazer et
filii eius. sichem quoque; cum filiabus. et iuxta filios eius
manasse. bethsan. et filiae eius. Tanach et filiae
eius. maugedda et filiae eius. Dor et filiae eius. Iste
habitauerunt filii ioseph filii israhel. filii aldi
iomina. et helia et esui. et abana. et sam so
mer eorum. filii autem hebem. melchiel.
ipse est pater burzaith. Heber autem genuit geph
lath. et ieser et ochum. et sua soror eorum.
filii ephlath phosith. et chamaal. et aoph.
hi sunt ephlath. porro filii manasse. et maga
chiahi. et aniam. filii autem helem fratris suphae et
gomna. et ieser et elmal. filii suphae uxor
napher et sual. et ieri. et thumna. et sedo
et ocma. et aduda et methuam et hem. filii e
ther gephone et phasiha et ium. filii autem ol
lam ezer et ianiel et resia. omnes hi filii aher.
principes cognationum electi atque fortis
simi duces ducum. illum uero filium autem
ulla; apta erat ad bellum. xxvi. milia.
Benjamin autem genuit bale primogenitum
suum. asbal secundum. et ecchom tertium. nuaa
quartum. et rapha quintum. sunt que filii
bale addam et gera et abiud. et abisue q; et
neman et achoe et gera et ephuphan.
et hum. hi sunt filii aod principes cognatio
num habitantium in gabaa quorum sunt
transmigrati. Noom autem et achia et gera. ipse
transtulit eos et gera oza et abiud. porro
saaim genuit in regione moab. postquam dimisit
eos. et husim et baara uxores suae. genuit autem de eis

Gen. lii.
Gen. xlvi.

Nu. lxx. vii.

Ios. i. xxvii.

A

B

uxore sua iobab. et debia. et mosa. et malchom. Ieu
q; et sechia et marma. hi sunt filii eius principes
familiarum eius. et eusimii genealogiarum eorum
al. porro filii elphaal heber. et misaam. et samad
hic edificauit ono. et lod. et filii asenat. Beria
aut. et dixerunt principes cognationum istarum
in haylon. fugauerunt. hii fuerunt habita
tores geth. et ahio. et sechi. et ieriemoth. et za
bia. et arioth. et eder. et michael q; et espha. et io
ia. filii baria. et zabidia. et moellam. et ieren
ieber. et elienai. et zilethai. et elieel. et adaia. et beraia. et simrath. filii
semei. et espham. et heber. et heliel. et abdon. et
zecri. et hanan. et hanania. et ela. et anatho
thia. et abdia. et ephadia. et phanuel. filii
ieroam sarsari. et sedoria. et athalia. et iesia. et
helia. et zechri. filii eram hi patriarchi et
cognationum principes qui habitauerunt in ierusalem.
ignaciones aut habitauerunt abiaabion. et
nom. ii porro eius maacha. filius quoq; eius pri
mogenitus abdon. sur. et cis. et baal. et na
ab. gedur q; et ahio. et zacher. et maleloth
geon et amaa. habitauerunt quoq; et abiud filii
suos in ierusalem cum fratribus suis. Ner autem genuit
cis. cis genuit saul. porro saul genuit ionathan. et
melchisue. et aminadab. et esbaal. filius
autem ionathan merbaal. genuit micha. filius mi
cha. piton. et melech. et tahare. et abaz
genuit iaada. et aadai genuit aleioth. et azimoth
et zamaai. porro zamaai genuit mosa. et mo
sa genuit bisana. et ceteri filii fuerunt in phadeni
et eiusdem eleasa q genuit edel. porro edel duos filios
fuerunt. et hii nomina eorum. hyas
mahel. sarea. abadia. anan. omnes hi filii
edel. filii autem asech fratris eius ulam primogenitus
et hiut secundus. et eliphalet tertius. et fuerunt filii
ulam uiri robustissimi. et magno robore et
tendentes arcum. et multos habentes filios ac nepotes
usq; ad. c. l. milia. omnes hi filii ben iamin.

Vniuersi ergo israel dinumerati sunt. et summa eorum
septem in libro regum israel. et iuda. Transmi
grauerunt in babylonem propter delicta eorum. qui habi
tauerunt primi in possessionibus suis in ciuitatibus israel. et sacerdotes leuite. et nathinei. Como
rati sunt hi in ierusalem de filiis iuda. et de filiis ben
iamin. De filiis q; effraym. et manasse. et hie
filius amiuth. filius emri. filii omri. filii im
ri. De filiis phaurez filii iuda. et selonii alia primogenitus. et filii eius. De filiis autem zarai. ieu
hel. et filii eorum. d. c. x. c. porro de filiis ben ia
min sale. filius mosollam filii odauia. filii a
sana. et iesaia. et filii ieiam. et ihela filii
ozi. filii moechori. et moella filius ezebanie.
filii muel. filii iebanie. et filii eorum principes familiarum
suarum. d. ccc lx. omnes hi principes cognationum
suarum primi in possessionibus suis. De sacerdotibus
autem iedaia. et ioiarib. et iachin. Azarias q; filius
elcie. filii mosollam. filii mosollam moth
filii emmeri fratris q; eorum principes familiarum
suarum. mil. de lx. fortissimi in robore ad faci
endum opus ministerii in domo dei. De leui
tis autem semeia filius asabeth. filii ezriam
filii asebiu. De filiis merari hie acai q; ar
pentarius. et galal. et mathathia filius mechi
filii zechri filii asaph. et obdias filius sa
mueae filii galayl filii odethun. et iaduthun
filii sacia. et hebeana q; habitauerunt in netofa
phy. Janitores autem sellum. et ator. et tol
mon. et ahiman. et fratres eorum sellum principes.
usq; ad hunc enim in porta regis ad orientem ob
seruabant portas filiorum leui sellum ut
filius core filii abiasaph filii core cum fratribus
suis. et domus patris sui. hi sunt chorarii sup
ra ministerium custodes ueste hinorum. et ab
horum. et custodes exercitus domini ac
custodientes introitum. fuerant autem filii ele
zar eorum duces eorum domino. porro zachi
rias filius mosollamia iaanitor porte tabe
naculi testimonii. omnes hi electi in hostia
rios. per tria. ccc. xii. et desperis fratribus suis
qui constituerunt dauid et samuel uidentes
fide sua. tu ipse q; filios eorum in hostiis domi
dei. et tabernaculo uiridi. sunt. per quattuor ue
tos erant hostiarii. ad orientem. et occidentem. et aquilonem. et austrum. fratres autem
eorum in uillis morabantur. et uenebant septem
dies de tempore usque ad tempus. hi quos ipsi constituerant
sacerdotes sunt numero. et erant
super exercitum ministerii domus dei. per gru
pas; ipsi domum morabantur circumdantes sunt et
ad ipsum pertinebant. ipsi mane aperiebant fores. per hor
gue erant. et super uasa ministerii ad nu
merum erat. et ferebant uasa. et efferebant. De
ipsis quoque dictum habebant in ueste illa seu ami
ciebant simile. et uno. et oleo. et thus. et aro
matibus. filii autem sacerdotum unguentum ex aro
matibus. ipsi faciebant. et matthathias autem leui
tes primogenitus sellum chorite preerat eorum
qui super agnine fuerant. porro filius ciach

Sadoch fr. minaioth. Sadoch. porro filii Sadoch. ioiarib. filii phaser. filii amariae. filii ezriae. filii ezrai. filii meraioth. filii amariae. filii ahitob. filii sadoch. fr. ioiarib. filii iedaia. filii ioiarib. filii iedaia. filii ioiarib. filii iedaia. filii

PAL
IPP

fiub; eo q̃ sup pnes eiusmt ꝓposito mlt ut sp
nouos p singli saltum ꝓmuerent. hi sit pp
cipes amtoq; p familias leuitaq; q̃ tpe dauid
mouebant. ita ut die ac nocte iugiter suo
ministerio deseruirent. Capita leuitaq; p fa
milias suas pncipes manserunt in hrn. In
gabaon aũ gmonite sunt pter gabaon ac el.
c. nomina eorũ sunt maacha. filius pmogen
nitus eius abyon. ruis. zeyr. zabal. zacher
nadab. Godolia q̃; zabioz. zachur. zaba
elioth. Porro maeloth genuit semmaam.
Isti habitauerunt cum regibus filiis suis in hrn
aliis; sc. Ner aũ genuit cis. cis genuit saul.
saul genuit ionathan. melchisue. zamadab.
zinsual. filius aũ ionadab. zinsual
mirbal. mirbal genuit mecha. porro fi
lius mecha. python. zaleth. zathan. Ahaz
aũ genuit zaam. zaam genuit alamath. zazmoe
zaam genuit moosa. moosa aũ genuit banaa
cuius filius mephibaa genuit eleasa de quo natus est
eldi. porro eldi. vi. filios habuit hi sunt nomina
ezricam. bocru. hysmael. sarai. obdia. anan
hi filii eldi. Philistiim aũ pugnabant
contra israel fugeruntq; uiri israel palestinos. ce
ciderunt uulnerati in monte gelboe. Cum
appropinquassent philistei persequentes saul
et filios eius percusserunt; ionathan. zabina
dab. et melchisue filios saul. cum aggrauatus esset
saul ictibus. Inuenerunt eum sagittarii. et
uulnerauerunt uehementer. et dixit saul ad ar
miger suum. Educe gladium tuum. et interfice
me. ne forte ueniat incircumcisus. et ludat
in me. Noluit aũ armiger eius hoc facere. timo
re perterritus. arripuit igitur saul ensem. et incum
bebat eum. Quod cũ uidisset armiger eius quia mortuus
est saul. cecidit et ipse in gladium
suum. et mortuus est. Interiit igitur saul. et tres
filii eius. et domus eius pariter. mortua est. Quod
cũ uidissent uiri israel qui habitabant in ca
stris; fugerunt. et saul ac filii eius mor
tuos deseruerunt urbes suas. et huc illucq
dispersi sunt. Venerunt philistiim. et habi
tauerunt in eis. Die igitur altera detruncantes
philistiim spolia occiso. inuenerunt saul. et
filios eius iacentes in monte gelboe. Cum
spoliasset eum. amputauerunt caput. arma;
nudauerunt. miserunt in terram suam ut circum
ferrent. et ostenderent idolis suis. et populo. ipsi.
Arma aũ eius reseruauerunt in phanoth suis.
et cap adfixerunt templo dagon. hoc cũ au
dissent uiri habitatores galaad omia. s. q̃ philistiim
fecerunt saul. surrexerunt singuli
uiri fortes. et tulerunt cadauera saul
et filiorum eius. attulerunt; ea in iabes. et
sepelierunt ea sub quercu quae est in iabes.
et ieiunauerunt vii. diebus. exercituq̃ g̃
saul pugnantes suas eo quod fuerant ab
dictum dni. quod praecepit non custodierunt illis.
s; insuper et pythonissam consuluerunt nec spi
ritum domino. pter quod interfecit eum. et tran
stulit regnum eius ad dauid filium yesse.
Congregatus est igitur omis israel ad dauid in hebron
dicentes. os tuum sumus. et caro tua. heri
q; et nudius tertius cum adhuc regnaret saul.
tu erat educens et reducens israel. Tibi
enim dixit dns deus tuus. tu pasce populum meum
israel. tu eris pncps super eum. Venerunt
igitur maiores natu israel ad regem in hebron. et
iniit dauid cum eis fedus coram dno. Unxerunt
eum regem super israel. iuxta sermonem dni q̃ lo
cutus est in manu samuel. habitauit q; dauid
cum omni israel in iebus. hec est iebus ubi erant
iebusei habitatores terre. Dixerunt; q̃ habi
tabat ibi; ad dauid. Non ingredietur huc.
porro dauid cepit arcem syon quae est ciuitas dauid. Di
xitq;. Omnis q̃ percusserit iebusei primus
erit pncps et dux. Ascendit igitur primus
ioab filius sarui et factus est pncps.
Habitauit aũ dauid in arce. et ideo appellata
est ciuitas dauid. Aedificauitq; urbem circuitu
a mello usq; adgirum. Iaab aũ reliquias ur
bis extruxit. Proficiebatq; dauid uadens et crescens
et dns exercituum erat cum eo. hi pnci
pes uirorum fortium dauid qui adiuuerunt eum
ut rex fieret super omem israel. q̃ uxta uerbum
dni. qui locutus est ad israel. et sibi numero
robustorum dauid. Jesbaam filius achamoni pri
ceps inter. xxx. Iste leuauit aduersum
suos. ccc. uulneratos una uice. et pcussit eos
per filios parentum suorum. et hoc fecerunt
pcentes. Iste fuit cum dauid in naphtali dum im
pugnaret philistiim congregati sunt ad locum ubi
erat lenticulum. Et erat ager regionis illius plenus
ordeo. fugeruntq; populi a facie philistinorum. Ipse
stetit in medio agri. et defendit eum. Cumq; p
cussisset philistaeos. dedit dns salutem magnam
per eum. Descenderunt tres de. xxx. pncipibus ad
petram iqua erant dauid ad spelunca mode
lam. cum philistiim fuerunt castrametati
in valle raphaim. porro dauid erat in presidio.

Gen. c. xl

Ps. c. xxv. f.

Ps. c. xxv.

Ps. c. xlv. xlvi.

Ps. c. xl.

Ps. c. xlviii.

Ps. c. xlviii.

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Ps. xxxiii. xlvi.

et statuerunt philisthinorum in bethleem. Desiderium
autem dni. Osiae dixerat in magno de cisterna beth
leem quae est in porta. Tres igitur uiri pruentia castra
philisthinorum processerunt et hauserunt aquam de cis
terna bethleem quae erat in porta. et tulerunt
ad dauid ut biberet. Qui noluit. sed magis liba
uit illam domino dicens. Absit ut iosphat domi
ne meae faciam. et sanguinem istorum uirorum bi
bam. qui in periculo animae suae attulerunt mihi aquam
propter hanc autem noluit bibere. Haec fecerunt
tres robustissimi. abisai quoque frater ioab. ipse e
rat princeps eorum. et ipse eleuauit hastam suam
super centum uulnerauitque eos. et ipse erat inter tres no
bilissimos inter tres secundus. idcirco factus est princeps eorum.
Verumtamen usque ad tres primos non peruenerat tu
mana filius ioiade uir robustissimus multa quoque
opera perpetrauerat de capsabel. ipse percussit duos
ariel moab. ipse descendit et interfecit leonem
in medio cisterna. in die nimis quando cecidit in
egipto uirum aduersum eum. et ipse abstulit
clypeum de manu eius et occidit eum. et
fuit ei lancea in ceruicibus eius et occidit eum.
Desiderium quoque dauid eum iniquum. et imposuit a
stam quae tenebat manus eius super eos. ista
sunt haec fecerunt banaia filius ioiade qui inter tres
robustos nominatissimus. Inter xxx. primos
verumtamen ad tres usque non peruenerat. plurimum
eum dauid admirabatur. Praeterea fortissimum
in exercitu adhel frater ioab. et elcanan filius
patruelis eius de bethleem. Semmoth arbiteus
eliel phalonites. ira filius accos thecuites.
dirai hezer anathothites. thos sibbechai hosathites
ilai ahohites. maxim nephophathites. heleb
filius baana nethophathites. ithai filius
ribai de gabaath filiorum beniamin. banaia
phiraton nites. iurai de torrente gaas. abial a
rabathites. azmoth barhumites. eliaba sala
bonites. filii asem gezonites. Jonathan
filius sage ararites. ahiam filius sacharar
ararites. eliphal filius ur. apher mecherat
thites. ahia phelonites. asai carmelites.
noemi. filius ezbi. joel frater nathan. ga
dai filius agarai. zelech ammonites. no
emi. berothites. arari ger ioab filius sui
uie. ira ithrites. zeleb ithrites. uria ethites.
zabad filius ochi. adina filius siza rubeni
tes. princeps rubenitarum. et cum eo xxx. hui
filius maacha. holiphat mathitites.
ozias. sibbai uethites. sema. et iuel. filii so
rhai arites. Jediael filius simri. et ioa
frater eius soliites. Eliel mahumites. et obed
dai. iosia filii elnaam. et ithma moabites.
Eliel et obeth et iasiel de maasia.

Ps. xxxiii

Hi quoque uenerunt ad dn in siceleg cum adui
ferret saul filium eius. et erant fortissimi re
gis qui pugnatores tendentes arcum. et funda;
mani funderent lapides de sinistra et de dextera. et in gentes
sagittas de funda; saul ex beniamin. prin
ceps abiezer. et ioas filius samaa gabathites.
et iaziel. et phaleth filii azmoth et baracha.
et iehu anathothites. et ismaias gabaonites.
fortissimus inter xxx. et super xxx. hieremias
et hezziel et ioannan. et zebad gederothi
tes. eluzai et ierimoth. et bealia. et sama
ria. et sephatia amphites. et ioha. et
eliel. et iozer. et iesiam de ueteribus. jo
ela. et zebadia filii ieroham de gedor.
si. et de gad ceperunt ad dn cum esset in de
serto in robustissimi pugnatores et pe
riti tenentes clypeum et hastam. facies eorum. et
facies leonis. et ueloces. et cuncti in montibus
Ezer princeps. obdias secundus. eliab. tertius. mas
mana. iiii. hieremias. v. hethi. vi. heliel.
vii. iohannan. viii. helzabad. viii. hieremias
x. hethiua. xi. hi de filiis gad principes exer
citus. minimus centum milibus. et maxi
mus mille. isti sunt qui transierunt
iordanem mense primo. quando inundauit
super ripas suas. ac fugauerunt omnes habitantes
in uallibus. ad orientalem plagam. et ad occi
dentalem. Venerunt autem de beniamin et de
iuda ad ualum ubi morabatur dn. egressusque
dn obuiam eis. et ait. Si pacifice uenistis
ad me in auxilium mihi. cor meum uni
tum erit uobis. Si autem ut fallam inimicis pa
cificis me. ait ego iniquitatem in manibus
non uidetur in oculis dei patrii nostri. et iudicet.
Spiritus autem induit abysai principem xxx. et
ait. Tui sumus dauid. et tecum filii isai. pax
pax tibi. et pax adiutoribus tuis. Ita enim ad
iuuat te deus tuus. Suscepit eos dauid. et posuit
eos principes turmae. Sed et de manasse
se transfugerunt ad dn quando uenerunt cum
philisthim in bellum contra saul pugnaret.
et non adiuuerunt eum. et ita per consilium re
miserunt eum principes philisthinorum dicen
tes. Periculo capitis nostri. recedet ad dominum
suum saul. cum quo reuertisset in siceleg.
transfugerunt ad eum de manasse odnas.
et zohai et eddai. et michael. et iozabad. et iedi
ael et zohai et heliu. et salethi principes mil

Ps. xlvi.

tum. Ymanasse. Iuuenes autem dñi ad
ipsum tenuerunt. omnes enim erant uiri fortissi
mi. et tantum prouecti in seruitutem. et ipsi
gloriosi dicebantur ad dñm adiuuantes ei.
unde dñi fiebat grandis numerus. quia ceteri
de israel. et numerus populorum cotidie
uenerunt ad dauid. ait esse in hebron ut impe
ret domui regni saul ad eum. nisi udi dñi. filii
dan pertinentes. tuppaim castra. uim ceteri
et erpelim ad pugnandum. de filiis symeon uiros
fortissimos ad pugnandum. vii. de filiis leui.
iiii. de ioiada. quasi principe. de stirpe aaron et
ait. iii. de. sadoch puer egregie indole
et domus patris eius principes. xxii. De filiis ait
beniamin fratres; saul. iii. quia et pars eorum ad
hucusque hereditabant domum saul. pro de filiis ephraim
xx. de. fortissimi in bello uiri nominati iaqz
omnes; sed et ceteri in dimidia parte tribus manasse. v.
et viii. milia singuli pro nomina sua uenerunt ut
constituerent regem dñm. De filiis ysachar uiri ce
dentes. et nouerunt singula tempora ad percipiendum quid fa
cere deberet israel. principes ducentii. omnis ait
reliqua tribus eorum usque illum sequebantur. pro
de zabulon qui egrediebantur ad pugnam. instructi
omnes instructi. omnis bellicosi. l. milia. uenerunt
in auxilium non corde duplici. et de neptali
principes. l. et cum eis instructi. cum clypeo et hasta
xxx. et viii. milia. De dan. et sagittis ad pugnam
xx. et viii. milia. et de aser egre
dientes ad pugnam. omnes pugnantes. xl.
milia. Trans iordanem ait de filiis ruben et de gad
et dimidia tribus manasse. instructi omnis bel
lum. c. xx. milia. omnes isti uiri bellatores. ce
perunt ad pugnandum. et uenerunt de phetem uenerunt
hebron. ut constituerent regem dñm. super uniuersi
israel. et omnis reliqua israel unus animus ut
ipse fieret dauid super uniuersi israel. fuerunt autem
ibi apud dñm tribus; diebus quadraginta
preparauerunt enim eis fratres eorum. et uicini
eorum usque adyslebar et zabulon. et nepta
lim. afferebant panes in asinis. et camelis.
et mulis et bubus; ad uescendum farinam philathas
uinum passum. uinum oleum ioues et boues.
ad omnem copiam. quia gaudium erat in israel.

13. Cuiit ait. ad omnem dñm et tribunis et centurionibus
et omnibus principibus. et ait ad omnem coetum israel.
si placet; uobis et si dño dño nostro. egrediamur pro quo
quia. et iterum ad fratres nostros reliquos. in uniuersas
regiones israel. et ad sacerdotes et leuitas qui sunt
in suburbanis urbium. ut congregentur ad nos.
et reducant arcam dei nostri ad nos. quia non requisiuimus
eam in diebus; saul. et responderunt omnis multi
tudo ut ita fieret. placuerunt enim cunctis populo. Congre
gauit igitur dauid omnem israel a sihor egypti usque usque
egredientur. usque ad emath. et a sihor usque ad
ingressum emath. et a sihor usque ad emath. ut ad
ducerent arcam dei de cariathiarim. et ascendit
dauid et omnis israel ad bala id est ad cariathiarim
quae est in iuda. ut afferret inde arcam dñi
dei sedentis super cherubim ubi ducitur nomen
eius. Impositeque arcam dei super
plaustrum nouum de domo aminadab. Oza autem
et frater eius minadab plaustrum. pro dñm
ducebant eam

uers. ruemer. sed quando prius. Et ait au
dientibus eum. quidnam iamnunc prius. tu
egrederis ad bellum. egressus est eum de ante re. ut
pugnaret contra philistiim. sed quando sic per
mit eum. respondit contra philistinos. de hon
usque gyram. Dimulgatumque est nomen dauid in omnibus
regionibus. ad eum redit omnes eum qui oppressi sunt.

Et ait sibi dominus. Ascende dauid. ibi ergo ascen
dam. ure dicens. Percutiam ergo ascendam. Timens
dauid. Ascendam ergo aquilonem. porro archa dei. non eum
dereliquit dominus. ad prudentiam. ad ministrum
suum usque in eremum. Cognoscentque omnis israel
in lin. ut ascendit archa. Ecce fugit quoque eum
ei. Nec non filios aaron. leuitas. De filiis caath.
urhel principes fuit. cuius eius. cc. xx. De filiis me
rari. asaia princeps. cuius eius. xx. De filiis helci
phan. semaias princeps. cuius eius. cc. De filiis elisa
phan. eliel princeps. cuius eius. lxxx. De filiis oziel. a
minadab princeps. cuius eius. c. xii. Ioannan. de
filiis sabathai. zacharias. eliezer. uriel. sa
maia. iehel. semiram. oliel. aminadab. ad ad
eos. Nos ergo sumus principes leuitarum. familiarum. filii
aaron filii. uiri. ascendere archam dei. de
israel. ad locum ei quem parauerat ei. Nec ut in principio qua
re eum quem petiuerat nos dominum. sic eo quod fuit
iudicium de nobis agere nobis. Sanctificauit ergo se sacer
dotes. leuite. ut portarent archa dei de israel.
Et tulerunt filii leui archa dei. sicut precepit moyses
iuxta uerbum domini humeris suis secundum. dixit prin
cipibus leuitarum. ut constituerent de fratribus. cantores
in organis musicorum. Dixitque uidel. rurel. ioy
bilus. ut vedinauer. iercelium sonet lectus. Con
stituerunt. leuitas hemam filium iohel. ade filii
eius asaph filium barachie. Ethan filium cusai. rai et filios eorum. secundo or
dine zacharam. ben. iaziel. semiramoth.
iahiel. zameiab. eliab. maasiam. ac
obededom. iehiel. ianniras. porro cantores
eman. asaph. ethan. iamithi. aeneri. ove
pares. zachariae filii oziel. semiramoth. ia
hiel. zani. eliab. maasiae. mathathiae. ma
bitcariama. amadiae. porro mathathiae. e
liphalu. mamenasi. obed edom. iehiel.
ozazim. ianhani. portaria. ianahiae.
on. Chonenias autem princeps leuitarum. prae
erat. ad canendum melodiam. Cuncti quoque uates ca
pienti. archam. iahiel. ac helchiana iamnoredare.
porro zacharias. iaziel. iaziphiah. mathathiahel. ra
maiah. mathiae. eliab. maasiae. eliezer. ac elioenai.
clangebant tubis coram archa dei. obededom. et

achimaas erant ianitores. ure ergo de domo obededom maio
res natu. iehiel. mandum. semei. ad portandam arcam
fedus dei de domo obededom leuita. Cuique ad
iuuauit. de iaurat portabant archam federis
dei in molabantur. vii. taurus. et vii. arietes. por
ro de eum iehiel sola byssina. cum uestimentis le
uite. et pretulit archam. Cantores quoque. et hymnorum
princeps. prophetae inter cantores. David et iehiel eum
eploth linea induti sunt. illi deducebant archam
federis dei humeris. et ministrabant. cum
iuli. cum ablis. cum psaltes. Cuique
uasi. archa federis dei usque. ad urbem dauid. michol
filia saul prospiciebat per fenestram uidit regem dauid saltantem
atque iuantem. et despexit eum in corde suo.

Introierunt ergo arcam. et constituerunt eam in medio tabernaculi quod tetendit ei dauid. Et obtulerunt holocausta
et pacifica coram deo. Cumque obtulisset dauid offerens
holocausta et pacifica. benedixit populo domini. et di
uisit uniuersis plangibus aduersus. ad mulierem
totam panis. et pane masse unus. bubule. et
ramoleci simila. Constituitque coram archa dei de leuitis. qui ministrarent. et recordarentur opera
eius. et glorificarent atque laudarent dominum deum
israel. Asaph principem. et secundum zacharia. porro ia
hiel. et semiramoth. iehiel. mathathia
eliab. mamanai. obed edom. iehiel.
sup organa psalterii. et cithare. Asaph. autem ut tu
bales vehementer. hanania. et iaziel sacerdotes ca
nere tubam in gaudio coram archam federis dei. In
illo die fecit dauid principem ad confitendum domino. asaph
et fratres eius. Confitemini domino et inuocate nomen
eius. notas facite in populis adinuentiones eius.
Cantate ei. psallite ei. mirabilia
eius. Laudate nomen sanctum eius. Letetur cor quaerentium
dominum. inquirite eum. quoniam facie eius semper.
Recordamini mirabilium eius quae fecit. signorum eius.
et iudicia oris eius. Semen israel eius serui eius. filii
iacob electi eius. ipse dominus deus noster in uniuersa terra
iudicia eius. Recordamini in saeculum testamentum eius.
Sermonis quem praecepit in mille generationes. Quod pepigit cum abraham. et iuramenti eius ysaac. et statuit
illud iacob in praeceptum. et israel in testamentum sempiternum.
Dicens tibi dabo terram chanaan. funiculum hereditatis
uestrae. Cum essent paucissimi numero. paucissimi. et
coloni eius. et transierunt de gente in gentem.
et de regno ad populum alterum. Non dimisit quemquam calumniari eos. et increpauit pro eis reges. Nolite tangere
christos meos. et in prophetis meis nolite malignari.
Cantate domino omnis terra. annuntiate de die in die sa
lutare eius. Narrate in gentibus gloriam eius. in cunctis

Re. u. xvi.

Re. u. xvii.

p. eius.

p. xcv.

ꝑ lis mirabilia eius. Quia magnus dns. et laudabilis nimis. et terribilis super omnes deos.
Quia omnes dii gentium dæmonia. dns autem celos fecit. Confessio
et magnificentia coram illo. sanctitas et
gaudium in loco eius. Afferte dno familie
gentium. afferte dno gloriam et imperium. date
gloriam nomini eius. Levate sacrificium et venite
in conspectum eius. Adorate dnm in decore sancto.
Commoveat a facie eius omnis terra. Etenim firmavit orbem
terrarum qui non commovebitur. Letentur celi et exultent terra.
et dicant in nationibus. dns regnavit. Tonet
mare et plenitudo eius. exultent agri et
omnia quæ in eis sunt. Tunc laudabunt lignia
silvarum coram dno. quia venit iudicare terram.
Confitemini dno quoniam bonus. quoniam in sæculum
misericordia eius. Et dicite salvanos dns salvanos
nos. congregaque nos et eripe de gentibus. Ad
confitendum nomini sancto tuo. et exultemus in
laudem tua. Benedictus dns deus israel. ab æterno
usque in æternum. et dicat omnis populus. fiat.
fiat. Deus qui regis in cœlis. sedes tua.
dns. et aliqui eius. ut in illum vere spiritu
tuo ut agit singulos dies. cuncta sua.
Pour obedeam et eius. lx. xviij. obedie
dom filium ydithyn. solo stetit unitatis
Sadoc. sui sacerdotes. et filius sacerdotes domum
tab naculo dno in excelso quæ erant in gibeon. ut
offerent holocausta dno super altare holo
caustomatis in agro mane et vespere. juxta omnia
quæ scripta sunt in lege dni quam præcepit israel. et post
eum in ydithyn. et reliquos electos unus
quisque; vocabulo suo ad confitendum dno. quia in
æternum misericordia eius. Homan et ydithyn. et
tubas. et aliquantes cimbala et omnia
musicorum signa ad canendum deo. filios autem
ydithyn. fecit esse portarios. Rex itaque et omnis
populus ivit domum suam. et David ut benedicere domui
suæ. Cum autem habitaret David in domo
sua. dixit ad nathan propheta. Ecce ego habito
in domo cedrina. archa autem dei sub pellibus. et
ait nathan ad David. Omnia quæ in corde
tuo sunt fac. dns enim est tecum. Factum est autem in nocte illa fuit
sermo dni ad nathan dicens. Vade et loquere ad
puerum meum David. Hæc dicit dns. Non ædificabis mihi domum
ad habitandum. neque enim manisi in domo ex die qua
ascendi israel usque ad diem hanc. sed fui de tabernaculo
et de tentorio. et de domo manens ego
fui. Nunquid locutus sum cum uno iudicum israel.
quibus præcepi ut pascerent populum meum. dicens. Quare
non ædificasti mihi domum cedrinam. Nunc ergo dicis

sic loquaris ad puerum meum David. Hæc dicit dns exercituum. Ego tulit te de tugurio pastoris. ut
esses dux populi meus israel. et fui tecum quocumque
ieristi. et interfecisti omnes inimicos tuos coram te. fecique nomen
quasi nomen magnorum qui celebrantur in terra. et dedicavi
populo meo israel. plantabitque illum. et habitabit loco suo. et
ultra non commovebitur. filius iniquitatis non addet ut nocere
eos. sicut a principio ex diebus judicum super
populum meum israel. et humiliavi omnes inimicos tuos. Adnuntiavit
autem tibi dns quod domum ædificabit tibi dns.
Cumque impleverit dies tuos ut vadas ad patres tuos
suscitabo semen tuum post te. quod erit de filiis tuis
et firmabo regnum eius. Ipse ædificabit mihi domum
et firmabo solium eius usque in sempiternum. Ego ero
eius pater. et ipse erit mihi filius. et misericordiam meam non
auferam ab eo. sicut abstulit ab eo qui fuit
ante te. et stabilietur domus mea et regnum meum usque
in sempiternum. Et thronus eius erit firmissimus in perpetuum.
Juxta omnia verba hæc et juxta visionem istam sic
locutus est nathan ad David. Cumque venisset
rex David. et sedisset coram dno. dixit. Quis ego sum dne dns
et quid est domus mea ut perduxeris me huc usque. Sed hoc parum
visum est in oculis tuis deus. locutus es super domum
servi tui. et respexisti me secundum ordinem hominum
et videsti me secundum ordinem excelsorum dne dns. Quid ultra addere possit ad te
gloriam servus tuus. cognovisti enim servum tuum. Propter verbum
tuum secundum cor tuum fecisti omnem magnificentiam hanc. et
ostendisti eam servo tuo. Quam magna es dne dns. Non est similis tui. neque est deus
præter te. in omnibus quæ audivimus auribus nostris. Quis est deus
in terra israel. quem redimere dns sibi populum suum. et
ponere nomen magnum et terribile super terram. ejicere
a facie populi tui israel. quem redisti de egypto
populum. et gentes et deos eius. Fecisti populum tuum israel esse populum
tuum usque in sempiternum. et dne factus es deus eius. Nunc ergo dne de
loquere super servum tuo et super domum eius. firma in æternum
et sicut locutus es. permanebit usque in sempiternum. et
magnificetur nomen tuum. usque in sempiternum. Et dicatur dns exercituum deus israel. et domus David servi
permanebit coram eo. Tu enim dne dns. revelasti aures servi
tui. dicens. Ædificabo tibi domum. Et ideo invenit servus tuus fiducia
ut oret coram te. Nunc ergo dne tu es deus. et locuti
es ad servum tuum hæc bona. cœpisti benedicere
domui servi tui. ut sit in sempiternum. Tu es dne benedicens
benedicetur domus servi tuæ in sempiternum.
Factum autem post hæc. percussit
David philisthiim. et humiliavit eos. et tulit gethe
et filias eius de manu philisthiim. percussitque
moab. et fuerunt moabite servi David. offe

Ps. cv.

Ps. c. xx. p. f.

Adnum. u. tu.

Ps. xxvii. xxv

Ps. c. xviii.

Ps. c. xxx. xxvii.

Ps. c. xxvii.

Ps. c. xxx. xxvii.

Ps. c. xxvii.

Ps. c. xxvii.

rēte ei munera. Eo tēpe parsit dē ad dezer w
gē sibi. regionē emath. ꝗm pēsit ut ei iaceret
ī pnum sium. usq; ad flum eufratē. Cōp g̃ dnd
mille quadrigas eius. xvi. mil' equites. xx cōtū
xx. mil' uiroꝝ pedituꝝ. Subuertiq; ōes equos
curruum. excepto. c. quadrigas. quas reseruauit
ē. Supueniet aūt syri damasci. ut auxilio
ptēr adadezer regē sibi. ꝗ ebui pusset dnd
xx. ꝗ. mil' uiroꝝ. ꝛ pstituit milites damasci.
ut syria ꝗ; fuerit ei. tributaria. ꝛ seruiret munera. Dominus
ēiādēs saluauit eū. quāq; pcedēt. Tulit q; dē phi
ristinis aurea. quae fuerūt fmi dezer. ꝛ
attulit eas in iersalē. hoc ēo de ethabth. ꝛ ciuī
urbis. adadezer. erat plurimū de ōes ēdēs salo
mon mare eneum. ꝛ oliphas. ꝛ alia ceneā.
Qd cū audisset thoure emath. parasset uide
dē omēn exercitū adadezer regis sibi. misit
adhūc filiū suū ad regē dē. ut postularet ab
eo pace. ꝛ gratularet ei. eo qd expugnasset. ꝛ pusset
adezer. adulterinus ipse eius. dauid enim erat ei
sc; ꝛ oia. uasa aurea. ꝛ argētea. ꝛ eneā. sanctifi
cauit regi dē ēo aurigēto. ꝛ auro qd tulerat
ex omnibus gentib; Tandē ydumei maab
ꝛ filius ammon. q̃ de philistiim. ꝛ amalech. ꝛ
de spolio filiorū israhel quod fecerat edom. ꝛ moab. ꝛ filii
ammon. ꝛ amalech. ꝛ ostenderat ēdom pluū. ut
fugerent ydumei dē. Saluauitq; dōs dē ēmicos
ad q̃ pcedēt. Et ecce aūt g̃ dē sup uniūsū israhel. ꝛ
faciebat iudicia aūt. iustitiā a cūcto ꝑ sua.
Ioab filius sruie erat sup exercitū. ꝛ iosa
phat filius huiud. a commentariis. Sadoc aūt filius
ahitob. ꝛ achimaleth filius abiathar. sacerdotes
ꝛ sisa scriba. banaias aūt filius ioiade sup legio
nes cerethi. ꝛ pleth. filii dē primi ad manū regis.

19 Cōcidit aūt mortuus est nahas rex filiorū ammon.
ꝛ regnauit filius eius pro. hanon. dē fecit misericordiam
cū ānon filio nahas. pbitēr ē in pce eius. ꝛ
ait. dē misit ad solandū eū p nocte pēr
sua. Qui cū pcessisset terram filiorū ammon. ut
solaretur ānon. hanon pncipes filiorū ammon.
ad ānon. Tu existimas quod honorem tuū
patrē tuū misit ad solandū te. Nec
ne magis dūm qd ut exploraret eū et ingrediēs
ꝛ subuertat terram tuā. uenerūt ad te seruī eius.
Igit ānon pueros dē seruiaū. ꝛ rasit
tunicas eorū. ꝛ amputauit. ꝛ pcidit
ēos. Qui cū abiissent. ꝛ hoc nūciasset dē misit
ad eos in occursum eorū. Erantq; ēo ꝛ uehemēter
nuciati. et ipsi ut maneret in iericho. do
nec crescerent barbe eorū. ꝛ tūc reuerterent. Videntes

aūt filii ammon. q̃ iniuriā fecisset dē. ꝛ ānō.
q̃ reliquos ꝗlē. miserunt mille talenta argē
ti ut conducerent ē de mesopotamia. ꝛ de syria ma
chaa. ꝛ de soba. ꝛ curruū. ꝛ equites. Conduxerūtq;
xxx. ꝗ. mil' curruū. ꝛ regē machaa. cū ꝗplo
eius. Qui cū uenissent castra metati sunt ī ꝗpīquo
medeba. filii q̃ ammon congregati de urbib;
suis. uenerunt ad bellū. Qd cū audisset dē. mi
sit ioab. ꝛ omē exercitū uiroꝝ fortium. Egressi
sunt filii ammon. direxerūtq; aciē iuxta portam ciuitatis.
Reges aūt qui uenerāt seorsum in agro steterunt. Igit ioab ītelligēs bellū. ꝛ
adūd. ꝛ ꝗsidere ōsidē fieri. et ex uniuersis electis
israhel. ꝛ pcēdere ōsidē syriū. Reliqua
pte ꝑ. dedit sub manu abisai. ꝛ pcedere
ōtra filios ammon. Dixitq; Si uicerit me syrus
auxilio eius. ꝛ. Si aūt superauerit te filius a
mon. eis ē in ꝑsidiū. Confortate ꝛ agamus
uiriliter. ꝗplo nro. ꝛ pro urbib; dei nri. Qd aūt
p̃ placuerit in oculis eius. fiat. Pcessit g̃ ioab
ꝗplo qui cum eo erat. ad syrum ad pliū. ꝛ fu
gerūt eo. Pro filii ammon uidentes. qd fugisset
syrus. ipi q; fugerūt a facie ipsius. ꝛ ī
gressi sunt ciuitatem. Reuersusq; ꝛ ioab ī
urbem. Videntes aūt syri. qd cecidisset. ꝛ cum
esset. misit nūtios. ꝛ adduxit syros qui erant trans
fluuium. Sophat aūt pncepsi militie adad
ezer. erat dux eorū. Qd cū nūtiatū esset dē.
congregauit uniuersum israhel. ꝛ transiuit iordanē.
Venitq; ad eos. ꝛ direxit aciē. ꝛ pugna
bat. Fugerūt aūt syri a facie israhel. ꝛ interfecit dē de syris
septem. milia curruū. et. xl. mil' peditū. ꝛ
percussit sophat pncipē. Videntes aūt fmi adadezer
se abiisse ē ante ipsos. transiuit dē. ad dē. ꝛ
iuxta eos. Volumq; syria ultra auxiliū pbe
filiis ammon. Factū ē aūt p anni ciclū
eo tpe. q̃ solet reges ad bella procedere. congregauit ioab
exercitū. robur militie. ꝛ uastauit fines filiorū
ammon. pueniēq; ꝛ obsedit rabba. Porro dē
manebat in iersalem. ꝛ percussit rabba. ꝛ
destruxit eam. Tulitq; aūt dē coronā melchom de
capite eius. ꝛ inuenit ē tanti pondo talentū. ꝛ pre
tiosissimas gemmas. fecitq; ē in diadema. ꝛ ornatus
est q̃; urbis plurimā tulit. Populos aūt qui erant ī
ea eduxit. ꝛ fecit sub eis ēbulcis. ꝛ tribulis. ꝛ ferris
ꝛ securibus. ꝛ fecit dē omnibus urbib; filiorū ā
mon. ꝛ reuersus est cū oi ꝑ suo in iersalem. Pbe factū
est aūt ē bellū ignis eradisti philistheos. ꝛ pe
cussit subbochay. ꝛ carthaeos. sophay. de gigāte ꝛ

PAL
IPP

Phaym. et humiliauit eos. Aliud q; bellum gestum
e adversus philisteos. Iq percussit adoratus filius
isai de bethleem interfecit. et tulit gigantem goliath gethei.
cuius iste lignum erat q. lanceam ueteris.
Et aliud bellum accidit in geth. Iq fuit ho
longissimus. habens digitos senos. et in ut. xx.
iii. q. ipse de iaphym fuerat stirpe gene
ratus. hic blasphemauit israel. et percussit eum
ionathas filius sum mia fratris dauid. hi sunt
filii iaphym in geth. qui ceciderunt in manu dauid.
et in manu eius. ¶ Contulerat autem sacerdotium israel
et arcam dauid ut iret in ciuitatem israel. Dixit q; dauid
ad iaab. et ad principes qui erant cum eo. ite numerate israel
a bersabee usq; dan. et afferte mihi numerum
ut sciam. Respondit q; iaab. augeat dominus plu
ries populum suum quantus est. Nonne domine mihi sunt
omnes. Quare hoc iussit dominus meus quod
reputet israel. Et sermo regis magis preualuit.
Egressus q; est iaab. et principes israel et ceperunt
circuire terram iordanis. et ciuitatem quae est in medio
torrentis gaad. et uenerunt in iazer. et circuierunt omnem terram
hetheorum et terram chadesi. et uenerunt in dan. et circuierunt sidon.
et uenerunt in munitionem tyri. et omnem terram heuei et
chanaan. et egressi sunt in bersabee in austro. et circuierunt
universam terram. et post nouem menses et uiginti dies
reuersi sunt in hierusalem. Et dederunt dauid numerum
populi. erant in israel octingenta millia uirorum robustorum
et gladium. De iuda autem. ccc. lxx. mil.
bellatorum. tribus leui et beniamin non numerauit.
eo quod iussum esset a rege iaab. Displicuit
autem dauid quod fecerat. et percussit israel. Dixit q; dauid ad
dominum. Peccauimus nimis in hoc facto. Obsecro
auferas iniquitatem serui tui. quia stultissime egi. et
locutus sum ad dominum adgeth uidente dauid die uide
et loquente ad dauid. et dixit. Haec dicit dominus. Tria
ego offero tibi. unum quod uolueris eligere ut faciam
tibi. cum q; uenisset gath ad dauid. dixit ei. hi dicit dominus.
Eligere quod uolueris. aut ebrus annis pestilentia.
aut ebrus mensibus fugere hostes tuos. et gladi
us eorum non posse euadere. aut ebrus dies gla
dius domini. et mortem uersam in terra. et angelus
domini afflicet in omnibus finibus israel. Nunc ergo uide
respondeo ei qui me misit. et dixit dauid ad gath.
Ex omni parte me angustiae premunt. si me in
cidere in manus hominum. quam cadere in manus
domini. Et misit dominus pestilentiam in israel. et cecidit de israel. lxx. mil.
uirorum. ab hora q; angelum in finibus ut pu
teret eam. cum q; percutiret. uidit dominus
et misericordiam ductus super magnitudine mali. ait q;
angelo qui percutiebat. Sufficit iam. cessa manum
tuam. porro angelus domini stabat iuxta aream ornan
iebusei. et leuauit dauid oculos suos. uidit angelum
domini stantem inter celum et terram. et uaginatum
gladium in manu eius. et ait ad eum. Ecce ego sum qui
peccauimus. ego qui malum
feci. iste grex. quid merentur. Pro se domine. quaeso
obsecro manus tua fiat. et domui patris mei. ne
percutias. Angelus autem dominum precatus gath. ut diceret
dauid. ascendere et erigere aram domino in
area iebusei. Ascendit q; dauid iuxta sermonem gath.
quem locutus fuerat ex nomine domini. Porro ornan cum spectasset
regem. et seruos eius. egressus est. et adorauit regem
in faciem suam. Et ait. Quare ueniens dominus meus ad seruum suum.
Respondit dauid. Ut emam a te aream. et aedificem altare domino.
ut cesset plaga a populo. Dixit autem ornan
ad dauid. Tolle et faciat dominus meus rex quod
placet ei. ecce dabo in holocaustum. et
iumenta in ligna. et triturae in uasa. et
uasa boum in ligna. Omnia haec dedit ornan regi.
Et dixit ornan ad regem. Dominus deus tuus
fiat in te. et suscipiat uotum tuum. Dixit autem rex ad ornan.
Non. sed emendo emam. Non enim
auferam quod tuum est domino holocausta
gratuita. Dedit q; dauid ornan pro loco siclos auri
iustissimi pondere sexcentos. et aedificauit i
bi aram domino. Obtulitq; holocausta pacifica.
et uocauit dominum. et exaudiuit eum in igne de cae
lo super aram holocausti. Praecepitq; dominus
angelo. et conuertit gladium suum in uaginam. Porro
dauid uidens quod exaudisset eum dominus in area
ornan iebusei. immolauit ibi uictimas. Ta
bernaculum autem domini quod fecerat moyses in deserto.
et altare holocausti. erant tempore illo in excelso
gabaon. nec poterant dauid ire ad altare.
ut obsecraret dominum. timuit enim a facie ei
us ne percutiat eum gladium angeli domini.
Dixit q; dauid. Haec est domus domini dei. et hoc est altare holo
caustum israel. et praecepit ut congregarent omnes qui erant
de israel. et posuerunt caementarios. et cedentes lapides. et quadrandos. ut aedificarent
domum domini. Ferrum q; plurimum ad clauos ianuarum.
et ad commissuras. et aes. pondus eius non erat spatium. et
cedros sine numero. Ligna q; cedri
na non poterant comparari. quia dederunt
sidonii et tyrii cedros ad dauid. Et dixit dauid. Salomon
filius meus puer parvulus est. et delicatus. Domus
autem quam aedificare uolo domino. tanta esse debet. ut laudet
et celebretur in omnibus terris. Propterea ergo ego praeparabo
hoc in pecunia mea. et mortuo filio meo. praecepit ei
aedificare domum domino deo israel. Dixit q; dauid ad

71°

77°

73°

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Templum hodie hiacendo uar sanguinis prohibet quia adhuc omnia lab. in caelum
nocte ut prius fines in breuere spiralis erubescat.

salomonem filium meum elegit deus ut e
dificet domum domini nostri. Et dixit ad me
mo dicens. quia tuus sanguinem effudisti. et pli
na bella fecisti. non potes edificare domum no
mi meo quia effusi sanguinem coram me. filius
natus erit tibi vir qui erit in requiem. dabo eum re
quiem ab omnibus inimicis suis per circuitum. Et hoc nomen
eius pacificus erit. et pacem et quietem dabo israel
diebus eius. ipse edificabit domum nomi
no meo. et ipse erit mihi filius. ego erit ei in patrem.
firmabo que solium regni eius super israel in sempiternum.
Nunc igitur fili mi sit dominus tecum. et prosperetur. et edifica
domum domino deo tuo sicut locutus est de te. Verum
det tibi prudentiam et intellectum. ut regere possis israel.
et custodire legem domini dei tui. Nunc igitur prosperabis
si custodiis mandata et iudicia quae praecepit dominus
moysi ut doceret israel. Confortare igitur et esto
ne timeas neque formides. ecce in paupertate mea
domum domini parabam. auri talenta
centum milia. argenti mille milia talenta. ae
ris vero et ferri non est pondus. quia nimia
magnitudo est. Ligna et lapides parabam ad omni
bus expensis. huic quoque plurimos artifices lato
mos et cementarios. ut ex hoc ligna et
saxa ad fabricandum operantur prudentissimos. Jnsuper
aurifices aeris et ferri aurum non est numerus.
Surge igitur et fac. erit dominus tecum. Praecepit quoque
omnibus principibus israel ut adiuuarent salomo
nem filium suum. Et ait. Ecce quod dominus deus uester
uobiscum est. et dedit uobis requiem per circuitum. tradi
dit enim omnes inimicos in manu mea. et subiecta est
terra coram domino et coram populo eius. Praebete igitur
corda uestra et animas quaerere dominum deum uestrum.
et surgite et edificate sanctuarium domino deo. ut
reuehatur arca foederis domini. et uasa domino deo nostro
in domum aedificatae nomini domini. Et dauid
senex plenus dierum regnauit super israel. Et constituit salomo
nem filium suum super israel. congregauitque principes
israel. sacerdotes quoque et leuitas. numeratus est
leuitarum. a triginta annis et supra. fuit
autem numerus eorum per capita. viginti
mille uiros. ex quibus sex milia erant
ad officia domus domini. quattuor milia
iudices. et totidem ianitores. qui laudabant
dominum in organis quae fecerunt ad laudandum.
Et dauid dividebat eos per turmas filiorum leui. gersom
caath. et merari. filii gersom. ladan. et semei. filii ladan.
primus iehiel. et zetham. et joel. tres. filii semei. selomith.
et haziel. et haran. tres. hi sunt principes familiarum ladan.
filii semei. selomith. et haziel. et haran. filii iehiel. zetham
et joel. filii caath. amram. et izehar. et hebron. et oziel. filii
amram. aaron. et moysi. segregatique sunt
de aaron ut ministrarent in sancta sanctorum. ipse et filii eius
in sempiternum. Et adolerent incensum domino in conspectu suo.
ac benedicerent nomini eius in perpetuum. moysi autem hominis dei
filii adnumerati sunt in tribu leui. filii moysi
gersom. eliezer. et iitur. gersom subuhel.
primus. fuerunt autem filii eliezer. rehabia primus. et
non erant eliezer filii alii. porro filii rehabia
multiplicati sunt numero. filii izehar salumith.
primus. filii hebron. ieriu primus. amaria
secundus. jahziel tertius. iecmaam quartus. fi
lii uziel. micha primus. iesia secundus. filii me
rari mooli primus. et musi. filii mooli eleazar. et
cis. qui cum essent absque filiis. filiae eleazar. uxores
sunt filiis cis fratribus suis. filii musi. mooli. et eder et
jerimuth. tres. hi sunt filii leui iuxta familias suas
principes patrum. numero capitum in
singulis. qui fecerunt opus ministerii domus domi
ni. a viginti annis et super. Dixit enim dauid. quia requiem
dedit dominus deus israel populo suo. habitantque in perpetuum
in hierusalem. nec erit officium leuitarum ut ulterius
portent tabernaculum. neque ea quae ad eius administra
tionem pertinent. Juxta quae praecepit dominus moysi. Et
ait. praecepit quoque dominus per manus filiorum leui magni ac mi
nimi. et ait. sub manu filiorum aaron. ut
assistant domui domini. in sacerdotio. et levitico. et ho
norificentiae. et sacrario. et minister
pib; in ministerio templi domini. sacerdotes quoque et
principes familiarum. ad sortem sacerdotii. et levitici. ita
ut primogenitus. et secundus. et tertius. et quartus. et
similiter. et cetera pondus. et mensura. Leuitae
autem ut stent mane ad confitendum. et canendum domino.
similiter. ad vesperam. et in oblatione holocaustorum
domino. et sabbatis. et kalendis. et solemnitatibus. et reliquis
festis. juxta numerum. et certam modum unusquisque. et
iugiter coram domino. et custodiant obseruantiam
tabernaculi foederis. et ceremoniarum. et obseruantiam
filiorum aaron fratrum suorum. in ministerio
domus domini. Porro filius aaron hi sunt
oniae. et filii aaron nadab. et abiu. et ele
azar. et ithamar. et obiit nadab pater
suus absque liberis. sacerdotio quoque fungebantur eleazar.
et ithamar. et duxit eos dauid. et sadoch
de filiis eleazar. et achimelech. de filiis

ythamar. sicut scriptum est in libro dierum. Iunior
autem multo plures filios eleazar ipsa
prudentia uirtutis gesserunt. Ithamar uero ciuis bo
filios eleazar principes familiarum sedecim. et filii
ythamar in domos suas octo. porro diuisi sunt
utrique sortibus inter se familiarum sacerdotes. Fuerunt enim
principes sacrarum et principes ciuitatum de familiis
eleazar. quibus de filiis ithamar. Descripsit eos
semeias filius nathanael scriba leuites coram
rege et principibus. et sadoch sacerdote. et achimelec
filio abiathar. et principibus sacerdotum familiarum. sacer
dotalium et leuitarum in domum patrum quarum erant
eleazar. et abiathar domum unam subsortes hoc ordine
ithamar. fecerunt autem sortes primam ioiarib. secundam
iedaie. tertiam harim. quartam seorim. quintam. mel
chia. sextam. maiman. septimam. accos. octauam abia. no
nam iesu. decimam. sechenia. undecimam eliasib. duodecimam
iacim. decimam tertiam. ophi. decimam quartam. hoppha
decimam quintam. rahelai. decimam sextam. bethga. decimam
septimam. immer. decimam octauam. ezir. decimam nonam. apses.
uigesimam. pethahia. uigesimam primam. iezechel. uigesimam
secundam. iachim. uigesimam tertiam. gamul. uigesimam
quartam. deluai. uigesimam quintam. maziam. hi uero sortes
secundum ministerium suum introierunt domum dei. sicut
eorum fuit. sub manu aaron patris eorum. sicut ei pre
cepit dominus deus israel. porro filios leui. qui reliqui fuerunt
de filiis amram erant subuahel. et de filiis
subuahel. iadiaeth. filius eius. et reliqui fuerunt
de filiis isaar. selemoth. filius eius. et de selemoth. filius
eius. iadiaeth. filius eius. et de filiis hebron. hierias primus
secundus amadias tertius iaziel. iecmaam. quartus. filius oziel.
micha. filius michae samir. fratres michae iesia
filius eius. zacharias filius iesiae. filii merari.
mooli. et musi. filius oziae bennon. filius
eius. beim. oziae. et abiam. et zachur. et ebri.
porro mooli filius eleazar qui filios non habuit. libni fi
lius eius. et cis. geri filius eius. filius musi. mooli et eder.
et hieremoth. hi filii leui secundum domos fa
miliarum suarum. qui fuerunt principes patrum fra
trum. filiorum aaron. qui dederunt regi. et dauid. et sa
doc. et achimelech. et principibus familiarum sacerdotali
um et leuitarum. nec maiores a minoribus se
parari oportebat. Et dum imaginem
eorum segregauerunt in ministerio filios
asaph. et heman. et ethan. qui prophetarent in cithara
et psalteriis et in tympanis. et numerus eorum.
Dedicauit sortem suam de filiis asaph
zachur. et joseph. et nathania. et asarela.
filii asaph. sub manu asaph. qui pronunciabat
regem. porro idithun. filii idithun. godo
lia. et seri et iesaia. et asabia et matthithia sex.
sub manu patris sui idithun. qui cithara prophe
bat. super confitentes et laudantes dominum. he
man quoque filii heman. boccia. mathania. oziel.
subuhel. et ierimoth. anania. anani. eliata
et gedeltho. et ermoth. et ester. et ebri. et ro
meloth. et hoth. et mazioth. omnes isti filii heman.
uidentes regis in omnibus. et in eloquiis eorum.
et in prudentia. et in sapientia. et in cantibus. et in
tympanis. et in psalteriis. et in cithara. et in organis.
et in tympanis. et in cithara. et in organis. et in tympanis. et in cithara. et in organis. et in tympanis. et in cithara. et in organis.

bodaiom. Porro mosallamme filii asher xl octo milia
simi. xviii. De oliab filio ahisamach. de filiis merari princeps
israel fuerunt primogenito. nadab posterior
eius phiet eius iphiape. helcai secundus. eliab ter
tius. zachariae. quarto. omnes hi filii asher bel
xiii. hi duces stirpis iuxta principes ipsi princi
pes familiarum. sicut asher ministrabant do
mino. ipse stirpis fortes ad pugnandum et
magni familiarum suarum iuniores. portantes.
secundum legem euangelii seleuie. porro zachariae
filio eius unus prudentissimo consulto sortis
obtigit plagam septentrionalem. Oberedo. et asiu
eius administrantes in parte domini cum sex mi
lium. sephima. et hosa adcedentes in parte
ad duas adversa. adversionis ad sedem
dia. adcedente. et leuite. vi. radaiglone. iii.
poie atque admendie. filii die. iii. cubi e
mit. filii binuabinii incellus. et iamnoy
adcedente. iii. iuiabinii. pecullus. he
diuisiones iamnoy filiorum israel. cum emi.
porro achias erat sup thesauros domini dni.
israel. idoy. filii leedan. filii gersom uide
ledan principes familiarum ledan. agerdom
ni iehieli. filii iehieli. zatham. et iobel fuerat
sup thesauros domini dni. Amminites. et isa
ritis. et hebronites. et oziel hebronites. filii
dni filiorum gersom. filii merari stirpis thesau
ris. fuerunt. eius eliezer cuius filii rabia. et filii
eius isaiae. et filii filiorum iomin. filii zedri.
et filii selemith. ipse selemith. et fuerat
sup thesauros omnia. quecumque dedit rex. et principes
familiarum. et tribuum. et centuriones. et duces exercitus.
De bello. et manubiis quoque. quecumque adin
stauratione. et impensis templi dni. fuerunt
ista sanctificata samuel uidens. et saul filius cis. et
abner filius ner. et ioab filius sarue. omnes
quecumque sanctificauerant ea. per manus salomonis. et fuerunt
in potestate choniae. et filii eius
ad opera foris super israel. adcedente. radu
dicendo cos. Ibuo de hebronites. et fratres
eius uiri fortissimi mil. decem. pre eunt israel
trans iordanem. accedente. ad eum. et
ministerium regis. hebronitarum. ad principes
filii horum per familias. et cognationes eorum. eua
dni gilmo. ino regni dni recessit. et fuerunt
uiri fortissimi. xl. et gilaad. frater eius. ibuth
et ezer. et. duo mil. dcc. principes familiarum. pre
posuit ad eos dni rex in decem tribus. et gad. et
media tribus manasse. in omne ministerium dei et regis.

Filii ruben primogenitus israel. principes familiarum

tribuum. et centuriones. et preter eos qui ministrabant
regi. uiri numeri eorum. ignorantes. et regredi
erat singulos. nisi des. anno xxiii. multi; sin
gli perierunt. prime autem in primo mensis. israel
ponit filius zabdiel. et subdo xxiii. mil.
De filiis phares principes eorum principes. ipse
erat. nisi primo. sedi nisi habet eur ba du
di. alontes. et post alter. nomine maceloth.
qui regebat partem exercitus. xxiii. milium.
Duxi quoque eum in numero anno eius hunaias fi
lius ioiade sacerdos. et dux in ea. xxiii. mil.
ipse et hunaias fortissimus in. xxx. et sup xxx.
Precentor autem eorum ipsi fuerat. amizabur filius
eius. quinto mense. quarto. Dodai ab. et eliab. et ab
dias filius eius post eum. et turma eius. xxiii.
mil. quinto mense. amio principes eumoch iezan
iel. et turma eius. xxiii. mil. Sextus mense
sexto. hiim filii. ieos thesuites. et turma eius
xxiii. mil. Septimus mense. vii. helles pallonites
de filiis effraym. et turma eius. xxiii. mil.
Octauus mense. viii. sechoia sothites de stirpe
zaim. et turma eius. xxiii. mil. Nonus mense
ie. abiezer. anathothites de stirpe gemini.
et turma eius. xxiii. mil. Decimus mense. x.
maray. ipse nethophathites de stirpe zaray.
et turma eius. xxiii. mil. Undecimus mense
undecimo hunaias phamphonites. de filiis ef
fraym. et turma eius. xxiii. mil. duodecimus.
mense xii. holday nethophathites. de stirpe go
thoniel. et turma eius. xxiii. mil. porro
tribus. fuerunt israel. ruben. et. Duxi eliezer.
filius iechri. Symeon. et. Duxi saphatias
filius macha iesuites. Isabiae filius sanni
elaaumites. Sadoch. iuda. helim fratres dauid.
yslehur amri. filius michahel. zabulon. zy.
Jesmaias filius abdie nepthalitis. ieremuth
filius oziel filii effraym. Osee filius ozazi.
Dimidie tribus manasse iohel filius phedae.
et dimidie tribus manasse igulaath. Jaddo fi
lius zacharie. benjamin. aut iesihel filius
abner. Jan. et ezriel filius hieremu. hii prin
cipes filiorum israel. Noluit autem dauid numerare
eos. xxx. annis fecerunt quia erat dni ira. et non
plenum est. et. q. stellas celi. Jaib. et filius eius
cepit numerare. et non perficiebat. et sup hoc
ira ceuit in israel. et ideo numerus eorum
non fuerunt recessit. et relatus est in annalibus regum
dauid. sup thesauros autem regis fuit. azmoth filius
adiel. hii sunt thesauri qui erant in urbibus. et in
agris. et turribus. et in uiculis. ionathan filius ozie.

Gray Scale

78°

Cum regnum ad dominum pertinet
et ipse est super omnes gentes
et principatus in manu eius est
et potestas et virtus in manu eius
et omnis potestas ei servit et obedit
Audite ergo reges et intelligite
discite iudices terrae quoniam
data est a domino potestas vobis
et virtus a altissimo qui interrogabit
opera vestra et cogitationes scrutabitur
quoniam cum essetis ministri
regni eius non iudicastis recte
neque custodistis legem iustitiae
neque secundum voluntatem dei ambulastis
horribiliter et festinanter apparebit
vobis quoniam iudicium durissimum
his qui praesunt fiet
exiguo enim misericordia
potest ignoscere sed potentes
potenter tormenta patientur
quoniam non subtrahet personam
cuiquam nec verebitur magnitudinem
quoniam pusillum et magnum ipse fecit
et aequale illis est cura de omnibus
sed fortioribus instat fortior
tormenta
Vobis ergo reges haec mandata
sunt ut discatis sapientiam
et non delinquatis
Qui enim custodierint
sancte sanctas sanctificabuntur
et qui didicerint haec
invenient quid respondeant
et custodiant haec
concupiscite ergo verba
mea desiderate ea
et erudiemini
Sapientia clara est
et non marcescit
et facile videtur
a diligentibus
et inventa a
quaerentibus
praevenit
qui concupiscunt
se ut illis notam
faciat
Qui de mane
surgit ad illam
non laborabit
assidet enim
portis suis
Cogitatio
ergo illius
perfecta
intellectus
vigilantes
propter illam
sollicitudo
illius circuit
quaerens
dignos
se
ostendit
hilaris
in viis
et in
omni
providentia
occurrit
illis
Initium
enim
illius
verissimum
est
desiderium
disciplinae
Cura
autem
disciplinae
dilectio
illius
est
Dilectio
autem
illius
custodit
leges
illius
Intentio
legum
illius
incorruptio
est
Incorruptio
autem
illius
facit
esse
propinquum
deo
Ergo
desiderium
sapientiae
perducit
ad regnum
perpetuum
Si ergo
delectamini
in thronis
et sceptris
populorum
honorate
sapientiam
ut in aeternum
regnetis
Quae autem
sit sapientia
et quomodo
facta sit
dicam vobis
et non
abscondam
vobis
sacramenta
Dei
sed
ab initio
nativitatis
eius
persequar
et
ponam
in lucem
scientiam
illius
et non
praeteribo
veritatem
Neque
ergo
cum
tabescente
invidia
ibo
per
illam
quoniam
invidia
non
habet
consortium
cum
sapientia
Multitudo
autem
sapientum
sanitas
est
mundi
Sed
vir
prudens
sustinebit
populum
Et
iudex
sapientes
populi
hereditabitur
Et
rex
sapiens
stabilitas
populorum
Ergo
per
verba
mea
disciplinam
ostendam
vobis
et
quae
sint
et
quomodo
facta
sit
et
non
occultabo
vobis
sacramenta
Dei
Quoniam
ergo
ab initio
fuit
et
ab
initio
cognitum
est
et
ad
finem
perducitur
et
ad
fines
orbis
terrae
et
omnia
plena
sunt
ab
illa
et
omnia
illi
obedientia
sunt
quoniam
omnia
continet
solus
Altissimus
Ergo
et
ab
initio
saeculorum
ipse
ordinavit
in
nobis
et
ostendit
in
diebus
finis
omnia
secreta
sua
Et
omnia
secreta
eius
ostendit
in
diebus
finis
omnia
secreta
eius
ostendit
in
diebus
finis
omnia
secreta
eius
ostendit
in
diebus
finis

manu sua hodie confitentur qd nolunt de no.
pollicti sunt itq; pncipes simulq; cpl
res obnu isrl. Tribunq; cecinerunt cpna
pes pncipu possessionu regis dedit. Iogi dom
dni aun talenta. xlduodecim. x. du gentu ta
lenta. v. milia. Et accepit eulenta. x. cviij.
ferm q;. c. talenta. v. capis q cau; Iuerisset
lapides dederunt ie solumu domus dni.
p man iehiei gerdonitis. Lemerunt; e ipl
cu iom spontes pmitterent. quoide toto
offerebant ea dno. &; rex dauid rex letatus e gau
dio magno. cbindix dno coru unusqmq;
tudine. cant. Iudes dns dis isrl patris nri ab
eno in eternum. Tue d magnitudo cpotes
tas. cgla atq; victoria. cetibi laus. Quia
cuq; que in celo sunt. cin terra tua sunt. Tua
e dnm regnum. cexaltatus sup omes pncipes tue
sunt divitie cgloria e gla. tu dnans omium. In
manu tua virtus cpotentia. in manu tua
magitudo cuipium omium. Nunc g deus nri ofi
tebimur e. cclaudamus nomi tuo ie letum.
Qis ego sum cquis ipl nos ut possimus hec
unusq; pmittere. Tua sunt oia cq de ma
nu tua accepimus dedimus e. Pegrni enim sumus
coram te cadvene sicut omes patres nri. Dies nri
q. umbra sup terram. cnulla e mora. Dne
ds nr. ofi h copia q paramus ut edificetur
tur domus nomi tuo tuo. de manu e cnia sunt
omia. Scio de mi qd probas corda. csimplicitate diligis
Vm cego simplicitate cordis mea letus
o populi universi. cipi tui q h repertus est. audi
cu igenti gaudio e offerunt donaria. Dne de
abrahe ysaac cjacob. cisrl patris nri serva eu
iste in eternum hui voluntate cordis eoru
cdirige ie ad te. Filio meo da cor perfectum ut custo
diat mandata mea cestimonia tua cceremo
nias tuas cfaciat uniuersa. Et hedificet cae
dem templum. Precepit dauid omni ecclie
benedicite dno do nro. Et benedixerunt omes ecclie
dno do patris suoru. Et inclinaverunt se cadora
verunt dm. deinde regi immolaverunq; hie
nias dno. crobtulerunt holocausta die se
quenti. cmille. cmille. cmille. cagnos. i.
cum libamin; cmultis victimis immolaverunt
in cunctum israel. cpmedere cbibere co
ram dno die illa cum gaudio magno. Et ite
rum fecerunt secundo salomonem filium dauid. Inunxerunt
eum dno in principem. cadoc in pontifice. Sadoc;
salomon sup solium dni in regem pro patre suo
cunctis placuit cparuit illi omis isrl. Et cu
nunti pncipes cpotentes. cunctis filii regis dauid
dederunt manu cobjecti fuerunt salomoni re
gi. cmagnificavit eum dns salomonem sup omem israel.
cdedit illi gloriam regni. quale nullus fuit
ante eum rex. Igitur dauid filius yesai regnavit sup israel
unusq;. cdiebus. Et regnavit sup israel fuerit
xl. annis. In hebron regnavit. vij. annis. In iherusalem.
xxxiij. cmortuus est in senectute bona plenus
diebus. cdivitiis cgloria regnavitq; salomon
filius eius pro eo. Gesta autem dauid regis prima cno
vissima. Scripta sunt libro samuhel nathan
cilli gad nathan prophete. Atq; salomon sedit super thronum patris sui
cdilatavit cmultum regnum eius. cfortitudinem
ctempus quamdiu fuerunt sub eo. Siue in israel sed cum
iaumeis regnum eius.

CONFORTATUS

est ergo rex salomon filius dauid in regno suo. cdomi
nus erat ei eo. cmagnificavit eum in excelsis. Precepit
salomon omnibus israeli tribunis centurionib;
cducib; ciudicib; omi israel cipi patrum. Vadite
ite. cfiebant eum omnis multitudine ad excelsum
gabaon ubi erat tabnaculum fedris dei. qd fecerat
moyses famulus dei in solitudine. Arcam autem dei adduxerat
dauid de cariathiarim in loco q pparaverat
ei. cubi fixerat illi tabnaculum hec e iiruslim. Al
tare quoq; eneum qd fabricatus fuerat beseel filius
uri. filii ur. ibi erat coram tabnaculo domini. quem
quesivit salomon cum ecclia. Adhendit; salo
mon ad altare eneum coram tabnaculo fedris
dni. cobtulit super eo mille hostias. Eccce autem in ipsa
nocte apparuit ei dns dicens. Postula ut mihi ut det
tibi. Dixitq; salomon do. Tu fecisti cum dauid patre
meo misericordiam magnam. cconstituisti me regem pro
illius quoq; dne de ipsum fecisti mo cum filio quem
elegisti dauid patre meo. cnecum me fecisti regem super
tuum multum. quem cum innumerabilis sit populus
tuus. Quis capiam cintelligentiam ut iudicem
coram populo tuo cdiscernam. Qis e p se qui populum tuum dig
ne iudicare cdiscernere iudicare. Dixitque deus
salomoni. Qia si magis placuit cordi tuo. c
si postulasti divitias csubstantiam cgloriam nec;
animas eorum qui te oderunt sed nec multos ipsos
pecuniis autem capiam cscientiam ut iudicare pos
sis populum meum super quem constitui te regem. Sapia cscia

Ps. xxxviii.

Ps. xxxix.

Ps. xxxvi.

Ps. xxxvii.

Ps. xxxvi. xxxvii.

Ps. xxxviii.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

7

dera sunt et. Pharaonis autem et filiabus eius iam duo et.
mauit ille in pub; nec ante ipsum te fuit similis tu
venit et salomon de ecclesia dei huius in iuda. omnia
bene dicit dominus. et ymaui super illa. et ego regna
mea; sibi autem ut esset. et fui sicut i. tecum. aut
et iudea et israel erant omnes in iuda; quadra
gintaquinque reges iuda. Preterquam reges iuda ar
gentum aurum. et lapides. necessarios. et sicut moros.
et iudicauit in tempestibus in multitudine magna.
addiscunt autem et equi de egypto. et decem aue
gentaquinque; regis et iudicauerunt omnes filio. qui
dragam operis seruentis ingredientis. et equum. et
sicut omnibus regnis terrae; aurigab; si
ne. domo celebrare. Decretum autem salomon
edificare domum dei. et palatium suum. et fuerunt
lxx. uiri portantes humeros. et lxxx. qui de
cedebant lapides in montibus; preposuerunt; eos. xii. de
ministris. et adiuuabant regem tyri dicens. sicut egisti cum
dauid patre meo. et misisti ei ligna cedrina. ut
edificaret sibi domum in qua habitaret. sic fac
mecum ut edificem domum nomini dei mei. et iste
erit cum eam adorabunt incensum coram illo. et
funnigadi aromata. ad propositionem panum
semper. et holocaustomata mane et uespe.
sabbatis et in incomenis. et diebus festis; domi
ni in perpetuum. et mandata sunt israel. Domus
enim quam edificare ego magna est. magnus enim
est dominus super omnes deos. et si quis potest ut edifi
cet eis quam domum. sed si non celi et celorum capere eum
nequunt. quis ergo sum ego ut possim ei edificare
domum. sed ut tantum adolere incensum coram illo.
mittere igitur mihi uirum eruditum. et nouit opus tau
ro. argento aere ferro purpura coccino.
et iacinto. et qui sciat sculpere celatura. cum
his artificibus; quos mecum habeo in iudea et iheru
salem quos parauit pater meus; et ligna cedrina.
mittere mihi. et abiete ultima. et pinne de libano. scio enim
quod tui nouerunt cedros ligna de libano. et ecce
sunt mecum tui seruientes ut puerent mihi ligna pli
ma. Domus enim quam edificare ego magna est. et nobilis
et celebris. Preter opus quod incensum sunt ligna
pulsauit dabo tritura cum choros. xx. et ordei
choros totidem. oleum; sicut. xx. Hirram autem rex
tyri per litteras quas misit ad salomonem. quia di
lexit dominus populum suum ideo fecit te regnare super
eos. et addidit dicens. Benedictus dominus deus israel. qui
fecit celum et terram. qui dedit dauid regi filium sapi
entem et eruditum et prudentem.
ut edificaret domum domino. et palatium sibi. omnis
quod et uirum prudentem et disertissimum hyram fili
meum filium filii mulieris de filiabus dan. cuius
pater tyrius fuit. qui nouit opus tam aurum argentum.
aere ferro. et marmora et lignum. in purpura
et iacintho. et bisso. et coccino. et qui sciat celare
omnem sculpturam. et adinuenire prudenter quicquid
necessarium est in artificio tuis. et uirtutibus;
domini mei dauid patris tui. Tritici et hordei. olei.
et uinum quod polliceris domine tuus mittere patri
tuo. Nos autem cedimus ligna de libano quae
cessura fuerit et applicabimus ea ratibus per ma
re iuppe. tibi erit ea transferre in iherusalem. Nume
ro autem salomon et uiros peregrinos qui erant in ter
ra israel. post numerum quem dauid pater eius
ei uerat fuerunt. et. cl. milia. de. centum exercitus. lxx. qui
humeros honerant portauerunt. et lxxx. qui lapi
des cedebant. in. xii. de. ministros operum populi.
Et cepit edificare salomon domum domini hierusalem
in monte moria quae demonstratus fuerat dauid
patre eius loco quem paruerat dauid in area ornan
iebusei. Cepit autem edificare mense secundo anno iiii.
regni sui. Et hoc est fundamentum quod iecit salomon
ut edificaret domum dei. Longitudinis cubitos
sexaginta primae. latitudinis cubitos. xx. pe
dum uetus mensura quae tenebat longitudinem
sexaginta latitudinis domus cubitorum. xx. porro
altitudo. xxx. cubitorum erat. ita deaurauit eam
intrinsecus auro mundissimo. domum quoque tectum
tabulis lignis abiegnis. et laminauit aurum
obrizum affixit protum. et cubitorum erat pulchra
et quasi uitulas et palmas exprimentes. et uasis
quod fuerunt in templo pretiosissimo marmore de
corae multo. porro aurum erat pretiosissimum.
de auro laminis cedro domus. et tabulae et cap
tiuos deus. et puteos et hostia. et celauit cherub
in parietibus; fecit quoque domus de sancto longitudi
nem latitudinem domus cubitorum. xx. et latitu
dinem. xx. similiter et laminauit auro et tetendit. et
calentes seruentes. et celauit et fecit auro et
ut singuli clauis pelos quinquagenos appenderet.
et cenacula quae erant auro. fecit. et domo sanctorum
cherubin duo opere statuario et tetigerunt eos
auro. Ale cherubim. xx. cubitis et extendebantur
in ut una ala habens cubitos. v. et tangebat
paries domus. et alia. v. cubitos habens. et tangebat
alam altera cherub. similiter cherub
alterius ala quinque habens cubitos. et tangebat
parietem. et ista ala altera. v. cubitorum alam
alterius tangebat. et ale utrique cherubim
expansae erant. et extendebantur per cubitos. xx.
ipsi stabant erecti pedibus; et faciem eorum ad

3

Gen. xlii. 2. Par. xxx. 2.

Par. iii. xx.

Par. iii. x.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

eunt ad exercitum eorum. Fecit quoque
et mare conflatile decem cubitorum a labio usque ad labium
rotundum per circuitum. et fecit in circuitu eius
per quinque cubitos funiculus circumdabat illud
per circuitum. duo ordines bubalorum fusilis
cum mare iactum est. stabat super duodecim boves
tres respicientes ad septentrionem. et tres respicientes ad occidentem. et tres ad meridiem. et tres respicientes ad orientem. et mare super eis. omnia posteriora eorum intrinsecus latitabant. crassitudo autem maris quattuor digitorum erat. et labium eius quasi labium calicis. et quasi folium lilii. capiebat duo milia batos. Fecit quoque decem labrum et posuit quinque ex dextris et quinque ex sinistris ut lavarent in eis quicquid holocaustis offerebatur. et mare ut in eo sacerdotes lavarentur. Fecit autem candelabra aurea decem secundum speciem suam in templo. et posuit ea in templo. quinque ex dextris et quinque ex sinistris. fecit et mensas decem. et posuit in templo. quinque ex dextris et quinque ex sinistris. fecit quoque centum phialas aureas. et ornavit atrium sacerdotum et ministerium magnum. et hostias Israhel fecit aenea. Porro mare posuit ad latus dexterum contra orientem ad meridiem. fecit autem hirum lebetes et scutras. et perficit rex opus quod operatus est in domo dei. duas columnas et duas capitula capitum super columnas duas. et retiacula duo ad tegendum capitula capitum super columnas duas. et malagranata quattuor ad retiacula duo ordines malagranatorum per circuitum ad tegendum capitula capitum super columnas. Porro columnas duas fecit. et duo mala malagranata quattuor. et duo

PAL

IPP

domum dni. Tunc salomon ait. Dns pollicit
se ut habitaret in caligine. ego autem edificaui domum
nomini eius. ut habitaret in ipsum in
aeternum. Et conuertit rex
faciem suam. benedixit universe multitudini israel.
Stabat autem omnis ecclesia israel.
Et ait. Benedictus
dns deus israel. qui locutus est ore suo cum patre meo
ut impleret. Adhuc quidem plenum meum de manu egip
ti non elegi aut tempus de omnibus tribubus israel
ut edificaretur domus in nomine meo. neque
elegi quemquam de populo meo israel.
Et elegi dauid ut sit super populum meum israel. Fuit
autem in corde patris mei dauid ut aedificaret domum nomini
dni dei israel. dixitque dns ad eum. Quia bene tibi fuit
ut edificares domum nomini meo. bene quod fecisti
hoc huiusmodi uoluntate. Sed non tu edificabis
domum. sed filius tuus qui egredietur de lumbis tuis.
ipse edificabit domum nomini meo. Complevit ergo dns sermo
nem quem locutus fuerat. Ego surrexi pro
patre meo. sedi super thronum israel sicut locutus
est dns. aedificauimque domum nomini dni israel. Posui
que ibi arcam in qua est pactum dni quod pepigit cum filiis israel.
Stetit quoque ante altare dni coram omni multitudine
israel. et extendit manus suas.

G

Siquidem fecerat salomon basem aeneam. quam posuerat
eam in medio porticus hanc cubitorum v.
longitudinis et v. latitudinis. et stabat super eam
et genuit super
omnem multitudinem israel. et expandit manus suas in celum
dixit. Domine deus israel non est similis tui deus
in celo et in terra. qui custodis pactum et misericordiam
his qui ambulant coram te in toto corde suo.
qui impleuisti seruo tuo patri meo quae locutus
es ei. ore tuo. et manibus tuis. ut hodie
cernitur. Nunc igitur domine deus israel. impleas seruo tuo
patri meo quae locutus es dicens. non deficiet
de te uir coram me qui sedeat super thronum israel.
Ita tamen si custodierint filii tui uias suas. ut ambulent
in me. sicut ambulasti coram me. Et nunc domine deus israel fiat
sermo tuus quem locutus es seruo tuo. Ergo ne credibile est
deum habitare cum hominibus super terram. Si celum et
celi celorum non te capiunt. quanto magis domus hec
quam edificauimus. si adhuc tamen fuerit. ut respicias ad
orationem serui tui. et ad deprecationem eius. Audi
nunc exaudi hymnum quem fundit seruus tuus
coram te. ut aperiantur celi super domum hanc die ac
nocte. super locum quem pollicitus es. ut fiat nomen tuum
nomen tuum. et exaudias orationem quam seruus tuus o
rat in loco. Exaudi preces seruorum tuorum israel.
quicquid orauerit ipsum israel. et expandit manus suas
in celum. et ait. Domine deus israel. non est similis tui
deus in celo et in terra. qui custodis pactum et misericordiam
his qui ambulant coram te in toto corde suo. qui
impleuisti seruo tuo patri meo quae locutus es ei. ore tuo
et manibus tuis. ut hodie cernitur. Nunc igitur domine deus israel
impleas seruo tuo patri meo quae locutus es dicens. non deficiet
de te uir coram me qui sedeat super thronum israel.
Ita tamen si custodierint filii tui uias suas. ut ambulent
in me. sicut ambulasti coram me. Et nunc domine deus israel fiat
sermo tuus quem locutus es seruo tuo. Ergo ne credibile est
deum habitare cum hominibus super terram. Si celum et
celi celorum non te capiunt. quanto magis domus hec
quam edificauimus. si adhuc tamen fuerit. ut respicias ad
orationem serui tui. et ad deprecationem eius. Audi
nunc exaudi hymnum quem fundit seruus tuus
coram te. ut aperiantur oculi tui

bunt te. Quia fecisti hanc rem. Dabo tibi
quæ elegisti. Adonias quoque audiens nomen tuum. ut
exaudiat de celo. Ecce ego dedi tibi cor sapiens. et
cætera iudicium. Adunatus est ipse tuo iuxta peccatum.
Tunc ergo ad se misit. Ait. Quid est hoc. Ecce
ipse tenet cornua altaris. Ait. Iuret mihi hodie rex
quod non interficiet seruum suum. Et ait. Si fuerit
in eo malitia. Et ait. Ecce domum tuam vade.
Et ait. Et ecce ad domum tuam. Et ecce
ad domum tuam. Et ecce ad domum tuam.
Et ecce ad domum tuam. Et ecce ad domum tuam.
Et ecce ad domum tuam. Et ecce ad domum tuam.
Et ecce

domadae. et sedilia ministrare et bina eloquia. et stat
tuit eis distributionem de partibus suis officia
sacerdotum in ministerio suis. et levitas in die
suo. ut laudarent et ministrarent coram sacer
dotibus secundum ordinem suum. et janitores
per singulas portas. sic enim praecepit David homo dei.
et non recesserunt sacerdotes et levitas a praecepto regis
super sacerdotes et thesauros. et perfecta sunt omnia opera
salomonis usque ad diem qua fundatum est templum domini usque
in diem quo perfectum est. Tunc abiit salomon in
hezeongaber et in mahalath ad mare rubrum quod est in terra edom. et misit ei hyram per
manus puerorum suorum naves et nautas gnaros
maris. et abierunt cum pueris salomonis in opheir
tulerunt inde quadringenta quinquaginta talenta
auri. et attulerunt ad regem salomonem.

Regina austri audita fama salomonis
venit ut tentaret eum in aenigmatibus in Iherusalem
cum divitiis opis. et camelis quae portabant aromata
et aurum plurimum nimis et lapides pretiosos. et cum venisset
ad salomonem locuta est ei quaecumque erant in corde suo. et exposuit ei salomon omnia quae proposuerat
nec quicquam fuit quod non praetermiserit
quin ei narraverit. Quam cum vidisset regina saba
sapientiam salomonis. et domum quam aedificaverat
et cibos mensae eius. et habitacula servorum. et officia ministrorum eius.
et vestimenta eorum. et pincernas et vestes eorum. et holocausta quae offerebat in templo domini non habebat ultra spiritus.
et dixit ad regem. Verum est sermo quem audivi in terra mea de sermonibus tuis et de sapientia tua. non credebam narrantibus donec venerim et viderim oculis meis et probaverim quod medietas
tantae sapientiae tuae fuerit narratum mihi. Addis
sapientiam et opes super famam quam audivi. Beati viri tui et beati servi tui qui stant coram te omni tempore et audiunt sapientiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus
qui voluit te ordinare super thronum suum ut
esses regem domino deo tuo. quia diligit dominus deus israel in sempiternum
et constituit te regem super eum ut faceres iudicium et iustitiam.
Dedit quoque regi centum viginti talenta auri et aromata
multa nimis et lapides pretiosos. non fuerunt aromata talia quae dedit regina saba regi salomoni. Sed et classis hyrum
quae portabat aurum de ophir attulerunt ligna thyina et lapides pretiosissimos. de quibus fecit rex de lignis thyinis gradus
domui domini et domui regis. Citharas quoque et psalteria cantoribus. nunquam allata sunt nec visa
ligna talia. Rex autem salomon dedit reginae saba
cuncta quae voluit et postulavit. praeter quam
quod petierat ab eo. et reversa abiit in terram suam.
Cum autem essent ad pondus aurum quod afferebatur
salomoni per annos singulos sexcenta sexaginta sex talenta auri. excepto eo quod negotiatores afferebant et
mercatorum et negotiatorum aromatum et regum arabiae et duces terrae afferebant aurum et argentum salomoni. fecit quoque rex salomon
duecentas hastas auratas. de singulis ducenti aurei
erant in singulis hastis expendebantur. et trecentas
scuta aurea. et trecentos aureos in singulis scutis expendebantur. et posuit ea rex in armario quod
erat in domo saltus libani. fecit quoque rex solium eburneum
grande. et vestivit illud auro mundissimo. Sex
gradus habebat solium. et scabellum
aureum adhaerebat solio. duo autem brachia erant
ex utraque parte sedis. et duo leones stantes iuxta brachiola. et alii duodecim leones stantes super sex gradus ex utraque parte.
Non fuit tale solium in universis regnis. omnia
quoque vasa potatoria regis erant aurea et vasa domus saltus libani erant aurea purissimo. in argento eorum
in diebus illis pro nihilo reputabatur. Siquidem naves
regis ibant in tharsis cum classe hyrum semel tantum
per tres annos. et deferebant inde aurum argentum. ebur
simias. et pavones. et hoc fecerunt et magnificatus est
omnibus regibus terrae divitiis et sapientia. Omnes quoque reges terrae
desiderabant videre salomonem. ut audirent
sapientiam quam dederat deus in corde eius. et deferebant ei
munera vasa aurea et argentea. et vestes et arma. et aromata. equos et mulos per singulos annos.
Habuit autem salomon quadringenta millia equorum
in stabulis et currus. et erant in millia. et habebat
duodecim milia equitum. et posuit eos in urbibus quadrigarum. et cum essent cum rege
in urbe. Fecerunt argentum quasi lapides in
jerusalem. et cedros quasi sycomoros quae nascuntur in campis. et adducebantur equi de egypto et de
cilicia. negotiatores regis tollebant cilicia pretio.
Erat autem ascensus quem ascendebat currus de egypto sex
centis argenteis. et equus centum quinquaginta. sic omnibus regibus hethaeorum et regibus syriae
per manus eorum adducebantur.

Et ait rex salomon. Ecce templum domini quod
aedificavi nomine meo consecravit dominus ut habitaret in eo. Tu
ergo domine deus meus exaudi orationem servi tui et
preces eius quas fundit in conspectu tuo. ut sint oculi tui aperti super templum hac nocte et
diebus ut exaudias orationem quam servus tuus
fundit in loco hoc. et exaudias preces servi tui et
populi israel quas fundent in loco hoc. et exaudies
de loco habitationis tuae de caelo. et cum audieris
propitiabis. Si peccaverit quis in proximum suum
et dederit ei iusjurandum ut adstringatur
et venerit ante altare tuum in domo hac. tunc
audies de caelo et facies iudicium inter servos
tuos. ut condemnes impium et reddas viam
suam super caput eius. et justifices justum
et dabis ei secundum justitiam suam. Cum
autem percussus fuerit populus israel
coram inimicis quia peccaverint tibi. et
conversi fuerint et confitebuntur nomen
tuum et orabunt et deprecabuntur te in
domo hac. tunc audies de caelo. et
dimittes peccata populi israel. et
reducis eos in terram quam dedisti
patribus eorum. Cum autem clausum
fuerit caelum et non pluerit propter
peccata populi tui. et orabunt in loco
hoc et confitebuntur nomen tuum et
a peccatis suis convertentur. cum
afflixeris eos. tunc audies de caelo
et dimittes peccata servorum tuorum
et populi israel. cum ostenderis
eis viam bonam in qua ambulent
et dabis pluviam super terram
quam dedisti populo tuo in possessionem.
Fames si fuerit in terra. pestilentia
si ortum fuerit. aeris vastitas
aut robigo. lucustae et bruchus
si ortae fuerint. et vastaverit
inimicus eorum terram portarum
eorum. omnem plagam omnem
infirmitatem. quicquid orabit
quis et quicumque de omni
populo israel. qui cognoverit
plagam cordis sui et expandit
manus suas in domo hac. tu
audies de caelo firmamento
habitationis tuae. et propitiabis
et dabis unicuique secundum
omnes vias suas. quas novisti
cor eius. quia tu solus
nosti cor filiorum hominum.
ut timeant te omnes dies
quibus vivunt super faciem
terrae quam dedisti patribus
nostris. Etenim alienigena
qui non est de populo israel
venerit de longinquo propter
nomen tuum. audiet enim
nomen magnum tuum et
manum tuam fortem et
brachium tuum excelsum.
et venerit et adorabit in
domo hac. tu audies de
caelo firmamento habitationis
tuae. et facies omnia
quae invocaverit te alienigena
ut discant omnes populi
terrae nomen tuum timere
sicut populus israel tuus.
et ut cognoscant quia
nomen tuum invocatum
est super templum hoc
quod aedificavi. Si egressus
fuerit populus tuus ad
bellum contra inimicos
suos. viam quam mandabis
eis. et orabunt te contra
civitatem hanc quam
elegisti. et contra domum
quam aedificavi nomini
tuo. audies de caelo
orationem eorum et
preces eorum. et
facies judicium
illorum. Si
peccaverint
tibi. quia
non est
homo qui
non peccet
in te. et
irascens
tradiderit
eos in
conspectu
hostium
et captivos
duxerint
eos in
terram
hostium
longe
vel prope.
et
ad cor suum
reversi
fuerint
in terra
in qua
ductus
est
et
orantes
te
in
captivitate
dicentes
peccavimus
iniquitatem
fecimus
impiete
egimus
et
reversi
fuerint
ad te
in
toto
corde
suo
et
in
tota
anima
sua
in
terra
inimicorum
suorum
in
quam
ducti
sunt
captivi
et
orabunt
te
contra
viam
terae
suae
quam
dedisti
patribus
eorum
et
civitatem
quam
elegisti
et
domum
quam
aedificavi
nomini
tuo
audies
de caelo
firmamento
habitationis
tuae
orationem
eorum
et
preces
eorum
et
facies
judicium
et
parcet
populo
tuo
qui
peccavit
tibi
et
omnes
iniquitates
eius
quas
commisit
contra te
et
dabis
misericordiam
coram
captivis
ut
misereantur
eis
quia
populus
tuus
et
hereditas
tua
est
quam
eduxisti
de
egypto
de
fornace
ferrea
ut
sint
oculi
tui
aperti
ad
deprecationem
servi
tui
et
populi
israel
ut
exaudias
eos
in
cunctis
rebus
pro
quibus
invocaverint
te
quia
tu
separasti
eos
in
hereditatem
tuam
sicut
locutus
es
per
manum
moysi
servi
tui
cum
educeres
patres
nostros
de
egypto
domine
deus.

Factum autem
cum
finisset
salomon
orare
deum
ignis
descendit
de caelo
et
consumpsit
holocaustum
et
victimas
et
gloria
domini
implevit
templum
et
non
poterant
sacerdotes
ingredi
templum
domini
quia
repletum
erat
templum
domini
gloria
domini
et
omnes
filii
israel
videntes
descensum
ignis
et
gloriam
domini
super
templum
adorantes
pronis
in
terram
in
pavimento
laudantes
dominum
et
dicentes
quoniam
bonus
et
misericordia
eius
in
saeculum
saeculi
Rex
autem
et
omnis
populus
sacrificabant
victimas
coram
domino
immolavit
ergo
rex
salomon
victimas
boum
duo
et
viginti
millia
et
ovium
centum
viginti
millia
et
dedicaverunt
templum
domini
rex
et
omnis
populus
Sed
et
altare
quod
erat
ante
templum
sanctificavit
rex
in
medio
atrii
quod
fecerat
quia
holocausta
et
victimas
et
adipes
non
poterat
altare
aereum
quod
fecerat
salomon
in
tantum
ut
haberet
capacitatem
holocausti
et
victimarum
et
adipum
Tunc
fecit
salomon
et
omnis
israel
cum
eo
ecclesia
magna
valde
a
introitu
emath
usque
ad
torrentem
egypti
coram
domino
deo
nostro
septem
diebus
et
septem
diebus
quattuor
decim
dies
et
factum
est
die
octavo
quia
dedicatio
altaris
facta
est
septem
diebus
et
solemnitas
septem
diebus
et
factum
est
die
vicesimo
et
quinto
mensis
septimi
dimisit
populum
in
tabernacula
sua
laetantes
et
bona
cordis
super
bonitate
quam
fecerat
dominus
David
et
salomoni
et
populo
israel
suo
Et
perfecit
salomon
templum
domini
et
domum
regis
et
omnia
quae
voluit
salomon
facere
in
templo
domini
et
in
domo
sua
et
apparuit
dominus
salomoni
secundo
sicut
apparuerat
ei
in
gabaon
et
dixit
ei
dominus
audivi
orationem
tuam
et
deprecationem
tuam
quam
deprecatus
es
coram
me
sanctificavi
domum
hanc
quam
aedificasti
ut
ponerem
nomen
meum
ibi
in
sempiternum
et
erunt
oculi
mei
et
cor
meum
cuncta
dies
et
tu
si
ambulaveris
coram
me
sicut
ambulavit
David
pater
tuus
in
simplicitate
cordis
et
in
aequitate
et
fecisti
omnia
quae
praecepi
tibi
et
legitima
mea
et
iudicia
custodiveris
dabo
thronum
tuum
sicut
locutus
sum
patri
tuo
David
dicens
non
auferetur
de
te
vir
qui
sit
princeps
in
israel
Si
autem
aversi
fueritis
vos
et
dereliquerit
legitima
mea
et
praecepta
quae
dedi
vobis
et
abierit
et
servierit
diis
alienis
et
adoraverit
eos
auferam
israel
de
terra
quam
dedi
ei
et
templum
quod
sanctificavi
nomini
meo
abiciam
de
conspectu
meo
et
erit
israel
in
proverbium
et
in
fabulam
omnibus
populis
et
templum
hoc
erit
in
exemplum
omnis
qui
transibit
per
illum
stupebit
et
sibilabit
dicetque
quare
fecit
dominus
sic
huic
terae
et
templo
huic
et
dicent
quia
dereliquerunt
dominum
deum
suum
qui
eduxerat
patres
eorum
de
terra
aegypti
et
secuti
sunt
deos
alienos
et
adoraverunt
eos
et
servierunt
eis
propter
hoc
adduxit
super
eos
omnem
malitiam
hanc
Factum
autem
post
annos
viginti
quos
aedificavit
salomon
domum
domini
et
domum
suam
et
omnia
quae
voluerat
et
placuerant
ei
tunc
aedificavit
salomon
civitates
quas
dederat
hyram
filio
suo
et
habitare
fecit
filios
israel
in
eis
Et
ascendit
salomon
in
emath
sobae
et
obtinuit
eam
et
aedificavit
palmetum
in
deserto
et
omnes
urbes
munitas
quas
aedificavit
in
emath
sobae
et
aedificavit
bethoron
superiorem
et
bethoron
inferiorem
civitates
munitas
habentes
muros
et
portas
et
vectes
et
baalath
et
omnes
urbes
munitas
quae
habebat
salomon
et
omnes
urbes
quae
habebant
equites
et
omnem
quicquid
voluerat
salomon
aedificare
in
jerusalem
et
in
libano
et
in
cuncta
terra
potestatis
suae
Omnem
populum
qui
remanserat
de
hethaeis
et
amorraeis
et
ferezaeis
et
hevaeis
et
jebusaeis
qui
non
erant
de
filiis
israel
omnes
filios
eorum
qui
remanserant
post
eos
in
terra
quos
nolebant
filii
israel
delere
omnino
fecit
salomon
tributarios
usque
in
hodiernum
diem
Verumtamen
de
filiis
israel
non
fecerunt
servos
salomon
sed
erant
viri
bellatores
et
principes
militum
et
duces
equitum
et
quadrigarum
Hi
principes
praefectorum
qui
erant
super
opus
regis
salomonis
quinquaginta
et
ducentorum
Filia
autem
pharaonis
ascendit
de
civitate
David
in
domum
suam
quam
aedificaverat
ei
salomon
tunc
aedificavit
millo
et
murum
jerusalem
per
gyrum
Tribus
autem
festivitatibus
per
annum
offerebat
salomon
holocausta
et
victimas
super
altare
quod
aedificaverat
domino
et
incensum
quod
erat
coram
domino
et
perfecit
domum
Classem
quoque
fecit
salomon
in
ezeongaber
quae
est
juxta
helath
in
litore
maris
rubri
in
terra
edom
Misit
autem
hyram
per
manus
servorum
suorum
navigia
et
nautas
peritos
maris
et
abierunt
cum
pueris
salomonis
in
ophir
tulerunt
inde
quadringenta
quinquaginta
talenta
auri
et
attulerunt
ad
regem
salomonem

Et
Regina
austri
audita
fama
salomonis
venit
ut
tentaret
eum
in
aenigmatibus
in
Iherusalem
cum
divitiis
opis
et
camelis
quae
portabant
aromata
et
aurum
plurimum
nimis
et
lapides
pretiosos
et
cum
venisset
ad
salomonem
locuta
est
ei
quaecumque
erant
in
corde
suo
et
exposuit
ei
salomon
omnia
quae
proposuerat
nec
quicquam
fuit
quod
non
praetermiserit
et
narraverit
ei
quae
non
perspicuum
fecerit
Ad
postremum
vidit
sapientiam
s.
salomonis
et
domum
quam
aedificaverat
nec
non
cibaria
mensae
eius
et
habitacula
servorum
et
officia
ministrorum
eius
et
vestimenta
eorum
et
pincernas
et
vestes
eorum
et
holocausta
quae
offerebat
in
templo
non
habebat
ultra
spiritus
et
dixit
ad
regem
Verum
est
sermo
quem audivi
in
terra
mea
de
sermonibus
tuis
et
de
sapientia
tua
non
credebam
narrantibus
donec
venerim
et
viderim
oculis
meis
et
probaverim
quod
medietas
tantae
sapientiae
tuae
fuerit
narratum
mihi
Addis
sapientiam
et
opes
super
famam
quam
audivi
Beati
viri
tui
et
beati
servi
tui
qui
stant
coram
te
omni
tempore
et
audiunt
sapientiam
tuam
Sit
dominus
deus
tuus
benedictus
qui
voluit
te
ordinare
super
thronum
suum
ut
esses
regem
domino
deo
tuo
quia
diligit
dominus
deus
israel
in
sempiternum
et
constituit
te
regem
super
eum
ut
faceres
iudicium
et
iustitiam
Dedit
quoque
regi
centum
viginti
talenta
auri
et
aromata
multa
nimis
et
lapides
pretiosos
non
fuerunt
aromata
talia
quae
dedit
regina
saba
regi
salomoni
Sed
et
classis
hyrum
quae
portabat
aurum
de
ophir
attulerunt
aurum
de
ophir
et
ligna
thyina
et
lapides
pretiosissimos
de
quibus
fecit
rex
de
lignis
thyinis
gradus
domui
domini
et
domui
regis
Citharas
quoque
et
psalteria
cantoribus
nunquam
allata
sunt
nec
visa
ligna
talia
Rex
autem
salomon
dedit
reginae
saba
cuncta
quae
voluit
et
postulavit
praeter
quam
quod
petierat
ab
eo
et
reversa
abiit
in
terram
suam
Cum
autem
essent
ad
pondus
aurum
quod
afferebatur
salomoni
per
annos
singulos
sexcenta
sexaginta
sex
talenta
auri
excepto
eo
quod
negotiatores
et
mercatorum
et
negotiatorum
aromatum
et
regum
arabiae
et
duces
terrae
afferebant
aurum
et
argentum
salomoni
fecit
quoque
rex
salomon
duecentas
hastas
auratas
de
singulis
ducenti
erant
in
singulis
hastis
expendebantur
trecentas
quoque
scuta
aurea
trecentos
aureos
in
singulis
scutis
expendebantur
posuitque
ea
rex
in
armario
quod
erat
in
domo
saltus
libani
fecit
quoque
rex
solium
eburneum
grande
et
vestivit
illud
auro
mundissimo
Sex
quoque
gradus
habebat
solium
et
scabellum
aureum
adhaerebat
solio
duo
brachiola
et
duo
leones
stantes
iuxta
brachiola
et
alii
duodecim
leones
stantes
super
sex
gradus
ex utraque
parte
Non
fuit
tale
solium
in
universis
regnis
omnia
quoque
vasa
potatoria
regis
erant
aurea
et
vasa
domus
saltus
libani
erant
aurea
purissimo
in
argento
eorum
in
diebus
illis
pro
nihilo
reputabatur
Siquidem
naves
regis
ibant
in
tharsis
cum
classe
hyrum
semel
tantum
per
tres
annos
et
deferebant
inde
aurum
argentum
ebur
simias
et
pavones
et
magnificatus
est
omnibus
regibus
terae
divitiis
et
sapientia
Omnes
quoque
reges
terae
desiderabant
videre
salomonem
ut audirent
sapientiam
quam
dederat
deus
in
corde
eius
et
deferebant
ei
munera
vasa
aurea
et
argentea
et
vestes
et
arma
et
aromata
equos
et
mulos
per
singulos
annos
Habuit
autem
salomon
quadringenta
millia
equorum
in
stabulis
et
currus
et
erant
in
millia
et
habebat
duodecim
milia
equitum
et
posuit
eos
in
urbibus
quadrigarum
et
cum
essent
cum
rege
in
urbe
Fecerunt
argentum
in
jerusalem
quasi
lapides
et
cedros
quasi
sycomoros
quae
nascuntur
in
campis
et
adducebantur
equi
de
egypto
et
de
cilicia
negotiatores
regis
tollebant
cilicia
pretio
Erat
autem
ascensus
quem
ascendebat
currus
de
egypto
sex
centis
argenteis
et
equus
centum
quinquaginta
sic
omnibus
regibus
hethaeorum
et
regibus
syriae
per
manus
eorum
adducebantur

Et
ait
rex
salomon
Ecce
templum
domini
quod
aedificavi
nomine
meo
consecravit
dominus
ut
habitaret
in
eo
Tu
ergo
domine
deus
meus
exaudi
orationem
servi
tui
et
preces
eius
quas
fundit
in
conspectu
tuo
ut
sint
oculi
tui
aperti
super
templum
hac
nocte
et
diebus
ut
exaudias
orationem
quam
servus
tuus
fundit
in
loco
hoc
et
exaudias
preces
servi
tui
et
populi
israel
quas
fundent
in
loco
hoc
et
exaudies
de
loco
habitationis
tuae
de
caelo
et
cum
audieris
propitiabis
Si
peccaverit
quis
in
proximum
suum
et
dederit
ei
iusjurandum
ut
adstringatur
et
venerit
ante
altare
tuum
in
domo
hac
tunc
audies
de
caelo
et
facies
iudicium
inter
servos
tuos
ut
condemnes
impium
et
reddas
viam
suam
super
caput
eius
et
justifices
justum
et
dabis
ei
secundum
justitiam
suam
Cum
autem
percussus
fuerit
populus
israel
coram
inimicis
quia
peccaverint
tibi
et
conversi
fuerint
et
confitebuntur
nomen
tuum
et
orabunt
et
deprecabuntur
te
in
domo
hac
tunc
audies
de
caelo
et
dimittes
peccata
populi
israel
et
reducis
eos
in
terram
quam
dedisti
patribus
eorum
Cum
autem
clausum
fuerit
caelum
et
non
pluerit
propter
peccata
populi
tui
et
orabunt
in
loco
hoc
et
confitebuntur
nomen
tuum
et
a
peccatis
suis
convertentur
cum
afflixeris
eos
tunc
audies
de
caelo
et
dimittes
peccata
servorum
tuorum
et
populi
israel
et
ostenderis
eis
viam
bonam
in
qua
ambulent
et
dabis
pluviam
super
terram
quam
dedisti
populo
tuo
in
possessionem
Fames
si
fuerit
in
terra
pestilentia
si
ortum
fuerit
aeris
vastitas
aut
robigo
lucustae
et
bruchus
si
ortae
fuerint
et
vastaverit
inimicus
eorum
terram
portarum
eorum
omnem
plagam
omnem
infirmitatem
quicquid
orabit
quis
et
quicumque
de
omni
populo
israel
qui
cognoverit
plagam
cordis
sui
et
expandit
manus
suas
in
domo
hac
tu
audies
de
caelo
firmamento
habitationis
tuae
et
propitiabis
et
dabis
unicuique
secundum
omnes
vias
suas
quas
novisti
cor
eius
quia
tu
solus
nosti
cor
filiorum
hominum
ut
timeant
te
omnes
dies
quibus
vivunt
super
faciem
terae
quam
dedisti
patribus
nostris
Etenim
alienigena
qui
non
est
de
populo
israel
venerit
de
longinquo
propter
nomen
tuum
audiet
enim
nomen
magnum
tuum
et
manum
tuam
fortem
et
brachium
tuum
excelsum
et
venerit
et
adorabit
in
domo
hac
tu
audies
de
caelo
firmamento
habitationis
tuae
et
facies
omnia
quae
invocaverit
te
alienigena
ut
discant
omnes
populi
terae
nomen
tuum
timere
sicut
populus
israel
tuus
et
ut
cognoscant
quia
nomen
tuum
invocatum
est
super
templum
hoc
quod
aedificavi
Si
egressus
fuerit
populus
tuus
ad
bellum
contra
inimicos
suos
viam
quam
mandabis
eis
et
orabunt
te
contra
civitatem
hanc
quam
elegisti
et
contra
domum
quam
aedificavi
nomini
tuo
audies
de
caelo
orationem
eorum
et
preces
eorum
et
facies
judicium
illorum
Si
peccaverint
tibi
quia
non
est
homo
qui
non
peccet
in
te
et
irascens
tradiderit
eos
in
conspectu
hostium
et
captivos
duxerint
eos
in
terram
hostium
longe
vel
prope
et
ad
cor
suum
reversi
fuerint
in
terra
in
qua
ductus
est
et
orantes
te
in
captivitate
dicentes
peccavimus
iniquitatem
fecimus
impiete
egimus
et
reversi
fuerint
ad te
in
toto
corde
suo
et
in
tota
anima
sua
in
terra
inimicorum
suorum
in
quam
ducti
sunt
captivi
et
orabunt
te
contra
viam
terae
suae
quam
dedisti
patribus
eorum
et
civitatem
quam
elegisti
et
domum
quam
aedificavi
nomini
tuo
audies
de caelo
firmamento
habitationis
tuae
orationem
eorum
et
preces
eorum
et
facies
judicium
et
parcet
populo
tuo
qui
peccavit
tibi
et
omnes
iniquitates
eius
quas
commisit
contra te
et
dabis
misericordiam
coram
captivis
ut
misereantur
eis
quia
populus
tuus
et
hereditas
tua
est
quam
eduxisti
de
egypto
de
fornace
ferrea
ut
sint
oculi
tui
aperti
ad
deprecationem
servi
tui
et
populi
israel
ut
exaudias
eos
in
cunctis
rebus
pro
quibus
invocaverint
te
quia
tu
separasti
eos
in
hereditatem
tuam
sicut
locutus
es
per
manum
moysi
servi
tui
cum
educeres
patres
nostros
de
egypto
domine
deus.

Factum autem
cum
finisset
salomon
orare
deum
ignis
descendit
de caelo
et
consumpsit
holocaustum
et
victimas
et
gloria
domini
implevit
templum
et
non
poterant
sacerdotes
ingredi
templum
domini
quia
repletum
erat
templum
domini
gloria
domini
et
omnes
filii
israel
videntes
descensum
ignis
et
gloriam
domini
super
templum
adorantes
pronis
in
terram
in
pavimento
laudantes
dominum
et
dicentes
quoniam
bonus
et
misericordia
eius
in
saeculum
saeculi
Rex
autem
et
omnis
populus
sacrificabant
victimas
coram
domino
immolavit
ergo
rex
salomon
victimas
boum
duo
et
viginti
millia
et
ovium
centum
viginti
millia
et
dedicaverunt
templum
domini
rex
et
omnis
populus
Sed
et
altare
quod
erat
ante
templum
sanctificavit
rex
in
medio
atrii
quod
fecerat
quia
holocausta
et
victimas
et
adipes
non
poterat
altare
aereum
quod
fecerat
salomon
in
tantum
ut
haberet
capacitatem
holocausti
et
victimarum
et
adipum
Tunc
fecit
salomon
et
omnis
israel
cum
eo
ecclesia
magna
valde
a
introitu
emath
usque
ad
torrentem
egypti
coram
domino
deo
nostro
septem
diebus
et
septem
diebus
quattuor
decim
dies
et
factum
est
die
octavo
quia
dedicatio
altaris
facta
est
septem
diebus
et
solemnitas
septem
diebus
et
factum
est
die
vicesimo
et
quinto
mensis
septimi
dimisit
populum
in
tabernacula
sua
laetantes
et
bona
cordis
super
bonitate
quam
fecerat
dominus
David
et
salomoni
et
populo
israel
suo
Et
perfecit
salomon
templum
domini
et
domum
regis
et
omnia
quae
voluit
salomon
facere
in
templo
domini
et
in
domo
sua
et
apparuit
dominus
salomoni
secundo
sicut
apparuerat
ei
in
gabaon
et
dixit
ei
dominus
audivi
orationem
tuam
et
deprecationem
tuam
quam
deprecatus
es
coram
me
sanctificavi
domum
hanc
quam
aedificasti
ut
ponerem
nomen
meum
ibi
in
sempiternum
et
erunt
oculi
mei
et
cor
meum
cuncta
dies
et
tu
si
ambulaveris
coram
me
sicut
ambulavit
David
pater
tuus
in
simplicitate
cordis
et
in
aequitate
et
fecisti
omnia
quae
praecepi
tibi
et
legitima
mea
et
iudicia
custodiveris
dabo
thronum
tuum
sicut
locutus
sum
patri
tuo
David
dicens
non
auferetur
de
te
vir
qui
sit
princeps
in
israel
Si
autem
aversi
fueritis
vos
et
dereliquerit
legitima
mea
et
praecepta
quae
dedi
vobis
et
abierit
et
servierit
diis
alienis
et
adoraverit
eos
auferam
israel
de
terra
quam
dedi
ei
et
templum
quod
sanctificavi
nomini
meo
abiciam
de
conspectu
meo
et
erit
israel
in
proverbium
et
in
fabulam
omnibus
populis
et
templum
hoc
erit
in
exemplum
omnis
qui
transibit
per
illum
stupebit
et
sibilabit
dicetque
quare
fecit
dominus
sic
huic
terae
et
templo
huic
et
dicent
quia
dereliquerunt
dominum
deum
suum
qui
eduxerat
patres
eorum
de
terra
aegypti
et
secuti
sunt
deos
alienos
et
adoraverunt
eos
et
servierunt
eis
propter
hoc
adduxit
super
eos
omnem
malitiam
hanc
Factum
autem
post
annos
viginti
quos
aedificavit
salomon
domum
domini
et
domum
suam
et
omnia
quae
voluerat
et
placuerant
ei
tunc
aedificavit
salomon
civitates
quas
dederat
hyram
filio
suo
et
habitare
fecit
filios
israel
in
eis
Et
ascendit
salomon
in
emath
sobae
et
obtinuit
eam
et
aedificavit
palmetum
in
deserto
et
omnes
urbes
munitas
quas
aedificavit
in
emath
sobae
et
aedificavit
bethoron
superiorem
et
bethoron
inferiorem
civitates
munitas
habentes
muros
et
portas
et
vectes
et
baalath
et
omnes
urbes
munitas
quae
habebat
salomon
et
omnes
urbes
quae
habebant
equites
et
omnem
quicquid
voluerat
salomon
aedificare
in
jerusalem
et
in
libano
et
in
cuncta
terra
potestatis
suae
Omnem
populum
qui
remanserat
de
hethaeis
et
amorraeis
et
ferezaeis
et
hevaeis
et
jebusaeis
qui
non
erant
de
filiis
israel
omnes
filios
eorum
qui
remanserant
post
eos
in
terra
quos
nolebant
filii
israel
delere
omnino
fecit
salomon
tributarios
usque
in
hodiernum
diem
Verumtamen
de
filiis
israel
non
fecerunt
servos
salomon
sed
erant
viri
bellatores
et
principes
militum
et
duces
equitum
et
quadrigarum
Hi
principes
praefectorum
qui
erant
super
opus
regis
salomonis
quinquaginta
et
ducentorum
Filia
autem
pharaonis
ascendit
de
civitate
David
in
domum
suam
quam
aedificaverat
ei
salomon
tunc
aedificavit
millo
et
murum
jerusalem
per
gyrum
Tribus
autem
festivitatibus
per
annum
offerebat
salomon
holocausta
et
victimas
super
altare
quod
aedificaverat
domino
et
incensum
quod
erat
coram
domino
et
perfecit
domum

Profectus
est
autem
roboam
in
sichem
illuc
enim
venerant
ut
constituerent
eum
regem
Quod
cum
audisset
jeroboam
filius
nabat

10

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

lut. quem egypto. fugerunt quippe illuc ad salomonem. stamm reuelat ei. Cumque audisset eu. et
uenit eu uniuersi israel. locutus est ad roboam dicens.
Pater tuus durissimo iugo nos oppressit. tu leuio
ra ipsa pater tuo quem nobis grauem imposuit seruitu
tem. et iugum durum de ceruicibus nostris. Dixit
ad eos. Ite usque ad tertium diem. reuertimini ad me. Cum
que abisset populus ut iussum est eis. sicut locutus
est eis per ministerium aiae. Dixit rex ad senes
qui stabant coram patre suo salomone dum adhuc uiueret
dicens. Quid datis mihi ut respondeam populo. Illi dixe
runt ei. Si placuerit tibi populus huic. et seruierit eis. ac
ceperis eos. et locutus fueris eis. erunt tibi serui
omnibus diebus. Ipse autem reliquit consilium senum. et
iuuenum. qui cum eo nutriti erant. et ait. Quid
uobis uidetur. ut respondeam huic populo. qui locutus est
mihi. dicens. Leuia iugum quod imposuit pater
noster nobis. Illi responderunt ei. Sic loquetur
populus. qui locutus est tecum. Pater noster
obpressit iugum nostrum. tu autem leuia
nobis. Sic loquetis huic populo. Minimus
digitus meus grossior est lumbis patris mei. Pater meus
imposuit uobis iugum graue. ego autem adiciam
iugum uobis. Pater meus cecidit uos flagellis. ego autem
uos scorpionibus. Venit ergo iroboam cum omnibus
populis ad roboam die tertio sicut preceperat eis. Rendit
que rex durum responsum populo. et contempsit senum
consilium. et iuuenum. locutus est eis. Pater meus
obpressit uos iugum graue. ego autem adiciam uobis iu
gum. quod ego gemuerit filius meus. Pater meus cecidit
uos flagellis. ego autem cedam uos scorpionibus.
Non audiuit populum. Factum est enim ut
impleretur sermo domini quem locutus fuerat per manum
ahiae silonitis. ad iroboam filium nabat. Populus
autem uniuersus ut audierunt quod dixerat rex
ad eos. Quae est nobis pars in dauid. non est hereditas
in filio ysai. reuertere in tabernacula tua israel. tuam prouide
domum dauid. et abiit israel in tabernacula sua. Ipsi
autem filios israel. qui habitauerant in ciuitatibus iuda. regnauit
roboam. Misitque rex roboam aduram qui erat super tributis.
et lapidauerunt eum filii israel. et
mortuus est. Porro rex roboam cum festinauit
ascendere. fugit in iherusalem. Recessitque israel a do
mo dauid usque in hanc diem. Cum ergo
uenisset roboam in iherusalem. congregauit uniuersam domum
iuda. et benjamin. centum octoginta milia electorum pugna
torum. ut dimicarent contra israel. et reuocarent
ad se regnum suum. Factum est autem sermo domini ad se
meiam hominem dei dicens. Loquere ad roboam filium
salomonis regem iuda. et ad uniuersum israel. qui
in iuda et benjamin habitant dicens. Hec dicit dominus. Non ascendetis
nec pugnabitis contra fratres uestros. reuertatur unusquisque in
domum suam. quia mea hoc gestum est uoluntate. et audierunt
sermonem domini. reuersi sunt ne procederent secundum
verbum domini. sicut locutus est ad roboam in iherusalem. et edifica
uit autem roboam ciuitatem in iuda. et munit eam. Hedifica
uit autem roboam sichem in montanis ephraim. et habitauit in
ea. egressus inde edificauit phanuel. Dixitque roboam in corde suo.
Nunquid non redibit regnum ad domum dauid. si ascenderit
populus iste in domum domini in iherusalem. et adorauerit
dominum suum. et reuertetur cor eorum ad dominum suum roboam regem iuda.
et occident me. et reuertentur ad roboam regem iuda. Inito igitur
consilio fecit duos uitulos aureos. et dixit ad eos. Nolite ultra
ascendere in iherusalem. ecce dii tui israel. qui eduxerunt te de terra
egypti. Et posuit unum in bethel. alterum quoque posuit in dan.
Factum est autem hoc peccatum. et populus ibat ad
adorandum coram uitulo usque ad dan. Fecit quoque
fanum in excelsis. et sacerdotes de omnibus
ex populo. qui non erant de filiis leui. Et
constituit diem festum in mense octauo. quinto decimo
die mensis. sicut festum quod celebrabatur in iuda. et
ascendit super altare. Sic fecit in bethel. immolans
uitulis quos fecerat. et constituit in bethel sacerdotes
excelsorum. quos fecerat. Ascendit ergo super altare
quod fecerat in bethel. quinto decimo die mensis octauo.
mensis quem cogitauerat de corde suo. et constituit festum
filiis israel. et ascendit super altare. ut incenderet
incensum. Ecce homo dei ueniens de iuda in
uerbo domini in bethel. et roboam stabat super altare
ad incensum. Et clamauit contra altare in sermone domini.
et dixit. Altare altare. Hec dicit dominus. Ecce filius natus
domui dauid. ioseias nomine. immolabit super te sacerdotes
excelsorum. qui nunc sacrificant super te. et ossa hominum
incendent super te. Dedit quoque in die illa prodigium.
dicens. Hoc est signum quod locutus est dominus. Ecce altare
scindetur. et effundetur cinis qui est super eum. Factum
est ergo cum audisset rex sermonem hominis dei quem
locutus fuerat contra altare in bethel. extendit manum
suam de altari dicens. Tenete eum. Et exaruit manus
eius quam extenderat contra eum. et altare scissum est.
et effusus est cinis de altari secundum signum quod
dederat homo dei in sermone domini. Respondens
autem rex homini dei. Deprecare faciem domini dei tui.
et ora pro me. ut restituatur manus mea mihi. Deprecatus
est homo dei faciem domini dei. et restituta est manus
regis. et factum est sicut prius. Dixitque rex ad
hominem dei. Ingredere mecum domum meam. et
reficere. Dabo tibi munera. Ait homo dei ad
regem. Si dederis mihi medietatem domus tuae. non
ingredior tecum. nec comedam panem. nec bibam
aquam in loco hoc. Sic enim mandatum
est mihi in sermone domini. dicens. Non
comedas panem. nec bibas aquam. nec
reuertaris per uiam qua ibis. Et
abiit per aliam uiam. non
redeuntem per
uiam qua
ibat

reliq uol i manus sedlie. Cōsternatq; p̄ncipes israel. et dixerunt. Justus es dñe. Cūq; iudicasset. q̄ humiliati sunt. fecit eos modo dñi. ad domuncula dicit. qua humiliati s. nō desperat eos. Dulcis eis pax illi auxilio. cū stillabit super eos super israel. q̄ manū sedie deuerti. p̄ncipes ei ut fecit destruma sunt. et mee. et mittit regni eius. Ro ecclie tenq; sedie rex egipti abiit in sublatis. et destruxit domum dñi. et domuncula regis. omaq; sceū eius. et cuppos aureos q̄ fecerat salomon. p̄hibis. fecit rex eueos. et tradidit illos p̄napibus; scriptorū q̄ custodiebant nestibilin palatii. Cūq; intrauit rex domum dñi nomebat scutum et tollebat eos. et reportabat ad domum ui suū. deuerti q̄ humiliatus est. auersa est abeis ira dñi. ne deleret s penitus. sed de. et in iuda inuenta s opiuona. Cōfortatus est q̄ rex roboam in iurlin atq; regnauit. xl. annis et uinis annis erat cū regnare cepisset. et xvii. annis regnauit in iurlin ciuitate q̄ elegerat dñs ut esset ibi nomen suū de cunctis tribus israel. et nomen matris eius naama ammanitis. fecitq; malum coram dño. et non fecit ut fecerat dauid. Oratū roboam p̄ma et nouissima septa s libris sermonis p̄phe. et addo iudeorū et diligentiū expōta. p̄ugnauerūtq; adūsus se roboam et iero boam cūctis diebus. Et dormiuit roboam cū patribus. et sepultus est cū iaceret dauid. et regnauit abiam filius eius pro eo.

13

Anno. xviii. regis ieroboam regnauit abiū super iuda. in iurlin. iuda tribus. annis. regnauit in iurlin. nomenq; matris eius michaia filia uriel de gabaa. et erat bellū inter abiam et ieroboam. Cūq; inisset abia certamen. obtulit bellatores uiros electos. xl. uirorū. ieroboam instruxit eos acie cū. i. xxx. uirorū. q̄ erant electi et erant. et ad bella fortissimi. et erat q̄ abia super montem semeron q̄ est in ephraim. et ait. audite ieroboam et omnis israel. nū ignoratis q̄ dñs dei israel dedit regnū dauid super israel in sempiternum ipsi et filiis eius in pactū salis. et surrexit ieroboam filius nabat seruus salomonis filii dauid. et rebellauit domino suo. congregatiq; sunt ad eū uiri uanissimi et filii belial. et p̄ualuerunt ad roboam filium salomonis. Roboam autem erat iuuenis et timidus. et non potuit resistere eis. nūc q̄ uos dicitis q̄ resistere possitis regno dñi q̄ possidet per filios dauid. et estis multitudo nimia. et uituli aurei q̄ fecit uobis ieroboam in deos. nonne eiecistis sacerdotes dñi filios aaron. et leuitas. et fecistis uobis sacerdotes sicut populi terrarum. quicūq; uenerit et mundauerit manū suam in tauro et arietibus. fit sacerdos eorum q̄ non sunt dii. Hi autem dñs deus noster. et non reliquimus sacerdotes eius ministrantes dño de filiis aaron. et leuite sicut in operibus suis. holocaustum q̄ offerunt dño per singulos dies mane et uespere. et thimiama incendunt legitimum. et ponunt panes in mensa munda. et candelabrum aureum cum lucernis eius ut accendant per singulas noctes. Nos q̄ per custodimus precepta dñi dei nri q̄ uos deliquistis. ergo in exercitu nro dux dñs. et sacerdotes eius clangunt tubis. et ordinant filios. Filii israel nolite pugnare q̄ dñm dñm patrū uestrorū. q̄ non uobis expedit. Si illo loquente ieroboam retro mouebat insidias. Cūq; exaudisset hostis suos. et uenerunt in iuda. suo iudicabat exercitui. Respiciens iudas iudet istare bellū exadūso et p̄sperigū. et clamauit ad dñm. ac sacerdotes tubas canere ceperūt. Omnisq; uir iuda uociferatus est. et cum iudas clamarent. p̄ferunt dñs ieroboam et omnis israel q̄ stabat exadūso abia et iuda. fugerunt filii israel iudam. et tradidit eos dñs in manu eorum. Percussit eos abia. et p̄cussit plagā magna. et corruerunt uulnerati ex israel. et uirtute fortes. humiliatiq; sunt filii israel tempore illo. et ualebantur filii iuda eo q̄ sperauerunt in dño deo patrum suorum. persequēs abia fugientes ieroboam. et cepit ciuitates eius bethel et filias eius. et iesana et filias eius. et ephron et filias eius. non ualuit ultra resistere ieroboam in diebus abia q̄ percussit dñs et mortuus est. Ingressus abia pro sua cōp uxores. xiiii. peperuntq; ei. xx. et duos filios. et xvi. filias. Reliqua autem p̄ monū abia uiaq; eius et diligentissime filium p̄phe iadi.

10

Dormiuit autem abia cū patribus. et sepelierunt eum in ciuitate dauid. Et regnauit ada filius eius pro eo anno. x. fecit autem ada q̄ bonum est in conspectu dei sui. et ambulauit in uia patris sui. et in uia matris suae. et recessit a peccatis ieroboam filii nabat. qui peccare fecit israel. ac peccata eius. et reuersus est ad dñm dñm patrum suorum. et fecit legem et mandata. et abstulit ecclesiarum urbes iudaeae. et ciuitates. et regnauit in ierusalem. et edificauit q̄ urbes munitas in iuda q̄ erant circa ciuitates. et bellum erat inter ada et baasa cunctis diebus. et ascendit baasa rex israel ad iudam. et aedificauit ramatha. ne esset egressus et ingressus ada regi iuda. et tulit ada argentum et aurum. et omnes thesauros qui reliqui fuerant in domo dñi et in domo regis. et tradidit in manu seruorum suorum. et misit eos ad benadad filium tadimon filii ezion regis syriae. qui habitabat in damasco. et ad ciuitatem dicens. Fiat pax inter me et te. et inter patrem meum et patrem tuum. ecce misi munera tibi argentum et aurum. et ingredere et irrita pactum tuum cum baasa regi israel. et recedat a me. et audiuit benadad rex ada. et misit principes exercitus sui ad ciuitates israel. et percusserunt ahion et dan et abel domum maacha et omnem terram nephthali. et factum est cum audisset baasa. et cessauit aedificare ramatha. et habitauit in thersa. Rex ada tulit omnem iudam. et tulerunt lapides ramatha et ligna eius quibus aedificauerat baasa. et aedificauit ex eis gabaa benjamin et maspha. Reliqua autem omnia sermonum eius. et omnis potentia eius. et uniuersa quae fecit. et ciuitates quas aedificauerat. nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Tempore senectutis suae infirmatus est pedibus suis. et dormiuit ada cum patribus suis. et sepultus est in ciuitate dauid patris sui. et regnauit iosaphat filius eius pro eo.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

flauerunt g. milliones hominum de loco pelii milli fiunt.
Fuit autem asa in exercitu suo pretiosum. scutum
et hastas de iuda. ccc. De benjamin autem scutum
et sagittas. xxviii. Omnes isti viri fortes
fuerunt. Egressus est autem contra eos zerah ethiopsem cum
exercitu suo decies centena milium. et curribus. ccc.
venit usque ad marisa. Processit ergo asa obviam.
et instruxit aciem adbellum in valle sephatha quæ est
in marisa. Cum invocasset dominum deum suum. Domine
non est apud te ullus distantia utrum in paucis an in
eis qui sunt plurimi. adiuva nos domine deus noster. Innitentes
enim tuo nomine venimus contra istam multitudinem.
Domine deus noster tuus es. ne prevaleat contra te homo.
Percussitque dominus ethiopes. coram asa et iuda. fugerunt
ethiopes. Persecutus est eos asa et populus qui erat
cum eo usque gerar. Corruerunt ethiopes usque ad
internecionem. quia domino cedente cuncti sunt. vexati
coram illius pugnante. Tulerunt igitur spolia infinita
et vastaverunt omnes circumquaque civitates. Ingens
quippe erat timor domini super omnes populos terrarum
quibus audierant bellum contra israel. Ideo
pacem habebant regna. et quietem dedit eis deus per
circuitum. Spiritus quoque domini fuit in azariah filio obeth.
Egressusque est in occursum asa. dixitque ei. Audite me asa.
omnis iuda et benjamin. Dominus vobiscum. quamdiu fueritis
cum illo. Si quæsieritis eum invenietis. si autem dereliqueritis
eum derelinquet vos. Transierunt autem multi de israel.
abiecerunt idolum. abstulerunt aram. et
fecerunt sibi altaria in civitate sua. Congregatisque omnibus
de iuda et benjamin. Dominum secum habentibus. de
ephraim quoque et manasse et simeon. Quorum
plurimi transierant ad eum. videntes quippe
quod dominus deus illius esset cum eo. Congregatique
sunt in hierusalem mense tertio anno. xv. regni asa. in
holocaustum domino de illa de manibus hostium
quæ adduxerant in vasis dei. tauros
septem. et totidem oves. Ingressi autem
sunt in fœdere ut quærerent dominum deum patrum suorum
in toto corde

de. cuncta ala sua. Sublatum autem est
dominum de israel. morati sunt in eo usque
ad maximum. omnis usque ad mulierem. Innovatique
dei sunt magna in tubilo et clangore tube
et in sonitu buccinarum. Omnes qui erant in iuda de
exercitu. iuravit enim in toto corde suo nunquam fecerunt
tota voluntate quæsierunt eum et invenerunt.
Prestitique eis dominus requiem per circuitum. Sed et maacha
matrem asa regis quam regno depulit ipso
eo quod fecerat. Idolum simulacrum priapi. quod confecerat.
et destruxit omnino. obtrivitque
eum. et comminuit eum. Excelsa autem de israel non
auferebantur. Cor tamen asa perfectum cunctis diebus eius. Ea
quæ sanctificaverat pater suus. et ipse in domum domini ar
genti. et aurum. et vasa quæ dudum suppellectilem
bellum. non fuerunt usque ad tricesimum annum regni asa.

Anno autem tricesimo. vi. regni eius ascendit ba
asa rex israel in iuda. et cœpit ædificare rama
ut nullus egredi possit egressus aut ingredi de regno
asa. Protulit asa argentum. et aurum de thesauris
domus domini. et de thesauris regis. misitque ad
benadab regem syriæ qui habitabat in damasco dicens.
fœdus inter me et te est. Pater meus et pater tuus fe
cerunt. ecce misi tibi munera argentum et au
rum. ut rupto fœdere quod habes cum baasa rege israel.
faciat eum recedere a me. Audivit igitur benadab. mi
sitque principes exercituum suorum ad urbes israel. et
pavefecerunt ahion. et dan. et abelmaim. et
omnes munitas urbes nepthalim. Quod cum
audisset baasa. desistit ædificare rama. et
omittens opus suum. Porro asa rex assumpsit u
niversam iudam. et tulerunt lapides de rama. et
ligna quæ fundator parabat. et ædificavit
ex eis gaba et mispha. Interea illo ve
nit hanani prophetam ad asa regem iuda. et dixit ei. Quia
fisus es fiducia in rege syriæ. et non in domino de
tuo. ideo evasit syriæ rex exercitus de ma
nu tua. Nonne ethiopes et libies. infinitus plures
erant quadrigis et equis. et multitudine ni
mia cum domino cum dominus esset in manu
tua. Oculi enim domini respiciunt universam
terram. et præbent fortitudinem his qui perfecto
corde credunt in eum. Stulte egisti. ex hoc
impleti sunt adversum te bella surgent. Irasci
tque asa adversus videntem. et iussit eum in car
cere. Valde quippe fuit hoc illi indignatus. et iniquum
de re. Eo tempore plures populos interfecit illo. Opera autem asa
prima et novissima scripta sunt in libro iuda et
israel. Egrotavit autem asa. anno. xxxviii. regni
sui in dolore pedum usque ad vehementissimum. non inquisi

16

18

·17·

mtone sua. Fiuit dñs ſ mag̃ medio ꝓ arte
ofiſtis et pomum; et pterib; ſ ꝓmontuſ.
et ano regni ſui. ꝛ ſepeliuit eũ ſepulc̃ ſuo.
q̃ fuit ſibi ꝛ iuitate d̃. Pſiuc̃ uũ; et ſuſpe
tum ſuum plenũ. uo mtib; ꝛ unguentis nũ
tentis q̃ erant pigmentarioꝝ. ute ꝓfecta ꝛobu
ſeruit ſup eũ ambitiõe mma.

Cregnauit aũ ioſaphath filius eius pro. ꝛ ualũ
ꝓ iſrl. ꝛ ſtrum; mitrũ numeros ꝛ ciuitatũ ut
bis; iude q̃ erant uallate muris. ꝛ ſtella; dis
posuit in ciuitatibus iuda. ꝛ castra in
ꝛtibus ꝛ ꝛ ciuitatibus ꝛ ꝛ ꝛ
ꝛ ꝛ ꝛ

spōnūdaci ꝛ mere oīum ꝓphetū mere. ꝛ dīs lo
arte ē de te mala. ꝛ decessit aū scelerib⁹ filius
domūna ꝛ ponēs ūchee maxillā ꝛ ait. Pēq
ūā ūmūl ait spe dūi ame ut lapides ē. Vīq;
michaias ei spe uidēs ēlie illo. qui ꝛ ꝛ cessit
fuit ahielim de ahielō ut ablocaiis. Precēq
aū rex israel dicēs. Tollite michaiā ꝛ ducite
eū ad amnion pncipē ciuitatis. ꝛ ad ioas fi
lū amalech ꝛ dicetis. Hec dicit rex mittite hunc
ī carcerē. ꝛ date ei panis modicū. ꝛ aq pauxil
lū donec reuertar ī pace. Dixēq; michaias. Si reuer
tens fuēs ī pace non locutus dūs ī me. Et ait. Audite
ꝓ ōes. Ascenderūt rex israel. ꝛ iosaphat rex iu
da ī ramoth galaad. Dixitq; rex israel ad iosa
phat. Ut uidēs hostū ꝛ sic ad pugnā uadam.
tu aū induere ueste mea. ꝛ ut mittēs rex
israel hostū uenerūt ad bellū. Rex aū syrie pre
ceperat ducib⁹ cū quatuor aū dicēs. Ne pugnetis
ōnō minimum aut maximū ꝓ solū regē israel.
Factq; cū uidissent pncipes equitū iosaphat.
dixerūt. Rex israel iste ē. Et cōcluserūt eū di
micantes. Et ille clamauit ad dūm. ꝛ auxilia
tus est eū. ꝛ auertit eos ab illo. Cū ē uidissent
duces equitū q nō esset rex israel. reliquerūt eū.
Accidit aū ut unus ex sagittā iniecerit ꝛ ꝛ
percussit regē israel inter corium ꝛ ꝛ lorica.
At ille ait ad uirū suū aur. Conuerte manū tuā.
ꝛ educe me de acie q uulnerat sum. ꝛ finitus ē
pugna die illo. Porro rex israel stabat cū
curru ōs filios israel. ꝛ ad ūspē. ꝛ mortuus est ꝛ oc
cidit sole. Et ecce aū iosaphat rex iuda
domū suā. pacifice ī ierusalem. Cui occurrit hieu
filius anani uidēs. ꝛ ait ei. Impio ꝓbes auxi
lium. ꝛ ꝛ odientes dūm amicitia iungeris.
Idcō ira dūi qdē dūi merebaris. sed. q bona
opa ꝛ ꝛ ī terra. ꝛ ꝛ abstulisti nemora de
terra iuda. ꝛ ꝛ ut requirēs dūm
dūm ī corde suo. Fecitq; iosaphat ī ierusalem. ꝛ
ꝛ ꝛ ꝛ

fidi. Cum descenderent eos. Ascendisset et stetit pelu
uũ noĉe stet. Et uenerunt illos illũ mutare eos
qẽ ñ sunt uidi ne in lin. ñ erunt uos qdi mecũ
mini. s. ñmũ ofident stare. Audebitis au
xiliũ dñi sit uos. Qui udi in lin nolite ei me
ñ pueatis eritis ogtentim ñ eos. Ait dñs erit
nobecũ. Iosiphat g. Iuda. Et hierosolimorũ
in lin. Credite pni in lin confidite. Ad
ouabit eũ. Pauperiente de filius israel. Ade
filius israel laudabit dñm dñm israel in ecce ma
gna in cecelo. Cũq; mane surrexisset egressi
sunt pdestum tecue. Processiq; eis stans io
siphat in medio eorũ dixit. Audite me iu
da. Et hierosolimorũ in lin. Credite in dño deo
uũ. Credeum eritis. Credite ppetes. Credite
euenient pspi. Doctiq; populũ ppl. Constituit
atore et cũtũ ut laudarent eũ fruentes sanctũ
ecelent gloriam ac uece ordinabiẽt. Con
fitemini dño qm in eternum mia eius. Cũq;
cepissent laudel cantiẽ. Iniit dñs insidias ad
semetipsos filios. s. amon. Moab. Montis
seyr. Et egressi fuerunt pugnare ad iuda. Pauissent
uaq; filii amon. Moab. Et steterunt ad iuda
hierosolimorũ montis seyr. ut interficerent et delerent
eos. Cũq; hoc peremisserunt. Et semetipsos re
ciproce mutuis cede mulcauerunt. Porro iuda cum
uenisset ad speculã. Respiciẽ solitudinẽ. Vidit
paul omne late regionẽ plenã cadauerib; nec
ullus erat qui emigẽ. Per eos potuisset euadere. Veni
g. Iosiphat. Et ipsi cũ eo ad eripiendũ spo
lia mortuorũ. Inuenerũq; in eis cadauera uasa
supellectile. Vestes q. Iuda pretiosissima. Di
rupuerũt. Ita ut ferre iumenta non posset. Nec
per tres dies spolia auferre. Prede magitudie.
Die aũ quarto congregati sunt in valle benedictionis
ut qm benedicẽt dñm. Vocauerũt locũ illũ
valle benedictionis usq; in presentẽ diẽ. Et cũq;
ecent uir iuda. Et hierosolimorũ in lin. Et iosiphat
aũ eos in lin in letitia magna. Eo qd dedisset
eis dñs gaudiũ de inimicis suis. Ingressiq; sunt
in lin cũ psaltiriis. Et citharis. Et tubis in dom
dñi. Fuit autẽ timor dei super omnia regna
terrarũ. Cũ audisset q pugnasset dñs cõtra ini
cos israel. Quiescq; regnũ iosiphat. Et pauit
eũ dñs pacẽ per circuitum. Et regnauit iosa
phat super iudã. Cum esset annorũ. xxxv. Mag. aũ regẽ
re cepisset. xx aũ. Et. v. Annis regnauit in lin
Et nomen matris eius Azuba filia sedlay. Et am
bulauit in uia patris sui asa. Et declinauit ab ea
Fecitq; placentia esset coram dño. Verũtamẽ excel
sa non abstulit. Adhuc populus non direxerat cor suũ ad
deũ deũ patrũ suorũ. Et cũ aũ gesta iosiphat
prior et nouissima ecce sunt in libris sermonũ hanani
ani. Ad quem scripsit in libro regũ israel. Post hoc
ut iosiphat amicitias cum iuda. Et ochozia re
ge israel. Qui operatus fuerat pessima. Et fecerũtq;
ut fierent naues q essent itharsis. Fecerũtq;
classes in asiongaber. Prophetauit aũ eliezer filius
dodau de maresa. Ad iosiphat dicẽs. Quia fecisti
societatem cum ochozia. Percussit dñs opera. Contritaq; sunt
naues nec potuerũt ire in tharsis.

Defunctus autẽ iosiphat cum patribus suis. Sepultus
est cum eis in ciuitate dauid. Et regnauit pro eo filius
eius joram. Quibus erat fratres filios azaria iahiel. Et
zacharia. Et azaria. Et michael. Et saphatia.
Omes hi filii iosiphat regis israel. Deditq; eis pater
suus munera multa argenti. Et aurum. Et pecudes
cum ciuitatibus munitissimis in iuda. Et regnum
autẽ tradidit joram eo q esset primogenitus. Surrexit
autẽ iosiphat super regnũ patris sui. Cũq; se firmasset
occidit omes fratres suos gladio. Et quosdam de principib;
israel. Triginta. Et annorũ erat joram cũ regnare cepisset
s. Et. viij. Annis in lin. Ablatusq; in urbe regis
israel. Sic egerunt domũ achab. Filia quippe achab e
rat uxor eius. Et fecit malũ in oculis dñi. Noluit autẽ dñs disperdere domũ dauid. Propter pactũ q fecerat
cum eo. Et q ei promisit ut daret illi lucernã. Et
filiis eius omnibus ipsis. In diebus illis rebellauit edom
ne esset subditus iuda. Constituerũtq; super se regẽ. Cũq;
transisset joram cum principib; suis. Et cum
cuncto exercitu secũ. Surgens nocte. Percussit edom.
qui se circũdederat. Et duces exercitus eius. Et
ex eo rebellauit edom ne esset subditus iuda
usq; ad hanc diẽ. Eo tempore. Et lobnam recessit.
ne esset subditus illius. Dereliquit e dñm
dñm patrũ suorũ. Super. Et ecce scripta fuerunt
in urbib; iuda. Et hierusalem. Et hierosolimorũ
et in lin. Et pauerũt iuda. Allatq; sunt ei litte
re ab elia prpha. In q; scripta erant. Hec dicit dñs deus
dauid patris tui. Quia non ambulasti in uiis dauid patris tui.
Et in uia asa regis iuda. Et ecce iisti p uiã regũ
israel. Et fecisti iuda. Et hierosolimorũ ut
in mereat fornicationẽ domũ achab. Insuper. Et fratres
tuos domũ patris tui meliores te occidisti. Ecce
dñs percutiet te plaga magna cũ populo tuo. Et
liis. Et uxoribus. Et cũctis. Et substantia tua. Tu
aũ egrotabis pessimo languore uiscerũ. donec
egrediantur uiscera tua pulsatione pdiei sicq;
Suscitauit q dñs contra ioram spũm philistinorũ
et arabũ q iuxta ethiopias. Et ascenderũt

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

77°

in medium mulier. et vastaverunt eam. diripuerunt
omnia substantia quam invenerunt in domo regis. sed
sup. et filios eius et uxores eius. non remansit ei
filius nisi ioachaz. qui minimus natu erat. Et sup
hoc omnia percussit eum dominus morbo insanabili.
Cuique die succedente diem. et nondum spatio volvente
duorum annorum expletus est decline. et sic longa
et supra modum tabescens. ita ut egeret visceribus sua lan
guore pessimo. nunquam ante. quorum sanitatem et in
firmitate pessima. cum seniores populi. et morte
obitus eius quomodo sibi fecerunt maioribus eius.
xxx. duorum annorum fuit cum regnare cepisset.
et cum annis regnasset in hierusalem. abiit absque
ullo desiderio. sepelierunt eum in ciuitate David
non tamen in sepulchris regum. Construxerunt
autem habitatores hierusalem ochoziam filium eius minimum
regem pro eo. Omnes enim maiores natu quan cum fu
erunt interfecerunt latrones castra quae
erant in castris. Regnauitque ochozias filius
ioram regis iuda. xl. ii. annorum erat ocho
zias cum regnare cepisset. et uno anno regna
uit in hierusalem. nomen matris eius ocholia filia
amri. et ipse ingressus est per uias domus ahab
mater enim eius persuasit ei. ut impie ageret. se
cundum malum in conspectu domini. sicut domus ahab. ipse enim
fuerunt ei consiliarii post mortem patris sui in
interitum eius. ambulauitque in consilio eorum. et pro
cessit cum ioram filio ahab rege israel in bellum contra
hazael regem syriae in ramoth galaad. vulneratus
est autem ioram. et reversus est ut curaretur
in zezrahel. habebat enim plagas accepta in ramoth
dum pugnaret cum hazael. Ioas quoque filius ioram rex
iuda descendit ut inuiseret ioram filium ahab
in zezrahel. agrotantem. Volens quippe fuit di
uinitus ochoziam ut iniuriam aliorum. cum
uenisset. regredebatur ad eo ad iudicium iehu fi
lium namsi quem unxit dominus ut deleret domum ahab
inuenit principes iuda. et filios fratris ochozie qui
ministrabant ei. interfecit illos ipsumque
iehu ochoziam oppressit latrones in iumenta
adducentes. et occidit. et sepelierunt eum
in ciuitate David. quia sepelierunt eum
in sepulchro patrum suorum in ciuitate David
filius ioram regis iuda. Et ecce filius ochozie
ioas. et ecce filius ochozie. et ecce filius ochozie
ioas. et ecce filius ochozie. et ecce filius ochozie
ioas. et ecce filius ochozie.

erunt duri. et. fiducie illa et septa templi. et
filia amor fuit gladio. Precepit quoque sacerdotibus et
ceteris de domo domini. et ipsi fecerunt omnia quæ
mandata sunt. Cum quoque transisset omnis populus
ad ferendum ea quæ sibi fuerant imperata. ut
fecerunt eam ibi. Pepigerunt autem ioiade fœdus inter
se in conspectu domini. ut esset populus domini. Ioiada
quoque senex factus est omnis populus terræ. Ioiada
autem senex factus est plenus dierum. et mortuus est.
centum et triginta annorum erat cum
mortuus est. Sepelierunt eum in ciuitate David
cum regibus. quia fecerat bonum in israel. et
domo eius. Audiuit autem athalia filia
eius. quod interfecissent filium suum. et
surgens perdidit omne semen regium.
Filium autem ioiade sacerdotis. et
abscondit eum cum nutrice sua in
cubiculo. et ita fugit ne occideretur
a facie athalie. et non occisus est.
Fuit autem cum nutrice sua in domo
domini. Athalia quoque regnabat super
terram. Ioiada autem sacerdos
misit. et tulit centum
sacerdotes. et ducentos
de custodia corporis
regis. et introduxit
eos ad se in templum
domini. et pepigit
cum eis fœdus. et
adiurauit eos in
templo domini. et
ostendit eis filium
regis. Hoc autem
est quod facere
debetis. Tertia
pars ex uobis
qui ingredimini
sabbatum. custodiet
custodiam domus
regis. et tertia
pars erit in porta
Sur. et tertia
pars erit in porta
quæ est post
cursorum. et custodiet
custodiam domus
domini absque
ut ingrediatur
quis in domum
domini nisi
sacerdotes. et
ministri sacerdotum
hi ingredientur
quia sanctificati
sunt. et omnis
populus custodiet
custodiam domini
in circuitu
regis. et
unusquisque
habens arma
in manibus
suis. et
quicumque
ingressus
fuerit domum
domini ut
ingredietur
cum
rege
egredientem
et
ingredientem.
Fecerunt
autem
sacerdotes
omnia
quæ
mandauerat
ioiada
sacerdos.
et
tulerunt
unusquisque
homines
suos
qui
ingrediebantur
sabbatum
cum
egredientibus
sabbatum.
et
ioiada
sacerdos
non
dimisit
cohortes.
Tradidit
autem
ioiada
sacerdos
centurionibus
hastas
et
clypeos
regis
David
qui
erant
in
templo
domini.
et
stare fecerunt
omnem
populum
habentem
uasa
in manu
a dextera
templi
usque
ad sinistram
templi
iuxta
altare
et
templum
in circuitu
regis.
Et
eduxerunt
filium
regis
et
imposuerunt
ei
diadema
et
testimonium
et
constituerunt
eum
regem.
Et
unxerunt
eum
sacerdotes
et
plaudentes
manibus
dixerunt
Uiuat
rex.
Audiens
autem
athalia
clamorem
populorum
currentium
et
laudantium
regem
ingressa
est
ad populum
in templum
domini.
Et
cum
uidisset
ecce
rex
stabat
super
gradum
ingressus
ut
mos
erat
et
principes
et
tubicines
iuxta
regem
et
omnis
populus
terræ
lætabatur
et
canebat
tubis
et
diuersis
cantibus
canentes
et
laudantes
Conspirauit
athalia
contra
regem
et
domum
eius
et
ait
Conspiratio
hæc
est
contra
regem
Et
ingressus
est
ad
populum
in
templum
domini
et
ecce
stabat
rex

amasias cū regnare cepisset. ⁊ xxix. annis regnauit in hierusalem. nomen matris eius iaeden de hierusalem. fecitque bonum in conspectu domini. nec tamen in corde perfecto. Cūque roboratum sibi uideret imperium. iugulauit omnes qui occiderant patrem suum. filios autem non interfecit sicut scriptum est in libro legis moysi ubi precepit dominus dicens. Non occidentur patres pro filiis nec filii pro patribus sed unusquisque in suo peccato morietur. Congregauit quoque amasias iudam. ⁊ constituit eos iuxta familias tribunos hundrenarios ⁊ decanos in omnem iudam iuda ⁊ benyamin. ⁊ recensuit a xx. annis et sursum. Inuenit xxx. milia electorum qui egrediebantur ad pugnam. tenentes hastam ⁊ clypeum. mercede quoque conduxit israel. c. robustos. c. talentis argenti. Venit autem ad illum homo dei. ⁊ ait. O rex ne egrediatur tecum exercitus israel. non enim dominus cum israel filiis ephraym. Si putas in uirtute exercitus belli posse superare te faciet dominus ab hostibus. Si autem te ad uirtutem cum fugam uertere. Dixitque amasias ad hominem dei. Quid ergo fiet de. c. talentis quos dedi militibus israel. Et ait homo dei. Habet dominus unde tibi possit multo plus. Separauit ergo amasias exercitum qui uenerat ad eum ex ephraym ut reuerterentur ad loca sua. At illi nimium irascebantur contra iudam. et ueluti sua in regione suam. Pugnauit amasias contra edom in ualle salinarum. percussitque filios seyr. x. milia. x. milia ceperunt filii iuda. ⁊ adduxerunt ad priuatum petre. precipitauerunt eos de summo in precipitium. et omnes ut crepuerunt. At ille exercitus quem remisit amasias ne secum iret ad pugnam diffusus est in ciuitatibus iuda. a samaria usque bethoron. et percussit tribus milia hominum. et diripuit predam magnam. Amasias autem post cedem edomitarum. ⁊ allatis diis filiorum seyr. statuit eos in templo sibi. ⁊ adorauit eos. ⁊ illi adolebat incensum. Cuius obrepit furor domini contra amasiam. misitque ad illum prophetam qui diceret ei. Cur adorasti deos qui non liberauerunt populum de manu tua. Cum hæc ille loqueretur. ait ei. ⁊ dixit ei. Quis te constituit consiliarium regis. et. desine ne interficiam te. Discedente igitur propheta. ⁊ ait. Scio quia decreuerit deus occidere te. quia fecisti hoc malum. cum sis non acquiescens consilio meo. Ascendit amasias rex iuda. et iniit consilium cum joasio filio joachaz filii iehu regis israel dicens. Veniat ut uideamus inuicem. ⁊ ueniens ait ei iaoas dicens. Carduus qui est in libano misit ad cedrum libani dicens. Da filiam tuam filio meo in uxorem. ⁊ ecce bestie que sunt in silua libani. transierunt. ⁊ conculcauerunt carduum.

Dixisti percussisti edom. ⁊ idcirco erigit cor tuum in superbiam. sedere in domo tua. Cur malum ad ruinam tuam procurat. ut cadas tu. ⁊ iuda tecum. Noluit audire amasias. eo quod dominus esset ut traderet eum in manibus hostium propter deos edom. Ascendit ergo joas rex israel. ⁊ inuicem se uidebant. ipse et amasias rex iuda in bethsames quæ est iuda. Percussusque est iuda coram israel. ⁊ fugerunt unusquisque in tabernacula sua. Porro amasiam regem iuda filium joas filii joachaz comprehendit joas rex israel in bethsames. ⁊ adduxit in hierusalem. Destruxitque murum eius a porta ephraym usque ad portam anguli. cccc. cubitis. Omne quoque aurum. ⁊ argentum. ⁊ uniuersa uasa quæ reperiebantur in domo domini. ⁊ apud obededom in thesauris domus regis. ⁊ filios obsidum. abiit in samariam. Dormiuit autem amasias filius joas regis iuda post mortem joas filii joachaz regis israel. xv. annis. Reliqua uero sermonum amasiæ prioris ac nouissimorum. scripta sunt in libro regum iuda et israel. Quo primum reuersus est ad dominum. tetenderunt ei insidias in hierusalem. Cumque fugisset. interfecerunt eum in lachis. misitque post eum in lachis. et interfecerunt eum ibi. Et retulerunt eum super equos. sepeliuerunt eum cum patribus suis in ciuitate dauid.

76°

Omnis autem populus iuda sumpsit azariam annorum xvi. constituerunt regem pro patre suo amasia. ipse edificauit hilat. et restituit eam iuda post mortem regis cum patribus suis. xvi. annorum erat cum cœpisset regnare. et lii. annis regnauit in hierusalem. nomen matris eius hiechelia de hierusalem. fecitque quod erat rectum in oculis domini. iuxta omnia quæ fecerat amasias pater eius. ⁊ erat quærens dominum in diebus zacharie intelligentis in timore dei. Cumque requireret dominum. direxit eum in omnibus. Denique egressus est pugnauit contra philistiim. ⁊ destruxit murum geth. murum iabnie. murumque azoti. hedificauit quoque azotum. ⁊ philistiim. ⁊ adiuuauit eum dominus contra philistiim. habitabantque in terra bala. ⁊ amanitas. ipse dedit munera ammanites muniri azoth. ⁊ adiuuabantur eum omnes qui habitabant in terra usque ad introitum egipti. Præterea uisus est in hierusalem hodiernum usque azariam turres in porta anguli. ⁊ super portam uallis. ⁊ reliquas turres edificauit et firmauit eas. Fecitque in hierusalem machinamenta. ut essent in turribus et in angulis. ut sagittarent sagittas et saxa grandia. Exiuit quoque in cisternas plurimas eo quod haberet multum pecora. in campestribus. et in cultibus. Vinitores quoque habuit in montibus. ⁊ in carmelo. Erat enim amator agriculturæ dei. Fuit autem exercitus bellatorum. et qui procedebant ad prelia sub manu hiehiel scribæ. et maseia doctoris. sub manu anania de ducibus regis. Omnis numerus principum pri-

Nu. xviii. ∴
Pat. i. v.

Osae. i. xvi.
i. e. v. a.
Nu. c. xii. Ghyle.
Ry. ii. gnus.
Re. i. xpt.

Ad̄ri. i.
Gad. xxiii.
Ry. iii. xxvii. p̄m

multat uinos frutum. si de eos. ¶ sub pt uinū
excerpuit. tre cōdiu. ¶ depē multū q̄ngē
tos q̄ erūt apū adbella. ¶ preqra. ñ adūd
nos dimicabunt. Prepuliunt q̄ ei ozias. i.
cūdo exercitu clypos. thabos galeas. lo
ricas. arcuq; ¶ fundas adiaciendos lapides
efficit. in ierlin d̄ uiros gnūt machinas q̄
turris. collocauit. ¶ mangnis minoribus
mittereūt sagittas. ¶ lanceas grandia. Egl
fiq; t nōm eius pcul eo q̄ mirabiliter ei
dñs. ¶ confortabatur. illum. Sed cū roborat
ēt elevatus est eos eius usq; ad fortitudinem. ¶ ne
glex dñm dñi sui. Ingressusq; t cōpluit dñm
adolere uolunt incensum sup altare thymia
matis. statimq; ingressus est post eū azarias sac
dos. ¶ cū eo sacerdotes dñi. lexx. uiri for
tissimi restiterūt regi. atq; dixerūt. Non
t eius officii oziam ut adoleat incensum dño. s. fi
lios aaron q̄ ordinati sunt ad
hunc usū ministrium. Egrede de sanctuario
ne. ¶ cōpsit te q̄ non reputabit t ignominia
dño do. Iratus t oziae. ¶ tenens in manu et
turibulum ut adoleret incensum. minabat sacer
dotibus. Statimq; orta t lepra in fronte eius. ante
sacerdotes. in domo dñi sup altare thymi
amatis. Cūq; respexisset eū azarias pon
tifex. cōtinēq; sacerdotes. uiderūt le
pram in fronte eius. festinato expulerūt
eū. Sed ipse pōtifex accelerauit egredi. eo q̄
sentiebat illico plagā dñi. fuit q̄ oziae lepra
usq; ad diē mortis suae. et habitauit i domo
separata pleni lepra. ob q̄ excluso fuerat de do
mo dñi. Porro ioathan filius eius rexit domū
regis. ¶ iudicabat ꝑplm terre. Reliq̄ aūt sermo
nū oziae. prior. et nouissimorū scripsit ysai
as filius amos ꝑphe. Dormiuitq; oziae cū
patribus. s. ¶ sepelierūt eū in agro regaliū
sepulcrorū. eo q̄ erat lepros. Regnauitq;
ioathā filius eius pro eo. ¶ Vigintiq̄ q̄q; an
nos erat ioathan cū regnare cepisset. ¶
xvi. annis regnauit in ierlin. nōm matris
eius hierusa. filia sadoch. Fecitq; q̄ rectū
erat coram dño uiū omnia q̄ fecerat oziae pa
ter eius. excepto q̄ nō t ingressus est templū dñi. ¶
adhuc ꝑplē delinquebat. Ipse edificauit
portam domus dñi excelsam. et muro
phel multa ostruxit. Vrbes q̄q; edificauit
in montibus iuda. castellis castella. et tur
res. Ipse pugnauit cū regē filios ammon.
¶ uicit eos. Dederūtq; ei filii ammon
in illo tempore centum argenti. xx. choros t
tritici. decem choros ordei. hec ei p̄bue
runt filii ammon in anno secundo. et tertio. Certo
bonitus est ioathan eo q̄ direxisset uias
suas coram dño do suo. Reliq̄ aūt sermonū
ioathan. omnis pugne eius. et operis eius
in libro regum israel. iuda. xxv. annos e
rat cū regnare cepisset. ¶ Et. xvi. annis
regnauit in ierlin. Dormiuitq; ioathan
cū patribus. s. ¶ sepelierunt eū in ciuitate
dd. Et regnauit achaz. filius eius pro eo. xv.
annos. erat achaz cum regnare cepisset. et
xvi. annis regnauit in ierlin. nō fecit rec
tum in aspectu dñi sicut dd pater eius. s. ambulauit
in uiis regum israel. Insup. conflauit sibi ma
lym. Ipse t q̄ adolebat incensum in valle en
non. ¶ instituit filios suos igni. iuxta ritū
gentium. quas interfecit dñs in aduentu filio
rū israel. Sacrificabat q̄q; et thymiamata succende
bat in excelsis. et collis. et sub omni ligno fron
dos. Tradidit q̄q; eū dñs dei in manu regis sy
rie. Percussit eum magnāq; plagam de eius
cepit ipso. ¶ abstulerūt damasco. manibus q̄q;
regis israel. tradidit q̄q; eū in manu regis sy
rie. percussit eum magnāq; plagam de eius
cepit ipso. ¶ abstulerūt damasco. manibus q̄q;
regis israel. tradidit q̄q; eū in manu regis sy
rie. Percussit eum magnāq; plagam de eius
cepit ipso. ¶ abstulerūt damasco. manibus q̄q;
regis israel. tradidit q̄q; eū in manu regis sy
rie.

re eleuata. Quamde quippe peccauerunt filii
israel domino in conspectu eius. Pugnauerunt
bellum contra eos in loco qui appellatur cocim
pibi. Qui nihilominus. Et cecciderunt filii israel
in eo quinque milia. Et reuersi sunt
et ploraverunt coram domino usque ad uesperum
interrogantes dominum. Si adhuc
ascendimus ad pugnandum contra filios
benyamin fratres nostros. Dixitque
dominus. Ite contra eos. Cum
ergo ascendisset filii israel castra
metati sunt contra gabaa. Et egressi
sunt filii benyamin de gabaa
occurrerunt populo. Et cecciderunt
de israel duodecim milia
hominum. Et omnes hi
gladium tenebant. Ascendit
autem populus israel in
bethel. Et ploraverunt
coram domino usque
ad uesperum. Et
interrogabant
dominum. Si
adhuc
ascendimus
ad pugnam
contra filios
benyamin
fratres
nostros.
Dixitque
dominus
ad eos.
Ite
contra
eos.
Cum
ergo
ascendisset
filii israel
castra
metati
sunt
contra
gabaa.
Et egressi
sunt filii
benyamin
de gabaa
occurrerunt
populo.
Et cecciderunt
de israel
duodecim
milia
hominum.
Et omnes
hi
gladium
tenebant.
Ascendit
autem
populus
israel
in
bethel.
Et
ploraverunt
coram
domino
usque
ad uesperum.
Et
interrogabant
dominum.
Si
adhuc
ascendimus
ad pugnandum

sup altare dñi. et mamerunt g̃ tauros. et
sederunt sacerdotes sanguinē. et fuderunt
illū sup altare. et mamerunt. i. aretes. et
lax sanguinem sup altare fuderunt. Immo
lauerunt agnos. et fuderunt altare san
guinem. et applicuerunt hyssopo. precepto eorū
regis. et mulsa in letitia cordis. sp̃ sacerdotes
manus suas sup eos. et immolauerunt illos
sacerdotes. et aspersuerunt sanguinē eorū co
ram altare. quia ex humilitate. Pro q
pe nihil peccat ut holocaustum fieret ob
lato. et peccato. Constituit q̃ leuitas in
domo dñi cum cymbalis. et psalteriis. et ci
tharis. et descriptionem dauid. et gad uidentis
regis. et nathan prophete. Sicq̃ dñi preceptū
fuit per manū prophetarum eius. Steterunt q̃ le
uite tenentes organa dauid. et sacerdotes tubis
canebant. Ezechias ut offerent holocaustū
super altare. Cū q̃ offerent holocausta. ce
perunt laudes cantare domino. et lange tubis
atq; induisti organis q̃ dauid rex israhel primi
uerunt operare. Omnis autem turba adorauit
cantores. cū q̃ tenebant tubas erant in
officio suo donec perficerent holocaustū. Cū q̃
finita est oblatio. Iocunatus est rex. et omnes
q̃ erant cum eo. et adorauerunt. Preceptq; eze
chias princeps leuitis ut laudarent dñm per
monitis dauid. et asaph uidentis. q̃ laudauerunt
eū magna letitia. et inclinato genua
dorauerunt. Ezechias autem et addidit. Im
plestis manus uestras dño accedite. et offerte
uictimas. et laudes in domo dñi. Obtulerq̃
omnis multitudo hostias. et laudes dño. et ho
locausta mente deuota. fuit numerus holo
caustorum. q̃ obtulit multitudo septuaginta
tauros. lxx. aretes. c. agnos. cc. sed hec omnia
dño boues. cc. oues. iii. Sacerdotes autem pau
ci erant. nec poterant sufficere ut pelles ho
locaustorum detraherent dñi. et leuites fortio
ad iuuerunt eos donec impleretur op̃. et dñi
cuerunt antistites. Leuites q̃ppe fuerat
ad sanctificandum q̃ sacerdotes fuerat g̃
holocausta plurima adipes pacificorum. et libi
mina holocaustorum. et ope dei et cuncte domus
dñi. Letatus est ezechias. et omnis p̃
ministerium dñi. et expletis. Deinde
q̃ppe hec fieri placuerunt.

Cap̃ xxix. Eze
chias adornauit templum dñi. et mundauit. sepsitq; ep
sidem. et effundum. et mandauit ut ueniret
in domum dñi. Irlin. et fecerunt phase dño

deo suo. Iamq̃ g̃ ostio regis. et pontifex cum uiro
Irlin. Decreuerat ut facerent phase in die. xiv.
mensis. et cum conuenissent fuerat pp̃ suo. et q̃ sacerdotes
possunt sufficere sanctificandum. et populus non
congregatus fuerat in Irlin. Placuitq; sermo re
gi. et omni multitudini. et decreuerunt ut mitterent
nuntios in universum israel. et scribere ubique
uenerent. et facerent phase dño deo israel. Irlin.
multi enim non fecerunt sicut in lege preceptum est. Pre
terea nuntii currebant. et epistolas regis. et pon
tificum eius. in omnem israel. et iudam. iuxta id q̃
rex iusserat. Filii israel. reuertimini
ad dñm dñm abraham. et israhel. et reuertet
ad reliquias q̃ effugerunt manu regis assyrio
rum. Nolite fieri sicut patres uestri. et fratres
eorum. ad nos. deo patrum suorum. et iudicat eos in
tentum ut pp̃ deserunt. Nolite indurare cer
uices uestras sicut patres uestri. Tradite manus dño.
uenite ad sanctuarium eius q̃ dedicauit in eternum.
Seruite dño deo patrum uestrorum. ut auertat a uobis ira
tus dñi. Si enim reuertimini addñm. et fratres
uestri. habebunt miseriam coram dñi. et illos duxerit
captiuos. et reuertentur in terram hanc. Quia benigne
et misericors est dñs. et non auertet faciem suam a uobis si reuer
tamini ad eum. Igitur cursores pergebant uelocitate de
ciuitate in ciuitatem per terram effraym. et manas
sem usq; zabulon. Illi autem irridebant. et illudebant
eos. Ar tamen quidam uiri de aser. et manasse. et zabu
lon accedentes. sunt in hierusalem. Iu
da quoque facta est manus dñi ut daret eis cor u
num. et facerent iuxta preceptum regis. et principum
iudam dñi. Congregatum sunt in Irlin pp multi ut
faciebant sollempnitatem azimorum in mense. et
destruxerunt altaria q̃ erant in Irlin
atq; omnia ara. et in Cedron. Immolauerunt
autem phase. xiiii. die mensis secundi. Sacerdotes et
leuite timore confusi obtulerunt holocau
sta in domo dñi. Steterunt q̃ in ordine suo iuxta
dispositionem. et legem moysi hominis dei. Sac
erdotes autem suscipiebant effundentes sanguinem de
manibus leuitarum. eo q̃ multa turba sanctificata
non erat. et ideo immolauerunt leuite phase pro
q̃ non occurrerunt sanctificati dño. quia q̃ pars pp
de effraym. et manasse. et ysachar. et zabulon.
q̃ sanctificati non fuerant. comedit phase non q̃ scp
tum est. Et omnis populus ezechias dicens. Pfitens
propitiabit. cunctis q̃ intento corde rogauerunt dñm
dñm patrum suorum. et non ipsetur eis q̃ mundi sanc
tificati sunt. q̃ exaudiuit dñs. et placatus est pp̃ seme

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

rum; filii israel qui remanserant in hierusalem celebrauerunt azymos vii. dies; id est pascha magnum laudantes dominum per singulos dies. Leuite autem per organa quibus officio ministrabant. Et locutus est ezechias ad cor omnium leuitarum qui habebant intelligentiam bonam super domino. Et comederunt vii. dies: sollemnitatis immolantes victimas pacificorum. et laudantes dominum deum patrum suorum. Placuitque universitati ut celebrarent alios vii. dies. quod et fecerunt cum ingenti gaudio. Ezechias enim rex iuda praebuerat multitudini. i. mille boves. et vii. milia ouium. principes autem dederunt populo mille boves. et decem milia ouium. sacerdotum quoque sanctificata est multitudo. Hylarantur plebes omnis turba iuda. et sacerdotum et leuitarum. et universae virgines quae venerant ex israel. per proselytos. et de terra israel et habitantium in iuda. et facta est grandis celebritas in hierusalem. ex diebus salomonis filii david regis israel in ea urbe non fuerant. Surrexerunt ergo sacerdotes atque leuite benedicentes populo. exaudita est vox eorum. Peruenitque oratio in habitaculum sanctum eius. Cap. xx. Finiebant ergo celebrata. egressi sunt omnes qui inuenti fuerant in urbibus iuda. et confregerunt simulacra. et succiderunt lucos. demolitisque sunt excelsa. et altaria destruxerunt. non solum de universa iuda et benyamin. sed et de ephraim et manasse donec perficerent. Reuersique sunt omnes filii israel in possessiones suas. Ezechias autem constituit turmas sacerdotum et leuitarum per ordines suos. unumquemque in officio suo. tam de sacerdotibus quam leuitis. ad holocausta et pacifica. ut ministrarent et confitentur ac laudarent in portis castrorum domini. Ipse quoque rex de substantia sua offerebat holocausta mane et vespere. sed et sabbatis et calendis et sollemnitatibus. sicut scriptum est in lege moysi. Precepit quoque habitatoribus hierusalem ut darent partes sacerdotibus et leuitis. ut possent vacare legi domini. Cum audissent hoc filii israel. dederunt primitias frumenti et vini. et olei et mellis et omnium pomorum agrorum. decimasque omnium pecorum. Filii israel et iuda qui habitabant in urbibus iuda. obtulerunt decimas boum et ouium. decimasque sanctorum quae uouerant domino deo suo atque congregantes congesserunt acervos plurimos. iniit enim coepit congerere uotum. et finem fecerunt in mense vii. completis cumulis. Cum igitur venisset ezechias et principes et uidissent congestos cumulos benedixerunt domino ac populo israel. Interrogauitque ezechias sacerdotes et leuitas cur tanta accrescerent acervorum. Respondit illi azarias sacerdos princeps de stirpe sadoch dicens. Ex quo coepit iferri primitiae domo domini comedimus satiatisque sumus. remansit plurima. eo quod benedixerit dominus populo suo. reliquae autem copiae quae cernis. precepit ezechias ut praeparentur ea quae domino dari. quae cum coepissent fieri et ea primitias decimas. congregare uouerunt fideliter. fuit autem praepositus eorum chonenias leuita. et simei frater eius. secundus post eum. Iehiel. azariae. et nahath. et isabel. et ismahiel. et iozabad. et helciel. et ismachias et nahath. et iehiel. et iozabad. et helciel. et ismachias et nahath. et iehiel. et iozabad. et helciel. et ismachias et nahath. et ieh

PAL

IPP

Volere tunc ē ꝓ pueritia regē assyriorꝫ cū
multitudine q̄ē ait eo. multo ē plus
nobis sunt q̄ ait illo. Cū illo ē brachium au
tem nobis dns dēs nr. q̄ auxiliator ē nr pug
nat pro nobis. Confortatusq; ē ēp̄ hēzechias
ubi ezechie regis iuda. Cū hoc ipsū gesta sūt
in tēp̄e sēnacherib rex assyriorꝫ semiosiuos
in lim. Ipse enim ait in multo exercitu suo obse
debat lachis. ad ezechiam regē iuda. ad omnē
ꝓplm q̄ erat in urbe dicēs. h dicit sēnache
rib rex assyriorꝫ. q̄ habetis fiducia sedentes ob
sessi in lim. Hic ezechias accep̄ nos ut tra
det mori famē & sitī. Affirmans q̄ dicit
dēs nr liberet nos de manu regis assyriorꝫ.
Nūqd non iste ē ezechias q̄ destruxit
excelsa illius. & altaria. & ꝓcepit in lim dicēs.
Coram altare hoc adorabitis. & ut ob hoc
ter incensum. An ignoratis q̄ ego fecim
patres meis cuncte terre. ꝓs. Nūqd p
valuerunt dii gentium omnium terre li
bare regionē suā de manu mea. Quis de
omnibus diis gentium q̄ vastaverūt patres
mei. q̄ ꝓterit eruere ꝓplm suū. de ma
nu mea. ut possit & dēs nr eruere de hac
manu. Igitur q̄ nos decipiat ezechias. & ma
la persuasionē deludat nec credatis ei. Si
ē nullus potuit dēs eripere gentium. atq; re
gnos liberare ꝓplm suum de manu mea
& de manu patrum meorum. quanto ergo
magis nec ipse eruet nos de hac manu. Et ma
la multa locuti sunt servi eius dominum
& ezechiam servum eius. Et hæc q̄ locutus
est blasphemiae in dnm dm israel. & lo
cutus ē adversum eum. Sic dii gentium cete
rarum non potuerunt liberare ꝓplos suos de ma
nu mea. sic & dēs ezechie eruere non potest
ꝓplm suum de manu ista. Intulit. & ad mo
nachos magno ling induca ō ꝓplm q̄ audiebat
murus in lim plorabat ut faceret eos. ea
pta cantare. Locutusq; est dnm dm ut
sic adversus dēs ꝓplos tue opa manuum
hominum. Quia dixit q̄ ezechias rex cy
ꝓsus filius amos ꝓphetam adversus hæc blas
phemiam. ac ne contentus fuit ut ad ce
lum. Et misit dns angelum suum. q̄ percussit
omnem virum robustum. & bellatorem & prin
cipem exercitus regis assyriorꝫ. Et cum versus
ē cum ignominia in terram suam. Cumq; ingres
sus esset domum dei sui. filii egressi sunt de utero eius. Et percusserunt eum gladio.
Suauiauerūq; dns ezechiam & habitatores in lim se
nacherib regis assyriorꝫ. de manu omnium.
& ꝓstitit eis quiete per circuitum. Multi deferebant
hostias. & munera ezechie regi iuda. q̄ exaltatus ē post hæc omni
bus gentibus. In diebus illis ægrotavit ezechias
usq; ad mortem. & orauit dnm. et audivitq; eum.
& dedit ei signum. In umbra horarum q̄ decesserant re
trahebat. & coepit retrahere. & factum ē sol in ma
nu hezechie. & in lim. In umbra horarum. & postea eo q; exal
tatus ē cor eius. & ira ē in eum. & in iuda. ac
in lim. Humiliatusq; ē postea eo q; exaltatus fu
it cor eius. & ipse & habitatores lim. & ideo
non venit in diebus ezechie. Fuit
autem ezechias divitis valde. & thesau
ros sibi plurimos congregavit. argenti aurique
pretiosi. & lapidum pretiosorum. aromatum. & omnis generis
vasorum. magni pretii. & pecorum. & armentorum. & ovium
innumerabilium. & ædificavit. habitacula
per circuitum. & ædificavit. habitacula
omnium. & pecorum innumerabilium. eo q; dederat
ei deus substantiam multam nimis. Ipse ē ezechias q̄
obturavit fontem superiorem aquarum gion. & duxit
eas subter ad occidentem urbis dauid. Inoribus opibus
suis fecit ipse quidquid. de eis legatis de principibus
babylonis. q̄ missi fuerant ad eum ut interrogarent
de portento q̄ acciderat super terram. Dereliquit
eum dns ut tentaret eum. & nota fierent omnia q̄ erant
in corde eius. Et cum audissent omnia q̄ gesta
sunt in tēp̄e. & in lim. Et ecce hæc sunt verba filii a
mos ꝓphete. & in libro regum iuda. & israel.

Dormivitq; ezechias cum patribus suis. & sepelierunt
eum super sepulcrum filiorum dauid. & omnis iuda cum ezechia
quia mundus est iuda. & habitatores lim. Re
gnavitq; manasses filius eius pro eo. Erat
annorum. xii. cum ergo manasses cœpisset regnare. fuit
annis. lv. annis regnavit in lim. Fecit autem malum co
ram dno. iuxta abominationes gentium quas dissipavit
ante filios israel. Rursus reædificavit ex
celsa quæ destruxerat ezechias pater eius.
Constituitq; aras baalim. & fecit lucos. & ado
ravit omnem militiam cæli. & coluit eam. hæ ædifica
vit quæ altaria in domo dni de qua dixerat dns. in
lim erit nomen meum in sempiternum. hæ ædi
ficavit autem ea altaria omni cæli in duobus atriis
domus dni. Transivitq; fecit filios suos per ig
nem in valle benon. Observabat somnia. ser
vabat augurium maleficiis. & ariis. & fecerat
habebat secum magos. & incantatores. nimis
mala operatus ē ante dnm ut irritaret eum.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

sculpsit q; conflatile signū posuit in domo
dni. Pro q i locutus est dicens ad salomonem
filium eius dicens. In domo hac in hierusalem quā
elegi de omnibus tribubus israel. ponam nomen meum
in sempiternum. et non auferam pedem israel de
terra quam dedi patribus; eos. Tunc dimittent omnes israelitae
erunt viae quas praecepi eis. legem et ceremonias
et iudicia quae mandavi per manum mo
yses. Ipse manasses seduxit iudam habitatores
hierusalem. ut facerent malum super gentes quas subvertit
dns a facie filiorum israel. Locutusque est
dns ad eum. ad ipsum illum. et ait ei. nolue
runt. Propter hoc sic dicit dns. Pro eo quod fecerunt
gentes assyriorum. et peccare fecerunt
israel. et in idolis suis. Ecce ego adducam
mala super hierusalem et iudam. ut omnis qui audierit
tinnient ambae aures eius. Et extendam super hierusalem
funiculum samariae. et pondus domus achab. Delebo hierusalem
sicut delet quis tabulam. et vertens delebit
vertetque in oblivionem. Et derelinquam reliquias
hereditatis meae. et tradam eas in manu inimicorum suorum.
erunt in praedam et in diripiendum omnibus
inimicis suis. Eo quod fecerint malum in oculis meis
et fuerint ad irritandum me. a die qua egressi sunt
patres eorum de aegypto usque in diem hodiernum.
Insuper et sanguinem innocentem effudit manasses nimis
donec impleret hierusalem ab ore usque ad os. Praeter
peccata eius quibus peccare fecit iudam ut faciebat malum
coram domino. Reliqua autem sermonum manasse et omnia
quae fecit. et peccatum quod peccavit. nonne haec
scripta sunt in libro sermonum dierum regum iudae.
Dormivitque manasses cum patribus. et sepelierunt
eum in horto domus suae. Regnavitque pro eo filius eius
amon. Viginti duorum annorum erat amon
cum regnare coepisset. et duobus annis regnavit in hierusalem.
fecit malum in conspectu domini sicut fecerat ma
nasses pater eius. et ambulavit in omnibus viis quibus
ambulavit pater eius. et servivit idolis quibus servierat
pater eius. et adoravit eos. et dereliquit dominum deum patrum suorum.
et non ambulavit in via domini. Et conspiraverunt servi amon
contra eum. et interfecerunt regem in domo sua.
Percussit autem populus terae omnes qui conspiraverant
contra regem amon. et constituerunt populus terae regem
pro eo. Reliqua autem sermonum amon quae
gessit. nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iudae.
Sepelierunt quoque eum in sepulchro suo in horto
uzza. Regnavitque josias filius eius pro eo.

Octo annorum erat josias cum regnare coepisset.
et triginta et uno annis regnavit in hierusalem. fecitque quod
erat rectum in conspectu domini. et ambulavit in omnibus viis
patris sui. nec declinavit ne ad dexteram ne ad sinistram.
Porro anno octavo regni sui cum adhuc esset
puer coepit quaerere dominum deum patris sui. et in anno duodecimo
coepit mundare iudam et hierusalem ab excelsis.
et lucis similacris et sculptilibus et conflatilibus. Destruebantque
coram eo altaria baalim. et simulacra quae stabant super eis
fuerunt demolita. Lucos quoque et sculptilia
et conflatilia fecerat. et comminuit. et in pulverem redegit
et immolare et sacrificare fecerunt filiis eorum. et dispersit
ossa sacerdotum obruit in altaribus eorum. et mundavit iudam et hierusalem.
et in civitatibus manasse et simeon usque ad nephthalim.
et in circuitu. et in ruinis. et in solitudine. in circuitu
altaris fregit. et sculptilia comminuit. et cuncta de
lubris demolitus est in universa terra israel. et reversus
est in hierusalem. Porro anno decimo octavo regni sui. cum
mundasset terram et templum domini. misit saphan filium bel
saia et maasiam principem civitatis. et joa filium joa
chaz a commentariis. ut instaurarent domum
domini sui. Et venerunt ad eum sacerdotem magnum.
dixerunt ei pecuniam allatam quae ingressa
est in templum domini. quam congregaverunt levitae custodientes
ostia de manasse et ephraim. et omnis reliquiae
israel. et de universo iuda et benjamin. et habitatoribus
hierusalem. et tradiderunt in manibus operum
qui praerant templo domini. et illi dederunt
eam artificibus et operantibus ut emerent lapides
de lapidicinis. et ligna ad commissuras et tabulata
domorum quae destruxerant reges iuda. quae fecerant contemnentes.
Erant autem viri operantes in fide. et praerat eis
jeiel et abdias levitae de filiis merari. zacharias et mosollam de filiis ca
ath. qui urgebant opus. omnes levitae scientes in
organis cantare. super onera et ad diversa officia. ho
mines portabant. erant scribae et magistri et le
vitae ianitores. Cumque offerrent pecuniam
quae allata fuerat in templum domini. reperit helchias
sacerdos librum legis domini datus per manum
moysi. et ait ad saphan scribam. Librum legis inve
ni in domo domini. et tradidit ei. Et ille tulit
volumen ad regem. nuntiantque ei dicens. Omnia quae
dederat in manus suorum tuorum. ecce opplentur. et
gentium quae repertae sunt in domo domini offerunt.
Dixitque scriba regi dicens. Sacerdos helchias tradidit mihi
librum. Cumque coram rege perlegisset verba
legis audisset. ille cum audisset legis scripta vestimenta

filia. et fecit helchie. et achchum filio suphan. et
abdon filio michi. suphan quoque sebi. et ave filio
regis dicens: Ita et contra domum meam et in regnum
meum super universos homines: ubi vero fuerit verbum
e. quod ego fuero domino dixerit. hoc faciet servus tuus.
Ecce autem ceperunt pueri nostri ubi domini ut facerent
ea quæ septem fuerunt in festo volumine. Abiit quoque el
chias cum septem millibus argenti fuerunt missi ad ol
dam. habens uxorem bellum filium theueuuth. fi
lium asim. ascendit ut esset quæ habitabat urbem in secundo
loco fuerunt et ubi quæ super nos fuerunt. et ut
ie ex eis. hodie domus dei est. Dixerunt uno quæ misit
nos ad me. Hodie domus dei. Ecce ego adduco mala
super locum istum. et super habitatores eius. cunctaque
maledicta quæ scripta sunt in libro hoc legis quod
rex iuda. quæ dedicauit me. et dereliquerunt me. et sacrificauerunt dis
alienis. ut me ad uncendum quæ fecerunt in omne
tribus; manuum suarum. Idcirco stillabit furor
meus super locum istum. et non extinguetur. ad regem autem
iuda qui misit vos. pro eo dicendo. sic dicit dominus.
hodie domus dei est. Quia audisti verba voluminis
arcq; emollitus es coram me. humiliatus es coram deo
dum audisti; quæ dixi super hoc quod futura sunt in loco hoc et habitatoribus eius.
Et cecidisti; facie tua. et scidisti vestimenta
tua. et flevisti coram me. ego quoque audiui te dicit
dominus. Ecce ego te colligam te ad patres tuos. et sepeliris in se
pulchro tuo in pace. et non videbunt oculi tui omne
malum quod ego adducam super locum istum. et super
habitatores eius. Et tulerunt rem regis ad eum quod dixerat.
Et ille congregauit omnes senes iuda; iaru iuda
et urbem. et ascendit domum domini. cum omni
bus iuda et habitatores urbis. sacerdotes. et leuite. et cuncti
populi a minimo usque ad maximum. et legit in audito
rium; omnium verba libri fœderis quæ inuenerat in domo domini. Et stetit rex super gradum suum
et percussit fœdus coram domino ut ambularet post dominum. et custodiret præcepta. testimonia
et iustificationes eius in toto corde suo. et omnia
uerba sua facerent; quæ scripta sunt in volumine
illo quod legerat. Et adunauit omnem substantiam quæ
inuenta est in templo domini. et fecit habitatores eius
in templo. et omnem multitudinem. et fecit habitatores eius
in templo. et omnem multitudinem. et fecit habitatores eius
in templo. et omnem multitudinem

hodie. si enim pugno domui. adeo festinatur
ut precepit. Desine ad iusum dni fuce quia mecum est.
ne impedias te. Noluit iosias venire. sed immu
tato eum bellum. nec cognoscens sermones nechao ex ore
dei qui erat ut dimicaret in campo magiddo.
ibique mulnatus est a sagittariis. Dixitque puero
suo. Educere me de prelio quia oppido mulneratus
sum. et transtulerunt eum de curru in alterum cur
rum. quod sequebatur eum more regio. et asportaverunt
in hierusalem. et mortuusque est. et sepelierunt eum in
monumentis patrum suorum. cum universis iuda et hierusalem luxerunt eum
hieremias maxime eunuchus eius. extrema et cantica
ioseph. in hodiernum diem lamentationes suas iosiam.
replicantur. et quasi lex optinuit in israel. Ecce septe
ferunt lamentationibus. Et quia ante sermones iosie
cum essent ei quasi legem precepta sunt dni. opera ergo illi
prima. et novissima scripta sunt in libro regum
israel et iuda. Tulit igitur populus terre ioachaz filium
iosie. constituerunt regem pro patre suo in hierusalem. Viginti
et tribus annorum erat ioachaz cum regnare cepisset.
et tribus mensibus regnavit in hierusalem. Amovit autem eum
rex egipti ne regnaret in hierusalem. et condempnavit terram
centum talentorum argenti et talento auri. Constituitque
rex pro eliachim fratrem eius super iudam et hierusalem.
vertitque nomen eius ioachim. ipsum autem ioachaz
tulit secum. et adduxit egipcium. xxv. annorum
erat ioachim cum regnare cepisset. et xi. annis re
gnavit in hierusalem. fecitque malum coram dno deo suo.
Contra hunc ascendit nabuchodonosor rex chal
deorum. cum ceteris auxiliis babylonem. adeo
quasi dni abstulerit. et posuerit ea in templo suo. Re
liquum autem verborum ioachim. et abhominationum eius quas
fecit. et quae inventa sunt in eo. ecce sunt in libro re
gum israel et iuda. Et regnavit pro ioachim filius eius
pro. viii. annorum erat cum regnare cepisset. ioachin
et tribus mensibus. et decem diebus regnavit in hierusalem. fecitque
malum in conspectu dni. Cum quinque autem elapsi essent
noluerunt
nabuchodonosor rex. quasi duxerit eum
in babylonem. asportavitque simul pretiosissima cuncta
domus dni. regem constituit sedecim annorum
eius super iudam et hierusalem. cum iam esset
sedecim annorum cum regnare cepisset. et xi. annis reg
navit in hierusalem. fecitque malum coram dno deo suo. nec
erubuit facie ieremie prophete loquentis ad eo
re dni. Ira regis quia nabuchodonosor recessit
quia iuravit eum per dnm. Et duravit cervice
sua. et cor ut non reverteretur ad dnm israel.
Sed cunctis principes sacerdotum. ipse populus terre
multi vero universitas adorantes gentium. polluerunt
domum dni quam sanctificaverat sibi in hierusalem. Misitque

36

Spiritus principis

bat ad dnm deum patrum suorum de nocte. oriens manda
monens. eo quod parcebat ipse. et tabernaculo suo. At illi
subsannabant nuntios dei. et quasi per ludum sermones eius. illudebantque prophetis dni. adeo ut
dni in plebem eius. ceteri nulla cunctatio. Adduxit enim super
eos regem chaldeorum. cum ferro iuvenes eorum gladio
in domo sanctuarii. Nec pepercit adolescentibus et
virginibus. senes. nec decrepitis quidem. sed omnia tradidit
manibus eius. Universaque vasa domus dni magna
et parva. et thesauros templi et regis. et principum.
transtulit in babylonem. Incenderuntque hostes do
mum dei. destruxerunt murum hierusalem cuncta
vero consumpserunt igni. et quod pretiosum fuerat demoli
tusunt. Si quis evaserat gladium. ductus est in baby
lonem. Fuitque regi. et filiis eius donec impera
ret persis. completur sermo dni in ore ieremie. donec
placeret sabbatum suum. Cuncta enim diebus desola
tionis eius sabbatizavit donec completi sunt. lxx. anni.
Anno autem primo cyri regis persarum. ad explendum
sermonem dni quem locutus fuerat per os ieremie.
suscitavit dns spiritum cyri regis persarum. quo usque
perduxit in universo regno suo. et per scripturam dicens.
Hec dicit cyrus rex persarum. omnia regna terre dedit
mihi dns deus celi. cuique precepit mihi ut edificarem ei do
mum in hierusalem quae est in iuda. Quis ergo vestrorum est ipse ei
sit dns deus suus cum eo. et ascendat

Ianuarius

Cyrum regis persarum ut impleret verbum dni ore
ieremie. suscitavit dns spiritum cyri regis persarum
et transduxit voce in universo regno suo. et per
scripturam dicens. Hec dicit cyrus rex persarum. omnia
regna terre dedit mihi dns deus celi. cuique precepit mihi
ut edificarem ei domum in hierusalem. quae est in iuda.
Quis igitur vestrorum ipse eius sit dns ille cum
ipso. Ascendat in hierusalem quae est in iuda. et edificet
domum dni dei israel. Ipse est deus qui est in hierusalem. Et
si reliquis incolumis loci habitatores. sint
adiuvent eum viri de loco suo. argento et au
ro et substantia pecoribus. excepto quod voluntarie
offerent templo dei quod est in hierusalem. Et surrexe
runt principes patrum de iuda et beniamin
et sacerdotes et levite omnis cuius suscitavit deus spiritum.
ut ascenderent edificare templum dni quod
erat in hierusalem. universique quicumque erant circumcirca
adiuverunt manus eorum in vasis argenteis
in auro in substantia et pecoribus. excepto quod voluntarie
offerebatur templo dei. Rex quoque cyrus protulit vasa templi dni quae tulerat nabu

Spiritum principis

Prov. xxvi. 3.

elodaro nosdr de urlim. et posuerunt ea in templo dni
sui. Posuit aut ea cyrus rex persarum per manu
mitridatis filii gazabar. et dinumerauit
ea sesbasar principi iude. Hec sunt numeri eorum.
phiale aureae. xxx. phiale argenteae. mille. et
xxviii. Scauri aurei. xxx. Scauri argentei. secen
tenae. x. uasa alia mille. Omnia uasa aurea et
argentea. v. milia. et. cc. omnia sustu
lit cum his qui ascendebant de transmigratione
babylonis in urlim. Hi sunt autem filii prin
cipis qui ascenderunt de captiuitate quam transtulerat
nabuchodonosor rex babylonis in babylone
et reuersi sunt in urlim et iudee unusquisque in
ciuitate sua. qui venerunt cum zorobabel. hie
sua. neemia. saraia. rahelia. mardocheus. bi
lium. mespar. beguay reum. baana.
Numerus uirorum populi israel. filii pharos.
duo milia. centum. lxxii. filii saphatia. trecentum. lxxii.
filii ielem. sexcentum. lii. filii phahet moab filiorum iosue. ioab. duo milia. octingentum. xviii. filii helam.
mille. centum. filii zethua. octingentum. xlv.
filii zachai. septingentum. lx. filii bani. sexcentum. xlii. filii
bebai. sexcentum. filii azgad. mille. ducentum. xxii. filii
adonicam. sexcentum. lxvi. filii beguay duo milia. lvi. filii hi
din. octingentum. filii ater genus ezechia
nonaginta. viii. filii bezai. octingentum. xxiii. filii iorae. centum.
filii iedin. centum. xii. filii gebbar. nonaginta. quinque. filii hasum
centum. xxiii. Viri nepthalim. filii bethlem. centum. xxiii. Viri anathoth. centum.
xxviii. filii azmaueth. xlii. filii cariathiarim. cephira. et beroth. septingentum. xliii. filii ammadi.
et gadi. sexcentum. xxxi. filii iuri. filii machmas. centum
viginti duo. filii iuri. filii machmas. centum
viginti duo. filii bethel et gai. ducentum. xxiii. filii nebo. lii. filii
magbis. centum. lvi. filii helam. alii mille. ducentum. xxiii.
filii iericho. octingentum. lxv. filii semmaa. trecentum. xxx.
Sacerdotes filii iedaia in domo iesue. octingentum. lxxiii. filii emmeri mille. lii. filii phesur. duo milia. centum. xlvii. filii arim. mille. xvii. leuite filii iesue et cethmihel filiorum odeuie. lxxiii. Cantores filii asaph. centum. xxviii. filii iumitorum. filii sellum.
filii ater. filii telmon. filii acub. filii ater.
filii sobai. uniuersi. centum. xxxviii. Nathinei filii asupha. filii thebaoth. filii cheros.
filii siaa. filii phaton. filii lebana. filii agaba.
filii accub. filii agab. filii selmai. filii
anan. filii gaddel. filii gaher. filii mehida.
filii phasei. filii besee. filii asenaa. filii mu
nim. filii nephusim. filii bechuc. filii acu
pha. filii asur. filii hesturi. maida. filii ar
sa. filii beros. filii siscam. filii thema. filii
nasia. filii atupha. filii filiorum salomonis. filii
sotai. filii sepheret. filii phaida. filii a
lar. filii ceron. filii gedel. filii saphatia
ethil. filii phocereth. qui erant de salaim. filii
ami. Omnis nathinei. et filii filiorum salo
monis. centum. xcii. Et hi qui ascenderunt de thel
mela et de
lar sacerdotum. addon. et mer. et non po
tuerunt indicare domum patrum suorum. et semen sua
utrum ex israel essent filii delaia. filii thobia. fi
lii necoda. decem. et de filiis sacerdotum filii o
bia. filii obia accos. filii berzellai. qui accep
de filiabus berzellai galaaditis uxores. et uocati
sunt nomine eorum. hii quesierunt scriptum gene
alogie sue. et non inuenerunt. et eiecti sunt de
sacerdotio. Et dixit atheristha ut non comederent de sancto sanctorum donec surgeret sacerdos
doctus atque perfectus. Omnis multitudo. quinquaginta. duo milia. centum. xlii. milia. ccclx. absque filiis eorum
et ancillis. quorum. iiii. cccc. xxxvii. Et inter cantores et cantrices ducentum. Equi eorum.
de xxxvi. asini eorum. cccxlv. cameli eorum.
cccc. xxxv. asini eorum. vi. dccxx. Et de principibus patrum cum ingrederentur templum domini quod est in urlim. sponte obtulerunt in domum dei ad extruendam eam in loco suo. secundum uires suas de
derunt in impensas operis. aurum solidos. xl. milia
et mille. argenti minas. v. milia. et uestes sacerdotales. c. Habitauerunt autem sacerdotes. et leuite de populo. et cantores. et cantores et
ianitores in urbibus suis. omnisque israel
in urbibus suis. Cumque uenisset mensis septimus. et
essent filii israel in urbibus. Congregatus
est populus quasi. q. uir unus in urlim. Et surrexerunt
ihesu filius iosedech et fratres eius sacerdotes. et zo
robabel filius salathiel. et fratres eius. et edificauerunt
altare dei israel. ut offerrent in eo holocausta
ta. sicut scriptum est in lege moysi uiri dei. Collau
dauerunt autem altare super basis suas de timore. quia
per circuitum habitabant populi terrarum. et obtulerunt super illud holocausta domino. mane et uespere. Fecerunt quoque sollemnitatem tabernaculorum sicut scriptum est. et holocausta
per singulos dies. secundum quod fieri oportebat
die in die suo. Et post hoc holocaustum iugiter. et kalendas. et cunctas solemnitates domini.
quae erant consecratae. et omnis. qui
munus domino. a primo die mensis septimi. cepunt offerre holocaustum domino. porro templum domini. nondum
fundatum erat. Dederunt autem pecuniam latomis.
et cementariis. Cibum quoque. et oleum sydonii
et tyrii ut deferrent ligna cedrina de libano.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ad mare ioppe: iuxta quod precepit cyrus rex
persarum. Anno autem sexto adiuerunt eos ad templum domini
in hierusalem qui ceperunt zorobabel filius salathiel. et
ihesu filius iosedec. et reliqui de filiis eorum et
leuite. cum quinquaginta et septuaginta in ordinem
constituerunt leuitas. ut ex anni et supra. ut urge
rent opus domini. et cum ihesu et filii eius et fratres eius.
cedmihel. et filii eius et filii iudae. quasi unus
ut starent super eos qui faciebant opus in templo
domini. filii enadad. filii eorum. et fratres leuite hi
dicto quasi accinuimus templo domini. steterunt sacer
dotes ornati stolis. cum tubis. et leuite filii asaph
cymbalis. ut laudarent dominum. per manum dauid regis
israel. et confitebantur in hymnis et confessione domino.
quoniam bonus quoniam in eternum misericordia eius super israel.
omnisque populus iubilauerunt clamore magno in
laudando dominum. eo quod fundatum esset templum domini.
plurimi de sacerdotibus et leuitis. et principes patrum
et seniores qui viderant templum primum fundatum
esset. et hi templum hoc flebant voce
magna. cum multi iubilarent et letitia ele
uabant voce. nec poterat quisquam agnoscere iubilum
clamoris letantium. cum voce fletus populi. Con
fusum enim ipsum iubilum audiebatur procul. audierunt autem
hostes iuda et beniamin. quod filii captiuitatis
aedificarent templum domino deo israel. et accesserunt
ad zorobabel et ad principes patrum dixerunt
eis. hedificemus vobiscum quia similiter
nos quaerimus dominum meum. ecce nos immolabimus victimas exercitibus. ad
assur qui adduxit nos huc. et dixerunt eis zorobabel
et ihesu et reliqui principes patrum israel.
Non est nobis cum vobis ut edificemus domum domino
nostro. si non nos ipsi soli edificabimus domino deo israel.
sicut precepit nobis cyrus rex persarum. factum est ut
manus ipsorum populi manus ipsorum inde cessaverunt
eos edificando. et deluxerunt eum ad du
cendum eos. et illaterent ut destruerent et illum
eorum. omnibus diebus cyri regis persarum. usque ad
regnum darii regis persarum. In regno autem
assuerii principio regni eius scripserunt ac
cusationem ad habitatores iuda et hierusalem.
et in diebus artaxerxis scripsit bestellam. mit
dates. et tabel. et reliqui qui erant in consilio eorum
ad artaxerxem regem persarum. epistola autem accusa
tionis scripta erat syriace. et legebatur syriace
sermone. Et cum bestheem et samsay scriba scripse
runt epistolam unam de hierusalem artaxerxi ita
hunc modum. Et cum bestheem et samsay
scriba. reliqui consiliarii eorum. dinei. et phursa
thei. et therphelei. et apharsei. et archuei. et ba
bylonii. et susan. et hethaei. et de cunctis
gentibus quas transtulit asenaphar
magnus et gloriosus. et habitare fecit in ma
ritimis samarie. et in reliquis regionibus
trans fluvium in pace. hoc est exemplar epistole
quam miserunt ad eum. artaxerxi regi. pa
tribus tuis. qui sunt trans fluvium. salutem domino.
Notum sit regi quoniam qui ascenderunt a te
ad nos. venerunt in hierusalem ciuitatem rebel
lem. et pessimam quae edificant et structures
muros eius. et parietes operuerunt. Nec
hoc notum sit regi. quoniam si ciuitas illa edificata
fuerit. et muri eius instaurati. tributum
non dabunt. et vectigal. et census non dabitur.
quique ad regis vero pertinet. Igitur
memores sumus. quoniam iniquitas quae nos facit educimus
ideo misimus et nuntiamus regi. ut re
cordetur in libris ystoriarum patrum tuorum. et in
ueniet scriptum in monumentis. et sciet quoniam
illa urbs rebellis est. et nocens regionibus.
et principatibus. et bella gerunt in ea ex diebus
antiquis. quam ob rem et ciuitas ipsa destructa est.
nunc autem nos regi. quoniam si ciuitas illa
edificata fuerit. et murus ipsius instauratus.
possessionem trans fluvium non habebis. Ver
bum quod misit rex ad rehum bestheem. et
samsay scribam. et ad reliquos qui erant
in consilio eorum. habitatores samarie. et cetera
trans fluvium. salutem. et cetera. de
cautio quam misistis ad nos manifeste lec
ta est coram me. et iussit praecepto eius ac
cesserunt festinanter. et cum
illa adiebat antiquis ad diuisum regis rebellat
et seditiones. et plia gerebant in ea. Tyranni
reges fortissimi fuerunt in hierusalem. et dominati
sunt omni regioni quae trans fluvium est. Tribu
tum quoque. et vectigal. et census accipiebant.
Nunc igitur audite sententiam ut prohibeatis viros illos.
et urbs illa non edificetur. donec si forte ame
nissimum fuerit videre ne negligentes hoc ipse
atis. et paulatim crescat malum contra reges.
Tunc exemplum edicti artaxerxis regis lec
tum est coram rehum et bestheem. et samsay
scribam. et consiliarios eorum. Et abierunt
festinanter in hierusalem ad iudaeos. et prohibuerunt eos in
brachio armorum. Tunc tunc missi sunt opus do
mus dei in hierusalem. cessabat usque ad secundum annum regni da

4.

n regis persie. Prophetauerunt autem aggeus
et zacharias filius addo, prophetes ad iudeos qui
erant in iudea et in hierusalem in nomine dei israel. Tunc
surrexerunt zorobabel filius salathiel et iesus filius iosedech. et cœperunt edificare templum domini in
hierusalem. et erant cum eis prophetantes eos. Iuxta
autem tempus ecce venit ad eos tattanay dux trans
fluvium. et sethar buzanay. et socii eorum. et sic
dixerunt eis. Quis dedit vobis consilium ut domum hanc
edificaretis et muros hos instauraretis. Ad quod
respondimus eis quorum essent nomina virorum auctorum
illius edificationis. Oculus autem dei eorum factus est super
senes iudeorum. nec prohibuerunt eos donec res
referretur ad darium et tunc scripta super
eo. Exemplar epistole quam misit tattanay dux regionis trans fluvium
et sethar buzanay. et socii eius apharsacaei. qui erant trans fluvium ad darium regem. Sermones quos
miserant ei scripti erant. Domino regi dario omnis. Sit
regi notum quod ivimus in iudeam ad domum
dei magni. quam edificat lapidibus sectis. et lignis po
nunt in parietibus. et opus illud diligenter efficitur
et crescit in manibus eorum. Interrogavimus ergo se
nes illos. et ita dixerunt nobis. Quis dedit vobis ut
statuatis domum hanc edificare et muros
istos instaurare. Nomina eorum quæsivimus ab eis
ut nuntiaremus tibi quos scribere mandasti nomina eorum qui sunt
principes eorum. Hanc quoque responsionem
responderunt nobis dicentes. Nos sumus servi dei
cœli et terre. et edificamus templum quod erat ante hos annos multos
quod rex israel magnus edificaverat et construxerat. Postquam autem ira
cundiam provocaverunt patres nostri deo cœli.
et tradidit eos in manu nabuchodonosor regis
babylonis chaldei. domum quoque hanc destruxit et
populum eius transtulit in babylonem. Anno
autem primo cyri regis babylonis. cyrus rex statuit
ut domus dei edificaretur. nam vasa ter
rea aurea et argentea quæ nabuchodonosor tu
lerat de templo quod erat in hierusalem. et asportaverat ea
in templum babylonis. protulit cyrus rex de templo
babylonis. et data sunt cum dedicatur ut cubulo.
quod sepulcrum ostruunt. Dixitque ei. hæc vasa tolle
et vade et pone ea in templo quod est in hierusalem. et domus
dei edificetur in loco suo. Tunc tattanay. satrapes ille
venit. et posuit fundamenta templi dei in hierusalem.
et ecce ex tempore usque nunc edificatur. et nondum completum
est. Hæc quoque fundata est regis iovis. et ecce sunt ibi
bibliotheca regis quæ est in babylone. unum na
ceyro regis usque sit. ut edificetur domus dei
in hierusalem. et volumina regis super hoc mittantur
ad nos. Tunc darius rex præcepit et recitatum
est in bibliotheca librorum quæ erant reposita in baby
lone. Et inventum est in colubanis. quod est castellum
in media provincia medorum unum. tale scriptum
erat memoriale. Anno primo cyri regis.
Cyrus rex decrevit ut domus dei. quæ est in hierusalem edi
ficetur in loco ubi immolent hostias. et ponantur
fundamenta suppetentia. Altitudinem cubitorum
lx. et latitudinem cubitorum lx. Ordines de lapidibus
sectis tres. et ordines de lignis novis. Sumptus
autem de domo regis dabuntur. Sed et vasa templi dei aurea et argentea quæ nabuchodonosor tulerat
de templo in hierusalem. et attulerat ea in babylonem. reddantur
et referantur in templo in hierusalem. in loco suo. quæ posita
sunt in templo dei. Hæc igitur tattanay dux
regionis quæ est trans fluvium. et sethar buzanay. et so
cii eorum qui sunt in ae pharsacheis quæ est trans fluvium
procul recedite ab illo. et dimittite ut templum domini
illud. ad locum suum. et senioribus eorum quæ domus
dei edificent in loco suo. Sed et hanc fecimus ut
quod oportet fieri pro senioribus iudeis ut templum
edificetur domus dei. de area regis. et de tributis quæ de regione trans fluvium studiose solvantur
viris illis. ne prohibeantur opus. Quod si necesse fuerit
vitulos. et agnos. et hedos in holocaustum deo
cœli. frumentum. sal. vinum. et oleum secundum
quod fuerit in hierusalem detur eis per singulos. ne sit
ullum quod in mora. et offerant oblationes deo cœli. et
orent pro vita regis. et filiorum eius. Ante quem hæc
ita decretum est ut omnis homo qui hæc mutaverit
auferatur de domo ipsius. et erigatur
et figatur in eo. Domus autem eius publicetur. Deus
autem qui habitare fecit nomen suum ibi. dissipet
omne regnum. et populum qui extenderit manum
suam. ut repugnet et destruat domum dei illam.
quæ est in hierusalem. Ego darius statuo decretum. quod
studiose impleatur volo. Igitur tattanay dux re
gionis trans fluvium. et sethar buzanay. et socii
eius secundum quod præcepit darius rex. sic diligenter esse
ant simul. Senioribus autem iudeorum ædificabant.
et prosperabantur in prophetia aggei prophetæ. et zacha
rie filii addo. et ædificaverunt et construxerunt
iubente deo israel. et iubente cyro et dario. et artaxerse regibus persarum. et completum est domus dei usque
ad diem tertium mensis adar. quæ est anno vi re
gnandi regis darii. fecerunt autem filii israel sacerdotes et levite. et reliqui filiorum transmigrationis
dedicationem domus dei in gaudio. Et oblaverunt
in dedicatione domus dei. vitulos. c. arietes. cc.

G.

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

agnos. quadringentos. hircos centum. pecunie
cor. est. et. cum. nunc. tribuit. est. Et sta
uerunt sacerdotes in ordinibus. et leuitas in muneribus
suis. sicut ordinauit dauid. in libro moysi.
fecerunt autem filii transmigrationis pascha. xiiij
die mensis primi. purificati enim sacerdotes et le
uite. omnes filii mundi. ad immolandum pascha. omnibus
filiis transmigrationis. et fratribus. et sacerdotibus
et sibi. Et comederunt filii israel qui reuersi fuerunt
de transmigratione. et omnes qui separauerunt se a co
inquinatione gentium terre ad eos. ut quererent dominum
deum israel. Et fecerunt sollempnitatem azimorum
vij. diebus. letantes. quia letificauit eos dominus et
inclinauit cor regis assiri ad eos. ut adiuuaret
manus eorum in opere domus dei israel. ¶ Post
hanc autem in regno artaxersis regis persarum.
esdras filius sarayae. filii azariae. filii elchiae filii
sellum. filii sadoch. filii achitob. filii amariae. fi
lii azariae. filii meraioth. filii zarae. filii ozi.
filii bocci. filii abisue. filii finees. filii eleazar. filii aaron sacerdotis summi. ipse esdras as
cendit de babylone. et ipse scribae velox in lege
moysi. quam dedit dominus deus israel. Et dedit ei rex pro
manu domini dei eius super eum. omnem petitionem eius.
Et ascenderunt de filiis israel. et de filiis sacerdotum.
et de filiis leuitarum. et de cantoribus. et de iano
rum. et de nathinneis in iherusalem. Anno vij.
artaxersis regis uenerunt iherusalem mense v. ipse
est annus vij regis. quia in primo die mensis primi cepit ascen
dere de babylone. et in primo die mensis v. uenit iheru
salem manu dei sui bona super se. Esdras enim. in primis
consuerat. et uestigauerat legem domini. et fecerat. et do
cuerat iherusalem precepta. iudicia. hoc est ait exemplar
ipse edicit quod dixerat rex artaxersis. exercere
et docere sciens. et docere in israel. precepta domini
et iudicia eius israel. artaxersis rex regum.
exercere sacerdotibus legis dei celi. doctissimo
salutem. A me decretum est. ut quicumque placuerit
in regno meo de populo israel. et sacerdotibus eius. et de
leuitis in iherusalem. tecum uadat. ab ipso rege et
septem consiliarios eius missus es. ut inquiras iudaeam
et iherusalem in lege dei tui. quae in manu tua. Et ut de
ferat argentum et aurum. quod rex et consiliarii eius
spontanea obtulerunt deo israel. cui in iherusalem habitat
Et omne argentum et aurum. quod cum inuenieris in
universa prouincia babylonis. et populus offerre uoluerit
de sacerdotibus. quae spontanea obtulerunt domui dei
sui. quae est in iherusalem. libere accipe. et studiose. Eme
de hac pecunia uitulos. arietes agnos. et sacrifi
cia. et libamina eorum. et offerte ea super altare de
pli domus dei uestri. quae est in iherusalem. Quod si
placuerit. reliquum argenti aurique. ut faciatis
iuxta uoluntatem dei uestri. Vasa quoque. quae
data sunt in ministerium domus dei tui. tende in conspectu
dei iherusalem. Et cetera. ab opus fuerit domui dei tui.
quod necesse est ut expendas. de bis
de thesauro regis. Ego artaxersis rex statuo. et decretum omnibus custodibus
arcae publicae. quicumque fuerit trans flumen. quaecumque pe
tierit esdras sacerdos scriba legis dei celi.
absque mora detur. usque ad uigenti talenta. et
usque ad centum cados. et usque ad centum cados olei. et usque ad sal
sine. Omne quod ad arbitrium dei celi. fiat et
diligenter in domo dei celi. ne forte
iratus sit regnum regis. et filiorum eius. Vobis quoque
notum facimus de uniuersis sacerdotibus et leuitis
cantoribus. ianitoribus. nathinneis. et omni
ministerio domus dei eius. ut nec tributum
quod nobis debetur prestare ipsos debeat
eos. Tu autem esdras secundum sapientiam dei tui. quae in ma
nu tua. constituere iudices. ut iudicent
omnem populum qui est trans flumen. hi scilicet qui nouerunt
legem dei tui. et qui nescit docere debet. et
legem regis diligenter
iudicium erit de eo. siue in morte siue in eiu
sium. siue in damnationem substantiae eius. siue in carceres.
Benedictus dominus deus patrum nostrorum. qui dedit
hoc in corde regis. ut glificaret domum dei quae
in iherusalem. et me inclinauit misericordiam suam coram
rege et consiliariis eius. et coram uniuersis principibus regis
potentibus. Et ego confortatus manu domini dei mei
quae erat in me. congregauit de israel principes ut ascenderent
mecum. ¶ Hii sunt principes familiarum. et
genealogia eorum qui ascenderunt mecum in regno
artaxersis regis de babylone. De filiis finees gersom. De filiis ethamar. daniel. De filiis dauid. at
de filiis sechenia. et filius phariosi zacharias.
et cum eo numerati sunt uiri. c. l. De filiis photh
moab. helioenai filius zarae. et cum eo. ccc. uiri.
De filiis sechenie. filius hiezel. et cum eo. ccc.
uiri. De filiis adin. ebeth filius ionathan.
et cum eo. l. uiri. De filiis helam. filius atha
thiae. et cum eo. lxx. uiri. De filiis saphatiae.
zebedia filius michael. et cum eo. lxx. uiri.
De filiis joab. obedia filius iaiel. et cum eo. cc.
xviij. uiri. De filiis salomith. filii iosphiae.
et cum eo. c. lx. uiri. De filiis bebai. zacharias
filius bebai. et cum eo. xxviij. uiri. De filiis
ezechad iohanan. filius ezechan. et cum eo. cx.

ESDRAS

uia. Defilius adoniam. qui erat nomen illius. et
nomen eius. Elisafech. et ahiheb. et mamasai ca-
pitis. Defilius boggui. ut hay. et zachariae
ca. ceo. xcv. uiri. Cognitis autem eos ad defiluium quod
erat ad huma. et manassi ibi diebus. et ego misi
uiros illi doctoribus defilius leui. sino iuueni.
Jeuiq; misi eliezer. et ariel. et semeiam. et hel
nathan. et iarib. et alium elnathan. et nathan.
et zachariam. et mesollam principes. et iarib.
et hel nathan sapientes. et misi eos ad heddo. qui
principes in loco iddo. et posui in ore eorum uer-
ba quae erant ad iddo. et ad fratres eius nathin in loco
ut afferre ut adducerent nobis ministros domus
dei mei. Et adduxerunt nobis per manum dei nostri bona
super nos. uirum sensatum de filiis mooli fi-
lii israel. et sarabiam. et filios eius. et fratres eius.
xviii. et asabiam. et ego ydumam de filiis me
mri fratres eius. et filios eius. xxx. Et de nathin
nei. quos dederat dauid et principes ad ministeria leui
tarum. nathinneos. ccxx. omnes hi stantes nominibus uo
cabantur. Et praedicabam ibi iuxta fluuium
huma ut affligeremur coram deo nostro. ut
petamus ab eo uiam rectam nobis et filiis nostris uni
uersae substantiae nostrae. Erubui enim petere regem auxilium
et equites qui defendant nos ab inimico in uia. quia
diximus regi manus dei nostri est super omnes qui quaerunt
eum in bonitate. et potentia eius et furor
eius super omnes qui derelinquunt illum
Jeuiam mi aui argentum et aurum et uasa
tradidi in manibus eorum. et sacerdotibus
leuitarum. xii. Sambiam. et asabia. et ca
defilius. ccxx. Appendi ergo eis argentum. et au-
rum. et uasa. et dedi ea domino deo nostro. quod ceciderat rex.
et consiliatores eius. et principes eius. et omnis israel
qui inuenti fuerant. Et appendi in manibus eorum
argentum talenta. sexcentum quinquaginta. et ar-
gentum solidos milleno. et uasa aurea sedecim
talentorum. optimi duo pulchri ut aurum. et dixi ad eos
deus. et uasa sancta. argentum et aurum quod spon-
te oblatum est deo patris nostri qui gratiae
et laudate donec appendatis coram principibus
sacerdotum et leuitarum. et ducibus familiarum israel
in urbem. et thesauris domus dei. Suscepistis aurum
et sacerdotes et leuitae pondus argenti et aurum. et uasa
ut deferrentur in urbem in domo dei mei. Pro
ut mi et a flumine huma. xii die mensis primi
ut pergerem in urbem. et manus dei mei fuit
super nos. et liberauit nos de manu inimici. et
sedentes in uia. Et uenimus in hierusalem. et mansimus
ibi diebus tribus. Die autem quarta. appensi sunt argentum
et aurum. et uasa in domo dei mei per manum meremoth
filii uriae sacerdotis. et cum eo eleazar filius finees.
et cum eis iozabeth filius iosue. et noadia
filius benui leuitae. uir numero et pondere
omnium. Descriptumque est pondus illorum
in tempore illo. et quae uenerant de captiuitate filii transmigra-
tionis. obtulerunt holocaustum deo israel
tauros. xii. pro israel. arietes. xcvi. agnos. lxxvii.
hircos peccati. xii. omnia in holocaustum domino.
Dederunt autem edicta regis satrapis qui erant
de ultra fluuium regis. et duces. et fecerunt populum
leuitarum et templum dei nostri. Postquam autem
haec completa sunt. accesserunt ad me principes di-
centes. Non se separauit populus israel. et sacerdotes.
et leuitae a populis terrae. et de abominationibus eorum.
chananei iudei. et hethei. et pherezei. et iebu
sei. et ammanitae. et ammaditae. et egyptiorum
et amorreorum. Tulerunt enim de filiabus eorum
de filiis suis. et commisti sunt semen sanctum
in populis terrae. et principum et magistratuum fuit
in transgressione ac prima. Cum audissem hanc
rem. scidi pallium meum. et mantum. et
uellens capillos capitis mei. et barbae. sedi
maestus. Conuenerunt ad me omnes qui timebant
uerba dei israel propter transgressionem eorum qui de captiuitate
uenerunt. Et ego sedebam tristis usque ad
sacrificium uespertinum. Et ille surgens uesperti no
sacrificio afflictione mea. sedens pallio et tuni
ca. cecidi genua mea. et expandi manus meas
ad dominum deum meum. et dixi. Deus meus confundor. et
erubesco leuare faciem meam ad te. quia in
iniquitates meae multiplicatae sunt super caput meum
et crescere fecit usque ad caelum delicta
nostra. ex eorum ipsi peccatum grande
usque ad diem hanc. Et propter iniquitates nostras tradi
ti sumus ipsi. et reges nostri. et sacerdotes nostri
in manu regum terrae. Et gladio et captiuitate
et rapina. et confusione nostra sicut
die hac. Et nunc quasi parum fuit a
deprecatione nostra apud dominum deum nostrum. ut relinquat
reliquias nobis reliquias. et det nobis paxillum
loco sancto eius. et illuminet oculos nostros deus
nostrae. Et dabit nobis uitam modicam in seruitu
te nostra. quia sumus. et in seruitute nostra non
dereliquit nos deus noster. Et inclinauit super nos misericordiam
coram regibus persarum. ut daret nobis uitam. et sub
limaret domum dei nostri. et restitueret desolatam
eius. et daret nobis spem in iudea et in
urbem. Et nunc quid dicemus deo nostro post haec. quia delinquimus
mandata tua quae praecepisti in manu seruorum p

phetas dicens. Terra ad quam nos ingredimini ut possidendam eam. non munda est. nec munditia plenum est omnis terra. in abominationibus eorum quem repleverunt eam ab ore usque ad os in immunditia sua. Nec filias uestras ne detis filiis eorum. et filias eorum ne accipietis filiis uestris. neque quaeretis pacem eorum et opem eorum usque in sempiternum. ut confortemini. comedatis quae iacent in terra. et hereditetis filios uestros usque in sedulum. Et post omnia quae uenerunt super nos in malis nostris et de delictis nostris magnis quia tu deus liberasti nos de iniquitate nostra. dedisti nobis salutem. sicut hodie. ut rediremeremur. ecce nos conuertimus mandata tua ne coniungamus coniugia cum populis abominationum istarum. quae nunc usque. Quod cum feceris nos non usque ad tempus. ne dimittas nos reliquias et salutem. Nunquid dissipabis nos ira contra nos donec deleas nos. non erit reliquiae et salutem. domine deus israel iustus es. quia relicti sumus quasi reliquiae hodie. ecce coram te sumus in delicto nostro. Non est stare post conspectum tuum propter hoc. Et cum ploraret oratione et exomologesim faciens coram templo. congregata est ad eum de israel multitudo hominum. mulierum. puerorumque. et flebant fletu

Et respondens sedechias filius iehiel de filiis helam. dixit ad esdram. Nos praeuaricati sumus in deum nostrum. et duximus uxores alienigenas de populis terae. et nunc si perseuerat israel super hoc. paenitentiam feciamus domino deo nostro. ut eiciamus omnes uxores. et quae natae sunt ex eis. iuxta consilium domini et eorum qui timent praecepta dei nostri. secundum legem fiat. Consurge. tua est enim res haec. et nos sumus tecum. confortare et fac. Surrexit esdras. et adiurauit principes sacerdotum et leuitarum. et omnem israel ut facerent secundum uerbum istum. iurauerunt. Et surgens esdras abiit de conspectu domus dei. et abiit ad cubiculum iohanan filii eliasib. et mansit ibi. panem non comedit. et aquam non bibit. Lugebat enim transgressionem eorum. quae commiserant. Et praedicatum est in iudea et in hierusalem omnibus filiis transmigrationis. ut congregarentur in hierusalem. et omnes qui uenerunt intra tribus dies. iuxta consilium principum et seniorum. ut possideret omnem substantiam eius. et ipse abiret de coetu transmigrationis. Conuenerunt igitur omnes uiri iuda et benjamin intra tres dies. ipse est mensis nonus. in uicesimo die mensis. Et sedit omnis plebs in platea domus dei. exprimentes pro peccato. et pluuias. Et surrexit esdras sacerdos. et dixit ad eos. Vos transgressi estis. et duxistis uxores alienigenas. ut adderetis super delictum israel. Et nunc date confessionem domino deo patrum uestrorum. et facite placitum eius. et separamini a populis terae. et a mulieribus alienigenis. Et responderunt uniuersa multitudo. dixerunt uoce magna. Iuxta sermonem tuum ad nos. sic fiat. Verumtamen quia multi sumus. et tempus pluuiae. non possumus stare foris. neque hoc unum diei aut duorum. Delicta enim peccauimus in hoc uerbo. Constituantur principes in uniuersa multitudine. et omnes qui habitant in ciuitatibus. et qui duxerunt uxores alienigenas. uenant cum tempore. et cum iudicibus ciuitatum. donec auertatur ira dei nostri a nobis super peccato hoc. Ionathan filius asahel. et iezeia filius thecue. steterunt super hoc. et mesollam et sabbetai leuites adiuuerunt eos. fecerunt sic filii transmigrationis. et abiecerunt esdras sacerdotem. et uiros principes familiarum domorum suarum. secundum nomen suum. et perierunt omnes. et sederunt in die prima mensis decimi. ut quaerent rem. et finiuerunt omnes qui duxerunt uxores alienigenas usque ad diem primum mensis primi. et inuenti sunt de filiis sacerdotum. qui duxerunt uxores alienigenas. de filiis iosue filii iosedech. et fratres eius maasia. eliezer. iarib. et godoliae. et dederunt manus suas. ut eicerent uxores suas. et pro delicto suo arietem de pecoribus offerentes. Et de filiis emmer. hanani. et zebedia. et de filiis phesur. elioenai. maasia. ismahel. nathanael. iozabed. et helet. De filiis leuitarum. iozabed. et semei. et colaia. ipse est calitha. et phetaia. iuda. et eliezer. et de cantoribus. eliasib. Et de ianitoribus. sallum. et tolbanes. et de filiis israel. de filiis phorus. iermia. et ezia. et melchia. et miamin. et eleazer. et melchia. et benaia. et de filiis elam. mathania. zacharias. et iehiel. et abdi. et hieremoth. et elia. et de filiis zethu. et sedeni. et zebed. et de filiis bebai. iohanan. et anania. et zabai. et athalai. et de filiis bani. mesollam. et malluch. et adaia. et iasub. et sal. et samuth. et de filiis bani. et eliezer. et iesue. et melchia. et semeias. et simeon. et benia. et mamuc. et moloch. et sumarias. et de filiis asom. mathanai. et mathathia. et zabed. et eliphalet. et iermai. et manasse. et senei. et de filiis maadai. amram. et uel. et benaias. et chaldai. et cheral. et banaia. et marimoth. et eliasib. et mathanai. et mathanai. et iasi. et sami. et sabai. et iadai. et semei. et salumai. et nathan. et adaia. et machnadebai. et sasai. et sarai. et azarel. et selemia. et samaria. et sellum. et amaria. et ioseph. De filiis nebai. et iael. et mathathias. et zabed. et zebina. et iadau. et iocheel. et benaia. Omnes hi acceperunt uxores alienigenas. et fuerunt ex eis mulieres quae peperunt filios.

VERBA NEHEMIE

filii elchie. Et factum est in
Mense chaslev anno vicesimo. Ego eram
sursis castro. venit ad me unus de fratribus
meis ipse. et viri iuda. interrogavi eos de iudeis
qui remanserant. qui reliqui sunt de captivitate.
de irlim. Et dixerunt mihi qui remanserunt de captivitate
ibi in provincia in magna
sunt. et in opprobrio. et muros irlim dissipatos. et
porte eius igni combuste sunt igni. Cumque audissem verba
sermonis. sedi et flevi. et luxi diebus multis. et ieiunabam
ante faciem dei celi. et dixi. Quaeso domine deus celi. fortis magne atque terribilis qui custodis
pacem. et misericordiam his qui te diligunt. et custodiunt
mandata tua. fiant aures tue intendentes. et oculi tui aperti. ut audias orationem servi tui. quam ego oro
coram te hodie. nocte ac die. pro filiis israel servis tuis. Et confitor peccatis filiorum israel. quibus peccavimus
tibi. ego. et domus patris mei peccavimus. Valde
sceleste egimus. non custodivimus mandatum tuum
et ceremonias. et iudicia quae precepisti moysi servo
tuo. Memento verbi quod mandasti moysi famulo tuo
dicens. Cum transgressi fueris. ego disperdam vos in populos.
Et si reversi fueritis ad me. et custodieritis mandata
mea. et feceritis ea. si fuerit fugatus tuus ad extremum
celi. inde congregabo eos. et reducam illos in locum quem elegi.
ut habitet nomen meum ibi. ipsi sunt tui. et populus
tuus quos redemisti in fortitudine tua magna. et
in manu tua valida. Obsecro domine fiat aures tua
attendens ad orationem servi tui. et ad orationem servorum
tuorum qui volunt timere nomen tuum. et dirige servum
tuum hodie. et da ei misericordiam ante virum hunc. Eram
autem pincerna regis. Factum est autem in mense nisan. anno vicesimo artaxersis
regis. cum vinum esset ante eum. et levavi vinum et de
di regi. nemo erat quasi languidus in facie eius. Dixit
mihi rex. Quare vultus tuus est tristis. cum ex aegritudine
non videam. Non est hoc firmum. si malum nescio quod
in corde tuo est. Et timui valde ac timuit. et dixi
regi. Rex in eternum vive. Quare non maerebit vultus
meus. qui civitas domus sepulchrorum patris mei de
serta est. et portae eius combuste sunt igni. Et ait mihi rex. Pro
quare postulas. Et oravi deum celi. et dixi ad regem.
Si videtur regi bonum. et si placet servo tuo in conspectu tuo. ut mittas me in iudeam ad urbem sepulchrorum
patris mei. et edificabo eam. Dixitque mihi rex. re
gina quae sedebat iuxta eum. Usque quo tibi erit itinera
tua. et quando revertaris. et placuit ante vultum regis.
et misit me. et constituit mihi tempus. et dixi regi. Si
regi videtur bonum. et placet servo tuo ut detur mihi
ligna. et regi ipsum parietis templi domus. et murum ci
vitatis. et domui quam ingressus fuero. Et dedit mihi rex
iuxta manum dei mei bona mecum. Et misit mecum adducentes
regionis trans fluvium. Deinde epistolas regis. ad satrapas
trans fluvium. et ad principes militum. et equites. Et misit ad me
nehemiam. et horonitem. et tobiae servum ammanitem. et
contristati sunt afflictione magna. quia venisset homo qui
rem prosperitatis filiorum israel. Et venit hierusalem. cum
ibi essem; die vero. et surrexi nocte. ego et viri pauci
mecum. nec indicavi cuique quid deus meus dedisset in corde
meo facere in israel. Et iumenta non erant mecum. nisi iu
mentum cui sedebam. Et egressus sum per portam vallis nocte. ad fontem
draconis. et ad portam sterquilinii. considerabam mu
ros hierusalem dissipatos. et portas eius igni consumptas.
Et transivi ad portam fontis. et ad locum regis. et non erat locus iumento cui sedebam. ut transi
rem. Et ascendi torrentem nocte. considerabam murum
et reversus veni ad portam vallis. et reversus. Magistratus
autem nesciebant quid abissem. aut quid ego facerem.
Sacerdotibus. et sacerdotibus. et opimatibus. et magis
tratibus. et reliquis qui faciebant opus. usque ad id locum
nec indicaveram. Et dixi eis. Vos nostis afflic
tionem in qua sumus. quia urbs desolata est. et porte
eius consumpte sunt igni. Venite edificemus mu
ros urbis. et non simus ultra opprobrium. Et
dixerunt mihi manus dei mei quae erat bona mecum.
sicut verba regis quae locutus est mihi. et dixerunt.
Surgamus et
edificemus. Confortatae sunt manus eorum in bono.
Audierunt autem sanballat horonites. et tobias
servus ammanites. et gosem arabs. et insultaverunt
nobis. et despexerunt. Dixerunteque. Quae res
haec est quam facitis. numquid contra regem vos rebellatis.
et verbum dixi eis sermonem. dixitque. ades. Deus celi ipse
nos iuvat. nos servi eius sumus. Surgamus et
edificemus. vobis autem non est pars. et iustitia. et me
moria in urbe. Et scripsit helyasib sacerdos magnus. cum fratribus eius sacerdotibus. et edificaverunt porta
m regis. ipsi sanctificaverunt eam. et statuerunt valvas eius. usque ad turrem centum cubitorum sanctificaverunt eam. Et usque ad turrem hananel. usque ad
edificaverunt eam viri iericho. iuxta eos edificavit zachur filius amri. Porta autem piscium edificaverunt filii asnaa. ipsi tegerunt. et statuerunt valvas eius. et seras. et vectes. iuxta eos
edificaverunt marmuth filius uriae filii accuc.
iuxta eos edificavit mesollam filius barachie.
filii mesezabel. iuxta eos edificavit sadoch

Vniversitätsbibl.

Omit "et pur" Verbum

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

filius lamai. et hic eū edificauerūt theccuitę.
Obri autem eōrū non subposuerūt collo suo
opera dni sui. Et portā veterem edificauerūt
ioiada filius phaseae. et ipsa stabilierūt
et statuerūt uectes eius. et seruauerūt
uectes. Et iuxta eos edificauerūt melatias ga
baonites. et iadon meronothites. uiri de ga
baon. et maspha pertinentes ad sedem ciuitatis.
Et iuxta eū edificauit eis thel filius uzziae. et
iuxta eū edificauit ananias filius pigmentarii. et diui
sunt muros usq; ad murum platea latioris. Et iuxta
eū edificauit aphaia filius abiud princeps medietatis
Et iuxta eū edificauit ieiada filius neymiae. ad do
mū suam. Et iuxta eū edificauit ethius filius asbuc
media parte ciuitatis. edificauit melchias filius hecem.
et sallum filius phaseach maab. et turrim furnorum. Et
iuxta eū edificauit sellum filius allos. princeps medie
tatis ciuitatis terusalem. qui edificauit ei
filiae suae. Ceteri autem filii eius. et porta uallis edi
ficauerunt annum. et instauraverūt eam. et edificauerūt
ea. et statuerunt uectes eius. et seruauerunt uectes. Et
mille cubitos in muro usq; ad porta sterquilinii. Et
porta sterquilinii edificauit melchias filius rechab
princeps uici bethacherem. qui edificauit eam. et
statuit uectes eius et seruauerunt uectes. Et porta
fontis edificauit sellum filius colhozae. princeps pa
tiis masphae. ipse edificauit eam. et tetexit eam. et statuit
uectes eius et seruauerunt uectes. et murum piscinae
iuxta. usq; ad gradus qui descendunt de ciuitate dauid.
Post eū edificauit nehemias filius azbuch. princeps di
midiae partis ciuitatis usq; contra sepulcra dauid.
usq; ad piscinam. quae fundata opere ostructa est. usq; ad
domum fortium. Et post eū edificauerunt leuite reu
filii benni. Post eū edificauit asebias. princeps di
midiae partis ciuitatis ceilae in loco suo. Post eū edificauerunt
fratres eorum hebiu filii enadab. princeps dimidiae partis
ceilae. Et edificauit iuxta eū azer filius filii iosue
princeps maspha. mensuram secundum fortitudinem
anguli. Post eū iuxta eum edificauit baruch fi
lius zachai. mensuram alia ab angulo usq; ad
ostium domus eliasib sacerdotis magni. Post eū edi
ficauerunt meremuth filius uriae filius accos. mensuram
alia a porta domus eliasib usq; ad extremum domus eli
asib. Et post eū edificauerunt sacerdotes uiri de circa
stantes. Post eū edificauit beniamin et
asub contra domum suam. Post eū edificauit azaria fi
lius maasie filii ananie contra domum suam. Post eū edi
ficauit benuui filii henadad mensuram alia a domo
azariae usq; ad flexuram. et usq; ad angulum fa
cie lithostrati ex. contra flexuram. et turris quae minet de
domo regis. quae est in atrio carceris. Post eū pha
dai filius heni. nathinei usq; ad stabulum mosfei. usq;
contra portam aquae ad orientem et turris quae minetur. Post
eū edificauit thecuitae. mensuram alia contra
turrem magnam eminentem usq; ad murum ophel. Super
sacerdotes aperta equorum edificauerunt sacerdotes unusquisque
contra domum suam. Post eos edificauit sadoc filius emmer
contra domum suam. Et post eū edificauit semeia filius
secheniae. custos portae orientalis. Post eū edifica
uerunt hanania filius selemiae. et anon filius sethae
sextus alia. Post eū edificauit mesollam fi
lius barachiae contra gazophylacium suum. Post eū edifi
cauit melchias filius aurifices. usq; ad domum na
thinaeorum. et sedentium contra portam iudicia
lem. usq; ad cenaculum anguli. et inter cenaculum
anguli et porta gregis edificaverunt aurifi
ces. et negotiatores. Factum est autem cum au
disset sanaballath. quod edificaremus nos murum. iratus est
et iratus est nimis subsannabat iudaeos.
Et dixit coram fratribus suis et exercitui samariae et ait quid
iudaei isti facientes. numquid dimittent eos habitare.
numquid sacrificabunt. et complebunt in una die. numquid
edificare poterunt lapides de acervis pulueris quia
busti sunt. Et tobias ammonites proximus eius ait.
edificent. si ascenderit uulpis et transiliet murum
eorum lapideum. audi deus noster. quia facti sumus in despectum.
et conuertere opprobrium super capita eorum. et da eos in despectum
in terra captiuitatis. ne operias iniquitatem eorum. et peccatum
eorum coram facie tua non deleatur. quia irritauerunt edificantes.
Factum autem cum audisset sanaballath et tobias et
adpropinquauit murus. conuersi sunt
adpropinquare dimidiae. Et pugnauerunt omnes simul
facere eam et uenirent ut obsidione
mbere et ponere caeth. et obliuiscere eorum et aorte
mum ibrim. et cepissent et interfecissent eos. et
interissent nimis. Et factum est cum audissent inimici
nostri. et cognouerit deus quod
nos scimus. et dissipauerit consilium eorum. et
reuersi sunt omnes ad murum unusquisque ad opus suum.
Factum est autem ex hoc tempore. ut medium
pueri operarentur in opere. et medium eorum tenebant hastas
et clypeos et arcus et loricas. et principes post
omnem domum iudae. qui aedificabant murum. et portantes onera
et onerantes. in uno operabatur manus in opere et altera
tenebat arma. et aedificantes singuli gladius suus
accinctus lumbis suis. et sic aedificabant. et tuba
canens. Dixit autem ad populum. opus magnum et
latum et nos separati sumus super murum longe a fratribus
nostris. in quo cumque loco audieritis sonum tubae. ibi congregamini
ad nos. Deus noster pugnabit pro nobis. Et
sic operabamur in opere. et medium tenebat hastas
a mane donec egrediebantur stellae. Et
dixi in tempore illo. unusquisque cum puero suo
maneat in medio ieruzalem. et erit nobis
in nocte custodia et in operatione diei. Et
non ego et fratres mei et pueri mei et
uiri custodiae qui post me non
ponebamus uestimenta nostra. unusquisque
nudabat eum per lauacrum suum.

Sanaballat

Tobias

Vulpes

Deus ipse

Deus noster

dispersionem eorum. et ecce vir unus de omnibus qui ad
opus suum. et fecerunt de ipsa illa media parte murum eorum
facientes opus. et media pars erat in medio eorum
et steterunt et laborabant. et factum est cum audisset sanabal
lath et tobias et gosem arabes et alienigene filii ammon
et ceperunt indignari et adducere stultitiam in iudeis.
et dixerunt quid hoc quod facimus. numquid contra regem
sumus rebellantes. et factum est cum audisset sanabal
lath quia edificamus murum hierusalem. et ecce
ascendit murus. et cum audisset quia cooperantur
fissuras. et ceperunt iratus esse. et dixerunt omnes
simul. ut veniant et pugnent contra hierusalem. et
ponamus insidias contra eos. et fecimus orationem
ad deum nostrum. et posuimus custodes super
murum die ac nocte. et factum est in die illa
dixerunt iudeis. et defecerunt fortes de
portantibus onera. et terra multa est
nos non possumus edificare murum. et
dixerunt hostes nostri. nesciant
neque videant donec veniamus in medium
eorum et interficiamus eos et cessare
faciamus opus. et factum est cum venissent
iudei habitantes iuxta nos. et dixerunt
nobis decies unde ascendatis ad nos
et in omnibus locis quibus habitatis
super nos. et collocavi in loco post
murum et in locis apertis. et
collocavi populum secundum cognationes
suas cum gladiis suis et lancea
et arcubus suis. et aspexi et
surgens locutus sum ad optimates
et ad principes et ad reliquum
populum. ne timeatis a facie eorum
memores estote domini magni et
terribilis. et pugnate pro fratribus
vestris. filiis vestris et filiabus
vestris. uxoribus vestris et domibus
vestris. factum est cum audissent
inimici nostri quia notum factum est
nobis et dissipavit deus consilium
eorum. et reversi sumus omnes
ad murum unusquisque ad opus suum.
factum est ex die illa dimidia
pars operum meorum faciebat opus
et dimidia pars eorum tenebat
hastas et clipeos et arcus et
loricas. et principes post
domum iuda. et ipsi aedificabant
murum. et portantes onera
et imponentes unusquisque
una manu sua faciebat opus. et
unus quisque cum
habebat gladium. et ipsi aedificabant
accincti renes. et ita aedificabat
et tuba canebat
juxta me. et dixi ad optimates et
ad magistratus et ceteros
populi. opus grande et latum.
nos separati sumus
in muro procul alter ab altero
illic ergo quem audietis clangorem
tubae illuc convertimini ad nos. deus noster
pugnabit pro nobis.
nos ergo faciamus opus. et media pars
nostra tenebat
hastas a diluculo donec
egrediebantur stellae.
dixi ergo in tempore illo
dicite puero cum
illo maneat in medio
hierusalem
erit nobis in noctem
custodiens et in diem
operans. ego autem et fratres
mei et pueri
mei post me non
ponebamus
vestimenta nostra
unusquisque
nudabat ad baptism.

Et factum est cum audisset sanabal
lath et tobias et gosem arabes
et reliqui inimici nostri quia
aedificavimus
murum et non
remansit in eo
fissura usque
huc. Et factum est
cum audissent sanaballath et tobias et gosem a
rabes. et reliqui inimici nostri quia edificatus est murus
et non erat in eo residua infractio usque ad tempus
illud. ipse autem usque
non posueram in portis.
dixerunt sanabal
lath et gosem ad me dicentes. venite et
habeamus
simul in unum in
vicis in campo uno. qui autem agitabat ut
facerent mihi malum. arbitratus sum
nisi
ne timeo deos. et
ego faciam
non possum descendere. ne forte ne
glegant me
ad nuntiandum ad me. et
ad
hoc
in
dixerunt
descendo ad vos. et misit
ad me
sanaballath
ut
ubi
hoc
verbum
misit ad me sanaballath
ut
ubi
puer
suum. et ecce
habebat in manu sua
epistolam
in qua
scripta erat
quia
audivi
et
gosem dicit. quia
tu
et
iudei
agitatis rebellare
propter
edificas murum. et eris
te
vis
super eos regem.
et
quam
constituit
prophetas
de te in
hierusalem dicentes. rex in
iudea. audietur
rex
in
hierusalem. ecce
ne
veniat ut
in
unum
consilium
pro
et
mittam ad
eum
dies. nunc
et
sentiet
in
illa
quae
loquaris. de
corde
meo.
tu
et
omnis
hi. quia
hi
erabant
nos. agitantes
quia cessabit
manus
ab
opere
et
desereni.
nunc
ob
eam
magis
fortiam
manus
meas. et
ingressus sum in domum
semei
filii dalaie. filii metha beel. secreto. qui
tinebatur
nobis
in domo dei
medio
templi.
et
claudamus
portas
edificis
quia
venturi sunt
ut
interficiant te.
nocte
venturi sunt
ad occidendum te. et dixi.
quis
quis
sunt
mihi sunt. et
qui
intro
ingredietur
templum
et
vivet
non
ingrediar.
intelexi
quia
deus non
misit
eum. quia
sanaballath
locutus
est
ad me. et
tobias
sanaballath
conduxerunt
eum. accepit
enim
ut
timerem
et
peccarem
et
haberent
malum
ad
exprobrandum
me. et
memento mihi domine
tobia
et
sanaballat
iuxta
opera
eorum
talia.
et
nadie
prophetam
et
ceteros

Gaza
Ascalon
Azotum
Ammon
Ammonitis
Ammonitis
Ammonitis

phiu q̃ fixerũt me. Cõpletusq̃ aũ murũ. xxv.
mẽsis helul. lij. diebꝫ. fuerũt aũ omes inimici
mei audiẽtes timuerũt omes gẽes quæ erãt circum
nos. ceciderũt ten sua in ipsis. scierũt q̃ a deo suo
factũ hoc. Et in diebꝫ illis multi optimatũ iudæ
epistolas mittebãt ad tobiã. tobia uero mittebat ad
eos. Erãt enim in iudea multi iurãtes ei. quia gener
erat sechenie filii area. iuranan filius eius
acceperat filiã mosollã filii bamechie. Et in ora
di bene eius coram me. eius mãda enuntiabant ei.
Et tobias mittebat epistolas ut terrerent me.

Postq̃ aũ ædificatũ est murus. et ego stabilitus
sum in portis. et iudices. et principes dixerũt ad me.
Ipse est. q. uiri uestri. et tu mẽ dñm plus ceteris uide
bãt. et dixi eis. Ego aperiam porta urbis usq̃ ad
calorem solis. Cũq̃ adhuc assistẽte. clausis por
tis iussi occludi. et ipsis custodes constituo ut
urbis. singulos priores suos. unusq̃q;
contra domũ suã. Cum ergo aũ essent lata ni mis et
grandis. et populus in medio eius. et nondum essent do
mus edificatæ. Dixit aũ deus in corde meo. congre
gabo opimates. et magistratus. et populũ. ut recensere
tur. Et inueni librũ centũ quinquagenorũ q̃ ad hos ascen
derũt primi. et inuenta est scriptura in eo. sunt filii pri
ores q̃ ascenderũt de captiuitate tuissimi quos
transtulerat nabuchodonosor rex babilonis. et
reuersi sunt in urbem suam iudeam unusquisq; in ciui
tatem suam. Et uenerũt cum zorobabel. iosue. nee
mias. azarias. raamias. naamani. mardochæus
belsan. mesphamech. beggai. naum. beana.
Et numerus uirorum populi israel. filii pharos. ii. mil. c.
lxxij. filii saphiae. ccc. lxxij. filii area. ccc
xcv. filii phaet. moab filiorum iesue. et moab
duo mil. octingenti. liij. filii gemia octingenti
liij. filii zetua. octigenti. xlv. filii zachai. sex
centi. lx. filii bamui. sexcenti. xlviij. filii bebai.
sexcenti. xxviij. filii azgath. duo mil. ccc. xxij.
filii adonicam. sexcenti. lxvij. filii beggai. duo
mil. lxvij. filii adin. sexcenti. lv. filii ater. filii
ezechiae. xxviij. filii asem. ccc. xxviij. filii be
sai. ccc. xiiij. filii arib. c. xij. filii zabion. xxvii
uir bethleem. et nephua. c. lxxxviij. uir anatho
ci. xxviij uir bethamoth. xlij uir cariathiarim
chephira. et beroth. septingenti. xlvi. uir urma et
gabaa. de. xxi uir magmas. cxxij uir bethel
et hai. cxxiij uir nebo alteri. liij uir helam alteri
mille. ccc. liiij. filii aiem. ccxxx. filii iericho.
ccxlv. filii lodaduit et onon. dcc. xxi. filii se
naa. tria mil. nongenti. xxx. Sacerdotes filii y
dua. domus sua iesue. dccc. lxxiij. filii emer. mil.
liij. filii phasur. mil. cc. xlvij. leuite filii iesue.
et cethmiel filiorum odeuia. lxxiij. Cantores
filii asaph. c. xlviij. Janitores filii sellũ filii
ater. filii telmon filii acub filii atita filii sobai.
c. xxxviij. Nethinei filii sua filii asifa filii te
baoth filii cheros filii siaa filii phaido filii nechia
filii sechab filii selmõ filii anan filii cethel filii ga
er filii mata filii ursim filii nechoda filii ga
zem filii aza filii faseia filii bessai filii meunim
filii nephusim filii bechbuc filii acupha fi
lii asur filii besloth. filii meida filii asa filii
bercos filii sisara filii thema filii nesima fi
lii atheta. filii sahiaa salomonis. filii sotai
filii sophereth filii pida filii iechala filii der
con filii geddel filii sephathi filii atil filii fo
ceret q̃ erat ex tui ezabaym filio amon. Oi
nathinei. et filii eorum. filii iesue salomonis. ccc xxij.
Hii sunt aũ q̃ ascenderũt de thelmella thelesa
cherub addon et emer. et non potuerũt indicare
domũ patris suorum et semen suum utrũ ex israel esset.
filii dalaia filii tobia filii nechoda. dc. xlij.
Et de sacerdotibꝫ filii abaia filii accos filii ber
zellai. q̃ accepit de filiabꝫ berzellai galaaditis
uxorẽ. et uocatus est nomine eorum. hi q̃sierũt scripturã
suã inter natos. et non inuenerũt. et eiecti sũt de sacer
dotio. Dixitq; athersatha ut non manducarẽt
de sancto sanctorũ donec staret sacerdos doctus et re
ligiosus. Omnis multitudo. q. unus. xlii. mil. sexcenti
sexaginta. absq; seruis. et ancillis eorum q̃ erant. vij
mil. ccc. xxxvij. et ipsi cantores et cantrices. ccc.
Equi eorum. cc. xxxvij. et muli eorum. cc. xlv. Ca
meli eorum. quingenti. xxxv. Asini eorum. sex
mil. ccxx. Et de principibꝫ familiarum dederũt in opus.
athersatha dederũt in thesaurum
auri drachmas mille. phialas. l. tonicas sacer
dotales q̃ngentas. xxx. et de principibꝫ fami
liarum dederũt in thesaurum operis auri drachmas. xx.
mil. argenti minas duo mil. ce. hi tamen
aũ sacerdotes et leuite. cantores et ostiarii et
reliqui uulgi. et nathinei et omnis israel in
urbibꝫ suis. et inuenãt in israel. vij. filii aũ israel e
rãt in urbibꝫ. Et q̃ dederũt reliqui de pau
drachmas. xx. mil. argenti minas duo mil.
tonicas sacerdotales. lxvij. Congregatiq;
est omis plebs. q. unus unus ad plateã q̃ est ante portã
aquarũ. et dixerũt esdre scribe ut afferret librũ
legis moysi q̃ præcepit moyses dominus israel. Attulitq;
esdras sacerdos legem coram multitudine uiroꝝ et
mulierũ et omnium q̃ poterant intelligere die prima

Xpi ecclesia

8 Nehemia c. viij. unus unus

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

usq; vii. Et legit ieu. que in platea q erant am
prenum a quam. De mane usq; ad media die
coram populo mulier. cum lapidemus. Et mulier
ois q erant circa ad libru. Stetit au ex ms et in
sup grudu ligneum q fecit ad loquend. Et ste
ter iux eu mathia. semeia. rana. ama. a
helchia. masia. addetum ois. cadsinistru
phadua misabel. mechia. asum. asephda
nana. ezechiaa. mesolla. Et aperuit eym libru
coram ois pp sup unuisum a ppe. ipsum enim erat
et au apuisi eu stetit ois pls. cbndixit eym dno
deo mag. Et respondit ois pls. am. amen.
Leuantes manus suas. adorauerunt dm. prn inclinatum. pure. ihesu christum. cum ebria
nimia. cum sethan. odia. maasia. cum ita. cum asro
tabeth. anan. phalaia. cum esdrum fecerunt in
pp ad audiendum legem. pls au stabat ligneum suo
Et legerit libro legis di distinct. cum appone ad
intelligend. Et tellere erit au legem. Dixit au ne e
nias. qui e. atharatha. ciezin. sacerdos. scribe. cum leui
te instruentes. universo pp. Dies sanctus e dno
deo nro. nolite luge. nolite flere. flebat e ois
pls cum audiret ubia legis. Et dixit eis. Ite comede
dite pinguia. cibibite mustum. mittite p
tes eis q no pparuerit s. q sed diei dni e. nolite
contristari. Gaudiu die dni e fortitudo nra. leui
te au silentiu faciebat. inoi pp dicentes. Tace
te q dies sce e. nolite dole. Abit unq; ois
pls. ut comedet. cibibet. mittet partes. cla
cet letitia magna q intellexerat ubia q dixerat eis.
Et die secdo congnti sunt principes similiter cu
universi pp sacdotes. cleuite ad exim sbam ut i
structiones legis ubia legis. Et inuenerit scriptu in lege
preceptu dni in manu moysi ut habitarent fi
ii isl in tabnaculis die sollempni mensis vii. Et u
dicerent. audiuulgent voce in universis urbib;
ts. cum ulm dicentes. Egredimini in montes. af
ferte frondes olive. frondes ligni pulcher
rimi. frondes myrti. cum palmis palmarum. cum
des ligni nemorosi. ut fiant tabnacla sicut scrip
e. Et egressi sunt pls. attulerunt. fecerunt sibi tab
nacla unusquisq; in domate suo. cum atrio suo
cum atrio domus dei. cum platea porte aque
cum platea porte ephraym. foo g unusquisq; de
ceptu intate tabnacla. cbn
tauerunt tabnaculis. ita e fecerunt a die. iosue
filii nu. tale filii isl usq; addie illu. Et fu
letitia mag nimis. Legit au in libro legis di
pstinctos dies. a die primo usq; addie nouis
simum. Et fecerunt sollempnitate. vii. dieb;.
Et die. viii. collecta iux ritu. In die au xv.
quarto mensis huius. cuenerunt filii isl in ieiu
nio cum sacos. et humo super eos. Et separatu e semen filii
ex isl alienis filio alienigena. steterunt et con
fitebant peccata sua. cum iniquitates patrum suoru.
Et surrexerunt stand. in lege. i uolumine legis
dni dei sui. quart in die. et quart in nocte. et fite
bant. et adorabant dnm dm suum. Surrexerunt
au sup gradu ieuitarum iosue. cum cetera
turbe. cbenu sebnia. cum bani. sarabia. bani. chana
ni. Et clamauerunt voce mag. ad dnm dm
suum. Et dixerunt leuite iosue. et cethmiel. bon
nia. sebia. sarebia. odnia. sebnia. phathaia. Su
gite benedicite dno deo uro. ab eterno usq; in et
num. Et benedicent nomi gle tue excelsi. tot
benedictione. laude. tuipe dns solus. tu fecisti
celu celoru. cum omne exercitu eoru. terra. cum omnia
q in ea sunt. maria. cum oia q in eis sunt. Et
tu uiuificasti omnia. et exercitus celi te adorat.
Tu ipe dne deus. qui elegisti abimhym. et educe
sti eum de igne chaldeoru. et posuisti nomen eius
abraham. cum inuenisti cor eius fidele coram te. et
affisisti eu. et fedus. ut dares ei terram chananeo
rum. amorrei. et ferezei. et iebusei. et gergesei
et ut daret semini eius. Et ipleisti uba
tua quia iustus es. et uidisti afflictione patrum
nroru in egipto. Clamoremq; eoru audisti super
mare rubru. Et dedisti signa. et portenta in
phone. cum universis serui eius. cum omi pp terre illius.
Cognouisti e q superbe egerunt eos. et fecisti
t nomen sicut in hio die. Et mare diuisisti
ante eos. Et transierunt per medium maris. siccu
per siccum. et aqua eoru proiecisti in fundum. q. lapi
de in aqs nauidem. Et columpna nubis duxit
eos in diem. et columpna ignis per noctem.
ut apparet eis uia p q ingrediebantur. Ad
montem q. sinay descendisti. et locutus es
cum eis de celo. et dedisti eis iudicia recta. et
legem uiritatis. Ceremonias. et precepta bona
et sabbatum sanctificatum ostendisti eis. et mandata
et ceremonias. et legem precepisti eis in manu
moysi serui tui. Panem q. de celo dedisti eis
sitiente eoru. et aqa de petra eduxisti eis sitiente
tibi. Et dixisti eis ut ingrederentur. et possiderent
terram sup q leuasti manu tua ut tuderes eis.
ipi au. et pres nri superbe egerunt. et durauerunt
cuicelsitudi. et non audierunt mandata tua. et no
luerunt audire. cum recordati. mirabiliu tu
oru q fecisti eis. Et induraunt cuicelsitudi. et de
dere cap ut reuterentur ad seruitute sua. q. po

Dominum sr pp.

Vflem cpmone

Vgaudio pp e fortitudo

Vsilentio dno deo

Vfrondib arbor

Leu lxxi

Ex xlvi. 3.

Leu lxxi

Vdapes Leu

tenonem tuam de gyptio eleuisti a multitudine longam
nimis. et ut te multeuoris si deliqisti eos. Et ecce ad
secundum et ut illin ostatile adiecisti. ut de eo dicat
quod eduxerit de egypto. fecerunt blasphemias ma
gnas. tu autem in misericordia tua multus in dimisi
sti eos in deserto. Columpna nubis non recessit a di
eb. ut duceret eos in viam. et columpna ignis p
nocte ut ostenderet eis per quam ingrederentur. et spm
tuum bonum dedisti qui docet eos. et manna tuum no
phibuisti a ore eorum. et aquam dedisti eis in sitim. et
in ingratitudine animi eorum. ideo tedio multos quos
defuit. et sitimata eorum non tuerunt. et dedi
eorum non sunt attenti. et dedisti eis regna. et ap
portionis eis et terrae. et possederunt terram seo
rum. et regis basan. et filios eorum multipli
casti sicut stellas celi. et adduxisti eos ad terram de qua
dixeras patribus eorum. ut ingrederentur. et possidere. et
uenerunt filii. et possederunt terram. et humiliasti coram
eis habitatores terre chanaan. et dedisti eos in
manu eorum. et reges terre ut facerent eis sicut placu
erat illis. et ceperunt urbes munitas. et ter
ram pinguem. et possederunt domos plenas omnibus
bonis cisternas abalutis fabricatas. uineas. et olive
ta. et ligna pomifera multa. et comedentes satu
ti sunt. et pinguati sunt. et diuitiis delitiis
tuis magnis. Pueruerunt. et ad ueniendum
dia. et recesserunt a te. et iecerunt legem tuam post
ga sua. et prophetas tuos occiderunt qui testabantur eos
ut reuerterentur ad te. fecerunt blasphemias gn
des. et dedisti eos in manu hostium suorum. et afflixe
runt eos. et in tempore tribulationis sue clamauerunt ad
te. et tu de celo audisti eos. et in misericordiis tuis
multis dedisti eis saluatores. et saluauerunt eos de
manu hostium suorum. cum requiuisset. et reuersi sunt
ut facerent malum in conspectu tuo. et deliquisti eos in
manu inimicorum suorum. possederunt eos. et conuersi. et
clamauerunt ad te. et tu de celo audisti et saluasti
eos in misericordiis tuis multis et tribus. et testabat
es eos ut reuerterentur ad legem tuam. et ipsi superbe egerunt
et non audierunt mandata tua. et iudicia tua fecerunt
quae faciet homo. et uiuet in eis. et dederunt humerum
recedentem et ceruicem suam indurauerunt. et audi
ere. et prouocasti super eos annos multos. et testabat
es eos in spiritu tuo per manum prophetarum tuorum. et non
audierunt. et tradidisti eos in manu populorum terrarum.
In misericordiis autem tuis plurimis non fecisti eos
in consumptione nec deliquisti eos quoniam misericors et
clemens tu es. et ecce tu es deus magne fortis
et terribilis custodiens pactum et misericordiam. ne auer
tas a facie tua omnem labore qui inuenit eos.

Lege igitur propheta nostros. et prouerbia nostra. et omnem
ipsum tuum ad ieb regis assur. et ad
tu iustitie in oib; quae uenerunt super nos. quia
te fecisti. nos autem impie egimus. Reges nri pro
pes nri. et patres nri non fecerunt tuam. nec adten
derunt mandata tua. et testimonia tua quae testifi
catus es in eis. et ipsi in regno suo. et bono. et multita
te tua multa quam dedisti eis. et in terra latissima quae
dedisti in conspectu eorum. non seruierunt tibi. et non reuersi sunt
a studiis suis pessimis. ecce nos ipsi hodie serui sumus
et terram quam dedisti patribus nostris. ut comedant pomum
eius. et quae bona sunt eius. ecce ipsi serui sumus in ea. et
fruges eius multiplicantur regibus. quos posuisti super nos
propter peccata nostra. et dominantur corporibus nostris
et pecoribus eorum. et in tribulatione magna sunt.
super omnem hanc nos ipsi pactum scribimus. et
signamus principes nri leuite nri. et sacerdotes nri.

Signatores autem fuerunt nehemias attersatha filius
hacelia. et sedechias. sanaias. azarias. ieremias.
phasur. amaria melchia. hattus sebenia. mel
luc. arem meremoth obadias daniel. gedon baruc.
mosollam. abia. miamin. maazia. belgai. semaia.
hi sacerdotes. Porro leuite. iesue filius azanie. bennui
de filiis enadum. cedmiel. et fratres eorum. sechenia. ode
uia. celita. phalaia. anan. michaia. rohob. hasabia. zechri
sherebia. sabbia. oriabium. hanan. Capita populi
phaiosphet. moab. helam. zethui. bani. bonni. azgad. be
bai. adonia. biguai. adin. ater. ezechia. azur. odonia.
asum. bezai. arephan. anthoth. nebai. mechphia
mosollam. axi. meshezabel. sadoch. zechia. phel
tia. anan. anaia. osee. anania. assub. aloes. phalea
sodoc. reum. hasabna. maasia. ahia. sanan. anan
luc. arem. hana. ceta. hasub. ut fedes. ubanaui
sacerdotes. leuite. iamzeel. et fratres. nathanei
et qui sepuerunt de populis terrarum ad legem dei. ieso
et filii eorum. et filie eorum omnis qui poterant sapere sponde
tes pro fratribus suis. optimates eorum. ut uenirent ad poli
cendum. et iurando ut ablaret in lege dei. quae data
est per manum moysi serui dei. ut facerent et custodirent man
data domini dei nostri. et iudicia eius. et cerimonias eius. et
ut non daremus filias nostras populis terre. et filias eorum non
accipiemus filiis nostris. populi quoque terre qui inferunt
uenalia. et omne ad uisum die sabbati ut uendant
non accipiemus a eis in sabbato. et die sanctorum.
et dimittemus annum. vii. et exactionem omnis se
nioris. et dimittemus super nos precepta. ut demus tertia
pars sicli per annum ad opus domus dei nostri. ad panes
propositionis. et ad sacrificium sempiternum. et ad holo
caustum. et ad sabbatum. et ad kalendas. et ad solemnitates. et ad
ut ero. et pro sanctis. et ad omnem usum domus dei nostri.

Deuter. 5. mandauit sup holocaustum lignorum. in sacerdotes & leuitas. qui portabant arcam testamenti domini. primo primum uidere. & ipsa. & arripiebat anus usque ad annum. ut ardent sup altare domini dei nostri. sicut scriptum est in lege moysi. ut afferrent primogenita terre nostre. & primitiua omnium fructuum arboris lignum abundo tanto domino dei. & primitiua filiorum meorum. & pecorum uidere. sicut scriptum est in lege. & primitiua armentorum nostrorum. & oues nostras. ut offerent domino dei nostro. & qui seruierunt in domo dei nostri. & primitias aratorum nostrorum. & primitias omnis ligni uinedemie. & mola afferemus sacerdotibus. ad gazophylacium dei nostri. & decimas terre nostre leuitis. ipsi leuite decimas accipiant. exoribus autem omnibus operum nostrorum. Erit autem sacerdos filius aaron cum leuitis. indecimis leuitarum. & leuite offerent decimam partem decime sue domino dei nostro. ad gazophylacium in domo thesaurum. ad gazophylacium & deportabunt filii israel. & filii leui primitias frumenti uini & olei. ubi erunt uasa sanctuarii. & sacerdotes & cantores & ianitores. & non dimittamus domum dei nostri.

11 Habitauerunt autem principes populi iuda in hierusalem. Reliqui uero populi miserunt sortes. ut educerent unum de decem. habitare in hierusalem ciuitate sancta. nonne ut ceteri habitarent in ciuitatibus. et in urbibus suis. Benedixerunt autem omnes uiri qui sponte obtulerant ut habitarent in hierusalem. hii sunt principes prouincie qui habitauerunt in hierusalem. in ciuitatibus. unde. Israel autem in omnibus possessione sua. in urbibus suis. sacerdotes & leuite. nathinei. filii seruorum salomonis habitauerunt de filiis iuda. de filiis benyamin. De filiis iuda athaiae filii azie. filii zacharie. filii amarie. filii saphatie. filii malaleel. De filiis phares. amasia. filii baruch. filii colhoza. filii oza. filii adaia. filii ioiarib. filii zacharie. filii siloniti. Omnes filii phares qui habitauerunt in hierusalem. CCC. LXVIII. uiri fortes. hii sunt filii benyamin. sellum. filii mosollam. filii iochi. filii phadaia. filii colaia. filii maasia. filii sethel. filii asaia. Et post eum gabai. sellai. DCCC. XXVIII. & zobel filius zethin super eos. & iudae filii senua. sup ciuitatem secundam. et de sacerdotibus. ydaia filii iaiib. iachin. sarai. filii helchie. filii mosollam. filii sadoch. filii meraioth. filii achitob. principes domus dei. & fratres eorum. qui faciebant opera templi. DCCC. XL. & adaia filius ieroam. filii helchia. filii zacharie. filii phessur. filii melchie. & fratres eorum principes familiarum. CC. LX. & amasia filii azriel. filii azai. filii mosollamoth. filii emmer. & fratres eorum potentes in uirtute. CC. XCVIII. & principes eorum zabdiel. filii potentium. & de leuitis sedemia. filii asub. filii azaricha. filii sabbatai filii iosui. & sabbethai. & iozabeth. super opus domus dei. & iudices. & iozabeth. super opus domus dei. & mathania filii michi. filii zebedi. filii asaph principes ad laudandum. & confitendum in oratione. Et bacbucia secundus inter fratres eius. & abda filius samua. filii galal. filii idithun. omnes leuite fuerunt. CC. LXXXIII. Et iantores sacerdotes. & helmon & fratres eorum qui ante dedicabant hostia. CXLVII. & omnis israel. sacerdotes & leuite. iuxta ministerium suum. & iuda. unusquisque in possessione sua. Et nathinei habitabant in ophel. & siaha. & gaspha. de nathineis. & qui erant in ierusalem. & filii benyamin. filii asaia. filii michee. de filiis asaph cantores. in ministerio domus dei. post quam rex cyrus superos erat. & ado iantor ab. per ordinem singulos. & mattania filii mesezebel. de filiis zaar filii iuda in manu regis ut omne iudum in manu ipsorum. & domus eorum regiones eorum. de filiis iuda habitauerunt in cariatharbe. & filiis eius. & in dibon. & filiis eius. & in iecabseel. & in uicibus eius. & in iesue. & in molada. & in bethphelet. & in asersual. & in bersabee. & filiis eius. & in ennemon. & in sum. & in emuth. & zanoa. & in adolam. & in uicibus eorum. & in lachis. & in regionibus eius. & in azeca. & filiis eius. & habitauerunt in berseabee usque ad uallem ennon. filii autem benyamin. a geba in machmas. & in ana. & in bethel. & in filiis eius. & in anathoth. & in nobe. & in ananiae. & in asor. & in ramma. & in getheim. & in madia. & in seboim. & in neballat. & in lod. & in uallem artificum. & de leuitis portiones in iuda. & in benyamin.

17 Hii autem sacerdotes & leuite. qui ascenderunt cum zorobabel filio salathiel. & iosue. & samaia. & iermiae. & esdre. & amaria. & melluc. & ereuf. & sechenia. & reum. & meremoth. & addo. & gennon. & abia. & miamin. & maadia. & belga. & semaia. & ioiarib. & idaia. & sellu. & amoth. & idaia. & sup principes sacerdotum fratres eorum. in diebus iosue. & hii erant leuite. & iesua. & benui. & cedmiel. & sarebia. & iuda. & mathanias super hymnos. ipse & fratres eorum. & bacbucia. & unni. & heno. & in officiis eorum. & iosue autem genuit iaechim. & iaechim genuit eliasib. & eliasib genuit iaida. & iaida genuit ionathan. & ionathan genuit iaddua. & iaddua. & ionathan. & ionathan. & iaddua. & in diebus iaechim erant sacerdotes. principes familiarum. meraia. & amaria. & ezechiel. & melluc. & amaria. & sechenia. & ionathan. & melicho. & ionathan. & sebenia. & ioseph. & aremethma. & mamoth. & eli. & abdeia. & zacharia. & gennon. & mosollam. & abiezecher. & ma

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

num. ⁊ mattanie. phelthi. helge. sanna. semaie. ionathan. ioiarib. mathanay. azarel. ⁊ xxii. selime. moceber. elchie. assebia. idue. nathanel. ⁊ ceuite. idieb; eliasib. ⁊ ioiada. ⁊ ionan. ⁊ ioiada. septi principes sacerdotum. ⁊ sacerdotes sicut dauid filii principes sacerdotum. sepeli libri verborum dierum. ⁊ usq; addiem ionathan sacerdotis. et principes leuitarum asebia. serebia. ⁊ iesue filius cedmihel. ⁊ fratres eorum principes suas. ut laudarent. ⁊ confitentur. iuxta preceptum dauid hominis dei. ⁊ obseruauerunt excubias per ordinem. mathania. ⁊ bakbakia. ⁊ obedia. ⁊ hodiam. ⁊ helmon. ⁊ ianitores custodes portarum. ⁊ esubliu. ⁊ in portas. hii in diebus ioiachim filii iosue filii iosedech. ⁊ in diebus nehemie ductores sacerdotes. scribe. ⁊ in dedicatione muri ierusalem. requisierunt leuitas de omnibus locis suis. ut adducerent eos in ierusalem. ⁊ facerent dedicationem in letitia. in laudibus. ⁊ in canticis. ⁊ in cimbalis psallentes. ⁊ in citharis. congregatus sunt filii cantorum. de campestribus. ⁊ a ierusalem. ⁊ de villis nethophati. ⁊ de domo galgal. ⁊ de regionibus geba. ⁊ azamaveth. quia villas edificauerant sibi cantores in circuitu. ⁊ in domos sacerdotum. ⁊ ceuite purificauerunt se. ⁊ purificauerunt populum. ⁊ portas. ⁊ murum. adduxerunque principes iuda super murum. ⁊ constituit duos choros laudantium magnos. et ierunt ad dexteram super murum. ad porta stercoraria. ⁊ post eos ibant. ⁊ media pars populi super murum. iuxta turrem fornacum. ⁊ usque ad murum latissimum. et de porta ephraim. ⁊ iuxta porta veteris. ⁊ iuxta porta piscium. ⁊ turris hananel. ⁊ turris centum. ⁊ usque ad portam gregis. ⁊ steterunt in custodia. ⁊ steterunt duo chori laudantium in domo dei. ego. ⁊ dimidia pars magistratuum mecum. et sacerdotes eliachim. maasia. miamin. michaia. elioenay. zachariae. ⁊ anania. ⁊ tubalia. ⁊ maasia. ⁊ semeia. ⁊ eleazar. ⁊ ozi. ⁊ iaminna. ⁊ michaia. ⁊ elam. ⁊ ezer. ⁊ exaudierunt cantores. ⁊ ezrahia prefectus. ⁊ in solemnitate die illa uiuentibus magnas. ⁊ letati sunt. quia

letificauerat eos letitia magna. et mulieres quoque. ⁊ pueri gaudebant. ⁊ audita est letitia ierusalem. et constituerunt in die illa uiros super gazophilatium thesaurorum. ad congregandum ⁊ ad primitias. ⁊ ad decimas. ut congregarent per principes ciuitatum decimas legum. ⁊ sacerdotum. ⁊ leuitarum. quia letatus est iuda in sacerdotibus. ⁊ leuitis stantibus. custodierunt obseruationem dei sui. ⁊ obseruationem expiationis. ⁊ cantores. ⁊ ianitores secundum preceptum dauid. ⁊ salomonis filii eius. quia dixerunt dauid. et asaph a principio. et fuerunt principes psallentes laudantes. ⁊ confitentes deo. et omnis israel in diebus zorobabel. ⁊ in diebus nehemie dabant partes cantorum. ⁊ ianitorum per singulos. ⁊ sanctificabant leuitas. ⁊ leuite sanctificabant filios aaron.

In die autem illa lecti sunt in libro moysi audiente populo. ⁊ inuentum est scriptum. quod non debeant intrare ammonites. ⁊ moabites in ecclesiam dei usque in eternum. eo quod non occurrerint filiis israel cum pane. ⁊ aqua. ⁊ conduxerint adversus eos balaam. ut maledicerent eis. ⁊ conuertit deus eius maledictionem in benedictionem. cum audissent legem separauerunt omnem alienigenam ab israel. et factum est cum audissent legem separauerunt omnem alienigenam ab israel. et factum est priusquam in gazophilacium domus dei nostri. ⁊ propinquasset tobie. sed et ⁊ gazophilacium grande. et in eo erant ante eum reponentes munera. ⁊ thus. ⁊ vasa. ⁊ decimas frumenti. ⁊ mosti. ⁊ olei partes leuitarum. ⁊ cantorum. ⁊ ianitorum. ⁊ primitias sacerdotales. ⁊ hoc tempore non erat in ierusalem. ⁊ anno xxxii. artaxerxis regis babilonis venit ad regem. ⁊ a fine dierum rogauerit. et ueni in ierusalem. ⁊ intellexi malum quod fecerat eliasib. thobie. ut faceret ei thalamum in atriis domus dei. ⁊ malum mihi nimis. et eiecimus omnem supellectilem tobie foras de gazophilacio. precepique. ⁊ mundauerunt gazophilacia. et retulimus in illa domum dei sacrificium. ⁊ thus. et agnoui quod partes leuitarum non fuissent date. et fugisset unusquisque in regionem suam. ⁊ de leuitis. ⁊ de cantoribus. ⁊ de his qui ministrabant. congregauimque magistratus. ⁊ dixi. quare dereliquimus domum dei. et congregauit eos. et steterunt in stationibus suis. et decimam tulerunt. ⁊ iudam. et obtulerunt decimam frumenti. ⁊ mosti. ⁊ olei in horreum. et constituimus super horrea demum sacerdotem selemiam. et sadoc scribam. et phadaiam de leuitis. ⁊ iuxta eos hanan filium zachur filii mathanie. quia fideles sunt. ⁊ ipsis credita sunt partes fratribus suis. recordare mihi deus meus. et ne delebis misericordias meas. quas fecisti domui dei mei. et in cultibus eius. in diebus illis uidi iudam calcantes torcularia in sabbato. et inferentes acinos. et onerantes super asinos uinum. et uinum. et ficus. et omne onus. et inferentes in ierusalem die sabbati. et testificatus sum in die qua uendebant cibaria.

Ydolatrie mun

Ymaginatione sacerdotum

Ymaginatione mundiali (?) [illegible]

Ymaginatione

Ymaginatione

Ymaginatione

Ydolatrie

Ydolatrie

Ymaginatione

Ymaginatione

Ydolatrie

Ymaginatione

Ymaginatione

Ydolatrie

Ydolatrie

Ydolatrie

Ydolatrie

Ymaginatione

Ydolatrie

Ymaginatione

Ydolatrie

Ydolatrie

Ydolatrie

Ydolatrie

ESDRAS

uendere et. Et ecce binuerunt in ea. Ierusalem pridie
ro omnia uenalia. Et uenderunt in die sabbi. filii iuda.
et in lim. Et obiurgauit obtimates iuda. et dixit eis.
Quae res mala haec uos facitis. et profanatis diem
sabbi. Nonne haec fecerunt patres uri. et adduxit deus
super nos omne malum hoc. et super ciuitatem. et uos ad
dentis super uiam irae iuda super ciuitatem sabbm. fem
est. et cum caperent portae in lim die sabbi. dixi.
et clausi sunt ianuae. Et feci ut non aperirent eas. usque
post sabbm. Et de puis nisi ostium super portas. ut nisi
ferret onus die sabbi. Et remanserunt negotiatores
et uendentes omnis uenalia foris lim. semel et
bis. et testatus sum eos. et dixi eis. Quare ma
netis ex aduersum murum. si secundo feceritis. manum
mittam in uos. Ex tunc non uenerunt sabbato.
Dixi ut leuitae ut mundarent. et uenirent
ad custodiendas portas. et sanificando diem sabbi. Et p
ut meminerit mihi deus meus. secundum multitudinem
miserationum tuarum. et in diebus illis. uidi iudaeos duxerat
uxores alienigenas. et natos. et habentes. et filii eorum
et medietas. loquebatur. et non. et secundum loquebatur
iudaice. Et loquebantur in lingua populi. et non
gnorabant eos. et maledixi. et cecidi ex illis uiros. et de
ualuauit eos. et adiurauit in deo ut non daret filias
suas filiis eorum. et non accipiet de filiabus eorum filiis
et filio meo et pro me. nonne hoc peccauit salomon rex israel.
et in gentibus. multis non erat rex similis ei. et dilectus deo suo erat. Et po
suit eum deus rege super omnem israel. et super hoc fecerunt
uxores mulieres alienigenae. nunquid nos obedie
mus facere omne malum grande hoc. ut praeuaricemur in
deo nostro. et duximus uxores alienigenas. de filiis autem ioiada
filii eliasib sacerdotis magni. gener fuit sanaballet ho
ronitis. et fugauit eum a me. Recordare deus mi de ipsis
quia polluerunt sacerdotium. et sacerdotale. et leuiticum.

Et mundauit eos ab omni alienigena. et constituit officia
sacerdotum et leuitarum. unusquisque in ministerio suo. et ho
locausta ligna. in tempore. constituit. et primitiae. in tempo
ris deinde. et in sabbatis. Lege

Memento mihi deus meus. in hoc. et parce mihi secundum magnum
misericordiam tuam. Et factum est. cum audisset sanaballet horonitis
et tobias seruus ammanites. et gesem arabes. et
nuntiauerunt mihi. et contristati sunt. dolore magno. quia
uenit homo. qui quaereret salutem filiis israel. Et factum est
cum aedificarem murum. et non esset relictum in eo
quod non esset stantibus. et portae. et cum essent
in eo. et hoc tempore. non erant. et factum est
cum audissent. sanaballet et tobias et gesem arabes
et ceteri inimici nostri. quia aedificatum est
murus. et non remansit in eo. quod non esset
stantibus. et portae. et cum essent

IV. DIB.

1. Arphaxat rex Medorum subiugauerat multas gentes imperio suo. ipse edificauit ciuitatem potentissimam gabatha in lapidibus quadratis et secit muros eius in altitudine cubitorum septuaginta. et altitudine cubitorum centum. Et quadratum uero eorum erat in circuitu per stadium unum. Posuitque portas eius in altitudine trium stadiorum. et habebat ad potestatem imperii sui. reperiebatur autem in anno igitur octauo regni sui. nabucodonosor rex assyriorum qui regnabat in ninive ciuitate magna. pugnauit cum arphaxat. et obtinuit eum in campo magno qui appellatur ragau cum eo fugerunt. et cum. iudaliam. in campo erichi regis elymorum. Tunc exaltatus est nabuchodonosor. et cor eius elevatum est. et misit ad omnes qui habitabant in cilicia. et damasco et libano. et ad gentes que sunt in carmelo. et cedar et in omnes habitantes galilaeam in campo magno esdrelon. et ad omnes qui erant in samaria et trans flumen iordanem usque in iudam. et ad omnem terram gessen quousque perueniatur ad montes ethiopie. Ad hos omnes misit nuntios nabuchodonosor assyriorum. qui omnes uno animo contemnentes noluerunt eos uacuos. ac sine honore abire fecerunt. Tunc indignatus nabuchodonosor assyriorum rex adversum eam illam. iurauit per thronum suum. et per regnum suum. quod ulciscetur se de omnibus.

7. Anno ergo decimo nabuchodonosor regis. mense primo die uicesima primi facta est uerbum in domo nabuchodonosor regis assyriorum. ut ulciscetur se. Vocauitque omnes maiores. omnes duces et satrapas suos. et omnes ciuitatem ad se in secretum consilii sui. Dixitque ad eos sermonem quem iusserat in animo suo. et iussit omnem terram suam subiugare imperio. Placuit autem illis placuit omnibus. vocauit nabuchodonosor rex holofernem principem militiae suae. et dixit ei. Egredere ad omnem regnum occidentis. et contra eos qui mandauerunt imperio meo. ne parcat animus tuus in omnem potestatem meam. subiugabis mihi. Tunc holofernus vocauit duces. et magistratus uirtutis assyriorum. et dinumeratus est uirorum pedites

IV. DIB.

ut. sicut precepit ei rex. Centum uiginti milia pedites pugnatores. et equites sagittarios. duo decim milia. et omnes expeditione suam fecerunt. Tumultuosa multitudine innumerabilis cum eis. et imbelles exercitus sullimare opulentos. et aurum et argentum ad domos regis assumpsit multum nimis. et profectus est. et omnes exercitus cum quadrigis. et equitibus et sagittariis. et operuerunt faciem terre. sicut locusta. Cum ergo transissent fines assyriorum. venerunt ad magnos montes angustos. qui sunt ad sinistra cilicie. Ascendentes omnes ciuitates eorum. et obtinuerunt omnem munitionem. et fugerunt ante eos. omnes filios thur et filios ismael. qui erant contra faciem deserti ad austrum sedentes. et transierunt euphraten. et uenerunt ad mesopotamiam. et fugerunt omnes ciuitates munitas que erant ibi. et obtinuerunt montes. et occupauerunt omnes. et occupauerunt omnes. et. cilicia. usque ad fines iafeth. qui sunt ad austrum. adiacent autem omnes filios madian. et deuastauerunt omnem locupletationem eorum. omnes qui resistebant sibi. ceciderunt in ore gladii. Et post hec descendit in campo damasco. in diebus messis. et incenderunt omnia sata. omnes arbores ac uineas. fecerunt uicos. et ceciderunt omnes illuc. sunt omnes habitantes terram.

3. Tunc timuerunt legatos suos omnes habitatores urbium. et principes et reges ac principes huius litoris. scilicet montis sopotamie. et syrie solui. et iuxta mare cilicie. qui uenientes ad holofernem dixerunt. Defunat indignatio tua. erga nos. Melius est enim ut uenientes seruiamus nabuchodonosor regi magno. subditi sumus tibi. et non erimus eis in ministerio. sicut seruiunt ei habitatores campi nostri. omnes montes. et aquilones. et omnes possessiones. omnes colles. et omnes arbores. omnes pecores. et greges omnium. et equos. et camelos. et omnes iumentorum. ante faciem tuam. et omnes sublegentur. et filii nostri seruiunt filiis eorum. donec transeant tempora. et nos postea. et omnes filii nostri seruiemus illis. placetne tibi. Tunc descendit dominus ad equitem. et iurauit iuramentum magnum. et minatus est per omnem potestatem suam. quia si non obtemperaretur in omnem terram. et si ciuitates. et habitatores in omnem terram. et si ciuitates. et habitatores. et principes. et reges. et principes. et omnes. et principes. et omnes. et principes. et omnes

eos cum cum eorum. Lampadib. ducentes eos
vel imprius. Tympanis. nec ita eis fuerunt
seruentur eius pertoris mingere poterat. Iam
cantantes eos. Abiuerit. Luctus eorum evanuit.
Precepit eis illi nabuchodonosor. qui ut omis
sos sue ceremonias uiolent. ut ipse solus di
ceret deus. abhis nationib. que potuissent le
lo ferunt potentia subiugari. Per mansuetudi
syriam sobal. rem. apparuit omnes: nec sop
tamiam. uenit ad vdii mos mifin galilea. ar
pmq; cantantes eos. sedit ibi p triginta dies. in
quib. dieb. adinuare iussit. iniusim quera
tii iuruis sue. Tunc audierant hec filii
isrl'. qui inhabitant in ciuitate ierusalem
ualde afficie eius. Timore eius. Abomi. ma
sit sensus eos. ne hec facerent in ciu. templo
dni. quod fecerat ceris cantantib. templo se
eos. Ermulcerunt eum samaria. parcitum.
usq; hierich. rsurpauerunt omis uicinos ni
tum. rminis eius ardent. uicos suos. p
gregauerunt frumita in pmio ne pugne. p
Sacerdos erat eliachim scripsit ad ciuitates
q erant ora hesdrelon. quee ora facie ca
pi magni uoca dothaym. rmuris p quos
transitus esse potest. ut optinerent ascensus
montis. p quos ita esse pruicent aditin.
ut illic custodirent. ubi angustia ita esse p
potest inter montes. Effecerunt filii isrl' sic in
q fecerunt ei sacerdos dni eliachim.
rclamauerunt ois plus ad dm in ciuitatia ma
gna. rhumiliauerunt animas suas in ieiunio.
ipsi rmuliere illeo. rmulier se sacerdos
alcias. rinfantes pstrauerunt omis uiceni
tes dni. Et altare dni operuerunt cilicio.
rclamauerunt ad dm dm isrl' unanimiter
ne darent in pdam infantes eos. rmuliere
eos in diuisionem. rciuitates eos inter
mium. rsanctuarium eos in polluto. Tunc he
liachim sacerdos dni magnus. circuiuit
omis isrl' ad locutus q. eos dicens. Scitote
qm exaudiuit dns preces uras. si manetis
p manseritis in mansuetudine. rpatientia in ho
spectu dni. Memores estote moysi serui
dni. q analech obtenuit iniuriae sua.
rimperium sua. rinuerecundia sua. rtradi
pei sunt. rincurrib. sunt. rinegrib. sunt.
Non pro pugnando. set pro ib. sed ornando
uiecit. Sic erat. unus ex hostes isrl'. si te
uerit in hac ere quo capitis. Adhuc igit
exortatione eius repetit meslonim pmane
bant in spectu dni. rait eis in gloria

causa dno. offerebant. pcaren. cilicis offer
tum sacrificia dno. rorat ad suis suppliciter eos.
ordo eorum suo ad omnium dni. ut ministra
ssim sui isrl'. Et iuratus est. holofernes
princeps militie assyriorum. q filii isrl' praualeret
se adhisistens ei. ac monuit ut ueteri oculos et.
rhumo. ut esset iucundia magna ad
cuncta omis principes moab. duces ammon. et
dux. Dicite in. qis ppls iste. qmontana
habitat. aut que ciuitates. quam sine muros
eorum. et quia sit iuruis eos. aut q sit multitudo
eius. ut q nec multe illeo. qis pae omis. qui ha
bitant sorente. ibi obtempserint. rno venerit
obuia nobis. ut bellaserint nos cu pace. Tunc
achior dux omnium filiorum ammon. respondens ait.
Si dignetis audire dni. dicam ueritatem in
spectu tuo de ppto isto. q habitauit iuxta
te. et agredietur ubi fuit. ore meo. Populus
iste ex gente chaldeorum. et. hic primi uenit sop
tamia priuerunt. Cum noluerunt sequi pa
tres suos. q erant in ciuitate chaldeorum. reliquerunt
terra eorum omis patris suae. quo multitu
dine deos eorum. unum dm celi colebant. q ei
fecerat eis. ut egrederent inde. Abiuerunt in ha
tam. Cumq; coepisset eos fam emere. ac
cedere in egypto. illicq; pquadringentos
annos. sic multiplicati sunt. ut dinumerari
eos si posset exercitus. Cumq; premisset eos
rex egypti. atq; in edificationib. urbium suar.
in luto. latere subiugasset eos. Clama
uerunt ad dm suum. percussit totam terram egypti
plagis uariis. Cumq; eiecisset eos ab eo egip
tii. cessauit plaga a eis. rnum nellaue eos
cupe. rad suum secutus uenerunt. fugientib.
illis et mare aperuit. rsecuti sunt eos usque ad
q in medio solidatum est. rsicci pedes siccis sunt
manus. pambulauerunt in eo. Inquo
loco eis in uenerunt. et ibi exercitus egypti
ex eos pseqnerat. non aquis cooperuit est ut
ne remaneret ex eis. q facti sunt postea
numerare. Egressus etiam nunc rubri de
serta syna montes oranerunt in habitat
tunq; ho habitare potuit. ut filius hos seq
eum. Illic fontes amari. et dulcem fuit ei
ad bibendum. pannos et munera recedo
secum fuit. Obriaq; ingressi sunt sine arcu
rlagitta. rablaq; sancto. rgladio dei eos p
eis pugnauit. rucer. rn fuit qui resis
ter. pplo isto. nisi qm recessit a culpa dni
dei sui. quoniam eiq; ante pter ipsum dm su
um. aterni coluerunt. dan fuit in pdam rugla

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dum. ⁊ nobiscum. Quotiens autem
peccauerunt seruerunt illis et autem dei sui. redit
eos ceteris uirtute resistendi. Denique chananei
regis ⁊ iebusei. ⁊ ergum ⁊ ethei. ⁊ cetera
amorrei. non illi potuerunt ne eleton pstruere
⁊ ital. eos. ⁊ mutauerunt eos. ipsi possidentes. nisi
dum ei peccauerunt in conspectu dei sui. autem
illis bona. Deus eis illos odit in gratiam. Dum
tamen nos ad nos conuertimur anima. ⁊ ceteri
illi dei. ut ambulauerunt in eo. et minimam
sunt plusquam ⁊ rationibus. ⁊ plurimum eos
capitum abducere sunt in ira non sua. Et
Paulus reuersi ad dominum dei sui. et disposione q
dispsi fuerunt ad manu sua. ascenderunt
montana hoc omnia. ⁊ rex possident urbem.
ubi sunt sca sorores. sunt g nisi dne ⁊ quare
si est aliqua uirgata seorum spectu dei ora
secundum ad illos. qui tradent tradit illos dei e
eos ubi. ⁊ subiugauerunt ubi subiugo po
tente tue: et autem ei est. offensio pli uiuus
coram dno deo suo ei potuit resistere illis.
qui dus dei eorum defendit illos. ⁊ ceteri in dyp
um uiuise fit. Et factum est ut cessasset lo
qui achior ira hec. omnis sui omis magnates
holofernis. et egrediuntur uicinorum eum dicen
tes ad aduentum. Quis iste est. qui filios israel posse
dicere reges iere nabuchodonosor. ⁊ ceteri
ab eius. Nonne ecce iste. sine uirtute ⁊ si
ne pirtu armis pugne. Et ergo agnoscere a
chior. qui fallit nos ascendentes in montana
⁊ cum ⁊ cum fuerunt potentes eorum. ut
ei ostrum gladio nauis uerberabit. ut ⁊ ca
ut omis gens. qui nabuchodonosor dei fere.
⁊ pere ipsi abus uiuere. Factum est autem
cum cessassent loqui. indignatus holofer
nis uehementer dixit ad achior. Quis ipse
sit nobis dicere. q gens israel defendatur
ab eo. ut ostendam ubi. qui est dei nabu
chodonosor. cum pauerunt eos sicut hoedi
unus. tunc ipse cum illis. allynos gladio
uiuere. ⁊ omis israel ⁊ cum gloria dilig
ere. ⁊ habis qui nabuchodonosor. dus sit
uiuise fit. Tunc gladius uiuere ne
mans ⁊ ira mea. ⁊ gladius ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊
nisi uiuere nos israel. ni respicabis ultra ad
hac cominuere cum illis. Porro autem sappie
tiam tua nec erit ⁊ ⁊ ocum uiuere
nos ⁊ illos. quia tua obuium absced
ere ere. sinerba mea hec. ⁊ ⁊ ⁊ implere ei
posse. Et autem noueris qui sunt cum illis hec
erpiens. ecce ecce hac omis illos ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊
ni. ut dum signas mei gladii penas exer
cerent ipse simul ultiom subiaceas. ⁊ c
Tunc holofernis fecit seruis suis. ut
comprehenderent achior. ⁊ duceret eum i
ierusalem. ⁊ tradierent eum manu filio
israel. Et accipientes eum seruis holofernis fec
ti sunt pe pestria. Set cum appropinquas
sent admonteria. exierunt omia eos fundi
bularii. Illi autem duxerunt alacere montis.
ligauerunt achior. ⁊ arbore manus. ⁊ pedes. ⁊
sic uinctum dereliquerunt eum. ⁊ reuer
si sunt ad dnum suum. Porro filii israel. de
uenerunt de iberbulia. uenerunt ad eum. quem sol
uentes uiderunt ad iberbulia. atq; in medio
pli illius stantem. Percontan sunt quod
rex est qui illum uinctum allynis reliquisset.
iudeis illis. erant illic principes ogal fili
mucha. de tribu symeon. ⁊ charmi. qui
gothoniel. in medio omq; seniorum. mo
spectu omnium achior dixit omnia ubi. que
locutus ipse fuerat ad holofernem interroga
tus. ⁊ quia ipse holofernis uoluisset p
se hoc ubi ut fierent eum. quem ad modum ho
lofernis ipse mittere uellent eum israhelitis
hac occasione tradi. urbem uincere filios israel.
nec etiam ipsum achior duxisset uiuere suppli
cium ultimum. polue q diegisset. de celi defen
sor eorum. Cumq; audiuisset achior. adorauit
set. omnis pplus cecidit in facie ad holofer
nes dnm. ⁊ cum uniuersa ciuitatione ⁊ fleu.
uiuanniel pces filius dno et fuerunt in
cinis. Pie de celi ⁊ fre. uiuere sugiam
illorum. ⁊ respice ad humilitate. ⁊ ha
bete uiuos sorores adtenuo. ⁊ obtente quia ei
relinquiet pfuniuel rete. ⁊ pluuiuel rete.
⁊ ⁊ sua uiuere gladiuel hiulias. fiuuio
tragi fletu. ⁊ pro ei die pplo oratione
completa. ⁊ solari sunt achior dicentes.
Deus pretis meus ei uiuere predicti. ipse
ibi hanc dabit mellifudine. ut eos ma
gis in uiuium uidens. Si uero dnus dei
dederit hanc libertate seruis suis. sic ⁊ ⁊
de in medio mei. sic placuerit ibi. nam
cum tuis omnibus quercetis. Tunc ogal
fiuuio ⁊ sicio suscep eum in domui suam.
⁊ fecit cena magna. ⁊ uocauit omnibus ⁊ ⁊
suis ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊
uero quocauit omnis pplus ⁊ tota nocte
uitem etiam. orauerunt pre metu auxi
lium deo israel. Holofernis autem ira
die fecit exercitibus suis. ut ascenderent

ꝓna tribulacione. Erant autem pedites bellatores. et
non viginti milia. et equites viginti duo milia.
Frater ipsius Nicanor. et reliqui duces illorum. quos occupauerat
cum omnis exercitus paucitate fiducie deprimebat. nu-
bilo omnis se omnino. omnis parte parare
nitebat se ad pugnam. ꝓna filios israel. Et audiens
perpendens mentis. usque adapice prospe-
xit ad montem alto qui dicitur zion. usque ad
mons. qui est ꝓna eis dicens. filii autem israel
ceperunt multitudinem illorum. et inuenerunt se sup-
tam montem et auferre supra pectora sua. ma-
nibus ornatus. Et dixit israel. manum suam ostende
re super populum suum. Et adsumpsit arma sua
bellica sedere. plangere angustiam mentis tuae
multe diligunt nos nominosa nomen custo-
dientes et tota die nocte. Ponto holoferni
dimicauit populum. neque quod fons qui flu-
ebat in aquae ducem illorum aperire aulam et
in aquam tere diligere. nadi precepit aque
ducum eorum. Erant tamen non longe omnis
fontes et equus. fluvium uidebant haurire aq.
ad refectionem potus quod adportandum. Et ha-
bitauerunt amon et moab. accesserunt ad holoferne
dicentes. filii israel non habent nec magna
ostendunt. sed montes et tenent illos et munu
unt illos colles inexpugnabilem ostium. Et ergo
sine egressione pugnet. possit superare eos. po
ne custodes eorum. ut non haurient aquas et si
ne gladio interficies eos. uel certe fatigan ma
nus cum suum. quod putant contra nos multi
tudo posita super non posse. Et placuerunt ver-
ba hec coram holoferne. et omnibus omnibus
eius. et statuit per gyrum centenarios per
singulos fontes. Cumque ista custodia peracta
fuisset expleta. deficere cisterne. et omnes
aquam omnibus habitantibus in bethulia.
ita ut non esset unda cuiquam. unde haurerent ut
ul una die. quam adimplebant dabat populis aqua
cotidie. Tunc adgrum egregium omnis uir
fortitudinis. mulieres filiae. parentes. simul et
una nocte dixerunt. Judicet dominus nostrum. quia
fecit nobiscum. nolentes loqui pacifice cum
israel. Et post hec uendidit nos dominum amb
eorum. nec non est. qui adiuuet eum post eum ante
oculos eorum. insuper. perditione magna. nunc
congregate omnes qui cum stare sunt. ut spon-
dent nos omnis populi holoferni. Quomodo est enim
ut capiatur uendicari dominum omnes. qui non
amant. simul obprobrium omnis carni. Cum ui
dam uiros nostros. mirantes nos non aut
oculos nostros. Consentiant hodie cetui israel dom

patrium nostrum. quia salutem nos secundum peccata
nostra. Et cum tradant omnes in manu no
stra holoferni. sic finis ut breuis in ore gla
dii. quoniam efficere uindicare sunt. Et
cum hec audissent. facti sunt flebiles. simultatis ma
gnus in medio magna omnibus. et omnis plu
ralis. una uoce clamauerunt dicentes. adonai. Pec
cauimus cum patribus nostris iniuste egimus. mag
nam fecimus. Tu quoque pius es. miserere nobis. nec
in uano flagello uindicta inquirere nobis. no
lite aperire ostendere ore populi. quoniam re. ut
non indicant inter gentes ubi est deus eorum. Et cum fi
tigam fecissent clamoribus. sic flentibus lassatis filii
israel et erigent oculos ad altissimum dicentes.
Exaudi domine omnipotens israel. nos quoque dies expecta
mus adiutorium nostrum. forsitan enim indignationem
suam aperiet dabit gloriam nostro suo. Si autem
tentauerit quoque diebus nostris. nequaquam
facient hec uerba que locutus est. Et factum
est cum audisset hec ita uidua judith. quae erat
filia merari. filii oz filii joseph. filii ele
ui. filii amnor. filii gedeon. filii raphaim.
filii achitob. filii melchie. filii eliam. filii
nathanie. filii salathiel. filii symeon. filii
ruben. Et ait ei fuit manasses. quomodo est
indiebus messis hordei. instantibus superuenit alli
gantes manipulos in campo. mentes estus sup
capitum eius. moriuntur et in terra ciuitatis sua
sepultus est illic cum parentibus suis. Erat autem
uidua uiduata ei in domo sua annis tribus. non sub
sed. non superiorib. domus sue fecit sibi secretum
bietin. in quo cum puellis suis clausa morabatur.
et sub uestibus suis cilicium. induebatur omnibus
diebus uite sue. preter sabbata et nouemenia. festiua
mus israel. Erat autem eleganti aspectu nimis.
ait uir suus reliquerat diuitias suas multas. et
familia copiosam. et possessiones. arentis lo
cum. et gregibus omnibus plenas. Et erat hec mul
tum timorata. quoniam timebat dominum deum. nec enim
quis loqueretur ulla ubi malum. Hec itaque cum
audissent quoniam ita pusillus cor populi eo
quod die tantum erat contra illos. misit ad presbiteros ciu
tatis. et senioribus. uenerunt ad illam. et dixerunt ei
hec ubium. in quo sensit ita. ut mandet
contra israel similia quae dicit non uenere
ut uos adiuuemus. quoniam uos contempnant dominum.
Non est iste sermo quem fecerunt. serpent
quos ceteri. et fuerit accendat. Post sit sub
tempus misericordiae domini. marbuteum uenit die
constituit ei. Sed quia patiens dominus est. ut ne
ipso poenitentiam. indulgentiam eius iudicet

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Th.

postulemus. Non enim qui vo de sic communi-
cat. neq; sic filius hoīs. adimendū insti-
mabit. Et ecce humilemus illu. alias nūs q
inspū obstinu humiliare seruentes illu.
Pacū flentes dño. ut ledin voluntatē suā.
sic faciat nobcum mitim suā. Et sic omnibus
nūc. comūn in supplicia eor. ita q ālā ma
humilitate gleamur. Cū ñ secū sum peccā
patrum nōr. q delictū dnū suū. ado
rauerunt deos alienos. placent q data sūt in
gladū. ī rapinā. ī confusionē in mis sū
is. Nos aut ālīm dñū nescimus preter ipū. Et
potenū in ūles. ī solatione eius. ne quinter lin
guāē nūm. ī hūlīa vir omīs gl. quecunq;
fiunt ōtia nos. ī facat illos sine honore
dñi de nr. Et nūc fit qm nos gentes pbn
supplo dñ oculos pendet aū illos. Adoequan
tur corda eor engine urmenorē sūt. qa
temptati sūt pnes nr. ut pare nr. fuere
colerūt dñū suum. Memores ē reber fili
pāe nr abrahā temptatus ē. ī multa tri
bulationes pbatus. dei amicus effec nūl est.
Sic ysaac. sic iacob. sic moyses. ī omīs q pla
cuerunt deo. ī multas tribulationes transie
runt fideles. Illi aut ī temptationes ñ suste
nuerunt cum timore dñi. ī patientia sua. ī mp
tum murmurantes sue ordinū pruler e
ñmnan sunt aberīnatore. ī sēpentib. pe
rierunt. Et nos g non ulcisci nos pbnt que
patim. ī repetamus pcā nrā. Ecce ipsa mi
nora ē supplicia flagella dñi qī seruū q ōn
pnū. ad emendationē nrā euenisse credimus.
Et dñ ceruīt aqui pbn. Omnia que locuta es
nobis sunt. ī est in seruorum. nūl illa re
stitutio. Sicut ē ora pnob qm mulier scīes.
ī nūs dñi. Et dixit illi iudith. Sic q loq.
pernosti ē ag quod cordis. ita q fiat dispositio
pbāte si ecce est. ī iare ut firmū faciat cor
liū meū dñi. Stabitis nos ad portā noctis ista
rego ēnēt eū abimelec. ī ōnē ut sic dixistis
indeb. qnq; respiciat dñs ppm suū isti. Nol
aut nolo ut scrutemini ad ūtū meū. ī usq; dū
renuntiem uob. nūl aliud faciatis nisi ora
pro me ad dñm dñi nūm. Et dixit ad eū equis sp
cepi ure. Vide ipse dñs sit tecū. multū ī
mico nrō. Et ūtūtemus abiēt. Cum abson
tib. audiū ingēs ē. ordinauit suū. mouēs
se ad eo. posuit autem sup aīs suū. Exster
nens se dño clamauū ad dñm dicens. Dñe de
patris mei symeon. qui dedisti illi gladū in ulti
sionē alienigenarū. qui solatus es exercitū meū
in quarione sua. ī demoliūsti ēmūr uxgum
in ofusionē. ī dedisti mulierē illor in predam. ī
ual illor in capriuitatē. ī ōm predam in diuisionē
ī ēnūsti. q zelauerunt zelum tuū. sub uen q
de dñe ī de meis in indue. Tu enū fecisti puora.
illa post illa ōgnisti. Et hoc factum ē. qm se
uolisti. Omīs enū ure ne pmitte hīē. ī ma u
dica in prudentia tua posuisti. Ecce nūc castra al
syrior. iuē. sic tū ēstis ī ure egyptior. dignu
ūs es. qm post seruos nos aman cuirbūē. con
fidentes in quadrigis. ī in ūtūtū sue. ī in ūtūtū
ome bellator. sed aspexisti. sup castra eor. ī ecce
hic fatigauerunt eos. ī ceciderunt pedes eor. ī ipsi ūl.
ī aque operuerunt eos. sic fiant ī nūs dñe. qī fierūt
similis ome sua. ī mortū sūt. ī in omīs ī
lagrūl sūt. ī ūtūtū gladū ē ne ceciderunt. qa tu
ipse es dñs nr. q ōnīs bella abūmo. ī dñs nomen est
ibi. erige brachū tuū sic ab initio. ī ādūc ur
nūē eor. ī ūtūtū ūtūtū tua. ī ūtūtū ūtūtū eor. in ma
cundiam tuam. qui pnuerunt se uolare sū tua
ī polluere tabernaclū. Nos aut ī ūtūtū gladio
sue cōmūtātūs sū. fac dñe ut gladio pprio ō
supbia ampūtē. Capiat laqueo ānūs suos in
me pdunes eum. qī lavīl ūtūtū mēē. Dab
mano ostentum. ī ūtūtū ūtūtū illū ī ūtūtū
ūtūtū illum. Fit eū memorale nōīs m
ū manus femine deiecit eum. Non enim
similiter ome ē. nūē tua dñe. neq; mequor ūtū
ī uolūtās tua nec supra abūmo placuē tibi.
sed humilium ī mansuetor. ubi semp placuit
respectus. Deus celor. creator aquar. ī dñs ōm
creature. exaudi me miserā deprāmē. ī ōtūtū
mīā p humūtem. Memento dñe restaurū ī
ūtūtū in ore meo. ī in corde meo obsīnū cōm
tor. ut domus tua in tua sāctificatione permā
neat. Et omīs gl agnoscant qm tu es dñs ī
altus pcē te. Factum ē aut cū cessāsset cla
mare ad dñm. sumtē relocō quo ūcūcūtūtū
ī dño. Venit q ad tumulū suū. ī ūtūtū ūtūtū
mū suū. abstulit a se cilicū. ī ūtūtū se ūtū
ūtūtū ī ūtūtū sue. ī laut corpus suū. ī ūtū
xit se uno optimo. ī ūtūtūt

expoliata. et lapides. et pues. et omnis. et hoc
tribus. Cumq; uenisset ad portam ciuitatis. mise
runtque per turbam ciuium. et phos ciuitatis
Qui cum uidissent eam stupefacti mirati sunt in
pulchritudine eius. et cecidit super eam
timor et tremor. et dixerunt. Deus patrum nos
tri det hanc in conspectum ciuium suorum in
uenire. et confirmet domum filii eius. et
nunciet eam dicentes. Ante uenis. aut quo uadis. Quae
respondit. Filia sum ebrea. ueo ego fugiens a fa
cie eorum. quia timuerunt agnoui. quoniam
nolunt in expiatione peccatorum permanere. nolue
runt uitro tradere se ipsos. ut inimicorum
meorum in conspectu meo. Hae tremuli
cogitauerunt mecum dicentes. Quam adiuta est pum
cipes holoferni. ut indicet illi secreta
sua. et ostendam illi quomodo possit obtu
nere eos. ut ueniat in ciuitatem et
ostendam facie eius. et erit in obli
tione eorum stupor. qui nunquam pulchritudinem
eius uiderunt. Et dixerunt adea. Confortasti animam
tuam. ecce tale requisti ostium. ut descendere
ad dominum meum. Hoc autem scias quia
si statueris in conspectu eius. bene tibi fu
ta. et ornatissima in mente eius. Dimittentq;
illa ad tabernaculum holoferni. et nuntia
tum est eum. Egressq; uenisset ad eam. fa
tum est mirum in oculis holoferni. Di
centq; ad eum. Cautelam fecit eum. Ecce
enim hebrea. quam decorum est mulie
ribus hebraeis. quam decorum est mulie
ribus nostris. ut mentiantur omnia
ad seducendum. Ecce enim ingressa est
ad te. Stetit autem holoferni in
tentorio. et circumdederunt eum omnes
qui ministrabant ei. et mirabantur
pulchritudinem eius. et dixerunt. Quis contem
nat populum hebraeum. qui habent talem mulie
rem. non est bonum ut remaneat
ex eis. aliquis masculus. si dimittamus
illos. ut ueniant in terram domini
sui. Ecce enim ipsa ad ducet
omnem populum eorum. et tradet
illos in manibus tuis. et ascendet
in montem eius. et ceciderit
omnis populus eius. et
ad gladium. et
perdet
omnes
filios
eius.
et
uxores
eius.
et
ad
ducet
in
terram
suam.
et
ipsa
ad
ducet
in
terram
suam.
et
ipsa
ad
ducet
in
terram
suam.
et
ipsa

Th.

sup me offensio. Ipsi autem quemcumque
tulerit manducent. Cui holoferni autem si
retulerint tibi ista, que rerum retulisti.
quod faciem tibi. Et dixit iudith. Quam
diu anima tua domine fuerit, quam non exponat omnis
ancilla tua donec faciat dominum meum
hoc quod cogitavi. Et introducunt illam seruus
eius in tabernaculum quod fecerat. Et petit dormire
iussit ut daretur ei copia nocte. Et ait iu
cum egredienti foras ad orandum. Et sanctificet
dominum. Et exiit cubiculum suum. ut sicut
placuerat illi cantet. Et iussit ad ostium
dormitorii. Et expectabat nocte in
uallem bethulie. Et prigabat se in fonte aq.
Et ascendebat orabat dominum deum israel. ut
dirigat viam eius ad liberationem filii sui.
Et ingressa munda manebat in tabernaculo
usque dum accepit escam suam in uespere. Et
factum est quarto die holoferni fecit cenam
seruis suis. Et dixit ad eunuchum.
Vade et inuite hebream illam. ne sit
dicat habitare mecum. Fedum enim est apud hi
ros si femina inter nos sic agendo. ut
in mundo [illegible] alio. Tunc introiuit
eunuchus ad eam. Et dixit. Non uerebitur
ista puella introire ad dominum meum. ut
honorificet ante faciem eius. Et manducet
cum eo. Et bibat uinum in iocunditate. Cui
iudith. Quis ego sum ut contradicam
domino meo. Omne quod placuerit oculis eius festi
festinabo. Et erit mihi hoc in gaudium
usque ad diem mortis mei. Et surgens ornata est
ornatu suo. Et ingressa stetit ante faciem
holoferni. Et ecce ardens in concupiscentia eius.
Et dixit ad eam holoferni. Bibe nunc et
esto iocunda. quoniam inuenisti
gratiam in me. Et dixit iudith. Bibam domine quoniam
magnificatum est anima mea hodie super omnes dies
meos. Et accepit et manducauit et bibit coram
ipso. Et quod iusserat illi ancilla eius. Iocun
dus factus est holoferni ad illam. Et bibit
uinum multum nimis quantum numquam
bibebat in uita sua. Et ait iam sero factum
est. festinauit seruus eius ad hospitalia.
Et eiecit omnes sanguinem uino. Et exiit iudith
sola in cubiculo. Porro holoferni iace
bat in lecto. nimia ebrietate sopitus.
Et dixit iudith puelle sue. ut staret foris
ante cubiculum et obseruaret. Et stetit iudith
ante lectum orans cum lacrimis et labiorum
motu in silentio dicens. Confirma me domine
deus israel. et respice in hac hora ad opa manuum
mearum ut sic perficiatur ciuitas tua
in quam [illegible] quemadmodum
cogitauit perficiam. Et cum hec dixisset accessit
ad columpnam que erat ad caput lectuli eius
pugionem eius. quem ligatum pendebat et solu
it. Cumque eum ligasset illud. apprehendit
comam capitis eius. et ait. Confirma me domine
deus israel in hac hora. et ecce in
ceteris. et abstulit caput eius. et abstulit conopeum eius a columpnis. et uolutum est
truncus eius. et post paululum exiuit. et tradidit
caput holoferni ancille sue. Et iussit ut
mueret illud in pera sua. Et exierunt due
simul in oratione sua. et ad orationem.
et uenerunt
ad portam castrorum. et dixit iudith alonge
custodibus. nunquid potest. quia noli
eum est deus. quod fecit iniquitatem in israel.
Et factum est cum ad castra. et
uenerunt principes castrorum. et uenerunt
omnes ad tentorium usque ad maiorem. quia spe
uenerunt eam iam esse uenturam. Et accen
derunt luminaria. et uenerunt cum ea in
illa. Illa autem ascendens in eminentiorem
locum. iussit stare silentium. Et omnes tacu
erunt. dixit iudith. Laudate deum deum nostrum
qui reuelauit sapientes israel. in me. et illam
suam. adimplebit misericordiam suam. quam fecit domui israel. et me fecit manum meam
per ipsum hac nocte. Et protulit ceptra
capitis holoferni. et ostendit illis dicens.
Ecce caput holoferni principis militie assyrie. et ecce conopeum eius. in quo se
continebat in ebrietate sua. ubi percussit
eum dominus in manu feminae. percussit illum dominus deus noster. Vita
autem ipse dominus qui custodiuit me. angelus eius. hinc eunte. et ibi commorante.
hinc reuertente. et permisit me ancilla
sua. dominus conquam et sine pollutione
peccati. reuocauit me uobis gaudentem in
uictoria sua. et in salutatione mea. in hoc
tentorium. Confitemini illi omnes. quoniam bo
nus. quoniam in seculum misericordia eius. Omnis autem
adorantes dominum. dixerunt ad eam. Benedicta
es domine in uirtute tua. quia per te adnihilatum
redegimus inimicos nostros. Porro ozias prin
ceps populi israel. dixit ad eam. Benedicta filia
a deo altissimo excelso. prae omnibus mul

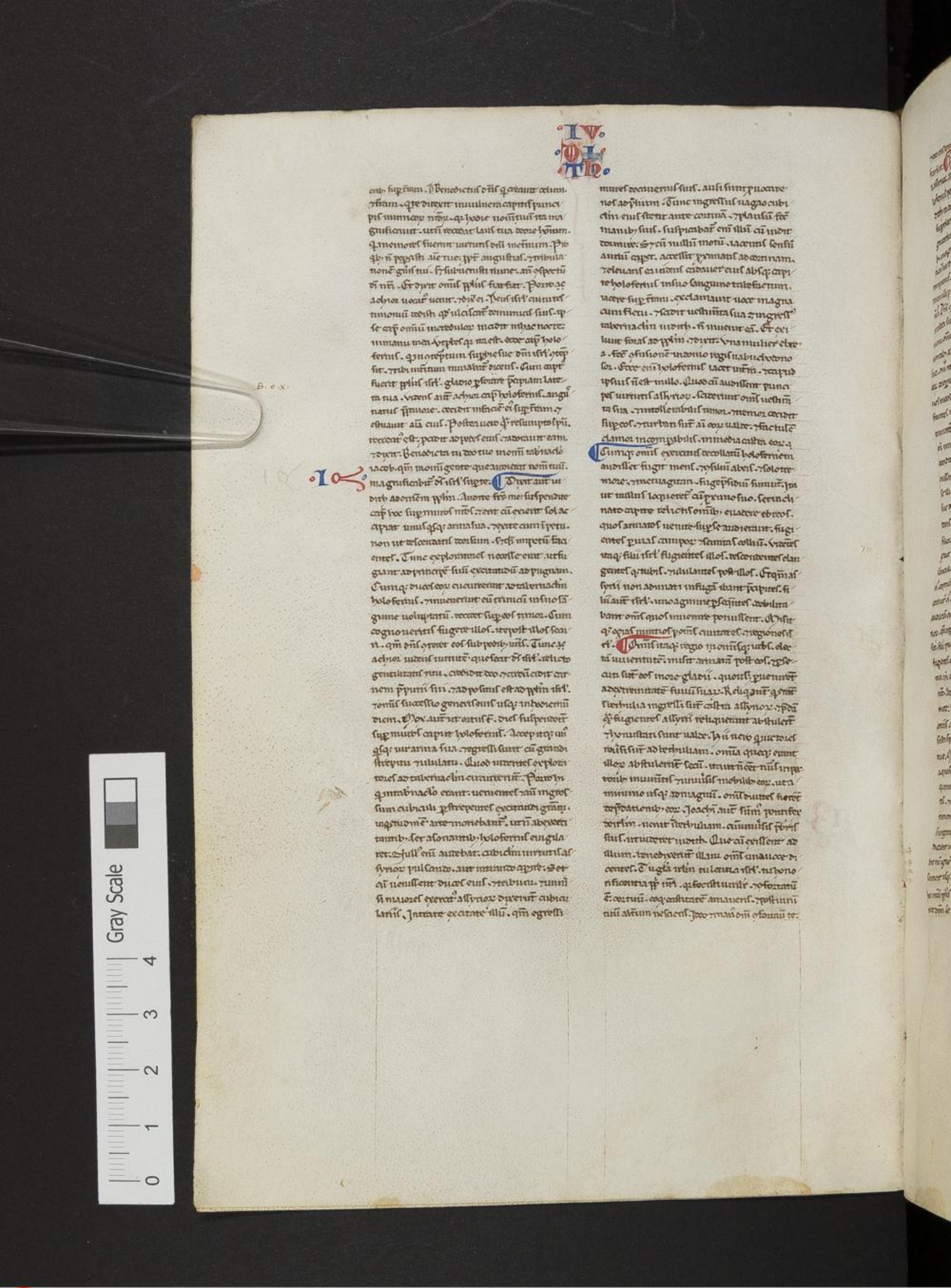

IV. Id.

eum. super eum. Benedictus deus qui fecit celum
et terram. quia hodie nominem capitis princi
pis inimicorum nostrorum. quia hodie nomen tuum ma
gnificauerunt. ut non recedat laus tua de ore hominum.
qui memores fuerint virtutis dei in eternum. Pro
quo non pepercit anime tue. propter angustias. et tribula
tionem huius tui. sed subuenisti mihi. ante conspectum
dei mei. Et dixit omnis populus fiat fiat. Porro ac
hior uocatus uenit. et dixit ei. Scis isti omnes
timorem dei. quia ulciscatur dominus. sicut ipse
exercitum omnium meditatur. nisi hac nocte
in manu mea perierit qui mecum est. ecce caput holo
fernis. qui non pepercit superbie sue deum israel. et per
ire. et ubi mihi nuntiatum dicens. Cum capu
fuerit prius israel. gladio percutiet. et partem latere
ta sua. audiens autem achior caput holofernis. angu
natus spiritus. cecidit in faciem eius super terram. et
stupuit animus eius. Postea uero quam resumpto spiritu.
recedens est. pedibus ad pedes eius. adorauit eum.
et dixit. Benedicta es in deo tuo in omni tabernaculo
iacob. quia in omni gente que audierit nomen tuum.
magnificabitur israel super te. Dixit autem ui
dis adonsem prim. Audite fratres me. suspendite
caput hoc super muros nostros. et erit cum sol ac
ciperit unus quisque arma sua. et exeat cum impetu.
non ut descendant ad locum. sed impetum facien
tes. Tunc exploratores uidentes necesse esse ut fu
giant ad principem suum exercitum ad pugnam.
Cumque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum
holofernis. inuenerunt eum trunco in suo san
guine uolutatum. cecidit super eos timor. Cum
cognouerint fugere illos. et post illos secu
ri. quia dominus perdit eos sub pedibus israel. Tunc ac
hior uidens turbatum esse cor israel. et in
genuitatem eius. credidit deo. et circumcidit car
nem preputii sui. et adpositus est ad populum israel.
et omnis progenies eius usque in hodiernum
diem. Mane autem ortus est. diei suspendere
caput holofernis. accepit quisque uir
quisque uirum arma sua. egressi sunt cum grandi
strepitu et ululatu. Quod uidentes exploratores
ad tabernaculum eiusdem uiri. Pauci in
quit tabernaculo erant. uenientes ante ingressi
sunt cubiculum. pertrepuerunt. excitandi quia
ingrediebantur. ante monebant. ut ibi adhuc
tantum dormiebat holofernis et singula
ret. et illum autem erat. cubiculum intrantes af
fyrios pulsando. ante intrando aperte. et
ad uenissent duces eius. et tribuni. et omnes
si maiores exercitus assyrios dicentes cubicu
lariis. Intrate excitate illum. quia egressi
sunt hi qui fecerunt eis. ausi sunt procedere
nos ad pugnam. Tunc ingressus uagao cubi
culum eius stetit ante cortinam. et plausit fe
mur. suis. suspicabatur enim illum ad uidit
dormire. Sed cum nullus motus iacentis sensi
sunt. accessit permansit ad ostium cam.
tentorum. et uidens eum deuinctum eius absque ca
pite holofernis in suo sanguine tabefactum.
uoce sua fletum. exclamauit uoce magna
cum fletu. et scidit uestimenta sua. et ingressus
tabernaculum uidit. si inuenire eum. Et ecce
illum solum ad pedem. et dixit. Una mulier ebre
a. fecit confusionem in domo regis nabuchodono
sor. Ecce enim holofernis iacet mortuus. et caput
ipsius non est illo. Quod cum audissent puncti
pes uirtutum assyrios. scissuerunt omnes uestimen
ta sua. et mollescebatur animus. memor cecidit
super eos. et turbatus est animus eorum. et fuit tuba
clamor in compositus. in media castra eorum.
Cumque omnis exercitus recollatus holofernem
audisset fugit mens. et sunt abiecti. et solo ter
rore. et metu magno. fugere fuit. ita
ut nullus loquetur cum proximo suo. sed in cli
nato capite relictis omnibus. euadere ebrios.
quos armatos uenire fugere audierant. fugi
entes pulsi campos. montes collis. et uiae
uiae filii israel fugientes illos. descendentes clan
gentes post illos. et ululantes post illos. Et quia af
fyrii non admittit in fuga iam perpetrata. fi
lii autem israel uno agmine persecuti sunt. debilita
bant omnes quos inuenire potuissent. Misit
que ozias nuntios omnes ciuitates et regiones israel.
Omnis uiaque regio in omnisque urbs. elec
ta iuuentute. misit armata post eos. ipse
autem iuit eos more gladii. quousque peruenit
ad extremitatem finium eius. Reliquit quoque
herbulia ingressi sunt castra assyrios. et pre
dam fugientes assyrii reliquerant abstulerunt
et onusti sunt ualde. Hii uero qui redi
ti sunt ad herbulam. omnia quecumque
illos abstulerunt secum. et aurum ceterum in pre
tiis. in uestibus. in mobilibus eorum. ut a
minimo usque ad maximum. omnia duxerunt
et pecoribus eorum. Joachim autem summus pontifex
ierusalem. venit herbulam. cum omnibus sen
sibus suis. ut uideret uidit. Que ei fecisset ad
israel. et uidit eum. omnes benedicentes illum
dicentes. Tu gloria israel. tu honorificentia populi
israel. tu es iucundatus. et exortatus
es. et omnes qui adhuc manent. postquam
ut fecisti. cum illo. qui fecit hoc. Ecce manus domini fo
ti te.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

HESTER

et eis benedicta in eternum. Et deinde omnis populus
fuerat. Per dies autem XX intellecta sunt spolia assyriae. apparatus. Porro autem munera quae hoc
loco memorantur peculiaria fuisse plurima sunt. dedit ei
dicit in auro. argento. et ceteris generibus. non
supplectilia. et mundum suum illi omnia apparatus. omnis quae
gaudebant eis ministerio. et virginibus. et ueste
bus. in eis gaudium. et hymnus. Tunc cantauit can
tica sed domino. uidelicet dicens. Incipite domino in
tympanis. cantate domino in cymbalis modula
mini illi psalmum nouum. exaltate eum et inuocate
nomen eius. Dominus fortis bella dominus nomen est illi. qui posu
it castra sua. in medio populi sui. et eripuit nos de
manu omnium inimicorum nostrorum. Venit assur ad
montes. a aquilone innumerabilis fortitudine. cuius
sue. cui multitudo obturauit torrentes. equi
eorum operuerunt ualles. Dixit se incendium fi
nes meos. et iuuenes meos. occidam gladio. in
fantes meos dabo in praedam. et uirgines eorum
captiuitate. Dominus autem omnipotens uacauit eis in manu
femine. et fecit eam. Non enim
occidit potentes eorum iuuenibus. nec filii eorum p
cusserunt eam. nec excelsi gigantes ipsi posuerunt
se illi. sed mundum fuit ei in specie facies
sue. et illuminauit eam. Exiuit enim ad hostium indu
tus. induit se uestimentum leuitatis seruitutis
filios israel. Unxit faciem suam unguento. colli
gauit crinem suos mitra. adtempauit illi
sandalia eius rapuerunt oculos eius. Pulchrum de
eam. captiuauit cor eius. et ampputauit gladio
cervicem eius. Iuuenes ipse obstupuerunt eum. medi
ati sunt eum. Et ait iudaeae eius castra assy
riae. cum apparuerit humiles mei aterrentur in
stri. filii puellae. quae ceciderunt oculos. et puerulos
fugientes occidit oculos. Porro in populo israel domi
ni. cum cantemus domino. cum nouum cantemus do
mino. Adonai dominus magnus est tu. et laudabilis nimis
nimis. quae superare nemo potest. ubi seruiuit
omnis creatura tua. quoniam dixisti. et factum est. tu
dixisti spiritum tuum. et creata sunt. et
non est qui resistat voluntati tuae. Montes a fundamentis mouebuntur cum
aquis. petrae sicut cera liquescent. ante faciem tuam.
quoniam tu es. et sacrificium incensi tuum
tibi. omnis aures ad holocaustum. Quam
nimis es magnificatus aperte omnis. Ingemui
sorgentes sup. genu meum. dixisti omnipotens iu
dicabit me. et iudicai iniquitatem illorum. da
bit eis ignem. et vermes carnes eorum. et uruntur
sentient usque in sempiternum. Et factum est post
hoc omnis populus peruenerunt ad adorandum ad do
minum. Et mox ut purificati sunt. obtulerunt
omnis holocausta. et uota. et munera sua. po
tauerunt omnia uasa lectica holoserni. que dedit
illi populus. et omnem. quae ipsa suscitauerat ma
narthema obliuionis. Erat autem populus iocundus
sedim facie eorum. et ceteris nisi est. gaudium hoc uide
tur celebrauit est. ad iudith. Post dies autem
illos unus quisque redit in sua. et iudith. magnifi
cata est. inter omnia. et clamor. erat omnis fe
stis. erat enim iuuenis. et castitatis adiudicata.
et non est agnoscere uirum omnibus diebus uitae suae.
Et quando defunctus est. manasse uiri eius. factum
est autem dies festus patris eius gloria magna. Manasse
autem in domo uiri sui annos centum. Et dum
sit abrum sua libertate. et defuncta est. ac sepulta
est cum uiro suo in bethulia. Luxerunt illa omnis
populus dies septem. In omnis autem spatio uitae eius
nemo fuit qui perturbaret israel. post mortem eius
annis multis. Dies autem uiduitatis abelaeis uiri eius
tertius. et decimus. et mense sexto. accepit. et dedit
mariti eius illo tempore usque in presentem diem.

IN DIEBVS

In diebus assuer qui regnauit ab india us
que ethiopiam. super centum uiginti septem
prouincias. qui sedit in solio regni sui
in ciuitate susan. et fecit grande conuiuium
omnibus principibus. et ceteris qui erant
medorum. et proceres prouinciarum coram
ostendere diuitias gloriae regni sui. ac
magnitudinem. atque iactantiam potentiae
suae. multo tempore centum uiginti
dies. Cumque complerent dies conuiuii. iuue
nit omnem populum. qui inuentus est. in ciuitate susis a maio
ri usque ad minimum. Et septem dies iussit
conuiuium in atrio horti. et uiridarii. regis
quod erat. Erant enim pendentes
de parte tentorii cerei colores. et
byssinum. et uiolaceum. funibus byssi
nis atque purpureis. et eburneis circulis in
serti erant. columnis marmoreis fulcie
bant. lectus quoque aureus. et argenteus super pa
uimentum smaragdino. et pretiosissimis lapi
dibus distinctum erant. Quod mirum uinetum
pictum decorabat. Potabant autem ex uasis
aureis. et aliis atque aliis
uasis. cibi inferebantur. Omnis quoque magnificentia regia digna erat habundans. et
prius ponebatur. Sic erat quod omnes ad eorum

ad hebreum. sic vel statuerat preposit
mensis. singulos rebus apte suis. ut sumere
ret unusquisque quod ulcer. Tandem cum regi
na fere omnium feminarum imperatrix. ubi rex
assuerus mane diluxerat. atque die septi
mo cum rex esset vinolentus. post multa potamo
nem mandauit mero. septem manuum.
nagaba. zarbona. zabatha. abagatha.
zethar. carcas septem eunuchis. qui ma
specie coram ministrabant. ut introducerent
reginam vasthi coram rege posito sup capi
tis diadema. ut ostenderet cunctis populis
principibus. illius pulchritudinem. Erat enim
pulchra valde. Hae venerunt ad regis
preceptum. quod eunuchus mandauerat. nemo
tamen implevit. Vnde iratus rex. cum nimio furore
fluctuans. interrogauit sapientes. quid de
re regio. secundum legem. facere oporteret
cuncta ostendit. Secundum legem. ac iura ma
nifestat. Erat autem primus. charsena. sethar
bozenai. carcas. admatha. tarsis. meres. marsa
na. mamuchan. septem duces persarum. qui
videbant faciem regis. primi post
eum residere solebant. Qui sententiam uas
thi regina suis iussis non implevit. Iussitque rex sapi
entibus. quid secundum legem fieri oportet
in regina vasthi. Et ait. Princeps. quia non tantum
peccatum mandauit facere regi
sed omnibus principibus populis. qui sunt in cuncti
bus provinciis assuerus. Egredietur enim sermo re
gine ad omnes mulieres. ut despiciant viros
suos dicantque. Rex assuerus iussit ut regi
na vasthi introiret ad eum. nolueritque
venire. Atque hac exemplo omnes principum conjuges
per cunctas provincias. quotidie imperabunt
maritis suis. unde regis iusta indignatio.
Si tibi placet egrediatur edictum a facie tua. et
scribatur inter leges persarum. atque me
dorum. ut preterire non liceat. Vnaquaque uas
thi ingrediatur ad virum. ut regnum illius alte
ri meliori illa tradatur. Hoc igitur quod
iussimus et promulgari tuae diuulgetur im
perii. ut omnes tam maiores quam minores
honorent maritos suos. Placuit
consilium eius regi principibus. fecitque rex iuxta
consilium mamuchan. misitque epistolas ad omnes
provincias regni sui. unusquisque gentis
suae legere poterat diuisas linguas. Vnicuique
et uiros principes ac maiores uxoribus
suis. hoc pacto posse diuulgari. Hist
ria gestis. Postquam regis ira defeuis
sit. memor indignatio. recordatus est uasthi. et
fecisse illi quecumque iussa sunt. Dixerunt pueri
regis ac ministri eius. Quaerantur regi puellae
virgines ac speciosae. et mittantur qui circueant
per omnes provincias puellas speciosas et
virgines. addicantque eas ad arcem susan.
tradantque eunucho feminarum. subiunxerunt
eis cunctis quae possunt. custodi mulie
rum regis. accipiant munditias mulieb
ria ad usus necessaria. quaecumque uero
oculis regis placuerint. ipsa regnet pro uasthi.
Placuit sermo regi. ita ut fecerunt sic
fieri. Vir quidam erat in susis ciuitate
nomine mardochaeus. filius iair filii semei. filii
cis. de tribu gemini. transmigrauerat de urbe
eo tempore quo captiua regem iuda. nabuchodo
nosor rex babylonis transmigrauerat. quae fuerat
nutrix filiae fratris sui esther. Iamque nos
cebatur. nutriebat parentum amissorum. pul
chrae nimis. et decora facie. Mortuisque parentibus
hanc in matrem mardochaeus sibi ad optauerat
filiam. Cumque perpissset regis imperium.
et iussa mandata illius audisset. multae puellae
adducerentur susis. regio custodiae eunuchi.
hester quoque uisa est puellis. et adducta est.
ut seruaretur inter mulieres feminarum. Quae placuit
ei. et inuenit gratiam in conspectu illius. ut
accelerarent munditias mulieb. tradere ei
partes suas. septem puellas speciosissimas
de domo regis. tradidit ipsa. et prodiit cum eis
optimis atque excolaret. quae noluit indicare
populum suum. Mardochaeus enim praecepit. ne
hoc re diuino iuberet. quotidie ambulabat coram
aedibus domus inquisitionis virginum. Cum
nir. diligenter agens salutem esther. et quae
quid accideret. Cum uenisset autem tempus singu
lae per ordinem puellae. ut intrarent ad regem
expletis omnibus. quae iusserat mulieb. prae
bere. Omnis quidem ingredebatur ita dum
taxat. ut de solo ungerent mirrha.
aliis ser quidem pigmentis. et aromatibus. intrarent.
ingredieba tur ergo ad regem. quae postulasset ad
ornatum principis accipiebat. Iuxta
quae placuerant omnes. hesterem feminarum adiungi
cubiculum transiebat. Eique uirtutem ut spe
cialem diligebat mane. atque uespere. ad
ducebantur. quae subiunxit solo iussa
tum erant. quae omnibus regis placebat. u
habebat potestatem adire ulterius redeundi
nisi noluisset rex. et uocaret nominatim
quae. Cum uero autem tempus perdurasset usque

Hester

bar dicit. Qd hester filia abigabichel filii mardochei q̃ sibi adoptauerat in filiam. intrare deberet ad regem. quoniam hunc mulierem. hi quicumq; uolunt egredi omnes. cultos iudeorum hoc ei ad omnia dedit. Fuit enim formosa valde. et incredibili pulchritudine. omnium oculis gratiosa. tamquam sibi uidebat. Ducta est igitur ad cubiculum regis assuerus. mense decimo quod est tebeth septimo anno regni eius. tamquam ea rex. plusq̃ omnes mulieres. hunc quam omnes alias. si omnes mulieres. posuit diadema regium in capite eius. fecitq; eam regnare loco uasthi. nulli enim uasti propter pulchritudinem eius. seruiebant. Iniunctione tamen hester. Credidit regi. omnia uerba primaria. ac donauit ei. uasta magnificentia principalis. Cumq; secundo congregarentur uirgines. regis egrediebatur mardochei. manebat ad regis aulam. Sed ut fecerat hester. quam ipsum suum uetauerat mardochei. quod eam sibi esset perpetuum obseruauit hester. Erat ad hoc. sicut ipsi solita erat. quando eam parentela nutrebat. Eo tempore quo mardochei ad regis aulam uenerat. duo eunuchi regis. bigathan et thares duo eunuchi regis. qui custodiebant. limen palatii iuuenes plurimum. volentes uiolentiam inferre regi. audiuerunt eum. Id mardochei non latuit. Statimq; indicauit regi per hester. illa regi ex nomine mardochei. qui fecerat delatum. quaesitum est. inuentum est. deprehensum est. eos in patibulo. mandatumq; hystoriae. tamquam ab eis. iussum coram rege. Post hec rex assuerus exaltauit amam filium amadathi. gerar. et extulit eum. posuitq; solium eius super omnes principes quos habebat. Cunctique serui regis qui in foribus palatii uerebantur. flectebant genua. et adorabant amam. sic enim eis fecerat imperator. solus mardochei non flectebat genua. neque adorabat eum. Cumque dicerent regis pueri qui ad ostia palatii seruiebant. Quare pueri dei non obseruas mandata regis. Cumque hoc crebrius dicerent. ille noluit audire. nunciauerunt amam. scire cupientes. utrum perseuerare in sententia. Dixerat enim eis se fecisse iudeum. Quod cum audisset amam. et cognouisset quod mardochei sibi non flectere genua. nec se adorare uellet. iratus est. Sed quia dignum iudicauit. unum mardochei. uti manus suas. audiens enim quod esset genere iudeus. magis noluit eum iudeum. quam unum. de omnibus aliis populis. per totam regionem. Cum esset ergo in uecordia. et furore. nunciauit. regi assuero. quod esset unum populum. quod in omnibus regni tui prouinciis. dispersum. et separatum. leges habens. contrarias omnibus aliis gentibus. et iussis regis. non uelle parere. Si ergo placet tibi. iubeas ut perdatur. et dabo decem milia talentorum argenti. in manus gazophylacii tui. Tulit igitur rex anulum quo utebatur. de manu sua. et dedit eum amam filio amadathi agagite hostis iudeorum. Dixitque ad eum. Argentum quod pollicitus es. mihi sit. De populo age quod placet. Scriptaque sunt scripta regis. in septimo mense. Fria decima die eiusdem mensis. et iussum est. ut iusserat amam. ad omnes tam principes regis. iudices. principes. duces. quae gentium. ut ad singulas gentes legere possent. iudeos perdere. interficere. et delere. a puero usque ad senem. Parunulos. mulieres. in uno die. hoc est. Fria decima die mensis duodecimi. quae est adar. et bona eorum diripere. Summa autem epistolae. hoc fuit. ut omnes principes. et iudices. et qui praeerant. ad diem. festum. iudeorum. cursores qui mittebantur. exercere regis imperium. tuba. insuper. dedit edictum. Mox. amam. celebrare conuiuium. omnes. nesciebant quam urbem esset. Quae cum audisset mardochei. scidit uestimenta sua. induitque se sacco. spargens cinerem capiti. et platea medie ciuitatis. uociferans magna clamabat. obstrepens. amaritudine mea. fuit clamor eius usque ad fores palatii quod non erat licitum. intrare. indutum sacco. nisi regis. iussu. Sed et in cunctis. prouinciis. quae. regis imperio. parebant. ubique. ploratus. et. luctus. et. cinis. multi. sternebantur. in cilicio. et. cinere. iacebant. Ingressae sunt. puellae hester. et eunuchi. nunciauerunt ei. Quod audiens. obstupuit. et misit uestes. ut ablato sacco induerent eam. qui ei ignorabant. Accersiuit. ergo. eunuchum. quem. ei. dederat. ut. ministraret. ei. et. praecepit. ut. iret. ad mardochei. et. disceret. quam ob rem. hoc. faceret. Egressus. ergo. eunuchus. ad. mardochei. in platea. ciuitatis. ante hostium palatii. Cum indicauit ei. ea. quae acciderant. quomodo amam promisisset. ut. in thesauros regis. pro. nece. interficiendorum. argentum. Et exemplar edicti. quod. pendebat. in. Susis. tradidit. ei. ut. ostenderet. et. indicaret. mordochaeo. et. ut. mandaret. adiurare. et. obsecrare. eum. ut. ingrederetur. ad. regem. et. deprecaretur. eum. pro. populo suo.

Et. Regressus. ergo. eunuchus. hester. ea. quae. mardochaeus. dixerat. Cui. responsum. est. nullus. ut. dicebat. mardochaeo. omnes. seruiunt. regis. et. nouerunt. quod. sub. ditione. eius.

Gabelus. ponis. principal. regnetur. aspsus. rasem. numio. spatus. neius. sicens. legis. recimonius. insup. regis. sata. oreimpneus. roptime. noth. quion. eqedar. regno. tuo. ut. tolos. eamphaiunā. Sinis. placet. domine. ut. peat. deōmulata. eines. aqeumam. amamis. gagetue. Tulit. g̃. rex. anulū. quo. utebat. de. manu. sua. dedit. eum. amam. filio. amadathi. agagite. hostis. iudeorum. Dixitq; ad eum. Argentum. qd. pollicitus. es. mihi. sit. De populo. age. qd. placet. Scriptaque. sunt. scripta. regis. in. septimo. mense. Fria. decima. die. eiusdem. mensis. et. iussum. est. ut. iusserat. amam. ad. omnes. tam. principes. regis. iudices. principes. duces. qui. gentium. ut. ad. singulas. gentes. legere. possent. iudeos. perdere. interficere. et. delere. a. puero. usque. ad. senem. parunulos. mulieres. in. uno. die. hoc. est. Fria. decima. die. mensis. duodecimi. quae. est. adar. et. bona. eorum. diripere. Summa. autem. epistolae. hoc. fuit. ut. omnes. principes. et. iudices. et. qui. praeerant. ad. diem. festum. iudeorum. cursores. qui. mittebantur. exercere. regis. imperium. tuba. insuper. dedit. edictum. Mox. amam. celebrare. conuiuium. omnes. nesciebant. quam. urbem. esset. Quae. cum. audisset. mardochei. scidit. uestimenta. sua. induitque. se. sacco. spargens. cinerem. capiti. et platea. medie. ciuitatis. uociferans. magna. clamabat. obstrepens. amaritudine. mea. fuit. clamor. eius. usque. ad. fores. palatii. quod. non. erat. licitum. intrare. indutum. sacco. nisi. regis. iussu. Sed. et. in. cunctis. prouinciis. quae. regis. imperio. parebant. ubique. ploratus. et. luctus. et. cinis. multi. sternebantur. in. cilicio. et. cinere. iacebant. Ingressae. sunt. puellae. hester. et. eunuchi. nunciauerunt. ei. Quod. audiens. obstupuit. et. misit. uestes. ut. ablato. sacco. induerent. eam. qui. ei. ignorabant. Accersiuit. ergo. eunuchum. quem. ei. dederat. ut. ministraret. ei. et. praecepit. ut. iret. ad. mardochei. et. disceret. quam. ob. rem. hoc. faceret. Egressus. ergo. eunuchus. ad. mardochei. in. platea. ciuitatis. ante. hostium. palatii. Cum. indicauit. ei. ea. quae. acciderant. quomodo. amam. promisisset. ut. in. thesauros. regis. pro. nece. interficiendorum. argentum. Et. exemplar. edicti. quod. pendebat. in. Susis. tradidit. ei. ut. ostenderet. et. indicaret. mordochaeo. et. ut. mandaret. adiurare. et. obsecrare. eum. ut. ingrederetur. ad. regem. et. deprecaretur. eum. pro. populo. suo.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

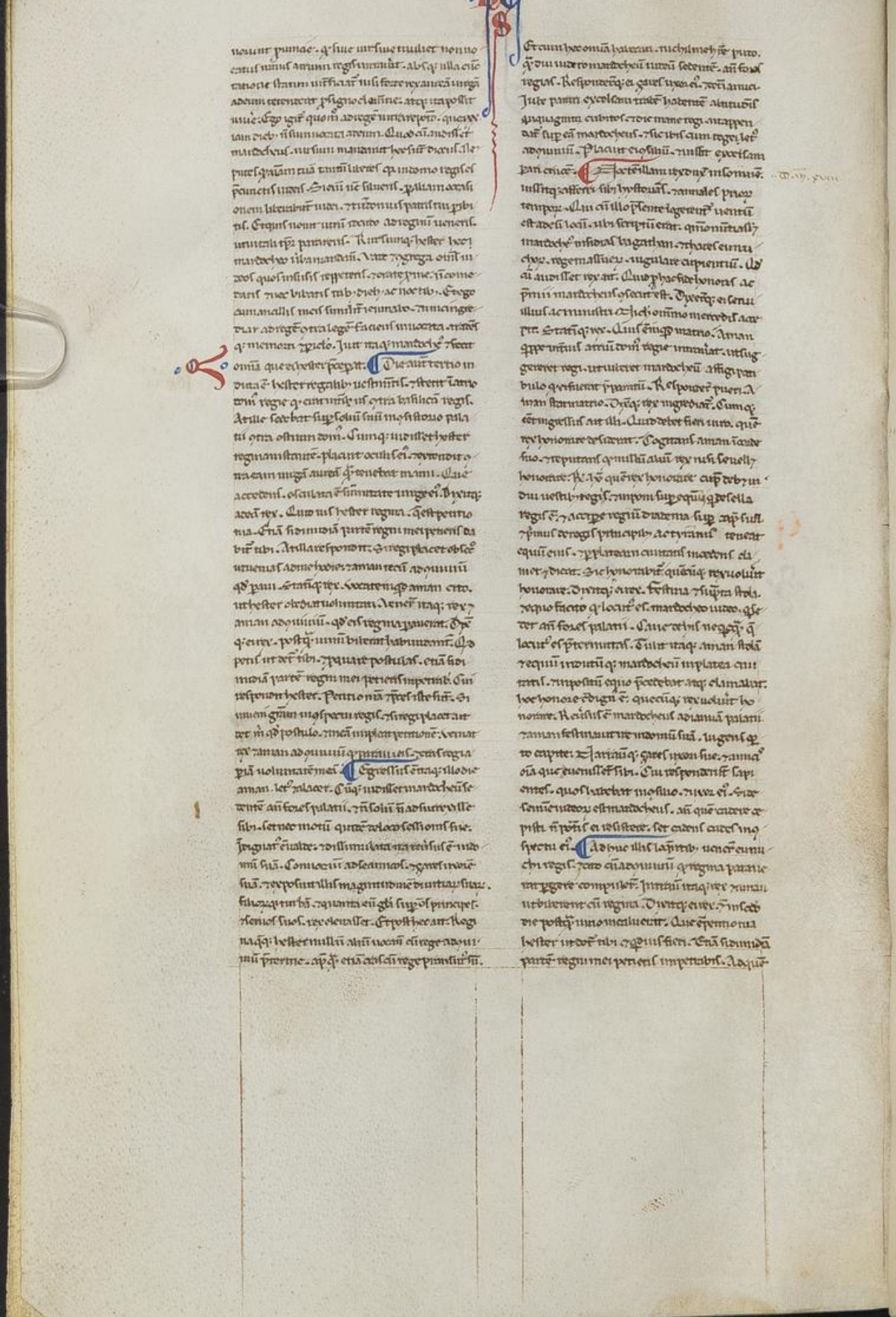

nouum punire. q̃ siue uir siue mulier non no
catus uenit ad uirum regis uocatus. absq; illa cui
tunc sceptrum porrigit. nisi forte per uirgam auream
ad eum extenderit. pro signo clemtie. atq; ita possit
uiuere. Ego igit quom̃ diu regē non accersiuit. quem
tam diebus. si fuerit mecum. Quod cū audisset
mardechai. nuntium mandauit hoc sibi dicens. Ne
putes animam tuam euadere. quia in domo regis es
sola cunctis iudeis. Si enim nec silueris. quam cito
omnem liberabit iudeos. tu autem uel parentes tui pe
ribitis. Et quis nouit utrum propter huiusmodi ueneris
in regia tua parentes. Rursumq; hester hoc
mardechai ita mandauit. Vade congrega omnes iu
deos qui in susis reperiris. et orate pro me. ne comedas
neq; bibas tribus diebus ac noctibus. Ego quoq;
cum ancillis meis similiter ieunabo. et sic ingredi
ar ad regem contra legem facies in uacua. et si
q̃ me uenerit perdet. Iuxta mandata mardechai fecit
omnia que ei hester preceperat. Die autem tertio in
induta est hester regalibus. uestimentis. et stetit tam
diu ante regis aulam usque ad ostia basilice regis.
Ipse sedebat super solium suum in basilica ante ostium domus.
Cumq; uidisset hester
reginam stantem placuit oculis eius. porrexitq;
ei auream uirgam quam habebat in manu. Cum
accessisset osculata est summitatem uirgae eius. Dixitq;
ad eam rex. Quid uis hester regina. Et petitio tua
quid est. etiam si dimidia pars regni mei petierit da
bitur tibi. Ancilla respondit. Si ergo placet obse
quium meum. ad me ueniat rex et aman hodie ad conuiuium
quod paraui. Statimq; rex. Accelerate quod aman cito.
ut hester obediat uoluntati. Venerunt itaq; rex et
aman ad conuiuium. quod ei regina parauerat. Dixit
q; ei rex. postea uinum bibentes habuerunt. Quod
petis ut det tibi. et quidquid postulas. etiam si di
midia pars regni mei petierit impetrabis. Cui
respondit hester. Petitio mea et petitio sit. Si
inuenit gratiam in oculis regis. si ergo placet ut
det mihi quod postulo. et mea impleat petitionem. Veniat
rex et aman ad conuiuium quod paraui eis. cras ergo
faciam uoluntatem meam. Egressus est ergo illo die
aman letus et alacer. Cumq; uidisset mardechai se
dentem ante fores palatii. et solum non adsurgere
sibi. sed nec motum quidem ei dare sed sollicitum esse.
Iratus est uehementer. et dissimulata ira abiit in
domum suam. Conuocauit ad se amicos. et uxorem
suam. et exposuit illis magnitudinem diuitiarum suarum.
filiorumque numerum. et quanta ei dederit rex super principes
et seruos suos. et honorauerit. Et post hec ait. Regina
quoq; hester nullum alium uocauit ad regem ad conuiuium
suum preter me. atque etiam ad sedem regem pranditura
cum hac omnia haberem. nichilominus non
q̃ diu uidero mardechai iudeum sedentem ante fores
regis. Responderuntq; ei carissimi uxor eius. Fiat
iussu parum excelsum trabes habentes. et mane rege suadebis
quatenus cum eis. et die mane rege suadebis
ut suspendat mardechai. sic ibis cum rege lete ad conuiuium. Placuit eiusmodi consilium
aman et iussit excelsam
paratam esse. Eo ipso tempore. Et ecce illam noctem dormire non potuit
uisumq; est ei. ut legeret in libro historiarum. annales prioris
temporis. Cum ergo illo plene legerent uenerunt
et ad eum locum. ubi scriptum erat. quomodo nuntiauit
mardechai insidias duorum eunuchorum. regis ianitorum. et parare eum
regem occidere. cupiebant. Quid
ergo ait ille rex ait. Quid pro hac re honoris ac
premii mardechai factum est. Dixerunt ei seruientes
illius. ac ministri. Nichil omnino merecedis accepit. Statimq; rex. Quis est in atrio. Aman
qui ante uestibulum atrii domus regie immorabat. ut suggereret regi. ut uiueret mardechai affigere pa
tibulo quem fecerat parauerat. Responderunt pueri. A
man stat in atrio. Dixitq; rex ingrediatur. Cumq;
ergo ingressus esset illi. Quid debet fieri uiro. quem
rex honore dignare. Cogitauit aman secum de
suo. putauit quem nisi me uult rex ditare
honore. Ait quem rex honore cupit ditare. in
dui uestibus regis. impositis super equum quem sella
regis est. et accipe regium diadema super caput suum.
Tradatque principi principum et tyrannis tenetur
equum eius. et plaudant omnes maiores ciui
tatis. et dicant. Sic honorabitur quicumq; rex uoluerit
honorare. Dixitq; aman rex. festina et super
pone facto quod locutus es. mardechai iudeo. qui
sedet ante fores palatii. Cauete ne quid negligas. quod
locutus es per omnia. Tulit itaq; aman stolam
regium induitq; mardechai imposuit eum
equo. et ducebat eum per plateam ciuitatis. et
hoc honore dignum esse. quem rex uoluerit
honorare. Reuersus est mardechai ad domum suam
aman festinauit ire in domum suam. in gemitu
et cum tristitia. Narrauitq; ei uxori sue. et amicis
omnia que euenerant sibi. Cui responderunt sapientes. quos habebat in consilio. nisi ex
semine iudeorum est mardechai. ante quem cadere
cepisti. non poteris ei resistere. sed cadendo cades in
conspectu eius. Adhuc illis loquentibus. uenerunt eunuchi
regis. ad eum ad conuiuium quod regina paraue
rat properare compulerunt. Intrauit itaq; rex cum aman
ut biberent cum regina. Dixitq; ei rex. Insuper
die postea uino mediante. Que est petitio tua
hester ut det tibi. et quid uis fieri. Etiam si dimidia
pars regni mei petierit impetrabis. Adque

illa respondit. Si inuenio gratiam in oculis
tuis, o rex, et si placet tua maiestati mea
petitio et quod petitum est, ut det mihi
rex et suis, ego et populus meus pro quo obsecro. Tertio in
eiusdem. Ego et populus meus ut quidem venimus in
periculum, atque uenimus in senio et tamquam ad uenen
dum uenimus, et ut tollerentur in seruitium et in gemitus et in
uerecundiam. Si uero ad seruitutem tradendos
essemus. Respondit quidem rex assuero et dixit ei. Quis est
iste, seu potentia, ut hoc auderet facere? Dixit
hester: hostis et inimicus est pessimus iste aman. Quod
ille audiens uehementer obstupuit uaste regis ad regina
ne seruum sustinens. Rex autem iratus surrexit de loco
suo uenit in hortum arborum ostum. Aman
autem uenerat hester ut petiuit pro anima sua. Et
ecce eum arage sibi supplicantem uidit. Cum autem
fuisset deuoto animo ostio. Cum uero
locum reperit aman super lectulum in
quo iacebat hester. Et ait. Etiam regina uis
opprimere me presente domo mea. Hec dum
ubi sermo regis egressus est. Aman autem operuerunt faciem
eius. Dixitque arbonuus de eunuchis qui stabant
in ministerio regis. Ecce lignum quod paratum est mar
dochaeo, qui locutus est pro rege. Stat in domo aman.
Dixit ergo rex. Appendite eum in eo. Suspensus est ergo a
man in patibulo quod paratum fuerat mardochaeo. Et
ira regis quiuit.

Die illo dedit rex assuero hester
regine domui aman aduersari iudeorum. Et mar
dochaeus ingressus est ante faciem eius. Confessus
est enim ei hester, quod esset patruus eius. Tulitque rex
anulum, quem abstulerat ab aman et tradidit mardochaeo. Hester autem posuit mardo
chaeum super domum suam. Hec ille cum adhuc loqueretur
adsunt eunuchi. Festinatque et adducunt eum ad
uitum uxorem aman ad hospitium mardochaeo
dicentes. Festinas quas agitabat quia iudeos
interficere uiuit sicut. Ille et uxor eius cum
auriga perdendi in manu. Quo signum cum
monstrabat. Illaque consurgens stetit ante
eum. Et ait. Si placet regi. Si inuenio gratiam coram
oculis eius. Si placuerit mea petitio et uxori
obsecro ut det mihi ciuitas mea pro qua
obsecro ut non sit exterminata aman litere
insidiatores. Et hostis iudeorum quibus iussit regis p
uinciis perescripsit cum gratia. Quomodo enim poss
ero sustinere necem et interfectionem populi mei.
Respondit rex assuero hester regine. Et mar
dochaeo iudeo. Domui aman contestis hester.
Et ipsum iussit affigi cruci. Quia sit manus in
iudeos mittere. Scribite ergo iudeis sicut uobis
placet. Et regis nomine signatum est litteras anulo
meo. Hec enim obscuro fiunt. Ut epistole que ex
regis nomine mittebantur. Nullus annulo signa
re eisque. Nemo auderet contradicere. Accersi
scribis. Tribunis regis. Fiat autem tempus
hiemis. Quod appellatur iuban. Nonagesima et
tertia illa die scripte sunt epistole ut mardochaeus iu
beret. Iudeos. Et principes prouinciarum quae
uidet. Quae centum uiginti septem prouincias. Ab
india usque ethiopiam. Singulis principe
atque principe populo. Et uniuersis linguis. Et tribus
suis. Et iudeis ut legere possent. Et iudeis. Et sa
pientes. Quae ergo regis nomine mandata. Et annulo illi
signata est. Et misse per uocatos. Et per omnes pui
cias discurrerunt uectes. Et nouis mineis
fiducia. Quibus impiuit rex. Et iudeis
uacos per singulas ciuitates. Et iuuit seipsos et
congregari. Et stare pro animabus suis. Et omnes uirtutes
populi et ciuitatis. Et omnes qui aduersabantur
illis occidere. Et exterminare. Et omnes
principes uniuersorum dicit. Sed et ipsa regina ma
gnifice fecerunt. Quibus impiuit rex. Et iudeos

accedunt ebh. Reddamus ei quod petuerit.
facere filii. Interim ut ira illius quiescat
iudei interficerent extra ceteros filios Aman a gentes
et hostis iudeorum. quos iste fuit. Phar sanes. Ja
thim. Nebesthon. et esphan. ephaman. ma
ba. Tandata. Nepher. Ophsita. Marsi. Ar
dai. Mai. Gabri. Qui solum ceciderunt de
substantia eorum. ager noluerunt. Sanctaque in
merit eorum quantum erant insulis adiuge re
tatus est. Quinto igitur mense. mense fuit insul
cere iudei. quingentos viros. Alios decem filios
Aman. Quantum putas eos occidere. ceterum
insulis principatus. Quid ultra postulas. ipse in
terpretabitur tibi. Qui respondit. Si regi pla
cet potestas iudeis. ut hic hodie fecerunt insulis ne
ceat fiat. decem filii Aman. in patibulis
suspendantur. Precepit rex. ut ita fieret. et tanta
insulis suspendit decem. decem filii Aman sus
pensi sunt. Congregantur iudei quartadecima
adar insulis die. interfecerunt insulis tercentum
viros. Hec eorum abilis direpta substantia est. Ser
vorum principatus domum regis subiecerunt.
parati sunt stercere iudei. interfectis hostibus ac
placentibus suis. manum in spiritu gaudii
mata accipere impleverunt. Et nullus de substantia
eorum quam congerere. Nec nunc tertiadecima
adar. insulis apostolorum interfectionis fuit. Et primo
decimo decere celebrare. quod nunc esse solempne
in mense et tempore ipsa iacuerunt epulis. gaudio
atque oculis. ab quinto decimo eiusdem sis
die. mane iudei fuit. Cum tertio decimo nitet de
panem celebrant: iudeo eundem die. obtheu
ere solempne epulas atque letitie. Nunc iudei.
quinoppidis et municipiis insulis. inorbibus.
Quantum decimo die fuit adar omnes qui
dii receperunt. unum eundem eo munera
sibi mutuo partes epulas. sabor. Scrip
serunt quoque mardochei omnia hec. Insulis opera
misit ad iudeos quotidie regis principatus mon
tanis. Tam iudeo posuit. quem peul interpre
tatur decimo quinta decima die insulis adar. present
suscepit. retinentes tempore solempne bo
nore celebrauerunt quinque diebus secundum
iudeos criminis sui. iucundi atque insulta in
lantitie gaudiique. quibus fuit. Et dixerunt ista
die epulas atque letitie. mittere sibi invicem
cibos partes. pauperibus munus cuique largiun
tur. Suscepit quoque iudeos solempne ratum atque
quod ipsa facere expant. quod mardochei litteras
scribere mandabat. Aman enim filii amadathi

stirpis agagi hostis adversarius iudeorum cogita
uit contra iudeos malum interficere eos. atque de
bere. ut sortibus quinta lingua dicitur insor
tem. postea ingressus est. hester adregem ob
secrans ut vaticinatus est litteris regis mota fiemin.
malum quod contra iudeos cogitauerat retorquere
mente eius. Denique ipsum filios eius affixe
runt. atque omnes ipsa dies sitha appellati sunt ipsum
mandatum. Quod ipsum a sol. amena mis
sa fuerit. Ecce quod gesta sunt esse. in libri hui
us volumine continentur. Quoque sustinerent. quae
de moribus iniuria sunt suscepere iudei hipse
sem sunt. ipsum ceteri quoque religioni eorum uolu erant
copulari. nulli licet duos hodiesque absque sol
lempnitate transgredi: Quod scriptura res
tituit. et ecce experiuntur tempora annis subiu
git succeyrcumb. Ith sed diesque nullaque
celebrit obsuno. ipsi singulis generationes cuiscer
uitoo odie primae celebrabuntur. nec est nulla
civitas nuqua dies publicum. et sermo non obser
uent. Ancers. rabeor. Pgenue quelibet ceremo
nis obligata est. scripserunt quoque hester regina et
sita abiaeb. mardochei iudeo. sedum epis
tolam studio diesista sollempnis. sancte
imposter. Et ipsum sent ad iudeos quicumque
ne septem regis asuerus principatus uersorum
urbium pace. suscepit uentus observa
re diesque sorti. suo ipsi. cum gaudio celebra
rent. sic ostinuerunt mardochei hester. Et illi
observandi suscepiunt a se. ut sese suo iuvenis
atque eunuchi. sorti dies. non quelibet sed
quoque hester hostia omnes. Rex new
asuerus. omnem terram. ut insulas. sol
ubitantes. Cum fortitudo. imperium ad ig
tas. atque filium tributi quoque iudeorum
scripta sunt nubeni medo atque persa. quoniam
mardochei uirtuti quis sedis arge asuerus
fuerit. magis apud iudeos. ac cepit plebi.
sibi suos. Queretis loua ppl suo. Aqui ea
quae pace sui seminis ymnet. Quebuerunt ne
uro plenitate epsi. hec autem quecumque scrip
tuppen. medionem uulgum. quegreco in
gua. Interis omnem. Eunum postine libri.
hec capitulum ferebat. quod uerta obuenidi
ne nam obtola. uero pnotium. Dixique mar
dochei ad eo facta sunt ista. Recordat
sui somnii quod uidera hae esse significantis. n
eo quod uerum sunt. Parvus fons quem fluvii
fluuii. multae salem. quod ipsi est. in aqua
plinas redundauit hester. quod ipsa accepit uo
rem. ipsum de regina. Duo autem dracones

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

ego sum. Aman. gentesque omnes tam hisse
qui erant nomen eorum sunt interire. Genus autem meum
vivit est. Et clamavit ad dominum. Domine domine
pater noster. Tu es dominus solus. Et auxilium
signa magna atque potentia mirabilia. Et dixit
dominus omnia in ditione tua sunt. Et non est qui
resistat voluntati tuae. Tu fecisti caelum et terram
omnia quae sub caelo sunt. Dominus omnium
et non est qui resistat maiestati tuae. Tu scis omnia
quae facta sunt. Tu es dominus omnium. Et non est
qui tuae dicat. Domine domine rex omnipotens. Et
omnia in ditione tua sunt. Et non est qui resistat
tuae voluntati. Et non est qui tuae dicat. Domine
domine rex omnipotens. Et omnia in ditione tua sunt.
Et non est qui resistat tuae voluntati. Et non est qui

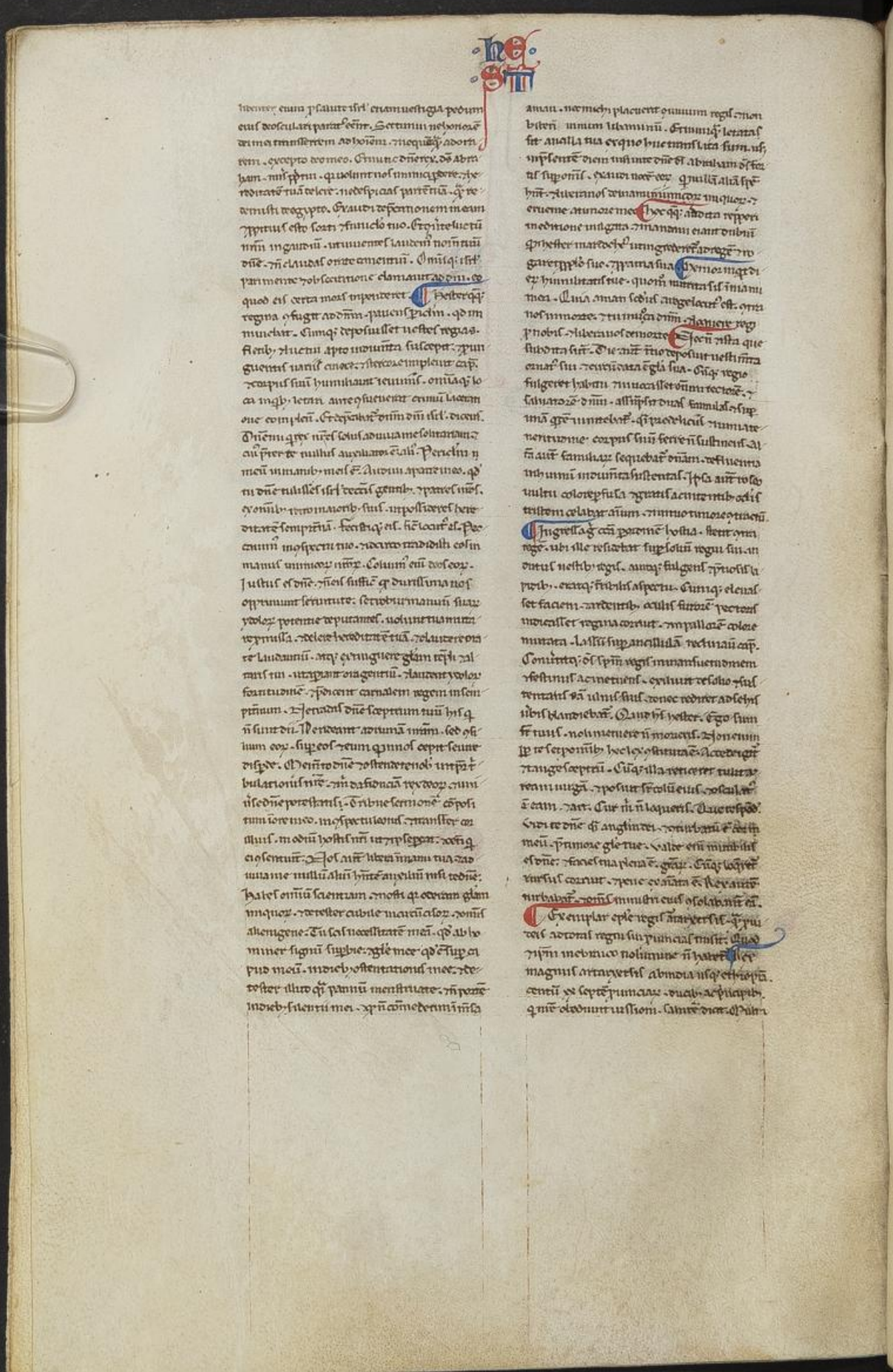

Hester

hodiere eum psaluere fili eius in uestigia pedum
eius deosculari parati erant. Secundum nehemiae
dicta transferrem ad loquendum. nequaquam adorem
eum. excepto deo meo. Quinque dnerex. dñs abra
ham. misericordia. quaeuiuit nos unicuique prorsus. he
reditatis tuae deleere. nedespicias partem tuam. quam re
demisti de egypto. Audi deprecationem meam
spiritus esto soli. fauoris tuo. Exprimere uerba
tuum in gaudium. ut uenerent laudem nominis tui
dñe. ne claudas ora eorum. omnisque iste
parmenie nobis contione clamauit ad dnm. qa
quod eis certa mors impenderet. Deberqq
regina. fugit ad dnm. pauens psalm. qd im
minebat. Cumque deposuisset uestes regias
fletibus. induitque habitum luctuosum. sumpsit
quemuis uanis cinere. sterque implens capi
tis suum humiliauit uehementissime omnique lo
ca in quibus letari amare solebant. cinere
one complebat. Deprecabat dnm dnm israel. dicens.
Domine quis nisi solus adiuuare solitus nos
cui preter te nullus auxiliator est. Periculum in
meis uiribus mihi est. Audi me pauperem. qd
in dne tribuisti iste tecis gentibus. praeclarissimis.
omnibus. uno in mortis suis. impositurus here
ditatem sempiternam. fecistique eis. hic locum et. Pe
cuniam in oculis tuis. nec uero tradidisti eos in
manus inimicorum nostrorum. Columen eius deosculor.
Iustus es dne. nisi fuisse qd durissima nos
opprimunt seruitute. seruiebat manus suae
volens potenti reputamur. uolunt tua manum
repulsa. nec eis hereditatem tuam. volunt eorum
re laudamus. magis quam uenire gtam regis al
tari tui. ut pauperiem eorum gentium. Auferant volen
tes tuae dne. qui dicunt carnalem regem in sem
piternum. Iuxta dnes septuum tuum his q
ni sunt dei. Nec eam animam meam. sed oli
uum eorum. super eos rem quinos cepit seuere
dispo. Deinde dne ostende tenebris impe
bulationis nre. nn dabunt ea reddere cum
uiserdne potestatis. Tribue sermonem coposi
tum ore meo. in conspectu eius. transfer ea
illius. in oculis hostis nri ut ipse pen. nec q
eos sentiunt. Sol nre libera manum tua ad
uiuam me. nullum aliud habet auxilium nisi te dne.
Haec est omnium scientium. nostri qui eorum gtam
unique. nec ester cubile mariti eius. nonnis
alienigene. Tu scis necessitatem meam. qd ab
miner signum superbie. aglie mee. qd sup ca
put meum. in diebus ostentationis mee. nec
ester illud qd pannus menstruate. in ponte
in diebus silentii mei. xpn commedentur nisi

amam. nec mihi placuerit quinum regis non
biberim unum libamini. Gaudeat letatus
sit anima tua ergo huc transtulita sum. ut
impleret diem nisi mere dne et abiuram. et fe
ti supinis. quam noc eor. quilibet alia spe
hnt. Iuueni nos de uiam iniquorum unique.
eruere manuae mea. hoc qq addita respon
in edione integra. manum eam ordinis
qd hester mandabat ingredere ad regem
gaudeppido sue. anima sua. Exurge mqr di
ex humilitatis tue. quoniam iniquitatis in manu
mea. Cum ad sedis angelaut est. omni
nos in morte. Tu iniqa dnm. Iauere reg
p nobis. liberauit de morte. Sed in ista que
studita sunt. Die nre tuo deposuit uestes suas
omnes sua. reuiuiata egtia sua. Gtia regio
fulgeret habitu. induisset omni recte.
siuanoe dnm. assistere dual humilat. sup
ima gre uuelut. qui quodlibet. numquam
ne uirginum. corpus suum serue in sustineris. al
ia autem familiae sequebat dnam. reflueuit
in omni induuita sustentat. Ipsa autem rosa
multu colore pulcra. gratia accentu nub. oculis
tristum celatur aium. minuo tunore eqtuoni.
Iugrella cum parente hostia. sicut oma
rege. ubi ille residebat. sup solium regni sui. an
dutus uestibus regis. auratis fulgens. pnobilis
prib. eratque terribilis aspectu. Cumque elevat
set faciem. ardentib. oculis furore. pertesi
indicasset regina corruit. in pallore colore
mutata. lassa sup ancillam reclinau cap.
Commutaq. dis spm regis mutauit dominem
pestumis. accidentem. cynnum resolio. sul
ueritatis. ira ulnis suis. donec reduxit ad sensus
ubi blandiebat. Quid est hester. Ego sum
fr tuus. noli timere non morieris. Non enim
lp re sed omnibus. hoc lex. generalis. Accedere qui
rangos sceptri. Cuius illa reuerter tuta
ream integra. posuit sceptrum eius. osculatq
eam. dic. Cur mi non loquis. Quae respo
Video te dne ut angelum dei. conturbatus est cor
meum. pnimore gle tue. Vade enim mirabilis
es dne. facies tua plena gra. Cum loqueret
uersus corruit. pene exanimata. Rex autem
turbatus. omnis ministri eius consolabant eam.
Exemplar epte regis aduersus. qui pu
tat aduenal regni sui principal tuisse. Quod
nisi mendacio noluimus ni haberet
magnus artaxersis abundia usq ethiopia
centum et septem principat. ducib. ac principib.
qui erant ussiom. Cum die. Qui ter

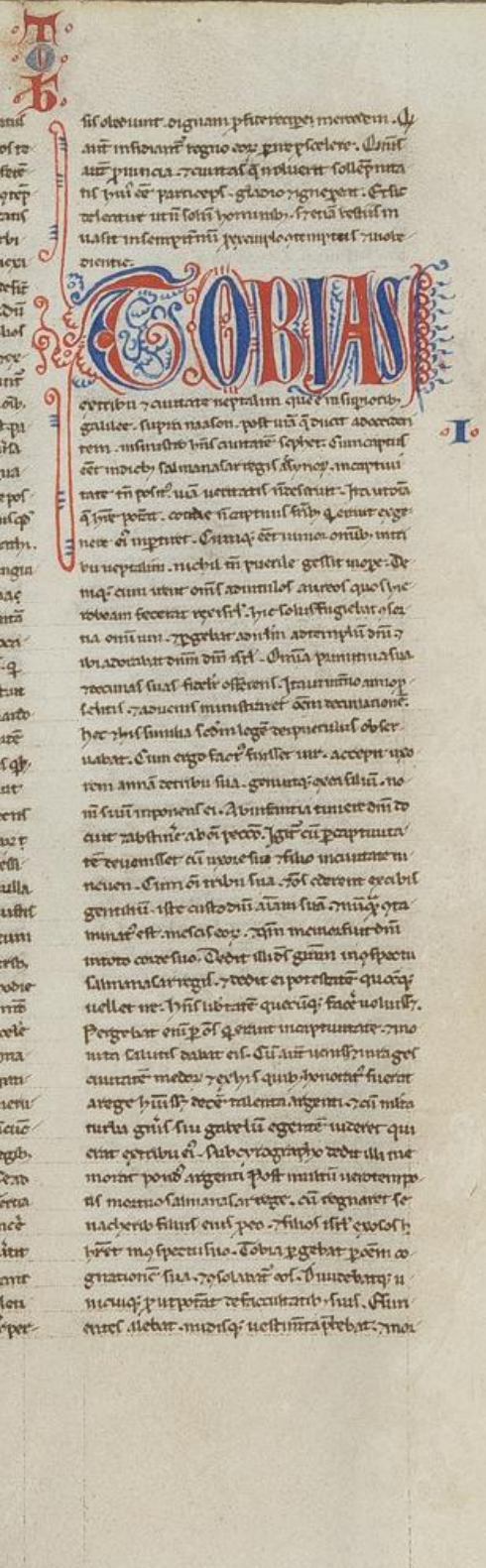

Tob.

lonetur punitum. Honore quoq; colatur
est. Abusi sunt iniuria. Nisi soli subiecti sed re
gibus nunt oppimere. Fratres sibi gloriosiores
esse. impios quoq; moliunt insidias. Ac qui
ni sue gloriae non agere beneficia. humanitatis
inse iura violare sed qui cum ceruis. arbi
tratur se fugere posse sententiam. Et iniquitatis ueni
ne pruper. nisi cum agitur. iniquum laudes fit
digni nisi quoq; amicis omnia subiicere. Dii
autem primepii simplices. ne sua natura alios
estimantes culpa fraude decipiunt. Quos. ne
uenis. plus hystoriis. ne ins que eggerunt
audire. Quoniam malis quoque suggestionib.
regum studia deprauentur. Vnde prudentia est pri
a omnium principaq; nec putare deceptis. sed nisi
uitemus. cras nos uenire leuitate. hypocrisim
laudare. necessitate tempor utrum publice pos
sentiunt frere sententia. Tunc miserius quo
diam intelligunt. Aman filius amadeth.
Iudeus genere macedo. alienus quoq; a persa sangui
ne. pietatem uiam sua crudelitate omnes
culans peregrinis annis subdepto est. tamen
inse expulsi humanitate. ut pot non uoca
re. adorare aduersis postrogere sedis. q
uitanni arrogantie nimie subleuat est ut
regno nos priuare uiteret. spu. Et amando
eo cui fide. beneficiis uinuenit. posset
regnum hesterc. ai omni gente sua. nouis qd
am. atq; mandatis magnis expetunt
in morte. hoc cogitans. ut illis insidiaret
insidiaret ut solo iudi. regni placet
transferre in macedonia. Nos autem apelli
mo mortui iudeo sed nec testimonio sinulla
penitus culpa reperimus. Sed contrario nihil
uterent legibus. filios altissimi. maximum
semper uiuentis dei cui beneficio. parents
nos. nos regnum est. tradunt. sicq; hodie
custodit. Inde eos intus quasi sub noe nos
ille diuexerunt. scaui et inuasi. pauio sede
aut per omnis uiri urbis. ne filis. ipse qua
dynas. et omnis cognatio eius pendet impu
bulis. Non nos hoc eis indente quod meru
ut. hoc nos edictum. qd nunc nostrum iesu
sis urbis. pponat. uiciant indei uiu legib.
suis. qb. deinde de administrat. ut eos qs ad
nece eos parauerat. possint uiciere. Terta
decima mensis iudei quae adar. hanc
diem omnes reuis metris. Nuculoisis uiu
in gaudium. Vine. nos uiri dies uant
habere diem. celebrare eam cum omni leu
tia. ut impostey cognoscant. omnes qui uiri per
sis oladunt. oignam pfiderecipei meredem. Qui
aut insidiant regno eorum. pnp scelere. Omnis
aut punca. reuinat qui noluerint sollempnita
tis hui. et parnoepsi. gladio rigneperent. Et sic
relinquit uti solis hominib. sed ita sethis in
uasit in sempiternum pyrampo ore mpteis. nuoi
diente.

TOBIAS

I.

Liber tobiae ex tribu et ciuitate nepthalim quae in superiori
galilea. supra naasson. post uia quae ducit ad occidentem
habitauit his temporibus sub potestate salmanasar regis assyriorum. captiuus
ductus est in ciuitate ninue. omnes fratres eius. sed et omnes
qui de domo patris eius. et ego solus factus sum. usque ad annum
duodecimum regni salmanasar. et ego in iudea. in ciuitate hierusalem
ego autem in iuuentute mea. cum esset in regno israel. et tribus
nephthalim. in puerilem aetatem. omnes domus patris mei
et ipse. sacrificabant uitulos. et adorabant aureos quos fecerat
hieroboam rex israel. in dan. et solus fugiebam ab omnibus
et ibam in hierusalem. et adorabat dominum deum israel. omnia
primitiua sua. et decimas suas fideliter offerebam. in initio annorum
meorum. et aduenis ministrabat omnem decimationem.
haec et his similia secundum legem dei per omnia obser
uabat. Cum ergo factus esset uir. accepit uxorem
annam de tribu sua. genuitque ex illa filium. no
mine suum imposuit ei. Ab infantia timere dominum de
ceperat abstinebat ab omni peccato. Igitur eum peraetatem
de reuisset ei uxore sua filio incipiente
nauen. Cum omnes tribus sua. fol edere et ex alis
gentibus. iste custodiebat animam suam. nunquam
contaminatus est. mensas eorum. nisi memor esset domini
toto corde suo. Dedit illi deus gratiam in conspectu
salmanasar regis. et dedit ei potestatem quaecumque
uellet ire. Visit ibi tabere quecumque faceret uoluisset.
Pergebat enim pro omnibus gentibus incipientibus. cuno
nata cultus dabat eis. Cum aut uenisset in ciuitatem medeae. et ecclesiis quib. honorem fuerant
arege hiuisset decem talenta argenti. et alia
multa quae sua gabelli egentibus tradebat. qui
erant ex tribu ei. subcontractiuo tradit illi me
morie pondus argenti. Post multum uero tempus
mortuo salmanasar rege. et regnauit se
nacherib filius eius pro. filios israel. et
hierusalem in conspectu suo. Tobias pergebat per omnem
cognationem suam. et solabatur eos. Vnusquisque u
nicuique partem deficientibus suis. Alium
autem alebat. mediisque uestimenta praebat. et mo

tuus atq; carnis sepulturam solitus est exhibere. Denique ciuitatis est ne sepelaberis. fugien autem plagam quam ciues ei fecerant. quam
ipse eius suam. ninive omnino corrueret
ex suis ipsis. Tobias sepelebat corpora eorum. Ar
ubi nuntiatum est regi. iussit eum occidi. nun
cum sublimi ei. Tobias uero cum filio suo. tam
quam sua fugiens. multis iratus. quibus
fugiunt eum. Post dies uero eius. occiso re
ge filius eius. Sarasis Tobias ad domum suam
omnia quæ facultas ei restituta est. Post
hæc uero cum esset dies festus domini. fecit prandium
diuitis uxorem suam. dixit filio suo. ade
ac aliquos de tribu nostra. ut
epulentur nobiscum. Cum ergo iisset. inuenit
unum ex filiis israel iugulatum iacentem
plateæ. Statimque exiens de accubitu suo re
linquens prandium. uenit et accepit
Tollensque illum portauit ad domum suam de
condere. ut domi se accubuisset cum uxore sepeli
re eum. Cumque occubuisset cum. in uno
cum pane cum luctu memore. de omnibus
illis sermonem quem dixerat dominus per prophetam.
Dies festi uertentur in lamentationem. et in luctum.
Cum uero se accubuisset. iuxta sepulturam eius.
Arguebatur autem illi. omnis populus eius dicen
tes. Iam huius rei causa iudicium iustum est. nam
effugisti mortem impii. nunquid sepelis mor
tuos. Tobias pius timens dominum. quem ge ra
pietatem exercebat. tamen latebat. in domo
sua. medius noctis. sepelebatur ea. Cum
autem transisset die tertia. a sepultura. ue
niens domum. iacuisset se iuxta parietem. ob
dormisset. quando pinguedinem illi calida
stercora. insederunt super oculos eius. fe
cerunt. accus. hunc autem temptationem. non
permisit dominus euenire illi. in posterum. dicens
exemplum patientiæ eius. sicut et iob. Nam
ei abundantia sua semper dominus tribuebat. tribu
tam ei custodiens. non est. quisquam qui dom
quam plagam cecitatis euenerat ei. humiliatus
in dei timore permansit. Agens gratias omni
bus diebus uitæ suæ permansit. Sicut iam sicut iob
insultabant regi. tristi patientiæ eius
quam habuit. interbat una ei dicentes. Ubi
est spes tua. per quam eleemosinas. et sepulturas
faciebas. Tobias uero increpabat eos dicens.
Nolite ita loqui. quia filii sanctorum
una illa expectant. quos transire est in ca
sum suam. nisi mutauit ab eo.
Anna uero
uxor ei. abat ad textrinum opus condie. re
latione manuum suarum uictumque quæsitum
ministrabat. Unde factum est ut edum ci
tras acceperat. attulisset domui. cum cæ
balanus iuxta ei ministraret. dixit. Videte ne furto
tur hircus sit. reddite eis dominis suis. quia
licet nobis. nec edere furtum aliquid nec omnino.
Adhæc uxor eius uana respondit. Quia certe
uana facta est spes tua. et eleemosinæ tuæ non
parent. atque nihil sibi prodesse. exp
probabat ei. Tunc Tobias ingemuit. cœpit
orare cum uocem dicens. Iustus es domine. omnia
iudicia tua iusta sunt. et omnes uiæ tuæ misericordia
uerax. iudicium. Et nunc dic memoriale
mei. nec imputes peccata mea. nec
ignorantias meas. nec parentum meorum.
quia non obediuimus præceptis tuis. tradidisti nos
in uastitatem captiuitatem mortem.
in fabulam. in properium omnibus nationibus
quibus dispersisti nos. Et nunc magna iu
dicia tua. quia secundum ueritatem. non am
bulauimus in conspectu tuo. Esto ergo secun
dum uoluntatem tuam fac mecum. et præcipe in pace
recipere spiritum meum. Quia melius mihi est
mori. quam uiuere. Hæc autem de Sara
filia Raguel. in Ecbatanis ciuitate medorum. ut reprehen
derent eam ancillæ patris sui. quia tradita fuerat septem uiris.
quem tradita fuerat septem uiris. et demonium
nomine asmodeus occiderat eos. nec uxorem
gerere sinebant. dicentes. Ego enim pulsus
interficit uiros uestros. si accedunt. Amplius
ergo ne interficiat filios. aut filiam suam. Et
infectus uitam meam. Hæc autem cum
ceteris ancillis. hæc enim accedebat septem uiros.
Adhuc uero puerum in superiori cubiculo
domus suæ. tribus diebus. tribus noctibus non
ducauit. neque bibit. sed in oratione prostrata
lectus. et hæsit omnem. ut christo impetrare
eam. Factum est autem die tertia dum complere
omnem. benedicens omnem. dixit. Bene
dictus es noster deus patrum nostrorum. quam
tamen fecisti. nam fecisti. tribu
lationes pecca dimisisti. his quinque
Adte domine facies mei quæro adte oculos
meos quinto. Peto domine ut eruncio impulsi
absolui me. aut certe delique eripi
ai me. Tu cognoscis domine quia nunquam
minuta seruauit animam meam. abomini qui
piscentia. Iuxta eum uiderit. nulla
me. neque cum his qui lenitate ambulant
permaneo. Sed uim accepi cum timore
tuo. non cum libido mea consentiens. fuisse

et ait ego indigna fui tibi. aut illi fortitudo in filiis dignis. qui fortitudinem uiro alio obseruastine. Deinde in hoc potestate habui tuis. hoc ipso peccatis dum omnis qui odit. quam ei simplicitate fuit coniunxisti. sed in tribulatione fuerit habuit. et sic coniugione fuit. ad iniam mea uenire habui. Iste est testamentum iudicio nostro. nisi. qui post te fuit tam gloriosi facies. post lacrimarum et fletu. et uitam nostre mundi. Si uero mihi si benedicetur in laetitia. Multorum et auditure fuit post amicos respectu gloriosum dei. et misit et angelum dei. ses tabel ut curaret ros amicos. quae uno fuit oculo nel in oscitatu dei reuiuere.

Quae cum tobias pateret oculos suae exaudiri uno potuisset. uocauit adsc tobiam filium suum. dixitque ei. Audi filium uita oculi mei. tua in corde tuo si fuit mater obtue. Cum autem dies animae meae. corpus meum sepeli. noli habebis matri tuae. omnibus diebus uitae eius. Memor esto eius. quae tam pericula passa fuit propter te in utero suo. Cum autem ipsa obierit. tempus uitae suae. sepelies eam iuxta me. Omnibus autem diebus uitae tuae in deo dei. caue ne quem offendas. praecepta domini. Et iuda tua sic uolemo sinam. non adhaerere facere tua. a tribulo praeter. Memento nec aere mutare faciet dei. Cum quod poueris tu esto misericors. simulatem habundanter tribue. si aliquid fuerit. ubi fuerit liberum impertiere. prius eis bonum tibi. et hoc omnibus diebus necessitatis. Cum eleemosina abscedere. non caueto liberum. nam partem animae ueritatem habes. fiducia magna erit coram summo deo. eleemosina filii. facientibus eam attente ubi sit. abominatio omnibus. praeter uiuere tua. nunquam parantes cum sere. Sit prudentia omnibus in omnibus sensu. aut in quo uito diuam pruuisa. Impsa eius unum fuit sit omnis domo. Cum omnibus ubi adsp gratiae fuit. tuae mercede in ea retinere. mercedem mercenarii tui apud te omnino manere. Quod abuo odit fieri ubi. uiro ne alteri tu aliquid facias. Panem tuum ad esurientibus. tegentes comede. tecum tuum tuis. et nudis tege. Panem tuum tuum tuis. sit sepultura tuum iustis esse. noli eyeo manducare ad peccatis. Consilium ab omne sed quere. Omnis tempus benedic.

Et ait ego indigna fui tibi. aut illi fortitudo in filiis dignis. qui fortitudinem uiro alio obseruastine. Deinde in hoc potestate habui tuis. hoc ipso peccatis dum omnis qui odit. quam ei simplicitate fuit coniunxisti. sed in tribulatione fuerit habuit. et sic coniugione fuit. ad iniam mea uenire habui. Iste est testamentum iudicio nostro. nisi. qui post te fuit tam gloriosi facies. post lacrimarum et fletu. et uitam nostre mundi. Si uero mihi si benedicetur in laetitia. Multorum et auditure fuit post amicos respectu gloriosum dei. et misit et angelum dei. ses tabel ut curaret ros amicos. quae uno fuit oculo nel in oscitatu dei reuiuere.

Quae cum tobias pateret oculos suae exaudiri uno potuisset. uocauit adsc tobiam filium suum. dixitque ei. Audi filium uita oculi mei. tua in corde tuo si fuit mater obtue. Cum autem dies animae meae. corpus meum sepeli. noli habebis matri tuae. omnibus diebus uitae eius. Memor esto eius. quae tam pericula passa fuit propter te in utero suo. Cum autem ipsa obierit. tempus uitae suae. sepelies eam iuxta me. Omnibus autem diebus uitae tuae in deo dei. caue ne quem offendas. praecepta domini. Et iuda tua sic uolemo sinam. non adhaerere facere tua. a tribulo praeter. Memento nec aere mutare faciet dei. Cum quod poueris tu esto misericors. simulatem habundanter tribue. si aliquid fuerit. ubi fuerit liberum impertiere. prius eis bonum tibi. et hoc omnibus diebus necessitatis. Cum eleemosina abscedere. non caueto liberum. nam partem animae ueritatem habes. fiducia magna erit coram summo deo. eleemosina filii. facientibus eam attente ubi sit. abominatio omnibus. praeter uiuere tua. nunquam parantes cum sere. Sit prudentia omnibus in omnibus sensu. aut in quo uito diuam pruuisa. Impsa eius unum fuit sit omnis domo. Cum omnibus ubi adsp gratiae fuit. tuae mercede in ea retinere. mercedem mercenarii tui apud te omnino manere. Quod abuo odit fieri ubi. uiro ne alteri tu aliquid facias. Panem tuum ad esurientibus. tegentes comede. tecum tuum tuis. et nudis tege. Panem tuum tuum tuis. sit sepultura tuum iustis esse. noli eyeo manducare ad peccatis. Consilium ab omne sed quere. Omnis tempus benedic.

rum. quod abuo uiuis nos dingit. omnia ostia tua impio praeuenit. Iudico ubi eum filium. adiuse me dare talenta argenti. dum famulus eum gabelo in angel commendum. et cyrographum eius apud me habo. Et uno pauper quoti adeum pueriat. recipiat abo sup memoratum pondus argenti. restituat ei. cyrographum suum.

Et Iolutimere filium. iuxpm qd uiam geruit. similia ionah lebrum. sit in uerum. quod iam abo pe eo. sicut mu bene. Tunc tobias respondit patrisuo. dixit. Omnia quecumque praecepisti. faciam pater. Quomodo autem hanc pecuniam iquirum ignoro. illum nescit. ego illum ignoro. qui signum dabo ei. Sed nunquam mihi quia pgnat illuc. aliquem cognoui. Tunc pater suus respondit illi. dixit. Cyrographum qd illius penes me habo. qd si illi esse dens. stanum restituet. Sed pge ne. nunquam ubi aliquis fidelis mihi. quod recti salua in mercede sua dii adhuc uiuo. ut recipiat eum.

Tunc egressus tobias. uiuens splendidum. stante sancti. qui parati ad ambulandum. nunciamus qd angelus dei est salutauit eum. dixit. Gnae reparatum tonetum uenus. Ait ille respondit. Et filius sit. Et tobias dixit ei. Iosh uiam qui ire uiteg eme medo. Cui respondit. Ioui rota uncta ei. et eque ambulaui. manus apud gabelum fiem mihi. quomodo in angel commite medo. que posita in more gebathanis. Cui tobias ait. Subsistere ob secp. donec hoc ipsa mihi rem patrimo.

Tunc ingressus tobias indicauit uuerli hec patri suo. Suy que ad mirant pater. rogat ut introuert adeu. Ingressus et tu qui salutauit eum. dixit. Audiui tibi sempe sit. Et tobias ait. Quale gaudium in erit qui uiuere bus sedo. lumen celi uideo. Cui ait uiuere. fili ado esto. in primo et ut ad deo cuerit. Dixit iterum tobias. Iunqd poss. poduce filium meum ad gabelum in angel commite medo dei redeuis restituat ubi mercede sua. Et dixit ei angelus. Ego duca. reduci eum adte. Cui tobias respondit. Rogo te indicia mihi deq domo aut ecpia tribuesum. Cui tuphabel angelus dixit. Omnis qui mercenarii an ipsum mercede unum qui filio tuo eut. sed nefoure solluetur te reddam. Ego sit agrias. mane magni filius. Et tobias respondit.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Ex magno genere estis. Ser pero uerumtamen qd
poluerim cognoscere genus tuum. Dixit autem illi
angelus. Ego sum ud uca. ramu tibi reducam
filium tuum. Respondit aut tobias. dixit. Bene
ambulent. sit dominus uestro. angelus ei com
tetur uobcum. Tunc pauuis obq; que erant mun
portanda. fecit tobias uale pam suo. mnam sue;
ambulauerunt amb simul. Cumq; pteri q
eunt cepit flere mat ei. dicere. Pacin senec
tutis mee tulisti. eram similisti anobis. Sum q
et ipsa pecunia. pqua misisti eum. Sufficeat
nob paupes nra. ut diuitias cōpmerent. hoc
qd uiderant filium nm. Dixitq; tobias. Nolite
flere. sanus pueniet filius nr. fatum est reuert
ad nos. nouit ruuidebit ei. Credo eum angelo
dei cum ire. dene disponere omnia que ei
cupiu geruit. ita ut ei gaudio reuertat ad nos.

Adhuc uocē cellauit mat ei flere: dicens:
Profect est tobias. ceruis lenetuis est eis.
Et ingressus pma mansione iuxta flumen tygris.
requiuit ut lauaret pedes suos. ecce piscis. mirans
exiuit ad deuorandum eis. Quē expauescens tobias.
clamauit uoce magna dicens. Dne insidiat me.
Et dixit angelus. Adpehende branca ei. rahe eū
dixit: Quod ei fecisset. arripuit eum in sico. pul
pitare cepit ante pedes ei. Tunc dixit ei angelus. Ex
intera hunc piscem. nec ei. fel. necessa reponere
tibi. Siuit enim hic necessa ad iudicamēta uitae.
Quod ei fecisset. allauit cor eius ei. fedis fibis
leuauit uiua. Cum saluerint. qd sufficeret eis.
quos q; ceuerent in ignes comedere medos.

Tunc interrogauit tobias angelum dicens. Ob
secro te agnosc fit. ut dicas mihi qd remedium habe
bit fitus. qd pisce seruare iussisti. Respondit
q; dixit ei. Cordis ei particula si sup carbones
ponas fumus ei expellit omne genus demonioru.
siue a uiro siue a muliere. ita ut ultra non accedat
ad eos. dixit ei tobias. Scio uis ut maneam.
Respondens q; angelus ait. Si hic raguel noe
Ipse quidem uir de tribu iuda. Ano hic filia noeli
eam. sine q; ualsitin neq; fecundā ullū hō ali
um preter eum. Tibi debet omnis substantia
eius. propter et te accipe iuge. Pete ergo
eam. Ipse ei. dabit tibi eam uxorem. Tunc respō
dit tobias. dixit. Audio q; monta hō uiri sep
tem. mortui sunt. Sed etiam audiui extremo
nium illos occidit. Timeo g ne forte. mihi hoc e
ueniat. Et ei sim iumentum parentibus meis deserta
senectute illoru. ei tristitia adinferre. Time
angelus raphael dixit ei. Audi me ostendam
tibi qui sint qbus prualere potest demonium. Hui
namq; q; cum uxorem suscipiunt ut dnm ale
suam mente excludant. sicut iumentum ita iacent
hi equus. nmulus neq; hi est intellectus. Iuber
potestatem diabolus super eos. Tu aut ei accepis
eam ingressus cubiculum. puer diei continēs
esto abea. nihil aliud nisi orationib uacabis
ei ea. Ipsa aut nocte incendo uacuo pisces
fugabit demonium. Sed a uno nocte tenebit
one sociū patriarchū admittetis. Tertia aut
nocte benedictionē sequetis. ut filii eorum ob
mcolonos pereant. Tunc iacta aut nocte ter
ra accipens nigrum ei tunc dm. amoris fi
lios. integri qui libros dicet. Cum semine
habitabit benedictione in filiis sequatis.

Ingressus aut adragueli. filiae
eos raguel ei gaudio. Intuens q; tobias
raguel. dixit ad uxorem suam. Quis iuu
nis est iuuenis iste sic robusto meo. Et cum
hoc diesset aut. Sunt estis uos ex hac ciuitate.
At illi dixerunt. Ex tribu neptalim sumus. qui
ciuitate uiuere. Dixitq; illi raguel. Nos
ris tobia fratrem meum. Qui dixerunt. Nouimus
Sumq; multa bona locutus est de eo. dixit angelus
ad raguel. Tobias de quo interrogasti fratrem
Et iunxit se raguel. et iacentes osculati
sunt eum. plorans super collum ei dixit. Bene
dictus es tu fili mi. qui bonus et optimus uir fili
es. tanta uxor ei. Sumpta filia ipsius. Ad uxorem.

Postq aut locutus est dixit raguel o coni
ancie. parata cubiculum. Cumq; ornaret eos dis
cumbere ad prandium. tobias dixit. Ne ego
hodie non manducabo neq; bibam nisi prius
pentionem meam. firmes. promittas mihi dare
sarram filiam tuam. Quo audito ulo raguel ex
pauit. facien q; euenerunt illis septem iuuenis
tunere cepit. ne forte sine filium accidat
ei. Et cum dubitaret. sic dixit nullum petenti
responsum. Dixit ei angelus. Nolite timere
dare illam ei. ego hunc tuum dm dedit. quia
filia tua. Propter alius si potuit hanc illi.
Tunc dixit raguel. Confitebor. qd deus pe
cis. lacrimas meas in conspectu suo admisi
ne. credo ego. deo uos fecit adme uenire.
ut filia q; iungerem cognationis secdm
legem moysi. nec nos dubium geere. qd
tibi et mihi. Et adprehendens dexteram filie
suae dixit tobie tradidit dicens. Deus habra
am. deus ysaac. deus iacob. sit uobiscum. ipse
coniungat uos. impleatq; benedictionem suam
in uobis. Et accepta carta. fecerunt sponsalia
iungu. Et post hoc epulati sunt benedicentes

Gray Scale
0 1 2 3 4

8. dñi. Accepitq; ad se raguhel annam uxorem
suam. Præcepit ei ut per annum alterum cubicu-
lum introiret in eo cum filia sua. Placuitq;
tale. Dixitq; ei. Frater ait esto filiam. Obsecro
te ubi gaudium predio quo possedisti. Post
quam uero congaudentes introierunt in cenaculum
Recordatus magis tobias sermonem angeli. pru
lit recessile suo parte secus posuitq; eam
sub carbones incensos. Tunc raphael ad an
gelis applicuit demonium. Religauit eum
in deserto superioris egypti. Tunc hasaiam
de virgine tobiae. dixitq; ei. Sara exurge
per omnem dominum hodie. Factus est. Sedo ecclesiam. quibus
tribus noctibus uno iungim. Tertia autem nuptiae
ta nocte. in uno enim coniugio. filii sunt qui
pesum. non possunt ita iungi. sicut qui
ignorant dominum. Surgentes autem parte instan
ter orauerant. Dixitq; tobias. Domine deus patrum
nostrorum benedicant te omnes amico simul. in ca
nticis tuis benedicant te omnes. Domine tobias. Domine de pa
tris nostri benedicant te celi. fontes. flumina. omnes creaturae tue. que
meis sunt. Tu fecisti adam tibi adiutorium. redisti
ei adiutorium eiusdem. Et ne dicere tu sas quod
luxuriae causa accipio sororem meam sed solam
posteritatis dilectionem. in qua benedicant no
men tuum in secula seculorum. Dixit ergo sara in
8. Dixit ergo sara amen. Miserere nobis domine miserere
nobis. Et senescamus simul in pace tam. Et
factum est cum pullos canum. accessit ad ra
guhel servos suos. Fabricantes ei locum ubi
tecum sepulchrum. Dicebant enim. Ne forsitan
similiter quemadmodum ei. quo tertio ille sepe
quia ingressi adam. Cum parallent bos
tam. reliquit raguhel ad uxorem suam dicens
ei. Surge ut ad ancillis tuis. ut ita
sint omnium. Et sepelia eum ante quam illuscet
cras. Et misit ad ancillas suas. ut ingres
sa cubiculum reperent eos solos. ut solo
mes. secum parte dormientes. Et reclusam
tamen tonum mutum. Et benedixerunt dominum
raguel. ut dicerent. Benedicamus te domine deus israel. quia ingressi nos
quia amodo putabam. Ne forsitan nobis con
tumam tuam. Et exclusisti tuae misericordiam
psalmum in nos. Misericordiam fecisti domino nobis
ut dicerent. Fac eos domine plenum benedictionem. Ma
nifestum laudes tuae. Ut ostendas omnibus ostende
re. ut agnoscant omnes istas gentes quia
et solus es. in omnibus terra. Statimq; præ
cepit suis raguhel. ut impleret fossam. p

faceram. paulisquam incederet. Sed non autem sue
dicit. ut ministraret quinque. Apparatet omnia
que ingrediebantur in agentibus necessaria. Du
alsq; uaccas pingues. quatuor modios arietes oc
tuaginta. Panem epulas omnibus ut amicis suis esset
quasi amicis. adunauit raguhel tobiae. ut dicat
ad modum. Morantur apud eum. De omnibus autem
quæ possidebat raguhel. dimidiam partem dedit tobie.
fecit hanc scripturam. ut pars dimidia quæ supe
ratur. post obitum eius tobie domino deuenuisset. Sue
nocauit tobias ad se angelum. quemadmodum horum
eskimabat. dixitq; ei. Azarias fili peto ut au
scultes uba mea. Si enim amicum tibi seruum
si eo gaudium. quantum me. Tamen obsecro
te. ut adsumas tibi aliquid. filius seruata. ma
ris ad gazelam in angel. ut ita mecum reddas
quia ei gratia habui. Recipias ad me pecuniam
rogo eum uenire ad nuptias meas. Scis enim
ipse quam numerauit dies patrimonii. Et si tarda
uero unam diem. plus contristabit animam eius. Frater
te uero quam raguhel. quantum me. Quinque
ad quantum spondere non possum. Tunc raguhel adsumes
tibi seruum et seruis raguhelis. duos
camelos. ut angel. illuc ad modum proiit. Tu
uenens gazelam. reddit ei angelus tibi
recepit omnem pecuniam. Indicauitq; ei de omnibus
filio tobie. omnia que egesta sunt. fecitq; eum
secum uenire ad nuptias. Cumque ingressus esset
domum raguhelis. inuenit tobiam dilcubentem.
Exultans osculatus est eum. Et flexit ga
belus. benedixitq; dominum dicens. Benedicant te
domino deo israel. quia filius es tuus optimus. iustus
timens dominum. Et eleemosinas faciens. dicant
benedictiones semper uxori tuae. Sicut pater tuus
et. Tuorum filios tuos. filios filiorum uxo
ris tuae usque quarta generatione. Et sit semen
tuum benedictum ab israel. quia natus es
quia. Cumque omnes dixissent amen. accesserunt
ad cenam. Sed et tantum ad nuptias
tuum. Et fecerunt. Cum uero moras faceret
tobias causa nuptiarum. solicitus erat pater eius
tobias dicens. Putas quia morietur filius meus. nisi
quia tardauit ibi. Putas ne gabelus mori
et. Nemo illi reddit pecuniam. Cepit autem
timere ipse. Tamen uxori eius eo. Exper
ium autem simul flere eo quod dicitur
minime redire filius eorum. adeo. Flebat
igitur mater eius inmediabilis lacrimis. Ad
dicebat. Heu me fili mi. ut quid te misimus
peregrinari. lumen oculorum nostrorum. Baculum senectutis
nostre. solatium uite nostre. spem posteritatis nostre. Omnia

Gray Scale

simul unte uno bibere. et non reburnuit domine
tere anobis. Cui dixerat tobias. Tace noli
timere sanctae filii nostri. sanctae sunt et iustae uae illeeti
quo mundum eis. Illa autem multomodo obtu
perat. et cotidie exilium circumspiciebat. quae
dixerat suas omnes. et quasi remanendi uidebatur. ut
peculiaretur eum fieri posset remanere. At
uero raguhel dixerat ad gaudium suum. Manete
hic rogo mecum mihi filium meum tobiam in
tuae tuae. Cui tobias dixit. Ego non quaeram
mecum. modo dies copiantur. et mater spe
cor impis. Quia ibi mihi non rogaret raguel
tobiam. Ille eum nulla ratione uellet. audire cum
et dixit ei. et dimidiam partem omnis subs
tantiae meae. in pecudibus. in pecoribus. in
mobilis. in mancipiis. in pecunia mea. et filium
atque gaudentes. dimittit eum. abiit angelus
domini. Cum ergo ibi multum morarentur. et
dixerunt. Ecce iam sumus. ita nete eum ad pa
rentes nostros. Et audiens eos in filios uidit priusquam
moriar. Et ipse uenerunt parentes filii filiam
osculatus est eos. et dimisit eos in pace. Qui
uero cum honorauit socrum. diligere eum
regere familiam. gubernare domum. et ipsam
ipsam respondit uxorem exibere. Cum quae re
uertereunt puerum accharian quae uine
dio uinum nouum uetus in uetus uodie. Dum
autem. Tobias. cum suis quemadmodum re
liquisset parentes suos. Sic placet mihi ut
ego amicus et gaudio insedit in medium
familiae suae. et cum uxorem suam. Cum
hoc placuisset ut fieret. dixit raphael
ad tobiam. Tollatur ex felle piscis. et ex eis
uescantur. Tunc mox tobias ex felle piscis
lo. abierunt. Anna uero sedebat. semper
contra uiam in supalio montis unde
prospiciebat de longinquo. Et cum ecce loco
suo. et ait ad eum. Ecce uenit
filius tuus. Dixit que raphael ad tobiam.
Antibi mirteris tuum tuae. statim ut
dum dum tuum. et gaudium agens ei. Accede ad
patrem tuum. et osculare eum. statimque unc
tis oculos eius. et felle illo piscis. quod portas
tecum. Scias enim quia mox aperient oculi eius
tui patris tui. et uidebit lumen caeli. et laetabitur
in gaudebit. Tunc fugiunt cum illi
fierat unguentum. dei mutui ad uenient blan
dimitro. hic cum gaudebat. Et surgens pa
ter ac caput offendit pedibus currere. et data

in manu pueri accurrit obviam filio suo.
et illi aperiebat oculos eius. et ait ad eum. Fili
Et coepit flere pro gaudio. Cumque adorasset
eum. et gratias egisset. et sedere. Tunc sumentes
tobias de felle piscis. Inunxit oculos patris sui.
et illinuit. et dimidia fere hora coepit albu
go exalis ei. et medianum oculi egredi.
Quod ut uidit tobias. mirat abscultis
ei. et ait. Cum ergo ipse. et gratias ag
dum. ipse indicat. et uxori ei. et omnis qui
hae ei. Dicebatque tobias. Benedicat dno
deus israel. quia tu castigasti me. et saluasti
me. Ecce intro tobiae filium meum. Ingressus
est ei post septem dies sarai uxor eius. et omnis
mulier. et ecce sana. et omnis pecunia
mulieris recepit. Sed et pecunia quae recepit
agatelo. et mancipia parentibus suis. et ut
beneficia dei. quae fecisset eis. et omnem quae
eum diuerant. Genera. et achior. et nabam
et sobrium tobiae. gaudentes adtobiam. Con
gratulantes ei. et omnibus bonis. quae ei ostendit
deus. et per dies epulantes cum
gaudio magno gaudebant. Tunc uan
uit ad se filium suum tobias. et dixit ei. Quo
modo possumus dare unus istos con quem tecum
ire homines tobias dixit patri suo. Pater
mercedem dabimus ei. Aut quid dignum potest
esse benefactis ei. Qui duxit me sanum
et pecunia agatelo ipse recepit. Et
ipse me sanum fecit. et omnem alam ipse
operatus. Cum ergo parentibus ei fecit me
ipsum ad uxorem. et ipsi eripuit. Ego
autem fac uidere lumen oculi. et omnis ob pe
ripsi sum. Quid ergo ad hoc dignum ip
sum dare. Sed peto te pater. ut rogetis ei
si forte dignabitur medietatem omnis quae
allata est sibi assumere. Cum ergo
pater filii suis uocauit eum. et ait. Rogare ex
pro. ut dignatus dimidiam partem omnium
quae adduxerunt accepta uita. Tunc dixit ei
benedicere dominum coeli. et omnis omnibus
uentibus. obtulimus ei. quia nobis mu
lta dam sua. Et cum audisset uegis al
scontra tonum est. quam dei tenebrae
obtulimus honorificum est. Bonum est occul
tare. et eleemosynam magis quam thesau
ros auri condere. quam eleemosynam amare
uitam. ipsa est quae quaerit pro qua
fac misericordiam et iustitiam. Quam uita
causa peccatum. et quae perit filios suos
filios. et quae facit peccatum non uertatur

non ascendunt in uobis sermonem occi-
dit. Quando oriuntur ei lacrimis sepeli-
ebat mortuos absconditis prae timore
tua. Mortem sepelivit. Ego obtulo oblatio-
nis dicis. Qui accepit eradicabo. Nec fiunt ut
tempestatis planctus. Quis misit me dicis
ut auferre te. Clarum uocis filii in ad omni-
nio liberant. Ego sum raphael angelus, u-
nus ex vii. qui stamus ante dominum. ¶ Cum au-
dissent haec turbati sunt timentes corruerunt
super faciem suam. Dixit ei angelus. Pax uobis.
Nolite timere. Et cum ad eum nobiscum fuo
luntate dei. Ipsum benedicite semper illi.
Videbar quae uobiscum manducare videre. sed
ego cibo invisibili. Ipse qui bonum in-
uenit potest uiuere. Tempus est. ut revertar ad eum
qui misit. Vos autem benedicite dominum. nar-
rate omnia mirabilia eius. Et cum haec dixisset
sublatus est aspectu eorum. ablatus est. rutilus eum videre non
potuerunt. Tunc psallebant phoenix. vel. ibis
eum benedicere domino. Et exultabant vel. narra-
uerunt omnia mirabilia ei. ¶ Apparuit autem tobi
al senior. sicut sunt benedicentes dominum. deum. ob-
gloriae eius donec veniat. Quoniam sedet regnum suum.
quam nefarii illi. flagellati. reducti. admi-
rati. reducti. Tu est qui castigasti iniquitates
eorum. Confitemini domino filii israel. in conspec-
tu gentium laudate eum. quia ideo dispersit uos
inter gentes quae ignorant eum. ut uos narretis opera
mirabilia ei. Faciatis bene vel qui ne sint
dicamus. Ipse castigavit nos pro
iniquitate nostra. Ipse castigabit nos pro
misericordia sua. Aspicite ergo quid fecerit nobiscum.
et in omnibus. Confitemini regi seculorum.
laudate exultate eum in omnibus. ego
autem in terra captivitatis meae confitebor illi.
quia ostendit maiestatem suam in gente peccatrice. Convertimini
peccatores. Facite iustitiam coram deo. credens
vobis ut misericordiam suam. Ego autem in me
videbimus. Benedicite dominum omnes electi eius.
agite diem festum. Confitemini illi. Hierusalem
civitas dei castigavit te dominus in operibus ma-
nuum tuarum. Confitere domino in omni
tempore. Benedic
domino seculorum. ut reaedificet tabernaculum
suum. Revocet ad te omnes captivos. Gaudeat
in omnia seculorum. Lucebit splendida fulge-
bit. omnes fines terae adorabunt nationes. et omnes
qui habitant in finibus terae. Nomina ad terminum
vel adorabunt dominum in te. Nomen tuum in sacrifi-
cantione habebit. non magnum in nocebit

inter maledicentes qui te impleverunt te.
Benedicti sunt qui edificant te. Tu autem lae-
tetur in filiis tuis. quia omnes benedicent deum
gaudebunt ad dominum. Beati omnes qui diligunt te.
quia gaudent super te. Anima mea bene-
dic dominum. quia liberatus sum
Beatus ero si fuerit reliquus semen meum ad te
dum clarificare illum. Porta illum ex lapidibus
sinagogae edificabunt. et ex lapide puro so-
ornabit circum muros eius et ex lapide eundem
muro omnes plaudent vel dicent. quia ex eius
alleluia cantabunt. Benedicite domino omnes angeli eius
eum. ut sit regnum eius in saecula seculorum super omnem
eum. ¶ Et ita finiuntur sermones tobiae. pe-
ei qui illuminat et iuvat annis .l. duo-
ebriuntur filios nepotum illorum. ¶ Completis
utraque annis centum duodecim. sepultus est
honorifice in ninive. Quinquaginta una
sex annorum octo luum amisit. Sexagenarius
uero factus est. Reliquum vivunt sine gau-
dio fuit. Cum honorifice tumulatus est in pace
in pace. Interea autem mortuus sine tuscum ad
se tobia filium suum. et septem iuvenes filios
eius nepotes filios. Dixitque eis. Properate
in tuis nineve. Ecce enim excidit visio de
his in quibus locutus est iona. Ita fiet terra
adeo. Omnis autem deserta sua et replebuntur
domus dei quae mea centum. Iterum tabernacu-
lum. Ibique habitabit cum omnes domum. ne-
mique gens idolatra. venient in illum habi-
tabit in eo. Gaudebit in eo omnes reges terae
adorabunt regem israel. Audite filii meae pa-
tris vestri. Serviite domino in veritate. et fiat
ut faciatis quae sunt placita illi. Filiis vestris ma-
dare ut faciant justitiam. et eleemosynas. ut
sint memores dei. benedicat dominum omni
tempore. Inveniatur. in omnia mutare sua. Ne
et filii mutentur. nolite manere hic. sed
quaecumque die septimo manere in eam. et
sepelite me uno sepulchro. video dirigite gres-
sus meos ut eremus hinc. Video enim quia mul-
tas eo. sine dubio. Factum est autem post obitum
matris suae tobiae abscessit et venerunt cum
uxore sua. filii filiorum filii. nepotes et
adscititos suos. Invenitque eos in domo vel
in senectute tota. Iterum eos gessit. et se
clausit oculos eorum. Nam hereditatem domus israel
in quibus ipse exercuit. Gloriatus est. quia genera-
tionem filios filiorum suorum. septem annis fu-
gitiva morte. immortale dei. et gaudio. sepe-
lierunt eum omnes cognationes eius. omnes gratiae eius. In

lwna una. ⁊ in ci quer lanouey manſit. Ita
ura cepti ſunt eum deo q̃ volu. ⁊ cel ſuadui
nly terre.

ET FACTV EST

I. Poſtq̃ peruſit alexander philippi macedo qui
primus regnauit in grecia. egreſſus terram ceptum
tarum regum plur. medos. ⁊ obtinuit plurimas
prouincias obtinuit mundum. ⁊ mitigauit reges ter.
⁊ peruenit uſq; ad finem terre. et accepit spolia mul
tarum gentium. ⁊ fuit terra in conſpectu eius. et
contremuit terra. ⁊ exercitus fortem nimis. et
exaltauit cor eius. ⁊ obtinuit regi
ones gentium. ⁊ tyrannos. ⁊ facti ſunt illi tributa
rium. et poſt hec cecidit in lectum. ⁊ agnouit
quia moritur. ⁊ vocauit pueros ſuos nobiles. q̃
ſecum erant nutriti. ⁊ diuiſit illis regnum ſuum
ſicut adhuc viuebat. cum adhuc viuebat. et
imperauit alexander annis duodecim. ⁊ mortuus eſt
et obtinuerunt pueri regni eius unuſquiſq; in loco
ſuo. ⁊ impoſuerunt ſibi omnes diadema post mor
tem eius. ⁊ filii eorum poſt eos annis multis. ⁊ multipli
cata ſunt mala in terra. et egreſſus est radix peccatrix
antiochus inſtinctus. filius antiochi regis. qui fuit
rome obſes. ⁊ regnauit in anno centeſimo ſeptuageſimo
octauo. ⁊ ſeptimo regni grecorum. Indiebus illis
egreſſi ſunt filii iniqui. ⁊ ſuaſerunt multos
dicentes. Eamus et faciamus teſtamentum cum gen
tibus. quia recedere nos fecerunt a nobis mala. et bonum viſum est
in oculis eorum. et eſtimauerunt aliqui populo. ⁊
abierunt ad regem. ⁊ dedit illis potestatem facere
iuſtitiam gentium. et edificauerunt gymna
ſia in iuda ſecundum legem gentium. et fecerunt sibi preputia. et recesserunt testamento ſan
cto. et iuncti ſunt gentibus. et venundati ſunt ut
facerent malum. et paratum est regnum in
ſpectu antiochi. ⁊ cepit regnare in terra egip
ti. ut regnaret super duo regna. et intrauit
in egyptum in multitudine gravi in curribus
et equitibus. et in copiosa navium multi
tudine. et poſuit in bellum aduerſus ptolome
um regem egypti. et timuit ptolomeus a fa
cie eius. et fugit. et ceciderunt interfecti multi. et
obſidebant ciuitates munitas in terra egypti.
et accepit spolia terre egypti. et conuertit antiochus
poſtq̃ percuſſit egyptum in centeſimo quadrageſi
mo tertio anno. et aſcendit adiſrael. et
ascendit hierosolimis in multitudine
gravi. et intrauit in ſanctuarium cum ſuperbia
et accepit altare aureum. et candelabrum lumi
nis. et omnia vasa eius. et mensam propositionis
et libatoria. et phialas. et turibula aurea. et
velum et coronas et omnem ornatum aureum. quod in fa
cie templi erat. et contriuit omnia. et accepit
argentum et aurum et vasa deſiderabilia. et
accepit thesauros abſconditos. quos inuenit. et
ablatis omnibus habuit in manibus ſuis. et abiit
in terram ſuam. et fecit cedem hominum. et locutus est ſuperbia magna. et
factus est planctus magnus in iſrael. et in omni terra eorum.
et ingemuerunt principes. et ſeniores. et lamentati ſunt iuuenes et mulieres. et infirmatus est. et pulchra
facta est mulier immutata est. omnis maritus
sumpsit lamentum. que sedebant in thalamo. et
virgines lugebant. et mota est terra super inhabi
tantes eam. et omnis domus iacob induta est
confusione. et post duos annos dierum. misit rex
principem tributorum in ciuitates iuda. et ingre
ſus est usque in hierusalem cum multitudine gravi. et locutus est ad eos
verba pacifica in dolo. et crediderunt ei. et intentus
est ſuper ciuitatem repente. et percussit eam plaga
magna. et deſtruxit populum multum in iſrael. et accepit spolia ciuitatis. et incendit eam igni. et
destruxit domos eius. et muros eius in circuitu.
et captiuas duxerunt mulieres. et natos. et pecora possiderunt. et edificauerunt ciuitatem da
uid muro magno et forti. et firmis turribus. et
fecerunt eam arcem. et posuerunt illic gentes
peccatrices. et ſubditos in ea. et roborauerunt in ea. et posuerunt arma et escas. et congregauerunt spolia
ablata in hierusalem. et posuerunt illic. et factus est in laqueum
magnum. et factum est in aduersum sanctificationi. in insidias malis in israel. et effuderunt
sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis. et polluerunt sanctificationem. fugerunt
habitatores hierusalem propter eos. et facta est habitatio
extranorum. et facta est extranea semini suo. et
derelinquebant eam. sanctificatio eius desolata est. sicut
deserto. Dies festi eius conuersi sunt in luctum. omnes portae eius in abſcondito. omnes ſacerdotes eius in gemitu. et in opprobrium honores eius in contemptum. ſecundum gloriam eius. et multiplicata est ignominia eius. et ublimitas eius conuersa est in luctum. et
Et cecidit rex antiochus. omnis regno ſuo. et
rex omnis ipſius unus. et reliquerunt unus
quisque legem ſuam. et obſecenuerunt omnes gentes. ſecundum iubilum regis antiochi. et in iſrael. et
ſecerunt ei. et sacrificauerunt idolis. et polluerunt sab
bata. et iuſſit rex antiochus libros per
manus nuntiorum in iudam. et ciuitates iu

ut sequerentur legis gentium ferre et ab
horrere holocausta et sacrificia et abstinere se
ab immundis. Et ut haberent celebrari sab
bata. Et dies sollemnes et nominari sanc
tum populum dei. Et ut edificarent aras et
templa et idola et immolarent porcos. Et ut
relinquerent filios suos
incircumcisos et polluerent se omni bus
immundis et abominationibus. Et ut oblivisce
rentur legem et mutarent omnes iustificationes
dei. Et qui non fecerit secundum verbum re
gis morietur secundum verbum hu
iusmodi. Et scripserunt ad omnem ecclesiam
ut faciant sicut in diebus suis. Et ut
recedant de domo sancta et de
lege. Et ecce ipsi fecerunt
in die quinta decima mensis decembris. anno
centesimo quadragesimo. Et edificaverunt aram in
abhomination desolationis super altare dei. Et
in ciuitatibus iuda per circuitum edifi
caverunt aras. Et ad ianuas domorum et in plateis
incendebant thura. Et sacrificabant filios
legis dei. et in ciuitate iuda. Et
apud quos inuenebantur libri testa
menti domini. Et qui observabant legem domi
secundum edictum regis tradebant eos in
manus suas facientes de per singulos menses
in monte israel. Et in die
octaua die mensis sacrificabant super aram
quae erat super altare. Et circumcidebant
filios suos circumcisos secundum ut
iusserat rex. Et suspendebant per
ceptum. Et in ciuitate sua omnes eos qui
circumcisi erant. Et multi de israel
consentiebant in eis. Et fecerunt
in israel. Et fecerunt in israel
in diebus suis. Et factum est
in diebus illis. Et exiuit mathathias filius iohanis filii
symeonis. sacerdos de filiis iarib de
hierusalem. et sedit in monte modin. et habebat fi
lios quinque. Iohannem qui cognominatus est gadis
Symeon qui cognominabatur thassi. Iudam
qui cognominatus est machabeus. Eleazarum qui cognomi
natus est auaran. Ionathan qui cognomi
natus est apphus. Et uidebant mala fiebant
in iuda et in hierusalem. Et dixit mathathias
ad eos in urbe natus sum ut uidere gentem
populum meum et ciuitatem sanctam. Et sedere
illic. cum data sit in manibus inimicorum. Sanctum
nostrum factum est. Templum eius sicut
ignobilis. Vasa gloriae eius captiua abducta
sunt. Trucidati sunt senes eius in plateis. iuue
nes eius ceciderunt gladio inimicorum. Quae gens non
hereditauit regnum eius. et non obtinuit spolia eius.
Omnis compositio eius ablata est. et quae erat gens
liberae. Quare ergo nobis adhuc uiuere. Et sci
dit mathathias. et filii eius uestimenta sua. et
induerunt se saccis. plangentes uehementer. Et
uenerunt ad hunc qui missi erant a rege antiocho.
ut cogerent eos. qui fugerant ciuitatem mo
din. immolare et recedere ibi. et lege
dei discedere. Et multi de populo israel consentientes ac
cesserunt ad eos. Sed mathathias et filii eius con
stanter stetere. et responderunt qui missi erant ab
antiocho. dixerunt mathathae. Princeps ho
minum et magnus es in hac ciuitate et confortatus fi
liis et fratribus. Ergo accede primus et fac mandatum regis.
sicut fecerunt omnes gentes. et uiri iuda et qui re
sederunt in hierusalem. et sic fiet tu et filii tui in amicos
regis. et ditabimini argento et auro. et munere
multis. Et respondit mathathias et dixit
magna voce. Et si omnes gentes regi antiocho obedi
ant. ut discedant unusquisque a seruitute patrum
suorum. et consentiant mandatis eius. ego et filii mei
et fratres mei. obediemus legi patrum nostrorum. Pro
pitius sit nobis deus. non est nobis utile relinquere
legem et iustitias dei. Non audiemus uerba regis
antiochi. nec sacrificabimus contra legem
antiochi. nec sacrificabimus contra legem
legis. antiochi. non. mandata eius. Et cum cessauit loqui uerba hae.
accessit quidam iu
deus. in conspectum omnium sacrificare idolis super
aram in ciuitate modin. secundum iussum regis.
Et uidit mathathias. et doluit. et tremuerunt
renes eius. et accensus est ira sua. secundum iudicium
legis. et insurgens occidit eum super aram. Et
uirum qui miserat rex antiochus qui cogebat im
molari. occidit simul et aram destruxit.
Et zelatus est legem. sicut fecerunt phinees. zimbri. fi
lio saloni. Et exclamauit in ciuitate. uoce magna dicens. Omnis qui zelum habet legis. statuens
se testamentum exeat post me. Et fugit ipse et filii
eius in monte. et reliquerunt quaecumque habebant in
ciuitate. Tunc descendebant multi. quaerentes
iudicia et iustitiam et descendebant in deserto.
et habitabant ibi ipse
et filii eius. et mulieres eorum et pueri et pecora eorum. quia ma
ua uehementer fuerunt super eos mala. Et nuntiatum
est ministro regis. et exercitui qui erat in hierusalem in ci
uitate dauid. quia discesserunt uiri qui contra

Iosue. cxxxvii

Iosue. xxxiii.

Iud. xvi

Iud. xvi.

Ex. cxxxii.

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Et egressus est Iudas et obviam illi
exivit. et ceciderunt multi
de illis et fugientes sunt. Accepit spolia
eorum et gladium Apollonii abstulit Iudas. et
erat pugnans in eo omnibus diebus. Et ad
diem Seleucus princeps exercitus hostis qui
congregavit Iudas congregationem et ecclesiam fide-
lium secum. Et dixit in corde suo glorifica-
bo in regno meo et bellabo cum eis. Et quos qui
ex ipso sunt. Et ipse habebat filios regis. Et
paravit se. et accessit ad eos ad ut
ex forte Iudas multum ante ut videret quomodo
cum filiis sit. et appropinquaverunt usque
terminum et venerunt in montem obvium illi ex
parte. Et ecce ut vidit exercitus venientem
sibi obviam. dixerunt Iudae. Quare non
in paucis pugnare adversus nos in modo
tanto fortes. Et nos sumus parati sicut
unus vir. Et dixit Iudas. Facile est. quomodo
inclusi sint multi paucis. non est difficile in
conspectu dei coeli liberare in multis et
in paucis. Quia non in multitudine exercitus
victoria belli. sed de coelo fortitudo est. Ipsi
venerunt contra nos in multitudine cum
superbia. ut disperdant nos. et uxores
nostras et filios nostros. ut spolient nos.
Nos autem pugnabimus pro animabus nostris. et
legibus nostris. Et ipse dominus conteret eos. ante fa-
cies nostras. Nos autem timeatis eos.
Et cessavit postquam locutus est omnes
subito. Et commotus est Iudas. et omnes qui
cum eo per impetum. et ceciderunt
de exercitu Seleucus octingenti viri. Reliqui autem
fugientes in terra Philistiim. Et cecidit
Iudas et fratres eius. et timor et formido super
omnes incolas eorum. Et vicinae civitates
Iudae. et timor eorum. Et nuntiatum est
Iudae et fratribus eius. et timebant
omnes qui circumdabant eos. et
exercitus Seleucus princeps exercitus hostis
secum. Et dixit Iudas. Quid faciemus
ad hanc gentem. Et nos
exercitus. et applicabor ad hanc eorum. et ad
verba regis quae mandavit ipse facere
militibus. et in tempore. Et dixit Iudas
qui adjutorium sunt. Congregamini
ut pugnemus cum hostibus. Et congregatus est omnis exercitus pariter cum
illis. et obviaverunt. et pugnaverunt omnes
bellatores. Et ecce in illo tempore. et
Seleucus et omnis exercitus eius
in conspectu eius. Et dixerunt omnes
qui circumdabant eos. et
Et filii Israel congregati sunt
ibi et habebant gaudium. Et
voluptas abiit de eis. et
Et congregatus est omnis exercitus
Iudae et omnes qui circumdabant eos.
Et fugiebant in terra
alienigenarum. Et omnes
illa die. et dixerunt sic abiit. et
fuerunt in pace sub
manu sua. Et cecidit Iudas et

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

ascendamus nunc munda ne ci ne uo
re. Et congregati sunt omnes qui erant ascendere in
monte hon. ut uiderunt se sacrificio de
serunt altare ppinquum. quasi ceruus
matrix urgul. in nata. sic in sum uel sino
tu. ipsio fouea omnipotens. fuerunt nesthinta
sua. planxerunt planctu magno. imposuerunt
eum superpiu suum. accesserunt in facie sup
ferum. ne clamauerunt tubis signor. clamaue
runt deum. Cum ordinauit uidi impe
rator pugnarent aduersus eos. et cum uiderent
omnia sua. Et elegit sacerdotes fortes mac
cabeos. uolentes legem dei. munda ue
runt sanctuarium. et tulerunt lapides contaminationis in
locum mundum. Et cogitauerunt de altare holocau
stoum. quod profanum erat. quod ecce fecerunt. Et in
ad illum consilium. ut destruerent illud. ne ha
bere offensionem nobis. quod contaminauerunt illud
gentes. destruxerunt illud. et posuerunt lapides
in monte domus in loco apto. quousque ueniret
propheta. et responderet de eis. accepe lapides in
tegros. secundum legem. Et edificauerunt altare
nouum. secundum illud quod fuerat prius. Et edifica
uerunt sanctuarium domus. et interiora sanc
tificauerunt. et fecerunt uasa sanctuarium nouum. Et inuu
lerunt candelabrum. et altare incensum. et mensam
in templum incensum posuerunt super altare. Et accen
derunt lucernas. quae erant in candelabrum. et con
lucebant in templo. Posuerunt super mensam pa
nes. et appendentes uela. et omnia opera
quae fecerunt. Et cum mane surgens sunt in die qua
decima mensis nono hoc est chaslew. Cum
sumpsissent sacrificium secundum legem super altare holocau
stoum nouum. quod fecerunt secundum tempus. secundum diem in
qua gentes polluerunt illud. in ipsa renouatum est
in cantibus. et citharis. et cymbalis.
Et ceciderunt omnes in faciem. et adorauerunt.
benedixerunt deum celi. qui ostendit eis.
et fecerunt
dedicationem altaris diebus octo. et obtulerunt holocau
sta cum letitia. et sacrificium laudis. Et ornauerunt
faciem templi. et omnis ciuitatis. et sculpserunt de
dicatione portas. et tectum. et imposuerunt eis
januas. facta est letitia in populo magna nimis
ualde. ablatum est opprobrium gentium. Et statuit iu
das. et fratres eius. et omnis ecclesia israel. ut agerent di
es dedicationis altaris in tempo suis. de anno in annum
in die chaslew. cum letitia et iubilo. Et edifica
uerunt in tempo illo montem syon. circumquaque mu
ros altos. et turres firmas sunt. ne ueniant
gentes. et conculcent eum. sicut antea fecerunt.
Et collocauit ibi custodiam ad seruandum eum.
et munitum est ad custodiendam bethsura. ut sit
populus in munitione contra faciem idumee.

Factum est autem cum audisset gentes inimicorum quod edificatum est
altare. et sanctificatum sicut prius. Et iratae sunt nimis
contristatae sunt. et cogitauerunt ut delerent genus iacob. quod erat in eos.
Et coepit antiquare et percutere populum. et persequi. et debellare
iudas filios esau. in idumea. et eos qui erant
in agrabatana. quia arcebant eos. ibi helitas
quia fuit eos plaga magna. et deuastauit eos
et mitigauit filios eorum. quorum erant pro uilitate
in sedentes. in insidiantes ei in uia. et clausi sunt
abeo in turribus. et applicuerunt uados. et incendit
omnia quae erant in eis. igni. cum
omnibus quae erant. Et transiit ad filios am
mon. et inuenit manum fortem. et plures copiosum
et constituit eum dux ipsorum. Et commisit ei israel
in multa. et factum est in ipsorum tempore eorum. quasi
eos. et coepit agere cum israel. et transiit
est in terram. Congregatae sunt gentes. quae fuerunt
in gilaad ad disperdendum israel qui erant in ipsa
b. eorum. et obsederunt eos. et fugere maccabeus
in munitionem. et tulerunt intra ad uindi
cta et dicentes. Congregate sunt ad uos
nos gentes circumdantes. ut auferant nos. et parati
sunt ut ueniant et occupent munitionem in qua fugimus.
et ecce thimotheus dux exercitus eorum. Huic ergo uicini
erant nos et semper eorum. quoniam multitudo
nos. Et ecce fratres nostri qui erant in loco ubique
interfecti sunt. et parentes adducti sunt in uinculis
eorum. et mulieres. et spolia. et perierunt illic ferme mil
le uiros. Et adhuc ecce legentur. et ecce alii
nuntii uenerunt galilei. et scissis uestimentis. et nun
tiauerunt secundum uerba haec dicentes. Conuenisse
ad uos se aptolomaida. et tyro. et tyrone. et
repleta est omnis gentes alienigenis. ut uiro
sumant. et tradunt ad interitum populus sermo
nes istos. et uenit ecclesia magna. ad ira
cundiam quae facerunt fratres. eius. et in tribulationem erant.
et pugnauerunt abeos. Dixit iudas si
mon frater eius. et gentibus multis. iuxta uerba
fratres eius. et ingressus est. Ego autem et simon et iona
thas fratres mei ingressi sumus. et ioseph et
filius zacharie. et azariam duces populi. cum
reliquis exercitibus. et fecimus castra ad ciuitatem
fortem quae in iamnia. et ecce ioseph et azariam
fugerunt ab eis. et ceciderunt in multitudine
ex filiis israel. et factum est in ioseph et in
filius zacharie. et in

et commisit prelia multa cum gentib. et
fuit ges abscondita ei. et cecidit de gentib.
et percussit eos usq. ad portas prolomaidis.
et cecidit de gentib. fere tria milia virorum.
et diripiebat spolia eorum. et assumpsit eos. et gaudens
in gaudio cum uxoribus et filiis. et cum
omnib. que erant illic. et cum omni multitudine
cum letitia magna. ¶ Et iudas machabeus
et fratres eius et tunc cepit dimicare cum filiis esau
in idumea. et percussit eos plagam magnam. et
abstulit omnia quecumque habebant filii esau
in idumea. et omnia quecumque habebant filii ammon
et ceperunt secum multos et pervenerunt in
terram filiorum esau. et in azotum. et in iamnia. et
in galaad. et in bosor. et in alia oppida. et
in terra galaad. et in ptolomaida. et in
tyro. et in sidone. et in galaad. et in
galilea. et in galilea philistinorum. et
in galilea. et in galilea philistinorum. et
in galilea. et in galilea philistinorum. et
in

ipsi nobis nocui. et cum illi pugnare ad
iusum gd quemadmodum non sint. Et
erpit hilq erant in exercitu suo. rapiens
iumenta. Et vrbes munitas. et obtinuerunt
eas. et obviam illis impugnabant. Et fugati sunt
eos usque in illis. usque ad fines iuda. Et
ceciderunt illa die de populo israel. quasi duo milia
viri. facta est fuga magna in populo
qui non audierunt iudam fratrem eius. et existimabant
se forte facturos. ipsi autem non erant de semine
virorum. illorum. per quos salus facta est
in israel. Etenim iudas magnificabatur in
ore omnium israel. et omnium gentium. omnium
ubi audiebatur nomen eius. Et venerunt ad eos
filii gentium. et congregabant se ad
expugnandum filios esau in idumea. que
ad austrum est. et percussit ebron et filias eius.
et muros eius. et incendit in eis turres
Et movit castra ut veniret in iudam et venit
per iambulitidem iamniam. Audivit autem
lysias. et congregavit exercitum fortem
Dei sine dubio erit in populo. et declinavit
iudas in agrum iamniam in magno exercitu. Et
vidit aras deorum. et spolia dedit ipsis. et incendit
eis ignem. Et ceperunt spolia civitatis. et abierunt
in terram iudae. Et venerunt ad iamnia. et pam
bulavit lysias regiones. et iudam cum
fratribus eius. et dixerunt in spem nobilissima re
publica. in gentes. et templum sanctum. et
locupletem habere. et illic vidimus aureos
clipeos. et aureos. et quod reliquum alexandri
philippi regis macedonis. qui primus
graecorum. Et venit quaerebatur cum fratribus eius
et dixerunt eam. ne perdant. cum introierint
terrenos. et ceciderint in manibus
ipsorum. et fugit inde. abiit cum exercitu
magno. et reversus est in terram. Et venit
quotidiane ex illis. et fugiebant se contra
eos. et interfecerunt. et abiit hilla cum
fortitudine. et abiit hilla cum
fortitudine. et abiit hilla cum
fortitudine

MA
CHA

uiam hybriam. ⁊ commutauerunt se ver-
antes in pulu. ⁊ tubis cecinerunt. et elephantis ostende-
runt sanguinem uinei: mediam aracuendo eos in pli-
um. ⁊ omnes cum testudinibus ⁊ machinis singulis
mille uiri elephantis. milia autem uiri agilia-
rios erant. in quibus eos. Et ipsi eum ad pelo-
nari. uniuersique bestie electe erant. huius temp.
ubicumque erat bestia ibi erant. Et nocte quoque illu-
stram ⁊ in lectulis aureis. Sed mirabilis ignis fe-
rens firme. pregentes super singulis bestias. Et
super eis machine. ⁊ super singulis uiri armati.
xxx. ii. q pugnabant de super. ⁊ mire magnitudinis
Et ipsi omnes hinc inde stabant: mons
parte tubis eventum commouit. ⁊ pugnauerunt
ostipam in legionibus eius. Et ortus est sol in clip
peis aureis. et ceperunt resplendere montes aureis
resplendere campi. sicut lampades ignis. Et dis
tincta est pars exercitus regis. primores quoque eius so-
lii placabiliter ⁊ alacriter ordinare. Et
commouebantur et mirabantur. ante mirandum
eos. ⁊ incessu eius: ⁊ sonitus armorum. Et
exercitus magnus inde fremit. ⁊ appropinquauit uias
eorum ei impetu. Et exercitus exercitum regis
se commiscuerunt. Et uidit eleazar filius sammu
ua de tribu iuda ⁊ alia bestia ⁊ ordinauit eam
super bestia ⁊ mansit ⁊ ordinare. ⁊ ordinauit
et mirabatur. ante mirandum
eos. ⁊ incessu eius: ⁊ sonitus armorum. Et
exercitus magnus inde fremit. ⁊ appropinquauit uias
eorum ei impetu. Et exercitus exercitum regis
se commiscuerunt. Et uidit eleazar filius sammu
ua de tribu iuda ⁊ alia bestia ⁊ ordinauit eam
super bestia ⁊ mansit ⁊ ordinare. ⁊ ordinauit et

p. lxxxiii.

Ja. 1. 10.

71

Ba. iii. xxx. f.
Ba. iiii. xxviii.

8

pacem. ⁊ miraut illi dicens. Omnis fen
mus uob mali. neq; amas uiri. recedat
nunc ei. Et cum ipsi hendit eos se exagitatu
os. ⁊ cecidit eos mina die. sicut ubiq; sanp
numq. carnes sunt nos. ⁊ sanguis eis per
effuere morantur illi. ⁊ si etiam q sepelire
Et in caput tuum ⁊ memor ero in eis ppin
quoues nonc. in eis uenias iudicii. Tuis
gressi sunt eis obliuiosi. ⁊ obliuiti sui q
mauer. Et in eiut bachet cultro abirlin.
rapiaut integra ⁊ misit ⁊ cum ipsi hend
multos eos. qz. se refugerunt. Et quos de
ceptos inaetuit. ⁊ imputeis magnis pec.
⁊ omisit regione alchime. ⁊ relicq ai ex
uuium in diuuorum ipsi. Et abiit bach
et ad regem. ⁊ cum ⁊ agebat alchimi ppum
in ipsum sacerdotem fui. Et ecce ecce adeum
omnes q per ut habant ppin sui. robrum
et fimum uiteary. ⁊ fecit plagam magna
nimis. Et cum iudas omia mala q fec
alchimi. ⁊ quam eo erant filii israel. ⁊ plus
multo quam ego. ⁊ erit mors finis su
re in eternum. ⁊ fec in dictam uinos.
reserto et reseruet ultra exire in regi
ones. Vidit autem alchimi. ⁊ qm eo erant
⁊ cognouit q ei potest fustinere eos. ⁊ regre
sus est ad regem. ⁊ accusauit eos in his er
mis. Et misit rex in ciuitatem eos pa
pis suis nobilioribus. qui ut in mentis
exercitus ornatus. ⁊ mandauit ei ut ire
ppin. Et ecce in ciuitatem. ire in. eis exer
citu magno. ⁊ misit ad iudam. ⁊ ad fis eius
ei dele ubis praesidis dicens. Consurgu
gna in me nos. uenia ei in uis pacis.
⁊ iudam fac el uiis ei pace. Et ecce iudas
dam. ⁊ illi iurauer se in ei pacifice. ⁊ ol
tes pauci eius in pe iudas. ⁊ fuerunt se mo
iude. qm ei solo uenat adei. ⁊ dixerunt
ad abes. ⁊ amplius noluit uire fac ei. Et
gnouit iudas. qm ad mortem est. ⁊ sunt ei.
⁊ erunt obuia iude in pugna in ire ei ca
phur. salama. Et recedet de parte iudas
ri fere qua in sua. ⁊ fugiet in eum de
Et post hoc ibat ascendit iudas in mo
re syon. ⁊ dixit ad sacerdotes ppli sanctuare
ei in pace. ⁊ remonstrate ei holocausto
mata. quos offerebant prege. Et dixerunt sp
ire eos. ⁊ pollut. ⁊ cecit. et fugit. iudas
ei in dicens. Ilis iudas fuerit iudas. ⁊
dixerit ei. in manu in eas. omnis ei regnis
sui fuerit in pace. sic eis dominus istam.
Et erunt cum in magna. ⁊ inuenerunt
sacerdotes. ⁊ steterunt ante fac altaris. ⁊ em
pli flentes dixerunt. Tu elegisti domum istam dno
ad inuocandum nomen tuum in ea. ut esset do
mus orationis. ⁊ obsecrationis ppto tuo. sic
in dicta in loco isto. ⁊ reuertatur eius. ⁊ cadat
gladio. Quanto blasphemat eos. ⁊ medens
eis usq in finem. Et exiit in eos abiim.
castra applicuit ab hetbion. ⁊ accurrit
li exerciti sirie: iudas applicuit in adarsa
cum mil. milib. uiri. ⁊ fecit iudas de.
Quo nuntiatum est regi seleucidi dic.
q ipsi fecerunt ⁊ quot anglis ⁊ pcussit
eos. ⁊ cxxx milia. Sic ocie exercitum in
istum in hebron in dic. ⁊ scimus eum qu
male iam est. supscriptum. ⁊ iudica illi
sedin in manu illi. ⁊ omnis sec exercit pliu
tuadecima die mensis adar. ⁊ omia secistra
mentis. ⁊ cecidit ipse primus in pio. ut
iudas cecidit ei qui cecidit in eo. pre
cedit arma sua. ⁊ fugiebant. Et secuti eos
usq in die uni. ab adasa usq in iamnia
ad ingagara. ⁊ nubis cecidit postea cum
significationib. Et cecidit de omnib. ciuitat
lis ultra in eis. ⁊ inuitabant eos cum
buc. ⁊ ultra bant ire. ⁊ ad eos. ⁊ cecidit omis
gladio. si est relict ex eis nec. Et acce
pit spolia eos. ⁊ dom. Et ceciderunt in memoris.
ante in ei q cecidit in
suple: ⁊ attulit. ⁊ suspenderunt. ⁊ ma ultra.
lectus est. ⁊ ppls uaide. ⁊ exerc die in illam.
in letitia magna. Et statuit agi omni
b. anni sdiem istam. ⁊ ia decima die sis a
dar. ⁊ fuit ⁊ iuda die pauos. Et iudas
diuit iudas nomen romanos. qz sunt poten
tes uiribus. ⁊ adgesciit ad omia q postulant
ab eis. Et qsiq; accessit ad eos. statim ei
ei amicitia. qz sunt potentes uiribus. Au
dierunt plia eos. ⁊ in ritu eis ionis quas fe
cerunt in galata. q obtinuerunt eos. ⁊ deuer
sus tributum. ⁊ quanta fecerunt in regione bis
panie. ⁊ q imposuerunt redigere in metalla
argenti. ⁊ aurum q illic sunt. Et possidere eum
locum q filio suo. ⁊ ut erunt a eos q longe
erant a uaide ab eis. reges q sup uenerunt
illis. ab eis in mis fit. Contriuerunt ⁊ pcusse
runt eos plaga magna. et qui sed ⁊ tes
tum ob. omis. Et hyppum ⁊ pdonia omes
rege. ⁊ eos qd ubis eos. ⁊ ina uiles. et uie
runt in bello robrum eos. Et ramachum mag
num regem asie. qui pugnam multum his

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Et ut dicit uersus. qui sunt in decem part exercit
bachidis in decem. Et quem ei ab ipso omnis
obstantes exercitus. et non ei deferunt pars abiis.
Ipse autem ei eos usque admontem Aqon. Et eum
in summo montis. erat in medio qui erat ei
qui erat omnis. secundum se potuisset. quam
ipse erat ar g. Et in gaudium epulum.
occidit multum eos illis. Et cum ea
quod. et fugierunt. Et ionathas. Sy
mon. tulerunt uda fratrem suum. et sepelierunt eum
in sepulchro patris sui ceciderunt in op
dum. Et flauerunt eum omnis plebs israel planctu mu
gno. et luxerunt dies multos. et dixerunt. Quo
modo cecidit potens qui saluabat israel.
Et reliqua de uirtute bellorum. quae fecit. et
de magnitudine eius. et eius uir
tute. Et factum est post obitum uero eius
cepit multos in israel. et dixerunt omnes
qui operantur iniquitatem. Iudas et
bachides omnis regio eorum cum israel. Et ele
gerunt bachidem impios in terra. et constituerunt
eos duces regionis. et exercebant ipsi
tabant amicos iuda. et adiuuabant eos
ad bachidem. et interficiebant illos qui
tebant. Et factum est tribulatio magna in
israel. quale non fuerat ex quo die non fuit
propheta in israel. Congregauit ergo omnes am
ici iuda. et dixerunt ionathae. Ex quo mortuus
est iuda frater tuus non est similis ei uir
qui exeat contra inimicos bachidem. et eos qui
inimici sunt gentis nostre. Sed iuda tuus qui
dedit se ad bellandum pro nobis. Et tu cepisti
ionathas in nostra illo pro nobis. et fuit
locus in te pro nobis. Et congregauit te bachides.
et querunt ei occidere. Et congregauit ionathas
et simon frater eius. et omnes qui cum eo erant.
Et fugiens in deserto. et obsederunt
adagam. quae est ad mare. Et congregauit ia
thas. et dixit ad eos. Sedeatis
ei uiri iudaei. Et fecit fratrem suum
ciuitatem. et fecerunt nauibus eos
amicos suos. ut transmearent illuc apparatum
suum. quia erat copiosum. Et exierunt
filii iambri de madaba. et comprehenderunt
iohannem. et omnia quae habebat. abierunt
habentes ea. Post hoc uero uenerunt
filii iambri. et dixerunt. Nuptiae magnae
ducunt sponsam de madaba filiam iam
bri magnae. Et recordati sunt fratris
ionathae. et latuerunt in
ambitione montis. Et ecce erat ululatus
et tumultus multus. et exierunt
de latibulo montis. et occiderunt
omnes. et spoliauerunt omnes qui erant
cum eis. et conuersi sunt in luctum
nuptiarum. et sonitus musicorum in
luctum. et operuerunt montem
cum eis. et fecerunt multum sanguinem filii sui.
et fugiens in ciuitatem. et
ad dicta sanguinis filii sui. et reuersi
sunt ad uadum iordanis. Et audiuit bachides.
et uenit die sabbatorum usque ad iordanis. Et
ait ad suos ionathas. Surgamus pugnemus
pro animabus nostris. non est enim hodie sicut
heri. et nudius tertius. Ecce enim bellum et ad
uersum. a parte iordanis. nos autem stamus
et locus diuisionis. huic
et alamare est. in uberem. et non est
in medio eorum. Et commissum est bellum. Et
exercitus ionathae manum suam pugnare
bachidem. et diuisit ab eo exercitum. et percussit
ionathan. et multi uulnerati iordanem. et os
cecidit. et parte bachidis die illa mille uiri.
et reuersi sunt in hierusalem. Et edificauerunt ciuitates
munitas in terra iudae. et munitiones quae erant in
bethsur. et gazam. et in
bethsion. et in
ephrata. et in
thopo. muros excelsos. por
tas et seras. et posuit custodiam in eis. ut pu
gnarent contra israel. Et munitum
est bethsur. et gazam. et
posuit in eis auxilia. et apparatum eorum in
Et accepit filios principum regionis obsides.
et posuit eos in arce in custodia. Et
anno centesimo quinquagesimo tertio fuit
lex. et abscidit alchimus restaurationem domus
sanctae. et destruxerunt opus prophetarum. Et cepit
destruere muros illo. et cecidit alchimus
impeditus est opus illius. et obstructus est os
eius. et dissolutum est paralysi. nec ultra
loqui potuit ubi. et mandauit de domo
sua. Et mortuus est alchimus in illo tempore
magno. Et audiit bachides quia
mortuus est alchimus. et reuersus est ad regem. et
fuit tranquillus annis duobus. et regnauerunt omnes
iniqui dicentes. Ecce ionathas et omnes
hi in silentio habitant et fiducia. et
ad uocauit bachidem. et prendere eos et

una nocte. Et abierunt & obsidium eis dederunt.
Et cum non inuenisset eos Gerontias miles
sui exploratores secum duxit. Quos cum uidissent
omnes qui erant in castris. Et timore magno. Quia audierunt quod dederit eis
potestatem congregandi exercitum. Et ira
dei super eos uenerat obsides. Reddidit eos parti
bus suis. Et ubi erat ionathas in urbem.
cepit edificare. Et innouare ciuitatem. Et
dixit facientibus opus. Ut restituerent mu
ros. Montem syon in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem. Ita fecerunt. Et fugi
erant alienigene qui erant in munitionibus quas
edificauerat bacchides. Et reliquit unusquisque
locum suum. Abiit in terram suam. Tantum in
betsura remanserunt aliqui ex his qui reliquerant legem & scripturas. Et erat illi hec est ad re
fugium. Audiuit autem alexander pro
missa quam promisit demetrio ionathe. Et ma
gnificauit eum pluribus muneribus. Quasi ipse esset
frater eius. Laudes quas laudauerat. Dixit
Quis quid inuenient aliquem uirum tali
nunc faciemus eum amicum. Locum nem.
Et scripsit epistolam. Misit eis secundum ubi ue
dicens. Rex alexander fratri ionathe salu
tem. Audiuimus de te quod potes esse uir
fortis. Et aptus esse amicus noster. Et nunc stu
timus te hodie. Summum sacerdotem gen
tis tue. Ut amicus uocaris regis. Et misit
ei purpuram & coronam auream. Et iussit
sentiat nobis cum. Et seruet amicitias ad
nos. Et indutus est ionathas stolam sancta
septimo mense. Anno centesimo sexagesimo
in die sollempni scenopegie. Et congregauit exercitum. Hoc anno copio
sa. Audiuit demetrius filius eius
fuit in mis. Dixit. Quid hoc fecimus quod
occupauit nos alexander. Apprehendere
amicitiam iudeorum ad munimen suum.
Scribam rogo illis uerba deprecatoria. Et
dixit. Ad ea ut sit mecum in auxilio. Et
scripsit ei in hoc modo. Rex demetrius
Rex demetrius genti iudeorum salutem.
Cum sentiatis ad nos pacem. Manentes in
amicitia nostra. Et accessistis ad inimicos
nostros. Audiuimus regnum suum. Et tempe
uestre adhuc obtenuare ad nos fide. Ret
tribuemus uobis bona. Pro quibus fecistis nobis. Et remittemus uobis pro istis omnes re
bus quas debetis nobis. Et dimittemus uobis
uidelicet attributis. Et ea quae sunt indulgentia
rege. Et remitto. Et ea semina. Et omnia
parte fructuum lignorum quorum est mea. Et
relinquo uobis et iudeis. Et uectigalia
accipiant ab iudea. Et tribus ciuitatibus quae

Anno centesimo sexagesimo
secundo alexander antiochi filius cognomi
natus nobilis. Occupauit ptolomaidam.
Et recepit eum. Et regnauit illic. Et audiuit
demetrius rex. Congregauit exercitum multum
nimis copiosum. Et uenit obuiam illi in pugnam. Et misit
demetrius ad ionathan epistolam. Verba pacis.
ut magnificaret eum. Priusquam inciperent
pugnare fuerat eum alexandrum ad suos. Recordabatur enim omnia mala
quae fecerat ei. Et fratribus eius. Et genti eius.
Et dedit ei potestatem congregandi exercitum.
Et habere arma. Et ut sibi socius eius. Et ob
sides qui erant in arce uellet mandare ei. Et fu
git ionathas in urbem. Et legit epistolas in au
ribus omnis populi. Et uiri urbis. Et timuerunt

addite sunt illi ex samaria et galilea et iudea
et trans iordanem. et qui circa iherusalem habitant
in ea similiter. et ecce tribus ex ipsis sunt
sub imperio eius potestate ac vel qui est in urbe.
ro ea summo sacerdoti constituta nisi
quo ei ipse elegerit qui custos sit ei. et
alium iuxta. et cum iuxta. et iudea et reg
meo. relinquo illi terra grauis. unde tributum
solvant. et ea pecu. fuor. et omnis dies sollep
nes. et sabbata. et menses. et dies vetus. et
dies ante diem sollempnem. et dies post diem sollep
nem. et omnis immunitas. et remissiones. omnibus
qui sunt in regno meo. et nemo habebit po
testatem agere aliquid. et nouerit negotium ad
usus aliquem eorum nisi causa iudaeorum sed
iudaei in regno regis. ad triginta milia
uirorum. et dabuntur illis cibaria: uti oportet omni
exercitui regis. et ex ipsis ponentur in munitionibus
regis. et ex ipsis constituentur super negotia regni quae agunt ex hac. et
principes sint ex eis. et ambulent legibus suis
sicut praecepit rex in iudea. et tres ciuitates
quae addentur iudee. et de regione samarie.
et sint iudea et ipsae sub uno. non ob
dientes alie potestati. misit simon sacerdos pto
lomaeo. et finem eius. qualem fecit omnis sal.
quae sunt in urbem ad necessaria. et sumpsit eorum
et ego singulis annis decem et sex milia siclorum
argenti de thesauris regis. et hoc quinque. et
de ea quae reliqua fuerit ex non redditum. quae ad negotia
ceciderunt annis priorum. et haec dabuntur in
opera domus. et super murum quinque milia siclorum argenti
et quae expendetur de ratione sacerdotum. et singulis annis
et haec ad sacerdotes qui ministrant. quae missa sun
gunt. et qui fugerint a templo qui sunt in
iherusalem. et omnis qui sunt eis obnoxii regi. et
omnis negotio dimittant. et nihil quod sit eis in
regno meo. libera fuerit. et secunda ut
restaurentur opera sacerdotum in templo dabuntur de ratio
ne regis. ad construendos muros urbis. et
munendos in circuitu sumptus dabuntur de
ratione regis. ad construendos muros iudee. et

Et audiuit autem ionathas et omnes sermo
nes istos. et credidit eis. nec recepit eos qui
recedunt sunt in malitia magna quae fecerant
in israel. et tradiderunt eos in manus
eius in alexandria. et exposuerunt
eis in alexandria. et ipse fuerit eis princeps
sermonum pacis. et ipsi auxilium ferebant omni
bus diebus. Et congregauit rex alexander regum
exercitum magnum. et commonuit castra ad
metrum. et obsedit ptolomaeum regem. et fugerunt ex
tus alexandri. et cecidit in demetrius.
et mutauit castra. et ecce tres milia uirorum.
tunc accidit sol. et cecidit demetrius in illa die:
et misit alexander ad ptolomaeum regem egypti
legatos. sedens hoc verbum dicens. Quia ingressus
sum in regnum meum. et sedi in sede patris mei. et
obtinui primam partem. et tunc demetrius. et pos
sedi regionem meam. et ecce ego pugnans. et
tristis est. ipse enim et ego obsidebimus sedem
regni eius. et statuam nunc amicitiam.
et dabo filiam meam uxorem. et erit gener tuus. et dabo
tibi dona et dignitatem. et respondit ptolomaeus
rex. dicens. felix dies in qua reversus es ad ter
ram patris tui. et sedisti in sede regni eorum.
et nunc facam tibi quae scripsisti. et occurre pto
lomaeo huc. et iuramentum nos mutuo. et spondeo tibi
sicut dixisti. et venit ptolomaeus de egypto ipse et
cleopatra filia eius. et venit ptolomaeus. An
no centesimo sexagesimo sed. et venerunt ei
alexander rex. et dedit ei cleopatram filiam suam.
et fecit nuptias ei ptolomaeus sicut regis fili
gnatae. et sumpsit rex alexander ionathae.
ut veniret obuiam sibi. et exhibuit ei gloriam pto
lomaeus. et accepit duobus regibus. et dedit illis
argentum multum. et aurum et dona. et inuenit
gratiam in oculis eorum. et conuenerunt eum adui
sunt eum uiri pestilentes et iniqui. uiri in israel
et accusauit eum. et iuxta eum. et dedit rex. et
iussit spoliari ionathan et induere eum
et eum purpura. et ita fecerunt. et collocauit
eum rex sedere secum. Dixitque principibus. Ex
ite cum eo in medio ciuitatis. et dicite ut nemo
impediat adiuratos eum de ullo negotio. nec quis
quam eum molestet de ulla re. et factum est
ut cum uidissent gloriam eius et quae dicebantur
de eum purpuram fugere omnes. et magni
ficatus est rex. et sumpsit eum in primos amicos.
et posuit eum duce. et partem cepit princeps. et
reversus est ionathas in iherusalem cum pace. et letus

In anno centesimo sexagesimo quinto
uenit demetrius filius demetrii a creta
patris sui. et audiuit alexander rex.
et contristatus est valde. et reversus est antiochiam. et
constituit demetrius apollonium qui erat celesy
riae. congregauit exercitum magnum. et accessit
ad iamniam. et misit ad ionathan summum
sacerdotem dicens. Tu solus resistis nobis. ego
autem factus sum inderisus et in opprobrium. ipse
enim qui tu potestatem exercet adversus nos in mon
tibus. Nunc igitur eligamus nobis in
planitiebus. et sit ibi congressus
et noscamus. et cognoscamus. et
ibi

mucam. qt mecum est. ut reuel bellor. In
fuga uolce. qd sim ego. nati gauei uoff
m. q dicit. qn potest stare pel uir ante
faciem uiri. qt ab his mitiga. qui sit pa
tres tui infra sua. Et ne quom poti sitti
nere apuii. reuerentii tanti mei po. ti
ti et ipsi. neq; laxii. neq; locui fugiendi.
Et audii autem ionathas sermones apol
lonii. mos enim. delegit dece milia imbu
rit abrsin. ad aurem ei symon fr eius
mad iuuii. applicuit ciuitati oppug
eccl sit eii atum. qt custodia apollonii
in ppe erat. appugnaii eii. Et ecce fim qui
erat in ciuitate. apuiciuiti. Et obiim
ionathas iqpen. Et audii apollonii et
amour tra multa egii. reuerentii mlrum.
rabit agonii tanq; ifaciens. Et stati eii
in campo. eq; bii multitudine apii. qui
ptet mei. Et misit et eii ionathas in agonii.
pluii cii mi sii. Et ecce ad apollonii in ciuitas
mille equtes potentes occiste. Et ag ionathas
ad ciuitatem stuidie ppte. nec uii ciuitatem. in me
usq; ad uespi. Applicii stabat sicut ipse ion
thas. stabant et equtes. Et et symon exer
citii suii. non misit ad ipsa legione. equtes eii
sunt gnii erat. nimis fr atro. fugerii. Et
ds pli sii in ciptii. fugiei in agonii. intra
uii in templii dagon. ut si fugiei in illud sicut
dirgii. Et fuii ei gladii in gladio. ei ipsi
qui ceciii sii fere de to multa autem. Et
mouit in ionathas cathii. applicii ea
ad ascalone. et uii occurrere obuiii illi in
gna gla. Et ceciii ei ionathas in rin cum
suis. usq; ad hola nlm. Et ecciii fur au
diuit ionathas alexander sermones istos
addidit ad iue gli ficiii ionathan. multe
ei sybilla autem sicuti ex ytiu dan. o
gnans regii. reddit ei accion. nonii fines
ei in possessione. Et ecce egyptii o gregii
exercitii sic arenii que est circa ora maris.
maues multas. ut prebent obuiii regii alexan
dri ad. addere illud regno suo. Et audii
serii ii ipsi principes. applicabat ei ut mes.
facii rabii ei qt mandauit alexander re
gure ei obuii eo. q. fecit filii eii. Cii audi
uit autem ptolomeii. ponebat ca
stra ad multii. in singuli ciuitatib. Et
ii rupi propinquii agoro. ostendit ei nem

pluii dagon suscensim. agorum. re
tii ei remsitii. rempa pieria. rem q ceci
erat in bello. Et multi quos fecerat se
uii. ut ii uii dii fuerii ei. Et audii rex.
Et accusii ionathii regi. fio ppen eii gli.
mii uii se laturii eii. rem mii illic.
Et abiii ionathas cii rege usq; ad fluuii.
quocii eloui uii. ut si fii in rin. Rex
autem ptolomee obuiii diii ceii terii.
usq; ad se leuciii marinii. Et cogitabat
malem mii o illa mala. multis legnis
ad dii mii dicens. Cum eo pnam iii
nos pii. rdate mihi filia mea q. est ale
xander. regnabit in regno patris sui.
Penitet enim me q. dedii illi filia mea.
quesiii eii me occidere. mii q. aut
eii. qt fii q. cupiebat regnii eius. Et ab
stulit filia sua. Et dedit eii demetrio.
ionathii se abalexandro. manifesta
fuit ei inimicii ei. Et intrauit pto
lomeus in mediii. in ciuitate. Et
ponii in ciptii. egypti. rabii. Pto 58
lomeus autem rexerat in ciuitatibus
b. qui pellebat q. erii in locis illis. Et au
diuit alexander. mii ad eii in bello. Et
pouii ptolomee rex exercitii. fecit ei
ei in manii ualida. fugauit eii. Et fug
alexander in arabia. ut ibi pregere.
Rex autem ptolomee exultii est. rabii
lii gloii ei. ampl eii alexandri. ministr
ptolomeo. Et rex ptolomee in ciuitas ei
in ciptii. Et ecce in ciuitatibus ab pen
ciii abii q. erii in ciuitii. Et regna
uit demetrius anno centesimo sexage
simo sexto. Et in diebus illis congregii 59
ionathas eos q. erant in turri. ut expu
gnarent eii. et fecerii machinas contra
eii in machinas mitral. Et abiii gpag
odeuii gentes sua. uii unq. ad regem.
renuntiauii ei ei q. ionathas obsidebat
turrii. Et ut audii rex irii. et stati
uii ptolomaeii. scripsit ionathe.
ne obsideret. fecit ei sibi. ut conlo
qii fii in ptolomaeo. Et audii autem ion
thas iussit obsidere. delegit de seniori 60 xiv
b. isrl. et de sacerdotib. dedit se periclo.
Et accepit aurii argentii. uestimenta
ua essent. multa. abiit ad regem. pto
lomaeum. in ciuitii graam. cum hiere
Et iii pellabii adii sui eii qd. imq.

ex gente sua. Et fecit ei rex sicut fecerant ei. quante eum fuerunt. Et confirmauit
eum. Ait omnes ipse tui omnium amicorum ei. Statuit
ei pro patre suo sacerdotii. Quisque qui
abiuit paulo prius a fide eum pro inimico
amicos. Et postulauit ionathas a rege
ut immunes facerent iudei tributis de
Iudea. Quoniam sit et ceteri omnes qui in
Iosephsit rege. Et scripsit ionathe epistolam
omnibus his suis modum continentes. Rex
demetrius ionathe fratri suo. et gente iu
dei. Exemplum epistole quam scripsimus lasthe
nis cognato meo. de his similia ad nos iussi
mus. Demetrius lasthenis patruo suo
et gente iudeorum amicis nostris. Rogauimus
vos quia iusta sunt. apud nos recentium bene
facere quod promittere iussimus. et ea quae nos
iussimus. Et nunc iubemus ut
ne. Ne recedatis lasthenis patruus

ipsi remeniu meuel. que estinguisen. ai
everatu multo. volente eiu remouere. me
gono regni. occurre illi. frem auisiui sy
mone reliqd unta puncta. applicuit sy
mon. adiuti sunt. expugnauit eu diebus
multis. occisis eos. postulauit a eo de
tenis accipere. dedit illis. recie eos unde. Et
cepit ciuitate. posuit in ea presidiu. Eio
nathas. cristae applicuit ad aqs genesar.
ante lucu uigilauit in campis aldo. Ecce
ecce castra alienigenu occurrebant in campo.
tenebant a insidias montibus. Ipse autem
occurrit cadulo. Insidie uo erant per ce
ai suis. commisit pliu. Et uigi erant per
parte ionathe omis. Et nemo relictus est. exci
nisi mathathias filius absaloni. mathias
filius chisi. princeps militie gentis. Et
cecidit ionathas uestimenta sua. posuit eam
in capite suo. tentu. Et ceisit ei adosi pliu.
yunt illos. Et pugnauit. unde. q fugiebat
partes illius. reuersi sunt ad eu. nisi sequebatur
ai eo. usq; ad ad cistu sua. peuenerunt usq;
ulne. Et cecidit ex alienigenis in die illa tria
milia uiroz. Et reuersus est ionathas in ierusalem.

17. Eruditi ionathas qui erant eius mecum. ele
gitiodi. misit romam statuere: renouare
eis amicitiam. ad spiritales. ad alia loca
misit epla. secdm eadem formam. ad lacedemo
nam. ad mandauit memoria. ad ipsi. Jonathas
filius sacerdotis. gens iudeoz. misit nos ut
renouetur amicitia. societate secdm pacti
nu. Et dedit illis epla ad ipsos locos. ut
reducerent eos in pacem suam cum pace. Et hec
exemplu epla. quas scripsit ionathas
spartanis. Jonathas summus sacerdos. se
niores gentis. sacerdotes. reliquus plebis
iudeoz. spartanis fratribus salutem. Jam pre
misse erant epla. ad onia summu sacerdote
ad onia q pugnabat adversus. qm estis fratres
nri. sicut rescriptum continet q. subiectus est.
Et suscepit onias uirum q fuerat missus cum
honore. accepit epla. qb. significabatur de
societate. amicitia. Jos cum q. uoz indi
genu. hymnes solacium sacerdotes qui erant in
manibus nris. Multum iuuat ad uos re
nouare fraternitatem. amicitia. ne forte ali
em efficiamur. ab uobis. Quia cum tempus
transierit. eque uobis. ad nos. Jos ergo
nos tempus sine cessatione. in diebus festis
bus. Et certis qb. oportet memores sumus
uri in sacrificiis que offerimus. obsecra

nomb sicut fas est. recte memorisse fratres
leramur itaq; regis nri. Jos autem erant
tedenti inter tribulationes. multa pha. Et
pugnauerunt nos reges qui sunt circumu nos.
Noluimus eos molesti esse. neq; omis socis.
amicis nris in stis. Habuimus enim receptu
auxiliu. ab eis qui erant in ceelo
nri. Et eos qui erant contra nos. confusi sunt
omis. Et legimus itaq; in memoriis antiqbus.
iam pridem nos omis filius. multum adiuma
nos renouare ei qui est amicus. societatem pa
cis. Quandoquidem itaq; et uerum est eius
ad nos. sanctum nos. mandata nobis epla nuper
in innouatione fraternitatis nre. Et nuntiauit
facere ei responsum. nobis ad hec. Et hec re
scriptu epla quem miserat onias. Rex spar
tanorum onias ionathe sacerdoti magno
salutem. Inuentum est in scriptum de spar
tanis. fratribus. qm sunt fres. qui sunt de genere
abrahe. Et nunc ex quo hec cognouimus re
nestatem uestri scribentes de pace uestra. Scri
nos rescripsimus uobis. pecora nostra. pos
sessiones nre. sicut sunt. nostre sunt. Cum
autem rogamus hec nuntiari nobis. Eratque
dui ionathas qm egressi sunt pugnare pel re
mentes cum eis circumstantes supra q prius pu
gnare adversus eos. Et cum abissent
ad tentoria in parte regione. Non enim redierunt
ex spiritu. uenit gedeon regione eius.
Et uisus est speculatores ex insidiis eoz. rei
sicut mutauerunt quo stuuit sup uenire illic
nocte. Cum occidisset aut sol precepit ionathas
suis ut uigilare. ne minimus pugnare
adpugnu. tota nocte. Et posuit custodes
per circuitu. custodiebant adversu
q pugnabant ionathas cum suis dolo. Et
timuerunt formidauerunt corde suo. accendere
focos in castris suis. Jonathas autem et q
cum eo erant usq; cognouerunt usq; mane. Vi
derunt enim lumina a ardentia. locutus
est ionathas. ad comprehendit eos. Tran
sierunt enim flumen elentherum. retulit ionat
has. ad comprehendit eos. uos adamus
q iacebant gladiatores. percussit eos. accepit
spolia eoz. iunxit uenit damascum.
perambulauit omem regionem illam. Simon
autem exiuit uenit usq; ad ascalonem. ad
xima presidia. declinauit in joppen. occu
pauit eam. audiuit enim q uellent presidium
tradere partibus demetrii. posuit
ibi custodes. ut custodirent eam. Et reuersus
est ionathas. ad uocauit senores plebis. cogitauit

QA TBA VS

Mach eus ex iudea sicut in ordine
primus ponitur. ita cuiusqui
ī iudea primus scriptus est iusuo
cato ad deum. ex publicanis ac
ribus fuit. duo in gnatione xpi principia p
sumimus. unus prima ad iumatio ī car
ne. alius annus secūdus electio fuit. ex ex
ercitus primus xpi. sicq; quater denario n
umero triformiter polito. principiū a cre
dendi fide in electōnis tempus pungens ex
electōe usq; in transmigrationis diem di
ngens. atq; a transmigrationis die usq; ī
xpm diffinens. deinde iam adventus dni
ostendit gnationem. ut ita nūo sacrificiis
ac tempor. ac q. cer ostendet. ita in se opus
monstrans etiam in huius quoq; genus posu
it. xpi operantis a primario testimonium
ñ negaret. Quia omnū rerum temp. ex
d. unus. dispositio. l. ratio. q. fidei necessa
rium ē dē xpe est. qui factus ē ex mulie
re fē sub lege. natus ex virgine. passus in
carne. omnia in cruce fixit. ut triumphi
nea in semet ipso resurgens in corpore. a pa
tris nomen in patribus filio. a filii nomen
pri restituens in filius. omne principio fine
fine ostendens se unum cum pre ēe. quū
ē in quo cūctis utile ē desiderantibus de
um sicut prima uel media uel preterita cognos
cere. ut ita ac ratōnem apli. ita opus cūctis
ad dilectionem dei in carne nascentis. prim
ūsa legentes intelligant atq; id in eo in
quo apprehensi sunt. apprehendere exercent
cognoscant. sobris enim lectio studio augu
menti fuit. ita fidei fēē tradere. ita opan
tis dei intelligendum ē disputationem qui
ribus non tacere.

Liber gnationis ihu xpi filii
dauid filii abraham. abra
ham autem genuit ysa
ac. ysaac autē genuit iacob.
iacob autem genuit iudam
et fratres eius. iudas autē genuit phares et za
ram de thamar. phares autem genuit
hesron. hesron autem genuit aram. a
ram autē genuit aminadab. aminadab
autē genuit naason. naason autem ge
nuit salmon. salmon autē genuit boz
de rahab. boz autem genuit obed ex ru
th. obed autē genuit iesse. iesse autē ge
nuit dauid regem. dauid autem rex ge
nuit salomonem ex ea q fuit urie. salo
mon autē genuit roboam. roboam autē
genuit abiam. abia autē genuit asa. asa
autē genuit iosaphat. iosaphat autē genu
it ioram. ioram autē genuit ozam. ozias

autē genuit ioatham. ioatham autē ge
nuit achaz. achaz autem genuit ezechiam.
ezechias autē genuit manassen. manasses
autē genuit amon. amon autē genuit iosi
am. iosias autem genuit iechonias et fratres eius
ī transmigratione babilonis. et post tras
migrationem babilonis. iechonias genuit
salathiel. salathiel autem genuit zorobabel.
zorobabel autem genuit abiud. abi
ud autem genuit eliachim. eliachim autē
genuit azor. azor autem genuit sadoch.
sadoch autem genuit achim. achim autē
genuit eliud. eliud autem genuit elea
zar. eleazar autem genuit matthan.
matthan autē genuit iacob. iacob autē
genuit ioseph uirum marie de q natus
est ihs qui uocatur xpus. Omnes ergo gnatio
nes ab abraham usq; ad dauid generatio
nes sunt quatordecim. et a dauid usq; ad
transmigrationem babilonis generationes
quatordecim. et a transmigratione babilo
nis usq; ad xpm gnationes quatordecim.
Omnes itaq; generationes ab abraham
usq; ad xpm generationes xl. duae. xpi a
generatio sic erat. Cum esset desponsa
ta mater ihu maria ioseph. antequam conue
nirent inuenta ē in utero habens de spiritu scto.
ioseph autem uir eius cum esset iustus. et
nollet eam ostendere. voluit occulte dimi
tere eam. Hec autem eo cogitante. ecce a
gelus domini ī somnis apparuit ei dicens.
ioseph fili dauid noli timere accipere ma
riam coniugem tuam. Quod enim ī ea natum
ē. de spiritu scto est. pariet autē filium. et uocabis
nomen eius ihm. ipse enim saluum faciet po
pulum suum a peccatis eorum. hoc autē totum
factum ē. ut adimpleretur q. dictum ē a domino
p. ysaiam dicentem. ecce uirgo ī utero ha
debit et pariet filium. et uocabunt nomen eius
emanuel. qd est interpretatum nobiscum deus.
Exurgens autem ioseph a somno. fecit sicut
precepit ei angelus domini. et accepit coniugem
suam. et non cognoscebat eam. donec peperit
filium suum primogenitum. et uocauit nomen
eius ihm. Cum ergo natus esset ihs in bet
leem iude. ī diebus herodis regis. ecce magi ab
oriente uenerunt in hierusalem dicentes. ubi
est qui natus est rex iudeorum. uidimus enim stellam
eius in oriente. et uenimus adorare eum. Audi
ens autem herodes rex turbatus est. et omnis ie
rosolima cum illo. et congregans omnes
principes sacerdotum. et scribas populi. sciscitabat
ur ab eis ubi xpus nasceretur. at illi dixe
runt ei. in bethleem iude. sic enim scriptum
est per ysaiam. et tu bethleem terra iuda ne

Ysai. xl.

Luc. ii.

Luc. i.

Luc. ii.

Luc. ii.

Luc. ii.

Luc. ii.

Mich. v.

Matth. ii.

Matth. ii.

Matth. ii.

Matth. ii.

Matth. ii.

Matth. ii.

Matth. ii.

Matth. ii.

Matth. ii.

Matth. ii.

¶ Hoc quoque hanc rem nominatos ē generationem. Iamqui quia ab angelo ut ante dictum est
ne desponsatam iam uxorem suam timeret. post ipsum quoque ad eum ipse angelus dicit
mysterium magnum de illo. Proinde tempe necessarium ne cuiquam dicere. ratione nimirum et sapi
ens ioseph ignorantia dubitari potuisse.

quaqn minima es in principibus iuda. ex
te enim exiet dux qui regat plm meu
israel. Tunc herodes clam uocatis magis
diligenter didicit ab eis tempus stelle q;
apparuit eis. Et mittens illos in bethle
em dixit. Ite et interrogate diligenter de
puero. cum inueneritis renuntiate mihi
ut ego ueniens adorem eum. Qui cum
audissent regem abierunt. Et ecce ste
lla qm uiderant in oriente antecedeb
at eos usq; dum ueniens staret sup ubi
erat puer. Videntes autem stellam gauisi
sunt gaudio magno ualde. Et intran
tes domum inuenerunt puerum cum maria
matre eius. et procidentes adorauerunt eum. Et
apertis thesauris suis obtulerunt ei mu
nera. aurum. thus. et myrram. Et respõ
so accepto in somnis ne redirent ad he
rodem. per aliam uiam reuisi sunt in
regionem suam. Qui cum recessissent
ecce angelus domini apparuit in somnis
ioseph dicens. surge et accipe puerum et ma
trem eius. et fuge in egyptum. et esto ibi
usq; dum dicam tibi. futurum enim ut
herodes quirat puerum ad perdendum eum. Qui
consurgens accepit puerum et matrem eius
nocte. et recessit in egyptum. et erat
ibi usq; ad obitum herodis. ut adim
pleretur q; dictum est a domino per ysaiam
dicentem. Ex egypto uocaui filium me
um. Tunc herodes uidens quia illusus
est a magis. iratus est ualde. Et mittens
occidit omnes pueros qui erant in bethle
em et in omnibus finibus eius a bimatu et infra
secundum tempus q; exquisierat a magis.
Tunc adimpletum est q; dictum est per ie
miam ysaiam dicentem. Vox in rama au
dita est. ploratus et ululatus multus. ra
chel ploratus filios suos. et noluit consolari
quia non sunt. Defuncto autem
herode. ecce angelus domini apparuit in
somnis ioseph in egypto dicens. Sur
ge et accipe puerum et matrem eius. et uade
in terram israel. defuncti sunt enim qui querebant
animam pueri. Qui surgens accepit puerum
et matrem eius. et uenit in terram israel.
Audiens autem quod archelaus regnaret
in iudea pro herode patre suo timuit illo ire.
Et admonitus in somnis secessit in par
tes galilee. Et ueniens habitauit in ciuita
te que uocatur nazareth. Vt adimple
retur quod dictum est per ysaiam qm nazareus
uocabitur. In diebus autem illis ueni
ioannes baptista predicans in deserto iudee
dicens. penitentiam agite. appropiuit
enim regnum celorum. Hic est enim de quo dictum est per
ysaiam prophetam dicentem. Vox clamantis in
deserto. parate uiam domini. rectas facite semi
tas eius. Ipse autem ioannes habebat uestimentum
de pilis camelorum. et zonam pelliceam circa
lumbos suos. Cibus autem eius erat locuste.
et mel siluestre. Tunc egrediebatur ad eum ierusa
lem. et omnis iudea. et omnis regio cir
ca iordanem. et baptizabantur in iordane ab
eo. confitentes peccata sua. Videns autem multos
pharisaeorum. et sadducaeorum uenientes ad bap
tismum suum dixit eis. progenies uiperarum.
quis demonstrauit uobis fugere a futura
ira. Facite ergo fructum dignum penite
tie. et ne uelitis dicere intra uos patrem habemus
abraham. dico enim uobis quia potens est
de lapidibus istis suscitare filios abrahe.
Iam enim securis ad radicem arboris posi
ta est. Omnis ergo arbor q; non facit fruc
tum bonum. excidetur et in ignem mittetur.
Ego quidem uos baptizo in aqua. in penitentiam.
Qui autem post me uenturus est. fortior
me est cuius non sum dignus calceamenta
portare. ipse uos baptizabit in spiritu sancto
et igni. Cuius uentilabrum in manu sua.
et permundabit aream suam. et congregabit
triticum suum in horreum. paleas autem
comburet igni inextinguibili. Tunc ue
nit iesus a galilea in iordanem ad ioannem. ut
baptizaretur ab eo. Ioannes autem prohibebat eum
dicens. Ego a te debeo baptizari. et tu uenis
ad me. Respondens autem iesus dixit ei. Sine modo.
Sic enim decet nos implere omnem iustitiam. Tunc
dimisit eum. Baptizatus autem iesus continuo
ascendit de aqua. et ecce aperti sunt ei celi. et uidit
spiritum dei descendentem sicut columbam. et uenientem
super se. et ecce uox de celis dicens. Hic est
filius meus dilectus. in quo mihi complacui.
Tunc iesus ductus est in desertum a spiritu. ut tem
taretur a diabolo. Et cum ieunasset. XL. diebus
et XL. noctibus. postea esuriit. Et accedens
temptator dixit ei. Si filius dei es. dic ut la
pides isti panes fiant. Qui respondens dixit.
Scriptum est. non in solo pane uiuit homo. sed in omni
uerbo quod procedit de ore dei. Tunc assumpsit
eum diabolus in sanctam ciuitatem. et statuit
eum super pinnaculum templi. et dixit ei.
Si filius dei es. mitte te deorsum. Scriptum est
enim. Quia angelis suis mandauit de te. et in
manibus tollent te. ne forte offendas ad la
pidem pedem tuum. Ait illi iesus rursum. Scri
ptum est. non tentabis dominum deum tuum.
Iterum assumpsit eum diabolus in montem
excelsum ualde. et ostendit ei omnia regna
mundi et gloriam eorum. et dixit ei. Hec omnia si

Gray Scale
0 1 2 3 4

dabo si cadens adoraueris me. Tunc dicit eis ihs.
Vade satana. scriptum est enim. dominum
deum tuum adorabis. illi soli seruies. Tunc reliquit
eum diabolus. et ecce angeli accesserunt. et ma
nistrabant ei. Cum audisset ihs quod io
hannes traditus esset. secessit in galileam. et re
liquit ciuitatem nazareth. uenit. et habitauit in
capharnaum maritimam. in finibus zabu
lon. et neptalim. ut adimpleretur quod dictum
est per ysaiam prophetam. Terra zabulon. et terra
neptalim uia maris. trans iordanem galilee
gentium. populus qui sedebat in tenebris uidit
lucem magnam. et sedentibus in regione umbre
mortis lux orta est eis. De inde cepit ihs prae
dicare. et dicere. penitentiam agite. appropinquauit
enim regnum celorum. Ambulans autem
ihs iuxta mare galilee uidit duos fratres simo
nem qui uocatur petrus. et andream fratrem eius
mittentes rete in mare. erant enim piscatores.
Et ait illis. venite post me. et faciam uos
fieri piscatores hominum. At illi continuo
relictis retibus secuti sunt eum. Et procedens in
de uidit alios duos fratres. iacobum zebedei
et iohannem fratrem eius in nauigio cum zebe
deo patre eorum reficientes retia sua. et uocauit
eos. Illi autem continuo relictis retibus et patre secu
ti sunt eum. Et circuibat ihs totam gali
leam docens in synagogis eorum. et predicans euan
gelium regni. et sanans omnem languorem
et omnem infirmitatem in populo.
Et abiit opinio eius in totam syriam. et
obtulerunt ei omnes male habentes. uario
bus languoribus. et tentationibus comprehensos. et
qui demoniacos habebant. et lunaticos. et pa
raliticos. et curauit eos. et secuti sunt eum
turbe multe. de galilea. et decapolis. et de ie
rusolima. et de iudea. et de transiordane.
Videns autem turbas ascendit in montem.
et cum sedisset. accesserunt ad eum discipuli eius.
Et aperiens os suum docebat eos dicens. Be
ati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum.
Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram. Be
ati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur. Beati
qui esuriunt et sitiunt iustitiam quoniam ipsi sa
turabuntur. Beati misericordes quoniam ipsi
consequentur misericordiam. Beati mundo corde quoniam ipsi
deum uidebunt. Beati pacifici quoniam filii dei
uocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur
propter iustitiam quoniam ipsorum est regnum celorum. Be
ati estis cum maledixerint uobis. et persecuti
fuerint uos. et dixerint omne malum
aduersum uos mentientes propter me. Gaudete
et exultate. quoniam merces uestra copiosa est
in celis. Sic enim persecuti sunt prophetas. qui fue
runt ante uos. Vos estis sal terre. Si sal
euanuerit in quo salietur. ad nichilum ualet
ultra. nisi ut mittatur foras. et conculcetur ab
hominibus. Vos estis lux mundi. Non potest
ciuitas abscondi supra montem posita. neque
accendunt lucernam. et ponunt eam sub
modio sed super candelabrum. ut luceat om
nibus qui in domo sunt. Sic luceat lux uestra
coram hominibus. ut uideant uestra bona
opera. et glorificent patrem uestrum qui in celis est.
Nolite putare. quoniam uenerim soluere legem aut pro
phetas. non uenerim soluere sed adimplere. Amen
quippe dico uobis. donec transeat celum et terra
iota unum. aut unus apex non preteribit a lege
donec omnia fiant. Qui ergo soluerit
unum de mandatis istis minimis. et docuerit
sic homines. minimus uocabitur in regno ce
lorum. Qui autem fecerit et docuerit. hic magnus uo
cabitur in regno celorum. Dico autem uobis. quia nisi
habundauerit iustitia uestra plus quam scribarum et
pharisaeorum non intrabitis in regnum celorum.
Audistis quia dictum est antiquis. Non occides.
Qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico
uobis. quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit
iudicio. Qui autem dixerit fratri suo racha. reus erit
concilio. Qui autem dixerit fatue. reus erit ge
henne ignis. Si ergo offeres munus tuum
ad altare. et ibi recordatus fueris quia frater tuus
habet aliquid aduersum te. relinque ibi munus
tuum ante altare. et uade prius reconciliari
fratri tuo. et tunc ueniens offeres munus tuum.
Esto consentiens aduersario tuo cito. dum es
in uia cum eo. ne forte tradat te aduersarius
iudici. et iudex tradat te ministro. et in carce
rem mittaris. Amen dico tibi non exibis inde
donec reddas nouissimum quadrantem. Audi
stis quia dictum est antiquis. Non mechaberis. Ego autem
dico uobis quia omnis qui uiderit mulierem
ad concupiscendum eam. iam mechatus est eam
in corde suo. Si autem oculus dexter scandali
zat te. erue eum. et proice abs te. Expedit
enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum. quam
totum corpus tuum eat in gehennam. Et si dex
tera manus tua scandalizat te. abscide
eam. et proice abs te. Expedit enim tibi ut pe
reat unum membrorum tuorum. quam totum corpus tuum
mittatur in gehennam. Dictum est autem. quicum
dimiserit uxorem suam. det illi libellum
repudii. Ego autem dico uobis. quia omnis qui di
miserit uxorem suam excepta fornicationis
causa facit eam mechari. Et qui dimissam duxe
rit adulterat. Rursum audistis quia dictum est antiqui.
Non periurabis. Reddes autem domino iuramenta
tua. Ego autem dico uobis. non iurare omnino. neque
per celum quia thronus dei est. neque per terram quia
scabellum pedum eius est. neque per ueros solum

quia ciuitas ē in magni regis. Neq; p caput
tuū iurabis q; nō potes. unum capillū
album facere aut nigrū. Sit aūt sermo uō
est est. nō nō. Et aū hūc habundantiū est a
malo ē. Audistis q; dctū ē antiquis. O
culum p oculo. & dentem p dente. Ego aū
dico uobis. nō resistere malo. Sed siquis per
cusserit te in dexteram maxillam ptē ei et
alteram. Et ei qui uult tecū iudicio contē
dere. & tunicam tuā tollere. remitte ei
pallium. Et quicq; te angariauerit mille
passus. uade cum eo alia duo. Qui petit
te da eis. et uolenti mutuari a te. ne auer
tas. Audistis q; dctū ē antiquis. diliges p
ximum tuum. & odio habebis inimicum
tuū. Ego aū dico uobis. diligite inimicos ūros
benefacite his q; oderunt uos. Et orate
p persequentibus uos. & calumpniantibus uos
ut sitis filii patris uēi q; in celis ē. q; solē suū
oriri facit super bonos & malos. & pluit super
iustos & iniustos. Si enim diligitis eos q; uos
diligūt q; mercedem habebitis. Nōne & pub
licani hoc faciunt. Et si saluetis fratres
uros tantū. q; amplius facietis. Nonne
ethnici hoc faciunt. Estote ergo uos per
fecti. sicut & pater uēr celestis perfectus ē. Attendite
ne iustitiam uēam faciatis coram hōibus.
ut uideamini ab eis. Alioquin mercedem nō
habebitis ap patrem uēm qui in celis ē. Sū
faciēs elemosinā noli tuba cānere ante te. sicut
hypocrite faciūt in synagogis. & in uiis. ut ho
norificentur ab hōibus. Amēn dico uobis receperūt
mercedem suā. Te aū faciente elemosinam
nesciat sinistra tua q; dextera tua. ut
sit elemosina tua in abscondito. & pater tuus q;
uidet in abscondito reddet tibi. Et cum o
rauerit sicut hypocrite q; amant in sy
nagogis. & in angulis platearum stantes orare.
ut uideantur ab hōibus. Amēn dico uobis
receperunt mercedem suam. Tu aū cū oratū
ueris intra in cubiculum tuū. & clauso ostio
tuo ora patrem tuū in abscondito. Et pa
ter tuus q; uidet in abscondito reddet tibi. Et orantes
aū nolite multum loqui. sicut ethnici. putant
enim q; in multiloquio suo exaudiantur. No
lite ergo assimilari eis. Scit enim pater uēr quid
opus sit uobis. antequam petatis eū. Ergo q;
sic ergo uos orabitis. Pater nr qui es in ce
lis. Sanctificetur nomen tuū. Adueniat
regnū tuum. Fiat uoluntas tua. sicut in ce
lo. et in terra. Panem nrm quotidianum
da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nra
sicut et nos dimittimus debitoribus nris. Et ne nos
inducas in temptationem. Sed libera nos a malo.
Si enim dimiseritis hōibus peccata eorum. dimit

tet et uobis pater uēr celestis delicta uēa. Si aūt
nō dimiseritis hominibus peccata. nec pater uēr dimit
tet peccata uēa. Cum aū ieunatis. nolite
fieri sicut hypocrite tristes. Exterminant enim fa
cies suas ut pareant hōibus ieunantes. Amen
dico uobis. q; receperunt mercedem suam. Tu aū
cum ieunas unge caput tuum. & facies tuam
laua. ne uidearis ab hominibus ieunans. sed
patri tuo q; est in abscondito. Et pater tuus qui uidet in ab
scondito reddet tibi. Nolite thesaurizare uo
bis thesauros in terra. ubi erugo & tinea demo
liuntur. & ubi fures effodiunt & furantur. The
saurizate uobis thesauros in celo. ubi neq;
erugo neq; tinea demolitur. & ubi fures non effo
diunt nec furantur. Ubi enim est thesaurus
tuus. ibi est & cor tuū. Lucerna corporis tui est oculus
tuus. Si fuerit oculus tuus simplex. totū corpus
tuū lucidum erit. Si aū oculus tuus nequ; fuerit. to
tum corpus tuū tenebrosum erit. Si ergo
lumen q; in te est tenebre sunt. ipse tenebre quā
te erunt. Nemo potest duobus dominis seruire.
aut enim unum odio habebit. & alterum diligit.
aut unū sustinebit. & alterum contemnet.
Non potestis seruire deo & mamone. Ideo dico
uobis. ne solliciti sitis aie uēre quid man
ducetis. neq; corpori uēro quid induamini. Nō
ne aīa plus est q; esca. & corpus plus q; uestis
mentum. Respicite uolatilia celi. quoniam non
seminant neq; metunt. neq; congregant in
horea. & pater uēr celestis pascit illa. Nonne mag
nos plus estis illis. Quis aū uēstrū cogitans
potest adicere ad staturam suam cubitum unum.
Et de uestimento quid solliciti estis. Conside
rate lilia agri quomodo crescunt. Non laborant
neq; nent. Dico autem uobis q; nec Salomon in
omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis.
Si aū fenum agri q; hodie est. & cras in clibanum
mittitur. deus sic uestit. quanto magis uos mo
dice fidei. Nolite ergo solliciti esse dicentes. quid
manducabimus. aut quid bibemus. aut
quo operiemur. hec enim omnia gentes inquirunt.
Scit enim pater uēr quia his omnibus indigetis. Que
rite ergo primum regnum dei. & iustitiam eius.
hec omnia adiacebunt uobis. Nolite ergo
solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies
solliciti erit sibi ipsi. Sufficit diei malicia
sua. Nolite iudicare ut non iudicemini. In
quo enim iudicio iudicauerit iudicabimini.
et in qua mensura mensi fueritis. metietur uobis.
Quid autem uides festucam in oculo fratris tui. et
trabem in oculo tuo non uides. Aut quomodo dicis
fratri tuo. Frater sine eiciam festucam de oculo tuo. et
ecce trabes est in oculo tuo. Hypocrita eice pri
mum trabem de oculo tuo. & tunc uidebis eicere
festucam de oculo fratris tui. Nolite dare sanctum

cambij. neq; mittatis margaritas uras ante
porcos. ne forte conculcent eas pedibus suis
et conuersi dirumpant uos. petite et dabitur
uobis. quærite et inuenietis. pulsate et aperietur
uobis. Omnis enim qui petit accipit. et qui quærit
inuenit. et pulsanti aperietur. Aut quis est ex uobis cui si petierit filius suus panem. numquid lapidem porrigit ei? Aut si piscem petierit numquid serpentem porrigit ei? Si ergo uos cum sitis mali nostis bona data dare filijs uestris. quanto magis pater uester qui in celis est dabit spiritum bonum petentibus se. Omnia ergo quæcumque uultis ut faciant uobis homines. et uos facite eis. hæc est enim lex et prophete. Intrate per angustam portam. quia lata porta et spatiosa uia que ducit ad perditionem. et multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta et arta uia que ducit ad uitam. et pauci sunt qui inueniunt eam. Attendite a falsis prophetis qui uenient ad uos in uestimentis ouium. intrinsecus autem sunt lupi rapaces. a fructibus eorum cognoscetis eos. Numquid colligunt de spinis uuas. aut de tribulis ficus. sic omnis arbor bona fructus bonos facit. mala autem arbor fructus malos facit. Non potest arbor bona fructus malos facere. neq; arbor mala fructus bonos facere. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos. Non omnis qui dicit mihi domine domine intrabit in regnum celorum. sed qui facit voluntatem patris mei qui in celis est ipse intrabit in regnum celorum. Multi dicent mihi in illa die domine domine nonne in nomine tuo prophetauimus et in nomine tuo dæmonia eiecimus. et in nomine tuo uirtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis quia nunquam nouj. Discedite a me qui operamini iniquitatem. Omnis ergo qui audit uerba mea hæc. et facit ea: assimilabitur uiro sapienti qui edificauit domum suam super petram. Et descendit pluuia. et uenerunt flumina. et flauerunt uenti. et inuiserunt in domum illam: et cecidit. et fundata erat super petram. Et omnis qui audit uerba mea hæc. et non facit ea: similis erit uiro stulto qui edificauit domum suam super harenam. et descendit pluuia. et uenerunt flumina. et flauerunt uenti. et inuiserunt in domum illam. et cecidit. et fuit ruina eius magna. Et factum est cum consummasset ihesus uerba hæc: admirabantur turbe super doctrina eius. erat enim docens eos sicut potestatem habens. et non sicut scribe eorum et pharisei. Cum autem descendisset de monte secute sunt eum turbe multe. Et ecce leprosus ueniens adorabat eum dicens. domine si uis potes me mundare. Et extendens manum tetigit eum ihesus dicens. Volo. mundare. Et continuo mundata est lepra eius. Et ait illi ihesus. Vide ne cui dixeris. sed uade ostende te sacerdoti. et offer munus quod præcepit moyses in testimonium illis. Cum autem introisset capharnaum accessit ad eum centurio rogans eum et dicens. domine puer meus iacet in domo paralyticus. et male torquetur. Et ait illi ihesus. ego ueniam et curabo eum. Et respondens centurio ait. domine non sum dignus ut intres sub tectum meum. sed tantum dic uerbo. et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus. habens sub me milites. et dico huic uade. et uadit. et alio ueni. et ueniet. et seruo meo fac hoc. et facit. Audiens autem ihesus miratus est. et sequentibus se dixit. amen dico uobis. non inuenimi tantam fidem in israel. dico autem uobis quia multi ab oriente et occidente uenient et recumbent cum abraham et isaac et iacob in regno celorum. filij autem regni eiicientur in tenebras exteriores. ibi erit fletus et stridor dentium. Et dixit ihesus centurioni. Vade. sicut credidisti fiat tibi. Et sanatus est puer in illa hora. Et cum uenisset ihesus in domum petri. uidit socrum eius iacentem. et febricitantem. et tetigit manum eius. et dimisit eam febris. et surgens ministrabat eis. Vespere autem facto obtulerunt ei multos dæmonia habentes. et eiiciebat spiritus uerbo. et omnes male habentes curauit. ut adimpleretur quod dictum est per ysaiam prophetam dicentem. ipse infirmitates nostras accepit. et ægritudines portauit. Videns autem ihesus turbas circa se. iussit ire trans fretum. Et accedens unus scribe ait illi. Magister sequar te quocumque ieris. Et dixit ei ihesus. Vulpes foueas habent. et uolucres cæli nidos. filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet. Alius autem de discipulis eius ait illi. domine permitte me primum ire et sepelire patrem meum. Ihesus autem ait illi. Sequere me. et dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Et ascendente eo in nauiculam: secuti sunt eum discipuli eius. Et ecce motus magnus factus est in mari. ita ut nauicula operiretur fluctibus. Ipse uero dormiebat. Et accesserunt et suscitauerunt eum dicentes. domine saluum nos fac. perimus. Et dicit eis. Quid timidi estis modice fidei. Tunc surgens imperauit ventis et mari: et facta est tranquillitas magna. Porro homines mirati sunt dicentes. qualis est hic: quia uenti et mare obediunt ei. Et cum uenisset trans fretum in regionem gerasenorum occurrerunt ei duo habentes dæmonia de monumentis exeuntes sæuissimi. ita ut nemo posset transire per uiam illam. Et ecce clamauerunt dicentes. Quid nobis et tibi filij dei: ut quid huc ante tempus torquetis nos. Erat autem illis longe ab illis grex porcorum multorum pascens. Dæmones autem rogabant eum dicentes. Si eiicis nos. mittere nos in gregem porcorum. Et ait illis ihesus. Ite. illi exeuntes abierunt in porcos. Et ecce impetu abiit totus grex per præceps in mare. et mortui sunt in aquis. Pastores autem fugerunt. et uenientes in ciuitatem nunciauerunt omnia. et de hijs qui dæmonia habebant. Et ecce

tes eius et cum obuiam ihu. et uiso eo re-
gabant ut transiret a finibus eorum. Et cum
descendisset in naviculam transfretauit et uenit in
ciuitatem suam. et ecce offerebant ei paralyticum
iacentem in lecto. et videns fides illorum
dixit paralytico. Confide fili remittuntur tibi
peccata tua. et ecce quidam de scribis dixerunt in
se. hic blasphemat. et cum uidisset ihc cogi-
tationes eorum dixit. et quid cogitatis mala in
cordibus uestris. Quid est facilius dicere dimittuntur
tibi peccata. aut dicere. surge et ambula. et sciatis
autem quia filius hominis habet potestatem in ter-
ra dimittendi peccata. tunc ait paralytico.
surge tolle lectum tuum et uade in domum
tuam. et surgens abiit in domum suam. Videns
autem turbe timuerunt. et glorificauerunt deum
qui dedit potestatem talem hominibus. Et cum
transiret inde ihc. uidit hominem sedentem in
theloneo matheum nomine. et ait illi. Sequere
me. et surgens secutus est eum. et factum est dum
accumberet in domo. ecce multi publicani
et peccatores uenientes discumbebant cum ihu.
et discipulis eius. et uidentes pharisei dicebant
discipulis eius. Quare cum publicanis et peccato-
ribus manducat magister uester. et ihc audiens ait
non est opus ualentibus medicus. sed malen-
tibus. Euntes autem discite. quid est misericordiam uo-
lo et non sacrificium. Non enim ueni uocare iustos
sed peccatores. Tunc accesserunt ad eum discipuli io
hannis dicentes. Quare nos et pharisei ieuna-
mus frequenter. discipuli autem tui non ieunant. et
ait illis ihc. Numquid possunt filii sponsi
luge. cum cum illis est sponsus. Venient autem
dies cum auferetur ab eis sponsus. tunc ieuna-
bunt. Nemo autem immittit commissuram pan-
nui rudis in uestimentum ueterem. Tollit enim
plenitudinem eius a uestimento. et peior scis-
sura fit. Neque mittunt uinum nouum in utres
ueteres. Alioquin rumpuntur utres. et uinum
effundetur. et utres pereunt. Sed uinum nouum
in utres nouos mittunt. et ambo conseruan-
tur. Dum hec illo loquente ad eos. ecce princeps u-
nus accessit. et adorabat eum dicens. Domine fi-
lia mea modo defuncta est. sed uenit imponite
manum super eam et uiuet. et surgens ihc se-
quebatur eum et discipuli eius. et ecce mulier que
sanguinis fluxum patiebatur. xii. annis accessit
retro. et tetigit fimbriam uestimenti eius.
Dicebat enim intra se. Si tetigero tantum ue-
stimentum eius. salua ero. et ihc conuersus et
uidens eam dixit. Confide filia fides tua
te saluam fecit. et salua facta est mulier ex
illa hora. Et cum uenisset ihc in domum
principis et uidisset tibicines et turbam
tumultuantem dicebat. Recedite. non enim
est mortua puella. sed dormit. et deridebant
eum. et cum eiecta esset turba. intrauit et tenuit
manum eius et surrexit puella. et exiuit fama hi-
us in universam terram illam. et transeuntibus inde
ihu: secuti sunt eum duo ceci. clamantes et di-
centes. miserere nobis fili dauid. Cum autem
uenisset domum. accesserunt ad eum ceci. et
dicit eis ihc. Creditis quia possum hoc facere uobis.
dicunt ei utique domine. Tunc tetigit oculos
eorum dicens. Secundum fidem uestram fiat uobis.
et aperti sunt oculi eorum. et comminatus est illis
ihc dicens. Videte ne quis sciat. Illi autem exeun-
tes diffamauerunt eum in tota terra illa.
egressis autem illis. ecce obtulerunt ei hominem
mutum. demonium habentem. et eiecto demonio. lo-
cutus est mutus. et mirate sunt turbe dicentes.
numquam apparuit sic in israel. pharisei autem dicebant.
In beelzebub principe dyemoniorum eiicit dyemonia.
et circuibat ihc omnes ciuitates et castella docens
in synagogis eorum et predicans euangelium regni et
curans omnem languorem et omnem infirmitatem.
Videns autem turbas miseratus est eas quia erant
uexati et iacentes sicut oues non habentes pastorem.
Tunc dicit discipulis suis. Messis quidem mul-
ta. operarii autem pauci. Rogate ergo dominum
messis. ut mittat operarios in messem suam.
Et conuocatis duodecim discipulis suis de-
dit illis potestatem spiritum immundorum ut
eicerent eos et curarent omnem languorem et om-
nem infirmitatem. Duodecim autem nomina apos-
tolorum sunt. Primus simon qui dicitur petrus et andre
frater eius. Iacobus zebedei et iohannes frater eius. Phili-
ppus et bartholomeus. thomas et matheus
publicanus. Iacobus alphei et thadeus. Simon
chananeus et iudas scariothes. qui et tradidit
eum. Hos duodecim misit ihc precipiens eis dicens.
In uiam gentium ne abieritis. et ciuitatem sa-
maritanorum ne intraueritis. sed potius ite ad
oues que perierunt domus israel. Euntes autem predi-
cate dicentes. quia appropinquauit regnum celorum. In
firmos curate. mortuos suscitate. leprosos
mundate. dyemones eicite. Gratis accepistis
gratis date. Nolite possidere aurum. neque ar-
gentum. neque pecuniam in zonis uestris. non
peram in uia. neque duas tunicas. neque cal-
ceamenta neque uirgam. dignus enim est op-
erarius cibo suo. In quamcumque autem
ciuitatem aut castellum intraueritis inqui-
rite quis ibi dignus sit. et ibi manete do-
nec exeatis. Intrantes autem in domum salu-
tate eam dicentes. pax huic domui. Et si fue-
rit domus illa digna: ueniet pax uestra
super eam. Si autem non fuerit digna: pax uestra ad
uos redeat. Et quicumque non receperit uos
neque audierit sermones uestros. exeuntes fo-

de domo uel aurate: et aurte pulueri de pe
dibus uestris. Amen dico uobis tolerabilius erit
terre sodomorum et gomorreorum in die iudicii quam
illi autem. Ecce ego mitto uos sicut oues
in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut ser
pentes et simplices sicut columbe. Cauete ab
ab hominibus. Tradent enim uos in consilia. et
in synagogis suis flagellabunt uos. Et ad ue
gem et presides ducemini propter me in testimo
nium illis et gentibus. Cum autem tradent uos
nolite cogitare quomodo aut quid
loquamini. Dabitur enim uobis in illa hora quid
loquamini. Non enim uos estis qui loq
uimini. sed spiritus patris uestri qui loquitur in uobis. Et
frater fratrem in mortem. et pater filium. Et insurgent
filii in parentes. et morte eos afficient. Et eri
tis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Qui
autem perseuerauerit usque in finem hic saluus erit.
Cum autem persequentur uos in ciuitate ista fugite
in aliam. Amen dico uobis. non consumabi
tis ciuitates israel donec ueniat filius hominis.
Non est enim discipulus super magistrum. nec seruus super
dominum suum. Sufficit discipulo ut sit sicut
magister eius. et seruus sicut dominus eius. Si patrem
familias appellauerunt beelzebub quanto magis
domesticos eius. Ne ergo timueritis eos. Non est
enim opertum quod non reuelabitur. et occul
tum quod non scietur. Quod dico uobis in tenebris.
dicite in lumine. et quod in aure audistis predicate
super tecta. Et nolite timere eos qui occidunt corpus
autem animam non possunt occidere. sed potius timete
eum qui potest animam et corpus perdere in gehenna. Nonne
duo passeres asse ueneunt. et unus ex illis non
cadet super terram sine patre uestro. Vestri autem capi
tis capilli omnes numerati sunt. Nolite ergo timere.
multis passeribus meliores estis uos.
Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus.
confitebor ego eum coram patre meo qui est in celis.
Qui autem me negauerit coram hominibus. negabo
et ego eum coram patre meo qui est in celis. Nolite
arbitrari quia uenerim mittere pacem in terram.
non uenerim pacem mittere sed gladium. Veni enim
separare hominem aduersus patrem suum. et filiam
aduersus matrem suam. et nurum aduersus socrum
suam. et inimici hominis domestici eius. Qui a
mat patrem aut matrem plus quam me. non est me
dignus. Et qui amat filium aut filiam super me.
non est me dignus. et qui non accipit crucem suam. et
sequitur me non est me dignus. Qui inuenerit
animam suam perdet illam. Et qui perdiderit animam
suam propter me inueniet eam. Qui recipit uos me
recipit. Et qui me recipit recipit eum qui me
misit. Qui recipit prophetam in nomine prophete. mercedem
prophete recipiet. Et qui recipit iustum in nomine iusti
mercedem iusti accipiet. Et quicumque potum de

dederit unum ex minimis istis calicem aque frigide
tantum in nomine discipuli. amen dico uobis non perdet mer
cedem suam. Et factum est cum consummasset iesus
duodecim discipulos suos. transiuit inde ut
docet et predicaret in ciuitatibus eorum. Iohannes au
tem audisset in uinculis opera christi. mittens
duos de discipulis suis ait illi. Tu es qui uenturus
es. an alium expectamus. Respondens
ihesus ait illis. Euntes renuntiate iohanni que
audistis et uidistis. Ceci uident. claudi am
bulant. leprosi mundantur. surdi audiunt.
mortui resurgunt. pauperes euangelizantur.
Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.
Illis autem abeuntibus. cepit ihesus dicere de ad turbas de
iohanne. Quid existis in deserto uidere. harundinem
uento agitatam. Sed quid existis ui
dere. hominem mollibus uestitum. Ecce qui
mollibus uestiuntur. in domibus regum sunt. Sed
quid existis uidere prophetam. etiam dico uobis
et plusquam prophetam. hic est enim de quo scriptum
est. Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam.
qui preparabit uiam tuam ante te. Amen dico
uobis. non surrexit inter natos mulierum maior
iohanne baptista. Qui autem minor est in regno celorum
maior est illo. A diebus autem iohannis baptiste usque
nunc. regnum celorum uim patitur. et uiolenti
diripiunt illud. Omnes enim prophete et lex. usque
ad iohannem prophetauerunt. Et si uultis recipere ipse est
helias qui ventturus est. Qui habet aures audiendi
audiat. Cui autem similem existimabo hanc
generationem. Similis est pueris sedentibus
in foro. qui clamantes ceteris dicunt. Cantauimus uobis
et non saltastis. Lamentauimus uobis
et non plangistis. Venit enim iohannes neque manducans
neque bibens. et dicunt. Demonium habet.
Venit filius hominis manducans et bibens.
et dicunt. Ecce homo uorax et potator uinum. et
publicanorum et peccatorum amicus. Et iustificata est
sapientia a filiis suis. Tunc cepit exprobrare ciui
tatibus in quibus facte sunt plurime uirtutes eius.
quia non egissent penitentiam. Ve tibi corozain.
ve tibi bethsaida. quia si in tyro et sydone facte essent
uirtutes que facte sunt in uobis. olim in cilicio
et cinere penitentiam egissent. Verumtamen
dico uobis. tyro et sydoni. remissius erit in
die iudicii. quam uobis. Et tu capharnaum
nunquid usque ad celum exaltaberis. usque in infernum
descendes. quia si in sodoma facte essent uirtutes
que facte sunt in te. forte mansissent usque in hunc
diem. Verumtamen dico uobis. quia terre sodoma
rum remissius erit in die iudicii quam tibi.
In illo tempore respondens ihesus dixit. Confiteor
tibi pater domine celi et terre. quia abscondisti hec
a sapientibus et prudentibus. et reuelasti
ea paruulis. Etiam pater quoniam sic fuit placitum

Luc. xxv.
Mar. xii. xiii.
Luc. xxxi.
Io. xxxi.
Act. xxxvi.
Ex. viii.
P. lvi.
Ge. i.
P. cii.
Ge. xxxii.
Act. xiv.
Leu. vi.
Deo. ii. xxvi.
Io. xviii. ii.
Luc. xxvi.
Ps. cxcv.
Luc. xx. b.
Luc. xxxi.
Ps. cxiii. b.
Ps. i.
Ps. iii.
Ge. i.
Iob. xviii.
Mat. x. xxvi.
Leu. xxxviii.
Ps. xxx. lvi.
Ps. cxlv.
Deut. xxx.
Ec. v.
Luc. liii.
Dep. xxx.
Osee. xviii.
Cant. ii.
Luc. lxi.
Luc. lxvi.
Io. xxxi.
Io. xvi.
Mar. xxxi.
Luc. xi.
Io. xxvi.
Mar. xxi
Luc. xxv.
Io. ii. ii.
Mat. x. ii.
Mar. i.
Luc. xi.
Io. ii. ii.
Luc. xi. ii. hic exprobrat ciuitates
Luc. xl.
Iob. xviii.
Ioh. xxxi.
Luc. xlv.
Deut. iii.

ante oculos meditatus est. Quis enim nouit filium nisi pater. neque nouit patrem nisi filius et cui voluerit filius reuelare.
Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiam uos. Tollite iugum meum super uos. et discite a me quia mitis sum et humilis corde. et inuenietis requiem animabus uestris. Iugum enim meum suaue est et onus meum leue. ¶ In illo tempore: abiit ihesus sabbatis per sata. et discipuli eius esurientes cepere uellere spicas et manducare. Pharisei autem uidentes dixerunt ei. Ecce discipuli tui faciunt quod non licet eis facere sabbatis. At ille dixit eis. Nonne legistis quid fecerit dauid quando esurit. et qui cum eo erant. quomodo intrauerit domum dei. et panes propositionis comederit quos non licebat ei edere. neque his qui cum eo erant. nisi solis sacerdotibus. Aut non legistis in lege quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum uiolant. et sunt sine crimine. Dico autem uobis. quia templo maior est hic. Si autem scissetis. quid est misericordiam uolo. et non sacrificium: numquam condempnasseetis innocentes. Dominus enim est filius hominis. et sabbati. Et cum inde transisset. uenit in synagogam eorum. Et ecce homo erat habens aridam manum. et interrogabant eum dicentes. Si licet sabbatis curare: ut accusarent eum. Ipse autem dixit illis. Quis erit ex uobis homo qui habet ouem unam. et si ceciderit hoc sabbatis in foueam. nonne tenebit et leuabit eam. Quanto igitur melior est homo ouibus. Ita igitur licet sabbatis bene facere. Tunc ait homini. Extende manum tuam. et extendit. et restituta est sana sicut altera. Exeuntes autem pharisei consilium fecerunt aduersum eum. quomodo eum perderent. Sciens autem iesus recessit inde. Et secuti sunt eum multi. et curauit eos omnes. et precepit eis ne manifestum eum facerent. ut adimpleretur quod dictum est per ysaiam prophetam dicentem. Ecce puer meus quem elegi. dilectus meus in quo bene complacuit anime mee. ponam spiritum meum super eum. et iudicium gentibus annunciabit. non contendet neque clamabit. nec audiet aliquis in platea uocem eius. Arundinem quassatam non confringet. et linum fumigans non extinguet. donec eiciat ad victoriam iudicium. et in nomine eius gentes sperabunt. ¶ Tunc oblatus est ei demonium habens. ceecus et mutus. et curauit eum. ita ut loquens et uideret. Et stupebant omnes turbe. et dicebant. Numquid hic est filius dauid? Pharisei autem audientes dixerunt. hic non eiicit demonia nisi in beelzebub principe demoniorum. Ipse autem sciens cogitationes eorum dixit eis. Omne regnum diuisum desolabitur et omnis ciuitas aut domus diuisa non stabit. Et si satanas satanam eiciat. aduersus se diuisus est. quomodo ergo stabit regnum eius. Et si ego in beelzebub eiicio demonia. filii uestri in quo eiiciunt. Ideo ipsi iudices uestri erunt. Si autem in spiritu dei eiicio demonia. igitur peruenit in uos regnum dei. Aut quomodo potest quisquam intrare in domum fortis. et uasa eius diripere. nisi prius alligauerit fortem. et tunc domum illius diripiet. Qui non est mecum. contra me est. et qui non congregat mecum. spargit. Ideo dico uobis. omne peccatum et blasphemia remittetur hominibus. Spiritum autem blasphemie non remittetur. Et quicumque dixerit uerbum contra filium hominis. remittetur ei. Qui autem dixerit uerbum contra spiritum sanctum. non remittetur ei. neque in hoc seculo neque in futuro. Aut facite arborem bonam bonam. et fructum eius bonum. Aut facite arborem malam. et fructum eius malum. Ex fructu enim arbor agnoscitur. Progenies uiperarum quomodo potestis loqui bona. cum sitis mali. ex habundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesauro profert bona. et malus homo de malo thesauro profert mala. Dico autem uobis. quia omne uerbum ociosum quod locuti fuerint homines. reddent de eo rationem die iudicii. Ex uerbis enim tuis iustificaberis. et ex uerbis tuis condempnaberis. ¶ Tunc responderunt ei quidam de scribis et pharisei dicentes. Magister uolumus a te signum uidere. Qui respondens ait illis. Generatio mala et adultera signum querit. et signum non dabitur ei. nisi signum ionae prophete. Sicut enim fuit ionas in ceto tribus diebus et tribus noctibus. ita erit filius hominis in corde terre tribus diebus et tribus noctibus. Ninuite surgent in iudicio cum generatione ista. et condempnabunt eam. quia penitentiam egerunt in predicatione ionae. Et ecce plus quam ionas hic. Regina austri surget in iudicio cum generatione ista. et condempnabit eam. quia uenit a finibus terre audire sapientiam salomonis. Et ecce plus quam salomon hic. ¶ Cum autem immundus spiritus exierit ab homine. ambulat per loca arida quaerens requiem. et non inuenit. Tunc dicit. Reuertar in domum meam. unde exiui. Et cum uenerit inuenit eam uacantem. scopis mundatam. et ornatam. Tunc uadit. et assumit septem alios spiritus secum nequiores se. et intrantes habitant ibi. et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Sic erit et generationi huic pessimae. ¶ Adhuc eo loquente ad turbas ecce mater eius et fratres eius stabant foris querentes loqui ei. Dixit autem ei quidam. Ecce mater tua et fratres tui foris stantes querunt te. At ipse respondens dixit illi ait. Quae est mater mea. et qui sunt fratres mei. Et extendens manum in discipulos suos ait. Ecce mater mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit uoluntatem patris mei qui in celis est. ipse meus frater et soror et mater est. ¶ In illo die exiens ihesus de domo sedebat secus mare. et congregate sunt ad eum turbe multe. ita ut in nauiculam ascendens sederet. omnis autem turba stabat in litore. Et locutus est multa in parabolis dicens. Ecce exiit qui seminat ad seminandum semen suum.

Ps. cxxxi. xxxii. Eccl. xxxii.

I 7 o

Mar. viii. Luc. xiii.

Ps. xxxiii.

Mar. viii. Luc. xi.

Ys. xxxii.

Mar. viii. Mt. xxii.

Ps. xxxiii. Io. xiii. xiii. xiii.

Luc. xlvi.

Ys. xlii. Mt. xii. Mar. x. Ps. xxxii. Mar. x.

Mt. xii. Luc. xi. Io. ii. Luc. xi. Io. viii. Luc. xi. Luc. xi. Io. viii. Luc. xi. Io. viii. Luc. xi. Io. viii

suum. Et dum seminat. quedam ceciderunt secus
viam. et venerunt volucres celi. et comederunt ea. Alia
autem ceciderunt in petrosa. ubi non habebant terram multam.
et continuo exorta sunt. quia non habebant alti-
tudinem terre. Sole autem orto estuauerunt. et quia non ha-
bebant radicem aruerunt. Alia autem ceciderunt in
spinas. et creuerunt spine. et suffocauerunt ea. Alia
autem ceciderunt in terram bonam. et dabant fructum.
Aliud centesimum. Aliud sexagesimum. Aliud tre-
simum. Qui habet aures audiendi audiat. Et accedentes
ad eum discipuli dixerunt ei. Quare in parabolis loqueris
eis? Qui respondens ait illis. Quia vobis datum est
cognoscere mysteria regni celorum. illis autem non est datum.
Qui enim habet dabitur ei. et abundabit. Qui autem non
habet. et quod habet auferetur ab eo. Ideo in parabolis loquor eis
quia videntes non videant. et audientes non audiant. neque
intelligunt. Et ad impletur eis ysaias propheta dicens.
Auditu audietis. et non intelligetis. et videntes
videbitis. et non videbitis. Incrassatum est enim cor populi
huius. et aures eorum gravate audierunt. Et oculos suos claudi-
runt. ne quando videant oculis. et aures audiant. et cor
de intelligant. et convertantur. et sanem eos. Vestri autem
beati oculi quia vident. et aures vestre quia audiunt.
Amen quippe dico vobis. quia multi prophete et iusti de-
siderauerunt videre quod videtis. et non viderunt. et audire quod
audistis. et non audierunt. Vos ergo audite parabolam
seminantis. Omnis qui audit verbum regni. et non
intelligit. venit malus. et rapit quod seminatum est
in corde eius. hic est qui secus viam seminatus est.
Qui autem super petrosa seminatus est. hic est qui verbum
audit. et continuo cum gaudio accipit illud. non habet
autem in se radicem. Et est temporalis. Factis autem tribu-
lationis propter verbum continuo scandalizatur.
Qui autem in spinis seminatus est. hic est qui verbum
audit. et sollicitudo huius seculi. et fallacia divitiarum
suffocat verbum. et sine fructu efficitur. Qui vero
in terram bonam seminatus est. hic est qui audit verbum.
et intelligit. et fructum affert. Et facit quidem
aliud centesimum. Aliud sexagesimum. Aliud trigesimum.
Aliam parabolam proposuit illis dicens. Simile
est regnum celorum homini qui seminat bonum
in agro suo semen. Cum autem dormirent homines.
venit inimicus eius. et superseminauit zizania
in medio tritici. et abiit. Cum autem crevisset herba
et fructum fecisset. tunc apparuerunt zizania. Accedentes
autem servi patrisfamilias dixerunt ei. Domine nonne
bonum semen seminasti in agro tuo. Unde ergo
habet zizania. Et ait illis. Inimicus homo hoc fecit. Serui
autem dixerunt ei. Vis imus et colligimus eas. Et ait.
non. ne forte colligentes zizania. eradicetis simul
cum eis. et triticum. Sinite utraque crescere usque ad
messem. et in tempore messis dicam messoribus.
Colligite primum zizania. et alligate ea fascicu-
los ad comburendum. triticum autem congregate in horre-
um meum. Aliam parabolam proposuit eis di-
cens. Simile est regnum celorum grano sinapis. quod
accipiens homo seminauit in agro suo. quod minimum est
quidem omnibus seminibus. Cum autem creuerit maius est
omnibus holeribus. et fit arbor. ita ut volucres celi
veniant. et habitent in ramis eius. Aliam parabolam
loquutus est eis dicens. Simile est regnum celorum fermento
quod accepto mulier abscondit in farine sata
tribus modiis donec fermentatum est totum. Hec omnia locutus est
Ihesus in parabolis ad turbas. et sine parabolis non loque-
batur eis. ut impleretur quod dictum erat per prophetam
dicentem. Aperiam in parabolis os meum. eructabo
abscondita a constitutione mundi. Tunc
dimissis turbis. venit in domum. Et accesse-
runt discipuli eius ad eum dicentes. Disserere
parabolam nobis zizaniorum agri. Qui respondens
ait. Qui seminat bonum semen. est filius hominis.
ager autem est mundus. Bonum autem semen. hi sunt filii
regni. Zizania autem filii sunt nequam. Inimicus
autem qui seminauit ea. est diabolus. Messis autem consum-
matio seculi est. Messores autem angeli sunt. Sicut ergo
colliguntur zizania. et igni comburuntur. sic erit
in consummatione seculi. Mittet filius hominis
angelos suos. et colligent de regno eius omnia scandala. et eos
qui faciunt iniquitatem. et mittent eos in caminum
ignis. ibi erit fletus. et stridor dentium. Tunc iusti
fulgebunt sicut sol in regno patris mei. Qui habet aures
audiendi audiat. Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro. quem cum invenit homo.
abscondit. et prae gaudio illius vadit. et vendit universa quae habet. et emit agrum illum. Iterum simile est regnum
celorum homini negotiatori. quaerenti bonas margaritas. Inuenta autem una pretiosa margarita. abi-
it. et vendidit omnia quae habuit. et emit eam. Iterum
simile est regnum celorum sagenae missae in mare. et ex
omni genere piscium congreganti. Quam cum impleta
esset educentes. et sedentes secus litus elegerunt bo-
nos in vasa sua. malos autem foras miserunt. Sic
erit in consummatione seculi. Exibunt angeli. et separa-
bunt malos de medio iustorum. et mittent eos in
caminum ignis. ibi erit fletus. et stridor dentium.
Intellexistis hec omnia. dicunt ei. Etiam. Ait illis. Ideo omnis scriba doctus in regno celorum similis est
patrifamilias. qui profert de thesauro suo nova et
vetera. Et factum est cum consummasset Ihesus parabo-
las istas. transiit inde. venit in patriam suam
docebat eos in synagogis eorum. ita ut mirarentur
et dicerent. Unde huic sapientia hec. et virtutes. Non
ne hic est filius fabri? Nonne mater eius dicitur Maria. et
fratres eius Iacobus. et Ioseph. et Symon. et Iudas? et soro-
res eius. nonne omnes apud nos sunt? Unde ergo hu-
ic hec omnia? Et scandalizabantur in eo. Iesus autem
dixit eis. Non est propheta sine honore nisi in patria sua. et
in domo sua. Et non fecit ibi virtutes multas propter
incredulitatem illorum. In illo tempore audiuit
Herodes tetrarcha famam Ihesu. et ait pueris suis.

Leo. lxxi.
Ioh. xv.
Luc. vi.
Mat. lxxv.
Ps. xviii.
Luc. vii.
pe. i. iij.
S. e. vii.
pep. eliij.
Luc. xi.
Luc. xij.
Leo. xvij.
Leo. xlvi.
Adeo. i. x.
Adeo. i. xxi. ep.
Mat. xiij.
Luc. xiij.
Leo. lx
Ec. xl.
Leo. xvij.
Ecc. xvij.
Leo. lxxxvi.
Mat. vi.
Dan. xii.
Leo. lxxxvi.
Mat. xv.
Luc. xij.
Io. xvij.
Io. viij. vii.
Mat. xvij.
Luc. xxxiij. xi.

hæc iohannes baptista. qui fuerat amorem
ei. et dum audiret eum fecit. herodes enim te
nuerat iohem. et alligauerat eum. et posuerat in car
cere. propter herodiadem uxorem fratris sui. dixerat enim
illi iohes. non licet tibi habere eam. et volens eum
interfecere timuit populum. quia sicut prophetam eum
habebant. die autem natalicio herodis saltauit
filia herodiadis in medio. et placuit herodi.
unde ei cum iuramento pollicitus est dare quod
postulasset. ipsa autem ante admonita a matre
sua. da mihi inquit hic in disco caput iohannis
baptiste. et contristatus est rex propter iuramentum
suum. et eos qui per iuramentum erant spernere
noluit. et mittens decollauit iohem in carcere.
et allatum est caput eius in disco. et datum est puel
le. et tulit matri sue. et accedentes discipuli
eius tulerunt corpus eius. et sepelierunt illud.
et uenientes nuntiauerunt iesu. Cold
cum audisset hic secessit inde in nauicu
lam in locum desertum seorsum. et cum audisset
turbe secute sunt eum pedestres de ciuitatibus
et exiens uidit turbam multam. et misericordia
motus est super eos. et curauit languidos eorum. uespere autem
accesserunt ad eum discipuli eius dicentes. di
mitte turbas. ut euntes in castella emant sibi
escas. ihesus autem dixit eis. non habent necesse ire ergo
illis uos manducare. Respondentes autem ei iesus
habemus hic nisi quinque panes. et duos pisces.
Qui ait eis. afferte mihi illos huc. et cum iussisset
ut turbam discumbere super fenum. accepto quin
que panibus et duobus piscibus. aspiciens in celum bene
dixit. et fregit. et dedit discipulis suis panes. et dis
cipuli autem turbis. et manducauerunt omnes. et
saturati sunt. et tulerunt reliquias duodecim
cophinos fragmentorum plenos. et manducantes
fuerunt autem quinque milia uirorum exceptis
mulieribus et paruulis. et statim iussit dis
cipulos suos ascendere in nauiculam. et precedere
eum transfretum. donec dimitteret turbas. et
dimissa turba. ascendit in montem solus ora
re. Cum esset autem iam sero. fluctuabat
in medio mari. et ipse solus erat ibi. et uidens eos
laborantes in remigando. erat enim contrarius uentus. et circa
quarta autem uigilia noctis uenit ad eos ambulans super mare. et ui
dentes eum super mare ambulantem. turbati sunt
dicentes. quia fantasma est. et pre timore clamauerunt.
et continuo locutus est eis. et dixit eis. habete
fiduciam. ego sum. nolite timere. respondens autem
petrus dixit. domine si tu es iube me uenire ad
te super aquas. at ipse ait. uenit. et descendens petrus
de nauicula. ambulabat super aquas. ut ueniret
ad iesum. uidens autem uentum ualidum timuit. et cum cepisset mergi. clamauit dicens.
domine saluum me fac. et continuo iesus porrigens manum apprehendit eum. et ait eis

li. quodcumque fidei qui dubitasti. et cum ascendisset
in nauicula cessauit uentus. et qui erant
in nauicula uenerunt. et adorauerunt eum
dicentes. Vere filius dei es. et cum transfretassent
uenerunt in terram genesaret. et cum cog
nouissent eum uiri loci illius. miserunt in
uniuersam regionem illam. et obtulerunt ei
omnes male habentes. et rogabant eum ut
uel fimbriam uestimenti eius tangerent. et
quicumque tetigerunt salui facti sunt. Tunc ac
cesserunt ad eum ab hierosolimis scribe et phari
sei dicentes. Quare discipuli tui transgrediun
tur traditionem seniorum. non enim lauant manus
suas cum panem manducant. Ipse autem respondens ait
illis. Quare uos transgredimini mandatum
dei propter traditionem uestram. Deus enim dixit. Iho
nora patrem tuum et matrem. et qui maledixerit patri uel ma
tri morte morietur. Vos autem dicitis. quicumque
dixerit patri uel matri. munus quod cumque ex me
profuerit tibi. honorificabit patrem suum. aut
matrem suam. et irritum fecistis mandatum di
propter traditionem uestram. hypocrite bene prophetauit de
uobis isaias dicens. Populus hic labiis me honorat
cor autem eorum longe est a me. sine causa autem colunt
me. docentes doctrinas et mandata hominum.
et conuocans ad se turbas dixit eis. Audite et
intelligite. non quod intrat in os coinquinat ho
minem. sed quod procedit ex ore. hoc coinquinat ho
minem. Tunc accedentes discipuli eius dixerunt
ei. Scis quia pharisei audito hoc uerbo scandalizati
sunt. At ille respondens ait. Omnis plan
tatio quam non plantauit pater meus celestis eradi
cabitur. Sinite illos. caeci sunt duces caecorum. caecus autem
si caecum ducat. ambo in foueam cadunt. Respondens autem petrus
dixit ei. Edissere nobis parabolam istam. At ille
dixit. Adhuc nec uos intellecti estis. Non
intelligitis quia omne quod in os intrat in uentrem
uadit. et in secretum emittitur. Quae autem procedunt
de ore. de corde exeunt. et ea coinquinant hominem.
de corde enim exeunt cogitationes malae. homi
cidia. adulteria. fornicationes. furta. falsa testi
monia. blasphemiae. hae sunt quae coinquinant
hominem. sed lotis manibus manducare non coinquinat hominem. Et egressus inde
ihesus secessit in partes tyri et sidonis. et ecce
mulier chananea a finibus illis exiens cla
mabat dicens ei. miserere mei domine fili
dauid. filia mea male a daemonio uexatur.
et non respondit ei uerbum. et accedentes disci
puli eius rogabant eum dicentes. dimitte eam.
quia clamat post nos. Ipse autem respondens ait.
non sum missus nisi ad oues quae perierunt domus
israel. At illa uenit. et adorauit eum dicens.
domine adiuua me. Cum respondisset autem ei

Mar. xxiiij.

Luc. i.

Ioh. i. ii

Mar. xxiiij.

Luc. i.

Ioh. i. ii

Mar. xxvi.

Luc. xxxvi.

Luc. xxiii.

Ioh. i. xiii.

Ex. xxxiiij.

Mar. xvi.

Luc. xxiiij.

Ioh. xx.

Ioh. xxi.

Ioh. xxxiii

Luc. xxiii.

Ioh. xxx.

Luc. xxxvi.

Luc. xxiii.

Ioh. i. xiii.

Ex. xxxiiij.

Ioh. xiii.

Ioh. i. xiii.

Ioh. xxxiii

Mar. xvi.

Luc. xxiiij.

Ioh. xx.

Ioh. xxi.

Ex. xxxiiij

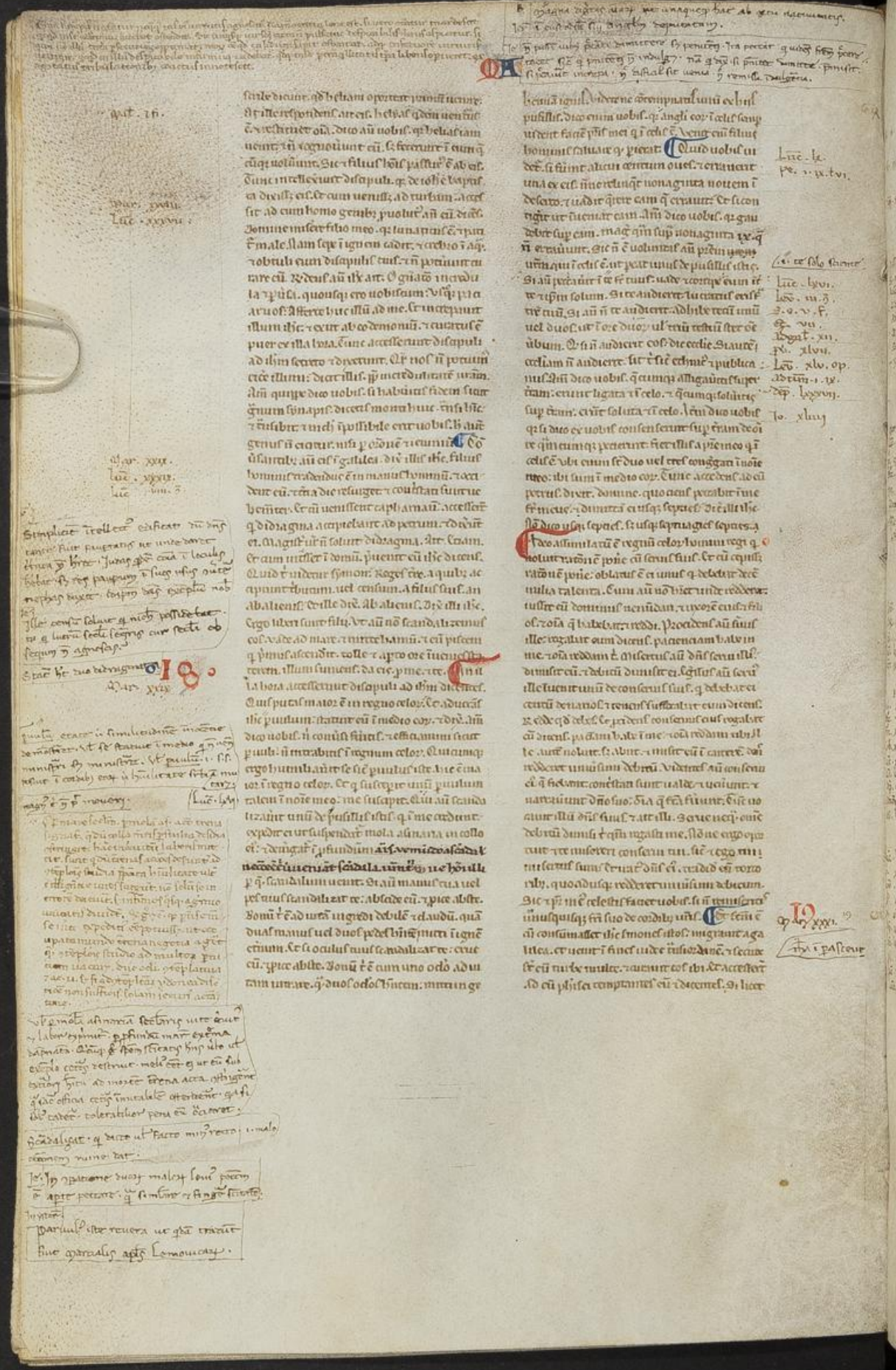

Gray Scale

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

hominem dimittet uxorem suam quamquam et ca-
lumniam adhibeat sicut legitur quod fecerit maschus
et femina. Ab initio fecit eos et dixit propter hoc di-
mittet homo patrem suum et adherebit uxori suae
et erunt duo in carne una. Itaque iam non duo sunt
sed caro una. Quod ergo deus conjunxit homo non separet. Di-
cunt illi. Quid ergo moyses mandauit dare
libellum repudii et dimittere. Ait illis. Quia
moyses ad duritiam cordis uestri permisit uobis
dimittere uxores uestras. Ab initio non sic fuit. Di-
co autem uobis quia quicumque dimiserit uxorem
suam nisi ob fornicationem et alteram duxerit
moechatur. Et qui dimissam duxerit moechatur.
Dicunt ei discipuli eius. Si ita est causa hominis cum
uxore non expedit nubere. Cum dixisset sponsus
et sponsa unum id est quibus datum est. Sed non omnes
capiunt verbum istud: sed quibus datum est. Sunt enim
eunuchi qui de matris uentre sic nati sunt. Et sunt
eunuchi qui facti sunt ab hominibus. Et sunt eunu-
chi qui se ipsos eunuchizauerunt propter regnum celorum.
Qui potest capere capiat. Tunc obtulerunt
ei paruulos ut manus eis imponeret et orauit.
Discipuli autem increpabant eos. Ille autem ait illis.
Sinite paruulos et nolite eos prohibere ad me
uenire. Talium enim est regnum celorum. Et cum
imposuisset eis manus abiit inde. Et ecce unus
accedens ait illi. Magister bone. Quid boni faciam
ut habeam uitam eternam. Qui dixit ei.
Quid me interrogas de bono. Unus est bonus deus.
Si autem uis ad uitam ingredi serua mandata.
Dicit illi. Quae. Ait autem. Non homicidium fa-
ciet. Non adulterabis. Non facies furtum. Non fal-
sum testimonium dicet. Honora patrem tuum
et matrem et diliges proximum tuum sicut te ipsum. Di-
cit illi adolescens. Omnia hec custodiui. Quid adhuc
mihi deest. Ait illi ihesus. Si uis perfectus esse. Vade uende
de omnia quae habes et da pauperibus et habebis thesau-
rum in celo et uenit sequere me. Cum audisset autem
adolescens uerbum hoc abiit tristis erat enim habens
multas possessiones. Ihesus autem dixit discipulis
suis. Amen dico uobis quia diuites difficile intrabunt
in regnum celorum. Et iterum dico uobis. Facilius est
camelum per foramen acus transire quam diuitem
intrare in regnum celorum. Audientes autem hoc discipuli
mirabantur ualde dicentes. Quis ergo poterit saluus esse. Aspiciens autem ihesus dixit illis. Apud
homines hoc impossibile est. Apud deum autem omnia possi-
bilia sunt. Tunc respondens petrus dixit ei. Ecce
nos reliquimus omnia et secuti sumus te.
Quid ergo erit nobis. Ihesus autem dixit illis. Amen
dico uobis. Quod uos qui secuti estis me in regenera-
tione cum sederit filius hominis in sede maiestatis suae
sedebitis et uos super sedes XII. iudicantes XII. tribus
israel. Et omnis qui reliquerit domum aut fratres
aut sorores aut patrem aut matrem aut uxo-
rem aut filios aut agros propter nomen meum
centuplum accipiet et uitam eternam possidebit.
Multi autem erunt nouissimi primi et primi nouissi-
mi primi. Simile est regnum celorum homini patri
familias qui exiit primo mane conducere
operarios in uineam suam. Conuentione autem facta
cum operariis ex denario diurno: misit eos in
uineam suam. Et egressus circa horam tertiam
uidit alios stantes in foro otiosos et illis dixit.
Ite et uos in uineam meam et quae iusta fuerit
dabo uobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit
circa sextam et nonam horam et fecit similiter.
Circa undecimam uero exiit et inuenit alios stantes
et dicit illis. Quid hic statis tota die otiosi.
Dicunt ei. Quia nemo nos conduxit. Dicit illis
ite et uos in uineam meam. Cum sero autem
factum esset dicit dominus uineae procuratori suo. Voca
operarios et redde illis mercedem incipiens a no-
uissimis usque ad primos. Cum uenissent
ergo circa undecimam horam uenerunt
accepiunt singulos denarios. Venientes
autem primi arbitrati sunt quod plus essent acci-
pere. Acceperunt autem singulos denarios. Et
accipientes murmurauerunt aduersus patrem
familias dicentes. Hi nouissimi una hora
fecerunt et pares illos nobis fecisti. Qui pro-
nunciauit pondus diei et aestus. At ille respondens
unum eorum dixit. Amice non facio tibi iniuriam. Non
ne ex denario conuenisti mecum. Tolle quod tuum
est et uade. Volo autem huic nouissimo dare sicut
et tibi. Aut non licet mihi quod volo facere. An o
culus tuus nequam est. Quia ego bonus sum. Sic
erunt nouissimi primi et primi nouissimi.
Multi enim sunt uocati pauci uero electi.
Et ascendens ihesus hierosolimam assumpsit
duodecim discipulos secreto. Et ait illis. Ecce
ascendimus hierosolimam et filius hominis
tradetur principibus sacerdotum et scribis et con-
dempnabunt eum morte. Et tradent eum
gentibus ad deludendum et flagellandum et con-
spuendum et crucifigendum et tertia die resurget.
Tunc accessit ad eum mater filiorum zebedei cum
filiis suis adorans et petens aliquid ab eo.
Qui dixit ei. Quid uis. Ait illi domine ut se-
dent hi duo filii mei unus ad dexteram tuam
et unus ad sinistram in regno tuo. Respondens autem
ihesus dixit. Nescitis quid petatis. Potestis bibere
calicem quem ego bibiturus sum et baptismo quo
baptisor. Ait illis. Calicem quidem meum bi-
betis. Sedere autem ad dexteram meam uel
ad sinistram non est meum dare uobis sed quibus
paratum est a patre meo. Et audientes decem
indignati sunt de duobus fratribus. Hic autem
uocauit eos ad se et ait. Scitis quia principes
gentium dominantur eorum et qui maiores sunt
potestatem exercent in eos. Non erit ita inter

uos. Et quicumq; uolueritinter uos maior fi-
ri: erit uester seruus. Sicut filius hominis non
uenit ministrari. sed ministrare. et dare ani-
mam suam redemptionem pro multis. Et egredi-
entibus illis ab iericho: secuta sunt eum turbe
multe. Et ecce duo ceci sedentes secus uiam.
audientes quia iesus transiret. clamauerunt
dicentes. domine miserere nobis fili dauid.
Turba autem increpabat eos: ut tacerent. At
illi magis magis clamabant dicentes. do-
mine miserere nobis fili dauid. Et stetit iesus. uo-
cauit eos. et ait. Quid uultis ut faciam uobis.
Dicunt illi. domine ut aperiantur oculi nostri. Misericor-
dia autem commotus iesus tetigit oculos eorum. et continuo
uiderunt. et secuti sunt eum. Et cum appro-
pinquasset iesus solimis. et uenisset bethphage
ad montem oliueti. tunc misit duos discipu-
los dicens eis. Ite in castellum quod contra uos est.
et statim inuenietis asinam alligatam. et
pullum cum ea. soluite et adducite mihi.
Et si quis uobis aliquid dixerit. dicite quia dominus
his opus habet. et continuo dimittet eos. Hoc
autem factum est ut adimpleretur quod dictum est per
prophetam dicentem. Dicite filie sion. Ecce rex tuus
uenit tibi mansuetus. et sedens super asinam.
et pullum filium subiugalis. Euntes autem discipu-
li: fecerunt sicut precepit illis iesus. Et adduxe-
runt asinam et pullum. et posuerunt super
eos uestimenta sua. et eum desuper sedere fecerunt.
plurima autem turba. stramenta sua in uia. Alii autem cedebant ramos de
arboribus. et sternebant in uia. Turbe autem
que precedebant. et que sequebantur. clamabant
dicentes. Osanna filio dauid benedictus qui
uenit in nomine domini. osanna in altissimis.
Et cum intrasset iesus solimam omnis
ciuitas commota est dicens. Quis est hic.
populi autem dicebant. Hic est iesus propheta a nazare
galilee. Et intrauit iesus in templum de-
iecitque omnes uendentes et ementes
de templo. et mensas nummulariorum. et cathe-
dras uendentium columbas euertit. Et dixit
eis. Scriptum est. domus mea domus orationis
uocabitur. uos autem fecistis eam spelunca
latronum. Et accesserunt ad eum cecci et claudi
in templo. et sanauit eos. Videntes autem
principes sacerdotum et scribe mirabilia que fe-
cit. puerosque clamantes in templo et dicentes. et
Osanna filio dauid. indignati sunt dicen-
tes ei. Audis quid isti dicunt. Ihesus autem
dixit eis. Utique. Numquam legistis quia ex
ore infantium et lactentium perfecisti laudem.
Et relictis illis. abiit foras extra ciuitatem
in bethaniam. ibique mansit. Mane autem
reuertens in ciuitatem esuriit. Et uidens fi-
cum unam secus uiam. uenit ad eam. et
nihil inuenit in ea. nisi folia tantum. et ait illi.
Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum.
Et aruerunt continuo ficus illa. Et uidentes
discipuli mirati sunt dicentes. Quomodo
continuo aruit ficus. Respondens autem ihesus
ait eis. Amen dico uobis. Si habueritis
fidem et non hesitaueritis. non solum de ficu
hac facietis. sed et si monti huic dixeritis.
tollere. et iacta te in mare. fiet. Et omnia quecumque
petieritis in oratione credentes accipietis. Et
cum uenisset in templum accesserunt ad eum
docentem principes sacerdotum et seni-
ores populi dicentes. In qua potestate hec facis.
Et quis tibi dedit hanc potestatem. Et res-
pondens ihesus dixit eis. Interrogabo uos et ego
unum sermonem. quem si dixeritis mihi. et ego uos
dicam in qua potestate hec facio. Baptismus
iohannis unde erat. e celo an ex hominibus. At illi cogita-
bant inter se dicentes. Si dixerimus e celo. dicet
nobis. Quare ergo non credidistis illi. Si autem
dixerimus ex hominibus. timemus turbam.
Omnes enim habebant iohannem sicut prophetam.
Et respondentes ihesu dixerunt. Nescimus. Ait illis
ihesus. Nec ego dico uobis in qua potestate hec
facio. Quid autem uobis uidetur. Homo
quidam habebat duos filios. et accedens ad
primum dixit. Fili uade hodie operare in
uinea mea. Ille autem respondens ait. Nolo. Post
penitentia motus abiit. Et accedens ait ad
alterum dixit similiter. At ille respondens ait.
Eo domine. et non iuit. Quis ex duobus fecit uoluntatem
patris dicunt ei. primus. Dicit illis
ihesus. Amen dico uobis quia publicani et meretrices
precedunt uos in regnum dei. Venit enim ad
uos iohannes in uia iustitie. et non credidistis ei. Pub-
licani autem et meretrices crediderunt ei. Vos autem
uidentes nec penitentiam habuistis postea
ut crederetis ei. Aliam audite parabolam
Homo erat paterfamilias qui plantauit
uineam. et sepem circumdedit ei. et fodit
in ea lacum. et aedificauit turrem. et locauit eam agricolis
et peregre profectus est. Cum autem tempus fructuum
appropinquasset. misit seruos suos ad
agricolas. ut acciperent fructus eius. Et agri-
cole apprehendentes seruos eius. alium cecderunt.
alium occiderunt. Alium uero lapidauerunt.
Iterum misit alios seruos plures priores. et fecerunt illis similiter. Nouissime autem misit ad
eos filium suum dicens. Verebuntur filium
meum. Agricole autem uidentes filium dixerunt inter se. Hic est heres. Venite occidamus
eum. et habebimus hereditatem eius. Et apprehen-
dentes eum eiecerunt extra uineam et occiderunt.

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Quid ergo cum uenerit dominus uinee: faciet
agricolis illis. Aiunt illi: malos male perdet: et
uineam suam locabit alijs agricolis, qui reddant
ei fructum temporibus suis. Dicit illis ihesus:
Numquam legistis in scripturis: Lapidem quem
reprobauerunt edificantes: hic factus est in caput
anguli. A domino factum est istud: et est mirabile in oculis nostris. Ideo
dico uobis: quia auferetur a uobis regnum dei
et dabitur genti facienti fructum eius. Et qui
ceciderit super lapidem istum: confringetur.
super quem autem ceciderit: conteret eum. Et cum audissent principes sacerdotum et pharisei parabolas
eius: cognouerunt quia de ipsis dicit. Et querentes eum
tenere timuerunt turbas. Quia sicut prophetam eum habebant. Et respondens ihesus iterum in parabolis
dixit eis. Simile est regnum celorum homini
regi: qui fecit nupcias filio suo. Et misit seruos
suos uocare inuitatos ad nupcias. Et nolebant
uenire. Iterum misit alios seruos dicens: Dicite
inuitatis: ecce prandium meum paraui. Tauri
mei et altilia occisa sunt: et omnia parata: uenite ad nupcias. Illi autem neglexerunt. Abierunt alius in
uillam suam. Alius uero ad negotiationem
suam. Reliqui uero tenuerunt seruos eius: et contumelijs affecerunt: et occiderunt. Rex autem audiens
iratus est: et mittens exercitum suum perdidit homicidas
illos: et ciuitatem illorum succendit. Tunc ait suis
seruis: Nupcie quidem paratae sunt: et qui inuitati
erant non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus uiarum
quotquot inueneritis uocate ad nupcias. Et
egressi serui eius in uias congregauerunt omnes
quos inuenerunt malos et bonos: et impletae sunt nupcie
discumbentium. Intrauit autem rex ut uideret
discumbentes: et uidit ibi hominem non uestitum
uestem nupcialem: et ait illi: Amice quomodo huc
intrasti non habens uestem nupcialem? Ille autem obmutuit. Tunc dixit ministris: Ligantes pedes
eius et manus: mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium. Multi
enim sunt uocati: pauci uero electi. Tunc abeuntes phisei consilium inierunt: ut caperent
eum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum
herodianis dicentes: Magister scimus quia
uerax es: et uiam dei in ueritate doces: et non est tibi cura de
aliquo. Non enim respicis personam hominum: dic
ergo nobis quid tibi uidetur. Licet censum dare cesari
an non? Cognoscens autem ihesus nequitiam eorum: ait:
Quid me tentatis hypocrite? Ostendite mihi
numismata census. Et illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis: Cuius est ymago hec et superscriptio? Dicunt ei: cesaris. Tunc ait illis: Reddite ergo quae sunt cesaris cesari: et quae sunt dei deo.
Et audientes mirati sunt: et relicto eo abierunt. In illa die accesserunt ad eum saduccei
qui dicunt non esse resurrectionem: et interrogauerunt
eum dicentes: Magister moyses dixit: Si quis mortuus fuerit non habens filium: ut ducat frater eius uxorem
illius: et suscitet semen fratri suo. Erant apud nos septem fratres: et primus uxore ducta defuit
sine filijs: et reliquit uxorem suam fratri suo. Similiter secundus: et tertius usque ad septimum. Novissime autem omnium
et mulier defuncta est. In resurrectione ergo
cum resurrexerit: cuius erit uxor de septem? Omnes enim habuerunt eam. Respondens autem ihesus ait illis: Erratis nescientes scripturas: neque uirtutem dei. In resurrectione enim nec nubent: nec nubentur sed erunt sicut angeli dei in celo. De resurrectione autem mortuorum non legistis quod dictum est a deo dicente uobis: Ego sum deus
abrahae: et deus ysaac: et deus iacob. Non est deus mortuorum sed uiuentium. Et audientes turbae mirabantur super doctrina eius. Phisei autem audientes quia silentium imposuisset saduceis conuenerunt in unum.
Et interrogauit eum unus de eis legis doctor temptans eum. Magister quid mandatum magnum est in lege? Ihesus autem ait illi: Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo: et ex tota anima tua: et ex tota mente tua. Hoc est maximum et primum mandatum. Secundum autem simile huic: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. In his duobus mandatis universa lex pendet et prophete. Congregatis autem phiseis interrogauit eos ihesus dicens: Quid uobis uidetur de christo? cuius filius est? Dicunt ei: David. Ait illis: Quomodo ergo David in spiritu uocat eum dominum dicens: Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Si ergo David uocat eum dominum: quomodo filius eius est? Et nemo poterat respondere ei ullum uerbum: neque ausus fuit quisquam ex illa die eum amplius interrogare.
Tunc ihesus locutus est ad turbas et ad discipulos suos dicens: Super cathedram moysi sederunt scribe et phiseei. Omnia ergo quecumque dixerint uobis seruate et facite. Secundum uero opera eorum nolite facere. Dicunt enim et non faciunt. Alligant autem onera grauia et impportabilia: et imponunt in humeros hominum: digito autem suo nolunt ea mouere. Omnia uero opera sua faciunt ut uideantur ab hominibus. Dilatant enim philacteria sua: et magnificant fimbrias. Amant autem primos recubitus in cenis: et primas cathedras in synagogis: et salutationes in foro. Et uocari ab hominibus rabbi. Vos autem nolite uocari rabbi. Unus enim est magister uester. Omnes autem uos fratres estis. Et patrem nolite uocare uobis super terram. Unus enim est pater uester qui in celis est. Neque uocemini magistri: quia magister uester unus est christus. Qui maior est inter uos erit minister uester. Qui autem se exaltauerit humiliabitur: et qui se humiliauerit exaltabitur.
Ve autem uobis scribe et phiseei hypocrite quia clauditis regnum celorum ante homines. Vos autem non intratis: nec introeuntes sinitis intrare. Ve uobis scribe et phiseei hypocrite quia

comedentes domus viduarum orantes longa oratione. hi hoc amplius accipietis iudicium. Ve uobis scribe et pharisei. quia circuitis mare et aridam ut faciatis proselytum unum. Et cum fuerit factus filius gehenne duplo. quam uos. Ve uobis duces cecos qui dicitis quicumque iurauerit per templum nihil est. Qui autem iurauerit in auro templi debet. Stulti et ceci quid est maius est aurum an templum quod sanctificat aurum. Et quicumque iurauerit in altare nihil est. Qui autem iurauerit in dono. quod est super illud debet esse et quod est maius est donum an altare quod sanctificat donum. Qui ergo iurauerit in altare iurauerit in eo. et omnibus quæ super illud sunt. Et qui iurauerit in templo. iurauerit in illo. et eo qui habitat in eo. Et qui iurauerit in celo. iurauerit in throno dei. et eo qui sedet super eum. Ve uobis scribe et pharisei hypocrite. quia decimatis mentam et anetum et cyminum. et relinquistis quæ grauiora sunt legis iudicium et misericordiam et fidem. Hæc oportuit facere et illa non omittere. duces cecos. colantes culicem camelum autem glutientes. Ve uobis scribe et pharisei hypocrite quia mundatis quod deforis est calicis et parapsidis. intus autem plenum estis rapina et immunditia. pharisee cece. munda prius quod intus est calicis et parapsidis. ut fiat et id quod deforis est mundum. Ve uobis scribe et pharisei hypocrite. qui similes estis sepulchris dealbatis. quæ a foris parent hominibus speciosa. intus uero sunt plena ossibus mortuorum et omni spurcitia. Sic et uos a foris quidem parentis hominibus iusti. intus autem pleni estis hypocrisis et iniquitate. Ve uobis scribe et pharisei hypocrite quia edificatis sepulchra prophetarum et ornatis monumenta iustorum. et dicitis. Si fuissemus in diebus patrum nostrorum non essemus socii eorum in sanguine prophetarum. et testimonium estis uobismetipsis. quia filii estis eorum qui prophetas occiderunt. Et uos implete mensuram patrum uestrorum. Serpentes generatio uiperarum. quomodo fugietis a iudicio gehenne. Ideo. ecce ego mitto ad uos prophetas et sapientes et scribas. et ex illis occidetis et crucifigetis. et ex eis flagellabitis in synagogis uestris. et persequimini de ciuitate in ciuitatem. ut ueniat super uos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram. A sanguine abel iusti. usque ad sanguinem zacharie filii barachie. quem occidistis inter templum et altare. Amen dico uobis. ueniet hæc omnia super generationem istam.

Ieruzalem ierusalem quæ occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt. Quotiens uolui congregare filios tuos. quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas. et noluisti. Ecce relinquitur uobis domus uestra deserta. Dico enim uobis non me uidebitis. amodo donec dicatis. Bene dictus qui uenit in nomine domini. Et egressus ihesus de templo ibat. et accesserunt discipuli eius. ut ostenderent ei ædificationes templi. Ipse autem respondens dixit illis. Videtis hæc omnia. Amen dico uobis. Non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur. Sedente autem super montem oliuet. Accesserunt ad eum discipuli secreto dicentes. Dic nobis quando hæc erunt. et quod signum aduentus tui. et consummationis sæculi. Et respondens ihesus dixit eis. Videte ne quis uos seducat. Multi enim uenient in nomine meo dicentes. Ego sum xpc. et multos seducent. audietis enim bella et opiniones prœliorum. uidete ne turbemini. Oportet enim hæc fieri. sed nondum finis. Consurget enim gens in gentem. et regnum in regnum. et erunt pestilentiæ. et fames. et terremotus per loca. hæc autem omnia sunt dolores. Tunc tradent uos in tribulationem. et occident uos. Et eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. Et tunc scandalizabuntur multi. et inuicem tradent. et odio habebunt inuicem. Et multi pseudoprophetæ surgent. et seducent multos. Et habundabit iniquitas. refrigescet caritas multorum. Qui autem perseuerauerit usque in finem hic saluus erit. Et prædicabitur hoc euangelium regni in uniuerso orbe. testimonium omnibus gentibus. Et tunc ueniet consummatio. Cum ergo uideritis abominationem desolationis quæ dicta est a daniele prophetam in loco sancto. Qui legit intelligat. Tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes. Et qui in tecto non descendat tollere aliquid de domo sua. Et qui in agro non reuertatur tollere tunicam suam. Ve autem prægnantibus. et nutientibus in illis diebus. Orate autem ut non fiat fuga uestra hieme uel sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna. qualis non fuit ab initio mundi usque nunc. neque non fiet. Et nisi breuiati fuerint dies illi non fieret salua omnis caro. Sed propter electos breuiabuntur dies illi. Tunc si quis dixerit uobis. ecce hic xpc. aut ecce illic. nolite credere. Surgent enim pseudoxpi. et pseudoprophetæ. et dabunt signa magna et prodigia. ita ut in errorem inducantur si fieri potest etiam electi. ecce prædixi uobis. Si ergo dixerint uobis. ecce in deserto est. nolite exire. Ecce in penetralibus. nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab oriente. et paret usque in occidentem. ita erit aduentus filii hominis. Ubicumque fuerit corpus congregabuntur aquilæ. Statim autem post tribulationem dierum. sol obscurabitur. et luna non dabit lumen suum. et stellæ cadent de celo. et uirtutes celorum mouebuntur. et tunc parebit signum filii hominis in celo. Et tunc plangent omnes tribus terræ. et uidebunt filium hominis uenientem in nubibus celi. cum uirtute multa et maiestate. Et mittet angelos suos cum tuba et uoce magna. et congregabunt electos eius a quatuor ueentis a summis celorum usque ad terminos

cor. ab altare fici autem discere parabolam. cum
iam ramus eius tener fuerit et folia nata, scitis
quia prope est aestas. Ita et vos cum videritis haec
omnia scitote quia prope est in ianuis. Amen dico vobis quia non prae-
teribit generatio hanc donec haec omnia fiant. Caelum et
terra transibunt, verba autem mea non praeteribunt.
De die autem illa et hora nemo scit, neque angeli
caelorum nisi Pater solus. Sicut autem fuerunt dies Noe,
ita erit adventus filii hominis. Sicut enim in die-
bus ante diluvium comedentes et bibentes, nubentes et
nubentibus tradentes, usque ad eum
diem quo intravit Noe in arcam, et non cognove-
runt donec venit diluvium et tulit omnes,
ita erit et adventus filii hominis. Tunc duo erunt
in agro, unus assumetur et unus relinquetur;
duae molentes in mola, una assumetur et una
relinquetur. Duo in lecto unus assumetur
et alter relinquetur. Vigilate ergo quia nescitis
qua hora dominus vester venturus sit. Illud autem
scitote quia si scisset paterfamilias qua hora fur
veniret, vigilaret utique et non sineret
perfodi domum suam. Ideo et vos estote paratis quia
nescitis qua hora filius hominis veniet. Quis
putas est fidelis servus et prudens, quem constitu-
it dominus super familiam suam, ut det illis
cibum in tempore? Beatus ille servus quem cum
venerit dominus invenerit sic facientem. Amen
dico vobis quia super omnia bona sua constitu-
et eum. Si autem dixerit malus servus ille in
corde suo: Morabitur dominus meus venire, et
percutere conservos suos, manducet autem et
bibat cum ebriosis: veniet dominus servi illius
in die qua non sperat et hora qua ignorat, et dividet
eum: partemque eius ponet cum hypocritis: ibi
erit fletus et stridor dentium. Tunc simile
erit regnum caelorum decem virginibus, quae accipe-
rant lampades suas: exierunt obviam sponso
et sponsae. Quinque autem ex eis erant fatuae
et quinque prudentes. Sed quinque fatuae accep-
tis lampadibus non sumpserunt oleum secum.
Prudentes autem acceperunt oleum in vasis
suis cum lampadibus. Moramte autem sponso
dormitaverunt omnes et dormierunt.
Media autem nocte clamor factus est: ecce sponsus
venit, exite obviam ei. Tunc surrexerunt omnes virgines illae et ornaverunt
lampades suas. Fatuae autem sapientibus
dixerunt: Date nobis de oleo vestro quia lampa-
des nostrae extinguuntur. Responderunt prudentes
dicentes: Ne forte non sufficiat nobis nobis-
que: ite potius ad vendentes et emite vobis. Dum
autem eunt emere venit sponsus et quae paratae
erant intraverunt cum eo ad nuptias et clausa
est ianua. Novissime autem venerunt
et reliquae virgines dicentes: Domine domine aperi

nobis. At ille respondens ait: Amen dico vobis
nescio vos. Vigilate itaque quia nescitis diem
neque horam. Sicut homo peregre profiscens
vocavit servos suos et tradidit illis bona
sua. Et uni dedit quinque talenta, alii autem
duo, alii vero unum, unicuique secundum propriam
virtutem, et profectus est statim. Abiit autem
qui quinque talenta acceperat et operatus est in
eis et lucratus est alia quinque. Similiter
et qui duo acceperat lucratus est alia duo. Ille
autem unum accepit abiens fodit in terram et
abscondit pecuniam domini sui. Post multum
vero temporis venit dominus servorum illorum et posuit
rationem cum eis. Et accedens qui quinque tale-
nta acceperat obtulit alia quinque talenta
dicens: Domine quinque talenta tradidisti mihi: ecce
alia quinque superlucratus sum. Ait illi dominus eius:
Euge serve bone et fidelis, quia super
pauca fuisti fidelis, super multa te constitu-
am, intra in gaudium domini tui. Accessit
autem et qui duo talenta acceperat et ait: Domine duo
talenta tradidisti mihi: ecce alia duo super-
lucratus sum. Ait illi dominus eius: Euge serve
bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis,
super multa te constituam, intra in gaudium
domini tui. Accedens autem et qui unum
talentum acceperat ait: Domine scio quia homo
durus es, metens ubi non seminasti et congre-
gans ubi non sparsisti, et timens abii et con-
di talentum tuum in terra: ecce habes quod tuum est.
Respondens autem dominus eius dixit ei: Serve male et
piger, sciebas quia meto ubi non semino et con-
grego ubi non sparsi. Oportuit ergo committere te
pecuniam meam nummulariis, et veniens ego
cum usura utique quod meum est
recepissem. Tollite itaque ab eo talentum et date ei
qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur et
habundabit. Et a non habente et quod videtur
habere auferetur ab eo. Et inutilem servum
eicite in tenebras exteriores: illic erit fletus
et stridor dentium. Cum autem venerit filius
hominis in maiestate sua et omnes angeli eius cum eo
tunc sedebit super sedem maiestatis suae. Et con-
gregabuntur ante eum omnes gentes, et separa-
bit eos ab invicem sicut pastor segregat
oves ab hedis. Et statuet oves quidem a
dextris suis, hedos autem a sinistris. Tunc dicet qui
hinc a dextris eius erunt: Venite benedicti
patris mei, possidete paratum vobis regnum
a constitutione mundi. Esurivi enim et
dedistis mihi manducare. Sitivi et dedistis mihi
bibere. Hospes eram et collegistis me. Nu-
dus et operuistis me. Infirmus et visitastis
me. In carcere eram et venistis ad me. Et sic
respondebunt ei iusti dicentes: Domine quando

nus te esuientem et sitientem. Et cetera
dimus? et tetigimus. Quando autem te uidimus infirmum
et uenimus ad te. Et respondens rex dicet illis. Amen
dico uobis. Quamdiu fecistis uni de istis fratribus meis
minimis. mihi fecistis. Tunc dicet et his qui a
sinistris eius erunt. Discedite a me maledicti in
ignem eternum. qui paratus est diabolo et angelis
eius. Esuiui enim et non dedistis mihi manducare.
sitiui. non dedistis mihi potum. hospes eram et non
collegistis me. nudus. non operuistis me.
infirmus. et carcere. non uisitastis me. Tunc
respondebunt et ipsi dicentes. Domine quando te uidimus
esuientem aut sitientem aut hospitem aut
nudum aut infirmum uel carcerem. et non
ministrauimus tibi. Tunc respondebit illis dicens. Amen
dico uobis. quamdiu non fecistis uni de minoribus
istis nec mihi fecistis. Et ibunt hi in supplicium
eternum. iusti autem in uitam eternam. Et
factum est cum consummasset iesus sermones hos omnes
dixit discipulis suis. Scitis quia post biduum pasc
ha fiet. et filius hominis tradetur ut crucifigatur.
Tunc congregati sunt principes sacerdotum. et se
nores populi. in atrium principis sacerdotum qui dice
batur caiphas. et consilium fecerunt ut iesum dolo
tenerent et occiderent. dicebant autem. non in die
festo. ne forte tumultus fieret in populo. Cum autem
esset iesus in bethania in domo simonis leprosi. Ac
cessit ad eum mulier habens alabastrum unguen
ti pretiosi. et effudit super caput ipsius recumbentis. Vide
ntes autem discipuli. indignati sunt dicentes. Ut
quid perditio hec. potest enim hoc uenundari multo.
et dari pauperibus. Sciens autem iesus. ait illis. Quid in
lestis estis huic mulieri. Opus enim operata est
in me. Nam semper pauperes habetis uobiscum
me autem non semper habetis. Mittens enim hec unguen
tum hoc in corpus meum. ad sepeliendum me fecit.
Amen dico uobis. ubicumque predicatum fuerit hoc euan
gelium in toto mundo dicetur. et quod hec fecit in me
moriam eius. Tunc abiit unus de duodecim
qui dicitur iudas scariothis. ad principes sacerdotum. et
ait illis. Quid uultis mihi dare. et ego eum uobis tra
dam. At illi constituerunt ei triginta argenteos. Et
ex inde querebat opportunitatem ut eum
traderet. Prima autem die azimorum. accesserunt
discipuli ad iesum dicentes. Vbi uis paremus tibi
comedere pascha. At ille dixit. Ite in ciuitatem ad
quidam et dicite ei. Magister dicit. tempus meum
iam prope est. apud te facio pascha cum discipulis meis. Et
fecerunt discipuli sicut constituerat illis iesus. et paraue
runt pascha. Vespere autem facto. discumbebat cum duo
decim discipulis suis. et edentibus illis dixit. Amen dico uo
bis quia unus ex uobis me tradet. Et contristati ualde cepe
runt singuli dicere. Numquid ego sum domine. At ipse respon

ans. Qui intingit mecum manum in paratide hic me
tradet. filius quidem hominis uadit sicut scriptum est de illo. Ve
autem homini illi per quem filius hominis tradetur. Bonum erat
ei si natus non fuisset homo ille. Respondens autem iudas
qui tradidit eum dixit. Numquid ego sum rabbi.
ait illi. Tu dixisti. Cenantibus autem eis. accepit iesus
panem. benedixit fregit. deditque discipulis suis et
ait. Accipite comedite. hoc est corpus meum. Et
accipiens calicem gratias egit. dedit illis dicens.
Bibite ex hoc omnes. hic est enim sanguis meus no
ui testamenti. qui pro multis effundetur in remissio
nem peccatorum. dico autem uobis. non bibam amodo de hoc
genimine uitis usque in diem illum. cum illud bibam
uobiscum nouum in regno patris mei. Et hymno dicto
exierunt in montem oliueti. Tunc dixit illis iesus.
Omnes uos scandalum patiemini in me in
hac nocte. Scriptum est enim. percutiam pastorem. et
dispergentur oues gregis. Postquam autem resur
rexero uos precedam in galilea. Respondens autem petrus. ait illi.
Et si omnes scandalizati fuerint in te. ego numquam
scandalizabor. Ait illi iesus. Amen dico tibi quia hac
nocte antequam gallus cantet ter me negabis. Ait
illi petrus. Etiam si oportuerit me mori tecum non te
negabo. Similiter et omnes discipuli dixerunt. Tunc ue
nit iesus cum illis in uillam quae dicitur gethsemani. et
dixit discipulis suis. Sedete hic donec uadam illuc
et orem. Et assumpto petro et duobus filiis zebedei cepit
contristari et maestus esse. Tunc ait illis. Tristis est anima
mea usque ad mortem. sustinete hic. et uigilate
mecum. Et progressus paululum procidit in faciem suam
orans et dicens. Pater mi si possibile est. transeat a me
calix iste. Verumtamen non sicut ego uolo. sed sicut tu.
Et uenit ad discipulos suos. et inuenit eos dormientes.
et dicit petro. Sic non potuistis una hora uigilare
mecum. Vigilate et orate. ut non intretis in tempta
tionem. Spiritus quidem promptus est caro autem infirma. Iter
sed abiit et iterum dixit. Pater si non potest hic calix
transire nisi illum bibam. fiat uoluntas tua. Et uenit
iterum et inuenit eos dormientes. Erant enim oculi
eorum gravati. Et relictis illis. cum abisset. rursum ora
uit eundem sermonem dicens. Tunc uenit ad discipulos
suos. et dixit illis. Dormite iam et requiescite. Ecce appro
pinquauit hora et filius hominis tradetur in manus peccatorum
Surgite eamus. Ecce appropinquabit qui me tradit.
Adhuc ipso loquente. ecce iudas unus de duodecim uenit
et cum eo turba multa. cum gladiis et fustibus. missi a
principibus sacerdotum et senioribus populi. Qui autem
tradidit eum. dedit illis signum dicens. Quem osculatus fuero
ipse est tenete eum. Et protinus accedens
ad iesum dixit. Ave rabbi. et osculatus est eum.
Dixitque illi iesus. Amice. ad quid uenisti. Tunc accedentes
manus iecerunt in iesum. et tenuerunt
eum. Et ecce unus ex his qui erant cum iesu extendens
manum exemit gladium suum. et percutiens
seruum principis sacerdotum amputauit auriculam eius.

Mar. xiiij.
Luc. xxiij.
Io. xx.
Luc. xxvij.
Io. xx.
Deut. lxx.
Mar. xiv.
Gen. xlv.
Mar. xiv.
Luc. xxvii.
Io. xxv.
Io. xl.
Luc. xxiij.
Luc. xxxij.
Io. xxv.
Mar. xiij.
Luc. xx.
Io. xiij.
Luc. xxiij.
Sp. exui. beth

Tunc ait illi iesus. Conuerte gladium tuum in locum suum. Omnis enim qui accepit gladium gladio peribit. An putas quia non possum rogare patrem meum. et exhibebit mihi modo plus quam xii legiones angelorum. Quomodo ergo implebuntur scripturae. quia sic oportet fieri. In illa hora dixit iesus turbis. Tanquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me. Quotidie apud vos sedebam docens in templo. et non me tenuistis. Hoc autem totum factum est ut adimplerentur scripturae prophetarum. Tunc discipuli eius omnes relicto eo fugerunt. At illi tenentes iesum duxerunt ad caiphan pontificem sacerdotum. ubi scribae et seniores congregati sunt. Petrus autem sequebatur eum longe usque intra in atrium pontificis sacerdotum. et ingressus intro sedebat cum ministris ut videret finem. Principes autem sacerdotum et omne consilium quaerebant falsum testimonium de iesu. ut eum morti traderent. et non inuenerunt cum multi falsi testes accessissent. Nouissime autem uenerunt duo falsi testes et dixerunt. Hic dixit possum destruere templum dei et triduo reedificare illud. Et surgens princeps sacerdotum ait illi. Nihil respondes ad ea quae testificantur aduersum te. Ipse autem tacebat. Et princeps sacerdotum ait illi. Adiuro te per deum uiuum ut dicas nobis si tu es xpus filius dei. Dicit illi iesus. Tu dixisti. Uerumtamen dico uobis. Amodo uidebitis filium hominis sedentem a dextris uirtutis. et uenientem in nubibus caeli. Tunc princeps sacerdotum scidit uestimenta sua dicens. Blasphemauit. Quid adhuc egemus testibus. Ecce nunc audistis blasphemiam. quid uobis uidetur. At illi respondentes dixerunt. Reus est mortis. Tunc exputauerunt in faciem eius. et colaphis eum ceciderunt. Alii autem palmas in faciem eius dederunt. dicentes. Prophetizа nobis xpe. Quis est qui te percussit puero sedebat foris in atrio. et accessit ad eum una ancilla dicens. Et tu cum iesu galileo eras. At ille negauit coram omnibus dicens. Nescio quid dicis. Exeunte autem illo in uestibulum. uidit eum alia ancilla. et ait his qui erant ibi. Et hic erat cum iesu nazareno. Et rursum negauit cum iuramento. Quia non nouisset hominem. Et post pusillum accesserunt qui stabant. et dixerunt petro. Vere tu es ex illis. nam et loquela tua manifestum te facit. Tunc coepit deuotare. et iurare quia non nouisset hominem. Et continuo gallus cantauit. Et recordatus est petrus uerbi iesu quod dixerat. Priusquam gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras flebat amare. Mane autem factum. Consilium inierunt omnes principes sacerdotum et seniores populi aduersus iesum. ut eum morti tradent. Et uinctum adduxerunt eum et tradiderunt pontio pilato. praesidi. Tunc uidens iudas quia damnatus est. penitentia ductus retulit triginta argenteos principibus sacerdotum et senioribus dicens. Peccaui tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt. Quid ad nos. tu uideris. Et proiectis argenteis in templo recessit. et abiens laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum accepta argentea dixerunt. Non licet mittere eos in corbanan. quia pretium sanguinis est. Consilio autem inito. emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Propter hoc uocatus est ager ille. Acheldemach. hoc est ager sanguinis usque in hodiernum diem. Tunc impletum est quod dictum est per heriemiam prophetam dicentem. Et acceperunt xxx argenteos pretium appensi. quem appenderunt a filiis israel. Et dederunt eos in agrum figuli sicut constituit mihi dominus. Ipse autem stetit in conspectu praesidis. et interrogauit eum praeses dicens. Tu es rex iudaeorum. Dicit ei iesus. Tu dicis. Et cum accusaretur a principibus sacerdotum. et seniorum nihil respondit. Tunc dicit pilatus illi. Non audis quanta aduersum te dicunt testimonia. Et non respondit ei ad ullum uerbum. ita ut mirarentur praeses uehementer. Per diem autem sollemnem consuetum erat praeses dimittere populo unum uinctum quem uolebant. Habebat autem tunc uinctum insignem qui dicebatur barabas. Congregatis ergo illis. dixit pilatus. Quem uultis dimittam uobis barabam. an iesum qui dicitur xpm. Sciebat enim quia per inuidiam tradidissent eum. Sedente autem illo pro tribunali. misit ad eum uxor eius dicens. Nihil tibi et iusto illi. Multa enim passa sum hodie per somnum propter eum. Principes autem sacerdotum et seniores persuaserunt populis ut petirent barabam. iesum uero perderent. Respondens autem praeses ait illis. Quem uultis uobis de duobus dimitti. At illi dixerunt. Barabam. Dicit illis pilatus. Quid igitur faciam de iesu qui dicitur xpo. Omnes dicunt. Crucifigatur. At ille praeses. Quid enim mali fecit. At illi magis clamabant dicentes. Crucifigatur. Videns autem pilatus quia nihil proficeret. sed magis tumultus fieret. accepta aqua lauit manus coram populo dicens. Innocens ego sum a sanguine iusti huius. Vos uidetis. Et respondens omnis populus dixit. Sanguis eius super nos et super filios nostros. Tunc dimisit illis barabam. iesum autem flagellauit et tradidit eis ut crucifigeretur. Tunc milites praesidis suscipientes iesum in praetorio. congregauerunt ad eum omnem cohortem. et exuentes eum. clamidem coccineam circumdederunt ei. Et plectentes coronam de spinis. posuerunt super caput eius. et arundinem in dextera eius. et genu flexo ante eum illudebant dicentes. Aue rex iudaeorum. Et exputientes in eum. acceperunt arundinem. et percutiebant caput eius. Et postquam illuserunt ei. exuerunt eum clamide. et induerunt eum uestimentis eius. et duxerunt eum ut crucifigerent. Exeuntes autem inuenerunt

hominē ꝯ ipsum nōle symonē. hic angan
aūunt ut tolleret eum ihs. et ueniunt
i locum q dr golgotha q. ē calua ne locus. et
dederunt ei uinum bibere. cū felle mixtum.
et cū gustasset nolut bibere postqm autem
crucifixerunt eum diuiserunt uestimēta
ei sortem mittentes. ut impleretur q. dm
p ysaiam dicentē. diuiserunt sibi uestimē
ta mea. et super uestem meam miserunt sor
tē. et sedentes seruabant eum. et ipsi ponē
tes super capt eius cāsam ipsius scripsam hic est
ihs nazarenus rex iudeorum. Tunc crucifixi sunt cū eo
duo latrones. unus a dextris. et unus a sinis
tris. pertransibant autem blasphemantes eū
mouentes capita sua. et dicentes. uah qui
destruis templū dei. et in triduo illud reedifi
cas. saluā semet ipm. si filius dei es descen
de de cruce. Similiter principes sacerdotū illu
dentes cum scribis. et senioribus dicebant. Alios
fecit saluos fiat. se ipm ñ pōt saluū fēre. si rex
israel ē. descendat nūc de cruce. et credimus
ei. confidit i deo. liberet eum nūc si uult. Dixit
enim q. filius dei sum. Idipsm aūt et latrones qui
crucifixi erant cū eo ꝓperabant ei. A sexta
hora tenebre fēte sunt super uniuersam terram
usq; ad horam nonam. et circa horam nonam
clamauit uoce magna dicens. heli. heli. la
ma sabaccthani. hoc ē. deus meus. deus meus. ut q.
deliquisti me. Quidam aūt de astantibus
audientes dicebant. helyam uocat iste. et
continuo currens unus ex eis accepta
spongia impleuit aceto. et impositum hasso
dmo dabat ei bibere. ceteri uero dicebant. si
ne. uideamus an ueniat helyas liberans eū. Iesus aūt iterū clamans uoce magna emi
sit spm. et ecce uelum templi scissum ē i
duas partes. a summo usq; deorsum. et terra mo
tta ē. et petre scisse sunt. et monumenta aperta sū
et multa corpora sanctorū q dormiebant surrexe
runt. et exeuntes de monumentis. post resur
rectionem eius. uenerunt i sanctam ciuitatem. et
apparuerunt multis. Centurio aūt et q cū eo
erant custodientes ihm. uisto terremotu et
his q fiebant timuerunt. uere dei filius erat iste. erant aūt ibi mulieres
multe a longe. q secute erant ihm a gali
lea ministrantes ei. inter q erat maria mag
dalene. et maria iacobi. et ioseph mr. et mater
filiorum zebedei. Cum esset aūt sero. uenit
quidam diues ab arimathia nomine ioseph.
q. et ipse discipulus erat ihu. hic accessit ad pila
tum. et petiit corpus ihu. Tunc pilatus iussit
reddi corpus. et accepto corpore ioseph. inuol
uit illud i sindone munda. et posuit illud i
monumento suo nouo. q. exciderat in petra.

et aduoluit saxum magnum ad hostium
monumenti. et abiit. erat aūt ibi maria mag
dalene. et maria sedentes cōtra sepulchrum.
Alia aūt die q. ē post parasceuen cōuenerunt
principes sacerdotum et pharisei ad pilatum di
centes. Domine recordati sumus q seductor ille dixit
adhuc uiuens. post tres dies resurgam. iube
ergo custodiri sepulchrum usq; in diem tertium. ne forte ueniant discipuli
eius. et furentur eum. et dicant plebi. surrexit a mor
tuis. et erit nouissimus error peior priore. dixit
illis pilatus. habetis custodiam. custodite sicut scitis
illi aūt abeuntes. muniebant sepulchrum. signa
tes lapidem cum custodibus. Vesperaūt sabbati.
q lucescebat prima sabbati. uenit maria mag
dalene. et alia maria uidere sepulchrum. Et ecce terremotus factus est magnus. Angelus aūt domini descendit
de celo. et accedens reuolut lapidem. et sedebat
super eum. erat aūt aspectus eius sicut fulgur. et uestimenta eius sicut nix. Prae timore aūt eius exterriti sunt
custodes. et facti sunt uelut mortui. respondens aūt
angelus dixit mulieribus. Nolite timere. Scio enim
q. ihm q. crucifixus ē quaritis. non est hic.
surrexit enim sicut dixit. Venite et uidete locum
ubi positus erat dns. Et cito euntes dicite
discipulis eius. q. surrexit. et ecce precedit uos
i galilea. ibi eum uidebitis. ecce praedixi uobis.
Et exeuntes cito de monumento. cum timore et gau
dio magno. currebant nuntiare discipulis eius. Et ecce
ecce occurrit illis dicens. Auete. ille aūt accesserunt. et tenuerunt pedes eius. et adorauerunt eum. Tunc
ihs ait eis. dicite. Nolite timere. Ite nuntiate fra
tribus meis. ut eant i galileam. ibi me uidebunt.
Hic cum abirent. ecce quidam de custodibus
ueniunt i ciuitatem. et nuntiauerunt principibus
sacerdotum omia q fta fuerant. Et congregati cum
seniorib; et consilio accepto. pecunia copiosam de
derunt militib; dicentes. Dicite q discipuli
eius uenerunt nocte. et furati sunt eum nobis do
mientib;. Et si hoc audierit fuerit a ꝓsidente nos
suadebimus eum. et securos uos faciemus. Illi
aūt accepta pecunia. fecerunt sicut erant do
cti. Et diuulgatum ē iudeis istud apud iudeos usq;
i hodiernum diem. Undecim aūt discipuli abi
erunt i galilea i montem. ubi constituerat illis
ihs. Et uidentes eum adorauerunt. Quidam
aūt dubitauerunt. Et accedens ihs locutus est
eis dicens. Data ē mihi oīs potestas in celo.
et in terra. Euntes docete oīes gentes. baptizantes
eos i nomine patris et filii et spiritus sancti. Docentes eos
uarare omnia q. cumque mandauerit uobis. Et
ecce ego uobiscum sum oībus diebus usq; ad cōsumationem seculi.

Gray Scale
0 1 2 3 4

Hoc g hoc testimoniū est mat. utrūq; ēn die
ēpiph. q. ⁊ sin on uerbi sensusm mutuatur. ma
nifestus in hoc usu. vox. dnēte. ut q ēn fuit
mutatē ē uox clamantis. Bed.

Omnis euāngelista de dectus ⁊ pēt m
tissime filius. atq; ī dnico sermo
ne discipulus. sacerdotū ministē
agrens. sēd cum ēt cum ad fidem
xpi conuisus: euāgeliū ī ēcclia scripsit. ostendens
ī eo qd ⁊ regni suo deberet. ⁊ xpo. sam mutū pri
ap ī uōce. ꝓphetie exclamationis instrument.
ordinē tenuit electionis ostendē. ut pdicans pe
dstinatū iohānē filiū zacharie. ī uoce angeli ī
nūciantis emissum: si totū ubi cāmē fēm. ⁊ ⁊
corp dominī ī ordā ꝓ ubum dum meuonis. sūma
tum ī mino eū gelice pdicādis ostendēt. ut q
si legens. sanctē eu mentum cānis ī dno. ⁊ ofu
ēdum ēntis lūmaculū caro debet agnoscēt. atq
ī se ubum uocalq; ī confōdantis pdicēt mus
mutē. Denq; eū pēs eūgliū opus mutasse: alius
dsū pdicare dīn sapiens. nō laborauit nam
tacē cānis q. ī prioribus uidētur dicē. sē tocius
xpi mentis expositionē ēpdēt. ī omnibus nūm. rep
tationē diabōli. a aggregationē bestiar. ⁊ omnis
ēnum prudēt angelor. ut instruēnt nos. ad ī
telligēndū. singula ī locum compingens. ne au
tē contrariē rei detrahēt. ⁊ pscendi opis plen
tudinē si negarēt. Denq; amputasse sibi post
fidē pollicē dicēt. ut sacerdotio xpo ꝓbēt. sed
nūc conscēnent sēdēt pdestinati punitē electio.
ut nec sic ī ope ubi pdēt. q. pū mentiar in gue
stam ⁊ alexandrie esse fuit. cū ꝓ singla opus
fuit sacē. ⁊ eūgliū ī se dēi dispōnēt. ⁊ dispōnū
ī sectopi agnoscē. ⁊ dnūam ī carne dominī ī
telligē naturam. q ⁊ nobis pnūtē xpo ꝓuēt.
Ie hinc ing sēt uolum agnosce. hinc mēdu
cōtrariis. qm q planētē. q rigat unum sūt.
cum aū mentēnum pretēt dominus est.

Sicut in sē eūgelio ubi xpi filii dei sic corpō
ē in sua ꝓpia. Cēt ēgo mitto angelū meū
ante faciem tuam q. ꝓparabit uiam tua
uox clamantis ī deserto. parate uiā dni. rectas fa
cite semitas dei nri. fuit uobis ī deserto baptis
mus. ⁊ pdicans baptm pnie ī remissionē
peccator. Cēt egēdiebantur ad illū ierosolymi
te uniūs. ⁊ oīs regio iudee. ⁊ baptizabantur
ab illo ī iordanis flumine. confitētes pec
cata sua. Cēt erat iohes uestitus pelis camelo
⁊ zona pellicea circa lumbos eius. ⁊ locusta
⁊ mel silueste ēdebat. ⁊ pdicabat dicens. ve
nit fortior me ꝓ me. cuius dignus nō sū
procumbens solue corrigiam calceamēntor eius.
ego baptizo uos ī aq. ille uo baptizabit uos
ī spū sēo. Cēt factū ē ī diebus illis: uenit iesus
a nazareth galilee. ⁊ baptizatus ē a iohe in
iordane. Cēt statim ascendens de aq. vidit uo
apertos celos. ⁊ spū sēm tanq; columbam
descendentē. ⁊ manēntē ī ipso. ⁊ uox facta ē
de celis. Tu es filius meus dilēcs. in te cōplacui.

⁊ statim spū eypulsat eū ī deserto. ⁊ erat ī deserto
xl. diebus. ⁊ xl. noctibus. ⁊ tēptabatur a sathana. Et
erat cū bestiis. ⁊ angeli ministrabant ei. Postq;
aūt tradītus ē iohes. uenit iesus ī galilea pdicans
eūgliū regni dei. Cēt dicens. quōm impletū tempus.
⁊ appiquabit regnū dei. penitēmini ⁊ credite
eūgelio. Cēt prētēns secus mare galilee. vidit
simonē ⁊ andream fratēm eius. mittentes re
ta ī mare. erant enim piscatores. ⁊ dixit eis. ve
nite post me. faciam vos fieri piscatores
hominū. Et protinus relictis retibus secuti sunt
eum. Et pgressus inde ꝓ pusillum uidit ia
cobum zebedei. ⁊ iohem fratrem eius. ⁊ ipsos ī na
ui cōponentes retia. ⁊ statim uocauit eos. Et
relicto pre suo zebedeo ī naui cū mercēnariis
secuti sunt eum. Et ingrediūt capernaum.
⁊ statim sabbatis ingressus ī synagogam: docebat
eos. Et stupebant super doctrina eius. Erat enim
docens eos sicut potestatē habens. ⁊ nō sicut scribe. Et
erat ī synagoga eor. hō in spū immundo. ⁊ cla
mauit dicens. Quid nobis ⁊ tibi iesu nazarene.
venisti pdere nos. Scio qui sis sēs dei. Et minat
eī iesus dicens. Obmutēsce. ⁊ exi de hōe. Et dis
cerpens eū spūs immūdus. ⁊ clamans uoce ma
na exiit ab eo. Et mirati sūt omēs. ita ut quē
rerent inter se dicentes. Quid nā est hoc. quod ni
ua doctrina nouā. q ī potestate ⁊ spū imūdis ꝓcē
⁊ obedūt ei. Et pcessit famo: eius statim
ī omnē regionē galilee. Et exeūtes de sinagoga. uenerunt ī domo simonis. ⁊ an
drē. cū iacobo ⁊ iohē. Socrus uero simonis febrī
cītabat. ⁊ statim dicūt ei de illa. Et
accedens. ⁊ leuauit eam apprehēsa manu eius.
Et continuo dimisit eam febris. ⁊ ministrabat
eis. Vespere aūt cū sol occidisset. afferebant ad
eū omēs male habētes. ⁊ dēmoniatos. Et erat
oīs ciuitas congregata ad ianuam. curauit multos
qui uexabantur uariis languōribus. ⁊ dēmonia
multa eiēcēbat. ⁊ nō sinebat ea loqui. quia sciebant
eū. Et diluculo ualde surgens egressus abiit in de
sertū locum. ibique orabat. ⁊ persequūtus ē eū simon
⁊ qui cū illo erant. Et inuenerunt eū. dixerūtq;
ei. quia oēs quērunt te. Et ait illis. Eamus ī pximos ꝓpi
tiatēs. ut ibi pdicem. ad hoc enim ueni. Et
erat pdicans ī synagogis eor. ⁊ ī galilea. ⁊ demo
nia eiciens. Et ecce uenit ad eū leprosus deprecans eum
genu flexo. ⁊ dicēs. Si uis. potes me mundare. Ille
aūt misēritus eius. extendēs manū suā. ⁊ tēgens
eū. ait illi. Volo. mūdāre. Et cum dixisset. discessit
statim lēpra eius. ⁊ mūdatus ē. ⁊ cōminatus ē
ei. statimq; eiecit illū. ⁊ dixit illi. Vide ne cui dixeris
ēstis. sed uade ostende te sacerdoti. ⁊ offer pro sanitate tua q. pcepit moyses. ī testi
monium illis. At ille egressus cepit pdicare. ⁊
diffamare simonē ita ut ī ē posset manifeste

Ostē. VIII.
Luc. XI.
Ostē. VIIII.
Ostē. X.
Ostē. XI.
Luc. XIII.
Ostē. XIV.
Luc. XIII. 3.
Ostē. 7 XXVII.
Luc. XIIII.
Ostē. XXVI.
Luc. XVI.
Luc. XIII.
Ostē. VII. 7X.

Ostē. XXXV.
Ioh. VI.
Ostē. VI.
Luc. VIII.
Ioh. II.
Ostē. VII.
Luc. X.
Ioh. II.
Ostē. VII.
Luc. X.
Ioh. II.

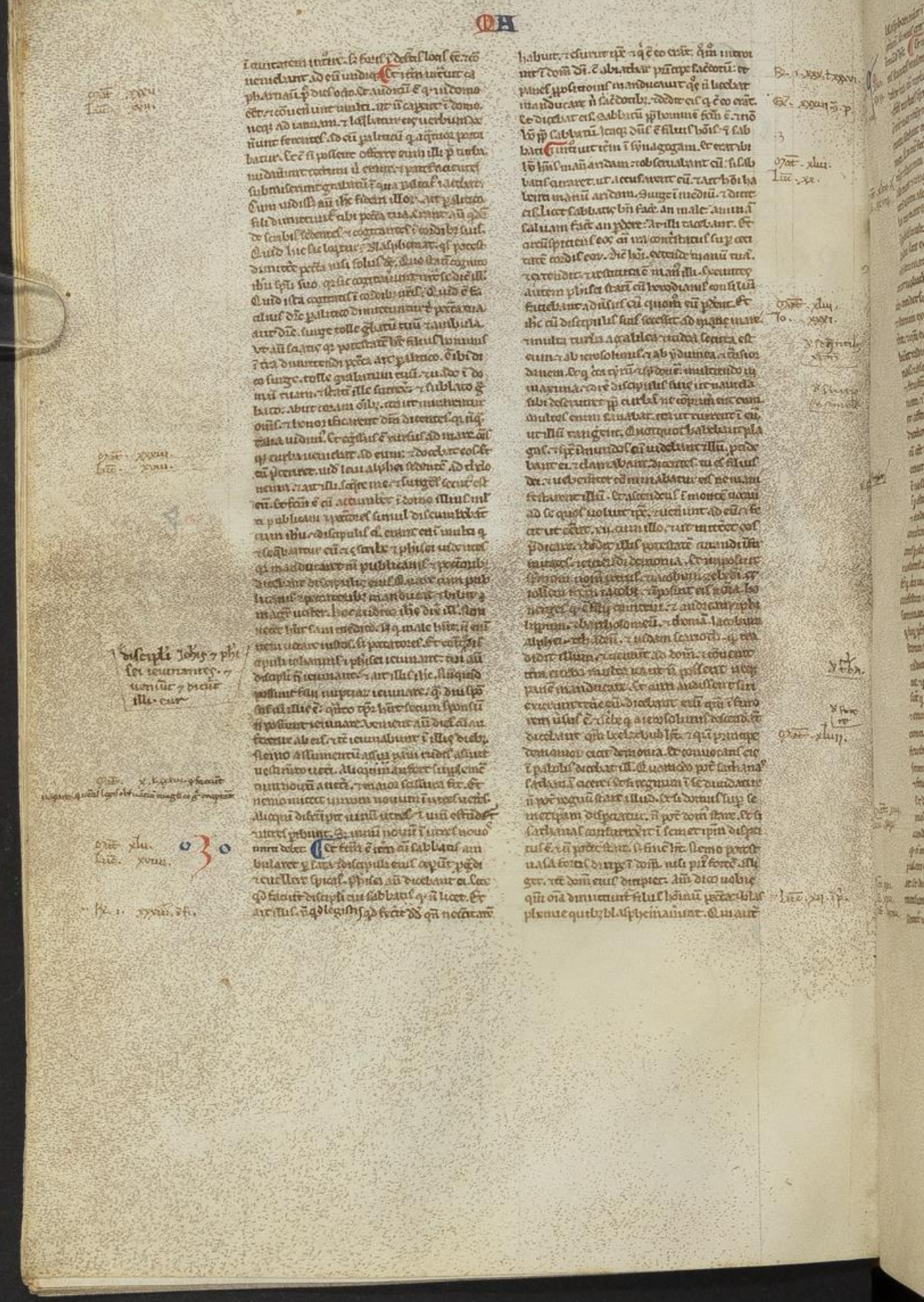

Et cum intrasset iterum in sinagogam. Et erat ibi
homo habens manum aridam. et observabant eum si sabbatis
curaret. ut accusarent eum. Et ait homini habenti
manum aridam. Surge in medium. et dicit
eis. Licet sabbatis bona facere an mala. animam
saluam facere an perdere. At illi tacebant. Et
circumspiciens eos cum ira contristatus super
caecitatem cordis eorum. dicit homini. extende manum tuam.
et extendit. et restituta est manus illi. Et
cum egressi fuissent pharisei statim cum herodianis consilium
fecerunt adversus eum quomodo eum perdant. Et
ihesus cum discipulis suis recessit ad mare. et
multa turba a galilea secuta est
eum. et ab hierosolimis et a idumea et trans
iordanem. et qui circa tyrum et sidonem multitudo
magna audientes quae faciebat venerunt ad eum.
Et dixit discipulis suis ut navicula
sibi deseruiret propter turbam ne comprimerent
eum multi enim sanabat. ita ut irruerent in eum
ut illum tangerent. quotquot habebant plagas.
Et spiritus immundi cum videbant illum. procidebant
ei et clamabant dicentes. quia tu es filius
dei. et vehementer commminabatur eis ne manifestarent illum.
Et ascendit in montem. et vocat quos
ipse voluit. et abierunt ad eum. Et fecit
duodecim. ut essent cum illo. et ut mittere eos
praedicare. habentes potestatem eiicere daemonia.
Et imposuit
simoni nomen petro. et iacobum zebedaei et
iohannem fratrem iacobi. et imposuit eis nomina boanerges
quod est filii tonitrui. et andream et philippum
et bartholomeum et matheum et thomam et iacobum
alphaei et thaddeum et simonem cananeum et
iudam iscariotem qui et tradidit eum. Et venit
domum. et conuenit iterum turba ita ut non possent neque
panem manducare. Et cum audissent suii
exierunt tenere eum dicebant enim quia furore
versus est. Scribae autem qui a hierosolimis descenderant
dicebant quia beelzebub habet. et quia in principe
daemoniorum eiicit daemonia. Et convocans eos
per parabolas dicebat illis. Quomodo potest satanas
satanam eiicere. Et si regnum in se diuisum fuerit
non potest regnum stare illud. Et si domus super se
diuisa fuerit non potest domus stare. Et si
satanas consurrexerit in semetipsum diuisus est.
non potest stare. sed finem habet. Nemo potest
vasa fortis diripere domum. nisi prius fortem alligaverit.
et domum eius diripiet. Amen dico vobis
quia omnia dimittentur filiis hominum peccata. et blasphemiae
quibus blasphemauerint. Qui autem

blasphemauerit in spiritum sanctum non habet remissionem in
eternum. Et erat eternum delicti. quia dicebat se spiritum
habere. Et venerunt mater eius et fratres. et
stantes miserunt ad eum uocantes eum. Et se
debat circa eum turba. et dixerunt ei. Ecce mater tua
et fratres tui foris querunt te. Et respondit eis ait. Quis
est mater mea et fratres mei. Et circumspiciens eos qui ca
ram sedebant circa eum ait. Ecce mater mea et fratres
mei. Quia omnis qui fecerit uoluntatem dei. hic frater
meus et soror mea et mater est. Et cum cepisset iterum
docere ad mare. congregata est ad eum turba plurima. ita
ut in nauim ascendens sederet in mari. et omnis ple
bis circa mare super terram erant. Et docebat eos
in parabolis multa. et dicebat illis in doctrina sua.
audite. Ecce exiit seminans ad seminandum.
et dum seminat. aliud cecidit secus uiam. et uenie
runt uolucres. et comederunt illud. Aliud
uero cecidit super petrosa ubi non habuit terram multam
et statim exortum est. quia non habebat altitudinem
terre. et quando exortum est sol exaruit. et eo quod
non habuit radicem. arefactum est. Et aliud cecidit inter spi
nas. et ascenderunt spinae. et suffocauerunt illud.
et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bo
nam. et dabat fructum. ascendentem et crescentem.
et afferebat unum. xxx. unum. lx. unum. c. Et
dicebat. Qui habet aures audiendi audiat. Et
cum esset singularis interrogauerunt eum. qui cum eo
erant. xii. parabolam. Et dicebat eis. Vobis datum
est nosse mysterium regni dei. illis autem qui foris sunt
in parabolis omnia fiunt. ut uidentes non uideant.
et audientes audiant. et non intelligant. ne
quando conuertantur. et dimittantur eis peccata. Et ait illis. Nes
citis parabolam hanc. Et quomodo omnes parabolas cog
noscetis. Qui seminat uerbum seminat. hii autem
sunt qui secus uiam ubi seminatur uerbum. et cum audierint
continuo uenit satanas. et tollit
uerbum quod seminatum est in cordibus eorum. Et hii sunt similiter
qui super petram seminantur. Qui cum audierint uerbum
statim cum gaudio accipiunt illud. et non habent
radicem in se. Et temporales sunt. deinde factis tribulatio
ne. et persecutione propter uerbum scandalizantur. statim
sunt. et hii sunt qui in spinis seminantur. hii sunt qui uerbum audiunt
et cum curis huius seculi. et deceptione diuitiarum. et cetera reliqua
concupiscentiae introeuntes suffocant uerbum. et sine
fructu efficitur. Et hii sunt qui super terram bonam
seminati sunt. qui audiunt uerbum. et suscipiunt.
et fructificant. unum. xxx. et unum. lx. et unum. c.
Et dicebat illis. Numquid uenit lucerna ut sub
modio ponatur. aut sub lecto. nonne ut super
candelabrum ponatur. Non enim est aliquid absconditum
quod non manifestetur. nec factum est occultum quod non in
palam ueniat. Si quis habet aures audiendi audi
at. Et dicebat illis. Videte quid audiatis. In qua
mensura quam metitis metietur uobis. et
adiicietur uobis. Qui enim habet dabitur illi. et qui non habet
et quod habet auferetur ab eo. Et dicebat. Sic est regnum
dei. quasi si homo iecerit semen in terra. et dormiat
et exurgat nocte ac die. et semen germinet
et crescat. dum nescit ille. Vltro enim terra fructi
ficat primum herbam. deinde spicam. deinde plenum
frumentum in spica. Et cum autem se produxerit fructus
statim mittit falcem. quia adest messis. Et di
cebat. Cui assimilabimus regnum dei. aut cui
parabolae comparabimus illud. Sicut granum sinapis.
quod cum seminatum fuerit in terra minus est omnibus
seminibus quae sunt super terram. Et cum seminatum fuerit. ascen
dit. et fit maius omnibus oleribus. et facit ramos magnos.
ita ut possint sub umbra eius aues celi
habitare. Et talibus multis parabolis loquebatur eis
uerbum prout audire poterant. Sine parabola autem non
loquebatur eis. Seorsum autem discipulis suis omnia
disserebat. Et ait illis. In illa die cum sero
esset factum. Transeamus trans mare. Et dimittentes
turbam assumunt eum ita ut erat in nauim. Et
alia nauis erant cum illo. Et fit tempestas magna
uentorum. et fluctus mittebat se in nauim
ita ut iam impleretur nauis. Et erat ipse in puppi super
cuncta dormiens. Et excitauerunt illum. et dicunt ei.
Magister non te pertinet quia perimus. Et exurgens
increpauit uentum. et dixit mari. Tace. obmutes
ce. Et cessauit uentus. et facta est tranquillitas
magna. Et ait illis. Quid timidi estis. Nec
dum habetis fidem. timuerunt timore magno.
et dicebant ad inuicem. Quis putas est ille
qui uentus et mare obedit ei. Et uenerunt
in finem maris in regionem gerasenorum. Et ecce
uiro de nauim statim occurrit ei demonium
habens in monumentis. et canthenus iam quisquam eum po
terat ligare. quia sepe compedibus et canthenis
uinctus disrupisset canthenos. et compedes comminu
merat. et nemo poterat eum domare. Et semper
nocte ac die in monumentis et in montibus erat
clamans. et concidens se lapidibus. Videns autem
illum alongue accurrit. et adorauit eum. Et cla
mans uoce magna dixit ei. Quid mihi et tibi
Iesu fili dei altissimi. adiuro te per deum ne torqueas
me. Dicebat enim illi. Exi spiritum immunde ab ho
mine. Et interrogabat eum. Quis est nomen tuum. Legio
nomen mihi est. quia multi sumus. Et deprecabantur
eum multum ne se expelleret extra regionem. Erat autem
ibi circa montem grex porcorum magnus pas
cens. Et deprecabantur eum ipsi dicentes. Mit
te nos in porcos. ut in ipsos introeamus. Et con
cessit eis statim Iesus. Et exeuntes ipsi immundi intrauerunt in porcos.
et impetuosus grex praecipitatus est in mare.
ad duo milia. et suffocati sunt in mari. Quia
autem pascebant porci fugiunt et nuntiauerunt
in ciuitatem et in agros. Et egressi sunt uidere quid
esset factum. Et uenerunt ad Iesum et uiderunt illum qui

a demonio uexabat. sedentes uestitu. & sane;
mente. & timuerunt. narrauerunt illis q uiderant
& que factum erat eis. q demonium habebat. & deprecabat
ut egrederetur ab eis. cepit ut descenderet de finibus eorum.
Cum que ascendisset nauim cepit illum deprecari
q a demonio uexatus fuerat ut esset cum illo. Hic
autem non permisit eum: sed ait illi. Vade in domum tuam
ad tuos. & nunciauit illis quanta dominus fecerit tibi. & misereatur
tui. Et abiit. & cepit predicare in decapoli quanta
sibi fecit ihesus. & omnes mirabantur. Et cum transisset
ihesus in nauicula rursum in alteram partem. Et uenerunt
multi ad illum. & erat ad mare. Et ueniet
quidam de archisynagogis nomine iairus. Et cum
uidisset eum cecidit ad pedes eius. & deprecabatur eum
multum dicens. Quia filia mea in extremis est.
uenit ut imponas manum super eam. ut salua sit. &
uiuat. Et abiit cum illo. et sequebatur eum
turba multa. Et mulier que erat in fluxu
sanguinis annis xii. & passa fuerat multa a
medicis
et erogauerat omnia sua
nec quicquam profecerat. sed magis deterius habebat.
cum audisset de ihesu. uenit in turba retro. &
tetigit uestimentum eius. dicebat enim. Quia
si uestimenta eius tetigero. salua ero. Et
continuo siccatus est fons sanguinis eius. Et sensit
corpore quia sanata est a plaga. Et statim ihesus in
semetipso cognouit uirtutem que exierat de
illo. conuersus ad turbam ait. Quis tetigit
uestimenta mea. Et dixerunt ei discipuli eius. Vi
des turbam comprimentem te. & dicis quis me te
tigit. Et circumspiciebat ut hoc faceret. Mulier autem timens. & tremens. sciens quid
factum est in se. uenit. & procidit ante eum. & dixit
ei omnem veritatem. Ipse autem dixit ei. filia fi
des tua te saluam fecit. Vade in pace. & esto sana
a plaga tua. Adhuc eo loquente. uenerunt
ad archisynagogum dicentes. Quia fi
lia tua mortua est. Quid ultra uexas magis
eum. Ihesus autem audito. ait archisynagogo. Noli timere. tantum modo crede.
Et non admisit quemquam sequi se. nisi petrum. & iacobum. & iohannem fratrem iacobi. Et ueniunt in domum
archisynagogi. & uidet tumultum. & flentes.
& ululantes multum. Et ingressus ait eis. Quid
turbamini & plorastis. puella non est mortua.
sed dormit. Et irridebant eum. Ipse uero eiectis
omnibus. assumit patrem. & matrem puelle. & qui secum
erant. Et ingreditur ubi erat puella iacens.
& tenens manum puelle. ait. Talita cumi. q
est interpretatum. puella tibi dico surge. Et con
festim surrexit puella. & ambulabat. erat
autem annorum xii. Et obstupuerunt stupore
maximo. Et precepit illis ne cuiquam hoc fieri
mo id sciret. & iussit dari illi manducare. Et

Egressus inde abiit in patriam suam. & sequuntur

cum discipuli sui. Et facto sabbato cepit docere in sinagoga
docere. Et multi audientes admirabantur in de
ctrina eius dicentes. Unde huic hoc. Et que est
sapientia que data est illi. & uirtutes tales. que per manus
eius efficiuntur. Nonne iste est faber filius mariae
frater iacobi. Ioseph. & iude. & simonis. Nonne soro
res eius hic nobiscum sunt. Et scandalizabantur
in illo. Et dicebat eis. Quia non est propheta sine hon
ore nisi in patria sua. Et in suis propinquis. Et non potuit ibi
facere ullam uirtutem. nisi paucis infirmis impositis manibus curauit.
Et mirabatur propter incredulitatem eorum. Et
circulabat castella in circuitu docens. Et uo
cauit xii. & cepit eos mittere binos. & dabat illis
potestatem spiritum immundorum. & precepit eis ne quid
tollerent in uia. nisi baculum tantum. non peram non panem
neque in zona aes. sed calceatos sandaliis. & ne induerent
duas tunicas. Et dicebat eis. quicumque intro
ieritis domum. illic manete donec exeatis inde
Et quicumque non receperint uos. nec audierint. exeuntes inde excutite puluerem de pedibus uestris in testi
monium illis. Et exeuntes predicabant ut pe
nitentiam agerent. & demonia multa eiciebant.
& ungebant oleo multos egros. & sanabantur.
Et audiuit herodes rex manifestum eius factum
nomen eius. & dicebat. Quia iohannes baptista surrexit
a mortuis. & propterea uirtutes operantur in illo. Alii autem
dicebant. elias est. alii autem. quia propheta est quasi
unus ex prophetis.
Quo audito iohannem ait. Quem ego decollaui iohannem
hic a mortuis resurrexit. Ipse enim herodes misit
tenuit iohannem. & uinxit eum in carcere propter
herodiadem uxorem fratris sui quia duxerat eam. dicebat enim
ei iohannes baptista. non licet tibi uxorem fratris tui. Io
herodias autem insidiabatur ei. & uolebat occidere eum
nec poterat. Herodes enim metuebat iohannem. sciens
eum uirum iustum. & sanctum. timebat eum. Et cum audito
eo multa faciebat. & libenter eum audiebat. Et
cum dies opportunus accessisset. quando natalicia sua
fecit pannaphis suis. & tribunis. & primis gali
lee. Cumque introisset filia ipsius herodiadis. et
saltasset. placuisset herodi. simul que discum
bentibus. rex ait puelle. petere a me quod uis. dabo
tibi. Et iurauit illi. quicquid petieris dabo tibi.
licet dimidium regni mei. Quae cum exisset dixit
matri sue. Quid petam. Et illa dixit. Capitem iohannis
baptiste. Et cum introisset statim cum festinatione ad
regem. petiuit dicens. Volo ut protinus des mihi
in disco capitem iohannis baptiste. Et contristatus rex propter iusiu
randum. & propter simul discumbentes. noluit eum contristare
si missio spiculatore precepit attiari caput iohannis in disco.
Et decollauit eum in carcere. & attulit caput eius in
disco. & dedit puelle. & puella dedit matri sue. quo
audito discipuli eius. uenerunt. tulerunt corpus
eius. & posuerunt illud in monumento. Et congregantur
ad apostolos ihesum omnia quecumque
fecerant. & quecumque docuerant. Et ait illis. Venite seorsum in deserto

7 i cognomo fuit
7 i domo sua.

Mat. xxxvi.
Luc. xl.
Mat. xi. 5.

Luc. xxxiii. x.

Luc. xxxiii. lxix.

Luc. xxxiv.
Io. xvi.

Mat. xxxvi.
Luc. xxxiv.
Io. xvi.

Gray Scale
0 1 2 3 4

locum. et regrediebantur pusillum. Cum autem essent quae
mecum et redibant multi. nec spatium man
ducandi habebant. Et ascendentes in navem.
abierunt in desertum locum seorsum. Et vide
runt eos abeuntes. et cognoverunt multi. Et
pedibus de omnibus civitatibus concurrerunt illuc.
et praevenerunt eos. Et exiens vidit turbam multam.
et misericordia motus super eos. quia erant sicut oves non
habentes pastorem. Et coepit illos docere multa. Et
cum hora iam multa esset. accesserunt discipuli eius
dicentes. Desertus est locus hic. et iam hora praeterit.
dimitte illos. ut euntes in proximas villas et
vicos emant sibi quod manducent. Et res
pondens ait illis. Date illis manducare. Et dicunt
ei. Euntes emamus denarios ducentos
panes. et dabimus eis manducare. Et dicit eis.
Quantos panes habetis. ite videte. Et cum cognovis
sent dicunt. Quinque. et duos pisces. et praecepit
illis ut accumbere facerent omnes secundum con
tubernia. super viridem foenum. Et discubuerunt per
centenos. et per quinquagenos. Et accepit quinque
panes. et duos pisces. intuens in caelum benedixit.
et fregit panes. et dedit discipulis suis.
ut ponerent ante eos. Et duos pisces dimisit omni
bus. Et manducaverunt omnes. et saturati sunt.
et tulerunt reliquias fragmentorum. XII. cophinos
plenos. et de piscibus. Erant autem qui manducaverunt
panes. V. milia virorum. Et statim coegit dis
cipulos suos ascendere navem ut praecederent eum
trans fretum ad Bethsaidam. dum ipse dimit
teret plebem. Et cum dimisisset eos. abiit in montem
orare. Et cum sero esset. erat navis in me
dio mari. et ipse solus in terra. Et videns eos fla
gellantes in remigando erat enim ventus con
trarius eis. Et circa quartam vigiliam noctis venit
ad eos ambulans super mare. et volebat p
transire eos. At illi videntes eum ambulantem
super mare. putaverunt esse phantasma. Et exclama
verunt omnes enim viderunt eum. et conturba
ti sunt. Et statim locutus est cum eis. et dixit
illis. Confidite ego sum. nolite timere. Et as
cendit ad illos in navem. et cessavit ventus.
Et plus magis intra se stupebant. non enim intel
lexerant de panibus. erat enim cor eorum obcecatum.
Et cum transfretassent pervenerunt in terram
genezareth. et applicuerunt. Et cum egressi
essent de navi. continuo cognoverunt eum.
Et circumcurrentes universam regionem illam
coeperunt in grabatis circumferre eos qui se male habebant
ubi audiebant eum esse. Et quo
cumque introibat in vicos vel in villas aut in
civitates in plateis ponebant infirmos. et deprecabantur
eum ut vel fimbriam vestimenti eius
tangerent. Et quotquot tangebant eum salvi fie
bant. Et convenerunt ad eum pharisei et quidam
de scribis venientes ab Hierosolymis. Et cum vi
dissent quosdam de discipulis eius manibus
manducare panem immundis. hoc est non lotis
videlicet. non enim manducant
nisi diligenter lotis manibus. Et a foro nisi baptizentur
non manducant. Et alia multa sunt quae tradita sunt
illis servare. lotio calicum. et urceorum. et cum
lectorum. et interrogabant eum pharisei et scribae dicen
tes. Quare discipuli tui non ambulant secundum
traditionem seniorum. sed immundis manibus panem manducant. Et
ille respondens dixit eis. Bene prophetavit
Esaias de vobis hypocritis. sicut scriptum est. Populus iste labiis me honorat. cor autem eorum
longe est a me. Sine causa autem colunt me. docentes
doctrinas et praecepta hominum. Relinquentes enim
mandatum dei. tenetis traditiones hominum. lotio
urceorum. et calicum. et alia similia huiusmodi facitis multa.
Et dicebat illis. Bene irritum facitis praecepta
dei. ut traditionem vestram servetis. Moyses enim
dixit. Honora patrem tuum et matrem tuam. Et qui ma
ledixerit patri vel matri morte moriatur. Vos autem
dicitis. Si dixerit homo patri aut matri. Corban. quod est do
num quamcumque ex me profuerit. iam non dimittitis eum quicquam facere patri aut matri. rescindentes
verbum per traditionem vestram quam tradidistis.
et similia huiusmodi multa facitis. Et adhortans iterum
turbam. dicebat illis. Audite me omnes et intelli
gite. Nihil est homini extrinsecus introeuns in eum quod possit eum coi
nquinare. Sed quae de homine procedunt illa sunt quae inquinant homines.
Si quis habet aures audiendi audiat. Et cum introisset
in domum a turba interrogabant eum discipuli eius per
parabolam. Et ait illis. Sic vos imprudentes estis.
Non intelligitis quia omne extrinsecus intrans in
hominem non potest eum communicare. quia non intrat
in cor eius. sed in ventrem. et secessum exit. purgans
omnes escas. dicebat autem. Quia quae de homine exeunt. illa communicant
hominem. Nam de intrinseco de corde hominum
egredientur cogitationes malae. fornicationes. fur
ta. homicidia. adulteria. avaritiae. nequitiae. dolus. impu
dicitia. oculus malus. blasphemia. superbia. stultitia.
omnia haec mala abeunt pariter. et communicant hominem.
Et inde surgens abiit in fines tyri et sidonis. Et ingressus domum. neminem voluit scire. et non potuit latere.
Mulier enim cum audisset de eo cuius habebat
filia spiritum immundum. venit. et procidit ad pedes eius.
Erat autem mulier gentilis. syrophoenissa genere. Et rogabat eum ut daemonium eiceret de filia eius.
Et dixit illi. Sine prius saciari filios. non est enim bonum
sumere panem filiorum. et mittere canibus. At illa respon
dit. et dixit ei. Etiam domine. Etenim catelli de mensa
comedunt. de micis puerorum. Et ait illi. Propter hunc sermonem. vade. exiit daemonium a filia tua. Et cum abisset
ad domum suam invenit puellam iacentem super lectum. et daemonium exisse de ea. Et rursum egressus de finibus tyri
venit per sidonem ad mare galilaeae inter medios
fines decapoleos. Et adducunt ei surdum et mutum.

Marc. xiiij.

Marc. xv.

Marc. xv.

Marc. xv

Gray Scale
0 1 2 3 4

Tob. xiij. op

Mat. lvi. 8

Mat. lviii. Luc. l.

Mat. lviii. Luc. xxxv.

Mat. lx.

Mat. lx. Luc. xxxvi.

Mat. lxi. 9

Mat. lxi. Luc. xxxvi.

Mat. lxij. Luc. xxxvij.

et dicebant eei ut iponat illum manu. Et apprehendens de turba seorsum misit digitos suos in aures eius et expuens tetigit linguam eius. Et suspiciens in celum ingemuit. Et ait illi. Effeta quod est adapire. Et statim apte sunt aures eius. et soluti sunt nodi linguae eius. et loquebat recte. et precepit illis ne cui dicerent. Quanto autem eis precipiebat tanto magis plus predicabant. et eo amplius admirabantur dicentes. Bene omnia fecit. surdos fecit audire. et mutos loqui. In illis diebus cum esset multa turba et non habentes quod manducarent convocans discipulos. ait illis. Misereor super turbam quia ecce iam triduo sustinent me. nec habent quod manducent. Et si dimisero eos ieiunos in domum suam deficient in via. Quidam enim ex eis de longe venerunt. Et respondebant ei discipuli sui. Unde istos quis poterit satiare panibus hic in deserto? Interrogavit eos. Quot panes habetis? qui dixerunt. vii. Et precepit turbae discumbere super terram. Et accepit vii. panes. gratias agens fregit. et dabat discipulis suis ut apponerent. et apposuerunt turbae. Et habebant pisciculos paucos. et ipsos benedixit. et iussit apponi. Et manducaverunt. et saturati sunt. Et sustulerunt de fragmentis quod superabat vii sportas. Erant autem qui manducaverunt quasi iiij. milia. Et dimisit eos. Et statim ascendens in navicula cum discipulis suis venit in partes dalmanutha. Et exierunt pharisei. et coeperunt conquirere cum eo signum de celo tentantes eum. Et ingemiscens spiritu ait. Quid generatio ista signum quaerit. Amen dico vobis si dabitur generationi istae signum. Et dimittens eos ascendit iterum navem. et abiit trans fretum. Et oblitti sunt panes sumere. et nisi unum panem non habebant secum in navi. Et praecipiebat eis dicens. Videte. et cavete a fermento pharisaeorum. et fermento Herodis. Et cogitabant ad alterutrum dicentes. quia panes non habemus. Quo cognito. ihesus ait illis. Quid cogitatis quia panes non habetis? Nondum cognoscitis. nec intelligitis? adhuc cecatum habetis cor vestrum. Oculos habentes non videtis. et aures habentes non auditis. Nec recordamini quinque panes fregi in v. milia. et quot cophinos fragmentorum inde sustulistis. dicunt. vii. Quando vii. panes. in iiij. milia. et quot sportas fragmentorum plenas sustulistis. Et dicunt ei. xii. Et dicebat eis. Quomodo nondum intelligitis? Et venit in Bethsaida. et adducunt ei caecum. et rogabant eum ut illum tangeret. Et apprehensa manu caeci eduxit eum extra vicum. Et expuens in oculos eius imposuit manus suas interrogavitque eum si aliquid videret. Et aspiciens ait. Video homines velut arbores ambulantes. Deinde rursum imposuit manus super oculos eius. coepitque videre. et restitutus est ita ut videret clare omnia. Et misit illum in domum suam dicens. Vade in domum tuam. et si in vicum introieris. nemini dixeris. Et egressus est ihesus. et discipuli eius in castella caesareae philippi. Et in via interrogabat discipulos dicens. Quem me dicunt esse homines? Illi

iohem baptistam. Alii helyam. Alii autem unum ex prophetis. Et ipse dicit illis. vos autem quem me esse dicitis? Respondens petrus ait. Tu es christus filius dei viventis. Et comminatus est eis ne cui dicerent de illo. Et coepit docere eos. quia oportet filium hominis multa pati. et reprobari a senioribus et summis sacerdotibus. et scribis. et occidi post tres dies resurgere. Et palam verbum loquebatur. Et apprehendens eum petrus coepit increpare eum. Qui conversus et videns discipulos suos comminatus est petro dicens. Vade retro me satana. quia non sapis ea quae dei sunt. sed ea quae hominum. Et vocata turba cum discipulis suis. et dixit eis. Si quis vult post me venire. deneget semetipsum. et tollat crucem suam. et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam saluam facere perdet eam. Qui autem perdiderit animam suam propter me. et evangelium. saluam faciet eam. Quid enim proficit homo si totum mundum lucretur. et detrimentum faciat anime sue. aut dabit homo commutationem pro anima sua? Qui enim me confessus fuerit. et verba mea in generatione hac adultera et peccatrice. et filius hominis confitebitur eum cum venerit in gloria patris sui. cum angelis sanctis. Amen dico vobis quia sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec videant regnum dei venientem in virtute. Et post dies vi. Assumpsit ihesus petrum. et iacobum. et iohannem. et ducit illos in montem excelsum seorsum solos. et transfigurat est coram ipsis. et vestimenta eius facta sunt splendentia. candida nimis velut nix. qualis fullo super terram non potest facere candida. Et apparuit illis helias cum moise. et erant loquentes cum ihesu. Et respondens petrus ait ihesu. Rabbi. bonum est nos hic esse. faciamus hic tria tabernacula. tibi unum. moysi unum. et helie unum. Non enim sciebat quid diceret. Erant enim timore exterriti. Et facta est nubes obumbrans eos. et venit vox de nube dicens. hic est filius meus carissimus audite illum. Et statim circumspicientes neminem amplius secum viderunt. nisi ihesum tantum secum. Et descendentibus illis de monte precepit illis ne cui quae vidissent narrarent. nisi cum filius hominis a mortuis resurrexerit. Et verbum tenuerunt apud se. conquirentes quid esset cum a mortuis resurrexerit. Et interrogabant eum dicentes. Quid ergo dicunt pharisei et scribae quia helyam oportet primum venire. Qui respondens ait illis. helias cum venerit primo restituet omnia. et quomodo scriptum est in filium hominis. et multa patiatur. et contemnatur. Sed dico vobis. quia helias iam venit. et fecerunt illi quaecumque voluerunt. sicut scriptum est de eo. Et venit ad discipulos suos. vidit turbam magnam circa eos. et scribas conquirentes de illis. Et continuo omnis populus videns eum expauitus est. et currentes salutabant eum. et interrogabant eos. quid inter vos conquirentis. Et respondens unus de turba dixit. Magister attulimus filium meum ad te. habentem spiritum mutum. qui ubicumque eum apprehenderit allidit eum et spumat.

Ba

Et tunc dicent illi: Nunquid non in nomine tuo prophetauimus, et in nomine tuo daemonia eiecimus, et in nomine tuo uirtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis quia nunquam nouerim uos. Recedite a me, operantes iniquitatem.

Omnis ergo qui audit uerba mea haec et facit ea, assimilabitur uiro sapienti, qui aedificauit domum suam super petram. Et descendit pluuia, et inuenerunt flumina, et flauerunt uenti, et impetauerunt domui illi, et non cecidit, fundata enim erat super petram. Et omnis qui audit uerba mea haec et non facit ea, similis erit uiro stultiori, qui aedificauit domum suam super arenam. Et descendit pluuia, et inuenerunt flumina, et flauerunt uenti, et impetauerunt domui illi, et cecidit, et fuit ruina eius magna nimis.

Et factum est cum consummasset Iesus sermones hos omnes, mirabantur turbae super doctrina eius. Erat enim docens eos sicut potestatem habens, et non sicut scribae eorum et pharisaei.

Descendens autem de monte secutae sunt eum turbae multae. Et ecce leprosus cum uenisset adorabat eum dicens: Domine si uis potes me mundare. Et extendens manum tetigit eum dicens: Uolo, mundare. Et continuo mundata est lepra eius. Et ait illi Iesus: Uide ne cui dixeris, sed uade ostende te sacerdoti, et offere munus quod praecepit Moyses in testimonium illis. Cum autem introisset Capernaum accessit ad eum centurio rogans eum et dicens: Domine puer meus iacet in domo paralyticus et male affligitur. Et ait illi Iesus: Ego ueniam et curabo eum. Respondens autem centurio ait: Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed tantum dic uerbo et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus habens sub me milites, et dico huic: Uade, et uadit; et alio: Uenite, et uenit; et seruo meo: Fac hoc, et facit. Audiens autem Iesus miratus est et dixit sequentibus se: Amen dico uobis, apud nemo in Israel tantam inuenio fidem. Dico autem uobis quia multi ab oriente et occidente uenient et recumbent cum Abraham et Isaac et Iacob in regno caelorum. Filii autem regni eicientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium. Et dixit Iesus centurioni: Uade, sicut credidisti fiat tibi. Et sanata est puer ex hora illa. Et cum uenisset Iesus in domum Petri uidit socrum eius iacentem et febricitantem. Et tetigit manum eius, et dimisit eam febris, et surgens ministrabat illi. Et cum uespere factum esset obtulerunt ei multos daemonia habentes, et eiciebat spiritus uerbo, et omnes male habentes curauit, ut adimpleretur quod dictum est per Esaiam prophetam dicentem: Ipse infirmitates nostras accepit et aegritudines portauit.

Et cum uidisset Iesus turbas iussit ire trans fretum. Et accedens unus scribarum ait illi: Magister, sequar te quocumque ieris. Et dicit ei Iesus: Uulpes foueas habent et uolucres caeli tabernacula habent, filius autem hominis non habet ubi caput reclinet. Alius autem de discipulis eius ait illi: Domine permitte me primum ire et sepelire patrem meum. Et ait illi Iesus: Sequere me, et dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Et ascendit in nauem, et sequebantur eum discipuli eius. Et ecce motus factus est magnus in mari, ita ut nauis operiretur fluctibus, ipse uero dormiebat. Et accedentes suscitauerunt eum dicentes: Domine saluos nos fac, perimimur. Et dicit eis Iesus: Quid timidi estis modicae fidei? Tunc surgens imperauit uentis et mari, et factum est tranquillum. Homines uero mirati sunt dicentes: Qualis est hic, quia et uenti et mare obediunt ei? Et cum uenisset trans fretum in terram Gerasenorum, occurrerunt ei duo habentes daemonia de monumentis exeuntes, saeui nimis, ita ut non posset quisquam transire per uiam illam. Et ecce clamauerunt dicentes: Quid nobis et tibi Iesu fili Dei? Ecce tempus antequam tempus torquere nos? Erat autem illis procul grex multorum porcorum pascentium. Daemones autem rogabant eum dicentes: Si eicis nos, mittere nos in gregem porcorum. Et ait illis: Ite. Illi autem exeuntes abierunt in porcos, et ecce impetu ferebatur grex per praeceps in mare, et mortui sunt in aquis. Et pastores fugerunt, et abeuntes in ciuitatem nuntiauerunt omnia, et de hominibus daemonia habentibus. Et ecce omnis ciuitas exiuit obuiam Iesu, et cum uidissent eum rogauerunt ut transiret a finibus eorum.

Et ascendens in nauem transfretauit, et uenit in ciuitatem suam. Et ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lectulo. Et cum uidisset Iesus fidem illorum dixit paralytico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Et ecce quidam de scribis dixerunt intra se: Hic blasphemat. Et cum uidisset Iesus cogitationes eorum dixit: Ut quid cogitatis mala in cordibus uestris? Quid enim est facilius dicere: Dimittuntur tibi peccata tua, an dicere: Surge et ambula? Ut autem sciatis quia potestatem habet Filius hominis in terra dimittere peccata, tunc ait paralytico: Surge, tolle lectum tuum et uade in domum tuam. Et surgens abiit in domum suam. Et cum uidissent turbae timuerunt, et glorificauerunt Deum qui dedit potestatem talem hominibus.

Et cum transiret Iesus inde, uidit hominem sedentem in telonio, Matthaeum nomine, et ait illi: Sequere me. Et surgens secutus est eum. Factum est autem cum recumberet in domo illius, ecce multi publicani et peccatores uenientes simul recumbebant cum Iesu et discipulis eius. Et cum uidissent pharisaei dicebant discipulis eius: Quare cum publicanis et peccatoribus manducat magister uester? Qui audiens ait: Non indigent sani medico sed male habentes. Euntes autem discite quid est: Misericordiam uolo et non sacrificium. Non enim uenit uocare iustos sed peccatores ad paenitentiam. Tunc accedunt ad eum discipuli Iohannis dicentes: Quare nos et pharisaei ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant? Et ait illis Iesus: Nunquid possunt filii nuptiarum lugere quamdiu cum illis est sponsus? Uenient autem dies cum ablatus fuerit a illis sponsus, et tunc ieiunabunt. Nemo autem mittit commissuram panni rudis in uetere pallio, alioquin ablatum aliquid ab eo tollit uetus, et malum scissuram fit. Neque mittunt uinum nouum in uetres ueteres, alioquin rumpunt uetres et uinum effundit, et uetres pereunt. Sed uinum nouum mittunt in uetres nouas, et utraque seruantur.

Haec illo loquente, ecce princeps unus adorauit eum dicens: Quia filia mea modo defuncta est, sed ueni, impone manum tuam super eam, et uiuet. Et surgens Iesus sequebatur eum cum discipulis suis. Et ecce mulier quae sanguinem patiebatur duodecim annis accessit retro et tetigit fimbriam uestimenti eius. Dixerat enim intra se: Si tantum tetigero uestimentum eius, salua ero. Et conuersus Iesus et uidens eam dixit: Confide filia, fides tua te saluam fecit. Et saluata est mulier ex illa hora. Et cum uenisset Iesus in domum principis et uidisset tibicines et turbam hominum ploratum dicentem: Recedite, non enim mortua est puella sed dormit. Et deridebant eum. Et cum eiecta esset turba ingressus tenuit manum eius, et surrexit puella. Et exiuit fama haec in uniuersam terram illam.

Et transeunte Iesu inde sequuti sunt eum duo caeci clamantes et dicentes: Miserere nostri, fili David. Cum autem uenisset domum accesserunt ei caeci. Et dicit eis Iesus: Creditis quia hoc possum facere? Dicunt ei: Etiam Domine. Tunc tetigit oculos eorum dicens: Secundum fidem uestram fiat uobis. Et aperti sunt oculi eorum. Et comminatus eis Iesus dicens: Uidete ne quis sciat. Illi autem exeuntes diffamauerunt eum in illa terra. Haec autem illis egressis ecce offerebant ei hominem mutum daemonium habentem. Et eiecto daemonio locutus est mutus. Et mirabantur turbae dicentes: Nunquam apparuit sic in Israel. Pharisaei autem dicebant: In principe daemoniorum eiicit daemonia. Et circuibat Iesus ciuitates omnes et castella docens in synagogis eorum et praedicans euangelium regni et curans omnem infirmitatem et omnem infirmitatem. Et uidens turbas misericordia motus est super eis quia erant uexati et iacentes sicut oues non habentes pastorem. Tunc dicit discipulis suis: Messis quidem multa operarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis ut mittat operarios in messem suam.

Et conuocatis duodecim discipulis suis dedit eis potestatem spiritibus immundis ut eicerent eos et curarent omnem infirmitatem et omnem infirmitatem. Hos duodecim misit Iesus praecipiens eis dicens: In uiam gentium ne abieritis et in ciuitatem Samaritanorum ne intraueritis. Sed ite potius ad oues perditas domus Israel. Euntes autem praedicate dicentes quia appropinquauit regnum caelorum. Infirmos curate, leprosos mundate, mortuos suscitate, daemonia eiicite. Gratis accepistis, gratis date. Non possidebitis aurum neque argentum neque pecuniam in zonis uestris, non peram in uia neque duas tunicas neque calceamenta neque uirgam. Dignus enim est operarius cibo suo. In quamcumque autem ciuitatem aut castellum intraueritis, inquirite in eo quis dignus sit, et ibi manete donec exeatis. Intrantes autem in domum salutate eam dicentes: Pax huic domui. Et si fuerit domus illa dignus, ueniat pax uestra super eam; si autem non fuerit dignus, pax uestra ad uos redeat. Et quicumque non receperit uos neque audierit sermones uestros, exeuntes foras domum aut ciuitatem illam excutite puluerem de pedibus uestris. Amen dico uobis, tolerabilius erit terrae Sodomorum et Gomorrae in die iudicii quam illi ciuitati. Ecce ego mitto uos sicut oues in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbae. Cauete autem a hominibus. Tradent enim uos in conciliis et in synagogis suis flagellabunt uos. Et ante praesides autem et reges ducemini propter me in testimonium illis et gentibus. Cum autem tradiderint uos nolite cogitare quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim uobis in illa hora quid loquamini. Non enim uos estis qui loquimini sed Spiritus Patris uestri qui loquitur in uobis. Tradet autem frater fratrem in mortem et pater filium, et insurgent filii super parentes et morietur eos. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem perseuerauerit usque in finem hic saluus erit. Cum persequentur uos in ciuitate hac fugite in aliam. Amen dico uobis non consummabitis ciuitates Israel donec ueniat filius hominis. Non est discipulus super magistrum nec seruus super dominum suum. Sufficit discipulo ut sit sicut magister eius et seruo sicut dominus eius. Si patrem familias Beelzebub appellauerunt quanto magis domesticos eius. Ergo ne timueritis eos. Nihil enim est operatum quod non reuelabitur, et occultum quod non scietur. Quod dico uobis in tenebris dicite in lumine, et quod in aure audistis praedicate super tecta. Et ne timeatis eos qui occidunt corpus animam autem non possunt occidere. Sed timete potius eum qui animam et corpus potest perdere in gehenna. Nonne duo passeres modico uenumantur? Et unus ex illis non cadit super terram sine patre uestro. Uestri autem capilli capitis numerati sunt. Ne timueritis ergo multis passeribus pluris estis. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus confitebor et ego eum coram patre meo qui in caelis est. Qui autem negauerit me coram hominibus negabo et ego eum coram patre meo qui in caelis est. Nolite putare quia pacem mittere uenerim in terram non ueni pacem mittere sed gladium. Ueni enim separare hominem aduersus patrem suum et filiam aduersus matrem suam et nurum aduersus socrum suam. Et inimici hominis domestici eius. Qui amat patrem aut matrem plus quam me non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam plus quam me non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam et sequitur me non est me dignus. Qui inuenerit animam suam perdet eam et qui perdiderit animam suam propter me inuenet eam. Qui uos recipit me recipit et qui me recipit recipit eum qui misit me. Qui recipit prophetam in nomine prophetae mercedem prophetae accipiet. Et qui recipit iustum in nomine iusti mercedem iusti accipiet. Et quicumque potauerit unum ex minimis istis tantum calicem aquae frigidae in nomine discipuli amen dico uobis non perdet mercedem suam.

Et factum est cum consummasset Iesus praecepta duodecim discipulorum suorum transiit inde ut doceret et praedicaret in ciuitatibus eorum. Iohannes autem audiens in uinculis opera Christi misit duos de discipulis suis et ait illi: Tu es qui uenturus es an alium exspectamus? Respondens Iesus ait illis: Euntes renuntiate Iohanni quae audistis et uidistis: caeci uident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur. Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. Illis autem abeuntibus coepit dicere de Iohanne ad turbas: Quid uidistis in deserto? Harundinem uentilatam? Sed quid uidistis? Hominem mollibus uestimentis indutum? Ecce qui mollibus uestimentis induuntur in domibus regum sunt. Sed quid uidistis? Prophetam? Etiam dico uobis et plus quam prophetam. Hic enim est de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui praparabit uiam tuam ante te. Amen dico uobis non surrexit inter natos mulierum maior Iohanne Baptista. Qui autem minor est in regno caelorum maior est illo. Ab diebus autem Iohannis Baptistae usque nunc regnum caelorum patitur uim et uiolentiae rapiunt illud. Omnes enim prophetae et lex usque ad Iohannem prophetauerunt. Et si uultis recipere ipse est Helias qui futurus est. Qui habet aures audiendi audiat. Cui autem similem dicam hanc generationem? Simile est pueris sedentibus in forum et clamantibus ad inuicem dicentibus: Cantauimus uobis tibias et non saltastis, lamentauimus et non luxistis. Ecce enim Iohannes Baptista non manducans panem neque bibens uinum dicunt: Daemonium habet. Ecce homo manducans et bibens dicunt: Ecce homo uorax et potator uini, publicanorum et peccatorum amicus. Et iustificata est sapientia a filiis suis. Tunc coepit increpare ciuitates in quibus factae sunt plurimae uirtutes eius quia non egerunt paenitentiam. Ue tibi Corozain, ue tibi Bethsaida, quia si in Tyro et Sidone factae essent uirtutes quae factae sunt in uobis olim in cinere et cilicio sedentes paenitentiam egissent. Uerumtamen dico uobis Tyro et Sidoni remissius erit in die iudicii quam uobis. Et tu Capernaum nunquid usque ad caelum exaltaberis? Usque ad infernum descendes. Quia si in Sodomis factae essent uirtutes quae factae sunt in te forsitan stetisset usque hodie. Uerumtamen dico uobis quia terrae Sodomorum remissius erit in die iudicii quam tibi. In illo tempore respondens Iesus dixit: Confiteor tibi Pater Domine caeli et terrae quia abscondisti haec a sapientibus et prudentibus et reuelasti ea paruulis. Etiam Pater quoniam sic fuit placitum ante te. Omnia mihi tradita sunt a Patre meo et nemo nouit Filium nisi Pater neque Patrem quis nouit nisi Filius et cui uoluerit Filius reuelare. Uenite ad me omnes qui laborastis et onerati estis et ego reficiam uos. Tollite iugum meum super uos et discite a me quia mitis sum et humilis corde et inuenietis requiem animabus uestris. Iugum enim meum suauis est et onus meum leue est.

In illo tempore ambulauit Iesus sabbatis per sata. Discipuli autem eius esurientes coeperunt uellere spicas et manducare. Pharisaei autem uidentes dixerunt ei: Ecce discipuli tui faciunt quod non licet facere sabbatis. Ipse autem dixit eis: Nonne legistis quid fecerit David cum esuriret ipse et qui cum eo erat? Quomodo intrauit in domum Dei et panes propositionis manducauerunt quos non licebat ei manducare neque his qui cum eo erant sed tantum sacerdotibus? Aut non legistis in lege quia sacerdotes in templo sabbatum uiolant et sunt sine crimine? Dico autem uobis quia templo maior est hic. Si autem scissetis quid est: Misericordiam uolo et non sacrificium, non condemnasetis innocentes. Dominus enim est filius hominis etiam sabbati. Et cum transisset inde abiit in synagogam eorum. Et ecce homo erat habens manum aridam. Et interrogauerunt eum dicentes: Numquid licet sabbatis curare? Ut accusarent eum. Ipse autem dixit ad illos: Quis erit ex uobis homo qui habet ouem unam et si ceciderit haec sabbatis in foueam nonne tenebit et leuabit? Quanto igitur melior est homo ouibus! Itaque licet sabbatis benefacere. Tunc ait homini: Extende manum tuam. Et extendit et restituta est sicut altera. Et exeuntes Pharisaei consilium fecerunt aduersus eum quomodo eum perderent. Quod cognoscens Iesus secessit inde. Et secuti sunt eum multi et curauit eos omnes. Et comminatus eis ne palam faciant quod ipse esset ut adimpleretur quod dictum est per Esaiam prophetam dicentem: Ecce puer meus quem elegi dilectus meus in quo bene complacuit mihi. Ponam spiritum meum super eum et iudicium gentibus annuntiabit. Non contendet neque clamabit neque audiet quisquam in platis uocem eius. Arundinem quassatam non confringet et linum fumigans non extinguet donec eiciat iudicium in uictoriam. Et in nomine eius gentes sperabunt. Tunc oblatus est ei daemonium habens caecus et mutus et curauit eum ita ut loquens et uideret caecus. Et stupebant omnes turbae et dicebant: Numquid hic est filius David? Pharisaei audientes dixerunt: Hic non eiicit daemonia nisi in Beelzebub principe daemoniorum. Et cum sciret cogitationes eorum dixit eis: Omne regnum diuisum contra se desolabitur et omnis ciuitas aut domus diuisa contra se non stabit. Si autem Satanas Satanam eiicit in se diuisus est quomodo stabit regnum eius? Et si ego in Beelzebub eiicio daemonia filii uestri in quo eiiciunt? Ideo ipsi iudices erunt uestri. Si autem in spiritu Dei eiicio daemonia profecto praeuenit in uos regnum Dei. Aut quomodo potest quis intrare in domum fortis et uasa eius diripere nisi prius fortem alligauerit? Et tunc domum eius diripiet. Qui non est mecum contra me est et qui non colligit mecum dispergit. Ideo dico uobis omne peccatum et blasphemia dimittetur hominibus blasphemia autem spiritus non dimittetur. Et quicumque dixerit uerbum contra filium hominis dimittetur ei. Qui autem dixerit contra Spiritum sanctum non dimittetur ei neque in hoc saeculo neque in futuro. Aut facite arborem bonam et fructus eius bonos aut facite arborem malam et fructus eius malos. Ex fructu enim arbor cognoscitur. Genimina uiperarum quomodo potestis bona loqui cum sitis mali? Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bona et malus homo de malo thesauro cordis sui profert mala. Dico autem uobis quia omne uerbum otiosum quod locuti fuerint homines dabunt rationem de eo in die iudicii. Ex uerbis enim tuis iustificaberis et ex uerbis tuis condemnaberis. Tunc responderunt quidam de scribis et Pharisaeis dicentes: Magister uolumus a te signum uidere. Qui respondens ait eis: Signum quaerit haec generatio mala et adultera et signum non dabitur ei nisi signum Ionae prophetae. Sicut enim fuit Ionas in ceto tribus diebus et tribus noctibus sic erit Filius hominis in corde terae tribus diebus et tribus noctibus. Uiri Ninuitae surgent in iudicio cum generatione hac et condemnabunt eam quia paenitentiam egerunt in praedicatione Ionae et ecce plus Ionae hic. Regina austri surget in iudicio cum generatione hac et condemnabit eam quia uenit a finibus terae audire sapientiam Salomonis et ecce plus Salomone hic. Cum autem immundus spiritus exierit de homine ambulat per loca arida quaerens requiem et non inuenit. Tunc dicit: Reuertar in domum meam unde exiui. Et cum uenerit inuenit eam uacantem scopis mundatam et ornatam. Tunc uadit et assumit septem alios spiritus nequiores se et ingressi habitant ibi. Et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Sic erit et huic generationi nequae. Adhuc illo loquente ecce mater eius et fratres stabant foris quaerentes loqui illi. Dixit autem quidam ei: Ecce mater tua et fratres tui stant foris quaerentes te. Respondens dicentibus sibi ait: Quis est mater mea et qui sunt fratres mei? Et extendens manum in discipulos suos dixit: Ecce mater mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit uoluntatem Patris mei qui in caelis est ipse meus frater et soror et mater est.

In die illa exiens Iesus de domo sedebat secus mare. Et congregatae sunt ad eum turbae multae ita ut in nauem ascendens sederet in mari, et omnis turba erat super litus. Et locutus est eis multa in parabolis dicens: Ecce exiuit qui seminat seminare. Et dum seminat quidam cecidit secus uiam et conculcatum est et uolucres caeli comederunt illud. Aliud cecidit super petram et natum exaruit quia non habebat humorem. Aliud cecidit inter spinas et simul exortae spinae suffocauerunt illud. Aliud autem cecidit super terram bonam et natum fructum centesimum. Haec dicens clamabat: Qui habet aures audiendi audiat. Et accedentes discipuli dixerunt ei: Quare in parabolis loquitur eis? Respondens ait: Quia uobis datum est nosse mysteria regni caelorum illis autem non est datum. Qui enim habet dabitur ei et abundabit. Qui autem non habet etiam quod habet auferetur ab eo. Ideo in parabolis loquor eis quia uidentes non uident et audientes non audiunt neque intellegunt. Et adimplebitur in eis prophetia Esaiae dicentis: Auditu audietis et non intellegetis et uidentes uidebitis et non uidebitis. Incrassatum est enim cor populi huius et auribus grauiter audierunt et oculos suos clauserunt ne quando uideant oculis et audiant auribus et corde intellegant et conuertantur et sanabo eos. Uos autem beati oculi quia uident et aures uestrae quia audiunt. Amen dico uobis quia multi prophetae et iusti desiderauerunt uidere quae uidetis et non uiderunt et audire quae audistis et non audierunt. Uos ergo audite parabolam seminantis. Omne quod audit uerbum regni et non intellegit uenit malus et rapit quod seminatum est in corde eius. Hic est qui seminatus est secus uiam. Et qui seminatus est super petrosa hic est qui uerbum audit et mox cum gaudio accipit illud. Non habet autem radicem in se sed est temporalis. Fit autem ortu uerbi aut tribulationis aut persecutionis propter uerbum mox scandalizatur. Et qui seminatus est in spinis hic est qui audit uerbum et sollicitudo saeculi huius et fallacia diuitiarum suffocat uerbum et sine fructu efficitur. Et qui seminatus est super terram bonam hic est qui audit uerbum et intellegit et fructum adferit et facit alius centesimum alius sexagesimum alius tricesimum. Aliam parabolam proposuit eis dicens: Simile factum est regnum caelorum homini qui seminauit bonum semen in agro suo. Cum autem dormirent homines inimicus eius inimicus homo superseminauit zizania in medio tritici et abiit. Cum autem crescere coepisset herba et fructum fecisset tunc apparuerunt et zizania. Accedentes autem serui patris familias dixerunt ei: Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Unde ergo habet zizania? Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit. Ait illi seruus: Uis ergo imus et colligimus ea? Et ait: Non, ne forte colligentes zizania eradicetis simul cum eis triticum. Sinite utrumque crescere usque ad messem. Et in tempore messis dicam messoribus: Colligite primum zizania et alligate ea in fasciculos ad comburendum, triticum autem congregate in horreum meum. Aliam parabolam proposuit eis: Simile est regnum caelorum grano sinapis quod accepit homo et seminauit in agro suo. Quod minimum quidem est omnium seminum cum autem crescit maius est omnibus oleribus et fit arbor ita ut uolucres caeli habitent in ramis eius. Aliam parabolam locutus est eis: Simile est regnum caelorum fermento quod accepit mulier et abscondit in farinae satis donec fermentatum est totum. Haec omnia locutus est Iesus in parabolis ad turbas et sine parabolis non loquebatur eis. Ut adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem: Aperiam in parabolis os meum eructabo abscondita a constitutione mundi. Tunc dimittens turbas ueniens in domum. Et accesserunt discipuli eius dicentes: Declara nobis parabolam zizaniorum agri. Qui respondens ait: Qui seminat bonum semen est Filius hominis. Ager autem est mundus. Bonum autem semen hi sunt filii regni. Zizania autem sunt filii nequam. Inimicus autem qui seminauit ea est diabolus. Messis autem consummatio saeculi est. Messores autem angeli sunt. Sicut ergo colligitur zizania et igni comburuntur sic erit in consummatione saeculi. Mittet Filius hominis angelos suos et colligent de regno eius omnia scandala et eos qui faciunt iniquitatem et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Tunc iustorum fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum. Qui habet aures audiat. Simile est regnum caelorum thesauro abscondito in agro quem qui inuenit homo abscondit et prae gaudio illius uadit et uendit omnia quae habet et emit agrum illum. Iterum simile est regnum caelorum homini negotiatori quaerenti bonas margaritas. Inuenta autem una pretiosa margarita abiit et uendidit omnia quae habebat et emit eam. Iterum simile est regnum caelorum sagenae missae in mare et ex omni genere congreganti. Quam cum impleuerunt educentes et sedentes euaserunt bona in uasa mala autem foras miserunt. Sic erit in consummatione saeculi. Exibunt angeli et separabunt malos de medio iustorum et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Intellegistis haec omnia? Dicunt ei: Etiam. Ait illis: Ideo omnis scribae doctus in regno caelorum similis est homini patrifamilias qui profert de thesauro suo nouum et uetus. Et factum est cum consummasset Iesus parabolas has transiit inde. Et cum uenisset in patriam suam docebat eos in synagoga eorum ita ut mirarentur et dicerent: Unde huic sapientia haec et uirtutes? Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria et fratres eius Iacobus et Ioseph et Simon et Iudas? Et sorores eius nonne omnes apud nos sunt? Unde ergo huic haec omnia? Et scandalizabantur in eo. Iesus autem ait illis: Non est propheta sine honore nisi in patria sua et in domo sua. Et non fecit ibi multas uirtutes propter incredulitatem eorum.

In illo tempore audiuit Herodes tetrarcha famam Iesu et ait pueris suis: Hic est Iohannes Baptista ipse est a mortuis surrexit et propterea uirtutes operantur in eo. Nam Herodes tenuerat Iohannem et uinctum in carcere dimiserat propter Herodiadem uxorem fratris sui. Dixerat enim Iohannes ei: Non licet tibi habere eam. Et cum esset illi in animo occidere timuit populum quia sicut prophetam habebant eum. Natalicia autem Herodis cum essent facta saltauit filia Herodiadis in medio et placuit Herodi. Unde cum iuramento promisit ei dare quod petisset. Illa autem cum esset instructa a matre sua ait: Da mihi hic in disco caput Iohannis Baptistae. Et rex contristatus est propter iusiurandum et propter conuiuantes iussit dari et misit et decollauit Iohannem in carcere. Et allatum est caput eius in disco et datum puellae et ferebat matri suae. Et accedentes discipuli eius tulerunt corpus et sepelierunt illud. Et ueniens nuntiauerunt Iesu. Audiens autem Iesus secessit inde in naui in locum desertum seorsum. Et cum audissent turbae secutae sunt eum pedibus de ciuitatibus. Et exiens uidit turbam multam et misericordia motus super eis et curauit infirmos eorum. Et cum esset uespera accesserunt ei discipuli eius dicentes: Ecce hic in deserto sumus et hora iam praeterit. Da ergo turbis ut euntes in castella quae circumiacent emant sibi cibos. Et ait illis: Non habent necessitatem ire dabitis eis manducare. Et ait illis: Quantos habetis panes? Ite et uidete. Et cognoscentes ait: Quinque et duos pisces. Et iussit eos recumbere super fenum. Et cum esset hora iam praeterit. Et accedentes discipuli eius dicentes: Ecce hic in deserto sumus et hora iam praeterit

quis per salutem fieri. Et timuerunt illos ualde.
Apud homines impossibile est. sed non apud deum.
Et cum possibilia sint apud deum. Et cepit petrus dicere.
Ecce nos dimiserunt omnia. et secuti sumus te.
Respondens ihesus ait. Amen dico uobis: nemo est qui
reliquerit domum. aut fratres. aut sorores. aut
matrem. aut patrem. aut filios. aut agros. propter
me. et propter euangelium. qui non accipiet centies
tantum nunc in tempore hoc. domos. et fratres. et sorores.
et matres. et filios. et agros. cum persecutionibus.
et in seculo futuro uitam eternam. Multi autem erunt
primi nouissimi. et nouissimi primi. Et erat
autem in uia ascendentes hierosolimam. et precedebat
illos ihesus. et stupebant. et sequentes timebant. Et as
sumens iterum xii. cepit ihesus dicere quecumque eum uenturum
erant. Quia ecce ascendimus hierosolimam. et filius
hominis tradetur principibus sacerdotum. et scribis. et se
nioribus. et condemnabunt eum morte. et tradent eum gentibus. et illudent ei. et
flagellabunt eum. et mortificabunt eum. et tertia die
resurget. Et accedunt ad illum iacobus. et iohannes
filii zebedei dicentes. Magister uolumus ut quecumque
petimus facias nobis. At ille dixit eis. Quid
uultis ut faciam uobis. Et dixerunt. Da nobis
ut unus in dextera tua. et unus ad sinistram
tua sedeamus in gloria tua. Ihesus autem ait illis. Nesci
tis quid petatis. potestis bibere calicem quem ego
bibo. Aut baptismo quo ego baptizo. baptizari
Ait illi dixerunt ei. possumus. Ihesus autem ait
illis. Calicem quidem quem ego bibo bibetis. et baptismo
quo ego baptizo baptizabimini. Sedere autem
ad dexteram meam. et ad sinistram non est meum
dare uobis. sed quibus paratum est. Et audientes decem
indignati sunt de iacobo et iohanne. Ihesus autem uocans eos
ait illis. Scitis quia qui uidentur principari gen
tibus dominantur eis. et principes eorum potestatem ha
bent in eos. Non autem sic erit in uobis. Sed quicumque
uolunt fieri maior erit uester minister. Et quicumque
uolunt in uobis primus esse. erit omnium seruus. Nam
et filius hominis non uenit ut ministraretur ei. sed ut
ministraret. et daret animam suam redemptionem pro multis.
Et uenerunt iericho. et proficiscente eo de
iericho. et discipulis eius. et plurima multitu
dine. filius timei bartimeus cecus sedebat
iuxta uiam mendicans. Qui cum audisset quia
ihesus nazarenus est. cepit clamare et dicere. fili dauid
ihesu miserere mei. Et comminabantur ei multi ut
taceret. At ille multo magis clamabat. fili dauid
miserere mei. Et stantes ihesus precepit illum uocari.
Et uocant eum cecum dicentes ei. Bonum habe
re. Surge uocat
te. Qui proiecto uestimento
exiens uenit ad eum. Et respondens ihesus dixit illi.
Quid tibi uis faciam. Cecus autem dixit ei. Rabboni
ut uideam. Ihesus autem ait illi. Uade. fides tua te
saluum fecit. Et continuo uidit. et sequebatur
eum in uia. Et cum appropinquarent iherosoli
me. et bethania. ad montem oliuarum. mittit
duos ex discipulis suis. et ait illis. Ite in ca
stellum quod est contra uos. et statim
ut introieritis illuc. inuenietis pullum alligatum
cui nemo adhuc
hominum sedit. Soluite illum. et adducite. Et si quis
uobis dixerit quid faciatis. dicite quia domino necessarius
est. et continuo illum dimittet huc. Et abierunt
et inuenerunt pullum ligatum ante ianuam foris
in biuio. Et soluunt eum. Et quidam de illic
stantibus dicebant illis. Quid facitis solentes
pullum. Qui dixerunt illis sicut precepit illis ihesus. et dimiserunt eos. Et adduxerunt pullum ad ihesum
et imposuerunt illi uestimenta sua. et sedit super eum.
multi autem uestimenta sua strauerunt in uia. Alii
autem frondes cedebant de arboribus. et sternebant in
uia. et qui precedebant. et qui sequebantur clamabant di
centes. Osanna benedictus qui uenit in nomine domini.
Benedicta uenit regnum patris nostri dauid. osanna in
excelsis. Et introiuit ihesus hierosolimam in templum.
Et circumspecto omnibus cum iam uespera esset
hora exiit in bethaniam cum xii. Et alia die
exeuntes a bethania esurierunt. Cumque uidisset fici alogre
bifiram folia habentem sicut fore inuenire ea. Et
cum uenisset ad eam. nihil inuenit preter folia.
Non enim erat tempus ficorum. Et respondens dixit ei iam in
amplius in eternum ex te fructus ex tem amodo manducet.
Et audiebant discipuli eius. et uenerunt hierosolimam. Et cum introisset in templum cepit eiicere
uendentes et ementes in templo. et mensas nummu
larum. et cathedras uendentium columbas eiecit
et non sinebat ut quisquam transferret uas per
templum. Et docebat eos dicens. Nonne scriptum
est quia domus mea domus orationis uocabitur omnibus
gentibus. Vos autem fecistis illam spelunca latronum.
Quod audiens princeps sacerdotum et scribe querebant
quomodo eum perderent. timebant enim eum. quia uniuersa
turba admirabatur super doctrina eius. Et cum uespera
factum esset egredebantur de ciuitate. Et cum mane transi
rent. uiderunt ficum aridam factam a radicibus. Et recordatus
petrus dixit ei. Rabbi ecce ficus cui maledixisti
arruit. Et respondens ihesus ait illis. Habete fidem dei. Amen
dico uobis. quicumque dixerit huic monti tollere
et mittere in mare. et non hesitauerit in corde suo. sed credide
rit quia quanquam dixerit fiat. fiet ei. propterea dico uobis
omnia quecumque petentes. credite quia accipietis ea
cum feceritis uobis. Et cum stabitis ad orandum dimittite
si quid habetis aduersus aliquem. ut et pater uester qui est in celis dimittat
uobis peccata uestra. Si autem non dimiseritis
nec pater uester qui est in celis dimittet uobis peccata uestra. Et
uenerunt iterum iherosolimam. Et cum ambularet
in templo. accedunt ad eum summi sacerdotes et scribe
et seniores. et dicunt illi. In quo potestate hec facis. et
quis dedit tibi hanc potestatem ut hec facias. Ihesus autem respon
dens ait illis. Interrogabo uos et ego unum uerbum. et dete m

Matt. xxx. Luc. xxvi. Io. xxxii.

Matt. xxi.

Matt. xxi. Luc. xxiii. Io. xii.

Matt. xxi. Luc. xxi.

Matt. xxi. Luc. xxi.

Matt. xxi. Luc. xxi

Dominica xxi

Matt. xxxii.
Luc. xxx.

quod dum cedentes alios uero

Matt. xxxi.
Luc. xxxi.

Matt. xxxii.
Luc. xxxii.

Matt. xxxiii.

Matt. xxxiv.
Luc. xxxiii.

interrogauit eum

Matt. xxxv.

Luc. xln.

Matt. xxxvi.
Luc. xxxvi.

Dominica ii post nativitatem

Matt. xxxvii.
Luc. xxxvii.
Io. xli

Matt. xxxviii.
Luc. xxxviii.
Io. xl.
Matt. xxxix.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

omnis hominis propter nomen meum. Qui autem
erit in finem hic saluus erit. Cum autem videris abo
minationem desolationis stantem ubi non debet qui legit
intelligat. Tunc qui in iudea sunt fugiant in montes.
qui super tectum non descendat in domum. nec intro
eat vt tollat quid de domo sua. Et qui in agro erit
non redeat retro vt tollat vestimentum suum. Ve autem
pregnantibus et nutientibus in illis diebus. Orate autem
vt non fiat hiems in fugam. Erunt enim dies illi tribula
tiones tales qualis non fuerunt ab initio creature quam
condidit deus usque nunc. neque fient. Et nisi breuiasset
dominus dies illos non fuisset salua omnis caro. sed pro
electos quos elegit breuiauit dies. Et si quis
uobis dixerit. Ecce hic est xpc. ecce illic. ne credi
deritis. Exurgent enim pseudo xpi et pseudo prophe
tae dabunt signa et prodigia ad seducendos si fieri
potest etiam electos. Ecce predixi uobis. Igitur si
dixerint uobis. ecce in deserto est. nolite exire. ecce in
penetralibus. nolite credere. Sicut enim fulgur exit
de oriente et apparet usque in occidentem. ita erit
aduentus filii hominis. Ubicumque fuerit corpus illic
congregabuntur aquile. Statim autem post tribulationem
dierum illorum sol obscurabitur. et luna non dabit lumen suum.
et stelle cadent de celo. et virtutes celorum mouebuntur.
Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cum multa
potestate et gloria magna. Et tunc mittet angelos suos et congregabit electos
suos a quatuor ventis a summo terre usque ad
summum celi. A ficu autem discite parabolam. cum
iam ramus eius tenerus fuerit et folia
germinauerit. scitis quia prope est aestas.
Sic et vos cum videritis hec fieri. scitote quia prope est in ostio.
Amen dico uobis quia non transibit generatio hec donec omnia fiant.
Celum et terra transibunt. Verba autem mea non transibunt.
De die autem illa vel hora
nemo scit. neque angeli in celo. neque filius nisi pater solus.
Videte. vigilate et orate. nescitis enim quando tempus sit.
Sicut homo qui profectus est relinquens domum
suam. dedit seruis suis potestatem cuiuslibet operis
et ianitori precepit vt vigilet. Vigilate ergo. nescitis enim
quando dominus domus veniat. Sero an media
nocte. an galli cantu. an mane. ne cum venerit
repente. inueniat vos dormientes. Quod autem
uobis dico. omnibus dico. vigilate. Erat autem
pascha et azima post biduum. et quaerebant summi
sacerdotes et scribe vt eum dolo tenerent et occiderent.
dicebant enim. non in die festo. ne forte tumultus
fieret in plebe. Et cum esset bethanie in domo simo
nis leprosi et recumberet. venit mulier habens
alabastrum unguenti nardi pistici pretiosi.
et fracto alabastro effudit super caput eius. Erant
autem quidam indignantes intra semetipsos et di
centes. Vtquid perditio ista unguenti facta est? po
test enim unguentum istud venundari plusquam
denariis trecentis. et dari egenis. Et fremebant in ea.
Sinite eam. Quid illi molesti
estis. Bonum opus operata est in me. Semper enim
pauperes habetis uobiscum. et cum uolueritis potestis
illis benefacere. Me autem non semper habetis. Quod
habuit hoc fecit. prouenit ungere corpus meum in sepultu
ram. Amen dico uobis. ubicumque fuerit predicatum euan
gelium istud in universo mundo. quod fecit hoc memo
rabitur in memoriam eius. Et iudas scariothes unus
de xii. abiit ad summos sacerdotes vt proderet eum
illis. Qui audientes gauisi sunt. et pecunias se dederunt.
Et quomodo eum
opportune traderet. Primo die azimorum quando pas
cha immolabant dicunt discipuli. Quo vis eamus
paremus tibi vt manducemus pascha. Et mittit
duos de discipulis suis. dicit eis. Ite in ciuitatem
occurret uobis homo lagenam aquam bajulans. sequi
mini eum. Et quacumque introierit dicite domino
domus. quia magister dicit. Vbi est refectio mea vbi
pascha cum discipulis meis manducem. Et ipse
demonstrabit uobis cenaculum grande stratum
et illic parate nobis. Et abierunt discipuli
eius. venerunt in ciuitatem. inuenerunt
sicut dixerat illis. et parauerunt pascha. Vesperi autem
uenit cum xii. discumbebat cum illis. et cum
manducarent. ait illis. Amen dico uobis quia unus
ex uobis me tradet. qui manducat mecum. Et illi
coeperunt contristari. et dicere singillatim. Numquid
ego. Qui autem ait illis. unus ex xii. qui intingit
mecum in mappam in catino. Et filius quidem hominis
vadit sicut scriptum est de eo. Ve autem homini illi per quem
filius hominis tradetur. Bonum erat ei si natus non fuisset
homo ille. Et manducantibus illis accepit
panem. et benedicens fregit. dedit eis. et
sumpserunt. Et ait. Sumite hoc est corpus meum. Et accepto calice
gratias agens dedit eis. et ait illis. Hic est sanguis meus nouiter
fundendus. Amen dico uobis. quia iam non bibam de gen
mine vitis usque in diem illum cum illud bibam
nouum in regno dei. Et hymno dicto exierunt in mon
tem oliuarum. et ait illis. Omnes scandalizabimini
in me in nocte ista. quia scriptum est. percutiam
pastorem et dispergentur oues. Sed postquam resur
rexero precedam uos in galileam. Petrus autem
ait ei. Et si omnes scandalizati fuerint. sed non ego.
Et ait illi. Amen dico tibi quia tu hodie in nocte hac
priusquam gallus bis vocem dederit. ter me es
negaturus. Et ille amplius loquebatur. Et
si oportuerit me simul commori tecum non te ne
gabo. Similiter autem et omnes dixerunt. Et venerunt
in predium cui nomen est gethsemani. et ait discipu
lis suis. Sedete hic donec orem. Et assumpsit
petrum et iacobum et iohannem secum. et cepit pa
uere et taedere. Et ait illis. Tristis est anima mea usque
ad mortem. Sustinete hic et vigilate. Et
cum processisset paululum. cadebat super terram.
et orabat. vt si fieri posset transiret ab eo
hora. Et dixit. Abba pater. omnia possibilia sunt
tibi. Transfer calicem hunc a me. Sed non quod ego
volo. sed quod tu. Et venit et inuenit eos dormientes.

Apoc. xxxvi
Deut. xxix.
Luc. xxxvi
Luc. xxxvi
Luc. xxxvi

Et ait petro. Simon dyonisii. Sic non potuisti u
na hora vigilare: vigilate et orate ut non
intretis in temptationem. Spe quidem ipse prop
tulerat. paratus firma. Et tam abiens orau
cinio. Et rediit denuo. Et invenit eos dormientes
Et tamen eum oculi eorum gravati a somno. ig
norabant quid responderent ei. Et venit tertio
et ait illis. dormite iam et requiescite. Sufficit.
venit hora. Ecce traditur filius hominis in manus
peccatorum. Surgite eamus. Ecce qui tradet me
prope est. Et adhuc eo loquente venit turba
Et ecce unus ex duodecim. et cum illo turba
multa cum gladiis et lignis a summis sacer
dotibus et scribis et senioribus. Dederat autem
eis signum eius dicens. Quem osculatus fuero
ipse est. tenete eum. et ducite
cautes. Et cum venisset statim accessit ad
eum ait. Rabbi. Et osculatus est eum. At illi
manus iecerunt in eum et tenuerunt eum.
Vnus autem de erant stantibus educens gladium
percussit servum summi sacerdotis. et amputavit
illi auriculam. Et respondens ihesus ait illis. Tan
quam ad latronem existis cum gladiis et lignis
comprehendere me. Cotidie apud vos eram docens
in templo. et non me tenuistis. Sed ut adimplentur scripture
Tunc relinquentes eum omnes fugerunt. Adolescens autem quidam sequebatur eum
amictus sindone super nudo. et tenuerunt eum.
At ille relicta sindone nudus profugit ab eis.
Et adduxerunt ihesum ad summum sacerdotem. et
venerunt ad eum sacerdotes et scribe et seniores. Petrus autem
a longe eum secutus est usque intro in atrium summi
sacerdotis. et sedebat cum ministris. et tale
faciebat se ad ignem. Summi vero sacerdotes et
omne concilium querebant adversus ihesum testimo
nium ut eum morti traderent. nec invenebant
multi enim testimonium falsum dicebant adver
sus eum. Et convenientia testimonia non erant.
Et quidam surgentes falso testimonium ferebant
adversus eum dicentes. Quia nos audivimus
eum dicentem. Ego dissolvam templum hoc ma
nufactum. et per triduum aliud non manufactum edificabo.
Et nec sic
inventa sunt testimonia eorum. Et surgens summus sacerdos in medium
interrogavit ihesum dicens. Non respondes quid hi
ad te dicunt adversum te. Ille autem tacebat
et nil respondit. Summus rursum sacerdos interrogabat
eum dicens. Tu es ipse filius dei benedicti. Ihesus autem
ait illi dicens. Ego sum. Et videbitis filium hominis
a dextris sedentem virtutis dei et venientem cum
nubibus celi. Summus autem sacerdos scindens
vestimenta sua ait. Quid adhuc desideramus
testes. Audistis blasphemiam. Quid nobis videtur.
Qui omnes condemnaverunt eum esse reum mortis.
Et ceperunt quidam conspuere eum velare faciem
eius. et colaphis eum cedere. et dicere prophetiza. Et mi
nistri alapis eum cedebant. Et cum esset petrus
in atrio deorsum venit una ex ancillis summi sacer
dotis. Et cum vidisset petrum calefacientem se aspi
ciens illum ait. Et tu cum ihesu nazareno eras.
At ille negavit dicens. Neque scio: neque novi quid
dicis. Et exivit foras ante atrium. et gallus cantavit.
Rursus cum vidisset illum ancilla cepit dicere
circumstantibus. Quia hic ex illis est. At ille rursum
negavit. Et post paululum rursus qui astabant
dicebant petro. Vere ex illis es. nam et galileus
es. Ille autem cepit anathematizare et iurare. Quia nescio
hominem istum quem dicitis. Et statim iterum gallus
cantavit. Et recordatus est petrus verbi quod dixerat
ei ihesus priusquam gallus cantet bis ter me negabis.
Et cepit flere.

Et confestim mane consilium
facientes summi sacerdotes cum senioribus et scribis et
universo consilio vinctum ihesum duxerunt et tradi
derunt pilato. Et interrogavit eum pilatus. Tu es rex
iudeorum. At ille respondens ait illi. ait dicis. Et accusabat
eum summi sacerdotes in multis. pilatus autem rursum interro
gavit eum dicens. Non respondes quicquid videt in quantis te ac
cusant. Hec autem amplius nichil respondit. ita ut mira
retur pilatus. Per diem autem festum dimittebat solebat
illis unum ex vinctis quemcumque petissent. Erat autem
qui dicebatur barabas qui cum seditiosis erat vinctus qui in
seditione fecerat homicidium. Et cum ascendisset turba
cepit rogare sicut semper faciebat illis. pilatus autem
respondit eis dicens. Vultis dimittam vobis regem
iudeorum: Sciebat enim quia per invidiam tradidissent eum
summi sacerdotes. Pontifices autem concitaverunt ut
magis barabam dimitteret eis. pilatus autem
rursum respondens ait illis. Quid ergo vultis faciam
regi iudeorum. At illi rursum clamaverunt. crucifige eum. Pilatus autem dicebat eis. quid enim malum fecit
pilatus volens populo satisfacere dimittit illis
barabam. et tradidit ihesum flagellis cesum ut eum
crucifigeretur. Milites autem duxerunt eum in atrium
pretorii. et vocaverunt totam cohortem. et induerunt eum
purpura et imposuerunt ei plectentes spineam coronam.
Et ceperunt salutare eum. Ave rex iudeorum. Et pa
ciebant cap eius arundine et conspuebant eum.
et ponentes genua adorabant eum. Et postquam illuserunt
ei: exuerunt illum purpura et induerunt illum vestimen
tis suis. et educunt illum ut eum crucifigant. Et
angariaverunt pretereuntem simonem cyrenensem venientem de villa. patrem alexandri
et rufi. ut tolleret crucem eius. Et perducunt illum
golgotha locum. qui est interpretatum calvarie locus.
et dabant ei bibere mirratum vinum. Et accepit. Et
cum crucifixerunt eum dividebant vestimenta ei. mittentes
sortem super eis. ut quis quid tollat. Erat autem
hora tertia. et crucifixerunt eum. et erat titulus cause
eius inscriptus. rex iudeorum. Et cum eo crucifixerunt
duos latrones. unum a dextris. et unum a sinistris
eius. Et adimplete est scriptura quae dicit. Et cum iniquis
reputatus est. Et preteriens blasphemabant

Luc. xxiii.
Matt. xxvii.

solebat illi

Ar illi magis clamabant crucifige eum.

10

13

14

16

Gray Scale

cum moueret aqua sua. et dicentes. Vaeh qui de
ipsa tempulo di. et in tribus diebus reedificas. Saluum facere
metipsum descendens de cruce. Sic et summi sacerdotes
illudentes. ad alterutrum cum scribis dicebant. Alios
ostendit fecit. se ipsum non potest saluum facere. Ipse rex
israel descendat nunc de cruce. ut uideamus et credamus.
et qui cum eo crucifixi erant conuituperabant eum. Facta autem
hora. vi. tenebre fuerunt super omnem terram usque in
horam nonam. Et hora nona exclamauit dicens uoce
magna dicens. heloi. heloi. lamazabatani. quod est ut
quid me dereliquisti. Deus meus. deus meus. ut quid dereliquisti me.
Et quidam de circumstantibus audientes dicebant. Ecce
helyam uocat. Cuiusdam autem uiuentis et impletis spon
giam aceto. et imponentes calamo potum dabat
ei dicens. Sinite uideamus si ueniat helias ad de
ponendum eum. Iesus autem emissa uoce magna expira
uit. et ecce templum scissum est in duo. a summo
usque deorsum. Videns autem centurio quia sic stetit
ex aduerso eius expirasset. ait. Vere homo hic filius dei erat.
Erant autem ibi multe mulieres de longe aspicientes. inter
quas erant maria magdalene. et maria iacobi minoris
et ioseph mater. et salome. Et cum essent in galilea se
quebantur eum. et ministrabant ei. Et alie multe que
simul cum eo ascenderant hierosolima. Et cum iam esset
sero. quia erat parasceue. quod est ante sabbatum. uenit
ioseph ab arimathia nobilis decurio. qui et ipse erat
expectans regnum dei. audacter
introiuit ad pilatum. et petiit corpus ihu. Pilatus
autem miratus quia iam obisset. Et accersito centurione
interrogauit eum si iam mortuus esset. Et cum cognouisset
a centurione. donauit corpus ioseph. Ioseph autem mercatus sindonem. et depositis eum inuolui
sindone. posuit eum in monumento quod erat excisum
de petra. et aduolui lapidem ad hostium monumen
ti. Maria autem magdalene. et maria ioseph aspiciebant
ubi ponebatur. Et cum transisset sabbatum
maria magdalene. et maria iacobi. et salome emerunt
aromata ut uenientes ungerent iesum. Et
ualde mane una sabbatorum uenerunt ad monumen
tum. orto iam sole. Et dicebant ad inuicem. Quis
reuoluet nobis lapidem ab hostio monumenti.
Et respicientes uiderunt reuolutum lapidem erat
enim magnus ualde. Et introeuntes in monumen
tum. uiderunt iuuenem sedentem in dextris coop
tum stola candida. et obstupuerunt. Qui dicit illis
nolite expauescere. Iesum quaeritis nazarenum crucifixum
surrexit non est hic. ecce locus ubi posuerunt eum. Sed ite
dicite discipulis eius et petro. quia precedet uos in galilea. ibi
eum uidebitis sicut dixit uobis. Et ille egressae
monumento fugiunt. tenebat enim eas tremor et
pauor. et nemini quicquam dixerunt. timebant enim
Surgens autem de mane prima sabbati. apparuit primo
mane magdalene. de qua eiecerat. vii. demonia.
Illa uadens nunciauit his qui cum fuerant lugentibus
et flentibus. Et illi audientes quia uiuit. et uisus est
ab ea non crediderunt. Post hec autem duobus ex eis ambu
lantibus ostensus est in alia effigie. eunti bus in
uillam. et illi euntes nunciauerunt ceteris. sed nec illis
crediderunt. Nouissime recumbentibus illis unde
cim. apparuit. et exprobrauit incredulitatem illorum.
et duritiam cordis. Quia his qui uiderant eum resur
rexisse non crediderunt. Et dixit eis. Euntes in mundum
uniuersum. predicate euangelium omni creature.
Qui uiderit et baptizatus fuerit. saluus erit. Qui
uero non crediderit. condempnabitur. Signa autem
eos qui crediderint hec sequentur. In nomine meo demo
nia eicient. lingua loquentur nouas. serpentes tol
lent. Et si mortiferum quid biberint non eis nocebit.
super egros manus imponent. et bene habebunt.
Et dominus quidem ihesus postquam locutus est eis assum
ptus est in celum. et sedet a dextris dei. Illi autem profe
cti predicauerunt ubique. Domino cooperante. et sermonem con
firmante sequentibus signis.

Incipit narratio secundum lucam euangelistam.

Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem
de his que in nobis completa sunt. sicut tradiderunt nobis qui
a principio ipsi uiderunt. et ministri fuerunt sermonis. Visum est et mihi
assecuti omnibus diligenter a principio. ordinatim tibi scribere optime
theophile. ut cognoscas eorum de quibus eruditus es uerborum
veritatem. Fuit in diebus herodis regis iudee sacerdos quidam nomine
zacharias de uicissitudine abiae. et uxor illi de filiabus aaron. et nomen
eius elisabeth. Erant autem iustus ambo ante deum incedentes in omnibus
mandatis et iustificationibus domini sine querela. Et non erat illis
filius eo quod esset elisabeth sterilis. et ambo processerant in diebus suis.
Factum autem est cum sacerdotio fungeretur in ordine uicissitudinis sue
coram deo. secundum consuetudinem sacerdotii sortem cecidit ut incederet
in templum domini. et omnis multitudo erat populi orans foris hora incensi.
Apparuit autem illi angelus domini stans a dextris altaris incensi.
Et turbatus est zacharias uidens. et timor cecidit super eum.
Dixit autem angelus ei. Ne timeas zacharia. quoniam exaudita est deprecatio tua.
et uxor tua elisabeth pariet tibi filium. et uocabis nomen eius iohannem.
Et erit gaudium tibi et exultatio. et multi in natiuitate eius gaudebunt.
erit enim magnus coram domino. et uinum et sicerum non bibet. et spiritu sancto
replebitur adhuc ex utero matris sue. et multos filiorum israel conuertet ad dominum
deum ipsorum. et ipse precedet ante illum in spiritu et uirtute helie.
ut conuertat corda patrum in filios. et incredulos in prudentiam iustorum.
parare domino plebem perfectam. Et dixit zacharias ad angelum. Vnde hoc
cognoscam. ego enim senex sum. et uxor mea processerat in diebus suis.
Et respondens angelus dixit ei. Ego sum gabriel qui astolo dei. et
missus sum loqui tecum. et hec tibi euangelizare. Et ecce eris tacens
et non potens loqui usque in diem quo fiant hec. pro eo quod non credidisti
sermonibus meis. qui implebuntur in tempore suo. Et erat populus
exspectans zachariam. et mirabantur quod tardaret in templo.
Exiens autem non poterat loqui illis. et intellexerunt quia uisionem
uidisset in templo. et ipse erat innuens eis. et permansit mutus.
Factum est autem ut impleti sunt dies officii sui. abiit in domum suam.
Post hos autem dies concepit elisabeth uxor eius. et
occultauit se menses quinque dicens. Quia sic mihi fecit dominus in
diebus quibus aspexit auferre opprobrium meum inter homines.
Mense autem sexto missus est angelus gabriel a deo in ciuitatem galilee
cui nomen nazareth. ad uirginem desponsatam uiro cui nomen erat ioseph
de domo dauid. et nomen uirginis maria. Et ingressus angelus ad eam dixit
Ave gratia plena dominus tecum. Quae cum audisset turbata est in
sermone eius. et cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus
ei. Ne timeas maria. inuenisti enim gratiam apud deum. Ecce concipies
in utero et pariet filium. et uocabis nomen eius ihesum. Hic erit
magnus. et filius altissimi uocabitur. et dabit illi dominus deus
sedem dauid patris eius. et regnabit in domo iacob in eternum.
et regni eius non erit finis. Dixit autem maria ad angelum. Quomodo
fiet istud quoniam uirum non cognosco. Et respondens angelus dixit
ei. Spiritus sanctus superueniet in te. et uirtus altissimi obumbrabit
tibi. Et ideo quod ex te nascetur sanctum. uocabitur filius dei. Et ecce
elisabeth cognata tua. ipsa concepit filium in senectute sua. et hic mensis
sextus est illi quae uocatur sterilis. quia non erit impossibile apud deum
omne uerbum. Dixit autem maria. Ecce ancilla domini. fiat mihi secundum
uerbum tuum. Et discessit ab illa angelus.

Surgens autem maria abiit in montana cum festinatione in ciuitatem iuda.
Et intrauit in domum zacharie. et salutauit elisabeth. Factum est autem
cum audisset salutationem marie elisabeth. exultauit infans in utero eius.
et repleta est spiritu sancto elisabeth. et exclamauit
clamore magno et dixit benedicta tu inter mulieres. et benedictus fructus
ventris tui. Et unde hoc mihi ut ueniat mater domini mei ad me.
Ecce enim ut facta est uox salutationis tue in aures meas. exultauit
in gaudio infans in utero meo. Et beatus es quae credidisti.
quoniam perficientur ea quae dicta sunt tibi a domino.
Et ait maria. Magnificat anima mea dominum.
Et exultauit spiritus meus in deo salutari meo.
Quia respexit humilitatem ancille sue. ecce enim ex hoc
beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna
qui potens est. et sanctum nomen eius. Et misericordia eius
a progenie in progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo.
dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede.
et exaltauit humiles. Esurientes implebit bonis. et diuites
dimisit inanes. Suscepit israel puerum suum. recordatus misericordie
sicut locutus est ad patres nostros. abraam et semini eius usque in
sempiternum. Mansit autem maria cum illa quasi menses tres.
et reuersa est in domum suam. Ioseph autem uir eius cum esset iustus
et nolens eam traducere. uoluit occulte dimittere eam.
Hec autem cogitante ecce angelus domini apparuit ei in somnis dicens.
Ioseph fili dauid. noli timere accipere maria coniugem tuam.
Quod enim in ea natum est. de spiritu sancto est. Pariet autem filium.
et uocabis nomen eius ihesum. Ipse enim saluum faciet populum suum
a peccatis eorum. Hoc autem totum factum est ut adimpleretur
quod dictum est a domino per prophetam dicentem. Ecce uirgo in utero
habebit. et pariet filium. et uocabunt nomen eius emanuel.
quod est interpretatum nobiscum deus. Exsurgens autem ioseph
a somno fecit sicut precepit ei angelus domini. et accepit
coniugem suam. Et non cognouit eam donec peperit filium suum primogenitum.
et uocauit nomen eius ihesum.

Cum autem natus esset ihesus in bethleem iuda in diebus herodis regis.
ecce magi ab oriente uenerunt hierosolimam dicentes. Vbi est qui natus est
rex iudeorum. Vidimus enim stellam eius in oriente. et uenimus adorare eum.
Audiens autem herodes rex turbatus est. et omnis hierosolima cum illo.
Et congregans omnes principes sacerdotum et scribas populi sciscitabatur
ab eis ubi christus nasceretur. At illi dixerunt ei. In bethleem iuda.
Sic enim scriptum est per prophetam. Et tu bethleem terra iuda.
nequaquam minima es in principibus iuda. Ex te enim exibit dux
qui regat populum meum israel. Tunc herodes clam uocatis magis
diligenter didicit ab eis tempus stellae quae apparuerat eis.
Et mittens eos in betheem dixit. Euntes diligenter inquirite de puero.
et cum inueneritis renuntiate mihi. ut et ego ueniens adorem eum.
Qui cum audissent regem abierunt. Et ecce stella quam uiderant in oriente
antecedebat eos. donec ueniens stetit super ubi erat puer.
Videntes autem stellam gauisi sunt gaudio magno ualde.
Et intrantes domum inuenerunt puerum cum maria matre eius.
et procidentes adorauerunt eum. Et apertis thesauris suis
obtulerunt ei munera. aurum. thus. et myrram.
Et responso accepto in somnis ne redirent ad herodem.
per aliam uiam reuersi sunt in regionem suam.
Et cum consummati essent dies octo ut circumcidatur puer.
uocatum est nomen eius ihesus. quod uocatum est a angelo
priusquam in utero conceperetur. Et postquam impleti sunt dies purgationis
eius secundum legem moysi. tulerunt eum in hierosolima
ut sisterent eum domino. sicut scriptum est in lege domini.
Quia omne masculinum adaperiens uulua sancto domino uocabitur.
Et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege domini.
Paria turturum aut duos pullos columbarum. Et ecce
erat homo in hierosolima cui nomen erat simeon. et iustus
et timoratus. exspectans consolationem israel. et spiritus sanctus
erat in eo. Et responsum accepit a spiritu sancto
non se uisurum mortem nisi prius uideret christum domini.
Et uenit in spiritu in templum. Et cum inducerent puerum ihesum
parentes eius. ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo.
Et ipse accepit eum in ulnas suas. et benedixit deum
et ait. Nunc dimittis seruum tuum domine secundum
uerbum tuum in pace. Quia uiderunt oculi mei
salutare tuum. Quod parasti ante faciem omnium populorum.
lumen ad reuelationem gentium. et gloriam plebis israel.
Et erat pater eius et mater mirantes super his
quae dicebantur de illo. Et benedixerunt ioseph et
maria matri eius. Et ait simeon ad matrem eius.
Ecce hic positus est in ruinam et in resurrectionem multorum in israel.
et in signum cui contradicetur. Et tuam ipsius animam
pertransibit gladius. ut reuelentur ex multis cordibus cogitationes.
Et erat anna prophetissa filia fanuel de tribu aser.
hic processerat in diebus multis. uixerat cum uiro suo
annis septem a uirginitate sua. et hic erat uidua usque
ad annos octoginta quattuor. quae non recedebat de templo
seruiens nocte ac die in ieiuniis et obsecrationibus.
Hic ipsa hora superueniens confitebatur domino.
et loquebatur de illo omnibus qui exspectabant redemptionem israel.
Et ut perfecerunt omnia secundum legem domini.
reuersi sunt in galilea ciuitatem suam nazareth.
Puer autem crescebat et confortabatur plenus sapientia.
et gratia dei erat super eum.

Et ibant parentes eius per singulos annos in hierosolima
in die festo paschae. Et cum factus esset annorum duodecim.
ascendentibus illis secundum consuetudinem diebus festis.
Et cum consumpsissent dies. cum redirent remansit puer ihesus
in hierosolima. et non cognouerunt parentes eius.
Existimantes autem illum esse in comitatu. cum
uenissent iter diei. et quaerebant eum inter cognatos
et notos. Et non inuenientes. reuersi sunt in hierosolima
quaerentes eum. Et factum est post triduum inuenerunt eum
in templo sedentem in medio doctorum. audientem
illos et interrogantem eos. Stupebant autem omnes
qui audiebant eum super prudentia et responsis
eius. Et uidentes eum mirati sunt. Et dixit mater
eius ad eum. Fili quid fecisti nobis sic. ecce
pater tuus et ego dolentes quaerebamus te.
Et ait ad illos. Quid est quod me quaerebatis.
nescistis quia in his quae patris mei sunt oportet me esse.
Et ipsi non intellexerunt uerbum quod locutus est ad eos.
Et descendit cum eis. et uenit nazareth.
et erat subditus illis. Et mater eius conseruabat omnia
uerba hec in corde suo. Et ihesus proficiebat sapientia
et aetate et gratia apud deum et homines.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

qui illi diecrib; prodesse.

Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem eorum qui in nobis completa sunt rerum, sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt et ministri fuerunt sermonis, visum est et mihi assecuto a principio omnibus diligenter ex ordine describere optime Theophile eorum quorum eruditi sunt de quibus erudiri es oratione.

Fuit in diebus Herodis regis Iudee sacerdos quidam nomine Zacharias de vicem Abia et uxor eius de filiabus Aaron et nomen eius Elizabeth. Erant autem iusti ambo ante deum incedentes in omnibus mandatis et iustificationibus domini sine querela. Et non erat illi filius eo quod esset Elizabeth sterilis et ambo processerant in diebus suis. Factum autem est cum sacerdotio fungeretur in ordine vicis suae ante deum secundum consuetudinem sacerdotii sorte exivit ut incensum poneret ingressus in templum domini et omnis multitudo populi erat orans foris hora incensi. Apparuit autem illi angelus domini stans a dextris altaris incensi. Et Zacharias turbatus est videns et timor irruit super eum. Dixit autem ei angelus. Ne timeas Zacharia quoniam exaudita est deprecatio tua et uxor tua Elizabeth pariet tibi filium et vocabis nomen eius Iohannem. Et erit gaudium tibi et exultatio et multi in nativitate eius gaudebunt. Erit enim magnus coram domino et vinum et siceram non bibet et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suae. Et multos filiorum Israel convertet ad dominum deum ipsorum et ipse praeibit ante illum in spiritu et virtute Helie ut convertat corda patrum in filios et incredibiles ad prudentiam iustorum parare domino plebem perfectam. Et dixit Zacharias ad angelum. Unde hoc sciam. Ego enim sum senex et uxor mea processerit in diebus suis. Et respondens angelus dixit ei. Ego sum Gabriel qui asto ante deum et missus sum loqui ad te et haec tibi evangelizare. Et ecce eris tacens et non potens loqui usque in diem illum quo hoc fiant pro eo quod non credidisti verbis meis quae implebuntur in tempore suo. Et erat plebs exspectans Zachariam et mirabantur quod tardaret in templo. Egressus autem non poterat loqui ad illos. Et cognoverunt quia visionem vidisset in templo. Et ipse erat innuens illis et permansit mutus. Et factum est ut impleti sunt dies officii eius abiit in domum suam. Post hos autem dies concepit Helizabeth uxor eius et occultabat se menses quinque dicens. Quia sic mihi fecit dominus in diebus quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines. In mense autem sexto missus est angelus Gabriel a deo in civitatem Galilee cui nomen Nazareth ad virginem desponsatam viro cui nomen erat Ioseph de domo David et nomen virginis Maria. Et ingressus angelus ad eam dixit. Ave gratia plena dominus tecum benedicta tu in mulieribus. Quae cum audisset turbata est in sermone eius et cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei. Ne timeas Maria invenisti gratiam apud dominum. Ecce concipies in utero et paries filium et vocabis nomen eius Iesum. Hic erit magnus et filius Altissimi vocabitur. Et dabit illi dominus deus sedem David patris eius. Et regnabit domus Iacob in aeternum et regni eius non erit finis. Dixit autem Maria ad angelum. Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco. Et respondens angelus dixit ei. Spiritus sanctus superveniet in te et virtus Altissimi obumbrabit te. Idcoque et quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei. Et ecce cognata tua Elizabeth et ipsa concepit filium in senectute sua. Et hic mensis est sexto illi qui vocatur sterilis quia non erit impossibile apud deum omne verbum. Dixit autem Maria. Ecce ancilla domini fiat mihi secundum verbum tuum. Et discessit ab illa angelus.

Exurgens autem Maria diebus illis abiit in montana cum festinatione in civitatem Iuda et introivit domum Zacharie et salutavit Elizabeth. Et factum est ut audivit salutationem Marie Elizabeth exultavit infans in utero eius. Et repleta est spiritu sancto Elizabeth et exclamavit voce magna et dixit benedicta tu inter mulieres et benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc mihi ut veniat mater domini mei ad me. Ecce enim ut facta est vox salutationis tue in aures meas exultavit in gaudio infans in utero meo. Et beata quae credidisti quoniam perficientur ea quae dicta sunt tibi a domino. Et ait Maria. Magnificat anima mea dominum. Et exultavit spiritus meus in deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancille suae. Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est et sanctum nomen eius. Et misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede et exaltavit humiles. Esurientes implevit bonis et divites dimisit inanes. Suscepit Israel puerum suum recordatus misericordie sue. Sicut locutus est ad patres nostros Abraham et semini eius in secula. Mansit autem Maria cum illa quasi menses tres et reversa est in domum suam.

Helizabeth autem impletum est tempus parendi et peperit filium. Et audierunt vicini et cognati eius quia magnificavit dominus misericordiam suam cum illa. Et congratulabantur ei. Factum est die octavo venerunt circumcidere puerum et vocabant eum nomine patris sui Zachariam. Et respondens mater eius dixit non sic sed vocabitur Iohannes. Et dixerunt ad illam quia nemo est de cognatione tua quae vocetur hoc nomine. Innuebant autem patri eius quem nolle vocari eum. Postulans pugillarem scripsit dicens. Iohannes est nomen eius. Et mirati sunt omnes. Apertum est autem illico os eius et lingua eius et loquebatur benedicens deum. Et factus est timor super omnes vicinos eorum et super omnia montana Iudee diuulgabantur omnia verba. Et posuerunt omnes qui audierunt in corde suo dicentes. Quis putas puer iste hic. Etenim manus domini erat cum illo.

Et Zacharias pater eius repletus est spiritu sancto et prophetavit dicens. Benedictus dominus deus Israel quia visitavit et fecit redemptionem plebi suae et erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui sicut locutus est per os sanctorum qui a saeculo sunt prophetarum suorum salutem ex inimicis nostris et de manu omnium qui oderunt nos. Facere misericordiam cum patribus nostris et memorari testamenti sui sancti. Iusiurandum quod iuravit ad Abraham patrem nostrum dare nobis sine timore de manu inimicorum eripiti nos serviamus illi in sanctitate coram ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta altissimi vocaberis. Praeibis enim ante faciem domini parare vias eius. Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorum eorum. Per viscera misericordiae dei nostri in quibus visitavit nos oriens ex alto. Illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Puer autem crescebat et confortabatur spiritu et erat in desertis usque in diem ostensionis suae ad Israel.

audientes in corde suo dicentes. Quis putas
puer iste erit? Etenim manus domini erat cum
illo. Et zacharias pater eius repletus est spiritu
sancto, et prophetavit dicens: ¶ Benedictus dominus deus israel
quia visitavit et fecit redemptionem plebis suae.
Et erexit cornu salutis nobis: in domo david
pueri sui. Sicut locutus est per os sanctorum qui a saeculo
sunt prophetarum eius. Salutem ex inimicis nostris
et de manu omnium qui oderunt nos. Ad facien-
dam misericordiam cum patribus nostris. Et memorari testa-
menti sui sancti. Iusiurandum quod iuravit ad
abraham patrem nostrum. Datum nobis
ut sine timore de manu inimicorum nostrorum li-
berati serviamus illi. In sanctitate et iustitia
coram ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta
altissimi vocaberis. Praeibis enim ante faciem do-
mini parare vias eius. Ad dandam scientiam
salutis plebi eius in remissionem peccatorum eorum.
Per viscera misericordiae dei nostri. In quibus visitavit nos
oriens ex alto. Illuminare his qui in tenebris
et in umbra mortis sedent. Ad dirigendos pedes
nostros in viam pacis. Puer autem crescebat et con-
fortabatur spiritu. Erat que in desertis usque in diem ostensionis suae.
¶ Factum autem in diebus illis. Exi-
it edictum a caesare augusto ut describeretur
universus orbis. Hi descriptio prima facta est a praeside
syriae cyrino. Et ibant omnes ut profiterentur
singuli in suam civitatem. Ascendit autem et
ioseph a galilea de civitate nazareth in iudaeam
in civitatem david quae vocatur bethleem eo quod esset
de domo et familia david ut profiteretur cum maria
desponsata sibi uxore praegnante. Factum est autem
cum essent ibi. Impleti sunt dies ut pareret
et peperit filium suum primogenitum et pannis
eum involvit et reclinavit eum in praesepio quia
non erat eis locus in diversorio. Et pastores erant in
regione eadem vigilantes et custodientes vi-
gilias noctis super gregem suum. Et ecce angelus
domini stetit iuxta illos et claritas dei circumfulsit
illos et timuerunt timore magno. Et dixit illis
angelus. Nolite timere. Ecce enim evangelizo
vobis gaudium magnum quod erit omni populo
quia natus est vobis hodie salvator qui est christus do-
minus in civitate david. Et hoc vobis signum.
Invenietis infantem pannis involutum et po-
situm in praesepio. Et subito facta est cum angelo
multitudo militiae caelestis laudantium et
dicentium: Gloria in altissimis deo et in terra
pax hominibus bonae voluntatis. Et factum est ut
discesserunt angeli ab eis in caelum. ¶ Pasto-
res loquebantur ad invicem. Transeamus
usque bethleem et videamus hoc verbum quod
factum est quod fecit dominus et ostendit nobis. Et venerunt festinantes
et inveneruntque mariam
et ioseph et infantem positum in praesepio.

videntes autem cognoverunt de verbo quod dictum erat illis
de puero hoc. Et omnes qui audierunt mirati
sunt de his quae dicta erant a pastoribus ad ipsos.
maria autem conservabat omnia haec conferens
in corde suo. Et reversi sunt pastores glorificantes et
laudantes deum in omnibus quae audierant et vide-
rant sicut dictum est ad illos. ¶ Et postquam consummati sunt dies
octo ut circumcidatur puer vocatum est nomen eius
ihesus quod vocatum est ab angelo priusquam in utero
conciperetur. Et postquam impleti sunt dies purga-
tionis eius secundum legem moysi tulerunt illum
in hierusalem ut sisterent eum domino sicut scriptum est in
lege domini. Quia omne masculinum adaperiens vul-
vam sanctum domino vocabitur. Et ut darent hostiam secundum
quod dictum est in lege domini. Par turturum aut duos pul-
los columbae. Et ecce homo erat in hierusalem cui nomen erat simeon.
Et homo iste iustus et timoratus expectans consola-
tionem israel et spiritus sanctus erat in eo. Et responsum accepe-
rat a spiritu sancto non visurum se mortem nisi prius videret
christum domini. Et venit in spiritu in templum. Et cum indu-
cerent puerum ihesum parentes eius ut facerent secun-
dum consuetudinem legis pro eo et ipse accepit eum in ulnas
suas et benedixit deum et dixit. Nunc dimittis servum tu-
um domine secundum verbum tuum in pace. Quia viderunt
oculi mei salutare tuum. Quod parasti ante faciem
omnium populorum. Lumen ad revelationem gentium et gloriam
plebis tuae israel. ¶ Et erant pater eius et mater eius
mirantes super his quae dicebantur de eo. Et benedixit
illis simeon et dixit ad mariam matrem eius. Ecce
positus est hic in ruinam et in resurrectionem multorum
in israel et in signum cui contradicetur. Et tuam ipsius anim-
am pertransibit gladius. ut revelentur ex multis
cordibus cogitationes. Et erat anna prophetissa fi-
lia phanuel de tribu aser. haec processerat in diebus
multis et vixerat cum viro suo annis septem a virgi-
nitate sua. Et ipsa vidua usque ad annos octoginta
quattuor quae non discedebat a templo. servientes nocte ac die.
in obsecrationibus. Et ipsa hora stans
confitebatur domino. et loquebatur de illo omnibus qui expe-
ctabant redemptionem israel. Et postquam omnia secundum legem
domini perfecerunt reversi sunt in galilaeam in civitatem suam nazareth.
Puer autem crescebat confortabatur plenus sapientia
et gratia erat super illum. ¶ Et ibant parentes eius per omnes
annos in hierusalem in die sollemni paschae. Et cum factus esset annorum
duodecim ascendentibus illis secundum consuetudinem diei festi. Consummatisque diebus cum
redirent remansit puer ihesus in hierusalem et non cognoverunt
parentes eius. Existimantes autem illum esse in comitatu venerunt diem viae et quaerebant eum inter cognatos et notos. Et non invenientes regressi sunt in hierusalem
requirentes eum. ¶ Et factum est post triduum invenerunt
illum in templo sedentem in medio doctorum audientem
illos et interrogantem. Stupebant autem omnes qui eum
audiebant super prudentia et responsis eius. Et videntes
admirati sunt. Et dixit mater eius ad illum. Fili quid fecisti

3

Anno quinto decimo imperii
tiberii cesaris, procurante pontio pilato iudeam,
tetrarcha autem galilee herode, philippo autem fratre eius
tetrarcha ituree et trachonitidis regionis, et lysania
abilene tetrarcha sub principibus sacerdotum
anna et caiapha, factum est verbum dei super ioannem
zacharie filium in deserto. Et venit in omnem re
gionem iordanis predicans baptismum penitentie in remissi
onem peccatorum. Sicut scriptum est in libro sermonum isa
ie prophete. Vox clamantis in deserto parate viam
domini rectas facite semitas eius. Omnis iniquitas
exaltabitur, et omnis collis humiliabitur. Et erit
pravum in directum, et aspera in vias planas. Et vi
debit omnis caro salutare dei. Dicebat ergo ad
turbas qui exibant ut baptizarentur ab ipso. Ge
nimina viperarum quis ostendit vobis fugere a futu
ra ira? Facite ergo fructus dignos penitentie. Et
ne cepitis dicere patrem habemus abraham. Dico enim vo
bis quia potest deus de lapidibus istis suscitare filios a
braae. Iam enim securis ad radicem arborum posita est.
Omnis ergo arbor qui non facit fructum bonum exci
detur et in ignem mittetur. Et interrogabant eum tur
be dicentes. Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat
illis. Qui habet duas tunicas det non habenti. Et qui
habet escas similiter faciat. Venerunt autem publica
ni ut baptizarentur et dixerunt ad illum. Magis
ter quid faciemus? Ille autem dixit ad illos. Nichil
amplius quam constitutum est vobis faciatis. Interrogabant
autem eum et milites dicentes. Quid faciemus et nos? Et ait illis.
Neminem concutiatis neque calumniam faciatis. Et
estote contenti stipendiis vestris. Existente autem
populo et cogitantibus omnibus in cordibus suis de
ioanne ne forte ipse esset christus. Respondit ioannes
dicens illis. Ego quidem baptizo vos in aqua. Venient autem
fortiores me. cuius non sum dignus solvere corrigi
am eius. ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igni.
Cuius ventilabrum in manu sua et purgabit aree
am suam et congregabit triticum in horreum suum.
palea autem comburet igni inextinguibili. Multa
quidem et alia exhortans evangelizabat populo. Herodes autem
tetrarcha cum arguetur ab illo de
herodiade uxore fratris sui. et de omnibus malis que fe
cit herodes adiecit et hoc super omnia et includit ioannem
in carcere. Factum est autem cum baptizarentur omnis populus et
ihesu baptizato et orante apertum est celum. et descen
dit spiritus sanctus corporali specie sicut columba super ipsum. et vox
de celo facta est. Tu es filius meus dilectus in te complacui
mihi. Et ipse ihesus erat quasi annorum xxx ut
putabatur filius ioseph. Qui fuit heli. Qui fuit
matthat. Qui fuit levi. Qui fuit melchi. Qui fuit
ianne. Qui fuit ioseph. Qui fuit mattathie. Qui fuit amos.
Qui fuit nahum. Qui fuit hesli. Qui fuit nagge.
Qui fuit maath. Qui fuit mattathie. Qui fuit
semei. Qui fuit ioseph. Qui fuit iuda. Qui
fuit ioanna. Qui fuit resa. Qui fuit zorobabel.
Qui fuit salathiel. Qui fuit neri. Qui fuit mel
chi. Qui fuit addi. Qui fuit cosam. Qui fuit er.
Qui fuit iesu. Qui fuit eliezer. Qui fuit iorim.
Qui fuit matthat. Qui fuit levi. Qui fuit symeon.
Qui fuit iuda. Qui fuit ioseph. Qui fuit jo
nam. Qui fuit eliachim. Qui fuit melchi. Qui
fuit menna. Qui fuit mathatha. Qui fuit na
tham. Qui fuit david. Qui fuit yesse. Qui fuit
obed. Qui fuit booz. Qui fuit salomon. Qui fu
it naasson. Qui fuit aminadab. Qui fuit aram.
Qui fuit esrom. Qui fuit phares. Qui fuit iu
da. Qui fuit iacob. Qui fuit ysaac. Qui fuit
abraham. Qui fuit thare qui fuit nachor. Qui
fuit seruch. Qui fuit ragau. Qui fuit phalech.
Qui fuit heber. Qui fuit sale. Qui fuit cainan.
Qui fuit arphaxat. Qui fuit sem. Qui fuit noe.
Qui fuit lamech. Qui fuit mathusalem. Qui fu
it enoch. Qui fuit iaret. Qui fuit malaleel.
Qui fuit cainam. Qui fuit enos. Qui fuit
seth. Qui fuit adam. Qui fuit deus. Ihesus autem
plenus spiritu sancto regressus est a iordane et agebatur
in spiritu in deserto diebus xl. et tentabatur a diabolo. Et
non manducavit in diebus illis. nec consumpte sunt
eis. Et cum essent illis diebus. Dixit autem illi diabolus. Si filius dei es
dic lapidi huic ut panis fiat. et dixit ad illum
ihesus. Scriptum est quia non in pane solo vivet homo sed
omni verbo dei. Et duxit illum diabolus in montem
et ostendit illi omnia regna orbis
terre in momento temporis. Et ait illi diabolus. Tibi dabo potestatem
hanc universam. et gloriam illorum. quia mihi tradita
sunt et cui volo do illam. Tu ergo si adoraveris me erit
tua omnis. Respondens ihesus dixit ei. Scriptum est
dominum deum tuum adorabis. et illi soli seruiet. et duxit
illum in ierusalem. et statuit eum super pinnaculum templi
et dixit illi. Si filius es dei mitte te deorsum. Scriptum
enim est quia angelis suis mandavit de te ut
conservent te. et quia in manibus tollent te ne forte
offendas ad lapidem pedem tuum. Et respondens ihesus
dixit illi. Dictum est. Non tentabis dominum deum tuum. Et con
sumata omni tentatione diabolus recessit ab illo
usque ad tempus. Et regressus est ihesus in virtute spiritus
in galilaeam. et fama exiit per universam regionem
de illo. Et ipse docebat in synagogis eorum. et magnificabatur
ab omnibus. Et venit nazareth ubi erat nutritus.
et intravit secundum consuetudinem suam die
sabbatorum in synagogam. et surrexit legere. et tradita est
illi liber isaie prophete. Et ut revolvit librum invenit
locum ubi scriptum erat. Spiritus domini super me eo

Lc. xcv. t. c. xxxvij.

Mat. ix.
Mar. xv.
Io. xvii.

Ro. iii. xb. t. xliij.

Ro. iiij. v.

Mar. x. g.

Mat. xxvi.
Mar. vi.
t. e. hoc.
Lev. xiij.
Num. xij. g.
Lev. xiii.
Mat. ix.
Mar. ij.

Mat. xxvij.
Mar. vi.

Mat. xxvij.
Mar. v.

Mar. x. g.

Mat. ix.
Mar. ij.

Mat. xxvij.
Mar. vi.

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

frē tuo: frater sinе eiciam festucam de oculo tuo
ī oculo frātis tui: et ecce trabem non uides. hypocrita
eice primū trabem de oculo tuo: et tunc perspicies
ut educas festucam de oculo fratris tui. Non est ar-
bor bona q̄ facit fructus malos: neq; arbor
mala facit fructus bonos. Vnaq̄q; enim
arbor de fructu suo cognoscitur. neq; enim de
spinis colligit fructus. neq; de rubo uindemiant
uuam. Bonus hō de bono thesauro cordis
sui profert bonum. et malus hō de malo the-
sauro profert malum. ex habundantia enim
cordis os loquitur. Quid autem uocatis me domi-
ne domine. et non facitis q̄ dico? Omnis q̄ uenit ad me
et audit sermones meos. et facit eos: ostendam
uobis cui similis est. similis est homini edificanti do-
mum. q̄ fodit ī altum. et posuit fundamentum
super petram. Inundante autem facta illatione fluuii
domui illi. et non potuit eam mouere. fundata enim
erat super petram. Qui autem audit et non
facit. similis est homini edificanti domum suam super
terram sine fundamento. ī q̄ illisus est fluuius. et cont-
nuo cecidit. et facta est ruina domus illius magna.
Cum autem impleisset omia uerba sua ī aures plebis
intrauit ī capharnaum. Centurionis autem seruus
cuidam male habens. erat moriturus. q̄ illi erat
pretiosus. Et cum audisset de Iesu misit ad eum
seniores iudeorum rogans eum ut ueniret. et
sanaret seruum eius. At illi cum uenissent ad
Iesum rogabant eum sollicite dicentes. Quia
dignus est ut hoc illi præstes. Diligit enim gentem
nostram. et synagogam ipse edificauit nobis. Ie-
sus autem cum illis. Iam cum iam non longe esset a do-
mo. misit ad eum centurio amicos dicens. do-
mine noli uocare. non enim dignus sum ut sub
tectum meum intres. Propter quod nec meipsum
dignum arbitratus sum ut ueniens ad te. sed dic ver-
bo. et sanabitur puer meus. Etenim ego homo sum
sub potestate constitutus. habens sub me milites
meos. et dico huic uade. et uadit. et alio ueni
ueniet. et seruo meo fac hoc. et facit. Audito
autem hoc Iesus miratus est. et conuersus sequentibus se ait
illis dico uobis. nec ī israel tantam fidem
inueni. Et reuersi q̄ missi erant domum. inuenerunt
seruum q̄ languerat sanum. Et factum est deinceps
ut iret in ciuitatem q̄ uocatur naym. et ibant
cum eo discipuli eius et turba copiosa. Cum autem
appropinquaret porte ciuitatis. ecce defunctus
efferebatur filius unicus matris suae. et hic uidua
erat. turba ciuitatis multa cum illa. Quam
cum uidisset dominus misericordia motus super
illa. dixit. Ne fleas. et accessit et tetigit loculum.
Hi autem qui portabant steterunt. Et ait. Adole-
scens tibi dico surge. et resedit q̄ erat mortuus.
et cepit loqui. et dedit eum matri suae. Cepit autem
omnes timor. et magnificabant deum dicentes.
Quia propheta magnus surrexit ī nobis. et quia deus uisi-
tauit plebem suam. Et exiuit hic sermo ī omnem
iudeam de eo. et ī uniuersam circumiacentem regionem.
Et nuntiauerunt ioh̄i discipuli eius de omnibus his. Et con-
uocauit duos de discipulis suis ioh̄es. misit ad
dominum dicens. Tu es q̄ ueniturus es an alium exspec-
tamus? Cum autem uenissent ad eum uiri dixerunt.
Ioh̄es baptista misit nos ad te dicens. Tu es q̄
ueniturus es an alium exspectamus? In ipsa autem
hora curauit multos a languoribus et infirmi-
tatibus malis. et spiritibus nequam. et cecis multis donauit. Et re-
spondens dixit illis. Euntes renuntiate ioh̄i. q̄ uidistis
et audistis. quia cecci uident. claudi ambulant.
leprosi mundantur. Surdi audiunt. mortui
resurgunt. pauperes euangelizantur. et beatus est
quicumq; non fuerit scandalizatus in me. Cum autem
discessissent nuntii ioh̄is. cepit de ioh̄e ad turbas.
Quid existis ī desertum uidere? Arundinem
uento motam? sed quid existis uidere? hominem
mollibus uestimentis indutum. Ecce qui in ueste
pretiosa et ī deliciis sunt. ī domibus regum sunt. Sed
quid existis uidere? prophetam? etiam dico uobis. et
plusquam prophetam. hic est de quo scriptum est. Ecce
mitto angelum meum ante faciem tuam. q̄ præparabit
uiam tuam ante te. Dico enim uobis. maior inter
nos mulierum prophetam ioh̄em baptistam nemo est. Qui
autem minor est ī regno dei maior est illo. Et omnis po-
pulus audiens. et publicani iustificauerunt
deum baptisati baptismo ioh̄is. Legis autem peritis
et pharisaei consilium dei spernebant in semetipsos baptismum ab eo.
Cui ergo similes dicam homines generationis huius
et cui similes sunt? similes sunt pueris sedentibus
in foro et loquentibus ad inuicem et dicentibus. Cantauimus
uobis et non saltastis. lamentauimus
et non plorastis. Venit enim ioh̄es neq; manducans
neq; bibens. et dicunt. Demonium habet. Venit filius hominis manducans
et bibens. et dicunt. Ecce homo deuorator. et
bibitor uinum. amicus publicanorum et peccatorum.
Et iustificata est sapientia ab omnibus filiis suis.
Rogabat autem illum quidam de pharisaeis ut
manducaret cum illo. Et ingressus domum
pharisei discubuit. Et ecce mulier q̄ erat ī ciuita-
te peccatrix ut cognouit. q̄d accubuisset in do-
mo pharisei. attulit alabastrum unguen-
ti. Et stans retro secus pedes eius. lacrimis cepit ingan-
ire pedes eius. et capillis capitis sui tergebat. et
osculabatur pedes eius. et unguento ungebat.
Videns autem phariseus qui uocauerat eum. ait intra
se dicens. hic si esset propheta. scisset utique
quis et qualis mulier q̄ tangit eum. quia peccatrix est. Et respon-
dens ihesus ait illi. Simon habeo aliquid tibi dicere.
At ille ait. Magister dic. Duo debitores erant creditori
cuidam. unus debebat denarios quingentos.
et alius quinquaginta. Non habentibus illis unde red-

Matt. xxiii.
Matt. xlix.
Matt. xxv.
Matt. xxvii.
Matt. viii.
Matt. xxiii.
Matt. xi.
Lo. ii.
Matt. xxxix.
Matt. xxiv.
Lo. xxvi.
Mar. xii.

dicunt domine uicisti. Quis ergo eum plus di-
lexit? respondens simon dixit. Existimo quia cui plus do-
nauit. Et ille dixit. Recte iudicasti. Et conuersus
ad mulierem dixit simoni. Vides hanc mulierem
hanc uidi domum tuam. aquam pedibus meis non dedisti.
hanc autem lacrimis rigauit pedes meos. et capillis
suis tersit. Osculum mihi non dedisti. hanc autem
ex quo introiui non cessauit osculari pedes
meos. ideo quod dico tibi remittuntur ei peccata multa
quia dilexit multum. Oleo capitis meum non
unxisti. hanc autem unguento unxit pedes meos.
Cui autem minus dimittitur minus diligit. Dixit
autem ad illam. Remittuntur tibi peccata tua.
Et coperunt simul accumbentes dicere
intra se. Quis hic est qui etiam peccata dimittit.
Dixit autem ad mulierem. Fides tua te fecit saluam.
uade in pace. Et factum est deinceps. ipse iter faciebat
per ciuitates et castella. predicans et euangelizans
regnum dei. et duodecim cum illo. et mulieres aliquas que erant curate a spiritibus immundis
et infirmitatibus. Maria que uocatur magdalene
de qua septem demonia exierant. et ioanna uxor
chuzae procuratoris herodis. et susanna. et alie multe
que ministrabant eis de facultatibus suis. Cum turba multa conueniret. et de ciuitatibus
festinarent ad eum. dixit per similitudinem. Exiit
qui seminat seminare semen suum. Et dum seminat. aliud cecidit secus uiam. et conculcatum est
et uolucres celi comederunt illud. Et aliud
cecidit super petram. et natum aruit quia non habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas. et
simul exorte spinae suffocauerunt illud. Et aliud
cecidit in terram bonam. et ortum fecit fructum
centuplum. Hec dicens clamabat. qui habet aures
audiendi audiat. Interrogabant autem eum dis-
cipuli eius illum. quae haec parabola. quibus ipse
dixit. Vobis datum est nosse mysterium regni dei.
ceteris autem in parabolis. ut videntes non uideant
et audientes non intelligant. Et ait illis parabola.
Semen est illud dei. Qui autem secus uiam. hi
sunt qui audiunt. deinde uenit diabolus. et tollit
illud de corde eorum. ne credentes salui fiant.
Nam qui super petram. qui cum audierint. cum gaudio
suscipiunt illud. et hi radices non habent. qui ad
tempus credunt. et in tempore tentationis
recedunt. Qui autem in spinis cecidit. hi sunt qui
audiunt. et sollicitudinibus. et diuitiis. et uoluptatibus uitae euntes suffocantur. et non referunt
fructum. Qui autem in bona terra. hi sunt
qui in corde bono et optimo audientes uerbum
retinent. et fructum afferunt in patientia.
Nemo autem lucernam accendens operit eam
uase aut subtus lectum ponit. sed super ca-
delabrum ponit. ut intrantes lumen uideant.
Non enim est occultum quod non manifestetur. nec

ab scondito quod non cognoscatur. et in palam ue-
niat. Videte ergo quomodo audiatis. Qui enim habet
dabitur illi. et quicumque non habet etiam quod putat se habere. auferetur ab illo. Venerunt autem ad illum
mater et fratres eius. et non poterant adire eum propter turbam. Et nuntiatum est illi. Mater tua et fratres tui foris
stant uolentes te uidere. Qui respondens dixit ad eos. Mater mea et fratres mei hi sunt. qui uerbum dei
audiunt et faciunt. Factum est autem in una die
cum ascendisset in naticulam. et discipuli eius. Et
ait ad illos. Transfretemus stagnum. Et ascenderunt. Navigantibus illis obdormiuit. Et
descendit procella ventorum in stagnum. et compleba-
ntur. et periclitabantur. Accedentes autem suscitauerunt eum dicentes. Praeceptor praeceptor. perimimur. Ille surgens increpauit ventum et tempestatem aquae. et cessauerunt. et facta est tranquillitas. Dixit autem illis. Ubi est fides uestra: Qui timentes mirati sunt. ad inuicem dicentes. Quis putas hic est. quia etiam ventis imperat et mari. et obedientiunt ei. Et navigauerunt autem ad regionem gerasenorum. quae est contra galilaeam. Et cum egressus esset ad terram: occurrit illi uir quidam qui habebat demonium iam temporibus multis. et
vestimento non induebatur. neque in domo manebat. sed in monumentis. Hic ut uidit iesum procidit
ei. et exclamans uoce magna dixit. Quid mihi et tibi iesu fili dei altissimi: obsecro te. ne me torqueas. Praecipiebat enim spiritui immundo: ut
exiret ab homine. multis enim temporibus arripiebat eum. Et uinciebatur catenis. et compedibus custoditus. Et rumpens uinculis agebatur a demonio in deserta. Interrogabat autem
illum ille dicens. Quis est nomen tuum: Ille dixit. Legio. quia intrauerunt demonia multa in eum.
Et rogabant illum ne imperaret illis. ut in abyssum irent. Erat autem ibi grex porcorum. ibi mul-
torum. pascentium in monte. Et rogabant eum ut
permitteret eos in illos ingredi. et permisit illos.
Exierunt ergo demonia ab homine. et intrauerunt
in porcos. Et impetum fecit grex per praeceps in stagnum
et suffocatus est. Qui ut uiderunt factum quod factum
fuerat. fugerunt. et nuntiauerunt in ciuitatem. et in
uillas. Exierunt autem uidere quod factum est. Et uenerunt ad iesum. et inuenerunt hominem sedentem
a quo demonia exierant uestitum. et sanum mente. ad pedes eius. et timuerunt. Narrauerunt autem
illis qui uiderant. quomodo sanus factus est a legione.
Et rogauerunt illum omnis multitudo regionis ge-
rasenorum ut discederet ab eis. quia timore magno
tenebantur. Ipse autem ascendens nauem reuersus est. Erat autem
uir a quo demonia exierant. ut cum eo esset. Dimisit autem eum ille
dicens. Redi in domum tuam. et narra quanta
fecit tibi deus. Et abiit per uniuersam ciuitatem praedi-

Ecce. hoc.
Matt. xiij.
Mar. xiij.
Luc. xiij.
Luc. x.
Matt. xxx.
Mar. xiij.
Matt. xiij.
Luc. xiij.
Luc. xiij.
Luc. viij.
Luc. viij.
Luc. vi

Matt. xxviii. Mar. xvi.

A

ante illi fecisset ille. Factum est autem cum redisset ille. accepit illum turba. Erant autem omnes expectantes eum. ecce venerunt viri nomine iairus. et ipse princeps synagoge erat. et cecidit ad pedes ihesu. rogans eum ut intraret in domum eius. quia filia unica erat illi. fere annorum xii. et hi morebantur. Et omnes flebant. ait illis. conplaudebant. Et mulier quedam erat in fluxu sanguinis ab annis xii. quae in medicis erogaverat omnem substantiam suam. nec ab ullo potuit curari. accessit retro. tetigit fimbriam vestimenti eius. et confestim stetit fluxus sanguinis eius. et ait. Quis est qui me tetigit. Et negantibus autem omnibus. dixit petrus et qui cum eo erant. praeceptor turbae te comprimunt. et affligunt. et dicis. quis me tetigit. Et dixit ille. Tetigit me aliquis. Nam ego novi virtutem de me exisse. Et videns autem mulier. quia non latuit. tremens venit. et prostrata est ante pedes eius. et obsecrans coram populo. et indicavit eum. quam ob rem tetigerit eum. et quomodo confestim sanata sit. Et ipse dixit illi. filia fiducia tua te saluam fecit. vade in pace. Adhuc illo loquente venerunt quidam ad principem synagoge dicentes ei. quia mortua est filia tua. noli amplius vexare illum. Hic autem audito verbo hoc respondit patri puellae. Noli timere. crede tantum. et salva erit. Et cum venisset ad domum. non permisit intrare secum quemquam. nisi petrum. et iacobum. et iohannem. et patrem puellae. et matrem. flebant autem omnes. et plangebant illam. At ille dixit. Nolite flere. non enim est mortua puella. sed dormit. Et deridebant eum scientes quia mortua est. ipse autem tenens manum eius. clamavit dicens. Surge puella. Et restitutus est spiritus eius. et surrexit continuo. et iussit illi dari manducare. Et stupuerunt parentes eius. quibus praecepit ne alicui dicerent quae factum erat. Convocans autem xii. apostolos dedit illis virtutem et potestatem super omnia daemonia. et ut languores curarent. Et misit illos praedicare regnum dei et sanare infirmos. et ait ad illos. Nihil tuleritis in via neque virgam. neque peram. neque panem. neque pecuniam. neque duas tunicas habeatis. Et quamcumque domum introieritis ibi manete. et inde exeatis. Et quicumque non receperint vos. exeuntes de ciuitate illa. et pulverem pedum vestrorum excutite in testimonium super illos. Egressi autem circumibant per castella euangelizantes. et curantes ubique. Audiuit autem herodes tetrarcha omnia quae fiebant ab eo. Et haesitabat eo quod dicebatur a quibusdam quia iohannes surrexerit a mortuis. a quibusdam uero quia helias apparuerit. Ab aliis autem quia prophetarum unus de antiquis surrexit. Et ait herodes.

Matt. xxviii. Mar. xvi.

Erat. sup. lapsi iubamur adeos.

Dominica ante natale domini

Matt. xxi. Mar. xi. Luc. xix.

Matt. xxi. Mar. xi. Luc. xix.

Iohannem ego decollaui. quis autem est iste de quo audio. ego talia. Et quaerebat videre eum. Et reuersi apostoli narrauerunt illi quaecumque fecerant. Et assumens illos secessit seorsum in locum desertum qui est betsaide. Et cum cognouissent turbae secuti sunt eum. Et excepit illos. et loquebatur illis de regno dei. et eos qui curatione indigebant sanabat. die autem coepit declinare. Et accedentes xii. dixerunt illi. Dimitte turbas ut euntes in circumiacentes castella uillasque diuertant. et inueniant escas. quia hic in loco deserto sumus. Ait autem ad illos. Date illis manducare. At illi dixerunt. Non sunt nobis plus quam quinque panes. et duo pisces. nisi forte nos eamus et emamus in omnem hanc turbam escas. Erant autem fere uiri quasi milia. Dixit autem ad discipulos suos. Facite illos discumbere per contubernia quinquagenos. Et ita fecerunt. Et omnes discubuerunt. Accepit autem quinque panes et duos pisces. et respiciens in caelum benedixit illis. et fregit. et distribuit discipulis suis. ut apponerent turbae. Et manducauerunt omnes. et saturati sunt. Et sublatum est quod superfuit illis fragmentorum cophinos xii. Et factum est cum solus esset orans. erant autem cum illo discipuli. Et interrogauit illos dicens. Quem me dicunt esse turbae. At illi respondentes dixerunt. Iohannem baptistam. alii helian. alii autem quia propheta unus de prioribus surrexit. Dixit autem illis. Vos autem quem me esse dicitis. Respondens autem petrus dixit. Christum dei. At ille increpans illos. praecepit ne cui dicerent hoc dicens. Quia oportet filium hominis multa pati. et reprobari a senioribus et principibus sacerdotum et scribis. et occidi. et die tertia resurgere. Dicebat autem ad omnes. Si quis uult post me uenire. abneget semetipsum. et tollat crucem suam cotidie. et sequatur me. qui enim uoluerit animam suam saluam facere perdet eam. nam qui perdiderit animam suam propter me. saluam faciet illam. Quid enim proficit homini si lucretur mundum totum. se autem ipsum perdat. detrimentum uero suum faciat. nam qui me erubuerit. et meos sermones. hic filius hominis erubescet. cum uenerit in maiestate sua. et patris. et sanctorum angelorum. Dico autem uobis. quia sunt quidam hic stantes qui non gustabunt mortem donec uideant regnum dei. Factum est autem post haec dies octo. et assumpsit petrum. et iohannem. et iacobum. et ascendit in montem ut oraret. Et factum est dum oraret. species uultus eius. et uestitus eius albus refulgens. Et ecce duo uiri loquebantur cum illo. Erant autem moyses et helias uisi in maiestate. et dicebant excessum eius. quem completurus erat in hierusalem. Petrus uero et qui cum illo erant grauati somno. Et cum grauarentur uiderunt ma

Matt. xxi. Mar. xi. Luc. xix.

Matt. lii. Mar. xvi. Io. xii.

Matt. xxi. Mar. xi.

Matt. lxi. Mar. xxvii.

Matt. lxi. Mar. xxvii.

Matt. lxi. Mar. xxvii

lectorem eis. et duos uinos q. stabitur cum
illo. et fecit e eu discedunt ab illo. ait pe
trus ad ihm. p. quo ibimus nos hic ce uoluit
e. fac manus ita tabernacula unum t.
et unum moysi et unum helie. nesciens
quid diceret. Hec au illo loquente. facta
sunt nubes et obumbrauit eos. et timuerunt
cum ingrederent illis in nubem. et uox facta est de
nube dicens. hic est filius meus dilectus in
quem mihi bene complacuit. ipsum audite. et dum fieret uox inuenitus
est ihs solus. et ipsi tacuerunt. et nemini die
quicquam in illis diebus quecumque uiderant.

Factum est autem in sequenti die descendentibus
illis de monte. occurrit illis turba multa.
et ecce uir de turba exclamauit dicens.
magister obsecro te respice in filium meum
quia unicus est mihi. et ecce spiritus apprehendit eum.
et subito clamat. et elidit. et dissipat eum
cum spuma. et uix discedit dilanians eum.
et rogauit discipulos tuos ut eiicerent illum
et non potuerunt. Respondens autem ihs dixit. O gen
tio infidelis. et peruersa usque quo apud uos. et
patiar uos. Adduc huc filium tuum. et cum
accederet elisit illum demonium et dissipauit.
et increpauit ihs spiritum immundum. et sanauit
puerum et reddidit illum patri eius. Stupebant
autem omnes in magnitudine dei. Dum autem mi
rantur in omnibus quae faciebat dixit ad dis
cipulos suos. Ponite uos in cordibus uestris
uerba hec. Filius enim hominis tradendus est
in manus hominum. At illi ignorabant uerbum istud. et erat uelatum
ante eos ut non sentirent illud. et timebant
interrogare eum de hoc uerbo. Intrauit autem
cogitatio in eos. quis eorum esset maior. At ihs
uidens cogitationes cordis illorum. apprehendens puerum
statuit eum secum. et ait illis. Quicumque
hunc puerum suscipit in nomine meo me suscipit.
et quicumque me suscipit suscipit eum qui
misit me. Nam qui minor est inter omnes uos hic
maior est. Respondens autem petrus dixit. Praeceptor in
nomine tuo eiiciebamus dae
monia. et prohibuimus eum qui non sequitur
nobiscum. et ait ad illum ihs. Nolite pro
hibere. Qui enim non est aduersum uos. pro uobis est.

Factum est autem cum complerentur dies assumpti
onis eius. et ipse faciem suam firmauit
ut iret in ierusalem. et misit nuntios. et euntes
intrauerunt in ciuitatem samaritanorum. ut
iter illi. et non receperunt eum. quia facies
eius erat euntis in ierusalem. Cum uidissent autem discipuli
eius iacobus et iohes dixerunt. domine uis dicimus
ut ignis descendat de celo et consumat eos.
et conuersus increpauit illos et dixit. Nescitis
cui spiritui estis filius hominis uenit animas perdere
et saluare. et abierunt in aliud castellum.

Factum est ambulantibus autem illis in uia dixit
quidam ad illum. Sequar te quocumque ieris.
et ait illi ihs. Vulpes foueas habent. et uolu
cres celi nidos. filius autem hominis non
habet ubi capud suum reclinet. Ait autem ad
alium. Sequere me. Ille autem dixit. Domine permitte
me primum ire sepelire patrem meum. Dixit
autem ei ihs. Sine mortuos sepelire mortuos suos se
pelire. tu autem uade annuncia regnum dei. et ait
alter. Sequar te domine. Sed permitte me primum
renunciare his qui domi sunt. et ait ad
illum ihs. Nemo mittens manum suam
in aratrum et respiciens retro aptus est regno dei.

Post hec autem designauit dominus et alios lxx. duo
rum misit illos binos ante faciem suam in
omnem ciuitatem et locum quo erat ipse ue
nturus. et dicebat illis. Messis quidem multa
operarii autem pauci. Rogate ergo dominum
messis ut mittat operarios in messem suam.
Ite. ecce ego mitto uos sicut agnos inter lupos.
Nolite ergo portare sacculum. neque peram. neque
calceamenta. et nemini in uia salutaueritis.
In quamcumque domum intraueritis primum
dicite. Pax huic domui. et si ibi fuerit filius
pacis. requiescet super eum pax uestra. Sin autem.
ad uos conuertetur. In eadem autem domo mane
te edentes et bibentes. quae apud illos sunt.
Dignus est enim operarius mercede sua.
Nolite transire de domo in domum. et in quam
cumque domum intueritis et susceperint
uos. manducate quae apponuntur uobis. et
curate illos infirmos. qui in illa sunt. et di
cite illis. Appropinquauit in uos regnum di.
In quamcumque domum intueritis et
non susceperint uos. exeuntes in plateas eius dicite.
in pulueren qui adhesit nobis de ciuitate uestra
extergimus in uos. ueruntamen hoc scitote quoniam appropi
quauit regnum dei. Dico uobis quoniam sodoma
et gomorra in die illa remissius erit quam illi ciuitati.
Ve tibi corozain. Ve tibi betsaida. quia si in tiro
et sidone facte fuissent uirtutes quae in uobis
facte sunt. olim in cilicio et cinere sedentes pe
nitentiam egerunt. Verumtamen tiro et sidon remissius
erit in iudicio quam uobis. et tu capharna
um nunquid usque in celum exaltaberis usque ad infernum
descendes. Qui uos audit me audit. et qui
uos spernit me spernit. Qui au me spernit sper
nit eum qui me misit. Reuersi sunt autem lxx. cum
gaudio dicentes. Domine etiam demonia
subiciuntur nobis in nomine tuo. et ait illis.
Videbam satanam sicut fulgur de celo cadentem. et ecce dedi uobis potestatem calcandi super serpentes et scorpiones. et super omnem
uirtutem inimici. et nihil uobis noc

bit. Verumptamen in hoc nolite gaudere. quia spiritus vobis subiciuntur. Gaudete autem quia nomina vestra scripta sunt in celis. In ipsa autem hora exultauit in spiritu sancto. et dixit. Confiteor tibi pater celi et terre. quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus. et reuelasti ea paruulis. Etiam pater. quia sic placuit tibi. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. et nemo nouit quis sit filius nisi pater. et quis sit pater nisi filius. et cui voluerit filius reuelare. Et conuersus ad discipulos suos dixit. Beati oculi qui vident quod vos videtis. Dico enim vobis quia multi prophete et reges voluerunt videre quod vos videtis. et non viderunt. et audire quod audistis. et non audierunt.

Et ecce quidam legis peritus surrexit. tentans illum. dicens. Magister. quid faciendo vitam eternam possidebo. At ille dixit ad eum. In lege quid scriptum est. quomodo legis. Ille respondens dixit. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. et ex tota anima tua. et ex omnibus viribus tuis. et ex omni mente tua. et proximum tuum sicut te ipsum. Dixitque illi. Recte respondisti. hoc fac et viues. Ille autem volens iustificare se ipsum dixit ad iesum. Et quis est meus proximus. Suspiciens autem iesus dixit.

Homo quidam descendebat ab hierusalem in iericho. et incidit in latrones. Qui etiam despoliauerunt eum. et plagis impositis abierunt semiuiuo relicto. Accidit autem ut sacerdos quidam descenderet eadem via. et cum illo fieret. Cum esset iuxta eum et transiisset. Similiter autem et leuita cum esset secus locum. et cum transiisset. Samaritanus autem quidam iter faciens venit secus eum. et videns eum. misericordia motus est. Et appropians alligauit uulnera eius. infundens oleum et uinum. Et imponens illum in iumentum suum duxit in stabulum. et curam eius egit.

Et alia die protulit duos denarios. et dedit stabulario. et ait. Curam illius habe. et quicquid superegeris. ego cum redeo reddam tibi. Quis horum trium videtur tibi. proximus fuisse illi qui incidit in latrones. At ille dixit. Qui fecit misericordiam cum illo. Et ait illi iesus. Vade. et tu fac similiter.

Factum est autem dum irent. et ipse intrauit in quoddam castellum. et mulier quedam nomine martha excepit illum in domum suam. Et huic erat soror nomine maria. que etiam sedens secus pedes domini audiebat uerbum illius. Martha autem satagebat circa frequens ministerium. quam stetit. et ait. Domine non est curae tibi quod soror mea reliquit me solam ministrare. Dic ergo illi. ut me adiuuet. Et respondens dixit illi dominus. Martha martha solicita es. et turbaris erga plurima. Porro unum est necessarium. Maria optimam partem elegit quae non auferetur ab ea.

Et factum est cum esset in loco quidam orans. et cum cessauit. dixit unus ex discipulis eius ad eum. Domine doce nos orare. sicut et iohannes docuit discipulos suos. Et ait illis.

Cum oratis dicite. Pater noster qui es in celis. sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum. Fiat uoluntas tua. sicut in celo et in terra. Panem nostrum cotidianum da nobis hodie. et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in temptationem.

Et ait ad illos. Quis uestrum habebit amicum. et ibit ad illum media nocte. et dixerit illi. Amice commoda mihi tres panes. quoniam amicus meus uenit ad me de uia. et non habeo quod ponam illi. Et ille deintus respondens dixerit. Noli mihi molestus esse. iam hostium clausum est. et puer meus mecum in cubili. non possum surgere et dare tibi. Et ille si perseuerauerit pulsans. dico uobis. etsi non dabit illi surgens eo quod amicus eius sit. propter impudentiam eius surgens dabit illi quicquid habet necessarium. Et ego uobis dico. petite. et dabitur uobis. Quaerite. et inuenietis. pulsate. et aperietur uobis. Omnis enim qui petit accipit. et qui quaerit inuenit. et pulsanti aperietur. Quis autem ex uobis petit patrem panem. numquid lapidem dabit illi. aut piscem. numquid pro pisce serpentem dabit illi. aut si petierit ouum numquid porriget illi scorpionem. Si ergo uos cum sitis mali. nostis bona data dare filiis uestris. quanto magis pater uester de celo dabit spiritum bonum petentibus se.

Erat eiciens dominus demonium et illud erat mutum. Et cum eiecisset demonium. locutus est mutus. et admirati sunt turbae. Quidam autem ex eis dixerunt. In beelzebub principe demoniorum eiicit demonia. Et alii tentantes signum de celo quaerebant ab eo. Ipse autem ut uidit cogitationes eorum dixit eis. Omne regnum in se ipsum diuisum desolabitur. et domus super domum cadet. Si autem et satanas in se ipsum diuisus est. quomodo stabit regnum ipsius. quia dicitis in beelzebub eiicere demonia. Si autem ego in beelzebub eiicio demonia. filii uestri in quo eiiciunt. Ideo iudices uestri erunt. Porro si in digito dei eiicio demonia. profecto peruenit in uos regnum dei. Cum fortis armatus custodit atrium suum. in pace sunt ea quae possidet. Si autem fortior illo superueniens uicerit eum. omnes armas eius auferet in quibus confidebat. et spolia eius distribuet. Qui non est mecum. aduersum me est. Et qui non colligit mecum. dispergit.

Cum immundus spiritus exierit. ambulat per loca inaquosa quaerens requiem. non inuenit. Et dicit. Reuertar in domum meam unde exiui. Et cum uenit. inuenit eam scopis mundatam et ornatam. Et tunc euntes assumit septem alios spiritus nequiores se. et ingressi habitant ibi. Et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus.

Et factum est cum hec diceret. extollens quidam mulier uocem de turba dixit illi. Beatus uenter qui te portauit. et ubera quae suxisti. At ille dixit. Quin imo beati qui audiunt uerbum dei. et custodiunt illud.

Matt. xxi. — Matt. xxii. — Matt. xxiii. — Matt. xxiii. — Matt. xxi

Turbis autem congregatis: cœpit dicere. Generatio
hæc generatio nequam est. Signum quærit. et signum
non dabitur ei. nisi signum Ionæ prophetæ. Sicut enim fuit
Ionas signum ninivitis. ita erit filius hominis
huic generationi. Regina austri surget in iudicio cum
viris generationis huius. et condemnabit illos. quia venit a finibus terræ audire
sapientiam Salomonis. Et ecce plus quam Salomon
hic. Viri ninivitæ surgent in iudicio cum
generatione hac. et condemnabunt eam. quia
pœnitentiam egerunt ad prædicationem Ionæ.
Et ecce plus quam Ionas hic. Nemo lucernam accendit. et abscondit eam. neque sub
modio. sed super candelabrum. ut qui ingrediuntur
lumen videant. Lucerna corporis tui est oculus
tuus. Si oculus tuus fuerit simplex. totum cor
pus tuum lucidum erit. Si autem nequam fuerit. tuum
corpus tuum tenebrosum erit. Vide ergo
ne lumen quod in te est tenebræ sint. Si ergo cor
pus tuum fuerit lucidum. non habens aliquam partem
tenebrarum erit lucidum totum. sicut lucerna fulgoris illuminabit te. Et cum loqueretur rogavit illum. quidam pharisæus ut pran
deret apud se. Et ingressus recubuit. pha
risæus autem cœpit reputare in se dicens. Quare
non baptizatus est ante prandium. Et ait dominus ad
illum. Nunc vos pharisæi quod deforis est calicis
et catini mundatis. quod autem intus est plenum est
rapina et nequitia. Stulti nonne qui fecit quod
deforis est. et quod intus est fecit. Verumptamen
quod superest date eleemosynam: et ecce omnia mun
da sunt vobis. Sed hæc oportuit facere. et illa non omittere. Ve vobis pharisæis qui
decimatis mentam et rutam. et omnem olerem. et
pertransitis iudicium et caritatem. hæc autem oportuit
facere. et illa non omittere. Ve vobis pharisæis qui
diligitis primam cathedram in synagogis. et
salutationes in foro. Ve vobis quia estis ut
monumenta quæ non parent. et homines ambulantes super nescient. Respondens autem quidam de legis
peritis ait ei. Magister hæc dicens. etiam nobis
contumeliam facis. Et ille ait. Ve vobis
legis peritis. Ve qui oneratis homines onere
bus: et ipsi vix uno digito vestro tangitis sarcinas. Ve vobis qui
ædificatis monumenta prophetarum. Patres autem vestri
occiderunt illos. profecto testificamini quod con
sentitis operibus patrum vestrorum. Quia quidem ipsi eos
occiderunt. vos autem ædificatis eorum sepulcra.
Propterea et sapientia dei dixit. Mittam ad illos prophetas et apostolos. et ex illis occident. et persequentur. ut inquirat sanguis omnium prophetarum
qui effusus est a constitutione mundi a generatione hac. A sanguine abel usque ad sanguinem
zacharie. qui perit inter altare et templum. Ita dico
vobis requirentur ab hac generatione. Ve vobis

legis peritis quia tulistis clavem scientiæ ipsi non intrastis.
et eos qui introibant prohibuistis. Cum autem hæc
dicerent. cœperunt pharisæi et legis periti graviter insistere
et os eius opprimere de multis insidiantes ei. Et
quærentes capere aliquid de ore eius ut accusarent
eum. Multitudinem autem hominum congregatam
se invicem conculcarent. cœpit dicere ad discipulos suos. Attendite a fermento pharisæorum quod
est hypocrisis. Nihil autem opertum quod non revelabitur. neque
absconditum quod non scietur. quæ in tenebris dixistis in lumine dicentur. Et quæ in aure locuti estis in cubilibus. prædicabuntur in tectis. Dico autem
vobis amicis meis ne timeatis ab hiis qui
occidunt corpus et post hæc non habent amplius quid
faciant. Ostendam autem vobis quem timeatis. Timete eum qui postquam occiderit habet potestatem
mittere in gehennam. Etiam dico vobis hunc time
te. Nonne quinque passeres venundantur dipondio. et unus ex illis non est in oblivione coram deo.
Sed et capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Ne
solite ergo timere multis passeribus pluris estis
quam. Dico autem vobis. Omnis quicumque confitebitur me coram hominibus. et filius hominis confitebitur illum coram angelis dei. Qui autem
negaverit me coram hominibus: denegabitur
coram angelis dei. Et omnis qui dixerit verbum in filium hominis remittetur illi. Et
qui autem in spiritum sanctum blasphemaverit: non remittetur.
Cum autem induxerint vos in synagogas et ad
magistratus et potestates. nolite sollicitari quomodo aut quid
respondeatis. Aut quid dicatis. Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora quid oporteat dicere.
Ait autem ei quidam de turba. Magister dic fratri
meo ut dividat mecum hereditatem. At ille dixit ei. homo quis me constituit iudicem aut divisorem super vos. Dixit autem ad illos. Videte et cavete ab
omni avaritia. quia non in habundantia cuiusquam vita
eius est ex bonis quæ possidet. Dixit autem similitudinem ad illos dicens. Hominis cuiusdam divitis
uberes fructus attulit. et cogitabat intra se dicens.
Quid faciam quia non habeo quo congregam fructus meos. Et dixit hoc faciam. destruam horrea
mea. et maiora faciam. et illuc congregabo
omnia quæ sunt mihi. et bona mea. et dicam animæ
meæ. Anima habes multa bona posita in
annos plurimos. requiescere. comede. bibe. epu
lare. Dixit autem illi deus. Stulte hac nocte animam
tuam repetunt a te. quæ autem parasti cui erunt.
Ita est qui thesaurizat. et non est in deum dives. Dixit autem
ad discipulos suos. Ideo dico vobis. nolite sollicitari
animæ vestræ quid manducetis. neque corpori quid
induatis. Anima plus est quam esca. et corpus
quam vestimentum. Considerate corvos quia non seminant
neque metunt. quibus non est cellarium neque horreum.
et deus pascit illos. Quanto magis vos pluris estis

Matt. xxiv.
Deo. xxiii.
Matt. lviii.
Mar. xxiii.
Matt. xxiv.
Luc. xxii.
Luc. xxiii.
Luc. xxi.
Luc. xxi.
Luc. xxi

illis: ¶ Quis autem uestrum cum habuerit centum oues. et si perierit
ex illis nonne dimittit nonaginta nouem in montibus. et
pergit ad illam quæ perierat. donec inueniat eam. Et cum
inuenerit eam imponit in humeros suos gaudens. et
ueniens domum conuocat amicos. et uicinos dicens
illis. Congratulamini mihi. quia inueni ouem meam
quæ perierat. Dico uobis quia ita gaudium erit in
celo super uno peccatore pœnitentiam agente. Super
nonaginta nouem iustis qui non habent pœnitentiam.
Aut quis mulier habens decem dracmas. si perdiderit
dracmam unam. nonne accendit lucernam. et everrit
domum. et quærit diligenter donec inueniat eam.
Et cum inuenerit eam. conuocat amicas. et uicinas
dicens. Congratulamini mihi. quia inueni dracmam
quam perdidi. Ita dico uobis. gaudium erit angelis
dei super uno peccatore pœnitentiam agente. Ait
autem. Homo quidam habebat duos filios. et dixit
adolescentior ex illis patri. Pater da mihi portionem
substantiæ quæ me contingit. Et diuisit illis substantiam.
Et post non multos dies congregatis omnibus
adolescentior filius peregre profectus est in regionem
longinquam. et ibi dissipauit substantiam suam
uiuendo luxuriose. Et postquam omnia consumpsisset
facta est fames magna in regione illa. et ipse
cœpit egere. Et abiit. et adhesit uni ciui regionis illius.
et misit eum in uillam suam ut pascere porcos.
Et desiderabat implere uentrem suum de siliquis
quas porci manducabant. et nemo illi dabat.
In se autem reuersus dixit. Quanti mercenarii patris
meri habundant panibus. ego autem hic fame pereo.
Surgam et ibo ad patrem meum. et dicam ei.
Pater peccauit in celum et coram te. Iam non sum
dignus uocari filius tuus. fac me sicut unum de
mercenariis tuis. Et surgens ueniebat ad patrem suum.
Cum autem adhuc longe esset. uidit eum pater
ipsius. et misericordia motus est. et accurrens
cecidit super collum eius. et osculatus est eum.
Dixit autem filius. Pater peccauit in celum et
coram te. Iam non sum dignus uocari filius tuus.
Dixit autem pater ad seruos suos. Cito proferte
stolam primam. et induite illum. et date annulum
in manum eius. et calceamenta in pedes eius.
Et adducite uitulum saginatum. et occidite.
et manducemus. et epulemur. Quia hic filius meus
mortuus erat. et reuixit. perierat. et inuentus est.
Et cœperunt epulari. Erat autem filius eius
senior in agro. et cum ueniens appropinquasset domui
audiuit symphoniam et chorum. et uocauit unum
de seruis suis. Et interrogauit quæ hæc essent.
Ipse autem dixit illi. Frater tuus uenit. et occidit
pater tuus uitulum saginatum. quia saluum
illum recepit. Indignatus autem est. et nolebat
intrare. Egressus autem pater eius. cœpit
rogare illum. Respondens autem dixit patri suo.
Ecce tot annis seruio tibi. et nunquam mandatum
tuum præteriui. et nunquam dedisti mihi hedum.
ut cum amicis meis epularer. Sed ut filius tuus
hic qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus
uenit. occidisti illi uitulum saginatum.
At ille dixit illi. Fili tu semper mecum es.
et omnia mea tua sunt. Epulari autem et gaudere
oportebat quia frater tuus hic mortuus erat.
et reuixit. perierat. et inuentus est.

Ex. xxvii. Luc. iii. Apoc. lxvi. Ie. lxii. Mat. xx. Ecc. xx. Ex. xi. Ie. i. im.

Adepti sunt. Stante ergo succeti.

Mat. lxxxii. Mar. xlvii.

Ecc. ii. Ne tuoda. Lev. lxxxviii.

Ex. xxvi. Luc. x. Ecc. ii. Sap. xi. Ap. xii.

Mat. xxxvii. Ex. xxv. Lev. x. Dep. clv.

Ps. cxlvi.

Ps. cxlvi. Mat. xx.

Ps. xxx.

Ps. xxx.

Ps. cxlvi.

Mat. xx.

Ps. cxlvi.

Ps. cxlvi.

Ps. cxlvi

Matt. xlvij. Marc. xii.

in unitate q̃ gliose fieliunt ab eo. ¶ Dicebat q̃
au simile est regnũ dĩ, cui simile ꝑ exitura
bo illud. Simile est grano sinapis q̃ accepto
hõ misit in ortum suũ, et auit, et factũ est in arbore
magnum, et nidificauerunt aues celi in ramis
eius. Et cũ dixisset, Cui simile estimabo regnũ
dei. Simile est fermento q̃ accepto mulier ab
scondit in farinae sata tria donec fermentatum
totum. Et hec omnia locutus est in parabolis
turbis. Et sine parabolis non loquebatur eis.
Et hoc factum est ut impleretur quod dictum est
per prophetam dicentem. Aperiam in parabolis os meum
eructabo abscondita a constitutione mundi.
Matt. xlix. Gen. xlix. Matt. xiii. ℣. xx.
Tunc dimissis turbis venit in domum. Et accesserunt
ad eum discipuli eius dicentes. Exponere nobis
parabolam zizaniorum agri. Qui respondens ait eis.
Qui seminat bonum semen est filius hominis. Ager autem
est mundus. Bonum autem semen hi sunt filii regni.
Zizania autem sunt filii nequam. Inimicus autem
qui seminauit ea est diabolus. Messis autem consum
matio est saeculi. Messores autem angeli sunt.
Sicut ergo colligitur zizania et igni comburuntur
sic erit in consummatione saeculi. Mittet filius hominis
angelos suos et colligent de regno eius omnia scandala
et eos qui faciunt iniquitatem. Et mittent eos in
caminum ignis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Tunc
iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum.
Qui habet aures audiat.
Matt. lxvi. Matt. xc. Ps. lxx. Ioh. lxxxvii.
Iterum simile est regnum celorum thesauro abscondito
in agro quem cum invenerit homo abscondit et
prae gaudio illius vadit et vendit omnia quae habet
et emit agrum illum. Iterum simile est regnum celorum
homini negotiatori quaerenti bonas margaritas.
Inventa autem una pretiosa margarita abiit et
vendidit omnia quae habebat et emit eam.
Iterum simile est regnum celorum sagenae missae in
mare et ex omni genere congreganti. Quam cum
impleta esset educentes eam et sedentes
elegerunt bona in vasa mala autem foras
miserunt. Sic erit in consummatione saeculi.
Exibunt angeli et separabunt malos de medio iustorum
et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus
et stridor dentium. Intellexistis haec omnia.
Dicunt ei. Etiam. Ait illis. Ideo omnis scriba doctus
in regno celorum similis est homini patri familias
qui profert de thesauro suo nova et vetera.
Matt. xc. Matt. xcvi. Matt. xcvii. Matt. xcviii.
Et factum est cum consummasset Iesus parabolas
has transiit inde. Et venit in patriam suam.
Et docebat eos in synagoga eorum ita ut mirarentur
et dicerent. Unde huic sapientia haec et virtutes
nonne hic est fabri filius. Nonne mater eius dicitur
Maria et fratres eius Iacobus et Ioseph et Simon et
Iudas. Et sorores eius nonne omnes apud nos sunt.
Unde ergo huic haec omnia. Et scandalizabantur
in eo. Iesus autem ait illis. Non est propheta sine
honore nisi in patria sua et in domo sua.
Et non fecit ibi multas virtutes propter incredulitatem
eorum. Matt. xcix. Matt. c. Matt. ciii. Matt. cv.
Matt. cvi. Matt. cvii. Matt. cviii. Matt. cxi.
Matt. cxii. Matt. cxiii. Matt. cxiv. Matt. cxv.
Matt. cxvi. Matt. cxvii. Matt. cxviii. Matt. cxix.
Matt. cxx. Matt. cxxi. Matt. cxxii. Matt. cxxiii.
Matt. cxxiv. Matt. cxxv. Matt. cxxvi. Matt. cxxvii.
Matt. cxxviii. Matt. cxxix. Matt. cxxx. Matt. cxxxi.
Matt. cxxxii. Matt. cxxxiii. Matt. cxxxiv. Matt. cxxxv.
Matt. cxxxvi. Matt. cxxxvii. Matt. cxxxviii.
Matt. cxxxix. Matt. cxl. Matt. cxli. Matt. cxlii.
Matt. cxliii. Matt. cxliv. Matt. cxlv. Matt. cxlvi.
Matt. cxlvii. Matt. cxlviii. Matt. cxlix. Matt. cl.
Matt. cli. Matt. clii. Matt. cliii. Matt. clv.
Matt. clvi. Matt. clvii. Matt. clviii. Matt. clix.
Matt. clx. Matt. clxi. Matt. clxii. Matt. clxiii.
Matt. clxiv. Matt. clxv. Matt. clxvi. Matt. clxvii.
Matt. clxviii. Matt. clxix. Matt. clxx. Matt. clxxi.
Matt. clxxii. Matt. clxxiii. Matt. clxxiv. Matt. clxxv.
Matt. clxxvi. Matt. clxxvii. Matt. clxxviii.
Matt. clxxix. Matt. clxxx. Matt. clxxxi. Matt. clxxxii.
Matt. clxxxiii. Matt. clxxxiv. Matt. clxxxv.
Matt. clxxxvi. Matt. clxxxvii. Matt. clxxxviii.
Matt. clxxxix. Matt. cxc. Matt. cxci. Matt. cxcii.
Matt. cxciii. Matt. cxciv. Matt. cxcv. Matt. cxcvi.
Matt. cxcvii. Matt. cxcviii. Matt. cxcix. Matt. cc.
Matt. ccii. Matt. ccii. Matt. ccii. Matt. ccii

amicos suos. et uicinos dicens illis. Congratulamini mihi quia inuenerim drachmam quam perdidi. Dico uobis quia sic gaudium erit in celo super uno peccatore penitentiam agente. super nonaginta nouem iustis qui non indigent penitentia. Aut quid mulier habens drachmas si perdiderit drachmam unam nonne accendit lucernam. et everrit domum. et quaerit diligenter donec inueniat. Et cum inuenerit. conuocat amicas suas dicens congratulamini mihi quia inueni drachmam quam perdidi. Dico uobis gaudium erit coram angelis dei super uno peccatore penitentiam agente. Ait autem homo quidam habuit duos filios. et dixit adolescentior ex illis patri. Pater da mihi portionem substantiae quae me contingit. Et diuisit illis substantiam. Et post paucos dies congregatis omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam. et ibi dissipauit substantiam suam uiuendo luxuriose. Et postquam omnia consumasset facta est fames ualida in regione illa et ipse coepit egere. Et abiit. et adhesit uni ciui regionis illius. et misit illum in uillam suam ut pasceret porcos. Et cupiebat implere uentrem suum de siliquis quas porci manducabant. et nemo illi dabat. In se autem reuersus dixit. Quanti mercenarii in domo patris mei habundant panibus. ego autem hic fame pereo. Surgam et ibo ad patrem meum. et dicam ei. pater peccauimus in celum. et coram te iam non sum dignus uocari filius tuus. Fac me sicut unum de mercenariis tuis. Et surgens uenit ad patrem suum. Cum autem adhuc longe esset. uidit illum pater ipsius. et misericordia motus est. et adcurrens cecidit super collum eius. et osculatus est eum. Dixit ei filius pater peccauimus in celum. et coram te iam non sum dignus uocari filius tuus. Dixit autem pater ad seruos suos. Cito proferte stolam primam. et induite illum. et date anulum in manu eius. et calceamenta in pedibus eius. et adducite uitulum saginatum. occidite. et manducemus. et epulemur. quia hic filius meus mortuus erat. et reuixit. perierat. et inuentus est. Et coeperunt epulari. Erat autem filius eius senior in agro. et cum ueniret. et appropinquaret domui audiuit symphoniam et choros. et uocauit unum de seruis suis. et interrogauit qui haec essent. Ipse autem dixit illi. Frater tuus uenit. et occidit pater tuus uitulum saginatum. quia saluum illum recepit. Indignatus est autem et noluit intrare. Pater ergo illius egressus coepit rogare illum. Et ille respondens patri suo. Ecce tot annis seruio tibi nec unquam mandatum tuum praeteriit. et numquam dedisti mihi hedum. ut cum amicis meis epularer. Sed postquam filius tuus hic qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus uenit occidisti illi uitulum saginatum. Et ille dixit illi. fili tu semper mecum es. et omnia mea tua sunt. epulari autem oportebat quia frater tuus hic mortuus erat. et reuixit. perierat. et inuentus est.

Homo quidam erat diues qui induebatur purpura et bisso. epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam mendicus nomine lazarus qui iacebat ad ianuam eius ulceribus plenus. cupiens saturari de micis quae cadebant de mensa diuitis. et nemo illi dabat. Sed tamen uenientes lambebant. et lingebant ulcera eius. Factum est autem ut moreretur mendicus. et portaretur ab angelis in sinum abraae. Mortuus est autem diues. et sepultus est in inferno. Leuatis autem oculis suis cum esset in tormentis. uidit abraam a longe. et lazarum in sinu eius. et ipse clamans dixit. Pater abraam miserere mihi. et mitte lazarum

ut intingat extremum digiti sui in aq̃
ut refrigeret linguã meam. q̃ crucior i hac
flãma. Et dixit illi abraham. fili recorda
re q̃ recepisti bona ĩ uita tua. & lazarus
similiter mala. nunc autem hic consolatur. tu
uero cruciaris. & ĩ his omnibus inter nos & uos
chaos magnum firmatum est. ut hi q̃ uolũt
hinc transire ad uos nõ possint. neq; hi uenire
ad nos. Rogo te pater ut mittas eum ĩ
domum patris mei. habeo enim .v. fratres ut teste
tur illis. ne ipse ueniant in hunc locum tor
mentorum. Et ait illi abraham. habent moysen
et prophetas. audiant illos. At ille dixit. non
pater abraham. sed si quis ex mortuis iuerit
ad eos. penitentiam agent. Ait autem illi si
moysen et prophetas non audiunt. neq; si quis ex mor
tuis resurrexerit credent. ¶ Et ait ad discipulos
suos dixit. Impossibile est ut non ueniant scã
dala. Ve autem illi per quem ueniunt. Vtilius est illi
si lapis molaris imponatur circa collum eius
et proiciatur in mare quã ut scandalizet unũ
de pusillis istis. ¶ Attendite uobis. Si peccauerit frãter tuus increpa illum. Et si penitu
erit eam egit. dimitte illi. Et si septies in die peccauerit in te. et septies ĩ die conuersus fuerit ad te
dicens. penitet me. dimitte illi. Et dixerunt
apli domino. auge nobis fidem. Dixit autem
dõs. Si habueritis fidem sicut granum sinapis di
cetis huic morui. eradicare. et transplan
tare. ĩ mare. et obedient uobis. Quis autem uestrũ
habens seruum arantem. aut pascentem boues. qui
ex agro ueniat. dicet illi statim transi. et re
lege. et dicet ei. paua q̃ cenet. et precinge te. et ser
uito mihi donec manducem. et bibam. et post
hec manducabis et bibes. Numquid gratias habet
seruo illo q̃ hec fecerit q̃ ei imperauerat. Sic et uos cum feceritis omnia q̃ preceptu sunt uobis.
dicite. Serui inutiles sumus. q̃ debuimus
facere fecimus. ¶ Et factum est dum iret in hie
rusalem: transibat per mediam samariam et
galileam. Et cum ingrederetur quoddam castellum occurrerunt ei .x. uiri leprosi. Qui stete
runt a longe. et leuauerunt uocem dicentes. Iesu
praceptor miserere nobis. Quos ut uidit dixit.
ite ostendite uos sacerdotibus. Et factum est dum
irent: mundati sunt. Unus autem ex illis ut uidit
quia mundatus est reuersus est cum magna uoce magnificans
deum. Et cecidit ĩ faciem ante pedes eius gratias
agens. Et hic erat samaritanus. Respondens autem
ihe dixit. Nonne .x. mundati sunt. et .ix. ubi
sunt. Non est inuentus qui rediret dare gloriam
deo nisi hic alienigena. Surge uade quia fides
tua te saluum fecit. ¶ Interrogauit autem pharisei
quando ueniret regnum dei. Respondit eis et dixit.
Non uenient regnum dei cum obseruatione. neq;
dicent. ecce hic. ecce illic. Ecce enim regnum dei
intra uos est. ¶ Et ait ad discipulos suos. Ve
nient dies quando desideretis uidere unum de diebus filii hominis
et non uidebitis. Et dicent uobis. ecce hic. ecce il
lic. Nolite ire. neque sectemini. Sicut enim fulgor
coruscans de sub celo. in ea q̃ sunt sub celo ful
get. ita erit filius hominis in die sua. primum
autem oportet illum multa pati. et reprobari a ge
neratione hac. Et sicut factum est in diebus noe. ita erit
in diebus filius hominis. Edebant. bibebant. et
uxores ducebant. et dabantur ad nuptias. usque
in diem q̃ intrauit noe in archam et uenit di
luuium. et perdidit omnes. Similiter sicut factum est
in diebus loth. edebant. bibebant. emebant.
et uendebant. plantabant. edificabant. Qua
die autem exiit loth a sodoma pluit ignis
de celo. et perdidit. Secundum hec erit. q̃ die filius
hominis reuelabitur. ¶ In illa hora q̃ fuerit
in tecto. et uasa eius in domo. ne descendat tollere illa.
Et qui in agro. similiter non redeat retro. Memores estote uxoris
loth. Quicumq; quesierit animã suã saluã facere perdet illã. et quicumq;
perdiderit illam. et uiuificabit eam. Dico uobis.
illa nocte erunt duo super lectum uno unus as
sumetur. et alter relinquetur. duo erunt molentes
ad ĩ unum. una assumetur. et altera relinquetur.
Respondentes dicunt illi. Vbi dõe. qui dixit eis. Vbi
cumq; fuerit corpus: illic congregabuntur aquile.
¶ Dicebat autem parabolam ad illos quoniam oportet
semper orare. et non deficere dicens. Iudex quidam
erat in quadam ciuitate q̃ deum non timebat. et hominem non reuerebatur. Vidua autem quedam e
rat in ciuitate illa. et ueniebat ad eum dicens.
Vindicame de aduersario meo. et nolebat per
multum tempus. Post hec autem dixit intra se. et
si deum non timeo. nec hominem reuerebor. tamen quia
molesta est mihi uidua uindicabo illam ne
in nouissimo ueniens suggillet me. Ait autem
dõs. Audite quid iudex iniquitatis
dixit. Deus autem non faciet iudicium electorum
suorum clamantium ad se die ac nocte. et patientem
habebit ĩ illis. Dico uobis quia cito faciet iudicium
illorum. Verumtamen filius hominis ueniens.
putas inuenietfidem ĩ terra. Dixit autem ad
quosdam qui confidebant in semetipsis iustos
et spernebant ceteros parabolam istam. ¶ Duo
homines ascenderunt in templum ut orarent.
Unus phariseus. et alter publicanus. Pharisaeus
stans: hec apud se orabat. Deus gratias ago tibi quia non
sum sicut ceteri hominum. Rapaces. iniusti.
adulteri. uel sicut hic publicanus. Ieiunio
bis ĩ sabbato. decimas do omnium q̃ possideo.
Et publicanus a longe stans: nolebat nec
oculos ad celum leuare. sed percutiebat pectus
suum dicens. Deus propitius esto mihi peccatori.
Dico uobis: descendit hic iustificatus in domum

Luc. xvi.

Luc. xvii.

Luc. xvii.

Luc. xvii

Matt. lxxx.
Mar. xxx.
Matt. lxvi.
Mar. xxxii.
c. 5. c. xi. d.
5. c. lii.

suum ab illo. qꝛ omnis q se exaltauerit humiliabi-
tur. et qui se humiliauerit exaltabitur. ¶ Afferebant autem
ad illum infantes ut eos tangeret. et cum uiderent
discipuli increpabant illos. sed uocauit eos iesus dicens
sinite pueros uenire ad me. et nolite eos uetare. talium
enim est regnum dei. Amen dico uobis quicumque non
receperit regnum dei sicut puer non intrabit in
illud. et interrogauit eum quidam princeps dicens.
Magister bone quid faciens uitam eternam possidebo.
Dixit autem eum iesus. Quid me dicis bonum. Nemo
bonus nisi solus deus. Mandata nosti. Non occides.
Non mechaberis. Non furtum facies. Non falsum
testimonium dicas. Honora patrem et matrem. Qui
autem. Hæc omnia custodiui a iuuentute mea. Quo audito
iesus ait. Adhuc unum tibi deest. Omnia quæcumque
habes uende. et da pauperibus. et habebis thesaurum in
celo et ueni sequere me. ¶ Hæc ille audiens contristatus
est. erat enim diues erat uehementer. Videns autem illum iesus
tristem factum. dixit. Quam difficile qui pecunias habent in
regnum intrabunt. facilius est camelum per foramen
acus transire. quam diuitem intrare in regnum dei. et dixerunt
qui audierant. et quis potest saluus fieri. Ait illis. Quæ
impossibilia sunt apud homines possibilia sunt
apud deum. Ait autem petrus. Ecce nos dimisimus
omnia. et secuti sumus te. Quid ergo erit nobis
Dixit ei. Amen dico uobis nemo est qui reliquerit domum.
aut parentes. aut fratres. aut uxorem aut filios. propter
regnum dei. et non recipiat multo plura in hoc tempore
et in seculo futuro uitam eternam. ¶ Assumpsit autem
iesus. xii. discipulos suos et ait illis. Ecce ascendimus
hierosolimam. et consummabuntur omnia quæ scripta sunt
per prophetas de filio hominis. Tradetur enim gentibus illudetur.
et flagellabitur. et conspuetur. et postquam flagellauerint
occident eum. et die tertia resurget. et
ipsi nihil horum intellexerunt. et erat uerbum istud
absconditum ab eis. nec intelligebant quæ dicebantur.
¶ Factum est autem cum appropinquaret hierico. quidam
cecus sedebat secus uiam mendicans. et cum
audiret turbam pertransire interrogabat quid
hoc esset. Dixerunt autem ei quia iesus nazarenus transit.
et clamauit dicens. Iesu fili dauid miserere
mihi. et qui præibant increpabant eum ut taceret. ipse
autem multo magis clamabat. fili dauid miserere
mihi. Stans autem iesus iussit illum adduci ad se. et
cum appropinquasset interrogauit illum dicens. Quid tibi
uis faciam. At ille dixit. Domine ut uideam. et iesus
dixit ei. Respice. fides tua te saluum fecit. et continuo
uidit. et sequebatur illum magnificans deum. et
omnis plebs ut uidit dedit laudem deo. ¶ Et
ingressus perambulabat hierico. et ecce uir nomine zacheus
et hic erat princeps publicanorum. et ipse diues. et
quærebat uidere iesum quis esset. et non poterat præ turba
quia statura pusillus erat. et præcurrens ascendit
in arborem sycomorum. ut uideret eum. quia inde erat
futurus. et cum uenisset ad locum suspiciens in

Matt. lxxx.
Mar. xxxi.
Matt. lxxi.
Mar. xxxii.
Matt. lxxii.
Mar. xxxiii.
Lc. xxiii.
Lc. xxiii.
Matt. lxxiii.
Mar. xxxiv.
Lc. xxiii.
Lc. xxiii.
Matt. lxxiv.
Mar. xxxv.
Lc. xxiii.
Lc. xxiii.
Matt. lxxv.
Mar. xxxvi.
Lc. xxiii.
Lc. xxiii.
Matt. lxxvi.
Mar. xxxvii.
Lc. xxiii.
Lc. xxiii.
Matt. lxxvii.
Mar. xxxviii.
Lc. xxiii.
Lc. xxiii.
Matt. lxxviii.
Mar. xxxix.
Lc. xxiii.
Lc. xxiii.
Matt. lxxix.
Mar. xxxx.
Lc. xxiii.
Lc. xxiii.
Matt. lxxx.
Mar. xxxxi.
Lc. xxiii.
Lc. xxiii.

dixit ei. et dixit ad eum. zachee festina descende qꝛ
hodie in domo tua oportet me manere. festinauit
autem et descendit. et excepit illum gaudens. et cum
uiderent omnes murmurabant dicentes qꝛ
ad hominem peccatorem diuertisset. Stans autem zachæus
dixit ad dominum. Ecce dimidium bonorum meorum domine
do pauperibus. et si quid aliquid defraudauit reddo
quadruplum. Ait ad eum iesus. Quia hodie salus
domui huic facta est. eo qꝛ ipse filius est abrahæ.
Venit enim filius hominis quærere et saluum facere
qꝛ perierat. Hæc illis audientibus dixit parabolam ad
iacere eo qꝛ esset iherusalem et qꝛ existimarent quod
continuo regnum dei manifestaretur. dixit
ergo. ¶ Homo quidam nobilis abiit in regio-
nem longinquam accipere sibi regnum. ac reuerti
Vocauit autem decem suos dedit eis. x. minas. et ait
ad illos. Negociamini dum uenio. Ciues autem
eius odiebant illum. et miserunt legationem post illum
dicentes. Nolumus hic regnare super nos. et factum
est cum redisset accepto regno iussit uocari suos
quibus dederat pecuniam. ut sciret quantum quisque
negociatus esset. Venit autem primus dicens. Domine
mina tua. x. minas adquisiui. et ait illi. Euge ser-
ue bone qꝛ in modico fidelis fuisti esto potestatem
habens super. x. ciuitates. et alter uenit dicens. Domi-
ne mina tua fecit. v. minas. et huic ait. Et tu
super. v. ciuitates. et reliqui uenit dicens. Domi-
ne mina tua quam habui repositam in sudario. timui
enim te. qꝛ homo austerus es. Tollens qꝛ non posuisti.
et metens qꝛ non seminasti. dicit ei de ore tuo te iu-
dico. Serue nequam. sciebas qꝛ ego homo austerus sum.
tollens qꝛ non posui. et metens qꝛ non seminauiꝛ.
quare non dedisti pecuniam meam ad mensam.
et ego ueniens cum usuris utique exigissem illam.
et astantibus dixit. Auferte ab eo minam. et date illi
qui. x. minas habet. et dixerunt illi. Domine habet. x. minas.
dico autem uobis qꝛ omni habenti dabitur. et habundabit.
ab eo autem qui non habet. etiam quod habet auferetur ab eo. Verumtamen
inimicos meos illos qui noluerunt me regnare
super se. adducite huc. et interficite ante me. hæc cum
dixisset. ¶ Ascendit iesus iherosolima. et factum
est cum appropinquasset ad bethphage et bethania
ad montem qui dicitur oliueti. misit duos
discipulos suos dicens. Ite in castellum qui contra
uos est. in quo intrantes inuenietis pullum asine
alligatum cui nemo unquam hominum sedit. Solu-
ite illum. et adducite mihi. Et si quis uos interro-
gauerit quare soluitis. sic dicetis ei. qꝛ dominus operam
eius desiderat. Abierunt autem qui missi erant. et
inuenerunt sicut dixerat illis. et dum soluerent pullum. Solue-
bant eum. autem illius pullum. dixerunt domini eius ad illos. qꝛ
soluitis pullum. At illi dixerunt. qꝛ dominus eius non ne-
cessitatem habet. ¶ Adduxerunt illum ad iesum. et iecerunt
suis uestimenta sua super pullum et imposuerunt
iesum. Cum autem ire sub sternebant uestimenta

Gen. xxxv.
Matt. xxxii.
Mar. xlii.
Ez. xxxii.
Jud. xvi.
Matt. xxvi.
Io. xxxvii.
adeo. i. nihil xlii.
Gregorius super Ezechiel. Sanctorum corpora sunt sub altari mutatis corporibus abscondere.
Matt. lxx.
Mar. xxxi.
Io. xxxii.

Luc. xi. f.

Luc. xx.

Matt. lxx. Mar. xxxvi. Lo. vi.

Matt. lxxi. Mar. xxxvi.

Matt. lxxii. Mar. xxxvii.

Luc. xiii. Matt. lxxiii.

Matt. lxxiii. Mar. xxxviii.

Matt. lxxiv. Mar. xxxix.

Matt. lxxv. Mar. xl.

Deu. vi.

Deu. xxxvii. Dng. xx.

Ps. xxxii.

suam in uia. Et cum appropinquaret iam ad descensum montis oliueti: cepit omne multitudo discipulorum gaudentes laudare deum uoce magna super omnibus quibus uiderant uirtutibus dicentes. Benedictus qui uenit in nomine domini. Pax in celo et gloria in excelsis. Et quidam pharisei de turbis dixerunt ad illum. Magister increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait. Dico uobis quia si hi tacuerint lapides clamabunt. ¶ Et ut appropinquauit uidit ciuitatem. fleuit super illam dicens. Quia si cognouisses et tu quidem in hac die tua quæ ad pacem tua. Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia uenient dies in te. et circumdabunt te inimici tui uallo. et circumdabunt te. et coangustabunt te undique. et ad terram prosternent te. et filios tuos qui in te sunt. Et non relinquent in te lapidem super lapidem eo quod non cognouisses tempus uisitationis tuæ. ¶ Et ingressus in templum cepit eicere uendentes in illo et ait eis dicens. Scriptum est domus mea domus orationis est. Vos autem fecistis illam spelunca latronum. Et erat docens cotidie in templo. Primi autem sacerdotum et scribæ. et principes plebis quærebant illum perdere. et non inuenebant quid facerent illi. Omnis enim populus suspensus erat audiens illum. Et factum est in una dierum docente illo populum in templo. et euangelizante: conuenerunt principes sacerdotum et scribæ cum senioribus. et dixerunt dicentes ad illum. Dic nobis in qua potestate hæc facis: aut quis est qui dedit tibi hanc potestatem: Respondens autem dixit ad illos. Interrogabo uos et ego unum uerbum. Respondete mihi. Baptismus iohannis de celo erat an ex hominibus: At illi cogitabant intra se dicentes. Quia si dixerimus de celo: dicet. Quare ergo non credidistis ei: Si autem dixerimus ex hominibus: plebs uniuersa lapidabit nos. certi sunt enim iohannem prophetam esse. Et responderunt se nescire unde esset. Et ait illis. Neque ego dico uobis in qua potestate hæc facio. Septimam autem dixit ad plebem parabolam hanc. ¶ Homo plantauit uineam. et locauit eam aliis colonis. et peregre fuit multis temporibus. Et in tempore misit ad colonos uinee seruum ut de fructu dederent illi. Qui seruum demiserunt illi uacuum. Et addidit alium seruum mittere. Illi autem hic quoque cedentes. et afficientes contumelia. dimiserunt uacuum. Et addidit tertium mittere. Qui et hunc uulnerantes eiecerunt. Quid faciam: Mittam filium meum dilectum. forsitan cum hunc uiderint uerebuntur. Hunc cum uidissent coloni: cogitauerunt inter se dicentes. Hic est heres. occidamus illum. ut nostra fiat hereditas. Et eiecerunt illum extra uineam et occiderunt. Quid igitur faciet illis dominus uineæ: Veniet. et perdet colonos istos. et dabit uineam aliis. Hoc audientes dixerunt illi. absit. Ille autem aspiciens eos ait. Quid est hoc quod scriptum est. Lapidem quem reprobauerunt edificantes: hic factus est in caput anguli. Omnis qui ceciderit super illum lapidem conquassabitur. Super quem autem ceciderit comminuet illum. Et quærebant principes sacerdotum et scribæ mittere in illum manus illa hora. et timuerunt populum. Cognouerunt enim quod ad ipsos dixerit similitudinem istam. ¶ Observantes misserunt insidiatores qui se iustos fingerent. ut caperent illum in sermone. Et tradere illum principatui et potestati præsidis. Et interrogauerunt illum dicentes. Magister scimus quia recte dicis. et recipis personam nostram: et iustitiam uiæ dei doces. Licet nobis dare tributum cesari an non: Considerans autem dolum illorum dixit ad eos. Quid me tentatis: Ostendite mihi denarium. Cuius habet imaginem. et superscriptionem: Respondentes dixerunt ei. Cesaris. Et ait illis. Reddite ergo quæ sunt cesaris cesari. et quæ sunt dei deo. et non potuerunt uerbum eius reprehendere coram plebe. Et mirati in responsione eius tacuerunt. ¶ Accesserunt autem quidam sadducæorum qui negant esse resurrectionem. et interrogauerunt eum dicentes. Magister moyses scripsit nobis. Si frater alicuius mortuus fuerit habens uxorem. et hic sine filiis fuerit. ut accipiat eam frater eius uxorem. et suscitet semen fratri suo. Septem fratres ergo erant. et primus accepit uxorem. et mortuus est sine filio. Et secundus accepit illam. et ipse mortuus est sine filio. Et tertius accepit illam similiter. Nec omnes septem non reliquerunt semen. et mortui sunt. Novissima omnium mortua est mulier. In resurrectione ergo cum surrexerit uxor cuius erit de septem. Omnes enim habuerunt eam uxorem. Et ait illis iesus. Filii huius sæculi nubunt et nubentur. Ad nupturas illi uero qui digni habebuntur sæculo illo. et resurrectione ex mortuis. neque nubent. neque ducent uxores. neque ultra mori potuerunt. Quia æquales angelis sunt. et filii sunt dei. cum sint filii resurrectionis. Quia uero sunt mortui resurgunt. Moyses et ostendit secus rubum sicut dicit dominum deum abraham. deum isaac. et deum iacob. Deus autem non est mortuorum sed uiuorum. Omnes enim uiuunt ei. Respondentes autem quidam scribæ dixerunt. Magister bene dixisti. et amplius non audebant eum quicquam interrogare. ¶ Dixit autem ad illos. Quomodo dicunt christum filium dauid esse. cum ipse dauid dicat in libro psalmorum. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis. donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. dauid ergo dominum illum uocat. et quomodo filius eius est. Audiente autem omni populo. dixit discipulis suis. Attendite a scribis qui uolunt ambulare in stolis. et amant salutationes in foro. et primas cathedras in synagogis. et primos discubitus in conuiuiis. Qui deuorant domos uiduarum. simulantes longam orationem. hi accipient damnationem maiorem. ¶ Respiciens autem uidit eos qui mittebant munera sua in gazo

philetum diuitem. Vidit autem et quidam uidu-
am pauperculam mittentem ea in mitte a
duo. et dixit. Vere dico uobis quia hec
pauper plus omnibus mittit. Omnes enim hi de
habundanti sibi miserunt munera dei.
hec autem de egestate sua omnem victum suum
quem habuit misit. Et quibusdam dicentibus de
templo quia lapidibus bonis et donis ornatum
est. dixit. Hec quæ uidetis. uenient dies in qui-
bus non relinquetur lapis super lapidem. quod non destru-
atur. Interrogabant autem illum dicentes. Præ-
ceptor quando hec erunt. et quod signum cum fieri in
apicem. Qui dixit. Videte ne seducamini
multi enim uenient in nomine meo dicentes.
quia ego sum. et tempus appropinquabit. Nolite
ergo ire post illos. Cum autem audieritis
prelia et seditiones. nolite terreri. oportet enim
primum hec fieri. sed non dum statim finis.
Tunc dicebat illis. Surget gens contra gentem
et regnum adversus regnum. et terremotus
magni erunt per loca et pestilentiæ et fames.
terroresque de celo. et signa magna erunt. sed
ante omnia hæc mittent uobis manus suas.
et persequentur tradentes in synagogas. et custodi-
as. trahentes ad reges et presides propter nomen
meum. Continget autem uobis in testimoni-
um. ponite ergo in cordibus uestris non meditari
quomodo respondeatis. Ego enim dabo uobis os. et
sapiam. cui non possunt resistere. et contradicere omnes
adversantes uobis. Tradentur autem a parentibus et
fratribus. et cognatis. et morte afficient ex uobis.
et eritis odio omnibus propter nomen meum. et capillus
de capite uestro non peribit. In patientia uestra possidebi-
tis animas uestras. Cum autem uideritis eccu
dantem abominationem desolationis. quæ dicta
est a daniele propheta. stantem in loco sancto. qui legit
intelligat. tunc qui in iudea sunt fu-
giant in montem. et qui in medio eius discedat.
et qui in agris non intrent in eam. quoniam hi sunt dies
ultionis. ut impleantur omnia quæ scripta sunt. Væ autem prægnan-
tibus. et nutrientibus in illis diebus. erit enim pressura magna super terram. et ira
populo huic. et cadent in ore gladii. et capti
ducentur in omnes gentes. et Iherusalem calcabitur
a gentibus. donec impleantur tempora nati-
uum. Et erunt signa in sole. et luna et stellis
et in terra pressura gentium. præ confusione sonitus
maris et fluctuum. arescentibus præ timore et
exspectatione. quæ superuenient uniuerso orbi.
Virtutes enim celorum mouebuntur. et tunc
ostendent filium hominis uenientem in nube
cum potestate magna et maiestate. Hæc autem
si incipientibus fieri. respicite et leuate capita uestra. quia
appropinquat redemptio uestra. et dixit illis similitudi-
nem. Videte ficum. et omnes arbores cum
producunt iam ex fructum ex se scitis quia
prope est estas. Ita et uos cum uideritis hæc fieri
scitote quia prope est regnum dei. Amen dico
uobis. quia non preteribit generatio hæc donec
omnia fiant. Celum et terra transibunt. uer-
ba autem mea non transibunt. Attendite
autem uobis ne forte grauentur corda uestra in
crapula. et ebietate. et curis huius uite.
et superueniat in uos repentina dies illa. tan-
quam laqueus enim superueniet omnibus qui sedent super fa-
ciem omnis terræ. Vigilate itaque omni tempore
orantes ut dignum habeamini fugere ista
omnia quæ futura sunt. et stare ante filium hi-
minis. Erat autem docens in templo noc-
tes. et exiens. morabatur in monte quo
catur oliuet. et omnis plebs mane ibat ad eum
in templo audire eum. Appropinquabat
autem dies festus azimorum quæ dicitur pascha.
et quærebant principes sacerdotum et scri-
bæ. quomodo eum interficerent. timebant uero
plebem. Introiuit autem sathanas in iu-
dam qui cognominatur scariothis unum
de xii. et abiit locutus cum principi-
bus sacerdotum. et magistratibus. quomodo
illum traderet eis. et gauisi sunt
et pacti sunt pecuniam illi dare. et spopon-
dit. et quærebat opportunitatem ut traderet
illum sine turbis. Venit autem dies azimo-
rum in qua necesse erat occidi pascha. et misit pe-
trum et iohannem dicens. Euntes parate no-
bis pascha ut manducemus. At illi
dixerunt. Vbi uis paremus. et dixit ad
illos. Ecce introeuntibus uobis in ciuitatem.
occurrit uobis homo amphoram portans.
Sequimini eum domum in qua intrat. et dicetis
familiarias domus. Dicit tibi magister. Vbi est
diuersorium ubi pascha cum discipulis man-
ducem. Et ipse uobis ostendet cenaculum
magnum stratum. et ibi parate. Et
cum iterum autem inuenissent sicut dixerat illis. et pa-
rauerunt pascha. Et cum fuerit hora dis-
cubuit. et xii. discipuli cum eo. Et ait illis.
Desiderio desideraui hoc pascha manducare
uobiscum antequam patiar. Dico enim uobis
quia ex hac non manducabo illud donec ipsum
ut impleatur in regno dei. Et accepto calice gratias egit.
et dixit. Accipite. et diuidite inter uos. Dico
enim uobis quia non bibam de generatione uitis
donec regnum dei ueniat. Et accepto pa-
ne gratias egit. et fregit. et dedit eis dicens.
Hoc est corpus meum quod pro uobis datur. Hoc
facite in meam commemorationem. Similiter
et calicem postquam cenatum est dicens. Hic ca-
lix nouum testamentum in sanguine meo.
qui pro uobis fundetur. Verumtamen ecce manus

Mat. xxx.
Mar. xxxvii.
Luc. xli. xlii.
Io. xl.
Mat. lxxxi.
Mat. xxvi.
Luc. xxi.
Deu. i. lvi.
Mat. lxxxi.
Luc. xx.
habet
Luc. xxi.
Luc. i. ij.
Ps. c. viii.
Ps. ii.
Ps. xii.
Ps. xxxix.
Ps. xiii.
Luc. xxi.
Ps. xxx. xli.
Mat. lxxxvi.
Mat. xlvi.
Deu. i. lvi.
Io. xxx.
Mat. lxxxiii.
Mat. xlvi.
Mat. lxxxvi.
Mar. xlv.
Deu. i. lvi.

Matt. xxvi.

Matt. xxvi.

Matt. xxvi.
Io. xxiii.
Mar. xii. ℣.
Lc. viii. ℣.

Lc. viii. ℣.

Matt. xxvi.
Io. xviii.

Chasse domnū cōtes
tantū hōmi domini se
sudemoēt, quia ē sūdicat
mōtes, non ego docēt
mōtes sūt sōmēt ē sōn
ūbere ē sūdicat mōtes.

Matt. xxvi.

Matt. xxvi.

Matt. xxvi.

Lc. xxiii.

Lc. xxiii.

Lc. xxiii

remittit eum ad pilatum. Se fecit se annei here
des et pilatus. in ipsa die. nam antea inimici
erant ad inuicem. pilatus autem conuocatis pri
cipibus sacerdotum et magistratibus et plebe dixit
ad illos. Obtulistis mihi hunc hominem qui auertentem
populum. ecce ego coram uobis interrogauit nullam
causam inuenio in homine isto. ex his quibus eum accusatis.
sed neque herodes. Nam remisi uos ad illum. et ecce
nichil mortis dignum actum est ei. Reprehendam ergo
illum et dimittam. Necesse autem habebat dimit
tere eis per diem festum unum. Exclamauit autem simul
universa turba dicens. Tolle hunc. et dimitte nobis
barabam. qui erat propter seditionem factam in
ciuitate. et homicidium. missus in carcerem.
Iterum autem pilatus locutus est ad illos. volens di
mittere iesum. At illi iterum clamauerunt dicentes. Cru
cifige eum crucifige illum. Ille autem tertio dixit ad
illos. Quid enim mali fecit iste. Nullam causam
mortis inuenio in eo. Corripiam ergo illum et
dimittam. At illi instabant uocibus magnis
postulantes ut crucifigeretur. Et inualescebant
uoces eorum et pilatus adiudicauit fieri
petitionem eorum. Dimisit autem illis eum qui propter
seditionem factam in ciuitate et homicidium missus fuerat in carcerem. quem
petebant. Iesum autem tradidit uoluntati eorum. Et
cum ducerent eum apprehenderunt simonem
quendam cirenensem uenientem de uilla et
imposuerunt illi crucem portare post iesum. Seque
batur autem illum multa turba populi et mulie
rum. qui plangebant et lamentabantur eum.
Conuersus autem ad illas ait. Filie hierusalem
nolite flere super me. sed super uos ipsas flete et
super filios uestros. quia ecce uenient dies in qui
bus dicetur. Beate steriles. et uentres qui non ge
nerauerunt. et ubera quae non lactauerunt. Tunc in
cipient dicere montibus cadite super nos. et colli
bus operite nos. quia si in uiridi ligno hec fiunt.
in arido quid fiet. Et postquam uenerunt in locum
qui dicitur caluarie. ibi crucifixerunt eum. et latro
nes unum a dextris et alterum a sinistris. Hic
autem dicebat. Pater dimitte illis. non enim sci
unt quid faciunt. diuidentes uero uestimenta
eius miserunt sortem. Et stabat populus
expectans. et derridebant illum principes cum
eis dicentes. Alios saluos fecit. se ipsum sal
uum faciat. si hic est christus dei electus. Illudebant
autem ei milites accedentes. et acetum offe
rentes illi ac dicentes. Si tu es rex iudeorum sal
uum te fac. erat autem superscriptio scripta super
illum. Hecreg greca. latina. et hebraica. hic
est rex iudeorum. Unus autem de his qui pendebant
latronibus blasphemabant eum dicens. Si
tu es xpc saluum fac temetipsum. et nos. Re
dens autem alter increpabat eum dicens. Neque tu
times dm qui in eadem damnatione es. Et nos
quidem iuste nam dignum factis recipimus. hic uero
nil mali gessit. et dicebat ad iesum. Dm memen
to mei cum ueneris in regnum tuum. Et dixit
illi iesus. Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso.
erat autem fere hora sexta. et tenebre facte sunt in uniu
uersa terra usque ad horam nonam. Et obscurato
est sol. et uelum templi scissum est medium. Et clama
uit iesus uoce magna et ait. Pater in manus tuas
commendo spiritum meum. Et hec cum dixisset expirauit.
Videns autem centurio quod factum fuerat glorificauit
deum dicens. Vere iste homo iustus erat. Et omnis
turba eorum qui simul aderant ad spectaculum
illud. et uidebant quae fiebant. percutientes pec
tora sua reuertebantur. Stabant autem omnes
noti eius a longe. et mulieres quae secu
tae erant a galilea hec uidentes. Et ecce uir
nomine ioseph qui erat decurio uir bonus et iustus
hic non consenserat consilio et actibus eorum. ab a
rimathia ciuitate iudee. qui expectabat regnum
dei. Hic accessit ad pilatum et petiit
corpus iesu et depositum uolutum sindone. Et
posuit eum in monumento excisso in quo nondum
quisquam positus fuerat. Et dies erat parasceue
et sabbatum illucescebat. Subsecute autem
mulieres quae cum illo uenerant de galilea ui
derunt monumentum. et quomodo positum erat corpus eius. et conuertentes parauerunt
aromata et unguenta. et sabbato quidem siluerunt
secundum mandatum. Una autem sabbati
valde diluculo uenerunt ad monumentum
portantes quae parauerant aromata. inuenie
runt autem lapidem reuolutum a monumento. Et ingressae
non inuenerunt corpus domini iesu ibi. Et factum est dum mes
tae essent de hoc. ecce duo uiri steterunt iuxta illas. in uestibus fulgentibus. Cum timerent
autem et declinarent uultum in terram dixerunt ad
illas. Quid quaeritis uiuentem cum mortuis? non
est hic sed surrexit. Recordamini qualiter locutus
est uobis cum adhuc esset in galilea dicens. quia
oportet filium hominis tradi in manus hominum
peccatorum et crucifigi et die tertia resurgere. et recor
date sunt uerborum eius. et regressae a monumento
nuntiauerunt hec omnia illis undecim et ceteris omnibus.
Erant autem maria magdalene et iohanna et
maria iacobi et ceteri quae cum eis erant quae dicebant
ad discipulos hec. et uisa sunt ante illos sicut deli
ramentum uerba ista. et non credebant illis. petrus
autem surgens cucurrit ad monumentum. et pro
cumbens uidit linteamina posita solaet abi
it secum mirans quod factum fuerat. Et ecce duo ex
illis ibant ipsa die in castellum quod erat stadia
sexaginta ab hierusalem nomine emaus. et ipsi
loquebantur ad inuicem de his omnibus quae acciderant. Et factum est
cum fabularentur et secum quererent.
et ipse iesus appropinquans ibat cum illis. Oculi au

Gp. bpc.

ex. xxv.

dm. xxiv.

dec. viii.

dec. xi.

dec. xx.

dec. xxiii.

eos. et ne credunt ne eū agnoscant. et ait ad
illos. Qui sunt hi sermones qs conferitis
ad invicem ambulantes. et estis tristes?
et respondens unus an nomī cleophas. dixit
ei. Tu solus peregrinus es in ierusalem. et nō cognou
isti q̄ fēta sunt in illa his diebus? et ait eis. Qnam
ipse dixit. Qui? et dixerunt. De iesu nazare
no. q̄ fuit vir prophēta potens in opere et sermo
ne coram deo et omni plō. et quomodo eum tradide
runt summi sacerdotes et principes
nri in dampnatione mortis. et crucifixerunt
eum. nos autem sperabamus q̄ ipse esset redemp
turus israel. et nunc super his omnibus tertia
dies est hodie q̄ hēc facta sunt. Sed et mulieres ex
nostris terruerunt nos q̄ ante lucem fuerunt ad
monumentum. et non invento corpore eius ue
nerunt dicentes se visionem angelorum vidis
se q̄ dicunt eum vivere. et abierunt quidā
ex nobis ad monumentum: et ita invenerunt
sicut mulieres dixerunt. ipsum autem non inuenerunt
et ipse dixit ad illos. O stulti et tardi
corde ad credendum in omnibus q̄ locuti sunt prophe
te. nonne oportuit pati xpm et ita intrare
in gloriam suam. et incipiens a moyse et omni
bus prophetis interpretabatur illis
in omnibus scripturis q̄ de ipso erant. et appropin
quauerunt castello quo ibant. et ipse se finxit
longius ire. et coegerunt illum dicentes. Mane
nobiscum quoniam advesperascit et inclina
ta est iam dies. et intravit cum illis.
Et factum est dum recumberet cum illis: accepit
panem et benedixit. ac fregit. et porrigebat
illis. et aperti sunt oculi eorum: et cognouerunt eum.
et ipse evanuit ab oculis eorum. et dixerunt ad invicem
nonne cor nostrum ardens erat in nobis
dum loqueretur in via et aperiret nobis scip
turas? et surgentes eadem hora regressi sunt
in ierusalem. et invenerunt undecim congregatos et eos
qui cum illis erant dicentes. q̄ surrexit dominus vere et apparuit
simoni. et ipsi narrabant q̄ gesta erant
in via. et quomodo cognouerunt eum in fractione
panis. dum hēc autem loquerentur. stetit in medio
eorum. et dixit eis. pax vobis. ego sum noli
timere. conturbati autem et pauefacti existimabant
se spiritum videre. et dixit eis. Quid estis
turbati. et cogitationes ascendunt in corda
vestra: videte manus meas. et pedes. quia
ipse ego sum palpate et videte. quia spiritus carnem
et ossa non habet sicut me videtis habere. et cum
hoc dixisset. ostendit eis manus et pedes.
adhuc autem illis non credentibus et mirantibus
pre gaudio dixit. habetis hic aliquid quod
manducetur. at illi obtulerunt ei partem
piscis assi et favum mellis. et cum manduca
sset coram illis sumens reliquias dedit
eis. et dixit ad eos. hi sunt verba mea q̄ locutus sum
vobis cum adhuc essem vobiscum. Quoniam necesse
est impleri omnia q̄ scripta sunt in lege moysi et
prophetis et psalmis de me. Tunc aperuit illis sen
sum ut intelligerent scripturas. et dixit eis. Quoniam
sic scriptum est. et sic oportebat pati xpm. et resur
gere a mortuis die tertia. et prēdicari in nomine eius penitentiam
et remissionem peccatorum. in omnes gentes.
incipientes ab ierusalem. vos autem estis testes
horum. et ego mittam promissum patris mei in
vos. vos autem sedete in ciuitate. quoadusque indu
amini virtute ex alto. Deduxit autem eos foras
in bethaniam. et elevatis manibus suis benedi
xit eis. Et factum est dum benedicit illis. recessit
ab eis. et ferebatur in celum. et ipsi adorantes
regressi sunt in ierusalem. cum gaudio magno.
et erant semper in templo laudantes
et benedicentes deum. amen.

INCIPIT PROLOGUS

In principio erat verbum. et verbum erat apud deum.
et deus erat verbum. hoc erat in principio apud deum.
omnia per ipsum facta sunt. et sine ipso factum est nihil.
quod factum est in ipso vita erat. et vita erat lux hominum.
et lux in tenebris lucet. et tenebre eam non
comprehenderunt. fuit homo missus a deo. cui nomen
erat iohannes. hic venit in testimonium. ut
testimonium perhiberet de lumine. ut omnes
crederent per illum. non erat ille lumen. sed ut testi
monium perhiberet de lumine. erat lux vera.
quē illuminat omnem hominem venientem in
hunc mundum. in mundo erat. et mundus
per ipsum factus est. et mundus eum non cognouit. in
propria venit. et sui eum non receperunt. Quotquot
autem receperunt eum. dedit eis potestatem filios dei
fieri. his qui credunt in nomine eius. qui non ex sanguī
nibus neque ex voluntate carnis. neque ex voluntate
viri. sed de deo nati sunt. et verbum caro factum
est. et habitauit in nobis. et vidimus gloriam eius. gloriam
quasi unigeniti a patre. plenum gratie et veritatis.
Iohannes testimonium perhibet de ipso. et clamat
dicens. hic erat quem dixi. qui post me venit ante me factus
est. quia prior me erat. et de plenitudine
eius nos omnes accepimus. gratiam pro gratia. quia lex per mo
ysen data est. gratia autem et veritas per ihesum xpm facta est. Deum
nemo vidit unquam. unigenitus filius qui est in sinu
patris ipse enarrauit. et hic est testimonium iohannis. qui
miserunt iudei ab ierusalem sacerdotes et levitas ut
interrogarent eum. tu quis es? et confessus est. et non
negauit. et confessus est. quia non sum ego xpus. et interro
gauerunt eum. quid ergo? helias es tu? et dicit
non sum. propheta es tu? et respondit. non. dixerunt ergo ei.
Quis es ut responsum demus his qui miserunt nos?

Act. 1.

Act. xxxvii.

Cant. vi.

Gen. 27.

Eg. xxii.

Act. iii.
S. e. vii.
Act. vii.

Ps. xcii.
Apocalo. iii.

Ps. cxi.
Ps. xcviii.

I. e. xii. g.
Io. i. iii. viii. g.
Act. xlviii.
Ps. cxxiii. g. dom.
Ps. cxxi.
Ps. xcviii.
Ps. xcii. g. femine
Ios. lxxxviii.

Mar. i.
Luc. viii.
Ps. xxxii.
Act. i.
Ioh. xxx. g.
Ps. xcvi.
Eg. cviii.
Os. cxxviii. g.
Baru. iii. g.
I. e. xii.
Mat. xii. g.
Luc. i. p.
Act. xxxiii. g. hi vobis ostendit
spiritum habere. sicut ipse dixit. et
ipsorum sicut ipse negauit.

Pro hac gratia et qua gaudet natus. recepti sunt alia. ostendit ac tamen non dicit quod prius
accepimus. pro eorum abundantia. dicit.

Quid dicis de ceripo? Ait: Ego uer dicam quia
seruo. Dixit ei uxor eius: Sic dixit ysaias propha.
Et qui multi fiunt. Ceciderunt et plangent. Et mul
tiplicantur eum. Dixerunt ei. Quid ergo baptizas si tu es
xpc. neq; helias. neq; propha. Respondit
eis iohes dicens. Ego baptizo in aq. medius autem
uestrum stetit q. uos nesciuistis. Ipse q. post me uenturus est
q. ante me factus est. cuius ego non sum dignus
ut soluam corrigiam calceamenti. hi in betha
nia trans iordanem ubi erat iohes baptizans. Alia die uidit iohes ihm uenientem
ad se. et ait. Ecce agnus dei. qui tollit peccata mundi. hic est de quo dixi. post me uenit uir qui ante
me factus est quia prior me erat. et ego nesciebam eum.
sed ut manifestetur israel. propter hoc ego in aqua
baptizans. Et testimonium phibuit iohes dicens.
Quia uidi spm descendentem sicut columbam de
celo. et mansit super eum. Et ego nesciebam eum.
Sed qui misit me baptizare in aq. ille mihi dixit. super
quem uideris spm descendentem et manentem super eum hic est
qui baptizat in spu scto. Et ego uidi. et
testimonium phibui. quia hic est filius dei. Alia
die iterum stabat iohes. et ex discipulis eius duo.
et respiciens ihm ambulantem dixit. Ecce agnus
dei. et audierunt eum duo discipuli loquentem.
et secuti sunt ihm. Conuersus autem ihs. et uidit eos
sequentes se dixit eis. Quid quaeritis? Quid diuinitus
eis. Rabi quod dicitur interpretatum magister. ubi habitas?
dicit eis. Venite et uidete. Abierunt et uiderunt ubi
manet. et manserunt apud eum die illo. Hora autem
erat quasi X. Erat autem andreas frater simonis petri unus
ex duobus qui audierant a iohe. et secuti fuerant
eum. Inuenit hic primum fratrem suum simonem et
dicit ei. Inuenimus messiam. quod est interpretatum
xpm. et adduxit eum ad ihm. Intuitus autem eum ihs
dixit. Tu es simon filius bar iona. tu uocaberis ce
phas. quod interpretatur petrus. In crastinum uolu
it exire in galileam. et inuenit philippum. et dixit ei
ihs. Sequere me. Erat autem philippus a bethsaida ci
uitate andree et petri. Inuenit philippus nathana
el. et dixit ei. Quem scripsit moses in lege
et prophete inuenimus ihm filium ioseph a nazareth.
Et dixit ei nathanael. A nazareth potest aliquid bo
num esse? Dicit ei philippus. Veni et uide. Vidit ihs na
thanael uenientem ad se. et dicit de eo. Ecce uere israe
lita in quo dolus non est. Dicit ei nathanael. Unde
me nosti? Respondit ihs. et dixit ei. priusquam te philippus uo
caret cum esses sub ficu. uidi te. Respondit ei nathanael et
ait. Rabi tu es filius dei. tu es rex israel. Respondit ihs
et dixit ei. Quia dixi tibi uidi te sub ficu. credis. maius
hoc uidebis. Et dicit ei. Amen amen dico uobis. ut
videbitis celum apertum. et angelos dei ascendentes
et descendentes super filium hominis. Et die tertia
nupcie facte sunt in cana galilee. et erat mater ihu ibi. Vo
catus est autem ihs et discipuli eius ad nupcias. Et de
fuit uinum. Dicit mater ihu ad eum. Vinum non habent.
Et dicit ei ihs. Quid mihi et tibi mulier? Nondum
uenit hora mea. Dicit mater eius ministris. Quod cum
dixerit uobis facite. Erant autem ibi lapides hydrie sex
positi. secundum purificationem iudeorum capientes singu
lis metretas binas. uel ternas. Dicit eis ihs. Impplete
hydrias aq. Et impleuerunt eas usque ad summum.
Et dicit eis ihs. Haurite nunc et ferte architriclino.
et tulerunt. Vt autem gustauit architriclinus
aqm uinum factum. et non sciebat unde esset. ministri autem
sciebant qui hauserant aq. uocat sponsum architri
clinus. et dicit ei. Omnis homo primum bonum
uinum ponit. et cum inebriati fuerint. tunc id quod de
terius est. tu autem seruasti bonum uinum usque ad
hoc. hoc fecit initium signorum ihs in cana galilee.
et manifestauit gloriam suam. et crediderunt in eum
discipuli eius. Post hoc descendit capharnaum
ipse et mater eius. et fratres eius et discipuli eius. et ibi man
serunt non multis diebus. Et prope erat pascha iude
orum. Et ascendit ihs hierosolimam. et inuenit in tem
plo uendentes oues et boues et columbas. et nummu
larios sedentes. Et cum fecisset quasi flagellum
de funiculis omnes eiecit de templo. Oues aq;
et boues. et nummularios effudit. nummos sub
untr. Et his qui columbas uendebant dixit. Auferte
istas hinc. nolite facere domum patris mei domum
negotiationis. Recordati sunt autem discipuli eius quia scrip
tum est. Zelus domus tue comedit me. Respondit
ergo iudei. et dixerunt ei. Quod signum ostendis nobis
quia hoc facis? Respondit ihs. et dixit eis. Soluite templum
hoc. et tribus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo
iudei. Quadraginta et sex annis edificatum est
templum hoc. et tu in tribus diebus excitabis illud? Ille
autem dicebat de templo corporis sui. Cum autem resur
rexisset a mortuis recordati sunt discipuli eius
quia hoc dicebat. et crediderunt scripture. et sermoni
quem dixit ihs. Cum autem esset ierosolimis in pas
cha in die festo. multi crediderunt in nomine
eius uidentes signa eius quae faciebat. ipse autem ihs non
credebat semetipsum eis. eo quod ipse nosset omnes.
et quia opus eius non erat ut quis testimonium phibe
ret de homine. ipse enim sciebat quid esset in homine.
Erat autem homo ex phisaeis nicodemus nomine.
princeps iudeorum. hic uenit ad ihm nocte. et dixit ei.
Rabi scimus quia a deo uenisti magister. Nemo
enim potest hec signa facere quae tu facis. nisi fuerit deus cum
eo. Respondit ihs. et dixit ei. Amen amen dico tibi. nisi quis
natus fuerit denuo. non potest uidere regnum dei. Dicit ad
eum nicodemus. Quomodo potest homo natus esse cum sit
senex? Numquid potest iterare in uentre matris suae et renas
ci? Respondit ihs. Amen amen dico tibi. nisi quis
renatus fuerit ex aq. et spu scto. non potest introire in
regnum dei. Quia natum est ex carne caro est. et quod
natum est ex spu spus est. Non mireris quia dixi tibi oportet
uos nasci denuo. Spus ubi uult spirat. et uocem eius
audis. sed nescis unde ueniat. aut quo eat. Sic est omnis qui natus est ex spu.

audit. sed nescis unde uenit. et quo uadit. sic est
omnis qui natus est ex spiritu. Respondit nicodemus
et dixit ei. Quomodo possunt hæc fieri. Respondit
ihesus et dixit ei. Tu es magister israel. et hæc ignoras.
Amen amen dico tibi quia quod
nouimus loquimur. et testimonium nostrum non
accipitis. Si terrena dixi uobis. et non creditis.
quomodo si dixero uobis celestia credetis. Et ne
mo ascendit in celum. nisi qui descendit de celo
filius hominis qui est in celo. Sicut moyses exal
tauit serpentem in deserto. ita exaltari
filium hominis. ut omnis qui credit in ipsum non
pereat. sed habeat uitam eternam. Sic enim dilexit
deus mundum ut filium suum unigenitum
daret. ut omnis qui credit in eum non pereat.
sed habeat uitam eternam. Non enim misit deus fi
lium suum in mundum ut iudicet mundum.
sed ut saluetur mundus per ipsum. Qui credit
in eum non iudicatur. qui autem non credit. iam iudi
catus est. quia non credit in nomine unigeniti filii di
ei. Hæc est autem iudicium. quia lux uenit in mundum.
et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem.
erant enim eorum mala opera. omnis enim qui male
agit odit lucem. et non uenit ad lucem. ut non
arguantur opera eius. Qui autem facit veritatem. uenit
ad lucem. ut manifestentur opera eius. quia in
deo sunt facta. Post hæc uenit ihesus et discipuli eius in
iudeam terram. et illic demorabatur cum eis.
et baptizabat. erat autem et iohannes baptizans in
aenon iuxta salim. quia aquæ multæ erant illic. et
ueniebant. et baptizabantur. Nondum enim mis
sus erat in carcerem iohannes. Fuit ergo quæstio ex disci
pulis iohannis cum iudeis de purificatione. nec
nominat ad iohannem et dixerunt ei. Rabi. qui erat
tecum trans iordanem cui tu testimonium perhibuisti.
ecce hic baptizat. et omnes uenerunt ad e
um. Respondit iohannes et dixit. Non potest homo accipere
quicquam. nisi fuerit ei datum de celo. ipse uos
michi testimonium perhibetis quia dixi ego non
sum christus. sed quia missus sum ante illum. Qui habet
sponsam. sponsus est. amicus autem sponsi qui stat
et audit eum gaudio. gaudet propter uocem sponsi. hi
ergo gaudium meum impletum est. illum oportet
crescere. me autem minui. Qui de sursum ue
nit super omnes est. qui est de terra. de terra est. et de terra
loquitur. Qui de celo uenit. super omnes est. et quod
uidit et audiuit hoc testatur. et testimonium
eius nemo accipit. Qui autem accepit eius testimonium
signauit quia deus uerax est. Quem enim misit deus
uerba dei loquitur. non enim ad mensuram dat
deus spiritum. pater diligit filium. et omnia dedit in manu eius.
Qui credit in filium habet uitam eternam. Qui
autem incredulus est filio. non uidebit uitam. sed ira
dei manet super eum. Et ergo cognouit ihesus quia
audierunt pharisei quia ihesus plures discipulos
facit et baptizat quam iohannes. quamquam ihesus non bap
tizaret. sed discipuli eius. Reliquit iudeam et
abiit iterum in galileam. oportebat autem eum tran
sire per samariam. Venit ergo in ciuitatem
samarie quæ dicitur sichar. iuxta prædium quod dedit ia
cob ioseph filio suo. erat autem ibi fons iacob.
ihesus autem fatigatus ex itinere. sedebat sic super fon
tem. hora erat quasi sexta. uenit mulier de samaria ha
urire aquam. dicit ei ihesus. da mihi bibere. discipuli enim
eius abierant in ciuitatem ut cibos emerent. Dicit
ergo ei mulier samaritana. Quomodo
tu cum iudeus sis bibere a me poscis. que sum
mulier samaritana. Non enim coutuntur iudei
samaritanis. Respondit ihesus et dixit ei. Si scires donum
dei. et quis est qui dicit tibi da mihi bibere. tu forsitan ab
eo petisses. et dedisset tibi aquam uiuam. dicit ei
mulier. Domine neque in quo haurias habes et
puteus altus est. unde ergo habes aquam uiuam.
numquid tu maior es patre nostro iacob qui dedit nobis puteum. et ipse ex eo
bibit et filii eius. et pecora eius. Respondit ihesus et
dixit ei. Omnis qui bibit ex aqua hac sitiet iterum.
Qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei non
sitiet in æternum. sed aqua quam ego dabo ei fiet
in eo fons aquæ salientis in uitam æternam. Dicit
ei mulier. Domine da mihi hanc aquam ut non sitiam.
neque ueniam huc haurire. Dicit ei ihesus. Uade
et uoca uirum tuum. et ueni huc. Respondit mu
lier. et dixit. non habeo uirum. Dicit ei ihesus. Be
ne dixisti quia non habeo uirum. Quinque enim uiros
habuisti. et nunc quem habes non est tuus uir. hoc ue
rum dixisti. Dicit ei mulier. Domine uideo quia propheta es
tu. Patres nostri in monte hoc adorauerunt. et uos
dicitis quia ierusolimis est locus in quo adorare oportet.
Dicit ei ihesus. Mulier crede mihi quia uenit hora. cum
neque in monte hoc neque in ierusolimis adora
bitis patrem. Vos adoratis quod nescitis. nos ado
ramus quod scimus. quia salus ex iudeis est. Sed ue
nit hora. nunc est cum ueri adoratores. adorabunt
patrem in spiritu et ueritate. Etenim pater tales quærit qui
adorent eum. Spiritus deus est. et eos qui adorant eum in
spiritu et ueritate oportet adorare. Dicit ei mulier.
Scio quia messias qui uocatur christus. cum ergo
uenerit ille annuntiabit nobis omnia. Dicit ei
ihesus. Ego sum qui loquor tecum. Et continuo
uenerunt discipuli eius. et mirabantur quia cum
muliere loquebatur. Nemo tamen dixit. quid quæris.
aut quid loqueris cum ea. Reliquit ergo hydriam
suam mulier. et abiit in ciuitatem. et dicit illis
hominibus. Venite. et uidete hominem qui dixerit mihi
omnia quæcumque fecerim. numquid ipse est christus. Exierunt
de ciuitate. et ueniebant ad eum. Interea rogabant
eum discipuli dicentes. Rabi manduca. Ille
autem dixit eis. Ego cibum habeo manducare
quem uos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad inuicem.

Primum de u. hoste filii ordinis qui capiti possunt solutare de eccli. nisi. qm e dicens
qui phin possunt hoc in mydit. nemo ab inuit. sed hic puhul. i blasphemie incenti
tur. nisi solum incola. de u potest cum colo. in ma. h. g. nemo. a. ipse est cetis. ca. f.
quia ipse descendit. ut illo. et ille unum sunt. qui pillum ascendum sunt. nisi
qui in. d. in. d. cylemib. q. tm. sy. lit. q. ipl. dug.
Ab hac uerba. nemo hesitem. n. ad lot. qui hic ipm q. e disp. loct pcm tuu. n. d. e
disp. n. ipsum. et ut ita ab ostendit. dug.

352

Q

Q

Gray Scale

Numquid aliquis acculit sibi mandducare? dicit ei: Ubi ergo alij ceciderunt eum illo? Respondit eis: Nonne ego uos elegi duodecim? et unus ex uobis diabolus est. Dixit autem de Iuda Simonis Iscariotis. Hic enim erat traditurus eum, cum esset unus de duodecim. Et dixit eis Iesus: Omnes uos scandalum patiemini in me in hac nocte. Scriptum est enim: Percutiam pastorem et dispergentur oues gregis. Postquam autem resurrexero, praecedam uos in Galilaeam. Respondens autem Petrus ait illi: Si omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor. Dixit illi Iesus: Amen dico tibi quia hodie in hac nocte, antequam gallus cantet, ter me negabis. Ait illi Petrus: Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo. Similiter autem et omnes discipuli dixerunt.

Tunc venit Iesus cum illis in praedium quod dicitur Gethsemani, et ait discipulis suis: Sedete hic donec uadam illuc et orem. Et assumpto Petro et duobus filiis Zebedaei coepit contristari et maerere. Tunc ait eis: Tristis est anima mea usque ad mortem; sustinete hic et uigilate mecum. Et procidens paulum super faciem suam orabat dicens: Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste; uerumtamen non sicut ego uolo, sed sicut tu. Et uenit ad discipulos suos et inuenit eos dormientes. Et ait Petro: Sic non potuistis unam horam uigilare mecum? Uigilate et orate, ne intretis in temptationem. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Iterum secundo abiit et orauit dicens: Pater mi, si non potest hoc transire nisi me bibam illum, fiat uoluntas tua. Et uenit iterum et inuenit eos dormientes, erant enim oculi eorum grauati. Et relinquens eos iterum abiit et orauit tertio eundem sermonem dicens. Tunc ait eis: Dormite iam et requiescite. Ecce adpropinquauit hora, et Filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus. Ecce adpropinquauit qui me tradit.

Adhuc eo loquente, ecce Iudas, unus de duodecim, et cum eo turba multa cum gladiis et lignis, missa a principibus sacerdotum et a senioribus populi. Qui autem tradidit eum dedit eis signum dicens: Quem osculatus fuero, ipse est, tenete eum. Et continuo accedens ad Iesum dixit: Ave, rabbi, et osculatus est eum. Dixit autem ei Iesus: Amice, ad quid uenisti? Tunc accedentes manus iniecerunt in Iesum et tenuerunt eum. Et ecce unus ex his qui erant cum Iesu extendens manum exemit gladium suum et percutiens seruum principis sacerdotum abscidit auriculam eius. Tunc ait ei Iesus: Conuertere in locum tuum gladium tuum; omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. Aut putas quia non possum rogare patrem meum et exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones angelorum? Quomodo ergo implebuntur scripturae quia sic oportet fieri? In illa hora dixit Iesus turbis: Tamquam ad latronem existis cum gladiis et lignis comprehendere me? Cotidie sedebam apud uos docens in templo, et non tenuistis me. Hoc autem totum factum est ut adimplerentur scripturae prophetarum. Tunc discipuli omnes relinquentes eum fugerunt.

Qui autem tenuerant Iesum duxerunt eum ad Caiphan pontificem, ubi scribae et seniores conuenerant. Petrus autem sequebatur eum a longe usque introrsum in atrium pontificis, et sedebat cum ministris ut uideret finem. Principes autem sacerdotum et omnis conuentus quaerebant falsum testimonium aduersus Iesum, ut eum morti tradant. Et non inuenerunt cum multi falsi testes accedissent. Nouissime autem uenerunt duo falsi testes et dixerunt: Hic dixit: Possum destruere templum Dei et post triduum reaedificare illud. Et surgens pontifex ait illi: Nihil respondes ad haec quae hi aduersum te testificantur? Iesus autem silebat. Et ait illi pontifex: Adiuro te per Deum uiuum ut dicas nobis si tu es Christus Filius Dei. Ait illi Iesus: Tu dixisti. Uerumtamen dico uobis: Amodo uidebitis filium hominis sedentem a dextris uirtutis et uenientem in nubibus caeli. Tunc pontifex scidit uestimenta sua dicens: Blasphemauit! Quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam. Quid uobis uidetur? Illi autem respondentes dixerunt: Reus est mortis. Tunc exspuerunt in faciem eius et colaphis eum percusserunt, alii autem palmas in faciem eius dederunt dicentes: Prophetizabis nobis, Christe, quis te percussit?

Petrus autem sedebat foris in atrio. Et accessit ad eum una ancilla dicens: Et tu cum Iesu Galilaei eras. Ille autem negauit coram omnibus dicens: Nescio quid dicis. Exeunte autem illo ianuam uidit eum alia ancilla et ait his qui erant ibi: Hic erat cum Iesu Nazareno. Et iterum negauit cum iuramento: Quia non noui hominem. Post paululum autem accedentes qui stabant dixerunt Petro: Uere et tu ex illis es, nam et loquela tua manifestum te facit. Tunc coepit anathematizare et iurare quia non noui hominem. Et continuo gallus cantauit. Et recordatus est Petrus uerbi Iesu quod dixerat ei: Antequam gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras flebit amare.

Mane autem facto consilium inierunt omnes principes sacerdotum et seniores populi aduersus Iesum ut morti eum tradant. Et uinctum eum adducentes tradiderunt Pontio Pilato praesidi. Tunc uidens Iudas qui eum tradidit quia iudicatus est, poenitentia ductus retulit triginta argenteos principibus sacerdotum et senioribus dicens: Peccauit quia tradidit sanguinem iustum. Illi autem dixerunt: Quid ad nos? Tu uidebis. Et proiectis argenteis in templo recessit, et abiens laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum accipientes argenteos dixerunt: Non licet eos mittere in corbonam, quia pretium sanguinis est. Et consilio inito emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Propter hoc uocatus est ager ille Haceldama, id est ager sanguinis, usque hodie. Tunc impletum est quod dictum est per Hieremiam prophetam dicentem: Et acceperunt triginta argenteos pretium adpreciati quem pretiauerunt filii Israel, et dederunt eos in agrum figuli sicut mihi constituit Dominus.

Iesus autem stabat ante praesidem. Et interrogauit eum praeses dicens: Tu es rex Iudaeorum? Dicit ei Iesus: Tu dicis. Et cum accusarentur a principibus sacerdotum et senioribus populi, nihil respondit. Tunc dicit ei Pilatus: Non audis quantum aduersum te testificantur? Et non respondit ei ad ullum uerbum, ita ut mirarentur praeses uehementer. In die autem festo solebat praeses dimittere populo unum uinctum quem uellent. Habebat autem tunc uinctum insignem qui dicebatur Barabbas. Ergo cum congregati essent, dixerunt eis Pilatus: Quem uultis dimittam uobis, Barabbam an Iesum qui dicitur Christus? Sciebat enim quia per inuidiam tradidissent eum principes sacerdotum. Sedente autem illo pro tribunali misit ad eum uxor eius dicens: Nihil tibi et iusto illi, multa enim passa sum hodie per uisum propter eum. Principes autem sacerdotum persuaserunt populis ut petierent Barabbam, Iesum autem perderent. Respondens autem praeses ait illis: Quem ex duobus uultis dimittam uobis? Dixerunt autem omnes: Barabbam. Dicit eis Pilatus: Quid ergo faciam de Iesu qui dicitur Christus? Dicunt omnes: Crucifigatur! Dicit eis praeses: Quid enim malum fecit? Illi autem magis clamabant dicentes: Crucifigatur! Uidens autem Pilatus quia nihil proficit, sed magis tumultus fit, accepta aqua lauit manus coram populo dicens: Innocens ego sum a sanguine iusti huius, uos uidetis. Et respondens uniuersus populus dixerunt: Sanguis eius super nos et super filios nostros. Tunc dimisit eis Barabbam, Iesum autem flagellis cum caesisset tradidit ut crucifigeretur.

Milites praesidis suscipientes Iesum in praetorio congregauerunt ad eum uniuersam cohortem. Et exuentes eum chlamide coccinea circumdederunt ei, et plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius, et harundinem in dextera eius. Et genuflexi ante eum illudebant dicentes: Ave, rex Iudaeorum! Et exspuentes in eum, accepta harundine percutiebant caput eius. Et postquam illudebant ei, exuerunt eum chlamide et induerunt eum uestimentis suis, et duxerunt eum ad crucifigendum.

Et egressi inuenerunt hominem Cyrenaeum nomine Simonem, hunc angariauerunt ut tolleret crucem eius. Et uenerunt in locum qui dicitur Golgotha, id est Caluariae locus. Et dabant ei potum uinum cum felle mixtum. Et cum gustasset noluit bibere. Et postquam crucifixerunt eum diuiserunt uestimenta eius sortem mittentes, ut impleretur quod dictum est per prophetam: Diuiserunt sibi uestimenta mea et super uestem meam miserunt sortem. Et sedentes custodiebant eum. Et posuerunt super caput eius causam suam scriptam: Hic est Iesus Nazarenus rex Iudaeorum. Tunc crucifixerunt cum eo duo latrones, unus dexteris et unus sinistris. Praetereuntes autem blasphemabant eum mouentes capita sua et dicentes: Uah, destruens templum et in triduo reaedificans, saluum fac te ipsum, si filius es Dei, descende de cruce. Similiter principes sacerdotum illudentes cum scribis et senioribus dicebant: Alios saluos fecit, se ipsum non potest saluum facere. Si rex Israel est, descendat nunc de cruce, et credimus ei. Confidit in Deo, liberet nunc si uult eum, dixerunt enim: Quia Dei filius sum. Idem autem et latrones qui crucifixi erant cum eo improperabant ei.

Sexta autem hora tenebrae factae sunt super omnem terram usque ad horam nonam. Et circa horam nonam clamauit Iesus uoce magna dicens: Eli, Eli, lama sabacthani? Id est: Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti? Quidam autem stantes hic audientes dicebant: Eliam hic uocat. Et cum hoc audisset, quidam ex illis currens et plenum spongiam aceto et imposuit harundini et potauit eum. Et ceteri dicebant: Sinite, uideamus an ueniat Helias liberans eum. Iesus autem iterum clamauit uoce magna et emisit spiritum. Et ecce uelum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum, et terra mota est, et petrae scissae sunt, et monumenta aperta sunt, et multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt, et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius ingressi sunt in sanctam ciuitatem et apparuerunt multis. Centurio autem et qui cum eo erant custodientes Iesum, uisis terraemotu et his quae fiebant, timuerunt uehementer dicentes: Uere filius Dei erat iste. Erant autem ibi mulieres multae a longe quae secutae sunt Iesum a Galilaea ministrantes ei, inter quas erat Maria Magdalene et Maria Iacobi et Ioseph mater et mater filiorum Zebedaei.

Cum autem esset uespere, uenit homo diues ab Arimathea, nomine Ioseph, qui et ipse erat discipulus Iesu. Hic accedens ad Pilatum petiit corpus Iesu. Tunc Pilatus iussit reddi corpus. Et accipiens corpus Ioseph inuolutum est illud in sindone munda et posuit eum in monumento suo nouo quod excidit in petra, et ad ostium monumenti magnum lapidem. Et abiit. Erant autem ibi Maria Magdalene et altera Maria sedentes contra sepulchrum. Et ecce terraemotus factus est magnus. Angelus enim Domini descendit de caelo et accedens reuolutum lapidem sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur, et uestimentum eius sicut nix. Et ecce ego uobis dico. Et prae timore eius exterriti sunt custodes et factus sum quasi mortuus. Et respondens angelus dixit mulieribus: Ne timeatis uos, scio enim quod Iesum quaeritis crucifixum. Non est hic, surrexit enim sicut dixit. Uenite et uidete locum ubi positus est Dominus. Et euntes cito dicite discipulis eius quia surrexit a mortuis. Et ecce praecedit uos in Galilaeam, ibi eum uidebitis. Ecce praedixi uobis. Et egressae mulieres cum timore et gaudio magno currebant nuntiare discipulis eius. Et ecce Iesus occurrit illis dicens: Auete. Illae autem accedentes tenuerunt pedes eius et adorauerunt eum. Tunc ait eis Iesus: Nolite timere, ite nuntiate fratribus meis ut eant in Galilaea, ibi me uidebunt.

Dum autem illae abierunt, ecce quidam de custodia ueniens in ciuitatem nuntiauerunt principibus sacerdotum omnia quae facta erant. Et congregati cum senioribus consilio accepto dederunt militibus pecunias dicentes: Dicite quia discipuli eius nocte uenientes furati sunt eum nobis dormientibus. Et si hoc audierit praeses, nos persuadebimus ei et uos sollicitos faciemus. Illi autem accipientes pecunias fecerunt sicut doctus est. Et diffamatum est apud Iudaeos usque in hodiernum diem.

Undecim autem discipuli abierunt in Galilaeam in montem ubi constituerat illis Iesus. Et uidentes eum adorauerunt, quidam autem dubitauerunt. Et accedens Iesus locutus est eis dicens: Data mihi est omnis potestas in caelo et in terra. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, docentes eos seruare omnia quae mandauerunt uobis. Et ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi.

Liber generationis Iesu Christi filii David filii Abraham. Abraham autem genuit Isaac, Isaac autem genuit Iacob, Iacob autem genuit Iudam et fratres eius. Iuda autem genuit Phares et Zaram de Thamar. Phares autem genuit Esrom, Esrom autem genuit Aram. Aram autem genuit Aminadab, Aminadab autem genuit Naasson, Naasson autem genuit Salmon. Salmon autem genuit Boaz de Rahab, Boaz autem genuit Obed de Ruth, Obed autem genuit Iesse, Iesse autem genuit David regem. David autem rex genuit Salomonem de ea quae fuit Uriae, Salomon autem genuit Roboam, Roboam autem genuit Abiam, Abiam autem genuit Asa, Asa autem genuit Iosaphat, Iosaphat autem genuit Ioram, Ioram autem genuit Ozian, Ozian autem genuit Ioatham, Ioatham autem genuit Achaz, Achaz autem genuit Ezechiam, Ezechias autem genuit Manasse, Manasse autem genuit Amon, Amon autem genuit Iosiam, Iosias autem genuit Iechoniam et fratres eius in transmigratione Babilonis. Et post transmigrationem Babilonis Iechonias genuit Salathiel, Salathiel autem genuit Zorobabel, Zorobabel autem genuit Abiud, Abiud autem genuit Eliacim, Eliacim autem genuit Azor, Azor autem genuit Sadoc, Sadoc autem genuit Achim, Achim autem genuit Eliud, Eliud autem genuit Eleazar, Eleazar autem genuit Matthan, Matthan autem genuit Iacob, Iacob autem genuit Ioseph uirum Mariae de qua natus est Iesus qui dicitur Christus. Omnes ergo generationes ab Abraham usque ad David generationes quattuordecim, et a David usque ad transmigrationem Babilonis generationes quattuordecim, et a transmigratione Babilonis usque ad Christum generationes quattuordecim.

Cum autem esset Maria mater eius desponsata Ioseph, inuenta est in utero habens de Spiritu sancto. Ioseph autem uir eius cum esset iustus et nolens eum traducere, uoluit occulte dimittere eam. Haec autem cogitante, ecce angelus Domini apparuit ei in somnis dicens: Ioseph, fili David, noli timere accipere Mariam coniugem tuam, quod enim in ea natum est de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, et uocabitur nomen eius Iesus. Ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum. Haec autem omnia facta sunt ut adimpleretur quod dictum est a Domino per prophetam dicentem: Ecce uirgo in utero habebit et pariet filium, et uocabitur nomen eius Emanuel, quod est interpretatum: Nobiscum Deus. Exsurgens autem Ioseph a somno fecit sicut praecepit ei angelus Domini, et accepit coniugem suam. Et non cognouit eam donec peperit filium suum primogenitum, et uocauit nomen eius Iesus.

Cum autem natus esset Iesus in Bethlehem Iudae in diebus Herodis regis, ecce magi ab Oriente uenerunt Hierosolimam dicentes: Ubi est qui natus est rex Iudaeorum? Uidimus enim stellam eius in Oriente et uenimus cum munere adorare eum. Audiens autem Herodes rex turbatus est et omnis Hierosolima cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum et scribas populi sciscitabatur ab eis ubi Christus nasceretur. At illi dixerunt: In Bethlehem Iudae. Sic enim scriptum est per prophetam: Et tu Bethlehem terra Iuda, nequaquam minima es in principibus Iuda, ex te enim egredietur dux qui regat populum meum Israel. Tunc Herodes clam uocauit magos, et diligenter didicit ab eis tempus stellae quae apparuerat eis, et mittens eos in Bethlehem dixit: Euntes diligenter inquirite de puero, et cum inueneritis nuntiate mihi, ut et ego ueniens adorem eum. Qui cum audissent regem abierunt, et ecce stella quam uiderant in Oriente antecedebat eos usque dum ueniens stetit super ubi erat puer. Et uidentes stellam gauisi sunt gaudio magno ualde. Et intrantes domum inuenerunt puerum cum Maria matre eius, et procidentes adorauerunt eum, et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus et myrram. Et responso accepto ne redirent ad Herodem per aliam uiam reuersi sunt in regionem suam.

Ecce apparuit angelus Domini in somnis Ioseph dicens: Surge et accipe puerum et matrem eius et fuge in Aegyptum et esto ibi usque dum dicam tibi. Futurum enim est ut Herodes quaerat puerum ad perdendum eum. Qui surgens accepit puerum et matrem eius in nocte et secessit in Aegyptum, et erat ibi usque ad obitum Herodis. Ut adimpleretur quod dictum est a Domino per prophetam dicentem: De Aegypto uocauit filium meum. Tunc Herodes uidens quia illusus est a magis, iratus est ualde, et mittens occidit omnes pueros qui erant in Bethlehem et in omnibus finibus eius a bimatu et infra secundum tempus quod diligenter didicerat a magis. Tunc impletum est quod dictum est per Hieremiam prophetam dicentem: Ecce in Rama audita est ululatus, fletus et ululatus multus: Rachel plorans filios suos et noluit consolari quia non sunt.

Defuncto autem Herode, ecce angelus Domini apparuit in somnis Ioseph in Aegypto dicens: Surge, accipe puerum et matrem eius et uade in terram Israel. Mortui sunt enim qui quaerebant animam pueri. Qui surgens accepit puerum et matrem eius et uenit in terram Israel. Audiens autem quod Archelaus regnaret in Iudea pro patre suo Herode timuit eo ire. Et accepto responso in somnis secessit in partes Galilaeae. Et ueniens habitauit in ciuitate quae dicitur Nazareth. Ut adimpleretur quod dictum est per prophetas quia Nazarenus uocabitur.

In illis autem diebus uenit Iohannes Baptista praedicans in deserto Iudae dicens: Paenitentiam agite, appropinquauit enim regnum caelorum. Hic enim est de quo dictum est per Isaiam prophetam dicentem: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui praparabit uiam tuam. Ipse autem Iohannes habebat uestimentum suum de pilis camelorum et zonam pellicam circa lumbos suos. Cibus autem eius erat locusta et mel silue. Tunc exibat ad eum Hierosolima et omnis Iudea et omnis regio Iordanis, et baptizabantur a Iohanne in Iordane flumine, confitentes peccata sua.

Cum autem uidisset multos Pharisaeorum et Sadducaeorum ueniens ad baptismum suum dixit eis: Genimina uiperarum, quis ostendit uobis fugere a futura ira? Facite ergo fructum dignum paenitentiae, et ne putetis dicere: Patrem habemus Abraham, dico enim uobis quia potest Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham. Iam enim securis ad radicem arborum posita est. Omne ergo lignum quod non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Ego quidem baptizo uos in aqua in paenitentiam, qui autem post me uenit fortior me est, cuius non sum dignus calceamenta portare, ipse uos baptizabit in Spiritu sancto et igni. Cuius uentilabrum in manu eius, et purgabit aream suam et congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili.

Tunc uenit Iesus a Galilaea in Iordanem ad Iohannem ut baptizaretur ab eo. Iohannes autem prohibebat eum dicens: Ego debeo a te baptizari, et tu uenis ad me? Respondens autem Iesus dixit ei: Sine modo, sic enim decet nos implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum. Baptizatus autem Iesus ascendit de aqua, et ecce aperti sunt caeli super eum, et uidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam et uenientem super se. Et ecce uox de caelis dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit.

Tunc Iesus ductus est in deserto a Spiritu ut temptaretur a diabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus, postea esuriit. Et accedens temptator dixit ei: Si filius es Dei, dic ut lapides isti panes fiant. Respondens autem Iesus dixit: Scriptum est: Non in solo pane uiuit homo, sed in omni uerbo quod procedit de ore Dei. Tunc adducit eum diabolus in sanctam ciuitatem et statuit eum super pinnaculum templi dicens ei: Si filius es Dei, mitte te deorsum. Scriptum enim est quia angelis suis mandauit de te, et in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Dicit ei Iesus: Rursum scriptum est: Non temptabis Dominum Deum tuum. Iterum adducit eum diabolus in montem excelsum nimis et ostendit ei omnia regna mundi et gloriam eorum dicens ei: Haec omnia tibi dabo si cadens adoraueris me. Tunc ait ei Iesus: Uade, Satana, scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis et illi soli seruies. Tunc reliquit eum diabolus, et ecce angeli accedentes ministrabant ei.

Audiens autem Iesus quia Iohannes traditus est secessit in Galilaeam. Et relinquens Nazareth uenit habitauit in Capernaum maritima in finibus Zabulon et Nephthalim. Ut adimpleretur quod dictum est per Isaiam prophetam dicentem: Terra Zabulon et terra Nephthalim, uia maris trans Iordanem Galilaea gentium, populus qui sedebat in tenebris lumen uidit magnum, et sedentibus in regione umbrae mortis lux orta est eis. Ex tempore coepit Iesus praedicare et dicere: Paenitentiam agite, appropinquauit enim regnum caelorum.

Ambulans autem Iesus iuxta mare Galilaeae uidit duos fratres, Simonem qui dicitur Petrus et Andream fratrem eius, mittentes retia in mare, erant enim piscatores. Et ait illis: Uenite post me, faciam uos fieri piscatores hominum. Illi autem continuo relinquentes retia secuti sunt eum. Et cum inde transiret uidit alios duos fratres, Iacobum Zebedaei et Iohannem fratrem eius, in nauicula cum patre suo Zebedaeo reparantes retia sua, et uocauit eos. Illi autem continuo relinquentes nauiculam et patrem suum secuti sunt eum.

Et circuibat Iesus totam Galilaeam docens in synagogis eorum et praedicans euangelium regni et sanans omnem infirmitatem et omnem infirmitatem in populo. Et abiit fama eius in totam Syriam, et obtulerunt ei omnes male habentes, et uexatos uariis languoribus et dolentes, et daemoniosos et lunaticos et paralyticos, et curauit eos. Et secuti sunt eum turbae multae de Galilaea et Decapolis et Hierosolima et Iudea et de trans Iordanem.

Cum autem uidisset turbas ascendit in montem, et cum sedisset accesserunt ad eum discipuli eius. Et aperiens os suum docebat eos dicens: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum uidebunt. Beati pacifici, quoniam ipsi filii Dei uocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Beati estis cum maledixerint uobis et persecuti uos fuerint et dixerint omne malum aduersum uos mentientes propter me. Gaudete et exultate, quoniam merces uestra copiosa est in caelis. Sic enim persecuti sunt prophetas qui fuerunt ante uos.

Uos estis sal terae. Quod si sal euanuerit, in quo salietur? Ad nihilum ualet ultra, nisi ut mittatur foras et conculcetur a hominibus. Uos estis lux mundi. Non potest ciuitas abscondi supra montem posita. Neque accendunt lucernam et ponunt eam sub modio, sed super lucernam, ut luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux uestra coram hominibus, ut uideant opera uestra bona et glorificent Patrem uestrum qui in caelis est.

Nolite putare quia ueni soluere legem aut prophetas. Non ueni soluere sed adimplere. Amen enim dico uobis donec transeat caelum et terra, iota unum aut unus apex non praeteribit a lege donec omnia fiant. Qui ergo soluerit unum de mandatis istis minimis et docuerit sic hominibus, minimus uocabitur in regno caelorum. Qui autem fecerit et docuerit, hic magnus uocabitur in regno caelorum. Dico enim uobis quia nisi abundauerit iustitia uestra plus quam scribarum et Pharisaeorum, non intrabitis in regnum caelorum.

Audistis quia dictum est antiquis: Non occides, qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico uobis quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio, qui autem dixerit fratri suo: Raca, reus erit concilio, qui autem dixerit: Fatue, reus erit gehennae ignis. Si ergo offeres munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque munus tuum ante altare, et uade prius reconciliari fratri tuo, et tunc ueniens offeres munus tuum. Esto consentiens aduersario tuo cito dum es in uia cum eo, ne forte tradat te aduersarius iudici, et iudex tradat te ministro, et mittaris in carcerem. Amen dico tibi: Non exibis inde donec reddas nouissimum quadrantem.

Audistis quia dictum est: Non moechabis. Ego autem dico uobis quia omnis qui uidit mulierem ad concupiscendam eam iam moechatus est eam in corde suo. Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, eiue eum et proiice a te, expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. Et si dextera manus tua scandalizat te, abscide eam et proiice a te, expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum quam totum corpus tuum eat in gehennam.

Dixerunt autem et quidam: Si dimittit uir uxorem suam, dabit illi libellum repudii. Ego autem dico uobis quia omnis qui dimittit uxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam moechari, et qui dimissam duxerit moechatur. Iterum audistis quia dictum est antiquis: Non periurabis, sed reddes Domino iuramenta tua. Ego autem dico uobis non omnino iurare, neque per caelum, quia sedes est Dei, neque per terram, quia scabellum est pedum eius, neque per Hierosolimam, quia ciuitas est Magni Regis, neque per caput tuum iures, quia non potes unum capillum album facere aut nigrum. Sit autem sermo uester: Est, est, non, non, quod autem plus est, a malo est.

Audistis quia dictum est: Oculum pro oculo et dentem pro dente. Ego autem dico uobis non resistere malo, sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, praebe illi et alteram, et ei qui uult tecum iudicare et tunicam tuam tollere, dimitte ei et pallium, et quicumque te angariauerit mille passus, uade cum illo duo. Qui te petit, da ei, et ne auertas faciem tuam a petente te. Audistis quia dictum est: Diligis proximum tuum et odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico uobis: Diligite inimicos uestros, benefacite eis qui oderunt uos, et orate pro persequentibus et calumniantibus uos, ut sitis filii Patris uestri qui in caelis est, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super iustos et iniquos. Si enim diligitis eos qui uos diligunt, quam mercedem habebitis? Nonne et publicani hoc faciunt? Et si salutatis fratres uestros tantum, quid amplius facitis? Nonne et ethnici hoc faciunt? Estote ergo uos perfecti, sicut Pater uester caelestis perfectus est.

Attendite autem ne iustitiam uestram faciatis coram hominibus ut uideamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud Patrem uestrum qui in caelis est. Cum ergo facis eleemosynam, noli praecedere te, sicut hypocritae faciunt in synagogis et in uiis, ut honorificentur ab hominibus. Amen dico uobis, receperunt mercedem suam. Te autem faciente eleemosynam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua, ut sit eleemosyna tua in abscondito, et Pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi. Et cum orabitis non eritis sicut hypocritae, qui amant in synagogis et in angulis platearum stantes orare, ut uideantur ab hominibus. Amen dico uobis, receperunt mercedem suam. Tu autem cum orabis intra in cubiculum tuum, et clauso ostio tuo orabis Patrem tuum in abscondito, et Pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi. Et cum orabitis non eritis sicut hypocritae, qui amant in synagogis et in angulis platearum stantes orare, ut uideantur ab hominibus. Amen dico uobis, receperunt mercedem suam. Tu autem cum orabis intra in cubiculum tuum, et clauso ostio tuo orabis Patrem tuum in abscondito, et Pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi.

Nolite thesaurizare uobis thesauros in terra, ubi aerugo et tinea demolitur, et ubi fures effodiunt et furantur. Thesaurizate autem uobis thesauros in caelo, ubi neque aerugo neque tinea demolitur, et ubi fures non effodiunt nec furantur. Ubi enim est thesaurus tuus, ibi erit et cor tuum. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est tenebrae sunt, tenebrae quantae erunt! Nemo potest duobus dominis seruire. Aut enim unum odio habebit et alterum diligit, aut unum sustinebit et alterum contemnet. Non potestis Deo seruire et mammonae.

Propter hoc dico uobis: Ne solliciti sitis animae uestrae quid manducetis, neque corpori uestro quid induamini. Nonne anima plus est quam esca, et corpus quam uestimentum? Respicite uolatilia caeli quia non seminant neque metunt neque congregant in horea, et Pater uester caelestis pascit illa. Nonne uos magis pluris estis illis? Quis autem uestrum cogitando potest adicere ad staturam suam cubitum unum? Et de uestimento quid solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo crescunt, non laborant neque nent. Dico autem uobis quia nec Salomon in omni gloria sua coopertus fuit sicut unum ex istis. Si autem fenum agri quod hodie est et cras in furnum mittitur, Deus sic uestit, quanto magis uos, modicae fidei? Nolite ergo solliciti esse dicentes: Quid manducabimus aut quid bibemus aut quid induemur? Haec enim omnia gentes inquirunt. Scit enim Pater uester quia his omnibus indigetis. Quaerite ergo primum regnum Dei et iustitiam eius, haec omnia adicientur uobis. Nolite ergo esse solliciti in crastinum, crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipse. Sufficit diei malitia sua.

Nolite iudicare, ut non iudicemur. In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini, et in qua mensura mensi fueritis remetietur uobis. Quid autem uides festucam in oculo fratris tui, et trabem in oculo tuo non uides? Aut quomodo dicis fratri tuo: Sine eiciam festucam de oculo tuo, et ecce trabes in oculo tuo? Hypocrita, eiice primum trabem de oculo tuo, et tunc uidebis eiicere festucam de oculo fratris tui. Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas uestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis, et conuersi dilacerent uos.

Petite, et dabitur uobis; quaerite, et inuenietis; pulsate, et aperietur uobis. Omnis enim qui petit accipit, et qui quaerit inuenit, et pulsanti aperietur. Aut quis est ex uobis homo, quem si petierit filius eius panem, nonne lapidem porrigit ei? Aut si piscem petierit, nonne serpentem porrigit ei? Si ergo uos cum sitis mali, scitis bona data dare filiis uestris, quanto magis Pater uester qui in caelis est dabit bona petentibus se? Omnia ergo quae uultis ut faciant uobis homines, et uos facite illis. Haec enim est lex et prophetae.

Intrate per angustam portam. Quam lata porta et spatiosa uia quae ducit ad perditionem, et multi sunt qui intrant per eam! Quam angusta porta et arta uia quae ducit ad uitam, et paucitas est qui inueniunt eam! Attendite a falsis prophetis, qui uenient ad uos in uestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Numquid colligunt de spinis uitis, aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona fructus bonos facit, mala autem arbor fructus malos facit. Non potest arbor bona fructus malos facere, neque arbor mala fructus bonos facere. Omnis arbor quae non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos.

Non omnis qui dicit mihi: Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum, sed qui facit uoluntatem Patris mei qui in caelis est. Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus? Et in nomine tuo daemonia eiecimus? Et in nomine tuo uirtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis: Quia nunquam uos cognoui, discedite a me, operantes iniquitatem. Ergo omnis qui audit uerba mea haec et facit ea, assimilabitur uiro sapienti qui aedificauit domum suam super petram. Et descendit pluuia, et uenerunt flumina, et flauerunt uenti, et impetauerunt domui illi, et non cecidit, fundata enim erat super petram. Et omnis qui audit uerba mea haec et non facit ea, similis erit uiro stulto qui aedificauit domum suam super arenam. Et descendit pluuia, et uenerunt flumina, et flauerunt uenti, et impetauerunt domui illi, et cecidit, et fuit ruina eius magna nimis.

Et factum est cum consummasset Iesus sermones hos, mirabantur turbae super doctrina eius. Erat enim docens eos sicut potestatem habens, non sicut scribae et Pharisaei.

Cum autem descendisset de monte secutae sunt eum turbae multae. Et ecce leprosus cum uenisset adorauit eum dicens: Domine, si uis, potes me mundare. Et extendens Iesus manum tetigit eum dicens: Uolo, mundare. Et continuo mundata est lepra eius. Et ait illi Iesus: Uide, nemini dixeris, sed uade, ostende te sacerdoti, et offere munus quod praecepit Moses in testimonium illis. Cum autem introisset Capernaum accessit ad eum centurio rogans eum et dicens: Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, et grauiter cruciatur. Et ait illi Iesus: Ego ueniam et curabo eum. Et respondens centurio ait: Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed tantum dic uerbo, et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, et dico huic: Uade, et uadit, et alio: Uenite, et uenit, et seruo meo: Fac hoc, et facit. Audiens autem Iesus miratus est, et dixit sequentibus se: Amen dico uobis, apud nemo in Israel tantam inuenio fidem. Dico autem uobis quia multi ab Oriente et Occidente uenient et recumbent cum Abraham et Isaac et Iacob in regno caelorum, filii autem regni eiicientur in tenebras exteriores, ibi erit fletus et stridor dentium. Et dixit centurioni: Uade, sicut credidisti fiat tibi. Et sanata est puer ex illa hora.

Et cum uenisset Iesus in domum Petri uidit socrum eius iacentem et febricitantem. Et tetigit manum eius, et dimisit eam febris, et surgens ministrauit illis. Et cum uespere factum esset, obtulerunt ei multi daemoniosos, et eiciebat spiritus uerbo, et omnes male habentes curauit, ut adimpleretur quod dictum est per Isaiam prophetam dicentem: Ipse infirmitates nostras accepit et aegrotationes portauit.

Et cum ascendisset in nauicula transiuit mare, et uenit in ciuitatem suam. Et ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lectulo. Et cum uidisset Iesus fidem eorum dixit paralytico: Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua. Et ecce quidam de scribis dixerunt intra se: Hic blasphemat. Et cum uidisset Iesus cogitationes eorum dixit: Quare cogitatis mala in cordibus uestris? Quid enim est facilius dicere: Dimittuntur tibi peccata tua, an dicere: Surge et ambula? Ut autem sciatis quia Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, tunc ait paralytico: Surge, tolle lectum tuum et ambula. Et surgens abiit in domum suam. Et cum uidissent turbae timuerunt, et glorificauerunt Deum qui ded

meum non est verum. Alius est qui testimonium
perhibet de me. et scio quia verum est testimonium quod
perhibet de me. vos misistis ad iohannem et testimo
nium perhibuit veritati. Ego autem non ab homine
testimonium accipio. sed hæc dico ut vos salvi
sitis. Ille erat lucerna ardens et lucens. Vos
autem voluistis exultare ad horam in lumine eius.
Ego autem habeo testimonium maius iohanne.
opera enim quæ dedit mihi pater ut perficiam ea. ipsa
opera quæ ego facio testimonium perhibent de me.
quia pater misit me. et qui misit me pater ipse testimoni
um perhibet de me. neque vocem eius unquam
audistis. neque speciem eius vidistis. et verbum eius
non habetis in vobis manens. quia quem misit ille hu
ic vos non creditis. Scrutamini scripturas quia
vos putatis in ipsis vitam æternam habere. et ille
sunt quæ testimonium perhibent de me. et non vul
tis venire ad me. ut vitam habeatis. Gloriam
ab hominibus non accipio. sed cognovi vos quia
dilectionem dei non habetis in vobis. Ego
veni in nomine patris mei. et non accepistis me.
Si alius venerit in nomine suo. illum ac
cipietis. Quomodo potestis vos credere qui gloriam ab in
uicem accipitis. et gloriam quæ solo deo non quæ
ritis. Nolite putare quia ego accusaturus sum
vos apud patrem. est qui accusat vos. moysi cui
vos speratis. Si enim crederetis moysi.
crederetis forsitan et mihi. de me enim ille scripsit.
Si autem illius litteris non credimus. quomodo verbis me
is credetis. ¶ Post hæc abiit iesus trans mare ga
lilee quod est tiberiadis. et sequebatur eum multitudo
magna. quia videbant signa quæ faciebat super
his qui infirmabantur. Subiit ergo in montem
iesus. et ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autem
proximum pascha. dies festus iudæorum. Cum sublevasset ergo oculos iesus. et vidisset quia multitudo
magna venit ad eum: dicit ad philippum. unde
emimus panes ut manducent hi? hoc autem di
cebat tentans eum. ipse enim sciebat quid
esset facturus. Respondit ei philippus. Ducentorum de
narios panes non sufficiunt eis. ut unusquisque
modicum quid accipiat. Dicit ei unus ex dis
cipulis eius andreas frater simonis petri. do
mine est puer unus hic qui habet quinque panes
hordeaceos. et duos pisces. Sed hæc quid sunt inter
tantos? Dixit ergo iesus facite homines discumbere.
Erat autem fenum multum in loco. Discubuerunt
ergo viri numero quasi quinque milia. Accepit
ergo iesus panes. et cum gratias egisset. dedit his
qui discumbebant. Similiter et piscibus quantum
volebant. Ut autem impleti sunt. dixit discipulis suis. Colligite fragmenta quæ superaverunt
ne pereant. Collegerunt ergo et impleverunt
duodecim cophinos fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis quæ superfuerunt his qui manducaverunt

illi vero cum vidissent quod fecerat signum. dicebant
quia hic est vere propheta qui venturus est in mundum.
¶ Iesus ergo cum cognovisset quia venturi essent ut
rapiant eum et facerent eum regem. fugit iterum
in montem ipse solus. Ut autem sero factum est. des
cenderunt discipuli eius ad mare. Et cum ascen
dissent navem venibant trans mare in capharna
um. et tenebræ iam factæ erant. et non venerat
ad eos iesus. Mare autem quod flatu magno ex
citabatur. Cum navigassent ergo quasi stadia
viginti quinque. aut tricenta. videbant iesum venientem
ambulantem super mare. et proximum navi fieri. timu
erunt. Ille autem dicit eis. Ego sum: nolite timere.
Volebant ergo accipere eum in navem. et statim
fuit navis ad terram quam ibant. ¶ Alteri die cum
stetisset quæ stabat trans mare. vidit quia navicula
alia non erat ibi nisi una. et quia non intravisset cum
discipulis suis iesus in navem. sed soli discipuli
eius abiissent. Alie vero supervenerunt naves a
tyberiade iuxta locum ubi manducaverunt pa
nem gratias agentes domino. Cum ergo vidisset
turba quia iesus non esset ibi. neque discipuli eius.
ascenderunt in naviculas. et venerunt capharna
um quærentes iesum. Et cum invenissent eum
trans mare dixerunt ei. Rabbi. quando huc venisti?
Respondit eis iesus. et dixit. Amen amen dico
vobis. quæritis me non quia vidistis signa fa
cientes. sed quia manducastis ex panibus. et satu
rati estis. Operamini ergo non cibum qui perit.
sed quæ permanet in vitam æternam. quem filius hominis
vobis dabit. Hunc enim pater signavit deus. Dixe
runt ergo ad eum. Quid facemus ut ope
remur opera dei? Respondit iesus. et dixit eis. Hoc est opus
dei ut credatis in eum. quem misit ille. Dixe
runt ergo ei. Quis ergo signum facis. ut videamus et credamus tibi? Quid operaris? Patres nos
manducaverunt in deserto sicut scriptum est. panem
de celo dedit eis manducare. ¶ Dixit ergo eis
iesus. Amen amen dico vobis. non moyses dedit vobis
panem de celo. sed pater meus dat vobis panem de
de celo verum. Panis enim dei est qui descendit de
celo. et dat vitam mundo. Dixerunt ergo ad
eum. Domine semper da nobis panem hunc. Dixit
autem eis iesus. Ego sum panis vitæ. qui venit
ad me non esuriet. et qui credit in me. non sitiet
unquam. Sed dixi vobis. quia vidistis me. et non
credidistis. ¶ Omne quod dat mihi pater. ad me ve
niet. et eum qui venit ad me non eiciam foras.
quia descendi de celo non ut faciam voluntatem
meam. sed voluntatem eius qui misit me. Hæc
est autem voluntas eius qui misit me patris. ut
omne quod dedit mihi non perdam ex eo. sed resus
citem illum in novissimo die. Hæc autem vo
luntas patris mei qui misit me: ut omnis qui
videt filium. et credit in eum. habeat vitam

etiam. ego resuscitabo eum in nouissimo
die. ¶ Murmurabant ergo iudei de illo, q
dixerit: ego sum panis qui de celo descendi. et di
cebant: nonne hic est filius ioseph, cuius nos
nouimus patrem et matrem? quomodo ergo dicit
qui de celo descendi? respondit ergo iesus et ait eis:
nolite murmurare inter uos. nemo potest uenire
ad me: nisi pater qui misit me traxerit illum. et ego
resuscitabo eum in nouissimo die. est scriptum
in prophetis: et erunt omnes docibiles dei. omis qui
audierit a patre et didicerit uenit ad me. non quia
patrem uidit quisquam nisi qui est a deo: hic uidit
patrem. amen amen dico uobis: qui credit in me
habet uitam eternam. ego sum panis uitae. pa
tres uestri manducauerunt manna in deserto
et mortui sunt. hic est panis de celo descendens,
ut si quis ex ipso manducauerit non moriatur.
¶ Ego sum panis uiuus qui de celo descendi.
si quis manducauerit ex hoc pane, uiuet in
eternum. et panis quem ego dabo caro mea est
pro mundi uita. litigabant ergo iudei ad
inuicem dicentes: quomodo potest hic nobis
carnem suam dare ad manducandum?
dixit ergo eis iesus: amen amen dico uobis: nisi ma
nducaueritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem,
non habebitis uitam in uobis. qui manducat meam carnem et
bibit meum sanguinem habet uitam eternam,
et ego resuscitabo eum in nouissimo die.
caro enim mea uere est cibus, et sanguis meus uere est
potus. qui manducat meam carnem et bi
bit meum sanguinem in me manet, et ego in illo.
sicut misit me uiuens pater, et ego uiuo propter
patrem: et qui manducat me, et ipse uiuet propter
me. hic est panis qui de celo descendit. non sicut
manducauerunt patres uestri manna, et
mortui sunt. qui manducat hunc panem
uiuet in eternum. ¶ Hec dixit in synagoga in
capharnaum docens. multi ergo audientes ex
discipulis eius dixerunt: durus est hic sermo.
quis potest eum audire? sciens autem iesus apud se
metipsum quia murmurant de hoc discipuli eius, dixit
eis: hoc uos scandalizat? si ergo uideritis filium hominis ascendentem ubi erat prius?
spiritus est qui uiuificat, caro non prodest quicquam. uerba
quae ego locutus sum uobis, spiritus et uita sunt. sed sunt quidam
ex uobis qui non credunt. sciebat enim ab initio
qui essent credentes, et quis traditurus
esset eum. et dicebat: propter hoc dixi uobis quia nemo potest
uenire ad me: nisi fuerit ei datum a patre meo. ex
hoc multi discipuli eius abierunt retro, et
non cum illo ambulabant. ¶ Dixit ergo iesus ad
duodecim: numquid et uos uultis abire? respondit ei
simon petrus: domine ad quem ibimus? uerba uitae
aeternae habes, et nos credimus et cognouimus
quia tu es christus filius dei. respondit iesus: nonne
ego uos duodecim elegi, et ex uobis unus de
bolus est? dicebat autem de iuda simonis scario
this: hic enim erat eum tradituros cum esset ex
duodecim. ¶ Post hoc ambulabat iesus in galilea. non enim
uolebat in iudea ambulare, quia quaerebant eum iudei interficere. erat autem in proximo
sollemnitas iudeorum, tabernaculorum. dixerunt ergo
ad eum fratres eius: transi hinc et uade in iudeam,
ut et discipuli tui uideant opera tua quae
facis. nemo quippe in occulto aliquid facit,
et quaerit ipse in palam esse. si haec facis, manifes
ta te ipsum mundo. neque enim fratres eius credebant in eum. dixit ergo eis iesus: tempus meum
nondum adest: tempus autem uestrum semper est
paratum. non potest mundus odisse uos: me
autem odit, quia ego testimonium perhibeo de illo,
quia opera eius mala sunt. uos ascendite ad di
em festum hunc. ego autem non ascendo ad diem festum hunc,
quia meum tempus nondum impletum est. hec cum dixisset, ipse man
sit in galilea. ¶ Ut autem ascenderunt fratres eius, tunc et ipse ascendit ad diem festum non
palam sed quasi in occulto. iudei ergo quaerebant eum in die festo, et dicebant: ubi est ille?
et murmur multum de eo erat in turba.
quidam enim dicebant: quia bonus est. alii autem
dicebant non, sed seducit turbas. nemo tamen
palam loquebatur propter metum iudeorum. ¶ Iam in
die festo mediante ascendit iesus in templum
docebat. et mirabantur iudei dicentes: quomodo
hic litteras scit cum non didicerit? respondit iesus
dixit: mea doctrina non est mea, sed eius qui
misit me. si quis uult uoluntatem
eius facere cognoscet de doctrina, utrum ex de
ceptione ego a me ipso loquor. qui a semet
ipso loquitur, gloriam propriam quaerit. qui autem
quaerit gloriam eius qui misit illum, hic uerax
est, et iniustitia in illo non est. nonne moyses
dedit uobis legem, et nemo ex uobis facit
legem? quid me quaeritis interficere? respondit turba
et dixit: demonium habes. quis te quaerit interficere?
respondit iesus et dixit eis: unum opus feci, et omnes
miramini. propter moysen dedit uobis circum
cisionem, non quia ex moysen est, sed ex patribus. et in
sabbato circumcidunt hominem. si circum
cisionem accipit homo in sabbato, ut non soluatur lex moysi, michi indignamini, quia totum hominem sanum fecerim in sabbato? ¶ Nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudicate iudicium. haec cum ergo quidam ex iere
solymis: nonne hic est quem quaerunt interficere? et ecce palam loquitur, et nihil dicunt ei. numquid
quid uere cognouerunt principes, quia hic est
christus? sed hic scimus unde sit. christus autem cum

uenit nemo scit unde sit. Clamabat
ergo docens in templo ihs. & dicens et me sci
tis. & unde sim scitis. & a me ipso non uenio
sed est uerus qui misit me quem uos nescitis. E
go scio eum. & si dixero quia nescio eum ero si
milis uobis mendax. sed scio eum quia ab ipso
sum. & ipse me misit. Querebant ergo eum ap
prehendere. & nemo misit in illum manus.
quia nondum uenerat hora eius. De turba autem
multi crediderunt in eum. & dicebant. xpc
cum uenerit numquid plura signa faciet
quam hic fecit. Audierunt pharisei turbam
murmurantem de illo hec. & miserunt pon
tifices & pharisei ministros ut apprehenderent
eum. Dixit ergo eis ihs. adhuc modicum tempus
uobiscum sum. & uado ad eum qui me mi
sit. quaeretis me. & non inuenietis. & ubi sum
ego uos non potestis uenire. Dixerunt er
go iudei ad semetipsos. quo hic futurus est.
quia non inueniemus eum. numquid in dispe
rsionem gentium futurus est. & docturus gentes.
Qui est iste sermo quem dixit. quaeretis me. & non inue
nietis. & ubi ego sum. uos non potestis uenire.
In nouissimo autem die festiuitatis magne stabat ihs. & clamabat dicens. Si quis sitit.
veniat ad me. & bibat. Qui credit in me
sicut scriptura dixit. flumina de uentre eius fluent
aquae uiue. hoc autem dixit de spiritu quem accepturi
erant credentes in eum. nondum enim erat
spiritus datus. quia ihs nondum fuerat glificatus.
Ex illa ergo turba cum audissent hos sermones
eius dicebant. hic est uere propheta. Alii dice
bant. hic est xpc. Quidam autem dicebant. nun
quid a galilea xpc uenit. nonne scriptura
dicit. quia ex semine dauid de bethleem ca
stello ubi erat dauid uenit xpc. Dissensio
igitur facta est in turba propter eum. Quidam autem ex
ipsis uolebant apprehendere eum. sed nemo mi
sit super eum manus. Venerunt ergo ministri
ad pontifices & pharisaeos. & dixerunt eis. Ut
quid non adduxistis eum. Responderunt ministri. Nun
quam sic loquutus est homo. sicut hic homo loquitur.
Responderunt ergo eis pharisei. numquid & uos seducti estis.
numquid aliquis ex principibus credidit in eum. aut ex pharisaeis.
Sed turba hoc quae non nouit legem maledicti sunt.
Dicit nichodemus ad eos. ille qui
uenit ad eum nocte. qui unus erat ex ipsis.
numquid lex nostra iudicat hominem. nisi
audierit ab ipso prius. & cognouerit quid fa
ciat. Responderunt. & dixerunt ei. numquid & tu
galileus es. Scrutare scripturas. & uide.
quia propheta a galilea non surgit. Reuersus est
unusquisque in domum suam. Ihs autem
perrexit in montem oliueti. Et diluculo rursum

uenit in templum. & omnis plebs uenibat ad
eum. & sedens docebat eos. Adducunt autem
scribae & pharisaei mulierem in adulterio deprehensam.
& statuunt eam in medio. & dicunt ei.
magister. hanc mulierem modo deprehensam esse in ad
ulterio. In lege autem moyses mandauit nobis
huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis. hoc
autem dicebant tentantes eum. ut possent
accusare eum. Ihs autem inclinans se deorsum
digito scribebat in terra. Cum persisterent
interrogantes eum: erexit se. & dixit eis. Qui
sine peccato est uestrum primus in illam lapidem
mittat. & rursum se inclinans scribebat in terra.
Audientes autem unus post unum exi
bant. incipientes a senioribus. & remansit
solus. & mulier in medio stans. Erigens
autem se ihs dixit ei. Mulier ubi sunt qui te
accusabant. nemo te condempnauit.
Quae dixit. Nemo domine. Dixit autem ihs. Nec
ego te condempnabo. Vade. & amplius ne
uolis peccare. Rursum ergo locutus est eis ihs di
cens. Ego sum lux mundi. Qui sequitur
me non ambulat in tenebris. sed habebit lumen
uitae. Dixerunt ergo pharisei. Tu de te ipso testimo
nium phibes. testimonium tuum non est uerum.
Respondit ihs. & dixit eis. Et si ego testimonium
phibeo de me ipso. uerum est testimonium meum.
quia scio unde uenerim. & quo uadam. Vos autem
nescitis unde uenerim. & quo uadam. Vos secundum
carnem iudicatis. ego non iudico quemquam. Et
si iudico ego. iudicium meum uerum est.
quia solus non sum. sed ego. & qui misit me
pater. Et in lege uestra scriptum est. quia duorum ho
minum testimonium uerum est. Ego sum qui
testimonium phibeo de me ipso. & testimo
nium phibet de me qui misit me pater.
Dicebant ergo ei. Vbi est pater tuus. Respondit ihs.
neque me scitis. neque patrem meum. Si me
scietis. fortasse patrem meum scietis.
hoc uerba locutus est in gazophilacio docens
in templo. & nemo apprehendit eum. quia nondum
uenerat hora eius. Dixit ergo iterum
eis ihs. Ego uado. & quaeretis me. & peccato
uestro moriemini. quo ego uado uos non
potestis uenire. Dicebant ergo iudei. Numquid
interficiet se ipsum. quia dicit. quo ego uado uos
non potestis uenire. Et dicebat eis. Vos de or
su estis. ego de supernis sum. Vos de mundo
hoc estis. ego non sum de hoc mundo. Dixi
ergo uobis. quia moriemini in peccatis uestris.
Si enim non credideritis. quia ego sum. mori
emini in peccatis uestris. Dicebant ergo ei. Tu quis
es. Dixit eis ihs. principium. qui & loquor
uobis. multa habeo de uobis loqui & iudi
care. Sed qui misit me uerax est. Ego quae au
di ab eo hec loquor in mundo. Non cog

Mat. xiiij. d. Illi d clamore orentes istu de clamor dicen
T. e. d. xxij
Vl. chrij. Ipo. ult.
S. e. viii.
Leo. xxii. xxiii.
T. e. ult.
Mat. iii.
Ex. cxvii. Ad. vi.
S. e. i. Apoc. i. viii. T. e. xx.
S. e. xii. R. Io tuus qui pro uim uenio. i. post testio omnis est Apostere.
S. e. iii.
T. e. viii. d.
S. e. d.
Deu. xxxvi.
S. e. vi.
S. e. xviii. d.
T. e. xii.
S. e. iii.
S. e. iii. iii.

nouimus q: pcm est dicebat dm. Dic ergo est
ille. Cum exaltaueritis filium hominis tunc
cognoscetis q: ego sum. et a me ipo facio nich.
Sed sicut docuit me pr: hæc loquor. Et qui misit me
mecum est. non reliquit me solum. q: q: placita
sunt ei facio semp. ¶ Hæc illo loquente multi
crediderunt in eum. Dicebat ergo iudeis ad eos
qui crediderunt ei iudeos. Si uos manseritis in
sermone meo uere discipuli mei estis. et cog-
noscetis ueritatem. et ueritas liberabit uos. Res-
ponderunt ei. Semen abrahe sumus. et nemini
seruimus unquam. quomodo tu dicis liberi
eritis. Dixit eis ihs. Amen amen dico uobis q: omis q:
facit peccatum: seruus est peccati. Seruus autem non
manet in domo in eternum. filius manet
in eternum. Si ergo filius uos liberauerit: uere
liberi eritis. Scio quia filii abrahe estis. sed
quæritis me interficere. q: sermo meus non capit in
uobis. Ego q: uidi apud patrem meum loquor.
et uos q: audistis apud patrem uestrum facitis. Respon-
derunt et dixerunt ei. ¶ Pater noster abraham est. Dicit eis ihs.
Si filii abrahe estis: opa abrahe facite. Nunc
autem quæritis me hominem uerum qui ueritatem lo-
cutus sum uobis. quam audiui a deo. hoc abraham
non fecit. Vos facitis opa patris uestri. Dixerunt itaq;
ei. Non ex fornicatione nati sumus. unum pa-
trem habemus deum. Dixit ergo eis ihs. Si deus pater uester
esset: diligeretis utique me. Ego enim ex deo processi et
ueni. Neq; enim a me ipo ueni. sed ille me misit.
Quare loquelam meam non cognoscitis q: non po-
stis audire sermonem meum. Vos ex patre diabo-
lo estis: et desideria patris uestri uultis facere. Ille ho-
micida erat ab initio. et in ueritate non stetit. quia non est
ueritas in eo. Cum loquitur mendacium ex suis
propriis loquitur: quoniam mendax est et pater eius. Ego autem q:
ueritatem dico. non credistis mihi. ¶ Quis ex
uobis arguet me de peccato: Si ueritatem dico:
quare uos non auditis. qui ex deo non estis. Ideo uestri
non audiunt. respondentes iudei dixerunt ei. Nonne bene dicimus nos
q: samaritanus es tu. et demonium habes. Re-
spondit ihs. Ego demonium non habeo. sed honorifico
patrem meum. et uos inhonorastis me. Ego autem
non quero gloriam meam. est qui quirat et iudicet.
Amen amen dico uobis: si quis sermonem meum
seruauerit: mortem non uidebit in eternum. Dixe-
runt ergo iudei. Nunc cognouimus q: dæmo-
nium habes. abraham mortuus est. et prophete etiam
dicis. si quis sermonem meum seruauerit: mortem
non gustabit in eternum. Numquid tu maior es pa-
tre nostro abraham qui mortuus est. et prophete mor-
tui sunt. Quem te ipsum facis. Respondit ihs. Si
ego glorifico me ipsum: gloria mea nihil est. Est pater
meus qui glorificat me. quem uos dicitis q: deus uester
est. et non cognouistis eum. Ego autem nouum eum. Et si
dixero q: non nouum eum: ero similis uobis men-
dax. Sed scio eum. et sermonem eius seruo. Abraham
pater uester exultauit ut uideret diem meum: et uidit
et gauisus est. Dixerunt ergo iudei ad eum. Quinq;
ginta annos non dum habes. et abraham ui-
disti. Dixit eis ihs. Amen amen dico uobis: antequam
abraham fieret ego sum. Tulerunt ergo lapi-
des: ut iacerent in eum. Ihs autem abscondit se: et exiuit
de templo. ¶ Et præteriens uidit hominem
cecum a natiuitate. et interrogauerunt eum discipuli
eius. Rabi. quis peccauit. hic aut parentes eius
ut cecus nasceretur. Respondit ihs. Neq; pa-
rentes eius. sed ut manifestentur opa dei in illo.
Me oportet operari opa eius q: me misit: donec
dies est. Venit nox qua nemo potest operari. q: diu
sum in mundo. lux sum mundi. hæc cum dixis-
set: exputuit in terram. et fecit lutum ex sputo.
et linuit lutum super oculos eius. et dixit ei. Vade
et lauare in natatoria siloe. q: interpretatur missus.
abiit et lauit. et uenit uidens. Itaq; uicini et
q: uiderant eum prius q: cecus esset: dicebant. Nonne
hic est qui sedebat. et mendicabat: Alii dicebant
q: hic est. Alii autem negabant. sed similis est eius. Ille
autem dicebat q: ego sum. Dicebant ergo ei.
Quomodo aperti sunt oculi tui: Respondit. Ille homo
qui dicitur ihs. lutum fecit. et linuit oculos meos. et
dixit mihi. Vade ad natatoriam siloe. et lauare. et
abui. et lauit. et uidi. Dixerunt ei. Ubi est ille: Ait
nescio. Adducunt eum ad phariseos qui cecus
fuerat. Erat autem sabbatum. quando lutum fecit ihs.
et aperuit oculos eius. ¶ Rursum ergo interrogabant
eum pharisei quomodo uidisset. Ille autem dixit eis. Lu-
tum posuit mihi super oculos. et lauo. et uideo. Dice-
bant ergo ex pharisei quidam. Non est hic ho-
mo a deo q: sabbatum non custodit. Alii dicebant. Quo-
modo potest homo peccator hæc signa facere: Et scis-
ma erat inter eos. Dicunt ergo cecomo. Tu quid
dicis de eo qui aperuit oculos tuos. Ille autem
dixit q: propheta est. ¶ Non crediderunt iudei de
illo quia cecus fuisset. et uidisset: donec uocarent
uiri parentes eius. qui uidebant. interrogauerunt
eos dicentes. Hic est filius uester q: uos dicitis q: ce-
cus natus est: quomodo ergo nunc uidet: Respo-
dent eis parentes eius et dixerunt. Scimus q: hic fi-
lius noster est. et q: cecus natus est. Qui autem nunc uide-
at nescimus. Aut quis aperuit oculos eius nos-
tros nesciimus. Ipsum interrogate. etatem habet. de se loquitur. Hæc dixerunt
parentes eius. q: timebant iudeos. Iam enim
conspirauerant iudei. ut si quis eum confite-
retur esse xpm: extra synagogam fieret. propter
parentes eius dixerunt. q: etatem habet ipsum inte-
rogate. ¶ Vocauerunt ergo rursum hominem
qui fuerat cecus. et dixerunt ei. Da gloriam deo. Nos
scimus q: hic homo peccator est. Dixit ergo ille. Si
peccator est nescio. Unum scio. q: cecus cum

s. c. m.

adh. ui
leu. bxxxix.
adiu. xv.
pe. u. v.
leu. bxxx. bxxxix.

ps. i. cbxx.
p. xxvii.

xp. cbxxvi.

leu. bxxx. et
xp. cbxxvi.

actu. v. xxxvii.
actu. xxvi.

sap. xxi.

xp. xxv.

modo iudeo. Dixerunt ergo illi. Quid fecit
tibi quomodo aperuit tibi oculos? Respondit eis. Dixi vobis
iam audistis. quid iterum vultis audire. Nunquid
vos vultis discipuli eius fieri. Tunc dixerunt
ei. dixerunt. Tu discipulus illius. nos autem moysi
sumus discipuli. Scimus quia moysi locutus
est dominus deus. hunc autem nescimus. unde sit.
Respondit ille homo. dixit eis. In hoc enim mirabile est
quod vos nescitis. unde sit. et aperuit mihi oculos
meos. Scimus enim quia peccatores deus non audit. si
quis timorat. et voluntatem eius faciat hunc
audit. A sæculo non auditum est quia aperuit quis oculos
cecimati. Nisi esset hic a deo non poterat facere quic
quam. Respondentes dixerunt ei. In peccatis natus es
totus. et tu doces nos. Et eiecerunt eum foras.
Audiuit ihesus quia eiecerunt eum foras. et cum inue
nisset eum dixit ei. Tu credis in filium dei. Re
spondit ille. et dixit. Quis est domine ut credam in eum.
Et dixit ei ihesus. Et vidisti eum. et qui loquitur
tecum ipse est. At ille ait. Credo domine. et procidit
adorauit eum. Dixit ihesus. In iudicium iudi
cium ego in hunc mundum veni. ut qui non
videant videant. et qui videant ceci fiant. Et
audierunt ex phariseis qui cum ipso erant. Dixe
runt ei. Numquid nos cecati sumus? Dixit
eis ihesus. Si cecci essetis non haberetis peccatum. Sed nunc quia
dicitis. quia videmus peccatum vestrum manet. Amen
amen dico vobis qui non intrat per hostium in ouile o
uium. sed ascendit aliunde. ille fur est latro. Qui
autem intrat per hostium. pastor est ouium. huic hostia
rius aperit. et oues vocem eius audiunt. et proprias
oues vocat nominatim. et educit eas. Et cum omnes
oues suas emiserit ante eas uadit. et oues illum se
quuntur. quia sciunt vocem eius. Alienum autem non
sequuntur. sed fugiunt ab eo. quia nesciunt vocem
alienorum. Hoc proverbium dixit illis ihesus. Illi autem non
cognouerunt quid loquebatur eis. Dixit ergo eis
iterum ihesus. Amen amen dico vobis. quia ego sum hostium
ouium. Omnes quotquot venerunt. fures sunt
latrones. sed non audierunt eos oues. Ego sum
hostium ouium. per me si quis introierit sal
uabitur. et ingredietur. et egredietur. et pas
cua inuenient. Fur non venit nisi ut furetur.
et mactet. et perdat. Ego autem venit ut habeant
uitam habeant. et abundantius habeant. Ego sum pastor
bonus. Bonus pastor animam suam dat pro
ouibus suis. Mercenarius autem qui non est pastor
cui non sunt oues proprie. uidet lupum uenientem
et dimittit oues. et fugit. Et lupus rapit. et
dispergit oues. Mercenarius autem fugit. quia
mercenarius est. et non pertinet ad eum de ouibus. Ego
sum pastor bonus. et cognosco meas. et cognos
cunt me meae. Sicut nouit me pater. et ego agno
sco patrem. et animam meam pono pro ouibus
meis. et alias oues habeo quas non est ex hoc ouili.
illas oportet me adducere. et uocem meam audient.
et fiet unum ouile. et unus pastor. Propterea me
pater diligit. quia ego pono animam meam. ut iterum
sumam eam. Nemo tollit eam a me. sed ego po
no eam a me ipse. potestatem habeo ponendi eam. et
potestatem habeo iterum sumendi eam. hoc mandatum
accepi a patre meo. Dissensio iterum facta est inter
iudeos propter sermones hos. dicebant autem multi ex
ipsis. Demonium habet. et insanit. Quid eum audi
tis. Alii autem dicebant. Hæc uerba non sunt demonium
habentis. Nunquid demonium potest oculos cecorum aperire.
Factum autem est encenia in hierosolimis. et hiems
erat. et ambulabat ihesus in templo in porticu Sa
lomonis. Circumdederunt eum iudei. et dice
bant ei. Quousque animam nostram tollis. Si tu es
christus dic nobis palam. Respondit eis ihesus. Loquor uo
bis. et non credimini. Opera quæ ego facio in nomine patris mei.
hæc testimonium perhibent de me. sed uos non credi
tis. quia non estis ex ouibus meis. Oues meae uocem
meam audiunt. et ego cognosco eas. et sequun
tur me. et ego intram do eis. et non peribunt in æternum.
et non rapiet quisquam de manu mea. Pater meus qui dedit
mihi maius est omnibus. et nemo potest rapere de manu pa
tris mei. Ego et pater unum sumus. Sustulerunt
lapides iudei ut lapidarent eum. Respondit eis ihesus.
Multa opera bona ostendi uobis ex patre meo.
propter quem me lapidatis? Responderunt iudei ei de
bono opere non lapidamus te. sed de blasphemia.
et quia tu cum sis homo. facis te ipsum deum. Respondit eis ihesus.
Nonne scriptum est in lege uestra. quia ego dixi dii estis.
Si illos dixit deos. ad quos sermo dei factus est. et non
potest solutum esse scriptum. quem pater sanctificauit. et misit in mun
dum. uos dicatis quia blasphemas. quia dixi filius dei
sum. Si non facio opera patris mei. nolite credere mihi.
Si autem facio. et si mihi non uultis credere. opibus cre
dite. ut cognoscatis. et credatis quia in me est pater. et ego
in patre. Quærebant autem eum apprehendere. et exiit
de manibus eorum. et abiit iterum trans iordanem in eo
locum. ubi erat iohannes primum baptizans. et man
sit ibi. et multi uenerunt ad eum. et dicebant. quia
iohannes quidem signum fecit unum. Omnia autem quæcumque dixit
iohannes de hoc uera erant. et multi crediderunt in eum.
Erat autem quidam languens
lazarus a bethania de castello mariæ et mar
thæ sororis eius. Maria autem erat quæ unxit dominum
unguento. et exterso pedes eius capillis suis.
cuius frater lazarus infirmabatur. Miserunt ergo
sorores eius ad eum dicentes. Domine ecce quem
amas infirmatur. Audiens autem ihesus dixit eis. Infir
mitas hæc non est ad mortem. sed pro gloria dei. ut glori
ficetur filius dei per eum. Diligebat autem ihesus mar
tham. et sorores eius et lazarum. Ut ergo
audiuit quia infirmatur. tunc quidem mansit in
eodem loco duobus diebus. Deinde post hæc dixit dis

pulis suis. Eamus et nos cum eo. Dicunt ei
discipuli. Rabbi. nunc quærebant te iudei lapida
re. et iterum vadis illuc. Respondit Ihesus. Nonne
sunt dies duodecim diei. Si quis ambulauerit in die non offen
dit. quia lucem huius mundi videt. Si autem
ambulauerit in nocte offendit. quia lux non est in eo.
Hæc cum dixisset. post hæc dicit eis. Lazarus amicus nos
ter dormit. sed vado ut a somno excitem illum.
Dixerunt ergo discipuli eius. Domine si dormit sal
uus erit. Dixerat autem Ihesus de morte illius. Illi
autem dixerunt putauerunt quia de quiete
somni dicit. Tunc ergo dixit eis Ihesus manifes
te. Lazarus mortuus est. et gaudeo propter vos
ut credatis quia non eram ibi. sed eamus ad eum.
Dixit ergo thomas qui dicitur didimus. ad discipulos.
Eamus et nos moriamur cum eo. Venit ergo Ihesus
et inuenit eum. iam quattuor dies habentem in
monumento. Erat autem bethania iuxta hierusalem
quasi stadiis. xv. Multi autem ex iudeis venerant
ad martham et mariam ut consolarentur eas
de fratre suo. Martha ergo ut audiuit quia Ihesus ue
nit occurrit illi. Maria autem domi sedebat. Dixit
ergo martha ad Ihesum. Domine si fuisses hic frater
meus non fuisset mortuus. Sed et nunc scio quia quæcumque
poposcero a deo dabit tibi deus. Dicit illi Ihesus. Resur
get frater tuus. Dicit ei martha. Scio quia resurget
in resurrectione in nouissimo die. Dixit ei Ihesus. Ego
sum resurrectio et vita. Qui credit in me etiam si
mortuus fuerit uiuet. et omnis qui uiuit et credit
in me. non morietur in æternum. Credis hoc. Ait illi.
Vtique domine. Ego credidi quia tu es christus filius dei uiui
qui in hunc mundum venisti. Et cum hæc dixis
set. abiit et uocauit mariam sororem suam
silentio dicens. Magister adest. et uocat te. Illa
dum audiuit surgit cito. et ue
nit ad eum. Nondum enim ueniebat Ihesus in ca
stellum. sed erat adhuc in illo loco ubi occurrerat ei
martha. Iudei igitur qui erant cum ea in domo.
et consolabantur eam. cum uidissent mariam quia
cito surrexit. et exiit. secuti sunt eam dicentes. quia
uadit ad monumentum. ut ploret ibi. Maria
ergo cum uenisset ubi erat Ihesus. uidens eum cecidit
ad pedes eius. dixit ei. Domine si fuisses hic. fra
ter meus non esset mortuus. Ihesus ergo ut uidit eam plo
rantem. et iudeos qui uenerant cum ea plorantes.
fremuit spiritu. et turbauit semet ipsum. et dixit. Vbi
posuistis eum. Dicunt ei. Domine uenit et uide. Et la
crimatus est Ihesus. Dixerunt ergo iudei. Ecce quo
modo amabat eum. Quidam autem ex ipsis dixe
runt. Non poterat hic qui aperuit oculos cæci nati
facere ut hic non moreretur. Ihesus igitur rursus
fremens in semet ipso. uenit ad monumen
tum. Erat autem spelunca. et lapis superpositus
erat ei. Ait Ihesus. Tollite lapidem. Dicit ei
martha soror eius qui mortuus fuerat do
mine iam fœtet. quatriduanus enim est. Dicit ei
Ihesus. Nonne dixi tibi quia si credideris uidebis
gloriam dei. Tulerunt igitur lapidem. Ihesus autem
eleuans sursum oculos dixit. Pater gratias ago tibi
quia audisti me. ego autem sciebam quia
semper me audis. sed propter populum qui circumstat
dixi. ut credant quia tu me misisti. Hæc cum
dixisset. uoce magna clamauit. Lazare
ueni foras. et statim prodiit qui erat mortuus
ligatis pedibus et manibus mandatis. et facies illius
sudario erat ligata. Dicit eis Ihesus. Soluite
eum. et sinite abire. Multi ergo ex iudeis
qui uenerant ad mariam et uiderunt quæ fecit.
crediderunt in eum. Quidam autem ex ipsis abi
erunt ad phariseos. et dixerunt eis quæ fecerat Ihesus.
Collegerunt igitur pontifices et pharisei concilium
et dicebant. Quid facimus quia hic homo multa
signa facit. Si dimittimus eum sic. omnes credent
in eum. et venient romani. et tollent nostrum
locum et gentem. Vnus autem ex ipsis caiphas
cum esset pontifex anni illius. dixit eis. Vos
nescitis quicquam. nec cogitatis quia expedit
uobis ut unus moriatur homo pro populo. et non
tota gens pereat. Hoc autem a semetipso non dixit.
Sed cum esset pontifex anni illius prophetauit quia
Ihesus moriturus erat pro gente. et non pro gente
tantum ut filios dei qui erant dispersi congregaret
in unum. Ab illo ergo die cogitauerunt ut
interficerent eum. Ihesus ergo iam non palam am
bulabat inter iudeos. sed abiit in regionem
iuxta desertum in ciuitatem quæ dicitur ephrem. et ibi
morabatur cum discipulis suis. Prope autem
erat pascha iudeorum. Et ascenderunt multi
de regione ante pascha. ut sanctificarent se ipsos. Quærebant ergo Ihesum. et
colloquebantur ad inuicem in templo stantes.
Quid putatis quia non ueniet ad diem festum.
dederant autem pontifices et pharisei mandatum.
ut si quis cognouerit ubi sit. indicet ut apprehendant eum. Ihesus ergo ante sex dies paschæ
uenit in bethaniam ubi fuerat lazarus mor
tuus. Hic suscitauit Ihesus fecerunt autem ei cenam
ibi. et martha ministrabat. Lazarus autem
unus erat ex discumbentibus cum eo. Maria
ergo accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi. et unxit pedes eius. et deo
sculauit capillis suis pedes eius. et domus imple
ta est ex odore unguenti. Dixit ergo unus
ex discipulis eius iudas scariothis qui erat
cum traditurus eum. Quare hoc unguentum non
uenit trecentis denariis. et datum egenis.
Dixit autem hoc non quia de egenis pertinebat ad eum.
sed quia fur erat. et loculos habens ea quæ mit
tebantur portabat. Dixit ergo Ihesus.
Sine illam ut die sepulture mee seruet illud.

matt. xxiii.
mar. ix.
lc. xxiii.

Sic gentes uocat Ihesus
uel ad ipsum Ihesus uiuit et

matt. xxvi.
mar. xiv.

Principes eius semper habebitis uobiscum. me autem non semper habebitis. Cognouerunt autem turba multa ex iudeis quia illic est. et uenerunt non propter iesum tantum. sed ut lazarum uiderent quem suscitauit a mortuis. Cogitauerunt autem principes sacerdotum ut lazarum interficerent. quia multi ex iudeis abibant propter illum. et credebant in iesum. In crastinum autem turba multa quae uenerat ad diem festum. cum audissent quia uenit iesus hierosolimam acceperunt ramos palmarum. et processerunt obuiam ei. et clamabant. Osanna benedictus qui uenit in nomine domini rex israel. Et inuenit iesus asellum et sedit super eum. sicut scriptum est. Noli timere filia sion. ecce rex tuus ueniet sedens super pullum asinae. Hae non cognouerunt discipuli eius primum. sed cum glorificatus est iesus. tunc recordati sunt quia haec erant scripta de eo. et haec fecerunt ei. Testimonium ergo perhibebat turba quae erat cum eo cum lazarum uocauit de monumento. et suscitauit eum a mortuis. propter hoc et obuiauit ei turba. quia audierat eum fecisse hoc signum. pharisaei ergo dixerunt ad semetipsos. Videte quia nihil proficimus. ecce mundus post eum abiit. Erant autem gentiles quidam ex his qui ascenderant ut adorarent in die festo. Hi ergo accesserunt ad philippum. qui erat a bethsaida galilee. et rogabant eum dicentes. domine uolumus iesum uidere. Venit philippus et dicit andreae. Andreas et philippus dicunt iesu. Iesus autem respondit eis dicens. Venit hora ut clarificetur filius hominis. Amen amen dico uobis. nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit. ipsum solum manet. si autem mortuum fuerit. multum fructum affert. Qui amat animam suam perdet eam. et qui odit animam suam in hoc mundo. in uitam aeternam custodit eam. si quis mihi ministrat me sequatur. et ubi sum ego. illic et minister meus erit. Si quis mihi ministrauerit honorificabit eum pater meus. Nunc anima mea turbata est. et quid dicam. pater saluifica me ex hora hac. Sed propter hoc ueni in horam hanc. pater clarifica tuum nomen. Venit ergo uox de caelo. et clarificauit. et iterum clarificabo. Turba ergo quae stabat audiebat. dicebat tonitrum factum esse. alii dicebant. angelus ei locutus est. Respondit iesus et dixit. Non propter me haec uox facta est. sed propter uos. Nunc iudicium est huius mundi. nunc princeps huius mundi eiicietur foras. Et ego si exaltatus fuero a terra omnia traham ad me ipsum. Hoc autem dicebat. significans qua morte erat moriturus. Respondit ei turba. Nos audiuimus ex lege quia christus manet in aeternum. et quomodo tu dicis oportet exaltari filium hominis? Quis est iste filius hominis? Dixit ergo eis iesus. adhuc modicum lumen in uobis est. Ambulate dum lucem habetis. ut non tenebrae uos comprehendant. et qui ambulat in tenebris nescit quo uadit. Dum lucem habetis. credite in lucem. ut filii lucis sitis.

Haec locutus est iesus. et abiit. et abscondit se ab eis. Cum autem tanta signa fecisset coram eis non credebant in eum. ut sermo esaiae prophetae impleretur. quem dixit. Domine quis credidit auditui nostro. et brachium domini cui reuelatum est. propter hoc non poterant credere. quia rursum dixit esaias. Excecauit oculos eorum. et obduratum est cor eorum. ut non uideant oculis. et intelligant corde. et conuertantur. et sanem eos. Haec dixit esaias. quando uidit gloriam eius. et locutus est de eo. Verumtamen et ex principibus multi crediderunt in eum. sed propter pharisaeos non confitebantur. ne de synagoga eicerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam dei. Iesus autem clamauit et dixit. Qui credit in me non credit in me. sed in eum qui misit me. et qui uidet me. uidet eum qui misit me. Ego lux in mundum uenit. ut omnis qui credit in me in tenebris non maneat. et si quis audierit uerba mea et non custodierit. ego non iudico eum. Non enim ueni ut iudicem mundum. sed ut saluificem eum. Qui spernit me. et non accipit uerba mea. habet qui iudicetur eum. Sermo quem locutus sum. ille iudicabit eum in nouissimo die. quia ego ex me ipso non locutus sum. sed qui misit me pater. ipse mihi dedit mandatum quid dicam et quid loquar. Et scio quia mandatum eius uita aeterna est. quae ergo loquor. sicut dixerit mihi pater. sic ego loquor.

Ante diem festum paschae sciens iesus quia uenit eius hora ut transeat ex hoc mundo ad patrem. cum dilexisset suos qui erant in mundo. in finem dilexit eos. Et cena facta cum diabolus iam miisisset in cor. ut traderet eum iudas simonis scariothis. sciens quia omnia dedit ei pater in manus. et quia exiuit a deo et ad deum uadit. surgit a cena. et ponit uestimenta sua. et cum accepisset linteum. praecinxit se. deinde mittit aquam in pelui. et coepit lauare pedes apostolorum. et extergere linteo quod erat praecinctus.

Cum ergo ad simonem petrum. dicit ei petrus. Domine tu mihi lauas pedes? Respondit iesus. et dixit ei. Quod ego facio tu nescis modo. scies autem postea. Dicit ei petrus. Non lauabis mihi pedes in aeternum. Respondit ei iesus. Si non lauero te non habebis partem mecum. Dicit ei simon petrus. Domine non tantum pedes meos. sed et manus et caput. Dicit ei iesus. Qui lotus est non indiget nisi ut pedes lauet. sed est mundus totus. et uos mundi estis. sed non omnes. Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum. propter hoc dixit. non estis mundi omnes. Postquam ergo lauit pedes eorum. accepit uestimenta sua. et recubuit iterum. dixit eis. Scitis quid fecerim uobis. Uos uocatis me magister et domine. et bene dicitis. Si ergo ego lauo pedes uestros. dominus et magister. et uos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum

cum uobis dedi ut quemadm ego feci uobis: ita
et uos faciatis. Amen amen dico uobis non est seruus
maior domino suo. neq; apostolus maior illo qui misit
illum. Si hec scitis beati estis. si feceritis ea. non
de omnibus dico uobis. Ego scio quos elegim. Sed
ut impleat scriptura. Qui manducat mecum pa
nem: leuabit contra me calcaneum suum. Amen amen
dico uobis priusquam fiat: si dico. ut cum factum fuerit
credatis quia ego sum. Amen amen dico uobis qui
accipit si quem misero me accipit. Qui autem
me accipit: accipit eum qui me misit. Cum hec
dixisset iesus: turbatus est spiritu et protestatus est et
dixit. Amen amen dico uobis: quia unus ex uobis
me tradet. Aspiciebant ergo discipuli ad inuicem.
hesitantes de quo dicit. Erat ergo recumbens
unus ex discipulis eius in sinu iesu. quem diligebat
ihesus. Innuit ergo hunc simon petrus. et dicit
ei. Quis est de quo dicit. Itaq; cum recubuisset
ille super pectus ihesu. dicit ei. Domine quis est.
Respondit ihesus. Ille est cui intinctum panem porrexero. cum
intinxisset porrexit iude simonis scario
thae. Et post buccellam: tunc introiuit in illum
satanas. Dicit ei iesus. Quod facis fac cito. hoc autem
nemo sciuit discumbentium: ad quid dixerat ei.
Cum autem iudas pecuniam habebat: putabant
quidam quia dicit ei iesus. Eme ea quæ opus sunt nobis ad diem
festum. aut egenis aliquid det. Cum ergo
accepisset ille buccellam: exiuit continuo. erat
autem nox. Cum ergo fuisset. dicit iesus. Nunc clarifica
tus est filius hominis. et deus clarificatus est in eo. Si deus
clarificatus est in eo: et deus clarificabit eum in semet
ipso. et continuo clarificabit eum. Filioli adhuc
modicum uobiscum sum. quæretis me. sicut
dixi iudeis: quo ego uado uos non potestis uenire.
et uobis dico. modo. Mandatum nouum do uobis
ut diligatis inuicem. sicut dilexi uos. In hoc cognoscent
omnes quia mei estis discipuli. si dilectionem
habueritis ad inuicem. Dicit ei simon petrus. Domine
quo uadis. Dicit ei iesus. Quo ego uado non potes me
modo sequi. sequeris autem postea. Dicit ei petrus. Quare
non possum te sequi modo. Animam meam pro te ponam.
Respondit iesus. Animam tuam pro me ponis. Amen amen
dico tibi. non cantabit gallus donec ter me neges.
Non turbetur cor uestrum. credite in me. credite
in domo patris mei mansiones multæ sunt. Si quid
minus dixissem uobis. quia uado parare uobis lo
cum. Et si abiero et preparauero uobis locum. iterum
uenio. et accipiam uos ad me ipsum. ut
sitis ego et uos sitis. Et quo ego uado scitis. et
uiam scitis. Dicit ei thomas. Domine nescimus quo
uadis. quomodo possumus uiam scire. Dicit ei iesus. Ego sum uia et ueritas et uita. Nemo ue
nit ad patrem nisi per me. Si cognouisseatis me: et
patrem meum utique cognoscetis. et amodo cognos
cetis eum. Dicit ei philippus. Domine ostende
nobis patrem et sufficit nobis. Dicit ei iesus. Tan
to tempore uobiscum sum. et non cognouisti me.
philippe qui uidet me. uidet et patrem. Quomo
do tu dicis ostende nobis patrem. Non credis quia
ego in patre. et pater in me est. Verba quæ ego loquor uo
bis: a me ipso non loquor. Pater autem in me manens
ipse facit opera. Non credatis quia ego in patre
et me est. Alioquin propter opera ipsa credite. Amen amen
dico uobis qui credit in me: opera quæ ego facio et
ipse faciet. et maiora horum faciet. quia ego ad pa
trem meum. et quodcumq; petieritis in nomine meo.
hoc faciam. ut glorificetur pater in filio. Si quid
petieritis me in nomine meo hoc faciam. Si di
ligitis me mandata mea seruate. et ego rogabo
patrem. et alium paraclitum dabit uobis. ut mane
at uobiscum in æternum. spiritum veritatis quem mundus
non potest accipere. quia non uidet eum. nec scit eum. uos
autem cognoscetis eum. quia apud uos manebit. et in uobis
erit. Non relinquam uos orphanos. uenio ad uos.
adhuc modicum. et mundus me amplius non uidet. uos autem
uidetis me. quia ego uiuo. et uos uiuetis. In
illo die uos cognoscetis quia ego in patre meo. et uos in me.
et ego in uobis. Qui habet mandata mea. et seruat
ea: ille est qui diligit me. Qui autem diligit me:
diligetur a patre meo. et ego diligam eum. et manifestabo
ei me ipsum. Dicit ei iudas non ille scariothes.
Domine quid factum est quia nobis manifestaturus es
te ipsum. et non mundo. Respondit ihesus. et dixit ei. Si
quis diligit me: sermonem meum seruabit.
et pater meus diliget eum. et ad eum ueniemus et
mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit
me: sermones meos non seruat. et sermonem quem au
ditis non est meus: sed eius qui misit me patris. Hæc
locutus sum uobis: apud uos manens. paraclitus autem
spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo. ille uos docebit omnia. et suggeret uobis omnia quæcumq;
dixero uobis. Pacem relinquo uobis. pacem meam
do uobis. non quomodo mundus dat: ego do
uobis. non conturbetur cor uestrum: neq; formidet.
Audistis quia ego dixi uobis: uado et uenio ad uos.
Si diligeretis me gauderetis utique quia uado ad pa
trem. quia pater maior me est. Et nunc dixi uobis priusquam
fiat: ut cum factum fuerit credatis. Iam non multa
loquar uobiscum. Venit enim princeps mundi hu
ius: et in me non habet quicquam. Sed ut cognoscat mundus
quia diligo patrem. et sicut mandatum dedit mihi
pater: sic facio. Surgite eamus hinc. Ego sum
uitis uera. et pater meus agricola est. Omnem palmitem
qui in me non ferentem fructum tollet eum. et omnem
qui fert fructum purgabit eum. ut fructum plus
afferat. Iam nos mundi estis propter sermonem quem
locutus sum uobis. Manete in me. et ego in uobis.
Sicut palmes non potest facere fructum a semetipso.
nisi manserit in uite: sic nec uos nisi in me manse
ritis. Ego sum uitis. uos palmites. qui manet

in me: et ego in eo. hic fert fructum multum
qz sine me nihil pōt facere. Si quis in me ñ ma-
sserit mittet foras sicut palmes. et arescet. et col-
ligent eum et in ignem mittent et ardet.
Si manseritis in me. et verba mea in uobis manse-
rint quodcūq; uolueritis petetis. et fiet uobis.
hoc clarificatus est pr̄ mis. ut fructum plurimum
afferatis. et efficiamini mei discipuli. Sicut dilex-
it me pr̄. et ego dilexi uos. Manete in dilectione mea
Si pecepta mea seruaueritis: manebitis in dile-
ctione mea. Sicut et ego seruauī pecepta pr̄is mei.
et manneo in eius dilectione. hi locutus sum uob
ut gaudium meum in ūobis. et gaudium uōm impletur.
Hoc est pecepū
meum ut diligatis inuicem. sicut dilexi uos.
Maiorem hac dilectionem nemo habet. ut animam
suam quis ponat p amicis suis. uos amici
mei estis si fecerit q̄ ego pecipio uobis. Iam ñ
dicam uos seruos. qz seruus nesciet quid faci
at dominus eius. uos autem dixi amicos. qz oīa q̄
cumq; audiui a pr̄e meo: nota feci uobis. Non
uos me elegistis. sed ego elegi uos. et posui uos
ut eatis. et fructum afferatis. et fructus ūr
maneat. Ut quicquid petieritis patrem in nomi-
ne meo det uobis. Hec mando uobis ut diligatis
inuicem. Si mundus uos odit. scitote qz me
pr̄em odio habuit. Si de mundo fuisstis. mū
dus q̄ suum erat diligeret. Quia uos de mundo ñ
estis. sed ego elegi uos de mundo: ppea odit
uos mundus. Memento sermonis mei. q̄ ego
dixi uobis. ñ est seruus maior domino suo. Si me
persecuti sunt. et uos persequent. Si sermonem meum
seruauerunt. et ūōm seruabunt. Sed hec omnia
facient uobis ppter nomen meum. qz nesciunt
eum q̄ misit me. Si non uenissem. et locutus eis ñ fuisset
pccm non haberent. Nunc autem occasionem non habent
de pccto. qui me odit. et pr̄em meum odit. Si
opa ñ fecissem in eis q̄ nemo alius fecit. pccm
ñ haberent. Nunc autem uiderunt. et odierunt. et me
et pr̄em meum. Sed ut impleatur sermo. qui
in lege eorum scriptus est. qz odio habuerunt me gra-
tis. Cum autem uenerit paracletus. q̄ ego mit-
tam uobis a pr̄e spm̄ ūitatis. q̄ a pr̄e procedit.
ille testimonium perhibebit de me. Et uos
testimonium perhibetis de me. qz ab initio
mecum estis. Hec locutus sum uobis. ut ne
scandalizemini. abs q; synagogis facient
uos. Sed uenit hora ut omnis qui interficit uos
putet obsequium prestare deo. Et hec
facient. qz ñ nouerunt pr̄em neq; me. Sed
locutus sum uobis. ut cum uenerit hora eorum
reminiscamini. qz ego dixi uobis. Hec autem
uobis ab initio ñ dixi. qz uobiscum eram.
Et nunc uado ad eum qui misit me. et ne-
mo ex uobis interrogat me quo uadis. Sed qz
hec locutus sum uobis tristitia impleuit cor
ūōm. Sed ego ūitatem dico uobis. ex
pedit uobis ut ego uadam. Si enim non abie
ro: paracletus non ueniet ad uos. Si autem
abiero mittam eum ad uos. et cum uenerit
ille arguet mundum de pccto. et de iustitia et
de iudicio. de pccto quidem qz non crediderunt
in me. De iustitia uero. qz ad patrem uado.
et iam ñ uidebitis me. De iudicio autem. qz pr̄ī
ceps mundi huius iudicatus est. Adhuc multa
habeo dicere. sed non potestis portare modo.
Cum autem uenerit ille spm̄ ūitatis. docebit uos omnem
ūitatem. Non enim loquetur a semetipso. sed q̄
cumq; audiet loquetur. et q̄ uentura sunt annun-
ciabit uobis. Ipse me clarificabit: qz de
meo accipiet. et annunciabit uobis. Omnia
q̄ cumq; habet pr̄is mea sunt. ppea dixi. qz de
meo accipiet. et annunciabit uobis. Modi-
cum et iam non uidebitis me. et rursum modicum
et uidebitis me. qz uado ad pr̄em. Dixerunt
ergo ex discipulis eius ad inuicem. Quid est hoc
q̄ dicit nobis modicum ñ uidebitis me. Et
rursum modicum et uidebitis me. et qz uado
ad pr̄em. Dicebant ergo. quid est hoc q̄ dicit mo-
dicum: nescimus quid loquitur. Cognouit autem
ihs qz uolebant eum interrogare. et dixit eis
de hoc q̄rit inter uos. qz dixi uobis modicum
et non uidebitis me. et rursum modicum et uidebitis
me. Amen amen dico uobis. qz plorabitis et flebitis
uos. mundus autem gaudebit. uos autem contristabimini.
Sed tristitia uestra uertetur in gaudium.
Mulier cum parit tristitiam habet. qz uenit hora
eius. cum autem pperit puerum. iam non meminit
pressure pp gaudium qz natus est in mundum.
Et uos igitur quidem tristitiam habetis. sed iterum
autem uidebo uos. et gaudebit cor uestrum. et gaudium
uestrum nemo tollet a uobis. et in illa die non
me ñ rogabitis quicq̄. Amen amen dico uo
bis. si quid petieritis patrem in nomine meo: dabit
uobis. usq; modo non petistis quicq̄ in nomi-
ne meo: petite et accipietis. ut gaudium uestrum ple-
num sit. Hec in proprios locutus sum uobis. sed ueni-
t hora cum ñ in proprios loquar uobis. sed palam
de pr̄e annunciabo uobis. In illa die in nomi-
ne meo petetis. et non dico uobis qz ego rogabo
patrem de uobis. Ipse enim pr̄ amat uos. quia
uos me amastis. et credidistis qz a deo exi-
ui. exiui a pr̄e et ueni in mundum. Iterum relinquo
mundum. et uado ad pr̄em. Dixerunt ei di-
scipuli eius. Ecce palam loquitur. et proprium
nullum dicis. Nunc scimus qz scis omnia
et non est opus tibi ut quis te interroget. In hoc
credimus qz a deo existis. Respondit eis ihs. Modo
creditis. Ecce uenit hora. et iam uenit. ut
dispergamini unusquisq; in propria. et me

solum rogo non pro eis solis sed pro eis qui credent per
sermonem meum in me. Pater in me et ego in patre. Ut sint et ipsi
in nobis unum. Ut credat mundus quia tu me misisti. Et ego claritatem quam
dedisti mihi dedi eis. Ut sint unum sicut nos unum sumus. Ego in eis et tu in me.
Ut sint consummati in unum. Ut cognoscat mundus quia tu me misisti
et dilexisti eos sicut me dilexisti. Pater quos dedisti mihi volo ut ubi ego sum. et illi mecum
sint. ut videant claritatem meam quam dedisti
mihi. quia dilexisti me ante mundi constitutionem.
Pater iuste mundus te non cognovit. ego autem
te cognovi. et hi cognoverunt quia tu me misisti.
Et notum feci eis nomen tuum. et notum faciam.
ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit. et ego
in ipsis. Hec cum dixisset egressus est cum
discipulis suis trans torrentem cedron. ubi erat
hortus in quem introivit ipse et discipuli eius. Sciebat autem et iudas qui tradebat eum locum quia
frequenter illuc conveniebat illuc cum discipulis suis.
Iudas ergo cum accepisset cohortem et
a pontifibus et pharisaeis ministris venit
illuc cum lanternis et facibus et armis. Sciens
omnia quae ventura erant super eum. processit et dixit eis. Quem quaeritis. Responderunt ei. Iesum
nazarenum. Dicit eis iesus. Ego sum. Stabat autem et
iudas qui tradidit eum cum ipsis. Ut ergo dixit
eis ego sum. abierunt retrorsum et ceciderunt
in terram. Iterum ergo interrogavit eos quem quaerit
illi autem dixerunt. Iesum nazarenum. Respondit iesus. Dixi vobis quia ego sum. Si ergo me quaeritis sinite
hos abire. ut impleatur sermo quem dixit. quos
dedisti mihi non perdidi ex ipsis quemquam. Simon ergo
petrus habens gladium eduxit eum. et percussit
pontificis servum. et abscidit eius auriculam dexteram.
erat autem nomen servo malchus. Dixit ergo iesus petro.
mitte gladium tuum in vaginam. Calicem quem dedit
mihi pater non bibam illum. Cohors ergo et tribunus et ministri iudaeorum comprehenderunt iesum.
et ligaverunt eum. et adduxerunt eum ad annam primum
erat enim socer caiphae qui erat pontifex anni
illius. Erat autem caiphas qui consilium dederat iudaeis. quia expedit unum hominem perire pro populo. Sequebatur autem
iesum simon petrus et alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici et introivit
cum iesu in atrium pontificis. Petrus autem stabat
ad hostium foris. Exivit ergo discipulus ille
alius qui erat notus pontifici et dixit ostariae
et introduxit petrum. Dicit ergo petro ancilla hostiaria. Nunquid et tu ex discipulis es hominis
illius. Dicit ille. Non sum. Stabant autem servi et ministri ad prunas quia frigus erat et calefaciebantur
se. Erat autem cum eis petrus stans et calefaciens
se. Pontifex ergo interrogavit iesum de discipulis
suis. et de doctrina sua. Respondit ei iesus. Ego palam
locutus sum mundo. ego semper docui in synagoga
et in templo. quo omnes iudaei conveniunt.
et in occulto locutus sum nihil. quid me interrogas.
interroga eos qui audierunt quid locutus sum eis.
Ecce hi sciunt quae dixerim ego. Hi autem cum dixisset
unus assistens ministrorum dedit alapam iesu
dicens. Sic respondes pontifici. Respondit ei iesus. Si mala
locutus sum. testimonium perhibe de malo. Si
autem bene. quid me cedis. Misit eum annas
ligatum ad caiphan pontificem. Erat autem
simon petrus stans et calefaciens se. Dixerunt
ergo ei. Nunquid et tu ex discipulis eius es. Negavit ille et dixit. Non sum. Dicit unus ex
servis pontificis cognatus eius cui abscidit petrus auriculam. Non te ego vidi in horto cum
illo. Et ilico negavit petrus. et statim gallus
cantavit. Adducunt ergo iesum

Mich. xx.
Ps. cxlii.
S. e. vi. vii. x.
p. omn. luce.
Ps. lxxxi.
Eg. lxxxix.
Eg. lxxxi.
Leu. lxxxviii. Eg. lxxxix.
S. e. a. ipsi.
S. e. S. vii. m.
Luc. xx.
S. cx.
S. e. iij. Act. lxx. Ps. cxxxi.
Apocal. xvii. h.

ad caipham in prætorium. Erat autem mane. et
ipsi non introierunt in prætorium. ut non contami-
nentur. sed manducarent pascha. Exiuit ergo
pilatus ad eos foras. et dixit. Quam accusatio-
nem affertis adversus hominem hunc? Respon-
derunt et
dixerunt ei. Si non esset hic malefactor: non tibi tradi-
dissemus eum. Dixit ergo eis pilatus. Accipite
eum vos. Sed legem vestram iudicate eum. Dixe-
runt ergo ei iudei. Nobis non licet interficere quem-
quam. Ut sermo iesu impleretur quem dixerat signifi-
cans qua morte esset moriturus. Introiuit ergo iterum
in prætorium pilatus. et vocauit iesum et
dixit ei. Tu es rex iudeorum? Respondit iesus.
A te hoc dicis. an alii dixerunt tibi de me? Respondit pilatus. Numquid
ego iudeus sum. gens tua et pontifices tui tradi-
derunt te mihi. Quid fecisti? Respondit iesus. Regnum
meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo es-
set regnum meum. ministri mei decertarent
utique, ne tradar iudeis. Nunc autem regnum
meum non est hinc. Dixit ergo pilatus. Ergo rex es
tu? Respondit iesus. Tu dicis. quia rex sum ego. Ego in
hoc natus sum. et ad hoc veni in mundum: ut testi-
monium perhibeam veritati. Omnis qui est
de veritate. audit vocem meam. Et cum hæc dixisset. dicit ei pilatus. Quid
est veritas? Et cum hæc dixisset. rursum exiuit ad iudeos
et dicit eis. Ego nullam invenio in eo crimen.
Est autem consuetudo vobis ut unum dimittam vobis
in pascha. Vultis ergo dimittam vobis regem
iudeorum? Clamauerunt rursum omnes dicentes. non
hunc sed barabam. Erat autem barabas latro.
Tunc ergo apprehendit pilatus iesum. et flagellauit
et milites plectentes coronam de spinis imposu-
erunt capiti eius. et veste purpurea circum-
dederunt eum. et venientes ad eum. et dicebant.
Ave rex iudeorum. et dabant ei alapas. Exiuit rursum pi-
latus foras. et dicit eis. Ecce adduco vobis eum fo-
ras: ut cognoscatis quia in eo nullam invenio.
Exiuit ergo iesus portans spineam coronam. et pur-
puram vestem. et dicit eis. Ecce homo. Cum
ergo vidissent eum pontifices et ministri: clam-
abant dicentes. Crucifige. crucifige. Dicit eis
pilatus. Accipite eum vos et crucifigite. Ego enim
non invenio in eo crimen. Responderunt ei iudei. Nos
legem habemus. et secundum legem nostram debet mori quia
filium dei se fecit. Cum ergo audisset sermonem
hunc magis timuit. Et introiuit in prætorium rursum
et dicit ad iesum. Unde es tu? Iesus autem non
dedit ei dicit. Dicit ergo ei pilatus. Mihi non loquitur?
Nescis quia potestatem habeo dimittere te. et potestatem habeo crucifige-
re te? Respondit iesus. Non haberes potestatem adversum me ullam
nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui tradidit me tibi
maius peccatum habet. Et ex hoc quærebat pilatus
dimittere eum. Iudei autem clamabant dicentes.
Si hunc dimittis. non es amicus cesaris. Omnis qui
se regem facit: contradicit cesari. Pilatus ergo
cum audisset hos sermones. adduxit foras iesum. et
sedit pro tribunali in loco qui dicitur lithostrotos hebraice
autem gabatha. Erat autem parasceue paschæ hora
quasi sexta. et dicit iudeis. Ecce rex vester. Illi autem clama-
bant. tolle tolle. crucifige eum. Dicit eis pila-
tus. Regem vestrum crucifigam? Responderunt pontifices.
Non habemus regem nisi cesarem. Tunc ergo tradidit eos
illum ut crucifigeretur. Susceperunt autem iesum. et
eduxerunt. et bajulans sibi crucem exiuit in eum
qui dicitur calvariæ locum. hebraice golgotha. ubi
crucifixerunt eum. et cum eo alios duos hinc et hinc.
medium autem iesum. Scripsit autem pilatus titulum. et
posuit super crucem. Erat autem scriptum. Iesus na-
zarenus rex iudeorum. Hunc ergo titulum multi legerunt
iudeorum. quia prope erat locus ubi cruci-
fixus est iesus. Et erat scriptum hebraice. græce. et
latine. Dicebant ergo pilato pontifices iudeorum.
Noli scribere rex iudeorum. sed quia ipse dixit rex sum iu-
deorum. Respondit pilatus. Quod scripsi scripsi. Milites
ergo cum crucifixissent eum. acceperunt vestimen-
ta eius. et fecerunt in. iii. partes. unicuique mi-
liti partem. et tunicam. Erat autem tunica inconsu-
tilis desuper contexta per totum. Dixerunt ergo
ad inuicem. Non scindamus eam. sed sortemur de
illa cuius sit. Ut scriptura impleretur dicens. Partiti sunt
vestimenta mea sibi. et super vestem meam
miserunt sortem. Et milites quidem hæc fecerunt. Stabant autem
iuxta crucem iesu mater eius. et soror matris
eius maria cleophe. et maria magdalene. Cum vidisset ergo iesus matrem. et discipulum
stantem quem diligebat. dicit matri sue. Mulier. ecce
filius tuus. Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua.
Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam.
Postea sciens iesus quia iam omnia consumma-
ta sunt. ut consummaretur scriptura dicit. Sitio.
Vas ergo positum erat plenum aceto. Illi autem
spongiam plenam aceto hyssopo circumponentes
obtulerunt eis eius. Cum ergo accepisset iesus
acetum. dixit. Consummatum est. et inclinato
capite emisit spiritum. Iudei ergo quia parasceue
erat. ut non remanerent in cruce corpora sabbato. Erat enim
magnus ille dies sabbati. Rogauerunt
pilatum ut frangerentur eorum crura: et tolleren-
tur. Venerunt ergo milites. et primum quidem fre-
gerunt crura. et alterius qui crucifixus est cum eo.
Ad iesum autem cum venissent: ut viderunt eum
iam mortuum: non fregerunt eius crura. Sed unus
militum lancea latus eius perforauit. et continuo
exiuit sanguis et aqua. Et qui vidit testimonium
perhibuit. et verum est testimonium eius. Et ille scit
quia vera dicit: ut vos credatis. Facta sunt enim hæc
ut scriptura impleatur. Os non comminuetis ex eo.
Et rursum alia scriptura dicit: Videbunt in quem
transfixerunt. Post hæc rogauit pilatum ioseph

Gen. xxxix.
Matt. xv.
Joan. xi. v. xix.
Act. xxxix.
Luc. xlii.
Ps. xxii.
Ps. lxviii.
Matt. xxvii.
Luc. xxiv.
Exo. xii.
Num. xxix.
Zach. xii.
Apoc. xx.
Ps. lxviii.
Exo. xii.
Num. xxix.
Zach. xii.
Apoc. xx.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ab armariola eo q̃ erat discipl̃ ihu: oculeus aut
ꝓ metu iudeor: ut tolleret eum ihu: spiritu
pilat. Venit ergo et ioseph ab arimathia. Venit autem et
nicodemus qui venerat ad ihm nocte primum.
ferens mixturam myrre et aloes. qui ut erat consue-
lacq; unt ergo corpus ihu. et ligauerunt illud cum
illud linteis cum aromatibus. sicut mos est iudeis
pelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est hic: ortus
et ortus monumentum novum. quo nondum quisq;
positus fuerat. ibi ergo propter parasceven iudeorum quia
iuxta erat monumentum posuerunt ihm. Una autem
sabbati maria magdalena. venit mane cum
adhuc tenebre essent ad monumentum. et vidit la
pidem sublatum a monumento. Cucurrit ergo tuc
mr. ad simonem petrum. et ad alium discipulum
quem amabat ihs. et dicit eis. Tulerunt dnm meum
de monumento. et nescimus ubi posuerunt eum. Exi
ir ergo petrus. et ille alius discipulus. et veniunt
ad monumentum. Currebant autem duo simul.
et ille alius discipulus precurrit cito pe. et ve
nit prior ad monumentum. et cum inclinasset se. vidit
posita linteamina. non tamen introiuit. Venit ergo
simon petrus sequens eum. et intrauit in monumen
tum. et vidit linteamina posita. et sudarium.
quod fuerat super caput eius. non cum linteaminibus
positum. sed seorsum involutum in unum locum.
Tunc ergo introiuit ille discipulus qui venerat
primus ad monumentum. et vidit. et credidit.
Nondum enim sciebant scripturam. quia oportebat eum a
mortuis resurgere. Abierunt ergo rursum discipuli
ad semetipsos. Maria stabat ad monumentum
foris plorans. dum ergo fleret inclinauit
se prospexit in monumentum. et vidit duos angelos
in albis sedentes. unum ad capud. et unum ad pedes.
ubi positum fuerat corpus ihu. Dicunt ei illi. mu
lier quid ploras? dicit eis. Quia tulerunt do
minum meum. et nescio ubi posuerunt eum. Hec
cum dixisset. conuersa retrorsum. vidit ihm stan
tem. et nesciebat quia ihs erat. dicit ei ihs. mulier
quid ploras? quem quaris? illa existimans quia ortolanus
esset. dicit ei. Domine si tu sustulisti eum dic
to mihi ubi posuisti eum. et ego eum tollam. Dicit ei
ihs. maria. conversa illa dicit ei. Rabboni quod dicitur
magister. Dicit ei ihs. noli me tangere. nondum enim as
cendi ad patrem meum. vade autem ad fratres meos. et dic
eis. Ascendo ad patrem meum. et patrem vestrum. deum
meum et deum vestrum. venit maria magdalene
ad mulieres discipulis quia vidi dominum. et hec
dixit mihi. Cum esset ergo sero die illo una sab
bati. et fores essent clause ubi erant discipuli
congregati propter metum iudeorum. venit ihs et
stetit in medio. et dixit eis. Pax vobis. Et cum hoc dixisset
ostendit eis manus et latus. Gauisi sunt ergo
discipuli viso dno. Dixit ergo eis iterum. Pax
vobis. Sicut misit me pater. et ego mitto vos. hoc
cum dixisset. insufflauit. et dixit eis. Accipi
te spiritum sanctum. quorum remiseritis peccata remittun
tur eis. et quorum retinueritis retenta sunt. Thomas
autem unus ex xii. qui dicebatur didymus. non erat
cum discipulis quando venit ihs. Dixerunt ergo ei alii
discipuli. vidimus dnm. Ille autem dixit eis. Nisi
videro in manibus eius fixuram clauorum. et mittam
manum meam in latus eius. non credam. Et post dies oc
to iterum erant discipuli eius intus. et thomas cum
eis. Venit ihs ianuis clausis. et stetit in medio.
et dixit eis pax vobis. Deinde dicit
thome. Infer digitum tuum huc. et vide manus
meas. et affer manum tuam. et mitte in latus meum.
et noli esse incredulus. sed fidelis. Respondit thomas. et
dixit ei. Dns meus. et deus meus. Dicit ei ihs. Quia
vidisti me credidisti: beati qui non vident
et credunt. Multa quidem et alia signa fecit ihs
in conspectu discipulorum suorum. que non sunt scripta
in libro hoc. Hec autem scripta sunt ut credatis
quia ihs xpus est filius dei. et ut credentes vitam
habeatis in nomine eius. Postea manifestauit
se iterum ihs ad mare tiberiadis. manifestauit
autem hoc modo. Erant simul simon petrus. et thomas
qui dicebatur didymus. et nathanael qui erat a cha
na galilee. et filii zebedei. et alii ex discipulis
eius duo. dicit eis simon petrus. Vado piscari. Dicunt
ei et alii. Venimus et nos tecum. Exierunt et ascenderunt in nauim.
et illa nocte nihil prehendunt. Mane autem iam facto: stetit ihs in litore.
non tamen cognouerunt discipuli quia ihs est. Dicit eis ihs.
Pueri numquid pulmentarium habetis? Respondeerunt
ei. Non. Dicit eis. Mittite in dexteram retiam navigii rete
et inuenietis. Miserunt ergo et non valebant
illud trahere pre multitudine piscium. Dicit
discipulus ille quem diligebat ihs. petro. Dns est. Simon
petrus cum audisset quia dns est. tunica succinctus
erat. nudus enim erat. Alii autem
discipuli navigio venerunt. non enim longe a
terra erant. sed quasi cubitis ducentis trahentes re
te piscium. Ut ergo descenderunt in terram
viderunt prunas positas. et piscem superpositum.
et panem. dicit eis ihs. Afferte de piscibus quos
prendistis nunc. Ascendit simon petrus.
et traxit rete in terram plenum magnis piscibus
centum quinquaginta tribus. Et cum tanti essent.
non est scissum rete. dicit eis ihs. Venite prandete.
Et nemo audebat discumbentium interrogare eum. Tu quis es? sciebantes quia dns est.
Et venit ihs et accepit panem. et dedit eis. similiter
et piscem. Hoc iam tertio manifestatus est ihs
discipulis suis cum surrexisset a mortuis. Et
ergo prandissent. dicit simoni petro ihs. Si
mon iohannis diligis me plus his. Dicit ei. Sa
tis dne tu scis quia amo te. dicit ei. Pasce agnos

nol meos. Dicit ei iterum. Simon iohannis diligis me
plus his? Et ait illi. Etiam domine. tu scis quia amo te. Dicit ei.
Pasce agnos meos. Dicit ei tertio. Simon iohannis amas
me? Contristatus est petrus quia dixerat ei tertio. amas me.
et dicit ei. domine nosti omnia. tu scis quia amo
te. dicit ei. tu scis quia amo te. dicit ei. pasce o
ues meas. Amen amen dico tibi cum esses iunior cin
gebas te. et ambulabas ubi uolebas. Cum
senueris: extendes manus tuas. et alius te cin
get. et ducet te u non uis. hoc autem dixit significans
quomodo clarificaturus esset deum. Et cum hoc
dixisset. dicit ei. Sequere me. Conuersus petrus
uidit illum discipulum quem diligebat. ihesus se
quentem. qui et recubuit in cenam super pectus eius
et dixit. domine quis est qui te tradit te. Hic ergo cum uidisset
petrus. dicit iesu. domine hic autem quid. dicit ei ihesus
Sic eum uolo manere donec ueniam. quid ad te. tu
me sequere. Exiuit ergo sermo iste inter fratres quod
discipulus ille non moritur. et non dixit ei ihesus non
mori. sed sic eum uolo manere donec ueniam. quid ad te.
Hic est discipulus qui testimonium phibet de
his. et scripsit hec. et scimus quia uerum est testimo
nium eius. Sunt autem et alia multa quae fecit ihesus
si scribantur per singula. nec ipsum arbitror mundum
capere eos qui scribendi sunt libros. Explicit.

Primum quaerendum est post euangelia quae supple
mentum sunt legis. et quibus nobis exempla.
et praecepta uiuendi plenissime digesta sunt. no
luit apostolus hanc epistolam ad singulas ecclesiae destina
re. hanc autem ea fere uidetur. ut sub. i. uniuersali
centum ecclesiae. nouis causis existentibus. plenissima
atque eminentia retentiuncula. et post. summas co
ludere quasi exemplo. phibet qui post editam
legem moysi. et quasi omnia mandata dei legeli
tur. nichilominus eam doctrina sua reduci
ua seruari phibere petit. et ipse exemplum
uiuendi. libros et ad uiam memoriam retinen
dam scribit. Deinde quaeritur. cur in amplius quam. x. epistolae
ad ecclesias scripserit. decem sunt enim numeri
quae ad hebreos dicit. nam reliqui. iii. ad discipulos
speciales sunt porrecte. et ut ostendit nouum in
discrepare a uetere testamento. et se non fecisse contra
legem moysi. ad unum primum decalogi man
datum: suas epistolas ordinauit. et quot ille populos
pharaone inimicos liberauit. totidem hic epistolis
ad diabolum et idolatriae seruitute educit acquisitos.
Nam et duas tabulas lapideas duos testamentorum
figurium habuisse iam credimus illum tradidisse.
Epistolam autem quae ad hebreos scribit. quidam paulum
non esse credunt. eo quod non sit ei noster unitas. et non sit
mos stilus distinctam. Si autem humanae uirtutis
ueritatem aut uitio quorundam iuste. Et certe de
iis qui de discipuli apostolorum. et ipsi romanae ecclesiae ordinati
per apostolos. Quibus iudicandum est. Si quidem paulus non
erat qui eius sit hic nomen: ergo non aliquis erat. qui nullo
nomine titulatur. Et si absurdum est ipsum magis esse
dignum esse quae tam doctrine sue fulget eloquio. Si
quidem apud hebreos ecclesiae qui destructae legis falsa
suspicione habebantur: noluit tantum nomen de huiusmodi
legis et iustitiae reddere iudicium. ne odium nouis
fidei plantis. uultum excludere lectionis. sed
esse minus: et eloquium eorum audiatur in propo
sito hebreo. id est pagano. i. in greco: quo certe epi
stolae sunt semper sermone. Nouet autem quod dixi
quae romanos epistolam primo sit postea. eum tam non
primo scripsisset manifestum tamen. Nam hanc
phiscentem se et epistolam scripsisse testatur. eum
corinthios. et alios iam antea ut ministrium quod secum
portauit esset. colligentes ut et ad nostras sententias. hinc
intelligi quidam uolunt ita omnes epistolas ordi
nata destinata: ut per singulas epistolas gradibus
ad perfectiora uenirent. Romanos namque plures
tam rudes esse. ut in intelligerent dei se gratia
si sine ulla esset salutaris. nec hoc duo inter se phi
conflictarent. Idcirco illos indigere asserit confir
mari: ut ea gentilitatis priora commemorans
dominus quae dicit sibi gratiam iam esse concessam.
et tam omnes interpretatur. quin eum percantes non
in parabunt respondit. sed aut idem apostolus ad
dit inde uel forte interpretatio. et rem. Congratulatur uobis
cum eo spiritu credere huiusmodi hominis fabulae i
mirum. In sedata uio laudantur: et ut magis
ac magis proficiant animo uertitur. Galatae uero
iam nullum omnino arguunt. in hoc tamen quod
calluditissimi pseudoprophetae credidisse uerunt. Ephesi
sane nulla reprehensione sed multa laude digni
sunt. et fidei apicem seruauerunt. Philippenses
autem multo magis collaudantur. et nec audi
re falsos apostolos uoluerunt. Colossenses autem tales
erant. ut cum ab apostolo corporaliter uisi non fuissent
hac laude digni iudicentur: et si corpore longe absen
sum: et tamen spiritu uobiscum sum: gaudens et con
dens ordine uidens. Thessalonicenses nichilomi
nus duabus epistolis omni laude prosequitur. eo quod
non solum fidem inconcussam seruauerunt intra
et: sed et in persecutione cum fuerunt constantes in
uenti. De hebraeis uero quid dicendum est. quos
thessalonicenses et plenissima laudant sunt tam
tamen et fere esse dicuntur. sicut ipse autem et nos fere omni
tamen et fere esse ecclesiae dei. et sunt et iudea. Eadem
enim passi estis et nos a conciuibus uestris. et illis
a iudeis. Apud ipsos et hebreos esse commentor ar
dentes. nam et nunc esse compassi estis. et rapinam
bonorum uestrorum cum gaudio suscepistis. cognoscen
tes uos melioem hic esse. et manentem sublimem.

Romani sunt ex iudeis qui et gentibus credi

derunt. hi supra cōtentione uolebant sese
Mentum suppōne. Nam iudei dicebant: nos
sumus ꝓles dei quos ab initio dilexit et fouit
nos carnali de gente abraham de stirpe sem
descendimus. et notus est ꝓnus apud iudeos
esse de nos de egypto signis dei et mirabili li
berati: mare siccum transiimus pede. et im
micos nostros gurgitem fluctuis inuolutos
sobrie plure diuina manna in deserto. et qui filius su
is celestis pabulum ministrauit. nos die noc
tu qui in columpna nubis et ignis ꝓcessit. ut
nobis in nuto ostenderet. atq; ut certa est
in mensa cura nos benedicta tractamus. nos lo
li digni sumus legem dei accipere et iocum lapi
dis dei audire. cuiusq; cognoscere uolunt nō
in lege ꝓmissus est nobis xpc. ad quos et ipse
uenisse certatur est. dicit. in uenit in ad oues
pdite domus israel. ei nos ꝓcul canes qm
hominos appellauit. Equidem ergo ne et ut hodie
ydola deseruntur quibus ab initio deseruistis
nobis comparemur. nō ꝓcul ꝓ pleniores lo
ci et legis auctoritate et conductudine depu
temur: et hoc ipm nō uerebamur. nisi
qd larga dei semper clementia uoluit nos ad
nrm uniuersitatem adunare. Gentes etiam
cetera ydolatrant. Quanto maiora eiusq; uoc
dei beneficia narrauimus: tanto maiorem cul
mine nos esse uel monstrabimus. Semper enim uni
oribus excelsis ingrati. Nam ipsi pedibus aby
ssum maris transiistis: Iudeisq; nō ydola
q fecistis. ipso ore quo paulo ante ob uitium
adū sarcoy diuo canitabatis: similia uoli
fieri postulastis. et illis oculis quibus uestandā
dni nubem ut ignis conspicere solebatis. simil
acra intuebamini: Manna et quibus fastidio fuit. et semper in deserto conte dni murmu
rauistis: ad egypcium unde nos in manu ua
lida eiecerat redire uolentes. Quid plure
sta pcē nō cerbia puocatione dni irrita
uimus. ut omnes in hereno moriemur.
nec plus ex senioribus: coy q. duo hoies dis
repromissione mirarentur: si quid amiqua
replicamus et illam minime fecisse. de hoc
solo nemo uos dignos uenia iudicaret. et qd
dni nm ꝓpiat semper uocabi repmissum:
nō solum suum subuertere noluistis. si et mor
te cruciliuma intermisistis. Quem uos iter cog
nouimus: iterum crucifiximus. qui nos de nō
nō fuit ꝓdicatum. unde ꝓbatur q ydolis
seruimus: nō obstinatō mente. si ignoram
ac deputandum. Qui eiu agnitum illi se
quimur: olim unq; sequimur. si nō cognō
uissemus. Sic nō uos de gentis nobis iurare
iactatis. qui nos minimi magis et. et nos
natiuitate filios uos facere et sōs. Semper e
tam abyssmael cum de stirpe abraham sum.
minime nos filios reputastis. hinc ratio alter
cantis: apls se medium inponens. ita pu
cū diuinte ꝓsec. ut nostrum cor sua auth
ita salutem inuenisse confirmaret. hos uero
apls ꝓbat. et sacre et grauiter delicte ostend.
iudeis qui ꝓ pnuncatione dni in honorauere
runt. gentiles uo qd cum cognitum de ar
atuera arator dni debuerunt uenian. gsiam
in mutua imitatione simulachra. Verbis
et similitudinem conseruos eiusdem esse uerisi
sima uitione demonstrat. ꝓsertim cum in
eadem lege ꝓdam et iudeos et gentes ad xpi fidem
uocandos attendat. Qui nobiscum uicissim eos
humilitate. ad pacem concordiam cohorta
tur.

Omnia sunt pces ꝓtalie. hi ꝓuocati se
a fallie apls. et sub nōe dni nri ihu xpi
in legem et ꝓphete erant induci. Hos reuocat a
pstolus ad uam et euangelicam fidem sentent
ab arbitrio.

PAULUS

seruus ihu xpi uocatus apls segregatus in euan
gelium dei quod ante promisserat ꝓ ꝓphetas suos in scp
turis sancte de filio suo qui factus est ei ex semine dauid
secundum carnem. qui predestinatus est filius dei in uir
tute secundum spm sanctificationis ex resurrectione
mortuorum ihu xpi dni nri. per quem accepimus gra
tiam apostolatum ad obediendum fidei in omnibus gentib
ꝓ nōe eius: in quibus estis et uos uocati ihu xpi
omnibus qui sunt rome dilecti dei uocatis
sanctis. Gratia uobis et pax a deo patre nro. et domino
ihu xpo. Primum quidem gratias ago deo meo ꝓ
ihm xpm ꝓ omnibus uobis: qui fides uestra annun
ciatur in uniuerso mundo. nec enim ut et de
auditu in spm meo in euangelio filii eius. quod
sine intermissione memoriam uestrā facio: semper
in orationibus meis. obsecrans si quo modo tandem
aliquando ꝓspcum iter habam in uoluntate dei ue
nendi ad uos. desidero enim uidere uos. ut im
bis aliquid impertiar gratie spiritalis ad confirmandos
uos. id est simul consolari in uobis ꝓ eam quam in
uicem est fidem uestram atq; meam. Nolo
uos ignorare uos esse. qui sepe ꝓposui uenire ad
uos: et prohibitus sum usque adhuc. ut aliquem fruc
tum habeam in uobis. sicut et ceteris gentibus. gre
cis ac barbaris. sapientibus et insipientibus: de
bitor sum. ita qd in me ꝓmptum est. et uobis qui
rome estis euangelizare. non enim erubescor euan
gelium. Virtus enim dei est in salutem omni credenti
: iudeo primum et greco. Iustitia enim dei in eo
reuelatur ex fide in fidem: sicut scriptum est. Iust

aũ ex fide uiuit. ¶ Reuelat enim ira dei
de celo sup omnem impietatem et iustitia
ham hominũ eorũ qui ueritatem dei in iustitia
detinent. Quia qd notum est dei: manifes
tum est in illis. deus enim illis manifestauit.
Inuisibilia enim ipsius a creatura mundi
per ea q̃ facta sunt intellecta conspiciuntur;
sempiterna quoq; eius uirtus ac diuinitas. ita
ut sint inexcusabiles. Quia cum cognouis
sent deum: non sicut deum glificauerunt. aut gra
tias egerunt. sed euanuerunt in cogitationib;
suis. et obscuratum est insipiens eorum cor. di
centes enim se esse sapientes. stulti facti sunt et
mutauerunt gloriam incorruptibilis dei in simi
litudinem imaginis corruptibilis hominis.
et uolucrum. et quadrupedum. et serpentum. Propter
quod tradidit illos deus in desideria cordis eorum in imm
diciam. ut contumelijs afficiant corpora
sua in semetipsis. Qui commutauerunt ueri
tatem dei in mendacium. et coluerunt et
seruierunt creature potius q̃ creatori. q̃ est benedictus in sec
ula. Propter hoc tradidit illos deus in passiones igno
miniae. Nam et femine eorum immutauerunt na
turalem usum. in eum usum qui est contra na
turam. Similiter autem masculi relicto naturali
usu feminae exarserunt in desideriis suis in
uicem masculi in masculos turpitudinem
operantes. et mercedem quam oportuit errores
sui in semetipsis recipientes. Et sicut non probau
erunt deum in notitia habere. tradidit illos deus in repro
bum sensum. ut faciant ea quae non conueniunt.
repletos omni iniquitate. malitia. fornicatione. auaritia. nequitia. plenos inuidia
homicidij. contentionis. dolo. malignitate.
susurrones. detractores. deo odibiles. contumelio
sos. superbos. elatos. inuentores malorum. parentib;
non obedientes. insipientes. incompositos. sine affectione. absque federe sine mise
ricordia. Qui cum iudicium dei cognouissent non in
telleuerunt quoniam qui talia agunt. digni sunt
morte. Non solum qui ea faciunt. sed et
qui consentiunt facientibus. Propter
quod inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas.
In quo enim alium iudicas. te ipsum condempnas.
Iudex enim agis qui iudicas. Scimus enim quoniam
iudicium dei est secundum ueritatem in eos qui ta
lia agunt. Aut hoc existimas o iudex qui iudicas eos qui
talia agunt. et facis ea quoniam tu effugies iudi
cium dei. An diuitias bonitatis eius. et pati
entiae. et longanimitatis eius contemnis. ignorans
quoniam benignitas dei ad penitentiam te adducit. Secundum duritiam autem tuam. et cor im
penitens thesaurizas tibi iram in die iracundie
et reuelationis iusti iudicij dei. qui reddet unicuique
secundum opera eius. his quidem qui secundum patientiam
boni operis gloriam et honorem et incorruptionem
quaerentibus: uitam aeternam. his autem qui ex contentione. et qui non acquiescunt ueritati. credunt autem
iniquitati: ira et indignatio. tribulatio et angustia. in omne animam hominis operantis malum.
iudei primum et greci. gloria autem et honor et pax omni
operanti bonum. iudeo primum et greco. Non est enim
personarum acceptio apud deum. Quicumque enim
sine lege peccauerunt: sine lege peribunt.
et quicumque in lege peccauerunt: per legem iudicabuntur. Non enim auditores legis iusti sunt apud
deum. sed factores legis iustificabuntur. Cum enim
gentes quae legem non habent naturaliter ea quae legis sunt
faciunt. eiusmodi legem non habentes. ipsi sibi sunt
lex. qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus
suis. testimonium reddente illis conscientia ipsorum.
et inter se invicem cogitationibus. accusantibus aut
etiam defendentibus: in die cum iudicabit deus occulta
hominum. per christum meum secundum euangelium
hunc. Ecce tu iudeus cognominaris. et requiescis in le
ge. et gloriaris in deo. et nosti uoluntatem eius. et pro
bas ueriora instructus per legem. confidis te ip
sum ducem esse caecorum. lumen eorum qui in tenebris
sunt. eruditorem insipientium. magistrum infantium.
habentem formam scientiae. et ueritatis in lege. Qui ergo
alium doces. te ipsum non doces: Qui predicas non fu
randum furaris: Qui dicis non moechandum.
moecharis: Qui abominaris idola. sacrile
gium facis: Qui in lege gloriaris. per praeuaricatio
nem legis deum inhonorasti: Nomen enim dei per uos
blasphematur inter gentes. Sicut scriptum est.
Circumcisio quidem prodest. si legem obserues.
Si autem praeuaricator legis sit. circumcisio tua
praeputium fuit factum est. Si ergo praeputium iustitias
legis custodiat. nonne praeputium eius in circumci
sionem reputabitur. et iudicabit quod ex natura
est praeputium legem consumans. et te qui per litteram et
circumcisionem praeuaricator legis es: Non
enim qui in manifesto iudeus est. neque qui in manifesto
in carne est circumcisio. sed qui in abscondito
iudeus est. et circumcisio cordis in spiritu non
littera. cuius laus non ex hominibus. sed ex deo est. Quid ergo
amplius est iudeo aut quae utilitas circumci
sionis: multum per omnem modum. primum
quidem credita sunt illis eloquia dei. Quid
enim. si quidam illorum non crediderunt. numquid
incredulitas illorum fidem dei euacuauit.
absit. sit autem deus uerax. omnis autem homo mendax.
Sicut scriptum est. Ut iustificeris in sermonibus
tuis. et uincas cum iudicaris. Si autem iniquitas
nostra iustitiam dei commendat: quid dicemus.
numquid iniquus est deus qui inferit iram.
Secundum hominem dico. absit. alioquin quomodo
iudicabit deus hunc mundum. Si enim ueritas dei
in mendacio eius abundauit in gloriam ipsius. quid

et adhuc ego tanquam peccator iudicor. Et ne sic
blasphemamur. Et sicut dicimur nos quidam
dicere. Faciamus mala ut veniant bona. quorum
damnatio iusta est. Quid igitur. Precellimus
eos. Nequaquam. Causam enim sumus iudeis et gentes
omnes sub peccato esse sicut scriptum est. Quia non
est iustus quisquam. non est intelligens. non est requi
rens deum. Omnes declinauerunt simul inutiles
facti sunt. non est qui faciat bonum. non est usque
ad unum. Sepulcrum patens est guttur eorum
linguis suis dolose agebant. uenenum aspidum
sub labiis eorum. Quorum os maledictione plenum
est. Amaritudine plenum est. Veloces pedes eorum ad
effundendum sanguinem. Contritio et infelicitas in
uiis eorum. et uiam pacis non cognouerunt. non est
timor dei ante oculos eorum. Scimus autem quia
quanta lex loquitur. his qui in lege sunt loqua
tur omnes os obstruatur. et subditus fiat omnis
mundus deo. Quia ex operibus legis non iustifica
bitur omnis caro coram illo. per legem enim cognitio
peccati. Nunc autem sine lege iustitia dei manifes
tata est. testificata a lege et prophetis. Iustitia autem dei
per fidem ihesu christi in omnes. et super omnes qui
credunt in eum. Non est enim distinctio. Omnes
enim peccauerunt. et egent gloria dei. Iustificati gra
tis per gratiam ipsius per redemptionem quae est in xpo
ihesu. quem proposuit deus propitiatorem per fidem in sanguine
ipsius. ad ostensionem iustitiae suae propter remis
sionem precedentium delictorum in sustentatione dei. Ad os
tensionem iustitiae eius in hoc tempore. ut sit ipse
iustus. et iustificans eum qui ex fide est ihesu xpi.

Vbi est ergo gliatio tua: exclusa est. per quam legem.
factorum: non. Sed per legem fidei. Arbitramur enim
iustificari hominem per fidem. sine operibus legis. Aut iudeorum
ergo deus tantum: nonne et gentium: imo gen
tium. Quoniam quidem unus est deus qui iustificat circum
cisionem ex fide. et preputium per fidem. Legem ergo de
struimus per fidem: Absit: sed legem statuimus.

Quid ergo dicemus inuenisse abraham patrem
nostrum secundum carnem: Si enim abraham ex ope
ribus legis iustificatus est. habet gliam. sed non apud
deum. Quid enim scriptura dicit: Credidit abra
ham deo. et reputatum est illi ad iustitiam. Ei autem qui operatur. merces non imputatur secundum
gratiam: sed secundum debitum. Ei uero qui non operatur. at
tamen autem in eum qui iustificat impium. reputa
tur fides eius ad iustitiam. secundum propositum gratiae
dei. Sicut et dauid dicit. Beatitudinem hominis cui
deus accepto ferat iustitiam sine operibus. Beati quorum
remisse sunt iniquitates. et quorum tecta sunt peccata.
Beatus uir cui non imputauerit dominus peccatum. Be
atitudo ergo hoc in circumcisione tantum manet an et in
preputio: Dicimus enim quia reputata est abraham fi
des ad iustitiam. Quomodo ergo reputata est:
In circumcisione. an in preputio: Non in circumcisione
sed in preputio. Et signum accepit circumcisionis
signaculum iustitiae fidei. quae est in preputio. ut sit pater
omnium credentium per preputium. ut reputetur
illis ad iustitiam. et sit pater circumcisionis. non
his tantum qui sunt ex circumcisione: sed his
qui sectantur uestigia fidei. quae est in preputio
patris nostri abrahae. Non enim per legem promis
sio abrahae. aut semini eius: ut haeres esset mundi.
sed per iustitiam fidei. Si enim qui ex lege. heredes
sunt. euacuata est fides. Abolita est pro
missio. Lex enim iram operatur. Vbi enim non est lex
nec praeuaricatio. Ideo ex fide. ut secundum gratiam firma
sit promissio omni semini. non ei qui ex lege solum
est. sed et qui ex fide est abrahae. qui est pater omnium nostrum
Sicut scriptum est. Quia patrem multarum gentium
posui te. ante dominum cui credidit. qui uiificat
mortuos: et uocat ea quae non sunt. tanquam ea quae
sunt. Qui contra spem in spe credidit: ut fieret
pater multarum gentium. secundum quod dictum est ei. Sic
erit semen tuum sicut stellae caeli. et sicut harena ma
ris. et non infirmatus est in fide. non considerauit
corpus suum emortuum. cum fere centum esset an
norum. et emortuam uuluam sarae. In repromis
sione dei non hesitauit diffidentia. sed confor
tatus est fide. dans gloriam deo plenissime sciens
quia quaecumque promisit deus potens est facere. Ideo et re
putatum est illi ad iustitiam. non autem tantum
propter illum. ad iustitiam. non autem tantum
propter nos. quibus reputabitur credentibus in eum qui
suscitauit ihesum xpm dominum nostrum a mortuis.
qui traditus est propter delicta nostra. et resurrexit propter
iustificationem nostram. Iustificati ergo ex fide.
pacem habemus ad dominum. per dominum nostrum ihesum
xpm: per quem accessum habemus per fidem in gratiam istam in qua stamus. et gliamur in spe
glie filiorum dei. Non solum autem sed et gliamur
in tribulationibus. scientes quia tribulatio pa
tientiam operatur. patientia autem probationem. pro
batio autem spem. Spes autem non confundit: quia
caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum
sanctum qui datus est nobis. Et quid enim xpus cum
adhuc infirmi essemus secundum tempus pro impiis
mortuus est. Vix enim pro iusto quis moritur. Nam pro
bono forsitan quis audeat mori. Commendat
autem suam caritatem deus in nobis. Quoniam si cum
adhuc peccatores essemus. xpus pro nobis mo
ruus est. multo ergo magis iustificati nunc in sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsum. Si enim
cum inimici essemus reconciliati sumus deo
per mortem filii eius. multo magis reconciliati
salui erimus in uita ipsius. Non solum autem.
sed et gliamur in deo. per dominum nostrum ihesum xpm. per quem
nunc reconciliationem accepimus. Sicut
per unum hominem in hunc mundum peccatum
intrauit. et per peccatum mors. Ita et omnes homines

mors pertransiit in quo omnes peccauerunt.
Usque ad legem enim peccatum erat in mundo, peccatum autem non imputabatur non dum lex non erat.
Sed regnauit mors ab adam usque ad moysen
et in eos qui non peccauerunt in similitudinem
preuaricationis ade. qui est forma futuri. Sed non
sicut delictum ita donum. Si enim unius
delicto multi mortui sunt multo magis
gratia dei et donum in gratia unius hominis ihu xpi in
plures habundauit. Et non sicut per unum peccatum
ita et donum. Iudicium ex uno in
condempnationem. Gratia autem ex multis delictis
in iustificationem. Si enim in unius delicto
mors regnauit per unum multo magis
habundantiam gratie et donationis et iustitie
accipientes in uita regnabunt per unum ihum
xpm. Igitur sicut per unius delictum in omnes
homines in condempnationem. Sic et per unius iustitiam in omnes
homines in iustificationem uite. Sicut enim
per inobedientiam unius hominis peccatores
constituti sunt multi. ita et per unius obedientiam iusti constituentur multi. Lex
autem subintrauit ut habundaret delictum.
Ubi autem habundauit delictum. Superhabundauit gratia. Ut sicut regnauit peccatum in morte.
ita et gratia regnet per iustitiam in uitam eternam.
Per ihum xpm dominum nostrum. Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato, ut gratia
habundet? Absit. Si enim mortui sumus peccato. quomodo adhuc uiuemus in illo? An ignoramus quia quicumque baptizati sumus in xpo ihu in morte ipius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum
illo per baptismum in mortem. ut quomodo resurrexit xpus a mortuis per gloriam patris. ita et nos
in nouitate uite ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini
mortis eius. simul et resurrectionis erimus. hoc scientes quia uetus homo noster simul
crucifixus est. ut destruatur corpus peccati. ut
ultra non seruiamus peccato. qui enim mortuus est peccato
iustificatus est a peccato. Si autem mortui sumus cum xpo. credimus quia simul et uiuemus
cum xpo. Scientes quia xpus resurgens a mortuis iam non moritur. mors illi ultra non dominabitur. Quod enim mortuus est peccato mortuus est semel. Quod autem uiuit. uiuit deo.
Ita et uos existimate uos mortuos quidem esse peccato. uiuentes autem deo in xpo ihu dno nostro
Non igitur regnet peccatum in uestro mortali corpore ut obediatis concupiscentiis eius.
Neque exhibeatis membra uestra arma iniquitatis peccato. Sed exhibete uos deo tanquam ex mortuis uiuentes et membra uestra ar-
ma iustitie deo. Peccatum enim uobis non
dominabitur. Non enim sub lege estis. sed
sub gratia. Quid ergo? peccabimus. quia non sumus sub lege. sed sub gratia? Absit. An nescitis
quia cui exhibetis uos seruos ad obediendum.
serui estis eius cui obedistis. siue peccati ad mortem.
siue obedientiae ad iustitiam? Gratias autem deo. quia fuistis serui peccati. obedistis autem ex corde in
eam formam doctrine. in qua traditi estis.
Liberati autem a peccato. serui facti estis iustitie.
Humanum dico propter infirmitatem carnis uestre.
Sicut enim exhibuistis membra uestra seruire immunditie et iniquitati ad iniquitatem.
ita nunc exhibete iam membra uestra seruire iustitie.
in sanctificationem. Cum enim essetis serui peccati liberi fuistis iustitie. Quem igitur fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc erubescitis. Nam finis illorum mors est. Nunc uero liberati
a peccato. serui autem facti deo. habetis fructum uestrum
in sanctificationem. finem uero uitam eternam. Stipendia enim peccati mors. Gratia autem dei. uita eterna. In xpo ihu. dno nostro. An ignoratis.
fratres. scientibus enim legem loquor. quia lex in homine dominatur. quanto tempore uiuit. Nam quod
sub uiro est mulier. uiuente uiro alligata
est legi. Si autem mortuus fuerit uir eius. soluta est a lege uiri. Igitur uiuente uiro
uocabitur adultera si fuerit cum alio uiro. Si
autem mortuus fuerit uir eius. liberata est a lege
uiri. ut non sit adultera si fuerit cum alio uiro.
Itaque fratres mei. et uos mortificati estis legi per
corpus xpi. ut sitis uos alterius qui ex mortuis resurrexit. ut fructificemus deo. Cum enim essemus in carne. passiones peccatorum. quae per legem
erant. operabantur in membris nostris. ut fructificarent morti. Nunc autem soluti sumus a
lege mortis. in qua detinebamur. ita ut seruiamus in nouitate spiritus. et non in uetustate litterae. Quid ergo dicamus? Lex peccatum est?
Absit. Sed peccatum non cognouimus nisi per legem.
Nam concupiscentiam nesciebam. nisi lex
diceret. non concupisces. Occasione autem accepta peccatum per mandatum operatum est in me
omnem concupiscentiam. Sine lege enim
peccatum mortuum erat. Ego autem uiuebam
sine lege aliquando. Sed cum uenisset mandatum
peccatum reuixit. Ego autem mortuus sum. et
inuentum est mihi mandatum quod erat ad uitam. hoc est ad mortem. Nam peccatum
occasione accepta per mandatum. seduxit
me. et per illud occidit. Itaque lex quidem sancta
mandatum sanctum et iustum et bonum. Quod
ergo bonum est mihi factum est mors? Absit.
sed peccatum. ut appareat peccatum per bonum mihi op
atum est mortem. ut fiat supra modum peccans

Vanitate enim creatura subiecta est non volens propter eum qui subiecit eam in spe quia et ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum dei. Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit et parturit usque adhuc. Non solum autem illa sed et nos ipsi primitias spiritus habentes et ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum dei expectantes redemptionem corporis nostri. Spe enim salui facti sumus. Spes autem quae videtur non est spes. Nam quod videt quis quid sperat. Si autem quod non videmus speramus per patientiam expectamus. Similiter autem et spiritus adiuuat infirmitatem nostram. Nam quid oremus sicut oportet nescimus. Sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui autem scrutatur corda scit quid desideret spiritus. Quia secundum deum postulat pro sanctis. Scimus autem quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. hiis qui secundum propositum uocati sunt sancti. Nam quos praesciuit et praedestinauit conformes fieri imaginis filii eius. ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Quos autem praedestinauit hos et uocauit. et quos uocauit hos et iustificauit. Quos autem iustificauit illos et magnificauit. Quid ergo dicemus ad haec. Si deus pro nobis quis contra nos. Qui etiam pro filio suo non pepercit. sed pro nobis omnibus tradidit illum. quomodo non et cum illo omnia nobis donauit. Quis accusabit aduersus electos dei. Deus qui iustificat. quis est qui condemnet. Christus iesus qui mortuus est. imo qui et resurrexit. qui est et ad dexteram dei. qui et intercedit pro nobis. Quis ergo nos separabit a caritate christi. tribulatio an angustia an persecutio. an fames. an nuditas. an periculum. an gladius. sicut scriptum est. Quia propter te mortificamur tota die. aestimati sumus ut oues occisionis. Sed in his omnibus superamus. propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim quia neque mors. neque angeli. neque principatus. neque uirtutes. neque instantia. neque futura. neque fortitudo. neque altitudo. neque profundum. neque creatura alia poterit nos separare a caritate dei. quae est in christo iesu domino nostro.

Veritatem dico in christo non mentior testimonium mihi perhibente conscientia mea in spiritu sancto. quoniam tristitia mihi est magna et continuus dolor cordi meo. Optabam enim ipse ego anathema esse a christo. pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem. qui sunt israhelitae. quorum adoptio est filiorum et gloria et testamentum. et legislatio. et obsequium. et promissa. quorum patres. et ex quibus christus secundum carnem qui est super omnia deus benedictus in saecula amen. Non autem quasi exciderit uerbum dei. Non

Ro

8

9

Gray Scale
0 1 2 3 4

enī omnes qui exisse sunt: hi sunt israhe.
sed qui semī sunt abrahe: omnes sunt filii
habrahe. Qz ī ysaac vocabit tibi semen. i. ñ qui filii
carnis hi filii dei. sz qui filii sunt promissionis
estimantur ī semine. promissionis enī verbū
hoc secōdm hoc tempus veniam: et erit sara fi
lius. Sō solum autem illa sed et rebecca ex uno cō
cubitu habens ysaac patris nri. Cum enim nondum
nati fuissent: aut aliquid egissent boni aut
mali. ut secōdm electionem propositum dei manes
ret. ñ ex operibus. sz ex vocante dictum est ei. quia
maior seruiet minori. Sicut scriptum est. Iacob
dilexi. esau autem odio habui. Quid ergo
dicemus? numquid iniquitas apud deum? Ab
sit. Moysi enī dicit. Miserebor: cui mi
serebor: et misericordiam prestabo: cui miserebor. Igitur ñ
volentis: neq; currentis: sz dei miserentis est.
Dicit enī scriptura pharaoni. quia ī hoc ipsum feci
te: ut ostendam in te virtutem meam: et
annunciet nomen meum ī universa terra.
Ergo cui vult misereatur: et quē vult indurat.
Dicet ergo mihi. Quid adhuc queritur: vo
luntati enī eius quis resistit? O homo tu q;
es qui respondeas deo? numquid dicit figmentum
ei qui se finxit. quid me fecisti sic? An ñ hab
potestatem figulus luti. ex eadem massa facere
aliud quidem vas in honorem. aliud uero in cō
tumeliam: Qz si volens deo ostendere ira.
et notam facere potestatem suam. sustinuit ī
multa patientia vasa ire aptata ī interitum. Vt os
tenderet diuitias glorie sue ī vasa misericordie. q; pre
paravit ī gloriam. quos et vocauit nō so
lum ex iudeis. sz et ex gentibus. Sicut in osee dicit.
Vocabo non plebem meam. plebem meam: et
ñ dilectam meam. dilectam meam. et non
misericordiam consecutam. misericordiam consecutam. Et
erit ī loco vbi dictum est eis. ñ plebs mea vos. ibi
vocabuntur filii dei. Ysaias autem clamat
pro israel. Qz si fuerit numerus filiorum israel tanquam harenam
maris reliquie salue fiunt. Verbum enī consumans
et abbreuians ī equitate. qz verbum abbreuiatum
faciet dominus super terram. Et sicut predixit ysaias. ñ
dominus sabaoth reliquisset nobis semen. sicut sodoma
facti essemus. et sicut gomorra similes essemus
Quid ergo dicemus. q. gentes q; non
sectabantur iustitiam. apprehenderunt iustitiam.
Iustitiam autem q; ex fide est. Israel autem sectando legem
iustitie. in legem iustitie ñ peruenit. Quare ñ
ex fide: sz quasi ex operibus. offendaunt enī ī la
pidem offensionis. sicut scriptum est. Ecce pono in
sion lapidem offensionis et petram scandali. et omnis
qui crediderit ī eum ñ confundetur. Fratres
voluntas quidem cordis mei. et obsecratio ad
dominum fit pro illis ī salutem. testimonium enim phi
beo illis. q. emulationem quidem dei habent.
sz ñ secōdm scientiam. Ignorantes enī dei iusti
tiam: et suam querentes statuere. iustitie dei nō
sunt subiecti. finis enī legis ychristus ad iustitiam
omni credenti. Moyses enī scribit. Quia iusti
tiam q; ex lege est qui fecerit homo viuet ī ea.
Que autem ex fide est iustitia: sic dicit. Ne dixeris
ī corde tuo. quis ascendet in celum: i. ychristum
deducere. aut quis descendet ī abissum hoc
est ychristum a mortuis reuocare. Sz quid dicit scrip
tura: Prope est verbum ī ore tuo: et ī corde tuo.
hoc est verbum fidei quod predicamus. qz si con
fitere ī ore tuo dominum ihesum: et corde tuo credi
dideris. q. deus suscitauit illum a mortuis: salus
eris. Corde enī creditur ad iustitiam: ore autem
confessio fit ad salutem. dicit enī scriptura.
Omnis qui credit ī illum ñ confundet. Sō
enī est distinctio: iudei et greci. Siquidem idem dō
minus omnium. diues ī omnes qui invocant illum. Omnis
enī quicumq; invocauerit nomen domini: saluus
erit. Quomodo ergo invocabunt: ī quē ñ
crediderunt: aut quomodo credent ei. q. nō audi
erunt: Quomodo autem audient sine pre
dicante: quomodo vero predicabunt nisi mittan
tur: Sicut scriptum est. Quam speciosi pedes eōm
qui evangelizantium bona. Sed ñ
omnes obedient euangelio. ysaias enim dicit.
domine quis credidit auditui nostro: ergo fides ex
auditu. Audiuit autem ñ verbum dei. Sz dico. Sum
quid ñ audierunt: De quidem in omnem terram
exiuit sonus eōrum. et ī fines orbis terre verba eōrum.
Sz dico. Numquid israel nō cognouit: primus
moyses dicit. Ego ad emulationem vos adu
cam ī non gentem. ī gentem insipientem
ī iram vos mittam. ysaias autem audet: et dicit.
Inuentus sum a ñ querentibus me. palam ap
paruit his qui me ñ interrogabant. Ad israel
autem dicit. Tota die expandi manus meas
ad populum ñ credentem. et contradicentem. Dico ergo.
numquid repulit deus populum suum: Absit.
Nam ego israelita sum. ex semine abrahe.
de tribu beniamin. Nō repulit plebem suam quam
prescuit. An nescitis ī helia quid dicit scrip
tura: quomodo interpellat deum adversus israel.
Domine prophetas tuos occiderunt. Altaria tua sub
foderunt. et ego relictus sum solus. et quaerunt
animam meam. sed quid dicit ei scriptura: reliquisti mihi
septem milia virorum. qui non curauerunt genua sua ante baal. Sic ergo et
hoc tempore: reliquie secōdm electionem gratie
dei salue facte sunt. Si autem gratia iam non ex
operibus: alioquin gratia iam non est gratia. Quid ergo
quod quaerebat israel: hoc ñ est consecutus. electio autem
consecuta est. Ceteri autem excecati sunt: sicut scriptum
est. Dedit illis deus spiritum compunctionis. oculos
ut ñ videant. et aures ut ñ audiant. usq;

in iudicium diem, sicut dicit: Ecce ego
sa coram ipsis in iudicium. et capitis. et in
scandalum. et in retributionem illis. Obsecro
rentur oculi eorum ne videant. et dorsum eorum
semper incurva. Dico ergo, numquid sic
offenderunt ut caderent? absit. Sed illorum de
licto salus est gentibus ut illos emulentur.
Et si delictum illorum divitiae sunt mundi. et
diminutio eorum divitiae gentium. quanto magis
plenitudo eorum. Vobis enim dico gentibus quam
diu quidem ego sum gentium apostolus. ministerium
meum honorificabo. si quomodo ad emulandum
provocem carnem meam. et salvos faciam aliquos
ex illis. Si enim amissio eorum reconciliatio
mundi: quae assumptio. nisi vita ex mortuis?
Et si delibatio sancta est. et massa. et si radix sancta.
et rami. Et si aliqui ex ramis fracti sunt. tu
autem cum oleaster esses insertus es in illis. et so
cius radicis et pinguedinis olivae factus es. no
li gloriari adversus ramos. Et si gloriaris: non tu
radicem portas. sed radix te. Dicis ergo: fracti
sunt rami ut ego inserar. Bene. propter incredulitatem fracti
sunt. tu autem fide stas. noli altum sapere sed timere.
Si enim deus naturalibus ramis non pepercit: ne forte
nec tuae parcat. Vide ergo bonitatem et severitatem
dei. In eos quidem qui ceciderunt severitatem.
in te autem bonitatem dei: si permanseris in bonitate.
Alioquin et tu excideris. illi autem si non permanserint
incredulitate. inserentur: potens est enim deus
iterum inserere illos. Nam si tu ex natura excisus es
oleastri. et contra naturam inseritus es in bonam
olivam. quanto magis hi qui secundum naturam
inserentur suae olivae. Nolo enim vos ig
norare fratres mysterium hoc. ut sitis sibi ipsis
sapientes. quia caecitas ex parte contigit
Israel donec plenitudo gentium intraret. et sic
omnis Israel salvus fieret. Sicut scriptum est.
Veniet ex Sion qui eripiat. et avertat impietates
a Iacob. Et hoc illis a me testamentum. cum
abstulero peccata eorum. Secundum evangelium quidem
inimici propter vos. Secundum electionem autem dilecti
propter patres. Sine poenitentia enim sunt donata vo
catio dei. Sicut enim aliquando et vos non cre
didistis deo. nunc autem misericordiam consecuti estis
propter incredulitatem illorum. ita et isti nunc non credi
derunt in vestram misericordiam. ut ipsi misericordiam conse
quantur. Conclusit enim deus omnia in incredulitate. ut
omnium misereatur. O altitudo divitiarum
sapientiae et scientiae dei. quam incomprehensibilia
sunt iudicia eius. et investigabiles viae eius.
Quis enim cognovit sensum domini. aut quis
consiliarius eius fuit? aut quis prius dedit
illi et retribuetur ei? Quoniam ex ipso. et per ipsum.
et in ipso sunt omnia. ipsi gloria in saecula
saeculorum. amen. Obsecro itaque vos fratres per misericordiam
dei: ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem
sanctam. deo placentem. rationabile obsequium
vestrum. Et nolite conformari huic saeculo. sed
reformamini hunc saeculo. in reformatione
mentis vestrae. ut probetis quae sit voluntas
dei bona et benevolens et perfecta. Dico enim per
gratiam quae data est mihi: omnibus qui estis inter
vos. non plus sapere quam oportet sapere. sed sapere
ad sobrietatem. et unicuique sicut
deus divisit mensuram fidei. Sicut enim in uno
corpore multa membra habemus. omnia autem
membra non eundem actum habent. ita multi unum
corpus sumus in Christo. Singuli autem
alter alterius membra. Habentes autem dona
tionem secundum gratiam quae data est nobis differentem.
Sive prophetiam. secundum rationem fidei. Sive ministe
rium. in ministrando. Sive qui docet. in do
ctrina. Qui exhortatur. in exhortando. Qui tri
buit in simplicitate. qui praeest in sollicitudi
ne. Qui miseretur. in hilaritate. Dilectio
sine simulatione. odientes malum adhaerentes
bono. bonae caritatis. caritatem fra
ternitatis invicem diligentes. Sollicitudine non
segnes. spiritu ferventes. Domino servientes. spe
gaudentes. In tribulatione patientes. orationi
instantes. Necessitatibus sanctorum communicantes.
Hospitalitatem sectantes. Benedicite persequentes vos.
benedicite. et nolite maledicere. Gaudere cum gaudentibus. flere cum
flentibus. Id ipsum invicem sentientes. Non alta
sapientes. sed humilibus consentientes.
Nolite esse prudentes apud vosmetipsos.
Nulli malum pro malo reddentes. providentes
bona. non tantum coram deo. sed etiam omnibus
hominibus. Si fieri potest quantum ex vobis est cum omnibus
hominibus pacem habentes. Non vosmetipsos defendentes
carissimi. sed date locum irae. Scriptum est enim. mihi
vindicta. ego retribuam dicit dominus. Si esurierit inimicus tuus
da illi cibum. hoc enim faciens carbones ignis con
geres super caput eius. Noli vincere a malo. sed
vince in bono malum. Omnis anima po
testatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim
potestas nisi a deo. Quae autem sunt a deo ordinata
sunt. Itaque qui resistit potestati. dei ordi
nationi resistit. Qui autem resistunt. ipsi sibi
damnationem adquirunt. Nam principes
non sunt timori boni operis. sed mali. Vis autem
non timere potestatem. bonum fac. et habebis
laudem ex illa. Dei enim ministra est tibi in bo
num. Si autem malefecerit. timore. non enim sine
causa gladium portat. dei enim minister est. vindex in
iram eis qui malum agunt. Ideo necessitate subdi
ti estote. Non solum propter iram. sed propter con
scientiam. Ideo enim et tributa praestatis. ministri enim

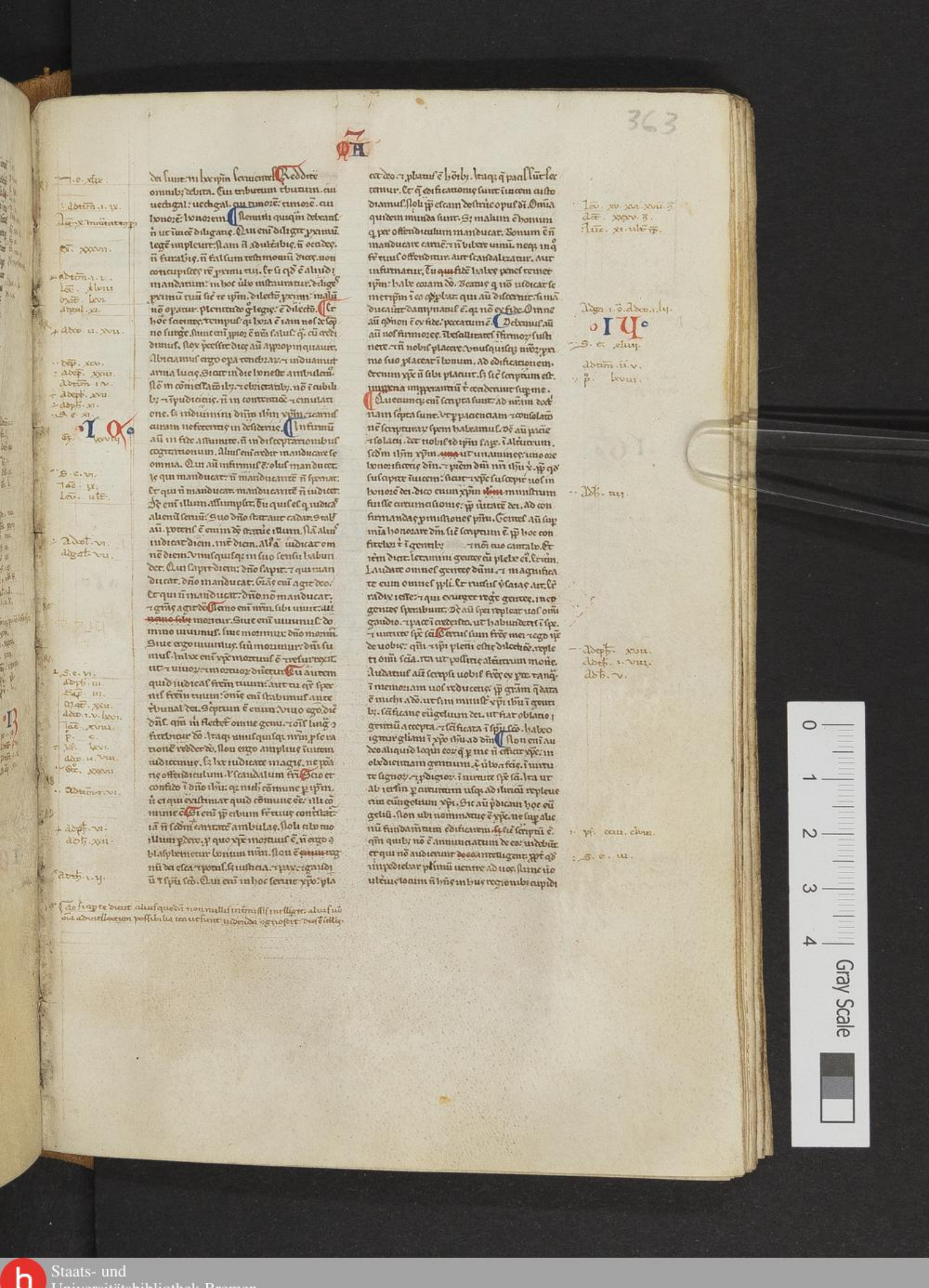

Q H

de sunt. nihil ex ipsis seruientes. Reddite
omnibus debita. Cui tributum tributum. cui
uectigal: uectigal. cui timorem timorem. cui
honorem honorem. Nemini quicquam debeatis
nisi ut inuicem diligatis. Qui enim diligit proximum
legem impleuit: Nam non adulterabis. non occides.
non furaberis. non falsum testimonium dicis. non
concupiscis. et si quis est alius
mandatum: in hoc uerbo instauratur. diliges
proximum tuum sicut te ipsum. dilectio proximi malum
non operatur. Plenitudo igitur legis est dilectio. Et
hoc facientes. tempus quia hora est iam nos de somno
surgere. Nunc enim propior est salus nostra quam cum
credidimus. Noctis praeiit dies autem appropinquauit.
Abiciamus ergo opera tenebrarum. et induamur
arma lucis. Sicut in die honeste ambulemus.
Non comessationibus. et ebrietatibus. non cubilibus
et impudicitiis. non in contentione et aemulatione. Sed induimini dominum iesum christum. et carnis
curam ne feceritis in desideriis. Infirmum
autem in fide assumite. non in disceptationibus
cogitationum. Alius enim credit manducare se
omnia. Qui autem infirmus est. olus manducet.
Qui manducat non manducantem non spernat.
Et qui non manducat manducantem non iudicet.
Deus enim illum assumpsit. Tu quis es qui iudicas
alienum seruum? Suo domino stat aut cadit. Stabit
autem. potens est enim deus statuere illum. Sed alius
iudicat diem. inter diem. Alius autem iudicat omnem diem. Unusquisque in suo sensu habundet. Qui sapit diem: domino sapit. et qui manducat. domino manducat. Gratias enim agit deo.
Et qui non manducat. domino non manducat.
et gratias agit deo. Nemo enim nostrum sibi uiuit. aut
nemo sibi moritur. Siue enim uiuimus. domino uiuimus. siue morimur domino morimur.
Siue ergo uiuimus. siue morimur domini sumus.
Hoc enim ipse mortuus est et resurrexit.
ut et uiuorum et mortuorum dominetur. Tu autem
quid iudicas fratrem tuum? aut tu iterum spernis fratrem tuum? omnes enim stabimus ante
tribunal dei. Scriptum est enim. Viuo ego dicit
dominus. quia mihi flectet omne genu. et omnis lingua
fitebitur deo. Itaque unusquisque nostrum pro se
rationem reddet deo. Non ergo amplius inuicem
iudicemus. sed hoc iudicate magis. ne ponatis
offendiculum. Scandalum fratri. Scio et
confido in domino iesu: quia nihil commune per ipsum.
nisi ei qui existimat quid commune esse. illi commune est. Si enim propter cibum frater contristatur.
iam non secundum caritatem ambulas. Noli cibo tuo
illum perdere. pro quo christus mortuus est. non ergo
blasphemetur bonum nostrum. Non est enim regnum dei esca et potus. sed iustitia et pax et gaudium
in spiritu sancto. Qui enim in hoc seruit christo. pla
cet deo et probatus est hominibus. Itaque quae pacis sunt sectemur. et quae aedificationis sunt inuicem custodiamus. Noli propter escam destruere opus dei. Omnia
quidem munda sunt. Sed malum est homini
qui per offendiculum manducat. Bonum est non
manducare carnem. et non bibere uinum. neque in quo
frater tuus offendatur. aut scandalizatur. aut
infirmatur. Tu quam habes fidem habe penes te coram
ipsum: Beatus qui non iudicat se
ipsum in eo quod probat. qui autem discernit. si manducauerit damnatus est. quia non ex fide. Omne
autem quod non est ex fide. peccatum est. Debemus autem
nos qui firmiores sumus. infirmitates infirmorum sustinere. et non nobis placere. Unusquisque nostrum proximo suo placeat in bonum. Ad aedificationem enim
eorum qui non sunt placent. Sicut scriptum est.
Improperia improperantium tuorum ceciderunt super me.
Quaecumque enim scripta sunt. Ad nostram doctrinam scripta sunt. Ut per patientiam et consolationem scripturarum spem habeamus. Deus autem patientiae et solatii. det nobis id ipsum sapere in alterutrum.
secundum iesum christum. ut unanimes. uno ore
honorificetis deum. et patrem domini nostri iesu christi. qui
suscepit nos in
honorem dei. Dico enim christum iesum ministrum
fuisse circumcisionis. propter ueritatem dei. ad con
firmandas promissiones patrum. Gentes autem super
misericordia honorare dominum. sicut scriptum est. propter hoc con
fitebor tibi in gentibus. et nomini tuo cantabo. Et
iterum dicit. laetamini gentes cum plebe eius. Et iterum.
Laudate omnes gentes dominum. et magnificate
eum omnes populi. Et rursus Isaias ait. Erit
radix iesse. et qui exurget regere gentes. in eo
gentes sperabunt. Deus autem spei repleat uos omni
gaudio. et pace in credendo. ut habundetis in spe.
et uirtute spiritus sancti. Confido autem fratres mei. ego ipse
de uobis. quia et ipsi plenitudine estis dilectionis. repleti
omni scientia. ita ut possitis alterutrum monere.
Audacius autem scripsi uobis fratres ex parte. tanquam
in memoriam uos reducens. propter gratiam quae data
est mihi a deo. ut sim minister christi iesu in gentibus.
sacrificans euangelium dei. ut fiat oblatio gentium
accepta. et sanctificata in spiritu sancto. habeo
igitur gloriam in christo iesu ad deum. Non enim au
deo aliquid loqui eorum quae per me non effecit christus. in
obedientiam gentium. verbo et opere. in uirtute
signorum et prodigiorum. in uirtute spiritus sancti. ita ut
ab hierusalem per circuitum usque ad illyricum repleuerim euangelium christi. Sic autem praedicauit hoc euangelium. Non ubi nominatus est christus. ne super alienum fundamentum aedificarem. sed sicut scriptum est.
quibus non est annuntiatum de eo uidebunt
et qui non audierunt intelligent. prohibebar plurimum uenire ad uos. Nunc uero
ultra non habens locum in his regionibus cupidi

Rom. xiii.
Ad Rom. xiii.
Ad Rom. xiii.
Ad

tatem autem habens uenendi ad uos cum mi
nus iam prædicabit annuncio cum in hispaniam
proficisci cœpero. spero quod prætereundo uideam uos:
et a uobis induci illuc. si uobis primum ex par
te fruitus fuero. nunc igitur proficiscar hierusalem
ministrare sanctis. placuit enim macedonis.
et achaia. collationem aliquam facere in pauperes
sanctorum. qui sunt hierusalem. placuit enim illis. et
debitores sunt eorum. nam si spiritalibus eorum par
tes facti sunt gentiles: debent et in carnali
bus ministrare eis. hoc igitur cum consum
mauero. et assignauero eis fructum hoc: proficiscar
per uos in hispaniam. Scio autem quoniam ueniens
ad uos: in habundantiam benedictionis xpi
ueniam. Obsecro autem uos fratres per dominum nostrum ihesum xpm.
per caritatem spiritus sancti. ut adiuuetis me in orationibus
pro me ad dominum. ut liberer ab infidelibus qui sunt
in iudea. et obsequium meum oblatio accepta fi
at in hierusalem sanctis. ut ueniam ad uos in gaudio
per uoluntatem dei. et refrigerer uobiscum. Deus
autem pacis sit cum omnibus uobis amen. Commen
do autem uobis phebem sororem meam. que est
in ministerio ecclie quæ est in cenchris. ut
suscipiatis eam in domino dignoque sanctis. et assistatis
ei. in quocumque negotio uestri indigerit. fuerit
enim et uos quoque adiuuerit multis. et mihi ipsi. Salutate
priscam et aquilam adiutores meos in
xpo ihesu. qui pro anima mea sua ceruice posuerunt. quibus non solus ego gratias ago. sed
et uniuersæ ecclesiæ gentium. et domestica eorum
ecclesiam. Salutate epenetum dilectum meum.
qui primitiuus est asie in xpo ihesu. Salutate
mariam quæ multum laborauit in uobis. Salu
tate andronicum et iuniam cognatos meos. et con
captiuos meos. qui sunt nobiles in apostolis.
et qui ante me fuerunt in xpo. Salutate
ampliatum dilectissimum in domino.
Salutate urbanum adiutorem nostrum in xpo
et stachim dilectum meum. Salutate
apellen probum in xpo. Salutate eos qui sunt
ex aristobuli domo. Salutate herodionem
cognatum meum. Salutate eos qui sunt
ex narcissi domo. qui sunt in domino. Salutate
tryphenam. et tryphosam. quæ laborauerunt
in domino. Salutate persidam carissimam quæ multum labora
uit in domino. Salutate rufum electum in domino.
et matrem eius et meam. Salutate asincritum.
flegontem. hermam. patrobam. hermam. et qui
cum eis sunt fratres. Salutate philologum. iu
liam. nereum. et sororem eius. et olim
pianem. et omnes qui cum eis sunt sanctos. Salutate
inuicem in osculo sancto. Salutant uos omnes
ecclesiæ xpi. Rogo autem uos fratres. ut obseruetis
eos. qui dissensiones. et offendicula præter
doctrinam quam uos didicistis faciunt. et decli
nate a illis. Huiusmodi enim xpo domino non
seruiunt. sed suo uentri. et per dulces ser
mones. et benedictiones. seducunt corda in
nocentium. fides enim uestra in omnem locum
diuulgata est. Gaudeo igitur in uobis. sed uolo
uos sapientes esse in bono. et simplices in malo.
Deus autem pacis conteret satan sub pedibus uestris
uelociter. Gratia domini nostri ihesu xpi uobiscum.
Salutat uos timotheus adiutor meus. et
lucius. et iason et sosipater cognati mei. Saluto uos
ego tertius qui scripsi epistolam in domino. Sa
lutat uos gaius hospes meus. et uniuersa ecclesia.
Salutat uos erastus arcarius ciuitatis. et
frater. Gratia domini nostri ihesu xpi cum omnibus uobis amen. Et
autem qui potest confirmare uos euangelium
meum. et predicationem ihesu xpi secundum reuelationem
mysterii temporibus eternis tacitum. quod nunc pa
tefactum est per scripturas prophetarum secundum præceptum
eterni dei. ad obedientiam fidei in cunctis gentibus
cognitum soli sapienti deo. per ihesum xpm. cui est ho
nor et gloria in secula seculorum amen.

Quinetiam sunt adhuc quidam qui ab a
postolo audierunt uerbum uitæ. et subtili
ratione mutantur fatis philosophie. Quidam a phi
losophie uerbosa eloquentia: alii a secta legis in
dance inducti: hos reuocat apostolus ad ueritatem.
euangelicam sapientiam. seruens eos ab
epistola per timotheum discipulum suum.

PAULUS

Paulus uocatus apostolus xpi ihesu. per uoluntatem
dei. et sostenes frater. ecclesiæ dei quæ est corinthi. sanctifica
tis in xpo ihesu uocatis sanctis: cum omnibus qui inuo
cant nomen domini nostri ihesu xpi. in omni loco. ipsorum
et nostro. gratia uobis et pax a deo patre nostro. et domino ihesu
xpo. Gratias ago deo meo semper pro uobis in gratia
dei quæ data est uobis in xpo ihesu. qui in omnibus di
uitiis estis in illo. in omni uerbo. et in omni scientia.
sicut testimonium xpi confirmatum est in
uobis. ita ut nichil uobis desit in ulla gratia.
expectantibus reuelationem domini nostri ihesu xpi.
qui et confirma
bit uos usque ad finem sine crimine. in die ad
uentus domini nostri ihesu xpi. Fidelis deus per quem uocati
estis in societatem filii eius ihesu xpi domini nostri.
Obsecro autem uos fratres per nomen domini nostri ihesu xpi.
ut idipsum dicatis omnes. et non sint in uobis scis
mata. Sitis autem perfecti in eodem sensu. et in eade
sententia. Significatum est enim mihi de uobis fratres
mei ab his qui sunt cloes: quia contentiones
inter uos sunt. hoc autem dico quod unusquisque
uestrum dicit. Ego quidem sum pauli. Ego autem

Iohe. 1. dixi forsitan. Pro. xxi. opelion est pauper. xxi. xxiii. tu es [illegible]

T. Jo. 2.

Gray Scale
0 1 2 3 4

B 6

apollo, ego uio cephe. ego aũ xpi. diuisus
ē xpe. Numquid paulus crucifixus ē pro
bis: aut ī nomine pauli baptizati estis? Grās a
go deo meo q̃ neminē uestrū baptizauī nisi
crispum. et gaiū. ne quis dicat q̃ ī nomine mo
baptizati estis. Baptizauī aũ et stephane
domū. cētēm nesco si q̃ alīū baptizauerim
uīmnō ē misit me dñs baptizare. sc̄ euā
gelizare. non ī sapīa ūbi. ut nō euacue
tur crux xpi. Verbum enim crucis: pereunt
quidem stultitia ē. huīs aũ qui saluī fiunt.
idest nobis: uirtus dei ē. Scriptū ē enim.
perdam sapienciam sapientium. et prudentiā
prudentium reprobabo. Vbi sapiens. ubi scī
bas: ubi conquisitor huius sēcli: nonne stul
tam fecit dēs sapīam huius mundi. Nam
qui ī dei sapīa ñ cognouit mundus p sapiē
cam deū: placuit dō. p stultitiam pdi
cationis saluos facere credentes. Quōm iudei
petunt signa: et greci sapienciam quē
rūt. nos aũ predicamus xpm crucifixum. iu
deis quidem scandalum. gentib: aut
stultitiam. ipsis aũ uocatis iudeis atq;
greciis xpm dei uirtutē. et dei sapīam. qui
quōd stultum ē dei. sapientius est hominib.
et quōd infirmum ē dei. fortius est hōib: Vi
dete enim uocationē uram frres. qui ñ mul
ti sapientes secōm carnē. ñ multi potentes
nō multi nobiles.
sed q̃ mundi stulta sunt elegit dēs. ut cōfū
dat sapientes. et infirma mundi elegit
dēs. ut confundat fortia. et ignobilia mū
di. et contemptibilia elegit dēs. et ea q̃ nō
sunt. ut ea que sunt destruat: ut non
glietur omnis caro cōm spectu eius. Ex
ipō aũ uos estis in xpō ihū. q̃ factus est sapīa
nobis a dō. et iustitia. et sanctificatio. et redptio.
ut q̃mādm scriptum ē. Qui gliatur ī
domino glietur. Et ego cum uenissem
ad uos frres. uenī ñ p sublimitatē sermo
nis aut sapienciē. Annūcians uob testi
monium xi. non enim iudicauī me scire
aliquid inter uos nisi xpm hoīm. et hoc cru
cifixum. Et ego in infirmitate. et timore
et tremore multo fui apud uos. et sermo
nis. et pdicatio mea ñ ī persuasibilibus hūa
ne sapienciē ūbis. sed ī ostensione spī. et ū
tutis. ut fides uīa ñ sit ī sapienciā hom
nū. sed ī uirtute dei. Sapīam aũ loquimur
inter perfectos. Sapīam uero ñ huius sēcli
neq; principū huius sēcli q destruūtur.
sed loquimur dei sapienciam ī misterio.
q̃ abscondita ē q̃. p destinauit dēs ante sēcla
ī gliam nram. quam nemo principū hui
sēcli cognouit. Si enim cognouissent. nūq;
dnm glie crucifixissent. Sicut scriptū ē.
qd oculus ñ uidit. nec auris audiuit. nec ī
cor hōis ascendit. q̃ parauit dēs
his qui diligunt illum. Nobis aũ reue
lauit dēs p spm suum. Spe enim omia scruta
tur. et profunda dei. Quis enim scit homi
nū q̃ sunt hōis. nisi spe hōis qui ī ipo ē. sic
q̃ dei sunt. nemo cognouit nisi spe dei.
Nos aũ ñ spm huius mundi accepimus
sed spm q̃ ex dō ē. ut sciamus q̃ a dō donata
sunt nobis. q̃ et loquimur. ñ in doctis hu
mane sapie ūbis. sed ī doctrina spe. spiūali
bus spiūalia comparantes. Animalis autē
homo ñ percipit ea q̃ sunt spe dei. Stulti
cia enim ē illi. et nō potest intelligere.
quia spiūaliter examinatur. Spiūalis autē
iudicat omnia. et ipe a nemine iudicatur.
Quis enim cognouit sensum dñi. aut qs
instruet eum: Nos aũ sensum xpi habemus.
Et ego frres ñ potui loqui uob q̃si spiūali
bus. sed q̃si carnalibus. tanq̃ paruulis ī xpo lac uo
bis potum dedi nō escam. Nondum enim
potestis. sed nec nunc quidem potestis. Ad
huc enim estis carnales. Cum enim sit
inter uos zelus. et contencio. nōne carna
les estis. et secōm hominem ambulatis:
Cum enim quis dicat. ego quidem sum
pauli. alius aũ ego apollo: nōne hoīes
estis: Quid igitur ē apollo: quid autē
paulus: ministri eius cui credidistis. sicut
cuiq; sicut dñs dedit. Ego plantauī apol
lo rigauit. dēs aũ incrementum dedit. Ita
neq; qui plantat ē aliquid. neq; qui ri
gat. sed qui incrementum dat dēs. Qui plā
tat aũ et qui rigat. unum sūt. Unusquisq;
aũ propriam mercedem accipiet. secōm
laborem suum. Dei enim sumus adiutores. dei ag
ricultura estis. dei edificatio estis. Secōm gratiam
dei q̃ data ē mihi. ut sapiens architectus.
fundamentum posui. Alius aũ superedificat
Unusquisq; aũ uideat quomodo superedifi
cet. Fundamentum enim aliud nemo po
test ponere. preter q̃ positum ē. q̃ est xpe
ihe. Si quis aũ superedificat super fundā
mentum hoc. aurum. argentum. lapides p
ciosos. lignū. fenū. stipulā. unuscuiusq;
opus manifestum erit. Dies enim dñi de
clarabit. quia in igne reuelabitur. et unuscuiusq;
opus quale sit. ignis probabit. Si cuius op
manserit q̃d superedificauit mercedem ac
cipiet. Si cuius opus arserit detrimentum
patietur. ipse autem saluus erit. sic tamen
q̃si per ignem. Templum dei estis
et spe dei habitat ī uobis: Si quis aũ templum
dei uiolauerit. disperdet illum dēs. Templū

Ps. cxxxvii.
1 Cor. xii.
Mt. iii. i.
Ad Rom. i.
Ad Cor. xxiii.
Mt. c. xxiii. xxiiii.
Isai. xli. xlii.
Ad Rom. iii.
Ps. xxxi.
Ad Cor. i.
Ad Cor. xxiii.
Mt. i.
Ps. cxlvi.
Ad Cor. iii.
Mt. i.
Luc. xviii.
Sapientiam loquimur inter perfectos. qui ñ mundi sapientiam. neq; principum hui sēcli. qui destruuntur.
Cap. x.
Ps. x.
Ps. x.
Vide ad mē relinq.
Isai. xv.
Ad Cor. ii. xxiii.
Ad Cor. ii. xx.
Ad Cor. i. i.
Ad Rom. i. i.
Ad Rom. iii. v.
Ps. xcv.
Ps. xcvi.
Ad Cor. iii.
Ps. xcv.
Ps. xcvi.
Ad Cor. iii.
Ps. xcvi.
Ad Cor. iii.
Ps. xcvi.
Ad Cor. iii

enim dei sōn ē. qd estis uos. Semo uos seducat.
Si quis uidetur inter uos sapiens ēe in hoc sēc-
culo stultus fiat ut sit sapiens. Sapia enī huius
mundi stultitia ē apud dm. Scriptum ē enī.
Comprehendam sapientes i astutia eorum. Et iterū.
Dominus nouit cogitationes sapientū quia
uane sunt. Itaq; nemo gloriet i hominib;
Omnia enī ura sunt. siue paulus. siue apol-
lo. siue cephas. siue mundus. siue uita. siue
mors. siue presentia. siue futura. Omia enim
ura sunt. uos aut xpi. xpc aut dei. Sic nos
existimet hō. ut ministros xpi. et dispensa-
tores mysteriorū dei. hic iam q̄rit. inter dis-
pensatores. ut fidelis quis inueniat. Mihi aut
p minimo ē. ut a uobis iudicer. aut ab hu-
mano die. Sz neq; me ipm iudico. Nichil
enim mihi conscius sum. sz ñ in hoc iustifi-
catus sum. Qui aut iudicat me. dns est. Itaq;
nolite ante tempus iudicare. quoadusq;
ueniat dns. qui et illuminabit abscondi-
ta tenebrarū. et manifestabit consilia cordi-
um. et tunc laus erit unicuiq; a deo. Hec autem
fratres transtigurauī i me et apollo. pp uos.
ut in nobis discatis ne sup fas scriptum est. unus
ad ūsus alterū inflemur p alio. Quis enim te
discernit. Quid aut habes q ñ accepisti. Si a
accepisti. quid gloriaris qi ñ accepisti. Iam
saturati estis. Iam diuites fti estis. Sine no-
bis regnastis. et utinam regnaretis. ut et nos
uobiscum regnemus. Puto enim q nos deus apl̄os
nouissimos ostendit. tanqm mortis destina-
tos. qa spectaculum factī sumus mundo. et an-
gelis. et hominib;. Nos stulti pter xpm. uos
aut prudentes i xpo. Nos infirmi. uos aut fo-
tes. Nos nobiles. uos aut ignobiles. usq; in
hanc hora. esurimus. et sitimus. et nudi
sumus. et colaphis cedimur. et instabiles su-
mus. et laboramus. operantes manib; nris.
Maledicimur. et benedicimus. persecutionem
patimur. et sustinemus. Blasphemamur. et obsecramus
tanqm purgamenta huius mundi fti sumus. Usq
pesimo. usq; adhuc. Non ut confundam uos
hec scribo. sz ut filios meos karos moneo. Nam
si decem milia pedagogorū habeatis i xpo. sz non
multos patres. Nam i xpo ihu p euangelii ego
uos genui. Rogo ergo fratres mei estote sicut
ego. Misi ad uos timotheum q ē filius
meus karus. et fidelis i dno qui uos cōmonefa-
ciat uias meas q sunt in xpo. Ut et ubiq; in
omni ecclia doceo. Tanq; non ueniam ad
uos. sic inflati sunt quidam. Veniam autem
cito ad uos. si dns uoluerit. et cognoscam non
sermonem eorū qui inflati sunt. sz uirtutem.
Sermo enim in sermone ē regnū dei. sz i uir-
tute. Quid uultis. in uirga ueniam ad uos

an i caritate et spiritu mansuetudinis.

Omnino audit inter uos fornicatio. et talis fornicatio q̄
lis nec inter gentes. ita ut uxorem patris aliquis
habeat. Et uos inflati estis. et non magis luctum
habuistis. ut tollatur de medio inter q̄ hoc
opus fecit. Ego quidem absens corpore. presens a-
spiritu. iam iudicauī ut presens. cum q sic ope-
ratus ē. in nomine dni nri ihu xpi congregatis
uobis et meo spiritu. cum uirtute dni nri ihu xpi tra-
dere huiusmodi karne. in interitum carnis. ut
spiritus saluus fiat. in die domini nri ihu xpi.
Non bona gloriatio uestra. Nescitis q modicum
fermentum totam massam corrumpit. Et
purgate ueterem fermentum. ut sitis noua co-
spersio sicut estis azimi. Etenim pascha no-
strum immolatus ē xpc. Itaq; epulemur non
in fermento ueteri. neq; in fermento malitiae et nequitiae.
Sz in azimis sinceritatis et ueritatis. Scripsi uobis
in epla. ne commiscemini fornicariis. Non utiq;
fornicariis huius mundi. aut auaris. aut ra-
pacib;. aut idolis seruientib;. Aliquin debe-
ratis de hoc mundo exire. Nunc aut scripsi uo-
bis ne commiscemini. si is q frater nominatur. ē fornica-
tor. aut auarus. aut idolis seruiens. aut ma-
ledicus. aut ebriosus. aut rapax. cum huius
modi nec cibum sumere. Quid enim mihi debet q̄ mundi
forisfacit iudicare. Nonne de his q intus sū
uos iudicatis. Nam eos q foris sunt deus iudi-
cabit. Auferte malum ex uobis metipsis.

Aud et aliquis uestrum habet negotium habet
adusus alterum. iudicari apud iniquos. et non
apud sanctos. An nescitis q̄m sancti de hoc mundo iu-
dicabunt. Et si in uobis iudicabit hic mundus.
indigni estis qui de minimis iudicetis. Nescitis
q̄m angelos iudicabimus. quanto magis se-
culaia. Seculaia igitur iudicia si habueritis. con-
temptibiles qui sunt in ecclia. illos constitui-
te ad iudicandum. Ad uerecundiam uestram dico.
Sic non est inter uos sapiens quisqm q possit iu-
dicare inter fratrem suum. Sed frater cum fratre iudicio
contendit. et hoc apud infideles. Iam quidem
omino delictum est in uobis. q iudicia habetis inter
uos. Et non magis iniuriam accipitis. Et
non magis fraudem patimini. Sz uos iniuriam
facitis et fraudatis. et hoc fratribus. Nescitis
q iniqui regnum dei non possidebunt. Nolite
errare. Neq; fornicarii. neq; idolis seruientes. neq; adulteri. neq; molles. neq; mas-
culorum concubitores. neq; fures. neq; auari.
neq; ebriosi. neq; maledici. neq; rapaces.
regnum dei possidebunt. Et hec quidem fuis-
tis. sed ablutiones estis. sed sanctificati
estis in nomine dni nri ihu xpi et in spiritu dei nri. Omnia mihi licet.
sed non omnia expediunt. omnia mihi licent. sz
ego sub nullius redigar potestate. Cibi uentri

et uenit et eiecit. De aute hunc et hanc destruet
corpus eius. si fornicationem. si dei templum corpo
ra. Deus uero et dominum suscitauit et nos suscitabit
per uirtutem suam. Nescitis quia corpora uestra
membra xpi sunt. Tollens ergo membra xpi
faciam membra meretricis? absit. An nescitis quia
qui adhaeret meretrici unum corpus efficitur? erunt
inquit duo in carne una. Qui autem adhaeret do
mino unus spiritus est. Fugite fornicationem. Omne
peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est.
Qui autem fornicatur in corpus suum peccat.
An nescitis quia membra uestra templum est spiritus sancti
qui in uobis est. quem habetis a deo. et non estis uestri.
Empti enim estis pretio magno. glificate et
portate deum in corpore uestro. De quibus autem scrip
sistis michi. Bonum est homini mulierem non
tangere. propter fornicationem autem unusquisque suam
uxorem habeat. et unaquaque suum uirum habeat. Vo
ri uir debitum reddat. Similiter autem et uxor uiro.
Mulier potestatem sui corporis non habet. sed uir.
Similiter autem et uir sui corporis potestatem non habet. sed mulie
r. Solite enim fendere inuicem. nisi forte ex con
sensu. ad tempus. ut uacetis orationi. et iterum
redeatis in id ipsum. ne tempteat uos satha
nas propter incontinentiam uestram. Hoc autem dico sed
indulgentiam. sed non imperium. Volo autem
omnes homines esse sicut me ipsum. Sed unusquisque
proprium habet donum ex deo. alius quidem sic. Ali
no sic. dico autem non nupti et uiduis. Bonum est
illis si sic permanent sicut et ego. Quod si se non con
tinent nubant. Melius est enim nubere quam
uri. Iis autem qui matrimonio uincti sunt
praecipio. non ego sed dominus. uxorem a uiro non discedere.
quod si discesserit. manere innuptam. aut uiro
suo reconciliari. et uirum uxorem non dimittere.
Ceteris ego dico. non dominus. Si frater
habet uxorem infidelem. et hanc consentit habitare
cum illo. non dimittat illam. et si mulier habet
uirum infidelem. et hic consentit habitare cum
illa. non dimittat uirum. Sanctificatus est enim uir
infidelis per mulierem fidelem. Aliquin filii
uri immundi essent. nunc autem sancti sunt. Et si infi
delis discedit. discedat. Non est enim seruitutem fra
tres aut sorores in huiusmodi. In pace autem
uocauit nos deus. Unde scis mulier si uirum
saluum facies. aut unde scis uir si mulierem
saluam facies. nisi unicuique sicut diuisit dominus.
unusquisque sicut uocauit deus. ita
ambulet. et sic in omnibus ecclesiis doceo. Cir
cumcisus aliquis uocatus est. non adducat prae
putium. In praeputio aliquis uocatus est. non
circumcidatur. Circumcisio nihil est. et praepu
tium nihil est. sed obseruatio mandatorum dei. Unus
quisque in qua uocatione uocatus est. in ea permaneat.
Seruus uocatus es? non sit tibi cura. sed si potest fi

fieri magis utere. Qui enim in domino uocatus est
seruus. liberti dei est. Similiter qui liber uo
catus est. seruus est xpi. Pretio emti estis. nolite
fieri serui hominum. Unusquisque ergo in quo
uocatus est fratres. in hoc permaneat apud deum. De
uirginibus autem praeceptum domini non habeo. consilium
autem do. tanquam misericordiam consecutus a domino. ut sit
fidelis. Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem
necessitatem. quia bonum est homini sic esse. Alligatus es
uxori? noli quaerere solutionem. Soluti es ab ux
ore? noli quaerere uxorem. Si autem accepisti uxorem non pec
casti. et si nupserit uirgo non peccauit. Tribulationem
tamen carnis habebunt huiusmodi. Ego autem
uobis parco. hoc itaque fratres dico uobis. tempus breue est.
Reliquum est ut qui habent uxores. tanquam non habentes
sint. et qui flentes. tanquam non flentes. et quia gau
dent. tanquam non gaudentes. et qui emunt tan
quam non possidentes. et qui utuntur hoc mundo. tan
quam non utantur. praeterit enim figura huius
mundi. Volo autem uos sine sollicitudine esse.
Qui sine uxore est. sollicitus est quae sunt domini
quomodo placeat deo. Qui autem cum uxore est. sol
licitus est quae sunt mundi. quomodo placeat
uxori. et diuisus est. et mulier innupta tunc
cogitat quae domini sunt. ut sit sancta corpore et
spiritu. quae autem nupta est. cogitat quae sunt mundi
ut placeat uiro. Porro hoc ad utilitatem uestram
dico. non ut laqueum uobis iniciam. sed ad id quod
honestum est. et quod facultatem praebet sine impedimento
deo obseruandi. Si quis autem turpem se ui
deri se existimat super uirgine sua. quod sit
superadulta. et ita oportet fieri. quod uolit fa
cat. non peccat si nubat. Qui autem statuit
in corde suo firmum. non habens necessitatem. potestatem
autem habens suae uoluntatis. hoc iudicauit in
corde suo. seruare uirginem suam. Bene facit. et
qui matrimonio iungit uirginem suam.
bene facit. et qui non iungit. melius facit. Mulier
alligata est legi quamdiu tempus habet. uir.
Quod si dormierit uir eius. liberata est. cui uult
nubere tantum in domino. Beatior autem erit. si sic perma
serit. secundum consilium meum. Puto autem quod
et ego spiritum dei habeam. De his autem quae idolis
sacrificantur. scimus quia omnes scientiam habemus.
Scientia inflat. caritas uero aedificat. Si quis au
tem existimat scire aliquid. non dum cognouit
quomodo oporteat eum scire. Si quis autem
diligit deum. hic cognitus est ab eo. De esu autem
eorum idolis immolatis. scimus quia nihil est idolum
in mundo. et quia nullus deus nisi unus. Nam et
si sunt qui dicuntur dii. siue in caelo siue in terra.
sicut sunt dii multi. et domini multi. nobis
tamen unus deus pater ex quo omnia. et nos in illo. et unus
dominus iesus xpus. per quem omnia. et nos per ipsum. Sed non
omnis in omnibus. quidam autem cum conscientia

Leu. xxxxiii.
S. e. xxx.
Matt. xxii.
Deut. xxiii.
Deut. i. xx.
Ep. Ja. i. iiij.
Sic sepe reuertimur ad id quod est principium. et finem finis in principio inuenimus. Finis autem mundi non est finis rerum omnium. Finis autem mundi non est finis sed aliter nascitur quo per angelos.
Deut. xxiii.
Deut. xxiii.
Deut. xxiii.
Gen. xlviii.
S. e. v.
Leu. i. Deut.
Deut. xxxii.
Ps. xv.
Abb. viii.
Leu. xlvii.
Gen. xxxii.

ydolis uelq; nunc qui ydolothytum manducant.
conscia uero cui sit infirma pollunt. Esca
autem nos non commendat deo. Neque enim si non man
ducauerimus deficiemus: neque si manducaue
rimus abundabimus. Videte autem ne forte
ut licentia uera offendiculum fiat infir
mis. Si enim quis uiderit eum qui est secun
dum ydolio recumbentem: nonne conscia eius
cum sit infirma edificabitur ad manducan
dum ydolothyta. et perbit infirmus frater
tuus. propter quem xpus mortuus est. Sic autem peccantes
in fratres. et percutientes conscientiam eorum infirmam.
in xpo peccatis. Quapropter si esca scandalizat
fratrem meum: non manducabo carnem in aeternum.
ne fratrem meum scandalizem. Non sum
liber: non sum apostolus. Nonne xpm dominum
nostrum uidi: nonne opus meum estis uos in domino. Et si
alius non sum apostolus: tamen uobis tamen sum. Sa
signaculum apostolatus mei uos estis in domino.
Ea defensio apud eos qui me interrogant
si habemus potestatem non habemus
potestatem sororem mulierem circumducendi
sicut et ceteri apostoli. et fratres domini. et cephas. Aut solus
ego et barnabas non habemus potestatem hoc operandi.
Quis militat suis stipendiis umquam. quis
plantat uineam. et de fructu eius non edit.
Aut quis pascit gregem. et de lacte eius non man
ducat. Numquid secundum hominem hoc dico. An
et lex hoc non dicit. Scriptum est enim in lege moysi.
Non alligabis os bouis trituranti. Numquid
de bobus cura est deo. An propter nos utique hoc dicit. Nam
propter nos scripta sunt. Quia debet in spe qui arat
arare. et qui tritat. in spe fructus percipi
endi. Si nos uobis spiritalia seminauimus ma
gnum est si nos carnalia metamus uestra. Si alii
potestatis uestre participes sunt. quare non magis nos.
Sed non usi sumus hac potestate. Sed omnia sustine
mus. ne quod offendiculum demus euangelio xpi.
Nescitis quoniam qui in sacario operantur. quae
de sacario sunt edunt. Et qui altari deseruiunt. cum altario participantur. Ita et dominus
ordinauit his qui euangelium annunciant
de euangelio uiuere. Ego autem nullo horum usus
sum. Non scripsi autem haec: ut ita fiant in me. Bo
num est enim mihi magis mori. quam gloriam
meam quis euacuet. Nam si euangelizauero. Non est mihi gloria. Necessitas enim mihi incumbit. Ve enim mihi est: si non euangelizauero.
Si enim uolens hoc ago: mercedem habeo.
Si autem inuitus. dispensatio mihi credita est.
Quae est ergo merces mea: ut euangelium predi
cans sine sumptu ponam euangelium. ut non
abutar mea potestate euangelio. Nam cum liber
essem ex omnibus. me omnium seruum feci.
ut plures lucrifacerem. Et factus sum iudeis tan
quam iudeus. ut iudeos lucrarer. his qui sub
lege sunt. qui sub lege essem. cum ipse sub lege
esset non. ut eos qui sub lege erant lucriface
rem. his qui sine lege erant. tanquam sine lege
essem. cum sine lege dei non essem. sed in lege xpi essem.
ut lucrifacerem eos qui sine lege erant. Factus
sum infirmis infirmus. ut infirmos lu
crifacerem. Omnibus factus sum. ut omnes sal
uos facerem. Omnia autem facio propter euangelium. ut participes eius efficiar. Nescitis quia qui in
stadio currunt. omnes quidem currunt. sed
unus accipit brabium. Sic currite ut com
prehendatis. Omnis autem qui certat in agone continet.
ab omnibus se abstinet. Et illi quidem ut corrup
tibilem coronam accipiant. nos autem incorrup
tam. Ego autem sic curro. non quasi in incertum. Sic
pugno: non quasi aerem uerberans. Sed castigo corpus meum. et in seruitutem redigo. ne forte
cum aliis predicauerim. ipse reprobus efficiar.
Nolo enim uos ignorare fratres. quoniam patres nostri
omnes sub nube fuerunt. et omnes mare tran
sierunt. et omnes in moysen baptizati sunt in nube
et in mari. Et omnes eandem escam spiritalem
manducauerunt. et omnes eundem potum spiri
talem biberunt. Bibebant autem de spiritali eo
sequenti eos petra. petra autem erat xpus. Sed non
in plures eorum beneplacitum est deo. Nam prostrati
sunt in deserto. Haec autem in figuram facta sunt nos.
ut non simus concupiscentes malorum sicut et
illi concupierunt. Neque idolatrae efficiamini
sicut quidam ex ipsis quemadmodum scriptum est.
Sedit populus manducare et bibere. et surrexerunt ludere. Neque fornicemur. sicut quidam
ex ipsis fornicati sunt. et ceciderunt una
die. xx. milia. Neque tentemus xpm
sicut quidam eorum tentauerunt. et a serpentibus perierunt. Neque murmuraueritis. sicut quidam
eorum murmurauerunt. et perierunt ab exterminatore. Haec autem omnia in figura contingebant
illis. Scripta sunt autem ad correptionem nostram
in quos fines seculorum deuenerunt. Itaque qui se
existimat stare. uideat ne cadat. Tentatio
uos non apprehendat nisi humana. Fidelis autem deus
. qui non patietur uos tentari. supra id quod
potestis. sed faciet cum tentatione etiam proue
nientem. ut possitis sustinere. Propter quod dilectissimi
mei. fugite ab ydolorum cultura.
Vt prudentibus loquor. uos ipsi iudicate quod
dico. Calix benedictionis cui benedicimus.
nonne communicatio sanguinis xpi est. Et panis
quem frangimus. nonne participatio corporis domini est.
Quoniam unus panis. et unum corpus multi
sumus. Omnes qui de uno pane et uno cali
ce participamur. Videte israel secundum carnem.

Adgn. nu. 3. dec. xxxvi.
Adsp. vlx.
1. Co. o. xxviii.
Iacob.
Adoo. u. xxviii.
Adum. u. iv. dep. ex. pe. i. u. xii. Adool. vi.
Euang. xpi aut. ohes. Adphes.
Adoo. u. xxviii.
Adp. li.
Adgn. xii. Adch. i. u. Adch. u. v. Adum. u. iii. Adoo. u. iii. xxv. Adsc. p. xi.
Ex. cx. Eg. lvi.
Adph. iij.
Ex. xxxii. Ex. xxxvii. Num. xlvii. p. lxxvi.
Ex. cxxx. Num. lvi.
Sap. iii. Num. xlvii.
1. Co. i. v.
pe. ii. iii.

B7

sloune qui edunt hostias participes sunt
altaris? quid ergo dico? quod idolis immolatum
sit aliquid? aut quod idolum sit aliquid? sed
quia immolant gentes dæmonis immolant
et non dei. nolo autem vos socios fieri dæmonis. non
potestis calicem domini bibere et calicem dæmo
nis. non potestis mensæ domini participes esse et mensæ
dæmonis. an æmulamur dominum? numquid
illo fortiores sumus? omnia licent sed non omnia
expediunt. omnia licent sed non omnia edificant. nemo
quod suum est quærat sed quod alterius. omne quod in
macello venit manducate nihil interrogantes propter
conscientiam. Domini enim est terra et plenitudo eius.
Si quis vocat vos infidelium et vultis ire omne
quod vobis apponitur manducate nihil
interrogantes propter conscientiam. Si autem dixerit
hoc immolatum est idolis: nolite man
ducare propter illum qui indicavit et propter conscientiam.
Conscientiam autem dico non tuam sed alterius. Ut
quid enim libertas mea iudicetur ab aliena
conscientia? Si ego cum gratia percipio quid blas
phemor pro eo quod gratias ago? Sive ergo man
ducatis sive bibitis vel aliud quid facitis
omnia in gloriam dei facite. Sine offensione estote iu
deis et gentibus et ecclesiæ dei. sicut et ego per omnia
omnibus placeo non quærens quod mihi utile est sed quod multis
ut salvi fiant. Imitatores mei es
tote sicut et ego christi. Laudo autem vos fratres quia per
omnia memores mei estis et sicut tradidi vobis
præcepta mea tenetis. Volo autem vos scire quia omnis
vir caput christus est. caput autem mulieris vir.
caput vero christi deus. Omnis vir orans aut prophe
tans velato capite deturpat caput suum.
omnis autem mulier orans aut prophetans non uela
to capite deturpat caput suum unum est
enim ac si decalvetur. Nam si non velatur mu
lier tondeatur. Si vero turpe est mulieri ton
deri aut decalvari velet caput suum.
Vir quidem non debet velare caput cum sit imago
et gloria dei. Mulier autem gloria viri est. Non enim
vir ex muliere sed mulier ex viro. Etenim
non est creatus vir propter mulierem sed mulier propter
virum. Non debet mulier velare caput
potestatem propter angelos. Verumtamen neque vir
sine muliere neque mulier sine viro in domino.
Nam sicut mulier de viro ita et vir per mulie
rem. omnia autem ex deo. Nolite iudicare. Decet mu
lierem non velatam orare deum? Nec ipsa
natura docet vos. quia vir quidem si comam nu
trat ignominia est illi? Mulier vero si comam nu
trat gloria est illi. quoniam capilli pro velamine
ei dati sunt. Si quis autem videtur
contentiosus esse: nos talem consuetudi
nem non habemus neque ecclesia dei. hoc autem præcipio.
non laudans: quod non in melius sed in deterius
convenitis. Primum quidem convenientibus
vobis in ecclesia audio scissu
ras esse et partem credo. Nam oportet et hereses
esse ut probati sint manifesti fiant in vobis.
Convenientibus ergo vobis in unum iam
non est dominicam cenam manducare. Unusquisque
enim suam cenam præsumit ad manducan
dum. Et alius quidem esurit alius autem ebri
us est. Numquid domos non habetis ad manducandum
et bibendum? aut ecclesiam dei con
temnitis et confunditis eos qui non habent?
Quid dicam vobis? Laudo vos? in hoc non
laudo. Ego enim accepi a domino quod et tradidi
vobis. quia dominus Iesus in ea nocte qua tra
debatur accepit panem et gratias agens fregit
dixit: accipite et manducate. hoc est corpus
meum quod pro vobis tradetur. hoc facite in
meam commemorationem. Similiter et calicem
postquam cenatum est dicens. hic calix novum
testamentum est in meo sanguine. hoc facite
quotiescumque bibetis in meam commem
orationem. Quotiescumque enim manducabitis panem hunc et calicem bibetis
mortem domini annuntiabitis donec veniat. Itaque
quicumque manducaverit panem hunc et biberit
calicem domini indigne reus erit corporis et san
guinis domini. probet autem se ipsum homo et sic de
pane illo edat et de calice bibat. Qui enim
manducat et bibit indigne iudicium sibi
manducat et bibit non dijudicans corpus
domini. Ideo inter vos multi infirmi et infirmi
et dormiunt multi. Quod si nos metipsos
dijudicaremus non utique iudicaremur.
Cum iudicamur autem a domino corripimur
ut non cum hoc mundo damnemur. Itaque
fratres mei cum convenitis ad manducandum
invicem exspectate. Si quis esurit domi man
ducet: ut non in iudicium convenatis. Cetera
autem cum venero disponam. De spiritalibus
autem nolo vos ignorare fratres. Scitis quoniam cum
gentes essetis, ad simulacra muta prout
ducebamini euntes. Ideo notum vobis facio quod
nemo in spiritu dei loquens dicit anathema Iesu
se nemo potest dicere dominum Iesum nisi in spiritu sancto.
Divisiones vero gratiarum sunt idem autem spiritus.
Et divisiones ministrationum sunt et idem dominus.
Et divisiones operationum sunt idem autem deus
qui operatur omnia in omnibus. Unicuique autem datur
manifestatio spiritus ad utilitatem. Alii quidem per
spiritum datur sermo sapientiæ. Alii autem
sermo scientiæ secundum eundem spiritum. Alteri fides
in eodem spiritu. Alii gratia sanitatum in uno spiritu.
Alii operationes virtutum. Alii prophetia. Alii discre
tio spirituum. Alii genera linguarum. Alii
interpretationes sermonum. Hæc autem omnia operatur

unus. ita ide spe. diuidens singlis prout uult.
Sicut enim unum corpus est. et multa membra habet.
omnia autem membra corpus cum sint multa. u
num corpus sunt. ita et xpe. Et enim in uno
spiritu omnes nos in unum corpus baptizati
sumus. siue iudei. siue gentiles. siue serui.
siue liberi. et omnes unum in uno spiritu potati sumus.
Nam et corpus non est unum membrum. si mul
ta. Si dixerit pes. quia non sum manus. non sum
de corpore: non ideo non est de corpore. ~~Si dixerit~~
~~corpus~~ Et si dixerit auris. quia non sum oculus.
non sum de corpore. non ideo non est de corpore. Si
totum corpus oculus: ubi auditus. Si to
tum corpus auditus: ubi odoratus. Nunc autem
posuit deus membra. et unumquodque eorum in corpore
sicut uoluit. Et si essent omnia unum membrum.
ubi corpus. Nunc autem multa quidem membra. unum
autem corpus. Non potest autem dicere oculus manui. o
pera tua non indigeo. Aut rursum caput pedibus. non
estis mihi necessarii. Sed multo magis quia uidentur me
bra corporis infirmiora esse. necessaria sunt. et
quae putamus ignobiliora membra esse corporis.
his abundantiorem honorem circumdamus.
Et quae inhonesta sunt nostra. habundantiorem
honorem / hanc honestatem autem nostra: nullius est
egere. sed deus temperauit corpus ei cui deest.
habundantiorem honorem tribuendo. ut non
sit scisma in corpore. sed in idipsum. pro eis quae
deest sint membra. Et siquid patitur unum me
brum: compatiantur omnia membra. Siue
gliatur unum membrum: congaudent omnia
membra. Vos autem estis corpus xpi. et membra
de membro. et quodam quidem posuit deus in eccle
sia primum apostolos. secundo prophetas. tertio doctores. deinde
uirtutes. Deinde gratias curationum. opitulationes
gubernationes. genera linguarum. interpretationes
sermonum. Numquid omnes apostoli. numquid
omnes prophetae: numquid omnes doctores: numquid
omnes uirtutes. numquid omnes habent gratias curationum:
numquid omnes linguis loquentur: numquid
omnes interpretantur. Emulamini autem
charismata meliora. et adhuc excellentiorem
uiam uobis demonstro. Si linguis hominum
loquar. et angelorum. caritatem autem non habeam. factus
sum uelut aes sonans. aut cymbalum tinniens.
Et si habuero prophetiam. et nouerim mis
teria omnia. et omnem scientiam. et si habuero om
nem fidem. ita ut montes transferam. cari
tatem autem non habuero. nihil sum. Et si distri
buero in cibos pauperum omnes facultates me
as. et si tradidero corpus meum ita ut ardeam.
caritatem autem non habuero. nihil michi prodest.
Caritas patiens est. benigna est. caritas non emu
latur. non agit perperam. non inflatur. non est
ambiciosa. non quaerit quae sunt sua. non irritatur.

non cogitat malum. non gaudet super iniquitate.
congaudet autem ueritati. Omnia suffert. omnia
credit. omnia speratomnia sustinet. caritas nun
quam excidit. Siue prophetiae euacuabuntur. siue
linguae cessabunt. siue scientia destruetur.
Ex parte enim cognoscimus. et ex parte prophetamus.
Cum autem uenerit quod perfectum est. euacuabitur
quod ex parte est. Cum essem paruulus. loquebar ut p
uulus. sapiebam ut paruulus. cogitabam ut
paruulus. Cum autem factus sum uir. euacuauit q
eram paruulus. Videmus nunc per speculum in
enigmate. tunc autem facie ad faciem. Nunc
cognosco ex parte: et autem cognoscam sicut et
cognitus sum. Nunc autem manent fides. spes.
caritas. tria haec. maior autem horum est caritas.
Sectamini caritatem. emulamini spiritalia.
magis autem ut prophetetis. Qui enim loquitur lin
guis non hominibus loquitur. sed deo. Nemo enim audit.
Spiritus autem loquitur mysteria. Nam qui prophetat.
hominibus loquitur ad edificationem. et exhor
tationem. et consolationem. Qui loquitur lingua.
semetipsum edificat. Qui autem prophetat. ecclesiam
edificat. Volo autem uos omnes linguis loqui.
magis autem prophetare. Nam maior est qui prophe
tat. quam qui loquitur linguis. nisi forte interpre
tetur. ut ecclesia edificationem accipiat. Nunc
autem si uenero ad uos linguis loquens. quid
uobis prodero. nisi uobis loquar. aut in reuelatione
aut in scientia. aut in prophetia. aut in doctrina.
Tamen quae sine anima sunt uocem dantia. siue
tibia. siue cithara. nisi distinctionem sonorum
dederint. quomodo scietur quod canitur. aut
quod cithanizatur. Etenim si incertam uocem
det tuba. quis parabit se ad bellum. Sic et uos
per linguam. nisi manifestum sermonem dederi
tis: quomodo scietur id quod dicitur. Etenim
in aere loquemini. tam multae ut puta ge
nera linguarum sunt in hoc mundo. et nihil
sine uoce est. Si ergo nescero uirtutem uocis.
ero cui loquor barbarus. et qui loquitur mihi bar
barus. Sic et uos. quia estis emulatores spiritum
estis: ad edificationem ecclesiae. quaerite ut habun
detis. Et ideo qui loquitur lingua. oret ut in
terpretetur. Nam si orem lingua. spiritus meus
orat. mens autem mea sine fructu est. Quid ergo. orabo spiritu. orabo autem et mente. psallam
spiritu. psallam autem et mente. ceterum si benedicis spiritu. qui ex
plet locum idiotae. Quomodo dicet amen. super
tuam benedictionem: quia quid dicis nescit.
Nam tu quidem bene gratias agis. sed alter non
edificatur. Gratias ago deo meo. quomodo uo
bis omnibus linguis loquor. sed in ecclesia uolo quinque u
ba loqui meo sensu. ut et alios instruam. quam
decem milia uerborum linguis. Fratres nolite pue
ri esse sensibus: sed malitia paruuli estote. Sed
sibi autem perfecti estote. In lege enim scriptum est.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Q. m̃ ꝓ alios linguis ⁊ aliquo labio loq̃r ꝓpho
hute. ⁊ nec sic exaudiet me dicit dñs. Itaq; lin
gue ĩ signũ sunt: ñ fidelibus: sed infidelibus, ꝓ
phete aũ ñ infidelibus. sed fidelibus. Si g̃ uni
uersa ecclia conueniat ĩ unũ. omnes linguis
loquentur. intrant aũ ꝓdiota. aut infideles.
nõne dicent. quid insanitis. Si aũ omnes
ꝓphetent: intrant aũ quis infidelis uel idi
ota. cõuincit ab oĩbus. diiudicat ab oĩbus.
occulta eius cordis eius manifesta fiunt. et
ita cadens in faciem adorabit deũ. pnuntiãs
q̃ uere dei in nobis est. Quid ergo frres. cũ con
uenitis: unusquisq; uestrũ psalmũ habet. doc
trinam habet. apocalipsim habet. lingũ habet. interpre
tationem habet: omnia ad edificationem fiant.
Si ue lingũ quis loquitur. secundum duos. aut multũ
tres. ⁊ pnites. ⁊ unus interpretetur. Si autem
ñ fuerit interpres taceat ĩ ecclia. sibi aũ loquat
⁊ deo. ꝓbet duo. ut tres dicant: cetri dij
dicant. Et si alij revelatum fuerit sedenti. ꝓ
ior taceat. potestis enim omnes ꝓ singulos ꝓ
phetare. ut omnes discant. et omnes exhor
tentur. et spiritus ꝓphetarum subiecti sunt.
Sed enim est dissentionis deus: sed pacis. sicut ĩ
oĩbus ecclesiarum docet. Mulieres ĩ ecclias taceant.
Non enim pmittũ eis loqui. sed subditas esse.
sicut et lex dicit. Si quid aũ uolunt discere.
domi uiros suos interrogent. Turpe est enim
mulieri loqui ĩ ecclia. An a uobis processit
ubium dei. an ad uos solos peruenit. Si quis
aũ uidetur ꝓpha esse. aut spiritalis: cognoscat
q̃ scribo uobis. quia dñi sunt mandata. Si qs
aũ ignorat ignorabitur. Igitur frres
mulamini ꝓphare. et loqui linguis nolite
phibere. omnia aũ honeste. et secũdũ ordinẽ
fiant ĩ uobis. Notum aũ uobis facio frres
euangelium quod predicaui uobis. quod et accepistis.
ĩ quo et statis. per quod et saluamini. Qua ratione
predicauim uobis si retinetis. nisi frustra credi
distis. Tradidi enim uobis ĩ primis. quod et acce
pi. quia xpc mortuus est pro peccatis nris. secũdũ
scrip. et quia sepultus est. et quia resurrexit die tertia
secũdũ scripturas. et quia uisus est cephe. et post hoc
xi. deinde uisus est plusquã quingentis
fratribus simul. ex quibus multi manent usq;
adhuc. quidam aũ dormierunt. deinde ui
sus est iacobo. deinde apostolis oĩbus. Nouissime
aũ omnium. tanq; abortiuo uisus est mihi.
Ego enim sum minimus apostolorum. qui non sum dig
nus uocari apostolus. quia persecutus sum ecclia
dei. Gratia dei sum id quod sum. et gratia eius in me
uacua non fuit. Sed habundantius omnibus illis
laborauit. Non ego aũ. sed gratia dei mecũ. Siue
enim ego siue illi. sic predicamus. et sic cre
didistis. Si aũ xpc predicatur. quia resurrexit
a mortuis. quidam dicunt in uobis. quomodo
resurrectio mortuorum non est. Si aũ resurrectio
mortuorum non est. neq; xpc resurrexit. Si autem
xpc non resurrexit. inanis est predicatio nra. in
anis est et fides ura. Inuenimur aũ et falsi
testes dei. quia testimonium dicimus adversus
deum. quia suscitauit ipsum xpm. quem non suscitauit.si
mortui non resurgunt. Nam si mortui non
resurgunt. neq; xpc resurrexit. Et si xpc non
resurrexit uana est fides ura. adhuc estis in
peccatis uris. Ergo et qui dormierunt in xpo. pe
rierunt. Si in hac uita tantũ sperantes sumus in
xpo. miserabiliores sumus omnibus hominibus.
Nunc aũ xpc resurrexit a mortuis primitias
dormientium. quia quidem per hominem mors et
per hominem resurrectio mortuorum. Et sicut in
adam omnes moriuntur. ita et in xpo omnes vi
uificabuntur. Unusquisq; aũ in suo ordine
primitias xpc deinde hi qui sunt xpi. qui in aduen
tu eius crediderunt. deinde finis. Cum tradide
rit regnum deo et patri. Cum euacuauerit omnem
principatum et potestatem et uirtutem. oportet a
illum regnare. donec ponat omnes inimicos
sub pedibus suis. Novissima aũ inimicus inimi
cus destruetur. Omnia enim subiecit sub pedi
bus eius. Cum aũ dicat omnia subiecta ei
est sine dubio. præter eum qui subiecit ei omnia.
Cum aũ omnia subiecta fuerint illi. tunc ipse
filius subiectus erit illi. qui subiecit ei omnia.
ut sit deus omnia in oĩbus. Aliqui quid facient
qui baptizantur pro mortuis. Si omnino non resur
gunt mortui. ut quid et baptizantur pro illis.
ut quid et nos periclitamur omni hora. Cotidie
morior per uestram gloriam frres. quam habo
in xpo iesu domino nro. Si secũdũ hominem ad bes
tias pugnaui ephesi: quid mihi prodest. si mortui
non resurgunt: Manducemus. et bibamus.
cras enim moriemur. Nolite seduci. Corrum
punt enim mores bonos colloquia mala.
Vigilate iuste. et nolite peccare. Ignorantiam
enim dei quidam habent. Ad reuentiam uobis lo
quor. Si dicat aliquis quomodo mortui re
surgunt. Quali aũ corpore uenient. Insipi
ens tu quod seminas. non uiuificatur. nisi
prius moriatur. Et quod seminas. non corpus
quod futurum est seminas. Si nudum granum. ut
puta tritici. aut alicuius ceteri. Deus aũ dat
illi corpus sicut uult. Et unicuique semini
proprium corpus. Non omne caro. eadem caro. sed
alia quidem pecorum. Alia hominum. Alia uolucrum
alia piscium. Et corpora celestia. et corpora ter
restria. Sed alia quidem celestium gloria. Alia terre
strium. Alia claritas solis. Alia claritas
lune. Alia claritas stellarum. Stella enim
differt a stella in claritate. Sic et resurrectio

mortuos. Seminatur in corruptione: surget
in incorruptione. Seminatur in ignobilitate:
surget in gloria. Seminatur in infirmitate:
surget in virtute. Seminatur corpus an-
imale: surget corpus spirituale. Si est corpus
animale: est et corpus spirituale. Sicut scriptum
est: factus est primus homo Adam in animam viuen-
tem: nouissimus Adam in spiritum viuificantem.
Sed non primum quod spirituale est. sed quod
animale est. primus homo de terra terrenus. Secun-
dus homo de celo celestis. Qualis terrenus. tales
et terreni. et qualis celestis. tales et celestes.
Sicut portauimus ymaginem terreni:
portemus et ymaginem celestis. Hoc autem
dico fratres. quia caro et sanguis regnum dei pos-
sidere non possunt: neque corruptio incorrup-
telam possidebit. Ecce mysterium dico uobis.
Omnes quidem resurgemus: sed non omnes
immutabimur. In momento. in ictu oculi.
in nouissima tuba. Canet enim tuba et mor-
tui resurgent incorrupti. et nos immutabi-
mur. Oportet enim corruptibile hoc induere
incorruptionem. et mortale hoc induere im-
mortalitatem. Cum autem mortale hoc induerit im-
mortalitatem: tunc fiet sermo qui scrip-
tus est. Absorta est mors in victoria. Vbi est
mors victoria tua. Vbi est mors stimulus
tuus? Stimulus autem mortis: peccatum est.
virtus autem peccati: lex. Deo autem gratias. qui dedit
nobis victoriam: per dominum nostrum ihesum xpm.
Itaque dilectissimi fratres mei: stabiles estote.
et immobiles. Habundantes in opere domini sem-
per. scientes quia laborem uestrum non est inanis in domino.

De collecta autem quam fiunt in scos. sicut ordina-
ui ecclesiis galatie. ita et uos facite. per unam
sabbati. unusquisque apud semetipsum ponat. re-
condens quod bene placuerit. ut non cum ue-
nero. tunc collecte fiant. Cum autem peregro
fuero. quos probaueritis per epistolas mittam. perferre
gratiam uestram in hierusalem. Si dignum fuerit
ut ego eam: mecum ibunt. Veniam autem ad
uos: cum macedoniam pertransiero. Etenim macedo-
niam pertransibo. apud uos autem forsitan ma-
nebo. Et etiam hiemabo. ut quo me deducant
quocumque iero. Nolo enim uos modo in transi-
tu uidere. Spero enim me aliquantulum tempus
manere apud uos. si dominus permiserit. Permane-
bo autem ephesi. usque ad pentecosten. Ostium
enim mihi apertum est magnum. et indefectum. et multi
aduersarii. Si autem uenerit timotheus: uide-
te ut sine timore sit apud uos. Opus enim
domini operatur sicut ego. Sequens ergo illum
spernat. deducat autem illum in pace. ut ueniat
ad me. Expecto enim illum cum fratribus. De apollo
autem fratre nostro hortatus uobis: quem multum rogauit eum
ut ueniret ad uos cum fratribus. Et utique non
fuit eius uoluntas: ut nunc ueniret. ueni-
et autem cum uacauerit tempus. Vigilate. state in
fide. viriliter agite. et confortamini. omnia uestra
cum caritate fiant. Obsecro autem uos fratres. nostis do-
mum stephane. et achaice. et forti-
nati. quia sunt primitie achaie. et ad ministe-
rium sanctorum se ipsos ordinauerunt. ut et uos su-
diti sitis eiusmodi. et omni cooperanti. et laboran-
ti. Gaudeo autem in presentia stephane. et fortunati.
et achaici. quia id quod uobis deerat ipsi supple-
uerunt. Refecerunt enim meum spiritum. et uestrum.
Cognoscite ergo eos qui eiusmodi sunt. Sa-
lutant uos omnes ecclesie asie. Salutant uos
in domino multum aquila et prisca. cum domesti-
ca sua ecclesia. apud quos hospitor. Salutat uos omnes fra-
tres. Huic et osculo sanctorum. Salutatio mea manu
pauli. Si quis non amat dominum ihesum xpm. sit
anathema. maranatha. Gratia domini nostri ihesu
uobiscum. Caritas mea cum omnibus uobis in xpo
ihesu domino nostro. Amen.

Post pacem penitentiam consolationem
eplam scribit eis a uade p titum. et sa-
lutat eos. hortatur ad meliora. et certificat
eos quidem si cum datos esse studet.

PAULUS

Paulus apls ihesu xpi per uoluntatem dei.
et timotheus frs ecclie dei. que est corinthi. cum
sanctis omnibus. qui sunt in universa achaia. gra-
tia uobis et pax ab deo patre nostro. et domino ihesu xpo.
Benedictus deus pater domini nostri ihesu xpi. pater miseri-
cordiarum. et deus totius consolationis. qui consolatur nos
in omni tribulatione nostra. ut possimus et ipsi
consolari eos qui in omni pressura sunt. per
exhortationem qua exhortamur ipsi a deo.
Quoniam sicut habundant passiones xpi in nobis.
ita et per xpm habundat consolatio nostra. Si
ue autem tribulamur pro uestra exhortatione et sa-
lute. siue consolamur pro uestra consolatione.
siue exhortamur pro uestra exhortatione et sa-
lute. que operatur tolerantiam earundem
passionum. quas et nos patimur. et spes nostra
firma est pro uobis scientes. quoniam sicut socii passi-
onum estis. sic eritis et consolationis. Non enim
uolumus uos ignorare fratres de tribula-
tione nostra. que facta est in asia. Quoniam supra modum
grauati sumus. super uirtutem. ita ut tedeat
nos etiam uiuere. Sed ipsi in nobis ipsis responsum
mortis habuimus. ut non simus fidentes
in nobis. sed in deo. qui suscitat mortuos. Qui
de tanto periculo eripuit nos. et tenet in quo

II

spiritum. cum ad hunc scribit. adiuuantibus et
uobis in oratione pro uobis. ut ex multis
pro multis fiat eum eius. dna. tonitus. q. i nob
est p multos gratias agantur p uobis. Sed gla
nostra hec testimonium conscientie nostre qd in sim
plicitate. et sinceritate dei. non in sapientia carnali.
sed i gratia dei conuersati sumus i hoc mundo.
habundantius autem ad uos. Non enim alia
scribimus uobis. q. que legitis. et cognos
citis. Spo autem q. usq; i finem cognoscetis.
sicut et cognouistis nos ex parte. q. gloria uestra
sumus sicut et uos nostra. in die domini nostri
ihu xpi. Et hac confidentia uolui uenire p
ad uos. ut secundam gratiam haberetis. et p uos
transire i macedoniam. et rursum a macedonia
uenire ad uos. et a uobis deduci in iudeam.
Cum ergo hoc uoluissem. numquid leuitate
usus sum. aut q. cogito secundum carnem co
gito. ut sit apud me. est et non. fidelis autem de
q. sermo nr qui fit apud uos. non est in illo est
et non. dei enim filius ihs xpc q. per uos per
nos predicatus est. per me et siluanum et timoth.
non fuit in illo est. sed est i illo fuit. Quotquot. n.
promissiones dei sunt. in illo est. Ideo et per ipm
amen deo dicimus ad gloriam nram. Qui autem
confirmat nos uobiscum in xpo. et qui
unxit nos deus est. et signauit nos. et dedit pig
nus spiritus in cordibus nris. Ego autem testem deum in
eo. i animam meam q. parcens uobis non ueni ultra corin
thum. Non quod dominamur fidei uestre. sed adiu
tores sumus gaudii uestri. fide statis. Sta
tui autem hoc apud me ipsum ne rursum i tristitia ueni
ad uos. Si enim ego contristo uos. et quis est qui me letificet nisi
qui contristatus fuero ex me. Et hoc ipsum scripsi uobis. ut
cum ueniero non tristitiam super tristitiam ha
beam. de quibus oportebat me gaudere. confidens
i uobis omnibus. q. meum gaudium omnium
uestrum est. Ex multa tribulatione et angustia
cordis scripsi uobis per multas lacrimas. non
ut contristemini. sed ut sciatis quam karitatem
habeo in habundantiore i uobis. Si quis autem
contristauit me. non me contristauit. sed ex parte.
ut non grauem omnes uos. Sufficit illi q
huiusmodi est obiurgatio. hec q. a plibus fit. ita
ut eis contrario magis donetis. et consolemini
ne forte habundantiori tristitia absorbeatur.
q. cuiusmodi est. per hoc obsecro uos. ut confirme
tis in illo caritatem. Ideo et scripsi. ut nunc
cognoscam experimentum uestrum. an i omnibus
obedientes estis. Cui autem aliquid donastis. et
ego. Nam et ego q. donauit. si quid donauit. propter
uos in persona xpi. ut non circumueniamur a
satana. non enim ignoramus cogitationes eius.
Cum uenissem autem troadem propter euangelium xpi. et
ostium mihi apertum est i domino. non habui re

quiem spiritu meo. rogo uos. inuenire fratrem
meum. sed ualefaciens eis profectus sum
i macedoniam. deo autem gratias qui semper trium
phat nos in xpo ihu. et odorem suae notitiae ma
nifestat per nos i omni loco. quia xpi bonus o
dor sumus deo. i his q. saluti fiunt. et in his
q. pereunt. Aliis quidem odor mortis i mor
tem. aliis autem odor uitae i uitam. Et ad hec
quis tam idoneus. non enim sumus sicut plu
mi adulterantes uerbum dei. sed ex sinceri
tate sicut ex deo. coram deo loquimur i xpo. Incipimus
rursum nos metipsos commendare. aut
numquid egemus. sicut quidam commendatitias
epistolas ad uos. aut ex uobis. epistola nostra uos estis
scripta i cordibus nris. quae scitur et legitur ab
omnibus hominibus. manifestati quia estis epistola
christi. ministrata a nobis. et scripta non atra
mento. sed spiritu dei uiui. non in tabulis lapi
deis. sed i tabulis cordis carnalibus. Fiducia
am autem talem habemus per xpm ad deum. non q. suffi
cientes simus cogitare aliquid a nobis qui
ex nobis. sed sufficientia nostra ex deo est. Qui et
idoneos nos fecit ministros nouae testamen
ti non litterae sed spiritus. littera enim occidit. spiritus autem
uiuificat. q. si ministratio mortis. litte
ris deformata. i lapidibus fuit i gloria. ita ut
non possent intendere filii israel i faciem moysi
propter gloriam uultus eius quae euacuatur. quanto non
magis ministratio spiritus erit i gloria. nam si
ministratio damnationis est in gloria. mul
to magis habundat ministerium iustitiae i gloria.
Etenim non glorificatum est quod clarum est in hac parte.
propter excellentem gloriam. Si enim quod euacuatur
per gloriam est. multo magis quod manet in gloria
est. Habentes igitur talem spem. multa fi
ducia utimur. Et non sicut moyses ponebat
uelamen super faciem suam. ut non intendere
filii israel i faciem eius. quod euacuatur. sed obtu
si sunt sensus eorum. Usque enim in hodiernum diem.
id ipsum uelamen i lectione ueteris testamenti
manet non reuelatum. quod i xpo euacuatur.
Sed usque in hodiernum diem. cum legitur moy
ses. uelamen positum est super cor eorum. Cum autem con
uersus fuerit ad dominum. auferetur uelamen. Dominus autem
spiritus est. Ubi autem spiritus domini ibi libertas. Nos uero omnes
reuelata facie gloriam domini speculantes. i eam
dem imaginem transformamur a claritate
i claritatem. tanquam ad domini spiritum. Ideo habentes
hanc ministrationem. sicut misericordiam consecuti
sumus non deficimus. sed abdicamus occulta
dedecoris. non ambulantes i astutia. neque ad
ulterantes uerbum dei. sed i manifestatione ue
ritatis. commendantes nosmetipsos ad omnem
conscientiam hominum coram deo. Et si etiam
opertum est euangelium nrum. i his q. pereunt est op

rum. quib; dñs huius seculi excecauit mentes in
fidelium. ut ne fulgatur illuminatio euangelij
glie xpi. q ē ymago glie dei. qui subsistit. sicut. 4.
nolumus ipsi predicamus. sed ihsm xpm dnm
nrm. sicut ait seruos uestros p ihsm. Quia deus qui
dixit de tenebris lumen splendere. ipse illuxit
in cordibus nris. ad illuminationem scie claritatis
dei. in facie xpi ihsu. Habemus autem thesaurum
istum in uasis fictilibus. ut sublimitas sit
uirtutis dei et non ex nobis. In omnibus tribulamur
sed non angustiamur. aporiamur
sed non destituimur. persecutionem patimur. sed non
derelinquimur. deiicimur. sed non perimimur. Semper
mortificationem ihsu in corpore circumferentes.
ut et uita ihsu in nostris corporibus manifestetur. Semper enim nos qui
uiuimus in mortem tradimur propter ihsum. ut
uita ihsu manifestetur in carne nra mortali. Ergo mors operatur in nobis. uita autem in
uobis. Habentes autem eundem spm fidei. sicut scriptum est. Credidi propter quod locutus sum. et nos
credimus. propter quod et loquimur. Scientes quia
qui suscitauit dnm. et nos cum iesu suscitabit. et uos
constituet uobiscum. Omnia enim propter uos. ut
abundans per multos gratia. accedens abundet
in gloriam dei. propter quod non deficimus. sed licet qui
foris est. noster homo corrumpatur. tamen ipse
qui intus est renouatur de die in diem. Id enim
quod presens est momentaneum est. et leue supra
modum. tribulationis nostre in sublimitate
eternum pondus glie operatur in nobis. Non con
templantibus nobis ea quæ uidentur. sed quæ non
uidentur. Quæ enim uidentur. temporalia
sunt. quæ autem non uidentur eterna sunt. Scimus
enim quia si terrestris domus nra huius habitationis dis
soluatur. quod edificationem habemus ex deo. habitaculum
non manufactum eternum in celis. Etenim in
hoc ingemiscimus. habitationem nostram que de celo
est superindui cupientes. si tamen uestem. et non nudi
inueniamur. Etenim qui sumus in hoc tabernaculo
ingemiscimus grauati. eo quod nolumus expoliari. sed superuestiri. ut absorbeatur quod mor
tale est a uita. Qui autem operatus nos in hoc ipsum
deus. qui dedit nobis pignus spiritus. Audentes igitur semper
et scientes. quia dum sumus in corpore peregrinamur a domino. per fidem enim ambulamus. et
non per speciem. Audemus autem et bonam uoluntatem habemus. magis peregrinari a corpore. et esse
cum domino. Et ideo contendimus. siue absentes. siue presentes. placere illi. Omnes enim nos
manifestari oportet ante tribunal xpi. ut re
ferat unusquisque. prout in corpore. prout gessit.
siue bonum. siue malum. Scientes ergo
timorem domini homines suademus. deo autem manifesti sumus. Spero autem et in conscientiis uestris ma

nifestos nos esse. Non iterum commendamus nos
uobis. sed occasionem damus gloriandi uobis pro
nobis. ut habeatis ad eos qui in facie gloriantur.
et non in corde. Siue enim mente excedimus
deo. siue sobrii sumus uobis. Caritas enim xpi
urget nos. Existimantes hoc. quia si unus pro omnibus
mortuus est. ergo omnes mortui sunt. et pro
omnibus mortuus est xps. ut qui uiuunt iam
non sibi uiuant. sed ei qui pro ipsis mortuus
est. et resurrexit. Itaque nos ex hoc. neminem
nouimus secundum carnem. Et si cognouimus secundum
carnem xpm. sed nunc iam non nouimus. Si qui
ergo in xpo noua creatura. ueteres transierunt
ecce facta sunt omnia. Hæc autem omnia ex deo qui reconci
liauit nos sibi per xpm. et dedit nobis ministerium
reconciliationis. Quia quidem deus erat in
xpo. mundum reconcilians sibi. non reputans delicta ipsorum. et posuit in nobis uerbum reconciliationis. pro xpo ergo legatione fungimur. tanquam
deo exhortante per nos. Obsecramus pro xpo. reconciliamini deo. eum qui non nouerat peccatum. pro
nobis peccatum fecit. ut nos efficiamur iustitia
dei in ipso. Adiuuantes autem et exhortamur ne
gratiam dei recipiatis. In uano. Ait enim. tempore
accepto exaudiui te. et in die salutis adiuui te.
Ecce nunc tempus acceptabile. ecce nunc dies salutis.
Nemini dantes ullam offensionem ut non uitu
peretur ministerium nrm. Sed in omnibus exhibe
amus nosmetipsos. sicut dei ministros. In multa
patientia. in tribulationibus. in necessitatibus. in angustiis. in plagis. in seditionibus. in laboribus. in uigiliis. in ieiuniis. in castitate. in scientia.
in longanimitate. in suauitate. in spiritu sancto. in
caritate non ficta. in uerbo ueritatis. in uirtute dei.
per arma iustitiæ. a dextris et a sinistris. per gloriam. et ignobilitatem. per infamiam et bonam
famam. ut seductores. et ueraces. sicut qui
ignoti. et cognoscimur. Quasi morientes. et ecce uiuimus. ut castigati. et non mortificati. Quasi
tristes. semper autem gaudentes. Sicut egentes. multos autem locupletantes. tanquam nihil habentes. et omnia possidentes. Os nostrum patet ad uos
corinthi. cor nostrum dilatatum est. non angustiamur in uobis. angustiamini autem in uisceribus
nostris. Eamdem autem habentes mercedem. tanquam filiis dico dilatamini et uos. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio iustitiæ
cum iniquitate. aut quæ societas lucis ad tenebras.
Quæ autem conuentio xpi ad belial. Aut quis
fidelis cum infideli. qui autem consensus templo
dei. cum ydolis. Vos enim estis templum dei
uiui. sicut dixit deus. Quia inhabitabo in illis. et in
ambulabo. et ero eorum deus. et ipsi erunt mihi
populus. Quapropter exite de medio eorum. et separamini dicit
dominus. et immundum ne tetigeritis. ego recipiam

pram uos. ⁊ ego uobis ī patrem. ⁊ uos eritis
mihi ī filios ⁊ filias dicit dñs omnipotens. ¶ Habentes ig
itur hās promissiones. emundemus nos
ab omni inquinamento carnis ⁊ spiritus. perficientes
sanctificationem ī timore dei. Lætitiam habeat nos. ne
minem lesimus. nemini nocuimus. nemini
circumuenimus. sed non ad condempnationem
uestram dico. predixi enim quia ī cordibus estis.
ad commorandum ⁊ conuiuendum. ¶ Magna
michi fiducia est apud uos. multa mihi gloriatio
est pro uobis. Repletus sum consolatione. super
habundo gaudio ī omni tribulatione nostra. sed
⁊ cum uenissemus macedoniam: nullam re
quiem habuit caro nostra. sed omnem tribulationem
passi. foris pugne. intus timores. Sed qui consolatur
humiles. consolatus est nos deus ī ad
uentu tito. sed solum aduentu eius
sed ī consolatione qua consolatus est ī uobis. refe
rens nobis uestrum desiderium. uestrum fletum.
uestram emulationem pro me. ita ut magis
gauderem. Quoniam ⁊si contristaui uos in epistola
non me penitet. Si ⁊ penitebat. uidens quia epistola
illa ⁊ ad horam uos contristauit. nunc
gaudeo. non quia contristati estis. sed quia contrista
ti estis ad penitentiam. Contristati enim
estis secundum deum. ut ī nullo detrimentum pa
tiamini ex nobis. Quæ est enim tristitia pœni
tentiam stabilem operatur secundum deum. tristitia autem
hujus seculi mortem operatur. ecce enim hoc ipsum secundum deum contristari uos.
quantam ī uobis operatur sollicitudinem. sed de
fensionem. sed indignationem. sed timorem.
sed desiderium. sed emulationem. sed uindictam.
In omnibus exhibuistis uos incontaminatos esse
in negotio. Igitur ⁊si scripsi uobis. non propter eum
qui fecit iniuriam. neque propter eum qui passus est.
sed ad manifestandam sollicitudinem nostram
quam habemus pro uobis coram deo. Ideo consola
ti sumus. In consolatione autem nostra abundan
tius magis gauisi sumus super gaudio titi.
quia refectus est spiritus eius ab omnibus uobis. Et
si quid apud illum de uobis gloriatus sum.
non sum confusus. Sicut omnia uobis ī ueri
tate locuti sumus. ita ⁊ gloriatio nostra que fuit
ad titum. inuenta est. Et uiscera eius ha
bundantius ī uobis sunt. recordantis omnium
uestrum obedientiam. quomodo cum
timore ⁊ tremore accepistis eum. Gaudeo quia
omnibus confido ī uobis. ¶ Notam autem
uobis facimus fratres gratiam dei. quæ data est ī
ecclesiis macedonie. quia ī multo experimento
tribulationis abundantia gaudii ipsorum fu
it. ⁊ altissima paupertas eorum abundauit ī
divitias simplicitatis eorum. quia secundum uirtutem
testimonium illis reddo. et supra uirtutem uo
luntatem fuerunt. cum multa exhortatione.

obsecrantes nos gratiam. ⁊ communicationem mi
nisterii. quod fit in sanctos. Et non sicut speramus
sed semetipsos dederunt primum domino. deinde nobis
per uoluntatem dei. Ita ut rogaremus titum.
ut quemadmodum cepit. ita ⁊ perficiat ī uobis etiam
gratiam istam. Sicut ī omnibus habundatis
fide. ⁊ sermone. ⁊ scientia. ⁊ omni sollicitudine. ⁊ in charitate uestra nobis. ut ī hac gratia
habundetis. sed qui imperatis dico. si per alios
sollicitudinem etiam uestram certantes in genu
num bonum comprobantes. Etenim scitis gratiam do
mini nostri iesu xpi. quoniam propter nos egenus factus est.
cum diues esset. ut illius inopia nos ditaretis esse
tis. consilium ī hac re do. hoc enim uobis utile est.
qui non solum facere. sed etiam uelle cepistis ab
anno preteriti. nunc autem ⁊ facere. ut quem
ad modum promptus est animus uoluntatis. ita
sit perficiendi. ex eo quod habetis. Si enim uo
luntas prompta est. secundum id quod est. accepta est.
non secundum id quod non est. sed non enim ut aliis sit re
missio. uobis autem tribulatio. sed ex equalita
te. ī presenti tempore. uestra habundantia in
opiam illorum supplet. ut ⁊ illorum habundan
tia. ut fiat æqualitas. sicut scriptum est. Qui multum non habuit
habuit. ⁊ qui modicum non minorauit.
Gratias autem deo qui dedit eandem sollicitudi
nem pro uobis ī corde titi. quoniam exhortationem
quidem suscepit. Sed cum sollicitior esset.
sua uoluntate. profectus est ad uos. Misimus
⁊ cum illo fratrem. cuius laus est ī euangelio
per omnes ecclesias. sed non solum autem. sed et
ordinatus est ab ecclesiis comes peregrinationis
nostre ī hanc gratiam quæ administratur no
bis ad gloriam domini. ⁊ destinatam uoluntatem
nostram. detrahentes hoc. ne quis nos
uituperet ī hac plenitudine quæ ministratur a
nobis. Providentes enim bona non solum
coram deo. sed ⁊ coram hominibus. Misimus
autem cum illis ⁊ fratrem nostrum quem probauimus
ī multis. sepe sollicitum esse. nunc autem
multo sollicitiorem confidentia multa ī
uos. siue pro tito quia est socius meus. ⁊ ī uobis
adiutor. siue fratres nostri apostoli ecclesiarum glie xpi.
Ostensionem ergo quæ est caritatis uestre. ⁊ nostre glie.
pro uobis. ī illos ostendite ī facie ecclesiarum
dei. ¶ Nam de ministerio quod fit in sanctos ex
habundanti est michi scribere uobis. ⁊
gaudeo enim promptum animum uestrum. per quo
de uobis gloriatur apud macedonas. quoniam achaia
parata est ab anno preterito. ⁊ uestra emulatio
provocauit plurimos. Misimus autem fratres. ut
ne de gloriamur de uobis. ⁊ euacuetur in hac
parte. ut quemadmodum dixi. parati sitis.
ne cum uenerint mecum macedones. et in

uenire uos impuratos. erubescam uos. ut
si dicam uos in hac substantia. Secundum
ergo existimari rogare fres. ut per ueniam
ad uos. et ipsam rem quam illam benedictio
ne hanc paratam esse. sic qui benedicit de
qui maledicam. Hoc autem dico. qui parce seminat.
qui parce metet. et qui seminat in benedic
tionibus. de benedictionibus metet. unusquisq
prout destinauit in corde suo. non ex tristitia. aut
ex necessitate. hilarem enim datorem diligit
deus. potens autem deus habundare facere omne
gratiam in uobis. ut in omnibus semper omnem
sufficientiam habentes habundetis in omne
opus bonum sicut scriptum est. dispersit dedit
pauperibus iustitia eius manet in secula seculi. Qui
autem administrat semen seminanti. et panem ad man
ducandum prebebit. et multiplicabit semen
uestrum. et augebit incrementa frugum iustitie
uestre. et in omnibus locupletati habundetis in
omne simplicitatem quam per nos gratiarum
actionem deo. Quia ministerium huius officii
non solum supplet ea quae desunt sanctorum. sed et habun
dat per multos gratiarum actione in domino. per pro
bationem ministerii huius glorificantes deum
in obedientiam confessionis uestre in euangelio
xpi. et simplicitate communicationis in illos
et in omnes. et obsecrantes ipsorum pro uobis desiderantium uos propter eminentem gratiam dei in uobis. Gratias
deo super inenarrabili dono eius. Ipse autem ego
paulus. obsecro uos per mansuetudinem et mo
destiam xpi. qui in facie quidem humilis inter
uos. absens autem confido in uobis. Rogo autem
ne presens audeam per eam confidentiam qua
existimor audere in quosdam. qui arbitran
tur nos tanquam secundum carnem ambulemus. Nam
carne enim ambulantes non secundum carnem mili
tamus. Nam arma militiae nostre non sunt car
nalia. sed potentia deo. ad destructionem munimentorum. Consilia destruentes. et omnem al
titudinem extollentem se adversus scientiam
dei. et in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium xpi. et in promptu habentes
ultione omnem inobedientiam. cum impleta
fuerit uestra obedientia. Et quidem secundum
quod. Si quis confidit in se xpi se esse. hoc cogitet
secum apud se. quia sicut ipse xpi est ita et nos. Nam et
si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra quam dedit nobis dominus in edificationem
et non in destructionem uestram. non erubescam.
Ut autem non esse tanquam terrere uos per epistolas
quidem inquiunt graues sunt et fortes. plenae autem corporis firmitate et sermo
contemptibilis. hoc cogitet qui eiusmodi est.
quia quales sumus uerbo per epistolas absentes.
tales et presentes in facto. Non enim audemus inse
rere. aut comparare nos quibusdam qui se ipsos
commendant. sed ipsi in nobis nosmetipsos me
tientes. et comparantes nosmetipsos nobis
ipsis non in mensuram glorabimur. sed secundum me
suram regule huius mensure nobis dei. men
suram pertingendi usque ad uos. Non enim
quasi non pertingentes ad uos. sicut extendimus
nos. Usque ad uos enim peruenimus euangelium
xpi. non in mensuram gloriantes in alienis la
boribus. Spes autem crescentes fidei uestre
in uobis magnificari secundum regulam nostram
in habundantia. etiam in illa que ultra uos
sunt euangelizare in aliena regula in his que
parata sunt gloriari. Qui autem gloriatur in
domino gloriatur. Non enim qui se ipsum commendat
ille probatus est. sed quem deus commendat. Utinam sus
tineretis modicum quid insipientiae mee. sed
et supportate me. Zelo enim uos dei emula
tione. desponsabi enim uos uni uiro uirginem
castam exhibere xpo. Timeo autem ne sicut
serpens hevam seduxit astutia sua. ita corrum
pantur sensus uestri. et excidant a simplicitate
que est in xpo. Nam si ue qui uenit alium
xpm predicat quem non predicauimus. aut aliud spi
ritum accipitis quem non accepistis. aut aliud euan
gelium quod non recepistis. recte patiemini. Existimo enim me nichil minus fecisse a magnis apostolis. Nam et si imperitus sermone. sed non
scientia. In omnibus autem manifestantes nos.
aut numquid peccatum feci me ipsum hu
milians. ut uos exaltemini. Quia gratuite
euangelium dei euangelizaui uobis. alias ecclesias expoliauit. accipiens stipendium ad minis
terium uestrum. et cum essem apud uos. egens.
nulli onerosus fui. Nam quod mihi deerat
supplerunt fres qui uenerunt a macedonia et
in omnibus sine onere me uobis seruauit. et seruato. Est veritas xpi in me. quia nemo me
gloriabitur in regionibus achaie. Quare quia non
diligo uos. dicit deus. quod autem facio. et faciam. ut in
puncto occasionem eorum qui uolunt occasionem. ut
in quo gloriantur inueniantur sicut et nos. Nam
eiusmodi pseudo apostoli. sunt operarii subdoli.
transfigurantes se in apostolos xpi. et non mirum.
Ipse enim satanas transfigurat se in angelum
lucis. Non ergo magnum si ministri eius tan
quam transfigurantur uelut ministri iustitiae. Quorum
finis erit secundum opera ipsorum. Iterum dico. ne quis me
putet insipientem. Alioquin uelut insipi
entem accipite me. ut et ego modicum quid gloriar.
Quod loquor non secundum deum. sed quasi in insipientia in hac substantia gloriationis. quia multi glo
riantur sed carnem. Quoniam ergo gloriatur
et ego. Libenter enim sustinetis insipientes. cum sitis ipsi sa
pientes. Sustinetis enim si quis uos in

tem seruitute redigit, siquis deuorat, siquis
accipit, siquis extollitur, siquis in faciem uos
cedit, secundum ignobilitatem dico, qui nos infirmi fue
rimus in hac parte. In quo quis auderet, in in
sipientia dico, audeo. Ego. Hebrei sunt.
Ego. Israelite sunt. Ego. Semen Abrahe sunt.
Ego. Ministri xpi sunt. Et ego. Vt minus
sapiens dico plus ego. In laboribus plurimis
In carceribus habundantius. In plagis super
modum. In mortibus frequenter. A iudeis quin
quies quadragenis, una minus accepi. Ter
virgis cesus sum. Semel lapidatus sum. Ter
naufragium feci. Nocte ac die in profundo
maris fui. In itineribus sepe. Periculis fluvi
orum. Periculis latronum. Periculis ex genere.
Periculis ex gentibus. Periculis in ciuitate. Peri
culis in solitudine. Periculis in mari. Periculis in
falsis fratribus. In labore et erumpna. In vigi
liis multis in fame et sitim. In ieiunis multis.
In frigore et nuditate. Preter illa que extrinsecus
sunt, instantia mea cotidiana, sollicitudo
omnium ecclesiarum. Quis infirmatur, ego non
infirmor? Quis scandalizatur, ego non uro?

Si gliari oportet, que infirmitatis mee sunt
gliabor. Deus et pater domini nostri ihu xpi qui est
benedictus in secula seculorum. Deus scit quia non men
tior. Damascus prosi
gnus arcebe regis custodiebat ciuitatem da
masenorum ut me comprehenderet. Et per fenes
tram in sporta dimissus sum per murum. Et
sic effugi manus eius. Si gliari oportet non
expedit quidem. Veniam autem ad visiones et
revelationes domini. Scio hominem in xpo
ante annos xiiii. sive in corpore sive
extra corpus nescio: deus scit. Raptum huiusmo
di usque ad tertium celum. Et scio huiusmodi
hominem sive in corpore sive extra corpus nescio
deus scit, quoniam raptus est in paradisum. Et audiuit
arcana verba que non licet homini loqui. Pro hui
usmodi gliabor, pro me autem gliabor in infirmita
tibus meis. Etenim si voluero gliari non ero
insipiens, veritatem enim dicam. Parco autem
ne quis me existimet super id quod videt me
aut audit aliquid ex me. Et ne magnitudo
revelationum extollat me. Datus est mihi sti
mulus carnis mee angelus satane qui me colaphizet.
Propter quod ter dominum rogauit ut
discederet a me. Et dixit mihi. Sufficit tibi
gratia mea. Etenim virtus in infirmitate perficitur.
Libenter igitur gliabor in infirmitatibus meis
ut inhabitet in me virtus xpi. Propter quod
placeo mihi in infirmitatibus. In contumeliis, in
necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro
xpo. Cum enim infirmor, et potentior sum.
Factus sum insipiens. Vos me coegistis. Ego enim
debui a vobis commendari. Nichil enim minus

fui ab hiis qui supra modum sunt apli. Tam
si nichil sum. Signa enim apostolatus mei sunt
facta super vos in omni patientia, in signis, et
prodigiis, et virtutibus. Quid est enim quod minus ha
buistis pro ecclesiis. Nisi quod ego ipse non aggra
uaui vos. Donate michi hanc iniuriam.

Ecce tertio hoc paratus sum uenire ad
vos. Et non ero gravis vobis. Non enim que
ro quæ vestra sunt, sed vos. Nec enim debent filii
parentibus thesaurizare, sed parentes filiis. Ego
autem lentissime impendam, et superimpendar
ipse pro animabus vestris. Licet plus vos diligens
minus diligar. Sit esto. Ego vos non aggra
uaui. Sed cum essem astutus dolo cepi vos.
Numquid per aliquem eorum quos misi ad uos circum
uenit vos? Rogo eodem spiritu ambu
lauimus? Nonne eisdem uestigiis? Olim pu
tastis quia excusemus nos apud uos. Coram deo
in xpo loquimur. Omnia autem karissimi propter edi
ficationem. Timeo enim ne forte cum
uenero non qualem volo inveniam vos, et ego in
veniar a vobis qualem non vultis. Ne forte con
tentiones, emulationes, iracundiae, dissensiones, detractiones,
susurrationes, inflationes, seditiones sint inter vos
ne rursum cum venero humiliet me deus apud vos,
et lugeam multos ex his qui ante peccauerunt
et non egerunt penitentiam super immundicia,
et fornicatione, et impudicitia quam gesserunt
Ecce tertio hoc venio ad vos. In ore duorum
aut trium testium stabit omne verbum. Predixi enim
et predico, ut bis presens, nunc absens: his qui
ante peccauerunt, et cetris omnibus, quoniam si
venero iterum non parcam. An experimentum
queritis eius qui in me loquitur xpi: qui in vob
is non infirmatur, sed potens est in vobis. Etenim et
si crucifixus est ex infirmitate non est
ex virtute dei. Etenim et nos infirmi sumus in
illo: sed uiuemus cum illo ex virtute dei in
vobis. Nosmetipsos tentate, si estis in fide.
Ipsi vos probate. An non cognoscitis vosmet
ipsos, quia xpus in vobis est? Nisi forte reprobi
estis. Spero autem quia cognoscatis quia nos non sumus
reprobi. Oramus autem deum: ut nichil male
faciatis, non ut nos probi paremus, sed ut
vos quod bonum est faciatis, sed non ut reprobi
simus. Non enim possumus aliquid adver
sus veritatem, sed pro veritate. Gaudemus enim
cum nos infirmi sumus, vos autem potentes
estis. Hoc etiamque uotum consummamus
ne. Ideo hec absens scribo: ut presens non
agam secundum potestatem quam dominus dedit mihi in edifi
cationem, et non in destructionem. Ceterum
fratres gaudete, perfecti estote, et exhortam
ini. Idem sapite, pacem habete, et deus pacis et

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dilectionis erit uobiscum. Salutate uinice
fosculo scō. Salutant uos omnes sci. Gra
Adni nri ihu xpi. et caritas dei. et communica
tio sci spiritus cū omib; uobis. Amē.

Galatae sunt grecorum ubi
ūtrasque primum ab apls acceperunt. si
post discessum eius corruptam sunt a falsis
apls. ut in legem et circumcisionem ūtereN
tur. Vos apls uocat ad fidem dni nri iesu
bene ego ab ephesio.

PAULUS

Paulus apls non ab hominib; neq; p homi
nem sed p ihm xpm. et dm patrem. qui suscitauit eum
a mortuis. et qui mecum sunt omnes fres ecclis
galatarum. Gratia uobis et pax a dō patre nostro
et dno nro ihu xpo. qui dedit semetipsum p peccatis
nris. ut eriperet nos de psenti sclo nequam.
secm uoluntatem dei et patris nri. cui ēglia
in secla sclorum amen. Miror q sic tam cito transi
ferimini ab eo q uos uocauit in gratiam xpi in
euangelium aliud q non est aliud nisi sed aliq
q uos conturbant. et uolunt conuertere euange
lium xpi. Si autem nos aut angelus de celo euan
gelizauerit uobis preter q euangelizauimus uobis
anathema sit. Sicut prdixi. et nunc rursum dico. Si
quis uobis euangelizauerit preter id q accepistis
anathema sit. Modo enim hominib; suadeo an
deo. aut quero hominib; placere. Si adhuc ho
minib; placerem. xpi seruus non esset. Notum
enim uobis facio fres euangelium q euangeliza
tum est a me. quia non est secm hominem. Neq; enim
ego ab homine accepi illud. neq; didici. sed
per reuelationem ihu xpi. Audistis enim conuer
sationem meam aliquando in iudaismo quia secun
dum ecclam dei. et expugnabat
illam. et proficiebam in iudaismo super multos
coetaneos meos in genere meo. habundantius ze
mulator existens. paternarum meorum traditio
num. Cum autem placuerit qui me segre
gauit de utero matris meae. et uocauit per gratiam suam.
ut reuelaret filium suum in me. et euangeli
zarem illum in gentib;. continuo non adqui
eui carni et sanguini. neq; uenit hierosolimam
ad antecessores meos apls. sed abii in arabiam.
et rursum reuersus sum damascum. deinde post
annos tres uenit hierosolimam uidere petrum.
et mansi apud eum diebus. xv. Alium autem
aplorum uidi nemine nisi iacobum fratrem do
mini. Quae autem scribo uobis: ecce coram deo
qui non mentior. Deinde uenit in partes syriae et
alias. Eram autem ignotus facie ecclis iudee
quae erant in xpo. tantum autem audientes habebant.
quia qui persequebatur nos aliquando euangelizat
fidem. quam aliquando expugnabat. et in me clarifi
cabant deum. Deinde post annos. xiiii.
rursum ascendi hierosolimam cum barnaba. assum
pto et tito. ascendi autem secm reuelationem.
et contulit cum illis euangelium quod predico
in gentib;. Seorsum autem his qui uidebantur
aliquid esse. ne forte in uacuum currerem. aut
cucurrissem. Sed neque titus qui mecum erat.
cum esset gentilis. compulsus est circumcidi.
Sed propter subintroductos falsos fres. qui subintro
ierunt explorare libertatem nram quam habe
mus in xpo ihu. ut nos in seruitutem redigant.
quibus neque ad horam cessimus subiec
tionem. ut ueritas euangelii permaneat apud nos
ab hiis autem qui uidebantur esse aliquid. quales
aliquando fuerint nihil mea interest. Deus personam
hominis non accipit. Mihi enim qui uidebā
tur esse aliquid nihil contulerunt. sed cont
ra cum uidissent quod creditum est mihi euangelium
preputii. sicut petro circumcisionis. qui enim
operatus est petro in apltu circumcisionis. o
peratus est et mihi inter gentes. Et cum cognouis
sent gratiam quae data est mihi iacobus. et cephas
et iohannes. qui uidebantur columpne esse
dextras dederunt mihi et barnabae societatis.
ut nos in gentes. ipsi autem in circumcisionem.
ut pauperum memores essemus. Quod et sollicitus
fui hoc ipsum facere. Cum autem uenisset
cephas antiochiam. in faciem ei restiti.
quia reprehensibilis erat. prius enim quam
uenirent quidam a iacobo. cum gentibus
edebat. Cum autem uenissent subtrahebat se
et segregabat se. timens eos qui ex circumci
sione erant. et simulationi eius consensi
runt ceteri iudei. ita ut et barnabas duce
retur ab eis in illam simulationem. Sed
cum uidissem quia non recte ambulabant ad
ueritatem euangelii. dixi cephae coram omnibus:
Si tu iudeus cum sis. gentiliter uiuis. et
non iudaice. quomodo gentes cogis iudaizare.
Nos natura iudei sumus. et non ex gentibus
peccatores. Scientes autem quia non iustificatur
homo. ex operibus legis. nisi per fidem ihu xpi. et nos
in xpo ihu credimus. ut iustificemur ex
fide xpi. et non ex operibus legis. propter quia ex operibus
legis non iustificabitur omnis caro. Quod si
quaerentes iustificari in xpo. inuenti sumus
et ipsi peccatores. Numquid xpus peccati minister
est absit. Si enim quae destruxi hanc rursum aedifi
co. praeuaricatorem me constituo. Ego enim
per legem legi mortuus sum. ut deo uiuam. xpo confixus sum cruci. Viuo autem
iam non ego. uiuit uero in me xpus. Quod autem

adeo. i. xxv.
adeo. xxiii.
7. i. alt.
y adeo. i. ii.
f. lii.
adeo. xlii. et xlix. 5.
adeo. lii.
adeo. lii.
z adeo. xix.
a adeo. i. xii.
b adeo. xxiii.
c adeo. xxv. xxvi.
d adeo. xxi. 5.
e adeo. xxv.
f adeo. i. xii. op.
g adeo. ix.
h Gal. cv.
i Eg. c.
k adeo. xlviii.
l adeo. i. ix.
m adeo. vii. adeo. x. Iac. v. 5.
n pro. 6.

proscripsi. exhereditabit filium ancillae. non enim habebit partem cum filio liberae.

LAG

nunc unus est carnis. et fide unus filius dei qui
leviter me. et tradidit se pro me. sed habet
gratiam dei. Si enim per legem iustitia. ergo
gratis mortuus est. Quid insensati galatae
quis vos fascinavit non obedire veritati. ante
quorum oculos iesus christus proscriptus est. et in vobis crucifixus. hoc solum a vobis volo discere. ex operibus
legis spiritum accepistis an ex auditu fidei. Sic
stulti estis ut cum spiritu coeperitis nunc carne con
summamini. tanta passi estis sine causa si tamen
sine causa. Qui ergo tribuit vobis spiritum et operatur
virtutes in vobis ex operibus legis an ex auditu
fidei. Sicut scriptum est. abraham credidit deo
et reputatum est illi ad iustitiam. Cognoscite
ergo quia qui ex fide sunt hi sunt filii abra
he. providens autem scriptura quia ex fide iusti
ficat gentes deus. praenunciavit abrahae quia bene
dicentur in te omnes gentes. igitur qui ex
fide sunt benedicentur cum fideli abraham.
Quotquot enim ex operibus legis sunt. sub ma
ledicto sunt. Scriptum est enim. maledictus
omnis qui non permanserit in omnibus quae scripta sunt
in libro legis ut faciat ea. Quia autem in lege
nemo iustificatur apud deum. manifestum est
quia iustus ex fide vivit. lex autem non est ex fide. si
quis fecerit ea. vivet in illis. christus nos redemit de
maledicto legis factus pro nobis maledictum quia scriptum
est. maledictus omnis qui pendet in ligno. ut
benedictio abrahae fieret in christo iesu. ut pollicitationem
spiritus accipiamus per fidem. Fratres secundum hominem
dico. hominis confirmatum testamentum
nemo spernit. aut superordinat. Abrahae di
cta sunt promissiones et semini eius. non dicit
in seminibus. quasi in multis. sed quasi in uno et semini tuo
qui est christus. hoc autem dico. testamentum confirma
tum a deo quae post quadringentos et triginta
annos facta est. non irritum facit ad evacuandam promissionem. si enim ex lege hereditas
ex promissione. abrahae autem per repro
missionem datum est deus. Quid igitur lex? propter
transgressiones posita est. donec veniret semen
cui promisserat ordinata per angelos in manu me
diatoris. mediator autem unius non est. deus autem
unus est. Lex ergo adversus promissa dei? absit.
Si enim data est lex quae posset vivificare. vere
ex lege esset iustitia. Sed conclusit scriptura omnia
sub peccato. ut promissio ex fide iesu christi daretur
credentibus. prius autem quam veniret fides. sub le
ge custodiebamur conclusi in eam fidem quae
revelanda erat. itaque lex paedagogus noster
fuit in christo. ut ex fide iustificemur. Cum autem venit
fides. iam non sumus sub paedagogo. Omnes enim
filii dei estis per fidem in christo iesu. Quotquot enim
enim in christo baptizati estis christum induistis. non est
iudaeus neque graecus. non est servus neque liber.

libertus. non est masculus neque femina. Omnes enim
vos unum estis in christo iesu. Si autem vos christi. ergo se
men abrahae estis secundum promissionem heredes. Dico
autem. Quamdiu tempus heres parvulus est nihil dif
fert a servo. cum sit dominus omnium. sed
sub tutoribus et actoribus est usque ad praefinitum tempus
patris. ita et nos cum essemus parvuli
sub elementis mundi eramus servientes. At
ubi venit plenitudo temporis. misit deus filium
suum factum ex muliere. factum sub lege: ut eos qui
sub lege erant redimeret. adoptionem filio
rum reciperemus. Quia autem estis filii misit deus spiritum
filii sui in corda nostra clamantem abba pater.
itaque iam non est servus sed filius. Quod si filius.
et heres per deum. Sed tunc quidem ignorantes de
um. huic quae natura non sunt dis servientes sed
autem cum cognoveritis deum. imo cognoscentes
ab deo. quomodo convertimini rursum ad infirma
et egena elementa. quibus denuo servire vultis?
dies observatis. et menses. et tempora et annos.
timeo ne forte sine causa laboraverim in vobis.
Estote sicut ego. quia ego sicut vos. Fratres obsecro
vos. nihil me laesistis. Scitis autem quia per infirmi
tatem carnis evangelizavi vobis iam pridem.
et temptationem meam in carne mea non
spernistis. neque respuistis. sed sicut angelum
dei excepistis me sicut christum iesum. ubi est ergo
beatitudo vestra? testimonium enim perhibeo
vobis. quia si fieri potuisset oculos vestros eruissetis
et dedissetis mihi. Ergo inimicus vobis factus sum
verum dicens vobis. Aemulantur vos non bene.
sed excludere vos volunt. ut illos aemulemi
ni. bonum autem aemulamini in bono semper:
et non tantum cum praesens sum apud vos. filioli
mei quos iterum parturio donec formetur
christus in vobis. vellem autem esse apud vos modo: mu
tare vocem meam. quoniam confundor in vo
bis. dicite mihi qui sub lege vultis esse. legem
non legistis. Scriptum est enim. Habraham
duos filios habuit. unum de ancilla et unum
de libera. Sed qui de ancilla secundum carnem natus
est. Qui autem de libera: per promissionem. quae sunt
per allegoriam dicta. Haec enim sunt duo testamen
ta. unum quidem in monte sina in seruitute
generans quae est agar. Sina enim mons est in ara
bia quae coniungitur huic quae nunc est hierusalem et seruit
cum filiis suis. Illa autem quae sursum est hierusalem
libera est. quae est mater nostra. Scriptum est enim.
Laetare sterilis quae non paris. erumpe et clama quae
non parturis. quia multi filii desertae magis quam
eius quae habet virum. Nos autem fratres secundum isaac
per promissionem filii sumus. Sed quomodo tunc
is qui secundum carnem natus fuerat persecutabatur
eum qui spiritum. ita et nunc. Sed quid dicit scrip
tura? eiice ancillam et filium eius. non enim heres

erit filius ancille. cui filio libere. Itaque fratres
non sumus ancille filii: sed libere. Qua libertate
xpc nos liberauit. State ergo et nolite iugo
seruitutis iterum tenere. Ecce ego paulus dico vo
bis. quia si circumcidamini: xpc uobis nihil
proderit. Testificor autem rursum omni homini
circumcidenti se. quia debitor est universe legis
faciende. Euacuati estis a xpo. Qui in lege
iustificamini. a gratia excidistis. Nos enim spiritu
ex fide. spem iustitiae expectamus. Nam neque
circumcisio aliquid ualet. neque preputium. sed
fides que per caritatem operatur. Currebatis bene
quis uos fascinauit veritati non obedire. Se
mina consentientis. persuasio eius. Non est ex
eo qui uocat uos. Modicum fermentum totam
massam corrumpit. Ego confido in uobis in domino
quia nichil aliud sapietis. Qui autem conturbat
uos. portabit iudicium quicumque est ille. Ego autem fratres. si circumcisionem adhuc predico: quid
adhuc persecutionem patior? Ergo euacuatum est
scandalum crucis. Vtinam et abscidantur
qui uos conturbant. Vos enim in libertate uo
cati estis fratres: tantum ne libertatem in occasionem
detis carnis. sed per caritatem seruite inuicem.
Omnis enim lex in uno sermone impletur.
diliges proximum tuum sicut te ipsum. Si
autem inuicem mordetis et comedetis: uidete ne
ab inuicem consumamini. Dico autem. Spiritu
ambulate. et desideria carnis non perficietis. Ca
ro enim concupiscit aduersus spiritum. Spiritus aduersus
carnem. Hec enim sibi inuicem aduersantur.
ut non quecumque uultis: illa faciatis. Quod si spiritu
ducimini. non estis sub lege. Manifesta sunt
opera carnis. que sunt. fornicatio. immundicia.
impudicitia. luxuria. uenefica. inimicitie. contentiones.
emulationes. iracundie. rixe. dissensiones. se
ctae. inuidie homicidia. ebrietates. comes
ationes. et huiusmodi quae predico uobis
sicut predixi. quoniam qui talia agunt: regni dei non
consecuentur. Fructus autem spiritus est. caritas. gaudium.
pax. longanimitas. patientia. benignitas.
mansuetudo. fides. modestia. continentia. ca
stitas. aduersus huiusmodi non est lex. qui autem sunt xpi
carnem suam cum uitiis et concupiscentiis. Si spiritu uiuimus. spiritu et am
bulemus. Non efficiamur inanis glorie cupidi.
inuicem provocantes. inuicem invidentes. fratres
et si homo uprehensus fuerit in aliquo delicto: uos
qui spirales estis. huiusmodi instruite in spiritu lenitatis.
considerans te ipsum. ne et tu tempteris. Alter alterius onera portate. et sic adimple
bitis legem xpi. Nam si quis existimat se
aliquid esse. cum nichil sit: ipse se seducit.

Opus autem suum probet unusquisque. et sic in se
metipso tantum gloriam habebit. et non in alio. Vnu
quisque onus suum portabit. Communicet autem
is qui catechizatur uerbo omnibus bonis. Nolite errare. Deus non irridetur.
Quecumque enim seminauerit homo. hec et metet. Quoniam qui
seminat in carne sua: de carne et metet corrup
tionem. Qui autem seminat in spiritu: de spiritu metet
uitam eternam. Bonum autem facientes: non deficiamus. Tempore enim suo metemus non deficientes.
Ergo dum tempus habemus: operemur bo
num. ad omnes. maxime autem ad domesti
cos fidei. Videte qualibus litteis scripsi uobis
meis manibus. Quicumque enim uolunt pla
cere in carne: hii cogunt uos circumcidi. tantum
ut crucem persecutionem non patiantur. Neque
enim hii qui circumcidunturlege custodiunt.
sed uolunt uos circumcidi. ut in carne uestra glo
rientur. Michi autem absit gloriari nisi in cruce do
mini nostri ihu xpi per quem michi mundus cru
cifixus est. et ego mundo. In xpo enim ihu: neque circum
cisio aliquid ualet. neque preputium. sed noua
creatura. et quicumque hanc regulam secu
ti fuerint. pax super illos. et misericordia super israel dei.
De cetero nemo mihi molestus sit. Ego enim
stigmata domini ihu in corpore meo porto. Gratia
domini ihu xpi. cum spiritu uestro fratres.

Ephesus sunt asiam hii accepto
uero uitam. perstiterunt in fide. Hos col
laudat apostolus scribens eis de caritate perfectam dia
conum.

PAVLVS

Paulus apostolus xpi ihu per uoluntatem dei. sanctis
omnibus qui sunt ephesi et fidelibus in xpo ihu.
gratia uobis et pax a deo patre nostro et domino ihu xpo.
Benedictus deus et pater domini nostri ihu xpi. qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus
in xpo ihu: sicut elegit in ipso ante mundi con
stitutionem. ut essemus sancti et immaculati in co
spectu eius in caritate. qui predestinauit nos in ado
ptionem filiorum per ihum xpum in ipsum secundum ad
uoluntatem suae. in laudem gloriae gratiae
suae. in qua gratificauit nos in dilecto filio suo.
In quo habemus redemptionem per sanguinem
ipius. remissionem peccatorum. secundum diuitias gratiae
suae. quae superabundauit in nobis in omni sapientia
et prudentia. ut nobis notum faceret
sacramentum uoluntatis suae. secundum placitum
eius. quod posuit in eo in dispensatione plenitudinis
temporum instaurare omnia in christo. quae sunt
in celis. et quae in terra sunt in ipso. In quo et nos sortiti su

cari sumus. predestinari secundum propositum eius
qui omnia operatur secundum consilium voluntatis
suae. ut simus in laudem gloriae eius. qui
ante speravimus in xpo. in quo vos cum
audissetis verbum veritatis. euangelium sa
lutis vestre. in quo et credentes signati
estis spiritu promissionis sancto. qui est pignus here
ditatis nostre. in redemptionem adquisitionis
in laudem gloriae ipius. propter hoc ego audiens fi
dem vestram que est in domino ihu. et dilectio
nem in omnes sanctos. non cesso gratias agens pro vobis.
memoriam vestri faciens in orationibus meis.
ut deus domini nostri ihu xpi pri gloriae det vobis spm
sapientie et revelationis in agnitione eius.
illuminatos oculos cordis vestri. ut sciatis quid
sit spes vocationis eius. et quid diuitie gloriae hereditatis
eius in sanctis. et quae sit supereminens magnitudo virtutis
eius in nos qui credimus. secundum operationem
potentie virtutis eius. quam operatus est in xpo.
suscitans illum a mortuis. et constituens illum
ad dexteram suam in celestibus. super omnem
principatum et potestatem et virtutem et
dominationem. et omne nomen quod nominatur. non
solum in hoc seculo. sed et in futuro. et omnia subiecit
sub pedibus eius. et ipsum dedit caput super om
nem ecclesiam. quae est corpus ipius. et plenitudo
eius. qui omnia in omnibus adimplet. Et
vos cum essetis mortui delictis et peccatis vestris.
in quibus aliquando ambulastis secundum mun
di huius. sed principem potestatis aeris hu
ius. qui nunc operatur in filios diffidentie.
in quibus et nos omnes aliquando conuersati
sumus in desideriis carnis nostre. facientes
voluntates carnis et cogitationum. et era
mus natura filii ire. sicut et ceteri. Deus autem
qui dives est in misericordia propter nimiam caritatem
suam. qua dilexit nos. etiam cum essemus mor
tui in peccatis. conuiuificauit nos in xpo. cui
gratia estis saluati. et conresuscitauit
et consedere fecit in celestibus in xpo ihu.
vt ostenderet in seculis supuenientibus. hab
undantes diuitias gratie suae. in bonitate
super nos in xpo ihu. gratia enim estis saluati.
per fidem et hoc non ex vobis. dei enim donum est.
non ex operibus. ut ne quis glietur. ipsius enim
sumus factura creati in xpo ihu in operibus
bonis quae praparauit deus. ut illis ambu
lemus. Propter quod memores estote quod aliquando
vos gentes in carne. qui dicimini preputium.
ab ea quae dicitur circumcisio in carne manu
facta. quod estis in illo tempore sine xpo. alie
nati a conuersatione israel. et hospites testa
mentorum. promissionis spem non habentes. et sine
deo in hoc mundo. nunc autem in xpo ihu vos
qui aliquando estis longe. facti estis prope
in sanguine xpi. ipse est enim pax nostra. qui
fecit utraque unum. et medium parietem
maceriae soluens inimicitias in carne sua.
legem mandatorum decretis euacuans. ut duos condat in semetipso in unum novum
hominem faciens pacem. et reconciliet ambos
in uno corpore deo. per crucem interficiens in
imicitias in semetipso. et ueniens euangelizauit
pacem vobis pacem qui longe fuistis. et
pacem his qui prope. quoniam per ipsum habemus ac
cessum ambo in uno spiritu ad patrem. Ergo
iam non estis hospites et aduenae. sed estis
ciues sanctorum et domestici dei. super edificati
super fundamentum apostolorum et prophetarum. ipso
summo angulari lapide xpo ihu. in
quo omnis edificatio constructa. crescit in
templum sanctum in domino. in quo et vos
coedificamini in habitaculum dei in spiritu
sancto. Huius rei gratia ego paulus xpi
ihu in uinculis. pro vobis gentibus. Si tamen
audistis dispensationem gratie dei quae data est
mihi in vobis. quoniam secundum reuelationem no
tum mihi est sacramentum. sicut scripsi super in
breue. quod potestis legentes intelligere.
prudentiam meam in mysterio xpi. quod non
est agnitum aliis generationibus filiis hominum.
sicut nunc reuelatum est sanctis apostolis eius. et
prophetis in spiritu. esse gentes cohaeredes et concorpo
reas et comparticipes promissionis eius in xpo
ihu. per euangelium. cuius factus sum minister
secundum donum gratie dei quae data est mihi secundum
operationem virtutis eius. Mihi omnium
sanctorum minimo data est gratia hoc in gentibus
euangelizare inuestigabiles diuitias xpi.
et illuminare omnes. quae sit dispensatio
sacramenti abscondita a seculis in deo. qui omnia
creauit. ut innotescat principibus et po
testatibus. per ecclesiam multiformis
sapientiae dei secundum prefinitionem seculorum
quam fecit in xpo ihu dno nro. In quo habemus fi
duciam et accessum in confidentia per fidem
eius. propter quod peto ne deficiatis in tribulatio
nibus meis pro vobis. quae est gloria vestra. huius rei
gratia flecto genua mea ad patrem domi
ni nostri ihu xpi. Ex quo omnis paternitas
in celis et in terra nominatur. vt det vobis
secundum diuitias gloriae suae. virtutem. corroborari
per spm eius in interiorem hominem. habitare xpm
per fidem in cordibus vestris. in caritate radicati
et fundati. vt possitis comprehendere cum
omnibus sanctis. quae sit latitudo. longitudo
et sublimitas et profundum. Scire et super
eminentem scientiae caritatem xpi. vt impleamini
in omne plenitudinem dei. Et ei autem
qui potest omnia facere. super abundare

qm perimus. Aut intelligimus. sed uirtu
tem q operatur i nobis. ipi glia i ecclia. tm
xpo ihsu. in omnes generationes scli selo
rum amn. ¶ Obsecro igitq uos ego uic
tus in dno. ut digne ambuletis uocatione
q uocati estis. cum omni humilitate. et
mansuetudine. cum patientia. supportantes
inuicem i caritate. solliciti seruare unitatem
spis. i uinculo pacis. Unum corpus.
unus spis. sicut uocati estis i una spi uo
cationis uestre. Unus dns. una fides. unum
baptisma. Unus ds et pis omnium. qui est super
omnes. et per omnia et in omnibus nobis. Unicuique
autem nstrm data est gratia. sed mensuram do
nationis xpi. Propter quod dicit. Ascendens in altum.
captiuam duxit captiuitatem. dedit dona
hominibus. Quod autem ascendit quid est. nisi quia
descendit primum in inferiora terre.
Qui descendit ipse est. et qui ascendit super omnes
celos. ut adimpleret omnia. Et ipse dedit
quosdam quidem apostolos. quosdam autem
prophetas. alios euangelistas. alios autem pastores
et doctores. ad consummationem sanctorum i opus
ministerii. i edificationem corporis xpi. donec
occurramus omnes i unitatem fidei et agni
tionis filii dei. i uirum perfectum. i men
suram
ætatis plenitudinis xpi.
ut iam non simus paruli fluctuantes. et
circumferamur omni uento doctrine. in
nequitia hominum. i astutia ad circumuen
tionem errantis. Veritatem autem facientes i cari
tate. crescamus i illo. per omnia qui est capt.
xpe. Ex quo totum corpus compactum.
et connexum. per omnem iunturam submi
nistrationis secundum operationem i mensura unius
cuiusque mbri. augmentum corporis fit
i edificationem sui. i caritate. Hoc igitur dico.
et testificor i dno. ut iam non ambuletis
sicut gentes ambulant i uanitate sensus sui.
tenebris obscuratum habentes intellectum. alie
nati a uita dei per ignorantiam q est in illis per
caecitatem cordis ipsorum. qui desperantes semetipsos
tradiderunt impudicitiae. i operationem immunditiae
omnis. i auaritia. Vos autem non didicistis xpm.
si tamen illum audistis. et i ipso edocti estis. sicut
est veritas i ihsu. deponere uos secundum pristinam
conuersationem. uetustum hominem. qui corrum
pitur. sed desiderium erroris. ¶ Renouamini autem
spiritu mentis uestre. et induite nouum hominem qui
secundum deum creatus est. in iustitia et sanctitate
veritatis. per quod deponentes mendacium. loqui
mini veritatem unusquisque cum proximo
suo. quia sumus inuicem membra. Irascimi
ni. et nolite peccare. Sol non occidat super irae
diam uestram. Nolite locum dare diabolo. q

furabat. iam non furetur. magis autem laboret o
perando manibus suis quod bonum est. ut habeat unde
erogare necessitatem patienti. Omnis sermo ma
lus ex ore uestro non procedat. Si quis bonus est
ad edificationem fidei. ut det gratiam audienti
bus. Et nolite contristare spm sanctum dei. in
quo signati estis i die redemptionis. Omnis
amaritudo. et ira. et indignatio. et clamor. et
blasphemia. tollatur a uobis. cum omni
malicia. Estote autem inuicem benigni. mi
sericordes. donantes inuicem. sicut et deus donauit uo
bis i xpo. ¶ Estote imitatores dei. sicut filii
karissimi. et ambulate i dilectione. sicut et xpe dilexit
nos. et tradidit semetipsum pro nobis. obla
tionem et hostiam deo i odorem suauitatis. Fornicatio
autem aut omnis immunditia. aut auaritia. ne
minetur i uobis. sicut decet sanctos. Aut turpi
tudo. Aut stultiloquium. aut scurilitas.
quae ad rem non pertinet. sed magis gratiarum actio. hoc
enim scitote intelligentes. quod omnis fornica
tor. Aut immundus. aut auarus. quod est ido
lorum seruitus. non habet hereditatem in regno xpi
et dei. Nemo uos seducat inanibus uerbis. propter
hec enim uenit ira dei in filios diffidentiae.
Nolite ergo esse participes eorum. Erantis enim
aliquando tenebre: nunc autem lux i dno. ut filii
lucis ambulate. fructus enim lucis est i omni
bonitate. et iustitia et veritate. probantes quid sit
beneplacitum deo. Et nolite communicare operibus
infructuosis tenebrarum. magis autem redarguite.
Quae enim i occulto fiunt ab ipsis turpe est
et dicere. Omnia autem quae arguuntur a lumine
manifestantur. Omne enim quod manifestatum
fuerit. lumen est. Propter quod dicit. Surge qui dormis. et
surge a mortuis. et illuminabit te xpus. ¶ Vi
dete ergo fratres quomodo caute ambuletis.
non quasi insipientes. sed sicut sapientes. redimen
tes tempus. quoniam dies mali sunt. Propter hoc nolite
fieri imprudentes. Et intelligentes quae sit
uoluntas dei. Et nolite ebriari uino i quo
est luxuria. sed impleamini spiritu sancto. loquentes
uobismetipsis i psalmis et hymnis et cantici
cis spiritalibus. cantantes et psallentes i cor
dibus uestris dno. Gratias agentes semper pro omnibus.
i nomine domini nri ihsu xpi. deo et patri. Subiecti
estote inuicem in timore xpi. Mulieres uiris
suis subditae sint. sicut dno. quoniam uir caput
est mulieris. sicut xpus caput est ecclie. ipse saluator
corporis eius. Sed ut ecclia subiecta est xpo:
ita et mulieres uiris suis i omnibus. Viri di
ligite uxores uestras. sicut et xpus dilexit ecclesiam. et
se ipsum tradidit pro ea. ut illam sanctificaret.
mundans eam lauacro aquae in uerbo
uitae. ut exhiberet ipse sibi gloriosam ec
clesiam. non habentem maculam. neque rugam:

Haec autem nemo intelligit nisi filios tenebrae habentes: huic deus retribuit suae generationis odio

Gray Scale
0 1 2 3 4

aut aliquid eiusmodi: sicut sit scā. et immaculata. Viri debent diligere uxores suas ut corpora sua. Qui enim suam uxorem diligit se ipsum diligit. Nemo enim unquam carnem suam odio habuit: sed nutrit et fouet eam sicut et christus ecclesiam. quia membra sumus corporis eius. de carne eius. et de ossibus eius. Propter hoc relinquet homo patrem suum et matrem et adherebit uxori suae. et erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in christo et in ecclesia. Verumtamen et uos singuli. unusquisque suam uxorem sicut se ipsum diligat. Uxor autem timeat uirum suum. Filii audite parentes uestros in domino. hoc enim iustum est. Honora patrem tuum et matrem. quae est mandatum primum in promissione. ut bene sit tibi et longeuus sis super terram. Et patres nolite ad iracundiam prouocare filios uestros. sed educate illos in disciplina et correptione domini. Serui obedite dominis carnalibus. cum timore et tremore. in simplicitate cordis uestri. sicut christo. non ad oculum seruientes. qui placere hominibus. sed ut serui christi. facientes uoluntatem dei ex animo. cum bona uoluntate seruientes. sicut domino et non hominibus. scientes quia unusquisque quidquid fecerit bonum. hoc recipiet a domino. siue seruus. siue liber. Et uos domini eadem facite illis. remittentes minas. scientes quia et illorum dominus et uester est in celis. et personarum acceptio non est apud dominum. De cetero fratres confortamini in domino. et in potentia uirtutis eius. Induite uos armaturam dei. ut possitis stare aduersus insidias diaboli. quia non est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinem. sed aduersus principes. et potestates. aduersus mundi rectores. tenebrarum harum. spiritalia nequitiae in celestibus. propter hoc accipite armaturam dei. ut possitis resistere in die malo. et omnibus perficere. State ergo succincti lumbos uestros in ueritate. et induti loricam iustitiae. et calcati pedes in praparatione euangelii pacis. In omnibus sumentes scutum fidei. in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. et galeam salutis assumite. et gladium spiritus quod est uerbum dei. per omnem orationem. et obsecrationem. orantes omni tempore in spiritu. et in ipso uigilantes in omni instantia. et obsecratione pro omnibus sanctis. et pro me. ut detur mihi sermo. in apertione oris mei. cum fiducia notum facere mysterium euangelii. pro quo legatione fungor in catena. ita ut in ipso audeam prout oportet me loqui. Et uos autem scitis quae circa me sint. quid agam: omnia nota uobis faciet tychicus. frater carissimus et fidelis minister in domino. qui misi ad uos in hoc ipsum ut cognoscat quae circa uos sunt. et consolentur corda uestra. Pax fratribus. et caritas cum fide a deo patre nostro. et domino iesu christo. Gratia uobiscum omnibus qui diligunt dominum nostrum iesum christum in incorruptione. amen.

PAULUS

Paulus et timotheus seruus iesu christi. omnibus sanctis in christo iesu. qui sunt philippis. cum episcopis et diaconibus. gratia uobis et pax a deo patre nostro et domino iesu christo. Gratias ago deo meo in omni memoria uestri. semper in cunctis orationibus meis. pro uobis omnibus cum gaudio. deprecationem faciens. super communicatione uestra in euangelio. a prima die usque nunc. confidens hoc ipsum. quia qui coepit in uobis opus bonum. perficiet usque usque in diem christi iesu. sicut est mihi iustum hoc sentire pro omnibus uobis. eo quod habeam uos in corde. et in uinculis meis. et in defensione. et in confirmatione euangelii. socios gaudii mei omnes uos esse. testis enim mihi est deus. quomodo cupiam uos omnes in uisceribus iesu christi. et hoc oro. ut caritas uestra magis ac magis abundet in scientia et omni sensu. ut probetis potiora. ut sitis sinceri et sine offensa in die christi. repleti fructu iustitiae. per iesum christum in laudem dei. Scire autem uos uolo fratres quia quae circa me sunt magis ad profectum euangelii uenerunt. ita ut uinculi mei in christo facti sint in omnem praetorio. et ceteris omnibus. et plures ex fratribus in domino confidentes uinculis meis habundantius audere sine timore uerbum dei loqui. Quidam quidem et propter inuidiam et contentionem. quidam autem et propter bonam uoluntatem christum praedicant. quidam ex caritate. scientes quia in defensione euangelii positus sum. quidam autem ex contentione christum annuntiant non sincere. existimantes pressuram se suscitare uinculis meis. Quid enim? dum omni modo. siue occasione. siue per ueritatem christus annuntietur. et in hoc gaudeo. sed et gaudebo. Hoc enim mihi proueniet per uestram orationem. et subministrationem spiritus iesu christi. secundum expectationem meam et spem meam. quia nullo confundar. sed cum omni fiducia sicut semper. et nunc magnificabitur christus in corpore meo siue per uitam. siue per mortem. Mihi enim

Qui cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se equalem deo sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo humiliavit se factus obediens usque ad mortem mortem autem crucis propter quod et deus illum exaltavit et dedit illi nomen quod est super omne nomen ut in nomine jesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum et omnis lingua confitetur quia dominus jesus christus in gloria dei patris

Fratres mei sicut semper obedistis non in presentia tantum mea sed multo magis nunc in absentia mea cum timore et tremore vestram salutem operamini. Deus enim est qui operatur in vobis et velle et perficere pro bona voluntate. Omnia autem facite sine murmuratione et hesitatione ut sitis filii dei sine reprehensione in medio nationis prave et perverse inter quos lucemini sicut luminaria in mundo verbum vitae continentes ad gloriam meam in die christi quia non in vacuum cucurri neque in vacuum laboravi. Sed si immolor super sacrificium et obsequium fidei vestre gaudeo et congratulamini mihi. Eadem autem et vos gaudete et congratulamini mihi. In domino jesu autem spero me cito vos visurum ut et ego bono animo sim cognoscens que circa vos sunt. Neminem enim habeo tam unanimem qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim que sua sunt quaerunt non que sunt jesu christi. Probatum autem eius cognoscetis quia sicut filius patri mihi servivit in evangelio. Hunc igitur spero me mittere ad vos statim ut videro quomodo circa me sunt. Confido autem in domino quia et ipse veniam ad vos cito. Necessarium autem existimavi epaphroditum fratrem et cooperatorem et commilitonem meum vestrum autem apostolum et ministrum necessitatis mee mittere ad vos quem quidem omnes vos desiderabat et mestus erat propter quod audierat eum infirmatum. Nam et infirmatus est usque ad mortem sed deus misertus est eius. Non solum autem eius sed et mihi ne tristitiam super tristitiam haberem. Festinantius igitur misi illum ut visum illum gaudentes rursum et ego sine tristitia sim. Recipite ergo illum in domino cum omni gaudio et huiusmodi cum honore habete. Quia propter opus christi usque ad mortem accessit tradens animam suam ut impleret id quod vobis deerat erga meum obsequium.

De cetero mei fratres gaudete in domino. Eadem vobis scribere mihi quidem non pigrum vobis autem necessarium videtur. Videte canes, videte malos operarios videte concisionem. Nos enim sumus circumcisio qui spiritu deo servimus et gloriamur in domino jesu christo et non in carne fiduciam habentes. Quamquam ego habeam confidentiam in carne. Si quis alius videtur confidere in carne ego magis circumcisus octava die de genere israel de tribu benjamin hebreus ex hebreis secundum legem pharisaeus secundum emulatorem persequens ecclesiam dei secundum justitiam que in lege est conversatus sine querela. Sed quae fuerunt mihi lucra haec arbitratus sum propter christum detrimenta. Verumtamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam jesu christi domini mei propter quem omnia detrimentum feci et arbitror ut stercora ut christum lucrifaciam et inveniar in illo non habens meam justitiam que ex lege est sed illam que est per fidem christi quae ex deo est justitiam in fide ad cognoscendum illum et virtutem resurrectionis eius et consortium passionum illius configurabilis morti eius si quomodo occurram ad resurrectionem quae est ex mortuis. Non quod iam acceperim aut iam perfectus sim. Sequor autem si quomodo comprehendam in quo et comprehensus sum a christo jesu. Fratres ego non arbitror me comprehendisse. Unum autem quae quidem retro sunt obliviscens ad ea vero que sunt priora extendens me

ipsum: ad deliberandum pleniores. ad beatam sup
ne uocationis dei in xpo ihesu. Quantum
ergo profecimus. hoc sentiamus. et si quid
aliter sapitis. hoc uobis deus reuelabit. Verum
tamen ad quod peruenimus: in eidem sapiamus. et
eadem regula permaneamus. Imitatores
mei estote fratres. et obseruate eos qui ita ambu
lant: sicut habetis formam nostram. Multi enim
ambulant quos sepe dicebam uobis. nunc autem
flentes dico inimicos crucis xpi. quorum finis
interitus. quorum deus uenter est. et gloria in confusione
ipsorum qui terrena sapiunt. Nostra autem conuer
satio in celis est. unde et expectamus saluatorem
dominum nostrum ihesum xpm. Qui reformabit
corpus humilitatis nostre. configuratum corpori
claritatis suae. secundum operationem qua possit et
illam subiicere sibi omnia. Itaque fratres mei karissimi
et desiderati mei. gaudium meum et corona
mea. sic state in domino karissimi. Euodiam
rogo et sintichen deprecor. idem ipsum sapere in domino. Et
illum rogo. et te germane compar adiuua illas
quae mecum laborauerunt in euangelio. cum clemente
et ceteris adiutoribus meis. quorum nomina sunt in libro
uite. Gaudete in domino semper rursum dico gaude
te. Modestia uestra nota sit omnibus hominibus
dominus prope est. Nichil solliti sitis. sed in omni oratio
et obsecratione. cum gratiarum actione. petitiones uestre
innotescant apud deum. Et pax dei quae exsuperat omnem
sensum. custodiat corda uestra et intelligentias
uestras in xpo ihesu domino nostro. De cetero
fratres. quecumque sunt uera. quecumque pudica.
quecumque iusta. quecumque sancta. quecumque
amabilia. quecumque bone famae. si qua uirtus
si qua laus discipline: hec cogitate que
didicistis. et accepistis. et audistis in me. audistis
et uidistis in me. hec agite. et dabit pacem
uobiscum deus. Gaudeo autem in domino uehementer. quia tandem
aliquando reflorruistis pro me sentire. sicut et sentiebatis
quidem autem eratis. non quasi propter penuriam
dico. Ego enim didici in quibus sum sufficiens esse. Scio
habundare. scio humiliari. ubique
et in omnibus instructus sum et satiari et esurire
et habundare et penuriam pati. Omnia
possum in eo qui me confortat. Verumtamen
bene fecistis communicantes tribulationi
meae. Scitis autem uos philippenses quod in principio euangelii
quando profectus sum a macedonia: nulla
mihi ecclesia communicauit in ratione dati
et accepti. nisi uos solui. quia et tessalonicam semel
et bis in usum mihi misistis. Non quia requiro
datum. sed requiro fructum habundantem in rationem
uestram. Habeo autem omnia et habundo. Expletus
sum accepta ab epafrodito quae misistis mihi
odorem suauitatis hostiam acceptam placentem deo. Deus autem meus impleat omne
desiderium uestrum secundum diuitias suas in gloria
in xpo ihesu. Deo autem et patri nostro gloria in secula seculorum
amen. Salutate omnes sanctos in xpo ihesu. Salu
tant uos omnes qui mecum sunt fratres. Salu
tant uos omnes sancti. maxime autem qui de domo
caesaris sunt. Gratia domini nostri ihesu xpi cum spiritu
uestro. amen.

Colossenses sunt. hi sic laudiceuses autem xpi pretuti erant a pseudo apostolis.
nec ad hos accessit apostolus ipse. sed et hos per epistolam
corripit. Audierunt enim uerbum ab epaphra.
quia et institutum in eos accepit. Ergo apostolus iam
legatus semper fuit ab epistola.

PAULUS

Paulus apostolus ihesu xpi per uoluntatem dei et
timotheus frater. huic qui sunt colosis sanctis et fi
delibus fratribus in xpo ihesu. gratia uobis et pax a deo
patre nostro et domino ihesu xpo. Gratias agimus deo.
et patri domini nostri ihesu xpi: semper orantes pro
uobis. audientes fidem uestram in xpo ihesu.
et dilectionem quam habetis in omnes sanctos propter
quam spem reposita est uobis in celis. quam audistis in uerbo
ueritatis euangelii qui peruenit ad uos: sicut et
in uniuerso mundo. et fructificat. et crescit sicut
et in uobis. ex eo die quo audistis. et cognouistis gratiam
dei in ueritate. sicut didicistis ab epafra karissimo conseruo nostro. quia est fidelis pro
uobis. minister xpi ihesu. qui et manifestauit nobis
dilectionem uestram in spiritu. Propter hoc et nos ex qua
die audiuimus non cessamus pro uobis orantes
et postulantes. ut impleamini in agnitione uo
luntatis eius. in omni sapientia et intellectu spirituali. Et ambuletis digne deo per omnia placentes.
in omni opere bono fructificantes. et crescentes in scientia dei. in omni uirtute confortati. secundum
potentiam claritatis eius. in omni patientia et longanimitate cum gaudio. gratias
agentes deo patri. qui dignos nos fecit in partem
sortis sanctorum in lumine. qui eripuit nos de potestate tenebrarum. et transtulit in regnum filii
dilectionis suae. in quo habemus redemptionem per sanguinem eius. remissionem peccatorum. qui est imago
dei inuisibilis. primogenitus omnis creaturae.
quia in ipso condita uniuersa sunt in celis et in terra
uisibilia et inuisibilia. siue throni. siue dominationes. siue principatus. siue potestates. omnia
per ipsum et in ipso creata sunt. Et ipse est ante omnes. et
omnia in ipso constant. Et ipse est caput corporis
ecclesie. qui est principium. primogenitus ex mortuis
ut sit in omnibus ipse primatum tenens.
quia in ipso complacuit omnem plenitudinem

inhabitare. et ipsum reconciliare omnia in ipso
pacificans per sanguinem crucis eius. sive quæ in
celis. sive quæ in terra. Et vos cum essetis
aliquando alienati. et inimici sensu. in operibus
malis. nunc autem reconciliavit in corpore carnis
eius per mortem. exhibere vos sanctos. et immaculatos.
et irreprehensibiles coram ipso. si
tamen permanetis in fide fundati et stabiles. et
immobiles. a spe euangelii quod audistis. quod prædicatum est in universa creatura quæ sub celo est.
cuius factus sum ego paulus minister. qui
nunc gaudeo in passionibus pro vobis. et ad
impleo ea quæ desunt passionum xpi in carne
mea. pro corpore eius quod est ecclesia. cui factus
sum ego minister. secundum dispensationem
dei. quæ data est mihi in vobis. ut impleam verbum dei. mysterium quod absconditum fuit
a seculis et generationibus. nunc autem manifestatum
est sanctis eius. quibus voluit deus notas facere
divitias gloriæ sacramenti huius in gentibus.
quæ est xpis in vobis. spes gloriæ. qui nos annuntiamus.
commonentes omnem hominem. et docentes omnem
hominem in omni sapientia. ut exhibeamus
omnem hominem perfectum in xpo iesu. in quo
et laboro certando secundum operationem eius. quæ
operatur in me. in virtute. Volo enim vos scire.
qualem sollicitudinem habeam pro vobis et
pro his qui sunt Laodicee. et quicumque non viderunt
faciem meam in carne. ut consolentur
corda ipsorum. instructi in caritate. et in omnes divitias
plenitudinis intellectus. in agnitionem mysterii
dei patris et xpi. in quo sunt omnes thesauri
sapientiæ et scientiæ absconditi. Hoc autem
dico. ut nemo vos decipiat in sublimitate sermonis. Nam
et si corpore absens sum. sed spiritu
vobiscum sum. gaudens et videns ordinem vestrum
et firmamentum eius quod est in xpo fide vestra.
Sicut ergo accepistis dominum xpm iesum in eo ambulate
radicati et superædificati in ipso. et confirmati
in fide. sicut didicistis. abundantes in
illo in gratiarum actione. Videte ne quis vos decipiat
per philosophiam. et inanem fallaciam. secundum
traditionem hominum. secundum elementa mundi. et
non secundum xpm. quia in ipso inhabitat omnis plenitudo
divinitatis corporaliter. et estis in illo
repleti. qui est caput omnis principatus. et potestatis. in quo circumdati estis circumcisione non
manu facta in expoliatione corporis carnis. sed
circumcisione xpi. consepulti ei in baptismo.
in quo et resurgetis per fidem operationis dei. qui
suscitavit illum a mortuis. Et vos cum mortui essetis in delictis. et incircumcisione carnis vestræ. convivificavit cum illo donans nobis omnia delicta.
delens quod adversum nos erat chirographum
decretis. quod erat contrarium nobis. et ipsum tulit
de medio affigens illud cruci. expolians principatus
et potestates traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso. Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in
potu. aut in parte diei festi. aut neomenie aut sabbatorum. quæ sunt umbra futurorum. corpus autem xpi. Nemo
vos seducat volens in humilitate et religione angelorum. quæ non vidit ambulans frustra inflatus sensu carnis suæ. et non tenens caput. ex quo totum corpus per nexus et
iuncturas subministratum et constructum. crescit in augmentum dei. Si ergo mortui estis cum xpo abscesserunt vobis
elementa huius mundi. quare adhuc tanquam viventes in mundo decretis subiacetis. ne tetigeris
neque gustaveris. neque contrectaveris. quæ sunt omnia in interitu
ipso usu. secundum præcepta et doctrinas hominum. quæ sunt rationem quidem habent
sapientiæ in superstitione et humilitate et non parcendo corpori.
non in honore aliquo ad satietatem carnis. Si igitur
estis consurrexistis xpo quæ sursum sunt sapite non quæ super terram. Mortui enim estis et vita vestra
abscondita est cum xpo in deo. Cum autem xpus apparuerit vita vestra. et estis cum eo
in gloria. fornicationem immundiciam libidinem concupiscentiam malam
et avaritiam quæ est simulacrorum servitus. propter quæ venit ira dei in filios diffidentiæ. in quibus
et vos ambulastis aliquando cum viveretis in eis. Nunc autem deponite et vos omnia. iram indignationem malitiam blasphemiam. turpem sermonem de ore vestro. Nolite mentiri inuicem. Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis. et induentes novum
qui renovatur in agnitionem secundum imaginem eius qui creavit eum. Ubi non est gentilis et iudeus. circumcisio et præputium. barbarus et scytha. servus et liber. sed omnia et in omnibus xpus. Induite igitur sicut electi dei sanctis et dilectis viscera misericordiæ. benignitatem. humilitatem. modestiam. patientiam. supportantes invicem. donantes vobismetipsis si quis adversus aliquem habet querelam sicut et dominus donavit vobis ita et vos. Super omnia autem caritatem habete. quæ est vinculum perfectionis. et pax dei exultet in cordibus vestris. in qua et vocati estis in uno corpore et gratiarum actores. Verbum xpi habitet in vobis abundanter in omni sapientia docentes et commonentes vosmetipsos. in psalmis et hymnis et canticis spiritalibus. in gratia cantantes in cordibus vestris deo. Omne quodcumque facitis in verbo aut
in opere. omnia in nomine domini nostri ihu xpi. gratias agentes deo patri
per ipsum. Mulieres subditæ estote viris sicut oportet in domino. Viri
diligite uxores. et nolite amari ad illas. Filii obedite parentibus per omnia. hoc enim placitum est in domino. Patres
nolite ad indignationem provocare filios vestros. ut non pusillo animo
fiant. Servi obedite dominis carnalibus. non ad oculum servientes. quasi hominibus placentes. sed in simplicitate cordis timentes
dominum. Quicquid facitis ex animo operamini sicut domino et non hominibus.
scientes quoniam a domino accipietis retributionem hereditatis. Domino
servite. Qui enim fecerit injuriam accipiet quod injuriatus est. et non est
personarum acceptio apud deum. Filii obedite parentibus vestris per omnia.
hoc enim placitum est in domino. Et vos patres
filios vestros ad iracundiam non provocetis. ut non
pusillanimes fiant. Orate pro invicem. Orantes simul pro nobis.
ut det nobis deus sermonem aperiendi os meum in
confidentia notum facere mysterium euangelii. pro quo
legatus sum in catena. ut in ipso audeam prout oportet me loqui. Sapientia ambulate ad eos qui foris sunt. tempus
redimentes. Sermo vestri semper in gratia sit sale condito.
ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique responderi.
Quæ circa me sunt omnia vobis notum facient Tychicus

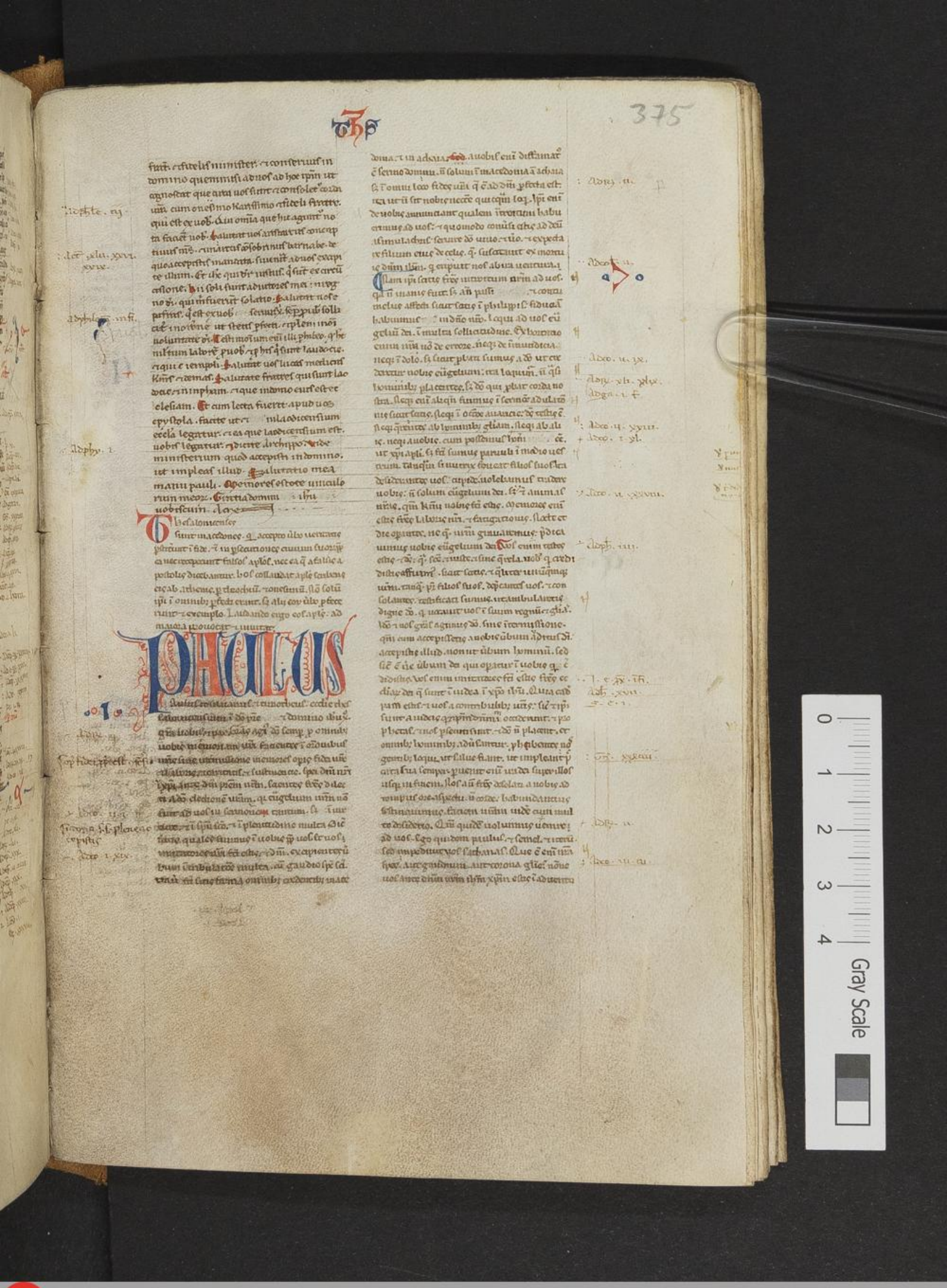

fratrem et fidelem ministrum et conseruum in
domino quem misi ad uos ad hoc ipsum ut
cognoscat quae circa uos sunt et consoletur corda
uestra cum onesimo karissimo et fideli fratre.
qui est ex uobis. omnia quae hic agunt no
ta facient uobis. Salutat uos aristarchus concap
tiuus meus. et marcus consobrinus barnabae de
quo accepistis mandata. si uenerit ad uos excipi
te illum. et iesus qui dicitur iustus. qui sunt ex circum
cisione. hi soli sunt adiutores mei in regno
dei. qui mihi fuerunt solatio. Salutat uos
epaphras. qui est ex uobis seruus xpi. semper solli
citus pro uobis ut stetis perfecti et plenimi in omni
bus uoluntate dei. testimonium enim illi perhibeo. quod habet
multum laborem pro uobis et pro his qui sunt laodicie
et qui sunt in hierapoli. Salutat uos lucas medicus
karissimus et demas. Salutate fratres qui sunt lao
dicie et ninpham et quae in domo eius est ec
clesiam. Et cum lecta fuerit apud uos
epistola. facite ut et in laodicensium
ecclesia legatur. et ea quae laodicensium est.
uobis legatur. et dicite archippo. Vide
ministerium quod accepisti in domino.
ut impleas illud. Salutatio mea
manu pauli. Memores estote uinculo
rum meorum. Gratia domini
sit uobiscum. Amen.

Thessalonicenses

Scriptum ad thessalonicenses. quae scripta ab eis
perstant in fide. et in patientia quae eorum suorum
quae receperunt a filiis apostolis. nec ea quae a filiis a
postolis dicebantur. Nos collaudat apostolus laudans
eos ab initio. propter hoc. et nos etiam. sed solum
ipsi in omnibus probati erant. sed alii eos ubique praedi
cant et exemplo. Laudando eos apostolus ad
mandata provocat et monitis.

PAULUS

Paulus et siluanus et timotheus. ecclesiae thes
salonicensium in deo patre et domino iesu
christo. gratia uobis et pax. Gratias agimus deo semper pro omnibus
uobis memoriam uestri facientes in orationibus nostris.
sine intermissione memores operis fidei uestri
et laboris et caritatis. et sustinentiae. spei domini nostri
iesu christi ante deum patrem nostrum. scientes fratres dilec
ti a deo electionem uestram. quia euangelium nostrum non
fuit ad uos in sermone tantum. sed et in
uirtute et in spiritu sancto et in plenitudine multa. sicut
nostis quales fuimus in uobis propter uos. et uos imitatores nostri
facti estis et domini. et aemulatores
nostri. cum gaudio spiritus sancti
in tribulatione multa. ita ut fieretis omnibus credentibus in
macedonia et in achaia. Ab uobis enim diffamatum
est sermo domini. non solum in macedonia et achaia
sed et omni loco fides uestra quae est ad deum prolata est.
ita ut non sit nobis necesse quicquam loqui. ipsi enim
de nobis annuntiant qualem introitum habu
imus ad uos. et quomodo conuersi estis ad deum
a simulacris seruire deo uiuo et uero. et expecta
re filium eius de celis. quem suscitauit ex mortu
is iesum. qui eripuit nos a ira ueniente.
Etenim ipsi scitis fratres introitum nostrum ad uos
quia non inanis fuit. sed ante passi
et contu
meliis affecti sicut scitis in philippis fiduciam
habuimus in deo nostro loqui ad uos euan
gelium dei in multa sollicitudine. Exhortatio
enim nostra non de errore. neque de immunditia.
neque in dolo. sed sicut probati sumus a deo ut cre
deretur nobis euangelium: ita loquimur. non quasi
hominibus placentes. sed deo qui probat corda no
stra. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulatio
nis sicut scitis. neque in occasione auaritiae: deus testis est.
neque quaerentes ab hominibus gloriam. neque ab ali
is. neque a uobis. cum possemus honori esse
ut christi apostoli. sed facti sumus paruuli in medio uos
trum. tamquam si nutrix foueat filios suos ita
desiderantes uos. cupide uoluimus tradere
uobis non euangelium dei tantum sed animas
nostras. quoniam karissimi nobis facti estis. Memores enim
estis fratres laboris nostri. et fatigationis. Nocte et
die operantes. ne quem uestrum grauaremus. praedica
uimus uobis euangelium dei. Vos enim testes
estis et deus. quam sancte. et iuste. et sine querela uobis qui credi
distis affuimus. sicut scitis. et quemadmodum unum quem
uestrum tamquam pater filios suos. deprecantes uos. con
solantes. testificati sumus. ut ambularetis
digne deo. qui uocauit uos in suum regnum et gloriam
dei. et uos gratias agimus deo sine intermissione.
quoniam cum accepisset a nobis uerbum auditus di
uinae. accepistis illud non ut uerbum hominum. sed
sicut est uere uerbum dei qui operatur in uobis qui cre
didistis. Vos enim imitatores facti estis fratres ec
clesiae dei quae sunt in iudea in christo iesu. Quia eas
dem passi estis et uos a conciuibus uestris sicut ipsi
sunt a iudaeis qui et dominum occiderunt et pro
phetas. et nos persecuti sunt. et deo non placent. et
omnibus hominibus aduersantur. prohibentes ne
gentibus loquantur ut saluae fiant. ut impleant peccata
sua semper. peruenit autem in illos ira usque in finem. Nos autem fratres desolati a uobis ad
tempus hora. non corde. in uisu. habundantius
festinauimus. faciem uestram uidere cum mul
to desiderio. Quia quidem uolumus uenire
ad uos. Ego quidem paulus. et semel. et iterum
sed impedit nos satanas. Quae enim nostra
spes. aut gaudium. aut corona gloriae nostae
nos. ante dominum nostrum iesum christum. et estis enim

eum. Vol enim esse glia nra. et gaudium.

Pterquam cum fuerimus ampliue placuit
nobis eam ante adhuc solos. et mittimus timo
theum fratrem nrm. et ministrum dei in
euangelio xpi ad confirmandos vos. et exhor
tandos pro fide vra. ut nemo moueatur in
tribulationibus istis. ipsi enim scitis quia in hoc
positi sumus. Etenim cum apud vos essemus. prae
dicebamus vobis pressuras. sicut factum est. et
scitis. Propter hoc ego amplius non sustinens
misi ad cognoscendam fidem vestram. ne forte tem
tauerit vos qui tempt. et inanis fiat la
bor nr. Nunc autem veniens timotheus ad nos.
a vobis. et annuntiante nobis fidem. et caritatem
vestram. et quia memoriam nri habetis bo
nam. semper desiderantes nos videre. sicut et nos
quoque vos. Ideo consolati sumus fratres in uobis.
in omni necessitate et tribulatione nra. per fidem ve
stram. Quia nunc viuimus si vos statis in do
mino. Gratiam enim pro vobis possumus reddere
deo pro uobis. In omni gaudio quo gau
demus propter vos ante deum nrm. nocte et die habun
dantes orantes. ut videamus faciem vestram et
complemus ea quae desunt fidei vestre. Ipse autem
deus et pr nr. et dns ihs xps. dirigat viam no
stram ad vos. vos autem dns multiplicet et ha
bundare faciat caritatem in invicem. et in omes.
quemadmodum et nos in uobis. ad confirmandos
corda vra. sine querela in sanctitate. ante deum et
patrem nrm. in aduentu dni nri ihu xpi cum omni
bus sanctis eius. Amen. De ceteris ergo fratres rogamus
vos et obsecramus in dno ihu. ut quemadmodum
accepistis a nobis. quomodo oporteat vos
ambulare et placere deo. sicut et ambulatis ut
habundetis magis. Scitis enim quae praecepta de
dimus vobis per dominum ihm. Hec est enim
voluntas dei sanctificatio vra. ut abstineatis
vos a fornicatione. ut sciat unusquisque ue
strum. suum vas possidere in sanctitate et
honore. non in passione desiderii. sicut gentes
quae ignorant deum. Et ne quis circumuenat
neque circumueniat in negotio fratrem
suum. quia vindex est dominus de hiis omni
bus. sicut praediximus vobis et testificati sumus.
non enim vocauit nos deus in immunditiam
sed in sanctificationem. Itaque qui hec spernit. non
hominem spernit. sed deum. qui et dedit spiritum
suum sanctum in nobis. De caritate autem fraternitatis
non necesse habetis vobis scribere. ipsi enim
vos a deo didicistis. ut diligatis inuicem.
Etenim facitis illud in omnes fratres in uniuersa
macedonia. Rogamus autem vos fratres
ut habundetis magis. et ponatis operam ut quietem
agatis. et ut vestra negotia agatis. et operemini
manibus vestris. sicut praecepimus vobis. et honeste
ambuletis ad eos qui foris sunt. et nullius
quid desideretis. Nolumus autem vos
fratres ignorare de dormientibus. ut non contris
temini sicut et ceteri qui spem non habent. Si enim
credimus quia ihs mortuus est et resurrexit. ita
et deus eos qui dormierunt per ihm adducet cum
eo. Hoc enim vobis dicimus in uerbo dni quia nos
qui viuimus qui residui sumus in aduentum
domini non preuenemus eos qui dormierunt.
Quia ipse dominus in iussu in voce ar
changeli. et in tuba dei descendet de celo. et mor
tui qui in xpo sunt resurgent primi. deinde
nos qui viuimus qui relinquimur simul rapie
mur cum illis in nubibus obuiam xpo in ae
ra. et sic semper cum domino erimus. Itaque
solamini inuicem in uobis istis. De caritate
autem et monitis fratres non indigetis scribi
bere uobis. ipsi enim diligentes estis a
deo diligere. quod et facitis in omnes fratres qui sunt in ma
cedonia. Rogamus autem vos fratres. ut abundetis magis.
et operam detis

ē dē q uocauit uos q eram facit. frēs
orate p nobis. Salutate frēs omnes in
osculo sāc. adiuro uos p dōm. ut legat
epla omnibus sānctis frēbus. Gratia domini
nri ihu xpi cum omnibus uobis. Amen.

Ad thessalonicenses
Scripta epla apli
Rationem facit eis de uniuersis nouissimis
et de aduersari destructione. Scribit aūt hāc
eplam ab athenis p timotheum diaconum. et
dnicum acolitum.

PAULUS

Paulus siluanus et thimotheus ecclesie thessalonicensium
in deo patre nro et domino ihu xpo.
Gratias agere debemus deo semper pro uobis frēs. sicut
dignum est. quia supercrescit fides uestra. et abundat
caritas unius cuiusque uestrum in inuicem. ita
ut nos ipsi in uobis gloriamur. in ecclesiis dei. p pa
tientia uestra et fide in omnibus persecutionibus et tri
bulationibus uestris quas sustinetis in exemplum
iusti iudicii dei. ut digni habeamini in regno
dei. p quo et patimini. Siquidem iustum est
apud deum. retribuere tribulationem his qui
uos tribulant. et uobis qui tribulamini requiem
nobiscum. in reuelatione dni ihu de cē
lo cum angelis uirtutis eius. in flamma ignis
dantis iudicium his qui non nouerunt dm. et qui
non obediunt euangelio dni nri ihu xpi qui pe
nas dabunt in interitu eternas. a facie dni et a
gloria uirtutis eius. cum uenerit glificari in
sanctis suis. et admirabilis fieri in omnibus qui cre
diderunt. Quia credidistis testimonium nrm
super uos in die illa. In quo et oramus semper
p uobis. ut dignetur uos uocatione sua dignos
et impleat omnem uoluntatem bonitatis
et opus fidei in uirtute. ut clarificetur nomen
domini ihu xpi in uobis. et uos in illo.
sed gratiam dominum nrm ihu xpi. Rogamus
autem uos frres p aduentum dni nri ihu xpi et nostre
congregationis in eum. ut non cito moueamini
a uro sensu. neque terreamini. neque p spm. neque
p sermonem. neque epam tanquam p nos missam.
qui instet dies dni. ne quis uos seducat ullo
modo. Quoniam nisi uenerit discessio primum. et re
uelatus fuerit ho peccati. filius perditionis qui
aduersatur. et extollitur super omne qd dicit deus.
aut qd colitur. ita ut in templo dei sedeat. os
tendens se tanquam sit deus. Non recordamini q̃ cum
adhuc essem apud uos. hec dicebam uobis. Et
nunc quid detineat scitis ut reueletur in suo
tempore. Iam enim mysterium iniquitatis

tem. ut qui tenet nunc teneat. donec de medio
fiat. Et tunc reuelabitur ille iniquus. quem
dns ihs interficiet spu oris sui. et destruet illum
presentia aduentus sui. eius cui est aduentus
secundum operationem satane. in omni virtute et signis et
prodigiis mendacibus. et omni seductione iniqui
tatis his qui pereunt. eo q̃ caritatem veritatis non
receperunt. ut salui fierent. Propter hoc mittet illis
deus operationem erroris. ut credant mendacio. ut
iudicentur omnes q̃ non crediderunt veritati.
sed consenserunt iniquitati. Nos autem gratias age
re debemus deo semper pro uobis frres dilecti a dno. q̃
elegit uos de primitiis in salutem. in sanctifica
tione spiritus et fide veritatis. In qua et uocauit uos per euan
gelium nrm. in adquisitionem gloriae dni nri ihu xpi.
Itaque frres state. et tenete traditiones quas di
didistis siue per sermonem siue per epam nram.
Ipse autem dns ihs xpus et deus et pater nr. qui dilexit nos. et
dedit consolationem eternam et spem bonam
in gratia. exhortetur corda ueta. et confirmet in
omni opere et sermone bono. De ceteris
frres orate p nobis. ut sermo dei currat et
glificetur. ubique. sicut apud uos. et ut liberet
mur ab importunis et malis hominibus. Non
enim omnium est fides. fidelis autem est deus
qui confirmabit uos. et custodiet a malo. Con
fidimus autem frres de uobis in dno. quoniam quod uos
precipimus. et facitis et facietis. Dns autem dirigat
corda ura in caritate dei. et patientia xpi. Denun
ciamus autem uobis frres in nomine dni nri ihu
xpi. ut subtrahatis uos ab omni frre ambulan
te inordinate. et non secundum traditionem quam accepit
a nobis. Ipse enim scitis. quomodo oporteat
imitari nos. Quia non inquietati sumus in
ter uos. neque gratis panem manducauimus ab alio.
sed in labore et fatigatione nocte ac die operan
tes ne quem uestrum grauaremus. Non quia non habe
mus potestatem. sed ut nosmetipsos for
mam daremus uobis. ad imitandum nos. Nam
et cum essemus apud uos. hoc denuntiabamus
uobis. quoniam si quis non uult operari. non manducet.
Audiuimus enim inter uos quosdam ambu
lare inordinate. nichil operantes. sed curiose agentes.
hiis autem qui eiusmodi sunt denuntiamus et
obsecramus in dno ihu xpo. ut cum silentio
operantes suum panem manducent. Vos autem
fratres. nolite deficere benefacientes. Quod si quis
non obedierit sermoni nro per epam. hoc notate. ne
commisceamini cum illo. ut confundatur. Et
nolite quasi inimicum existimare. sed corripite
ut fratrem. Ipse autem dns pacis det uobis pacem sem
piternam in omni loco. dns sit cum omni
bus uobis. Salutatio mea manu Pauli. Quod est
signum in omni epla sic scribo. Gratia dni nri
ihu xpi cum omnibus uobis. Amen.

PAVLVS

Paulus apl̃s xp̃i iesu secm̃ imperium dei saluatoris nr̃i. xp̃i iesu spe nr̃e. timotheo dilectissimo filio in fide. gr̃a. misericordia. pax. a deo patre nr̃o. et xp̃o iesu domino nr̃o. Sicut rogauit te ut remaneres epheso cum iturus macedoniam. vt denunciares quibusdam ne alie docerent. neq; intenderent fabulis et genealogiis interminatis. q̃ sonet prestantius magis q̃m edificationem dei q̃ est ex fide. Finis autem precepti est caritas de corde puro et conscientia bona. et fide non ficta. A quibus quidam aberrantes conuersi sunt in inane eloquium. uolentes esse legis doctores. non intelligentes. neq; q̃ loquuntur. neq; de quibus affirmant. Scimus autem q̃ bona est lex. si quis ea legitime utatur. sciens hoc q̃ iusto lex non est posita. sed iniustis non credentibus spiritus procelli. scelestis et peccatoribus. sceleratis et profanis. patribus homicidis et matricidis. uiris fornicariis. masculorum concubitoribus. plagiarum. mendacibus. periuris. et quid aliud sano doctrine aduersatur. q̃ est secm̃ euangelium glorie beati dei. qd̃ creditum est mihi. Gratias ago ei q̃ me confortauit xp̃o iesu domino nr̃o. q̃ fidelem me existimauit. ponens in ministerio. qui prius eum blasphemum. et persecutorem. et contumeliosum. sed misericordiam dei consecutus sum. q̃ ignorans feci in incredulitate. Superabundauit autem gr̃a dei nr̃i cum fide. et dilectione. q̃ est in xp̃o iesu. Fidelis sermo. et omni acceptione dignus q̃ xp̃s iesus uenit in hunc mundum peccatores saluos facere. quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum. ut in me primo ostenderet xp̃s iesus omnem patientiam. ad informationem eorum q̃ credituri sunt illi in uitam eternam. Regi autem seculorum immortali. invisibili. solo deo. honor et gloria in secula seculorum. amen. Hoc preceptum commendo tibi fili timothee secundum precedentes in te prophetias. ut milites in illis bonam militiam habens fidem. et bonam conscientiam. Quam quidam repellentes circa fidem naufragauerunt. ex quibus est hymeneus et alexander quos tradidi satanae. ut discant non blasphemare. Obsecro igitur primo omnium fieri obsecrationes. orationes. postulationes. gratiarum actiones. pro omnibus hominibus. pro regibus et omnibus q̃ in sublimitate sunt constituti. ut quietam et tranquillam uitam agamus. cum omni pietate et castitate. hoc enim bonum est et acceptum coram saluatore nr̃o deo. qui omnes homines uult saluos fieri. et ad agnitionem

veritatis uenire. Unus enim deus. et unus mediator dei et hominum. homo xp̃s iesus. qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. cui testimonium temporibus suis confirmatum est. in quo positus sum ego predicator et apl̃s. Veritatem dico. non mentior. doctor gentium in fide et veritate. Volo ergo uiros orare in omni loco. leuantes puras manus sine ira et disceptatione. Similiter et mulieres. in habitu ornato. cum verecundia et sobietate ornantes se. non in tortis crinibus. aut auro. aut margaritis. uel ueste pretiosa. sed quod decet mulieres pietatem profitentes per opera bona. Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto. neq; dominari in uirum. sed esse in silentio. Adam enim primus formatus est. deinde heua. et Adam non seductus est. mulier autem seducta in preuaricatione fuit. Saluabitur autem per filiorum generationem. si permanserint in fide. et dilectione. et sanctitate cum sobietate. Fidelis sermo. Si quis episcopatum desiderat. bonum opus desiderat. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse. unius uxoris uirum. sobrium. prudentem. pudicum. ornatum. hospitalem. doctorem. non uinolentum. non percussorem. sed modestum. non litigiosum. non cupidum. sed domui suae bene prepositum. filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui suae nescit preesse. quomodo ecclesiae dei diligentiam habebit. non neophytum. ne in superbiam elatus in iudicium incidat diabuli. Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab his q̃ foris sunt. ne in opprobrium incidat. et laqueum diabuli. Diaconos similiter pudicos. non bilinguis. non multo uino deditos. non turpe lucrum sectantes. habentes fidei mysterium in conscientia pura. Et hi autem probentur primum. et sic ministrent. nullum crimen habentes. Mulieres similiter pudicas. non detrahentes. sobrias. fideles in omnibus. Diaconi sint unius uxoris uiri. qui filios suos bene prosunt. et suis domibus. Qui enim bene ministrauerint gradum bonum sibi adquirent. et multam fiducia in fide q̃ est in xp̃o iesu. Hec tibi scribo. spe q̃ uenire mihi ad te cito. Si autem tardauero. ut scias quomodo oportet in domo dei conuersari. q̃ est ecclesia dei uiui. columpna et firmamentum ueritatis. et manifeste magnum est pietatis sacramentum. q̃ manifestatum est in carne. iustificatus est in spiritu. apparuit angelis. predicatus est gentibus. creditum est in mundo. assumptum est in gloria. Spiritus autem manifeste dicit. q̃ in nouissimis temporibus discedent quidam a fide. attendentes spiritibus erroris. et doctrinis demoniorum in ypocrisi loquentium mendacium. et cauterium habentium conscientiam suam. prohibentium nubere. abstinere a cibis. q̃s deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fideles. et eis qui cognouerunt veritatem.

Qo

actor. fidelib; ⁊ huic q cognouerunt ueritatem. Quia
omnis creatura dei bona ⁊ nichil reiciendum q̃d
cũ gratiarũ actione percipitur. Sanctificatur enim per uerbum
dei ⁊ orationem. Si ponens fratribus bonus erit minister xpi ihu. nutritus uerbis fidei ⁊ bone
doctrine. q̃m assecutus es. Inprofanas aũ ⁊ aniles
fabulas deuita. Exercere te ipsum ad pietatem. Sicut
corporalis exercitatio: ad modicum utilis est. pietas
aũ ad omnia utilis est. promissionem habens uite q̃
nunc est ⁊ future. Fidelis sermo. omni acceptione digna. In hoc enim laboramus ⁊ maledicimur. q̃ sperauimus in deum uiuũ. q̃ est saluator omniũ
hominum. maxime fidelium. Precipe hec ⁊ docc.
Nemo adolescentiam tuam contemnat. sed exemplum esto fidelium in uerbo. in conuersatione in
caritate. in fide. in castitate. Dum uenio attende
lectioni. exhortationi. doctrine. Noli negligere
gratiam que in te est. q̃ data est tibi per prophetiam cum
impositione manuum presbiterii. hec meditare. Tibi
esto. ut profectus tuus manifestus sit omnibus
hominibus. Attende tibi. ⁊ doctrine. insta in illis. hoc enim faciens.
⁊ te ipsum saluum facies. ⁊ eos qui te audiunt.
Seniorem ne increpaueris. sed obsecra ut patrem.
iuuenes ut fratres. anus ut matres. iuuenes ut
sorores. in omni castitate. Viduas honora
q̃ ue uidue. Si q̃ aũ uidua filios aut nepotes
habet. discat primum domum suam regere. ⁊ mutua
mutuam uicem reddere parentibus. hoc enim acceptum est
coram deo. Que aũ uere uidua est. ⁊ desolata sperat in deum. ⁊ instat obsecrationibus. ⁊ orationibus. nocte
⁊ die. Nam q̃ in deliciis est. uiuens mortua
est. Et hoc pape ut irreprehensibiles sint. Si q̃s
aũ suorum ⁊ maxime domesticorum curam non habet
fidem deneg̃auit. ⁊ est infideli deterior. Vidua eligatur. in minus q̃ sexaginta annorum. q̃ fuerit
unius uiri uxor. in operibus bonis testimonium habens.
si filios educauit. si hospitio recepit. si pedes
sanctorum lauit. si tribulationem patientibus prestitit. si omne opus bonum sectata est. adolescentiores aũ uiduas deuita.
cum enim luxuriate fuerint. in xpo nubere
uolunt. habentes damnationem. q̃ primam
fidem irritam fecerunt. Simul aũ et otiosae discunt circuire domos. non solum otiosae. sed et
uiolentes. et curiosae. loquentes q̃ non oportet. Volo ergo
iuniores nubere. filios procreare. matresfamilias esse. et nullam occasionem dare aduersario maledicti gratia. Iam enim quidam conuersi sunt retro post satanam. Si quis fidelis habet uiduas. subministret illis. et non grauetur ecclesia. ut his que
uere uidue sunt sufficiat. Qui bene presunt presbyteri. duplici honore digni habentur. maxime
q̃ laborant in uerbo. et doctrina. Dicit enim scriptura. Non infrenabis os boui trituranti. Dignus enim operarius mercede sua. Aduersus presbyterum
accusationem noli recipere. nisi sub duobus aut tribus testibus. peccantes autem coram omnibus arguite. ut
ceteri timorem habeant. Testificor coram deo. et domino ihu
xpo. et electis angelis. ut hec custodias. sine prudentia nichil faciens. Manum cito nemini imposueris. neque communicaueris peccatis alienis. te ipsum castum custodi. Noli adhuc aquam bibere. sed uino modico utere. propter
stomachum. et frequentes infirmitates. Quorundam hominum peccata manifesta sunt.
precedentia ad iudicium. quorundam aũ et sequuntur. Similiter et facta bona manifesta fiunt.
et q̃ aliter se habent abscondi non possunt.
Quicumque sunt sub iugo seruitutis. dominos suos omni honore dignos arbitrentur. ne nomen dei. et doctrina blasphemetur. Qui aũ fideles habent dominos non contemnant. quia fratres sunt. sed magis seruiant quia fideles sunt. et dilecti
q̃ beneficii participes sunt. Hec docc. et exhortare.
Si quis autem aliter docet. et non acquiescit sanis
sermonibus domini nostri ihu xpi. et q̃ secundum pietatem est doctrine. superbus. nichil sciens. sed
languens circa questiones. et pugnas uerborum.
ex quibus nascuntur iurgia. contentiones. blasphemie. suspitiones male. conflictationes hominum mente corruptorum. et q̃ uera
carent putantium esse questum. q̃ssim a
pietatem. Est aute q̃stus magnus. pietas
cũ sufficientia. Nichil enim intulimus in hunc
mundum. hanc aute quia nec auferre
quid possumus. habentes aũ alimenta. et quibus tegamur. hanc contentiam habemus. Nam q̃ uolunt diuites fieri. incidunt
in tentationem. et laqueum diaboli. et desideria multa inutilia. et nociua. q̃ mergunt
homines in interitum et perditionem. Radix enim
omnium malorum est cupiditas. q̃ quidam appetentes. erraunt a fide. et inseruerunt
se multis doloribus. Tu aũ o homo dei hec fuge.
sectare uero iustitiam. pietatem. fidem. caritatem. patientiam. mansuetudinem.
Certa bonum certamen fidei. apprehende uitam
q̃ uocatus es. et confessionem bonam confessus es coram multis testibus. Precipio tibi coram
deo q̃ uiuificat omnia. et xpo ihu qui testimonium reddidit sub pontio pilato. bonam
confessionem. ut serues mandatum sine
macula. irreprehensibile. usque in aduentum
domini nostri ihu xpi. q̃ suis temporibus ostendet beatus. solus potens. rex regum et
dominus dominantium. q̃ solus habet immortalitatem. et lucem habitat inaccessibile. que
nullus hominum uidit. et nec uidere potest.
Cui est honor. et imperium sempiternum. amen.
Diuitibus aũ huius seculi precipe. ne sublimes sint.

necpuc i incrō uuuuy. sed idīo. qui
p̄ stat nobis habunde omnia ad fruendū.
bōn age. diuitēq; fieri i opib; bonis. facile
tribuere cōmunicare. thesaurizare sibi
fundamentum bonum i futurum. ut ap
p̄hendant ueram uitam. O timotheo:
dei dispositio custodi. deuitans profa
nas uocum nouitates. ⁊ oppositiones fal
si nominis scīe. q̄ quidam promittentes
circa fidē euacuati sunt. Gracia tecum. Amē.

Item scribit de eiusdem ratione ma
ri sui omnis regule uitanda. ⁊ quid futuri
sint temporib; nouissimis. ⁊ de sua passi
one. Scribit autem et aromata de crucē.

PAULUS

Paulus apl̄s ihū xp̄i p̄ uoluntatem dei. sed
p̄missionem uite q̄ est in xp̄o ihū. timotheo dilecto
filio. Gra. misericordia. pax. a dō pre. ⁊ xp̄o
ihū nrō. Gratias ago deo meo cui seruio a p̄genitō
ribus meis in conscientia pura. q̄ sine intermissione habeam te memoriam in ōnib;
meis. nocte ac die desiderans te uidere.
memor lacrimarū tuarū. ut gaudio implear.
Recordans scilicet fidei q̄ est in te sine
ficta. q̄ habitauit primū i auia tua lodie.
⁊ matre tua eunice. certus sum. q̄ ⁊ in te.
p̄ ea cām admoneo te. ut resuscites gratiam dei. q̄ est in te. p̄ impositionē manuū
meārū. Non enim dedit nobis dēus spīm timoris. sed uirtutis. ⁊ dilectionis. ⁊ sobrietatis.
Noli ergo erubescere testimoniū dñi nrī ihū xp̄i. neq; me uinctum eius. sed collabora
euangelio secundū uirtutē dei. q̄ nos liberauit. ⁊ uocauit uocatione sua scā. non secundū opa
nrā. sed secundū suū ⁊ grām. q̄ data est
nobis i xp̄o ihū ante tempora secularia. Manifestata autem nunc p illuminationē saluatoris nri ihū xp̄i. q̄ destruit quidē mortē. illuminauit autem ⁊ sempiternā uitē. p euangelū. in quo positus sum ego p̄dicator ⁊ apl̄s
⁊ magr gentiū. Ob quā cām ⁊ hēc patior. sed non erubescō. scio enim cui credidi. ⁊ certus
sum. q̄ potens est depositum meū seruare in illum diem. formam habe sanorum uerborum. q̄ a
me audisti. in fide. ⁊ dilectione. i xp̄o ihū. bonum depositum custodi. p spīm scā. q̄ habitat in nobis.

Hic q̄ adhuc fuit a me omnes q̄ sunt in
asia ex quibus est figellus. ⁊ hermogenes. Det misericordiam domus onesiphori. quia sepe me refrigerauit. ⁊ catenam meam non erubuit. sed cum uenisset
sollicitus me quesiuit. ⁊ inuenit. det illi misericordiam domino in illa die. ⁊ quanta
ephesi ministrauit mihi melius nosti.

Tu ergo fili mi confortare i gratia q̄ est in xp̄o
ihū. ⁊ q̄ audisti a me p multos testes. hēc cōmenda fidelib; hominib; q̄ idonei erunt.
⁊ alios docere. Laborā sicut bonus miles xp̄i. Nemo militans dō implicat se negotiis
secularib; ut ei placeat cui se probauit. Etenim ⁊
q̄ certat i agone. non coronabitur nisi legitime certauerit. Laborantem agricolam oportet primū
percipere de fructib; intelligē q̄ dico. dabit enim
tibi dōnūs intellectum i omnib;. Esto memor dñm ihū resurrexisse a mortuis
ex semine dauid secundū euangelium meum. i quo laboro usq; ad uinctū. q̄ ut male
operant. sed uerbum dei non est alligatum. Idcō omnia sustineo p̄ electos. ut ⁊ ipsi saluentur cū
christo ihū i gria celesti. fidelis sermo.
Nam si cōmortui sumus. ⁊ conuiuemus. si sustinemus. ⁊ conregnabimus. si negabimus.
et ille negabit nos. si non credimus. ille fidelis
manet. negare se ipsum non potest. Hēc admonē testificans coram dō. noli uerba contendere.
ad nihil enim est utile. nisi ad subuersionem audientium. Solliciter autem ante te ipsum probabilem exhibere dō. operariū inconfusibilem. recte tractantem
uerbum ueritatis. profanas autem. ⁊ inanes loquēdas
deuita. multum enim proficiunt ad impietatem. ⁊ sermo
eorum serpit sicut cancer. de quib; est hymenaeus et
philetus. q̄ circa ueritatem errauerunt dicentes resurrectionem iam factam. ⁊ subuertunt quorundam
fidē. Sed firmum fundamentum dei stat. habēs
signaculum hoc. Cognouit dominus q̄ sunt eius.
⁊ discedat ab iniquitate omnis q̄ nominat
nomen dñi. In magna autem domo. non solum aurea
et argentea sunt. ⁊ lignea. sed lignea. ⁊ fictilia.
et quidem quedam in honorem. quedam autem in
contumeliam. Si quis ergo emundauerit se ab istis
erit uas in honorem. sanctificatum. ⁊ utile dō.
ad omne opus bonum paratum. Iuuenilia autem
desideria fuge. sectare uero iustitiam. fidē. spem
charitatem. cum his q̄ inuocant dōm de corde puro. Stultas autem. ⁊ sine disciplina questiones
deuita. Scis quia generant lites. Seruum autem dñi non oportet litigare. sed mansuetum esse
ad omnes docilem. patientem. cū modestia
corripientem. eos q̄ resistunt ueritati. si forte det illis
dō penitentiam ad cognoscendam ueritatem. et resipiscant a diabolo laqueis a quo
captiui tenentur. ad ipsius uoluntatem.

Hoc autem
scito. q̄ nouissimis diebus instabunt tempora
periculosa. erunt homines se ipsos amantes.
cupidi. elati. superbi. blasphemi. parentibus
obedientes. ingrati. scelesti. sine affectione

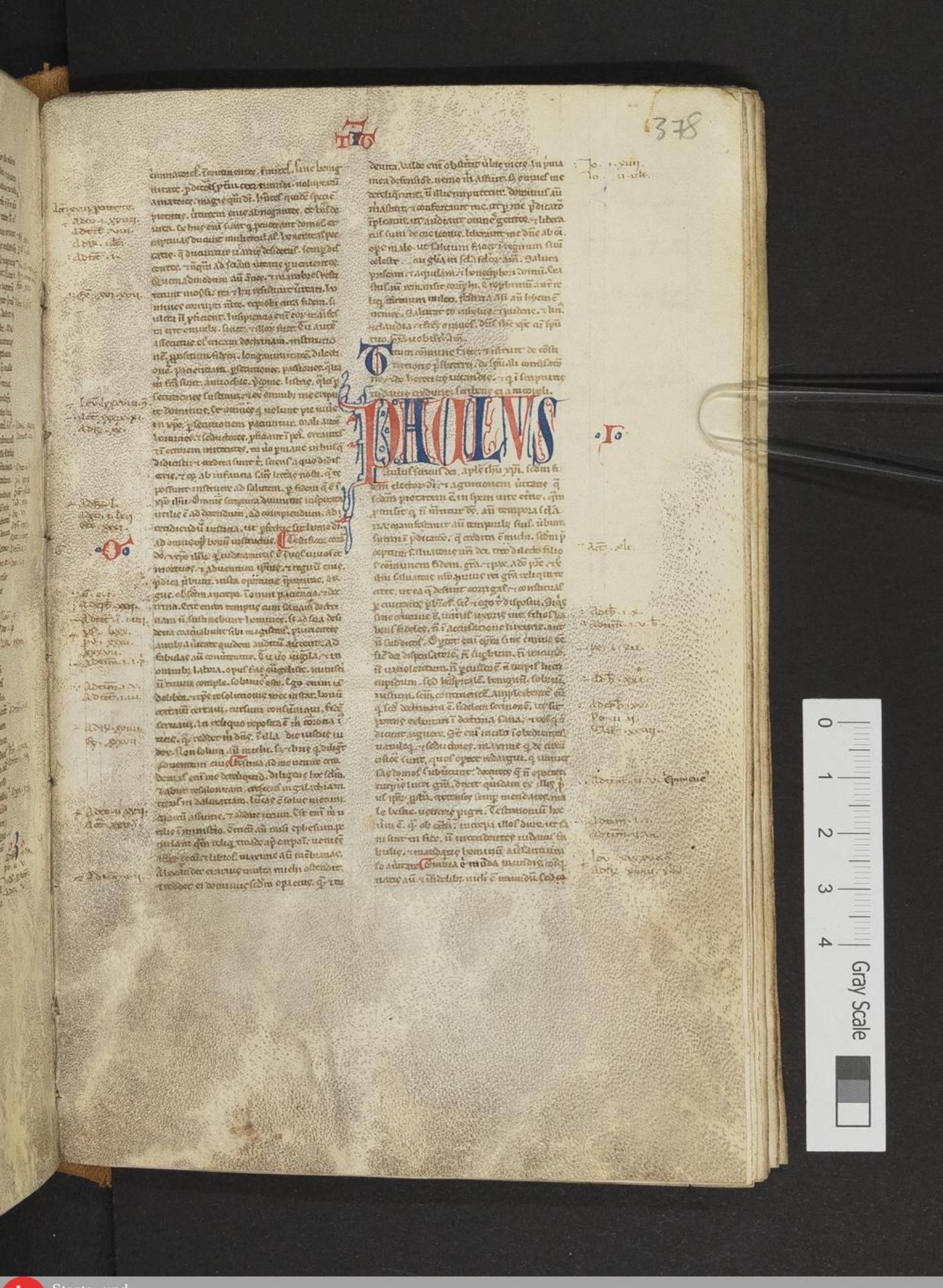

PAULUS

Paulus servus dei, apostolus iesu xpi, secundum fidem electorum dei, et agnitionem veritatis quae secundum pietatem est, in spem vitae aeternae, quam promisit qui non mentitur deus, ante tempora saecularia manifestavit autem temporibus suis verbum suum in praedicatione, quae creditum est mihi secundum praeceptum salvatoris nostri dei, Timotheo filio carissimo in fide communem fidem. Gratia et pax, misericordia a deo patre et christo iesu salvatore nostro, huius rei gratia reliquit te Cretae, ut ea quae desunt corrigas, et constituas per civitates presbyteros sicut ego tibi disposui, si quis sine crimine est, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriae aut inobedientes. Oportet enim episcopum sine crimine esse sicut dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum, sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ut sit potens exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt arguere. Sunt enim multi inobedientes, vaniloqui et seductores, maxime qui de circumcisione sunt, quos oportet redargui, qui universas domos subvertunt docentes quae non oportet propter turpis lucri gratiam. Dixit quidam ex illis proprius ipsorum propheta: Cretenses semper mendaces, mala bestia, ventres pigri. Testimonium hoc verum est. Quod ob eam causam increpa illos dure, ut sani sint in fide, non intendentes iudaicis fabulis, et mandatis hominum avertentium se a veritate. Omnia munda mundis, coinquinatis autem et infidelibus nihil est mundum, sed ei

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

PHILOS

Paulus seruus xpi. ihu. ad philemonem dilectum. et adiutorem nostrum. et apie sorori karissime. et archippo commilitoni nostro. et ecclesie quæ in domo tua est. gratia uobis. et pax. a deo patre nostro. et domino ihu xpo. Gratias ago deo meo semper memoriam tuam faciens in orationibus meis. audiens caritatem tuam. et fidem quam habes in domino ihu. et in omnes sanctos. ut communicatio fidei tue euidens fiat in agnitione omnis boni qui in nobis est in christo ihesu. Gaudium enim habui. et consolationem in caritate tua. quia uiscera sanctorum requiescunt per te frater. Propter quam multam fiduciam habens in christo ihesu imperandi tibi quod ad rem pertinet. propter caritatem magis obsecro. cum sis talis ut paulus senex. nunc autem et uinctus christi ihesu. obsecro te pro meo filio. quem genui in uinculis. onesimo quem tibi aliquando inutilem fuisse. nunc autem mihi et tibi utilem. quem remisi. tu autem illum ut uiscera mea suscipe quem ego uolueram mecum detinere. ut pro te mihi ministraret in uinculis euangelii. sine consilio autem tuo nihil uolui facere. ut ne uelut ex necessitate bonum tuum esset. sed uoluntarium. Forsitan enim ideo discessit ad horam a te. ut eternum illum susciperes. iam non seruum sed pro seruo karissimum fratrem. maxime mihi. quanto autem magis tibi et in carne et in domino. Si ergo habes me socium. suscipe illum sicut me. Si autem aliquid nocuit tibi aut debet. hoc mihi imputa. Ego paulus scripsi mea manu. ego reddam. ut dicam tibi quod et te ipsum mihi debes. Etiam. ego te fruar in domino. refrige uisceribus meis in dno. Confidens de obedientia tua scripsi tibi sciens quoniam et super id quod dico facies. Simul autem et para mihi hospitium. Spero enim quia per orationes uestras donabor uobis. Salutat te epaphras concaptiuus meus in xpo ihu. marcus. aristarchus. demas. lucas. adiutores mei. Gratia domini nostri ihu xpi. cum spiritu uestro. Amen.

Primus dicendus est eius apostolus paulus. hic cepit in seruitute moysi suum. et uocabulum suum ut ordinis declaret dignitatem. Si et quod ad cos scribens quos ex circumcisione et didicerant qui genuit apostolos. et in hebreo scripsit

Adest. ute.

Adest. ute.

Adest. ute.

Adeo. i. si. adere. u. xxii.

Adest. ute.

unanimate sunt cor. et mens. et conscia. conscientiæ sensu fidei. fide aut negant. et sunt abominabiles. et incredibiles. et ad omne opus bonum reprobi. Tu autem loquere quæ decet sana doctrina. Senes ut sobrii sint. pudici. prudentes. sani fide. in dilectione. in patientia. Anus similiter in habitu sancto. non criminatrices. non multum seruientes. bene docentes. ut prudentiam doceant. adolescentulas. ut uiros suos amare. filios diligere. prudentes. castas. sobrias. casas bene agentes. benignas. subditas suis uiris. ut non blasphemetur uerbum dei. Iuuenes similiter hortare. ut sobrii sint. In omnibus seipsum præbe exemplum bonorum operum. in doctrina. in integritate. in grauitate. Verbum sanum irreprehensibile. ut is qui ex aduersario est. ueretur. nihil habens malum dicere de nobis. Seruos domino suis subditos esse. in omnibus placentes. non contradicentes. non fraudantes. sed in omnibus bonam fidem ostendentes. Vt doctrinam saluatoris nostri dei ornent in omnibus. Apparuit enim gratia dei saluatoris nostri. omnibus hominibus erudiens nos. ut abnegantes impietatem. et sæculi desideria. sobrie. et iuste. et pie. uiuamus in hoc sæculo. Expectantes beatam spem. et aduentum gloriæ magni dei. et saluatoris nostri ihu xpi. qui dedit semetipsum pro nobis. ut nos redimeret ab omni iniquitate. et mundaret sibi populum acceptabilem. sectatorem bonorum operum. Hæc loquere. et exhortare. et argue cum omni imperio. Nemo te contemnat. Admone illos principibus. et potestatibus subditos esse. deo obedire. ad omne opus bonum paratos esse. nemini blasphemare. non litigiosos esse. sed modestos. omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. Erant enim et nos aliquando insipientes. et incredduli. errantes. seruientes desideriis. et uoluptatibus uariis. in malitia. et inuidia agentes. odibiles. odientes inuicem. Cum autem benignitas et humanitas apparuit saluatoris nostri dei. non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos. sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. per lauacrum regenerationis. et renouationis spiritus sancti. quem effudit in nos habunde. per ihum xpm saluatorem nostrum. Vt iustificati gratia ipsius. heredes simus secundum spem uitæ æternæ. Fidelis sermo est. de his uolo te confirmare. ut curent bonis operibus præesse. qui credunt deo. Hæc sunt bona. et utilia hominibus. Stultas autem questiones. et genealogias. et contentiones. et pugnas legis. deuita. Sunt enim inutiles. et uanæ. Vt ueremini uirum. post primam et secundam correptionem deuita. scientes quia subuersus est. qui huiusmodi est. et delinquit. cum sit proprio iudicio. Cum mittero ad te artemam. aut tychicum festina ad me uenire nicopolim. Ibi enim statui hiemare. Zenam legis peritum. et apollo sollicite præmitte. ut nihil illis deest. Discant autem et nostri bonis operibus præesse. ad usus necessarios. ut non sint infructuosi. Salutant te qui mecum sunt omnes. Salutes eos qui nos amant in fide. Gratia dei cum omnibus uobis. Amen.

Philemon

Familiarem habebat paulus. et honestum seruum eum. Sarbrarum qui aduma de ciuitate.

Adest. ute.

Adest. ute.

Adest. ute

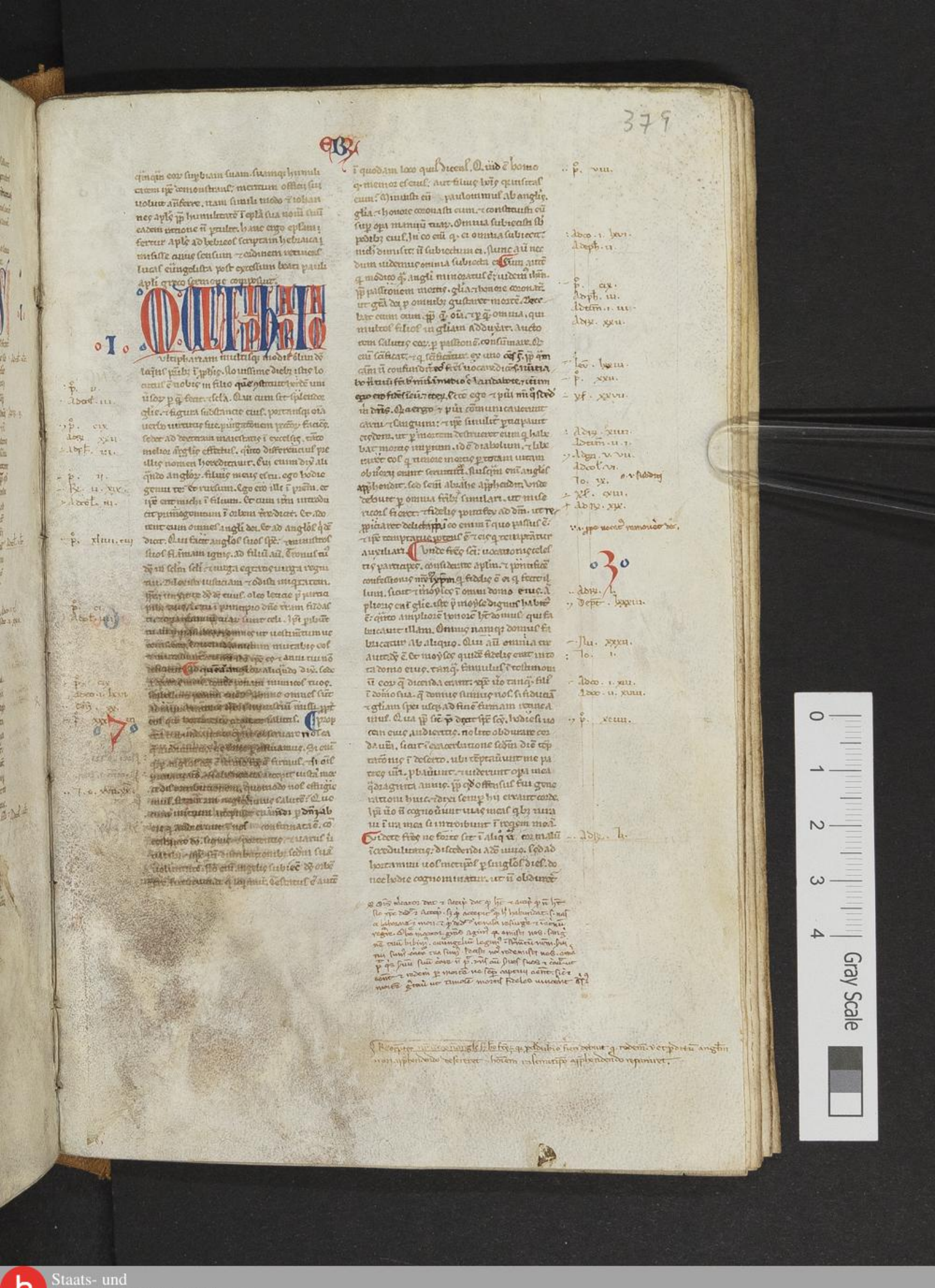

qinqin eos supbiam suam. summq; humili
tatem ipse demonstrauit. meritum offerens sui
uoluit auferre. nam similis modo et iohan
nes apls ipse humilitate i epla sua nomen suum
eadem uocione ii praeter. hanc ergo eplam
ferunt apls ad hebreos scriptam hebraica
uisse atque secundum ordinem uerborum
lucas euangelista post excessum beati pauli
apli graeco sermone conposuit.

OUTHA

I. Vlphariam multifaria modis olim de
lapsu patris i prphis. sic nissime diebus istis lo
cutus est nobis in filio quem constituit heredem uni
uersorum per quem fecit secla. Qui cum sit splendor
glie. et figura substancie eius. portansque omnia
uerbo uirtutis suae purgacionem peccatorum facien
sedet ad dexteram maiestatis i excelsis. tanto
melior angelis effectus. quanto differentius pre
stitit nomen hereditauit. Cui enim dixit aliquando angelorum filius meus es tu. ego hodie
genui te. et rursum. Ego ero illi i patrem. et
ipse erit mihi i filium. Et cum rursum introducit primogenitum i orbem terrarum dicit. Et ado
rent eum omnes angeli dei. Et ad angelos quidem
dicit. Qui facit angelos suos spiritus. et ministros suos flammam ignis. ad filium autem. Thronus tuus
deus in seculum seculi. et uirga equitatis uirga regni
tui. Diligis iustitiam et odisti iniquitatem.
propter hoc unxit te deus deus tuus. oleo letitiae p participes tuos. Et tu i principio diebus terram fundasti
et opera manuum tuarum sunt celi. ipsi pibunt
et tu autem permanes. et omnes ut uestimentum ue
terascent. et ut amictum mutabis eos et mutabuntur. tu autem idem es. et anni tui non
deficient. Ad quem autem angelorum dixit aliquando. Sede
a dextris meis. donec ponam inimicos tuos.
scabellum pedum tuorum. Nonne omnes sunt
administratorii spiritus in ministerium mittuntur
propter eos qui hereditabunt salutem. Propter
hoc abundantius oportet nos obseruare nostra
quae audimus. ne quando praeterfluamus. Si enim
qui per angelos factus est firmus. et omis
sio et inobedientia accepit iusta mercedis
retributionem. quomodo nos effugiemus
si tanta negligimus salutem. Qui ue
ro initium accepit enarrari per dominum
et a nobis confirmata est. contestante deo signis
et prodigiis. et uariis uirtutibus. secundum suam
uoluntatem. Sed enim angelis subiecit deus orbem
futurum de quo loquimur. testatus autem
i quodam loco quis dicens. Quid est homo
quod memor es eius. aut filius hominis quoniam
uisitas eum. Minuisti eum paululum ab angelis.
gloria et honore coronasti eum. et constituisti eum
super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub
pedibus eius. In eo enim quod ei omnia subiecit
nihil dimisit non subiectum ei. nunc autem non
dum uidemus omnia subiecta ei. Eum autem
quod modico quam angelis minoratus est uidemus Iesum.
propter passionem mortis. gloria et honore coronatum.
ut gratia dei pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim eum. propter quem omnia. et per quem omnia. qui
multos filios in gloriam adducere. auctorem
salutis eorum per passionem consummare. Qui
enim sanctificat. et qui sanctificantur. ex uno omnes. propter quam
causam non confunditur eos fratres uocare dicens. Nuntiabo
nomen tuum fratribus meis. in medio ecclesiae laudabo te. et iterum
ego ero fiducialiter in eo. et iterum. Ecce ego et pueri mei quos dedit
mihi deus. Quia ergo et pueri communicauerunt
carni et sanguini. et ipse similiter participauit
eisdem. ut per mortem destrueret eum qui habe
bat mortis imperium. id est diabolum. et liberaret eos qui timore mortis per totam uitam
obnoxii erant seruitutis. suscipit enim angelos
apprehendit. sed semen abrahae apprehendit. unde
debuit per omnia fratribus similari. ut misericors fieret. et fidelis pontifex ad deum. ut re
picaret delicta populi. eo enim in quo passus est
et ipse temptatus potest. et eis qui temptantur
auxiliari. Unde fratres sancti. uocationis celestis participes. considerate apstlum et pontificem
confessionis nostre Xpm. qui fidelis est qui fecit il
lum. sicut et moyses in omni domo eius. Amplioris enim glie iste prae moyse dignus habitus
est. quanto amplioris honoris habet domum qui fa
bricauit illam. Omnis namque domus fabricatur ab aliquo. Qui autem omnia cre
auit deus est. Et moyses quidem fidelis erat in to
ta domo eius. tanquam familiaris famulus testimonium
in eorum quae dicenda erant. xpus uero tanquam filius
in domo sua. cuius domus sumus nos. si fiducia
et gloriam spei usque ad finem firmam tenemus.
Quia ipse per quod passus est. temptatus
est. adiuuare eos qui temptantur. Propter
hoc sancti fratres participes uocationis celestis. intuemini apstlum et pontificem confessionis nostre Iesum. qui fidelis est
in omnibus domo eius. tanquam filius. domum
eius nos sumus. si fiducia et gloriamur spem
nostram firmam usque in finem tenemus.
Quia ipse per quod passus est

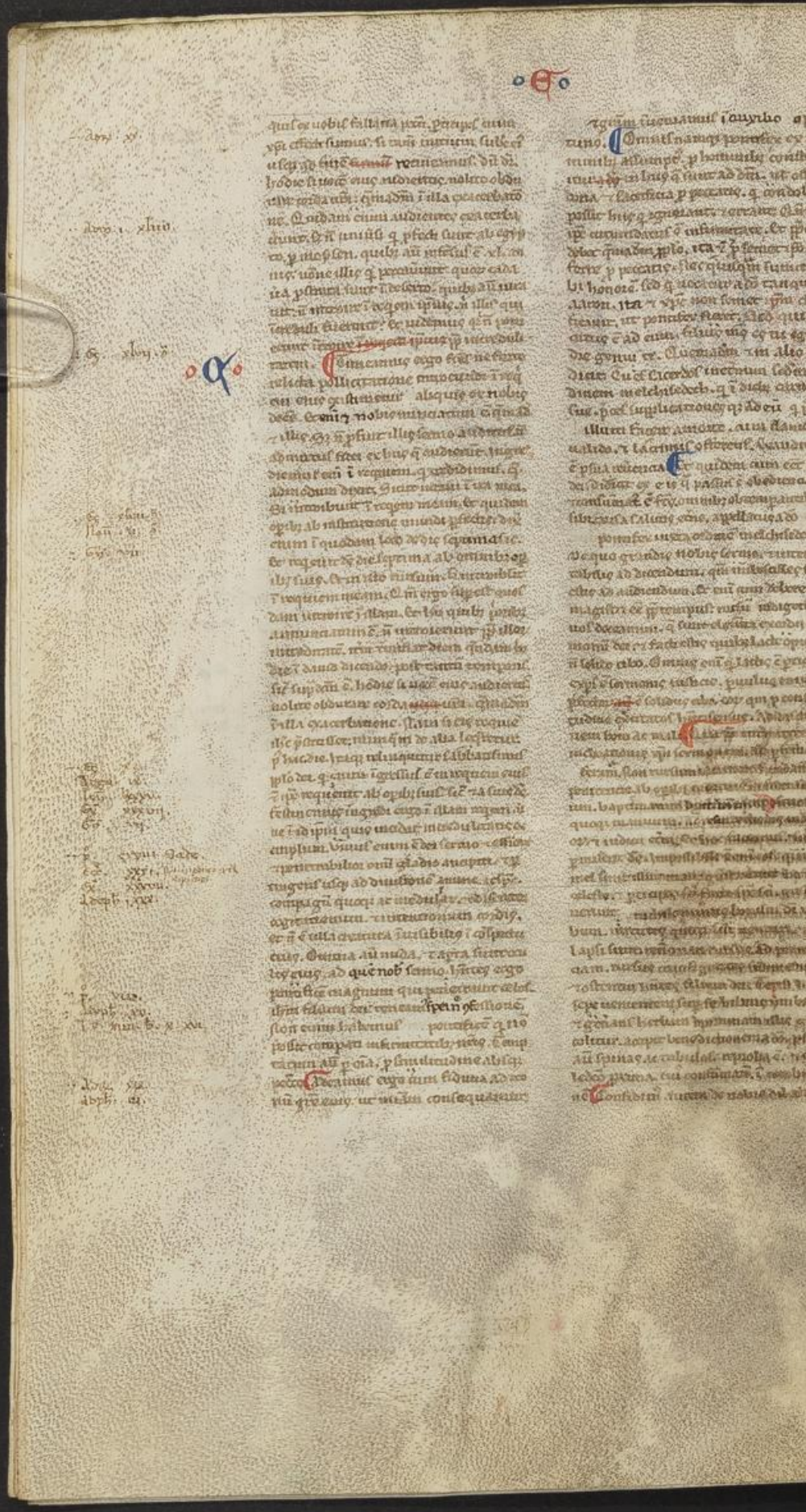

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

mehora. et mamara habet. et si ita los
mur sed enim manifestum est. ut abscondam
opus meum. et deliciosum. qui obtendit et noste
ipsum. q. ministratio sacerdotum. et ministerium.
Cupiunt ad unum quemque nam esse obten
dere collaudandum. ad explendum et spes ut
sunt ut non segnes efficiamur nos. nam
cardinal corporis. q fide. et patientia hereditabit
promissiones. Abraham promittendo
sibi nemine habuit per quem maiorem iura
mentum per semetipsum dicens. nisi benedicens
benedicam te. et multiplicans multiplicabo
te. et sic longanimiter ferens. adeptus
est repromissionem. homines enim per maiorem
sui iurant. omnis controversiae eorum finis
ad confirmationem est iuramentum. in qua ha
bundantius volens ostendere pollicitationis
suae heredibus. immobilitatem consilii sui. in
posuit iusiurandum. ut per duas res immo
biles. quibus impossibile est mentiri deum. fortis
simum solatium habeamus. qui confugimus
ad retinendam propositam spem. quam sicut
habemus animae ancoram firmam et firmam. et intrantem
usque ad interiora velaminis. ubi precursor
pro nobis introivit Iesus secundum ordinem melchi
sedech. pontifex factus in aeternum. Hic enim
melchisedech. rex Salem. sacerdos dei summi.
qui obviavit abrahae regresso a caede regum. et
benedixit ei. cui et decimas omnium divisit abra
ham. primum quidem interpretatur rex iusti
tiae. deinde autem et rex salem. quod est rex pacis. sine
patre sine matre. sine genealogia. neque initium
dierum. neque finem vitae habens. assimilatus autem
filio dei. manet sacerdos in perpetuum. Intue
mini autem quantus sit hic. cui decimas dedit de
patriarcha abraham primitias. et quidem de filiis
levi sacerdotium accipientes. mandatum habe
bant decimas sumere a plebe secundum legem. id est a fratribus suis.
quamvis exierint de lumbis abra
ham. Quod si gratiam ad annuendum inter
decimas sumptus ab abraham et hunc qui
habebat repromissiones benedixit. Sine ut
ulla contradictione quod minus est a melior
benedicitur. et hic quidem decimas morien
tes homines accipiunt. ibi contestatur quod
manet. et ut ita dicam per abraham et levi
quoque decimas accepit. decimatus est. ad hunc enim
in lumbis patris. qui obviavit illi mel
chisedech. Si ergo consummatio per sacerdotium
levitarum esset. populus enim sub ipso legem accepit.
quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem mel
chisedech alium exsurgere sacerdotem. et non secundum or
dinem aaron dicitur. translato enim sacerdotio.
necesse est ut et legis translatio fiat. in quo
enim dicuntur de alia tribu et de qua nullus

altario pstitit fuit. Adhuc autem et multo amplius
quod est dominus noster. et qua tribu ad
sacerdotium. Moyses locutus est. et amplius
adhuc manifestum est. si secundum similitudinem melchisedech
exsurgit alius sacerdos. qui non secundum
legem mandati carnalis factus est. sed secundum virtutem
vitae insolubilis. Contestatur enim quia tu es
sacerdos secundum ordinem melchisedech.
Reprobatio quidem fit praecedentis mandati
propter infirmitatem eius et inutilitatem. nihil
enim ad perfectum adduxit lex. sed introductio
melioris spei. per quam proximamus ad deum. et
quantum est in hac vita vivimus. Alii quidem
sine iuramento sacerdotes fuerunt. hic autem cum iuramento
per eum qui dixit ad illum.
iuravit dominus. et non paenitebit eum. tu es
sacerdos in aeternum. In tantum melioris
testamenti sponsor factus est. Et alii quidem
plures facti sunt sacerdotes. ideo quod morte prohibentur permanere. hic autem eo quod manet
in aeternum. habet sempiternum sacerdotium. unde et salvare in perpetuum potest. accedentes per semetipsum ad deum. semper vivens ad
interpellandum pro nobis. talis enim decebat ut
nobis esset pontifex. sanctus. innocens. impollutus.
segregatus a peccatoribus. excelsior caelis
factus. qui non habet necessitatem quotidie
dum sacerdotes prius pro suis delictis hostias
offerre. deinde pro populo. hoc enim fecit semel seipsum
offerendo. Lex enim homines constituit sa
cerdotes habentes infirmitatem. Sermo autem iuris
randi quod est post legem filium in aeternum
perfectum. Capitulum autem super ea quae dicuntur.
talem habemus pontificem qui consedit in dextera
sedis magnitudinis in caelis. sanctorum ministrum
et tabernaculi veri quod fixit deus. et non homo.
Omnis enim pontifex ad offerendum munera
secundum legem. et hostias constituitur. unde necesse
est hunc habere aliquid quod offerat. Si ergo esset
super terram. non esset sacerdos. cum sint. qui offe
rant munera secundum legem. qui exemplari servi
unt deserviunt caelestium. sicut responsum est
moysi cum consummare tabernaculum. Vide inquit omnia
facias ad exemplar quod ostensum est tibi in mon
te. Nunc autem sortitus est melius ministerium
quanto melioris testamenti mediator est. qui in
melioribus promissionibus sanctum est.
Si enim illud prima culpa non esset. non
sedes locus inquireretur secundum. Vitiatus est enim
populus cum dicit ecce dies venient dicit dominus. et consuma
bo super domum israel. et super domum iuda testa
mentum novum. non secundum testamentum quod fecerunt
patribus eorum die qua apprehendi manum illorum. ut
educerem eos de terra egypti. quia ipsi non per
manserunt in testamento meo. et ego neglexi

Iam Tindo habere istu ajelchisedech. fuisse filium noe. et eum habuisse annos bmisse.
et habuisse ut nepotem obviasse et pacem et benedixisse ei et suos peculiaris et decimas accepisse.
et salem id est plenum dei fuisse certum est. Sed oppidum regnum sychem quod et hodie salem dicitur ab or
magnitudine murorum palatium melchi ostendit. Vnde et eius dicitur esse ubi et nomen carcer salem sacrificabat.
per quod deus est melchi quasi rex iustus. melchisedech. et melchi dicitur rex sedech. iustus et iustus.
deum melchi deus eius rex iustus. Dum autem deus est rex salem quasi est rex pacis salem. repromittit pax.
ipse deus eius sed pater et sed mater non quia non habuit. sed quia sacerdotium quidem non memorat. et figura
sed genealogia. et non hunc quem habuit dicitur quia sepe dicitur. ne finem vitae sepeuta in
figura christi. id est sed non hunc quia non est sepeuta illa hunc finem. et post abillo ibo per quod

col dicit dominus. Hic est testamentum quod disponam domui israel post dies illos dicit dominus. dabo legem meam in mente eorum. et super cordibus eorum scribam eas. et ero eis deus. et ipsi erunt mihi in populum. et non docebit unusquisque proximum suum. et unusquisque fratrem suum dicens. cognosce dominum. quia omnes scient me a minimo usque ad maximum. quia propitiabor iniquitatibus eorum. et peccatorum eorum iam non memorabor. dicendo. nouum uocauit ueterem. Quod autem dicit se nolle per iterata sacrificia. Habetur quidem quia sacrificiorum et cetera. Tabernaculum enim factum est primum in quo erant candelabra. et mensa. et propositio panum. quae dicitur sancta. post uelamentum autem sedem habebat aureum habens tabulam arcam testamenti deauratam qua urna aurea habens manna. et uirga aaron quae fructificauerat. et tabulae testamenti. Super quam cherubin gloriae obumbrantia propitiatorium. de quibus modo non est dicendum. per singula. haec uero cum compositae essent. in primo quidem tabernaculo semper introibant sacerdotes officia consummantes. In secundo semel in anno. solus pontifex. non sine sanguine quod offerebat pro sua et populi ignorantia. haec significante spiritu sancto nondum patefactam esse uiam. adhuc priore tabernaculo habente statum. Quae parabola est temporis instantis in qua munera et hostiae offerebantur quae non possunt iuxta conscientiam perfectum facere seruientem. solummodo in cibis et in potibus et uariis baptismis et iustitiae carnis iusque ad tempus correctionis impositae. Christus autem pontifex assistens futurorum bonorum per amplius perfectius tabernaculum non manufactum id est non huius creationis. neque per sanguinem hircorum uitulorum per proprium sanguinem introiuit semel in sancta; aeternam redemptionem inuenta. Si enim sanguis hircorum et taurorum. cinis uitulae aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis. quanto magis sanguis christi qui per spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum deo. emundabit conscientiam meam ab operibus mortuis. ad seruiendum deo uiuentem. et ideo noui testamenti mediator est. ut mortis intercessione in redemptionem earum praeuaricationum quae sub priori erant testamento. repromissionem accipiant qui uocati sunt aeternae hereditatis. Ubi enim testamentum. mors necesse est intercedat testatoris. Testamentum enim in mortuis confirmatum est. aliquando si dum uiuit testator. testatus est. unde nec primum quidem dedicatum est sine sanguine. Lecto enim omni mandato legis a moyse omnibus populo. accepit sanguinem uitulorum. et hircorum cum aqua. et lana coccinea et hysopo. ipsum quoque librum et omnem populum aspersit dicens. hic sanguis testamenti quod mandauit ad uos deus. etiam tabernaculum. omnia uasa ministerii sanguine similiter aspersit. et omnia pene in sanguine mundantur. secundum legem. et sine sanguinis effusione non fit remissio. necesse est ergo exemplaria quidem caelestium hoc mundari. ipsa autem caelestia melioribus hostiis quam istae. sicut enim in manufacta sanctuaria introiuit exemplaria uerum. sed in ipsum caelum ut nunc appareat uultui dei pro nobis. neque ut saepe offerat semetipsum quemadmodum pontifex introiuit in sanctum per singulos annos in sanguine alieno. Alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi. nunc autem semel in consummatione saeculorum. ad destructionem peccati per hostiam suam apparuit. Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori. post hoc autem iudicium. sic et christus semel oblatus est ad exhauriendum peccata multorum. secundo sine peccato apparebit expectantibus se in salutem. Cum enim habeat lex umbram futurorum bonorum. non ipsam imaginem rerum per singulos annos eisdem hostiis quas offerunt indefinenter numquam potest accedentes perfectos facere. Alioquin cessasset offerri. eo quod nullam habent conscientiam peccati cultores semel mundati. Sed in ipsis commemoratio peccatorum per singulos annos fit. Impossibile est enim sanguinem taurorum et hircorum auferre peccata. Sed ingrediens mundum dicit. hostiam et oblationem noluisti. corpus autem aptasti mihi. holocautomata et pro peccato non tibi placuerunt. tunc dixi. ecce uenio. In capite libri scriptum est de me. ut faciam deus uoluntatem tuam. Supra dicens. quia hostias. et oblationes et holocautomata et pro peccato noluisti. nec placuerunt tibi. quae secundum legem offeruntur. tunc dixit. ecce uenio. ut faciam deus uoluntatem tuam. Auferet primum. ut sequens statuat. In qua uoluntate sanctificati sumus. per oblationem corporis christi semel. Et omnis quidem sacerdos praesto est. cotidie ministrans. et easdem saepe offerens hostias quae numquam possunt auferre peccata. hic autem unam pro peccatis offerens hostiam. in sempiternum sedet in dexteram dei. de cetero expectans donec ponantur inimici eius scabellum pedum eius. Una enim oblatione consummauit in sempiternum sanctificatos. Contestatur autem nos spiritus sanctus. Postquam enim dixerat. hoc autem est testamentum quod testabor ad illos. post dies illos. dicit dominus. dando leges meas in cordibus illorum. et in mentibus eorum super scribam eas. et peccatorum. et iniquitatum eorum iam non recordabor amplius. ubi autem horum remissio iam non est oblatio pro peccato. Habentes ergo fratres fiduciam in introitum sanctorum in sanguine

Deum si nos commodo offam ad recordationem meam et faciam et uno tempore hostia est in mysterio quia semel est oblata et hic autem sacerdotes exemplar et illud. ut ipsum sp offerunt. non a mutat hostia mysterio quia offerunt. sed unus ubique est christus. et hic plenus nos unus est corpus quod offert ita et unus sacerdos in mysterio. potestatem nostra mundantem nos operatur. quam non offerunt et ipse oblatus. nunquam offerunt potest. quia nos iugiter recordatio deflere et ita pro fructuosis reperire. quia fieri non potest quia commodo pecunia legatus. et hostia aut amemoratio in altaribus hic autem pro peccatis delectatio et dicitur offerunt et fructuosis nunc obstiso. et celebrat et nulla de consistit. et quia nunc fructuosis in dum est et nunc maior quia delectatio nunc figuratur nobis dum recolimus quanto quia nos gessit christus. Amen.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

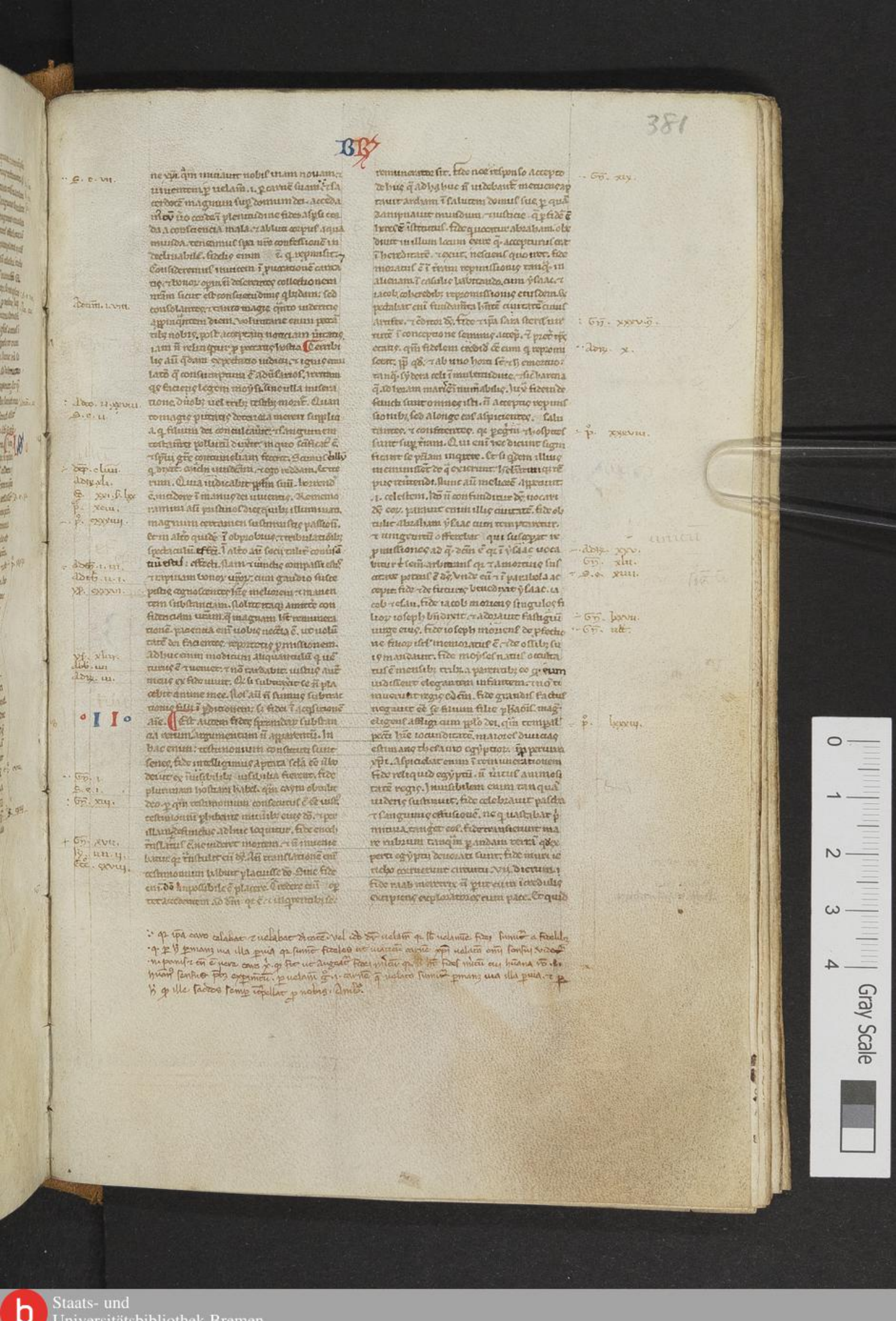

ne vt qm mutatur nobis vtam nouam.
inuenimus p uelamen. i. p carnē suam. ēla
cerdotē magnum sup domum dei. accedā
mus cū uero cordis plenitudine fidei aspersi cor
da a conscientia mala. et ablut corpus aqua
munda. teneamus spē uire confessionis in
deficiabile. fidelis enim est qui repromisit.
Consideremus inuicem in prouocationē caritatis
et bonor opum non deserentes collectionem
nrām sicut est consuetudo quibdam: sed
consolantes. et tanto magis quanto uidetis
appinquare diem. Voluntarie enim peccan
tibus nobis. post acceptam notitiam ueritatis
iam non relinquitur p peccatis hostia. Terribilis
aut quedam expectatio iudicii. et ignis emulatio
quē consumpturus est aduersarios. Irritam
quis sine ulla miseratione duobus uel tribus testibus morit. Quan
to magis putatis deteriora meruisse supplicia
qui filium dei conculcauerit. et sanguinem
testamēti polluerit quo sanctificatus est.
spiritui gratie contumeliam fecerit. Scimus enim
qui dixerit. mihi uindictam. ego reddam. et iu
rum. Quia iudicabit ppls suū. horrendum
est incidere in manus dei uiuentis. Rememo
ramini autem pristinos dies quibus illuminati.
magnum certamen sustinuistis passionum.
et in altero quidem obprobriis et tribulationibus
spectaculum effecti. Et alteri autem socii facti conuersā
tis estis: etenim et uinctis compassi estis.
et rapinam bonorum uestrorum cum gaudio suste
pistis cognoscentes habere meliorem et manen
tem substantiam. Nolite igitur amittere con
fidentiam uestram quē magnam habet remunera
tionem. Patientia enim uobis necessaria est. ut uolun
tatem dei facientes reportetis promissionem.
Adhuc enim modicum aliquantulum quantum
est. et uenturus est. et non tardabit. iustus autem
meus ex fide uiuit. Qui si subtraxerit se in pra
ceps animae meae. Non placet animae meae in eo.
Nos autem non sumus subtractionis
filii in perditionem: sed fidei in acquisitionem
anime. Est autem fides sperandarum substantia
rerum argumentum non apparentium. In
hac enim testimonium consecuti sunt
seniores. Fide intelligimus aptata secula esse uerbo
dei. ut ex inuisibilibus uisibilia fierent. Fide
plurimam hostiam habel. quam ob rem obtulit
deo. per quam testimonium consecutus est esse iustus
testimonium perhibente muneribus eius deo. et per
illum defunctus adhuc loquitur. Fide enoch
translatus est ne uideret mortem. et non inuenie
batur quia transtulit eum deus. Ante enim translationem enim
testimonium habuit placuisse deo. Sine fide
autem impossibile est placere. Credere enim oportet accedentem ad deum quia est et inquirentibus se

remunerator est. Fide noe responso accepto
de his quē adhuc non uidebat metuens ap
tauit arcam in salutem domus suae. per quam
damnauit mundum. et iustitiae qui fide est
heres institutus. Fide qui uocatus abraham. obe
diuit in illum locum exire quē accepturus erat
in hereditatem. et exiit. nesciens quo iret. Fide
moratus est in terra repromissionis tanquē in
aliena. in tabernaculis habitando. cum ysaac. et
iacob coheredibus repromissionis eiusdem. Ex
pectabat enim fundamenta habentem ciuitatem cuius
artifex. et conditor deus. Fide ipsa sara sterilis uir
tutem in conceptione seminis accepit. et praeter tem
pus etatis. quoniam fidelem credidit esse eum qui repromi
serat. Propter quod. et ab uno orti sunt et emortuo
rum. sicut stellae celi in multitudine. et sicut arena
quae est ad ripam maris innumerabilis. Iuxta fidem de
functi sunt omnes isti. non acceptis repromis
sionibus. sed longe eas aspicientes. et salu
tantes. et confitentes quia peregrini et hospites
sunt super terram. Qui enim haec dicunt signi
ficant se patriam inquirere. Et si quidem illius
meminissent de qua exierant. habebant utique
quo reuertendi. Nunc autem meliorem aspiran
t. id est celestem. Ideo non confunditur deus uocari
deus eorum. paratum enim illis ciuitatem. Fide ob
tulit abraham ysaac cum tentaretur.
et unigenitum offerebat qui suscepit re
promissiones ad quem dictum est quia in ysaac uoca
bitur tibi semen. arbitratus est quia et a mortuis sus
citare potens est deus. Vnde eum et in parabola ac
cepit. Fide et benedixit ysaac. iacob et esau. Fide iacob moriens singulos fi
lios ioseph benedixit. et adorauit fastigium
virge eius. Fide ioseph moriens de profectio
ne filiorum israel memor fuit. et de ossibus su
is mandauit. Fide moysi natus est occulta
tus mensibus tribus a parentibus eo quod
uidissent elegantem infantem. et non ti
muerunt regis edictum. Fide grandis factus
negauit se esse filium filie pharaonis. magis
eligens affligi cum populo dei. quam temporalem
habere habitationem. maiores diuitias aestimans thesauro egyptiorum. improperium
xpi. Aspiciebat enim in remunerationem
Fide reliquit egyptum. non timens animosi
tatem regis. Invisibilem enim tanquam
uidens sustinuit. Fide celebrauit pascha
et sanguinis effusionem. ne qui vastabat primo
genita tangeret eos. Fide transierunt ma
re rubrum tanquam per aridam terram. quod
per egyptum dum sumpserunt. Fide muri ie
richo corruerunt circuiti septem dierum.
Fide raab meretrix non perit cum incredulis
consentiens exceptis exploratoribus cum pace. Et quid

Gen. xiv.

Deum. xxvi.

Deu. xvii.
Ps. cii.

Deu. xxxii.
Ps. xcvi.
Ps. xxxiii.
Ad Rom. i.
Ps. xxxvi.

Ps. xlvi.
Abb. ii.
Ad Rom. ii.

Gen. i.
Ps. cii.
Gen. xv.

Gen. xvi.
Ps. iii. v.
Ecc. xxvi.

Gen. xiv.
Ad Rom. x.
Ps. xxxvii.
Gen. xxv.
Gen. xlii.
Ps. cxii.
Gen. xxvii.
Gen. xlvii.
Gen. l.
Ps. lxxvii.

[illegible]

adhuc dicam? Defuit enim mihi tempus: me enarrante de gedeon. barach. samson. iepte. dauid. samuel. ceterisque qui fide vicerunt regna. operati sunt iustitiam. adepti sunt repromissiones. obtuerunt ora leonum. extinxerunt impetum ignis. effugerunt aciem gladii. convalescentes de infirmitate. fortes facti sunt in bello. castra verterunt exercitus. receperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. alii autem distentiti sunt non suscipientes redemptionem ut meliorem invenerent resurrectionem. alii vero ludibria et verbera cepere. insuper vinculi et carceris. lapidati sunt. secti sunt. tentati sunt. in occisione gladii mortui sunt. circumierunt in melotis. in pellibus caprarum. egentes. angustiati. afflicti. quibus dignus non erat mundus. in solitudinibus errantes. et in montibus. et speluncis. et cavernis terre. et hi omnes testimonio fidei probati. non accepto repromissionem. deo pro nobis aliquid melius providente. ut non sine nobis consummarentur. Igitur nos tanta habentes impositi nubem testium. deponentes omne pondus. et circumstantem nos peccatum. per patientiam curramus ad propositum nobis certamen. aspicientes in auctorem fidei. et consummatorem iesum. qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem. confusione contempta. atque in dextera sedit dei sedet. recogitate enim eum qui talem sustinuit a peccatoribus adversum semetipsum contradictionem. ut non fatigemini animis vestris deficientes. Nondum enim usque ad sanguinem restitistis adversus peccatum repugnantes. et obliti estis consolationis quae vobis tanquam filiis loquitur dicens. fili mi noli negligere disciplinam domini. neque fatigeris dum ab eo argueris. Quem enim dominus diligit castigat. flagellat autem omnem filium quem recipit. in disciplina perseverate. tanquam filiis vobis offertur se deus. quis enim filius quem non castigat pater. Si autem extra disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes. ergo adulteri et non filii estis. Denique patres quidem carnis nostre habuimus eos qui nos castigabant. et revebamur eis. non multo magis obtemperabimus patri spirituum. et vivemus. et illi quidem per paucos dierum. secundum suam voluntatem. hic autem ad quid vero in utilitatem. ad participationem sanctitatis eius. Omnis autem disciplina in presenti quidem videtur non esse gaudii sed merroris. postea autem fructum pacatissimum exercentibus per ea reddet iustitie. quapropter erigite remissas manus. et soluta genua erigite. et gressus rectos facite pedibus vestris. ne quis claudicans. quis deviet. magis autem sanetur. Pacem sectamini cum omnibus. et sanctimoniam sit

quemadmodum videbitur dominum. Contemplantes ne quis deficiat a gratia dei. ne quis radix amaritudinis sursum germinans impediat. et per illam inquinentur multi. ne quis fornicator. aut profanus ut esau. qui propter escam vendidit primatum suum. Scitote enim quoniam et postea cupiens hereditare benedictionem reprobatus est. non enim invenit penitentiae locum. etsi cum lacrimis quesisset eam. Non enim accessistis ad tractabilem et accendibile ignem. et turbinem. et caligines. et procellam. et tube sonum. et vocem verborum. quam audierunt. excusaverunt se ne ei fieret verbum. Sonum enim pertulerunt quod videbatur. et ita terribile erat quod videbatur. et hi qui eos dixerunt. excusaverunt se ne eis fieret verbum. Non enim poterant hoc

hoc corpus remanet extra castra. Qui ergo sanctificat per suum sanguinem populum extra portam passus est. Exeamus igitur ad eum extra castra improperium eius portantes. Non enim habemus hic manentem civitatem. Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper deo. id est fructum labiorum confitentium nomini eius. Benefacere autem et communicare nolite oblivisci. Talibus enim hostiis promeretur deo. Obedite prepositis vestris et subiacete eis. Ipsi enim vigilant pro animabus vestris quasi rationem pro animabus vestris reddituri. ut cum gaudio hoc faciant et non gementes. Hoc enim non expedit vobis. Orate pro nobis. Confidimus enim quia bonam conscientiam habemus in omnibus bene volentes conversari. Amplius autem deprecor vos hoc facere quo celerius restituar vobis. Deus autem pacis qui eduxit de mortuis pastorem magnum ovium in sanguine testamenti eternum dominum nostrum ihesum christum aptet vos in omni bono. Ut faciatis voluntatem eius. Faciens in nobis quod placeat coram se. per ihesum christum cui est gloria in secula seculorum. Amen. Rogo autem vos fratres ut sufferatis verbum solacii. etenim per paucum scripsi vobis. Cognoscite fratrem nostrum timotheum dimissum. Cum quo si celerius venerit videbo vos. Salutate omnes prepositos vestros. omnes sanctos. Salutant vos qui de italia sunt. Gratia cum omnibus vobis. Amen. Scripta.

Actus apostolorum.

Quidem sermonem fecimus de primo tractatu. o theophile de omnibus quæ cœpit ihesus facere et docere usque in diem qua precepit apostolis per spiritum sanctum quos elegit assumptus est. Quibus et præbuit se ipsum vivum post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis. et loquens de regno dei. Et cum convesceret præcepit eis ab hierosolimis ne discederent. sed expectarent patris promissionem quam audistis inquit per os meum. Quia iohannes quidem baptizavit aqua vos autem baptizabimini spiritu sancto post hos dies. Qui ergo cum convenissent interrogabant eum dicentes. Domine numquid in tempore hoc restituis regnum israel. Dixit autem eis. Non est vestrum nosse tempora vel momenta quæ pater posuit in sua potestate. Sed accipietis virtutem superuenientis spiritus sancti in vos. et eritis mihi testes in hierusalem. Omnem quoque terram usque ad ultimum terræ. Et cum hæc dixisset videntibus illis elevatus est. et nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cumque intuerentur in celum euntem illum. ecce duo viri astiterunt iuxta illos in habitu albo qui et dixerunt. Viri galilei quid statis aspicientes in celum. hic ihesus qui assumptus est a vobis in celum. sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum. Tunc reversi sunt in hierusalem a monte qui vocatur oliveti qui est iuxta hierusalem habens sabbati iter. Et cum introissent ascenderunt in cenaculum. Ubi erant petrus et iohannes. iacobus et andreas. philippus et thomas. bartholomeus et matheus. iacobus alphei et simon zelotes et iudas iacobi. Hi omnes erant perseverantes unanimiter in oratione cum mulieribus et maria matre ihesu et cum fratribus eius.

Et in diebus illis exsurgens petrus in medio fratrum dixit. erat autem turba hominum simul fere centum viginti. Viri fratres oportet impleri scripturam hanc quam predixit spiritus sanctus per os dauid de iuda qui fuit dux eorum qui comprehenderunt ihesum. quoniam annumeratus est in nobis. et sortitus est sortem huius. Et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis. et suspensus crepuit medius. diffusa sunt omnia viscera eius. Et notum factum est omnibus habitantibus hierusalem. ita ut appellaretur ager ille lingua eorum acheldemach. hoc est ager sanguinis. Scriptum est enim in libro psalmorum. Fiat commemoratio eius deserta. et non sit qui habitet in ea. episcopatum eius accipiat alius. Oportet ergo ex his qui nobiscum congregati sunt omni tempore quo intravit et exivit inter nos incipiens a baptismate iohannis usque in diem qua assumptus est a nobis. eorum unum testem resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis duobus. Et statuerunt duos. ioseph qui vocabatur barsabas. qui cognominatus est iustus. et matheiam. Et orantes dixerunt. Tu domine qui cordia omnium nosti. ostende quem elegeris ex his duobus unum accipere locum ministerii huius et apostolatus de quo prevaricatus est iudas ut iret in locum suum. Et dederunt sortes eis. et cecidit sors super matheiam. et adnumeratus est cum xi apostolis. Et cum complerentur dies pentecostes erant omnes pariter in eodem loco. Et factus est repentine de celo sonus tamquam advenientis spiritus vehementis. et replevit totam domum ubi erant sedentes. Et apparuerunt illis dispertite lingue tamquam ignis. sedit que super singulos eorum. Et repleti sunt omnes spiritu sancto. et ceperunt loqui aliis linguis prout spiritus sanctus dabat eloqui illis. Erant autem in hierusalem habitantes iudei viri religiosi ex omni natione quæ sub celo est. Facta autem hac voce convenerunt multitudo. et mente con-

Ps. xl.
Ps. xxvi.
Luc. iii.
Gen. xxvi.
Luc. v.
Deum. v.
Iac. v.
Ps. cxviii.
Ps. cviii.
Ps. cviii.
Ps. cviii.
Ps. xxxv.
Ps. xxxvi.
Ps. xlvi.
Ps. xxxvii.
Ps. cxxxiii.
Ps. cxxxiii.
Ps. cxxxi

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Act. ii.

Psal. xv.

Psal. cviii.

Act. xxviii.

Act. iii.

Act. ix.

Act. xxi.

Act. xxv.

Act. xxvi.

Act. xxiii.

Act. xxiii.

Act. xxiii

Aū petrū ⁊ iohan ꝛl q̃ ſanul effectul fuerunt
conuenire omnes plē. ad eos ad petrū q̃ ap
pellatur salomonis stupentes. videns. autē
petrus ait ad plēm. viri israelite q̃d mi
rantes hoc. aut nos quid intuemini q̃
nisi virtute aut pietate fecerimus hoc am
bulare. dē abraham. ⁊ dē ysaac. dē ꝓlm
nrm glificauit filium suum ihm. Quem uos
quidem tradidistis. ⁊ negastis. ait ei coram
pilato. iudicante illo dimitti. uos aū sanc
tum ⁊ iustum negastis ⁊ petiistis uirum homi
dim donari uobis. auctorem uero uite
interfecistis. Quē dē suscitauit a mortuis. cui
nos testes sumus. ⁊ in fide nominis eius hoc
quod uidetis ⁊ nostis confirmauit nomen eius.
⁊ fides q̃ per eum est dedit integrum sanitatem
istum. in conspectu omnium ihm. Et nunc fili
sciō q̃ per ignorantiam fecistis ⁊ prin
cipes uri. dē aū q̃ prenuntiauit per os omnium
prophetarum pati xpm suum. impleuit sic. penite
mini igitur. ⁊ conuertimini ut deleantur
peccata uestra. ut cum uenerint tempora re
frigerii a conspectu domini. ⁊ mittat eum
q̃ predicatus est uobis ihm xpm. Quem oportet
celum quidem suscipere: usq; in tempora
restitutionis omnium q̃ locutus est deus a
sclo per os sanctorum suorum prophetarum. qui
dem enim uobis salutaribus dominus dē uestro
fratribus uestris sicut me. ipsum audietis in
omnibus quecumq; locutus fuerit uobis. Erit autem
omnis anima q̃ non audierit ipsum illum
exterminabitur de plebe. Et omnes ipse a sa
muel ⁊ deinceps q̃ locuti sunt. ⁊ adnun
tiauerunt dies istos. Vos estis filij prophetarum ⁊ testa
menti q̃ disposuit ad patres uestros dicens
ad abraham. In semine tuo benedicentur
omnes cognationes terre. Vobis dē primū sus
citauit filium suum misit eum benedicentem
uobis. ut conuertat se unusquisq; a nequi
tia sua. Loquente aū illis ad plēm. superue
nerunt sacerdotes. ⁊ magistratus templi.
⁊ sadducei dolentes q̃ docerent plēm. ⁊ adnun
tiarent in ihm resurrectionem ex mortuis.
Et miserunt in eos manus. ⁊ posuerunt
eos in custodiam usq; in crastinum. Erat enim
iam uesper. Multi aū eorum q̃ audierant ver
bum crediderunt. Et factus numerus uirorum
quasi milium. Factum autem est in crastino ut congregarentur
principes eorum. seniores. ⁊ scribe in ierusalem. an
nas princeps sacerdotum. ⁊ caiphas. ⁊ iohanes. ⁊
alexander. ⁊ quotquot erant de genere sacer
dotali cum essent. ⁊ stetissent eos in medio
interrogabant. In q̃ uirtute aut in quo nomine
fecistis hoc uos. tunc petrus repletus spiritu
sancto dixit ad eos. principes plēi. ⁊ seniores eo

audite. Si nos hodie diuidimur in bonifico hominis
infirmi. in quo iste saluus factus est. notum sit omni
bus. ⁊ omni plebi israel. q̃ in nomine ihu xpi
nazareni q̃ nos crucifixistis q̃ dē suscitauit
a mortuis. Hic iste astat coram uobis sanus.
hic est lapis q̃ reprobatus est a uobis edificantibus
hic factus est in caput angli. Et non est in alio
aliquo salus. Nec enim nomen aliud est sub celo
datum hominibus. in quo oportet nos saluos
fieri. Videntes aū petri constantiam. ⁊ hominem
comperto q̃ homines essent sine litteris. ⁊ idio
te admirabantur. ⁊ cognoscebant eos q̃m cum
ihu fuissent. hominem q̃ uidebant stantem cum
eis q̃ curatus fuerat. nihil potuerunt contradicere.
Iubebantur aū eos fieri extra concilium secedere.
⁊ conferebant ad inuicem dicentes. Quid fa
ciemus uiris istis hominibus. qm q̃dē
notum signum factum est per eos omnibus habitan
tibus in ierusalem. Manifestum est. nō possumus
negare. Sed ne amplius diuulgetur in plebem
comminemur eis ne ultra loquantur in nomine
hoc ulli hominum. Et uocantes eos. ⁊ denuo
admonuerunt ne omnino loquerentur. neq; docerent
in nomine ihu. Petrus uero ⁊ iohes. respondentes
dixerunt ad eos. Si iustum est in conspectu
dei uos potius audire q̃m deum. iudicate.
Non enim possumus q̃ uidimus. ⁊ audiuimus
non loqui. Et illi commonentes dimiserunt
eos. inuenientes quomodo puniremur eos propter
populum. quia omnes glorificabant id q̃ factum
erat in eo q̃ factum fuerat. Annorum enim erat amplius
quadraginta. in quo factum est signum istud sanitatis.
Dimissi aū uenerunt ad suos. ad annunti
auerunt eis quanta ad eos principes sacerdotum
⁊ seniores dixissent. Et cum audissent una
animitate tetenderunt uocem ad dm. ⁊ dixerunt.
Domine tu q̃ fecisti celum ⁊ terram. ⁊ mare. ⁊ omnia que in
eis sunt. q̃ spiritu sancto per os patris nri dauid pueri
tui dixisti. Quare fremuerunt gentes. ⁊ populi
meditati sunt inania. Astiterunt reges terre
⁊ principes conuenerunt in unum. aduersus
dmm ⁊ aduersus xpm eius. Conuenerunt enim
ue re in ciuitate istam aduersus sanctum puerum tuum
ihm q̃ unxisti. Herodes. ⁊ pontius pilatus
cum gentibus. ⁊ populis israel fecerunt q̃ manus tua
⁊ consilium tuum decreuerunt fieri. ⁊ nunc dne
respice in minas eorum. et da seruis tuis cum
omni fiducia loqui uerbum tuum. per eo q̃ manum
tuam extendis ad sanitatem. ⁊ signa. ⁊ pro
digia fieri. per nomen sancti filij tui ihu. Et cum
orassent. motus est locus in quo erant con
gregati. Et repleti sunt omnes spiritu sancto. ⁊
loquebantur uerbum dei cum fiducia. Multitudinis
autem credentium erat cor unum. ⁊ anima
una. nec quisquam eorum q̃ possidebat aliquid

luc. lxxxv.

Eg. xv. f.
Ia. xxv.

dē. lxxm

Eg. xxv. xlij.

Ge. xxvi.

Ge. xxiij.
Ge. xxij.

Ge. xxij.

Ge. xxij.

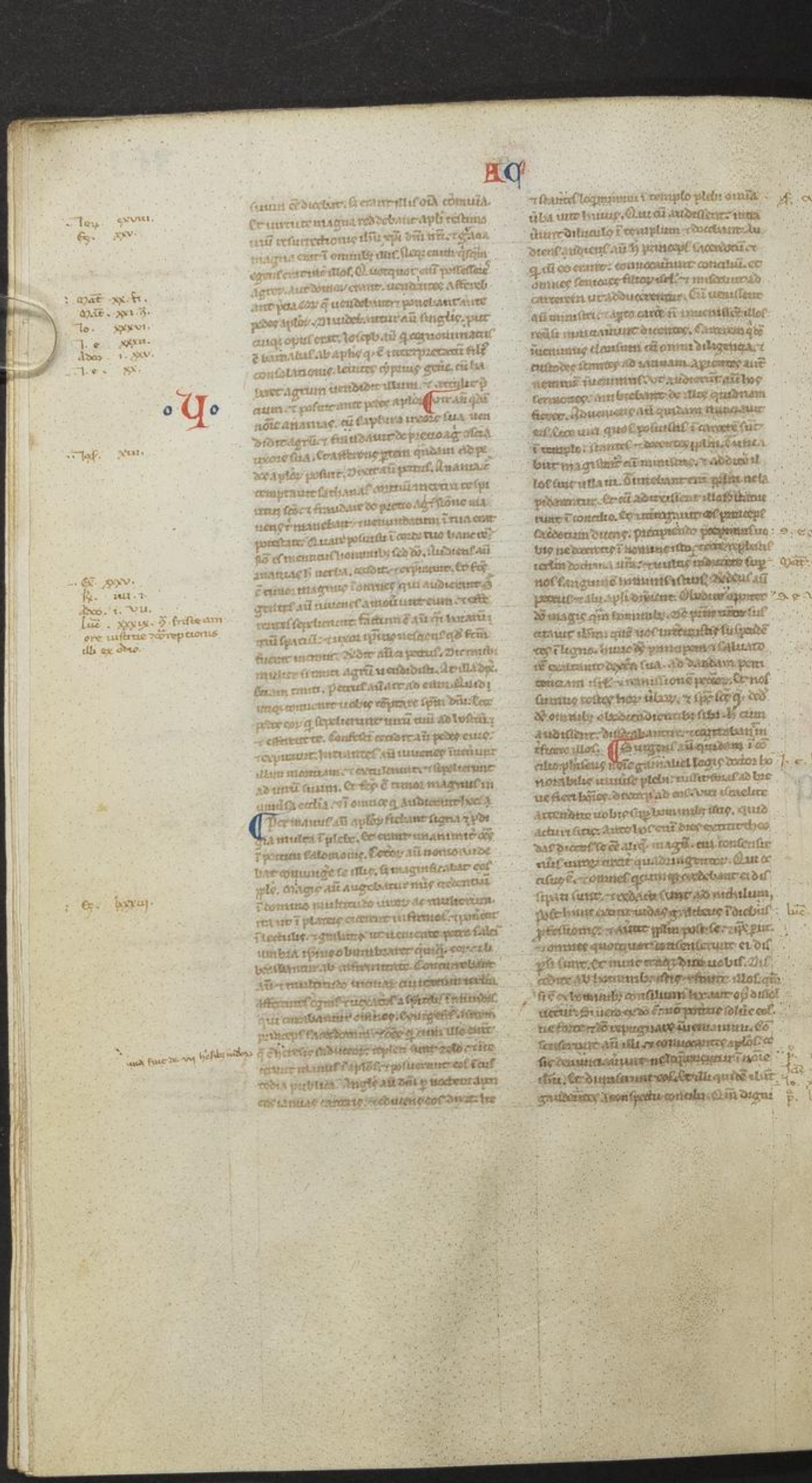

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

habuerunt sunt prouocare dominum. Et cum complebantur pauci
omnes uerbo dei in templo. Et ecce domino non
collaudantur deserunt. Et ecce gelbrantel dicunt
illis xpm. Et in diebus autem illis crescente nu
mero discipulorum factum est murmuratio graecorum ad
hebraeos eo quod despiciebantur in ministerio
cotidiano uidue eorum. Conuocantes autem xii. xp.
multitudinem discipulorum dixerunt. Non est equum
nos derelinquere uerbum dei. et ministrare mensis. Considerate ergo fratres uiros ex uobis
testimonio septem plenos spiritu sancto. et sapientia quos constituamus super hoc opus.
Nos uero oratione et ministerio uerbi instantes erimus. Et placuit sermo coram omni multitudine. Et elegerunt stephanum uirum plenum
fide et spiritu sancto. et philippum. et prochorum. et nicanorem. et timonem. et parmenam. et nicholaum. aduenam antiochenum. hos statuerunt
ante conspectum apostolorum. et orantes imposuerunt eis manus. Et uerbum dei crescebat. et multiplicabatur numerus discipulorum in ierusalem uehementer
quoque et turba sacerdotum obediebat fidei.
Stephanus autem plenus gratia et fortitudine faciebat prodigia et signa magna in populo. Surrexerunt autem quidam de synagoga quae
dicitur libertinorum. et cyrenensium. et alexandrinorum. et eorum qui erant a cilicia et
asia disputantes cum stephano. Et non poterant resistere
sapientiae et spiritui qui loquebatur. Tunc subornaverunt
uiros qui dicerent se audisse eum dicentem
uerba blasphemiae in moysen et deum. Commouerunt
populum et senes et scribas. et concurrentes rapuerunt eum et adduxerunt
eum in concilium. Et statuerunt testes falsos
dicentes. Hic homo non cessat loqui uerba aduersus
locum sanctum et legem. audiuimus enim eum
dicentem. quoniam ihesus nazareus hic destruet locum istum. et immutabit traditiones quas tradidit
moyses nobis. Et intuentes eum omnes qui sedebant in concilio. uiderunt faciem
eius tanquam faciem angeli.
Dixit autem princeps sacerdotum stephano. Si hoc
ita habet quomodo fratres et patres audite. Deus
gloriae apparuit patri nostro abraham cum esset in
mesopotamia. priusquam moraretur in haran.
et dixit ad illum. Exi de terra tua et de cognatione tua et ueni in terram quam ostendam tibi. Et
tunc exiit de terra chaldeorum et habitauit in
haran. Et inde postquam mortuus est. transtulit eum
in terram istam in qua nunc uos
habitatis. Et non dedit illi hereditatem in ea. nec
passum pedis. Et promisit dare illi eam
possessionem. et semini eius post eum cum non
haberet filium. Locutus autem est ei deus quia erit semen
eius incola in terra aliena. et seruitutem seruiet
et male tractabunt eum annis. cccc.
Et gentem cui seruierint ego iudicabo dixit deus.
Et post hoc exibunt. et seruient mihi in loco isto. Et
dedit illi testamentum circumcisionis. Et sic genuit ysaac. et circumcidit eum die octauo. et
ysaac iacob. et iacob xii. patriarchas. Et patriarchae emulantes ioseph. uendiderunt in
egypto. Et erat deus cum eo. et eripuit eum ex omnibus
tribulationibus eius. et dedit ei gratiam. et sapientiam in conspectu pharaonis regis egypti.
et constituit eum praepositum super egyptum.
et super omnem domum suam. Venit autem fames
in uniuersam egyptum et canaan. et tribulatio magna. et non inueniebant cibos patres nostri.
Cum audisset autem iacob esse frumentum in
egypto. misit patres nostros primum. et secundo egressi sunt ioseph. A fratribus suis. et manifestatum est pharaoni genus eius. Apparuerunt autem ioseph.
accersiuit iacob patrem suum. et omnem cognationem suam in animabus. lxxv. Et descendit iacob
in egypto. et defunctus est ipse et patres nostri. Et
translati sunt in sichem. et positi sunt in sepulcro
quod emerat abraham pretio argenti a filiis emor
filii sychem. Cum appropinquaret autem tempus
promissionis quam confessus erat deus abraham
ut plebem suam. et multiplicatus est in egypto quousque
surgeret rex alius in egypto qui non fuerat ioseph.
Hic decipiens cognationem nostram. affligebat
patres nostros. ut exponerent infantes suos ne
uiuificarentur. Eodem tempore natus est moy
ses. et erat gratus deo. qui nutritus est tribus menses
in domo patris sui. Et exposito autem illo intu
lit eum filia pharaonis. et educauit
eum sibi in filium. Et eruditus est moyses omni
sapientia egyptiorum. et erat potens in uer
bis et operibus suis. Cum autem impleretur ei
quadraginta annorum tempus. ascendit in cor eius
ut uisitaret fratres suos filios israel. Et
cum uidisset quendam iniuriam patiens
defendebat. et fecit ultionem illatae
iniuriae percutiens aegyptum. Existimabat autem
fratres intellegere quoniam deus per manum ipsius daret salutem illis. at illi
non intellexerunt. Sequenti uero die apparuit
illis litigantibus. et conciliabat eos in pace
dicens. uiri fratres estis. ut quid nocetis alter
alterum. qui autem iniuriam faciebat repulit
eum dicens. Quis te constituit principem
super nos. numquid occidere me tu uis. sicut
heri occidisti egyptium. Fugit autem moyses in hoc sermone. et factus est
ad terram madian. ubi genuit filios duos. Et cum
impleti essent anni. xl. apparuit illi in deserto mon
tis sinai angelus in igne flammae rubi.
moyses autem cum conspexisset admirabatur
aspectum.

Gen. xxv.
Gen. xxxvi.
Gen. xxx.
Gen. lxx.
Gen. lxx. lxxi.
Gen. lxxx.
Gen. l.
Def. xxxv.
Gen. lxxxii. lxxx.
Gen. xlviii.
Ex. i.
Ex. y.
Ex. y.
Ex. vii.
Ex. ij.
Gen. xxiii.
Gen. xxxix.
Gen. xxxix.
Gen. xlvi.
Gen. xlv.
Gen. xxxiij.

Et accedente illo ut consideraret fil. ē uox
dñi dicens. Ego sum dē pūs ubi dē abrahā.
et dē ysaac et dē iacob. Exterrefactus autē moyses nō
audebat considerare. Dixit autē illi dñs. Solue
calceamentum pedum tuorum. locus enim in quo stas
terra sancta est. Videns uidi afflictionem plebis meæ
quæ est in egypto. et gemitum eorum audiui. et descendi
liberare eos. Et nunc ueni mittam te in egip
tum. Hoc moysen ipse negauit uere dicentes. quis
me constituit principem et iudicem super nos.
hunc dē principem et redemptorem misit cum
manu angeli qui apparuit illi in rubo. Fecitque
illos. fecitque prodigia et signa in terra egypti et
in rubro mari. et deserto annis xl. Hic est mo
ysen qui dixit filis israel. prophetam uobis suscita
bit dē de fratribus uestris tanquam me ipsum audietis.
Hic est qui fuit in ecclesia in solitudine cum angelo.
qui loquebatur ei in monte sinai. et patribus nostris.
qui accepit uiua eloquia dare nobis. cui noluerunt
obedire patres uestri. sed repulerunt. et auersi sunt
cordibus suis in egyptum. dicentes ad aaron.
fac nobis deos qui nos precedant. moysi enim hu
ic qui eduxit nos de terra egypti nescimus quid
factum sit ei. et uitulum fecerunt in illis diebus.
et obtulerunt hostiam simulacro. et lætabantur
in operibus manuum suarum. Conuertit autē dē. et
dedit eos seruire militiæ celi sicut scriptum
est in libro prophetarum. numquid uictimas et ho
stias obtulistis mihi annis xl. in deserto domus
israel. et suscepistis tabernaculum moloch.
sidus dei uestri. Remphan figuras quas fecistis
adorauit eas. et transferam uos trans babylo
nem. Tabernaculum testimonii fuit patribus
nostris in deserto. sicut disposuit loquens ad moy
sen. ut faceret illud secundum formam quam uiderat.
Et introduxerunt suscipientes patres nostri cum iesu
in possessionem gentium. quas expulit dē a facie
patrum nostrorum usque in diebus dauid. Qui inuenit
gratiam ante dēm. et petiit ut inueniret tabernac
ulum dē iacob. Salomon autē ædificauit ei
domum. Et si excelsus in manufactis habitat.
sicut propheta dicit. Cælum mihi sedes. terra autē scabellum
pedum meorum. Quam domum ædificabitis mihi
dicit dominus. Aut quis locus requiescentiæ
meæ. Nonne manus mea fecit hæc omnia.
Duri cervice. et incircumcisi cordibus. et auribus.
vos semper spiritui sancto resistitis. sicut patres uestri. et uos.
Quem prophetarum non sunt persecuti patres uestri. et occi
derunt eos. qui prænunciabant de aduentu iusti
cui nunc uos proditores fuistis et homicidæ. qui accepistis legem in dispositione
angelorum. et non custodistis.

Audientes autē hæc
dissecabantur cordibus suis. et stridebant dentibus
super eum. Cum autē esset plenus spiritu sancto. intuen
dens in celum uidit gloriam dei. et iesum stantem a
dextris dei patris. Et ait. Ecce uideo celos apertos. et filium
hominis stantem a dextris dei. Clamantes autē
uoce magna continuerunt aures suas. et impetum fecerunt unanimiter in eum.
et eiecerunt eum extra ciuitatem. et lapidabant.
Et testes deposuerunt uestimenta sua secus
pedes adolescentis qui uocabatur saulus. et la
pidabant stephanum inuocantem et dicentem.
Domine iesu suscipe spiritum meum. posuerunt autē genua
et clamauit uoce magna dicens. Domine ne stas
tuis illis hoc peccatum. Et cum hæc dixisset.
obdormiuit in domino. Saulus autē erat consen
tiens necem eius. Facta autē in illa die persecutio
magna in ecclesia quæ erat in hierosolymis. et omnes
dispersi sunt per regiones iudee. et samarie præter
apostolos. Cum autē fecissent autem stephanum
fecerunt planctum magnum super
illum. Saulus autē deuastabat ecclesiam per domos
intrans. trahens uiros ac mulieres. tradi
bat in custodiam. Igitur qui dispersi erant per
transibant euangelizantes uerbum dei. Philip
pus autē descendens in ciuitatem samarie. prædica
bat illis xpm. Intendebant autē turbæ his quæ
a philippo dicebantur. audientes. et uidentes signa quæ faciebat. multi enim
ex eis quos habebant spiritus immundos clamantes
uoce magna exibant. multi autē paralitici et claudi curati sunt. Fuit autē ergo
gaudium magnum in illa ciuitate. Vir autē quidam nomine simon. qui ante fuerat in ciuitate
magus seducens gentem samarie dicens
se esse aliquem magnum. Cui adsentiebant omnes
a minimo usque ad maximum dicentes. Hic
est uirtus dei quæ uocatur magna. Attendebant autē illi eum. propter multos temporis ma
gis suis dolentes esse. Cum autē credidissent
philippo euangelizanti de regno dei in nomine
iesu xpi. baptizabantur uiri ac mulieres.
Tunc simon ipse credidit. et cum baptizatus
esset adherebat philippo. videns signa
et uirtutes magnas fieri. stupens admira
batur. Cum autē audissent apostoli qui in iero
solimis erant quia recepit samaria uerbum dei
miserunt ad illos petrum et iohannem. Qui
cum uenissent orauerunt pro ipsis ut accipe
rent spiritum sanctum. nondum enim in quem
illorum uenerat. Et baptizati erant tantum
in nomine domini iesu. Tunc imponebant ma
nus super illos. et accipiebant spiritum sanctum. Cum
uidisset autē simon quia per impositionem manuum
apostolorum dabatur spiritus sanctus. obtulit eis pecuniam.
dicens. Date mihi hanc potestatem. ut cui
cumque imposuero manus accipiat spiritum sanctum.
Petrus autē dixit ad eum. Pecunia tua
tecum sit in perditionem. quia donum dei

Mar. xiii. g.

Luc. viii. 8 ve. l. et xxxix. l. et xxxi. hac. 1. dñi ulti. o p. xcvi.

dep. ut. lxxxiii

Mar. xlix.

ex. cxviii

dñi. xxxiii

Milicia celi quia de celo dicit Anglos. Et si fuerit milicia celi uocat eos quia pertinent ad celestem patriam dei sui.

dñi. cuij.

ps. xcviii. pa. ii. iii. iii. & iii. xiij.

dñi. lxxxix.

p. xcvi.

Sacrificia dicuntur dei cum et conscissi sui sunt pro dei et hominum ad cui p. prestigia sui.

dep. ulti.

oratio xxxvi. leti. lxxxvi.

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Ap

ecclesiastica potestate. Sion et ubi ps
nequis est in sermone isto. Ecce enim nihil vechi
ni est coram deo. Permoveatur magis age ab hi
nequitia tua. et roga dominum. si forte remittatur
tibi cogitatio cordis tui. In felle enim amari
tudinis. et obligatione iniquitatis video te
esse. Respondens autem Simon dixit. Petimini vos pro
me ad dominum. ut nihil veniat super me eorum
quæ dixistis. Et illi quidem obstupuerunt. et locum ut
bum det dominus. redierunt vero solimam. et ma
ne per regiones Samariæ evangelizabant.

Angelus autem domini locutus est ad philippum
dicens. Surge. et vade contra meridianum
ad viam quæ descendit ierusalem ad gazam. hæc
est deserta. Et surgens abiit. Et ecce vir ethi
opis eunuchus potens candacis reginæ ethi
opum qui erat super omnes gazas eius. venerat
adorare in ierusalem. revertebatur sedens super
currum suum. legens prophetam ysaiam.
Dixit autem spiritus philippo. Accede. et adjunge
te ad currum istum. Accurrens autem philip
pus audivit illum legentem ysaiam prophe
tam. et dixit. Putasne intelligis quæ legis. Qui autem
et quomodo possum si non aliquis ostenderit
mihi? Rogavitque philippum ut ascende
ret. et sederet secum. Locus autem scripturæ quem le
gebat erat hic. Tanquam ovis ad occisionem
ductus est. et sicut agnus coram tondente se
se mutus. sic non aperuit os suum. In humili
tate iudicium eius sublatum est. Generatio
nem eius quis enarrabit. quia tollitur de terra vita eius. Respondens autem eunuchus philippo
dixit. Obsecro te. de quo propheta dicit hoc
de se. an de alio aliquo. Aperiens autem philippus
os suum. et incipiens a scriptura ista evange
lizavit illi jesum. Et dum irent per viam. venerunt
ad quandam aquam. et ait eunuchus. Ecce
aqua. quis prohibet me baptizari? Dixit autem
philippus. Si credis ex toto corde licet. Re
spondens eunuchus. Credo filium dei esse jesum christum.
Et jussit stare currum. Et descenderunt uterque
in aquam philippus. et eunuchus. et baptizavit
eum. Cum autem ascendissent de aqua. spi
ritus domini rapuit philippum. et amplius non vidit
eum eunuchus. Ibat enim per viam suam gau
dens. Philippus autem inventus est in azoto.
Et pertransiens evangelizabat omnibus ci
vitatibus. donec veniret caesaream.

Saulus adhuc spirans minarum et cædis in discipulos
domini. Accessit ad principem sacerdotum.
et petit ab eo epistolas in damascum ad synagogas. ut si quos invenisset huius viæ virros
ac mulieres. vinctos perducere ierusalem. Et
cum iter faceret. contigit ut appropinquaret
damasco. Et subito circumfulsit eum lux
de celo media die. et cadens in terram audivit vo
cem dicentem sibi. Saule saule quid me persequeris
Qui dixit. Quis es domine. et ille. Ego sum jesus
nazarenus quem tu persequeris. Durum est tibi contra
stimulum calcitrare. Qui tremens et stupens dixit. Domine
quid me vis facere. Et dixit ad eum. Surge. et ingredere
civitatem. et ibi dicetur tibi quid te oporteat
facere. Viri autem illi qui comitabantur eum
stabant stupefacti. audientes quidem vocem
neminem autem videntes. Surrexit autem saulus de terra. apertisque oculis nihil videbat. Ad
manus autem illum trahentes. introduxerunt in
damascum. Et erat ibi diebus iii. videns
non manducavit. neque bibit. Erat autem
quidam discipulus damasci nomine ananias. Et
dixit ad illum in visu dominus. Anania. At ille ait.
Ecce ego domine. Et dominus ad illum. Surge. et vade in
viam quæ vocatur recta. et quære in domo iu
de saulum nomine tharsensem. Ecce enim ipse
orat. Et vidit virum ananiam nomine venien
tem et imponentem sibi manus ut visum
recipiat. Respondit autem ananias. Domine audivi a
multis de viro hoc quanta mala fecerit sanctis
tuis ierusalem. Et hic habet potestatem a principibus
sacerdotum alligandi omnes qui invocant
nomen tuum. Dixit autem ad eum dominus. Vade
quia vas electionis est mihi iste. ut portet nomen
meum coram gentibus. et regibus. et filiis israel.
Ego enim ostendam illi quanta oportet eum pro
nomine meo pati. Et abiit ananias. et intro
ivit in domum. et impositis ei manibus dixit.
Saule frater. dominus misit me ihesus qui apparuit
tibi in via qua venisti. ut videas et replearis
spiritu sancto. Et continuo ceciderunt ab oculis
eius quasi squamæ. et visum recepit.
Et surgens baptizatus est. Et cum accepisset cibum
confortatus est. Fuit autem cum discipulis
qui erant damasci per dies aliquos. Et con
tinuo in synagogis prædicabat jesum. quoniam hic est filius dei. Stupebant autem omnes qui audiebant. et dicebant. Nonne hic est qui expugnabat eos qui invocabant nomen istud. et huc ad hoc venerat. ut vinctos illos duceret ad principes sacerdotum. Paulus autem multo magis
convalescebat. et confundebat habitantes
in damasco. affirmans quoniam hic est
christus. Cum impleti essent autem dies multi. consilium fecerunt iudei ut eum interficerent.
Notum autem factum est saulo insidiis eorum. Custodiebant autem et portas die ac nocte. ut eum
interficerent. Accedentes autem discipuli nocte.
per murum dimiserunt eum. submittentes
in sporta. Cum autem venisset ierusalem tem

ypo. clx
Ieg. lvi.

Ieremi. i. sicut ego hic
Ysai. quadragesimo.

ypo. clx.

alia et passio et de hac ad
et iudicium et de hac in
viam pacis.

gene. xvi.

Ieremi. xxiii.
Ioel. xxii.
Ysai. xxvi.

Ieremi. i. et ly. 3.

Ysai. lxxx.
Ieremi. u.
de tem. a. t.
Gent. i.
Ieremi. ly.

Ieremi. u. in
Ideo. u. xviii.
Ioel. xxii.
Ysai. v. xxxvi.

Ieremi. u. 3.

tibar iunge te discipulis. et omnes eunte
hanc non credentes qui eos discipulos
Cum ita fuisset ab apostolum illum dixerat
ad apostolos. et quaerunt illis quomodo in uia ut
dixerat dominus. et locutus est eis. et ait quomodo in
malo fiduciae estis nomine meo. et
ait illis. euntes. et ecce in mediis. et
dicitur agnus in nomine domini. Lo. bas
quoque gentibus. et disputabant cum greis. si
autem quisquam occidere eum. et ecce
nouissime filii. ad diuerunt eis nocte ora
tam. et dimiserunt eum in galilea. Cola qd
pretum iudeam. et galileam. et samariam
habebat pacem. et edificabatur ambulans
timore dei. et consolatione sancti spiritus replebat
Factum est autem cum esset petrus iosam
illum. et uenit per solos qui sunt circumcisi
tenuerunt eum dicentes quia habes
abiisti octo. et ecce in grabato qui erat
paraliticus. et ait illi petrus. enea. sanet te
dominus ihesus christus. surge. et sterne tibi. et con
tinuo surrexit. et uiderunt illum omnes qui
habitabant lidde. et sharon. qui conuersi sunt ad
dominum. In iope autem fuit quidam discipulus nomine
tabita. qui interpretata dicitur dorcas. hic ple
na erat operibus. et eleemosynis quae faciebat
sed factum est in diebus illis ut infirmata mo
reretur. Quam cum autem lauissent posuerunt
eam in cenaculo. cum autem audissent petrus esse
in lidda ab iope discipuli audientes quia petrus esset
ibi. miserunt duos uiros ad eum rogan
tes ne pigeret eum uenire usque ad nos. Et
surgens ad petrus uenit cum illis. et cum
aduenisset. duxerunt illum in cenaculum
et circumstetterunt eum omnes uiduae
flentes. et ostendentes eis tunicas et uestes quas
fecerat illis dorcas. Eiectis autem omnibus
ut
petrus ponens genua orauit. et con
uersus ad corpus dixit. Tabita surge. At
illa aperuit oculos suos. et uisto petro resedit.
dans illi manum. et exiuit eam. et
uocauit sanctos. et uiduas. Assignauit eam
eis uiuam. factum autem est per uniuersam
ioppen. et crediderunt multi in domino. Et
factum est autem ut diebus multis moraretur
iope apud simonem quidam corium
Vir autem erat quidam in caesarea nomine cornelius
centurio cohortis. qui dicebatur italica. religiosus
timens dominum. cum omni domo sua faciens
eleemosynas plebi. et deprecans deum semper. Vidit in uisu
manifeste qui fere quasi hora diei angelum di
ei introeuntem ad se. et dicentem sibi. Cor
nelii. At ille intuens eum timore conpe
tus dixit. Quis es domine. Dixit autem illi.

Oraciones tue et elemosinae tue ascenderunt
in memoriam in conspectu dei. et nunc mit
tis in ioppen. et accersis simonem qui
cognominatur petrus. hic hospitatur apud
simonem quidam corium cuius est do
mus iuxta mare. hic dicet tibi quid
te oporteat facere. et cum discesisset angelus
qui loquebatur illi. uocauit duos seruos
suos. et militem metuentem deum ex his qui
illi parebant. Cumque eis transisset ora
dimisit illos in ioppen. Postero autem die
cum illi iter facerent. et appropinquarent
ciuitati ascendit petrus in superiora ut oraret
circa horam sextam. Et cum esuriret. uoluit
gustare. paratis autem illis. cecidit super
eum mentis excessus. et uidet celum
apertum. et descendere uas quoddam uelud
linteum magnum quattuor initiis summit
ti de celo in terram. In quo erant omnia
quadrupedia terrae et reptilia terae. et uolatilia
celi. et factum est ad eum. Surge petre. occide
et manduca. Ait autem petrus. absit do
mine. quia numquam manducauit omne
commune et immundum. et uox iterum
secundo ad eum. Quae deus purificauit ne tu
commune dicas. hoc autem factum est per ter.
et statim receptum est uas in celum. et dum mo
se hesitaret petrus quid nam esset
quod uisum erat. ecce uiri qui missi erant a cor
nelio interrogantes domum simonis astite
runt ad ianuam. et cum uocassent in
tegabant si simon qui cognominatur
petrus. illic hospitatur. petro autem
cogitante de uisione. dixit spiritus ei. Ecce
uiri tres quaerunt te. Surge ergo de
scende et uade cum eis. nihil dubitans
quia ego misi illos. Descendens autem petrus ad
uiros dixit. Ecce ego sum quem quaeritis. Quae
est causa propter quam uenistis. Illi dixerunt. Cor
nelius centurio uir iustus et timens dominum
testimonium habens ab uniuersa gente iu
deorum. responsum accepit ab angelo sancto accer
sere te in domum suam. et audire uerba
abs te. Introducens ergo eos. cepit eos
pernoctare. Die autem crastino surgens profectus est
cum eis. et quidam ex fratribus ab iope
comitati sunt eum. Altera autem die intrauit
caesaream. Cornelius uero expectabat eos
uocauerat cognatos suos et necessarios
amicos. Et factum est cum introisset pe
trus. obuiauit ei cornelius et procidens
ad pedes eius adorauit eum. petrus
uero eleuauit eum dicens. Surge ego
ipse homo sum. et loquens cum illo intra
uit et inuenit multos qui conuenerant

Lev. 1. deam

Gen. 1. 4

Act. 10. 9

Gen. 27. 33

Act. 10. 9

Act. 10. 9

Act. 10. 9

Dixerunt ad illos: Vos estis filii abrahamis
et semen eius sumus. Quomodo tu dicis
quia liberi fiemus? Dixit eis Iesus: Amen
amen dico vobis: Quia omnis qui facit
peccatum seruus est peccati. Seruus autem
non manet in domo in eternum. Filius autem
manet in eternum. Si ergo filius vos liberauerit
fuerit liberi eritis. Scio quia filii estis abrahe.
Sed quaritis me interficere quia sermo meus
non capit in vobis. Quod ego apud patrem meum
loquor hec. Et quod vos quidem quod audistis
a patre vestro. Respondentes dixerunt et dixerunt
ei: Pater noster abrahe est. Dicit eis Iesus:
Si filii abrahe estis opera abrahe facite.
Nunc autem quaritis me interficere hominem
qui veritatem vobis locutus sum quam audiui
a deo. Hoc abrahe non fecit. Nos de fornicatione
non sumus natus. Unum patrem habemus
deum. Dixit ergo eis Iesus: Si deus pater
vester esset diligeretis me. Ego enim
ex deo processi et venio. Nec enim
a me ipso venio sed ille me misit.
Quare loquelam meam non cognoscitis?
Quia non potestis audire sermonem meum.
Vos ex patre diabolo estis et desideria
patris vestri uis facere. Ille homicida
erat ab initio et in veritate non stetit
quia non est veritas in eo. Cum loquitur
mendacium ex propriis loquitur quia
mendax est et pater eius. Ego autem
si veritatem dico non credistis mihi.
Quis ex vobis arguet me de peccato?
Si veritatem dico quare vos non creditis
mihi? Qui ex deo est verba dei audit.
Propterea vos non audistis quia ex deo
non estis. Respondentes iudei dixerunt
et dixerunt ei: Nonne dicimus nos
quia samaritanus es tu et habes
dyabolum? Respondit Iesus: Ego
dyabolum non habeo sed honorifico
patrem meum et uos inhonorastis me.
Ego autem non quero gloriam meam
est qui querat et iudicat. Amen amen
dico vobis: Si quis sermonem meum
seruauerit mortem non uidebit in
eternum. Dixerunt iudei: Nunc
cognouimus quia dyabolum habes.
Abraham mortuus est et prophete
et tu dicis: Si quis sermonem meum
seruauerit non gustabit mortem
in eternum. Nonne tu maior es
patre nostro abrahe qui mortuus est?
Et prophete mortui sunt. Quem
te ipsum facis? Respondit Iesus:
Si ego glorifico me gloria mea
nihil est. Est pater meus qui
glorificat me quem uos dicitis
quia deus noster est. Et non
cognouistis eum. Ego autem
noui eum. Et si dixero quia non
nouisse eum ero similis
uobis mendax. Sed scio eum
et sermonem eius seruo.
Abraham pater uester
exultauit ut uideret
diem meum. Vidit
et gauisus est.
Dixerunt ergo iudei
ad eum: Quinquaginta
annos nondum habes
et abraham uidisti?
Dixit eis Iesus:
Amen amen dico
uobis: Antequam
abraham fieret
ego sum. Tulerunt
ergo lapides ut
iacerent in eum.
Iesus autem
abscondit se
et exiuit de
templo.

Iacob. 13. Epiphania
Ebdomada
Dom. vi.

7. & xl.
Ap. vii.

Ele. credere repente dest
sic ut de mdere iudoy
credere i nullo gentis
fm illd nullos historia
mit primero.

110

Et cum transisset
Iesus uidit hominem
cecum a natiuitate.
Et uidit eum
discipuli eius
dicentes: Magister
quis peccauit
hic aut parentes
eius ut natus
cecus nascatur?
Respondit Iesus:
Neque hic peccauit
neque parentes
eius sed ut
manifestentur
opera dei in
illo. Nos
operemur
opera eius
qui misit me
donec dies est.
Venit nox
quando nemo
potest operari.
Quamdiu
sum in mundo
lux sum mundi.
Hec cum
dixisset
exposuit
in terram
et fecit
luto de
sputo
et
illinit
luto
super
oculos
eius
et
dixit
eis:
Ite
lauare
in
piscina
siloe
quod
interpretatur
missus.
Abiit
ergo
et
lauit
et
uenit
uidens.
Vicini
ergo
et
qui
prius
uidebant
eum
quia
cecus
erat
dicebant:
Nonne
hic est
qui
sedebat
et
mendicabat?
Alii
dicebant
quia
hic est.
Alii
autem
dicebant
quia
non sed
similis
eius
est.
Ille autem
dicebat
quia
ego
sum.
Dicebant
ergo
illi:
Quomodo
aperti
sunt
oculi
tui?
Respondit
ille
dicens:
Homo
qui
dicitur
iesus
luto
fecit
et
unxit
oculos
meos
et
dixit
mihi
quia
uade
ad
piscinam
siloe
et
lauare.
Et
abiit
et
lauatus
sum
et
uidi.
Et
dixerunt
ei
illi:
Ubi
est
ille?
Dicit
nescio.
Adducunt
eum
ad
pharisaeos
hominem
qui
fuerat
cecus.
Erat
autem
sabbatum
quando
luto
fecit
deus
et
aperuit
oculos
eius.
Rursus
ergo
interrogabant
eum
pharisaei
quomodo
uidisset.
Ille
autem
dixit
eis:
Luto
imposuit
super
oculos
meos
et
lauabar
et
uideo.
Ergo
quidam
de
pharisaeis
dixerunt:
Non
est
hic
homo
a deo
qui
sabbatum
non
custodit.
Alii
autem
dicebant
quomodo
potest
homo
peccator
hec
signa
facere?
Et
scisma
erat
inter
eos.
Dicunt
ergo
cecus
iterum
tu
quid
dicis
de eo
qui
aperuit
oculos
tuos?
Ille
autem
dixit
quia
propheta
est.
Non
credebant
ergo
iudei
de eo
quia
cecus
fuisset
et
uisum
accepisset
donec
uocauerunt
parentes
eius
qui
uidisset
eum
et
interrogauerunt
eos
dicentes:
Hic
est
filius
uester
quem
uos
dicitis
quia
cecus
natus
est?
Quomodo
ergo
nunc
uidet?
Responderunt
parentes
eius
et
dixerunt:
Scimus
quia
hic
est
filius
noster
et
quia
cecus
natus
est.
Quomodo
autem
nunc
uidet
nescimus
aut
nos
quis
aperuit
oculos
eius
nos
nescimus.
Ipse
aetatem
habet
interrogate
eum
ipse
de se
loquetur.
Hec
dixerunt
parentes
eius
quia
timebant
iudeos.
Iam enim
conspirauerant
iudei
ut si quis
eum confitetur
esset
christum
extra
sinagogam
fieret.
Propterea
parentes
eius
dixerunt
quia
aetatem
habet
ipsum
interrogate.
Vocauerunt
ergo
hominem
qui
fuerat
cecus
secundo
et
dixerunt
ei:
Da
gloriam
deo.
Nos
scimus
quia
hic
homo
peccator
est.
Dixit
ergo
ille:
Si
peccator
est
nescio.
Unum
scio
quia
cecus
cum
essem
modo
uideo.
Dixerunt
autem
illi
iterum
quid
fecit
tibi?
Quomodo
aperuit
oculos
tuos?
Respondit
eis:
Dixi
uobis
iam
et
audistis
quare
iterum
audire
uultis
numquid
et
uos
uultis
discipuli
eius
fieri?
Maledixerunt
ergo
eum
et
dixerunt:
Tu
discipulus
illius
sis
nos
autem
Moysi
discipuli
sumus.
Nos
scimus
quia
Moysi
locutus
est
deus
hunc
autem
nescimus
unde
sit.
Respondit
ergo
ille
homo
et
dixit
eis:
Hoc
enim
mirum
est
quia
nescitis
unde
sit
et
aperuit
oculos
meos.
Scimus
autem
quia
peccatores
deus
non
audit
sed
si
quis
dei
cultor
est
et
uoluntatem
eius
fecerit
hunc
audit.
A
saeculo
non
auditum
est
quia
aperuerit
quis
oculos
cecci
natiui.
Nisi
esset
hic
a deo
non
poterat
facere
quidquam.
Dixerunt
ei
et
dixerunt
ei:
Tu
in
peccatis
natus
es
totus
et
tu
docet
nos?
Et
eiecerunt
eum
foras.
Audiuit
Iesus
quia
eiecerunt
eum
foras
et
cum
inuenisset
eum
dixit
ei:
Tu
credis
in filium
dei?
Respondit
ille
et
dixit
ei:
Et
quis
est
domine
ut
credam
in
eum?
Dixit
ei
Iesus:
Et
uidisti
eum
et
qui
loquitur
cum
tecum
ipse
est.
Ille
autem
ait:
Credo
domine.
Et
procidens
adorauit
eum.
Et
ait
Iesus:
In
iudicium
ego
in hunc
mundum
ueni
ut
qui non
uident
uideant
et
qui uident
caeci
fiant.
Audierunt
hec
quidam
ex
pharisaeis
qui
erant
cum
eo
et
dixerunt
ei:
Numquid
et
nos
caeci
sumus?
Dixit
eis
Iesus:
Si
caeci
essetis
non
haberetis
peccatum
nunc autem
dicitis
quia
uidemus
peccatum
uestrum
manet.

170

Et cum
hec
dixisset
exiuit
cum
discipulis
suis
trans
torrentem
cedron
ubi erat
hortus
in quem
introiuit
ipse
et
discipuli
eius.
Sciebat
autem
et
iudas
qui
tradebat
eum
locus
quia
sepe
conuenerat
Iesus
cum
discipulis
suis
illuc.
Iudas
ergo
cum
accepisset
cohortem
et
a pontifice
et
a pharisaeis
ministros
uenit
illuc
cum
laternis
et
lampadibus
et
armis.
Iesus
autem
sciens
omnia
quae
uenient
super
eum
processit
et
dixit
eis:
Quem
quaritis?
Responderunt
ei:
Iesum
nazarenum.
Dicit
eis
Iesus:
Ego
sum.
Stabat
autem
et
iudas
qui
tradebat
eum
cum
ipsis.
Et
cum
dixisset
eis
ego
sum
abierunt
retrorsum
et
ceciderunt
in terram.
Iterum
ergo
interrogauit
eos
dicens:
Quem
quaritis?
Et
dixerunt
ei:
Iesum
nazarenum.
Respondit
Iesus:
Dixi
uobis
quia
ego
sum.
Si
ergo
me
quaritis
sinite
hos
abire.
Ut
impleretur
sermo
quem
dixerat
quia
quos
dedisti
mihi
non
perdidi
ex
eis
quemquam.
Simon
ergo
petrus
habens
gladium
eduxit
eum
et
percussit
seruum
principis
sacerdotum
et
abscidit
eius
auriculam
dexteram.
Erat
autem
nomen
seruo
malchus.
Dixit
ergo
Iesus
petro:
Mitte
gladium
tuum
in
uaginam.
Calicem
quem
dedit
mihi
pater
non
bibam
illum?
Cohors
ergo
et
tribunus
et
ministri
iudeorum
comprehenderunt
Iesum
et
uinxerunt
eum
et
adduxerunt
eum
ad
annam
primum
erat enim
socer
caiphae
qui
erat
pontifex
anni
illius.
Erat
autem
caiphas
qui
consilium
dederat
iudeis
quia
expedit
unum
hominem
mori
pro
populo.
Sequebatur
autem
eum
Iesum
simon
petrus
et
alius
discipulus.
Discipulus
autem
ille
erat
notus
principi
sacerdotum
et
introiuit
cum
Iesu
in
atrium
principis
sacerdotum.
Petrus
autem
stabat
ad
ostium
foris.
Exiuit
ergo
discipulus
alius
qui
erat
principi
sacerdotum
et
dixit
ostiariae
et
introduxit
petrum.
Dicit
ergo
petro
ancilla
ostiaria:
Nunquid
et
tu
ex
discipulis
es
hominis
hui?
Dicit
ille
non
sum.
Stabant
autem
serui
et
ministri
ad
prunas
quia
frigus
erat
et
calefaciebant
se.
Erat
autem
et
petrus
cum
eis
stans
et
calefaciens
se.
Principis
autem
sacerdotum
interrogauit
Iesum
de
discipulis
suis
et
de
doctrina
eius.
Respondit
ei
Iesus:
Ego
palam
locutus
sum
mundo
ego
semper
docui
in
synagoga
et
in
templo
quo
omnes
iudei
conueniunt
et
in
occulto
locutus
sum
nihil.
Quid
me
interrogas?
Interroga
audientes
quid
locutus
sum
eis
ecce
hi
sciunt
quae
dixerim
ego.
Hec
autem
cum
dixisset
unus
astans
ministrorum
dedit
alapam
Iesu
dicens:
Sic
respondes
principi
sacerdotum?
Respondit
ei
Iesus:
Si
malo
locutus
sum
testimonium
perhibe
de
malo
si
autem
bene
quare
me
caedis?
Et
misit
eum
annas
ligatum
ad
caiphan
principem
sacerdotum.
Erat
autem
simon
petrus
stans
et
calefaciens
se.
Dixerunt
ergo
illi:
Nunquid
et
tu
ex
discipulis
eius
es?
Negauit
ille
et
dixit:
Non
sum.
Dicit
unus
de
seruis
principis
sacerdotum
cognatus
eius
cui
abscidit
petrus
auriculam:
Nonne
te
uidi
in
horto
cum
illo?
Iterum
ergo
negauit
et
continuo
gallus
cantauit.
Adducunt
ergo
Iesum
a caiphan
in
praetorium
erat
autem
mane
et
ipsi
non
introierunt
in
praetorium
ut
non
contaminarentur
sed
manducarent
pascha.
Exiuit
ergo
pilatus
foras
ad
illos
et
dixit
eis:
Quam
accusationem
affertis
aduersus
hominem
hunc?
Responderunt
et
dixerunt
ei:
Si non
esset
hic
malefactor
non
tibi
tradidissemus
eum.
Dixit
ergo
eis
pilatus:
Accipite
eum
uos
et
secundum
legem
uestram
iudicate
eum.
Dixerunt
ergo
iudei
ei:
Nobis
non
licet
interficere
quemquam.
Vt
sermo
Iesu
impleretur
quem
dixerat
significans
qua
morte
esset
morituros.
Introiuit
ergo
iterum
in
praetorium
pilatus
et
uocauit
Iesum
et
dixit
ei:
Tu
es
rex
iudeorum?
Responsit
Iesus:
A
te
hoc
dicis
an
alii
dixerunt
de
me
tibi?
Responsit
pilatus:
Nunquid
ego
iudeus
sum?
Gens
tua
et
principes
sacerdotum
tradiderunt
te
mihi
quid
fecisti?
Responsit
Iesus:
Regnum
meum
non
est
de
hoc
mundo
si
de
hoc
mundo
esset
regnum
meum
ministri
mei
decertarent
ut
non
tradar
iudeis
nunc
autem
regnum
meum
non
est
hinc.
Dixit
ergo
pilatus
ei:
Ergo
rex
es
tu?
Responsit
Iesus:
Tu
dicis
quia
rex
sum
ego.
Ego
in
hoc
natus
sum
et
ego
in
hoc
uenio
in
mundum
ut
testimonium
perhibeam
veritati
omnis
qui
est
ex
veritate
audit
meam
vocem.
Dicit
eis
pilatus:
Quid
est
veritas?
Et
cum
hec
dixisset
iterum
exiuit
ad
iudeos
et
dicit
eis:
Ego
nullam
inuenio
in
eo
causam.
Est autem
consuetudo
uobis
ut
unum
dimittam
uobis
in
pascha
uultis
ergo
dimittam
uobis
regem
iudeorum?
Ergo
omnes
rursum
clamauerunt
dicentes:
Non
hunc
sed
barabam.
Erat
autem
barabas
latro.
Tunc
ergo
apprehendit
pilatus
Iesum
et
flagellauit
eum.
Et
milites
plectentes
coronam
de
spinis
imposuerunt
eius
capiti
et
uestimentis
purpureis
circumdederunt
eum
et
dicebant
ave
rex
iudeorum
et
dabant
ei
alapas.
Exiuit
ergo
iterum
pilatus
foras
et
dicit
eis:
Ecce
adducam
eum
uobis
foras
ut
cognoscatis
quia
in
eo
nullam
inuenio
causam.
Exiuit
ergo
Iesus
portans
coronam
spineam
et
purpureum
uestimentum
et
dicit
eis
pilatus:
Ecce
homo.
Cum
autem
uidissent
eum
principes
sacerdotum
et
ministri
clamauerunt
dicentes:
Crucifige
crucifige
eum.
Dicit
eis
pilatus:
Accipite
eum
uos
et
crucifigite
ego
enim
non
inuenio
in
eo
causam.
Responderunt
iudei
ei:
Nos
habemus
legem
et
secundum
legem
debet
mori
quia
filium
dei
se
fecit.
Cum audisset
ergo
pilatus
hunc
sermonem
magis
timuit
et
introiuit
in
praetorium
iterum
et
dicit
ad
Iesum:
Vnde
es
tu?
Iesus
autem
responsum
non
dedit
ei.
Dicit
ergo
ei
pilatus:
Mihi
non
loquis?
Nescis
quia
potestatem
habeo
crucifigere
te
et
potestatem
habeo
dimittere
te?
Responsit
Iesus:
Non
haberes
potestatem
aduersum
me
ullam
nisi
esset
tibi
datum
desuper
propter
hoc
qui
tradidit
me
tibi
maius
peccatum
habet.
Ex
hoc
iudeos
quaerebat
pilatus
dimittere
eum
iudei
autem
clamabant
dicentes:
Si
hunc
dimittis
non
es
amicus
caesaris
omnis
enim
qui
se
regem
facit
contradicit
caesari.
Hec
ergo
cum
audisset
pilatus
adduxit
foras
Iesum
et
sedit
pro
tribunali
in
loco
qui
dicitur
lithostrotos
hebraice
autem
gabatha.
Erat
autem
parasceue
pascha
hora
quasi
sexta
et
dicit
iudeis
ecce
rex
uester.
Illi autem
clamabant
tolle
tolle
crucifige
eum.
Dicit
eis
pilatus
regem
uestrum
crucifigam?
Responderunt
principes
sacerdotum
non
habemus
regem
nisi
caesarem.
Tunc
ergo
tradidit
eum
illis
ut
crucifigeretur.
Suscepit
autem
Iesum
et
eiebat
sibi
crucem
exiens
in
eum
qui
dicitur
caluarie
locum
hebraice
autem
golgotha
ubi
eum
crucifixerunt
et
cum
eo
alios duos
hinc
et
hinc
medium
autem
Iesum.
Scripsit
autem
et
titulum
pilatus
et
posuit
super
crucem
erat
autem
scriptum
iesus
nazarenus
rex
iudeorum
hunc titulum
legerunt
multi
iudeorum
quia
prope
erat
ciuitas
locus
ubi
crucifixus
est
iesus
et
erat
scriptum
hebraice
graece
latine
dicebant
principes
sacerdotum
iudeorum
pilato
ne
scribas
rex
iudeorum
sed
quia
ipse
dixit
rex
sum
iudeorum
Respondit
pilatus
quod
scripsi
scripsi
milites
autem
cum
crucifixissent
eum
acceperunt
uestimenta
eius
et
fecerunt
quadripertita
singulis
militibus
partem
et
tunicam
erat autem
tunica
inconsutilis
a
summo
contexta
per
totum
dixerunt
ergo
ad
inuicem
non
scindamus
eam
sed
sortiamur
de
illa
cuius
sit
ut
scriptura
impleatur
dicens
diuiserunt
sibi
uestimenta
mea
et
super
uestem
meam
miserunt
sortem
et
milites
quidem
hec
fecerunt
Stabant
autem
iuxta
crucem
iesu
mater
eius
et
soror
matris
eius
maria
cleophae
et
maria
magdalene
cum
autem
uidisset
iesus
matrem
et
discipulum
stantem
quem
diligebat
dicit
matri
suae
mulier
ecce
filius
tuus
deinde
dicit
discipulo
ecce
mater
tua
et
ex
illa
hora
accepit
eum
discipulus
in
sua
Cum autem
sciret
iesus
quia
omnia
iam
consummata
sunt
ut
consummaretur
scriptura
dixit
sitio
Vas
erat
positum
plenum
aceto
illi
autem
plenum
spongiam
aceti
et
hysopo
circumdantes
obtulerunt
ei
ad
os
cum
autem
accepisset
acetum
iesus
dixit
consummatum
est
et
inclinato
capite
tradidit
spiritum
Iudei
ergo
quoniam
parasceue
erat
ut
non
remanerent
in
cruce
corpora
sabbato
erat enim
magnus
sabbati
illius
rogauerunt
pilatum
ut
frangerentur
eorum
crura
et
tollerentur
ergo
milites
et
fregerunt
crura
primi
et
alterius
qui
simul
cum
eo
crucifixus
est
ad
illum
autem
cum
uenissent
ad
iesum
ut
uiderunt
eum
iam
mortuum
non
fregerunt
eius
crura
sed
unus
militum
lancea
latus
eius
aperuit
et
continuo
exiuit
sanguis
et
aqua
et
qui
uidit
testimonium
perhibuit
et
testimonium
eius
uerum
est
et
ille
scit
quia
uera
dicit
ut
et
uos
credatis
Haec
enim
facta
sunt
ut
scriptura
impleretur
os non
comminuetis
ex eo
rursum
alia
scriptura
dicit
uidebunt
in
quem
pupugerunt
Post
hoc
autem
rogauit
pilatum
iosef
ab
arimathea
qui
erat
discipulus
iesu
occultus
autem
propter
timorem
iudeorum
ut
tolleret
corpus
iesu
et
permisit
pilatus
ergo
uenerunt
et
tulerunt
corpus
iesu
Venit
autem
et
nicodemus
ab
initio
nocte
ad
iesum
ferens
mixturam
myrrae
et
aloes
quasi
pondo
centum
Acceperunt
ergo
corpus
iesu
et
ligauerunt
illud
cum
aromatibus
sicut
mos
est
sepelire
apud
iudeos
Erat
autem
in
loco
ubi
crucifixus
est
iesus
hortus
et
in
horto
monumentum
nouum
in
quo
nondum
quisquam
positus
erat
ibi
ergo
propter
parasceuen
iudeorum
quia
iuxta
erat
monumentum
posuerunt
iesum

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

diebus supuenientibus ab herodoliamis, ipse autem
obiuit. Et Iunges unus ex eis nomine aga
bus significabat per spiritum magnam fa
mem futuram in uniuerso orbe terrarum. Quae facta est sub
claudio. Discipuli autem prout quis habebat in mu
nere suo, proposuerunt mittere in seruitium fratribus
in iudea habitantibus. Et fecerunt, mittentes ad se
niores per manus barnabae et saulis. Eodem autem
tempore misit herodes rex manus ut affli
gerent quosdam de ecclesia. Occidit autem iacobum
fratrem iohannis gladio, uidensque autem quia placeret iu
deis, apposuit apprehendere petrum. Erant
autem dies azimorum. Quem cum apprehendis
set misit in carcerem, tradens quatuor
ordinibus militum custodiendum uolens post
pascham producere eum populo. Et petrus quidem
seruabatur in carcere. oratio autem fiebat sine ui
missione ab ecclesia ad dominum pro eo. Cum autem pro
ducturus eum esset herodes, ipsa nocte erat
petrus dormiens inter duos milites, uinctus
catenis duabus. Et custodes ante hostium cus
todiebant carcerem. Et ecce angelus domini
astitit et lumen refulsit in habitaculo carceris, p
cussisque latere petri excitauit eum dicens: Sur
ge uelociter. Et ceciderunt catenae de manu
bus eius. Dixit autem angelus ad eum: Praecingere
et calceare caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit
illi: Circumda tibi uestimentum tuum et sequere
me. Et exeuns sequebatur eum et nesciebat quia
uerum est quod fiebat per angelum. Existimabat autem
se uisum uidere. Transeuntes autem primam
et secundam custodiam uenerunt ad portam
ferream quae ducit ad ciuitatem: quae ultro aperta
est eis. Et exeuntes processerunt uicum unum
et continuo discessit angelus ab eo. Et petrus
ad se reuersus dixit: Nunc scio uere quia misit
dominus angelum suum et eripuit me de ma
nu herodis et de omni expectatione plebis iude
orum. Consideransque uenit ad domum mariae
matris iohannis, qui cognominatus est marcus,
ubi erant multi congregati et orantes. Pul
sante autem ostium janue, processit puella ad
audiendum nomine rode. Et ut cognouit uocem
petri, pre gaudio non aperuit ianuam, sed intro
currens nuntiauit stare petrum ante ianuam.
At illi dixerunt ad eam: Insanis. Illa autem affir
mabat sic se habere. Illi autem dicebant: Ange
lus eius est. Petrus autem perseuerabat pulsans. Cum
autem aperissent hostium, uiderunt eum et obstu
puerunt. Innuens autem eis manu ut taceret
narrauit quomodo dominus educisset eum de car
cere, dixitque: Nunciate iacobo et fratribus haec.
Et egressus abiit in alium locum. Facta autem die
erat non parua turbatio inter milites quid nam
de petro factum esset. Herodes autem cum requisisset
eum et non inuenisset, inquisitione facta de custodi
bus iussit eos duci. Descendens quoque iudaea in
caesaream ibique commorabatur. Erat autem iratus
tyriis et sidonis. At illi unanimes ueniebant
ad eum, et persuaso blasto quod erat super cubicu
lum regis, postulabant pacem, eo quod alere
tur regiones eorum ab illo. Statuto autem die
herodes uestitus uestimento regio, sedit pro tribu
nali, et concionabatur ad eos. Plebs autem ad
clamabat dei uocem et non hominis. Confesti
im autem percussit eum angelus dei eo quod non de
derit honorem deo. Et consumptus a uermibus
expirauit. Verbum autem dei crescebat et
multiplicabatur. Barnabas autem et saulus reuersi
sunt ab hierosolimis expleto ministerio,
assumpto iohanne qui cognominatus est
marcus. Erant autem in ecclesia quae erat an
tiochiae, prophetae et doctores, in quibus barnabas
et symeon qui uocatur niger et lucius cyrenen
sis et manaen qui erat herodis tetrarchae col
lactaneus et saulus. Ministrantibus autem illis
domino et ieiunantibus dixit illis spiritus sanctus:
Segregate mihi barnabam et saulum in opus
quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes et
orantes et imponentes eis manus dimiserunt
illos. Et ipsi quidem missi ab spiritu sancto abie
runt seleuciam, inde nauigauerunt cyprum.
Et cum uenissent salaminam, prdicabant
uerbum dei in synagogis iudaeorum. Habebant autem
et iohannem in ministerio. Et cum perambulassent
insulam usque paphum, inuenerunt uirum quendam magum pseudo
prophetam iudeum, cui nomen erat bariesu
qui erat cum proconsule sergio paulo uiro p
dente. hic accersiens barnabam et saulum, desi
derabat audire uerbum dei. Resistebat autem
illis elymas magus. Sic enim interpretatur no
men eius, quaerens auertere proconsulem a fide.
Saulus autem qui et paulus repletus spiritu sancto in
tuens in eum dixit: O plene omni dolo et omni
fallacia fili diabuli inimice omnis iustitiae non
desinis subuertere uias domini rectas? Et nunc ecce
manus domini super te, et eris caecus non uidens so
lem usque ad tempus. Et confestim cecidit
in eo caligo et tenebrae et circuiens quaerebat
manum dantes. Tunc proconsul cum uidisset
factum credidit admirans super doctrina domini.
Et cum a paho nauigassent paulus et qui cum
eo erant, uenerunt perge pamphiliae, iohannes
autem discedens ab eis, reuersus est hierosolimam.
Illi uero pertranseuntes perge uenerunt in
antiochiam pisidiae. Et ingressi synagogam in
die sabbatorum sederunt. Post lectionem autem
legis et prophetarum miserunt principes synago
gae ad eos dicentes: Viri fratres, quis est in uobis

Adoo. i. xvi.
Dnic. xxv. d.
Je. xxvi.
d. e. xii.
Adoo. ii. xxii. b.

Dnic. xvii.
Adnq. xli.

Ex. iii. xxxii.

Gr. cxiii.

Adoot. vii.

79

Dnic. i.
Dnic. xxi.

Ioel. ii. xlii.

a sergio paulo proconsule quae fides ipsi sub ego sanctus non pauly

Gray Scale
0 1 2 3 4

H p

serui eius audiuit dicere ad plebem. Surgens
autem paulus et manu silentium indicens ait.
Viri israelite. et qui timetis deum audite. De
plebe israel elegit patres nostros et plebem exal
tauit cum essent incolae in terra egypti et
in brachio excelso eduxit eos de ea. et per xl.
annos tempus morum eorum sustinuit in de
serto. et destruens gentes septem in terra ca
naan sorte distribuit eis terram eorum. qui per
cent. et l. annos. et post haec dedit iudices
usque ad samuhel prophetam. et exinde petierunt
regem. et dedit illis deus saul filium
cis. virum de tribu beniamin annis xl.
et amoto illo: suscitauit illis dauid regem.
cui testimonium perhibens dixit. Inueni
dauid filium iesse virum secundum cor meum. qui
faciet omnes uoluntates meas. huius de
semine secundum promissionem eduxit deus israel
saluatorem iesum. praedicante ante faciem ad
uentus eius baptismum paenitentiae omni populo
israel. Cum impleret autem iohannes cursum
suum dicebat. Quem me arbitramini esse non
sum ego. sed ecce uenit post me. cui non sum
dignus calceamenta pedum soluere. Viri
fratres filii generis abraham. et qui timetis
in eis deum. uobis uerbum salutis huius
missum est. Qui enim habitant in hierusalem et
principes eius. hoc ignorantes. et uoces prophetarum
quae per omne sabbatum legunturur iudicando
impleuerunt. et nullam causam mortis inuenientes in eo petierunt a pilato ut interfi
cerent eum. Cumque consummassent omnia
quae de eo scripta sunt. deponentes eum de
ligno. posuerunt in monumento. Deus uero suscitauit eum a mortuis tertia die. qui uisus est
per dies multos his qui simul ascenderant cum eo
de galilea in hierusalem. qui usque nunc sunt testes
eius ad plebem. et nos uobis annuntiamus
eam quae ad patres nostros repromissio facta est. quam
hanc deus adimpleuit filiis nostris resuscitans
iesum sicut et in psalmo secundo scriptum est.
filius meus es tu. ego hodie genui te. Quod autem
resuscitauit eum a mortuis. amplius iam
non reuersurus in corruptionem hoc dixit. Quia da
bo uobis sancta dauid fidelia. Idcirco et alia scrip
tura dicit. Non dabis sanctum tuum uidere corrup
tionem. Dauid enim in sua generatione cum administrasset uoluntati dei. dormiuit et appositus est ad patres suos et uidit corruptionem
suam. Quorum igitur sit uobis uiri fratres. quod per hunc
uobis remissio peccatorum annuntiatur. ab omni
bus quibus in prioribus legem moysi iustificari non
potuistis. in hoc omnis qui credit iustificatur. Videte
ergo ne superueniat uobis quod dictum est in prophetis.
Videte contemptores et admirami et dis

p dominum. quia opus operor ego in diebus uestris. opus
quod nemo credet. si quis enarrauerit uobis. Exeuntibus autem illis. rogabant ut sequenti sabbato
loquerentur sibi uerba haec. Cum autem dimissa esset
synagoga. secuti sunt multi iudaeorum et colentes
iudaismum. paulum et barnabam. Qui
loquentes ad eos suadebant eis ut perstarent
in gratia dei. Sequenti autem sabbato pene
omnis ciuitas conuenit audire uerbum
dominum. Videntes autem turbas iudaei. repleti
sunt zelo. et contradicebant his quae
paulo dicebantur blasphemantes. Tunc
constanter paulus et barnabas dixerunt. Vo
bis oportebat primum loqui uerbum dei. sed
quia repulistis illud et iudicastis uos in
dignos esse uitae aeternae. ecce conuertimur ad
gentes. sic enim praecepit nobis dominus. posui te
lumen gentium. ut sis in salutem usque ad extremum terrae. Audientes autem gentes gaudebant
et glorificabant uerbum domini. et credebant quotquot erant praedestinati ad uitam aeternam. Disseminabatur autem uerbum
domini per uniuersam regionem. Iudaei autem
instigauerunt religiosas mulieres et honestas
et primos ciuitatis. et excitauerunt persecu
tionem in paulum et barnabam. et eiecerunt
eos de finibus suis. At illi excussis pulueribus
pedum in eos. uenerunt iconium. Discipuli
autem repletabantur gaudio et spiritu sancto. Fac
tum est autem secundum hoc ut simul introirent
in synagogam iudaeorum. et ita loquerentur. ita
ut crederent iudaeorum et graecorum copiosa multitudo. Qui uero incredituli fuerunt iudaei. suscitauerunt et adiuuandam eos
aduersum animas gentium adhibuerunt fidelibus. Dum ergo plures
demorarentur fiducialiter agentes in domino
testimonium perhibente uerbo gratiae dante
signa et prodigia fieri per manus eorum. Diuisa
autem est multitudo ciuitatis. et quidam
quidem erant cum iudaeis. quidam uero cum
apostolis. Cum autem fuisset impetus gentium et
iudaeorum cum principibus suis. et contumelias
inferrent et lapidarent eos. intelligentes
confugerunt ad ciuitates lycaoniae
lystrum. derbem. et omnem circa
gionem: et ibi euangelizantes erant. Et
quidam uir lystris infirmus pedibus se
debat. claudus ex utero matris suae qui
nunquam ambulauerat. hic audiuit paulum
loquentem. Qui intuitus eum et considerans
quia habet fidem ut salus fieri possit dixit
magna uoce. Surge super pedes tuos erectus.
Et exiliuit et ambulabat. Turbae autem cum
uidissent quae fecerat paulus. leuauerunt

Tob. xxxiii.
1. e. xxxiii. xli.
xpl. celi.
lep. xli.
p. xcvi.
dny. vite.
1. e. xli.
hae. viii. x.
iij ae. xi.
p. ij.
ps. clxiii
p. xv.
Act. ij.
gnae. xi. iij

uocem suam in comune dicentes. Quia dii
miles factis hominibus descenderunt ad nos.
Et uocabant barnabam iouem. paulum iou
menarium. quia ipse erat dux uerbi. Sacer
dos quoque iouis qui erat ante ciuitatem. attulit
coronas affixerat. et cum turbis uolebat sacrifi
care. Et ubi audierunt apostoli hoc scili
cet apostolus. consciscentes uestimenta sua exierunt
ad turbas clamantes. dicentes. Viri quid
hoc facitis. et nos mortales sumus similes
uobis homines. annuntiantes uobis ab
hac uanis eorum. ad dominum uiuum qui fecit ce
lum terram mare et omnia quæ in eis sunt.
qui in præteritis generationibus dimisit omnes
gentes ingredi uias suas. Et quidem non
sine testimonio semetipsum reliquit. bona
faciens de celo dans pluias et tempora fruc
tifera. implens cibo et letitia corda nostra.
Et hæc dicentes. uix sedauerunt turbas ne
mihi uerentur. Supuenerunt autem quidam ab
antiochia et iconio iudei et persuadentes turbas
lapidauerunt paulum. extraxerunt eum extra
ciuitatem existimantes eum mortuum esse
circumdantibus autem eum discipulis surgens
introiuit ciuitatem. Et postera die profect
e cum barnaba in derben. Cumque euangeli
zassent ciuitatem illam. docuissent multos
rediit iterum lystram et iconium. et antiochiam.
confirmantes animas discipulorum exhortan
tes ut permanerent in fide et quia per multas tribu
lationes oportet nos introire in regnum dei.
Et cum constituissent illis per singulas eccle
sias presbiteros. et orassent cum ieiunatio
nibus commendauerunt eos domino in quem credi
derant. Et transeuntes per pisidiam uenerunt
pamphiliam. et loquentes in pergen uerbum
domini descenderunt in attaliam. Et inde
nauigauerunt antiochiam. unde erant tra
diti gratiæ dei in opus quod compleuerunt. Cum autem
uenissent congregassent ecclesiam. retu
lerunt quanta fecisset dominus cum illis. quia
aperuisset illis gentibus ostium fidei. Et qua
n diutius tempus fuit morabantur cum
discipulis. Et quidam descendentes de iu
dea docebant fratres. quia nisi circumcidamini
secundum morem moysi non potestis salui fieri.
Cum ergo factus esset non minima pa
ra barnabas adversum illos. statuerunt
ut ascenderent paulus et barnabas et quo
dam alii ex aliis ad apostolos et presbiteros in hierusalem
super hac questione. Illi autem deducti ab ecclesia
pertransibant fenicen et samariam narran
tes conuersionem gentium et faciebant
gaudium magnum omnibus fratribus.

Cum autem uenissent hierosolimam suscepti sunt
ab ecclesia et ab apostolis et senioribus. annuntian
tes quanta dominus fecisset cum illis. Surrexerunt autem
quidam de heresi pharisaeorum. qui crediderant
dicentes. quia oportet circumcidere eos. parere quoque
legem moysi. Conuenerunt autem apos
toli uidere de hoc uerbo. Cum autem magna
conquisitio fieret surgens petrus dixit ad eos.
Viri fratres. vos scitis quia ab antiquis diebus
in nobis elegit dominus per os meum audire gentes
uerbum euangelii credere. Et qui nouit corda
deus testimonium perhibuit dans illis spiritum
sanctum sicut et nobis. Et nihil discreuit inter
nos et illos fide purificans corda eorum. Nunc
ergo quid tentatis dominum imponere iugum
super ceruices discipulorum. quem neque patres nostri
neque nos portare potuimus. Sed per gratiam domi
ni iesu credimus saluari sicut et illi.
Tacuit autem omnis multitudo. audientes
barnabam et paulum. narrantes quanta
fecisset deus signa et prodigia in gentibus per eos.
Et postquam tacuerunt. respondit iacobus dicens.
Viri fratres audite me. Simon narrauit
quomodo primum deus inspexit sumere ex
gentibus populum nomini suo. et huic concordant
uerba prophetarum sicut scriptum est. Post hæc reuer
tar et reedificabo tabernaculum dauid quod cor
uerum. et diruta eius reedificabo. et erigam il
lud. ut requirant ceteri hominum dominum.
et omnes gentes super quas inuocatum est nomen
meum dicit dominus. faciens hæc. Notum a
seculo est domino opus suum. Propter quod ego iudico
non inquietare eos qui ex gentibus conuertuntur
ad dominum. sed scribere ad eos ut abstine
ant se a contaminationibus simulacrorum.
et fornicatione. et suffocatis. et sanguine.
Moyses enim a temporibus antiquis habet in sin
gulis ciuitatibus qui eum predicant in synago
gis ubi omnis sabbatis legitur. Tunc pla
cuit apostolis et senioribus cum omni ecclesia eligere
uiros ex eis. et mittere antiochiam cum paulo
et barnaba. iudam qui cognominatus est
barnabam. et silam uiros primos in fratres.
scribentes per manus eorum. apostolis et seniores frat
ribus qui sunt in antiochia et syria et cilicia
fratribus gentibus salutem. Quoniam audiuimus
quia quidam ex nobis exeuntes turbauerunt
uos uerbis. euertentes animas uestras quibus
non mandauimus. placuit nobis collecti
ex eis unanimes eligere uiros. et mittere ad uos
cum karissimis nostris barnaba et paulo hominibus qui
tradiderunt animas suas pro nomine domini no
stri iesu christi. Misimus ergo iudam. et
silam qui et ipsi uobis uerbis referent eadem
unum est enim spiritum sancto et nobis nichil

.. S. e. xxii.
p. i. ix.
: Act. xiv.
— Act. x. xvii. xxvii.
y Act. xiii. vi. Iob. xxi.
— Leu. xxiii.
r Act. x. i. Ex. lxxv.
y Act. xi.
+ Deu. xx.
Y
.. xv. exxxvi.
: 2. e. xxx.
y Ex. v. Leu. lxxvi.
+ Deu. exlvi.
y Act. xiii.
Act. xxi.
Ex. cv.
Ex. xxiii. Ex. lxxi. Deu. xvi. d. Ex. cvi. Act. xiv. d. Act. i. l. h. j.
.. Io. i. v.

ultra impone nobis pondus qui hi necessarie
abstinere vos ab immolatis simulacrorum
et sanguine suffocato et fornicatione. Ad
hi custodientes vos bene agetis. Valete. Et
ingressi sunt defendere antiochiam.
et congregata multitudine tradiderunt
epistolam. Quam cum legissent, gaudebant super
consolatione. Iudas autem et Silas cum essent
prophete plures consolati sunt fratres verbo
firmaverunt. Facto autem ibi tempore aliquanto
dimissi sunt cum pace a fratribus ad eos qui mis-
erant illos. Paulus autem et Barnabas morabat
antiochie docentes et evangelizantes
cum aliis plurimis verbum dei. Post aliquot autem
dies dixit ad Barnabam Paulus. Revertentes
visitemus fratres per universas civitates in quibus
prædicavimus verbum domini quomodo se habent.
Barnabas autem volebat secum assumere Iohannem
qui cognominatus est Marcus. Paulus autem rogabat
eum ut qui discessisset ab eis a Pamphilia
et non isset cum eis in opus non debere recipi.
Factus est autem ex hoc dissensio, ita ut discedere
alter ab altero; Barnabas assumpto Marco navigavit in Cipri.
Paulus vero electo Silas, profectus est tradentes eum gratiæ dei a fratribus.
Perambulabat autem Syriam et Cilicias, confir-
mans ecclesias præcipiens custodire præcepta
apostolorum et seniorum. Perveniens autem Derben et Lis-
tram. Et ecce discipulus quidam erat ibi nomine Timotheus filius mulieris cuiusdam fidelis
Iudee gentilis. Hunc testimonium reddebant qui
in Listris erant et Iconio fratres. Hunc voluit Paulus secum proficisci. Et assumens circumcidit
eum propter Iudeos qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes quia pater eius gentilis
esset. Cum autem pertransirent civitates tradebant eis custodire dogmata quæ erant decreta
ab apostolis et senioribus qui erant Iherosolimis.
Ecclesie quidem confirmabantur fide et abundabant numero cotidie. Transeuntes autem
Phrygiam et Galatie regionem. Venerunt
usque Asiam. Cum loquerentur verbum in Asia. Cum venissent
autem in Mysiam, tentabant ire in Bithyniam.
et non permisit eos spiritus. Et cum pertransissent
Mysiam descenderunt in Troadem. Et visio per
noctem Paulo ostensa est: vir Macedo quidam erat stans et deprecans eum dicens. Trans-
ire in Macedoniam adiuva nos. Ut autem visionem vidit,
statim quæsivimus proficisci in Macedoniam: certi facientes quoniam vocasset nos deus evangelizare eis. Navigantes autem a Troade
recto cursu venimus in Samothracam. Et
sequenti die in Neapolim. Inde Philippis
quæ est prima partis Macedonie civitas colonia. Eramus autem in hac urbe diebus aliquot.

consistentes. Die autem sabbatorum egressi sumus
foras portam iuxta fluvium. Ubi videbatur oratio
esse. Sedentes locuti sunt mulieribus quæ con-
venerant. Et quædam mulier nomine Lidia
purpuraria civitatis Thyatirenorum colens
deum audiebat, cuius dominus aperuit cor. Ad
intendere his quæ dicebantur a Paulo. Cum
autem baptizata esset et domus eius dixit rogans
dicens. Si iudicastis me fidelem domino
esse introite in domum meam. Et manet.
Et coegit nos. Factum est autem eundo nos
ad orationem puellam quandam habentem spiritum
pythonem obviare nobis quæ quæstum
magnum præstabat dominis suis divinando.
Hæc sequebatur Paulum et nos: clamabat dicens.
Isti homines servi dei excelsi sunt qui an-
nuntiant nobis viam salutis. Hoc autem fa-
ciebat multis diebus. Dolens autem Paulus et
conversus spiritui dixit. Præcipio tibi in nomine Iesu Christi
exire ab ea. Et exiit eadem hora. Videntes autem
domini eius quia exiit spes quæstus eorum. Apprehendentes
eos Paulum et Silam perduxerunt in forum
ad principes. et offerentes eos magistratibus
dixerunt. Hi homines conturbant ci-
vitatem nostram. Cum sint iudei et annun-
tiant morem quem non licet nobis suscipere
neque facere cum simus romani. Et exurgit
ergo plebs adversus eos. et magistratus dis-
cissis tunicis eorum iusserunt illos virgis ce-
di. Et cum multas plagas eis imposuissent
miserunt eos in carcerem præcipientes custo-
di ut diligenter custodiret eos. Qui cum
tale præceptum accepisset. misit eos in in-
timum carcerem et pedes eorum strinxit ligno. Media
autem nocte Paulus et Silas orantes laudabant
dominum. Audiebant eos
qui in custodia erant. Subito autem terræ motus
factus est magnus: ita ut moverentur fundamenta
carceris. Et confestim aperti sunt ostia
omnia et omnium vincula soluta sunt. Et
expergefactus autem custos carceris et videns apertas
ianuas carceris. et evaginato gladio volebat
se interficere. existimans fugisse vinctos. Clama-
vit autem Paulus voce magna dicens. Sceleris
feceris tibi malo. nihil enim hic sumus. Per-
vocans lumina introgressus est. et tremefactus
prostratus est Paulo et Silæ ad pedes et perducens eos
foras ait. Domini quid me oportet facere ut
salvus fiam. At illi dixerunt. Crede in do-
minum Iesum et salvus eris tu et domus tua.
Et locuti sunt ei verbum domini cum omni
qui erat in domo eius. Et tollens eos in illa ho-
ra noctis lavit plagas eorum. et baptizatus
est ipse et omnis domus eius continuo. Cum
quo perduxisset eos in domum suam apposuit

16

Ad Rom. xv. vii.

Ad Cor. xi. i.
Deut. xv. v.
Ps. Fi.
Ad Ro. i. xi.

Eph. viii.

Mat. xi. vii.

Io. v. vii.

Luc. xi.
Sap. xxxvi.

Ad Ro. ii. y.

Ad Ro. y. xvii. xxvi.

cum meusim, et locutus est cum omni domo sua
audentes, et ecce die sequenti erat, miserunt magi
stratus ut dicerent. Dimittite homines
illos, fluxerunt autem ad eos cum uerbis ut
paulo, qui miserunt magistratus ut uos di
mittamini. Nunc igitur exeuntes ire in pa
ce. Paulus autem dixit eis. Cedere nos publice
depulsos hominis ciues romanos miserunt
in carcerem. Et nunc occulte nos eiciunt.
Non ita. Sed veniant ipsi nos eiciant. Nun
tiauerunt autem magistratibus uerba hoc.
Timuerunt autem audito quia romani essent. Et ue
nientes deprecati sunt eos. Et educentes rogabant
ut egrederentur de urbe. Et exeuntes autem
de carcere introierunt ad lydiam. Et uisis
fratribus consolati sunt eos. Profecti sunt.

Cum autem pambulassent amfipolim et
apoloniam. uenerunt thessalonicam u
bi erat synagoga iudeorum. Secundum consuetudinem
autem paulus introiuit ad eos. Et per sabbata
tres disserebat eis de scripturis. Adapriens et
insinuans quia oportuit pati. et resurgere a
mortuis. Et quia hic est christus ihesus ego annun
tio uobis. Et quidam ex eis crediderunt. et
adiuncti sunt paulo et sile. et de colentibus
gentilibus. Et de mulieribus magna. et mu
lieres nobiles non paucae. Zelantes autem iudei
assumentes et de uulgo uiros quosdam ma
los. et turba facta concitauerunt ciuitatem. et
stantes domum iasonis. quaerebant eos producere
in populum. Et cum non inuenissent eos. trahebant
iasonem. et quosdam fratres ad principes ciu
tatis clamantes. Quia hi sunt qui orbem
concitant. et huc uenerunt. Quos suscepit
iason. Et hi omnes contra decreta caesaris
faciunt regem alium dicentes esse ihesum. Et
concitauerunt autem plebem. et principes ciuita
tis audientes haec. Et reliquos cum
iasone dimiserunt eos. fratres uero
confestim per noctem dimiserunt paulum
et silam in berean. Qui cum aduenissent
in synagogam iudeorum introierunt. Hi autem
erant nobiliores eorum qui sunt in thessalonica.
qui susceperunt uerbum cum omni auditione.
cotidie scrutantes scripturas si haec se habe
rent. Et multi quidem crediderunt ex eis. et gen
tilium mulierum honestarum. et uirorum non
paucorum. Cum autem cognouissent in thessalo
nica iudei quia et hoc praedicatum est a paulo
uerbum dei. uenerunt et illic commouentes
et turbantes multitudinem. Statimque fe
pauli dimiserunt fratres. ut iret usque ad
mare. Silas autem et timotheus remanserunt
ibi. Qui autem deducebant paulum. deduxe
runt eum usque athenas. et accepto mandatum
ab eo ad silam et timotheum ut quam celeri
ter uenirent ad illum profecti sunt.

Paulus autem cum athenis exspectaret eos. incita
batur spiritu eius in ipso uidens idolatriae dedi
tam ciuitatem. Disputabat igitur in sina
goga cum iudeis. et colentibus in foro per omnes
dies quos adeuenit. Quidam autem epicurei et sto
ici philosophi disserebant cum eo. Et quidam
dicebant. Quid uult seminium uerbiuolus hic
dicere. Alii uero nouos dominus uidentur
annuntiare. Et quia hoc resurrectionem
annuntiabat eis. Et apprehensum eum adareo
pagum duxerunt dicentes. Possumus scire
quae est haec nouam quae dicitur doctrina. Nouum
quidam infers auribus nostris. Volumus ergo scire
quidnam uelint haec esse. Athenienses autem
omnes et aduenae hospites ad nihil aliud uacabant
nisi aut dicere aut audire aliquid nouum.

Stans autem paulus in medio areopagi ait. Viri
athenienses. pro omnibus quasi superstitiosos uos uideo.
Praetereuntem enim et uidens simulacra uestra. Inue
ni etiam aram in qua scripsit scriptum. Ignoto deo. Quod igitur
ignorantes colitis. hoc ego annuntio uobis.
Deus qui fecit mundum et omnia quae in eo sunt. hic
caeli et terae cum sit dominus. non in manufactis templis
habitat. neque manibus humanis colitur. in
digens aliquid cum ipse det omnibus uitam. et spi
ritum et omnia. fecitque ex uno omne genus
hominum inhabitare super uniuersam faciem
terae. definiens statuta tempora. et fines
habitationis eorum quaerere deum. si forte at
trectent eum. aut inueniant. quamuis non longe
sit ab unoquoque nostrum. In ipso enim uiuimus et mo
ueamur. et sumus. sicut et quidam uestrorum poe
tarum dixerunt. Ipsius enim genus sumus. Genus
ergo cum simus dei. non debemus existimare
aurum. et argentum. aut lapidi sculpturae artis
aut cogitationis hominum deitatem esse similem.
Et tempora quidem huius ignorantiae despiciens
deus. nunc annuntiat hominibus. ut omnes ubique
paenitentiam agant. eo quod statuerit diem in qua
iudicaturus est orbem terae in aequitate. in uiro
in quo statuit. fidem praebens omnibus fusci
tans eum a mortuis. Cum audissent autem
resurrectionem mortuorum quidam quidem irridebant.
quidam uero dixerunt. Audiemus te de hoc
rursus. Sic paulus exiuit de medio illorum. Qui
dam uero uiri adhaerentes ei crediderunt in
quibus et dionysius areopagita et mulier
nomine damaris. et alii cum eis.

Post hoc egressus ab athenis uenit corinthos. et inue
niens quendam iudeum nomine aquilam pon
ticum genere qui nuper uenerat ab italia
et priscillam uxorem eius eo quod praecepisset claudius
iudeos discedere omnes iudeos a roma accel

.. ypl. clxxxix. clxx.
ruū. xxv.
p. iii.

.. g. e. xxv.

.. lo. xu. xx.

.. j. e. xlviii.

.. j. e. xlv.

.. lo. i.
adro. iii
dpōe. xv.

.. pe. i. vq. dmō

.. lxxiv. lii.

.. lxxx. i. ulc.

: Fanerco 7 finet. q. sanos gre finis. q sanos
rebnacula vir que obumbrant.

Act. xl. hyu.
Act. xxi. d.
Act. u.
Act. n.v.
Act. i. vu.
Ps. xl.
Ioy. clxv.
Ps. c. xxx.
Ps. lxxxu. vu.
Ps. c. xlvij.
Ps. c. xxxx.
Ps. c. xxxi.
Act. i.

Act. a. uu.

Ioy. i.

Ru. xuu. f.
Ru. xuu. p.
Ru. xuu. p.

fit ad eos. et lutrauit eos. Et qui cum de euro
artis manebat apud eos. et opus faciebat
erat enim artis scenofactorie artis. Et dis
putabat in synagoga per omne sabbatum.
Suadebat enim nomen domini ihu. audiebant
iudeos et greecos. Cum uenissent autem de ma
cedonia silas et timotheus instabat uerbo
paulus testificans iudeis esse xpm ihm. Lo
quentibus autem eis et blasphemantibus. ex
cutiens uestimenta sua paulus ad eos dixit.
Sanguis uestr super caput uestrum. Mundus ego
et hoc ad gentes uadam. Et migans inde
intrauit in domum cuidam nomine titi iu
sti. colentis dm. cuius domus erat con
iuncta synagoge. Crispus autem archisyna
gogus credidit domino cum omni domo
sua et multi corinthios audientes cre
debant et baptizabantur. Dixit autem dns in
ete per uisionem paulo. noli timere sed loqui
et nec taceas. quia ego sum tecum. et nemo ap
ponetur te uere uocare te. quia plus est mi
hi multus in hac ciuitate. Sedebat autem ibi
annum et sex menses. docens apud eos uer
bum dei. Gallione autem proconsule achaie
insurrexerunt uno animo iudei in paulum.
et adduxerunt eum ad tribunal dicentes.
Quia contra legem hic persuadet hominibus colere
dm. Incipiente autem paulo aperire os. dixit gallio
ad iudeos. Si quidem esset iniquum aliquod
aut facinus pessimum o iudei. recte uos
sustinerem. Si uero questiones de uobis et no
minibus. legis uestre. uos ipsi uideritis. iudex
ego hoc nolo esse. Et eiiciebant eos a tribu
nali. Apprehendentes autem omnes. sostenem
principem synagoge. percutiebant ante tri
bunal. Et nihil eo. gallioni curae erat. pau
lus uero cum adhuc sustinuisset dies multos
fratres. uale faciens. nauigauit syriam
et cum eo priscilla et aquila. Qui tonsus
erat in cenchris. capud habebat enim
uotum. Deuenerunt ephesum. et illos ibi re
liquit. ipse uero ingressus synagogam disputa
uit cum iudeis. Rogantibus autem eis ut ma
iori tempore maneret. non consensit. sed uale faciens eis. dicens. oportet
me hoc tempus diem festum quem facio
in hierusalem. Rursum autem redeam ad uos. Et
profectus est ab ephesi. et descendens
caesaream. Ascendit et salutauit ecclesiam
et descendit antiochiam. et facto ibi aliquanto
tempore profectus est. per ordinem
galaticam regionem. et frygiam. confir
mans omnes discipulos. Iudeus autem
quidam apollo nomine alexandrinus natione
uir eloquens deuenit ephesum. potens

in scripturis. hic erat doctus uiam domini. et
feruens spiritu. loquebatur et docebat diligenter
ea quae sunt iesu. sciens tantum baptisma iohannis. hic
ergo coepit fiducialiter agere in synagoga.
Quem cum audissent priscilla et aquila. as
sumpserunt eum et diligentius exposuerunt
ei uiam dei. Cum autem uellet ire achaiam.
exhortati fratres scripserunt discipulis
ut suscipiant eum. Qui cum uenisset. co
laborauit multum his qui crediderant. Vehemen
ter enim iudeis conuincebat publice ostendens
per scripturas esse xpm ihm. Factum est autem
cum apollo esset corinthi. et paulus per
ambulans superiores partes uenisset ephesum. Inue
niens quosdam discipulos. dixit ad eos.
Si spiritum sanctum accepistis credentes. At illi dixe
runt ad eum. Si neque si spiritus sanctus audiui
mus. Ille uero ait. In quo ergo baptizati es
tis. Qui dixerunt. In iohannis baptisma.
Dixit autem paulus. Iohannes baptizauit baptismo pe
nitentiae populum dicens. in eum qui uenturus
esset post ipsum ut crederent. hoc est in ihm.
Hiis autem audiens baptizati sunt in nomine dni ihu.
Et cum imposuisset illis manus paulus.
uenit spiritus sanctus super eos. et loquebantur linguis
et prophetabant. Erant autem omnes uiri fere
duodecim. Introgressus autem synagogam cum
fiducia loquebatur per menses tres disputans et
suadens de regno dei. Cum autem quidam
indurarentur. et credere nolebant maledicentes
coram multitudine discessit ab eis. segregauit discipulos cotidie
disputans in schola cuiusdam tyranni. Hoc
autem factum est per biennium. ita ut omnes qui
habitabant in asia audirent uerbum dei.
iudei atque gentiles. Virtutes quoque non mo
dicas faciebat deus per manus paulli. ita ut etiam
super infirmos deferrentur a corpore
eius sudaria. et sanabantur a uexabantur ab
eis languores. et spiritus nequam egredebantur.
Tentauerunt autem quidam et circumeuntes iudei exorcistae inuocare
super eos qui habebant spiritus malos nomen dni
ihu dicentes. Adiuro uos per ihm quem
paulus praedicat. Erant autem septem filii iudei
principis sacerdotum scyeuae. hoc
facientes. Respondens autem spiritus nequam dixit eis.
ihm nouit. et paulum scio. uos autem qui estis
nescio. Et insiliens homo in eis in quo e
rat daemonium pessimum. et dominatus eis
praualuit contra eos. ita ut nudi
et uulnerati effugerent de domo illa. Hoc
autem notum factum est omnibus iudeis et gre
cis qui habitabant ephesi. et cecidit timor
super omnes illos. et magnificabatur nomen

Act. xu.

Act. xu.

Act. xu.

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

domum ihu multique credentium uenerebant
confitentes et annunciantes actus suos.
Quantum autem ex eis qui fuerant curiosa sectantes
conferentes libros combusserunt coram
omnibus. et computatis pecuniis eorum inuenerunt
pecuniam denariorum quinquaginta
milium. Sic fortiter dominus crescebat et
confirmabatur. ¶ Hiis autem expletis; disposuit paulus in spiritu transire macedoniam et
achaiam uenire hierosolimam dicens quoniam postquam
fuero ibi oportet me romam uidere. Mittens autem in macedoniam duos ex ministris
eius timotheum. et erastum. ipse remansit
ad tempus in asia. Factus est autem in illo tempore
turbatio non minima de uia domini.
Demetrius enim quidam nomine argentarius
faciens edes argenteas dianae. praestabat
artificibus non modicum quaestum. Quos congregans et eos qui huiusmodi erant opifices dixit.
Viri scitis quia de hac arte quaestus est nobis
et uidetis et audiatis. quia non solum ephesi.
sed pene totius asie paulus hic suadens auertit multum turbam dicens. quia non sunt
dii qui manibus fiunt. Sed solum ad hoc periclitabitur nobis pars redargui non
ut sed et magne dianae templum in nichilum deputabitur. Et destruet magnificentia
eius quam tota asia et orbis colit. Audientes autem repleti sunt ira. et exclamauerunt dicentes. Magna diana ephesiorum
et impleta est omnis confusione. et impetum fecerunt uno animo in theatrum
rapientes gaium et aristarcum macedones comites paulum. Paulo autem uolente introire in
populum. non permiserunt eum discipuli. Quidam autem et de asie principibus qui erant amici eius
miserunt ad eum rogantes ne se daret
in theatrum. Alii autem aliud clamabant;
erat enim ecclesia confusa. et plures nesciebant
quare conuenissent. De turba autem
detraxerunt alexandrum. pellentibus eum
iudaeis. Alexander ergo manu silentio petito
uolebat rationem reddere populo. Quem
ut cognouerunt iudaeum esse. uox fuit una
omnium. qui per horas duas clamantium
magna diana ephesiorum. Et cum sedisset scriba
urbis dixit. Viri ephesii. quis est hominum
qui nesciat ephesiorum ciuitatem cultricem esse magnae dianae uestae. cum igitur hiis
contradici non possit oportet uos sedatos esse
nichil temere agere. Adduxistis enim istos
uiros sacrilegos. neque blasphemantes
deam uestram. Qui si demetrius et qui cum eo
sunt artifices. habent aduersus aliquem causam
conuenit audientes agantur. et proconsules

sunt accusent inuicem. Si quid autem de aliis rebus
quaeritis. legitima ecclesia potest absolui.
Timentes autem ne seditionem incurramus
de hodierna. cum nullus obnoxius sit de quo non
possimus reddere rationem concursus istius.
Et cum hoc dixisset dimisit ecclesiam.
Postquam autem cessauit tumultus. uocauit paulus
discipulos. et exhortatus est eos. et profectus est in macedoniam. ¶ Cum autem p
ambulasset partes illas. et exhortatus esset
multo sermone. uenit ad graecam.
Vbi cum fecisset menses tres. factae sunt illi
insidiae a iudaeis. naui agenti in syriam.
Habuitque consilium ut reuerteretur per ma
cedoniam. Comitatus est autem eum usque
asiae. sopatros berhoensis. de thessalonicensibus aristarchus et secundus. et gaius derbeus. et timo
theus. asiani uero tychicus et trophimus.
hi autem praecedentes sustinebant nos in
troade. Nos uero navigauimus post dies azimorum
de philippis. et uenimus ad eos troade
diebus quinque. ubi demorati sumus diebus septem.
In uno autem sabbato cum conuenissemus
ad frangendum panem. paulus disputabat eis. profecturus in crastinum.
Perducebat sermonem usque in mediam noctem.
Erant autem lampades copiosae in cenaculo ubi erat congregatum. Sedebat autem
quidam adolescens nomine eutichus super
fenestram. cum uehementer compressus esset
disputatione diu paulo. ductus somno ce
cidit de tertio cenaculo deorsum. et sublatus
est mortuus. Ad quem cum descendisset paulus.
incubuit super eum. et complexus dixit.
Nolite turbari. anima enim ipsius in eo est.
Ascendens autem frangensque panem. et gustans
satisque allocutus usque in lucem. profectus est.
Adduxerunt autem puerum uiuentem
et consolati sunt non minime. Nos autem ad
ducentes navem navigauimus in asson. inde
suscepturi paulum. Sic enim disposuerat
ipse per terram uoluntatem eius facientes.
Cum autem conuenisset nos in asson. assumpto eo uenimus
in mitilenen. et inde navigantes sequenti
die uenimus in mellenum. quae est contra chio.
Et paulus transnauigare ephesum. ne quando
illi fieret mora in asia festinabat enim
si possibile sibi esset ut diem pentecostes
faciens esset hierosolimis. ¶ A mileto autem
misit ad ephesum presbiteros ecclesiae. Cum
autem peruenissent ad eum. dixit eis. Vos scitis a
prima die qua ingressus sum in asiam. qualiter
uobiscum per omne tempus fuerim seruiens domino cum omni humilitate et

S. ccv.

Re. iij vi
Re. i. xliij

multos lacrimis et temptationibus quæ mihi
contigerunt ex insidiis iudeorum; quomodo nihil subtraxerim
utilium vobis quominus annunciarem
vobis et docerem vos publice et per domos et testificans iudeis atque gentibus in
deum penitentiam et fidem in dominum nostrum ihesum xpm. Et nunc ecce
alligatus ego spiritu vado in hierusalem quæ ei
ventura sint mihi ignorans. Nisi quod spiritus sanctus per
omnes ciuitates testificatur mihi dicens quia
vincula et tribulationes manent me. Sed
nihil horum timeo nec facio animam meam
pretiosiorem quam me dum modo consummem cursum
meum et ministerium ubi accepi a domino
ihesu testificari euangelium gratie dei. Et nunc ecce ego
scio quia amplius non videbitis faciem meam
vos omnes per quos transiui predicans regnum
dei. Quia ipse contestor vos hodierna die quia
mundus sum a sanguine omnium. Non enim
subterfugi quo minus annunciarem omne
consilium dei vobis. Attendite vobis et uniuerso
gregi in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos
regere ecclesiam dei quam acquisiuit sanguine
suo. Ego scio quia intrabunt post discessionem
meam lupi graues in vos non parcentes gregi. Et ex
vobis ipsis exurgent viri loquentes
peruersa ut abducant discipulos post se. Propter quod
vigilate memoriam retinentes quia per annum
nocte et die non cessauit cum lacrimis vnum
quemque monens. Et nunc commendo vos
deo et verbo gratie eius qui potest edificare et
dare hereditatem in sanctificatis omnibus. Argentum
aut aurum aut vestem nullius concupiui;
vos ipsi scitis quia ad victum meum et eorum qui mecum sunt
seruierunt manus istæ omnia. Ostendi vobis quia sic laborantes
oportet suscipere infirmos ac meminisse verborum domini ihesu quia ipse dixit. Beatius est magis dare quam accipere. Et cum hæc dixisset posuit genua sua cum omnibus illis et orauit. Et factus est omnis fletus
collum pauli osculabantur eum dolentes maxime
in verbo quod dixerat quia amplius faciem
eius non videbunt. Et deducebant eum ad
nauem. Cum autem factum esset ut nauigaremus
abscissi ab eis, recto cursu venimus in
choum et sequenti die in rodum. Inde patarum.
Et cum inuenissemus nauem transfretantem in
fenicem ascendentes nauigauimus. Cum
apparuisset autem cypro et relinquentes eam
ad sinistrum nauigauimus in syriam et
venimus in tyrum. Ibi enim navis exponebat
onus suum. Inuenientes autem discipulos mansimus
ibi diebus vii. qui paulo dicebant per
spiritum ne ascenderet hierusalem. Et cum
essemus diebus plurimis descendit de iudea
quidam nomine agabus. Et cum venisset ad nos
tulit zonam pauli et alligans sibi pedes et
manus dixit hæc dicit spiritus sanctus. Virum cuius est
zona hæc sic alligabunt in hierusalem iudei. Et
tradent in manus gentium. Et cum audissemus
hæc rogabamus nos et eum loci illius ne
ascenderet hierusalem. Tunc respondit paulus et dixit. Quid facietis flentes et affligentes
cor meum. Ego enim non solum alligari. sed etiam in hierusalem paratus sum pro
nomine domini ihesu xpi. Et cum ei suadere non posset
nos quiescimus dicentes. Fiat voluntas
domini.

Post dies autem istos ascendentes
nos hierusalem venimus autem et discipuli de
caesarea nobiscum. Adducentes apud quem
hospitemur cyprium quidam a primo discipulo.

Et cum ei suasissemus

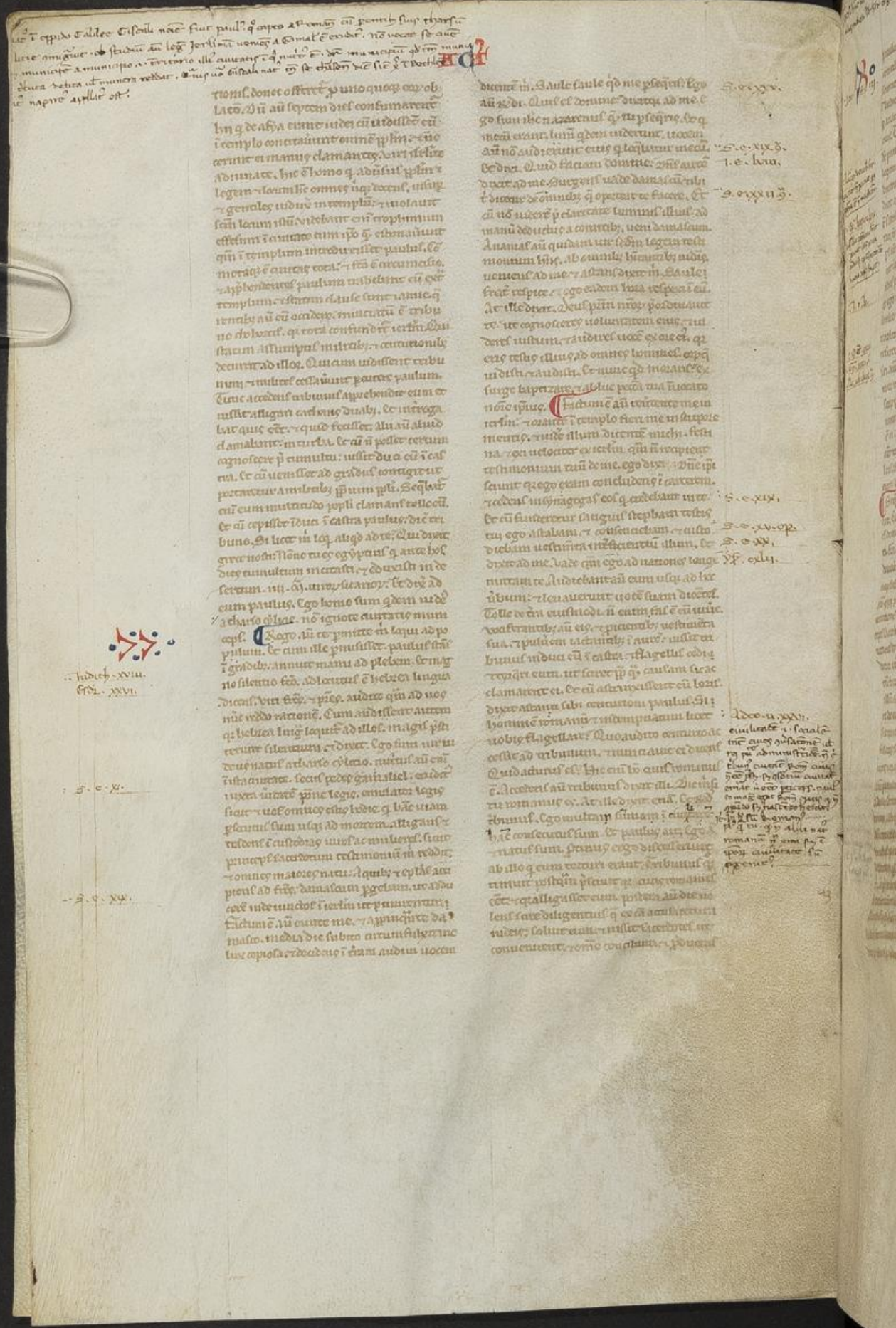

rionis, donec offerret p uno quoq; eorum ob
lacio. Vt autem septem dies consumarentur
hinc quidam de asia cum uidissent eum
in templo concitauerunt omnem plebem, et iecerunt
in eum manus clamantes, Viri israelite
adiuuate, hic est homo qui aduersus populum et
legem et locum hunc omnes ubique docet, insuper
et gentiles induxit in templum, et polluerunt
sanctum locum istum. Videbant enim eum cum
effesum in ciuitate cum tropho quem estimabant
quod in templum introduxisset paulus. Co
mouata quoque ciuitate tota, et factus est concursus
populi, apprehenderunt paulum, trahebantque eum extra
templum, statimque clausae sunt ianue.
Quaerentibus autem eum occidere, nuntiatum est tribu
no cohortis, quia tota confundetur hierusalem.
Qui statim assumpsit milites, et centuriones,
decurrit ad illos. Quorum uidissent tribu
num et milites cessauerunt pauire paulum.
Tunc accedens tribunus apprehendit eum et
iussit alligari catenis duabus, et interroga
bat quis esset, et quid fecisset. Alii autem aliud
clamabant inter turbas. Et cum non posset certum
cognoscere pe tumultum, iussit duci eum in castra.
Et cum uenisset ad gradus contigit ut
portaretur a militibus pe uim populi. Sequebatur
enim multitudo populi clamans tolle eum.
Et cum cepisset induci in castra paulus dixit tri
buno. Si licet mihi loqui aliquid ad te. Qui dixit
graece nosti: Nonne tu es egyptius qui ante hos
dies tumultum moliebaris, et eduxisti in de
sertum. iiii. milia uirorum sicarorum? Et dixit ad
eum paulus. Ego homo sum quidem iudeus
a tharso cilicie. non ignoro ciuitatis mum
cepsi. Rogo autem te permitte mihi loqui ad po
pulum. Et cum ille permisisset paulus stans
in gradibus annuit manu ad plebem. Et ma
no silentio facta, ad locutus est hebraica lingua
dicens. Viri fratres et patres audite quam ad uos
nunc reddo rationem. Cum audissent autem
quia hebraica lingua loquitur ad illos, magis par
tem silentium tenuerunt et dixit. Ego sum uir iu
deus natus tharso cilicie, nutritus autem sum
in ista ciuitate secus pedes gamaliel, eruditus
iuxta ueritatem patrum legis, emulator legis
sicut et uos omnes estis hodie. Qui hanc uiam
persecutus sum usque ad mortem, alligans et
tradens in custodias uiros ac mulieres, sicut
princeps sacerdotum testimonium mihi reddit,
et omnes maiores natu. Apud quos et epistolas
accepi ad fratres, damascum pgebam, ut adu
cerem inde uinctos in hierusalem ut puniremur.
Factum est autem mihi. Apparuit de
mano. media die subito circumfulsit me
lux copiosa, et decidi in terram audiui uocem
dicentem mihi. Saule saule quid me persequeris? Ego
autem respondi. Quis es domine? Dixitque ad me. Ego
sum iesus nazarenus quem tu persequeris. Et qui
mecum erant, lumen quidem uiderunt, et timuerunt
autem non audierunt uocem eius qui loquebatur mecum.
Et dixi. Quid faciam domine? Dixit autem
dominus ad me. Surge et uade damascum, ibi
tibi dicetur de omnibus quae operari te oportet. Et
cum non uiderem pe claritatem luminis illius, ad
manum deductus a comitibus, uenit damascum.
Ananias autem quidam uir iudeus legens secundum
legem, testimonium habens ab omnibus habitantibus iudeis,
ueniens ad me et astans dixit mihi. Saule
frater respice. Ego eadem hora respexi eum.
At ille dixit. Deus patrum nostrorum praeordinauit
te ut cognoscere uoluntatem eius, et uideres iustum, et audires uocem ex ore eius, quia
eris testis illius ad omnes homines, eorum quae
uidisti, et audisti. Et nunc quid moraris? Ex
surge baptizare, et abluere peccata tua inuocato
nomine eius. Factum est autem reuertente me in
hierusalem, et orante in templo fieri me in stupore
mentis, et uidi illum dicentem mihi festina, et exi uelociter de hierusalem, quia non recipient
testimonium tuum de me. Ego dixi. Domine ipsi
sciunt quia ego eram concludens et caedens
per singulas synagogas eos qui credebant in te.
Et cum funderetur sanguis stephani testis
tui ego astabam, et consentiebam, et custo
diebam uestimenta interficientium illum. Et
dixit ad me. Vade enim ego ad nationes longe
mittam te. Audiebant autem eum usque ad hoc
verbum, et leuauerunt uocem suam dicentes.
Tolle de terra huiusmodi non enim fas est eum uiuere.
Vociferantibus autem eis, et proiectantibus uestimenta
sua, et pulueres iacientibus in aere, iussit eum
tribunus induci in castra, flagellari, et dixit
torqueri eum, ut sciret pe quam causam sic ac
clamarent ei. Et cum astringisset eum loris.
dixit centurioni paulus. Si
hominem romanum et indemnatum licet
uobis flagellare? Quo audito centurio ac
cessit ad tribunum, nuntiauit et dicens
Quid facturus es? Hic enim romanus
est. Accedens autem tribunus dixit ei. Dic mihi
tu romanus es. At ille dixit. etiam. Et respondit
tribunus. Ego multa pecunia ciuitatem
hanc consecutus sum. Et paulus autem. Ego
autem natus sum. Protinus ergo discesserunt
ab illo qui eum torturi erant, et tribunus
timuit cognoscens quia ciuis romanus
esset, et alligasset eum. Postera autem die uo
lens certe diligentius quare accusaretur a
iudeis, soluit eum, et iussit sacerdotes ut
conuenirent, et omne concilium, et produxit

S. c. xxv.

S. c. xix. h. 1. e. hom.

S. c. xxxii. h.

S. c. xix.

S. c. xv. op.

S. c. xxi.

Ps. cxlii.

Iudith. xviii.

Eccl. xxvi.

Adoo. ii. xxvi.

S. c. x.

S. c. xx.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

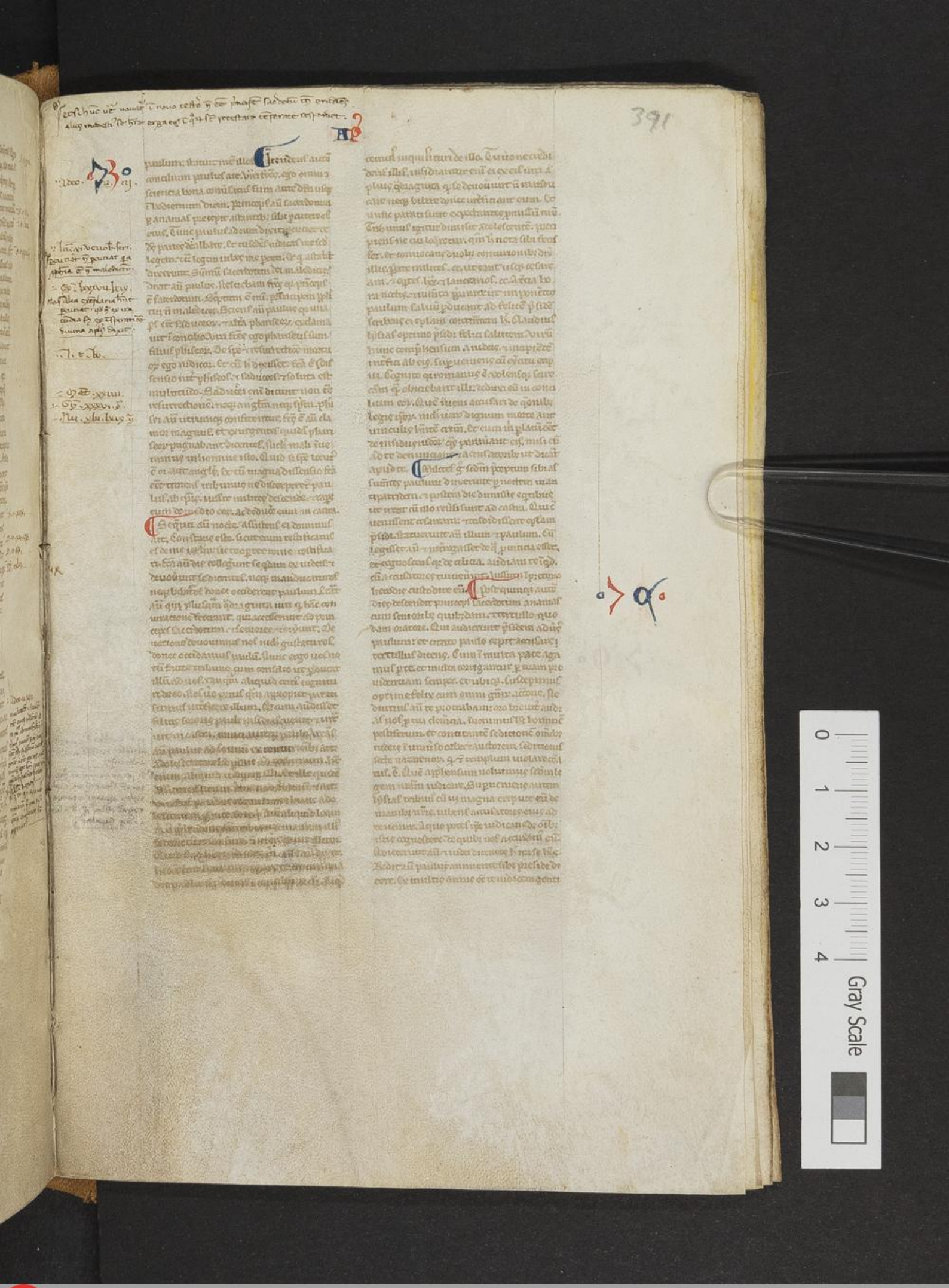

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

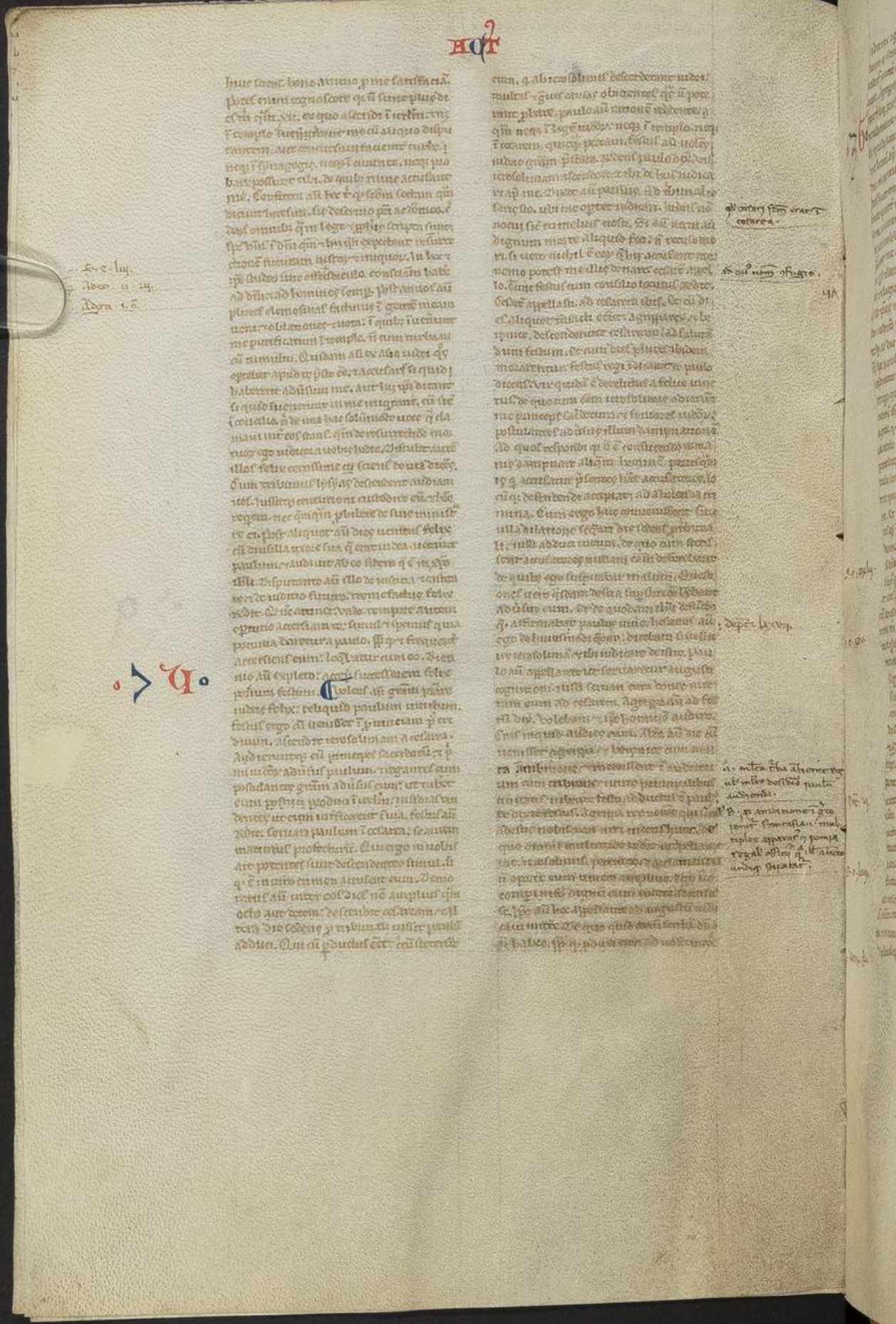

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Ap

adtrahere agrippa ut interrogatione fieri habeam q̃ scribam. Sue enim nonne est iudex inter mere iuuenum. rationem ei ñ significare. Agrippa uero ad paulum. Aut p̃mitis fuit loq̃ pro tribunali. Et paulus ex tensa manu cepit ratione reddere. Et ostendit quibus accusat a iudeis rex agrippa estimans uere beatum se esse. de quibus defendit se hodie. maxime et sciens omnia q̃ apud iudeos sunt consuetudines et questiones. propter quod peccet me audias. et quam uitam iuuentutis meam a iuuentute q̃ ab initio fuit in gente mea hierosolimis nouerunt omnes iudei. quia me ab initio sciunt testimonium phariseum. qui secundum certissimam sectam nostre religionis uixi phariseus. et nunc in spe q̃ ad promissionem factam patribus factus sum iudicio subiectus. in q̃ xii. tribus nostre nocte et die seruientes spe ad uenire deuenire. De q̃ spe accusor a iudeis. Rex quid incredibile iudicatur apud uos. si deus mortuos suscitat. Et ego quidem existimauim me ad iesu nazareni debere multa contraria agere. q̃ et feci in hierusalem. et multos sanctorum ego in carceribus principibus sacerdotum potestate accepta. Et cum occiderentur. de illis sententiam. per omnes synagogas frequenter punienti eos compellebam blasphemare. Et amplius insanienti in eos persequebar usque in exterias ciuitates. In quibus dum uadem a summis sacerdotibus potestate et permissu principum sacerdotum. die media uia rex iudee de celo supra solem fulgentem circumfulsisse me lumen et eos q̃ simul mecum erant. Omnes nos cum decidissemus in terram audiui uocem loquentem mihi hebraica lingua. Saule saule quid me persequeris. Durum tibi est contra stimulum calcare. Ego autem dixi. Quis es domine. Dominus autem dixit. Ego sum iesus q̃ tu persequeris. Sed surge et sta super pedes tuos. Ad hoc enim apparui tibi. ut constituam te ministrum. et testem eorum q̃ uidisti et eorum q̃ apparebo tibi. eripiens te de populo et de gentibus. in quas nunc ego mitto te aperire oculos eorum. ut conuertantur a tenebris ad lucem. et de potestate satanae ad deum. ut accipiant remissionem peccatorum. et sortem inter sanctos. per fidem quae est in me. Unde rex agrippa. Hec cum ita sint. ego non sum inuentus inobediens celesti uisioni. sed eis qui in damascum sunt primum. et hierusalem. et omnem regionem iudee. et gentibus annuntiabam. ut penitentiam agerent. et conuerterent ad deum. dignas penitentiae operantes. Hanc ob causam cum me iudei in templo comprehensum conabantur interficere. Auxilio autem adiutus dei usque in hodiernum diem sto. testificans et maiori et minori. nihil extra dicens. quam ea q̃ prophete locuti sunt futura esse. et moyses. Si passibilis. si primus ex resurrectione mortuorum. lumen annuntiare populo. et gentibus. Et cum hec loquitur se. rationem reddens. festus magna uoce dixit paulo. Insanis paule. multae te litterae ad insaniam conuertunt. At paulus. Non insanio optime feste. sed ueritatis uerba loquor. Scit enim de hiis rex. ad quem et constanter loquor. Latere enim eum nihil horum arbitror. Sed neque angulo quisquam hoc gestum esse credit. Rex agrippa credis. Agrippa autem ad paulum. In modico suades me christianum fieri. Et paulus. Oro apud deum. et in modico et in magno. non tantum te sed omnes hodiernum audientes hodie fieri tales qualis et ego sum excepto uinculis huius. Et surgit rex. et praeses bernice. et qui assidebant eis. Et cum secessissent loquebantur ad inuicem dicentes. Quia nihil morte aut uinculis dignum quid facit iste. Agrippa autem festo dixit. Dimitti potest iste hic. si non appellasset caesarem. Et autem iudicatum est eum nauigare in italiam. et tradebantur paulum cum reliquis custodiae corpori cui nomen iulio cohortis augustae. Et cum essent nauem adrumentinam incipientem nauigare: erat cum nobiscum aristarchus macedo thessalonicensis. Sequenti autem die deuenimus sidonem. humanius autem tractans iulius paulum permisit ad amicos ire. et sui curam agere. Et inde cum sustulissemus: subnauigauimus cypro. propter q̃ essent uentis contrarii. Et pelagus ciliciae et pamphiliae nauigantes: uenimus in lystram q̃ est ciliciae. ibi inuenientes centurio nauem alexandrinam nauigantem in italiam. transposuit nos in eam. Et cum multis diebus tarde nauigaremus. et uix deuenissemus contra gnidum. prohibente nos uento. adnauigauimus creae secundum salamina. Et uix illam nauigantes uenimus in locum qui dicitur boni portus. cui uicinus erat thalasa ciuitas. Multo autem temporis peracto. et cum iam non esset tuta nauigatio. eo q̃ iejunium iam praeteriisset. consolabatur eos paulus dicens. Viri uidebam cum iniuria et multo damno. non solum onerum et nauis sed et animarum nostrarum. incipere esse nauigationem. Centurio autem gubernatori et nauclero magis credebat. q̃ his quae a paulo dicebantur. Et cum aptus esset portus ad hiemandum. plurimi statuerunt consilium nauigare inde si quomodo possent aduenientes phenice hiemare. portum cretae respicientem ad africum et ad eurum. Aspirante austro existimantes propositum se tenere. cum sustulissent de asson. legebant cretam. Post multum autem misit se contra illam ventus euroaquilo. Cum autem rapta esset nauis. nec posset contra ventum

Gloss. ... xxlix.

Gloss. ... xxv.

Matt. vj.

Gloss. ... xlvij.

Gloss. ... xlvij.

... Io. xlij.

Gloss. ... xlv.

dam nauis flantis ferebamur. Insulam autem aliquidam decurrentes q̃ uocatur cauda. uix potuimus obtinere scapham. et sublata ad tutorium utebantur. Am. et hanc cum essent sumentes uel in serium mittebant submisso uasis sic ferebantur. Vide aliquid nobis rem pestate metuens. sequenti die iactu fecimus. tertia die suis manibus armamenta nauis proiecimus. Sol. et stellas uero nec uidentes apparentibus per plures dies. non parua imminebat tempestas. iam ablata omnis salutis nobis. Et ut multa ieiunatione fuisset tunc stans paulus in medio eis dixit. Oportebat quidem audito me non tollere ab creta. lucrari iniuriam hanc. et damnum. Et nunc suadeo uobis bono animo esse. Amissio enim nullius animae erit ex uobis. preter quam nauis. Astitit enim mihi hac nocte angelus dei. cuius ego sum. et cui deseruio dicens. Ne timeas paule. Cesari te oportet assistere. Et ecce donauit tibi deus omnes qui nauigant tecum. Propter quod bono animo estote uiri. Credo enim deo quia sic erit quemadmodum dictum est mihi. In insulam autem aliquidam oportet nos deuenire. Et postea quam quarta decima nox superuenit. nauigantibus nobis in adriatico mediam noctem suspicabantur naute. apparere sibi aliquem regionem. Quibus et submittentes inuenerunt passus. XX. et rursus inde separantes inuenerunt passus. XV. Et timentes ne in asperis locis incidamus de puppi mittentes anchoras. IIII. optabant diem fieri. Nauis uero quaerebat fugere de nauigio. cum emisissent scapham in mare sub operimento quasi a prora incipiente anchoras extendere. dixit paulus centurioni. et militibus. Si isti in nauis manserint. uos salui fieri non potestis. Tunc abscidentes milites funes scaphae. passi sunt eam euadere. Et dum inchoperet fieri. rogabat paulus omnes sumere cibum dicens. Quarta decima hodie die expectantes. ieiuni permanetis. nihil accipientes. Propter quod rogo uos accipere cibum pro salute uestra. qui nullius uestri capillus de capite peribit. Et cum haec dixisset. sumens panem gratias egit deo in conspectu omnium. et cum fregisset coepit manducare. animequiores autem factis omnes. nihilominus sumpserunt cibum. Erant uero omnes in nauigio. CC. LXXVI. Et satiati cibo alleuiabant nauem. iactantes triticum in mare. Cum autem dies factus esset. terram non agnoscebant. Sinum uero quidam considerabant habentem litus. in quem cogitabant si possent eicere nauem. Et cum anchoras sustulissent committebant se mari. simul laxantes

nauigiorum gubernacula. Et leuato artemone secundum flatum aurae. tendebant ad litus. Et cum incidissemus in locum bithalassum. progesserunt nauem. et prora quidem fixa manebat immobilis. puppis uero solebatur a uimine maris. militum autem consilium fuit ut custodiam agerent. ne quis eorum euasisset effugeret. Centurio autem uolens seruare paulum prohibuit fieri. iussitque eos qui possent natare mittere se in mare primos et euadere. ad terram. reliquos alios in tabulis ferebant quidam super ea quae de nauigio erant. Et sic factum est ut omnes animae euadere essent ad terram. Et ut euasissemus. tunc cognouimus quia melite insula uocabatur. Barbari uero praestabant non mediocrem humanitatem nobis. Accensa enim pyra. recipiebant nos omnes. propter imbrem qui imminebat. et frigus. Cum congregasset autem paulus aliquantum multitudinem sarmentorum. et imposuisset super ignem. uipera exiens ob calorem. et fixisset manum eius. Vt uero uiderunt barbari pendentem bestiam in manu eius. ad inuicem dicebant. Vere homicida est hic. Qui cum euasisset de mari. ultionem non sinit eum uiuere. Et ille quidem excussit bestiam in ignem. nihil mali passus est. At illi existimabant eum in continenti tumefiendum. et subito casurum mortuum. Diu autem illis spectantibus. et uidentibus nihil mali in eo fieri. commutantes se dicebant eum esse deum. In locis autem illis erant praedia principis insulae nomine publii. quod suscipiens nos triduo benigne exhibuit. Contigit autem patrem publii febribus et dissenteria uexatum iacere. ad quem paulus intrauit. Et cum orasset. impositisque ei manibus sanauit eum. Hoc uero factum cum audissent. et reliqui qui habebant infirmitates. accedebant ad eum. curabantur. Qui et multis honoribus nos honorauerunt. et nauigantibus impositerunt quae necessaria erant. post menses autem tres. nauigauimus in naui in naui elexandrina. quae in insula hyemauerat. cui erat signum castorum. Et cum uenissemus syracusam mansimus ibi triduo. Inde circumlegentes deuenimus rhegium. Et post unum diem flante austro secundo die uenimus puteolos. ubi inuenientes fratres rogati sumus manere apud eos dies septem. Et sic uenimus romam. Et inde cum audissent fratres occurrerunt nobis usque ad appii forum. et tres tabernae. Quos cum uidisset paulus. gratias agens deo accepit fiduciam. Cum uenissemus autem romam. permissum est paulo manere sibimet cum custodiente milite. Factum est post triduum conuocauit primos iudeorum. Cumque conuenissent dicebat eis. Ego uiri fratres nihil aduersus plebem

dicitur

panis plurimi q. mari spiranda explorare.

Gallinarum et passio Tertiana

Dum ifidete thomu per dilucu q. rimoth crepinnuq. thimoq. unu cum alcorne relinqt. hy galle p. minuta foris sub uand cum q. mi. q. uuabur. hy tuyrlin q. mi. sebuhur uuq. mi.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

facient aut mercē pretium: iuncti sunt ab re
volentes tradituri sum in manus romanorum. Qui cum interrogarent de me iudeis
illuc: volueruntque me dimittere eo quod nulla ei esset mortis causa. contradicentibus autem iudeis. coactus sum appellare caesarem: non
qui gentem meam habere aliquid accusare. sed
hanc ignis ergo rogavi vos videre. et alloqui.
sed spem enim israel catena hac circumdatus sum.
de illo dicunt ad eum. sol nos iurisdictione
pertinet dare iudeis. nec si iudaeus sit
fieri commutare nobis aut locum habere ad
dere ei malum. et cognovit ista audire quae
sentis. si autem de secta hac notum est nobis quia
ubique contradicitur. cum constituissent eum
ait illi dicentes venientes ad eum in hospitium
plures. Quibus exponebat testificans regnum
dei. suadens eis de iesu ex lege moysi et
prophetis a mane usque ad vespam. Et quidem ea
credebant quae dicebantur. quidam vero non
credebant. Cumque inter se essent consentientes
recedebant. dicente paulo unum verbum
quia bene spiritus sanctus per esaiam prophetam ad
patres vestros dixit. Vade ad populum istum et dic
ad eos. aure audietis et non intelligetis. et videntes videbitis et non videbitis.
incrassatum est enim cor populi huius. et auribus vix audierunt
et oculos suos claudunt ne forte videant oculis et auribus audiant et
corde intelligant. et convertantur et sanem eos. sciatis ergo
quia hoc nobis cum gentibus
missum est salutare dei. ipsi audient.
et manserunt autem biennio toto in suo conducto
et suscipiebant omnes qui ingrediebantur ad
eum. praedicantes regnum dei. docentes quae sunt de
domino iesu christo. cum omni fiducia sine prohibitione.

Vide vt ista passio
sancti. nerei xii
petri et pauli
marcelli et
c. m. q. sunt

Quia est ordo apud graecos integre
lapsum esse fidem eorum lectione
epistolae vii. et canonice nunc apostolus
ait: Gratia et pax eis qui diligunt
pertinet pertinet et nunc apostolus primo suae
epistolae ordine credere. sicut ergo
iustae dudum ad unitatis humanae corporis
ita hic quoque ordine eo nos iam ante reddidit
unus. est enim una prima caritas una secundi. quae
dicit. ita hic vel et inde una est. ne sunt ab
eis degere sunt. et ab incredulis fideles
et omnium eloquia interpretantur. nec ambigo
eorum logomachis fidem. nec sermonis sede
ut haereses impugnare. illo quoque loco ubi
ut recte intuentur et prima scripta epistolae pertinet
legimus. et quia et ad infidelis. et nos ad
multum. et ei et fidei. et ei et omnipotentem
eum eorum vocantur. hoc est ad. sanguinis
ipse. et ipsa sua ordinatione poenitet. et quia ubique
ecclesiae testimonium emptorum est. In quo ma
xime fides catholica roboratur. et quia filius
ipse est. una dominatione sibi complatur.
In eodem loco epistolae quam ad alios dicit ed
no. Iudeis quidem ne derelinquo. Et tu ut ego
christi cultor dum dum a me spiritus sep
tuae utrant unique. in eam quodammodo
senectutem iudeos omnibus corrodendam ex
ponit. qui me fratres corruptique sanctum
primum amplectamur. Et ego et tali operet
nec emulatio mea fundetur ad primes et
nec sed semper uncti poscentibus denegabo

IACOBUS

Iacob dei servus sum iesu christi servus. vii.
tribus qui sunt de gentibus salutem. Omne
gaudium existimate fratres mei cum in camp
tationes varias incideritis. scientes quia iacob
no fidei vestrae patientiam operatur. patien
tia autem opus perfectum habet ut sitis perfecti
et integri in nullo deficientes. Si quis autem
vestrum indiget sapientia. postulet a deo qui dat
omnibus affluenter. et non improperat. et
dabitur ei. postulet autem in fide nihil haesitans.
Qui enim haesitat similis est fluctui maris
qui a vento movetur et circumferitur. non
ergo existimet homo ille quia accipiat aliquid a do
mino. vir duplex animo inconstans est in
omnibus viis suis. Glorietur autem frater humilis
in exaltatione sua. dives vero in humilitate
sua. quia sicut flos feni transibit. Exortus
est enim sol cum ardore et arefecit fenum
et flos eius decidit et decor vultus eius deperiit.
sic et dives in viis suis marcescet. Beatus vir qui suffert tentationem
quia cum probatus fuerit accipiet coronam
vitae. quam repromisit deus diligentibus se.
Nemo cum tentatur dicat. quia a deo
tentatur. Deus enim intentator malorum
est. ipse autem neminem tentat. Unusquisque
autem tentatur a concupiscentia sua abstractus
et illectus. Deinde concupiscentia cum
conceperit parit peccatum. peccatum autem cum
consummatum fuerit generat mortem. Nolite errare fratres mei dilectissimi. Omne
datum optimum et omne donum perfectum
desursum est descendens a patre luminum
apud quem non est commutatio nec vicissitudinis
obumbratio. Voluntarie enim genuit nos verbo veritatis ut simus initium

ot

Ioae. iii. xpi.
Iac. xvi. xi
Pe. i. ie. xvii.
dom. xpi. xii.
dom. xi. ō. Si aliquid deplacet examinosi. aliquid deplacet pheniosi
Qui. xii.
Tuae. xeii.
deo. ii. xvii.
Io. xiiij.
Qui. xv. fi.
Iac. xvii.
Eccl. ii. v. viii.
I. e. viii.
Pe. xiii.
P. xxxi. hxxx. cy.
Pe. i. iuff. iij.
xp. xlviij
dpoe. iij.
Eccl. iii. hxii.
Pe. i. i. iff.
Eccl. xlii.
Gen. xlij. ō.
Deu. xxi. ō.
Qui. xv. ō. hapiat. i.
Iuit. i. deapie.
Eccl. xxvi.
deo. i. vi. xvii.
g. e. xvij.
Eccl. cviij.
Io. xxxi.
Pf. iff. iii. hiuij.
P. hxvii.
Pe. i. iij

Ps. xv. xxxvi. b.
Ere.
Pe. i. iij.
Iob. viii.
Ps. xliiii.
Eccl. xv.
Deut. lxx. Eccl. xiij.
Cum dum proibere meus iudicium hu-
ceri evaput et id fuvor suggerere recti
putat
Ador. vi.
Ps. xxxiij.

Quod enim ei. Sanct frat mei dilectissimi.
Si rai omnis homo velox ad audiendum, tardus
aut ad loquendum, tardus ad iram. Ira enim viri
iustitiam dei non operatur. Ipse qui iusta est omne
iudicium iudicam. et iubet iudicium malum i
nimicitiam. et iubet iudicium malum i
nimicitiam. et iubet iudicium malum i
nimiciti

PETRUS

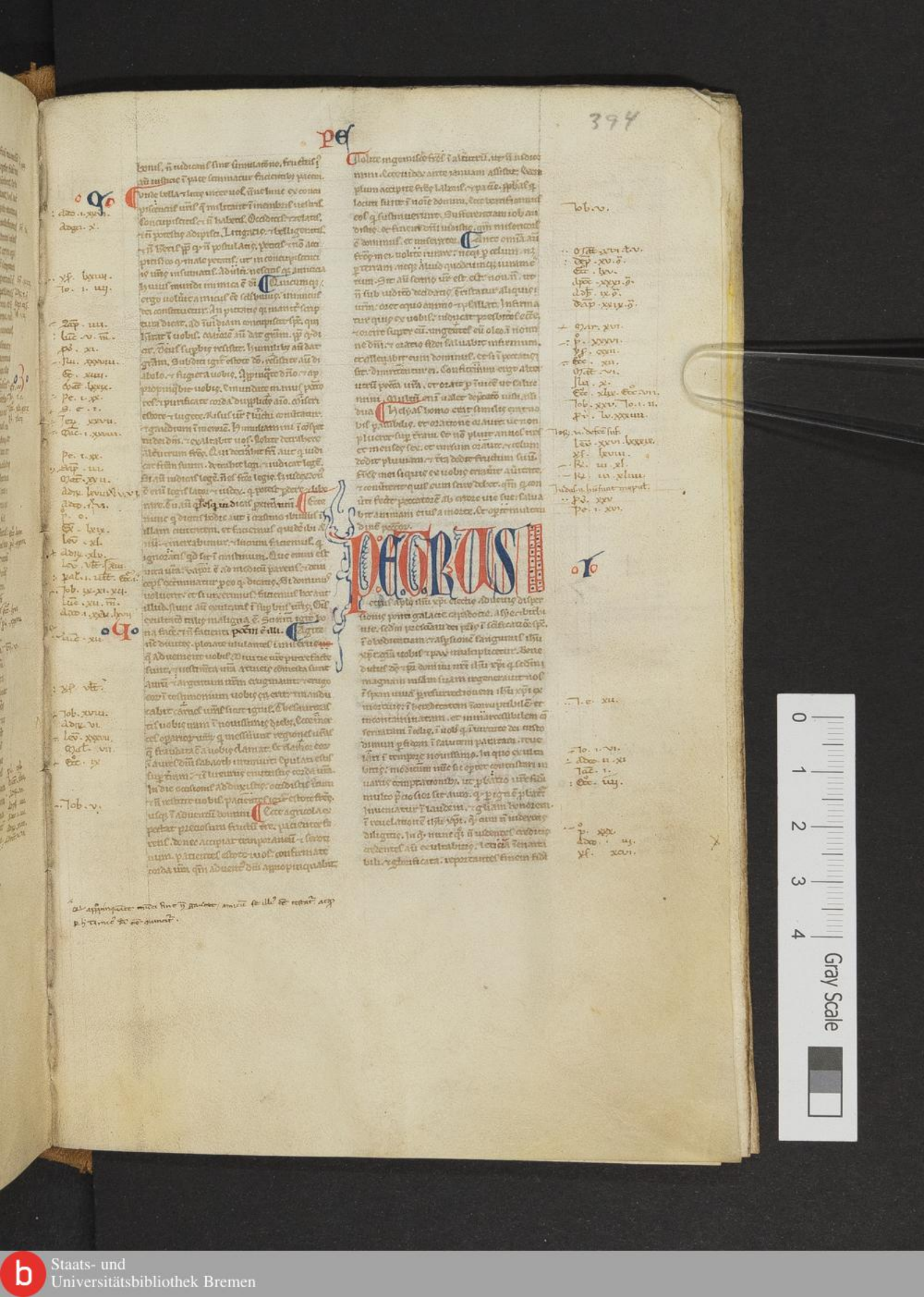

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ure salutem animarum. Do enim salutem operantis
carnis sanctam sunt ipsi. et de fructu in uobis
gnis ipsi laudamus sanctamus et qui. et sic re
significantur in carne spe qui pnunciant eas et
in xpo sunt passionem. et poliantur gloriam. Quan
ly uestrarum et qui in sibi ipse. uobis enim nu
nuntiamus ea quae nunc nunciata sed uobis
per eos qui euangelizantur uobis spiritu sancto
de celo. in quem desiderant angeli prospicere. Quod
sicut scitis tumbos nimis uiri robusti geneto spe
ranter enim quod offertur uobis gratiam in reue
latione ihu xpi. qui filii obedientiae. non con
figurantes priores ignorantiae uestre desiderio.
sed secundum eum qui uocauit eos. ut et ipsi sancti in oni
conuersatione sicut scriptum est. Sanctiores
quia ego sum. et si quem uocatis eum.
quia sine acceptione personarum iudicat secundum unum
cuiusque opus. in tempore conuersationis. scientes quia non corruptibilibus
argento aut auro redempti estis. de uana uestra
conuersatione patrum traditionis. sed pretio sanguine
quasi agni incontaminati. et immaculati
sanguine quidem ante constitutionem mundi.
Manifestatum autem nouissimis temporibus propter
uos qui per ipsum fidelis estis in deum qui suscitauit
eum a mortuis et dedit ei gloriam. ut fides uestra
et spes in deo. animas uestras castificantes
in obedientia caritatis in fraternitatis amore
simplicem ex corde inuicem diligite attentius
mandati non ex semine corruptibili sed incorruptibili per uerbum dei uiui et permanentis
qui omnis caro fenum. et omnis gloria eius tanquam
flos feni. Exsiccatum est fenum et cecidit flos.
iebunt autem in dominum. et iterum. Ecce enim
uerbum euangelizatum est in uobis. Ut
obiectum deponentes omnem malitiam et omnem
dolum et simulationes et inuidias et omnes
detractiones sicut modo genniti infantes rationabiles sine dolo. Lac concupiscite ut
per eo crescatis in salutem. si tamen gustastis quoniam
dulcis est dominus. Ad quem accedentes lapidem
uiuum ab hominibus quidem reprobatum. Ad
electum et honorificatum. et ipsi tanquam lapides
uiui superedificamini domus spiritalis. sacer
dotium sancti offerentes spiritales hostias ac
ceptabiles deo per ihm xpm. Propter quod continet in
scriptura. Ecce pono in sion lapidem summum
angularem electum pretiosum. et qui credit
in eo non confundetur. Vobis igitur honor qui
creditis. Iis autem qui non credunt lapis quem
reprobauerunt aedificantes. hic factus est in caput anguli.
et lapis offensionis et petra scandali. his qui
offendunt in uerbo nec credunt in quo et positi
sunt. Vos autem genus electum regale
sacerdotium. gens sancta. populus adquisitionis. ut eum
qui uos de tenebris uocauit
in admirabile lumen suum. qui aliquando non populus
nunc autem populus dei. qui non consecuti misericordiam. nunc
autem misericordiam consecuti. Karissimi obsecro uos
tanquam aduenas et peregrinos abstinere uos a carnalibus desideriis quae militant adu sus animam
conuersationem uestram inter gentes habentes
bonam. ut in eo quod detractant de uobis tanquam
de malefactoribus ex bonis operibus uos considerantes glorificent deum. in die uisitationis.
Subiecti estote omni humanae creaturae
propter deum. siue regi qui praeest. siue ducibus tanquam
qui ab eo missi. ad uindictam malefactorum
uero bonorum. qui sic est uoluntas dei. ut bene
facientes obmutescere faciatis imprudentium
hominum ignorantiam. Quasi liberi
et non quasi habentes uelamen malitiae libertatem. sed
sicut serui dei. Omnes honorate. fraternitatem
diligite. deum timete. regem honorificate. Serui
subditi estote in omni timore domini. non tantum
bonis et modestis. sed etiam dyscolis. Haec est enim gratia
si propter conscientiam dei sustinet quis tristitias
patiens iniuste. Quae enim gloria est. si peccantes et
colaphizantur sustinetis. sed si bene facientes pa
cienter sustinetis. hoc est gratia apud deum. In hoc enim
uocati estis. quia et xpus passus est pro uobis relinquens
nobis exemplum uobis. ut sequamini uestigia eius. qui peccatum non fecit. nec dolus inuentus
est in ore eius. Qui cum maledicerentur non ma
ledicebat. cum patiebantur non comminabatur.
tradebat autem iudicanti se iniuste. qui peccata
nostra ipse portauit in corpore suo super lignum. ut pe
catis mortui iustitiae uiuamus. cuius liuore
sanati estis. Erantis enim sicut oues errantes. sed
conuersi estis nunc ad pastorem animarum
Similiter et mulieres subditae sint suis uiris.
ut et qui non credunt uerbo per mulierum con
uersationem. sine uerbo lucrentur. considerantes
castam conuersationem uestram in timore. cuius
sit non extrinsecus capillatura aut circumdatio
aurum aut argentum. aut indumentum uestimentorum
qui ostenditis. sed qui abscondit est cordis homo
in incorruptibilitate quietis et modesti spiritus
est in conspectu dei ditissimus. sic enim aliquando et
sanctae mulieres sperantes in deo. ornabant se sub
ditae propriis uiris. sicut sara obediebat abraham
dominum eum uocans. cuius estis factae be
nefacientes. et non timentes ullam perturbatio
nem. Viri similiter cohabitantes secundum
scientiam quasi infirmiori uasculo muliebri impertientes honorem
tanquam et coheredibus gratiae uitae. ut non impediantur
orationes uestras. Finis autem omnium prope est. Sobrii
estote et uigilate in orationibus. ante omnia mutuam
in uobis ipsis caritatem continentes. quia caritas operit multitudinem
peccatorum. hospitales
inuicem sine murmuratione. unusquisque sicut accepit gratiam
in alterutrum illam administrantes. sicut boni dispensatores
multiformis gratiae dei. si quis loquitur quasi eloquia
dei. si quis ministrat quasi de ministerio quod administrat
deus. ut in omnibus honificetur deus per ihm xpm
cui est gloria et imperium in saecula saeculorum. amen.

— actus. xii.

Gen. xlvii.
Deut. iii.
Ps. cxxxi.
Iudic. xiii.
Deut. xxxix.
Ioan. xviii. xxxv. lxx.
Ps. lv.
Ioan. v.
Deut. i. xxi.
Ioan. i.
Ps. cxvii.
Ps. xxx. lxxviii
Ioan. vii.
Ps. cxvii.
Ioan. i.
Ioan. xvi.
Ioan. i.
Ioan. xvii.
Ioan. xvi.
Ps. xlvii.
Ioan. i.
Ioan. xvi.
Ioan. xvii.
Ioan. xvi.
Ps. xlvii.
Ioan. i.
Ioan. xvi.
Ioan. i. xxi.
Ioan. xvi.
Ps. cxvii.
Ps. xxx. lxxviii
Ioan. v

TBV

benedictionem hereditare possideatis. Qui enim
uult uitam diligere et uidere dies bonos, cohibeat
lingua suam a malo et labia eius ne loquantur
dolum. Declinet a malo et faciat bonum
inquirat pacem et sequatur eam. Quia oculi domini super
iustos et aures eius in preces eorum. Ad ueniet autem
dominus super facientes mala. Et quis est qui
uobis nocere si bonemulatores fueritis. Sed
si quid patimini propter iustitiam beati. Timo
rem autem ne timueritis et non conturbemini do
minum autem christum sanctificate in cordibus uestris para
ti semper ad satisfactionem omni poscenti uos
rationem de ea quae in uobis est fide spe et ca modes
tia cum metu bonam conscientiam habentes ut
eo quod detrahunt de uobis confundantur qui
calumniantur uestram bonam in christo con
uersationem. Melius est enim bonum facientes si ue
lit uoluntas dei pati quam malefacientes. Quia
et christus semel pro peccatis nostris mortuus est iustus
pro iniustis ut nos offerret deo mortificatus quidem
carne uiuificatus autem spiritu in quo et his qui in carcere erant
spiritalibus ueniens predicauit. Quia aliquando fuerunt
incredulis quando expectabant dei patientia in diebus noe
cum fabricaretur arca in qua paucae id est
octo animae salue facte sunt per aquam. Quod nunc
similis forma saluos facit baptisma non carnis
depositio sordium sed conscientie bone interrogatio in de
um per resurrectionem ihesu christi qui est in dextera
dei profectus in celum subiectis sibi an
gelis et potestatibus et uirtutibus. Christo igitur passo
in carne et uos eadem cogitatione armamini quia
qui passus est carne desinit peccatis ut iam non
hominum desideriis sed uoluntati dei quod
quam est in carne uitam tempus. Sufficit enim
preteritum tempus ad uoluntatem gentium
consumandam ambulauimus in luxuriis
desideriis uinolentiis comessationibus po
tationibus. In quo admirantes non concurrentes
uobiscum in eandem luxuriae confusionem blasphe
mantes. Qui reddent rationem ei qui paratus est
iudicare uiuos et mortuos. Ipse enim est. et
mortuis euangelizatum est ut iudicentur quidem
secundum homines carne uiuant autem secundum deum in spiritu.
Omnium autem finis appropiauit. Estote ergo pru
dentes et sobrii in orationibus. Ante omnia autem mu
tuam caritatem continuam habentes quia caritas operit multitudinem peccatorum.
hospites inuicem sine murmuratione. Unus
quisque sicut accepit gratiam ministrantes illam aduinis
tratores bonae gratiae dei. Si quis loquitur quasi sermones dei. Si
quis ministrat quasi ex uirtute quae administrat deus ut
in omnibus glorificetur deus per ihesum christum
cui est gloria et imperium in secula seculorum. Amen. Karissimi nolite pugnare

in fornace quasi temptationem uobis fiat. Quasi nouum
aliquid uobis contingat. Sed prout participes estis
communicantes christi passionibus gaudete. ut
in reuelatione gloriae eius gaudeatis. exultantes.
Si exprobramini in nomine
christi beati estis. quia quod honoris gloriae et uirtus
et dei. et quae est super uos requiescit. Ne
mo enim uestrum patiatur qui homicida aut furtum
aut maledicus. aut alienorum appetitor. Si autem
ut christianus: non erubescat. Glorificet autem deum in
hoc nomine. quia tempus est ut incipiat iudicium
de domo dei. Si autem primum a nobis: quis finis
eorum erit qui credere nolunt dei euangelio. Et si iu
ste saluabitur impius et peccator ubi parebit
ergo et hi qui patiuntur secundum uoluntatem dei.
fideli creatori commendant animas suas in bono
facere. Seniores ergo qui in uobis sunt obsecro
ego conseniorem et testis christi passionum qui et
eius qui in futuro reuelanda est gloriae communi
cator. pascite qui in uobis est gregem dei prouidentes
non coacte. sed spontanee secundum deum. neque turpis
lucri gratia. sed uoluntarie. neque ut dominantes
in clero. sed forma facti gregis ex animo
exemplo. et cum apparuerit princeps pasto
rum percipietis immarcescibilem gloriae coronam.
Similiter adolescentes subditi es
tote seniori. Omnes autem inuicem humilitatem
insinuate. quia deus superbis resistit humilibus
autem dat gratiam. humiliamini igitur sub potenti
ami dei. ut uos exaltet in tempore uisitationis. Omnem sollicitudinem eiectantes
in eum quoniam ipse cura est de uobis. Sobrii estote
et uigilate. quia aduersarius uester diabolus
tanquam leo rugiens circuit quaerens quem devorare
cui resistite fortes in fide. scientes eadem passionem
ex hominibus uestris in mundo esse fratribus. Deus autem omnis gratiae qui
uocauit nos in eternam suam gloriam in xpo
ihesu modicum passos: ipse perficiet confirmabit solidabit
et stabilit omnipotens. Per ipsum autem uobis fi
delem fratrem ut arbitramur breuiter scripsi. obsecrans et contestans. hanc esse ueram gratiam dei
in qua state. Salutat uos ecclesia quae est in ba
bilone collecta et marcus filius meus. Salutate in uicem in osculo sancto. gratia uobis omnibus
qui estis in christo ihesu amen.

Simon petrus seruus et apostolus ihesu christi. hiis qui
accepistis nobiscum sortem in fide in iustitia dei
nostri et saluatoris ihesu christi. gratia uobis et pax
adimplea[tur] in cognitione domini nostri.

Isai. i.
Adga. iiii.
Psalmo die pauci quia passiones sue tempore insi
dias inimicorum effugerunt.
Eccl. vi. xxvi.
Ps. lxxxix.
Ps. xxxiii.
Deuter. i.
Io. iiii.
Deut. xx.
Ecc. lxxv.
Ps. iii. xxii.
Deuter. v. g.
Iud. xiii.
Deo. n. xpii. iiii.
S. e. i.
Deo. i. xlii.
Iac. viii.
Ecc. xxxii.
Ps. xi.
Qui. lxxx.
Iac. iv. viii.
P. liii.
Qui. xxi.
Eg. liii.
Ad Rom. ii. iiii.
P. xii. Iob. ii.
Iac. viii.
Iac. i.
S. e. i.
Deo. i. iiii.

Quomodo omnia nobis divine virtute sua
quæ ad vitam pietatem donata sunt, per agnitionem
eius qui vocavit nos propria gloria et virtute,
per quam maxima promissa donavit nobis, ut
per hæc efficiamini divinæ consortes naturæ,
fugientes eius quæ in mundo est concupiscentiæ
corruptionem. Vos autem omnem subin-
ferentes, ministrate in fide vestra virtutem,
in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam,
in abstinentia autem patientiam, in patientia autem
pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis,
in amore autem fraternitatis caritatem.
Hæc autem omnia si vobiscum abundent, multi-
plicantur, non inutilem nec infructuosos constituent
in cognitione domini nostri Iesu Christi. Quibus enim
hæc ad præsens non sunt, cæcus est, manu tenens
et oblivionem accipiens purgationis
veterum suorum delictorum. Quia per hæc fortia et pre-
tiosa nobis donata sunt, certam vitam
vocationem et electionem facitis. Hæc enim
facientes non peccabitis aliquando. Sic enim in
vobis abundanter ministrabitur introitus
æternum regni domini nostri et salvatoris Iesu Christi.
Propter quam rem semper commonere de hac re
et quidem facturus sum, cognoscentes vos et per-
sentientes in veritate, sicut habetis et confirmatos in
commonitione. Cernens enim quia velo-
ci depositio tabernaculi mei, sicut et dominus
noster Iesus Christus ostendit mihi. Satagam autem
post obitum meum
unicuique vestrorum facere, sicut
et fecimus. Non enim sapientes
secuti fabulas fecimus vobis
domini nostri Iesu Christi virtutem et præsentiam,
sed speculatores facti illius magnitudinis
apes omnis ab eo pro honorem et gloriam.
Hoc de lapsu ad eum hominis a magni-
tudine gloriæ hic et filius meus dilectus, quo
mihi complacui, audite, de hac voce
nos audivimus de cælo allatam, cum essemus
cum eo in monte sancto. Et habemus firmatum propheticum
sermonem. Et bene facitis intendentes, quasi lu-
cernæ lucenti in caliginoso loco donec dies illu-
scat et lucifer oriatur in cordibus vestris. Hoc
primum intelligentes, quoniam omnis prophetia scripturæ
propria interpretatione fieri non est. Non enim voluntate
humana allata est aliquando prophetia
sed in spiritum locuti sunt sancti homines
dei, spiritu sancto inspirati.

Fuerunt autem et pseudoprophetæ in populo, sicut et in vobis erunt
magistri mendaces, qui introducent sectas
perditionis. Et cum quæ emerit eos dominum ne-
gantes, superinducentes sibi celeriter perditionem.
Et multi sequentur eorum luxurias, per quos via
veritatis blasphemabitur. Et in avaritia
fictis verbis vestris negotiabuntur. Iudicium iam
dudum non otiosum est et perditio eorum non
dormitat. Si enim de angelis peccantibus non
pepercit, sed rudentibus infernis detractos in
iudicium tradidit, et iudicium eorum adhuc ser-
vat, et originali mundo non pepercit, sed
octavum Noe custodivit prædicatorem iustitiæ, diluvium
mundo impiorum inducens, urbes
Sodomorum et Gomorrhæ cineribus redigens
damnavit, exemplum eis qui impie
ventura ponens, et iustum Lot op-
primebat a nefandis impudicorum moribus
eripuit. Aspectu enim audiendo iustus dum
habitabat apud eos, quotidie iustam animam
iniquis operibus cruciabat. Scit
dominus pios de tentatione eripere, in-
iquos vero in die iudicii cruciandos reservare
magis autem eos qui post carnem in concupiscen-
tia immunditiæ ambulant, dominationes
qui contemnunt audaces, sibi placentes,
gloriam non timent dicere blasphemantes.
Cum angeli fortitudine et virtute eorum
maiores, non portant adversum se iudicium
dicere iudicium. Hi vero velut irrationabilia
pecora naturaliter capiendo et perdendo
in quibus ignorant blasphemantes, in cor-
ruptione eorum peribunt, percipientes mercedem
iniquitatis, voluptatem existimantes diem de-
lictum in voluptatibus, conspersi et delicati
in caritatibus suis, delicias dilectantes vobis-
cum. Oculos habentes plenos adulterio et
insatiabilis delicto pellicientes animas infir-
mas, cor exercitatum habentes avaritiæ filios
maledictionis, derelinquentes rectam viam
erraverunt, secuti viam Balaam eius
qui mercedem iniquitatis amavit, arguitionem
autem habuit suæ insaniæ: mutum iumentum
humana loquens voce prohibuit prophetæ
insipientiam. Hi sunt fontes sine aqua
et nebulæ turbinibus agitatæ, quibus
caligo tenebrarum reservata est. Superbia enim
vanitatis loquentes, pelliciunt in concupiscentiis
carnis luxuriæ, eos qui paululum effugerunt
conversantes in errore, libertatem illis p-
mittentes, cum ipsi sint servi corruptionis.
A quo enim quis superatus est huius et
huic servit obligatus factus est. Si enim effugientes
contagia mundi in agnitione domini nostri Iesu Christi
rursum autem his implicati superati sunt, facti sunt
illis pejora prima. Melius enim erat illis non
agnoscere viam iustitiæ quam agnoscentes retro
conversi de illo quod illis traditum est sancto
mandato. Contigit eis illud veri proverbii: Canis
reversus ad suum vomitum, et sus lota in volutabro
luti.

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

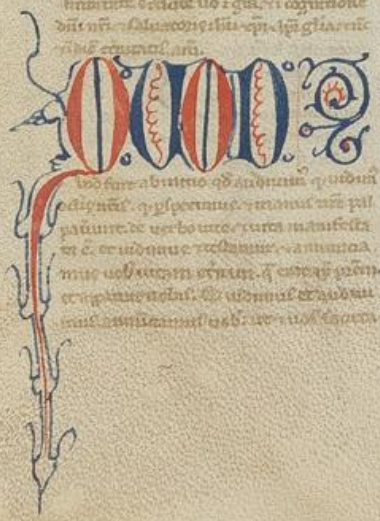

Io

amicis suis. Sunt autem antichristi multi secundum quod nouissima hora est. Ex nobis prodierunt. sed non erant de nobis. Nam si fuissent ex nobis. permansissent utique nobiscum. sed ut manifesti sint quia non sunt omnes ex nobis. Et vos unctionem habetis a sancto. et nostis omnia. Non scripsi vobis quasi ignorantibus veritatem. sed quasi scientibus eam. et quia omne mendacium non est ex veritate. Quis est mendax. nisi is qui negat quoniam iesus non est christus: hic est antichristus. qui negat patrem et filium. Omnis qui negat filium nec patrem habet. sed confitens filium habet patrem quoque.

Vos quod audistis ab initio in vobis permaneat. Si in vobis permanserit quod ab initio audistis. et vos filio ipsi manebitis. Et hoc est quod ipse promisit nobis. vitam aeternam. Hæc scripsi vobis de his qui seducunt vos. Et vos unctionem quam accepistis ab eo manet in vobis. et non habetis necesse habeat vos doceat vos. sed sicut unctio eius docet vos de omnibus. et verum est et non est mendacium. et sicut docuit vos manete in eo. Et nunc filioli manete in eo. ut cum apparuerit habeamus fiduciam. et non confundamur ab eo in adventu eius. Si scitis quia iustus est. scitote quia et omnis qui facit iustitiam ex ipso natus est.

Videte qualem caritatem dederit nobis pater. ut filii dei nominemur et simus. propter hoc mundus non nouit nos. quia non nouit eum. Karissimi nunc filii dei sumus. et nondum apparuit quid erimus. Scimus quia cum apparuerit similes ei erimus. quia videbimus eum sicuti est. Et omnis qui habet hanc spem in eo sanctificat se sicut et ille sanctus est. Omnis qui facit peccatum. et iniquitatem facit. et peccatum est iniquitas. Et scitis quia ille apparuit ut peccata tolleret. et peccatum in eo non est. Omnis qui in eo manet non peccat. Et omnis qui peccat non vidit eum. nec agnouit eum. filioli: nemo vos seducat. qui facit iustitiam. iustus est. sicut ille iustus est. Qui facit peccatum ex diabolo est. quia ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit filius dei ut dissoluat opera diaboli. Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit. quia semen ipsius in eo manet. et non potest peccare. quia ex deo natus est. In hoc manifestati sunt filii dei et filii diaboli. Omnis qui non est iustus. non est ex deo. et qui non diligit fratrem suum. quia hæc est annuntiatio quam audistis ab initio. ut diligamus alterutrum. non sicut Cain qui ex maligno erat. et occidit fratrem suum. Et propter quid occidit eum: quia opera eius mala erant. fratris autem eius iustaa.

Nolite mirari fratres si odit vos mundus. Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam quia diligimus fratres. Qui non diligit manet in morte. Omnis qui odit fratrem suum homicida est.

Et scitis quia omnis homicida non habet vitam aeternam manentem in se. In hoc cognouimus caritatem dei. quia ille pro nobis animam suam posuit. et nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui autem habuerit substantiam huius mundi. et uiderit fratrem suum necessitatem habere. et clauserit viscera sua ab eo quomodo caritas dei manet in eo: filioli mei non diligamus verbo. neque lingua: sed opere et veritate. In hoc cognoscimus quia ex veritate sumus. et in conspectu eius suadebimus corda nostra. Quia si reprehenderit nos cor nostrum. quoniam maior est deus corde nostro. et nouit omnia. Karissimi si cor nostrum non reprehenderit nos: fiduciam habemus ad deum: et quæcumque petimus accipiemus ab eo. quia mandata eius custodimus. et ea quæ sunt placita coram eo facimus. Et hæc est mandatum eius: ut credamus in nomine filii eius iesu christi. et diligamus alterutrum sicut dedit mandatum nobis. Et qui seruat mandata eius. in illo manet. et ipse in eo. Et hoc cognouimus quia manet in nobis de spiritu quem nobis dedit.

Karissimi. nolite omni spiritui credere sed probate spiritus si ex deo sunt. quia multi pseudoprophetæ exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus dei. Omnis spiritus qui confitetur iesum christum in carne uenisse. ex deo est. Et omnis spiritus qui soluit iesum ex deo non est. Et hic est antichristus de quo audistis quia uenit. et nunc iam in mundo est. Vos ex deo estis filioli. et uicistis eum. quia maior est qui in uobis est. qui in mundo. ipsi de mundo sunt. ideo de mundo loquuntur. et mundus eos audit. Nos ex deo sumus. Qui nouit deum audit nos. qui non est ex deo non audit nos. In hoc cognoscimus spiritum veritatis. et spiritum erroris.

Karissimi. diligamus inuicem. quia caritas ex deo est. Et omnis qui diligit fratrem ex deo natus est. et cognoscit deum. Qui non diligit non nouit deum. quia deus caritas est. In hoc apparuit caritas dei in nobis. quia filium suum unigenitum misit deus in mundum. ut uiuamus per eum. In hoc est caritas. non quasi nos dilexerimus deum. sed quoniam ipse prior dilexit nos. et misit filium suum. propitiationem pro peccatis nostris. Karissimi si sic deus dilexit nos. et nos debemus alterutrum diligere.

Deum nemo uidit unquam. Si diligamus inuicem. deus in nobis manet. et caritas eius in nobis perfecta est. In hoc intelligimus quia in eo manemus. et ipse in nobis. quia de spiritu suo dedit nobis. Et nos uidimus. et testificamur. quia filium misit pater saluatorem mundi. Quicumque confessus fuerit quia ipse est filius dei. deus in eo manet. et ipse in deo. Et nos cognouimus et credimus caritati quam habet deus in nobis. Deus caritas est. et qui manet caritate. in deo manet. et deus in eo. In hoc perfecta est caritas dei in nobis. ut fiduciam

..dom. xxxv.
To. i. xxxvi. ff. Illud in
eligitur ung nuo hic mito

: axte. xxvi.

30

: Po. i. i.
dcol. vii.

+ dept. exlui.
qat. v.

: ecc. viii. xx.

Confiteamur nos reprehendit nos cor nostrum. nos reprehendit nos cor nostrum.

: Ps. xxxi.

Q

ab. ute.
To. xiii.
cap. xii.

Gen. xxviii.
To. i.
adeum. xi.
ff. xcvi.
baruch. iii.
Job. xxx. ff.
Ps. xvii. ff.
ff. lviii.

SEPTIMA

SEPTIMA

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

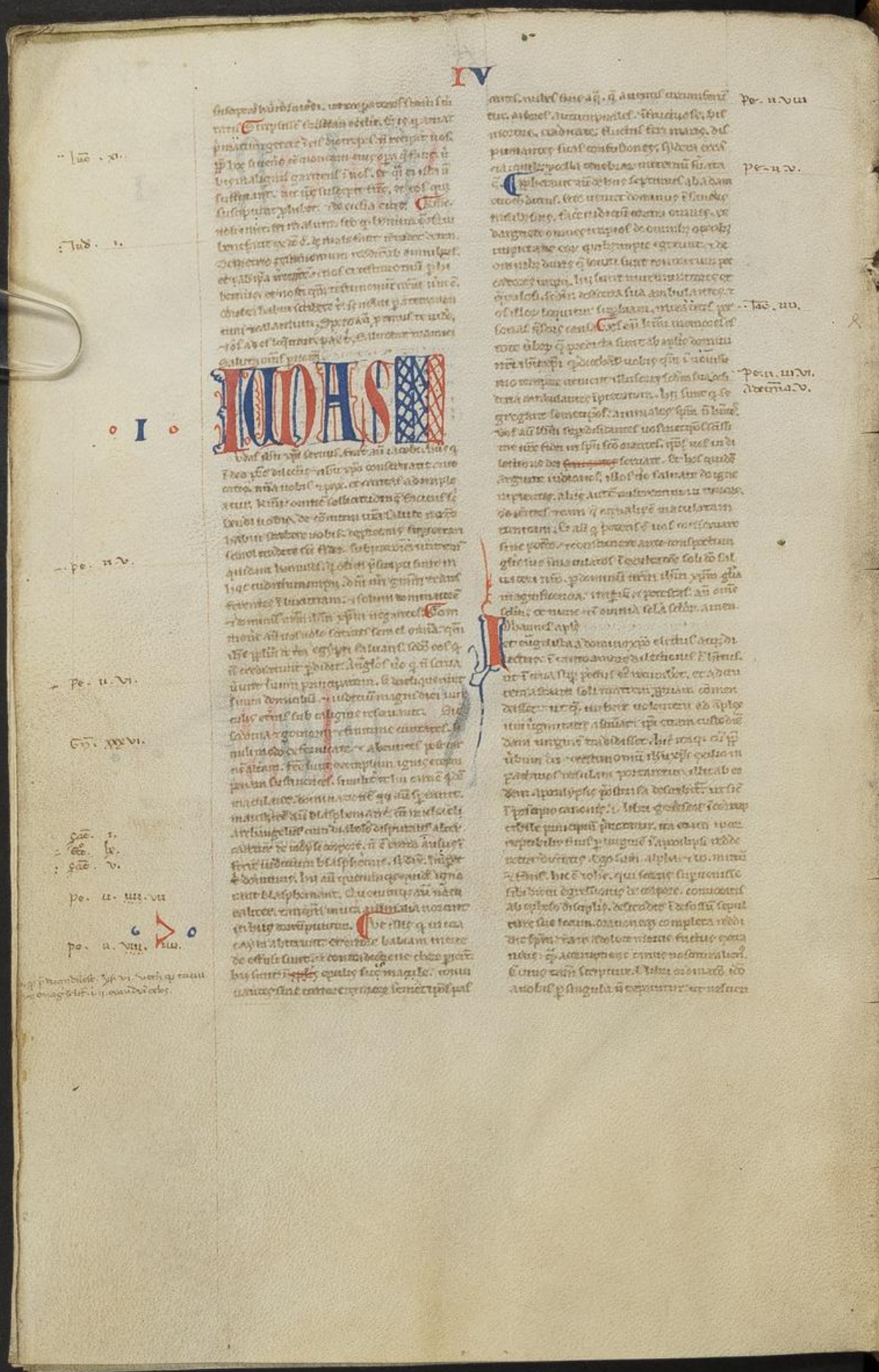

IOHS

I

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

tibi; inquirendi desiderium collocetur. Cui
tibi latuit fructus. Ad magistri doctrina
seruetur.

APOCALIPSIS

Apocalypsis iesu xpi quam dedit illi de pater
ere seruis suis q̃ oportet fieri cito. Et significa
uit mittens per angelum suum seruo suo iohe.
q̃ testimonium perhibuit uerbo dei. et testimonium
dñi xpi quecumq̃ uidit. Beatus q legit. et
q audit uerba prophetiae huius. et seruate ea q̃
in ea scripta sunt. Tempus enim prope est. Iohes
nis. ecclesiis q sunt in asia. gratia uobis. pax
ab eo q est. et q erat. et qui uenturus est. et
a septem spiritibus q sunt ante thronum eius sunt.
et ab iesu xpo qui est testis fidelis primogenitus mor
tuorum. et princeps regum terre. Qui dilexit nos
et lauit nos a peccatis nris in sanguine suo. et fe
cit nos regnum. et sacerdotes deo et patri suo. ipsi
gloria et imperium in secula seculorum amen. Ecce uenit cum
nubibus. et uidebit eum omnis oculus. et qui eum
pupugerunt. et plangent se super eum omnes tribus
terre. etiam amen. Ego sum alpha et o. principium
et finis dicit dñs. qui est et erat. et qui uenturus est omnipotens. Ego iohes frater uester
et tribulatione et regno et patientia in iesu fui
in insula q uocatur patmos propter uerbum dei. et
testimonium iesu. fui in spiritu dominica die.
et audiui post me uocem magnam tanq̃ tu
be dicentis. Quod uides scribe in libro. et mitte ad
septem ecclesias. asiae. ephesum. et smirnam. et pergamum. et thy
atiram. et sardis. et philadelphiam. et laodiciam.
Et conuersus sum ut uiderem uocem q̃ loque
batur mecum. Et conuersus uidi septem candelabra au
rea. et in medio septem candelabrorum aureorum similem
filio hominis uestitum podere. et precinctum
ad mamillas zonam auream. Caput autem eius
et capilli erant candidi tanq̃ lana alba. et
tanq̃ niue. et oculi eius sicut flammam ignis.
et pedes eius similes aurichalco sicut in fornace
ardenti. et uox illius q̃ uox aquarum multarum.
Et habebat in dextera sua stellas septem. et de ore
eius gladius utrinq̃ acutus exibat. et
facies eius sicut solis lucet in uirtute sua. Et cum
uidissem eum. cecidi ad pedes eius tanquam
mortuus. et posuit dexteram suam super
me dicens. noli timere. ego sum primus et
nouissimus. et fui mortuus. et ecce sum u
iuens in secula seculorum. et habeo claues mortis et
inferni. Scribe ergo q̃ uidisti. et q̃ sunt. et que
oportet fieri post hec. Mysterium septem stellarum q̃
uidisti in dextera mea. et septem candelabra aurea
et septem stellae angeli sunt septem. et candelabra septem. sunt septem ecclesiae sunt. Et
angelo ecclesiae scribe. hec dicit qui tenet septem stellas in dextera sua. qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum. Scio opera tua et laborem tuam
et patientiam tuam. et quia non potes sustinere malos
et tentasti eos qui se dicunt apostolos esse. et non
sunt. et inuenisti eos mendaces. et patientiam
habes. et sustinuisti propter nomen meum. et non
defecisti. Sed habeo aduersus te paucis. quod ca
ritatem tuam primam reliquisti. Memor
esto itaque unde excidisti. et age penitentiam.
et prima opera fac. Sin autem uenio tibi. et mo
uebo candelabrum tuum de loco suo. nisi po
penitentiam egeris. Sed hoc habes quod odisti facta
nicolaitarum. quae et ego odi. Qui habet aurem audi
at quid spiritus dicat ecclesiis. Vni cuique dabo edere
de ligno uitae qui est in paradiso dei mei. Et an
gelo smirnae ecclesiae scribe. hec dicit primus et no
uissimus qui fuit mortuus et uixit. Scio tribulationem tuam et paupertatem tuam. sed
diues es. et blasphemaris ab his qui se dicunt
iudeos esse et non sunt. sed sunt synagoga satanae.
Nihil horum timueris quae passurus es. Ecce
missurus est diabolus ex uobis in carcerem ut
temptemini. et habebitis tribulationem die
bus decem. esto fidelis usque ad mortem. et dabo tibi
coronam uitae. Qui habet aurem audiat. quid spiritus
dicat ecclesiis. Qui uicerit non ledet eum mors
secunda. Et angelo pergami ecclesiae scribe. hec dicit
qui habet ancipitem gladium acutum. Scio
ubi habitas. ubi est sedes satanae. et tenes nomen
meum. et non negasti fidem meam. et in diebus
antipas testis meus fidelis qui occisus est apud
uos ubi satanas habitat. Sed habeo aduersum
te paucis. quia habes illic tenentes doctrinam
balaam. qui docebat balach mittere scandalum
coram filiis israel. edere. et fornicari. Ita habes
et tu tenentes doctrinam nicolaitarum. Si
milter poenitentiam age. Si quo minus ue
niam tibi cito. et pugnabo cum illis in gla
dio oris mei. Qui habet aurem audiat quid spi
dicat ecclesiis. Vincenti dabo manna ab
scondito. et dabo illi calculum candidum.
et in calculo nomen scriptum quod nemo scit nisi
qui accipit. Et angelo thyatirae ecclesiae scribe.
hec dicit filius dei. qui habet oculos ut flammam
ignis. et pedes eius similes aurichalco. Scio opera
tua. et caritatem. et fidem. et ministerium. et pa
tientiam tuam. et opera tua nouissima plu
ra prioribus. Sed habeo aduersus te quod permittis
mulierem quae dicit se prophetam docere. et seducere
meos seruos. et fornicari. et manducare de idolothytis.
et dedi illi tempus ut poenitentiam ageret
et non uult poenitere a fornicatione sua. Ecce

Iac. iij.
Io. xxxvi.

Ps. c. xcv
Ps. xlviii.
Ps. ii. lviii

Cant. xiii.

Ps. ii.

Deu. xxxi.
Ps. iii. xvii.

Ps. xxxviii. f

Iac. ii.

Iac. i. c. xii.

nomen

mitto earum filiabus. et qui me habuerunt eis
in tabulatione magnum erunt. et penitentiam
eorum ego intuebor. et scient omnes ecclesiæ quia
ego sum scrutans corda et renes. et dabo u
nicuique vestrum secundum opera sua. vobis autem dico
cæteris qui in thyatiris estis. Quicumque non habent
doctrinam hanc. qui non cognoverunt altitudines
satanæ. sicut aiunt dicentes. non mittam
super vos aliud pondus. tamen id quod habetis do
nec veniam. et qui vicerit et custodierit
usque in finem opera mea. dabo illi potestatem
super gentes. et reget eas in virga ferrea. et
sicut vasa figuli confringentur. sicut et ego
accepi a patre meo. et dabo illi stellam matu
tinam. Qui habet aures audiat. quid spiritus di
cat ecclesiæ. ¶ Et angelo ecclesiæ sardis scribe. hæc
dicit qui habet spiritum dei et septem stellas. Scio
opera tua. quia nomen habes quia vivas et mortuus
es. esto vigilans. et confirma cætera quæ moritura
erant. non enim invenio opera tua plena co
ram deo meo. In mente ergo habe quomodo accepisti. et audisti. et serva. et pœnitentiam age.
Si ergo non vigilaveris. veniam ad te tanquam
fur. et nescies qua hora veniam tibi. Sed habes
paucos nomina in sardis qui non inquinaverunt
vestimenta sua. et ambulabunt mecum in albis
quia digni sunt. Qui vicerit sic vestietur vesti
mentis albis. et non delebo nomen eius de libro
vitæ. et confitebor nomen eius coram patre meo.
et coram angelis eius. Qui habet aures audiat quid
spiritus dicat ecclesiæ. ¶ Et angelo philadelphiæ
ecclesiæ scribe. hæc dicit sanctus et verus. qui habet claven
David. qui aperit et nemo claudit. claudit et
nemo aperit. Scio opera tua. Ecce dedi coram
te hostium apertum quod nemo potest claudere. quia
modicum habes virtutis. et servasti verbum
meum. et non negasti nomen meum. Ecce dabo
de synagoga satanæ. qui dicunt se iudæos esse
et non sunt. sed mentiuntur. Ecce faciam illos
ut veniant et adorent ante pedes tuos. et
scient quia ego dilexi te. quia servasti verbum
patientiæ meæ. et ego te servabo. ab hora ten
tationis quæ ventura est in orbem universum
tentare habitantes super terram. Ecce venio cito.
tene quod habes. ne alius accipiat coronam
tuam. Et qui vicerit faciam illum columnam
in templo dei mei. et foras non egredietur amplius. et scribam super eum nomen
dei mei. et nomen civitatis dei mei novæ hierusalem quæ descendit de celo a deo meo. et no
men meum novum. Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiæ. ¶ Et angelo
laodiceæ ecclesiæ scribe. hæc dicit amen testis fidelis et verus. qui est principium creaturæ dei.

Scio opera tua. quia neque frigidus es. neque calidus.
Utinam frigidus esses aut calidus. sed quia
tepidus es. et nec frigidus nec calidus incipiam te evomere de ore meo. quia dicis quod dives sum
et locupletatus sum et nullius egeo. et nescis quia
tu es miser et miserabilis et pauper et cæcus
et nudus. Suadeo tibi emere a me aurum ig
nitum probatum. ut locupleteris. et vestimenta
albis induaris. et non appareat con
fusio nuditatis tuæ. et collyrio inunge oculos
tuos ut videas. Ego quos amo arguo et castigo.
æmulare ergo et age pœnitentiam. Ecce sto ad
ostium et pulso. Si quis audierit vocem
meam et aperuerit mihi janam. introibo ad eum.
et cœnabo cum illo et ipse mecum. Qui vi
cerit dabo ei sedere mecum in throno meo. sicut
et ego vicerit et sedi cum patre meo in throno eius.
Qui habet aures audiat quid spiritus dicat
ecclesiæ. ¶ Post hæc vidi. et ecce ostium apertum
in celo. et vox prima quam audivi tanquam
tubæ loquentis mecum dicens. Ascende huc
et ostendam tibi quæ oportet fieri post hæc. Statim
fui in spiritu. et ecce sedes posita erat in celo
et super sedem sedens. Et qui sedebat similis
erat aspectui lapidis iaspidis et sardinis. Et
iris erat in circuitu sedis similis visioni
smaragdine. et in circuitu sedis sedilia vi
gintiquatuor. et super sedilia vigintiquatuor seniores sedentes
amictos vestimentis albis. et capitibus eorum coronæ
aureæ. Et de throno procedunt fulgura et voces
et tonitrua. et septem lampades ardentes ante
thronum. quæ sunt septem spiritus dei. Et in conspectu sedis
tanquam mare vitreum simile crystallo. Et
in medio sedis et circumsedis quatuor animalia
plena oculis ante et retro. Et animal primum
simile leoni. et secundum animal simile vitulo.
et tertium animal habens faciem quasi hominis.
et quartum animal simile aquilæ volanti.
Et quatuor animalia singula eorum habe
bant alas senas. et in circuitu et intus plena
sunt oculis. et requiem non habebant die ac
nocte dicentia. Sanctus. Sanctus. Sanctus. dominus deus
omnipotens. qui erat et qui est et qui venturus est.
Et cum darent illa quatuor animalia gloriam
et honorem et benedictionem sedenti super
thronum viventi in sæcula sæculorum. procidebant viginti
quatuor seniores ante sedentem in throno.
et adorabant viventem in sæcula sæculorum. et mittebant
coronas suas ante thronum dicentes.
Dignus es domine deus accipere gloriam et
honorem et virtutem. quia tu creasti omnia.
et propter voluntatem tuam erant. et creata sunt.
Et vidi in dextera sedentis super thronum librum
scriptum intus et foris. signatum sigillis septem.
Et vidi angelum fortem prædicantem voce
magna. Quis est dignus aperire librum. et

Ps. xxxvi. Beata respiciens et frigida nec calidus

Ioel. ix.
Ad. xix.
Ps. xcvi.
Io. xxxviii.
Ps. ii.
P. xcvii.
Ps. cxl.
Ps. cxvi.

Ps. iii.

Ps. xcvii.
Ps. iii.

Ps. xvii.
Ps. v.

Ps. xcvi.
Ps. xl.
Ad eo. iii.

Ps. xl.
Ad eo. iii.

Ps. xcvi.
Ps. xl.
Ad eo. iii.

Ps. xcvi.
Ps. xl.
Ad eo. iii.

Ps. xcvi.

solue soluere signacula eius. Et nemo poterat
in celo neque in terra neque subtus terram aperire
librum. neque respicere illum. Et ego flebam mul
tum. quia nemo dignus inventus est aperire
librum nec videre eum. Et unus de senio
ribus dixit mihi. Ne fleas. Ecce vicit leo de tri
bu iuda. radix dauid aperire librum. et solvere
septem signacula eius. Et vidi. et ecce in
medio throni et quatuor animalium. et in medio
seniorum agnum stantem tanquam occisum ha
bentem cornua vii. et oculos vii. qui sunt vii.
spiritus dei missi in omnem terram. Et venit. et ac
cepit de dextera sedentis super thronum librum. Et ac
cum aperuisset librum. quattuor animalia. et xxiiii.
seniores ceciderunt coram agno. habentes
singuli citharas. et phialas aureas plenas
odoribus. quae sunt orationes sanctorum
et cantabant canticum novum dicentes. Dignus es domine
accipere librum et aperire signacula eius quia
occisus es. et redemisti nos deo in sanguine
tuo. ex omni tribu. et lingua. et populo. et gente
et fecisti nos deo nostro regnum et sacer
dotes. et regnabunt super terram. Et vidi.
et audivi vocem angelorum multorum in circuitu
throni animalium et seniorum. et erat numerus
eorum milia milium dicentium voce ma
gna. Dignus est agnus qui occisus est accipere vir
tutem. et divinitatem. et sapientiam et for
titudinem. et honorem. et gloriam. et benedictio
nem. Et omnem creaturam quae in celo est
et super terram. et subtus terram. et quae sunt in
mari. et quae in eis sunt omnes audivi dicentes.
sedenti in throno et agno. Benedictio et honor
et gloria et potestas in secula seculorum. et quattuor
animalia dicebant amen. Et xxiiii. seniores
ceciderunt in facies suas. et adoraverunt.
Et vidi quando aperuit agnus unum de septem signa
culis. Et audivi unum de iiii. animalibus
dicentem tanquam vocem tonitrui venite et vi
de. et vidi. Ecce equus albus. et qui sedebat
super illum habebat arcum. et data est ei corona
et exivit vincens ut vinceret. Et cum
aperuisset sigillum secundum. audivi secundum
dicentem venite. Et exivit alius equus
rufus. et qui sedebat super illum datum est
ei ut sumeret pacem de terra. et ut invicem
se interficiant. et datus est illi gla
dius magnus. Et cum aperuisset sigillum tertium
audivi tertium animal dicentem. ve
ni. vide. et vidi. ecce equus niger. et qui
sedebat super eum habebat stateram in manu
sua. Et audivi tanquam vocem in medio quatuor
animalium dicentem. Bilibris tritici denario.
et tres bilibres ordei denario. et vinum
et oleum ne laeseris. Et cum aperuisset sigil

lum quartum. audivi vocem quarti animalis
dicentis. veni. et vide. Et ecce equus pallidus.
et qui sedebat super eum nomen illi mors. et infernus
sequebatur eum. Et data est illi potestas super
quattuor partes terrae. interficere gladio et
fame. et morte. et bestiis terae. Et cum aperu
isset sigillum quintum vidi subtus altare
animas interfectorum propter verbum dei. et propter
testimonium quod habebant. et clamabant voce
magna dicentes. usquequo domine sanctus et verus
non iudicas et non vindicas sanguinem nostrum de hiis
qui habitant terram. Et datae sunt illis singulis
stolae albae. et dictum est illis ut requiescerent tempus
adhuc modicum donec impleantur conservi
eorum et fratres eorum qui interficiendi sunt sicut et illi.
Et vidi cum aperuisset sigillum sextum. et
ecce terremotus magnus factus est. et sol factus est niger
tanquam sacculus cilicinus. et luna tota facta
est sicut sanguis. et stellae ceciderunt super
terram. sicut ficus mittit grossos suos cum
a vento magno movetur. Et caelum recessit
sicut liber involutus. et omnis mons et in
sulae de locis suis motae sunt. et reges terae
et principes et tribuni et divites et fortes. et
omnis servus et liber absconderunt se in
speluncis et petris montium. et dicunt mon
tibus et petris cadite super nos. et abscondite
nos a facie sedentis super thronum. et ab ira ag
ni. quoniam venit dies magnus irae ipsorum. et quis
potest stare. Post hoc vidi quattuor angelos sta
ntes super quattuor angulos terae tenentes quattuor
ventos terae. ne flaret ventus super terram. neque super mare. neque super ullam
arborem. Et vidi alterum angelum ascen
dentem ab ortu solis. habentem signum dei
vivi. Et clamavit voce magna quattu
or angelis quibus datum est nocere terae et mari
dicens. Nolite nocere terae et mari. neque arbo
ribus. quoadusque signemus servos dei nostri
in frontibus eorum. Et audivi numerum signatorum.
et xl. iiii. milia signati. ex omni tribu filiorum is
rael. Ex tribu iuda xii. milia signati. Ex tribu
ruben xii. milia signati. Ex tribu gad xii. milia
signati. Ex tribu aser xii. milia signati. Ex tribu
neptalim xii. milia signati. Ex tribu manas
se xii. milia signati. Ex tribu simeon xii. milia sig
nati. Ex tribu leui xii. milia signati. Ex tribu
issachar xii. milia signati. Ex tribu zabulon
xii. milia signati. Ex tribu ioseph xii. milia signati. Ex tribu
beniamin xii. milia signati. Post hoc vidi tur
bam magnam quam dinumerare nemo po
terat ex omnibus gentibus. et tribubus. et populis et
linguis stantes ante thronum in conspectu
agni amicti stolis albis. et palmae in manibus
eorum. et clamabant voce magna dicentes.

Cum aperuisset sigillum septimum factum est silentium in caelo quasi hora dimidia. et vidi septem angelos stantes in conspectu dei. et datae sunt illis septem tubae. et alius angelus venit et stetit ante altare habens turibulum aureum. et data sunt illi incensa multa ut daret de orationibus omnium sanctorum super altare aureum quod est ante thronum dei. et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram deo. et accepit angelus turibulum. et impleuit illud de igne altaris et misit in terram. et factae sunt voces et tonitrua et fulgura et terraemotus. et septem angeli habentes septem tubas. parabant se ut tuberent. et tuberunt primus. et factum est grando et ignis mixta sanguine et missa in terram. et tertia pars terae combusta est. et tertia pars arborum combusta est. et omne pratum viridum combustum est. et secundus angelus tuberavit. et tertia pars maris facta est sicut sanguis. et mortuae sunt tertia pars creaturarum quae habebant animas in mari. et tertia pars navium interiit. et tertius angelus tuberavit. et cecidit de caelo stella magna ardens sicut facula. et cecidit super tertiam partem fluminum. et super fontes aquarum. et nomen stellae dicitur absinthium. et factum est tertia pars aquarum in absinthium. et multi hominum mortui sunt de aquis quia amaricatae sunt. et quartus angelus tuberavit. et percussa est tertia pars solis. et tertia pars lunae. et tertia pars stellarum. ut obscuraretur tertia pars eorum. et diei non lucerent tertia parte sui. et nox similiter. et vidi. et audivi unum angelum volantem per medium caelum dicentem voce magna. Vae vae vae habitantibus in terra de ceteris vocibus tubae trium angelorum qui tubaturi sunt.

Salut dño nro q sedet sup thronu & agno. Et
Angli stabant in conspectu throni & in conspectu
quatuor animalium. Et ceciderunt in conspectu thro
ni & adorauerunt deum dicentes. Amen.
Benedictio & claritas & sapientia & gratiarum
actio. & honor & virtus & fortitudo dño nostro
in secula seculorum. Amen. Et respondit unus de
seniorib; dicens mihi. Hi q amicti sunt stolis
albis q sunt & unde uenerunt. Et dixi
illi. domine mi tu scis. Et dixit mihi. Hi sunt
q uenerunt de magna tribulatione. Et
lauerunt stolas suas. Et dealbauerunt eas in
sanguine agni. Ideo sunt ante conspectum di.
Et seruiunt ei die ac nocte. in templo eius.
Et qui sedet in throno habitabit super illos. non ela
bunt: neq; esurient amplius. neq; cadet super
illos sol: neq; ullus estus. quia agnus q
in medio throni est. reget illos. Et deducet eos
ad uiuentium fontes aquarum. Et absterget dño omne
lacrimam ab oculis eorum. Et cum aperuisset
sigillum septimum. factum est silentium in
celo qui media hora. Et uidi septem angelos stantes
coram deo. et date sunt illis septem
tube. Et alius angelus uenit. et stetit ante
altare. habens thuribulum aureum. Et
data sunt illi incensa multa. ut daret
de orationibus sanctorum super altare aureum
quod est ante thronum. Et ascendit fu
mus incensorum de orationibus sanctorum de manu An
geli coram deo. Et accepit angelus thuri
bulum. et implauit illud de igne altari
& misit in terram. Et facta sunt tonitua
ua. et uoces. et fulgura. et terremotus magnus.
Et septem angeli q habebant septem tubas
paruerunt se ut tubas canerent. Et primus
angelus tubam cecinit. Et facta est grando igni
mixta in sanguine. et mittitur in terram.
Et tertia pars terre combusta est. et tertia pars
arborum combusta est. et omne fenum uiride con
bustum est. Et secundus angelus tubam cecinit. Et
ecce quasi mons magnus igne ardens
mittitur in mare. Et factus est tertia pars maris
sanguis. Et mortua est tertia pars creature
que habebant animas in mare. et tertia pars
nauium interiit. Et tertius angelus tubam cecinit. et
cecidit de celo stella magna ardens
tanquam facula. et cecidit in tertiam partem
fluminum. & in fontes aquarum. Et nomen
stelle dicitur absinthium. Et factus est ter
tia pars aquarum in absinthium. et multi hominum
mortui sunt de aquis. quia amare facte sunt.
Et quartus angelus tubam cecinit. et percussa
est tertia pars solis. et tertia pars lune. et tertia pars
stellarum. ita ut obscuraretur tertia pars eorum. et
die non luceret pars tertia. et nox similiter. Et
uidi. et audiui unam aquilam
volantem per medium celum dicentem. Ue ue ue
habitantibus in terra. De ceteris
uocibus tubae trium angelorum q canent tubas
tuas. Et quintus angelus tubam cecinit.
et uidi stellam de celo in terram cecidisse.
Et datus est illi clauis puteus abyssi. Et aperuit
puteum abyssi. et ascendit fumus puteus
sicut fumus fornacis magnus. Et obscuratus est sol et aer de fumo
puteus. Et de fumo
puteus exierunt locuste in terram. Et data est
potestas sicut habent potestatem scorpiones
terre. Et preceptum est illis ne lederent fenum
terre. neq; omne uiride. neq; omne arborem.
nisi tantum homines qui non habent signum dei in fron
tibus suis. Et datum est illis ne occiderent eos.
sed ut cruciarentur mensibus quinque. Et cru
ciatus eorum ut cruciatus scorpii cum percutit
hominem. Et diebus illis querent homines
mortem. et non inuenient eam. et desiderabunt
mori. et fugiet mors ab eis. Et similitudines
locustarum similes equis paratis ad pre
lium. et super capita eorum quasi coronas
similes auro. et facies earum sicut facies homi
num. et habebant capillos sicut capillos
mulierum. et dentes eorum sicut leonum er
ant. et habebant loricas sicut loricas ferreas.
et uox alarum earum sicut uox curruum
equorum multorum currentium in bellum. Et
habebant caudas similes scorpionibus et aculei
erant in caudis earum. et potestas earum nocere
hominibus mensibus quinque. Et habebant super se
regem angelum abyssi. cui nomen ebraice
Abaddon. graece habet nomen Apollion. et Latine habet
nomen exterminans. Ue unum abiit. ecce ue
nient adhuc duo ue post hec. Et sexto
angelo tubam cecinit. Et audiui uocem unam
de quatuor cornibus altaris aurei q est coram deo.
dicentem sexto angelo q habebat tubam. Solue
quatuor angelos q ligati sunt super
fluuium magnum eufratem. Et soluti sunt
quatuor angeli q parati erant in horam. et
diem. et mensem. et annum. ut occidant
tertiam partem hominum. Et numerus equitatus
decem milia millia. Et audiui numerum eorum.
et ita uidi equos in uisione.
et qui sedebant super eos habebant loricas igneas
et hyacinthinas. et sulphureas. Et capi
ta equorum erant tanquam capita leonum.
et de ore ipsorum procedit ignis. et fumus et sulphur.
et ab his tribus plagis occisa est tertia pars
hominum. de igne. et fumo. et sulphure q
procedebat de ore ipsorum. potestas enim equorum
in ore eorum est. et in caudis eorum. Nam caudae
eorum similes serpentibus habentes capita. et

Et aurora
tertia luxu
ria corrupt
omnes per ino
dedit spiritu
contros

Gray Scale
0 1 2 3 4

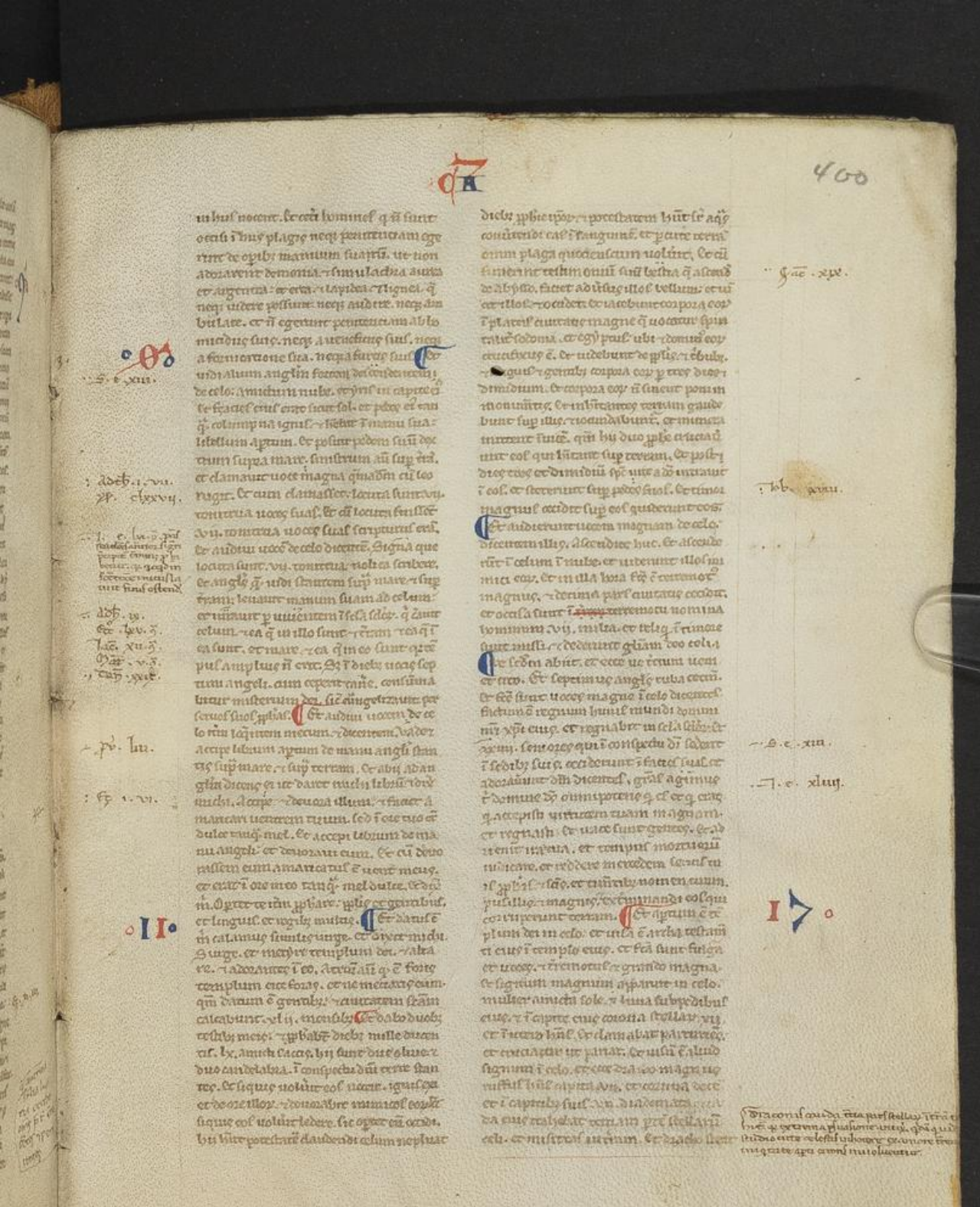

ut hus nocere. Et cetera hominem q̃ habent
potestatem in his plagis neq; penitentiam age
re de opibus manuum suarum. ut non
adorarent demonia. et simulacra aurea
et argentea. et erea. et lapidea. et lignea. q̃
neq; videre possunt neq; audire. neq; am
bulare. et non egerunt penitentiam ab lo
micidiis suis. neq; a ueneficiis suis. neq;
a fornicatione sua. neq; a furtis suis. Et
vidi alium angelum fortem descendentem
de celo. amictum nube. et iris in capite eius
et facies eius erat sicut sol. et pedes eius sicut
columpne ignis. et habebat in manu sua
libellum apertum. et posuit pedem suum dex
tum super mare. sinistrum autem super terram.
et clamauit uoce magna quemadmodum cum leo
ragit. Et cum clamasset. locuta sunt septem
tonitrua uoces suas. Et cum locuti fuissent
septem tonitrua uoces suas. scripturus eram.
et audiui uocem de celo dicentem. Signa que
locuta sunt. septem tonitrua. nolite ea scribere.
et angelum q̃ uidi stantem super mare. et super
terram. leuauit manum suam ad celum.
et iurauit per uiuentem in secula seculorum. q̃ creauit
celum. et ea q̃ in illo sunt. et terram. et ea q̃ in
ea sunt. et mare. et ea q̃ in eo sunt. quia tem
pus amplius non erit. Sed in diebus septem
septimi angeli. cum ceperit tubare. consumma
bitur misterium dei. sicut euangelizauit per
seruos suos prophetas. Et audiui uocem de ce
lo iterum loquentem mecum. et dicentem. Vade
accipe libellum apertum de manu angeli stan
tis super mare. et super terram. et abii ad an
gelum dicens ei ut daret mihi libellum. et
ait mihi. accipe. et deuora illum. et faciet a
maricam uentrem tuum. sed in ore tuo erit
dulce tanquam mel. Et accepi libellum de ma
nu angeli. et deuorauit eum. Et erat in ore meo
tanquam mel dulce. et cum
comedissem. amaricatus est uentre meus.
et dixerunt mihi. Oportet te iterum prophetare. populis et gentibus.
et linguis et regibus multis. Et datus est
mihi calamus similis uirge. et stetit angelus dicens.
Surge. et metire templum dei. et altare.
et adorantes in eo. et eiecto atrio quod est foris
templum eiice foras. et ne metiaris eum.
quia datum est gentibus. et ciuitatem sanctam
calcabunt. menses quadraginta duobus.
Et dabo duobus testibus meis. prophetabunt diebus mille ducentis
sexaginta amicti saccis. hi sunt duo oliue. et
duo candelabra. in conspectu dei terre stantes.
Et si quis uoluerit eos nocere. ignis egredietur
de ore illorum. et deuorabit inimicos eorum.
et si quis eos uoluerit ledere. sic oportet eum occidi.
hi habent potestatem claudendi celum ne pluat
diebus prophetiae suae. et potestatem habent super aquas
conuertendi eas in sanguinem. et percutere terram
omni plaga quotiescumque uoluerint. Et cum
finierint testimonium suum. bestia que ascendit
de abysso. faciet ad illos bellum. et uincet illos. et occidet eos.
et corpora eorum iacebunt in platea ciuitatis magne que uocatur spiritualiter sodoma. et egypt. ubi et dominus eorum crucifixus est. et uidebunt de populis et tribubus.
et linguis et gentibus corpora eorum per tres dies et
dimidium. et corpora eorum non sinent poni in monumentum. et insuper eorum gaudebunt super illis. et iocundabuntur. et munera
mittent inuicem. quia hi duo prophete cruciauerunt eos qui habitant super terram. et post
dies tres et dimidium spiritus uite a deo intrauit
in eos. et steterunt super pedes suos. et timor
magnus cecidit super eos qui uiderunt eos.
Et audierunt uocem magnam de celo.
dicentem illis. ascendite huc. et ascende
runt in celum in nube. et uiderunt illos inimici eorum. et in illa hora factus est terremotus
magnus. et decima pars ciuitatis cecidit.
et occisa sunt in terremotu nomina
hominum. septem milia. et reliqui in timore
facti sunt. et dederunt gloriam deo celi.
Et secundus abiit. et ecce ue secundum uenit
cito. Et septimus angelus tubauit. et
factae sunt uoces magne in celo dicentes.
Factum est regnum huius mundi domini
nostri et eius. et regnabit in secula seculorum.
Seniores qui in conspectu dei sedent
in sedibus suis. ceciderunt in facies suas. et
adorauerunt deum dicentes. Gratias agimus
tibi domine deus omnipotens. qui es. et qui
es. quia accepisti uirtutem tuam magnam.
et regnasti. Et irate sunt gentes. et ad
uenit ira tua. et tempus mortuorum
iudicare. et reddere mercedem seruis tu
is prophetis. et sanctis. et timentibus nomen tuum.
pusillis et magnis. et exterminandi eos qui
corrumpunt terram. Et apertum est
templum dei in celo. et uisa est arca testamenti
eius in templo eius. et facta sunt fulgura
et uoces. et terremotus et grando magna.
Et signum magnum apparuit in celo.
mulier amicta sole. et luna sub pedibus
eius. et super caput eius corona stellarum
septem. et uentre habens. et clamabat parturiens.
et cruciatur ut pariat. Et uisum est aliud
signum in celo. et ecce draco magnus
rufus habens capita septem. et cornua decem
et in capitibus suis septem diademata.
et cauda eius trahebat tertiam partem stellarum
celi. et misit eas in terram. Et draco stetit

Gen. xpe.

Tob. xiii.

Ps. cxlii.

Ps. xlviii.

Apo. xii.

Apo. xi.

Apo. xii.

Apocalipsis

Diaconus quidam ita prefertur stellas terre et
mare et terram plusquam uiuens. quia quidam
iudicia certa celestis uiuere et uiuere
mirantur apostolorum mutilantur.

ante mulierem q̃ parturiebat: ut cũ
peperisset filium eius devoraret. Et peperit
filium masculum. q̃ rectum est omnes
gentes in virga ferrea. Et ereptus est filius eius
ad deum. et ad thronum eius. Et mulier
fugit in solitudinem ubi habet locum para-
tum a deo. ut ibi pascant illam diebus mille
ducentis sexaginta. ¶ Et factum est prelium
magnum in celo. michael et angeli eius pug-
nabant cum dracone. et draco pugnabat
et angeli eius. et valuerunt non. neq;
locus inventus est eorum amplius in celo. Et ex-
pulsus est draco ille magnus serpens antiq-
us. qui vocatur diabolus. et satanas qui
seducit universum orbem. proiectus est in terram
et angeli eius cum eo missi sunt. Et audi-
vi vocem magnam de celo dicentem. Sluc
facta est salus et virtus. et regnum dei nostri. et
potestas christi eius. quia proiectus est accusator
fratrum nostrorum. qui accusabat illos ante conspec-
tum dei nostri die ac nocte. Et ipsi vicerunt eum
propter sanguinem agni. et propter verbum
testimonii sui. et non dilexerunt animam
suam usque ad mortem. ideo lacetamini
celi. et qui habitatis in eis. ¶ Vae terre et mari
quia descendit diabolus ad vos habens iram
magnam: sciens quia modicum tempus
habet. Et postquam vidit draco quia proiectus est
in terram. persecutus est mulierem quam
peperit masculum. Et datae sunt mulieri duae
alae aquilae magne. ut volaret in desertum
in locum suum. ubi alitur per tempus. et
tempora et dimidium tempus a facie serpentis.
Et misit serpens ex ore suo post mulie-
rem aquam tanquam flumen ut eam faceret
a flumine. Et adiuvit terra
mulierem. et aperuit terra os suum. et ab-
sorbuit flumen quod misit draco ex ore suo.
Et iratus est draco in mulierem. et abiit
facere prelium cum reliquis de semine ei-
us. qui custodiunt mandata dei. et habent
testimonium ihu. Et stetit super arenam maris.

¶ Et vidi de mari bestiam ascendentem. habe-
ntem capita vii. et cornua decem. et super cor-
nua eius decem diademata. et super capita
eius nomina blasphemie. Et bestia quam
vidi similis erat pardo. et pedes eius sicut
pedes ursi. et os eius sicut os leonis. Et dedit
illi draco virtutem suam. et potestatem magnam.
Et unum de capitibus eius quasi ad
interitum mortem. et plaga mortis eius cura-
ta est. et admirata est universa terra post bestiam.
et adoraverunt draconem qui dedit potestatem
bestie: et adoraverunt bestiam dicentes.
Quis similis bestie. et quis poterit
pugnare cum ea: et datum est ei os loquens
magna et blasphemias. Et data est illi potes-
tas facere menses quadraginta duos. Et
aperuit os suum in blasphemias ad deum.
blasphemare nomen eius et tabernaculum
eius: et eos qui in celo habitant. Et datum est : dan. xpii. xpm.
illi bellum facere cum sanctis. et vincere illos.
et data est ei potestas in omnem tribum et po-
pulum. et linguam et gentem. Et adora-
verunt eum omnes qui habitant terram. quorum
non scripti sunt nomina in libro vite agni
qui occisus est ab origine mundi. Si quis ha-
bet aures audiat. si quis in captivitatem ducit. in : Jer. Je.
captivitatem abibit. qui in gladio occide-
rit oportet eum in gladio occidi. hic est patien-
tia et fides sanctorum. ¶ Et vidi alam bestiam ascen-
dentem de terra: et habebat cornua duo simi-
lia agni. et loquebatur sicut draco. et po-
testatem primi bestie omnem faciebat in con-
spectu eius. et fecit terram et habitantes in ea
adorare bestiam primam. cui curata est
plaga mortis eius. et fecit signa magna. ut : Ad Ti. 4.
etiam ignem faceret de celo descendere in con-
spectu hominum. et seduxit habitantes in terra.
ut facerent ymaginem bestie que habet plagam
gladii et vixit. Et datum est illi ut daret
spiritum ymagini bestie. et ut loquatur ymago
bestie. et faciat ut quicumque non adoraverit
eum bestiam ymagini bestie occidantur.
Et faciet omnes pusillos. et magnos. et divites
et pauperes. et liberos. et servos. hic estimet
se in dextera manu eorum. et ne quis possit emere. aut vendere. nisi
qui habet characterem nominis bestie. aut
numerum nominis eius. hic sapientia est
qui habet intellectum computet numerum
bestie. Numerus enim hominis est. et
numerus eius sexcenti sexaginta sex. ¶ Et vidi et
ecce agnus stabat super montem sion. et cum
illo centum quadraginta quatuor milia habentes
nomen eius et nomen patris eius scriptum
in frontibus suis. Et audivi vocem de
celo tanquam vocem aquarum multarum. et tan-
quam vocem tonitrui magni. Et vocem quam
audivi sicut citharedorum citharizantium in
citharis suis. Et cantabant quasi canticum
novum ante sedem. et ante quattuor ani-
malia et seniores. Et nemo poterat dicere
canticum nisi illa centum quadraginta quatuor milia. qui
empti sunt de terra. hi sunt qui cum mulie-
ribus non sunt coinquinati. virgines enim
sunt. hi sequuntur agnum quocumque ierit.
hi empti sunt ex hominibus primitiae deo
et agno. et in ore ipsorum non est inventum men-
dacium. ¶ Et vidi alium angelum volantem

p medium celum bifrem euangelium eternum.
ut euangelizare sedentibus super terram. et super
omnem gentem. tribum. et linguam. et populum.
dicens magna voce timete dominum. et date
illi honorem quia venit hora iudicii eius. et adora
te eum qui fecit celum. et terram. et mare. et fontes
aquarum. Et alius angelus
secutus est dicens. Cecidit cecidit babilon
illa magna. quia potum ire fornicationis sue
potauit omnes gentes. Et alius angelus
tertius secutus est illos. dicens magna voce.
Si quis adorauerit bestiam. et imagi
nem eius. et acceperit caracterem in fronte
sua. aut in manu sua. hic bibet de uino
ire dei. qui mixtus est merum in calice ire ipius.
et cruciabitur igne. et sulphure in conspectu
angelorum sanctorum. et ante conspectum agni. Et
fumus tormentorum eorum ascendet in secula seculorum.
nec habent requiem die ac nocte qui adorauerunt
bestiam et imaginem eius. Et si quis acce
perit caracterem nominis eius. hic patientia
sanctorum est qui custodiunt mandata dei. et fidem
ihu. Et audiui uocem de celo dicentem
mihi. Scribe. Beati mortui qui in domino
moriuntur. amodo iam dicit spiritus ut requiescant
a laboribus suis. opera enim illorum sequuntur illos.
Et uidi. et ecce nubem candidam. et super
nubem sedentem similem filio hominis. ha
bentem in capite suo coronam auream. et in
manu sua falcem acutam. Et alius angelus
exiuit de templo clamans uoce magna.
ad sedentem super nubem. mitte falcem tua
et mete. quia venit hora ut metatur. quia
arefacta est messis terre. et misit qui sedebat super
nubem falcem suam in terra. et messa est
terra. Et alius angelus exiuit de templo qui est
in celo habens et ipse falcem acutam. Et alius an
gelus de altari qui est potestatem super ignem.
et clamauit uoce magna ad eum qui
habebat falcem acutam dicens. mitte
falcem tuam acutam. et uindemia bo
tros uineae terre. quoniam maturuerunt uuae eius.
Et misit angelus falcem suam in terram.
et uindemiauit uineam terre. et misit in
lacum ire dei magnum. Et calcatus est
lacus extra ciuitatem. et exiuit sanguis de
lacu. usque ad frenos equorum per stadia mille
sexcenti. Et uidi aliud signum in celo
magnum. et mirabile. angelos vii. habentes
plagas vii. nouissimas. quia in illis
consumata est ira dei. Et uidi tanquam mare
uitreum mixtum igne. et eos qui uicerunt
bestiam et imaginem eius. et numerum
nominis eius stantes super mare uitreum ha
bentes cytharas dei. et cantantes canticum
moysi serui dei. et canticum agni dicentes.
magna et mirabilia opera tua domine deus omnipotens
iuste et uere uie tue rex seculorum. Quis non timebit
te domine. et magnificabit nomen tuum
quia solus sanctus. quia omnes gentes uenient
et adorabunt in conspectu tuo. quoniam iu
dicia tua manifestata sunt. Et post hec audi
ui. et ecce apertum est templum tabernaculi
testimonii in celo. Et exierunt vii. angeli
habentes plagas vii. de templo uestiti lapide
mundo et candido. et precincti circa pectora
zonis aureis. Et unus de quatuor animali
bus dedit vii. angelis septem phialas aureas
plenas iracundie dei uiuentis in secula
seculorum. Et impletum est templum fumo a
maiestate dei et uirtute eius. Et nemo
poterat introire in templum donec con
sumarentur vii. plagae vii. angelorum. Et
audiui uocem magnam de templo dicentem
septem angelis. Ite effundite vii. phialas
ire dei in terram. Et abiit primus. et effudit
phialam suam in terram. et factum est uulnus
malum et pessimum in hominibus qui habebant
caracterem bestiae. et eos qui adorauerunt imaginem
eius. Et tertius effudit phialam suam in mare.
et factum est sanguis tanquam mortui. omnis anima
uiuens mortua est in mari. Et tertius effu
dit phialam suam super flumina et fontes
aquarum. et factum est sanguis. Et audiui angelum
aquarum dicentem. Iustus es qui es et qui
erat sanctus. qui hec iudicasti. quia sanguinem
sanctorum et prophetarum fuderunt. et sanguinem
eis dedisti bibere. digni sunt. Et audi
ui alterum dicentem. etiam domine deus omni
potens. uera et iusta iudicia tua. Et quartus effu
dit phialam suam in solem. et datum est
illi affligere homines in igne. Et estuauerunt
homines estu magno. et blasphe
mauerunt nomen dei habentis potestatem super
has plagas. nec egerunt penitentiam.
ut darent illi gloriam. Et quintus effudit
phialam suam super sedem bestiae. et factum est
regnum eius tenebrosum. et comedu
erunt lingues suas pre dolore. et blasphe
mauerunt deum celi pre doloribus suis et uulneribus
suis. et non egerunt penitentiam ex operibus
suis. Et sextus effudit phialam suam in
flumen illud magnum eufraten. et siccatum est
aquam eius ut preparetur uia regibus
ab ortu solis. Et uidi ex ore draconis. et
de ore bestiae. et de ore pseudo prophete spiritus
tres immundos similes ranis. sunt enim
spiritus demoniorum facientes signa. et procedunt
ad reges terre et orbis terre. congregare illos in
proelium ad diem magnum dei omnipotentis.

S. e. xxxi. Io. i. Act. xi. Apoc. viii. Isai. i.

Ypo. cap.

Mote tha

S. e. uii.

S. e. xiii.

S. e. xxiii.

S. e. xxiii. xxx.

S. e. xxxiii.

S. e. xxiii.

S. e. iii.

S. e. xxiii.

Gray Scale

Corpnide nim tuis ocnit aiuuarophe
bilf ante uisiones celes mundi ceo subsqui
bona qui regnuno nominatur

ecce uenio sicut fur. Beatus q uigilat et
custodit uestimenta sua. ne uiuat nudus amb
ulet. et uideant turpitudinem eius. Et con
gregauit illos in locum q uocatur ebrai
ce magedon. Et ecce uii effuderit phialam su
am in aerem. et exiuit uox magna a templo
dicens. de templo. scilicet de sede sunt fulgura
et uoces et tonitua. et terremotus factus est magnus
qualis numquam fuit ex quo homines
fuerunt super terram. tale terremotum sic
magnus. Et factus est ciuitas magna in tres
partes. et ciuitates gentium ceciderunt Et
babylon magna uenit in memoriam ante
deum. dare ei calicem uini indignationis ira
e eius. et omnis insula fugit. et montes
non sunt inuenti. Et grando magna sicut
talentum descendit de celo in homines.
Et blasphemauerunt homines. nomen dei. per plagam
grandinis. quia magna facta est nimis.

Et uenit unus de septem angelis qui habebant
septem phialas. et locutus est mecum dicens.
Veni ostendam tibi damnationem meretricis
magne. qui sedet super aquas multas. cum qua
fornicati sunt reges terre. inebriati sunt qui
habitant terram de uino prostitutionis eius.
Et abstulit me in deserto in spiritu. et uidi
mulierem sedentem super bestiam coccinea
m. plenam nominibus blasphemiae habentem
capita septem. et cornua decem. Et mulier erat
circumdata purpura et croceo. et inaurata
auro. et lapide pretioso et margaritis. habens
poculum aureum in manu sua plenum
abominatione et immunditia fornicationis
eius. Et in fronte eius nomen scriptum
mysterium. babilon magna mater fornicationum
et abominationum terre. Et uidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum
et sanguine martyrum ihesu. Et mirata sum
cum uidissem illam admiratione magna.

Et dixit mihi angelus. Quare mirabaris
ego tibi dicam sacramentum mulieris et
bestie que portat eam. que habet capita septem
et cornua decem. Bestia quam uidisti fuit
et non est. et ascensura est de abysso et in interitum
uadit. Et mirabuntur inhabitantes super terram
quorum nomina non sunt scripta in libro
uite a constitutione mundi. uidentes
bestiam quia erat. et non est. et erit sic
sapientiam. Septem capita sunt. mon
tes sunt. super quos mulier sedet et reges
septem sunt. Quinque ceciderunt. unus est
et alius nondum uenit. et cum uenerit
oportet illum breue tempus manere. Et bestia
quae erat et non est. et ipsa octauus est et de
septem est. et in interitum uadit. Et decem
cornua quae uidisti decem reges sunt qui
regnum non dum acceperunt. sed potestatem
tanquam reges una hora accipiunt post
bestiam. hi unum consilium habent
et uirtutem et potestatem suam bestiae
tradent. hi cum agno pugnabunt et agnus
uincet illos. quia dominus dominorum est
et rex regum. et qui cum illo sunt uocati. et
electi et fideles. Et dicit mihi. Aquae quas uidisti.
ubi meretrix sedet. populi sunt. et gentes et lin
gue. Et. x. cornua quae uidisti et bestiam. hi
odient fornicariam. et desolatam fecerunt
illam et nudam. et carnes eius manducabunt
et ipsam igni concremabunt. Deus enim dedit
in cordibus eorum ut faciant quod illi placet
et ut det regnum suum bestiae donec con
sumentur uerba dei. Et mulierem quam uidisti
est ciuitas magna que habet regnum super reges
terre.

Et post hoc uidi alium angelum descendentem de celo. habentem potestatem magnam
et terra illuminata est a gloria eius. et exclamauit
fortiter uoce dicens. Cecidit cecidit
babylon magna. et facta est habitatio demonum
et custodia omnis spiritus immundi et
custodia omnis uolucris immundae et odibilis. quia de uino fornicationis eius biberunt
omnes gentes. et reges terre cum illa forni
cati sunt. et mercatores terre de uirtute
deliciarum eius diuites facti sunt. Et audiui
alam uocem de celo dicentem. Exite de
illa populus meus. ne participes sitis delictorum eius
et de plagis eius non accipiatis. quia pertinuerunt peccata eius usque ad celum. et re
cordatus est dominus iniquitatum eius. Reddite ei
sicut ipse reddidit uobis. et duplicate
duplicia secundum opera eius. In poculo quod mis
cuit miscete illi duplum. Quantum glori
ficauit se et in deliciis fuit tantum date
illi tormentum et luctum. quia in corde suo dicit.
Sedeo regina. et uidua non sum. et luctum
non uidebo. Ideo in una die uenient plagae eius
mors. et luctus et fames. et igne comburetur
quia fortis est dominus deus qui iudicabit illam. Et flebunt
et plangent se super illam reges terre. qui cum
illa fornicati sunt. et in deliciis eius uixerunt
cum uiderint fumum incendii eius longe stantes
propter timorem tormentorum eius dicen
tes. Ve. ve. ciuitas illa magna babylon
ciuitas illa fortis. quia una hora uenit
iudicium tuum. Et negotiatores terre flebunt
et lugebunt super eam. quia merces eorum
nemo emet amplius. merces auri. et ar
genti. et lapidis pretiosi. et margaritae.
et byssi et purpuri et stolae. et omne
lignum thynum. et omne uasa eburnea.

Ps. cxlii.

Ps. cxlv.

Ps. cxxxvi.

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

et omnis uasa de lapide pretiosi. et dixit eis
to et ferro et marmore. et cinnamomum
et amomum et odoramentum et thus et uinum
et oleum et similagine et uinum et oleum et
et pomum desiderii animae tuae abie-
rit a te. et omnia pinguia et praeclara peri-
erunt a te. et ultra pinguia et praeclara peri-
erunt a te. et amplius illam non inuenient
uiri mercatores hoc qui ditati sunt ab ea.
Longe stabunt propter timorem tormentorum eius.
flentes et lugentes et dicentes. ue ue. ciuitas
illa magna quae amicta erat bysso et purpura
et coccino et deaurata erat auro et lapide pretioso
et margarita. quia una hora destructae sunt
tantae diuitiae. et omnis gubernator et omnis qui
locum nauigant et nauta et
quantum longe steterunt et clamauerunt
uidentes locum incendii eius dicentes.
Et ue ciuitati huic magnae in qua
ditati sunt omnes qui habent naues in mari de pretio eius.
quia una hora desolata est. Gaudete super eam
caelum et sancti apostoli et prophetae. quia iudicauit deus
iudicium uestrum de illa. Et sustulit unus
angelus fortis lapidem quasi molarem magnum.
et mersit in mare dicens. hoc impetu mittetur
ciuitas Babylon magna et amplius illa non
amplius inuenietur. et uox citharedorum et
musicorum et tibicinum et tubae non
audietur in te amplius. et omnis artifex
omnis artis non inuenietur in te amplius. et uox molendini
non audietur in te amplius. et lucernae lucent non
lucebit in te amplius. et uox sponsi et sponsae non
audietur adhuc in te. quia mercatores tui
erant principes terae. qui venerant tui
erant omnes gentes. et in ueneficiis tuis
errauerunt omnes gentes. et in sanguine
prophetarum et sanctorum inuentus est omnium qui
interfecti sunt in terra. Post haec audiui quasi
uocem turbae multae in caelo dicentium. Al-
leluia. laus et gloria et honor et deo nostro est. quia
uera et iusta iudicia eius sunt. quia iudicauit
de meretrice magna quae corrupit terram in pro-
stitutione sua. et uindicauit sanguinem
seruorum suorum de manibus eius. et iterum dixe-
runt alleluia. Et fumus eius ascendit
in saecula saeculorum. et ceciderunt
seniores quattuor et quattuor animalia. et adorauerunt deum sedentem
super thronum dicentes. amen. Alleluia.
et uox de throno exiuit dicens. Laudate deum
omnes seruos eius. et qui timetis
eum pusilli et magni. et audiui quasi uocem
turbae magnae. et sicut uocem aquarum multarum
et sicut uocem tonitruorum magnorum dicentium.
Alleluia. quia regnauit dominus deus noster omnipotens.
Gaudeamus et exultemus. et demus gloriam ei. quia uenerunt nuptiae agni et uxor eius
praeparauit se. et datum est illi. ut cooperiat se bissinum splendens candidum. bissinum enim iustificationes sanctorum sunt. Et
dixit mihi. Scribe. beati qui ad cenam nuptiarum agni uocati sunt. et dixit mihi. hi sunt uera
dei sunt. et cecidi ante pedes eius ut ad
orarem eum. et dixit mihi. uide ne feceris. Con-
seruus tuus sum: et fratrum tuorum habentium
testimonium iesu. deum adora. testimonium enim
iesu est spiritus prophetiae. Et uidi caelum apertum. et
ecce equus albus. et qui sedebat super eum uo-
catur fidelis et uerus. et iustitiam iudi-
cat et pugnat. habens autem oculos sicut flammam
ignis. et in capite eius diademata multa.
habens nomen scriptum. quod nemo nouit nisi
ipse. et uestitus erat uestimento aspersum san-
guine. et uocatur nomen eius uerbum dei. et
exercitus qui sunt in caelo sequebantur eum in equis
albis. uestiti bissino albo et mundo.
et de ore ipsius procedit gladius acutus. ut in
ipso percutiat gentes. et ipse reget eos in uir-
gea ferrea. et ipse calcat torcular uini furo-
ris iracundiae omnipotentis. et habet in uestimento
et in femore suo scriptum. rex regum et dominus
dominantium. Et uidi unum angelum
stantem in sole. et clamauit uoce magna
dicens omnibus auibus quae uolabant per medium
caelum. Venite congregamini ad cenam magnam dei. ut manducetis carnes regum.
et carnes tribunorum. et carnes fortium. et car-
nes equorum et sedentium super eis. et carnes omnium
liberorum ac seruorum. et pusillorum et magno-
rum. et uidi bestiam et reges terae. et exercitus eorum congregatos ad faciendum praelium
cum illo qui sedebat super equum. et cum exercitu eius.
et apprehensa est bestia. et cum illa pseudo-
prophetam. qui fecit signa coram ipso quibus seduxit eos
qui acceperunt characterem bestiae. et qui adorauerunt
imaginem eius. Viui missi sunt hi
duo in stagnum ignis ardentis sulphuris. et cetera occisi sunt in gladio sedentis super
equum qui procedit de ore ipsius. et omnes aues
satiatae sunt carnibus eorum. Et uidi
angelum descendentem de caelo habentem clauem
abyssi. et catenam magnam in manu sua.
et apprehendit draconem serpentem antiquum.
qui est diabolus. et satanas. et ligauit eum
per annos mille. et misit eum in abyssum.
et clausit et signauit super illum. ut non
seducat amplius gentes. donec consumentur
mille annos. et post haec oportet illum solui
modico tempore. et uidi sedes. et sederunt

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

super eos, et iudicium datum est illis. Et animas
decollatorum propter testimonium Iesu. et propter verbum
dei, et qui non adorauerunt bestiam neque imag-
inem eius, nec acceperunt signum in fronte
et in manibus eorum. Et uixerunt
et regnauerunt cum xpo mille annis. Ceteri
mortuorum non uixerunt donec consummentur mil-
le annis. hic est resurrectio prima. Beatus et sanc-
tus qui habet partem in resurrectione prima. In his se-
cunda mors non habet potestatem. sed erunt sacer-
dotes dei et xpi. regnabunt cum illo mille an-
nis. ~~et cum~~ Et cum consummati fuerint mille
annis. soluetur satanas de carcere suo. et ex-
bit et seducet gentes quae sunt super quatuor an-
gulos terre. gog et magog. Et congregabit eos
in proelium. quorum numerus est sicut harena
maris. Et ascenderunt super latitudinem terre.
et circumdederunt castra sanctorum et ciuitatem dilec-
tam. Et descendit ignis a deo de celo. et deuo-
rauit eos. Et diabolus qui seducebat eos. et
missus est in stagnum ignis et sulphuris. ubi
et bestia et pseudo propheta. et cruciabuntur die
ac nocte in secula seculorum. Et uidi thronum mag-
num candidum et sedentem super eum. a
cui conspectu fugit terra et celum. et locus non
est inuentus eis. Et uidi mortuos magnos
et pusillos stantes in conspectu throni. Et li-
bri aperti sunt. Et alius liber apertus est qui est
uite et iudicati sunt mortui ex his quae
scripta erant in libris secundum opera ipsorum. Et ded-
erunt mare mortuos qui in eo erant. et mors et in-
ferni mortuos suos qui ipsis erant. Et
iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum. Et
infernus et mors missi sunt in stagnum ig-
nis. hic est mors secunda stagnum ignis. Et qui
non est inuentus in libro uite scriptus. missus
est in stagnum ignis. Et uidi celum nouum
et terram nouam. Primum enim celum
et prima terra abiit. et mare iam non est. Ego
iohannes uidi ciuitatem sanctam hierusalem no-
uam descendentem de celo. paratam a deo si-
cut sponsam ornatam uiro suo. Et audiui
uocem magnam de throno dicentem. Ecce
tabernaculum dei cum hominibus. Et ha-
bitabit cum eis. Et ipsi populus eius erunt. et
ipse deus cum eis erit eorum deus. Et absterget
deus omnem lacrimam ab oculis eorum. et mors
ultra non erit. neque luctus. neque clamor neque
dolor erit ultra quia prima abierunt. Et
dixit qui sedebat in throno. Ecce nouo facio
omnia. Et dicit mihi. Scribe quia hi uera
fidelissima sunt et uera. Et dixit mihi. Fa-
ctum est. Ego sum alpha et o. primus et
nouissimus. initium et finis. Ego sitienti
dabo de fonte aquae uiuae gratis. Qui
uicerit possidebit hec. et ero illi deus. et ipse erit
mihi filius. timidis autem et mendacibus. et
incredulis. et homicidis. et fornicatoribus.
et ueneficis. et idolatris. et omnibus men-
dacibus. pars illorum erit in stagno ardenti
igne et sulphure. quae est mors secunda. Et ue-
nit unus de septem angelis habentibus phialas
plenas septem plagis nouissimis. et loquutus
est mecum dicens. Veni ostendam tibi sponsam
uxorem agni. Et sustulit me in spiritu in mon-
tem magnum et altum. et ostendit mihi ciuitatem
sanctam hierusalem descendentem de celo
a deo habentem claritatem dei. Lumen eius simile
lapidi pretiosissimo. tanquam lapidi iaspidis sicut
crystallo. Et habebat murum magnum et
altum habens portas duodecim. et in portis angelos
duodecim. et nomina scripta. quae sunt nomina
duodecim tribuum filiorum israel. Ab oriente
porte tres. ab aquilone porte tres. et ab austro
porte tres. et ab occasu porte tres. Et
murus ciuitatis habens fundamenta duodecim. et in
ipsis duodecim nomina duodecim apostolorum agni. Et qui
loquebatur mecum habebat mensuram ha-
rundinem auream. ut mensuret ciu-
tatem. et portas eius et murum. Et ciuitas
in quadro posita est. et longitudo eius tanta est
quanta et latitudo. Et mensus est ciuitatem
de harundine aurea per stadia xii. milia.
longitudo et latitudo et altitudo eiusdem sunt.
Et mensus est murum eius. c. xl. iiii. cubito-
rum. iuxta mensuram hominis quae est angeli. Et erat
structura muri eius ex lapide iaspide. ipsa
uero ciuitas aurum mundum simile uitro
mundo. Fundamenta muri ciuitatis omni
lapide pretiosissimo ornata. fundamentum
primum iaspis. secundum saphirus. tertium cal-
cedonius. quartus smaragdus. quintus sardo-
nix. sextus sardius. septimus crisolitus.
octauus berillus. nonus topazius. decimus
crisopassus. undecimus iacinctus. duode-
cimus amethistus. et xii. porte. xii. mar-
garite sunt per singulas. et singule porte
erant ex singulis margaritis. et platea
ciuitatis aurum mundum. tanquam uitrum
perlucidum. Et templum non uidi in ea.
dominus enim deus omnipotens templum
illius est et agnus. Et ciuitas non eget sole
neque luna. ut luceant in ea. Nam gloria
dei illuminauit eam. et lucerna eius est
agnus. Et ambulabunt gentes in lumine
eius. et reges terre afferent gloriam suam
et honorem in illam. et porte eius non clau-
dentur per diem. nox enim non erit illic. Et
afferent gloriam et honorem gentium in
illam. Nec introibit in illam aliquid coinq

Ex. xc.
Ps. a. vi. vii.
Mat. xxv.
Ps. cliii.
Dan. xc.
Dan. xiii.
Dan. vii.
Ez. xxx.
Ps. c. iii.
Leu. lxxxv.
Leu. lxxx.
Ps. c. xxiii.
Ps. lxx. fi. cxcvii.
Deu. ii. xvi.
Ps. c. lvii.
Ex. cx.
Ex. xxii.
Cant. iii.
Ex. cx. cxxvi.
Ez. lxiii.
Ps. cliii.
Ps. clxxxi.
Ps. clxxxvii.
Ps. clxxx.

Staats- und Universitäts Bibliothek Bremen

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nationum. et facient abominationes & mendacia
quæ, nisi q̃ scripta sunt in libro istius prophetiæ.
Et ostendit mihi fluuiũ aq̃ uitæ splendidum tanq̃m crystallum procedentem de sede
dei et agni, in medio plateæ eius et utriq̃ parte fluuiorum lignũ uitæ afferens fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum. Et folia ligni ad sanitatem gentium. et
omne maledictum non erit amplius. Et sedes dei & agni in illa erit. et serui eius seruient illi. Et uidebunt faciem eius et nomen eius in frontibus eorum. Et nox ultra non erit et non egebunt lumine lucernæ, neq; lumine solis,
quia dominus deus illuminabit illos. et regnabunt in sæcula sæculorum. Et dixit mihi, hi uerba fidelissima sunt et uera. Et dñs deus spirituum prophetarum misit angelum suum ostendere seruis suis
q̃ oportet fieri cito. Ecce uenio uelociter. Beatus q̃ custodit uerba prophetiæ libri huius. Et ego iohannes q̃ audiui et uidi hæc. Et postquam audiuissem et uidissem cecidi ut adorarem ante pedes angeli qui mihi hæc ostendebat.
Vide ne feceris. et dixit mihi. Conseruus tuus sum et fratrum tuorum prophetarum. et eorum qui
seruant uerba huius libri. dñm adora. Et
dixit mihi. Ne signaueris uerba prophetiæ libri huius. Tempus enim prope est. Qui nocet
nocebit adhuc. et iustus iustificabitur adhuc. et sanctus sanctificabitur adhuc. Ecce uenio
cito. et merces mea mecum est. reddere unicuique secundum opera sua. Ego sum. A. et O. primus et
nouissimus. principium et finis. Beati qui
lauant stolas suas. ut sit potestas eorum in
ligno uitæ. et per portas intrent in ciuitatem.
foris autem canes et uenefici et impudici et homicidæ. et idolis seruientes. et omnis qui amat et facit mendacium. Ego iohannes misi angelum meum testificari uobis hæc in
ecclesiis. Ego sum genus et radix dauid. stella
splendida et matutina. Et spiritus et sponsa dicunt uenire. Et qui audit dicat uenire. Et qui sitit ueniat. Et qui uult accipiat aquam uitæ gratis. Contestor ego omni
audienti uerba prophetiæ libri huius. Si quis
apposuerit ad hæc apponet dñs super illum plagas scriptas in libro isto. Et si quis diminuerit de uerbis libri prophetiæ huius auferet dñs
partem eius de libro uitæ. et de ciuitate sancta
et de his quæ scripta sunt in libro isto.
Dicit qui testimonium phibet istorum. Etiam
uenio cito amen. Veni domine ihesu. gratia dñi
nri ihesu xpi cum omnibus uobis. amen.

Ioh. xvii.
G. lxxxvi. cxxii.
Cy. viii
G. vii.
S. e. xxx. g.
S. e. u.
G. vii.
Gr. x.
Ge. viii.
Gr. xxxiii.
G. i.
Ps. cviii.
S. e. u.
Ps. lxviii. b. w.
S. e. lii.
S. e. xxiiij
Ps. cxiii.
Io. viii.
Deut. xii.
Iob. xxv.
Ps. lviii.

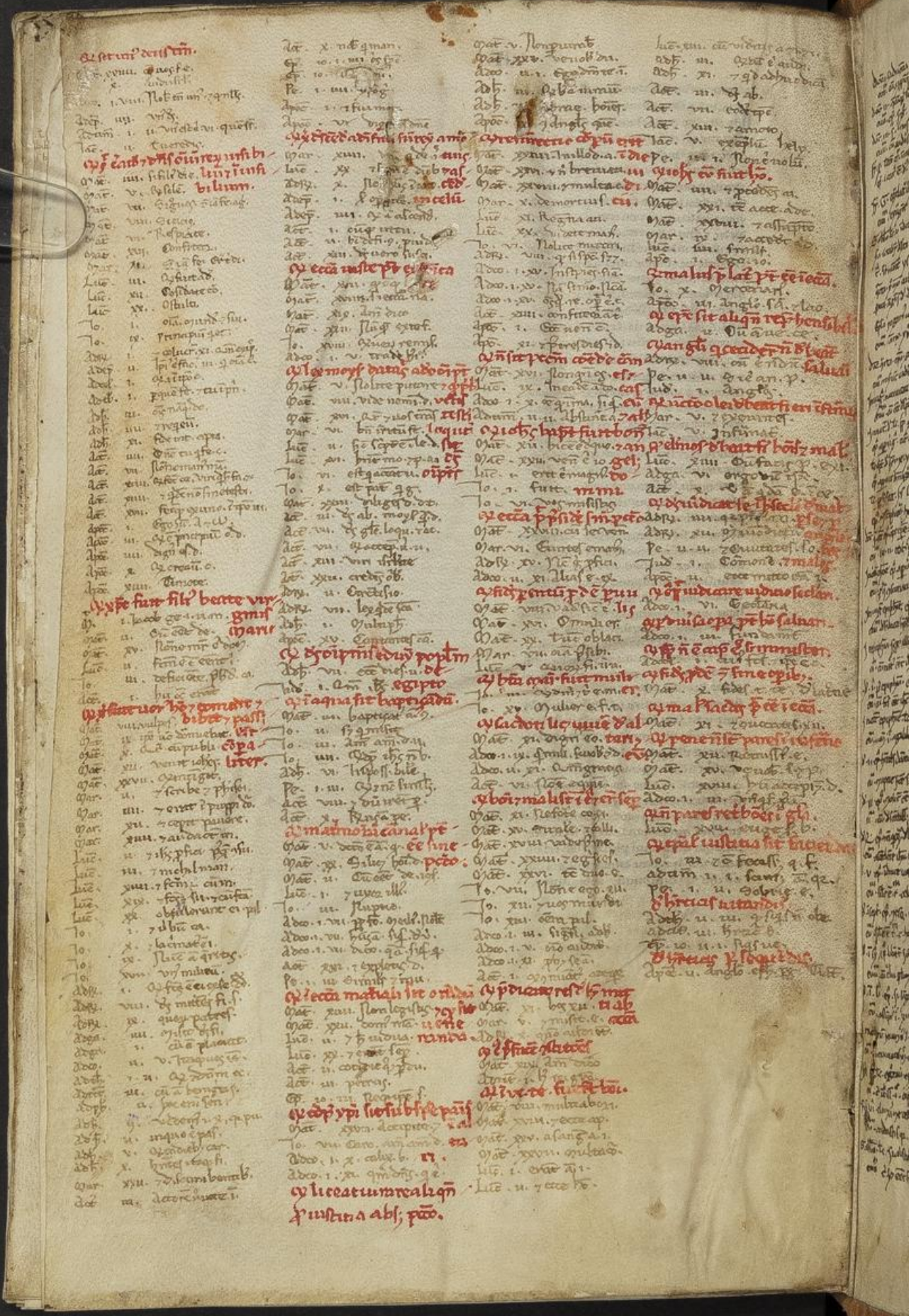

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

1947 г.
Р. АНТ ИЦЕ 27615
1948 г.
Р. АНТ ИЦЕ 7102

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen